

IND

SACRORUM CONCILIORUM

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

CUIUS

IOANNES DOMINICUS MANSI

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETUS EDITORES

AB ANNO 1758 AD ANNUM 1798 PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT
NUNC AUTEM CONTINUATA ET DEO FAVENTE ABSOLUTA

CURANTIBUS

IOANNE BAPTISTA MARTIN

SACERDOTE, PROFESSORE IN CATHOLICA UNIVERSITATE LUGDUNENSIS

ET

R. P. LUDOVICO PETIT

CONGREGATIONIS AUGUSTINIANA AB ASSUMPTIONE.

TOMUS QUADRAGESIMUS SECUNDUS

SYNODI ORIENTALES, 1865-1874.

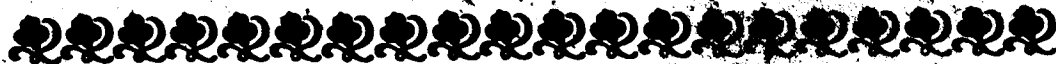

PARISIIS

MDCCCXC.

EXPENSIS HUBERTI WELTER, BIBLIOPOLAE

INDEX CHRONOLOGICUS TOMI XLII.

ANNO CHRISTI.		ANNO CHRISTI.
1865-1867	Synodi Bucarestienses 127	
	1) Principis decretum de ineunda synodo 131	
	2) Decisio respectu episcopi titularis Neophyti Scriban 133	
	3) Limites propositi pro dioecesibus Romaniae 133	
	4) Legis forma pro examinandis ac typis edendis libris ecclesiasticis 135	
	5) Lex pro typico uniformando condita 137	
	6) Caeremoniae pro investitura ac installatione pontificum ecclesiae Rumensae orthodoxae 137	
	7) Statutum circa vestitum clericalem 139	
	8) Regulae propositae pro ratione agendi synodos dioecesanarum in causis ad disciplinam pertinentibus 141	
	9) Decretum synodo finem imponens 149	
	10) Legis forma pro clero saeculari parociae administrante 149	
	11) Legis forma pro uniformanda hierarchia ecclesiastica 151	
	12) Legis forma pro instituenda facultate theologica 151	
	13) Legis forma pro aedificandis ecclesiis orthodoxis 155	
	14) Desiderata synodis generalis ecclesiae Rumensae 157	
1866-1868	Synodi tum Hierosolymitanae tum Sinaiticae ad Cyrillum, montis Sinai archiepiscopum, a munere amovendum celebratae 1	
	1) 1866 februarii 20. Cyrillus patriarcha Hierosolymitanus Cyrillo archiepiscopo montis Sinai 1	
	2) 1866 martii 15. Sinaitarum relatio ad patriarcham Hierosolymitanum 1	
	3) 1866 iunii 2. Cyrillus patriarcha Hierosolymitanus ad monachos Sinaitae 3	
	4) 1866 iunii 20. Monachi Sinaitae patriarchae Hierosolymitano. 5	
	5) 1866 iulii 5. Cyrillus archiepiscopus montis Sinai Cyrillo Hierosolymitano 7	
	6) 1866 iulii 7. Sinaitarum relatio ad patriarcham Hierosolymitanum 9	
	7) 1866 augusti 1. Sinaitarum Trubaniensium epistola ad patriarcham Hierosolymitanum 11	
	8) 1866 augusti 10. Sinaitarum epistola ad patriarcham Hierosolymitanum 13	
	9) Eorundem relatio eadem die data 15	
	10) 1866 augusti 11. Cyrillus Hierosolymitanus Sophronio Constantinopolitano 15	
		11) 1866 augusti 11. Idem Cyrillo archiepiscopo montis Sinai 17
		12) 1866 augusti 17. Monachi Trubanienses patriarchae Hierosolymitano 17
		13) 1866 augusti 24. Monachi Sinaitae archiepiscopum a munere amovent 19
		14) 1866 octobris 3. Monachi Taubanienses patriarchae Hierosolymitano 21
		16) 1866 decembris 21. Archiepiscopus montis Sinai patriarchae Hierosolymitano 23
		17) 1867 ianuarii 5. Patriarcha Hierosolymitanus archiepiscopo montis Sinai 25
		18) 1867 ianuarii 12. Monachi Sinaitae vicario patriarchali Constantinopolitano 25
		19) 1867 ianuarii 21. Sinaitarum rogatio pro deligendo novo archiepiscopo 27
		20) 1867 ianuarii 29. Monachorum Trubaniensium rogatio in eodem negotio 29
		21) 1867 februarii 27. Monachi Sinaitae patriarchae Constantinopolitano 31
		22) 1867 martii 2. Idem eidem 31
		23) 1867 martii 3. Synodus Constantinopolitana monachis Sinaitis 33
		24) 1867 martii 8. Archiepiscopus montis Sinai patriarchae Hierosolymitano 35
		25) 1867 martii 16. Cyrillus Hierosolymitanus Cyrillo montis Sinai 35
		26) 1867 martii 16. Cyrillus Hierosolymitanus Gregorio Constantinopolitano 37
		27) 1867 martii 22. Cyrillus Hierosolymitanus monachis Sinaitis 39
		28) 1867 martii 27. Sinaitarum relatio ad patriarcham Hierosolymitanum 41
		29) Idem eidem 43
		30) 1867 aprilis 6. Patriarcha Hierosolymitanus monachis Sinaitis 45
		31) 1867 aprilis 15. Gregorius Constantinopolitanus Cyrillo Hierosolymitano 45
		32) 1867 aprilis 27. Monachi Sinaitae Cyrillo Hierosolymitano 47
		33) 1867 aprilis 23. Sinaitarum apud patriarcham Hierosolymitanum gravamina adversus Cyrillum archiepiscopum 49
		34) 1867 maii 10. Cyrillus archiepiscopus montis Sinai patriarchae Hierosolymitano 55
		35) 1867 maii 12. Gregorius Constantinopolitanus Cyrillo Hierosolymitano 55
		36) 1867 iunii 1. Cyrillus Hierosolymitanus Cyrillo montis Sinai 57

ANNO CHRISTI		
37)	1867 iunii 7. Monachi Sinaitae Cyrillo Hierosolymitano	59
38)	1867 iunii 15. Cyrillus Hierosolymitanus Gregorio Constantinopolitano	61
39)	1867 iunii 19. Synodus Hierosolymitana rationem in causa Cyrilli Sinaitae iudicanda tenendam decernit	63
40)	1867 iunii 21. Synodus Hierosolymitana Gregorio Constantinopolitano	63
41)	1867 iunii 21. Synodus Hierosolymitana Cyrillo montis Sinai	65
42)	1867 iunii 29. Synodus Hierosolymitana monachis Sinaitis	65
43)	1867 mense iulio. Acta publica a Sinaitis edita	67
44)	1867 iulii 12. Gregorius Constantinopolitanus Cyrillo Hierosolymitano	73
45)	1867 iulii 15. Narratio facinorum a Cyrillo montis Sinai archiepiscopo patrum ab anno 1859 ad annum 1866	73
46)	Index eorum quae idem archiepiscopus surripuit per annos 1860-1866	83
47)	1867 iulii 19. Res ab eodem archiepiscopo gestae mense decembri 1865	83
48)	1867 iulii 27. Cyrillus Hierosolymitanus Gregorio Constantinopolitano	91
49)	1867 iulii 27. Cyrillus Hierosolymitanus monachis Sinaitis	91
50)	1867 augusti 3. Cyrillus Hierosolymitanus Gregorio Constantinopolitano	91
51)	1867 augusti 3. Synodus Hierosolymitana Cyrillo archiepiscopo montis Sinai	93
52)	Testificatio a skeuophylace Tzubaniensi data	93
53)	1867. Monachi Tzubanienses Cyrillo Hierosolymitano	95
54)	1867 augusti 19. Cyrillus Hierosolymitanus Gregorio Constantinopolitano	95
55)	1867 augusti 21-24. Concilium Hierosolymitanum pro causa Cyrilli Sinaitae definienda	97
56)	1867 augusti 24. Litterae encyclicae a synodo ad singulas ἀποκρίσεις ecclesias datae	105
57)	1867 augusti 24. Cyrillus Hierosolymitanus Cyrillo quondam archiepiscopo montis Sinai	107
58)	1867 augusti 26. Synodus Hierosolymitana monachis Sinaitis	107
59)	1867 augusti 31. Cyrillus Hierosolymitanus Gregorio Constantinopolitano	109
60)	1867 septembris 3. Nicanor Alexandrinus Cyrillo Hierosolymitano	111
61)	1867 septembris 18. Hierotheus Antiochenus Cyrillo Hierosolymitano	115
62)	1867 septembris 27. Synodi Hierosolymitanae duplex libellus ad Fuad Pasciam rerum exterarum administratorem missus	115
63)	1867 septembris 27. Fuad Pascia Gregorio Constantinopolitano	115
64)	1867 octobris 2. Gregorii Constantinopolitani responsum	117
65)	Fuad Pascia Gregorio Constantinopolitano	117

ANNO CHRISTI

1867-1874

66)	1867 octobris 11. Hierothei Antiocheni relatio ad Fuad Pasciam data	117
67)	1867 octobris 14. Nicanoris Alexandrini relatio ad eundem data	119
68)	1867 octobris 19. Cyrilli Hierosolymitani ad eundem relatio	119
69)	1867 novembris 2. Synodus Atheniensis Cyrillo Hierosolymitano	123
70)	1867 novembris 11. Bartholomaeus Syrius Cyrillo Hierosolymitano	125
71)	1867 ianuarii 11. Patriarcha Constantinopolitanus consilia a synodo Hierosolymitana inita tandem aliquando probat	127
	Synodi Alexandrinae pro componendis ietibus sedis negotiis	233
1)	1867 mense martio. Synodus Constantinopolitana Eugenii Xeropotameni electionem in sedis Alexandrinae vicarium confirmat	241
2)	1867 martii 19. Gregorius Constantinopolitanus Eugenii electionem Graecis Kairi degentibus significat	243
3)	1867 iunii 8. Nicanor Alexandrinus Nilum Ephigmenitam sibi in coadiutorem et successorem designat	245
4)	Nicanor Alexandrinus Gregorium Agathopulum suum apud Alexandrinos vicarium resuscitat	245
5)	1867 iunii 24. Eugenii Xeropotameni epistola ad Aegyptios orthodoxos	247
6)	1867 iunii 24. Clerus Kairiensis Eugenium tanquam rite electum agnoscit	247
7)	1867 iunii 30. Clerus sedis Alexandrinae unius Eugenii acta rata habet	247
8)	1867 iulii 22. Gregorius Constantinopolitanus suam ecclesiam de intempestivo interventu apud christianos Kairienses purgat	249
9)	1867 iulii 24-27. Synodus Alexandrina Eugenium depositionis poena plectit	251
10)	1867 iulii 27. Nicanor Alexandrinus synodi sententiam notam facit	263
11)	1867 iulii 29. Eugenius Xeropotamensis synodi sententiae intercedit	265
12)	1867 iulii 31. Athanasius archidiaconus Eugenii Xeropotameni libellum confutat	269
13)	1867 augusti 14. Synodus Constantinopolitana synodum Alexandrinam damnat	273
14)	1867 septembris 25. Nicanoris Alexandrini litterae encyclicae quibus patriarchas Antiochenum et Hierosolymitanum sibi favere significat	273
15)	1867 mense octobri. Alexandrinorum duplex libellus patriarchae Constantinopolitanae oblatas	277
16)	1867 novembris 9. Synodus Constantinopolitana Eugenium Xeropotamenum ex Aegypto abire iubet	279
17)	1867 novembris 9. Synodus Constantinopolitana idem significat orthodoxorum in Aegypto laicis procuratoribus	281
18)	1867 novembris 27. Synodus Atheniensis Nicanori Alexandrino de composito negotio gratulatur	283

ANNO
CHRISTI

- 19) 1867 decembris 12. Eugenius Xeropotamenus patriarchae Constantinopolitano 285
- 20) 1868 februarii 6. Synodus Constantinopolitana Eugenio Xeropotameno 285
- 21) 1868 ianuarii 25. Eugenius Xeropotamenus a vicarii munera se abdicat 287
- 22) 1868 februarii 8. Eugenius Xeropotamenus ad proregem Aegypti 289
- 23) 1868 februarii 10. Rerum publicarum in Aegypto administratio Eugenio Xeropotameno 289
- 24) 1868 februarii 10. Idem Amphilochio episcopo Pelusii 289
- 25) 1868 februarii 14. A. Constantinides sodalitati Graeco-Aegyptii praeses Eugenio Xeropotameno 291
- 26) 1868 februarii 26. Collegii Graecorum in Kairo procuratores Gregorio patriarchae Constantinopolitano 291
- 27) 1870 mense maio. Sophronius patriarcha Alexandrinus creatur in locum Nicanoriae 295
- 28) 1874 mense martio. Ordinationes poevae pro creando patriarcha Alexandrino conditae 295
- 1868 februarii 16. — Synodus Constantinopolitana ad probandas regulas pro administrandis urbis ecclesiis conditae 299
- 1868 iulii 12. — Synodus Constantinopolitana super sponsalitiis ineundiis 303
- 1869 februarii 24. — Synodus Constantinopolitana 307
- 1869 maii 16 - iunii 13. — Concilium Smyrnense episcoporum latini ritus 307
- 1) Decretum sacrae congregationis de Propaganda fide 307
- 2) Litterae convocatoriae concilii Smyrnensis ad archiepiscopos et episcopos missae 309
- 3) Acta concilii Smyrnensis 309
- 4) Decreta primi concilii Smyrnensis 313
- 5) Patrum concilii litterae ad sanctissimum dominum nostrum 325
- 6) Appendix ad acta et decreta concilii Smyrnensis 327
- A. Instructio pro libero matrimonio iungendorum statu ex parte secunda, volumine tertio, operis DE VERTUTE SACRORUM LITURGIARUM Angeli Lucidi, Romae, typis sacrae congregationis de Propaganda fide MDCCCLXVI 327
- B. Istruzione della sacra congregazione di Propaganda sul binario la messa 334
- C. Ex constitutione Benedicti XIV QUAM EX SUBLIMI 8 augusti 1755 342
- 1869 maii 28. — Constitutio organica ecclesiae graeco-orientalis Rumensae in Hungaria et Transilvania 159
- 1869 mense iunie. — Synodus Constantinopolitana 343
- 1870 aprilis 2. — Synodus Constantinopolitana 343
- 1871 septembris 5. — Synodus Constantinopolitana 343

ANNO
CHRISTI

- 1871 septembris 17 - novembris 1. — Concilium Albanum secundum provinciale sive nationale 348
- 1) Litterae indictionis concilii provincialis sive nationalis 347
- 2) Caroli Pooten, archiepiscopi Antibernensis et Scodrensis delegati apostolici ad synodum allocutio 349
- 3) Decreta edita in provinciali sive nationali synodo Albana secunda 351
- 4) Decretum quo secundum concilium Albanum recognoscitur 413
- 5) Apostolica iudicia pro postulatis in hac synodo 415
- I. Exemptio a nonnullis festis de praeecepto servandis eorumque vigiliarum translatis 415
- II. Facultas ad dandam veniam exercendi mercatus diebus festis iuxta modum 415
- III. Facultas aquam pro baptismate conferendo benedicendi breviori formula 416
- 6) Appendix constitutionum apostolicarum ad Epiri ecclesias spectantium 417
- A. Benedicti papae XIV decreta super pluribus disciplinae capitibus pro incolis regni Serviae et limitimarum regionum 417
- B. De bonis ecclesiarum quae semel ab infidelibus occupata deinde in christianorum potestatem devenerunt 423
- C. Albaniae episcopis traditur methodus, qua satagant, ut a catholicis illius regionis sua ecclesiae bona restituantur, vel aliquo modo super illis transigatur; et si neutrum queat obtineri, facultas fit episcopis derelinquendi fundos fructusque possessoresibus, eisdemque absolvendi a censuris 437
- D. Ne christifideles sub Turcorum ditione versantes, ad occultandam christianae religionis professionem, mahumetana nomina sibi imponant, hisque se compellari patiantur 443
- E. Istruzione della sacra congregazione de Propaganda fide per i missionarii della Bulgaria, intorno alla pratica de' kurbani, 1760 februarii 9 444
- F. Decretum sacrae congregationis de Propaganda fidei habitae die 31 ianuarii MDCCCLXXIV, quo reprobantur nonnullae praxes christianorum occultorum mahumetanam sectam simulantium, 1774 februarii 19 451
- 1872 februarii 9. — Synodus Constantinopolitana a qua prohibentur clericorum peregrinorum ordinationes 951
- 1873 maii 5-14. — Concilium provinciale primum Alba-Iulienae et Fogarasiense 453
- 1) Epistola indictionis concilii provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Alba-Iulienae et Fogarasiensis 464
- 2) Series eorum, quae tum in congregationibus generalibus tum in sessionibus publicis synodi provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Fogarasiensis et Alba-

ANNO
CHRISTI

- Iulienis in diem quintam maii 1872
Blasium indictas ac subsequentibus die-
bus celebratae acta sunt 466
- A. Programma seu methodus celebrandi
synodum provinciam provinciae
graeco-catholicae Alba-Iulienis ap-
pocantam Blasium pro 5 maii/23 apri-
lis 1872 470
- B. Officiales synodi 478
- C. Oratio inauguralis synodi provincialis
habita ab excellentissimo, illustrissimo
et reverendissimo domino archiepiscopo
Alba-Iulienis et Fogarasiensi die
5 maii 1872 478
- D. Decretum de inchoanda synodo pro-
vinciali 486
- E. Decretum de professione fidei 486
- F. Decretum de modo vivendi tempore
synodi 488
- G. Decretum non discedendi 488
- H. Decretum non praediciendi 488
- I. Commissiones synodales 490
- L. Decretum conclusionis 490
- 3) Decreta concilii provinciae ecclesiasticae
graeco-catholicae Alba-Iulienis et Foga-
rasiensis 494
- 4) Decretum subscriptionis actorum syno-
daliu 610
- 5) Epistola qua excellentissimus, illustrissi-
mus et reverendissimus archiepiscopus
Alba-Iulienis et Fogarasiensis acta et
decreta synodi sanctae sedi subicit, Pio IX
pontifice maximo 612
- 6) Responsum sanctissimi domini nostri Pii
papae IX ad epistolam homagiale re-
verendissimi archiepiscopi et metropolitae
Alba-Iulienis et Fogarasiensis 616
- 7) Decretum quo concilium primum pro-
vinciae Alba-Iulienis et Fogarasiensis
recognoscitur 616
- 8) Appendix ad acta et decreta concilii
provinciae ecclesiasticae Alba-Iulienis et
Fogarasiensis anno Domini 1872 cele-
brata 617
- I. Declaratio qua ecclesia Valachica ritus
graeci unionem ecclesiae Romanae
amplexata est 617
- II. Pius papa IX nunciat praesulibus pro-
vinciae Fogarasiensis graeci ritus in
Transilvania, se ad eos mittere archi-
episcopum Tharsensem nuntium suum
Vindobonensem, ut per eum, col-
latis antea cum ipsis consiliis agnoscat
spirituales indigentias illarum
dioecesium, hasque ad rectam eccle-
siae orientalis normam magis magisque
ordinare valeat: eis insuper adhae-
sionem sedis apostolicae maximopere
commendat 617
- III. Documenta ad erectionem provinciae
ecclesiasticae Alba-Iulienis et Foga-
rasiensis spectantia 619
- a) Bulla qua nova erigitur provincia
ecclesiastica Alba-Iulienis seu
Fogarasiensis 619
- b) Bulla qua constituitur sedes episco-
pali Lugosiensis 627

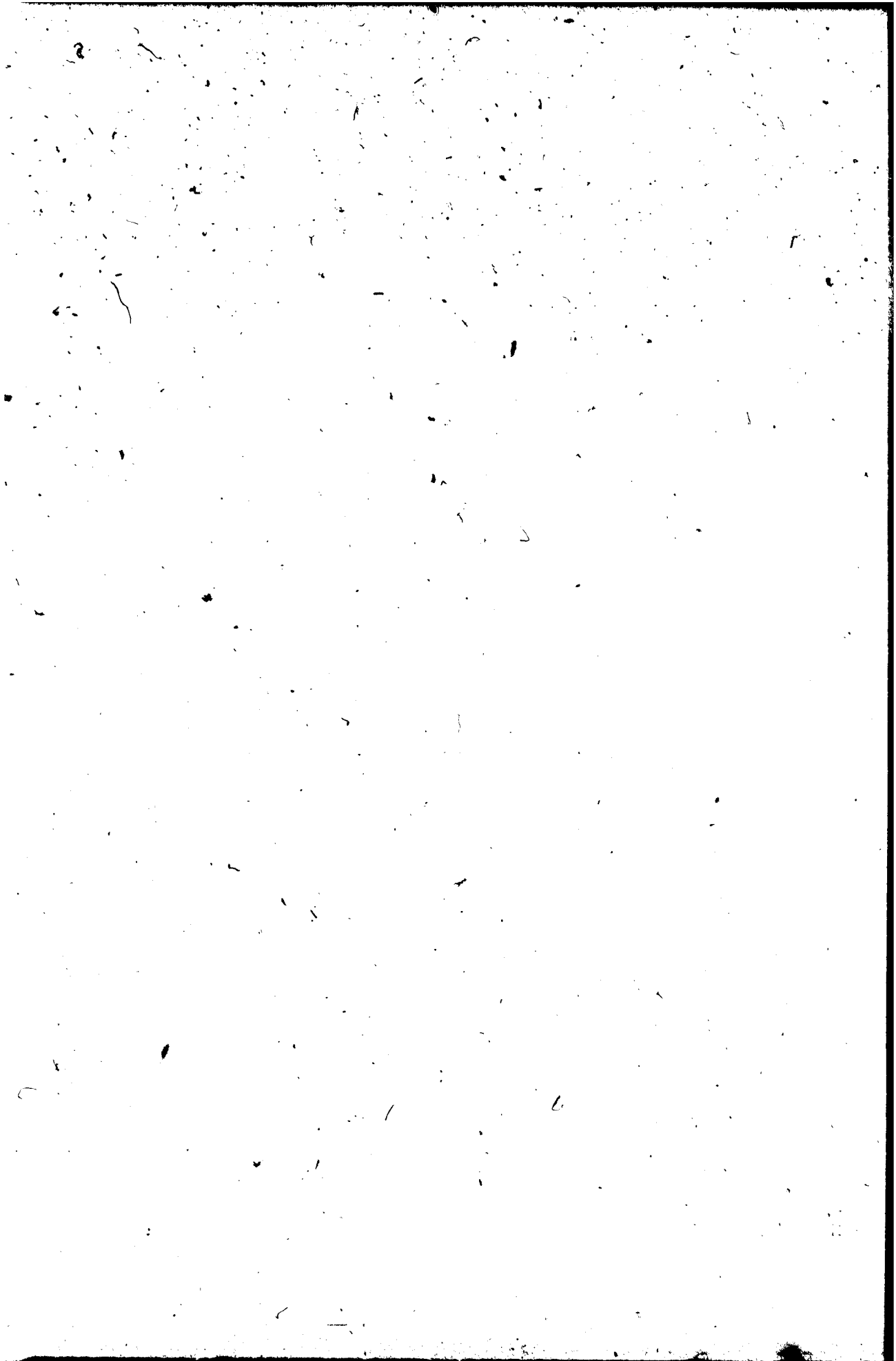
ANNO
CHRISTI

- c) Bulla qua instituitur sedes episco-
pali Armenopolitana seu Szamos-
Ujvariensis 632
- d) Pii papae IX allocutio consistorialis
de erecta nova provincia Alba-Iu-
liensi seu Fogarasiensi 638
- IV. Litterae sacrae congregationis Indicie
super censura librorum 640
- V. Instructio sacrae congregationis de
Propaganda fide ad venerabilem ac
praestantissimum archiepiscopum Foga-
rasiensem et Alba-Iuliensem, et ad
venerabiles episcopos provinciae Tran-
sylvaniae transmissa, anno 1858, de
indissolubilitate matrimonii in casu
adulterii et perfidiae desertionis 646
- VI. Instructio sacrae congregationis de
Propaganda fide ad archiepiscopum
Fogarasiensem et episcopos eius suf-
fraganeos graeci ritus uniti, mense
iunio 1858 emanata, de matrimoniis
mixtis 662
- VII. Instructio de communicatione in di-
vinis catholicorum cum haeticis et
schismaticis edita pro missionariis
orientis anno 1729 690
- VIII. Instructio sacrae congregationis de Pro-
paganda fide ad reverendum patrem
dominum episcopum Rosensem super
sepultura catholicorum in coemeteriis
protestantium 698
- IX. Instructio transmissa a sacra con-
gregatione de Propaganda fide ad archi-
episcopum provinciae ecclesiasticae
Fogarasiensis et Alba-Iulienis, die
28 iunii anno 1858 emanata, de con-
tinentia clericorum 698
- X. Schema summariae instructionis in
causis matrimonialibus inchoandis,
tractandis ac definiendis 707
- 9) Ad decreta concilii Fogarasiensis anim-
adversiones 709
- 1872 decembris 14. — Lex organica et regulae
sanctae synodi sanctae ecclesiae auto-
cephalae orthodoxae Rumanae 219
- 1872 decembris 16 28. — Synodus Hierosolymi-
tana ad creandum novum patriarcham 953
- 1872 octobri - 1873 februario. — Conventus na-
tionalis Constantinopoli a Graecis habi-
tus pro rebus publicis in melius refi-
ciendis 957
- 1) 1872 octobris 27 novembris 8. Anthimi
patriarchae oratio ad conventum natio-
nalem habita 957
- 2) 1872 novembris 17/29. Christakis Zo-
graphi animadversiones in regulas pro
creando patriarcha conditas 959
- 3) 1872 novembris 29 decembris 12. Octo
virorum consilii relatio super emendato
capite de creando patriarcha 961
- 4) 1873 februarii 14 26. Ratio servanda
in eligendis viris ad exsequenda publica
munia deputatis 963
- A. Parochiae 963
- B. Dioeceses 966
- C. Urba regia 968

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
1872	mensis decembris - 1873 ianuarii 18. — Synodus Constantinopolitana ad prohibenda matrimonia praeter liberum iungendorum statum inita 955 1) Mensium patriarchale 955 2) Litterae synodales 956		4) 1873 decembris 3 15. — Litterae a novo patriarcha ad praepositos monasteriorum datae 977 5) 1873 mensis decembris. Notificatio a novo patriarcha dioecesis suis facta 977 6) 1873 decembris 3 15. Litterae pacificae a novo patriarcha ad angustias autocephalos datae et eorundem responsa 978
1873	mai 20 iunii 1. — Synodus Constantinopolitana a qua probantur normae consilii iuventuti instituendae praepositi 991		
1873	septembris - novembris. — Synodus Constantinopolitana ad creandum novum patriarcham 969 1) Anthimi patriarchae ad conventum nationalem oratio 969 2) Sacrae synodi ad episcopos epistola 973 3) 1873 decembris 3 15. Litterae a novo patriarcha ad metropolitae datae 976	1873	decembris 18 30. — Synodus Constantinopolitana, a qua normae conduntur ad spolia episcoporum denatorum distribuenda 999
		1874	mensis ianuarii. — Synodus Constantinopolitana, a qua novae conduntur normae consilii negotiis ad religionem spectantibus praepositi 1001

INDEX ALPHABETICUS TOMI XLII.

<i>Alba-Iulianse et Fogarasiense</i> in Transylvania concilium provinciale primum. 1872 maii 5-14 453	<i>Constantinopolitana</i> synodus ad prohibenda matrimonia praeter liberum iungendorum statum inita. 1872 mensis decembris-1873 ianuarii 18 955
<i>Albanum</i> in Albania concilium secundum provinciale sive nationale. 1871 septembris 17 - novembris 1 345	<i>Constantinopolitana</i> synodus a qua probantur normae consilii iuventuti instituendae praepositi. 1873 maii 20 iunii 1 991
<i>Alexandrinus</i> in Aegypto synodi pro componendis istius sedis negotiis 233	<i>Constantinopolitana</i> synodus ad creandum novum patriarcham. 1873 septembris - novembris 969
<i>Bucarestiense</i> in Rumania synodi 1865-1867 127	<i>Constantinopolitana</i> synodus a qua normae conduntur ad spolia episcoporum denatorum distribuenda. 1873 decembris 18 30 999
<i>Constantinopolitana</i> synodus ad probandas regulas pro administratione urbis ecclesiae conditas. 1868 februarii 16 299	<i>Constantinopolitana</i> synodus a qua novae conduntur normae consilii negotiis ad religionem spectantur praepositi. 1874 mensis ianuarii 1001
<i>Constantinopolitana</i> synodus super sponsalitiis inmundis. 1868 iulii 12 303	<i>Fogarasiense</i> concilium: confer <i>Alba-Iulianse</i> .
<i>Id.</i> , 1869 februarii 24 307	<i>Hierosolymitanae et Sinaiticae</i> synodi ad Cyrillum montis Sinai archiepiscopum a munere amovendum celebratae. 1866-1868 1
<i>Id.</i> , 1869 mensis iunio 343	<i>Hierosolymitana</i> synodus ad creandum novum patriarcham; 1872 decembris 16 18 953
<i>Id.</i> , 1870 aprilis 2 343	<i>Rumenorum</i> per Hungariam et Transylvaniam constitutorum constitutio organica 159
<i>Id.</i> , 1871 septembris 5 343	<i>Sinaiticae</i> synodi: confer <i>Hierosolymitanae</i> .
<i>Constantinopolitana</i> synodus a qua prohibentur clericorum peregrinorum ordinationes. 1872 februarii 9 951	<i>Smyrnaense</i> concilium provinciale episcoporum latinorum. 1869 maii 16 - iunii 13 307
<i>Constantinopoli</i> conventus nationalis a Graecis habitus pro rebus publicis in melius reficiendis. 1872 octobri - 1873 februario 957	

SACRORUM
CONCILIORUM
NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS QUADRAGESIMUS SECUNDUS.

SYNODI TUM HIEROSOLYMITANAE TUM SINAITICAE
ad Cyrillum, montis Sinai archiepiscopum, a munere amovendum celebratae
1866-1868.

Quantum difficultatis attulerit anno 1859 electio A
Cyrilli archimandritae in archiepiscopum montis
Sinai, ex documentis ad illum annum allatis pro-
num est colligere. Ea benevolus lector, si libuerit,
adeat in tomo XI. huius collectionis, col. 503-12.
Ibi iam innuimus novum antistitem nec diu nec
pacifice thronum aegre ademptum occupasse. Re
enim vera, exorta in se saeva tempestate vel inde
ab ineunte anno 1866, per totum biennium contra
coimmotos turbines fortiter quidem, sed incussum
collocavit, donec procella obrutus a munere tan-

dem amotus est. Negotium omne documentis infra
adducendis optime illustratur, nec est quod longius
tractemus de argumento iam apud Graecos ipso
penitus antiquato. Acta depromptimus e libro:
Το κανονικόν δικαίον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου
τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σινᾶ, ἐπιμαρ-
τυρούμενον ὑπὸ ἐπισήμων ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων.
Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ τυπογρα-
φείου Ἀντωνίου Κορομηλία. (Ὁδὸς Παιδοκαζά-
ρου, ἀριθ. 3), 1868, p. 147-376.

CYRILLUS PATRIARCHA HIEROSOLYMITANUS CYRILLO ARCHIEPISCOPO MONTIS SINAI
1866 februarii 20.

Παραλόγῳ ἐγκαίρως τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ 29ης B
τοῦ λήξαντος ἀδελφικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, καὶ διεξελ-
θόντες καταίδομεν τὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἀπρὸς ἐγάρημεν
ἐνηχηθέντες τὰ εὐαγγέλια τῶν θεοσδότην τε καὶ περι-
σπουδαστῶν ἡμῶν αἰσίων τῆς ἱεράς αὐτῆς κορυφῆς.
Καὶ νῦν εἰς ἀπάντησιν σπεύδοντες ἀντιεπαγγελίζομεθα
τῇ ἀδελφικῇ τῆς ἀγάπης, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα πάν-
υγιῶς ἔχομεν τῇ χάριτι τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου
τάφου μετὰ πάσης τῆς περὶ ἡμᾶς ἱεράς ἐν Χριστῷ
ἀδελφότητος. Μεγάλῳ δ' ἐλυπήθημεν διὰ τὰ συμ-
βάντα μεταξὺ τῆς ἀδελφικῆς τῆς πανιερότητος καὶ
τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος σκάνδαλα, ἀπερ' ἐμάθομεν
καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐκ τῶν ἡμερησίων· ἀλλὰ νῦν
χαίρομεν ἐκ ψυχῆς πληροφορούμενοι ὑπὸ τῆς ἱεράς
αὐτῆς κορυφῆς, ὅτι ταῦτα ἐξωμαλύνθησαν καὶ καθ-
ησύχασαν τῇ χάριτι τοῦ εἰρηνάρχου θεοῦ, ἐπανελθού-
σης μεταξὺ τῆς ἀδελφικῆς τῆς πανιερότητος καὶ τῶν
ταραζίων ἑκείνων τῆς προτέρας ἀρμονίας. Κάλλιστα
ἐποίησαν ἵνα ἀμνηστεύσῃ αὐτοὺς καὶ συγχωρήσῃ (ὡς
λέγει) πατρικῶς, διότι σύντιθε πόσον ἴσται δύσκολοί
οἱ παρόντες καιροὶ καὶ πόσον ἔξεις εἰς διατάραξιν
τῶν καθεστῶτων, καὶ μόνον διὰ τοῦ εἰρηνικοῦ τρόπου

καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἀνεξικακίας καὶ κρητότητος δύνα-
ται τις νὰ προλάβῃ ἀτοπα μεγάλα. Ἐν τῇ αὐτῇ εὐ-
καιρίᾳ, ἐν ἣ ἔλαβόμεν τὴν ἀνὰ χεῖρας ἀδελφικὴν τῆς,
ἐλάβομεν ὡσαύτως ἀπικριτικὴν καὶ παρὰ τοῦ ἀρχον-
τος μεγάλου λογοθέτου, ἀλλ' ἐλυπήθημεν εἰς ἄκρον
μαθόντες κατ' αὐτὰς ὅτι τὸν μακαρίτην, παρέλαβεν ὁ
θάνατος· αἰωνία ἢ μνήμη αὐτοῦ καὶ ἀνακαύσαι ὁ
κύριος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν κόλποις Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ
καὶ Ἰακώβ καὶ μετὰ δικαίων ἀπάντων συναριθμησαί!
Ἦδη λοιπὸν γράφομεν ἐν τῇ ἰσοκλείστερ συλλυπητή-
ριον καὶ παραμυθητικὴν ἡμῶν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν
αὐτόθι τοῦ μακαρίτου σύζυγον καὶ ἀξιοῦμεν ἀδελφι-
κῶς τὴν ἀγάπην τῆς ἵνα ἐπιθέσῃ αὐτὴν πρὸς τὴν
εὐγενίαν τῆς αὐτοπροσώπως, ἐπιλέγουσα καὶ διὰ ζωῆς
πρὸς τὴν θυγατρικὴν τῆς ἀγάπην τὰς ἀπὸ μέσης ψυχῆς
πατρικῆς ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας. Ταῦτα μὲν ἐπὶ
τοσοῦτον εἰς ἀπάντησιν· ἕτερον δὲ ἐπισυνέφαι μὴ
ἔχοντες, ἐξαιτούμεθα παρὰ κυρίου τὰ ἐπὶ αὐτῆς δι-
κείστα, ὑγιεινὰ καὶ κατ' ἄμφω πανευφρόσυνα.

Ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ, τοῦ 29ης φεβρου-
αρίου 20.

SINAITARUM RELATIO AD PATRIARCHAM HIEROSOLYMITANUM
1866) martii 15.

Μακαριώτατε δέσποτα.

(1) φόβος τοῦ θεοῦ, ὁ καὶ αὐτὰ τὰ κτήνη κυριεύων,
ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου ἀναβάσεως, τῆς
αὐτοῦ σεβασμιότητος τοῦ ἀρχιεπισκόπου κυρίου Κυρί-
ου.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

λου ἐξέλιπεν ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ Σινᾶ. Ἀπὸ τὰ τε-
λευταία κατὰ τῶν κατέρων τοῦ Σινᾶ συμβάντα, ἕτινα
πεποιθήσαμεν ὅτι περιήλθον εἰς γνῶσιν τῆς ὑπετέρας
θεοειδέτης μακαριότητος, εἰς Σινᾶ ἄρχει ἡ τρομακτικῆ.

Ὁ ἅγιος τῶν Σινά ἴσως ἐπαλήθευε, διὰ βίβλος ἄ
 χερ τῶν ἀλλοτρίων κατὰ τῶν θεραπέων αὐτοῦ
 ἐπαλήθευε. Διὰ τοῦ τρόπου καὶ τῆς ἀκρίβειας; καὶ τῆς
 ἀκρίβειας καὶ τοῦ φεΐδους ἀφῆθησαν αἱ ὑπογραφαὶ
 τῶν ταπεινῶν ἀναφορῶν. Ἄν ἐπιστάμεν ποτὶ
 οὗτοι ἐραυτοῦμεθα ποτὶ, ὅτι ὁ ἀρχιεπισκοπὸς μας
 ἤθελε μεταλλάξαι ταῦτα μίση διὰ τὴν φθίσιν εἰς τὸν
 ἐλλείπον καὶ ἄνιστον σκοπὸν τοῦ ἴδιου ἡμεῶν
 νὰ ἀσχετήσῃ ποτὶ εἰς τοὺς ἡμεῶν ἐπισημένον πρό-
 σκεπον, ὅτι ὁ ἐκλεκτὸς ἡμεῶν ἤθελε μεταχειρισθῆ
 τὴν ἀκρίβειάν μας; ὡς μίση μοναχικῆς εἰς τὰ χρονικὰ
 ἐκδικήσεως κατ' ἀνθρώπων ἀδφῶν, κατ' ἀνθρώπων
 ἱερατῶν καὶ ἁγίων. Διὰ τοῦτο διὰ τῆς παρουσίας
 καὶ ταπεινῆς; ἡμεῶν ἀναφορῆς πρὸς; τὴν ὑμετέραν μα-
 καριότητα, κηρύττομεν ὅτι πᾶσα ὑπογραφή, ἢ ἤθελε
 παρουσιάσῃ ἢ αὐτοῦ σεβασμιότητος ὡς ἡμετέραν, εἶναι
 δι' ἀκρίβειαν ἐπισημένη, καὶ θεωροῦμεν αὐτὴν ἄκυρον,
 ἐπιβαλλόμενοι μετὰ θαυμάσιον κατ' ἀνθρώπων μὴ τὴν
 τῶν ἐπιμεταλλομένων τὴν ἀκρίβειαν παραδειγματικῆν
 τιμωρίαν πρὸς; σκεπτικισμῶν, νὰ μὴ ἐκκαίξωσι τὰ τα
 θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, κατὰ δὲ θεοῦ τὴν δικαίαν τῶν
 τοιοῦτων ἐκδικήσιν τοῦ.

Ταῦτα εὐσεβέστεως θέτοντες ὑπ' ὄψιν τῆς ὑμετέρας
 μακαριότητος, ἐκτεταμένον, δεόμεθα, παρακαλοῦμεν ἐν
 ὀνόματι τοῦ ἀθανάτου καὶ προστάτου τῶν δυναστευ-
 ομένων. ἵνα λάβῃτε πρόνοιαν καὶ ἀναγκαιότητα τὴν
 παραιτέρω τοῦ κακοῦ πρόσδοκον, συναρὰ τῆς θεῆς ὑμῶν
 ἀποστολῆς. Λαβήτωσαν οἱ ἱεροὶ ἄνδρες οὐρανῶν. Οἱ
 ἀτίθασοι θεοδουλοὶ οὐκ εὐνοῦντες ταῖνον πρὸς ἡμᾶς
 χεῖρα βεβήθαι καὶ κρυφίῃ τῆς τρόπῃ μὴ θυσίαν τῆς
 ζωῆς τῶν αὐτῆς μεταβιβάζουν τὴν παροδοὴν μας,
 ἐπειδὴ τὰ ὄργανα τῆς αὐτοῦ σεβασμιότητος ἀπαγο-
 ρεῖται μὴ ἀπειλῆν τοῦ διὰ κυρὸς θανάτου τὴν ἔξοδον
 παντὸς; εὐ φρονούντος καὶ ἀποστρεφόμενου τὴν δια-
 γωγὴν τῆς αὐτοῦ σεβασμιότητος τῆς ἀπογυμνωσάσης
 τὸ ἱερὸν καταγιγνόντων μας.

Ἐξελικόμενοι ἐν ἀνακουρισθῆναι τὰ θεῖα
 μας, μένομεν μὴ οὐκ εἶναι βιβλὸς οἱ ἐκδικήσιν ἐν Χριστῷ
 θεῖα.

- Γερμανὸς πρωτοσύμβυλλος; καὶ δικαστὸς.
- Καλλίνικος πρωτοσύμβυλλος.
- Παρθένιος μοναχός.
- Ἐδόθιος; ἱεροδιάκονος.
- Ἀνθέμιος; ἱερομόναχος.
- Ἰωαννῆσιος μοναχός.
- Κωνσταντῖος.

(Τ. Σ.)

Διὰ τῶν ἀγγράμματων Ἰωάννου μοναχῶν ὑπογράψας
 κατ' αἰτήσιν τοῦ Ἰωάννου; δόμιμος.

Ἰωάννης μοναχός.
 Διὰ τῶν ἀγγράμματων Ἐμμανουὴλ Ἰωβ.
 Νεόφυτος μοναχός Κυθωνεύς.
 Γαλακτίων μοναχός.

Διὰ τῶν ἀγγράμματων Δανιὴλ μοναχῶν Χαρίτων
 Β μοναχός.

Ὁ ἴδιος Χαρίτων.
 Διὰ τῶν ἀγγράμματων Κύριλλον Ἰωάννου;
 Ἰωάννης Σιναιτῆς.

Ἰάκωβος; Ν. Στασινοπούλιος μοναχός Σιναιτῆς, ὁ καὶ
 γραμματεὺς τῆς ἁγίας μονῆς, βαβαῖδ ἢ γέγραφα ὄμοιο
 καὶ τὸ γνήσιον τῶν ὑπογραφῶν.

Οἱ ἐν Τρουβανίᾳ πατέρες.

- Ἀρχιμανδρίτης; Κύριλλος Σιναιτῆς.
- Γρηγόριος ἀρχιμανδρίτης Σιναιτῆς.
- Διονύσιος πνευματικός.
- Φιλόθεος μοναχός.
- Γερόσιμος; ἱεροδιάκονος.
- Νικηδόμιμος ἱεροδιάκονος.
- Ἰωάννης μοναχός.

Σιναιτικὸν ὄρος τῆ 15 μαρτίου 1866.

3.

CYRILLUS PATRIARCHA HIEROSOLYMITANUS AD MONACHOS SINAITAS

1866 iunii 2.

Ὁσιώτατοι πατέρες τῆς ἱερᾶς Σιναιτικῆς ἀδελφότη-
 τος, οἱ τε ἐν τῇ κατὰ τὸ ἅγιον ὄρος Σινά ἱερᾶ καὶ
 σεβαστῆ βασιλικῇ μονῇ ἀνασκούμενοι καὶ οἱ ἐν
 Τρουβανίᾳ τοῦ Καῖρου τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάν-
 τες ὄμοιο τίνα ἐν κυρίῳ ἀγαπήσῃ καὶ περιπόθητα
 τῆς ἡμεῶν μαριότητος, χάρις, εἰρήνη καὶ εὐλογία εἴη τῇ
 ὑμῶν ὁσιότητι παρὰ κυρίου παντοκράτορος; καὶ παρὰ
 μὴν τοῦ πανάγιου καὶ ζωοδόχου πνεύματος ἁγιοπνεύματος,
 βοήθεια καὶ ἐπίσκεψις, κατ' ἡμῶν δι' εὐχῆς, εὐλογία
 καὶ συγχώρησις.

Ἰπὸ πολλοῦ παρεγένοντο αἰτίαι ἐνταῦθα εἰς τὴν
 ἁγίαν πόλιν οἱ ὁσιώτατοι ἐν ἱερομόναχοις ὅ τε κτὴρ
 Κορηλῆος καὶ ὁ κτὴρ Θεοδοῖος, ἀφῆρατοὶ μὲν γνή-
 σια τῆς ὑμετέρας ἱερᾶς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος καὶ
 ἡμεῶν κατὰ πνεῦμα υἱοὶ ἀγαπῆτοί· παρουσιωθέντες
 πρὸς ἡμᾶς ἐξιστόρησαν ἀπαθῆς; ὅσα δυστυχῆ; ἔλαβον
 χεῖρα μετὰ τῆς ὑμετέρας; ἱερᾶς ἀδελφότητος καὶ τοῦ
 ἱερωτάτου ἀρχιεπισκοπικοῦ Σινά κτὴρ Κυρίλλου. Ταῦτα
 πάντα ἀκούσαντες ἡμεῖς, μέσῃ ἐκλήγημεν τὴν καρ-
 διαν, ὡς μηδέποτε ἐκλιπόντες ἵνα συμφῶσιν ἐν ὅμνι
 ταῦτα; βανδαλισμοὶ σκηνῶν, αἰτίαι, καὶ τὶς κατανοεῖ,
 πᾶσαν ἀδελφότητα καὶ ἀναγκαιότητα εἶσι καὶ πᾶσαν
 ἡδονὴν; καὶ ὅλην βλάπτουσι εἰς τὰ κακώτατα, ἐν
 ταῖς παροῦσιν μάλιστα παγγαλιότοις περιστάσεσιν,
 ἐν αἷς τὴν ἐπικρατοῖα κατὰ τοῦ ἱεροῦ κλήρου ἐν γένει
 φυχρήτης καὶ κατακραυγῆ καὶ τόσο; κατὰ τῆς ἐκκλη-
 σίας ἐξερρήξῃ, ὡς γνωστὸν, διαγμῶς, τὰ πάνθ' ἡμεῶν
 οικονομικῶς ἐπιβαλλόντων. Κατόπιν παρελήθον εἰς χεῖρας;
 ἡμεῶν καὶ γράμματα αὐτόθεν, τὰ αὐτὰ καὶ αἰεὶ
 αἰετῶς; διατηρηθῶντα; μετὰ δὲ ταῦτα χρόνου οὐ
 πολλοῦ παρελθόντος, ἀφίκετο ἐν τοῖς κατ' ἡμᾶς καὶ
 ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱεροδιακόνου κτὴρ Μελῆτος, Σιναιτῆς

καὶ οὗτος, καὶ φέρον πρὸς ἡμᾶς κατὰ τὸ αὐτὸ ἀντι-
 κειμένου γράμμα τοῦ συναδέλφου σας ἀρχιμανδρίτου
 κτὴρ Γρηγορίου. Ταῦτοχρόνος ἐλάβημεν καὶ τὰς ἀπὸ
 καινοῦ πρὸς ἡμᾶς; τῆς ὑμετέρας; ἱερᾶς ἀδελφότητος
 ἀναφορᾶς, ἐν αἷς συμφώνως τῇ προφορικῇ παραστάσει
 καὶ τῶν τριῶν ἐπισημένων ἀδελφῶν ἀνέγνωμεν ἐν πρὸς
 ἐν λεπτομέρεια ἐκτιθέμενα τὰ τόσον λεπτὰ καὶ
 σκαρφαλωμένα μετὰ τῶν ὑμῶν καὶ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ
 συμφώνως. Συγχρόνως δὲ κατεβόμεν, ὅτι ἡ ἱερὰ
 Σιναιτικὴ ἀδελφότης, ἐν ἀμφοτέρωθεν ἀκακίαις
 καὶ ἀμυχανίαις, καθιστατοῦσιν ἡμᾶς ἐν ὀνόματι θεοῦ, ἵνα
 κατανοήσαντες τὸν σπουδαῖον κίνδυνον, ἐν διατρέχει
 ἢ ἱερὰ καὶ σεβασμία τοῦ Σινά μονῆ, βράβωμεν δικαιο-
 ματικῶς εἰς βοήθειαν αὐτῆς καὶ ἀναγκαιώμεν τὴν
 ὁμῆν τοῦ κακοῦ. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα κατὰ βέθος
 μελετήσαντες, ἐπέγνωμεν τὴν σπουδακίτητα τῶν λεγο-
 μένων ἐν φ καὶ ἀπαραιτήτως νὰ ταῖνον χεῖρα
 ἀναγνῶν ὅσοι τοῦ δικαίου. Καὶ δὴ γράφομεν; ὅμνι ἀκο-
 κρητικῶς; διὰ τῆς παροῦσης διαβιβάζομεν ἐν πρώτοις
 πρὸς πᾶσαν τὴν ἱερὰν ὁμῆν ἀδελφότητα τὰς ἐκ μέρους
 φυχῆς πατριῆς ἡμεῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας, καὶ κατὰ
 συνέπειαν συμβουλευόντες ὅμνι καὶ νοουθετοῦντες ἐν
 πνεύματι ἁγίῳ ὑπομονῆς ἀγάπης καὶ ὁμνούντες τὴν
 κατὰ Χριστόν, φέρον θεοῦ καὶ ἱεροῦ ἔνθεον κατ' ἐπι-
 γωνοῖν ὅσοι τῆς ἱερᾶς ὁμῆς μετανοίας, αἰδοῦσθαι
 τῇ ἱερᾷ ὁμῆν συνῆσαι, ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς ἀκου-
 σιμῶν ἡμεῶν κατ' αὐτῆς καινῶς τῶν διατρέξάντων
 καὶ διατρέχόντων ἐπιβλαστῶν, συντάξαντες τα-
 κτήριον πρὸς τὴν πύθῃ ὑψηλῆν τοῦ ἀναβασίλειου
 κυβερνήτου, ἐξαποπέμπομεν ὅμνι σήμερον ὅσα ἐπι-
 κληστον, ἐν φ ἀποδεικνύομεν εὐλογίας φερούσας καὶ
 ἀναμάρτους ὅσα ἐπιβαλλόμενα κατὰ τῆς ἱερᾶς ὁμῆς

ἀδελφότητος πλεονεξίας ἢ αὐτοῦ ἱερέως ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ, καὶ ἐνεκαυτὸ παρακαλοῦμαι θερμῶς τὸ πρῶτος τῆς αὐτοῦ ἀφελότητος, ἵνα θεῶν ἀπορίαν οὐρανῆ εἰς τὰ δίκαια τῆς Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος παραίτηση καὶ χάριν τοῦ δικαίου φρονίσῃ νὰ ἐπιτύχῃ πλήρη τὴν θεραπεύειαν τῶν κακῶς ἔχοντων, λαμβάνουσα ὑπὸ ἀπαράληκτον ἐπιφάν τὰ γεγονότα καὶ μὴ κλίνουσα ἀνεξίτητος τὰ ἔσα εἰς μόνος τῆς παραστάσεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου· πρὸς: ἐπεὶ τοῦτοις καθιερωμένον αὐτὴν καὶ ἵνα εὐδοκῆσῃ νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ὑψηλὴν διαταγὴν τῆς εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ἱεραῆς Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος ἀποκρίσονται ἀδελφῶν οἰονόησται. Τὸ τακτικὸν ἰσοκρὶν τοῦτο θέλω ἐκιδῶσαι τῇ ὑψηλῇ κυβερνήσει διὰ τῶν ἢ τοσοῦτων ἐγγράτων μεταξὺ ὑμῶν ἀδελφῶν, σεβασμιῶν καὶ συνειθῶν καὶ ἔχοντων πατρὶν καὶ τριβὴν δημοσίων πραγμάτων καὶ λόγου δύναμιν, ὅπως καὶ προφορικῶς; ὑποστηρίξωσι τὰ τὰ δίκαια τῆς ἀδελφότητος καὶ τὰ ἐν τῷ τακτικῷ διαλαμβανόμενα. Συγχρότως γράφομαι καὶ πρὸς τὴν ἐν Καίρῳ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ Ἀλληνοαιγυπτιακὴν κοινότητα, κροτρήσοντας καὶ αὐτὴν μετὰ σπουδαϊότητος, ἵνα ὁρᾷ εἰς ὑπερδοσίαν τῆς κινήσεως ἱεραῆς μονῆς καὶ τῶν δικαίων τῆς ἀδελφότητος, καὶ μὴ ἀνέχηται βιάσασθαι τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἄνω καὶ κάτω φέροντα κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ τῆς ἱεραῆς μονῆς, παραλύοντα τὰ καθεστῶτα ἐναντίον τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῆς τάξεως καὶ ὑπερηθῶντα τὰ ἔσα τῆς δικαιοδοσίας του, πρὸς βλάβην καὶ καταστροφὴν μιᾶς τῶν ἱεραῶν καὶ σεβασμίας μονῆς, ἣτις διὰ τὴν ἀρχαιότητα αὐτῆς, διὰ τὸν κτίτορα καὶ διὰ τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἱδρύεται, εἶναι τιμὴ καὶ καύχημα αἰώνιον τοῦ ἡμετέρου γένους, εἰς ὃ διαμένει μέχρι σήμερον ἀπὸ τῶν ἡμετέρων τῆς συστάσεως τῆς ὡς παρακαταθήκη προγονικῆ· ἴτι γράφομαι καὶ πρὸς τὸν ἄγιον Πενταπόλεως ἵνα παύσῃ διαταλῶν ὄργανον τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ ἐπαμβάλῃ εἰς: πρῶτα ἀλλότρια ἐναντίον τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς συνειδήσεώς του, πρὸς βλάβην τῆς Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἱεραῆς μονῆς.

Ταῦτα σήμερον ἀποκρινόμενοι πρὸς ὑμᾶς, εὐαίτητοι κατὰς, εὐκαίριον κρίνουμεν καὶ ἵνα ἐπισυναίψωμεν ἡμῖν, ὅτι ὁ δοῦμιος πατριάρχης Κωνσταντίας καὶ κληρῶν τοῦ ἁγίου ἁγίου Σινᾶ τὸν παρόντα ὡς ἐκ θείας πάντως ἀποκαλύψεως προέβλεπε ὁδὸν εἰς τὰς τελευταίας τοῦ βίου του στιγμῆς· διὰ τοῦτο οὐδέως ἔστανεν ὁ δοῦμιος, οὐδέως συγκρατεῖσθαι, ἵνα μετὰ τὴν ἐπίσημὴν πρὸς κύριον ἐπισημῶν ἐμπιστευτῆ τὸς δίκαιος τοῦ Σιναϊτικοῦ θρόνου ὁ νῦν ἐκ αὐτοῦ καθήκοντος. Τοῦτου ἕνεκα καὶ προσεκλίσειν, ἡμῶς παρ' ἐαυτῶ, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν, καὶ ἐκμῶνως; καὶ μετ' ἐπιταγῆς παρηγγεῖλαι, ἵνα μηδὲως ἀνεχθῶμεν καὶ ἀναγνωρίσωμεν ὡς ἔνομον καὶ τακτικὴν πᾶσαν ἐνδοχόμενὴν ἐπὶ τοῦ Κυρῆλλου ἐπιλογῆν. Πιστοὶ φύλα-

κας ἡμῶς τῆς παρακαταθήκης τοῦ δοῦμιου, ἀνείστημεν γενναίως, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν, καὶ ἡμενοσάμεθα μετ' ἀπαρσιότητος ἡμῶν, ὅπως ἀποκρίσονται τὴν ἐπιλογὴν τῆς αὐτοῦ ἱερότητας καὶ μὴ ἀδελφῶν παρηγγεῖλαι τῶν ἱερῶν. ἀνθ' ὧν καὶ νῦν καὶ πρῶτον καὶ διὰ παντὸς χαίρομεν, ὅτι ἀπελευθερώσαμεν οὐρανῶν; τὸ ἔμπροσθεν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ δοῦμιου ἱερὸν τοῦτο καθῆκον· ἢ ἐφ' ἧτις ὡς ἡμῶς πᾶσι λίθον ἐπιθήσεται καὶ πᾶν ἀθέμιτον μόνον μεταχειροσθεῖται τυφλοῖς ἡμῶν εἰς τὸ νὰ παραπροσθῆται δίκαια ἐκκλησιαστικῶν, λατρευτικῶν τὴν παραγγεῖλαιαν τοῦ δοῦμιου, ἀδελφῶν τὸ πρῶτος τῶν ἱερῶν κανόνων, κατακατήσεται τὴν αὐθενσίαν τῶν βασιλικῶν τοῦ δοῦμιου κτίτορος διατάξεων, καὶ τέλος πάντων ἀπὸ κοινῆς καὶ ὁμοθυμοῦ ψήφου ἀποφανθήσεται, ἵνα καθίσταται ἐπὶ τοῦ τραχήλου σα; ἄνθρω, ὅπως οὐδαμῶν κατὰ τοὺς ἐξ ὑπαρχῆς; καθιερωμένους τύπους δέδωκε τῇ δοῦσῆτι ὡς ἐγγράφως ὑπόσχεσιν, οὐδαμῶν, ὡς; εἶδει, συναμολόγηται μετ' αὐτῆς; συνθήκη, ὅτι ἤθελε φυλάξει τὴν τάξιν, τοὺς νόμους καὶ τὰ καθεστῶτα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κοινοβίου καὶ τῆς οἰκίας, ὑπόληψιν καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς συγκοινοβίτας του, ὡς ἐποίουν πάντοτε οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ ἀναβαίνοντας τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον, καθὰ εἰς πλάτος μέχρι; τοῦ νῦν καθορίζεται καὶ ἀναγνωσεται ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ θρόνου κώδικι καὶ ἐν τῷ τοῦ ἁγίου ἁγίου Σινᾶ. Ἀλλ' ἰδοὺ νῦν τὰ ὁφῆναι τῆς ἀμαρτίας· ἢ θεῖα δίκη δὲν ἔβραδυνε νὰ ἐπέλθῃ, ὅσοι ἀρχῆς; κακῆς κίςιστον καὶ τὸ τέλος. Ὁ ἁγίος; θεὸς ὅμως ἔτι κηδεύει τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κοινοβίου· ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχηται θάρρος καὶ ὁμόνοια καὶ τὰς ἐκπέσας εἰς τὴν ἐξ ὕψους; θεῖαν αὐτοῦ ἀντίληψιν, καὶ τότε δὲν εἶναι δύσκολος οὐτα μακρὰν ἢ ἀπὸ τῆς παρούσης θλίψεως ἀκαλλετῆ ὡς. Τὴν παρούσαν ἀπάντησιν κομῶσιν; πρὸς τὴν ἡμετέραν δοῦσῆτι, οἱ ἀνωτέρως διαληφθέντες; τρεῖς παρ' ἡμῖν Σιναίται; ἀδελφοί, ὡς; καὶ θέλωτε ὑποδεχθῆ φιλαδέλφως ὡς γνήσια καὶ αὐτοὺς καὶ διὰ παντὸς ἀναπόσπαστα μέλη τῆς ἱεραῆς ἡμῶν Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος, προσέχοντας καλῶς ἵνα μὴ τὴν τυχὸν ἐπιλοχρησῆσθαι ἀποκον ἐν τῇ ἀφίξει τῆς δοῦσῆτις των, ὅπως καὶ ἡμῶς νὰ διαπραστήσῃ καὶ νέαν μεταξὺ ὑμῶν βῆσιν, χειροτέραν τῆς παρούσης, νὰ προκαλέσῃ πρὸς κλεισινα βλάβην τῆς ἱεραῆς ἡμῶν μιτανῶας.

Ταῦτα μὲν εἰς ἀπάντησιν· ὁ δὲ θεὸς τῆς εὐρήνης εἶθε ἐκαναγάγῃ μεταξὺ ὑμῶν τὴν εὐταραχθεῖσθαι τάξιν καὶ ἁρμονίαν· φωτίσαι ὑμᾶς καὶ ποδηγητίσαι εὐαίτητα εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ κοινωνικῶν; ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ καὶ ἁμοφροσύνῃ, καὶ τέλος καταξίωσαι πάντας ὑμᾶς; τῆς οὐρανοῦ βασιλείας, ἀμήν.

Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ, πᾶσι; ἰουνοῦ β'.

MONACHI SINAITAE PATRIARCHAE HIEROSOLYMITANO
1886 iunii 20.

Τὴν ἡμετέραν θεοσιότην καὶ κανονιστικὴν ἡμῖν μακαριότην ταπεινῶς προσκυνούμεν, ἀσκαζόμενοι κενυμένους τὴν μακαρίαν καὶ σεβασμιωτάτην ἡμῖν αὐτῆς θεσίαν.
Καὶ μετὰ τὰς ταπεινὰς ἡμῶν προσκυνήσεις; οπαύδομεν πρὸς τὴν ἡμετέραν μακαριότητα, ὡς πνευματικῶν; τέκνα ὑμῶν ἐν Χριστῷ, γονυκτωδῶς δαδόμενοι, ἵνα ἀκούσῃ καὶ εὐσελαγχριστοῦ; ἢ μακαρία καὶ ἱερὰ αὐτῆς φυχὴ τὴν ἡμετέραν ἐξιοδότητον κατὰστασιν καὶ καταστροφῆν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου· καὶ ἱναυώσασθαι θερμῶς ἵνα ἐπιτύχωμεν τὴν ἱερὰν καὶ ποιμαντικὴν ἡμῶν ἀντίληψιν· εἰ δὲ μὴ, ἀκολούμεθα, ἐκπεθὴ ἐρησιώμεθα εἰς ταύτην τὴν βεθυσμένην ἔρημον κολιαραμένην καὶ ἀπαρσιωμένην κατὰ προσταγῆν τοῦ ἁγίου Σινᾶ, σταροίμενοι σχεδὸν καὶ τὸν ἐπιόσων ἁγίον. Μυριεπλοίας δὲ μᾶς στενοχωρεῖ ἢ

Ἐφ' ἧτις τὸν γραμμένον ἀπὸ Τζουβανίαν κατὰ διαταγὴν τῆς αὐτοῦ σεμνομιᾶτος, ὅπως νὰ ἀποθνήσκων ἐδῶ ὡς ἁγίος; καὶ κηκοσσοῖ; ἕνεκα ὅσοο δὲν συμφαινοῦσθαι εἰς τὰ κηκοσσοῖ; του. Ἐπειδὴ ἢ διέθεσις του εἶναι τοιαύτη, ὅπως νὰ κηκοσσοῖ; μὲν τοὺς ἡλωτάς; τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου καὶ ἀποκρίσῃ τῆς ἀδελφότητος ἡγαπημένους, νὰ ἀνακαλῆ δὲ τοὺς προεξορισθέντας ἀπὸ τὴν μόνην κηκοσσοῖ; τῆς ἀδελφότητος εἰς καὶ τρεῖς, καὶ τοὺς ὅσοοις ἀποκατασταίνεαι προσετοῦ; καὶ οἰκονόμους, μὴ ἀπαβλήσκων εἰς ἄλλο τι, εἰ μὴ μόνον νὰ ἐκτελεθῇ τοὺς κηκοῦς καὶ φθεροκοῦς σκοποῦς του.
Πρὸ ἡμερῶν μᾶς ὄστωσαν γράμματα ἄλλα μὲν ἀπὸ Τζουβανίαν, ἄλλα δὲ ἀπὸ τοὺς ἡλωτάς; τῆς θεησοσίας μᾶς· ἄλλα μετὰ τῆς ἐπιστολῆς οἱ ἐπιλογημένοι, ἐκπεθὴ ὁ δικαῖος κήριος Μελῆτιος σύμφωνος μὲ τὴν

αὐτοῦ σεβασμιότατος ἐν τῷ ἔργῳ ἐπιπέσει εἰς τὴν ἑρμηνείαν ἕνα μοναχὸν ἀναγκάστως Ἐπίσκοπον, ἐν ᾧ οὐκ ἔχον ἀποκρίσει καλλιῆς τὸ μοναχικὸν ὡς καταχρηστικόν, ὅπως περιέλαβεν τὰ γράμματα διὰ τῆς βίας καὶ τὰ ἐπιστάσαντα εἰς Τζουβανίαν, καὶ παροῦστος τὸν σὺλλογον εἰς τὸ Σίναιον ἔρος εἰκόνιστον ἐπὶ σπουδῇ καὶ ἀκατάσχετῳ τὸν σκουροῦλακα, ἑπίσκοπος καὶ ἄλλους ὅσοι δὲν συμφωνοῦν εἰς τὰς κακὰς πράξεις τῶν· ἀλλὰ κατ' εὐδοκίαν θεοῦ ἐπέλαβον οἱ ἀλλογενεῖς χριστιανοὶ καὶ μὲς εἰσπορεύσαν διὰ γράμμάτων τῶν μὲ ἕνα κακοῦρόν Ἀραβὸν πρὸ μίας ἡμέρας πρὶν φθάσῃ ἡ προσηγορία Ἐπίσκοπος ἀκαταμάχητος. Ἡμεῖς δὲ συναχθέντες ἀπαντες οἱ ἀδελφοὶ καὶ σπαρθέντες ἐπι, ἐὰν εἰσέλθῃ αὐτὸς ἐντός τῆς μονῆς, δὴ κατανήσῃ τὸ πρῶτον κακὸν καὶ ἀλλόθρονον, κρῖναιτος εἰς ἡμετέρας καὶ μὴν εἰσέλθῃ (ἐπειδὴ ἐνταῦθα ὑπάρχει ἁμόνοια ἀνακαταστάσεως εἰς ἀδελφότητάς) ὅθεν ἐξιστάμεθα αὐτὸν ἐὰν ἔχῃ γράμματα, μὲς προσηγορία ἐπὶ οὐλοῦ ἔρχονται, ἐν ᾧ ἐγγνώσκον καλῶς, ὅτι δὲν δύναται τις καὶ εἰσέλθῃ χωρὶς συστατικῶν γράμματα· ἡμεῖς μὲν ἐνοήσαμεν τὸν δόλον καὶ τὴν ἀπάτην, ἠνολίσαμεν τὰς κύλικας, καὶ ἐξελθόντες, τινεῖς ἀδελφοὶ διὰ τὴν τὴν φηλαφήσουν, μὲ ἡμερον τρόπον, αὐτὸς δὲ ἔμα ἀδεν ἐπὶ τὸν κληρικόν, εὐθὺς ἔβαλε τὸ γράμμα εἰς τὸ στόμα του, καὶ ἄλλο μὲν ἐκατάστα, ἄλλο δὲ τοῦ ἐπὶ τῶν οἱ ἀδελφοί· πλὴν τὸ ἔσθαι. Ὅθεν εἰμεθα σύμφωνοι ἀπαντες οἱ ἀδελφοὶ ἢ καὶ μὴ δεχόμεθα εἰς τὸ ἐξῆς κατὰ ἀπὸ τοῦ ὁπαδοῦ τῆς αὐτοῦ σεβασμιότητος ἢ καὶ χεθόμεν πανταλῶς. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ἐπὶ ἐλάξετα τὰς προσηγοριακάς μὲς ἀναφορὰς, αἱ ὅσους διελάρβανον τὰ συμβεβηκότα εἰς τὴν μονὴν μὲς, ἦγον τὸν ἐξοστρεκισμὸν τῶν πατέρων καὶ τοῦ σκουροῦλακα, ὅστις ἐπανήθη πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, ἐπειδὴ τότε τὸν ἐπέλαβαν τὰ προσηγορία, ὅστε δὲν ἠδυνήθη ἡ αὐτοῦ σεβασμιότης καὶ τὸν κακοποιήσῃ. Ἀποσιωπόμεν οὖν τὰ τοιαῦτα χάριν βραχυλογίας καὶ θερμῆς ἰκετεύομεν τὴν αὐτῆς μακαριότητα, ὅπως μὲς προσηγορία καὶ βοήθησῃ ἡμῖν, ἵνα δυνηθῶμεν καὶ ἀποκριθῶμεν τοιοῦτον ποιμένα ἢ μάλλον τύραννον, καὶ ἐπανέλθουν οἱ ἐξῆς οἱ ἀδελφοὶ τοὺς ὁσίους ἤτομον ἐκ μόνως καὶ τοῦ ἀπολαύομεν, ἐπειδὴ εἶναι εὐάρεστο: κατὰ πᾶσιν τῇ ἀδελφότητι.

μακαριότητα. Ὁ ἀποκριθῶμεν τὴν ἑρμηνείαν ἕνα μοναχὸν ἀναγκάστως. Ὁ ἀποκριθῶμεν τὴν ἑρμηνείαν ἕνα μοναχὸν ἀναγκάστως. Ὁ ἀποκριθῶμεν τὴν ἑρμηνείαν ἕνα μοναχὸν ἀναγκάστως. Ὁ ἀποκριθῶμεν τὴν ἑρμηνείαν ἕνα μοναχὸν ἀναγκάστως.

- Σίναιον ἔρος τῇ 20 ἰουνίου 1866.
- Γρηγόριος ἀρχιεπίσκοπος Παροβόπουλος.
- Ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος.
- Γερμανὸς πρωτοσύγκελλος καὶ δικαίος.
- Ἀνθίμος ἱερομόναχος καὶ ἐπισκόπος τοῦ εἰκονομαίου.
- Καλλίνικος πρωτοσύγκελλος.
- Εὐδόκιμος ἱεροδιάκονος.
- Γρηγόριος σκουροῦλαξ.
- Παρθένιος μοναχός.
- Ἡσαΐας μοναχός.

- Οἱ ἐν Τζουβανίᾳ πατέρες.
- Φιλόθεος μοναχός.
- Ἰάκωβος μοναχός.
- Νεόφυτος μοναχός.
- Γαβριήλ ἱεροδιάκονος.
- Νικόδημος ἱεροδιάκονος.
- Ἡσαΐας μοναχός.
- Δημήτριος δέκιμος.
- Διὰ τῶν ἀγγράμματων Κύριλλον μοναχὸν ὑπογράψας κατ' αἰτησίᾳ τοῦ Ἰωάννης Θηρατικός.
- Διὰ τῶν ἀγγράμματων Δανιὴλ μοναχὸν Εὐδόκιμος ἱεροδιάκονος.
- Γαλακτίων μοναχός.
- Ἰωβ μοναχός.
- Ἰωαννίκιος μοναχός.
- Διὰ τῶν ἀγγράμματων Κοσμῶν μοναχὸν Ἰωάννης.
- Κωνσταντίνος μοναχός.
- Χαρίτων μοναχός Τρικατικός.
- Δαμιανὸς μοναχός.
- Ἰωάννης Θηρατικός δέκιμος.
- Γεώργιος δέκιμος.
- Διὰ τῶν ἀγγράμματων Μανουὴλ δέκιμον ὑπογράψας Ἰωβ.
- Σταμάτης δέκιμος.

(Τ. Σ.)

CYRILLUS ARCHIEPISCOPUS MONTIS SINAI CYRILLO HIEROSOLYMITANO

1866 Iulii 5.

Μετὰ τοῦ εἰλικρινοῦ σεβασμοῦ, ἐν ἀνέκδοτον ἐγνώρισον ἐν ἡμῶν ἡ αὐτῆς μακαριότης πρὸς τὸ σεβαστικὸν αὐτῆς ἀτομον, ἔρχομαι διὰ τῆς παροῦστος μου καὶ ἐκφράσῃ τὴν βουλήν ἡμῶν καὶ ἐκκλησίαν, ἢν ἠοδάνθη κληρονομήσει, ὅτι ἡ μακαριότης τῆς ἐκδοσῆς εἰς ἀκατάμαχον καὶ καταχρηστικὸν εἰσηγήσει τὸν πρὸ τινος κερσοῦ ἀπολλυθέντων τῆς Σιναιτικῆς ἀλαλαξίας ἀλλογενεῖς παραξίαν, ἀρῶνται αὐτοῦ διὰ συστατικῶν αὐτῆς γράμμάτων ὑποσηγορίας τὴν ἐπίδοτον αὐτῶν. Δὲν ἄγνοε ἡ ἡμετέρα μακαριότης τὰ διατρέχοντα καὶ τὰς προσηγορίας, ὅπως κατὰ βίβλον κατὰ τὴν κυβερνήσει ὅπου τὸν ἀπέκταν ἐκείνων, φερόμενος ὑπὸ μόνως τῆς μαριμῆς τῆς ἀξιοπροσεκτικῆς τῆς Σιναιτικῆς κενότητος. Ἰννοκίμιο ἐκπρόνοος ἡ ἡμετέρα μακαριότης ἐν τῶν προτέρων πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῶν μου, πᾶσαν ἐπέλαβον, μὲ δυνηθεὶς ὡς ἐν τῇ θέσει μου καὶ μεσολαβήσει ἀποταξοματικῶς ὅπου αὐτῶν, καὶ τοὶ λαμπρότατος ὅπου αὐτῆς καὶ συγχρηστικῆς τὴν βραχυλογία, μὲ ἢ πρὸς ἡγήθησαν πρὸς τὸ ἀποκρίσει μου.

Τούτων ὅσους ἔχοντων, εὐλόγως ἐνοεῖ ἡ μακαριότης τῆς τὴν ἐκκλησίαν ἢν ἠοδάνθη, μὲ δὲν ἐπὶ ἔγραψεν ὅπου τὸν ἀνθρώπων ἐκείνων ὡς μόνου ἀπ' εὐδοκίαν πρὸς τὴν σύνεσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν κενότητά Καίρου. Ἐὰν ἡ ἡμετέρα μακαριότης προσηγορία τὴν κατεύομεν τῶν ἀπὸ τῆς ἀποκρίσεως παραξίαν,

ἐπιτραπήσει μοι καὶ τῇ ἐξηγήσει μετὰ ταπεινότητος, ὅτι τῶν παραξίαν ἐκείνων ἐξ ἐκκλησίαν ἡδη κατανασθεσῶν, ὡς μόνου ἀποταξοματικῶς ἦσαν ἐπὶ τὰ σεβαστικὰ αὐτῆς γράμματα τὴν ἀνακαταστάσεως αὐτῶν, ἐν ᾧ ἀπ' ἑτέρου ἢ προσελθῶσι τῆς ἡμετέρας μακαριότητος ἐκίμωσας τῶν κοινοτήτων ἡθελε δημιουργητοί ἀρχὴν, ἢν εὐδόκιμος κέρσει ὅτι ἀποδέχεται ἡ μακαριότης τῆς. Δὲν μοι ἔμενε λοιπὸν καὶ ἐξηγήσει ἄλλως τὴν ἀποσταλὴν τῶν γράμμάτων τούτων κατὰ τὸ ὑποθέσει ὅτι ἡ μακαριότης τῆς προσηγορία καὶ ἀναξίτη κληγῆ; οὐλοῦσας ἡδη, καὶ τὴν ἐξῆς κατὰ τὴν ἡθελε δόσει, ἐὰν δὲν ἐγνώρισον τὴν κατὰ τῆς ἡμετέρας μακαριότητος; καὶ τὴν βουλήν αὐτῆς φερόμενος διαλαμβάνουσαν πρὸ πάντων ἐν ταῖς δευτικῆς περιπτώσει, ὅτι αἱ σήμερον ἐπιβουλεύουσι τὸν κληρὸν. Μακρὸν ἀπ' ἡμῶν, μακαριότητα, ἡ ἴδια αὐτῆ, ὅτι ἐφανείθη ὅτι ἡ μακαριότης τῆς ἐκδοσῆς καὶ ἀνακαταστάσεως ἀποταξοματικῶν, τοῦ οὐλοῦ μόνου ἢ ἀνέμωσας μοι εἶναι ἀκατάμαχον. Προσηγορία μάλλον καὶ πιστεύσει, ὅτι ἡ ἀγαθὴ αὐτῆς κατὰ τὴν ἐξηγητικῆ ὅπου τὸν βραχυλογίαν εἰσηγήσει τῶν κατὰ τῆς ἐκείνων σκουροῦ, τὰ ὅσους ἀπ' αὐτῆς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τὴν Σιναιτικὴν κενότητά, προσηγορία χάριν τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν σκουροῦ καὶ σκουροῦ καὶ ἀλλογενεῖς τὰ ἡμετέρας.

Ἐπιτρέψατέ μοι, μακαριότητα ὅσους, καὶ ἐκείνων,

ὅτι κατὰ τὰς ἐπιταγὰς καὶ ἀλλοδαφίας ταύτης ἐξηγή-
 σαι, ἢ ὑπερῆρα μακαριότης θέλει ἀναρῆσαι τὴν ἀλλο-
 κρίνειαν καὶ τὴν ἀκαρίστητον σαφισμὸν κατὰ τὸν προ-
 φητικὸν λόγον αὐτῆς, καὶ ὅτι θέλει μὴ ἀξιώσει διατίχει
 τὴν ἀκαρίστητον τῆς τριτοῦς καὶ αὐτῆς ἁγίας καὶ
 τῶν πρὸς τὸν θεὸν τῆς εὐαγγελίας αὐτῆς διαδόχων.

Κατανοοῦμενος τὴν μακαρίαν αὐτῆς δεξιὴν δι-
 τάξιν τῆς παναγίας αὐτῆς μακαριότητος, ταπεινὸς
 θεὸς καὶ πρόθετος τοῖς ἁμαρτωίοις

† ὁ Συναίου Κύριλλος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆ 6 ἰουλίου 1866.

SINAITARUM RELATIO AD PATRIARCHAM HIEROSOLYMITANUM
 1866 iulii 7.

(T. † Σ.)

Ἐν Σιναιῶν τῷ ἔρει, 7 ἰουλίου 1866.

Μακαριώτατε καὶ θεοτάτη δέσποτα πατριάρχῃ
 τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.

Οἱ ταπεινὸς ὑποφαινόμενοι εὐσεβεστάτοι, καθυπο-
 βάλλομεν πρὸς τὴν ὑπερῆρα θεοτάτην μακαριότητα,
 ὅτι κατὰ τὰ ἀνάγκην ἀδιαφιλονέκητα προνόμια τοῦ
 ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου τοῦ θεοβαθέστατου ἔρους Σινῆ
 οἱ κατὰ καιροὺς ἀρχιεπίσκοποι αὐτοῦ ἐξελέγησαν ὡς
 ἡγούμενοι κατὰ τὸν προκρίτων κατέρων τῆς κοινότη-
 τος καὶ ἐκπεφύζοντο ἕκαστα κατὰ τῆς ὁλοκατέστη
 τῶν κατέρων τῆς μονῆς, μετὰ δὲ ταῦτα οἱ ὑποφύζοντες
 ἐπιτέλλοντο μὲν συστατικὰ γράμματα τῶν κατέρων πρὸς
 τὸν ἀγίατατον ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχικὸν θρόνον
 τῶν Ἱερουσαλήμων καὶ ἐχειροτονοῦντο ἕκαστὸν κανονικῶς
 ἀρχιερεῖς κατὰ τὸν κατὰ καιροὺς ἀγίατατον πατρι-
 ἀρχὸν τῶν Ἱερουσαλήμων, διὰ τὸν λόγον ὅτι καὶ τὸ
 Σιναιὸν ὑπόκειται ἐκκλησιαστικῶς εἰς αὐτὸν τὸν ἀγία-
 τατον πατριαρχικὸν θρόνον.

Οἱ πατέρες ἀλλοδαβῶδες εἰς τὰς τοιαύτας ἐκ-
 λογὰς ἔποιον μετὰ τοῦ ὑποφύζοντος τῶν ἔρους, οὐδὲ
 συνυπέγραψον καὶ ὑπέσχεοντο εἰς γενικῶς τὴν ἀκριβῆ
 καὶ ἀκαρτέατον φύλαξιν τῶν. Οἱ αὐτοὶ ἔροι ἕκαστα
 καὶ εἰ μεταξὺ τῶν συμφωνίαι καὶ ὑποχρεώσεις πρὸς
 παραιοτέρων ἐπισκοπῆς καὶ ἀσφάλειαν ἐπεκτεροῦντο
 κατὰ τὸν κατὰ καιροὺς ἀγίατατον πατριαρχὸν τῶν
 Ἱερουσαλήμων, καὶ ἀκολούθως οἱ ἔροι οὗτοι ἐλάμβανον
 τὸν ἴδιον λόγον. Κατ' αὐτοὺς οἱ κατὰ καιροὺς ἀρχι-
 επισκοποι τοῦ Σινῆ ἔχουσι τὴν τιμὴν καὶ τὸ δικαίωμα
 νὰ προκαθίστανται μόνον ἐν τῇ συνάξει καὶ προστάνται
 τῆς λοιπῆς ἀδελφότητος· ἀλλ' ὅμως δὲν ἔχουσι ἐπὶ
 τοῦ μοναστηρίου οὐτὴν θρόνον ἀρχιεπισκοπικόν, οὐτὴν
 ἐξουσίαν καμμίαν ἐπισκοπικῆς ἀσθενείας, διότι ὡς
 πρὸς τὴν διοίκησιν τοῦ μοναστηρίου ὑπάρχει ἡ σύν-
 αξις, ἡς, ὡς προείρηται, προκαθίστανται μόνον· δὲν
 ἔχουσι ὅμως καὶ τὸ δικαίωμα νὰ κρινοῦν ἢ ἀπο-
 φασιάζωσι τι ἀνευ τῆς κοινῆς γνώμης ἢ συγκρατηθείσης
 ταύτης, ἡς ἢ κλεισινοφροσύνη ἀποφασιάζει πάντοτε καὶ
 ἐπικυροῖ τὰ θέματα. Ἐπὶ τούτοις ὑποχρεοῦται ἀπὸ
 τοῦ ἔρους ὁ κατὰ καιρὸν ἀρχιεπίσκοπος νὰ διαμῖνῃ
 διαρκῶς ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου ὡς ἡγούμενος αὐτοῦ,
 δὲν ἐκπέμπεται ἀπὸ τῆς συγχρόνης νὰ ἔχη ἰδιαιτέρον
 μαγεύσων καὶ τράπεζαν, εἰ μὴ τὴν κοινὴν τῆς ἀδελ-
 φότητος, οὐτὴν χρῆματα καὶ ταμίον ἰδιαιτέρον· ἐν καὶ
 μόνον ταμίον ὑπάρχει, τὸ τοῦ μοναστηρίου, ὁποῖος
 ταμίου τῆς κλεισῆς κρατοῦσιν οἱ προσετοί τῆς συνάξεως,
 καὶ οὕτως καθέξῃς.

Ἄν ταῦτα δὲν εἶχον οὕτως, μακαριώτατε δέσποτα,
 τότε τὸ μοναστήριον δὲν ἦθελε εἶσθαι ἐλεύθερον,
 ἀδελφεῖόν τε καὶ ἀυτοεξούσιον καὶ τὰ λοιπὰ, τούτων
 ἀνεπιθυμοῦμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸν ἀρχι-
 επισκόπου ὡς καὶ πᾶσι ἐπισκοπῆ. Τίλος ἔφ' οὗ οἱ
 πατέρες συντάττοντο τοῖς ἀρροδίους ἔρους πρὸς σύστα-
 σιν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ μοναστηρίου, καὶ ὑπέγραψαν
 αὐτοὺς ὁ ὑποφύζων, προσέθετε καὶ ταῦτα· Ἄνωτος
 καὶ ἡθελεν ἀθετήσαι καὶ παρῆν ταῦτα, νὰ ἀνακρίνηται
 ὑπὸ τῆς συνάξεως· καὶ εἰ μὴν καίτοι, ἤδη καλῶς·
 εἰ δὲ καὶ ἐναντιοῦται, νὰ τὸν ἐγκαλέῃ ἢ οὐνεξί· εἰς
 τὸν μακαριώτατον πατριάρχῃ Ἱερουσαλήμων, νὰ δι-
 ορθῶνται κατ' αὐτοῦ πνευματικῶς ἢ νὰ παιδαγωγῆται
 κανονικῶς. Τὰ αὐτὰ καὶ πλεονεξία ἀλλὰ διαγορεύουσι

τὰ κατ' ἡμῶν συμφέροντα συγγίλλια· ὅτι δηλαδὴ, ὑπό-
 κειται τῷ πατριάρχῃ Ἱερουσαλήμων ὁ κατὰ καιρὸν
 ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σινῆ λόγῳ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, κατ'
 οὐ καὶ ἀνακρίνεται καὶ διορθοῦται καὶ παιδαγωγῆται,
 μηδὲν βλαπτομένου ἐκ τούτου τοῦ ἐλευθέρου καὶ
 αὐτονομίου μοναστηρίου.

Ἄλλὰ μὴ λύπη μας παρατηροῦμεν οἱ ὑποφαινόμε-
 νοι, ὅτι ὁ νῦν ἀρχιεπίσκοπός μας· κύριος Κύριλλος
 παρῆν καὶ ἔρους καὶ θεομῶς καὶ κατακίτησιν εἰς
 τὰς σωτηριώδεις πράξεις καὶ διατυπώσεις τοῦ ἱεροῦ
 ἡμῶν κοινοβίου γραπτῶς καὶ κατὰ παράδοσον καὶ
 ἐμπειρίαν εἰς ἄλλην ὁδὸν φέρουσαν εἰς πανταχῆ ἀσθενίαν
 καὶ ἀφαισισμόν τὸ μοναστήριον καὶ τὴν ἀδελφότητα.
 Καὶ πρῶτον (ἐν ᾧ ἔγινε Σιναιῶν μὴ τὸν παρῆν καὶ
 κασίγνωστον τρόπον) ἐπαλάβετο τοῦ καταδωμένου
 καὶ τῆς κρητοφανοῦς ἀποκηρύξεως τῶν γνησίων ἀδελ-
 φῶν τοῦ μοναστηρίου· κατόπιν δὲ ἀντὶ νὰ παραμῖνῃ
 ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὡς ἡγούμενος αὐτοῦ κατὰ τοὺς
 ἀνωτέρους ἔρους, ἀμφίβητα τόπους καὶ χώρας πρὸς ἰβίαν
 ἐδαρῆσαι καὶ ζῆμιαν τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἄλλοτε
 μὲν μεταβῆναι εἰς Ῥόδον, ἄλλοτε εἰς Κρήτην, ἄλλοτε
 εἰς Κωνσταντινουπόλιν, ἔπου σχεδὸν καὶ μετέθεσε τὸν
 θρόνον τοῦ Σινῆ. Προσέτι δὲ ἡ παναγίτης τοῦ ἄγους
 καὶ φέρουσα κατὰ τὸ θεοκῶν τὸ μοναστηριακὸν τα-
 μείον, ἐδαπάνησεν ἀσθενείας, τῶς ποσότητος χρη-
 μάτων εἰς ἰδιωτικὰς σκοποὺς, καὶ οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν
 προσόδων, ἀλλὰ καὶ ἱτοίμα χρήματα τοῦ σκευοφυλα-
 κίου, εἴτινα ἐφυλάττοντο πρὸς ἐπιτοκίην τοῦ ἱτοιμα-
 ροῦ μοναστηρίου, καὶ δὲν ἐδαπάνησεν μόνον τὰ ἱτοίμα,
 ἀλλὰ καὶ τὸ ἐχρέωσε παρῆν 16 χιλιάδας ὀλλανδικῶν.
 Πρὸς τούτοις ἐναντίον τῶσων φρικτῶν ἀφαιρησῶν καὶ
 βαρυτάτων ἐπιτιμῶν ἐπέληψε ν' ἀφαιρήσῃ καὶ τῶσων
 ἱερὰ ἀμφια καὶ κειμήλια.

Ἄλλὰ τὸ φρικωδέστατον πάντων καὶ τραγικώτατον
 εἶναι τὸ ἐσχάτως διαδραματισθὲν κατὰ τῆς· παναγί-
 τητός του. Ἐν ᾧ διαπραγματεύματα μεταξὺ μας
 κατὰ διορθώσεως τῶν κακῶν ἐν ἡμῶν κειμένων, ἢ
 παναγίτης τοῦ ἐνήργητος λαθραίας εἰς τὴν σαφισμὸν
 τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου κυβερνήτων καὶ προ-
 σκευάσεων ὁ ἴδιος ἀστυνομικοὺς ὑπαλλήλους, οἵτινες
 εἰσαλθόντες ἐνοσίοι ἐντὸς τοῦ δόσιου καὶ ἐκ' αἰώνων
 ἀκατακίτητου ἱεροῦ ἡμῶν τῆς Τρουβανίας Σιναιτικῶ
 ματοχίου, ἀφῆραν διὰ τῆς βίας· καὶ τοῦ ἀκατακί-
 τήτου τρόπου ἐνέκτιον τῆς αὐτοῦ παναγίτης τῆς
 ἐκ τῶν τῆς συνάξεως κατέρων, τοὺς καλλιτέρας ἀρχι-
 μονδρίτας καὶ κρητοσυγγέλλους καὶ ἀκατακίτητας· αὐ-
 τοὺς ὡς κρητοσυγγέλλους καὶ ἀκατακίτητας· αὐ-
 τοὺς ἐκτὸς τῆς Αἰγύπτου. Ἐπίσης ἐξῆραν κατόπιν καὶ
 δύο ἑτέρους, τὸν τε δικαστὸν καὶ τὸν ἰσθίον σκευοφύ-
 λακα τοῦ μοναστηρίου, ἐν ἕκαστῳ ἐπίστρεψαν ἐκ Καίρου
 εἰς τὴν θεοκῶν τοῦ ἀναγκαζόμενος.

Δι' εἰς τὰς βηθείας ἀντικανονικῶς πράξεις τοῦ
 ἀρχιεπισκόπου μας καὶ πολλὰς ἄλλας παραλειφθείσας,
 γνωστῶν ποιοῦμεν οἱ ὑποφαινόμενοι πρὸς τὴν ὑπερῆρα
 μακαριότητα ὡς ἀνωτέρων ἐκκλησιαστικῆν ἀρχὴν μας,
 ὅτι ἀποκηρύττομεν τὸ λοιπὸν ὡς ἡγούμενον καὶ ἀρχι-
 επισκόπον μας καὶ ἐντόνος καὶ στανταρῆ καὶ μὴ
 τῆ φωνῆ διαπραγματεύματα κατὰ τὸν ἀσθενισμὸν καὶ
 τὰ· ἀποδοκιμάζομεν ὡς καταστρατηκῆς τῆς· ἱερῆς καὶ
 σαφισμῶς βασιλικῆς μονῆς τοῦ Σινῆ καὶ τῆς ἱερῆς
 ἡμῶν Σιναιτικῆς ἀδελφότητος, καὶ ἀποδοκιμάζομεν αὐ-
 τὸν ἐνέκτιον τῆς ὑπερῆρας μακαριότητος ὡς ἀρροδίου

επιληροσικῆς ἀρχῆς, ἵνα δόσῃ ἀμφὶ λογαριασῶν ἅ τῆς ἀρχῆς τοῦδε διαχειριστῆς τοῦ· τοῦ δὲ ἀδικῆς ἐξορισθέντος καὶ παρανόμως διαχθέντος ἀπαγορεύει τῶν συναδελφῶν ἀνακαλοῦσθαι καὶ ἐπιφύνας μικροὺς τε καὶ μεγάλους ζητοῦσθαι καὶ θερμοπαρεσκεύασθαι, ἵνα διὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐπιπλήθωσι ταχέως εἰς τὴν ἱερὰν αὐτῶν μετέωσαν καὶ λάβωσι τὴν πρόπουσαν αὐτοῖς ἱκανοποίησιν διὰ τὰ ἀδικῆα κατ' αὐθῶν παθήματα· τὴν δὲ οὐβασμιότητα τοῦ προσκαλοῦσθαι ἐνώπιον τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ὡς ἀνωτάτου πνευματικοῦ τῶν δικαστοῦ, ὅπως δόσῃ λόγον διὰ τὰς ἀνωτέρας ῥηθείας παραθέσεις καὶ ζητίας καὶ ἀντικανονικὰς κρήσεις, ὅσας ἀναφέρωμεν ἐν συντομίᾳ καὶ ἕσας ἐπιμέν ἔτοιμοι ν' ἀναπτύξωμεν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

Παρακαλοῦμεν λοιπὸν θεοῦ τὴν θειοτάτην αὐτῆς μακαριότητα, ὅπως λάβῃ εἰς τὴν ἀθλίαν καταστάσεως τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου καὶ εὐδοκίᾳ ἵνα ὀρέξῃ αὐτῷ χεῖρα βοήθειας καὶ σῶσῃ αὐτὸ καὶ τὴν ἀδελφότητα ἐκ τοῦ ἐπικαιμένου κινδύνου. Περαιθεῖς ὅτι εἰσπαύοις ἡμᾶς ὡς πατὴρ φιλόστοργος, μένοντες ὑποκλιναίς εἰς τὰς διαταγὰς τῆς καὶ κατασκευάσωμεν εὐλαβῶς τὰς παναγίας αὐτῆς χεῖρας διατελοῦμεν τῆς ὑμετέρας θειοτάτης καὶ προσκυνητῆς ἡμῶν μακαριότητος κατὰ πνεῦμα εὐκαιθότατοι υἱοὶ ἐν Χριστῷ.

- Γερμανὸς πρωτοσύγκалλος δικαίος.
- Καλλίνικος πρωτοσύγκалλος.
- Ἀνθέμιος ἱερομόναχος.
- Γρηγόριος σκουφοῦλαξ.
- Παρθένιος μοναχός.
- Εὐθύμιος ἱεροδιάκονος.

(Τ. Σ.)

Διὰ τὸν ἀγράμματον Ἡουρίαν μοναχὸν ὑπογράψω κατ' αἰτησὶν τοῦ Ἰωάννης δόκιμος.

Διὰ τὸν ἀγράμματον Δακὴλ μοναχὸν ὑπογράψω Εὐθέμιος ἱεροδιάκονος.

- Ἰσὴ μοναχός.
- Ἰωαννῆμος μοναχός.
- Δαμιανὸς μοναχός.

Διὰ τὸν ἀγράμματον Κύριλλον μοναχὸν ὑπογράψω κατ' αἰτησὶν τοῦ Ἰωάννης δόκιμος.

- Χαρίτων μοναχός Τρικκεῖος.
- Γαλακτίων μοναχός.

Διὰ τὸν ἀγράμματον Κοσμάν ὑπογράψω ἐγὼ Ἰσὴ μοναχός.

- Κωνσταντῖος μοναχός.
- Ἰωάννης δόκιμος στήριξ τὰ ἀνω γραφόμενα.
- Γεώργιος δόκιμος.
- Στασιάνης Σταφάνου δόκιμος.

Διὰ τὸν ἀγράμματον Μανώλην Ἰωάννης δόκιμος.

Στήριξομεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἐν Τζουβανίᾳ τὰ ἀνωθεν καὶ συναποφαινόμεθα.

Καίρον, ἰουλίου 16, 1866.

- Γρηγόριος ἀρχιμανδρίτης Παραδόπουλος.
- Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτῆς.
- Διονύσιος πνευματικός.
- Φιλόθεος μοναχός.
- Κορνήλιος πρωτοσύγκалλος.
- Θεοδότος πρωτοσύγκалλος.
- Γερόσιμος ἱεροδιάκονος.
- Νικόδημος ἱεροδιάκονος.
- Μελήτιος ἱεροδιάκονος.
- Νεόφυτος μοναχός.
- Ἰσαάκιος μοναχός.
- Ἰάκωβος Στωπινόπουλος μοναχός.
- Δημήτριος δόκιμος.

7.

SINAITARUM TZUBANIENSIIUM EPISTOLA AD PATRIARCHAM HIEROSOLYMITANUM

1866 augusti 1.

Μακαριότητα καὶ θεοίτατος δόκιμος.

Τὸ μόνον στήριγμα ἡμῶν ἐν ἡμῶν εἰσὶν ἐνακαλιπεται εἶναι ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐλπίς καὶ ἡ ὑμετέρα μακαριότης.

Εἰς τῆς ὑμετέρας μακαριότητα ἀπαιτῶντες ὡς εἰς ῥηθῶν περιφρονῶντες τὰς τρικυμίας καὶ καταγίδιας, ἀβυσσικῶς κινεῖσθεμεν ὅτι εἰσὶν ὄλομεν διακλινοῦσι τὸ κινδυνώδες πάλαι τὸν θεῶν, ἐν οἷς ἔρηφεν ἡμᾶς ἡ ἀθλοπακία τοῦ κυβερνήτου ἡμῶν.

Θεοίτατος δόκιμος, ὅτι ἐτοιμαζόμεθα νὰ ἐπυροῦμεν διὰ ταπεινῆς μας τὴν ἀκαίρον ἡμῶν ἐγνωμοσύνην πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα διὰ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, ὡς εὐπροσέθη νὰ ἐπιδαφίλοσθ ἡμῶν διὰ τῆς πολυτιμοτάτης ἡμῶν ἐπιστολῆς τῆς καὶ διὰ τὴν ἀνακούφισιν, ἣν ἐν αὐτῇ εὐρομεν καὶ τῆς ἐποίας κοινωνοῦς ἠδελφώσαμεν νὰ κέρωμεν καὶ τοὺς ἐν Σινῆ ἀδελφοὺς καὶ ἀπὸ τὴν ὅποιαν νὰ στερήσωμεν αὐτοὺς οἱ μὴ δὲν εἶναι ἔχοντες ἀνθρώποι ματαχειρισθῶμεν εἰς τὰ εἰσγρά μίση, ὡς ἀπὸ τὴν δούλειστον τοῦ δικαίου ἐπιστολῆν πρὸς τὴν τῶν ἐν Σινῆ ἀποδοκνῶμεν, ὅτι, λέγομεν, ἐτοιμαζόμεθα νὰ κρήσωμεν τοῦτο, ἀπροσδοκῆτως βλέπομεν καὶ παρουσιάζεται εἰς ἀπὸ τοὺς ἐν ματοχίαις τῆς Κρήτης οἰκονόμος Παλίναρος, ἔργων τῆς αὐτοῦ οὐβασμιότητας, συνουθευόμενος μὲ ἔγγραφα πρὸς τὸν δικαίον καὶ σὺναξιν καὶ μὲ ἀκαίρον δικαίου εἰς Σινῆ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ σκοπῷ νὰ διαρρήξῃ τὴν μεταξὺ τῶν κατέρων ἐρῶνοισιν καὶ ἀγάπῃ. Ὁ Παλίναρος οὗτος, πρὸς τὸν οὐσὸν τῶν δόξων καὶ ἐντοπῶν ἀπαίρους ὅσας διαδόσεις θουναίως καὶ ἀφαιμοῦ, ἔγουν ὅτι ἡ αὐτοῦ οὐβασμιότης ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σινῆ μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου γραμματικῆς τῆς κυρίου Κωνσταντίνου ἀποσταλῶν ἐπὶν, ἐπιστολῆς ἀπαλαφῆς, εἰ ἂν ἀποδοκνῶμεν ἡμῶν, ὅτι ὅσα ἀναρῶμεν νὰ ἐπαρβαίγητε εἰς τὰ τῶν Σιναιτῶν καὶ εἰς ἡ ἀρχιμανδρίτης

Ἐπιφρονῶντες ἔρχεται κατόπιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως συνουθευόμενος μὲ διάφορα φερμένα ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐξορίσῃ πάλιν τοὺς ἀδελφοὺς Κορνήλιον, Θεοδοσίον, Μελέτιον καὶ ἄλλους τινὰς ἀπὸ τοῦ ἐν Σινῆ. Διαδοῦς ταῦτα ἔζηται νὰ ἀνέλθῃ ἐν Σινῆ ὡς δικαίος. Ἄλλ' οἱ ἐν Σινῆ κατέρως εἶχον προηγουμένως εἰδοποιήσῃ τὴν ἰδὴ ἐν Τζουβανίᾳ σὺναξιν, ὅτι δὲν ἔχοντα οὐδένα, ὅστις ἤθελε σταλῆ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ οὐβασμιότητος, διὰ νὰ καθέξῃ ὅσιν τινὰ εἰς Σινῆ, ὡς πραγματικῶς εἶχον ἀπεκρίμει δύο οὐς κατὰ διαταγὴν τῆς αὐτοῦ οὐβασμιότητος εἶχον ἀποσταλῆ ὁ ἰδὸς δικαίος, τὸν μὲν ὡς οἰκονόμον, τὸν δὲ ὡς ὑποστηρικτὴν αὐτοῦ. Ἐν τῷ ταῦτα ἐλάμβανον χώραν, ἀφίετο τῷ ὄντι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Γερμανός, ὅστις διβεβαίωσεν τὰ τοῦ Παλίναρου, προσθεῖς ὅτι δὲ σταλῆ καὶ στρατιάς εἰς Σινῆ πρὸς τιμωρίαν τῶν ἀπεθεθόντων εἰς τὰς θελήσεις τῆς αὐτοῦ οὐβασμιότητος. Ἐν τούτοις ἐπερόθειον ὅτι ἔχει πλήρη πληροφουσιότητα νὰ πύσῃ εἰς ταῦτα, ἅμα ἡμεῖς ἠθέλωμεν συμβεβασθῆ πρὸς ἀλλήλους. Τούτου γενομένου, ἐπίσχετο καλλῶ· ἀλλ' ὁ συμβεβασμῆς τοῦ δὲν ἀπέβλεπον εἰς ἄλλο τι εἰ μὴ νὰ μεταξὺ ὁ Παλίναρος ἐν Σινῆ ὡς δικαίος καὶ οἱ ἐπιστρέφοντες πρὸς ἐξορίσῃται ἀδελφοὶ νὰ δόσωμεν ἔγγραφον, εἰ ὅ νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν πρὸς τῆς αὐτοῦ οὐβασμιότητος κατὰ τὰ ὅσα ἐπισυνακτέμενον σχετίον, τὸ ὅπολον ὁ ἀποσταλμένος ἀρχιμανδρίτης συνετέλετο.

Ἀφόντες ὅμως ὅτι ἔβην καὶ ἐφρίθῃς οὐβασμιότητος, ἐνόησαν ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ συντάξαντος καὶ ἐνεργῆσαντες ἦν οὐχὶ ὁ συμβεβασμῆς, οὐχὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐρῶνοισιν καὶ ἀγάπῃς μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλ' ἐπαλογία τῆς ἀναρχῆς, ἔγουν ἔθρῃσε διὰ ὅπολον ἡμῶν νὰ φέσωμεν οἱ ἀδελφοὶ ἰδίαις χερσὶ τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν λαμῶν τῶν καὶ εἰ μὴ μόνον ταῦτα ἐθῆ-

ρουν, αλλά και να διαφυγή την βλαπτήρ επιρροήν Α
 ήμας τη παρουσίᾳ τοῦ ταύτου ἑγγράφου. Ἐς ἐκ
 τούτου οὐκ ἔμενον πάντα συμβεβηκότων ἀποστόλων,
 ἀλλὰ μὲ ἀπεβάντων ἀπόρων εἶπον τῷ ἀποστολι-
 κῶν ἀρχιεπισκόπῳ, οὗ εἶσαν ἑταίροι νὰ ἐπιστάσῃ
 ἕξοδος, κατασκευαστῆς καὶ πάντα τὰ θανά παρὰ νὰ
 ἐπιστάσῃ πάλιν τὸν ἀθένη αὐτὸν καὶ τὴν μονὴν
 εἰς τὰς ἀδελφείας τῆς αὐτοῦ οὐρανομίας. Ἰδὸν
 ὁ ἀρχιεπισκοπὸς Γερμανὸς τὴν ἀπειρηκτικὸν ἀπόρων
 τῶν πατέρων, ἐκινολόγησε μυστικῶς τῷ τρόπῳ οὗ
 δὲν ἔχει φερμένον αὐτῷ, ἀλλ' οὗ ἡ αὐτοῦ οὐρανομίας
 ὁ ἀρχιεπισκοπὸς ἰδὸν οὗ ἡ ἐπιρροήν τῆς βλαπτήρας
 μακαριότητος εἶνα ἀναπόφευκτος καὶ φανερωθήσεται
 τὸ πάλαι κατὰ τὸν ἑμῶν κατ' αὐτοῦ λόγιον ἀλη-
 θεϊστατον, καταπαράχθη καὶ ἦλθεν εἰς τὴν δυσχεροῦστον
 θέσιν, ὅστε νὰ σταλῇ τὸν ἀρχιεπισκοπὸν Γερμανὸν
 μὲ τὴν κληροδοσιότητα νὰ συμβιβάζῃ τὰ πράγματα,
 ὅπως δυναθῆ, καὶ προσκαθίσῃ παντὶ τρόπῳ θεμιτῶ
 καὶ ἀδελφῶν καὶ λέξῃ ἑγγράφον συγχωρήσεως καὶ Β
 ὁποιασδήποτε. Ἀλλὰ μ' ἔλα τὰ μέσα ἀποτυχῶν, εὐνοη-
 τήθη ἐν γενικῇ συνέξει νὰ προτείνῃ συμφιλίωσιν
 τῶν πατέρων τῶν ἑμῶν καὶ κατὰ τῆς αὐτοῦ οὐρανομί-
 ούτος, ἣν δὲν ἀπεκοιμήθημεν ἀπαντας, καὶ μάλιστα
 ἦδη οὗτε προσγγίξῃ ἡ ἀγία τσαρκακοσιτῆ τῆς παν-
 αγίας. Διαβεβαίωσε δὲ ταύτοχρόνως, οὗ εἶνα ἀνα-
 βολῆς θὰ ἀναναγίγῃ καὶ τοὺς ἑτέρους τρεῖς ἕξορτους
 ἐν Σμύρνῃ ἀδελφούς, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν ἀναχωρῆ, καὶ
 ὅσον ὅπως θέλει ἐπιστρέφῃ μετὰ τῆς αὐτοῦ οὐρανο-
 μίας, διὰ νὰ τακτοποιήσῃ τὰ πάντα. Ἐν τού-
 τοις καὶ μ' ἔλα ταῦτα διέβη τὴν ἡμέραν τῆς ἀνα-
 χωρήσεώς του, οὗ ἔλα ἐπιστολὴν παρὰ τῆς αὐτοῦ
 οὐρανομίας, δι' ἧς τῷ ἐκινολογῆσαι οὗ ἀνήγησε
 παρὰ τῆ ὀφθαλμὸν πύλῃ νὰ σταλῇ πρὸς τὴν βλαπτήρ
 μακαριότητα φερμένον, δι' οὗ ἀπαγορεύεται ἑμῶν ἡ
 ἐπιρροήν εἰς τὰ τὸν Σινά, ὅ; ὅθεν ἀνεξαρτήτου
 διαταλοῦντος τοῦ ἀρχιεπισκοπῶν Σινά καὶ δυναμένου
 νὰ διορθώσῃ ἐφ' αὐτοῦ τὰ πάντα, καὶ ἑταρον φερ-
 μένον πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐξοχότητα τὸν ἐμῶν πασῶν νὰ
 μὴ, ἐκπεραίνῃ εἰς πράγματα ἐπὶ τῆς δικαιοδο-
 σίας του.

Μακαριώτατε δέσποτα, ἔκαστοι αὐτοὶ αἱ διαδόχοι;

καὶ ἡ ἑλευσὶς τῆς αὐτοῦ οὐρανομίας ἀπεβλήσαν
 τὴν ἀπεβάντων τῆς διαφοράς μεταξὺ ἑμῶν καὶ αὐτοῦ.
 Διὰ ταῦτα παρακαλοῦμεν, ἐκπεραίνῃ τὴν βλαπτήρ
 θεοσιότην μακαριότητα ἵνα προλάβῃ καὶ ἀποβλήσῃ
 τὴν ἑλευσὶς τῆς αὐτοῦ οὐρανομίας πρὸς τὰ ἑμῶν
 καὶ ἐπειδὴ ὁ μεταλαβὴν παρὰ εἶνα ἀνεπαρκῆς διὰ
 νὰ γίνῃ ταῦτα ἐπ' ἑγγράφου, παρακαλοῦμεν γενικῶ-
 τως, ταλεργασθῆτε αἰ; τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκ-
 κλησίαν νὰ ἀποβλήσῃ τὴν πρὸς τὰ ἑμῶν ἑλευσὶς
 διότι ἡ αὐτοῦ οὐρανομίας ἀρχόμενος ἐνταῦθα καὶ
 ἀναρχόμενος εἰς Σινά, ἀρετικῶς θέλει μεταχειρισθῆ
 ἕλα τὰ μέσα μὴ φειδόμενος οὐδενός, ἦγουν κολα-
 καίας, ἀπειλῆς, ὑποσχίσεως ἀπειθίας, δωροδοκίας,
 διὰ νὰ διεγείρῃ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα ἀποκόψῃ τὸν
 πάλαι τῆ; δικαιοσύνης, καὶ τότε, θεοσιότης δέο-
 σιότης, καταστρέφεται τὸ Σινά καὶ τὸ οὐρανοφιλίον
 αὐτοῦ, εἰς ὃ ἔχει μείνει ὁ ὀφθαλμὸς τῆς αὐτοῦ οὐ-
 ρανομίας.

Παροῦθαμεν εἰς τὴν θέσιν ἐν τῇ καλοκαυρῶν
 ἑμῶν ψυχῇ ἔκινουσι καὶ εἰς τὸν ἑμῶν λογιόμενον
 παρὰ τὰ θεία ἀρετικῶν ἤλων ἑμῶν, οὗ δὲν θέλετε
 ἀφήσῃ τὸ ἱερὸν ἑμῶν καθήκοντα, ὅποιον οἱ αἰώνως
 διαβέβησαν, νὰ γίνῃ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς πατριαρ-
 χείας ἑμῶν ἕρμαιον τῶν ἀθεμίτων ὀρέξεων ἐνὸς ἀ-
 θεϊσίου.

Διακίρας δεόμενοι τοῦ παναγῆθου θεοῦ, ἵνα κλη-
 θῶν ἐπὶ μῆμιστον τὰς ἡμέρας ἑμῶν ἐπ' ἀγαθῶ τῶν
 κατακαυρῶν, διαταλοῦμεν τῆς βλαπτήρας θεοσιότης
 μακαριότητος θεοῦ ὁποκλινέσταιτο.

Ἐν Τζουβανίᾳ Καίρου, τῇ 4 αὐγούστου 1866.

- Ἀρχιεπισκοπὸς Κύριλλος Σιναιτικῆς.
- Διονύσιος πνευματικῆς.
- Πρωτοσύγγελλος Κορηθίος Κοσμάδης.
- Πρωτοσύγγελλος Θεοδόσιος Σέρρος.
- Φιλόθεος μοναχὸς Σιναιτικῆς.
- Γερσίμος ἱεροδιάκονος.
- Νικηφόρος ἱεροδιάκονος.
- Ἰεωφάνης Ν. Στωανόπουλος μοναχός.
- Ἡουφῆς μοναχός.
- Μελέτιος ἱεροδιάκονος.

8.

SINAITARUM EPISTOLA AD PATRIARCHAM HIEROSOLYMITANUM

1866 augusti 10.

(T. + Z.)

Μακαριώτατε καὶ θεοσιότης δέσποτα.

Ἐν δεινῆς περιστάσεσι καὶ θλίψεσι κομιζόμενοι
 τὴν βλαπτήρ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἐλαχίστους εὐχρηστὴν
 ἐπιστολήν, εὐρομεν ἐν αὐτῇ τὴν δέουσαν ἀνακρίψιν
 καὶ ἀδελφώμεν τὸν ὀφθαλμὸν, διότι ἐν τῇ ἀπειρῶ αὐ-
 τοῦ σοφίᾳ ἠδελφῶν νὰ μὴ ἐκλείψῃ ἀπὸ τὸν Ἰσραὴλ
 ἡγούμενος. Ἐβραβύθαμεν δὲ ἔχει τοῦτε ν' ἀποδῶ-
 σαιμεν τῇ βλαπτήρ μακαριότητι τὴν ὀφθαλμῶν ἐδ-
 γνημοσύνην, διότι πανταχόθεν ἴδαστο παγίθεσι ἀπὸ τὰ
 κοντρά σιούη, διὰ νὰ ἀπειροθῇ καὶ αὐτῇ ἡ ἀπὸ
 ἱεροῦ καὶ οὐρανομίας ἀνδρῶν χορηγουμένη ἡμῶν ἀνα-
 κούφισι καὶ παρηγορίᾳ. ἦδη δὲ ἐπυρῶμεν διὰ ταύ-
 τῆς ἡμῶν τῆς ταπεινῆς τὴν ἀπειρῶ πρὸς τὴν βλαπ-
 τὴν μακαριότητα ἐδγνημοσύνην, παρακαλοῦντας, ἐκ-
 ταύτως μετὰ δωροδοκίας, ἵνα μὴ ἐκλείψῃ καὶ τοῦ λοι-
 ποῦ χορηγοῦσθαι ἡμῶν τὰς ἀναξίως τὴν ἀρετὴν καὶ
 προστασίαν τῆς.

Καὶ αὐθις, μακαριώτατε, μὲ ἕλας τὰς ἀποστολὰς
 ἐξέρχων καὶ ὑποσχίσεως δωροδοκίας καὶ ἀποκαταστάσεως
 καὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ἡσυχίας καὶ ἁμονίας, ἐπυ-
 ρομεν πρὸς τὴν βλαπτήρ μακαριότητα ἑτέραν μὴ;
 ἀναπορῶν, δι' ἧς ἀπαγορεύεται τὴν αὐτοῦ οὐρανομί-
 ούτος καὶ προεβέβηθη ἀπαρκαλοῦσθαι νὰ μὴ δεχ-
 θῶμεν αὐτὴν καὶ ἀπεβάντως ἐπιμένομεν καὶ δὲν
 θέλομεν παρακλίνας οὐδέ παραίαν, ἐν δὲν ἴσωμεν τὴν

ἀπόρων τῆς βλαπτήρας θεοσιότης μακαριότητος; ὅθεν
 προλάβῃτε, μακαριώτατε, ἐν ὄνοματι τοῦ ἀθανάτου
 θεοῦ πᾶν ἀνευκαίον, τὸ ὅποιον ἐνδεχόμενον εἶνα
 νὰ συμβῇ.

Πρὸς τοῦτοις εὐδοκιοῦμεν τὴν βλαπτήρ θεοσιότην
 μακαριότητα, οὗ ἐπ' ἧς σιγῆς ἀπαγορεύεται τὴν
 αὐτοῦ οὐρανομία, ἐκπέομεν τὸ νὰ μνημονοῦμεν
 τὸ ὄνομα αὐτῆς.

Διακίρας δεόμενοι τοῦ παναγῆθου θεοῦ ἵνα κλη-
 θῶν ἐπὶ μῆμιστον τὰς ἡμέρας ἑμῶν ἐπ' ἀγαθῶ τῶν
 κατακαυρῶν, διαταλοῦμεν τῆς βλαπτήρας θεοσιότης
 μακαριότητος θεοῦ ὁποκλινέσταιτο.

Σίναιον ἕρος, τῇ 10 αὐγούστου ἔτος 1866.

- Γερμανὸς πρωτοσύγγελλος δικαίος.
- Καλλίνικος πρωτοσύγγελλος.
- Ἀνθίμιος ἱερομόναχος εἰκονόμος.
- Γρηγόριος σκουροφίλαξ.
- Γεννάδιος ἱερομόναχος.
- Εὐθόμιος ἱεροδιάκονος.
- Παρθένιος μοναχός.

(T. Z.)

Διὰ τὸν ἀγρῶματον Ἡουφῆν γράφω ἐγὼ Δαμι-
 νὸς μοναχός.

Δαμιανὸς μοναχός.

Διὰ τὸν ἀγρῶματον Κύριλλον μοναχὸν γράφω
 ἐγὼ ὁ Νεόφυτος μοναχός.

Νεόφυτος μοναχός Κυβωνίας.

Διὰ τῶν ἀγγέλματων Δουκῆ γράφω εἰς Γαλιαν Ἀ
 τίων μοναχῶν.
 Γαλιανίων μοναχῶν.
 Ἰωαννίνων μοναχῶν.
 Τεβῶ μοναχῶν.
 Κωνσταντινῶν μοναχῶν.
 Χαρίτων μοναχῶν Τραπεζας.
 Ἰωαννίνων μοναχῶν.

Διὰ τῶν ἀγγέλματων Κομῶν μοναχῶν Χαρίτων
 Τραπεζας.
 Γαβρίας δέσπρας.
 Σουφίας.
 Διὰ τῶν ἀγγέλματων Ἑρμανουὴλ γράφω εἰς ὁ
 Σουφίας.
 Ἰωάννης δέσπρας.
 Δημήτριος δέσπρας.

9.

FORUNDEM RELATIO EADEM DIE DATA.

(T. † Σ.)

Μακαριότητα δέσποτα.

Ἐπειδὴ ἡ αὐτοῦ σεβασμιότης ἀβέβησε τὸ ἱερὸν
 μας καταγίγων, ὡς ἐνεργῆσαι νὰ ἐπιβληθῆ χειρὶ βίαις
 ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς, καὶ μάλιστα προσώπων·
 ἐπειδὴ κατεγράφη τὰ εἰσοδήματα τῆς μονῆς, μὴ
 φεισθεὶς οὐδὲ τὸ κεφάλαιον ἐκείνο τὸ ὅποσον εἶχε
 παρακατατεθῆ εἰς τὸ ταμίον τῆς μονῆς, διὰ νὰ χρη-
 σιμασθῆ πρὸς ἀνάγκην τοῦ ἱτοιμασθέντος μοναστηρίου
 μας· ἐπειδὴ δὲν διετήρησε τοὺς κανονισμοὺς καὶ τοὺς
 ἔθους, οὓς ὁ ἴδιος συνέθεσε καὶ ὑπέγραψεν· ἐπειδὴ
 δὲν θέλει νὰ διαμείνῃ, ὡς οὐδ' ἄχρι τοῦδε θιμῆται,
 μεταξύ τῶν ἀδελφῶν ἐνταῦθα ἐν τῇ μονῇ, ἀλλὰ με-
 θέσσει τὴν Ἔβραν τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου τοῦ Σινῆ
 ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ·
 ἐπειδὴ ἀφῆρσεν ἀπὸ τοῦ σκουροφύλακτον τοῦ ἐν Τζου-
 βανίᾳ τοῦ Καίρου μεταχίου διάφορα κειμήλια καὶ ἱερὰ
 ἀμφία· διὰ ταῦτα ἀποκρούτομεν αὐτὸν ὡς ἀνάξιον
 νὰ συγκαταλέγηται μεταξύ τοῦ συνέλου τῆς ἀδελφό-
 τητος τῶν Σιναιτῶν καὶ ἀναμύδιον νὰ προστεταῖ
 τῆς ἐν Σινῆ μονῆς.

Καὶ ἐπειδὴ ἀνεφέρθημεν πρὸς τὴν ὑμετέραν μα-
 καριότητα προκαλοῦντας τὴν κατὰ τοῦ δεσπότη μας
 δίκαν, διὰ τοῦτο δὲν ἀναγνωρίζομεν τοῦ λοιποῦ μήτε
 ἀρχιερέα, μήτε πρέβη, καὶ διαταγὰς τῆς ἐν Τζου-
 βανίᾳ συνέθεσε, ἕως ἔστου δὲν ἴδομεν ἀποκατα-
 μένην τὴν δίκαν καὶ τακτοποιημένα τὰ συμφέροντα
 τῆς μονῆς. Ὅθεν γονυλιτικῶς θερμοκαρκαλοῦμεν
 τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, ταχέως ἄε εὐδοκίῳ νὰ
 θεωρηθῆ ἕσον τὸ δυνατόν ἢ κατὰ τοῦ δεσπότη μας
 δίκαν, ὅπως διὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἀνανεώ-
 σωμεν μικρὸν καὶ εὐδωρομήσομεν τὰς ὑποθέσεις μας
 ἐπὶ τὰ πρόσω, ἐπειδὴ ὁ δεσπότης μας ἐντὶ νὰ
 προστρέξῃ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, ἀπ' ἐναν-
 τίας προστρέχει εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ καταγίνεται
 εἰς νίαις ἐξουσίας, καὶ ὁ τι ἄλλο κερδὸν δύναται νὰ
 πρέξῃ κατὰ τῆς μονῆς καὶ τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφό-
 τητος; ἡμῶν. Ταῦτα καὶ μένομεν τῆς ὑμετέρας μα-
 καριότητος κατὰ πνεῦμα εὐπειθέστατοι υἱοὶ ἐν Χριστῷ.

Τῇ 10 αὐγούστου ἔτος 1866.

Signabantur eadem subscriptiones.

10.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1866 augusti 11.

Μετὰ τὴν ἔρευναν τῶν περιουσιαστικῶν ἡμῶν αἰ-
 σίων τῆς θεοσεβίας αὐτῆς κορυφῆς, εἰδοποιούμεν αὐ-
 τῇ ὅτι τὴν ἐσπλάκιστον ἀναφορὰν τῆς Σιναιτικῆς
 ἀδελφότητος ἐκομισάμεθα κατ' αὐτὰς ἐκ Καίρου μετὰ
 καὶ ἄλλης πρὸς ἡμᾶς ἀποσταλλομένης δια-
 λαμβάνει δέ, ὡς καθορῆ ἐν αὐτῇ ἡ σεβασμιωτάτη αὐ-
 τῆς παναγιότης, περὶ τῶν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου
 ὑφισταμένων σπουδαίων σκαθίσαντων μεταξύ ἐκείνης
 τῆς ἀδελφότητος καὶ τοῦ προσταμένου αὐτῆς ἀγίου
 Σιναιτοῦ· ἀφ' οὗ διεξέλιθη τὰ ἐν αὐτῇ μετ' ἐπιστολαῖς
 ἢ ὑμετέρᾳ παναγιότητι καὶ συνήθη ἐπισημασίᾳ ἢ
 θέσει· τῆς σεβασμίας ἐκείνης μονῆς, ἀποκατατῆ τῆ
 θείας συνόλης τῆς θεοσεβίας αὐτῆς κορυφῆς καὶ τῆς
 περὶ αὐτὴν ἀγίας συνόδου νὰ λάβῃ ἀπὸ κοινοῦ μεθ'
 ἡμῶν τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ὀλίγην ἐπιρροίαν
 καὶ κατάπαυσιν τῶν εἰρημνῶν σκαθίσαντων. Τὸ καθ'
 ἡμᾶς, ὅτι διεπίκομεν ἵνα γράψωμεν σπουδαίως περὶ
 αὐτῶν τῷ πανιερωτάτῳ ἀγίῳ Σιναιτοῦ, ἔπ' ἐν Καίρῳ
 διατρέποντι κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα, ὅπως
 σπουδῶς συνδιαλεχθῆ μετὰ τῆς ἱεραῆς ἐκείνης ἀδελ-
 φότητος, ἀμοιβαίως παραβιδομένην εἰς λήθη τῶν
 αἰτίων τῆς διαφορᾶς· ἀλλ' ἡ ἐκείνου πανιερότης,
 ὥσπερ ἡμεῖς· θῆθεν εὐριστάμεθα εἰς τοὺς ἀντίποδας
 καὶ ἠγνοοῦμεν τὰ τρέχοντα, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπητήσων
 ἡμῶν, ὅτι τὰ πάντα ἦσαν μέλι καὶ γάλα καὶ οὐδὲν
 κερδὸν ὑπῆρχε μεταξύ ἐκείνου καὶ τῆς ἀδελφότητος,
 ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἀφυγέσθαι καὶ
 ἐξέρχων ἀνεῖ καὶ κάτω τοὺς Σιναιτικὰς κείρας, καὶ
 ἐνὶ λόγῳ οὐδενὸς ἀκαλέητο μέτρου, ἵνα ἐπὶ μάλιστα
 ἀναπλήξῃ τὴν ἔριν καὶ διακινδυνεύσῃ μέχρις ἐσχάτων
 τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου σηγημάτος. Διὰ τοῦ
 τούτου ἡ ὑμετέρα σεβασμιωτάτη παναγιότης καὶ ἡ περὶ
 αὐτὴν ἀγία καὶ ἱερὰ συνόδος ὑπὸ σπουδαίων ἤδη λα-
 βούσαι ἐποφὴν τὴν ἐκθεσιν τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφό-
 τητος, θέλωσι ἀπορροσίσαι ἵνα ἐν τῇ εὐδωκίᾳ ἡμῶν
 προβῆται ἀπὸ κοινοῦ μεθ' ἡμῶν εἰς τὴν ἐκ παντὸς

τρόπου θεραπείαν τοῦ κακοῦ, πρὸς εἰρήνευσιν τῆς
 ἱεραῆς ἐκείνης ἀδελφότητος καὶ διάσωσιν ἐκ τοῦ κιν-
 δύνου τῆς ἱεραῆς ἐκείνης καὶ σεβασμίας βασιλικῆς μο-
 νῆς, ἥτις διὰ τὴν θέσιν, τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν κτί-
 τορα διατελεῖ καύχημα τοῦ γένου; ἡμῶν. Ἡμεῖς δὲ
 συνεκείζοντες πρὸς τὰ ἀφηγοῦμενα, σπεύδομεν πρὸς
 τοὺς ἄλλους καὶ ὅπως ἐπιηλώσωμεν τῇ σεβασμιωτάτῃ
 αὐτῆς παναγιότητι πρὸς γνῶσιν τῆς, ὅτι ὁ ἀρχιμαν-
 θρίτης κύρ Γερμανός, ὁ ἐπὶ τοῦ μοναστηριακοῦ ζητή-
 ματος διαφωτιστής, ἀποσταλαὶς αὐτόθεν εἰς Καῖρον
 ὑπὸ τοῦ ἀγίου Σιναιτοῦ, πολλὰ ἐκαὶ πρὸς τὴν Σιναιτι-
 κὴν ἀδελφότητα εἶπε καὶ ἐλάλησε καθ' ἡμῶν ὅλας
 ἀπρεπῆ καὶ ἀνέμεροστα εἰς τὸν χαρακτήρα τῆς; παν-
 σοιολογιότητος του.
 Ἡμεῖς ἐγρέθημεν πρὸς πολλοὺς εἰς Καῖρον πρὸς τε
 τὴν σεβαστὴν ἀντιβουλίαν, τὴν Σιναιτικὴν ἀδελφό-
 τητα καὶ πρὸς ἄλλους, ἐκατέοντες τοὺς μὲν καὶ συμ-
 βουλεύοντες τοὺς δὲ, ἵνα χάριν τῆς ἀρχαιότητος καὶ
 τῆς ἐπισημότητος, ἦν χαίρει τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο μναστή-
 ριον, προσκεθήσομεν ἀπὸ κοινοῦ νὰ κατανώσωσι τὸν
 τάραχον καὶ ἐπαναγάγωσι τὴν ἀρμονίαν μεταξύ τῶν
 διαφορομένων. Τοῦτο ἡμεῖς ἐπράξαμεν, ἀφ' οὗ προ-
 ηγουμένης ἐλάβομεν παρὰ τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος
 ἐκανεληγμένους παρακλητικὰς ἀναφορὰς καὶ ἐπιστο-
 λὰς· ἡ δὲ πρῆξις ἡμῶν αὐτῇ ἀπορροσίσαι ἐκ τοῦ
 καθήκοντος τοῦ κληροῦ καὶ συνέδουσαι ταῖς ἐξυπαρ-
 χῆς σχέσεις τῆς τε Σιναιτικῆς καὶ ἀγιοσωφιστικῆς
 ἀδελφότητος, στοιχοῦσα δὲ καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικῶν
 κείρας καὶ δικαιοῦσαι τοῦ πατριαρχικοῦ τῶν ἱεροσο-
 λύμων θρόνου, οὐκ ἔστι, νομιζόμεν, ἀδικος, ἀλλὰ δι-
 καία καὶ ἀξιώτικος, ὡς τίνουσαι νὰ καταπολεσθῇ
 σκάνδαλα δυνάμενα νὰ ἔχωσι ἐκ τῆς παραδόσεως
 καὶ ἐπιθεωροῦσαι τὸν λυπηρὸς συνεπείας· ἀλλ' ἐπ'
 ἐναντι τοῦ ἐκικρατοῦντος ἤδη οὐλοῦ μεταξύ τῆς Σιναι-
 τικῆς ἀδελφότητος καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς, μανθάνο-
 μεν μετὰ βασιμότητος ὅτι ἡ πανιερότης του σπουδαί

να καταβῆ εἰς Κάϊρον ὅσον οὐρανός. Τοῦτο, ὡς κληρο-
 φορούμεθα, δὲν συμφέρει τῇ πανιερότητι τοῦ ἐν ἡμῶν
 ἡ ἀδελφότητος πρὸς μίαν κατ' αὐτὸν ἐπιβαλλόμενον
 δύναται πέρρωθεν νὰ συμβιβασθῆ μετὰ τῆς ἀδελφότη-
 τος κατὰ τὸν πλῆθον, ἐν ᾧ κατὰ διαταγὰς κατ'
 αὐτὸν παρεργισμένῳ διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα οὐρανομω-
 ρατὴ πανιερότης ὡς προσκαλίσθη παρ' ἑαυτῆς τὸν ἄγιον
 Σιναιτικὸν καὶ ὡς τῆ συμβουλεύσῃ πατριάρχῃ τὰ θέοντα,
 προτρέπουσα αὐτὸν ἵνα ἐντὶ τοῦ ἀπαλθεῖν εἰς Κάϊρον,
 σπείσῃ παραβῆσαι εἰς λήθη πάντα τὰ μέχρι τοῦδε
 ἀναφανέντα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀδελφότητος οὐκ-
 θάλα καὶ εἰρηνεύσαι μετ' αὐτῆς· ἄλλως ἐάν θελήσῃ
 νὰ καταβῆ ἤδη εἰς Κάϊρον χωρὶς προηγουμένων· νὰ

συνδιαλλαγῆ μετὰ τῆς ἀδελφότητος, καὶ φορούμεθα
 μὴ ἤθελε προσκαλίσθαι σκηνάς, ἐν τὰ ἀποκαλιόμενα
 ἔσονται λίαν δυσάρεστα· αὐτῇ ὅτιν ἡ ἡμετέρα γνώμη
 ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς εἰς Κάϊρον καταβίσεως τῆς
 αὐτοῦ πανιερότης. Ὅτι δὲ τίλος κέντων ἤθελε
 διυγηθῆ νὰ καταβῆσθῃ ἡ οὐρανομωρατὴ αὐτῆς παν-
 ιερότης· ἡ ἤθελε θεωρηθῆ ἀναγκαῖον πρὸς τελείαν
 κατέπαιον τῶν Σιναιτικῶν παραγῶν, εὐαρεστηθῆ
 ἀδελφότης· νὰ εἰδοποιήσῃ καὶ ἡμῖν, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ
 ληφθῶσι τὰ κατάλληλα πρὸς τοῦτο μέτρον. Ταῦτα μὲν
 καὶ ἐν τῇδε, καὶ τὰ λοιπὰ.

Ἱερουσαλήμ, 1866 αὐγούστου 11.

11.

IDEM CYRILLO ARCHIEPISCOPO MONTIS SINAI
 1866 augusti 11.

Ἐκοιμήμεθα τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ 5 τοῦ παρελ-
 θόντος ἐπιστολὴν τῆς φιλίας ἡμῖν πανιερότητος, τῆς
 καὶ διεξελθόντες· ἐχάρημεν μὲν ἐπὶ τοῖς εὐαγγελίοις
 τῶν τῆς ἀδελφικῆς τῆς ἀγάπης περιπουδῶστων ἡμῖν
 αἰσίων, ἀλυτήτων δὲ σφόδρα ἐπ' ὧς γράφει· καὶ
 φοβηρίζει ἡμᾶς, εἰς τὴν ἡμετέραν νὰ παρεμβῶμεν
 συνδιαλλακτικῶς εἰς τὴν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου
 ὑφισταμένην σπουδαίαν διαφορὰν μεταξὺ τῆς παν-
 ιερότητος τῆς καὶ τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος. Ἀδελφε,
 παῖσαι τὸ ἀπὸ μέρους σου νὰ ἐπιτείνῃς τὸ σκάνδαλον,
 παράδος τῆ λήθη πάντα τὰ γεγονότα· κλίνον χριστο-
 μιμῆτως τὸν ἀχένα, καὶ σπείσον νὰ ἀνταλλάξῃς τὸν
 ἀδελφικὸν ἀσπαρῶν μετὰ τῆς ἀδελφότητος· σου, ὅπως
 βασιλεύσῃ ἐν ἡμῖν ἡ εἰρήνη, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ὁμόνοια
 πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἁγίου ἐκείνου σκηνώματος, οὗ τὸν
 ἄρτον οἱ πάντες τρώγετε καὶ δι' οὗ ὑφίστασθε καὶ
 τιμᾶσθε· ἄλλως ἡμῆς εἴθεσθε καὶ ἡμῆς ἀπολογίαν
 δώσετε τῷ θεῷ.
 Ἡμεῖς πρὸς μόνον τὸν θεοφιλεῖ, τοῦτον σκοπὸν τῆς
 μεταξὺ ἡμῶν εἰρηνεύσεως ἐπιβήμεν εἰς τὴν διαφορὰν
 σου κατ' ἐπιμόνον παρακλησίαν ἀπάσης τῆς ἡμῶν καὶ
 κάτω Σιναιτικῆς ἀδελφότητος συμφωνῶς τοῖς δικαιοῦ-
 μασι τοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν θρόνου. Ὅτι δὲ ἀνερ-

γῆσομεν ἕως σήμερον, τὸ ἀνηγγίσταμεν πρὸς καλὸν τοῦ
 ἱεροῦ ἡμῶν κοινοῦ καὶ χάριν τῆς ἀτομικῆς ἀξιοκρα-
 τείας τῆς πανιερότητος, τῆς. Καὶ σήμερον δὲ ὡσαύτως
 δὲν λείπομεν ἵνα περὶ αὐτοῦ τοῦτο τοῦ ἀντικειμένου
 γράψωμεν καὶ τῇ αὐτῇ οὐρανομωρατῇ αὐτοῦ παν-
 ιερότητι. Ἡμεῖς δὲ πράξατε ὅπως κατὰ θεοῦ φωτι-
 σθήτε· ἡ ἡμετέρα ἡμῶν γνώμη εἶναι, ἵνα πρὸς τὸ
 παρὶν ἀναβῆσθῃ ἡ πανιερότης τῆς τῆν κατέπαιον τῆς
 εἰς Κάϊρον καὶ σπείσῃ πέρρωθεν νὰ εἰρηνεύσῃ μετὰ
 τῆς ἀδελφότητος τῆς, καὶ εἰτα καταβῆ εἰς Αἴγυπτον.
 Ἐάν ἡμῶς ἀποφασίσῃ νὰ καταβῆ ἤδη, τῇ λέγομεν,
 ὅτι δὲν θὰ ἀποβῆ εἰς καλὸν τῆν, εἰδοὶ κατὰ τὸν
 ὑπάρχοντα ἀναβρασμὸν τῶν πνευμάτων, γενικῇ κατ'
 αὐτῆς ἐπίκειται ἐπιθεσις· μὴ ἅλα ταῦτα εἰς περίπτωσιν
 κατ' ἣν δὲν δύναται παρὰ νὰ καταβῆ, τῇ συμβουλεύ-
 ομεν φιλαδέλφως νὰ ἀποφασίσῃ νὰ καταβῆ προηγου-
 μένης κατ' εὐθείαν ἐνταῦθα εἰς τὴν ἄγιαν πόλιν πρὸς
 ἐντάμωσιν ἡμῶν, καὶ εἰτα μεταβῆσαι ἐντεῦθεν εἰς
 Κάϊρον, ἀφ' οὗ συσκαρῶμεν μεταξὺ ἡμῶν τὰ θέοντα.
 Ταῦτα εἰς ἀπάντησιν ἐν πίστῃ τῇ κατὰ Χριστὸν ἀδελ-
 φικῆς ἀγάπῃ. Ὅτι εἰρηνοφύλιος θεὸς· θεωρησαίτε τὰ
 ἐντὶ αὐτῆς ὅτι πλείστα ὑγιεινὰ καὶ πανευφρόσυνα.
 Ἱερουσαλήμ, 1866 αὐγούστου 11.

12.

MONACHI TZUBANIENSES PATRIARCHAE HIEROSOLYMITANO
 1866 augusti 17.

Μακαριώτατε καὶ θεοτάτε δέσποτα.
 Ἐν πασιθέοις πιστεύομεν ὅτι ἡ ἀγαθὴ ψυχὴ τῆς
 δὲν βαρύνεται, διότι ἐν ταῖς κολλαῖς καὶ ποικίλαις
 ἀσχολαῖς αὐτῆς προστίθεται καὶ ἡ εἰδικὴ μας. Γνω-
 ρίζομεν ὅτι ἐπιβαρύνομεν τὴν αὐτῆς μακαριότητα·
 ἀλλ' ὅταν, καλεσθέντες δέσποτα, δὲν μίνα ἡμῖν ἄλλος
 λυμὴν παρὰ ἡ ἡμετέρα μακαριότης, τὶ ποιητέον; Πολ-
 λάκις κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐπέσκαμεν ὑπ' ἑσπιν τῆς
 ἡμετέρας θεοτάτης μακαριότητος τὰ δίκαια παράπονά
 μας κατὰ τῆς αὐτοῦ οὐρανομωρατῆτος τοῦ ἀρχιεπισκόπου
 Σιναιτικοῦ καὶ δι' ἀναφορῶν καὶ δι' ἐπιστολῶν δηλοῦσῶν
 τὴν πρόθεσιν καὶ τὴν ἀπόφασιν τῶν πατέρων. Ἐν
 τούτοις δὲν καὶ μέχρι τοῦδε δὲν εἶδομεν ἐκβασίν τινα,
 δὲν ἀποκρίνομεν, δὲν ἀπαυθόμεν, δὲν παλινφθοῦμεν·
 ἐπιμένομεν εἰς τὰ προσκεκμημένα καίως καὶ ἀποφασισ-
 θέντα. Συνεπείρ τούτων οἱ ἐν Σινᾷ ἀσχοῦμενοι
 ἀπεκρίθησαν καὶ ἔπαυσαν καὶ νὰ μνημονεύσωσιν αὐτὸν,
 καὶ μνημονεύουσι κατὰ τὰ κανονισμένα τὴν ἡμετέραν
 μακαριότητα, ἐπιμένοντες ἀνεκδότως. Καὶ δικαίως, μα-
 καριώτατε δέσποτα, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἔχωμεν
 σύμφωνον μετὰ προισταμένου, ὅστις εἰθέρει παντὶ
 οὐδὲν τὸν ἐξουτελισμὸν καὶ τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἀρ-
 χατοτέρων ἀδελφῶν καὶ ἡμπεροτέρων; Πῶς εὐνάμεθα
 νὰ ἀνεχθῶμεν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μονῆς, τῆς ὅπως
 ἐξήγησε τὴν καταστροφὴν; τὴν ὅπως ἀπεγύμνωσε;
 τῆς ὅπως τὸ σκευοφυλάκιον ἐσώλησεν ἀπὸ διάφορα
 κερφήλια; διὰ ταῦτα ἐπιμένομεν εἰς τὰ προκηρασι-
 σμένα μετὰ σκέψεως, δὲν παραδεχόμεθα οὐδένα συμ-
 βιβασμὸν. Τὰς σκέψεις μας ταύτας τὰς κατὰ πάντα

δικαίως κολλῶντες καὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐθέσα-
 μεν ὑπὸ τὴν ἐμπροσθ' σκέψιν τῆς ἡμετέρας μακαριό-
 τητος, καὶ αὐθὺς διὰ ταύτης μας ἐπαναλαμβάνομεν
 ταπεινῶς, παρακαλοῦντες, ἱκατεύοντες, δεόμενοι νὰ μὴ
 παραβλέψῃτε μοναστήριον ἴσον ἐπὶ τῶν κούτων του
 δέκα καὶ τρεῖς ἡδὲν, καὶ ἐπέκεινα αἰῶνας, νὰ γίνῃ
 ἔρμαιον τῶν ἐρέξεων ἐνὸς... νὰ μὴ ἐνδύσῃτε εἰς
 τὰς λιπαρὰς παρακλίσεις τῶν ἐνδύων ἐπὶ βλάστῃ τοῦ
 μοναστηρίου. Μακαριώτατε δέσποτα, ἡ μόνη ἄγκυρα
 τῆς μονῆς ἐστὶ ἡ ἡμετέρα μακαριότης· εἰς αὐτὴν
 ἔχομεν στηρίζει πᾶσας τὰς ἐπιπέδας τῆς σωτηρίας
 ἡμῶν καὶ τῆς μονῆς. Ὅταν λάβετε οἶκτον, καὶ κρί-
 ζετε συμφεδὰ τῷ χαρακτήρι ἡμῶν καὶ τῷ δικαίῳ.
 Ἡμεῖς δὲ εὐγνωμονοῦντες δεόμεθα (ἐν καὶ ἀναξίως)
 τοῦ παναγῶδου θεοῦ καὶ τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, ἵνα
 δώσῃ ἡμῖν ζωὴν ἐπὶ μέγιστον ἐπ' ἀγαθῆ τῆς ὅλης
 ἐκκλησίας.

Αὐγούστου 17, 1866, Κάϊρον Τζουβανία.

- (Ο) ταπεινοὶ δούλοι αὐτῆς
- Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτικῆς.
- Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Ρωσικῆς.
- Πρωτοσύγγαλος Κορνέλιος Κοσμάκης.
- Διονύσιος πνευματικῆς.
- Πρωτοσύγγαλος Θεοδοῖος Σάρος.
- Νικόδημος ἱεροδιδάκωνος.
- Γεράσιμος ἱεροδιδάκωνος.
- Μελέτιος ἱεροδιδάκωνος Κρής.
- Φιλόθεος μοναχός.
- Ἡσαΐας μοναχός.

13.

MONACHI SINAITAE ARCHIEPISCOPIUM A MUNERE AMOVENT

1866 augusti 24.

(T. + Z.)

Ἡ ἱερά τοῦ θεοβασιτοῦ ἔθρου μονή, ἐφ' ᾧ χρό-
 νου ὁ νῦν ἀρχιεπίσκοπος κύριος Κύριλλος ἤρξατο τοὺς
 ἀρχιεπισκοπικούς; οἰκίας ἰθύνειν, οὐ μόνον εἰς τὰ
 ἔσχατα περιήλθεν, οἱ δ' ἐν αὐτῇ εἰς τελείαν ἀπό-
 γνωσιν, σπληνισμένην ἔβηεν καὶ ἔβηεν, ἀλλὰ καὶ ἡ
 καταστροφή ἐπίκειται ἀρκετός καὶ σχεδὸν βεβαία
 μετὰ τὰ ἀρτίως συμβάντα ἐξιοδρήνητα περιστατικά.

Ταῦτα πάντα τοῖνον ὑπ' ὄψιν λαβοῦσα ἡ ἱερά τῆς
 μονῆς σύναξις καὶ ἡ τῶν ἐν αὐτῇ ἀσκούντων κατέρων
 ὀλομέλεια καὶ ὑπὸ μελέτην σύντονον καὶ σπουδαίαν,
 κατήκον ὁ ἔχουσα ὅπως ἀλώβητον, ὡσαν καὶ ἀκέραιον
 τηρήσῃ τὴν ἱεράν παρακαταθήκην, ἣν παρέλαβε, παρα-
 δοῦσα τοῖς ἐπιστοῖν τὴν ἱεράν καὶ αὐτοκρατορικὴν
 ταύτην μονὴν ἀδούλωτον, ἀδέσποτον καὶ ἀνεξάρτητον
 ἕσαι ὄσαν, κατὰ τὴν νεαράν τοῦ αἰσίου αὐτῆς
 κτίτορος αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ διατάξιν, τοὺς
 κώδικας, τὰ ἐν μεμβράναις; συγγλυῶδη πατριαρχικά
 καὶ συνοδικὰ γράμματα, συναλθούσα σήμερον, ἡμέραν
 τῆς ἐβδομάδος τετάρτην, τοῦ μηνὸς αὐγούστου εἰκοστῆν
 τετάρτην, τοῦ ἔτους χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐξηκοστοῦ
 ἔκτου, ἐν τῇ συνοδικῇ εἰς ἔκτακτον συνεδρίᾳσιν, κοινῇ
 τῇ γνώμῃ συνεπέφατο τάδε:

Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος κύριος Κύριλλος, πρὸ
 ἐξουσίας ἦδεν, ὡς τοιοῦτος διαταλῶν, οὐδαμῶς ἐξεπλή-
 ρωσε τὰς τοῖς πατράσι δοθείσας ὑποσχέσεις πρὸς
 βαλτίωσιν τῶν τῆς μονῆς, ἀθετήσας οὕτω τὸν ἴδιον
 λόγον, ἔνπερ ἴδει θεαρεῖν ἱερόν.

Ἐπειδὴ οὐχὶ μόνον πᾶν εἰσόδημα τῆς μονῆς ἀπε-
 τέρισθη καὶ κατασκοπῆται πρὸς ὄφελος ἑαυτοῦ τε
 καὶ ἄλλων, καταλιπὼν τὴν μονὴν καταρρούσαν καὶ
 τοὺς ἐν αὐτῇ πατέρας εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ἐνδειῶν,
 ἀλλὰ καὶ ἐχρέωσε ταύτην δι' ἰδιοταλεῖς σκοποὺς, οὐ-
 θένα τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ λογαριασμοῦν βουληθεῖς
 δοῦναι, διατιθεῖς, πράττων καὶ ἐνεργῶν κατὰ βούλησιν
 τὰ τῆς μονῆς ἄνευ τῆς ἀδείας καὶ εἰδήσεως τῆς τῶν
 κατέρων συνάξεως, παραβαίνων οὕτω θεμελιώδεις κα-
 νόνας καὶ καταστατικά τῆς μονῆς; ἀρχαιότατα καὶ
 ἱερά τηρηθέντα καὶ τηρούμενα ὡς κήρην ὀφθαλμοῦ.

Ἐπειδὴ καὶ καμύγλια ἱερά καὶ ἴλιαν βαρύτερα,
 κτήματα δὲ τῆς μονῆς; ὑπεξήρασε πρὸς ἰδιοταλεῖς αὐ-
 τοῦ σκοποῦς, στερήσας; οὕτω τὴν μονὴν τιμαλφῶν
 θησαυρῶν, ἐφ' οἷς δικαίως ἔκαυχετο αὐτῇ καὶ ὧν ἡ
 στέρισις ἀνεπαυρόθητος.

Ἐπειδὴ, ἐν ᾧ κατὰ τὰ καταστατικά τῆς μονῆς ὁ
 ἀρχιεπίσκοπος ὀφείλει ἐν ταύτῃ διαμῖνειν, μηδαμῶς
 καὶ ἐπ' οὐδεμίᾳ προφάσει δυνάμενος τὴν ἔβραν αὐτοῦ
 καταλιπεῖν, ἡ μόνον ἐν σπουδαίαις περιπτώσεσι μέχρις
 Αἰγύπτου, ἐπὶ κοινῇ ἐκπτώσεώς τε καὶ στερήσεως τοῦ
 θρόνου (συγγλυῶδες γράμμα Γαβριὴλ οἰκουμηνικοῦ πα-
 τριάρχου περὶ τῆς τῶν Σιναιτῶν διακήσεως, ἀρθρον ε')
 οὕτως ὁμοῦ οὐδαμῶς τοῦτο πράττει, μετενεγκών, οὐ-
 τως εἰπὼν, τὸν θρόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνθα
 καὶ διαμῖνει, κατασκοπῆται πᾶν εἰσόδημα καὶ πῶσον
 τῆς μονῆς ἱκανάα ὑπὲρ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτόν,
 οὐδέλλας τῶν τῆς μονῆς συμφερόντων κηδόμενος.

Ἐπειδὴ καὶ ἡβουλήθη ὑποτάξαι καὶ ὑποδοῦσθαι
 τὸ ἀδούλωτον, ἀνεξάρτητον καὶ ἀδέσποτον μοναστήριον
 τοῦτο, οὐτινος ἡγούμενος μόνον τέταται κατὰ τὰς
 ἀρχαίας διατάξεις τοῦ τε κτίτορος αὐτοῦ μεγάλου
 Ἰουστινιανοῦ καὶ τὰς κατὰ κληρὸν πατριαρχικὰς καὶ
 συνοδικὰς ἐπιστολάς; καὶ λοιπὰ, ἐπίσκοπος δὲ Σινᾶ
 ἔθρου καὶ τῶν περὶ αὐτό.

Ἐπειδὴ καὶ δολίως τυραννικῶς, ἀσίμμως τε καὶ
 ἀκρεπῶς τῇ ἀρχιεπισκοπικῇ ἀξίᾳ χρησάμενος καὶ
 ὄργανος τῆς ἐξουσίας ἐνόηλοι, συνέλαβε καὶ δικην
 κακούργων ἀπήγαγε πατέρας οὐβασίμους, ἀδφους, καὶ
 δὴ καὶ τῶν ἀρίστων, παρανόμως τούτους ἐξήρτισε καὶ
 μαρτυρικῶς τυραννῆσας ἐπὶ τῇ ἀκλή λόγῃ οὐ εἰσε-

Ἄ βέβαιως καθυπερφάλλον τῇ αὐτοῦ οὐβασίμωτι προτά-
 σεσι πινὰς, ἐξαιτούμενοι τὴν θεραπείαν τῆς οἰκτρῆς
 καταστάσεως, ἐν ἣ τὸ μοναστήριον καὶ οἱ ἐν αὐτῇ
 περιεγένοντο, καὶ οὐ ἐκίβοντο οὕτω τῶν τῆς μονῆς
 συμφερόντων, παραδάγμα γεγόμενος οὐκ ἀδούλου μεγά-
 λου ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ χριστιανικῇ κληρώματι καὶ
 περιφρονήσεως τῆς πατρῴου θρησκείας, ἥς λειτουργὸς
 τίταται:

Ἐπειδὴ ἀουστόλως κατακίτησεν ἱεροῦ κανόνας,
 διατάξεις αὐτοκρατόρων καὶ βασιλέων, πατριαρχῶν καὶ
 συνόδων συγγλία, καταστατικά, πάντα τὴν μονὴν
 ἀφροῦντα συνελόντι ὁ εἰπεῖν, τὰ τοῦ μοναστηρίου καὶ
 τῆς ἀδελφότητος προνόμια, ἅπαντα ἀπαρδάγματὰ τε
 καὶ ἀκατακίτητα ὄντα.

Ἐπειδὴ τίλος, ἐν καὶ ἡ ἀδελφότης χριστιανικῆς
 τοσαύτας τοσοῦτον χρόνον συμφορὰς ὑπέμεινεσα καὶ
 κατακίσεις ἤλαττε τὴν ἐπὶ τὰ κρεῖττω τοῦ ἀρχι-
 επισκόπου τροπήν, μετὰ λύπης ὁμοῦς βλέπει, οὐ οὕτως
 πρὸς τὰ χεῖρας μᾶλλον ἐτρέπη, βεβαίως οὕτω τὸ
 τοῦ σοφοῦ „ψῶσιν κωνηρὰν μεταφραεῖν οὐ βέβδιον“.

Διὰ ταῦτα:
 Ἡ ἱερά σύναξις καὶ τῶν κατέρων ὀλομέλεια τοῦ
 θεοβασιτοῦ ἔθρου Σινᾶ καὶ τῆς ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς
 μονῆς; τὸ ἀποπον, τὰς κατακίσεις, παραβάσεις ἱερῶν
 νόμων, τὴν σπληνισοῖν καὶ τὴν ἐκ τούτων ἐπικαμμένην
 καταστροφήν ἕνεκα τῶν τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἀνομη-
 μάτων καὶ παρανομῶν κατιδοῦσα, κηδομένη δὲ τοῦ
 τῆς μονῆς συμφερόντος, φειδομένη τῶν ὀρκων αὐτῆς
 καὶ βουλευμένη στερεῶσαι τε καὶ κραταῖωσαι ταύτην
 ἐν τῇ μέλλοντι.

Ἐν ἐνὶ στόματι καὶ καρδίᾳ ἐθήρισε καὶ ψηφίσει,
 ἀπεράσισε καὶ ἀποφασίσει:

Ἀποκηρύττει ἀπὸ τοῦ νῦν τὸν μέχρι τοῦδε ἀρχι-
 επισκοπον κύριον Κύριλλον διὰ τοὺς ἀνω μνησθέντας
 λόγους, καὶ ὡς καταστροφή παντὸς συμφερόντος καὶ
 δικαιώματος τῆς μονῆς, μὴ ἀναγνωρίζουσα τοῦ λοιποῦ
 αὐτὸν ὡς τοιοῦτον, οὐτε δυνάμενον ἔχειν εἰς τὸ ἐξῆς
 οὐδὲν δικαίωμα κυριαρχικόν οὐτε τὸ δικαίωμα τῆς
 ἐνεργείας κατ' οὐδὲν τῶν τῆς μονῆς.

Τὸ παρὸν συνοδικὸν γράμμα, ἐσφραγισμένον τῇ
 μεγάλῃ τῆς μονῆς σφραγίδι καὶ ὑπογεγραμμένον προσ-
 σηκόντως ὑπὸ πάντων τῶν κατέρων, τεθήσεται ἐν τοῖς
 ἀρχείοις τῆς ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς ταύτης μονῆς, ἀντί-
 γραφα δ' ἀπαρδάγματὰ ἐπίσημά τε κοινοποιηθήσεται
 τοῖς ὡς ἀνω:

Ἐγένετο ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ τοῦ θεοβασιτοῦ
 ἔθρου Σινᾶ μονῇ ταύτῃ ἀγούστου 24, 1866.

- Γερμανὸς πρωτοσύγκελλος δικαίος.
- Καλλίνικος πρωτοσύγκελλος.
- Ἀνθέμιος ἱερομόναχος οἰκονόμος.
- Γρηγόριος σπουσφύλαξ.
- Παρθένιος μοναχός. (T. Σ.)
- Γεννάδιος ἱερομόναχος.
- Εὐδόκιμος ἱεροδιάκονος.
- Διὰ τὸν ἀγράμματον Ἡσαΐαν γράφω ἐγὼ Καλλί-
 νικος πρωτοσύγκελλος.
- Δαμιανὸς μοναχός.
- Γαλακτίων μοναχός.
- Διὰ τὸν ἀγράμματον Δανιὴλ γράφω ἐγὼ Γρηγόριος
 σπουσφύλαξ.
- Ἰωβ μοναχός.
- Διὰ τὸν ἀγράμματον Κοσμάν γράφω ἐγὼ Ἀνθέ-
 μιος ἱερομόναχος.
- Κωνσταντῖος μοναχός.
- Διὰ τὸν ἀγράμματον Κύριλλον γράφω ἐγὼ Δαμι-
 ανὸς μοναχός.
- Γεώργιος δέκιμος.

Ἰωαννίκιος μοναχός.
 Διὰ τὸν ἀγγέλματον Ἐρμανουὴλ γράφω ἐπὶ Ἀν-
 θήμιος.
 Ἰωαννίκιος μοναχός.

Α Συναγής Δέσποτος.
 Κωνσταντίνος μοναχός. (Τ. Σ.)
 Δημήτριος Δέσποτος.
 Ἰωάννης Δέσποτος.

14.

MONACHI TZUBANIENSES PATRIARCHAE HIEROSOLYMITANO
 1866 octobris 3.

Μακαριώτατε καὶ θεοτάτη δέσποτα.

Μετὰ τοὺς ἐδαφιαίους καὶ κλήρειοις σεβασμοῦ προ-
 κυνηγοῦς καὶ τὸν ἀσπαρῶν τῆς ἁγίας ἡμῶν δεξιάς
 καὶ τὴν ἐπίκλησιν τῶν θείων αὐτῆς εὐλογιῶν, ἀρχό-
 μεθα τῆς παρούσης πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα,
 δι' ἣς ἀσπασθῶς τιθέμεθα ὑπὸ τὴν ἔντονον αὐτῆς
 ὄφιν τάδε·

Πρὸ πολλοῦ εὐσεβέστεως ἐθέμεθα ὑπὸ τὴν ἐμφροῦθ
 σκέψιν τῆς ὑμετέρας· θεοτάτης μακαριότητος τὰ καθ'
 ἡμᾶς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀγνοοῦμεν ἂν αἱ ταπειναὶ ἡμῶν
 πρὸς αὐτὴν ἐπιστολαὶ ἐλήφθησαν, ἤπαναλαμβάνομεν
 καὶ αὐτὴς διὰ ταύτης ἡμῶν νὰ ἐνοχλήσωμεν τὰς κολυ-
 τίμους αὐτῆς στιγμὰς, ἐκδέχοντες τάδε.

Ἡ αὐτοῦ σεβασμιότης περὶ τὰ τέλη, τοῦ παρελ-
 θόντος Ἰουλίου ἐνεσθῶτος ἔτους ἐπαμφεν ἐνταῦθα εἰς
 Τζουβανίαν τὸν ἀρχιμανδρίτην Γερμανὸν ὡς πλη-
 ρεζούσιον καὶ ἀντιπρόσωπον αὐτῆς, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι καὶ
 τῇ προσχηματὶ νὰ ἐπιφέρει συμβιβασμὸν τινα. Ἀλλ'
 ὁ ῥηθεὶς ἀρχιμανδρίτης, ὡς· καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ μίαν
 ἑβδομάδα ἀφίχθεις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἱερο-
 μόναχος Πολύκαρπος, ἀντὶ νὰ μεταχειρισθῆ τὴν κειθῶ,
 ἀντὶ νὰ δείξῃ διὰ γλυκίως τρόπου τὴν μεταμέλειαν
 τῆς αὐτοῦ σεβασμιότητος διὰ τὰ πεπλημνημμένα,
 ἅτινα ἐνδομύως συνηθάνετο (διότι πῶς ἄλλως δύ-
 ναται νὰ ἐξηγηθῆ ἡ ἀποστολὴ τοῦ πληρεξουσίου του;)
 ἀντὶ λέγομεν νὰ μεταχειρισθῆ ταῦτα τὰ μέσα, ἀπ'
 ἐναντίας· κατέφυγεν εἰς τὸν πεπαλαιωμένον τρόπον
 τῆς, διὰ τοῦτο δίδω καὶ κρύφα καὶ παρρησίᾳ ἐπι-
 φέρε· μετ' αὐτοῦ φερμένα σουλτανικά, εἰ' ἂν κατὰ
 τὴν προαίρεσιν τοῦ ἰδύνατο νὰ ἐξορίσῃ καὶ ἔσους·
 ἀλλοὺς ἐκ τῶν πατέρων τῆς Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος
 ἤθελε, ἂν τυχὸν τινεὶ ἤθελον ἀνταίτιαι εἰς τὸν συμ-
 βιβασμὸν ἢ δὲν ἤθελον παραδεχθῆ αὐτόν. Πολλὰκις
 ἐξέτιμμεν ἐπὶ ἡμέρας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπιστάμενη
 σύναξις, συγκαίμενη ἐξ ἑπτὰ μελῶν, ἦν κατηρησιμένη
 κατὰ τὴν διαίτησιν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς· αὐτοῦ σε-
 βασμιότητος, ἐξαίρεσις τριῶν. Ἡ τοιαύτη, λοιπὸν
 σύναξις συνελέθη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀρχι-
 μονδρίτου Γερμανοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἐμπνευσῶν του
 συνεργούσα, χωρὶς νὰ λάβῃ πρὸς τὸ θεαθῆναι κἄν
 τὸν κόπον νὰ ἐρωτήσῃ καὶ τὴν λοιπὴν ἀδελφότητα ἢ
 νὰ ζήτησῃ τὴν γνώμην καὶ συγκατάθεσιν τῆς, καὶ
 μάλιστα τὴν τῆς ἀδελφότητος τῆς κυριάρχου ἐν Σινῆ
 μονῆς, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ τὰ τῶν παραπόνων τῆς
 ἀδελφότητος κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου, χωρὶς νὰ ἐρω-
 τήσῃ ἂν συγκατατίθενται εἰς τὸν συμβιβασμὸν ὡς
 ζήτημα ἀφορῶν καὶ ἐνδιαφέρον ἄπασαν τὴν Σιναϊ-
 τικὴν ἀδελφότητα, συνελθούσα ἐνέκρινε τὰς προτάσεις
 τοῦ ἀρχιμανδρίτου Γερμανοῦ, καὶ παραχρῆμα συν-
 ἐτάξατο πράξιν, δι' ἣς ἔρριπεν εἰς λήθην ἅπαντα τὰ
 σκανδαλώδη συμβάντα. Ἀλλ' ἡ πράξις αὕτη, μακα-
 ριώτατε δέσποτα, ἦν ὡς νὰ ἐγένετο ὑπὸ τῆς αὐτοῦ
 σεβασμιότητος, τόπον δὲ μόνον ἤλλαξε. Ταύτην τὴν
 πράξιν ἅμα τῇ παραιώσει ἀμείως ἔλαβεν ὁ ῥηθεὶς
 ἀρχιμανδρίτης Γερμανός· καὶ ἀπέδρα φέρων τῇ αὐτοῦ
 σεβασμιότητι τὰ εὐαγγέλια διὰ τὴν καλὴν ἐπιτυχίαν
 καὶ ἐκβασιῶν τῆς ἀποστολῆς του.

Μετὰ τὸν κατ' ἐπιφάνειαν καὶ ὄραξιν τῆς αὐτοῦ
 σεβασμιότητος συμβιβασμὸν, ἡ ἐνταῦθα ἱερὰ σύναξις
 εἰδοποίησα τὴν ἐν τῇ μοναστηρίῳ σύναξιν καὶ ἐλομέ-
 λισαν τῶν πατέρων, ὅτι διὰ τοῦ πληρεξουσίου ἡ ἀπ-
 οσταλμένου τῆς αὐτοῦ σεβασμιότητος κυρίου Γερμανοῦ
 τὰ πάντα συνεβίβασθησαν, καὶ τρόπον τινα διετάττε
 καὶ τὴν ἐν Σινῆ ἱερὰν σύναξιν καὶ ἀδελφότητα τοῦ

λοιποῦ νὰ περιορισθῆ εἰς τὰ ἑαυτῆς καθήκοντα καὶ
 ἡσυχάζῃ.

Ἐν τούτοις ἡ ἐν τῇ κυριάρχῳ μονῇ τοῦ Σινῆ σύν-
 αξις τῶν πατέρων καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἀδελφότης, μα-
 θεύσα τὰ γεγονότα, ἀμείως διαμαρτυρήθη ἐντόμως
 κατὰ τῆς τοιαύτης πράξεως διὰ τοῦ ἀπὸ 10 αὐγούστου
 γράμματός τῆς πρὸς τὴν ἐν Τζουβανίᾳ σύναξιν καὶ
 ἀδελφότητα λέγουσα· „Διὰ ταῦτα διαμαρτυρούμεθα
 κατὰ τὴν τῆς πράξεως ταύτης καὶ κατὰ παντὸς συμ-
 βιβασμοῦ, ὡς μὴ ἐκδέχοντες εἰς τὰ τῆς μονῆς συμ-
 φέροντα, ἀλλ' οὔτε ἀρχιεπίσκοπον ἀναγνωρίζομεν τοῦ
 λοιποῦ, οὔτε πράξεις οὔτε διαταγὰς τῆς αὐτοῦ ἱερᾶς
 συνάξεως.“ Ὡς νὰ μὴ ἔρκει, μακαριώτατε δέσποτα,
 ἡ πράξις, ἦν κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς αὐτοῦ σεβασμιό-
 τητος συνετάξατο ἡ ἱερὰ σύναξις, διὰ νὰ διαδύλωσῃ
 καὶ ἐπιστημότατον τὴν χαμπαίειάν τῆς, ἀνεχέρισε τῇ
 πανοσιολογικῶν Γερμανῶν πρὸς τῆς ἀπαλεύσεως του
 καὶ εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν πρὸς τὴν αὐτοῦ σεβασμιό-
 τητα διὰ τὴν πατρικὴν μέριμναν, ἣν ἔδειξεν ἐν ταύτῃ
 τῇ περιστάσει, καὶ τὴν πρόνοιαν ἣν ἔλαβε, προθυμο-
 ποιήσασα ν' ἀποστείλῃ ὡς πληρεξούσιόν τῆς τὸν
 ἀρχιμανδρίτην Γερμανόν, δι' ὃ τὰ πάντα ἔλαβον
 αἰσιον τέλος καὶ λοιπὰ, καὶ συνάμα προσκαλοῦσα αὐ-
 τὴν ἵνα ἐπισκεύσῃ τὴν ἐνταῦθα ἑλευσίν τῆς πρὸς
 ἐνταλῇ παραιώσειν τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ παγίωσιν τῆς
 ἡσυχίας. Εἰς ταῦτα πάντα δύο τῆς ἐν Τζουβανίᾳ
 συνάξεως μέλη διαμαρτύροντο κατὰ τὴν πράξιν τού-
 των, ἀλλ' οὐκ εἰσπορεύοντο ἐπὶ τέλους ὑποκειμένους
 μὴ ἐγαρθῆ διχνοῦναι τῆς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀναβλήθῃ
 ἡ ἐπάνοδος τῶν τριῶν ἐξορίστων, ἦν ὀριστικῶς
 ὑποσχέθη ὁ πληρεξούσιος τῆς αὐτοῦ σεβασμιότητος,
 ἐνέδοσαν καὶ ἐκόντες ἄκοντες· ὑπέγραψαν τὴν πράξιν
 καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι· καὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τῆς
 ἐπάνοδου καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν ἐξορίστων. Ἀλλὰ
 πράξεις καὶ γράμματα, μακαριώτατε δέσποτα, ἅτινα
 συνετάχθησαν μονομερῶς, διότι ἡ σύναξις καὶ ἀδελ-
 φότης τῆς κυριάρχου μονῆς ὡς καὶ ἡ ἐλομέλεια τῆς
 ἐν Τζουβανίᾳ ἀδελφότητος οὔτε γνώσιν ἔλαβον, οὔτε
 κατὰ τὸ ἐλάχιστον συγκατατίθη, θεωροῦμεν ἄκυρα
 καὶ ἀνίσχυρα, οὐδὲ δυνάμεθα κατ' οὐδένα τρόπον νὰ
 παραδεχθῶμεν τὴν τσοσάρων ἀτόμων νευροσπάστως
 τῆς αὐτοῦ σεβασμιότητος πράξιν συμβιβασμοῦ ὡς δι-
 καίαν καὶ νόμιμον, καὶ τυφλοὺς ὄμμασι νὰ κινῶμεν
 καὶ αὐτὴς τὸν αὐχένα ἐνώπιον ἀρχιερέως, ὅστις κατ-
 ἐπίτητος τοιαῦτα καὶ τοιαῦτα τῆς μονῆς πρόνομα,
 ἅτινα τόσο αἰῶνας ἐσεβασθησάν, ὅστις ἐδέψασεν ἔρ-
 κους, ὑποσχέσεις, ἀνέγραψεν ἰδιοχείρους ὑπογραφάς,
 μεταχειρισθῆ ἀσίμνωσ καὶ ἐκλίως πᾶσαν βεβαιουργίαν
 καὶ πᾶν ἀθέμιτον μέσον πρὸς ἐξόντωσιν τῆς μονῆς
 καὶ τῆς Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος.

Ὁμολογουμένως πλέον ὁ ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἀπὸ τῆς
 ἐπὶ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου τοῦ Σινῆ ἀναβάσεως
 οὐδὲν ἀγαθόν, οὐδὲν ὀσιον, οὐδέμιαν βελτιώσιν ἐποίησεν,
 ἀλλὰ πάντα ὄλον, πᾶσαν ἀπάτην καὶ αὐθαίρεσίαν
 μεταχειρισθῆς ἔβλαψε καίρωσ τὴν μονὴν καὶ ἔφεραν
 αὐτὴν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ χαίνοντος ἐνώπιον τῆς βασι-
 θρου, πρὸς τὴν ἀδελφότητα δὲ ἀντὶ νὰ δεικνύται, ὡς
 καλὸς ποιμὴν, τύπος καὶ ὑπογραμμὸς καλοῦ παρα-
 δείγματος καὶ τρόπου, ἠθέλησε διὰ τοῦ ἐμπνευμένου
 φόβου καὶ τρόμου νὰ προσελκύσῃ τὸ σέβας, τὴν ἀγά-
 πην καὶ ὑπακοήν.

Ταῦτα πάντα κατιδοῦσα καὶ ὄψ' ὄφιν λαβούσα,
 μακαριώτατε δέσποτα, καὶ ἡ ἐν τῇ μοναστηρίῳ Σινῆ
 σύναξις, καὶ εἰς ἑκτακτον γενικὴν συνεδρίωσιν συνελ-

θοοσα μετά της έπισης αδελφότητος, άπεκρίθησαν έπι-
 σήμως διά της από 24 παρελθόντος σφραγιστού έπιστολής
 έτους πρώτης της τών αρχιεπισκόπων κ.δρ Κύριλλου,
 και δέν άναγνωρίζει το λοιπόν αυτόν ως αρχιεπισκόπον
 και ήγούμενόν της ούδθ έσται αυτών έχοντα εις τό
 έξής δικαίωμα ενεργείας εις τά της μονής διά τους
 έν αυτή τη πράξει μνησθέντας λόγους.

Όμοια και άπαράλλακτα αντίγραφα έπεμφε προς
 την ένταύθα ιεράν σύναξιν πάντα, σφραγισμένα τη
 μεγάλη σφραγίδι του ιεροσ. ήμων μοναστηρίου και
 υπογεγραμμένα έξ άπόστολης της έπισης έπιστολής αδελ-
 φότητος, έπι τφ σκεπφ και διαβίβαση αυτά προς τους
 τίτλους: πατριάρχας και προς αυτήν την ένταύθα
 Αιγυπτιακήν άρχήν, επικαλουμένη την βοήθειαν και
 άρωγήν των έπι τόσφ σπουδαίω άνηκειμένων.

Συνεπεί της παραγγελίας ταύτης ή ένταύθα ιερά
 σύναξις μετά της δικαιομένης όθια αδελφότητος (έξαι-
 ρουμένων τινών νεοπροσκότων και ιδιοτελών, μόνων
 μέλητων έχόντων την έπίταξιν των ίδιων συμπερόντων
 και ουχι της μονής), έν μιφ γνώμη και φωνή άσπασ-
 θαιτα και ήγερμένα ως άγια και ιερά τά της έν τφ
 μοναστηρίω Σινά ιεράς συνάξεως και αδελφότητος
 κερκίμεγα, σπειρομένη σήμεραν διά της ήμετέρας τα-
 κεινής άναφοράς ταύτης, ίνα έσωκλεισθω άντίγραφα
 τφ άποκηρύξεως τρία, έν προς την ήμετέραν θειοτά-
 την μακαριότητα, έν προς τόν οικουμανικόν πατρί-
 άρχην και την περί αυτών ιεράν σύνοδον, και έτερον
 προς τόν μακαριώτατον πατριάρχην Αντιοχείας, και
 διαμαρτυρούμεθα και ήσεί: σύν τοι: έφ Σινά αδελφοί
 ήμων ένώπιον θεοσ, ένώπιον της ήμετέρας θειοτάτης
 μακαριότητος, ένώπιον του χριστιανισμού, ένώπιον
 του δικαίου και της άληθείας, και ύποκλίνως και
 γονυκλιώς καθυπακούομεν την θειοτάτην αυτής μα-
 καριότητα, ίνα εύαρεσθη και διαβίβαση τά έπι-
 κλειστα τοις ως άνω, και τείνη χείρα βοήθειας,
 όπως τη ενεργείη της τρισβαστου ήμων ήμετέρας μα-
 καριότητος, άνακηθωσι προπόντως και δικαίως τά με-
 ταφ ήμων και αρχιεπισκόπου Σινάιτου, ίπειθ, είναι
 αδύνατον εις τό έξής να συζησωμεν μετ' αυτού, είναι
 αδύνατον να θεωρωμεν πλέον αυτών άνεκτός ως ποι-
 μανάρχην ήμων και ήγούμενόν και του έρους Σινά
 αρχιεπισκόπον. Μή, μακαριώτατε δέσποτα, μη, προς
 θεο! εις τάς πολυτίμους ήμέρας της πατριαρχείας
 της θεωρουμένης μακαριότητος και εις τόν αιώνα

καθ' έν πάντα τά έθνη προήγονται εις τό δικαιο,
 άποκρούομεν προπόντως ή βία, καθ' έν άνεκτόχησθον
 και άπορροφώθησθον πάντα, καθ' έν ήβελτιώθησθον και
 έκαλλοκισθησθον παντός είδους ιερά καταγύφια, και
 πσσω τάεις άνθρώπων γιγαντιαίους βήμασι βάλειν
 προς την πρόδον, προς τά πρόσφ έπ' άγαθφ, μη
 άνήσθεσθ μονή ή ιερά του έρους Σινά μονή, ή άδοί-
 λωτος, ή άκατακρήτος, ή αυτώνωμος, ή με τσοσάτα
 προνόμια και δικαίωματα, ή άνε άρτητος, ή με τσοσάτα
 προνόμια προς τσοσάτων χριστιανών και Όθωμανών
 αυτοκρατερών προκειμένων, τό αρχαιοτάτων αυτό κατα-
 γύφιον τών προσκυνημάτων, μη άνήσθεσθ, λέγομεν,
 να γίνη υπόδουλον και έρμικον μετά της έν αυτή
 δικαιομένης αδελφότητος της άδικίας της αυθαριείας
 και πάσης καταχρήσεως.

Πεποιθότες δέ άδιστάκτως, ότι έν τη πατρια
 αυτή: μερίμνη και καλοκάγηθι και τφ άραιφνω
 και άδιαφιλοκλήτφ ήλίφ, φ τρέφα άνίκησθον προς
 τό ιερόν ήμων μοναστήριον, θεία θρωσπηρίας και
 δικαιοματικώς έπιληφθ, τη: ύποκίσεως; ήμων, και
 θεία παρατχει ήμιν την δικαίαν και δέουσαν θερα-
 πείαν, και άποκατασθωσι την εύταξίαν του λοιπού
 και ήσυχίαν. Τάς άξιοσεβαστους άντίς εύχάς και
 εύλογίας έξαιτούμενοι, έσμέν και έσμε! έσόμεθα εύ-
 γνώμονες και προς τόν θήστον ήμιν διάκωρ: όπέρ
 της θεωρουμένης εύμερίας και μακαριότητος.

Τη 3 έκταβρίου 1866 έν Καίφφ.

Της ήμετέρας θειοτάτης και πολυσεβαστου ήμιν
 μακαριότητος τέκνα έν κυρίφ εύκαίθιστατα και ύπο-
 κλινή.

- Άρχιμανδρίτης Κύριλλος Δικαίος Σινάιτης.
- Διονύσιος πνευματικός.
- Άρχιμανδρίτης Κύριλλος Ροκίδης.
- Ό πρωτοσύγγελος Άνθιμος Μετάνης.
- Πρωτοσύγγελος Κορνήλιος Κοσμίτης.
- Πρωτοσύγγελος Θεοδόσιος Σέρρος.
- Φιλόθεος μοναχός.
- Πορτύριος Ιερομόναχος Σινάιτης.
- Γεράσιμος Ιεροδιάκονος.
- Νικόδημος Ιεροδιάκονος.
- Μαίετιος Ιεροδιάκονος.
- Ίάκωβος Ν. Στασινέπουλος.
- Ήστας μοναχός.

19
 ARCHIEPISCOPUS MONTIS SINAI PATRIARCHAE HIEROSOLYMITANO
 1866 decembris 21.

Μακαριώτατε δέσποτα.

Μετά του ίδιούτος προς τό άπορον της ήμετέρας
 προσκυνητής μοι μακαριότητος σεβασμού και άφοσίω-
 σης, άρχομαι διά της πατριαρχίας μου ν' άποταίνω τη
 σεβαστή μοι αυτής χαρυσή τάς τακινάς μου προσή-
 σεις έπι ταί: προκείμενης άγίας ήμέρας τών έσρών
 του σωτήρος του κόσμου και κυρίου ήμων Ιησοσ Χρι-
 στοσ, ές αίθε ή ήμετέρα μακαριότης πανηγυρίζοι θητός
 και γηθούσως εις έτη και κλειστα, προς δέξιν του
 άγιωτάτου άποστολικού πατριαρχικού αυτής θρόνου
 και καύχημα σμάν του έσθοδέου άνατολικού κληρί-
 ματο: Είθε δέ και τό νέον άπεργόμενον έτος έπίλθοι
 αίσιον και πάροςον παντός έσροσ και καταθωρίου.

Ταύτα από μέσης καρδίας έπαιχόμενος και χείρας
 ήπιέδας προς τόν δοτήρα τών άγαθών κύριον έκταίνω.
 ύπέρ τών πολυτίμων ήμερών και της θεοσώστου θηθείας
 της ήμετέρας μακαριότητος, άπεκδέχομαι, μακαριώ-
 τατε, ύπέρ ποτε την πνευματικήν άρωγήν των θεο-
 κλειθών και μακαρίων αυτής εύχών έν τη ψυχική
 συνοχή, ήτις κατείχει τόν θουλόν της έν ήμέρας,
 καθ' ές ό χριστιανικός κόσμος εύφροσύνως έσπάρτα
 την ένσάρκωσιν και την θείαν βάπτισιν του κυρίου
 ήμων άπάντη των κατατραχυστών τό θεωρεδιστον
 έρος του Σινά άταξίον και της λυπηράς θέσεως εις

ην, κρίμασιν ως οίθε κύριος, περιέκειον ή ιερά αυτή
 μονή. Πεποιθός ότι θεία συμφορή τό σκαρπτόν
 με ψυχικών άλγος και μη θέλων δι' όδυνήων λεκτο-
 μερείων να ταραξω σήμεραν την ψυχικήν αυτής γα-
 λήνην, περιωρίζομαι ν' άναφέρω τη σεβαστή μοι αυτής
 μακαριότητι, ότι με όλην την αυτακρήνησιν και έπι-
 κείκωσιν, ήν μεταχειρίσθην προς κατάκωσιν των άπο-
 νενοσημένων κινήματων ταραξίων τινών, τό κενόν
 δυστυχώς όφίσταται μέχρι τούδε έν τη Σινάιτικφ κοι-
 νότητι, ως έν της διαγωγής των πρωταξίων της πρό
 ένός ήδη έτους έξυφανθείσης και τολμηθείσης λυπηράς
 καιίνης στάσεως. Η δέ άπόγνωση: τών ανθρώπων
 τούτων πορνοφωδισα έπ' έσχάτων έπικαίλω δεινός
 συμφορας εις τό ιερόν τούτε σπήνωμα.

Έκπληθώς και ακολουθήσας άριφως τάς πατρι-
 κές συμβουλές της πανσεβαστου μοι αυτής μακαριότη-
 τος έν ταίς άτυχίοι ταίσις περιστάσεσι, συμφώνως
 και προς τάς έπείς έξ άρχής προθέσεις, ούδούως μετα-
 μελοσθωμαι, μακαριώτατε, δι' ήν έδειξα άνοχην και
 έπίκείκωσιν, και εύχομαι την ειλκρινήν μεταπέλειαν
 των ταραξίων, όπως μη παρεκκλίνω της μέχρι τούδε
 διαγωγής μου. Άλλ' ή άπεγνωμένη έκπνοή των
 πρωτοσφρών του κινήματος και ή άνάμειξιν λαϊκών
 τινών έπ' τών ένταύθα (έσθρων κληρυγγμένων των

μοναστηρίων και (βίβλος τῶν μοναστηριακῶν ζήτηματός, ἀπερὶ τῶν ἀποκρίσεων), καὶ οὐραίας τινὲς ἐκ τῶν δογμάτων συρροῦνται, ἄνευ εἰς τι μέτρον θέλουσι μὲ ἀναγκασμοὶ νὰ καταστῶσι πρὸς διδασκαλίαν τῆς ἁκριστοῦθις ἡμῶν παρακαρὰδίας.

Εὐν ἡ ὑμετέρα μακαριότης εὐδοκῆθη ἐν τῇ παρῶσθι περιστάσει νὰ ὑποβηθῆσθι διὰ τῆς βασιότητος τῶν πατριάρχων αὐτῆς νοθευθῶν καὶ συμβουλῶν τὰς ὑπερ τῆς ἀσκουδῶλου καὶ εἰρημῆς ἀποκαταστήσασθι; τῆς ἡουχίας προσκαθείας τοῦ δοῦλου τῆς, ἔσται βεβαία ἐπι πρὸς μὲν τὸ θεοβῆδιστον ἔπος θέλει παρῆσθι:

Ἐδωκεῖται τῆς ἡς πρὸς τὸ θεόν τοῦτο σὺντομα τῶν μαρτυρῶν, εἶδεν δ' εὐγνωμοσύνην προσκῆσθαι πρὸς τῶν ἀδελφῶν τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς, καὶ βίβλος πρὸς τὸν ταπεινὸν αὐτῆς δοῦλον, ἔσται ἐν ἀπειροχῆ τῆς οὐκῆς αὐτῆς εὐδοκίας κατακαίεται τὴν μακαριότητα αὐτῆς δεξίην.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 21 βεβαυβρίου 1866.

Τῆς πανοβῆστου καὶ προσκυνητῆς μοι αὐτῆς μακαριότητος ταπεινὸς δοῦλος καὶ πρόθυμος τοῖς ἐπιστολαῖς
† ὁ Σιναιτὸς Κύριλλος.

17.
PATRIARCHA HIEROSOLYMITANUS ARCHIEPISCOPO MONTIS SINAI
1867 ianuarii 5.

Πανοβῆστα καὶ θεοπρόβλητος ἀρχιεπίσκοπε Σιναιτοῦ ἔπος κατὰ.

Πάνυ ποθευθὶς ἀνομιώμεθα τὴν ἀπὸ 21 τοῦ ληξαντος πρὸς ἡμᾶς ἀδελφικῆν τῆς πανοβῆστῆς τῆς, καὶ μετ' ἐπιστολαῖς διεβλῆθοντες καταδόμεν τὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἀκρας ἐχάρημεν ἐπι τοῖς εὐαγγελίοις τῆς περισηροδῶστου ἡμῶν ὑγιείας τῆς ἱερᾶς αὐτῆς κορυφῆς ἀπαδεξάμεθα δὲ μετ' ἐνδομύχου εὐχαριστήσεως καὶ τὰ τῆς ἀδελφικῆς τῆς ἀγάπης συγχαρῆσθαι διὰ τὰ τὰς δεσποτικῆς ἔστῆς τῶν τοῦ κυρίου ἡμῶν κομοσωτηρίων γενεθλίων καὶ δὲ τὴν εἰσοδον τοῦ νέου ἔτους καὶ νῦν εἰς ἀπάντησιν ἐρχόμενοι πρῶτον μὲν εὐαγγελλίζομεθα τῇ ἀδελφικῇ τῆς ἀγάπῃ, ἐπι καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πάνυ ὑγιῶς ἔχομεν μετὰ πάσης τῆς ἱερᾶς ἡμῶν ἀδελφότητος διὰ τῆς θέας τοῦ πανηγίου καὶ ζωοδόχου τάρου χάριτος· εἶτα δὲ χαίροντες ἀντισυχαίρομεν τῇ ἀδελφικῇ τῆς πανοβῆστῆς δι' αὐτὰς ταῦτας τὰς εἰρημῆνας δεσποτικῆς ἔστῆς, ἀνταπισυχόμενοι αὐτῇ ἐπι, κἀμπολλα καὶ οὐστηρωδῆ σὺν τῇ πανευτυχῇ τοῦ νέου ἔτους εἰσοδῶ. Μετὰ δὲ ταῦτα μεταβαίνοντες εἰς τὰ ἀφορώνα τὰ εἰσοτῆ ὑπῆστῆμεθα μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ἱερᾶς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος σπουδαία καὶ λυπηρὰ σκάνδαλα, τῇ λέγομεν, ἐπι ἡμῆς ἐξελπρωώσαμεν καθῆκον, ὁλον δὲν ἐξελπρωώσεν ἡ ἀδελφικῇ τῆς ἀγάπῃ, γράφοντες εἰς πλῆθος ἑκατομμύριων καὶ συμβουλευόντες πατριώκας τῇ ἱερῇ Σιναιτικῇ ἀδελφότητι, ἵνα μακροθυμήσθι καὶ παραδῶσθι τῇ λήθῃ πάντα τὰ γεγονότα καὶ ἐλθῇ εἰς συμβιβασμὸν μετὰ τῆς ὑμετέρας πανοβῆστῆς ἐκτιμῶσα τὰς δεινὰς περιστάσεις, εἰς ἂς εὐρισκαται σήμερον ἡ ἐκκλήσις τοῦ ἔθους· ἀπροσθετόμεν δὲ ἐπι καὶ ἡμᾶς ἐγγυώμεθα τοῦ λοιποῦ· ἐπι ἡ πανοβῆστῆς τῆς θέλει ζῆσθι μετὰ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος ἐν πάσῃ τῇ κατὰ Χριστὸν ἀγάπῃ, χωρὶς νὰ ἀπειληθῆσθι μηδενὸς τῶν ἀδελφῶν ἡ ἡουχία καὶ ἀξιοπρέπεια καὶ αἱ ἐκβολύσεις· τὰ αὐτὰ ἡγρᾶφαμεν καὶ πρὸς τὸν ἁγιον Ἀλεξάνδρου καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς τὴν μακαριότητά του, ἵνα ὡς κληροδοτήρα ἐπιμύθῃ καὶ συνδιελλᾶσθι τὰ πνεύματα, συμβουλευούσα εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη τὰ ζῶντα· βυστυχῶς.

ἔπος; μεθ' ἂν τὰ ἀπὸ μέρους ἡμῶν διαλλακτικῆς μέτρα ἡ στέσις θέσισται, τὸ κακὸν προχαίρει καὶ ἑσπῆρει λυμᾶίνεται τὴν ὑπόληψιν καὶ εὐσταθείαν τοῦ ἱερᾶς κοινοβίου Σινᾶ. Τίς ἂν αἴτιος τῆς σπαραξικαρδίου ταύτης οὐκῆς; Οἱ μὲν πατῆρες πάντες ἄριστοι λέγουσι τὴν πανοβῆστῆτά τῆς, ἡ δὲ πανοβῆστῆ; τῆς μόνῃ τοῖς πατῆρας· ἔσως καὶ ἐν ἐχθῇ τὸ πρῶτον, ἡ πανοβῆστῆς τῆς ἐκτασις, θελήσομα, ἀφ' οὗ εἰαιτούργησεν καὶ συνεχωρήθη μετὰ τῶν ἀδελφῶν, νὰ μεταχειρισθῆσθι κατὰ τῶν μᾶτρα βίβλια· ἀρα ἡρῆε χωρὶν ἀδικιών καὶ ἀνομιῶν ἐπι μᾶλλον τὰ σκάνδαλα καὶ τίλος πάντων προσέλασε ῥῆξιν, ἡς τὸ τέλος κύριος μόνος οἶδεν ὅποιον θέλει εἰσοθεῖ· ἀλλ' ἔπαυοῦσθε ἡμᾶς καὶ πάλιν δὲν θέλομεν λείψαι, ἵνα ἀποτινωμεν διαλλακτικῶς συμβουλὰς πρὸς τὴν ἱερᾶν Σιναιτικὴν ἀδελφότητα, καὶ εἶθε μέχρι τέλους νὰ εἰσκαρσοῦσθαι· σπῆρβουλούμεν ἕως καὶ τὴν ἀδελφικῆν τῆς πανοβῆστῆς, ἵνα καύσθι τοῦ λοιποῦ ἀπειλοῦσα καὶ καταπερομένη ἐναντίον τῆς ἀδελφότητος, διῶτι οὐδὲν κατορθῶν, μᾶλλον δὲ ἐροθεῖται καθ' ἐαυτῆς τὰ πνεύματα. Εὐν δὲ, ὡς λέγει, πρῶτῃ καὶ παρατερέρα, τότε βεβαίως δὲ; μὴ ἀμφιβάλῃ πάλιν, ἐπι θέλει ἀπολέσει πᾶσαν ἰσχύν καὶ πᾶσαν σμικρθεῖαν, καὶ ἐκομῆνας ἡ, πῶσθι; τῆς ἀρευκτος· σήμερον δὲ μάλιστα μετὰ ταλαιᾶς ἀνοχῆς καὶ αὐτακαρῆσῆως ὑπερηκθῆσθι τὸς σκοπῆλους καὶ ἀποταύγει τὸ χάρος τῶν πειρασμῶν, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐὰν θελήσθι νὰ δεῖσθι καὶ στήθος. Ταῦτα συμβουλοῦμεν τῇ ἀγάπῃ τῆς. Εὐχόμεθα δὲ νὰ δοθῆσθι περιστάσεις δεξιά καὶ πρόσφορος, διὰ νὰ μεταβῇ πρὸς ἡμᾶς εἰς τὴν ἁγιᾶν πάλιν, καθῶς καὶ ἄλλοτε τῇ ἡγρᾶσαμεν, καὶ προσκαλοῦμεν ἐνταῦθα καὶ τινας τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἀπὸ κοινοῦ προσκαθέσομεν νὰ ποιήσομεν ἐκ ποθῶν, θεοῦ συναντιλαμβανόμενοι, τὰ σκάνδαλα καὶ ἑκαπαρῆσομεν ταλαιᾶν τὴν εἰρημῆν, ἀγάπην καὶ ἑμόνοισαν τὴν κατὰ Χριστὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ἱερᾶς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος.

Ταῦτα μὲν ἐπι τοσοῦτον εἰς ἀπάντησιν· εἰροαν δὲ τὰ ἐπι, αὐτῆς κατὰ.

Ἐν τῇ ἁγίῃ πόλει Ἱερουσαλήμ, 1867, ἵανουαρίου 5.

18.
MONACHI SINAITAE VICARIO PATRIARCHALI CONSTANTINOPOLITANO
1867 ianuarii 12.

Σεβασημῶστα μητροπολίτη Κορυθῆς καὶ τοποθετητῆ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου, κύριε κύριε Πάτερ, καὶ ἁγία καὶ ἱερὰ σὺνοδος.

Ἀπαρῶρακα δίικια χυλίον τετρακοσίων καὶ ἐπίκαινα ἐνταῦθ, προνόμια αὐτοκρατορῶν καὶ βασιλείων καθιερωθέντα ὑπὸ παθῶν τῶν κατὰ κερκοῖς διαφανισθῶν κυριαρχίῶν, σεβασθέντα δὲ, ἐπικυρωθέντα καὶ ἐκαυζήθέντα ὑπὸ τῶν τοῦ μεγάλου Μωάμεθ καὶ τοῦ Κατακτητοῦ, τηρηθέντα ὡς; ἀπῆρ ὄφθαλμῶν ἐν μῶσθ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς τῶν αἰῶνων οὐραίας, κατακατήσομεν, ἡθετεῖσθαι καὶ φοικωδῶς ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν παριπρονηθῆσθαι, ὡς μὴ ὄφαιεν, ὑπὸ ἐκείνου, ἔς καὶ φρουρῶ καὶ φύλαξ τούτων τετακται! Ἡ μόνῃ ἐν τῇ ἀχαιεῖ ἐρήμῃ τοῦ ζῶντος

θεοῦ πόλις, τὸ γαζῶν καὶ ἁγίων τῆς ἁρεθοξίας σὺντομα καὶ σὺντομα, τὸ ἁγιον καὶ θεοβῆδιστον ἔπος Σινᾶ, ἀρηται καὶ οὐτανῆσι ἐπι ταῖς παρανομίαις καὶ ἀθετησίσι τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ αὐτοῦ πῶρ Κυρῶλου!

Ἐρηται ἐπι τῇ ἐκαικῆμῆν καὶ ἀρεώκτη αὐτοῦ καταστροφῇ ἐνεκα τῶν ὀπὸ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ἡγουμένου διαπραχθέντων.

Τὰ ἔργα καὶ αἱ πράξις τοῦ πρὸ ἐκατίας ἦθ, καὶ ἐπίκαινα τοῖς ἀρχιεπισκοπικοῖς ὀφείας ἰθύνοντες; κυρίου Κυρῶλου ἐν συντόμῃ ταύτῃ· Ἡθῆτος τῆς ὑποσχίσεως αὐτοῦ, ἑροταρῆσθι, καὶ κατακαταίσομεν πᾶσαν τῆς μονῆς ἱμαρία, ἐχρίσομα ταύτην, παρατήρησθι τοὺς εἰσχροτόρους τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἐχθι αὐτοὺς νεπεσκατα. κατέλιπε τὴν μονὴν καταρῆσοσαν καὶ τοὺς

ἐν αὐτῇ κατέρω: εἰς τὴν ἐσχάτην τὴν ἐνδέχου, παρὰ τὴν ἱερὰν νόμον καὶ κανόνας, μεταβῆτε παρὰ τῆς μόνης προνομίας τυραννικῆν καὶ ἀπύκτων καλλιτείας, καταγράψθη, παρεβίβησε τοὺς ἐκ ἀναγγαλίου ἔργους αὐτοῦ καὶ κανονικοῦ, εἰς αὐτοὺς ἀκακοθελάς ἐπαγγράψαν, ἐξέβησαν ἀντικανονικὰ καὶ δίκην κακοῦργων ἀπίστα κατέρω ἀφ' οὗ καὶ οὐρανοῦ, ἔλε: ἐχρήσατο τοσούτων ἀπεικασί μόνος, εἶνα ἀδύνατον ἐμφροσθῆναι γραπτῇ τῇ λέγει.

Τοσούτος καὶ τυραννικὸς τυραννίας οὐδέποτε ἰδυνάμεθα, οὐρανοῦ ἀδύνατον καὶ τοκοτηγῆ τὸ οὐκουμηνικὸν θρόνον καὶ ἅγια καὶ ἱερὰ οὐδός, ἐπὶ κλεινονα χρόνον ὑπομαίται καὶ βλέπειν τὸ συμφέρον τῆς μονῆς διακυβευόμενον, καὶ ταύτην εἰς τὸ χελοῦ τοῦ βασιλέως. Πιπιφρηαί τοίνυν τὰ προνόμια καὶ τὰ ἐκ αἰώνων ἀκαρτέρητα δικαιώματα γινώσκουσα ἡ τὴν κατέρω τῆς ἱερᾶς καὶ αὐτοκρατορικῆς ταύτης μόνης ἐλαλέα, ἀκατέρησε τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν κῆρ Κύριλλον διὰ πρέξου: αὐτῆς ἐπιστομῶ, ἧς ἀντίγραφον ἐνοσφάριστον ἐγγυλίσται εἶδε.

Κυθουκοβάλλοντας οὖν τὴν πρέξιν ταύτην ὑπὸ τὴν ἔμφρηθ, καὶ σκουδαίαν οὐσίφιν καὶ μελέτην τῆς ὑπε-

ἄτης οὐρανοῦ καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς οὐδέου, δεόμεθα καὶ μετὰ θεοῦ ἐπιτελεσθῆναι, ἵνα ἡ μεγάλη τὸ Χριστοῦ ἐκκλησία μὴ ἐγκαταλίπη τὸ ἱερὸν τὸ εὐαγγέλιον τοῦ οὐρανοῦ ἀκαρτέρητος εἴκασιν, εὐδαίφην δὲ ἵνα ἀκαλλοχθῇ τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν Κυρῶλλον, ἧς τὴν τελειὴν καταστορῆν ἐπιβίβησε καὶ ἀλλοῦ θεῖν τοσὺτον ἡφῆται. Καὶ τὸ ὑπερ τὸν θεῖον ζῆλον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πεκαυθῆσε, ἐπιβίβησε εἰς οὐδέποτε τὸ ἀγλάν, καὶ γαρῶν τοσὺτον σῆγμα ἐγκαταλειφθῆσται, εἰ ταυξήμεθα τοῦ δικαίου ἡμῶν, καὶ εἰ αὐτὴ παρῆται τὴν δέουσαν θεραπειάν, προστατεύουσα τὴν ἱερὰν καὶ αὐτοκρατορικὴν ταύτην μονήν, ἧς ἄλλοτε μὲν τὸ ἀλός ἦν μέγα, ἦδη δὲ ἐξηφάνισται εἶνα τὸν ἀνομημάτων τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ αὐτῆς.

Ἀκατεχόμενοι δὲ τῆς ἁγίας αὐτῆς εὐχᾶς καὶ εὐλογίας διαταλοῦμεν εἶνα κατὰ κνωμα καυθῆναι καὶ ὑποκλιῆθ.

Ἐν τῇ βασιλικῇ μο.γ τοῦ ἁγίου καὶ θεοβαδιστοῦ θρους Σινᾶ, 13 ἰανουαρίου τοῦ σωτηρίου ἔτους. 1867.

Ἡ ἱερὰ σύνεσις καὶ ἡ τὸν κατέρω ἐλαλέα. *Sequenda sunt subscriptiones numero quadragesima.*

19.

SINAITARUM ROGATIO PRO DELIGENDO NOVO ARCHIEPISCOPO

1867 ianuarii 21.

(T. † Σ.)

Σήμερον εἰκοστὴν πρώτην ἰανουαρίου τοῦ χυλιοστοῦ ἐκτακοσιοστοῦ ἐξημιστοῦ ἐβδόμου ἔτους, ἡμέραν τῆς ἐβδόμης: σάββατον καὶ ἔσαν 10 πρὸ μεσημέριος, ἡ ἀδελφότης τοῦ θεοβαδιστοῦ θρους Σινᾶ, λαβούσα ἐπ' ὄψιν τὴν ἐπίστομον τῆς τὸν κατέρω ἐλαλέας πρέξιν, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 24 ἀγούστου ἠξάντος ἔτους, δι' ἧς αὐτὴ ἐν τῇ κυριαρχικῇ δικαιώματι τῆς ἀποκρυπῆ: καὶ ἐκτακτῶν τοῦ θρόνου φηρῆται καὶ τῆς ἡγουμανίας τὸν μέχρι τοσδε ἀρχιεπισκοπικὸν τε καὶ ἡγουμένον τῆς ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς ταύτης μονῆς κύριον Κύριλλον εἶνα τὸν ἐν ἐπιγῆ τῇ πρέξιν ἀνακαρτερῶν αἰτίων, συνελθὲν ἐν τῇ συνοδικῇ εἰς ἐκτακτον συνεδρῆσιν, κοινῇ δὲ καὶ ἔμφρηθως συσταθεμένῃ ἀκαρτέρησε τὰδε:

Ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀπαρσάλευτος, ἀδίκαστος, ἀλόγητος, μόνμος καὶ σταθερὰ τῆς τὸν κατέρω ἐλαλέας ρούλως τε καὶ γνώμη εἶναι, εἰ μετὰ τὴν τῆς ἀποκρυπῆως ἐπίστομον καὶ κυριαρχικὴν πρέξιν, ὁ τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς Κύριλλος θεωρεῖται πεκαυθῆσε καὶ ὡς μὴ ὑπάρχων διὰ τὴν μονήν ταύτην, ἦν ὡς παραβῆσε τοὺς νόμον καὶ κανόνας αὐτῆς κατὰ μνημῶν ἡγιαγῆ, κατὰ συνείησιν δὲ ἡ ὀφηλὴ ἀρχιεπισκοπικῆ καὶ ἡγουμανικῆ, εἶνα εὐδρακαται εἰς κατῶσιν χηρείας.

Ἐπειδὴ εἰ ἄλλων αἰ κατακαίγουσι καὶ κροίμοι περιστασίως καὶ τὸ ἀληθῆς συμφέρον τῆς ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς ταύτης μονῆς ἀπαιτεῖ ἵνα ἡ ἀρχιεπισκοπικῆ καὶ ἡγουμανικῆ ἔβρα μὴ μείνη ἐπὶ κλειτον χηρείουσα, ἡ δὲ μονὴ ἑστατημένη τοῦ κανονικοῦ αὐτῆς κοίματος.

Ἐπειδὴ καὶ ὁμοφώνως ἡ τὸν κατέρω ἐλαλέα ἐκγῆται ἵνα προβῆμεν εἰς μέτρα θεραπυεῖσται καὶ σωτηριεδέσται εἶνα ἀναβολῆ: ἐλαχίστης καιροῦ.

Διὰ ταῦτα:

Λαβόντες ἐπ' ὄψιν κατὰ πρῶτον ἀκαρτέρησε οἱ ἐνδέδε ἡθροισμένοι κατέρω τὰ ἀρχαία, ἱερὰ, ἀκαρτέρητα καὶ κυριαρχικὰ τῆς ἱερᾶς καὶ αὐτοκρατορικῆς ταύτης μονῆς προνόμια τε καὶ δικαιώματα καὶ ἐπιβίβησε διὰ τοῦ ἐπιστομικοῦ τρόπου, εἰ ταυξήμεθα ταῦτα ἀνάκαρτα, μέχρι τελευταίας ἀνακνοῆς ταῦτα ὑπεκασιβόμενοι, τὴν δ' εἰς ὄψιν ἀντίληψιν καὶ ἀκαρτέρησιν ἐν ταῖς κροίμοις καὶ σκουδαίαις ταύταις περιστασίωσι ἐπικαλοῦμενοι οὖν τῇ χάρτι τῆς μεγαλομάρτυρος πανοῦρου καὶ πανευφῆμου τοῦ Χριστοῦ νόμφης Αἰκατερίνης, προστάτιδος καὶ πολιούχου τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς, καὶ ταύτην ἐν τῇ μέλλουσι σταθερῶσι βουλέμενοι, ἐν κατανύξει ψυχῆς καὶ καρδίας

ὁμοφώνως καὶ συνοδικῶς ἀκαρτέρησε καὶ φηρῆται τὰδε:

Ἄρθρον 1ov.

Διατάσσεται ἡ εἶσον τάχιστα ἐκλογὴ ὑποψηφίου καθίξοντος: τὴν χηρείουσαν ἀρχιεπισκοπικὴν καὶ ἡγουμανικὴν τῆς εὐκλειδῆς ἀνακαρτέρησε, ἀδεσκότου καὶ ἀβουλότου ταύτης μονῆς εἶξιν.

Ἄρθρον 2ov.

Κατὰ τοὺς θεομῶς, κανόνας καὶ προνόμια τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς ὁ ἐκλεχθῆσόμενος ἔσται γνήσιον μέλος τῆς Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος, κομρὰ τοῦ ἱεροῦ τοῦτου μοναστηρίου, ἀνὴρ δεδοκιμασμένος φρονίησιν τε καὶ ζῆλῳ, ἀρεταῖς καὶ μοναστικῇ πολιτείᾳ διακρίπων, κλειστος καὶ ἐπιστομῶς τὰς ἐκδουλεύσται παρασχῶν, φέρων δὲ τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα τε καὶ ἐχίγγια, εἰ ταυξήμεθα ἀβλαβῆ, ὡσα, ἀκέραια καὶ ἀνάκαρτα καὶ οὐρανοῦ: τὰ προνόμια καὶ κανόνας τῆς ἱερᾶς μονῆς, τὰ δικαιώματα τῆς ἀδελφότητος, τὰ τε ὑπάρχοντα, τὰ τε ἐν βραχέι τυχόν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνείησε φηρῆσόμενα, καὶ εἰ ἔσται ἱκανὸς ἵνα ἐν συνείησει ἀκαρτέρησιν ὑπερ εὐκλειδῆς τοῦ εὐαγγέλιου τῆς οὐρανοῦ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας οὐρανοῦ.

Ἄρθρον 3ov.

Ἡ φηρῆσόμενα λήξεται χωρὶν εἶνα ἀναβολῆ: καιροῦ: ὁ τῆς κλειδῆς φήρους λαχῶν θεωρεῖται αὐτοδικαίως καὶ νομίμως ἐκλεχθῆσε.

Ἄρθρον 4ov.

Οἱ ἐν Τζουβανίᾳ κατέρω καὶ ἐν Χριστῷ κροίμοι: δεσται ἀδελφοὶ προσκαλοῦνται ἵνα παραλειχθῆσται τὴν πρέξιν ταύτην καὶ συμμορφούμενοι τῇ τοῦ κυριαρχικοῦ τοῦτου καθίξοντος θελήσει προβῶσιν ἐπὶ τὸ αὐτῶ. Ἐπίστω ἀκαρτέρησονται καὶ οἱ εἶσω ἐν διακονίας ἀδελφοὶ ἐν κυρίῳ.

Τὰ παρατεῖρα κανονισθῆσονται ἐπομίνας.

Ἐφ' ᾧ ἐγένετο ἡ καιροῦ ἐπίστομος καὶ ἱεροσφάριστος πρέξιν, καταστραθεῖσται ἐν τῇ ἱερῇ κείθῃ, ἐκαστος δ' ἀδελφός ἐν κατανύξει προσκαρτέρησε: θέλει ὑπογράφεσθαι ἐν τῇ καιρόνῃ, σημειῶν καὶ τὸ ὄνομα ἐκείνου, ὑπερ οὗ ἐν συνείησει καὶ πεκαυθῆσει εἶξῃσιν τὴν φῆσιν αὐτοῦ.

Ἐγένετο ἐν τῇ ἱερῇ καὶ αὐτοκρατορικῇ τοῦ ἁγίου καὶ θεοβαδιστοῦ θρους Σινᾶ μονῇ ταύτῃ.

Καλλίνικος πρωτοεγγυλλος καὶ δικαίος εἶδε τὴν φῆσιν μου ὑπερ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ Κυρῶλλον Ρουῖδου.

Γερμανός πρωτοσύγκελλος εἶδε τὴν φηφὸν μου ἅδι τὸν ἀρχιμανδρίτην Κύριλλον.
 Ἀνθέμιος ἱερομόναχος οἰκονόμος εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ Κυρῶλου Ροκίδου.
 Γρηγόριος σκουφοβλάξ εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Παρθένιος μοναχός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κυρίου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Γεννάδιος ἱερομόναχος εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Εὐδόκιμος ἱεροδιάκονος εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Διὰ τὸν πάτερ Κύριλλον ἐγὼ ὁ Ἐ. Γ. Ἰ. ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Κοσμάς μοναχός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Ἰωαννῆνος μοναχός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ροκίδου.
 Γαλακτιῶν μοναχός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Ἰωσάφ μοναχός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ Κυρῶλου Ροκίδου.
 Ἰεὺβ μοναχός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Δανιὴλ μοναχός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Δαμιανός μοναχός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.

Γεώργιος δόκιμος φηφῶν τὸν Κύριλλον Ροκίδον ἀρχιμανδρίτην.
 Κωνσταντῖος μοναχός σύμφωνος μὲ τοὺς πατέρας.
 Μανίλης δόκιμος σύμφωνος μὲ τοὺς πατέρας.
 Σταμάτης δόκιμος ἁγίος μὲ τοὺς πατέρας.
 Κωνσταντῖος μοναχός εἶμι σύμφωνος μὲ τοὺς πατέρας.
 Δημήτριος δόκιμος εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κυρίου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Ἰωάννης δόκιμος εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κυρίου Κυρῶλου Ροκίδου.
 Προσελθόντων τῶν πατέρων ἀπάντων, ἵνα υπογράψωσι καὶ φηφωροῦσιν, καὶ τούτου γενεαίου, ἀρθμηθεῖσθαι τὸν φηφὸν ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἱερᾶς συνέλευσεως, ἐβήθη ὅτι ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς ταύτης μονῆς ἐβλήθη παρφηφῶν ὁ κύριος Κύριλλος Ροκίδης. Ἐπικυροῦμεν οὖν ἡμῶς δικαίως καὶ ἡ σύναξις τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς τὴν τε ἐπιλογὴν, τὸ τε τῶν υπογραφῶν γνήσιον καὶ ἀλάττωτον, καὶ τὴν μεγάλην σφραγίδα πθέντα, ὑποφαινόμεθα.

Αὐθιμαρόν.

Καλλίνικος πρωτοσύγκελλος δικαίως.
 Γερμανός πρωτοσύγκελλος πνευματικός.
 Ἀνθέμιος ἱερομόναχος οἰκονόμος.
 Γρηγόριος σκουφοβλάξ.
 Παρθένιος μοναχός. (Τ. + Σ.)

(Τ. + Σ.)

20.

MONACHORUM TZUBANIENSIIUM ROGATIO IN EODEM NEGOTIO

1867 ianuarii 29.

Ἡμεῖς ἱερὰ σύναξις τοῦ κατὰ Τζουβανίαν Καίρου Σιναϊτικοῦ καθιδρύματος, ἡθροισμένοι ἐν τῷ συνοδικῷ εἰς ἑκτακτὸν συνεδρίσιν, σήμερον κυριακῇ, εἰκοστῇ ἐνάτῃ ἰανουαρίου τοῦ 1867οῦ σωτηρίου ἔτους, καὶ λαβόντες ὅκ' ὄψιν τὸ ἀνω ἐπίσημον τοῦ κυριαρχικοῦ ἐν Σινᾷ μοναστηρίου φηφισμα, διατάττον τὴν φηφωφορίαν ὑποφηφῶν καθέξοντος τὴν ἀρχιεπισκοπικὴν ἀξίαν, ἥτις καὶ ἐκεῖ ἐγένετο, συμμορφούμενοι ὁλοτελῶς τῷ ἐπιστάμῳ τούτῳ ψήφισματι καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ περιεχομένοις, διατάττομεν τὴν πρόβασιν εἰς φηφωφορίαν κατὰ τὰ ἐκεῖ ἐν λεπτομερείᾳ διαταχθέντα. Ἐκαστος, ὅθεν τῶν ἀδελφῶν προσερχόμενος δώσει τὴν φηφὸν αὐτοῦ ὑπὲρ οὗ ἐγκρίνει.

Ἐγένετο ἐν Τζουβανίᾳ Καίρου.

Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναϊτικὸς εἶδε τὴν γνώμην μου διὰ τὸν ἀρχιμανδρίτην Κύριλλον Ροκίδον.
 Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Ροκίδης εἶδε τὴν γνώμην μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου τοῦ ἀπὸ Κιέβου.

Ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Δημητριάδης εἶδε τὴν γνώμην μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.

Πρωτοσύγκελλος Ζαχαρίας εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.

Διονύσιος πνευματικός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὅποιον ἦεν ἡ ἱερὰ σύναξις.

Πρωτοσύγκελλος Ἀνθέμιος οἰκονόμος εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ Ροκίδου.

Πρωτοσύγκελλος Κορνήλιος Κρομίδης εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.

Πρωτοσύγκελλος Θεοδόσιος Σέρρος εἶδε τὴν γνώμην μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.

Πορφύριος ἱερομόναχος Πικυλίδης εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.

Σκουφοβλάξ Μακάριος εἶδε τὴν γνώμην μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου καὶ τίθημι τὴν σφραγίδα μου (σκουφοβλάξ Μακάριος).

Ἰωσήφ ἱερομόναχος εἶδε τὴν γνώμην μου διὰ τὸν Κύριλλον Ροκίδον ἀρχιμανδρίτην.

Αἱ ἀνωθεν γνῶμαι τῶν ἀδελφῶν μου καὶ πατέρων καὶ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τοῦ πατρὸς Κυρῶλου Ροκίδου ἔχουν καλὴ καλῶ· καλὴν γὰρ μὴ χαροτονηθῆναι ἐάν δὲν ἡσυχάζῃ τὸ ἑσωτερικὸν τοῦ μοναστηρίου μας, καὶ ὑποφαινόμεθα πρωτοσύγκελλος Πολύκαρπος Σιναϊτικὸς.

Φιλόθεος μοναχός Σιναϊτικὸς εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ροκίδου.

Νικόδημος ἱεροδιάκονος εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.

Μελίτιος ἱεροδιάκονος εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.

Ἰάκωβος Ν. Στασινοπούλος εἶδε τὴν γνώμην μου διὰ τὸν ἀρχιμανδρίτην Κύριλλον Ροκίδον.

Γαβριὴλ μοναχός εἶμι μὲ τὴν γνώμην Πολύκαρπου Σιναϊτικοῦ πρωτοσυγκελλοῦ καὶ τίθημι τὴν σφραγίδα μου.

Ἰωσάφ μοναχός εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρῶλου Ροκίδου.

Καθὼ ὁ ἐλάχιστος Μακάριος μοναχός συμφωνῶ μὲ τὴν γνώμην τοῦ πρωτοσυγκελλοῦ Πολύκαρπου.

Χαρίτων μοναχός Τρικκαίος σύμφωνος μὲ τοὺς φηφῶν διὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου πατρὸς κὴρ Κυρῶλου Ροκίδου.

Γεώργιος δόκιμος εἶδε τὸν ἅγιον Κύριλλον Ροκίδον.

Χρήστος δόκιμος εἶδε τὴν φηφὸν μου ὑπὲρ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κυρίου Κυρῶλου Ροκίδου.

Γενομένης τῆς διαλογῆς τῶν φηφῶν, ἐβήθη ὅτι ὑποφηφῶν διὰ τὴν ἀρχιεπισκοπικὴν καὶ ἡγουμηνικὴν τῆς ἱερᾶς καὶ αὐτοκρατορικῆς τοῦ θεοβασιῶτου ἔρους Σινᾶ μονῆς ἀξίαν ἐβλήθη καὶ ἐναπόθεα ὁ πνευματικὸς ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Ροκίδης, λαχὼν τὰς κλείονας τῶν φηφῶν. Ἐκυρωθέντα οὖν τὸ γνήσιον τῶν υπογραφῶν, εἶδὲ καὶ ἡ ἱερὰ σύναξις ὑποφαινόμεθα, πθέντα καὶ τῆς μεγάλῃς τῆς μονῆς σφραγίδος.

Ἐν Τζουβανίᾳ Καίρου — αὐθιμαρόν.

Δικαίως ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναϊτικὸς.

Ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Δημητριάδης.

Πρωτοσύγκελλος Ζαχαρίας.
 Πρωτοσύγκελλος Άνθιμος εικονέρος.
 Πρωτοσύγκελλος Κορηλίας Κορηλίδης.
 Πρωτοσύγκελλος Θεοδόσιος Σάβρος.

Α Περφόριος Παυλίδης.
 Ξκουσούλας Μανδάριος.
 (Τ. † Σ.)

21.

MONACHI SINAITAE PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO

1867 februarii 27.

Παναγιώτατε, θεϊτάτε, σοφώτατε, προσκυνητέ
 ήμιν πάτερ και δέσποτα, οίκουμηνικά πατρι-
 άρχα, κύριε κύριε Γρηγόριε, την χαριτόβρυ-
 τον και άγιαν τη: υμετέρας θειοτάτης παν-
 αγιότητας δεξιάν πανευεχώς κατασκαζό-
 μεθα.

Χαράς και άγαλλίασας: άνέπλησας την ψυχήν και
 ήμιν των ταπεινών της έρμού πολιτών, των εν τη
 άγία και θεοβαδίστη όρει: Σινά ανακουμένων, ή σύ-
 χάρητος και ταρκη άγγελία της αναβάσεως: και αὐ-
 θις επί του οίκουμηνικού θρόνου της υμετέρας θειο-
 τάτης και σοφώτατης παναγιότητας, εν και άλλοτε
 τοσοτον έλαμπρυνεν. Η έκκλησία του Χριστού γε-
 ραίρα: τόν επίνικιον ύμνον ψάλλουσα, τό όρθόδοξον
 πλήρωμα σικριφ και χειροκρατεί, ότι αι ποτηραι ήμέ-
 ραι: παρήλθον, αι τρικυμιαί, αι λαίλαπες και οι άνεμο-
 στρόβιλοι εξαφανίσθησαν, τό κυμαινόμενον της έκ-
 κλησίας και του γένους σκάφος εύρε τόν μέγαν και
 άληθην και εύκλειά και νουνεχη ήθύντορα, ότι τίλος
 φως μέγα σοφίας και άρετης επέλαμψε διά της υμε-
 τέρας: θειοτάτης: παναγιότητας:

Ευαγγέλια χαράς ευαγγελίζεσθαι και δι' ήμιν των
 ταπεινών ή εύκλειής πλην αναξιοπαθοσα Ιερά και
 βασιλική, του θεοβαδίστου όρους Σινά μονή, αυτή,
 κατίσως τάς χείρας πρός: θεόν ταινουσα ύπέρ της
 ύγείας και μακροημερεύσεως της υμετέρας θειοτάτης
 παναγιότητας. Δέκτρα χαράς, παναγιώτατε και θεϊό-
 τατε πάτερ και δέσποτα, έφρυσαν από των κατα-
 τεθλιμμένων οφθαλμών ήμιν επί τη ταρκη άκούσμητι
 τούτη, και ιδοξολογήσαμεν τόν ύψιστον ότι εν τοι-
 αύταις ήμέραις, καθ' ός ή γεραρά αυτή μονή δια-
 τρέχει: τόν έσχατον των κινδύνων, εν ήμέραις καθ'
 ός ή καταστροφή επικείται άρκετος ένεκα των παρα-
 νομιών και καταχρήσεων του τώας άρχιεπισκόπου
 Κυρίλλου, εν ήμέραις τέλος πίνθους και μελανι-
 μονίας, εξαπίστειλε τόν άγγελον της σωτηρίας, τόν
 κλεινόν της πατρίου θρησκείας και των άγιαθών αυ-
 της σκηνωμάτων προστάτην.

Εδοξάστας όπομνηστικωμεν και αὐθις τη υμετέρη
 θειοτάτη και σοφωτάτη παναγιότητι τάς πρό τινας τη
 όρει άγία του οίκουμηνικού θρόνου τοκοτητή και
 τη άγία και Ιερά συνόδω καμψήσεως ταπεινός ήμιν
 αίτησεις, δοξασμοί και θαυμάς καταύουτες, Ινα αυται
 ληφθώσιν όσον τάχιον υπ όφιν, ανεργηθώσιν τά δόοντα
 κατά του πρώην άγιου Σιναιου Κυρίλλου και άκαλ-
 λαχθη ή τάλαινα μονή ήμιν από τουούτου κοιμένος,
 την καταστροφήν αυτής τε και των εν αυτή άσκου-
 μένων πατέρων επιδιώξαντος και εις την έσχατην
 αδελιότητα επανεγινόντος και καθ' ου και οι λιθοι
 αυτοι βοώσιν.

Πεποιθωμεν, παναγιώτατε και θεϊώτατε πάτερ και
 δέσποτα, ότι επί των λαμπρών και εύκλειών της υμε-
 τέρας θειοτάτης παναγιότητας ήμερών, ής τό κλος
 ανά ήδσαν γην φέρεται, εν των υδαγεστηρών και
 σμηνοτέρων της όρθόδοξίας σκηνωμάτων, όπερ και
 αυτες ό πανθαυμάτω χρόνος εν μέσω ήρήμεν και εν
 βαρβάραις έφείσθη, καθίδρυμα τοσοτον άρχαίον και
 δίδασμον, όον ή Ιερά και αυτοκρατορική του άγιου
 και θεοβαδίστου όρους: Σινά μονή, ούδαμώς έγκατα-
 λειφθήσεται άπροστάταυτον, άλλ' ότι και των δικαίων
 αυτου ταύεται και εις τό εξης μεζζονα έχέγγυα
 εύμερίας και σταρεώσεως λήφεται.

Ζήθι, παναγιώτατε και θεϊώτατε πάτερ και δέσποτα,
 εύκλειώς τοις οικιας του θεόθεν έμπειστευμένου σκά-
 φους ήθύνων πρός ούστασιν και ώφέλειαν της καθόλου
 και οίκουμηνικής του Χριστού έκκλησίας. Ζήθι μα-
 κρικών και εὐαίων πρός τέρψιν παντός του χριστιανι-
 κού πληρώματος, και Ιδία ήμιν των ταπεινών της
 έρμού πολιτών!

Εν Τζουβανία Καΐρου, 27 φεβρουαρίου 1867.

Απεκδεχόμενοι: δι' ευσεβάστας τάς άγίας αυτης
 εύχάς και εύλογίας διαταλούμεν της υμετέρας θειο-
 τάτης και προσκυνητης ήμιν παναγιότητας τίκνα κατά
 πνευμα όποκλινη και πειθήνια.

Η Ιερά των πατέρων σύναξις.

Sequuntur subscriptiones.

22.

IDEM EIDEM

1867 martii 9.

Παναγιώτατε, θεϊώτατε κτλ., άγία και Ιερά
 σύνοδος.

Μόλις οι ταπεινοί δοϋλοι της υμετέρας θειοτάτης
 παναγιότητας σὺν τη περι αυτην άγία και Ιερά συνόδω
 ήμείλομεν άποσταλαί: τό ήγλειστον, ότι άφίκατο ήμιν
 ή θλιβερά άγγελία, ότι ή μεγάλη του Χριστού έκκλη-
 σία, άνωσόμεν επί τίνων λόγων ήπειδομένη, καθείρξε
 τόν Ινα των ήμετέρων εν τη βασιλευούση κληροδόσιον
 επίτροπον άρχιμανδρίτην Κωνσταντιν Βασιλειάδην,
 όστις δι' επισήμου ενσφραγίστου μοναστηριακού γραμ-
 ματος τίταται πληρεξούσιος: επίτροπος της βασιλικής
 του άγιου και θεοβαδίστου όρους: Σινά μονής. Και
 ει μόν ό άρχιμανδρίτης Κωνσταντιος έφερε χαρακτηρα
 ιδιωτικόν, ή καθείρξει αυτου ήν Ισως επιτετραμμένη.
 Πώς όμως φέρων χαρακτηρα επισήμου, επίτροπος
 πληρεξούσιος άν μονής αυτοκρατορικής, ήτις τίταται
 άδούλωτος, άδίσκοτος, ανεξάρτητος και προνομιοχος,
 ήδύνατο να καθείρξη; Έθιντες: τοτο εις την κρίσιν
 της μεγάλης του Χριστού έκκλησίας, τό καθ' ήμεις
 εξιστάμεθα διά την καθείρξιν ταύτην: λέγομεν μέντοι
 διά του έπισκοποτέρου τρόπου, κηρύττομεν και επι-

κυρούμεν, ότι ό άρχιμανδρίτης Κωνσταντιος: Σιναιτης
 είναι επισήμως μετά του κυρίου Κωνσταντινου Προ-
 φίλου πληρεξούσιος: επίτροπος της αυτοκρατορικής του
 Σινά μονής εν τη βασιλευούση: πάσα δέ καθέρξει
 του ένός αυτών, ως τοιούτων, ούδαμώς όσα οσα,
 άφείδει και πρός πάντα νόμον και κανόνα.

Επαναλαμβάνοντες τά εν τη ήγλειστη ταπεινός
 λεγόμενα, συμπληρούμεν ταυτα έδε πως. Εξάρχους
 εις βασιλευούσαν πρός τό δικαιοθηναι οδδέποτε τίμ-
 φομεν, καθότι κατά τά άρχαία απαράγρακτα προνόμια
 και δικαιώματα της αυτοκρατορικής τηςδε μονής δι-
 καστής νόμος ό μακροεπίστατος και άγιώτατος πατρι-
 άρχη: Ιεροσολύμων: ήμιντας μέντοι και γεραίροντες
 την μητέρα των έκκλησιών, ής τοις οικιας εύκλειώς
 ή αυτης θειοτάτη παναγιότης ήθύνει, δεθείσης ευκαι-
 ρίας, εξαποσταλομέν τινας των πατέρων, Ινα διά
 ζωσης φωνής παραστήσασιν: τά κατά του τώας ήγου-
 μένου άρχιεπισκόπου κδρ Κυρίλλου δίκαια της μονής,
 τοσθ' όπερ ήθέλωμεν πρό πολλοσ πρόξει, ει μη έπιστα-
 μεν σπάνιν και των αναγκών πρός την εις βασιλευ-
 ουσαν καθόσον των εξάρχων, διότι εις τοιαυτην πενίας

κατόπιν ηγαγον τῷ ἄλλο τε τοσοῦτον εὐημεροῦν ἅ
 τοῦτο εὐλαεὶς μενοστήριον οἱ σφετερισμοὶ τοῦ τῆς
 ἡγουμένου ἀρχιεπισκόπου κύρ Κυρίλλου.
 Καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παν-
 αγιότητος σὺν τῇ κατὰ αὐτὴν ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ
 εἶπον θεῶθεν κλειστά τε καὶ σωτηριώδη πρὸς σὺ-
 στασιν καὶ ὀφείλειαν τῆς ἐκ' αὐτῆς εὐλαεὶς ἰθυνο-
 μίνης ἐκκλησίας.

Ἀναδεχόμενοι δὲ τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχὰς καὶ
 εὐλογίας διαταλούμεν, τῆς ὑμετέρας θειοτάτης παν-
 αγιότητος καὶ προσκυνητῆς παναγιότητος τέκνα κατὰ
 κτίωμα πρόθυμα τῶν ἡμερῶν τῆς.

Ἡ ἱερὰ τῶν κατέρων σύνοσις.

Ἐν Τζουβανίᾳ Καΐρου, 2 μαρτίου 1867.

Significanter subscriptiones.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA MONACHIS SINAITIS

1867 martii 3.

Ὁσιώτατοι Σιναιτῶν πατέρες, οἱ τε ἐν τῇ ἱερᾷ
 μονῇ τοῦ Σιναιτοῦ ὄρους ἐνασκούμενοι καὶ οἱ ἐν τῇ
 κατὰ τὸ Κάϊρον μετοχίᾳ τῆς Τζουβανίας διαταλούμεντες,
 τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, χάρις εἰη ἡμῖν καὶ
 εὐχήνη παρὰ θεοῦ.

Ἐπιδόθη ἁγίως τῇ ἡμῶν μετριότητι συνοδικῶς
 προκαθημένη ἀναφορά ἐνυπόγραφος καὶ ἐνοσφράγιστος
 ἐκ μέρους τῶν τε ἐν τῇ κατὰ τὸ Σιναιτοῦ ὄρος ἱερᾷ
 μονῇ καὶ τῶν ἐν τῇ κατὰ τὸ Κάϊρον μετοχίᾳ ἐνα-
 σκουμένων πατέρων, δι' ἧς πολλὰς καὶ σπουδαίας
 αἰτιάσεις ἐκτιθέμενοι κατὰ τοῦ ἱερωτάτου ἀρχιεπισκό-
 που Σιναιτοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κύρ
 Κυρίλλου, ἐξαιτοῦνται τὴν ἀντίληψιν καὶ προστασίαν
 τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας πρὸς
 ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς ἱερότητός του· συνάμα δὲ συν-
 αποσταλὲν καθυποβάλλεται ἡμῖν καὶ πρακτικῶν τῆς
 παύσεως τῆς ἱερότητός του ἀπὸ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς
 τοῦ Σινᾶ, ὡς ἐκ τῆς ὀλομελείας τῆς ἱερᾶς ταύτης
 ἀδελφότητος γεγεννημένον δυνάμει τῶν προβαλλομένων
 ἀρχαίων δηθὲν προνομίων καὶ δικαιωμάτων αὐτῆς.
 Τὴν ἀπὸ τινος καιροῦ ὑφισταμένην δυστυχῶς ἀνωμα-
 λίαν ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ σκήνωματι καὶ πρότερον κατὰ
 τὴν ἡσυχίαν ἡμῶν διατριβὴν ἠκούομεν καὶ ἀπὸ τῆς
 δημοσιογραφίας· πληροφοροῦμενοι ἐλυκούμεθα καιρίας
 διὰ τὴν ἐκ ταύτης προσγινομένην γενικῶς τῷ ὀρθο-
 δόξῳ ἡμῶν κλήρῳ μομφήν· καίτοι δι' μαθόντες ἀκο-
 λούτως τὴν εἰρηκτικὴν καταπάσιν τῶν ὅπως ποτὶ ἐξ
 ἐκτριείας τοῦ μισοκάλου δαίμονος ἀναφύοντων ἐπιπέων
 σκανδαλίων, κατορθώθησαν διὰ τῆς ἐπισκοπῆς καὶ ἐμ-
 φρονος διαγωγῆς τῆς αὐτοῦ ἱερότητος, ἀφῆς παρ'
 ἐκείνου, ὅσα τῇ διείῳ ἔλλα: ἐπανακλήσει ἡμῶν εἰς τὸν
 ἀγιώτατον οἰκουμένικόν θρόνον, βλέπομεν δυστυχῶς
 ἀπὸ τῶν βηθέντων ἐγγράφων, ὅτι οὐ μόνον οὐδεμία
 ἐπήλθεν ἡσυχία καὶ εἰρηνοποίησης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ
 χεῖρον πρόδη ἢ ἀνώμαλο: καὶ λυπηρὰ κατάστασις
 τῆς ἀνεκδοῦν γεραρᾶς καὶ σεβασμίας ταύτης μονῆς,
 ὅσα προκαλοῦσι τὴν μέρμιναν τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ
 ἐκκλησίας, ὅπως ἐκληφθῆ τῆς ὑποθέσεως ταύτης καὶ
 ἐκίφαρτῃ τὴν δόουσαν θεραπεσίαν συμφώνως ταῖς ἐκκλη-
 σιαστικαῖς διατάξεσιν. Ἐφ' ἧς κο' γενομένης συνοδικῆς
 τῆς δεούσης ἀκριβοῦς ἐπιστάσεως ἐπὶ τῶν εἰρημένων
 ἐγγράφων, παρετηρήθη πρῶτον, ὅτι τὰ κατὰ τῆς ἱερό-
 τητός του προβαλλόμενα τοσαῦτα ἔχονται βαρύτητος
 ἐνώπιον τῶν ἱερῶν κανόνων, καθεκτόμενα καιρίας
 τοῦ ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος, ὅσα τῇ ἁγίᾳ τοῦ
 Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἀξιοχρεῖα εὐθυδικία καὶ ἀμεροληψία
 διατηρούμεν, θεωρεῖ καθήκον αὐτῆς ἵνα διαρευνήσῃ
 καὶ ἐξακρίβωσῃ ταῦτα, ἀκαταίτητος ἀπαιτοῦσα παρὰ
 τῶν κατήγορων τὴν προσοργιστὴν τῶν ἐκδοτῶ ἀπο-
 δείξεων· καὶ δεύτερον παρετηρήθη συνοδικῶς, ὅτι καὶ
 ἀληθεὶς ἐάν ὑποτιθέσιν αἱ κατηγορίαι αὐταί, τὸ προ-
 βαλλόμενον δικαίωμα τῆς ἀδελφότητος τῶν πατέρων
 τοῦ καύειν ἀφ' ἐαυτῶν καὶ ἀνεκλήσεως τὸν ἴδιον αὐ-
 τῶν ἀρχιεπίσκοπον οὐτε ἀφ' οὐδὲν τινος ἱεροῦ κανόνος
 στήριξται οὐτε παράδειγμα φέρεται ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ
 ἱστορίᾳ οὐτε παρ' οὐδενὸς τῶν πολιτικῶν νόμων ἀνα-
 γνωρίζεται τοῖς ἐνάγοντες καθίστασθαι καὶ δικαστὰς
 καὶ ἐκτελεστάς· καὶ παραδείγματα δὲ κατὰ καιροῦς
 βεβαίωσιν, ὅτι δοσάι: ἢ τοῦ Σινᾶ ἀδελφότητος εἶχεν
 αἰτιάσεις καὶ παράπονα κατὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν,

ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν, εἰς ἣν καὶ μόνην
 ἐναπόκειται διακρίνειν καὶ κανονικοῖς λόγοις ἀποφαινε-
 σθαι κατὰ τῆς παύσεως αὐτοῦ· καθότι εἰ καὶ τὸ ἱερὸν
 τοῦτο σκήνωμα ὑπάρχει ὡς πρὸς τὴν δωστικὴν αὐτοῦ
 διοίκησιν ἀνεξάρτητον καὶ ἀλάστοτον, οὐ ἔνεκα καὶ
 ἢ ἀδελφότητος αὐτοῦ ἐκλήγει τὸν ἀρχιεπίσκοπον, οὐδέ-
 λως ἕως ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι αὐτὴ κτίηται τὸ
 ἀνεκλήσειν δικαίωμα τοῦ καύειν αὐτόν, ἐκκλησιαστικῶς
 μὲν περιβαλλόμενον ὑπὸ ἀνωτέρας πνευματικῆς
 ἀρχῆς τὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἀξίωμα, πολιτικῶς δὲ
 ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως ἀναγνωρίζομενον καὶ
 ἐπικυροῦμενον. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἐξ ὧν ταῦτων εὐσεβῶν
 κεφαλαίων, ἄτινα ὡς ἀρχὰς τίθησιν ἡ ἁγία τοῦ Χρι-
 στοῦ ἐκκλησία ἐν τῇ προκατημένη σείφει, καὶ πολλῶν
 ἄλλων διασπαρήσεων χρῆζον θεωρεῖ τὸ παρὸν ἕχημα·
 καθότι ἢ μὲν ἱερότης του προσκληθεὶς ἦλθῃ καὶ ἐπαρι-
 τηθεὶς συνοδικῶς ἐπὶ τῶν κατ' αὐτοῦ αἰτιάσεων τού-
 των, πλείους ἀντιπροβάλλετο ἀλογίας, προτιθέμενος
 οὐ μόνον λόγους ἀλλὰ καὶ ἐγγράφοις καὶ ἐναργῶς
 ἀποδείξει τὸ ἀνυπόστατον αὐτῶν· ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ
 ἀναφάρα ἐπαδόθη τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκ μέρους ἱκανῶν
 Σιναιτῶν πατέρων, οἵτινες ἐποδουρόμενοι τῇ παρούσῃ,
 ὡς μὴ ὀφείλει, δευτὴ καταστάσει τῶν τῆς μονῆς πραγ-
 μάτων, αἰτιῶνται κικρῶς κατὰ τῶν στασιαζόντων κατ'
 αὐτοῦ καὶ ἐκ συστήματος τὴν ἀνατροπὴν τῶν καθ-
 εστῶτων διακόντων ὑπὸ ἰδιοτελείας καὶ πρὸς ἐπίταξιν
 τῶν σκοπῶν αὐτῶν κατακλιζόντων τοῖς αὐτοῦ φρονού-
 ντας τῶν πατέρων, ὅπως παρασύρῃσι μεθ' ἐαυτῶν.
 Καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, ἢ ἐκκλησία ἐκτὸς τοῦ ὅτι
 οὐ δύναται εὐλόγως παραδεχθῆναι τὴν παρ' ἡμῶν
 ἀπευθυνθεῖσαν αἴτησιν ὡς φωνὴν ἀπάσης τῆς Σιναι-
 τικῆς ἑλεμελείας, βλέπουσα καὶ ὑπογραφῶς ἱκανῶς
 δοκίμων, μηδένα ἐχόντων λόγων ἐν τοῖς πράγμασι τῆς
 μονῆς κατὰ τὰς μοναστηριακὰς τάξεις, ἀλλ' ἔσται
 εὐλόγως ὅπως ὑπονοήσῃ καὶ αὐθαίρεσις καὶ ἀταξίας
 μεταξὺ τῆς ἀδελφότητος διαπραττομένης, ἢ οὐδεμίαν
 δύναται ἀνεχθῆναι.

Διὰ ταῦτα συνοδικῶς διαγνώσει γράφοντας πρῶτον
 πληροφοροῦμεν ἡμᾶς, ὅτι ἀπέναντι τῶν ἀνωτέρων δι-
 καίων καὶ κανονικῶν παρατηρήσεων ἢ ἐκκλησιῶν οὐ
 δύναται δοῦναι τὸ ἐλάχιστον κῆρος εἰς τὴν παρ' ἡμῶν
 γενομένην πρᾶξιν τῆς παύσεως τῆς αὐτοῦ ἱερότητος,
 ὅτινα γνωρίζουσα κανονικῶν ἡμῶν προτεταμένων καὶ
 ἀρχιεπισκοπικῶν, ὑπαγορεύει καὶ ἐντέλλεται ἡμᾶς, ὅπως
 μνημονεύητε τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν ταῖς
 ἱερᾶς τελευταῖς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν,
 ὅσαρ ἐπαύσατε ποιούντες, ὡς ἐκ πληροφορηθῆμεν, ἀπ'
 ἐναντίας τῶν βηθέντων διατάξεων τῶν ἱερῶν κανόνων·
 εἴτα δὲ, ἐπειδὴ ἢ ἐκκλησία κρίνουσα τὸ σφοδρὸν τῶν
 κατὰ τῆς ἱερότητός του κατηγοριῶν καὶ ἀξιοχρεῖας
 μερμύσεσιν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ κατα-
 γωγίου, ἐν τοῖς παροδοῖς μάλιστα καιροῖς, καὶ ἐπιμένῃ
 τῆς ἐπαύσεως τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας μεταξὺ τῆς
 ἱερᾶς ἀδελφότητος, ἔγνω ἀναγκαστικῆς καὶ ἀρεκτικῆς
 τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν κατὰ τῆς ἱερότητός του ὑμετέρων
 αἰτιάσεων καὶ τὴν ἐπὶ συνόδῳ ἐξέτασιν τῶν παρα-
 πόρων, ὅπως ἐπαγγέλλῃ τὴν ἀκατουμένην διόρθωσιν
 συμφώνως τῇ δικαίᾳ καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι. Ἐπὶ
 τούτῳ ὑποχρεοῦμεν καὶ παραγγέλλομεν ἡμᾶς, ὅπως
 ἐκλήξετε τὰς ἢ τοσοῦτας πατέρας ἐξ ἡμῶν, οἵτινες

ελθόντες· και παρασταθέντες συνοδικώς προσέβησαν τῶν Α κατηγοριῶν τῆς ἀποδείξεως, καθὼς και τὰ; εἴτε ἐν αγγυλλίους εἴτε ἐν ἄλλοις ἐπισκόμοις ἑγγράφοις κληροφορίας και διανομήσεως, καὶ οὐ προβάλλετε ἔχον δικαιοῦματος τοῦ πατρὸς τῶν ἀρχιεπισκόπων ἀνεκλήτως. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνεστῆσθε ἀνωμαλία ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου διαρκουσα, ὡς μὴ ἄρα, οὐ μόνον κολλῆν ἐπιφέρει πνευματικῶς τε και ἡθικῶς βλάβην τῇ ἰερῇ μονῇ, ἀλλὰ και γενικὴν μομφὴν προξενεῖ παντὶ τῷ ἰερῷ ἔθνεϊ κληρῶ, και δέον ἵνα ταῦτα περισταλῶσιν ἕσπον τάχοι, διὰ τοῦτο ἐπιζήσαντες προθεσμίαν δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς σήμερον πρὸς παρόντων ἐνταῦθα τῶν εἰρημένων πατέρων, εἰσποιούμεν ὅπως συγχρόνως, ὅτι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν δὲν ἠθέλατε συμμορφωθῆ πρὸς τὰ συνοδικῶς ἐπιβεβηθέντα και ἐπὶ τῇ βίβωσι τῶν ἱερῶν κανόνων και τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεωρῶν και διατάξεων και τοῦ δικαίου κρείδόμενα, τότε ἡ ἐκκλησία μὴ ἀνεχομένη τὴν παραιτέω ἐξακολούθησεν τοῦ κα-

νοῦ, κοίτηται χρῆσιν καταλλήλων μέτρων πρὸς κατά- κευσιν τῶν κατατρεχουσῶν τῷ ἱερῷ τοσούτο σκῆματι δεινῶν περιστάσεων, ἐφ' ἧ και περιμένοντες ἐγκλίσεις τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἀνωτέρω ἐκκλησιαστικῶν διαταγῶν· ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις και τὸ ἀκείρον εὖλος εἴη μεθ' ἡμῶν.

καὶ μαρτίου γ.

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γερόσιμος.
- † ὁ Προύσης Κωνσταντῖος.
- † ὁ Παλαγγωνίας Βενέδικτος.
- † ὁ Σαρδῶν Νεόφυτος.
- † ὁ Γένου και Χώρας Χρύσανθος.
- † ὁ Ἀθηνῶν Ἰωακείμ.
- † ὁ Κορυζῆς Νεόφυτος.
- † ὁ Ἐλασσάνος Κύριλλος.

24.

ARCHIEPISCOPUS MONTIS SINAI PATRIARCHAE HIEROSOLYMITANO

1867 martii 8.

Μακαριότητα δέσποτα.

Ἀπὸ τῆς τελευταίας ταπεινῆς ἐπιστολῆς μου, δι' ἧς ἐξέθετον τῇ ὑμετέρῃ μακαριότητι τὰς παραφορὰς εἰς ἃς ἐξετραχίσθησαν τινὲς τῶν Σιναϊτῶν, προθέμενοι τὴν ἀνατροπὴν τῶν καθεστῶτων μεταξὺ τῆς Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος, τὸ κακὸν ἐφῆσεν εἰς τὸ μὴ παραιτέω τῆς ἀπονοίας. Ἀναφορὰ ἐπιδοθεῖσα ἐσχάτως εἰς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα και τὴν ἱερῶν σύνοδον ἐκ μέρους τῶν παραξιών ἐκείνων ἐξαιτῶται τὴν συνδρομὴν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπ' ἡμοῦ, ἐπισυρούσα μωρίας ὅσας κατηγρηίας, προσβαλλούσας καιρίας τὸν χαρακτήρα μου ὡς ἀρχιερέως και ὡς ἀτόμου. Συνάμα δὲ καθυποβάλλεται και πρακτικῶν τῆς παύσεως μου ἀπὸ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς.

Και ἡ μὲν ἐκκλησία μὴ ἀνεγνωρίσασα, ὡς εἰκόσ, τὸ παραβολὸν και ἀσφαιρέτων τῆς πράξεως ταύτης, λαβοῦσα δὲ ὡς ὄφιν ἕτερον ἀναφορὰν καθυποβλήθεισαν αὐτῇ ὑπὸ ἄλλων ἱκανῶν πατέρων, ἀποδυσμένον ἐπὶ τῇ δεινῇ ταύτῃ τῆς μονῆς καταστάσει και αἰτιωμένον τοὺς πραιτεῖτους τῶν ταραχῶν τούτων, ὅτινὲς ἀνταρτικῶς φερόμενοι μετέρχονται πᾶν μίσον, ἀπάτην, βίαν, ἀπειλὴν, ὅπως ὑπερβῶσιν και παρασύρῶσιν κατ' ἡμοῦ και τοὺς λοιπούς, ἡ ἐκκλησία, λέγας, σπουδαίως ἐπιληφθεῖσα τῆς ὑποθέσεως προσκαλεῖ τοὺς ἀνερχθέντας αὐτῇ, ἵνα ἐμφανισθέντες συνοδικῶς παρουσιάσωσιν ἀποδείξεις τῶν τε κατ' ἡμοῦ κατηγρηῶν και τοῦ δικαιοῦματος ὅπως προτείνουσι τοῦ πατρὸς ἀπ' αὐτῶν και ἀνεκλήτως τῶν ἀρχιεπισκόπων, τοῦδ' ὅπως ἀνυπαρκτον, ὡς ἡ ὑμετέρα μακαριότης καιὼς γνωρίζεται ὡς ἐξ ἄλλων προηγουμένων παραδειγμάτων.

Ὁ δὲ δοῦλος τῆς θεοῦ καθήκον μου, μακαριότητα δέσποτα, νὰ φέρω τὸ πρῶτον εἰς γνώσιν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, μηδέως ἀνεχόμενος ἀπάντη τοῦ βεβῆος πρὸς αὐτὴν σεβασμοῦ νὰ ὑποθήσῃ ἐκ περιερίβωσιν τῆς διαγωγῆς, ἣν μέχρι τοῦδε ἐτήρησα. Ἀκολουθήσας ἐξ ἀρχῆς τὰς πατρικῶς αὐτῆς συμβουλάς, συμφώνως και μὴ τὴν ἐνδύμωχόν μου διάθεσιν,

25.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS CYRILLO MONTIS SINAI

1867 martii 16.

Τὸ τελευταῖον πρὸς ἡμᾶς γράμμα τῆς πανιερότητας τῆς ἐλάβομεν, και ἐξ αὐτοῦ πληροφορηθέντες τὰ θεοδοθέντα τε και πολυέκτα τῆς ὀργῆς τῆς αἰσίου, ἐχόμενοι ἐκ μίσους καρδίας. Εἶδομεν και ὅσα πρὸς ἡμᾶς ἐν ἐκτάσει ὑπεραπολογεῖται καλὴν ἡ ἀδελφικὴ τῆς ἀγάπῃ σχετικῶς πρὸς τὰ ὀριστάμενα μεταξὺ αὐτῆς και τῆς ἱερῆς Σιναϊτικῆς συνάξεως σπουδαία ἀληθῆ; και πολυτρόφωτα σιάνθηλα, ἐν οὐκ ὀδωσαν

ὄποιον ἔσται και τὸ τέλος. Ἐν τοσούτῳ οὐ παύονται γράφοντες πρὸς ἡμᾶς ἀλλεκαλλήλους και αἱ ἀδελφοὶ ἐκείσεως ἐπὶ ἐκθέσεων ὑπὸ πάντων συνυπογεγραμμένως, και ἐν μὲν τοῖς γραφομένοις ὑπὸ τῆς πανιερότητας τῆς κατηγοροῦνται οὗτοι ὡς παραιτίοι αὐτοὶ μόνον εἴλου τοῦ κακοῦ, ἐν δὲ τοῖς γραφομένοις ἀπὸ μέρους τῆς ἱερῆς συνάξεως παρίσταται τούτωντων ἡ πανιερότης τῆς, ὅτι αὐτῇ και μόνῃ ἔφερε τὸ ἱερὸν

† ὁ Σιναϊτοῦ Κύριλλος.
Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 8 μαρτίου 1867.

κονέβιον εις τὸ χαλὸς τοῦ κτήνου, καὶ οὗ ἀνάγκη
 πῶς νὰ παρατηρῆ τοῦ θρόνου, ἢν οὐκ ἀναγνωρί-
 ζουσι κλέον ἀρχιεπίσκοπον τοῦ θρόνου Σινᾶ· ἡμεῖς
 εἰς ἀμηχανίαν περιελθόντες ἐκ τῶν γραφομένων ἐκ
 αὐτῆς· καὶ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνέξεως, οὐκ οἴδαμεν ποῦ
 νὰ τραπέωμεν καὶ τί μέτρα νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐν τῇ
 δικαιοκρατίᾳ τοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν θρόνου πρὸς σω-
 τηρίαν τοῦ τόσον σπουδαίου κινδυνεύοντος κοινοβίου καὶ
 καὶ σκοποῦ ἐκείνου σκηνώματος καὶ τίνα νὰ ποιή-
 σωμεν μάλλον, τοὺς πολλοὺς ἢ τὸν ἓνα· τὸ ἐπ' ἡμῶν
 δὲν ἐλείψαμεν τοῦ νὰ υποβάλλωμεν ἐπιανεληγμένους
 τὸν συμβιβασμὸν εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη· ἀλλὰ φωνή
 βόωντο· ἐν τῇ ἀρίμῳ· οὗτα ἡ κενιρότης τῆς θέλει
 νὰ ἀκοῦση οὕτε ἡ ἱερὰ ἀδελφότης κείνηται. Εἰς τοι-
 αύτην ἀκρίβειαν καὶ πανδάρυτον θέσιν περιελθόντων
 τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, καὶ μαθόντας ἐτι ἡ σύν-
 αξις· ἐτοιμάζεται νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὰ αὐτῆς ἑξαρχίαν,
 ἐνερῶσιν καθήκον ἡμῶν, ἵνα σπαύσωμεν καὶ εἰδο-
 ποιῶμεν συλλήβδην ὅλα τὰ διατρέξαντα πρὸς τὴν B

αὐτοῦ οὐρανομωτέτην κενιρότητα, καὶ τούτο πρέ-
 τωμεν σήμερον ἀποστάλλοντες πρὸς αὐτὴν περιληπτι-
 κῆν ἕκθεσιν ὅλων τῶν γενομένων, ἐν ᾗ ἀπαρτήσεται
 ἀληθῶς μόνον τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου τὰς αἰ-
 τιώσεις· Ἐπικαλούμεθα δὲ ἐπὶ τίλους τὸν ζῆλον καὶ
 τὴν σύνεσιν τῆς αὐτοῦ οὐρανομωτέτης κενιρότητος
 πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ
 κινδυνεύοντος ἱεροῦ ἡμῶν κοινοβίου. Τοῦτο ἀνακοι-
 νώντας σήμερον ἀκριτικῶς καὶ τῇ ἀδελφικῇ τῆς
 κενιρότητι, ἐρίνομεν αὐτὴν εἰς τὸ ἕλεος τοῦ ἁγίου
 θεοῦ, ἵνα πράξῃ συμφώνως τῇ δικαίᾳ πάν ὅτι ἀνα-
 θεν ἡθέλει φωτισθῆ καὶ ἡ φρόνησις ἡθελε τῇ ἕκα-
 γορῆσι πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ κατενευθῆ
 ἡ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ἀδελφότητος ταραχὴν ὑπὲρ
 τοῦ κοινοῦ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μετανοίας· συμφέροντος.
 Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον εἰς ἀπάντησιν ἕταρον δὲ μὴ
 ἔχοντας, παρίνομεν τὸν λόγον ἑξαποτύμωτοι τὰ ἐπι-
 αὐτῆς ἐπι πλείστα καὶ κενιρότητα.
 Ἐν Ἱεροσολύμοις 1867, μαρτίου 16.

26.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS GREGORIO CONSTANTINOPOLITANO
 1867 martii 16.

Μετὰ τὴν ἔρευναν τῶν θεοσοδῶν τι καὶ περι-
 σπουδάζων ἡμῶν αἰσίων τῆς ὑμετέρας οὐρανομωτέτης
 κενιρότητος ἐρχόμεθα νὰ τῇ ἐξιστορήσωμεν πανδάρ-
 κρυσιν σκηνήν, ἥτις· ὡς μὴ ἴσμεν, ἐλάβεν ἀπὸ
 κέρυσι χώραν καὶ ὑψίσταται· δυσηχῶς ἕως τοῦδε
 μεταξὺ τῶν Σιναιτῶν πατέρων καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου
 αὐτῶν κύριου Κυρίλλου.

Ἀκουστὰ ἰσως ἐγίνοντο καὶ τῇ θεωσίᾳ αὐτῆς
 κρυφῆ τὰ ὀλέκτρων ἤδη, ἐτος μωστικῶντα τὴν ἱερὰν
 ἐκείνην κενιρότητα καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς σπουδαία
 καὶ πολυτρόφου σακάνδαλα, τείνοντα ἡμέραν ἐξ ἡμέ-
 ρας νὰ φέρωσιν εἰς τελείαν διάλυσιν καὶ κατατρο-
 φὴν τὴν ἱερὰν καὶ πανάρχαιον τοῦ θεοβαδίστου ἄρου
 Σινᾶ μονήν· τίς ὁ πρωτοῦργός; τίς ὁ πρωταίτιος; μίαι
 τῶσιν ὄξυρας; καταστάσεως; θεός μόνος γινώσκει·
 ἡμεῖς· ἀπὸς μόνον σπαύσωμεν νὰ ἀπγγιθῶμεν τῇ
 ἀδελφικῇ αὐτῇ· κρυφῆ τὸ πολυδάκρυ τοῦτο δράμα
 καὶ ἐπικαλεσθῶμεν ἀδελφικῶς τὸν διάπυρον ζῆλον
 καὶ τὴν παθεῖαν αὐτῆς σύνεσιν εἰς τὴν ἐρικτήν τοῦ
 κατελθόντος κακοῦ· θεραπεΐαν· πρὸς σωτηρίαν καὶ
 εὐδοκίαν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου σκηνώματος, ὅπου διὰ
 τὸν τόπον, τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν ἐν βασιλευσὶν
 δοξασμῶν αὐτοῦ κτίτορα μεγάλην φέρει τιμὴν καὶ εὐ-
 κρέσιαν εἰς τι τὸ εὐλογημένον ἡμῶν ἔθνος καὶ εἰς
 τὴν ἁγιωσύνην αὐτοῦ ἐκκλησίας, καταχόμενον ὑπ' αὐ-
 τοῦ μέχρι σήμερον καὶ διεκόμενον· καὶ δὴ λέγομεν.

Ἡ αὐτοῦ κενιρότης ὁ ἅγιος Σιναιτὸς εἶχε καταβῆ
 εἰς Κάϊρον ἐν βασιλευσὶς περὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ
 παρελθόντος ἔτους· ἦτοι τοῦ 65. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς
 τοῦ χειμῶνος ἠθέλησε νὰ ἀναβῆ εἰς τὸ ἅγιον ἔρος
 Σινᾶ, τὸ μὲν διὰ νὰ προσκυνήσῃ, τὸ δὲ καὶ διὰ νὰ
 ἐπισκεψθῆ τὸ ἱερὸν μοναστήριον καὶ εὐλογήσῃ τοὺς
 πατέρας· ἡμεῖς μαθόντες· τὴν κατάβασιν τῆς αὐτοῦ
 κενιρότητος· εἰς Κάϊρον ἐκ γράμματός τῆς πρὸς ἡμᾶς,
 ἀπηντήσασιν αὐτῇ τὰ θέοντα, καὶ συγχρόνως τῇ ἐλέ-
 γομεν, ἵνα περὶ τὰ μέσα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης το-
 σεασκοσύνης τοῦ 66 ἀποφασίσῃ ν' ἀναβῆ καὶ εἰς Ἱερο-
 σολύμα, ἅμα μὲν ὅπως προσκυνήσῃ τὴν τοῦ κυρίου
 ἡμῶν πανάγιον τάφον, ἅμα δὲ καὶ ὅπως ἴδωμεν ἁλ-
 λήλους προσοπτικῶς καὶ συνευφρανθῶμεν πνευματικῶς
 καὶ μετὰ ταῦτα ἐπανέλθῃ εἰς τὰ Ἰδία. Ἡ αὐτοῦ
 κενιρότης ἀνήθῃ τῶντι εἰς Σινᾶ τῇ 23ῃ νοεμβρίου
 τοῦ 65. Ἐκεῖ ἀφ' οὗ ἐπανηγύρισεν τὴν ἑορτὴν τῆς
 ἁγίας μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης, ἡ σύναξις τῶν
 πατέρων τῇ ἐπρότεινε βελτίωσιν τινα τῆς κοινοβιακῆς
 καταστάσεως τῆς μονῆς· ἡ αὐτοῦ κενιρότης ἀντίστη
 λέγουσα, ὅτι εἶναι ἀπόλυτος κυριάρχης τῆς μονῆς καὶ
 παρ' οὐδενὸς οὐκ ἀνίχεται ἐπιμβῶσιν καὶ παρατηρή-
 σεσι· ἀκολουθῶς· συλλεβῶσθα καὶ ἀλυσοδέσασα τινὰς

ἐξ αὐτῶν ἔθνησαν εἰς αἰρετήν. Ἡ σύναξις γινώσκουσα
 οὗτῶν εἶχε τὰ ἴσα δικαιώματα ἐπὶ τῆς μονῆς κατὰ τὰς
 ἐκκαλίαι παραδόσεις· καὶ τοὺς ἱεροὺς τοῦ κοινοβίου
 κανόνας ἐπιείργθη ἀπάναντι τῆς διαγωγῆς ταύτης
 τῆς κενιρότητος τοῦ, καὶ ἐπιμένεσα εἰς τὴν ἀπαί-
 τησὶν τῆς τὸν ὑπεχρέωσι νὰ ὑπογράψῃ ἄρθρα τινὰ
 ἀφ' ὧν τὴν βελτίωσιν τοῦ κοινοβίου καὶ περιστέλ-
 λοντα τὰς καταχρήσεις, καὶ ἀκολουθῶς ἡλευθέρωσε
 καὶ τοὺς φυλακισθέντας ἀδελφοὺς. Ταῦτα διεπρα-
 ματίσθησαν περὶ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων τοῦ
 65, ὅποτε διὰ τὰς μεταξὺ τῆς κενιρότητος τοῦ καὶ
 τῆς ἀδελφότητος διαφορὰς ἡ ἐκκλησία διετέλεσε κα-
 κλεισιμένη καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐμείναν ἀλειτούργητοι καὶ
 ἀκοινωνῆται, ὅπως πρὸς ἡμᾶς ἔκατα ἐξιστόρησαν
 αὐτότητα προσκυνηταί. Ἐν τούτοις ἡ αὐτοῦ κενιρό-
 τητος, μεταμελήθησα δὴθεν διὰ τὴν κατὰ τῶν ἀδελφῶν
 καταπρόσιν τῆς, ἐζήτησι νὰ λειτουργήσῃ καὶ συγχω-
 ρηθῆ μετ' αὐτῶν, ὅπου καὶ ἐγένετο, καὶ εἴτα ἀνεχώ-
 ρησε διὰ τὸ Κάϊρον, πανηγυρίσασα τὰ ἅγια θεοφά-
 νεια εἰς τὰς ἡμέρας τῆς Ῥαΐθος· ἀνευ πάλιν λει-
 ουργίας καὶ τελετῆς· εἶπε δὲ εἰς τοὺς πατέρας ἀνα-
 χωρούσα, ὅτι ἔσπευδε νὰ ἐπανακλήσῃ εἰς τὸ Κάϊ-
 ρον, ἵνα μετὰ τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν συσκεψθῆ περὶ τῆς
 ἐφαρμογῆς τῶν εἰρημένων ἁρθρῶν. Ἡ αὐτοῦ κενιρό-
 τητος· φθάσασα εἰς τὸ Κάϊρον, ἐλθόντως κάραινα
 τὰς πρὸς τοὺς συναδέλφους καὶ συγκοινωνίας τῆς
 ὑποσχέσεις καὶ διαβεβαιώσεις τῆς, καθὼς καὶ τὴν ὑπο-
 γραφὴν τῶν ἁρθρῶν, καὶ προσελθούσα τῇ ἐξουσίᾳ,
 εἶπεν ὅσα δὴ καὶ εἶπε, καὶ κείθει αὐτὴν εἰς τὸ νὰ
 ἐξορισθῶσι σίνες τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἐπάνοδοσιν δὴθεν
 τῆς αὐταξίας. Ἐφασιούργησε δὲ ταῦτα πάντα ἡ
 κενιρότης τοῦ ἐν ἀφρᾷ μωστικότητι μέχρι τῆς κυρια-
 κῆς τῆς Τυροφάγου· τὸ δὲ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας
 ἐζήτησιν, ὡς ἡ τάξις τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐλαβε καὶ
 ἀπὸ τοὺς ἐν Τζουβανίᾳ ἀδελφοὺς συγχώρησιν. Τὸ
 πρῶτον λοιπὸν τῆς καθῆρας δευτέρας, ἀφορμῶσιν αἰφνης
 ἐνδοσ τοῦ ἱεροῦ μετοχίου βαβδαχοῦ τῆς ἐξουσίας, καὶ
 ἀρπάσαντες τρεῖς ἐκ τῶν ἐν Τζουβανίᾳ ἀδελφῶν, ὅς
 ἡ κενιρότης· τοῦ εἶχε καταμνήσει πρὶν, ἐξορίζουσιν.
 Ἑτέροι δὲ βαβδαχοὶ ἀποστάλησαν εἰς τὸ Σινᾶ, ἵνα
 καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν συλλεβῶσιν καὶ ἐξορίσωσι
 δύο, οὗ· ὡσαύτως ἡ κενιρότης τοῦ εἶχεν ὑποδείξει
 τῇ ἐξουσίᾳ· ὅπου καὶ ἐποίησιν, ἐξορίζοντας τὸν δι-
 καιοσ καὶ τὸν σκουροφύλακα. Μετὰ δὲ ταῦτα πάντα
 ἡ αὐτοῦ κενιρότης ἀπέντησε πρὸς ἡμᾶς, μὴδὲν ὄνως
 εἰπούσα περὶ τῶν σκηνῶν τούτων, παρέβαινε δὲ μόνον,
 ὅτι δὲν εὐκάλυπται νὰ ἔλθῃ εἰς Ἱεροσολύμα· ἡμεῖς
 ὁμῶς· μαθόντες ταῦτα πάντα ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς ἡμᾶς
 τῶν ἀδελφῶν, τῇ ἐγράφωμεν καὶ πάλιν περιστάντες

τὴν λύπην ἡμῶν καὶ συγχρόνως συμβουλευόντες τῆ
 πανιερότητι τοῦ, ἵνα σκεύη χάριν τοῦ ἱεροῦ μονα-
 στηρίου τοῦ νὰ συνδιαλλαγῇ φιλαδέλφως μετὰ τῶν
 πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἐκ μέσου τῶν παρεισφύσαντα
 σκάνδαλα. Ἄλλ' ἡ πανιερότης τοῦ ἀπαντήσασα ἡμῖν,
 ἠρεσάθη μόνον ἢ ἐπειτὰ μεγάλης ψυχρότητος καὶ
 ἀδιαφορίας, ὅτι χάριν τῶν καθεστώτων ἔλαβεν ὑπ'
 ὄψιν μέτρα τινὰ ἐν τῇ εἰδήσει καὶ ὄλως τῆς ἀδελφό-
 τητος διὰ τὴν εὐταξίαν τῆς μονῆς, πάντα δὲ τὰ ἄλλα
 ἀπεσιώπησαν· ἀκολούθως ἀνεχώρησαν ἐκ Καῖρου κατὰ
 μήνα ἀπρίλιον καὶ μετῆρ ἀυτοῖσι εἰς βασιλεῦσαν.
 Ἐκτοτε ἐξακλουθεῖ μέχρι σήμερον ἡ διαμάχη καὶ
 ὁ πόλεμος μεταξὺ τῆς πανιερότητος τοῦ καὶ τῶν ἀδελ-
 φῶν, ἡ δὲ αὐτοῦ πανιερότης καὶ ἡ σύναξις οὐκ ἐπαύ-
 σαντο εἰς ὀλιγόηρον τοῦ ἔτους γράφοντας πρὸς ἡμᾶς,
 ἡ μὲν σύναξις ὅτι ἀποκρητίζει αὐτὸν τῆς ἀρχιεπισκο-
 πῆς διὰ τὰς μυρίας τοῦ καταχρήσεις, ὅλον τὸν αὐ-
 τῷ σκληρὸν καὶ μισθελφον αὐτοῦ τρόπον προσελθὼν
 λήθεισιν τοῦ σκευοφυλακείου καὶ πολλῶν πολυτίμων
 κειμηλίων ἀρπαγῆν καὶ ἀπεμπώλησιν, τὴν σπατάλην
 εἰς τὰς ὁρέξεις τοῦ τῶν μοναστηριακῶν χρημάτων,
 τὴν καταπίπτειν τῶν ἱερῶν τοῦ κοινοβίου θεσμῶν,
 καὶ ἄλλα μυρία, ἃν ἕνεκα τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σκῆνωμα
 ἀπέθι, εἰς τὰς ἀρήμους ἀνευ ἄρτου, ἀνευ παραμυθίας,
 ἀνευ κηδεμόνος, ἀνευ συνδέσμου, ἀνευ τάξεως, ἀνευ
 ἀρμονίας, ἀνευ ἀγάπης ἀδελφικῆς, καὶ κινδυνεύει νὰ
 καταστραφῇ· ἡ δὲ αὐτὸ πανιερότης γράφουσα πρὸς
 ἡμᾶς διαφεύδει ἑλα ταῦτα καὶ φέρει ἀπ' ἐναντίας τὸν
 Πατριῶν καὶ τὸ κέραι τῆς Ἀμαλθίας· ἡμᾶς ὅμως
 πρὸς ἀμφοτέρω τὰ μέρη γράφοντας, ἃν ἐλαίψαμεν
 πάντοτε νὰ ὑποβῶμεν τὴν διαλαγῆν καὶ διόρ-
 θωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων, τὴν κοινοβιακὴν εὐταξίαν
 καὶ εὐπρέπειαν, τὴν κατὰ Χριστὸν πρὸς ἀλλήλους
 ἀγάπην καὶ τὴν τῆρσιν ἐν ἑλῆ τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν τῶν
 ἱερῶν θεσμῶν, μεθ' ὧν ἀνέκαθεν μέχρι σήμερον ἐκυ-
 βερῆθη, τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σκῆνωμα. Ταῦτα καὶ προ-
 φορικῶς συμβουλευόμεναι Σιναίτικαις πατέρσι καὶ
 ἐκ τῶν ἐξορίστων, ὅτινας κατὰ τὸ παρελθὼν θέρος
 παραγένοιτο εἰς Ἱεροσόλυμα. Ταῦτα καὶ διὰ γραφί-
 δος, ὡς εἴρηται, ὑπεβάλλομεν πάντοτε εἰς ἀμφοτέρω
 τὰ μέρη· ἀλλ' οὐδέποτε μέχρι τοῦ νῦν ἐπλήθη διόρ-
 θωσις, ὡς μὴ ὤφελε· δὲν ἐλαίψαμεν δὲ καὶ πρὸς τὸν
 ἀντιβασιλέα αὐτῶν νὰ γράψωμεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦτου
 οὐδὲν ἔλας προέκυψε σωτήριον ἀποτέλεσμα· τὸ κακὸν
 αὐξάνει καὶ προσήγει· ὁσμήρασι, τὸ δὲ ἱερὸν ἐκεῖνο
 μοναστήριον κινδυνεύει ἀναμφιβόλως κίνδυνον μέγαν·
 ἡμᾶς προσεῖτι ἐπιποθοῦντες εἰλικρινῶς τὴν διόρθωσιν
 τοῦ κακοῦ, προέημεν καὶ εἰς τὸδε τὸ μέτρον ἐν τῇ
 δικαιοῦματι τοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν θρόνου· ἐγράφαμεν
 δηλαδὴ ἐπαναληθιμένως πρὸς τὴν αὐτοῦ πανιερότητα,
 ἵνα μεταβῇ πρὸς ἡμᾶς ἐνταῦθα εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν
 καὶ προσκαλέσωμεν καὶ τινὰ ἐκ τῶν ἐγκρίτων Σιναί-
 τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἀπὸ κοινοῦ προσκαθίσωμεν νὰ
 ἐρηνεύσωμεν πρὸς ἀλληλα ἀμφοτέρω τὰ μέρη· καὶ
 οἱ μὲν πατέρες, πρὸς ὅς ἐπίσης περὶ τοῦτου ἐγράφα-
 μεν, ἔσπεραν προθύμως, ἡ δὲ αὐτοῦ πανιερότης
 ἀπεποιήθη μέχρι σήμερον νὰ συμμορφωθῇ μετὰ ταύτην
 ἡμῶν τὴν πρόθεσιν, ἦντινα καὶ δικαίαν καὶ λογικὴν
 καὶ ἀξιοπρεπῆ θεωροῦμεν.

Ταῦτα πάντα λοιπὸν ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ ἀνα-
 κινώσωμεν σήμερον καὶ τῇ αὐτῇ σεβασμιωτάτῃ παν-
 αγιότητι, καθὼς ἐποιήσαμεν ἐν καιρῷ καὶ πρὸς τὸν
 προκατόχον αὐτῆς. Ἐπικαλούμεθα δὲ θερμῶς, ὡς
 καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου εἶπαμεν, τὸν διάκρον Ἰηλὸν
 καὶ τὴν βαθεῖαν αὐτῆς σύνοιαν εἰς τὴν ταχείαν καὶ
 ὀλίγην τοῦ κακοῦ θεραπείαν, καθὰ ἀπαιτεῖ ἡ δικαιο-

σύνη καὶ ὑπαγορεύει ὁ κίνδυνος, ὃν πραγματικῶς
 διατρέχει ἡ ἱερὰ ἐκεῖνη μονή. Κατὰ τὰ τελευταῖα
 μάλιστα πρὸς ἡμᾶς γράμματι τῆς Σιναίτικῆς ἀδελ-
 φότητος ἀποστέλλονται ὅσον οὕτως μετὰ γραμμάτων
 πρὸς τὴν ἡμετέραν σεβασμιωτάτην παναγιότητα καὶ
 τινες τῶν ἀδελφῶν, διατεταγμένοι ὄντες νὰ παρα-
 στήσωσι καὶ διὰ ζωῆς τῇ θεοσεσίᾳ αὐτῆς κερυφῇ τὰ
 δίκαια τῆς ἱερᾶς συνάξεως· παρόμοια ἐπὶ τῆς δια-
 τρηχούσης σκηπῆς. Θερμῶς λοιπὸν παρακαλοῦμεν καὶ
 ἡμεῖς τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἀγάπην, ἵνα δώσῃ ἀπρόσ-
 σιν εὐμενῆ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς τούτους· καὶ συγχρόνως
 σκεύη νὰ εἰδοποιήσῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς πᾶν ὅτι ὁ ἅγιος
 θεὸς ἤθελε τὴν φωτίσῃ νὰ ἐνεργῆ πρὸς δικαιοσύνην
 ἐκ τοῦ περιστατικῶς κινδύνου τοῦ ἱεροῦ ἐκεῖνου σκῆ-
 νωματος. Ἐπισυνάπτομεν δὲ προσεῖτι τῇ σεβασμιωτάτῃ
 αὐτῆς παναγιότητι πρὸς γνώσιν τῆς, ὅτι, καθὰ πάλιν
 ἐσχάτως γράφουσι πρὸς ἡμᾶς οἱ Σιναίτικαι πατέρες, ὁ
 σκευοφύλαξ τοῦ ἱεροῦ ἐκεῖνου μοναστηρίου προσελθὼν
 τῇ συνάξει ἐξήγησε νὰ ἐξιμολογήσῃ καὶ ἐμολογήσῃ,
 ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ ἐν καθαρῇ συνειδήσει ὅτι ἐγνώ-
 ρισε καὶ ἀπέκρυπτε μέχρι τῆς ὄρας ἐκεῖνης. Λαβὼν
 λοιπὸν τὴν ἀδελφὴν εἶπεν, ὅτι „δύο χιλιάδες καὶ παντα-
 κόσια ἴσται ἀγγλικά, αἵτινες ἐφυλάττοντο ἐν γνώσει
 καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ δι' ὧραν
 ἀνάγκης τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου καὶ αἱ ὅποια ἴσταν
 τὸ εἰσοδήμα μονῆς τινος, ἣν ἔχει ἐν Αἴγυπτῳ τὸ ἱερὸν
 Σινὰ, ἀφῆλθον πέρυσιν ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου
 ἀναχωροῦντος διὰ Κωνσταντινουπόλιν, εἰτάξε δὲ αὐ-
 τὸν ἡ πανιερότης τοῦ νὰ μὴ φανερώσῃ τίποτε εἰς
 τοὺς ἀδελφοὺς, ἀλλῶς δὲ τὸν πάσι τῆς θέσεως τοῦ
 καὶ τὰ τὸν ἐξορίσιν.“ Φορηθεὶς λοιπὸν ὁ δυστυχῆς
 οὗτος, οὐδὲν εἶπεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἕως πρὸς ἄλιγον
 ἡμερῶν, ὅποτε, λόγου γινόμενου περὶ τοῦ χρηματικοῦ
 τούτου, ἠναγκάσθη καὶ ὠμολογήσει τὰ διατρέξα-
 τα, ἀκολούθως ἐξήγησε τὴν συγχώρησιν, ἣν καὶ ἔλασε
 παρὰ τῶν ἀδελφῶν· διότι οὐδὲν εἶχον νὰ φοβηθῶσι
 μὴ ἐπιφλοώρησεν ὑπ' αὐτοῦ καταχρησῆσαι τι, ἃτε
 γινώσκοντες τὸν ἄνδρα πρὸ πολλοῦ τιμῶν ὄντα καὶ
 εὐλαβῆ καὶ ἀξέσπαστον τὸν χαρακτήρα. Ἐπὶ πάσι τού-
 τοις ἀπηγορεύεθα καὶ τὰ ἐξῆς πρὸς γνώσιν τῆς ἡμε-
 τέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος, καὶ ταῦτα ἐκ
 γραμμάτων πρὸς ἡμᾶς τῆς ἱερᾶς Σιναίτικῆς ἀδελφό-
 τητος. Διὰ βεβαιότητος τῆς αὐτοῦ πανιερότητος ἐσχά-
 τως πάλιν ἐνεργηθείσης πρὸς τὴν Αἴγυπτον κυβέρ-
 νησιν ἢ ἀστυνομία τοῦ ἀντιβασιλέως καταπίπτειν ἐκ
 νέου τὸ σκευοφυλάκειον τοῦ Σιναίτικοῦ μετοχίου Τζουβανία,
 καὶ εἰσελθούσα μεταχειρίσθη βίαια κατὰ τῶν ἀδελφῶν
 μέτρα, καὶ ἄλλου· μὲν ἤρπασε διὰ νὰ ἐξορίσῃ, ἄλλους
 δὲ διὰ νὰ φυλακίσῃ διαφροσὰ καὶ λακτιζούσα ἐν-
 ταῦθα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ σύναξις διεμαρτυρήθη κατὰ
 τῆς πράξεως ταύτης πρὸς τὴν κυβέρνησιν καὶ ἐνταῦθα
 παρέστησε καὶ προφορικῶς τὰ δίκαιά τῆς, ὑποστηρικ-
 θέντα συγχρόνως καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων Ἀλεξανδρείας,
 ἡ κυβέρνησις ἀπέσυρε κατὰ συνέπειαν τὴν ἐπέμβασιν
 τῆς, ἀναγνωρίζουσα μάλιστα τὴν εὐθύτητα τῶν πα-
 τέρων καὶ ὅτι μόνος ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἶναι αἴτιος
 ὧλου τοῦ κακοῦ.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον χάριν ἀπλῆς ἐκθέσεως
 πρὸς τὴν σεβασμιωτάτην αὐτῆς παναγιότητα πρὸς
 γνώσιν τῆς· ὁ δὲ ἅγιος θεὸς εἶθε νὰ τὴν φωτίσῃ τὰ
 θέοντα ἐν τῇ εἰδήσει καὶ ἡμῶν αὐτῶν πρὸς εὐστά-
 θειαν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἱεροῦ ἐκεῖνου σκῆνωματος.
 Ἐτερον δὲ μὴ ἔχοντας, παραίνομεν τὸν λόγον
 ἐξαιτούμενοι παρὰ κυρίου τὰ κολύευκα ἡμῖν αὐτῆς
 ἐπὶ ὅτι κλειστά καὶ κλεισθῆμα.
 Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ, „αὐρῶς“, μαρτίου 15.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS MONACHIS SINAITIS
1867 martii 22.

Καὶ πάλιν σήμερον τῆς εὐκαιρίας δραττόμενοι, τὸν πατριῶν ἡμῶν κάλαμον, καὶ ἐνθεν μὲν ἐξερ-
 κινούμεν ἀποκριτικῶς πρὸς τὴν ἡμετέραν ὁσιότητα, νῶμεν ποθεινῶς τὰ τῆς υἱικῆς ἡμῶν ἀγάπης ἀίσια,

Ἰνδων δὲ ἐκπρόξενον πρὸς ὑμᾶς εἶν βαθεῖαν ἡμῶν Ἀ
 λύπην ἐπὶ τῇ ὁσμῆραὶ περικλοῦν τῶν καθ' ὑμᾶς
 πραγμάτων. Καὶ ἡ ὑμετέρα ἑσπέρως γράφει πρὸς
 ἡμᾶς καὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μανθάνομεν, ὅτι
 ἐπιπέμπεται νὰ σταλῆν ἐξαρχίαν πρὸς τὴν μεγάλην
 τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν. Ἐπι δὲ πληροφορούμεθα,
 ὅτι ἀποσταίλατε ἤδη εἰς βασιλεύουσαν καὶ αὐτὴν τὴν
 παῦσιν τοῦ ὑμετέρου ἀρχιεπισκόπου. Ἐκ τῆς δια-
 γωγῆς ὑμῶν ταύτης γίνεται πλέον κατάδηλον, ὅτι τὸ
 παρεσθῆσαν ὑμῖν κακὸν πρόβλημα εἰς ἄκρον, καὶ ἀνάγκη
 νὰ ληφθῆ συντόμως πρόνοια πρὸς σωτηρίαν τοῦ σπα-
 δαίως κινδυνεύοντος ἱεροῦ ὑμῶν κοινοβίου. Ἀλλὰ
 καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν παῦσιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου, εἴθε
 νὰ κάμψτε ἐπι ὑπομονῆν ἢ νὰ προῆλθε εἰς ταύτην
 συμφώνως τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῆς ἐκκλησίας, ὅτινας
 ἔριζουσι τὴν πρόβλ καὶ τὴν τάξιν τοιαύτης πράξεως,
 δηλαδὴ προσήκει νὰ γίνῃται προηγουμένως ἀναφορά
 πρὸς τὸν πατριάρχην ἢ τὸν μητροπολίτην, εἰς ὃν ὑπά-
 γεται ὁ ἐγκαλούμενος ἐπίσκοπος· ἀλλ' ὅπως ὁποῖοτε
 ἀπόκειται ἤδη ὑμῖν νὰ πολιτευθῆτε ἐν τάξει καὶ φρο-
 νήσει ὡς πρὸς τὴν ἐπίστασιν τοῦ κακοῦ καὶ τὴν διδ-
 ὴσιν τῆς ἱερατικῆς ὑμῶν μετανοίας, ἀποστέλλοντες συν-
 ἄμα εἰς βασιλεύουσαν ὅσα παρ' ὑμῖν σφίζονται σφίλι-
 λια καὶ πρακτικὰ τῶν δαιμονίσιον ἡμῶν προκατόχων
 Νεκταρίου καὶ Δουμάου καὶ ἄλλων ἱερατικῆς ἀγίας
 πόλεως πατριαρχῶν, καὶ συγχρόνως ὅσα ἄλλα εὐ-
 ρίσκονται παρ' ὑμῖν τοιαῦτα, δι' ὧν προσδιορίζονται
 σαφῶς τὰ κρίμα καὶ ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας τοῦ κατὰ
 κειρὲν ἐπισκόπου καὶ τὰ δικαιώματα τῆς ἱερατικῆς Σιναί-
 τικῆς ἀδελφότητος, καὶ ταῦτα πάντα νὰ παραστήσῃτε
 ἐν τάξει τῇ τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἀφ' ὅ
 πλέον περιφύλατε εἰς τοιαύτην ἀπόφασιν, μὴ θελή-
 σαντες μήτε ἡ ἐσπέρως σας μήτε ἡ πανιερότης του
 νὰ ὑπακούσῃτε εἰς τὰς τόσας ἡμῶν συμβουλὰς καὶ
 εἰρηνεύσῃτε πρὸς ἀλλήλους. Δὲν ἐληθμονήσατε βα-
 βαιῶς ποσάκις γὰρ ἐγράφαμεν, ὅτι διὰ νὰ γίνῃ τοι-
 αῦτη διαδικασία, εἴθε νὰ εἰσέλθῃ καὶ ἡμεῖς εἰς Κων-
 σταντινούπολιν, ὅπως ἀφ' ἐνδὸς μὲν τηρήσωμεν τὰ
 δικαιώματα τοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν θρόνου, ἀφ' ἐπέ-
 ρου δὲ μὴ ἐάσωμεν νὰ ἐπιλοχώρησῃ τι ἀπυκταῖον

πρὸς βλάβην τυχόν τῶν δικαιωμάτων τε καὶ προνο-
 μίων τῆς ἱερατικῆς καὶ σεβασμίας αυτοκρατορικῆς μονῆς
 τοῦ θεοβαδίστου θρόνου Σινᾶ καὶ τῆς ἱερατικῆς Συναίτι-
 κῆς ἀδελφότητος· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ διὸν ἠκούσατε,
 χρειάζεται ἤδη ἀπὸ μέρους ὑμῶν μεγάλη προσοχή
 καὶ φρόνησις, ἐχόντων πάντοτε ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ ἀγίω-
 τικὸς τῶν ἱεροσολύμων θρόνος κίεῖται μόνος τὸ
 προνόμιον τοῦ δικαίειν τὰς διαφορὰς τῆς ἱερατικῆς Σιναί-
 τικῆς ἀδελφότητος καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς καὶ
 οὐχὶ βεβαίως ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία. Ἐπι
 τῇ βίβλῃ ταύτῃ ἐγράφομεν ἕλιετι πρὸς ὑμᾶς καὶ
 πρὸς τὸν ἅγιον Σινᾶ, ἵνα μεταβῆ ἐντοῦθα καὶ ἀπὸ
 κοινοῦ ἐξετάσωμεν τὰ αἰτία, ἀφ' ὧν στρέφονται τὰ
 παράπονα ἐκατέρων τῶν μερῶν, καὶ δώσωμεν τὸ δικαίον
 ὡς ἀνήκει. Ἐπι τῇ βίβλῃ ταύτῃ ἐσπεύσαμεν τέλος
 πάντων τῇ παρελθούσῃ ἐβδομαδί, ἵνα πρὸς τὸν νέον
 οἰκουμηνικὸν πατριάρχην διευθύνωμεν μακρὰν περὶ
 τῶν καθ' ὑμᾶς σκανδάλων ἐκθεσίον, ἐν ἣ ἀπλῶς μό-
 νον ἀγγελοῦμεθα τὰ συμβάντα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους,
 καὶ ἐξισομέν κατὰ συνέπειαν τὴν αὐτοῦ παναγιότητα,
 ἵνα μὴδὲν ἀποθιλήτω, ἐνεργῆσθαι ἀνεῦ τῆς ὑμετέρας
 εἰδήσεως· ἐβιάσθημεν δὲ νὰ πράξωμεν τοῦτο, ἐπειδὴ
 ἐμάθομεν ὅτι ἡτοιμάζεσθε νὰ ἀποστείλατε τὴν περὶ ἡ-
 σίμομεν ἀνωθι ἐξαρχίαν, καὶ ἐπειδὴ σὺμπασα ἡ ἱερα-
 τικῆ Σιναίτικῃ ἀδελφότητι, ἔτις ἤδη ἐλέγκοντες οὐκ ἐπαύ-
 σατο γράφουσα πρὸς ὑμᾶς προσλακισμένη, ἵνα λάρω-
 μεν οἶκτον πρὸς τὰ θεῖα τῆς, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς
 γράφοντες πρὸς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα, διὸν ἐλεί-
 ψομεν τοῦ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν σύντονον προσοχὴν
 αὐτῆς πρὸς τὰ παράπονα ὑμῶν, βρῆτες λέγοντες ὅτι
 δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ψεύδωται εἰ πολλοὶ καὶ νὰ
 ἀληθεύῃ ὁ εἰς. Ταῦτα καὶ ἄλλα παραπλήσια γρά-
 φομεν πρὸς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα. Ἡμεῖς δὲ ὅπως
 παρὰ θεοῦ φωτισθῆτε, πράξατε τὸ συμφερότερον ἐν
 φρονήσει καὶ τάξει. Ἐρχεται καὶ ὁ ἀρχιμανδριτικὸς
 τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου, ἵνα ἐξετάσῃ τὰ τοῦ Ἀλε-
 ξανδρινοῦ καὶ τὰ ὑμετέρας λοιπὴν τάξιν καὶ φρονή-
 σιν. Ταῦτα μὲν ἐπι τοσοῦτον εἰς ἀπάντησιν ἢ δὲ
 τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπαιροῦν ἕλεος, καὶ τὰ λοιπὰ.
 Ἐν ἱεροσολύμοις 1867, μαρτίου 22.

SINAITARUM RELATIO AD PATRIARCHAM HIEROSOLYMITANUM
 1867 martii 27.

Μακαριώτατε, θεοτότατε, παναγιώτατε πατριάρχα
 τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης
 Παλαιστίνης, προσκυνετὰ ἡμῖν πάτερ, καὶ δέ-
 σποτα, κύριε κύριε Κύριλλε, τὴν χαριτόβρυτον
 καὶ ἁγίαν τῆς ὑμετέρας θεοτότης μακαριότη-
 τος δεξιάν πανιουλαβῶς κατασπαζόμεθα.
 Ἡ ἱερά σύναξις τῶν πατέρων τῆς βασιλικῆς τοῦ
 ἁγίου καὶ θεοβαδίστου θρόνου Σινᾶ μονῆς, στερουμένη
 μέχρι τῆς ὥρας πατρικοῦ τῆς ὑμετέρας θεοτότης πα-
 ρακαριότητος γράμματος ἀπαντητικοῦ πρὸς τὰς προ-
 λαβοῦσας αὐτῆς ἐπιστολάς, εὐσεβῶς καὶ αὐθις
 ἐμφανίζεται ἐνώπιον τοῦ πατρὸς καὶ προστάτου αὐ-
 τῆς, ἵνα ἀναγγεῖλῃ τὰ καθ' ἡμᾶς, λαβόντα τὴν φάσιν
 ἴλιαν σπουδαίαν.
 Ἐπιστολὴ πατριαρχικῆ καὶ συνοδικῆ ἐναγχοῦς ἐκ
 βασιλευούσης ληφθεῖσα καὶ ἡς ἀντίγραφον ἀπαρ-
 ληκτον ἐγκλείεται ὧδε ἐξέπληξεν ἀληθῶς καὶ εἰς τὴν
 μεγίστην τῶν ἀθηνῶν ἠγάγε τοὺς πατέρας· ἐν αὐτῇ,
 ὡς εἰ ἡ βασιλικὴ καὶ ἀνεξάρτητος τοῦ Σινᾶ μονῆ ἦν
 καταγώνιον τι τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ Κωνσταντινου-
 πόλεως ὑπαγόμενον, καταγώνιον ἀνεῦ προνομίων, ἐμ-
 φαίνεται, ὅτι ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία εἰκὴν
 κυριάρχου διατίττει, ἀπειλεῖ, καὶ ὅπὸ τὸ πρόβλημα
 μαρμυρῆς ἐκκλησιαστικῆς χωρεῖ εἰς ἀθέτησιν τῶν γε-
 ραρῶν προνομίων τῆς βασιλικῆς ταύτης μονῆς καὶ τοῦ
 ἀποστολικοῦ τῶν ἱεροσολύμων θρόνου, οὐ δὲ κατὰ
 καιρὸν μακαριώτατος καὶ παναγιώτατος πατριάρχου

τίταται ὁ νόμιμος θρησκευτικὸς προστάτης καὶ δι-
 καστής τοῦ ἁγίου καὶ θεοβαδίστου θρόνου Σινᾶ κατὰ
 τὰς ἀρχαίας διατυπώσεις καὶ τὰ ἀπαράγραπτα δικαιώ-
 ματα, τὰ ἐν τοσοῦτοις πατριαρχικοῖς καὶ συνοδικοῖς
 διγίλλοις φερόμενα· ἐν αὐτῇ διατάσσῃ τὴν ἐντὸς δύο
 μηνῶν εἰς βασιλεύουσαν ἀποστολὴν ἐξάρχων, ἵνα, λέ-
 γει, παρευρεθῶσιν εἰς εἰκὴν αὐτόκλητον δὲ τὸ οἰκου-
 μηνικὸν πατριαρχεῖον συγκροτῆται εἰς δικαστήριον
 μεταξὺ τῶν πατέρων καὶ τοῦ πρώην ἁγίου Σινᾶ.
 Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ὡς εἰκόσ, ἐδεξάμεθα μετ'
 ἀπορίας, ἀναλογιζόμενοι πῶς ἄρα ἡ μεγάλη τοῦ Χρι-
 στοῦ ἐκκλησία, καὶ παρ' ἐν γνώσει τῶν προνομίων καὶ
 δικαιωμάτων, τῶν σχέσεων τῶν μετὰ τοῦ ἀποστολικοῦ
 καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν ἱεροσολύμων καὶ τῆς
 αυτοκρατορικῆς τοῦ Σινᾶ μονῆς, πῶς, ἐν ᾧ ἡμεῖς
 ἀπλῶς ἀνγγελάμεν κατὰ καθήκον τὰ ἡμῶν δεδομένα
 καὶ παπραγμένα θυνόμεν βασιλικῶν, σουλτανικῶν, πα-
 τριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν προνομίων, πῶς ἠδύνατο
 ἀθετοῦσα τοσοῦτον γεραρὰ δικαιώματα αὐτόκλητος
 δικαστῆς γενέσθαι καὶ συνοδικὴν ἀπόφασιν οὐδὲν
 ἀληθῶς τὸ κύρος ἔχουσαν ἐξενεγκεῖν; Κατενοήσαμεν
 μόντοι παρατυκὰ τὸ τῆς περιστάσεως κρίσιμον. Κατε-
 νοήσαμεν, ὅτι ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία κατ'
 εἰσῆγγισιν τοῦ τέως ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου, τοῦ και-
 ροῦ δραξαμένη, ἱβουλήθη παρθεῖν τὰ προνόμια τῆς
 γεραρᾶς ταύτης βασιλικῆς μονῆς, τῆς μονῆς ὑπὸ τὸν
 πατριαρχικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ὑπαγα-
 γεῖν καὶ πᾶν δικαίωμα τοῦ μακαριώτατου ἱεροσολύ-

μεν επί τε τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς μονῆς κατὰ
στράφη. Ἐνεκα τούτων ἀπάντων κηρόμενοι ὡς τι-
μαριφροῦς ἀδελφάντων τῶν προνομιῶν τῆς ἀδελφότητος,
ἀδουλώτου, ἀνεξαρτήτου καὶ αὐτεξούμου βασιλικῆς τῆς-
δε μονῆς· καὶ τῶν τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ ἀποστολικοῦ
τῶν Ἱεροσολύμων θρόνου δικαιοκρατῶν, μετὰ τῆς
ὑπάρξεως ἐκείνης συνδεδεμένων, ἠναγκάσθημεν πρὸς
τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν ἐντόνω· καὶ
ἀξιοπρεπῶς ἀπαντησάμεν, κατασκευάζοντες τὸ λάθος αὐ-
τῆς ὅπου διεκράζετο ἀναμυθία καὶ διατάττουσα
μονήν, ἥτις τίταται αὐτόνομος, καὶ ἀνούραμοι τὴν
ἐκτίθειν πάσης διαταγῆς αὐτῆς, ἐν μὴ ἐκπηγῆ ἀπὸ
τῆς ὑμετέρας θεοσιότητος μακαριότητος, ἥτις ἐστὶν ὁ
φυσικὸς ἐκκλητικὸς δικαστὴς μεταξὺ τῶν πατέρων καὶ
τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ὑμετέρας
θεοσιότητος μακαριότητος ὑπαγομένου τούτου, τῆς μονῆς
αὐτόνομου καὶ ἀδουλώτου διατελοῦσης. Καλεσθῆναι δὲ
συνάμα τὸν τίως ἀρχιεπίσκοπον κύριον Κύριλλον, εἰ
βούλεται δικασθῆναι, εἰς Ἱερουσόλυμα καταβῆναι. Τῆς
πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἀπαντήσεως ἀντίγραφον
ἀπαράλλακτον ἐγχειρίσθημεν ἔδωκε, παροισθῆναι ὅτι ἡ ὑμε-
τέρα θεοσιότης, μακαριότης ἐπιδοκιμάσει τὴν πορείαν
ἡμῶν καὶ τὰ γεγραμμένα.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, μακαριώτατα πάτερ καὶ
δέσποτα, ἡ ἀρετὴ τῆς ὑμετέρας θεοσιότητος μακαριό-
τητος ἐξόν νὰ ἴηαι ἀποτελεσματικὴ· οὐδὲν γὰρ
νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὰ ἐκατέρωθεν δικαιοκράματα, ἡ
ἀξιοπρεπεία, καὶ οἱ ἐξέειν νὰ εἰσπηδήσωσιν εἰς ἕνα
ἄλλοτρία, εἰς οὐδὲν λογίζομενοι ταῦτα. Ἡ ὑμετέρα
θεοσιότης μακαριότης ἀναίμακτος τοίνυν τὴν προστασίαν
καὶ τοῦ δικαίου ἡμῶν, τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῶν δι-
καιωμάτων τοῦ ἀποστολικοῦ αὐτῆς θρόνου, ἀπάντων
δοουσίως κατακατομένων. Καλεσάτω τὸν τίως
ἡγούμενον ἀρχιεπίσκοπον Κύριλλον, ἵνα κατέλθῃ εἰς
τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ καὶ δικασθῆ ἀνώπιον
αὐτῆς, ὡς τοῦ φυσικοῦ καὶ νομίμου δικαστοῦ· τιμη-
ρησάτω τούτων, οὐ τὴν ἀνοσίαν διαγωγὴν πολλὰς
καὶ ἤλαττα. Τοῦτο δὲ γενέσθω ἐντὸς ἑρισμένων προ-
θεσμίας, ἥτις δέον νὰ μὴ ἴηαι μακρὰ· καὶ ἡμεῖς,
δ' ἵσμεν ἵτοιμοι ὑπάκοομαι εἰς τὴν πατρικὴν τῆς ὑμε-
τέρας θεοσιότητος μακαριότητος πρόσκλησιν, κηρύτ-
τομα μὲν τοι δεῖν τοῦ ἐπιστημητοῦ τρόπου, ὅτι ἐμ-
μένοντες ἀκράδαντοι ἐπὶ τῶν ληφθεῖσάν ἡμῶν ἀπο-
φάσεων.

Μακαριώτατα καὶ θεοσιότητα πάτερ καὶ δέσποτα, ὁ
καιρὸς ἀφίκετο, δὲν μείνῃ ἐπὶ τῆς ὑμετέρας θεο-
σιότητος μακαριότητος, ἵνα δώσῃ τὸν τελευταῖον ἀπο-
τελεσματικὸν κτύπον καὶ διασώσῃ καὶ τὴν ἀξιοπρε-
πειαν τοῦ ὑπ' αὐτῆς εὐλαθεῶς ἰδυνόμενου θρόνου καὶ
τὴν βασιλικὴν ταύτην μονὴν τὴν χεῖρας ἐκτίθειας
τείνουσαν. Ἐπάκουσον οὖν, προσκυνητὴ πάτερ καὶ
δέσποτα, κλεινὴ ἐν ἱεράρχαις ἱεράρχα, χεῖρα βοη-
θείας ἀποτελεσματικῆς διδούσα, ἥτις ἀληθῶς καὶ πρέ-
πει ἐν τοιαύτῃ ἀρμοδίᾳ περιστάσει νὰ δοθῇ τὸ τα-
χύτερον.

Ζηθὲ, μακαριώτατα καὶ θεοσιότητα δέσποτα, ἐπὶ μὴ-
κιστεν πρὸς τιμὴν καὶ καύχημα τοῦ ἔθνους καὶ τῆς
ἐκκλησίας, ἐν τῷ στασιάζοντι ἂν ἡ ὑμετέρα θεοσιότης
μακαριότης λάμπῃ ὡς φαινότατος· καὶ λαμπρότατος·
ἀσπὴρ.

Περμίνοντες ἀνουρόμενος τὴν ἀποτελεσματικὴν αὐ-
τῆς ἀπάντησιν καὶ ἀπεκδεχόμενοι τὰς ἁγίας αὐτῆς
εὐχὰς καὶ εὐλογίας, διατελοῦμεν τῆς ὑμετέρας· παν-

αυθόστου καὶ προσκυνητῆς ἡμῶν μακαριότητος τέκνα
κατὰ πνεῦμα ἐλάχιστα καὶ ὀκνηλά.

Ἐν τῷ κατὰ Κάθρον Σιναιτικῷ τῆς Τζουβανίης
καθιδρόματι, 27 μαρτίου 1867.

Ἡ ἐπεὶ τῶν πατέρων σύναξις.

- Δικαῖος ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτικῆς.
- Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Ρουθῆς Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγγελλος Ζαχαρίας Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγγελλος Ἀνθίμος Οἰκονόμος Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγγελλος Κερνήλιος Κοομίδης Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγγελλος Θεοδόσιος Σέρρος Σιναιτικῆς.
- Πορφύριος ἱερομόναχος Παυλίδη· καὶ κληρικοῦτος
ἀρχιμανδρίτου Νεοφίτου.
- Φιλότητος μοναχὸς Σιναιτικῆς.
- Σκευοφύλαξ Μακάριος.

Προσκήρυξις. Μόλις ἐμέλλομεν κλεισθῆναι τὰς ἐπι-
στολὰς· τότε καὶ παραδοῦναι τῷ ἀποσταλλομένῳ ἐξ-
άρχῳ Ζαχαρίᾳ, ἕτε σήμερον δευτέρῃν περὶ τὴν ἰρίτην
ἔραν μετὰ μαθητερίαν ἀξιοματικῶς τῆς τῆς τοῦ Κάθρου
δορυνομίας, κατὰ δεκατῆν ἀνωτέρῃν εἰσελθόν ἐν
Τζουβανίᾳ, προσκάλουσι τὸν τε δικαίον καὶ τοὺς
γεροντοτέρους καὶ σωφρονοτέρους, ὡς εἶπε, τῶν
πατέρων, ἵνα ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ζαπτιαν
(ἀστυνομιαν), διότι ὁ ζαπτιὰ πασοῦς ἐμέλλε νὰ τοῖς
καλῶσιν σπουδαῖά τινα· πραγματικῶς δὲ ὁ δικαῖος
μετὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρίλλου Ρουθῆδος αὐθάρει
μετήβησαν ἐκεῖ· ὁ δὲ πασοῦς ἐλεῖται αὐτοῖς τάδε· ὅτι
ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σιναιτικῆς ἐρχεται εἰς Κάθρον, ὅτι κατὰ
διαταγὴν ἀνωτέρῃν πρέπει ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀνευ ἀντι-
στάσεως· νὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ εἰσελθῇ ἐν τῇ Τζου-
βανίᾳ, καὶ τὰ παραλήσια. Τὸ περιστάσιον τοῦτο
λίαν ἐξέπληξεν ἡμᾶς τοὺς δούλους τῆς θεοσιότητος σου
μακαριότητος· ἐσπείρημεν τὸ πρῶτον ἔνθεν καὶ ἔθεν,
πῶς ὁ Σιναιτικῆς ὑπόδικος ἂν δύναται νὰ κατέλθῃ καὶ
καταλάτῃ πάλιν τὴν ἀρχὴν ἐν χερσὶ, καὶ καιρῶς
ἐλύθησαν ἡμᾶς συμβουλευθέντες μόντοι πολλοὺς τῶν
φρονίμων ἀνδρῶν, καὶ μάλιστα τινῶν τῶν ἐν τῇ κληρ-
νήρει ἰσχυρότων. οἴτινες τὸ πᾶν οἴδασιν ὡς πρὸς τὴν
ἡμετέραν ὑπέθεσιν καὶ ὅτι ἡ ὑμετέρα θεοσιότης, μακα-
ριότης, ὁ μόνος νόμιμος δικαστὴς, ἐλάβομεν τὴν ἀπάν-
τησιν, ὅτι ἡ ὑμετέρα θεοσιότης μακαριότης δέον τὸ
τάχιστον γράψαι πρὸς τὸν ὑψηλότερον ἀντιβασιλεῖα
τῆς Αἰγύπτου, ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σιναιτικῆς ὑπόδικος
ἐνώπιον αὐτῆς καὶ ὅτι οὐδαμῶς πρέπει ἡ κυβέρνησις
ἢ νὰ τὸν δεχθῆ ἢ νὰ τὸν ὀκνηρήσῃ μέχρι τῆς τα-
λείας ἐκδικάσεως· εἰπὼν δ' ἡμῖν ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ
μόνον σωστικόν, καθότι ἡ κυβέρνησις ἀριστα οἶδεν,
ὅτι ὁ μόνος δικαιοδότης ἐπὶ τοῦ Σινὰ ἡ ὑμετέρα θεο-
σιότης μακαριότης καὶ περὶ πολλοῦ ποιήσεται τὰ γρα-
φόμενα ὑπὸ τῆς ὑμετέρας θεοσιότητος μακαριότητος.

Σκεῦοσθε τοίνυν, μακαριώτατα καὶ θεοσιότητα πάτερ
καὶ δέσποτα, γράψατε τῷ ὑψηλῷ ἀντιβασιλεῖ τὰ
ῥηθέντα καὶ ὁ τῆ ἄλλο ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτῆς συνέσει
ἐγγράψῃ· ἐσπῆν δὲ ῥέθαιοι, ὅτι τοῦτο θέλει ἐπιφέρει
τὴν μεγίστην ἐντύπωσιν καὶ ἀναγκασίως πᾶν κάλυμα.

Τῆς ὑμετέρας θεοσιότητος καὶ προσκυνητῆς μακαριό-
τητος τέκνον κατὰ πνεῦμα καὶ δοῦλος ὀκνηλίστατος,
δικαῖος ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτικῆς· καὶ ἡ σύν-
αξις τῶν πατέρων.

Ἀ ὁ ἡμερῶν.

IDEM EIDEM.

(T. + S.)

Μακαριώτατα, θεοσιότητα, παναγιώτατα πατριάρχα
τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης
Παλαιστίνης, προσκυνητὴ ἡμῶν πάτερ καὶ δέσ-
ποτα, κύριε κύριε Κύριλλε, τὴν χαριτέ-
βροτον καὶ σεβασμίαν τῆς ὑμετέρας θεοσιό-
τητος μακαριότητος δεξιᾶν πανευλαθεῶς κατα-
σπαζόμεθα.

τῆς μακαριότητος δεξιᾶν πανευλαθεῶς κατα-
σπαζόμεθα.
Ὁ ἐπιφάνων τὴν παροῦσαν ἡμῶν σὺν τῇ ἐγχειρίσει
δοσιώτατος πρωτοσύγγελλος κύριος Ζαχαρίας, μέλος γνή-
σιον τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος, κίμνεται ὑπὸ τῆς
ἱεράς τῆςδε συνέσεως εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερου-
σαλήμ.

λίη, ἡνα προσηγάγη καὶ προφορὰς τῆ ἡμετέρας θεο-
 πότης μακαριότητα, τῆ κλεινῆ ἡμῶν προσότης καὶ
 εὐεργετή, τὰ ὑποκρινῆ σαβάρματα ἀπάντων ἡμῶν, ἔγ-
 χειρίσθη αὐτοπροσώπως τῆς ἐπιστολῆς τῆςδε καὶ λα-
 λήσῃ τῇ ἡμετέρῃ θεοπότης μακαριότητι ἐν τῷ σύν-
 γγυος τῶν βοῶν τῶν Σιναιτικῶν πραγμάτων, τῆς ἰδίας,
 ὅτ' ἔν ἡ ἀδελφότης ἠκονεῖται, ἐξετίθηται δὲ ἀπὸ
 μέρους τῆς βασιλικῆς τοῦ Σιναι μονῆς τὴν προσποσῆσιν
 καὶ κρατιάν τῆς ἡμετέρας; πανοσιβόστου μακαριότητος
 ἀντίληψιν καὶ ἀρωγῆν. Τὸν βηθέντα οὖν πρωτο-
 σύγκαλλον κὶρ Ζαχαρίαν ἐπιτύωσαν, μακαριότητα καὶ
 πανοσιβότητα κἀταρ καὶ δέσποτα, δέχοντες εὐνοίας καὶ
 εὐνοίας ὡς ἀντιπρόσωπον τῆς βασιλικῆς τοῦ Σιναι
 μονῆς. Ἡ δὲ ἡμετέρα μακαριότης ἐξωσάτω εὐνοιοῦ-
 σαι καὶ τῶν ἑκ' αὐτοῦ ἐκφρασθῶσμένων βηθῶσαν,

αἰτίας αἰοὶ καὶ βήσους ἀπάντῃ τῆς Σιναιτικῆς ἀδελ-
 φότητος, καὶ δέτω εἰς εὐεργετίας ἐργαίτην ἐν τῇ ὑψηλῇ
 αὐτῆς οὐσίας πρὸς βήσων τῆς γρηρατῆς, κλην κατα-
 τρυχωμένων ταύτης μονῆς.
 Ταῦτα μὲν. Τὰ δὲ ἐπὶ αὐτῆς εἴησαν θεῶσαν εὐ
 κλισία, ὀγιναὶ καὶ πανοσιβόστια πρὸς τῆν καὶ
 παύχμα τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐκκλησίας.
 Αὐτεβυθῶμενοι τῆς; ἀγίας αὐτῆς εὐχῆς καὶ εὐεργετίας
 καταλοῦσαν τῆς ἡμετέρας πανοσιβόστου καὶ προσποση-
 τῆς ἡμῶν μακαριότητος τίνα κατὰ κινεῖμα ὑποκρινῆ
 καὶ κἀθήνη.
 Ἐν τῷ κατὰ Κἄτρον Σιναιτικῷ τῆς Τζοβανίας
 καθεδρῶματι, 27 μαρτίου 1667.

Synodantur eodem subscriptiones.

30.

PATRIARCHA HIEROSOLYMITANUS MONACHIS SINAITIS

1667 aprilis 6.

Μετὰ τὴν ἔρευαν τῆς κολυμπῆτος ἡμῶν ὀγινας
 οὐς, σπιδόσαν εἰδοκίωσιν τῇ ἡμῶν δοσίτητι, εὐ
 πα;γένετο αἰτίας τῇ 9 τοῦ ἰσταμένου ὁ ἡμεταρος
 ἀπιστοσιβῶσ, δοσιβότητος τοῦ ἰα;ου ἡμῶν μοναστηρίου
 πρωτοσύγκαλλο; κὶρ Ζαχαρίας, καὶ φέρον ἐνεχειρίσθη
 ἡμῶν τὴν ἀπὸ τοῦ λήξαντ; ἡμεταρὰν πρὸς ἡμᾶς; ἐπι-
 στολήν μετὰ τῶν ἐπισυναπομένων ἀντιγράφων τῆ;
 τε ἐπιστολῆς πρὸς ὑμᾶς; τοῦ πανοσιβόστου οἰκουμενι-
 κῶ πατριάρχου καὶ τῆς ἡμετέρας ἡμᾶ πρὸς τὴν
 ἐκλήψιν πανοσιβότητα ἀπαντῆσας. Ἡμᾶς δὲ ταῦτα
 πάντα ἐπισταμένως διεξαλθέοντες καταβόσαν τὰ ἐν
 αὐτοῖς, καὶ ἐφῆσθημεν ἐπὶ τοῖς εὐαγγελίοις τῆ; περι-
 σπουδῶστος ἡμῶν ὀγινας οὐς. Ἐἶδωσαν δὲ καὶ τὴν
 πρὸς τὴν αὐτοῦ οὐσισμασιβότητην πανοσιβότητα ἀπαντῆτην
 ἡμῶν βασισμένην εἰς πατριαρχικὰ σγίλλια; ἀποκρί-
 ται ἦδη νὰ ἴδωσαν, τί θίλει ἀπαντῆται πρὸς ὑμᾶς; καὶ
 πρὸς τὴν ἡμῶν μετρίότητα ἢ αὐτοῦ πανοσιβότητος, ἀπαν-
 δῆ, ὡς γνωσῶν, καὶ ἡμᾶς εἰς κλάτος τὰ κατ' ὑμᾶς
 ἐοχάτως ἐγ;έφαμεν. Ἐν τοσοῦτῳ ἐλάβωσαν ἐναθῶσα

ἐπὶ τῶν τῆς ἀπὸ 28 τοῦ λήξαντ; πρὸς ἡμᾶς; ὑπέ-
 ταρον τηλεγράφημα, καὶ εἶδωσαν τὰ δὲ αὐτοῦ πρὸς
 ἡμᾶς; εἰδοκίωσιμωνα; δὲν ἐσπιδόσαν ἡμᾶς; εὐ-
 θές εἰς ἀπάντησιν, διότι κατὰ τὰς κατ' ἡμᾶς; εἰ βι-
 σιλευούσης πληροφορίας, ὁ ἄγιος Σιναιτοῦ διν ἀπρόκισσε
 διόλου νὰ ἀναχωρήσῃ ἐλαίθεν προσοχῆς. Ἐπὶ τηλεγρα-
 ψῶσαν λοιπὸν πρὸς ὑμᾶς; προχθῆ; τῇ 9 τοῦ ἰστα-
 μένου, ἀπ' οὗ τέλος, πάντων παρεγένετο ἐν τῇ ἀγίῃ
 πόλει καὶ ὁ δοσιβότητος πρωτοσύγκαλλο; κὶρ Ζαχαρίας
 καὶ ἤκούσαν καὶ παρ' αὐτοῦ διὰ ζῶσης; τὰ δέοντα.
 Σήμερον κἀνιν γράφωσαν ἐν τῷ εὐσεβείστῳ ὠκῆρ ἡμῶν
 καὶ πρὸς τὴν αὐτόθε ὀβρισθῆν ἀντιβασιλείαν, καὶ ἔσω
 εἰ; ἀθῆσαν ἡμῶν τὴν ἐπιστολήν ταύτην θέλατε φρον-
 τίσει; νὰ ἐγχειρίσῃτε δι' ἐργαίτων ἀδελφῶν πρὸς τὴν
 αὐτοῦ ὀβρηλότητα, ἐκφράσων; καὶ διὰ ζῶσης; πρὸς
 αὐτῆν τοῖς ἐγκαρδίους ἡμῶν χαρητομοῖς. Ταῦτα
 μὲν ἐπὶ τοσοῦτον εἰς ἀπάντησιν, ἢ δὲ τοῦ θεοῦ χάρος
 εἴη, καὶ τὰ λοιπά.
 Ἐν Ἱερουσαλῆμ, 1667 ἀπριλίου 6.

31.

GREGORIUS CONSTANTINOPOLITANUS CYRILLO HIEROSOLYMITANO

1661 aprilis 15.

Μακαριότητα καὶ ἀγιώτατε πατριάρχα τῶν Ἱερο-
 σολύμων, καὶ τὰ λοιπά.
 Μετὰ πόθου κομοσάμενοι τὰ σαβάρματα ἀδελφικά
 αὐτῆς γράμματα, ὀστρημενεμένα τῇ 15 τοῦ κερικκιῦ-
 σαντος μαρτίου μηνός, καὶ ἐξ αὐτῶν εὐαγγελισθῆντες
 τὰ αἰσια τῆς περισπουδῶστος ἡμῶν ἀγῶσῆς αὐτῆς
 ὀγινας ὑπεκρίσθημεν, εὐδῶμενοι τῷ κυρίῳ ἡνα ταύτην
 χαρῆσῃται αὐτῆ; ἀδιάπτωτον μέχρι γῆρας μαθητεύου
 καὶ λικποῦ μετὰ πάντων τῶν ἐφεῶν καὶ ὀστρημε-
 δῶν αἰτημάτων. Αὐτεβυθῶμεθα δὲ ἴαν περιχαρῶ-
 τῆς ἐνδείξαι; τῆς πρὸς ἡμᾶς; φιλαδέλφου καὶ ἀκραί-
 φανους; αὐτῆς ἀγάπῆς, ἢς κολλὰ καὶ ἀλλα κατὰ και-
 ροῦς τακίτρια; ἔχοντες ἰνδβαλλόμενα τῇ μνήμῃ ἡμῶν,
 εἰς ἀμοιβαίαν δαίκοτε καὶ ἡμᾶς; παροτρύνει; εὐγνώμονα
 διάδοσαν. Τὰ γε μὴν ἀνὰ χεῖρας; ἀδελφικά; αὐτῆς
 κολλῶ τῷ μέτρῳ ἐκίνησε; τὸ εὐγνώμον τῆς καρδίας
 ἡμῶν πρὸς τὴν σαβάρμα ἡμῶν ἀγάπην. οὐχ ὅτι δι'
 ἐκφράσων φιλοκλήων ἀποθίβει; ἡμῶν δ' ἑλως; σπιδού-
 μεθα προσόντα (τοῦτο γάρ παροστήθη; μάλλον τὴ φιλα-
 ρετον τῆς φυχῆς αὐτῆς), ἀλλ' ὅτι ζῶντι πόθῳ καὶ ζήλῳ
 ἀνέρωμῳ καὶ εὐοβεί; ἔσπασαν, ἡμᾶ τῇ τηλεγραφικῆ
 ἀγγελίῃ τῆς ἐκπανῶστος ἡμῶν εἰς τὸν ἀγῶσῆτον οἰκου-
 μενικὸν ἔθρονον, εὐχῆς καὶ βήσεις; ἀνακίμῳ τῷ
 κυρίῳ ἡμῶν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πανοσιβῶστος καὶ ζωοδόχου
 αὐτοῦ τίφου καὶ τοῦ φρικτοῦ Γολγθῆς, ὅπως; ποδῆ-
 γατήσῃ καὶ ἐνισχύσῃ ἡμᾶς; εἰς τὸ κολυμπῶσθον τοῦ
 στάθιον πρὸς; δόξαν τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας; καὶ
 ὀστρημεν κομμαντορίαν τῶν λογικῶν αὐτοῦ προβῶτων.
 Εὐχαριστοῦντες; τοῖνον ἀπὸ καρδίας; τῆ σαβάρμα αὐτῆς

μακαριότητι; ἐξαιτωμέθα καὶ τοῦ λοιποῦ τὴν ἀνάσων
 τῶν εὐκροσδέατων αὐτῆς πρὸς κύριον βήσων καὶ
 τῶν ἀδελφικῶν εὐχῶν, ὅπως; δυνθῶσαν εἰς τέλος βι-
 κῶσῃ καὶ τῆς θεοφιλοῦς; αὐτῆς φυχῆς; καὶ φιλαδέλ-
 φου ἀγάπῆς; τῆς ἀπόσῃς; κατ' ἦν οὐ λοιπὸν κατα-
 βαιεῖν; ὄσῃ; δύναμις; προσηβάσαν. Ταυτοχρόνως;
 ἀνίγνῶσαν μετ' ἐπιστάσις; καὶ τὰ παρ' τῶν Σιναιτῶν
 πατρῶν παρακατεύμενα ἀδελφικά; αὐτῆς γράμματα,
 δι' ὅν ἡ περιπόθητος ἡμῶν ἡμετέρα μακαριότης; ἀφῆ-
 γουμένη ἐν καταθῶντῳ φυχῇ; τὰ ἀπὸ τινος; μεταφῶ τῶν
 Σιναιτῶν πατρῶν καὶ τοῦ ἱερωτάτου ἀρχιεπισκόπου
 αὐτῶν, ὡς; μετ' ὀφθα; συμβαίνοντα λυκρῆ; τε ἡμᾶ
 καὶ ἐπίμορτῳ; ἐπιναλάται; ἀδελφικῶσ; καὶ τὸν ἡμῶν
 ἦλλον πρὸς τὴν ἡρακῆσαν τοῦ παρ' ἀπόντος; κᾶ-
 κου, ὀστρημεν τε καὶ εὐστάθειαν τοῦ ἱεροῦ ἑσάβου
 σπηνώματος; Τὴν λυκρῶν καὶ σκῆνδαίλωθῃ δίνεῖν,
 τὴν ἀφ' ἱκανοῦ ἦδη χρόνου; μετᾶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου
 Σιναιτοῦ καὶ τῆς Σιναιτικῆς; ἀδελφότητος; εὐστοχῶς
 διατρέχουσαν, καὶ πρότερον μὲν; κατὰ τὴν ἡσυχῶν
 ἡμῶν διατρέτην; ἀκούοντας; ἐθλιβόμεθα, καὶ ἦδη δὲ
 ὀδτως; ἐπιστάσις; καὶ λεκτομαρῶσ; ἐξιστορομένη; ὠκῆ
 τῆ; ἡμετέρας; σαβάρμας; μακαριότητος; μέχρι δακρύων
 σπενκίνοσαν ἡμᾶς; κατὰ κἀθηπον ἱερόν; καὶ κολλῶ
 κοιουμέσους; καὶ πάντων μὲν τῶν ἡμῶν σπηνώματων,
 ἰδίως; δι; τοῦ ἱεροῦ; τούτου; σαβάρματος; τὴν εἰρήνην
 καὶ εὐστάθειαν. Ἐγ' ὅ; κατ' ἀπαντῶντες; σπιδόμεν
 ἀνακοινώσασθαι; αὐτῇ; ὅ; τι; καὶ εἰς ἡμετέρῳ γνώσῃν
 καὶ πρᾶσιν ἦλθῃ; καὶ τῆς; σπιδόσις; ταύτης; ὀσ-
 θέσως.

Πρὸ δύο μηνῶν ἡμῶν ἐπὶ τῆς τοποτηρητικῆς ἀπενοχθῆ τοῦ δικαίου νόμου τῆς λυπηρῆ ταύτης καὶ προσηγορευθῆσαν τῆς ἐκκλησιᾶς γράμματα τῶν τε ἐν τῇ ἱερῇ τοῦ Σινᾶ μοναστηρίου καὶ ἐν τῇ τῆς Ζουβανίας κατέρων, περιήχοντα καὶ πρακτικῶν αὐτῶν, εἰ οὐ ἀνεκφυγτον τὸν ἱερωτάτον ἀρχιεπίσκοπον Σιναίου κύριον Κυρίλλου, εἰ οὐκ ἐν αὐτῷ κλειστοῦς ἔτους καὶ βραβεῖς ἐκτίθενται λόγους, καὶ γνωστοποιούσας τὴν ὁρᾶ αὐτῶν γενομένην καθὼς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σιναίου, ἀγγισθόντο τὴν συνδρομὴν καὶ προστασίαν τῆς ἐκκλησίας πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς ἱερᾶς αὐτῶν μονῆς ἀπὸ τοιαύτου, ὡς ἔκωγράφιζον τὴν ἱερότητα αὐτοῦ, ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν, καὶ ἔδέντο ὅπως ἐπιδοθῶσιν ἐπισήμως τῇ ἱερότητι αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπιγεγραμμένα εἰδικοικητικὰ τῆς παύσεως καὶ ἀποκηρύξεως αὐτοῦ γράμματα αὐτῶν. Ἡμεῖς ἐκανελεύθημεν θείῳ ἔλεει εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοσύνην, ἑλθόμεν ὅτι ὄψιν καὶ τὰ εἰρημνὰ γράμματα τῶν Σιναιτῶν κατέρων, ἀπὸ ἀνεγνωσθέντων συνοδικῶς βραβείων θλίψιν ἐκίνησον ἡμῖν τε καὶ τῇ παρὶ ἡμῶν ἀγία συνέδῳ, καὶ ἐμείλλομεν ἀπαντῆσαι τὰ εἰκότα πρὸς τοὺς κατέρους· ἀλλ' ἀφ' ἑνὸς μαθόντες παρὰ τῶν παρὶ ἡμῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ὅτι ἡ ὑμετέρα περιπόθητος ἡμῖν μακαριότης ἔγραψεν ἤδη πρὸς τὸν προκατόχον ἡμῶν παρὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ζητοῦσα τὴν σύμπραξιν αὐτοῦ πρὸς διαρκείαν τοῦ τρέχοντος τούτου καιροῦ, συναποστέλλουσα ἅμα καὶ τὸν Σιναιτῶν κατέρων ἀναφορὰν, βλέποντες δὲ ἀφ' ἑτέρου καὶ τοὺς κατέρους ἐξαιτουμένους καὶ ἤδη τὴν συνδρομὴν καὶ προστασίαν τῆς ἐκκλησίας, ἐδέχοντο ὅπως ἐκλαβόμεθα τῆς οὐσίας αὐτῆς τῶν πραγμάτων· καὶ δὴ σκεφόμενοι ἐπ' αὐτῶν ὄριμους, παρὶ μὴν τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους τῶν κατὰ τοῦ ἱερωτάτου Σιναίου ἀρχιεπισκόπου κατηγοριῶν τῶν Σιναιτῶν κατέρων, οὐδὲν, ὡς εἰπὲς, ἐκ τῶν προτέρων ἔχμεν εἰπεῖν γινώσκοντες ἡμῶς, εἰ κατὰ τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς κανόνες ὁ ἐπίσκοπος ἐν γένει οὐ κρίνεται καὶ κατακρίνεται εἰ μὴ ὑπὸ ἐπισκόπων τοῦ κλήματος, εἰς ὃ ἀνήκει, δικαίως καὶ ὀρθῶς συνεπαράνομον, εἰ ἅρα καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Σιναίου ὡς ἐπίσκοπον οὐ δύναται κρίνειν καὶ κατακρίνειν εἰ κατέρους τοῦ μοναστηρίου, εἰς δὲ οἱ μὲν τοὺς ὑποβεβηκότας τῆς ἱερωσύνης βαθμοὺς περιβέβημένοι, οἱ δὲ καὶ μέχρι τοῦ μοναχικοῦ τριβωνίου μόνου προεβάντες· κατὰ συνέπειαν τοίνυν καὶ τὸ παρὶ παύσεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σιναίου κύριου Κυρίλλου πρακτικῶν τῶν Σιναιτῶν κατέρων ἀκυρῶν ἀπεψηφίσθη, ὡς μὴτε κανονικῶν νομιμῶν μὴτε ἀπὸ τῆς κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σιναίου ἐπικυρουμένης τῆς ὑπὸ τῶν Σιναιτῶν κατέρων ἀναγγελθείσης παύσεως αὐτοῦ.

Τούτων οὖν ὅπως διαγνωσθέντων συνοδικῶς, ἐγράψαμεν πρὸς τοὺς κατέρους τὴν συνοδικὴν ταύτην σκέψιν ἡμῶν, προρέψαντες αὐτοῖς ἅμα, ὅπως, εἴγε βούλονται, πέμψωσιν ἡμῖν ἐκ προσώπου πάσης τῆς ἀδελφότητος, ὅσα ἢ πρὸς κατέρους ἐν ὀρισμένῳ χρόνῳ ἀντιπαραστησομένους μετὰ τῆς αὐτοῦ ἱερότητας πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῶν κατηγοριῶν αὐτῶν, καὶ

ἀπενοχθῆ τὸ δικαίον νόμον τῆς λυπηρῆ ταύτης καὶ κατακρίτω αὐτῶν διενεῖα, προσηθόντας εἰς τούτο, καὶ διότι ἐνομιλοῦμεν, ὅτι οὕτως ἐπιτελεῖ ἡ δικαιοσύνη, καὶ διότι καὶ ὁ ἀγίος Σιναίου παρὸν διαμνησθέντος κατὰ τῶν κατ' αὐτοῦ κατηγοριῶν, ἔτοιμον ἑαυτὸν λέγων παρίειν πρὸς ἀπολογία, καὶ διότι καὶ ὁπὲρ τῆς ἱερότητος τοῦ ἀναφορᾶ ἐπιδοθῆ τῇ ἐκκλησίᾳ ὅψ' ἡμῶν τῶν ἐν Τζουβανίᾳ κατέρων ὑπογεγραμμένα. Μικρὸν μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἐπιστολῆς ἡμῶν ταύτης ἐκοιμήθημεν τ' ἀνωτέρω μνημονευθέντα γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ ἐχρήσαμεν, ἐπὶ σύμφωνον τῇ ἀδελφικῇ αὐτῆς ἀξιώσει ἐπρέψασαν τὰ ὅψ' ἡμῶν πεπερασμένα· ἀλλ' οὐκ ἐβόησαν νομισόμενοι τὰ ἐν λόγῳ ὑμέτερα γράμματα, καὶ οἱ Σιναιταὶ ἐπαναθόντες εἰς τὴν προστασίαν αὐτῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστολῆς μετὰ θρασύτητος διατινόνται, ὅτι ἡ παρ' αὐτῶν γενομένη πρᾶξις τῆς παύσεως τοῦ ἱερωτάτου ἐπισκόπου Σιναίου, μὴδὲν ἄλλο ὄντος κυρίως κατ' αὐτοὺς εἰ μὴ ἢ ἡγουμένου αὐτῶν, ἔστι νόμιμος καὶ ἔγκυρος, προβαλλόμενοι ὅπῃ αὐτῆς προνόμια καὶ δικαιώματα τῆς αὐτῶν μονῆς, καὶ διὰ τούτο οὐδὲ πέμπουσιν ἀντιπροσώπους ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ μετὰ τῆς ἱερότητος αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡμεῖς ἀπίχοντες τὸ ἐρευνησαι κατὰ κρίσιν τὰ ἀπὸ προβάλλονται προνόμια τῆς αὐτῶν μονῆς δύναται δικαιοῦσαι τὴν τοιαύτην πρᾶξιν αὐτῶν, προσηθόντα ἵνα προβαλλόμεν αὐτῇ τὰς ὑμετέρας ἀδελφικὰς ἀξιώσεις, ὅπως τῇ δικαιοσύνῃ, ὅπῃ κινήται ἐπὶ τῶν διαπερισσώμενων, μετέλθῃ πᾶν ὃ ἐν τῇ βαθεῖα αὐτῆς συνέσει ἤθελε νομίσει κατὰ τὸν πρὸς εἰρηνοποίησιν καὶ ἁρμόνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπιβλέψασαν, ὅτι οὐκ εἰς μακρὰν εὐαγγελισθησόμεθα παρ' αὐτῆς τὸ τέλος τῆς λυπηρᾶς σκανδαλώδους καὶ ἐπιβλαβεστάτης ταύτης διαφορᾶς, καὶ ἐπὶ ἀποκατίστη ἐν τῇ ἱερῇ ταύτῃ καὶ σερασμῷ σκηνοῦμαι ἢ ἐν Χριστῷ εἰρήνῃ καὶ ἁρμονίᾳ καὶ τάξει. Ἐν τοιαύτῃ οὖν πεποιθήσει τυγχάνοντες, εὐκαίρως καὶ τῆς παρουσίας ἀφορμῆς τῶν πανοσφαιρῶν ἡμερῶν τῆς νοσημοαρμοσύνου ἀναστάσεως τοῦ θεανθρώπου σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιλαβησόμεθα. Ἐπὶ καθῆκον ἐκπεπρωσμένον ἀγάπης καὶ ἀπὸ ζήλου καρδίας τὰς συγχρητηρίους προσηθῆς ἡμῶν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμῆ μακαριότητι προσενέγκωμεν φιλαδέλφως, ἀνοῦθεν αὐτῇ ἐξαιτούμενοι ὅπως εἴη ἑορτάζουσα ταύτας φαειρῶς καὶ πανηγυρίζουσα γηθούσως εἰς πολλῶν ὅτων περιόδους ἐν ὑγείᾳ καὶ θυμηδία ψυχῆς. Εἰδικὰ δ' ὅσως ἡμῖν καθίστανται ἀγαλλιάσεως πρόξενον τὰ περισπούδαστα αὐτῆς γράμματα, μὴ διαλείπει, ἀξιοῦμεν, ἐπιστέλλουσα ἡμῖν συνεχῶς καὶ ἐπιλοποιοῦσα τὴν εὐκαίαν ἡμῖν ἀγαθὴν αὐτῆς ὑγείαν, ἧς καὶ τὰ σεβάσματα ἐπὶ εἰς θεῶθεν ὅτι κλειστοῦ πανεύφημα καὶ σωτηριωδέστατα.

Τῆς ὑμετέρας σεβασμῆς καὶ περισπούδαστου ἡμῖν μακαριότητος ἀγαπητῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῆς καὶ εὐχῆς πρόθυμος
 † ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.
 1867 ἀπριλίου 16.

MONACHI SINAITAE CYRILLO HIEROSOLYMITANO
 1867 aprilis 27.

(T. + Σ.)

Μακαριώτατε θεοτάτε καὶ παναγιώτατε πατριάρχα τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, πανοσφαιστὴ καὶ προσκυνητῆ ἡμῖν πάτερ καὶ δέσποτα, κύριε κύριε Κύριλλε, τὴν χαριτέρουτον καὶ σεβασμῆν τῆς ὑμετέρας θεοτάτης μακαριότητος δεξιάν πανευαφῶς κατασκαψόμεθα.

Ἐκοιμήσατο ἡ ἱερὰ τῶν κατέρων σύναξις εὐσεβῶς ἀμφοτέρως τὰς πατρικὰς τῆς ὑμετέρας θεο-

τάτης μακαριότητος ἐπιστολῆς, τὴν τε ἀπὸ κγ' ἄρξαντος καὶ τὴν ἀπὸ ε' ἱσταμένου διττὴν δὲ παρέσχον ἡμῖν ἀπαιετὴν ἀγαλλίασιν, πρῶτον μὲν ἐπὶ εὐγγελισθησόμεθα τὰ τῆς πολυεύχου καὶ θεοσδέτου αὐτῆς ὑγείας αἴτια, ἣν κύριος ὁ θεὸς διατροπῆ μακραίωντα καὶ εὐαίωνα, δευτέρου δ' ἐπὶ γλυκῆ καὶ τερπνῶν τῶ βάλουμον ἐπέχουσιν ἐπὶ τῆς τεθλιμμένης ἡμῶν ψυχῆς. Ἐκ προομιῶν δὲ, μακαριώτατε πάτερ καὶ δέσποτα, ἐκφραζόμεν τῇ ὑμετέρᾳ θεοτάτῃ μακαριότητι τὴν ἀπεριόριστον τῆς μονῆς τῆςδε ἀπάσης εὐγνωμοσύνην καὶ αἰώνιαν ὑποχρέωσιν διὰ τὴν εὐμένειαν, μετ' ἧς

αὐτῆ ἀξίως δεχθῆναι τὸν ἡμέτερον ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἀντιοχείᾳ ἀποστολὴν ἀποστολῆν κτλ Ζαχαρίας.

Ἐδωθέντος ἐγγράφου ἐν ἡμετέρῃ θειοτάτῃ μακαριότητι τὴν ἐπίσημον τὴν ἀποκριτικὴν τοῦ τίως ἀγίου Σιναιῶν ἐκδοῦν ἀπὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ μέχρι σήμερον, ἐξ ἧς, ὡς καὶ ἐκ προλαβούσων ἄλλων κειθῆσεται ἐπι μάλλον κατὰ τοῦ δικαίου τῆς αυτοκρατορικῆς τοῦ Σινᾶ μονῆς, ἐπιφέρουσα τὴν προσφαινοῦσαν θεράπειαν.

Μακαριώτατε πάτερ καὶ δέσποτα, οἱ ὑποφαινόμενοι δοῦλοι αὐτῆς τοῦ ἡμετέρου πατριάρχου τὴν ἐξῆς αἰτίαν τῆς θεοσεύει αὐτῆς κορυφῆς. Δεόμεθα καὶ ἡμετέροιαν θερμῶς ἐν ὀνόματι τῆς αυτοκρατορικῆς τοῦ Σινᾶ μονῆς, ἵνα ἡ ἡμετέρα θειοτάτη μακαριότης ἐξίθουσα κατὰ τὸν συντομώτερον εἰς Τζουβανίαν, εὖτω δὲ πληροφορηθῆ καὶ ἐκ τοῦ σύγγερυ τὰ πράγματα, κατὰ τὴν σπαρρὴν καὶ ἀπερῆσαντο ἀπάντων τὸν πατέρων θέλησιν, παρατάσῃ δὲ τὴν διαφοράν, ὡς ἀνεύρατος καὶ νόμιμος δικαστής, κατὰ τὰ ἀρχαίως ἀπαρῆρατους ἐκκλησιαστικὰς διατυπώσεις; καὶ νόμιμα, τῆσμενον εἰς τὸ μάλλον σπαρρῶν καὶ ἀδικαιοῦσιν κρηκίδων εὐπρεπείας τε καὶ εὐσταθείας τῆς κυριαρχίας; βασιλικῆς τῆςδε μονῆς. Ἐπέκουσον οὖν, μακαριώτατε πάτερ καὶ δέσποτα, τῆς ταπεινῆς τῶν δοῦλων σου δεήσεως, σπαύσον τὴν εἰς τὰ αὐτόθι ἔλευσιν. Καὶ γὰρ τοῦτο καὶ ἄλλοτε γέγονε, κατὰ τὸν τοῦ τότε μακαριωτάτου Ἱεροσολύμων εἰς Αἴγυπτον καὶ κανονικῶς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Σινᾶ Μακάριον, καθ' οὗ οἱ πατέρες εἶχον ἐξασαστῆ, καθαιρέσαντες.

Ἐάν ἡ ταπεινὴ ἡμῶν αὐτῆ αἰτίαν γίνηται δεκτῆ, ἂν εὐφρανθῶμεν ἐν βραχεὶ καταπασιθῆναι κανονικῶς τὴν οὐρασιαν αὐτῆς δεξιάν, τότε ἡ ψυχὴ καὶ οἱ διαλογισμοὶ ἡμῶν εὐφρανθῆσονται καὶ ἡδυνθῆσονται, τότε σικρῆσόμεν καὶ ἀγαλλισομεθα ἐν πνευματικῇ εὐχαρίᾳ, τότε αἱ περικαλύπτουσαι τὴν λάμπιν τοῦ Σινᾶ

νοήματα ἀποκαλυφθῆσονται, οὐρανοῦ αἰθέριου γέγονομένου, τότε ὡς μάλλοντας ἔχιν ἐν τῇ μέσῃ ἡμῶν τὸν εὐλαστὴν εὐεργέτην καὶ πατέρα κλήριος ἐνημεροῦσιν ἀνακρέθουσαν ἐν συντηρημένῃ καρδίᾳ, κλήν χαρημοῦσιν, ὡς ἄλλος Σιναιῶν. „Νὺν ἀπολαύεις τοῦ δούλου σου, δέσποτα, ἐν εὐχαρίᾳ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν τὸ σωτήριον, τὸν ἰσχυρὸν καὶ κλεινὸν προστάτην καὶ λυτρωτὴν τοῦ πολυκαθοῦς Σινᾶ, τὸ φῶς, τὸ φαινοῦν καὶ φαινοῦν αὐτὸ ἐν νυκτὶ καὶ οὐρατῆ.“

Γίνετο!
Καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας θειοτάτης καὶ προσκυνητῆς μακαριότητος εἶχον θεοῦσιν ὅτι κλειστοί, ὕγεινὰ καὶ σωτηριώδη. Ἀπειδεχόμενοι δὲ τὰς ἀγίας αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας διαταλοῦμεν τῆς ἡμετέρας πανοσιβόστου καὶ προσκυνητῆς μακαριότητος τίνα κατὰ κνιθμα ὑποκλινοῦσται.

Ἡ ἱερὰ τῶν πατέρων σύναξις καὶ ὡς πληρεξουσία ἐπιτετραμμένη παντήμοντα καὶ δύο πατέρων καὶ ἀδελφῶν Σιναιῶν ἐν τῇ κυριάρχῃ μονῇ, ἐν τῇ Τζουβανίᾳ καὶ ἐν ταῖς διακονίαις, δυνάμει ἐπίσημον πληρεξουσίαν.

- Ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος δικαίος Σιναιῆς.
- Ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος: Ρωσίδης Σιναιῆς.
- Πρωτοσύγγαλος Ἀνθίμος Οὐρανός: Σιναιῆς.
- Πρωτοσύγγαλος Κορνήλιος Κοσμιδῆς Σιναιῆς καὶ πληρεξούσιος τῶν πρωτοσυγγέλων Ζαχαρίου καὶ Πολυκάρπου Σιναιῶν.
- Πρωτοσύγγαλος Θεοδόσιος Σέρρος Σιναιῆς.
- Διονύσιος πνευματικός.
- Πορφύριος Ἱερομόναχος Παυλίδης καὶ πληρεξούσιος ἀρχιεπισκόπου Νεοφύτου.
- Φιλόθεος μοναχὸς Σιναιῆς.
- Σταυροφύλαξ Μακάριος.

Ἐν τῇ κατὰ Κάιρον Σιναιτικῇ τῆς Τζουβανίας καθ' ὄνοματι, 24 ἀπριλίου 1867.

33.
SINAITARUM APUD PATRIARCHAM HIEROSOLYMITANUM GRAVAMINA ADVERSUS CYRILLUM ARCHIEPISCOPUM
1867 aprilis 23.

(Τ. † Σ.)

Μακαριώτατε καὶ θειοτάτε δέσποτα.

Ἐγενομένη ἦδη εἰσι τῇ ἡμετέρᾳ θειοτάτῃ μακαριότητι ἐκ διαφόρων ἡμῶν ἐκδόσεων καὶ ἀναφορῶν αἱ καταχρήσεις, αἱ σπατάλαι, οἱ σφεταρισμοί, αἱ ἀνθρώστοι παραβιάσεις καὶ ἀθετήσεις τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ νόμων καὶ προνομίων τῆς βασιλικῆς τοῦ Σινᾶ μονῆς, αἱ δολιότητες καὶ παλιμβουλῆαι, τὸ τυραννικὸν πολιτεύμα καὶ ἡ ἀθλία δικίησις, τὰ πάθη καὶ τὰ θανά, ἃ οἱ ταλαίτωροι πατέρες τοῦ Σινᾶ ὑπέμειναν ἕνεκα τῆς ἀνοσίτου τοῦ τίως ἡγουμένου ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου διαγωγῆς, ἀπ' οὗ χρόνου, κρῖμασιν ὡς οὐδε κύριος, τὴς οὐραίας τῆς τοῦ Σινᾶ ἀρχιεπισκοπῆς ἀνέλαβε· καὶ σήμερον δὲ διὰ ταύτης, ἡ ἱερὰ αὐτῆ τῆς αυτοκρατορικῆς τοῦ Σινᾶ μονῆς σύναξις, ὡς πληρεξουσία ἐπιτετραμμένη, καὶ ἐνεργουσα ἐν ὀνόματι παντήμοντα καὶ δύο πατέρων Σιναιῶν κατὰ τὰ παρ' αὐτῇ ἐπίσημα ἐγγράφα, εὐσεβάστως ἐξιστορεῖ τῇ ἡμετέρᾳ πανοσιβόστῃ μακαριότητι, ὡς τῷ νόμιμῃ καὶ ἀνωτάτῃ δικαστῇ κατὰ τὰς ἀρχαίως ἀπαρῆρατους ἐκκλησιαστικὰς διατυπώσεις καὶ προνόμια, τὰς πράξεις τοῦ τίως ἀγίου Σιναιῶν καὶ τὰ ἀποκριτικὰ, εἶνα, εἰς τὸ ἰσχυρὸν τῆς ἀπνοίας ἀφικόμενα, ἡνάγκασαν τὴν τῶν πατέρων ἐλμέλειαν κρηκίαι αὐτὸν ἐκπτώτων τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀρχιεπισκοπικοῦ τοῦ Σινᾶ ὄρονου.

Αἱ ἀποκριτικαὶ αὐτοῦ τετραπλῆς φύσεως εἰσι· α) Σφεταρισμοὶ καταχρηστικοὶ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας. β) Διοικήσεις αἰσχρὰ τῆς μονῆς, γ) Ἀθετήσεις παντὸς κανόνος, νόμου καὶ προνομίου τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου καὶ καταπέτσεις; πασῶν τῶν δεδωμένων ὑπ

αὐτοῦ ὑποχρέσεων ἐγγράφων τε καὶ προφορικῶν. δ) Κακούργηματα καὶ δολιότητες, καθαιρέσμενοι οὐχὶ μόνον τῆς ἡγουμένης αὐτοῦ ἐξουσίας, ἀλλὰ, τὸ δεῖ χεῖριστον, τῆς ἀρχιερατικῆς αὐτοῦ ἀξίας καὶ τιμῆς, ὡς τὴν θερηκαίαν αὐτῆν, τῆς λειτουργίας ἀτάκται, ἐμπαίξαντες.

Πράξεις τοῦ τίως ἡγουμένου ἀρχιεπισκόπου τῆς αυτοκρατορικῆς τοῦ ἀγίου καὶ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ μονῆς Κυρίλλου ἀπὸ τοῦ ἔτους τῆς χειροτονίας αὐτοῦ 1859οῦ μέχρι τοῦ 1866οῦ μεσοῦτος.

α) Σφεταρισμοὶ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας.

Ἄν καὶ ἡ μονὴ εἶχε μεγάλα ποσὰ πρὸς διατροφὴν καὶ συντήρησιν αὐτοῦ ἀξιοπρεπεστάτην, ἂν καὶ τὰ κοινὰ πάντα ἔδε κάποιος ταξείδια αὐτοῦ ἦσαν εἰς μέρος τῆς εὐστήριου μονῆς, ἂν καὶ ἀδρός ἐμισθοδοταίτο, μὴ λαμβανόμενον τῶν βρῆάντων ὑπ' ὄφιν, ὁ τίως ἡγουμένος ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος μὴ ἐφαρκοῦμενος ἐσφεταρισθῆ ἐπὶ ἐκτασίαν πρὸς μωδῶδη ἀνηκοντα ἀποκλειστικῶς τῇ μονῇ, οὐδέποτε εἴ ἦσαν ἔθεθ δοῦναι λογαριασμὸν τῆς αὐτοῦ διαχειρίσεως. Ἐκ τῶν πολλῶν σφεταρισθεῖσων ποσότητων ἀνατῆρον ἐλιγίστας μόνον, καθότι εἰ ἄλλος οὐδὲν ἔχομεν τὸ φῶς, ὡς μὴ ὑπαρχόντων βιβλίων τακτικῶν (τοῦθ' ἔπαρ καὶ ἴλιαν ἀσύμφορον τῇ πρῶγῃ ἀγίᾳ Σιναιῶν), ἐλπίσμεν μὲν τοὶ ἀναγνώστα ἀποδείξει, εἶαν τὴν μέριμναν ὁ ἀγαθὸς οὗτος καὶ ἀγιος ποιμὴν εἶχον ὑπὲρ τῆς μονῆς, τῆς ἀρχηγὸς ἐκλήθῃ.

Ποσά σφεταριωθέντα παρ' αὐτοῦ.

Γραμματίων τῆς Ρωσικῆς τραπεζῆς ἐκ χιλίων βουλίων ἑκατ ἑξαγρύφωσι κατὰ τὸ 1860, ἦτοι φλωρία δεκάτις χιλία	10 000
Ἀφῆσαν ἀπὸ τοῦ ἐν Τζουβανίᾳ σκουφολακίου φλωρία δέδεκα χιλία ἐπὶ λόγῳ θανάτου, διόρησεν ἡμῶς μετέπειτα τὸ ἑρόλογον, οὐδὲν ἀποδοῖς.	12 000
Ἐρόλογον Δημητριάδου ἐκ φλωρίων χιλίων, ἑκατ ἑξαγρύφωσι.	1 000
Γραμματίων τῆς ἐν Ὀδησσῷ τραπεζῆς; ἐκ τετρακτίους χιλίων βουλίων, ἦτοι φλωρία χιλία τριακσία τριακονταί και τρία, ἑξαγρυφωθέν παρ' αὐτοῦ.	1 333
Ἐκ τῆς ἐν Σμύρνῃ οἰκίας; ἦν μετὰ τοῦ ἐπί ἐπιτρόπου Πιτρᾶ ἐπιλόγου διὰ ναυκλονία 3350, ἐξ ὧν ἡ μονὴ οὐδὲν ἔλαβε· κατὰ μαρτυρίαν ἡμῶς ἔγραψεν τὸ Πιτρᾶ Ἐλβεὶν ὀκτακοσίας λίρας Τουρκίας και τινα ἄλλα, ἦτοι φλωρία	2 000
Εἰσοδήματα Βασσαρφαβία; διὰ τὰ ἔτη 1863 και 1864.	10 000
Δι' ἐν γνωστῶν ἀτομῶν.	3 000
Διὰ χρέως του εἰς Κωνσταντινον κάλυψιν λίρας ἀγγλίας; 400 ἐκτὸς τόκων.	900
Χρέος αὐτοῦ ἑκατ πέρυσι νηγάσασ τὴν μονὴν νὰ ἀναβεθῆ.	16 000
Ἐκράτησαν ἐκ τῶν σταλίντων τρισχιλίους φλωρίων τ.σ. ἀρχιμανδρίτου Κυρίλλου Ροκίδου φλωρία χιλία διακόσια.	1 200
Υπεξήρασαι πέρυσι μετὰ τὴν τῶν πατέρων ἔξοριαν ἀπὸ τοῦ σκουφολακίου τῆς Τζουβανίας, ὡς ἐξἠμοσγήθη ὁ σκουφίλαξ, λίρας ἀγγλίας 2500.	5 250
Ἄθροισμα φλωρία	62 683

ἦτοι φλωρία Καισαροβασιλικά ἐξήκοντα και δύο χιλιάδας και ἑκακόσια ὄδοιμοντα και τρία.

Εἰσοδήματα Βλαχίας και Μολδαβίας.

Ἐάν πρὸς τοῖτοις προσταθεῖ και τὰ τῶν ἡγεμονίων εἰσοδήματα, ὑπολογίζομενα εἰς ἐξήκοντα χιλιάδας φλωρίων κατ' ἔτος, και ἑκατ διαχειριζομενο μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Κούζα ἡγετουσίας αὐτῶν ἐπὶ τίσσορα ἐτι, χωρὶς νὰ φανῆ οὐδαμῶς, ἐτι ἐστὶ μὴ τὸ ἐλάχιστον τῆς μονῆς ἢ ἐτι κατετέθη ἐν τῷ σκουφολακίῳ τι, ἐκτὸς ἐλιγίστου και ἐντε ὁσος τινος ποσοῦ, τότε οἱ σφεταρισμοὶ καθίστανται ἀληθῶς καταπληκτικοὶ, φρικτὴν ἕμποιοῦντες παντὶ ἄνθρώπῳ.

Ἄλλὰ ποῦ τὰ εἰσοδήματα τῶν μετοχίων ἐν γίνεαι Τουρκίας και Ἑλλάδος; ποῦ τὰ τοῦ μετοχίου Κωνσταντινουπολιτικῶς φέροντος τὸ ἐλάχιστον ἑκακοσίας λίρας ἐτίστον; ποῦ τὰ τοῦ Κιθίου και Τίφλιδος; ποῦ αἱ μέγισται ἴδια αὐτοῦ δαπάναι, ἀμαξίων και ἱππων διατηρήσεις, πληρονομιαὶ ὑπὸ τῆς ταιλαικούρου μονῆς; ποῦ ἡ παρουσία τοῦ αἰοῖδμου κατεπάρχου Κωνσταντινίου ὑπολογισομένη εἰς δεκάσετα χιλιάδας φλωρίων και ἐξ ὧν, ὡς τὸ κατὰστρον δαικνύει, μόλις τρισχιλία φλωρία ἐδοθησαν τῇ μονῇ; Ποῦ τοσαῦτα ἔτερα, ἑκατ διαχειριζομενα ἀνεῦ τῆς ἐλαχίστης ἰδίας και εἰδήσεως τῶν πατέρων; Ὁ νοῦς ἡμῶν ἀληθῶς ἐκπλήττεται, οὐχὶ ἀρεθιμοῦντες, ἀλλὰ φαναζόμενοι, λιγιγόμενοι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν καταχρήσεων. Ἄλωος γενοῦ, κύριε!

Σφεταρισμοὶ ἀπὸ τοῦ σκουφολακίου.

Πρὸ τῆς ἱερείας.

Ἐν ἐγκλίπων ἀδαμάντινον ἀσπεροειδές. — Ἐν ἑτερον ἀδαμαντοκάλλιον. — Εἰς σταυρὸς σμάλτος ταχυνὶ ἀδαμάντινος. — Δύο σάκκοι ἐκ στόφας. — Δύο ὀμορφία μεγάλα ἐκ σπικίου. — Ἐν μικρὸν ἐπίστοις. — Ἐν ἐπιτραχιλίον κεντητὸν ἐκ κατηφέ. — Ἐν ἐπιγονάτιον, ἢ ἀγία βέτος. — Ἐν ζῆθος ἐπιμακνίου κεντητᾶ. — Εἰς μανδύας μὲ κόλου. — Δύο ζῆθη

Α ἑκαροστῆματα ἀργυρᾶ. — Μία καυαρίτζη ἀργυρᾶ. — Δύο σιγάρια. — Ἐν λαγνοειδεσικον τῆς λατουργίας ἀργυροῦν. — Ἐν ὀμορφίον μικρὸν ἐκ στόφας.

Μετὰ τῶν ἱερέων.

Κύριος εἶδε μόνον, ἑκα μετὰ τῶν ἱερέων ἐκείνης τῆς ποσοῦτον ἀδυστυχῆς και τρομακτικῆς, καδ' ἐξ ἡ μονῆ ἔλαειν ὡς Ῥαχὴλ τὰ τέκνα αὐτῆς, ὁ πρῶην ἅγιος Σιναιὸς ὑποψήσασ ἀπὸ τοῦ σκουφολακίου ὁ ἀρχιδιάκονος ἡμῶς αὐτοῦ Μελίτιος Γεωργιάδης, νὸν ὑπὸ τῆς ἱεραὸς συνήξεως εἰς Κύπρον ἀποσταλεὶς και ὅν μετὰ τὴν τῶν πατέρων ἔξοριαν σ.π.καρῶν ἀφεν εἰς βασιλευσοσιν κατερχόμενος, μαρτυρεὶ ἐτι ἔλαβε κίντε ἰλοκλήρους σταλᾶς ἀρχειρατικῆς μεθ' αὐτοῦ. Προσθετόν ἐνταῦθα, ἐτι ἔλαβε και βέθηλον χαιρα ἐπὶ τοῦ ἀγίου λαφένου τῆς μεγαλομάρτυρος Αἰκατερινῆς, ἀφαρίσας ἐν κοτύμῶν και τιμαλφῶς βαυκαλιδίων, ἑκατ ἐδομήσασ ὁ τότε τὴν μονὴν ἀποκαρθεὶς δοῦς τῆς Βραβάντης, νὸν δὲ βασιλεὺς τοῦ Βαλγίτου Λεοπόλδου ὁ Β'.

Β β) Διοίκησης τῆς ἱεραὸς μονῆς ἐν γίνεαι.

Ἡ δὲ διοίκησης τῆς ἱεραὸς μονῆς; ἦν τοιόδε τις. Μόλις χειροτονηθεὶς και εἰς Τζουβανίαν ἀφικόμενος ἔθεσεν εἰς πρὸξίν τὴν ἀποδιωξίν παντὸς ἀδελφοῦ ἀγνοῦ και ἀνεσφερῆτου τῶν χαρακτηρη. Εἰσαγαγῶν δὲ κατὰ τὸ 1861 παρὰ τοὺς γερμᾶνους τῆς μονῆς κανονισμοῦ ὡς δικαστὸν τὸν περιβόητον Ἰλαρίωνα, ἄνδρα μηδὲν Σιναιτικῶς δικαίωμα κεντημένον, και συνεννοσηθεὶς μετ' αὐτοῦ ἤρκατο διαχειριζομενα δικὴν ἀπολύτου κυριάρχου τὰ πάντα. Τὸ κατηῆνον ὄργανον τῶν καταχθέντων αὐτοῦ σκοπῶν, ὁ Ἰλαρίων, ἦν ὁ τύραννος τῶν πατέρων· ἡ ἱεραὸ σύναξις ἐκτοτε σχεδὸν παντελῶς κατηργήθη, αἱ σκακλαὶ και αἱ καταχρήσεις παντοῖου εἶδους; ἤρξανται ἡ μοναστηριακῆς παρουσίας καταστρέφεται ὁσμηραὶ, ποῦ ἔτιμα κεμῆλια ὑπεχρῶντο. Καὶ παρ' ἐτι τῶν δαπανῶν τότε δεκαπλασιασθεσῶν, οἱ πατέρες μὲν τει ἐλμοκτόνουν, μόνος δ' ὁ Ἰλαρίων μετὰ τοῦ πρῶην ἅγιου Σιναιὸς και μετὰ ὀμάδο; πινῶν κοσμικῶν ἐλυμαίνοντο τὴν μονὴν και τοὺς πόρους αὐτῆς, καταστήσαντες αὐτὴν ἔκλον ἐμπορίου. Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη ἐξέλιπε τότε ἐκ τοῦ μέσου τῶν πατέρων, ἢ μοναδικὴ ποικιλία εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο. οἱ δ' ἀλλοιοι πατέρες, ἄν ποτε τὰ ἔκρουσμα ὀρῶντες; ἱγνομοδοῦντο τι, περιεφρονοῦντο ὡς παρίαί, ἀποκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ εὐαγγελικοῦ ποιμεναρχοῦ αὐτῶν „κτινῆν, κτιννοτρόφου και ὀρεοβίαι“. Τὸ πᾶν λοιπὸν ἐκάλυπτε θανάτου στήθη; και γὰρ ἐν τῇ μονῇ τότε δὲν ὤνηρχεν ἢ εἰς κυριάρχη ἀπόλυτος και τυραννικώτατος, ὁ πρῶην ἅγιος Σιναιὸς, και ἐν ὄργανον ἀντάξιον τοῦ αὐθέντου και διδασκαλοῦ, ὁ πολύς Ἰλαρίων. Πολλάκις οἱ πατέρες ἀνεφάρθησαν ἐσπλημῶς πρὸς τὸν πρῶην Σιναιὸς ἐξαιτούμενοι βελτίωσιν και τὴν παθοιν τοῦ Ἰλαρίωνος, ἀγρὸν μὲν το: ἡγόρᾶς, κωφύων εἰς τὰ δίκαια ἀπαξικάντων τῶν πατέρων παραπάνω. Καὶ πὼς τῇ ἀληθειᾶ ἠδύνατο στερηθῆναι τοιοῦτου ὀπουργοῦ; Τοιαῦτη ἦν δ ἡ διοίκησης; μέχρι τῶν πέρυσι τραγικῶν συμβάντων, ἀποτέλεσμα δ' ἔσχεν ἔνθεν μὲν τὴν τῆς ἀδελφότητος; ἀποσύνθεσιν, ἔνθεν δὲ ἡ μονὴ ἐν Σινᾷ κατέρρεεν, ὡς οὐδαμῶς τῆς φροντίδος λαμβανόμενης.

Γ Ἀδελφῆς τῶν κενῶν τῆς μονῆς και μὴ ἐκπληρωσις τῶν ὑποσχέσεων.

Κατὰ μέστον τοῦ ἔτους 1859, ἐτι ὁ τίμος ἀγίος Σιναιὸς ἦν εἰστέ ὑποψήσιος, συνεισλήθησαν μεταξύ αὐτοῦ και τῶν πατέρων κανονισμοὶ τινες ἐξ ἀρθρῶν 33, ἐκατιρωθεν παραδειχθέντες τι και ἐγκριθέντες. Καὶ παρ' ἐτι τῶν κανονισμῶν τοῦτων γενομένων ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις; αὐτοῦ, ὡ; μεγάλην τότε τὴν ἐπῆροην χαιρονοτο; ἔδοῦ μὲν τοι πὼς και κατὰ πόσον ἐξετίλωσε τοῦτους.

Τὸ 2ον ἀρθρον τῶν κανονισμῶν τοῦτων συνφεδᾶ και τοὺς ἀρχαίους πατριαρχικῆς σιγγιλλίους και βασιλικῆς προνομίας ὄρξαι, ἐτι ὁ ἀρχιεπισκόπος οὐδὲν

μενος, ἵνα ἐπιτύχη τὴν σὺλληψιν αὐτῶν· κατετάθη, διότι αἱ σὺλληψις ἐπέστη καὶ ἀπονήθηναι καταδικάζει φρίκην ἐπὶ οὐ σμικρὴν ἔμποδισαν ἡμῶν ταῦτα· ἀπηγορεύοντες.

Τὰς μετὰ τὰ τραγικὰ ταῦτα πράξεις τῶν πατέρων οὐδὲν ἤδη ἡ ὑμετέρα θεοσιμότης μακαριότης, καὶ οὐτὶς ἡ ἐπιπέσει τῶν πατέρων ἐπιδομένη ἐπὶ τῶν ἀρχαίων καὶ γαλαρῶν τῆς μονῆς προνομιῶν καὶ δικαιοκρατίων καθιερωμένων ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας ὑπὸ βασιλείων ἐνδόξων καὶ κραταιῶν, ὑπὸ ἀειμήστον καὶ παρμακαρίστον πατριάρχων καὶ συνόδων, ἐκθύρουν ἐκπαυτον τῆς ἡγεμονικῆς καὶ ἀρχιεπισκοπικῆς τοῦ Σινᾶ ἕδρας τῶν τῶς Κύριλλον τῶν Βυζάντιον. Κρινέτω νῦν ἡ θεοσκία αὐτῆς κορυφή, ἐν ᾧ ἀνὴρ οὗτος δύναται εἶσθαι τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ὅσον καὶ ἀρχιεπισκοπικὸς ἐπικαλεσθῆαι. Ἐν τῇ ὕψι μὲν καὶ ὀρθῇ τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος μακαριότητος συνῆσαι ὡς τοῦ ἀνωτάτου καὶ νομίμου δικαστοῦ καὶ προστάτου τοῦ Σινᾶ ἀπόκειται ἡ ἐπιπέσει καὶ ἡ τῶν γενομένων ἀναγνώρισις, καὶ οὕτως ἐνδὲν μὲν ἱκανοποιηθῆ ἡ ἀσφαλεία καὶ ἡ σκανδαλισθεῖσα τιμὴ καὶ συνέδρισις, ἐνδὲν δὲ διασωθῆ τὸ κυριανθὲν καὶ καλυπαθῆ, τὸ εὐκλείας τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας στήνισμα καὶ στή-

νασμα, ἡ ἀποκαταστατικὴ ἱερά τοῦ ἀγίου καὶ θεοφιλῆτος ἔρους Σινᾶ μονῆ!

Ἐν τῇ κατὰ Κάθρον Σιναιτικῆ τῆς Τζουβανίης καθιέρωσιν, κγ' ἀπριλίου, 1867.

Τῆς ὑμετέρας πανοβόλου καὶ προσωνυτικῆς μακαριότητος ἵνα κατὰ κίνημα ὑπεκλινηθῆται.

Ἡ ἱερά τῶν πατέρων σύνεσις, ἐνεργόσα καὶ ἐν ὀνόματι πενήτηντα δύο πατέρων Σιναιτῶν ἐν τῇ μονῇ, ἐν τῇ Τζουβανίᾳ καὶ ταῖς διακονίαις, δυνάμει ἐπιστημῶν πληροφουσίαν ἐγγράφων.

- Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος; δικαίος Σιναιτικῆς.
- Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Ροιίδης Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγγαλλος Ἀνθρόσιος Οἰκονόμος Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγγαλλος Κορνήλιος Κοσμίδης Σιναιτικῆς καὶ πληροφουσίος τῶν πρωτοσυγγαλλῶν Ζαχαρίου καὶ Πολυκάρπου.
- Πρωτοσύγγαλλος Θεοδοσίος Σάρρος Σιναιτικῆς.
- Διονύσιος; πνευματικῆς.
- Πορφύριος ἱερομόναχος Παυλίδης καὶ πληροφουσίος ἀρχιμανδρίτου Νεοφύτου.
- Φιλώθεος μοναχὸς Σιναιτικῆς.
- Σταυροφύλαξ Μανδρίος.

34.

CYRILLUS ARCHIEPISCOPUS MONTIS SINAI PATRIARCHAE HIEROSOLYMITANO

1867 maii 10.

Μακαριώτατε δέσποτα.

Μολοντί κατὰ τὴν δυστυχίαν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου διατρέχουσαν ἀνεμαλίαν μεταξὺ τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος, ὁ θεὸς τῆς ἐμπνεόμενος πέντοτα ὑπὸ τῶν πατρικῶν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος συμβουλῶν καὶ ὑπὸ τοῦ διαλλακτικῆς πνεύματος, ὅπως ἡ συνέδρισις μου μοι ὑπαγορεύει, ἀπέχεσθαι τὸ νὰ συγκαταβῶ μέχρι δικαιοκρατίων ἀκαίρων καὶ ἀνεγγυητέων κατὰ τῶν ἐδαφισμῶν ἐκείνων στασιαστῶν, ὅτινες ἀνοσιβιάντως τὴν διχόνοιαν μεταξὺ τῆς ἀδελφότητος ἐπισώρευσαν τσοῦτας κατ' ἔμωσιν συκοφαντίας πρὸς δικαιοκρατίαν τῆς διαγωγῆς τῶν, ἀναγκάζομαι μοι ταῦτα, μακαριώτατε, νὰ φέρω σήμερον εἰς γνῶσιν αὐτῆς γενομένης ἀφ' ἑμοῦ; λαβὼν χώραν ἐν Ζουβανίᾳ ὑπὸ τῶν ἀπνευστημένων τούτων. Κατὰ τὰς τελευταίας ἐκ Κάθρου πληροφουσίαις, οἱ ἀνθρώποι οὗτοι πάντα χαλινὸν ἀπορριψάντες ὀρθοῦ λόγου καὶ εὐσεβείας, ἔδρασαν τὰς θύρας τῶν ἰδιαιτήτων μου δωμάτων καὶ ὡς ληστοὶ διέπρασαν πᾶν ὃ ἐκείνοις ἐπέκειντο, ἤτοι ἐγγράφα τε καὶ πράγματα καὶ πᾶσαν τὴν ἰδιαιτέραν περιουσίαν μου, ἐκτὸς τῶν ἐλίγων πραγμάτων ὅσα

ἔχον λάβει μετ' ἑμοῦ ἀναχωρῶν κατασκευασθέντες ἐκ Κάθρου, κατὰ παραίνησιν τῆς ἱερᾶς συνέδριος, διὰ λόγους μοναστηριακῶν συμφερόντων, ὡς μαρτυρεῖ τὸ παρὶ τούτου πρακτικὸν τῆς συνέδριος.

Κατὰ τῆς πράξεως ταύτης μαρτυρούσης τὸν βαθμὸν τῆς ἀπογνώσεως καὶ ἀσθαλείας, εἰς ἣν ἐφθάσαν οἱ ἀνάξιοι οὗτοι μοναχοί, διαμαρτύρομαι σήμερον ἐντόμως καὶ μετ' ἄλλης τῆς ἐπιστημότητος καὶ ἐνοπίων τῆς ὑμετέρας; πολυταῖσόν μοι μακαριότητος, ἐπιφυλακτικῶς νὰ ἀπαιτήσω ἐν καιρῷ τὴν ἡθικὴν καὶ ὀλίγη μου ἱκανοποίησιν.

Καθ' ἣν δὲ ἀνέκαθεν ἐπαδείχαστο ἡ ὑμετέρα θεοσιμότης μακαριότης πατρικὴν μέριμναν ἐν τῇ παρούσῃ ἐποδῶν τῆς μονῆς περιστάσι; τίποτα ὅτι θεωρεῖται μετ' ἄλλους καρδίᾳ τὴν ἀπεγνωσμένην ταύτην πράξιν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Κατασκαζόμενος δὲ τὴν μακαριανὴν αὐτῆς δεξιάν καὶ ἐπικαλούμενος τὰς θεοκαίτοις αὐτῆς εὐχάς, διατελῶ τῆς προσκυνητικῆς μοι αὐτῆς μακαριότητος ταπεινὸς δοῦλος

† ὁ Σιναιτὸς Κύριλλος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 10 μαΐου 1867.

35.

GREGORIUS CONSTANTINOPOLITANUS CYRILLO HIEROSOLYMITANO

1867 maii 12.

Μακαριώτατε καὶ ἀγιώτατε πατριάρχα τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητε ἀδελφε καὶ σὺλληγουργῆ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε Κύριλλε, τὴν φιλίαν ἡμῶν σεβασμιαν αὐτῆς μακαριότητος ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ κατασκευάσαμεθα.

Προλαβόντως διευθύναντες τῆ σεβασμιᾶ αὐτῆς μακαριότητι ἀπάντησιν ἡμῶν εἰς τὴν προσταλασίαν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἐπιστολῆν περὶ τῶν Σιναιτικῶν πραγμάτων, ἐκδηλώσαντες καὶ τὴν βαθεῖαν λύπην τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ καταστάσει, ἣτις πρὸς τῇ προφηνουμένην τῇ ἱερῇ κλήρῳ μομφῇ ἐπαπειλεῖ καὶ τὴν παραλύειν τοῦ γαλαρῶσιν σκηνώματος τοῦ θεοφιλῆτος Σινᾶ. Ἦδη δὲ λαβόντες ἐνδοσίμωσιν ἀπὸ τῆς δοθείσης τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναφοράς τοῦ ἱερωτάτου ἀρχιεπισκόπου Σιναιτοῦ, ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κύριε Κυρίλλου, ἕνεκα τοῦ ἐσχατίως τοιμηθέντος κινήματος τῆς παραβιάσεως τοῦ δωματίου αὐτοῦ καὶ τῆς διαρκείας τῶν ἐν αὐτῷ

πραγμάτων καὶ ἐγγράφων, καὶ ἀντίγραφον τῆς ἀναφοράς ταύτης ἀποστέλλοντες αὐτῇ περιλαίσιον πρὸς πληροφουσίαν αὐτῆς, πρὸς ἣν ἰδίως γράφει καὶ ἡ αὐτοῦ ἱερότης, ἐπαναλαμβάνομεν ἐξίσωσιν τὴν σεβασμιαν αὐτῆς μακαριότητα, ὅπως πληροφουμένη τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρας πρόδοσιν τῆς ἀνεμάλου καὶ ἀτάκτου καταστάσεως τῶν ἐκεῖ πραγμάτων, ἐπισκέψῃ ταχύτερον τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀφ' ὧν τῶν τὴν κατάπευσιν τῆς δαινῆς ταύτης θύσεως τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου σκηνώματος καὶ τὴν εἰσαίειν τῆς εὐταξίας καὶ ἡσυχίας διὰ τῆς βαθείας αὐτῆς φρονήσεως, εἰδικὰ συμπεροθυμουμένην εἰς τοῦτο καὶ τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν συναντιλήψιν. Καὶ ταῦτα μὲν ἀδελφικῶς. Ἐάν δὲ τὰ σεβασμιᾶ αὐτῆς ἐπὶ θεῶν ὅτι κλειστά, ὀγεινὰ καὶ ὀσπηρωδέστατα

1867 μαΐου 12.

Τῆς φιλίης ἡμῶν αὐτῆς σεβασμιᾶς μακαριότητος ἀγαπητῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ ἄλλος πρόθυμος.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.

Exemplar scripturae libelli a Cyrillo oblati.

Παναγιώτατε Δέσποτα.

Περηθόν εις γνώσει της αγίας μητρός μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας τα λυπηρά γεγονότα, όστινα υποκρινήθεντα και υποβαλλόμενα υπό των βεβαιορηγών άλλων των φαρισσαίων, άναξίων του μοναχικού σχήματος, μακρόν ήδη χρόνον κατέχουσι την Ιεράν του Σινά μονήν εις την μεγίστην των άνωμαλιών.

Ο υποκεινόμενος άφ' ού μητρήθον ματαίως δια μέσου συνέδουσε τή άρχιερατική μου χαρακτηρί ενόμισα κατάλληλα προς ειρημικήν κατάκαυσιν των άδελφών τούτων ταπειών, είδον μετ' εύγνωμοσύνης ότι ή μεγάλη του Χριστού Εκκλησία έπιστομής σκουδαίως την προσοχήν αυτής επί των άνευχθεισών αυτή άναφορών, και οικτείρουσα την θέσιν του σεβασμιού εκείνου σπηνώματος έκατήρθη συντόμως των μέτρων, δια ενόμισε προσήκοντα προς κατάκαυσιν της άνωμαλίας ταύτης.

Έκ των διδομένων τούτων όρρώμενος, προόγομαι δια της παρούσης μου να φέρω ταπεινός εις γνώσει της τρισεβάστου μοι αυτής παναγιώτητος γεγονός, δια έλαβε χώραν άρτίως εν τη κατά το Κείρον Ιερή Σιναιτική μονή της Ζουβανίας υπό της βηθείσης στασιαστικής μερίδος. Μετά μυρίας διασε καταχρήσεις και αυθαιρεσίας, εις άς προήχθησαν οι τελευταίοι ούτοι, έχάτως, ως πληροφοροέσμαι από προσφάτων έξ

ΑΙγιότου έπιστολών, παρεβίβασαν τα ιδιαίτερα μου διατάγματα, εν οίς, ως εν τακτική και μονίμω κατοική μου εβρίσκετο πάσα ή άτομική μου παρουσία εκτός της άλλης σκευής, ήν είχον λάβει μετ' άφαντου κατά την έσπουμένην έντασθα μεταβασίν μου, γινωμένην κατ' έγγρασον και παρακίνησιν της Ιερής συνέδουσε δια λόγους μοναστηριακών συμφορώντων, ως μαρτυρεί το καρι τούτου πρακτικών. Τούτων των ιδιαίτερων μου διαματιών διαρρήξαντες της όύρας διακν ληστών, διήρκασαν πάντα τα εν αύτοις έγγραφα τε και λοιπα πράγματα δια άθρον.

Κατά του ταμήματος τούτου, παναγιώτατε Δέσποτα, το όποιον εκτός της άλλης ζήμιας συνεπάγει και ήθηκν προσβολήν και δι' ή έπιφυλάττομαι να ζήτησθ την δέουσαν ίκανοποίησιν, διαμαρτύρομαι σήμεραν έπιστήμης και έντόμως ένώπιον της ύμετέρας παναγιώτητος, ήτις εν τη πατρική μερίμω, ήν έπιδείξατε ύπερ της άπανόδου της τάξεως και ήουχίας μεταξύ της Β Σιναιτικής άδελφότητος, θέλει βεβαίως μετά λύπης θεωρηται όποίας θλίψαρς συνεπάγει έκάγεται ή παρατάσας της παρούσης άλγεινης καταστάσεως της Ιερής του Σινά μονής.

Έν Κωνσταντινουπόλει, τη 10 μαίου 1867.

Της ύμετέρας θεοιότητος παναγιώτητος ταπεινός δουλος

† ό Σιναιού Κύριλλος.

36.

CYRILLUS HIJEROSOLYMITANUS CYRILLO MONTIS SINAI

1867 iunii 1.

Μετα κόθου έκομισάμεθα την από 10 του χρέδς λήξαντος προς ήμάς αυτής άδελφικήν, και διεζαλωθέντες συζήσαν τα έν αυτή· και ένθεν μιν έχάρημεν επί τοις εωαγγελίοις των περισπουδάζων ήμιν αίσίων της Ιερής· αυτής κορυφής, ένθιν δι' ελλυπήθημεν άφ' οίς γραφεί διαμαρτυρημένη, ότι δηλαδή οι έν Τζουβανία πατέρες παραβίασαντες τα εκεί ιδιαίτερα της διαματίας εισήλθον και άφήρασαν πέν ή τι είχεν εν αύτοις ή πανιερότης της, έως και πολλά εκ των του μοναστηρίου έγγραφων. Προς θεου, άγαπητά άδελφέ, έως πότα αι άνταγκλήσεις; έως πότα ή διαμάχη θα κατασκαράττη το Ιερών ήμων κοινόν; πως δέν έρχεσθε πλέον εις συναίσθησιν και μετάνοιαν; πως δέν άποφασίζετε να συναισθηθήτε εις σωμα έν και ψυχήν μίαν προς σωτηρίαν της Ιερής ήμων μετανοίας έν ούτω δεινός και κρίσιμους καιροίς; μη δέν είναι πλέον καιρός να λάβη πέρας ή τόσον σκαραξικαρδίου σκηνή; φρίττει τη αληθεία πως τις, όταν συλλογισθη ότι πάντα έρημύται μοναχοί μετά του ήγουμένου αυτών έταραξαν πολλάκις την εκκλησίαν, κοινόν καταστάσαντες σπάνδαλον και παίγιον· μη ούκ είδει να λείψωσι πλέον τα τοιαύτα, και έν τή συνδέσμη της κατά Χριστόν άδελφικής αγάπης συν άλλήλοις διαγόντες να μετέρχησθε τοις ασκητικούς έθλους, φροντίζοντες δεικνυτα καρι της ευσταθείας του Ιεροϋ ήμων κοινοβίου και γινόμενοι τοις πάσι τύπος και υπογραμμός εωαγγελικής άρετης; ήμας κατασπέμμεθα τη αληθεία την καρδίαν βλέποντες την τόσον διζυράν και πανόδακρον κατάστασιν, έν ή περιήλθον τα καθ' ήμας. Έφ' ή και δέν δυνατόμεθα πλέον να μείνωμεν αδιάφοροι· άλλ' έχομεν καθήκον έν τή δικαιοματι του πατριαρχικού ήμων ήθρου να επέμψωμεν και ενεργήσωμεν πέν ή τι ήθελε μεδ· φωτίσει ό άγιος θεός εις το να δώσωμεν πέρας όριστικών του σκαραξικαρδίου τούτου δράματος και ούσωμεν το τόσον σπουδαίως κίνδυνεδον Ιερών του

Σινά σπήνωμα, ακολουθοοντες εις τοϋτο το σωτήριο παράδειγμα πολλών εν καρομοίαις περιστάσεσιν δοκίμων προκατόχων ήμων· προς τον ένόνον και σωτήριο τον τοϋτον σκοπόν πολλάκις παρεκλήθημεν υπό της όλομολός Ιερής συνέδουσε, και ήμας όσονοπως ληφόμεθα τέλος πάντων τα κατάλληλα μέτρα. Τούτου ένεκα περιορίζόμεθα επί του παρόντος να τη εκδηλώσωμεν μόνον, ότι προσκαλέσαστε· καρι ήμιν τον έντασθα προσωρινός διατρέποντα και έξαρχικώς προς ήμάς καρι της Ιερής Σιναιτικής συνέδουσε άποσταλέντα δούτατον πρωτοσύγκελλον κυρ Ζαχαρίαν, άκοινοποιήσωμεν αυτώ τα καρι της πανιερότητός της γραφόμενα· ό δέ άκούσας έξεκλήγη, είπών ότι τα τοιαύτα ούδεμίαν έχουσιν ύπόστασιν, διότι ούδέν ύπήρχεν έν τή· καλλιψ της πανιερότητός της ίνα άρκάτωσιν οι πατέρες· αν δέ τι και ύπήρχεν άσίμμαντον και μηδένος λόγου άξιον, δέν άληθεύθη, άλλ' ύπάρχει και οφείται πεφυλαγμένον έν τή Ιερή μετοχή της Τζουβανίας ως κτήμα άναπαίρετον του Ιεροϋ μοναστηρίου· διότι οι πατέρες δέν είναι ληστοί, άλλ' τέκνα μιας και της αυτής πνευματικής μητρός και ήβδοντα· καρι χρέος των του κοινοβίου πραγμάτων· όπωσδήποτα ήμας δε δώκαμεν αυτώ αντίγραφον της έπιστολής της και διατάξαμεν τη δούτητι του να το διαβάρσθ μετ' έπιστολής του προς την Ιεράν συναξιν και ζήτησθ άπάντησιν· όταν δέ και αυτη ληφθη, βεβαίως θέλομεν διαρωτισθη ίκανός εις το κατανοησθαι την αληθειαν. Έπί του παρόντος δε μόνον λέγομεν, ότι ή Ιερή συναξίς ούδέλλως φεύδαται άκίναντι των δια από κοινού και καλλι και γραφεί έπιστήμης προς πάντας, ύπερ το έν ήδη έτος ύφοσσα φωνήν μήχρις ούρανο και έκκαλουμένη θεμώς δικαιοσύνην και βοηθειαν. Ταύτα μιν εις άπάντησιν· θεωρηθείσαν δε καρι κυρίον, και τα λοιπά.

Έν τη άγιε πόλει Ιερουσαλήμ, 1867 Ιουνίου 1.

37.

MONACHI SINAITAE CYRILLO HIEROSOLYMITANO

1867 ianui 7.

Μακαριότητα θεοότητα και πανηγυρία πατρι-
 αρχα της Αγίας πόλεως Ιερουσαλήμ και πόσης
 Παλαιστίνης, και τὰ λοιπά.

Και πρό τινων ἡμερῶν ἐγράψαμεν τῇ ὑμετέρῃ
 θεοειότητι μακαριότητα ἀναγγέλλοντα; τὰ καὶ ἡμέτε-
 ραί, και σήμερον δὲ ἀρμοδίου τοῦ καιροῦ τυχόντες, εὐσε-
 βήτως και αὐθις εὐδοκοῦμεν ταῦτα. Τὰ νεώτατα
 ἀπὸ τῆς βασιλευούσης μοναστηριακῆς γραμμῆς ἀνε-
 φέρουσι ἡμῖν, ὅτι ὁ πρόην ἅγιος Σιναιῶν διὰ τῆς
 μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας διαμαρτυρήθη και
 ἐνώπιον τῆς ὑμετέρας ἁειτάτης μακαριότητος, διὰ
 τὸν λόγον ὅτι προέβημεν εἰς ἐσθραγῆν ὁραματίου τινός,
 ἔνθα ἐκείνος κατέβη, και ὅτι ἀπεσφραγίσθησαν κιβώ-
 τῶν τῶ ἀνήκον αὐτῶ, περιέχον ἔξῃδεν καλύπτια και
 τιμαλφῆ πρόγματα. Χρὸς ἡμῶν θεοπροβῶμεν, μακα-
 ριωτάτα πάτερ και ἐπίσκοπα, εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν πα-
 σαν, φρίττοντες ἐνώπιον τοσοῦτης ὁρασιότητος, ἀναιδοῦς
 τόλμης και ψευδολογίας τοῦ πρόην ἁγίου Σιναιῶν.
 Ὑπάρχει ἐν τῇ μονῇ ὁραματίον τι, ἔνθα ἡ πρόην παν-
 αρότης του εἰθίσε κατὰ τὴν βραχίαν αὐτοῦ διαμονὴν
 ἀναπαύσασθαι: τὸ ὁραματίον τοῦτο πρό ἐνός και ἐπέσκα-
 να ἔτους ἑκλειστον ὄν, ἡ ἱερά σύναξις ἀπεσφάγισαν ἀνοί-
 ξαι, διατάττουσα ἵνα καθαρῶσθαι και εἰκονομηθῆ προ-
 πόντως διὰ πάσαν περίστασιν. Τοῦθ' ὅσαρ και ἐγένετο,
 παρόντων τῶν τε μελῶν τῆς συνάξεως και πολλῶν
 ἐτέρων πατέρων, οἵτινες οὐδὲν τοιοῦτον κιβώτιον εἶδον
 ἐν τῷ ὁραματίῳ, ἐπομένως οὐτὲ ἀπεσφράγισαν. Ἐν τῷ
 ὁραματίῳ τούτῳ οὐδὲν ἑτερον εὐρήθη ἢ μία κλίνη, ἐν
 ἀνακλινοίτην και τινα ἑτερα δόξμανα ἐπιπλα, φα-
 κελλοὶ τινας και τινα ἐπισκεπτήρια τὸ ὄνομα τοῦ
 ἀρχιεπισκόπου φέροντα, πρός δὲ δύο ἢ τρία φωτο-
 γραφήματα συγγενῶν τινων αὐτῶ. Ἰσοῦ ἡ ἀλήθεια.
 Ποῦ εἶρα τὸ ἐκ καλύπτια πρηγμάτων κιβώτιον; παρά-
 ὀνομα εἶρα ἡμῶν, πῶς ὁ ἀνήρ οὗτος, οὐδὲν ἄλλο σκε-
 πτόμενος και πρότων, εἰ μὴ μόνον νὰ εὐχῆ ἀπὸ τῆς
 μονῆς και μεταφέρῃ εἰς βασιλευούσαν παρ' αὐτοῦ χρι-
 ματὰ τε και τιμαλφῆ καμῖλια, πῶς λέγομεν ἤδυνάτο
 ἐγκαταλείπειν ἐν τῇ μονῇ τοιαῦτα πρόγματα και
 τοσοῦτον ἀσυστόλις και ἀνευ φόβου θεοῦ και ἀν-
 θρώπων διαμαρτυρηθῆναι, κρῆζον ἡμεῖ; καταχραστῆς
 και οἰνοὶ κλέπτας! Κρινάτω οὖν ἡ θεοσκεία και
 ἱερά αὐτῆ; κορυφή τῶν ἀνδρῶ ἐκ πολλῶν γινώσκουσα
 ἐπὶ τίνων βῆσεων εἰρεῖται ἡ διαμαρτυρήσις ἐκείνη
 και πόσον εὐσυνείδητος τυγχάνει οὐσα. Ὁ αἰμνήτο;
 πατριάρχῃ; Κωνσταντίνῳ; πρό τινων ἐτῶν ἀπὸ τοῦ
 θανάτου του εἴχε καταθέσει ἐν τῇ αυτοκρατορικῇ τῆς
 Παιτροποιλέως τραπεζῇ, ἐπὶ ὄνοματι τῆς ἱερέας του Σιναι
 μονῆς δύο κεφάλια ἐκ τρικοντακοσχιλίων ἀργυρῶν
 βομβίλων ἐκαστον, διατάξας, ἵνα οἱ ἐθήσιοι τόκοι τῶν
 κεφαλαίων τούτων κημκωνται κατ' εὐθείαν τῇ μονῇ,
 οὐδενὸς ἐτέρου ἐπιμαρῖνοντος. τῶν κεφαλαίων τούτων
 τὸ μὲν ἐν ὁ πρόην ἁγίου Σιναιῶν ἐξρηγῆσως δι'
 αὐτοῦν πρό τινων ἐτῶν, τὸ δὲ ἑτερον μῆνει εἰσῆ
 κατατεθειμένον ἐν τῇ αὐτῇ τραπεζῇ, ὡς τοῦ περι-
 βόητου ἀρχιεπισκόπου μὴ δυνηθέντος και τοῦτο ἐξερ-
 γυθῶσι και καταβροχθῆσαι: τοῦ κεφαλαίου οὖν τού-
 του τοὺς ἐτήσιους τόκους μᾶχι τοῦδε τακτικῶς ἐλά-
 βανεν ἡ μονῇ περι μῆνα ἱανουαρίου ἀρχόμενον ἐκαστου
 ἔτους: τοῦτ' αὐτὸ ἀπερῆδεχτο και ἐπίτος, ὅτι μίαν
 τῶν ἡμερῶν ἡ ἱερά σύναξις ἐπιπροσφράθη, ὅτι τὰ
 χρήματα μὲν ἤλθον και μῆνουσι παρὰ τῷ ἐν Ἀλεξαν-
 δρεία γενικῷ Ρωσοικῷ προξενεῖῳ, ἀδύνάτων ὅμως ἀπο-
 εὐθῆναι τῇ μονῇ, ὡς κατασχεθέντα διὰ τὸν ἐν βασι-
 λουούση πρόσβασις κυρίου Ἰγνατιῶφ ὑπὸ τοῦ πρόην
 ἀρχιεπισκόπου. Ἡμεῖς τὸ ἀδικον τῆ; κατασχίσσεως
 ἰδόντες ἐγράψαμεν παραυτίκα τῷ ἐξοχωτέρῳ προ-
 σβευτῇ, ὅτι ὁ πρόην ἁγιος Σιναιῶν οὐδὲν τὸ δικαίωμα
 ἐπὶ τοῦ χρηματικού ἐκείνου εἴχε, ὅτι οἱ τόκοι ἐδὸν νὰ

ἀποδοῦνται κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἐκείνου διαθέτου
 τῇ μονῇ αὐτῇ κατ' εὐθείαν, ἀλλ' οὐκ ἦν φωνή και
 ἀπόψοσις. Ἐγράψαμεν οὖν και πάλιν τῇ αὐτοῦ ἐξοχό-
 τητι και δούτερον πρό ἐνός και ἐπέσκανα μῆνης τὰ
 αὐτὰ ἐπαναλαβάνοντας, συνάμα δὲ ἐνεταλέσθε τοὺς
 ἐκεί κληρικουσίους τῆς μονῆ; ἵνα παραιοποθόντες
 ἐνώπιον τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος κεραιτήσῳσι τὸ δικαίον
 τῆς μονῆς και ἐνεργῆσωσι τὴν τῶν τόκων κληρωμῆν,
 τοῦθ' ὅσαρ και ἐπράξαν: ἀλλ' ἡ αὐτοῦ ἐξοχότης ἀ-
 ἐκέρθη, ὅτι ἀδύνάτων μᾶχι τῆς κεραιτήσεως; τῆς δια-
 φορῆς και ἔτι τότε μόνον διατάξαι τὴν κληρωμῆν,
 ὅταν ἡ ὑμετέρα θεοειότητι μακαριότης γράψῃ αὐτῶ τὰ
 θέοντα. Ἰσταθόμεν οὖν γενικτικῶς ἐν ὄνοματι τῆς
 στερομῆνης τῶν ἐπιτηρῆσιων και θεινοκαποθόντες κατ'
 τῆς μονῆς τὴν ὑμετέραν θεοειότητην μακαριότητα, ἵνα
 εὐσεβητοῦμένη γράψῃ τῷ ἐξοχωτέρῳ πατέρῳ τῶν
 Ρωσοικῶν προξενεῖῳ τὰ θέοντα και τὸ τῆς μονῆς δι-
 κικαιον κατὰ τοῦ πρόην αὐτῆ; ἀρχιεπισκόπου. Ἄλλὰ
 και ἑτερον τι ὑπάρχει τὸ σπουδαίον, δὲ ὁ δέον, ἵνα ἡ
 ὑμετέρα θεοειότητι μακαριότης γράψῃ τὰ θέοντα τῇ αὐτοῦ
 ἐξοχότητι. Πρὸ ἐτῶν τινων ὁ ἐν μακαριῳ τῇ λήξει
 Πατριῶλ Ἀμπτῆ Ἰβρουσιν ἐν τῇ πόλει: τῆδε σχολῆν
 ἐκπαιδευτικῇν κλειουσικαρόους και θαυμάως ταύτην
 προικῖσας: τῆς σχολῆς ταύτης ὁ ἀείμιος Ἰβρῆτης; τι-
 μῶν και γερῶων τὴν τοῦ Σιναι βασιλικῆν μονῆν
 ἔρισαν ἵνα πρόεδρος ἔσαι ἡ ὁ κατὰ καιροῦς Σιναιῶν
 ἀρχιεπισκόπος ἡ ἡ ἀνωτάτη τῆς μονῆ; ἀρχή; Ἐκ
 τούτου καταφαίνεται, ὅτι τὸ τῆς προεδρίας δικαίωμα
 ἀνήκει οὐχι τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀτομικῶς, ἀλλ' αὐτῇ τῇ
 μονῇ, μὴ ὑπάρχοντος δὲ ἀρχιεπισκόπου προεδρεῖ
 αυτοδικαίως ὁ τῆς μονῆς δικαίος: ἀλλ' ὁ πρόην ἅγιος
 Σιναιῶν βουλόμενος παραβιάξαι τὴν τῆς μονῆς ἀξιο-
 κρίσιαν κατ' ἄλλοις ἰδέας ἔχων ἐνεργεῖ και ἔναθῆθα
 ὡς πρόεδρος, κερῖται δὲ καταστρέφαι τὸ τῆς μονῆς
 δικαίωμα τοῦτο, διορίσας, ὡς ἀπάν, ἀντικαταστάτην
 αὐτοῦ ἱερέα τινα ἀπὸ τῆς Σιναιτικῆς ἐλομῆλειας: πρό-
 τερον ἀποβληθέντῃ και πρόβας εἰς σηματοποισῶν τῆς
 προσηκούσης ἐφορείας. Ἡ μονῇ διαμαρτυρηθῆ, ἐνώ-
 πιον τοῦ γενικῷ Ρωσοικῷ προξενεῖῳ διὰ τὴν παρα-
 νομίαν ταύτην, και ὅτι μὴ ὑπάρχοντες ἦδη ἀρχι-
 επισκόπου, ἀναισι τὸ τῆς προεδρίας δικαίωμα ἐπ'
 αὐτῆ; πίκτον και οὐχι ἐπὶ ἄλλου τινός και τὰ παρα-
 κλῆσια. Δεδομένα οὖν ἵνα ἡ ὑμετέρα θεοειότητι μακα-
 ριότης και παρὰ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ποιήσῃ τῷ
 ἐξοχωτέρῳ προξενεῖῳ Ἰγνατιῶφ μείσιν, και ὅτω μὴ
 ἀπολοσθῆ δικαίωμα τιμῶν τὴν μονῆν. Ὁ ἡμέτερος;
 κερ Ζαχαρίας δύναται, ὡς τὴν ὑπόθεσιν εἰδῶς, δοῖται
 τῇ ὑμετέρῃ θεοειότητι μακαριότητι τὰς ἀναγκαίας προ-
 φορικῆς διασφαρίσεις. Τὸ τηλεγράφημα τῆς ὑμετέρας
 θεοειότητος μακαριότητος ἐκομισμάθη εὐκαιρῶς, ἀλλ' ἡ
 αὐτοῦ ὀφηλοτής ὁ ἀντιβασιλεὺς ἀνεχώρησεν ἔξῃ ἀπὸ
 τῆ; κεραιτήσεως δευτέρας, θετικῶς δὲ πληροφορού-
 μεθα, ὅτι ἡ ἀκουσία αὐτοῦ οὐ διαρκῆσαι πλέον τῶν
 εἰκοσιπέντε μῆρα τρεῖσιν ἡμερῶν: ὅπως και ἐν
 εἴχῃ, ἡμεῖς ἐνεργῆσωμεν τὰ θέοντα οὐδαμῶς δεχόμεν
 τῶν πρόην ἁγιον Σιναιῶν ἐν τῇ μονῇ, προτηνῶτες νὰ
 πάθωμεν τὰ πίνδιεκα ἢ νὰ ἱσωμεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς
 τῶν ἀνθρώπων τούτων τὸν ἐξευτελισάοντα και κατα-
 σφραγῆντα κακοῦργικῶς σήφημα τοσοῦτον ἀγλαδῶν και
 γερῶων.

Ταῦτα, μακαριότητα πάτερ και ἐπίσκοπα, κλεινὴ
 και γερὰ τῶ ἔθνους, τῆς ἐκκλησίας και τοῦ Σιναι
 εὐεργῆσαι και προστάει, κηκοθόντες ὅτι ἐκταλῶσθε τὰς
 ταπεινάς τῶν δούλων σου ἱμεσίας και δεήσεις και
 τὰς παρὶ τούτων πληροφορίας ἀπεκδεχόμενοι. Τὰ δὲ
 τιμαλφῆ αὐτῆ; ἐτῆ εἰεν θεόθεν ὅτι κλειότα, ὑγιεινά
 και πανόβια.

Ἐν τῷ κατὰ Κέρρον Σιναιτικῷ τῆς Τζουβανίας
 καθιδρόματι, γ' ἰουνίου, 1867.

Τῆς ἑμετέρας πανοσιώτου καὶ προσκυνητῆς μακαρίτου τίνε κατὰ κύμα κειθῆναι καὶ οὐκ κλινίστατα.

Ἡ ἱερὰ τῶν πατέρων σύνοσις.

- Δικαὸς ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτικῆς.
- Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Πρώτης Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγκαιλος Ἀνθίμος Οὐκονόμος Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγκαιλος Κορηθίου Κοσμίδης Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγκαιλος Θεοδόσιος Σέρρος Σιναιτικῆς.
- Πορφύριος ἱερομόναχος Παυλίδης καὶ κληροδόσιος ἀρχιμανδρίτου Νεοφύτου.
- Φιλδόσιος μοναχός Σιναιτικῆς.
- Σκουοφύλαξ Μακάριος.

Κατάλογος τῶν ἱερῶν ἀμφίων καὶ λοιπῶν σκευῶν, ὅτινα ἔκ πρώην ἀγιος Σιναιτικὸς οὐκ ἐξήρσαν ἀπὸ τοῦ σκουοφυλακίου μετὰ τὴν τῶν πατέρων ἐξορίαν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ καταμετρήσαντος αὐτὰ ἱεροδίακόνου του, νῦν δὲ ἱερομόναχου Μελετίου.

- 2 δύο στολαὶ ἀρχιρατικαὶ στόφιναι ὀλόκληροι.
- 1 μία ἑτέρα στολὴ στόφινη μετὰ μικρῶ καὶ μεγάλου ἑμοφορίου.
- 1 μία ἑτέρα μελανὴ ἢ πενθέρη ὀλόκληρος.
- 1 μία ἑτέρα λευκὴ ὀλόκληρος.

- 2 μανδύα δύο, εἰς νέος καὶ ἓ ἑταρος καλαῖος.
- 2 δύο βέβλοι ποικαντικοὶ, ἢ μὲν καχρυσωμένη ἢ δὲ ἀπλῆ, ἀλλ' ἄργυρα.
- 2 δύο μίτραι, ἢ μὲν ἀρυθρᾶ, ἢ δὲ μελανή.
- 2 δύο φυλλάδες τῆς λειτουργίας, ἀρυθρᾶ καὶ μελανή.
- 1 εἰς μάγας σταυρὸς τῆς λειτουργίας καχρυσωμένος.
- 1 εἰς ἑταρος τοῦ θρόνου καχρυσωμένος.
- 1 ἐν θυμιατῶν καχρυσωμένος.
- 1 ἐν λεγανοκερικῶν ἀργυρῶν.
- 2 ζεύγη δικηροτρικῆρα ἀργυρᾶ.
- 2 δύο ἱεροδικαιονικὰ συχάρηα στόφιναι.
- 1 μία δωδεκάς μαχαιροπήρονα ἀργυρᾶ.
- 1 ἐν μάγα ἑμοφορον καὶ ἐν τετραεσφύγελον.
- 2 δύο σταυροὶ μετὰ χρυσῶν ἀλύσεων.
- 1 ἐν ἐγκλίπιον τοῦ ἀγίου Νικολάου μετὰ κολυμβίων λίθων καὶ χρυσῆ; ἀλύσου μεγάλου.
- 1 ἐν ἑτερον ἐγκλίπιον τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Κιῆου.
- 1 ἐν ἑτερον ἐγκλίπιον τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἰωσήφ ἀπὸ Τίφλιδα.

Ἐπι ἐτέρων ἐγκλίπιων εἰς ἐρωτηθῆ ἔ σκουοφύλαξ.
 Ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον τῆ κροστοτικῆ
 ἔ δικαὸς ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτικῆς.
 Ἐν Τζουβανία, γ' ἰουνίου, 1867.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS GREGORIO CONSTANTINOPOLITANO 1867 iunii 15.

Χαρὰ καὶ πόθῃ ἀπλήτη ἱκοισίμαθα σὺν τῇ περιουσίῳ διαμορτοῦσθαι τοῦ ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀγαπητοῦ συνἀδέφου ἀγίου Σιναιτικοῦ καὶ τῆν ἀπὸ 12 τοῦ παρελθόντος μαῖου πρὸς ἡμᾶς ἀδελφικὴν τῆς ἑμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιώτης ἐπιστολῆν συντόνῃ δὲ καὶ ταύτην ἐπιστολᾶ διεβελθόντες καταδόμεν τὰ ἐν αὐτῇ καὶ συνταμὴν καὶ χάριτας ἐστὶ πλείστα ἀνεπίμψαμε ἠνθήριμωσ τῆ ἐκ τοῦ παναγίου ζωοδόχου τέρπου τριμύριωσ ἐξαναστάντι ἐπὶ τοῖς τρισπεράστοις εὐαγγελίοις τῶν τῆς θεοσεσίας αὐτῆς κορυφῆς θεοδόσιων τε καὶ περισπουδᾶτων ἡμῖν αἰσῶν. Σήμερον δὲ εἰς ἀπάντησιν προαγόμενοι ἀνευαγγελίζομεθα ἐν πρώτοις τῇ ἀδελφικῇ αὐτῆς ἀγάπῃ, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐνταυθα ὑγιῶσ τὸ γε νῦν ἔχομεν τῆ τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου τέρπου χάριτι μετὰ πάσης τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος. Κατὰ συνέπειαν εἰδικοῖμεν αὐτῇ, ὅτι ἀλάβομεν ἐν καρφῇ καὶ τὴν τῆς θεοσεσίας αὐτῆς κορυφῆς ἀπάντησιν εἰς τὴν πρὸς αὐτῆν παρ' ἡμῶν περὶ τῶν Σιναιτικῶν προεπιστάλειαν ἐκθεσιν, καθὼς καὶ τὴν συχαρητήριον αὐτῆς διὰ τὰς λαμπροφύρους ἑορτάς. Διὰ καὶ διαταλοῖμεν ἕκτοτε ἐπιμύριμοι περὶ τῶν ληπτέων μέτρων διὰ τὴν ἐκ τοῦ ἐγγάτου κινδύνου διάσασιν, σὺν θεῷ ἀντιλήπτορι, τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ νεοβασιῶτου ὄρους Σινᾶ. Ὅτι δὲ καὶ ἡμεῖς εἰς βάνωσ κατατηχόμεθα τὴν καρδίαν διὰ τὴν ὄντως πανθέκλυτον θέσιν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου καταγωγίου, σῶναιδε πάντως ἢ σεβασμιωτάτη αὐτῆς παναγιότη; ἐκ τε ἄλλων καὶ ἐκ τοῦ ὅτι συναισθαίνόμεθα τὴν ἢν ἔχομεν κανονικῶσ ὀρεῖλῃν, ὅπως δράμομεν, θεοσ συναϊρομένου, εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, καθὰ ἐν τοιαῦται; προγενεστέραι; περιδοῦσασιν ἐπραξαν καὶ οἱ δοῖδιοι προκάτοχοι ἡμῶν. Τούτου ἐνεκα σπουδαίωσ μεριμνῶμεν νῦν κτωρ καὶ μετ' ἡμέραν, πῶ; καὶ πότα ἔξεσιν ἵνα ἢ κατὰ Χριστὸν ἀρμονία ἐπανέσῃ ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμῆ ἐκείνῃ μονῇ, μηδὲλοωσ ἀγνωσόντες ὅτι συμπερθεμομένη ἔχομεν εἰς τούτο πάντοτε καὶ τὴν ἑμετέραν σεβασμιωτάτην παναγιότητα. Ἐὰν δὲ καὶ προέκυψεν ἀναβολή, τίς ἔωσ τούδε, αὐτῇ ἀποδοτῆ μόνον εἰς τὰ ἀλλεπάλληλα μέτρα, ὅσα μέχρι σήμερον ἡδελήσαμεν νὰ μετέλωμεν πρὸς εἰρήνησιν τῶν διαφερομένων, καὶ εἰς τὰ; κολυθαί; συγχρόνωσ καὶ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἐνταυθα κοινοῦ ὑποθέσας, ἐν εἰς οὐχ ἤτεον νυχθημαρῶν περι-

σῶμεθα. Ἀλλὰ μετ' ἐλα ταῦτα ἡμεῖσ οὐδὲ στιγμήν παραλείπομεν ἕωσ σήμερον εἰς τὸ νὰ συνθεθῶμεν νὰ κατατείλωμεν τὴν σπαραξικάρδιον ταύτην σκητὴν συμφώνωσ μετὰ τὸ δικαίον, καὶ πεποιθῶμεν ὅτι αὐτῇ δὲν δύνата τέλος πάντων νὰ παραταθῆ πλέον ἐπὶ πολῦ, καὶ μανέτω ἕλωσ ἡσυχος ἢ θεοσεσία αὐτῆς κορυφῆ. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν πρὸς τὴν ἑμετέραν σεβασμιωτάτην παναγιότητα ἐπιδοθείσων παρὰ τοῦ ἀυτοῦ ἀγίου Σιναιτικοῦ διαμαρτυρίων, εἰδοκοῖομεν τῇ ἀδελφικῇ αὐτῆς ἀγάπῃ, ὅτι τοιαῦτην καὶ ἡμεῖσ ἐλάβομεν πρὸ καιροῦ παρὰ τῆσ αὐτοῦ ἱερότητος, ἢν καὶ ἐσπούσαμεν ἀποστῆλαι εἰς Κιθίρον πρὸς τὴν Σιναιτικὴν ἀδελφότητα διὰ τοῦ ἐνταυθα παρ' ἡμῖν προσωνιδῶσ διαμίνοντος ἐξάρχου αὐτῆσ ὀσιωτάτου πρωτοσυγκάλλου κύρ Ζαχαρίου, ἤτοόντες τῆχιστα ἀπάντησιν: οὐ δὲ σπούσαντες ἀπήντισαν ἡμῖν, καὶ τῆσ ἀπαντήσεωσ ταύτης ἐπισυναπτόμεν ἤδη τῇ παρουσίῳ ἀντιγραφῆν πρὸς γνώσιν καὶ τῆσ ἑμετέρας περισπούδιστου ἡμῖν παναγιότητος: ἐξ ὅων ὅνωσ ἢ ἱερὰ συνέσις ἀπαντᾷ, οὐδὲλοωσ δύνата τίς νὰ πιστεύσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀγίου Σιναιτικοῦ λεγόμενα: ἀλλ' ἐπασιδῆποτε, ὅταν προσεχθῶσ θὰ προσκαλέσωμεν ἐνταυθα ἐπισήμωσ τὴν αὐτοῦ ἱερότητα καθὼσ καὶ τίνας ἐκ τῆσ Σιναιτικῆσ ἀδελφότητος πρὸς τελείαν σὺν θεῷ ἀντιλήπτορι ἐφομᾶλοσιν τῆσ μεταξὺ αὐτῶν διαφορᾶσ, τότε καὶ περὶ τοῦ κερτᾶσίου τούτου γενήσεται λόγωσ κατανώσκον πάντων, καὶ ἀναμφιβόλωσ ἀποδειχθήσεται τότε, ποὺ καίται ἢ ἀλήθεια καὶ τοῦ λυκτροῦ τούτου ἐπεισοδίου. Ἀλλὰ, παναγιώτατε θεοποτα, καθ' ὅσον ἡμεῖσ; θυνάμεθα νὰ κρινώμεν, ὅσ γνωρίζοντες ἐξυπαρχῆσ ἕλωσ τὰσ λεπτομερείασ τῆσ Σιναιτικῆσ διαφορᾶσ, ἢ διαμαρτυρίωσ αὐτῇ τοῦ ἀγίου Σιναιτικοῦ εἶναι ἕλωσ ἀνυπόστατοσ καὶ πλάσμα καὶ ὀφῆσισα τῆσ ἱερότητος αὐτοῦ χρεμῆσ, ἐπινενοσμένη πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ δυνθῆ, νὰ ὑπεκρύψῃ τὴν ἀνεχὴν εἰς ὅσα κατηγορεῖται καὶ ῥήψη ἕλων τὸ μέρος καὶ τὴν μομφὴν εἰς τοὺσ δυστοχεῖσ πατέρασ, καὶ ἵνα ἢ ἑμετέρα σεβασμιωτάτη παναγιότη; κατανήσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων, γράφομεν σήμερον τῷ αὐτοῦ τοῦ παναγίου τέρπου πανοσιολογιώτατῃ ἀρχιμανδρίτῃ καὶ ἡμετέρῃ ἀντιπροσώπῃ κύρ Ἰακώβῃ, ἵνα καταθέσῃ τῇ ἑμετέρῃ ἀδελφικῇ κορυφῇ ἀντιγράφα ἐκτεταμένησ πρὸς ἡμᾶσ ἐκθέσεωσ καὶ ἀναφῆσῃ, ὄστινας ἐσχεῖται ἢ ἱερὰ

Συναίτικη σύνοδος διεβέβαιε πρὸς τῆς και τὰς ἡμέρας ἡμέρας διηρῶναρεν ἐνεσθεν πρὸς τὴν αὐτοῦ κενουολογιστήτα πρὸς ἀνάγνωσιν, και συγγρόνω: διὰ νὰ τὰς καθυπεβάλῃ και τῇ ἡμετέρῃ συμβουμιστήτῃ παναγιότητι, και διαφανήσῃ και ἡ θεοσοία αὐτῆς κορυφῇ ἐκ τῆς τούτων ἀναγνώσεως καὶ πρὸς τὸν μάχρῃ τοῦδε συγγρόνω και ὠρακίων τοῦ ἀγίου Συναίου καταχρήσεων. Ἐνεκα και διαταλα αὐτῆς ἀρ' αὐτοῦ αὐτοκατάβρωτος. Πεκκοῦθαρων λοιπόν, οἱ ἀρ' οὐ ἡ συμβουμιστήτῃ αὐτῆς παναγιότης ἀναγγέλλω πρὸς τὸν τὰ ἀντίγραφα ταῦτα και αὐτα και τὴν ἐν τῷ παρόνω

Α περιλαστον ἀπάντησιν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς διαπαρυφώσεως, θέλει κατανοήσῃ καθ' ἀποκρίσιν, ποὺ καίται ἡ ἀλήθεια, και κατὰ συνέσειαν θέλει σκαῖσῃ φιλαδέλφωος νὰ ἀπαντήσῃ πρὸς τῆς τὴν γνώμῃν αὐτῆς, ἡνεκα ἀναμίνωμεν ἀνυκαρθῆτως. Ταῦτα μὲν και σήμερον εἰς ἀπάντησιν· μὲδὲν δὲ ἔταρον ἔχοντες παραινόμεν τὸν λόγον, ἔξαιτοῦρανι θεοδεν τὰ παναγια αὐτῆς ἐστὶ ἐπι κλειστον, ὑγιαινὰ και κενουδαίρωνα.

Ἐν τῇ ἀγίῃ πόλει Ἱερουσαλήμ, 1867 ἰουνίου 15.

SYNODUS HIEROSOLYMITANA RATIONEM IN CAUSA CYRILLI SINAITAE IUDICANDA TENENDAM DECERNIT 1867 iunii 19.

Σήμερον ἡμέρα δευτέρῃ τῆς ἑβδομάδος και 18^η τοῦ μηνὸς ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ ἑξήμοστο ἑβδόμου σωτηρίου ἡμεῶς, και εἰσοσι πατριαρχικῇ συνήλθεν ἐν τῇ μεγαλῇ τῶν πατριαρχίων αἰθούσῃ ἡ τοῦ ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ και πατριαρχικοῦ τῶν Ἱεροσολύμων ἁγίου ἁγία και ἱερὰ σύνοδος, συνιστημένη ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀγίῃ πόλει ἐνοδημόσιων κανιερῶτων ἀγίων ἀρχιερέων και κενουιστήτων ἀρχιμανδριτίων, τῶν κατὰ τὴν συνυπογερομένων, ἔνεκα τῆς ἀπὸ δύο ἐτῶν παρικοῦ ἀναφωσῆς και μάλιστα τοῦ νῦν ἔξακλουθοῦσεως διαφοράς μεταξὺ τοῦ κανιερῶτου ἀρχιεπισκόπου τοῦ θεοβαδίστου ἁγίου Σινὰ και τῆς ἱερᾶς Συναίτικῆς ἀδελφότητος. Προκαθήμενι, δὲ τῆς αὐτοῦ θεοτάτης μακαριότητος, τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Κυρίλλου, ἔγενετο λόγος ἐν ἑκτάσει παρὶ τῶν λυκτρῶν αἰτίων τῶν προκαλεσάντων, ὡς μὴ ὄφελε, τὴν ἀνωθὶ διαληφθεῖσιν διαφορὰν και ἀναγνωσθήσῃν συγχρόνω εἰς ἀπύκοον πάντων και τῶν ἐγγράφων, ὅσα ἀπ' ἀρχῆς τῆς εἰρμῆς διαφοράς διηρῶναν ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τὴν αὐτοῦ θεοτάτην μακαριότητα οἱ Σιναιταὶ πατέρες, ἔδοξε τῇ ἀγίῃ και ἱερᾷ συνόδῃ, παρὶ πολλοῦ κενουμένη τὴν ἐξεμῆλωνσιν, σὺν θεῷ ἀντιλήπτορι, τῆς παρὶ τῆς ὁ λόγος διαφοράς και τὴν ἐκάνονον τῆς ἡσυχίας και τάξεως ἐν τῇ ἱερᾷ και σερασιμῇ βασιλικῇ μονῇ τοῦ θεοβαδίστου ἁγίου Σινὰ, ὅπως προβῆ ἀπὸ κοινοῦ εἰς μέτρον σωτηρίου και συμφώνως τῷ ἀπαρῃγράφτῃ ἐκκλησιαστικῷ δικαίωματι τοῦ ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ και πατριαρχικοῦ τῶν Ἱεροσολύμων ἁγίου ἐπὶ τοῦ κατὰ καιρὸν ἀρχιεπισκόπου Σινὰ γράψῃ τῇ αὐτοῦ κανιερῶτητῃ τῷ νῦν ἀγίῃ Συναίῳ κύρ Κυρίλλῳ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμῶντι, ἵνα τέχιστα καταλήθῃ ἐν τῇ ἀγίῃ πόλει και παρσταθῇ τῇ ἀγίῃ συνόδῃ,

ἐπὶ παρουσίῃ και κατῶρον ἐγκρίτων τε και κενουοσιων ἐκ τῶν τῆς ἱερᾶς Συναίτικῆς ἀδελφότητος, καὶ οἰτως ἀπὸ κοινοῦ συζητήσωσι μὲν καὶ αἴτια τῆς διαφοράς, προσακθήσωσι δὲ συνάμα ἑμοθύμως ἐν πάσῃ τῇ κατὰ Χριστὸν ἀγάπῃ ποιησαι ἑκαπόδων τὴν ἑριν και συνδιαλλάξει, σὺν θεῷ ἀντιλήπτορι, τὼς διαφερομένους πρὸς ἕξῃαν Χριστοῦ και εὐσταθῆσαν τοῦ ἱεροῦ κοινοῦ τοῦ θεοβαδίστου ἁγίου Σινὰ. Ἐπὶ τούτῳ ἔγένετο ἡ κανεσοα συνεδικὴ πράξις και κανετροπῆσῃ πρὸς ἔνδειξιν ἐν τῆδε τῇ ἱερᾷ κώδικι τοῦ ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ και πατριαρχικοῦ ἁγίου τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἐν τῇ ἀγίῃ πόλει Ἱερουσαλήμ, καὶ 18^ῃ ἰουνίου 18⁶⁷.

- † ὁ Ἱεροσολύμων Κυρίλλος.
- † ὁ Πάτερς Μιλίτιοι.
- † ὁ Γάβριη Περρῆσιος.
- † ὁ Ηγμελεμὶ Ἀγάπιος.
- † ὁ Λυδῆς Νικόφυτος.
- † ὁ Σεβαστίας Νικηφόρος.
- † ὁ Θάβραϊος Γρηγόριος.
- † ὁ Φιλαδέλφιος Ἰωάσαφ.
- ὁ ἀρχιμανδριτῆς Νικηφόρος.
- ὁ σκεμοφύλαξ Σαρκατῆμ.
- ὁ εὐαγομένω: Ἀνθίμος.
- ὁ ἀρχιμανδριτῆς Σωφρόνιος.
- ὁ ἀρχιμανδριτῆς Διονύσιος.

Και ἡμεῖς χθεὺς ἐνοδημόσιων ἐν τῇ ἀγίῃ πόλει, ἀναγνόντες και ἐπιδοκιμάσαντες, προσυπογράφωμεν τὴν ἀνωτέρω πράξιν.

- καὶ 18^ῃ αὐγούστου 18⁶⁷.
- † ὁ Πτολεμαῖδος Ἰωάσαφ.
 - † ὁ Ναζαρέτ Νήφων.

SYNODUS HIEROSOLYMITANA GREGORIO CONSTANTINOPOLITANO 1867 iunii 21.

Γνωσθή, παναγιώτατε Δέσποτα, ὑπάρχῃ τῇ σερασιμωτήτῃ και θεοφρονητῃ σου κορυφῇ ἡ ἀπὸ δύο ἡδῃ παρικοῦ ἐτῶν ἀναφωσῆς, ὡς μὴ ὄφελε, και μάλιστα σήμερον ἔξακλουθοῦσα δεινὴ και σκαρφακάρδιος διαφορά μεταξὺ τοῦ ἱερῶτου ἀρχιεπισκόπου τοῦ θεοβαδίστου ἁγίου Σινὰ κύρ Κυρίλλου και τῆς ἱερᾶς Συναίτικῆς ἀδελφότητος. Ὁ μισῶκος: ὁ δὲ ἰλλικαν ἵνα και ἐν τοῖς ἁγίοις τούτοις και κρισματώτοις καιροῖς διαταρῆξῃ τὴν κατὰ Χριστὸν ἁρμονίαν ἐν μῶσω τοῦ ἀγίου ἐκείνου σκηνώματος και περιεπέχῃ εἰς κίνδυνον προφανῆ τὴν ἐκ καλειτάτων χρόνων δὲ τα τὴν ἱστορικὴν θέσιν και τὸν ἐν βασιλεσι κτίτορα τόσον γαρορὶς και σερασιμῶν ἐκείνην μονήν· διὰ τῶν τούτω ἡμεῖς μετὰ τῶν ἐν τῇ ἀγίῃ πόλει ἐνοδημόσιων ἱερωτάτων ἀγίων ἀρχιερέων, τῶν ἐν Χριστῷ ἡμῶν λῖαν ἀγαπήτων ἀδελφῶν και σὺλλειτουργῶν, και λοιπόων τῶν ἀκαριζήτων τὴν παρὶ τῆς ἀγίας και ἱερᾶς συνόδου, μετὰ θαλίφωος μετῶν: ἡμοσομεν ἔξ αὐτῆς ἀρετηρίας τὴν παρὶ τῆς ὁ λόγος διαφοράς· ἀρ' ἡ και

οὐδένος ἑκτοτε ἀρεσιμῶμα πόνοσιν και ὑμῶν, ἕως δινηθῶμεν ποιησαι ἑκαπόδων τὸ ἐνοσῆσαι κανὸν και ἀπαναγαγεῖν ἐν μῶσω τῶν διαφερομένων τὴν κατὰ Χριστὸν ἁρμονίαν· μακρόν ἐν αἰῃ εἰπεῖν ὅσους καταβόλομεν κανόνους ὡς πρὸς τὸν σωτηρίου και θεοσιλή τοῦτον σκοπὸν, ἀλλ' οὐδὲν δυστυχῆς ἡνύσομεν: διότι οἱ μὲν πατέρες κενὰ δάκρυα διατηροῦσιν κατόνονα κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν και μόνον αἴτιον τοῦ κανὸς ἐθεώρουν και παρῖστων τὴν αὐτοῦ ἱερότητος, ἡ δὲ αὐτοῦ ἱερότητος ἐκ τοῦ ἐναντίου πάσαν ἔριπτα τὴν ἐθῶνῃν ἐπὶ τῶς πατέρας. Ἐκ τῆς σφοδρῆς ταύτης ἀνταγῃώσεως οὐκ ἦν δυνατόν παραλεθῖν τὸ κανὸν εἰς τέλος και ἀποδειχῆσθαι και τὴν ἀλήθειαν διὰ και ἔδοξεν ἡμῖν, ἵνα προσκαλέσωμεν ἐνταῦθα τοὺς διαφερομένους και καταβλήθῃ ἀπὸ κοινοῦ ἡ θέουσα προσκῶματα πρὸς εἰρήνευσιν. Ἐγράφε λοιπόν μονομαρῶς και ἀπανειληγμένως ἡ ἡμῶν μετριότης πρὸς ἀμφοτέρω τὰ μέρη, και τὸ μέτρον τοῦτο προθύμως ἡσπῶσαντο οἱ πατέρες, μόνος δὲ ὁ ἅγιος Συναίου

παρέγραφο εν αγία εν τοσούτοις τα κεινήν κρηπίδα, A
ή Ιερά και βασιλική είναι μονή ερωσαν εις το χα-
λος του κρημιου και η Σιναιτική αδελφότης εις την
εσχάτην περιελθούσα άμυχάναν διαρκώς εξελικτική
ήμας αείκωτα, όπως δρασμένοι εις βοήθειαν και σω-
τηρίαν της Ιεράς αυτών μονής ως νόμιμος Ιεραδικότης
των Σιναιτικών διαφορών. Τούτοις ούν ούτως έχον-
τες, συνειδυία ή ήμων μετρίτης τον μέγαν κίνδυνον
εις ον περιέστησαν τα Σιναιτικά και συνεισοθενόμενή
δτι καθήκον είχαν επικρίνει, έγραφε τή 18 του λι-
γοντος προς την ύμειν ανθεωρηματιώνη παναγιότητα,
ειδοποιούσα οτι εκπόσει προσέχθι γραφαί συνοδικής
προς την αυτου Ιερότητα, προσκαίρουσα αυτήν μετα-
βηναι προσοπισκώς άπτασθα προς εξομάλυνσιν, ηου
συναντιλαμβανομένου, της μεταξύ της αυτου Ιερότης
και της Σιναιτικής αδελφότητος διαφορές τήτου ούν
ένεκα συνελθόντες, κατ' αυτών συνοδικώς, ελάβομεν
ήπ' όθην πάντα τα άπ' αρχής της διαφορας ταύτης
διακρίξαντα, αναγνωσιώνητων συγχρόνως εις έπιτροον B
πάντων και όλων των έγγραφων των άγχιώντων την
έν λόγω διαφοράν τα πάντα ήπ' μετά προσοχής όσης
πλειοστής άπορροούμενοι και άρτίως συκλαφόμενοι,
δίκαια και συντά έκρινάμεν πάντ' όσα εγεννηθησαν
καρ' άρσεως της καρ' ής έ λόγος διαφοράς κριέον
δή συγχρόνως ήγησάμενα, ίνα από κοινου, συμφώνως
τή άπαραγράφη εκκλησιαστική δικαιομάτι του άγιω-
τάτου άποστολικού και πατριαρχικού των Ιεροσολύμων

θρόνου, κρημέν εις πρόσκλησιν έντασθα της αυτου
Ιερότης του άγιου Σιναιτου και πινον συγχρόνως εν
των της Σιναιτικής αδελφότητος, όπως παραστασθών
έντασθα και συζητησθών μιν από κοινου τα αίτια
της διαφορας, καταβλήθη δέ συγχρόνως όμοθυμα
προσκάθεια έν πάση τή κατά Χριστόν άγάπη προς
άφίμωσιν των διαφορώνων.

Επί τούτοις λοιπόν παναγιότητα δίκαια διευθ-
νομεν σήμερον συνοδικώς την παρούσαν προς την
ύμειν Ιεράν και θεοσκοπίαν παναγιότητα και έν
πρώτοις μιν εξαιρενώμεν παρακοιδόστως τα κατ'
αυτήν θεοβαφέστα αίτια, εθαγγιλίζομενοι σάφεια
οτι και ήμας έντασθα εδ έχομεν τή του παναγιου
και ζωοδούου τάφου χάριτι. Είτα δέ τον σκοπόν της
παρούσης άνακινούσων προς την σεβασματιώνη αυ-
της κορυφήν, εθισομεν αυτήν από κοινου, όπως μετα-
πέμψηται καρ' αυτην την άγιον Σιναιτου και έγχειρίση
την εσώκλειστον και συγχρόνως προσηγή και προ-
φορικήν την αυτου Ιερότητα, ίνα κινήσων εις την
φωνήν της εκκλησιαστικής του αρχής ούκασυ μετα-
βηναι προσοπισκώς όσον τάχιστα έντασθα εις την άγι-
αν πόλιν έντός αυτου του προσηχού Ιουλιου μηνός ά-
ναφοεύκτως. Ταύτα μιν από τοσοούτων εξαιτούμεθα
δδ παρά κυρίου τα έν τη ύμειν ανθεωρηματιώνη
παναγιότητος οτι πλειοστή, όγιανή και πανευλαίμων.

Έν τή άγια πόλι: Ιερουσαλήμ, 1867 Ιουνίου 21.

41.

SYNODUS HIEROSOLYMITANA CYRILLO MONTIS SINAI
1867 iunii 21.

Ιερωτάτι αρχιεπισκόπε του θεοβαδίστου όρους
Σινά και ύπέρτιμα, έν Χριστφ τφ παρ' ήμιν
άγαπή και περιπόθητα αδελφά και συλλει-
τούργη της ήμων μετρίτης, και τα λοιπά.
Μετά την έλευσιν των θεοδιδών τε και περι-
σκοιδόστων ήμιν αίσιών της αδελφικής της άγάπης,
σπούδομεν ειδοποιήσαι αυτη, οτι ή ήμων μετρίτης
και ή καρ' ήμας άγια και Ιερά σύνθεος του κατ' ήμας
άγιωτάτου άποστολικού και πατριαρχικού θρόνου των
Ιεροσολύμων, ήπ' όθην έχουσα πρό πολλου την μεταξύ
της Ιερότης της και της Σιναιτικής αδελφότητος
ύφισταμένην λυπηράν διαφοράν, ήπ' ής και κινδυνεύει
να καταστραφεί, ε μη γένοιτο, το Ιερόν του θεοβαδίστου
όρους Σινά κοινόβιον, έγνω κρηβηναι από κοινου συν
θεφ άνωκλητήρι εις μέτρα διαλλακτικά και σωτήρια.
Και δη σήμερον συνοδικώς συνελθόντες συναλαλίσσαμεν
έν έκτάσει και συνεκλαφάμεθα άρτίως: καρ' των λυ-
πηρών αίσιών, άπαρ, ως μη ήραε, προύκλεισαν με-
ταξύ ήμων την καρ' ής έ λόγος διαφοράν αναγνω-
σιώνητων δδ συγχρόνως εις έπιτροον πάντων και των
έγγράφων, όσα άπ' αρχής της στασεως άμύότερα τα
διακρίβωμενα μήρη διημύνατε προς ήμας, και σπου-
δαίως τον νοον και επί τα έν αυτοις ε αλαμψανόμενα
έπιστήσαντες, εγνωμεν συνοδικώς, άτε δη καρ' πλει-
στον ποιούμενοι την εξομάλυνσιν της μεταξύ ήμων
λυπηράς ταύτης διαφορας, όπως συμφώνως τφ άπαρα-
γράφη εκκλησιαστική δικαιομάτι του κατ' ήμας
άγιωτάτου άποστολικού και πατριαρχικού των Ιερο-
σολύμων θρόνου, γράψαμεν από κοινου προς την
αδελφικήν αυτης Ιερότητα και προσκαλέσαμεν αυτην
ίνα τάχιστα κατάβη έντασθα έν τή άγια πόλι: ένθα
προσκαλέσομεν φοβούως συνοδικώς και πινας εκ των

της Ιεράς Σιναιτικής αδελφότητος, και ούτως από κοι-
νου έν φόβφ θεου και έν πάση τή κατά Χριστόν
αδελφική άγάπη εξαιρενώμεν πρώτον τα αίτια της
ύπαρχούσης μεταξύ ήμων διαφορας, και είτα σύνθεμα
προσκαθήσομεν ποιήσαι έπικοδιών την ήριν τή βοήθειά
του ύφιστου και συνειδικάζηαι την αυτης Ιερότητα
μετά της Ιεράς Σιναιτικής αδελφότητος προς δόξαν
του ειρηναρχου θεου και ευστάθειαν ήμα και εύκλειαν
της κοινής ήμων Ιεράς μετανοίας. Ίδού ο λόγος, ιδού
ο θεοφιλής και σωτήριος σκοπός, έν Χριστφ άγαπή
αδελφά, οτι έν σήμερον συνοδικώς κινούσων τον κέ-
λαμον γράφομεν δδ της παρούσης προς την σην
αδελφικήν Ιερότητα, δδ και ούδαίμιν έχομεν άμ-
φιβολίαν, οτι έκπειθί, έκπίσης και ή Ιερότης της δυσχε-
ραίνεαι και λυπείται: ήγαρθίως δδ την παρούσαν
σκαρλακάρδιον των Σιναιτικών πραγμάτων κατέστη-
σιν και ούχ ήττον έπικοδιεί πάντως ειρηνώσαι μετά
της Ιεράς αυτης Σιναιτικής αδελφότητος προς σωτη-
ριαν της κοινής ήμων Ιεράς μετανοίας, ούδαίμιν,
λέγομεν, έχομεν άμφιβολίαν. οτι μετά πάσης σπουδής
και χαρής ήλεί: σπασού: να μεταβη προς ήμας εις την
άγιαν πόλιν άναφοεύκτως: έντός του προσηχού Ιου-
λιου μηνός. Μη άμφιβάλλοντες οτι ή αδελφική της
D άγάπη προθύμως ύπακούσαι εις την φωνήν της εκ-
κλησιαστικής της αρχής ως τίνου κειθόνιον, καρ' έντον
κρίνομεν να έκτανθόμεν περισσότερο έν αντικειμένον,
οδίνως έκπίσης και ή Ιερότης της συνεισοθένηται οίκοθεν
την άπαραίτητον άνάγκην. Ταύτα μιν από τοσοούτων
μηνδίν δδ έταρον έχοντες, παραινόμεν τον λόγον εξαι-
τούμενοι παρά κυρίου τα έν τή αυτης οτι πλειοστή και
σωτηριωδέστατα.

Έν τή άγια πόλι: Ιερουσαλήμ, 1867 Ιουνίου 21.

42.

SYNODUS HIEROSOLYMITANA MONACHIS SINAITIS
1867 iunii 29.

Οδα άφνοείτε, πατέρα: δούωτατοι, κόσον έως τουδε
έπιστάσαμεν, ίνα δυνηθώμεν τή βοήθειά του ύφιστου
να άρωμεν εκ μέσου την εκ συνεργία: του μισοκάλου
άναρωσιον μεταξύ του Ιερωτάτου ήμων αρχιεπισκόπου
CONCILI GENERALI TOMUS XLIII.

και της Ιεράς Σιναιτικής αδελφότητος σκαρλακάρδιον
ήριν και έκπανάρωμεν την ένθεον άρρωσίαν και
ευστάθειαν έν μέσω του Ιερω ήμιν κοινοβίου. Προς
έπίταυξιν του σωτηρίου τούτου σκοπού άπρίτους μέχρι

του τον καταβόλον κλημάτων, κολλά και γράφοντας και συμβουλευσάντες προς ἀμφότερα ἑαυτῶν ἀπεδύθημεν δὲ εἰς τὸν θεοφιλή τοῦτον ἀγῶνα ἐν μόνῃ τῆς συναισθησεως, ὅτι καθήκον ἔχομεν ἀπαραίτητον χεῖρα βοηθείας ἀρεταίης; τὸ ἱερὸν ὄριον καταγύγιον, τὸ τοσοῦτον γερὰρ ἐν δὲ τὴν θέσιν, τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν δόξιν ἐν βασιλικοῖς κτίτορα αὐτὸ καὶ τὸ ἔσοιον ἕνεκα τῶν γνωσθῶν αἰτιῶν περιηλθὼν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως μετ' ὅσα ἐν διαστήματι χρόνου μακροῦ μετῆλθομεν μέτρα σωτηρίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς τῶσον ὀχυρῆς καταστάσεως, τὸ κακὸν ὑφίσταται εἰσὶν εὐτυχῶς ἐν ἐλῆ αὐτῶ τῆ ἀκμῆ καὶ ἐξαιουοῦσθαι νὰ ἐπακλιθῆ σκουδαίας τὸ ἱερὸν ὄριον κοινόν; διὰ τοῦτο ὅτι ὄντι ἔχοντες δειπνοὶ τὸ ἀληθές καὶ κοινὸν συμφέρον τῆς ἱερᾶς ὁμῶν μετανόιας, ἀπεφασίσαμεν νὰ προβῶμεν εἰς ἀποτελεσματικώτερα μέτρα καὶ προσκαθίσωμεν ὅσας δυνατόμεσιν εἰς τὸ νὰ θέσωμεν τέρμα ὀριστικὸν ἐπὶ τὴν τῶσον σπαρτακάρδιον ταύτην σκηνήν, ἀναπαύροντες τὴν τάξιν συμφώνως τῆ δικαιοῖ ἐν μέσῳ τοῦ ἁγίου ὁμῶν συγκινήματος. Ἐπὶ τούτῳ συγκαλοῦσάντες περὶ ἡμᾶς τῆ 19 τοῦ αἰῶνος λήγοντος τὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν σύνοδον τοῦ κατ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἐποίησαμεν πρᾶξιν συνοδικήν, καὶ ἀκολούθως προβῆμεν ἀπὸ κοινοῦ εἰς σπουδαίαν καὶ ὄριον περὶ τῶν πρακτικῶν σκέψιν, ἐπὶ τῆ βίαι τῶν τε ὑμετέρων ἔγγράφων τῆς 27 μαΐου καὶ τῶν μέχρι τοῦδε ἐξ αὐτῆς ἀπαρτίας διενεργηθέντων κατ' ἡμῶν αὐτῶν σχετικῶς πρὸς τὸ ὑμέτερον ζήτημα. Ἐνεκρίθη λοιπὸν ἀπὸ κοινοῦ, ἵνα γράψωμεν συνοδικῶς πρὸς τε τὴν αὐτοῦ σιβασιματάτην παναγιότητα τὴν οἰκουμενικὴν πατριάρχην καὶ τὴν ἁγίαν Σιναιου καὶ εἰδοποιήσωμεν πρὸς ἀμφότερα τὰ μέρη, ὅτι προσκαλεῖται ὅσον τάχιστα ἢ αὐτοῦ ἱερέως εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν πρὸς τελείαν σὺν θεῷ ἀντιλήπτου ἐξομάλυνσιν τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος; ὑπειταμένης πρὸ πολλοῦ διαφοράς. Τοῦτου ἕνεκα καὶ ἐγράψαμεν τῆ 21 τοῦ αἰῶνος λήγοντος, ἐκδηλοῦντες συγχρόνως ἐπὶ καὶ ἀπὸ μέρους ὁμῶν ἠθέλησμεν ὡσαύτως προσκαλεῖται συνοδικῶς πληρεξουσίου ἀδελφοῦ, ἵνα καὶ οὗτοι παρασταθῶσιν ἐνώπιον ἡμῶν μετὰ τῆς ἐκείνου ἐπιτόχου. Τὸ δὲ διάβημα ἡμῶν τοῦτο προαναγγεῖλαμεν τῆ ὁσιότητι ὁμῶν διὰ τοῦ ἀνταθῶνα ἡμετέρου ἐξάρχου καὶ ἡμῶν κατὰ πνεῦμα υἱοῦ λίαν ἀγαπῆτορ ὁσιωτάτου πρωτοσυγκλήτου κύριου Ζαχαρίου. Ταῦτα λοιπὸν, ὁσιώτατοι πατέρες, φέροντες σημερον εἰς γῶσιν συνοδικῶς τῆ ὁμῶν ὁσιότητι, εὐχόμεθα ἐν πρώτοις καὶ εὐλογοῦμεν πατρικῶς πάντας ὑμᾶς καὶ

κατὰ συνέπειαν ἑνταλλόμεθα ἵνα ἀναπαύσασθε ἐπιτελοῦντα μετὰ ζήλου καὶ σπουδῆς τὰ ἐξῆς. Πρῶτον ὅσοι εὐρίσκασθε ἐκάνω εἰς τὸ ἱερὸν μοναστήριον καὶ ὅσοι κάτω εἰς Τζουβανίαν, νὰ συνέλθητε κατὰ μέρος εἰς σύναξιν καὶ συσκαρῶσθε ὅριμος εἰς τὸ ἐν καὶ εἰς τὸ ἄλλο μέρος περὶ πάντων ὅσα διατρέξαν ἐξ ἀπαρχῆς μεταξὺ ὁμῶν καὶ πρὸς ὑμετέρου ἀρχιεπισκόπου καὶ σημαίωσθε τὰ πάντα σαφῶς καὶ καθαρῶς ἐν πρὸς ἐν εἰς χάρτην· δεύτερον νὰ σημαίωσθε ἐν καταλόγῳ καὶ ἀπόσας τὰς διαφόρους ζήτησας, ὅσας ἐπιήκει τῆ ἱερᾶ ὁμῶν κοινοβίῳ ἢ αὐτοῦ ἱερέως, ἀπ' οὗτου ἀιέθη εἰς τὴν ἑρόνον καὶ συγχρόνως νὰ καταστρώσθη ὄνομασσι καὶ ὅσα ἱερὰ κεφάλια καὶ χρίματα ἀγίωσιν ἢ αὐτοῦ ἱερέως ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἱερῶν σκευοφυλακίων· ἀπ' οὗ δὲ ταῦτα πάντα θέσθη ἐν τάξει καλῆ, νὰ τὰ ὑπογράψητε σύμπαντες οἱ ἐκάνω καὶ κάτω ἀδελφοὶ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ συγχρόνως νὰ καταστῶσθε ἐκάνω καὶ κάτω μίαν προσηρηνήν κυβερνησιν ἐκ τῶν συνεωτέρων καὶ χριστοτέρων ἀδελφῶν, ἔπειτα νὰ ἴσθε ἔτοιμοι, ὅσπερ εὐθὺς ἄμα λάβητε κατ' ἡμῶν τὴν πρώτην τηλεγραφικὴν διαταγήν, νὰ σκεῖσθε νὰ μεταβῆτε πρὸς ἡμᾶς ἀνταθῶνα· τὴν δὲ ἱερὰν ταύτην προσηρίαν θέλομεν ἀπαρτίζει ἀναπορεύτικῶς τὰ ἐξῆς πρόσωπα· ὁ ἐκάνω σκευοφύλαξ κύριος Γρηγόριος, ὁ τότε δικαίος κύριος Κύριλλος, ὁ ὁσιώτατος ἀρχιμανδρίτης κύριος Κύριλλος, ὁ ὁσιώτατος ἐν μοναχῶς κύριος Ἰάκωβος καὶ ὁ τῆς Τζουβανίας σκευοφύλαξ, εἰ δυνατόν μεταβαίνοντες; δὲ ἀνταθῶνα οἱ ἀδελφοὶ οὗτοι θέλομεν εἰσθαι ἐξαιρετικῶς παρὰ πάντες τῆς ἀνω καὶ κάτω ἱερᾶς συνάξεως; διὰ πληρεξουσίου γράμματος, καὶ ἀνταυτῆ θέλομεν εἰσθαι λίαν καλῶς περὶ πάντων πεπληροφορημένοι, ὅπως φθάσαντες εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν αἰσῶς παρασταθῶσιν ἐν φέρῳ θεῷ καὶ ἐν καθαρῷ τῆ συνειδήτι καὶ μαρτυρήσῳ μετ' ἔρκου πᾶσαν τὴν ἀληθειαν ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ἐνώπιον τῆς ἁγίας συνόδου; διότι εἰν πρόκειται πλέον, ἀδελφοὶ, περὶ λόγων καὶ φαναστικῶν ματαίων καὶ ἀνωφελῶν, ἀλλὰ περὶ ἔργων ἀληθινῶν καὶ πραγματικῶν πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἁγίου ὁμῶν συγκινήματος. Ταῦτα ἑνταλλόμεθα συνοδικῶς διὰ τῆς παρουσίας τῆ ὁμῶν ὁσιότητι, καὶ οὗτοι θέλατε πρᾶξαι ἐξ ἀποφάσεως; καὶ ἄμα προσκληθῆτε, νὰ ὄντι ἔτοιμοι κατὰ πάντα οἱ περὶ ὧν εἶπομεν ἀνωτέρως ἀδελφοὶ εἰς τὸ νὰ μεταβῶσιν ἀνταθῶνα φέροντες μετ' ἑαυτῶν καὶ πάντα τὰ ἔγγραφα ὅσα διατίττομεν νὰ συντάξητε ἀπὸ κοινοῦ ἕτερον δὲ μὴ ἔχοντες περαινόμεν τὸν λόγον. Ἐξαιτούμενοι, καὶ τὰ λοιπὰ.

Ἐν Ἱερουσαλῆμ, 1867 ἰουλίου 29.

ACTA PUBLICA A SINAITIS EDITA 1867 mense iulio.

Α'ον.

Σήμερον, ἑβδόμῃν τοῦ μηνὸς ἰουλίου ἔτους σωτηρίου 1867, ἡμέραν παρασκευῆν καὶ ὄραν δευτέτην πρὸ μαθητῆρας, ὁ πανοσιολογιώτατος δικαίος τοῦ ἐν Τζουβανίᾳ ἱεροῦ καθιδρύματος τῆς αυτοκρατορικῆς τοῦ ἁγίου καὶ θαυραδίστου ἔτους Σιναι μονῆς ἀρχιμανδρίτης κύριος Κύριλλος συνεκάλεσε γενικὴν τῶν πατέρων συνέλευσιν, ἥτις συνεβόησεν συνεσκέψθη ἐπὶ τοῦ ἐξῆς ἀντικειμένου.

Ἡ ἐλομέλεια τῶν πατέρων τῆς βασιλικῆς τοῦ Σιναι μονῆς; πρὸ πινος χρόνου ἐνήγγαεν ἐνώπιον τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου, ὡς δικαστοῦ νομίμου κατὰ τὰς ἀρχαίας διατυπώσεις καὶ πρόνομα ἐπὶ τυγχανουοσῶν διαφορῶν ἀναρίστων ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν πατέρων τοῦ ἔτους Σιναι, τὸν τῶς ἀρχιεπισκόπου Σιναιου Κυρίλλον καταγοροῦμενον ἐπὶ διαφόροις ἀνόμοις πρᾶξαι. Τὴν ἀγωγὴν οὖν ταύτην καὶ τὰς δικαίας τῶν πατέρων αἰτήσεις λαβὼν ὅτι ὄντι ὁ μακαριώτατος πατριάρχης, συνεσκέψθησεν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει κατὰ τὰ τεταγμένα σύνοδον

καὶ μετ' αὐτῆς ἀπεφίνατο, ὡς καὶ τὸ ἀπὸ κατ' ἰουλίου τρέχοντος ἔτους πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γράμμα πρὸς τὴν βασιλικὴν ταύτην μονὴν ἐμφανίει, προσκαλεῖται εἰς Ἱεροσόλυμα τὸν τῶς ἀρχιεπισκόπου Σιναιου Κυρίλλον καὶ ἑνταλλόμενος συγχρόνως, ἵνα μεταβῶσιν ἐκεῖ πατέρες πινὲς ἐξαρκικῶς καὶ παρευρεθῶσιν ὡς πληρεξουσίου τῆς μονῆς ἐπὶ τῇ διακαραύσει τῆς ἐκπερῆς διαφοράς. Ταῦτα οὖν ὅτι ὄντι λαβῶσα ἢ τῶν πατέρων ἐλομέλεια συνεσκέψθη τὰδε.

Ἐπειδὴ τὸ μνησθὲν ἐπίσημον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα θεωρεῖται ὡς ἀγγελος τῆς ἀκαλυπτοῦ τῆς μονῆς, δέον δὲ ἢ ἱερὰ σύναξι; καὶ λοιπῇ τῶν πατέρων κοινότης, συμμορφουμένη τοῖς ἐν αὐτῷ, προβῆναι εἰς τὰ περαιτέρω.

Ἐπειδὴ καὶ ἐκάνωγες, προκειμένη; τῆς διαδικασίας ἐξ ἡ; ἐξήρτηται ἢ τῆς μονῆς σωτηρία, κίμφαι εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν τοῖς αἰτούμενοις πληρεξουσίου, ὁδρινῶς δέον εἶναι τῶν ἐν διακοναίαις ἐπισήμοις διατελοῦντων, σωφρόνων, νουνεχῶν, ἐκδουλεύσει παρασχόντων, τὰ δὲ διατρέξαντα σαφῶς εἰδόντων καὶ ὅσο

των αυθαιρεσιών του τῆς ἀρχιεπισκόπου πολλά τὰ ἄδικαια καθόντων, ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν παραθρησκίων κληρικοῦσαν διὰ τὸ σκουδαῖον τοῦ πράγματος οὐδὲν μᾶλλον πρέπει νὰ ᾖ κατώτερος τῶν ἐξ λαμβανομένων ἐκ τῶν ἄνω τε ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ καὶ ἐνταῦθα πατέρων κατ' ἀναλογίαν.

Ἐπειδὴ μᾶλλον τῆς ἐξουσίας ταύτης πρέπει ἀνεγκαιῶς νὰ ἀποταλῆ καὶ ὁ τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου σκουοφύλαξ Γρηγόριος καὶ ὁ οἰκονόμος αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ τοῦ πρώτου μὴ δυναμένου κατὰ τὰ καταστατικά νὰ ἐξέρχεται τῆς μονῆς, ἐν τοιαύτῃ ἕμῃς περιπτώσει σκουδασιότητι πρῶτον ἀπαραιεῖς διατάξεις καὶ ἡ ἀπουσία αὐτοῦ ἀκτινερπεται.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τούτων πρέπει αἱ οὕτω μένουσαι κεναὶ θέσεις ἐν τῇ τῆς μονῆς διοικήσει νὰ καταληφθῶσι προσωρινῶς μέχρι τῆς ἀποστρέφῃς ἐκείνων, διοριζομένων ἑτέρων, οὕτω δὲ ἡ διοίκησις τῶν πραγμάτων τῆς μονῆς ἀκολουθήσῃ τὸν τακτικὸν αὐτῆς ῥόον ἀνεὺ οὐδεμιᾶς βλάβης.

Ἐπειδὴ πᾶσα ἠρηθυσμένη ἀπόρασις πρέπει νὰ φύγῃ καὶ τὴν ἐγκρίσιν τῆς ἀνω ἱεραῆς συνάξεως καὶ λοιπῆς τῶν πατέρων κοινότητι.

Διὰ ταῦτα ἡ ἱερά τῶν πατέρων συνὰξις σὺν τῇ λοιπῇ τῶν ἐνταῦθα πατέρων κοινότητι, μετὰ σέβειν καθέταν καὶ ὄριμον. καμψήρει ἀπεράσιος καὶ ἀποποιεῖται τάδε:

Ἄρθρον 1ον.

Οἱ σταλησόμενοι εἰς τὴν ἄγιαν πόλιν ἐξαρχοὶ πληρεξούσιοι ἔσονται οἱ ἑξῆς: ἐκ μὲν τῆς Τζουβανίας οἱ πανοσιώτατοι ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Ροκίδης, πρωτοσύγκελλος Κορνίλιος καὶ ἱερομόναχος Πορφύριος, συμπαραλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἐν ἱεροσολύμοις διαταλοῦντος ἐξαρχικῶς πρωτοσυγκέλλου Ζαχαρίου, ἐκ δὲ τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου οἱ ἐπισημώτατοι σκουοφύλαξ Γρηγόριος καὶ ὁ οἰκονόμος αὐτοῦ Ἰάκωβος μοναχός: οἱ πληρεξούσιοι οὗτοι ἐπ' ἀποστέλλονται τοῖς ἀναγκαίοις ἐπισήμοις πληρεξούσιοις γράμμασι, οσοσημομένοις τῇ μεγάλῃ τῆς μονῆς σφραγίδι καὶ ὑπογεγραμμένοις ἀνεξαρτήτως ὑπὸ τῶν ἄνω τε καὶ κάτω πατέρων.

Ἄρθρον 2ον.

Οἱ πληρεξούσιοι οὗτοι ἀπερχόμενοι διορίζουσιν εἰς τὰς μενούσας κενὰς θέσεις ἕκαστος ἴδιον πληρεξούσιον προσωρινόν, ὅστινα ἀν' ἐγκρίσιν. ἵνα λαμβάνῃ μέρει ἐν ταῖς συνδιακρίσει τῆς ἱεραῆς συνάξεως ἢ ἐκταλῆ τὰ χρέη τῆς διακονίας, ἐν ἣ τυχὸν ἐπέτακτο ὁ διορισθεὶς πληρεξούσιος.

Ἄρθρον 3ον.

Ἄφ' οὗ ὁ σκουοφύλαξ τοῦ ἀνω ἱεροῦ μοναστηρίου ἐκταλῆ τὰ ἀναγκαζόμενα πρὸς χρῆσιν τῆς ἐκκλησίας σκευὴ ὑπ' ἐπιτήρησιν τοῦ ἐκεῖ δικαίου καὶ γένηται ἡ προσωρινὸς καταγραφή τούτων. ἡ ἐκεῖ ἱερά συνὰξις ἐκ συμφώνου καὶ μετ' ἐκείνου θέλει προβῆ εἰς τὴν σφραγίσιν τῶν σκουοφυλακίων, σφραγισθέντων ἐνθεν μὲν τῆς ἱεραῆς συνάξεως διὰ τῆς μικρᾶς τῆς μονῆς σφραγίδος, ἐνθεν δὲ τοῦ ἰδίου σκουοφύλακος διὰ τῆς ἰδιαίτης αὐτοῦ σφραγίδος. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι κατὰ τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ ἐπρότερου πρακτικοῦ καὶ ὁ σκουοφύλαξ Γρηγόριος καὶ ὁ οἰκονόμος Ἰάκωβος θέλουσιν ἀντικαταστήσει ἀντιπροσώπου: αὐτὸν προσωρινὸς ἐν τῇ ἱερῇ συνάξει, εἰς τὴν ἀπέκειται διορίσει τῇ βουλήσει καὶ ἐγκρίσει τοῦ τε σκουοφύλακος Γρηγορίου καὶ οἰκονόμου Ἰακώβου τὸν προσωρινόν τοῦ μοναστηρίου οἰκονόμου.

Ἄρθρον 4ον.

Ὁ σκουοφύλαξ Γρηγόριος καὶ ὁ οἰκονόμος Ἰάκωβος μετὰ τὴν λήψιν τοῦ παρόντος πρακτικοῦ καὶ ἐγκρίσιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἀνω τῶν πατέρων ἐλομελείας, ἐκταλῶσι δὲ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ διατάξεων, ἐντίλλονται ἵνα ἀνεὺ ἀναβολῆς χρόνου κατέλθωσιν εἰς

τὴν Τζουβανίαν καὶ ὄσιν ἑτοίμοι νὰ ἀναχωρήσωσι μετὰ τῶν ἑτέρων κληρικοῦσαν εἰς τὴν ἄγιαν πόλιν.

Ἄρθρον 5ον.

Ὁ δικαῖος τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου θέλει συγκαλέσει γενικὴν τῶν πατέρων συνέλευσιν, ἣτις ἐγκρίσῃ τὰς παρούσας διατάξεις, προσυπογράψῃ ἀνεὺ ἐξουσιοῦ πθεῖσά καὶ ὑπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς μεγάλῃ τῆς μονῆς σφραγίδος καὶ καταχωρήσῃ τὸ πρακτικόν τὸδε ἐν τῷ κώδικει.

Ἄρθρον 6ον.

Δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἕκαστος τῶν ἀπερχομένων πληρεξούσιων θέλει ἀποκαταστήσει ἐπ' ἰδίου αὐτοῦ κληρικοῦσίου γράμματι τὸν ἀντικαταστάτην αὐτοῦ καὶ κοινοποιήσῃ τὴν βούλησιν αὐτοῦ ταύτην τῇ ἱερῇ συνάξει, ἐγκρίσων τῷ ἀντικαταστάτῃ τὸ ἰδιαίτερον πληρεξούσιον γράμμα.

Τὸ καθὼν ἐπίσημον πρακτικὸν κατασκευασθέν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς μονῆς κώδικει, τεσημασμένον δὲ τῇ μεγάλῃ τῆς μονῆς σφραγίδι, ὑπογράφησεται ὑπὸ τῆς κάτω καὶ ἀνω ἐλομελείας τῶν πατέρων.

Ἐγένετο, ἐνεκρίθη καὶ ἀπερασίσθη ἐν τῷ κατὰ Κῆρον Σιναϊτικῷ τῆς Τζουβανίας καθιδρύματι.

Ἰουλίου ε', ἕτους σωτηρίου, κσδζ'.

- Ἡ ἐν Τζουβανίᾳ ἐλομελεία τῶν πατέρων.
- Δικαῖος ἀρχιμανδρίτης: Κύριλλος Σιναϊτης.
- Ἀρχιμανδρίτης: Κύριλλος Σιναϊτης.
- Πρωτοσύγκελλος: Ἀνθίμος οἰκονόμος Σιναϊτης.
- Πρωτοσύγκελλος: Κορνίλιος Κοσιδης Σιναϊτης.
- Ἰωσήφ πρωτοσύγκελλος Σιναϊτης.
- Πρωτοσύγκελλος: Θεοδόσιος Σιναϊτης.
- Πορφύριος ἱερομόναχος Σιναϊτης καὶ πληρεξούσιος ἀρχιμανδρίτου Νεοφύτου.
- Πρωτοσύγκελλος: Πολύκαρπος Σιναϊτης.
- Κωνσταντῖνος Γεωργίου ἱερομόναχος Σιναϊτης.
- Διονύσιος πνευματικός.
- Περθένης ἱερομόναχος: Σιναϊτης.
- Φιλόθεος μοναχός Σιναϊτης.
- Σκουοφύλαξ: Μακάριος.
- Γερόσιμος ἱεροδιάκονος Σιναϊτης.
- Νικόδημος ἱεροδιάκονος Σιναϊτης.
- Ἀμβρόσιος μοναχός Σιναϊτης.
- Ἡσαίας μοναχός.
- Μακάριος μοναχός Σιναϊτης.
- Διὰ τὸν ἀγράμματον Ἀγάπιον μοναχὸν Ἀμβρόσιος.
- Γεώργιος δάκιμος Σιναϊτης.
- Χρήστος δάκιμος Σιναϊτης.
- Δημήτριος δάκιμος.

(Τ. + Σ.)

Η'ον.

Ἡμεῖς, ἱερά συνὰξις, καὶ λοιπὴ κοινότης τῶν ἐν τῇ βασιλικῇ καὶ ἱερῇ ταύτῃ μονῇ ἀσκούντων πατέρων, συνθροισμένοι εἰς γενικὴν συνέλευσιν, λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὰ: ἐν τῷ ἀνω πρακτικῷ διατάξεις τῆς ἱεραῆς συνάξεως καὶ λοιπῶν πατέρων ἐν Τζουβανίᾳ, ἐγκρίνομεν καθ' ὅλην ἰσχυρίαν τὰ περιεχόμενα, πρὸς ἐνδειξιν δὲ ὑπογεγραμμένα πθεμένης καὶ τῆς μεγάλῃ τῆς μονῆς σφραγίδος.

Ἐν τῇ ἱερῇ καὶ αυτοκρατορικῇ μονῇ τοῦ ἁγίου καὶ θεομαρτύρου Ἰου: Σινὰ τῇ 18' Ἰουλίου, κσδζ'.

Ἡ ἐν τῷ θεοβαδίστῳ ἔρει Σινὰ τῆς ἱεραῆς μονῆς ἐλομελεία τῶν πατέρων.

- Ἀνθίμος δικαῖος: Σιναϊτης.
- Καλλίνικος πρωτοσύγκελλος Σιναϊτης.
- Γερμανός πρωτοσύγκελλος Σιναϊτης.
- Γρηγόριος σκουοφύλαξ Σιναϊτης.
- Ἰάκωβος οἰκονόμος Σιναϊτης.
- Διὰ τὸν ἀγράμματον Παρθένιον μοναχὸν Ἰάκωβος.
- Γεννάδιος ἱερομόναχος Σιναϊτης κληρικός.
- Εὐθύμιος ἱερομόναχος Σιναϊτης σκουοφύλαξ.

Ἰωαννίκιος μοναχὸς Σαρραῖος.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Ἡσαΐαν μοναχὸν Ἰάκωβος.
 Ἰθὺ μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Κωνσταντῖος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Γαλακτιῶν μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Δανιὴλ Γαλακτιῶν.
 Χαρίτων μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Κύριλλον μοναχὸν ὁ Χαρίτων.
 Ἰωαννίκιος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Δαμιανὸς μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Καλλίστρατον μοναχὸν Ἰάκωβος.
 Ἰερόθεος Σιναιτῆς, ἀπόντος, γράφει ὁ Καλλίνικος.
 Γεώργιος δόκιμος Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Κωνσταντῆν δόκιμον Γεώργιος δόκιμος Σιναιτῆς.
 Σταμάτης δόκιμος Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Μανώλην δόκιμον Σταμάτης.
 Σάββαστρος μοναχὸς Σιναιτῆς (βωσοιστῆ).

(T. † Σ.)

Γον.

(T. † Σ.)

Διὰ τοῦ παρόντος ἐπισήμου καὶ ἀναγραφίτου πληρεξουσίου γράμματος ἡ ἱερά των πατέρων σύναξις τῆς τῆ Τζουβανίας καὶ τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου σὺν τῇ λοιπῇ των πατέρων κοινότητι δηλοποιεῖ τάδε·

Ἐπειδὴ καὶ ματ' οὐ πολὺ πρόκειται ἡ ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει διαδικασία μεταξὺ τῆς ἱερᾶς αὐτοκρατορικῆς ταύτης μονῆς καὶ τοῦ τῆς ἀρχιεπισκόπου Σιναιτοῦ Κυρίλλου ἐνώπιον τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου, ὡς νομίμου δικαστοῦ κατὰ τὰ ἐκ παλαιτάτων τεταγμένα, καὶ τῆς κατὰ τὴν αὐτοῦ θεοτάτην μακαριότητα ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου, ἀπὸ τῆς διαδικασίας δὲ ταύτης κρέματα ἡ σὺν θεῷ ἀντιλήπτορι ἀπαλλαγῇ καὶ δίκαισι τῆς γερᾶς ταύτης βασιλικῆς μονῆς, εἶναι δὲ καὶ ἐπάναγκας φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖνοι οἱ προσήκοντες ἀντιπρόσωποι, διὰ τοῦτο·

Ἡ τῶν ἄνω καὶ κάτω πατέρων ἐλπίματα διορίζει καὶ ἀποκαθιστᾷ τελείως πληρεξουσίου ἐξάρχους τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει τοῦ· καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 13 καὶ ἡμερομηνίαν 7 ἰουλίου ἐδεδόντος παμφήφει ἐγκριθέντας, ἦτοι τοὺς κανονιστάτας ἀρχιμανδρίτην Κύριλλον τὸν Ρουίδην, πρωτοσύγκελλον Κορνήλιον, ἱερομόναχον Πορφύριον, συμπεριλαμβανομένον καὶ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ ἐξαρχικῶς δακτουμένου πρωτοσυγγέλλου Ζαχαρίου, καὶ τοῦ δαισιτάτου σκευοφύλακα τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου Γρηγόριον καὶ τὸν οἰκονόμον τοῦ αὐτοῦ Ἰάκωβον μοναχόν, ὡς δίδεται ἡ τελεία πληρεξουσιότης. ἵνα παραστάντες ἐνώπιον τῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει νομίμων δικαστῶν κατὰ τὴν διαδικασίαν ἐν καθαρῷ συνειδήτῃ ἐξιστορήσωσι τὰ διατρέξαντα ἀναρίτων τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος καὶ τοῦ τῆς ἀρχιεπισκόπου κυρίου Κυρίλλου, τὰς σκατάλας, τὰς καταχρήσεις, τὴν ἀθέλιαν διοίκησιν τῆς μονῆς κατὰ τὸ δόγμα τῆς ἐκείνου ἐπισκοπίας, τὰς παραβιάσεις τῶν ἱερῶν κανονισμῶν καὶ καταστατικῶν τῆς μονῆς, τὰς βλαπτικὰς καὶ τὰς θεινὰς, ἃς οἱ πατέρες ἐπέστησαν καὶ ὧν ἕνεκεν ἡ μονὴ ἀφίκετο εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρηνοῦ, τὴν βούλησιν τῆς ἐλομελείας τῶν πατέρων, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τοιοῦτου νομίμου, ἐν γένει δὲ πράξωσι πᾶν ὃ ἐν θεοφρόνοι συμφῆρον, ἀπαγορευμένον οὐδὲ ποτε συμβιβασμῶ καὶ μὴ παραβλαπτομένον οὐδέλλως τῶν ἀνάκειν προνομιῶν καὶ δικαιωμάτων τῆς μονῆς. Ταυτοχρόνως· ἐπιτίθεται τοῖς βήθεσι πληρεξουσίου ἐξάρχους καὶ δίδεται ἡ πληρεξουσιότης, ἵνα μετὰ τὸ πέρας τῆς διαδικασίας ἐνεργήσωσι καὶ ἐπιδοθῇ ὅσων πατριαρχικῶν συνοδικῶν σιγίλλιδες γράμματα, ἐπικυρωτικῶν τῶν ἐκ γεραιτάτων χρόνων καθιερωθέντων

Ἀ προνομιῶν τῆς μονῆς καὶ ἐνδοτικῶν τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀδελφότητος, ἔρχον δὲ τὸν κύριον τῆς ἐνεργείας ἐκείνης ἐκδοτοῦ, ἀρχιεπισκόπου τε καὶ συνάξεως καὶ ἀδελφότητος λοιπῆς, συναλόντι δ' εἰκῆν, πᾶν ὃ ἐν ἡθέλει θεοφρόνῃ συμφῆρον πρὸς σταθῶσιν καὶ προτάσεισιν εἰς τὸ μέλλον τοῦ εὐαγροῦς τούτου τοῦ Σινε αὐτοκρατορικῶς σκηνώματος.

Πρὸς πίστισιν σὺν τούτων συνετέθη τὸ παρὸν ἐπίσημον μοναστηριακὸν πληρεξούσιον ἐξαρχικῶν γράμμα, συστασμένον τῇ μεγάλῃ τῆς μονῆς σφραγίδι καὶ προσηλόντως ὑπογεγραμμένον, καὶ δίδεται τοῖς μνησθεῖσι πληρεξουσίου· ἐξάρχους, ἵνα ἐσχῶν ἔκου δαί. Ἐγένετο τὴν 8 ἰουλίου, καὶ 8 σπητρίου εἰτος.

Ἡ ἐν Τζουβανίᾳ ἱερά των πατέρων σύναξις καὶ λοιπὴ ἀδελφότης.

Δίκαιος ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτῆς.
 Διονύσιος πνευματικὸς.
 Πρωτοσύγκελλος Ἀνθίμος οἰκονόμος Σιναιτῆς.
 Ἰωσήφ πρωτοσύγκελλος Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀρχιμανδρίτην Νεόφυτον ὁ πληρεξούσιος αὐτοῦ Πορφύριος ἱερομόναχος Σιναιτῆς.
 Πρωτοσύγκελλος Παύλαρος Σιναιτῆς.
 Κωνσταντῖος Γεωργίου ἱερομόναχος Σιναιτῆς.
 Παρθένιος ἱερομόναχος.
 Φιλόθεος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Σκευοφύλαξ Μακάριος.
 Γερόσιμος ἱεροδιάκονος Σιναιτῆς.
 Νικόδημος ἱεροδιάκονος Σιναιτῆς.
 Ἀμβρόσιος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Ἡσαΐας μοναχὸς.
 Μακάριος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Γεώργιος δόκιμος Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Ἀγάθιον μοναχὸν Ἀμβρόσιος.
 Χρήστος δόκιμος Σιναιτῆς.
 Δημήτριος δόκιμος.

Ἡ ἐν τῷ Σινε εἰρη τῆς ἱερᾶς μονῆς ἱερά των πατέρων σύναξις καὶ λοιπὴ ἀδελφότης.

Ἀνθίμος δίκαιος Σιναιτῆς.
 Καλλίνικος πρωτοσύγκελλος Σιναιτῆς.
 Γερμανὸς πρωτοσύγκελλος.
 Γρηγόριος σκευοφύλαξ Σιναιτῆς.
 Ἰάκωβος οἰκονόμος Σιναιτῆς.
 Παρθένιος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Εὐδόκιμος ἱερομόναχος Σιναιτῆς. | Σκευοφύλαξ
 Γεννάδιος ἱερομόναχος Σιναιτῆς. | πληρεξούσιος.
 Ἰωαννίκιος μοναχὸς Σαρραῖος Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Ἡσαΐαν μοναχὸν Ἰάκωβος.
 Ἰθὺ μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Κωνσταντῖος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Γαλακτιῶν μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Ἰερόθεος μοναχὸς Σιναιτῆς, ἀπόντος, γράφει ὁ Καλλίνικος.

Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Δανιὴλ Γαλακτιῶν.
 Χαρίτων μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Κύριλλον μοναχὸν ὁ Χαρίτων.
 Ἰωαννίκιος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Δαμιανὸς μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Καλλίστρατον μοναχὸν Ἰάκωβος.
 Γεώργιος δόκιμος Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Κωνσταντῆ δόκιμον Γεώργιος δόκιμος Σιναιτῆς.
 Σταμάτης δόκιμος Σιναιτῆς.
 Διὰ τῶν ἀγρᾶμματον Μανώλην δόκιμον Σταμάτης.
 Σάββαστρος μοναχὸς Σιναιτῆς (βωσοιστῆ).

(T. † Σ.)

GREGORIUS CONSTANTINOPOLITANUS CYRILLO HIEROSOLYMITANO
1867 iulii 19.

Μακαριότητα και αγιότητα πατριάρχη των Ιερο-
σολύμων και πάσης Παλαιστίνης. εν Χριστώ
τη θεω λίαν αγαπητή και περιπόθητα αδελφά
και συλλειτουργά της ημών μαριότητος κύρια
Κύριλλε, την φίλην ημίν στήθεσ σεβασμίαν μα-
καριότητα αδελφικώς εν κυρίω κατασπαζό-
μεθα.

Τά προς ημάς σταλέντα δύο σεβασμία αδελφικά
αυτής γράμματα, τό τε από ιε' και τό από κα' του
καρικησιόσκους Ιουνίου μηνός, μετά κόδου ένομοσί-
μεθα, και ησθέντως λίαν επί τη εγγλώσει της περι-
σκουδίστου ημίν αγαθής αυτής υγείας, εϊδομιν τά έν
αυτός. Κατά συνέπειαν γούν μετακαλοσώμενοι τών
έν Χριστώ αγαπητέν ημών αδελφών Ιερώτατον άρχι-
επίσκοπον Σιναίου κύρι Κύριλλον έπεδώκαμεν αυτώ
τό έν τω τελευταίω προς ημάς γράμματι αυτής περι-

καλειομένων και προς την αυτου Ιερότητα άποτανω-
μένων γράμμα αυτής, όστις και έκληροφόρησεν ημάς
ότι σκεψόμενος επί τών γραφομένων αυτώ θείαι
άναλόγως προσενοήθη. Έν τή έγκαρτία ταύτη έπανα-
λαμβάνοντες την έκφραση τών προς αυτήν αδελφικών
αλληλικών ημών αισθημάτων και την έξοση του λαμ-
βάνειν συνεχώς σεβασμία αδελφικά αυτή; γράμματα
έξαγγελτικά της καρισκοσύλίστου ημίν αγαθής υγείας
αυτής, έξαποσώμεθα άνωθεν, όπως εϊεν τά σεβασμία
αυτής έτη ότι κλειστα, υγιεινά, πανεύθημα και σω-
τηριακάστατα.

Της φίλης ημίν αυτής σεβασμίας μακαριότητος αγα-
πητός έν Χριστώ αδελφός και έως πρόθευμος

† ο Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.

αωζ' Ιουλίου ιβ'.

NARRATIO FACINORUM A CYRILLO MONTIS SINAI ARCHIEPISCOPO PATRATORUM
AB ANNO 1859 AD ANNUM 1866

1867 iulii 15.

A'οι.

Τά πρό της χειροτονίας αυτου.

Την 5ην Ιανουαρίου του 1859ου έτους; μεταστάντος
εις τάς ουρανίους μονάς του δοξιδιμου πατριάρχου Κων-
σταντινου του Α', του και αρχιεπισκοπικώς τά του Σινά
Ιθύνοντος, έμεινε κενή ή αρχιεπισκοπική του αγίου
και θεοβαθέστου όρους Σινά έδρα. Πρό του θανάτου
ο δοξιδμος Κωνσταντός κατάλιπε βήτην διαταγήν έν
τη έξομολόγησι προς τόν μακαριώτατον πατριάρχην
Ιεροσολύμων, ίνα χειροτονήσθ μόν οιονδήποτε Ιεραρον
έκλήξαιτο ή τών πατέρων έλομέλεια, άλλ' ούδέποτε
και τίν τώσ τοūs αρχιεπισκοπικούς οίκακα; Ιθύνοντα
Κύριλλον τόν Βυζάντιον. Ο μακαριώτατος πατριάρχης,
ός κατά τάς αρχαίως έκκλησιαστικας διατυπώσεις μό-
νος κέκτηται τό τε της χειροτονίας του κατά καιρούς
αρχιεπισκόπου Σινά δικαίωμα και τό του δικαιοσ
επί έμπικτούσων έρθεον άναμίσειν εκείνου και της
Σιναϊτικής έλομέλειας, επί τη βάση ταύτη, ίσως δέ
και τή πλέον εϊδώς ούδαμώς ηβουλήθη χειροτονήσαι
τόν τώσ αρχιεπίσκοπον, παλαιόσα; κατ' αυτου επί
όλόκληρον ένικαυτόν και μη συγκρατηθείς μέχρι τέ-
λους εις την χειροτονίαν; άλλ' ο τώσ Σιναίου κλα-
σκευτικώτατα τότε προς τοūs πατέρας; της μονής φερό-
μενος, κατήρθεσεν ίνα επισύρη υπέρ έαυτου άκασαν
σχεδόν την Σιναϊτικήν αδελφότητα, συνεργεία δ' αυτής
και χειροτονήθη αρχιεπίσκοπος παρά του τότε οικου-
μενικού πατριάρχου Κυριλλου παρά του; κανόνας και
διατυπώσεως της έκκλησίας, άφ' ού όμως προς τ.ο.το
άδαπάνησεν άνευ της άδειας και εϊδήσεως τών πατέ-
ρων πολλάς χιλιάδας καισπροβασιλικών, δωροδοκών
ένθεν και ένθεν. Τό δέ κυριωδέστειρον αϊτιον της
έπιτυχίας αυτου παρά τοις πατέρας; ην, ότι μετά
βεδιοόργου και διπλωματικώτατης τέχνης άνεφύτασεν
έν ταις ψυχαις τών άδφων και εϊπίστων πατέρων,
ότι ο μακαριώτατος πατριάρχης Ιεροσολύμων ηρέσει
κατακτητικώς σκοπού; επί τ.ο. Σινά και ότι προσήκει
ημίν άκασοι παλαιόσαι υπέρ της άνεκαρτησίας και τών
έκαταλιουμένων προνομίων της πρεσβυτεριουδ και παν-
οίκτου βασιλικής ημών μονής.

B'οι.

Τά μετά την χειροτονίαν.

Πρίν η χειροτονήθη, τοσοούτον κλασκευτικώς άρ-
έρετο προς τοūs πατέρας, τοσούτως δέ όποσούτως και
καρβ βελτιώσεως τών της μονής έδίδω, όποσούτως και

Β κανονισμόν τινα από συμφώνου φησι; θέντα, όστις τή
άκούοντι έδοκα; ότι ο χρυσός της μονής αϊών τα-
χέως έμειλλεν αναλάμψαι. Και ταύτα μόν ησαν μά-
χης ού χειροτονήθη; άλλά μόλις άνέλαβ; τάς ηνίας
έν χερσί, και παραυτίκα ηλλαξε και πολιτικην, ο δέ
δεσποτικός αυτου χαρακτήρ και αι αγαθαί διαθέσει;
ουκ έβράβησαν αναφανήναι.

Πρώτον ούν βήμα αυτου; ην, ότι άμα μετά την
χειροτονίαν άφίκατο εκ βασιλευούσης, και παραυτίκα
ήρξατο άποβάλλων από της μονής πατέρας εκ τών έν
ένδουλεύσει γειγγραφώτων εις τόν άπλοον λόγον, ότι
εκ πρώτης; άρετηρίας έλάλησαν την γλώσσαν του
δικαίου.

Μετά τοούτο έχων ίσασι έν νφ, ότι μόνος, ως κυρι-
άρχης, εϊον κυβερνών τά της μονής και διαχειρίζεσθαι
άπολύτως; τά εισοδήματα, θεωρών δέ ότι τό μόνον
έμποδών διά τοūs καταχθόνιους αυτου σκοπού; ην ή
Ιερά σύναξις, ήρξατο ήρμα διασπών και μηδενίζων
την δύναμιν και έξουσίαν αυτής, άνέκαθεν τεταγμένης
ως αρχής διοικητικής, της άνευ ούδέν ην τών θεόντων
η τών την μονην άφροώντων γενέσθαι. Τά δέ μέσα,
α πρό; τοούτο έχροσαστο, εϊ:α μελίτη; δια τό έντεχρον
και καταχθόνιον.

Κατά μικρόν ηλάττω τά της συνάξεως μέλη,
πέμπων τοūs Ικανωτέρους εις τά έξω μετόχια; έν μίφ
ημέρα διάρσειε διά πράξεων όκτώ αδελφούς εις τάς
έξωτερικας διακονίας, εις τρόπον, όστις από τέκα με-
λών, ύφ' ών ή σύναξις κατή τό 1859 έτος; συνεκρο-
ταίτο, μετά παρέλευσιν διατίας; δέν συνεκροταίτο πλέον
η εκ δύο η τριών μελών, εϊ; ών ο εις άνηρ εϊξόριστος,
έν Σινά έτύγχανεν ών. Μη εύχαριστηθείς δέ εις την
έξασθένησιν της Ιερας συνάξεως; μόνον και κατανοή-
σας, ότι πρέπει έχειν και δικαίον θν έν βούληται,
όργανον και νευρόσκασιον αυτου, προβαίνει και εις
τά παραιτίρα.

Από του 1859-1861 ην δικαίος έν Τζουβανία ο
αρχιμανθρήτη; Κύριλλος Ροσιδης; ο άνηρ όστις ένεκα
τών πολυχρονίων ένδουλεύσειων, του φιλητύχου και
πρόφω χαρκακτήρος και του προς την μονην ένδέμου
ζήλου αυτου, έχαιρον ού σμικράν την έκπνοην παρά
την αδελφότητα. Τοιοούτον δικαίον, τοιοούτα τά προσ-
όντα και την έκπνοην έχοντα, έκρεπαν άναμφίβελως
ίνα άρη εκ του μέσου, και εύκολώτερον θυνηθη έπι-
τυχέν τών έαυτου σχεδίων. Ένεργεί ούν την εις
Βλαχίαν άποσταλήν αυτου και άντ' αυτου; τίνα διο-
ρίζει; Ότε ο τώσ αρχιεπίσκοπος ην ηγούμενος έν
Μολδαβία, ειχε κατ' αυτω Ιεροδικαιόν τινα μισθών

Πατριάρχη του Πόντου. Τούτου ούν, γινόμενος αρχιεπίσκοπος και βασιλικώς τὴν χαρακτήρα αὐτοῦ εὐλόγως παραλαμβάνει κατ' αὐτὴν προκηρξίται τυχόντες εἰς πρωτοσύλλαλλον και ἀρχιεπισκοπὴν και διοικήσει δικαιοσύνη ἐπὶ τέλους, καίποτε μὴ χείροντα οὐδαμῶς συναγνοῦσι δικαιοσύνη κατὰ τοὺς τῆς μονῆς ἰεροὺς και γειραροὺς κανονισμοὺς. Ὁ ἀνδρῶπις, οὗτος φέρει ἀβασίλευτος και κοινότῃς, χαρακτήρος ἀσπυρίτου και δεσποτικοῦ, οὐδὲν ἄλλο προτιμῶν εἶχεν ἢ ἐπὶ τὰ μᾶλλον εὐνοῦμενος, κύριος εἶδε τὰ αἴτια, κατὰ τὴν πρῶτην ἀγίην Συναίου. Ὁ Πατριάρχης οὗτος ἐπὶ συμφέροντος μετὰ τῆς αὐτοῦ πανιερότητας καθήγῃτος παντάλας τὴν σύνεξιν, μηδενωθεὶς και μὴ υπέρβουσαν ἢ ἐπὶ ψιλῶ μόνον ἐπὶ αἴτια, ἀπεδίδωκε πληθὺν πατέρων, καθήγῃτος τὴν ἕσπιν τοῦ οἰκονομοῦ τῆς μονῆς ἀναλαβὼν και τὴν καθήκοντα ταῦτα αὐτοῖς, ἀφέρετο ὑπερκοινωνήματα και τυραννικώτατα πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πατέρας, ὡς ἡ τροφοδοσία ἢ ἀδελφότης, καταλλήλος μᾶλλον διὰ κτήνη ἢ ἀνθρώπους, ἂν και ἡ σκατῆλν, τοῦ μοναστηριακοῦ πλοῦτος και αἱ καταχρήσεις ἦσαν ὑπερκόμας· συναλόντι δ' εἰπεῖν, τότε ἀπασα ἢ ὀλιγὴ διαχείρισις και ἐξωτερικὴ ἢ ἐσωτερικὴ κυβερνήσις τῆς μονῆς· συνεκκεντρώθη εἰς χεῖρας τοῦ Πατριάρχου και ἐπὶ αὐτοῖς εἰς τὰς τοῦ πρῶτην ἀγίου Συναίου. Ἐπὶ τετρατείαν ὀλοκλήρον ἐγογγίζομεν, βυρίας ἀναφοράς ἐπέμψαμεν πρὸς τὴν αὐτοῦ πανιερότητα ἐπὶ παρουσίαις και ἱκετυόντας, ἵνα ἀπαλλέξῃ ἡμᾶς τοιοῦτου τυραννίου και καταχραστοῦ δικαιοῦ· ἀλλ' ἡ αὐτοῦ πανιερότης οὐδέμιαν τὴν ἀπόρασιν εἶδεν εἰς τὰ δικαιοσύνη των πατέρων παράπονα. Και οὐχὶ μόνον ἡμῶς, ἀλλὰ και τινες τῶν προκρίτων ἐροδοδόξων τῆς πόλεως ταῦτης, εἰτινες ἐκ τοῦ συνέγγυς ἐγίνωσκον τὰς κακοκοινωνήσιαις, και καταχρήσεις και τὸν ἀνοπόροτον και βάρβαρον τρόπον τοῦ Πατριάρχου πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, μὴ υπέρβουσαν δὲ ἢ ἱερὰ μονή, νὰ δυσφημηται και κακολογηται ἔνεκεν ἑνὸς ἀτόμοῦ. Ἐγραψον πρὸς τὸν τῆς Συναίου, συμβουλευόντες ἵνα ἀπαλλέξῃ τὴν μονὴν τοιοῦτου ἀνθρώπου· ἀλλὰ και πάλιν ἀνώφευα μάλιστα εἰς ὁ Πατριάρχης κατὰ προτροπὴν ἐκείνου ἠνάγκασε τοὺς ὑπὸ τρομοκρατίαν διατελούντας πατέρας, ἵνα πέμψωσιν ἱκετυτικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὸν τῆς ἀγίου Συναίου ἐξαιτούμενος, ἵνα διὰ πρῶτης διορισθῇ ἰσοῦς δικαίος ὁ Πατριάρχης, πρῶτης ἦτις οὐδέποτε λαροδοσα χώραν ἀπέδωκε και πρὸς τὰ καταστατικὰ και τὰ ἐπὶ αἰῶνων ἐπιθήματα τῆς μονῆς· ἀπέτυχε μέντοι πληρέστατα, ὡς τὸν ἐν τῆ ἱερῶ μοναστηρίῳ ἀσκούοντων πατέρων περιφρονητικῶς ἀρηγήσαντων. Ἐν τοσούτῃ δ' εὐνοῦμενος τοῦ ἀρχιεπισκόπου διετέλεσε ὁ ἀπόλυτος κυριάρχης, ἐξετέλεσε και χρεῖα οἰκονομοῦ και γραμματικῶς και τὰ πάντα καταχερῆσε δι' ἰδιοτελείας σκοποῦς· ἐπὶ δὲ ἦσαν καθ' ἑλα σύμφωνοι ἀμφότεροι, ὁ τε πρῶτην Συναίου και ὁ Πατριάρχης, και ἐπὶ οὗτος ἐπὶ συμφέροντος ὑπεστήριξε τὰς καταχρήσεις τοῦ δευτέρου, ἐγένετο πρόδηλον και καταφανές, ὅτι τὸν πατέρων προταίνοντων τὸν διορισμὸν οἰκονομοῦ ὁ τῆς ἀγίου Συναίου ἠρηγήθη.

Μέλις χειροτονηθεὶς ὁ τῆς ἀρχιεπισκόπος και εἰς Τρουβανίαν μεταβῆν, ἐνεργεῖ ἵνα λάβῃ ἰσοῦς και ἀποδοταί τὸ ἐν Μολδαβίᾳ Φιοτικίον, φέρων κατὰ τὰς 16 χιλιάδας κακοπροβασίλικα ἐτήσιον εἰσοδήματα, τοῦθ' ἔσται και ἐγένετο. Ὀλίγον τι μετὰ ταῦτα προῆλθε ἀπεκαθησθεὶς τῷς εὐκρίστου πατέρας εἰς καταχρήσεις μαλλόντας, ὡς γίνονται μετὰ ἐν τῆ ἰδίῳ καταλόγῳ των ὑπ' αὐτοῦ σφετερισθεῶν ποσοτήτων.

Ἀφ' οὗ δὲ διὰ τοῦ πειθνήμιου αὐτοῦ τέκνου τοῦ Πατριάρχου καθήγῃτος τὴν σύνεξιν και ἐγένετο ἀπόλυτος κυριάρχης, τότε φυσικῶ τῷ λόγῳ ἡ διαχείρισις ἀπόσης τῆς μοναστηριακῆς παρουσίας συνεκκεντρώθη κατὰ αὐτόν· οὐδεὶς των πατέρων κλέον ἐγίνωσκε, τι γίνονται τὰ τόσα και τόσα εἰσοδήματα, εἵτινα καταχερῆσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρέψαν, τῆς μονῆς μέντοι καταρροὺς και των πατέρων λιποπρονοούντων. Ἀλλὰ καίποτε διαχειρζόμενος ἀπαντα τὰ εἰσοδήματα

και τοὺς πόρους τῆς μονῆς, μὴ ἀμωόμενος εἰς αὐτὰ μετὰ τὴν κατάδοχσιν των ἐν ταις ἡγεμονίας κτημάτων, ἐνεργεῖ διὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ Πατριάρχου, και οὕτω διὰ πρῶτης ἐν τῷ κώδεμι ὡς ἀριθμὸν 9 και ἡμερομηνίαν 25 ἀπριλλίου τοῦ 1864, ὑπογεγραμμένης ἐπὶ πρῶτον μόνον ἀτόμου, παραχερῆται: αὐτῶ ἰσοβίως τὸ εἰσοδήματα των ἐν Βασσαραβίᾳ κτημάτων τῆς μονῆς, εἵτινα ἦσαν και ἡ τελευταία αὐτῆ: ἕλπις· ὡ: εἰ μὴ ἦραρον δὲ αἱ τοσαῦται και τηλικαῖται σκατῆλαι και σφετερισμοί, ἐπέλυμχοι θεῖται βέβηλον χεῖρα και ἐπὶ των ἱερῶν τῆς μονῆς κτημάτων και ομαυῶν· ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δὲ δικαιοῦ Πατριάρχου: ἐπαυλῆθησαν πλειστα τῆς Τρουβανίαις χαλκώματα, ἐραπλώματα, στρούματα και λοιπὰ ἀναγκαιο: καταστράφησαν και ἐπαυλῆθησαν κατ' αὐτοῦ, ἵνα ἔσθῃεν τεθεῖται νεώτερα και ἁρφαλιστέρα, ἐνευ οὐδεμιᾶ: τῆς μονῆς ὡφελείας, και τὰ μαλῶβδινὰ σκατῆματα τοῦ παρικαλλοῦς ἐν Σινῶ ναοῦ, εἵτινα κατὰ τὴν παράδοσιν ἦσαν αὐτὰ ἐπιταῖα τὰ τοῦ βοιδίμου κτήτορος τοῦ αὐτοκράτορος μαγιλώ Γουστινιανοῦ, χερῆς νὰ ομασθῶσι κἂν οὐτα τὸ ἀρχαίον οὐτα τὸν μάγαν οὐλοῖα των και κτίτορα.

Περὶ τὸν κτήτορα νὰ ἐνδιατρίφωμεν ἐπὶ των παραβίωσαν των κανονισμῶν και καταστατικῶν τῆς μονῆς, διότι ταῦτα δηλοῦνται σαφῶς ἐκ των ῥηθέντων και διότι ἦδη περὶ τούτων μετὰ ἐπισημασθεῖς ἐν τῇ προτέρῃ ἡμῶν ἐπιθέσει πρὸς τὸν μακαριώτατον πατριάρχη Τεροσολύμων.

Τοιοῦτη καχεκτικὴ θέσις τῆς μονῆς ἀπῆται μέρησαν σύντονον· ἀπαντες οὖν συνεκκεντρώμεθα και ἴδιαν ἵνα εἰρωμεν τὰ καταλλήλα μέσα τῆς θεραπείαις. Τοιοῦτου ἀναζήτησιμος μετὰ των πατέρων ὑπάρχοντος, και δικαιοῦς, διότι ἔρεποτον ἐπὶ αἱ καταχρήσεις ὑπερπλοῦσαν, ὁ πρῶτην ἀγίος Συναίου, καίποτε πρῶτην μὲν ἔχων τὸ Φιοτικίον, εἵτι δὲ τὰ τῆς Βασσαραβίαις κτήματα, διεχειρζετο ὅμως ὡς ἀπόλυτος κυριάρχης και ἀπαντα τὰ ἄλλα εἰσοδήματα των λοιπων ματοχίων, εἵτινα κατὰ τοὺς κανονισμοὺς και τὰς ἐν τῷ κώδεμι πράξεις ἔπρεπε νὰ ἔρχωνται κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν σύνεξιν, ὡς και ἀπασαι αἱ λοιπαὶ ὑποθέσεις: νὰ ἐνεργῶνται ἀμέσως ὑπ' αὐτῆς: ἀλλὰ ταῦτα πάντα καθήγῃτος, οὐδὲν διατήρησαι, δέμενα δὲ σχεδὸν διγενεχῶς και ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπαθῆς και μακρὰν τοῦ πομπήμιου αὐτοῦ, ἐνεργῶν ὡς ἀπόλυτος κυριάρχης, κατασκατῶν, ἴων ἐν τρυφῇ, ἐν φ' αἱ πατέρας εὐμοκτοῦνον και ἡ μονὴ κατέρρεε, τὸ δὲ χεῖριστον ἐθεώρει τοὺς πατέρας ὡς κτήνη και ἐλλοιμας, ἀποκαλῶν αὐτοὺς διὰ των ἀσχυροτέρων λέξεων και διατηρῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τοιοῦτον κακοχρηστοῦ δικαιοῦ, καταχραστὴν και κλέπτην· τοιοῦτων, λέγομεν, σπουδαίων παραπόνων ὑπαρχόντων, καθήλθεν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀπὸ Βλαχίας και Ρωσσίας τινες των προκρίτων πατέρων. Ἄμα ἀρχθέντων τούτων εἰς Τρουβανίαν κατὰ τὸ ἔτος 1865, οὐκ ἐπαυλῆσαν οἱ αὐτοῖς πατέρας ἐκφρασαι κυρὰ παράπονα κατὰ τῆς διαγωγῆς τοῦ ἀρχιερέως και τοῦ ἔργου αὐτοῦ Πατριάρχου. Ὁ τῆς ἀρχιεπισκόπος δὲν εἶχεν εἰσὶ φθῆσαι εἰς Τρουβανίαν. Μετ' ὀλίγον καθήλθεν ἐν βασίλευσῃ: ἀπαντες διοθυμαδὸν ἀνεφέρθησαν εὐσεβῆσως πρὸς αὐτόν ἐξαιτούμενοι θεραπείαν τῆς οὐκρῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ἡ μονὴ περιήλθεν· ὁ πρῶτην ὅμως ἀγίος Συναίου ἀγερῶχως και δεσποτικῶς ἀντίκρουσε τὰς των πατέρων προτάσεις, φρονιζων νὰ ἐμπνεύσῃ φόβον μᾶλλον πρὸς πάντας και διαταγῆν ἢ ἐλπιδας μαλλούσης βελτιώσεως. Μὴ ἐπιτυχῶν δ' ἐντελῶς τοῦ σχεδίου του και γινῶσκων ἐπὶ ἀπαντας εἰμεθα συνεκκεντρωμένοι εἰς ἐν ὁμα ἀδίδακτοτον, διανοετα: ἀποχερῆσαι ἡμᾶς ἐν καιρῷ τῷ δέντι. Ἀπαρφῆσε μετ' ὀλίγον ὁ τῆς ἀρχιεπισκόπος μετὰ τριετῆ ἀπουσίαν, ἵνα ἀνάλθῃ εἰς τὸ Σίναιον ὅρος και διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐπὶ παρουσίας κατορθώσῃ ἐνθεν μὲν τὴν ἰσοβίτητα τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν θέσιν τοῦ δικαιοῦ ἐν Τρουβανίαις και παγίωσῃ και σπαρέσῃ διὰ ταῦτης τὰ καταχθῶνια αὐτοῦ σχέδια, ἐνθεν δὲ δυνῆθῃ διὰ τοῦ τρόπου τούτου

και εξασθενήσθαι τους εν Τζουβανία πατέρας, παραλαβόντων τινάς μετ' αυτού επί τῆ σκεπῆ ὅπως μετὰ τὴν εἰς Σίναιον ἀφίξιν διατέξῃ αὐτοὺς διαμείναι ἐκεῖ. Ἰπὸ τοιούτων ἰδεῶν καταχθονίως ἐμφορούμενος, ἀνεχώρησε εἰς Σίναιον παρὶ μῆνα νοεμβρίου τοῦ 1866 μετὰ εὐαρίθμου θεραπείας καὶ μετὰ τριῶν τῶν ἐν Τζουβανία κρουστικῶν πατέρων. Οὐ διανοεῖτο μόνον ὅτι τὰ πνεύματα τῶν ἐν τῇ ἐρημῷ μοναστηρίῳ πατέρων ἦσαν ἀγὰν ἐξημιμένα, διότι ἡ δυστυχία καὶ ἀδύνατος κατάστασις ἦν πολλῶ μᾶλλον ἐπηξημιμένη καὶ ἐκαιοθητοτέρα ἐκεῖ ἢ ἐν Τζουβανία, καὶ δικαίως διότι οὐχὶ μόνον ἐμιμνήσκοντο, οὐχὶ μόνον ἔβλεπον ὀφθαλμοφανῶς τὴν μονὴν ἐσημείρει καταρρέουσαν, ἀλλὰ καὶ ἐδεύοντο ἐν τῷ μὲν μετόχιον τῆς Τζουβανίας ἐγένετο Σίναιον καὶ τὸ κυριαρχικὸν ἐνδιαίτημα, ἢ δὲ ἐρᾶ βασιλικῆς μονῆς ὡς μετόχιον τῆς ἐσχάτης τάξεως, ἀφ' οὗ μάλιστα οὐτε ἱερεῖς οὐτε ἱεροδίακονοὶ ὑπῆρχον, ἵνα ἐκτελέσωιν ἐν εὐσεβείᾳ τὰ ἐκκλησιαστικὰ καθήκοντα, ἐν ᾧ ἐν Τζουβανία ὑπάρχουσι διηκτικῶς ὑπὲρ τοὺς 15 τοιούτους· ἐπὶ ἐν τῶν κυρίων αἰτίων τῆς καταστροφῆς, ἢ διαίρεσις τῆς μονῆς, ὑπαρχόντων δύο καταστημάτων, τοῦ τῆς Τζουβανίας καὶ τοῦ τοῦ Μπαλατά, καὶ οἱ ἀπαντες δέον νὰ συναθροισθῶμεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῇ μοναστηρίῳ, καὶ οὕτως καταργουμένης τῆς Τζουβανίας, λάβῃ νέαν ζωὴν τὸ ἀγλαὸν καὶ σεπτὸν ἕκαστον τῆς ὁρθόδοξιας οὐνοῦ καὶ ἐκκαλιώπισμα. Ταῦτα πάντα ἀπαντες ἠσθάνομεθα, ἡμεῶς δὲ καὶ σύμφωνοι καθ' ὁλοκλήριον κατανοοῦντες, οἱ διὰ τὰ ὁσθῆ τὸ ἱερὸν ἡμῶν στήνωμα, ἀπαυτοῦνται νέοι κανονισμοί, νέοι περιορισμοί. Ἡ γενικὴ δὲ ἰδέα ὡς πρὸς τὰς μεταρρυθμίσεις, ἦν τοιαύτη·

- α) Κατάργησις τῆς Τζουβανίας, συγκέντρωσις ἐν τῇ ἐρημῷ μονῇ τῶν πατέρων, ἐξ ὧν ὀλίγιστοι μόνον νὰ μένωσιν ἐν ἐκείνῃ, ὡς φροντιστῆς τῶν τῆς μονῆς ἐπιτηδείων.
- β) Νὰ περιορισθῶσιν αἱ ὑπάρχοντες δαπάναι τοῦ τίως ἀρχιεπισκόπου, ὅς νὰ διαμῆνῃ ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου τοῦ πλείονα χρόνον ἢ ἔξω.
- γ) Τὰ ἀρχαῖα καταστατικά, κανονισμοὶ καὶ νόμοι τῆς μονῆς νὰ λάβωσι πλήρη ἰσχύν, τῆς συνέξεως κρατουμένης, ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος νὰ ἀνεγῆ τῇ γνώμῃ καὶ ἀδείᾳ αὐτῆς ὡς πρόεδρος καὶ οὐχὶ ὡς ἀπόλυτος κυριάρχης.
- δ) Ὡς προκαταρκτικὸν βῆμα νὰ παυθῇ ὁ καταχρηστὴς δικαίος Ἰλαρίων.

Τὰ μετὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ τίως ἀρχιεπισκόπου εἰς Σίναιον, τὰς ἐκεῖ ἀποφάσεις καὶ πράξεις τῶν πατέρων, τὰ ἀθεμιτουρήματα, ἅτινα ἐκεῖ διαπράχθη καὶ ἅτινα ἀπέδειξαν ὑπὸ τίνος ἕλλου καὶ ἀγάπης πρὸς τὸ καλὸν τῆς μονῆς ἐνεπνέετο, καταλείπομεν, καθότι βαβαίως ὡς ἐν τῇ μοναστηρίῳ πατέρες ἐκθέσους ταῦτα πιστότερον ὡς μάρτυρες αὐτόπται τῶν γεγονότων ἐξιστορήσωμεν οὖν τὰ ἐν Τζουβανία.

Ἐν τῶν μέτρων, ἅτινα οἱ ἐν τῇ μονῇ πατέρες ἐν γενικῇ συνέλευσει ἀφῆρισαν, ἦν καὶ ὁ διορισμὸς παρ' αὐτῶν τριῶν ἐξάρχων ἐχόντων ἐντολὴν εἰδικὴν νὰ κατέλθωσιν εἰς Τζουβανίαν καὶ συνεννοηθῶσι μετὰ τῶν ἐνταῦθα πατέρων, ἵνα οὕτω ὑπογράψωσι τὰς ψηφισθείσας μεταρρυθμίσεις, ἐνεργήσωσι τὴν καθῆκον τοῦ δικαίου Ἰλαρίωνος καὶ καταργήσωσι τὴν Τζουβανίαν. Κατέλθον λοιπὸν οἱ τρεῖς οὗτοι ἐξάρχαι κατὰ μῆνα δεκεμβρίου ἀρχόμενος, ὅστις ἦσαν ὁ ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος, ὁ ἱερομόναχος Πορφύριος καὶ μοναχὸς Φιλόθεος. Οἱ ἐνταῦθα πατέρες ἀνευ διαταγῆς καὶ μετὰ μεγίστης ψυχικῆς θυμῆδίας παρεδέχθησαν τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐν τῇ μονῇ ἀδελφῶν, ἐπαύθη δὲ καὶ ὁ δικαίος Ἰλαρίων, ὅστις καὶ αὐτὸς ὑπέγραψε τὰς νέας μεταρρυθμίσεις. Διεπίσθη δὲ ἀντ' αὐτοῦ, τῶντος ὑπὸ λογοδοσίαν ἵνακα τῶν καταχρήσεων, προσωρινὸς δικαίος, ὁ καὶ νῦν, ὡς τοιοῦτος, ἐντίμως καὶ πρὸς κοινὴν εὐχαρίστησιν διατελὼν σεβασμῶ· γέρον ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος ὁ ἀπὸ Κιόβου. Οὕτως διαταχθέντων τῶν πραγμάτων, ἠρξάμεθα συναρχόμενοι

καὶ συγκατεόμενοι τὰ περὶ καταργήσεως τῆς Τζουβανίας. Ἀλλὰ δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν Τζουβανία ἀφίξιν τῶν ἐξάρχων, ἐν ᾧ ἠρξάμεθα εἰς ἐνεργήσας ἀπαντες μετὰ χαρᾶς τὰ τῶν μεταρρυθμίσεων, οἱ δὲ πλείστοι τῶν ἀδελφῶν ἠτοίμαζοντο νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὸ μοναστήριον, αἰφνης ὁ Ἰλαρίων ἐξαπίστας δολίως τὸν γεραίρον δικαίον ἐξέργησε τῆς Τζουβανίας. Τοῦτο ἴσως καταράσας ἀπαντας τοὺς πατέρας· διότι ἐκ παύρας μακρᾶς ἐγνώριζον τὸ βραδύκορον τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ, καὶ κύριος οἶδα, τί ἤδυνάτο ἢ ἐνεργήσας παραμορφῶν τὰ πρόγματα. Ὁ Ἰλαρίων οὕτως ἅμα ἐξελθὼν κατέρυγεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον οὕτως τοποτηρητῆς τότε διατέλει ὁ ἀποθανὼν Πενταπόλεως, κηρύξας ὅτι οἱ πατέρες τοῦ Σινᾶ ἐφυλάκισαν, ἤτιστασαν καὶ ἀρράπισαν τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ οἱ ἐξάρχαι κατέλιπον εἰς Τζουβανίαν, ἵνα κλέψωσιν τὰ σκουροφύλακτα λάθρα ἀπέλθωσι. Ταῦτα προφθασίας εἶπε καὶ τῷ τότε ἐν Αἰγύπτῳ δεσπόμενῳ· χάριν τῆς αὐτοῦ βουλήσεως, λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, προσέπειν αὐτὸν ἵνα μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ ἀντιβασιλεὶ καὶ ἐμποδίσῃ τὰς μεταρρυθμίσεις. Ταυτοχρόνως ἔλθον ἐκ Σινᾶ μυστικῶς ἐπιστολαὶ τοῦ τίως ἀρχιεπισκόπου πρὸς τὰ αὐτὰ πρόσωπα, ἵνα εἰπῆς τὰ αὐτὰ, διότι συμβαίειν ὅτι ὁ καλὸς κοιμανάρχης· οὕτως οὐδέποτε ἔστωρε τὰς μεταβολάς. Ὁ μέγας λογοθέτης φίλος ὦν τῇ κρήνῃ ἀγίῳ Σιναιῶ, βοιωθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ οὐχὶ καλλίτερου Πενταπόλεως, ἀναγγέλλει κατεσκευασμένως τῷ ἀντιβασιλεὶ τὰ λεγόμενα τοῦ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Ἰλαρίωνος.

Δυνάμει οὖν τούτων, προσκαλεῖ ἡμεῖς ἡ ἐπιτοκίος κυβέρνησις, ἵνα πληροφορηθῇ τὰ διατρέξαντα. Ταῦτα ἀκούσασα ὑπερεπήνεσε τὰ μέτρα ἡμῶν, συγχρόνως ὅμως· εἶπεν ἡμῖν, ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς σκανδάλου πρέπει πρῶτον νὰ κατέλθῃ ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ ἐνεργήσωμεν οὐδὲν μέχρι· οὐδ' ἀντιβασιλεὺς πέμψῃ ἀνθρώπους εἰς Σίναιον καὶ καταρῖθῶσιν τὸν πρῶτον Σιναιῶν· διεπίσθησαν δὲ καὶ δύο καβαίσιδες ἔξω τῆς Τζουβανίας, ἵνα μὴ ἐβλήθωσιν αὐτῆς οὕτε πρόγματα ὅσοι πατέρες. Ἡμεῖς εἰς ταῦτα πάντα οὐτε ἠδυνάμεθα ν' ἀντισταθῶμεν οὐτε ἀντίστημεν· ἐπέψαμεν ὅμως παραυτίκα εἰς Σίναιον ἕνα τῶν ἐξάρχων, ἀρχιμανδρίτην Νεόφυτον, ὅπως παραστήτῃ τὰ διατρέγοντα τοῖς πατέρας, μὴ ἐναντιωθῶσι δὲ εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ ἀντιβασιλεὺς ὡς πρὸς τὴν κατάβασιν τοῦ ἀρχιεπίσκοπου, ἀλλ' ἐπιμένωσιν εἰς ὅτι ἀπαξ κοινῇ τῇ γνώμῃ ἀπεφασίσταμεν νὰ τελειοποιήσωμεν, ἐλθόντο· τοῦ ἀρχιεπίσκοπου εἰς Τζουβανίαν. Ὁ ἐξάρχης οὕτως ἀφίχθαι εἰς Σίναιον τὴν 24 δεκεμβρίου καὶ καθ' ἑδὸν πληροφορηθείς μετὰ φρίκης ὅσα κακουρήματα κατὰ τῶν πατέρων μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἐξάρχων διαπράχθη ὁ πρῶτον Σιναιῶν καὶ ἅτινα εὐρίσκονται κατεσκευασμένα ἐν ἰδιαιτέρῳ τῶν τῆς μονῆς πατέρων ἐκθέσει, ἐν συνεντεύξει μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐξιστορήσας αὐτῷ μετὰ πόνου χαρᾶς οἱ ἐν Τζουβανία πατέρες παρεδέχθησαν τὰς μεταρρυθμίσεις, κατηγόρησεν αὐτὸν διὰ τὰ γινόμενα ἐν Σινᾷ κακουρήματα, παρίστησε τὴν κακὴν ἐντύπωσιν, ἣν θέλουσι προξενίσει εἰς τὰ πνεύματα τῶν πατέρων καὶ ἐξήγησε τὴν ἀκαλυψάμενον τῶν ἡλυσοδεμένων καὶ φυλακισμένων πατέρων. Τότε γενομένης τῆς ἀκαλυψάμενης, ὁ πρῶτον Σιναιῶν ἐξαίτησθενος συγγνώμην καὶ λέγων ὅτι μεταμελήθη διὰ τὰ πραχθέντα, ἤρξατο ἐνδίδων εἰς τὰς αἰτήσεις τῶν πατέρων. Ὅσοι καίπερ ὑποστάνας μὴδὲ ὅσα δεινοκάθιστα, χάριν τῶν τῆς μονῆς συμφορόντων ἰδῶσαν τόπον τῆ ὁργῆς, ἐκάλυψαν τὰ πάντα ὑπὸ πέπλον συνδιαλλαγέντες μετὰ τοῦ πρῶτον Σιναιῶν, συγχωρηθέντες ἐπ' ἐκκλησίας καὶ νομιζόντες τέλος, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς μετὰ τὰς πανθῆρους ἐνοπίων θεοῦ ὑποσχέσεις αὐτοῦ μετανοήσῃ· εὐκρινῶς ἀλλόθωσιν ὁρῶμεν. Γενομένης οὖν γενικῆς συνέλευσεως, παρεδέχθη τὰς μεταρρυθμίσεις, ἀφ' οὗ ὅμως ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Νεοφύτου κάλλιον ἐτροσκοπίσας αὐτὰς κατακαίσαντες· τοὺς ἐν Σινᾷ

πατέρας, ἃι θῆθεν οὕτως θέλουσι οἱ ἐν Τζουβανίᾳ. Τοῦτων γενεαμένων, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νεοφύτος, συνεννοημένος ἦδη οὕτως πως μετ' ἐκείνων, καθίσταται εἰς Τζουβανίαν κοιμιστὴς τῶν τροποποιηθεῶν μεταρρυθμίσεων, καταπαύσας τοὺς ἐγχεύματα πατέρας διὰ τοῦ αὐτοῦ στρατηγήματος, ἃι θῆθεν οὕτως θέλουσι καὶ οἱ ἐν Σινᾷ. Ὁ τρόπος αὐτὸς ἐξιχνιάσθη μὲν μετ' ἄλλων καὶ λόγος ἐξηγήθη παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νεοφύτου, ἀλλ' οὕτως ἀκριβῆς, ἃι ὡς ἑλκῆς τῆς ἱερᾶς μονῆς καὶ διὰ τὴν ἀποφύγωμεν ἀπειλάτα μέτρα, ὡς τῆς ἐγκριτοῦ κυβερνήσεως ἐπιβίβασις ὑπὲρ τοῦ πρώην Σιναίου, ἠναγκάσθη διὰ μεταχειρισθῆναι τὸ μέσον τοῦτο πρὸς ταχύτεραν συνδιαλλαγὴν, πιστώων ὡς εἶπε, ἃι ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔσται ἐπιεικέστερος. Μετ' ἑλάττωτα ἀνυπόμοτοι νὰ ἴδωμεν τὴν ἱερὰν ἡμῶν μετάνοιαν βελτισμένην, παραδέχθῃμεν καὶ ὑπεγράψαμεν καὶ ἡμεῖς τὰς μεταρρυθμίσεις, καίπερ τροποποιηθείσας.

Διὰ τοῦ νέου δὲ τοῦτου κανονισμοῦ σὺν τοῖς ἄλλοις ἢ μὴν παρῆλθοι ἐν χρόνῳ τῆς αὐτοῦ κανονιστικῆς τοῦ ἐκ δέκα ἐξ ἑξακκονταβασίλων, ἀπέλυσε τὰ χρεωστικὰ ὀφέληκα ἐπὶ ὄνυματι τοῦ κοινοῦ πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλων, ἐχορηγήθησαν αὐτῷ ἱσχυρῶς κτήματα τινὰ ἐν Βασσαράβη, φέροντα ὑπὲρ τὰ εἰσῃμένα καιορασιακὰ ἑτησίως, ἵνα ἐκ τούτων ἐξοικονομῆ τὰς αὐτοῦ βαρύνσας ἀξιοπρεπεῖς, χωρὶς ἂν ἀναμιγνύεται τοῦ λοιποῦ εἰς τὰ τῆς μονῆς. Διαφορῶς δὲ καὶ κανονικῶς δικαίως ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος, ὁ Ῥόμας.

Μετ' ἄλλων καθήλθε περὶ μῆνα ἰανουαρίου τοῦ 1866 εἰς Τζουβανίαν καὶ ὁ πρώην Σιναίου, ὑπογράφας τὰς τε μεταρρυθμίσεις, τὴν τε καθῆτον τοῦ Ἱλαρίωνος καὶ ἀναγνωρίσας πάσας τὰς λοιπὰς τῶν πατέρων πράξεις.

Ἄπαντες οἱ πατέρες ἐνόμισον ἦδη ἐξηφοραλισμένην τὴν ἡσυχίαν καὶ εἰρήνην σὺν τῇ τῆς μονῆς βελτιώσει καὶ ἰσχυροῦ, ἃι ὁ πρώην Σιναίου ἐμμελεῖ πιστῶς καὶ ἐπιεικῶς εἰς τοὺς ἔργους καὶ ὑποσχέσεις αὐτοῦ, τὸ μὲν συμφρονῶν τῆς μονῆς ὀφειλῶν, οὗτων δὲ ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ μετὰ τῶν πατέρων. Ἀμείνων οὖν διετελοῦμεν, οὐδεμίαν τὴν ὑπόνοιαν ἐν νῷ ἔχοντες, ἀφ' οὗ μάλιστα ἠκούομεν τὰς καθημερινὰς διαβεβαιώσεις τοῦ πρώην ἁγίου Σιναίου, ἀλλ' αἱ διαβεβαιώσεις αὗται εἴθε ἦσαν ἢ πλάσται καὶ κατ' ἐπιφάνειαν, ἐν ᾧ κρῖνον ὁ ἀθεόφορος ὑπενηγῆκε ἄλλα ἐγγλέσματα φρικώδη καὶ ὠρτυε τὸν λακκον πολλῶν ἀδελφῶν.

Μόλις δὲ κατελθὼν εἰς Τζουβανίαν ὁ τότε ἀρχιεπίσκοπος, μετὰ τῆς αὐτοῦ θεραπείας καὶ τοῦ διακόνου τοῦ καλοῦμένου Μελετίου, πολλὰκις τῆς ἡμέρας ἐξήρχετο, ἀβήλον ἕως ἡν ἡμῶν πού καὶ παρὰ τῆσι συμφρονῶσι καὶ τὴν ἐγγράφητο. Ἰσχυρῶς ἕως διαδίκετο, ἃι πειρᾶται παρὰ τῇ ἐγκριτῷ κυβερνήσει τὴν ἐξορίαν τινῶν τῶν προκρίτων πατέρων. Ἄν καὶ ἐνομιζομένη τὰς φήμας ταύτας ἀθεοπότης, διότι ἐπιστάδομεν τυφλῶς τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ διότι οὐδέποτε διανοούμεθα, ἃι τοσοῦτον ἀουσιότως καταπατήσῃ τοὺς ἔργους, ἐμπαίξων οὕτως θεὰ τὰ καὶ ἀνθρώπινα, μάλον τοῦτο, ὁ τότε δικαίως ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος καὶ τινες τῶν πατέρων δὲν εὐχόμεν νὰ τῷ κάμωσι περὶ τοῦτου τὰς θεούσας παραστάσεις· ἀλλ' οὕτως ἀπεκρίντο, ἃι εἴνασι ἀσχήνη νὰ ἴδωμεν ἀπόστασιν ὡς τὰ μικρὰ παιδία εἰς τοιαῦτα ἡρῆματα, καὶ ἃι οὐδέποτε ἀναδεχθήσεται τοσοῦτον ἀουσιότως καταπατῆν τοὺς ἔργους καὶ ὑποσχέσεις. Διὰ τοιούτων, οὐκ ἔλαβον λόγον ἀκαταμίξην ἡμᾶς· ὅπως καὶ ἐν ἔχῃ, ἕως λεπτῆς ἡμετέρας παρῆλθε τὸν νοῦν τῶν πατέρων, τοσοῦτε μάλλον, καθῆσον τότε ἔλαβε χάριαν καὶ ἡ περιστάσιν, ἕως ἐκίνησαν ἐκ νέου τὴν κοινήν ἀγανάκτησιν, ἀλλ' ἕως ἠναγκάσθημεν νὰ ὑποκρίνομεν πρὸς κερὸν φειδόμενοι τῆς κοινῆς ἡσυχίας.

Κατὰ μῆνα ἰανουαρίου ἀφίκετο ἐκ Ῥώμου κατὰ τὴν συνήθειαν μετὰ τὴν λῆξιν τῆς διακονίας αὐτοῦ ὁ ἐκεῖ οἰκονόμος τοῦ Σιναιτικοῦ μεταχώτης πρωτοσυγκελλῶς Θεοδοῖτος. ἄνευ οὐδαμῶς ὑπονοίας ἐρχεται εἰς τὴν

μετάνοιαν αὐτοῦ ἐν Τζουβανίᾳ· καίπερ δὲ μηδὲν προηγουμένως ἀναιδέως ἀναμίξων αὐτοῦ καὶ τοῦ πρώην Σιναίου, μελετάσθαι διὰ διαταγῆς τοῦ ταυταίου τοῦτου καλεῖται τῷ πατρὶ Θεοδοσίῳ ἢ ἐν τῇ Τζουβανίᾳ εἰσεδὸς ἀναγκασθῆναι καθύπευθεν ἐν ὑπαίθερ ἐξῆσθαι τοῦ καταστήματος. Ἄπαντες οἱ πρόκριτοι τῶν πατέρων δὲν εὐχόμεν ἱκετεύοντες τὸν πρώην Σιναίου, ἵνα συγχωρήσῃ καὶ εἰσέλθῃ ὁ ἀθεὸς ἀδελφός, καὶ ἐάν ἢ καταστῇ, νὰ τιμωρῆθῃ ὑπὲρ τῆς συνείσεως εἰς ταῦτα μένει ἀπεκρίντο ἃι προτιμῶ μάλλον νὰ καθῆσθαι τὴν Τζουβανίαν ἢ νὰ εἰσαχθῇ. Ὡς εἰ μὴ βρῆται δὲ ἢ τιμωρῆται αὐτὸν κατ' ἀδελφῷ ἀδελφῷ, καθ' οὗ οὐδὲν ἐκ παρῶν εἴχον, ἢ ἃι ἕνεκεν εἰσερχόμενος ἦτορ ἐστηλασεῖται τὰς παρανομίας καὶ ἦτορ ἐπὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐμποδῶν εἰς τὰ κατακθονία τοῦ πρώην Σιναίου σχέδια, ἀναρῆται διὰ τοῦ ἁγίου Πενταπόλεως καὶ τῆς τοβικῆς κυβερνήσεως καὶ κερᾶται τὴν σύλλληψιν τοῦ μνησθέντος πρωτοσυγκελλῶ Θεοδοῖτου. Παλλῶς λοιπὸν καθῆσθαι εἴρεχν ἀνε κῆτω, ὥς τοσοῦτο συλλαβεῖν τὸν ἀδελφὸν τοῦτον, ὥςτις ἐκρύπττο ἐνθεν κερᾶσαν, μὴ ἔχων πού τὴν κεφαλὴν κλῖναι καὶ ὑποστᾶς τὰ πᾶνθῆνα. Οὐκ ἴδυνῆθη ἕως μετὰ βραβείας καταδίξεας ἐκτελέσει τὸ ποδοῦμενον, μέχρις οὗ ὁ Ῥόμας κατὴρ Θεοδοῖτος συνοδεύομενος καὶ ὑπὸ τοῦ καταδικωμένου δικαίου τῆς ἱερᾶς μονῆς Κορηλίου ἀπῆλθε κατὰ διαταγὴν τῶν πατέρων κοιμιστῆς γραμμῶν ἱκευτικῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ μακαριότητα τὸν πατριάρχη Ἱεροσολύμων.

Ἐλθῶμεν ἦδη ἐπὶ τὴν ἐξιστόρησιν τραγικιῶτερον συμβάντων.

Εἶπομεν ἦδη ἃι ὑπόνοιαι περιέτρηον τὸν νοῦν τῶν πατέρων κατὰ τῆς ὑπόλλου διαγωγῆς τοῦ τότε ἀρχιεπισκόπου, καὶ ἃι ὑπόκωφοι ψευδοισμοὶ διαδίδοντο, ἃι πρόκειται ἢ παραδειγματικῇ τιμωρίᾳ τινῶν ἀδελφῶν.

Καὶ αὐτὸς τινὲς τῶν πατέρων παρῆσθον καὶ ἔκαμν αὐτὸν προσεκτικῶν, ἀλλ' οὕτως ἐπακαλιετο θεὸν καὶ ἀνθρώπους μάρτυρας τῆς εὐσυνειδήσεως αὐτοῦ. Ἐπανεκαύμεθα τούτων πιστεύοντες τὰ λεγόμενα αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἦν εἰς τὰς παρανομίας νὰ ἐκτελέσῃ ἀθεοφῶς τὸ ἀτιμότερον ἔγκλημα, ἕως προητοίμαζεν ἀπὸ πολλοῦ διὰ κατακθονιότητος, ὑπευλότητος καὶ ἀσυεθεῖσης· πρωτοφανῶν ἀλλήθως καὶ φρικῶδων.

Ἦν ἡ ἐβδόμη φεβρουαρίου, πρῶτῃ τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς ἡμέρας. Τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν ἕκαστος χριστιανός, πόσον μάλλον ἀρχιερεὺς, προτρέχει εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἵνα ἐπιτελέσῃται μετὰ συνταξιμῆς καρδίας τὴν εὐλογίαν τοῦ ὀφίστευ καὶ ἐκτελέσθῃ τὴν ἄψην τῶν ἐν Ἑβραεῖν ἀμαρτημάτων, ὁ ἅγιος πρώην Σιναίου ἕως οὐκ μόνον οὐδαμῶς ἐπέστη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ τὸ δὴ χεῖριστον ἔρεχν ἀνε κῆτω ἀπὸ πρῶτας μέχρι ἔσπερας, ἵνα παρῆν καὶ ἐκτελέσῃ αὐθημερὸν φρικῶδες κακούργημα κατὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Περὶ τούτων οὖν ἄπᾳς τῆς αὐτῆς ἡμέρας προσκαλεῖ εἰς τὸ συνοδικὸν τὸν τε δικαίον ἀρχιεπίσκοπον Κύριλλον Ῥοκίδην, τὸν τότε οἰκονόμον Πορφύριον καὶ ἕτερον συνώνυμον αὐτοῦ, πρὸς δὲ καὶ τὸν γραικὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύριλλον τὸν ἀπὸ Κιέβου. Προθύμως ὑπήκουσαν οἱ ῥηθέντες· εἰς τὴν πρόσληψιν, χωρὶς νὰ ὑποκτασῶσιν, ἃι ἢ πρόσληψις αὐτῇ ἦν βολία καὶ ἔρεχν πρὸς τὴν καταδίκτην αὐτῶν. Μετὰ φειδῶ καὶ χαριστοῦ προσώπου ὑπέχθη αὐτοῦς ὑποκριντικῶς ὁ πρώην ἅγιος Σιναίου, ἦρθετο δὲ λέγων ἃι προσεβόλασεν αὐτοὺς ἵνα εἰδοποιήσῃ ἃι τὴν ἐπιείθεον ἀναχωρῆ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ τινες ἡμέρας δι' ὑποθέσεις μοναστηριακὰς, ἃι παραγγέλλει ὅπως γίνῃται φροντικῶς καὶ ἀποσταλάσῃ εἰς τὸ μοναστήριον τροφὰ καὶ πᾶν εἶ τι ἀναγκαῖον, ἃι προτρέπει καὶ νοθεύει πατριῶς, ἵνα διατηρηθῇ ἡ ἡσυχία καὶ ἀταξία ἀνὰ μέσον τῶν πατέρων καὶ ἕκαστος τῶν ἐν ταῖς διακονίαις ἐκκλησιῶν ἐπιμελεῖς καὶ εὐσεβῆς τὰ ἀνατεθέντα αὐτοῦ καθήκοντα. Ἐν ᾧ δὲ οἱ πατέρες διαβεβαίουσιν αὐτῷ, ἃι πόσον τυχὸν

αταξίαν λαμβάνουσιν ὅτι εὐδύνουν αὐτῶν καὶ οὐ
 δαμῶς πρέπει νὰ φρονιῶσι διὰ τὸ τοιοῦτον, μετὰ παρ-
 θεσμῶν μάλιστα δέκα λεπτῶν ἀφῆς εἰσέρχεται διὰ τῆς
 πρὸς τὸ δυτικὸν θύρας πλῆθὺς Ἀλβανῶν κερβασίδων
 ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα, συνοδευομένων καὶ ὑπὸ τινος
 ἀστυνομικοῦ κατασκοποῦ ὀνομαζομένου Ἡλία, Σύρου
 δὲ τὸ γένος, καὶ οἱ τινες περιστοχίζουσι τοὺς μνησθέν-
 τας πατέρας ὡς λύκοι μαινόμενοι. Τότε ἐν ἀκαρεῖ
 καὶ ἐκείνος, ὅστις πρὸ μίας ἔτι στιγμῆς ἀνουθίται
 πατρικῶς καὶ ὑπεκρίνεται τὸν πνευματικὸν πατέρα καὶ
 ποιμένα, ἀπεκδέεται τὸ ἔνδομα τοῦ ἀκάτου ἄρτου καὶ
 ὡς τίγρις αἰμοχαρῆς τρίζει τοὺς ἔδοντας, ἐξεργάζεται
 τὰς αἰσχρὰς ἕβρεις καὶ ἀπειλὰς κατὰ τῶν πατέρων,
 διότι ἐτόλμησαν νὰ περιστελώσιν ἐκ συμφώνου καὶ
 μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τὰς κακοηθείας, τὰ κατα-
 χρήσεις, τὰς αὐθαγαρίας καὶ νὰ σώσωσι τὴν εὐκλεῆ
 βασιλικὴν μονήν. Τότε ἀπ' οὗ ἀπὸ τοῦ θυλακίου
 αὐτοῦ ἐββαλὼν ἔδειξε κυερνητικὸν τὸ διάταγμα, δι-
 οῦ διερχέται ἡ ἔξωσις καὶ ἀπαγωγὴ τῶν τριῶν πα-
 τέρων, ἧτοι τοῦ δικαίου Κυρίλλου, τοῦ οἰκονομοῦ
 Πορφύριου καὶ ἐτάου ὁμνήσιμου, διακρίττε μετὰ τρυ-
 φερῶς ὑφους τοῦς καρπίδες καὶ συλλαμβάνουσιν ὡς
 κακοῦργους, φέρουσιν αὐτοὺς εἰς τὰ δευμάτια αὐτῶν
 δόντας προησιμῶν δέκα μόνον λεπτῶν, ἵνα συνάξωσι
 τὰ διασκοπιμῶνα πράγματα τῶν. Ἐν ᾧ δὲ τοιαῦτα
 ἔδυναν περιστατικά ἐλάμβανον χώραν, ὁ εὐσεβὴς πλῆθος
 ποιμενάρχῃ δουροφροσύνης ὑπὸ τινῶν αἰσχρῶν καὶ
 κακοήθων νευροσπαστῶν τοῦ ἰδαίτου μετ' ἀραρῆς χαρᾶς
 τὰ σπαρακτικῶτα ταῦτα, μὴ αἰσχυνόμενος νὰ ἐπιτρέψῃ
 εἰς τοὺς ἀλλοίους ἐκείνους, νὰ προπύσωσι εἰς ὑγείαν
 αὐτοῦ, ψάλλοντες τὰ ἐπιτίμια ἐπὶ τοιαύτῃ αἰσχρᾷ νίκῃ
 καὶ ἐξυφρίζοντες θρασείως καὶ ἀπειλοῦντες διὰ βροπά-
 λων τοὺς παθόντας. Ἀφῆτος ἐπεδαφιλεῖσθαι εἰς τοὺς
 καρπίδες, ὁ ὄνος καὶ ἡ βραχί, ἀφῆτο καὶ τὰ δεῦρα,
 ἵνα ὡς προθυμότεροι εἰς τὴν διακονίαν αὐτῶν. Ἡ
 πλῆθὺς τῶν κερβασίδων ἐπέσυρε φυσικῇ τῇ ἰσχυρῇ καὶ
 ἔξωθεν τῆς Τζουβανίας συνάθροισιν πολλῶν χριστι-
 ἀνῶν, ὑποπευζάντων ἀπευκτατῶν τὸ διελάθησαν ὅμως
 ὑπὸ τῶν χειροφυλάκων ἐπανεληθμῶν διὰ τῆς βίας.
 Τέλος μετὰ παράλευσιν σχεδὸν δύο ὡρῶν, εὐκαίριος
 τυχοῦσι, ἤνοιθῆναι ἡ θύρα καὶ κακὴν κακῶς ἔβουρον
 οἱ καρπίδες τοὺς πατέρας ἐκείνους κρατουμένους ἐν-
 ὄθεν καὶ ἔβαν, προηγουμένης καὶ ἀκολουθοῦσης φρου-
 ρᾶς. Ὅπως ἤγαγον αὐτοὺς εἰς τὸ ἀστυνομικὸν κατά-
 στημα Καίρου, ἔθα διανυκτερεύσαντες, ὑπὸ φρουρᾶν
 ἐπαρβασθῆσαν τὴν πρωΐαν ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου ἐν
 ἰδίῃ προωριμένῃ διὰ τὰ μετακομιζόμενα κτήνη, τέ-
 λος, τῶν αὐτῶν ἐπαναληφθέντων καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
 ἐξέπλευσαν διὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἀτμοπλοίου τῆς περι-
 φερείας, ἔνθα ἐπὶ δεκαπενθήμερον σκληρότατον πλοῦν
 ὑπέστησαν τὰ πίνδινα, στερούμενοι καὶ αὐτῆς τῆς
 ἀναγκασιότατης τροφῆς καὶ ἱετικῆς ἀέρος, καθότι οὐ-
 δαμῶς ἐπετρέπετο αὐτοῖς κατὰ τὰς διατάξας τοῦ
 εὐσεβλέχθου ποιμενάρχου ἢ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος
 ἀνάβασις αὐτῶν, ὥστε καὶ τὸ ν' ἀναπνεύσωσι καθαρὸν
 ἀέρα οὐδαμῶς ἰδύναντο, ὡς ὄντες βιασμένοι νὰ μένωσι
 δι, νεκῶς εἰς πληκτικὸν μέρος παρὰ τοῖς γαϊάνθραξι,
 μέχρις οὗτο κατὰ θεϊαν οἰκονομίαν διεσώθησαν ἀπὸ
 τῶν φρικωδῶν ταλαιπωριῶν ἀποβιβασθέντες εἰς
 Σμύρνην, ὅθεν καὶ ἐπέστρεψαν κατὰ μῆνα οκτῆμ-
 βριον. Ταῦτα πράξας ὁ τίσις ἀρχιεπισκοπικὸς δόλη καὶ
 ἀπάτῃ χρηράμενος, ὡς τοῦτο βεβαίως ἐξιστορηθήσεται
 ἐκτενέστερον ἐν τῇ τῶν τῆς μονῆς πατέρων ἐκτίσει,
 καταβιβάζει διὰ τοὺς αὐτοὺς σκοποὺς τὸν δικαίον
 Κορνήλιον καὶ τὸν σκευοφύλακα τῆς ἱερᾶς μονῆς Γρη-
 γόριον, ἔχων προητοιμασμένα τὰ πάντα, ἵνα ἅμα ἐλ-
 θεσωσι οὗτοι εἰς Σουεζ συλλέθῃ αὐτοὺς, διὸ δὴ καὶ
 ἀποπροσώπως ἐπορεύθη πρὸς τὰ ἐκεῖ ὁδηγῶν δέκα
 κερβασίδες ὡς ἀληθῆς στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ. Χάρης
 ὅμως εἰς τὰς μετὰ ζήλου ἐνεργείας τοῦ ἐκείσε Ἑλλη-

νικοῦ πράκτορος καὶ τὴν συνδρομὴν τῶν ὀρθοδόξων
 χριστιανῶν, ὁ τίσις ἄγιος Σιναιτοῦ ἀπέφυγε τῶν θυ-
 μάτων αὐτοῦ. Κατῆλθεν οὖν ἀπὸ Σουεζ εἰς Καίρον
 ἐμπλωτῶς ἔργῃ διὰ τὴν ἀπόστολιν αὐτοῦ. Τοιοῦτον
 γινόμενον, οὐκ ἐκαύσατο καταδυναστεύων τοὺς ὑπο-
 λειφθέντας ἀλλοίους πατέρας, ἵνα ἐμπνεύσῃ ἐτι κλίσινα
 φόβον καὶ τρέμον, τὰς ἡδὴ ὑπὸ τρομοκρατίαν δια-
 ταλούσας ψυχὰς αὐτῶν, καὶ οὕτω θυνηθῇ βασιλεύσαι
 δικὴν ἀπλότητου κυριάρχου οὐχὶ πλέον ἐπὶ ζῶντων,
 ἀλλ' ἐπὶ νεκρῶν. Ἐκείρατο δὲ καὶ ἀναγκάσαι καὶ
 τοὺς ἀλλοίους πατέρας, ἵνα ἐκ νέου ὑπογράψωσι καὶ
 ἀναδύχθῃ καὶ αὐτῆς δικαίος ὁ πόλις Ἰλαρίων, τοῦθ'
 ὅπερ ὅμως μετὰ περιφρονήσεως ἰρηνήθησαν οἱ πατέρες.
 Περὶ μῆνα δὲ ἀπρίλιον ἀρχόμενον παρεσκευάσθητο
 καταλθεῖν εἰς βασιλεύουσιν πρὶν ἢ κατέλθῃ ὅμως,
 ἔθετο ἐν νῆϊ συλλεῖσαι τὸ σκευοφυλάκιον, ὅπερ ἦν τὸ
 διηγετικὸν ἀντικείμενον τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ κροθίστων
 καὶ μερμῶν, καὶ ὑπεβαίρεται πάντ' ὄντινα χρηματι-
 κῶν πόνον ἢ ἀκόρατος πλεονεξία αὐτοῦ εἰσείσθαι καὶ
 πάν ὅτι πολυτίμων σκευῶν ὑπελείπετο εἰσέτι. Τοῦθ'
 ὅπερ καὶ ἐπραξεν, ὑπεβαίρεται χρημάτα τε καὶ σκευῆ
 πολύτιμα, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ καταλόγου, ἔνθα
 ἐκτίθεινται αἱ καταχρήσεις καὶ ἀπεριτομοί, μετ' ὅ
 ἄπρην εἰς βασιλεύουσιν.
 Τοιαῦτα τὰ διατρέξαντα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῶν πέρας
 συμβάντων, περιστατικὰ ἀληθῶς ἀνιχνύσται, ἔδυναν
 φρικῶν ἐμποιοῦντα καὶ ἡλίσις φαινότερον ἀποδειξάντα,
 ὅτι ὁ ἀρχιεπισκοπικὸς οὗτος οὐκ εἰσῆλθεν ἐν τῇ μάν-
 θρᾳ ὡς ποιῆν καὶ πατῆρ πνευματικῶς, ἀλλ' ὡς λύκος
 αἰμοδιψῆς καὶ αἰμοχαρῆς, γενόμενος τὸ σκάνδαλον ἐν
 τοῖς ὀρθοδόξοις, ὅστις ἀφορμὴν τοῖς ἀλλογενοῖσι περι-
 ὑβρίζειν τὴν ἱερὰν ἑμὴν ἰηρακίαν, ἡς λειτουργίᾳ
 ἐτίμακτο, ἦν μέντοι ἡττησεν καὶ ἐξουθένισεν, ἀνα-
 δεχθεὶς παραρτίτις τῶν αὐτοῦ ὄρων, παραδοῦς
 χερσὶν ἀλλοτριᾶς ἀθέου λειτουργοῦ τοῦ ὀψίστου
 καὶ κατὰ κρημῶν ἀγαθῶν ἐυαγῆς καὶ γεραρῶν τῆς
 ὀρθοδοξίας σκήνωμα καὶ ἐνδιαίτημα. Ἡ ἐκθεσις
 ὁ αὐτῆ πιστῆ καὶ ἀληθῆς γινομένη ἐνώπιον θεοῦ
 καὶ ἀνθρώπων.
 Πρὸς πίστωσιν δὲ καὶ ἀξιῶν ἐνδείξην ἵπαντες οἱ
 ἐν τῇ ἱερᾷ τούτῃ καθιδρόματι διαταλοῦντες πατέρες
 καὶ ὡς αὐτόπται μάρτυρες τῶν γεγονότων, ἠθροισμένοι
 εἰς γενικὴν σύναξιν ἐπικυροῦμεν πάντα ταῦτα ὑπο-
 γράφοντες, τιθεμένης καὶ τῆς μεγάλης τῆς μονῆς
 σφραγίδος.
 Ἐγένετο ἐν τῇ κατὰ Καίρον Σιναιτικῇ τῆς Τζου-
 βανίας καθιδρόματι.
 ἐ' βουλίου αἰεξ'.

Ἡ ἱερὰ σύναξις καὶ ἡ λοιπὴ τῶν ἐν Τζουβανίᾳ
 πατέρων ἀδελφότης.

Δικαίος ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτῆς.
 Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτῆς.
 Ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Σιναιτῆς.
 Πρωτοσύγκελλος Ἀνθίμος Οἰκονόμος Σιναιτῆς.
 Πρωτοσύγκελλος Κορνήλιος Σιναιτῆς καὶ πληρεξού-
 σιος Ζαχαρίου πρωτοσυγκελλοῦ.
 Πρωτοσύγκελλος Θεοδόσιος Σιναιτῆς.
 Πρωτοσύγκελλος Πολύκαρπος Σιναιτῆς.
 Πορφύριος ἱερομόναχος Σιναιτῆς.
 Φιλόθεος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Σκευοφύλαξ Μακάριος.
 Γεράσιμος ἱεροδιάκονος Σιναιτῆς.
 Νικέδημος ἱεροδιάκονος Σιναιτῆς.
 Ἀμβρόσιος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Μακάριος μοναχὸς Σιναιτῆς.
 Ἡσαΐας μοναχός.

(T. † Σ.)

INDEX EORUM QUAE IDEM ARCHIEPISCOPIUS SURRIPUIT PER ANNOS 1860-1868.

A'ov.
 Ποσά καθαρά, ετινα ἀφῆρσαν ἀπὸ τοῦ ἰδιαιτέρου ταμείου τοῦ σκουροφλακίου.
 Γραμματίων τῆς Ῥωσικῆς τραπεζῆς ἐκ πρὸς-
 κοντα χιλίων ρουβλίων ἀργυρῶν, ὅσοι ἐξ-
 ηγγήρωσαν, ἢ φιλία καυκορβουσκινά 10 000
 Ἐταρον γραμματίων τῆς ἐν Ὀδησῶν τραπεζῆς
 ἐκ τετρακοσίων ρουβλίων ἀργυρῶν, ὅσοι
 ἐξηγγήρωσαν, ἢτοι φιλία καυκορβουσκινά 1 333
 Ὁμόλογον Ἀμμιτράδου ὅσοι ἐξηγγήρωσαν,
 φιλία 1 000
 Ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ σκουροφλακίου τῆς Τζου-
 βανίας 12 000
 Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ταμείου λίρας ἀγγλικῆς θεολο-
 γίας ἢτοι φιλία 5 250

B'ov.
 Ποσά ετινα ἀνήκοντα τῇ μονῇ παρέλαβεν ἄλλοθεν.
 Εἰσὸδῆμα κτημάτων Βουκοβραβίας τῶν ἐτῶν 1863 καὶ 1864 10 000
 Ἐκ τῆς ἐν Σαρόνῃ οἰκίας, ἣν μετὰ τοῦ ἐπι-
 σκόπου Πατρὸς ἐπέλαβεν διὰ εἰσοδόφραγμα 3350, ἐξ ἧν ἡ μονὴ οὐδὲν ἔλαβεν, ἀλλὰ μόνον αὐτὸς κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰδίου Πατρὸς ἔλαβεν ἑθνημαντικῆς λίρας 800, ἢτοι φιλία 1 600
 Ἐκρίθησαν ἐκ τῶν σταλόντων τροχιλίων φιλί-
 ρίων τοῦ ἀρχιμανθρίτου Κυρίλλου Ρουβίου 1 200
 Προσθετικὰ ἐνταῦθα καὶ τὰ νέα αὐτοῦ χρεὶ δι' ἧν κέρουσι ἐπιβάρυνε τὴν μονὴν 16 000
 Ἐπιπλέον γενικῶν 58 383

Καὶ ταῦτα μὲν ἐστὶ τὰ ἐγνωσμένα καὶ ἀποδείκνυται, ὡς πρὸς ἅπαντα ἕως τὰ ἄλλα οὐδὲν φθῆσκει, ὡς οὐδαμῶς ἀποδείξωσι οὐσίαν. Τοῦτο μόνον βέβαιον, ὅτι ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν τοσούτων καλυπθῆσαν τῆς μονῆς ἐλάχιστα τινα φαίνονται, ὅτι ἐλάμβανεν αὐτὴ τὰ δὲ λοιπὰ ἐσπετεροῦτο ὁ τίσις ἅγιος Σιναιῶν. Κατὰ τὸ αὐτὸ οὐν κρίνεται νὰ ἀποδειχθῆσθε, ποῦ ἀπέλαστο τὰ ἔξῃ, δι' ἧν ἐκείνος ὑπεύθυνος.
 Ιον. Τὰ ἀπὸ τοῦ 1860-1863 εἰσοδήματα τῶν Βλαχομολδαβικῶν μοναστηριακῶν κτημάτων, ἐξ ἧν φαίνεται ἐκ τοῦ καταστήτου, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1860 καὶ πρῶτον τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς αὐτοῦ, μόνον 4500 φιλία ἐστάλησαν ὡς αὐτοῦ τῇ μονῇ, τὰ δὲ λοιπὰ κύριος οἶδε πῶς καταβρόχθισα.

A Βον. Ἐξουσία καὶ ἡ παρουσία τοῦ ἀδελφοῦ πατριάρχου παρὰ Κωνσταντινίου τοῦ ἀπὸ Σιναιῶν, ἢτις ἐπαρτήθη εἰς δεκαπεντακοσίαι φιλία καὶ ἦν ὁ τίσις ἅγιος Σιναιῶν παρέλαβεν, ἐξ ἧς μόνον μόλις πρὸς ἑκατὸν φιλία ἔβουε τῇ μονῇ, ὡς ὁ τοῦ σκουροφλακίου κατάλογος δείκνυται.

Παραλείπονται πῶς διεκρίθη τὰ λοιπὰ εἰσοδήματα τῶν μεταστῆσαν κατοχίων Τουρκίας, Ἑλλάδος καὶ Ῥωσίας, τῆς ὑπερβίου τῶν ταξιδίων αὐτοῦ διακόνου καὶ πολλὰ ἄλλα, ετινα διὰ σῶματος δύνανται μόνον νὰ λεχθῶσι.
 Τὰ ληφθέντα ἀπὸ τοῦ σκουροφλακίου σκεῆθαι καὶ ἱερὰ εἶματα.

B Τὰ ὅσα ἔλαβε τὴν 14 ἀπριλίου τοῦ 1860 ἀναχωρῶν διὰ Βουκοβραβίας, ὡς ἡ σημαίσις τοῦ καταλόγου τοῦ σκουροφλακίου.
 Τὰ ὅσα ἔλαβε μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του διὰ Βουκοβραβίας κατὰ ἀπρίλιον τοῦ 1866, ὡς ἡ ἐξομολογητικὴ τοῦ σκουροφλακίου Μακαρίου καὶ σημαίσις τοῦ τότε διακόνου τοῦ κρήνη Σιναιῶν, ὡν δὲ ἱερομονάχου Μελαιτίου.

Ἐν τῇ κατὰ Κέρρον τῆς Τζουβανίας Σιναιτικῆς καθιδρόματι, 15 ἰουλίου 1867.

Ἡ ἱερὰ σύναξις καὶ ἡ τῶν ἐν Τζουβανίᾳ κατέρων ἀδελφότης.

- Διακός: ἀρχιμανθρίτης Κύριλλος Σιναιτικῆς.
- Ἀρχιμανθρίτης Κύριλλος Σιναιτικῆς.
- Ἀρχιμανθρίτης: Νεόφυτος Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγγαλλος Ἀνθίμος (Ὀκονόμο: Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγγαλλος Κορηθίος Σιναιτικῆς καὶ πληρωσίου-αἰος Ζαχαρίου πρωτοσύγγαλλου.
- Πρωτοσύγγαλλος Θεόδωρος Σιναιτικῆς.
- Πρωτοσύγγαλλος Παύλου Σιναιτικῆς.
- Πορφύρος ἱερομόναχος Σιναιτικῆς.
- Φιλόθεος μοναχὸς Σιναιτικῆς.
- Σκουροφλακί Μακάριος.
- Γεράσιμος ἱεροδιάκονος Σιναιτικῆς.
- Νικόδημος ἱεροδιάκονος Σιναιτικῆς.
- Ἀμβρόσιος μοναχὸς Σιναιτικῆς.
- Μακάριος μοναχὸς Σιναιτικῆς.
- Ἡσαΐας μοναχός.

Διὰ τῶν ἀγγεμάτων Ἀγάπιον μοναχὸν Ἀμβρόσιο: μοναχός.
 (T. + Σ.)

RES AB EODEM ARCHIEPISCOPO GESTAE MENSE DECEMBRI 1865 1867 ian 19.

Ὁ πρὸ τῆς χειροτονίας τοῦ κρήνη ἁγίου Σιναιῶν D κανονικῶς ὑπογραφαίς καὶ ἐκ' αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἔρχεται ἐν τῇ τῷ τῷ ἁγίῳ, ὅτι ὑπερρεῖται (ὁ ἀρχιεπίσκοπος) ἐν ἐδρῇ ἁγίου ἐν Τζουβανίᾳ, ἀναβαίνει ἀπὸ τοῦ ἰνταῦθ καὶ εἰς τὸ μοναστήριον. Ἐν ἐξουσίᾳ ἕως τῶν ἔρον τούτων, ὅτι τίσις μετὰ παρουσίαν ἀπαρτίσας κατὰ τὸν νοέμβριον τοῦ 1865 νὰ ἐνέλθῃ εἰς τὸ μοναστήριον.
 Ἀναχώρησις λοιπὸν ἀπὸ Κέρρον ὁ κρήνη ἅγιος Σιναιῶν Κύριλλος διὰ τὰ ἐνταῦθα ἔχον συνοδείαν ὅπως ἡ δέουσα ἀνάγκη, λατῶν κληρικῶν καὶ ὑπερ-
 τῶν. Τὰ πρὸς τὴν ὀδοποιίαν ἀναγκαῖα ἐπρόνοιαν ὁ παρὶσθέντος τότε δικαίος ἦν Τζουβανίᾳ Πατριῶν, ἐξ-
 οδεύσας τὴν ὑπεροχὴν ποσότητι τῶν ἀπὸ χιλιάδων γροσίων ἀποροῦμεν ἕως ποῦ ἐξοικονομήσῃ τὰ χρεὶ-
 ματα ταῦτα διὰ δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἐλευσῆς τῶν ἐνταῦθα, ἀναρτήσῃ τὰ πάντα καὶ αὐτῶν τῶν ἔρον, ὅσοι εἰ μετὰ τοῦ τίσις ἀρχιεπισκοπικοῦ ἀδελφοῦ ἔξῃ-

ον παρ' αὐτοῦ νὰ τοῖς δοθῇ ἅγιος, ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς πατριάρχης ἀπαρτήθη ἀγαθῶς καὶ ἀκατακτάς. Ἐγὼ μὲν ἔχον ἐκ' ἑλῆ καὶ ἱκανὸν ἔρον δι' ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ὑπερβίους μου, ὡς δὲ ὡς καὶ ὄχι ἀπαι-
 τεταὶ νὰ ἔχῃτε ὑπεροχὴν καὶ ἀγαθῶν. Τὸ παρ-
 ουσταῖον τοῦτο ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τῆς διακόνου τοῦ πατριάρχου τοῦτον. Μάλλον τοῦτο ἡμεῖς ἡμεῖς αἰσθησθέντες, τοῖς ἀπὸ τῶν τῶν ἀναγκαίων ἔρον μὲ τῶν τότε εἰσπόμενον Γενεθίον, ὅσοι λατῶν μυστικῶν μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ συνένταξιν, ἔλαβε καὶ τῆς ἀπαιτούμενης ὀφείας, ὅσοι ἦν καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἀναγκαῖον του. Ἄρα δὲ ἐπρόκειτο κληρικῶν, ἔσταλε τότε ἡμεῖς μὲ δύο πατέρας τὰ λαίφανα τοῦ ἀδελφοῦ πατριάρχου Κωνσταντινίου τοῦ ἀπὸ Σιναιῶν, καὶ ὁ ἴδιος δὲ ἀρχιεπίσκοπος τὴν ἐκδοσὴν οὐν τῇ συνοδίᾳ τοῦ ἀπὸ τῆς μετὰ μεγάλης παρακῆς καὶ τῆς ὅσοι τῶν ἀδελφῶν ἐξελθόντων πρὸς ἀποδεικ-
 τῶν αὐτοῦ.

Πρό πολλού χρόνου ήδη ή Ιερή σύναξις βλέπωνσας Δ ε δικαιοσ Κορνήλιος, ο σκουφίλαξ και άλλαι πατέρες την πασών διαίτησιν της μονής, την εδύσαν θέσιν ατόξ και των πατέρων, άν ή προνοσία ήτο κακία, εν ή τόσ και τόσ καταπαύοντα, εν γένει συλλογισμένη, ότι ή μονή τήρα εις τοσ δαχόνους κινδύνους και κατά κρημνών, ήν προεκαθερίμενη, ήνα Ελθ ή αρχιεπισκοπος, να τή κλίη τας κρημνών ανωγαίας παρατηρήσας και γίνωσιν εν σφαιρών μεταρρυθμίσας ατάς ανωγαίας και ανωκαφαιτας, και διακοσμήσοντας εν σήνωμα προνομήσας και ενδοξον, τμησάν από βασιλείς και πατρ άρχας και από άλλων την ερσοδοσίαν. Άρα σόν ερσοσων εννοσθα, συνεκαθήμεν και με τοσ συνοδούστας σόντων πατέρας διά την βασιτίσων της μονής, εγχαρίνατας, έπισθή και τή εσοδήματα των ήγερονών ενδοκασαν, να συσσωρευόμεν άπαντας εν τη Ιερή μονή, και ήτω καύσσαι τή σγκώδη έξοδα των κατασχεματων Μκαλατα και Τσουφνίας, και πρό πάντων ζητήσασιν την πασών του δικαίου Ιλαρίωνος ως μέστιτος των πατέρων και καταχραστοσ. Έπισθή ήμος και έπλησιαζαν ή έορτή της Αγίας Αικατερίνης: τη 25 νοεμβρίου, άφίκαμεν, ήσας έορτάσασιν πρότερον, και εις τόν ίδιον καιρόν αναπαύθη, και ο πρώην Σιναιού από τοσ κόπους, ζητήσας και λαβών κατοικίαν εις τό ξινοδοσίον και οχλί εις την μητρόπολιν του, τό σποιον και συγχερησασιν διά να μη τόν δυσσερεστήσασιν, έπισθή και έκέρυεν ότι μόνον άλλας ήμέρας θα στασθ. Μέχρις ήτου δέ φάσις ή έορτή, και ήσας ήτου τοσ παρουσιάζασιν τόν έτοιμον κανονισμόν. Εν άχορον συντάξει, εσύχναζαν εις τό θαμάτιον του σκουφίλακος Γρηγορίου, κολακασών σόντον έπας δυνάτη και τόν κατακείσιν και τοσ άρπάσιν τι, κυρίως δέ μίαν μέτραν πολύτιμον, της ήσοίας οσ αδάμαντας του άδαρβασαν τώσ εφθαλμάσ: ταύτην λοιπόν την μέτραν εζητήσας να λάβη μεθ' ήουτοσ εις ήσασιν: τινούσκολιν και την μετακοίσησιν κατά τό νόον σχεδίου, διότι, έλεγον, ως καλαίον δέν έχει την εσκήρασίαν του: έπισθή ήμος ο σκουφίλαξ ύπακπεύθη, δέν ενέδοσαν εις την ζήτησιν ταύτην. Ένεκα τούτου ο πρώην Σιναιού δυσσερεστήθη κατά τοσ σκουφίλακος και εφυχράνθη κελύ, μέγα ταύτα δέν άπελείσθη, αλλά προσέτραπεν εις τόν τότε δικαίον της μονής κρηνοσύγκριλλον Κορνήλιον, παραάλλασ αυτόν ήσας προσκαθήσθαι και κατακείσθαι τόν σκουφίλακα, δν θαμαί λίαν έπισμιον. (1) δικαιοσ Κορνήλιος του ύπασθήθ, ότι ήλει: άνεργήσιν δια την ζήτησιν του, άντι ήσας να άνεργήσιν κατά την έκτικσίαν του πρώην Σιναιού, μάλλον ενσεκρόσως τόν σκουφίλακα, μη τυχόν και γίνηται παραβήτης του ήρκου του και κλίη εις τας ζήτησας του πρώην Σιναιού, έπιστρέφας δέ τή άπειρήθ, ότι ο σκουφίλαξ κατ' εσθένα τρόπον δέν κλίη, τοσθ' έκαρ και μάλλον τόν δυσσερίστος.

γοναλιστας ήρθων τοσ πόδας του, άλλ' ήσαν διακεκοσται: διά να άποσθή τήσ, έπαρασπίσθη, ότι όσων κατέλθ εις Τσουφνίαν, δά ήδη εν και οι έτοι πατέρας ήνα σφαιρών και ότι θα κλίη και ατόξ. Ημείς τή άπειρήσασιν, ότι διαβήσασιν τώσ εσθρακος διά την Τσουφνίαν, στίνας άλλους λάβον τόν κανονισμόν ύπογεγραμμένον παρά πάντων ήμων, και δά ήσασιν εν δεχθόσων ή σθλί. Τούτων πάντων γυνωμάνων, εζηθών ο πρώην Σιναιού με την διακοσμήσ, ότι δέν τοσ έπιστρέφει να άνέλθ εις τό ξινοδοσίον (έπισθή εδοσρησασιν, ότι ή διακεκοσται του πρώην να διακοσμήσ, μέχρις οσ λυθη τό σήτημα), αλλά τόν εσθρησασιν εις την μητρόπολιν του, ήσας οσ ύπογεγραμμένον τόν κανονισμόν με προσθήκη των διορησώντων εσθρακων, αρχιεπισκόπου Νισούτου, Ιεροσολόμου Παρρησίου και μοναχου Φιλώσίου, ήτινας, αυτήμερόν άνεχώρησαν. Μετά δύο ή τρία τέταρτα της ήρας έκοσασιντας, ότι ο πρώην Σιναιού παρακονείται ήσασιν τόν ήουτόν τρυ ως φυλακισμένον και διά να μη ήναι τοιαύτη ήσας, τόν εσθρησασιν ελευθέρων να άνέλθ εις τήσ ξινοδοσίον διαμάτια, άλλ' οχλί, ως εζηται και να κατέλθ εις Τσουφνίαν, μέχρις οσ δέν έπιστρέφωσιν οι εσθρακοι και κρημώσιν τή σκίση, βιβλία και λοιπά, και όσων ταυτεσποιήσασιν τή πράγματα, καταργουμένη: της Τσουφνίας, ήτις ήν αίτία του αλάθρου, και ή μόν μονή κατήγισαν ως μετόχιον, ή δέ Τσουφνία τό εσθρακός Σιναιον ήρας. Άλλ' όπε τήν καταργήσιν της Τσουφνίας δέν εννοσασιν ή να ελεείθ ή σύναξις και τό σκουφίλακιον, διότι περιτίδν να ύπάργωσιν δύο, καθ' εν μέλιστα καιρόν εν Σινά τό σκουφίλακιον είναι μάλλον εσθρακισμένον και από καταχρηστικόσ και από πυκαίος. Ο πρώην Σιναιού όσων τυχασίσται περιμένων την έπιστροφήσιν των εσθρακων και έπείναιτο τοσλάχιστον ήσας, οι δέ προύχοντασ του μοναστηρίου καθ' ημασίν ήσαν καθ' αυτθ, ήνα μη στυνοχερηται, ελευθέρων να εσθρακίται: όπου εσθρακίσται και εσθρακισμένοσ με ο τι εζηται: ήδεικνωσ δέ και χαροκοίον πρόσωπου εις ήσας, άλλ' όπε τό χαροκοίον τοσθ πρόσωπον ήσαν κεκοσμήματα καταχθόνα σχεδία και φρικαλέα εγχαρίματα, ώ: ήμώσας και άπαδείχθη.

(1) πρώην Σιναιού ελ, εν ύπό την διαταγήν αυτόσ εξ άστομα, όνομασται τόν άνεσθόν του Βασίλειον, τόν διακονόν του Μελίτιον, τόν θαλαμασκόλον Κρηστολίον εκ Βλαχίας, τόν μάγαρόν του Νικόλαον Κύπριον, τόν καθήσων Άλήν, και ήνα μοναχόν δόκιμον, πρό τινος καθήσων και αυτόν, Μανώλην Κόσιν, μετ' αυτόν λοιπόν πρόφα και εν παραβήσθαι ήκαμα τή καταχθόνα του σχεδία και τοσ ήσας τήσ άκατομήνας διαταγής και όδηγίας. Τήν σόν 20ην δεκαμβρίου όσλίσας αυτόσ και άρματην φανήν ποτίσας, ο δέ ήσας κλασθείς εις τό θαμάτιον του, άλλων τι μετά μισθρήσιν, ενφ άπαντας οι πατέρας άνεκαίνοντο, ήρμαι τόν διακονόν του Μελίτιον εις τόν δικαίον Κορνήλιον. Ο δικαίνος παγαίη και λέγει αυτθ, ότι ο αρχιεπισκοπος ζήτη να τή όμνήσθ. Ο δικαίνος Κορνήλιος σδαμίαν ύπασθίαν έχων, διότι και την κρημνών μετ' ην λειτουργίαν ήν καθ' αυτθ, έσπασεσ κατά καθήκον εις την πρόκλησιν: άλλ' εφ' οσ άνέβη εις τό ξινοδοσίον, τόν ήρβασαν εις εν θαμάτιον, κρημνών τοσ πρώην Σιναιού, λέγοντας, αυτθ να παραμείνη, ήνα τόν άνεργήσιν: κατά την αυτήν στήγην εσθρακων άπαντας οι εσθρακισμένοσ, ως ανώτερος, ήρβασαν τόν Κορνήλιον οι μόν από τήσ χείρας, οι δέ από τοσ πόδας, οι δέ από τήσ τήρας της κεφαλής, οι δέ από τή γένια, και ήρβαντας: τόν γρημνών ήσασιν τήσ χείρας και έσσαν ήσασιν εις: τοσ πόδα: ύπερ τήσ ήσας ήσασιν. Ης τόν άσθρακός του δόσματος ο Νικόλαος μάγαρος, όστις ήσασιν εν τη ζώνη κιστόλιον, άλλων έλείφ και παρ και αυτόσ και να γίνη και φόνος, διότι τοσ κιστόλιον εσθρακιστήσασιν: εφ' οσ δά ήσασιν ήσας: κρημνών τόν δικαίον Κορνήλιον και ελείκασιν και την ήσασιν τόν θαμάτιον, ο δικαίνος Μελίτιος διαβήσθη πρός τόν σκουφίλακα,

φάν, ητοι τωόν εν Τζουβανίας και ές τόν έντοπό, Α
δικαίως και σπουδαίως· και τούς μόν τούς της
Τζουβανίας έδωκεν λαθραίως διά νυκτός εισεγγυήν
ειρηναίως παρτίσας καλυφθέντες· τή δόξα των έτος
ήτοι διά τούς ές τούς εν τη μονή. Αλλά ήδω με πείον
δέλον και άπάτην έταρα τή σχέσιν του.

Θέλω; ο προθέτης Άνανίας έντοπό, ενταίριον
εις την σύνεσιν την θεοπαικην επιστολήν· άλλ' ή
σύνεσις με ήδωκα υπαγραφέας των κάτω πατήρων,
όσοις τήν καθήκοντα με κλειστά λόγια. Τής έπι-
στολής δέ τή νόημα ήτοι, ότι ο μόν Άνανίας έρχεται
ές προσηκνήτης και να τόν δεχθώμεν και περιποιη-
θώμεν άδελφικώς, ο δέ δικαίος Κορνήλιος διά κατ-
ειργουσαν ανάγκην να κατέλθη εις Τζουβανίαν, διορι-
ζομένου του Γερμανού εις την θέσιν προσωρινού δι-
καίου. Είς την πρόσκλησιν του Κορνήλιου άδελφί-
θωσαν οι άδελφοί με ήδοκίαν· άλλά τοούτο έννοήσας
ο δόλιος Άνανίας, έδωκεν άπίσως· έταρα γραφήν
πρός τόν σκουοφίλακα, εις έν ό καλοκείμενος θεοπά-
της έγραψεν ότι τώρα εις άλλειψιν του Κορνήλιου,
έν όποιον θα διορίσουν εις άλλην ήσιν, ο σκουο-
φίλακς ές είδημεν των εκκλησιαστικων και μονα-
στηριακών έδωκεν να οδηγη τόν προσωρινόν δικαίον,
συμπράττων μετ' αυτού διά την εύταξίαν και ήσυχίαν,
έως ώ σταλή ο κατάλληλος δικαίος· ή επιστολή αυ-
τη διεσπείσθη τής ήδοκίας, και ο Κορνήλιος ήτοι-
μησθη να άναχωρηση μετ' του Άνανίου. Αλλά ούτος
έχων έπι έταρον καταχθόνιον σκοπόν προσκοιήθη
τόν άδελφόν, καθ' ήν ήμέραν άναχώρησιν ο Κορνήλιος,
όστις και μένος άνεχώρησιν. Τήν έπιόσαν μετ' την
άναχώρησιν του δικαίου Κορνήλιου, ο Άνανίας έλας
ήγής προσκοιήθη τήν άναχώρησιν του διά να φθάση
τάχα τόν Κορνήλιον, δι' ο έπαθήμαί πρότερον να
προσκυνηση την κέραν της άγίας, ώστε ο σκουοφίλακς
κατέλθων εις τόν ναόν να άνοίξη την λάνακα και
προσκυνηση ο Άνανίας, όστις μετ' ταύτα έξήλθε·
φαίνεται όμως ότι συνενόηθη, πρότερον κρυφίως με
τινας άδελφούς, ούς έφάρμοσαν έκ μέρους του θεοπάτου,
ώστε εύταξία και έκλεισαν την πύλην του κώστρου·
διέταξε δέ ο Άνανίας τόν θυρωρόν Κοσμάν και Νεό-
φυτόν τινα να σταθώσιν έξω της εκκλησίας, και έρα
έξήλθη ο σκουοφίλακς, να μη τόν άφήσουν να υπαγη
εις τή θεομάτιόν του, άλλά να τόν συλλάβωσι και τόν
θέσωσιν όπό κράττην εις τή οικονομείον ήμο με τόν
οικονομόν και γραμματία Ιάκωβον και τούς φρουρούς·
να μη έξέλθωσιν· έ; και έγιναν. Ένώ δέ οι ήθύν-
τες ήσαν όπό κ' άτησιν, αίφνη· έρχεται και ο Άνανίας
με τούς πρεσβύτερους της συνάξεως, και άπίσως παρου-
σιάζει την τρίτην επιστολήν του θεοπάτου, όστις δι-
έταξε να κατέλθη εις Τζουβανίαν ο σκουοφίλακς, εις
έν έχη· να ήμολήθη, άφ' ου πρότερον σφραγίσωσι τή
σκουοφίλακα, έν αι κλει; να ταθώσιν εις οίκον
δοξαγομήμον και τής λάβη ο Άνανίας, δι' ά να τής
υπάγη και τή; έγγυήσιν τή θεοπάτη. Ο δέ Άνανίας
δένειλεξ ήπαντας τούς πατέρας εις γενικήν σύνεσιν
έντός του σκουοφίλακος και Ιακώβου, ούτως έφρου-
ρούντο από φύλακα διά να μη έξέλθωσι του οίκονο-
μείου. Εχτι δέ έτοιμον ο Άνανίας ότος κατηγορητι-
κόν έγραψεν, έγραψεν άπ' έπάνω έως μίαν σκευή-
την διά να γράψωσι μετ' ταύτα ότι ήθελον, άνα-
γνώσας άλλα παρ' τή περιεχόμενον· υπαχρώσιν δέ
τούς άδελφούς να υπογράψωσι και τούς έφάρμοζον
έπι άπίσως· δι' ήμολήθη, άφ' ου πρότερον σφραγίσωσι
εις Τζουβανίαν. Οι άδελφοί πατέρας φοβηθέντες έ-
έγραψαν έντός άλλων, ούτως διν καταπέσθησαν·
λαβόν ο Άνανίας· τή έγραψεν άνήθε μετ' τόν
προσώτων αι; τή οικονομείον, παρέλαβε τόν σκουο-
φίλακα και τόν Ιάκωβον (καυθείς και ούτος τή ήμολή-
την έπι τή οικονομείον και άντικατωσθεύς κατά
διταγήν του καίου θεοπάτου όπό τού άπεισθεύς
και ήμολήσας του τίανον πρόην οίκονομού Γεννάδιου),
και ούτως έσφραγίσαν έπαντες τή σκουοφίλακα· μετ'

ταύτα έσφραγισαν εις τή θεομάτιον του σκουοφίλακος,
υπαχρώσιν αύτου να λάβη μετ' του τή σφραγισ-
του, εις ο και ένταύτων ο σκουοφίλακς, νεκρουν έπι
ταχίας δι' άποκρίθη, και διά τή έντοπον τόν ή-
έμωσαν ο κατωτέρως Άνανίας· από δέ τούτων εις την
επιστολήν, ήν έσφραγίσασιν, τή θεομάτιον, δένειλεξ,
έως έννο σκευήν, οίκονομόν τόν Γεννάδιον, όστις έρα
έλαβε τής ήμολής; εις χείρας, όγωνα θυρωρόν και ούτως
ήδωκε να τή ήμολήση τή παρακαρτήν, έσπει τή
θεομά ήσαν έταρα.

Τούτων δέ πόντων γενομένων, ήδυνήθη ο Ιάκω-
βος να άναχωρηση την ήφορίαν τόν έν Τζουβανίαν
τρίων άδελφών, ές και ότι και ο Κορνήλιος και ο
σκουοφίλακς ήτοι εις την ήβίαν κατοικήσιν και ότι
στρατιώται περιμένουν εις Σουδ' διά να τούς συλ-
λάβωσιν, και χωρή; να ήδωκν τήν ήφορίαν του θεοπά-
του θα υπαχρώσιν κατ' εύταξίαν εις την ήφορίαν· ταύτα
δέ τή έποινοκόησε κρυφίως αι; τόν σκουοφίλακα,
όδηγών αύτόν έν δυνηθή; να εραπειάσθη και φυλαχθή·
Τάλας άνεχώρησε μετ' του Άνανίου, όστις τόν ένου-
τρέφωσαν έως έν διαστήμα, μετ' ταύτα τόν ένου-
στειόθη εις ένα άραβα, και έταρα; άδυσουν ήμολή·
Οι έν Σουδ' χριστιανοί πληροφορηθέντες τόν κατα-
βρασμόν του σκουοφίλακος και σκανδαλισθέντες από
τή τήσκα κακοουργήματα του θεοπάτου, διά νυκτός
έτραξαν εις τή νερή του Μωυσοείας, μερικώς άρας
μακράν του Σουδ', παρέλαβον τόν σκουοφίλακα και
τόν άδήγησαν να φυλαχθή εις μέρος άσφαλές· τή
ήδιον έπαρξαν οι και οι χριστιανοί και διά τόν Κορ-
νήλιον, και αύτός μόν μετίκατα άνεχώρησιν εις Ιερ-
σόλυμα κομιστής επιστολών των πατέρων διά τήν
μακαριώτατον πατριάρχην, ο δέ σκουοφίλακς προστι-
εία τόν έν Καθρη φίλον του μοναστηρίου επαν-
έταρα εις τή ήβίαν, και ούτως· ο κατωτέρως πρόην
Σιναιού δέν ήδυνήθη να έκταλήση και κατ' αύτόν
τής εισαχής· θελήσας του.

Ταύτα είναι τή διατρέξαντα, τραγικά άληθώς και
πρωτοφανή δι' ένα ποιμενάρχην, όστις και δόλιος και
κατωτέρως και έμπαίκτης της θρησκείας και κατωτέρως
έκ' άρκως άκαθείχη· ή έκ' άρκως ήμολή αυτη είναι
πιστή και άληθής γενομένη ένόπιον θεού και άνθρώ-
πων. Τά της Τζουβανίας και τής προθέτης πρόξως
του πρώην Σιναιού γνωρίζουσιν από ήμολής καλλίτερα
οι έμολή πατέρας· έως αύτόταται· ήμολή δέ συνήθρομίνται
δίοι εις γενικήν σύνεσιν έκπεπορήσαν τή παρόντα έ-
θετόματα ήδε και υπογραφέμεθα προς πίστωσιν και
διηγεση, ένδειξιν.

Έν τή ιερή βασιλική του άγίου και θεοβαθέστατου
δρους Σινά μονή ταύτη, τή ιθ' Ιουλίου, 1887.

Προσέγραψαν. Προς τούτους προσέταραν προς βα-
βαίσιον όπου δει τή έσα ο τούς Σιναιού Κύριλλος
καθυστήρησιν από την ιερήν ταύτην μονήν, ήτοι·

- 1 Έν έφορήμον κεντητόν από μαργαριτάρια
D πολότιμα.
- 1 Έν δακτυλίδιον άδάμαντα, έταρα προσέγραψε έ-
ρον ο πρίγκιψ τού Βελγίου (νόν δέ βασιλεύς), άξίας
ές έταρον 80 έγθεόμνητα λίθων, γνωστών τούτο και
εις τόν κύριον Μ. Ζαζίνιαν.
- 1 Ένα κώδικμα του σκουοφίλακίου περιλαμβά-
νοντα τούς κανονισμούς του αρχιεπισκόπου και τόν
Άρμόν τούτης της ήμολής.
- 1 Έν άντίγραφον γραμματίων.
- Άνόθως δικαίος Σιναιτός.
- Καλλίμως πρεσβεργαλλος Σιναιτός.
- Γερμανός; πρεσβεργαλλος Σιναιτός.
- Γρηγόριος σκουοφίλακς Σιναιτός.
- Ιάκωβος οίκονομός Σιναιτός.
- Διά τόν άγγελοματόν Παρθένον μοναχόν Ιάκωβον.
- Γεννάδιος ιερομόναχος Σιναιτός; σκουοφίλακς.
- Ελέθριμος ιερομόναχος Σιναιτός; κληρομόνος.
- Ιωαννίνιος; μοναχός Σαρρατός και Σιναιτός.

Διὰ τῶν ἀγγέλματων Ἑσθῆν μοναχῶν Ἰσλαφῶν Ἄ-
 τῆρ μοναχῶν Σινάιτης.
 Κωνσταντῶν μοναχῶν Σινάιτης.
 Γαλακτῶν μοναχῶν Σινάιτης.
 Χαρίτων μοναχῶν Σινάιτης.
 Διὰ τῶν ἀγγέλματων Δαβὶθ Γαλακτῶν.
 Διὰ τῶν ἀγγέλματων Κεράλλον μοναχῶν ὁ Χαρίτων.
 Δαμιανῶν μοναχῶν Σινάιτης.
 Διὰ τῶν ἀγγέλματων Καλλίστρων μοναχῶν Ἰσ-
 λαφῶν.

Ἰερώνων μοναχῶν Σινάιτης, ἀπὸ τῶν γράφων ὁ
 Καλλίστρων.
 Γαβριὴλ δάμαρ Σινάιτης.
 Διὰ τῶν ἀγγέλματων Κωνσταντῶν δάμαρ Γαβ-
 ριὴλ δάμαρ Σινάιτης.
 Σταμάτης δάμαρ Σινάιτης.
 Διὰ τῶν ἀγγέλματων Μανώλην δάμαρ Σταμάτης.
 (Τ. + Σ.)

48.
 CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS GREGORIO CONSTANTINOPOLITANO
 1867 iulii 27.

Μεθ' ὧν κλείσταις χάρις ἐκοιμήμεθα τὴν ἀπὸ
 ἱβ' τοῦ προσώχως λήγοντος ἀποκριτικὴν πρὸς ἡμᾶς
 ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας οὐρανοκρατορικῆς παναγιότητος
 ἀπάντην τοῦ συνοδικῆς ἐπιστολῆς, ἣν ἐνέπεσον κατὰ
 τὴν 21ην τοῦ παρελθόντος ἰουλίου ἀκηθύναμεν τῆ
 θεοσεβῆ αὐτῆς κορυφῆ. Διαξιλιθόντες δὲ ἐδοξάσαμεν
 ἐλοφύμενοι τὸν ἅγιον θεόν, ὅτι ὅθι καὶ ἐκ ταύτης
 παραχρῶς ἐνηχηθῆναι τὰ πανευφρόσυνα εὐαγγέλια
 τῶν θεοδότων τε καὶ περισπουδαστῶν ἡμῶν αἰσίων
 τῆς ἀδελφικῆς τῆς ἀγάπης. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ δὴν
 ἐξήγατο ἡμῶν σαφῆς ἡ θεοπροφήτης αὐτῆς κορυφῆ
 ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν, δι' ἣν ἀπευθύνουμεν αὐτῆ
 καὶ ἡς ὁ λόγος συνοδικῆν ἡμῶν ἐπιστολῆν, διὰ τοῦτο
 ἐδέησε νὰ τηλεγραφῆσθωμεν τῆ αὐτῆς οὐρανοκρατορικῆς
 παναγιότητι κατὰ τὴν 24ην τοῦ λήγοντος καὶ ζητή-
 σωμεν παρ' αὐτῆς πληροφορίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου
 τούτου, ἡ δὲ θεοσεβῆ αὐτῆς κορυφῆ ἔσπευσε νὰ
 ἀπαντήσῃ ἡμῶν τηλεγραφικῶς τὰ δέοντα, καὶ τὴν
 ἀπάντησιν αὐτῆς ἐλάβομεν χθὲς παρ' ἡμῶν τρίτην
 τῆς ἡμέρας πρὸ μισσημέρας, ἀνι' ὅτου καὶ ἐχάρημεν
 εἰς ἄκρον. Μεθ' ὧν ὅμως ταῦτα καθήκον ἡμῶν
 ἐθεωρήσαμεν, ἵνα ἐν τῇ σημερινῇ εὐκαιρίᾳ μὴ λαί-
 φημεν τοῦ νὰ διαβιβάζωμεν καὶ τὴν παροῦσαν πρὸς
 τὴν αὐτῆς οὐρανοκρατορικῆς παναγιότητα, καὶ ἄφ' οὗ
 ἀποδοῦμεν αὐτῆ καὶ αὐτῆς καὶ καλλίστας τοὺς ἔγκαρ-

θίους ἡμῶν ἀδελφικοὺς ἀποκριτικοὺς καὶ ἐξερευνησόμεν
 μετὰ πόθου τὰ κατ' αὐτὴν πανευκαίρια ἡμῶν θεοσεβῆ-
 λιστα εἰσα ὄν τῆ διαβιβάζουσι εἰς καὶ τὸν καθ'
 ἡμᾶς αἰσίων, καὶ κατασκευάσωμεν αὐτῆν καὶ αὐτῆς ἀδελ-
 φικῶς, ἵνα ἐπιμόνωσ προτρέψῃ τὸν ἅγιον Σινάιτου νὰ
 μεταβῇ ἀνεκέρειως εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ὁρακοῦσων
 εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τοῦ ἀρχῆς, ἄλλως
 φέλομεν προφθῆ συνοδικῶς ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῶν
 κληρικοῦσων ἀντιπροσώπων τῆς ἱερᾶς Σιναιτικῆς
 ἀδελφότητος, ὅτινα, μετὰ μίαν ἑβδομάδα φθάνουσιν
 εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, εἰς τὸ νὰ ποιήσωμεν κανονικῶς
 πρᾶξιν καὶ ἐπικυρτώσωμεν τὸν ἐκθρονωσὸν τῆς αὐτοῦ
 ἱερότητος, ὅπως πρὸ πολλοῦ ἦδη, ὡς γνωστόν, ἐκη-
 ρύχθη δικαιοκρατικῶς ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Σιναιτικῆς συν-
 ἀγωγῆς ἀπάντη τῶν τρομερῶν τῆ αὐτοῦ ἱερότητος
 καταχρήσεων ἐκτετατῶς τῆς ἡγουμενίας καὶ ἀρχι-
 επισκοπῆς τοῦ θεοβαδίστου ὄρου Σινά. Ταῦτα καὶ
 σήμερον εἰς ἀπάντησιν, ὃν ἔνεκα καὶ πάλιν παρα-
 κλοῦμεν θερμῶς τὴν οὐρανοκρατορικῆς ὑμετέρας παν-
 αγιότητα εἰς τὸ νὰ ἐπισκεύσῃ τὴν εἰς τὰ ἐνταῦθα τοῦ
 ἁγίου Σινάιτου ἀποστολῆν. Ἐπεὶ δὲ μὴ ἔχοντες,
 παραινόμεν τὸν λόγον, ἐξαιτούμενοι παρὰ κυρίου τὰ
 κανόνα αὐτῆς ἐπὶ ὅτι κλείσται, πανεύθιμα καὶ πανευ-
 δαιμόνα.
 Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ, 1867 ἰουλίου 27.

49.
 CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS MONACHIS SINAITIS
 1867 iulii 27.

Ἄομινας ἐκοιμήμεθα χθὲς καὶ τὴν ἀπὸ 21 τοῦ
 λήγοντος πρὸς ἡμᾶς ἀποκριτικὴν ἐπιστολὴν τῆς ὑμῶν
 οὐρανοκρατορικῆς, καὶ διαξιλιθόντες ἐπέγραψαμεν τὰ ἐν αὐτῇ
 καὶ ἔθεν ἡμῶν ἀνεκέρειωσαν τῇ κυρίᾳ χάριτις ἐλο-
 φύχους διὰ τὰ εὐαγγέλια τῶν περισπουδαστῶν ἡμῶν
 αἰσίων τῆς υἱτικῆς οὐς ἀγάπης, ἔθεν δὲ ἐχάρημεν
 ἀπὸ καρδίας πάντας ὅμως, δι' ὅσους ἡμῶν ἐπαρξάμεθα
 εὐχαριστήριους λόγους ἐπὶ τῇ ἐπιπροσέει παρ' ἡμῶν
 καθήκοντος, ὅπου καὶ δικαιοῦν ἐθεωρήσαμεν ἅπ' ἀρχῆς
 καὶ ἀπαραιτήτων ἀπάντη ζητήματα ἐκείνης ἐνδια-
 φρόντος τὸν τε ἀγιώτατον ἀποστολικῶν καὶ πατρι-
 αρχικῶν ἡμῶν θρόνον καὶ τὴν ὑμετέραν ἡμῶν οὐρανο-
 κρατορικῆν μονήν. Ταῦτον δὲ εἰς ἀπάντησιν
 σπεύδοντες ἀντιεγγελλόμεθα ἐν πρώτοις τῇ υἱτικῇ
 ὑμῶν οὐρανοκρατορικῆς, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα οὐ ἔχομεν τῆ
 τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου τῆρου χάριτι μετὰ πό-
 σης τῆς παρ' ἡμᾶς ἱερᾶς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος καὶ

κατὰ συνέπειαν ἀνακαινοῦντες ὅλην τίλον πάντων τῶ
 προσώχως κλέον, ὃν δεφ' ἀντιλήκτορι, τίρημα τῶν
 ὑμετέρας κλοῦσων ὀλίγων, σπεύδοντες νὰ προσκα-
 λάσωμεν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει τὰ ἱερὰ ἐκείνη μέλη τῆς
 ὑμετέρας ἱερᾶς συνέλευσε, ὅπου καὶ ὅπου ἐνομήσαμεν
 πρὸ καροῦ γράφοντας ὅλην συνοδικῶς ἡμᾶς λοιπὴν
 λήθη τὴν παροῦσαν, κίρματα προκατασκευασμένοι
 ὄντες σπεύδοντες νὰ μεταβῆτε ἐν ἡμέρας αἰσίοις πρὸς
 ἡμᾶς εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, ἔθεν ἀναμείνομεν ὅμως μετὰ
 πόθου καὶ ἀγάπης πατρικῆς ἔπερον δὲ μὴ ἔχοντες,
 κατασκευάσωμεν ὅμως αὐτῆς καὶ ἀπὸ μέσης ψυχῆς
 παραινόμεν ἡμῶν εὐχαίς καὶ εὐλογίαις, καὶ παραινόντες
 τὸν λόγον ἐξαιτούμεθα ὅπου ἡ τοῦ παναγίου καὶ
 ζωοδόχου τῆρου χάρις καὶ τὸ ἄκαιρον ὅπου εἰς
 τοῦ ἐξ αὐτοῦ πρᾶξιν ἐξαιτούμενος εἰς μεθ' ὧν ὅλην
 ἀπάντησιν διὰ πάντας.
 Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ, 1867 ἰουλίου 27.

50.
 CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS GREGORIO CONSTANTINOPOLITANO
 1867 augusti 3.

Καὶ κατὰ τὴν παρελθούσων εὐκαιρίαν, ἦτοι τῇ
 κς' τοῦ προσώχως λήγοντος, ἐγράψαμεν ἀποκριτικῶς
 τῆ οὐρανοκρατορικῆς αὐτῆς παναγιότητι, ἐπαρξάμενος συγ-
 χρόνως καὶ ὅτι ἐλάβομεν ἐγκαίρως παρ' αὐτῆς καὶ
 τηλεγραφικῆν πρὸς ἡμᾶς ἀπάντησιν. Ἐπειδὴ ὅμως
 καὶ ὁ κυριὸς παρέρχεται, ἡ δὲ αὐτοῦ ἱερότης ὁ ἅγιος
 Σινάιτου καὶ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀγαπῶν ἀδελφῶς ἐδ-
 δάλας μαρμαρῆ παρὶ τῆς εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν μετα-

βασίως του, ὡς τῇ ἐγράψαμεν συνοδικῶς τῇ κα' τοῦ
 παρελθόντος ἰουλίου, ὅπου ἐπληθῆ σπεύδοντες νὰ μεταβῆ
 πρὸς ἡμᾶς εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ὅπου ἀπὸ πανοῦ
 κίρας μετὰ τῶν κληρικοῦσων τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότη-
 τος εἰς τὴν μεταβῆ αὐτῶν καὶ τῆς ἱερότητος του
 ἐρωτησάντων γνωστὴν διαφοράν καὶ ἐπειδὴ ἡ αὐτοῦ
 ἱερότης οὐδὲν ὅπου ταῦτα ἀπὸ τῶν ἡμῶν, ἀλλὰ τῆρου
 ἄκαιρον σπεύδοντες εἰς οὐδὲν ἡμᾶς καὶ τὴν παρὶ ἡμᾶς

ἀγίαν καὶ ἱερὴν συνέθεσιν λογιστέον, διὰ τούτου συν-
 αδικῶς συνελθόντες καὶ αὐτῶς σήμερον, γράφομεν αὐ-
 τῶ καὶ τῆν ἐπιπέλαστον καὶ προσκαλοῦμεν ἑκατακλι-
 μένους τὴν αὐτὴν ἐκείνην εἰς τὸ νὰ σκεύσῃ ἐνὸς
 τοῦ παρόντος μηνὸς ἀποστάσει νὰ μεταβῇ εἰς τὴν
 ἀγίαν κλίβιν ἀνακαθίστας, ἐνθα ἡδὴ οἱ κληρονομοῦν
 τῶν Σιναιτικῶν κατήρων μεταβῶσιν· ἄλλως ἡμῶς θέ-
 λουμεν προφθὴ συνοδικῶς μετὰ τῶν ἐκτεμένων κλη-
 ρουσιῶν εἰς τὸ νὰ δικαιοῦμεν ἀρχὴν ἐνὸς τοῦ
 δικαίου ἡμῶν τὴν αὐτὴν ἐκείνην. Ταῦτα καὶ αὐτῶς
 συνοδικῶς γράφομεν ἐν τῇ ἐγγυλίῳ πρὸς τὴν αὐ-
 τοῦ ἐκείνην, καθικαταόμεν καὶ κλίβιν ἀδελφικῶς
 τὴν ὑμετέραν σεβασμιωτάτην παναγιότητα, ἵνα μετα-
 κινήσῃται κατ' αὐτὴν καὶ ἐγκαταλείψῃ αὐτὴν προ-
 τέρῃ καὶ αὐτῶς προφορικῶς τὴν ἐκείνην τοῦ εἰς τὸ
 νὰ ποιῆσθαι ὑπεκλίνῃ τῇ ἐκκλησιαστικῇ του ἀρχῇ καὶ
 σκευάσῃ μεταβῇ πρὸς ἡμῶς ὅσον τάχιστα. Εἰς ἐναν-

τιαν δὲ περιπέσωμεν, ὡς ἐνωθεὶ διαλέγομεν, θέλομεν
 δικαιοῦν ἀρχὴν τὴν ἐκείνην τοῦ. Γινώσκουμεν, κα-
 τὰ τὴν ἀρχαίαν, ὅτι κατὰ θεῶν βίβλος τῇ ἐκείνῃ σε-
 βασμιωτάτῃ ἀδελφικῇ κορυφῇ συνεχῶς αὐτὴν ἐν-
 οχλοῦντας ἐπὶ τῷ προσκαλούμεν ἱεράτωτος· ἀλλὰ μὴ
 ἀγνοοῦντας συγγράμους, οὗτις διὰ τὴν οὐτερλίαν τοῦ ἱεροῦ
 ἐκείνου σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ἀνάγκη τὴν ἐκείνην
 οὐκ ἐστὶν ἢ σεβασμιωτάτῃ αὐτῆς παναγιότητι, οὐδέ-
 ῃσιν μετὰ θεῶν καὶ σήμερον εἰς τὸ νὰ τῇ οὐκ ἐστὶ
 οὐρα καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τὴν ἐκείνην πρὸς τὴν
 αὐτὴν ἐκείνην. Ἐπειροὶ δὲ μὴ ἔχοντες, κατακατα-
 μέθα καὶ αὐτῶς ἀπὸ κέντρων παρῆρας τὴν θεοκρατίαν
 αὐτῆς κορυφῇ καὶ ἀπεριελουόμενοι τὰ κατ' αὐτὴν
 πανευκαταίῃ ἡμῶν θεοδοσιολογίας αἰσῆ, παραίνομεν τὸν
 λόγον ἀνακαταόμενοι κατὰ κυρίου τὰ κανόνα αὐτῆς
 ἐπὶ οὗ κλειστά, ὅτι καὶ καὶ πανευκαταίῃ.
 Ἐν τῇ ἀγίᾳ κλίβιν Ἱερουσαλήμ, 1867 ἀγούστου 3.

51.

SYNODUS HIEROSOLYMITANA CYRILLO ARCHIEPISCOPO MONTIS SINAI
 1867 augusti 3.

Κατὰ τὴν κατ' τοῦ προσκαλοῦμεν ἱουδαίου ἐγγε-
 γραμῆν συνοδικῶς τῇ ἀδελφικῇ τῆς ἐκείνην, προσκα-
 λοῦντας αὐτὴν ἵνα σκεύσῃ καὶ μεταβῇ πρὸς ἡμῶς εἰς
 τὴν ἀγίαν κλίβιν, διὰ τὸ νὰ δικαιοῦμεν ἀπὸ πανὸς πόνου
 τῆς πρὸ πολλοῦ μεταβῇ αὐτῇ; καὶ τῆς ἱερᾶς Σιναιτι-
 κῆς ἀδελφότητος ὁφισταμένης σεβασμιωτάτου ἀρχιε-
 πiscoπou. Ἐλέγομεν δὲ ἐν τῇ συνοδικῇ ἡμῶν ἐκείνῃ
 γράμματι, ὅτι ὅραμεν ἢ ἐκείνην τῆς ἱερᾶς ἐκείνην ἐν-
 ταῦθα ἀνακαταόμενοι κατὰ τὸν εἰς τὸν προσκαλοῦ-
 μένους. Συγγράμους τότε ἐγγράφομεν συνοδικῶς καὶ
 πρὸς τὴν αὐτὴν σεβασμιωτάτην παναγιότητα κατὰ τὸ
 αὐτὸ ἀνακαταόμενοι, ἡμῶς σκευάσῃ ἀκρίτως ἡμῶν
 ἐκείνην τὰ δέοντα. Τηλεγραφῶντες δὲ αὐτῇ καὶ
 κατὰ τὴν κατ' τοῦ προσκαλοῦμεν ἡμῶν, κλίβιν ἀδελφικῶς
 κατ' αὐτῆς καὶ τῆς ἐκείνην ἐγκαταλείψῃ αὐτὴν προ-
 τέρῃ καὶ αὐτῶς προφορικῶς τὴν ἐκείνην τοῦ εἰς τὸ
 νὰ ποιῆσθαι ὑπεκλίνῃ τῇ ἐκκλησιαστικῇ του ἀρχῇ καὶ
 σκευάσῃ μεταβῇ πρὸς ἡμῶς ὅσον τάχιστα. Εἰς ἐναν-

τιαν δὲ περιπέσωμεν, ὡς ἐνωθεὶ διαλέγομεν, θέλομεν
 δικαιοῦν ἀρχὴν τὴν ἐκείνην τοῦ. Γινώσκουμεν, κα-
 τὰ τὴν ἀρχαίαν, ὅτι κατὰ θεῶν βίβλος τῇ ἐκείνῃ σε-
 βασμιωτάτῃ ἀδελφικῇ κορυφῇ συνεχῶς αὐτὴν ἐν-
 οχλοῦντας ἐπὶ τῷ προσκαλούμεν ἱεράτωτος· ἀλλὰ μὴ
 ἀγνοοῦντας συγγράμους, οὗτις διὰ τὴν οὐτερλίαν τοῦ ἱεροῦ
 ἐκείνου σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ἀνάγκη τὴν ἐκείνην
 οὐκ ἐστὶν ἢ σεβασμιωτάτῃ αὐτῆς παναγιότητι, οὐδέ-
 ῃσιν μετὰ θεῶν καὶ σήμερον εἰς τὸ νὰ τῇ οὐκ ἐστὶ
 οὐρα καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τὴν ἐκείνην πρὸς τὴν
 αὐτὴν ἐκείνην. Ἐπειροὶ δὲ μὴ ἔχοντες, κατακατα-
 μέθα καὶ αὐτῶς ἀπὸ κέντρων παρῆρας τὴν θεοκρατίαν
 αὐτῆς κορυφῇ καὶ ἀπεριελουόμενοι τὰ κατ' αὐτὴν
 πανευκαταίῃ ἡμῶν θεοδοσιολογίας αἰσῆ, παραίνομεν τὸν
 λόγον ἀνακαταόμενοι κατὰ κυρίου τὰ κανόνα αὐτῆς
 ἐπὶ οὗ κλειστά, ὅτι καὶ καὶ πανευκαταίῃ.
 Ἐν τῇ ἀγίᾳ κλίβιν Ἱερουσαλήμ, 1867 ἀγούστου 3.

52.

TESTIFICATIO A SKEUOPHYLACE TZUBANIENSI DATA.

Ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς τῶν κατήρων συνέθεσιν κλή-
 ρους οὗτος καὶ προσκαλοῦμεν ὑπὸ τοῦ πανευκαταίῃ
 τῆτος δικαίου, ἀρχιεπισκόπου κυρίου Κυρίλλου τοῦ
 ἀπὸ Κιόβου, ὁ σκευάσῃ τῆς Τζουβανίας Μανασίου
 προσκαλοῦμαι· ἔδοξε τὴν ἐξῆς μαρτυρίαν καὶ ἐξομολό-
 γησιν, ὡς ὅσον χρηματικῶν καὶ οὐκ ἐστὶν καὶ ἀρχὴν
 κατὰ τὴν Σιναιτικὴν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ σκευάσῃ
 ἀνακαταόμενοι τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ 1866 διὰ Κωνσταντινοῦ-
 πολιν.

- 1 ἐν λεγεονομακίῳ ἀργυροῦν.
- 2 ζεύγη διακοσμήματα ἀργυρᾶ.
- 3 δύο ἱεροδικαστικὰ στιχάρια στέφιν.
- 1 μία ἐπιπέλαστο μακροπύργον ἀργυρᾶ.
- 1 ἐν μάγα ἀπόφορον.
- 3 δύο σταυροὺς μὲ χρυσοῦς ἀλύτους.
- 1 ἐν ἐγγυλίῳ, ὁ ἀγιος Νικηταῖος, ἀδελφάντινον.
- 1 ἐν ἑταρον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ
Κιόβου.
- 1 ἐν ἑταρον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἰωσήφ ἀπὸ Τίφλιδα.

Ὅτι ὁ κλήρῳ Σιναιτικῶν ἀνακαταόμενοι κατέλαβον, καὶ
 μαρτυρῶ ὡς σκευάσῃ, ὅτι κατέλαβον τὰ ἐξῆς οὐκ ἐστὶν
 καὶ ἀρχὴν, ὅτινα γινώσκῃ καὶ ὁ ἐν Κόπρη ἱερο-
 πόντος Μελέτιος, τότε διόκονος τῆς κλήρῳ πανευκαταίῃ
 τῆτος τοῦ· αἰσὶ δὲ ταῦτα·

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ οὐκ ἐστὶν καὶ ἀρχὴν.
 Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον κατέλαβον ἀπὸ τοῦ
 σκευάσῃ δικαίου, παρόντος μου, δύο καὶ ἡμισυ χιλιάδας
 λιρῶν ἀγγλίας ἢτοι ἀριθμὸς 2500, αἵτινες ἦσαν παρα-
 καταθεταίμενοι ἐν τῷ σκευάσῃ, ἀπὸ τῆς εἰδή-
 σως οὐδανός· καὶ τὴν μὲν πρῶτην φορὰν κατέλαβον
 ἐγὼ καὶ ὁ κλήρῳ Σιναιτικῶν εἰς τὸ σκευάσῃ, καὶ
 ὁ κλήρῳ ἀγιος Σιναιτικῶν ἦτοξε τὸ ταμίον καὶ ἐπέλαβον
 ἐγὼ τὰς λίρας ἀπὸ τοῦ ταμίον, ἐπὶ τὸν κατέλαβον
 ἄλλως τὴν δὲ δευτέραν φορὰν κατέλαβον κλίβιν ἀρ-
 χιεπισκόπου, καὶ τότε κατέλαβον τὸ ἄλλως ποσὸν εἰς δύο
 χρηματοδόματα, τὸ μὲν ἐκ χιλίων λιρῶν, ὅσον ἐκείνη
 ἐν χροῖν ὁ κλήρῳ Σιναιτικῶν, τὸ δὲ ἐκ χιλίων πεντα-
 κοσίων, ὅσον ἐκείνη ἐγὼ, καὶ ἀπέφορον εἰς τὸ δα-
 μάτιον τοῦ.

- 2 δύο σκευάσῃ ἀρχιεπισκόπου στέφιν ἀλύτους.
- 1 μία ἐπίρα ὀμοία, ἐκτὸς μεγάλου καὶ μικροῦ
ἀποφορίου.
- 1 μία ἐπίρα πινθηρὰ ἀλύτους.
- 1 μία ἐπίρα λευκὴ ἀλύτους.
- 2 μανθῶδες δύο, ὁ εἰς νέος καὶ ὁ ἄλλος παλαιός.
- 3 δύο ποικιλιακῶς βιβλίου, ἢ μὲν οὐκ ἐστὶν οὐκ ἐστὶν
καὶ καχυροσμένῃ, ἢ δὲ ἄλλη ἀκλή καὶ ἀργυρᾶ.
- 3 δύο μίτρας, ἀρῶν καὶ μελανῆ.
- 3 δύο φυλλάδες μεγάλας τῆς λειτουργίας, ἀρῶν
καὶ μελανῆ.
- 1 ἐνα μὲγαν σταυρὸν τῆς λειτουργίας καχυροσμένον.
- 1 ἐνα ἑταρον τοῦ ὄρονου.
- 1 ἐν θυμιᾶτον καχυροσμένον.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ οὐκ ἐστὶν καὶ ἀρχὴν.
 Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον κατέλαβον ἀπὸ τοῦ
 σκευάσῃ δικαίου, παρόντος μου, δύο καὶ ἡμισυ χιλιάδας
 λιρῶν ἀγγλίας ἢτοι ἀριθμὸς 2500, αἵτινες ἦσαν παρα-
 καταθεταίμενοι ἐν τῷ σκευάσῃ, ἀπὸ τῆς εἰδή-
 σως οὐδανός· καὶ τὴν μὲν πρῶτην φορὰν κατέλαβον
 ἐγὼ καὶ ὁ κλήρῳ Σιναιτικῶν εἰς τὸ σκευάσῃ, καὶ
 ὁ κλήρῳ ἀγιος Σιναιτικῶν ἦτοξε τὸ ταμίον καὶ ἐπέλαβον
 ἐγὼ τὰς λίρας ἀπὸ τοῦ ταμίον, ἐπὶ τὸν κατέλαβον
 ἄλλως τὴν δὲ δευτέραν φορὰν κατέλαβον κλίβιν ἀρ-
 χιεπισκόπου, καὶ τότε κατέλαβον τὸ ἄλλως ποσὸν εἰς δύο
 χρηματοδόματα, τὸ μὲν ἐκ χιλίων λιρῶν, ὅσον ἐκείνη
 ἐν χροῖν ὁ κλήρῳ Σιναιτικῶν, τὸ δὲ ἐκ χιλίων πεντα-
 κοσίων, ὅσον ἐκείνη ἐγὼ, καὶ ἀπέφορον εἰς τὸ δα-
 μάτιον τοῦ.
 Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐξομολόγησις μου ἐνώπιον θεοῦ καὶ
 ἀνθρώπων, καὶ ἀκριβῆς ὡς ἡ ἀλήθεια.

Πρὸς πίστωσιν δὲ καὶ ἀκριβῆ ἐνδείξιν καὶ ἀσφάλειαν ὁμοθυμαδὸν τοῦ αὐτοῦ, ὑπαμένων καὶ τῆς μεγάλης
λαίαν ὑπογράφω τὴν παροῦσαν μου διὰ τῆς σφραγίδος μου.

Ἐγένετο ἐν τῷ κατὰ Κάθρον Σιναιτικῷ τῆς Τζουρβανίας καθιδρόματι.

Σκευοφύλαξ Μακάριος.

Ἡμεῖς ἱερὰ σύναξις βεβαιούμεν καὶ ἐπικυροῦμεν τὴν τε ὑπογραφήν τοῦ σκευοφύλακος Μακαρίου καὶ τὴν ἐνέπιον αὐτῆς γενομένην μαρτυρίαν καὶ ἐξ-

δικαίως ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτικῶς.
Ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Σιναιτικῶς.
Πρωτοσύγκалλος Ἀνθίμος Οἰκονόμος Σιναιτικῶς.
Πρωτοσύγκалλος Θεοδόσιος Σιναιτικῶς.
Πρωτοσύγκалλος Πολύκαρπος Σιναιτικῶς.
Φιλόθεος μοναχὸς Σιναιτικῶς.

(T. † Σ.)

53.

MONACHI TZUBANIENSES CYRILLO HIEROSOLYMITANO

1867.

(T. † Σ.)

Μακαριότητα, θεϊότητα καὶ παναγιότητα πατρι-
άρχα τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πόσης
Παλαιστίνης, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ προσκυνητῇ
ἡμῖν πάτερ καὶ δέσποτα, κύριε, κύριε Κύριλλε,
τὴν χαριτόβρυτον καὶ ἁγίαν τῆς ὑμετέρας
θειοτάτης μακαριότητος ἐξείαν πανευλαβῶς
κατασκαζόμεθα.

Ὅτι ἐπιφέροντες τὸ παρὸν ἡμῶν πανοσιώτατο, ἀρχι-
μανδρίτης κύρ Κύριλλος, πρωτοσύγκалλος κύρ Κορη-
λιος, ἱερομόναχος κύρ Πορφύριος καὶ δούλωτατος κύρ
Γρηγόριος σκευοφύλαξ τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου, εἰσὶν οἱ
τῆς μονῆς ἀποσταλμένοι ἔξαρχοι, ἵνα, θεοῦ εὐδοκούν-
τος, ἐνέπιον τῆς ὑμετέρας θειοτάτης καὶ προσκυνητῆς
μακαριότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερῆς
συνόδου παρασταθῶσι καὶ παραιθῶσι ὅπως τὸ ἀνά
μέσον τῆς μονῆς καὶ τοῦ τόπου ἁγίου Σιναιτοῦ Κυρίλλου
πρὸ πολλοῦ ὑπὸστρέψαντον ἕτημα. Τούτους οὖν ἐπ-
ωδιωσμένους καὶ τοῖς ἀναγκαίαις ἔγγράφοις καὶ τοῖς
διαφόροις πατριαρχικοῖς σιγίλλοις καὶ φερμανίοις,
δεόμεθα καὶ ἠκεταίωμεν τὴν ὑμετέραν πανοσιώτατον
μακαριότητα ἵνα δέξηται εὐμένως καὶ πατρικῶς, ὅπως
δὲ πρὸς κλέος ἀγέρων αὐτῆς καὶ δόξαν ἀδίδου
παραιωθῆ ἢ ὑπὸστρέψαντον ὁληρῶς διαφορά καὶ διασωθῆ

τὸ εὐαγῆς τοῦτο τοῦ ὀπίστου σήνημα, κρατιουμένον
ἐπὶ μάλλον τῶν προνομιῶν αὐτοῦ. Ταυτοχρόνως εἰδο-
ποιούμεν, ὅτι ὁ δούλωτατος ἐν μοναχοῖς κύρ Ἰάκωβος,
ἔπισημοῦ καὶ ὄμοιο: σὺν τοῖς ῥηθείοις, ἵνα ἀπέλθῃ
εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, ἐκωλύθη ὑπὸ σκουδαίας ἀδοξο-
νας. Καὶ ταῦτα μὲν παραδοκούντως ψυχικῶ παμῶ
καὶ μεγίστη τῇ ἀνομομονησίῃ τὰς ἱερὰς αὐτῆς ἀπο-
φάσεις: ὡς κλεινὸ πατὴρ ἡμῶν καὶ προστάτου: ἐξαι-
τούμενοι δὲ τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας
καὶ δεόμενοι τοῦ ὀπίστου, ἵνα διατηρῆ τὴν ὑμετέραν
θειοτάτην καὶ εὐλαῶς μακαριότητα ὑπεράνω πάσης
ἐπιγείας, διατηρῶμεν τῆς ὑμετέρας πανοσιώτατου καὶ
προσκυνητῆς μακαριότητος τίμια ἐν κυρίῳ ὑποκλινη
καὶ εὐχόμενα.

Ἐν τῷ κατὰ Κάθρον Σιναιτικῷ τῆς Τζουρβανίας
καθιδρόματι.

Ἡ ἱερὰ τῶν πατέρων σύναξις.

Δικαίως ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Σιναιτικῶς.
Ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Σιναιτικῶς.
Οἰκονόμος πρωτοσύγκалλος Ἀνθίμος Σιναιτικῶς.
Πρωτοσύγκалλος Θεοδόσιος Σιναιτικῶς.
Πρωτοσύγκалλος Πολύκαρπος Σιναιτικῶς.
Φιλόθεος μοναχὸς Σιναιτικῶς.
Σκευοφύλαξ Μακάριος.

54.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS GREGORIO CONSTANTINOPOLITANO

1867 augusti 19.

Συνεπαί τῶν τε ἀδελφικῶν γραμμάτων, ὅσα προ-
δεδουθέντων τῇ θεοσεσίῃ αὐτῆς κορυφῇ, καὶ τῆς τῷ
ἁγίῳ Σιναιτοῦ κύρ Κυρίλλῳ γενόμενης συνοδικῆς προ-
σκλητικῆς δις μὲν διὰ γράμματος, ἀπᾶς δὲ τηλεγραφικῆς,
διὰ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, προσεδοκῶμεν
διὰ τοῦ τελευταίου ἀποστολοῦ τῆν εἰς Ἰσάκη ἀφίξιν
τῆς αὐτοῦ παναγιότητος: ἀλλὰ τῆς προσδοκίας ταύτης
ἀποτυχόντες, ὡς μὴ ἔφαλεν, ἐλάβομεν ἀπὸ βασιλευού-
σης εἰζῆσιν ἀναγγέλλουσαν ἡμῖν, ὅτι ὁ ῥηθείς ἅγιος
Σιναιτοῦ συντάξας ἐπίδοκε τῇ ὑμετέρῃ οὐρανομιστάτῃ
παναγιότητι ἠρόνημα μακρὸν, δι' ὃ κηρύττων ἑαυ-
τὸν ἀποκρίμενον καὶ ἀνεξάρτητον κερῶται ὅπως
ὀρεξίῃ τῆς νομίμου τοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν θρόνου
δικαιοσύνης, ἢ δὲ ὑμετέρα παναγιότης ἀπεδεξαμένη
ἔθεν τὸ ἠρόνημα προφθῆ συνοδικῶς εἰς συζήτησιν
αὐτοῦ.

Τὸ ἄγγελμα τοῦτο εὖτε λυπηρὸν ἡμῖν ἐπαφίτητος
καὶ ἀνελπίστον, ὅσα καὶ βεβαιούμενον φαίνεται ἀλη-
θῆς ἀπίστευτον, καὶ τοσοῦτον ἀπείχον δοκεῖ πάσης
παιδαγωγίας, ὅσα γὰ ἡμεῖς καλῶς συνοίσαμεν εἰς
καὶ ὅσοις ὁ τὴν ἱερὰν ψυχὴν τῆς ὑμετέρας παναγιότη-
τος πληρῶν ἐνδοξοῦ ἕξλο: ὅσα τοῦ τυρωθέντι ἀπαρ-
τρεκτα τὰ προφθῆ καὶ δικαία τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ
ἐκκλησιῶν: κλην ἀλλὰ προσήμων ἠγοούμενοι ἐπὶδοκε
τὴν ἐξ ἐκείνου προσηνθεῖσαν ἡμῖν λύπη, κέρωμεν
ἀνακρινόντες ταύτην τῇ ἀδελφικῇ αὐτῆς ἀγάπῃ καὶ
θερμῶς παρακαλοῦμεν αὐτῆς, ἵνα ἐδοκίμη παιδαγωγ-

κῶσι τὸν ἅγιον Σιναιτοῦ εἰς τὸ καταθεῖν πρὸς ἡμᾶς
εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, μηδαμῶς δὲ συγχωρήσαι αὐτῷ
παραβῆτην γενέσθαι: τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδαγωγίας
ἢ μεταίρειν ὅτις αἰώνιος, ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔθεντο.
Ἐὶ δὲ πῶς ἔχονται ἀληθείας τὰ ἐκ βασιλευούσης
ἀγγελλόμενα, διαβεβαιούμεν τῇ ὑμετέρῃ οὐρανομιστάτῃ
παναγιότητι, ὅτι ταῦτα κατοίσοις τραῦμα βαρυαλγῆς
τῇ ὑμετέρῃ καρδίᾳ, ἐπειδὴ εἰσι γόνιμα συνεπαίτων
ἐλπίσεων καὶ ἀπεικταίων, εἰσι καὶ πρὸ δικτατίας
ἐλαθὸν κέρων, ὡς μὴ ἔφαλεν, ἐπὶ βλάβῃ τῶν δικαίων
τῆς ἀγνωστῆς ἐκκλησίας: τῶν Ἱεροσολύμων: διὸ δια-
μαρτυρούμενοι ἀπὸ τοῦδε κατὰ πάσης εἰσδύησιν πρᾶ-
ξαις ἢ ἀποφάσεις προσβαλλούσης: τὰ προνόμια τοῦ
πατριαρχικοῦ ἡμῶν θρόνου, εὐχόμεθα θερμῶς πρὸς
τὸν οὐράνιον νυμφίον τῆς ἁγίας ἐκκλησίας καὶ συ-
τήρα ἡμῶν, ὅπως ἀποτρέψῃ ἀπ' αὐτῆς τὰς ἐκείρους:
τοῦ κολαμήτορος, τὴν δὲ θεοσεσίαν αὐτῆς κορυφὴν
παρακαλοῦντες, ἵνα μὴ ἀνάσχηται λυπηρῶσι ἡμᾶς,
περιπτωσόμεθα αὐτὴν πόθῃ ἀκλήτῃ καὶ ἐξαιτού-
μεθα ἀναθεν τὰ πανόμια αὐτῆς ἐπὶ ἐπιμήτιστα,
ἡγιατῆ καὶ πανευλαίωμενα.

Τῆς ὑμετέρας θειοτάτης καὶ οὐρανομιστάτης παν-
αγιότητος ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶς καὶ τοῖς
ἐπισκοπῶν προθυμότητος.

Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ, 1867 ἀυγού-
στου 19.

CONCILIUM HIEROSOLYMITANUM PRO CAUSA CYRILLI SINAITAE DEFINIENDA
1867 augusti 21-24.

Sessio prima.

Σήμερον τῆ 21 τοῦ μηνὸς αὐγούστου τοῦ χιλιετοῦ ὀκτακοσιοτοῦ ἑξήκαστοῦ ἑβδόμου σιναϊτικοῦ ἔτους, ἡμέρᾳ δευτέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, ἕρπ κρήτῃ τῆς ἡμέρας, συναλεθούσης ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῶν πατριαρχικῶν τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου τῆς ἐκδημοῦσης ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Κυρίλλου τοῦ Β΄, οἱ κληρεζούσιοι ἀποσταλμένοι τῆς ἱερᾶς τῶν Σιναιτῶν συνάξεως, ἦτοι ὁ δσιώτατος ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Ροκίτης, ὁ πρωτοσύγκελλος Ζαχαρίας, ὁ πρωτοσύγκελλος Κορνήλιος, ὁ ἱερομόναχος Παφφύριος καὶ ὁ σκουφούλας Γρηγόριος ἐφραμισθέντες ἐπέδωκαν τῇ αὐτῷ θειοτάτῃ μακαριότητι τὰ κληρεζούσια ἔγγραφα, δι' ἃν ἡ ἱερά τῶν Σιναιτῶν σύναξις ἐφοδίασεν ἀπόστασι τὴν αὐτῶν ὁσιότητα εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν πρὸς διεξαγωγὴν τῆς μετὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν προκαθορισθείσης διαδικασίας ἐνώπιον τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ νομίμου καὶ κανονικοῦ αὐτῶν δικαστοῦ, ὁσάκις ἀναφυῆ μετὰ τῆς ἱερᾶς συνάξεως καὶ τοῦ ἡγουμένου τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν σκουδαία διένεξις. Τῶν κληρεζουσίων τούτων ἔγγραφων ἀναγνωσθέντων εἰς ἐπίσημον πάντων τῶν συνεδριζόντων καὶ ἐν καλῇ τάξει ἐβρεθέντων, ἅτα φερόντων παντίφωνα μὲν περὶ τοῦ ὑπεγράψαντος τῶν τε ἐν τῇ κατὰ τὸ θεοβαδίστον ὄρος εὐαγγέλιον καὶ τῶν ἐν τῇ κατ' Αἴγυτον Τζουβανίᾳ διατριβόντων Σιναιτῶν πατέρων, ὡσημασιμένων ἐκ τῆς μεγάλῃ σφραγίδι τῆς τοῦ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ μονῆς, ἡ ἱερά σύνοδος λαβούσα ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐν διαστήματι δύο μηνῶν, ἦτοι ἀπὸ τῆς 18 τοῦ ἰουλίου μέχρι τῆς σήμερον, τρεῖς προσκληθεῖς κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ὁ ἅγιος Σιναιτοῦ κῆρ Κύριλλο; δι' ἐπιστολῶν συνοδικῶν καὶ τηλεγραφημάτων διαβιβασθέντων πρὸς τὴν αὐτοῦ πανιρότητα διὰ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης πανιρότητος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καταλθεῖν εἰς τὴν ἀγίαν ταύτην πόλιν, ὃ μόνον ὃ κατῆλθεν, ἀλλ' οὐδὲ κἄν ἀνταπέστειλε πρὸς ἀπάντησιν. Διὸν ἐνόμισεν ἵνα προφῆ κανονικῶ δικαιώματι εἰς συζήτησιν τῆς μετὰ τῆς αὐτοῦ πανιρότητος καὶ τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος ὑφιστάσεως διαφορᾶς. Καὶ δὴ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν τε προσκλητηρίων συνοδικῶν ἐπιστολῶν, τοῦ τηλεγραφηματος καὶ τοῦ 74 ἀποστολικοῦ κανόνος τοῦ ἐπιτρέποντος τῇ ἱερᾷ συνόδῳ ἀποφαινεσθαι τὰ δοκούντα κατὰ ἐπιπέδου, ὅστι; μὴ ὑπακούσῃ τρεῖς προσκληθεῖς, προφῆ εἰς ἀνάκρισιν τῶν κατὰ τοῦ ἁγίου Σιναιτοῦ ἐγληθῶσιν καὶ κατηγοριῶν. Ἐρωτηθέντες τοίνυν οἱ κληρεζούσιοι, τίνας εἰ κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν κατηγορίας, περιόρισαν ἔγγραφον κατηγορητήριον περιέχον πῶσας τὰς κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν ἐγληθῆσιν, διηρημέναις εἰς τέσσαρα κεφάλαια ὡς ἑξῆς:

- α΄. Σφραγιστοὶ καταχρηστικοὶ τῆς μοναστηριακῆς παρουσίας.
- β΄. Διείληκται εἰσγρά τῆς μονῆς.
- γ΄. Ἀθέτησις παντός κανόνος, νόμου καὶ προνομίου τοῦ μοναστηρίου καὶ καταπίτησις πασῶν τῶν δοθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ ὑποσχίσεων, ἔγγραφον τε καὶ προφορικῶν.
- δ΄. Κακοῦργήματα καὶ δολιότητες καθ' ἐπίμνημα οὐχὶ μόνον τῆς ἡγουμενικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας, ἀλλὰ, τὸ δὴ χείριστον, τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς αὐτοῦ ἀξίας καὶ τιμῆς, ὡς τὴν ἁρσηκαίαν αὐτῆς ἢ λειτουργίας τίταται, ἐμκαίξαντος.
- Μετὰ τὴν εἰς ἐπίσημον πάντων ἀνάγνωσιν τοῦ κατηγορητηρίου τούτου ἔγγραφου καὶ τὴν ὑπὸ τῶν

Α κληρεζουσίων προφορικῆν ἀνάκτιξιν ἐνὶ ἐκείνῳ τῶν περιεχομένων, ἡ θειοτάτη αὐτοῦ μακαριότης ἀπεφύνασε τὸν λόγον πρὸς τοὺς κληρεζούσιους, ἀφῆτοσ κατ' αὐτῶν, ἵνα ἐμολογήσων ἐν βάρει συνειδήσεως, ἐὰν πάντα τὰ κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν ἔγγραφοσ τε καὶ προφορικῶς ἐπιπέδημα ἔχωνται ἀληθεῖς ἢ ἐὰν μετέχων ὑπερβολῆς τινας. Τότε ἀπαντες μὲν οἱ εἰρημίνοι κληρεζούσιοι διαμαρτύροντο τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῶν κατηγορουμένων, ἰδίως δὲ ὁ πρωτοσύγκελλος Κορνήλιος καὶ ὁ σκουφούλας Γρηγόριος μετὰ θαυμάτων καὶ γλαφρῆ τῇ φωνῇ ἐξέφρασαν τὴν ἱερὰν σύνοδον, ἵνα πιστεύσῃ, ὅτι οὐ μόνον οὐδεμία ὑπάρχει ἐν τοῖς ἐπιπέδησι ὑπερβολῆ, ἀλλ' ὅτι οὐτὴ ἡ εὐφραβεστότερη γλώσσα οὐδ' ὁ δεινότατος κλάματος δύναται περιγράψαι κατ' ἀξίαν τὸ μέγεθος τῶν δεινοπαθημάτων, ὅσα ὑπέστησαν ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ αὐτῶν πατρὸς τοῦ ἁγίου Σιναιτοῦ, ἀπασα ἡ ἱερά τῶν Σιναιτῶν ἀδελφότης, ἡ δὲ περιπαθῆς αὐτῆ ἐκφρασις συναίτησεν εἰς δάκρυα πᾶσαν τὴν ἱερὰν σύνοδον, ἦτις ἀπερήνατο, ὅτι ταχίστη τοῦ δαινοῦ θραπεία ἐστὶν ἀπαραίτητος ἀναγκαία, ἡ δὲ περὶ ταύτης ἐπιμωτέρα σύσκεψις καὶ ἀπόφασις ἀναβάλλεται εἰς ἐπομένην συνεδρίαν: καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

- † ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος.
- † ὁ Πάτρις Μελέτιος.
- † ὁ Γάβρις Προκόπιος.
- † ὁ Βηθλεὴμ Ἀγάπιος.
- † ὁ Λύδης Νεόφυτος.
- † ὁ Σαβασταίας Νικηφόρος.
- † ὁ Φιλαδελφείας Ἰωάννης.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικηφόρος καὶ γραμματεὺς.
- ὁ τοῦ παναγίου τάφου σκουφούλας Σαραφείμ.
- ὁ δραγουμάκης Ἀνθίμος.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος.

Καὶ ἡμεῖς ἀναγόντες καὶ ἐπιδοκιμάσαντες προσηγογραφόμεν τὴν ἀνωτέρω πρᾶξιν.

- αὐγούστου κδ΄.
- † ὁ Ἱππολαμῆος Ἰωάννης.
- † ὁ Ναζαρέτ Νήφων.
- † ὁ Θαβερίου Γρηγόριος.

Sessio secunda.

Σήμερον τῆ 22 αὐγούστου, ἡμέρᾳ τρίτῃ τῆς ἑβδομάδος καὶ ἕρπ δευτέρᾳ τῆς ἡμέρας, συναλεθούσης τὸ δεύτερον τῆς ἐκδημοῦσης ἱερᾶς συνόδου, προκαθημένου τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Κυρίλλου τοῦ Β΄, πρῶτον μὲν ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐκεκρωθήσαν τὰ πρακτικὰ τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως, μετὰ δὲ τοῦτο συσκέψατο ἄριμον γενομένης, ἐνεκρίθη ἵνα ἐκαναληφθῇ ἡ περὶ συμβιβασμοῦ μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐπισκόπου πρότασις καὶ προτροπὴ πρὸς τοὺς κληρεζούσιους Σιναιτῶν. Ἐθεν προσκληθέντων τῶν εἰρημίνων κληρεζουσίων, ἡ θειοτάτη αὐτοῦ μακαριότης λαβούσα τὸν λόγον μετὰ πολλῆς συγκινήσεως καὶ διὰ λόγων προσφώνων καὶ καταλλήλων προέτρεφεν αὐτοὺς ἵνα στήρξων, εἰ δυνατόν, εἰς ἀπόκαιρον συμβιβασμοῦ, καταπίοντες μὲν τὴν καλυχρόνιον καὶ ἐδουνηθῆν ἔριν, ἐξοφαλλόντες δὲ εἰς ταυτιῶν τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ Σινᾶ ἀπὸ πάσης παρανόμου καταπεμβόσεως καὶ ἐπταίας ἐκ μέρους τοῦ ἡγουμένου αὐτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου· ἀλλ' ὁμοφώνως ἀπαντες οἱ κληρεζούσιοι ἀπακρίναντο, ὅτι οὐδεὶς συμβιβασμὸς ὑπάρχει κατορθωτός, καὶ πᾶσα ἡ τῶν Σιναιτῶν ἀδελφῶν ὁλομίλια, ἀθραπέτατα διὰ συμβιβασμοῦ θεωροῦσα τὰ ἐνεστώτα αὐτῶν δεινοπαθήματα, ἐνεταί-

λατο αυτοις, ως εν των πληρωσιων αυτων εγγρα-
 φων γινεται δειλον, μηδεν μηδενος παραβλεπειν
 συμβιβασμόν· δεδι το πολλών παραδογμάτων έπι-
 θησαν άπαντας· οι Σιναιτικα πατέρες, οτι ο έκκλη-
 σιαστικός αυτών αρχηγός ούδέν έχει Ιερών και θεων,
 και πολλούς προηγουμένως δοθείσας οχι άκείας,
 άλλ' ενήρους, γραπτός τε και προφορικός υποσχέ-
 σεις, λίαν άσυνιδήτως ήθέτησε, και πεποιθών έπι-
 στάτικως, οτι οσοδήποτε συμβιβασμός, άκωλύει εις
 κατωστροφην της μονής· και άρα ταύτα έναγωνίας
 διατεινόμενοι, έπέδειξαν τή μακαριωτάτη πατριάρχη
 Ιεροσολύμων άλλην παρά την χθές έπιδοθείσαν
 πολλή λεκτομαρτυρίαν έπιστημον έπιθεσι των θεα
 από της εις τον αρχιεπισκοπικόν θρόνον αναβάσεως
 αυτού άχρι της σημερον έκραξαν ο άγιος Σιναιτου,
 πάντα παρά του; αρχαιούς και γεραρούς θεομούς της
 Ιερής αυτών μονής και τάς μεταξυ αυτών και της
 αυτού πανιρότητας γενομένης συμφωνίας· έκείτους
 δε ενθέρμας την Ιερών σύνοδον, ίνα σκεύσασα ούως
 μέν την γεραράν και εσαγή έκεινη βασιλικήν μονήν
 από του έπισημίτου ελίθρου, άκαλλέξη δε και την
 Σιναιτικήν αδελφότητα από τυραννίας χαλεπωτάτης
 και άφορητου. Εύθις μετά τοτο άνεγνώσθη ή προει-
 ρημένη των πράξεων του αρχιεπισκόπου Σινά Κυρίλλου
 έκθεσις, και μετ' αυτήν έγγραφος εξηολόγητος
 του έν Τζουβανίε σκευοφυλακίου Μακαρίου, κατα-
 λέγουσα τά έκ του σκευοφυλακίου συληθέντα Ιερά
 άμφια, πολύτιμα σκεύη και χρήματα από του άγιου
 Σιναιτου. Εφεξής ήρωτήθησαν οι πληρωσίοι από
 της αυτού θειοτάτης μακαριότητας, εάν πάσα τάς
 κατά του επισκόπου αυτών γενομένης αιτίσας θί-
 ναται αποδείξει έν πάση περιστάσει· οι δε άπήνησαν,
 οτι ή Ιερά Σιναιτική αδελφότης έστιν έτοιμη έπι-
 θέστω και οσαδήποτε παρωχετην τρανωτάτας κριν
 των αιτίσεων αποδείξει, έτι δε, ει δέη, και πολλή
 λαίκαν ού των τυχόντων μαρτυρίας· ιδίως δε δι' οσα
 έλαβεν έκ του σκευοφυλακίου ύπάρχουσα πράξις κα-
 ταστροφίμαί έν τή της μονής κώμη, δε ο ή αυτού
 πανιρότης κατώρθωσεν έμας αποδείξει φύλλα τινά.
 Συνορθως τούτων ή Ιερά σύνοδος, οτι πάσα μέν παρ
 συμβιβασμοδ προσκάθεια αποβαίνει μάταια, και α
 έπιπλέον παράσσει της όρισταμένης διαφοράς άκείαι
 ζημίας μείζονας και άνεπανορθώτους εις τή Ιερών
 έκεινο καταγώνια, έγνω προβήναι εις βέσανον μιας
 έκαστης των κεφαλαιωδών αιτίσεων του κατά του
 άγιου Σιναιτου κατηγορητηριου έγγραφου, άνταξιαζο-
 μένης προς τε τοūs έκκλησ ασπικούς κανόνες και τοūs
 έκπαλαι κρατούντας και διαπόντας την Ιερών μονήν
 του θεοβαδίστου θρους Σινά θρους και θεομούς. Και
 πρώτον μέν έβασανίσθη ή πρώτη κεφαλαιωδής αι-
 τίσις, και άνεγνώσθησαν οι έξής κανόνες·

Ο 38, ο 41, ο 72 και 73 των άποστόλων, ο 18
 της έβδομης οικουμενικής συνόδου και ο 10 της πρωτο-
 δευτέρας.

Εφεξής έτιθέ εις εξέτασιν το δεύτερον μέρος των D
 κατηγοριών, και άνεγνώσθησαν ο 27 άποστολικός
 κανών, ο 4 κανών της έβδομης οικουμενικής συνόδου,
 το προς τοūs Σιναιτικα πατέρας σγυλλιωδες γράμμα
 του οικουμενικού πατριάρχου κυρού Γαβριήλ έν έτει
 1706 και έτερον σγυλλιωδες γράμμα του οικουμενι-
 κού πατριάρχου κυρού Μεθοδίου, έν φ' άκτιθενται οι
 διατάξεις, καθ' α; όραίαι κυβερνώσθαι ή του θεο-
 βαδίστου θρους Σινά μνή.

Ετιθέ ακολουθως εις εξέτασιν το τρίτον της
 κατηγορίας μέρος και άνεγνώσθη άντίγραφον των
 μεταξυ του άγιου Σιναιτου υποψηριου έκ θνος και
 της Ιερής συνάξεως γενομένων συμφωνιών έν έτι
 σωτηρίω 1859.

Εφεξής τεθέντος εις εξέτασιν και του τεταρτου
 και τελευταίου μέρους των κατηγοριών, άνεγνώσθησαν
 οι κανόνες ο 26 και 27 των άποστόλων και ο 9 και
 16 της πρωτοδευτέρας.

Παραποθέσις της των κατηγοριών εξέτασεως, οι
 μόν πληρωσίοι της Σιναιτικής αδελφότητας άναγέ-
 ρησαν τη; συνέδου. Εξ δε των συνεδριζόντων λα-
 βόν το έδωκεσαν έκ τινος έπιστολής της αυτου παν-
 αγώτης του τον οικουμενικού πατριάρχου προς τοūs
 Σιναιτικα πατέρας κραταινε την έρώτησιν, εάν ή του
 Χριστου μεγάλη έκκλησία έχη το δικαίωμα του δι-
 κασαι διαφοράν άνακουμένην μεταξυ της Ιερής των
 Σιναιτων συνάξεως και του ήγουμένου αυτών και
 αρχιεπισκόπου. Η έρώτησις αυτη έδοξε τοūs πλο-
 λην παρόδοξο, δεδι μόνη ή έκκλησία των Ιεροσο-
 λύμων κίτηται άπαράγραπτον το κανονικόν δικαίωμα
 του δικάζειν τάς παρομοίας διαφοράς, ως διαγομένης
 της; αρχιεπισκοπής Σινά τή κλίματι του θρόνου των
 Ιεροσολύμων.

Εξ δε ποτε άνακουσιν διαφορά μεταξυ των Σιναι-
 των πατέρων και του ήγουμένου και αρχιεπισκόπου
 αυτών άθεωρήθη και διεδικάσθη παρά τη μεγάλη του
 Χριστου έκκλησία, τοτο έγινετο άναγκάτως, ως δια-
 τριβόντος τότε έν Κωνσταντινουπόλει του μακαριω-
 τάτου πατριάρχου των Ιεροσολύμων και μη δυνα-
 μένου κατά τοūs έκκλησιαστικούς κανόνες συνοδικώς
 δικάζειν έν ζήνη παροκίη. Ταυτοχρόνως δε παρήχθη
 εις μέσον και άνεγνώσθη άντίγραφον άποκριτικής
 έπιστολής των Σιναιτων πατέρων προς τον οικουμενι-
 κόν πατριάρχη, δι' ής άποκρινονται έντόνος και ού-
 τοι την άποστολήν πληρωσιων εις Κωνσταντινού-
 πολιν προς διεξαγωγήν της προκειμένης μεταξυ αυτών
 και του ήγουμένου και αρχιεπισκόπου αυτών διαδι-
 κασίας, μόνον νόμιμον και κανονικόν αυτών δικατην
 έν παρομοίαις περιπτώσειν άναγνωρίζοντας τον μα-
 καριώτατον πατριάρχη Ιεροσολύμων. Τούτων γενο-
 μένων, άνακρίθη ίνα αναβληθ ή έπομένη συνεδρία-
 σιν ή τελευταίη και όριστική της Ιερής συνόδου από-
 φασις· και ούτω διαλύθη ή συνεδρίασις.

- + ο πατριάρχης Ιεροσολύμων Κύριλλος.
- + ο Πέτρος Μελίτιος.
- + ο Γάβριηλ Προκόπιος.
- + ο Βηθλεέμ Άγάπιος.
- + ο Λύδδης Νεφωτος.
- + ο Σεβαστίας Νικηφόρος.
- + ο Φιλαδελφείας Ιωάσαφ.
- ο αρχιμανδρίτης Νικηφόρος και γραμματεύς.
- ο του καναγίου τάρου σκευοφύλαξ Σαραφέιμ.
- ο θραγουμένος Άνθιμος.
- ο αρχιμανδρίτης Σωφρόνιος.
- ο αρχιμανδρίτης Διονύσιος.

Και ήμας άνεγνόντας και έπιδοκμάσαντας προ-
 υπογράφομεν την άνωτίως πράξιν.
 „καθ' αδούστου κδ'·
 + ο Πτολεμαίος Ιωάσαφ.
 + ο Νεζαρεθ Νήφων.
 + ο Θαβαρίου Γρηγόριος.

Sessio tertia.

Σήμερον τη 23 αβγούστου, ήμέρα τεταρτη, άφ
 έβδομη μετά μεσημβριαν, συνελθούσις το τρίτον της
 Ιερής συνόδου, προκαθημένου του μακαριωτάτου πα-
 τριάρχου των Ιεροσολύμων κυρού κυρού Κυρίλλου,
 πρώτον μέν άνεγνώσθησαν και έπακυρώσθησαν τά
 πρακτικά της χθεσινής συνεδρίασεως· μετά δε τοτο
 συσκέψασι και αυδεις άξιμου γενομένης, ενέκρινεν ή
 άγια σύνοδος, ίνα προβη εις όριστικήν άπόφασιν, και
 άπαρήνατο ένοχον των τινος αρχιεπισκόπου Σινά και
 έκέρυξεν αυτών έκπατων της ήγουμενείας και αρχι-
 επισκοπής της Ιερής μονής του θεοβαδίστου θρους
 Σινά, όρισσας άποκαλείσθαι του λοιπού πρώην αρχι-
 επισκόπου Σιναιτου· την δε άπόφασιν ταύτην άνακοι-
 νώσθηναι δι' έγκυλίου προς πάσα τάς αδελφάς αυτο-
 κεφάλους όρθόδοξους έκκλησίας. Της άποφασσεως δε
 ταύτης την σύνταξιν άνέθετο εις τον γραμματέα του

καὶ τοῦ παναγίου τέφρου, καὶ οὕτω διελυθῆ ἡ Δ
συνεδρίασις.

- † ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος.
- † ὁ Πέτρος Μελέτιος.
- † ὁ Γέζης Προκόπιος.
- † ὁ Πτολεμαῖος Ἰωσήφ.
- † ὁ Βηθλέημ Ἀγάπιος.
- † ὁ Ναζαρέτ Νήφων.
- † ὁ Λόβδης Νεόφυτος.
- † ὁ Σαβασταῖος Νικηφόρος.
- † ὁ Θαβερῖου Γρηγόριος.
- † ὁ Φιλαδελφείας Ἰωσήφ.
- ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νικηφόρος καὶ γραμματεὺς.
- ὁ τοῦ παναγίου τέφρου σκουφοῦλαξ Σαραφείμ.
- ὁ δραγουμάνος Ἀνθίμος.
- ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σαφρόνιος.
- ὁ ἀρχιεπίσκοπος Διονύσιος.

Session quarta.

Σήμερον τῆ 24 αὐγούστου, ἡμέρα πέμπτη, ἔφα
πρώτη τῆς ἡμέρας, συνελθούσης τὸ τέταρτον τῆς ἱεράς
συνόδου, προκατημένου τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου
τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Κυρίλλου, συγκαθη-
μένον καὶ τῶν χθὲς ἐνδημησάντων τριῶν ἀγίων ἀρχι-
επίσκοπων, τοῦτοῦτο τοῦ μητροπολίτου Πτολεμαῖος κυρίου
Ἰωσήφ, τοῦ μητροπολίτου Ναζαρέτ κυρίου Νήφωνος
καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Θαβερῖου κυρίου Γρηγορίου,
πρώτον μὲν ἀνεγνώσθησαν τὰ πρακτικὰ τῆς χθεσινῆς
συνεδρίασεως καὶ ἐπακυρώθησαν, εἶτα δὲ ἀνεγνώσθη-
σαν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ πάντα τῶν προηγουμένων συν-
εδριάσεων τὰ πρακτικὰ καὶ ἐζητήθη καὶ ἡ γνώμη
τῶν τριῶν ἀγίων ἐνδημησάντων ἀρχιεπίσκοπων, οἵτινες
ἐπιδοκιμάσαντες πάντα τὰ γεγόμενα, ἐπακύρωσαν αὐτὰ
τῆ ἰδίᾳ αὐτῶν ὑπογραφῇ· μετὰ ταῦτα παραλθὼν εἰς
μέσον ὁ γραμματεὺς τοῦ κοινῶ τοῦ παναγίου τέφρου
ἀνέγνω τὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν, δι' ἧς κατακριθεὶς
ὡς ἔνοχος ἀνεκλήρωθη ἔκπτωτος τῆς ἡγουμενίας καὶ
ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ Σιναίου ὄρους ὁ τίσις ἅγιος Σιναίου
κύριος Κύριλλος ὁ Βυζάντιος. Ταύτην οὖν καλῶς ἔχου-
σαν εὐροῦσα καὶ ἡ ἱερά σύνοδος καὶ ὑπογράφασα,
ἐπέταξε τὴν ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τοῦ ἀποστολικῶ καὶ
πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων καταστῆσαι
αὐτῆς. Εἶθ' οὕτω τῆ ἀποφάσεως ταύτης ἀντιγράφου
ἐπιστήμου παρὰ πάσης τῆς ἱεράς συνόδου ὑπογεγραμ-
μένου δοθέντος τοῖς τῶν Σιναϊτῶν πατέρων κληρικοῦ-
σιν, ἀνεκοινώθη αὐτοῖς, ὅτι ἀπαλθόντες ἤδη εἰς τὰ
ἴδια δύναται προβῆναι εἰς ἐκλογὴν νέου αὐτῶν ἀρχι-
επισκόπου· ἀλλ' αὐθαρεῖ ἀναστὰς εἰς ἐξ αὐτῶν ἐπέδωκε
τῆ ἱερᾷ συνόδῳ ἔγγραφον ὑπογεγραμμένον ὑφ' ἑαυ-
τῶν μελῶν τῆς ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ ἐν Τζουβανίᾳ
Σιναϊτικῆς ἀδελφότητος καὶ φέρον τὴν μεγάλην τῆς
μονῆς αὐτῶν σφραγίδα· τούτου δὲ ἀναγνωσθέντος,
εὐρέθη ὅτι σύμπασα ἡ Σιναϊτικὴ ἀδελφότης (ἐκτὸς
τοῦ ὑποψηφίου δόντος τὴν ψῆφον αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ
ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Κιόβου) ἐξελέξατο
ἀποψήφισιν αὐτῆς ἀρχιεπίσκοπον τὸν πανοσιώτατον
ἀρχιεπίσκοπον κύριον Κύριλλον Ῥοκίδη, μετονομα-
σθέντα ἑαυτὸν Καλλίστρατον Ῥοκίδη.

Τῆς ἑπομένῃ ταύτης ἐκλογῆς τῆς τῶν Σιναϊτῶν
ἱεράς συνέσεως ἐπιδοκιμασθεῖσης καὶ προσδιορισθεῖσης
ἡμέρας τῆς χειροτονίας τῆς ἐπομένης κυριακῆς, ἔδοξεν
ἴνα ἐν τῇ πρός τὰς ἀδελφὰς αὐτοκαπέλους ἑρθεοδόξους
ἐκκλησίας συνοδικῆ ἐπιστολῇ ἀνακοινώθῃ καὶ ἡ ἐκλογὴ
αὕτη, τακτικὰ δὲ δηλοποιεῖν τὴν τε συνοδικὴν
ἀπόφασιν καὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου ἀρχιεπισκόπου
Σιναίου κυρίου Καλλίστρατου Ῥοκίδου ἀποσταλῶσιν
εἰς τε τὴν ὑψηλὴν κλίτην καὶ τὴν Ἀγρυπτικὴν κυβέρ-
νησιν. Τούτων οὕτως ὁρισθέντων, ἀναστὰσα ἡ αὐτοῦ
θειωτάτη μακαριότης ἐπέφυξε τὴν λήξιν τῆς συνόδου.

- † ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος.
- † ὁ Πέτρος Μελέτιος.
- † ὁ Γέζης Προκόπιος.

- † ὁ Πτολεμαῖος Ἰωσήφ.
- † ὁ Βηθλέημ Ἀγάπιος.
- † ὁ Ναζαρέτ Νήφων.
- † ὁ Λόβδης Νεόφυτος.
- † ὁ Σαβασταῖος Νικηφόρος.
- † ὁ Θαβερῖου Γρηγόριος.
- † ὁ Φιλαδελφείας Ἰωσήφ.
- ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νικηφόρος καὶ γραμματεὺς.
- ὁ τοῦ παναγίου τέφρου σκουφοῦλαξ Σαραφείμ.
- ὁ δραγουμάνος Ἀνθίμος.
- ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σαφρόνιος.
- ὁ ἀρχιεπίσκοπος Διονύσιος.

Decretum synodale.

† Ὁ μὲν οὐράνιος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς μακαρίας
εἰρήνης πατὴρ καὶ διδάσκαλος ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς
Χριστὸς καὶ πρὸ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ πάθους διατιθέ-
μενος πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς «εἰρήνην τὴν ἑμὴν,
ἔλεγε, δίδωμι ὑμῖν» καὶ «ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες,
ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἔστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλή-
λοις,» καὶ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ἐπιφανῆς
ἐν μέσῳ αὐτῶν τὴν ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην συνίστησεν
αὐτοῖς καὶ ἐνετείλατο, «εἰρήνην, ὑμῖν» προσφωνήσας
πρὸς αὐτούς, ἐνδεικνύμενος εἰς τῶν βραχίων τούτων
ὄψημάτων, ὅτι πάσης μὲν ἀρετῆς πηγὴ καὶ βίβα καὶ
κρείττιστον θεοῦ καὶ ἀληθῶς χριστιανικῆς πολι-
τείας γνώρισμα ἔστιν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ
ἡ ὁμοφροσύνη καὶ σύμπνοια τῶν πιστευόντων εἰς αὐ-
τόν, κακίας δὲ πάσης καὶ κακοδοξίας· γενέτωρα
καὶ ἀλλοτριώσις ἀπὸ θεοῦ τοῦ ὁπίστου εἰρηναρχοῦ
ὑπάρχει ἡ ἔρις καὶ διχοστασία, τὸ μὴ τὸ αὐτὸ κατὰ
θεὸν φρονεῖν τε καὶ φθέγγεσθαι· ἀλλ' ὁ αἰώνιος τοῦ
ἀνθρωπίνου γένους ἐχθρὸς καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἀγά-
πης καὶ ὁμονοίας πολέμιος οὐ διαλείπει ζιζάνια ἐν-
σκαίρων καὶ διχονοῶν παρερπίπτων ἀφραγῶς παν-
ταχοῦ μὲν καὶ πάντοτε, μάλιστα δὲ καὶ μετὰ πλείονος
ζήλου ἐν μέσῳ τῶν ἱερῶν κοινοτήτων, μεταξὺ τῶν τοῦ
θεοπροσκύτου ὑπηρετῶν καὶ λειτουργῶν τοῦ εὐαγγελίου,
τῶν ὀρειλόντων μὴ μόνον πρὸς ἀλλήλους τρεῖν, ἀλλὰ
καὶ τοὺς ἄλλους διδάσκαι λόγῳ καὶ παραδείγματι
τὴν εὐαγγελικὴν ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην, φιλονεικῶν
ἅμα μὲν τὴν τούτων διακράζεσθαι ψυχικὴν ἀπόλειαν,
ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πιστοὺς τῷ παραδείγματι
ἐκείνου ἀποκλιθεῖσιν τῆς εὐθείας ἔδου καὶ ἀπο-
σταθῆσαι τῆς τε ἐπιγείου εὐδαιμονίας καὶ τῆς οὐρανοῦ
μακαριότητος.

Τοιαύτην τινὰ ἔριν καὶ διχοστασίαν ἐπίτευξε κατῆ
μοίρα ἐμβαλεῖν καὶ ἐπ' ἐσχάτων ὁ μισόκαλος τῶν ζι-
ζανίων σπερεὺς ἐν μέσῳ τῆς ἱεράς τῶν Σιναϊτῶν
ἀδελφότητος κινήσας τὸν τίσις τὴν ἡγουμενίαν τῆς
εὐαγείας τοῦ θεοπροσκύτου ὄρους Σινᾶ μονῆς ἑμπερι-
σταμένον ἀρχιεπίσκοπον κύριον Κύριλλον εἰς πρᾶξι-
σθεῖς καὶ μισαρέας, αἵτινες τοσοῦτον παρεκτρέ-
σαν καὶ διεφθέρσαν τὴν τῶν πατέρων τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου
σκηνώματος ὀλομέλειαν, ὥστε ἐξαναστάντες κατὰ τὸν
παρανομίαν τοῦ ἑαυτῶν ἡγουμένου, ἀφ' οὗ μάλιστα
μετῆλθεν πάντα τὰ δυνατὰ μέσα πρὸς θεραπείαν τοῦ
ἐσθμῆραι ἐπιτεινομένου κακοῦ, τελευταῖως ἔγνωσαν
προσδραμεῖν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων,
ἧς τῷ κλίματι κανονικῶς ὑπάγεται ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ
θεοπροσκύτου ὄρους Σινᾶ, καὶ καταγγείλαντες πρὸς αὐ-
τὴν ὡς πρὸς νόμιμον καὶ κανονικὴν αὐτῶν δικαστὴν
τὰς ἀθεμιτοῦρας τοῦ ἑαυτῶν ἡγουμένου, ζητήσαι
ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς κατακλιθεῖσης αὐτοῦ ἀνοσιώτου
τυραννίας, καὶ ἐκπύρωσιν τῆς ἐκπύρωσις καταστά-
σεως, εἰς ἣν ἡ γὰρ αὐτῶν μονὴ περιέστηκεν ἐκ
τῆς κακῆς τοῦ προσώτου αὐτῆς διοικήσεως.

Τὴν θλίβαν ταύτην ἔριν καὶ ἀρξάμενην πρὸ ἐνός
καὶ ἡμίσεως ἔτους μετὰ λύπης ἀκούσασα καὶ αὐξανο-
μένην ἔπειτα μετὰ κακίας· θλίψεως βλάπτουσα ἡ ἐκ-
κλησία τῶν Ἱεροσολύμων καὶ προσοφειμένη τῆς
λυπηρᾶς συνεπίαις, οὐκ ἠμέλησε μεταλθεῖν ἐν τῇ μη-

πρὸς αὐτὴν συγρῆ καὶ ἀγάπη τῶν ἀγαπῶν αὐτὴν ἄλλων ἐπαγγελόμενον τὴν ἰσὺν τῶν κειμένων, οὐκ ἀπαξ, ἀλλὰ πολλὰς ἐπιστολάς πρὸς αὐτὴν ἐπὶ τῷ ἱερῷ τῶν ἀγίων Συναίου ἐν τῇ βασιλευσάντῳ ἐπέβησαν, καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἱερῷ τοῦ θεοβαδίστου ἔρους Σινά μόνῃ ἐνωπούμενους πατέρας. Πισθώσαντες ἕως ἐπὶ τέλους, ὅτι ἐπιστολῶν καὶ πᾶρρων παρρησιάζοντων καὶ νοουμένων ὁδῶν φρονῶν, ἔγνε μετακαλέσασθαι παρ' ἐαυτῆ διὰ συνδικτικῆς ἐπιστολῆς τὸν τῆ ἀρχιεπισκοπῆς Συναίου κύριον Κύριλλον καὶ κληρικούς αὐτοῦ ἀντιπροσώπους τῆς ἱερῆς τῶν Συναίων πατέρων συνέσεως ἐκ' ἀλλήλων, ὅτι οὕτως ἀφῆρθετα μέσον διαλλαγῆς καὶ ποιμνίου τῶς διαφερόμενοι ἀλλήλους ποιμήν καὶ ποιμνιόμενοι, πρὸς βλάβην μὲν τῶν τιμαλφῶν συμπερῶνται τοῦ πρεσβυτερίου ἐκείνου ἱεροῦ συγκλήματος καὶ οὐαίας τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου, σκάνδαλον δὲ φυροφιλῆς παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ κλήρου.

Ἡ μὲν οὖν ἱερὰ τῶν Συναίων πατέρων σύνεσις ἄμα λαβούσα τὴν συνοδικὴν τῆ: ἐκκλησίας τῶν ἱεροσολύμων πρόκλησιν, ἐπέλεσε ἀντιπροσώπους αὐτῆς καὶ ἐποδίσασα διὰ τακτικῶ κληρικούσι καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαιῶν ἐγγράφων, σποδίσασα ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν. ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος αὐτῶν κύριον Κύριλλον, καὶ παρ' προσωπείας τῆς ἀλλοπαλλήλους διὰ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, δις μὲν δι' ἐπιστολῆς συνοδικῆς, ἀπαξ δὲ διὰ τηλεγράφου, οὐ μόνον οὐκ ἔσκασαν, ἀλλὰ ἀπῆλθον ἐγκρίτως εἰς ἱεροσόλυμα, ἀλλ' οὐδὲ ἀπαντήσασα τὸν ἡμέτερον ἐν τῷ δύο μηνῶν τὴν καλέσασαν αὐτὸν δικαιοματικῶς ἱερὰν τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου σύνεσον.

Τὴν πανταχῶ τὴν αὐτῆν σκεπτικὴ ἐλαβόσα, ὡς εἰκόσ, ἡ ἱερὰ σύνεδος καταπρονητικῆ τῆς γενομένης προσλήσεως ἀπόρησιν καὶ μὴ ἀνεχομένη τὴν ἐπὶ πλέον κερπίσιν τῆς ἀδιοδηρήτου καταστάσεως ἐν τῷ τότε γερῶν τῆς ὀρθοδόξης συγκλήσεως, οὐ τῆς εὐσταθείας καὶ τῆς ἀσφαλείας οὐαίαι μητρικῆς κήδεσθαι: ἡ ἐκκλησία τῶν ἱεροσολύμων, δικαιομένη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ οὐ ἀποστολικοῦ κανόνος δικάζειν καὶ ἀποφαίνεσθαι τὰ δοκούντα κατὰ ἐπισκοπικοῦ κατηγορηθέντος καὶ προσληθέντος μὲν τῆς, ἀλλὰ μὴ ὑπακούσαντος, ἀναγομένη δὲ ἐν ἐπιμέτρῃ καὶ ὑπὸ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπῆς τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ὅστις δι' ἐπιστολῆς χρονολογημένης ἐκ τοῦ ἀπριλίου ἐνεστάτος ἔτους ἀφ' ἀδελφικῆς τὴν αὐτοῦ θεοτάτην μακαριότητα τὸν πατριάρχη τῶν ἱεροσολύμων, ἔγνε τῷ δικαιοματικῷ, ὅπως κέντηται ἐπὶ τῶν διαφερόμενων μερῶν, δόση κέρτα εἰς τὴν λυπηρῆν καὶ ἐπιβλαβήσασιν ταύτην διαφορῆν.

Διὰ τὸτα πάντα ἔγνε μὴ ἀνεβάλλειν τὸν καιρὸν, ἀλλὰ κατὰ ἐπιπόνους τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ Συναίου, προβῆ εἰς τὴν ἐπίδοκασιν τῆς μεταφ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἱερῆς τῶν Συναίων ἀδελφότητος διανέσεως. Καὶ δὴ συνελθούσα τῇ κα' τοῦ φθίνοντος μηνὸς ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν πατριαρχεῶν τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου εἰθεσίῃ, προκαθημένου τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Κυρίλλου, ἀπεσιρῶθη μὲν πρῶτον ἀπαξ καὶ δις διαπραξέσθαι, εἰ δυνατόν, συμβιβασμὸν τινα τῶν διαφερόμενων, ἀλλὰ τῶν κληρικούσι ἐπιπόνους καὶ μετὰ θεκρῶν ἀποποιουμένων πάντα συμβιβασμῶν, ὡς οὐδὲν ἀγαθὸν εἶ οὐδησῶντα συμβιβασμῶν προσδοκούντων, προβῆ τότε εἰς ἐξίτασιν τοῦ κατηγορητηρίου ἐγγράφου, ὅπως οἱ εἰρημῶν κληρικούσι κερπίσῃται, κερπίχον τὰς κατὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀρχιεπισκοπικοῦ αὐτῶν αἰτίας διαφωμένους εἰς τὰς ἐξῆς τίσασα κεφαλαίους κατηγορίας:

- α'. Σφραγισμοὶ κατὰχρηστικῶ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας.
- β'. Διείρησις εἰσὶν τῆς μονῆς.
- γ'. Ἀθέτησις παντὸς κανόνος, νόμου καὶ προνομίου, καὶ κατακρίσις πᾶσιν τῶν δοθεισῶν ἐπ' αὐτοῦ ὑποσχέσεων ἐγγράφων τῶ καὶ προφορικῶν.

δ'. Κακοεργάσι καὶ δουλοπρεπῶς καθυπερόμενοι οὐκ ἴμενον τῆς ἡγουμανικῆς αὐτῶ ἀξιώσεως, ἀλλὰ τὸ δὴ χερτίσῃται, τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς αὐτῶ ἀξίας καὶ τῆς, ὡς τὴν θεοβαδίαν αὐτῆν, ὡς λειτουργικῆς ὑπόκειται, ἐκπαίσαντες.

Βεβαιωθεῖσης δὲ ἀφῆς ἀφῆς μῆς ἐκείτης τῶν αἰτίσεων καὶ ἀναξιστοθείας πρὸς αὐτοὺς σχετικῶς ἀποστολικῶς καὶ συνοδικῶς κανόνους καὶ τὰ κατὰ διαφόρους ἐπιχῆς ἐκδοθέντα πατριαρχικὰ σγίλλια ἐντικῶ τῆ καὶ ἐν χειρογράφῳ κώδεμ τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου ἐμφερόμενα, τὴν ἀείκητῃ τῆ τοῦ θεοβαδίστου ἔρους Σινά μόνῃ ἀφῆσθαι, ἐπὶ δὲ καὶ τοὺς μεταφ' τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ Συναίου καὶ τῆς ἱερῆς τῶν Συναίων συνέσεως συνομολογηθέντας ἔρους καὶ συμφωνίας, ἡ ἱερὰ σύνεδος ἐν συνοδικῶ τῆ: ἀφῆσθῆται, ἢ ἐκκλησιαστικῶ δικαιοματικῶ κέντηται τοῦ ἀποφαίνεσθαι ὀριστικῶς ἐν τῇ κερπίσῃται περιουσίῃ, ἀπῆσθαι καὶ ἀφῆσθαι: καὶ ἐν φόρῳ τοῦ ἀδελφικού κερπίσῃται ἀφῆσθαι ὡς ἐξῆς:

Ἐπειδὴ ὁ τίσις ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡγουμένος Συναίου κύριον Κύριλλον φυροφῶν ὁμολογεῖ σκεπτικῶς τὴν ἐνοχῆν αὐτοῦ καὶ τὸ ἀνεκαλόγητον εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ παρῆσι εἰπίσεσι τῆς ἱερῆς τῶν Συναίων συνέσεως:

Ἐπειδὴ τὰ εἰς αὐτὸν προσκείμενα καὶ ἐπιστήσι μαρτυροῦμένα εἰσι τοιαύτης φύσεως, ὅσα ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ τῶν γερῶν θεομῶν, καθ' ὅς ἐπὶ αἰῶνας κυβερόνται: ἡ τοῦ θεοβαδίστου ἔρους Σινά ἱερὰ μόνῃ, τμῆροῦνται ἀδυσωπῆτως δι' ἐκπῆσεως ἀπὸ τοῦ τῆς ἡγουμανικῆς καὶ ἐπισκοπῆς ἀξίωματος. α') οἱ μὲν σφραγισμοὶ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ὑπὸ τῶν ἀποστολικῶν κανόνων λῆ καὶ μετ' ὧν ὀρῶνται, «μὴ ἐξίταται τῷ ἐπισκοπῶ ἢ αὐτῷ σφραγισθῆται ἢ συγγεῖσθαι χαρῆσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα», καὶ τοῦ ιβ' τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς συνόδου τοῦ διακαλεύοντος: «Εἰ τις εὐθεσίῃ ἐαυτῷ σφραγισθῆται ἢ ἄλλοις χαρῆσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, εἰ μὲν εἴη ἐπίσκοπος, ἐκπῆσθαι: γὰρ ὅσα τοῦ ἐπισκοπικοῦ, εἰ δὲ ἡγουμένος, ἐκδιωχῆται τοῦ μοναστηρίου, ὡς διαρκῶντες, κακῶς δ' οὐ συγγεῖται.» β') εἰ δὲ βίαιονπραγῆ καὶ κερπίσεσι καὶ ἀδελφικῶς ὑπὸ τῆς κατὰ ἀποστολικὸν κανόνος, τοῦ προστάσσοντος, «καθαίρεισθαι τὸν ἐπίσκοπον τὸν πιστοῦ ἢ ἐπίσκοπος τὸκτοντα καὶ μετ' ὧν τῶν τοιαύτων φοίειν ἐθίλοντα», ἐπὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν κατὰ κερπίσεσι καὶ διοικήσεως τῆς ἱερῆς τοῦ Σινά μόνῃ ἐκδοθέντων πατριαρχικῶν σγίλλων. γ') εἰ δὲ ἱεροσολίται ὑπὸ τῆ τοῦ οὐ καὶ οἱ ἀποστολικῶν κανόνων καὶ τοῦ ι' τῆς ΑΒ' συνόδου τοῦ ὀρῶντος, «τοῦ: μὲν ἐν τῶ ἐν τῷ θεοσταστικῷ ἱερῶν καὶ ἁγίων σκευῶν ἢ ἀφῆσθῆται εἰς ἴδιον κερπίσεσι ὑπερῆσθῃσιν πανταχῶ καθῆροῦ ὑπεβάλλεσθαι, τοῦ: δὲ τὰ ἐξῆσθαι τοῦ θεοσταστηρίου ἀφῆσθῆται σκευῆ ἢ ἀφῆσα ἐαυτοῖς ἢ ἑτέροῦ κερπίσῃσιν ἀφῆσθῆται.» δ') εἰ δὲ ἀδελφῶσι ὑποσχέσεων μετ' ὧν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου γενομένων ὑπὸ τῆ τοῦ κατὰ ἀποστολικὸν κανόνος τοῦ ὀρῶντος, «καθαίρεισθαι τὸν ἐπίσκοπον ἄλλον ἐπίσκοπον», ἐπὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ὀρῶν 2, 8, 12, 15, 21, 26, 27, 28 καὶ 29 τοῦ μεταφ' τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ καὶ τῆς ἱερῆς συνέσεως γενομένου συμφωνητικῶ, ὡς ἐκπαλαί νενομίσται γίνεσθαι κατὰ πᾶσαν ἀναγομένην νόμου ἀρχιεπισκοπικοῦ τῆς τοῦ ἔρους Σινά μόνῃς.

Ἐπειδὴ τοιαῦτα ἀδελφικῶς ἀφῆσθῃται προαίρεσιν φύσει ἐκπονηθέντων καὶ ἀδελφῶν καὶ ἡ μετὰ τοιαύτου ποιμῶν εἰρημῶν συμβίωσι: εἰς τὸ ἐξῆς τῆς ἱερῆς Συναίτικῆς ἀδελφότητος, ὑπέχρεῖται προθύμως ἀδελφῶσται.

Ἐπειδὴ παρὰ πᾶσιν ἐκκλησίαις τοῦ Χριστοῦ ἡ τῶν ἱεροσολύμων ὀφείλει μαρτυρεῖν καὶ κήδεσθαι μητρικῶς καὶ τῆς εὐσταθείας καὶ εὐκλείας τῆς προσφυγενοῦς καὶ πᾶσιν τῆ ὀρθοδόξῃ οὐαίσι τοῦ θεοβαδίστου ἔρους μόνῃ καὶ τῆς ἐν εἰρημῶν καὶ ἀνίσι διαβίσεως τῶν ἐν αὐτῇ ἐνωπούμενων πατέρων, ἀνεβάλλουσα δὲ

την ἐπισκοπὴν ἀπέβηκεν ἐπὶ τῆς οὗτως ἀναθεωρηθείσης ἁ πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης ἀπο-
θεωρεῖται καθίσταται ἐκτετὴν ἐπιθύνων ἐνέσκων θεῶν
καὶ ἀνθρώπων.

Ἀλλὰ ταῦτα καταρτίσει καὶ κινήσει ἐνεργῶν τὸν νόμον
ἀρχιεπισκοπῶν Σινῆ κῆρ Κίριλλον καὶ ἐκτετὸν τῆς
ἐκτετὸν ἀναθεωρηθείσης πόλεως Ἱερουσαλὴμ; τῆς τοῦ Σινῆ ἀπο-
θεωρεῖται μονῆς, ἀποθεῖται ἀναθεωρηθείσης τοῦ λοιποῦ καὶ
ἀποκαταστήσει αὐτὸν πρὸς ἀρχιεπισκοπῶν Σινῆ, τῆς
τῆς; δι τῆς ἀναθεωρηθείσης ἀποθεῖται ἀναθεωρηθείσης ἀπο-
θεωρεῖται κατὰ τὰ εἰθιμικά πρὸς πάσης τῆς ἀνα-
θεωρηθείσης ἀποθεῖται τοῦ Χριστοῦ ἐκτετὸν καὶ πρὸς
αὐτὸν τὸν ἀναθεωρηθείσης.

Ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ, αὐτὸς
αὐτοῦ καὶ.

† Κίριλλος ἐπίσκ. θεοῦ πατριάρχης τῆς ἀγίας

- † ὁ Πάπας; Μολδοῦ.
- † ὁ Γόργης Προμόπου.
- † ὁ Πυλαργεὺς Ἰωάννης.
- † ὁ Βιθλιώτης Ἀγάπιος;
- † ὁ Ναζαρέτης Νήφων.
- † ὁ Λόβδος Νεόφυτος.
- † ὁ Σαβαταῖος; Νικηφόρος.
- † ὁ Θεσσαλονικὴς Γρηγόριος.
- † ὁ Φιλαδέλφειος Ἰωάννης.
- ὁ ἀρχιμανθέρης Νικηφόρος καὶ γραμματεῖς;
- ὁ τοῦ παναγίου τάφου ἀποστολῆς Σαραφείμ.
- ὁ ἀρχιμανθέρης Ἀνθίμος.
- ὁ ἀρχιμανθέρης Σωφρόνιος.
- ὁ ἀρχιμανθέρης Διονύσιος.

56.

LITTERAE ENCYCLICAE A SYNODO AD SINGULAS AITOKΕΦΑΛΑΙΟΥΣ ECCLESIAS DATAE
1867 augusti 24.

(Paei consuetas nuncupandi formulae.)

Καὶ τρίτο ἔμα τῆς ἀειζώου καὶ ἀννίου τοῦ παν-
αγίου καὶ ταλαργίτου πνεύματος χάριτος τῆς διηνη-
κῆς ἐν τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἀκρήτοις τῆς ἐκτετὸν
καρβόλιος ἐνοικίους; ἰδοὺ γὰρ ἐπὶ τοῦ νόν τῆ
εὐδοκίᾳ καὶ τῇ δύναμι τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ καὶ σω-
τήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μέχρι συνταλαίας
αἰώνων μετὰ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἐκτετὸν ἐσοθεῖται
ἐπαγγελίαν, αἰρεται ἐκ τοῦ μέσου καὶ ἐκτετὸν
γίνεται μέγα σπένδαλον, γίνονται πάντως καὶ μηχά-
νημα τοῦ ἀκ' ἀρχῆς τὸ ἀνθρώπινον γένος φρονή-
σαντος καὶ διηνηκῆς αὐτοῦ εἰς παρανόμους πράξεις
ἀποθουκλῶντος; διαβόλου, ἐκαρ ἐπὶ δύο ἔδη κάρπου
ἐπὶ ἡπείλῃ, ἵνα οὐ μόνον ἐν τῶν ἱερωτέρων καὶ γο-
ραρωτέρων τῆς θαλά; ἡμῶν ἐργασίας σκηνοπέτων
ἔρην καταστροφή καὶ ἐξαφανίση. ἀλλὰ καὶ αὐτὴν
τὴν θαλά καὶ συμπαγῆ τῆς ἐκτετὸν; ἐνόηται ὅπο-
χάλαση καὶ διαταράξη.

Ἰνωστὴ πάντως τυγχάνει τῇ ἡμ... ἢ ἀπὸ τίνος;
ἐν τῇ ἱερῇ σκηνοπέτῃ τοῦ ἀγίου καὶ θεοβαδίστου
ἔρους Σινῆ μεταξὺ τῆς; τῶν πατέρων συνάξεως καὶ
τοῦ ταῖτης τῆς ἡγουμένους τῆς καὶ ἀρχιεπισκοπῆς κῆρ
Κυρίλλου τοῦ Βυζαντίου ἀναφεύσας διάνους καὶ δια-
φορᾶς, ἡτις ἀκ' ἀρχῆς κυρίως τῆς εἰς τὴν ἀρχιεπισκο-
πικὸν τοῦ Σινῆ ἔρην ἀναβόσκας αὐτοῦ ἀρξίμην
εἰς τοιοῦτον βαθμὴν ἐν δικασίμῃ ἐξ ἑτῶν ἀρξίμῃ
καὶ τοιοῦτον ἐπορεύθη, ὅστε ἡ γὰρ καὶ καταστροφή
ἐκτετὸν τοῦ ἀγίου καὶ θεοβαδίστου ἔρους Σινῆ μόνῃ
κατέστη, ὅ; μὴ ἀφείλεν, ἐλαυνὸν θέαμα καὶ διέτρων
ὄντως τῇ πόρτῃ.

Ταῦτα ἔρηντας ἡμεῖς οἱ ἐν τοῖς κερὶ τῆς γαράς;
ἕμῃ βασιλικῆς ταῖτης μονῆς τὰ μέγιστα ἐνδιαφερόμεθα
δικαιοῦμεθα καὶ νόν μὴν ταρεχῆς καὶ διακλητισ-
μοῦ καὶ βικιοπραγίας, νόν δὲ θεομᾶ καὶ ἐξορίας
κατέρων ἀκούοντες; ἤλυθον ἀληθῆς τὴν καρδίαν
καὶ ἐτηκόμεθα τὰ σπλάγχνα ἐπὶ τοιαύταις οὐ μόνον
ἀντικανονικαῖς, ἀλλὰ καὶ ἀναρχοστανικαῖς; πράξεσιν;
ἐξήγησαν δὴν μέσον κατέλληλον πρὸς συμβεβασμένον
τῶν δύο διαμαχομένων μερῶν; ἀλλὰ δυστυχῶς οὕτως
παρανόμους οὕτως νοθεύεται οὕτως συμβουλαὶ ἐξίσχουσιν,
ἵνα κατανοῶσιν; τὸν φοβερὸν καὶ ὀλέθρον τὴν ἐδαγῆ
καὶ βασιλικὴν μονὴν τοῦ ἀγίου καὶ θεοβαδίστου ἔρους
Σινῆ κατεκλῶσιν ἐκατεκλῶσιν ὅσον; τὸναντίον
μέγιστα τὸ κενὸν προβαίνειν ἐπὶ τὸ χέρον καὶ ἀνα-
φορᾶ ἐπὶ ἀναφορῶν φρικτῆς καὶ μυστρῆς περιέχου-
σαι; κατηγορίας κατὰ τοῦ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς κῆρ
Κυρίλλου καὶ πρὸς β; ἔρην τοῦ κενοῦ παρακα-
λοῦσαι; ἀποστέλλοντο τῇ ἀποστολικῇ καὶ πατριαρχικῇ
ἡμῶν ἔρην κατὰ τῶν πατέρων τῆς τοῦ ἱεροῦ καὶ
θεοβαδίστου ἔρους Σινῆ συνάξεως. Ἡμεῖς μὴν τοι
καλῶν ἐκρίναμεν, ἵνα καὶ καλὴν ἀποκαταστήσῃ συν-
ἔρην, εἰ δυνατόν, διὰ τῆς ἀγάτης καὶ ὁμονίας τῆς

Ἐ διαφερόμεθα μέρη; ἀλλ' ὅτε τέλος εἶδομεν, ὅτι ἀδύνα-
τον συμβεβαῖναι τὰ ἀμφίβαστα τότε συνοδικῆ ἀπο-
φάσι; ἔγνωσαν, ἵνα μετακαλοῦμεθα τὴν τε αὐτοῦ
ἱεράτη τὸν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τῆς ἱεράς τῶν Σι-
καὶ κληρονομοῦ; ἀντιπροσώπους τῆς ἱεράς τῶν Σι-
καὶ συνάξεως, θεατήσῃμεν συνοδικῶς τὴν μεταξὺ
ταῖτης καὶ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος ἐνκατέχουσιν δια-
φορᾶν. Καὶ ἡ μὴ τῶν Σιναιτῶν οὐνόως ἔμα τῇ
προσώποι; σπένδοντες ἀποσταλεῖν κληρονομοῦ; ἀντι-
προσώπους διὰ γραμμάτων αὐτοῖς ἐφοδίσσαντες; ἀλλ'
ἢ αὐτοῦ ἱερότητος οὐ μόνον οὐχ ὀφείλουσαν εἰς τὴν πρὸς
γενομένην αὐτῇ συνοδικῇ ἡμῶν πρόσκλησιν, ἀλλ'
οὐδὲ ἀπαντήσοντας ἔξισον ἡμᾶς.

Τοῦτο ὡς ἀδιάρηστον ταμῆριον ἐνοχῆς θεατή-
σαντες καὶ ἐπὶ τοῦ οὐ κανόνος; τῶν ἀγίων ἀποστο-
λων τοῦ ὄρνοντος, τὴν σύνοδον ἀποφαίνονται τὰ θε-
κούνητα κατὰ ἐπισκόπου ἐπὶ τῇ κατηγορηθείσης καὶ
προσκληθείσης μὴν τῆς; ἀλλὰ καταφρονήσαντες καὶ
μη ὀκαλοῦσαν; ἑκατεκλῶμεθα, ἀπεφασίσαμεν συν-
οδικῶς, ἵνα προβαῖναι ἐπὶ τὴν διαδικασίαν. Καὶ δὴ
τοῖς κληρονομοῦ; ἀντιπροσώπους τῆς ἱεράς τῶν
Σιναιτῶν συνάξεως ἐπὶ συνέδου προσκαλοῦμεθα καὶ
ἐν φόρτῃ θεοῦ καὶ καθαρῇ συνειδήτῃ, ἀπαθῆς τε ἔμα
καὶ ἀμεταλήπτως τῆς κατ' αὐτοῦ τετρακλῆς κατη-
γορίας; ἐξετάσαντες, καὶ παραβῆναι αὐτὸν οὐ μόνον
τῶν ἀρχαίων καὶ ἀπαταρῆκτων ἔρην τε καὶ θεορῶν
τῆς μονῆς τοῦ ἱεροῦ καὶ θεοβαδίστου ἔρους Σινῆ, ἀλλὰ
καὶ αὐτῶν τῶν ἱερῶν τῆς; ἐκτετὸν κανόνων εἰρήνης,
ἀπατηνῆσθαι ὁμοφώνως τε καὶ ὁμοφώνως ἐκτετὸν
εἶναι; αὐτὸν τοῦ λοιποῦ τῆς; εἰρημνῆς ἡγουμένους τε
καὶ ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ μὴ καλοῦσαι; εἰς τὸ ἔξῃς
ἡγουμένους καὶ ἀρχιεπισκοπῆς Σινῆ, ἀλλὰ πρὸς ἡγου-
μένους καὶ ἀρχιεπισκοπῆς Σινῆ. Μετὰ δὲ τοῦτο προ-
σταλέσαμεν τοῖς Σιναιτῆς κληρονομοῦ; ἵνα ὅτι τε-
τάχιστα ἀπὸ τῶν εἰς τὴν ἱεράν αὐτῶν μονὴν ἐκτε-
ῖσιν ἀνακατέχῃ ἐκ τῆς ἐλορελαίας τῆς Σιναιτικῆς
ἀδελφότητος; ἐν ὁμοφώνως κρινόντων ἐξίον καταστήσῃ
ἡγουμένους αὐτῶν καὶ ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ συνοκαλο-
γῆσαντες κατὰ τὰ εἰθιμικά τὰ; πρὸς ἀλλήλους συμ-
φρονία; σπένδοντες παραστήσῃσιν αὐτῇ ἐνέσκων
ἡμῶν, ἵνα λάβῃ τὴν κανονικὴν χειροτονία.

Τότε οἱ κληρονομοῦ; ἐκτετὸν τῆς ἐπίσκοπον τῆς
συνάξεως γράμμα, κατέστησαν τὸν δούτατον κῆρ Κί-
ριλλον, μετονομασθέντα Κωνσταντῖνον Πρωτόδικον,
κατὰ τὴν ἐκτετὸν ὑποθήκῃν; ἡμεῖς δὲ ἀποδέξά-
μεθα καὶ ἐπιδοκίμασαντες ὅς; ἵαν ἐπιτυχῆ τὴν γε-
νομένην ἐπίσκοπῃν προηροῦμεθα κατ' αὐτῆς εἰς τὴν
χειροτονία.

Ταῦτα κοινοποιόντες κατὰ χροῖς τῇ ἡμ... καὶ
τῇ κερὶ αὐτῆν ἀγίᾳ καὶ ἱερῇ συν; ἡμῶν, πρὸς τὴν ἀπο-
νόμῃ τῶν ἐν ἀγίᾳ πνεύματι ἐγγυθῶν ἀδελφῶν
ἡμῶν ἀσκητόν, δουκλῶμεθα καὶ ἀναγγραφα τῆς τε

γενόμενης ἀποφάσεως καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Ἀ
συνόδου πρακτικῆν, καὶ ἀνακοινῆσαι τοῖσιν τὰ πα-
ράγια αὐτῆς ἐπὶ τὰ κλισία, ὕμνῳ καὶ σωτηρια-
δίαισιν.

Ἐν Ἱερουσαλὴμ, 1867 ὁκτωβρίου 24.

- † ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος.
- † ὁ Πάππας Μάλτας.
- † ὁ Γάλλος Πρωτοπρεσβύτερος.
- † ὁ Πυλαγαγιὸς Ἰωάννης.
- † ὁ Ἐθελὸν Ἀγάπιος.

- † ὁ Μαζαρίτ Νήφων.
- † ὁ Ἀβδὸς Νικόλαος.
- † ὁ Σαβαστιὸς Νικηφόρος.
- † ὁ Θεοφάνης Γρηγόριος.
- † ὁ Φιλαδέλφειος Ἰωάννης.
- ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Νικηφόρος.
- ὁ τῶν παλαιῶν τέρου ἠεροφίλης Ζαχαρίας.
- ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀνδρέας.
- ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ζωφρόνιος.
- ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Διονύσιος.

57.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS CYRILLO QUONDAM ARCHIEPISCOPO MONTIS SINAI
1867 augusti 24.

Ἱερότατος κρῶν ἀρχιεπίσκοπος Σιναιῶν κὺρ Κύ-
ριλλε, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀγαπητῶ ἀδελφῷ
καὶ σὺλλητουργῷ τῆς ἡμῶν μαριότητος, τὴν
ἀγαπήτην ἡμῶν αὐτῆς ἱερότητα ἀδελφικῶς ἐν
κυρίῳ περιποιούμενοι κατασκευάσασθε.

Συνεπεί τῆς μὴ ἀπαφήσεως αὐτῆς πρὸς τὰς
τρεῖς παρ' ἡμῶν γινόμενας προσλήψεις τὰς δι-
αβεβασθείσας αὐτῇ διὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τοῦ
οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Γρηγορίου,
προθέσαν κανονικῆ δικαιοσύμῃ μετὰ τῆς παρ' ἡμῶν
ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ πατρι-
άρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων εἰς διαδικασίαν
τῆς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος ἐπὶ
τοσοῦτον ἦδη χρόνον ὑφιστάμενη; σκευδαλωθευσαίας

διαφορᾶς. Μετὰ δὲ ἄρμον καὶ ἀκαθῆ συζήτησιν
ἐξεβόθη συνοδικῆ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ἀποφασίς,
ἦν μετὰ τῶν σχετικῶν αὐτῇ συνοδικῶν πρακτικῶν
ἀποσιλλόντες ἐν τῷ παρόντι, κωνοκκοῦμεν αὐτῇ
σχεχρῶν; τὴν εἰς ἀρχιεπίσκοπον Σιναιῶν ἐπὶ τῆς
ἱερᾶς τῶν Σιναιτῶν συνάξεως ἐπιλογὴν τοῦ πανοσιω-
τάτου ἀρχιεπισκόπου κὺρ Κυρίλλου Ροκίδου, ὅστις
μετονομασθεὶς Καλλιστράτος; Ροκίδης; χειροτονή-
σεται παρ' ἡμῶν τὴν ἐπομένην κυριακήν. Τὰ δὲ ἐπὶ
τῆς ἱερότητος τῆς εἰαν παρ' ὑφίστου κλισία καὶ κατ'
ἄρμον σωτήρια.

Ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ, 1867 ὁκτω-
βρίου 24.

† ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

58.

SYNODUS HIEROSOLYMITANA AD MONACHOS SINAITAS
1867 augusti 26.

Ἰσιώτατοι κατέρες, καὶ τὰ λοιπὰ.

Μετὰ δὲ τὴν ἔρευναν τῶν εὐκαίων ἡμῶν αἰσίων
τῆς υἱτικῆς ἡμῶν ἀγάπης σκευδαλωθευσαίας πρὸς
ὑμᾶς τὰ εὐαγγέλια, ἐπὶ τῇ βοήθειᾳ τοῦ ὑφίστου ἐλαβε
πέρα; δίκαιον προχθὲς τῇ 24 τοῦ ληγοντος μηνὸς
ὁκτωβρίου ἢ ἀπὸ πολλοῦ ἦδη χρόνου, ὅ; μὴ ὤκει-
λας, ὑφιστάσασ λυπηρὰ καὶ ἀξιοθρήνητος διαφορά με-
ταξὺ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν συνάξεως; καὶ τοῦ πρώην ἀρχι-
επισκόπου καὶ ἡγουμένου ἡμῶν κὺρ Κυρίλλου, κατὰ
καὶ οἱ ὑμῶν ἐνταῦθα κληρονομοῦσι ἀναγγαλιῶσαν
ὡμῶν ἀδελφῶν κατ' ἡμετέραν ἐπιταγήν, ἀποστα-
λάντες; συγχρόνως τῇ ἡμῶν ἐσότητι καὶ τὴν ἐπὶ τῆς
ὑποθέσεως ταύτης ἐκδοθῆσαν ἀποφασίς τῆς ἱερᾶς
ἡμῶν συνόδου. Μετὰ πόσης εὐθυδικίας; προσνή-
χθημεν ἀπ' ἀρχῆς ἐπὶ ἀντικειμένου τοσοῦτον σκευ-
δαλωθευσαίας καὶ δυσχεροῦς, θεοῦ μόνος αἰδῶν ὁ ἐπίσκων
καρδίας καὶ νεφροῦς. Ἀπ' ἧς ἀφαιρέσας ἀνευθύ ἢ
ὀκνηρὰ ἐκείνη ἔρις, καὶ οὐδαμῶς ἄλλου ἐκκατεμάσθῃ
ἢ μόνον καὶ τοῦ πᾶς θυνησάσασ συνδιαλλάξαι καὶ
εἰς ἐν ἀγαθῶν τὰ διαφερόμενα μέρη, συ ἀφαι; τὰ αὐτὰ
αὐτῆς τῷ συνδέσμῳ τῆς κατὰ Χριστὴν ἀγάπης καὶ
ὁμοφροσύνης; ἀλλ' ἐν τούτοις μετὰ βαθεύσας ἐπίθεως
ἐβλάσασμεν πάντως ματαιούμενας τὰς ἐν ἡμῶν ἡμῶν
προσκαθείσας. Ὁ ἀνθρώπος; εὐτος οἷα ἠβουλήθη
συνεῖναι, καὶ θυμησάσ τις ἀληθῶς τὴν δικαιοσύνην
τοῦ παναγῆθου θεοῦ, διότι ἐν εἰς οὐχ ἄρα ἄρα τα-
πεινώσας, ἀπεσπὴν ἢ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος.
Ἡ αὐτοῦ ἱερότης οὐχὶ μόνον ἡδύκα τὴν ἱερὰν ἡμῶν
ἀδελφότητα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς τὴν νόμιμον ἐκκλη-
σιαστικὴν αὐτοῦ ἀρχὴν καὶ ἤμῳ τὰ ἡδέησας καὶ ἐκ-
εραβασίωσαν ἄρα διὰ τὸ δευτέρου τούτου παραπτώματος
καὶ ἄρα τὰ ἄλλα; ἐνδὲς αὐτοῦ δοθέντος, μὴ ἄλλὰ
ἐκκαλοῦσασ. Ὅθεν δικαιοῦς καὶ κανονικῶς συνελ-
θεῖσας ἢ καὶ ἡμῶν ἀγία καὶ ἱερὰ συνέδος καὶ τὰς
κατὰ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος βαθείσας αἰτίσας ἀπαθῶς
ἄρα καὶ ἀκριβῶς ἐξέτασασ καὶ βραβασίωσαν, προέβη
εἰς τὴν ἀπό τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῆς ἡγουμα-
νας τοῦ θεοβαδίστου ἔρου Σινὰ ἀποκαθῆσαν τῆς αὐ-
τοῦ ἱερότητος. Μετὰ δὲ ταῦτα λαβόντες ὅ; ἦσαν συν-

οδικῶς καὶ τὸ ἀπὸ 21ης μὲν ἰανουαρίου ἐκ τῆς ἐν
τῷ θεοβαδίστῳ ἑρῆ ἱερᾶς συνάξεως, ἀπὸ 29ης δὲ τοῦ
αὐτοῦ μηνὸς τοῦ 1867 ἔτους ἐκ τῆς ἐν Τζουβανίᾳ
ἱερᾶς συνάξεως ἔγγραφον, δι' οὗ γενομένης αὐτόθι
ἐπιλογῆς, ἐνεκρίθη παρήγηται νομίμως τὰ καὶ πανο-
νικῶς ὡς ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡγούμενος τῆς αἰθαροῦς
βουλτικῆς ἡμῶν μονῆς ὁ καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος ἐκ μέ-
ρους τῆς ἱερᾶς ἡμῶν ἀδελφότητος εἰς τὰ ἐνταῦθα
ἀποσταλμένος ἀρχιεπίσκοπος κὺρ Κυρίλλος Ροκίδης
καὶ ἐκδοκίμασασ ὡς ἐπιτυχῆ τὴν ἐπιλογὴν ταύτην,
προθέμενα ἵνα προσεχῶς προβῶμεν καὶ εἰς τὴν
χειροτονίαν τῆς αὐτοῦ πανοσιότητος, μετονομασθησο-
μένου Καλλιστράτου Ροκίδου; ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τοῦς
ἐκκαλῆς θεωροῦς καὶ σίβαστας διατάξεις τῆς αὐτο-
κρατορικῆς ἡμῶν μονῆς ὁ ἐπιλεγθῶμενος διὰ τὴν
ἀρχιεπισκοπήν ἄρα καὶ ἡγουμαναίαν ἀδελφός ὑπο-
βάλλεται, πρὶν ἢ χειροτονῆθῃ, εἰς συμφωνίας γραπτῆς.
Ἰσπινῶς δι' ἔγγραφου ὑπογεγραμμένου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
ἰδιοῦ ὑποσχεταί τρεῖν ἀπαρσασαυτοῦ; καὶ ἀμετα-
τρέπτους, διὰ τούτο τῇ προτάσει τῶν ἐνταῦθα τῆς
ἱερᾶς ἡμῶν συνάξεως πληρεξουσίων ἐξήχηθη ἐκ τοῦ
κρίματος τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ θρόνου ἀντί-
γγραφῆν μίας τοιαύτης συμφωνίας, τῆς καὶ ἐπὶ τῆς
ὀκνηρῆς τῆς τοῦ ἀοκίμου Σιναιῶν Κωνσταντίου
τοῦ κατὰ τὸ 1747 σωτήριον ἔτος; ἐπιλεγέντος συναφ-
θείσας, ἦν ὁραταί ὑπεγγράφαι καὶ ἡ πανοσιότης τοῦ
ὁ ὀκνηρῆς κὺρ Καλλιστράτου Ροκίδης πρὸ τῆς
χειροτονίας; αὐτοῦ καὶ οἱ ὑμῶν ἐνταῦθα κληρονομοῦ-
σοι. Τόσον δὲ ἡ συμφωνία αὐτῆ, ἔσον καὶ τὸ τῆς
ἐπιλογῆς αὐτοῦ ἔγγραφον καταχωρηθῶσασ ἐν τῇ
συμφᾶ αὐτῶν ἐν τῷ ἑνὲς ἡμέτερι πατριαρχικῷ ἡμῶν
κρίματι πρὸς διηγεσῆ μνησῆν; καὶ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ
εἰς τὰ αὐτόθι τῆς τὰ αὐτοῦ ἱερότητος καὶ τῶν ἐν-
ταῦθα ἡμετέρων κληρονομοῦσων σταλῆσασ τῇ ἡμῶν
ἐσότητι σιγγίλιον πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐκ-
παρήχον ὁ μόνον τὰς καὶ ὅν ὁ λόγος ὑποσχέ-

Constantiniam Crotonam anno 1748 abestum fuisse alii
referunt.

ους, ἀλλὰ καὶ ἐν συνέσει τῶν προσημίων τῶν
τίμων.

Ταῦτα οὖν ἀναγγέλλοντας ἠγάπησαν κατὰ τῆς κατὰ
τῆς ἱερᾶς συνέσεως τῆς ἡμετέρας ἀγαπῆτῆς ἡμῶν ἐπι-
στη ἀποστόλων ἐπὶ ἐπιπέσει καὶ τῶν προσημίων
τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιπέσεως αὐτῆς γενόμενον ἀλλοπαλλή-
λων συνεδριῶσεων τῆς ἱερᾶς ἡμῶν συνέσεως· εἶδε δὲ
ὁ ἀρχιεπίσκοπος θεὸς ἡμετέρας τοῦ λοιποῦ μεταξὺ ἡμῶν
τὴν εὐφροσύνην καὶ ἐρόνησιν καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους
κατὰ χριστὸν ἀγάπην καὶ ποιεῖσαι ἐκπεθεῖν τὰ ἐπι-
πέσει πρὸς ἀποπέσει καὶ ἐσφαιρίαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν
κοινοβίου καὶ ἐξέστη τῆς ἱερᾶς Σιναιτικῆς ἀδελφεί-
της· γίνετο! Ἡ δὲ τοῦ παναγίου καὶ ἡμετέρου
τάφου χάρις καὶ τὸ ἄκρον θεῶν εἶδος τοῦ ἐξ
αὐτοῦ τριήμερος ἐξαναστάτος, οὖν τῆς ἡμετέρας
κατὰ τῆς εὐχῆς καὶ εὐλογίης εἰς διὰ παντός μετ' ἡμῶν
ἀπάντων.

- Ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἱεροσολίμῃ, αὐτῆς
ἐποῦ κς.
- † ὁ πατριάρχης Ἱεροσολίμων Κύριλλος.
 - † ὁ Πάπας Νικόλαος.
 - † ὁ Γάλλος Προξένος.
 - † ὁ Πατριάρχης Ἰουδαίας.
 - † ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγίας.
 - † ὁ Μεζόπαρ Νήφων.
 - † ὁ Διάκος Νικόλαος.
 - † ὁ Σαβουναῖος Νικηφόρος.
 - † ὁ Θεοφάνης Γρηγόριος.
 - † ὁ Φιλοθελαῖος Ἰουδαίας.
 - ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νικηφόρος.
 - ὁ τοῦ παναγίου τάφου οὐκοφίλας Σαρραφίμ.
 - ὁ ἀγαπημένος Ἀνδρέας.
 - ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σαρραφίμ.
 - ὁ ἀρχιεπίσκοπος Διονύσιος.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS GREGORIO CONSTANTINOPOLITANO
1867 augusti 31.

Παναγιώτατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμένης πα-
τριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Χριστῷ τῷ
θεῷ ἡμῶν ἀγαπῆτῆ καὶ περισπούδαστε ἀδελφε
καὶ οὐλοποιεῖ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε
κύριε Γρηγόριε, τὴν ἡμῶν περισπούδαστον ἡμῶν
σεβασμιωτέτην αὐτῆς παναγιότητα ἀδελφικῶς
ἐν κυρίῳ περιπτυσσομένοι κατασκαζόμεθα καὶ
ὕπερβιστα προσγοροῦμεν.

Μόλις ἐβόησαν ἐκπέφανετες πρὸς πάσης τῆς αὐτο-
κεφάλου ἐπιπέσεως ἐκκλησίας τὴν κατὰ τὴν ἐπιπέ-
σεως ἐβδομάδα ἐκδοθεῖσαν συνοδικὴν ἡμῶν ἀπόφω-
σιν, δ' ἤς ὁ τίσις ἀρχιεπίσκοπος Σιναιῶν κὲρ Κύριλλος
ἐκπύρριτο ἐκπύρριτο; τῆς τε ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῆς
ἡγεμονίας τῆς εὐαγγελίας καὶ βασιλικῆς μονῆς τοῦ
θεοβαδίστου ἔρους Σινᾶ, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας, ἤτοι
τὴν κς τοῦ τρίτου, ἐξεξήραθα μετὰ πόθου δύο
ἀδελφικὰ κατὰ τῆς ἡμετέρας; σεβασμιωτέτης παναγιό-
τητος; προσημίων γράμματα, χρονολογούμενα ἀπὸ
εἰς τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐξ ὧν τὰ τῆς περισπούδαστον
ἡμῶν αὐτῆ; ὀφείας κληροφρονηθέντες ὑπερήθησαν.
καὶ ἐν μὲν τῷ ἐνὶ ἀνακοινῶσι ἡμῶν συνοδικῶς, ἐπὶ
ἐνεκρίθη, ἵνα ἡ διαίτησις τῆς μεταξὺ τῶν Σιναιτῶν
καὶ τοῦ πρῶτου ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν διαφοράς γίνηται
ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας,
ὅπως οὕτως ἀποδοθῆ κατὰ χάριαν τὸ δικαίον, ἐν δὲ
τῇ δευτέρῃ διαδηλοῦται ἡμῶν ἡ διαβίβασις περιελίστου
γράμματος τοῦ πρῶτου ἀρχιεπισκόπου Σιναιῶν κὲρ
Κυρίλλου.

Εἰς ἀπάντησιν δὲ νῦν ἔχοντες μετὰ πάσης τῆς
κατὰ τῆς ἱερᾶς συνέσεως τῶν Ἱεροσολίμων μητροπολι-
τῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγα-
πῆτων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ οὐλοποιεῖτων, κατὰ μὲν
τοῦ περιελίστου τοῦτου γράμματος οὐδὲν ἕτερον ἔχο-
μεν εἶπαι, εἰμὴ ἐπὶ συνέσταται ἐξ αὐτοχρήμα κενῶν
λέξεων, μηδὲως ἐμφοθεῖ καὶ τῇ περιστάσει ἀναλόγῃ
ἀπαντήσῃ τε καὶ δικαιολογήσῃ ἀνηκουσῶν καὶ παν-
τελῆ ἄλλοθεν δικαίου ἐμφανισθῶν· ἐν τούτῳ συ-
σπεύονται καὶ ἐπαναλαμβάνονται εἰ λέξεις προνό-
μας, προσημίων τῆς ἐκκλησίας πρᾶξις
καὶ τὰ λοιπὰ, ἀνευ πινὸς εἰδικωτέρου τούτων προ-
διορισμοῦ, καὶ ἐπὶ μόνῃ βαθείας τῇ πεποιθήσει, ἐπὶ
πάταγι λέξεων καὶ φωνῶν εἰς τὰ τὸ δικαίον ἀπο-
καλύπτου καὶ τοῖς ἱεροῦς τῆς ἐκκλησίας θεομοῦς
καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας γεγονότα ἐρη-
νεύονται. Τοιαύτης κένως σημασίας καὶ φύσεως εἰσιν,
ὡς ἐκ τούτων εἰδῶσαι δικαιοσύνην, καὶ πᾶσαι εἰ
δικαιολογίαι εἰ ἐν τῇ ἐπιπέσει τῆς ἡμετέρας παν-
αγιότητι ἀναφορᾷ ἐπιπέσειται. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ
περιεχόμενον τοῦ ἡμετέρου συνοδικοῦ γράμματος, ἐπι-
πέσει τῇ ἀληθείᾳ καίριος τὴν καρδίαν καὶ ἡγήσομεν

ἐνδομύχως ἰδόντες τὴν μὲν ἡμετέραν παναγιότητα
μετὰ τῆς κατὰ τῆς ἱερᾶς συνέσεως ἀνακαμένη ἐπι-
προσποιοῦσθαι μὴ ἀκριβῆ γινῶσθαι τῶν τε ἐκκλησιασ-
τικῶν θεομῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τοῦ παρελθόντος
γεγονότων, τῶν δὲ πρῶτον ἀρχιεπισκόπων Σιναιῶν κὲρ
Κυρίλλου ἀναφανόμενον αὐτῶς ὡς φρόνητον κατα-
χθόνιον τὴν ἀρμονίαν τῶν ἑγῶν τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν
διαρρηξῆσαι ἐκπεθεῖν. Καὶ τοὶ δὲ μετὰ τὴν κατὰ
τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα δικαιοσύνην κενῶν ἐπι-
πέσει καὶ πρὸς πάσης τῆς αὐτοκεφάλου ἐπιπέσεως
ἐκκλησίας ἐκπεθεῖσαν συνοδικὴν τοῦ ἡμετέρου ἀπο-
στολικοῦ καὶ πατριαρχεικοῦ ἐρόνου τῶν Ἱεροσολίμων
κατὰ τῆς μεταξὺ τῶν Σιναιτῶν κατῆραν καὶ τοῦ πρῶτου
ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν διαφοράς ἀπόφωσιν πᾶσα τοῦ
λοιποῦ κατὰ τῆς διαφοράς ταύτης ἐπίσημος συζήτησις
ἀποβαίνει: κατῆρη, ὡς κενῶν κενῶν ἔσομαι, ἵνα ἐν τῇ πα-
ροῦσῃ ἡμῶν συνοδικῇ ἀπαντήσῃ λάβωμεν ἐπὶ ἑνὶ
τότῳ ἐν τῇ ἡμετέρῃ συνοδικῇ γράμματι πρὸς δικαιο-
λόγησιν τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐν ταῖς Σιναιτικαῖς διαφοράς
συμπράξεως τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας προ-
ταίτητας λόγους. Κατὰ ἐκ τοῦ ἡμετέρου συνοδικοῦ
γράμματος ἐξηγούμενα, α) τὰ πρόνομα τῆς εὐαγγελίας
τοῦ Σιναιῶν ἔρους μονῆς καὶ ἡ τούτων ἀσφάλεια,
β) εἰ προσημίων ἐκκλησιαστικῶν πρᾶξις, καὶ ὡς
Σιναιτικαὶ διαφοραὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει διεξήθη-
σαν καὶ ἐξ ὧν κενῶν (:) ἀποκαίνονται, ἐπὶ τοι-
αύται Σιναιτικαὶ διαφοραὶ διεξήθησαν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ
τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ γ) ἡ κατὰ
ἀπαρτησῶν ἡμῶν μέριμνα, εἰς οὐκ ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ
ὕπερβαστας τὴν ἡμετέραν συνοδικὴν ἐκπύρριτον, ἵνα
ἡ (πρὸ μικροῦ ὀριστικῶν τέλος λαβέσθαι) μεταξὺ τῶν
Σιναιτῶν καὶ τοῦ πρῶτου ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν δια-
φορὰ καὶ ἐκ τῆς διεξήθη καὶ διατηρήσῃ οὐχὶ κατὰ τῆς
ἀρμόδιου καὶ κενῶν ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ
τῇ συμπράξει καὶ τῇ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.
καὶ πρὸς μὲν τὸν πρῶτον λόγον, «τὰ πρόνομα δη-
λονότι τῆς ἱερᾶς τοῦ θεοβαδίστου ἔρους Σινᾶ μονῆς
καὶ τὴν τούτων ἀσφάλειαν», ἀπαντήσαμεν ἐπὶ οὐδ' ἡμῶς
ἀγνοούμεν οὐδ' ἀγνοεῖν δικαιοσύνην, ἐπὶ ἡ εὐαγγελίας
αὐτῆς μονῆς κέντηται πρόνομα εἶνα εἰς τὸ αὐτόνομον
καὶ αὐτοδιοκῆτον αὐτῆ; συγκαταλαμβάνεται καὶ ὅτι
τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἀναγνωρίζομενα, ἀλλ' οὐχ ἤ-
τον καὶ κενῶν ἐστὶ τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ
«ὁ Σιναιῶν ἀρχιεπίσκοπος οὐκ ἔστιν αὐτοκεφάλος
ἀρχιεπίσκοπος, ἀλλ' ὑποβαθμῶς τῷ πατριάρχῃ τῶν
Ἱεροσολίμων ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιεπίσκοποι τοῦ
αὐτοῦ πατριαρχεικοῦ ἐρόνου, εἰκοστῆς ἡμέρας κατὰ
ἰδρυμένους τῶν ὑποκαίνων τῷ Ἱεροσολίμων ἐρόνῳ».
Ἄν δὲ πᾶσα ἐκκλησιαστικὴ ὑπόθεσις προνομίου
μονῆς ἀφορῶσα ἀπαντῇ τὴν συγκαταστῶν οἰκουμένης

δυνάμει κατὰ κρημνῶν ἀγαγὼν οὐρανὸν καὶ ἐγλῶν ἅς τῆς ὀρθοδοξίας σκίνασμα καὶ σκάνδαλον ἕνεκα τῆς παρανομίας ἐπίσκοπου καὶ ἀντικανονικῆς διαγωγῆς τοῦ πρώτου ἡγουμένου καὶ ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς Κυρίας.

Ἐν τῷ συνέγγυς καυδέντος, μακαριώτατος ἀδελφεῖ, τὰ πράγματα καὶ τὴν εὐπρέπειαν δὲ διαγωγῆν τοῦ πρώτου ἁγίου Συναίου ἕνεκα τῆς θείας ἑλλάξεως ἡμῶν ἐπὶ τὸν ἀγιώτατον ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχεικὸν θρόνον καταμαθόντας, τὰς ἐξορίας δηλαδὴ τὰς ἱεροσολίμης, τὰς φρικτάδας καταχρήσεις, τὰ σκάνδαλα, τὰ βέβαια, ἃ ἐπίστασιν τινες τῶν κατέρων, καὶ μυρία ἕτερα ἐγγυλίματα, σερβάνοι δὲ καὶ ἐν τοσοῦτον προσβυγενῶς τοῦ ὑψίστου σκίνασμα, τὴν μὲν τὸν ἱόντος θεοῦ πάλιν ἐν μέσῳ βαθείας καὶ αὐθαγίας ἐξίμμου, μέσῳ τὴν καρδίαν ἐθελήσαμεν καὶ ἐκ αὐτῆς τῆς πρώτης ἀπειρησίας πλῆρες δίκαιον ἀπενόμενον τῆ ἀναξιοκαθοῦν ἱερῶ τῶν Σιναιτικῶν ἀδελφότητι καὶ ἀντικανονικῶς αὐτοῦ πράξεις καὶ ἀντιχριστιανικῶς.

Τὸ τοιοῦτων αἰσθημάτων καὶ ἰδίων ἐμπνεύσεων οὐ διελέικον ὑποστρίψαι τὰ τῆς βασιλικῆς ἐκείνης μονῆς, καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένης ἱερᾶς ἀδελφότητος δίκαια, πρὸ πολλοῦ ἤδη γράψαντας, καὶ τὴν συντόνον προσοχὴν ἐπιστήσαντας τῆς ἱερᾶς αὐτῆς κορυφῆς, ἣν συνεβὰ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διατυπώσεις ἐπιγνώσκοντες ὡς τὸν νόμιμον καὶ ἀληθῆ δικαστήν καὶ δικαδικητὴν τῆς θλιβερᾶς ἐκείνης διαφοράς, φανεροῦ ὄντος, ὅτι, καίπερ τοῦ σεβασμιότου ἐκείνου καθ' ἐξουσίαν ἀνεξαρτήτου, ἀεσπότου τε καὶ ἀδελωτοῦ ἐκ πᾶσης ἐποταγῆς τυγχάνοντος, ἡ μὲν τοῦ ἁγίου καὶ θεοφαιδιστοῦ θρόνου Σινὰ ἀρχιεπισκοπὴ τῆς κλιματικῆς τοῦ ἀγιωτάτου ἀποστολικῆς καὶ πατριαρχεικῆς τῶν ἱεροσολύμων θρόνου ὑπόκειται, ἀναγεγραμμένη ὡς εἰκοστὸς τέταρτος θρόνος τῶν ἐκείνων ὑποταλούμενων. Καὶ δὴ ἤδη τὸ πᾶρας τῆς ἐπιβλαβερᾶς ἐκείνης διαφοράς ὄντως, χάρις τῆ σεβασμιωτάτῃ αὐτῆς μακαριότητι, τῇ ἀντιπαθεῖν καὶ ἐξ ἀρχῆς τὸ τοιοῦτον δίκαιωμα κεντημῆν διεδεχθέντες δὲ καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς πρὸς αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνοδοῦ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ τὴν οὐκ ἐπὶ ἀποφασίσιν γνόντες, δι' ἧς ἀπονέματα μὲν πλῆρες δίκαιον τῆ ἱερᾶ Σιναιτικῆς ἀδελφότητι, κατακρίνεται δ' ἕνος καὶ ἐκπαιτός τῆς ἡγουμανικῆς καὶ ἀρχιεπισκοπικῆς τοῦ Σινὰ ἑδρας, καθίσταται δ' ὑποτακτικὸν πρῶτον ἁγίου Συναίου Κύριλλος ὁ Βυζάντιος, χειροτονηθέντος, νέου ἁγίου Συναίου τοῦ κύριου Καλλιστράτου, ἡγαλλιστάτου καὶ εὐφρανέντου ἐπὶ τοῖς γινόμενοις, ὡς συνέβουσι πληρότατα τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας κανόσι, μακαριώσαντες ἕνεκα καὶ εὐγνωμονήσαντες τὴν θεοσεσίαν αὐτῆς κορυφῆν, ὅτι ὡς ἐκείνης πρὸς τὴν δίκαιον γινόμενον καὶ πανάρχαιον τοῦ ὑψίστου σκίνασμα ἀπὸ χειρῶν ἀδικῶν καὶ παντελοῦς φθορᾶς καὶ ἀλάτρου.

Τὰ τοῖνον αὐτῆς τε καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ἐπισκόπων ἀρχιμανδριτικῶν δεδογμένα δοξα καὶ δίκαια, ἱερὰ καὶ νόμιμα θεωροῦντες, ἀναγνωρίζομεν ταῦτα καὶ ἡμεῖς πληρότατα, ἀξιοῦντες τοῦ λοιποῦ εἶναι καὶ λέγεσθαι τὸν ἱερωτάτων κύριον Καλλιστράτον ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸν ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἡγουμένον καὶ ἀρχιεπίσκοπον τῆς βασιλικῆς τοῦ Σινὰ μονῆς.

Συγγαίροντες δὲ τὴν τῆ Σιναιτικῆς ἀδελφότητος καὶ τὴν αὐτοῦ ἱερότητος ἀπὸ καρδίας, ἐπευχόμεθα ὑγιαν κατ' ἀμφω, πολιτείας οὐρανῆς καὶ θεαύτου, προκοπῆν ἐπὶ τὰ καλά ἔργα, οἴβας, περὶ τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἱερῶς θεοσεβίας καὶ κανόνας ὡς καὶ περὶ τοῖς τῆς μονῆς, ἵνα ὅπως τῆς εὐφροσύνης θεῆς ἀντιλήφῃ ἐκπεδοῦσθαι καὶ τοῦ μισοκάλου ἐκ πρῶτον γινόμενου, ἐκαινεθῆ μὲν κατ' ἀνθρώπους γινόμενος ἀρεστὸς καὶ θεῶς, τὸ

ἁγίου ἐκείνου καταπύου βωδισσὶ πρὸς τὰ πρῶτα ἐκείνης τῆς φήμης τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ καὶ τοῦ κείνου μεγάλου ἐν βασιλευσὶν Ἰουστινιανοῦ, πρὸς δὲ τὸν τοῦ ἐν τριῶν ὑποστέλλων ὁμοιωμένου θεοῦ, οὐ ἡ χάρις, καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος αὐτῆς κατὰ τὴν αὐτοῦ ἱερότητος.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τούτου. Ἦδη δὲ σεβασμιώτατος τὴν προτέρων ἡμῶν πρὸς τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἀγάπην ἐπιστολὴν συνοδικῆν καὶ ὑπὸ τῶν πρακτικῶν τῆς κατὰ τοῦ καθ' ἑαυτὸν Εὐγενίου συνηρηθείσης ἐν Ῥαμλίῳ τοπικῆς συνόδου, ὡς ἀπὸ σκοποῦ ἡγουμένα, ἵνα καὶ αὐτῆς φιλαδέλφως ἐπισταθῶμεν πρὸς τὴν θεοσεσίαν αὐτῆς κορυφῆν ἐκτετακτομένην τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἀντιλήψιν καὶ ἀγάπην, καὶ ἐπὶ μὲν τῶν προτέρων καθ' ἑαυτὸν ἡμῶν, ὡς γνωστοῦν ἦδ' αὐτῇ, ὡς ἡμῶν. Τοῦτο μόνον στήμεν ἐκκαλεσθέντες, ὅτι ὁ ἀσεπὴς ἐκείνος κορβῆτης τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐκκλησίας Ἐθύντος, εἰς οὐδὲν λογίζομενος τοὺς θεοῖς καὶ ἱεροῖς κανόνας, οὐ καίτοι βασιλευσὶν ἁγίου καὶ περιφρονῶν τὰ θεοῖτα, ἡ δ' ἐν βασιλευσὶν μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία εἰσὶ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἐχάρησαν ὅσοι ἐπὶ προφανῆ καταπατήσῃ τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν κανόνα, τῶν αὐτοκεφαλῶν καὶ ἀνεξαρτήτων τοῦ λοιποῦ πατριάρχου ἀναδεικνυμένων, κύριος δ' εἶδε, τοῦ ἀπολύει τὸ κανόν, ἂν μὴ καὶ ἡ ὑμετέρα σεβασμιωτάτη μακαριότης καὶ ὁ ἁγιος Ἀντοχίας ἐπισκοπῶν ἐντόνος παραστάσις ἐπιστολῆν ἐκείνῃ. Καὶ δὴ, μακαριώτατος ἀδελφεῖ, ἐν ὄνοματι τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων, ἐν ὄνοματι τοῦ πνευματικοῦ θεοῦ τοῦ ἀπάσης τῆς τοῦ θεοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας συνδέντος, φείσθητε ἡμῶν καὶ τῶν γυμνοῦν καὶ βενοκαθ' ἑαυτὸν ἡμῶν κινούντων καὶ τὰς σκληροτέρας καρδίας, εἰς οὐκὸν καὶ δάκρυα, φείσθητε τοῦ ὀρθοδόξου κοιμίου καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ γράψατε ἐντόνος τῆ ἐν τῇ βασιλευσὶν ἐκκλησίᾳ, ἵνα ἐπαινεθῶσιν τὸ δίκαιον, ἀνακαλούμενον τοῦ καθ' ἑαυτὸν Εὐγενίου, καὶ γὰρ καὶ ὁ ἁγιος Νίκου ἐξαρῶσθαι, ὅτι ἐν οἷς ἑτέροις πατριάρχεις ἀπαιτήσῃ τὴν τοῦ Εὐγενίου ἀνεκλήσιν, παρατυπικὰ πράξει ἡ μεγάλη ἐκκλησία κατὰ τὴν ρούλησιν ἐκείνων, ἀξιοῦμεν δὲ ταυτοχρόνως, ἵνα καὶ ἡ ὑμετέρα σεβασμιωτάτη μακαριότης γράψῃ ἡμῶν ἀπαντητικῶς, ἂν αἱ πράξεις ἡμῶν καὶ αἱ ἀποφάσεις τῆς ἐν Ῥαμλίῳ ἱερᾶς τοπικῆς συνόδου ὡς κανονικαῖς τοῦ ἀσέβου Εὐγενίου ἀναγνωρισθῶσι ὡς ἄλλοτρίου πάσης ἱερατικῆς ἀξίας. Ἡ ἀδελφικὴ αὐτῆς ἀγάπη κλειστέρα δίκαιος καὶ ἐκκλησία καὶ ἔθος εὐγνωμοσύνης αὐτῆς. Ἐλπίζομεν οὖν ἐπὶ, ὡς μέχρι τοῦδε καὶ ἐλάττω καὶ ἐργασίῃ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας, οὐ διαλείψῃ εἰσκούσῃ τῶν ἀδελφικῶν ἡμῶν ἐπιτησεων ἐκπέουσα γλυκὴ βάλσαμον ταῖς τραυμάσις πληγῶν, διδ' οὐχὶ μόνον ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀπαν τὸ ὀρθόδοξον τῆς Αἰγύπτου κλίμαμα εὐγνωμονήσει αὐτῇ. Πρὶν ἢ καταστρέψωμεν τὸν λόγον, ἀπενόμενον αὐτῇ τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν διὰ τὴν φιλόξενον ὑποδοχὴν, ἧς τυγχάνομεν παρ' αὐτῆς οἱ δύο ἀτυχεῖς ἀρχιερεῖς Διβύς καὶ Θυμαβός. Καὶ ταῦτα μὲν ἀπεκδεχόμενοι ἀνυπομένως ἀδελφικῆν αὐτῆς, εἰαν δὲ τὰ σεβασμιώτατος αὐτῆς ἐπὶ θεοῦ ἐν κλειστοῖς, ὑγιανῶ καὶ πανέλβια.

Ἐν Ῥαμλίῳ Ἀλεξανδρείας, τῇ οὐκταμβρίου, μωδῆ.

Τῆς ὑμετέρας θεοσιωτῆς καὶ σεβασμιωτάτης μακαριότητος ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῦ ἀδελφεῖ καὶ ὁλοπρόθυμος
 † ὁ Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ.

(L. † 8.)

De hac synodo nos habebitur sermo.
 De quibus etiam in eadem synodo Rhamiensi agendum erit.

61.

HIEROTHEUS ANTIOCHENUS CYRILLO HIEROSOLYMITANO

1867 septembris 18.

Μακαριότητα και αγιότητα πατριάρχου της Αγίας Πόλεως Ιεροσολήν και πάσης Παλαιστίνης, εν Χριστώ τῷ Θεῷ λίαν αγαπητῆ ἀδελφεῖ, και τὰ λοιπὰ.

Ἐγκρίτως ἔβλεπον πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀπὸ κς' αὐθότου περιπόθητον ἀδελφικὸν γράμμα της ὑμετέρας μακαριότητος μετὰ τῶν ἐκτυνημένων πρακτικῶν της περὶ αὐτῆν ἁγίας και ἱερᾶς συνόδου, ἧ' ἐν πρώτῳτα ἐκπτωτος ὁ τίσις ἀρχιεπίσκοπος τοῦ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ πανιερώτατος κὺρ Κύριλλος.

Μετὰ προσοχῆς διαβάντες τὴν ἐπιστολὴν αὐτῆς και ἐπισταμένως ἐκμαστήσαντες αὐτήν, και ἐκ τῶν προτέρων δὲ εἰδότες τοὺς δικαίους λόγους, δι' οὓς ἐκπέδεται αὐτῇ ἡ πνευματικὴ δικαιοδοσία τοῦ πατριάρχικου και ἀποστολικοῦ τῶν Ἱεροσολύμων ὄρους ἐπὶ της ἱερᾶς βασιλικῆς και σταυροκηριακῆς μονῆς τοῦ ἁγίου και θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ, ἐπορεύειν τε τὴν ἀρμονικὴν και καλὴν διοίκησιν τοῦ ἱεροῦ και ἀρχαιοτάτου τούτου σκηνώματος και ἑλθόν τὴν εἰρηκικὴν συμβίωσιν και ἀδελφικὴν ἀγάπην τῶν ἐν αὐτῷ συνασκουμένων ὡσὺν πατέρων κατὰ τὴν θεῖαν ἐντολὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν, τοῦ τὴν εἰρήνην ὡς μίσην ψυχικῆς σωτηρίας ἐν τῷ κόσμῳ κηρύξαντος διὰ τῶν πνευματοφόρων αὐτοῦ ἀποστόλων καὶ μαθητῶν, ἀναγνωρίζομεν τὰ ἐξέοντα ἐξ αὐτῆν ἁγίας και ἱερᾶς συνόδου ὡς κανονικὰ, νόμιμα τε και δίκαια. Ἀλλ' ἐπειδή μὲν και θεοκατακρίτως πανταχοῦ ἡ διχνοία, πρὸ πάντων δὲ ἐν τοῖς θεοῖς και ἱεροῖς σκηνώμασιν, ἐνθα ἐξαιρετικῶς ὁρνεῖται και γαρτίζεται τὸ ὑπεράγιον ὄνομα τοῦ πατρὸς, τῆς εἰρήνης και ἀγάπης· διὸ και ἡ ἀμέλεια και ὀλιγωρία εἰς τὴν τῶν σκανδαλίων κατέκτασιν εὐθύνης βαρεῖας ὑπόδικον καθίστασι τὸν ἀναθεῖν κα-

λημένον κήδεσθαι της εὐσεβεως και εἰρηκικῆς τῶν ἱερῶν μοναστηρίων συντηρήσεως.

Λίαν οὖν καλῶς και ἐρρηθῶς πράξεσα ἡ ὑμετέρα ἁγία, συγκαλεσασμένη ἱερὰν σύνοδον ἐπίκοψη τὴν τῶν κακῶν και διχνοιῶν αἰτίαν, κηρύξεσα ἐκπτωτον της ἡγουμανικῆς αὐτοῦ θεσεως τὴν τίσις ἀρχιεπίσκοπον Σινᾶ κὺρ Κύριλλον ὡς κακῶς και ἀσεβῶς τὰ της ἡγουμανικῆς αὐτοῦ διενεργούντα, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου σκηνώματος, ὑπερβαρβᾶ ἦσαν τοσοῦτοι αἰῶνες και ὀρηκτικώτατοι διαγμοὶ τῶν κατελθόντων χρόνων· ἐκ γὰρ τῶν πρακτικῶν της περὶ αὐτὴν ἱερᾶς συνόδου καταφαίνεται ἡ ἐνοχος χρῆσις της ἐξουσίας αὐτοῦ ὡς ἡγουμένου και ἐν τούτοις κεφαλαίοις ὄρονται τὰ κατ' αὐτοῦ μαρτυρούμενα ἀντικανονικὰ πταίσματα. Διὰ τούτο και ἰσχυροῦς ἐκτεκτο λόγους ἡ ὑμετέρα μακαριότης προήγειν εἰς τὴν καθσιν της πανιερωτότητος του, λίαν ἐξαιρετικῶς πράξαται ἡ γὰρ παράκτος τοῦ κακοῦ ἠθύνετο βλάβῃ καριώτατον τὰ συμφέροντα τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου μοναστηρίου. Ἐφ' ὧ συνεκδοκιμάζοντες τὰ κανονικῶς κηρυθέντα ὑπὸ της ὑμετέρας μακαριότητος και της περὶ αὐτὴν ἁγίας και ἱερᾶς συνόδου θεάματα θερμοῦς τοῦ ὄψιστου, ὅπως καρίκη και περιφρουρῆ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν ἀπὸ τῶν ἀπειρῶν αὐτῇ πολέμων, συναργουσῶν και τῶν θεοπροσδέκτων αὐτῶν της ὑμετέρας θεοσιότητος μακαριότητος, ἧς τὰ θεοφροῦνητα ἐτη αὐαν ὡς ἐπιμήκιστα και τρισόβια.

Ἐν Βηρυτῷ, τῇ 18 σεπτεμβρίου 1867.

Τῆς σεβασμιωτάτης ἡμῖν αὐτῆς μακαριότητος ἐν Χριστῷ ἀγαπητῆς ἀδελφῆς και ὁμοῦ πρόθυμο

† ὁ Ἀντιοχειακῆς Ἱερόθεος.

62.

SYNODI HIEROSOLYMITANAE SUPPLEX LIBELLUS AD FUAD PASCIAM, RERUM EXTERABUM ADMINISTRATOREM MISSUS

1867 septembris 27.

(E turcico translatus.)

Καθὼς προαναφέρθημεν εἰς τὸ ὑμῆτερον ὄφος, οὐ καλόγηρον ποῦ ὄρους Σινᾶ ἀνήγγειλαν εἰς τὸ πατριάρχιον τῶν Ἱεροσολύμων περὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ μοναστηρίου ὄρους Σινᾶ τοῦ καμένου εἰς τὴν ἐκτεκτικῆς ἀντιφασίας Αἰγύπτου, οὐ ὁ βῆθεις ἀρχιεπίσκοπος; κερβῆ τὰ θερησευτικὰ αὐτοῦ καθήκοντα και παρμηλῆτος τὰ μοναδικὰ αὐτοῦ χρέη, και οὐ, ἐπειδὴ τὸ μοναστήριον τοῦ ὄρους Σινᾶ κατὰ τὸν ἀκτιναμέν και κατὰ τὸ ὄψηλον βαρτίον ἀνήκει εἰς τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, συνεκτικῶς τὸν παραπόνων τῶν εἰρημένων καλογῆρων συνεκροτήσεμεν σύνοδον, εἰς τὴν παρεστήθησαν οὐ εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπισταλμένοι πρόκριτοι καλόγηροι, και ἐξετασθέντων ἀκριβῶς τῶν κατ' ἐκαστα παραπόνων αὐτῶν κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου, ἀπεδείχθη οὐ αὐτὸς ἐτυράνησε τοὺς καλόγηρους;

Ἐπράξεν ἀδικίας και ἀσπατάλσεα τὴν ἱερὰν τοῦ μοναστηρίου παρουσίαν. Καὶ ἐπειδὴ ταῦτα πάντα ἐνώπιον τοῦ πατριάρχου και της συνόδου ἀπεδείχθησαν σαφέστατα και ἀληθέστατα, διὰ τούτο ἐδέχσε νὰ καυθῆ ὁ εἰρημένος Κύριλλος, κατὰ δὲ τὴν ἀνέκασθεν τάξιν τοῦ μοναστηρίου τοῦ ὄρους Σινᾶ διαπρόσθη δι' ἐκλογῆς και ἐκχωρίστου θαλήσεως ὁλων τῶν καλογῆρων και καλόγηρος Καλλιστρατος και ἐπέλεσθη ἡρησευτικῶς ἡ ἀποκατάστασις αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ ἐπίσημος ἀναγνώρισις αὐτοῦ ἀκαταίκα και τὴν ἐκδοσιν ὄψηλοῦ βαρτίου κατὰ τὸ ἀνέκασθεν παράδειγμα, ἡ δὲ ἐκδοσις αὐτοῦ ἐξεκρίθη: ἐκ τοῦ ἔλεους της ὑμετέρας ὄψηλης θαλήσεως· τούτου ἐνεκα καθικτετόμερον Σπας εὐδοκίηη και διατάξῃ νὰ ἐκδοθῆ τὸ εἰρημένον βαρτίον, και οὕτω νὰ ἀπέλθῃ και ἀποκατασταθῆ εἰς τὴν θέσιν του.

Τραπεζιλ-ἄχιρ 11, 1864. 27 σεπτεμβρίου 1867.

63.

FUAD PASCIA GREGORIO CONSTANTINOPOLITANO

1867 septembris 27.

Ἐλήθη γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἀναφέρον, οὐ τῇ ἐγκρίσει τοῦ πατριαρχίου Κωνσταντινουπόλεως ἀνετίθη ὅπως ὁ βῆθεις πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐνεργῆσῃ τὰς θεσεως ἐξετάσεως περὶ της διαφορᾶς, ἧτις ἀνεφύη μεταξὺ τοῦ Σιναιτοῦ και τῶν πατέρων. Προσληθεις δὲ ὁ βῆθεις ὅπως ἐμφανισθῆ αὐτοπροσώπως και προβῆ ὁ πατριάρχης εἰς ἐξετάσεως

ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐνεργόντων, ἀπεκρίθη τὴν τοιαύτην πρόκλησιν, και διὰ τούτο ἐκαύθη της θέσεως του και ἐξέλεθῆ ἄλλος, οὐτινος συνεκαστάθη τὸ της ἐκλογῆς ἔγγραφο. Τὸ δὲ ἕτερον μέρος ἐπέδωκε διαμαρτύρησιν λέγον, οὐ τὸ Σινᾶ και ἡ ἀρχιεπισκοπὴ οὐδεμίαν σχέσηιν και σύνδεσμον ἔχουσι μετὰ τοῦ Ἱεροσολύμων, και κερικλῶν ἔχουσιν ἰδιόζουσαν διοίκησιν

και ανεξαρτησιαν. Επειδη λοιπον της αληθειας και Α αρχισιν, δια ταυτα δεξιουμεν να κληρονομησμε τας των κρήσεων, ως εκ παραδειγματων επι τοιούτων τας καρι τουτου ουφαι; και γυνοικι σας. 27 οκτωβριου 1867.

64.

GREGORII CONSTANTINOPOLITANI RESPONSUM

1867 octobris 2.

Το πατριαρχειον ουδωλας ανηθετο εις την πατρι- αρχην Ιεροσολυμων την διαδικασίαν του Σιναίου μετα της ανουσης μεριθε; αλλα μόνον την μεσοδύβησιν προς συνδιαλλαγην αμφοτέρων τών μαρών. ως προς δε την διαμετρήσιν του Σιναίου, ότι το Σινά και η αρχιεπισκοπή έχει προνόμια, καθ' η δέν δύναται ο Ιεροσολυμων να δικασθ, το ημέτερον πατριαρχειον

προκαταβάνθ, και ήδη διαδηλοει εις την ημετέραν οφηλότητα, ότι βασιζόμενον επι προγενεστέρων εκκλη- σιαστικών πράξεων άφορασθών Σιναϊτικής διαφοράς αποφαίνεται επι και η παρομοια διαφορά έσον να διαι- τηθ, ημο μετὰ των άλλων πατριαρχείων και ουχί υπό μόνου του Ιεροσολυμων. 2 έκτωβριου 1867.

65.

FUAD PASCIA GREGORIO CONSTANTINOPOLITANO.

Εσπεκίεσθε; διευθύνεται προς ύμας συνοδικών Β λόγγροι καρι της έκλογης εν καιρή χρεύσεως δέν δύναται να χρησιμοποιή και μέχρι διαδικασίας, και ότι εν τούτοις περιστάσεσι το ημέτερον πατριαρχειον έχει δικαίωμα κατὰ τα προλαβόντα παραδείγματα. Και επειδη ύπερ του βηθέντος Κυρίλλου έχει η ύψηλή πύλη συστατικά παρὰ του αντιπασιλώς καλομαρτυ- ρούντα την διαγωγήν αυτού, δέν δύναται η ύψηλή πύλη να επικυρώσθ τα ειρημίνα. διό δεξιόμεν ύμας όπως προσκαλίσεστας (καθ' η έγρήψατε έκχάτως) τινάς εκ των άγωγών ποιησάντων καλογίρων, προ- ρήτε εις εξέτασικι, και συνεννοηθέντες καθ' έσον χαίρει δικαιοώματα μετὰ του Ιεροσολυμων πατριάρχου, σκεύασα εις το να δώσθε εν αίσιον πέρας.

66.

HIEROTHEI ANTIOCHENI RELATIO AD FUAD PASCIAM DATA

1867 octobris 11.

Υψηλότατε αυθέντα.

Από γραμμάτων του συναδέλφου μου πατριάρχου Ιεροσολυμων έκληρονομήσθ, ότι το πατριαρχειον Κωνσταντινουπόλεως αναντιστοιχεί εις τας πράξεις της συνόδου του πατριαρχείου των Ιεροσολυμων, τας άφο- ρώσας την παύσιν του πρώην αρχιεπισκόπου Σιναίου Κυρίλλου, και ζητεί να αναμνησθωσιν εις την υπόθεσιν ταύτην και τα άλλα πατριαρχεία. Δέν γνωρίζω από ποίους λόγους κινούμενον το πατριαρχειον Κωνσταν- τινουπόλεως; προβάλλει τοιαύτην ζήτησιν και άπορω- πώς είναι δυνατόν τα άλλα πατριαρχεία να αναμνη- σθωσιν εις υπόθεσιν, ητις άνήκει εκκλησιαστικώς εις την αποκλειστικην δικαιοδοσίαν του πατριαρχείου των Ιεροσολυμων, εν φ τοιαύτη άνάμειξ; είναι άσυγ- χάρητος υπό των νόμων της θρησκείας μας. Εκείνο δε το όποιον ο δοϋλος της καλώς γνωρίζει είναι, ότι ε αρχιεπισκοπος του Σινά όρους άνέκαθεν υπάρχει εκκλησιαστικώς εις την δικαιοδοσίαν του πατριάρχη- κού θρόνου των Ιεροσολυμων και ότι εκλέγεται μόν υπό της κεινότητος των Σιναϊτών πατέρων. χειροτο- νείται δε και άποκαθίσταται θρησκευτικώς υπό του πατριάρχου Ιεροσολυμων, χωρίς ποσός να παραβλάπ- τωσιν τα προνόμια της έσωτερικης αυτοδιοικήσεως, άτινα κείνηται. το μοναστήριον του Σιναίου όρους. Όθεν κατὰ τους εκκλησιαστικούς κανόνας ουτε το πατριαρχειον Κωνσταντινουπόλεως ουτε κανέν άλλο δικαιοούται να αναμνησθ, αθάρετως εις την εξέτασιν και κρίσιν και άποκατάστασιν του αρχιεπισκόπου Σι- ναίου, επειδη το δικαίωμα τουτο έχει μόνος ε πατρι- άρχης Ιεροσολυμων, εις εν υπάρχει εκκλησιαστικώς. Το δε έπιχείρημα όπερ ένδέχεται τι; να προβάλλη λέγων, ότι επειδη έτυχεν άλλοτε να θεωρηθωσιν εις το πατριαρχειον Κωνσταντινουπόλεως τοιαύται Σιναϊ- τικαι διαφοραι, δύναται και τώρα το αυτό πατρι-

αρχειον να αναμνησθ, το έπιχείρημα λέγω τουτο είναι παρολογον και εναντιον εις τους εκκλησιαστι- κούς κανόνας. διότι αν οι πατριαρχαι Αλεξανδρείας, Αντιοχείας και Ιεροσολυμων, ειρυσκόμενοι κατὰ και- ρούς εις Κωνσταντινουπόλιν και μη, έχοντες ιδίαι συν- οδον αρχιερέων προσλαβάνων εις τας έαυτών υπο- θέσεις την αδελφικην συνδρομήν της συνόδου της Κωνσταντινουπόλεως, δέν ιδωσκαν ύμας εις εκείνην και δικαίωμα έπιμείσεως εις τα πατριαρχεία των, καθώς ουτε αυτοι απέκτισαν δικαίωμα αναμείσεως εις τα του πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, δια το ότι πολλακις παρευρεθέντες προσκλήθωσιν να συνδικά- σωσιν υπόθεσιν της δικαιοδοσίας του πατριαρχείου εκείνου, καθώς τουτο έγινετο και πρό λίγου καιρού δια την καθάρσειν των Βουλγάρων αρχιερέων.

Εκείνη αυτοκέφαλος εκκλησία, ύψηλότατε αυ- θέντα, έχει ώρισμένην περιφέρειαν και έντός αυτής ενεργει ελευθέρως και ανεξαρτήτως τα πνευματικά αυτής δικαιώματα, πάσα δε άλλης εκκλησίας έπέμ- βασις υπάρχει άσυγχάρητος κατὰ τους νόμους της θρησκείας μας.

Τούτων ουτως έχόντων, ο υποφαινόμενος δοϋλος της αποφαίνομαι, ότι ο πατριάρχης των Ιεροσολυμων έπραξεν έντός των δικαιωμάτων του κρίνας; και παύ- σως τον πρώην αρχιεπισκοπον Σιναίου Κίριλλον, ο δε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως και πάς άλλος δέν δικαιούται να εναντιωθ, και να ζητη να αναμνησθ τα άλλα πατριαρχεία. Όμολογών δε την αλήθειαν ταύτην ένώπιον της ημετέρας οφηλότητος, προσέγω τάς ταπεινάς υποκλίσεις μου και διαταλώ μετὰ σε- βασμού της ημετέρας εμμενεστάτης ύψηλότητος ταπεινό- τατος δοϋλος.

Τη 11 έκτωβριου 1867.

67.

NICANORIS ALEXANDRINI RELATIO AD EUNDEM DATA

1867 octobris 14.

Υψηλότατε αιδένητα.

Εἰς ἅλα τὰ πράγματα πρέπει νὰ βασιλεύῃ ἡ ἀλήθεια, διότι τὸ φῶς ταύτης, τὸ ὁποῖον ἕκαστος ὀφείλει νὰ ἀκολουθῇ, ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν εἰρήνην καὶ εὐδαιμονίαν. Τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἀκολουθοῦν καὶ ὁ ὑποφαινόμενος πατριάρχης Ἀλεξανδρίας· διακηρύττει καὶ ὁμολογεῖ πρὸς τὴν ὑμετέραν ὀφηλότητα, ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σινά ἔδρου ὑπάγεται ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ κατ' ἐκείνου κρίνεται· κανονικῶς καὶ καταδικάζεται· κανεὶς δὲ ἄλλος πατριάρχης δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀναμειχθῇ, διότι τοιαύτη σύγχυσις καὶ ἐπέμβασις ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ὑπὸ τῶν νόμων τῆς θρησκείας μας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς ἀρχαιοτέραις ἐποχῆς ἔτυχεν νὰ θεωρηθῶσιν εἰς τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως διαφοραὶ τῶν Σιναϊτῶν καλογίμων, καθὼς καὶ ὑποθέσεις τῶν ἄλλων πατριαρχείων, πλὴν τοῦτο συμβαίνει ὁσῶς οἱ λοιποὶ πατριάρχαι εὐρίσκονται προσεπικῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπειδὴ τότε δὲν ἔχουσιν ἰδικούς τῶν ἀρχιερέων διὰ νὰ θεωρηθῶσι τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις, θεωροῦσιν αὐτὰς ἄν κενεῖται ἀδελφικῆς ἀγάπης μὲ τὴν σύνοδον τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως· γίνεται δὲ τοῦτο κατ' αἰτήσιν καὶ πρότασιν τοῦ πατριάρχου ἐκείνου, εἰ· τοῦ ἑσῶου τὴν δικαιοδοσίαν ἀνήκει ἡ ὑπόθεσις, διότι τοῦτο εἶναι ἀρχὴ θεμελιώδης τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων. Ἀλλὰ διότι ἄν ἀνάγκαις τὸ ἄν πατριαρχεῖον προσκαλεῖ ἀδελφικῶς τὸ ἄλλο νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸ χεῖρα βοήθειας, μὲ τοῦτο οὐδὲως παραβλάπτονται· οὕτε σφετερίζονται τὰ δικαιώματα καὶ προνό-

μια τῶν αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν, καὶ ἐκπομένως οὕτε ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως δύναται νὰ ἐπιμειχθῇ ἀσθενῶς εἰς τὰς τῶν ἄλλων πατριαρχείων ὑποθέσεις, διότι τὰς τινὲς ὑποθέσεις αὐτῶν ἔτυχεν ἄλλοτε νὰ θεωρηθῶσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, οὕτε οἱ λοιποὶ πατριάρχαι δύναται νὰ ἐπιμειχθῶσιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, διότι ἔβλεπον καλλίτικι προσκληθέντες παρεκλήθησαν καὶ συνεδίκασαν ὑποθέσεις τοῦ αὐτοῦ πατριαρχείου, ὅς τοῦτο εἶχε γίνει καὶ πρὸ ὀλίγου καιροῦ διὰ τὴν καθάρτησιν τῶν Βουλγάρων ἀρχιερέων.

Ταῦτα ἐνόμισα χρεὸς μου νὰ πληροφορήσῃ τῇ ὑμετέρῃ ὀφηλότητι εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ὁ θεὸς τῆς ἐξουσίας δὲν δύναται νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ καὶ ἀναγνωρίζῃ καὶ παραδέχεται τὰς συνοδικὰς κρίσεις καὶ ἀποφάσεις αὐτοῦ διὰ τὴν παύσιν τοῦ πρώην ἀρχιεπισκόπου Σιναϊοῦ Κυρίλλου ὡς νομίμου καὶ κανονικοῦ· τὸ δὲ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἔχει κανὲν δικαίωμα νὰ ἀναμειχθῇ, καὶ θέλει φαίνεται νὰ φέρῃ σύγχυσιν εἰς τὴν αὐτοκεφάλων ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων, καθὼς ἐτάραξε διὰ τῆς ἐπιμειχθείας τῆς καὶ τὰ πράγματα τοῦ ἰδιοῦ μου πατριαρχικοῦ θρόνου. Ἐπικαλούμενος δὲ τὴν εὐμενῆ καὶ φιλοδίκαιον προστασίαν αὐτῆς καὶ ἀντίληψιν, ὑποδιατάξω μετὰ βαθύτατου σεβασμοῦ.

Τῆς ὑμετέρας εὐμενοστάτης ὀφηλότητος ταπεινότατος δοῦλος.

Τῇ 14 ὀκτωβρίου 1867.

68.

CYRILLI HIEROSOLYMITANI AD EUNDEM RELATIO

1867 octobris 19.

Υψηλότατε αιδένητα.

Ἡ ὀφηλὴ πόλις ὑπάρχει ἀείποτε πηγὴ ἀνεξάντητος ἑλέους καὶ δικαιοσύνης, καὶ πᾶς προστρέχων εἰς αὐτὴν εὐρίσκει προστασίαν καὶ παραμυθίαν καὶ εὐλογία ἀπὸ ψυχῆς τὸ πανένδοξον ὄνομα τοῦ κρατιοτάτου καὶ φιλοδόξου ἡμῶν ἑνακτοῦ σουλτάνου, ὃν ὁ θεὸς τὸς περιφρουροῦν λάμποντα ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου εἰς γενεὰς γενεῶν ὡς ἄλλον ἥλιον. Εἰς τὴν πηγὴν ταύτην προσδρομῶσι πολλῆς ὁ ὑποφαινόμενος· δοῦλός τῆς, εἶρον κατηγορίαν γλυκεῖαν· καὶ πάλιν σήμερον προσερχόμενος διὰ τῆς παρουσίας ταπεινῆς μου ἀναφορῆς, παρακαλῶ θερμῶς τὴν ὑμετέραν ὀφηλότητα, ὅπως εὐδοκῆτε νὰ μοὶ παράσχω εὐμενῆ ἀφάρσιν ἐπὶ τῆς ἀκολουθοῦσης ἐκθέσεως τῶν δικαίων τοῦ πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων.

Διὰ παραβούσιν· ταπεινῆ· ἀναφορῆς ἐγαστοποίησα πρὸς τὴν ὀφηλὴν πόλιν, ὅτι συνεπέρι ἀγωγῶν τῶν καλογίμων τοῦ Σιναϊοῦ ἔδρου ἐπειδὴ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος ὡς ἑνοχος σεβαστῶν καταγίμων καὶ ἐντ' αὐτοῦ διαρροῆς ὁ ὑπὸ ἰδίων καλογίμων ἐπιλεγθεὶς Καλλιόστρατος, καὶ παρακάλεσεν νὰ χορηγηθῇ εἰς τοῦτον ἡ ὀφηλὴ τῆς κρατικῆς βασιλείας ἐπιχώσεως. Ἄλλ' ἄν ἢ καὶ ὁ δοῦλός τῆς καὶ οἱ βηθέντες ταπεινοὶ καλόγηροι περιμένον τὴν ὀφηλὴν ἐπιχώσιν, ἐπέθετον εἰρηνηδίας ἀπὸ γραμμάτων τῆς βασιλευσούσης, ὅτι ὁ σεβασμιώτατος συνέδελφός μου πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἐρωτηθεὶς ἐγγράφως παρὰ τῆς ὑμετέρας· ὀφηλότητος, ἀπήντησεν ὅτι ἔβλεπον ἐκείνος ἀνέστηκεν εἰς ἐμὲ οὐχὶ νὰ δικάσῃ καὶ νὰ καταδικάσῃ τὸν πρῶτον ἀρχιεπίσκοπον Κύριλλον, ἀλλὰ μόνον νὰ συμβιβασῇ αὐτὸν μετὰ τῶν καλογίμων, καὶ ὅτι ἐπιδοκιμάσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου ἐπιδοθείσαν τῇ ὀφηλὴ πόλι· διαμπερῆσιν ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ με-

ταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Σιναϊτῶν πατέρων διακρῶν ἀνάγκη νὰ θεωρηθῇ καὶ κριθῇ οὐχὶ ὑπὸ μόνου τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ διὰ κοινῆς συμπράξεως τῶν τεσσάρων πατριαρχείων κατὰ τὰ προγεστώτερα παραδείγματα, ἐπειδὴ τὸ μοναστήριον καὶ ἡ ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Σινά ἔχουσι προνόμια.

Τοιαύτην ἀπάντησιν, ὀφηλότατε αιδένητα, οὐδέποτε περιέμενον παρὰ τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὕτε ἤλπιζον ποτὶ νὰ ἐκφρασθῶσι παρ' αὐτοῦ λόγοι καὶ ἰδέαι παραμυθητικῆς ἀρχῆς τοῦ κανονικοῦ τῆς ἐκκλησίας δικαίου. Διὰ μετὰ μεγάλης λύπης ἀναγκάζομαι νὰ ἀποδείξω τὸ ἄδικον καὶ σφαλῆρον τῶν ἰδεῶν ἐκείνων ἐνέσκιον τῆς ὑμετέρας ὀφηλότητος· πλὴν ὀφείλω νὰ πρᾶξω τοῦτο, ἐπειδὴ πρόκειται νὰ ὑπερασπισθῶ τὰ δικαιώματα καὶ προνόμια τοῦ πατριαρχικοῦ μου θρόνου, εἶνα ζῆται νὰ προσβῇ τὸ πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθ' ἣν ἰδίωκα ἐνέσκιον θεοῦ καὶ τοῦ ἔθνους μου ἐνορκον ὑπόσχεσιν ἀνακαρβάνων τῆς ἐμπιστευθείσης μοὶ ἐκκλησίας τὴν προστασίαν καὶ διοίκησιν.

Τρία πινὰ ὀφηλότατε, περιέχει, ὡς πληροφοροῦμαι, ἡ δοθείσα ἀπάντησις πρὸς τὸν ὑμέτερον ὀφηλὸν ταπεινὸν παρὰ τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως· α) ὅτι τὸ εἰρημίνον πατριαρχεῖον ἀνέστηκεν εἰς ἐμὲ οὐχὶ νὰ δικάσῃ τὸν Σιναϊοῦ μετὰ τῶν καλογίμων, ἀλλὰ νὰ συμβιβασῇ αὐτούς· β) ὅτι τὸ αὐτὸ πατριαρχεῖον ἐπὶ προγενεστέρων παραδειγμάτων βασιζόμενον γνωμοδοτεῖ, ὅτι ἡ Σιναϊτικὴ διακρῶν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ κοινῶν ὑπὸ πάντων τῶν πατριαρχείων· καὶ γ) ὅτι τὴν ὑπὸ τοῦ πρῶην ἀρχιεπισκόπου Σιναϊοῦ γενομένην συγκέντησιν εἰς τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον τῶν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτονομίας καὶ αὐτοδιοικήσεως

προνομίων, ετινα εκ αιώνων κείται μόνον το Ιερόν Α
 το Σινά μοναστήριον, επιδομησάν και το της Κων-
 σταντινουπόλεως πατριαρχείον ως δικαίαι και νόμι-
 μον. Παρ' ουδ' έκείνου τούτων άναγκασιότατον κρίνω
 να διαρωτίσω μετά της άδεχομένης συναγωγής την
 ύπερίαν ύψηλότητα δια των έξής, εις ά επικαλούμαι
 την εύφημη αυτής προσοχήν.

Το πατριαρχείον της Κωνσταντινουπόλεως λέγει,
 ότι άνήθηκον εις τον πατριάρχην των Ιεροσολύμων
 ουχι να δικάζω, αλλά να συμβιβάζω τον άρχιεπισκο-
 πον Σινάου μετά των καλογήρων. Έγώ δε ταπεινώς
 διαβεβαιώ την ύπερίαν ύψηλότητα, ότι ο πατριάρχης
 της Κωνσταντινουπόλεως ουτε συμβιβασμέν ουτε εκ-
 δικασεν της Σιναϊτικής διαφοράς ήδύνάτο δικαιοπρα-
 κώς να αναθέσω εις έμέ, επειδή αυτή οδοσ είνη
 της δικαιοδοσίας έκείνου, άνηκα κανονικώς εις μόνην
 την κρίσιν του πατριάρχου των Ιεροσολύμων. Ίνα
 δε πισθώ ή ύπετέρα ύψηλότης περι της αληθείας του
 δικαιοκριτού μου, άνάγκη να γνωρίσω ότι κατά την
 εκκλησιαστικήν ήμών θεσμοθεσίαν, ήτις έξέτου κατ-
 ηρησίση τηρείται άχρι τουδε άπαράτρεπτος παρά πά-
 σοις τας χριστιανικας ορθόδοξους εκκλησίας και
 ουδ' της κρατικής δε βασιλείας άνεκασθεν άναγνωρι-
 σθείσα επικυρωθεί δι' ύψηλου βιβατίου κατά πάσαν
 αναγκούσιν νέου πατριάρχου, κατά ταύτην λέγω την
 θεσμοθεσίαν πάσα εκκλησία αυτεκράτορος έχει δια-
 γρηγορημένα όρια, εντό; των όποιων διοικαι ελευθέρως
 και ανεξαρτήτως τας έαυτη; θρησκευτικας θεσφάσεις,
 και πάσα άνάμεις ή έπιμβασίς έτέρας εκκλησίας
 άπαγορεύεται αυτηρώς υπό μόν των εκκλησιαστικών
 θεσμών τιμωρομένη άδυσωπήτως, υπό δε της πολιτι-
 κης; έξουσίας επισήμως άποδοκιμαζομένη. Είς δε των
 γνωστών και σεβαστών τούτων θεσμών ύπάρχει και
 το να κρίνη και κατακρίνη τον εις πατριαρχείον τινα
 θρόνον ύπαγόμενον επισκοπον, όταν κατηγορηται ως
 πταίστης, μόνος; ο οικειος και άρμόδιος; πατριάρχης,
 ουδενός; άλλου πατριάρχου αυτεπαγγέλτως άναμνηστο-
 μένου ή έπιμβαινόντος εις την έκκλησίαν.

Επειδή δε ο άρχιεπίσκοπος Σινά εκ αιώνων υπο-
 κείται τή πατριαρχική θρόνη των Ιεροσολύμων, ως
 άποδεικνύεται εκ τς της εκκλησιαστικής ήμών ιστορίας
 και εκ των ύψηλών βασιλικών βεβατίων των χορηγου-
 μένων έκαστοτε τοις πατριάρχεις των Ιεροσολύμων,
 έστι; λογικώς, ότι ο πατριάρχης της Κωνσταντινου-
 πόλεως ουδαμώς ήδύνάτο να έπιμβή οικειον εις την
 διαφοράν των Σιναϊτών, επιβάλλον ή αναθέτων εις
 τον πατριάρχην των Ιεροσολύμων συμβιβασμέν αυτών
 ή έκδικασιν. Και είναι μόν αληθές, ότι ο Κωνσταν-
 τινουπόλεως πατριάρχης; μετά τον άναφανέ σκανδα-
 λον μεταξύ του άρχιεπισκόπου και των Σιναϊτών
 πατέρων έγραψε και προέτρεφέ με εις το να επι-
 ταχύνω την κατάκαυσιν του σκανδάλου, ως μόνος
 έχων το κανονικόν δικαίωμα της έπιμβάσεως εις την
 διαφοράν ταύτην, αλλά τουτο έπραξεν εν πνεύματι
 αδελφικής αγάπης ποιούσης την ταχυτέραν άποκατά-
 στισιν της ειρήνης, άλλ ουχι δύναμι; δικαιοπρατός
 τισιν. Έάν δε ο Ιεροσολυμιτικός θρόνος μηδελίαν είχε
 κανονικήν δικαιοδοσίαν επι; του θρους Σινά, διατι
 τάχα να αναθέσω ο Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης
 την κατάκαυσιν του άναφανέτος σκανδάλου εις τον
 Ιεροσολύμων και δέν ανέλαβε το θεάρστον τουτο
 έργον μόνος αυτός μετά της περι αυτών Ιερως συνόδου;
 Μη τάχα ικανώτερον και επιτηδειότερον προς τουτο
 έκρινε τον πατριάρχην των Ιεροσολύμων; Άλλ' ο
 λόγος είναι προφανής, έβαλλε δηλονότι; να παρανομή-
 σω, εάν έτό;μα να αναλάβη αυτός την διαλλαγήν ή
 την έκδικασιν των διαφερομένων ως πάντη ξένην
 και άλλωτριαν της άρμοδιότητος αυτου και δικαιο-
 δοσίας.

Ουχι λοιπόν ο πατριάρχης της Κωνσταντινουπόλεως
 άνήθηκον έμοι να ενεργήσω συμβιβασμέν των διαφερο-
 μένων, άλλ' ως προεδιλόθη τή ύπετέρα ύψηλότητι
 δια της προταθείσης άναφορας μου, οι Σιναϊται πα-

τρες τυραννούμενοι επι δύο παρίσω έτη υπό του
 επισκόπου αυτών και βλεπόντες, ότι αι άνήκουστοι
 αυτους καταχρήσει; έβαλλον να φέρωσιν άνακρινόμενον
 καταστροφήν εις τ' μοναστήριον και εις την κοινότητα
 αυτών, μη δύνασιν δε καθ' έαυτους; να συμβιβα-
 σθώσι, προσέβαρον τέλος εις την εκκλησίαν των
 Ιεροσολύμων ως προς νόμιμον αυτών δικαστήν, και
 κατήγγειλαν τας παρανομίας του ίδιου επισκόπου,
 ζητούντες δικαιοσύνην και άκαλλαγήν των δαιμόνι-
 ων.

Η δε των Ιεροσολύμων εκκλησία, άφρο άπα-
 ρήθη προηγουμένης; να κατορθώσω συμβιβασμέν τινα
 των διαφερομένων, βλέπουσα ότι ουδέν δια των συμ-
 βιβαστικών μέσων κατώρθου, προσέκλεισε τέλος εις
 έκκην τον κατηγορούμενον τρίς κατά τους ήμετέρους
 εκκλησιαστικούς κανόνες; άλλ' ουδ' άπαντήσας; παρά
 τουτου εξεπίθεσας, προέβη τότε δικαιοπρακώς εις την
 εξέτασιν των κατ' αυτου κατηγοριών, και εύροσθε
 αυτών ένοχον άσυγγνώστον άμαρτημάτων, κατέκρινε
 και έκλήρωσεν έκπτώτων της ήγουμένης; και άρχι-
 επισκοπής του θρους Σινά. Άν δε τυχόν ή ίδια αυτή
 δέν έκπρό;εται; σαφώς και έναργώς εν τή προς την
 ύπερίαν ύψηλότητα άποσταλίστη άναφορής; ως είκα-
 ζομαι εκ του ύψηλου τσκαπέ, εν ή λίγεται, ότι έγ-
 κρίσει; του πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως άνετίθη
 εις τον Ιεροσολύμων να θεωρησθ την Σιναϊτικήν δια-
 φοράν, τουτο προφανώς προσήλθεν εκ παρενόχσεως; και
 λάθους; του εις το άραβικόν μετατρέσαντος; την τα-
 παινήν ήμών άναφοράν, και προς απόδειξιν δυνατόν
 να ληφθ ή όψιν ή συνδικη ήμών απόφασος, εν ή
 βη; τας; λέγεται; ότι «δικαιοπρακώς; εισαγαγόντες εις
 κρίσιν τον Σινάου και ένοχον εύρόντες; καταδικάσα-
 μεν αυτόν».

Έκ της συντόμου μόν άλλ' ισχυράς; νομίζω, ταύ-
 της άνασκευής; και εξελάξεως της πρώτης προτάσεως
 του της Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχείου συνάγεται
 έναργώς ως λογικώτατον συμπέρασμα το άνωπύστατον
 και παράλογον της δευτέρας; αυτου προτάσεως, ότι ή
 άνεστώσα Σιναϊτική διαφορά πρέπει να θεωρηθ υπό
 πάντων όμοσ των πατριαρχείων, διότι δηθεν και προ-
 γενέστεραι; Σιναϊτικαι; διαφοραι; έθεωρήθησαν και έπι-
 ρήσαν εν τή πατριαρχείη της Κωνσταντινουπόλεως.
 Παράδοξον αληθές; φαίνεται εις πάντα ειδήμονα των
 ήμετέρων εκκλησιαστικών πραγμάτων, πως το πατρι-
 αρχείον της Κωνσταντινουπόλεως; άπετέλησεν, επί
 των έκτάκτων έκείνων διαφορών βασισθέν, να υπο-
 στηρίξη άντικανονικήν έπιμβασιν εις τα άλλωτρια
 δικαίωματα. Είναι μόν αληθές; ύψηλότατε, ότι κατά
 προγενεστέρους; καιρούς; έθεωρήθησαν εν τή πατριαρ-
 χείη της Κωνσταντινουπόλεως; Σιναϊτικαι; διαφοραι,
 δι' ας; ύπάρχουσιν έκδεδομένα συν;δικα; έγγραφα, πλην
 τουτο έγίνετο πάντοτε κατ' αήτησιν των τότε πατρι-
 αρχών των Ιεροσολύμων, οστινες; παροικούντες εν τή
 βασιλευσότη; και μη έχοντες; πλησίον ίδιαν; σύνοδον
 άρχιερέων προσελάρβανον την αδελφικήν άντίληψιν
 της συνόδου της Κωνσταντινουπόλεως.

Η δε άντίληψις; αυτή, πηγάζουσα εκ καθήκοντος
 φιλαδελφίας; ουδέποτε; έθεωρήθη ως δικαίωμα αυθαί-
 ρετου έπιμβάσεως εις τα πράγματα και τας υποθέσεις;
 του πατριαρχικού θρόνου των Ιεροσολύμων, ουτε νύν
 δύναται να χρησιμεύσ η ως παράδειγμα άνάμειξως;
 και; έστιν; άρα σαθρόν το θεμέλιον, έπ' ου το πατρι-
 αρχείον Κωνσταντινουπόλεως; ζηται να στηρίξ η την
 άντικανονικήν αυτου άξίωσιν; ου μόνον δε του Ιερο-
 σολυμιτικού θρόνου υποθέσεις; αλλά και των άλλων
 πατριαρχείων; πολλάκις; έτους; και θεωρηθώσιν εν
 Κωνσταντινουπόλει; αλλά τουτο; έγίνετο πάντοτε κατ'
 αήτησιν των ίδιων πατριαρχών; εις; όν την δικαιο-
 δοσίαν άνήκον, και διότι; αυτοι; οι πατριάρχαι; ύπάρ-
 χον; παρόντες; και συνεθεώρων; και συνεδικάζον; αυτάς.
 Έκ; τουτου; όμως; δέν; εξάγεται; λογικόν; συμπέρασμα,
 ότι; δηθεν; το πατριαρχείον της Κωνσταντινουπόλεως;
 έκτρωστο; δικαίωμα; έπιμβάσεως; καθώς; ουδ' οι; άλλ-
 λοι; πατριάρχαι; δύναται; να; έπισκωσιν; ότι; έκρήσαντο;

δικαιωμα ἀναμίξεις εἰς τὰ τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διότι πολλὰς παρεκκλίσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει προσκλήθησαν νὰ συνδικασθῶσιν ὑποθέσεις ὑπαγομέναι εἰς τὴν τοῦτο δικαιοδοσίαν, ὡς συνέβη πολλὰς καὶ εἰς τοὺς ἁγίους προκατόχους καὶ εἰς ἑμὲ αὐτὸν κατὰ τὴν ἐν τῇ βασιλευσούσῃ διαταγῇ μου. Συντομίας δὲ χάριν παρελείπω παραδείγματα τειοῦτων περιστάσεων, γνωστῶν βεβαίως τῇ ὑμετέρῃ ὑψηλότητι ἐκ τῶν κατὰ καιρὸς αἰ: τὴν ὑψηλὴν κύλην σταλέντων ταπεινῶν τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἀλλὰ πρὸς ἀκριβοτέραν πληροφορίαν τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος, οἱ οὐδαὶ πατριάρχῃ: ἐπεμβαίνει ἀδιαφύκτως εἰς τὰς ὑποθέσεις ἄλλου πατριάρχου, χρεὸς μου ἐθεώρησα νὰ προσάλωμαι τὰς ὁμιολογίας καὶ τῶν δύο ἄλλων συναδέλφων μου πατριαρχῶν, τοῦ τι Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἀντιοχείας, ὡς καὶ συναπιστάλλω ἡμερικολογιστοὺς μετὰ τῆς παρούσης ταπεινῆς μου ἀναφοράς.

Ἵσον δ' ἀφορᾷ τὴν τρίτην πρότασιν τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὗ κατὰ τὴν ἐπιδοθεῖσαν τῇ ὑψηλῇ κύλῃ διαμαρτύρησιν ὑπὲρ τοῦ πρώην Σιναιτῶν Κυρίλλου ὁ κατὰ καιρὸν ἀρχιεπίσκοπος τοῦ θρόνου Σινᾶ ἔχει πρόνομια, καθ' ἃ δὲν δύναται ὁ πατριάρχῃ: Ἱεροσολύμων νὰ δικασθῇ καὶ νὰ καταδικασθῇ αὐτὸν, ἤδυσιν δὲ πλείστον ἀποδείξωσιν ἀρμόζοντων ἐκ τε τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπι τῶν κατὰ καιρὸς πράξεων καὶ συνδιαθῶν γραμμάτων τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἀνασκευάσῃ αὐτὴν καὶ καταδείξῃ ὡς σαθρὰν καὶ ἀνυπόστατον, ἐάν τοῦτο ἐν ἀκρίτοις μαρτυροῖται ἐξ ἄλλων πάντως τῇ ὑμετέρῃ πολυασχολῶν ὑψηλότητι. Διὰ τοῦτο περιορίζομαι ἄνω καὶ κατ' ἀνάγκην αἰ: ὀλίγα μὲν, ἱκανὰ ὅμως, νομίζω, νὰ ἀποδείξωσιν ἀποχρόντως τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου.

Τὸ μόνωσθαι τὸν θρόνον Σινᾶ, ὑψηλότητι, ὑπάρχει κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἡμῶν νόμους καὶ αὐτὸ μὲν αὐτόνομον καὶ αὐτοδιοικήθων, ἔχει ὅμως ἡγουμένον τετιμημένον τῇ βασιμῇ τοῦ ἀρχιεπισκόπου· ὅστις ἐκλεγόμενος μετὰ τινῶν συνδικῶν ὑπὲρ τῶν Σιναιτῶν καλογίτων ὀνομασίας, ὄφειλε ἐξ ἀπαντος λαμβάνειν τὴν χειροτονίαν παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἐπικυροῦντος συγχρόνως καὶ τοὺς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν πατέρων συνομολογουμένους θρόους. Ἐπειδὴ δὲ ἐάν ποτε συμβῇ μεταξύ τοῦ εἰρημένου ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν Σιναιτῶν καλογίτων διενεχθῆς τις μὴ κατακασμενὴ, δι' ἀμοιβᾶς συνεννοήσεως, ἡ κοινότης τῶν πατέρων δὲν δύναται νὰ δικασθῇ αὐτὴ καὶ καταδικασθῇ τὸν ἡγουμένον ὡς ὄντι ἀρχιεπίσκοπον, διὰ τοῦτο ἐν τοιαύταις περιστάσεσι μόνος νόμιμος δικαστὴς τῆς Σιναιτικῆς διαφοράς ὑπάρχει ὁ πατριάρχῃ: τῶν Ἱεροσολύμων, διότι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ ὑπάγει κανονικῶς ὑπὲρ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου. Ταῦτα ὁμολογεῖ μὲν πᾶσα ἡ ἐρθέδοφος ἐκκλησία, μαρτυροῦσι δὲ ἐμὸν μόνον τὸ κε ἀνά χειρᾶς μου βασιλικῶν βεβάτων καὶ οἱ κώδικες τοῦ ἡμετέρου πατριαρχείου, ἐνθα εἰσὶ καταγεγραμμένοι αἱ εἰς αὐτὸ ὑπαγομέναι μητροκόλαι καὶ ἀρχιεπισκοπαί, ὧν κατ' ἐξέτασιν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ, ἀλλὰ καὶ συνοδικαὶ ἀποφάσεις τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκδοθεῖσαι εἰς περιστάσεις ἐκτάκτους μηνυνομεθείας, καθ' ἃς διὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαταγῇ τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἱεροσολύμων ἐδικάσθησαν Σιναιτικαὶ διαφοραὶ ἐν τῇ οἰκουμένη πατριαρχίῃ. Τοιαῦτα συνοδικαὶ ἀποφάσεις εἰσὶν αἱ ἐκδοθεῖσαι ἐπὶ ἱερμίῳ πατριάρχῃ Κων-

σταντινουπόλεως (ἐτος 1576), ἐπὶ Μεθοδίου (1668), ἐπὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ (1670), ἐπὶ Ἰωσήφου (1677) καὶ ἐπὶ Καλλινίκου (1689). Ἐν αἷς ἁγίαις λέγεται, οὗ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ οὐδὲ πατριάρχῃ: ὅτι οὐδὲ αὐτοῦ κρατῆς ἀρχιεπισκοπῆς, ἀλλ' ἐπίσης ἡγουμένος μίαις μονῆς τετιμημένος μόνον ἀρχιερατικῆ βασιμῆ καὶ ὑποβιβημῆς τῷ τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχῃ, καθ' ἃ καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιεπίσκοποι τοῦ αὐτοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, εἰκοτῆ τετάρτῃ θρόνῳ καθιδρυμένους τῶν ὑποκαμένων θρόνων τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἄρα συνάγεται, οὗ ἡ μὲν κοινότης τῶν Σιναιτῶν πατέρων ἔχει ἐκ αἰῶνος τὸ πρόνομιον τοῦ θεοῦ ἐλευθέρας· καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκτῆς ὑποθέσεως, οὐδαὶς ἐπεμβαίνει: ἡ παραλλήλοτος τοῦ πρόνομιον τοῦτο· ὁ ἡγουμένος ὅμως αὐτῶν, καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος, οὐκ ἔστιν ἀνεξάρτητος, ἀλλ' ὑπάγει κανονικῶς τῷ ὑπ' οὗ χειροτονεῖται πατριάρχῃ καὶ ἐξίτηται ἀπὸ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ δικαιοδοσίας· ἐξ οὗ ἐκτεταται, οὗ ὁὗτος μόνος ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ κρίνει αὐτὸν καὶ κατακρίνει, ἐταν προσκλήθῃ ὑπὸ τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος.

Ἐκ τῶν ἄνω τοῦδε ἐκτεθέντων προσηθάται πάντως ἡ ὑμετέρα συνωτάτη ὑψηλότητι, οὗ ὅτι οὐδὲ νὰ ἀναθῆται δ' ἀκαίματως εἰς τὸν Ἱεροσολύμων τὴν διαταγῇ: Σιναιτικῆς διαφοράς ἴδυσιν τὸ πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὗ τὰ λοιπὰ πατριαρχεῖα ἔχουσι δικαίωμα ἀδιαφύκτως ἐπεμβάσεως εἰς τὰ πράγματα τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς οὐδαὶ Ἱεροσολύμων εἰς ἄλλου πατριαρχεῖον ὑποθέσει, οὗ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ ὑπάρχει ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ θρόνου, ἀλλὰ μόνον ἡ Σιναιτικὴ κοινότης ἔχει τὸ τῆς αὐτονομίας πρόνομιον καὶ τῆς ἐλευθέρας ἐκ οἴης τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς καὶ ἀρχιεπισκόπου, καὶ ἐπομένως οὗ αἱ τὰ ἀξιώσεις τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχεῖου εἰσὶν ἀξιώσεις καὶ ἡ διαμαρτύρησις τοῦ ἐκπεπαιωμένου ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ πᾶσι προσοχῆς ἀναξία. Ἡ δὲ Ἱεροσολυμιτικὴ ἐκκλησία προσκλήθησιν ὑπὸ τῶν Σιναιτῶν πατέρων νομῆς ἐκ δικαιοδικῆς ἐπαλήθευ τῆς Σιναιτικῆς διαφοράς· καὶ κανονικῶτα κρίναι καὶ κατακρίναι τὸν πρώην ἀρχιεπίσκοπον Κύριλλον, πρότερον εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ ἐλευθέρας ἡμῶν τῆς τῶν Σιναιτῶν ὀνομασίας ἐκτεθέντος νέου ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ Καλλιστράτου.

Ταῦτα ταπεινῶς καὶ εὐσεβῶς καὶ προστάλλω τῇ βασιμῇ συνείσει καὶ εὐνοδικῇ τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος, καθικετεῖων αὐτῇ, ἵνα ἀποδοθῶν κατὰ χάριν τὸ δικαίον καὶ προλαμβάνουσα ἐπιεικέμεν διαταγῆ τῆς εἰρήνης τῶν ἐν τῇ θεοστυχίῃ ἑνωματικῇ κατὰ ἐρνοδόξων ἐκκλησιῶν, εὐδικῆς ἀναγνωρίσει τὴν νομικότητα τῆς πράξεως τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς ἐκκλησίας καὶ ἐκδοῦσιν τὸ νουνοισμένον ὑψηλὸν βεβάτιον τῶν νέου ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ Καλλιστράτου.

Ἡλίτης δ' ἐλπίδος χριστῆ: ἔτι αἱ δικαίαι παραστάσεις μου καὶ ἡ ταπεινὴ μου ἱκεσία εὐσεβῶς εἰσονται ὑπὸ τῆς ὑμετέρας συνωτῆς καὶ φιλοδικαίου ὑψηλότητος, ὑποσημασιομαὶ διγενετῆς εὐχῆς πρὸς θεὸν ὑπὲρ τῆς μακροβιότητος καὶ εὐδαιμονίας τοῦ τε κραταιοτάτου ἡμῶν καὶ χαριτωμένου ἀνακτος καὶ τῆς ὑμετέρας ἐνδόξου καὶ πανευφρόδου ὑψηλότητος.

Ἐν Ἱεροσολύμοι: 1867 ὁκτωβρίου 19.
Ο ταπεινὸς αὐτῆς δεῖνος.

69.
SYNODUS ATHENIENSIS CYRILLO HIEROSOLYMITANO
1867 novembris 2.

Τῷ μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κυρίῳ κυρίῳ Κυρίλλῳ καὶ τῇ κατὰ τὴν αὐτοῦ μακαριότητα ἁγιωτάτῃ συνωτῇ ἡ ἱερά συνόδος

τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμέν ἀπόνομα.
Τὰς ἀπὸ κς' τοῦ παρῶντος ἀυγούστου καὶ ἀπὸ κα' τοῦ οκτωβρίου ἐνοστάτους ἐτους ἀγαπητῆς ἐπι-

στολής της: ὑμετέρας μακαριότητος μετὰ τῶν συνοδικῶν πρακτικῶν της κατὰ αὐτὴν ἀγιασμένης συνόδου ἀορίστως διακηρυχθέντες, ἀπερφόθησαν ἐπὶ τῇ ἐπιστολικῇ κοινωνίᾳ. δι' ἧς ἐδεικνύεται ἡ τοιαύτης ἀγάπης καὶ ἡ ἀξιοσέβαστος ἐν Χριστῷ πνευματικῆ ἐνότητος.

Διελεθόντες δ' ἑαυτέρας τὰς ἐπιστολάς ἐπιστημίνως ἐγνωσαν ἐκ μὲν τῆς πρώτης, ὅσα τε ἀναρῶν καὶ ἀντικανονικῶν ἦσαν ἀγγελλομένη, ὅτι διεπράχθησαν, ὡς μὴ ὀφείλει, κατὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀρχιεπισκόπου τοῦ θεοβαδίστου ἄρχ. Σινᾶ κυρίου Κυρίλλου τοῦ Βυζαντινοῦ, ἀπεικονίζοντα ἄρδην ἀνατρέφει τὸ ἱερὸν ἐκείνο σκῆνωμα, καὶ ὅσα τὴ ὑμετέρα μακαριότητος καταβάλλοι σκουδάλωσα συνάψαι: τὰ διαστῆται τῷ συνδέσμῳ της ἀγάπης καὶ ἐπαναγεγαίν τὴν εἰρήνην ἐν τῇ γαλακτῇ ἰαζῆ μὲν τῶ ἄρχ. Σινᾶ, καὶ δευτέρῳ καὶ τὴν συνοδικῇ ἀποφάσει ἐκπτώσιν τοῦ μνημονευθέντος ἱεραρχοῦ καὶ τὴν κοινῇ φήσῃ της Σιναιτικῆς ἀδελφότητος πρὸς ἀντικανονισμὸν τούτου συντάξαι τὸς κληρικῶν θεομολογίας καὶ προνομίους ἐπιλογῆν τοῦ ἁγίου κυρίου Κυρίλλου Ρωσίδου ὡς ἡγουμένου καὶ ἀρχιεπισκόπου τοῦ θεοβαδίστου ἄρχ. Σινᾶ ἐκ δευτέρας, ὅτι τὴ ὑμετέρα μακαριότητος καθ' ὃ κέντηται δικαιοσύνη, πρὸς τὴν εἰς ἀρχιεπισκοπὸν τοῦ ἄρχ. Σινᾶ χειροτονίαν τοῦ μνημονευθέντος κυρίου Κυρίλλου Ρωσίδου μετονομάσασα αὐτὸν Καλλιόστρατον.

Εὐαρέστως οὖν διαθέμενοι ἐπὶ τῇ ἀνακοινώσει της ἐν τῷ ἀρχιεπισκοπικῷ ἄρδῳ τοῦ διαλεχθέντος ἱεροῦ σκηνώματος ἐγκαταστάσεως τούτου, χάριτας ὅτι κλειστός: ἀνεπέψαμεν τῷ παναγώθῳ θεῷ τῷ ἐν τῇ ἀπειρῷ αὐτοῦ ἀγαθότητι προάγοντι εἰς τὴν ὑψηλὴν τῆς κοιμαντορίας περιεπὴν καὶ πνευματικὴν ηγεταλουργίαν ἀνδρας ἀρετῇ πολλῇ, συνέσει βαθύτῃ καὶ ὑψηλῇ ἀρετῇ

ὑπὲρ της εὐσεβείας πεπονημένους, εἰς πάντας τυγχάνει καὶ ὁ παρὰ της ὑμετέρας μακαριότητος προχειρισθείς ἤδη ἀρχιεπίσκοπος τοῦ ἄρχ. Σινᾶ κύριος Καλλιόστρατος, ἐδ τὰς βουλὰς καὶ διατάξεις κατευθύνει καὶ ἐνισχύει ὁ ὁφείσας εἰς τὴν συνέπῃ τοῦ δίκουσι τὸ Σίναιον ἄρχ. γαλακτῇ θεομολογίας καὶ προνομίους εὐσεβῆ διακηρυχθέντων τοῦ ἐκτισταμένου ἤδη αὐτῷ πνευματικοῦ κοινίου. Γίνετο!

Ἐξέδοσαν δὲ ἡ ὑμετέρα μακαριότητος ἐν τίλει της δευτέρας αὐτῆς ἐπιστολής, ὡς τὴ ἱερὰ συνέδος κατέχει τὴν ἐαυτῆς προνομίαν ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν πρώτος Σιναιτικῶν συμφερόντων. ἔγωγε εἶπὴν, βραβεία, ὅτι ἐὼ διαλείψεται χωρητοῦσα κατὰ κλητικὸν καὶ τὸ δικαίον ἐξομῶν τὴν ἀρετῇ αὐτῆς. ἐπειδὴν ἡ αὐτοῦ πανιότητος ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ ἄρχ. Σινᾶ, καθ' ὃ ἀρχόμεθα ἤδη εἰς ἐπιστολικὴν κοινωνίαν. θεωρήσῃ τὴν περιττασὶν θεομάνην ταύτης.

Λαμβόμενοι τοῦ ὁφίστου, ὅπως ἐπὶ μήκιστα ἴσῃ, καὶ ἐξαετιόμενοι τὰς θεοκτιθεὶς εὐχὰς της ὑμετέρας μακαριότητος καὶ της κατὰ αὐτὴν ἀγιασμένης συνόδου, διατασσόμεν της ὑμετέρας μακαριότητος ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, οἱ συγκροτούσας τὴν ἱερὰν συνέδον της ἐκκλησίας της Ἑλλάδος:

- + ὁ Ἀθηνῶν Θεόφιλος πρόεδρος.
- + ὁ Ἰθάκης Γαβριήλ.
- + ὁ Ἐθέρων καὶ Λεμεσίου Δοσίθεος.
- + ὁ Ρουταίου Ἰωσήφ.
- + ὁ Ἐθέρων Ζαχαρίας.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ β' νοεμβρίου 1867.

(1. + 8.) Ὁ β' γραμματεὺς ἀρχιμανδρίτης, Ἐθ. Ἀλεξανδρόπουλος.

BARTHOLOMAEUS ARCHIEPISCOPUS CYPRIUS CYRILLO HIEROSOLYMITANO 1867 novembria 11.

Μακαριότητα, καὶ τὰ πρακτικά

Ἀμφοτέρας τὰς ἐπίθους ἐπιστολάς αὐτῆς κομισάμενοι: καὶ εὐαγγελισθέντες ἐξ αὐτῶν τὰ κατὰ της ἀρετῆς ἡμῶν ὕψους αὐτῆς αἰσία, ἐχάρτημεν ὑπερβαλλόντως.

Διελεθόντες δὲ μετ' ἐπιστάσεως καὶ τὰ πρακτικὰ της ὑπὲρ τὴν προεδρείαν της σεβαστῆς αὐτῆς κορυφῆς συγκροτήσεως ἰαζῆς τοιαύτης συνόδου, τὰ διαλεχθέντα κατὰ της, ὡς μὴ ὀφείλει, ἀναμφισβήτητος διαφοράς μεταξὺ τῶν Σιναιτικῶν πατέρων καὶ τοῦ τῆς ἡγουμένου καὶ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν κυρίου Κυρίλλου, ἐλυπηθῆμεν σφόδρα. ἔτε ἀναμνησθέντες παρόμοια περιστατικὰ λαβόντα χώραν ἐν διαφόροις ἐκείνοις καιροῖς της ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας, ἕτινα κόπους καὶ πράγματα παρέσχον αὐτῇ. Ἀλλὰ τί ποιήσῃ; Τοιαύτη φαίνεται τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἡ πορεία, ἡτις τοσοῦτους καὶ τρικλοῦτους διωγμούς ἐπένευγε τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπ' ἀρχῆς της συστάσεως αὐτῆς. Ἐκ δεσποσῶν μὲν ταῦτα σπέρματα εἶναι τοῦ τῶν ἱερῶν σπέρματος, ἐξ οὗ καίεται ἔγερσιν ἐκείνοτε διχόστασις καὶ ἐρίδας καὶ ἐν αὐτῇ τῷ ἐκλεκτῷ τοῦ κυρίου ἀγγῆ. Ἀλλ' ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἀντιστρατευομένη νικᾷ, ἔτε ἐπὶ πάτρας ἀπακοδισμένη ἀραυίας, εἴ δὲ πάτρα ἐστὶν ὁ Χριστός. Ἐπὶ ταύτης δὲ της ἀραδάντου ῥωσῶς ἐπειδόμενοι καὶ οἱ ἅγιοι τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολοι καὶ μετ' αὐτοῖς σύμπας τῶν θεοφόρων πατέρων ἡ χάρις συνερχόμενοι κατὰ τὰς ἐκείνοτε περιστάσεις συνεζήτουν καὶ ἐβλουν τὰς συμπεπτώσας ἐρίδας καὶ διαφοράς μεταξὺ τῶν κεινῶν λατρευτῶν τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἀντιδρῶντων αὐτοῖς, κανόνας τε ἱεροῦ καὶ ὑπόμνηματα κατέλιπον ἡμῖν. Τοῖς ἔχουσιν ταῦτα φαίνεται στοιχοῦσα καὶ ἡ ὑμετέρα σεβασμιωτάτη μακαριότητος, συνεκρότησε σύνδον ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτὴν θεοτόρονος κλήρου, πρὸς τὴν εἰς συζήτησιν,

καὶ ἐξετάσασα τὰς κατὰ τοῦ ἡγουμένου ἀρχιεπισκόπου τοῦ θεοβαδίστου ἄρχ. Σινᾶ ἐγγράφους αἰτήσεις, εἶπεν ἐν φόβῳ τοῦ ἀδικάστου κριτοῦ ἐνοχοῦ τὸν παρ' ὃ ὁ λόγος ἀρχιεπισκόπου, καὶ ὅπως ἐκτρέψιν αὐτὴν ἐκπτώσιν της τίμης ἡγουμανίας καὶ ἀρχιεπισκοπῆς αὐτοῦ, καθ' ὃς καὶ ἡμῖν ἐπέστη λόγους ἐν τῇ συνοδικῇ αὐτῆς ἀποφάσει. Καὶ ἐπὶ μὲν ἡ πρῆξις ἐγένετο κατὰ τύπον καὶ ἔνοχον τῶς ὑπελειφθεῖσαν ἡμῖν παραδείγμασιν, ἔστιν ἐπιλογηόμενοι ὅτι δὲ καὶ οἱ πατέρες τοῦ θεοβαδίστου ἄρχ. Σινᾶ, ὅπως ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν ἐλευθέρας τὸν ἐκείνοτε ἡγουμένον καὶ ἀρχιεπίσκοπον αὐτῶν, ὅπως ἔχουσι καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ καίειν αὐτὸν, λόγων ἰσχυρῶν ὑπερχόντων, καὶ τούτο ἀναγίγσκον. Ἐκκαίεται δὲ εἰστέ (ὡς λίγει ἡ πρὸς ἡμᾶς σταλεῖσα διαμαρτυρία καὶ τὸ ὑπόμνημα τοῦ τῆς ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου), εἰ τὸ ἀρμόδιον πατρ' ἀρχιεπὸν τοῦ δικαίου: καὶ καταδικάζει αὐτὸν ἐστὶ τὸ ἱεροσολυμιτικὸν ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως: ἀλλὰ πρὸς τούτου καὶ κανόνες ἱεροῦ καὶ ἐγγράφα ἐπίσημα ὀφείλουσι τὴν μεταξὺ τῶν δύο πατριαρχείων δικαιοδοσίαν. Ἀλλὰ ἡ κατὰ τῶν τοιοῦτων ὑψημάτων ἐπίλυσις εἶναι ἔργον κεινῶν τῶν ὁμοδόξων αὐτοκατάλων ἐκκλησιῶν. Ἡμεῖς δὲ μόνον ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐχόμεθα ἀπὸ μέσης καρδίας τῷ θεῷ της εἰρήνης καὶ της ἀγάπης, ὅπως μᾶλλον τοῦδε στήσῃ τὰς ἄλλήτερας συνεπειὰς τῶν ἐρίδων καὶ διαφωνιῶν, αἰτίας ἐκείνης τοῦ ὅτι βιάσονται κληρικῶν τῶν ὁλομέλειας σύνδεσμον, παρῶν καὶ ἀφωρμῶν τοῖς μέμεσθα: ἐθέλουσι καὶ κατὰ τὸν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας τὸ χριστιανικὸν κληρικὸν. Καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς ἐπὶ τοσοῦτον ἀδελφικῶς. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις εἴη, μετὰ της χάριος καὶ σεβαστῆς ἡμῶν αὐτῆς κορυφῆς.

Τῇ 11 νοεμβρίου 1867.

71.

PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS CONSILIA A SYNODO HIEROSOLYMITANO
INITA TANDEM ALIQUANDO PROBAT
1866 ianuarii 11.

Απαντώντας εις τὴν ἐπιθ. Σιναιτικὴν διαφοράν Α παραδείγματα), προσέλαβεν ἀκολούθως καὶ τὴν ἐπιθ. ἡμετέραν προαγομένην κατὰ καθήκον εἰς τὸ νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅσα καὶ προλαβόντες ἐγράφημεν, ὅτι δηλαδὴ ἡ ὑπόθεσις αὕτη δεῖ ἵνα διατηρηθῆ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῶν ἰσοδύναμων πατριαρχείων κατὰ τὰ ἀρχαῖα παραδείγματα, τὸ μὲν διὰ τὸ ἀνεξάρτητον τῆς μονῆς, τὸ δὲ διὰ τὴν οὐκ ἐπιθυμητὴν διαίρεσιν τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ μακαριώτατος πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων προβάς μόνος εἰς τὴν δίκην καὶ καθὼς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου (ὅπερ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰ εἰς ἡμεῖς γνωστὰ

παράδειγματα), προσέλαβεν ἀκολούθως καὶ τὴν ἐπιθ. ἡμετέραν προαγομένην κατὰ καθήκον εἰς τὸ νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅσα καὶ προλαβόντες ἐγράφημεν, ὅτι δηλαδὴ ἡ ὑπόθεσις αὕτη δεῖ ἵνα διατηρηθῆ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῶν ἰσοδύναμων πατριαρχείων κατὰ τὰ ἀρχαῖα παραδείγματα, τὸ μὲν διὰ τὸ ἀνεξάρτητον τῆς μονῆς, τὸ δὲ διὰ τὴν οὐκ ἐπιθυμητὴν διαίρεσιν τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ μακαριώτατος πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων προβάς μόνος εἰς τὴν δίκην καὶ καθὼς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου (ὅπερ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰ εἰς ἡμεῖς γνωστὰ

11 Ianuarii 1868.

SYNODI BUCARESTIENSES*
1865-1867.

Tenore legis datae die 3 decembris 1864, quam in t. XL, col. 661 et seq. invenies, prima synodus ecclesiae rumenae autocephalae coaluit membris partim a iure designatis, partim a clero saeculari electis, iuxta normam praedictae legi annexam, col. 665 et seq. Itaque huic synodo sequentes fuerunt quadraginta duo assessores:

Niphon, metropolita Ungro-Valachiae et primas Romaniae. — Kallinicus, metropolita Moldaviae. — Athanasius, episcopus Rumanensis. — Kallinicus, episcopus Rannicensis. — Dionysius, episcopus Buzeuensis. — Iosephus, episcopus Husensis. — Gennadius, episcopus Argenensis. — Melchisedek, episcopus Danubii inferioris.

Callistus, episcopus titularis Stratonicaeae. — Theodoretus, Sinadorum episcopus titularis. — Ioannicius, episcopus titularis Evantiae. — Caesarius, Sinadorum episcopus titularis. — Nectarius, Hermezius, episcopus titularis Soteriopoieos. — Iosephus Bobuleacu, episcopus titularis Sebastiae. — Philarethus Scriban, episcopus titularis. — Isaias Nicol, episcopus titularis Dioeletiae. — Vladimirus Suhupan, episcopus titularis Irenopoieos. — Neophytus Scriban, episcopus titularis Edessensis.

Presbyteri Spiridonius Esarcu. — Nicolaus Dimitrescu. — Sakkelarius Ioannes Calarasiacu. — oeconomus Constantinus Butiureanu. — oeconomus Constantinus Stiubei. — oeconomus Constantinus Lazarescu. — laicus Basilius Caloianu.

Presbyter ex-archipresbyter Ioannes Petrescu. — presbyteri Raphael Pitiulescu. — oeconomus Georgius Dimitriu. — oeconomus Georgius Stamatin. — oeconomus Ioannes Flor. — Basilius Catebetu. — laicus Lucas Calacenu.

Presbyteri Basilius Danculescu. — oeconomus Nicolaus Popescu. — oeconomus Constantinus Focasia. — oeconomus Ioannes Cojan. — oeconomus Nicolaus Constantinescu. — oeconomus Demetrius Crinescu. — oeconomus Ioannes Severin. — oeconomus Georgius Teodorescu. — oeconomus Simeon Topalov. — Ioannes Paunescu.

Convocata synodo ad diem 1 decembris 1865, 20 ex praedictis membris convenere. Dicta doxologia in cathedrali, primas Romaniae aquam benedictam confecit, ac postea praesentes, quique „symbolum ecclesiae orthodoxae Orientis“ recitavere, addita singulo articulo formula: „Credo q̄ in totosq̄ martures“ id est, *Credo et ad amussim profiteor,*

Dicto autem symbolo unusquisque crucem ac evangelium deosculans eandem iterabat formulam iuramenti.

Dein minister cultuum edictum principis praegit, quod ad calcem huius introductionis appositum est sub numero 1. Quo facto, primas concionem legit, qua gaudium suum manifestat eo quod nunc in unum convenere praesules rumeni ad „conservandam fidem patrum, prouti sancita est per septem concilia oecumenica“. Inde finem sumpsit prima sessio.

Die 3 decembris synodus secundo convenit, sed nil memoratu dignum perfecit. Die 7 decembris tertiae sessioni iam 30 synodales adfuerunt. Quorum numero erat etiam Neophytus Scriban, episcopus titularis Edessensis, strenuus adversator legum datarum circa synodum et nominationem episcoporum. Nec modo verbo, nam creatus in episcopum Argensem, dignitatem recusavit. Nunc in synodo innovationem corripuit his exorsus verbis: „Nemini agnosco ius dandi leges ecclesiae, nisi soli Deo, nam ecclesia est independens“. Plura addere non potuit, nam minister cultuum declaravit, haec non pertinere ad res tractandas, nec synodum convocatum fuisse ut iudicaret, utrum instituta esset iure aut iniuria. Postquam etiam Gennadius episcopus Argenensis variis argumentis Neophyto occurrisset, nec alius quisquam eius partes sequeretur, iste protestationem scriptam praesidi porrexit atque a consensu discessit inquitens: „Exeo a synodo, cum disceptatio non sit libera, ac intercedo ad septem potentias auctores autonomiae principatus et libertatis institutionum.“ Operae pretium visum est, hunc libellum latine redditum depromere, quia vox est quodammodo factionis patriarchalis:

Neophytus, Dei gratia episcopus Edessensis ac olim Argenensis, etc. etc. etc.

Fratres ac patres.

Gratia omnipotentis Dei episcopus Romaniae cum sim, officii ab episcopatu inseparabilis esse duxi, ut fines aeternos a Spiritu sancto et canones positos defenderem, iuxta firmam ecclesiae ac sanctorum patrum traditionem.

Hodie potestas civilis id dedit quod non licuit, nempe leges Dei ecclesiae, eo modo canones violando, ecclesiae traditiones necnon doctrinam sanctorum patrum.

* Uti ea quae iam de Rumensibus dicta sunt, sic quae modo exhibentur, nobiscum humanissime communicavit Carolus Auner, canonicus Bucarestiensis, vir de re catholica inter Rumenas, fovenda optime meritus.

Haec leges sunt:

1. Lex anticononica nominationis episcoporum dioecesanorum. Quamobrem, simul ac decretum creationis in episcopum Argensem acciperim, dignitatem ream, quia huiusmodi nominationem servitutem episcopatus esse duxi, exinde ecclesiae ac nationis. Confunditur enim potestas civilis cum auctoritate religionis, quod observatur etiam principis nunc ab Europa cultiori professis ecclesiae liberae in statu libero.

2. Lex qua vel indirecte oppugnatur, nisi magis deleatur, sacrum matrimonii sacramentum, quod est primum inter dogmata ecclesiae nostrae orthodoxae.

3. Lex synodalis est anticononica: a) quia tabulam rasam constituit quorundam canonum oecumenicorum; b) quia partes continet incompatibiles iuribus ac vocationi verae synodi oecumenicae; c) quia nonnulli episcoporum synodum constantium sedem canonice non sunt adepti.

Quapropter nomine sanctae matris ecclesiae orthodoxae orientis,

Nomine plus quam centies centena millia Rumenorum eius filiorum,

Nomine septem monarchorum Europae illustrium, qui fidem interposuere pro tuendis iuribus et immunitatibus statutis virtute capitulationum inter Rumenos atque excelsos imperatores ottomanicos, quibus pactis etiam religio ac ecclesia nostra orthodoxa comprehenduntur.

His fultus auspiciis ego, episcopus rumenus, solemniter contesto leges supra dictas, utpote iniustas ac infestas ecclesiae nostrae orthodoxae. Nam non solum gubernio nostro, quod factis proferri videtur sibi omnia liceri, sed cuicumque potestati huius mundi ipsi denego leges ferendi in ecclesia Dei. Ecclesia enim omni tempore et pro qualibet occurrentia lege propria gaudet, data per revelationem, canones apostolorum et septem concilia oecumenica scripta a Spiritu sancto.

Igitur quaecumque leges in hoc coetu anticononico, cui titulus ac nomen synodi, pro nostra ferentur ecclesia, ego, virtute potestatis qua in hac fruor ecclesia, ut episcopus Iesu Christi, illas nullas ac irritas declaro relate ad ecclesiam, quas est palladium gentis nostrae nunc et in perpetuum, ac postulo ecclesiae libertatem plenam et integram, qualem canones concordantes iuri romano ac legibus imperialibus ecclesiae Dei statuerunt, ab initio ad hodiernam diem.

Datum Bucarestini, anno 1865 mense decembri.

(Subscripsit:) Neophytus Edessensis Scriban.

Illud inficiari nequit, Neophytum hoc libello latius infirmum praebuisse adversariis. Hinc in quarta sessione, die 9 decembris, minister cultuum, deinde Gennadius nullo negotio protestationem analysi subsistentes eam in partes divisere ac impugnare. Quo facto minister exclusionem Neophyti a synodo petiit. Quamvis primas potius clementiam commendasset, nihilominus synodus in sententiam abiit ministri. Decisionem synodalem invenies sub numero 2.

Quae tractata sunt in sessionibus V, VI et VII, diebus 11, 13 et 15 decembris, nullius sunt momenti. In sessione vero VII die 16 decembris statuti sunt limites singularum dioecesium, prouti notavimus in numero 3. In eadem sessione incepta est disceptatio circa correctionem ac impressionem librorum ecclesiasticorum, iuxta edictum principis art. 3, lit. e. Ad rem Melchisedek, episcopus Danubii inferioris, plurima docte disseruit, ac continuata disceptatione in conventu IX die 17 decembris

A recepta est legis latio posita sub numero 4. Tunc demum statuta est norma pro typico uniformando, iuxta edicti principis art. 2, lit. f. Quam legem latioem invenies sub numero 5.

Sessio X die 21 decembris nil decrevit. In sessione vero XI die insequenti, conformiter ad edictum principis art. 2, lit. g, suffragia data sunt pro caeremoniali investiturae episcoporum, quod videas sub numero 6. Dicitur in art. I huius caeremonialis, servandum esse morem antiquum in Moldavia vigentem. Mos iste sic describitur in memoriali cuiusdam Gheorgaki, qui scripsit anno 1762, quodque edidit M. Kogalniceanu, *Cronica Romanii*, t. 3, ed. II (Bucarestini, 1874), p. 325-326 (in ed. I erat p. 319-320):

De modo creandi metropolitam vel episcopum per principem.

Si acciderit mori metropolitam vel episcopum, ac proinde sedem metropolitanam vel episcopalem manere viduatam, quomodo ordine et modo proceditur? Mos pristinus erat, ut episcopus Romanensis crearetur metropolita, episcopus Radautrensis transferretur ad sedem Romanensem, episcopus Husensis ad Radautensem, ad cathedram vero Husensem eligeretur novus episcopus per synodum. Posterius tamen hic ordo desitit atque in arbitrio principis situm erat, utrum cum synodo digniorem ex episcopis assumere mallet (puta ad dignitatem metropolitanam). Quem autem elegerit, illum princeps ad se arcessit exhortaturque ut qua bonus pastor curam gerat gregis Christi. Metropolita vero principem adeundo dona quasdam consueta dicit, nempe stromata, panna, cofeam et saceharum. Postmodum, statuta die, princeps sublogothetam cum vehiculo aulico mittit quo metropolitam ex hospitio ad palatium perducatur. Ibi princeps in throno considet... ac aerarii custos metropolitam chlamyde induit. Tunc princeps surgens ac caput discooperiens... porrigit metropolitae baculum pastoralem, eique manum deosculatur, ac metropolita vicissim principi frontem. Deinde baculum tenens atque stans coram principe verba gratiarum pronuntiat. Denique... nobiles eum ad portam aulae comitantur, ubi pontifex in ferculo considet. Tunc campanae quotquot pulsantur tam monasteriorum quam parochiarum, et metropolita in cathedralem ingrediente, cantatur *Dignus est*; ibi recipiunt eum episcopi dioecesiani et exteri, necnon abbates, qui eum in throno collocant et illi encomium faciunt. Serius princeps cum symphonia et comitatu festivo ad metropolitam visendi gratia pergit.

In proxima sessione XII die 29 decembris regulae datae sunt pro vestitu clericali, prouti ponitur sub numero 7. Clausa denique est series laborum synodi in sessionibus XIV et XV, diebus 31 decembris et 4 januarii 1866, per decretum circa actionem iudicalem synodorum dioecesanarum, quod ponitur sub numero 8. Quo facto, synodus ad propositionem ministri, antequam discederet, ex suo gremio exclusit episcopos Philarethum Scriban et Iosephum Bobulescu Sebastianensem, propter libellum missum ministro similis tenoris ac protestatio Neophyti superius dicta. Denique idem minister decretum praelegit principis, positum sub numero 9, quo synodo finis impeditur.

Ex legibus a synodo anno 1865 propositis ne una quidem ab auctoritate civili vim legis nacta est. Nam vix mense elapso ab ultima sessione,

¹ Haec introductio historica redacta est adimento disceptationum fusarum synodi, quas publici fecit iuris minister V. A. Urechie in *Almanachul culteloror pe 1866* (Bucarestini, 1867). Ibidem inveniuntur etiam appendices hic appositae.

princeps Alexander Cusa die 11 februarii 1866 a consensu coetus est thronum abdicare. Die 1 insequentis maii proclamatus est princeps Carolus ex stirpe perillustri Hohenzollera, qui et nunc regiam adeptus corporam fortunas moderatur Romaniae.

Statim initio princeps esse apprime benevolam ostendit erga ecclesiam dominantem in principatu. Ideo nova synodus convenit aetate anni 1867, ut leges proponeret, quarum mentio iam facta fuit in lege synodali. Convenerunt patres die 10 iulii, sed propter exiguum numerum praesentium sessio haberi non potuit. Sessioni I die 14 iulii 21 synodales adfuerunt, quibus praesidebat episcopus Romanensis, cum uterque metropolitae aegrotaret. Praeter alios, assessores novae synodi erant iidem ac anno 1865. Nihil tamen in primis tribus sessionibus memoratu dignum egerunt. In sessione vero IV die 21 iulii finita est disceptatio iam anno 1865 inchoata circa magni momenti legis lationem pro ordinandis parocciis. Posuimus eam sub numero 10. Simul et gradus ac insignia dignitatum ecclesiasticarum statutae sunt. Numero 11. Visum est deinde patribus, legis lationem circa unificandam typicon, decretam iam anno 1866, mancam esse. Sed rematurus perpensa, suffragia bis dantur in idem. Hac occasione admirationem movit dictum episcopi Melchisedec, quod „typicon parvum patriarchae graeci omnem ritum ecclesiasticum subvertit“. In sessione VII die 25 iulii lex lata est pro instituenda facultate theologica, uti ponitur sub numero 12. Postea suspenditur sacerdos I. Păunescu, qui munus assessoris abdicavit eo quod synodus esset instituta contra canones. In eadem sessione quaedam decreta

sunt circa aedificationem ecclesiarum, quae videas sub numero 13. In sessione VIII die 26 iulii regulae prolixae datae sunt pro disciplina monachali, iuxta legem synodalem art. 17 lit. a. Non caret istae regulae quaedam pondera, sed quoniam parum differunt a regulis decretis anno 1873 nunc etiam vigentibus, utilius visum est has potius praefere illis quo tempore in istis collectaneis describere. Postea etiam curriculum studiorum pro seminaris decretum est, quod tamen typis non est mandatum, nec modo valet, ideoque facti meminisse sufficiat. In sessione XI die 31 iulii interdictus est Ioannicus episcopus Euanthensis, qui dimissionem suam a synodo eo firmavit, quod synodus 1) esset anticanonica, 2) instituta esset praeter leges ecclesiae orthodoxae, 3) coalesceret episcopis non canonice nominatis. Cum adhuc decernendum maneret circa disciplinam ecclesiasticam rite ordinandam, synodus prorogata est ad 10 dies. Tres exinde sessiones occupatae sunt disceptationibus circa hanc materiam. Propter motiva superius dicta relate ad regulas monasticas, etiam regulas disciplinares clerici potius typis mandabimus in forma admodum tenuiter immutata anno 1873, utpote quae et nostris diebus effectum sortitur. In sessione XVII die 8 augusti elenchus redactus est virorum idoneorum ad examenandos aut in rumenis vertendos libros liturgicos. Synodus acta clausi subternendo gubernio quaedam desiderata, quae posuimus sub numero 14¹.

¹ Res modo memoratae, necnon acta mox exhibenda, depromptimus ex ephemeridibus „Monitor, jurnal oficial al Bisericii, 1867“, p. 246 ss.

1.

PRINCIPIS DECRETUM DE INEUNDA SYNODO.

ALEXANDRU IOAN I, cu mila lui Dumnezeu și C
voința națională domn principatelor-unite-
române la toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului ministrului nostru secretar de
stat la departamentul justiției, cultelor și instruc-
țiunii publice n° 36192.

In puterea art. 9, capitol II, din legea pentru
înființarea unei autorități centrale pentru afacerile
religiei române:

Am decretat și decretăm:

Art. 1. Sinodul general se va convoca în sesiune
ordinară pentru ziua de una decembrie viitor anul
curent, pe termen de una lună de zile.

Art. 2. Pentru alegerea membrilor ce au a
compune sinodul după listele persoanelor cu dreptul
de alegători, deja publicate prin monitorul oficial
al statului, se vor convoca colegiile electorale în
ziua de 15 noiembrie c.

Art. 3. Chestiunile de care sinodul urmează a
se ocupa în această sesiune vor fi cele următoare:

a) Elaborarea unui regulament pentru lucrările
sinoadelor eparhiale (art. 23, 25).

b) Rotunjirea eparhiilor.

c) Regularea preoților de mir pe parohii (lit. b,
art. 18, din lege).

d) Facerea unui regulament disciplinar pentru
călugări și călugărițe de la monăstirile ce se pă-
strează prin legea de călugăriri și secularizare.

e) Cercetarea, amendarea și tipărirea cărților
bisericești (lit. d, art. 18, din lege).

f) Unificarea tipicului cultului bisericesc pentru
ambele principate și în mod corespunzător cu ne-
cesitățile muzicii vocale.

g) Regulament bisericesc pentru ceremonialul
înscălării marilor domnitori ai bisericii române
ortodoxe (lit. a, art. 18, din lege).

ALEXANDER IOANNES I, Dei gratia et voluntate na-
tionis dominator principatuum-unitarum-rume-
narum omnibus praesentibus et futuris salutem.

Accepto libello ministri nostri a secretis pro
rebus iustitiae, cultuum et instructionis publicae
n° 36192.

Tenore art. 9, cap. II, legis quo instituebatur
auctoritas synodalis centralis pro rebus religionis
rumenae.

Decrevimus et decernimus:

Art. 1. Synodus generalis convocabitur ad ses-
sionem ordinariam pro die 1 decembris anni cur-
rentis, ad terminum unius mensis.

Art. 2. Ad eligendos assessores synodum com-
ponentes ex iis qui iam in catalogo iure electoris
gaudentium enumerantur, atque in diario publico
evulgati sunt, collegia electorum convocabuntur ad
diem 15 novembris a. c.

Art. 3. Negotia quibus tractandis synodus in hac
sessione operam dabit sunt sequentes:

a) Conscripcio regularum pro negotiis synodorum
diocesanarum (art. 23, 25).

b) Limites dioecesium.

c) Distributio sacerdotum saecularium ratione
habita parocciarum (lit. b, art. 18, legis).

d) Regulae pro disciplina dandae monachis et
monialibus in illis claustris, quae post legem spec-
tantem monasteria eorumque saecularizationem ad-
huc supererunt.

e) Inquisitio, correctio ac impressio librorum
ecclesiasticorum (lit. d, art. 18, legis).

f) Typicon (rituale) uniforme cultus ecclesiastici
imponendum utrique principatu, respectu habito ad
postulata musicae vocalis.

g) Regulae sacrae ferendae pro caeremonia in-
stallationis pontificum ecclesiae rumenae.

h) Decizia asupra unui număr de petiții ^A pentru obținerea după stipulațiunile legii de călugări (lit. e, art. 18, din lege).

i) Regularea și uniformizarea portului clerical în România.

k) Determinarea atribuțiilor primatului României.

l) Uniformizarea ierarhiei bisericesti.

Art. 4 și cel din urmă. Ministrul nostru secretar de stat la departamentul justiției, cultelor și instrucțiunii publice este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Dat în București, la 6 noiembrie 1865.

Alexandru Ioan I.

Ministrul justiției, cultelor
și instrucțiunii publice
D. Cariagdi.

N° 1534.

h) Dispoziție circa litteras quasdam supplices eorum, qui statui monastico nomen dare cupiunt, iuxta statuta legis spectantis monasteria (lit. e, art. 18, legis).

i) Regulae dandas pro vestitu uniformi cleri in Romania.

k) Atributa primatis Romaniae definienda.

l) Hierarchia ecclesiastica ad uniformem reducenda normam.

Art. 4 et ultimus. Minister noster atque secretis pro rebus iustitiae, cultuum et instructionis publicae iussus est praesens edictum executioni mandare.

Datum Bucarestini, die 6 novembris 1865.

Alexander Ioannes I.

Minister iustitiae, cultuum
et instructionis publicae
D. Cariagdi.

N° 1534.

2.

DECISIO RESPECTU EPISCOPI TITULARIS NEOPHYTI SCRIBAN.

Avându-se în vedere că părintele Neofit Scriban, arhieru de Edessa, și-a arogat dreptul de a vorbi în numele tuturor Românilor creștini preoți.

Având în vedere că părintele Neofit, fără nici o putere, fără nici un drept, declară de nulă veri ce legiuiri, veri ce lucrări atât ale puterii civile, cât și ale celei mai înalte puteri eclesiastice.

Având în vedere că dacă odată deneagă puterii civile dreptul de a numi pe episcopi, nu-și mai putea da titlul de episcop al Argeșului, la care a fost, sice, chemat tot de puterea civilă.

Având în vedere că deși nu primește existența sinodului României, însuși se adresează cu protest către „sinodul României“.

Considerând că din cele expuse de prea sfinția lor părinții mitropolți ai țării, de prea sfinția sa episcopul de Argeș și de dl ministru al cultelor se constată drepturile ce a avut și are veri de stat, de a forma și numi un sinod local, spre a regula și reglementa oare-care oestiuși atingătoare de administrația și de disciplina bisericestă.

Considerând că din contradicțiile în care se află părintele Neofit și din modul exprimării sale la precedentă ședință își vede că faptul său este rezultatul unei inteligențe slăbite și răfăcite.

Considerându-se că în asemenea caz participarea sfinției sale nu mai poate fi tolerată în sinod.

Sinodul în ședința de astăzi 7 decembrie 1865 discutând asupra acestui incident, a hotărât în unanimitate prin vot secret escluderea arhierului Neofit Scriban din sânul său.

Attento quod pater Neophytus Scriban, episcopus Edessensis, ius sibi vindicaverit loquendi nomine omnium presbyterorum rumenorum Christi assecjarum.

Attento quod pater Neophytus absque ulla facultate nec aliquo innixus iure leges quotquot et gesta tam potestatis civilis quam altissimae auctoritatis ecclesiasticae nullius declarat effectus.

Attento quod semel denegato potestati civili iure episcopos nominandi nec ille amplius episcopum Argensem sese appellare valeret, quoniam ad hanc dignitatem, ut ait, ab eadem potestate civili fuit invitatus.

Attento quod protestationem suam ad „synodum Romaniae“ direxerit, quamquam hanc synodum non recipit.

Ratione habita conclusionum, revmorum patrum metropolitanarum, revmi patris episcopi Argensis nec non Dni ministri cultuum, ex quibus constat omnem republicam iure gavisam esse se modo gaudere instituendi ac nominandi synodum regionalem eo fine, ut res pertinentes ad procuracionem et disciplinam ecclesiasticam ad regulam exaequaret.

Ratione habita contradictionum ac verborum patris Neophyti in peracta sessione, ex quibus colligitur, illa scaturire ex ingenio imbecilli ac sine lege vagante.

Cum rebus ita se habentibus eius societas synodi nequeat amplius tolerari.

Synodus in hodierna sessione, die 7 decembris 1865, circa haec deliberando, unanimiter scrutinio secreto episcopum Neophytum Scriban ex suo gremio excludit.

3.

LIMITES PROPOSITAE PRO DIOECESIBUS ROMANIAE.

Metropolis Moldaviae	complectens districtus	Iasi, Suceava, Botoșani, Neamțu et Dorohoi.
Episcopatus Romanensis	" "	Roman, Bacău, Tecuci et Putna.
" Husensis	" "	Fălci, Vaslui, Tutova et Cahul*.
" Dabubii inferioris	" "	Ismail*, Bolgrad*, Covurlui et Brăila.
Metropolis Bucarestiensis	" "	Ilfov, Dâmbovița, Putna, Vlașca et Teleorman.
Episcopatus Argensis	" "	Argeș, Olt et Muscel.
" Buzuensis	" "	Buzeu, Ialomița et Râmnic-Sarat.
" Ramnicensis	" "	Râmnic-Vâlcea, Gorj, Mehedinți, Dolj et Romanși.

Districtus stellula * signati siti sunt in Bessarabia, quae ea aetate intra fines Romaniae continebatur, aunc autem ad Russiam pertinent.

LEGIS FORMA PRO EXAMINANDIS AC TYPIS EDENDIS LIBRIS ECCLESIASTICIS.

Art. 1. Se va rândui de către sinod o comisiune A compusă de bărbați speciali, înzestrați cu științele teologice și cu cunoștința limbilor antice bisericesti în cari sunt originalele cărților ce compun biblioteca bisericească noastră, precum: hebraică, elină, latină și slavonă.

Art. 2. Membrii ce compun această comisiune vor fi retribuiți de guvern.

Art. 3. În fiecare sesiune sinodul general va decide ce anume cărți bisericesti sunt de trebuință a se tipări sau a se traduce din nou. Tot odată va propune și o listă de persoanele din țară, pe care le va crede competente de a lua parte la asemenea lucrare. Din numărul acelor se va alege de către mitropolitul primat în consfățuire cu guvern, atâtea persoane, câte se vor cere pentru lucrarea de sinod, a se face în intervalul dintre sesiunile sinodului general.

Art. 4. Această comisiune se va ocupa cu cercetarea și corectarea cărților bisericesti după direcțiunea dată de sinod.

Art. 5. La editarea sau traducerea cărților bisericesti, comisiunea se va conforma cu regulile următoare:

a) Le va alătura cu originalele lor ce i se vor recomanda de către sinod sau de mitropolitul primat.

b) Va avea în vedere și alte traducțiuni din limbile bisericii ortodoxe.

c) Va observa dacă în limba română sunt exprimate cu exactitate gramaticală, logică și teologică ideile originalului. La caz contrar, va întrebuița alte ziceri române de aceeași valoare cu ale originalului.

d) Terminii teologici stabiliți de sinoade pentru exprimarea dogmelor trebuie să fie traduși cu cea mai scrupuloasă exactitate, adoptând la nevoie chiar terminii originali și investindu-i în formă română, spre a înlătura perifrasede cele multe.

e) Frazelor li se vor da turnura limbii române, pe cât va ierta fidelitatea și exactitatea traducerii.

f) Să se aibă în vedere deosebita traducțiuni în românește în deosebire timpuri și locuri și la deosebirile ce s'ar întâmpina între ele să se prefere aceea ce ar fi și mai potrivită cu originalul și mai bine exprimată în românește.

g) La exprimarea ideilor în românește să se respecte principiul popularității limbii atât de mult. respectat de vechii traducători români; pe cât însă această regulă nu va veni în opoziție cu putința de a exprima ideile originalului cu toată exactitatea lor și pe care adesea o au sacrificat popularității traducătorii vechi.

h) În chestia purității limbii române editorii sau traducătorii să fie departe de ori ce arbitraritate. Îndată ce o expresie întrebuițată în limba bisericască este înțeleasă de români și exprimă bine ideea originalului, și altă expresie echivalentă nu este în limba poporului, aceea se va mențina și în viitor.

i) Zicerile adoptate în limba bisericască din limbile popoarelor, cu cari românii au fost în contact, numai atunci să se schimbe, când ar fi altele române de aceeași însemnare; sau când acele întrebuițate până acum ar fi în opoziție cu estetica simțului român, și s'ar cere a le înlocui cu altele mai potrivite.

k) În tot cazul inovațiunile limbicesti să îngăduie numai întru cât vor fi cerute de o învederată urgență, provocată de exactitatea expresiunii, sau

Art. 1. A synode curatores nominabuntur viri pariti, scientiis theologicis imbuti ac linguarum gnari antiquarum quibus ab origine scripti sunt libri litteras ecclesiasticas confiantes, puta hebraicam, graecam, latinam et slavonicam.

Art. 2. Qui coetui curatorum adscribuntur a gubernate salarium accipiant.

Art. 3. Synodus generalis quoties congregatur, statuet circa libros ecclesiasticos impressione vel nova translatione indigentes. Simul elenchum commendabit eorum virorum quos idoneos censet ad hoc opus patrandum. Ex quibus metropolita primas, mutuo consilio cum gubernate, tot viros seliget, quot requiruntur, ut opus a synodo statutum usque ad proximum perficiant congressum.

Art. 4. Hi procuratores libros ecclesiasticos inquirent ac corrigent ad amussim a synodo datam.

Art. 5. In edendis vel interpretandis libris ecclesiasticis procuratores sequentes observabunt regulas:

a) Eos cum originalibus a synodo mandatis conferent.

b) Rationem habebunt aliarum translationum ex linguis ab ecclesia orthodoxa receptis.

c) Examinabunt utrum notiones archetypi in sermone rumeno subtilitate grammaticae, logicae ac theologiae redditae sint. Sin aliter, verbis adhibebunt eiusdem tenoris ac in exemplari principe.

d) Terminii theologici quos concilia sanxere ad exprimenda dogmata, interpretanda sunt, maxima cum diligentia, et si opus vel termini originales adoptentur: rumena induti forma, ne periphraese multiplicentur.

e) Phraese, in quantum fidelitas indulget translationis, rumense accomodentur syntaxi.

f) Ratio habenda est translationum rumenarum variis exactarum temporibus ac locis: quae si differant, ea erit praeferenda, quae magis consonat archetypo pulchriusque in rumenam est versa.

g) Notiones in idiomate rumeno illa exprimentur lingua qua caller populus quamque veteres adhibere interpretes: nisi tamen haec oppugnet facultati ideas originales accurate reddendi, quam saepe veteres sermoni plebeio posthabuerunt.

h) Quod purum attinet sermonem rumenum, editores vel translatores quamlibet vitabunt arbitraritatem. Simulac vocabulum iam sermone tritum ecclesiastico a rumenis intelligitur ac congruenter notionem reddit originalem, nec alia detur aequivalens dictio popularis, illa et in posterum servetur.

i) Verba sermone ecclesiastico ab illis recepta populis, quibuscum rumeni commercium habuerunt, tunc solum cedant locum, si adveniunt alia rumena eiusdem tenoris, vel si illa verba hucusque adhibita estheticae sermonis rumeni repugnent, aliaque magis idonea postulentur.

k) Profecto novitas verborum non permittitur nisi propter evidentem necessitatem sive ideam melius interpretandi sive sermonem convenientius

de estetice ce trebuie să aibă ori ce limbă cultă, A acomodandi linguae, quam litteris colit quilibet populus christianus orthodoxus.

de se întrebăm în literatura unui popor creștin ortodox cult.

Cărțile, de care se simte necesitate a se edita acum:

a) Un liturgiar arhieresc, cuprinsător de o amănunțită arătare a rânduielilor ce începuse servirea arhierescă, atât în timpul săvârșirii liturgiilor cât și la hirotonii și hirotesii. De asemenea la sfârșirea bisericilor, la spălarea, la încoronarea domnului, etc.

b) O revizie la traducerea psaltelui, fiind că traducerea actuală este departe de a răspunde exactității unei bune traduceri.

c) Omiliile sf. Ioan Crisostom, din care avem până acum numai niște fragmente în cartea intitulată „Margarin“ precum și cele șase cărți pentru profeție.

d) Carte de Te-deumuri la deosebite ocazii, B ce se pot întâmpina la trebuințele religioase, atât private cât și publice.

Art. 6. Tiparul cărților bisericești de o cam dată va fi tot cu litere chirilice moderne, așa după cum este tiparul mitropoliei din București și Râmnic-Vâlcea, pe consideranțe că majoritatea profeților și în genere toți dascălii nu știu a citi alt soi de litere.

Art. 7. Toate cărțile religioase și morale științifice relative la religia ortodoxă pentru școlile laice și clericale, atât în limba română cât și în limbile străine, mai înainte de a se tipări, să se supună la cercetarea sinodului eparhial respectiv, și numai după aprobarea lor să se tipărească și să se propună aceste cărți prin școli.

Libri quos edendi urget necessitas:

a) Missale pontificale complectens fuzam expositionem caeremoniarum ritum pontificalem semitantum tam in missa quam in manibus imponendis, ordinibus maioribus conferendis, ecclesiis sacrandis, pedibus lavandis, principe coronando etc.

b) Pedalion, cuius actualis translatio nullo pacto est accurata.

c) Homiliae sancti Ioannis Chrysostomi, ex quibus nonnisi fragmenta edita sunt in libro cui titulus „Margarin“. Porro sex libri laudati patriae de sacerdotio.

d) Liber gratiarum ad varias occasiones occurrentes in officio divino tam privatas quam publicas.

Art. 6. Typi librorum ecclesiasticorum interim erunt cyrillici moderni, prouti habentur in officina metropolitana Bucarestiensi et episcopali Râmnic-Vâlceasi, nam maior pars sacerdotum ac fere omnes lectores aliud genus litterarum legere nequeunt.

Art. 7. Libri quotquot religionem vel mores ecclesiae orthodoxae attingentes ac in scholis aive seminariis introducendi, in lingua tam rumena quam extera, antequam typis edantur, prius inquisitioni synodi dioeceseanae subici debent, necnon illa approbante publici fiant iuris ac permittantur in scholis

5.

LEX PRO TYPICO UNIFORMANDO CONDITA.

Art. 1. Se va numi de către sinod o comisiune C compusă din clerici cunoscători de rânduielile bisericești din România de dincoace și dincolo de Milcov, care să se ocupe cu unificarea tipicului, având de normă în această lucrare atât ambele tipice precum și diferitele obiceiuri locale. Această comisiune va fixa și numărul serbătorilor nelucrătoare.

Art. 2. Musica vocală să se adopteze de o cam dată cel puțin la liturgie, ori unde ar fi cu putință; iar în cât se atinge de celalt serviciu, să se urmeze tot ca până acum.

Art. 3. Pentru a se putea introduce musica vocală în toate bisericile din România mai cu înlesnire, se vor forma oamenii speciali în arta musicală, și apoi se vor înființa două conservatoare de musică vocală bisericească, unul în București și altul în Iași, în care să se propună musica vocală bisericească, de unde ieșind tineri cu cunoștințe satisfăcătoare, să se împartă prin toate școlile primare urbane și rurale. Până atunci însă se va păstra musica usitată până acum, și încă se va desvolta prin formarea a câte o școală de psaltichie pe la mitropolii și episcopii, la care să se însărcineze câte unul din cântăreții săi.

Art. 1. A synodo procuratores nominabuntur clerici periti caeremoniarum sacrarum vigentium in Romania citra et ultra Milcovum, qui typicon unificae reddant, prae oculis habendo tam utraque typica quam et varias consuetudines locales. Hi procuratores festa etiam feriata determinabunt.

Art. 2. Cantus interim introducatur, saltem ad liturgiam, ubicumque id fieri poterit. Quod reliquum attinet officium servetur vetus consuetudo.

Art. 3. Ut cantus in omnibus ecclesiis Romaniae expeditius inveni valeat, viri artis musicae praecipue gnari efformentur, postmodum duae scholae cantorum ecclesiasticorum fundentur Bucarestini et Iassii, ubi cantus liturgicus edoceatur, ac iuvenes hoc curriculum absolventes in scholis urbanis ac rusticis dispersiantur. Interim servetur musica hucusque usitata, quae tamen excolatur per scholas psalteriorum instituendas penes metropoles et episcopatus, deputato ad docendum uno ex praecentoribus.

6.

CAEREMONIALE PRO INVESTITURA AC INSTALLATIONE PONTIFICUM ECCLESIAE RUMENAE ORTHODOXAE.

Art. 1. Investitura și instalările marilor demnitari se vor urma după vechiul obicei al țării, prevăzut în cronicile Moldovei, tom III, p. 319 și 320.

Art. 2. După ce se face alegerea, domnul trimite pe ministrul de culte la alesul de mitropolit și împreună vin la palatul domnesc, unde domnul primește pe alesul de mitropolit în sala tronului.

Art. 1. Investitura ac installatio pontificum fit iuxta morem antiquum, descriptum in chronico Moldaviae, tomo III, p. 319 et 320.

Art. 2. Facta electione princeps ministrum cultuum ad electum in metropolitam deputat, atque iste, ministro comitante, ad palatium sese confert, ubi princeps illum in aula throni excipit.

Art. 3. Primul ministru împreună cu ministrul A de culte îmbracă pe mitropolit cu mantia.

Art. 4. Mitropolitul atunci merge spre domn și domnul stănd în picioare cu capul descoperit, dă mitropolitului paterița sărutându-i mâna, iar mitropolitul sărută pe domn pe frunte.

Art. 5. Domnul ține un mic discurs, în care descrie înalta misiune de mitropolit.

Art. 6. Mitropolitul face de asemenea un discurs de mulțumire către domn, în care se cuprinde promiterea despre exacta împlinire a țelului sale misiunii, susținerea și păzirea dogmelor și a rânduielilor bisericii noastre ortodoxe române.

Art. 7. După ieșirea din sala tronului, mitropolitul așază-se în careta domnească pregătită pentru acest scop, și însoțit de toți miniștrii, merge în sunetul clopotelor la catedrala mitropoliei, unde se întâmpină de toți arhierii și proștii îmbrăcați în vestimente, cântându-se axionul.

Art. 8. Mitropolitul face rânduita sărutare pe la icoane, binecuvântă poporul, și după săvârșirea ceremonialului bisericesc, se instalează în strana de mitropolit; ministrul cultelor citește atunci diploma numirii sale.

Art. 9. Investitura și instalarea episcopilor se face întocmai ca și a mitropoliților, cu deosebire numai că instalarea episcopilor urmându-se a se face pe la reședințele episcopale, local miniștrilor și vor ține prefectii cu delegatul din partea domnului.

Art. 3. Primus minister secundante ministro cultuum metropolitam obhamyde induit.

Art. 4. Tunc metropolita principem adit ac princeps stans ac aperto capite metropolitane baculum pastoralem porrigit ipsi manum deosculans, ac vicissim metropolita frontem principis.

Art. 5. Princeps brevem dicit allocutionem, qua altum metropolitane manus illustrat.

Art. 6. Metropolita quoque sermone gratias agit principi, simul vovens sese alto munere strenue functurum, dogmata defensurum, praecepta ecclesiae nostrae orthodoxae rumenae servaturum.

Art. 7. Ex aula discedens metropolita in vehiculo principis coeedit, ac comitantibus ministris universis, sonantibus campanis ingreditur cathedralem, ibique ab omnibus episcopis ac presbyteris vestibus sacris indutis excipitur, dum a choro Axion cantatur.

Art. 8. Metropolita, ut moris, icones deosculatur et populo benedicit, ac finita caeremonia ecclesiastica thronum ascendit. Tunc minister cultuum diploma eius nominationis praelegit.

Art. 9. Investitura ac installatio episcoporum similiter obtinet, hoc uno discrimine quod, cum installatio episcoporum in eorum residentia fiat, vicibus ministrorum praefectus ac legatus principis funguntur.

7.

STATUTUM CIRCA VESTITUM CLERICALEM.

Capitol I.

DESPRE COSTUMUL CLERULUI ÎN GENERE

Art. 1. Clerul monahal va purta culoarea neagră și culoarea havan; iară clerul laic, pe lângă culorile citate și veri-ce culoare închisă din cele obișnuite până acum.

Art. 2. Clerul laic (mirean) va purta un antereu după modelurile de astăzi.

Art. 3. Va purta o învingătoare după modelul întrebuintat până acum.

Art. 4. O giubea de materie sau postav, ceva mai strânsă subșuori și mai largă la poale, fără probaburi. Antereul și giubeaua vor fi îmbunghiate la gât.

Art. 5. Preotul, la serviciul divin, precum și la solemnitate, va purta pe cap potcap.

Art. 6. Proștii, ca să se distingă de diaconi, vor purta la potcap o panglică, care va fi lată de două centimetri, iară diaconii de un centimetru.

Art. 7. Forma potcapului va fi cea întrebuintată până acum.

Art. 8. Clerul monahal va purta costumul arătat la art. 2, 3 și 4, cu aceasta ca culoarea hainelor să fie cea arătată la art. 1.

Art. 9. Acopărământul capului, pentru cei de prin monastiri, va fi în de comun un culion de culoare neagră; iară, cei de prin politii vor purta potcap, ca și clerul laic (mirean) însă fără panglică.

Capitol II.

DISTINGEREA ÎN COSTUM A PROTOIERILOR, SUB-PROTOIERILOR, ȘI A PREOȚILOR LAICI CU RANGURI BISERICESTI DE CELALT CLER.

Art. 10. Protoierii, în locul potcapului, pe care ceilalți preoți sunt obligați a-l purta la serviciul divin și alte solemnități, vor purta un culion de culoare violetă.

Caput I.

DE VESTIBUS GENERATIM.

Art. 1. Clerus monachalis vestibus induatur coloris nigri vel caesii; clerus vero saecularis, ultracitatos colores, alio quoque uti potest ex iis quos hucusque suserat.

Art. 2. Clerus saecularis vestem talarem portabit iuxta exemplaria hodierna.

Art. 3. Similiter cingulum adhibebit ad instar exempli vigentis.

Art. 4. Mantile erit ex linteo vel panno, strictius sub axillis, largius ad gremium, sine scissura. Tam vestis talaris quam mantile collo subligabuntur.

Art. 5. Presbyter sacrum faciens aut festo assistens potcapium (pileum cum operculo dilatato) gestabit.

Art. 6. Presbyteri, ut a diaconibus secernantur, potcapium vitta duorum centimetrorum, diaconi unius centimetri, circumdent.

Art. 7. Forma potcapii erit ea quae nunc est in usu.

Art. 8. Clerus monachalis vestitum habebit designatum articulis 2, 3 et 4, color tamen provisus est in art. 1.

Art. 9. Obductio capitis in monasteriis generatim erit culion (pileus rectus) coloris nigri. Monachis vero extra claustrum degentibus permittitur potcapium cleri saecularis sed absque vitta.

Caput II.

DISTINCTIO HABITUS ARCHIPRESBYTERORUM, DECANORUM ET SACERDOTUM SAECULARIUM, AD DIGNITATES EVECTORUM A VESTITU CLERI COMMUNIS.

Art. 10. Archipresbyteri loco potcapii, quod reliqui sacerdotes tenentur gestare tempore liturgiae ac solemnitatum, portabunt culion coloris violacei.

Art. 11. La gât vor purta o cruce de metal galben cu smalt în mijloc, fără pietre împrejur; crucea va fi atârnată la gât de un lanț care va fi asemenea de metal galben.

Art. 12. Vor purta un baston cu doi ciucuri (canafuri) de fir galben.

Art. 13. Subprotoierii vor purta calion ca și protoierii, însă de culoare verde închis, asemenea vor purta un baston cu doi ciucuri (canafuri) însă de fir alb.

Art. 14. Preenții laici cu ranguri bisericesti se vor distinge de cei fără ranguri prin baston, care va avea un canaf de mătase ce va fi atârnat de un șiret asemenea de mătase; canaful și șiretul vor fi de culoare roșie închisă.

Capitol III.

DESPRE COSTUMUL PREOȚILOR DE REGIMENTE.

Art. 15. Preenții de regimente vor purta costumul ca și ceilalți preoți, distingându-se numai prin calion care va fi de culoare cafenie.

Art. 11. Colle suspendent crucea ex orichalco cum vitro metallico in medio, absque gemmis. Cautena similiter erit ex orichalco.

Art. 12. Baculum ferent ornatum quinque fimbriis ex filo flavo.

Art. 13. Decani calion gestabant ex aequo cum archipresbyteris, attamen coloris prasini. Similiter baculum habebant ornatum duabus fimbriis ex filo tamen albo.

Art. 14. Sacerdotes saeculares ad dignitates evecti a clericis communibus accerentur per baculum, cuius fimbria ex serico confecta pendeat filo serico intorto; fimbria saecularium filum erunt coloris rufi.

Caput III.

DE HABITU SACERDOTUM LEGIONARIORUM.

Art. 15. Sacerdotes legionarii eodem modo vestientur ac reliqui clerici. Tantum calion eos discernet, eo quod erit coloris fusci.

REGULAE PROPOSITAE PRO RATIONE AGENDI SYNODORUM DIOECESANARUM IN CAUSIS AD DISCIPLINAM PERTINENTIBUS.

Capitol I.

DESPRE COMPETINȚĂ.

Art. 1. Sinodul eparhial (înlocuind dicasteria) judecă în mărginirea sfințelor canoane afaceri de disciplină ecleziastică.

Art. 2. El judecă atari afaceri în prima instanță.

Art. 3. Acțiunea se va adresa la episcopul eparhial sub jurisdicțiunea căruia părțile se află domiciliat; sau dacă nu are domiciliu cunoscut, la acel al reședinței sale.

Fiind mai mulți părți din deosebite eparhii, acțiunea se va adresa la episcopul local, care va regula conform canoanelor.

Dacă acțiunea se întentează de către vre-un funcționar ecleziastic, ea se adresează la eparhiot.

Art. 4. Învoirea între acuzator și părți precurmă urmărirea procesului:

a) Dacă acțiunea privește imediat numai către persoană, și

b) Dacă acțiunea privește numai obiectul material.

Fără însă a prejudeca aplicarea legilor civile și canonice pentru fapt.

Capitol II.

DESPRE ACȚIUNI ȘI CITĂȚIUNI.

Art. 5. Intentează o acțiune, sau se apără în-contra ei, numai acela ce se bucură de liberul exercițiu al drepturilor sale și are calitățile cerute de sfințele canoane întru aceasta (cap. 26, Prav. bis. Indr. legi).

Art. 6. Acțiunea înaintea sinodului se va face printr-o petițiune adresată episcopului eparhiot.

Art. 7. Petițiunea va cuprinde: a) ziua, luna și anul; b) numele, pronumele, profesiunea, domiciliul sau reședința reclamantului și a părții; și c) expunerea pe scurt a motivelor pe care se bazează acțiunea.

Lipsea numelui, a pronumelui, și nenumărarea motivelor atrag nulitatea petițiunii.

Art. 8. Episcopul eparhiot primind petițiunea reclamantului și găsiind-o de căderea sinodului o recomandă acestuia.

Art. 9. Sinodul primind petițiunea constată prin încheiere de si, că instrucțiunea este a) sau completă, b) sau cu lacune, c) sau de necesitate a se forma.

Caput I.

DE COMPETENTIA.

Art. 1. Synodus dioecesana (supplens pristina dicasteria) iudicat intra limites a canones statutos de causis ad disciplinam ecclesiasticam pertinentibus.

Art. 2. Has causas in prima iudicat instantia.

Art. 3. Actio mittitur ad episcopum dioecesanum sub cuius iurisdictione habitat accusatus; vel si eius domicilium ignoratur, ad episcopum in cuius dioecesi residet.

Si plures sunt accusati in variis dioecesibus, tunc actio deferenda est ad episcopum loci, qui rem iuxta canones tractabit.

Si actio procedit a quodam officiali ecclesiastico, illa ad episcopum dioecesanum est dirigenda.

Art. 4. Transactio inter actorem ac reum dirimit causam:

a) Si actio tantum personam respicit.

b) Si actio tantum obiectum materiale prosequitur.

Haec tamen non elidunt applicationem legum civilium et canonum in casu.

Caput II.

DE ACTIONE ET CITATIONIBUS.

Art. 5. Ille tantum actionem intentat vel eam contra illam defendit, qui fruitur libero exercitio iurium suorum et capax redditur iuris a sanctis canonibus (cap. 26, Pravila indireptarea legiei, Targoviște 1652. Excludantur per hunc articulum actores et testes malse vitae).

Art. 6. Actio coram synodo introducitur per petitionem factam episcopo dioecesano.

Art. 7. Haec petitio continebit: a) diem, mensem, annum; b) nomen, cognomen, occupationem, domicilium vel residentiam reclamatis et accusati; c) brevem expositionem motivorum quibus innititur actio.

Defectus nominis, pronominis et motivorum nullam reddit petitionem.

Art. 8. Episcopus dioecesanus accepta petitione eam synodo commendat, si agitur de causa ad eam pertinente.

Art. 9. Synodus petitionem accipiens definit utrum causa sit: a) completa, b) defectiva, c) indigens reformatione.

Art. 10. La cazul întâi episcopul eparhiot cheamă a pe părți la înfățișare prin două citațiuni (canon 74 apost.; canon 28 sinod. Cartag.; și cap. 26, Prav. biv. Indr. legii).

Art. 11. Citațiunea va cuprinde ora, ziua, luna și anul:

Cu citațiunea se va comunica părții și un exemplar de petițiune.

Art. 12. Nici o citațiune nu se poate face părților în zile de sărbători.

Art. 13. Citațiunile se dau sau persoanei sau la domiciliul persoanei. La cazul din urmă servește relațiunea oficială a înmănătorului constatată conform art. din codul de procedură civilă.

Art. 14. Termenul obicinuit al citațiunilor pentru cei domiciliați în jurisdicțiunea episcopului eparhiot va fi de una luna zile de la data primirii citațiunii (canon 27 sinod. din Cartag.).

În cazurile de urgență episcopul eparhiot va putea după circumstanțe permite, ca citațiunea să se facă în termen mai scurt.

Capitol III.

DESPRE ȘEDINȚE ȘI BUNUL ORDIN.

Art. 15. Ședințele se țin la localul mitropoliei sau al episcopiei.

Art. 16. Deliberările sinodului se prezidă de către unul din membri, numit de către episcopul eparhiot.

Art. 17. Episcopul eparhiot însă ca unul ce este de drept președintele sinodului, la orice caz va crede necesar, va putea prezida sinodul.

Art. 18. Ședințele nu vor fi publice.

Art. 19. Ele se țin regulat în fie-care zi sau numai după trebuință cel puțin de trei ori pe săptămână, și anume: marți, joi și sâmbătă.

Art. 20. Orele obligatorii pentru ședințe sunt de la 10 la 2.

Art. 21. Bunul ordin în ședințe se întreține de președinte.

Art. 22. Tot ce va ordona președintele în privința ordinii va fi executat îndată și întotdeauna.

Capitol IV.

DESPRE PREZENTAREA ȘI INSTRUCȚIUNEA CAUZELOR.

Art. 23. Cauzele se vor înfățișa înaintea sinodului după ordinea intrării lor.

Art. 24. Lipsind părțile, cauza rămâne cea din urmă la rând în aceeași. Iară dacă părțile nu se vor arăta de loc, judecata se va suspenda și nu se va redeschide decât după cererea din nou a reclamantului.

Nu se va suspenda urmărirea cauzei, dacă va fi din acele, a căror acțiune, după rostirea sfințitor canoane, nu poate rămâne nejudecată, chiar de ar și urma întru aceasta cerința intentatorului.

Lipsind însă una din părți, cauza se va judeca numai în prezența celei stăruitoare, afară dacă partea prezentă nu va voi însăși a o amâna pentru altă zi, sau a rămâne cea din urmă la rând.

Pot cere amânarea sau schimbarea rândului ambele părți, dacă însă sinodul va găsi că cererea nu e suspectă.

Sinodul însă nu poate permite afară de termenul legal de cât o amânare.

Art. 25. Părțile vor fi îndatorate a-și depune înscris mijloacele lor de apărare la biroul directorului de cancelarie eparhială, dându-se adeverință de a lor primire.

Art. 26. Executarea și regularitatea lucrărilor sinodului este pe seama și răspunderea directorului cancelariei eparhiale.

Art. 10. In primo casu episcopus dioecesanus partes ad iudicium vocat duabus citationibus (canon 74 apost.; canon 28 synodi Carthag.; cap. 26, Prav. indr. legis).

Art. 11. Citatio continabit horam, diem et annum.

Simul cum citatione accusato mittitur etiam exemplar petitionis.

Art. 12. Citatio ad diem festum non datur.

Art. 13. Citatio vel traditur personae vel deponitur in eius domicilio. In hoc ultimo casu ille, qui citationem portavit, in scriptis eius depositionem notificabit, prouti habetur in iure civili art.

Art. 14. Terminus citationis pro iis qui domicilium sub iurisdictione episcopi habent, est generatim unius mensis a recepta petitione (can. 27, synodi Carthag.).

Si necessitas urget, episcopus dioecesanus pro re nata permittere potest ut citatio etiam ad brevius fiat intervallum.

Caput III.

DE SESSIONIBUS ET ORDINE.

Art. 15. Sessiones habentur in residentia metropolitana vel episcopi.

Art. 16. Disceptationibus synodi praesidet ille quem episcopus dioecesanus designavit.

Art. 17. Cum tamen episcopus de iure sit praeses synodi, ipse praesidere potest quotiescumque ei libebit.

Art. 18. Sessiones non sunt publicae.

Art. 19. Sessiones habentur generatim singulis diebus, vel, si sufficiat, saltem ter in hebdomada: feria III, V et sabbato.

Art. 20. Horae praescriptae sessionibus sunt a 10 ad 2.

Art. 21. Ordo in sessionibus a praeside regitur.

Art. 22. Quidquid praeses relate ad ordinem iusserit, statim ac omnino exequendum est.

Caput IV.

DE PRAESENTATIONE ET INSTRUCȚIUNEA CAUSARUM.

Art. 23. Causae praesentantur synodo iuxta ordinem receptionis.

Art. 24. Partibus absentibus, causa ultima erit eadem die. Si vero litigantes non comparent, tunc iudicium suspenditur, nec reapertur nisi actore id denuo postulante.

Non tamen suspenditur causa, si actio iuxta canones nequit manere impunis, etiamsi actor suspensionem petat.

Si unus tantum ex litigantibus abest, causa iudicatur in praesentia alterius, nisi hic etiam dilationem ad aliam diem petat vel ultimus manere ipsa die velit.

Utraque pars dilationem vel mutationem ordinis petere potest, excepto casu quo synodus fraudem suspicetur.

Synodus vero extra casum legalem nonnisi unam dilationem permittere potest.

Art. 25. Litigantes obligantur argumenta scripta deponere apud rectorem cancellariae dioecesanae, qui acceptum testabitur.

Art. 26. Res gerendae earumque ordo respiciunt rectorem praedictum in eiusque periculum recidunt.

Art. 27. Instrucțiunea fiind terminată, sinodul va întreba pe părți, dacă mai au alte probe, și ele declarând că n'au, atunci pășeste la pronunțarea opiniunii sale, sau îndată, sau după consultație, în timpul căreia părțile se retrag.

Dacă sinodul va găsi cu cale în interesul luminării cauzii, poate amâna pentru a doua și darea opiniunii sale.

Capitol V.

DESPRE OPINIUNE.

Art. 28. Sinodul dându-și opiniunea, o va su-pune prin anafora episcopului eparhiot.

Art. 29. Acesta în competența sa canonică o confirmă, dacă o va găsi legală și canonică; la caz contrar o va înfăptui cu observarea cuvenită.

Art. 30. Nici o opiniune nu va fi executorie, până ce nu va căpăta confirmarea canonică.

Art. 31. În caz de paritate de voturi, votul episcopului eparhiot este preponderent.

Art. 32. Directorul cancelariei va îngeji, ca opiniunile confirmate de episcopul eparhiot să se treacă într'un registru special, unde iarăși se vor subscrie de către înșiși membrii.

Art. 33. Nimic pe margini, printre linii, prin adăugiri, prin scurțări sau cifre nu se poate scrie în această condiție.

Art. 34. În prescriptul verbal al sinodului se va cuprinde: a) numele, pronumele, domiciliul ori rezidența părților, calitatea în care procede; b) obiectul petițiunii și concluziunile părților; c) rezumatul actelor ce părțile au înfățișat spre a-și susține fie-care cererea sau propunerile; d) opiniunea ce sinodul dă în virtutea legilor și a sfințelor canoane.

Art. 35. Numai după ce opiniunea sinodului își capătă confirmarea episcopului eparhiot se dă în copie părților sub luare de adevărită.

Art. 36. Fie-care deciziune va arăta și termenul apelului.

Art. 37. Termenul este de una lună socotit de la data înmănării deciziunii episcopului eparhiot.

Art. 38. Dacă înăuntrul termenului nici una din părți nu probează că a apelat, deciziunea se aduce întru împlinire, îndată după a lui expirare.

Art. 39. Aducerea în împlinire a deciziunii se realizează după ordinul executoriu al episcopului sau al mitropolitului către autoritatea respectivă.

Capitol VI.

DESPRE PROBE ȘI MĂRTURII.

Art. 40. Probele (dovezile) se dau înscris de către părți și autorizate despre autenticitate de locurile competente.

Art. 41. Ele sunt de două categorii: a) bazate pe conduita morală și sprijinite cu jurământ, și b) actele autorităților administrative ecleziastice.

Art. 42. Numai în cauzi care atrag condamnare la degradare din treaptă se cere mărturiile sprijinite cu jurământ (cap. 22, 23, 24 și 26 din prav. bis. indr. legiei).

Art. 43. Martorii pot fi și mai mulți, minimum însă în număr de doi sau trei.

Calitățile sunt cele prescise de canonul 73 apost. și cap. 22, 23, 24 și 26 din prav. bis. indr. legiei.

Art. 45. Martorii se întreabă în deosebi fie-care. La caz de contrazicere pot fi confrunțați.

Capitol VII.

DESPRE CERCETĂRI LOCALE.

Art. 45. Dacă cauziunea reclamă dezvoltări locale, episcopul eparhiot regulează efectuarea unor

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

Art. 27. Instrucțiunea cauziune fiind terminată, synodus litigantes interrogat, an alia quoque argumenta habeant; quo negato synodus opinionem dicit et statim vel post deliberationem, cuius tempore litigantes discedunt.

Synodus opinionem ad crastinum diem differre potest si existimat, id prodesse ad causam magis dilucidandam.

Caput V.

DE OPINIONE.

Art. 28. Synodus opinionem datam episcopo dioeceseo submittit libello.

Art. 29. Hic, quem canones competentem reddunt, confirmat, si ipsi legalis ac canonica videbitur; sin vero minus eam debita observatione renuit.

Art. 30. Nulla opinio exsequi potest quin prius confirmationem canonicam non sit assecuta.

Art. 31. Sententiis paribus suffragium episcopi dioeceseo praeponderat.

Art. 32. Rector cancellariae curabit, ut opiniones confirmatae ab episcopo dioeceseo in tabulas transsumantur ac denuo a synodalibus subscribantur.

Art. 33. In his tabulis nihil inscribi poterit ad marginem et inter versus; nec quid adaugeatur vel dematur; numeri etiam prohibentur.

Art. 34. In protocollo suae opinionis synodus notabit: a) nomen, pronomen, domicilium vel residentiam litigantium, speciem causae; b) obiectum petitionis et conclusiones partium; c) summam documentorum quae partes protulere ad sustentandam actionem vel defensionem; d) opinionem synodi iuxta leges et sacros canones.

Art. 35. Postquam opinio synodi confirmationem episcopi dioeceseo nacta fuerit, eius transumptum remitti potest partibus acceptum testantibus.

Art. 36. Unaquaeque sententia terminum appellationis indicabit.

Art. 37. Terminus est unius mensis post receptam sententiam episcopi dioeceseo.

Art. 38. Si neutra pars probare potest, seep infra hunc terminum appellasse, decisio exsequi poterit statim termino elapso.

Art. 39. Sententia exsequitur per mandatum episcopi vel metropolitae datum auctoritati competenti.

Caput VI.

DE PROBATIONE ET TESTIMONIO.

Art. 40. Probationes dantur scriptae a litigantibus, authentica rite testata.

Art. 41. Duplicis sunt generis: a) Innixae bonis moribus vel iuramento; b) documenta emanata ab auctoritatibus ecclesiasticis administrativis.

Art. 42. Testimonium fultum iuramento requiritur tantum in causis quae secum ferunt poenam degradationis (cap. 22, 23, 24 et 26, Prav. indir. legiei).

Art. 43. Testes plures esse possunt; erunt tamen saltem duo vel tres.

Eorum indoles specificantur a canone 73 apost. et capitibus citatis Prav.

Art. 44. Testes singillatim interrogantur. Testimoniis invicem contradicentibus testes componi possunt.

Caput VII.

DE DISQUISITIONE LOCALI.

Art. 45. Si causa disquisitionem localem exigit, episcopus dioeceseo hanc exsequi curet per auc-

asemenia prin autoritățile competente, sau chiar A
delegați pe un membru din sinod spre acest finit. A
toritates competentes vel etiam unum ex membris
synodi ad hunc finem deputet.

Membrul însă, afară din reședință, se delegă
după anume cerere și pe șosele aceluiași persoane.

Art. 46. Cercetarea locală se va face față cu
părțile și martorii după ce se vor încunoaștința
formal.

Art. 47. Rezultatul cercetării se sumează într'un
proces verbal subscris de cercetători și apoi atăt
de părți cât și de martori, că au fost prezenți.

Extra residentiam vero delegatus non mittitur
nisi parte id petente ac expensa solvente.

Art. 46. Disquisitio localis fiat coram partibus
et testibus antea rite citatis.

Art. 47. Eventus disquisitionis breviter notetur
in protocollo subscripto ab inquisitoribus, necnon
a litigantibus et testibus qui adfuere.

Capitol VIII.

DESPRE RECUSAȚIUNE

Art. 48. Ori care membru electiv al sinodului
poate fi recusat precum și rector seminarului:
a) când el sau soarta sa este interesat în proces;
b) când va fi rudă de aproape; c) dacă există
inamicități între judecători și una din părți provocată
cu 6 luni înaintea recusațiunii prin agresiuni, injurii
sau amenințări verbale sau înscris.

Art. 49. Fie-care din membrii de mai sus, care
va ști, că există în persoana sa o cauză de recusa-
țiune, o va declara însuși și sinodului, care va decide,
dacă trebuie să ia parte la judecată.

Va lua parte la proces membrul, dacă părțile
procesante vor declara aceasta.

Sinodul va face mențiune despre aceasta în în-
cheierea prescriptului său verbal.

Art. 50. Cel ce va voi să recuse, va face propu-
nerea sa mai înainte de începerea dezbaterilor.

Art. 51. Recusarea va fi propusă printr'un act
scris și subscris de propunător, dat episcopului
eparhiot.

Propunerea de recusațiune va fi bazată pe probe.

Art. 52. Episcopul eparhiot va comunica actul
de recusațiune sinodului.

Recusatul va răspunde înscris la recusațiune.

Nu se va face nici un alt act de procedură.

Art. 53. Sinodul va delibera asupra-i fără ca
membrul recusat să poată lua parte la această
deliberare.

Absența recusaților nu va împiedeca sinodul în
tractarea cauzei.

Art. 54. Membrul recusat se retrage din cameră
în timpul tratării asupra procesului, și nici participă
la darea opiniunii.

Art. 55. În caz când doi și trei din membri
vor fi recusați, episcopul eparhiot va putea numi
ad hoc alți membri din proștii eparhiei sale.

Capitol IX.

DESPRE APEL

Art. 56. Apelul se face la mitropolitul local și
apoi la sinodul general.

Art. 57. Numai în cazurile care atrag degra-
darea din treaptă se face apel.

Art. 58. Nemulțumitul cu deciziunea episcopu-
lui eparhiot în asemenea cauze va putea porni apel
la mitropolitul local (canon 34 apost.; canon 2
sinod. II; canon 8 sinod. III; canon 9 și 19 sinod. IV;
canon 6 sinod. I; canon 9, 14, 16 sinod. Antioh.;
canon 6 sinod. Sard.; canon 16, 27, 28, 36, 118, 134
sinod. Cartag.; canon 74 apost. și scholia I la proleg.
sinod. I ecumenic).

Art. 59. Partea care a subscris sau a declarat
înscris mulțumire despre o deciziune, nu mai are
dreptul de apel.

Art. 60. Acela, care va lăsa să treacă termenul
(art. 37) fără a apela, va pierde dreptul de apel.

Caput VIII.

DE RECUSATIONE

Art. 48. Quodvis membrum electivum synodi,
similiter et rector seminarii, recusari potest: a) si
ipse vel eius uxor in causa particeps est; b) si
propinquus est; c) si a 6 mensibus ante recusatio-
nem inter illum ac unum ex litigantibus inimicitias
exstant obortas per ictum, iniurias vel minas ore
vel calamo prolatas.

Art. 49. Unusquisque ex dictis synodalibus tenetur
synodo motiva recusationis sese spectantia de-
clarare, si illa sibi innotescant ac postmodum syno-
dus statuet an iudex esse possit in causa.

Iudicabit vero ille in causa, quem nihilominus
litigantes admittunt.

Cuius mentio facienda erit in protocollo synodi.

Art. 50. Recusatio fiet libello subscripto a pro-
ponente et porrecto episcopo dioecesano.

Innitatur oportet documentis.

Art. 52. Episcopus dioecesanus actum recusa-
tionis synodo mittit.

Recusatus in scriptis respondebit ad recusa-
tionem.

Alia actio in hoc respectu non fit.

Art. 53. Synodus circa recusationem deliberat
quin tamen recusatus in consilio adhibeatur.

Absentia recusatorum non impedit quominus
synodus causam pertractet.

Art. 54. Recusatus discedit e foro tempore
actionis nec opinionem emittit.

Art. 55. Si duo vel tres sint recusati, tunc epi-
scopus dioecesanus ad causam iudicandam alios
sacerdotes suae dioeceseos delegare potest.

Caput IX.

DE APPELLATIONE

Art. 56. Appellatio fit ad metropolitam et deinde
ad synodum generalem.

Art. 57. Non appellatur nisi in causis quae affe-
runt degradationem.

Art. 58. Qui decisione episcopi dioecesanii non
est contentus, appellare potest ad metropolitam
provinciae (vide canones conciliorum hoc ius con-
ferentes in textu rumeno).

Art. 59. Qui vero sententiam subscripsit, aut
in scriptis sese contentum declaravit, non habet
amplius facultatem appellandi.

Art. 60. Similiter amittit ius appellandi qui ter-
minum (art. 37) neglexit.

Capitol X.

FORMELE ȘI EFECTELE APELULUI.

Art. 61. Apelul se va face prin petițiune adresată mitropolitului locului, pe lângă care cerere se va alătura și copie de pe deciziunea apelată. Petițiunea va cuprinde în scurt mijloacele apelului.

Mitropolitul va primi și va face a se înregistra această petițiune dându-se apelantului chitanță.

Această chitanță va constata ziua primirii apelului.

Art. 62. Mitropolitul observând dacă cazul apelat este din cele prevăzute de canoane, convoacă pe episcopii eparhioți, cu cari deliberă și decide în cauza apelantului.

Art. 63. Tot această formă de apel se păstrează și cu clericii din eparhiile mitropolitane.

Art. 64. După ce se comunică în copie deciziunea conform art. 35, ei își formulează apelul tot către același mitropolit, conform art. 61, cerând convocarea episcopilor eparhioți.

Art. 65. Termenele pentru convocarea episcopilor eparhioți de către mitropolit, pentru asemenea cazuri, vor fi conform sfintelor canoane de două ori pe an.

Art. 66. Mitropolitul se conformă apoi cu prescripțiunile art. 62.

Art. 67. În apel nu se va face nici o nouă cercetare privitoare la altă chestiune, care nu s'a făcut în prima instanță, afară numai de cereri de compensațiuni.

Art. 68. Toate procedurile probatorii făcute în prima instanță se vor repeta în apel, dacă sinodul le află defectuoase sau incomplete.

Sinodul ordonă și alte instrucțiuni sau admite producerea de probe nouă, care vor putea lumina pe judecători.

Art. 69. Toate celelalte reguli prescrise pentru sinoadele eparhiale se vor aplica și la aceasta.

Art. 70. Sinodul mitropolitan recunoaște, reformă în totul sau în parte deciziunile ce s'au atacat în apel.

Art. 71. Apelul dat în formele și termenele prescrise mai sus suspendă executarea deciziunilor de la prima instanță.

Art. 72. Cu comunicarea deciziunii și a primirii ei de părți, precum și cu apel în ultima instanță la sinodul general (cap. III, art. 19, lit. b. din decretul organic) se urmează ca și la cel de prima instanță.

Capitulum X.

DE FORMA ET EFFECTU APPELLATIONIS.

Art. 61. Appellatio fit petitione ad metropolitam provincie, apposito transumpto sententiae quae improbat.

Petitiō breviter exponat argumenta appellationis.

Metropolita hanc appellationem accipit et intabulat, acceptamque attestatur.

In accepto notabitur dies qua deposita est appellatio.

Art. 62. Metropolita prius investigabit utrum canones attribuant causae ius appellandi; deinde episcopos convocat atque cum ipsis disceptat et statuit in re appellata.

Art. 63. Eadem forma servatur in appellationibus clericorum ex paroeciis metropolitae.

Art. 64. Miso transumpto sententiae, iuxta art. 35, ipsi appellant eundem metropolitam tenore art. 61, pro convocatione episcoporum dioecesanorum supplicantes.

Art. 65. Terminus convocationis episcoporum dioecesanorum per metropolitam, propter has causas erit bis in anno, secundum canones.

Art. 66. Deinde metropolita sequitur praescripta in art. 62.

Art. 67. In appellatione nil exigi potest quod non fuerit iam petatum in prima instantia, excepta indemnitate.

Art. 68. Probationes factae in prima instantia repetuntur in appellatione, si synodus iudicaverit, illas mendosas ac imperfectas fuisse.

Synodus alias quoque instructiones praecipere et nova admittere potest argumenta, quo iudices melius illuminentur.

Art. 69. Caeterum synodis dioecesanis praescriptae regulae hic quoque sunt observandae.

Art. 70. Synodus metropolitana confirmat, vel in toto seu in parte infirmit sententiam impugnatam appellatione.

Art. 71. Appellatio facta in forma notata et infra terminos dictos impedit quominus decisio lata in prima instantia effectum sortiatur.

Art. 72. Quod attinet notificationem novae sententiae, eius acceptionem vel recusationem a litigantibus, denique appellatio ad ultimam instantiam, quae est synodus generalis (cap. III, art. 19, lit. b. decreti organici), eodem modo proceditur ac in appellatione a prima instantia.

9.

DECRETUM SYNODO FINEM IMPONENS.

Venerabiles părinți și onor. domni membri ai D. sinodului.

Sesiunea sinodului general al bisericii române pentru anul 1865, prelungită extraordinar până la 5 ianuarie curent, încheiându-se astăzi.

Eu declar această sesiune încheiată.

Dat în București, la 4 ianuarie 1866.

(Sema.) Alexandru Ioan.

Ministrul justiției, cultelor și instrucțiunii publice
D. Cariagdi.

N° 2.

Venerabiles patres ac egregii viri membra synodi.

Cum sessio synodi generalis ecclesiae rumenae, pro anno 1865, prolongata praeter ordinem usque ad diem 5 ianuarii e. hodie expiret.

Ego hanc sessionem clausam declaro.

Datum Bucarestini, die 4 ianuarii 1866.

(Sign.) Alexander Ioannes.

Minister iustitiae, cultuum et instructionis publicae
D. Cariagdi.

N° 2.

10.

LEGIS FORMA PRO CLERO SAECULARI PAROECIAS ADMINISTRANTE.

Art. 1. Orice parohie care va număra una sută familii, va avea un preot; iară acelea cari vor număra până la 300 familii vor avea 2 preoți.

Art. 1. Omnis paroecia centum familias complectens parochum habeat; si numerus familiarum ter centum attingit, tunc ibidem sint duo sacerdotes.

10*

Art. 2. Parohiile cari, deși nu vor număra 100 familii, dar se vor obliga că vor întreține un preot, ca și cele de 100 familii, vor putea să-l aibă.

Art. 3. Dacă la vre-o parohie urbană sau rurală vor fi în timpul de față mai mult de doi preoți la 500 familii, și dacă preoții de prisos nu ar voi să se strămute la altă parohie, vor putea rămâne servitori la acea biserică, fără însă să se poată bucura de beneficiul ordinar prescrip. de lege.

Preoții, de au să se strămute, rămân la aprecierea episcopului eparhial, având în vedere capacitatea și moralitatea.

Art. 4. Preoții parohiilor urbane vor fi salariați cu onorariu dela două până la trei-sute lei pe lună.

Art. 5. Preoții parohiilor rurale vor fi salariați cu onorariu dela optzeci până la una-sută lei pe lună, folosindu-se tot de odată și de pământul dat de lege.

Art. 6. Prin legea de față nu sunt oprți preoții de a primi ofrande de bună voie dela enoriașii lor pentru serviciile bisericesti.

Art. 7. Preoții seminaristi vor urma a fi de drept învățători pe la școlile comunale, conform art. 245, lit. b, din legea instrucțiunii publice.

Art. 8. Diaconii în genere dela orice parohie vor fi salariați cu onorariu dela 200 până la 300 lei pe lună.

Art. 9. Fiecare biserică urbană va avea doi cântăreți și un paracliser, cari vor fi salariați cel din dreapta cu 250 lei pe lună și cel din stânga cu 150 lei pe lună, iar paracliserul cu 80 lei pe lună.

Art. 10. Bisericile din comunele rurale vor avea câte doi cântăreți, cari vor fi obligați a îndeplini alternativ și sarcina de paracliser, și cari vor fi remunerați câte cu 500 lei fiecare pe an.

Art. 11. Bisericile întreținute de stat se exceptează dela această lege, rămânând și pe viitor a-și rezerva drepturile și privilegiile lor.

Votat în ședința dela 21 iulie 1867.

Art. 2. Paroeciae 100 quidam familias haud completentes, verumtamen esse obligatos ut parochum sustentent, sacerdotem obtinere possunt.

Art. 3. Si nunc in aliqua paroecia urbana vel rurali plures sint sacerdotes pro trecentis familiis, et si sacerdotes superflui ad aliam paroeciam mutari nolent, tunc eidem ecclesiae etiam in posterum servire queant, verum beneficio ordinario a lege concessio frui haud poterunt.

Sacerdotes, qui mutari debent, ad arbitrium manent episcopi dioecesani, ratione habitae eorum ingenii et morum.

Art. 4. Sacerdotes paroeciarum urbanarum salarium habebunt a ducentis ad trecentos francos per mensem.

Art. 5. Sacerdotes inservientes paroeciae ruralibus salarium habebunt inter octoginta ac centum francos per mensem, simul cum usufructu agri a lege concessi.

Art. 6. Haec lege non prohibetur sacerdotibus quominus dona a fidelibus voluntarie data accipiant pro exacto ritu ecclesiastico.

Art. 7. Sacerdotes seminaristae erunt et in posterum de iure magistri scholarum municipalium, tenore art. 245, litt. b, ex lege instructionis publicae.

Art. 8. Diaconi generatim cuiuslibet paroeciae salarium habebunt inter ducentos et trecentos francos.

Art. 9. Quaevis ecclesia urbana duos cantores et unum tenebit sacristanum, quorum salarium erit: cantoribus a dextris 250 franci, cantoribus a sinistris 150 franci, sacristani 80 franci singulis mensibus.

Art. 10. Ecclesiae ruri binos habebunt cantores, qui et teneantur alternatim munus sacristani adimplere, et singulis annis 500 francos accipient.

Art. 11. Ecclesiae a gubernio sustentatae non cadunt sub hanc legem, et etiam in posterum iura et immunitates eorum servabunt.

Decretum in sessione 21 iulii 1867.

11.

LEGIS FORMA PRO UNIFORMANDA HIERARCHIA ECCLESIASTICA.

Art. 1. Gradele ierarhiei bisericesti pentru clerul monahal sunt următoarele: singhel, protosinghel și arhimandrit; iar pentru clerul laic sunt protonotar, sacbelar și iconom.

Art. 2. Semnele exterioare distinctive ale gradelor bisericesti sunt: pentru singhel și protonotar, ipogonatiul; protosinghelului și sacbelarului li-se adaugă crucea la piept. Arhimandritului și iconomului, pe lângă semnele celorlalte grade, li-se adaugă și bastorul.

Votat în ședința dela 21 iulie 1867.

Art. 1. Gradus hierarchici ecclesiastici pro clero monachali sunt sequentes: concellarius (συναλλος), archiconcellarius (αρχισυναλλος) et archimandrita; pro clero autem saeculari: protonotarius, sacellarius et oeconomus.

Art. 2. Signa externa gradus ecclesiasticos distinguunt sunt: pro concellario et protonotario, hypogonatum; pro archiconcellario et sacellario, insuper crux pectoralis; pro archimandrita et oeconomo, praeterea et baculus.

Decretum in sessione die 21 iulii 1867.

12.

LEGIS FORMA PRO INSTITUENDA FACULTATE THEOLOGICA.

Capitolul I.

DESPRE INSTITUENDA FACULTATE THEOLOGICE.

Art. 1. Se va înființa în România, cel mult în anul viitor, deocamdată o facultate de teologie.

Art. 2. Științele, ce se vor propune în această facultate, vor fi cele prevăzute în programul aici alăturat, și cari se impart în exegetice, istorice, sistematice și practice.

Art. 3. Facultatea de teologie se va bucura de aceeași drepturi și imunități ca și celelalte facultăți universitare.

Caput I.

DE INSTITUENDA FACULTATE THEOLOGICA.

Art. 1. In Romania instituat, saltem anno proximo venturo, prius una tantum facultas theologiae.

Art. 2. Scientiae docendae in hac facultate proponuntur in indice pensorum inferius descripto, ac sciuntur in exegetica, historica, systematica, et practica.

Art. 3. Facultas theologiae iisdem iuribus ac immunitatibus fruetur qua et reliquae universitatis facultates.

Art. 4. Facultatea de teologie înființată în limitele legii prezente este primitoare în viitor de orice dezvoltare și ameliorare, mai ales când acestea vor fi cerute de sinod.

Capitolul II.

ORGANIZAREA FACULTĂȚII TEOLOGICE.

Art. 5. Pentru fiecare specie de știință va fi deocamdată câte un profesor; mai târziu însă se vor numi atâți profesori câți va cere trebuința.

Art. 6. Profesorii vor fi numiți în puterea unui concurs, sau probând prin titluri, că au absolvit cursuri teologice, și că au fost cel puțin trei ani de zile profesor de aceste studii.

Art. 7. Nu vor fi admiși ca profesori la această facultate decât numai cei născuți români și de religie ortodoxă, preferându-se persoanele clericale.

Art. 8. Concursurile pentru numirea profesorilor se vor ține în fața unei comisii alese dintre membrii sinodului general și dintre bărbații cei mai competenți.

Art. 9. Profesorii facultății teologice se vor bucura de aceleași drepturi și imunități, ca și cei dela celelalte facultăți universitare.

Capitolul III.

DESPRE INTERNAT ȘI MODUL ADMITERII STUDENȚILOR ÎN FACULTATE.

Art. 10. Studenții facultății de teologie vor fi interni și întreținuți de stat; vor fi liberi însă și studenții externi a urma cursurile facultății teologice.

Art. 11. Facultatea de teologie, împreună cu internatul său, se va așeza în localul veri-unoia din monastiri.

Art. 12. Nu vor fi admiși ca studenți în facultatea teologică decât numai cei cari vor justifica prin titluri sau prin concurs, că au absolvit cursul seminarilor de gradul 2.

Art. 13. Durata cursurilor facultății teologice, vacanțele, examenele, alegerea decanului, atribuțiunile lui, atribuțiunile profesorilor, modul conferirii gradelor de licențiat sau doctorat, vor fi ca și pe la celelalte facultăți universitare.

Capitolul IV.

OBIECTELE DE STUDIU.

ANUL I.

- a) Istoria bisericească cu geografia și statistica ei.
- b) Introducerea în cărțile vechiului testament cu explicarea lor.
- c) Archeologia biblică și cea eclesiasică.
- d) Enciclopedia teologică.
- e) Limbile: ebraică, elenă și latină.
- f) Exerciții în compunerea și rostirea predicilor.

ANUL II.

- a) Introducerea în cărțile noului testament cu explicarea lor.
- b) Continuarea din istoria bisericească cu geografia și statistica ei.
- c) Dogmatica cu istoria dogmatelor.
- d) Omiletica.
- e) Limbile: ebraică, elenă și latină.
- f) Exerciții în compunerea și rostirea predicilor.

ANUL III.

- a) Teologia comparativă.
- b) Teologia morală.
- c) Apologetica.
- d) Pastorală.

Art. 4. Facultas theologica, prout hae lege instituta decernitur, susceptibilis est in posterum cuiuslibet incrementi ac emendationi, praesertim synodo id petente.

Caput II.

TEMPERATIO FACULTATIS THEOLOGICAE.

Art. 5. Pro unaquaque specie scientiarum initio unus erit professor; posterius autem tot professorum creabuntur quot necessitas postulat.

Art. 6. Professores nominabuntur virtute vel examinis competitorum, vel documentis probantia quod candidatus studii theologiae incubuit atque saltem spatio trium annorum haec studia doctus.

Art. 7. Verumtamen professores huius facultatis oportet esse rumenos, natiuitate et orthodoxos religionis; clerici praeferrantur.

Art. 8. Examen competitorum detur oeram arbitris ex synodo electis generali atque oeram aliis viris materiae peritis.

Art. 9. Professores facultatis theologiae iisdem iuribus et immunitatibus gaudebunt ac professores reliquorum universitatis facultatum.

Caput III.

DE CONVICTU AC RATIONE ADMITTENDI STUDIOSES IN FACULTATEM.

Art. 10. Studiosi facultatis theologiae in convictu debebunt a gubernio sustentato; sed etiam studiosi alibi habitantes curriculo facultatis assistere possunt.

Art. 11. Facultas theologiae et convictus collocabuntur in aliquo monasterio abrogato.

Art. 12. Non admittentur inter studiosos theologiae nisi iuvenes qui documento vel periculo publico probare possunt, sese curriculum seminariorum 2-di gradus absoluisse.

Art. 13. Tempus curriculum facultatis theologiae, vacationes, examina, electio decani, eiusdem attributa professorumque, modus conferendi gradum licentiatii vel doctoris, haec omnia erant eiusdem rationis ac in reliquis universitatis facultatibus.

Caput IV.

MATERIAE STUDIOREM.

ANNO I.

- a) Historia ecclesiastica, cum sua geographia et statistica.
- b) Introductio in libros veteris testamenti eorumque explanatio.
- c) Archaeologia biblica et ecclesiastica.
- d) Encyclopaedia theologica.
- e) Linguae hebraica, graeca et latina.
- f) Exercitatio in componenda et dicenda praedicatione.

ANNO II.

- a) Introductio in libros novi testamenti eorumque explanatio.
- b) Continuaturs historia ecclesiastica, cum sua geographia et statistica.
- c) Dogmatica et historia dogmatum.
- d) Homiletica.
- e) Linguae hebraica, graeca et latina.
- f) Exercitatio in componenda et dicenda praedicatione.

ANNO III.

- a) Theologia comparativa.
- b) Theologia moralis.
- c) Apologetica.
- d) Theologia pastoralis.

- e) Patrologia.
 f) Dreptul canonic.
 g) Istoria bisericii române.
 h) Limba ebraică.
 i) Exerciții în compunerea și rostirea predicilor.

Votat în sesiunea dela 25 iulie 1867.

- e) Patrologia.
 f) Jus canonicum.
 g) Historia ecclesiae rumanae.
 h) Lingua hebraica.
 i) Exercitatio in componenda et dicenda praedicatione.

Decretum sessione diei 25 iulii 1867.

18.
LEGIS FORMAE PRO AEDIFICANDIS ECCLESIIS ORTHODOXIS
 (art. 17, lit. e, ex lege synodali).

Capitulum I.

DESPRE ÎNFIINTARE SAU ZIDIRE DE BISERICI

Art. 1. Nu se va putea funda vre-o biserică decât dela un număr de 50 până la 300 familii, în comunele rurale; iară în comunele urbane dela un număr de 300 până la 1000 familii.

Art. 2. Cel ce va voi a funda o biserică trebuie mai întâi să asigure pe arhierul eparhial despre mijloacele săvârșirii și întreținerii ei, precum și a servitorilor trebuitori ei, scootindu-se întreținerea unei biserici din comunele rurale dela 200 până la 300 lei pe an; iară în comunele urbane dela 1000 până la 1500 lei pe an. Întreținerea servitorilor bisericii va fi conformă cu legea relativă la parohii.

Art. 3. La clădirea unei biserici se vor păși următoarele reguli:

a) A se așeza biserică cât se va putea mai în centrul comunei.

b) Se va alege un loc cu poziție frumoasă și sănătos.

c) Se va lăsa un loc cât se va putea mai spațios pentru curtea bisericii, în care să se poată face plantațiune de pomi și clădire de casă pentru servitorii bisericești și pentru școală.

Art. 4. Spre a se păși o uniformitate, în clădirea bisericilor, ministrul cultelor va îngriji a depune la fiecare eparhie cel puțin câte trei planuri de deosebite mărimi și modeluri, după stilul bizantin, cari vor servi de norma pentru edificarea bisericilor, conform obiceielor întinse ale comunelor indicate la art. 1 din legea prezentă.

Art. 5. Nu este permis a se face sinagogi în apropiere de orice biserică, decât în o depărtare de 150 stânjeni domnești, lege care și până în prezent s'a păzit în România; bine înțelegându-se că această distanță va fi de lângă ograda bisericii până la ograda sinagogii.

Art. 6. Bisericile cari sunt deja situate lângă piețe sau și în mijlocul piețelor, și cari ar fi fără îngrădituri, trebuie fără întârziere a fi înconjurare de îngrădituri convenabile, în depărtare cel puțin de cinci stânjeni dela biserică afară în toate părțile, pentru respectul datorit unor asemenea locașuri divine; iară acelea, cari ar fi a se ridica tot în asemenea locuri, distanța va fi până la 15 stânjeni.

Art. 7. Nu este permis a se așeza lângă biserică: odcoimi, butnării (dogării), ferării, mori sau alte stabilimente pricinuitoare de agomote, necurătenii și scandaturi, decât în distanță de 50 stânjeni dela curtea bisericii afară.

Art. 8. Locuința evreilor pe lângă biserică este oprită.

Capitulum II.

DESPRE RESTAURĂRI SAU PREFĂCERI DE BISERICI

Art. 9. Oricine va voi să restaureze o biserică, trebuie a se conforma condițiilor prescrise la art. 1 din legea prezentă.

Art. 10. Dacă în vre-o biserică veche s'ar găsi lucruri de artă, precum: portrete vechi ale domni-

Caput I.

DE FUNDANDIS VEL AEDIFICANDIS ECCLESIIS.

Art. 1. Non licet ecclesiam fundare nisi adinsti ruri 50 ad 300 familias, in urbibus vero 300 ad 1000 familias.

Art. 2. Qui ecclesiam fundare intendit prius episcopum dioecesanum certiorum reddere debet se habere media necessaria pro eius aedificatione ac conservatione, necnon pro sustentandis eius ministris. Conservatio ecclesiae computatur ruri a 200 ad 300 francos, in urbibus vero a 1000 ad 1500 francos singulis annis. Sustentatio servorum ecclesiae iam provisae est in lege paroecciarum.

Art. 3. Ecclesiam aedificaturus sequentes servet regulas:

a) Ut ecclesia, in quantum fieri poterit, in medio stet loco.

b) Ut locus pulchre situs et salubris sit.

c) Ut pro ambitu ecclesiae quam maximum relinquatur spatium, quo arbores plantentur ac domus pro ministris ecclesiae, necnon schola aedificari valeant.

Art. 4. Ut uniformitas quaedam in exstruendis servetur ecclesiis, minister cultuum curabit ut in qualibet dioecesi saltem tres delineationes, diversae forma ac mole, generis byzantini, extant, quae deinde ad instar exempli inserviant pro aedificatione ecclesiarum, ratione habita extensionis locorum, prout dictum est in art. 1 huius legis.

Art. 5. Non licet synagogam exstruere prope ecclesiam, nisi 300 distet passibus, sicuti etiam adhuc lex viguit in Romania. Computatur autem distantia a saepibus ecclesiae ad saepes synagogae.

Art. 6. Ecclesiae sitae iuxta forum vel medio in foro, nec saepibus circumdatae, sine mora undequaque saepes habeant in circuito, saltem decem passus distantes ab ecclesia, propter reverentiam debitam aedibus sacris. Si autem, in posterum ecclesia conderetur in huiusmodi situ, tunc saepes distabant 30 passibus.

Art. 7. Non licet prope ecclesias collocare cauponas, officinas doliarias vel ferrarias, molas vel instituta quae strepitum, immunditiam et scandalum causant, nisi saltem 100 passibus ab aula ecclesiae distent.

Art. 8. Iudaeis non licet penes ecclesiam habitare.

Caput II.

DE RESTAURANDIS VEL IMMUTANDIS ECCLESIIS.

Art. 9. Quicumque ecclesiam restaurare intendit regulas servet praescriptas in art. 1 huius legis.

Art. 10. Si in quadam vetustiori ecclesia opera artis inveniuntur, puta imagines veteres principum

lor sau ale vitiorilor, pictură și sculptură distinsă, A voi fundatorum, picturae vel sculpturae egregiae, necnon inscriptiones, his manus imponere non licet absque venia episcopi diocesanii.

Art. 11. Reparațiuni mici de biserică pot a se face prin permiterea numai a prototierului după înțelegerea cu episcopii și primării comunale.

Votat în ședința dela 25 Iulie 1867.

Art. 11. Exigens reparaciones fieri possunt de venia tantum archipresbyteri et de consensu synodorum ac magistratus.

Decretum in sessione diei 25 Iulii 1867.

14.

DESIDERATA SYNODIS GENERALIS ECCLESIAE RUMENAE.

1. Prin constituțiune se hotărăște a se revedelegele făcute sub regimul trecut. Fiindcă între ele sunt și unele atingătoare de chestiuni de pe teritoriul bisericesc, propunem ca la efectuarea acelei revizii să se consulte sinodul general în toate materiile ce privesc biserică.

2. O nevoie mare a bisericii în timpul de față constituie partea materială a ei. Sumele destinate odată pentru cler și pentru biserică se tot reduc pe fiecare an; nevoile materiale ale bisericii devin din ce în ce tot mai mari, și cu neputință de a se satisface cu modul administrării actuale a fondurilor bisericești. Edificiile bisericești se ruinază, serviciile bisericești se tot reduc; servitorii bisericii sunt rău sau nicidecum remunerați etc. Sinodul propune a se destina odată pentru totdeauna o parte din veniturile bisericești administrate de stat pentru întreținerea clerului și a bisericii, conform cu trebuințele sale. Acea sumă să se dea în dispozițiunea sinodului general al bisericii. El să o administreze; să facă bugetele anuale potrivite cu adevăratele trebuințe ale bisericii. Întâmplătoarele economii, oare-cari rețineri din onoraro, și adăstirile de bună voie ale creștinilor, etc. cu timpul ar face un capital bisericesc, din care s'ar putea îndestula trebuințele bisericii. Modul administrării acestui capital s'ar determina printr-o lege specială făcută de sinod.

3. Una din plagele cele mai mari ale bisericii noastre este ignoranța clerului de misiunea sa apostolică. Ea pune pe clerul nostru în o frapantă opozițiune cu spiritul civilizațiunii moderne, ce are de dogma sa: cultura intelectuală și morală. Avem seminare; însă cum ele sunt acum organizate, noi odată nu vor produce bărbați pentru misiunea apostolică; lăsând la o parte alte considerațiuni, isvorul răului este în sistemul dualismului introdus în legea pentru seminare, care voințe ca o parte de introducițiunea clerului — cea teologică — să se administreze de biserică; iar altă parte — cea umană — de minister. Biserica voințe una, ministerul alta. Resultatul practic este că aceste instituite sunt părăsite și de o parte și de alta, și paralizate. Chiar dnul ministru de culte, prin circulara sa adresată mitropoliților și episcopilor, recunoaște defectuositatea seminarelor; dar acuză publicul pe mitropoliți și episcopi, scăpând din vedere, că nu episcopii sunt cauza că seminarele merg rău, ci sistemul adoptat în organizarea lor. Sinodul chiar în sesiunea aceasta a cerut dela ministerul cultelor autorizațiunea de a se ocupa cu un proiect de lege pentru instrucțiunea și educațiunea clerului; dară, pe temelul art. 17 aliniatul d din legea pentru sinod, i s'a permis numai aranjamentul științelor teologice, după o programă făcută de consiliul de instrucțiune, comunicată sinodului cu adresa n° 7577. Tot odată observarea făcută de sinod asupra defectuosității sistemului seminarial ministerul a numit-o „blam și critică ce nu poate privi pe minister”, și din nou a acuzat pe mitropoliți și episcopi, că nu comunică ministerului ne-regularitățile, lipselile și îmbunătățirile, ce ar crede

1. Nova opstitutione decernitur legea lata sub priori regimine esse revisendas. Quoniam earum sunt quaedam respicientes res ecclesiasticas, proponimus ut ante iustarum revisionem consulatur etiam synodus generalis, in quantum ecclesiam spectant.

2. Difficultas maxima obicitur nunc ecclesiae ex indigentia pecuniaria. Summae semel clero et ecclesiae concessae in dies diminuantur; egestas ecclesiae pedetentim crescit nec ei mederi potest stante modo quo nunc fundus ecclesiasticus administratur. Aedes sacrae dilabuntur, munera ecclesiastica restringuntur, ministri ecclesiae vel paroes etiam nullo modo remunerantur, etc. Synodus proponit, ex proventibus ecclesiasticis a gubernio administratis semel in perpetuum seponendam esse partem, quae ad sustentandum clerum conservandasque ecclesias inserviat, prout necessitas urget. Hac summa deinde disponet synodus generalis ecclesiae. Synodus eam administret et rationes reddituum et erogationum faciat adaequatas veras indigentiae ecclesiae. Ex summis quae supererunt, ex deductionibus a salariis atque ex benevolis donis fidelium processu temporis fundus ecclesiasticus confari potest qui sufficeret ad necessitates ecclesiae. Lex specialis a synodo facta rationem determinabit qua hic fundus administretur.

3. Ex maximis plagis ecclesiae nostrae princeps est ignorantia cleri qui non habet conscientiam suae missionis apostolicae. Exinde clerus noster ex adverso stat cultus moderni, cuius est dogma: cultura mentis ac morum. Habemus seminaria; sed qua ratione sunt constituta nunquam viros producent conscios eorum missionis apostolicae; ne plura dicamus, origo mali sita est in dualismo inducta per legem seminariorum, quae partem quidem theologiam in educatione cleri regimini confidet ecclesiae, partem vero humaniorem ministerio attribuit. Ecclesia aliud postulat, aliud ministerium. Hinc reapse haec instituta neglecta sunt et ab ecclesia et a gubernio, ideoque steriliter torpescunt. Ipse minister cultuum litteris circularibus ad metropolitam et episcopos datis vitia seminariorum recognoscit; sed populus metropolitam et episcopos accusat nec attendit non episcopos esse causam ruinae seminariorum, verum systema eorum constitutionis. In hac praesenti sessione synodus a ministerio cultuum petit, ut sibi facultas daretur legem proponendi pro instructione et educatione cleri. Attamen tenore art. 17, initio d legis synodalis tantum dispositio studiorum theologiarum permittitur, secundum programma quoddam a consilio instructionis confectum ac synodo remissum libello n° 7577. Eodem tempore ministerium observationes synodi relate ad systema vitiorum seminariorum censet esse „vituperationem et censuram quae ministerium non respiciunt”, ac denuo metropolitam et episcopos accusat eo quod ministerium certius non reddant de anomaliis, defectibus et decidendis in seminariis vigentibus. Ministerium haec proferens innotuit art. 227 legis instructionis pu-

că trebuie în seminare. Ministerul întemeiază ac-
zarea ce face episcopilor pentru defecțiunile
seminarelor pe art. 227 din legea instrucțiunii pu-
blice, care dă mitropoliților și episcopilor dreptul
„de a privilegia starea generală și progresul semi-
narelor, și a comunica ministerului ori-ce neregu-
laritate, lipsă sau îmbunătățire”. Înă ministerul
uică, că mitropoliții și episcopii, după legile în
vigoare, au numai un rol mic în ceștiunea instruc-
țiunii și a educațiunii clerului, fiind ea concentrată
în ministerul de culte, precum se vede atăt din
articolul citat, precum și din cel precedent 226 din
aceeași lege, cari dau instrucțiunea superioară a
seminarelor ministerului, ai subordona autorității
sale pe mitropoliți și pe episcopi în ceștiunea se-
minarelor. Dacă ministerul nu ia în considerațiune
propunerile întregului sinod al bisericii, privitoare
la îmbunătățirea sistemului seminarial, ce se va
face oare cu propunerile particulare ale unuia sau
altuia dintre mitropoliți și episcopi?

Pentru a înceta deci pe viitor această coliziune
între biserică și minister, în ceștiunea instrucțiunii
și a educațiunii clerului, și pentru a nu mai fi motive
de a se acuză unul pe altul, ministerul pe biserică
și biserică pe minister, propunem, ca o chestiune
de primă necesitate a bisericii române, de a se
permite sinodului să facă un proiect de lege spe-
cială pentru instrucțiunea și educațiunea clerului
în spiritul bisericii și conform cu destinațiunea
acestor institute.

4. Legea actuală pentru căsătoria făcând din
nuntă un act curat civil, izolat de așezămintele și
canoanele bisericii, lipsește biserică noastră de una
din cele șapte taine ale bisericii ortodoxe, care
prin așezămintele sale sfintește și sublimază legă-
turile de familie, pe cari se bazează societatea.

După așezămintele bisericești, nunta nu se poate
nici face, nici desfăce fără binecuvântarea bisericii.
Nunta este legată cu biserică la început, a) prin
pasa spițelor de rudenie, cele așesate de biserică
(sinod. VI oecum. can. 53, 54; v. și învățătura despre
radenii în pedalion, f. 483-496), care pasă este dată
bisericii, b) prin celebrarea rânduielii acestei taine
în biserică.

Desfăcerea nuntii, la caz de nevoie, de ase-
menea nu trebuie a se face fără părțăia bisericii,
întru cât privește partea canonică a căsătoriei.
Propunem deci ca, la revizuirea legilor cerută de
constituție, să se consulte sinodul asupra modului
de combinare a canoanelor bisericești pentru nuntă
cu legea civilă pentru căsătorie.

Votat în ședința dela 8 aug. 1867.

blione, vi cuius metropolitae et episcopi iure gau-
dent, statum generalem et progressum seminariorum
custodire ac ministerio anomalias, defectas et de-
sideranda patefacere”. Verum ministerium obli-
vitecer, metropolitae ac episcopia, iuxta leges nunc
vigentes, parum iuris competere in instructione et
educatione cleri, quoniam haec in potestate mi-
nisterii cultuum data sunt, prout colligitur tam ex
articulo citato, quam ex praecedenti 226 eiusdem
legis. Nam his articulis instructio superior in semi-
nariis attribuitur ministerio, cuius auctoritati metro-
politae et episcopi in rebus seminaria spectantibus
subduntur. Si ministerium rationem non habet
eorum, quae tota synodus ecclesiae proponit ad
constitutionem seminariorum corrigendam, quid
continget de consiliis singillatim datis alicuius
metropolitae vel episcopi?

Ut ergo in posterum haec collisio inter eccle-
siam et ministerium desinat in iis quae instructionem
ac educationem cleri spectant, neque amplius mi-
nisterium ac ecclesia sese vicissim incueant, pro-
ponimus id quod maxime urget in ecclesia rumena,
nempe ut synodo facultas detur specialem legem
commendare pro instructione et educatione cleri,
iuxta spiritum ecclesiae et finem harum institu-
tionum.

4. Lex actualis ex matrimonio actum mere ci-
vilem facit, nullo respectu habito ad instituta ac
canones ecclesiae, ecclesiaeque nostrae aufert unum
ex septem sacramentis ecclesiae orthodoxae, quae
suo ritu sanctificat atque extollit vinculum familiae,
quo innititur societas humana.

Secundum canones ecclesiae matrimonium nec
initur nec dissolvitur absque benedictione ecclesiae.
Matrimonium initio pendet ab ecclesia, a) propter
gradus consanguinitatis et affinitatis ab ecclesia
determinatos (synodus VI oecum. can. 53, 54; cf. et
doctrinam de propinquitate in pedalion, f. 483-496)
atque custodiendos; b) propter celebrationem ritus
huius sacramenti in ecclesia.

Dissolutio matrimonii, necessitate urgente, ne-
quit fieri absque cooperatione ecclesiae, in quan-
tum partem eius canonicam spectat. Igitur pro-
ponimus ut, in revisione legum a constitutione
postulata, consulatur synodus circa rationem, qua
canones ecclesiae relate ad matrimonium combinari
possent cum lege civili vigente.

Decretum in sessione diei 8 aug. 1867.

CONSTITUTIO ORGANICA ECCLESIAE GRAECO-ORIENTALIS RUMENAE IN HUNGARIA ET TRANSILVANIA

1869 maii 28.

INTRODUCTIO HISTORICO.

Prout iam occasione synodi/ecclesiae unitas
anno 1725 disertum est, Rumeni omnes Transilva-
niam et Hungariam incolentes intra annos 1697 et
1701 unionem cum ecclesia catholica romana susce-
pere. Mox tamen, imprimis clero serbo turbas bon-
citantes, plus dimidia parte Rumenuum iterum ad
schisma defecit. Quod Serbi intenderant, id etiam
consecuti sunt, nam anno 1761 isti Rumeni, quibus
nomen graecorum-orientalium, episcopo serbo Bu-
densi Dionysio Novacovici subditi sunt. Anno de-
mum 1783 Rumenis proprius datus est episcopus

D Gedeon Nikitici, qui Cibinii resideret ac suffrage-
neum gereret metropolitae serbo Karloviensis. Suc-
cessores Gedeonis etiam Serbi fere usque ad an-
num 1810, quo nominatus est Rumenus Basilus
Moga.

Qui vero ecclesiam rumenam graeco-orientalem
sui iuris faceret eidemque stabile praeberet funda-
mentum, episcopus fuit Andreas Șaguna nominatus
anno 1846. Studium novarum rerum tunc tem-
poris vigens, praesertim vero conscientia nationalis
expergefacta unitatem hierarchicam Rumenuum
cum Serbis haud patiebantur. Congregata igitur
synodo omnium episcoporum orthodoxorum Hun-

garine decreta est demembratio ecclesiae rumenae a ecclesia serba. Quo facto, die 20 decembris 1864 imperator metropolim Cibiniensem erexit et quo suffraganeas dedit dioceses Aradensem et Caransebesiensem tunc primo creatam.

Anno demum 1868 factus est congressus sic dictus nationalis-ecclesiasticus Cibinii, a die 18/28 septembris ad 7/19 octobris. Eidem Saguna constitutionem quandam organicam ad deliberandum proposuit, de qua et disceptatum est in duodecim sessionibus, ac leviter admodum immutata maiorem partem suffragiorum nata est. Accedente demum approbatione regis, data die 28 maii 1869, ea vim legis sortita est atque ad nostros usque dies observatur. Quam essentialem haec constitutio pra-

se gerit nota est, quod dominante tunc admiratione pro systemate dicto representativo, laicis plus aequo auctoritatis attributum est in negotiis more ecclesiasticis. Electio parochi, vicarii et diaconi a solis perlicetur parochois laicis, electio vero archipresbyteri, episcoporum et metropolitae fit per collegium duas partes laicorum complectens. Etiam in agendis parochialibus, decanalibus et diocesanis praestat pondus laicorum, prout solitum est in communitatibus protestantium. Ceterum constitutio, dilucida cum sit, commentario non indiget. Additae sunt ad finem tenues modificationes appositae usque ad annum 1900 (A. Saguna, *Historia bisericii ortodoxe*, tom. II [Sibiu, 1860], p. 185 ss.; Protocolul congresului nat.-bis. Sibiu, 1868).

STATUTUL ORGANIC
AL BISERICII GRECO-ORIENTALE ROMANE
DIN UNGARIA SI TRANSILVANIA.
CU UN SUPLEMENT.

Noi Francisc Iosif I,
din gratia lui Dumnezeu impurat al Austriei, rege al
Boemiei etc. si rege apostolic al Ungariei.

Salutarea noastra regescă tuturor, pe cari si priyeste cauza aceasta in prezent, sau li va privi in viitor.

Dupa-ce in intelesul articolului de lege al IX-lea, § 2, din anul 1868, s'a inarticulat mitropolia de sine stătătoare, inşinţată pentru românii greco-orientali, egal îndreptăţită cu a sârbilor, precum şi ridicarea episcopiei transilvane de religiunea greco-orientală la arhiepiscopie;

Dupa-ce in sensul §-lui 3 al aceluiaş articol de lege, credinţoşii de religiunea greco-orientală, despărţiţi în două provincii bisericeşti, una de alta independente, deveniră îndreptăţiţi: a-şi conduce şi regula ei înşişi, între marginile legilor ţării, independent, afacerile lor bisericeşti, şcolare şi cele fundamentale relative la acestea, în congresele lor bisericeşti, pe cari din timp în timp, pe lângă previa notificare făcută nouă, le vor convocă concernenţii mitropolii separate, şi după normele stabilite în aceste congrese şi aprobate de noi, prin propriile lor organe a le prevedea şi dirige independent;

Pentru executarea acestor dispoziţiuni ale legii, referitoare la regulara afacerilor bisericeşti, şcolare şi cu privire la acestea a celor fundamentale ale mitropoliei greco-orientale române, ministrul nostru ungaric de culte şi instrucţiune publică ni-a subţernut următoarele concluse, luate sub titlul de „Statut organic“ în congresul naţional-bisericesc al românilor de religiunea greco-orientală, conchemat la Sibiu cu rezoluţiunea noastră din 14 august 1868, şi adevă:

Dupa introduţiunea ce tratează coapartinenţa părţilor constitutive ale provinciei bisericeşti:

- I. despre parohii;
- II. despre protopresbiterate;
- III. despre mănăstiri;
- IV. despre eparhii;
- V. despre mitropolie;

împreună cu regulara afacerilor şcolare şi fundamentale aparţinătoare lor, şi cu organizaţiunea congresului naţional-bisericesc.

Aceste concluse la propunerea opinativă a ministrului nostru ungaric de culte şi instrucţiune publică — le aprobăm şi le întărim cu următoarele modificaţiuni:

A) În punctul I al dispoziţiunilor generale să se dea expresiune dreptului preafănit de supremă

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

CONSTITUTIO ORGANICA
ECCLESIAE GRAECO-ORIENTALIS RUMENAE
IN HUNGARIA ET TRANSILVANIA.
CUM SUPPLEMENTO.

Nos Franciscus Iosephus I,
Dei gratia imperator Austriae, rex Bohemiae etc.
et rex apostolicus Hungariae.

Salutem nostram regiam omnibus, ad quos haec causa spectat in praesentia vel spectabit in futurum.

Postquam tenore art. 9, § 2, legis anni 1868 metropolia sui iuris instituta est pro rumenis graeco-orientalibus, iisdem gaudens praerogativis ac metropolia serborum, atque eodem tempore episcopatus transilvanienensis religionis graeco-orientalis evectus est ad archiepiscopatum;

Postquam tenore § 3 eiusdem articuli legis fideles religioni graeco-orientali, in duas divisi provincias ecclesiasticas ab invicem independentibus, ius acquirere ut ipsi, intra margines legum regni, libere eorum negotia ecclesiastica, scholastica et fundationalia ad illa pertinentia dirigerent ac moderarentur in eorum comitiis ecclesiasticis, quae metropolitae respectivi seorsum nonnunquam, praevio nobis misso nuntio, convocabant, ac deinceps, iuxta normas in hisce statutis comitiis a nobisque approbatas, eorum negotia per proprios curent ac libere administrarent magistratus;

Quae dispositiones legis relate ad regimen negotiorum ecclesiasticorum, scholasticorum ac haec respicientium fundationum metropoliae graeco-orientalis rumenae ut executioni mandarentur, minister noster hungarus cultuum atque instructionis publicae nobis sequentes subtravit conclusiones, quae nomine „Statuti organici“ comitia nationalia-ecclesiastica rumenorum religionis graeco-orientalis adoptavere, congregata Cibiniis nostra venia diei 14 augusti 1868, ac nominatim:

Praemissa introductione tractatur de partibus constitutivis provinciae ecclesiasticae:

- I. de parocciis;
- II. de archipresbyteratibus;
- III. de monasteriis;
- IV. de diocesis;
- V. de metropoli;

simulque de moderandis negotiis scholasticis et fundationibus ad illa pertinentibus, necnon de organizatione comitiorum nationalium et ecclesiasticorum.

Quae conclusiones, opinionem proponente minister noster hungarus cultuum et instructionis publicae, probamus ac confirmamus dummodo haec immutentur:

A) In puncto I dispositionum generalium sat mentio expressa altissimi iuris supremae inspectionis

inspecțiune ce ni compete; iar punctul IX să se amendeze în acel înțeles, să înveloa reciproc în privința constituției sinodului comun, să facă cu congresul greco-oriental-árbeos.

B) În § 6 să se pună de calificățiune a membrilor sinodului parohial și majoritatăea, și conform să se modifice și §§ relativi 40 și 91.

C) Dispozițiunile §§-lor 12, 55 și 122, de se referă la afaceri școlare, respective la a învâlmântului, sunt a se aduce în consonanță cu consermentele dispozițiuni ale articolului de lege XXXVIII din anul 1868.

D) În §§ 105 și 157 este a se înțrețese dispozițiunea, că nou alesul episcop, respective mitropolit, după întărirea primită dela noi, depune înaintea noastră jurământul de fidelitate.

E) §§ 116, 159 și 162 sunt a se modifica în acel înțeles, că asesorii senatelor școlare și epitropesți ale respectivelor consistoara, se aleg numai pe durata unui period de alegeri la sinod, respective la congres.

F) În §§ 151 și 156 este a se înțrețese dispozițiunea, că în privința convocării atât a congresului ordinar, cât și a celui pentru alegerea de mitropolit, să ni-se facă notificare prealabila, conform articolului de lege IX din 1868, § 3.

G) §-ul 175, despre întrebunțarea limbii române, este a se aduce în consonanță cu respectivele dispozițiuni ale §-lui 9, articolului de lege IX din 1868, și ale articolului de lege XLIV din 1868.

Concluzele redigiate cu aceste modificațiuni și prin aceasta întărite de noi, sunt următoarele:

Statut organic al bisericii greco-orientale române din Ungaria și Transilvania.

DISPOZIȚIUNI GENERALE.

I. Biserica greco-orientală română din Ungaria și Transilvania, ca biserică autonomă, după dreptul ei canonic, garantat și prin articolul de lege al IX-lea din anul 1868, — pe lângă susținerea în întregitate a dreptului de supremă inspecțiune a maiestății sale, își regulează, administrează și conduce independent afacerile sale bisericesti, școlare și fundatiionale în toate părțile și factorii ei constitutivi, după forma reprezentativă.

Statutul organic prezent tratează dară organizarea bisericii greco-orientale române pentru întreaga provincie metropolitană din Ungaria și Transilvania.

II. Elementul acestei provincii mitropolitane este: clerul și poporul credincios; iar părțile constitutive ale ei sunt: 1. parohiile, 2. protopresbiteratele, 3. mănăstirile și 4. eparhiile.

III. Pozițiunea, ce are în biserică clerul și poporul provinciei mitropolitane, fi dă dreptul a participa în persoană sau prin reprezentanți la toate acțiunile bisericesti, școlare și fundatiionale, și totodată îi impune datoria a suportă toate greutățile, dela cari depinde bunăstarea bisericii.

Fiecare parte constitutivă a mitropoliei are drept a regulă, administră și conduce independentă de altă parte constitutivă sie-și egală, afacerile sale bisericesti, școlare și fundatiionale, — și fiecare parte constitutivă mai mică își continuă acțiunile sale bisericesti, școlare și fundatiionale, în afacerile părții constitutive mai mari, până la mitropolie, prin reprezentanții săi.

IV. Toate acțiunile părților constitutive, amintite în punctele precedente, se îndeplinesc prin

A. care nobis competit; punctum vero IX se immutetur sensu, quod consensus reciproce pro convocanda synodo communi detur etiam comitiis graeco-orientalibus serebia.

B) § 6 inter attributa membrorum synodi parochialis ponatur etiam actus pube, et ex aequo immutentur et §§ 40 et 91.

C) Dispositiones §§ 12, 55 et 122 relate ad negotia scholastica, i. e. ad instructionem, concordentur oportet cum dispositionibus articuli 38 legis anni 1868.

D) §§ 105 et 157 inseratur dispositio, quod novus electus episcopus seu metropolita, praevia nostra confirmatione, coram nobis iusiurandum fidelitatis emittat.

E) §§ 116, 159 et 162 eo sensu sunt immutanda, quod assessores senatum scholasticorum et administrativorum pro singulis consistoriis eligantur tantum ad tempus periodi electionum ad synodum sive ad comitia.

F) §§ 151 et 156 inseratur dispositio, quod ante convocationem comitiorum ordinariorum vel eorum, quae metropolitam eligant, nobis huius rei notitia mittatur, tenore art. 9, § 3, legis anni 1868.

G) § 175 circa usum linguae rumenae concinendus est dispositionibus § 9; art. 9, legis anni 1868, necnon art. 44 eiusdem legis.

Conclusiones haece praeditae modificationibus ideoque a nobis confirmatae sunt sequentes:

Constitutio organica ecclesiae graeco-orientalis rumenae in Hungaria et Transilvania.

DISPOSITIONES GENERALES.

I. Ecclesia graeco-orientalis rumena in Hungaria et Transilvania, qua ecclesia sui iuris, tenore eius iuris canonici probati etiam art. 9 legis anni 1868, salvo integro iure supremae inspectionis quod maiestati suae competit, negotia sua ecclesiastica, scholastica et fundationalia libere moderatur, administrat atque regit per suos factores constitutivos, iuxta formam regiminis representativi.

Ideo haec constitutio tractat de organismo ecclesiae graeco-orientalis rumenae ex tota provincia metropolitana Hungariae ac Transilvaniae.

II. Elementa huius provinciae metropolitanae sunt clerus atque populus fidelis; partes vero constitutivae sunt: 1. parochiae, 2. archipresbyteratus, 3. monasteria, 4. dioceses.

III. Positionem, quam in ecclesia clerus ac populus provinciae metropolitanae occupat, eidem ius confort, sive personaliter sive per representantes, omnium actuum ecclesiasticorum, scholasticorum et fundationalium partem capere, vicissem eidem officium imponit eura quotquot portandi, a quibus prosperitas ecclesiae pendet.

Quaecumque pars constitutiva metropoliae ius habet regerandi, administrandi ac regendi, independenter ab alia parte constitutiva coordinata, sua negotia ecclesiastica, scholastica et fundationalia, et quaecumque pars constitutiva minor negotia sua ecclesiastica, scholastica et fundationalia prosequitur intra negotia partis constitutivae maioris, usque ad metropoliam, per suos representantes.

IV. Actus quotquot partium constitutarum in superioribus enumeratarum perficiuntur per synodos

sineadela parohiale, protopresbiteriale, eparhiale și A parohiale, archipresbiteriale, diocesanee necnon prin congresul național-bisericesc (sinodul mitropolitan).

V. Pentru administrarea și conducerea afacerilor bisericesti, școlare și fundationale se va așeza câte un comitet și câte o episcopie în fiecare parohie și protopresbiterat, iar în eparhie și mitropolie câte un consistor.

VI. Jurisdicțiunea bisericescă atât în afacerile judiciare, cât și în cele administrative, se va exercita prin școlurile protopopești, ca instanța I-a, prin consistoarele diocesane, respective arhidiecezane, ca instanța a 2-a, și prin consistorul mitropolitan, ca instanța a 3-a.

Dispozițiuni speciale vor indica obiectele, în privința cărora cursul instanțelor se schimbă.

VII. Spre efectuarea vre-unei dispozițiuni, ce se face prin vre-o jurisdicțiune sau autoritate bisericescă, se pot întrebuința numai mijloace bisericesti și morale.

În cazuri extraordinare de renitență înșă, spre susținerea ordinii bune, se poate recuira și asistența potestății civile.

VIII. Său atâtea părți organice ale mitropoliei se vor îngriji de timpuriu de mijloacele intelectuale și materiale, cari se cer spre ajungerea scopurilor bisericesti, școlare și fundationale; și încât nu li-ar succeda a acoperi cheltuielile necesare nici în urma colectelor făcute în și afară de mitropolie, întru atâta vor recurge la stat pentru ajutor.

IX. Spre susținerea unității dogmatice și canonice între cele două mitropolii, română și sârbă, precum și spre apărarea intereselor comune ale religiunii ortodoxe răsăritene, se constată necesitatea unui sinod comun, constătător din ambii mitropolii și din episcopii sufragani ai ambelor mitropolii.

Constituirea acestui sinod se condece conțelegării imprumutate cu congresul greco-oriental sârbesc.

X. Recapitulând cele expuse, statutul organic prezent tratează dară despre următoarele:

1. despre parohii;
2. despre protopresbiterate;
3. despre mănăstiri;
4. despre eparhii, și
5. despre mitropolie.

Capitolul I.

PAROHIA.

§ 1. Parohia, ca comună bisericescă, este întrunirea creștinilor cu mijloacele materiale și morale, spre a susține una sau mai multe biserici, școli și cimitarii, unul sau mai mulți preoți și învățători, precum și celalalt personal trebuincios.

Astfel de parohie se numește matre.

§ 2. Întrunirea acelor creștini, cari nu sunt în stare a-și ține paroh, școală și celalalt personal trebuincios, se alătură la o parohie matre vecină, sub nume de filie, având în afaceri bisericesti, școlare și fundationale asemenea drepturi și datorințe cu conșoții lor din parohia matre.

§ 3. Dacă vre-o filie ar vrea să se facă parohie matre, are a petiționa la școlul protopopeesc, documentând, că e în stare a se susține ca parohie matre în înțelesul §-lui 1.

Astfel de cauză, după ascultarea parohiei matre, se subțorne consistorului respectiv spre decizie finală.

§ 4. Dacă vre-un străin vrea să se așeze într-o parohie și să se facă membrul ei, este dator a se legitima înaintea sinodului parohial, că este de re-

șonabil, archipresbiteriale, diocesanee necnon per comitia nationalia-ecclesiastica (synodos metropolitanas).

V. Ad opus administrationis atque regiminis rerum ecclesiasticarum, scholasticarum et fundationum in quavis parochia instituntur consilium et curatorium, similiter etiam in archipresbyteriis; in diocesis vero et metropoli fungetur consistorium.

VI. Iurisdicție ecclesiastica în neguții tam forensibus quam administrativis exercetur per officia archipresbyterialia, ut prima instantia, per consistoria diocesana vel archidiocesana în secunda instantia, per consistorium metropolitanum în tertia instantia.

Peculiare dispozițiune cauzas definiunt quae ordinem instantiarum immutant.

VII. Ut iussa lata a iurisdictione vel auctoritate ecclesiastica executioni mandentur, nequeant adhiberi nisi media ecclesiastica et moralia.

În casu vero extraordinariae resistentiae, ad ordinem tuendum, requiri potest etiam succursus auctoritatis civilis.

VIII. Superius citatae partes organicae metropoliae mature media intellectuality et materialia procurabunt, quibus fines ecclesiastici, scholastici et fundationales asequantur; ea ratione vero, qua expensa necessaria neque per collectas intra et extra metropoliam factas tuta reddi possent, subventio petatur a gubernio.

IX. Ad unitatem dogmaticam et canonicam inter utraque metropolias, rumenam et serbam, servandam, necnon ad causas communes religionis orthodoxae orientalis tuendas, necessitas incumbit synodi communis utriusque metropolias et episcoporum suffraganeorum utriusque metropolias.

Constitutio huiusmodi synodi conceditur mutuo consensu comitiorum graeco-orientalium rumenorum et serborum.

X. Dicta repetendo, haec constitutio organica sequentia tractat:

1. de parochiis;
2. de archipresbyteratibus;
3. de monasteriis;
4. de diocesis, et
5. de metropoli.

Caput I.

PAROECIA.

§ 1. Paroecia, utpote communitas ecclesiastica, est consortium christianorum media pecuniaria et moralia subministrantium, ut una vel plures ecclesiae, scholae et coemeteria, unus vel plures sacerdotes, magistri et reliqui inservientes necessarij sustineantur.

Huiusmodi paroecia dicitur matre.

§ 2. Communitas christianorum, qui parochum, scholam et eorum ministros sustinere nequeunt, paroeciae matri viciniori additur nomine filialis, atque in rebus ecclesiasticis, scholasticis et fundationibus iisdem iuribus ac officiis fruitur ac consortes in paroecia matre.

§ 3. Si quaedam filialis in paroeciam matrem immutari velit, id potest a sede archipresbyterialis simul demonstrando, sese posse seipsum sustinere ex aequo ac paroecia matre iuxta dicta in art. 1.

Huiusmodi caussa, audita paroecia matre, subternitur consistorio diocesano ad rem definiendam.

§ 4. Si extraneus in paroecia considet ac inter eius membra adscribi cupit, tunc eorum synodo parochiali probet sese esse religionis graeco-orientalis.

liturghia greco-orientală, și numai după actul de legitimare și decurs de 6 săptămâni se va bucura de încorporare în acea parohie și de drepturile ei parohiale; dar va fi totdeauna dator a purta și greutatea onorințelor celorlalți parohieni locali.

§ 5. Afacerile parohiei se îndeplinesc: 1. prin sinodul parohial; 2. prin comitetul parohial; 3. prin epitropia parohială.

Articol I.

SINODUL PAROHIAL.

§ 6. În sinodul parohial iau parte toți parohienii majori, de sine stătători, nepătați, cari își împlinesc datorițele parohiale. (Vezi suplement n° XIV.)

§ 7. Agendele sinodului parohial sunt:

1. Alegerea membrilor comitetului parohial.
2. Alegerea parohului, capelanului, diaconului, epitropilor parohiali, profesorilor și învățătorilor. (Vezi suplement n° IV.)

3. Examinarea și aprobarea proiectelor comitetului parohial despre edificarea, repararea sau însostrarea bisericii, școlii, casei parohiale, sau altor realități bisericesti, școlare și fundationale.

4. Examinarea și aprobarea mijloacelor proiectate din partea comitetului parohial, pentru înființarea fondurilor spre scopuri bisericesti, școlare și filantropice.

5. Examinarea și aprobarea proiectului comitetului parohial pentru dotațiunea parohului, capelanului, diaconului, profesorilor, învățătorilor și a celuialalt personal trebuincios.

6. Alegerea membrilor sinodului eparhial și ai consgrauiului național-bisericesc.

7. Privegherea, ca comitetul și epitropia parohiali să-și împlinescă chemarea după proscrisiile acestui statut organic.

8. Subalternarea deciziunilor proprii prin protopresbiterul consistoriului concernent spre afacere ulterioară.

§ 8. În ziua primă a sinodului parohial e a se ține sfânta liturghie cu chemarea Duhului sfânt.

§ 9. Ziua ținerii sinodului parohial împreună cu obiectele ce se vor pertracta, este a se publica în biserică cu opt zile mai înainte prin parohul local, și a se da de știre protopresbiterului, ca iertându-i împrejurările, să poată lua parte și el la sinodul parohial.

§ 10. Președintele ordinar al sinodului parohial este parohul, iar unde stațiunea aceasta este văduvită, administratorul parohiei. Este dator însă a ceda președintul protopresbiterului, dacă acesta este de față, în care caz dânsul ocupă locul de vicepreședinte. Fiind parohul, respective administratorul impedeat, de cumva în parohie sunt mai mulți preoți, atunci cel mai bătrân în serviciu ocupă scaunul președintial, iar dacă de fel nu este preot în loc, protopresbiterul este îndreptățit a încredința președintul vre-unui preot din altă parohie.

Președintele este răspunzător pentru ordinea cea bună, și este dator a propune agendele spre pertractare. Nu se poate pertracta nici un obiect, care dânsul nu l-a pus la ordinele zilei.

Membrii sinodului însă au dreptul a face propuneri, spriginite cel puțin de trei dintre dânsii, și președintele este îndatorat a dede ordinea pentru pertractarea lor însă în decurgerea aceluiaș sinod.

§ 11. Președintele are dreptul a dizolva sinodul parohial în caz de disordine, fiind dator despre acest caz a raporta protopresbiterului, iar acesta consistoriului concernent.

§ 12. Sinodul parohial se ține regulat odată în an, în luna lui ianuarie; se poate ține și în

altă, atunc numai în caz de ocazionalitate hebdomadală înconducător parohial; tunc iuribus parochialibus gaudet, nec sequitur et onera gestabit sicut et reliqui parochiani loci.

§ 3. Negotia parochialia reguntur: 1. a synodo parochiali, 2. a consilio parochiali, 3. a curatorio parochiali.

Articolus I.

SYNODUS PAROCHIALIS.

§ 6. Synodus parochialis intervient omnes parochiani puberes, sui iuris et integri, qui officia parochialia exsequitur. (Cf. supplementum n° XIV.)

§ 7. Agenda synodi parochialis sunt:

1. Electio membrorum consilii parochialis.
2. Electio parochi, vicarii, diaconi, curatorum parochialium, professorum et magistrorum. (Cf. supplementum n° IV.)

3. Investigatio ac approbatio propositionum consilii parochialis circa ecclesias, scholas, domos parochiales, vel alias aedes ecclesiasticas, scholasticas vel fundationales extruendas, resarciendas vel dotandas.

4. Investigatio ac approbatio mediolorum a consilio parochiali propositorum, ut fundus crearetur ad fines ecclesiasticos, scholasticos et philanthropicos.

5. Investigatio ac approbatio propositorum a consilio parochiali pro dotatione parochi, vicarii, diaconi, professorum, magistrorum et reliquorum inservientium.

6. Electio membrorum synodi dioecesanii et comitorum nationalium-ecclesiasticorum.

7. Cura, ut consilium et curatorium parochiale munus expleant iuxta praescripta huius constitutionis organicae.

8. Devolutio propriae sententiae per archipresbyterum ad consistorium dioecesanum ad res dirimendas.

§ 8. Prima die synodi parochialis celebretur missa ac invocetur Spiritus sanctus.

§ 9. Dies synodi parochialis necnon agenda pertractanda in ecclesia a parcho octo diebus ante promulgentur, necnon archipresbytero notificentur, ut ipse quoque, nisi circumstantiae obstant, synodo parochiali interesse possit.

§ 10. Praeses ordinarius synodi est parochus, vel ecclesia viduata administrator parochialis. Verum si archipresbyter adest, eidem parochus praesidium cedat sibi sede vicepraesidis servata. Parcho, resp. administratore impedito, si plures in parochia exstant sacerdotes, senior in munere synodo praesideat; si vero nullus adest sacerdos, tunc archipresbyter praesidium concedat parcho alieno.

Praesidi incumbit bonum ordinem servare et agenda disceptationi proponere. Nulla res tractari potest nisi ipse illam diei assignaverit.

Membra quoque synodi ius habent proponendi quae sibi visa fuerint, dummodo saltem a tribus eorum falsiantur; tunc praeses ad ea tractanda diem designat currente eadem synodo.

§ 11. Perturbato ordine praeses iure fruitur synodum dissolvendi parochialem; tamen rem archipresbytero referat, et iste similiter consistorio dioecesanum.

§ 12. Synodus parochialis regulariter semel in anno mense ianuarii congregatur; attamen extra-

extraordinar, când ar cere vre-un obiect din cele A ordinario quoque modo convocari potest, urgente aliquo negotio de quibus dictum est § 7 puta: electione parochi, vicarii, diaconi, curatorum, professorum et magistrorum.

§ 13. Sinodul parohial, se ce va ține pentru alegerea parohului, capelanului, diaconului, profesorilor și învățătorilor, se conchiamă de către protopop, care totodată e și presidential unui asemenea sinod.

Protopopul înainte de sinod se consultă cu comitetul parohial în privința indivizilor de candidați, cari aspirând la treapta preoției trebuie să fie teologi absolvenți, apți și pentru chemarea învățătorască și provizorii cu atestatul consistorului despre calificarea lor de a îmbrăca postal preoțesc: (Vezi § 121 și suplement n° VII.)

Iară indivizii, cari concurg la vre-un post de profesor sau învățător, trebuie să producă, pe lângă atestatul de capacitatea statorită în articolul de lege XXXVIII din 1868, și de la consistorul eparhial atestatul de calificare.

§ 14. Sinodul parohial își alege din rândul său, sau dintre oșalași membri parohiali, unul sau doi notari pentru purtarea lucrărilor scripturistice, cari de cumva sunt aleși dintre membrii sinodului, au vot decisiv.

§ 15. Spre aducerea unei decizii valide se cere observarea formelor prescrie în §§ 9, 10 și 13, și majoritatea voturilor membrilor prezenți.

Dacă voturile sunt egale, dirijă votul presidential.

§ 16. Recursul contra vre-unei decizii a sinodului parohial se pot face în 14 zile la scaunul protopresbiterial, de unde se înaintează consistorului eparhial.

Recursurile intrate după expirarea alor 14 zile, nu se iau în considerațiune.

Articol II.

COMITETUL PAROHIAL.

§ 17. Comitetul parohial este corporațiunea aleasă din rândul sinodului parohial, pentru a reprezenta în afară comuna bisericăscă, a administra și a conduce afacerile ei în privința economică a bisericii, a școlii și a fundațiilor. (Vezi suplement n° V.)

§ 18. Membrii comitetului parohial se aleg pe 3 ani, se pot însă și reelegi.

§ 19. Comitetul parohial se compune: în parohiile până la 1000 de suflete din 10, până la 1500 din 15, până la 2000 din 20, până la 2500 din 25, și de acolo în sus din 30 de membri.

Tatăl și fiul, moșul și nepotul, frații, soorul și ginerole, nu pot fi deodată membri ai comitetului.

Parohul, respective administratorul parohiei este membru natural al comitetului, iar unde de present sunt mai mulți parohi, cel mai înaintat în serviciu. (Vezi suplement n° XXII.)

§ 20. Comitetul parohial constituindu-se, își alege president și notar. Presidential se alege din rândul comitetului, notar însă poate fi și alt individ apt, care de nu este membru al comitetului, are numai vot informativ.

§ 21. Comitetul ține ședința, când va cere trebuința, însă regulat cu finea lunii lui iulie și decembrie a fiecărui an, ca la sinodul parohial, se ce ține în luna lui ianuarie (§ 12), să-și poată așterne raportul general despre averea mișcătoare și nemiscătoare a bisericii, școlii și fondurilor, precum și rațiociniul anual și un proiect de buget despre trebuințele bisericii, școlii și ale fondurilor pe anul viitor.

§ 12. Synodus parochialis ad eligendum parochum, vicarium, diaconum, decanum et magistros, convocatur ab archipresbytero qui huiusmodi synoda praesidebit.

Ante sessionem archipresbyter consilium parochiale constituitur circa candidatos, quos, si gradum sacerdotalem consecutur, theologiam absolvisse oportet, insuper et idoneos esse ad munus magistri necnon testimonio munites esse consistorii, quo digni declarantur ad munus sacerdotale. (Cf. § 121 et supplementum n° VII.)

Qui vero professores vel magistri designari cupiunt, praeter testimonium, postulatam ab art. 38 legis anni 1868, proferant etiam ex parte consistorii diocesani libellum idoneitatis.

§ 14. Synodus parochialis ex suo gremio vel ex reliquis parochianis unum vel duos notarios eligit ad scripta perficienda, qui si ex membris synodi sunt, suffragio decretorio gaudent.

§ 15. Ut suffragium validum reddatur, requiritur observatio praescriptorum §§ 9, 10 et 13 et maior pars consentientium inter praesentes.

Suffragiis aequalibus decedit sententia praesidis.

§ 16. Appellatio adversus aliquod decretum synodi parochialis facienda est infra 14 dies sedi archipresbyteriali, indeque consistorio mittatur diocesano.

Appellationes factae 14 diebus elapsis amplius non respiciuntur.

Articol III.

CONSILIUM PAROCHIALE.

§ 17. Consilium parochiale est collegium a synodo parochiali electum, ut communis ecclesiasticae personam gerat sineque negotia administret ac moderetur quatenus respiciunt ecclesiam, scholam et fundationes. (Cf. supplementum n° V.)

§ 18. Membra consilii parochialis ad 3 eliguntur annis, sed iterum eligi queunt.

§ 19. Consilium parochiale coalescit: in parochiis 1000 animas non superantes 10 membris, 1500 animas 15, 2000 animas 20, 2500 animas 25, ultra 2500 animas numerantes 30 membris.

Pater et filius, avus et nepes, fratres, socer et gener eodem tempore consilii esse queunt.

Parochus, resp. administrator parochiae est de iure membrum consilii; ubi vero plures existant parochi, id competit seniori.

§ 20. Consilio congregato, ipsum sibi praesidem et notarium eligit. Praesidem ex ipso gremio consilii esse oportet, notarius vero etiam extraneus esse potest, qui nisi membrum consilii sit, suffragio fruatur tantum informativo.

§ 21. Consilium sedet quotiescumque necessitas incumbit, ordinario vero quotannis ad finem mensis iulii et decembris, ut synodo parochiali habendo mense ianuarii (§ 12) rationem reddere possit bonorum mobilium et immobilium ecclesiae, scholae et fundationum, necnon synodo occupatum annuale substatuat una cum praevisione reddituum et erogationum anno insequenti pro ecclesia, schola et fundis.

§ 22. Pentru validitatea deciziunilor/consiliului parohial se cere prezența majorității absolute a membrilor și majoritatea voturilor. (Vezi supliment n° XIII.)

Dacă voturile sunt egale, dămă votul președintelui.

§ 23. Sfera de activitate a consiliului parohial este următoarea:

1. A inventa a averii mișcătoare și nemiscătoare a bisericii, școlii și a fondurilor, și a o ține în evidență. Acest inventar se compune în trei exemplare, dintre cari unul se păstrează la episcopie parohială, al doilea la comitet, iar al treilea se subțerne consistoriului.
2. A îngriji pentru susținerea în întregime a averii mișcătoare și nemiscătoare a bisericii, școlii și a fondurilor.
3. A păstra în stare bună edificiile bisericesti, școlare și fundaționale.
4. A prevedea biserica cu trebuințele iconane, vase sfințite, cărți și alte aparate pentru serviciul dumnezeesc, și școala cu mobilele și aparatele necesare.
5. A publica concurs pentru ocuparea postului de paroh, capelan, diacon, profesor și învățător, în urma avutei cotătelgeri cu protopresbiterul locului, respective cu direcțiunea școlară.
6. A se consulta și a combina cu protopresbiterul, respective cu direcțiunea școlară, lista candidaților, cari au concurs pentru postul de paroh, capelan, diacon, profesor și învățător. (Vezi supliment n° VII.)
7. A afla mijloacele trebuințose pentru eventuala edificare și reparare a bisericii, școlii, casei parohiale și a altor edificii proprii ale fondurilor, și a relaționa despre ele sinodului parohial.
8. A trata despre afarea mijloacelor, ce se cer la dotațiunea parohului, capelanului, diaconului, profesorilor și învățătorilor, și a relaționa despre aceea sinodului parohial.
9. A preface condițiunile, ce trebuie să le observe episcopii la exarandarea realităților bisericesti, școlare și fundaționale.
10. A preface modalitatea plății banilor disponibili ai bisericii, școlii și ai fundațiilor.
11. A examina cu finalul anului raționniul episcopiei, și a-l subțerne sinodului parohial.
12. A alege pe cantori, clopotari și pe alți servitori bisericesti și școlari. De cantori numai acei indivizi pot fi aleși, cari produc dela protopresbiter atestat de calificare.
13. A privegha asupra religiozității și moralității membrilor parohiali, precum și pentru descălcinarea datinilor străine și a desfrântării, prin mijloace morale și pedepse mai mici bisericesti, și a cere ajutorul protopresbiterului, iar în caz de necesitate al episcopului, spre restaurarea religiozității și moralității.
14. A apăra vana și onora bisericii și a comunei parohiale în împotriva legilor.
15. A face oficiul protopresbiterului și prin acesta consistoriului episcopal orice propunere și plătore, privitoare la treaba bisericesti, școlară și fundațională.
16. A scrija pe copii cărui între frecvența școlii parohiale, prin prevederea lor cu cărți școlare.
17. A înființa bibliotecă parohială spre înalțarea culturii cărților folosite.
18. A face protocol despre toate afacțiunile sale, a ține actele în ordine cuvințată și a le păstra în arhiv.

§ 24. Ut decise consilii parochialis valent, requiritur presentia maioris partis membrorum et suffragiorum. (Cf. supplementum n° XIII.)

Suffragiis aequalibus decidit sententia praesidia.

§ 25. Agenda consilii parochialis sunt sequentia:

1. Inventario inscribere bona mobilia et immobilia ecclesiae, scholae et fundationum, illaque censuram tenere. Hoc inventarium triplici conficitur exemplari quorum unum servatur a curatore parochiali, alterum a consilio, tertium consistorio mittitur.
2. Curam gerere bonorum quotquot mobilium ac immobilium ecclesiae, scholae et fundationum.
3. Incolumes servare aedes ecclesiasticae, scholasticae et fundationales.
4. Ecclesiam providere iconibus, vasis sacris, libris et vestibus ad cultum divinum necessariis, necnon scholas suppellectilibus et instrumentis idoneis.
5. Concursum promulgare ad munus parochi, vicarii, diaconi, docentes et magistri, mutuo consensu cum archipresbytero loci, resp. rectore scholae.
6. Cum archipresbytero, resp. rectore scholae concinnare elenchum candidatorum post concursum ad munus parochi, vicarii, diaconi, professoris et magistri. (Cf. supplementum n° VII.)
7. Pecuniam necessariam procurare ad aedificandam vel reparandam ecclesiam, scholam, domum parochialem et alias aedes ad fundos pertinentes, super quas etiam synodo parochiali referat.
8. Tractare de mediis quibus detentur parochus, vicarius, diaconus, professores et magistri, et super hanc rem referre synodo parochiali.
9. Condiciones definire quibus curatoribus liceat bona ecclesiastica, scholastica et fundationalia elocare.
10. Rationem determinare qua pecunia superans ecclesiam, scholam et fundationum in fenore ponatur.
11. Anno peracto investigare computa curatorii illaque synodo parochiali subternere.
12. Cantores, aeditas et reliquos ecclesiae et scholae inservientes designare. In cantorem deputari nequit nisi qui ab archipresbyterata testimonium idoneitatis profert.
13. Invigilare religioni ac moralitati parochianorum, necnon extirpationi superstitionum et licentiae, adhibendo remedia moralia et leves poenas ecclesiasticas; in casu necessitatis requiratur interventio archipresbyteri, vel etiam episcopi, ut religio ac moralitas instauretur.
14. Dignitatem et honorem defendere ecclesiae et communitatis ecclesiasticae ad mentem legis.
15. Officio archipresbyteriali ac eo mediante consistorio diocesano quamlibet propositionem vel querelam subternere relate ad ecclesiam, scholam et fundos.
16. Liberos pauperes levare in frequentatione scholae parochialis eisdem libris administrando.
17. Bibliothecam parochialem fundere ut facilius libri utiles legantur.
18. Negotia pertractata protocollis inscribere, documenta bene ordinata servare illaque in archivio conservare.

Articol III.

EPITROPIA PAROCHIALĂ.

§ 24. Epitropii parohiali sunt acei bărbați din parohie, cărora li-se concredă averea parohială, școlară și fundatională.

§ 25. Epitropii se aleg prin sinodul parohial dintre cei mai meritați bărbați ai parohiei. Acepția nu pot fi rudiți între sine până la al șaselea grad de sânge și al patrulea de consorie.

§ 26. Pentru parohiile până la 1000 de suflete se aleg doi, până la 2500 de suflete trei, iar pentru parohiile al căror număr trece peste 2500 suflete, patru epitropi.

Ei se aleg pe trei ani, însă pot fi și realeși.

§ 27. Chemarea epitropilor parohiali este:

1. A primi dela comitetul parohial pe lângă inventar toată averea mișcătoare și nemiscătoare a bisericii, școlai și fondurilor, și a o administra după conluzul sifedului și al comitetului parohial.

2. A păstra într-o ladă de fier cu trei chei averea mișcătoare a bisericii, școlai și a fondurilor, precum sunt banii și alte hârtii de preț și obligațiunile. Dintre cele trei chei ale casei parohiale, se va păstra câte una la câte un epitrop. Unde sunt numai doi epitropi, acolo a treia cheie se va păstra la paroh, iar unde de prezent sunt mai mulți parohi, la cel designat prin comitet spre aceea.

La deschiderea și închiderea casei se cere prezența a toți trei indivizii, cari au cele trei chei ale casei, și accepția sunt în solid răspunzători pentru starea casei.

3. A duce un protocol despre perceptive și erogate.

4. A duce un jurnal despre starea averii parohiale. Acest jurnal e a se duce în două exemplare, dintre cari unul se va așeza în casă, iar celalalt rămâne la epitropi.

5. Cu finea fiecărui an a depune comitetului parohial raționiu documentat despre venitele și cheltuielile bisericăști, școlare și fundationale, și a se supune numai decât la o revizuire specială a casei, ce ar ordina-o comitetul parohial.

6. A nu face nici o erogatiune nepreliminată, fără imputernicirea comitetului, respective a sinodului parohial.

7. A privegha, ca edificiile bisericăști, ale școlai și ale altor realități, precum și curtea bisericii, a școlai și a casei parohiale, asemenea și cimiterul să fie în stare bună.

8. A plăti regulat salariile preșpțe pentru personalul bisericăesc și școlar, precum și ajutoarele persoanelor străne și ale stipendiștilor.

§ 28. Acolo unde mai multe comune bisericăști împreună susțin una sau mai multe școli, se alege din comitetele acestor parohii un comitet școlar și prin acesta o epitropie școlară, și așa:

1. Numărul membrilor unui asemenea comitet școlar constă câte din trei membri aleși din și prin comitetul parohial respectiv.

2. Aceemenea epitropia școlară constă din patru membri.

3. Alegerea acestui comitet se face pe 6 ani, iar a epitropilor pe trei ani.

4. Comitetul și epitropia școlară au soel cere de activitate în trebile școlare, ce le compete comitetelor și epitropiilor parohiale. (Vezi supplement n° XVI.)

Capitolul II.

PROTOPRESBITERATUL.

§ 29. Protopresbiteratul este întrunirea mai multor comune bisericăști, având un protopresbiter, ca antiote în trebile lor bisericăști, școlare și fun-

Articol III.

CURATORIUM PAROCHIALE.

§ 24. Curatores parochiales vocantur ii quibus bona parochialia, scholastica et fundationalia conceduntur.

§ 25. Curatores eliguntur a synodo parochiali ex viris de parocchia optime meritis. Qui nec consanguinei sint usque ad sextum gradum, nec affines usque ad quartum.

§ 26. In parocchia 1000 animas non superantes eliguntur duo, 2500 animas nondum attingentes tres, in parocchia domum his maioribus quatuor curatores.

Eliguntur ad triennium, sed iterum eligi possunt.

§ 27. Munus curatorum parochialium est:

1. A consilio parochiali, cum inventario, omnia bona mobilia et immobilia ecclesiae, scholae et fundorum suscipere, eaque secundum decreta synodi et consilii parochialis administrare.

2. In arca ferrata tribus clavisibus opes ecclesiae, scholae et fundorum servare, puta pecuniam, pretiosa et sygraphas publicas. Unusquisque curatorum singulam ex tribus servabit clavem. Ubi duo tantum exstant curatores, tertia clavis tenetur a parochio, ubi vero plures sunt parochi, ille clavem accipiet quem consilium designaverit.

Ad aperiendam vel claudendam arcam requiritur praesentia trium individuorum claves servantium qui etiam periculum status arcae praestant.

3. Protocolium gerere de acceptis et erogatis.

4. Diarium habere circa statum facultatum parochialium. Quod diarium duplici conficiatur exemplari, quorum alterum reponatur in arca, alterum vero servetur a curatoribus.

5. Anno ad finem vergente consilio parochiali subternere rationarium reddituum et expensarum pro ecclesia, schola et fundis, atque consilio iubente sine mora investigationem arcae perpetui.

6. Nil erogare quod antea non fuerit statutum, nisi forsan potestate facta a consilio vel synodo parochiali.

7. Invigilare, ut aedes ecclesiasticae, scholasticae et reliquae, necnon aula ecclesiae, scholae et presbyterii, denique coemeterium bono statu permanent.

8. Suo tempore stipendia definita solvere ministris ecclesiae et scholae, necnon subsidia communi pauperibus et beneficiis.

§ 28. Ubi plures communitates ecclesiasticae unam vel plures scholas sustinent, ex consilio eorundem parocchiarum eligitur consilium scholarum et exinde etiam curatorium scholasticum, sequenti modo:

1. Numerus membrorum huiusmodi consilii constat ternis membris electis ab et ex singulis consiliis parochialibus.

2. Curatorium vero constat quatuor membris.

3. Electio consilii fit ad sex annos, curatorii vero ad tres.

4. Consilium et curatorium scholasticum eodem munere funguntur in negotiis scholarum ac consilia et curatoria parochialia. (Cf. supplementum n° XVI.)

Caput II.

ARCHIPRESBYTERATUS.

§ 29. Archipresbyteratus est collegium plurium communitatum ecclesiasticarum quibus praesent archipresbyter in rebus ecclesiasticis, scholasticis et fun-

naționale; protopresbiterul trebuie să locuiască în același loc al protopresbiteratului, care este mai îndepărtat de comunel bisericesti din protopresbiterat. (Veni supplement n° VIII și XVII.)

§ 30. Protopresbiteratul își îndeplinește atribuțiile: 1. prin scaunul protopresbiteral, 2. prin sineful protopresbiteral, 3. prin comitatul protopresbiteral, și 4. prin epitropia protopresbiterală.

Articulu I.

SCAUNUL PROTOPRESBITERIAL

§ 31. Scaunul protopresbiteral este acea autoritate în afacerile bisericesti, care în acestea în general, iar în cele mai jos enumerate în special formează forul de prima instanță în mitropolie.

§ 32. Scaunul protopresbiteral constă afară de protopresbiter sau suplental acestuia, ca president, — din șase parohi, ca membri cu vot decisiv, apoi din un defensor matrimonial și un notar cu vot consultativ. (Veni supplement n° II.)

Cești doi din urmă pot fi și dintre capelani, diaconi sau mireni, având notarul a purtă protocolul, a se îngriji de lucrările scripturistice, expediții și arhiv.

§ 33. De competența scaunului protopresbiteral, ca for de prima instanță, se țin următoarele obiecte:

1. A complană și eventual a decide diferențele escute între preoți, controversele comunelor parohiale în privința exagerării competenței stolare și privitoare la alte controverse cauzate de preoți, diferențele privitoare la scutirea stolei și altor venituri legale preoțești din partea comunelor parohiale sau a singuraticilor credincioși.

2. A complană și eventual a decide controversele referitoare la logodnă (incredințare) și căsătorie, în partea lor canonică.

3. A priveghea asupra ducerii acurate a protocolului matriculare și altor protocoale parohiale; a pertracta obiecte bisericesti și disciplinare preoțești, pe cari consistorul le incredințează scaunului protopresbiteral, ca forului de prima instanță; a examina alegerile de paroh, capelan, diacon și ale altor fețe bisericesti.

4. A priveghea asupra purtării fețelor bisericesti.

§ 34. Spre aducerea unui conclud valid se recere, ca afară de president și notar, să fie de față cel puțin patru membri.

Când voturile sunt egale, dirimă votul presidentului.

§ 35. Membrii scaunului protopresbiteral nu pot fi rudiți între sine până la al 6-lea grad de sânge și al 4-lea de căsătorie, și nu pot lua parte la pertractările, unde cu vre-o parte litigantă sunt în aceeași măsură rudiți.

§ 36. Scaunul protopresbiteral va ține regulat pedințele sale din lună în lună; însă în cazuri urgente se pot ține și pedințe extraordinare.

§ 37. Apelațiuni dela scaunul protopresbiteral se pot face la consistorul eparchial în 14 zile, iar cele mai târziu făcute nu se țin în considerațiune, și hotărârea scaunului protopresbiteral se pune în lucrare, afară de cauzele matrimoniale terminate cu totală despărțire a părților, cari trebuiesc din oficiu subteranate consistorului respectiv.

Articulu II.

SINODUL PROTOPRESBITERIAL

§ 38. Sinodul protopresbiteral este reprezentanța preoțimii și a comunelor parohiale din protopresbiterat — așa, ca preoțimea să fie reprezentată în o terțialitate, iar comunele parohiale în două terțialități.

naționalibus. Archipresbyterum in eo loco archipresbyteratus habitare oportet, qui commodior est aditus communitatibus ecclesiasticis et archipresbyteratu. (Cf. supplementa n° VIII et XVII.)

§ 30. Archipresbyteratus negotia exsequitur: 1. per officium archipresbyteriale, 2. per synodum archipresbyterialem, 3. per consilium archipresbyteriale, et 4. per caraterium archipresbyteriale.

Articulu I.

OFFICIUM ARCHIPRESBYTERIALE

§ 31. Officium archipresbyteriale est illa auctoritas ecclesiastica, quae in rebus ecclesiasticis generatim, ac in inferioribus enumerandis speciatim forum metropolitanum primae instantiae constituit.

§ 32. Officium archipresbyteriale constat, praeter archipresbyterum vel eius vices gerentem qui praesidem, ex parochis suffragio decisivo gaudentibus, insuper defensores matrimonii et notarium suffragio consultativo. (Cf. supplementam n° II.)

Postremi etiam ex vicariis, diaconis vel laicis assumi possunt. Notarius acta componet, scripta quaecumque exarabit, litteras inscriptis mittet, archivum curabit.

§ 33. Officij archipresbyteriali, qua foro primae instantiae, sequentia competunt negotia:

1. Componere vel etiam dirimere controversias inter sacerdotes, reclamaciones communitatum parochialium contra nimiam taxationem stolarum vel alias exactiones cleri, quae relas cleri propter debita stolaria diminuta vel alios redditus legales detrectatos, sive ex parte communitatum sive ab individujs fidelibus.

2. Componere vel etiam dirimere controversias relate ad sponsalia vel matrimonium, quatenus canones spectant.

3. Invigilare matriculis et actibus parochialibus accurate componendis, causas ecclesiasticas et disciplinares cleri tractare, quas consistorium officio archipresbyteriali, ut foro primae instantiae, committit; electiones in parochum, vicarium, diaconum et reliquorum ecclesiae ministrorum examinare.

4. Invigilare moribus ministrorum ecclesiae.

§ 34. Ut conclusio valeat requiritur, praeter praesidem et notarium, praesentia saltem quatuor membrorum.

Suffragijs aequalibus decedit sententia praesidis.

§ 35. Membra officij archipresbyterialis nequeunt consanguinei esse usque ad sextum gradum nec affines usque ad quartum; similiter causas tractare non possunt illi iudices, qui cum altera parte litigante praedicta modo sunt propinqui.

§ 36. Officium archipresbyteriale in sessionem conveniet singulis mensibus; at casu urgente etiam extraordinarie sedere potest.

§ 37. Appellatio ab officio archipresbyteriali ad consistorium diocesanum fit infra 14 dies; quo termino elapso nulla amplius respicitur appellatio, ac decreta officij archipresbyterialis executioni mandantur. Excipie causas matrimoniales vinculo dissoluto, quae ex officio subterrananda sunt consistorio.

Articulu II.

SYNODUS ARCHIPRESBYTERIALIS

§ 38. Synodus archipresbyterialis est representatio cleri ac communitatum parochialium archipresbyteratus, ita ut clerus tertiam partem, communitates parochiales vero duas conflent partes.

În protopresbiteratul, care numără peste 20 000 A de suflete, numărul membrilor sinodului protopresbiteral constă din partea proiecției din 12, din partea comunelor bisericesti din 24; iar unde numărul sufletelor este mai mic de 20 000, acele va constă din partea proiecției din 8, iar din partea comunelor bisericesti din 16 membri.

§ 39. Acele sinoade, cari aleg pe protopresbiter, constau din număr îndoit de membri. (Vezi supplement n° XI.)

§ 40. Membrii sinodului protopresbiteral se aleg pe 3 ani, și se pot realege.

Membrii eclesiastici ai sinodului protopresbiteral se aleg prin proiecția tractuală, în locul destinat; iar cât pentru membrii mireni, protopresbiteratul se împărțește în atâtea cercuri electorale, câți membri mireni sunt a se alege în înțelesul §-lui 38.

Pentru sinodul alegător de protopresbiter, în fiecare cerc electoral se aleg câte doi membri mireni.

Alegători sunt toți aceia, cari posed calitățile prescrie în § 6.

Dispozițiunile necesare pentru conducerea și efectuarea actului de alegere se concred consistorului eparhial, până la altă dispozițiune ce se va face din partea sinodului eparhial.

§ 41. De membri ai sinodului protopresbiteral pot fi aleși numai aceia, cari posed calitățile prescrie în § 6.

§ 42. Cu ocaziunea conchemării sinodului protopresbiteral, care trebuie să se publice cu 14 zile înainte, presidentul este dator a publica și obiceiurile, ce se vor pertractă în sinod.

§ 43. Ca sinodul protopresbiteral să poată aduce hotărâre validă, se cere, ca afară de president să iee parte la acela cel puțin majoritatea membrilor. (Vezi supplement n° XIII.)

§ 44. Sinodul acesta își alege din sau afară de sinul său pe notar pentru lucrările scripturistice, care poate fi preot sau laic.

§ 45. Sinodul protopresbiteral se ține odată în an, la 1-a sau a 2-a duminică a lunii lui faur, și la conchemarea lui se observă cele din § 42; în cazuri urgente se poate conchemă și extraordinar, când adecă protopresbiteral sau două terțialități a membrilor vor ață de lipsa ținerii extraordinară a aceluia spre pertractarea vre-unui obiect însemnat bisericesc, școlar sau fundational.

Despre ținerea unui sinod protopresbiteral extraordinar trebuie înștiințat și consistorul eparhial.

§ 46. Protopresbiterul ca president, respective suplental lui, este răspunzător pentru buna ordine a sinodului, precum și pentru aceea, ca acolo numai obiectele enumerate în § 50 să se trateze, cu frica lui Dumnezeu și modestie, și ca concluziile să fie bazate pe instituțiunile bisericesti, și pe ordinațiunile arhieresti, ale consistorului și sinodului eparhial.

Când sinodul protopresbiteral s'ar lăsa în obiecte, cari nu se țin de sfera lui, sau buna ordine s'ar vătămă, și la admonițiunea presidentului nu s'ar restitui ordinea cuvințioasă: atunci presidentul este dator a încheia protocolul, a dizolva sinodul și a relaționa consistorului eparhial, cerând înviațiune pentru pașii ulteriori.

§ 47. Stă în voia liberă a membrilor a-și da vot separat, și a pofti ca acela să se petreacă în protocol; însă numai acel vot separat, care în 24 de ore se dă în scris, se poate primi și petrece în protocol.

§ 48. Presidentul preface ordinea obiectelor ce se vor pertractă; pentru aceea orice propunere din

CONC. GENERAL. TOMUL XLII.

În archipresbiteratului 20 000 animarum superantibus membra synodi archipresbyterialis erunt ex parte cleri 12, ex parte communitatum parochialium 24; ubi vero 20 000 animarum non computantur, ex parte cleri erunt 8 membra, 16 ex parte communitatum.

§ 39. Synodi convocatae pro electione archipresbyteri alterum tantum numerum membrorum habebunt. (Cf. supplementum n° XI.)

§ 40. Membra synodi archipresbyterialis ad triennium eliguntur et possunt iterato eligi.

Clerici ad synodum archipresbyterialem pertinentes eligitur a sacerdotibus tractus loco determinato; ad electionem vero laicorum archipresbyteratus in tot districtus dividitur, quot laici sunt eligendi tenore § 38.

Ad synodum convocatae pro electione archipresbyteri in quolibet districtu eliguntur duo laici. Electores sunt qui satisfaciunt conditionibus praescriptis § 6.

Dispositiones necessariae pro modo ac effectu actus electionis committuntur consistorio dioeceseano, quoadusque synodus dioeceseana hac in re statuat.

§ 41. In membrum synodi archipresbyterialis non potest eligi nisi qui attributis praevia § 6 gaudet.

§ 42. Praeses synodum archipresbyterialem convocando, saltem 14 diebus ante terminum, simul et agenda publici iuris facere debet in synodo tractanda.

§ 43. Ut decreta synodi archipresbyterialis valida sint, oportet ut praeter praesidem saltem maior pars membrorum adsit. (Cf. supplementum n° XIII.)

§ 44. Synodus haec ex suo gremio vel aliunde notarium designat, qui sacerdos vel laicus esse potest ac scripta exarabit.

§ 45. Synodus archipresbyterialis semel in anno congregatur, et quidem dominica prima vel secunda februarii, observatis in convocazione dictis § 42. Modo extraordinario et casu aliquo urgente etiam convocari potest synodus, si archipresbyter vel duabus partibus membrorum visum fuerit, huiusmodi synodum extraordinariam necessariam esse ad tractandam rem magni momenti pro ecclesia, schola vel fundis.

Quod si acciderit, etiam consistorium dioeceseanum de hac synodo extraordinaria certius reddendum est.

§ 46. Archipresbyter vel eius vices gerens, qua praeses, periculum praestat boni ordinis in synodo, necnon ut tantum negotia specificanda § 50 ibidem cum modestia et timore Dei pertractentur, demique ut conclusiones fulciantur canonibus ecclesiae et decretis episcopalibus, consistorii ac synodi dioeceseani.

Synodo archipresbyteriali in negotia vagante, quae sui iuris non sunt, vel ordine perturbato nec post admonitionem praesidis restituto, praeses hoc protocollo inscribet, synodum dissolvat ac consistorio dioeceseano referet, quae sibi ulterius agenda sint quaerens.

§ 47. Liberum est membris suffragia separata emittere ac postulare, ut actibus inserantur; at tamen hac praerogativa tantum illa fruuntur suffragia, quae infra 24 horas scripta porriguntur.

§ 48. Praeses ordinem agendorum praedigit; ideo si quis eorsum vel collective aliquid proponen-

partea unuia sau mai multor membri e a se în- A
 sină prezidentului, care în conșlegere cu sinodul
 preface ordinea și timpul, când acea propunere are
 să vină la portretare.

§ 49. Protocolul sinodului protopresbiteral, du-
 pa ce s'a autenticeat, fi subscris prezidentul și no-
 tarul; asemenea și expedițiunile și extrasele facu-
 se subscrisu prin dâșii.

§ 50. Afacerile sinodului protopresbiteral sunt:

1. Obiectele economico-bisericești, școlare și fun-
 daționale, privitoare la protopresbiterat.

2. Alegerea protopresbiterului, a membrilor școlu-
 lui protopresbiteral, a profesorilor și învățătorii-
 lor pentru școlile tractuale, și prezentarea actului
 de alegere la consistorial eparhial.

3. Înaintarea trebil școlare din protopresbite-
 rat, și

4. Îngrijirea pentru susținerea vasei și auto-
 nomiei bisericii.

§ 51. Pentru ținerea sinodului protopresbiteral,
 în care se va alege noul protopresbiter, consistorial
 eparhial va denumi un comisar, pe care îl va îm-
 puternici spre conchegerea și ținerea sinodului.

§ 52. În ziua alegerii comisarul eparhial cele-
 brează sfânta liturgie cu chemarea sfântului Duh,
 și ține o cuvântare potrivită actului alegerii.

§ 53. După sfânta liturgie membrii sinodului
 se adună sau în biserică, sau într'o sala, și din
 sinul lor trimit o deputațiune la comisar spre a-l
 invita la deschiderea sinodului; comisarul venind
 ocupă locul de president; ține o cuvântare către
 alegători și apoi predă notarului spre oțire îm-
 puternicirea consistorială.

După aceea face verificarea alegătorilor și pă-
 rește la actul alegerii, chemând membrii la votare
 pe rând.

Aclamațiune nu se primește, ci numai votare
 secretă.

Fiecare alegător predă prezidentului comisar
 votul său în scris, și după ce s'au adunat voturile,
 prezidentul le numără, deschide și le cotește cu
 voce înaltă.

Acei trei indivizi, cari au întrunit cele mai

multe voturi, se prezintă consistorului eparhial,
 spre a denumi pe unul dintre ei. (Vezi supliment
 n° IX.)

Alecul, respectiv denumitul trebuie să fie băr-
 bat apt și bine meritat pe terenul bisericesc și
 școlar. (Vezi supliment n° XII.)

§ 54. Nou-alecul, respective denumitul proto-
 presbiter, înainte de a-și începe funcțiunea, se pre-
 zintă la episcopul eparhial spre hirotesie și înze-
 strare cu singelie. Despre toate acestea se înze-
 științează protopresbiteratul prin un circular arhie-
 resc, și noul protopresbiter intră în activitate.

§ 55. Alegerea membrilor școlului protopree-
 biteral, a profesorilor și a învățătorilor pentru
 școlile tractuale (ale protopresbiteratului), se
 efectuează sub prezidenția protopresbiterului.

La alegerea celor înaltu numiți sunt a se ob-
 serva cele prescrie în § 53, iar pentru ocuparea
 posturilor de profesori și învățători, protopresbiterul
 în înșlegere cu comitetul protopresbiteral publică
 concurs. După expirarea termenului concursual
 protopresbiterul, asemenea în conșlegere cu comi-
 tetul amintit, compune lista concurenților și o pre-
 zintă sinodului, care, apoi candidașă prin alegere
 pentru fiecare post trei bărbați, calificași în școlul
 legilor pentru cariera creșterii, și bine meritași pe
 terenul școlar, iar actele alegerii le subțetare con-
 sistorului respectiv spre denumire.

dem habet, id cum praeside communicet, qui synodo
 consentiente ordinem tempusque determinabit quo
 circa propositum deliberandum erit.

§ 49. Protocolum synodi archipresbyterialis rite
 authenticatum a praeside et notario subscribitur:
 id valet etiam pro missivis et extractibus quibus-
 cumque.

§ 50. Agenda synodi archipresbyterialis sunt
 sequentia:

1. Negotia oeconomica respicientia ecclesiam,
 scholas et fundos, in quantum spectat ad archi-
 presbyteratum.

2. Electio archipresbyteri et officii archipresby-
 terialis, professorum et magistrorum pro scholis
 regionalibus, et praesentatio actus electionis synodo
 dioecessano.

3. Progressus rerum scholasticarum in archi-
 presbyteratu.

4. Cura pro sustentanda dignitate et autonomia
 ecclesiae.

§ 51. Si agitur de synodo electura novum archi-
 presbyterum, consistorium dioecesanum commissa-
 rium deputabit, qui synodum convocet ac mode-
 retur.

§ 52. Die electionis commissarius dioecesanus
 sacrum facit ac invocato sancto Spiritu concionem
 dicit electioni adaptatam.

§ 53. Missa peracta synodus congregatur vel in
 ecclesia vel in atrio quodam, atque e suo gremio
 deputationem mittit quae commissarium invitet ad
 synodum inchoandam; ille tunc, sede praesidiali
 occupata, orationem facit ac postmodum notario
 porrigit mandatum consistoriale praelegendum.

Deinde perscrutatur ius cuiusque electoris ac
 procedit ad actum electionis, ad suffragium dandum
 advocans electorem quemque.

Scrutinium non datur acclamatione, sed solum
 secreto.

Quilibet elector commissario suffragium-scriptum
 porrigit, ac suffragis coadunatis praeses illa nume-
 rat. aperit ac alta voce legit.

Tres sacerdotes, qui maximum numerum suffra-
 giorum assecuti sunt, sistunt se consistorio dioece-
 sano, ut unus eorum nominetur in archipresbyterum.
 (Cf. supplementum n° IX.)

Electus, resp. nominatus debet esse vir idoneus
 et bene meritus de ecclesia et schola. (Cf. sup-
 plementum n° XII.)

§ 54. Neo-electus, resp. nominatus archipresby-
 ter, priusquam munus iniat, episcopum dioecesanum
 adit, qui ei manus imponat eique syncelliam con-
 ferat. De quibus omnibus certior fit archipresby-
 teratus litteris circularibus episcopalibus, ac deinde
 archipresbyter regimen inchoat.

§ 55. Electio membrorum officii archipresbyte-
 rialia, professorum ac magistrorum pro scholis re-
 gionalibus (archipresbyteratus) fit archipresbytero
 praesidente.

In electione officii observanda sunt praescripta
 § 53; pro munere vero professorum et magistrorum,
 archipresbyter, consilio archipresbyteriali conse-
 ntiante, concursus indicet. Termino concursus elapso,
 archipresbyter, iterum assentiante consilio, elenchum
 concurrentiam concinnat ac synodo praesentat.
 Synodus ad quemlibet locum vacantem tres eligit
 candidatos, qui iuxta leges idonei sunt ad munus
 paedagogicum et bene meriti de rebus scholasticis;
 postmodum acta electionis subternuntur consistorio
 cui competit nominatio.

Articulus III.

COMITATUS PROTOSPREBITERALE.

§ 54. Comitatus protosprebiterale est societas corporativa aelecta din membrii protosprebiteratului, care efectuante concluziunele sinodului, și este obiectată a provedea și conduce mai deaproape afacerile comune ale întregului protosprebiterat, în privința economico-bisericească, școlară și fundatiunală.

§ 57. Membrii acestui comitet se aleg pe 3 ani în sinodul protosprebiterale, cu majoritatea voturilor, și se pot realege.

§ 58. Acest comitet constă în protosprebiteralele până la 20000 de suflete din 6, iar în cele peste 20000 de suflete din 12 membri, a căror una terțialitate este din cler, iar două terțialități din mireni.

§ 59. Președintele comitetului este protosprebiterale, respective suplentalul lui.

§ 60. Comitatus însuși își alege personalul manipulant.

§ 61. Concluz valid se poate lua numai fiind prezenți — afara de preșident — cel puțin patru și respective opt membri. Când voturile sunt egale, votul preșidentului dirimă. (Vezi supplementum n° XIII.)

§ 62. Comitatus ține de regulă patru ședințe pe an, și adevă: în ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. — iar în caz de urgență și mai multe.

§ 63. Agendele lui sunt acelea în trebile comune ale protosprebiteratului, cari în trebile ce se țin de parohie, sunt ale comitetului parohial.

Articulus IV.

EPITROPIA PROTOSPREBITERALE.

§ 64. Pentru manipulara epeselor, ce se recer spre acoperirea trebuințelor bisericesti și școlare ale întregului cerc protosprebiterale ca atare, precum și pentru administrarea fondurilor bisericesti și școlare ce s'ar înființă pentru întregul protosprebiterat: se va așeză o epitropie protosprebiterale. Această epitropie va stă din 4 epitropi și 2 suplentali, aleși din sinodul protosprebiterale pe câte 3 ani, având pentru întregul cerc protosprebiterale același cerc de activitate, ce compete epitropilor parohiali în afacerile sale.

§ 65. Acolo, unde spre susținerea unui institut școlar mai înalt concură comunele din două sau mai multe protosprebiterate, alegându-se din comitetele protosprebiteratelor concurente un comitet central școlar, se va alege prin și din acesta și o epitropie centrală, analog §-lui 28.

Capitulul III.

MĂNĂȘTIRILE.

§ 66. Mănăstirea este locuința acelor persoane bisericesti, cari sunt întrunite canoniceste prin vot solemn a-și petrece viața în toată înfrânarea, în sărăcie și obediență.

§ 67. Mănăstirea de o parte întruște în sine calitățile unei comune bisericesti, de altă parte însă este coordonată unui protosprebiterat, și ca atare e supusă numai autorităților eparhiale.

§ 68. Mănăstirea se poate fundă și înființă numai cu învoirea și binecuvântarea episcopului concurent; iar fundatorul este dator să asigure învoarea de venit necesare spre susținerea mănăstirii.

§ 69. Din mănăstiri nu se pot face locașuri lumești.

§ 70. Monahii cu celalalt personal din mănăstire stau sub nemijlocita înspecțiune a preșidentului;

Articulus III.

CONSILIUM ARCHIPRESBYTERIALE.

§ 56. Consilium archipresbyteriale est collegium electum ex membris archipresbyteratus eo fine, ut decreta synodi executioni mandet, et negotia communia toti archipresbyteratu, oeconomiam ecclesiasticam, scholasticam et fundationalem respicientia, caret ac proxime moderetur.

§ 57. Membra huius consilii ad triennium eliguntur in synodo archipresbyteriali maiore parte suffragiorum, possuntque iterum eligi.

§ 58. Consilium hoc constat in archipresbyteratibus 20000 animarum non superantibus, in reliquis 12 membris, quorum tertia pars clerici, duas partes vero laici sint.

§ 59. Praeses consilii est archipresbyter, resp. eius vices gerens.

§ 60. Ipsum consilium officiales suos sibi eligit.

§ 61. Ut conclusio valida sit, adsint oportet, praeter praesidem, saltem quatuor, resp. octo membra. Suffragiis aequalibus decedit sententia praesidis. (Cf. supplementum n° XIII.)

§ 62. Consilium regulariter quater sedet in anno, nempe mensibus ianuarii, aprilis, iulii et octobris; pluries etiam convenire potest urgente necessitate.

§ 63. Eius agenda, in quantum res communes archipresbyteratus spectant, eadem sunt ac negotia parochialia consilio competentia parochiali.

Articulus IV.

CURATORIUM ARCHIPRESBYTERIALE.

§ 64. Ad expensa eroganda, quae desiderantur ad indigentias varias sublevandas ecclesiarum ac scholarum ab archipresbyteratu dependentium, necnon ad administrandos fundos ecclesiasticos et scholasticos instituendos pro toto archipresbyteratu, curatorium creatur archipresbyteriale. Constabit quatuor curatoribus et duobus supplementibus, ex synodo archipresbyteriali electis ad triennium. Agenda curatorii eadem erunt quoad negotia propria archipresbyteratus, sicut et curatorii parochialis in suo munere.

§ 65. Ubi ad sustentandam scholam superiorem plures communitates ex duobus vel amplius archipresbyteratibus stipem conferunt, ideoque ex consiliis archipresbyteratuum contribuentium consilium centrale eligitur, ibi a hoc consilio e proprio gremio etiam curatorium centrale eligendum est, ad normam § 28.

Caput III.

MONASTERIA.

§ 66. Monasterium est cohabitatio religiosorum, qui canonice voto solemniter congregati sunt eo fine ut vitam trahant in omni castitate, paupertate et obediencia.

§ 67. Monasterium et attributa communitatis ecclesiasticae complectitur, et rursus archipresbyteratu est coordinatum, ideoque tantum auctoritatibus dioecesanis subest.

§ 68. Monasterium nequit fundari vel institui absque licentia et benedictione episcopi dioeceseos; fundator vero tenetur redivit in tuto collocare, unde monasterium sustentetur.

§ 69. Monasteria in denique mundanas immutari non licet.

§ 70. Monachi et reliqui habitatores monasteriorum immediate subiaceant inspectioni praesidis,

iar mijlocit sub jurisdicțiunea episcopului, respective A
a arhiepiscopului diocesan. metropolitane diocesane.

§ 71. Cel ce va să se facă monah, trebuie să se supună cererilor canonice, apoi aflându-se domn prin sinodul mănăstiresc de a se primi în tagma monahală, prin prepoșitul mănăstirii se prezintă episcopului, respective arhiepiscopului, și i-se dă binecuvântarea arhierescă.

§ 72. Monahii, fără privire la hirotonie sau hirotonie, împreună cu prepoștii lor, sunt datâți a se purta strâns și conștiențios conform praescriselor canonice.

§ 73. Afacerile mănăstirii se îndeplinesc prin sinodul mănăstiresc, la care iau parte toți ieromonahii cu vot decisiv, iar ierodiaconii numai ca ascultători și ca notari, cu vot informativ.

§ 74. Președintele sinodului mănăstiresc este prepoșitul, care totdeauna este îndatorat a ține ordinea bună în consultări. La întâmplarea morții prepoștitului, sinodul își alege dintre ieromonahi preșident interimar.

§ 75. Notarul se alege dintre ieromonahi, ierodiaconi sau monahi, care duce protocolul și celelalte lucrări scripturistice.

§ 76. Protocolul și expedițiunile se subscriu de prepoștit, și se contraemnează de notar.

§ 77. Concluziunile se fac prin pluralitatea voturilor; când voturile sunt egale, votul preșidentului dirimă. Vot separat numai atunci se primește, și se alătură la acte, dacă s'a dat în scris, și această trebuie în 3 zile să se facă, căci mai târziu nu se primește. Se poate însă cere și prelungire, ce nu se poate denega, căci la din contră se poate apela la episcopul.

§ 78. Fiecare mănăstire trebuie să aibă econom, care manduce partea economică a mănăstirii, potrivit concluziunilor sinodului și înviațiunilor prepoștitului. Economul este dator a ține în evidență starea materială a mănăstirii, și la finea anului a subțerne sinodului rațiociniul documentat.

§ 79. Afacerile sinodului mănăstiresc se extind atât la partea religioasă, bisericască și disciplinară, cât și la partea economică.

Acelea sunt următoarele:

1. Deemnarea serviciului special pentru fiecare ieromonah, ierodiacon și monah, și pentru econom.
2. Primirea noviților în mănăstire.
3. Examinarea noviților înainte de a se primi în tagma monahală.
4. Reprezentarea și rugarea către episcop pentru primirea noviților în tagma monahală.
5. Consultarea și deciderea de a se hirotoni monahul, ierodiacon și ierodiaconul de ieromonah, și prezentarea lor episcopului.
6. Manipularea și ținerea în evidență a averii mănăstirești, și spre acest scop facerea unui inventar despre toată averea mănăstirii, revederea acestei conșcrieri din timp în timp și adică cel puțin odată pe an.
7. Consultarea și concluderea pentru erogațiunile anuale ordinare ale mănăstirii, spre care scop se cere aprobarea episcopescă.
8. Consultarea și staverirea erogațiunilor extraordinare.
9. Examinarea rațiociniului economului și apoi aşternerea lui la consistorul diocesan cu sau fără observări.
10. Nisuița pentru bunăstarea școlii mănăstirești în privința religioasă, morală și didactică.
11. Nisuița pentru îndreptarea religiosității și a moralității vreunui ieromonah, ierodiacon sau monah, sau și pedepsirea lui mai ușoară; iară

A mediate vero iurisdictioni episcopi, resp. metropolitane diocesane.

§ 71. Qui in monachum scribiti vult, prius novitiatum subeat, deinde a synode monastica dignus inventus ordinis monachalis episcopo, resp. metropolitano presentatur per praepositum, ut benedictionem episcopalem obtineat.

§ 72. Monachi, ad ordines vel chirothesiam respectu non habito, simul cum eorum praepositis, strenue ac religiose iuxta praescrita canonica esse gerant.

§ 73. Negotia monasterii curantur per synodum monasticam, cuius membra sunt omnes hieromonachi suffragio dirimente, hierodiaconi vero tantum qua auditores et notarii, suffragio informativo.

§ 74. Praeses synodi monasticae est praepositus, qui et ordinem servabit in deliberationibus. Praeposito morte abrupto, synodus sibi ex hieromonachis praepositum interimalem eligit.

§ 75. Notarius ex hieromonachis, hierodiaconis vel monachis eligitur; ipsi incumbit protocollum concinnare et scripta peragere.

§ 76. Protocollum et missivae a praeposito subscribuntur et a notario contrasignantur.

§ 77. Conclusio invaleat accedente pluralitate suffragiorum; suffragiis aequalibus decedit sententia praesidis. Opinio separata admittitur ac inseritur actibus, si scripta perfecta est infra tres dies nec serius. Terminus autem prorogari potest potenti, alioquin patet appellatio ad episcopum.

§ 78. Quodlibet monasterium oeconomum habeat, qui oeconomiam monasterii moderatur, secundum decreta synodi et iussa praepositi. Oeconomus statum materiale monasterii perspicue describat, atque anno ad finem vergente synodo rationarium documentis munitum porrigat.

§ 79. Negotia synodi monasticae complectuntur tam religiosa, ecclesiastica et disciplinaria, quam oeconomica.

Sunt sequentia:

1. Cuique hieromonacho, hierodiacono et monacho, necnon oeconomio, assignare officium proprium.
2. Receptio novitiorum in monasterium.
3. Scrutatio novitiorum antequam vota emittant.
4. Episcopum petere et orare, ut novitios in statum monachalem recipi permittat.
5. Consulere ac decidere, ut monachus in hierodiaconum et hierodiaconus in hieromonachum ordinetur, illoque episcopo presentare.
6. Administratio et perspicua intabulatio bonorum monasterii, quo sine inventarium conficiendum est omnium bonorum monasterii, illudque revisioni subiiciendum nonnunquam, saltem vero semel in anno.
7. Consulere ac decidere circa erogationes annuales ordinarias monasterii, quae indigent approbatione episcopi.
8. Consulere ac decidere circa erogationes extraordinarias.
9. Rationarium oeconomi examinare et illud consistorio diocesano subternere observationibus apposis vel omis.
10. Studium prosperitatis scholae monasticae quoad religionem, moralem et instructionem.
11. Studere religioni vel moralitati alicuius hieromonachi, hierodiaconi vel monachi emendandae, vel etiam eum leviter punire; si gravior poena

pentru pedepşa mai amănitoare vine obiectul a se aşterea consistorului diocesan, care îl decide diocesan, quod rom dirimit.

12. Tratarea asupra vre-unui nevişiu excesiv şi pedepşirea lui, eventual şi eliminarea lui din mănăstire. Astfel de întâmplare are a se comunica cu mănăstirile din provincia metropolitană.

13. Alegerea prepositului, care se face după prescrierea canoanelor, sub conducerea episcopului diocesan, dintre fraţii săi sau din altă mănăstire, sau dintre demnitarii episcopiei. — Aleul se prezintă episcopului, care după-ace a aflat că are toate însuşirile necesare pentru un preposit, îl înţărăşeşte şi-l hirotesceşte de igumen respective de arhimandrit.

§ 80. Datorişele prepositului mănăstirii sunt următoarele:

1. A se ţineă strâns de obligamentele generale monahale, şi a nizu, ca nici monahii să nu peară dinaintea ochilor acele obligamente generale monahale; prin urmare prepositul trebuie să fie exemplu viu de viaţă corectă monahală în toate privinşele.

2. A fi bisericos, va să zică a nu se retrage dela frecuentarea regulată şi acurată a serviciului dumnezeesc.

3. A privegha, ca serviciul dumnezeesc să se implinească totdeauna după tipic, iară cântarea şi cetera să fie evlavioasă şi edificatoare.

4. A nizu, ca întreg personalul mănăstiresc să cerceteze serviciul dumnezeesc acurat şi regulat, şi pe timpul serviciului dumnezeesc să nu-l ocupe pe acela cu altfel de lucru.

5. A luă parte la prânş şi cină cu ceilalţi, ni numai în cazuri de tot extraordinare a se abate dela această regulă.

6. A dispune, ca sub decursul prânşului să se cetească vicia sfînşilor sau alt prolog, precum aceea o prescrie tipicul.

7. A nu absentă din mănăstire fără cauză îndestuitoare, nici a lăşa, ca fraşii fără ştirea şi binecuvântarea lui să meargă undeva din mănăstire.

8. A se perfecşiona în ştiinş şi cunoştinş canonică, dogmatică şi biserică-istorică.

9. A nizu, ca şi fraşii să se perfecşioneze în ştiinşele bisericăşti, în cântări şi în cunoştinşă viciş sfînşilor.

10. A fi conşţenşios în averea mănăstirească şi a dispune, ca cel mai apt dintre ieromonahi să se pună de econom.

11. A ţineă adeseori cu fraşii exortaşuni pentru cultura şi disciplinarea lor, şi pentru îndreptarea moravurilor unuia sau altuia dintre fraşi, care cu purtarea sa a dat ană la aceea.

12. A avea în susşinşerea disciplinei monahale perseveranşă şi priveghere neadormită, dară şi răbdare şi modestie.

13. A nizu, ca şcoala mănăstirească să fie în ordine bună, şi ca cei mai cualificaşi dintre fraşi să se desemne de învăşatori.

§ 81. Fiindcă fundatorii mănăstirilor dau în scris intenşunea lor când fundează acele şinte locaşuri, impunând şi unele îndatoriri ce trebuie să se păstreze nestrămutat, pentru aceea prepositul este dator a dispune, ca cartea fundaşională a mănăstirii cel puşin odată în an să se cetească în sinodul mănăstiresc, parte pentru aducerea aminte de fundatori, parte pentru implinşirea acurată a îndatoririlor cuprinşe în fundaşunea fundatorului de mănăstire.

§ 82. Pentru cauzele de logodnă şi matrimoniale ale credincioşilor, cari neavând biserică lor proprie, se ţin de biserică mănăstirii, consistorul eparşial delegeă pe cel mai îndemănăc cauză proto-presbiteral.

12. Animadversio in nevitium degenerum eiusque punitio vel etiam dimissio ex monasterio. Quod si acciderit, huius rei certiora faciendae sunt omnia monasteria provinciae metropolitanae.

13. Electio praepositi iuxta canones, praesidente episcopo diocesano, ex confratribus proprii aut alieni monasterii, vel etiam ex dignitatibus episcopalibus. — Electus sinit se episcopo qui, si repererit illum habere indeoles praeposito necessarias, illum confirmat atque ordinat in hegumenum resp. archimandritam.

§ 80. Officia praepositi monasterii sunt sequentia:

1. Obligationes generales monasticas strenue observare ac in eo esse, ut etiam monachi nunquam has obligationes e conspectu dimittant; ideoque praepositum exemplum vivum vitae vere monachalis in quocumque respectu praestare oportet.

2. Esse a frequentatione constanti et accurata officii divini non eximere.

3. Invigilare, ut officium divinum semper iuxta rituale peragatur et cantus ac lectio pie et decenter proficerentur.

4. Studere, ut communitas tota monastica officio divino accurate et constanter assistat, nec tempus officio divino dicatum aliis negotiis terat.

5. Prandere ac coenare communiter cum fratribus, nec nisi casibus extraordinariis hac regula se subtrahere.

6. Curare, ut tempore prandii vitae sanctorum vel alii libri spirituales legantur, prout caeterum etiam in rituali praescribitur.

7. Monasterio non exire sine causa sufficienti, nec pati, ut fratres se inacio abeque sua benedictione e monasterio discedant.

8. Animum excolere scientiis canonicis, dogmaticis ac historiae ecclesiae.

9. Curare, ut etiam fratres excolantur scientiis ecclesiasticis, cantu sacro et cognitione vitae sanctorum.

10. Honestè administrare bona monasterii et curare, ut maxime idoneus hieromonachorum in oeconomum deputetur.

11. Fratres saepius exhortari ad eruditionem et disciplinam, necnon eorum mores emendare, in quibus id desideratur.

12. In sustentanda disciplina monachali perseverantiam ac indefessam adhibere vigilantiam, non tamen abeque patientia et modestia.

13. Invigilare ut schola monastica rite fungatur, atque aptissimi fratrum ad docendum designentur.

§ 81. Cum fundatores monasteriorum scripto patefaciant suam intentionem has sacras condendo aedes, et simul quasdam immutatae adimplendas obligationes iniungant, ideo praepositi erit sponere, ut litterae fundationales monasterii saltem semel in anno legantur in synodo monastica, quo memoriae prodantur fundatores et obligationes inherentes fundationi accurate exequantur.

§ 82. Ad causas sponsalium et matrimoniales illorum fidelium, qui deficiente ecclesia propria ad ecclesiam monasterii pertinent, consistorium diocesanum officium archipresbyteriale vicinibus delegabit.

§ 83. Credințele atinși în paragraful precedent au un nivel e înscrutarea în treburile mănăstirii.

§ 84. Mănăstirile femeiești cad într-o categorie cu cele bărbătești, prin urmare mănăstirile femeiești, monahinele și igumenicele au una și aceeași chemare ca și mănăstirile bărbătești, monahii și prepoziții.

Capitolul IV.

EPARHIA.

§ 85. Eparhia este întrunirea mai multor parohii, protopresbiterate și mănăstiri, în fruntea cărora stă episcopul, care într-o ocazie necurmat este dator a lucra, mijlocit și nemijlocit, pentru religiozitatea și luminarea procreștii și a poporului.

§ 86. Afacerile eparhiale se îndeplinesc: 1. prin sinodul eparhial; 2. prin consistorul eparhial.

Articol I.

SINODUL EPARHIAL.

§ 87. Sinodul eparhial este reprezentanța eparhiei, și se compune din deputații clerului și ai poporului eparhial, și afară de episcopul, respective arhiepiscopul diecezan, constă din 60 de membri, dintre cari 20 sunt preoți, 40 mireni. În dieceza Caransebeșului în numărul celor 40 de mireni consiliul militar alege 10 deputați. (Vesii supplement n° III.)

§ 88. Membrii sinodului eparhial se aleg pe 3 ani, și pot fi realeși.

§ 89. Sinodul eparhial se ține regulat odată în an, la Dumineca Tomei, iar în cazuri urgente se poate conchena și extraordinar.

§ 90. Convocarea sinodului se face prin episcopul eparhial, respective arhiepiscopul eparhial, iar în caz de vacanță, prin consistorul respectiv.

§ 91. Membrii sinodului eparhial se aleg în modul următor:

a) Fiecare dieceză se împarte în 20 de cercuri electorale proporționate.

b) În fiecare cerc se aleg 3 deputați, adică un preot, și doi mireni, și anume preotul prin toți preoții, iar mireni prin toți membrii sinoadelor parohiale din cercul electoral, spre care scop:

c) Consistorul diecezan denumește pentru fiecare cerc electoral câte doi comisari consistoriali, adică pentru preoți unul din cler, iar pentru mireni unul din mireni.

d) În ziua prescriptă preoții se adună la locul desemnat, și sub presidenția comisariatului consistorial, alegându-și doi bărbați de încredere și un notar, numai decât pusec la alegere, care se efectuează sau prin votare publică, sau la cererea unei terțialități a alegătorilor, prin votare secretă. Acela care a întruait majoritatea voturilor, se proclamă de deputat, se prevede cu credențional subscris prin comisar, bărbații de încredere și notar, iar despre actul alegerii luându-se protocol și subscrindu-se prin susamintiiți, se subșterne consistorului eparhial spre știință.

e) Încât pentru alegerea deputaților mireni, comunitățile bisericiești se adună în sinoade parohiale. Asemenea sinoade se constituiesc astfel, că alegătorii își aleg prezident, doi bărbați de încredere și un notar. Pusecând la alegere, fiecare alegător votează pentru doi deputați deodată. Votarea este publică, iar la cererea alor 20 de alegători poate și secretă, prin ședule. Acclamațiune nu este permisă.

f) Despre actul alegerii se ia protocol, în care se scriu toate voturile, iar în caz de votare secretă, i-se alătură și ședulele ce conțin voturile.

§ 83. Fideles paragrafo precedente memorati nil negotii habent in rebus monasterii.

§ 84. Monasteria mulierum eiusdem iuris sunt ac monachorum; ideo monasteria mulierum, religiose et superioribus huiusmodi prerogativis gaudent ac monasteria monachorum, monachi et prepositi.

Caput IV.

DIOECESIS.

§ 85. Dioecesis est consociatio plurium parochiarum, archipresbyteratum et monasteriorum sub regimine episcopi, qui iuxta canones indefesse, mediate et immediate laborare debet pro religione et instructione cleri et populi.

§ 86. Negotia dioecessana exsequuntur: 1. synodo dioecessana; 2. consistorio dioecessano.

Articulus I.

SYNODUS DIOECESANA.

§ 87. Synodus dioecessana est representatio dioecesis, qua coalescit viris a clero et populo deputatis, et praeter episcopum, resp. archiepiscopum dioecesanum, constat 60 membra, quorum 20 sunt sacerdotes et 40 laici. In dioecesi Caransebesiensi ex numero 40 laicorum consilium militare eligit 10 deputandos. (Cf. supplementum n° III.)

§ 88. Membra synodi dioecessana eliguntur ad triennium, et iterato possunt eligi.

§ 89. Synodus dioecessana ordinario semel in anno congregatur, dominica in Albis (s. Thomae); necessitate vero urgente etiam extra ordinem convocari potest.

§ 90. Synodum convocat episcopus, resp. archiepiscopus dioecessanus, ac sede vacante consistorium.

§ 91. Membra synodi dioecessanae sequenti modo eliguntur:

a) Quaelibet dioecesis in 20 circulos electorales dividitur.

b) In quolibet circulo eliguntur tres deputandi, videlicet unus sacerdos et duo laici; sacerdos a clero, laici vero a membris synodorum parochialium eiusdem circuli.

c) Hinc consistorium dioecesanum pro quolibet circulo electorali deputat duos commissarios, videlicet sacerdotem pro clero, et laicum pro laicis.

d) Die determinata sacerdotes congregantur loco designato et praesidente commissario consistoriali sibi eligunt duos scrutatores et notarium; deinde sine mora proceditur ad electionem, quae fit vel publice, vel tertia parte id postulante suffragiis secretis. Qui maiorem partem suffragiorum nactus est, deputatus proclamatur ac providetur litteris signatis a commissario, scrutatoribus et notario. De actu electionis vero protocollum exaratur, signatum a supradictis, quod subternitur consistorio dioecessano.

e) Quoad electionem laicorum, communitates ecclesiasticae congregantur in synodos parochiales, quae sibi eligunt praesidem, duos scrutatores et notarium. Deinde ad electionem procedentes unumquodque membrum suffragia dat simul duobus viris. Suffragium est publicum, 20 electoribus vero id potentibus fieri potest etiam schedulis secretis. Acclamatio prohibetur.

f) De actu electionis protocollum exaratur, in quo omnia suffragia notantur, vel si secreta data fuerant, adnectuntur schedulae suffragia continentes.

g) Finita-se votarea protocoli în prezența A
alegătorilor se încheie, constatându-se și publicându-se rezultatul alegerii, se subscrive prin president, bărbații de încredere și notar, se sigilează cu sigiliul parohial și al presidentului sau al vre-unui bărbat de încredere, apoi se predă unuia dintre bărbații de încredere, pentru-ca la timpul său să-l ducă la comisarul consistorial.

h) În timpul deștept toți trimișii bărbați de încredere și sineadelor electorale din un cerc alegător se adună la locul desemnat spre acest scop, aducând cu sine protocoalele electorale sigilate în modul prescrip. sub lit. g. Acel, sub prezidiul comisarului consistorial, toți la oaltă formează colegiul de scrutiniu, alegându-și un notar pentru ducerea protocolului.

În prezența tataror se desfășoară prin comisarul consistorial protocoalele colegiilor electorale și se cotează cu voce înaltă, numărându-se voturile și înscrindându-se în protocol.

Acel doi indivizi, cari au căpătat mai multe voturi, numai decât se proclamă de deputați și se prouăd cu credenționale. În cazul când doi înși au intrunit asemenea voturi, între dâșii decide soartea, executată numai decât în fața locului.

Atât protocolul colegiului de scrutinare, cât și credenționalele se subscriv prin comisarul consistorial și prin toți ceilalți membri.

Protocolul se subșterne prin comisar consistorialului, iar credenționalele se înmanează aleșilor deputați.

i) Alegători și eligibili sunt toți aceia, cari posed calitățile prescrip. în § 6.

k) Formarea cercurilor electorale în proporțiune cât se poate mai dreaptă, asemenea desigerea locului de alegere pentru preoți și de scrutinare pentru mireni, și denumirea comisarilor, precum și luarea măsurilor necesare spre alegere — până la altă dispozițiune din partea sinodului eparhial, este afacerea consistorului eparhial.

l) Alegerile deputaților se efectuează în restimp de 6 săptămâni, înainte de Dumineca Tomei, și au să fie ordinate și publicate astfel, ca în cât pentru mireni între alegere și scrutinare, și iarși între aceasta și deschiderea sinodului, să întrevină un restimp cel puțin de 8 zile.

§ 92. Presidentul sinodului eparhial este episcopul, respective arhiepiscopul, iară în cas de împiedecare sau vacanță, locșitorul lui.

§ 93. În ziua deschiderii sinodului eparhial se ține sfânta liturgie cu chemarea sfântului Duh.

§ 94. Adunându-se membrii sinodului la locul destinat, presidentul înainte de toate chiamă la oficiul notarial provisorie un număr potrivit dintre cei mai tineri membri, și deschide ședința prin o D solemnă.

După aceea se procede la verificarea membrilor, cari fiind preste jumătate verificați, își aleg notari ordinari, și cu aceasta sinodul este constituit.

§ 95. Sinodul așa constituit, înainte de toate își statorțește regulamentul pentru afacerile interne.

§ 96. Agendele sinodului eparhial sunt următoarele:

1. Îngrijirea pentru susținerea libertății religioase și autonomiei bisericii, în înțelesul legilor.
2. Alegerea episcopului și prezentarea lui la sinodul episcopesc. (Pentru cazul alegerii de arhiepiscop, vezi dispozițiunile pentru alegerea mitropolitului.)
3. Îngrijirea și controlarea, averii mișcătoare și nemiscătoare, a realităților și fondurilor, cari sînt proprietatea eparhiei.

g) Suffragia dată protocolum eorum electoribus terminatur constatacione ac promulgatione actus electionis: dato subscrititur a presidente, scrutatoribus et notario, sigillo parochiali necnon praesidia vel alterius scrutatoris munus, denique alteri scrutatori conceditur qui illud tempore suo commissario consistoriali tradat.

h) Tempore designato omnes scrutatores a synodo electoribus eiusdem circuli muni conveniunt loco praefixo, secum asportantes protocola electoralia sigillata modo praescripta sub lit. g. Hic, praesidente commissario consistoriali, omnes praesentes formant collegium scrutatorum ac sibi notarium eligunt ad protocolum concinnandum.

Omibus praesentibus commissarius aperit protocola electoralia eaque legit alta voce, dum suffragia numerantur atque protocollo inseruntur.

Duo individui, qui maiorem partem suffragiorum adepti sunt, illico deputati proclamantur ac litteris publicis muniuntur. Quod si duo eundem numerum suffragiorum haberent, nulla intercedente mora sorte dirimitur, uter deputatus censeatur.

Tam protocolum collegii scrutatorum, quam litteras electorum signantur a commissario consistoriali et omnibus praesentibus.

Protocolum a commissario subternitur consistorio, litterae vero dantur deputatis electis.

i) Electores et eligibiles sunt omnes qui satisfaciunt conditionibus § 6.

k) Salva dispositione contraria synodi dioeceseanae, consistorii dioeceseani est, circulos electorales iusta proportione circumscribere, locum designare pro electione sacerdotis et scrutatione laicorum, commissariis nominare et statuere quae ad electionem pertinent.

l) Electio deputandorum fit intra 6 hebdomadas, ante dominicam in Albis, et sic ordinanda ac promulganda est, ut inter electionem et scrutationem laicorum, ac vicinim inter hanc scrutationem et congressum synodi spatium saltem 8 dierum intercedat.

§ 92. Praeses synodi dioeceseanae est episcopus, resp. archiepiscopus; qui si impediti fuerint aut sede vacante, eorum vices gerens.

§ 93. Die synodi inchoatae fit sacrum et invocatur sanctus Spiritus.

§ 94. Membrii synodi loco designato congregatis, praeses illico ex iunioribus aliquot notarios provisorie designat ac synodum aperit concione solemnii.

Postea proceditur ad verificationem membrorum; quorum dimidia parte verificata, notarios eligunt ordinarios, quo synodus constituta censetur.

§ 95. Synodus sic constituta imprimis regulas statuit pro negotiis internis.

§ 96. Agenda synodi dioeceseanae sunt sequentia:

1. Libertatem religionis et autonomiam ecclesiae servare tenore legum.
2. Episcopum eligere et eum synodo episcopali praesentare. (Quoad electionem archiepiscopi vide dispositiones pro electione metropolitae.)
3. Bona mobilia et immobilia, aedes et fundos curare ac custodire, in quantum pertinent ad dioecesim.

4. Deciderea în privința acelor realități și funduri, conform scopului, pentru care s'au înființat.
5. Alegerea membrilor consistoriului eparhial.
6. Consultarea și luarea măsurilor trebuincioase pentru ridicarea culturii poporului eparhial, prin școlile elementare, capitale, gimnaziile, școlile teologice și pedagogice.
7. Consultarea și luarea măsurilor trebuincioase pentru disciplinarea preoților și a poporului eparhial.
8. Îngrijirea pentru afierea mijloacelor spre înaintarea culturii și a creșterii tinereții școlare, și pentru delimitarea pederelor în privința acestora.
9. Ajutorarea bisericilor și a școlilor sărace.
10. Îngrijirea pentru cultivarea și pregătirea de bărbați apti spre servicii bisericesti și școlare, prin stipendii.
11. Escutirea de colecte pentru scopuri bisericesti, școlare, fundacionale și filantropice.
12. Consultarea pentru delimitarea granițelor, și ce s'ar arăta la executarea unor canoane sau la efectuarea unor instituțiuni bisericesti.
13. Stabilirea bugetului anual, examinarea rațiunilor contului episcopesc, și în fine delimitarea salarelor din studurile eparhiale.
14. Premiarea cu bani a vre-unui op științific, privitor la ori-ce ram de știință bisericesti și școlare.
15. Facerea dispozițiilor necesare pentru arondarea cercurilor electorale și efectuarea actului de alege pentru sinodul eparhial.

APPENDIX.

ALLEGORIA EPISCOPII DIOECESAN.

- § 97. Episcopul se alege prin sinodul eparhial dintre bărbații calificați spre această treaptă.
- § 98. Pe timpul văduvii scaunului episcopesc, consistorul eparhial conduce trebile eparhiei în înțeleasa instituțiunilor bisericesti, ferindu-se de ori-ce înnoire sau schimbare; strănuște, ca alegerea de episcop să se facă în restimp de 3 luni, și face dispozițiunile trebuincioase pentru convocarea sinodului eparhial spre alegerea episcopului, cerându-și invitațiuni dela mitropolitul, care înod se va îngriji, ca în timp de 3 luni să se întregască scaunul episcopesc văduvit, și va aprigial pe concernalul consistor în această a lui nuzință.
- § 99. Alegerea o va conduce sau mitrop olitul sau un mandatar al lui, autorizat spre acest scop.
- § 100. În preseara zilei de alege se ține priveghere după tipical Rosaliilor, iar în înasș zius de dechidere a sinodului sfânta liturgie, după acelaș tipic.
- § 101. După finalul serviciului dumnezeiesc pr o sidentul dechide sinodul cu o cuvântare corespușătoare împrejurărilor actului de alege.
- După aceea constituindu-se sinodul în modul prescriis în § 94, se procede la actul de alege.
- § 102. Alegerea se face în secret prin ședule. Fiecare alegător scrie pe o ședulă numele aceluia, pe care îl cunoaște vrednic de episcop, și după cum se va strigi de president, se duce și pune ședule în urna destinată. După-ce au votat toți membrii sinodului, presidentul și notarii ședule, cari împreună cu doi bărbați de încredere, aleși de sinod din sinal său, fac organul de scrutinare, numără ședulele, luând una câte una din urne în care s'au pus, și băgându-le în altă urnă, ce va stă gata, și aflându-se numărul ședulelor corespușătoare cu numărul alegătorilor, presidentul în vederea tuturor și a bărbaților de încredere, ridică pe rând ședulele din urnă, citește în ausul tuturor numele scriis în ele, notarii totdeauna înscamă voturile, și în urmă încheind scrutinalul, se publică sinodului rezultatul alegerii și se petrece la protocol.

4. Circa hanc sedem et fundos decernere secundum finem ad quem instituta fuerit.
5. Electio membrorum consistorii dioecesiani.
6. Consilium capere ac rationem inire, ut populus dioeceseos magis excolatur scholis popularibus, capitalibus, gymnasiis, reallibus, theologicis et pedagogicis.
7. Consilium capere ac rationem inire circa disciplinam a clero populoque servandam.
8. Curare ac media conferre, ut inventus scholasticus bene edocetur et educatur, atque his opposita impedimenta tollantur.
9. Escutire ac scholas pauperes inare.
10. Stipendiis excolere ac praeparare viros idoneos qui ecclesiis ac scholis inserviant.
11. Collectas edicere in emolumentum ecclesiae, scholae, fundorum vel pauperum.
12. Consulere de modo quo difficultates removeri queant, quibus executio canonum et institutiones quaedam ecclesiasticae impediuntur.
13. Rationem reddituum et impendiorum componere, rationarium penitus curatori examinare, salaria ex fundis dioeceseis determinare.
14. Premium pecuniarium conferre alicui operi erudito tractanti de disciplina ecclesiastica vel scholastica.
15. Circulos electorales circumscribere ac necessaria disponere ad electiones pro synodo dioeceseana.

APPENDIX.

DE ELECTIONE EPISCOPI DIOECESANI.

- § 97. Episcopus eligitur a synodo dioeceseana inter viros idoneos huius muneris.
- § 98. Tempore vacationis sedis episcopalis consistorium dioeceseanum regit negotia dioeceseos secundum institutiones ecclesiasticae, nil innovans vel immutans. In eo erit, ut electio episcopi fiat infra 3 menses, disponendo necessaria ad convocandam synodum dioeceseanam pro electione episcopi. Eodem tempore praeccepta petat a metropolitae qui et ipse curabit ut infra 3 menses sedi episcopali vacanti provideatur, ad hunc finem consistorio cooperans.
- § 99. Electioni praesidebit vel ipse metropolitae vel eius procurator ad hoc deputatus.
- § 100. Fride electionis vigilia servatur iuxta rituale Pentecostes, die vero inauguratae synodi sacrum fit iuxta idem rituale.
- § 101. Finita missa praecses synodum inchoat concione accomodata circumstantiis electionis.

Postea synodo constituta iuxta dicta § 94 proceditur ad electionem.

- § 102. Electio est secreta, schedulis. Unusquisque elector schedulae inscribit nomen eius quem dignum censet munere episcopi, et simul atque evocatur a praeside, procedit et schedulam dimittit in urnam. Omnibus suffragiis datis, praecses et notarii synodales, qui una cum duobus scrutatoribus a synodo electis constituunt collegium scrutatorum, numerant schedulas eas singulatim ex urna sumentes et in aliam urnam appositam ponentes; quod si numerus schedularum adaequat numerum electorum, praecses in conspectu omnium, scrutatoribus assistantibus, schedulas per ordinem ex urna excipit, nominaque inscripta alta voce legit, dum notarii suffragia notant; postremo, scrutinale peracto, synodo promulgatur eventus electionis qui et protocollo inscribitur.

De ales se privește acela, care a intrat în majoritate absolută a voturilor.

Protocolul alegerii, subscris de președinte, notari și birbații de încredere, se transmite sinodului episcopesc, pentru pertractare canonică și subscrisere la maiestatea sa spre preagrățirea întărire a alegerii.

§ 103. Ședințele sinodului de alegere sunt publice; sinodul însă din cauze momentane poate ține și ședințe secrete.

La ședințe secrete publicul nu poate lua parte.

§ 104. Mitropolitul, dacă a condus în persoană sinodul de alegere, poate conchema la locul alegerii pe episcopi, ca numai decât să țină sinod episcopesc pentru pertractarea sinodala a actului de alegere, și spre a prezenta maiestății sale atât actul alegerii, cât și votul sinodului episcopesc, pentru preafaltă întărire a nou-aleșului episcop.

Iar dacă mitropolitul n'a luat parte în sinodul electoral, atunci primind actul alegerii, convoacă fără întârziere la reședința sa sinodul episcopesc și predă acestuia actele de alegere spre pertractare canonică.

§ 105. După urmata preafaltă întărire a noului episcop, acesta se adrește prin mitropolitul după rânduiala bisericăsească, se prevede cu gramata mitropolitana, și se denumește un mandatar mitropolităn, care introduce pe noul episcop în eparhia sa, și cetește în biserică catedrală gramata mitropolitănă la începutul sfinteii liturghii, care o va ține noul episcop cu asistență cuviincioasă din clerul său.

Episcopul provăsat cu întărirea preafaltă, depune înaintea maiestății sale jurământul de fidelitate.

§ 106. Episcopul primind fondul înstruat al episcopiei dela epitropii eparhiali pe lângă un inventar, este dator să-l pună în economie din clerul mirean sau monahal, care va avea însărcinarea, a privilegii asupra fondului înstruat și a duce raționiu despre percepțiunile și erogațiunile episcopului.

Economul va fi răspunzător episcopului pentru toate, iar episcopul senatului epitropesc al consistorului eparhial pentru toate câte a primit spre folosire.

Pentru aceea este de lipsă, ca economului să se predea averea nemșchitoare și mșchitoare economică pe lângă inventar, pecum s'a predat ea și episcopului.

Dacă episcopul n'ar voi să țină econom, atunci mitropolitul are drept să-l silească la aceea. Economul este dator să plătească neștirbită averea episcopiei și pe timpul veduviei soarelui episcopesc.

§ 107. Episcopul primind odorele bisericăsești ale episcopiei dela epitropii eparhiali, va însărcina pe protodiaconul sau capelanul său, ca să poarte grijă de aceste odore, ca adică nimic să nu se înstrăineze din ele și să se cunștină în curăție; și fiindcă pentru aceste odore însă episcopul este răspunzător, și cele pierdute e dator să le supliască, pentru aceea inventarul despre aceste odore este să se țină neștămat, și lucrurile, cari prin dese întrebuinșări, sau prin vechimea lor s'au stricat și nu se mai pot întrebuinșă, să le înșemănă în același inventar.

§ 108. Episcopul respective arhiepiscopul are drept să facă testament numai despre jumătate din averea sa; iar murind fără testament, toată averea cade eparhială. Prin urmare făcând testament, după detragerea datorilor și a șpeșelor de îngropășune, legătele lui se vor plăti numai până la jumătatea averii sale.

§ 109. Întregă biblioteca episcopului răpădat rămâne proprietate eparhială și se înștrunește cu biblioteca eparhială.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

Qui absolute maiorem partem suffragiorum adeptus est, ille electus censetur.

Protocolum electionis, a praeside, notario et scrutatoribus signatum, subscipitur synodo episcoporum, ut canonice disquiratur de maiestati eius subternatur pro gratissimam confirmationem electionis.

§ 103. Sessiones synodi electoralis sunt publicae; gravibus vero de causis synodus etiam secreta sedere potest.

Sessionibus secretis populus non assistit.

§ 104. Si metropolita ipse synodo electionis praesederat, tunc eodem loco convocare potest episcopos in synodum episcopalem, ut canonice disquirant actum electionis et maiestati eius subternant et actum electionis et suffragium synodi episcopalis ad altissimam confirmationem neo-electi episcopi impetrandam.

Si vero metropolita non interfuit synodo electorali, tunc acto electionis accepto, sine mora in residentia sua convocat synodum episcopalem ipseque subternit acta electionis ad disquisitionem canonicam.

§ 105. Neo-episcopo a rege confirmato, ille ordinatur a metropolita iuxta ecclesiae instituta, ac providetur libello metropolitano; deinde mandataris metropolitano designatur, qui novum episcopum in suam introducat dioecesim, ac libellum metropolitano in ecclesia cathedrali perlegat ad initium missae, quam ipse novus episcopus celebrabit assistente clero ut moris.

Episcopus confirmatione altissima obtenta, coram maiestate sua deponit iuramentum fidelitatis.

§ 106. Episcopus accepto fundo instracto episcopatus necnon inventarium a curatoribus dioecesanis, oconomum ex clero saeculari vel monachali instituere debet, qui fundo instracto invigilet ac rationarium ducat reddituum et erogationum episcopi.

Oconomus periculum praestabit episcopo de tota administratione, episcopus vero senatui curatorio consistorii dioecesanii circa ea quae usufructui accoperat.

Quapropter necesse est, ut oconomus tradantur bona mobilia oeconomica et immobilia cum inventario, prouti etiam episcopo tradita fuerit.

Si episcopus nollet oconomum adhibere, tunc metropolita iure gaudet eum ad hoc cogendi. Oeconomi est, fortunas episcopatus incolumes servare, etiam sede vacante.

§ 107. Indumenta sacra episcopatus, quae episcopus a curatoribus dioecesanis accoperat, archidiacono vel capellano suo tradet ad custodiendum, ne quid amittatur vel obliueatur. Cum porro episcopus periculum praestet harum vestium, atque deperdita supplere debet, ideo inventarium eorum semper servetur intemeratum, et ea quae frequenti usu vel vetustatis causa inutilia factae sunt, in inventario notentur.

§ 108. Episcopus resp. archiepiscopus colummodo dimidia parte suae fortunae testamento disponere potest; si vero ab infirmitate moritur, tunc universa fortuna cedit dioecesi. Ideo testamento existente, deductis debitis ac expensis sepulturae, legata non solvantur nisi usque ad dimidietatem fortunae relictae.

§ 109. Bibliotheca tota episcopi defuncti cedit dioecesi atque adiungitur bibliothecae dioecesanae.

Articuli II.

CONSISTORIUM EPARCHIALIUM.

§ 110. Consistorium eparchiale est organum administrativum et iudiciale permanente, in rebus hierarchicis, scholasticis et fundationibus, in diocesi tractandi.

§ 111. Præses naturalis consistorii est episcopus resp. archiepiscopus.

§ 112. Membra consistorii sunt parte ordinari, parte onerari; toti se nunciant „asesores consistoriales“, et suum votum dant.

Aasesores consistoriales non possunt esse iudicati in rebus iudicialibus, nec in rebus civilibus, nec in rebus criminalibus. (Veni supplementum n° X.)

§ 113. Consistorium se dividit in tres senatus separatos, et sunt:

1. in senatum strans hierarchicum;
2. in senatum scholasticum;
3. in senatum curatorium.

§ 114. Fiecare senatus îndeplineşte afacerile tinătoare de competenţa sa independent, sub titulum generalis de „Consistorium eparchiale“ respective „archidioecesanum“.

§ 115. Senatus strans hierarchicus se componit din membri ordinari (salarizati) et din onerari, toti din clerici, et din un defensor matrimonialis, care potest et laicus.

Senatus scholasticus, pecunia et senatus episcopalis componitur din membri ordinari (salarizati) et onerari, in o tertiaritate din clerici et dicitur tertiaritate din partes miretanorum.

Defensor numerus membrorum sine cuius senatus se reservat respectivelor sinodorum eparchialium.

Un secretarius salarizatus, care potest et proet cum miretanis, îndeplineşte afacerile notariales; in fine un archivar et un numerus potestivus de scribentibus, îndeplineşte agendele de manipularione in toate tres senatus.

Consistorium eparchiale are et un fiscal consistorialis, care decedat potest et defensor matrimonialis.

§ 116. Atat aasesores ordinari, oati et oei onerari se alogunt prin sinodum eparchiale.

Pentru posturile aasesorale ale senatus strans hierarchicus, sinodum eparchiale prin votare secretam, cu majoritate absolutam de voturi, alogunt numerum recerunt et-l subterne episcopali, respective archiepiscopali, spre instituire. (Veni supplementum n° VI.)

Deplinerea posturilor de aasesores consistoriales in celelalte duas senatus se efectueşte tot in ael modo, inat cu aosa decedebire, oati barchia, cari au intravit majoritatem absolutam a votarilor, se privit et se proclamant numai decet de alogi finalmente.

Aasesores senatus hierarchicus se alogunt pe vice, aasesores celorlalte duas senatus inat se alogunt pentru durata unui peried de alogere la sinodum (§ 88), et pot et realegi.

§ 117. Aasesores consistoriales trebuie sa se barchia deplin aualificati et bimeritati pe terenul hierarchicus et scholastic; iar de la aoci membri al senatus episcopalis, cari manipuleas averea, se cere et o cantione coresponsitoare.

§ 118. Episcopus resp. archiepiscopus diocesanus, ca president ordinari al intregului consistorium, potest deonum dintre aasesores de tagma preotescam, un locutitor (vicar) al aui, care in cas de impledecare sau absentia a episcopului, respective a archiepiscopului, sa-l îndeplineas in duces prezidialul, iar in cas de moarte, sa conducă împreună cu consistorium afacerile hierarchice in eparchie peste tot până la alogerea noului episcopus.

Articuli II.

CONSISTORIUM DIOECESANUM.

§ 110. Consistorium diocesanum est institutio permanentis administrativa et iudicialis, in rebus ecclesiasticis, scholasticis et fundationibus, pro tota diocesi.

§ 111. Præses naturalis consistorii est episcopus resp. archiepiscopus.

§ 112. Membra consistorii sunt partim aasesores ordinari, partim honorarii; omnes vocantur „asesores consistoriales“ ac gaudent suffragio decretorio.

Aasesores consistoriales nequeunt inter se esse consanguinei usque ad sextum gradum, vel affines usque ad quartum. (Cf. supplementum n° X.)

§ 113. Consistorium in tres senatus distinctos partitur, nempe in

1. senatum proprium ecclesiasticum;
2. senatum scholasticum;
3. senatum curatorium.

§ 114. Quilibet senatus agenda ipse competentia independentem tractat, sub nomine „Consistorium diocesanum“ resp. „archidioecesanum“.

§ 115. Senatus proprius ecclesiasticus complectitur aasesores ordinarios (mercede fungentes) et honorarios, omnes de clero, insuper defensorem matrimonii, qui etiam laicus esse potest.

Senatus scholasticus et senatus curatorius quoque complectuntur aasesores ordinarios (mercede fungentes) et honorarios, quorum tertia pars erant clerici, duas partes vero laici.

Numerus membrorum cuiusque senatus determinatur a synodo diocesana.

Secretarius salario ductus, qui sacerdos vel laicus esse potest, ea quae sunt notarii gerit; archivistae et aliquot scribae numero convenienti negotia cancellariae peragunt in tribus senatibus.

Consistorium diocesanum habebit etiam officialem fiscalem, qui et defensor matrimonii esse potest.

§ 116. Tam aasesores ordinarii quam et honorarii eliguntur a synodo diocesana.

Ad munus aasesorum senatus proprius ecclesiasticus synodus diocesana, suffragiis secretis eorumque absoluta parte maiore, eligit numerum determinatum clericorum, quos episcopo resp. archiepiscopo commendat pro confirmatione. (Cf. supplementum n° VI.)

Pro muneribus aasesorum consistorialium reliquorum duorum senatum eodem modo proceditur, sed qui maiorem partem absolutam suffragiorum nacti sunt, illos et definitively electi censentur et proclamantur.

Aasesores senatus ecclesiastici ad vitam eliguntur, aasesores reliquorum duorum senatum tantum ad tempus periodi electionis ad synodum (§ 88) et possunt iterato elegi.

§ 117. Aasesores consistoriales oportet esse viros maxime idoneos et bene meritos de ecclesia ac schola; a membris senatus curatorii, qui fortunam administrant, etiam cautio congrua desideratur.

§ 118. Episcopus resp. archiepiscopus diocesanus, qui præses ordinarius totius consistorii, ex aasesoribus sacerdotibus vicarium creare potest, qui episcopo resp. archiepiscopo impedito vel absente, consistorio præsideat, sede vero vacante, una cum consistorio negotia ecclesiastica universa in diocesi moderetur usque ad electionem novi episcopi.

Marind episcopul fără de a fi denumit locuitor, A
afacerea aceluiaș le va exercită cel mai bătrân asessor
ordinar consistorial din partea prezenței.

În caz de necesitate episcopul poate conceda
ducerea prezidiului în senatul școlar și epitropos
și unui asessor din aceste senate, fie acela preot,
fie mirean.

§ 118. Defensorul matrimonial, precum și per-
sonalul de manipulațiune se denumește prin presi-
dial ordinar, iar fiscalul și secretarul consistorial
se alege prin consistor în sesiune plenară, cu ma-
joritate absolută de voturi a membrilor prezenți
din toate trei senatele.

§ 120. Assessorii, defensorul, și secretarul con-
sistorului depun jurământ de funcționare conștien-
țioasă, sunt stabili, și numai în cazuri de excese
grave, constatate pe calea procesului disciplinar, se
pot suspenda sau amova.

Fiscalul și personalul de manipulațiune se pot B
schimba.

APPENDIX.

AGENDELE DEOBRETELOR SENATE CONSISTORIALE.

A. Senatus stratus bisericesc.

§ 121. Agendele acestui senat sunt:

1. A judecă trebile ținătoare de sacramente
și de tipic.

2. A priveghă asupra purtării bisericesti și
morale a preoților, călugărilor și a poporului.

3. A niza, ca bisericile să se sfințească și să
se înzestrese cu icoanele, vasele, candelile și cărțile
trebuințioase.

4. A priveghă, ca protocoalele botezașilor, ca-
nunașilor, și ale morților să se poarte amănunțat
normelor în vigoare.

5. A niza, ca sinoadele parohiale, protopresbi-
terale și manastirești să-și împlinească datorițele
după cele ordinate în acest statut organic.

6. A dispune, ca protopresbiterii în tot anul să
subțearnă consistorului conscrierea preoților și a
poporului tractual.

7. A priveghă, ca bisericile ce se vor edifica
de nou, să se clădească conform canoanelor.

8. A delegă o comisiune permanentă pentru
examinarea celor ce au a se înainta în treapta
preotească. (Vezi § 13.)

Cel ce este a se examina, va depune o taxă
de 20 fl., care numai în caz de sărăcie documen-
tată se poate ierți.

9. A judecă despre excesele preoților și ale
poporului, ce privesc datorițele lor bisericesti.

10. A decide în instanța a doua cauzele ape-
late dela scaunele protopresbiterale, și cele sub-
sternute din officiu.

11. După moartea episcopului a ocupă con-
ducerea eparhiei, a înștiință pe mitropolitul și pe
guvernul țării despre moartea episcopului, a niza
ca și până la venirea noului episcop să meargă în
eparhie toate după cuviință, a stărui ca în decurs
cel mult de trei luni dela reposarea episcopului
să se convoace sinodul eparhial, pentru alegerea
episcopului.

B. Senatus școlar.

§ 122. Agendele acestui senat sunt:

1. A lucra pentru bunăstarea și prosperarea
școlilor mari și mici confesionale.

2. A îngriji despre procurarea celor mai core-
punzătoare cărți școlare, și aceluia a le aşterna
sinodului eparhial spre aprobare.

3. A priveghă asupra perfecționării și a pur-
tării morale a profesorilor și a învățătorilor.

4. A propune sinodului eparhial spre remun-
rare pe acei bărbați literați, cari prin edarea vre-
unii op în parcare oferă școlară au binecemeritat.

și episcopul meritor nec vicariu nominaverit,
negotia garentur a seniore sacerdotu assessorum
ordinariorum consistorialium.

Necesitate urgente, episcopul praesidium sena-
tus scholasticus vel curatorii assessori alieni horum
senatum, sive sacerdoti sive laico, concedere
potest.

§ 119. Defensor matrimonii et officiales cano-
licae nominantur a praeside ordinario, officialis
vero fiscalis et secretarius consistorialis eliguntur
a consistorio in sessione plenaria, maiore parte ab-
soluta suffragiorum membrorum praesentium ex
tribus senatibus.

§ 120. Assessor, defensor et secretarius con-
sistorii iniurandum dant, sese munere religioso
functuros. Sunt inamovibiles et tantum propter
delicta gravis, foro iudiciali constatata, suspendi
vel amoveri possunt.

Officialis fiscalis et cancellarius dimitti possunt.

APPENDIX.

AGENDA DIVERSORUM SENATUUM CONSISTORIALIUM.

A. Senatus proprius ecclesiasticus.

§ 121. Agenda huius senatus sunt:

1. Iudicare in causis sacramenta et rituale con-
cernentibus.

2. Invigilare moribus ecclesiasticis et honestis
cleri, monachorum et populi.

3. Curare ut ecclesiae consecrentur ac provi-
deantur iconibus, vasis sacris, lampadibus et libris
necessariis.

4. Invigilare, ut matriculas baptizatorum, matri-
moniorum et mortuorum iuxta normas statutas
gerantur.

5. Curare, ut synodi parochiales, archipresby-
teriales et monachales agenda perficiant secundum
ea quae hac constitutione organica iubentur.

6. Disponere, ut archipresbyteri quotannis con-
sistorio conscriptionem cleri et populi ipsius subiecti
substernant.

7. Invigilare, ut ecclesiae in posterum condendae
iuxta canones aedificentur.

8. Commissionem permanentem deputare, quae
ad sacerdotium ordinandos examinet. (Cf. § 13.)

Examinandus taxam 20 fl. deponet, nisi probare
possit se esse pauperem.

9. Iudicare circa excessus cleri et populi quoad
debita ecclesiastica.

10. In secunda instantia decidere circa causas
ab officio archipresbyterialibus appellatas vel ex
officio delatas.

11. Post mortem episcopi dioecesim regere,
metropolitam et gubernium certiores reddere de
morte episcopi, curare, ut usque ad adventum novi
episcopi omnia in dioecesi debita ratione procedant,
demum instare, ne tardius quam infra tres menses
a morte episcopi synodus dioeceseana convocetur
pro electione episcopi.

B. Senatus scholasticus.

§ 122. Agenda huius senatus sunt:

1. Operam dare bonae conditioni ac prosperitati
scholarum confessionalium magnarum et parvarum.

2. Libros scholasticos maxime idoneos procurare,
quos synodo dioeceseana commendat approbationis
gratia.

3. Invigilare progressui ac bonis moribus pro-
fessorum et magistrorum.

4. Synodo dioeceseana viros eruditos prae-
miandos commendare, qui id meruerit opere edito
ad scholas pertinente.

5. A dispune cele de lipsă, ca tinerele confesională, ce frecventază școlile comune sau de alte confesiuni, să învețe doctrina religioasă grăco-orientală, să cerceteze biserica grăco-orientală și să se cuminece în posturile prescrie; prin urmare;

6. A pune catabeji pentru toți tinerii de confesiunea grăco-orientală, alse-se ei la orice școală de altă confesiune, și piodocile ce s'ar ivi în privința aceeași a le delituri.

7. A profige terminalul pentru examinarea acelor indivizi, cari aspiră la ocuparea vre-unui post profesoral sau învățătoresc.

8. A denumi o comisiune examinătoare de trei membri.

9. A stărui, ca numai acei indivizi să se pună de profesori în gimnaziile confesionale, cari sunt bine pregătiți, și cari au depus examen înaintea comisunii ad hoc, cu succes bun, din studiile cari ei au să le propună (filologie, matematică, naturale și istorice, din cunoștința limbilor clasice și ale patriei, precum și din literatura limbii române).

10. A stărui, ca de profesori în institutul clerical să se așeze astfel de indivizi, cari au depus examen din științele teologice, pedagogice, din dreptul canonic, din tipic și cântările bisericesti; iară de profesori la institutul pedagogic astfel de indivizi, cari au depus examen din științele pedagogice, tipic și cântările bisericesti.

11. A stărui, ca de învățători la școlile capitale și populare să se înaintese astfel de clerici sau pedagogi, cari au absolvat cursul teologic sau pedagogic, și din studiile pedagogice au depus examen cu calcul bun.

12. A clasifica pe oți examinați străns și a le da calculul: „distinct”, — „bine”, — „sufficient”, — „neîndeștulator”.

13. Celui examinat, care capătă calcul neîndeștulator, a-i da voie spre repeșirea examenului, care nu se mai poate repeși decât și a doua oară va fi reportat calcul „neîndeștulator”.

§ 123. Senatul școlar va stărui cu toate putințioasele mijloace, ca punctele 7-11 din paragraful precedent, străns să se păsească, atât de către comunele bisericesti, cât și de către indivizii, cari aspiră la postul profesoral și învățătoresc, și a dealuși comunelor bisericesti la camri ocurrente, ca ele, spre binele lor, să asculte de ordinațiunile autorității supreme școlare, care a adus asemenea măsuri, spre înaintarea și înșorirea culturii populare.

§ 124. Senatul școlar va întări în posturi pe profesori și învățători.

La acest prilej va fi cu cea mai mare băgare de seamă, ca alegerea de profesori sau de învățători să se făcută cu observarea prescrierilor acestui statut organic.

§ 125. Indivizii, cari se vor examina pentru profesura teologică, gimnazială și pedagogică, au a depune o taxă de 30 fl., iară cei pentru învățători la școlile reale, capitale și populare, de 10 fl.

Taxa aceeași numai în cas de sărăcie documentată se poate ierți.

§ 126. Senatul școlar va formă o casă din taxele examenelor, care va fi proprietatea fondului școlar eparhial.

§ 127. Senatul școlar e îndatorat a trimite din timp în timp unul sau doi comisari din sinul său spre cercetarea școlilor.

§ 128. Senatul școlar va stărui la sineadele parohiale și protopopești, ca comunele bisericesti să zidească școlile și locuințe pentru personalul profesoral, respective învățătoresc, unde lipsește acela, și ca să facă lei potrivite chemări lui celor grele.

5. Dispunere quae desiderantur, ut inventae confessionalis scholas communes vel aliarum confessionum frequentans religionem grăco-orientalem edocentur, ecclesiam grăco-orientalem adeant et temporibus prescriptis cummunicent; ideoque:

6. Catechistas deputare pro invenibus confessionis grăco-orientalis in quacumque domum schola alias confessionis inveniantur, ac impedimenta his adversantia removere.

7. Terminum determinare ad illos examinandos, qui munus professoris vel magistri accipere cupiunt.

8. Commissionem trium examinatorum ad hoc deputare.

9. Curare, ut si solum professores in gymnasiis confessionalibus nominentur, qui bene praeparati periculum subiere apud commissionem ad hoc, fauste eventa, ex studiis quae docteri erunt (philologiam, mathesim, scientias naturales et historiam, linguas classicae et patriae, litteras rumenas).

10. Curare, ut in instituto clericali si solum professores nominentur, qui periculum subierant ex scientiis theologicis, paedagogicis, iuris canonici, ritualis et cantus ecclesiastici; in instituto vero paedagogico ne professor creetur nisi qui periculum subierat ex scientiis paedagogicis, ex rituali et cantibus ecclesiasticis.

11. Curare ut in scholis civilibus vel popularibus magistri nominentur clerici vel paedagogi, qui cursum theologicum vel paedagogicum absolverunt, atque ex paedagogia periculum subierunt bono exitu.

12. Examinatorum reponsa taxare notis: „eminenter”, „bene”, „sufficienter” et „insufficienter”.

13. Ut examinato, qui insufficienter respondit, venia detur ad periculum redeundi. Quod tamen repeti nequit si candidatus iterum notam insufficientem reportaverit.

§ 123. Senatus scholasticus praee viribus sataget, ut puncta 7-11 praecedentia § stricto serventur tam a communitatibus ecclesiasticis quam ab iis qui munus professoris vel magistri consecantur: porro communitatibus ecclesiasticis occasione data persuadere, ut proprio emolumento praeeceptis supremae auctoritatis scholasticae pareant, attento quod haec decreta nonnisi progressui ac prosperitati instructionis publicae cedant.

§ 124. Senatus scholasticus professores et magistros in munere confirmat.

Haec occasione scriber animus intendet ut professores et magistri eligantur servandis iuxta hanc constitutionem organicam.

§ 125. Qui ad munus professoris theologiae, gymnasi et paedagogiae examinari cupiunt, taxam 30 fl. solvent, qui vero ad munus magistri pro scholis realibus, civilibus et popularibus, 10 fl.

Quae taxa nonnisi paupertate probata remitti potest.

§ 126. Senatus scholasticus ex his taxis perceptis loculos instituet pertinentes ad fundum scholasticum diocesanum.

§ 127. Senatus scholasticus nonnunquam unum vel duos commissarios ex suo gremio deputabit ad scholas invisendas.

§ 128. Senatus scholasticus in synodis parochialibus et archipresbyterialibus operam dabit, ut communitates ecclesiasticae scholas et domos pro docentibus aedificent, ubi adhuc non exstant, necnon ut salaria congruentia tribuantur eorum gravi numeri.

§ 129. Senatul școlar își împlinește chemarea după instrucțiunile și măsurile sinodului eparhial; pentru aceea va fi dator să raporteze pe larg sinodului eparhial, desupra starea școlilor și a învățământului, și a face propuneri pentru ameliorarea treburilor școlare, pe baza experienței câștigate pe acest teren.

§ 130. Senatul școlar va ordina în tot anul pe timpul ferilor conferințe învățătorilor, și spre conducerea acelor va desemna comitari din corpul profesorilor și al învățătorilor, cari apoi, după instrucțiunea senatului, vor raporta despre rezultat.

§ 131. În fine senatul școlar pertractează și decide cauzele disciplinare ale profesorilor și învățătorilor.

C. Senatus episcopalis.

§ 132. Agendele acestui senat sunt:

1. A conduce și manipula averea mișcătoare și nemiscătoare a episcopiei și să purta grije pentru odore și prețioase, bibliotecă și fondul instructiv, precum și pentru fundațiile episcopiei, respective arhiepiscopiei.

2. A compune un inventar despre toată averea susamintită.

3. A compune bugetul anual și a-l prezenta sinodului eparhial spre pertractare și stavărire.

4. A duce rațiociniul anual exact despre percepțiuni și erogățuni, și a-l subțerne sinodului eparhial spre reviziune.

5. A alege din sinul său pe casier și controlor.

§ 133. Banii și alte hârtii de valoare, precum și documentele realităților și fondurilor, se păstrează în casa de fier, provăzută cu trei chei, dintre cari una se va păstra la un membru al senatului, desemnat de acesta spre aceea, a doua la casier, și a treia la controlor.

§ 134. Pentru daunele escote în averea episcopiei din negrije sau culpositate, presidential și membrii asocieri ai senatului episcopesc sunt răspunzători.

§ 135. Senatul episcopesc va priveghea pentru susținerea și întregitatea averii, va niza pentru sporirea ei, făcând propuneri în această privință sinodului eparhial; va niza pentru înocesarea regulată a intereselor, arănsilor și a altor venituri; pentru neîntârziata elocare fructiferă a banilor disponibili, în casa de păstrare, sau în hârtii de stat.

Elocarea de bani la privați este conceasă numai pe lângă cauziune în realități de preț întreit, înțabulată la locul prim.

§ 136. La reposesarea episcopului, respective a arhiepiscopului, fiecare senat consistorial desemnă câte doi membri din sinul său, spre a păzi ora morții episcopului, și după urmarea acesteia spre a sigila numai decât dulapurile și odăile, și spre a dispune cele de lipsă pentru îngropăciunea cuviincioasă. În ziua următoare delegații senatului episcopesc, în prezența celorlalți patru membri consistoriali, mai sus amintiți, inventează averea și hârtiile reposesatului, separând cele ce sunt proprietatea eparhiei de cele ce sunt proprietatea lui.

Din acestea din urmă se vor plăti datoriile și legatele legale și se vor relntregi toate acele prețioase și odore bisericesti, bibliotecă și fondul instructiv, cari pe timpul vieții reposesatului au perit sau s'au stricat.

§ 137. După alegerea noului episcop, senatul episcopesc predă aceluia la intrarea lui în scaunul episcopesc, pe lângă inventar, odorele și prețioasele bisericesti, bibliotecă și celalalt fond instructiv de economie, spre întrebuințare.

§ 129. Senatus scholasticus munus exercet iuxta institutionem et precepta synodi dioeceseanae; idem tutorum rationem reddet synodo dioeceseanae de statu scholarum et instructionis, ac quae sibi visa fuerint proponet ad emendandos defectus pro experientia in hac re adepta.

§ 130. Senatus scholasticus quotannis tempore vacationum conferentias scholasticas tenere curabit, ad quibus praesidendum commissarius ex professoribus et magistris designabit, qui deinde senatui rationem reddant de conclusis.

§ 131. Denique senatus scholasticus causas disciplinares professorum et magistrorum pertractat ac dirimit.

C. Senatus curatorius.

§ 132. Agenda huius senatus sunt:

1. Bona mobilia et immobilia episcopatus administrare et tractare, et curam gerere thesauri et insigniorum, bibliothecae et fundi instructivi, necnon fundorum episcopatus, resp. metropoliae.

2. Inventarium concinnare opum supra inememoratarum.

3. Rationem annualem reddituum et erogationum conficere synodoque dioeceseanae proponere disceptandam et definiendam.

4. Rationarium gerere accepti et expensi, synodoque dioeceseanae subternere revisionis gratia.

5. Ex suo gremio arcarium et contracustodem seligere.

§ 133. Pecunia et chartae pretiosae, necnon documenta immobilium et fundorum in arca ferrea servantur tribus clavibus clausa, quarum unam membrum senatus ad hoc designatus tenebit, alteram arcarium, tertiam contracustodum.

§ 134. Praeses et assessores senatus curatorii periculum praestant damnorum in bonis episcopatus oriundorum ex negligentia vel culpa.

§ 135. Senatus curatorius sustentationi et integritati fortunae invigilabit, imo eius augumentum operam dabit illa synodo dioeceseanae proponendo quae sibi optima visa fuerint; curabit ut fenora, locarium et alii redditus regulariter exigantur, porro ut pecunia superans sine mora fenore collocetur sive in aerario parsimoniae sive in chartis publicis. Nummos personis privatis mutuari non licet nisi cautione immobili data pretii triplicis ac primo loco intabulata.

§ 136. Episcopo, resp. archiepiscopo in extremis constituto, unusquisque senatus e suo gremio duos assessores designabit, qui horae expirationis episcopi attendant ac postea illico serinia et cellas sigillent et quae decentis sepulturae sunt statuunt. Die insequenti deputati senatus curatorii, caeteris quatuor membris consistorialibus supradictis praesentibus, fortunam et chartas defuncti inventario inscribant, seponentes quae dioecesi ab illis quae defuncto competunt.

Ex posterius dictis solvantur debita et legata legalia necnon rediciantur pretiosa et thesaurus ecclesiasticus, bibliotheca et fundus instructivus, in quantum adhuc defuncto vivente deperdita vel deteriorata fuerant.

§ 137. Novo episcopo electo, senatus curatorius illi eodem episcopalem occupanti, cum inventario, thesaurum et pretiosa ecclesiae, bibliothecam et reliquum fundum instructivum oeconomatus tradit usufructui.

D. *Provisio.*

§ 138. Fiecare senat consistorial în toate obiectele privitoare la chemarea sa, își aduce deciziunile sub prezidiul său normal, și în prezența cel puțin a patru asessori ai săi, prin majoritatea voturilor.

Când voturile sunt egale, dirimă votul prezidentului.

§ 139. Deciziunile deosebitelor senate consistoriale, se pun numai decât în lucrare, afară de cele apelabile, cari în caz de apelațiune sunt a se subterne consistorului metropolitan, spre decidere finală.

§ 140. Sedința plenară a consistorului eparhial constă din toți asessorii deosebitelor senate, încât aceia prin absență sau altă cauză nu sunt împiedecați a participa la ea.

În sedința plenară se efectuează alegerea oficialilor, cari vin a se alege prin consistor; în ea se fac dispozițiunile necesare pentru conducerea alegerilor de deputați pentru sinodul protopopesc și eparhial, și pentru congresul național-bisericesc, și pentru tractarea diferențelor ceate din aceleași, încât acestea nu cad în sfera activității amintitelor corporațiuni reprezentative.

§ 141. Cauzele dogmatice și pur spirituale se decid finalmente prin episcopul respective arhiepiscopul diecesan.

E. *Special.*

§ 142. Consistorul din Oradea-mare și mai departe rămâne în activitate, și are a se acomoda întru toate dispozițiunilor acestui statut organic.

Capitolul V.

MITROPOLIA.

§ 143. Mitropolia este întrunirea mai multor eparhii, prin legătură canonică, pentru susținerea unității instituțiilor și intereselor generale bisericesti, și formează provincia metropolitană, cu mitropolitul în frunte.

§ 144. Afacerile mitropoliei se îndeplinesc:

1. Prin congresul național-bisericesc (sinodul metropolitan).
2. Prin consistorul metropolitan.
3. Prin sinodul episcopesc.

Articol I.

CONGRESSUS NATIONALIS-BISERICESC.

§ 145. Congresul național-bisericesc este reprezentanța întregii provincii metropolitane a Românilor de religiea greco-orientală din Ungaria și Transilvania.

§ 146. Congresul național-bisericesc constă din 30 de reprezentanți din cler și 60 reprezentanți mireni; prin urmare fiecare dieceză trimite la congresul național câte 10 deputați din cler și câte 20 din mireni. Dintre deputații mireni ai diecesei Caransebeșului 10 cad pe conștiința militară.

Mitropolitul și episcopii sufragani, ca atari, sunt membrii congresului.

§ 147. Prezidiul congresului este mitropolitul, iară în caz de împiedecare a acestuia, prezidiul congresului îl conduce episcopul cel mai bătrân în funcțiune.

§ 148. Fiecare eparhie se împarte în 20 de cercuri electorale, și fiecare cerc electoral alege un deputat mirean, iară preoțimea din două cercuri împreunate într'un colegiu, alege un deputat din cler, urmându-se modalitățile precise pentru alegerea deputaților sinodului eparhial (§ 91).

D. *Communis.*

§ 138. Unusquisque senatus consistorialis in rebus suis agenda competentibus decidit praesidente antistite supradicto, praesentibus saltem quatuor assessoribus et maiore parte suffragiorum.

Suffragiis aequalibus dirimit suffragium praesidis.

§ 139. Decisiones senatum consistorialium illis executioni mandantur, exceptis illis a quibus appellari potest; quod si accidit, consistorio metropolitano subternuntur ad causam finaliter dirimendam.

§ 140. Sessio plenaria consistorii dioecessani complectitur omnes assessores trium senatum, nisi quis absentia vel alia de causa impeditus sit.

In sessione plenaria designatur officiales a consistorio eligibiles; decernuntur quae necessariae sunt pro electione deputandorum ad synodum archiepiscopalem et dioecesanam, necnon ad congressum nationalem et ecclesiasticum: ibidem tractantur etiam differentiae hic exortae, nisi id iam competat praedictis collegiis representativis.

§ 141. Causae dogmaticae et mere spirituales deciduntur finaliter ab episcopo resp. archiepiscopo dioecessano.

E. *Particularia.*

§ 142. Consistorium Magnae-Varadini etiam in posterum ratum manet, atque in omnibus sese huic constitutioni organicae conformabit.

Caput V.

MITROPOLIA.

§ 143. Metropolis est consociatio plurium dioecesium vinculo canonico, ad servandam unitatem institutionum et causarum generalium ecclesiae, hoc modo provinciam metropolitanam efformantium sub regimine metropolitanae.

§ 144. Agenda metropoliae perficiuntur:

1. A congressu nationali et ecclesiastico (synodus metropolitana).
2. A consistorio metropolitano.
3. A synodo episcopali.

Articulus I.

CONGRESSUS NATIONALIS ET ECCLESIASTICUS.

§ 145. Congressus nationalis et ecclesiasticus est representatio totius provinciae metropolitanae Rumensorum religionis graeco-orientalis ex Hungaria et Transilvania.

§ 146. Congressus nationalis et ecclesiasticus constat 30 deputatis clericis et 60 laicis; ideo quaevis dioecesis ad congressum nationalem 10 clericos et 20 laicos deputat. Ex deputatis laicis dioecesis Caransebesiensis 10 erunt ex confinio militari.

Metropolis et episcopi sufraganei de iure sunt membra congressus.

§ 147. Praeses congressus est metropolitae; eo impedito praesidebit congressui episcopus prior in manere.

§ 148. Quaevis dioecesis in 20 circulos electorales dividitur, in quorum unoquoque eligitur deputandus laicus; presbyteri vero ex duobus circulis in unum collegium coadunati eligunt unum deputandum clericum. Hic etiam servanda sunt supradicta pro eligendis deputandis ad synodum dioecesanam (§ 91).

Formarea comitetelor de alegere, până la altă A
dispozițiune din partea congresului, se comode
consistoarelor eparhiale.

§ 149. Asupra validității actului de alegere, în
caz de reclamațiune, decizie congresuală.

§ 150. Deputații congresuali se aleg pe un
period de trei ani, cu a cărui expirare se publică
alegeri nouă cel mult în restimp de trei luni.

Dacă în decursul unui period de alegere vre-un
deputat ar fi murit ori ar fi resignat, ori ar fi pier-
dut dreptul de a fi ales, în locul aceluia se face
alegere nouă pentru restul periodului congresual.

§ 151. Convocarea congresului se face în in-
telesul articolului IX de lege din anul 1868, pe
lângă făcută înștiințare maiestății sale, prin mitro-
politul, iar în timpul văduviei, prin consistorul
mitropolitan, și se publică atât prin cercușare în
dreptate către consistoarele eparhiale, cât și prin
jurnalul ce servește de regulă pentru publicarea
actelor mitropolitane.

§ 152. Congresul se convoacă ordinar la trei
ani odată, și adică totdeauna pe 1/18 octombrie a
anului întâiu după alegerea deputaților, iar cerând
necesitatea și mai adeseori.

§ 153. Ordinea afacerilor interne o determină
congresul.

§ 154. De competența congresului se ține:

1. Ingrijirea pentru susținerea libertății religi-
onare și autonomiei bisericii române ortodoxe.
2. Regularea și conducerea tuturor treburilor bi-
sericești, școlare și fundamentale pentru întreaga
mitropolie.

3. Alegerea mitropolitului și alegerea asesorilor
consistorului mitropolitan. (Vezi suplement n° XV.)

APPENDIX.

ALEGEREA MITROPOLITULUI.

§ 155. Pentru alegerea de mitropolit și arhi-
episcop, congresul se compune din 120 de deputați,
la cari arhidieceza concuță cu jumătate, iar celelalte
eparhii laolaltă cu cealaltă jumătate din numărul
prefiit; prin urmare pentru numărul prezent al
eparhiilor, arhidieceza concuță cu 60, iar eparhia
Aradului și a Caransebeșului cu câte 30 de depu-
tați, aleși după modalitatea prescriasă în § 148.
De sine se înțelege, că arhidieceșanii la acest caz
în fiecare coro de alegere aleg câte doi deputați,
și că dacă mandatul deputaților pentru congresul
mai dinainte aleși încă n'a expirat, se fac alegeri
nouă numai pentru numărul ce mai lipsește.

În congresul compus așa pentru alegerea mitro-
politului, episcopii sufragani, dacă nu sunt aleși
deputați, nu au vot la alegerea mitropolitului.

§ 156. Congresul pentru alegerea de mitropolit
se convoacă, conform acelorși dispozițiuni, cari sunt
statorite în § 151 cu respect la congresul ordinar,
prin consistorul mitropolitan, în termin cel mult de
trei luni după reposesarea mitropolitului.

§ 157. La alegerea mitropolitului se observă
următoarea ordine:

1. În preseara zilei de alegere, la 3 ore după
amiază se adună membrii congresului, în biserică
catedrală și trimit o deputațiune la comisarul ex-
mis din partea consistorului mitropolitan, spre a-l
invită la adunarea premergătoare. După ce acesta
s'a înștiințat, citește actul despre reposesarea mitro-
politului și despre convocarea congresului spre
alegere nouă mitropolit, cu așa convocare, ce
pe ziua următoare la 9 ore fiecare membru să
aducă cu sine o ședulă, pe care e înscris numele
aceluia, pe care dorește să fie ales de mitropolit.

Circușele electorale, unuquodam congresus aliter
statorit, consistoria diocesana circumscribent.

§ 148. Litem de validitate electionis, si qua
reclamatio oberitur, dirimit congressus.

§ 150. Deputandi congressuales ad triennium
eliguntur, quo elapso, novae electiones iudicantur,
si tardius infra tres menses.

Si tempore periodi electionis aliquis deputatus
meritor aut munus dimittit vel etiam his membri
amiserit, tunc ad eius vices supplendas nova electio
fit pro tempore periodi congressualis quod superest.

§ 151. Convocatio congressus fit tenore art. §
legis anni 1868, cartiere reddita maiestate sua per
metropolitam, vel sede vacante, per consistorium
metropolitanum; convocatio promulgatur non tantum
litteris circularibus consistoria diocesana missa,
sed etiam ephemericibus quas acta metropolitana
publici iuris reddere solent.

§ 152. Congressus regulariter semel in triennio
convocatur, et quidem semper die 1/18 octobris
anni primi post electos deputandos; necessitate
vero urgente et pluries convocari potest.

§ 153. Ipse congressus sibi ordinem internum
negotiorum determinat.

§ 154. Agenda congressus sunt:

1. Cura servandae libertatis religionis et auto-
nomiae ecclesiae rumenae orthodoxae.

2. Negotia ecclesiastica, scholastica et funda-
tionalia in tota metropoli regere ac moderari.

3. Electio metropolitae necnon assessorum con-
sistorii metropolitani. (Cf. supplementum n° XV.)

APPENDIX.

ELECTIO METROPOLITAE.

§ 155. Ad eligendum metropolitam et archi-
episcopum congressus coalescit 120 deputatis, quo-
rum dimidiam partem archidiececia, alteram vero
reliquis diocessibus subministrant; ideo, stante nu-
mero actuali diocessium, archidiececia 60, diocesis
Aradensis et Caransebesiensis tricenas deputatos
delegat, qui omnes modo dicto § 148 eliguntur.
Hinc archidieceșanii in quolibet circulo binos eli-
gunt deputandos, et si periodus deputatorum ad
congressum iam antea electorum nondum expira-
vit, electio nova fit solum pro numero deficienti.

In congressu sic composito ad eligendum metro-
politam episcopi sufraganei, nisi electi fuerint in
deputandos, suffragio non gaudent in electione
metropolitae.

§ 156. Congressus ad eligendum metropolitam
eodem modo convocatur prout dictum est § 151
de congressu ordinario, nempe a consistorio metro-
politano et, si tardius, tribus mensibus post de-
functum metropolitam.

§ 157. In electione metropolitae sequens ordo
servatur:

1. Pridie electionis, hora 3 post meridiem mem-
bra congressus conveniunt in ecclesia cathedrali
atque legatos ad commissarium a consistorio me-
ropolitano deputatum mittunt, qui illum ad ses-
sionem praeparatoriam invitent. Qui si advenerit
actum mortis archiepiscopi necnon convocatiois
congressus ad eligendam novam metropolitam prae-
legit, praesentesque provocat ut die insequenti
hora 9 unusquisque secum schedulam apporet ne-
mine illius signatam quem metropolitam electam
iri mallet.

După săirea acestui act pregătitor, se face pri- A
veghere, după tipicul Basaililor.

2. În ziua următoare la 9 ore se adună toți mem-
brii alegători iar în biserică, și invită pe comisarul
congresului, care după invocarea Duhului sfânt
ocupă prezidiul și dă ordine să se deschidă
potrivită actului de alegere, la care răspunde un
membru congresual, designat spre acest.

3. După aceasta comisarul convoacă pe cei mai
tineri membri a ocupă interimal locurile de notari,
apoi se procede la verificarea membrilor și la ale-
gerea notariilor și a trei scrutători, în consiliu regu-
lamentului pentru afacerile interne ale congresului.

4. Dacă ori din arhidieceză de o parte, ori din
eparhiile sufragane de altă parte, s'ar arăta mai
mulți membri alegători, decât jumătate, atunci prin
soarte se scoot dela votare din partea preoimpăni-
toare atâția, câți sunt de lipă spre a se ajunge
paritatea ambelor părți.

5. La capul mesei prezidiale se aşază o urnă,
care se păzește de cei trei scrutători așa, ca fie-
care alegător să poată lua și pe rând a se apro-
pia de ea, iar alegătorii până nu vor fi strigați la
vot, sunt dători a ședea în liniște pe scaunele lor,
ca să nu se conturbe ordinea.

6. Fiind toate pregătirile făcute, notarul gene-
ral strigă după listă pe fiecare membru congresual
spre a pune în urnă ședule de votare împărată,
pe rând, până în fine fără întrerupere.

7. Finindu-se darea ședulelor, comisarul numără
ședulele, scoțându-le din urnă și punându-le în altă
asemenea urnă.

Dacă numărul ședulelor nu corespunde numă-
rului votanților, ședulele se casează prin ardere, și
membrii congresului se provoacă a pregăti alte șe-
dule, și a le pune în urnă după ordinea precisă.

8. Afându-se numărul ședulelor corespunzător
numărului votanților, comisarul mitropolitan le sco-
ate una câte una din urnă, le desăpătură, și cu voce
înaltă citește numele alecului înscris, și predă șe-
dula scrutătorilor spre a o petrece în registrul
de votare, purtat în trei exemplare, iar ședulele
se pun una peste alta pe masă.

9. După-ce s'a terminat înregistrarea voturilor,
acestea se scrutinează, și rezultatul se publică con-
gresului, după care ședulele de votare se ard acolo
în biserică.

10. Dacă la prima alegere nici un candidat nu
a intrunit pluralitatea absolută a voturilor, comi-
sarul anunță alegere îngustă între cei doi, cari au
intrunit mai multe voturi, iară la oară dacă al doile
și al treilea dintre cei aleși au intrunit voturi
asemenea, alegerea îngustă se face dintre toți trei,
cari au intrunit voturile cele mai multe.

La alegerea îngustă se observă aceeași ordine, D
ca la prima alegere.

11. Dacă toate voturile s'au împărțit în două
părți egale, atunci după o preconsultare între mem-
brii congresului, se face pe ziua următoare alegere
nouă, și dacă și la aceasta ar eși voturile toate
împărțite în două părți egale, va urma a treia și
a treia alegere, și dacă nici aceasta nu ar duce la
rezultat, va decide soarta între cei doi, ce au
intrunit toate voturile în două părți asemenea.

12. Comisarul congresual proclamă pe cel-ce a
intrunit majoritatea absolută a voturilor, de ales
arhiepiscop și mitropolit.

13. Actul alegerii, subscris de președinte și de
notarul general al congresului, se trimite din partea
congresului la maiestatea sa spre preagrățirea în-
tărire a alecului arhiepiscop și mitropolit.

14. Congresul aşteaptă în prezență soseirea
prezidenței rezoluției de întărire.

Que acta preconcertate fuisse, vigilia celebratur
iuxta ritum Pentecostes.

2. Die sequenti hora 9 omnes electores liberum
congregantur in ecclesia atque communitatem ad
se invitant, qui invocans sancto Spiritu congressum
praesidet et commissionem inchoat electioni
accommodata, cui respondet membrum aliquod con-
gressus ad hoc designatum.

3. Quo facto praeses deputatos iuniores ad ma-
nus interinale notarii vocat; postea proceditur ad
verificationem membrorum et electionem notariorum
se trium scrutatorum, iuxta normas statutas pro
negotio interno congressus.

4. Si ex archidieceza ex una parte, vel ex
diocesisibus suffraganeis simul sumptis ex altera
parte plus dimidio praesentes fuerint electores,
tunc sorte a parte praepoderante tot membra de-
muntur, quot paritatem suffragiorum superaverant.

5. Supra mensam praesidiale collocatur urna
a tribus scrutatoribus custodita, ad quam unus-
quisque elector facile et secundum ordinem accedere
possit; priusquam vero ad suffragium vocentur,
tranquille sedent nec ordinem perturbent.

6. Omnibus paratis, notarius generalis ex elencho
unumquodque membrum congressus appellat ut in
urnam schedulam clasam dimittat, secundum ordi-
nem, absque interruptione usque ad finem.

7. Schedulis omnibus datis, commissarius illas
ex urna sumptas numerat et in aliam urnam se-
ponit.

Si numerus schedularum numerum electorum non
adaequat, tunc schedulae comburantur et membra
congressus invitantur, ut novas schedulas praeparent
illasque ordine praedicto in urnam dimittant.

8. Si vero numerus schedularum congruit nu-
mero electorum, commissarius metropolitanus eas
singillatim ex urna promit, aperit ac alta voce no-
men electi legit, schedulamque scrutatoribus tradit
ut in registrum triplici gestam exemplari describa-
tur, quo facto schedulae supra mensam seponuntur.

9. Omnibus suffragiis inscriptis, proceditur ad
scrutinium, et eventus promulgatur congressui; post-
modum schedulae comburantur ibidem in ecclesia.

10. Si in prima electione nullus candidatorum
maiores partem absolutam suffragiorum nactus sit,
tunc commissarius electionem strictam inter duos
candidatos indicit qui plura suffragia habuerant; si
vero secundus et tertius electorum totidem suffragia
adepti fuerint, tunc electio strictior fit inter tres
qui plurimum gavisii sunt suffragiis.

In electione strictiore idem ordo servandus est
atque in prima electione.

11. Si omnia suffragia bifariam aequaliter par-
tita fuerint, tunc consilio inter membra congressus
praemissae, die insequenti nova fit electio; si suf-
fragia denovo sint aequalia, die tertia ad tertiam
proceditur electionem; si iterum nulla sequeretur
differentia, tunc sorte decidit inter utroque dimi-
diam partem suffragiorum omnium aequo numero
sortitos.

12. Commissarius illum, qui maiorem partem
suffragiorum nactus est, electum in archiepiscopum
et metropolitam proclamat.

13. Actus electionis, a praeside et notario ge-
nerali signatus, a parte congressus maiestati suae
transmittitur pro gratiosissima confirmatione nec-
electi archiepiscopi et metropolitae.

14. Congressus permanentem expectat senten-
tiam altissime sententiae confirmatoriae.

15. După scirea preafaltăi rezoluțiuni de în-
tărire, noul mitropolit, de este arhierou, se intro-
duce îndată în scaunul mitropolitan prin congres;
iară când s'ar alege mitropolitul dintre presbiteri,
atunci acela se supune examinării canonice prin
sinodul episcopesc, și aflându-se vrednic, se hiro-
tonește, și se introduce în scaunul mitropolitan
prin consistorul mitropolitan.

16. După întărirea preafaltă, mitropolitul cel
nou depune înaintea maiestății sale jurământul de
fidelitate.

Articol II.

CONSISTORIUL MITROPOLITAN.

§ 158. Consistorul mitropolitan este organul su-
prem administrativ și judecătoresc pentru întreaga
provincia mitropolitană.

§ 159. Consistorul mitropolitan constă:

1. din mitropolitul, ca president;
2. din episcopii sufragani, și
3. din un număr de asesori onorari, aleși prin
congresul național-bisericesc din sinul bărbaților
distingiți din cler și mireni. (Vesî supplement n° I.)

§ 160. Consistorul se împarte în trei senate,
și adevă:

1. Senatul străns bisericesc;
2. Senatul școlar, și
3. Senatul epitropesc.

§ 161. Fiecare senat decide toate obiectele
ținătoare de activitatea sa independent, sub titlul
general de „Consistor mitropolitan“.

În fiecare senat mitropolitul duce preșidiul; iar
în caz de împiedecare, cel mai bătrân episcop
sufragan.

§ 162. Alegerea asesorilor pentru fiecare senat
se efectuește prin congresul național-bisericesc după
modalitățile prescise în § 116 pentru alegerea ase-
sorilor dela consistoarele eparhiale și pe timpul
normat acolo.

Pentru senatul străns bisericesc se aleg șase
asesori, toți din cler; iară pentru senatul școlar și
epitropesc asemenea câte șase, însă o terțialitate
din cler și două terțialități din mireni.

Piedecile de rudenie și cuscrie, prevăzute în
§ 112, sunt a se observă și la aceast consistor.

§ 163. Consistorul mitropolitan pentru senatul
bisericesc va avea și un defensor matrimonial.

Un secretar și un personal corespunzător de
manipulațiune va implini agendele notariale și scrip-
turistice în toate trei senatele.

În fine va avea un fiscal, care deodată poate
fi și defensor matrimonial.

§ 164. Secretarul și fiscalul se aleg prin con-
sistorul mitropolitan în ședință plenară, cu majori-
tate absolută de voturi a membrilor prezenți din
toate trei senatele; iară defensorul matrimonial,
precum și personalul de manipulațiune se denu-
mește prin mitropolitul.

§ 165. Dispozițiunile stabilite în § 120 au
valoare și în privința personalului acestui con-
sistor.

§ 166. Agendele senatului străns bisericesc sunt:
a decide finalmente cauzele apelabile și apelate.

§ 167. Chemarea senatului școlar este: condu-
cerea trebilor școlare comune ale întregii provincii
mitropolitane, precum și susținerea unității și a
uniformității pentru institutele școlare confesionale
din mitropolie, și în fine deciderea finală a cauzelor
disciplinare ale profesorilor și învățătorilor, apelate
dela senatul școlar al consistorului eparhial.

CONSUL GENERAL TOMUS XLII.

15. Quae si advenit, novus metropolita, si
episcopus est, illico a congressu inthronizatur; si
vero ex presbyteris electus sit, tunc periculum ca-
nonicum subit coram synodo episcoporum, et si
dignus inventus fuerit, in episcopum consecratur
atque a consistorio metropolitano inthronizatur.

16. Altissima confirmatione data, novus metro-
polita coram maiestate sua iururandum fidelitatis
dicit.

Articulus II.

CONSISTORIUM METROPOLITANUM.

§ 158. Consistorium metropolitenum est sum-
mum officium administrativum et forense pro tota
provincia metropolitana.

§ 159. Consistorium metropolitenum constat:

1. metropolita ut praeside;
2. episcopis suffraganeis et
3. numero quodam assessorum honorariorum, a
congressu nationali et ecclesiastico inter viros egre-
gios sive clericos sive laicos electorum. (Cf. supplē-
mentum n° I.)

§ 160. Consistorium in tres senatus disponitur,
nempe in:

1. Senatum proprie ecclesiasticum;
2. Senatum scholasticum, et
3. Senatum curatorium.

§ 161. Unusquisque senatus agenda ipsi com-
petentia independenter tractat, sub titulo generali
„Consistorium metropolitenum“.

Cuilibet senatus praesidet metropolita, ipso vero
impedito episcopus suffraganeus maior natus.

§ 162. Assesores cuiusque senatus eliguntur a
congressu nationali et ecclesiastico iuxta modum
praescriptum § 116 pro electione assessorum con-
sistorii dioecesanis atque ad tempus ibidem
determinatum.

Pro senatu proprie ecclesiastico sex assesores
eliguntur omnesque de clero; pro senatu vero scho-
lastico et curatorio etiam seni, sed tertia pars de
clero, duae partes vero laici.

Etiam in hoc consistorio servanda sunt impedi-
menta consanguineitatis atque affinitatis de quibus
sermo § 112.

§ 163. Consistorium metropolitenum pro senatu
ecclesiastico habebit etiam defensorem matrimonii.

Secretarius et scribae numero convenienti agenda
notarii et cancellariae perficient in tribus senatibus.

Aderit etiam officialis fiscalis, qui simul defen-
sor matrimonii esse potest.

§ 164. Secretarius et officialis fiscalis a con-
sistorio metropolitano eliguntur in sessione ple-
naria, maiore parte absoluta suffragiorum membro-
rum praesentium ex tribus senatibus; defensor vero
matrimonii et scribae a metropolita nominantur.

§ 165. Dispositiones memoratae § 120 valent
etiam pro hoc consistorio.

§ 166. Agenda senatus proprie ecclesiastici
sunt, ut finaliter decidat in causis appellabilibus et
appellatis.

§ 167. Munus senatus scholastici est: negotia
scholastica communia toti provinciae metropoli-
tanae moderari, unitatem et uniformitatem insti-
tutionum scholasticarum confessionalium in archi-
dioecesi servare, causas disciplinares professorum
ac magistrorum, a senatu scholastico consistorii
dioecesanii appellatas finaliter dirimere.

§ 168. Chemarea senatului episcopesc este: a administră acele fonduri, cari sunt ale mitropoliei ca atare.

Cele prescripse pentru senatul episcopesc eparhial, servesc de normă și pentru acest senat.

§ 169. Fiecare senat aduce deciziunile sale cu majoritatea de voturi, în senatul străns bisericesc în prezența cel puțin de șase membri, iar în celelalte două senate cel puțin câte de patru membri, afară de president.

§ 170. Ședința plenară a consistorului mitropolitian constă din toți membrii deosebitelor senate, pe cât accepția din absență sau altă cauză nu ar fi împiedecați a participa la ea. (Vezi suplement n° I.)

Consistorial plenar efectuează alegerea secretarului și a fiscalului, și dispune cele de lipsă în privința conchেমării congresului național-bisericesc, și a alegerilor de deputați pentru acelaș.

Articol III.

SINODUL EPISCOPESC.

§ 171. Sinodul episcopesc este acea adunare de episcopi sub prezidiul mitropolitului, unde se tratează obiectele bisericești spirituale, dogmatice și simbolice.

§ 172. Mitropolitul e dator a conchেমă sinodul episcopesc în tot anul odată; iar episcopii sunt dator a participa la acesta.

§ 173. Pentru validitatea concluzelor sinodului episcopesc se recore, ca să fie convocat prin mitropolitul, și să participe la dănsul episcopii sufragani.

§ 174. Agendele sinodului episcopesc sunt:

1. A supune examenului canonic pe cei ales de episcop prin sinodul eparhial.
2. A trată orice întrebare dogmatică, sacramentală și rituală, și a o delegă în înțelesul canoanelor positive.
3. A țineă consultări și a aduce hotărri asupra religiozității și moralului clerului și poporului credincios din mitropolie.
4. A se consultă asupra institutelor de teologie și pedagogie, spre înaintarea scopurilor lor și a științelor ce sunt a se predă în acelea.
5. A se consultă asupra calificațiunii, ce se cere dela cei ce se pregătesc spre treapta preoțască, și despre aceasta a referă și congresului național-bisericesc, ca cele de lipsă în linia aceasta să se facă cu aprobarea armonică a ierarhiei și a poporului credincios.
6. A priveghea pentru autonomia bisericii și a o apăra în contra oricăror încercări, ce vor amenință pacea și sfințenia bisericii.

APPENDIX FINAL.

§ 175. Limba oficială în toate trebile bisericești, școlare și fundacionale, atât în lăuntru, cât și în afară, pe lângă susținerea respectivelor dispozițiuni ale §-lui 9 din articolul de lege IX dela 1868, asemenea din articolul de lege XLIV din 1868, este cea română.

§ 176. Acest statut organic după publicarea lui formală intră numai decăt în vigoare.

Încredințând ministrului nostru efectuarea acestor deciziuni, este voia noastră deosebită, ca cu privință la afacerile bisericii græco-orientale, dreptul de supremă inspecțiune, ce ni compete, să se păstreze în deplină măsură, asemenea să se susțină în întregitatea sa dreptul legislațiunii comune în ceea ce privece instrucțiunea publică.

Datu-s'a în Schönbrunn, în douăzeci-și-opt a luni lui maiu, anul una mie opt sute șasezeci și nouă.

(L. S.)

Francisc Iosif, m. p.

B. Iosif Eötvös, m. p.

§ 168. Munus senatus curatorum est illos administrare fundos qui proprii sunt metropolie.

Quae prescripta sunt senatui curatorio dioeceseo, applicanda erunt etiam huic senatui.

§ 169. Quilibet senatus decidit maiore parte suffragiorum, in senatu proprio ecclesiastico praesentibus saltem sex membris, in reliquis duobus senatibus saltem quatuor membris praeside excepto.

§ 170. Sessio plenaria consistorii metropolitani constat omnibus membris trium senatum, exceptis qui absentia vel alia de causa impediti fuerint. (Of. supplementum n° I.)

Consistorium plenarium secretarium et officialem fiscalem eligit et necessaria disponit ad convocandum congressum nationalem et ecclesiasticum et ad electionem deputandorum ad eundem congressum.

Articulus III.

SYNODUS EPISCOPALIS.

§ 171. Synodus episcopalis est collegium episcoporum praesidente metropolita, quod de negotiis ecclesiae spiritualibus, dogmaticis et symbolicis tractat.

§ 172. Metropolita synodum episcoporum semel in anno convocare debet, et episcopi vicissim tenentur obsequi.

§ 173. Ut conclusiones synodi episcopalis valeant requiritur ut a metropolita sit convocata et episcopi suffraganei adiant.

§ 174. Agenda synodi episcoporum sunt.

1. Electum in episcopum a synodo dioecesea canonicè examinare.
2. Quamlibet quaestionem dogmaticam, sacramentalem et ritualement pertractare illamque solvere iuxta sensum canonum explicitorum.
3. Consulere ac decidere in re ad religionem et bonos mores cleri ac fidelium provinciae pertinentes.
4. Consulere institutionibus theologicis et paedagogicis, ut finis earum promoveatur ac scientiae designentur quae docendae erunt.
5. Consulere circa conditiones, quibus satisfacere debent candidati ad munus sacerdotale, et rem ad congressum nationalem et ecclesiasticum deferre, quo desideranda in hoc respectu approbante hierarchia et populo fidei exsequantur.
6. Invigilare autonomiae ecclesiae eamque contra quaelibet defendere tentamina pacem et sanctitatem ecclesiae minitantia.

APPENDIX FINALIS.

§ 175. Lingua publica in omnibus negotiis ecclesiasticis, scholasticis et fundationalibus, in relationibus tam internis quam exteris, salvis dispositionibus in § 9 articuli legis 9 anni 1868, necnon articuli 44 legis anni 1868, est lingua rumena.

§ 176. Haec constitutio organica semel formaliter promulgata illico valet.

Ministro nostro executionem harum dispositionum confidentes, specialiter volumus, ut relate ad negotia ecclesiae græco-orientalis ius supremæ inspectionis nobis competens plene servetur, similiter et ius legislationis communis in rebus instructionis publicae integre sustineatur.

Datum in Schoenbrunn, die vigesima octava mensis maii, anno millesimo octingentesimo sexagesimo nona.

(L. S.)

Franciscus Iosephus, m. p.

B. Iosephus Eötvös, m. p.

Supplement.

DISPOSITIONI CONGRESSUALE CARE CONȚIN EXPLICAȚII
INTERZITOARE LA STATUTUL ORGANIC.

I. La §§ 159 și 170.

Dispozițiuni luate în congresul din anul 1870
sub n° prot. 125:

1. Susținând în general principiul de neocompatibilitate, pentru cazuri de necesitate excepționalmente se admite alegerea de membri la consistorul mitropolitan și din membrii consistoarelor eparhiale, însă cu acea restrângere, că nici un membru nu poate lua parte la deciderea vre-unei cauze în forul superior, dacă el a luat parte la decidere în vre-un for inferior.

2. Susținându-se principiul de paritate între diocese, se propune a se alege la consistorul mitropolitan, și anume:

A. Pentru senatul străns bisericesc:

- a) din arhidieceză 2 preoți
- b) din dieceza Caransebeșului 2 "
- c) din dieceza Aradului 2 "

peste tot 6 acesori.

B. Pentru senatul școlar:

- a) din arhidieceză 1 preot } 2 acesori;
1 mirean
- b) din dieceza Aradului cu privire la părțile ei banatice și cele dela Oradea-mare 1 preot } 3 acesori;
2 mireni
- c) din dieceza Caransebeșului 1 mirean } 1 acesor;

peste tot 6 acesori,

2 din cler și 4 dintre mireni.

C. Tot această modalitate are să se observe și la alegerea senatului epitropesc, cu acea singură modificare, că și 2-lea acesor preotesc să fie ales din dieceza Caransebeșului.

D. Fiindcă numărul de membri ordinari, desft în statutul organic, restrâns cum este, adesea poate să împiedice completarea senatelor particulare: pentru cazuri de necesitate să se mai aleagă încă atâți membri suplenți, pentru fiecare senat, fără restrângere la diocese, din întreaga provincie mitropolită, cari la convocarea prezidiului să completeze consistorul mitropolitan.

3. Episcopii sufragani, ca atari, sunt membri naturali ai consistorului mitropolitan și participă la oricare senat numai pe lângă restrângerea de sub punctul 1, care restrângere se extinde și asupra mitropolitului president.

4. Consistorul mitropolitan își va regulă ținerca ședințelor conform necesității, și va publica de timpuriu silele de intrunire atât pentru plenul său, cât și pentru senatele speciale.

5. Acesorilor, cari nu sunt din locul reședinței mitropolitane, le compete rebonificarea șeselor de călătorie ce vor fi avut, și o diurnă de 4 fl. pe cari le va limpa senatul epitropesc.

II. La § 32.

Concluzul congresului ordinar din anul 1874
n° prot. 73:

Sinoadele protopresbiterale se autorizează a alege membrii suplenți la scaunele protopresbiterale, unde va cere trebuința, despre ce vor înștiința consistoarele eparhiale pentru notificare ulterioară.

III. La § 87.

Concluzul congresual din anul 1878 n° prot. 105:
Congresul enunță ca normativ: că unul același individ nu poate fi pe unul același timp membru al

Supplementum.

DISPOSITIONES CONGRESSUUM CONSTITUTIONEM
ORGANICAM INTEGRALITER EXPLICANTES.

I. Ad §§ 159 et 170.

Decreta congressus anni 1870 sub n° protocolli 125:

1. Salvo generatim principio incompatibilitatis, casu vero necessitatis extraordinarie permittitur ut etiam ad consistorium metropolitanum eligantur membra consistoriorum dioecesanorum, hac tamen restrictione, quod nemo in foro superiori causam decidere valeat, de qua iam in foro inferiori iudicavit.

2. Stante principio paritatis inter dioceses, sequentes eligendi proponuntur pro consistorio metropolitanum, et quidem:

A. Pro senatu proprie ecclesiastico:

- a) ex archidioecesi 2 sacerdotes
- b) ex dioecesi Caransebeiensis 2 "
- c) ex dioecesi Aradensis 2 "

summa: 6 assessores.

B. Pro senatu scholastico:

- a) ex archidioecesi 1 sacerdos } 2 assessores;
1 laicus
- b) ex dioecesi Aradensi, respectu habito ad partes Banati et Magni-Varadint 1 sacerdos } 3 assessores;
2 laici
- c) ex dioecesi Caransebeiensis 1 laicus } 1 acesor;

summa: 6 assessores,

2 de clero, 4 laici.

C. Idem modus servandus est etiam in electione senatus curatorum, illa solum diversitate, quod secundus acesor de clero eligatur in dioecesi Caransebeiensis.

D. Cum numerus membrorum ordinariorum in constitutione organica praevisus adeo exiguus sit, ut saepe plenum senatum impediatur, ideo necessitate urgente eligantur ex tota provincia metropolitana, nullo respectu habito ad singulas dioceses, tot assessores supplentes cuilibet senatui, quot provocante praeside consistorium metropolitanum complere valeant.

3. Episcopi sufraganei sunt assessores naturales consistorii metropolitani et in partem cuiusque senatus veniunt, salva restrictione provisa puncto 1, quae restrictio etiam metropolitanam praesidem afficit.

4. Consistorium metropolitanum sedet pro necessitate, ac citius dies conventus indicet tam pro pleno, quam pro senatibus specialibus.

5. Assessorebus, qui non habitant in residentia metropolitana, expensa itineris restituentur, insuper et diurna 4 fl. a senatu curatorio solvenda.

II. Ad § 32.

Decretum congressus ordinarii anni 1874 n° protocolli 73:

Synodi archipresbyteriales facultate gaudent assessores supplentes officio archipresbyteriali eligendi, ubi opus est, certiore tamen reddito consistorio dioecetano.

III. Ad § 87.

Decretum congressus anni 1878 n° protocolli 105:
Congresus hanc statuit normam: nemo eodem tempore membrum plurium synodorum dioecetana-

mai multor sinoade eparhiale; prin urmare devenind a
cineva ales pe unul același period deputat la mai
multe sinoade, el cel mult în timpul de 3 zile de-
la verificare are a declara în scris la consistoriile
respective, că primește unul sau altul mandat, și
renunță la celalalt. Neurmând astfel de declara-
țiune din partea alesului, alegerea lui din urmă se
privește de nevalidă.

IV. La § 7, p. 2, și preste tot la alegeri.

Conclusus congressus din anul 1878 n° prot. 119:
Congresul enunță ca normativ general următoarele:

Orice alegere de funcționar bisericesc, școlar sau epitropesc, la care alesul s'a folosit direct sau indirect de mijloace nemorale spre seducerea sau coruperea alegătorilor, e a se nulifica din oficiu, respective a i-se denegă aprobarea.

Concurenții culpabili pentru astfel de abuzuri, pentru primadată vor fi exchiși dela candidațiune la acel post; iar în cazul repetirii abuzului, vor fi exchiși pentru totdeauna dela candidare la orice post eclesiastic. (Vesii regulamentul parohial § 30.)

V. La § 17.

Conclusus congressus din anul 1878 n° prot. 126:
Congresul . . . enunță ca normativ pentru în-
treaga mitropolie: că în comunele noastre biseri-
cești înseși comitetele parohiale formează scaunele
școlare, pe cari le cere legea.

VI. La § 116.

Conclusus congressus din anul 1878 n° prot. 217:
Lăsând nealterat dreptul episcopului diocesan de a întări, sau eventualmente a nu întări pe același
membru consistorial al senatului străns bisericesc de
ambele categorii (ordinari și onorari), — congresul,
din incidental cazul concret din chestiune, enunță
în general: că la caz de neîntărire, episcopul,
respective arhiepiscopul are a face sinodului cuno-
scuțe în detalii motivele sale, decizitoare; iar aflând
sinodul alegător motivele de neîntemeiate: acela
poate subțerne cauza la sinodul episcopesc spre
decidere.

Cazul concret subversant se va regulă în sensul
acestui conclusus congressual.

VII. La § 23, p. 6.

Conclusus congressus din anul 1878 n° prot. 218:
Dispozițiunea din statutul organic, la care se
reduce chestiunea (cui se cuvine a purtă presidial
în comitetele parohiale candidatoare, când e de
față și protopresbiterul tractual?), anume § 23, p. 6,
e a se înțelege astfel: că la compunerea listei can-
didaților are a concurge deoparte comitetul paro-
hial sub presidential sau ordinar, iar de alta parte
protopresbiterul, respective directorul sau inspec-
torul școlar, ambii ca factori separați; prin urmare
protopresbiterul în această calitate nu poate fi în
presidiul în comitetele parohiale candidatoare; dacă
înșă acela e de față pentru a se consulta în per-
soană cu comitetul: i-se cuvine locul de onoare la
dreapta presidialului.

VIII. La § 29.

Conclusus congressus din anul 1881 n° prot. 129:

I. Protopresbiterul este dator să locuiască în
comuna centrală a protopresbiteratului. Dacă însă
cu ocaziunea punerii în lucrare a arondării parohia
din comuna centrală este ocupată prin alt paroh:
protopresbiterul, încât locuiește în protopresbiterat,
rămâne în parohia sa, având a ocupă parohia cen-

trală sau potest; inde qui pro eadem periode ad
plures synodos deputandus electus est, infra tres
dies verificatione facta consistoriis respectivis de-
clarare tenetur utrum mandatum sumpsit, utri re-
nunciat. Quod si neglexerit, ultima electio conse-
tur invalida.

IV. Ad § 7, p. 2, et generatim ad electiones.

Decretum congressus anni 1878 n° protocolli 119:
Congressus has normas statuit:

Quaslibet electio in officialem ecclesiasticum,
scholasticum vel curatorium, ad quam impetrandam
electus directe vel indirecte mediis immoralibus
ad seducendos vel opprimendos electores usus
est, ex officio nulla declaranda est, resp. appro-
batio eidem denegatur.

Qui huiusmodi culpa reus inventus fuerit,
prima vice a candidatura excluditur; abusu vero
repetito, in perpetuum incapax redditur ad quod-
cumque munus ecclesiasticum. (Cf. reg. paroch.
§ 30.)

V. Ad § 17.

Decretum congressus anni 1878 n° protocolli 126:
Congressus norma tenus pro tota provincia
metropolitana statuit, in communitatibus nostris
ecclesiasticis ipsum consilium parochiale esse offi-
cium scholasticum a lege postulatam.

VI. Ad § 116.

Decretum congressus anni 1878 n° protocolli 217:
Salvo iure episcopi dioecisani confirmandi vel
etiam renuendi electos assessores consistoriales ad
senatum proprie ecclesiasticum, sive ordinarii sint
sive honorarii, congressus occasione facti nunc per-
tractati generatim decidit, episcopum vel archi-
episcopum confirmationem denegantem motiva eum
ad hoc determinantia synodo minutatim indicare
debere; quae si minus fundata invententur, causa
synodo episcoporum ad arbitrium subternenda est.

Casus nunc obortus tenore huius decreti diri-
mendus est.

VII. Ad § 23, p. 6.

Decretum congressus anni 1878 n° protocolli 218:
Dispositio constitutionis organicae (quis praesi-
deat consiliis parochialibus de candidatis delibera-
ntibus, archipresbytero praesente) sic est interpre-
tanda: in componendo elenco candidatorum con-
currit hinc consilium parochiale a praeside suo or-
dinarie moderatum, illinc archipresbyter vel rector
sive inspector scholarum; ideo archipresbyter istius-
modi consiliis praesidere nequit. Attamen si adeo
ut cum consilio deliberet, tunc deest eum occupare
locum honorificum ad dexteram praesidis.

VIII. Ad § 29.

Decretum congressus anni 1881 n° protocolli 129:
Archipresbyterum oportet habitare in communi-
tate centrali archipresbyteratus. Si vero limitibus
mutatis parocia centralis alium habeat parochum,
tunc archipresbyter in archipresbyteratu degens
suam servat parociam, usquedum vacante parocia
centrali illam occupat; si vero in territorio alius

trată numai după devenirea ei în vacanță; iar dacă archipresbyteratus degit, tunc eodem figat in comunitate centrali, eius vero parochiam non occupet.

IX. La § 53, al. 5.

Conclusus congressus anni 1881 n° prot. 186, p. 4 et 5:

4. La denumire numai acele trei persoane se pot considera, cari în sinodul protopresbiteral au primit cele mai multe voturi.

5. La caz, când toate voturile se vor fi dat numai unui candidat, sau se vor fi împărțit numai între doi, se lasă în buna chibzuială a consistorului a întări pe cel ales, respective pe unul din cei doi, sau a ordina alegea nouă cu concursu nou; dacă însă și a doua alegere va fi având asemenea rezultat: consistorul, pe cât nu are excepțiune din punctul de vedere al calificățiunii, întărește pe unicul ales, respective pe unul dintre cei doi prezențați.

X. La § 112.

Conclusus congressus anni 1886 n° prot. 102:

În alinia a doua a §-lui 112 din statutul organic, gradul al VI de sânge și al IV de cunosere sunt a se înțelege inclusiv.

XI. La § 39.

Conclusus congressus anni 1886 n° prot. 128:

Ca membru al sinodului protopresbiteral poate fi ales și acela, care nu e membru al unei comune parohiale din același oero protopresbiteral; se recere însă ca acesu să fie membru al vre-unei comune parohiale din mitropolia noastră ortodoxă orientală română.

XII. La § 53.

Conclusus congressus anni 1888 n° prot. 111:

La postul de protopresbiter numai acel concurent se poate candida, care va documenta:

- a) că posedo calificarea prescriasă pentru concurenții la posturile de I-a clasă prin regulamentul pentru parohii, și că a depus examenul de maturitate;
- b) că a împlinit cel puțin cinci ani în serviciul bisericesc sau școlar cu succes deplin mulțumitor, și că prin zelul și diligența sa s'a distins în rezultatul activității sale pe terenul bisericesc și școlar;
- c) un aspirant din altă eparhie numai cu prealabila învoire a consistorului eparhiei, la care aparține protopresbiteratul vacant, poate concursa;
- d) un aspirant care a terminat studiile teologice în străinătate, are să dovedească, că a depus examenul de calificățiune în eparhia sa;
- e) pentru preoții în mod eminent bine meritați pe terenul bisericesc-cultural, anume pentru cei ce în decurs de mai mulți ani în serviciu, prin faptul lor zel creștinesc și factica lor capacitate intelectuală și morală, au dovedit în mod recunoscut și de consistor o chemare extraordinară, lipsa de clase gimnaziale și de examen de maturitate nu poate forma piedecă întru înaintarea la postul de protopresbiter, dacă nu sunt alți concurenți cu deplină calificățiune.

XIII. La §§ 22, 43 și 61.

Conclusus congressus anni 1891 n° prot. 149:

Membru comitetului parohial și ai comitetului și sinodului protopresbiteral, cari absentează de două ori după plătă dela ședință, fără a-și justifica absentarea, se considera că și-au depus mandatul și își pierd dreptul de alegea pasiv pentru periodul actual și pentru cel următor.

IX. Ad § 53, al. 5.

Decretum congressus anni 1881 n° protocolli 186, p. 4 et 5:

4. Archipresbyter nominatur tantum ex tribus candidatis, qui maximum numerum suffragiorum sortiti sunt.

5. Si omnia suffragia uni candidato impertita fuerit, vel inter duos distributa, tunc arbitrio consistorii relinquatur, an illum unum vel utrum ex duobus velit confirmare, vel etiam novum indicere concursum. Si vero secunda quoque vice eventus electionis similis est, consistorium, nisi exceptio ex parte capacitatis obiat, unicum electum, resp. unum ex duobus presentatis confirmat.

X. Ad § 112.

Decretum congressus anni 1886 n° protocolli 102:
Secundo initio § 112 constitutionis organicae gradus VI consanguinitatis et IV affinitatis intelliguntur inclusive.

XI. Ad § 39.

Decretum congressus anni 1886 n° protocolli 128:
In membrum synodi archipresbyterialis eligi potest etiam qui non est membrum alicuius communitatis parochialis eiusdem archipresbyteratus: requiritur tamen ut electus sit membrum cuiusdam communitatis parochialis ex metropolia nostra orthodoxa orientali rumena.

XII. Ad § 53.

Decretum congressus anni 1888 n° protocolli 111:

Ad munus archipresbyteri non admittitur nisi qui probare potest:

- a) esse gaudere qualitatibus requisitis a regulis parochialibus pro concurrentibus ad munera primae classis; periculumque subiisse maturitatis;
- b) esse saltem quinque annos in munere sive ecclesiastico sive scholastico optime inservisse eventum, ac zelo et diligentia successum in re ecclesiastica vel scholastica sortitum esse;
- c) qui ad alienam dioecesim pertinet, non nisi venia consistorii dioecesis, ubi archipresbyteratus vacat, hoc munus consecrari potest;
- d) Qui extra patriam studiis theologicis incubuit probare debet, esse in sua dioecesi periculum capacitatis subiisse;
- e) Sacerdotes eminenter bene meriti de ecclesia vel schola, scilicet qui plures annos in eorum munere zelo notorio ac facultatibus intellectualibus et moralibus capacitatem extraordinariam a consistorio quoque agnitam exhibuerunt, ad munus archipresbyteri promoveri possunt etiam sine studiis gymnasialibus et examine maturitatis, dummodo concurrentes plene qualificati desint.

XIII. Ad § 22, 43 et 61.

Decretum congressus anni 1891 n° protocolli 149:

Membru consilii parochialis et consilii ac synodi archipresbyterialis, si bis successive a sessione desunt nec absentiam excusant, dimissa consensur ac ius electionis passivae amittunt pro periodo currenti et insequenti.

In casu de accessu fori competentis esse consistorium eparchiale, citra in 15 dies a se arde casu din partea prezidiului respectivei corporațiuni.

In legătură cu acestea sinodale parohiale și protopresbiterale se autorizează cu începutul perioadului următor a alege în comitetele parohiale și protopresbiterale în număr de jumătate și membri suplenți, cu cari să se poată numai decât reintregi locurile vacante.

XIV. La § 6.

Conclusus congressus din anul 1891 n° prot. 179:

Paragraful 6 din statutul organic fiind deplin clar, nu are lipsa de interpretare, dar fiindcă conviețuirile nelegiuite au devenit un rău general, care periclită viața noastră bisericească, este datorința organelor competente a se îngriji, ca cei cari se află în conviețuire nelegiuită, să fie excluși din corporațiunile bisericești, în cari chiar conform §-lui 6 din statutul organic, numai indivizi nepătați pot face parte.

XV. La § 154.

Conclusus congressus din anul 1891 n° prot. 194:

3. Puterea obligatoare a concluzelor congressuale se începe:

a) pentru consistorul metropolitan în ziua publicării a celor în ședința sa plenară;

b) pentru consistoarele eparchiale în ziua publicării în ședințele plenare ale a celor, cari sunt a se ține cel mult în termen de 30 de zile dela primirea actelor;

c) pentru ceilalți credincioși ai bisericii noastre, regulamentele și concluzele normative intră în viață în ziua indicată într'însele, și lipsind aceasta, la trei luni după încheierea sesiunii congressuale; iar concluzele, cari privesc pe particulari, în ziua intimării lor la mâinile celor interesați.

XVI. La § 28.

Conclusus congressus din anul 1895 n° prot. 115:

Comitetul școlar provăsat în § 28 al statutului organic se consideră ca sinod școlar al comunelor, cari susțin școlile, și ca atare se autorizează a alege pe învățători sub prezidiul protopresbiterului tractual competent.

XVII. La § 29.

Conclusus congressus din anul 1897 n° prot. 74:

Administratorii protopresbiterali se denumesc prin consistorul eparchial, iar proviziunea interimară, și anume până la proxima intrare a consistorului, o face presidential consistorului.

Quae si ita sunt forum competentis erit consistorium dioecesanum, cui infra 15 dies casus notificandus est a praeside collegii respectivi.

In posterum vero synodi parochiales et archipresbyteriales, incipiendo a periodo sequenti, facultate gaudent pro consiliis parochialibus et archipresbyterialibus dimidium numerum supplementum eligendi, quibus illico sedes vacantes providendi possint.

XIV. Ad § 6.

Decretum congressus anni 1891 n° protocolli 179:

Paragraphus 6 constitutionis organicae perpicua cum sit interpretatione non indiget. Attamen cum concubinitas malum generale evaserit vitam nostram ecclesiasticam periclitans, ideo auctoritates competentes curent, ut concubinariis a collegiis ecclesiasticis excludantur, eo quod tenore § 6 constitutionis organicae tantum personae vitae intemeratae eligi possunt.

XV. Ad § 154.

Decretum congressus anni 1891 n° protocolli 194:

3. Decreta congressus executioni mandanda sunt:

a) pro consistorio metropolitano a die promulgationis in sessione plenaria;

b) pro consistoriis dioecesanis a die promulgationis in eorum sessione plenaria habenda, si tardius, 30 diebus post acta recepta;

c) pro fidelibus ecclesiae nostrae, regulae et decreta normativa executioni mandentur die designata, quae si desit, tribus mensibus elapsis post ultimam sessionem congressus; quae vero decreta personas particulares spectant, illa observentur simulac eis in manibus traduntur.

XVI. Ad § 28.

Decretum congressus anni 1895 n° protocolli 115:

Consilium scholasticum § 28 constitutionis organicae praevium censetur veluti synodus scholastica communitatum scholas sustentantium; ideo facultate gaudet magistros eligendi praesidente archipresbytero proprio.

XVII. Ad § 29.

Decretum congressus anni 1897 n° protocolli 74:

Administratores archipresbyteratum nominantur a consistorio dioecetano; antequam vero consistorium conveniat, praeses consistorii munus supplet.

LEX ORGANICA ET REGULAE SANCTI SYNODI SANCTAE ECCLESIAE AUTOCEPHALAE ORTHODOXAE RUMENAE

1872 decembris 14.

NOTA HISTORICA.

Synodo anni 1867 peracta, nullum deinceps per plures annos convenit collegium ecclesiasticum. Tentamina varia in legibus ferendis, turbulentas plebis concitationes, frequens gubernii mutatio, aliaque his similia religionem penitus neglectui tradidere. Eo accessit quod constitutio synodalis a principe Ouse data praelatis rumanis minime placeret. Hinc instantibus demum temporibus quietis nova prorsus conficitur lex organica, qua laici et deputati a consiliis ecclesiasticis omnino excluduntur atque synodus mere episcopis coalescit.

D Haec occasione denuo invecus est titulus quem patriarcha Constantinopolitanus metropolitae Valachiae annis 1359 et 1401 contulerat, nempe „Hungaro-Valachiae et exarchus montanarum“ eorum regionum (καταρχήν). Quae denominatio inde explicatur, quod iste metropolita, non secus ac moldavia, aliquando exarchum vel vicarium patriarchalem pro Transilvania egit. Notandum est etiam, episcopum Danubii inferioris anno 1872 Ismaili in Besarabia resedisse, tunc adhuc ad Romaniam pertinentem. Postquam vero haec provincia a congressu Berolinensi anno 1878 Russiae addicta fuit, residentia translata est Galatia.

CAROL I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională,
Domn al României;

La toți de față și viitori, sănătate;

Asupra raportului ministrului nostru secretar de
stat la departamentul cultelor și instrucțiunii pu-
blice sub n° 12693;

Vădând votul adunării deputaților, dat în se-
diința sa de la 4 decembrie 1872;

Vădând votul dat de senat, în sesiunea sa de
la 11 decembrie anul 1872;

Am sancționat și sancționăm.

Am promulgat și promulgăm ce urmărește:

LEGE

PENTRU ALEGEREA MITROPOLIȚILOR ȘI EPISCOPIILOR
EPARHIOTI, CUM ȘI A CONSTITUIREI SÂNTULUI
SINOD AL SÂNTEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE
ROMÂNE.

Capitolul I.

DESPRE ALEGEREA
MITROPOLIȚILOR ȘI EPISCOPIILOR EPARHIOTI.

Art. 1. Colegiul electoral al mitropoliților și
episcopilor se compune:

a) Din ambii mitropoliți și din episcopii epar-
hioți din România;

b) Din toți arhiepiscopii titulari, aflați în România,
Români, sau naturalizați Români; și

c) Din toți deputații și senatorii, afară de mem-
brii eterodoxi.

Art. 2. Sunt eligibili la demnitatea de mitro-
polit, episcopii eparhioți ai țerei, era la cea de
episcop eparhiot, toți membrii clerului român, cari
dupre sântele canoane ale bisericii ortodoxe pot fi
aleși.

Mitropolitul primat al României, mitropolitul
Moldovei, precum și episcopii eparhioți nu se pot
alege de cât dintre arhiepiscopii Români, fi de părinți
Români, născuți în principatul României și nu na-
turalizați.

Vârsta eligibililor la scaunele de mitropolit și
episcop eparhiot va fi de 40 ani impliniți.

După trecerea de 20 ani de la promulgarea
acestei legi, pe lângă calitățile de mai sus, spre a
putea fi ridicăți la demnitatea de mitropolit, sau
episcop, candidații vor trebui să posedă titlul de
licențiat, sau de doctor în teologie, de la o facul-
tate de teologie ortodoxă.

Art. 3. Alegerea se va face prin majoritatea
voturilor alegătorilor prevăduți la art. 1.

La caz de a nu intra un candidat majoritatea
absolută a voturilor, se va vota de al doilea și se
va admite cu majoritatea relativă, și la caz de
paritate de voturi se va trage la sorți.

Art. 4. Alegerea mitropoliților și episcopilor
se supune prin ministrul cultelor la întărirea dom-
născă.

După întărire, ei se instalează, conform datelor
țerei.

Ei sunt pe viață.

Art. 5. Colegiul electoral va fi președut de
mitropolitul primat, în lipsa sa, de mitropolitul
Moldovei, iar în lipsa amândurora, de cătră cel mai
vechi în hirotonie din episcopii eparhioți.

Art. 6. Scaunele de mitropoliți și episcopi, re-
mase vacante, se vor îndeplini prin alegere la cea
d'ânteu convocare a corpurilor legiuitoare, conform
cu legea de față.

CAROLUS I,

Dei gratia et voluntate nationis princeps Ro-
maniae;

Omnibus praesentibus ac futuris salutem.

Circa relationem ministri nostri a secretis pro
rebus cultuum et instructionis publicae, n° 12693;

Attento suffragio coetus legatorum dato die
4 decembris 1872;

Attento suffragio senatorum dato die 11 decem-
bris 1872;

Approbavimus ac approbamus.

Promulgavimus ac promulgamus quae sequuntur:

LEX

PRO ELECTIONE METROPOLITARUM AC EPISCOPORUM
DIOECESANORUM NECNON PRO CONSTITUENDA SANCTA
SYNODO SANCTAE ECCLESIAE AUTOCEPHALAE ORTHO-
DOXAE RUMENAE.

Caput I.

DE ELECTIONE

METROPOLITARUM AC EPISCOPORUM DIOECESANORUM.

Art. 1. Collegium electorum metropolitanarum ac
episcoporum coagulatur:

a) Ex utroque metropolita atque episcopis dioe-
cesanis Romaniae;

b) Ex omnibus episcopis in partibus in Romania
degentibus, dummodo sint rumeni vel natiuitate
vel creatione;

c) Ex omnibus legatis ac senatoribus, exceptis
heterodoxis.

Art. 2. Sunt eligibiles ad dignitatem metro-
polititanam episcopi dioecesiani Romaniae; ad digni-
tatem vero episcopalem membrum quodlibet cleri
rumeni, dummodo iuxta sanctorum canones ecclesiae
orthodoxae episcopus esse possit.

Metropolita primas Romaniae, metropolita Mol-
daviae necnon episcopi dioecesiani nequeunt eligi
nisi ex episcopis in partibus rumenis, filiis paren-
tum rumenorum, natis in principatu Romaniae, non
vero ex episcopis rumenis creatione.

Aetas eorum qui ad sedes metropolitanam vel
episcopalem eligantur erit 40 annorum exple-
torum.

20 annis post promulgatam hanc legem, praeter
conditiones supradictas, ut quis ad dignitatem
metropolitanam vel episcopalem promoveri possit,
requiretur etiam titulus licentiae vel doctoris in
sancta theologia collatus ab universitate quadam
orthodoxa.

Art. 3. Electio fit suffragiis plurimis electorum
provisorum in articulo 1.

Si nullus candidatorum maioritatem absolutam
suffragiorum obtinet, scrutinium fiat de novo deci-
dente maioritate relativa; quod si suffragia paria
evadant, mittatur sortis.

Art. 4. Electio metropolitanarum vel episcoporum
substernitur per ministrum cultuum confirmationi
principis.

Data confirmatione fit eorum installatio iuxta
mores antiquos.

Dignitas est ad vitam.

Art. 5. Collegio electorum praesidebit metro-
polita primas, ipso absente, metropolita Moldaviae,
neutro praesente, episcopus dioecesianus annis ab
ordinatione maior.

Art. 6. Sedes metropolitanarum et episcopales va-
cantes providebuntur electione in proxima sessione
corporum legiferorum, iuxta hanc legem.

Art. 7. Onorariile mitropoliților vor fi de lei 3083 pe lună și ale episcopilor, de lei 1541 pe lună.

Capitolul II.

DESPRE SÂNTUL SINOD.

Art. 8. Sântul sinod al bisericii autocefale ortodoxe Române, fiind membru al sântei biserici ecumenice și apostolice a răsăritului, al căreia cap este Dômnul nostru Iisus Christos, păstrează și va păstra unitatea în privința dogmelor și a canoanelor ecumenice și bisericii din Constantinopol, și cu toate bisericile ortodoxe.

El va păstra asemenea unitatea administrativă, disciplinară și națională a bisericii ortodoxe în cuprinsul statului Român.

Art. 9. Sântul sinod al bisericii autocefale ortodoxe Române se compune:

- Din amândoi mitropoliții;
- Din șase episcopi eparhioți; și
- Din toți arhierii titulari aflați în România, români sau naturalizați români.

În tot cazul, sinodul nu va putea fi compus de mai puțin de 12 membri.

Art. 10. Sântul sinod este prezidat de mitropolitul primat al Ungro-Vlahiei. În lipsa sa de mitropolitul Moldovei, iar în lipsa amândurora, de cel mai vechiu eparhiot în hirotonie.

În caz de paritate de voturi, votul președintelui va fi preponderant.

Art. 11. Ministrul cultelor va asista la deliberările sântului sinod, având numai vot consultativ. La caz când ministrul cultelor ar fi de o altă religie decât cea ortodoxă, el va fi înlocuit cu un altul dintre colegii săi ortodoci.

Art. 12. Sântul sinod al bisericii autocefale ortodoxe Române, va statua asupra tuturor afacerilor spirituale, disciplinare și judeciare curat bisericesti, în conformitate cu sântele canoane ale sântei biserici ortodoxe de răsărit.

Art. 13. Sântul sinod se va aduna de două ori pe an, primă-veară și toamnă, conform prescripțiilor canonului 37 apostolic.

Art. 14. Sântul sinod va defini și va regula atribuțiunile consistoriilor eparhiale, prin regulamente, bazate pe canoanele sântei biserici ortodoxe ale răsăritului, și în conformitate cu legile civile ale țerei.

Art. 15. Regulamentele sântului sinod vor fi supuse prin ministrul cultelor sancționării domnești, spre a fi executorii, era deciziunile în materie judeciare și religioase se vor executa de-a dreptul de către sântul sinod.

Aceste sentințe se vor executa numai pe cât timp pedepsele cuprinse într-enele vor fi disciplinare și de un ordin curat religios.

Art. 16. Mitropoliții, episcopii eparhioți și arhierii titulari, pentru abaterile bisericesti, vor fi judecați de către sântul sinod, era pentru delicta ordinare și politice se vor judeca de către înalta curte de justiție și casatie.

Sântul sinod nu-l va putea judeca pentru abateri bisericesti în lipsă-le, de cât după ce li se vor face chemările prescise prin canonul 74 apostolic.

Capitolul III.

DESPRE EPARHI.

Art. 17. Arhiepiscopii eparhioți ai României poartă următoarele titluri:

Arhiepiscop și mitropolit al Ungro-Vlahiei, exarch al platurilor și primat al României, cu reședința în București.

Art. 7. Salarium metropolitanarum erit 3083, episcoporum vero 1541 francorum singulis mensibus.

Caput II.

DE SANCTA SYNODO.

Art. 8. Sancta synodus ecclesiae autocephalae orthodoxae rumenae, cum membrum sit ecclesiae oecumenicae et apostolicae Orientis, cuius caput est Dominus noster Iesus Christus, servat et servabit unitatem dogmatum atque canonum oecumenicorum cum ecclesia Constantinopolitana et omnibus ecclesiis orthodoxis.

Eadem etiam unitatem administrativam, disciplinarem et nationalem ecclesiae orthodoxae servabit intra limites Romaniae.

Art. 9. Sancta synodus ecclesiae autocephalae orthodoxae rumenae constat:

- Ex utroque metropolita;
 - Ex sex episcopis dioecesanis; et
 - Ex omnibus episcopis in partibus Romaniae degentibus, rumenis nativitate vel creatione.
- Synodus saltem 12 membra numerabit.

Art. 10. Sanctae synodo praesidet metropolita primas Hungaro-Valachiae, eo absente metropolita Moldaviae, neutro praesente, episcopus dioecesanus annis ab ordinatione maior.

Suffragiis paribus praeponderat vox praesidentis.

Art. 11. Minister cultuum disceptationibus synodi aderit, suffragio tamen mere consultativo.

Si minister cultuum non est religionis orthodoxae, tunc eius vicea geret unus ex eius collegis orthodoxis.

Art. 12. Sancta synodus ecclesiae autocephalae rumenae statuet de omnibus negotiis spiritualibus, disciplinaribus et forensibus mere ecclesiasticis, secundum sanctos canones sanctae ecclesiae orthodoxae orientis.

Art. 13. Sancta synodus bis congregabitur in anno, vere et autumnno, prout praescribitur a canone 37 apostolorum.

Art. 14. Sancta synodus attributa synodorum dioecesanarum definit et ordinabit certis regulis conformibus canonibus sanctae ecclesiae orthodoxae orientis et legibus civilibus Romaniae.

Art. 15. Regulae sancti synodi per ministrum cultuum sanctioni principis subternuntur, priusquam executioni mandentur; sententiae vero iudiciales in re ecclesiastica directe a synodo vim sortiuntur.

Haec tamen sententiae executioni mandantur solummodo quoad poenas disciplinares vel mere ecclesiasticas.

Art. 16. Metropolitae, episcopi dioecesani et episcopi titulari propter delicta ecclesiastica a synodo iudicantur, propter delicta vero communia et politica ab alta aula iustitiae et cassationis.

Saecra synodus vero absentes propter delicta ecclesiastica iudicare nequit, nisi prius citatione a canone 74 apostolico praescriptas praemiseric.

Caput III.

DE DIOECESIBUS.

Art. 17. Archiepiscopi dioecesani Romaniae sequentes gerunt titulos:

Archiepiscopus et metropolita Hungaro-Valachiae, exarchus montanarum et primas Romaniae, Bucarestinae residentis.

Archiepiscopus et metropolitae Moldaviae et Sucevae et exarchi platurilor, cu reședința în Iași.

Rangul de proclădere între dănișii este al primatului Românii.

Art. 18. Episcopii eparhioși în România vor avea în ierarhia bisericăscă titlurile și rangurile următoare:

Episcop al Râmnicului și Noului Severin, cu reședința în Râmnic;

Episcop al Romanului, cu reședința în Roman;

Episcop al Buzelui, cu reședința în Buzeh;

Episcop al Hușilor, cu reședința în Huși;

Episcop al Argeșului, cu reședința în C. de Argeș;

Episcop al Dunării-de-Jos, cu reședința în Ismail.

De mitropolia Ungro-Vlahiei depind:

Episcopia de Râmnic:

Buzeu;

Argeș.

De mitropolia Moldovei și Sucevei depind:

Episcopia de Roman:

Huși;

Dunării-de-Jos.

Art. 19. La caz de trebuință, întinderea eparhiilor se va fixa de către sântul sinod în înțelegere cu guvernul, bine înțelegându-se, cu aprobarea corpurilor legiuitoare.

Art. 20. Fie care mitropolit, sau episcop, pôte publica scrieri pastorale, sau enciclice, în eparhia sa, privitoare însă numai la religie și bunle moravuri, fără să se atingă nici de cum de legile civile și politice.

Art. 21. Fie care eparhie are un consistoriu permanent, pentru administrarea și judecarea afacerilor clerului, curat bisericăscă. El trebuie să fie compus din cel puțin trei membri, numiți de episcop dintre preoșii eparhiei sale.

Art. 22. Decisiunile consistoriilor nu vor putea fi executate, de cât după aprobarea mitropoliților, sau episcopilor eparhioși.

Art. 23. Decisiunile consistoriilor, aprobate de către mitropoliți sau episcopi, pot fi apelate la sântul sinod, în casurile anume prevedute de canoanele ecumenice, după formele și în termenul ce se va hotărî de sântul sinod, printr'un anume regulament.

Art. 24. Protoiereii și proestoișii se vor numi în funcțiunile lor și se vor destitui, numai de către mitropoliții, sau episcopii eparhioși.

Art. 25. Fie care mitropolit și episcop va avea câte un arhieru locotenent. Aceștia se vor alege de către sinod în înțelegere cu guvernul.

Titlurile acestor arhierii (χορηγιοκρατοι) vor fi:

1) La mitropolia din București, Plocești; la Râmnicu-Vâlcea, Craiova; la Buzeu, Râmnicu-Sărat; la Argeș, Pitești.

2) La mitropolia din Iași, Botoșani; la episcopia de Roman, Bacău; la episcopia de Huși, Bărladu; la episcopia Dunării-de-Jos, Galați.

Sinodul, prin mijlocirea ministrului de culte, va cere de la patriarhul ecumenic bine cuvântarea sa pentru acești arhierii.

Art. 26. Seminarile vor fi pendinte de kiriarhi, conform unei anume legi speciale.

Art. 27. Chinoviile de călugări și călugărițe atâră numai de puterea kiriarhului, în ceea ce privește disciplina ecclésiastică și datorile lor spirituale, fără nici un amestec al puterii laice.

Archiepiscopus et metropolitae Moldaviae ac Sucevae et exarchus montanarum, Iasiis residents.

Principatum inter eos obtinet primas Romaniae.

Art. 18. Episcopi dioecesani in Romania in hierarchia ecclesiastica titulum et ordinem sequentem habebunt:

Episcopus Rarnnicensis et Novi Severini, Rarnnici residents;

Episcopus Romanensis, Romani residents;

Episcopus Buzensis, Buzei residents;

Episcopus Hussensis, Hussis residents;

Episcopus Argensis, Argetai residents;

Episcopus Danubii inferioris, Ismaili residents (nunc Galatiis).

Suffraganei sunt metropolitae Hungaro-Valachiae:

Episcopatus Rarnnicensis;

Buzensis;

Argensis;

Suffraganei sunt metropolitae Moldaviae et Sucevae:

Episcopatus Romanensis;

Hussensis;

Danubii inferioris.

Art. 19. Necessitate urgente limites dioecesium a sancta synodo figentur gubernio consentiente necnon collegiis legiferis approbantibus.

Art. 20. Quilibet metropolitae vel episcopus litteras pastorales vel encyclicas in sua dioecesi publicare potest, dummodo tantum religionem et bonos mores pertractent, nec leges civiles ac politicas attingant.

Art. 21. Quaelibet dioecesis consistorium permanens habebit ad administranda et iudicanda negotia cleri more ecclesiastica. Saltem tribus coglescent membris ab episcopo de clero suo nominatis.

Art. 22. Sententiae consistoriales executioni mandari nequeunt nisi accedente confirmatione metropolitaram vel episcoporum dioecesanorum.

Art. 23. A sententiis consistorialibus a metropolitae vel episcopis approbatis appellari potest sancta synodus in rebus nominatim a canonibus oecumenicis citatis. Ipsa sancta synodus regulis peculiaribus formam ac terminum huius appellationis decernet.

Art. 24. Archipresbyteri et decani nominantur ac destituuntur tantum a metropolitae et episcopis dioecesanis.

Art. 25. Quisvis metropolitae et episcopus vicarium habebit episcopum, qui a synodo gubernio assentiente eliguntur.

Tituli horum vicariorum (χορηγιοκρατοι) erunt:

1) In metropolia Bucarestiensis, Ploiestensis; in dioecesi Rarnnicensi, Craiovensis; in Buzensis, Rarnnicensis muriarum; in Argensi, Pitostensis.

2) In metropolia Iassensi, Botosanensis; in dioecesi Romanensi, Bacoviensis; in Hussensi, Berladensis; in dioecesi Danubii inferioris, Galatiensis.

Synodus mediante ministro cultuum, a patriarcha oecumenico benedictionem horum episcoporum vicariorum implorabit.

Art. 26. Seminaria ab episcopis dioecesanis dependent ad normam legis specialis.

Art. 27. Monasteria monachorum et monialium non nisi auctoritate episcopi pendent in quantum agitur de disciplina ecclésiastica et officiis spiritalibus, potestate civili sese nullo modo immiscende.

¹ Acum cu reședința în Galați.

Art. 28. Mitropoliții și episcopii, cari funcționează astăzi în virtutea de legi anterioare, se recunosc prin legea de față, și se mențin în demnitățile lor cu toate drepturile și prerogativele acordate, prin această lege, mitropoliților ce se vor alege conform prescripțiilor sale.

Art. 29. Ori ce dispoziții contra acestei legi, sunt și rămân abrogate.

Acastă lege s'a votat de adunarea deputaților, în ședința de la 4 decembrie 1872, și s'a adoptat cu majoritate de 84 de voturi contra a 12.

Președinte, Dimitrie Ghica.
Secretar, St. Fălcoianu.

Acastă lege s'a votat de senat în ședința sa de la 11 decembrie 1872, și s'a adoptat cu majoritate de 40 voturi contra a 1, fiind și o abținere de la vot.

Vice-președinte, Al. Orăscu.
Secretar, G. St. Moscu.

Ordonăm ca legea de față să fie investită cu sigiliul statului și publicată prin Monitorul oficial, iar miniștrii noștri secretari de stat la departamentul cultelor și instrucțiunii publice, și cel de justiție, sunt însărcinați cu executarea acestui decret.

Dat în București, la 14 decembrie 1872

Carol.

Ministru secretar de stat la departamentul justiției, M. Costache.

Ministru secretar de stat la departamentul cultelor și instrucțiunii publice, Chr. Tell.

Acastă lege este publicată în Monitorul oficial n° 280 din 19 decembrie 1872.

REGULAMENTUL INTERIOR AL SÂNTULUI SINOD AL SÂNTEI BISERICI AUTO- CEFALE ORTODOXE ROMÂNE.

Capitolul I.

DESPRE SESIUNILE SÂNTULUI SINOD.

Art. 1. Deschiderea sesiunilor sântului sinod al bisericii Române se va face cu o deosebită rânduăla bisericească, după o programă ce se va elabora de către însuși sântul sinod.

Art. 2. După orânduăla religioasă domnul ministru al cultelor și instrucțiunii publice citește decretul domnesc de convocare a sântului sinod, după care mitropolitul primat, ocupând fotoliul președințial, deschide sesiunea prin un discurs despre trebuințele bisericii, asupra cărora atrage atențiunea sântului sinod.

Art. 3. Durata unei sesiuni va fi mai mare sau mai mică, conform cu lucrările ce vor fi propuse în sântul sinod spre a se dezbateri.

Capitolul II.

DESPRE BIROUL ȘI ATRIBUȚIUNILE SALE, ȘI DESPRE ADMINISTRATIUNEA INTERIOARĂ A SÂNTULUI SINOD.

Art. 4. Atribuțiunile președintelui sântului sinod sunt: de a păstra ordinea în ședințe, de a priveghia asupra strictei păziri a regulamentului, a ținea rânduul între membrii ce s'au cerut cavental.

Președintele este în drept a ridica ședința, când vre un orator s'ar abate de la obiectele discuțiunii.

Art. 5. Președintele are dreptul de a interveni în dezbateri spre a rechemi pre orator la ordine, spre a menține regulamentul, sau spre a lumina dezbaterile.

Art. 6. La începutul fiecărei sesiuni, sântul sinod alege prin vot secret doi secretari.

Art. 28. Metropolitae et episcopi hodie virtute legum pristinorum fungentes per praesentem legem agnoscuntur atque in eorum dignitate servantur cum omnibus iuribus ac privilegiis hac lege metropolitae et episcopis attributis, qui in posterum iuxta eandem eligentur legem.

Art. 29. Contrariis quibuscumque abrogatis.

Haec lex in collegio deputatorum in sessione diei 4 decembris 1872, 84 suffragia contra 12 nacta est.

Praeses, Demetrius Ghica.
Secretarius, St. Fălcoianu.

Haec lex in senatu, in sessione diei 11 decembris 1872, 40 suffragia contra unum (uno non dato) nacta est.

Vicepraeses, Al. Orăscu.
Secretarius, G. St. Moscu.

Iussimus hanc legem investiri sigillo status ac promulgari in ephemeridibus Monitor official: ministri vero nostri secretarii status in rebus cultuum ac instructionis publicae, necnon iustitiae, hoc decretum executioni mandari curabunt.

Datum Bucurestini, die 14 decembris 1872.

Carolus.

Minister secretarius status in rebus iustitiae, M. Costache.

Minister secretarius status in rebus cultuum et instructionis publicae, Chr. Tell.

Haec lex promulgata est in ephemeridibus Monitor official n° 280 din 19 decembris 1872.

REGULAE INTERIORES SACRAE SYNODI SANCTAE ECCLESIAE AUTO- CEPHALAE ORTHODOXAE RUMENAE.

Caput I.

DE SESSIONIBUS SACRAE SYNODI.

Art. 1. Inchoantur sessiones sacrae synodi ecclesiae rumenae ritu ecclesiastico peculiari ab ipsa sacra synodo determinando.

Art. 2. Caeremonia sacra peracta minister cultuum et instructionis publicae decretum principis de convocanda synodo legit, quo facto metropolitae primas sedem praesidis occupando sessionem inaugurat concione de his tractante, quae ecclesiae necessariae sunt atque attentioni synodi commendantur.

Art. 3. Sessio plus minusve protrahitur ad amussim rerum disceptationi sacrae synodi positarum.

Caput II.

DE DELECTIS EORUMQUE ATTRIBUTIS, NECNON DE ADMINISTRATIONE INTERIORI SACRAE SYNODI.

Art. 4. Attributiones praesidis sacrae synodi sunt: ordinem in sessionibus servare, invigilare, ut haec regulae stricte servantur, oratores ad loquendum iuxta ordinemmittere.

Praeses iure gaudet sessionem dirimendi simul atque orator extra materiam disceptationis vagatur.

Art. 5. Praeses iure gaudet colloquium incidendi, ut oratorem ad ordinem revocet, ut regulae servantur vel ut disceptationes magis dilucidentur.

Art. 6. Prima quaque sessione sacra synodus suffragiis secretis duos eligit secretarios.

Art. 7. Atribuțiunile secretarilor sunt: a) a veghia și a redacta, sub direcțiunea președintelui, procesele verbale, a face apelul nominal după ordinul ierarhic, a îngeri pe membrii ce au cerut cuvântul, a da citire actelor depuse la birou, a însemna voturile sântului sinod; într'un cuvânt, a îndeplini toate lucrările de cancelarie.

Art. 8. Pentru efectuarea lucrărilor de cancelarie sântul sinod va denumi un personal deosebit, ales dintre membrii clerului. Personalul acesta se va compune din:

- a) Un director, carele neapărat trebuie să fie teolog.
- b) Patru copisti.
- c) Doi stenografi.
- d) Doi ușiieri, cari se vor putea lua dintre dorbanții ministerului de culte.

Amplasamentul cancelariei sântului sinod vor fi retribuți cu diurne analoage cu serviciile lor, pe timpul cât durează sesiunile sântului sinod. Diurnele acestea sântul sinod le va fixa prin înțelegere cu domnul ministru al cultelor.

Art. 9. Atribuțiunile directorului vor fi: revizuirea și corigerea notelor stenografilor, a proceselor verbale, și a sumarelor ce se vor trimite spre tipărire, precum și toate lucrările cancelariei; de asemenea păstrarea și regularea arhivei și a bibliotecii sântului sinod.

Capitulul III. DESPRE ȘEDINTE.

Art. 10. Ședințele sântului sinod nu sunt publice. Sumarele din procesele verbale ale ședințelor sântului sinod se vor publica în jurnalul bisericesc, sau în lipsa lui în Monitorul oficial.

Art. 11. Congediu se va putea acorda vre-unui membru numai în cazul când numărul legiuit al membrilor pentru ținerea ședințelor ar permite absentarea.

Art. 12. Ordinea zilei se va fixa de președintele sântului sinod; ea nu se poate schimba de cât prin votul majorității sântului sinod, în cestiune de urgență.

Art. 13. Ședințele sântului sinod se încep la orele 11 de dimineață. — La cas de trebuință sântul sinod poate fixa și o altă oră, care în asemenea caz va fi comunicată tuturor membrilor și domnului ministru de culte.

Art. 14. Sântul sinod va ținea ședințele sale în toate zilele afară de duminică și sărbători, ori când președintele va anunța că sunt lucrări pregătite și înscrise la ordinea zilei.

Art. 15. După deschiderea ședinței prin constatarea numărului legal al membrilor prezenți, se citește procesul-verbal al ședinței precedente.

Art. 16. Fie-care membru este în drept să reclame contra redacțiunii proceselor verbale, și să ceară rectificarea; votul sântului sinod decide.

Art. 17. După citirea prescriptului-verbal sântul sinod procede la lucrare, conform ordinii zilei.

Art. 18. Nici un membru nu poate vorbi de cât după ce a cerut și obținut cuvântul de la președinte. Este îngăduit fie-cărui membru a schimba cu un altul rândul său de cuvântare.

Art. 19. Nici un membru nu poate vorbi mai mult de cât de două ori asupra aceleiași cestiuni, fără învoirea sântului sinod, constatată și exprimată de către președinte.

Art. 20. Este tot-dea-una liber fie-care membru a vorbi pentru păsirea regulamentului, pentru cestiune personală, sau pentru a da explicațiuni înțelesului cuvintelor sale, însă în aceste cazuri numai odată se poate lua cuvântul.

Art. 7. Atributa secretariorum sunt: protocolia praeside moderante curare atque describere, praesentes iuxta ordinem hierarchicum nominatim vocare, oratores qui loqui cupiant inscribere, acta deposita legere, suffragia sacrae synodi notare: uno verbo scripta quotquot cancellariae perficere.

Art. 8. Ut agenda cancellariae perficiantur, sacra synodus officiales ex clero electos nominabit. Qui erunt:

- a) Rector, qui theologus esse debet.
- b) Quatuor scriptores.
- c) Duo stenographi.
- d) Duo ostiarii, quos etiam ex servis ministerii cultuum seligere licet.

Officiales cancellariae sacrae synodi salaria accipient eorum muneri competentia pro tempore durationis sessionum sacrae synodi. Quae salaria sacra synodus assentiente ministro cultuum defiget.

Art. 9. Atributa rectoris erunt: notas stenographicas revisere ac emendare, necnon protocolia et summaria typis mandanda, denique scripta omnia cancellariae: ipse etiam archivium et bibliothecam sacrae synodi servabit ac moderabitur.

Caput III. DE SESSIONIBUS.

Art. 10. Sessiones sacrae synodi non sunt publicae. Summaria vero protocoliorum sessionum publicabuntur in diario ecclesiastico vel ipso deficiente in Monitore officiali.

Art. 11. Commentus alicui membro synodi tunc tantum indulgeri potest, si numerus a lege pro sessionibus statutus absentiam non impedit.

Art. 12. Agenda diei a praeside sacrae synodi definiuntur, nec nisi maiore parte suffragiorum sacrae synodi immutari possunt, re aliqua praeceteris urgente.

Art. 13. Sessiones synodi hora 11 ante meridiem initium sumunt. Si tamen necessarium foret, sacra synodus aliam quoque horam statuere potest, dummodo omnibus membris ac ministro cultuum notificetur.

Art. 14. Sacra synodus omnibus diebus sedet, dominicis ac festis exceptis, si praesides synodales certiores reddidit negotia adesse praeparata die determinata pertractanda.

Art. 15. Sessione aperta, si membra adsint numero a lege requisito, protocolium sessionis transactae legitur.

Art. 16. Quodvis membrum synodi iure gaudet dicta protocolli infitiandi ac eorum emendationem postulandi; decernit suffragium synodi.

Art. 17. Protocollo lecto sanota synodus agenda incumbit iuxta ordinem diei.

Art. 18. Nemo loqui permittitur nisi prius a praeside veniam petierit ac obtinuerit. Cuique tamen licet ordinem loquendi cum socio permutare.

Art. 19. Nulli concedatur saepius quam bis circa eandem rem disserere, nisi tamen synodo aliter visum fuerit; quod si praesidi innotuerit ab ipso declaratur.

Art. 20. Cuique licet quovis momento loqui de obtemperando regulis, in re eius personam spectante vel ad ipsius explicanda verba, dummodo in his casibus semel tantum verba faciat.

Art. 21. Membru care vorbește nu se poate adresa de cât, sau către președinte, sau către sântul sinod.

Art. 22. Raportorii comisiunilor sântului sinod, pot vorbi și ori când li se cere lămuriri asupra chestiunilor.

Art. 23. Nimeni nu poate fi întrerupt când vorbește, de cât numai de către președinte, pentru pășirea regulamentului și chemarea la chestiune.

Art. 24. Dacă un membru a fost rechemat la ordine de două ori de către președinte în același discurs, și el tot continuă în sensul său, făcând imputări defăimătoare sau altă personalitate, președintele oprește pe orator de a mai vorbi în aceeași chestiune și în aceeași ședință.

Art. 25. Reclamațiile relative la ordinea zilei, la prioritate și la apel pentru pășirea regulamentului, au pururea preferință asupra chestiunii principale, și suspendă discuțiunea, fără a se lua cuvântul oratorului care vorbește.

Art. 26. Chestiunea prealabilă, adică chestiunea de se primește sau nu proiectul sau propunerea în discuțiune, chestiunea de amânare sau amandamentele, se pun la vot înaintea propunerii principale, iară subamandamentele se pun înaintea amandamentelor.

Art. 27. Ministrul cultelor ori ce comunicare va avea a face sântului sinod, o va face înscris. În urma căreia, de se va aproba, sântul sinod va alege o comisiune, care va cerceta și va raporta sinodului.

Art. 28. Trei membri cerând închiderea discuțiunii, președintele consultă sântul sinod, dacă primește închiderea sau nu.

Capitolul IV.

DESPRE COMISIUNI ȘI VOTARE.

Art. 29. Pentru pregătirea proiectelor ce să a se pune în discuțiune, sântul sinod va alege din sîmul său anume comisiuni, compuse din câte trei membri.

Art. 30. Fie care membru este în drept a face propuneri privitoare la trebuințele bisericii, asupra cărora ar socoti că trebuie să atragă luarea aminte a sântului sinod, spre a se lua o deciziune.

Asemenea propuneri, spre a putea fi puse în discuțiune de către birou, se cere, să fie sprijinite cel puțin de două membri.

Art. 31. Petițiunile ce se vor adresa sântului sinod, spre a putea fi puse în discuțiune, după ce se vor anunța de birou, se vor trimite mai întâi la o comisiune specială, care cercetându-le, va supune opiniunea sa prin raport, și apoi sântul sinod va decide.

Petițiunile sau alte hârtii ce ar cuprinde expresiuni necuviințide, nu se vor primi de biroul sinodului.

Art. 32. Comisiunile și aleg câte un raportor asupra fiecărei materii. Raportorul citește în ședință raportul său despre lucrarea comisiunii și dă lămuririle trebuitoare.

Art. 33. Comisiunile au dreptul de a cere prin birou de la cancelariile eparhiilor și a ministerului cultelor, ori ce informațiuni și scînte relative la lucrările lor.

Art. 34. Comisiunile nu pot întârzi mai mult de cât 3 zile a și depune lucrarea pe biroul sântului sinod.

Art. 35. Votarile sântului sinod sunt, sau secrete, sau pe față. Votul secret se face prin bilete scrise sau prin bile, iară votul pe față se face prin sculare și ședere.

Art. 36. Președintele și secretarii votă totdeauna în urma celorlalți membri.

Art. 21. Orator verba non dirigat nisi vel ad praesidem, vel ad sanctam synodum.

Art. 22. Relatores sectionum synodi loqui possunt quotiescumque dilucidatio quaestionum petitur.

Art. 23. Non licet quempiam interpellare dum loquitur, nisi soli praesidi momenti ad regulas obtemperandum vel oratorum ad rem revocanti.

Art. 24. Si quis in eodem sermone a praeside bis in ordinem revocatus fuerit et nihilominus verba prosequitur, calumnias profutendo vel alios contumeliosis afficiendo, praeses oratorem prohibet quominus in eadem quaestione et sessione amplius loquatur.

Reclamationes spectantes ordinem diei, prioritatem et observantiam regularum semper praecedunt quaestiones principales et disceptationem suspendunt, quin tamen oratori facultas dicendi auferatur.

Art. 26. Quaestio praecalabilis, id est quaestio utrum legis latio vel propositio admittatur necne, porro quaestio dilationis vel additamenti suffragio subduntur ante propositionem principalem; apposita vero secundi ordinis ante additionem primariam.

Art. 27. Minister cultuum quamvis communicationem synodo in scriptis faciet, quae si approbatur, a synodo curatores eliguntur, ut rem inquirent aut synodo referant.

Art. 28. Si tres synodales finem disceptationis postulant, praeses synodum consulat, utrum finem imponere velit aut secus.

Caput IV.

DE SECTIONIBUS AC SUFFRAGIIS.

Art. 29. Ut legis lationes praeparantur, quae deinceps disceptationi synodi substernantur, synodus e suo gremio sectiones eligit tribus constantes membris.

Art. 30. Quodlibet membrum iure gaudet ea proponendi, quae in utilitatem ecclesiae cedunt ac attentionem synodi mereantur circa rem decernentis.

Ut tamen huiusmodi propositiones a praeside disceptationi synodi committantur, eas saltem a duobus membris sustineri oportet.

Art. 31. Petitiones sanctae synodo directae, antequam de illis tractetur, a praesidio notificantur ac sectioni speciali committuntur, quae illas examinet ac postmodum synodo referat rem decernenti.

Si quae petitiones vel litterae verba decora continent, illae a praesidio synodi non accipiuntur.

Art. 32. Singulae sectiones relatores pro quolibet designant materia. Qui in sessione relationem de re in sectione tractata legit et optatis explicat dilucidationibus.

Art. 33. Sectiones iure gaudent per praesidium ex cancellariis dioecesanis ac ministerij cultuum quascumque petendi informationes et notas ad sua negotia pertinentes.

Art. 34. Sectiones non serius quam infra tres dies relationes praesidio sanctae synodi porrigent.

Art. 35. Suffragia sanctae synodi erant vel secreta vel manifesta. Suffragia secreta dantur vel libellis scriptis vel globulis, suffragia vero manifesta surgendo et sedendo.

Art. 36. Praeses ac secretarii semper post reliqua suffragantur membra.

Art. 37. Votul sinodului spre a fi definitiv, se cere a fi expresiunea cel puțin a majorității absolute, adică a jumătate plus unul din numărul membrilor prezenți. La caz de paritate, votul președintelui decide majoritatea; de aceea președintele votează tot-dea-una pe față, și biroul însemnă cum s'a exprimat acest vot pentru sau contra, spre a se putea face us de dănuiala la cazul menționat pentru determinarea majorității.

Art. adițional. Ori-când cinci membri vor socoti că este trebuință a se introduce vre-o modificare în regulamentul sântului sinod, vor face o propunere scrisă de dănuială.

Această propunere se va citi în trei ședințe succesive. După aceste trei citiri, dacă sântul sinod, prin majoritate de două treimi, va lua propunerea în considerațiune, o va trimite la o comisiune specială, spre a se elabora un nou proiect.

Acest regulament s'a votat în unanimitate de sântul sinod, în ședința din 3 mai 1873.

Președinte sinod:

Nifon, mitropolit Ungro-Vlachiei.

(L. s. sinod.)

Secretar: Josif Huși.

Acest regulament este publicat în Monitorul oficial, n° 114, din 31 maiu 1873.

Art. 37. Ut suffragium synodi sit peremptorium, illud a majoritate absoluta emanasse oportet, id est a dimidio et uno ex numero membrorum praesentium. Suffragiis paribus decedit sententia praesidis; ideo praeses semper palam suffragatur ac secretarii inscribunt, utrum pro vel contra dixerit, ut in casu praedicto maioritas determinari queat.

Art. adiționalis. Si quinque synodalibus visum fuerit, has emendandas esse regulas, tunc sanctae synodo propositionem ab ipsis subscriptam porrigent.

Haec propositio in tribus consecutivis legatur sessionibus. Quibus peractis, si sancta synodus eius rationem suffragio duarum partium ducere intendit, propositio speciali committitur sectioni, quae novam conficit legislationem.

Istae regulae approbatae sunt unanimiter a sancta synodo in sessione 3 maii 1873.

Praeses synodi:

Niphon, metropolita Hungaro-Valachiae.

(L. s. s.)

Secretarius: Iosephus Hussensis.

Typis mandatum in ephemeridibus publicis Monitorum official. n° 114. die 31 maii 1873.

SYNODI ALEXANDRINAE

pro componendis istius sedis negotiis

1867-1874.

Nicanor, patriarcha Alexandrinus, quem mense aprili 1866 electum fuisse diximus in tomo XL, ad hunc annum, brevi tempore multorum in se concitavit invidiam tum propter provectam aetatem, tum etiam ob dominandi cupiditatem, quam Graeci Aegyptii, ad lites commovendas nati, aegre tulerunt. Negotium inde exortum non iniucunde describit Oscar Schneider in commentatione: *Beiträge zur Kenntnis der griechisch-orthodoxen Kirche Aegyptens*, quam divulgavit in *Programm der Annen-Realchule* (Dresdae, 1874), p. 26-37. Eius verba praefationis loco exhibenda censuimus. Post expositam novam in creando patriarcha Alexandrino ordinationem, quam undecim capitibus conceptam nos ipsi compendiarie retulimus ubi de Nicanoris electione sermo habebatur, hoc pacto prosequitur:

Darauf schritt man zur Wahl, die mit ungeheurer Majorität der abgegebenen Stimmen auf Nicanor fiel, welcher, aus Rumelien stammend, früher 24 Jahre lang dem orthodoxen Clerus Aegyptens angehört und zuletzt die Würde eines Metropoliten der Thebais bekleidet hatte, zur Zeit seiner Wahl aber seit bereits 15 Jahren als Vorstand eines Klosters in Moskau lebte. Das Ergebnis der Wahl wurde sofort brieflich Nicanor und dem Patriarchen Sophronios von Constantinopel mitgeteilt; doch bat man den letzteren nicht, die getroffene Wahl zu bestätigen, sondern ersuchte ihn und die heilige Synode lediglich, derselben den Segen zu erteilen.

Der neugewählte Patriarch, welcher von der Zeit seines früheren Aufenthaltes in Aegypten daselbst, wenn auch nicht als gelehrter Geistlicher, so doch als redlich gesinnter Mann bekannt war, weigerte sich in Rücksicht auf sein hohes Alter zunächst, die ihm zuge dachte Ehre anzunehmen und konnte erst, wie behauptet wird, durch besonders Einwirkung des russischen Kaisers bewogen werden, einzuwilligen, indem er zugleich die von

der Cairiner Wahlversammlung aufgestellten Bedingungen für bindend anerkannte. Darauf trat er die Reise nach Aegypten an, vermied es, den öcumenischen Patriarchen in Constantinopel zu besuchen, um seine völlige Unabhängigkeit von demselben zu bethätigen, und verletzete dazu auch die Alexandriner Commission dadurch, dass er sich zuerst den Cairinern vorstellte, denen er hauptsächlich seine Wahl verdankte. Der besonders über den Verlust des üblichen „Bakschisch“ von 1000 Pf. St. erzürnte Sophronios suchte nun wohl die Ertheilung des Firmans der hohen Pforte zu hintertreiben, doch trat Russland mit seinem Einflusse für Nicanor ein, die Bestätigung durch den Sultan und den Vicekönig erfolgte, und so sah sich denn auch Sophronios genöthigt, nachzugeben; er erklärte in einem Erlasse vom 15. 27. März, dass er sowie die 10 Bischöfe der heiligen Synode die Wahl billigten und dem Gewählten ihren Segen erteilten.

Bald nach seiner Inthronisirung entfremdete sich nun Nicanor, der angeblich durch eine auf der Reise erlittene typhöse Krankheit und durch mehrmalige apoplectische Anfälle geistig und körperlich sehr geschwächt war, auch die Cairiner Partei, indem er bei der Wahl der weltlichen Patriarchalbeamten die dortige Epitrope vernachlässigte und sich einer Partei in die Arme warf, deren Glieder, wie der Graf Zisimia, Nasio und andere, wohl reiche Mittel und socialen Einfluss, aber nichts weniger als guten Ruf besaßen, der freilich auch nur Wenigen aus der Cairiner Commission suerkannt werden konnte; infolge dessen unterstützte diese den widerspenstigen Metropoliten Gregorios, welcher im Gefühle seiner Schuld sich weigerte, dem Rufe des Nicanor zu folgen und zur Rechenschaftsablegung nach Alexan-

¹ Pentapoleos metropolita, vicarius patriarchalis apud Kairum.

drien zu kommen; und als nach dem inzwischen erfolgten Tode des Gregorios der Patriarch in Cairo die Versiegelung der Wohnung des Verstorbenen vornehmen wollte, da beanspruchte die Cairiner Epitrope das Recht, an der Versiegelung wie der später zu erfolgenden Epifnung und Untersuchung der Gregorianischen Hinterlassenschaft und der in Verwahrung des Patriarchats befindlichen Nachlassmassen Theil zu nehmen. Nicanor gab um des Friedens willen nach, ernannte dann in dem Bischofe Levis einen Delegirten des Patriarchats für Cairo, und kehrte am 6. 18. November nach Alexandrien zurück, worauf die Cairiner Epitrope bereits am folgenden Tage ihre Anhänger zusammentraf und diese Versammlung erklären liess, dass Nicanor unfähig zur Fortführung des Amtes und deshalb desselben entsetzt sei.

Ermuthigt durch Adressen seiner Anhänger und die Zustimmung der Alexandriner Epitrope kehrte Nicanor gegen Ende des Jahres nach Cairo zurück, löste, da das gesammte Patriarchat versiegelt war und die Cairiner Commission ihre Mitwirkung bei Hebung des Verschlusses versagte, die Siegel, nahm von dem Patriarchate Besitz und revidirte im Beisein von 2 Bevollmächtigten, der ägyptischen Regierung die deponirten Nachlassmassen. Hierbei kam nun die Unterschlagung der Kowakischen Juwelen zu Tage, welche die Gegenpartei nach Kräften zur Verdächtigung der Anhänger des Patriarchen und zur Blossstellung von dessen Schwäche auszubenten suchte. In Nicanor selbst aber wie in seiner Umgebung wuchs dadurch das Misstrauen gegen diejenigen, welche zu des Gregorios Zeiten dem Patriarchate nahe gestanden hatten.

Als darauf der Patriarch als Vorsitzender der Commission am Sonntage nach Neujahr 1867 die Neuwahl der Epitrope durch allgemeine Abstimmung vornehmen liess, wurden in Cairo die bisherigen Mitglieder derselben nicht, wie dies seit Jahren geschehen, wiedergewählt, sondern die Namen von 10 neuen, dem Nicanor ergebenen Männern kamen aus der Urne, und der auf dem österreichischen Consulate beschäftigte Grieche Petrovich, welcher sich eines untadelhaften Leumundes erfreute, wurde zum Vicepräsidenten erwählt. Die entlassene Commission aber, an deren Spitze Fotiadis, ein früherer Smyrnaer Feigenhändler, stand, der durch Möbelcommissionen des Vicekönigs reich geworden, erklärte ihre Auflösung für nicht berechtigt und suchte der Gegenpartei nach Möglichkeit zu schaden. In Alexandrien war die frühere, dem Nicanor geneigte Epitrope wiedergewählt worden.

Um seinem Versprechen zu genügen und die Vorwürfe, welche gegen die Verwaltung des Patriarchats erhoben wurden, zu beseitigen, entschloss sich nun Nicanor, die Bildung der heiligen Synode vorzunehmen; er ernannte im Laufe des Februar 4 Geistliche zu Metropolitern und Synodalmitgliedern und verkündete dies durch ein Rundschreiben, datirt vom 23. Februar 1867, den Commissionen und der Gemeinde. Dieser wohlgemeinte Schritt machte aber unerwarteter Weise dem Patriarchen die meisten seiner Alexandriner Freunde zu erbitterten Gegnern; denn die dasige Epitrope glaubte sich durch die Ausführung jenes Cairiner Beschlusses, in welcher sie ein Misstrauensvotum gegen die Commission sah, schwer verletzt und fürchtete, durch Kräftigung der Patriarchalmacht selbst an Ansehen zu ver-

lieren; auch mochte wohl die Wahl der Metropolitern nicht ihren Wünschen entsprechen haben. Deshalb protestirte sie durch einen Brief vom 2. März gegen das nach ihrer Ansicht in unrechter Weise eigenmächtige Vorgehen Nicanors und erklärte die Wahlen für ungiltig, da vor Inangriffnahme derselben erst die Commissionen hätten gefragt werden müssen, ob die Synode zu installieren sei; und ein zweiter Brief derselben Epitrope erklärte, dass fernerhin das Verlesen eines Patriarchalerlasses in der Annunziatorkirche oder das Celebriren eines Erzbischofs in derselben der vorherigen Genehmigung der Commission unterliege. Nicanor und seine Umgebung stützten sich dem gegenüber auf die klar ausgesprochenen Rechte und Befugnisse des Patriarchen; die Alexandriner Epitrope aber trat von ihren Ansprüchen nicht zurück, sondern vereinigte sich mit 7 Mitgliedern der früheren Cairiner Commission zu einer sogenannten Notablenversammlung, welche durch persönliche Intriguen den Khedive für ihre Sache gewann und dann dem Patriarchen von Constantinopel mittheilte, es sei der Wunsch der bedeutenden Majorität der Orthodoxen, dass er den kindisch gewordenen und deshalb unfähigen Greis Nicanor suspendire und dessen Amt durch einen Stellvertreter verwalten lasse. Dieser ihm sicher höchst willkommenen Aufforderung folgend, sandte zunächst der Constantinopolitaner Patriarch einen Delegirten, um den Gesundheitszustand Nicanors zu untersuchen, und ernannte auf dessen Bericht hin zum Wekil des Alexandriner Patriarchen den zur Zeit Hierotheos I. wegen offenkundig leichtfertigen Lebens aus Aegypten vertriebenen Eugenios, von dem selbst die amtlichen Consulatberichte sagen, dass er persönlich keinen günstigen Eindruck mache, in seinem Wesen nichts Ruhiges und Würdiges habe und in keineswegs reinem Rufe stehe. Vergeblich berief sich Nicanor wiederholt der ägyptischen Regierung gegenüber auf seine durch althergebrachten kirchlichen Gebrauch wie durch den Firman der Pforte verbürgten Rechte, besonders betonend, dass ihm allein das Recht zustehe, seinen Stellvertreter zu wählen; Eugenios kam mit einem Wesiralerlass und einem Empfehlungsschreiben des russischen Gesandten Ignatieff an den russischen Generalconsul von Lux nach Aegypten und wurde von dem Khedive empfangen, von dem russischen Generalconsul begünstigt und von den Notablen anerkannt; dagegen wies ihn die sich besonders auf die grosse Masse des Volkes stützende Patriarchalpartei entschieden zurück, weshalb eine officiële Einsetzung des Eugenios in sein Amt unmöglich war; und als derselbe in der Hauptkirche zu Alexandrien während des Osterfestes celebrirte, bewog er dadurch die Volksmasse zu lautem Demonstriren zu Gunsten Nicanors und der Tumult wurde so arg, dass ägyptische Cawassen (Polizeidiener) die Kirche besetzten und räumen mussten. Vergeblich versuchte man, die beiden Vertreter des Patriarchen, die Erzbischöfe und Synodalmitglieder Levis von Alexandrien und Meletios von Cairo, durch Versprechungen und Drohungen zur Anerkennung des Eugenios zu bewegen; vergebens sandte die Regierung den koptischen und den armenischen Patriarchen zu Nicanor; vergebens auch verlangte sie, dass der Patriarch jene beiden Erzbischöfe ohne Grund und ohne Untersuchung verbanne; da entschloss sie sich zur Gewalt. Bei Nacht drang im Juni eine Horde von Cawassen in das Georgenloster zu Cairo, wo Meletios residirte, und führte ihn gefangen fort; in ähnlicher Weise bemächtigte man sich des Levis, versuchte nochmals vergeblich, ihre Standhaftigkeit

¹ Die scilicet 3 v. s. novembris 1866.

² Id est Spyridon, super hegumenus monasterii Sancti Georgii.

³ Hi fuerunt: Athanasius Libyes, Melchius Thebaidis, Spyridon Cyrenae et Theophanus Tripolae.

zu brechen und brachte sie dann unter steten Mischhandlungen auf ein Regierungsdampfschiff, mit welchem sie, auf Deck gelagert und schlechter Behandlung wie mannigfachen Entbehrungen ausgesetzt, nach Smyrna ins Exil geführt wurden.

Darauf reiste Eugenios, am 1. Juli nach Cairo, wurde aber dort bereits am Bahnhofs von einer wilderregten, drohenden Menge empfangen, so dass ihn nur bewaffnetes Geleit vor thätlichen Insulten schützen konnte. Als nun am nächsten Tage bekannt wurde, dass er mit Gewalt in das Patriarchat eingeführt werden sollte, versammelten sich in dem weiten Hofe desselben gegen 800 Mitglieder der Gemeinde, zum Theil mit Gewehren bewaffnet, um Gewalt mit Gewalt zu vertreiben. Nicanor aber liess an den in einer engen Strasse des arabischen Viertels liegenden Eingang 2 Sessel stellen und setzte sich mit seinem Firmane, den Hirtenstab in der Rechten und die Brust mit dem Grosskreuze des russischen Annenordens geschmückt, dort nieder; den zweiten Sessel nahm der Erzbischof von Tripolis ein. Auf den Wunsch des Patriarchen verliess darauf der grösste Theil der versammelten Menge den Hof, nachdem dieselbe eine Commission von fünf Mitgliedern ernannt und zu dem Gouverneur der Stadt entsendet hatte. Die Deputation stellte diesem vor, dass das Vorgehen der Regierung durchaus gegen verbriefte Rechte verstosse und der von ihr geschützte Eugenios dieser Begünstigung unwürdig sei, und verlangte, als sich der Polizeipräsident auf den ihm zugegangenen Befehl stützte, dass man mit der Einführung des Wekil warte, bis der damals infolge seiner Sommerreise abwesende Khedive zurückgekehrt sei. Auch damit zurückgewiesen, zog sich die Deputation unter Protest zurück und erfuhr noch die Demüthigung, dass, als sie den Palast des Gouverneurs verliess, der begünstigte Eugenios die Stufen zu demselben hinanstieg. Nachmittags gegen 3 Uhr erschien der Enterpräfet von Cairo und bemühte sich nochmals vergeblich den Widerstand des Nicanor zu heben; später wiederholte der Polizeipräsident diesen Versuch, doch der greise Patriarch beharrte darauf, dass man mit der Einsetzung des Patriarchen bis zur Rückkunft des Vizekönigs warten solle, und verkündete dazu, dass er, kraft des ihm zustehenden Rechtes, den damals in Constantinopel weilenden Archimandriten Nilos zu seinem Stellvertreter ernannt habe. Darauf entfernte sich der Präfet, die engen Strassen, die nach dem Patriarchate führen, wurden von berittenen Gensdarmen besetzt und vor dem Hofe selbst sammelten sich, über 200 Cawassen, welche die anwesenden Christen insultirten. Gegen 6 Uhr kehrte dann der Präfet mit mehreren Officieren der Polizei zurück, erfuhr eine nochmalige Zurückweisung durch den Patriarchen und versuchte darauf noch ohne Erfolg durch Giovanni Muraiti, den Geheimsecretär Nicanors, auf diesen zu wirken; dann erklärte er, trotz des Protestes des Kirchenfürsten auf diesen keine weitere Rücksicht nehmen zu können, und befahl den Cawassen, angeblich mit den Worten: *„Venus Köppler“* (d. i. Schlagt die Hände!), in den Hof einzudringen. Sofort stürzte ein Theil der Cawassen mit gezogenen Säbeln in den Hof und suchte das Volk unter wilden Beschimpfungen des Christenthums aus dem Patriarchate zu verdrängen, wobei zahlreiche Verwundungen vorkamen. Muraiti wurde besonders übel behandelt und dann mit mehreren anderen Orthodoxen nach dem Polizeigefängnisse abgeführt; den Patriarchen selbst stiess man von seinem Sessel zu Boden, schlug ihn mehrmals über den linken Arm, mit dem er sich zu schützen suchte, und trat

seinen Firman wie den Annenorden in den Staub; der Greis blieb zunächst ohnmächtig liegen und konnte sich erst nach einiger Zeit, unterstützt von dem ebenfalls schwer misshandelten Metropolit von Tripolis, nach der anliegenden Mädchenschule flüchten. Unterdeß folgten die Cawassen dem fliehenden Volke in die nächsten Räume des Patriarchats, deren Thüren sie einschlugen, und misshandelten die Laien wie die Priester; ja sie verschonten selbst einen kranken Priester nicht, sondern schleiften denselben an den Beinen aus dem Bette und warfen ihn zu Boden. Nachdem dann noch mehrere Verhaftungen unter den Griechen vorgenommen und die übrigen Glieder der orthodoxen Gemeinde gezwungen worden waren, das Patriarchat zu verlassen, wurde Eugenios Abends gegen 7 Uhr in dasselbe eingeführt, doch konnte er nicht die eigentliche Amtwohnung betreten, da dieselbe mit dem Patriarchatsiegel geschlossen war und der Präfet erklärte, dasselbe respectiren zu müssen.

Am nächsten Tage zog sich Nicanor mit seinem Anhang nach Alexandrien zurück, schlug das Anerbieten der Regierung, ihm ein vicekönigliches Gebäude einzuräumen, entschieden aus; excommunicirte in einer in der Alexandriner Klosterkirche versammelten Diöcesansynode den Eugenios und liess am 4. Juli den Generalkonsuln von Preussen, Oesterreich, England, Frankreich und Italien, als den Vertretern der Mächte, welche den Vertrag von 1856 zum Schutze der Christen im Oriente unterzeichnet hatten, ein Gesuch um Schutz für seine Person wie für seine Umgebung zugehen, dem am 15. Juli ein eingehendes Memorandum folgte¹; und diese Bemühungen des Patriarchen wurden unterstützt durch verschiedene Kundgebungen der legalen Cairiner Commission. Dieselbe berief zunächst am 21. Juli in die Patriarchalkirche zu Sankt Markus eine Gemeindeversammlung, welche sich in der heftigsten Weise gegen die Alexandriner Notablenversammlung äusserte und in schriftlich niedergelegten, mit 376 Unterschriften versehenen Beschlüssen in jeder Hinsicht für Nicanor eintrat; dann liess sie noch eine Petition an die Grossmächte circuliren, welche bald 864 Unterschriften trug, und sandte diese Schriftstücke sammt dem Protocolle einer Commissionsitzung an die Vertreter der Schutzmächte, an den griechischen Generalconsul, an den Ministerpräsident Sherif-Pascha, welcher in Abwesenheit des Vizekönigs diesen vertrat, und nach Constantinopel an die Gesandten der Garantiemächte.

Doch die Gegenpartei war ebenfalls nicht lässig. Eugenios suchte die Gemeinde durch einen Hirtenbrief (vom 9. Juli) zu gewinnen, welcher in gleichnerischer Weise für Nicanor Ergebenheit und Liebe von den Orthodoxen fordert, und amtirte in der Markuskirche zu Cairo, erzielte jedoch damit nur, dass fast die sämmtlichen Anwesenden in demonstrativer Weise das Gotteshaus verliessen. Von der ägyptischen Regierung wurden in ihrem officiösen Organ „l'Egypte“ die Vorgänge des 2. Juli als möglichst harmlos dargestellt und in dem „L'avenir d'Egitto“ ein ihr von der Alexandriner Commission zugesandtes und von Constantinidien unterzeichnetes Protocoll einer am 6. Juli gehaltenen Sitzung veröffentlicht, in welcher die Notablen es offen für ihre Pflicht erklärt hatten, den Patriarchen

¹ Die von den verschiedenen Parteien, wie von den preussischen Consulatsbeamten verfassten und in den Acten des preussischen Generalconsulates zu Alexandria bis zum Frühjahr 1869 niedergelegten Berichte über jene Ereignisse sind von mir copirt worden und bilden die Basis der vorliegenden Schilderung.

den Händen derer zu entreissen, welche ihn aus Eigenpuz wie einen Gefangenen in ihrer Gewalt hielten, und der Regierung von Erkenntlichkeitsversicherungen überströmende Dankphrasen für ihr rücksichtsvolles, weises Vorgehen vortirt worden waren.

Die von Nicanor zu Hilfe gerufenen Vertreter der Schutzmächte traten bei dem italienischen Generalconsul von Martino zu einer Besprechung zusammen, von welcher der Vertreter Russlands, Herr von Lex, „als einer entschiedenen Partei angehörig“ ausgeschlossen wurde, und interpellirten dann den Residenten des Regentchaftsconseils Sherif-Pascha betreffs des Vorgefallenen. Auf die Versicherung Sherifs, dass er für die persönliche Sicherheit des Patriarchen einstehe und bereits eine Untersuchung eingeleitet sei, einigten sie sich sodann dahin, dass jeder von ihnen dem Nicanor im Fall einer Gefahr für seine Person den consularischen Schutz offerire“ und erliessen an ihn dem entsprechende gleichlautende Noten¹.

Das matte Vorgehen der Schutzmächte und die officiële Beschränkung des in Aussicht gestellten Schutzes auf die Person Nicanors mussete die Regierung zu weiteren Uebergriffen ermuthigen. So wurde denn wohl von ihr, wie versprochen, eine Untersuchung eingeleitet; dieselbe blieb aber, wie voraussehen war, ein Possenspiel, das trotz des Protestes der Patriarchalpartei ohne Erfolg im Sande verlief; denn unter den Richtern saassen diejenigen Beamten, welche auf die Anklagebank gehörten, und das Verhör begann und schloss mit der Vorführung der Entlastungszeugen, während die verletzte Partei ebensowenig wie die Vertreter der Schutzmächte zugezogen worden. So schritt ferner die Regierung eigenmächtig und die Privilegien der christlichen Kirche missachtend weiter gegen den griechischen Clerus vor, um ihn zur Anerkennung des Eugenios zu zwingen; sie verhaftete am 14. August zu Alexandrien durch Cawassen den Archidiaconen Athanasios und den Priester Jeremias, welche laut und entschieden für Nicanor eingetreten waren, und warf sie in das Polizeigefängniss. Die einflussreichen Glieder der Notablenversammlung bewirkten dazu in Athen die Abberufung des dem Nicanor ergebenen griechischen Generalconsuls Zygomala, eines Manna von ehrenwerthem, aber schwachem Character, und die Ersetzung desselben durch einen Mann, von welchem sie ein kräftiges Einschreiten gegen einzelne Glieder der Partei Nicanors erwarteten, die durch Zygomalas Schwäche der strafrechtlichen Verfolgung wegen gemeiner Verbrechen bisher entgangen waren. Infolge jener Priesterverfolgungen erneute Nicanor seine Proteste², welche von Seite der Regierung nie beantwortet wurden, machte dieselbe für alle Unordnungen und Diebstähle, die in den Kirchen und Klöstern Oairos und Alexandriens vorkommen würden, verantwortlich und zog sich schliesslich mit den ihm treuen Geistlichen nach dem anderthalb Stunden östlich von Alexandrien gelegenen Orte Ramle zurück, wo ihm Nasio ein Haus zur Wohnung und Zisinia eine Privatkirche (St. Stephanos) zur Ausübung des Gottesdienstes zur Verfügung stellte. Dort haben wir den greissen Patriarchen öfters in der Kirche celebriren sehen und mehrmals mit ihm in engerem Privatkreis ge-

sprochen und können demgemäss versichern, dass derselbe unzweifelhaft durch die Abstumpfung seiner Sinne zu einer segensreichen Leitung des Patriarchates nicht mehr geeignet, dass er dagegen durchaus befähigt und damit berechtigt war, sich seinen Stellvertreter selbst zu wählen.

Um den Streit betreffs seiner kirchlichen Seite zur Entscheidung zu führen, hielt darauf Nicanor in der Stephanskirche zu Ramle eine 2. Diöcesan-synode, welche von Neuem die Absetzung und Excommunicirung des Eugenios aussprach, dazu auch in energischer Weise die Einmischung des Constantinopolitanen Patriarchen zurückwies; dann suchte er dieser Bestimmung einen öcumenischen Character zu verleihen; indem er die Gutachten der beiden bei dem Streite untheiligten Patriarchen Hierotheos von Antiochien (Beirut) und Kyrillos von Jerusalem einholte. Da beide Kirchenfürsten in ihrem Antwortschreiben (vom 6. Septembär und 3. October) den Beschlüssen der Ramleer Synode unbedingt beistimmten und die Wahl des Nilos zum Wekil als gesetzlich anerkannten und billigten, so sah sich auch der Constantinopolitaner Patriarch durch Beschluss seiner Synode gezwungen, nachzugeben und Eugenios zurückzurufen; dennoch kamen die Verhältnisse nicht in Ordnung, denn Eugenios behauptete, von der ägyptischen Regierung geschützt, noch seinen Posten; dieselbe liess sogar nun die von Nicanor angelegten Siegel im Patriarchate zu Cairo erbrechen und überlieferte ihrem Schützlinge das Gebäude mit Allem, was darin war, selbst mit den verwahrten Nachlassmassen, und die Schutzmächte waren trotz der wiederholten, inständigen Bitten Nicanors nicht zum Einschreiten zu bewegen.

So blieb die Lage der Dinge bis zum Frühjahr 1868. Da endlich musste Eugenios, gedrängt von Constantinopel aus und von der weitaus überwiegenden Majorität der ägyptischen Orthodoxen mit Verachtung zurückgewiesen, auf seinen Rückzug denken. Er verliess Alexandrien und Aegypten am 3. Juni, worauf am 6. desselben Monats Nicanor mit seiner Umgebung unter dem lauten Jubel seiner Anhänger in die Klosterresidenz zu Alexandrien einzog. Doch man hatte zu früh triumphirt; denn die ägyptische Regierung weigerte sich nun hartnäckig und, da die Patriarchalpartei hilflos blieb, mit Erfolg, dem schwer beleidigten Patriarchen Genugthuung zu geben und den von ihm ernannten Wekil anzuerkennen; selbst als Nilos im Januar 1869 in Aegypten erschien, gab die Regierung und die sie aufhetzende Alexandriner Partei nicht nach, doch wurde der neue Wekil im Frühjahr in der Kathedrale des St. Markus feierlich von seiner Partei installiert.

Der nun amtierende Wekil war ein grosser, hagerer Mann, von zurückgehaltenem, doch nicht ungewandtem Wesen, dem von seiner Partei aussergewöhnliche Gelehrsamkeit und grosse Energie zugesprochen wurde. Jedenfalls sprach für seine Befähigung der Umstand, dass er in der heiklen Frage der „rumänischen Klöster“ als Unterhändler an mehrere europäische Höfe gesandt worden war. Den gern im Trüben fischenden Notablen, wie dem um seine Suprematie besorgten öcumenischen Patriarchen musste es natürlich höchst unangenehm sein, eine so selbstständige Persönlichkeit auf dem Alexandriner Throne zu sehen.

Im Januar 1870 starb Nicanor zu Alexandrien und sein Leichnam sollte dem Gebrauche gemäss erst in der dasigen Kirche ausgestellt, dann aber nach Cairo gebracht und dort beigesetzt werden. Als nun die Ueberführung in die Kirche in feier-

¹ Dieselbe enthält jedoch auch die Zusicherung des Schutzes für den Metropolit von Tripolis.

² Der kräftigste Protest des Patriarchen der ägyptischen Regierung gegenüber ist enthalten in einer Eingabe vom 27. Juli, welche derselben auch die Ernennung des Nilos zum Wekil mittheilt.

licher Procession vorgenommen wurde, entstand zwischen den beiden Parteien Streit, der aus wilden Verwünschungen in Thätlichkeiten überging, so dass die Leiche des schwergeprüften Greises offen auf einem Tragsessel, umgeben von einwärtsärmenden und in wüster Schlägerei sich balgenden Menge, durch die von Muhammedanern erfüllten Strassen Alexandriens getragen wurde.

Inzwischen war die Regierung des Khedive durch irgendwelche persönlichen Gründe umgestimmt und für Nilos gewonnen worden, machte daher ihren Einfluss für denselben geltend; die Alexandriner Partei dagegen beharrte bei der Anerkennung des Eugenios. Als nun im März zur Patriarchenwahl geschritten wurde, suchten beide Parteien die grosse Masse für sich zu gewinnen; die Abgabe der Stimmen fand unter lebhafter Erregung der Gemeinde statt und ergab für Nilos 3000, für Eugenios gegen 2000 Stimmen. Als es nun bekannt wurde, dass der neugewählte Patriarch am 12. März von Alexandrien nach Cairo kommen werde, um seinen feierlichen Einzug in die Kathedrale des Patriarchats zu halten, versammelte sich durch ein Telegramm des Constantinopolitanen Patriarchen zum Widerstande aufgefordert, die Oppositionspartei in Cairo, besetzte die Kirche mit Bewaffneten und schloss die Thüren. Im Laufe des Nachmittags erschien Nilos, um durch Besitznahme der Kirche seine Einsetzung zum Patriarchen *sais accompli* zu machen und dadurch den öcumenischen Patriarchen zur Anerkennung zu nöthigen, fand jedoch die Kathedrale geschlossen. Er Hess nun wohl zur Unterstützung seiner Ansprüche Polizeiwachen kommen, doch wich die Besatzung der Kirche auch diesem nicht und erklärte von den Waffen Gebrauch machen zu wollen, wenn Nilos die Thüren sprengen lasse. So musste

dieser denn weichen und schliesslich nach Alexandrien zurückkehren, da die Alexandriner Partei auch in den nächsten Tagen noch die Kirche besetzt hielt und dazu die griechische und russische Diplomatie sich gegen ihn erklärte.

Der langen, erbitterten Streitigkeiten müde, einigten sich die beiden Parteien der griechischen Gemeinde, wie auch die ägyptische Regierung mit den Vertretern Russlands und Griechenlands dahin, dass keiner der beiden Thronprätendenten anerkannt, sondern die Kirche Aegyptens als im Nothstande befindlich angesehen, damit also die Neubesetzung des erledigten Stuhles der dirigirenden Synode in Stambul überlassen werden solle. Nilos wich, durch den Tod seines einflussreichen Gönners Nasio beraubt, und ging mit dem Bannfluche des öcumenischen Patriarchen belastet in die Verbannung, soll sich jedoch bald durch Zahlung der üblichen Gelder seine kirchliche Integrität wiedererworben haben. Auf den Patriarchenstuhl von Alexandrien aber wurde von Constantinopel ein ehrwürdiger, mildgewinnter Greis Sophronios erhoben, der in Aegypten allgemeine Anerkennung fand und — so viel mir bekannt geworden — bisher sein Amt zu Aller Zufriedenheit verwaltet hat.

So hat denn der lange, heftige Streit dazu geführt, dass das nach Selbstständigkeit ringende Alexandriner Patriarchat wiederum unter die Oberherrlichkeit des öcumenischen Patriarchen zurückgeführt worden ist.

Hactenus ille. Ad ipsa, documenta nunc progrediendum, quae pro more nostro integra, quantum fieri licuit, dabimus, servata temporum ratione. Omnia fere nobis suppeditavit B. D. Calliphron in ephemeride: *Εκκλησιαστικά ἢ ἐκκλησιαστικὸν δελτίον*, t. II (Constantinopoli, 1870), p. 84-141, et t. III (ibid.), p. 3-30.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA EUGENII XEROPOTAMENI ELECTIONEM IN SEDI ALEXANDRINAE VICARIUM CONFIRMAT

1867 mense martio.

† Γρηγόριος, εὐφρ. θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Οἱ τῶ ἀγιωτάτῳ πατριαρχικῷ καὶ ἀποστολικῷ θρόνῳ Ἀλεξανδρείας ὑποκείμενοι, ὅ τε ἱεροὺς κληρικοὺς καὶ λαὸς, τίκναι ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ· χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Καθ' ὅσον ὑπάρχει ὁμολογούμενον, ὅτι εἰς πάντα τὰ ἐν ἀνθρώποις συστήματα ἐνακαταίεται ἀρίστη ἢ ταῦτα διθύνουσα καὶ διέπουσα ἀνωτάτη ἀρχή, οὕτω καὶ κατὰ πλείον ἐν τῇ καταστάσει τῶν τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν ὁμολογεῖται ἀναγκαιότατη καὶ ἀπαραίτητος ἢ ἐν πᾶσι πνευματικῇ κατὰ ἀνθρώπον τελειότης τῶν κροισιμένων, οἱ εἰς ἀναδέχονται τὴν θεάρεστον διεξαγωγὴν καὶ κυβέρνησιν αὐτῶν καὶ τὴν φροντίδα τῆς σωτηρίας τῶν ἐμπιστευμένων αὐτοῖς χριστιανικῶν ψυχῶν. Τοῦτο συνίστησι καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἐν ἐπαγγελίᾳ, φῶς καὶ βίαια τῶν πιστῶν ἐνομαζῶν τοῖς πνευματικῶς καὶ ἡρώδους. Καὶ καθὼς διὰ τῆς συνέσεως καὶ ἡρώδους τῶν ἐμπιστευμένων αὐτοῖς χριστιανικῶν τὴν ἀνωτάτην πνευματικὴν ἀρχὴν καλλιεργοῦμενοι πλλαπλασιάζονται αἱ χριστιανικαὶ ἀρεταὶ ἐν τῷ χριστιανικῷ πληρώματι, τοιοῦτοτρόπως ἐκ τῆς ἀτελείας καὶ τῆς ἐπιβλαβείας αὐτῶν καθήκοντα ἀνεκπληρούμενοι ἐπιθεωροῦμεν ἄλλοιφαι χεραγωγίας καὶ προστασίας σωτηριώδους. „Ἐάν γὰρ (φησὶ) τὸ βίαια μωρανθῆι, ἐν τίνι ἀλλοθροσθε;“

Τοιαύτης τοίνυν ἀπαραίτητος οὐσίας τῆς πνευματικῆς συγκροτήσεως καὶ τελειότητος τῶν κορυφαίων καὶ ἀρχηγῶν τῶν ἀπανταχοῦ ἀγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν,

καθ' ἣν καὶ ὁ θεὸς ἀπόστολος καθυπογράφας παραίδωκεν ἡμῖν εἰκόνα, ἐπειδὴ ὁ πρό τιμος ἡδὴ χρόνου κοινῇ ἐλογεῖ τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ ἐπὶ γρηστοῖς ἐκλείβει ἐγκατασταθεῖς μακαριώτατος πατριαρχῆς Ἀλεξανδρείας ἀγαπητοῦ, ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀδελφῆς καὶ συλλειτουργῆς κύριος κύριος Νικάνωρ, κριμασιν οὗς εἶδε κύριος, προβληθεῖς ὑπὸ βασιλεῖς ἀσθένειας, καὶ ἀφ' ἱκανοῦ ἡδὴ οὐ μόνον θαυματικῶς, ἀλλὰ καὶ διανοητικῶς πάσχων κατέστη ἀνίκανος βίαια εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν πατριαρχικῶν αὐτοῦ καθήκοντων καὶ τὴν διακυβέρνησιν τοῦ ἀγιωτάτου τοῦτο ἀποστολικῶ πατριαρχικοῦ θρόνου, οὕτινος καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ πνευματικαὶ ὑποθέσεις, συνεκτὰ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, περιήλθον εἰς ἐσχάτην παραλυσίαν καὶ ἀνωμαλίαν, ἐξ οὗ καὶ καταχρήσεις ἀντικανονικαὶ καὶ ἄλλαι ψυχοβλαβεῖς πράξεις ἐτολήθησαν ὑπὸ ἰδιοτελῶν τινῶν ἔργασιον τιθεμένων τὴν διανοητικὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ἀγιωτάτων αὐτῶν θρόνων διατελοῦντες καὶ ἀλλοθροσθε χριστιανικῷ ἡμῶν ἐμπνεόμενοι καὶ τὴν εὐκλείαν τοῦ γαροῦ τοῦτο θρόνου εἰλικρινῶς ἐπίμενοι ἐκ τε τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τῶν τὰ πρῶτα αὐτοῦ φερόντων χριστιανῶν ἀνευεγκόντες ἐπανελημμένως πρὸς τὴν καθ' ἡμῶς μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, καὶ μετὰ λύπης καρίας ἐκτιθέμενοι τὴν ἀβίαν ταύτην τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ πραγμάτων καταστάσεων καὶ πρὸς ἀναχαίτησιν τῆς ἐπὶ τὰ χεῖρω φῶρας καὶ δυνατὴν θεραπείαν αὐτῶν ἐγκρίναντες τὸν διορισμὸν προσωρινοῦ κηδεμόνος καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ πάσχοντος πατριαρχοῦ, ἀνδρὸς ἐγνωσμένου ἐπὶ φρονήσει καὶ ἀρετῇ καὶ ἱκανό-

βασίλειος ἡμεῖς καὶ τὴν εἰς τὸ εἶς ἐν τοῖς ἀλλότοις ἅ τοῦ Χριστοῦ, εὐὴ χάρις καὶ τὸ ἀπαιρον εἰς εὐὴ καὶ νομίμως ἐθαλάσσειον ἐκκλησιαστικῆν ἡμεῖν ἀνελ-
 ληφέν, καὶ μὴ ἀρραβέλλοντες εἶναι καὶ ἡ ἡμετέρα ἐπι-
 ρήτης ἐπιπέσει πρὸς τὴν εὐὴν ἐπιλο-
 γώτατος εἰς τὸ ἀρραβόντα τὴν τε ἀποκρίσιν καὶ περι-
 θάλψιν τῆς παροχῆς αὐτοῦ μακαριότητος καὶ τὴν
 ἐθαλάσσειον καὶ λαμπρότητα τοῦ ἀγιαστέου αὐτοῦ θρό-
 νου, ἢ κατὰ κλειστόν καὶ κλειστέως ἢ ἐκκλησίᾳ
 καὶ ἡμεῖς, παρτίου 13.
 † ἡ Κωνσταντινουπόλις ἐν Χριστῷ εὐχέται.

Τοῖς ἐπιτροπῆσι τῶν ἐν προέδρῳ καὶ τοῖς ἐπι-
 τρώποις τῆς ἐν Καίρῳ ἐκκλησίας κωνσταντινῆς, τίνας
 ἐν κυρίῳ ἡμεῖν ἀγαπήσας.

NICANOR ALEXANDRINUS NILUM ESPHIGMENTAM SIBI IN COADIUTOREM
 ET SUCCESSOREM DESIGNAT

1867 iunii 8.

† Νικάνωρ ἄλλοθ θεοῦ πάππας καὶ πατριάρχης τῆς
 μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Αἰ-
 γύπτου.

† Ἐλλοβόστατοι κληρικοί, τιμώτατοι ἐπίτροποι τῶν
 ἐκκλησιῶν κωνσταντινῆς καὶ λοιποὶ ἀκαθάρτατοι ἐπι-
 λογιμένοι χριστιανοὶ οἱ ὑπὸ τῶν κατὰ ἡμεῖς ἀγιαστέων
 τούτων θρόνων, τίνας ἐν κυρίῳ λίαν ἀγαπητὰ τῆς
 ἡμεῖν μακαριότητος· χάρις, εἰρήνη καὶ εἰς εὐὴν ἡμεῖν
 ἀποκρίσιν κατὰ θεοῦ παντοκράτορος, παρ' ἡμεῖν δ' εὐχὴ
 καὶ εὐλογία.

Ἡ κατὰ πάντα νόμιμος καὶ κανὼν τῆς ἱερέως ἡμεῖν
 κίστεως ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐπιπέσει τῆς μεγάλης τοῦ
 Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἢ ἀντικωνσταντινῆς εἰσαφῆσαι· τοῦ
 ἀρχιεπισκόπου Εὐγενίου καὶ ἡ ἐναγῆτος γενόμενῃ ἀπο-
 στασίῳ δύο τῶν συνοδικῶν μου ἀρχιερέων, ὁν ἐπίτροποι
 πολλοὶ ἐκτόκου, ἤγαγον τὴν κατὰ ἡμεῖς ἀγιαστέων
 ἀποστατικῶν καὶ πατριαρχικῶν θρόνων εἰς τὴν ἐπιτρο-
 πῆσαν τῶν κατωτέρων, πρὸς δὲ διόπισσον τὸ ἐπι-
 τρώπον χριστιανικὸν τοῦ κυρίου κλήρου καὶ ἐτά-
 ραξαν τὴν κωνσταντινῆν εἰρήνην ἀπὸ μίσην αὐτοῦ.
 Τὰ ἐκτοκα ταῦτα καὶ ὄδυνά συμβεβηκότα, τὰ τοῦ-
 σότες βλάβης παρεκτικῆς καὶ ἡμεῖς, ὡς νόμιμος τοῦ
 θρόνου τοῦ κυρίου πατριάρχης, βουλομένοι ἠραπεύσαι καὶ
 τὰ κακῶς κείμενα ἀπανορθῶσαι, ἐρίμενοι δὲ τῆς εὐ-
 κλείας καὶ εὐσταθείας τοῦ εὐαλαστοῦ καὶ γεραροῦ ἀπο-
 στατικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ τούτου θρόνου, μετὰ συνέ-
 φων βουλῶν καὶ σύντονον, ἀπαρτίσαμεν ἐκλέξει ὡς
 τοποτηρῆτην καὶ διάδοχον τοῦ ἀγιαστέου τούτου θρό-
 νου ἄνδρα ἱεροκράτη, βαρύντητος, σαμῶν καὶ χρηστῶν

τὰ ἦδη, τῶν δ' ἐπιτροπῶν τῆς κωνσταντινῆς καὶ κων-
 στατινῆς καὶ ἐχέγγυα ἱκανὰ παρέχοντα, εἰ νομι-
 μέτως καὶ εὐαλαστῶς τὰ τοῦ ἀγιαστέου τούτου θρόνου
 κυβερνήσῃσι, συνάπτων τὰ διαστήματα, κατενεύσαν τὰ
 πρῶτα οἷς εἶδε κύριος, γεννηθῆναι πᾶσιν, καὶ τὸ
 σπῆρος ἀποκρεπῶς καὶ πρὸς κοινὴν εὐχαρίστησιν
 διδόνων. Ἄνθρωποι οὗτοι, ἔργῳ καὶ λόγῳ νομιμῆς,
 ἐνάρετος, πεπαιδευμένος, κλειστός δὲ τὰ· ἐπιλογι-
 σίας παρασχόν τῶν ἀγιαστέων τούτων θρόνων ἐπὶ τῶν
 δουλομένων ἡμεῖν προκατόχων Ἰεροθέου τε καὶ Ἰακώβου
 καὶ τὴν κοινὴν ἐκκλησίαν καὶ οὐρανόθεν πάσης τῆς
 ἐκκλησίας χάριτος, ὁ ἐπιλογιώτατος ἐν ἀρχιεπισκό-
 πῳ καὶ Νεῖλος Ἐπιφανεύτης, ὁ καὶ ἡμεῖς κυρι-
 αρχικῶς δικαιοσύνην ἐξελέξαμεθα τοποτηρῆτην καὶ δι-
 άδοχον τοῦ ἀγιαστέου τούτου θρόνου, κακοκῆτος, εἰ
 ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ τὴν καὶ δοξάσαι τὴν τε ἐκ-
 κλησίαν καὶ τὴν παροῖσον τοῦ κυρίου λαοῦ.

Ταῦτα ἀγγέλλοντες ἡμεῖν ἀκαθάρτατοι διὰ τῆς πα-
 ούσης πατριαρχικῆς ἡμεῖν ἐκκλησίας, πεπαιδευμένον,
 εἰ ἐπιδοκίμαστοι κληρικότατοι τὴν γενόμενῃ ταύτῃ
 ἐκλογῇ, τοσοῦτον μᾶλλον, καθόσον ὁ ἐκκλησιαστικὸς τυ-
 χῆται ἐν σέμνῳ τοῦ κατὰ ἡμεῖς ἀγιαστέου κλήρου.
 Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις ὅν τῶν κατὰ ἡμεῖν εὐχῶν καὶ εὐ-
 λογίᾳ εἴη διὰ πάντας κατὰ ἡμεῖν.

Ἐν Καίρῳ, ἡ' ἰουνίου, 1867.

(Ἰσχυρ.) † Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ.

(T. Z.)

NICANOR ALEXANDRINUS GREGORIUM AGATHOBULUM SUUM APUD ALEXANDRINOS
 VICARIUM RENUNTIAT

1867 iunii 15.

† Νικάνωρ ἄλλοθ θεοῦ πάππας καὶ πατριάρχης τῆς
 μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Αἰ-
 γύπτου.

† Ἐλλοβόστατοι κληρικοί, τιμώτατοι πρόδρομοι
 καὶ λοιποὶ ἀκαθάρτατοι ἐπιλογιμένοι χριστιανοὶ, οἱ
 ἐν τῇ θεοσώτῃ τῶν Ἀλεξανδρίων πόλει ἐνοικοῦντές
 τε καὶ παρεκτιθῆσιν, τίνας ἐν κυρίῳ λίαν ἀγα-
 πητὰ καὶ περιποιήσαστα τῆς ἡμεῖν μακαριότητος, χά-
 ρις, εἰρήνη καὶ εἰς εὐὴν ἡμεῖν ἀποκρίσιν κατὰ θεοῦ
 παντοκράτορος, παρ' ἡμεῖν δ' εὐχὴ καὶ εὐλογία.

Ἡ πρό πινος ἐνοικήσασα λῶμη τοῦ μισοκλήρου
 καὶ ἡ ἀντικωνσταντινῆς καὶ παρνομος τοῦ ἀρχιεπισκό-
 που Εὐγενίου εἰσαφῆσαι ἐν τῇ κατὰ ἡμεῖς ἀγιαστέῳ
 τούτῳ ἀποστατικῷ καὶ πατριαρχικῷ θρόνῳ, πρὸς τοὺς
 ἄλλοις δυσωπῆσαστασι θεοῖσι τε καὶ σατανάσαστασι, ἡμεῖς
 σταθήσασιν καὶ τὴν θεοδόξασιν τῶν Ἀλεξανδρίων πόλει
 τοῦ κωνσταντινῆς πατριαρχικοῦ ἐπιτροπῆτος πρὸς βλάβην
 τῶν ἐν αὐτῷ ἐνοικοῦντων ἐκκλησιῶν χριστιανῶν καὶ
 τῶν ἐπιδοκίμαστων αὐτῶν ὑποθέσασιν. Καὶ εἰ ἡμεῖς,
 ὡς νόμιμος τοῦ θρόνου τούτου κυριάρχης, ἐρίμενοι
 τῆς εὐσταθείας καὶ εὐμαρτίας πάντος τοῦ λογικοῦ

ἡμεῖν ποιμνίου, κατενοούσας δ' ἐπίσης τῆς βλάβης
 πρὸς τὸν γίγνεται ἡ ἐκκλησία· πατριαρχικὸν ἡμεῖν ἐν
 Ἀλεξανδρίᾳ ἐπιτροπῆτος, καὶ ἀπὸ πρῶτης ἀπαρτίσας
 κληρικούς, καὶ ἦδη δὲ κληρικούς, εἰ οὐκ ἐπίσης
 πρὸς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Εὐγενίου ἔπιτροπος, ἀπαρ-
 τήσαστα καὶ ἀνίσχυρος ἐκκλησιαστικῶς, ὡς κατὰ τὴν
 κυριαρχικὴν ἡμεῖν βούλησιν εἰσαφῆσαστα, καὶ εἰς
 τούτῳ ὑπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς διατασσάσαστα,
 ἔγνεσαστα, τὸ κενὸν ἀναπληροῦσαστα, εἰρήσαστα καὶ ἀπο-
 καταστήσαστα πατριαρχικῶν ἡμεῖν ἀναπληροῦσαστα ἐν
 Ἀλεξανδρίᾳ τὸν ἐκκλησιαστικῶν ἐν ἀρχιεπισκόπῳ
 Γρηγόριον τὸν Ἀγαθόβουλον.

Ταῦτα διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἡμεῖν ἐκ-
 κλησίας ἐπιδοκίμαστας, προεπίκοπον ἡμεῖς ἀπαντας,
 ἵνα ἀναγνωρίσαστα τὸν εἰρημένον ἐκκλησιαστικῶν ἀρχι-
 επισκόπῳ τὸν κύριον Γρηγόριον ὡς ἀντικωνσταντινῆς ἡμεῖν,
 προστρέχοντες πρὸς αὐτὸν ἐν ἀνάγκῃ. Ἡ δὲ τοῦ
 θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπαιρον εἰς εὐὴν τῶν κατὰ ἡμεῖν
 πατριάρχης εὐχῶν καὶ εὐλογίᾳ εἴη διὰ πάντας κατὰ ἡμεῖν.

Ἐν Καίρῳ, ιε' ἰουνίου, 1867.

† Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ.

(T. Z.)

† Videlicet Athanasius Libanus et Melchius Theobaldus,
 pariter Nicanori faventis causa procedunt.

EUGENII XEROPOΤAMENI EPISTOLA AD AEGYPTIOS ORTHODOXOS
1867 Iunii 24.

Πρὸς πάντας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ὀρθόδοξους.

Ζηλωτικῶς μαρτυροῦντες, ἀλλοθιῶνται ἱερῆς, πανοσιώτου ἱεραρχίας, ἑνὸς κρείττου καὶ λαοὶ ἀπαξίαντες ἀλλοθιῶντες χριστιανῶν, τίνα ἐν κυρίῳ ἀγαπήτῃ τῆς αὐτοῦ θεοπάτης μακαριότητος τοῦ πατρὸς καὶ πατριάρχου ἡμῶν κυρίου Νικάνωρος, χάρις εἴη ἡμῖν καὶ εὐλογία καὶ εὐχάρωντες.

Γνωστὸν ἐγένετο ἡμῖν ἐξ ἐπιστολῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἔγγραφων καὶ κρήσεων, ὅτι τῆς αὐτοῦ θεοπάτης μακαριότητος τοῦ πατριάρχου κυρίου Νικάνωρος, κρήσαντες οἱ εἴθε κήριος, παρὰ θεοῦ εἰς κατάστασιν, ἣτις δὲν ἐπιτρέπει αὐτῷ κλίον τὴν ἐκ' εὐθείας διοίκησιν τοῦ ἀποστολικοῦ τοῦτου καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου ἀνὸς βλάφης σημαντικῆς τῶν πραγμάτων καὶ συμφερόντων αὐτοῦ, ἀδύνατον ἵνα διορισθῆναι κληθῆναι τῆς αὐτοῦ μακαριότητος καὶ τοποτηρητῆς τοῦ πατριαρχικοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου, καὶ ὡς τοιοῦτος διαρυσθῆναι ἡμῶν, καίτοι ἀδύνατος διὰ τοιοῦτον βάρος, καὶ ἐγκρίσθημεν ἡμεῖς εἰς τὸ δυσχερῆς ἔργον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν ἀποστολῆς.

Διὸ ἀναλαβόντες τὰ καθήκοντα ἡμῶν, σπουδαίως κρησίζομεν ἵνα ἐκκαλεσθῆμεν τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, ὅπως, φωτισοῦμεν καὶ ὀδηγοῦμεν ἡμῶν τῷ φωτὶ τῆς θείας γνώσεως καὶ ἀληθείας, καταστήσῃ ἡμῶν προσφύρου ἵνα ποδηγηθῶμεν τὸν χριστιανικὸν τοῦ κυρίου λαὸν εἰς νομῆς εὐθείας καὶ εἰς ὁδοῦς λαίας. Ἐπομένως καθήκον ἡμῶν κρησίζομεν ἵνα διαβιβασθῶμεν πάντας ἡμῶν, ὅτι τὸν μακαριώτατον καὶ σεβαστόν ἡμῶν πατέρα καὶ πατριάρχη κύριον Νικάνωρα θέλομεν οἰσεῖν, τιμῶν καὶ περιθάλπειν, ὅπως υἱὸς προσφιλεῖς κληθῆται καὶ περιθάλπειν πατέρα φιλόστοργον· τοῦτο δὲ σπουδαίως· καὶ πᾶσαν ἡμῶν, προτροπόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν, ἵνα μηδεὶς ἐξ ἡμῶν κείσῃ σερβόμενος καὶ τιμῶν τὴν αὐτοῦ μακαριότητα, διότι, ἐν καὶ διὰ τὴν νημιονομίας αἰτίαν ἀπῆλλανται τὸν μερμηθῶν καὶ φροντίδων, ὅπως ὄσον κρησίζομεν συνήθως εἰς πατριαρχικὸν θρόνον, καὶ καλλῶ κλίον, ὅταν οὗτος εὐρίσκηται εἰς ἀνώμαλον καὶ ἀξιοθρήνον κατάστασιν, οὐχ ἦντον ὅπως μᾶλλον εἴδικτον τὸ εἶσιμα καὶ ἡ θείας τοῦ πατριάρχου, καὶ ἱερατικῆς δικαιοσύνης

ἅς τὴν ἀδελφικὴν πίστιν· ἀγάπης καὶ παντὸς σεβασμοῦ ἐκ μέρους τοῦ κυρίου του.

Ἐπίσης γνωστοποιούμεν πᾶσαν ἡμῶν, ὅτι ἀρεσκόμεν ἑαυτοῦς μετ' ἀποκαρτερήσεως εἰς τὸν καταρτιστὸν καὶ βελτίωτον τῆς ἐκείσεως καταστάσεως τοῦ κλήρου καὶ πατριαρχικοῦ τοῦτου θρόνου, κληθῶμεν μὴ τὸν ἱερὸν κλήρον εἰς τὴν ἀξιοκαρπῆ παρακλήσιν καὶ τὴν ἀρετῆ ἐκκλησιαστικῶν τῶν ὁφθαλμῶν αὐτοῦ καθήκοντων, φιλαδέλφως καὶ προσφιλῶς φερόμενοι πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν ἀλλοθιῶν αὐτοῦ συνδραμὴν ἐκτελεζόμενοι, πρὸς δὲ τὸ χριστιανικὸν κλήρωμα τὴν ἀγάπην καὶ εὐφροσύνην εὐαγγελίζομενοι, καὶ τὰς ἀνθρώπινους ἀδελφίας αὐτοῦ, ὅση ἡμῖν δύναμις, ἐξουσιοδοτούμενοι, πάντας ἀνακαρτέρουσι τίνα τοῦ ἱεροῦ τοῦτου θρόνου καὶ τίνα ἡμῶν προσφιλεῖς θεωροῦντες, ἵνα καὶ μόνον κήριον καὶ θεωρητῆ σπουδῶν ἔχοντες, τὸ νὰ ἴσμεν τὴν κορυφαίαν εὐφροσύνην ἀποκαταστήσωμεν καὶ βασιλεύσωμεν τὴν ἐκείσεως καὶ ἀγάπην· διότι τότε θέλομεν ὀδηγηθῆναι ἵνα ἐκκλησιαστικῶν τὴν ἀποστολὴν ἡμῶν, τότε εἰ ἀλλοθιῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν τὴν βελτίωσιν τῶν πραγμάτων ἐπιμενόμενοι δικαιοδοτήσωμεν, τότε κλήριος ἡμῶν εὐχαριστήσεως καὶ θάρρους ὀδηγηθῶμεθα εἰσὶν·

Ἰδοὺ εἴθε καὶ τὰ παιδία, ἃ με ἴδουσι ὁ θεός· Δεσπὲ λοιπὸν, τίνα ἐν κυρίῳ ἀγαπήτῃ καὶ κρησίζομεθα, δεσπὲ κρησίζομεθα ἡμῶν ἀλλοθιῶν, ὡς ἀληθείας χριστιανῶν, ὡς χρηστοὶ πολιταί, καὶ τὸ ἀληθῆς συμφέρον τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν εὐκλειαν τοῦ θρόνου τοῦτου ἐκποδοῦντες, φάνητε ἀνώτατοι πάντες μικροφιλίας καὶ παντὸς ποταποῦ κήθους· ὅσοι πρὸς ἀλλήλους τὸν ἀγαθὸν ἀποκαρπῶν τὸ ἀληθῆς χριστιανικὸν καὶ τὴν φιλικὴν χεῖρα τοῦ ἀγαθοῦ πολιτοῦ, ὅπως ὁσῶς ἐξαιρέτους ἐκ' ὡμῶν τὰς ἐκ τῶν χρόνιων διαφωτιστῶν καὶ ἐπίδων προσγινομένους ὡμῶν μετριοφιλίας ὁσῶς κρησίζομεν τὴν καὶ ἐξωτερικῶς, ἐπισκώπηται ἐκ' ὡμῶν τὸν δικαίον ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ παναγίου θεοῦ, ὃ ἡ χάρις καὶ τὸ ἔπιπρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὡμῶν σὺν τῇ εὐλογίᾳ τοῦ πατρὸς καὶ πατριάρχου ἡμῶν.

Ἐν Καίρῳ, τῇ κδ' ἰουλίου, 1867.
Ὁ τοποτηρητῆς Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος.

CLERUS KAIRINENSIS EUGENIUM TANQUAM RITE ELECTUM AGNOSCIT
1867 Iunii 24.

Ὁ ἐν Καίρῳ ἱερός ὀρθόδοξος κλήρος, ὑποδεχόμενος φιλαδέλφως καὶ ἀναγνωρίζοντας ὡς κρησίζομεν τῆς αὐτοῦ θεοπάτης μακαριότητος τοῦ πατριάρχου κυρίου Νικάνωρος καὶ τοποτηρητῆς τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην κύριον Εὐγένιον, νομίζοντας τὴν καὶ κληρικῶς διακρίσθησαν, ἐκκλησιαστικῶς· δὲ καὶ πολιτικῶς ἀναγνωρίζοντες καὶ ἐν τῇ ἀποδοῦναι τὸν πατριαρχικὸν κρησίζομεν ἐγκρίσθησαν, ἔγνωμεν καταστήσῃ τὴν κρησίζομεν τὴν ἐν τῇ ἱερᾷ τοῦτου πατριαρχικῆς κήθου πρὸς θεοφιλῆ ἐνδείξιν. Προστίθεται δὲ ὅτι πάντες θέλομεν

ἀγαθῶν, τὸν γρησίζομεν κρησίζομεν κήριον Νικάνωρα καὶ περιθάλπειν ὡς κοινὸν ἡμῶν πατέρα, τὸν δὲ ἄγιον τοποτηρητῆν θέλομεν συντρέχει προθύμως καὶ φιλαδέλφως λόγῳ τῆς καὶ ἔργῳ εἰς τὴν ὄσον ἐκείσεως ἐπιτυχῆ διακρίσθησαν τοῦ ἱεροῦ πατριαρχικοῦ τοῦτου θρόνου.

Ἐγένετο ἐν Καίρῳ τῇ κδ' τοῦ μηνὸς ἰουλίου τοῦ χριστιανικοῦ ἔπιπροντος ἐξουσιοδοτοῦ ἔπιπροντος σπουδαίως ἔπος.
(Ἔγνωσαν εἰ ὑπογραφαὶ τοῦ ἐν Καίρῳ κλήρου.)

CLERUS SEDIS ALEXANDRINAE UNIUS EUGENII ACTA RATA HABET
1867 Iunii 30.

Ὁ ἐν Αἰγύπτῳ ὀρθόδοξος κλήρος, μετὰ τὴν ἐγκρίσθησαν τοῦ ἁγίου τοποτηρητοῦ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιμανδρίτου κυρίου Εὐγενίου καὶ τὴν ὑπὸ τῆς αὐτοῦ πανοσιώτητος ἐκδοθῶσαν ἐγκύκλιον ἀναγνωρίζοντας ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀρκετόνως φροντιστῶν τοῦ φερόμενου κήθου δὲν μερμηθῶν ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τοῦ

πατριάρχου ἡμῶν κυρίου Νικάνωρος, ἴδων κατόπιν παραφορομένην ἐντυπὸν ἐγκύκλιον τοῦ πατριάρχου ἀπὸ 26 ἰουλίου ἐκείσεως ἔπος, ἣτις ἐστὶν ὀδηγητῆς ἐγκύκλιος, κρησίζομεν δὲ ἀλλοθιῶν ὄψων καὶ φουδολογῶν ἔπιπροντος, ἀπαθῆ εἰ πατριαρχικῶν ἐγκυκλιῶν συντάσσονται ἐν ταῖς πατριαρχικαῖς γραφαῖς ἐν γρησίζομεν καὶ τοῦ κλήρου καὶ ἀναγνωρίζονται εἰς τὰς ἐκκλησιαστικῶν

και οχι εν τω ενοχολογίῳ· ἐπειδὴ δὲ παρ' ἄρχου ἄ
 ἤρην ὄντων αἰ; ὅθεν καὶ συνελθὼν καὶ διαπραγματεύ-
 σασαν ἄρχου, ἀλλὰ χαλινοῦσαν τὰς αὐτῶν τῶν
 ἀκαθάρτων ἡμεῶν τῶν ἀκαθάρτων τῶν αὐτῶν μα-
 καρῶν, οὕτως ἐν τῇ παραγγίῳ τῶν πραγμάτων ἐβ-
 ρίσαντο τὸ ἑαυτῶν συμφέρον· ἐπειδὴ δὲ κλήρος ἔν
 ἀναγκαζοῦν τὸ λοιπὸν ἄλλῃ ἐγκλίσειν τὸ παρ-
 ἄρχου παρ' ἡμῶν, ἥτις ἔθελε γένοι καὶ τὴν προ-
 νομιαν τῶν ἁγίων τοιοῦτον, κερδοῦναι παρ' ἡ-
 μῶν τὴν ἀνα βιβλίον ἐγκλίσειν τὸ παρ' ἄρχου ὡς
 ἐκβαλομένην καὶ ἐξέρχεται τὴν ἐπιτομήν καὶ μακαρι-
 στήν τοῦ καὶ διαμαρτυροῦναι κατὰ τῆς τοιαύτης ἀφ-
 ἔως, ὡς καὶ κατὰ παντός ἄλλου τοιαύτης φάσεως
 ἄρχου· γνωρίζεται δὲ ἵνα ἀντίγραφον τοῦ παρόν-
 τος κερτικῶν κοινοποιήσῃ τῇ αὐτοῦ μακαριότητι τῇ
 πατρὶ καὶ παρ' ἄρχου ἡμῶν, ὅπως κατὰ γινόμενος
 ἔρμαιον τῆς κακοβουλίας καὶ γνωρίσῃ ὅτι ὁ ἱερεὺς
 κλήρος ἔν ἀνέγεται παρακίρω τὴν ἀναμάλαν τῆς
 ἐν Αἴγυπτον ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐρίεται τὴν ἀποκατά-
 σταν τῆς τάξεως καὶ εὐρήνης τῶν χριστιανῶν, ἐν
 τὴν πνευματικὴν ἰουχίαν καὶ μακαριότητα παρὶ πολ-
 λῶν ποιῶται.

Ἐγένετο ἐν Καίρῳ, τῇ τριακοστῇ τοῦ μηνὸς Ιου-
 νίου τοῦ χιλιοστοῦ δεκαοκτωστοῦ ἐξηκοστοῦ ἐβδόμου
 αὐτοῦ ἔτους.

Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου
 † ἀρχιμανδρίτης Ἐδγίνιος.

Ὁ ἐν Καίρῳ κλήρος·

- † ὁ Πάτριος Ἀρχιεπίσκοπος.
- † ὁ Κυριεὺς Συνοδίου.
- ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης Χαλκίδας.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἐπιφάνιος.
- ἱερεὺς Βασιλικῶν.
- ὁ ἱερεὺς Πάτριος.
- ὁ ἀρχιδιάκονος Στέφανος.
- ὁ δευτεροῦς Ἰωάννης.

Ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κλήρος·

- ὁ ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος.
- ὁ ἱερεὺς Ἐδωδάσιος.
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Ν. Μυραϊνάκης.
- Σάββας ἱερομόναχος.
- Σωφρόνιος ἱερομόναχος.
- Ἀβραάμ ἱερομόναχος.
- ὁ ἱερεὺς Γεώργιος.
- Συμεὼν ἱερομόναχος.
- ὁ ἱερεὺς Χριστοφόρος.
- Γρηγόριος ἱεροδιάκονος.

Ὅτι ἴσον ἀπαράλλκτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ 1 Ιουλίου 1867.

Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου
 ἀρχιμανδρίτης Ἐδγίνιος.

GREGORIUS CONSTANTINOPOLITANUS SUAM ECCLSIAM DE INTEMPESTIVO
 INTERVENTU APUD CHRISTIANOS KAIRINENSES PURGAT
 1867 iulii 22.

† Γρηγόριος ἄλλῃ θεῶ, καὶ τὰ λοιπὰ.
 † Τιμώσεται δὲ τε κύριος Συμεὼν Πάτριος, ὁ
 κύριος Ν. Τηλαμάχιδης, ὁ κύριος Δ. Μυραϊνάκης καὶ
 λοιποὶ υἱοὶ ἐν Χριστῷ τῆς ἡμῶν μαριότητος, οἱ ἐν
 τῇ πόλει Καίρου διατρίβοντες, χάρις αἰῶν ὅντι καὶ εὐ-
 ρήνη παρὰ θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχῆ, εὐλογία καὶ
 συγχώρησις.

Μετ' ἀπορίας οὐ μικρᾶς ἀνέγνωμεν τὸ πρὸς ἡμᾶς
 ὑπὸ ἡραρωμένην ἰ τοῦ ἐνοστώτος μηνὸς ὑμῶν γράμμα
 τῆς τιμότητος ἡμῶν, δ' οὐ προκλαίμενοι κατὰ
 τῆς ἐνοστώσεως ἀναμάλου καταστάσεως τῶν αὐτῶν
 ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἀποδίδεται τῆς αἰτίας αὐ-
 τῆς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλη-
 σίαν, ὡς ἐκπαρθεῖν δεῖται ἐπὶ τῆς αὐτονομίας τοῦ
 πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας. Ἐἴλον ὅτι δὲ
 ἡ πρὸς ταῦτα καὶ τὰ πρὸς τούτων ἐν ἑποίῃ ἡμῶν
 γράμματι ἀπάντησι; ἔθελε λογισθῆ κατ' ἡμῶν, τῶν
 πραγμάτων αὐτῶν ὅπως τῆς ἀληθείας μαρτυροῦντων,
 μ' ἔλον τούτου οὐκ ἀνασχέτῳ ἡγεμόνευσι μὴ κατα-
 θέσειν τὸ ἄδικον τῶν κατὰ τῆς ἐκκλησίας τούτων αἰ-
 τήσεων, ἥτις οὐδὲ διανοήθη ἕως τὴν τοιαύτην εἰς
 τὰ τοῦ πατριαρχικοῦ αὐτοῦ θρόνου ἐπιμείναν· ἀπο-
 ρὸν δὲ ὅτι καὶ ἀγνωστος φαίνεσθε, ἔκαστος ἄλλος
 ὑπέρχεται πιστεύουσαν, ὅτι ἂν ὅπου ἀποκρίψαν αὐτῶν
 ἕριδες καὶ δυσσέβουσαι ἕνεκα τῆς σωματικῆς καὶ δι-
 νοιτικῆς καταστάσεως τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τοῦ
 πατριαρχικοῦ κῆρ Νικάνωρος, ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ
 μεγάλη ἐκκλησία, καίτοι ἐν τισὶν καίτοι ἐπιστή-
 μαι, ἥτις ἀπὸ τῶν ἡμεῶν τοῦ παναρχιεπισκόπου προ-
 κατήχου ἡμῶν καὶ ἐν εἰς τῇ ἡμεῶν μακαριότη-
 τῆς καὶ κατὰ τὴν θείῃ ἑλπί ἐκπαρθεῖν ἡμῶν εἰς
 τὸν οἰκομανικὸν θρόνον, παρακαλοῦντων ἀλλοκαλ-
 ῶν, ὡς ἀναπερῶν καὶ θαρρῶν δεῖσαν ἀφροσύνην
 τῶν κοινοτήτων Ἀλεξανδρείας τε καὶ Καίρου καὶ ἄ-
 λων αὐτῶν χριστιανῶν, ἱερομένων καὶ λαϊκῶν,
 προσκλαίμενων δευθῶ, ὡς μὴ δυναμένης τῆς αὐτοῦ
 μακαριότητος ἕνεκα τῆς ἀδυνάτειας αὐτοῦ εἰσπεῖν τὰ
 τοῦ θρόνου ἐπὶ τῇ πνευματικῇ αὐτῶν συμφέροντι,
 ἀπέχεται ἡμῶν πᾶσις ἀναγείας αὐτῆς, ὅπως μὴ
 παρῶν λαθὴν ἐκπαρθεῖται ἐπὶ τῶν τοῦ θρόνου

πραγμάτων. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διαβεβαίωσι τῆς ἀ-
 νικῆναι καταστάσεως τῆς αὐτοῦ μακαριότητος καὶ τῆς
 ἀναμάλου φάσεως τῶν πραγμάτων τοῦ θρόνου αὐτοῦ,
 ὅτι αἱ ἀφθόδοξοι κοινοτήτες ἀφροσύνην ἐκπαρθεῖν
 οὐκ ἐκπίσαντο κατ' ἐκπαρθεῖν ἐκπαρθεῖν ἐκπαρ-
 θεῖν ἵνα ἐκπαρθεῖ ἡ ἐκκλησία τῆς ἀρχιμανδρίτης κῆρ
 Ἐδγίνιος, ὅτι κληρικῶ αὐτῆς ὄντι, ἀλλ' ἐν καὶ ἀνα-
 λαβῆν τὴν πνευματικὴν προστασίαν τοῦ ἀκαρτεστάτου
 θρόνου, ὑποδεικνύουσαι τὰ ἐκ τῆς ἀνήσεως αὐτῆς
 προσγενησόμενα φυλάττειν ἀποκατάστατα, καὶ οὕτω
 κλίειν, λέγουσαν, ἡ ἐκκλησία οὐδαμῶς ἔθελεν ἐνδοῦν
 εἰς τὴν ἀπίστην αὐτοῦ, ἐάν μὴ πρῶτον, ὡς ἐκ τῶν
 παραπάνω καὶ τῶν κατὰ τῆς ἀπορίας ὄντων αὐ-
 τῆς διαμαρτυροῦντων, ἰδοῦσαι παρῶναι καθήκοντος
 ἱεροῦ τὸ ἀπαρνηθῆναι τὴν συνδρομὴν αὐτῆς εἰς τὴν
 πάσχουσαν ἀδελφὴν ἐκκλησίαν, ἄλλως τε τῆς συνδρο-
 μῆς; τούτης περιοριζόμενης εἰς μόνην τὴν ἀπίστην
 ἐνὸς αὐτῆς κληρικοῦ, καὶ δευτέρου ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶχεν
 ἡμῶν ἀναγνωρισθῆ παρὰ τε τῆς ἐπιτομῆς καὶ τῆς ἐπ'
 ἡμᾶς ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως. Ἐκ τούτων ἀποκαταστά-
 πῶσον ἄδικος ὑπέρχεται καὶ ἡ ἐλαχίστη παρὶ τοῦ ἀνα-
 κειμένου τούτου κατὰ τῆς ἐκκλησίας αἰτίας. Ἐπειὶ
 δὲ λίαν παρῶν ἔδοξεν ἡμῶν ὅτι, ἐν ᾧ ἂν ἐνὸς μέ-
 ρους αἰτιώσθε τὴν δὲ αἰτίας τῶν κοινοτήτων χωρ-
 γηθεῖσαν συνείπειν τῆς ἐκκλησίας ἀναφορῆς τῆς
 τοῦ κῆρ Ἐδγίνιος ἀκατάστατος, ἀπ' ἐτέρου ἐκπαρθεῖ
 παρ' αὐτῆς τὴν ἀποσταλὴν ἐπίσημον προσέπειν· ἀλλ'
 ἐάν ἡ τοῦ πρώτου ἀπίστης ἀποκρίθη ὡς ἐκπαρθεῖ
 τῆς ἐκκλησίας, πᾶσι δύνανται καθαρῶν τῆς τοιαύτης
 κατηγορίας; ἡ τοῦ δευτέρου ἀποσταλὴ καὶ ταῦτα οὐ
 μόνον ὡς τοποτηρητῶ, ἀλλὰ καὶ ὡς διαδόχου, ἐκ'
 ἑναντίας τῶν ἱερῶν κανόνων; Καὶ ταῦτα μὴ ἰκανῶ
 πρὸς παρῶν τῶν παρεγγήσων καὶ ματαίων αἰ-
 τήσεων καὶ τῶν ἄλλων ἀδικαλοῦντων κατὰ τῆς
 ἐκκλησίας προσκλαίμενων. Καθ' ὅσον δὲ ἀπορρ τὴν
 ὡς μὴ ἔθελε, δεινομένην τῶν ἐκκλησιαστικῶν τοῦ
 θρόνου πραγμάτων καταστάσεων. ὡς ἀναφέρεται, ἡ ἐκ-
 κλησία εἰσπεῖται μὴ κληρικῶ ἐπὶ τούτοις ἐν τῇ ἡ-
 μεῶν αὐτῆς συμπάθει καὶ εὐχεται ἡμεῶν τῆς
 θαρραλίαν αὐτῶν καὶ διόρθωσιν, οὐδὲν δὲ ἄλλο μέ-

ον προς ταυτα αυτην καθωρ εφη ην εν Χριστω
 ορμησαν τον ερθεοδωτον χριστιανον, και ριλιον
 τον εν τοις προτεροι και το πρωτον προνονον και
 ριλιον εδωκεν αντον εναντιον του και ερθεοδωτον δια
 τα: εν τω παραδοξω αυτων ταυτων τον
 εκλουσιν και εσεκουσιν παραπονοια, και
 μονη η κοινή αλληλη της ερθεοδωτου και η προς αλλήλους
 αυτων οδοφορ: δια της εδωκεν και χριστιανικη
 αγάπη και η εδωκεν τον ανωγειον και διακρί-
 σουν και τον άλλον ανθρωπινον καθον δυνατον να
 παρής τα εδωκεν αποπλάσματα της πνευματικη:
 φουκας και τάξας: δια της σωτηρίας μόνον θό-
 λουσι δυνατη εν κοινή γνώμη και εδωκεν λογισμ

και να διαφέρουν τον ανωγειοθεντος παραπονο-
 και ερθεοδωτου να διαδοχικως και να, εσεκουσιν την
 προτην αυτου εδωκεν, και να προσην εδωκεν
 να εσεκουσιν και την ερθεοδωτου και γαλήνην ν' εσε-
 κωσιν εις τας πνευματικας φυλα: και λογ-
 και αυτου παραπονοια, και αυτου, ες εδωκεν και ερ-
 ηται χριστιανω, εσεκουσιν τον κοινω τον χριστι-
 ανωτον κληρονομια, να εδωκεν και τον ερθεοδωτον
 ερθεοδωτον παρα τον ερθεοδωτον και τον Ιησου
 Χριστου: οδ η χρις και το εσεκουσιν εδωκεν τον τη
 παρ' ερθεοδωτου και εδωκεν ειη μεθ' ερθεοδωτου.
 ,αυτ' εδωκεν κρ'.

SYNODUS ALEXANDRINA EUGENIUM DEPOSITIONIS POENA PLECTIT
 1867 iulii 24-27.

Πρακτικά της εν Αιγύπτω τοπικής συνόδου,
 συγκροτηθείσης εν έτει σωτηρίω ,αυτ'
 επί της πατριαρχίας Νικάνωρος.
 Συνέλευσις πρώτη.
 Ημέρα α'.

Σήμερον, είκοστήν τετάρτην του μηνός Ιουλίου, του
 χιλιοστού εκατοστού εξήκοστού έβδομου έτους,
 ήμερον της εβδομάδος δευτέραν και θραν 11 πρό
 μαστηρίας και εν εφ κατά Ρόμιον τη: μεγαλο-
 κλειας Αλεξανδρείας περιελαβ: Ιερφ ναφ του Αγίου
 ενδόξου πρωτομάρτυρος και αρχιδ' αυτού Στεφάνου
 ή Αγία και Ιερφ εν Αιγύπτω τοπική σύνοδος συνήλθεν
 υπό την προεδρίαν του μακαριωτάτου πάπα και πα-
 τριάρχου κυρίου Νικάνωρος, συγκληθέντων και των
 σεβασμιωτάτων συνοδικών, του μητροπολίτου Τριπό-
 λικως κηρ Θεοφάνους, του σεβασμιωτάτου Αγίου δικαίου
 της βουλή της Σινε μονής κηρ Κυρλλου μετά
 των εν αυτφ πατέρων Κορηλίω πρωτοσυγκέλλω
 και Πορφυρίω Ιερομονάχου (των τριών τούτων γνω-
 μοδοτούντων), του μεγάλου αρχιμανδρίτου και καθ-
 ηγουμένου της εν Μάρμυρ Ιερφ: μονής του Αγίου
 Γεωργίου κηρ Μελιτίου, του αρχιμανδρίτου Χρυσό-
 δου, του μεγάλου οικονόμου Μιχαήλ, του μεγάλου
 πρωτοσυγκέλλου Θεοδοίου (εφημέριου Μενουόρας),
 του συγκέλλου Αγασίου, του οικονόμου Χριστοφόλλω
 και του έπίου οικονόμου Χριστοθέλλω του Κυρίου
 (πατριαρχικών εφημερίων), του οικολογίου Άνωστα-
 σίου, του μεγάλου πρωτοκαθεδρικού Ίωάννου, του
 χαρτοφύλακος Πέτρου (εφημερίου Τέντας), του οικολο-
 γίου Πέτρου (εφημερίου πατριαρχικού), των δευ-
 τέρων Ιερομονάχων Μανουήλ, Ίωακείμ, Άβραμ
 (εφημερίου Σουζίου) και Πολυδώρου του μεγάλου
 αρχιδιόκωνου τη: αυτου θεοσεβής μακαριώτατος κηρ
 Άθανασίου, και του μεγάλου υπαναρχαγγέλου
 Γεωργίου Αναγνώστου του Κυρίου, αναλαβόντες τα
 του γραμματικής χρήη του μεγάλου αρχιδιόκωνου,
 συγκαταθεθέντων δια πικτικίων και του αρχιμα-
 ρίτου Αγαθωγγέλου και των εφημερίων Ιωσήφω
 και Άββαλλε.

Αντικανονικη και παρανόμου εισηγήσεως εν αυτφ
 Εδωγένιου τινος: αρχιμανδρίτου, και η κατά τους θελους
 και Ιεροφ κανόνος τιμωρία των ενόχων. Είτα ανα-
 στάς ο μέγας αρχιδιόκωνος κηρ Άθανάσιος ανέπτυξε
 το θέμα, τωδω τινά λέξας:

„Καθ' ου Ιερφν και δεον συγκαλει ήμας σήμερον
 ένθαδε, καθήρας συνοδικοί, Ινα ενι στόματι και μη
 κηρ ε εσεκουσιν τινε τα εστια του κατά την Άλε-
 ξανδρινήν εκκλησίαν εξεγεθηέντος βαρέος χειμῶνος,
 δεσι: τως θεϊκός ύποστάματος κινδυνώσι καταβυθίσαι
 την πνευματικήν αυτης κηρωτον εις τα καλήτη της
 εταξίας η μάλλον σεβείας, και τινε μάτρα μετά του
 κανονικου και γνησιου αυτη: κυβερνήτου οφελωμεν
 άπαραιτήτως λαβειν προς άσπεργην των κινδύνων.
 Τοιούτοι χειμῶνες και τοιούτοι κλυδώνια συμπερανο-
 λουθεντα την Αγίαν του σωτήρος ήμων εκκλησίαν
 εκ' άχης της συστάσεως αυτης καθ' όλον τον βίον
 της ήνόγκας τον κατά καιρην Αγίους πατέρας, Ινα
 συναρχίμενοι εν ενι και τφ αυτφ τόκφ εν πίστει και
 ερθεοδωτη, ειτε πανταχούθεν της οικουμένης υπό την
 προεδρίαν ενός ερθεοδωτου βουλήας, ειτε εκ μιας η
 δύο επαρχιών υπό την προεδρίαν του πατριάρχου η
 μητροπολίτου της: παροικίας, συγκροτηθω εν Αγίφ
 πνεύματι της οικουμένης η τοπικής η και χωρικής
 λογίμων συνόδους, δι' έν γραίρεται η Αγία ήμων
 πίστις, και εδωκεν και πιστάς τας εκπαιδευτικας
 εξεταστικας την πνευματικήν του Χριστου ελπίδα
 από παντός ελαθριου κινδύνου.

„Κατά μ' μνησιν τούτων και ο μακαριώτατος ήμων
 πάπας και πατριάρχης, ο αρχιδιότης της Αλεξανδρινής
 εκκλησίας, εν ενι μνηστον διαφυλάττω κύριος ο θεός
 μακαριωμερόνια και εδωκεν τον λόγον της
 ελπίδας, καθωρ εν μετά καταδόνου φυκής, ότι ο
 μισθαλος θεόφαλος εργάνφ χρησιμοποιε Εδωγένιφ τινι
 αρχιμανδρίτη Ήεροπολιτηνφ, τφ από πολλου ήδη
 λωρφ κατακωσιν ει: τον εγνώστον θρόνον αυτου,
 κλυδώνια και κλυδώνιας έκπικρξαι και καταβυθίσει
 και καταπαλασει τούτον επί άνωκολύτοφ βλάφη του
 παριου, οδ φέλλεται θρησκων και εκ' οσησον ενόξωτο
 αυτφ το πανήγιον πνεύμα, συνειλα: τον εγγήριον σύ-
 νοδον κανονική, δυναται τον κληρονομια αυτου δι-
 κωμεντας: Ινα συνοδικως εξετασθ την πηγήν του
 κηρω και συνοδικως άπαραβήη παρ της άποκρού-
 σεις του κινδύνου. Και έσοτες μόν δεσιν ο Εδωγένιος
 εδω: τον τε βίον και το παραδόν, ο κατέλιπον εν
 Αιγύπτω ποτι, εδω εχων ενδιαφέρον να εξετασμεν
 ο τι εδω αυτου ερωτήν εχων εν' εφ εν λαβειν.
 τωτ' εστιν, ότι άλλαχθέν εισπηθήσεως εις τον θρόνον

Των πατέρων καταλήθωντων κατά τάξιν τας
 κύριας θέσεις, ο μακαριώτατος πάπας και πατριάρ-
 χης κήρας κήρας Νικάνωρ, μετά την εδωκεν φιλαι-
 σων εδωκεν, έπίρθε την ερθεοδωτη της συνόδου,
 προσέειπεν ότι σκοπός της συγκληθείσης τούτης τοπ-
 κής συνόδου ή επί μάλλον εξεταστικας τον εσεκουσίν-
 των αυτουκαθών προνομίων και διακρίσεων του
 ερωσετάτου άποστολικως και πατριαρχικως Αλεξανδρ-
 νοθ θρόνου τυγχάνει, ή εναντιος της καθήκους ερθεοδω-
 τον μέσον της Αλεξανδρινή: εκκλησίας, από ανος
 ήδη, κήρασιν εις εδω κήρας, κυριωθέσεως έσοτα της

1 Αωδωτος σελ. 1015 της Αωδωκηθίλων.

* Αωτα προέβησαν εν Ηρώδη: Πρακτικά της εν Αιγύπτω συνόδου κατά τον ψευδοκατοικητήν του πατρι-
 αρχικου θρόνου Αλεξανδρείας Εδωγένιου του Ήεροπολιτηνφ. Εν Αλεξανδρεία τυποίς Ηλία Η. Καργας
 και Φ. Ούδφ. 1867. 2μ-8°, 28 σ.

τοὺς λαβίλλους ἐπινοῦσι· ἀλλ' ἦδη μετανοήσαντες ἡμεῖς ἤμαρτες καὶ τὸ σφάλμα αὐτῶν ἐπὶ συνέδου ἐπέστηεν τῶν ἁγίων ἐκείνων ἐξομολογούμενοι, αὐτοὺς συγγνώμην, καὶ ἀναθεματίζοντας τοὺς ἀφρμένους λαβίλλους παραβέβησαν αὐτοὺς τῷ κυρίῳ τῆς γέννησις, καὶ συμφωνήσαντες τῇ λαϊκῇ συνέδῳ ἀπαθίζοντες ἀχαρίστως· καὶ συνηγορήσαντες τὴν ἐπιδορυμὴν τῆς συνέδου πρᾶξιν καὶ ἐπιφάνειαν.¹

Ἡ οὖν σύνοδος ταῦτα ἀκούουσα ἡμίσθη τῇ τῶν μετανοούντων ἐξομολογήσει.

Ἐφ' ἧ καὶ αἱ; διεγενεὴ ἔδειξεν, καὶ μὴν καὶ ἀρβύλαιαν καὶ αἴθιον τῆς ἀληθείας βεβαίως καταστρώθη ἡ παροῦσα ἐν τῷδε τῷ κώδικι ἐν τῷ, ὡς εἴρηται, καθ' αὐτὴν τῷδε.

Ἰνδοκτιανός ἵτους σωτηρίου, καὶ κτλ., κατὰ μῆνα ἰουλίου.

- † ὁ Τριπόλεως Θεοφάνης ἀποκαίνομαι.
- † ὁ δικαίος τῆς βασιλικῆς Συναγωγῆς μονῆς ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος συναποκαίνομαι.
- † ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης καὶ καθηγούμενος τῆς ἐν Μήμεριδι μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου Μελέτιος συναποκαίνομαι.
- † ὁ ἀρχιμανδρίτης Χρύσανθος συναποκαίνομαι.
- † ὁ μέγας οἰκονόμος Μιχαὴλ συναποκαίνομαι.
- † ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος Θεόδουλος συναποκαίνομαι.
- † ὁ μέγας πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης συναποκαίνομαι.
- † ὁ σύγκελλος Ἀγάπιος συναποκαίνομαι.
- † ὁ οἰκονόμος Χριστόδουλος συναποκαίνομαι.
- † ὁ οἰκονόμος Χριστόδουλος ὁ Κύριος συναποκαίνομαι.
- † ὁ πρωτοσύγκελλος τῶν Σιναιτῶν Κορηλῖος συναποκαίνομαι.
- † ὁ Πορφύριος ἱερομόναχος Σιναιτῆς συναποκαίνομαι.
- † ὁ σκελετῆρος Ἀναστάσιος συναποκαίνομαι.
- † ὁ χαρτοφύλαξ Πάτρος ὁ Κύριος συναποκαίνομαι.
- † ὁ σκελετῆρος Πέτρος συναποκαίνομαι.
- † ὁ Πολύκαρπος ἱερομόναχος συναποκαίνομαι.
- † ὁ Ἀβραμῖος ἱερομόναχος συναποκαίνομαι.
- † ὁ Ἰωάννης ἱερομόναχος συναποκαίνομαι.
- † ὁ Μακάριος ἱερομόναχος συναποκαίνομαι.
- † ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος Ἀθανάσιος συναποκαίνομαι.
- † ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθάγγελος καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι Ἰσάκτος καὶ Ἀββαλῆς ἀπαφάνθησαν διὰ πικτικαίων καὶ ἐκτροπικῶν.

ὁ μέγας ὑπομνηματογράφος Ἀναγιώστης Γεώργιος Κύριος.

ὁ γραμματεὺς μέγας ἀρχιεπίσκοπος Ἀθανάσιος.
Συνέλευσις δευτέρα τῆς κα' ἰουλίου, καὶ κτλ.
Περίεξ β.

Ἡ ἐν Ἀγύπτῳ τοπικῇ σύνοδος συνέλεθε ἐν τῷ κατὰ Ῥώμιον ἱερῷ καθ' ἡμέραν τοῦ ἁγίου ἐπιδόρου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιεπισκόπου Στεφάνου, προκαθημένους τῆς αὐτοῦ θεοτετικῆς μακαριότητος τοῦ πάπα καὶ πατριάρχου κυρίου κυρίου Νικάνου, καὶ συνεδριζόντων αὐτῶν τῶν ἐν τῇ πρώτῃ συνέλευσει καὶ πρᾶξι ἀναφερομένων οὐρανομωμένων συνοδικῶν, ἐπαιτήσαντο ἐναρξίν τῆς συνεδρίσεως, καθ' ἣν, μετὰ τὴν ἀναγνώσιν τῶν προηγουμένων πρακτικῶν πρώτος λαβὼν τὸν λόγον ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος κύριος Ἀθανάσιος, εἶπε τοιοῦτο τινα·

Ἐγὼ ἅγιος καὶ ἱερός συνέδου, πατέρας καὶ ἀδελφοί, ἐν τῇ προηγουμένῃ συνέλευσει καὶ ἐπιδορυμῇ τῇ γέννησι ἀποφασίσθη, ὅτι ὁ μακαριώτατος ἡμεῶν δεσπότης καὶ ἀδελφὸς ὅσως ἔχει τὸς ἁγίους καὶ ἀδελφούς, οὐδὲν τὸ ἀνεκάνετο συναπῆν πρὸς τὴν ἣν κατέχει ἐξουσίαν θεοῦ, κερυθίζοντες τὴν βλασφημίαν ἐπινοῦν συγγράφει, ἀνάσσειν καὶ ἀναφάνηται,

παραβέβησαν αὐτοὺς τῷ κυρίῳ τῆς γέννησις, ἔκαστος ἦδη ὅσως προέβησαν καὶ ἐξολογώσαντες τὸ θεοῦ καὶ κατὰ τὴν ἑξουσίαν, καὶ ἐν τῇ μυστικῇ ἐπιφάνειαν.

100 Ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἔκαστος εἶχεν ἡ εὐχὴ ἐν ταῖς τοῦ ἀποστόλου τούτου θρήνου ἀναμνηστικῆς, καὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἐδγενίου ἐκκυρῆσαι, καὶ ἔσθ, ἐν ἡ ἐκλογῇ αὐτῇ ἦν νόμος καὶ κανονικῆ. Ταῦτα οὖν ἀρνηθόμενοι ἦδη· οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ κανόνες· καὶ τὸν πρὸ ἡμῶν, καὶ τούτους γινόμενος καὶ ἀθηγῶς λαβόντες ἐξουσίαν τὴν ἀληθεῖαν, μὴ ἐκλανθανόμενοι τοῦ οὐρανοῦ, ἐν ὁρατοῦ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ. Τὸ ἐπ' ἡμῶν, καὶ τὸν διανοούμενος, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο ἐφεύκτερον καὶ ἀνεκάνετο τυγχάνει, ἐν ταῖς διατάξεσι τῶν ἁγίων συνέδων ἀριστερῶς ὀριζόμενος, ὅμως οὐκ ἀπὸ σκοποῦ ἠγούμαι ὑπομνησθαι ὑμῖν καὶ τοῦ λόγου τοῦ ἀγιάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Βαλοσμήνου κατὰ τῆς ἰσοτιμίας τῶν πάντων πατριαρχῶν. „Τὸ πάπα, φησὶ, τῆς καλαῖας Ῥώμης ἡ δικαία ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκκοπή τὴν κανονικὴν εὐταξίαν οὐκ ἐλυμήνατο, παρὰ τοῦτο δὲ τοῦ δευτέρου (δηλαδὴ τοῦ Ἀλεξανδρείας) ὁ πῶτος (δηλαδὴ ὁ Κωνσταντινουπόλεως) οὐ κατακαίρεται, οὐδὲ τοῦ τρίτου ὁ δεύτερος, ἀλλ' ὡς ἀισθησὶς πάντα μίαν κεφαλὴν ἀριθμούμενοι, καὶ μὴ μερίζεσθαι, παρὰ τῷ χριστιανισμῷ λαβὼν λογίζεσθαι, ἰσοτιμίαν ἐν ἐκκλησίᾳ ἔχουσι, καὶ κἀκεῖ τῶν κατὰ κάσων τὴν οἰκουμένην ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ δικαίως καλούμενοι, διαφορὰν ἀνθρωπίνην οὐ πάσχοι.“ Καὶ παρακατιών· „Ὅσοι ἡ παντὶ τῶν ἀισθησῶν στοιχεῖ τῇ διακρίσει τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ κλάστου θεοῦ, καὶ οὐ κατατρέχει τυχὸν ἡ ἐρασις τῆς ἀσφραξίας οὐδὲ ἡ ἀσκή τῆς ἀπῆς καὶ τῆς γεύσεως, οὕτως οὐδὲ τι; τῶν ἀγιάτων πατριαρχῶν ἐκ τῶν θεῶν κανόνων τόπον κληρωσόμενος πρότερον τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ μετ' αὐτῶν ὡς ὑπερφάν καταλαζονεύεται.“ Συμφῶν τοῦτοι; καὶ ὁ Ἐρῶσου Ἰσαὰκ εἶπε τῷ αὐτοκράτορι Μιχαὴλ τῷ Παλαιολόγῳ, ὅτι „ὁ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἐκταίνει τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ πατριαρχεῖα τῆς ἀνατολῆς.“ Καθοδικῆ δὲ μου τὸν λόγον ἡ πρᾶξις Ἀνατολίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις, ὑπερφάν ἐξέσας τὴν Φώτιον τῆς ἐπισκοπῆς Τύρου καὶ τὴν Βηρυτοῦ Ἐδοσίον ἐν αὐτῇ ἐγκρατιστικῶς, κατακρίθη καὶ ἐμῆμθη ὑπὸ τῆς ἐν Χαλιφῶν ἐ' ἁγίας συνέδου.² Ἄλλ' ἐπέλεξα· με διηγουμένων ὁ χρόνος ὅσα ποτὲ κατὰ καιροὺς οἱ ἀγιάτοι καὶ λαμπροὶ τῆς ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ λόγῳ καὶ γραφῇ ἐπέφωσαν τὸ ἐμῆμθη καὶ ἰστίμον ἀνεξαιρέτως τῶν πατριαρχῶν ἀπάντων δογματίζοντας καὶ τὸ αὐτοκυβερνήτων τῶν ἡρώων αὐτῶν ἐξουσιάζοντας· διὸ καὶ ἐν τοῦτοις ἀκούομενος, οὐδὲ κατακαῖ τὸν λόγον· εἰ δὲ τις ἄλλος κλίσινα ἔχει εἰπεῖν, δεῦρο λεγέτω.³

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης εἶπε· „Ἀληθῆ, ἀδελφοί, καὶ ἀμειψάτα τὰ ὑπὸ τοῦ προηγουμένου βυθῆντα εἰσὶν· ἀλλὰ γινώσκω, πατέρας συνοδικοί, ὅτι μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ὁ κατακτητὴς Μωσῆθ' ὁ β' ἐξαργήσας τῇ Κωνσταντινουπόλει τοιοῦτα προνόμια, ὅστε ὁ πατριάρχης ἐκεῖνος θεωρεῖται ὁ ἀληθὴς ἐπιφάνης ἀπάντων τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐφοδοξίων χριστιανῶν. Ἐξέτισάμενοι οὖν, ἐν τῷ προνόμιο ἐκείνῳ βίβωσιν ἐξουσίαν πνετ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ὑπὲρ τοὺς ἄλλους πατριαρχῶς.“ Πρὸς ταῦτα ὁ πατριάρχης ἅγιος Τριπόλεως κύριος Θεοφάνης ἀπεκρίνατο· „Τὰ ὑπὸ προηγουμένου λεχθέντα οὐδὲμῖαν τὴν βίβωσιν ἔχει, καθὼς ἀναφέρονται μὲν ὡς πρὸς τὴν κοσμικὴν καὶ ἀστικὴν τοῦ πατριάρχου ἐξουσίαν, οὐ καταστρέφει μῆναι τὴν τῶν πατριαρχῶν ἐκκλησιαστικὴν

¹ Θεόδωρος Βαλοσμήνος μελίται χεῖρι τῶν πατριαρχῶν προσημῶν.
² Πατριάρχης Ἀββ. ε', περ. α'.
³ Χαλιφῶν ἐπίσκοπος, πρῶτος ε'.

ισοτιμίαν και ανεξαρτησίαν τὴν τεθεωρημένην ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν συνόδων καὶ ἐκ' αὐτῶν εἶναι τὸν ἀποστολικὸν χρῆσιν. Ἐπίσης δὲ καὶ οἱ λοιποὶ πατριάρχαι ἐθέλοντες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν τεταγμένοι εἶναι, ὡς καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ περιγραφῆς· καὶ ἐν τῇ κοινήν τούτων ἢ αὐτῇ ἰσοτιμίᾳ ὑπέρχη. *

Ἀποφασισθεὶς μετὰ ταῦτα τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου, ὁ μακαριώτατος πατριάρχης ἤμων ἐπέταξε τῷ ὑπονηματογράφῳ ἀναγνῶναι τοὺς παρ' τοῦ ἀντικειμένου τούτου θεοῦ καὶ ἱεροῦ κανόνας ἢ μεθερμηνευθέντας· καὶ ἀραβιστί, ὡς εἰκός, ὑπὸ τοῦ κατόχου τῶν δύο γλωσσῶν ἑλληνικῆς καὶ ἀραβικῆς σακελλαρίου Ἀναστασίου, τοῦ καὶ διαρμηνεύς συνοδικοῦ. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τούτων ἢ ἁγία καὶ ἱερὰ σύνοδος ἀθροῦς ἐξαναστάσα, ἐνετείλατο ὁμοφώνως τῷ γραμματεῖ γράφει αὐτολεξεὶ τὰς· „Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ τοπικὴ σύνοδος, συναρᾶς τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς κανόσι καὶ ταῖς διατάξεσι τῶν θεοφόρων πατέρων τῆς μιᾶς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας κηρύττει εἶναι ὁ Κωνσταντινουπόλεως οὐδὲν τὸ ὑπερέχον δικαίωμα ὑπὲρ τῶν ἄλλων πατριάρχων κέντηται, ἀλλ' ἰσοτιμίας τοῖς λοιποῖς τυγχάνει, οὐδαμῶς ἐν τοῖς πράγμασιν ἐκείνων ἀναμιχθῆναι ὑπερῶς δυνάμενος.“ Τούτων ἀποφασισθέντων οὕτως, ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης ἀναστὰς ἔφη· „Ἐξείσομεν ἤδη, πατέρες συνοδικοί, ἐν ἀληθείᾳ ἢ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία τὸν Ἐδγίνιον ἀποστείλασα ἀνεμίχθη ἐν τοῖς ἡμετέροις, καὶ ἐν ὑπερῶς ἀνεργήσασα καταπάτησε τοὺς θεοῦ καὶ ἱεροῦ κανόνας καὶ τὸ αὐτοκέφαλον καὶ ἀνεξάρτητον τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου προσέβαλεν. Ἐμοὶ δοκεῖ εἶναι οὐ πταίει αὕτη, ἀλλ' οἱ ἀδελφοὶ ἐκείνοι κοσμικοὶ, οἱ τὸν Ἐδγίνιον ἐκλέξαντες καὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐξαίτησάντες, ἦτις καὶ ἐξαρχὸν ἐνεσθῆκε ἀπέστειλεν, ἵνα βεβαιωθῇ παρὰ τῶν πραγμάτων.“ Πρὸς ταῦτα ὁ ἁγιος Τριπλόων ἀπεκρίνατο· „Τὰ ὑπὸ τοῦ αἰθεσιματάτου πρωτοπρεσβυτέρου λεχθέντα, κατ' ἔμην γνώμη, ἐπιβαρύνουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ καταδικάζουσιν ἐντὶ νὰ ἀφώσκει τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, καὶ κερδόντας καθότι ἢ ἐκλογή τοῦ Ἐδγίνιου, γενομένη, ὑπὸ ἐπαρθεμένων τῶν ἐν ταῖς τοῦ βίου πραγματικαῖς ἐμπειρημένων καὶ μὴδὲν τοιοῦτόν τι δικαίωμα ἔχόντων, καθὼς καὶ ὑπὸ τινων κληρικῶν οὐδαμῶς τῷ θρόνῳ ἀνηκόντων, ἀλλ' ἐμμίσθων τῶν βηθέντων, τυγχάνει οὕσα καὶ παράνομος καὶ ἀντικανονικὴ καὶ ἀνοσία, ὡς παρὰ γνώμην τοῦ νομίμου κυριάρχου, τοῦ ἀληθοῦς κλήρου καὶ τοῦ ποιμνίου τοῦληθείου· καὶ ἐπειδὴ ἢ μεγάλη ἐκκλησία ἐγχαρτῆς τῶν ἱερῶν κανόνων οὕσα οὐνοῖς τὰς παρανομίας ταύτας, ἀρα πταίει, καὶ ἐν γνώμῃ καὶ παρανομίᾳ ὑπερέχον ἐπέβησιν ἐκοίτησε· εἶτι δὲ παρανομώτερον καὶ ἀντικανονικώτερον προσνήθη ἀποστείλασα καὶ ἐξαρχὸν, ἵνα θῆθεν διβῆ καὶ ἐξείσοσθαι τὴν τοῦ μακαριώτατου πατρὸς ἡμῶν ὁγίαν. Τὸ μέτρον τοῦτο ἤθελε κατ' ἡμᾶς νομιμοποιῆθαι, εἶτι καὶ οἱ τρεῖς συνέμα πατριάρχαι, ὁ Κωνσταντινουπόλεως θηλονότι καὶ ὁ Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ἱεροσολύμων, ἐπὶ κοινῷ προέβαιον εἰς· ἐν κοινῷ βήμα· καὶ γὰρ οὐ παρὰ ἱερῶς ἢ δικαίου πινὸς προέβαιον, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, καὶ πατριάρχου Ἰωάννου. Καὶ τοῦτο ἀρα οὐδαμῶς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην ἀκαλλῆται τῆς κατηγορίας, ἀλλὰ μᾶλλον εὐθύνει αὐτήν. Ἐγὼ ὑπὲρ πάντα ἄλλον καὶ τιμῶ καὶ γεραίρω τὴν μητέρα τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ὡς εὐσυνείδητος τοῦ ἀγιοτάτου τούτου θρόνου λειτουργὸς κηρύττει, εἶτι ἢ μεγάλη ἐκκλησία καταδικαστικῶς ἐστὶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ μεμψῆς· ἔστι.“

Ταῦτα ἀκούσας ἢ ἁγία καὶ ἱερὰ σύνοδος ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μὲν κερδὸς ἀπεφάνετο, εἶτι κηρύττει τὴν ἐπέβησιν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας· ἐν ταῖς τοῦ αὐτοκεφάλου καὶ ἀνεξαρτήτου ἁγιοτάτου ἀποστο-

λικῆ καὶ πατριαρχικῆς τούτου θρόνου ἀντικανονικῆς, καὶ καταδικαστικῆς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἐδγίνιου ὡς τοποτηρητοῦ, κηρύττει αὐτὴν ἀγορευτὴν, παράνομον καὶ ἀντικανονικὴν· ἐπ' ἢ καὶ εἰς ἐπιφανῆ ἐνδείξιν, καὶ μὴν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἄβυσσον τῆς διαφθείρας βεβαιώσιν καταστράφη καὶ ἢ παροδοῖ ἐν τῇδε τῷ κῆφῃ, ἐν τῷ, ὡς εἴρηται, ναφ καὶ τόσῳ.

Ἰνδικτικῶνος ἰ' ἔτους σωτηρίου ,ααϛϛ', κατὰ μῆνα Ἰουλίῳν.

- † ὁ Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ ἀποφαίνεται.
- † ὁ Τριπλόων Θεοφάνης συναποφαίνεται.
- † ὁ δικαῖος τῆς βασιλικῆς Σιναιτικῆς μονῆς ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος συναποφαίνεται.
- † ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης καὶ κατήγορος τῆς ἐν Μέρμυδι μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου Μελίτιος συναποφαίνεται.
- † ὁ ἀρχιμανδρίτης Χρυσάνθος συναποφαίνεται.
- † ὁ μέγας οἰκονόμος Μιχαὴλ συναποφαίνεται.
- † ὁ μέγας πρωτοσύγμελλος Θεοδούλος συναποφαίνεται.
- † ὁ μέγας πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης συναποφαίνεται.
- † ὁ σύγμελλος Ἀγάπιος συναποφαίνεται.
- † ὁ οἰκονόμος Χριστοδούλος συναποφαίνεται.
- † ὁ οἰκονόμος Χριστοδούλος ἐ Κύπριος συναποφαίνεται.
- † ὁ πρωτοσύγμελλος τῶν Σιναιτῶν Κορηλῖος συναποφαίνεται.
- † Πορφύριος ἱερομόναχος Σιναιτῆς συναποφαίνεται.
- † ὁ σακελλάριος Ἀναστάσιος συναποφαίνεται.
- † ὁ χαρτοφύλαξ Πέτρος ἐ Κύπριος συναποφαίνεται.
- † ὁ σακελλῖος Πέτρος συναποφαίνεται.
- † Πολύκαρπος ἱερομόναχος συναποφαίνεται.
- † Ἀβραάμ ἱερομόναχος συναποφαίνεται.
- † Ἰωακείμ ἱερομόναχος συναποφαίνεται.
- † Μακάριος ἱερομόναχος συναποφαίνεται.
- † ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος Ἀθανάσιος συναποφαίνεται.

† ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθάγγελος καὶ οἱ ἐφημέριοι Ἰάκωβος καὶ Ἀββαλάς ἀπεφάνθησαν διὰ πικτικῶν καὶ ἐπιτροπικῶν.

ὁ μέγας ὑπονηματογράφος Ἀναγνώστης Γεώργιος Κύπριος.

ὁ γραμματεὺς μέγας ἀρχιδιάκονος Ἀθανάσιος.

Συνέλευσις τρίτη τῆς κα' Ἰουλίῳν ,ααϛϛ'.
Παῖσις γ'.

Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ τοπικὴ σύνοδος συναρᾶσα ἐν τῇ κατὰ Ἐφάλιον ἱερῷ ναφ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιάκονου Στεφάνου, προκηρυχθέντες τῆς αὐτοῦ θειοτάτης μακαριότητος τοῦ πάπῃ καὶ πατριάρχου κυρίου κυρίου Νικάνωρος καὶ συνεδριάζοντων αὐτῇ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν, τοῦ ἁγίου Τριπλόων κηρ Θεοφάνους, τοῦ σεβασμιωτάτου ἁγίου δικαίου τῆς βασιλικῆς τοῦ Σιναιτικῆς μονῆς κυρίου Κυρίλλου μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ δύο πατέρων, Κορηλίου πρωτοσύγμελλου καὶ Πορφυρίου ἱερομόναχου, τοῦ μεγάλου ἀρχιμανδρίτου καὶ κατήγορου τῆς ἐν Μέρμυδι ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου κυρίου Μελίτιου, τοῦ ἀρχιμανδρίτου Χρυσάνθου, τοῦ μεγάλου οἰκονόμου Μιχαήλ, τοῦ μεγάλου πρωτοσύγμελλου Θεοδούλου (ἐφημερίου Μανουούρας), τοῦ μεγάλου πρωτοπρεσβυτέρου Ἰωάννου τοῦ οἰκονόμου Χριστοδούλου, τοῦ ἐπίκουρου οἰκονόμου Χριστοδούλου τοῦ κυρίου, τοῦ συγμέλλου Ἀγάπιου, τοῦ σακελλαρίου Ἀναστασίου, τοῦ χαρτοφύλακος Πέτρου (ἐφημερίου Τάντας), τοῦ σακελλῖου Πέτρου, τῶν σεβασμιωτῶν Μακαρίου, Ἰωακείμ, Ἀβραάμ (ἐφημερίου Σουζῆου) καὶ Πολύκαρπου τῶν ἱερομόναχων, τοῦ μεγάλου ἀρχιδιάκονου τοῦ καὶ γραμματεῖς τῆς συνόδου κυρίου Ἀθανάσιου καὶ τοῦ μεγάλου ὑπονηματογράφου Γεωργίου Ἀναγνώστου

* Τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἰ' τῆς Α' ε' τῆς Β' β'.
Οἶκον. Οἰκονομ. Τόμος ΚΛΙΙ.

του Κυρίου, συγκαταθέντων διὰ πτωχίων και ἀρχιμανδρίτου Ἀγαθηγγέλου και τῶν ἱερομένων Ἰακώβου καὶ Ἀββαλλῶ, ἐνεργῶν ἐπιπέρας τῆς συνοδικῆς, καὶ ἦν ἀναγνωσθέντων κατὰ τὸ εἰρηθὶ τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης και ἐγερθέντων, λαβὼν κρῆτος τὸν λόγον ὁ ἀιδεοτάτος μέγας πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Ἐλεῖα τὰδε·

Ἐν ταῖς δυσὶ χθεσναῖς ἡμῶν συνελεύσεσι, μακαριώτατε ἐπίσκοπε και πατέρες συνοδικαί, ἡ ἱερὰ αὐτῆ σὺνοδος διαφάνωσι μὴν ὅτι ἡ αὐτοῦ θεοσιότη μακαριότης ὡς ἔχει τὰς φωνὰς και ἀφλασεις, ἐμύμφη δὲ και τὴν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐπέμψαν ἐν τοῖς τοῦ αὐτοκρατοῦ τούτου ἠρόνου και τὴν ἑολογὴν τοῦ Εὐγενίου ὡς ληστρικὴν και ἀντικανονικὴν καταδικάσαν. Ἀλλὰ τούτων οὕτως ἔχόντων, γνωστὰ ἐπίσης και τὰ ἀθεμιτοῦργήματα και ἀνομία, ἅπερ ὁ σκανδαλώδης μαινοὺς κληρικὸς ἀπὸ τῆς εἰς Αἴγυπτον ἐλεύσεως αὐτοῦ κατὰ τοὺς θεῖους και ἱεροῦς κανόνας διαπράξατο. Ὁ κληρικὸς οὗτος ἔχει μόνον εἰσαπήδησαν ἐν τῇ μητρὶ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ δίκαν κατακτητοῦ, τῇ κοσμικῇ ἐξουσίᾳ χρῶσάμενος πρὸς σφετερισμὸν ἐκκλησιαστικῆς ἀξίας, ἀλλὰ καίπερ ἀργὴ ἀπιτηρηθεὶς, ὡς κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ νομίμου κυριάρχου ἐν ἀλλοτρίῳ θεῶν εἰσελάτας, οὐ καίτοι ἱεροπραξίῶν ἀπίστομος ἀθεμίτως και τὰ θεϊότερα περιυβρίζων. Ἐνεκεν δὲ τοῦ κληρικοῦ τούτου δύο ἀρχιερεῖς τοῦ θρόνου, ὁ Λιβύης Ἀθανάσιος και ὁ Θηβαῖδος Μαλέτιος, ἀρχαῖοι και δόκιμοι τοῦ θρόνου λειτουργοί, ἀπήχθησαν ὑπερόμοιοι, τὸ χριστιανικὸν κληρικὸν διασώσαν, ἢ νοητῇ τῆς ἐκκλησίας ναὺς μικροῦ θείου κατακοντίζοντο. Ἴνα δὲ μὴ μακροχρόνως, ὁ κληρικὸς οὗτος, ὁ μόνον τὸ σχῆμα ἱερῆς φέρων και ψευδῆς λειτουργῆς τοῦ ἐν πνεύματι και ἀληθείᾳ λατρευομένου παναγίου θεοῦ τῆς εὐχρηγῆς, ἀρωγὴν ἔχων κοσμικὴν ἐξουσίαν και δύναμιν ἐνοκλον, εἰσήλασε πρὸ τινος ἐν τοῖς κατὰ Κεῖρον πατριαρχείοις, ὅπου ἔκατοντάδων στρατιωτῶν δορυφορούμενος, και βίε ἐξεδόθησε ταῦτα, ὡς τις τῶν φερομένων ἐκείνων κατακτητῶν, οἱ ὁμοίων και ἐρημώσαν τὰ πάντα κληροῦσι. Κατὰ τὴν ἐκπρόθεσιν ταύτην ἔλαβ; τοῦ κυρίου ἐδάρη· ὁ μακαριώτατος αὐθέντης και δεσπότης ἡμῶν (ὁμοί) περιυβρίσθη, ἔρρακίσθη, και τὸ ἱερὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἐξουθενώθη και ἐξηυταλώθη· ὁ κληρικὸς ὑπέστη τὰ πάνθαινα και ὁ κυριάρχης αὐτοῦ ἐξώσθη ἀπὸ τῆς πατριαρχικῆς αὐτοῦ ἐδρας. Ἐμοί, πατέρες, δοκεῖ ὅτι διὰ τῶν ἀνοσιουργιῶν τούτων ἡ ἁγία και ἀρμῶσις ἡμῶν πίστις μεγάλῃν και καιρῶν τὴν κληγὴν ἔλαβε, και ὅτι ὁ ἅγιος τῶν θείων τιμωρητῆς ἐστὶ και ἄγιος τῶν ἐσχάτων καινῶν. Τιμωρήσωμεν οὖν τὸν ἀνόσιον ἐκεῖνον, καθὼς οἱ θεοὶ και ἱεροὶ κανόνες διακαλεύουσι, και ἐκνεποιήσωμεν τὴν περιυβρισθείσαν ἐκκλησίαν· και γὰρ τὸ τοιοῦτο παρὰ θεῖον ἐστὶ τὸ λῆκοῦ παντὶ τῷ τοιοῦτο παρὰ θεῖον, και ὁ ἐν τριάδι ὁμοῦμενος θεὸς· ὅτι μάλλον δοξασθήσεται, ἐκποθὸν καιουμένων τῶν, κρίμασι εἰς οὐδὲ κύριοι, ἐνεκρηθέντων σκανδαλίων, και τὴν νοητὴν τῆς ἐκκλησίας νῆα συνταραττόντων και διασπώντων.

Πρὸς ταῦτα ἡ αὐτοῦ θεοσιότη μακαριότης ὁ πάπας και πατριάρχης κύριος κύριος Νικάνωρ Ἐλεῖν· Ἀληθῆ πάντα εἰσὶν, ὁ κληρικὸς οὗτος σκανδαλοποιός, ταραξίας, ἀθεόφοβος και ἀνοσιούργος, ὡς πατριάρχης τοῦ θρόνου τούτου, ἀπὸ τὰ βίαια ἐκείνου μέλα ἐξέσπον ἡμᾶς και περιύβρισαν, ἐξουθενῶσαν και ἐρημίσαν, ἀποφαινόμεθα ὅτι ἄγιος και θεοσιότης ἐστὶ και ἀποβολιμαῖος τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ὡς μέλος αὐτοῦ οσητός.

Ἦτα ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος κηρυξοῦσθαι προέδρα· Πρὶν ἢ προέβην, μακαριώτατε ἐπίσκοπε και λοιποὶ πατέρες και ἀδελφοί, ἴστωμεν ἀδελφικῶς εἶνα τὰ ἐπιβαρυντικὰ τοῦ Εὐγενίου ἐγγράμματα, τὰ καθίστανται αὐτὸν ἄξιον καθαιρέσεως κατὰ τοὺς θεοὺς και ἱεροῦς κανόνες. Τὸ κατ' ἐμὲ, θεοῦ ὅτι τρία τὰ ἀρχικά και κυριώδη τοῦ Εὐγενίου ταῦτου ἐγγράμ-

ματα· 1ον, ὅτι ἔδωκε τῆς γνώμης τοῦ κανονικοῦ και νομίμου κυριάρχου εἰσελάσαν ἐν βίῃ ἐπαρχίᾳ και ἐγένετο ἐγερτῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, κοσμικῆς ἀρχῆς χρῆσάμενος· 2ον, ὅτι καίπερ ἀργὴ ἀπιτηρηθεὶς ὑπὸ τῆς αὐτοῦ θεοσιότης μακαριότητος περιυβρίσθη τὸ ἐκείνιον ἀθέμιτος ἱεροπραξίῶν ἀνοσιότης και 3ον, ὅτι σκανδαλὰ μάλιστα διὰ τῆς ἀνοσίου αὐτοῦ διαγωγῆς παρέσχε τῷ χριστιανικῷ κληρικῷ, βίε δὲ και λόγῳ ἐξεδρόνισε τὸν νόμιμον κυριάρχον, ἐγκατασταθεὶς ληστρικῶς ἐν ἀλλοτρίῳ ἐδρᾷ, οὕτω ὡς ὑποκαθῆναι, τὸ δὲ μέγα, εἰς τῆς πνευματικῆς μοιχείας τὸ ἀφῆμα. Τὰ τρία ταῦτα καθίστανται αὐτὸν ἄξιον καθαιρέσεως.

Κατόπιν τούτων ὁ ἅγιος Τριπλίτης κηρυξοῦσθαι ἠμύλησαν ἑδὲ πᾶς· Πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ προαγορευομένου βηθέντα ἀμετάτρεπτα ὑπάρχουσιν, ἄξιον καθαιρέσεως ἀναδεικνύοντα τὸν Εὐγένιον· ἀλλὰ πᾶς και τίνι δικαιώματι καθαιρέσομεν κληρικόν, ἢ ἡ ἱερατικὴ ἀξία κατ' ἡμῶν οὐ δέδοται, ἢ πᾶς διανομήσῃ ἀφελειν ἐπερ οὐ δεδωκεῖται; Τοῦτο διασαφισθεὶς ἡμῖν τις τῶν πατέρων, ἵνα μετὰ συνειδήσεως ἐλευθέρως προέβην εἰς τὴν τιμωρίαν ἐκεῖνον, ἢς ἄγιος ὁ ἀναθῆς ἐκεῖνο· κληρικὸς τυγχάνει.

Λαβὼν τότε τὸν λόγον ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος κύριος Ἀθανάσιος ὡς μέλος συνοδικὸν ἔλαβε· Ἀδικίον ἐν μέρει ἔχετε πακαριώτατε, ὡς πρὸς τὰ λεχθέντα, διότι ὁ Εὐγένιος δὲν συγκαταλέγεται τοῖς κληρικῶς τοῦ ἀγιατάτου τούτου ἠρόνου, ἀλλ' ἐπερ εἶπατε, οὐδαμῶς ἐπὶ τῷ προκειμένῳ ἐφαρμόζεται. Ἰνωστὸν τῇ ἁγίᾳ και ἱερᾷ ταύτῃ συνέδρῳ, ὅτι ἡ αὐτοῦ θεοσιότη, μακαριότης ὁ καιρῆ και δεσπότης ἡμῶν κλειστάς ἀνεπέχθη πρὸς τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἀπ' ἧς ὁ Εὐγένιος οὗτος ἐξαρτάται, ἐξαιτούμενος ἵνα τιμωρηθῇ ὁ αὐθάδης οὗτος κληρικὸς, και ὅτι ἐκεῖνι ἐκώφευσε και περιεφρόνησε τὰς ἐπανεπιτιμίας τῆς αὐτοῦ θεοσιότης μακαριότητος αἰτήσεως. Τούτων οὕτως ἔχόντων, ἀνεύθυνοι ἔσμεν, οὐ δυνάμεθα δὲ εἶναι τοὺς θεοὺς και ἱεροῦς κανόνες περιυβρίσασθαι και μηδενίζεσθαι οὐδ' ἐπὶ μικρὸν τοῦ λοιποῦ, ἀλλὰ τὸ γὰρ ἐπ' ἡμῖν ἀνάγκη τιμωρησῆαι δεόντως και τῇ τοῦ παναγίου πνεύματος σφενδόνη κατὰ τὴν τὸν λυμάνονα και κόρρω τῆς σφαιρας τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐκκλησίας ἐξῆσαι· και γὰρ ὁ Ἀθανάσιος και Κύριλλος, οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι και διαπύροιοι τῆς εὐσεβείας κήρυκες, οἱ στίλοι και τὸ ἐδραῖωμα τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου, ἀρνητοῦσι νῦν και ὀδύρονται ἐπὶ τῇ οἰκτρᾷ αὐτοῦ καταστάσει. Ναί· ἐδικήσωμεν τὴν ὀρθρομένην ἐκκλησίαν και προσενεχθώμεν, ὡς περ και ὁ κύριος ἀπακαλῶνος πρὸς τὸν διγενικῶς ἀδικουντα αὐτὸν και τὸν αὐτοῦ ἀγρὸν ληστρικῶς λυμάνομενον κατὰ τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους, εἰς οὐδὲν λογίζομένους κατ' ἐκεῖνον, οἱ φρουροὶ και ἐκτελεστοὶ τούτων ἐτάχθησαν.

Ταῦτα ἀκούσασα ἡ ἁγία και ἱερὰ σὺνοδος, μακαριωθέντα, ὡς εἰκός, και εἰς τὴν ἀραβικὴν διάλεκτον, ἐπέσθη και συναφέντων· ἀλλ' ὁ μέγας οἰκονόμος κηρυξοῦσθαι Ἀθανάσιος ἀντίπα, λέγων ὅτι ὁ μακαριώτατος καιρῆ ἡμῶν ἀφελει προσκαλέσαι διὰ πατριαρχικοῦ κηρυξοῦσθαι τὸν Εὐγένιον, ἵνα ἀπολογηθῇ πρὸς ταῦτα ἄλληλατι διαρηνευθέντα ὑπὸ τοῦ συνοδικῶς διαρηνέντος Ἀναστασίου ομοκαληρίου, ἡ αὐτοῦ θεοσιότη μακαριότης ἀπήτησαν, ὅτι προσκαλέσει τὸν κατηγορούμενον διὰ πατριαρχικοῦ κηρυξοῦσθαι, ἂν και οὐδαμῶς ἐθέλοι τὴν πρόσκλησιν ταύτην ἀναγκάσαι, και ἔδομα τῷ ὑποκνηματογράφῳ ἀναγνωσθῆαι τὸ κηρυξοῦσθαι, ἔχον ἐπὶ λέξοισι ὡς ἐξῆς·

† Νικάνωρ ἐλὲν θεοῦ πάπας και πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας και πόσης γῆς Αἴγυπτου.

Πρὸς τὸν δαιώτατον ἀρχιμανδρίτην κύριον Εὐγένιον τὸν Ἱεροποταμιανόν.

Προσθέμενοι ἵνα σήμερον, ἄρον 11 πρὸ μεσημβρίας, συγκαρτήσωμεν σὺνοδον τοιαύτην εἰς τὸν ἐν

Ῥάμιον ἱερὸν ναὸν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιεπισκόπου Στεφάνου, ἵνα μετὰ τοῦ ἁγίου κλήρου ἐξελεγχόμεν συνοδικῶς τὰς κατὰ τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς κανόνας τοιμηθείσας παραβιάσεις εἰς τὸν καθ' ἑαυτὸν αὐτοεπίσκοπον ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχικὸν θρόνον καὶ τὰ συνακτῆς τούτων προελθόντα ἐκκλησιαστικὰ σκάνδαλα. ἵτινα ἰουδαῖοι ἀνομιῶσαι τὴν Ἀλεξανδρινὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν καὶ ψυχρολαβῶς διασπῶσι τὸν περιούσιον τοῦ κυρίου λαόν, γράφομεν ἐπιταλλόμενοι σοι, ὡς ἀπάντων τῶν κακῶν τούτων ὑπαίτιος, ἵνα σπαύσης καὶ κατὰ τὴν ἐπιθεσίαν θύων παρουσιασθῆς αὐτοπροσώπως εἰς τὸν εἰρημινόν τόπον, ὅπως κατὰ τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς κανόνας ἀπολογηθῆς περὶ ὧν καταμύμφεται σου ἡ ἐκκλησία· ἄλλως ἐν ὑποτροπῇ σου ἡ σύνοδος ἐκτελέσει ἃ οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ κανόνες διακαλεῖονται.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, αὐξ' ἰουλίου κδ'.

(Τ. Σ.) † ὁ Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ.

Μετὰ ταῦτα ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος κήρυξ Ἀθανάσιος ἐπαναλαβὸν τὸν λόγον, εἶπεν· Ἀρκούντως βεβαίως, πατέρες συνοδικοί, ἐφωτισθῆτε ἐκ τούτων. Τί οὖν ὡς ἀληθεῖς τοῦ ὑψίστου λειτουργοὶ διανοεῖσθε; Ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ὁμοουσιου καὶ ἀδιαιρέτου τριάδος, ἀποφάνθητε ἄγνη καὶ ἀμολύντη τῆ συνόδῳ. Τότε ἀπαύτως οἱ πατέρες ἀναστάντες, ἐνὶ στόματι, φωνὴ μεγάλη ἐκπαύσαζον· Καθαίρεισμός ἐστιν ὁ Εὐγένιος, ἀνάξιος τῆς ἱερωσύνης, ὡς λυμῶν, ὡς ὕψιστος τῆς ἁγίας ἡμῶν καὶ ἀμωμήτου πίστεως καὶ ὡς πνευματικὸς μοιχός. Καὶ ἐπέταξαν τῆ τῆς συνόδου γραμματεῖ γράψαι τάδε·

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμήν. Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ τοπικὴ σύνοδος ἡθροισμένη ἐν τῇ κατὰ Ῥάμιον ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιεπισκόπου Στεφάνου, ἐπειδημένη ἐπὶ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν διατάξεων τῶν θεοφρόνων τῆς ἐκκλησίας πατέρων, ἀποφαίνεται ἐν ἁγίῳ πνεύματι. Καθαίρει καὶ ἀπογομνῶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας τὸν τῶς ἀρχιεπισκόπου Εὐγένιον τὸν Ἑτροποταμίον, ἀκοιμήτους καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας καὶ λειτουργίας ἀλλοτρῶν καθίστησι τοῦτον, ὑποβάλλει ὑπὸ καθαίρεσιν καὶ ἀνάθεμα οὗς ἂν τῶν κληρικῶν μετ' αὐτοῦ συμφορέσῃ, καὶ ὑπὸ ἄλυτον ἀφορισμὸν οὗς ἂν τῶν λαϊκῶν μετὰ τὴν παροῦσαν καθαίρεσιν δεχθῶσι παρ' αὐτοῦ ἀντιθέρον ἢ ἄλλο τι.

Ταυτοχρόνως ἡ σύνοδος παρεκάλεσε τὴν αὐτοῦ θεοσιωπὴν μακαριότητα, ἵνα ὅσον τάχος κοινοποιήσῃ πράξιν ταύτην καὶ ἀποφασίῃ πάσης τῆς τοῦ θεοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἵνα μὴ τυχὸν ἀποδεχθῶσιν ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν μάνθραις τὸν καθαίρεθέντα τοῦτον, ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν λαϊκὸν τὸ πλῆθος λογιζόμενον.

Πρὸς πίστωσιν οὖν καὶ διηνεκῆ ἐνδείξειν, ναὶ μὴν καὶ ἀσφάλειαν καὶ τῆς ἀληθείας βεβαίωσιν, καταστρώθη ἡ παρούσα πράξις ἐν τῇδε τῇ κώδικι, ἐν τῇ, ὡς εἶρηται, ναῷ καὶ τόπῳ.

Ἰνδικτικῶνος ι' τοῦ ἔτους, αὐξ', ἰουλίου κα'.

† ὁ Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ ἀποφαίνεται.

† ὁ Τριπλίτης Θεοφάνης συναποφαίνεται.

† ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος καὶ καθηγούμενος τῆς ἐν Μέρμηρι ἱεραῖς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου Μελέτιος συναποφαίνεται.

† ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χρυσάνθος συναποφαίνεται.

† ὁ μέγας οἰκονόμος Μιχαὴλ συναποφαίνεται.

† ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος Θεόδουλος συναποφαίνεται.

† ὁ μέγας πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης συναποφαίνεται.

† ὁ οἰκονόμος Χριστόδουλος συναποφαίνεται.

† Κατὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ια'.

† ὁ οἰκονόμος Χριστόδουλος ὁ Κύπριος συναποφαίνεται.

† ὁ σκελλίσιος Ἀναστάσιος συναποφαίνεται.

† ὁ χειροφύλαξ Πέτρος συναποφαίνεται.

† ὁ σκελλίσιος Πέτρος συναποφαίνεται.

† ὁ σύγγελλος Ἀγάπιος συναποφαίνεται.

† ὁ ἱερομόναχος Ἀβρόμιος συναποφαίνεται.

† ὁ ἱερομόναχος Ἰσακίμ συναποφαίνεται.

† ὁ ἱερομόναχος Μακάριος συναποφαίνεται.

† ὁ ἱερομόναχος Πολύκαρπος συναποφαίνεται.

† ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος Ἀθανάσιος συναποφαίνεται.

† ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀγαθάγγελος καὶ ἐφημέριος Ἰσάκιος καὶ Ἀββαίλλας ἀπεφάνθησαν διὰ πτωτικῶν καὶ ἐπιτροπικῶν.

ὁ μέγας ὑπομνηματογράφος Γεώργιος Ἀναγνώστης ὁ Κύπριος.

ὁ γραμματεὺς μέγας ἀρχιεπίσκοπος Ἀθανάσιος.

Συνέλευσις τετάρτη τῆς κα' ἰουλίου, αὐξ'.

Παύσι δ'.

Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ τοπικὴ σύνοδος, συνελθούσα ἐν τῇ κατὰ Ῥάμιον ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιεπισκόπου Στεφάνου, προκατημένη τῆς αὐτοῦ θεοσιωπῆς μακαριότητος τοῦ πάπα καὶ πατριαρχοῦ κυρίου κυρίου Νικάνωρος, καὶ συνεδριάζοντων αὐτῇ τῶν ἐν τῇ συνέλευσει γ' καὶ πρῶτοι γ' φερομένων σεβασμιωτάτων συνοδικῶν, ἐκείνηται ἐναρξεν τῆς συνεδριάσεως, καθ' ἣν ἀναστάς ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης εἶπετο ἐνώπιον τῆς συνόδου τὰ ἑξῆς· ἵνα αὕτη ἀποφασίῃ ἐπὶ τούτων·

1ον. Ἐπειδὴ καὶ τὸ πατριαρχικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας σέφος κυμαίνεται, ἀνάγκη ἔχον χειρὸς στήβρατος, καὶ ἐπειδὴ ὁ μακαριώτατος ἡμῶν πατήρ καὶ θεοπάσης κοινῆ καὶ ὁμοφώνῃ γνώμῃ κλήρου τε καὶ λαοῦ ἐξελέξατο κυριαρχικῶς ὡς τοποτηρητὴν καὶ διαδόχον τοῦ ἀγιωτάτου τούτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου τὸν πανσεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Νεῖλου τὸν Ἐσφιγμένιτον, ἀνδρα ἀρετῆ, παιδείας τε καὶ ἰκανότητι κακοσημῶμενον καὶ ἀγλάσιμα τῆς ἐκκλησίας τυγχάνοντα, διὰ τούτου προτείνω, ἵνα καὶ σήμερον ἡ ἁγία αὕτη καὶ ἱερά σύνοδος ἐπικυρώσῃ τὴν κανονικὴν καὶ νόμιμον ἐκείνην ἐκλογὴν.

2ον. Κηρυχθῆτω ἡ ἀναστήλωσις τῶν προνομίων καὶ δικαιωμάτων τοῦ θρόνου καὶ καταδικασθῆτω πάσα τοῦ λοιποῦ ξένη ἐπιβρασία.

3ον. Χάριτες καὶ εὐγνωμοσύνας ὁμολογηθήτωσαν τῇ τρισεβαστέρῃ ἡμῶν πατρὶ καὶ θεοσιωπῇ κυρίῳ κυρίῳ Νικάνωρι, ὅστις, καίπερ ἀπειλούμενος, καὶ τὰ πάνθ' ἂν ὑποστάς, ἀλλ' οὐκ ἐνέδωκεν ὁ ἀήτητος τῆς ἀσθελείας πρόμαχος, καὶ ὡς ἀήτης τοῦ θεανθρώπου στρατιώτης καὶ τῶν ἀποστόλων ἀξίως διάδοχος ἐτήρησε σθεα καὶ ἀκέραια τὰ τῆς ἐκκλησίας προνόμια καὶ δικαιώματα.

4ον. Ἀναθεθῆτω ἡ ἐκτέλεσις τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων τῇ μακαριωτάτῃ πάπῃ καὶ πατριαρχῇ ἡμῶν, παρακαλουμένῃ, ἵνα ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα ὑπὲρ τῆς ὅσον τάχιστα ἐξομαλύνσεως τῶν κωλυμάτων καὶ τῆς εἰς Αἰγύπτον καταλύσεως τοῦ ὑποψηφίου τοποτηρητοῦ.

Ἐπὶ τούτων οὖν ἡ ἁγία καὶ ἱερά σύνοδος συσπεφασίσα ἐνὶ στόματι καὶ μὴ καθ' ἑαυτὰ ἀπεφάνητο.

α'. Ἐπικυροῦται συνοδικῶς ἡ κανονικὴ καὶ νόμιμος ἐκλογὴ τοῦ πανσεβασμιωτάτου ἁγίου ἀρχιεπισκόπου κυρίου Νεῖλου τοῦ Ἐσφιγμένιτου, ὡς τοποτηρητοῦ καὶ διαδόχου τοῦ ἀγιωτάτου τούτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου, διαμαρτυρεῖται δὲ ἡ ἁγία αὕτη καὶ ἱερά σύνοδος κατὰ πάσης ἐπίρας τοιαύτης ἐκλογῆς, ἣν ἀναφανδὸν κηρύττει ἀντικανονικὴν καὶ παρανόμην.

β'. Ἀναστήλωται τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν θείων καὶ ἱερῶν συνόδων θεμελιωθέντα καὶ

πρωτόνοτος της Αλεξανδρινής; έκκλησις πρόνοια, και Α
ἀναθεματικῶν πᾶσαν τοῦ λοιποῦ ζῆνῃ ἐπέβησαν ἐν
τοῖς τοῦ ἀποστασίου τούτου ἔθνεσι.

γ'. Ἐκπέσει τὰς ἀπίστους ἐθνωμασίνας και τὰ
βαθία αὐτῆς σφόδρατα τῷ μακαριωτάτῳ πατρὶ και
δεσπότῃ κυρίῳ Νικάνωρ, δι' ἀπορήτως και καρπο-
φόχως ὑπέστη τὰ κόνεινα πρὸς σωτηρίαν και ἀποσά-
θειαν τῆς ἐκκλησίας.

δ'. Ἀνατίθει τὴν ἐκτίλειον τῶν ἀποστάσων αὐ-
τῆς εἰς τὸν μακαριώτατον πάπαν και πατριάρχῃν
ἡμῶν, παρακαλοῦμενον, ἵνα λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα και
σύντονα μέτρα, ὅπως κατέλθῃ μὲν εἰς Αἴγυπτον ὁ
κοινῆ φήρῃ ἐκλεχθεὶς τοκοτηγῆς και ἐγκρατιστοῦ
ἐν τάχει εἰς τὰ χρεῖα αὐτοῦ.

Τούτων φηροσθέντων και τῶν λόγων τῆς ἁγίας
και ἱερᾶ; συνόδου παρακαλοῦμεν, ἡ αὐτοῦ θεοσιότη
μακαριότης ἐπέφυξῃ τὴν λήξιν αὐτῆς, φαισίσης και
τῆ; καταλλήλου δοξαλογίας.

Ἐφ' ᾧ και πρὸς ἔνδειξιν διηγεσθῆ, και μὴν και Β
δοξάσειαν και βεβαίσειαν τῆς ἀληθείας ἁθῆον κατ-
εστρέθη και ἡ παροῦσα πρᾶξις ἐν τῷδε τῷ κώδικι,
ἐν τῷ, ὡς εἴρηται, ναφ και τόκω.

Ἰνδικτικῶνος ἑ' ἔτους σωτηρίου, κωξ', κατὰ μῆνα
ἰουλίῳν.

- † ὁ Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ ἀποφαίνεται.
- † ὁ Τριπόλεως Θεοφάνης συναποφαίνεται.
- † ὁ δικαίος τῆς βασιλικῆς Συναγωγῆς μονῆς ἀρχι-
μανδρίτης Κύριλλος συναποφαίνεται.
- † ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης και καθηγούμενος τῆς
ἐν Μέρμηδι μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου Μελέτιος συν-
αποφαίνεται.
- † ὁ ἀρχιμανδρίτης Χρόσιανθος; συναποφαίνεται.
- † ὁ μέγας οικονομός Μιχαὴλ συναποφαίνεται.
- † ὁ μέγας; πρωτοσύγκελλος Θεόδουλος συναπο-
φαίνεται.
- † ὁ μέγας πρωτοκρεσβύτερος; Ἰωάννης; συναπο-
φαίνεται.
- † ὁ σύγκελλος Ἀγάπιος συναποφαίνεται.
- † ὁ οικονομός Χριστόδουλος συναποφαίνεται.
- † ὁ οικονομός Χριστόδουλος ὁ Κύριος συναπο-
φαίνεται.
- † ὁ πρωτοσύγκελλος τῶν Συναγῶν Κορνῆλιος συν-
αποφαίνεται.
- † Πορφύριος; ἱερόμόναχος Σιναίτης; συναποφαί-
νεται.
- † ὁ σκελλῆριος Ἀναστάσιος συναποφαίνεται.
- † ὁ χαρτοφύλαξ Πέτρος ὁ Κύριος συναποφαί-
νεται.
- † ὁ σκελλῆριον Πέτρος συναποφαίνεται.

- † Παύλαριος ἱερόμόναχος συναποφαίνεται.
- † Ἰωαννῆς ἱερόμόναχος συναποφαίνεται.
- † Ἀβρόαμος ἱερόμόναχος συναποφαίνεται.
- † Μανδῆριος ἱερόμόναχος; συναποφαίνεται.
- † ὁ μέγας; ἀρχιεπίσκοπος Ἀθανάσιος συναποφαί-
νεται.
- † ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθάγγελος και οἱ ἐφημέριοι
Ἰάκωβος και Ἀββαλλῆς ἀποσάσθησαν διὰ πικτικῶν
και ἐπιτροπικῶν.
- ὁ μέγας; ὑπομνηματογράφος Ἀναγνώστης; Γεώργιος
Κύριος;
- ὁ γραμματεὺς; μέγας ἀρχιεπίσκοπος Ἀθανάσιος.

Βεβαίωσαν τὸ γνήσιον εἶλον τῶν εἰς τὰς συνδι-
κὰς πρᾶξις τοῦ παρόντος κώδικος ἐμπαιρηγομένων
ὁμοφροσῶν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, κωξ', ἰουλίῳ κα'.
(Τ. Σ.) † ὁ Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ βεβαίει.

Ὁ ὑποκαίνόμενος, καίτοι διὰ πικτικῶν μου τῆς
24ης λήγοντος ἔδωκα τὴν συγκατάθεσιν μου, δι' παρα-
δέχουσι ἀποροσώσεως κόνει' ὅσα ἢ ἐν Αἴγυπτῳ συγ-
κροτηθεῖσα τοπικῆ συνόδου ὑπὸ τῆν προεδρείαν τοῦ
μακαριωτάτου πατριάρχου κυρίου Νικάνωρος ἤθελεν
ἀποφασίσει, ἀλλ' ἤδη ἀναγνοῦς τὰ πρακτικὰ τῆς συν-
όδου ταύτης και γνοῦς τὸ περιεχόμενον και τῆ ἀλη-
θείᾳ συνθέντα τῶτα εἰς; ἐν, κατέστρωσα τὴν παροῦ-
σαν πρᾶξιν εἰς τοὺς ἰθιούς ἱεροῦς κώδικας, δι' ἧς και
καλιν βεβαίω τὴν παραδοχὴν αὐτῶν. Ἐφ' ᾧ και εἰς
ἐνδειξιν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, κωξ', ἰουλίῳ κα'.
ὁ ἱερόμόναχος Ἀββαλλῆς.

Ὁ ὑποκαίνόμενος, μὴ δυνηθεὶς ἄνεκα τῶν εἰς
τὴν ἐν Μέρμηδι ἱερῶν μονῆν τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἱερα-
τικῶν χρεῶν μου νὰ παραυρεθῆ εἰς τὴν ἐν Γαμλίῳ
Ἀλεξανδρείας συγκροτηθεῖσαν τοπικὴν σύνοδον, ὑπὸ
τὴν προεδρείαν τοῦ μακαριωτάτου πατρὸς ἡμῶν και
πατριάρχου κυρίου Νικάνωρος, προσῆλθον σήμερον
καρ' αὐτῶ και αἰτήσας τὰ πρακτικὰ και λαβὼν και
ἀναγνοῦς, και ἐκαινίσεως αὐτὰ ὡς τῆ ἀληθείᾳ και
εὐσεβεῖ συμφάσκοντα, παρεδέχθη ἐναλλικῶς ἑπαντα
και συνυπέγραφα. Ἐφ' ᾧ και εἰς διηγεσθ' ἐνδειξιν
ὑποκαίνωμαι.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, κωξ', ἰουλίῳ κα'.
Ἱεραρίης ἱερόμόναχος και ἐφημέριος τοῦ ἁγίου
Γεωργίου συναποφαίνεται.

NICANOR ALEXANDRINUS SYNODI SENTENTIAM NOTAM FACIT

1867 Iulii 27.

† Νικάνωρ ἄγιος θεοῦ πάπας και πατριάρχης τῆς
μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας και πάπας τῆς Αἴγυπτου.
† Τοῖς ἀνά πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦσιν εὐ-
σεβεῖς και ὀρθοδόξους χριστιανούς, πάντας τῆς ἡμῶν
μακαριότητος ἐν ἁγίῳ πνεύματι παρακαλοῦμεν, τὰς
κατ' ἑαυτοῦ ἀποφασίσει εὐχὰς και εὐλογίας.

Τὰ σπένδαλα, ἅπαντα ἢ φθίνῃ τοῦ προεσέλου
διαβόλου συμπαρακαλοῦσθαι τὴν ἁγίαν ἡμῶν ὀρθό-
δοξον ἐκκλησίαν ἀπ' ἀρχῆς τῆς οὐσιώσεως αὐτῆς
καθ' ἣν τὴν κρέσθον τῶν αἰώνων, ἡνέμασαν τοὺς
ἱεροῦς ἐκείνους ἀνδράς, ἵνα συνήκωνται ἐπὶ τὸ αὐτὸ
και ἐν ἁμονοίᾳ πίστεως κρατῶνται τὰ ἀρχαῖα καθη-
ροσθέντα και ἀκαταλλάκτικα τῆν ἐπιστάσειαν τῶν ἁγίων
ἐκκλησιῶν. Ἐκ τῆς ἱερᾶς ταύτης τῶν πατέρων ἀφρο-
σεως ἔλαβον τὸ ὄνομα αἰ τῆν ὀρθόδοξον πίστιν γαρ-
ρῶσαι; σκεπταί σὺνοδοι, αἵτινες ὡς ἐκ τοῦ αἰῶνος τῆς
συγκροτήσεως και τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκείνων, ἀναπα-
σάσκει; οἰκουμενικαί, τοπικαί και χωρικαί. Καὶ οἰ-
κουμενικαί μὲν ἐκλήθησαν ἐκείναι, αἵτινες ὑπὸ τῆν

προεδρείαν ἐκείνου ὀρθοδόξου βασιλέως εἰσι αἰ τῆς οἰ-
κουμένης ἀποσάσθησαν ἐκκλησίαι συνακρότου; τοπικ-
καὶ δι' ἐκείναι, ἐν αἷς συμπάρησαν οἱ ἐπίσκοποι μίας
ἢ δύο ἐπαρχιῶν ὑπὸ τῆν προεδρείαν τοῦ πατριάρχου
ἢ μητροπολίτου τῆς περιοχῆς; και χωρικαί ἐκείναι,
ὡς ὁ ἀρχαῖος πατριάρχης ἢ και μητροπολίτης συνά-
λαι ἐκ τοῦ ὑπὸ τῆν ἐπισκοπεσίαν αὐτοῦ ἱεροῦ κλήρου
(ἀποσάσει, σελ. 1015 τῆς ἀποστασίου).

Κατὰ μῆρσον τούτων και ἡμεῖς, ἀποκαίνόμενος ἐκ
τῆς παραπίσεως τῆς τῶν ψυχολογῶν οὐκ ἐπιβάντων
ἐπιθυμίας, ἧς ἡμεῖς μὲν ἐκδρονίσεσθα ἐπὶ οἰκου-
μενικῶν ἀναγκαῖων μένων, σήμερον δι' τὴ χριστοκα-
τῶνον ὀρθόδοξον κλήρω ἐπέταξε, και ἀναλογίζο-
μενοι τὴν ἀκαταλόγητον ἡμῶν φοβρῶν ἐκείνην ἀπο-
λογίαν, ἣν ὀφθαλομῶν ποτε ἀποδοῦνα; ὑπὸ τοῦ ἰθιού
πομπῆς, ἔγνωμεν συγκαλέσαι σὺνοδον ἐκ τοῦ καθ'
ἡμῶν ἀκαιοκράτου ἱεροῦ κλήρου, ἵνα ἀποσάσθησαν
συνεδηκῶς οἱ δι' και πρᾶξις ὑπὸ τῆς γαλήνης τῆς
Ἀλεξανδρινῆς ἐκκλησίας.

Συνέτατο δὲ ἡ σύνοδος αὐτὴ ἐν τῶν ἀκαλόουθων Ἀθουσιανῶν καὶ τῶν κληρικῶν τοῦ Τριπόλεως Θεοφάνους, τοῦ μεγάλου ἀρχιερατικῶν καὶ καθηγουμένου τῆς ἐν Ἱερίῳ ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου Μελαιτίου, τῶν ἀρχιερατικῶν Χρουσάντου καὶ Ἀγαθηγγίλου, τοῦ μεγάλου εἰκονόμου Μιχαήλ, τοῦ μεγάλου πρωτοσυγγέλλου Θεοδοίου (ἑφημερίου Μανσούρας), τοῦ μεγάλου πρωτοπροεβυτέρου Ἰωάννου, τοῦ συγγέλλου Ἀγαπίου, τῶν εἰκονόμων Χριστοδοῦλου τοῦ Κυπρίου καὶ Χριστοδοῦλου ἑφημερίου κληρικῶν καὶ τοῦ σκελλερίου Ἀναστασίου, τοῦ χαρτοφύλακος Πάτρου τοῦ Κυπρίου (ἑφημερίου Τέντας), τοῦ σκελλερίου Πάτρου (ἑφημερίου ἐν Καίρῳ), τῶν ἱερομνηστικῶν Ἀβραμίου (ἑφημερίου Σουζίου), Ἰωακίμου, Μικαίου, Ἰωακίμ, Ἀββαίλα, Παλαιόπου, τοῦ οὐβασματιῆτος δικαίου τῆς ἐν Καίρῳ βασιλικῆς Συναγωγῆς μονῆς Κυρῶλου, γνωμοδοτοῦντες μετὰ τῶν οὐν αὐτῶν δύο πατέρων Κορηλαίου πρωτοσυγγέλλου καὶ Πορφυρίου ἱερομνηστικῶν, τοῦ μεγάλου ἀρχιδιακόνου καὶ γραμματικῆς τῆς ἱερᾶς ταύτης συνόδου Ἀθανασίου, καὶ τοῦ ὑπομνηματογράφου Γεωργίου Ἀναγνώστου τοῦ Κυπρίου· οἱ συνελθόντες τὴν κτ' τοῦ ὁδοῦτος μῆτος καὶ ἔτους εἰς τὴν ἐν Ῥαμίῳ παρακλήσιν τῶν ἁγίων ἐπιπέδου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, καὶ μετ' ἀπαθείας εὐαγγελικῆς συμφέρουσι καὶ εὐρόντες, ὅτι Ἐλαθεν ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τῶς θεοῦ καὶ ἱεροῦ κανόνος καὶ παραβίασαν αὐτοῦ, ὑπερέβησαν ἐπιπέδου κοινῶν καὶ ἐπιβελῶν τοποτηρητῆν εἰς θρόνον ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν εἰσῶν τὸ ἀτοκυβένητον ἔχοντα παρὰ τὴν κληρικῶν κοινολογίαν ἐπιβλαβῶσαν γνώμην τοῦ κληρικοῦ κυριάρχου, καὶ ὅτι συνεπέφ' αὐτοῦ ὁ ἐπιβλη-

θεὸς τοποτηρητῆς Ἐθνήτιος εὐ μόνον ἀνακαταστάσεως, ἀλλὰ καὶ ἀσθεῖς καὶ ἱερῶν, εἰς δὲ παρὰ τὴν γραμμὴν ἀπαγόμενον ἡμῶν φέρουσι ἐπιταχίον καὶ διὰ στρατηγῶν τὸ πατριάρχην ἐκπερῆσαι, τὸν μὲν ὑπερέβησαν τὸν πατριάρχην καὶ ἡμῶν εἰς ἀνακαταστάσιν καὶ παρῆνον, τὸν δ' Ἐθνήτιον, εἰς τοιοῦτον, εἰς ἀνατίθημι λόγων, νομίμως καὶ κανονικῶς συνδικῶς ἐπέβησαν, ἀπεγίνωσκον τῆς ἱεροσύνης καὶ εἰς ἀνάξιον λειτουργῶν εἰς τὴν ταύτην τῶν λαϊκῶν ἐπέβησαν, ἀπὸ Ἐλαθεν ὅς' ἔβην αὐτῆς, ὅτι πεντήκις ἢ μαριέτις ἡμῶν διαμαρτυρήθη εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τῆς ἀνακλήσεως τοῦτο, καὶ ἀκαταστάσεως οὐκ ἔτυχε.

Ταῦτα γνωστοποιήσαντες κατὰ καθήκον πατριάρχην ἀπεπέδον τὴν προσήκον τῷ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ κοινῶν, τὸν μὲν ἵνα μὴ κληρονομήσῃ συμφορῶν καὶ ἢ συλλειτουργήσῃ μετ' αὐτοῦ, τὸν δὲ ἵνα μὴ διὰ λήθην ἢ ἀπάτην δεχθῶν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἀντιθεῶν, προσφορῶν, ἀγισμῶν ἢ τι ἄλλο τῶν εἰς τὴν ἱεροσύνην ἀναγομένων καὶ λαληθῶν: γίνονται κανονικῶς ἀλλοτρίου κρῖματος, ὑποκείμενους ἅμα καὶ εἰς τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων θεοφάνων πατέρων, οἷτινες κληρῶν ἀνάστημα κατὰ τὸν τοιοῦτον ἐκπονεύοντες καὶ ἀφορισμῶν ἄλλων καὶ αἰώνων. Ταῦτα εἰς προφυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν ὑμετέρων ψυχῶν ἢ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀκίρον αὐτοῦ ἔλαος οὐκ ἐπ' ἡμῶν πατρίφ' εὐχὴ καὶ εὐλογία εἶη μετὰ πάντων ἡμῶν, ἀμήν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, αὐγῆ, ἰουλίου κτ'.

Ἡρὸς θεῶν εὐχέτης διάκρυος ἀπάντων ἡμῶν, (Τ. Σ.) † ὁ Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ.

11. EUGENIUS XEROPOTAMENUS SYNODI SENTENTIAE INTERCREDIT 1867 iulii 29.

Ἡρὸς τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ὀρθόδοξον κλήρωμα ἱεροῦ κλήρου τε καὶ λαοῦ.

Μετὰ πολλῆς τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν, πιστεύομεν δὲ καὶ ὁμνηστικῶν τοῦ νόμιμου καινοῦ, ἀνέγνωμεν ἐντυπον καθάρισαν ἀπὸ τῆς ἱεροσύνης ἡμῶν, φέρουσαν ὑπογραφήν τοῦ εἰς τοσοῦτα ἄλλα ἐποπτήματα ἐθροθέντος πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου Νικάνωρος, καὶ ἀποκρίσιν αὐτῆν οὐσαν συνόδου ἐν γενίᾳ καὶ παραβίασιν/συμφορῶν. Καὶ ἔκτινα λογικῆς π: ἔχων καὶ στοιχειωδῶς τὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν ὀρθόδοξου ἐκκλησίας γίνεσθαι, θαυμάζει ἀληθῶς τί πρῶτον νὰ παρατηρήσῃ, τὸ ἀκίρον, τὸ παρῆνον ἢ τὸ παράλογον καὶ τὴν ἀσχημίαν τῶν τῆν σύνοδον ταύτην συμφορῶντων προσημῶν!

Τὸ κατ' ἡμῶς ἰσχυρὸν καὶ ἐκνεκακαυμένοι ἐν τῷ δικαίω καὶ τῇ συνεδίῳ ἡμῶν, ἠθέλωμεν παραδέσθαι τὸ ἐγγράφον αὐτὸ εἰς τὴν κοινὴν κατάκρῃν, ὅς' εἶναι ἄξιον, ἐάν μὴ ὑποβούμεθα μὴ ὁ ἀκλόου λαός, οὐτινος τὸν θρησκευτικὸν καταρτισμὸν ἔχον ἐκπαιδευμένοι, σκανδαλισθῆ ἔξκατηθεῖς τοῦτο ἐναῖν, καὶ εἰς τῶν τῆς ἁγίας ἡμῶν ὀρθόδοξου πίστης καὶ εἰς διευθύνοντες τὴν ἐναῖντα ἐκκλησίαν, κατῆγε ἡμῶν θεωροῦμεν ἀπαράττητον, ἵνα διαμαρτυρῶμεν τὸ ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανικὸν κλήρωμα. Καὶ πρῶτον ἡ σύνοδος αὐτὴ ἐστὶν ἀκίρος, διότι ἐάν ὑπέρχον ὁ συμφορῶντων αὐτῆν κατ' ἔσον, γνωστοῦ ἦν γινόμενον, ὅτι ὁ πατριάρχης Νικάνωρ ἐκκλησιαστικῶς καὶ κληρικῶς ἐπέβη ὑπὸ κηρυκῶν, ἐάν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ συμφορῶνται καὶ κληρῶν κληρῶν νὰ διευθύνῃ μίαν σύνοδον διὰ σπουδαίων ἐκκλησιαστικῶν ζήτημα ἀπὸ τῶν κηρυκῶν αὐτοῦ. Ἐάν ὁ πατριάρχης Νικάνωρ ἐπέβη ἑαυτὸν ἀδικῶς τὸ θῆναι ὑπὸ κηρυκῶν, ἀφαιρῶ διὰ τῆς ἕλης του κηρυκῶν καὶ οὐκ ἐπιπέδου ν' ἀποδείξῃ τοῦτο ἐνάξιον ἀνδρῶν. ὁμοίως νὰ κρῖναι ἢ καὶ ἐνάξιον ἀ-

τοῦ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, ἀπὸ τῶν ὁμοίων καὶ νὰ ζήτησιν ἀξιοκρατικῶς τὴν δέουσαν ἱκανοποίησιν, ἐάν ἀπειθεῖναι τὸ ἐναντίον· τὸ ζήτημα τοῦτο λύεται μόνον ἀποκαταστάσεως καὶ ὄχι διὰ ζήνης διανοίας καὶ ἀλλοτρίου καλέμου, ἐνθα ἡ ὑπογραφή του αὐτῆ λαμβάνει διαφόρους μορφάς, καὶ ἐποπτήτως πείθει ὅσα ἔκαστον ὅτι, ὅσα ἐπιδίδονται ὑπὸ τὸ ἔνομα τῆς μακαριότητος του, εἰσὶν ἄλλων μηχανήματα. Ἐάν ἔβην καὶ ὁ ἕκτος καὶ οἱ παρὰ αὐτὸν ἔχουσι ἀποπέδον εἰς τὴν αὐτοῦ διανοητικῆν ἱκανότητα, ὅς' προσημῶναι τὴν ἀκλουστικὴν ταύτην λύσιν, ἦτις δέονται νὰ δέσῃ κήρας εἰς πάντα, καὶ εἰς μὴ καταρτισμῶν εἰς τοσοῦτα κληρικῶν πρῶτας. ἀξιοκράτους μόνον καὶ μὴ κατακρυσεως τὰ σκάνδαλα. Προκαλοῦμεν δημοσίως τὴν αὐτοῦ μακαριότητα νὰ παρουσιασθῆ ἐνάξιον ἐπιτροπῆς τινος, ἐν νομίμων καὶ εὐσεβῶντων ἀνδρῶν συμφορῶντων, νὰ δέσῃ αὐτὸς ὅσας λόγων τῶν ὅσα ἐγγράφου καὶ ἐπερῶντων ἀπὸ τῆς ἡμῶν τῆς ἡμῶν: ἀρίστως καὶ ἐν τὸ καταρτισμῶν, ὑποσχίμεθα ἐπιστήμιος ν' ἀποσπερῶμεν τῶν σταδίου, αἰτούμεν ταπεινῶς τὴν ἀκαταστάσιν συμφορῶντων αὐτοῦ, διότι, συμφορῶντων νὰ ἔλθωμεν ἐναῖντα, προσημῶντων ὅσα διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ταπεινοσύνην τοῦ θρόνου τοῦτο, καὶ ὄχι διὰ τὴν βλάβην αὐτοῦ καὶ τὴν διχνοῖαν τῶν χριστιανῶν. Ἐκταῖς λοιπὸν ἀριθμῶν εἶη, μέχρις οὐ ἐάν ἀποδείξῃ ὅτι ἀδικῶς ἐπέβη ὑπὸ κηρυκῶν, ὅσα διοικητικῆς πρῶτας αὐτοῦ εἶναι ἀκίρος, ἐκπερῶντες καὶ ἡ ἐν λόγῳ σύνοδος, ὅς' καὶ οἱ πρῶτας αὐτῆς.

Ἐἵναι εἰτα ἡ σύνοδος παρῆνος, διότι συνέτατο ἐξ ἱερῶν, ὅσας καθήκοντες ἱερᾶς, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς οὐδένα τῶν ἱερῶν κανόνων, τῶν οὐκ ἐν συνέδου καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἐπείρασιν νὰ ἔχουσι οἱ ἱερεῖς: καὶ ὁ λόγος ἀκαλόουτος: διότι, ὅς' ἐάν δέονται ἱερεῖς: νὰ χαρτοτῆ ἱερεῖς, ὅσας καὶ ἐάν δέονται νὰ καθάρισῃ ἡμῶς ἐξ ὁ τῆς ἐν Καρθεύτῳ

θεωροῦναι τὸ πνευματικόν ὄραμα, ὅπως διανοήσῃ τοὺς ἀθέτους ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι βίβ. ὀφθαλμοὺς πάντων ἡμῶν εἰς τὴν ἔδην τῆς ἀληθείας, κατακρίψῃ ἡμῶν τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀγάθειαν, καὶ ὅσα πάντας, ἐν μίᾳ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ, πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τὴν εὐλασίαν τοῦ θρόνου τοῦ του συντρέχοντες, ἐξισώσαμεν τῆς εὐλογίας τοῦ ἀφ' ἡμῶν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ 29 ἰουλίου 1067.

Ὁ κληρὸν τῆς αὐτοῦ μακαριότητος καὶ τοσαύτης τῆς πατριαρχικῆς τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνου. † ἀρχιεπιτομῆς Εὐγένιος.

12.

ATHANASIUS ARCHIDIACONUS EUGENII XEROPOTAMENI LIBELLUM CONFUTAT
1067 iulii 31.

Πρὸς τὸν ἐν Αἰγύπτῳ ὀρθόδοξον τοῦ κυρίου λαόν.

Ὅλην τὴν σοφιστίαν τοῦ μεταχειρισθῆ ὁ ἀπὸ νομίμων καὶ κανονικῶς συνοδικῶς καθαιρεθείς Εὐγένιος, ἵνα ἐν τῷ λιβέλλῳ τοῦ παραλόγου σαβάρτου παραστῆσθ ἑαυτὸν ἄδικως καθαιρεθέντα καὶ ἀληθῆ κληρὸν τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐκκλησίας.

Πρὸς οὕτωςαισι δὲ τῆς τοιαύτης ἰδίας ἐπισωρεύει ἑρμηδὸν αἰτίων, ἅτινα ἡμεῖς, τὰ τροφεῖα ἀποδοίντες τῇ ὀφειζομένῃ μητρὶ ἐκκλησίᾳ, ἐκδότοισιν παρακατῶν καὶ ὅσων βάρβδους ἀνὰ ἐν εὐδραστεύς δικασάμεν διὰ τῆς ἰσχύος τῆς ἀληθείας.

Καὶ πρῶτον λέγει ἀκυρον τὴν σύνοδον, ἅτι μὴ ὄντος τοῦ συγκροτήσαντος αὐτῆν.

Δεύτερον, παράνομον τὴν καθάραισιν, ὡς λαβόντων μέρος εἰς τὴν σύνοδον ἱερέων, ἀφοῦ, κατὰ τὸν ἴψ κανόνα τῆς Καρθαγίνης, ἐκρεκε νὰ καθαιρεθῆ ὑπὸ ἐξ ἐπισκόπων.

Τρίτον, ὅτι δὲν προσεκληθῆ, ἐν τῇ συνόδῳ ὁλος ὁ κληρὸς τοῦ θρόνου.

Τέταρτον, ὅτι δὲν προσεκληθῆ εἰς ἀκαλογίαν κατὰ τοὺς κανόνας, εἰς καὶ τρεῖς ἀπαιτοῦντας τοῦτο.

Πέμπτον, ὅτι ἔθετο ἡ σύνοδος παραμορφωμένην τὴν κατηγορίαν, ὅτι δηλαδὴ ὁ Εὐγένιος ἐπαβλήθη κατὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, καὶ

Τελευταίον, ὅτι οἱ λαβόντες μέρος εἰς αὐτὴν ἄλλοι μὲν ἦσαν κακῆς ὑπολήψεως καὶ μέθυστοι, ἄλλοι ξένοι, ἄλλοι ἐξηπατημένοι δ' ὀφφικίων καὶ ἄλλοι Σιναιτῶν.

Πρὸς τὰ ὅποια ἀπαντῶμεν ἐν συνέφει.

Ἡ σύνοδος εἶναι ἔγκυρος, διότι συνεκροτήθη ὑπὸ τοῦ νομίμου καὶ κανονικοῦ πατριάρχου, τοῦ πατριάρχου Νικάνωρος, ὃν οὐδεμία πρῆξις ἔχει ποδὲ ὀσείδεικυσιν ἀνίστανον, ὅσα τοῦ ἐνεργεῖν παρεγγεμένον, ὅσα ἀπὸ τῶν λαῶν καὶ τῶν κληρῶν, τοὺς ἀρροβίους ἐκλογαίς του, ὑπάρχει μίμψις τις κατ' αὐτοῦ· τὸν αἰτίον ἔπειν τὸ πῶμαιον ἀναγνωρῆσαι καὶ οἰσεται ἰδιωζόντας αὐτὸν, κλην μίμψις ἐπιτροπῆς, καὶ πῶσαι αἰ τῆς οἰκουμένης ὀρθόδοξοι ἐκκλησίαι, κλην μίμψις, ἀναγνωρῆζουσιν αὐτὸν ὡς ἐν ἐνεργείᾳ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ ὡς τοιοῦτος, κατὰ πάντων οὐδῆσεται. Καθεκλήθη δὲ μου τὰ λεγόμενα πολλὰ τε καὶ ἄλλα, καὶ μάλιστα αἰ πρὸς τὴν αὐτοῦ μακαριότητα φιλάδαφοι ἐπιστολαὶ τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων.

β'. Εἶναι νόμιμος καὶ κανονικὴ ἡ καθάραισις τοῦ Εὐγενίου, διότι ἐγένετο ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, συνεδοκοῦσης καὶ τῆς συνόδου, ἥτις, ἐπισήμως ἐγκαθιδρυμένη, αὐτὴν ἐκείνην ἐξουσιοῦσαι τὴν Ἀλεξανδρινὴν ἐκκλησίαν· ὁ δὲ κανὼν τῆς ἐν Καρθαγίνῃ συνόδου, ὃν ἐπικαλεῖται ὁ Εὐγένιος, ὅσα τὴν σύνοδον ἀσχημίζα, ὅσα αὐτὸν λιτροῦσαι τῆς καθαρῆσεως. Πρὸ τοῦ κανόνος τοῦτου ἐξιστάμετο ὁ δ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀγίας συνόδου, ὅσα εἶλε τὸν μὲν ἐπισκόπον ὑπὸ συνόδου καθαρῶμενον, τὸν δὲ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου. Καὶ ἄξιος ἑρμηνευτῆς τοῦ κανόνος τοῦτου ὁ Ζωνάριος, ὁδὲ λέγων· „Οἱ μὲν ἐπισκοποι, ἐπὶ ἐγγλήματι κατηγορούμενοι, συνόδου ὄντος δικαιοδοσίης καὶ ἀποκαινομένης, οἱ δὲ πρῶτον καὶ δεῦτερον καὶ οἱ καθῆξης κληρικοὶ ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου δικάζονται, καὶ αὐτῶ φησὶν ὅσα δέδοται“ (Σύνταγ. ἱερ. καν. Πάλλη καὶ Ποιλή, τῆμ. γ', σελ. 133).

Δὲν ἀντιμάχεται δὲ πρὸς τὸν πρῶτον κανόνα ὁ ἴσως, ἀκαγῆ! ἀλλὰ μάλλον ἀνακαλοῦμαι αὐτὸν, παρῆχον τὸ δικαιοῦμα κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἑρμηνευτὰς εἰς τὸν καθαιρεθέντα νὰ ἐπαισβάλλῃ εἰς δικαιοσύνην ἐξ ἐπισκόπων τὴν καθάραισιν του, ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἰσοῦσαι ἠεκημένον ἑαυτὸν (Ἠρθάλλον, ὅκ. 2 τοῦ ἴψ καν. Καρθαγ.). Ἄλλ' ἐπαισβάλλονται ἀπὸ γε αἰ τῶν πατριαρχῶν ἀποφάσεις; Ἐκιδέχονται ἐκκλησίαι; Ἐς συμβουλεύθη κατὰ τοῦτου ὁ καλὸς Εὐγένιος τοῦ Ἰουστινιανοῦ κατὰν ρηγ' τοῦ ἰδίου, Ἐκκλησιαστικῆς Συναγωγῆς βιβλ. γ', κεφ. β', καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διαταγῆς βιβλ. α', τίτλ. δ', καὶ βιβλ. α', τίτλ. δ', κεφ. κθ' πρὸς δὲ καὶ τοῦ σοφοῦ Λέοντος τὸν τίτλον α' τῆς Νομίμης τοῦ Ἐπιτομῆς, καὶ μανθάνει ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ κατόπιν ἑορτῆς, πῶσον ἔσφαλεν εἰς ἑαυτὸν ὅσα κατακρινάμεν τὸν πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

γ'. Ψεύδεται ὁ Εὐγένιος λέγων, ὅτι δὲν προσεκληθῆ ὁλος ὁ κληρὸς τοῦ θρόνου εἰς τὴν σύνοδον· διὸ καὶ ἐκ αὐτοῦ ἀπαντῶμεν χάριν τῶν μὴ ἐἰδῶν τὰ κατωτέρω. Εἰς Κῆρον εἰς μόνον ἀτελείσθη ἱερεῖς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ νεκροταφείου, ὁ ἱερομόναχος Ἱερωνίμης, ὅσα καὶ ἀνεργῶσαι ἀκαλοῦσθαι καὶ ἀποδεχθεῖς ὑπέγραψε τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου. Οἱ λοιποὶ τῆς πόλεως Κῆρου, καθῶς καὶ οἱ τῶν κληρικῶν χάριν, ἀπαντες ἐν τῇ συνόδῳ ἐχοροστάτησαν. Τῶν ἐγένετο καὶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ· πάντες οἱ κληρικοὶ ἐκαθίσθησαν ἐν τῇ συνόδῳ, κλην τρεῖς αὐτομόλων καὶ ἀποστατῶν, καὶ τῶν τῶν νοῦ τῆς Εὐαγγελιστορίας διὰ κῆλυμα πνευματικῶν, ὅτι διαταχθέντες κυριαρχικῶς, ἅμα τῇ τοῦ Εὐγενίου ἐλεύσει, νὰ μὴ συγκοινωνήσωσι μετ' αὐτοῦ, παρῆκουσαν κληρῶν τῆς ἐκκλησίας· ἄλλως τε καὶ μίσθιος ὄντας τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐνεκῆθα Ἀλλημαιγκτακῆς κοινότητος, δὲν ἔχουσι ἐλευθέρην τὴν ἔλθου, ὅσα τοὺς ἄλλους ἀπεδείχθη ἐκ τῆς διαγωγῆς, ἣν ἔδειξαν πρὸς τὴν μακαριότητα τοῦ ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Εὐγενίου.

Τοῦτον ὅσα ἐχόντων, πρὸς τοῦ κανονικοῦ κληροῦ τοῦ θρόνου δὲν παρῆσαν ἐν τῇ συνόδῳ, καθῶτι, ἕνεκα τῆς μακρῆς ἀποστασίας, ἀπῆθη ἄδύνατος ἡ ἐλευσίαν· ἄλλως τε δὲ αἰ ἐνεργαί αὐτῶν ἤθελον ἐγκαταλειψθῆ ἱερωὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἤδύνατο νὰ ἐπίσθῃ ἀκρυκατόν τι, θάνατος ἡ τι ἄλλο· αἰ δὲ ἱερεῖς Μελίτιος καὶ Πέτρος ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἐλευσίαν, ὅσα τέσσα τῆς ἐκκλησίας ἐν τῇμα καὶ πιστά. Τὸ δὲ δὲ κατὰ τοῦ Εὐγενίου λεγόμενον, ὅτι δῆθεν πρῶτα προσεκληθῆσαν ὅσα τῶν ἄλλων καὶ δὲ ὀφφικίων ἐξηπατηθῆσαν, εἶναι φεῖμα καταγέλαστον. Βέβαιον δὲ ἰσχυρῶς ἐπιμῆθησαν δὲ ὀφφικίων ἐξ κληρικοῦ, ἀλλὰ κληρικοὶ προνομιοῦχοι, μὴ πιστῶς καὶ πολυσταίς πρὸς τὸν θρόνον ἐδουλεύσαντες. Καὶ τοῦτο δὲν συνηγορεῖ ποδὲ ὑπὲρ τῆς εὐξῆς τοῦ Εὐγενίου, διότι οἱ βαδραλογηθέντες, κλην τοῦ πατῆ Πέτρον, ἦσαν καὶ αἰοὶ μίμψις τοῦ πιστοῦ καὶ ἀκαποτάτου πατριαρχικοῦ κληροῦ, τὸ στήθος ἱερὸν καὶ γενναῖον κατὰ τῶν παρῆστων παρατάξαντες. Ἄλλως τε ἐπιγινωσκόμενος ὁ κληρὸς Εὐγένιος, ὅτι ἡ παρατήρησις του ἐμπαρῆχει καὶ τι γαλοῦται καθῶτι, κληρὸς τῶν ὀφφικίων ὁ πατριάρχης, δύναιται νὰ ἐπιθέτῃ τὰσα ὅσα καὶ ὅσα εἶλε, εἰς ὁδῆνα ὀσχυροῦμενος νὰ δίδῃ λόγον ποτῆ.

δ'. Ψεύδεται ὁ Εὐγένιος κληρῶν, ὅτι κατεδικασθῆ ἀπρόσκητος. Ὁ πατριάρχης ἐπὶ συνόδου ἐπαρῆσεν, ὅτι προσεκάλεσαν αὐτὸν καὶ ἡ μαρτυρία του εἶναι

13.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA SYNODUM ALEXANDRINAM DAMNAT 1867 augusti 14.

† Γρηγόριος ἕλερ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νῆα: Γέρης καὶ οἰκουμανικὸς πατριάρχης.

† Ἰερώνυμοι μητροπολίται, ὁ τε Ἡεροῦσιου κῆρ Ἀμφιλόχιος καὶ ὁ Κυρήνης κῆρ Σαυρίδων, οἱ ὑποκαίμενοι τῷ ἀγιωτάτῳ πατριαρχικῷ θρόνῳ Ἀλεξανδρείας, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν ματρ. ἐκκλησίας, καὶ ὁ λοιπὸς εὐαγῆς κλήρος τοῦ θρόνου τούτου, χάρις εἰη ἡμῖν καὶ εὐχήν, κατὰ θεοῦ.

Ἀπὸ τοῦ ἀρτίως σταλέντος πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ κοινὸν ἀνυπογράφου ἡμῶν γράμματος, εἶδον ἐπι, μετὰ τὴν προλαβούσαν οὐκ ἀνεπιθύμητον πρᾶξιν τοῦ ἐκτελεσθέντος ἀντικανονικοῦ μνημοσίου, ἡμῶν ἤδη δηλοποιεῖται παρεκτροπὴν τῶν περὶ τῶν μακαριώτατων πατριαρχῶν Νικηνορα, καταχραμένων τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ἀσθενείας καὶ ἀπὸ αὐτοῦ εἰς ἀποκοινὴν ἐφορῶντων αὐτῶν ἐπι καταπατήσῃ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ δυσφημίᾳ τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Αὕτη δὲ ἡ παρεκτροπὴ ἐστὶν ἡ ἐν Ῥωμῆϊ συγκαλεσθεῖς παντοδαπῶν ἱερῶν, ἐν οἷς καὶ ζῆνοι διαβάται καὶ ἀνευ θύσεως καὶ τινος ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ οἰκίου αὐτῶν ἐπισκόπου ἀπεσχονισμένων Σιναιτικῶν, ὅφ' ἀν συνεκροτήθη καὶ ἀνομιόσθη χωρικὴ σύνοδος ὑπὸ τὴν προεδρίαν θῆθεν τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, καὶ ἐπι σκοπιᾶς καὶ πρὸς αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ καθαιρέσις τοῦ νομιμοῦς καὶ ἐπισήμου διαρισμένου τοποτηρητοῦ καὶ κηδεμόνος ὀσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου κυρίου Εὐγενίου, κατὰ ἐγνωμένον καὶ ἀπὸ τῆς συναποσταλείσης ἡμῖν ἐντύπου ἐγκυκλίου διακηρύξεως, φηρούσης τὸ ἔνομα τῆς αὐτοῦ μακαριότητος. Ταῦτα ἡ ἱερότης ἡμῶν μετὰ τοῦ λοιποῦ αὐτόθι ἱεροῦ κλήρου ἀπαφύροντες πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸ ἀπὸ μέρους ἡμῶν κατακρινόντες τὴν πρᾶξιν ταύτην, ὡς πολλαχῶς ἐπιλήψομεν, ἐπιεὶ δὲ διακρινόμεθα καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τὴν περὶ τούτου κρίσιν καὶ γνώμην, προσηύξαμεθα συνοδικῇ διαπιστικῇ πληροφορησῆναι ἡμᾶς διὰ τῆς παρουσίας ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, ἐπι ἐν τρόπον ἡ ἡμῶν ἱερότης καὶ ὁ λοιπὸς αὐτόθι εὐαγῆς κλήρος, ὀρθῶς φρονούντες καὶ σύμφωνα τοῖς ἱεροῖς κανόσι στοιχοῦντες, ἀθεωρήσατε ἀθεωροῦν καὶ ἀντικανονικὴν τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος σύνοδον. ὅτι καὶ ἡ ἐκκλησία τοιαύτην κερδύκον καὶ κανονικῶς ἀνυπόστατον λογίζεται καὶ ἀποφαίνεται ταύτην. Κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος πρᾶξιν αὐτῆς, ἀντικαταβουλοσθε πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνες, εὐρίσκει ἀντιστρατευμένην τούτοις καὶ προφανῶς αὐταναιρέτον. Πρῶτον μὲν γὰρ προσβύτεροι, μὲν, ὅσοι καὶ ὅσοι ἐν ὄσῃ, τὸ καταδικάζουσι προσβύτερον ἢ δίκαιον ὅτ' οὐδενὸς τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιτέπραπται, οὔτε παράδειγμα τοιαύτης ἐξουσίας τῶν προσβυτέρων εὐρίσκει ἐπι ἀρχῆς καὶ εἰς δευρὸ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει. Ἐν δὲ τῇ ὑποτιθεμένῃ ταύτῃ συνόδῳ οὐδὲ εἰς κατ' ἀκριβορρημοσύνην παρῆστη ἐπίσκοπος, ὅπου δὲ ὁ μὲν μακαριώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κύριος Νικάνωρ, πάσχων σωματι-

κῆς τε καὶ διανοητικῆς, ὑπὸ κηδεμονίαν ταύτῃ, ὁ δὲ συμπροεδρεύσας, ὡς λέγεται, τοῖς ἱεράτοις προσβυτέροις Τριπλίτης ὅταν ἕλερ ἀναρρήδιος. Δείκτερον δὲ, τοῦ εἶ', εἶ' καὶ κ' κανόνος τῆς ἐν Κερθωγίνῃ συνόδου ἡγεῖας διαγορεύσων ὑπὸ εἰς τοδὸλάχιστον ἐπισκόπων ὅν ἐφθόρη τῷ οἰκίῳ δικαίῳ καὶ τελειωτικῇ γίνεσθαι τὴν καταδικαίαν τοῦ προσβυτέρου, ἐντύπῳ οὐδὲ ἕνα καὶ μόνον ὀρθῶν ἐπισκόπων τῆς κανονικῆς ἐνεργείας εὐμοιροῦντα, ὡς εἰρηται, ἵνα δὲ καὶ προσφύζοιτο ἐπι ἀφήρῃσε τὸ γράμμα τοῦ ε' καὶ εἶ' κανόνος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, οὐκ ἀποφασισμένων καὶ ἐπι κανονικῆ ἐπισκόπων τὸ δικαίωμα τοῦ καθαιρεῖν οἰκίῳ προσβύτερον, οὐχ ἦττον δὲ ἐπιλέγῃ τὸ βεβρωμένον τῆς πρᾶξεως καὶ τὸ μὴ προσκληθῆναι πανταχῶς εἰς ἀπόλογίαν τὸν κατηγορούμενον ἐν τῇ ὑποτιθεμένῃ συνόδῳ ταύτῃ, κατὰ καὶ τούτο οἱ ἱεροὶ κανόνες ἀφύρῃτως ὑπαγορεύουσιν, ἀλλ' ἀφύρῃτως καὶ ἐπι μὴν καταδικασθῆναι, ὅπου καὶ τοῖς κοσμικοῖς ἀπηγγέρευται δικαστήριος. Ἐκ τούτων καὶ ἄλλων παρακλήσεων κανονικῶν λόγων ἀποδεικνύεται ἐνεργῶς, ἐπι ἡ πρᾶξις αὕτη οὐδὲν κανονικὸν κῆρος δύναται ἔχειν.

Ταῦτα τοίνυν εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὰ ἡμέτερα γράμματα περὶ τῆς οὐσιώδους ἐκκλησιαστικῆς ταύτης ὑποθέσεως συμφωνῶν τοῖς ἱεροῖς κανόσι ἀποφαίνεται ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐπισῆς μετὰ τῆς ἡμῶν ἱερότης καὶ τοῦ λοιποῦ εὐφρονούντος ἱεροῦ κλήρου τοῦ ἀγιωτάτου αὐτοῦ θρόνου ἀκυρον θεωρεῖται καὶ ἕλερ ὡς μὴδὲ ὑπέφρασαν τὴν πρᾶξιν ταύτην τῆς καθαιρέσεως τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ τοποτηρητοῦ ὀσιωτάτου κῆρ Εὐγενίου, ὅστις καὶ ἀποκριματίστας δύναται, καθ' ἡμᾶς, ἐνεργῆναι τὰ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, κατὰ καὶ ὁ ἱερός αὐτόθι κλήρος ἀκατακρίτως ἔχει συγκατανομεῖν αὐτῆ καὶ συλλειτουργεῖν. Ἐν τούτῳ εὐ λείπομεν ἐπιβλέσῃ ἡμῖν τὴν δικαίαν θάληψιν καὶ ἐγκέρδιον συνοχὴν τῆς ἐκκλησίας ἐπι τοῖς οὔτε παντάλως διαπραττομένοις ὑπὸ τῶν περὶ τὸν πάσχοντα πατριαρχῆν, ἐπιματταλλουμένων ἀσυνειδήτως καὶ ἀνευ φόβου θεοῦ τὴν ἀσθενείαν αὐτοῦ, ὅστις, πρὸς ταῖς λοιπὰς παρεκτροπὰς, καὶ δὲ ταύτην ὑπόλογοι εἰσι τῇ καθόλου ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, οὐ ἡ χάρις καὶ τὸ ἀκέρων ἕλερ εἰη μετ' ἡμῶν.

αὐτῶν, ἀγούστου εἶ'.

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
- † ὁ Κυζίκου Νικόδημος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γερσίμος.
- † ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
- † ὁ Κρήτης Διονύσιος.
- † ὁ Ἀρμάς Ἀγαθάγγελος.
- † ὁ Βιθύνης Παύσιος.
- † ὁ Χίου Γρηγόριος.
- † ὁ Βοδανῶν Νικόδημος.
- † ὁ Κορυθῶν Νεόφυτος, ἐν Χριστῷ ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ εὐχέται.

14.

NICANORIS ALEXANDRINI LITTERAE ENCYCLICAE, QUIBUS PATRIARCHAS ANTIOCHENUM ET HIEROSOLYMITANUM SIBI FAVERE SIGNIFICAT

1867 septembris 25.

† Νικάνωρ ἕλερ θεοῦ πάππας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου.

† Οἱ ὑπὸ τὸν καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου ἀποστολικῶν καὶ πατριαρχικῶν θρόνων ὑποκαίμενοι, ὁ τε ἱερός κλήρος καὶ λοιποὶ ἀπαφύρῃτως εὐλογημένοι χριστιανοί, τένα ἐν κυρίῳ λίαν ἀγαπητὰ καὶ περισπούδαστα τῆς ἡμῶν ματρ. ἐκκλησίας, χάρις εἰη ἡμῖν ἀπὸ κατὰ θεοῦ παντοκράτορος, κατ' ἡμῶν εἶ' εὐχῆ, εὐλογίᾳ καὶ συγχώρησις.

Alledit ad sacra a Nicanore porata pro anima Maximilian, imperatoris Mexicana, hominis catholici, pro quo nomo Graecis orthodoxis proes fundere. COUNCIL GENERAL TOMUS XLII.

είρηθεν ἐν παρόδῳ, καὶ αὐτὸς κείριον τὸ πρῶτον ἔλαβον, ἀπορριπτεὶς ὅτι κατὰ τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς κανόνας, εἴτε δι' ἑκπαθείας καὶ μοναρχίης ὁμοῦ καὶ οὐδὲν τὸ ἐκκλησιαστικὸν κῆρος παρεβλήθη. Ταῦτα ἀγγέλλοντες καὶ αὐτὸς τῷ ἀνὰ πᾶσαν γῆν Αἴγυπτον περιουσίῳ τοῦ κυρίου λαοῦ, προτρέπομεν καὶ νουθετοῦμεν πατριάδας, ἵνα ἀπέχωνται τοῦ ἀλετῆρος ὡς ἀλλοτριῶν πύσης ἱερατικῆς ἀξίας, τῆρασι δ' ὡς κέρην ὀφθαλμοῦ τῆς ἐντολῆς τοῦ κυρίου, πιστοὶ ἱερμόντες τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣ αὐτοὺς ἐξέθερα, καὶ ταῖς σκεπταῖς αὐτῆς; διατίθεισι, καὶ οὕτως ἔχων: Ἰσὴν αἰώνιον καὶ ἀκούσων καρὰ τοῦ μισοκακοῦ τοῦ θεοῦ τὸ διὰ τοῦ ἐνθους προφητῆσαντος λεγόμενον: "Ἐὰν ὁ λαὸς μου τὰς ἐντολὰς μου φυλάξῃ, ἐν βέβηθαι τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐπιστήθωσι καὶ ἐν μέσσι τὰς ἀδικίας αὐτῶν· τὸ δ' ἔλαός μου οὐ μὴ διασκοδίσω ἀπὸ τῶν ἀγαπώντων με, οὐδ' οὐ μὴ βεβηλώσω τὴν διαθήκην μου." Τοὺς δ' ἐπαρθέτους ἐκείνους ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν καθήκοντος καὶ τῶν ἔραων γενόμενοι ἀθεοφύρας καὶ ἀσυνειδήτους ἀπεστέρησαν τοῦ γνησίου καὶ κανονικοῦ αὐτῶν κυριάρχου καὶ πατρός, καὶ τῷ ἱεροσὺλῳ κορυφαίῳ συνταχθέντες, κατιστήσαν ἀξιοὶ τῶν ἐσχάτων κοινῶν, ὡς καὶ τοὺς ἀλιγίστους τοῦ λαϊκοῦ τάγματος, οἱ ἀνατρέποντες καὶ ἀσέβηδες κληνοτομοῦντες ἐξέκλιναν καὶ κατεκυριάρησαν καὶ καταλύσαν τὴν ἐκκλησίαν, ἀπὸ καρδίας οὐκείροντες, μετ' εὐαγγελικῆς ἀνεξικανίας καὶ ἀνοχῆς καὶ αὐδῆς ὄστανον ἦδη καὶ τελευταίον, λέγομεν τοῦτοις μὲν, ἵνα, ὅσον τάχος, ἀποταχθέντες τῷ σατανᾷ, μετὰ συντετριμμένης καρδίας προσέλθωσι καὶ ἐξομολογώμενοι: ἐξαιτήσωνται καρὰ θεοῦ συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ τῶν πλημμελημάτων αὐτῶν, καὶ οὕτως

συνεπιθέοντες μὴ ὑποπέσωσι ταῖς δικαίαις τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν θεοφύρων πατέρων ἀρεαῖς καὶ τῇ ἀναθήρατι, ἐκείνοις δέ, ἵνα ἐν προσυχῇ διηγεῖται καὶ θαυρούς καὶ ἀληθεῖ μετανοεῖ ἐξιλασῶσι τὸν δικαίον θεόν, ὅτι τοῦτον σφέρα κατήργησαν, τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀθετοῦντες, καὶ μὴ ἀπέφωσι ταχέως τὸ τρομαρὸν ἐκείνο λόγιον τὸ διὰ τοῦ προφήτου Ἰσὴά: "Σὺ ἀπέσω δικαιοσύνην, κἀγὼ ἀπέσομαι σε τὸ μὴ ἱερατεῖν μοι." Καὶ γὰρ ποῖως τῆς συγγνώμης ἀνευ τούτων καρὰ θεοῦ ἀξιωθήσονται ὁ διδάσκων μὲν ἄλλους κανόνας καὶ τὰς τοῦ θεοῦ ἐντολὰς ἐπαγγελλόμενος, αὐτὰς δὲ ταῦτας περιφρονῶν καὶ εἰς οὐδὲν λογιζόμενος;

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον, κεκιθότας, ὅτι ὅσον τάχος ἐκλείψαι ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ διασκοδισθήσονται ὁ μισοκαλὸς ὡς κοινωτὸς ἀπὸ ἑλῶνος ἑρηνίης, ὅτι τὸ δικαίον θριαμβεύσει καὶ ὁ γαρὰρὸς τῶν Ἀθανασίων καὶ Κυρίλλων θρόνος ἀνεκτίθεται τὴν προτέρων αὐτοῦ λάμπριν καὶ φαειρότητα, ὅτι δι' καὶ περιγυραῖς ἐροῦμεν: "Εὐλογητὸς εἰ, σὺ κύριε, εἰς αἰῶνα καὶ ὑπερῶμηντος, ὁ τῶν ἀσθενῶν βοηθὸς καὶ προστατῆρ, ὁ χορηγὸς τῆς ζωῆς, ὁ δικαιοκρίτης καὶ πολυεὐσπλαγχνος: εὐλογητὸς εἰ καὶ δεδοξαμένος, ὅτι ἐπέπλεψας καὶ εἶδες καὶ κατήχησας καὶ αὐτὸς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, ἣν τῷ ἰδίῳ ἀρχόντῳ σου αἵματι ἐκτίσω!" Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἔπαρον αὐτοῦ θεῖον ἔλεος σὺν τῇ κατ' ἡμῶν πατρὶφά εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἰη εἰς πάντος μετ' ἡμῶν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, αὐγστῶ, σκεπταμβρίου κα'.
 Ἱερὸς θεὸν εὐχέτης διάπυρος ἀπάντων ἡμῶν.
 (Τ. Σ.) + ὁ Ἀλεξανδρείας Νικάνωρ.

15.
 ALEXANDRINORUM SUPPLEX LIBELLUS PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO OBLATUS
 1867 mense octobri.

Παναγιώτατε δέσποτα.
 Ἐν ᾧ μετὰ τὴν παραλαβὴν καὶ δημοσίευσιν τῆς ὑμετέρας προσκυνητικῆς πατριάρχικης καὶ συνοδικῆς ἐπιστολῆς, ἀπὸ 14 ἀγούστου ἐνεστῶτος: ἔτους διὰ ἱερῶν κανόνων καὶ λόγων ἀκαταμαχίτων ἀποφνημαμένης καὶ τοῦ ἀκίρου, παρανόμου καὶ ἀντικανονικοῦ τῆς ἐν Ῥαμλῆ ὑπὸ τοῦ ἐν κηδεμονίᾳ διατελοῦντος πατριάρχου Ἀλεξανδρείας: κυρίου Νικάνωρος συγκροτήσεως: συνόδου καὶ καὶ τοῦ ἀκίρου τῶν πράξεων αὐτῆς καὶ τῆς καθαιρέσεως: τοῦ τοποτηρητοῦ ἀρχιμανδρίτου Εὐγενίου, ἣ ἡσυχία ἀρκούντως ἐπανήλθεν εἰς τὸν τόπον, καὶ εὐρισκόμεθα καὶ τὸ πᾶρας, οὕτως εἶπαι, τῆς ὑποθέσεως, αἰφνης ἐφάνησαν ἀτυχῶς ἐντυποὶ ἐπιστολαὶ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, αἵτινες ἀπαναντίας κηρύσσομαι νόμιμον καὶ δικαίαν τὴν καὶ ἡς ὁ λόγος σύνθετον, ἀλίγου δεῖν ἐξήκτον ἐκ νέου τὴν πυρὶν τῆς διχονοίας εἰς τὰ ἀρκούντως κατανασθέντα κνεύματα: ἀλλ' ἀτυχῶς, εἴτε δι' ἐν φέρουσι αὐτὰ τραχὺν καὶ μαροληπτικὸν χαρακτῆρα, εἴτε διότι οἱ χριστιανοὶ ἔχουν ἀεὶ ποτε τὸ ὄμμα ἐστραφμένον πρὸς τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν καὶ εἰς αὐτῆς τὰς ἀποφάσεις δίθουσι κῆρος, δὲν ἐπήνεγκον τὸ ὑπερ τῶν ἐναντίων ἐλαττώμενον ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ καὶ οὕτως οὐχ ἥττον εἰσιν ἐν σκάνδαλον, καὶ ἱπομένως δύνανται νὰ ἐθέσωσι τὸν ταλαίπωρον πατριάρχην εἰς σκανδαλωδέστερας πράξεις καὶ νὰ ἐξηγείρωσι κατ' ἑαυτοῦ τὸν λαόν.
 Δὲν προοίμια τὴν ἐπέμβασι τῶν αὐτῶν μακαριωτάτων, διότι ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ δικαίον εἰσιν ὑπὲρ ἡμῶν: λυκοῦμεθα μόνον δι' ἑπαρβήσαν πρὶν ἣ θελήσωσι νὰ φεκοθῶσι καὶ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῶν ἐξῆς πραγμάτων καὶ στηρίξωσι τὴν γνώμην αὐτῶν εἰς αὐτὰ, καὶ τότε ὑπὲρ τοῦ πραγματικοῦ δικαίου συντρέφοντες νὰ συντελέσωσι πρὸς τὴν εἰρηνοποίησιν.

Ἐν ἄλλ' ἀτυχῶς, ἀντὶ νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὴν δι' ἐπιστήμων πράξεων καὶ ἐγγράφων κοινοποιήσαν διανοητικὴν κατάστασιν τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου κυρίου Νικάνωρος, ὅστις, ὑπὸ κηδεμονίαν τιθεῖς, ἦν ἀνίκανος νὰ συγκροτήσῃ καὶ διαυθύνῃ σύνθετον κοινὸν ἀκαιτοῦσαν τὸν νόον καὶ τὴν καίραν: ἀντὶ νὰ παρατηρήσωσιν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς εἰρημένης συνόδου, εἰς ἣ καὶ μόνον ἐβασίθησαν, ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ πατριάρχης ἔθεσεν ἑαυτὸν εἰς ἀμφιβολίαν, παραδεχθεὶς νὰ τεθεῖ ἐν αὐτῇ εἰς συζήτησιν ἣ διανοητικῇ αὐτοῦ κατάστασις: ἀντὶ νὰ μὴ διαφύγῃ τὴν ὀξυδέρκειαν αὐτῶν, ὅτι τὰ αὐτὰ πρακτικά, εἴπω τὴν προτραφαῖν κηρύσσομαι τὴν αὐτοῦ μακαριότητα κατ' ἑλα ἑχέρονα καὶ μὴδὲν ὑπάρχον τὸ ἐμφατικὸν αὐτῷ ἀκακάνθητα δι' ἣν κατ' ἐπὶ ὑψηλὴν θέσιν, αἰφνης τὴν ὑστεραίαν ὁμολογοῦσιν, ὅτι πρὸ πατριαρχικὸν σκάφος δεῖται χαιρὸς στήβατος, καὶ οἱ ἅγιοι συνοδικοὶ προβαίνουσιν εἰς ἐκλογὴν οὐ μόνον τοποτηρητοῦ, ἀλλὰ καὶ διαδόχου, ἐναντίον βῆθῶν ἱερῶν κανόνων: ἀντὶ ἐξ ἑλῶν τούτων νὰ διατάσωσι πρὸς στιγμήν καὶ νὰ πράξωσι τοῦλάχιστον ὅ τι ἐπράξεν ἡ οὕτως ἀπηνῶς καὶ ἀδικως κατηγορουμένη μεγάλη, τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, τουτέστι νὰ πληροφωρηθῶσιν ἐκ τοῦ ἀνεγγυῶς δι' ἰδίων αὐτῶν ἀπεσταμένων καὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῆς αὐτοῦ μακαριότητος: ἀντὶ, τέλος, ἐν τῇ γνωμοδοτήσῃ αὐτῶν, ν' ἀνεσκαυῶσιν τὰ κανονικά, ἱστορικά καὶ δικαστικά ἐπιχειρήματα, ὅσα ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία καὶ ὁ τοποτηρητικὸς ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος ἀντίταξαν κατὰ τοῦ ἀκίρου καὶ παρανόμου τῆς συνόδου ταύτης, καὶ εἴτε νὰ ἐπενέγκωσι τοὺς κανόνας καὶ τοὺς λόγους, ἐπ' ᾧ ἂν στηρίξωσι τὴν ἑαυτῶν γνώμην, ἀποφαίνοντες δυστυχῶς ἄκλως καὶ οἰονεῖ θεοφάτως, ὅτι τὰ τῆς συνόδου ταύτης ἔχουσι καλῶς καὶ συμφῆρὰ τὰς ἱεροὺς κανόνας, καὶ οὕτως, ἀντὶ νὰ ἐξελείψωσιν, ἐπηύθησαν τὴν ἀμφιβολίαν κολλῶν χριστιανῶν.
 18°

Μεμφημοροδοι καθ' ἑμῶν, ὅτι ἀπετάθησαν πρὸς τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ θ' κανόνος τῆς ἐν Χαλιβῶνι ἁγίας συνόδου, καθ' ἣν αἱ ἐκκλησίαι τῶν κατηγεγομένων κατανοήσαν εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριάρχῃν, ἔρχονται κατὰ τὸν εὐσχηρισμὸν αὐτῶν τὰ πρὸ τοσοῦτων χρόνων πρακτικὰ παραδείγματα, ὁσάκις, φέρ' αἰπῶν, ὁ θρόνος τῆς Ἀντιοχείας περιήλθεν εἰς ἑλλείψιν κοιμένου ἢ διαφοράς εἶχαν οὕτως πρὸς τὸ κοινόν του, δὲν ἀπετάθη οὐτε πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας, οὐτε πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ πρὸς τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον ὡς εἰς κοινὴν μητέρα· τοῦτ' αὐτὸ μαρτυροῦσι καὶ οἱ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου κώδικες ὡς πρὸς τὸν Ἀλεξανδρινὸν θρόνον, ὅτινες παρουσιάζουσι πολλοὺς πατριάρχας Ἀλεξανδρείας, γαινομένους καὶ σταλείντας ἐκ μέρους τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, οὐδένα δὲ ἐκ τοῦ Ἀντιοχείας καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων. Πῶς λοιπὸν δύνανται ν' ἀρνηθῶσι τὴν οἰκουμενικὴν θρόνον προσηγυνηντα; εἰς αὐτῶν μακαριότητες μὴ ἔχοντες. ἤτοσον ἤδη νὰ σφραγισθῶσι;

Διασαλπίζουσι ἄλλοι, ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν πατριαρχῶν εἰσὶν ἀνεκκλητοί· ἀλλὰ παραλείποντες τὸν ἀνωτέρω μνημόνευθῆντα ἱερὸν κανόνα, παρατηροῦμεν μόνον ὅτι, ὅτε συνετάχθησαν οἱ περὶ τοῦ ἀνεκκλητοῦ τῶν πατριαρχῶν ἀποφάσεων νόμοι, ὁ θρόνος τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ παραδείγματι, εἶχε πλείους τῶν 150 ἐπισκόπων, ἐπομένως δέ, μέχρις οὗ διαφορὰ τις φάσις εἰς τὸ κύρος τοῦ πατριάρχου, ἔπρεπε νὰ διέλθῃ καὶ βασιμισθῇ ἀπὸ τὰς διαφορὰς συνόδου; ἀλλὰ νῦν, ὅτε ὁ θρόνος οὗτος ἔχει τρεῖς μόνον ἐπισκόπους, μηδενὸς εἶδους συνόδου νὰ ἀπαρτίσῃσι μὴ, εὐνοημένους, ὅτε καὶ ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἐπισκόπων οἱ δύο οὐτε προσκληθῆσαν οὐτε μέρος ἔλαβον εἰς τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος σύνοδου, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου μετὰ σύμφωνου τοῦ ἐπιλόκου ἱεροῦ κλήρου καὶ κατέρριναν τὰς πράξεις αὐτῆς, ὡς παρανόμους καὶ ἀκύρους· νῦν, ὅτε ἡ σύνοδος αὕτη συνεκροτήθη ὑπὸ τυχοδιωκτῶν καὶ εἰς ξένας παροικίας ἀνηλόντων ἱερῶν, δύναται ἡ μακαριότης του νὰ ἐπιταλεσθῇ νομίμως τὸ ἀνεκκλητὸν τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ; Ὁδοιμαίως. Ἀνάγκη λοιπὸν ἐκκλησίας, καὶ αὕτη ἐγένετο πρὸς τὴν ἐν τῇ βασιλευσῆσθι μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἥτις νομίμως ἠδύνατο ἀποφανθῆναι, καὶ ἀπαρῆνθι οὐχὶ ἄλλως, ἀλλὰ διὰ λόγων καὶ ἱερῶν κανόνων, καὶ τούτου ἕνεκα ἡ ἀπόφασις αὐτῆς ἔχει ἄπαν τὸ κύρος.

Ἀλλὰ μεθ' ἑμῶν, ἐπειδὴ ὁ ταπεινὸς ὑποφαινόμενος κλήρος τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἐκκλησίας τήνεται καθ' ἑκάστην ὑπὸ τῆς λύπης, παρατεινομένην βλέπων

τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ κατέστησαν· ἐπειδὴ θλίβεται καθ' ὅσον εἰς διανέμει καὶ ἀνεπιτηθείας τὰ οὐρανόθεν καταρραχῆτα πρὸς γενικὴν βλάβην τῆς ὀρθοδόξιας· ἐπειδὴ κυρία τοῦ κακοῦ αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἀνεπιτητική κατὰστασις τοῦ πατριάρχου ἡμῶν κυρίου Νικάνωρος, ἦν ἄνδρας ἁπλοῦς καὶ ἰδιωτικῶς ἐπιτεταλέσμενος, ἔγλαστον καὶ ἀπρόσβουτον τοῖς κολλῆσι τερροῦσι αὐτῶν καὶ ὡς ἐχέρονα διακηρῶσαντες· ἐπειδὴ ἄλλως νὰ διασφραγισθῇ δὲν εἶναι δυνατόν εἰρηθὶ διὰ μίαν ἀπὸ κοινὸν ἐραυνης ἐξ ἀντιπροσώπων ἑλῶν τῶν ἐκκλησιῶν, καθικεταύομεν ἐνθέρμως τὴν ὑμετέραν πανοῦβαστον ἡμῶν πανηγύτητα καὶ τὴν περὶ ἡμῶν ἁγίας καὶ ἱερῶν συνόδου, ὅπως, συνειννοῦσάμενοι μετὰ τῶν λοιπῶν πατριαρχικῶν θρόνων, συστήσῃσι κοινὸν συνέδριον, εἰς ὃ προσκληθῆσι καὶ ἡ αὐτοῦ μακαριότης ὁ πατριάρχης κύριος Νικάνωρ δόσῃ λόγων αὐτῶς οὕτως τῶν πράξεων του, καὶ οὕτως ἀπὸ κοινὸν ἐραυνηθῆσῃ ἐξαχθῇ εἰς φῶς ἡ ἀλήθεια, σωθῇ δὲ καὶ ἡ μακαριότης του τῶν βασάνων, εἰς ἃ ἡ κακοβουλία κρατεῖ αὐτῶν· ἔαν δ' εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο ἀποκοιτηθῇ ἡ μακαριότης του νὰ παρουσιασθῇ, ἀσθένειαν ἢ γῆρα; προσφασισθῆσι, τότε ἐξ συγκροτηθῇ τοῦτο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐξ ἀντιπροσώπων ἑλῶν τῶν πατριαρχεῶν· οὕτως ἀποκόπεται βίσηδὸν τὸ κακόν, οὕτω βασιλευθαὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἐπίρχεται πλήρης ἡ πόθητι εἰρήνη.

Βέβαιον ὅθεν, πανηγύτητα θέσποτα καὶ ἁγία καὶ ἱερὰ σύνοδος, ὅτι ἡ ταπεινὴ ἡμῶν αἰτήσις εἰσακουσθεῖσα ἐκκληρωθῆσεται χάριν τῆς γενικῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπῃ, καθυποβάλλομεν ὁμῶν τὸν ὑποκλινέστατον ἡμῶν σεβασμὸν καὶ μένομεν.

† ὁ τοποτηρητής τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος.

† ὁ Πηλουσίου Ἀμφιλόχιος μετὰ τοῦ ὑπ' ἐμῶν κλήρου.

† ὁ Κυρήνης Σπιρίδων.

Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος, ἀρχιμανδρίτης Ἰλαρίων, πνευματικὸς Γεώργιος, ἱερεὺς Χριστόφορος, πρωτοιερεὺς Μάρκος, ἱερεὺς Εὐστάθιος Ἀθηνῶν, ἱερομόναχος Σάββας, ἱερομόναχος Σωφρόνιος, Γρηγόριος ἱεροδιάκονος, Γρηγόριος ἱεροδιάκονος, Ἱεραμίας ἱεροδιάκονος, ὁ καθηγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἀρχιμανδρίτης Μητροφάνης, ἀρχιμανδρίτης Γαβριήλ, ἀρχιμανδρίτης Κωνσταντῖνος, ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθὸς ἀγγέλιος, ἀρχιμανδρίτης Ν. Μωραϊτάκης, παπᾶς Νικίας, Συμεὼν ἱερομόναχος, Νικῆθμιος ἱερομόναχος, Ἰωσήφ ἱερομόναχος, ἱερεὺς Βασίλειος, διονύσιος ἱερεὺς Κασσιμάτης, δευτεροῦν Ἰωαννῆνιος, Στέφανος ἱεροδιάκονος, Γρηγόριος ἱεροδιάκονος.

16.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA EUGENIUM XEROPOTAMENUM EX AEGYPTO ABIRE IUBET
1867 novembris 9.

† Γρηγόριος ἁγίου ἀποστολῆς Κωνσταντινουπόλεως νέος Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὁσιολογία ἀρχιμανδρίτη καὶ τοποτηρητῆ κληρῶν Εὐγένιος καὶ οἱ ἐκ τοῦ εὐαγετοῦ κλήρου τοῦ ἁγιατάτου πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας, χάριν εἰρήνης καὶ εἰρήνης περὶ θεοῦ.

Ἀπὸ τοῦ περὶθέντος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κοινὸν ὁμῶν γράμματος ἐγνωμέν τὰ ἐν αὐτῷ ἐκτεθέμενα περὶ τῆς εἰσῆτι ἐκπικροῦσης καὶ ἐπὶ τὰ χεῖρας χειροῦσι ἀνεμῶλου καταστάσεως τῶν αὐτόθι ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ ἐξ ὑποβάλλετα σκέψεις πρὸς θεράπειαν αὐτῆς, ἐξαιτούμενοι τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν ἐπίνοιον. Ταῦτα ὑπὸ σπουδαίαν ὄψιν λαβόντες μετὰ τῆς περὶ ἡμῶν ἱερᾶς συνόδου καὶ ἐμπεδῶς ἐξετάσαντες, ἀπαντήσαμεν διὰ τῆς παροῦσης ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, δηλοποιούντες ὁμῶν, ὅτι ἡ καθ' ἡμῶν ἁγία καὶ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν καὶ ὁμολογούμενον, οὐ δύναται ἐκείστω

παρέχουσι τὴν κατάλληλον ἐπιχοῦριαν τοῖς λοιποῖς γεραιοῖσι πατριαρχικοῖς θρόνοις, ὁσάκις οὗτοι τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἐπικαλοῦντο συναντιλήψιν, καὶ σπουδαίως φροντίσῃσι, ἵνα ἡ φιλαδέλφους αὐτῆ συνδρομῆ, καθαρῶσῃσι πᾶσις ἰδίως ἐπιμῶσῃσι εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν προνόμια, συνταλῇ, κατὰ τὸ ἐπικτόν, εἰς ἀνακούφιον τῶν γερῶν τούτων θρόνων καὶ ἐπιδῶσῃ τῶν ἀρχαίων προνομίων καὶ δικαιωμάτων αὐτῶν, ἐπὶ πνευματικῇ καὶ ἡθικῇ ὀφελείᾳ τοῦ ἐν αὐτοῖς ὀρθόδοξου λαοῦ. Ἐκ τοιαύτης οὖν φιλαδέλφους διαθέσεως προαχθεῖσα, οὐκ ἠδύνατο πᾶντως περιεῖν τὰς ἐπανειλημμένας αἰτήσεις τῶν αὐτόθι δύο ἐπιτροπῶν, διακτραγεῖσθῶσῃ τὴν οὐκράν τῶν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου πραγμάτων κατὰστασιν, ὡς ἐκ τῆς ἀσθενείας τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου Νικάνωρος, καὶ θαρρῶς ἐξαιτουμένων τὴν ἐπίσκευσιν τῆς θαρραλείας διὰ τῆς ἀπολύσεως καὶ ἀποστολῆς τοποτηρητοῦ, ἐν αὐτῷ οἰκοῦσθαι ἐξελέξαντο, πολλὰ καὶ θεὰν προειννοῦσάμενοι ἐκ τῆς ἡμετέρας

τυχόν αναβολής. Ἐφ' ᾧ καὶ καθήκον ἱερὸν ἡγ-
 οσμένη ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία τὴν ἀποδοχὴν
 τῶν ἐπι τετραμηνίαν ἄλην παρατινόμενων αἰτήσεων,
 ἀπέλυσε τῶς τὸν παρ' αὐτῶν προεκλεγέντα ἐπι χρυσ-
 τὰς ταῖς ἐλπίσι τῆς εὐκαταίας τῶν αὐτόθι ἐκκλησιαστικῶν
 ἀποκαταστάσεως. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ τῆς ὀσιολογιότη-
 τῆς σου ὡς τοποτηρητοῦ ἀπέλυσις καὶ ἀποστολή,
 κρίμασι οἷς εἶδε κύριος, οὐδὲν παρήγαγεν αἰσιον
 ἀποτέλεσμα κατὰ τὰς ἡμετέρας εὐχὰς καὶ προσδο-
 κίας καὶ κατὰ τὰς τῶν ἐπιλεξέντων σε ἐπαγγελίας
 εἰς τὴν τῶν πραγμάτων βελτίωσιν, τούναντίον δὲ πρὸς
 ταῖς μηδὲν ὑπορωμέναις ἐπισυμβῆναι διαφωνίας
 τε καὶ διακρίσει τῶν αὐτόθι χριστιανῶν, δεινότερα,
 ὡς μὴ ὀφείλων, ἐπέφερε σκάνδαλα, σοβαρῶς ἐπακα-
 λούοντα τὴν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου κατάστασιν, διὰ
 ταῦτα ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία,
 καθήκον αὐτῆς καὶ ἔργον πνευματικῆς συνέσεως ἅμα
 λογιζομένη, ἵνα προλάβῃ τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρας τῶν πραγ-
 μάτων φορὰν καὶ ἀνασταλῇ τὰς ψυχολέτρους ἑριδας
 καὶ τὰς διενέξεις, αἵτινες παρατινόμεναι ἄθλον ἔσται
 ποῦ ἀπολήξουσιν, ἔγνω ἐκ προνοίας ἀξιολογῶν δια-
 βίβασαι πρὸς ὑμᾶς τὴν παροδοσὴν ἡμῶν πατριαρχικὴν
 καὶ συνοδικὴν ἐπιστολήν.

Καὶ δὴ γράφοντες προτροπόμεθα ἐκκλησιαστικῶς
 καὶ παραινόμεθα πατρικῶς τὴν ὀσιολογιότητά σου,
 ὅπως, παραιτούμενος τῆς τοῦ τοποτηρητοῦ θέσεως,
 ἀποχωρήσῃς αὐτόθεν, μηδὲν ἀνεχόμενος κατακρί-
 νεσθαι ὡς παραίτιος θῆθεν τῶν σκανδάλων, εὐ εἰδὼς
 ὅτι, ὁδὸς πράττων, ἐφαλικούσις εἰς σεαυτὸν τὸν κινῶν
 ἔπαινον καὶ τὰς παρὰ πάντων εὐφημίας, παριστῶν
 ἔργῳ τὴν μετρίοφρονα γνῶμην καὶ τὸν χριστιανικὸν
 τρόπον σου, ἐξ ὧν παραδειγματίζομεθα καὶ αἱ αὐ-
 τόθι διχονοῦσαι κινήσεις, καταστέλλουσαι τὰς

ἀμοιβαίαις ἀνυζητίας καὶ λιοφθέρους ἑριδας καὶ
 ὁμοουσίας πρὸς ἀλλήλας, προσεχθῆσονται ἀναμφι-
 βάλως καὶ αὐταὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ εἰς τὴν ἀπὸ
 κοινοῦ σύμπερσιν καὶ συνίργειαν πρὸς τὴν τῶν πραγ-
 μάτων τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου εὐκαταίαν ἀποκατά-
 στασιν, πρὸς ἣν καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ ἐκ-
 κλησία ἀφορῶσα, ἐνίστερνα, μετὰ κοινήν καὶ ἄριμον
 σκέψιν, παραινέσει σοὶ τὴν αὐτόθεν εὐφρῆμον παραι-
 τῆσιν καὶ ἀποχώρησίν σου. Διὸ καὶ οὐδόλως ἀφρι-
 βέλλομεν, ὅτι θέλεις συμμορφωθῆ προθύμως πρὸς
 τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ταύτην προτροπὴν καὶ σε-
 τήριον νοουθεσίαν. Ἄλλως τε διαβεβαίωμεν ὑμᾶς, ὅτι
 οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν παρασοχῆν ὄντι τού-
 τεθεν ἀνεχόμεθα οὐδ' ἀναμιχθῆναι ἕως ταῖς αὐ-
 τόθι ψυχολέτρους διχονοίας, ἀλλὰ μακρὰν τούτων
 μένομεν, θέλομεν εὐχεσθαι θερμῶς, ἐπικαλούμενοι
 τὸν εἰρηνοδότην θεόν, ὅπως ἐμπνεύσῃ ὑμῶν ἀναθεὶν
 τῆς κοινῆς ἡσυχίας ἐκδόχον καὶ τοῦ ἀναξιο-
 καθότου πατριαρχικοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνου
 διάσωσιν, τῇ αὐτοῦ εὐθεσίᾳ καὶ ἀγαθότητι· οὐ ἡ χέ-
 ρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλαος εἴη μεθ' ὑμῶν.

- αὐτῶν, νομβρίου θ'.
- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Κυζικίου Νικόδημος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Δέρκων Νεόφυτος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Βιδύνης Παῖσιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Γένου καὶ Χώρας Χρυσανθος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Χίου Γρηγόριος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Βοστανῶν Νικόδημος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Κερκυρῶν Νεόφυτος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

17.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA IDEM SIGNIFICAT ORTHODOXORUM IN AEGYPTO
 LAICIS PROCURATORIBUS
 1867 novembris 9.

† Γρηγόριος ἑλῆφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
 τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.
 † Ἐπιτίματοι καὶ ἡμίτεροι κατὰ πνεῦμα υἱοὶ
 ἀγαπῆτοί, ὅ τε κύρ Σ. Κωνσταντινίδης, πρόεδρος τῆς
 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιτροπῆς τῆς Ἑλληνοαιγυπτιακῆς
 κοινότητος, καὶ ὁ κύρ Σ. Πανταλίδης, ἀντιπρόεδρος τῆς
 ἐν Καίρῳ κοινότητος τῶν ὀρθοδόξων, τὴν περιπέθητον
 ἡμῶν ἐντιμότητα ὡμῶν ἐκ ψυχῆς εὐχόμενοι, εὐλογοῦ-
 μεν πατρικῶς.

Ἀμφοτέρω τὰ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐσχάτως πε-
 φθέντα γράμματα ὑμῶν εὐμενῶς ἐλάβομεν, καὶ εἶδο-
 μεν, ὅτι ἐν αἷς ὁ τε ὀσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης καὶ
 τοποτηρητὴς κύρ Εὐγένιος καὶ οἱ ἐκ τοῦ εὐαγοῦς
 κλήρου τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξαν-
 δρείας ἔγραψαν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ θεραπείᾳ τῆς ἐπι-
 κρατούσης καὶ ἐπὶ τὰ χεῖρας χωρούσης καταστάσεως
 τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτόθι πραγμάτων, καὶ ἡ ἐνυ-
 μότης ὑμῶν ἐξ ὀνόματος τῶν κοινοτήτων, ὡς ἀντι-
 προσωπεύετε, ὄντες· κατὰ πάντα σύμφωνοι, ἐξαιτεῖσθε
 ἐπίσης τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν ἐπίνευσιν. Ἀπαν-
 τῶντες τούτων διὰ τῆς παρουσίας ἡμετέρας ἐπιστολῆς,
 πληροφοροῦμεν καὶ τῇ ὑμῶν ἐντιμότητι, ὅν τρόπον
 ἐδηλώσαμεν ἰδίως καὶ πρὸς τοὺς διαληφθέντας, ὅτι ἡ
 καθ' ἡμᾶς ἀγία καὶ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία,
 ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν καὶ ὁμολογούμενον, οὐ διέλιπεν
 ἐκείσοτε παρέχουσα τὴν κατάλληλον ἐπικουρίαν τοῖς
 λοιποῖς γερασμίαις πατριαρχικοῖς θρόνοις, ὁδοῦσι οὗτοι
 τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἐπικαλοῦντο συναντιλῆψιν, καὶ
 σπουδαίως φροντίδουσα ἵνα ἡ φιλάδελφος αὐτῆς συν-
 δρομή, καθαρῶς ἰδέας ἐπιμείβεσθαι εἰς τὰ
 ἑρὰ αὐτῶν προνόμια, συνταλῇ, κατὰ τὸ ἐπικτόν, εἰς
 ἀνακούφισιν τῶν γερασίων τούτων θρόνων καὶ ἐμπέδω-
 σιν τῶν ἀρχαίων προνομίων καὶ δικαιωμάτων αὐτῶν
 ἐπὶ πνευματικῇ καὶ ἡθικῇ ὀφείλει τοῦ ἐν αὐτοῖς

ὀρθοδόξου λαοῦ. Ἐκ τοιαύτης οὖν φιλαδέλφου δια-
 θέσεως προσεχθεῖσα, οὐκ ἤδυνάτο πάντως παρῆθεν
 τὰς ἐπαναληφτέας αἰτήσεις· τῶν αὐτόθι δὲ ἐπι-
 τροπῶν, διατραγεθούσων τὴν εἰκτράν τῶν τοῦ πατρι-
 αρχικοῦ θρόνου πραγμάτων κατάστασιν, ὡς ἐκ τῆς
 δόθεναιας τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τοῦ πατριαρχοῦ
 Ἀλεξανδρείας κυρίου Νικάνορος, καὶ θερμῶς ἐξαιτου-
 μένων τὴν ἐπίσκευσιν τῆς θεραπείας διὰ τῆς ἀπολύ-
 σεως καὶ ἀποστολῆς τοποτηρητοῦ, ὃν αὐταὶ οἰκοθεν
 ἐξέλεξαντο, κολλὰ καὶ δεινὰ προσιωνίζομεθα ἐκ τῆς
 ἡμετέρας ἀναβολῆς. Ἐφ' ᾧ καὶ καθήκον ἱερὸν ἡγ-
 οσμένη ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία τὴν ἀποδοχὴν
 τῶν ἐπι τετραμηνίαν ἄλην παρατινόμενων αἰτήσεων,
 ἀπέλυσε τῶς τὸν παρ' αὐτῶν προεκλεγέντα ἀρχι-
 μανδρίτην κύρ Εὐγένιον ἐπὶ χρυσταῖς ταῖς ἐλπίσι τῆς
 εὐκαταίας τῶν αὐτόθι ἐκκλησιαστικῶν ἀποκαταστάσεως.
 Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ τῆς ὀσιολογιότητός σου ὡς τοποτηρη-
 τοῦ ἀπέλυσις καὶ ἀποστολή, κρίμασι οἷς εἶδε κύριος,
 οὐδὲν παρήγαγεν αἰσιον ἀποτέλεσμα κατὰ τὰς τὰς
 ἡμετέρας εὐχὰς καὶ προσδοκίας καὶ κατὰ τὰς ὑμῶν
 ἐπαγγελίας εἰς τὴν τῶν πραγμάτων βελτίωσιν, τούναν-
 τίον δὲ πρὸς ταῖς μηδὲν ὑπορωμέναις ἐπισυμβῆναι
 διαφωνίας τε καὶ διακρίσει τῶν αὐτόθι χριστιανῶν,
 δεινότερα, ὡς μὴ ὀφείλων, ἐπέφερε σκάνδαλα, σοβαρῶς
 ἐπακαλοῦντα τὴν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου κατά-
 στασιν, διὰ ταῦτα ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη
 ἐκκλησία, καθήκον αὐτῆς καὶ ἔργον πνευματικῆς
 συνέσεως ἅμα λογιζομένη, ἵνα προλάβῃ τὴν ἐπὶ τὰ
 χεῖρας τῶν πραγμάτων φορὰν καὶ ἀνασταλῇ ψυχω-
 λέτρους ἑριδας καὶ τὰς διενέξεις, αἵτινες παρατινό-
 μεναι ἄθλον ἔσται ποῦ ἀπολήξουσιν, ἔγνω ἐκ προ-
 νοίας ἀξιολογῶν διαβίβασαι πρὸς τὴν ὀσιολογιότητά
 σου τὰς δεούσας προτροπὰς καὶ παραινέσεις περὶ τῆς
 ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ τοποτηρητοῦ εὐφῆμου παραιτῆ-

οση; και αυθεντα αποκαθησεως, ην μετα κοινην και αμφοτερον οφειλον ενεργουν, ελαττωσα, ου το καλον τοουτο και εδιδεσκοντο παραδειγμα της εσελογοιτητος του μωρουμεναι και αι αυθεντα δεχομεθα κοινητας, κατασταλλουσαι τας αμειβειας αντιστηλεις και λαοφθορους εριδας και ερονουσαι προς αλληλα; προσφθουσαι αναμειβειας και αυται εν ειρηνη και αγαπη εις την απο κοινου σωμαρατην και συνεργειαν προς την των πραγματος του πατριαρχικου θρονου εδικαιωσαν αποκαιωσισαν, ην διακαως εριστα και η καθ' ημας μεγαλη του Χριστου εκκλησια. Ταυτα τοιουνθλοποιουοντες και ηη θραν εναντιωτη οδδολας αμειβαλλομεν, ου θελουμε συμμορφωθη προθυμια προς την εκκλησιαστικην ημαθν ταυτην προσηκη και σωτηριου νοουθεσιαν, συνταλουντες και προσκαθευοντες εν ελικρινεια εις την κατασκευην και εξελειψην των εσφρασιων και εριδων και την εν εμορροουση και αγαπη αδελφικη επικειψην της επανορθωσιως των πραγματος και της προτης εδολιας του πατριαρχικου αυτου θρονου. Αλλως τα διαβεβαιωμεν ημας, ου ουδε την ελαχιστην προσοχην παρασχεην ημιν τουναιουθεν εν-

εβραθα οδδ' αναμειχθηται ελας τας αυθεντα φυχωλεθρας δεχομεναι, αλλα μακρον ταυτων μωνουας, θελωμεν εσχεσθαι θερμης επικαλομεναι τον ειρηνοδωτην θεον, ουως εμπεδουη ημιν εσθεον την θειαν αυτου ειρηνην, ερονουσαι και αγαπην προς τα η; κοινης ηουχιας επανουθεν και του αναξιοκαθευοντος πατριαρχικου της Αλεξανδρειας θρονου διδουσαι, τη αυτου εδουαει και αγαποτητι ου η χαρις και το εσκαρον ελας; ειη μαθ' ημιν.

...αυτ', νοεμβριου θ'.

- + ο Κωνσταντινουπόλεως εν Χριστω εσχετης.
- + ο Κυζικου Νικηδημος εν Χριστω εσχετης.
- + ο Χαλκηδονος Γερσομος εν Χριστω εσχετης.
- + ο Δερκεων Νεφωτος εν Χριστω εσχετης.
- + ο Δραμας Αγαθαγγελος εν Χριστω εσχετης.
- + ο Βιδυνης Παθιος εν Χριστω εσχετης.
- + ο Γενου και Χαρς Χρυσανθος εν Χριστω εσχετης.
- + ο Χιου Γρηγοριος εν Χριστω εσχετης.
- + ο Βοδενων Νικηδημος εν Χριστω εσχετης.
- + ο Κορυθως Νεφωτος εν Χριστω εσχετης.

18.

SYNODUS ATHENIENSIS NICANORI ALEXANDRINO DE COMPOSITO NEGOTIO GRATULATUR
1867 novembriis 27.

Τη μακαριωτατη και αγιωτατη πατριαρχη Αλεξανδρειας και πασης Αιγυπτου κυριω κυριω Νικανори η ιερα σύνοδος της εκκλησις της Ελλάδος τον αδελφικον εσκαρον απονεμα.

Διακομισομενοι εν θεοντι τα; απο καθ' του παλαιθνους μαρτιου, απο η' του αγιοθουτου και απο του εσκαρβριου ενοστατος ετους της ημετερας μακαριωτητος ειρηνικας επιστολας, εσικουνημενων τη δευτερα και των συνοδικων πρικτικων μετα καταδουου ψυχης ανιγνωμεν τα εκπιθμενα και λαν περιαλωθ διαθεμεθα, συνειδυτες ολα και ηλια ο μισοκαλος και πολημος τη εκκλησια διαβολος ημηνεισαστο διασεισαι τον ημετερον πατριαρχικον θρονον, καταδλφαι την ημετεραν μακαριωτητα και εκπαρδοσι το χρστονυμον αυτης κομνιον.

Εγνωμεν γαρ δι αυτων εσα τα ο εδγνις; ο επροποταμηνος εισπηθρας επι την ημετεραν πατριαρχικην δικαιοδοσιη, κοσμικος αρχουσι χρησομενος, διαπρξαστο, και εσα η ημετερα μακαριωτης καρτερικως υπαστη και γενναίως αντιστη, αποκουρδουσα εν τη συνσει αυτης τεις επιδωποντας την ανατροπη των παγαρχαιων προνομων και τη; αυτονομιας του πατριαρχικου της Αλεξανδρειας θρονου.

Παραχρημα ουν απο τη; ληφρας της απο καθ' του μαρτιου επιστολης της ημετερας μακαριωτητος, εσιουσης δι αυτης συνανταλαβουθη την ιερων ουνουθεν της εκκλησις της Ελλάδος των δικαιων του ημετερου πατριαρχικου θρονου, θεαρησαντες υπο σκουδαισατην εποφην τα εν ταυτη εκπιθμενα και τας ενδεχεμενας λαβειν μαλκους διαστωσις, περιπλουας και σπενδαλα, ανεπανρθωτων ζημιαν τη καθδλου ορθοδοξη εκκλησια απαιλουνη, αναλογομεναι, εσπευσομεν αποστειλαι προς την κυβερνησιν της αυτου μεγαλειωτητος του βασιλεως ανιγρραρον της διαληφθεισης επιστολης.

Οθεν γινωσκοντες, ου η βασιλικη κυβερνησις, επιλαβομενη σκουδαίως της προκαιμνη; υποθεσις; ανηργει ερωτηριως και μερα περισπασεις προς τα κατασκευην των γεννηθειων περιπλουων και προς υποστηριξην των καλαιστωτων προνομων της Αλεξανδρεινης εκκλησις, επεσοχον απαντησαι εμεους τη ημετερα μακαριωτητι, αναμνοντες οσημραι ενεγωνιως το αισιον εσκαλομα των ενδελεχων και εσκαρων προσκαδειων της βασιλικης κυβερνησιως.

Η υπο της φρονησιως ε' εσκαρπαισα ημιν αναβαλη της απαντησιως επηργεμν; ως εμας, το ποθομενον εσκαλομα. Εξ επιστημων γαρ της βασιλικης κυβερνησιως εγγρραφω, της 21 του φθινουτες, εδγγρραμει-

μεθα την προσδοκαμένην αισιαν λυσιν προς ερον των σπανδων, ητας γηρουν ηδη δια της απρα του θεισατου οικουμηνικου πατριαρχου ανακλησιως Ευγανιου του επροποταμηνου, του πρωταιτου των κατα την Αλεξανδρεινην εκκλησιαν αντιπανομικως (ως μη εσφαλε!) διαδραματισθεντων.

Αγαλλισομενοι ουν τη πνευματι και δόξαν αναμειψαντες τη υψιστη, τη διασκουδουσαντι τον επικαιμενον κινδουον, απαντωμεν ηδη τη ημετερα μακαριωτητι, ου οδδεν εχομεν αντισπαινητας επι των ιερων κανωνων εφεδρακομεναις ενεργειαις ανεσκαρτητου και αυτοκαρδλου εκκλησις, τα δόξαντα κατα το εαυτης καθηκον συνοδικως απορηναμηνς προ; ποιηνη του επι τοσοτον πατριαρχικου κληρικου Ευγανιου του επροποταμηνου, του συνταρξαντος την εμνονιαν και ειρηνην της Αλεξανδρεινης εκκλησις.

Συγχαίροντες τοιουνθ ημετεραν μακαριωτητα επι τη αισιε ταυτη λυσι; των τοσοουτω καταδλφιντων αυτην σμφαντων και αιροντες χειρας ικαυιδας προς τον υψιστον, τον αρχηγρον της ειρηνης και της αγαπης, σνευχομεθα μετ αυτης, επικαλομενοι την θειαν αντιστην, ουως καταπρδουη τα εσκαρδντα καθη, επανηγρη και παγωση εν τας καρδιας των πνευματικων αυτης εσκων την τοσοτον περισοουδατον τη εκκλησιαστικη εσταξιε ειρηνην και αγαπην, και οη και διασκουδουση πριναλως την ψυχροτητα, εστω και ελαχιστην (εσκατα οηρηε τοιαυτη) εν μερους της εν Αλεξανδρειη εκκλησις προς τον παναγιωτατον και θεοτατον οικουμηνικον πατριαρχην, τον και επι γηρως οδδθ τοσοτον εσκαρδμενον υπερ της εν Χριστω εδδισκαπιστου ενωτητος και τη; εσταθειας της καθδλου αιγιας ορθοδοξης εκκλησις.

Ταυταυτωντες δεομεθα εγκαρδίως του παναγαθου θεου, ουως εν ειρηνη και αγαλλισι; πνευματος, επι μηριστα ζηγηε εκ αγαθθ της αιγιας ημαθν εκκλησις. Γενουτο!

Της ημετερας μακαριωτητος εν Χριστω αγαπητοι αδελφοι και συλλειτουργοι ο σμηροτουοντες την ιερων ουνουθεν της εκκλησις της Ελλάδος

- + ο Αθηνων Θεοφιλος πρδεδρος.
- + ο Ιθακης Γαβριηλ.
- + ο Θιβων και Λαβαδειας Δοσιθεος.
- + ο Γυθειου Ιεσηρ.
- + ο Θηρας Ζαχαρις.

(Τ. Σ.) ο δευτερος γραμματικος αρχιμανδριτης Εδδ' Αλεξανδρεπουλος.
Εν Αθηναις, τη κ' νοεμβριου ...αυτ'.

EUGENIUS XEROPOTAMENUS PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO
1867 decembris 12.

Παναγιώτατε Δέσποτα.

Ἐκκοιμώμενον ἀλλοθρόνιστον καὶ ἀνέγνων ἐπιστομῆ-
νας· λίαν τὴν ἀπὸ θ' νοεμβρίου πανοβραστὸν μοι πα-
τριαρχεικὴν καὶ συνοδικὴν ἐπιστολήν, ἐν ἣ ἡ ὑμετέρα
πατρότης, κλονοθεῖσθε, φαίνεται, ἃς δὲσιν οἱ ἐναντίοι
πανταχῶς δουρατῆρας καὶ δουρατῆρας ἐκείλους, καὶ
πιστεύουσα, ὅτι ἀληθῶς ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησία
κινδυνεύει καὶ σαλεύεται, ἔγνω, ὡς σωτήριον μέσον
καὶ ἐλατήριον πρὸς τὴν εἰρήνην, τὴν ἐκουσίαν πα-
ραίτησίν μου ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ τοκοτηρητοῦ καὶ τὴν
ἀποχώρησίν μου· δικαιοῦσα δ' αὐτὴν καὶ τοὺς ὅτι ἐπὶ
ἀγίους κληρικούς, καὶ πάντας ἀμωθῆρας ἐξομωθῆραμέν-
τε καὶ τὴν καρδίαν θανατώσας ἐπρωτῆρα· διότι τί
νὰ θρηνησομεν πρῶτον; Τὴν νίαν ἐκακωμένω, τὴν
ταραχὴν, ἐν ἣ καὶ κλίβιν βυθώσεται ἡ τάλανα αὐτὴ
ἐκκλησία, ἡ τὴν ἀδικον ἀπόρριψιν τῆς αἰτήσεως τοῦ
ἐλαγος κλήρου καὶ τῶν κοινοτήτων; Τί ὑπεσπίλοι
τὸ δίκαιον καὶ ἐνεθρόνισον τὴν ἀπάντη ἐν τῇ ἐραφ
παρὰ τῆς ἀγίας συνόδου; Ποῖα ἀναλογία, παν-
οβρατῆ δέσποτα, μεταξὺ τῶν λεγομένων ὅτι ἀνδρῶν
νομίμας τὴν λαὸν ἀντιπροσωπεύοντων καὶ τῶν λεγο-
μένων ὅτι ἀνδρῶν ἰδιωτῶν, καὶ τούτων ἐπαρῆρα, καὶ
μὴν καὶ κληρικῶν; Πότε ἐκκλησίαν μὴ ἐπι-
τοδοθεῖς δὲσιν διεσάλλισον, ὅσον φόνους, κακώσεις καὶ
τὰ λοιπὰ; Πότε ἐξήτησαν πρῶτῶν τι, ἔπαρ νὰ
ἀρῆσθαι εἰς τὸ ὄρθον καὶ τὸ εὐαπόδεικτον δίκαιον;
Ἦ πότε ὁ κλήρος, αἱ κοινότητες καὶ ἡ βουλὴ ὡς
ἀφωσθῆρα; Τί ἀκλόουτερον καὶ φουσιώτερον, ἢ τί
δικαιότερον καὶ ἀναγκαῖότερον τῇ ὀριστικῇ λύσει τοῦ
ζητήματος καὶ τῇ ἐξελεγεινῇ παντὸς ὁ τι ἐλέχθη ἢ
ἐπαρῆρα καθ' ὅρων τε καὶ ἡμῶν, τῆς περὶ συνοδίου
αἰτήσεως ἡμῶν; Καὶ ὅμως οὗτοι μὲν ἐπισταύθησαν,
ἡμῶν δ' ἡ φωνὴ ἐγένετο φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ.
Προτάσεως οὕτω δικαίας ἢ ἀπόρριψις, παναγιώτατε
δέσποτα, πρῶτῶν νὰ καθέξῃ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ
ἱστορίᾳ θέσιν ὀπουδαίαν διὰ τε τὰ ἔπαρ ἐκείνη ὑπε-
ἐραγοτο ἀγαθὰ καὶ διὰ τὰ ἔπαρ αὐτὴ θάλας συνακαγῆται
δουρατῆρας, ἃτε δὴ καταστρέφουσα ἐν μίᾳ στιγμή ἐκ
θεμελίων ὁ τι μετὰ πόνων καὶ μόχθων καὶ μετὰ
τοσαύτης καρτερίας φηδομησάμεν πάντας ἀπὸ κοινοῦ,
καὶ πότε ταῦτα πάντα: ὅτι εὐρισκόμεθα ἤδη περὶ τὴν
στέγην τοῦ οἰκοδομηματος.
Ἀφ' οὗ δὲ κατὰ καθήκον ἀναπόδραστον πρὸς τὴν

Ἀ ἀλήθειαν καὶ ὄφρα ὑποκλιθεὶς πρὸς τὴν ὑμετέραν
παναγιώτατε ἐπήρανον τὰς ἀδυναμίας ταύτας πατρι-
αρχεῖς, καὶ ταῦτα, ἵνα μὴ ἔχω εὐθύνην καὶ τῆσιν,
καθυσωβέλλω ἀλλοθρόνιστον, ὅτι προσωπικῶς; ἐπὶ ἡ πα-
αίτησις δὲν μὲ δουρατῆρας, ἴσως μάλιστα τούταντιον·
ἀλλὰ σχετικῶς πρὸς τὴν ταραχὴν, ἣν αὐτὴ προφανῆρα
ἐνταῦθα, καὶ τῶν ἐκ νέου ὁδῶν πρὸς τε τὴν λαὸν,
τὸν κλήρον καὶ τὴν κυβερνήρα, οὐδὲν αὐτὴ, ἔξει
πρακτικῶν ἀποτέλεσρα· διὰ τῶν εἰδῶτα τὰ πράγματα
πάν ἄλλο ὑπόσχετα ἢ ἀγαθῶν· ὅρα ἐν τοιαύτῃ πα-
αίτησει ἡ εὐθύνη παρῶν τῶν συνακαῖων κίκα ἐμῶσ
μὲν ἐκ' ἐμοῦ, ἐμῶσ δὲ ἐπὶ τῇ ὑμετέρῃ πατρότητι,
ἦτι; φαίνεται προκαλοῦσα τοῦτο. Ὅσον ὅπως προ-
φωλῆρα καὶ ὅρας καὶ ἐπὶ ἀπὸ νέας ἐπιθέσεις καὶ νέας
συνάδαλα, ὄρα ἵνα ἐρατῆρα προηγουμένως ὡς οὐδὲ
εὐκαίτη καὶ φιλόσοτος, ἄνωσται ὅτι διὰ τοῦ τρόπου
τούτου ἔραρα τὴν ἐπιδικωμένην εἰρήνην; Τότε δια-
τάταί μοι, ἵνα στιγμηδῶν δέσιν τὴν ἡν ἡδὴ ἡτοῖμασα
παράτησιν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῆς ὑμετέρας πα-
αίτησις, διότι ἐν τοιαύτῃ παρῆρασι κατανοεῖται τὴν
σοβαρότητα καὶ δυσχέρειαν τῆς θέσεως μου ἀπέναντι
τῶν ἐκλογῶν μου, τοῦ ἀγαπητῶς με λαοῦ, τοῦ πολλὰ
ἀκ' ἐμοῦ προδοῦσῶντος ἐρασο κλήρου καὶ τῆς προ-
ταυσοῦσις με ὀψηλῆς κυβερνήσεως. Πρὸς πάντας
τούτους, παναγιώτατε, ὄρα ἵνα λόγον τῆς διαγωγῆς
μου ταύτης, καὶ μόνον λόγος τις ὀκρίταρος, ὅτι μοι
ἐπαρῆραται αὐτὴ ἀπὸ τῶν κνεματικῶν μου ἀρχηγῶν,
δύναται νὰ μὲ δικαιοσύνη ἀπέναντι αὐτῶν· δὲν ἀγνοεῖται
ἐπίσης, ὅτι διὰ τῶν συνακαῖων καὶ συσταθμῶ-
νται τὸ καθήκον τοῦ ὑπαρῶσιν στιγμῆ, καθ' ἃς
οὐτε τοῦ κινδύνου νὰ ἀποχωρήσῃ, οὐτε τὴν ἀρατὴν
νὰ καταρῶσῃ δύναται· ἐν παροῖσις δυσχεραί θέσιν
εὐρισκόμενος καὶ οὐδὲν παρὰ τὴν συνείδησιν καὶ τὴν
ἀλήθειαν πρῶται βουλόμενος, προσπαῖται καὶ κλίβιν
εἰς τὰς σοφῆς καὶ πολυκαίρου παρῆρασις; τῆς ὑμε-
τέρας πατρότητος, ἴστινος τὰς πατρικὰς καὶ θεσπεσίας
εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐκικαλούμενος; καὶ τὴν ἀπάντησιν
τῆς αἰτήσεως μου κατηγῶς ἀναμῆρα, ὑπεφαίνωμαι
βαθυσταῖσως.

Ἐν Καίρω, τῇ 12' δεκεμβρίου, 1867.
(Ὁ τοκοτηρητῆς τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας
ἀρχιερατῆς Εὐγένιος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA EUGENIO XEROPOTAMENO
1868 februarii 6.

† Γρηγόριος ἀλφ' Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.
† Ὅσα λογιστάτε ἀρχιερατῆρα κὴρ Εὐγένιος, τίκων
ἐν κυρίῳ ἀγαπητῶν τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη
τῇ ὀσιολογιότητι σου καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.
Ἐν τῇ κατὰ τὴν θ' νοεμβρίου τοῦ παρελθόντος
ἔτους ἐκδοθείσῃ πατριαρχεικῇ καὶ συνοδικῇ ἐπιστολῇ
ἀνακτῶμενας τοὺς λόγους, δι' οὓς ἀναγκαῖαν ἔδωρα-
σαμεν τὴν εὐφημον παρῆρασίν σου καὶ τὴν αὐτόθεν
ἀποχώρησίν σου, καὶ τὰ εἰδῶτα, προοῖα ἐκκλησιαστικῆς
καρῆρασις, ἀνάλογον ἐξεδεχόμεθα καὶ τὴν
ἀπάντησίν σου. Λαβόντας δὲ ταύτην ἀπὸ τῆς 12' δε-
κεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐκδομένην, καὶ μὴ
ταυτήν, ἐαν ἡλπίζωμεν, εὐρόντας, δικαίως ἐξενοῖθη-
μαν ἐπὶ τοῖς ἐν αὐτῇ ἐκτιθέμενοις, σαφῶς κατιδόντας,
ὅτι οὐτε τὰς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικὰς προτροπὰς καὶ
παρῆρασις ἐκαξίως ἐξετίμησας, οὐτε τὸ ἐν αὐταῖς
προφανῆς συμφέρον σου κατηγῶσας, ὅπως, παρῆρα-
σάμενος καὶ ἐπιστὰς τῆς τοῦ τοκοτηρητοῦ θέσεως,
ἀποχωρήσῃς αὐτόθεν, δυσχερῆστων ἐτι μάλλον ἐν τῇ

μάλλοντι συνακαῖων σαυτῶν ἀκαλλῆττων. Ἐκαὶ οὖν
οὐχ ὡς ἡλπίζωμεν προσηνέχθης (καίπαρ ὀμολογῶν καὶ
κρηῖττων κανθῶσως, ὅτι κληρικῶς τῆς μεγάλης ταύτης
τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας τυγχάνεις ὄν), ἀλλὰ βῆτην
ἀνάκλησιν ἀκαίτην, τὴν αὐτόθεν ἀποχώρησίν σου
ἀναβάλλεις ἐ; δεῦρο, διὰ ταῦτα ἡ, τε μετριότη; ἡμῶν
καὶ ἡ περὶ ἡμῶς ἐραρῶ συνόδου ἐνταλλόμεθα καὶ δια-
τάττομεν τὴν σὴν ὀσιολογιότητα, ὅπως, ἔρα τῇ λαβῆν
τὴν παροῦσαν ἡμῶν πατριαρχεικὴν καὶ συνοδικὴν ἐπι-
στολήν, ἀκομακρυθῆραί πάσης διαχειρῆσεως τῶν αὐτόθεν
ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν τοῦ θρόνου πατριαρχεικῶν
πραγμάτων καὶ τῆς τοῦ τοκοτηρητοῦ καὶ κηραμῶνος
θέσεως, ἀναχωρήσῃς αὐτόθεν. Περῶσθῶς τοῖνον, ὅτι
ἐκτιμῶσις δεόντως τὴν τε σὴν θέσιν καὶ τὴν ταυ-
ταίαν ταύτην κηραμονικὴν ὑπὲρ σου τῆς ἐκκλησίας
διαταγῆν, ἀναμῆραμεν ἀνακαρῶσως, ὅπως, ἐντὸς δε-
καπενθήμερας ἀπὸ τῆς σήμερον, τηλεγραφικῶς ἀναγ-
γεῖται τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν τε παραλαβὴν τῆς παροῦσης
καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀκριβῆ συμμέρασίν σου. Ἄλλως
δὲ γίνωσκα, ὅτι ὑκαύθωνος ἐρα ταῖς ὑπὸ τῶν θεῶν

κανόνων ἀρμόζοντες τὰς ἀκαθάρτους ποικίλ. Καὶ ταῦτα ἄ μὲν ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς· ἢ δὲ τοῦ θεοῦ χάριτι καὶ τῷ ἀπαύρατο ἔλεος αἰετὸς μετὰ τῆς οἰκολογιότητος.

καὶ, φεβρουαρίου ε'.

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Κυζικίου Νικηδόμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

- † ὁ Χαλκηδόνος Γαρίσμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Ἀρσένος Νεόφυτος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Ἀρσένος Ἀγαθόγγιλος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Βεδόνος Παύλος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Γένου καὶ Χόρας Χρόσιμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Χίου Γρηγόριος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- † ὁ Βοδενῶν Νικηδόμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

21.

EUGENIUS KEROPOTAMENUS A VICARII MUNERE SE ABDICAT*

1868 ianuarii 25.

Ἦρως τὴν ἔντιμον ἐπισκοπὴν τῆς ἐν Καίρῳ κοινότητος τῶν ὀρθοδόξων.

Κύριοι. Ἐπισυνάκτων ὄντων ἔδε τὴν παραιτήριον μου ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ τοκοτηρητοῦ, ἦν πρὸ πολλοῦ μὲν, ὃ· βλέποντα, ἡτοίμασα, ἀνέβαλον δὲ μέχρι τοῦδε διὰ λόγους συμφέροντας τῇ ἐν Αἰγύπτῳ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ κοινῇ εἰρήνῃ, παρακαλῶ νὰ μοι εἰπητε πρὸς τίνα νὰ παραβῶσα ὅ τι παρέλαβον, ὡς καὶ μικρὸς τινας παρυσίας τῶν ἐπ' ἡμῶ ἀποβιβαζάντων ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

Ἐπαρῶσα δ' ἐπανειλημμένως ὄντων, κύριοι, τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν ὑπερ ἡμῶ ἀγαθὴν ὄντων ἰδίαν, εὐχομαι ἀπὸ καρδίας ὄντων πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον θεῶν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ 25 ἰανουαρίου 1868.

Ὁ τίσις τοκοτηρητῆς τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος.

Παραίτησις.

Κύριοι. Ἐπισυνάκτων ἤδη σχεδὸν ὑπέρχει, ἀφ' οὗτο ἐξελέγη ὑπὸ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ κρινόντων καὶ μέρους τοῦ λαοῦ κλήρου, ὡς κληρῶν τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου Νικηδόμου καὶ τοκοτηρητῆς τοῦ πατριαρχικοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου. Γινώσκων δὲ τὸ δυσχερὲς τῆς θέσεως ταύτης ἐκ πείρας, καθ' ἃ καὶ ἄλλοτε χρηματίας ἐν αὐτῇ, καὶ τὰ ἐπιπελάζοντα πατριστατικά πάθη, ἐδυσκολοῦσθαι νὰ ἐνδῶσα εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸν διορισμὸν τοῦτον· ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐπὶ τρεῖς ἡβδ, μῆνας αἱ ἔντιμοι κοινότητες ἐπανειλημμένως πρὸς τε ἡμᾶ καὶ τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν τὰς αὐτὰς αἰτήσεις, καὶ καθίστων ἡμᾶς ὑπευθύνους διὰ τὰ ἐκ τῆς ἀδιαφορίας ἡμῶν ἐπισημαζόμενα εἰς τὸ ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανικῶν κλήματα, μὲ τὰ μελανώτερα (καὶ δικαίως) χρώματα παρυσίας τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐκκλησίας· ἀφ' οὗ ἡ ἐγκρίσις κυβερνήσεως ἐγκρίνασα τὴν ἐκλογὴν ταύτην ἐπροκάλεσε καὶ ἔλαβεν ὑπερ ἡμῶ σουλτανικὸν φερμάνιον, καὶ ἐπὶ τούτῳ προσεκλήθη ὑπ' αὐτῆς· ἀφ' οὗ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἀνεγκλωβίσθη ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων αἰτήσεων· νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν πασχούσης ἀδελφῆς ἐκκλησίας, ἐπαμφεν ἐπίτιδες ἔλαρχον τῆς, ἵνα ἴδῃ ἐκ τοῦ συνέργου τὴν διανοητικὴν τοῦ πατριάρχου Νικηδόμου κατάστασιν, καὶ τοῦ ἔλαρχου ἀποφηναιμένου, ὅτι ἀληθῶς οὗτος πάσχει, ἀκαρτέσει τὴν ἡμῶ ἀποστολήν· ἀφ' οὗ, τέλος πάντων, οἱ μετὰ ταῦτα δυσχεραίνοντες κατὰ τῆς ἐκλογῆς μου οὐδεμίαν ὄψασαν δυσπραγίας φωνὴν κατὰ τὸ τρίμηνον τοῦτο διάστημα, ἔχοντα ὡς κληρικὸς καθήκον συνειδήσεως νὰ ὑπακούω εἰς τὴν αἰτησίαν ταύτην ὡς εἰς φωνὴν κυρίου καὶ κλήρου ἀνταπαρνήσεως καὶ ἀφοσίσεως ὑπερ τῆς τακτοποιήσεως τοῦ πάσχοντος Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου νὰ μεταβῇ ἐνταῦθα.

Ἀφικόμενος δὲ ὑπεδέχθη ὑπὸ τε τῶν κοινότητων, τοῦ λαοῦ καὶ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ ἀντιβασιλέως καὶ κυριάρχου τῆς Αἰγύπτου ἀριστοῦ, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, καὶ κέραινα

ἀντικατότην εἰς τὴν θέσιν μου· ἀλλὰ κατῆ μοῖρα ἡ αὐτοῦ μακαριότης ὁ πατριάρχης ἀντὶ νὰ ἐνστατησθῇ τὸν διορισμὸν τοῦτον, καθὲ ἀκαλλήσοῦσα αὐτὸν πάσης εὐθύνης καὶ μαρτυρίας καὶ ἐξασφαλίζοντα εἰς τὴν ἀξιοκρατῆ αὐτοῦ θέσιν, ἡγήθη νὰ παρατελεσθῇ, ὄργανον γενόμενος ἀνθρώπων ἰδιοτελῶν καὶ πολλὰ ἴσως ἄτοκα ἐχόντων νὰ συγκατέβωσιν· ἐνταῦθεν ἡ κλήη τοῦ στοιχείου τῆς τάξεως κατὰ τοῦ τῆς ἀταξίας.

Καὶ ἐγὼ μὲν ἠφάνην προθύμως τοῦ ἔργου πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν κακῶν ἐχόντων· ἀλλ' οἱ ὄμματι λοξῶ βλέποντας τὰ γεγονότα ἐκατέδθησαν εἰς τὴν ἀντίθεσιν, ἀντίθεσιν στηρικτήν ἐν μέρει μὲν εἰς φατριστατικά γέγραμμένα πάθη καὶ εἰς μικροφιλοτιμίας, ἐν μέρει δὲ εἰς ἰδιοτελείας, σκοποῦς καὶ κοτακὰ συμφέροντα· καὶ μέχρι μὲν τινας ἐξήσκισαν αὐτὴν δουρατικῶς, ἀνευ ὄρους ἀποτελέσματος, κατόπιν δὲ ἐξέτιναν αὐτὴν καὶ εἰς εὐρότερον κύκλον καὶ ἐξωτιρικῶς, ἔθρα τὸ φέδος καὶ ἡ συμπαρτία ἠδύνατο νὰ εἰρωσι πιστῶν, καὶ τοσοῦτον εὐχαρέστερον, ὅσον ἔχοντας ὑπὸ σκληρὰν εἰχμαλωσίαν τὸν πατριάρχην, ἔγραπον ὅ τι πᾶν ἠθέλον ἀνευθύνως ὑπὲρ τὸ ὄνομα καὶ τὸ γόητρον τῆς πατριαρχίας, τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ εἰς ὅ τι καὶ ὅποτε ἠθέλον θανατοῦσθαι· ὅστω δὲ κατῶρθωσαν νὰ ἐπισύρωσι τὸ ἀνδιαφέρον πολλῶν ἐκ τῶν ἐξῆ ἐμογενῶν, καὶ τῶν εὐχερῶς, ὅσον τὸ φέδος ἐτίθει πανταχοῦ πλειονὰς τοὺς θιασώτας, ἢ ἡ ἀλλήθεια καὶ ἡ ἀνταπαρνήσις· ἐπομένως ἤρξαντο καὶ οὗτοι νὰ συμπάθωσιν εἰς τὰ κατὰ φαντασίαν μαρτύρια τοῦ πατριάρχου καὶ τὸν ἐπιεικῶς κίνδυνον τῶν προνομίων τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου.

Τὸ κατ' ἡμᾶ δὲ, καὶ τοι ὑποστάς τὰ πάντα μετὰ τῆς καρτερίας ἐκείνης, ἥτις χαρακτηρίζει τὸν ἀπαξ εὐκρινῶς καὶ ἀδουλειδῶτος ἀνεδεχθίνα τοιαύτην ἀποστολήν καὶ χειρὶ· νὰ μηνσικακῶσῃ ἢ γογγύσω κατ' οὐδενός, ἔφηνον εἰς τὸν καιρὸν τὴν καταύνασιν τῶν πνευμάτων καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους συνεννόησιν τῶν ἀντιφερομένων· ἀλλ' ἐν τῇ μεταξύ τούτῳ, κύριοι, ἢ εἰς τὸν ἥρνον ἀφοσίωσις μου, ἢ ἐξέλεγε: τὸν καταχρῆσθαι καὶ ἡ προκάθετα τοῦ νὰ ἐπαναφέρω τὴν ἡθικὴν ἀξίαν εἰς τὰ πατριαρχικά δικαστήρια καὶ τὰς παρυσίας τῶν ἀποποιούντων ὀρθοδόξων, ἐξήπλισαν φυσικά, ἀντὶ ν' ἀφελῶσιν, τοῦ ἀμέτους ἢ ἐμμέτους ἀνεχομένους εἰς τὰς καταχρήσεις ταύτας, ὅστω καὶ εἰς ἀντικανονικά καὶ ἀσύγγνωστα μῆσα καταέφυγον.

Ἐπειδὴ ὅμως μεταβῆς ἦλθεν εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ ἵνα συντελέσω εἰς τὸν ἥρνον τοῦτον, καὶ οὐχὶ νὰ βλάψω αὐτόν, ὑπὲρ οὗ καὶ ἄλλοτε καὶ ἤδη ἐμῆγχε τοσοῦτον, καὶ ἀφ' οὗ βλέπω, ὅτι ἡ πάσχει ἀχλὺς τοῦ φατρισμοῦ καὶ τῆς ἰδιοτελείας καλύπτει τοῦ; ὀφθαλμοῦ τῶν ἀνδιαφερομένων, ὅστω πᾶσα θυσία, πᾶσα ἀγαθὴ πρόθεσις καὶ πᾶσα ἀνταπαρνήσις θεωροῦνται ὡς τόσα ἀσύγγνωστα ἐγκλήματα, οὐδὲν ἕτερον ὑπολείπεται μοι ἢ νὰ δῶσω καὶ τὸ τελευταῖον δείγμα τῆς εὐκρινῶς πρὸς τὸν πατριαρχικὸν τοῦτον ἥρνον ἀφοσίωσός μου, νὰ παραιτηθῶ τούτῳ τῆς θέσεως τοῦ τοκοτηρητοῦ τοῦ

* Remunerationis huius libellus, etiam hodie a die 25 novembris 1867, et deus Eugenio adhibenda, conscriptus, tamquam non ante diem 25 ianuarii sequentis anni evulgatus sit, una cum ceteris epistolis, quae exhibenda. Ea fuit causa cur ad hanc diem non exhiberetur.

Ἀλεξανδρῖνον θρόνου, εὐχόμενος ἵνα ἡ θυσία μου Ἀ
 αὐτῇ γενῇ ἀγαθὸς εὐφραδίας καὶ εὐκλειᾶς ἀπολαύ-
 λασθῆναι κέρως, ἅψ' ἢ καὶ παραποδοῖται διὰ τῆς παρ-
 ούσης μου.

Παραποδοῦμαι δὲ ἰσχυρῶς ταπεινῶς τὸν εὐχνο-
 δότην θεόν, ἵνα τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ θυνάμει ἐμπνεύσῃ
 πρὸς πάντας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ὀρθοδόξους χριστιανούς
 τὴν συνδιαλλαγὴν καὶ τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην, ὥπως
 ἐν χρόνῳ καὶ ἀμαρτημάτων ἐκζητήσῃ τὸν ἄνθρωπον
 ἐκείνον, ὥστε θεὰ δύναμιν νὰ ἀνυψώσῃ τὴν οὕτω δυστυ-
 χῶς καταπεσοῦσαν ἐκκλησίαν ταύτην τῆς Αἰγύπτου.
 Κατακλιθεὶς, ἀδελφοί, τὰ ψυχρὰ ὄρα καὶ εὐλι-
 κρινῶς καὶ φιλοδύλους μαρμυρήσας κληρὸς καὶ λαὸς
 ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τῆς ἀγίας ταύτης ἐκκλησίας.
 Ἄλλως ἔσοσθε βαρέως ὑπόλογοι ἐνώπιον θεοῦ καὶ
 ἀνθρώπων.

Παραποδοῦμαι ἐκφράξω καὶ ὑπέρτατον καθήκον
 τὴν βαθεῖαν μου εὐγνωμοσύνην εἰς τὴν ὑπὲρ ἡμῶν
 εὐνοίαν καὶ προστασίαν τῆς αὐτῆς ὑψηλότητος τοῦ Β
 ἀντιβασιλέως καὶ κυριάρχου τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς
 σεβαστῆς αὐτοῦ κυβερνήσεως.

Ἐδωκεν δὲ ἀπὸ καρδίας τὸν σεβαστὸν καὶ εὐαγ-
 γὸν ἱερουργῶν καὶ ἱερῶν κληρὸν διὰ τὴν εὐκλειαν
 συνδρομῆν, ἣν παρέσχε μοι πρὸς τὸν ἀποπῆν τῆς
 βασιλευσῆς τῆς ταλαιπώρας καμμένης ταύτης ἐκ-
 κλησίας.

Ἐδωκεν δὲ τὰ μέγιστα τοῖς ἐντίμοις ἐκλογαῖς
 μου καὶ ἔκτανι τῶ ἀνάθε παροῦσα τῷ κυρίῳ
 λαῷ διὰ τὴν μεγίστην ἐμπιστοσύνην, ἣν ἐπέδειξεν
 μοι διὰ τῆς φήφου καὶ τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν καὶ διὰ
 τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας, ἃς ἔδωκεν ἐπ' ἡμῶν· τέλος δὲ
 συγχωρῶ ἐξ ἑλπίδος φυχῆς καὶ καρδίας καὶ τοῖς ἀδελ-
 φοῖς χριστιανοῖς ἐκείνοις, τοὺς ἐπισκεπτόμενοι τοσοῦτα
 κατ' ἡμῶν θεράτων εὐνοίας καὶ ἀρεσκείας, δεόμενος
 ἐνδύματος τῶ ὑψίστου ὑπὲρ ἀρέσκας τῶν παρακατα-
 μέτων αὐτῶν καὶ ὡς ὁ λιθοβοληθεὶς προσημαρτυροῦν
 Στέφανος ἐκλήτων· „Κύρια, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν
 ἁμαρτίαν ταύτην.“

Ἐν Καίρῳ, τὴν 25 νοεμβρίου 1867.

Ὁ τίμος τοποτηρητῆς τοῦ Ἀλεξανδρῖνου θρόνου
 ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος.

22.

EUGENIUS XEROPOTAMENUS AD PROREGEM AEGYPTI

1868 ianuarii 27 februarii 8.

Ἐψηλότατε. Ἡ ἀγαπητὴ ἡμῶν καὶ συστηματικὴ
 κωκυθολογία, ἣν οἱ κινούμενοι ὑπὸ τῶσαν καθάρως
 πατριστασιῶν καὶ ὑπὸ συμπεριόντων ἑλπίδων προσωπικῶν
 οὐκ ἐκπέσσαντες ἐξασκούντες κατὰ τὸ ἔθος διορισμοῦ
 εἰς τὴν θέσιν τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς αὐτοῦ μακαριό-
 τητος τοῦ πατριάρχου Νικάνωρος ἡ ἐχθροκαθῆς κατα-
 βίβας καὶ ἡ μαρτυρία. ἂν ἐγενόμην ἀντισημειωθὲν
 ἀπὸ τῆς εἰς τὰ ἐνταῦθα ἀφίξεώς μου καὶ αἰτίνας
 ἔπεινον, ὥπως παραλύσωσιν ἀπάσας τὰς ἡμῶν προ-
 σπαθείας πρὸς διευθέτησιν τῶν πραγμάτων τῆς ἐν Αἰ-
 γύπτῳ ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, εὐρισκομένης
 εἰς τὴν οἰκτροτέρην ἀταξίαν αὐτῆς ἢ ἑλλείψεως εὐμε-
 νείας ἐκ μέρους τῆς καλοκἀγαθίας τῆς ἡμετέρας ὑψη-
 λότητος, πάντα ταῦτα τὰ λυπηρὰ γεγονότα μὲ παι-
 θναγὰ καὶ οὐκ οἰστρον, ὥπως ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ μιάς
 θέσεως, ἣν οὐτε ἡ τιμὴ μου, οὐτε ἡ ἱερατικὴ μου
 ἀξιοπρέπεια δὲν ἐπιτρέπουσιν ἵνα τηρήσω ὑπὸ το-
 σούτων πικρῶν αἰώνων.

Προσέρχομαι λοιπόν, Ἐψηλότατε, ὥπως ὑποβάλω

ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἡμετέρου θρόνου τὴν ἐμὴν ταπει-
 νὴν παραίτησιν, ἐκφράξων τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην
 μου διὰ τὴν ὑψηλὴν καλοκἀγαθίαν, ἣν ἡ ἡμετέρα ὑψη-
 λότης οὐκ ἐκπέσσαντες δεικνύουσά μοι, καὶ ἰσχυρῶς
 αὐτῆν, ὥπως εὐδοκίῃ ἵνα ἐξακολουθῶ παρέχουσα μοι
 τὴν αὐτῆς ἰσχυρὰν προστασίαν. Τοῦτο δ' ἔσται διὰ
 τὸν ἡμέτερον ταπεινότητων θεράποντα ἢ σημαντικώ-
 τερα τῶν ἡμεῶν διὰ τὰς πικρίας καὶ τὰς φάρμακα.
 ἔπει ἐποιοῦσθαι ἐπὶ ἐν περιπέτοις ἔτος ὡς ἐκ τῶν διωγ-
 μῶν τῶν μοχθηρῶν, οὐδ' εἶδα νὰ συγχωρήσῃ ὁ θεός!
 Λέγομαι τοῦ παντοδυνάμου ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας
 καὶ τῆς μακροβιότητος τῆς ἡμετέρας ὑψηλότητος, ὡς
 καὶ συμπόσης τῆς σεπτικῆς αὐτῆς οἰκογενείας.

Ἐχῶ τὴν τιμὴν νὰ διαταλῶ τῆς ἡμετέρας ὑψη-
 λότητος, ταπεινότητος, καὶ πιστότατος θεράπων.

Ἐν Καίρῳ, τὴν 27 8 φεβρουαρίου 1868.

Ὁ τοποτηρητῆς τοῦ ἑλληνικοῦ πατριαρχείου Ἀλε-
 ξανδρείας ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος.

23.

RERUM PUBLICARUM IN AEGYPTO ADMINISTRER EUGENIO XEROPOTAMENO

1868 februarii 10.

Καύχημα τῆς χριστιανικῆς κοινότητος, κύρια τοπο-
 τηρητὰ τοῦ πατριάρχου τῶν Γραικορθοδόξων ἐν
 Καίρῳ. Ἡ βοήθεια παρ' ἡμῶν παραίτησις ἀπὸ τὰς
 ὑποθέσεως τοῦ πατριαρχείου ἐγένετο δεκτὴ κατὰ τὴν
 ὑψηλὴν κυβερνήσας ἢ δὲ διεξαγωγῆ τῶν ῥηθραίων ὑπο-
 θέσεων διεβιβασθῆ, οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων,
 εἰς τὸν κύριον Ἀμφιλόχιον, ἀρχιερεῖα Λαμιαίου, τὸν
 ἴδην εὐρισκόμενον ἐκ μέρους ἡμῶν ἐν τῷ πατριαρχείῳ
 Καίρου, καὶ εἰς τὸν Κυρήνην Σπυρίδωνα, εὐρισκό-
 μενον ἐπίσης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, μέχρις οὐ διορισθῆ ὁ
 ἀναγκαῖος εἰς τὸ ν' ἀντιπροσωπεύῃ τὸν πατριάρχην
 τοποτηρητῆς, καὶ πρὸς τοῦτο ἐγράψαν αἱ ἀναγκαῖαι

πρὸς αὐτοὺς κοινοποιήσεις, ὥπως διεξάγωσι τὰς ὑπο-
 θέσεις ἑκάστος ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ του, καὶ ὅτι τὰς
 παρ' ἡμῶν εὐρισκομένας παρακαταθήκας καὶ τὰ ἀφ-
 ὀρῶντα τῷ πατριαρχεῖον πράγματα νὰ παραλάβωσι διὰ
 καταλόγου ἐσφραγισμένου παρ' ἡμῶν, οὕτως ἀντι-
 γραφὸν ἐσφραγισμένον νὰ ἐπιδοθῆ πρὸς ἡμᾶς πρὸς
 ἐν γράφοντες τὸ παρόν, ὡς γνωστοποιούμεν περὶ τοῦ-
 του καὶ ὥπως παραδώσῃτε τὰς παρακαταθήκας καὶ
 τὰ πράγματα κατὰ τὸν προρηθθέντα τρόπον.

29 σακεῶν 1864, τῆ 10 φεβρουαρίου 1868.

(Τ. Σ.) Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν Ἰωσήφ Ραγίτ.

24.

IDEM AMPHILOCHIO EPISCOPO PELUSHI

1868 februarii 10.

Καύχημα τῆς χριστιανικῆς κοινότητος κύριος Ἀμ-
 φιλόχιος, ἀρχιερεῖ τῶν Γραικορθοδόξων, ἐν Λαμιαίῳ
 εὐρισκόμενος. Σήμερον ἐν τῷ πατριαρχείῳ ἐκ μέρους
 τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ πατριάρχου εἰδοποιήσας, ὅτι ὁ
 τοποτηρητῆς ὁ διαρισμένος διὰ τὸν πατριάρχην
 παρητήθη τῆς θέσεως ταύτης, καὶ ἡ παραίτησις αὐτοῦ
 ἐγένετο δεκτὴ κατὰ τὴν ὑψηλὴν κυβερνήσας καὶ ἐπιθεῖ

ἡ ὑγεία τοῦ πατριάρχου διαταλεῖ πάσχουσα, καὶ ὡς
 ἐκ τούτου καλεῖται τῆς διεξαγωγῆς τῶν τοῦ πατρι-
 αρχείου ὑποθέσεων, καὶ ἐπιθεῖ δέον νὰ διορισθῆ
 τοποτηρητῆς, ὥπως ἀντιπροσωπεύῃ τούτων εἰς τὴν
 διαχείρισιν τῶν παρ' ἡμῶν ἐ λόγος ὑποθέσεων, μέχρις
 οὐ ἀναλάβῃ τὴν ὑγείαν του, διὰ τοῦτο, ἔως οὐ διορι-
 σθῆ ὁ ἀναγκαῖος τοποτηρητῆς, θέσῃτε διεξάγει ἡμεῖς

της αναγκαίας υποθέσεως, τὰς ἐκ τῆς θέσεως οὗς ταύτης ἐξαρτῶμενος, συμμορφούμενοι μὲ τοὺς κανόνες καὶ τοὺς θεσμοὺς.

Ἐπίσης ἐγγράψαμεν πρὸς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μένοντα Κυρίην Σκυρίδωνα, ὅπως καὶ αὐτὸς διαβῆτῃ τὰς ἐν τῇ θέσει τοῦ διαγενομένου υποθέσεως, μέχρι οὗ διαρροῆ ὁ τοκοτηγῆς. Κατὰ συνήθειαν πρέπει νὰ παραλάβῃτε τὰς παρακαταθήκας καὶ τὰ κτήματα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ πατριαρχεῖον, ὅσα εὑρίσκονται εἰς χεῖρας τοῦ παραιτηθέντος τοκοτηγῆτος, ἐνεργούντες

τὴν καταγραφήν αὐτῶν μετ' ἀκριβείας ἐν καταλόγῳ ἐσφραγισμένῳ παρ' αὐτοῦ, πρὸς τὸ ἀντίγραφον ἐσφραγισμένον θύλακι ἐπιπέσει. Ἐπιουμένωτα δὲ ἴσιν τὰ ἐκ τοῦ εἰρημένου τοκοτηγῆτος προερχόμενον γράμμα, ὅπως διαβιβάζητε αὐτὸ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, καὶ ἀδελφίμαθα, ἐκ θύλακι διαβῆτε τὰς υποθέσεις ἑγκαίρως καὶ ἐν εὐθέτη, ὅπως οὗ διαρροῆ ὁ διὰ τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ πατριάρχου ἀναγκαίως τοκοτηγῆς.

29 οὐκὼλ 1864, τῇ 10 φεβρουαρίου 1868.
(Τ. Σ.) Ὁ ὁκουγὸς τῶν ἑσφραγισμένων Ἰσακὴλ Παγία.

25.

8. CONSTANTINIDES, SODALITHI GRAECO-AEGYPTII PRAESES, EUGENIO XEROPOTAMENO 1868 februarii 14.

Τῷ πανοσιολογιώτατῳ ἁγίῳ ἀρχιεπισκόπῳ κυρίῳ κυρίῳ Εὐγενίῳ τῷ Ἐγρησκοπημένῳ, τῶς τοκοτηγῆτος τοῦ πατριαρχικοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνου, εἰς Κάιρον.

Σεβασμιώτατε. Λαμβάνου τὴν τιμὴν νὰ διακαινώσω, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ τῆς κοινότητος ταύτης ἔλαβε τὴν ἀπὸ 25 τοῦ λήξαντος μηνὸς Ἰανουαρίου ἐπιστολὴν ὑμῶν καὶ τὸ συνοδεύον αὐτὴν ἔγγραφον, ἀπὸ 25 νοεμβρίου 1867, τῆς παραιτήσεώς οὗς ἐκ τῆς τοκοτηγῆτος τοῦ πατριαρχικοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνου, ἅτινα ἔγγραφα ἀνέγνω ἐν κλήρῳ αὐτῆς συνεδριάσει σήμερον. Ἐνεταίλατό μοι δὲ νὰ ἐκφράσω, καὶ ἐκφράξω μετὰ συγκινήσεως, πρὸς τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα τὴν ἄκραν αὐτῆς λύπην καὶ ἀθυμίαν, καὶ διὰ τὰς μεγίστας δεκτικότητας καὶ δυσαρρεσκείας, ἃς ὑπέστητε μεθ' ἑσῶς ὅτι νὰ αὐταπαρνήσεως καὶ ἡμεῖς ψυχῆς καθ' ἑλὸν τὸ ἐνιαύσιον σχεδὸν δίψασμα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ διατριβῆς ὑμῶν, ὡς τοκοτηγῆτος τοῦ πατριαρχικοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου, ἐν ἐπαξίως καὶ φρονιμίας ἐκυβερνήσεως, μὲ ἑλὰς τὰς δυσχερεῖας τῶν περιστάσεων, καὶ διότι ἔνεκεν τῶν πασιγνώστων αἰτιῶν καὶ τῶν ἀρχαίων ἐρρηκμένων καθῶν στερούμεθα τοιοῦτου συντετοῦ, ἐναρέτου καὶ ἀξίου ἀνδρός· εἴθε δὲ

μόνον, ὡς καὶ ἡ ὑμετέρα σεβασμιότης εὐχεται, ἡ γενόμενη ἐκ μέρους ὑμῶν θυσία καὶ αἰ πρὸς τὸν ὀφειστον δεσμός οὗς ἐπιφέρει τὸ τέρας τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ παρῆξον εἰς μὴν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἐκκλησίαν καὶ τὸν πατριαρχικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον τὴν κλίμα καὶ εὐλασίαν καὶ δόξαν, ἣν κατὰ μοῖραν πρὸ πολλοῦ ἀπέλασον, εἰς δὲ τὸ χριστιανώδη τῆς Αἰγύπτου πλήρωμα τὴν ἡμίνοιαν καὶ ἀγάπην.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν περὶ παραδόσεως ὧν παρελάβετε πραγμάτων τοῦ θρόνου ἐκ τῶν περιουσιῶν τῶν ἐν τῇ τῆς ἡμεῖρας ὑμῶν ἀποβιωσάντων ὁμογενῶν πρότασιν οὗς, ἐπειδὴ τοῦτο οὐδὲν ἔργαται ἐν τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπιτροπῆς, μὴ ἐκταπεινώσεως εἰς τὰ ὀλίκα συμφέροντα τοῦ θρόνου, δὲν δύναται νὰ ἐπιφέρει οὐδεμίαν γνώμην.

Δέξασθε, παρακαλῶ, σεβασμιώτατε ἁγίε ἀρχιεπισκόπε, τὴν ἐκφρασὴν τῶν εὐλακρινῶν καὶ ἀκαταρτίων τῆς ἐπιτροπῆς αἰσθημάτων καὶ χορηγήσατε αὐτῇ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας οὗς.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν 14 φεβρουαρίου 1868.

(Ὁ πρόεδρος τῆς ἑλληνοαιγυπτιακῆς κοινότητος.
(Τ. Σ.) Σ. Κωνσταντινίδης.

26.

COLLEGII GRAECORUM IN KAIBO PROCURATORES GREGORIO PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO 1868 februarii 26.

Γραφεῖον τῆς ἑλληνοαιγυπτιακῆς τῶν Ἀλεξανδρινῶν κοινότητος.

(Ἐκ τοῦ μὲλλοντος τῶν πράξεων. ἀριθ. 19.)

Τῷ παναγιωτάτῳ καὶ θεοσιωπῷ οἰκουμηνικῷ πατριάρχῳ κυρίῳ κυρίῳ Γρηγορίῳ, καὶ τὰ λοιπὰ. Εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Παναγιώτατε δέσποτα.

Ἐπισυνημιμένως πέμπομεν τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι ἔγγραφον διαμαρτυρήσιν τῶν ἐν Κάιρῳ ὀρθοδόξων, δι' ἧς οὗτοι ἐκφράζουσιν ὑμῖν μετὰ ψυχικῆς δόξης τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν, ἣν ἐνεποίησαν αὐτοῖς ἡ διαγωγὴ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν ζήτημα, καὶ ἀποδίδουσιν ὑμῖν εὐλόγως τὴν ἔνεκα τῆς παραιτήσεως τοῦ ἁγίου τοκοτηγῆτος μέλλουσαν χειροτέρευσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῆς Αἰγύπτου πραγμάτων.

Δὲν δυνάμεθα, παναγιώτατε δέσποτα, νὰ μὴ συμμερισθῶμεν καὶ ἡμεῖς τῆς δικαίας ταύτης κατακραυγῆς τῶν ὀρθοδόξων, καὶ διότι εἴμεθα τέκνα τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, καὶ πολλῶ μάλλον, διότι εἴμεθα μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τῆς κοινότητος, καὶ ὡς τοιαῦτα κἀλλίον παντὸς ἄλλου γνωρίζομεν τὴν πορείαν τοῦ προκειμένου ζητήματος καὶ δυνάμεθα ἀκριβέστερον νὰ ἐκτιμῶμεν πᾶσαν ἰδέαν, γνώμην, ἀπόφασιν, πρόξιν, σχέσιν ἔχουσαν οὐρανόθεν πρὸς αὐτὸ. Διὸ πρὸς τὸ ἐπισυναπτόμενον τῶν ὀρθοδόξων ἐννοήγρητον ἔγγραφον ἐνομιλοῦμεν καθήμιον, καὶ ὡς διαπεπιστωμένοι τὰ τῆς κοινότητος καὶ ὡς ἐκ ἀρχῆς

τοῦ ζητήματος μετὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦτου συναλλαττόμενοι, νὰ ὑπομνήσωμεν δι' ἄλλων τὴν τὴν ὑμετέραν παναγιότητα καὶ τὴν ἁγίαν σύνοδον τὰ καθέκαστα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας ζητήματος καὶ ὑποδείξωμεν αὐσαρκῶς, ὅτι μείζον ἀτόπημα δὲν ἔδύνατο νὰ διαπραχθῇ.

Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἡμῶν τῆς 14 26 καὶ 21 3 νοεμβρίου 1866 καὶ 5/17, 8/20 καὶ 22,3 Ἰανουαρίου 1867 ἐγγράφομεν πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, συννοδὰ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ θέλησιν τῆς ἡμετέρας κοινότητος καὶ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκθέτοντας αὐτῇ λεπτομερῶς τὴν κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας μας ἔνεκα τῆς ἀνικανότητος τοῦ πατριάρχου Νικάνωρος. Δὲν παρελείψαμεν ἐν αὐταῖς νὰ ποιήσωμεν γνωστὰς πᾶσας τὰς ἀνεπίτρεπτοὺς πράξεις, εἰς ἃς ἐξτραχηλισθῶσαν ἱερωμένοι τινές· συνασπισθέντες μετὰ λαϊκῶν, σκοποῦς ἰδιωτικαῖς ἐπιδιωκόντων, καὶ νὰ παραστήσωμεν τὸν κίνδυνον, τὸν ὅποιον διέτρεχεν ἡ καθ' ἡμῶς ἐκκλησία· πρὸς δὲ ἐπικαλοῦμεθα τότε τὰς συμβουλὰς τῆς μητρὸς ἐκκλησίας πρὸς θεραπεσίαν τοῦ κακοῦ, ἔπειρ ἑσχημέραι ἐκπορευοῦσα. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία οὐδὲν ἄλλο μὴ μικρὸν προσεῖχεν εἰς τὰ καθ' ἡμῶς, ὡς ἔχουσα νὰ ἀνασχοληθῇ εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν οἰκείων αὐτῆς πραγμάτων. Ὅθεν τῇ ἀνάγκῃ ὑπακούοντας καὶ δυνάμενοι νὰ ἐξασκησωμεν κεντημένον δικαίωμα προέβημεν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ τοκοτηγῆτος τοῦ θρόνου κυρίου Εὐγενίου, ὡς ἡ ἀπὸ 5/17 Ἰανουαρίου 1867 ἐπιστολὴ μας ἐν ἐκείνῃ περὶ τοῦτου ἀναφέρει.

Ἄλλ' ἡ ὑμετέρα παναγιότης, ἡ κατ' ἐκείνην τὴν ἔποχὴν ἀναλθόουσα ἐπὶ τοῦ αἰκουμένου θρόνου, μετὰ τῆς ἁγίας συνόδου, μὴ θέλουσα βεβαίως νὰ προσκρούσῃ εἰς τι, πρὶν ἢ ἐπιτρέψῃ τῷ ἐκλεχθέντι τοποτηρητῇ τὴν ἐνταῦθα ἔλευσίν του, ἐνόμισεν ἀναγκαῖον καὶ δι' ἰδίῳ τῆς ἐξάρχου νὰ πληροφορηθῇ τὴν ἀληθῆ διανοητικὴν κατάστασιν τοῦ πατριάρχου Νικάνωρος, δι' οὗ ἐκείσθη ἐν ταῖς ἐγγράφοις τῶν κοινοτήτων οὐδεμίαν ὑπερβολήν. Οὕτως ἀφίχθη ἐνταῦθα ἡ ἐκλεχθεὶς τοποτηρητὴς, ἀπεδοκιμώθη μεθ' ἑαυτῶν ἀπαιτουμένων ἐγγράφων, καὶ ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τῆς ἐγγεγραμμένης κυβερνήσεως, ἀνέλαβε τὴν δυσχερῆ τῶν καθηκόντων του ἐνέργειαν.

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ σημείου τούτου, παναγιώτατα, ἐφίσταται ἡ παραλόγως καὶ κακοβούλως διαφυλλισθεῖσα ὑμετέρα ἐπιβουλή· εἰς τὰ ἔθνη θρόνου πράγματα, οὕσα δὲ κυρίως ἀντιλήψις καὶ ἐπικουρία, ὅπως ἐν ταῖς ὑμετέρας ἐπιστολαῖς ἀναφέρεται, καὶ ὅπως ἡμεῖς μετὰ τῶν κοινοτήτων ἐννοοῦμεν καὶ ἀποδεχόμεθα. Τούτων οὐδὲν ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία γνώμας καὶ ἀποφάνσεις ἀπλῶς ἐξέτερον ἐπὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ πεπραγμένων, ἐπιδοκιμάζουσα τὰ κανονικῶς καὶ ἀκυρα θεωροῦσα τὰ ἀντικανονικῶς γινόμενα. Διότι οἱ τὸν δυστυχῆ Νικάνωρα περιστοιχίζοντες δὲν ἐκείθεν καταπατοῦντες ὅ τι ἱερὸν καὶ ὁσιον, ἀντιπράττοντες δὲ καὶ ἀνταναρτοῦντες πολυμερῶς καὶ κοινωρῶς, ὅπως μηδέποτε ἐπέλθῃ ἡ ἡσυχία καὶ τάξις εἰς τὰ ἡμέτερα πράγματα, καὶ προβαίνοντες μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐξευταλισμοῦ τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας· διὰ τῆς συγκαρτίσεως γελωτίας συνόδου καὶ τῆς δημοσιεύσεως γελωτιστικῶν ἐγγράφων. Ἡ ὑμετέρα παναγιότης ἐνόμισται βεβαίως τὴν διὰ τοῦ συν- οδικοῦ γράμματός της, τῆς 14 αὐγούστου 1867, δηλωθεῖσαν ἀπόφασιν περὶ τοῦ ἀκύρου τῶν πρακτικῶν τῆς δυσφήμου ἐκείνης συνόδου. Εἰς τὴν τοῦ μὲν τὴν ἐκκλησίαν βεβηλοῦντας κατακεραυνωβόλησε, τὰς δὲ προσκαθεία· καὶ τὸν ὄλον τοῦ τοποτηρητοῦ ἐνίσχυσε καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐκράτους τὰς ἐλπίδας περὶ τῆς ταχέως διορθώσεως τῶν κακῶς καίμενων καὶ τῆς ὑπερ- ισχύσεως τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας.

Ἐχόντες, παναγιώτατα δέσποτα, ὅ τε τοποτηρητῆς καὶ αἱ κοινότητες ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ δίκαιον. οὐδέ τις ἐπιτόηθισαν ἀπὸ τὰς μετὰ ταῦτα δημοσιευθείσας ἐπιστολάς τῶν πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων καὶ Ἀτιοχείας, καθὼς καὶ ἐκείνης τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς Ἑλλάδος. Εἶσθε εἰς θέσιν, παναγιώτατα, νὰ ἐκτιμήσῃτε κἀλλίον ἡμῶν τὸ ἐμπεριεχόμενον τῶν ἐπιστολῶν καὶ νὰ δεσῶντε αὐταῖς τὸν οἰκίον χαρακτηρισμόν. Εἰμῶθα βέβαιοι ὅτι, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐγγράφων ἐκείνων, ὑμεῖς, ὅ ἐπ' ἀρετῇ καὶ χριστιανικῇ ἀγάπῃ διαβίῳ, ἐλευλογήσατε ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας καὶ πᾶσιν, καὶ οἰκτεῖρατε τὴν ἰθὺκὴν ἀποτίφλωσιν ἀνδρῶν, οἵτινες ὄφειλον νὰ ὦσιν ἐ τύποι· καὶ ὑπογραμμός εἰς τὰ ὅτι αὐτῶν πνευματικῶς κυρνωμένα πλῆθη, δε- δουχοῦντες ὅτι ἐπὶ διχονομίᾳ καὶ διαφύσει, ἀλλ' ὅπως διασκαδάζουσι τὰ ὁκλήτῃ· ἀμαθείας καὶ τῶν προ- λήψεων.

Καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα, θαρρούντως προέβαινεν ὁ ἅγιος τοποτηρητῆς πρὸς τακτοποίησιν τῆς ἀνωμαλῶς παρ' ἡμῖν καταστάσεως καὶ μετ' ἀξιοπαύου αὐτα- παρνήσεως ἐξηκολούθη· διευθύνων τὸν θρόνον, ὅτε ἀπιστάλη αὐτῷ συνοδικῇ ἐπιστολῇ, προτρέπουσα αὐ- τὸν τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου τούτου παραίτησιν καὶ ἀπο- μάρτυρσίν του, καὶ δι' ἧς ἐξέφραξε συγχρῶνως τὴν καθόλου ἐγκατάλειψιν τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν ἀπὸ πά- σης ἀρωγῆς καὶ ἀντιλήψεως. Καὶ ὁ μὲν ἅγιος τοπο- τηρητῆς συμφώνως πρὸς τὰς νοθεύσεις τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ἔδωκε τὴν παραίτησίν του, ἣτις ἐπὶ τινα καιρὸν δὲν ἐγένετο δεκτὴ. Αἱ δὲ κοινότητες προβλέπουσαι τὸ ἐκ ταύτης ἐπανεχθισόμενον κακὸν ἀντίστησαν γράψασαι πρὸς τὴν ὑμετέραν παναγιότητα τὴν ἀπὸ 3 Δεκεμβρίου 1867 ἐπιστολήν, δι' ἧς καθ- υκτέων ἡμεῖς νὰ προλάβῃτε τὴν παραίτησιν τοῦ ἁγίου

τοποτηρητοῦ· ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἤλθεν ὑμέτερον τηλε- γράμμα, ἀγγέλλον τὴν μὴ ἀναμῆξιν οὐκ τοῦ λοιποῦ, καὶ κατόπιν ἐκλήθε συνοδικῆ τῆς ὑμετέρας παναγιό- τητος ἐπικλητικῇ ἐπιστολῇ, διατάττουσα τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου τούτου ἀπομάρτυρσιν τοῦ κυρίου Εὐγενίου. ὅστις μεθ' ἑαυτοῦ τὰς κεραιώσεις καὶ διαμαρτυρήσεις ἡμῶν ἐπέμεινε εἰς τὴν πρὸ πολλοῦ δοθείσαν παραί- τησίν του καὶ ἀπεσύρθη, πραγματικῶς πρὸ πινῶν ἐβ- δομαδῶν.

Ἰδοὺ, παναγιώτατα δέσποτα, ἐν συντόμῳ ὅποια ὑπῆρξε μέχρι σήμερον ἡ τοῦ θρόνου ἡμῶν κατάστασις, ἣτις, ἀντὶ τῆς προσδοκαμένης βελτιώσεως διὰ τῆς αἰτηθείσης καὶ δοθείσης ἐπικουρίας ἡμῶν, καθήνησεν ἀπροσφαλεστέρως καὶ ἐπὶ τὰ χεῖρα βαίνουσα ἢ τὸ πρότερον. Ἐξέσπαντος ἡ ὑμετέρα παναγιότης θὰ εἰσ- θανθῇ τὸ προσγενομένον εἰς τὸν θρόνον τούτον ἀβί- κημα, καὶ θὰ ἐνοήσῃ, ἐν τῇ εὐθουδικῇ αὐτῆς, ὅτι τὸ μέτρον τῆς ἀνακλήσεως τοῦ ἁγίου τοποτηρητοῦ δὲν ὑπεγγύρουσε τὸ ἀληθὲς συμφέρον τῆς καθόλου ἐκκλη- σίας, ἀλλὰ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον προσώπου ἐκποφθα- λμῶντος· τὸν πατριαρχικὸν τοῦτον θρόνον καὶ τὰ πάντα ὑποκινῶντος πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν φιλοδόξων σκοπῶν του, καὶ μὴ φειδομένου οὔτε κόπων, οὔτε τοῦ χρυσοῦ, ἐν ἐσύλησιν ἐξ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὁποίου ἀνάλογον χρῆσιν ποιεῖται σήμερον πρὸς ἐξευ- ταλισμὸν καὶ ἐξόντωσιν ἄλλης.

Οἰαδήποτε ὅμως καὶ ἀν' ὧσι τὰ αἴτια τῆς ἐν λόγω ἀνακλήσεως, ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία οὐδὲν ἔχει πρὸς δικαιολόγησίν της. Νομίζομεν ὅτι ὑπὲρ πάσαν ἄλλην ἐφέλλει· νὰ ἐμμένῃ εἰς τὰ ἀπᾶς δοξαντα αὐτῇ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ ταῦτα διὰ πάσης θυσίας, ὅταν φέρωσι τὸν τύπον τῆς νομιμότητος καὶ τὸ κῆρος τῶν ἱερῶν κανόνων, ὧν μνηστὴν ποιεῖται ἐν τοῖς συν- οδικαῖς αὐτοῖς ἐγγράφοις. Ἄπαξ ἤντηθεῖσα καὶ δώ- σασα τὴν ρομφαίαν της εἰς ἀδελφὴν ἐκκλησίαν, ἔπρεπε νὰ κωφεύσῃ εἰς τοὺς περὶ αὐτὴν ὀλακτοῦντας λαί- κους· καὶ εἰς τὰς ὑποούλους μομφὰς καὶ ἐπιτιμίας ἐτέρων. Ἄλλως· τε, παναγιώτατα, ὡς ἴδμενος ἀν- ἑκαθεν τὴν συνδρομὴν της, ὅσαρ θὰ ἴτο καὶ δι' αὐ- τὴν ἀξιοσπετίστερον καὶ διὰ τὸν θρόνον τοῦτον ἰσοσ- λυσιτάτεστον, καὶ δὲν θὰ ἐξήγαγε τὴν δικαίαν ἀγα- νάκτησιν τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς Αἰγύπτου, ὡς τε νὰ προῆλθῃ οὗτος μέχρι διαμαρτυρήσεων κατ' αὐτῆς· διὰ τὰς ἐνδεχομένας συνεπειὰς μιᾶς παρατάξου πρῆξεως.

Τελουθέντες, παναγιώτατα δέσποτα, ὅς ἐκτεθῶμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς Αἰγύπτου, ὅπως σκεφθεῖσα ἡ ὑμετέρα παναγιότης μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἁγίας συνόδου ἐξέσῃ διόρθωσιν τοῦ προσγινο- μένου ἡμῖν κακοῦ. Διότι, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐπισυνγε- μένῃ διαμαρτυρῆσι ἀναφέρεται, πραγματικὴν ἐπίρ- ρασιν εἰς τὰ ἡμέτερα ἠκρωθόμεν καὶ ἡμεῖς οὐχὶ τὴν παρὰ τοῦ κλήρου καὶ τῶν κοινοτήτων πρόσκλησιν καὶ ἔλευσιν τοῦ ἁγίου τοποτηρητοῦ, ἀλλὰ τὴν δι' ἀπει- λῶν ἀνάκλησιν αὐτοῦ. Καθότι, ἀπὸ ἑπᾶς οἰσθη- τῶν ἐρωμένων, οἰσθητότε ἐκκλησίας, προσκληθεὶς D περιβληθῆ νομίμας τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ διοικητι- κὴν ἐξουσίαν ἄλλης ἀνεξαρτήτου καὶ ἀναλήθῃ καθή- κοντα καὶ ὑποχρεώσεις, καὶ συνταύτισθ, οὕτως εἰπεῖν. τὴν ἑαυτοῦ ὅσαρ πρὸς τὴν ὑπαρξίν ἐκείνης, ἐν τίνι δικαιομάτῃ· ἀλλ' τίς παρουσιάζεται, διὰ τῆς ἀπειλῆς ἐκφοβίσεως ἐκκλησιαστικῶν ποιῶν, νὰ βίβῃ εἰς τὸ χάος καὶ τὴν ἀταξίαν ἀνεξάρτητον μὲν, ἀλλὰ καὶ δύμοιρον θρόνον, πρὸ πολλοῦ καλαίοντα κατὰ τῆς βεβουρίας καὶ τῶν καταχρήσεων; Ἐν τίνι δι- καιώματι ἀνακαλεῖ ἱερωμένον, τὸν ὅποιον αὐτῇ οἰκίᾳ θελήσει καὶ μητρικῇ προνομίᾳ ἐχαιραφῆτος καὶ ἀν- δείξεν αὐτὸν ἀνεξαρτήτου ἐνεργείας διὰ τῆς ἐγκατα- στάσεώς του ἐπὶ ἀνεξαρτήτου θρόνου; Ἐάν ἡ μα- γάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, καίτοι γνωρίζουσα ταῦτα, ἐνέγγουεν ὅμως ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις βεβουρίας φιλο- δοξίας, καὶ ἀν' ἂν δὲν διορθώσῃ τὸ ἀτόπημα, εἰς ὃ ὑπ- ἔπεσον, ὡς λάβῃ καλῶς ὅτι ὄφιν της, ὅτι οὐδένα θὰ ὀφείληται ἢ, παρὰδοξος αὐτῇ μεταβολῇ τῶν προφητά- 18*

των της και ότι οὐδέποτε το λοιπὸν ὁ ἁρθόδοξος λαὸς της Αἰγύπτου θά ἀνεχθῆ νὰ γίνῃ ἕρμηνος της κακοβουλίας τῶν μὲν και της καλιμβουλίας ἑτέρας.

Ἐν Καίρῳ, τὴν 26 φεβρουαρίου 1868.

Τῆς ἡμετέρας παναγιότιτος κειθῆμα τίνα. Ὁ ἀντιπρόεδρος Θεοφάνης Μοσχούδης. Ὁ πρόεδρος Ἀναστάσιος Φωτιάδης.

Τὰ μέλη

(Τ. Σ.) Νικόλαος Τυρός, Δημήτριος Φωτιάδης, Σπυρίδων Καλόβας, Δισμαντῆς Παγουνιάδης, Δημήτριος Φιλίππου, Ἀθανάσιος Δημήτριος, Γεώργιος Σπυρίδης, Ἀλέξιος Χρήστου, Ἰωάννης Ἐκκευτός, Χάνας Μούργος.

27.

SOPHRONIUS PATRIARCHA ALEXANDRINUS CREATUR IN LOCUM NICANORIS* 1870 mense maio.

† Πάντα πρὸς καταρισμὸν ὀφείλει γίνεσθαι, ὁ ἀποστολικὸς ἀποφανόμενος λόγος, αὐτὸ τοῦτο ἀπαρτῶτως συνίστησι καὶ περὶ τοῦτου ἰσαὶ μαρτυρῶν καλαύει καὶ ὑποτίθεται τοὺς τὴν κροστασίαν τοῦ ὀρθόδοξου κληρώματος ἐμπικιστευμένους, μέλιστα δὲ τοὺς τῶν ὀρθόδοξων ἐκκλησιῶν προεστάναι λαχόντας, οἳ δὲ καὶ ὀφείλουσι της εὐσταθείας τῶν ἀπανταχοῦ ἐκκλησιῶν κηρόμενοι καὶ προνοούντες μὴ διαλείπειν φιλαδέλφῳ τῆ προθυμίᾳ συντρέχειν τὰς παντοίας αὐτῶν ῥηθικαῖς τε καὶ πνευματικαῖς ἀνάγκαις καὶ περιστάσεσι. Ἐνθεν τοι τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ καὶ ἀποστολικοῦ της μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας θρόνου καὶ πρότερον καὶ μετὰ τὴν χηρίαν αὐτοῦ, τὴν πρὸς κύριον, φαιμέν, ἐκδημίαν τοῦ δοξοδίου πατριάρχου κυροῦ Νικάνορος, δεινοῖς πειρασμοῖς καὶ παθήμασι περιπεσόντος, κρίμασι θεοῦ, καὶ ἐφ' ἱκανοῦ ἤδη, χρόνου ἐν ἀνωμαλίᾳ πολλῇ καὶ κακῶσι τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ, πραγμάτων διακειμένων καὶ δίκην νῆδος ἐν χειμῶνι καὶ σάφῳ κυμαινομένου, καὶ ἐπειδὴ τὸ ἐν αὐτῷ χριστιανώμενον πλῆρωμα τίως ὑπὸ σκανδάλων καὶ ταραχῶν καὶ ἄλλων ψυχολέθρων ἐπιρριῶν κατατροχόμενον καὶ ὡς εἰπεῖν συγκυκλωμένον χρεῖται ποιμαντορικῆς προστασίας καὶ πνευματικῆς περιθάλψεως, ἐξελέξατο μὲν οἰκταῖ καὶ ἐλευθέρῳ ψήφῳ εἰσάχων τοῦ θρόνου τὸν ἐκ τῶν ἱεραρχῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ καὶ οἰκουμηνικοῦ τοῦτου θρόνου ἱερωτάτου μητροπολίτην Δέρκων, ἀγαπητὸν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν κύριον Νεόφυτον, καὶ εἰς κοινῶν καὶ ἀλληπαλλήλων ἐκτιρήσων ἀναφορῶν ἐγγύστατος παρὰ της καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τὴν κανονικὴν ἀπόλυσιν καὶ τὴν νομοθεσίαν ἐγκαταστάσιν της; αὐτοῦ ἱερότητος, ἀμα εἰ ὡς ἀκρως φιλοστόργῳ καὶ δικαιοτάτῃ μνητρί ἀντίθετο καὶ ἐλοφύχως ἀνωσοῦτο ἀπασαν τὴν φροντίδα, ἐκλιπαροῦν, ἵνα ἐν περιπτώσει ἀποκοιήσεως της αὐτοῦ ἱερότητος, ἐκλεχθῆται καὶ συστήσῃ ἡ μεγάλη, τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐν ἄν ἑτερον ἐγρήνοι ἐν φόβῳ θεοῦ, ἀληθῶς κεντημένον τὰ τῷ πατριαρχικῷ ἀξιώματι ἀναγκαῖα προσόντα, — εἰς ταῦτα ἡ μετρίτης ἡμῶν μετὰ της παρὶ ἡμᾶς ἱεράς ἀδελφότητος καὶ ἁγίας συνέδου ὑπ' ἑφιν θέμενοι τὴν εὐκτράν καὶ ἐπ' ὠδονοῦν κατάστασιν τὴν διὰ μακροῦ ἤδη ὑφισταμένην καὶ δυσκλειψουσαν τὸν πατριαρχικὸν ἐκείνου θρόνον ἐπὶ σκανδάλῳ καὶ ψυχικῇ βλάβῃ τῶν ὑπ' αὐτὸν διατελούντων εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ τὴν δυνατὴν συνδρομὴν ἐπὶ θεραπειᾷ τοῦ δεινοῦ ὀφλημα ἱερὸν καὶ ἀκαραίτητον λογισόμενοι, τὰς τε θεαμὶν παρακλήσεις τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ κλήρου καὶ λαοῦ περιθεῖν οὐκ ἔχοντες, εὐ μὴν ε' ἀλλὰ μετὰ τὴν παντελὴ ἀποκοιήσιν τοῦ εἰρημένου ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Δέρκων οὐκ ἐπιμένοντες περὶ προσώπου κατα-

λήλου, ἀξίου τε καὶ ἱκανοῦ τὰ τε ἐμφελεύσαντα σκάνδαλα ἐκποδῶν ποιήσαι καὶ τὴν χριστιανικὴν εἰρήνην καὶ σύμπνοιαν τίλον ἀποκαταστήσαι ἐν ἁγίῳ πνεύματι, τοιοῦτον ἐξελεξάμεθα καὶ ἐνεκρίναμεν κοινῇ καὶ ὁμοφύηρ συνοδικῇ γνώμῃ τὸν παναγιώτατον καὶ σεβασμιώτατον πατριάρχην κείνον Κωνσταντινουπόλεως καριπόθητον ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν κύριον Σωφρόνιον, ἄνδρα γεραρὸν καὶ σεβασμιον καὶ πολλῶν ὡς ἀληθῶς πατριαρχικῶν ἀρετῶν πεπληρωμένον, ἡλικίας τε καὶ ἡθους βροθεῖ καὶ παύρας μακροῦ; δοκιμότητι καὶ τρόπων χρηστότητι καὶ ἀγαθότητι δυνατὸν δοκοῦντα συνάψαι τὰ δισταῖα καὶ τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν καὶ λαμπρότητα τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου θρόνου ἐπαναγαγεῖν ἐφ' ἣ μετὰ της προσηκούσης ἀδελφικῆς εὐλαβείας καὶ τμήης καὶ μετὰ τὰς ἡμετέρας ἐμμένους συστάσεις καὶ ἀξιώσεις προσκληθέντα καὶ ἀποδεξάμενον τὴν συνοδικὴν ἐκλογὴν, τὴν αὐτοῦ σεβασμίαν παναγιότητα ἀνεδείξαμεν καὶ ἀνεκπρόξασμεν γνήσιον καὶ κανονικὸν πατριάρχην τοῦ χηρούοντος ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ της Ἀλεξανδρείας θρόνου, φυλακτομένου μόνῳ τῇ προσώπῳ αὐτοῦ τοῦ λέγεσθαι καὶ φημί-ζεσθαι καὶ „παναγιώτατος“, ὡς τὸν πατριαρχικὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον προδιθένας, ἐξεκοῦμενοι ἐγκαρδίως τῇ αὐτοῦ σεβασμίᾳ παναγιότητι καὶ μακαριότητι τὴν παρὰ τοῦ ποιμενάρχου κυρίου ἡμῶν θεῖαν ἐνίσχυσιν ὑπὲρ της θεοφιλοῦς διαεργαυῆς τῶν τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῷ πατριαρχικοῦ τοῦτου θρόνου πραγμάτων καὶ της ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ ἐν αὐτῷ διατελοῦντος ὀρθόδοξου λαοῦ.

Ἐθεν εἰς ἐνδειξιν καὶ διγνεκῆ καὶ μόνιμον πράστασιν κατέθετο: ἐν τῇδε τῇ ἱερῷ κώδικι της καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ὑπομνηματιστικὸν γράμμα.

ἡμῶς, κατὰ μῆνα μᾶιον ἐπινεμήσεως ιγ'.

† Γρηγόριος ἐπίμ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης ἀποφαίνεται:

- † ὁ Κωζίκου Νικόδημος.
- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- † ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
- † ὁ Τορνόβου Γρηγόριος.
- † ὁ Προύτης Νικόδημος.
- † ὁ Λαρίσσης Δωρόθεος.
- † ὁ Δρέμης Ἀγαθάγγελος.
- † ὁ Σακουαγαθουπόλεως Προκόπιος.
- † ὁ Νόσσης Καλλίνικος.
- † ὁ Γρεβενῶν Γεννάδιος.

28.

ORDINATIONES NOVAE PRO CREANDO PATRIARCHA ALEXANDRINO CONDITAE** 1874 mense martio.

* Ἀρθρον 1. Ἐν περιπτώσει χηρείας τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας, ὁ ὑπάρχων γενικὸς πατριαρχικὸς ἐπίτροπος ὀφείλει ἵνα ἐνεργήσῃ ἀμέσως τὰ θέοντα,

συγκάθων ἐν τῷ καθ' Ἀλεξάνδρειαν συνοδικῷ της πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα συνέλευσιν, της ὁποιᾶς αὐτὸς προεδρεῖται, πρὸς ἐκλογὴν τοποτηρητοῦ.

* Ἐκκλησιαστικὴ Ἀθήνα, τ. XV (1866), p. 117-8; (Callinicos Delicatus, Τὰ ἐν τοῖς τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ἐπιπέματι ἐπίσημα ἔγγραφα, τ. II, p. 151-2.
** Ἐκκλησιαστικὴ ἐκδοσίφφαις, περίοδος γ', τ. I, p. 122-7.

Ἄρθρον 2. Μέλη τῆς συνελούσεως ταύτης εἶσι· α) οἱ ἐνδημόντες ἀρχιερεῖς τοῦ θρόνου, ἂν ὑπάρχωσι· β) ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος, ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος, ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν καλαῖφ Καίφῃ πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου· γ) ὁ προϊστάς τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱεραῦς ἐκκλησίας τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ, ὁ προϊστάς τῆς ἑτέρας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας· τῆς Κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ὁ πρωτεύων τῆ τάξεϊ ἱεραῶν τοῦ ἐν Καίφῃ πατριαρχικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου· δ) ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κοινότητος ἑξ ἑξ μέλῃ, τῆς δ' ἐν Καίφῃ τέσσαρα.

Ἄρθρον 3. Ὁ τοποτηρητὴς ἐκλέγεται ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀγιωτάτῳ θρόνῳ ὑπαρχόντων ἁγίων ἀρχιερέων ἢ ἐκ τῶν ἀρχιερατικῶν ἢ ὀφφικιάων ἱερέων, προσώπων ἀνεπιλήπτου διαγωγῆς καὶ χαίροντων τὴν κοινὴν ὑπόληψιν.

Ἄρθρον 4. Ἡ ἐκλογή γίνεται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ἡ δὲ τυχὼν σχετικῆς πλειοψηφίας ἀνακηρύσσεται τοποτηρητὴς.

Ἄρθρον 5. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, τὸ ζήτημα λύεται διὰ κλήρου.

Ἄρθρον 6. Τῆς ἐκλογῆς γενεμένης, ὡς ἀνω εἰρηγεται, ἀναγγέλλεται πρὸς τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν διὰ τακτικῶν τοῦ προέδρου τῆς συνελούσεως, μετ' ἐπισυνημμένου ἀντιγράφου τοῦ πρακτικοῦ τῆς συνελούσεως, τὸ ἄτομον τοῦ τοποτηρητοῦ εἰς ἀναγνώρισιν καὶ ἐπικύρωσιν.

Ἄρθρον 7. Ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὁ τοποτηρητὴς πέμπει ἐν πρώτῃ εὐκαρίᾳ ἐπὶ συστάσει γράμματα τῆς ὑπογραφῆς του πρὸς τοὺς τυχὼν ἐκτὸς τοῦ θρόνου „ἐν ὀρισμένῃ ὑπερησίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἀδείᾳ πατριαρχικῆ“ εὐρισκομένους ἀρχιερεῖς τοῦ θρόνου ἢ ἄλλους κληρικούς, προσκαλὼν αὐτοὺς ἵνα αὐτοί, ἐντὸς τεσσάρων ἐβδομάδων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν γραμμάτων τούτων, ἀποστείλωσιν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν τοποτηρητὴν ἀπευθυνομένην δεξιῶν ἐνδεδραγίστων, ἐμφαίνον τὸ ὄνομα ἐκάστου, ὃν ἂν ἐγκρίνωσιν ἄξιον εἰς διαδοχὴν τῆς πατριαρχείας, φέροντα τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 17^ῳ διαγραφόμενα προσόντα τοῦ ἐκλεξιμῶ· αἱ δὲ τοιαῦτα ἐπιστολαί, αἱ ὁποῖα ἔσον νὰ φέρωσιν ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς τὴν λέξιν· „διὰ τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν,“ φυλάττωνται ἀθικτοὶ παρὰ τῷ τοποτηρητῇ, μέχρι συγκροτήσεως τῆς ἐκλογικῆς συνελούσεως, ὅποτε καὶ ἀποσφραγίζονται.

Ἄρθρον 8. Μίαν ὁ ἐβδομάδα πρὸ τῆς ἐκλογικῆς συνελούσεως, ὁ τοποτηρητὴς γράφει πρὸς τοὺς ὑπὸ τοῦ παρόντος κανονισμοῦ ἐρισκομένους ἵνα συγκροτήσωσιν τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν κληρικούς, προσκαλὼν τούτους ἵνα ἀποστείλωσιν ἐνσφραγίστων τὸ ψηφοδέλιον αὐτῶν, ὡς καὶ τὰ τῶν ἐξωθεν κληρικών.

Ἄρθρον 9. Ἐπίσης πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος δι' ἐπιστολῶν τοῦ τοποτηρητοῦ, ἐπὶ ἀσφαλείᾳ στελλομένων, προσκαλοῦνται πάντες οἱ ἱερεῖς, οἱ κατέχοντες θέσιν ἐν τῷ ἀγιωτάτῳ πατριαρχικῷ τούτῳ θρόνῳ, ἵνα ἢ αὐτοπροσώπως ἐνδημήσωσιν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὅποτε κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον συμμορφοῦνται, ἢ, ἂν κωλύονται ἕνεκεν πνευματικῶν ἀναγκῶν, ἀποστείλωσιν ἐν δεξιῇ ἐσφραγισμένη τὴν γνώμην αὐτῶν, καθ' ἃ τὸ 7ον ἄρθρον διαγορεύει.

Ἄρθρον 10. Ὡσαύτως πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος ὁ τοποτηρητὴς διὰ γραμμάτων αὐτοῦ, ἐπὶ ἀσφαλείᾳ στελλομένων, προσκαλεῖ α) τὰς ἐπιτροπὰς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ὀρθοδόξων κοινότητων, ἵνα ἐν γενικῇ τῆς ἰδίας αὐτῶν κοινότητος συνελούσει ἐκλεξῶσι τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῶν καὶ ἀποστείλωσιν ἐνσφραγισμένους δι' ἐπιστήμων πληρεξουσίων ἐγγράφων, εἰς τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν κατὰ τὴν ὀρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν, καὶ β) τοὺς πρωτοπαγιστορας τῶν ἀνεγνωρισμένων συνταξιῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Καίφου, ἵνα αὐτοπροσώπως παρουσθεῖσιν κατὰ τὴν ὀριστὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς συνεδριάσεως.

Ἄρθρον 11. Ἐκλέγονται δὲ ἐκ μὲν τῆς Ἀλεξανδρείας ἑξ ἀντιπροσώποι, ἐκ δὲ Καίφου τέσσαρες· καὶ εἰς ἑξ ἐκάστης τῶν ἄλλων κοινότητων.

Ἄρθρον 12. Ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις συγκροτεῖται· α) ἀπὸ τοὺς ἐνδημόντας ἀρχιερεῖς τοῦ θρόνου, ἂν ὑπάρχωσι· β) ἀπὸ τῶν μέγαν πρωτοσύγκελλων, τῶν μέγαν ἀρχιδιάκωνων, τῶν ἡγούμενων τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, τῶν ἡγούμενων τῆς ἐν καλαῖφ Καίφῃ πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τῶν προϊστάτων τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱεραῦς ἐκκλησίας τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ, τῶν προϊστάτων τῆς ἑτέρας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, τῶν πρωτεύοντα τῆ τάξεϊ ἱεραῶν τοῦ ἐν Καίφῃ πατριαρχικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου, καὶ ἀπὸ τοὺς λαϊκοῦς ἱερεῖς τοῦ θρόνου, ὅσοι προσκληθέντες· ἐνδημοῦσι· γ) ἀπὸ τοὺς κατὰ τὸ 10^{ον} ἄρθρον ἀντιπροσώπων τῶν κοινότητων καὶ ἀπὸ τοὺς πρωτοπαγιστορας τῶν ἀνεγνωρισμένων συνταξιῶν. Παρὰ τούτων πινῶν τῶν ἐκλογέων, ἀποκλείονται· οἷτοι τοῦ δικαιοματός τῆς ἐκλογῆς.

Ἄρθρον 13. Ἡ ἡμέρα τῆς ἐκλογικῆς συνελούσεως ὀρίζεται πάντοτε ἢ α' κυριακῇ, μετὰ τέσσαρας ἡβdomάδας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν διὰ τὸ ἐξωτερικὸν γραμμάτων τοῦ τοποτηρητοῦ, τόπος δὲ ὁ ἱερός ναὸς τοῦ ἁγίου Σάββα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Ἄρθρον 14. Πάντα τὰ μέλη τῆς ἐκλογικῆς συνελούσεως ἔχουσιν ἑνὰ μίαν ψήφον.

Ἄρθρον 15. Συνεδροῦσάντων ἀπάντων τῶν προσκληθέντων μελῶν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ ἐξαλεγγθέντων τῶν συστατικῶν, ἀνοίγονται, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, καὶ ἀριθμοῦνται τὰ δεξιῶν παρὰ τοῦ γραμματέως καὶ τεσσάρων μελῶν τῆς συνελούσεως, δύο κληρικῶν καὶ δύο λαϊκῶν, ἐνώπιον ἀπάντων τῶν μελῶν. Τὰ δὲ ὄνόματα τῶν ἐν τοῖς δεξιῶν ὡς ἐκλεξιμῶν ὑποδεικνυομένων καταγράφονται ἐν ἰδικτήρῳ καταλόγῳ, ἐν ὑποστηρίχθῳ· καὶ ὑπὸ ἐτέρων πάντε προσώπων ἐκ τῶν παρουσαζόντων ἐν τῇ ἐθνοσυνελούσει.

Ἄρθρον 16. Ὡσαύτως δικαιοῦται καὶ ἕκαστος τῶν παρουσαζόντων λαϊκῶν μελῶν ἵνα προτείνῃ ὡς ἐκλεξιμῶν ὃν ἂν ἐγκρίνῃ καταλλήλον, ἂν φανῶσι πάντε ἕτεροι ὑποστηρίζοντες αὐτόν.

Ἄρθρον 17. Ὁ ἐκλεξιμῶς ἔσον νὰ ἢ καθ' ἡλικίαν, κατ' ἡλικίαν, εἰς τὴν ἔσω, εἰ δυνατόν, καὶ εἰς τὴν ἔξω παιδείαν, ἀδιάρητος εἰς τὰ ἦθη καὶ ἠνάργετος, ἐκ δὲ τοῦ προτέρου αὐτοῦ βίου ζηλωτῆς τῆς ἀμωμῆτος ἡμῶν πίστεως· καὶ ὀρθομάνης ὑπέχκοι.

Ἄρθρον 18. Ἄφ' ἀπαρτιοῦ ὁ κατάλογος τῶν ἐκλεξιμῶν καὶ ὑπογραφεὶ ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ τῶν παρουσαζόντων μελῶν τῆς συνελούσεως, ἀτέλλεται ἐν ἀντιγράφῳ μετὰ τακτικῶν τοῦ τοποτηρητοῦ πρὸς τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν, ἵνα ἐπενέγκῃ, ἂν ἔχῃ αὐτὴ, ἐξαιρέσιν ἢ παρατήρησιν τινα ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῶν ἐκλεξιμῶν, ἢν καὶ ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον θέλει κοινοποιεῖ εἰς τὸ πατριαρχεῖον διὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν παριετέρων.

Ἄρθρον 19. Τούτων, ὡς εἰσημαίεται, γινομένων, συνέρχεται καὶ πάλιν ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις τὴν ἀμέσως ἐπομένην κυριακὴν ἐν ὀρισμένῳ ὄρῳ ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Σάββα, καὶ ὑπαρχούσης ἀπαρτίας, προβαίνει εἰς μερικὴν ψηφοφορίαν ἐπὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ σημειωμένων ὡς ἐκλεξιμῶν· ὁ δὲ τυχὼν ἀπολύτου πλειοψηφίας θεωρεῖται ὁ ἐκλεγμένος διάδοχος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου.

Ἄρθρον 20. Ἄν δὲ τυχὼν μηδαίς τῶν ἐκλεξιμῶν τυχῇ ἀπολύτου πλειοψηφίας, τότε ἐπαναλαμβάνεται καὶ πάλιν ἡ μυστικὴ ψηφοφορία μετὰ τῶν δύο σχετικῶς πλειοψηφησάντων, ὅποτε ὁ πλειοψηφησάντων ἀνακηρύσσεται πατριάρχης.

Ἄρθρον 21. Ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας, τὸ ζήτημα λύεται διὰ κλήρου.

Ἄρθρον 22. Τῆς ἐκλογῆς γενομένης κατὰ τὸν διαγραφέντα τρόπον, κοινοποιεῖται ἀμέσως τὸ ἀποτέλεσμα πρὸς τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν διὰ ταχυφύλου τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ καταβάλλεται πάσα φροντίς, ἵνα ἐντὸς βραχυτάτης προθεσμίας ληφθῇ ἡ ἀπὸ μέρους αὐτῆς ἀναγνώρισις.

Ἄρθρον 23. Ἀμφιθέσις τῆς ἀναγνωρίσεως ταύτης, συνέρχεται καὶ πάλιν ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις ἐν τῷ ὄντι τοῦ ἁγίου Σάββα, ὅπως διὰ τῆς νενομισμένης ἐκκλησιαστικῆς ταλετῆς τῆς ἀναγνωρίσεως ἐγκατασταθῇ ὁ ἐκλεχθεὶς, ἐν ὅτοια ἢ ἐκ τῶν ἐνδημούμενων ἀρχιερέων τοῦ θρόνου, ὅτε δὴ καὶ συνταττόμενον καταστρώννεται ἐν τῷ πατριαρχικῷ κώδικι τὸ κανονικὸν ὑπόμνημα, ὑπογραφομένον ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων τοῦ θρόνου, ἐν ὑπαρχουσιν αἱ ἀπαιτούμεναι.

Ἄρθρον 24. Ἄν ὁ ἐκλεχθεὶς μὴ ἔῃ ἀρχιερεὺς, προχειρίζεται εἰς ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς διατυπώσεις ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων τοῦ θρόνου, ἐν ὑπαρχουσιν ἐν ἀλλείφει· δὲ τοιοῦτων, προσκαλοῦνται ἐκ τῶν πλησιοχώρων πατριαρχικῶν θρόνων αἱ ἀπαραίτητοι ἀπαιτούμενοι κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας.

Ἄρθρον 25. Ἄν ἔῃ ἐκλεχθεὶς ἢ ἐκ τῶν μὴ ὑποκειμένων τῷ ἁγιωτάτῳ πατριαρχικῷ τούτῳ θρόνῳ, διαβιβάζεται αὐτῷ διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς ἡ πράξις τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ διὰ τὰ παραιτήρα.

Ἄρθρον 26. Ἐν περιπτώσει δὲ, καθ' ἣν ὁ ἐκλεχθεὶς ἀποποιήσῃ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, γίνεται νέα ἐκλογὴ κατὰ τοὺς ἀνωτέρω σημειωθέντας τύπους.

Ἄρθρον 27. Τὴν ἐπίθεσιν τῆς ἀναγορεύσεως ἡμέραν, ὁ πατριάρχης, μετὰ προηγουμένην συνενόησιν,

ἀπαρτίζεται μετὰ παραθέσεως εἰς τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα τὸν ἀντιβασίλευ.

Ἄρθρον 28. Ὁ πατριάρχης ὑπάρχει ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ ἰσχύος.

Ἄρθρον 29. Ἐν περιπτώσει οἰκιοθαλοῦ· παρατίθεσσις τοῦ πατριάρχου, συγκαλεῖ ὁ ἴδιος τὰ κατὰ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ παρόντος· κανονισμοὶ μὲν τῆς διὰ τὸν τοποτηρητὴν ἐκλογικῆς συνέλευσεως ἢ καὶ γενικωτέρων συνέλευσιν, καὶ κοινοποιήσας ἐνέπιον αὐτῶν τὴν παρατίθεισιν αὐτοῦ, ἀποστέλλεται, ἢ δὲ συνέλευσις προβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ τοποτηρητοῦ, συμφῶν τῷ 3 καὶ 4 ἄρθρῳ τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.

Ἄρθρον 30. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιστάσει οἰκιοθαλοῦ παρατίθεσσις τοῦ πατριάρχου, παρέχεται αὐτῷ τὸ δικαίωμα τοῦ προτείνειν τὸν κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γνώμην ἀξίον διαδοχῶν τοῦ θρόνου, ὁ ὅποιος καὶ λαμβανόμενος ὑπ' ὄψιν ἀστυχῆται ἐν τῇ συγκαροτηθησομένῃ ἐκλογικῇ συνέλευσει, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν μετὰ τῶν παρουσιασθησομένων λοιπῶν ἐκλεξιμῶν.

Ἄρθρον 31. Πᾶς τυχὸν προύπαρχον κανονισμὸς περὶ ἐκλογῆς πατριάρχου μένει ἀκυρὸς.

Ἄρθρον 32. Ὁ παρὼν κανονισμὸς ἰσχύει, ἕως ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ νῦν πατριάρχου καὶ ἀποσθῆν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ὀρθοδόξων κοινοτήτων ἐπικυρωθῇ καὶ ὑπὸ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως· ἐξακολουθεῖ δὲ ἰσχύειν καὶ ἔχει κῆρος, μέχρις οὗ ἀναθεωρηθῇ ἢ συνταχθῇ ἕτερος, ὅποτε ἀνάγκη ἵνα προηγηθῇ αἴτησις παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐν Αἰγύπτῳ κοινοτήτων δι' ἀναφορὰς πρὸς τὸν πατριαρχεῖον καὶ ληφθῇ ἰδέα παρὰ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως.

Τίτλος· καὶ τῷ θεῷ δόξα καὶ κλέος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

ad probandas regulas pro administrandis urbis ecclesiis conditas

1868 februarii 16.

Regulas quae sequuntur, etsi non semel postea fuerint retractatae, ut data opportunitate dieitur, integras tamen exhibendas censuimus, quod primus fuit Graecorum foetus in publicis sacrorum temporum rebus in melius reficiendis. Proclerant in libello ita inscripto: Γενικὸς κανονισμὸς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερῶν ἐκκλησιῶν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τοπογραφικοῦ. 1868. In-8°, 9 p.

† Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβεβαίωσεν Ἰενικὸς κανονισμοῦ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερῶν ἐκκλησιῶν.

Προόμιον.

Πρὸς τακτικὴν καὶ ἐπιμελεῆ διαχείρισιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐκδόστης ἐνορίας συντάχθη καὶ ἐδημοσιεύθη ὁ παρὼν κανονισμὸς, συγγραμμένος ἐκ τῶν ἐπομένων δύο κεφαλαίων.

Κεφάλαιον α'.

§ 1. Ἡ ἐν γίνεσθαι διαχείρισιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐκδόστης ἐνορίας ἀνατίθεται εἰς ἐπιτροπὴν, συγγραμμένην, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐνορίας, ἐκ τριῶν ἢ πάντε μάλων ἰσοτίμων καὶ ἰσοφίλων πρὸς ἄλληλα, ὑπολόγων δὲ πρὸς τὴν ἐνορίαν.

§ 2. Τὴν πρώτην ἢ δευτέραν κυριακὴν μετὰ τὴν α' ἰανουαρίου ἐκδοστού ἔτους ἢ παύσεως ἐπιτροπῆς ὀφείλει ἵνα προσκαλέσῃ διὰ γραμματίων εἰς συνέλευσιν ἐν τῇ ἐπιτροπικῇ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τοὺς προκρίτους καὶ τοὺς εὐπολητῆτους σταθεροῦς κατοικοῦ· τῆς ἐνορίας.

§ 3. Ἡ συνέλευσις αὕτη, θεωρουμένη πλήρης ἕως συνέλευσιν πλείους τοῦ ἡμίσεως ἀριθμοῦ τῶν προσκληθέντων, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχιερατικῆς ἢ ἱερατικῆς προϊσταμένου, ἀφοῦ ἀναγνωσθῶσιν αἱ παρὰ

τῆς παύσεως ἐπιτροπῆς ὑποβληθέντες ἐπίσει· τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας λογαριασμοί, προβαίνει κατὰ πρότερον εἰς τὸν διορισμὸν ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς, ἐκ δύο ἢ τριῶν εἰδημόνων εὐπολητῶν καὶ ἀμεροληπτῶν ἀνδρῶν συγγραμμένων, μετ' ἀντολῆν ἑσως, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸν ἰσολογιζόμεν καὶ τὰ σχετικὰ λογιστικὰ βιβλία, ἐξελέγξῃ αὐτοὺς ἐντὸς μίαις ἢ τὸ πολὺ δύο ἡβδομάδων, καὶ ὑποβάλῃ δι' ἐκδόσεως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐξελέγξεως εἰς τὴν συνέλευσιν, ἐπὶ τούτῳ αὐτῆς συγκαλουμένην.

§ 4. Ἡ συνέλευσις, ἀπορροαμένη τὴν ἐκδοσιν καὶ τὰς προφορικὰς ἀναπτύξεις καὶ ἐξηγήσεις τῆς τε ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν μάλων τῆς λογοδότου ἐπιτροπῆς, εἰάν μὲν ἐγκρίνῃ τοὺς εἰρημένους λογαριασμοὺς, ὑπογράφει καὶ διαβιβάζει αὐτοὺς δι' ἀναφορᾶς τῆς πρὸς ἐπικύρωσιν εἰς τὰ πατριαρχεῖα· εἰάν δὲ εὐρῆ τι ἐπιλήψιμον ἐν αὐτοῖς, λαμβάνει ἀμέσως τὰ πρὸς διόρθωσιν ἀπαιτούμενα μέτρα.

§ 5. Ἐν τῇ αὐτῇ συνεβρίσει ἢ συνέλευσει, ἕως ἀποκατάστασιν τὴν θεώρησιν τῶν λογαριασμῶν, μεταβαίνει εἰς τὴν διὰ μυστικῆς κλειοφθέριας ἐκλογὴν ἐκδοστού τῶν μάλων τῆς νέας ἐπιτροπῆς, δίδουσα ἐν πάσῃ ἀμεροληψίᾳ τὴν ψῆφον αὐτῆς εἰς ἔτους ἐκ τῶν σταθερῶν καὶ εὐπολητῶν κατοικῶν τῆς ἐνορίας ἕκαστος ἐν συνειδήσει κρίνει ἀξίους καὶ ἱκανοὺς.

§ 6. Πρακτικῶν τῆς ἐκλογῆς ἐν τῇ κώδικι καταστρώννεται καὶ ὑπογράφεται, καὶ ἀναφορὰ ὑπὸ τῶν μάλων τῆς συνέλευσεως ἑτοιμῶς ὑπογραμμμένη διαβιβάζεται ἀμέσως ἔπειτα εἰς τὰ πατριαρχεῖα πρὸς ἐπικύρωσιν καὶ διορισμὸν τῶν ἐκλελεγμένων.

§ 7. Ἡ διάρκειαι τῆς ὑπηρεσίας τῆς ἐπιτροπῆς ὀρίζεται εἰς ἓν ἔτος· δύνανται δὲ ἵνα τὰ μέλη αὐτῆς ἐκλεχθῶσιν αὐτῆς καὶ τὸ δεύτερον ἔτος, ἀλλὰ μετὰ τὴν λήξιν τούτου δὲν δύνανται πλέον νὰ ἐκλεχθῶσιν ἢ μετὰ παρέλευσιν ἐνός ἔτους.

§ 8. Ἡ ἐπιτροπή, ἔμει διορισθεῖσα δι' ἐντάλ-
ματος πατριαρχικοῦ, ὀφείλει ἐν τῇ πρώτῃ συνεδρίᾳ
αὐτῆς νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῶν μελῶν
αὐτῆς ἐνὸς προέδρου καὶ ἐνὸς ταμίου καὶ εἰς τὴν
ἐκλογὴν προεπί: ἐκ τῶν λοιπῶν ἑνοριατῶν τῶν ἀναγ-
καίων αὐτῆ βοηθῶν, ὡς τοῦ γραμματέως, τῶν ἐπι-
μαλητῶν (παγκρατίζων) καὶ ἄλλων, ὅσους αἱ ἀνάγ-
και ἐκδοτῆς ἐκκλησίας ἤθελον ἀπαιτῆσαι.

§ 9. Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ: τὴν σφραγίδα τῆς
ἱερᾶς ἐκκλησίας, συνισταμένην ἐκ τριῶν ἢ πλείοτέρων
τριημέτων, ἡ ἐπιτροπή διανέμει: μεταξὺ τῶν μελῶν
αὐτῆς.

§ 10. Ἡ ἐπιτροπή διευθύνει καὶ διεξάγει πᾶσαν
τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας διαχείρισιν.

§ 11. Ἡ αὐτὴ φροντίζει ἐγκαίρως περὶ τῆς εἰ-
σπράξεως ἀπάντων τῶν εἰσοδημάτων τῶν προεπι-
μένων ἐκ τῶν διαφόρων τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας κτημά-
των, ὅν ἡ ἐνοικίασις δὲν ἐπιτρέπεται: τοῦ λοιποῦ
εἰρη ἐπὶ ἐγγυήσῃ ἀξιοχρεῶ τοῦ ἐνοικιαστοῦ.

§ 12. Ὅσοις: πρόκειται περὶ ἀγορᾶς ἢ ἐμποτῆ-
σεως κτήματος ἐκκλησιαστικοῦ, ἀναγκαίας θεωρου-
μένης, ἢ περὶ οἰκοδομῆς ἢ ἐπισκευῆς οὐσιώδους καὶ
καλυδαμένου, ὡς καὶ περὶ νέων θαναίων, διὰ τὰς
τοιαύτας: καὶ ἄλλας ὁμοίας ἀνάγκας ἡ ἐπιτροπή,
ὀφείλει: ἵνα προσκαλῇ ἐγγράφως τοὺς προκρίτους καὶ
τοὺς εὐπολήκτους κατοικοὺς τῆς ἐνορίας εἰς ἐκτακ-
τον συνέλευσιν, ὅπως συσκέπηται: καὶ συναποφασίξῃ
μετ' αὐτῶν περὶ τοῦ προκειμένου, τὴν δὲ ἀπόφασιν
αὐτῶν, παρ' ἀπάντων ἢ τῶν πλείονων ὑπογεγραμ-
μένην, ὑπεβάλλῃ ἐγγράφως τῇ αὐτοῦ παναγιότητι: καὶ
τῷ ἐθνικῷ συμβουλίῳ, ζητοῦσα τὴν πρὸς τὴν ἐκτέ-
λεσιν αὐτῆς ἄδειαν.

§ 13. Ἡ ἐπιτροπή ὀφείλει: ἵνα ἐπιτηρῇ τὴν κα-
λὴν κατάστασιν καὶ εὐπρέπειαν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας
καὶ τῶν ἱερῶν ἀμείνων καὶ σκευῶν αὐτῆς, ἀπερ: θέλει:
καταβῆσαι ἐπὶ ἀποδείξει: τῷ κατὰ καιρὸν ἀρχιερατι-
κῶς ἢ ἱερατικῶς προϊσταμένῳ, ἢ τῷ σκευοφύλακι,
ἐὰν ὑπάρχῃ τοιοῦτος.

§ 14. Ὅφειλει: ἵνα ἐπιτηρῇ καὶ ἐποπτεύῃ τὴν
ἀπεραΐαν διατήρησιν τῶν τε κινήτων καὶ ἀκινήτων
κτημάτων τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας.

§ 15. Ὅφειλει: ἰδίως νὰ ἐπιστῇ τὴν προσοχὴν
τῆς εἰς τὸ νὰ γίνωνται: τὰ ἀναγκαῖα τῆς ἱερᾶς ἐκ-
κλησίας ἐξοδα μετ' ἀκρας οἰκονομίας καὶ νὰ εἰσ-
πράττωνται: αἱ πρόσοδοι αὐτῆς ἐγκαίρως καὶ τακτι-
κῶς, ἵνα μὴ μένωσι καθυστερούμεναι ἀνευ λόγου καὶ
ἀνάγκης: ἐν γὰρ δὲ νὰ μεριμνῇ μετὰ ζήλου περὶ
πάντων.

§ 16. Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἐπιτροπῆς ἀνήκει:
ὁ διορισμός, ἡ παύσις καὶ ὁ κανονισμός τῆς μισθο-
δοσίας τῶν ψαλτῶν, κανοναρχῶν, κανὴνλαπτῶν, ὡς
καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῆς ἐνεργείας τῶν καθημένων αυ-
τῶν, τηρουμένων ὡς πρὸς τοὺς ψαλτας τῶν διατάξεων
τοῦ περὶ τούτων ἰδιαίτερου κανονισμοῦ τῆς μεγάλης
ἐκκλησίας.

§ 17. Ἡ ἐπιτροπή ὀφείλει: ἵνα κρατῇ διὰ τοῦ
ταμίου καὶ τοῦ γραμματέως τὰ ἐπόμενα βιβλία:

1. Βιβλίον ταμίου πρὸς τακτικὴν σημείωσιν τῶν
ἡμερησίων εἰσπράξεων καὶ δαπανῶν, γινομένων πάν-
τοτε ἐπὶ ἀποδείξει, ὀριζομένης τῆς χρονολογίας καὶ
τῆς αἰτίας.
2. Βιβλίον μερίδων πρὸς τακτικὴν σημείωσιν παν-
τὸς λογαριασμοῦ ὀφειλετῶν καὶ δανειστῶν καὶ πάν-
των, ὅσοι ἔχουσι συνεχῆ ὀσολογήφιαν μετ' οὐπερ δια-
χειρίζεται αὐτὴ ταμίου.
3. Κτηματολόγιον, ἐν ᾧ θέλει: εἰσεῖα: καταγεγραμ-
μένη ἢ τε κινήτῃ καὶ ἀκινήτῃ, παρουσία τῆς ἱερᾶς
ἐκκλησίας, καὶ
4. Τὸν κώδικα, ἐν ᾧ θέλει: καταχωρίζεσθαι: παρὰ
τῶν πατριαρχείων ὁ κατ' ἔτος κλειόμενος ἰσολογισμός,
ὁπογραφοῦμενος παρὰ τῆς ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἐξ-
ελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐπικυρούμενος παρὰ τῆς
αὐτοῦ παναγιότητος τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριαρχίου.

§ 18. Ἐν τέλει τῆς ὑπερωσίας τῆς ἡ ἐπιτροπή
ὀφείλει νὰ συντάξῃ διὰ τοῦ ταμίου καὶ γραμματέως
τακτικῶν καὶ ἀκριβῆ ἰσολογιῶν τῶν ἐσόδων καὶ
ἐξόδων τῆς διαχειρίσεως τῆς, συμφώνως πρὸς τὰ λο-
γιστικὰ βιβλία, καὶ ἔχῃ ἑτοιμον ἵνα ὑποβάλλῃ αὐτὸν
εἰς τὴν συγκροτηθησομένην ἐκλογικὴν τῆς ἐνορίας
συνέλευσιν.

Κεφάλαιον β'.

Ἐκλογὴ, προσῶντα καὶ καθήκοντα μouxτάρῃ.

§ 1. Ὁ μouxτάρῃς τῆς ἐνορίας ἐκλέγεται: ὁμοίως
παρὰ συνέλευσεως, συγκειμένης ἐκ τῶν προκρίτων
καὶ τῶν εὐπολήκτων σταθερῶν κατοίκων τῆς ἐνορίας,
κατὰ τὸ εἶν ἄρθρον τοῦ α' κεφαλαίου. Ἐπίγεται
ἑμῶς: τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν καὶ ὀφείλει:
ἵνα διδῷ λόγον τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ ἐν τέλει
ἐκδοτοῦ ἔτους καὶ ἐσάκις ἐν μίσει τοῦ ἔτους ἡ ἐπι-
τροπή ἤθελον ἀπαιτῆσαι: τοῦτο ἢ διὰ διάρκειαν τῆς
ὑπερωσίας: αὐτοῦ καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀντικαταστάσεως
τοῦ ὀφείλει: συμφώνως τῷ 7 ἄρθρῳ τοῦ α' κεφαλαίου.

§ 2. Ὁ μouxτάρῃς δέον ἵνα ἦ ἐκ τῶν εὐπο-
λήκτων ἐνοριατῶν, χαίρων τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν
καὶ ὑπῆκοος τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως.

§ 3. Ὁ μouxτάρῃς ὀφείλει: ἵνα μὴ θέτῃ τὴν
μouxτάρικὴν σφραγίδα ἐφ' οὐσιδήποτε προσδοφόρου
ἐγγράφου ἀνευ τῆς εἰδήσεως τῆς ἐπιτροπῆς, ἐκδίδων
δὲ τὰ παρὰ τῶν ἐνοριατῶν ζητούμενα πιστοποιητικά
(ἀμι-χαπέτρια) καὶ λοιπὰ ἔγγραφα, ὀφείλει: ἵνα μηδὲν
παρεμβάλλῃ ἀδικαιολόγητον πρὸς τὴν ἐκδοσιν τούτων
κώλυμα.

§ 4. Ὁ μouxτάρῃς ὀφείλει: ἵνα σημειῇ τακτικῶς
καὶ ἀμείως ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ παρ' αὐτοῦ κρατούμενῳ
βιβλίῳ τὸ εἶδος τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδομένων πιστο-
ποιητικῶν, τὸ ποσὸν τοῦ εἰσπραττομένου δικαιώματος,
τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ πωλητοῦ καὶ ἀγοραστοῦ,
ἀφοῦ προηγουμένως πληροφορηθῇ ἀκριβῶς περὶ τῆς
ταυτότητος αὐτῶν, τὸν ἀριθμὸν τοῦ πωλουμένου ἢ
ἀγοραζομένου κτήματος, καὶ τοῦ ρακουφίου, ὅπερ
ἀνήκει.

§ 5. Ὁ μouxτάρῃς ὀφείλει: ἵνα ἐπὶ τῇ ἐκδοσί:
τῶν διαληφθέντων ἐγγράφων ὑπεβάλληται: εἰς τὴν
παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὤρισμένην διατίμησιν αὐτῶν καὶ
εἰς μηδὲν ἐξοδὸν προβαίη ἀνευ προηγουμένης ἐγκρι-
σεως αὐτῆς: τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἐγγράφων τούτων προ-
ερχόμενα δικαιώματα θέλουσι: περιέρχεσθαι: εἰς τὸ τα-
μίον τῶν σχολῶν τῆς ἐνορίας, ἀφαιρούμενων προ-
ηγουμένως: τῶν ἐν γνώσει: τῆς ἐπιτροπῆς: γινομένων
μouxτάρικων ἐξόδων.

Ὁ παρῶν κανονισμός: συνεζήτηθη, καὶ
ἐνεκρίθη ὑπὸ τῶν δὺς σωμάτων τῆς τῆς ἱερᾶς
συνόδου καὶ τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου ἐν τῇ
συνεδρίᾳ: τῆς 16 φεβρουαρίου 1868.

- + ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος.
- + ὁ Κυζικίου Νικόδημος.
- + ὁ Χαλκηδόνος Γερσόμοσ.
- + ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
- + ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος.
- + ὁ Βιδύνης Παῖσιος.
- + ὁ Γάνου καὶ Χώρας Χρυσάνθος.
- + ὁ Νίου Γρηγόριος.
- + ὁ Βοδενῶν Νικόδημος.
- + ὁ Κορύθιας Νεόφυτος.
- ὁ μέγας λογοθέτης Στ. Ἀριστάρχη.
- Στ. Ἰωαννίδης.
- Γ. Κρεστίδης.
- Ἀθ. Νικολαΐδης.
- Ξ. Ζωγράφος.
- Ν. Ψυχάρης.
- Κύριλλος Παύλου.
- Γ. Κ. Παναγίτης.
- Γεώργιος Ἐμμανουήλ.

(Τ. + Σ.) ὁ α' γραμματεὺς Ἰ. Δ. Ἀριστοουλή.

Has regulas promulgavit patriarcha oecumenicus per litteras sequentes:

† Γρηγόριος και τὰ λοιπὰ.
 † Ἐνωμίτατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας και πολυάριθμοι ἱερεῖς και δοσιώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ φάλλοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλάτῃ και τοῦ καθ' ἡμᾶς Καταστίνου, και λοιποὶ ἀπαζήσαντες εὐλογημένους χριστιανοί. Δίκαια ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ χάριτι εἶν ὑμῶν και εὐρίνη παρὰ θεοῦ. Ἐσθρῶ γνωστὸν πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι μετὰ λίτης βλέπουσα ἡ ἐκκλησία ἐκδόσθη τὰ διάφορα ἀποφάσματα, ἕτινα δυστυχῶς λαμβάνουσι χώραν εἰς τινὰς ἐνορίας ἐν καρφῇ τῶν ἐκλογῶν τῶν νέων ἐπιτρόπων τῶν ἱερῶν ἐν αὐταῖς ἐκκλησίαις, ὁσὸν τὰς πρὸς ἀλλήλους ἐριδας, διαμάχας τε και διαπληκτισμοὺς τῶν συνανοριτῶν, τὰς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀγωγὰς τε και ἐγκλήσεις και ἀντιγαλήσεις αὐτῶν κατ' ἀλλήλων, και πλείστα ἄλλα κατηρὰς και δυσαρτέτους, σκηνᾶς. ἐπὶ μομφῇ μὲν τῶν ἐνοριῶν, εἰς ἃς συμβαίνουσι ταῦτα, ἐπὶ αἰσθητῇ δὲ βλάβῃ τῶν κοινῶν κρῶν συμφερόντων, συνεχῆ δὲ ἀνησυχία τῶν πατρ' ἀρχιερωῶν ἔγνω νῦν κατὰ πρόνοιαν αὐτῆς ἀξιοχρεῶν ἵνα λάβῃ τὴν προσήκουσαν φροντίδα εἰς πᾶσα τελετὰ ἀφ' ἧν τῶν ἀποφασμάτων τούτων και εἰς ἐξάλειψιν πάσης τοῦ λοιποῦ ἀφορμῆς διενέξαι μετὰ τῶν ἐνοριῶν ἐκδόσθη ἐνορίας ἐν καρφῇ τῶν τοιούτων ἐκλογῶν. Ἐφ' ᾧ και εἰδήθῃ, ὅτι ὅσων ἡμῶν ὁ μέχρι τοῦδε ἐν ἐνεργείᾳ περὶ ἐκλογῆς ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτροπῶν κανονισμῶν ἐν πλήρει συνεδρίασι τῆς τε ἁγίας και ἱερᾶς συνέχου και τοῦ ἐντίμου ἰθνηκοῦ συμβουλίου, δὲ και ἀπεργασθεῖς και συζητηθεῖς δεδόντως ἐσφραδίσθη, και ἀποδοκίμηθῃ, ἐπὶ τὸ τελευταίον και

λυσιταλέστατον πρὸς τὴν σκοπὴν τῆς τακτικότητος και ἐν ἀποφυγῇ τῶν τῶμας συμβαινόντων δυσαρτέτων ἐκλογῆς τῶν τε εὐρημένων ἐπιτροπῶν, ἐπὶ δὲ και τῶν μουχτάρων τῶν ἐνοριῶν, και ἐξεδόθη ἡδὴ ἐν τόποις ἐπὶ τῷ διανεμηθῆναι ἐν ταῖς ἐνορίαις. Ταῦτα τοῖνον κοινοποιούντες πᾶσιν ὑμῖν διὰ τῆς παρούσης πατρι-αρχικῆς ἡμῶν ἀποδείξεως και συνεκποστέλλοντες εἰς ἐκαστὴν ἐνορίαν ἀνὰ δύο ἀντίτυπα τοῦ νέου τούτου κανονισμοῦ, ἀνταλλάγματα και προτροπόμεθα, ὅπως μελετήσαντες καλῶς οἱ ἐνοριῖται ἐκαστῆς ἐνορίας τὰς ἐν αὐτῇ περιχομένης διατάξεις και λαβόντες ἐνταλῆ γνώσιν τοῦ τύπου, καθ' ὃν ἀπαρτίζεσθαι ἐφαλετο τοῦ λοιποῦ ποιησῆθαι τὰς ἐκλογὰς τῶν κατὰ καιρὸς ἐπι-τροπῶν τῆς ἱερᾶς ὑμῶν ἐκκλησίας, ὡς και τῶ μουχ-τάρῃ τῆς ἐνορίας ὑμῶν, και συμμορφωθέντες κατὰ γράμμα πρὸς τὸν κανονισμὸν τούτον, σφραδίσαι ἐν ἐκδότῃ ἐνορίᾳ, ὅπως ἐκλέγητε τοὺς διὰ τὸ ἐκδόσθαι ἐτος μέλλοντας διαχειριστὰς τὰ πράγματα τῆς ἱερᾶς ὑμῶν ἐκκλησίας, ἐνεργούντες τὴν ἐκλογὴν ταύτην ἐν πλήρει εὐταξίᾳ και ἡσυχίᾳ, συναδῆ ταῖς διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ, και ἐν ὁμοιοῖς και ἀγάπῃ, και φιλο-τιμοῦμένοι, ὡς εἰκόσ, ἀναδείξει εἰς τὴν ἐπιστασίαν ταύτην τοὺς φρονιμωτέρους, ἱκανωτέρους και εὐσπο-ληγοτέρους τῶν συνανοριτῶν ὑμῶν, ὅπως διεξάγονται ὑπ' αὐτῶν ὡς δεῖ τὰ συμφέροντα τῆς τε ἱερᾶς ἐκκλη-σίας και τῆς ἐνορίας ὑμῶν ἀκαλοῦσθαι δὲ ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀγαπῶν τὴν ἐνοριακὴν ὑμῶν ἐκ-λογὴν συμφώνως τῇ ἐνοσίᾳ τοῦ κανονισμοῦ, ἵνα τυχῆ και τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς ἐπικυρώσεως διὰ τῆς συνήθους πατριαρχικῆς ἀποδείξεως. Ἡ δὲ τῶ θεοῦ χάρις και τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶν, μετὰ τῆντων ὑμῶν, αὐτῶν.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA
 super sponsalitiis inuendis
 1868 iulii 12.

Gregorium patriarcham semper operam navasse ut negotia ad matrimonium pertinentia iuxta accuratissimam sacrorum canonum rationem perpendereentur, decreta satis multa testantur quae vel dum patri-archam secundo egit, edenda curavit: ea pro nostri operis ratione integrā exhibenda sunt. Tabulam quae sequitur primus typis mandavit, sed minus feliciter. Manuel (Gedeon in suis Kanonikai diatáxisi, t. I (Constantinopoli, 1868), p. 399-401; alteram editionem super praestitit Ioannes Stavrides in libro: Συλλογὴ πατριαρχικῶν και συνοδικῶν ἐγκυκλίων (ibidem, 1900), p. 37-9: quam sequemur utpote accuratiorē. Huic sententiae synodali decretum alterum statim subiungendum censuimus, quod idem patriarcha eodem anno evulgavit ad prohibenda coniugia post admissam fornicationem inita. Illud repetimus ex laudato Manuelis Gedeon libro: Kanonikai diatáxisi, t. I, p. 404-6.

1.
 † Γρηγόριος και τὰ λοιπὰ.
 † Ἐκτὸς τῆς ἀδικαιήτου μερῆς, ἣν αἰσιότε καταβάλλει ἀδιοχρέως ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν συμφερόντων τῶν ἀπανταχοῦ εὐσεβῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων, κρίνουσα χρέος αὐτῆς ἵνα κηθῆται: και προνοῇ και ὑπὲρ τῆς ἡθικῆς εὐταξίας αὐτῶν και τῆς ἀποφυγῆς ἐπιμόρφων πρᾶξεων ἐν ταῖς κοινοικίαις αὐτῶν σχέσις, καθήκων ἰδεώρους διακωνῶσαι και τὰς ἀρετῆς προνοητικᾶς αὐτῆς συμβουλίας και διαταγὰς ἀφορώσας τὸ ἀκαταίτητον και ἀμεμπτον τῶν νομίμως συγκροτούμενων μοναστηρίων, καθ' ὅσον αὐταῖ εἰσὶν αἱ πρῶται βῆσαι: τῆς ἐν ἀγάπῃ και χριστιανικῇ εὐρίνῃ και συζυγικῇ ἀφρόνῃ συζωίας

τῶν μοναστηριῶν καθότι μετὰ δυσαρτεκία: οὐ μικρὰ βλάπτει, ὅτι ἐπὶ τοῦ οὐσιώδους τούτου ἀντικει-μένου συμβαίνουσι και ἐκαστὴν πολλὰ και ἀνοίκαια καταχρήσεις και ἀταξίαι, ἐξ ὧν προκύπτουσι διενέσεις και διαπληκτισμοί, και τελευταίον, διαλύσεις ἀρραβῶ-νων, οὐ μόνον ὄνειδος φέρουσα: και κατηγορίαν, ἀλλὰ και ἡμίαις ἀμφοτέρων τῶν μοναστηριῶν μερῶν αἰτία δὲ τούτων ὑπάρχει τὸ ἀπόλυτον και ἀκανόνιστον τοῦ τε χρόνου τῆς μοναστείας και τοῦ ποσοῦ τῶν συ-αλλαττομένων ἀρραβῶνων και ἄλλα παρορροεῖς καθ-ηκόντων ἐκ μερῶν τῶν ἑορῶν και τῶν μοναστηριῶν, καθὰ τοιαῦτα δοσιμῆσαι προκύπτουσι δυσάριστα παρα-δείγματα καθότι πρῶτον ἐν τῷ μεταξύ τῆς μοναστείας διαστήματι, ἔπειρ πολλὰκις παρατίθεται και εἰς χρό-νους ἐλοκλήρους, ὑπάρχει ἐλευθέρᾳ ἢ εἰσοδος και ἐξοδος τῶν νέων μοναστηρίων εἰς τὰς οἰκίας τῶν πεν-θερῶν και ἀκώλυτος ἢ συναναστροφή, τῶν μοναστη-ριῶν ἑκατα, ἐκτὸς τῶν λόγῳ ἀρραβῶνος ἀνταλλα-τομέων μοναστηρίων, δίδονται εἰς τὰς ἑορτὰς και ὁμοειεῖ βαρῦτοιμοι, ἐπακολουθοῦσι: δὲ και ἐξοδα μάτια και ἀνεργεῖ καθ' ἑλῆν τὴν διάρκειαν τῆς μοναστείας: συμκαστοσύνης δὲ δυσαρτεκίας: τινὸς μεταξύ αὐτῶν, τότε ἀναφέρονται προφάσεις ἐπὶ διαλύσει πρὸς φιλο-κέρδειαν και ἀκατήρηται: διακαστῶν ἀρραβῶνων και ἀγωγὰς ἡμιῶν και ἐξόδων και πλείστα ἄλλα ἀτοκα παρόνται, πηγάζοντα, ὡς προέφημιν, ἐκ τοῦ ἀκανο-νιστοῦ και ἀορίστοῦ και ἀτάκτου τρόπου τῶν μον-ασιῶν.
 Ταῦτα τοῖνον γενικῶς καταργούντες και ἐξαλει-φόντες τοῦ λοιποῦ ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς, δια-βιβάζομεν και τῇ αὐτῆς ἱερότητι διὰ τῆς παρούσης ἐκκλησιαστικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συνοδικῶς ἐγκριθέντα, ἐνταλλό-

ῥοθυμῶν ἐκείνων καὶ τοῖς οἰκίοις αὐτοῦ, συνεδρᾶται, ἅ ὑμῶν ὑπόμνησις ἐνταύθα, ἵνα καὶ ἡ εὐοδία γάρ-
τη; ἐκκλησίας οὐρηθῶσιν ἐντολαίς καὶ παραγγελίαις. πρὸς καὶ τὸ ἀκριβὲς ἕως ἡμετέρας πάντων ὑμῶν, ἀμὴν.
Ὁὕτω τῶν ὑμῶν ποιήσατε, τίνα ἐν κυρίῳ ἀγαπήσατε καθὼς
ἀμὴν.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1869 februarii 24.

Dorotheus Scholarius, metropolita Demetriadi, qui iam novem ante annos in synodum vocatus fuerat, iterum in eandem cooptatus est anno 1869 per litteras synodales die 24 februarii supradicti anni datas, cui nomina apposuerunt antistites isti: Gregorius patriarcha, Nicodemus Cyzici, Gerasimus Chalcedonis, Neophytus Dereorum, Dionysius Di-

dymotichi, Sophronius Berthoeae, Agathangelus Dramae, Meletius Philadelphiae, Chrysanthus Gani et Chorae, Nicodemus Vodenorum, Neophytus Corythae.

Exstant typis impressae ipsius Dorothei cura in libro: Ἔργα καὶ Ἡμετέρας (Athenis, 1877), p. 117-8.

CONCILIUM SMYRNENSE

episcoporum latini ritus*

1869 maii 16 - iunii 13.

MONITUM.

Quod a plurimis abhinc annis in votis omnium erat, quodque ad maiorem Dei gloriam et Asiae minoris atque maris Aegei insularum ecclesiarum incrementum superventurum omnes confidebant, ut concilium episcoporum latini ritus earum ecclesiarum coegeretur, tandem anno 1869, Pii IX sanctissima providentia et singulari quo amantissimus pater ecclesias orientales amore complectitur, exoptatissimum opus perfectum, omnes voti compotes gavisi sunt et laetati. *Viderunt insulae, et extremae terrae obstupuerunt, appropinquaverunt, et accesserunt, unusquisque fratri suo dicit: confortare* (Is. XLII, 5). Smyrna enim sancti Polycarpi, beati Ioannis apostoli discipuli, ecclesiam repleta fide et caritate Deo dilectissima a sancto Ignatio martyre in epistola ad Smyrnaeos salutata, et cui ab apostolica aetate Romanam inter et eam ecclesiam fidei et caritatis coniunctio perpetua fuit, iuxta verba sanctissimi domini nostri Pii IX in epistola missa ad archiepiscopum Smyrnensem, qui gratulationes populi sui propter XXV summi pontificatus annum felicissime absolutum ei fecerat, die sancto pentecostes concilium inchoatum solemniter fuit, ad quod convenerunt illustrissimi et reverendissimi domini Vincēntius Spaccapietra archiepiscopus Smyrnensis, vicarius apostolicus Asiae minoris et delegatus apostolicus, praeses; Laurentius Bergerotti archiepiscopus Naxiopariensis; Spiridion Maddalena archiepiscopus Coreyrensis et administrator apostolicus Zacynthi et Cephaleniae; Ignatius Giustiniani episcopus Chiensis; Ioseph Maria Alberti episcopus Syrensis, delegatus apostolicus regni Hellenici; Fidelis Abbatì episcopus Sanctorinensis; Ioannes Marangò episcopus Tenensis et Miconensis, administrator Andrensis; Nicolaus Marinelli episcopus Solensis in partibus; Iacobus Barozzi doctor in sacra theologia, cancellarius archiepiscopalis Constantinopoli-

tanus, ab illustrissimo et reverendissimo domino Paulo Brunoni, archiepiscopo Tarontensi in partibus, vicario et delegato apostolico pro orientalibus Constantinopolitano, procurator delegatus.

Tribus publicis sessionibus concilio absoluto, iuxta Sixti V constitutionem et vetustissima documenta quibus apertissime constat, ut sanctus Bonifacius I scribat ad Rufum Thessalonicensis archiepiscopum, „et maximas orientalium ecclesiarum in magnis negotiis sedem semper consuluisse Romanam et eius auxilium postulasse“, acta et decreta emendanda et probanda ad sacram congregationem de Propaganda fide missa fuere. Quid vero magis necessarium vel opportunius? Si Paulus praeco veritatis, iure meritoque ad sanctum Leonem magnum Theodoretus scribat, tuba Spiritus sancti, ad magnum Petrum se contulit, ut iis, qui Antiochiae de legali conversatione ambigebant, explanationem ab illo referret, multo magis nos humiles et pusilli ad apostolicam sedem accurrimus, ut ecclesiarum remedia a vobis accipiamus.

Sacra vero congregatio, ea qua praestat sapientia et in aestimando prudentia utitur, omnia diligenter ad examen deduxit, emendavit, et concilii decreta typis mandanda iudicavit, ut omnibus quid faciendum, quid vitandum ad bonum regimen animarum et salutem eorum qui in tenebris et umbra mortis sedent perspectum sit, atque in Domino gaudere possimus, quoniam tandem aliquando reflorescant vineae nostrae, et cum propheta nobis dicere liceat: *Exsurge Ierusalem et sta in excelsis, et circumspice ad orientem et vide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad occidentem in verbo sancti gaudentes Dei memoria* (Bar. V, 5).

Perutile autem et ad futuram rerum gestarum memoriam servandam opportunum nobis visum est epitome actuum concilii eiusdem decretis praemittere.

DECRETUM SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE.

Cum sacrae congregationi de Propaganda fide ad religionis catholicae incrementum in vicariatu apostolico Constantinopolitano, in archidioecesi Smyrnensi, in Asia minoris, nec non in dioecesium regni Hellenici promovendum apprime conferre

visum fuerit, ut reverendissimi patres domini archiepiscopi atque episcopi in iis regionibus existentes in synodalem coetum conveniant, quaecumque in Domino decernenda putaverint eidem sacrae congregationi subiicienda transmissuri, sanctissimum

* Acta prodierunt in libello: *Concilio Smyrnensi episcoporum latini ritus habito anno MDCCCLXIX auctoritate se. domini nostri Pii IX acta et decreta. Neapoli. Ex officina Mendicorum, 1873. In-8°, 88 p.* Praeserat breve ad lectorem *Monitum*, quod integrum praefationis gratia repetere placuit.

dominus noster Pius papa IX. referente me infra scripto laudati auctori concilii secretario, in audientia habita die 28 martii 1869, praedictum coetum synodalem mense maio proximo futuro in forma canonica celebrandum praecipit sub praesidentia reverendissimi patris domini Vincentii Spaccapietra, archiepiscopi Smyrnensis ac vicarii apostolici Asiae minoris, quem propterea delegatum apostolicum

nominavit, ac praesens in rem decretum loco brevis expediri mandavit.

Datum Romae, ex aede dictae sacrae congregationis de Propaganda fide, die 2 aprilis 1869.

Alexander cardinalis Barnabò, praefectus.
Ioannes Simeoni, secretarius.

LITTERAE CONVOCATORIAE CONCILII SMYRNENSIS AD ARCHIEPISCOPOS ET EPISCOPOS MISSAE.

Vincentius Spaccapietra congregationis missionis, Dei, et apostolicas sedis gratia archiepiscopus Smyrnensis, vicarius apostolicus Asiae minoris, praelatus domesticus et pontificio solio adnatus, delegatus apostolicus.

Cum ex sacrae congregationis de Propaganda fide decreto, sub die 2 huius mensis et anni sanctissimi domini Pii papae IX loco brevis auctoritate firmato, nobis delegato apostolico renuntiato mandatum sit, iuxta regulas canonicas mense proximo maio concilium convocare ad religionis catholicae incrementum in vicariatu apostolico Constantinopolitano, in archidioecesi Smyrnensi, in Asia minori, necnon in dioecesibus regni Hellenici promovendum, quantum in nobis est munus commissum implere in Domino volentes, dictum concilium in civitate Smyrnensi et ecclesia Sanctae Mariae nostra pro-cathedrali celebrare decrevimus, illudque ad dominicam pentecostes proximo futuram, hoc est die 16 maii, indicimus atque convoca-

mus. Quapropter amplitudinem tuam monemus, et quo possumus caritatis affectu hortamur, atque etiam vigore facultatum nobis specialiter a sancta sede tributarum praecipimus, ut ad dictum concilium celebrandum die assignata omnino convenias, alioquin poenas a sacris canonibus constitutas te incursum scias. Quod si fortasse aliqua iusta et gravis secundum canones necessitas te impiderit (quam nobis significari et iuxta canonicas sanctiones probari oportebit), specialem procuratorem ad concilium mittas. Interea ut in tua dioecesi publicae preces, prout tibi visum fuerit, ad bonum faustumque huius concilii exitum fundantur, obnixè in Domino obsecramus.

Datum Smyrnis, die 22 aprilis 1869.

† Vincentius Spaccapietra archiepiscopus Smyrnensis, delegatus apostolicus.

De mandato illustrissimi et reverendissimi archiepiscopi delegati apostolici, Andreas Polycarpus Timoni canonicus secretarius.

ACTA CONCILII SMYRNENSIS.

Duabus congregationibus praeparatoriis die 14 et 15 maii habitis, adstantibus patribus mozzetta super rochetum indutis atque theologis et concilii officialibus, votum decisivum, omnibus patribus consentientibus, et iuxta resolutionem sacrae congregationis concilii sub die 24 augusti 1860, illustrissimo et reverendissimo episcopo Solensi in partibus fuit tributum. Electi in promotores concilii illustrissimus et reverendissimus episcopus Chiensis et reverendissimus Ammiragli, vicarius generalis ecclesiae Tenensis; in secretarios reverendissimi Castelli canonicus Smyrnensis et Polito canonicus Coreyrensis. In concilium quoque admissus reverendissimus Barozzi, procurator illustrissimi et reverendissimi vicarii apostolici Constantinopolitani, et voto decisivo donatus; idque sua auctoritate sanctissimus dominus noster firmavit. Inde illustrissimi et reverendissimi praesidis lecta et publicata fuere decreta de secreto servando in conciliaribus actibus et de praeiudicio non inferendo.

En autem nomina reverendissimorum theologorum, qui concilio adfuerunt:

Pro archiepiscopo Smyrnensi praeside admodum reverendus pater Clemens Adami ordinis praedicatorum, lector et praedicator generalis.

Pro archiepiscopo Naxiopariensi reverendissimus Michael Castelli, ecclesiae Smyrnensis canonicus.

Pro archiepiscopo Coreyrensi reverendissimus Antonius Polito ecclesiae Coreyrensis canonicus, doctor in philosophia et theologia.

Pro episcopo Chiensi reverendissimus Ioannes Datody vicarius generalis ecclesiae Chiensis.

Pro episcopo Syrensi reverendissimus Andreas Timoni canonicus ecclesiae Smyrnensis, doctor in sacra theologia.

Pro episcopo Tenensi reverendissimus Ioannes Ammiragli camerarius honoris sanctissimi domini nostri, archidiaconus capituli et vicarius generalis ecclesiae Tenensis, doctor in sacra theologia.

Pro episcopo Solensi admodum reverendus Xystus Giampaolo domus Sacratissimi Cordis congregationis missionis Smyrnensis superior.

SESSIO PRIMA SOLEMNIS.

Die 16 maii, festo sacrae pentecostes, omnes patres, illustrissimo et reverendissimo episcopo Sanctorinensi excepto, qui navis cursoriae opportunitate privatus nondum advenerat, comitantibus theologis, omnesque de clero saeculari et regulari secundum ritum in caeremoniali episcoporum praescripto ab ecclesia Sancti Polycarpi in ecclesiam Sanctae Mariae processionaliter se contulerunt. Ubi ad ecclesiam perventum est, omnes iuxta ordinem ab eodem caeremoniali statutum sederunt. Illustrissimus et reverendissimus praeses missam pontificaliter celebravit. Dum sacram conficiebatur, pervenit telegraphicum responsum sanctissimi domini nostri ad preces die antecedenti illi per telegraphum quoque transmissas, quo patribus concilii eiusque laboribus apostolicam benedictionem impertiri dignatus est, quod summo gaudio omnes affecit.

Missae absoluta, prima sessio secundum caeremonias pontificalis romani habita est. Post illustrissimi et reverendissimi archiepiscopi Naxiopariensis ad clerum et populum disertum in lingua graeca sermonem, illustrissimus praeses petiit a patribus, utrum concilium legitime convocatum apertum declararetur, et omnibus assensum praesentibus, illud apertum iudicavit.

Inde officialibus concilii denuntiatis, decretum de praeiudicio non afferendo et caput concilii Tri-

dentini, quo omnibus concilii patribus professionem fidei edere praescribitur, lecta a secretario fuerunt. Cum autem illustrissimus praeses in concilio Coloniensium in Indiis occidentalibus, cui ex apostolica delegatione anno 1854 praefatus, iam professionem fidei ediderat, illustrissimus et reverendissimus archiepiscopus Naxiopariensis illam coram altare genuflexus emisit iuxta formulam sacri concilii Tridentini huius tenoris:

Ego N. N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet:

Credo in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum, filium Dei unigenitum. Et ex patre natum, ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de caelis: Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine: et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in caelum: sedet ad dexteram patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos: cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen.

Apostolicas et ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item sacram scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum scripturarum admitto; nec eam unquam, nisi iuxta unanimem consensum patrum, accipiam et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere et proprie sacramenta novae legis, a Iesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, poenitentiam, extremam unctionem, ordinem et matrimonium; illaque gratiam conferre, et ex his baptismum, confirmationem et ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos ecclesiae catholicae ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solemnem administrationem recipio et admitto: omnia et singula, quae de peccato originali et de iustificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita et declarata fuerant, amplector et recipio. Profiteor pariter, in missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis; atque in sanctissimo eucharistiae sacramento esse vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem, una cum anima et divinitate domini nostri Iesu Christi; fierique conversionem totius substantiae panis in corpus et totius substantiae vini in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam, sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constantiter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis iuvari. Similiter et sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero, imagines Christi ac deiparae semper vir-

gibus, necnon aliorum sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam, catholicam et apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem et magistratam agnosco; Romanoque pontifici, beati Petri apostolorum principis successori ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro. Cetera item omnia a sacris canonibus et oecumenicis conciliis, ac praecipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor, simulque contraria omnia atque haereses quascumque ab ecclesia damnatas et reiectas et anathematizatas, ego pariter damno, reicio et anathematizo. Hanc vero catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram et inviolatam, usque ad extremum vitae spiritum, constantissime (Deo adjuvante) retinere et confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. N. spondeo, voveo ac iuro. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei evangelia.

Omnes patres subinde et theologi idem iuxta formulam brevem perfecerunt. Deinde, benedictione solenni ab illustrissimo et reverendissimo praeside data, omnes in aedes archiepiscopales eo quo venerunt processionali ordine se receperunt.

SESSIO SECUNDA SOLEMNIS.

Post octo congregationes privatas in aedibus archiepiscopalibus rite et recte absolutas, sessio secunda die 29 maii habita fuit.

Privatis congregationibus adfuit illustrissimus et reverendissimus Sanctorinensis, Smyrnas post primam sessionem appulsi, et omnia anteacta probavit. In hisce congregationibus de iis quae videbantur necessaria circa fidem et communicationem in divinis cum aatholicis, de catechismo parvulorum communi, de sacramentis et de sepultura ecclesiastica serio et maturo examine a patribus discussa, et decreta ad rem pertinentia lecta fuerunt.

Ad sessionem solemnem celebrandam patres et theologi et plurimi de clero saeculari et regulari ab aedibus archiepiscopalibus in ecclesiam Sanctae Mariae processionaliter se contulerunt. Missam pontificalem de requie pro defunctis episcopis et missionariis dioecesium illustrissimorum et reverendissimorum patrum illustrissimus Coreyrensis celebravit, et post missam panno nigro ante altare dextenso absolutionem fecit.

Inde omnes patres, ornamentis rubri coloris induti, preces et ritus pontificalis romani pro secunda sessione compleverunt. Illustrissimus et reverendissimus praeses postea gravem sermonem ad clerum et populum lingua gallica habuit, quo diversarum nostrarum missionum illustrata facta et apostolicorum virorum gesta celebravit.

Illustrissimus et reverendissimus Sanctorinensis exinde professionem fidei edidit. Postea non pauca decreta lecta et probata. Quo facto, illustrissimus et reverendissimus praeses ea nisi post sanctae sedis approbationem vigorem habitura declaravit; et post preces benedictionem pontificalem impertivit.

SESSIO TERTIA SOLEMNIS.

Ad tertiam et postremam publicam sessionem, post sex privatas congregationes, in quibus de

mediis ad religionem et pietatem fovendam aptioribus in missionibus, atque caritatem et unionem inter missionarios utriusque clerici fovendam, die dominica 13 iunii devenit. Omnes ad ecclesiam Sanctae Mariae processionali ritu convenerunt, et missam pontificalem illustrissimus et reverendissimus Naxiopariensis celebravit, et ea absoluta, illustrissimus et reverendissimus archiepiscopus Coreyrensis praeclare ad clerum et populum lingua italica sermonem habuit. Inde preces a pontificali praescriptae decantatae, decreta alia et omnia a patribus probata fuere.

Postea illustrissimus et reverendissimus Syrensis, qui promotor concilii fuerat renuntiatus propter illustrissimi et reverendissimi episcopi Chiensis a concilio temporaneam absentiam, acta concilii a patribus omnibus subscribi et concilio finem imponendum postulavit. Ideo omnes super altare iuxta ordinem definites subscribere. Et statim captata ab illustrissimo praeside ultima oratione, in pontificali praescripta, brevi sermone gratias egit patribus, eorumque orationibus se suaque commendavit. His peractis, acclamationes sequentes magno animo et gaudio, stantibus omnibus, decantatae fuere.

ACCLAMATIONES.

Cantores. — I. Uni trinoque Deo gloria, honor ac gratiarum actio in perpetuas aeternitates.

Chorus. — I. Gloria laudis resonet in omni ore Patri ingenito, Filio unigenito, et ab utroque procedenti Spiritui sancto.

Cantores. — II. Iesu Christo omnium servatori, qui in sanguine suo nos reconciliavit Patri, gloria et imperium in saecula saeculorum.

Chorus. — II. Deo de Deo, lumini de lumine aeterna laus et gloria sempiterna. Divinitatis suae hostibus atque blasphemis anathema.

Cantores. — III. Immaculae deiparae et matri amantissimae Mariae honor atque meritis cultus.

Chorus. — III. Tu decus atque Orientis gloria et laetitia, nos serva et nos Filio tuo commenda. Tu hanc regionem praesentia et exemplis tuis donatam ad avitam restitue fidem.

Cantores. — IV. Sancto Iohanni Baptistae, sancto Polycarpo, viro apostolico, sancto Iohanni Chrysostomo, doctore incomparabili, sanctis Spiridioni, Georgio, Isidoro, Irenaeo martyribus Christi fortissimis, sanctae Theotistae virgini, dioecesium nostrarum patronis caelestibus ac sospitatoribus, gratiarum actiones atque amoris testimonia.

Chorus. — IV. His urbibus, his locis, quae incolistis, precamur, ut volentes propitii aditis, resque nostras bene iuvetis ad Dei gloriam atque perennem honorem.

Cantores. — V. Sanctissimo domino nostro Pii papae IX, egregio veteris doctrinae atque iuris propugnatori, cui ecclesiae universae plausu, summae integritatis et verae sententiae laus acquisita, Petri patrimonii constantissimo vindici, corde et animo volenti vota ac supplicationes.

Chorus. — V. Deus illum custodiat et protegat sicut pupillam oculi sui pro bono ecclesiae, et videat plusquam annos Petri.

Cantores. — VI. Illustrissimo et reverendissimo delegato apostolico, huius concilii Smyrnensis praesidi, spiritus sanctitatis ad bonum depositum custodiendum.

Chorus. — VI. Clementissimus Deus, ut pastor huius Smyrnensis ecclesiae spiritu, corde et aetate Polycarpi sanctissimi praesulis gregem suum regat, te supplices rogamus.

Cantores. — VII. Reverendissimis archiepiscopis et episcopis atque ecclesiae Constantinopolitanae procuratori, sacerdotalium virtutum laude fulgentibus, zelo animarum succensis, canonicis omnique clero saeculari et regulari, anni plurimi et felices.

Chorus. — VII. Deus illos protegat et operarius in ecclesia sua inconfusibiles custodiat, ut luceant in medio domus Dei ad confirmandos omnes in salute.

Cantores. — VIII. Ecclesiae orientali, ut antiquo fulgeat splendore et sub uno pastore unus fiat grex corde docili, gratia, benedictio usque ad abundantiam et pax ab eo qui est, qui erat et qui venturus est.

Chorus. — VIII. Domine Iesu Christe, cui nomen Oriens ex alto, respice et visita vineam istam, quam plantavit ipsa dextera tua et quam ferus aper exterminavit, ut denuo floreat et det odorem et fructus optimos, atque pastores omnes plebesque eis commissas scribe in manu tua, ut sint sicut septem stellae et septem candelabra, in quorum medio te vidit Iohannes ad ecclesias Asiae scribens. Amen, amen.

Tum denique hymnus *Te Deum* cum oratione decantatus est: quo completo, data est pax illustrissimo et reverendissimo praesidi ab omnibus patribus, et impertita ab eo solenni benedictione et indulgentia plenaria ex facultate ei facta a sanctissimo domino nostro, in aedes archiepiscopales omnes redierunt.

DECRETA PRIMI CONCILII SMYRNENSIS.

SECTIO PRIMA.

DE FIDE CATHOLICA.

Caput I.

Ubi de sincerae patrum erga Romanum pontificem subiectione.

Cum post tanta praeclaraque sanctissimi domini nostri Pii papae IX pro bono Orientalis ecclesiae ab initio gloriosissimi pontificatus gesta omnibus nota, illum de ea optime meritum nullus est qui non proclamet, maximas et immortales ei gratias corde magno et animo volenti patres agere uno ore sui potissimum esse officii sunt arbitrati. Sollicitudine enim vere paterna, ut illi in hoc primo Orientalium episcoporum ritus latini concilio feliciter coadunari possent, non solum permisit, sed eos quoque hortari, monere et sua auctoritate adigere dignatus est. Ideo omnes sanctissimo patri singu-

laris beneficii gratias persolvere, et quod in omnium

votis erat, obedientiam sinceram tanquam oves summo patri, a quo *Dominus quasi quodam capite*, ut ait sanctus Leo ad episcopos provinciae Viennensis (Ep. 10, al. 89), *doma sua manare in corpus omne volit*, profitendam consuere. Non enim aliunde, testis est Cyprianus, *haereseis exortae sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur* (Ep. 55 ad Cornel. pap.). Ideo cum venerint in his novissimis temporibus in deceptione illusores, attendentes spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum in hypocrisis loquentium mendacium, et dicentes bonum malum et malum bonum, licentiam pro libertate, animi intemperantiam pro scientiarum progressu, conscientiae effraenam libidinem pro vera religione, sacrae et humanae auctoritatis insolentissimum spreum pro optimo civilis societatis statu, vera falsis confundentes: nihil sanctius

vel melius vel opportunius a patre communi, cui confirmare fratres deorsum datum est, fieri potuit, quam errores hiis temporibus invalentes et in syllabus, relatos damnare. Quapropter omnes congregati qui muneris esse existimant, beatissimi patris verba sectari, monitis adhaerere, quod ipse probavit probare, quod condemnavit condemnare, eiusque doctrinam populo sibi commissa tradere, sancti Innocentii I ad patres concilii Milevitani sententiam secuti: *Quoties fidei ratio ventilatur, arbitrator omnes fratres et coepiscopos nostras, honoris ad Patrum, id est sui nominis et honoris auctorem, referre debere, neque adhuc quaerendum examen quod in factum est apud apostolicam sedem, iuxta sancti Augustini verba (Op. imperii ad Iulianum, lib. II, c. 193).*

Omnes patres pariter improbare et repellere eorum temerarios et impios ausus, qui sanctam Petri sedem Romanosque pontifices spoliare conantur sua potestate temporali, una voces voluerunt, cum sanctissimo domino nostro in sua allocutione diei 20 aprilis 1849 agnoscentes: *Singulari prorsus divinae providentiae consilio factum esse, ut Romanus pontifex, cui a Christo domino totius ecclesiae regimen et cura fuit commissa, civilem principatum, haec sane de causa haberet, ut ad ipsam ecclesiam reverendam diuque unitatem tuendam plena illa potiretur libertate, quae ad supremi apostolici ministerii munus obeundum requireretur.* Haec vero in omnium congregatorum sinu spes, non aliter quam patrum concilii Chalcedonensis in epistola synodica ad sanctum Leonem, quod quomodoque filii consensus capiti contulerunt, sic et caput filiis quod decet adimpleat, id est benedicat singulis benedictionibus propriis, et per ipsos benedictio eius super populos suos descendat, et sit unum ovile et unus pastor.

Caput II.

De perniciosis erroribus qui modo adversus ecclesiam catholicam ubique grassantur.

Cum in omnium posse errorum et universarum sectarum a veritate abentium colluvie plures nostrarum dioecesium et vicariatuum apostolicorum regiones versentur, hinc facile fidelium quoque mentes in eisdem erroribus proclives sensim sine sensu inveniuntur. Ideo omni zelo curandum, ut sive per litteras pastorales sive per sermones saepe saepius ii errores refutantur, quos hac nostra aetate miserissima tum libris, tum periodicis commentariis passim divulgatos videmus. Inter omnes vero errores hi primum refutatione digni videntur:

1. Omnes religiones esse indifferentes, ideoque in omnibus salutem obtineri posse, imo esse hominis honesti mori in ea, qua natus est, religione, ita ut illud apostoli: *Unus Deus, una fides, unum baptisma,* tanquam irrationale habeatur, et ecclesia catholica crudelitatis nota inuratur, eo quod extra suum sinum salutem doceat nullo modo sperandam.

2. Ultimam et legitimum omnium veritatum criterium esse humanam rationem, ita ut quod ab ea comprehendi vel naturalibus argumentis probari nequit, inter falsas habendum opiniones. Veritatibus supernaturalibus et a Deo revelatis ideo omnino abiectis, id solum credendum, quod ipsa ratio evidenter lamine mota probare adstringitur.

3. Homines ob naturale ius omnes suae exercendi facultate, omnibus desideris et appetitibus satisfacere posse: qua doctrina semel affirmata, universas suseque leges evangelii verti necesse est.

4. Sub praetextu civilis progressus novum ius novamque iustitiam de familia, de proprietate, de religione constabliendam, ita ut omnium bona sint

communia et aequaliter partienda. Matrimonia sola contrahentium voluntate dissolubilia, imperium et auctoritatem sive civilem sive religiosam, revidendam velut putidam tyrannidem. Quid vero ex hac absurda et infernali sententia consequatur, nemo est qui non videat: civilis societatis, id est familiae, subversio, thori immaculati et honorabilis atque christiani conjugii impia et sacrilega violatio, omnia iura possum data.

Interest vero vehementer hos refutare errores, cum impii scriptores omni verborum lenocinio et litterarum omnium abusu vulgares eos et ingenii etiam mediocribus aptos reddere studeant. Neque illud omittitur subsidium, bonos in vulgus spargere libellos, quibus huius tam detestabilis pestis remedium facile omnes sibi comparare possint.

Caput III.

De communicatione in divinis cum aatholicis.

Cum saepe iure divino et naturali, semper vero iure ecclesiae communicatio in divinis cum aatholicis prohibeatur ac innumera mala nascantur in animarum perniciem, patres omnes concilio Smyrnensi adstantes pro virili parte incumbant, ut in unaquaque eorum dioecesi quidquid talem communicationem sapit de medio tollatur. Proinde:

1. Nunquam in suis provinciis permittant episcopi, ut aatholici catholicos infantes et viceversa catholici aatholicos de fonte baptismali suscipiant. Idem dicendum est de patris in sacramento confirmationis. Hac autem decisione non intendimus prohibere materialem sive coniunctorum sive amicorum, aatholicorum praesentiam in ecclesia vel ad ipsum fontem baptismalem, dummodo illi nullam in caeremonia religiosa partem exercent, et ex eorum praesentia nulla cognatio spiritualis profluere censeatur.

2. Quoniam vero partem habere in functionibus religiosa cum aatholicis est quaedam participatio actibus eorum, et maxime in religione indifferentium atque impietatem promovet, cura ac diligentia episcoporum fideles instruendi sunt, ut se abstineant a sacris functionibus aatholicorum, cuiuscumque generis sint, etiam ab ipsis aatholicis fuerint invitati.

3. Si quidem compertum est omnibus, nemini catholicorum unquam licere presbyterum aatholicum vocare, ut in domo propria, etiam erga personam aatholicam, puta erga famulos, ministerium suum exerceat, ideo nunquam catholici permittant, ut matrimonia servorum aatholicorum in domibus suis celebrentur.

4. Si catholicus ites faciens casu incidat in sacerdotem aatholicum, sanctissimum eucharistiae sacramentum ad infirmos publicos deferentem, declaramus licere illi sanctissimum sacramentum adorare. Animadvertimus tamen hoc dumtaxat permitti occasione, qua catholicus non possit evitare dilationem sacramenti; ac propterea praecipimus ne catholicus in praefato casu sacerdotem sanctissimum eucharistiam deferentem prosequatur nec ingrediatur ecclesiam aatholicorum.

5. Sciant fideles, sibi nunquam licere, suae largitione pecuniae, sive operam propriam gratis praestando, sive sortitionibus, vulgo *lotaris*, ad rem iustitiae se subscribendo, sive etiam in publicis obiectorum expositione, vulgo *basar*, aliquid ad hoc emendo, in aedificationem ecclesiarum aatholicarum conderrere.

6. Non sunt tamen inquietandi artifices catholici, qui ecclesias haereticorum aedificant, dummodo non adit scandalum, nec fiat in contemptum reli-

gionis: eurent autem episcopi ut artifices per missionarios et confessarios opportuno instruuntur, quando a propria praestanda opera in haereticorum ecclesiis seu synagogis aedificandis se abstinere debeant. Tenentur scilicet ab opere se abstinere:

1. Ubi huiusmodi opus communiter habeatur pro signo protestativo falsae religionis; 2. si aliquid in ipso contineatur, quod per se directe ac unice exprimat reprobationem catholici cultus et approbationem damnati cultus haereticorum; 3. si constet artifices catholicos ad opus adigi vel vocari ab haereticis in contemptum catholice religionis. Ceterum quamvis extra hos casus relinquendi sint in bona fide, semper tamen monendi sunt, ne haereticorum cultui cooperari intendant.

Caput IV.

De catechismo.

Ad obtinendam uniformitatem in ratione tradendae fidelibus doctrinae christianae consuetum est, ut catechismus magnus et parvus illustrissimi ac reverendissimi episcopi Syrensis reimprimantur, et tamquam textus in diocesis maris Aegaei et in archidioecesi Smyrneni pro scholis superioribus adhiberi possint. Hortandi etiam sunt parochi, ut catechismum vicarii apostolici Constantingopolitani Hillereau felicis recordationis, ubi de erroribus orientalibus fuse ac clare disseritur, et ipsi praemanibus habeant et inter fideles suae curae commissos diffundant. Huiusmodi catechismus pro maiori eius diffusionis graece, gallice atque italice conscriptus et typis impressus reperitur.

Caput V.

De libris prohibitis.

Curent pariter parochi, ut fideles, libros prohibitos non legant neque retineant. Ut vero contra perniciosam malorum librorum colluviem remedia quaedam adhibeantur, ideo valde commendandam existimamus singulis in civitatibus institutionem bibliothecarum, quas vocant popularium. Enitendum est etiam, ut libelli pii populi intelligentiae ac gustui accommodati, et praesertim qui sanctae nostrae religionis dogmata atque institutiones defendant, inter catholicos quamplurimum disseminentur.

SECTIO SECUNDA.

DE SACRAMENTIS ET SEPULTURA ECCLESIASTICA.

Caput I.

De baptismo.

1. Ut non paucis, quae evenire possunt, incommodis occurratur, non differri baptismum ultra octo post nativitatem dies, nisi gravis suppetat ratio, patres decrevere; parentes ideo serio a parochis de hac obligatione moneantur.

2. Nullo modo baptismi administratio a caeremoniis eius separetur, nisi in periculo mortis. Non legitimam vero huiusmodi separationis causam patrini vel matrinae absentiam patres arbitrati sunt. — Parochorum ideo est parentes, cum baptismum casu necessitatis domi datum fuerit, monere, ut primum infantem ad ecclesiam eurent deducendum, quo videlicet baptismi caeremoniae, ablutione omissa, rite perficiantur.

3. Episcopi quoque raro, et solum gravi de causa, domi baptismum rite ministrari permittant.

Caput II.

De confirmatione.

1. Quot ac quantis periculis perversis hinc temporibus fides ac mores christianorum exponan-

tur, nemo est qui non videat. Ideo parochi singulari cum diligentia curent, ut pueri et puellae omnes ad confirmationis sacramentum, recipiendum accedant, quo gratiam ad firmiter credendum pieque vivendum accipiant.

2. Urgente mortis periculo, pueris, licet recenternatis, praesertim ubi haec viget consuetudo, sacramentum istud conferri potest.

3. Quod vero spectat ad confirmationem acatholicorum ritus orientalis, qui divino lumine illustrati, ad catholicae ecclesiae gremium revertuntur, standum est decisioni supremae congregationis Sancti Officii editae sub die 15 ianuarii 1766, quae est sequentis tenoris: „Sanctissimus dominus Clemens papa XIII, auditis votis eminentissimorum patrum cardinalium inquisitionum generalium, censuit non expedire, quod confirmati a sacerdotibus schismaticis denuo liniantur post reditum ad unitatem; et ad mentem. Mans est quod in casibus particularibus inquirendum sit, quoniam in loco conversi ad fidem fuerint confirmati: etenim in Bulgaria aut in Cypro insula, aut in Italia et insulis adiacentibus, aut penes Maronitas Libanenses, aut ubicumque haec facultas fuit expressae adempta, denuo confirmari debent absolute. Si vero confirmati fuerint in Valachia, Moldavia et Asia etc., et ubicumque haec facultas non fuit expressae revocata, valide confirmati fuerunt. Quod si dubitari contingat de loco, de modo, aut alia rationabili circumstantia, recurrendum in casibus particularibus, et conferatur Bened. XIV, *De syn. dioecesi*, lib. VII, cap. 7 et seq.“

4. Si vero acatholici, de quibus sermo, ad fidem reversi, sacramentum hoc iterum petant, et si rationabilem ob causam de illorum confirmationis validitate dubitetur, denuo sub conditione sacro chrismate inungi possunt.

Caput III.

De eucharistia.

1. Curent episcopi, ut sanctissimum eucharistiae sacramentum ea qua fieri potest maxima veneratione ad infirmos a parochis deferatur. Si autem, attentis locorum circumstantiis, eucharistia ad aegrotantium domos privatim deferri debeat, sacerdotes in hiis casibus superpelliceo, stola veloque humerali induantur, ea qua par est gravitate in via procedant ac in omnibus rubricis diligenter observent.

2. Quoniam omnium theologorum doctrina est, eucharistiam per modum viatici ad infirmos pluries in eadem infirmitate deferri posse, episcopi insinuent parochis, ne recusent id facere, saltem in hebdomada, si infirmi id postulent.

3. Item iisdem parochis insinuent, ne detrectent identidem deferre eucharistiam ad aegrotos, licet non moribundos, qui, perdurante eodem gravi morbo, eam devotionis causa saepe petant. Si parochi falsis sub praetextibus aliter ac gesserint, in contumaces poenae iuxta canones ab episcopis decernantur.

4. Parochis omnibus in memoriam revocamus, eos gravem habere obligationem praeparandi pueros ac puellas ad primam communionem. Monemus tamen religiosae utriusque sexus communitates, quae educationis puerorum curam habentes, eos pro prima etiam communionis usu vel privilegio quodam instruere solent, ut nomina ac cognomina eorum, pro bono ordine servando, ad parochum, ad quem pertinet, in antecessum mittant.

5. Meminerint etiam parochi, *personalem omnino esse ipsorum obligationem celebrandi pro populo* singulis diebus dominicis et festis, licet suppressis,

ut patet ex decisione sacrae congregationis Concilii A edita die 30 martii 1867.

Caput IV.

De poenitentia.

1. Cum supremum sacrae Inquisitionis tribunal aliquas instructiones pub die 20 februarii 1867 ad omnes episcopos emisit, ut sanctae memoriae Benedicti XIV *Sacramentum poenitentiae* constitutio exacte executioni mandetur, ideo patres omnes, ut haec sartae tectaeque serventur et caute adimpleantur, commendavere.

2. Ut omnis mali causa vel periculum tollantur, et ut in eo quod detrahunt nobis, ut ait apostolus Petrus, confundantur, qui calumniantur nostram bonam in Christo conversationem, curent episcopi, ut in ecclesiis exedrae ad confessiones excipiendas in manifesto sint et in ipsarum ecclesiarum ambitu, non in absidibus, vulgo *tribuna*, eaeque cratribus iuxta canones constructae informantur. Quod si huiusmodi esset ecclesiarum parochialium angustia et poenitentium multitudo, ut valde incommodum esset, omnes confessionales sedes in eis collocare, duae saltem ibi habeantur. Usus vero sedium confessionalium in absidibus seu *tribuna* semper vetitus sit tempore pomeridiano et quoties plures quam duo ibi non adsint confessionem petentes. Excipiuntur ab hac regula propter numerum poenitentium vigiliae maiorum solemnitatum, in quibus ordinarii permissione poterunt ibi confessiones excipi. Sciant autem confessarii, si istas nisi fuerint regulas violare, se confessionum excipiendarum facultate privari posse.

3. Ad integritatem ac sanctitatem sacramenti poenitentiae magis atque magis tuendam, confessarii omni caritate se gerant in illo administrando. Quam obrem caveant confessarii tam cleri saecularis quam regularis ab iis omnibus quae odiosum redderent hoc salutare sacramentum.

4. Sacerdotes et confessarii orientalis ritus in excipiendis confessionibus sacramentalibus fidelium latini ritus uti debent forma et lingua proprii adprobati ritus, nisi aliter ab apostolica sede indultum vel adprobatum fuerit.

Caput V.

De matrimonio.

1. Cum caput *Tametsi* sancti concilii Tridentini in omnibus nostris dioecibus et vicariatibus apostolicis vim habere constat (excepta delegatione apostolica Graeciae), ideo nulla habeantur omnia matrimonia quae a fidelibus ritus latini non contrahantur coram parocho ac duobus vel tribus testibus. Idem autem dicendum non est, si unus ex contrahentibus sit ritus orientalis: matrimonia quidem non obtenta dispensatione, tunc essent illicita, non autem invalida; decretum enim *Tametsi* concilii Tridentini in his regionibus personas ritus orientalis non afficit.

2. Non parva nec parvi momenti mala ex matrimoniis mixtis tam in spiritualibus quae in temporalibus provenire omnes norunt. Nihil melius ideo, si huiusmodi matrimonia penitus eliminari possent. Hinc nihil intentatum pastores relinquunt, ut catholicos ab iis avertant tum sermonibus, tum conciliis, tum censura contra eos, qui vel amoribus vitiosis cum acatholicis indulgent et eos permittunt, unde oritur saepe huiusmodi matrimonia contrahendi quaedam necessitas, vel occasio violandi leges ecclesiasticas, quae matrimoniis mixta respiciunt, tum denique horum casuum reservatione. Neque inutile aliquando futurum speramus si horum mix-

torum connubiorum funestas consequentias, siye quoad animam propriam et filiorum et pacem domesticam, siye quoad effectus politicos et statum civilem filiorum, praesertim in regno Hellenico, siye propter facilitatem divortii, quo tam frequenter acatholicis hiis maxime temporibus abutuntur, parte catholica tempore alligata manente, salubriter et efficaciter repraesentare curabunt. Confessarii quoque non negligant siye parentes siye iuvenes et puellas graviter monere, ne permittant se profanis amoribus fascinari, praesertim cum de personis agatur, quae aliam quam catholicam religionem sequuntur, ne postea mutuis lenociniis allectae credant valde arduum esse a talibus connubiis abstinere.

3. At huiusmodi est plurium locorum conditio, ut difficillimum sit ista matrimonia omnimode impedire. Omnibus enim compertum est, acatholicos numero valde catholicis praevalere, et frequenter et familiariter uti conversatione mutua, quae non raro ad coniugia ineunda aditum aperit.

4. Cum autem haec matrimonia mixta celebrandi necessitas aliqua urgeat, sciunt pastores sine dispensatione pontificia illicita ea semper esse. Neque dispensatio conceditur nisi hiis conditionibus, quibus, cum sint iuris divini, nunquam derogari posse manifestum est: scilicet quod partis catholicae perversionis nullum sit periculum, immo ea onus suscipiat ut ad orthodoxam amplectendam partem haereticam vel schismaticam perducatur rationibus, quae opportuniore et aptiores existimaverit, et quod liberi utriusque sexus in catholica religione, baptismo suscepto, educationem suscipiant. Eae autem conditiones sincere et sancte a contrahentibus spondendae, qui ut sancte quoque eas servent monendi sunt.

5. Proclamationes, quae in matrimoniis praemittuntur, non fiant in mixtis connubiis, nisi quando necessariae vel opportunae videantur iudicio ordinarii pro detegendis impedimentis, et omnia mentione religionis eorum, qui nuptias sint contracturi.

6. Meminerint etiam episcopi sequi adamassim instructionem Clementinam ad dignoscendum statum liberum eorum, qui matrimonium contrahere volunt.

Caput VI.

De sepultura ecclesiastica.

Sepultura ecclesiastica tunc solum deneganda est, cum de obligatione certo constat; et episcopi sequantur hac in re regulas practicas a probatis auctoribus traditas.

SECTIO TERTIA.

DE CLERI DISCIPLINA.

Caput I.

De admissione sacerdotum exterorum in dioecibus.

1. Sacerdotes exteri ne admittantur in dioecesim, nisi prius litteras dimissoriales rite confectas proprii episcopi ordinario loci exhibuerint.

2. Si sacerdos discedens a propria dioecesi non sit confessarius, episcopus eius in praefatis litteris dimissorialibus de hoc mentionem faciat. Casu autem quod ab audiendis confessionibus ob iustam gravemque causam suspensus fuerit, de ea episcopus per litteras certiore faciat episcopum alterius dioeceseos.

3. Ubi sacerdos in aliam dioecesim se conferant animo ibi manendi et sacrum ministerium exercendi, priusquam ipsis aliquid committatur officium, ad ordinarium dioeceseos ex qua discesserunt litterae mittantur oportet, ut de eorum moribus et antea vita notitia secuta habeatur, nec ali-

quid, nisi post responsionem acceptam, circa eos A definiatur.

Caput II.

De missis et legatis piis.

1. Curent episcopi, ne presbyteri sibi subiecti numerum accipiant missarum, quibus satisfacere non possunt tempore debito, ac sedulo pariter invigilent, ne transactiones fiant super eleemosynas missarum. Omni enim religione sanctae ecclesiae decreta, quae ad rem faciunt, servanda sunt.

2. Ad legata pia quod attinet, episcopi certiores fiant per inspectiones librorum, in quibus missae celebratae adnotantur, quod illis satisfactum exacte fuerit.

Caput III.

De verbi Dei praedicatione.

1. Invigilent episcopi, ut sacerdotes, quibus officium divini verbi praedicandi committitur, salutem animarum, non verò mundi plausus in scopum sibi praefigant; ideoque argumenta sermonum sint practica, atque ex sacris scripturis, canonibus conciliorum ac sanctis patribus praesertim sumantur, ac in genere quidquid profanam eloquentiam redolet, fugiatur prorsus. Quapropter presbyteri isti habeant prae manibus piis ac probatos concionatores, quemadmodum sunt, exempli gratia, sanctus Leonardus a Portu Mauritio, sanctus Alphonsus de Liguorio, Segneri, Bressanvido etc.

2. Ut facilius laudatis finis obtineatur, episcopi exigant a sacerdotibus, qui sacrorum oratorum munere fungi desiderant, ut saltem pro primis vicibus sermones quos exaraverint sibi examinandos tradant. Quod si praedicatores isti sint religiosi, episcopi hortantur superiores communitatum religiosarum, ut aliquem patrem experientia doctrinaque praeditum deputent pro supradicto examine sermonum.

3. Ne dent episcopi omnibus indiscriminatis sacerdotibus facultatem controversias de religione, vulgo *conference*, instituendi, sed iis tantum, quos ad hoc munus aptos esse cognoverint.

Caput IV.

De sacris caeremoniis.

1. Solliciti sint episcopi, ut tum in missae celebratione, tum in omnibus ecclesiae caeremoniis rubricae rite ac recte serventur. Studeant vero abusus, qui facile invalescere poterunt propter varias missionariorum gentes et differentes mores, penitus eradicare.

2. Quando alicui sacerdoti in casu necessitatis facultas benedicendi ab episcopo conceditur, in praxi ab eo sedulo mittatur instructio hac super re data a sacra rituum congregatione die 11 martii 1858.

Caput V.

De pietate, studio et moribus clericorum.

1. Quoniam cavendum est sacerdotibus, ne inter tot inquinamenta vitiorum et mundi pericula, a quibus undique circumveniuntur, tepescat ardor spiritus aut sordescat candor animae: ideo ad pietatem fovendam praecipuum iudicamus, ut in qualibet dioecesi exercitia spiritualia pro sacerdotibus, tempore et modo ab ordinario determinando, singulis annis peragantur, atque ad ea accedere omnes clerici saeculares etiam exteri ibi domicilium habentes adstringantur.

2. Quoniam ea, quae semel in scholis didicerunt sacerdotes, e memoria facile excidunt, nisi usu con-

stanti recolantur, consulant pastores, ut in singulis dioecesibus saltem semel in mense indicantur collationes theologicae, ubi de iis quaestionibus tractetur, quae ad praxim maxime pertinent. Illis collationibus parochi, confessarii ac sacerdotes omnes intervenire obligentur.

3. Cum vero sacerdotes ea omnia fugere teneantur, quae non solum deturpant, sed etiam dedecent illos, qui in terris pro Christo legatione funguntur, episcopi prohibeant, ne illi intersint choreis ac saltationibus, neque saecularium conventibus, vulgo *casini*, nem ad amovenda scandala prohibeantur presbyteri omnes, ne publice per vias ostendant se venatum ire.

4. Noverint sacerdotes, qui contra supradicta statuta pertinaciter deliquerint, se ad arbitrium ordinarii esse puniendos. Quod etiam intelligendum de religiosis cuiuscumque ordinis, si graviter delinquant contra has regulas sub numero 2 et 3 enuntiatas: quo casu episcopi agent tamquam delegati apostolici ad formam concilii Tridentini, sessione XXV, cap. 14, *De regularibus*, et constitutionis *Suscepti muneris* Clementis VIII.

Caput VI.

De negotiis saecularibus vetandis.

1. Nihil magis a sacris canonibus alienum et magis sacerdotii dignitati adversum, quam negotiationem exercere, et saecularia negotia tractare. A primis ideo saeculis, sive apostolicis sanctionibus sive conciliorum decretis, ecclesiae ministris interdictum omne saeculare negotium constat; indecorum enim omnibus visum est, quod Deo militantes implicent se, ut ait apostolus, negotiis saecularibus. Ideo patres unanimi sensu illa Dei ministris vetanda sanciverunt, omnium legum ecclesiasticarum hac de re editarum auctoritatem renovantes.

2. Intolerabilior vero foret abusus, si ministri Dei negotiationem exercentes, se implicarent usuris sive manifestis sive palliatis, quae et saecularibus iure divino et naturali prohibitae habentur. Nemo enim non videt, quanta ex hac prava consuetudine scandala in populis oriantur et quadi dedecori esset statui religioso et ecclesiasticae dignitati, praesertim hiis in regionibus, ubi una cum acatholicis et infidelibus contumur oportet.

3. Hinc facile deducendum videtur, graviter peccare et poenas contra clericos negotiatores latis incurrere eos sive saeculares sive regulares cuiuscumque ordinis, qui speciem quamdam negotiationis et aleae sibi permissam opinantur emendo et vendendo actiones alicuius publicae societatis puta *le consolidé* vel *en commandite*, vel *actions des chemins de fer*, iuxta maius vel minus earum pretium. Hoc autem profecto non intelligendum, si saecularis sacerdotis patrimonium vel annui redditus collocantur apud publicum aerarium ad annum fructum fixum et determinatum recipiendum; hoc enim negotiari non importat.

4. Quod si turpe est ecclesiasticis mercatum et negotiationes exercere, turpissimum esset, si eas nomine aliorum gererent procuraciones acceptando et functiones peragendo, quae aliquam indecoram servitutis speciem praesererunt. Curent igitur episcopi haec mala omni conatu avertere, ecclesiasticos sui et sui status honoris immemores puniendo etiam suspensionis poena, nisi respiscant, et in religiosos ipsos agendo tamquam apostolicae sedis delegati ad formam Tridentini, cit. sessione XXV, cap. 14, *De regularibus*, et constitutionis *Suscepti muneris* Clementis VIII.

Caput VII.

Cum diocesis aliqua vel vicariatus vacare contigerit, quis a defuncto praesente persona aliqua ad eorum regimen deputata fuerit, donec aliter a sancta sede providentur, serventur praescripta a Benedicto XIV in constitutione *Quam ex sublimi diei*, 8 augusti 1755.

SECTIO QUARTA.

DE PUBLICIS MORIBUS REFORMANDIS.

Caput I.

De scholis acatholicis non aduandis.

1. Cum pastorum animarum praecipuum munus sit arceudi fideles sibi commissos a pestiferis et veneno infectis pascuis, cumque hoc officium multo maiorem vim habeat quando agitur de pueris ac puellis, qui aemul erroribus imbuti difficile corriguntur, iuxta illud divini Spiritus effatum: *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum convenerit, non recedet ab ea*: hinc omnibus utriusque sexus fidelibus absolute interdiximus, ne ad scholas acatholicas et massonicas filios et filias suas ire permittant. Quod si decretum istud violare quancumque ob causam ausi fuerint, episcopi parentes puniant per censuras locorum ac personarum adiunctis accomodatas ac pueros ad primam communionem non admittant, usque dum scholas superius improbatas frequentent.

2. Ut vero parentibus omnis auferatur praetextus ad scholas acatholicas liberos proprios mittendi, curent episcopi, ut scholae catholicae, quae inveniuntur in eorum diocesisibus, rite ordinatae sint, nimirum disciplina necnon magistrorum probitate, scientia docendique peritia ceteris praesent, ne quod boni in scholis acatholicis laudatur, id maximo cum dedecore in nostris desideretur.

3. Advertant quoque episcopi, ut pro egenis pueris et puellis scholae non nomine tenus, sed vere gratuita habeantur, ex quibus prorsus eliminare studeant omnes illos abusos, qui gravi sunt oneri egentibus familiis discipulorum, quique causa sunt vel esse possunt, ut in aliquibus locis parentes ad gratuita scholas acatholicas et etiam massonicas proprios filios mittant.

Caput II.

De famulis catholicis in domibus infidelium et haereticorum.

1. Caveant parochi, ne catholici heri infidelibus famulatum praesent, quod prudenter vetitum semper fuit a sanctis ecclesiae canonibus.

2. Saggerant autem parochi sui gregis fidelibus, qui in domibus haereticorum famulantur, ut nisi ius retineant libere religionem catholicam exercendi et omnia peragendi, quae a sancta ecclesia praecipiantur, servitium dimittant, quod sine animae periculo aut conscientiae laesione retinere non possunt.

Caput III.

De confessoris puerorum in contuberniis degentium.

1. Ad vitanda mala, quae permagna facilitate oriri possunt ex eo quod iuvenes in contuberniis vulgo *penitentiis* vitam degentes suis superioribus vel magistris peccata propria confiteri obligentur, statuimus atque imperamus, ut in singulis praedictis collegiis puerorum duo saltem ordinarii confessores toto anni curriculo habeantur, qui praedictorum alumnorum confessiones statis temporibus excipiant.

2. Eadem de causa decernimus, ut semel vel bis in anno, praesertim occasione exercitiorum spiritualium et communionis paschalis, confessorius aliquis extraordinarius ad audiendas iuvenum confessiones in praefatis institutis adsignetur, sicut pro monialibus constituit concilium Tridentinum, sess. XXV, cap. 10, *De reformatione*. Quo vero tempore confessorius extraordinarius officium suum exerceat, prohibemus ordinariis ne puerorum confessiones audiant.

Caput IV.

Monita episcopis, parochis et confessoris.

1. Synodus dioecesis itemque pastoralis dioecesis visitatio ad normam sacri concilii Tridentini episcopis praescribuntur.

2. Cum maximopere dolendum sit non paucos catholicos damnatae societatis secretis nomen dedisse, parochi et confessorii sive per opportunas interrogationes et admonitiones in confessionibus excipiendis, sive pios libellos contra improbatas sectas, ac praesertim opus illustrissimi praelati de Ségur (*Les Francs maçons*) passim diffundendo, Christi fidelibus patefaciant quot et quam gravia mala religioni, reipublicae ac saluti animarum ex praefatis societatis derivent, ac simul eis in memoriam revocent omnes iure meritoque excommunicationem summo pontifici reservatam ipso facto incurrere qui audent vel praesumunt eiusmodi sectas inire vel propagare aut confovere, aut iis etiam interesse, prout sapientissimi sanxerunt diversis temporibus plurimi summi pontifices et passim nostris sanctissimus dominus noster Pius IX, et speciatim litteris sacrae congregationis de Propaganda fide 24 septembris 1867, quibus declaratum est, probante sanctissimo domino nostro, orientales comprehendi in constitutionibus pontificiis contra societates secretas latas.

3. Quoniam vero exitiales istae sectae totae in eo sunt, ut iuvenes suis diabolicis laqueis irretire studeant, et quoniam ad impios eorum conatus irritos reddendos nullum aliud aptius remedium in facto reperitur, quam institutio pie sodalitates quae vulgo societas sancti Vincentii a Paulo nuncupatur, necnon aliarum similium societatum ab episcopo probatarum: idecirco parochi et reliqui sacerdotes pro viribus enitentur, ut in parochiis, ubi fieri potest, laudatum sodalitiis erigant erectaque confoveant, atque omnem ponant operam, ut iuvenes praecipue praedictae pie congregationi vel aliis huiusmodi sodalitatibus se adscribant. Animadvertant tamen parochi nullum emolumentum ex ipsa sodalitate sancti Vincentii proficere aut sperari posse, nisi sodales regulas libri *mensualis*, quem vocant, societatis sancti Vincentii a Paulo bene calleant, veroque eius spiritus imbuantur, quod pariter dicendum de ceteris huiusmodi congregationibus.

4. Arrepta occasione a confessionibus audiendis, confessorii moneant penitentes, ut ab usuris limites iusti tituli excedentibus esse abtineant. Optandum valde esset, ut in casuum conscientiae conventibus frequenter singulas haec de materia casus proponantur et resolvantur ad practicas quaedam normas confessoris tradenda.

5. Parochi praeterea accurate fideles doceant, quoniam modo ac tempore abtinentiae et ieiunii iuxta sanctae matris ecclesiae leges sint servanda. Moneant quoque ab episcopis superiores collegiorum pro alterutra sexu institutorum, ut tam magistri tam alumni leges ecclesiae ad ieiunia et abtinentias spectantes, quae vigorem habent in singulis diocesisibus, stricto observent, ne pueri et puellae,

omnes studiosum curriculum, a collegiis exeuntes a legum ecclesiasticarum, de quibus supra, existentiam ignorent vel earum observantiam negligant.

6. Quoniam appropinquante momento, a quo pendet aeternitas, graviores et periculosiores spiritualis hostis incursum experiri solemus, et siquidem fideles nullo unquam tempore sacerdotum opera magis indigent, quam cum in vitas discrimine sint constituti, ea propter parochi eorumque coadiutores omni industria solertiaque utantur, ne infirmi, qui in mortis periculo versantur, abeque susceptis ecclesiae sacramentis decedant.

Ipsi pariter meliori quo possunt modo fideles ac suos paenitentes commonefaciant, ut prae oculis semper habeant in cunctis infortuniis vitaeque necessitatibus prius recurrendum esse Deo omnium bonorum largitori quam hominibus: ideoque statim ac aliquis ex coniunctis vel amicis eorum graviter aegrotat, eum ultimis ecclesiae sacramentis rite muniri christiano zelo satagant. Confessarii vero, adhibitis ante aliis melioribus mediis, denegent etiam, si opus fuerit, absolutionem nisi paenitentibus, qui ab eis ad rem interrogati quempiam ex suis graviter aegrotantem domi se habere respondent, et tamen vel negligunt vel praetextu aliquo recusant vocare sacerdotem, qui infirmi confessionem audiat illique reliqua sacramenta administret.

† Vincentius Spaccapietra, archiepiscopus Smyrnensis, delegatus apostolicus, definiens subscripsi.

† Ignatius Laurentius Bergerotti, archiepiscopus Naxioparionensis, definiens subscripsi.

† Spiridion Maddalena, archiepiscopus Cereyrensis, administrator apostolicus Zacynthi et Cephaloniae, definiens subscripsi.

† Ignatius Giustiniani, episcopus Chionensis, definiens subscripsi.

† Iosephus Maria Alberti, episcopus Syrensis, delegatus apostolicus in regno Graeciae, definiens subscripsi.

† Fidelis Abbati, episcopus Sanctoanthonensis, definiens subscripsi.

† Ioannes Marangò, episcopus Tenensis et Miconensis, necnon administrator Andrensis, definiens subscripsi.

† Nicolaus Adolphus Marinelli, episcopus Solensis, definiens subscripsi.

Iacobus Barozzi, vicarii apostolici Constantinopolitani procurator, definiens subscripsi.

Michael canonicus Castelli a secretis.

Theodorus Antonius Polito canonicus a secretis.

Omnes patres concilii decreta et postulata secundum ordinem subscripserunt super altare testor.

Smyrnis, die decima tertia iunii, anno Domini 1869.

Andreas Polycarpus canonicus Timoni notarius.

PATRUM CONCILII LITTERAE AD SANCTISSIMUM DOMINUM NOSTRUM.

Beatissime pater.

Benedictus Deus, qui instaurat quod abiit (Ecol. III, 15) et instaurat ruinosam (Ezech. XXXVI, 33), qui eum suscitavit ab oriente iustum (Is. XLI, 2), te scilicet sacerdotem fidelem iuxta cor suum (I Reg. II, 35), qui a prima die usque nunc (Phil. I, 5), quo claves regni caelorum dedit tibi Deus (Matth. XVI, 19), egressus es in salutem populi nostri (Hab. III, 13). Quam enim magnificata sunt opera tua (Ps. CIII, 24), ut erigeres populum tuum de terra orientis (Zach. VIII, 7)! Hinc factum est quod ex auctoritate tua, cum *omnia studia ecclesiarum tua propria facere* velia, sicut synodus Ephesi scribebat ad sanctum Caelestinum antecessorem tuum, convenire potuimus videre (Act. XV, 6), quomodo oporteat nos in domo Dei conversari, quae est ecclesia Dei vivi (I Tim. III, 15). Nec est factum tale opus in omnibus regnis (III Reg. X, 20).

Convenientibus ergo nobis in unum (I Cor. XI, 20), haec fuit omnium grati animi vox: Nunc scimus vere (Act. XII, 11) quia venit sermo, quem Dominus praedixit (III Reg. XIII, 32) per prophetas: Circumspice ad orientem, et vide iucunditatem a Deo tibi venientem: ecce enim veniunt filii tui quos dimisisti dispersos, veniunt collecti ab oriente in verbo sancti gaudentes in honorem Dei (Baruch. IV, 37). Propter hoc in doctrinis gloriabitur Dominus, in insulis maris nomen Dei Israel (Isa. XXIV, 15).

Tuum ideo est, beatissime pater, quod in synodo Smyrnensi factum est: manus tua haec, et tu fecisti (Ps. CVIII, 27). Tu quidem, dicimus cum patribus concilii Chalcedonensis in epistola synodica, *sicut membris caput praeraras in his qui tuum tenebant ordinem benedolentiam praeraras*. Quapropter nomen tuum et memoriale tuum in desiderio animae nostrae (Is. XXVI, 8). Gaudium et laetitia inventur in ea, gratiarum actio et vox laudis (ib. LI, 3).

Eia ergo, pater sanctissime, suscipe benedictionem hanc quam afferunt filii tui tibi patri nostro

(I Reg. XXV, 27). Nihil profecto tibi ad haec poterimus dignum dare (Tob. XII, 3), qui omnium episcoporum minimi et de minimis ecclesiae tributus sumus (I Reg. IX, 21). Videas, precamur, bonis ecclesiae omnibus diebus vitae tuae, et dies super dies Psaltri adiciat Deus (Ps. LX, 7), et pax Israeli (Ps. CXXVII, 6). Iam in novissimo huius anni mense erit mens domus Domini praeparatae in vertice montium et sublimis inter colles, Roma civitas iusti, urbs fidelis (Is. I, 26), et fluent ad eam populi et dicent: Venite, accendamus ad domum Dei Iacob, et docebit nos de visis suis, quia de ipsa egredietur lex et verbum Domini de Ierusalem. Et omnes populi ambulabunt unumquodque in nomine Dei sui, et nos ambulabimus in nomine Domini Dei nostri in aeternum et ultra (Mich. IV, 1, 2, 5).

Ne declinemus vero a veritate iudicii (Prov. XVIII, 5) in iis quae in nostra synodo acta sunt, eius decreta supremo iudicio tuo subiicimus velut haec cum iisdem patribus concilii Chalcedonensis, a tua sanctitate fuerint inchoata, quia *quidquid a filiis recte geritur, ad proprios recurrit parentes*. Rogamus igitur, et tuis decretis nostrum honorem iudicium, et sicui nos capiti in bonis adhaeremus consonantiam, sic et sanctitas tua filiis quod docet adimpleat.

Nihil vero novi volumus proferre de thesauris nostris (Luc. VI, 45), sed id solum ut iremus in praeceptis Domini (Baruch. I, 10). Commixtis enim gregibus nostris cum iis (Ps. CV, 36), qui veritatem fidei nobiscum non servant in vinculo pacis (Eph. IV, 3), et nullo adhuc propter temporum angustias conventu magno episcoporum convocato, imo multiplicatis malis in terra nostra et pessima et universalis gravis malorum incurso, ita ut esset videre miseriam (II Mac. VI, 3, 9), facillime accenderant vepres et spinas (Is. V, 6), corrupti mores, et vinea Domini conversa est in pravam (Ier. II, 21). Haec quantum potuimus in novitate sensus, ut prava

in directa, aspera essent in viae planas (Lac. III, 5), A reformare contumaciam (Rom. XII, 21), et ut cleri et populi merca plent deest amotes renoventur in agnitioem Iesu Christi (Col. III, 10), curam omnem subinferentes ministrandi in fide virtutem et in pietate amorem fraternitatis (II Pet. I, 5, 7).

Surgit ergo, beatissime pater, tuum est decernere; nosque et populi nostri veritas tecum (I Ebr. X, 4) quasi filii obedientiae (I Pet. I, 14). Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum (II Cor. III, 4), quod quae mandata et praecepta posuerit, non praeteribunt (Ps. CXLVIII, 6), et verba tua sanctissima non ut hominum, sed sicut est vere verbum Dei, et nos et populi nostri accipimus (I Theo. II, 13).

Bonum autem amulantes in bono (Gal. IV, 18), ut ab omni specie mali se abstinere omnes possent (I Theo. V, 22) et amputetur omnis mali occasio eorum qui volunt occasionem (II Cor. XI, 19), et omnibus facultas sit sine impedimento Dominum obsecrandi (I Cor. VII, 35), potiora probandi (Phil. I, 10) et quae sit voluntas Dei bona, beneplacens et perfecta (Rom. XII, 2), aliqua unde provideatur bono et paci nostrarum dioecesium tibi subicere audeamus; nec putare velis. obsecramus, si diversa

propinquus, ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate et necessitate temporum, ut ecclesiae possit utilitas, fuisse sententiam (Bost. XVI, 8, 9). Tu ergo, secundum datum tibi sapientiam (II Pet. III, 15), excellentiorum viam nobis demonstra (I Cor. XII, 31), sanctorum tuorum imitantibus, ut sanctus Augustinus ad sanctum Caecilianum papam scribebat, quae sunt circa nos et non solum grande pro nobis, sed etiam aliis consulendo et optulando subsonis, tu auctoritate suprema ea definias et decernas; antiquis enim regulis sanctorum est, est doctrina ecclesiae Africanae, sicuti constat ex epistola trium conciliorum quae ibi celebrata fuere ad sanctum Theodorum papam, ut quicquid, quomodo in remotis partibus ageretur provinciae, non prius tractandum vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almas sedis vestrae fuisset deductum, ut huius auctoritate iuxta quae fuisset pronuntiatio firmaretur, indeque sumerent ceteras ecclesias voluti de natali suo fonte praedicationis eorum, et per diversas totius mundi regiones puritatis incorruptas maneat fidei sacramenta salutis.

Interea pedibus tuis proveluti, ut nos et populos nostros benedictionibus singulis benedicas obsecramus.

APPENDIX AD ACTA ET DECRETA CONCILII SMYRNESENSIS.

Instructio pro libero matrimonio iungendorum statu, ex parte secunda, volumine tertio, operis DE VIRTUTIBUS SACRORUM LITURUM Angeli Lucidi, Romae, typis sacrae congregationis de Propaganda fide, MDCCLXVI.

19. Maximae gravitatis est in re matrimoniali penes episcoporum curias ea pars, quae respicit liberam matrimonio iungendorum statum. Quamvis igitur sacra congregatio Romanae et universalis inquisitionis nunquam eam hac de re normas edere et episcopis transmittere neglexerit, nihilominus cum eadem foliis, quae audiunt *solent*, consignatae facillime perditum ire possint, ea, quae sequuntur, adhibemus, ut earum conservationi atque etiam observantiae consulamus. Initium ponunt encyclicae eiusdem sacri ordinis litterae, ad episcopales curias transmissae, prout sequitur¹.

„Hanc oportet noscere gli eminentissimi miei colleghi generali inquisitori, che da qualche curia ecclesiastica non si osservino le istruzioni già date da questo supremo sacro tribunale nell'esame de' testimoni assunti per provare il libero stato di coloro che vogliono contrarre matrimonio, e ad impedire un simile abuso che va poi a produrre gravissime conseguenze, nella feria IV 21 novembre prossimo passato decretarono, che si rinnovasse a tutte le curie vescovili generalmente la trasmissione delle istruzioni predette. A tal effetto si è fatto ristampare il decreto emanato nella sacra congregazione generale della feria V 21 agosto 1770, cui sono annesse e ne fa parte le istruzioni su mentovate.

D'ordine pertanto delle eminenze loro trasmetto a . . . N . . . esemplari del detto decreto, interessando la vigilanza e solo di lei d'incorporare a codesta curia l'esatta osservanza non solo del decreto medesimo, ma ancora delle altre legalità generali, come sarebbero, che i testimoni non sieno esaminati *tertium*; che si legga ai medesimi il loro

esame: e che, quando sono illetterati, sieno presenti al loro segno di croce due altri testimoni.

Persuaso il sacro consesso, che si darà . . . ogni cura per l'accurato adempimento di tutto questo, amerà frattanto che voglia ella accusare il ricevimento della presente.

Roma, 25 dicembre 1827.⁴

„Decretum emanatum in congregatione generali sacrae Romanae et universalis inquisitionis habita feria V die 21 augusti 1670 in palatio apostolico montis Quirinalis coram sanctissimo domino nostro domino Clemente divina providentia papa X ac eminentissimis et reverendissimis dominis sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus in tota republica christiana contra haereticam pravitatem generalibus inquisitoribus a sancta sede apostolica specialiter deputatis.

„Cum alias per sacram congregationem Sacri Officii, iteratis instructionibus ab eadem emanatis de anno 1658 et 1665 locorumque ordinariis transmissis, provisum fuerit, ut praescriptis interrogatoriis faciendis testibus, qui ad probandum statum liberam contrahentium matrimonium inducuntur, omnis prorsus excluderetur aditus iis, qui adhuc vivente altero coniuge, aut alias impediti ad secunda illicita vota transire satagebant: videns nihilominus sanctissimus dominus noster quamplures locorum ordinarios vel eorum vicarios et deputatos ad excipiendas testium depositiones, necnon parochos et notarios in casibus expressis aut omittere aut non observare earundem instructionum tenorem; et licet aliquando plene observant, non tamen interrogare testes super aliis impedimentis dirimentibus;

„Idcirco volens sanctitas eorum praedictis malis occurrere, re mature considerata cum eminentissimis et reverendissimis dominis cardinalibus generalibus inquisitoribus, praesenti decreto perpetuis futuris temporibus duraturo, iterum iniungit omnibus vicariis seu deputatis pro examinandis testibus ad probandum statum liberam contrahentium matrimonium, necnon parochis, notariis et quibuscumque aliis respective, sub poena etiam gravibus corporalibus arbitrio sacrae congregationis,

¹ Ex appendice quoad Mandatum reverendissimi patris domini Gregorii. Romae ex typ. Salustianum, anno 1828, p. 288.

ut instructionem infrascriptam ad usum obser-
vent.

„Ut autem processus decretum et instructio ad
omnium notitiam fuerint deveniant, decrevit, illa
ad valvas basilicę principis apostolorum et can-
cellarię apostolicę ac in atrijs Campi Florę de
urbe ac palatii Sancti Officii eiusdem urbis per
aliquem ex curiis sanctitatis suę publicari ac
eorum exempla ibidem affixa relinqui; illaque sic
publicata omnes et singulos, quos concernunt, post
duos menses, a die publicationis in urbe faciendę
numerandos, perinde afficere ac areolare ac si illorum
unicuique personaliter notificata et intimata fuissent.

*Instructio pro examine illorum testium, qui indu-
cuntur pro contrahendis matrimoniis, tam in curiis
eminentissimi et reverendissimi domini cardinalis urbis
vicarii, quam in aliis curiis ceterorum ordinariarum.*

„In primis, testis moneatur de gravitate iura-
menti in hoc præsertim negotio pertimescendi, in
quo divina simul et humana maiestas læditur ob
rei, de qua tractatur, importantiam et gravitatem;
et quod imminet poena treremium et fustigationis
deponendi falsum.

Secundo, interrogetur de nomine, cognomine,
patria, ætate, exercitio et habitatione.

Tertio, an sit civis, vel externus, et quatenus sit
externus, a quanto tempore est in loco, in quo testis
ipse deponit.

Quarto, an ad examen accesserit sponte, vel
requisitus. Si dixerit accessisse sponte a nemine
requisitus, dimittatur, quia præsumitur mendax.
Si vero dixerit accessisse requisitus, interrogetur
a quo vel a quibus, ubi, quando, quomodo, coram
quibus et quoties fuerit requisitus, et an sciat adesse
aliquod impedimentum inter contrahere volentes.

Quinto, interrogetur, an sibi pro hoc testimonio
ferendo fuerit aliquid datum, promissum, remissum
vel oblatum a contrahere volentibus vel ab alio
ipsorum nomine.

Sexto, interrogetur, an cognoscat ipse contra-
here volentes, et a quanto tempore, in quo loco,
qua occasione, et cuius qualitatis vel conditionis
existant.

Si responderit negative, testis dimittatur; si vero
affirmative,

Septimo, interrogetur, an contrahere volentes
sint cives vel exteri. Si responderit esse exteros,
supercedatur in licentia contrahendi, donec per
litteras ordinarii ipsorum contrahere volentium do-
ceatur de eorum libero statu de eo tempore, quo
permanerunt in sua civitate vel diocesi.

Ad probandum vero eorundem contrahere vo-
lentium statum liberum pro reliquo temporis spatio,
scilicet usque ad tempus, quo volunt contrahere,
admittantur testes idonei, qui legitime et conclu-
denter deponant statum liberum contrahere volen-
tium, et reddant sufficientem rationem causę eo-
rum scientiæ, absque eo quod teneantur deferre
attestationes ordinariarum locorum, in quibus contra-
here volentes moram traxerunt.

Si vero responderit, contrahere volentes esse
cives, octavo, interrogetur sub qua parochia hæ-
tentes contrahere volentes habitaverunt vel habitent
de præsentibus.

Item, an ipse testis sciat aliquem ex prædictis
contrahere volentibus quandoque habuisse uxorem
vel maritum, aut professum fuisse in aliqua reli-
gione approbata, vel suscepisse aliquem ex ordini-
bus sacris, subdiaconatum scilicet, diaconatum vel
presbyteratum, vel habere aliud impedimentum, ex
quo non possit contrahi matrimonium.

Si vero testis responderit non habuisse uxorem
vel maritum neque aliud impedimentum, ut supra,
non, interrogetur de causa scientiæ, et an sit
possibile, quod aliquis ex illis habuerit uxorem vel
maritum aut aliud impedimentum, eo quod ipse
testis nesciat.

Si responderit affirmative, supercedatur, nisi
ex aliis testibus probetur concludenter non habuisse
uxorem vel maritum neque ullum aliud impedi-
mentum etc.

Si vero responderit negative, decimo, interro-
getur de causa scientiæ, ex qua deinde iudex col-
ligere poterit, an testi sit danda fides.

Si responderit, contrahere volentes habuisse
uxorem vel maritum, sed esse mortuos,

Undecimo, interrogetur de loco et tempore, quo
sunt mortui, et quomodo ipse testis sciat fuisse
coniuges, et nunc esse mortuos. Et si respondeat,
mortuos fuisse in aliquo hospitali vel viduise sepe-
liri in certa ecclesia vel occasione militiæ sepultos
fuisse a militibus, non detur licentia contrahendi,
nisi prius recepto testimonio authentico a rectore
hospitalis, in quo prædicti decesserunt, vel a rec-
tore ecclesię, in qua humata fuerunt eorum cada-
vera, vel si fieri potest a duce illius cohortis, in
qua descriptus erat miles.

Si tamen huiusmodi testimonia haberi non pos-
sunt, sacra congregatio non intendit excludere alias
probationes, quæ de iure communi possunt admitti,
dummodo sint legitime et sufficientes.

Duodecimo, interrogetur, an post mortem dicti
coniugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere
volentibus transierit ad secunda vota.

Si responderit negative, decimotertio, interro-
getur, an esse possit, quod aliquis ex illis transierit
ad secunda vota, absque eo quod ipse testis sciat.

Si responderit affirmative, supercedatur in li-
centia, donec producantur testes, per quos negativa
coarctetur concludenter.

Si vero negative, decimoquarto, interrogetur de
causa scientiæ, qua perperam iudex poterit indi-
care an sit concedenda licentia, vel no.

Si contrahentes sunt vagi, non procedatur ad
licentiam contrahendi, nisi doceant per fidem ordi-
nariarum suorum esse liberos, et in aliis reservata
forma concilii Tridentini in cap. *Multi*, sess. XXIV.

Fides alięque documenta, quæ producantur de
partibus, non admittantur nisi sint munita sigillis
et legalitate episcopi ordinarii, et recognita scilicet
per testes, qui habeant notam manum et sigillum,
et attente consideretur, quod fides seu testimonia
bene et concludenter identifitent personas, de quibus
agitur.

Pro testibus in hac materia recipiantur magis
consanguinei quam extranei, quia præsumuntur
melius informati, et cives magis quam exteri; nec
admittantur homines vagi et milites, nisi data causa
et maturo consilio; et notarius exacte describat
personam testis; quem si cognoscit, utatur clausula:
mihi bene cognitus; sin minus, examen non recipiat,
nisi una cum persona testis aliqua alia compareat
cognita notario, et quæ attestetur de nomine et
cognomine ipsius testis, necnon de idoneitate eius-
dem ad testimonium ferendum.

Et huiusmodi examinibus debet interesse in
urbe ultra notarium officialis specialiter deputandus
ab eminentissimo vicario, et extra urbem vel vi-
carius episcopi vel aliqua alia persona insignis et
idonea ab episcopo specialiter deputanda; alias
puniat notarius arbitrio sacre congregationis et
ordinarii non permittat fieri publicationes.

Ordinarii præcipiant omnibus et singulis paro-
chiis in seorundem diocesis existentibus, ut pro

matrimonium cum exteri contrahendis non faciant publicationes in eorum ecclesiis, nisi certificate ordinaria, a quo vel eius generali vicario prius teneantur authentice reportare, quod pro tali matrimonio fuerint examinati testes in eorum tribunalibus, qui probent statum liberum contrahere volentium etc. Contravenientes autem severe puniantur."

Anno a nativitate domini nostri Iesu Christi millesimo sexcentesimo septuagesimo, indictione octava, die vero 30 mensis augusti, pontificatus autem sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Clementis divina providentia papae X anno primo, supradictum decretum affixum et publicatum fuit ad valvas basilicae principis apostolorum, cancellariae apostolicae, et in aede Campi Florae de urbe, ac palatio Sancti Officii eiusdem urbis per me Petrum Paulum Desiderium eiusdem sanctissimi domini nostri papae et sanctissimae inquisitionis cursorem."

Dubbi promossi nel senso del decreto riportato di sopra.

Dubbio I. — Nel quarto ultimo § del suddetto decreto si dice: „Fides aliaque documenta, quae producantur de partibus, non admittantur, nisi sint munita sigillo ac legalitate episcopi ordinarii et recognita saltem per testes, qui habeant notam manuum et sigillum.“ Se non sono esse fedi e documenti muniti del sigillo dell'ordinario, ma del sigillo e firma del solo parroco, e tal firma e tal sigillo, sia di parroco della diocesi, sia di parroco estraneo, è ben conosciuta da uno o più ufficiali della curia, come dal cancelliere o sostituto possono ammettersi? Ed in caso negativo, a conoscerla se il sigillo e la firma sia del parroco scrivente, basta la testimonianza del padre o madre dello sposo o sposa, o di altri della famiglia di lui o di lei?

Dubbio II. — Nel terzo ultimo § del decreto si prescrive: „Pro testibus in hac materia recipiantur magis consanguinei quam exteri, quia praesumuntur melius informati.“ Sotto la parola consanguinei possono intendersi i propri genitori, abbenchè si scorgano talvolta interessati al disbrigo del matrimonio, per cui si esibiscono essi stessi, e si fanno indicare dagli sposi medesimi ad attestare sulla loro libertà di stato? E se in mancanza de' genitori facessero le loro parti o fratelli o zii, potranno questi nella conoscenza o supposto di tale interesse contrari in qualità di testimoni?

Dubbio III. — Nel predetto § verso la metà si aggiunge: „Et notarius exacte describat personam testis, quem si cognoscit, utatur clausula: mihi bene cognitus; sin minus, examen non recipiat, nisi una cum persona testis aliqua alia compareat cognita notario, et quae attestetur de nomine et cognomine ipsius testis.“ Avvenendo, che in una diocesi siano diversi e lontani paesi, e davi l'uso che gli sposi mandino e portino seco loro due testimoni per lo più incogniti al cancelliere, ed anche incogniti spessissimo volte nella città di vescovile residenza, non ritrovandosi persona che li conosca, a scanso di gravi incomodi per le popolazioni, per la perdita del tempo e del danaro che vi spondono inutilmente, se dovessero rimandarsi indietro, ed a scanso anche di forti lagnanze che ne nascerrebbero, possono prendersi le loro testimonianze sul legale assioma che „nemo praesumitur malus, nisi probetur?“

Dubbio IV. — Succedendo anche bene spesso il caso, che in seguito del fatto stato libero per qualche contraria circostanza datasi agli sposi non

più lungo per allora il matrimonio, passato uno, due o tre mesi senza effetto, dovessero essi tornare a fare lo stato libero per detti uno, due o tre mesi, trattandosi specialmente di buone case o di persone non cognite alla curia per essere di diversi paesi?

Dubbio V. — Havendo in molte diocesi invalso l'uso, che nell'esame degli stati liberi si ricevano le deposizioni dei soli uomini, e siccunde nel suddetto decreto „testes“, senza eccipirne le donne, possono contrari anche le donne?

Dubbio VI. — Non rare volte suole par avvenire, che un uomo o donna si trovi domiciliata in altro paese da quello d'origine perfino a dieci o più anni, tuttochè partita dalla sua patria o altra città o paese già adulta. Basterà che provi la libertà di detti dieci e più anni passati nel paese del suo ultimo domicilio, o converrà pure (null'ostante un sì lungo tempo d'assenza dalla sua patria o suo primo paese) aver anche le fedi di stato libero di questo o questa per maritarsi?

Dubbio VII. — Finalmente nel penultimo § del suddetto decreto si prescrive: „Et huiusmodi examinibus debet interesse . . . extra urbem vel vicarius episcopi vel aliqua alia persona insignis et idonea ab episcopo specialiter deputanda.“ Per le parole „persona insignis et idonea“ possono intendersi i vicarii foranei con i loro cancellieri, benchè questi non abbiano la facoltà di rogare, accordata solo al cancelliere vescovile? Ed in caso negativo, può attendersi la consuetudine in contrario?

Feria IV die 24 februarii 1847.

In congregatione generali sanctae Romanae et universalis inquisitionis habita in conventu sanctae Mariae supra Minervam coram eminentissimis et reverendissimis dominis sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus contra haereticam pravitatem generalibus inquisitoribus, propositis supradictis septem dubiis, iidem eminentissimi et reverendissimi domini ad singula responderunt, ut sequitur:

Ad primum, „quoad primam partem, affirmative, que tamen in casu apponatur legalitas a curia episcopali; quoad secundam partem, provisum in prima.“

Ad secundum „affirmative“.

Ad tertium „servetur instructio“.

Ad quartum „generatim affirmative; in casibus vero particularibus, prudenti arbitrio episcopi“.

Ad quintam „affirmative“.

Ad sextam „quoad primam partem, negative; quoad secundam partem, affirmative“.

Ad septimum „quoad primam partem, affirmative; vicarii tamen foranei transmittant acta ad curiam episcopalem, cuius est expedire fidem status liberi. Quoad secundam partem, provisum in prima.“

Ita est: Angelus Argenti sanctae Romanae et universalis inquisitionis notarius.

20. His referri possunt aliae eiusdem sacrae congregationis Romanae et universalis inquisitionis declarationes, quae licet antiquiores, in usum facillime cadere possunt. Eisdem exhibimus ex appendice synodi Volitanae cardinalis Matthaei, Romae 1819, p. 145, ubi per extensam afferuntur abaeque data, et sequitur:

Dubbi circa exteros matrimonium cum responsionibus curiae congregationis Sancti Officii.

Ordines ultimo loco emanati circa matrimonium cum exteri contrahenda inter alia disponunt, quod ordinarii praecipiant omnibus et singulis parochis in eorum diocesis christianis, ut pro matrimonio cum exteri contrahendis non faciant publicationes in eorum ecclesiis, nisi certificate ordinario;

a quo vel eius vicario generali prius teneantur fidem A authenticam reportare, quod pro tali matrimonio fuerint examinati testes in eorum tribunal, qui probent statum liberum contrahere volentium.

1. Queritur, an illi ex diocesis circumvicinis et ipsi teneantur tales probationes facere, an vero sufficiat fides denunciationum in eorum diocesis factarum cum legalitate ordinarii, et probatio eorum status post discessum ab ipso diocesi?

R. Huiusmodi habeantur pro exteri, et consequenter teneantur probationes facere.

2. Item an contrahere volentes, in confinibus eorum diocesis habitantes et ob vicinitatem ab eorum rectoribus cogniti, teneantur eadem facere probationes, an vero sufficiant publicationes ab ipsis rectoribus faciendae?

R. Etiam ipsi teneantur facere probationes.

3. An eadem teneantur facere probationes ii, qui ante aetatem nubilem a propria diocesi discedentes, ad aliam se contulerint et in ea postmodum semper habitaverint?

R. Non teneantur, qui non fuerint extra diocesim tempore habilis ad contrahendum.

4. An in civitate, in qua milites Hispani, Teutonici, Alemanni, et aliarum longin quarum nationum resides solent, idem cum ipsis sit servandum, vel sufficiat probationes in ipsa civitate recipere de eorum statu a testibus ipsarum regionum de negotio edoctis?

R. Teneantur facere probationes iuxta formam instructionis, quia isti facilius committunt polygamiam.

5. An facta per parochum monitione ordinario contrahere volentia, fides status eiusmodi sit ab eodem parochio vel a contrahere volente reportanda?

R. Tenetur fidem reportare et parochio assignare is qui vult matrimonium contrahere, sed est in libertate parochi huiusmodi onus in se assumere.

6. An eadem probationes sint servandae in casu necessitatis et ab existentibus in periculo mortis sic contrahere volentibus?

R. Non sunt servandae in articulo mortis, intra quem scilicet probabiliter non adit tempus sufficientis faciendi diligentiae, cum hoc etiam, quod si infirmus forte convalescit, debeant fieri diligentiae iuxta instructionem, antequam simul conveniant.

7. An requiratur attestatio proprii ordinarii pro exteri, qui per decem annos et ultra domicilium acquisierunt in loco, ubi sunt matrimonium contracturi, si eorum status liber probetur per testes fide dignos tam originis quam domicilii?

R. Requiritur.

8. An requiratur dicta attestatio pro illis exteri, qui unicam vel plures duxerunt, et e contra si mortuae fuerint in loco, ubi iterum matrimonium contrahere desiderant, ac amplius post mortem a dicto loco non discesserunt?

R. Requiritur pariter.

21. Saepenumero in ancipiti verentur parochi, an ipsi dici vere possint parochi proprii alicuius, qui nuptias coram eisdem inire velit, cum ostroquin planum non sit, an in parochia domicilium vere acquisierint ad effectum, ut in eadem matrimonium valide contrahere possint. Finis, quibus circumscribimur, non sicut in hanc provinciam nos immittere et late vagari: itaque satis nobis sit humanissimum lectorem nostrum ad auctores, qui hoc de re agunt, remittere, inter quos nominamus Benedictum XIV, *Instr. con.* 33, ubi hoc ille explanat argumentum, et idoneas ad rem affert sacrae congregationis concilii declarationes. Digna quae legatur est etiam constitutio eiusdem pontificis ad archiepiscopum Goaenam insipiens Pausis obline

dici 19 martii 1768; ubi agit de illis, qui a loco, ubi receptum est concilium Tridentinum, transissent ad locum, ubi idem receptum non est; qua occasione multa more suo distinctissime dicitur explanatque.

R.

Instructione della sacra congregazione di Propaganda sul binare la messa¹.

1. La facoltà di binare la messa, di cui la santa sede suol munire gli ordinarii delle missioni con che possono comunicarla ai loro missionarii, ha suscitate non pochi dubbi, proposti dai medesimi a questa sacra congregazione. La ragione di tali dubbi si deduce dal rigore stesso delle clausole, che per ordine di Alessandro VII furono apposte nel relativo articolo delle formole. Il perchè è sembrato opportuno di raccogliere nella presente istruzione le massime e le regole più comuni, che debbono avervi in vista nell'uso della menzionata facoltà.

2. Ognuno sa, che per regola generale secondo l'odierna disciplina della chiesa, è lecito ai sacerdoti di offrire il santo sacrificio una sola volta il giorno. Così dispone Innocentio III: „Respondemus quod excepto die nativitate dominicae, nisi causa necessitatis exegerit, sufficit sacerdoti semel in die unam missam solummodo celebrare.“

3. Nel caso adunque di necessità si permette ai sacerdoti d'iterare la messa in un medesimo giorno. Ciò per altro deve intendersi, come risulta chiaramente dai termini stessi delle formole, del permesso di celebrare due messe soltanto, malgrado la gravità delle cause per celebrare un numero maggiore. Domandava il prefetto della missione de' Cappuccini di Tunisi, se essendo tutti i suoi missionarii carcerati, avrebbe potuto in un medesimo giorno, si necessitas urget, celebrare più di due. E la congregazione generale di Propaganda del 7 agosto 1684 risolveva, „non posse vigore facultatum celebrare ultra duas missas“. Il che erasi già risposto nella congregazione generale tenuta coram sanctissimo ai 17 febbrajo 1648; perchè esposto l'abuso che erasi introdotto presso i sacerdoti schiavi in Algeri di celebrare tre messe, „sanctissimus... iussit per dictam praefectum (Algeriae) praecipere nomine sanctitatis suae sacerdotibus... quod cum sedes apostolica in facultatibus missionariorum potestatem seu licentiam concesserit celebrandi bis in die, ubi necessitas id exegerit, ne deinceps ultra duas missas celebrent“. Lo stesso si ripeteva negli anni 1818 e 1820 al prefetto apostolico di Tunisi.

4. La necessità adunque è l'unico titolo per cui si autorizzano i sacerdoti a binare la messa. Convien però osservare anzi tratto col Verriacelli² che „haec necessitas non est decumenda ex parte inopiae sacerdotum, sed ex parte necessitatis spiritualis populi et raritatis sacerdotum“. Posto il quale principio è agevole ricavare varie regole negative sull'uso della facoltà, di cui si tratta.

5. In primo luogo è chiaro che mal si apporrebbe chi diesse potersi binare nelle feste sopresse, in cui il popolo va esente dall'obbligo di ascoltare la messa, come avvertivasi dalla sacra congregazione nel 1637: „Et mature perpena, ex ipsis formulae verbis satis clare patuit, non posse facultates ad abrogatas festivitates extendi. Cum enim in me-

¹ Eodem latine habetur in opere recens evaluato: Collectanea S. Congregationis de Propaganda fide, t. II (Romae, 1807), p. 84-85.

² Cap. Consultatio de celebratione missarum.

³ De oper. missionibus, tit. IV, ca. 28, sub. 18, n. 201.

morata formula declaratur facultatem valere, si necessitas urgeat, sequitur ex eo unico titolo, quod dicit illi facti esse fuerint, non posse missam bis ab eodem sacerdote celebrari."

6. *Secundo.* Parimenti è vietato il binare per esem-
plore di quelli, che ammassano di soddisfare al precetto
della messa nelle private loro cappelle. Aveva rap-
presentato nel 1843 il vicario apostolico di Lim-
burge la consuetudine invalsa colà di permettere
la binazione negli oratori privati in certe magne-
torum, nè credendo in tali occasioni avverarsi la
necessità valutata dalle formole, chiese tanto in vista
della consuetudine che della utilità morale che ne
derivava, d'essere autorizzate a permetterle. Ma
il Santo Offizio giudicò *iuxta casum non expedire*.
E avendo replicato il vicario apostolico, che alcuni
sacerdoti per la facoltà avuta anteriormente dal
suo predecessore proseguiivano a binare, la suprema
decretò *facultatem esse revocandam, quatenus vi-*
carius apostolicus Limburgensis prudenter id fieri
posse existimet".

7. *Tertio.* Da queste stesse risoluzioni si deduce
che la consuetudine non è un titolo sufficiente perchè
uno stesso sacerdote possa offrire in un giorno due
volte il santo sacrificio. E ciò è conforme a quanto
insegna Benedetto XIV nella costituzione *Decla-*
rasti nobis diretta ai 16 marzo 1746 al vescovo di
Huesca in Aragona: *„Solum inquirimus, eos* il
pontefice, *utrum ea consuetudo rationem prae-*
scriptionis aut praesumptionis sibi comparaverit, et
utrumque falsum et alienum iudicamus." Ed in-
quanto alla prescrizione dice: *„Si etenim iuxta*
civiles leges sanctae res praescribi non possunt,
absentium undique est asserere, fuisse per praescrip-
tionem aliquid obtentum vel requisitum, quod ad-
versetur sanctionibus universalibus ecclesiae, quar-
um observantiam sanctorum concilium Tridentinum
in missarum celebratione sacerdotibus omnibus prae-
cepit." Sulla presunzione poi soggiunge: *„Sed o-*
teris praetermissis, subdimus, haec intelligi posse
de illis privilegiis, quae impetrari potuissent a sede
apostolica, si quis ea postulasset, non vero de illis,
quae cum postulatur, negari omnino consueverunt,
ne praesumptio plus habeat roboris et momenti
quam veritas." Ond' è che quando la sacra con-
gregazione ha riconosciuto che in qualche luogo
fosse invalsa la consuetudine di binare la messa
senza necessità, non ha mancato di riprovare con-
suetudine di tal fatta siccome un abuso, eccitando
lo zelo de' vescovi ad eliminarla.

8. *Quarto.* Anche la povertà dei preti è ben lungi
dal giustificare la binazione della messa, come già
si accennò dal Verricelli¹. Un arcivescovo d'Irlanda
dimandò nel 1688, „se per la sola causa della po-
vertà possono li regolari celebrare due messe nei
giorni festivi, facendole nelle case private non
ostante che tutte le parrocchie e li conventi ab-
biano le loro chiese e cappelle". La risposta della
sacra congregazione fu negativa; ed essendosi ri-
ferito nelle due particolari congregazioni di Propa-
ganda dei 7 marzo 1743 et 28 luglio 1750, che
„tuttora vigeva in Irlanda il divieto abuso, perchè
molti sacerdoti si servivano della facoltà di binare
non per altro fine che di aver limosine più abbon-
danti, e quindi potersi più comodamente sustentare."
gli eminentissimi padri ordinarono: *Graviter mone-*
antur sacerdotes, ne facultate celebrandi bis in die
abutantur, ut stipendium largius et pinguis habeant.
E da Benedetto XIV² chiamasi *abusus intolerabilis*
quello di dare ad un sacerdote la facoltà di binare

A *cum in finem, ut dupli-
citer eleemosyna decantetur et sub-*
stantur. Solo ad usare un riguardo ai religiosi
poveri di quel regno, i quali erano lamentati di
un'analoga proibizione fatta nel 1817 dal sinodo
provinciale di Tonn per danno, che loro recava,
tegliono ad essi elemosine che all'occasione della
messa solivano percepire alla porta della chiesa,
mentre essi vivevano delle contribuzioni de' fedeli,
valle la sacra congregazione che si avvertissero i
vescovi, che „in impartienda de auctoritate aposto-
lica sacerdotibus licentia celebrandi diebus festis
de praescripto duas missas ob causas necessitatis
ab apostolicis constitutionibus approbatas, rationem
habeant sacerdotum regularium ac praesertim il-
lorum qui, in pauperibus coenobis moram trahunt".
Del resto avendo dichiarato la sacra congregazione
del Concilio „ex praxi generali presbyteris non
concedi eleemosynam recipere pro secunda missa,
etiam de illis agatur qui parochiam munere in-
structi ideo stipendium pro prima missa nequeunt
obtinere, quod eam pro populo applicare teneantur,"
come si notificò con apposita circolare della Pro-
paganda dei 15 ottobre 1863 agli ordinari delle
missioni, si è tolto oggimai ogni protesto all'abuso
di binare la messa ad intuito dello stipendio. In
vista però delle particolari circostanze di alcune
missioni il santo padre si è degnato autorizzare,
come consta dalla circolare medesima, i predetti
ordinari a permettere „ut iusta et gravi causa
intercedente, sacerdotes sibi subditi etiam pro se-
cunda missa in eadem die celebranda stipendium
percipere possint ac valeant."

9. *Quinto.* Non occorre da ultimo notare, che è
vietato al sacerdote di celebrare due volte la messa,
qualora possa avervi altro sacerdote, pel cui mezzo
possa soddisfarsi alla necessità del popolo, come
insegna espressamente Benedetto XIV nella preci-
tata costituzione *Declarasti nobis*. Ed è perciò,
che prima di farsi luogo alla binazione, conviene
esaminare se vi sia alcuno de' rimedi stabiliti dal
diritto per provvedere allo spirituale bisogno del
popolo: e dapprima è tenuto il parroco stesso a
somministrare ad un altro sacerdote lo stipendio:
posta l'impotenza di esso, vi è tenuto il popolo, e
finalmente, se neppure il popolo per la sua povertà
vi si potesse costringere, vi dovrebbe supplire l'or-
dinario³.

10. Fin qui dei casi, in cui è proibito iterare
la messa. Venendo ora ai casi in cui concorre la
necessità richiesta a tale effetto, trovansi i mede-
sime svolti nella costituzione *Declarasti nobis*. In
essa si osserva primieramente, che secondo l'una-
nime consenso de' teologi si permette binare la
messa al sacerdote „qui duas parochias obtineat,
vel duos populos adeo sequeat, ut alter ipsorum
parochos celebranti per dies festos adesse nullo
modo possit ob locorum maximam distantiam". Ed
è questo il primo caso e più comune; l'altro che
ivi si enumera, è „quando una tantum sit ecclesia,
in qua missa celebratur, et ad quam inanimul uni-
versus populus convenire non potest".

11. Nei casi susannati può iterarsi la messa
anche da chi non trovasi munito delle facoltà delle
formole che sogliono concedersi dalla Propaganda,
consentendole lo stesso diritto comune, sempre però
dipendentemente dall'ordinario, cui appartiene il
giudicare sia della vera necessità, come ancora
della possibilità di applicare i rimedi canonici (§ 9).
Di fatti dopo averli indicati Benedetto XIV sog-
giunge: „Quae huc usque dicta sunt, canonice

¹ Loc. cit.

² Const. Apostolicum ministerium, 29 maggio 1750, § 11.

³ Bened. XIV, l. cit. Voto del card. Solano, Theos. resolu-
tionum, t. 27 in causa Durbanum. 28 agosto 1750.

etiam generalibus sanctionibus imitantur." Che A
 anzi è secondo opinione de' teologi, come avverte
 Benedetto XIV, nel caso di un col parroco con
 due parrocchie, „parochum unum posse, sed plura
 teneri bis eodem die missam celebrare“¹. Di che
 facilmente ne conseguiva che l' analogo articolo
 delle formole, essendo facoltativo, si estende anche
 ad altri casi di necessità non contemplati nel diritto
 comune; altrimenti renderebbe inutile, almeno
 pe' luoghi, ove le parrocchie sono canonicamente
 istituite, disponendo per queste lo stesso diritto
 comune. Ciò è conforme a quanto il lodato pontefice
 dice nell' opera *De sacrosanctae missae sacrifi-*
*cio*², ove dopo aver asserito, „casum qui revera
 contingit, cum esse, cum parochus duas habet
 parochias etc.“, prosegue ne' seguenti termini: „Ne-
 que tamen quidquam praedictatum volumus de
 aliis casibus, qui accidunt in missionibus, quibus
 consultum est concedendo missionariis facultatem
 plures celebrandi missas eodem die: itemque de
 aliis casibus, in quibus vel ob locorum distantiam
 vel ob paucitatem sacerdotum aut haereticorum
 aut infidelium persecutionem, ne fideles missa ca-
 reant, opus est a sacerdotibus duas missas cele-
 brari.“ E di queste cause appunto che hanno luogo
 nelle missioni, e per le quali si dà ai superiori
 delle medesime la facoltà, si parlava nel 1832 dalla
 Propaganda nello scrivere ad un missionario di
 Filippopoli, il quale non celebrava più messe,
 quantunque assistesse più popolazioni. Impossi-
 gliasi cioè di binare anche per ordine della con-
 gregazione generale, gli si aggiungeva: „Se poi
 ella domanda perchè alla facoltà di binar la messa
 nella formola dell' indulto sieno unite quelle clau-
 sole di rigore, ella troverà nella formola stessa la
 risposta, osservando, che l' indulto non si restringe
 ai bisogni del popolo ne' giorni festivi, ma essendo
 in termini generali comprende ancora gli altri casi
 in questione, come sarebbe il bisogno di ammini-
 strare il viatico agl' infermi in ambedue le par-
 rocchie, ed in questi altri casi è dove debbono
 aver luogo le cautele prescritte.“

12. Ora appunto per questi casi meno ovvii se
 sono trovati non di rado imbarazzati i vescovi ed
 i missionarii nell' uso della facoltà, dubitando prin-
 cipalmente della sufficienza delle cause che si
 richiedessero a seconda delle clausole che l' ac-
 compaiano. D' altro lato tanti sono e si differenti
 i casi che possono avvenire su questa materia
 nelle missioni, da non potersi facilmente prevedere
 e molto meno ridurre a determinate regole, po-
 tendo variare il giudizio sui medesimi secondo le
 varie circostanze dei luoghi, dei tempi e delle
 persone, che in essi concorrono. Ecco perchè la
 soluzione dei particolari dubbi che in proposito si
 sono avanzati, si è per lo più rimessa al savio di-
 cernimento del superiore della missione.

13. E dapprima si è più volte chiesta una re-
 gola sul numero bastevole dei fedeli, perchè si
 possa iterare la messa. Nella costituzione *Apostoli-*
licum ministerium per l' Inghilterra si dice potersi
 far uso della facoltà, „cum eorum numerus, qui
 diebus festivis tenentur sacris assistere, talem ex-
 hibeat necessitatem, ut nisi alicui sacerdoti duas
 missas eodem die celebrandi potestas concedatur,
 ecclesiae mandato plures non satisfacerent“. Questo
 criterio generale però non toglie ogni dubbio sul
 numero che sia necessario alla binazione. Lo stesso
 può dirsi di una risposta negativa del Santo Uffizio
 nel 1668 ad alcuni missionarii Cappuccini della

Grecia. Aveano essi dimandato: „Utrum misse-
 narius sacerdos solus in loco degens duas missas
 diebus dominicis et festivis pro quindocim seu vi-
 ginti personis, quae legitime impeditae primae mis-
 sae adesse non valuerunt, celebrare possit“; e la
 Suprema ai 28 gennaio dello stesso anno decretò:
 non licet. Se per altro il numero di venti è in-
 sufficiente all' effetto, può ulteriormente dimandarsi,
 quale sia il numero minimo che basti.

14. Ma intorno a questo dubbio, come a quelli
 concernenti la distanza, la sacra congregazione ha
 tenuto la massima di lasciarsi decidere dalla pra-
 denza degli ordinarii delle missioni, da cui dipende
 la facoltà, potendo essi soli sulla faccia dei luoghi
 dare il giusto peso a tutte le circostanze concor-
 renti nelle singole contingenze. Ed invero fin dal
 1688 il prefetto della missione di Tunisi in Har-
 borja chiedeva in generale, che si dichiarasse,
 quale dovesse essere il numero dei fedeli privi
 d' altronde di messa, a riguardo di cui si potesse
 binare; e la congregazione generale di Propaganda
 dei 16 novembre rispondeva: *Relinquitur caritati*
et conscientiae patris praefecti. Similmente il ve-
 scovo di Saint-Louis negli Stati Uniti d' America
 nel 1828 dopo aver esposto come il proprio, così
 il timore di altri vescovi di gravarsi la coscienza
 per le clausole delle formole, dimandava: „Utrum
 quoties triginta aut quinquaginta fideles periculo
 exponuntur missam de praeccepto non audire, bis
 celebrare valeant.“ Con lettera del 13 marzo per
 ordine di Leone XII, gli si riscribbe: „Omniem te
 anxietatem animi deponere debere, et quin commo-
 vearis verborum rigore, se (sanctitatem suam) con-
 scientiae ac prudentiae tuae committere, ut iudices,
 quibus in casibus, ratione habita adiutorum dio-
 cesis tuae, graves adesse causas censendas sint, facul-
 tatem, de qua sermo est, sacerdotibus impertiendi.
 Ubi vero has causas graves secundum conscientiam
 prudentiamque tuam arbitratus fueris, sanctitatem
 tuam posse te absque ulla dubitatione ea facultate uti
 benigne declaravit.“

15. Una consimile risposta fu anche data nel
 1851 al vicario apostolico di Limburgo, il quale
 avea proposto un dubbio sulla distanza. „In hac
 regione (così egli) ex antiqua consuetudine binandi
 licentia aliquando conceditur ob necessitatem me-
 ralem, licet parochia vicinior non distet ultra spa-
 tium mediae leucae: queritur num recte.“ La Pro-
 paganda con lettera del 31 luglio gli rispose:
 „Praemisso, episcoporum esse munus pro viribus
 curare, ut hac uti facultate non sit opus ad suc-
 currendum fidelium necessitatibus, praxis generalis
 servanda in singulis casibus assignari non potest.
 Quapropter in casibus ut supra particularibus, de-
 ficiente presbyterorum copia, alisque omnibus cir-
 cumstantiis mature perpensa, prudenti iudicio
 superioris definiendum, utrum eo in casu concur-
 rant gravia rerum adiuncta, quae tradunt doctores
 necessitatis casum efficere (uti propositum videtur),
 in quo dispensationi a praeccepto universalis de non
 iterando sacrificio ab eodem presbytero eademque
 die locus fiat, et binandi facultati tribuendae, qua
 parca omnino illum uti debere ex apostolici ipsius
 indulti verbis apprimè perspiciat.“ E questa istru-
 zione nei termini stessi fu inviata al vescovo di
 Treviri nel 1853, da parte del quale erano stati
 proposti svariati dubbi sul binare la messa, essen-
 dogli scritto ai 28 settembre, che considerati i
 suoi quesiti, „consuit sacra congregatio dandam
 esse instructionem, quam . . . vicarius apostolicus
 Limburgensis obtinuit sub die 31 iulij anno 1851“.

16. Per altro tra le varie risposte, che affidano
 il giudizio sulla gravità delle cause al superiore,

¹ De syn. dicea, l. VI, cap. VIII, n. 2.

² LA. II, cap. V, n. 4.

alcune meritano peculiar menzione, come quelle che senza dilungarsi dalla regola ordinaria di chiamar il superiore stesso a giudicar delle cause, indicano insieme in qualche guisa la qualità, o il grado della necessità richiesta per la binazione, e talora temperano alquanto l'impressione, e calmano la soverchia ansietà che aveano prodotto ne' vescovi e missionarii le clausole, onde è viscolata nelle formole questa facoltà. Una di tali risposte fu data nel 1848 ad un vescovo degli Stati Uniti d'America: „Venio ad postulatam tuam (così in una lettera del 8 maggio) circa modum interpretandi necessitatem quae requiritur ad licitum usum facultatis bis in die missam celebrandi . . . Noverit ergo amplitudo tua, necessitatem huiusmodi, de qua sermo est, veram quidem, sed moralem intelligi, non autem absolutam, de qua proinde diiudicare in singulis casibus pendet a prudenti iudicio, inspectis circumstantiis. Caveas ergo oportet hac in re ab anxietate nimia in diiudicando, ne frustra concessa, aut pene in nullo casu ad actum reducenda facultas praedicta videatur.“ Più notevole è la dichiarazione, che si porse nel 1828 ad un prefetto apostolico nelle Antille di America. Diffidando quel prefetto di poter far uso tranquillamente della facoltà in discorso per le gravi condizioni, che la circondano, avea implorato „ampliores facultatem a sede apostolica copiam faciendi presbyteris . . . ut diebus dominicis et festis de praecepto missam bis celebrare possint, cum id postulet necessitas aut spiritualis fidelium utilitas“. Fattane relazione al papa nell'udienza del 13 aprile gli si rispose nel modo seguente: „Talis existimatio est virtutis et prudentiae tuae, ut sanctissimus dominus noster iusserit, omnem deponere te debere anxietatem animi, et si existimaveris necessarium esse, vel fidelibus vehementer utile, ut sacerdotes bis missam eodem festo die celebrent, verborum, quibus rescriptum contineri videtur, rigore commoveri te non debere. Prudentiae itaque et conscientiae dominationis tuae committit de necessitate ista et causarum gravitate iudicare, atque in iis rerum adiunctis facultatem per memoratum rescriptum copiam faciendi sacerdotibus, ut missam bis celebrent, te habere, sanctitas sua benigne declaravit.“

17. La medesima regola di commettere all'arbitrio o alla carità de' superiori delle missioni l'applicazione de' principii generali ai casi pratici, si è osservata anche quando in essi, come eransi esposti, non si scorgeva quella grave urgenza di cause, considerandole almeno in se stesse e in astratto, quale esigono le clausole di questa facoltà; il che appunto conferma doverci dare gran parte nel calcolo delle ragioni, che ne giustificano l'uso, alle condizioni tutte e allo stato de' fedeli. Di ciò fa testimonianza la risposta data da questa sacra congregazione nel 1688 al vice-prefetto della missione di Tripoli. Il quale incerto per le più volte accennate clausole avea richiesto: „A quanto numero di schiavi o liberi possa celebrare precisamente la seconda messa, dandosi talvolta il caso che nel bagno fuori di Tripoli non si ritrovino presenti al sacrificio dieci o quindici persone schiavi . . . e se in mancanza di sacerdoti per questi soli possa celebrare la seconda volta la festa.“ Ora malgrado la sfavorevole decisione emanata in quell'anno stesso dal Santo Officio per un caso simile, come si è detto al § 12, il santo concenso di Propaganda del 5 ottobre ordinò: *Relinquatur certitati et conscientiae patris vice-prefecti*. Nè è a meravigliare, se la Propaganda credè potersi far luogo a più benigna interpretazione, trattandosi di schiavi, i quali per la loro condizione meritavano

una particolare indulgenza, essendo forse l'unico loro conforto l'assistere al santo sacrificio. Un'altra prova di propensione ad una più mite interpretazione e connivenza in vista delle circostanze ne somministrò la Suprema nel 1800; imperocchè sebbene ai 20 giugno rispondesse al vicario apostolico d'un regno aggiacente alla Cina, „desiderium neophytorum bis aut ter in anno sanctissimam eucharistiam sumere volentium per se non esse urgentissimam causam, in casu de quo agitur“, cioè per iterar la messa secondo la facoltà, tuttavia soggiungeva: „Sed pensatis omnibus locorum et personarum circumstantiis, relinquendum arbitrio reverendi patris domini vicarii apostolici.“ Donde risulta che quelle cause, le quali di per se stesse e quindi per molti luoghi non sono gravi, lo possono addivenire in alcuni altri per le circostanze, che vi si associano.

18. Sono queste le massime, che si sono avute in mira riguardo alla facoltà di binare, e che varranno certamente a tranquillizzare gli ordinarii delle missioni nell'esercizio della medesima. Se è vero che suol deferirsi in ciò al savio discernimento degli ordinarii delle missioni, si rende chiaro però dalle cose discorse quanto mai debbano essi cautelarsi, rimanendo sempre gravata la loro coscienza sul legittimo esercizio di siffatta straordinaria facoltà. Nondimeno le clausole usate nelle formole „non debbonsi interpretare (giova concludere con quest'avvertenza data dalla sacra congregazione nel 1832 al vescovo di Nicopoli in Bulgaria) nell'estremo rigore, avendo sempre in vista che la sede apostolica concede la detta facoltà a spirituale vantaggio dei fedeli, bramando che tutti abbiano il comodo di adempiere il precetto ecclesiastico“.

19. Resta ora a dire del rito, ossia del modo da tenersi nel binare la messa. Su di che non è necessario osservare, essersi sempre prescritto ai missionarii dalla sacra congregazione e dallo stesso Benedetto XIV, che chi bina non dee prendere le solite abluzioni del calice a cagion del digiuno, cioèchè „si in prima missa post receptionem corporis et sanguinis profusionem acceperit, non debet secundam missam in praedictis casibus celebrare“, anche cioè in que' casi, in cui la popolazione altrimenti rimarrebbe priva della messa in giorno festivo. Sebbene poi con decreto della sacra congregazione de' riti de' *Ebusitana* die 16 settembre 1815 erasi prescritto, che uno solo fosse il calice da adoperarsi da chi celebra due messe, siccome l'osservanza di un tale decreto involveva non lievi difficoltà, quando si dovesse celebrare in due chiese remote l'una dall'altra, la encomiata sacra congregazione nei generali comizi del 12 settembre 1857 moderando il precedente decreto decise, *usum duorum calicum in casu posse permitti*. La qui unita istrusione, che fu compilata per ordine della medesima sacra congregazione, riguarda il modo di purificare il calice servito per la prima messa.

Dalla Propaganda, li 24 maggio 1870.

Instructio a sacra Rituum congregatione die 12 septembris 1857 edita pro sacerdotibus apostolicam facultatem habentibus bis missam eadem die celebrandi.

Quando sacerdos eadem die duas missas divinitus in locis celebrare debet, in prima dum divinum sanguinem sumit, cum diligentissime sorbeat. Exinde super corporale ponat calicem et palla tegat, ac iunctis manibus in medio altaris dicat: *Quod ore*

¹ Conc. di Nîmes tenuto nel 1204, presso Benedetto XIV, *De sac. missae sacrificio*, l. III, cap. V, n. 6.

sumpsimus etc., et subinde adnotata aquae vasculo A
 digitos lavet dicens: *Corpus tuum*, et abstergat.
 Hinc peracta, calicem super corporale manentem
 adhuc, deducta palla, cooperiat, ceu mos est, scilicet
 primum purificatorio linteis, deinde patena ac
 palla, et demum velo. Post haec missam prosecu-
 quantur, et completo ultimo evangelio, rursus etet
 in medio altaria, et detecto calice, inspiciat, an ali-
 quid divini sanguinis nocere ad imum se rece-
 perit, quod plerumque continget. Quamvis enim
 sacrae species primum sedulo sorptae sint, tamen
 dum sumuntur, cum particulae, quae circum sunt,
 undequaque sensum deserantur, nonnisi deposito
 calice ad imum redeunt. Si itaque divini sangui-
 nis gutta quaedam supersit adhuc, ea rursus ac
 diligenter sorbeatur, et quidem ex eadem parte
 qua ille primum sumptus est. Quod nullimode
 omittendum est, quia sacrificium moraliter durat,
 et, superextantibus adhuc vini speciebus, ex divino
 praeepto compleri debet.

Postmodum sacerdos in ipsum calicem tantum
 saltem aquae fundat, quantum prius vini posuerat,
 eamque circumactam ex eadem parte, qua sacrum
 sanguinem biberat, in paratum vas demittat. Ca-
 licem subinde ipsam purificatorio linteis abstergat,
 ac demum cooperiat, uti alias fit, atque ab altari
 discedat. Depositis vestibus sacris et gratiarum
 actione completa, aqua e calice demissa pro rerum
 adiunctis vel ad diem crastinum servetur (si nempe
 eo rursus sacerdos redeat missam habiturus), et in
 secunda purificatione in calicem demittatur, vel in
 sacratio, si sit, exsiccaanda relinquatur, vel demitta-
 tur in piscinam.

Cum autem calix, quo sacerdos primum est
 usus, purificatus iam sit, si illo ipso pro missa
 altera indigeat, eum secum deferat: secus vero in
 altera missa diverso calice uti poterit.

Cum superior sacrae Rituum congregationis
 instructio nonnisi casum respiciat, quo sacerdos
 duas missas dissitis in locis eadem die sit cele-
 braturus, operae pretium visum est ex commen-
 tariis Bartholomaei Gavanti et Caietani Mariae
 Merati hic ritum adiungere a sacerdote servan-
 dum, cum utramque missam in eadem ecclesia
 offerre debet.

Hoc itaque in casu sacerdos, post haustum in
 prima missa diligenter sanguinem Domini, omisa
 consueta purificatione, patena calicem et palla
 patenam tegens ac super corporale relinquens, di-
 cet iunctis manibus: *Quod ore sumpsimus Domine* etc.
 Deinde digitos, quibus sanctissimum sacramentum
 tetigit, in aliquo vase mundo ad hoc in altare
 praeparato abluet, interim dicens: *Corpus tuum*
Domine etc., abstersisque purificatorio digitis, cali-
 cem velo cooperiet, velatumque ponet super cor-
 porale extensum. Absoluta missa, si nulla in ec-
 clesia sit sacristia, calicem eodem modo super al-
 tare relinquet; secus vero in sacristiam deferet,
 ibique super corporale vel pallam in aliquo loco
 decenti et clauso collocabit usque ad secundam
 missam; in qua, cum eodem calice uti debeat, illum
 rursus secum deferet ad altare ac super corporale
 extensum reponet. Cum autem in secunda missa
 sacerdos ad offertorium devenerit, ablato velo de
 calice, hunc parumper versus cornu epistolae collo-
 cabit, sed non extra corporale, factaque hostiae
 oblatione, cavebit ne purificatorio extergat cali-
 cem, sed eum intra corporale relinquens leviter
 elevabit, vinumque et aquam eidem caute imponet,
 ne guttae aliquae ad labia ipsius calicis resiliant,
 quem deinde nullatenus ab intus abstersum more
 solito offeret.

G.

Ex constitutione Benedicti XIV QUAM EX SUBLIMI
 8 augusti 1755.

§ 1. Quoniam autem non sine gravissima ponti-
 ficii animi nostri molestia tunc acceperamus, ali-
 quem scilicet ex Indiarum Orientalium apostolicis
 vicariis episcopali titulo et caractere insignitam,
 sed sine coadiutore cum futura successione viam
 universae carnis ingressum, ad repositam in caelis
 coronam apostolicis laboribus partam evolasse, ac
 neminem, qui ordinariam pro defuncto vicario apo-
 stolico iurisdictionem exerceret, repertum aut depu-
 tatum fuisse: eapropter omnibus et singulis vicariis
 apostolicis huiusmodi iniunximus et mandavimus,
 ut qui neque episcopum coadiutorem cum futura
 successione neque vicarium ex clero sive saeculari
 sive regulari generalem haberent, statim atque ad
 unumquemque eorum aliarum nostrarum in simili
 forma brevis desuper expeditarum litterarum certa
 notitia pervenisset, deputerent vicarium ex clero
 sive saeculari sive regulari, habilem tamen atque
 idoneum, qui eveniente cuiusvis apostolici vicarii
 sine coadiutore cum futura successione obitu, tam-
 quam apostolicae huius sanctae sedis delegatus
 teneretur assumere et obire regimen et gubernium
 apostolici vicariatus, usque ad captam eiusdem
 apostolici vicariatus huiusmodi possessionem a novo
 vicario apostolico, quem eadem haec sancta sedes
 constitueret, aut usque ad quicumque aliam ab
 ipsa sancta sede in eandem ordinationem. Porro
 vicario generali huiusmodi per apostolicum quem-
 cumque vicarium sibi, ut praemitteretur, depu-
 tando, nos, laudatarum nostrarum litterarum tenore,
 apostolica auctoritate concessimus et tribuimus
 omnes et singulas facultates perpetuis futuris tem-
 poribus valituras, quae vicariis capitularibus cuius-
 vis cathedralis ecclesiae, sede vacante, inesse et de
 iure competere dignoscuntur. Praeterea eidem vi-
 cario generali, post tamen apostolici vicarii obitum,
 concessimus et impertiti fuimus usum et exercitium
 earum facultatum, quibus utebatur et gaudebat,
 dum viveret, defunctus apostolicus vicarius episco-
 pus; iis dumtaxat exceptis, quae requirunt ordinem
 et characterem episcopalem, vel non sine sacrorum
 oleorum usu exercentur. Quandocumque vero ne-
 cessitas urgeret, saepedicto vicario generali pote-
 statem etiam indulimus et dedimus consecrandi
 calices, patenas et altaria portatilia cum sacris
 oleis omnino ab episcopo benedictis.

§ 2. Porro cum, sicut pariter accepimus, easdem
 omnino occasiones eisdemque prorsus casus in istis,
 in quibus munus vobis demandatum adimplere con-
 tenditis, regionibus accidere, atque insimul reperiri
 aliquibus in locis nonnullos apostolicos vicarios haud
 episcopali titulo et caractere insignitos, sed per
 apostolicas dumtaxat litteras, sive sub plumbo sive
 in simili forma brevis expeditas, pro vicarii apo-
 stolici huiusmodi officio defungendo destinatos,
 propter quorum obitum eadem quoque momenta
 urgere possunt: eapropter easdem provisiones et
 facultates, ut supra expressas et pro Indiis orien-
 talibus initas et concessas, sub iisdem modo et
 forma, et non aliter, extendimus ad omnes istarum
 regionum apostolicos vicarios, sive titulo et cha-
 ractere episcopali insignitos sive sacerdotali dum-
 taxat dignitate praeditos; atque hisce quidem
 sacerdotibus, ita ut praemittitur, apostolicis vicariis,
 pariter iniungimus et mandamus, ut unusquisque,
 memor resolutionis suae, teneatur deputare pro-
 vicarium, habilem tamen atque idoneum, qui post
 cuiusque obitum assumere debeat regimen vicaria-
 tus apostolici, atque in eiusdem vicariatus munere

permanere, et cum una eorum tantummodo fuerit, quibus utebatur, fruebatur et gaudebat defunctus vicarius, adlaborare debeat, donec et quousque novus apostolicus vicarius ab apostolica hac sancta sede designatus, ipsius vicariatus possessionem et regimen adierit.

§ 3. Praeterea cum compertum exploratumque nuper fuerit in Hibernia, Albania, Macedonia, Servia, Bulgaria, insulis maris Aegaei, Perside, Mesopotamia (quemadmodum alibi fortasse reperitur), reperiri aliquos venerabiles fratres archiepiscopos et episcopos locorum ordinarios et residentiales, quorum aliquot quidem capitulum canonicorum habent, aliquot vero eiusmodi canonicorum capitula destituuntur: ideoque, tenore et auctoritate paribus, statuimus, praescribimus et mandamus, ut, eveniente cuiuslibet antistitis huiusmodi obitu, statim procedatur ad electionem vicarii capitularis, iuxta morem, usum et consuetudinem hactenus servatam: nimirum ubi canonicorum capitulum fuerit, vel a canonicis dumtaxat, si ita in more iam positum servatumque fuit, vel a canonicis una cum aliis ecclesiasticis viris, quos in casibus huiusmodi semper intervenisse et suffragium suum in ea electione tulisse constat. Quando autem capitulum canonicorum non habeatur, si parochi, sive soli sive cum aliis ecclesiasticis viris, iuxta modum itidem, usum et consuetudinem de praeterito servatam, ad vicarii capitularis electionem habendam accedant. Sed in hisce electionibus vicariorum capitularium quorumcumque volumus, praecipimus et mandamus, ut

omnino serventur constitutiones concilii Tridentini, praesertim in sessione vigesima quarta, capite decimo sexto.

§ 4. Insuper volumus et mandamus, ut in illis locis, in quibus venerabiles fratres antistites ordinarii eorundem locorum residentiales neque capitulum canonicorum neque parochos in suis civitatibus et diocesis habent, sed dumtaxat sacerdotes aliquot et missionarii reperiantur, per terras et oppida dispersi, ita ut, cum quemlibet antistitem eiusmodi mori contingat, insimul convenire minime valeant, tunc vicarius generalis iam a defuncto antistite constitutus, ipso facto intelligatur sit et habeatur vicarius capitularis, cum supra expressis facultatibus ad vicarios capitulares de iure spontaneis, exerceatque munus vicarii capitularis huiusmodi, donec et quousque novus antistes ab eadem apostolica hac sancta sede designatus illuc advenerit ac regimen susceperit. Verum probe intelligentes, haud facile in iisdem locis reperiri ecclesiasticos viros, qui sive doctores, sive licentiatum in iure canonico in aliqua studiorum universitate fuerint, quemadmodum pro vicariatus cuiuslibet sive capitularis sive generalis munere obeundo requiritur: nos eorundem partium calamitates commiserantes, tenore et auctoritate paribus, quemcumque in vicarium capitularem, ut praemittitur, in casibus antedictis eligendum, dummodo ad gubernium et regimen habilis et idoneus fuerit, nunc pro tunc talem esse et haberi volumus et declaramus, perinde ac si doctor sive licentiatum in iure canonico fuerit.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1869 mense iunio.

Sarantes Archigenes et uxor eius Helena, civitate Epibatarum in dioecesi Selibriensi, cum in patria scholas iuventuti in litteris informandae necnon orphanotrophia pro utroque sexu condidissent, collata etiam satis ampla pecuniae quantitate ad imponas per omne futurum tempus suppeditanda, a sacra synodo regulas a se editas pro moderandis illis aedificiis sanciri valuerunt. Quorum votis benigne, ut par erat, annuit synodus, sigillatasque litteras ad perpetuam rei memoriam edi iussit. Quae quidem ita incipiebant: Τὸν κὸς κοινῆν

Ἐπιπέταν συνταξόντων. Datae erant anno 1869, mense iunio, indictione XII, hisce obsignatae subscriptionibus: Gregorius patriarcha, Nicodemus Cynici, Neophytus Deroorum, Agathangelus Dramaee, Dorotheus Demetriadis, Meletius Philadelphiae, Procopius Sozoagathopolis, Nicodemus Vodenorum, Callinicus Nyssae.

Exstant typis impressae in ephemeride: Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. VIII (Constantinopoli, 1868), p. 48-9.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1870 aprilis 2.

Cum Stephanus metropolita Larissensis, factis concessisset sacra synodus, initis pro more suffragiis, in eius locum suffecit Dorotheum Scholarium, eiusdem synodi eo tempore socium ac metropolitam Demetriadis. Hanc electionem, qui die 2 aprilis 1870 habita est, aegre tulerunt nonnulli Larissenses;

quapropter Dorotheus, postquam nihil intentatum reliquisset, ut commotos in se animos componeret, sedis illius possessione pacis causa cessit die 25 novembris eiusdem anni.

Totum negotium narravit ipse Dorotheus in libro: Ἐργα καὶ Ἠμέραι (Athenis, 1877), p. 239-326.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1871 septembris 5.

Gregorius patriarcha, cum in regenda ecclesia innumeris curis difficultatibusque oppressus, tanto oneri sustinendo impar evasisset, sedis resignationem gubernio Turcico ultro obtulit vel inde a 29 maii 1871; qua tandem accepta, summus ille antistes, vocatis ad se tum sacrae synodi tum concilii mixti quod dicitur sociis, resignationis libellum propria manu obsignatum eis tradidit die 10 iunii, postquam eisdem semel et iterum significasset firmiter a munere se abdicandi propositum. Postero

die, sacra synodus, pro more decem abhinc annis recepto, vicarium sedis oecumenicae renuntiavit Dionysium, metropolitam Didymotichi, qui rerum dispensationem curavit neque ad diem 7 septembris, quo tandem patriarcha creatus est Anthimus VI, qui bis iam patriarcham egerat. Suffragia in eo creando tulerunt metropolitae septemdecim, videlicet: Palsius Ephesi, Panaretus Heraclaeae, Nicodemus Cynici, Dionysius Nicomediae, Ioannicus Nicaeae, Gerasimus Chalcedonia, Neophytus Dero-

corum, Gregorius Tornovi, Sophronius Amaseae, Dionysius Bosnae, Agathangelus Dramae, Dionysius Didymotichi, Basilus Anchiiali, Procopius Sesoagathopolis, Callistus Nysae, Gennadius Grevenorum, Timotheus Malopi.

Acta extant tum apud B. D. Calliphrona: 'Εκκλησιαστικὴ ἱστορία, Ἱεροσόλει Β', t. I (Constantinopoli, 1871), p. 1-80, tum in 'Εκκλησιαστικὴ Ἀληθεία, t. II (1882), p. 889-90.

CONCILIUM ALBANUM SECUNDUM

provinciale sive nationale

1871 septembris 17 - novembris 1.

Concilium nationale Albanum secundum edituri, quaedam praenotanda censuimus, adhibito opere nulli fore obvio, cui titulus: *Relazione con sommario sullo stato delle missioni Albanese, e sulle providenze da prendersi a vantaggio delle medesime* (Romae, Propaganda, iulio 1868). Haec ita se habent:

„Nella penisola dei Balcani trovai l'arcivescovato di Scutari con i tre vescovati suffraganei di Alessio, Pulati e Sappa, e gli arcivescovati di Durazzo, di Scopia e di Antivari, i quali non hanno suffraganei. I medesimi abbracciano l'alta Albania, la bassa Albania ossia l'Epiro, d'un tratto della Macedonia e della Servia. Antivari, Scutari, Durazzo, non che Alessio, Pulati e Sappa stano nell'alta Albania, ossia nell'Albania propriamente detta. Scopia è situata nella estremità meridionale della Servia, e nei confini della Bulgaria, e Macedonia. Stende la sua spirituale giurisdizione sui cattolici esistenti nel distretto di Scopia, in tutta la provincia (*vilajet*) di Kossovo, ed in una parte di quello di Monastir, che è Macedonia propriamente detta. Durazzo, che ha la parte principale nelle pianure dell'Albania, si estende da Prevesa a Janina, capitale dell'Epiro. Antivari, che è stata distaccata non ha guari da Scutari, con cui era unita *aeque principaliter*, ora abbraccia tutto il territorio del Montenegro, compresa il tratto, che venne distaccato del impero Turco col tratto di Berlino ed annesso al principato Montenegrino.

„Questo estesissimo territorio è nella maggior parte montuoso e senza strade. È abitato da una popolazione che viene raccolta in villaggi, divisa in tribù, dedita alla pastorizia ed alla coltivazione dei campi senza commercio non solo coll'estero, ma egandio tra villaggio e villaggio, tribù e tribù; e perciò in stato di vera rozzezza, senza coltura e senza leggi di civile società che ne addolciscono a poco a poco i costumi. Quindi hanno origine tutti gli sconforti morali, dei quali dovrà trattarsi.

„A questi popoli venne predicato il vangelo nel tempo degli apostoli. È certo che san Paolo è stato nella Macedonia e nell'Epiro. Si vuole che sant'Andrea ritornando dalla Scizia passasse per l'Epiro. Si ritiene ancora che vi siano stati gli apostoli degli Slavi i due santi fratelli Cirillo e Metodio. Piantata così la chiesa in Albania, vi fiorì nei primi secoli latina e greca, come può dedursi dai molti vescovati, che vi esistevano, e dei quali ora rimane appena il nome. Ma disgraziatamente vi si infeltrò ben presto lo scisma greco e tutta invase la popolazione Albanese di rito greco. Quindi ebbe principio la rovina di quella povera gente. I Francescani vi intrarono poco dopo la morte del loro fondatore san Francesco, avvenuta ai 4 di ottobre 1226. Nel 1240 fabbricarono il convento in Alessio, poi quelli di Antivari, Scutari e Durazzo, i quali nel 1397 si annoveravano come appartenenti alla custodia di Ragusa. Ma essendo il paese stato invaso dai Turchi nel 1477, la chiesa vi fu quasi distrutta: poichè i fedeli, o costretti dalle barbarie dei Turchi, passarono all'islamismo,

o vennero crudelmente massacrati, o fuggirono cercando ricovero, e l'ottennero nella Corsica, nelle Calabrie ed in Sicilia, dove trovansi tuttora la colonia greca Albanese, o si rifuggirono nei monti quasi inaccessibili, dove menando una vita stentatissima, sempre in timore per i Turchi, si sono mantenuti nella loro fede coll'assistenza dei Francescani, o occultarono la loro fede prendendo i nomi dei Turchi, e questi sono i cattolici occulti, dei quali vi è un grande numero nell'arcivescovato di Scopia.

„Cedendo col tempo il furore dei musulmani, si è ricostituita nell'Albania la chiesa di rito latino, ma vi sono restati abbandonati nello scisma i cristiani di rito greco. La chiesa latina conta ora i quattro arcivescovati ed i tre vescovati, che dinanzi sono stati accennati, non che cinque prefetture dei Francescani, cioè quella di Castrati nella diocesi di Scutari, quella di Pulati che comprende tutta la omonima diocesi, quella della Servia nell'arcivescovato di Scopia, quella della Macedonia nell'arcivescovato di Durazzo, e quella dell'Epiro, la quale ha i suoi ospizi in tre delle summenzionate diocesi Alessio, Durazzo e Sappa. Le prime quattro sono dei Minori riformati, e la quinta è dei Minori osservanti, per i quali fu stabilita circa il 1832, quando cessò di esistere la provincia missionaria Albanese. Queste sono le missioni dell'Albania, Servia e Macedonia, che generalmente vengono sotto il nome di missione Albanese, forse per la identità della lingua della popolazione, che vi si trova, e che la sacra congregazione ha sempre considerate come formanti una provincia ecclesiastica.

„Se si considera lo stato temporale di questa chiesa, deve dirsi che dessa è poverissima, e forse primeggia tra le più povere missioni. Nè fa meraviglia: poichè poveri sono i fedeli, addetti alla pastorizia ed alla coltivazione dei campi, che prendono a colonia dai Turchi, i quali nella invasione tutti li occuparono usurpandoli alle chiese ed ai legittimi proprietari. Si mantiene con i sussidi che ricevono i vescovi ed i Francescani dall'imperiale reale governo Austriaco, dalla sacra congregazione e dall'opera pia di Lione. Alcune chiese parrocchiali posseggono qualche piccolo terreno olivato o vignato, che specialmente in questi ultimi tempi hanno avuto in legato da benefattori, o sono stati acquistati dai parrochi e dai vescovi. I parrochi hanno la decima, che loro somministrano i fedeli in formentone, formaggio, burro ec. E perciò se miseramente vivono i fedeli, piena di stenti e privazioni è la vita degli ecclesiastici, non esclusa quella dei vescovi. Considerevole è esandio la povertà delle chiese e cappelle fabbricate in questi ultimi tempi, per le quali conviene mandare continuamente arredi e vasi sacri.

„Nè migliore è lo stato morale. Incalcolabile è il danno, che il Turco impossessandosi di quel paese, ha arrecato alla chiesa ed al popolo. Il popolo è rimasto abbruttito, la chiesa abbattuta. *Vidi, pro dolor!*

principem quendam provinciarum factum sub tribute, oppressam dominam gentium doloris amaritudine, obiectum clypeum fortium, murum et antemurale fortitudinis nostras dissipatum. Vidi gentes ingressas sanctuarium Dei, polluta templa, profanata altaria, vis locum ubi populus convenire possit ad solemnitatem. Vidi senes ululantes, sacerdotum ministros Dei lugentes, percussos pastores, dispersos oves in invio errantes, postem immaniter grassantem in omnes, et lus mortifera longe lateque debacchantem. Hæc vidi et ingenui. Così scriveva monsignor Zmajević, arcivescovo di Antivari, a Clemente XI nella sua lettera del 10 luglio 1703 per informarlo della visita, che aveva fatta nelle missioni dell'Albania in obbedienza agli ordini da lui avuti, e della necessità, che vi era di tenere un sinodo provinciale o nazionale, per rimuovere i tanti sconforti, che si deploravano nelle missioni medesime. E che le sue parole non fossero esagerate, chiaro apparisce dalle cose trattate nello stesso sinodo, e dalle disposizioni, che vi si presero. Però è ben lagrimevole che non ostanti le sapientissime ordinazioni del mentovato sinodo, che è il primo sinodo nazionale Albanese, quelle missioni non hanno punto progredito. Gli stessi disordini, che vi si deploravano prima del sinodo, si sono mantenuti, fatta qualche piccolissima eccezione, nè se potrebbe assegnare la ragione. Nel 1744 li riprovava Benedetto XIV nella sua enciclica *Inter omni-genas*, e la sacra congregazione per toglierli ha sempre insistito presso i vescovi, specialmente nella risposta, che ha dato alle loro relazioni intorno allo stato delle diocesi. Ma con suo dispiacere li ha veduto sempre dominanti; e venutale meno la speranza di poterli altrimenti radicare, credette di poterli rimediare ordinando, che i vescovi tenessero un altro sinodo, e di comune accordo precisassero le providenze, che credevano salutari a quella disgraziata popolazione. Nell'adunanza generale del 18 aprile 1853, la sacra congregazione ordinava che si tenesse dai vescovi Albanesi il secondo sinodo provinciale; ma siccome monsignor Topié, di buona memoria, allora vescovo di Scutari, al quale si scrisse in

A proposito, fece sentire che per molti e gravi motivi i vescovi non potevano allora riunirsi, la sacra congregazione invitò gli stessi vescovi con circolare del 27 settembre 1854 a riferire esattamente quali prescrizioni del sinodo Albanese erano osservate, e quali erano andate in disuso, quali erano le cause di siffatta inosservanza, e quali le providenze da adottarsi per provvedere ai bisogni delle missioni e dei fedeli. Le risposte che si ebbero e che vennero sottoposte alla sacra congregazione nell'adunanza generale del 17 luglio 1865 mostrarono sempre più la necessità di un sinodo provinciale o nazionale; ed avendo la sacra congregazione ordinato, si tenne nel novembre 1871, essendosi superate tutte le difficoltà, che ne avevano ritardata la celebrazione. In questo sinodo vennero richiamati in vigore i sapientissimi decreti del primo, rinnovati e confermati... Altri ne furono aggiunti per inculcare la osservanza dei decreti emanati dal concilio Vaticano, per sistemare specialmente la prefettura di Epiro nell'arcidiocesi di Durazzo e di Alessio colla occasione di alcune parrocchie agli Osservanti, per regolarizzare lo spoglio dei vescovi e dei sacerdoti, per cui spesso nascevano questioni con danno delle chiese, per promuovere la istituzione delle scuole elementari nelle singole parrocchie, e lo sviluppo del pontificio collegio Albanese, istituito in Scutari per tutte le missioni Albanese ed affidato alla benemerita compagnia di Gesù, e per provvedere alla libertà dei matrimoni. Ma disgraziatamente anche i decreti di questo secondo sinodo sono rimasti una lettera morta, ed in alcune diocesi neppure sono stati pubblicati, malgrado le insistenze dell' eminentissimo signor cardinale prefetto.

Concilii nationalis, de quo hic agitur sermo, acta prodierunt in volumine: *Concilium Albanum secundum provinciale sive nationale, habitum anno MDCCCLXXI, Pio IX pontifice maximo. Romae, typis s. c. de Propaganda fide. MDCCCLXXVI.* In-8°, 126 p. Actis ipsis, appendicis instar, adiunximus textum primigenium nonnullarum constitutionum apostolicarum ad Epiri ecclesias spectantium, de quibus in actis sæpius mentio occurrit.

LITTERAE INDICATIONIS CONCILII PROVINCIALIS SIVE NATIONALIS.

Carolus Pooten, Dei et apostolice sedis gratia archiepiscopus Antibarrensis et Scodrensis, totius regni Servie primas ac synodi Albanæ celebrandæ ex apostolica delegatione præses, reverendissimis fratribus archiepiscopis, episcopis et universis Albanis, Servis ac Macedonis clero salutem in Domino.

Opportunum tandem aliquando tempus, divina favente clementia, advenit, quo Albanam synodum omnium votis diuque exoptatam celebrare nobis datum est. Ingentia mala, quibus a sæculis Albana afflictabatur ecclesia, iamque a patribus nostris deplorata, perdurare et ipsi summo animi moerore conspiciamus. Salutaria sane tot tantisque malis remedia sapientissimum Albanum concilium anno 1703 habitum afferre studuit: at vero plurima ex decretis Spiritus sancti lumine in eodem conditis vel nunquam fuerunt eugillanda decidia executioni mandata, vel etiam culpanda decusitudine oblivioni misere tradita. Nostrum itaque est, reverendissimi fratres, saluberrimas commemorati concilii præscriptiones, prope iam obsoletas, ad vitam revocare, illarum executionem urgere, ac spiritualibus cleri populi indigentibus, ad diversam nostrorum temporum conditionem ratione habita, accommodare; varias insuper quaestiones, attingentes mores,

qui inter oves vinearum custodibus conceditas paulatim invaluerant, ad normam decretorum opportune ab apostolica sede editorum dirimere. præiudicatasque quorundam hominum opiniones sanam doctrinam non sustinentium conficere, salva in omnibus sacrae congregationis cardinalium fidei propagandæ negotiis præpositorum approbatione, cuius sapientissimo iudicio huius synodi acta emendanda et corrigenda, antequam publici iuris fiant, toto cordis obsequio, ut par est, subiiciemus¹. Quae omnia si pro viribus ac Spiritus sancti lumine gemitibus implorato, assequi studuerimus, atque ut opus est præstituerimus, nedum eiusdem sacrae congregationis omniumque bonorum votis satis quidem factum iri confidimus, sed, et magni quidem ponderis negotium Deo pergratum et Albanæ ecclesiae utilissimum pro nostro vestroque munere peregrisse lætabimur. Magno itaque ac valenti animo ad Albanum celebrandum concilium conveniamus, in eo confisi, qui humiliter quaerentibus largitur spiritum sapientiae et intellectus, spiritum consilii et fortitudinis, nec unquam iis auxilium denegat opportunum, qui in eius nomine congregantur.

¹ Ex sacrae congregationis Propagandæ fidei decreto diei 17 Iulii 1865 pro hac synodo celebranda edito.

Præfatas igitur sacrae congregationis mandatis a libenter obtemperantes, pro nostro munere ac facultatibus tam ordinariis tum delegatis, nobis per litteras, sub die vigesima tertia iunii currentis anni sanctissimi domini nostri Pii papae IX auctoritate apostolica traditis, sub tanti pontificis auspiciis, divinaque opitulante gratia, ad maiorem Dei omnipotentis gloriam, ad catholicæ fidei conservationem et propagationem, ad ecclesiasticam debito splendore disciplinam restituendam, ad insolescentes adhuc quibusdam in locis mores atque excessus comprimendos, et ad æternam totius dominici gregis nobis concediti salutem efficacius promovendam, provinciale sive nationale concilium Albanum secundum, in aede cathedrali Scodrensi beatae Mariae virginis de Bono Consilio dicata celebrandum, die autem decima septima proximi mensis septembris inchoandum, his litteris indicimus. Vos itaque venera-

biles fratres archiepiscopos Dyrrachionensem et Scopionensem, insuper et episcopos nostros suffraganeos Alexiensensem, Sappatonensem et Palatonensem invitamus, ac ceteros, qui huic synodo de iure vel consuetudine interesse debent¹, præcipientes monemus, ut omni seclusa excusatione, nisi quae canonica fuerit et per ipsam approbata synodum, præcitata die decima septima septembris ad eandem synodum nobiscum accedatis, coniunctis viribus ac caelesti auxilio vobis Domini elaboraturi ubertatem.

In quorum fidem et testimonium præsentibus litteras manu nostra scripsimus atque subscripsimus, nostroque sigillo muniri iussimus.

Datum Scodrae die sexta augusti anni 1871.

Carolus, archiepiscopus Antibarensis et Scodrensis.

CAROLI Pooten, Archiepiscopi Antibarensis et Scodrensis, Delegati Apostolici, ad Synodum Allocutio.

Anno Domini 1703, dominica secunda post Epiphaniam perillustre concilium Albanum a clarissimo prædecessore nostro Vincentio Zmaievick, Antibarensi archiepiscopo et Albaniae visitatore apostolico, celebratum fuit, ut labentem eius aevi ecclesiae nostrae statum in integrum restitueret, apertis provinciarum vulneribus præbendo medelam¹. Centum itaque ac sexaginta octo anni elapsi iam sunt, ex quo Albaniae sacrorum antistites per tam longum temporis intervallum nunquam amplius ad aliud celebrandum concilium conveniunt, hanc quidem ob causam, quod ea fuerint rerum adiuncta, eaque temporum calamitates, ut synodi haberi haudquaquam potuerint. Verum hodie, divina favente clementia, mire commutatis temporibus, nihil prorsus obstare videtur, quominus episcopi synodos Albanenses habere, suarum incolumitati ac prosperitati ecclesiarum consulere, ipsaeque ecclesiae laetorem valeant faciem induere. Hinc factum est, ut sacra congregatio fidei propagandae negotiis præposita, pro eo quo præstat religionis caritatisque fervore, de Albanæ ecclesiae salute ac prosperitate summopere et usque ab aevi sollicita, in generali conventu diei 17 iulii anni 1865 decreverit, provinciam seu nationalem synodum a totius Albaniae episcopis celebrandam esse, precesque sanctissimo domino nostro Pio papae IX porrexisset, ut apostolicum delegatum vellet eligere, qui sanctae aedis nomine eidem synodo præesset.

Quocirca vos non latet, reverendissimi fratres, venerabili Iadrensi archiepiscopo Albanæ synodo præsidendi munus a sancta sede tribus abhinc annis fuisse delatum. Verum cum is, ut pariter nostris, allatis rationibus ab eo eximi postulaverit, sanctissimus dominus noster eius precibus annuens, nos in eiusdem locum sufficere voluit, præcipiens ut hanc Albanam synodum convocarem, eique tanquam delegatus apostolicus præsiderem². Quamquam vero huic tam gravi muneri rite obiendo nos impares esse probe noverimus, humiliter tamen illud suscepimus, nec nobis cunctandum aut preces adhibendas esse duximus, ne optatissima eiusdem synodi celebratio, ac plures iam annos protracta, diutius etiam protraheretur. Ast quod nostra viribus deest, vestra doctrina et prudentia, venerabiles fratres, vestra rerum Albanensium per-

fecta cognitione, vestra in rebus agendis dextertate ac ceteris quibus præfulgetis dotibus, abunde suppletum iri haud quidem ambigimus.

Iam vero quo spectare debeat hic ordinis ecclesiastici congressus, ex præfatae sacrae congregationis decreto et ex litteris diei vigesimae primae augusti anno 1865 ad omnes Albaniae sacrorum antistites datis luculenter patet. Sic enim in illis: "Erit autem synodi scopus non tam novas leges condere, quam saluberrimas concilii Albanensis anno 1703 celebrati præscriptiones, sed oblivione vel ignorantia prope iam obsoletas, revocare ad vitam, illarum executionem urgere, ac spiritualibus cleri populi que indigentis, ratione habita ad nostrorum temporum diversam conditionem, accommodare; insuper etiam propositas varii generis quaestiones definire ac componere iuxta decreta a sancta sede in rem edita, salva in omnibus approbatione sacrae congregationis, cui synodi acta erunt subiicienda"³.

Hos itaque fines, reverendissimi fratres, assequi impense studeamus. Laetantes in hac domo Domini congregati, non quae nostra sunt, sed quae Iesu Christi quaerentes⁴, coniunctis animis, ad Dei omnipotentis gloriam, laborem omnem impendamus et curam in hoc Albano concilio, quod nunc celebrare incipimus ad fidem in ista nobilissima catholicae ecclesiae portione integram servandam et propagandam, ad ecclesiasticam disciplinam debito splendore reddendam, ad æternam ovium nobis a Christo concreditarum salutem efficacius promovendam. Cum igitur iubente Petro, qui in Romano pontifice vivit, hic simul congregati in nomine quidem Christi, cuius causam agimus, ipsum Christum in medio nostri commemorari⁵, ipsum sancti Spiritus illustratione nos docturum, ipsum actiones nostras aspirandum praeventurum, et adiuvandum ad finem usque prosecuturum confidimus. Quamvis enim non valeamus cogitare boni aliquid a nobis quasi ex nobis, sufficientia tamen nostra ex Deo cum sit⁶, omnia poterimus in eo qui nos confortat⁷.

¹ Conc. Trid., sess. XXIV, *De reform.*, c. 2.

² Conc. Trident., sess. XXIV, *De reform.*, c. 2, decrevit: "Provincialia concilia, sicuti omnia sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis, renoventur."

³ Philipp. II, 21.

⁴ Matth. XVIII, 20.

⁵ II Cor. III, 5.

⁶ Philipp. IV, 13.

⁷ Cfr. eiusdem ad synodum cohortationem.

In litteris Pii papae IX *Ex apostolici muneris* sub die 23 iunii 1871.

Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio opportuna¹. Ad montem, qui Christus est, levemus oculos et corda, ut inde veniat auxilium nobis². Hisque precibus immaculatae semper virginis Mariae, sancti Iosephi catholicae ecclesiae patroni, sanctorumque nostrarum dioceseon patro-

rum tutelam operaque imploremus; ut Deus qui dedit velle hoc saluberrimum opus, det et persolvere³.

Divini autem Spiritus lumen humilitatis precibus imploraturi, totis praecordiorum affectibus vox nostra erumpat in hymnum:

Veni creator spiritus, etc.

2.

DECRETA EDITA IN PROVINCIALI SIVE NATIONALI SYNODO ALBANA SECUNDA.

Nos Carolus Pecten, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Antibracensis et Scodrinensis, totius regni Serviae primas, huius synodi praeses tanquam delegatus apostolicus, una simul suffragantibus ac defunctibus reverendis dominis archiepiscopis Dyrrachionensi et Scopiani, nostrisque coepiscopis Sapponei, Aloniani et Polatani, colorumque, qui Albanas synodo secundae legitime intersunt, consilio et assensu, ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, fidei conservandas propagationem et morum reformationem, statuimus, decernimus et sancimus.

PARS PRIMA.

Caput I.

De concilii Albani primi decretis.

Agri dominici elaboraturi ubertatem, illum decessoris nostri patres Albanas synodi vepribus et spinis expurgare, ac caelestia in eo semina paterna sollicitudine rerumque studio serere catagerrant, ut germinaret herbam virentem, aeternae vitae fructibus fecundam. Ipsi laboraverant, et eorum successoribus, nobis praecertim, agri dominus dedit in labores eorum introire, et quae inimicus homo temporum curam superseminavit zizania eradicare⁴, ut et ipsi, qui tot exantlati laboribus seminarunt, simul gaudeant et nos, quibus bonum frumentum, medio inter temporum aestus insudantibus, laeto corde metendum⁵.

Cum porro praefati patres, ad viam aperiendam salutis, plurima constituerint, quae fidei, moribus et ecclesiasticae disciplinae provinciarum Albanas restituendis etiam nunc maxime conferant, hinc nos in praesenti omnia generatim et singula concilii Albani primi decreta, prope iam obsoleta, ad vitam congruenter veluti revocantes, auctoritate quoque nostra renovamus, confirmamus, suoque primigenio robore manere, in aevum valitura, solemni ritu decernimus sub poenis per eadem latas aliisque decreta episcoporum arbitraria sanctione infingendis. Quia imo aliqua ex praefatis commemorantes decretis ac monitis, quae magis adhuc spirituali ovium nobis commissarum salutis opportuna ac necessaria censuimus, specialiter etiam renovare curabimus, novisque inserere praescriptionibus, quae pro temporum conditione ceterisque rerum adiunctis edendas in Domino iudicabimus.

Caput II.

De professione fidei.

Multifariam multisque modis locutus est Deus patribus in prophetis, novissime locutus fuit in filio⁶, per quem soluto medio pariete maceriae,

que Iudaei segregabantur a gentibus, fecit utraque unum⁷. Scilicet unicum Christus Iesus fundavit ecclesiam ex Iudaeis gentibusque collectam, a qua et spiritum suum et verba sua nunquam recessura pollicitus, eam fecit columnam ac firmamentum veritatis⁸, aeternam videlicet infallibilemque mansuram.

Hinc Christi ecclesiae regendae, una cum ceteris fidelium pastoribus, uti omnium pastor et princeps praesidet Romanus pontifex, Petri successor; in eaque supernaturalis Dei revelatio sive scripta sive tradita ab omni errorum coeno servatur immunis, populiue in die veluti per manus illa traditur catholica fides, quae utpote caeli filia, divinaque auctoritate ac virtute suffulta, caelestiumque divitiarum ditata thesauris, universum orbem uno crucis vexillo pervasit, ac in medias ignorantiae tenebras et umbras mortis, veritatis lumen et aeternae vitae aquam effudit.

Haec itaque fides, quam sancta Romana profiteretur ecclesia, et sine qua impossibile est placere Deo⁹, mente et corde firmiter omnibus tenenda, eique attendendum perpetuo quasi lucernae lucenti in caliginoso loco¹⁰. At quoniam corde quidem creditur ad iustitiam, ore autem, suffragantibus operibus, confessio fit ad salutem¹¹, hinc in eius etiam externa professione usque ad sanguinis effusionem, si opus fuerit, permanentes gloriemur, eandemque una omnium confessione ad formam ab infallibili Romani pontificis magisterio praescryptam colamus¹², scilicet:

„Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet:

„Credo in unum Deum patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum, filium Dei unigenitum, et ex patre natum ante omnia saecula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de caelis; et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, et homo factus est; crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est; et resurrexit tertia die secundum scripturas; et ascendit in caelum, sedet ad dexteram patris; et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma

¹ Hebr. IV, 16.

² Ps. CXX, 1.

³ Matth. XIII, 35.

⁴ Iohann. IV, 35-38.

⁵ Albanas vel etiam Albanas ecclesiae nomen, ad huius synodi montem, veniunt Albanis proprio dicta, Servis et Macedonia, quae regiones una simul brevitate caelo acceptas, etiam provinciae tantum vocabulo hinc in decretis usurpare placent.

⁶ Hebr. I, 1-2.

⁷ Philipp. II, 13.

⁸ Ephes. II, 14.

⁹ Ia. LXX, 21; I Tim. III, 16.

¹⁰ Hebr. XI, 6.

¹¹ II Petr. I, 10.

¹² Rom. X, 10.

¹³ Ex const. Pii papae IV Innoentium nobis diei 18 novembris 1864.

in remissionem peccatorum: et exspecto resurrectionem mortuorum et vitam venturi saeculi. Amen.

„Apostolicas et ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item sacram scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum scripturarum, admitto; nec eam unquam nisi iuxta unanimum consensum patrum accipiam et interpretabor.

„Profiteor quoque septem esse vere et proprie sacramenta novae legis, a Iesu Christo domino nostro instituta atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, poenitentiam, extremam unctionem, ordinem et matrimonium: illaque gratiam conferre; et ex his baptismum, confirmationem et ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos ecclesiae catholicae ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemnem administrationem recipio et admitto.

„Omnia et singula, quae de peccato originali et de iustificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita et declarata substant, amplector et recipio.

„Profiteor pariter, in missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis; atque in sanctissimo eucharistiae sacramento esse vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem una cum anima et divinitate domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiae panis in corpus et totius substantiae vini in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia transubstantiationem appellat.

„Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi.

„Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis iuari.

„Similiter et sanctos una cum Christo regnantes venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

„Firmissime assero imagines Christi ac deiparae semper virginis nec non aliorum sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

„Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

„Sanctam catholicam et apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem et magistram agnosco, Romanoque pontifici, beati Petri apostolorum principis successori ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro.

„Cetera item omnia a sacris canonibus, oecumenicis conciliis, ac praecipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita et declarata indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia atque haereses quascumque ab ecclesia damnatas et reiectas et anathematizatas, ego pariter damno, relicto et anathematizo.

„Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram usque ad extremum vitae spiritum constantissime, Deo iuvante, retinere et confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum.

„Ego idem N. spondeo, voveo ac iuro. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei evangelia.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XIII.

Exemplo ceteros praecedentes, huiusmodi catholicam fidei professionem nos et coepiscopi nostri, inter sacra solemnia, iuramenti religione praestitimus. Praecipientes autem decernimus eandem hanc fidei professionem, reliquis in posterum singulis in diocesis celebrandis synodi, ab illis praesertim quibus alios docendi munus iniungitur, ad verbum omnino sequendam.

Gratias autem agentes Deo patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, et aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Iesum, teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem.

Caput III.

De constitutionibus editis in sacra oecumenica synodo Vaticana.

In accepta ab aeterno pastore et episcopo animarum nostrarum fortitudine petrae perseverans beatus Petrus, quotidie in universa ecclesia, Romanorum pontificum, eidem in Romana cathedra successorum, apostolico ministerio praedicat: Tu es Christus filius Dei vivi; et omnis lingua, qua constitetur Dominum, infallibili huius vocis imbutur magisterio. Haec fides diabolum vincit, et captivorum eius vincula dissolvit. Haec erutos mundo, inserit caelo, et portae inferi adversus eam prevalere non possunt. Tanta enim divinitus soliditate munita est, ut eam neque haeretica unquam corrumpere pravitas, nec pagana potuerit superare perfidia.

Hinc omnibus, qui catholica professione censentur, cordi quidem est, ex apostolica Petri sede, veluti ex natali suo fonte, doctrinae latices derivare. Apud Romanos siquidem pontifices, uti Africani loquuntur episcopi, magnum et indeficientem omnibus christianis fluentem redundantem consistere fontem, nullus ambigere potest, de quo rivuli prodeunt affluenter, universam largissime irrigantes orbem christianorum. Divinis autem praeceptis et apostolicis monitis iidem summi sacerdotum antistites incitantur, ut pro omnium ecclesiarum stata impigro vigilant affectu, ac si quid usquam reprehensioni inveniatur obnoxium, celeri sollicitudine aut ab ignorantiae errorisque imperitia, aut a praesumptionis usurpatione revocent. Romana enim ecclesia, ceterarum ecclesiarum mater et magistra, disponente Domino, constituta, multa tolerat, et tamen quae sunt contra fidem vel bonam vitam non approbat, nec tacet, nec facit.

Hinc tot tantisque erroribus ac malis, quae rem christianam civilemque hac nostra tempestate perturbant, remedia laturus, sanctissimus dominus noster Pius papa IX sacrum Vaticanum concilium feliciter indixit, uberi quidem fructu inchoatum, temporum vero calamitate, seu potius divino, quod scrutari est nefas, iudicio, post quartam publicam sessionem suspensum.

¹ Cf. Conc. Alban., pars I, c. 1.

² Coloss. I, 12.

³ Hebr. XII, 2.

⁴ Hebr. IV, 14.

⁵ I Petr. II, 25.

⁶ Matth. XVI, 16.

⁷ Matth. XVI, 18.

⁸ S. Leo papa in *enoch. catuol. miss.*

⁹ Ex epist. Innocentii I ad Carthaginense concilium.

¹⁰ In litter. datis ad Theodorum papam, lectisque in Lateranensi concilio sub Martino I, act. II.

¹¹ S. Leo, epist. XVI ad universos episcopos per Siciliam constitutos.

¹² Conc. Trid., sess. XIV, c. 8; sess. XXII, c. 8; sess. XXV, *De delectu ciborum, ieiun. et diebus festis.*

¹³ S. August., epist. LV, ad CXXIX, ad Iamnar., c. 19, n. 25.

Iam vero ex infallibili ecclesiae decernita con-
venta, in Spiritu sancto legitime congregata, sum-
mus pontifex, sacro approbante concilio, nobis etiam
in eodem laeticissime suffragantibus, duas edidit con-
stitutiones¹, quarum prima catholica asseritur ex-
plicaturque doctrina de Deo rerum omnium creatore,
de revelatione, de fide, ac de fide et ratione, atque
una rationalismi anathemate conficiuntur errores
profanaeque vocum novitates et oppositiones falsi
nominis scientiae², supernaturali christiana reli-
gionis deposito ab ecclesia catholica fideliter custo-
diendo omnino adversae³. Altera vero constitutio
doctrinam de sacri apostolici primatus institutione,
perpetuitate ac natura cunctis fidelibus credendam
tenendamque, iuxta antiquam et constantem uni-
versalis ecclesiae fidem, proponit, et contrarios
damnat errores dominico gregi perniciem exitium-
que minitantes⁴.

Firma itaque fide, ut par est, teneant omnes
haec catholicae doctrinae dogmata infallibili eccle-
siae magisterio declarata, quaeque sacrarum scrip-
turarum oracula, orthodoxorum patrum testimonia,
perpetua ecclesiae sensus et Romanae sedis in-
fallibilis auctoritas vel ab ipsis ecclesiae inconvulsa
iam tradiderant et confirmaverant. Animarum vero
pastores, praesertim parochos, sub divini iudicii
indignatione in Domino hortamur, ut totis viribus
curas omnes ingementur, quo sibi commissam chris-
tianam gregem purissimis ac saluberrimis sanctae
matris ecclesiae pascuis nutriant ac foveant, sedulo-
que studio a venenatis mundi tenebrarum avertant,
ne mortifero eorumdem viro, praesulum culpanda
desidia, inficiantur oves ac pereant.

Archiepiscopos itaque et episcopos omnes in
Christo Iesu obtestamur, ut in proxima dioecessana
synodo a singulis locorum episcopis celebranda,
praefatae Vaticanae synodi constitutiones legendas
et publicandas curent; et si iam fuerint publicatae,
a parochis etiam suis ovis eorum captui ac-
commodato sermone opportune tradantur.

Quoniam vero ecclesiae aedificium in apostolici
primatus erigitur fundamento, in quo tota eiusdem
aedificii vis atque soliditas, divini ipsius auctoris
decreto, consistit⁵, ideo dum hac in provinciali
synodo universam in praefatis constitutionibus tra-
ditam doctrinam solemniter rite profiteri gloriamur,
dogmaticas interim earundem de primatu conclu-
siones hic edere pro nostro pastoralis munere ne-
cessarium ducimus. His enim fore confidimus, ut
huius Albanae ecclesiae fideles, novarum monstra
haereseon, quae per filices diffidentiae in orbem
terrae disseminantur, et iam in plurium mentes
hominum irroperunt, divinae splendoribus veritatis
ab infallibili Petri cathedra in dies traditae digno-
scent, atque a letali eorum morsu ac tunc praecaveant,
vel vulnera, si quae iam acciperint, caelesti
hoc antidoto et gratia Dei, fide purificantis corda
hominum⁶, penitus curent et sanent. Igitur:

„Si quis dixerit, beatum Petrum apostolum non
esse a Christo Domino constitutum apostolorum
omnium principem et totius ecclesiae militantis vi-
sibile caput; vel eundem honoris tantum, non autem
verae propriaeque iurisdictionis primatum ab eodem

Domino nostro Iesu Christo directe et immediate
accipisse, anathema sit⁷.

„Si quis dixerit, non esse ex ipsis Christi Do-
mini institutione seu iure divino, ut beatus Petrus
in primatu super universam ecclesiam habeat per-
petuos successores; aut Romanum pontificem non
esse beati Petri in eodem primatu successorem,
anathema sit⁸.

„Si quis dixerit, Romanum pontificem habere
tantummodo officium inspectionis vel directionis,
non autem plenam et supremam potestatem iuri-
sditionis in universam ecclesiam, non solum in rebus
quae ad fidem et mores, sed etiam in iis quae ad
disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem
diffusa pertinent; aut eum habere tantum potiores
partes, non vero totam plenitudinem huius supre-
mae potestatis; aut hanc eius potestatem non esse
ordinariam et immediatam sive in omnes ac singu-
las ecclesias, sive in omnes et singulos pastores et
fideles, anathema sit⁹.

Tandem summus pontifex traditioni a fidei chris-
tiana exordio perceptae fideliter inhaerendo, ad
Dei salvatoris nostri gloriam, religionis catholicae
exaltationem et christianorum populorum salutem,
sacro approbante concilio, docuit et divinitus re-
velatum dogma esse definiit: „Romanum ponti-
ficem, cum ex cathedra loquitur, id est, cum
omnium christianorum pastoris et doctoris munere
fungens, praesuprema sua apostolica auctoritate
doctrinam de fide vel moribus ab universa ecclesia
tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in
beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere,
qua divinus Redemptor ecclesiam suam in definienda
doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit;
ideoque eiusmodi Romani pontificis definitiones ex
esse, non autem ex consensu ecclesiae irreforma-
biles esse.

„Si quis autem huic definitioni contradicere, quod
Deus avertat, praesumpserit, anathema sit¹⁰.

Gratias igitur agentes Christo Iesu, qui rediturus
ad patrem, hoc etiam misericordiae beneficium ho-
minibus reliquit, quo ecclesiae suae visibile caput
summa quidem auctoritate ac infallibili magisterio,
in sensu ab ecclesia definito, polleret, in hoc sol-
licite incumbant animarum pastores, ut fideles, sub
eorum ductu, nunquam oculos avertant ab illa
mystica Sion, a Romana scilicet Petri cathedra,
uti lucerna supra montem, immo in vertice montium
posita, ne huius caligine saeculi obvoluti, sint tan-
quam parvuli fluctuantes et circumferantur omni
vento doctrinae¹¹, naufragium circa fidem patiantur,
et ab unitate deficient ecclesiae.

Caput IV.

De fidei rudimentis.

Exploratum omnibus est, animarum praesertim
curatoribus, adolescentium aetatem ad malum pro-
nam esse ac cerasam in vitium flecti, ita ut nisi
agricolarum diligentia, studio ac labore huiusmodi
speciosa Christi germina in vinea Domini colantur,
ingruente herbesa vitiorum colluvie, facili ratione
in silvestres arbores, nullis aeternae vitae fructibus
foeundas, degenerent¹².

Serio itaque perpendant omnes animarum pa-
stores, quanta sibi sollicitudo habenda sit, ut
adolescentes ab ineunte quidem aetate, tanquam

¹ Harum primae initium est *Dei Filius*, alterae autem
Pastor aeternus. Utriusque decreta et canones in tertia et
quarta sessione summus pontifex definiit, et apostolica au-
toritate confirmavit.

² I Tim. VI, 20.

³ Cfr. Concilii Vaticani constitutionem *Dei Filius*.

⁴ Cfr. eundem Vat. con. constitutionem *Pastor aeternus*.

⁵ Cfr. const. *Pastor aeternus*.

⁶ Act. XIV, 9.

⁷ Cfr. const. *Pastor aeternus*, c. 1.

⁸ Cfr. const., c. 2.

⁹ Cfr. const., c. 3.

¹⁰ Cfr. const., c. 4.

¹¹ Ephes. IV, 14.

¹² Const. Alban., pars I, c. 5.

infantes modo genitos¹ christianae doctrinae lacte in materno ecclesiae gremio nutriant, ac in viam mandatorum Domini dirigant, copiosissimos inde pacis et salutis fructus tempore suo collecturi. Ex his enim pastorum laboribus, Deo per gratiam incrementum praebente, genus efflorescit electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, virtutes annuntians eius qui de tenebris nos vocavit in admirabile lumen suum². Hoc autem praesertim vero id satagere gestiant, quo ecclesiae civilisque societatis inimicus homo nil intentatum relinquit, quo juvenum mentes et corda vel ab ipsa tenella inficiat aetate, religiosamque adolescentium institutionem praepediat.

Renovantes igitur tum Tridentinorum tum Albanorum patram decreta, decernimus, ac per viscera misericordias Dei nostri enixe parochos aliosque animarum curatores hortamur, ut singulis dominicis aliisque festis diebus, solemnioribus exceptis, pueros puellaeque in suis parochiis, pro suo eorumque modulo vernaculoque sermone, fidei rudimenta, obedientiam Deo et parentibus, christianamque morum honestatem edoceant³. Inter christianae autem doctrinae tradendae capita principem locum teneant signum sanctae crucis, sanctissimae trinitatis et incarnationis mysteria, apostolorum symbolum, actus fidei, spei, caritatis et contritionis, oratio dominica, angelica salutatio, decalogi et ecclesiae praecepta, septem sacramenta, atque ea praesertim quae ad poenitentiae et eucharistiae sacramenta rite percipienda necessaria censentur⁴.

Parochus quivis, sive saecularis sive regularis, cum in civitatibus, tum in ceteris dioeceseon oppidis ac villulis, totam doctrinae christianae tradendae provinciam sibi ipsi sumat⁵, quin tamen impediatur quominus vicaria alterius opera, sub ipsius vigilantia ac ductu, ad tam grave munus utatur⁶; immo etiam pro gregis utilitate ac necessitate saepe utatur oportet⁷. Tradatur autem vespertinis horis; vel, ubi id obtineri nequeat, ante vel post missarum solemniam, pro maiori fructu populique commoditate, alta voce christiana plebs erudiat⁸. Ubicumque autem parochialis sacra parochus sive per se sive per alium festis diebus obierit, sive in aedibus sacris, sive in privata domo, vel etiam sub dio, ibi quoque, nullo suffragante, praetextu, sedulo curet, ut praefato muneri fiat satis⁹.

Ubi autem, amotis pro viribus impedimentis, nihil obstat, quin post meridiem adolescentibus fidei rudimenta morumque praecepta tradantur, ad pietatem iuxta ac institutionem promovendam juven-

damque praecipimus, ut dominicis aliisque de praeccepto festis diebus, parochus fideles ad ecclesiam convocet atque hortationibus alliciat ad recitationem quinque decadam rosarii beatae Mariae virginis, totidem nostrae reparationis mysteria pia meditatione recolentes, una cum litanis; piisque exercitium benedictione absolvat sanctissimi sacramenti; idque brevi, prout in multis iam peragitur locis, ubique peractum iri confidimus. Quibus absolutis, nullaque interiecta mora, opportunitate capta, pueros et puellas rite in ordine dispersitos doctrinam christianam edoceat. Sataget autem, ut eadem oblata occasione, christianae religionis doctrinam audire ac instrui valeant, non quasi ad audiendum conditi sed sponte veluti sua astantes, qui aetate proveci, fide tamen adhuc parvuli ac fluctuantes, necessaria ad salutem, damnando pudore victi, verentur addiscere, vel memoriae oblitterata revocare. — Ceterum quoad huiusmodi hominum genus, si quos inter suos in tenebris iacentes deprehenderit, pascendis praesertim gregibus addictos, opportune studeat huc illuc cursitans convenire, eosdemque privatim ad erubescantiam prohibendam, instruere in omni patientia et caritate in deliciis habeat¹.

Classes pro instituendorum numero et aetate rerumque tradendarum varietate qui illis praesentem constituent, puellas a pueris segregantes; et quantum fieri poterit, pueris viri, puellis autem instituendis feminae praeficiantur, illae in primis pie virgines, de quibus infra habebitur in Domino ratio.

Ad noxiam autem docendi varietatem vitandam, enixe hortamur et commendamus, ut fidei rudimenta morumque praecepta adolescentium memoriae mandanda, ex libello depromantur *Doctrinae christianae* Bellarmini, sanctae sedis iudicio et auctoritate conscripto et commendato², vel etiam ex alio quolibet, quem sacrae congregationis fidei propagandae praeposita sollicitudo duxerit praescribendum³.

Omnes autem christianae doctrinae adolescentibus tradendae praefecti meminerint, ut et ipsi in illis instituendis parvuli fiant, atque in omni patientia et bonitate potius illis blandientes, quam increpantes aut imperantes appareant. Cumque pro Christo legatione fungantur⁴, sit ipsis iucundum, parvulos ad se venire, ut eos in nomine Christi suscipientes, Christum ipsum suscipiant⁵.

Haec generatim commendanda ac decernenda censuimus. At vero cum pro diversis locorum aliarumque rerum adiunctis, diversa expediat adhibere media ad plebem fidei morumque rudimenta instituendam atque informandam, hinc archiepiscopos et episcopos monemus atque hortamur, ut praec oculis habeant quae encyclicis litteris *Etsi minimo* Benedictus XIV omnibus ecclesiarum praesulibus scite praecipiendo suggessit, quo eadem animarum curatoribus media et ipsi suggerant, atque in dioecesea praesertim synodo praescribant quae magis opportuna in Domino iudicaverint.

Praecipua vero in praesenti urgentes conventu, confessoriorum in primis sacrorumque oratorum munus sit parentes monere, sua interesse catholicae religionis mysteriis susceptam imbucere prolem vel per se vel per alium, a quo fideliter accurateque erudiat⁶; et hinc eos hortari, ne decidia tabecen-

¹ I Petr. II, 2.

² I Petr. II, 9.

³ Conc. Trid., sess. XXIV, *De reform.*, c. 4; Conc. Alban., l. c.

⁴ Cfr. Conc. Roman. a Benedict. XIII celebrat., tit. I, c. 4 et 5.

⁵ Conc. Trid., l. c.

⁶ Benedict. XIV, const. *Etsi minimo*, §§ 8-14.

⁷ Sacra congregatio de Propaganda fide usque ab anno 1748 pro Albania approbavit, ut „Hospitalium praesules missionariorum, diebus festis, vel ipsi se conferrent, vel alios mittrent socios ad missam celebrandam et catechesim tradendam in proximis villulis, et saltem semel in mense in remotioribus“.

⁸ Sacra congregatio de Propaganda fide die 1 septembris 1786 decrevit: „Scribendum esse episcopo Scodrensi, ut curet omnimodam sacrae Tridentinae synodi observantiam (sect. XXIV, c. 4), idcirco christifideles in fidei rudimentis instrui per parochos intra missarum solemniam“.

⁹ Conc. Alban., l. c. — Sacra congregatio de Propaganda fide anno 1778 pro Tribullo in Dalmatia edixerat: „Ut populus magis instruat, praecipiat episcopus non solum parochis iuxta eorum officium sacrae catechesim diebus festis explicare, et pueros in doctrina christiana erudire, sed etiam aliis presbyteris qui in aliqua ecclesia non parochiali aut publico oratorio missam celebrabant aut catholicae fidei mysteria et doctrinae christianae praecipua capita missam audientibus explacent“.

¹ Cfr. cit. const., § 8.

² Cfr. cit. const. Benedicti XIV, § 17.

³ Sacra congregatio de Propaganda fide die 28 Ianuarii 1788 respondit: „Pro erudiendo populo in doctrina christiana transmittantur archiepiscopo (*Dyrrachionae*) eiusdem doctrinae (*Album idioma conscriptae*) exemplaria, quae curet omnino perlegi a parochis intra celebrationem missae singulis diebus festis“.

⁴ II Cor. V, 20.

⁵ Matth. XIX, 14; XVIII, 8.

tes atque concordia, ad praefata exercitia filios mittere negligant, iustissimo Dei iudicio aeternis cruciatibus rationem negligentiae reddituri¹. Rem quoque optimam eosdem praestare parentes, si eo suos filios deducere ubi publice traditur christiana doctrina, quam crebro filiis repetere possent².

Qui pueros aut puellas in scholis instituendos suscipiunt, meminerint, tenari se illis tradere etiam christianam doctrinam semel saltem in hebdomada³, de quo parochi inquirent.

Satagant locorum ordinarii, ut, si fieri poterit, sodalium instituatur a sancto Pio V praesulibus omnibus commendatum, cui summae sit curae opus christianae tradendae doctrinae⁴.

Parochos item sui gravissimi monemus officii⁵, non esse saero coniugii foedere iungendos, qui ea etiam plane ignorare deprehenduntur christianae rudimenta doctrinae, quae ecclesiae iudicio ad salutem necessaria censentur, et ad quorum scientiam provecti ad discretas cognitionis aetatem sub mortali obligantur peccato. Hinc pastores animarum plebem sibi commissam hoc etiam excitent incitamento, ut fidei rudimenta opportuno tempore ad discant, ne a matrimonio ineundo tam luctuosae ratione ignorantiae eos ecclesiae iure merito remoretur. Si quis autem parochus christianae sponsorum doctrinae exquirendae officio deerit, atque sive maris sive feminae eadem ignorantis matrimonio sponte astiterit, poenis prudenti episcopi arbitrio pro merito subiiciatur⁶.

His gemina a suis frequentari parochis episcopi decernant cum illis, qui ad confirmationis sacramentum et ad sacram eucharistiam prima vice postulant admitti⁷. — Item cum illis, cuiusvis sint aetatis vel ordinis, qui poenitentiae lavaero sordes animae detegere postulant⁸. — Itemque cum illis qui, Deo vocante, tonsurae initiari vel ordinibus exoptant promoveri⁹.

Haec et alia huiusmodi quae pastorum sollicitudo christiano populo ipstituendo opportune suggesserit, iugi episcoporum urgente vigilantia et exemplo¹⁰, collatiisque parochorum aliorumque animarum curatorum consiliis, studiis, laboribus, adhiberi, sub divini indignatione iudicii, in Domino praecipientes hortamur. His enim fideliter ac sedulo, pro gravissimo cuiusque officio, servatis, brevi profecto fiet, ut ab Albano populo tam gravis omnibusque lugenda depellatur christiana ignorantia doctrinae, in eoque floreat iterum scientia sanctorum, christianarum fecunda virtutum.

Caput V.

De verbis Dei praedicatione.

Ad perfectionem sanctorum, ad aedificationem corporis Christi ipse Dominus pastores et doctores

¹ Cfr. const., § 7; Conc. Alban., l. c.

² Cfr. Conc. Roman., tit. I, c. 4.

³ Ex Leonis X const. *Supernae*. Cfr. cit. Benedicti XIV const., § 7.

⁴ Pius V, const. *Ar debito*, CXXXVII. Cfr. Bened. XIV, cit. const., § 7.

⁵ Ritual. Roman., tit. *De matr.*, de his qui matrimonio iungendi sunt, ait: „Uterque sciat rudimenta fidei, cum ea deinde filios suos docere debeant.“

Referente autem Bened. XIV in op. *De synodo*, lib. VIII, c. 14, n. 3: „In congregatione habita coram Innoc. XII an. 1697 decretum est, non esse a parochis matrimonium in ecclesia proclamandum, nisi antea sponsoe reperirent in christiana religionis rudimentis sufficienter instructos; quod quidem decretum confirmatum fuit a Clemente XI in sua bullaria, p. 286.“

⁶ Cfr. cit. const. Bened. XIV, § 11.

⁷ *Ibid.*, § 9.

⁸ *Ibid.*, § 12.

⁹ *Ibid.*, § 6.

¹⁰ *Ibid.*, §§ 2-4.

A in ecclesia sua constituit, cinque eorumque successoribus mandavit, ut omnes gentes primum docerent, deinde fidei tingerent sacramento, postea quae essent observanda praeciperent¹. Omnibus igitur animarum pastoribus, praesertim episcopis, quorum praecipuum hoc munus est², probe satagendum, ut evangelicae praedicationis opus ad docendi munus explendum maxima omnium sollicitudine peragatur, eorundem pastorum auctoritatis et officii urgente ratione. Praefato siquidem divino praeccepto mandatum est omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas verbi divini praedicatione pascere³. Fides enim ex auditu, auditus autem per verbum Christi⁴ vel ab ipsis ecclesiae incunabulis praedicatione in omnem terram diffusum. Qua igitur via primum fides penetravit in mundum, ea ipsa incrementum capiat, et tanquam divinae plantationis oliva, aqua sapientiae irrigata in exuberantium germinum pullulet propaggines⁵.

Omnes igitur archiepiscopos et episcopos ceterosque animarum curatores obtestamur coram Deo et Iesu Christo, qui iudicaturus est vivos et mortuos, per adventum ipsius et regnum eius, ut apostolicis obtemperantes monitis, praedicent verbum, instantes in omni patientia et doctrina, ne fideles, sive schismaticorum artibus circumventi, sive nefandi mahometici idoli cultorum violentia devicti, a veritate quidem auditum avertant, ad fabulas autem convertantur⁶.

Parochis autem omnibus aliisque animarum curatoribus, Tridentinorum Albanorumque patrum mandatis inhaerentes, eaque renovantes, praecipimus, ut solemnioribus et festivis diebus, ex imo corde Spiritus sancti lumine et caritatis igne invocato, oves sibi demandatas pro sua earumque capacitate, praeter christianae rudimenta doctrinae, spiritualibus monitis pascant, vitia declinanda, virtutes amplectendas, aeternos cruciatus malis sempiterna gaudia bonis praestolanda doceant⁷; graviter ordinarii arbitrato puniendi, qui ne divinae quidem iustitiae rationis reddendae metu perterriti, necessarium hoc pastoralis oneris officium damnanda desidia neglexerint.

Pro temporum autem, locorum, personarumque adiunctis in divini verbi praedicatione illud praeculis animarum pastores habeant, ut illos praesertim insectentur errores, illa impetant vitia atque flagitia, quae in christiano grege cuique commisso magis grassari conspiciant; ea tamen prudentia id sibi agendum meminerint, ut ulcus tangentes, non personae sed vitia ipsa exagitari reprehendique intelligantur.

Atque illa in primis mala sata et germina eradicare, electa vero semina virtutum serere studeant, quae per hanc synodum in vinea Domini vel evejlenda monebimus vel serenda. Ita curam omnem praesertim impendant, ut fideles dies festos sanctificent, quibus parochialem tam maris tum feminae cum pueris puellisque filiis frequentantes ecclesiam, verbo Dei pascantur, et ad vitam nutriantur aeternam; — ut poenitentiae sacramento saepe munden- tur, et sacra reficiantur synaxi; — ut ieiuniorum legem adimpleant ab ecclesia sancitam, omni studio praedicatam profigantes opinionem ieiunii in eo qui continenter septem servaverit quadragesimas; — ut

¹ S. Hieron. in Matth. XXVIII.

² Cfr. Conc. Roman. a Bened. XIII celebrat., tit. I, c. 3.

³ Conc. Trid., sess. XXIII, *De refor.*, c. 1.

⁴ Rom. X, 17.

⁵ Conc. Alban., pass I, c. 6.

⁶ II Tim. IV, 1 et seqq.

⁷ Cfr. Conc. Trid., sess. V, *De refor.*, c. 2; et Conc. Alban., l. c.

proximas peccandi occasiones longe removeant qui in libidine coeno tabescunt; — ut ab ultionibus, furtis, periuriis, blasphemis aliisque huiusmodi detestandis facinoribus tanquam a facie oclubri abhorreant.

Quo autem facilius id assequatur verbi Dei praecones, eodem enixe hortamur in Domino, ut illud assidue praedicent, nedum sacris in aedibus brevi et concinnato sermone, sed ubicumque opportuna esse offeret occasio docendi, publice, privatim et semper; non attendentes quae veniant, sed circumcumbentes et quærentes oves in montibus suarum passionum errantes, vel in ignorantiae tenebris et mortis umbra sedentes, ad dirigendos pedes earum in viam pacis¹. Quotidianae sacerdotum cum proximo conversationis materia sit regnum caelorum, ut Dei verbum apostolico more vel ipsis familiaribus inseratur colloquiis; profana et vaniloquia, quae ad impietatem proficiunt, stultas insuper et sine disciplina quaestiones, quae generant lites, conscientiam gravant, omni studio devitantes². Quin potius doctrinae opportunitate et veritate infirma confirmant, debilia roborant, depravata convertant, et verbum vitae in aeternitatis cibum alienae familiae dispensent³.

Praedicandum autem sibi esse meminerint non in sublimitate sermonis, nec in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis⁴.

Et quoniam tunc aliis probe rectaque praedicamus, ait Gregorius, si dicta rebus et exemplis ostendimus⁵, cum illa moveant, haec autem animos trahant, nedum verbis, sed propriis etiam operibus ac exemplis gregem Christi pascere usque debet sacerdos, eiusdem Christi evangelium praedicaturus, uti decet ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei⁶. Caveat ergo sedulo ne adversus conservos insolescat, ut inquit Hilarius, neve saeculi malis, quod Deus avertat, vitiiisque se tradat, praesentium tantum curam in cultu ventris excoens; desperata enim die Dominus adveniret, portionemque eius cum hypocritis in poenae aeternitate constitueret⁷. Qui vero, ut par est, fecerit et docuerit, fideles aedificans in domo Domini, magnus vocabitur in regno caelorum⁸; corona vero iustitiae et sertis gloriae a Domino iusto iudice in patria donandus⁹.

Attendentes interim omnes animarum curatores lectioni, exhortationi et doctrinae¹⁰ exemplis roboratae, ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus¹¹, confidimus quidem, populum acceptabilem, sectatorum bonorum operum facile exiturum¹², catholico inter nostrates religionis pietatisque sensu ubique praevalente locorum.

Praevalebit autem, si ad cetera fidei ac pietatis fovendae incitamenta assidue praedicationis potentia maximum illud adiiciant, quod ex devotione profluit erga deiparam virginem Mariam. Sicut enim Christus Dei hominumque mediator, humana assumpta natura, delens quod adversus nos erat chirographum decreti, illud cruci triumphator affixit¹³,

sic sanctissima Virgo arctissimo et indissolubili vinculo cum eo coniuncta, una cum illo et per illum sempiternas contra venenosum serpentem inimicitias excoens, ac de ipso plenissime triumphans, illius caput immaculato pede contrivit¹. — Hinc animarum pastores laudent patrum effata Romanaeque ecclesiae, a qua traducem fidei reliquae ecclesiae mutuuntur oportet, sensa fidelibus tradentes, sublimem virginis, de qua natus est Iesus, praecellentiam ac dignitatem eorum mentibus vividis rationum tractibus depingant. Festis praesertim deiparae virgini dicatis, exaltent eam in ecclesia plebia, et in cathedra seniorum laudibus extollant², ipsam celebrantes veluti omnium divinarum gratiarum sedem, omnibusque divini spiritus charismatibus exornatam, immo eorumdem charismatum prope thesaurum abyssumque inexhaustam; ipsam cui fecit magna qui potens est³, ea caelestium omnium donorum vi, ea gratiae plenitudine, eaque emicuisse innocentia demonstrant, qua veluti ineffabile Dei miraculum, immo omnium miraculorum apex ac digna Dei mater extiterit, et ad Deum ipsum pro creatae ratione naturae quam proxime accedens, omnibus qua humana, qua angelicis praeconiis celsior evaserit⁴. — Inde prope infinitam in Deo eiusdem sanctissimae virginis eruentes potentiam, fidelibus commemorant consilium Dei, qui redempturus humanum genus, pretium universum contulit in Mariam; ut proinde si quid spei in nobis est, si quid gratiae, si quid salutis, ab ea noverimus redundare, quae ascendit deliciis affluens⁵. — Fideles excitent atque inflamment, ut totis medullis cordium, totis praecordiorum affectibus et votis omnibus Dei matrem venerentur, quia sic est voluntas eius qui totum nos habere voluit per Mariam; ut quaerant gratias, et per Mariam quaerant, quia quod quaerit invenit, et frustrari non potest⁶. Hortentur omnes ne unquam oculos ab huius fulgore sideris avertant, nisi velint tentationum procellis ac tempestatibus obrui, dum in huius saeculi fluctuant profuvio⁷.

Hanc autem virtutum omnium aeternaeque salutis fructuum fecundam catholicorum devotionem parochos omnes, pro cuiusque modulo, libenter alituros seu promoturos confidimus, occasione praesertim mensis maii, quo beatae Mariae virginis ab origine immaculatae cultus fero in omnibus catholicae ecclesiae regionibus peculiari ratione, brevium ac piarum meditationum, precum virtutumque frequentia, longe depulsa frigescentium hieme, pietatis vero floribus tempore veluti verno suavissime olentibus, maximo animarum lucro fovetur.

Caput VI.

De festorum observantia.

Veteris novique testamenti oraculis et praecipis instituta catholica ecclesia, nihil antiquius habet, quam ut sui per baptismum filii supremo rerum omnium creatori ac Domino in spiritu et veritate adorando¹ nedum interno cordis affectu, sed et externis religionis officiis privatim et publicum exhibeant cultum, ac pontifici magno qui penetravit caelos, Iesu filio Dei², ad quem se redituros ex-

¹ Luc. I, 79.

² II Tim. II, 16-23.

³ S. Hilarius ep., Comment. in Matth. XXVI.

⁴ I Cor. II, 1-4.

⁵ S. Gregorius papa, Homil. 17 in Luc. X.

⁶ I Cor. IV, 1.

⁷ S. Hilarius, l. c.

⁸ Matth. V, 19.

⁹ II Tim. IV, 8.

¹⁰ I Tim. IV, 13.

¹¹ II Tim. III, 17.

¹² Tit. II, 14.

¹³ Coloss. II, 14.

¹ Cfr. const. dogmat. *Ineffabilis Deus* Pii papae IX, § *Equidem patres*.

² Pa. CVI, 32.

³ Luc. I, 49.

⁴ Cfr. cit. const. *Ineffabilis*, § *Ad hanc et § Hinc*.

⁵ S. Bernardus in *Nativitatem beatae Mariae virginis*.

⁶ Idem *ibid.*

⁷ Idem homil. 2 super *Misericordiam*.

⁸ Ioann. IV, 24.

⁹ Hebr. IV, 14.

pectant, acritus religionis operibus coniungantur. ^A commoditati ac necessitati consulendum pro viribus esse censemus.

Hinc omnibus, qui christiana professione signantur, districte vel ab aëvo præcepit, ut dominicis aliisque festis diebus missam audiant, et a servilibus, ut aiunt, operibus cessent.

Illud autem fideles meminisse iuvabit, quod pia mater ecclesia hos sanctificavit dies, non quidem ut eius filii versentur in comessionibus et ebrietatibus, in cubilibus et impudicitia, in contentione et emulatione¹, quibus foedissime profanantur, sed ut in precibus divinisque laudibus frequentes sint et assidui; ut ecclesiis intersint verbum Dei audituri; ut abicientes opera tenebrarum, induantur arma lucis²; ut sacramenta ad animæ curanda vulnera viresque reficiendas adhibeant; ut veræ pietatis caritatisque vacent operibus, et sanctos una cum Christo regnantes congruis tanquam patronos officii et honoribus prosequantur³.

Verum, proh dolor! vias Sion lugent, eo quod non sint qui veniant ad solemnitatem⁴. Siquidem festorum observantiam dierum passim per provincias negligi, vel etiam iis diebus magis nomen Domini profanari, gementes et corruptelam reprobantes conspicimus. Populus enim qui festos aspernatur dies vel negligit, pravis imbutur moribus, et in aliquod facile incidit incredulitatis exemplum⁵. Neque mirum. Ut enim divinæ benedictiones iis qui festa sanctificant promittuntur⁶, ita divinæ ultionis maledictiones in sacrilegam reservantur festos dies profanantium impietatem⁷.

Animarum itaque clade commoti, omnes Albanæ ecclesiæ fideles vehementer monemus in Domino, ut a tanta abhorrentes impietate, festis præsertim diebus adeant cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequantur et gratiam inveniant in auxilio opportuno⁸. Faciem Domini in confessione, oratione ac in psalmis⁹, hymnis, et canticis spiritualibus, æternumque illud sabbatum, de quo apostolus ad Hebræos, sanctis præoccupantes actionibus, festinemus omnes ingredi in illam requiem¹⁰, in qua cum Christo gaudent omnes sancti.

Omnes autem animarum pastores monemus atque obtestamur in Domino, ut pro eo quo tenentur officio, omni studio ovium cuique conceditarum opportunitati ac necessitati consulant, quo dies festos vere sanctificent, et abusus, quos inter eas gressari compererint, ab eis longe removeant.

Atque in primis illud adhuc lugendum nobis et quod plurimi ex christifidelibus, maxime inter monticolas, duplici ad festa servanda præcepto, scilicet audiendæ missæ, qua incruentum Christi renovatur sacrificium, et a servilibus cessandi operibus, prava quadam deficiunt consuetudinaria desidia, nulla quidem gravi suffragante causa, qua obligatione eximantur, sed levi plerumque vel commenticia ratione. Inde autem christiænæ doctrinæ ignorantia, inde multitudo magna languentium¹¹ spiritu deficiente pietatis, inde flagitia propter eam quæ in mundo est concupiscentiæ corruptionem¹². Quibus in Domino providentes, maiori fidelium

et aliquando tearentur¹ providere, ut sacerdotes uno eodemque die sive pro dissitis populis, sive pro eadem plebe diversis horis geminum offerrent sacrificium², servatis ceterum de iure servandis³. — Quod si prudenter iudicetur, ob missæ

¹ Cfr. Bened. XIV. *De synodo*, lib. VI, c. 8, n. 2.

² Cfr. eund. Bened. XIV. *Const. Declarati nobis*, diei 16 martii 1746; item *Instructionem* sacræ congregationis fidei Propagandæ præpositæ super missæ iteratione, dat. die 24 maii 1870. [Supra, col. 334-40.]

Ex his duobus apostolicæ sedis monumentis colligitur: Pluribus abhinc sæculis paulatim invalescente ecclesiastica disciplina, quæ nunc viget, de missa non iteranda ab eodem sacerdote uno eodemque die, non posse missam iterari, nisi causis canonicis existentibus, quæ eiusmodi iterationem legitimam reddant.

Huiusmodi autem causas canonicas hoc generali principio contineri: Missam iterari posse ac debere, si alia ratione consulti non possit populo ius et officium habenti audiendi missam diebus festis.

Iudicium de earum causarum existentia non ad parochos vel presbyteros pertinere, sed ad episcopum seu ordinarium, a quo venia iterandi missam obtinenda est, ne abusus oriatur.

Hæc quæ ex communi iure derivant, communia quoque esse ordinariis missionum independentem a facultate quam habeat per sacram congregationem fidei propagandæ præpositam.

Quare, cum ordinarii missionum habeant facultatem a sancta sede delegatam iterandi vel iterari facienda missam suis missionariis, per huiusmodi facultatem intelligi non posse coercitum id quod ipsi iure communi iam sit concessum; sed per eam, id quod iure communi sit omnibus ordinariis concessum, ad alios quoque casus protendi.

Unde gravissimas clausulas facultati adiectas, non alia de causa intelligendas esse appositas, quam ut evitentur facultatis abusus.

Abusus autem deesse, quoties ille qui facultatem habet, arbitrio boni viri, rebus pensatis, iudicet missam iterari necessarium esse seu valde utile.

Eiusmodi necessitatem moxipem ex variis titulis oriri posse, id est ex iustitia (saltem in locis in quibus parochiæ canonice sunt erectæ), ne populus missa diebus festis defraudetur; ex caritate, ne populus cogatur summis incommodis ad audiendam missam; ne præcipuo solatio privetur ad christiannam pietatem fovendam; ne scandalum oriatur, et similia.

Et necessitas, quæ ex iustitia oriatur, adeo vincere videtur prohibitionem iterandi missam, ut non tantum bis dici missa possit ac debeat eodem die, sed etiam ter vel quater, si alia ratione consulti nequeat populi necessitati. Id autem non vi facultatis, de qua citata instructio, sed iuris præmanis.

Prohibitam nihilominus esse missæ iterationem, si sacerdos ieiunus esse cœnaverit.

Neque posse recipi elemosynam pro missis iteratis, nisi id auctoritate apostolica sit indultum.

Eiusmodi indultum ob peculiare necessitates in locis tantum missionum concedi solere.

Hæc inter, cum ieiunus manere debeat sacerdos ad alteram missam celebrandam, præ oculis habeat oportet *Instructionem de cultus purificatione* datam a sacra Rituum congregatione die 11 maii 1866 pro iis qui in dissitis locis missam iterare debeat. [Supra, col. 340-1.]

Et cum præscribitur, ut sacerdos in prima missa divinum sanguinem diligentissime sorbeat; calicem, cum mos est,

¹ Rom. XIII, 13.

² Rom., ibid., 12.

³ Cfr. Bened. XIV. *const. Nihil profecto*, § 1, et *const. Ad eo tempore*, § 17, ubi verba Nicolai I in resp. ad consult. Bulgarorum.

⁴ Jerem. thron. I, 4.

⁵ Hebr. IV, 11.

⁶ Cfr. Deut. XVI, 16.

⁷ Cfr. Num. 22 et seq.; et *Ed.*, I, II, c. XIII, 17 et seq.

⁸ Hebr. IV, 16.

⁹ Ps. XCIV, 2.

¹⁰ Hebr. IV, 9-11.

¹¹ Iohan. V, 3.

¹² II Petr. I, 4.

iterationem, sive itineris longitudine, sive leuitii A ratione, parochi valetudini grave imminere detrimentum, alterius sacerdotia deficiente adiumento, viscera caritatis induti provideant locorum ordinarii, ut parochus alternis vicibus diuitas pascendas adeat plebes, sacrum festis diebus facturis, eisque Dei verbi pabulum praebiturus. Hoc autem casu in altera solam ecclesia rem divinam faciat, populumque edoceat; ad aliam dein se conferat ecclesiam, et a sacrificio celebrando abstinens, christianae legis instituta dumtaxat populo declarat¹.

Neque minus episcopis ac ceteris animarum pastoribus omni studio et labore satagendum, ut peccaminosa illa ac maxime noxia eliminetur consuetudo, qua in civitatibus degentes divitum familiarum puellae deordinata quadam verecundia, seu potius praedudicata parentum opinione filiarumque socordia, anno aetatis duodecimo expleto, assidue se domi tenent ac veluti delitescunt, inde non discessurae nisi cum sponsi domum ad nuptias in- eundas conferre se debeant. Hinc saepe plurimi labuntur anni, quin unquam huiusmodi locupletum puellae familiarum ullam ingrediantur ecclesiam. — Idem dicendum de ceteris humilioris gradus puellis sive in civitatibus, sive ruri degentibus, quae dum nullo tenentur metu vel verecundia quaelibet petendi loca huc illuc cursitantes, ecclesia tamen, post duodecimum aetatis annum, abstinere quasi verecundiae ratione.

Nil igitur intentatum animarum pastores relinquant, ut prudentibus monitis et salutaribus praecceptis huiusmodi tollendi abusus necessitatem parentibus puellaeque insinuent. Hinc encyclicis sacrorum antistitum litteris, iugi verbi Dei praedicatione, privatis parochorum et confessoriorum adhortationibus omnique industria iisdem suadendum, se hae sola consuetudinariae ratione corruptelas a missae audiendae praeccepto et ab ecclesia adeunda, religiosae praesertim institutionis hauriendae causa, nullo pacto excusari: eo vel magis quod vetera raptus honestatisque amittendae proxima pericula iamdiu ab iis provinciis vel penitus evanuerint. — Eos insuper aliorum exemplo catholicorum excitent, qui in pluribus huius etiam Turciae ditionis locis ab exitiali eiusmodi abhorrentes consuetudine, morem longe diversum, Dei scilicet ecclesiaeque praecceptis consonum, ulro libenterque sectantur. — His aliaque mediis, quae pastoralis sollicitudo suggesterit, divina gratia favente, aliquarum pedetentim comparato divitum et pauperum puellarum numero ad domum Domini festis frequentandis diebus, ceterae morosiores earum alliciantur exemplo. Obstinatos autem parentes districtae rationis supremo omnium iudici reddendae metu, cum de manu eorum requiret filiarum animas, si eorundem culpa perditum iri contingat, opportuna commotione exterreat. Puellas autem contumaces salutaribus christianae caritatis commotionibus fortiter ac suaviter excitent ad sacras frequentandas aedes festisque celebrandos dies, ut Deo et ecclesiae obtemperantes, propriae aeternae consulant salutem. Quo autem eas ad id magis impellant, attestations pro nuptiis celebrandis ac eis denegaturos

cooperium super corporale relinquant ad finem usque missae in aquae vasculo digitos lavet: expleta missa, sanguinis reliquias ad imum calicis delapsas iterum sorbeat ex eadem parte in calicem tantum aquae fundat, quantum vini posuerat, eamque circumagens demittat per eandem partem in vasculum, dein vel cum altera purificatione sorbendam, vel comburendam, vel exsiccatam, calicem purificatorio linteo abstergat, et si eo indigeat, secum deferat pro altera celebranda missa, secus alio utatur calice.

¹ Bened. XIV. cit. const. *Declarasti nobis, s. His autem.*

edicant, et, ubi expediat, facte denegent donec corrigantur.

Ad negantem vero eiusdem praeccepti partem, abstinendi scilicet operibus quae servilia appellantur, curam nostram convertentes, eodem animarum pastores in Domino hortamur, ut attollentes vocem, fideles sibi concreditos privatim et publice moneant, diebus festis cessandum sibi esse ab eiusmodi operibus, nisi velint necdum aeternis, sed etiam temporalibus poenis addici et malis obrui², quibus Dominus in virga furoris sui visitat iniquitates nationum³ non quidem vel ipsis festis diebus quaerentium faciem Dei Iacob⁴.

At vero si rerum adiuncta eo sint adducta, ut, nullo ceterum interveniente religionis contemptu, aut vera necessitas postulet⁵ aut pietatis ratio suadeat, ut aliquando huius regulae fiat exceptio, locorum ordinarii provideant, ut consueti ad sacrorum canonum tramites misericordia subveniant⁶. Verum nemo fidelium se his causis urgeri facile iudicet, sed eos consulat potius, qui recti consilii tradendi facultate praestant ingenii, neque omnino quisque audeat operari, nisi facta sibi fuerit venia ab ecclesiae auctoritate. Quam teniam ab ordinario ubi is sedem habet, in ceteris autem dioceseon locis a proprio cuiusque parochi petendam decernimus. — Caveant tamen parochi ne pauperibus, vel pro pauperibus vel etiam pro ecclesiae praediis colendis servilem permittant laborem, nisi vere gravis urgeat necessitas, uniformi ab omnibus parochis agendi ratione servanda. — Item in locis, in quibus catholici Turciae famulari necessitate cogantur, parochi eosdem moneant fideles de gravi qua tenentur obligatione plenam sibi reservandi in famulatus contractu libertatem festos sanctificandi dies, ac cetera implendi religionis officia. Si qui ex famulis haec nacti duxerint, ordinario ut provideat deferantur.

Maxime dolendum est insuper, quod saepe populares conventus, qui diebus festis sanctorum parochiarum patronorum fieri solent, eo unice spectare videntur, ut comessionibus, ebrietatibus aliisque indulgestur flagitiis: unde non raro fit, ut ne dum litibus atque rixis, sed furtis etiam, homicidiis, gravibusque aliis huiusmodi facinoribus vehementem praebant occasionem, viamque sternant. Haec viderunt hostes, et deriserunt sabbata nostra⁷. Ne igitur solemnioribus potissimum festis malignari pergat inimicus in sancto⁸, conventus eiusmodi reprobantes et imo detestantes ex corde, sacrorum antistites hortamur in Domino, ut iis, quae ipsis magis opportuna visa fuerint, remediis adhibitis,

¹ Cfr. Estr. lib. II. c. XIII. 18.

² Pa. LXXXVIII. 32.

³ Ec. XXIII. 6.

⁴ Sacra congregatio de Propaganda fide die 20 iulii 1840 plura quae vicarius apostolicus Scopienis proposuerat dubia, expendens atque resolvens, ad XIV. in quo de servilibus agebatur operibus inter festa dierum, respondens decrevit: "Rescribendum indulgenter prout in nota archivii et in voto consultoriae," scilicet: "Si gubernum aut domini particulares seu heri adigant christifideles ad laborandum dominicis aliisque festis diebus in contemptum catholicae religionis, nullo modo eis licitum est illis laborare. Si vero huiusmodi contemptus abit, non esse inquietandos miseros illos catholicos, qui coacti ad laborandum, non sine periculo gravis damni possent aut gubernio aut dominis non obtemperare, et ab imperatis operibus abstinere. Hortandos tamen esse, ut missae saltem diebus intersint: quod si omnino non possint, duntaxat saltem orent, actus virtutum theologiarum et contritionis renovantes, aliasque (a parochi) impositas preces devote recitantes."

⁵ Cfr. conc. Romani sub Benedicto XIII. tit. XI. c. 2. Et plus, capit. de feris.

⁶ Ierem. thren. I. 7.

⁷ Pa. LXXXIII. 3.

ad eodem conventus penitus e medio tollendos A curam annuam impendant.

Ut autem ecclesiastico indulgente regimine, imminuto festorum numero, reliqua fideles rite celebrent festa, planeque sanctificent, apostolicam eodem supplices pro eiusmodi immutatione festorum rogatum adire duximus. Itaque sanctissimum dominum nostrum Pium IX pontificem maximum humillime deprecamur, ut pro ea qua omnium ecclesiarum sollicitudine ardet, universae Albanae ecclesiae, id est Albaniae, Serviae et Macedoniae fideles eximere velit a quorundam observantia festorum, ita ut in iis nedum servilibus vacare operibus valeant, sed et audiendae missae obligatione solvantur. Haec autem sunt festa quae, gravibus ex causis, apostolica auctoritate supprimi postulamus, scilicet:

Festum sancti Matthiae apostoli; — sancti Marci evangelistae; — sanctorum Philippi et Iacobi apostolorum; — feria 3 Pentecostes; — sancti Iacobi apostoli; — sanctae Annae; — sancti Laurentii; — sancti Bartholomaei apostoli; — sancti Matthaei apostoli; — sanctorum Simonis et Iudae apostolorum; — sancti Andreae apostoli; — sancti Thomae apostoli; — sanctorum Innocentium; — sancti Silvestri papae confessoris.

Ieiunia vero quae horum festorum vigiliis servanda forent, ad ferias sextas et sabbata adventus transferri exoramus.

Denique cum in Albania uno praesertim cuiusque hebdomadis die, et alicubi etiam duobus, mercatus fieri soleat, eventit aliquando, ut in huiusmodi dies festum de praecepto itidem incidat. Cum porro pro Albani populi mercatibus ea quidem urgeant rationum momenta, quae Benedictus XIV pro nundinis iuxta modum permittendis vel tolerandis in medium affert, hinc ne fideles, praesertim pauperes, mercatu, diei festi ratione, interdicti, grave subire damnum cogantur, ab eodem sacratissimo principe flagitamus, ut misericordiae sinum suis Albanis filiis aperiens, ea facultate munire velit sacrorum antistites Albaniae, Serviae et Macedoniae, qua festis diebus in mercatum dies per annum incidentibus, valeant suis cuiusque subditis veniam exercendi mercatus largiri, et, quod est consequens, apothecas aperiendi, sua ad mercatum ferendi, vendendi, emendi, firma tamen duplici manente obligatione audiendi missam, et a servilibus abstinendi operibus, quo reliquo diei festi tempore serviant Deo viventi omnium bonorum datori. Congruum autem omnino esse perspicimus, ut ab hac altera apostolicae largitate indulgentiae excipiantur, si in dies mercatus inciderint, solemnia festa nativitatis domini nostri Iesu Christi, epiphaniae, sancti Iosephi catholicae ecclesiae patroni, ascensionis Domini, sanctissimi corporis Christi, sanctorum apostolorum Petri et Pauli, assumptionis beatae Mariae virginis et patroni principalis cuiusque provinciarum dioecesis.

Sanctus dominus noster Pius papa IX episcoporum precibus annuit, prout in calce huius synodi, n. I.

Bened. XIV. const. *Ab eo tempore*, mercatus a nundinis distinguenda (§ 16), ac de nundinis agens, commemorat, Alexandrum III et Sixtum V necessitatis ratione indulgentias quibusdam populis, ut diebus festis piacereantur (§§ 26, 26, 27), ac addidit (§ 28): „Fatemur sane, necessitatem, quae esse Alexandro III obiecerat, cum illa in qua versamur non esse conferendam (in Albania vero eadem urget ab egestate necessitas). Nostra tamen gravis est, si illa fuit gravissima... De re tandem agitur, qua sablata, minuerentur populorum commoda atque commercia humanae vitae longe opportuna (Albano autem populo maximum dedecet ad vitam sustentandam adiumentum). E contra verp retineri alio modo non potest, quam quo viget.“

Cfr. verba apostolice scripti post conclusionem synodalem, n. II.

His ita praestitatis, et auerescante in agro Domini colendo vigili pastorum opera, ut iamdiu Albani patres, ita et nos confidimus, fore ut divinus honor reserret in terra, et debacchantium scelerum multitudinem repressa, furor Domini serviciis nostris imminens, per festorum sanctificationem avertatur, totaque appareat divino cultui addictis caeli serenitas innovata.

Caput VII.

De iuramento falso.

Cum Dominus in veritate, in iudicio, in iustitia iurandum edixerit, rerum urgente ratione meminerint fideles, in iuramento veritatem in primis praestare debere per assertionis conformitatem cum intentione et cognitione iurantis. Merito igitur decessores nostri patres Albanae synodi lamentantur, praeter alia scelera, mendacia quoque et periuria inundasse, et faciem terrae nostrae calamitatum fluctibus operuisse. Etenim facili quodam sacrilego ritu falsa frequentantes iuramenta, nomenque Domini, qui in veritate vivit, falsitatis testimonio polluentes, implebuntur iniquitate, et non discedet a domo eorum plaga. Atque utinam nostris saltem temporibus periurii impietas aliaque flagitia ab hac vinea electa, quam iustitiae plena plantavit dextera Domini, exulatum abiissent! At contra, proh dolor! quip vetera aruerint, nova quaedam in eadem Domini vinea mala germina succreverunt.

Haec inter putidus ille omni cura evellendus error pullulavit, qui plurimum monticularum praesertim mentes pervasit, scilicet, periuria, illis patrata rerum adiunctis, quibus aliquis a gravi sive iniusta sive etiam iusta poena liberari queat, misericordiae operibus accensenda esse, quasi nefas non sit cui libet indulgere facinori ac sceleri, ut inde bona orientur. Verum cum inimici crucis Christi foedam hanc evangelii praeconibus doctrinam impingerent, apostolus calumniam eiusmodi a se suisque in Domino fratribus abiicit inquitens: Sicut blasphemamur, et sicut aiunt quidam nos dicere, faciamus mala, ut veniant bona. Quorum (calumniatorum) damnatio iusta est.

Quare opportunum Albanae synodi remedium et nos approbantes atque adhibentes ad proterviam hominum licentiam a falsis iuramentis, maxime in iudicialibus, compescendam, pastores monemus et hortamur, ut nefandi erroris magistros et execrandi auctores facinoris, comminatione divini iudicii et sacramentalis confessionis privatione deterreant. Quam tamen poenam in mortis periculo nefas esse adhibere compertum omnibus est.

Quamvis autem inquietandi non sint qui speciem quandam adhibent, canonicae, ut aiunt, purgationis, quae longo ab aevo apud nostrates ubique locorum invaluit, qua propriam vel alienam innocentiam ab imputato crimine assertam iuramenti religione confirmant, modo tamen a publica potestate requirantur, et in iuramento de veritate ex morali sal-

¹ Conc. Alban., pars I, c. 7.

² Ierem. IV, 2.

³ Conc. Alban., pars I, c. 10.

⁴ Pa. XLVII, 10.

⁵ Rom. III, 8.

⁶ Conc. Alban., l. c.

⁷ Cfr. tamen conc. Rom. an. 1726 a. s. p. Benedicto XIII celebratum (tit. 18, c. 2), ut quo fieri poterit congruenter inasuetur quibus opus est, ne a reis criminaliter inquisitis, dum iudicialiter uti principales examinantur, iuramentum de veritate dicenda exigatur. Cfr. autem simul Bened. XIV. *De synodo*, lib. II, c. 2.

tem ascertae rei certitudine iurent¹; in iurando autem de credulitate ex praesumptionibus, conjecturis, adminiculis iurati deponant, se credere necessarium in veritate iurasse²; atque et nositorum improbitas atque damnanda perniciosam incerti iuramenti consuetudinem illam, quam iidem Albani concilii patres damnandam iure merito declararant. Ea namque fideles, nulla habita certitudine de hominis innocentia, ipsam iuramento comprobant, suspecti hominis indemnitati prospicientes. Etenim quicumque eiusmodi incertitudinis iurandum violaverit, iudici Deo, qui accipit pro galae iudicium certum, merito est rationem redditurus³.

PARS SECUNDA.

DE SACRAMENTIS.

Caput I.

De baptismo.

Salvator noster Christus Iesus, ut humanum genus diabolica fraude deceptum a peccati eriperet servitute et ab omni redimeret iniquitate, dedit semetipsum pro nobis⁴. Et ut ipse sibi gloriosam exhiberet ecclesiam non habentem maculam aut rugam, eandem sanctificavit, mundans lavacro aquae in verbo vitae⁵, baptismo scilicet, quo qui saeculo nascimur natura quidem filii irae, filii gehennae⁶, mox in Christo abluti, peccatorum in aquis vetustate sepulta, filii gratiae, filii Dei, heredes regni caelorum, in novam regeneramur creaturam.

Baptismus igitur visibile iustificationis principium ad Christi ecclesiam, ad reliqua sacramenta, ad ipsumque Dei regnum unica est ianua Dominico statuta decreto: „Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei“⁷. Hic est fons ille caelestis aquae salientis in vitam aeternam⁸, per quam divina gratia irrigatæ ac fecundatæ vineae, quae sub hieme infidelitatis et umbra mortis steriles manserant, florentes apparuerunt, dederuntque sanctitatis odorem⁹.

Cum itaque tanta sit necessitas atque efficacia baptismi, vel maxime interest, ut fideles ea probe calleant quae ad illum attinent. Quare parochi et missionarii se nunquam satia operis ac studii in exponenda ecclesiae de hoc sacramento doctrina impendisse arbitrentur; et ipsimet omni diligentia et cura praestantissimos ac solemnes ad illud cum valide tum licite administrandum ritus et praescriptiones Christi et ecclesiae adamussim servare satagent.

Verum magno animi dolore miramur sane, quod cum praedecessores nostri in Albano congregati concilio ammonitionibus ac decretis providere studuerint, ne parochorum incuria vel defectu virtus et efficacia huic deficeret sacramento, vel abusu atque errorum coeno eiusdem dignitas ac sanctitas macularetur¹⁰, elapsis fere duobus saeculis, non pauci etiam nobis lugendi adhuc supersint abusus ac errores, eos inter, quos praefatae synodi patres vel relicientes vel detestantes, penitus exterminatum iri censuerunt. Hinc nostri muneris est ea veluti ad vitam revocare, nostraque etiam sanctione

munire eiusdem sapientissimae synodi decreta ac monita, quae de hoc mystico agro mala vana adhuc extantia eradiceantur, et bona germina incuria ac desidia cleri neglecta colantur.

Ac primo quidem baptismalis erectio fontis in parochialibus curanda tampla occurrit. Rabus siquidem in melius conversus, iam positus evanuit et illa inanis parochorum opinio iam ab ipsis Albanis synodi patribus reiecta, quod inter insultantium opprobria Turcarum, metus adeo ipse apprehenderet, ut sacrum baptismi fontem non possent in suis ecclesiis sine periculo conservare; unde communis abusus nec fontem servandi, nec aquam statis temporibus benediciendi¹¹. Quare ad sacrorum canonum et eiusdem concilii Albani praescriptum, omnibus parochiis ceterisque animarum curam habentibus districto praecipimus, ut in propria cuiusque parochiali ecclesia baptismalem fontem, si adhuc desit, protinus erigi, clavi muniri, et apud eum omnia quae ad huius sacramenti administrationem pertinent¹² vigili studio nitide servari curent. —

Lustralis autem aquae in illa fontibus asservandae benedictionem quotannis sabbato sancto paschae vel pentecostes¹³ solemniter, ac sacra deficientibus ministris, ea quae in promptu haberi poterit clericorum vel laicorum fidelium clericalibus vestibus indutorum assistentia devotaque populi frequentia celebrent iuxta methodum auctoritate Benedicti XIII praescriptam¹⁴. Quod si temporum adiunctorumque calamitate nec ita sollemnis aquae benedictio perfici queat, haec sacra synodus permittit, ut parochus alterius parochiae parochum adeat in praefata aquae benedictione adiuturus, atque ex eo fonte eam hauriat, qua propriae parochiae opus fore censuerit. — At ne parochorum incuria synodales eiusmodi praescriptiones, uti et praedecessorum nostrorum, adhuc frustrentur, archiepiscopos et episcopos omnes hortamur in Domino, ut si compererint, sive de relato sive ex sacra eorum dioeceseon visitatione, his decretis parochos haud morem gerentes, eos severe commoneant; et adhuc desidiae sopore mersos, elapso termino ab ordinariis praefiniendo, suspensionis censura excitent atque ad obtemperandum compellant.

Cum autem maxime intersit, ut mediis a Christo et ab ecclesia statutis et sacro in loco peragantur mysteria, optimo quidem iure cautum est, et haec identidem synodus generalem eiusmodi tradit normam ac statuit, ut sacramentum regenerationis a proprio cuiusque parochi, vel a sacerdote cui baptizandi munus legitime demandatum sit, et nonnisi aqua ad hunc praecise effectum benedicta¹⁵, et consequenter ex sacro fonte hausta, insuper parochiali in ecclesia, non vero inter domesticos parietes, sollemniter conferatur.

Haec religiose servanda praecipimus, nisi tamen vitae discrimen vel alia urgens instet necessitas. Tunc enim omnibus et in quolibet loco baptizandi demandatur munus, contrario reiecto pestifero damnatoque schismaticorum errore, quo catholicam doctrinam de huius sacramenti ministro labefactare in perniciem animarum conantur. — Cum vero casus non sint infrequentes, in quibus baptismum a quibusvis hominibus sive maribus sive feminis ad-

¹ His gemina protulit sacra congregatio de Propaganda fide die 18 septembris 1769.

² Cap. IIIi vero 13 de purgat. canonica.

³ Conc. Alban., l. c.

⁴ Tit. II, 14.

⁵ Ephes. V, 26-27.

⁶ Ephes. II, 3.

⁷ Ioan. III, 5.

⁸ Ioan. IV, 14.

⁹ Cant. II, 11-13.

¹⁰ Conc. Alban., pars II, c. 2.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

¹¹ Conc. Alban., ibid.

¹² Cf. Rit. Rom., De sacram. bapt., § de sacris oleis et aliis requisitis.

¹³ Rit. Rom., h. t., § De materia bapt.

¹⁴ Cf. Memoriale rituum pro aliquibus praestantioribus sacris functionibus peroleandis in minoribus ecclesiis parochialibus inusu Bened. XIII P. M. editum, tit. VI, c. 2, § 4.

¹⁵ Bened. XIV, const. Inter omnes, § 20, relata in append. concilii Albani primi, edit. Romae 1866.

ministrari oporteat, parochos vehementer hortatur ac moneamus, ut publice tradant confereendi baptismi rationem, et ita quidem ut populus eam doceat. Atque haec ipse in primis tradenda privatim erit obstetricibus, quae docendae etiam erunt quemadmodum se gerere diversis in casibus debeant, in quibus illas cui ratione muneris non raro quidem versari contigerit¹.

Verum uti urgenti necessitati provisum, ita et gravibus consulentes tim fidelium incommoda, tum parochorum molestis maioribusque malis, quae ob distantiam ab ecclesia aedes orientur, simulque consuetudinariam tolerantibus eorundem parochorum indulgentiam, scilicet parochiae pagos villasque petendi baptismatis conferendi causa, permittendum esse censuimus, ut quamdiu maiora perturbacionum metuuntur mala si huic locorum consuetudini pastores animarum obsterent, baptismus in alia quam parochiali ecclesia, vel sacra in aedicula, vel in deficientibus, etiam in loco non sacro decenter administratur, adhibita semper aqua ex sacro hausta fonte, nisi urgens necessitas aliud suaserit.

At vero multis in parochiis villae extant pluribus milliariis ab ecclesia parochiali longe remotae, quarum incolae ob grave incommodum et periculum nunquam infantes ad ecclesiam deferunt baptisandos. Hinc sacerdotes, de animarum salute solliciti, longo et asperissimo itinere ea loca petunt, huc illuc cursantes recens eorum natis baptismum collaturi. Cum itaque nedum permolestum sed et difficillimum eidem sacerdotibus foret, aquam ex fontibus baptismalibus haustam secum circumferre, et ad id parochum adigi quocumque se conferat (alia etiam causa accersitum, vel fortuito transeuntem) quod fieri possit ut in itinere puer aliquis sacro abluendus lavacro ipsi exhibeatur, ideoque archiepiscopi et episcopi hac sacra synodo congregati sanctissimo domino nostro Pio papae IX preces mittunt humillimas, ut pro summa qua in omnes ecclesiae sollicitudine afficitur, velit pro Albania, Servia et Macedonia facultatem tribuere, qua in iis vel geminis casibus aquam pro baptismo conferendo benedicere valeant ea breviori formula, quae primum missionariis Peruanis, dein confederatorum Statuum Americae septentrionalis missionariis iamdiu fuit concessa².

Ex vetustissima ecclesiae consuetudine, in solemnibus baptismis adhiberi debent patrini, qui spirituali vitae regeneratum de sacro fonte suscipiant. Dum autem maxime eorum reprobamus incuriam qui nullum adhibent in baptismo susceptorem, parochis tamen cavendum esse praecipimus ne illi sint plures quam unus, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus et una³. Urget enim ratio conciliaris decreti Tridentinorum patrum, ne scilicet propter multitudinem prohibitionum contingat saepius in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonium, in quibus vel cum peccato perseveretur, vel quae cum scandalo dirimi debeant⁴. Parochi autem erit ad hoc susceptoris munus haud eos admittere, quos repellendos ecclesia monet, cuiusmodi sunt infideles, haeretici, excommunicati, interdicti, criminosi, infamia notati, tum etiam impuberes et omnes non satis christianae fidei rudimentis instructi, cum haec patrini spirituales filios suos, quos de baptismi fonte susceperint, opportuna docere,

ubi opus fuerit, teneantur⁵. Et ideo pro his sponsoribus et fideiussoribus apud Deum in sacra antiquitate dicebantur.

Data autem opportunitate animarum curatores parochos moneant, ut se a singulari quadam abstineant consuetudine in Albania, praesertim vero in diocesi Dyrrachioti, passim frequentata, abluendi totum infantis corpusculum tertio a collato solemnibus baptismate die, quis ullum proferat verbum, cum puerperae viscedae occasione eiusdem domum se conferant. Eiusmodi enim in diem et locum et personae conditionem infantis abluitionem post sacramentale regenerationis lavacrum omnino reprobendam esse censuimus, quippe quae superstitionem quandam redolere videtur, ex detestabili forsitan consuetudinis praxi derivatam Turcarum, qui alius baptismate abutebantur pro suorum abluendo foetore puerorum, pro eorundem corporali salute, pro defendendis illis a brutis⁶.

Praeterea quamvis Albani concilii patres⁷ omni conatu reiiciendum esse decreverint abusum, parochorum conniventia coonestatum, baptisandi infantes, servata quidem sacramenti forma, sacris autem caeremoniis in aevum protractis, patrinorum absentiae ratione; nihilominus eiusmodi morem nondum ubique reiectum non sine moerore comperimus. Cum igitur patrinorum commoditas nullo pacto ratio sufficiens appareat a baptismate separandi tam magni ponderis tantaque antiquitatis ritus, atque ad reverentiam sacramento conciliandam maxime necessarios⁸, hinc omnibus animarum curatoribus praecipimus, ut tali omnino ablegata consuetudine, in designatorum absentia patrinorum, suasionibus opportunis adhortentur infantium baptisandorum parentes ad alium designandum patrum: quibus renuentibus, ipse baptisans eum designet, ut salutiferi laticis abluitione una cum statutis ritibus novam in Christo prolem ecclesia eius sponsa in splendoribus sanctorum parturiant.

Ceterum reprobata illa consuetudo nos commovet ad opiniones erroresque evellendos qui geminam spiritualis cognationis doctrinam putide labefactant. Atque in primis ex recensito desuper more irrepit error, spirituales cognationem ab iis contrahi qui nudis tantum adsunt caeremoniis, non autem actu vero susceptores in lavacro regenerationis existunt. At cum eiusmodi sacramentum per aquam in verbo fiat⁹, spiritualis cognatio a patris in solemnibus baptismis contrahitur, si infantem vel per se vel per alium suscipiant, dum ille ex aqua et Spiritu sancto renascitur.

Praeterea provide Tridentinorum patrum decreto statutum est, spiritualis cognatio, quod ex baptismo oritur, vinculum non nisi suscipientem inter et susceptum illiusque patrem et matrem, itidem baptisantem inter ac baptisatum illiusque parentes oriri¹⁰. Itaque solliciti servare unitatem fidei ac disciplinae in vinculo pacis¹¹, nullatenus toleranda nobis est prava illa ac temeraria popularis opinio, quae schismaticorum vestigiis inhaerens, ultra gradus ab ecclesia signatos spiritualis cognationis vinculum porrigit, libertatemque matrimoniorum coarctat. Abscissum autem est catholicae ecclesiae filios se esse gloriari, et interim huius sanctae matris decretis rebellium more obstinateque obstistere.

¹ Rit. Rom., h. t., *De patrinis*.

² Cfr. decreta sacrae congregationis Universalis Inquisitionis in conc. Albano relata, part. II, c. 2.

³ Conc. Alban., pars II, c. 2.

⁴ Bened. XIV., const. *Inter omnes*, § 19.

⁵ Catech. Roman., pars II, c. 2, § 5.

⁶ Trid., sess. XXIV, *Decret. de refer. matr.*, c. 2.

⁷ Ephes. IV, 2.

⁸ Cfr. Rit. Rom., tit. *De baptis. parv.*, § *Natus*; Bened. XIV., *De synodo*, lib. VII, c. 5.

⁹ Summus pontifex et hoc episcoporum postulatam excepit, ut in calce huius synodi, n. 2.

¹⁰ Trid., sess. XXIV, *De refer.*, c. 2.

¹¹ Trid., *Ibid.*

Serio insuper ac firmiter tenet popularis in-
scitia, spirituales cognationem invicem contrahi ab
illis qui pueris capillos prima praecedunt; ab illis
qui ad contrahendum invitationem matrimonio as-
sistant; ac tandem arctissimum spiritualis cog-
nationis vinculum inter eos oriri autamant, quorum
alter alterius sanguinis guttam liquore dilutam
bibit. Id autem vel inter duos mares, vel marem
inter et feminam frequentatur, quorum interdum
alter catholica professione censetur, alter autem
turcica. Quo sic inito spirituali phantastico fo-
dere, ipsi invicem fratres vel sorores in Deo vo-
cantur. — Interim antiquus hostis haec arripit
postifera inventa in animarum perniciem. Cum
enim huiusmodi putatae cognationis vinculo iunctis
familiariter inter se uti liceat, quibuslibet patrandis
flagitiis via patet licentiae latissima.

Ut igitur Albanæ ecclesiae filii omnia respuant
quae infectum a schismaticis principium habent, ne
veluti parvuli fluctuantes circumferantur omni vento
doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circum-
ventionem erroris¹, diabolica eiusmodi detestantes
inventa, animarum pastores in Domino instanter
hortamur, ut fideles sibi concreditos doceant, nul-
lam spirituales cognationem nec in specie ex re-
censita, nec aliunde quam ex baptisimo et confirma-
tionis sacramentis oriri, ut iamdiu Romana ecclesia,
omnium ecclesiarum mater et magistra, expresse
declaravit².

Maxime autem decet, ut eruti per lavacrum re-
generationis de potestate tenebrarum, translati in
Dei lumen et regnum³ et in Christi militiam
ascripti, a sanctis etiam cum Christo regnantibus
nomina mutuentur, eorum exemplis ad pie viven-
dum excitentur et patrocinia protegantur⁴. Per-
gant itaque parochi ritualis Romani praescriptioni-
bus obsequi; et ut ausibus obsistamus, eisdem
districte ac sub poenis ordinariorum arbitrio de-
finiendis prohibemus, ne baptismum collaturi nomina
christiano populo indigna imponere audeant. Quod
si baptisatorum parentes alique, christianae digni-
tatis oblit, neque metuentes iram Dei tanquam in
filios diffidentiae⁵, christianis reiecto nomine, tur-
cicum eisdem imponant, noverint, eos sacramenta-
lium usu, et si in contumacia perstiterint, sacra-
mentorum quoque participatione privatum iri, donec
imperata fecerint et grave facinus emendaverint.
Eiusmodi quippe agendi rationem includere apud
nostrates nefandam Mahumeticæ sectae simula-
tionem virtulemque fidei negationem compertum
est⁶. Omnes autem animarum pastores a tanta
nequitia fideles sibi commissos absterreant, ipsique
caveant ne turcico nomine debonestatos, alio quam
baptismali nomine unquam vocitent, ac satagent, ut
parochiani eodem semper appellent.

Caput II.

De poenitentia.

Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum uni-
genitum daret⁷, et per eum tot ac tanta traderet
media, quibus in ipsum credituri non perirent, sed
aeternam ingredi requiem festinantes, beatam in

¹ Ephes. IV, 14.

² Cfr. Bened. XIV, const. *Inter omnigenas*, § 17.

³ S. Leo, serm. I, *De nativ. Domini*.

⁴ Rit. Rom., h. t.

⁵ Ephes. V, 7.

⁶ Cfr. Conc. Alban., pars I, c. 3; Bened. XIV, const. *Inter omnigenas*, § 3, et const. *Quod provinciale concil. Albanum* in cit. append. eiusdem concilii relatum; et *De synodo dioec.,* lib. XIII, c. 20, n. 8-9.

⁷ Ioann. III, 16.

caele vitam haberent¹. Etenim vero per lavacrum
regenerationis, Spiritus sancti gratia, nova creatura
novaque signum in Christo efficitur etiamque
militis: per confirmationis autem sacramentum ar-
mis ad certamen instruitur adversus principatus
et potestates tenebrarum harum, quamdiu in hoc
terrestri tabernaculo peregrinamur a Domino².
Verum cum ea sit humanae naturae fragilitas, ut
saepe in certamine caecata miserime ruat, et recte
nuptiali in baptismo accepta a pessima peccati
fera demudetur, hinc clementissimus Deus, apud
quem est misericordia et copiosa redemptio³, mi-
sericordis naufragantibus paterna manu secundam
exhibet tabulam, qua iterum atque iterum e nau-
fragio evadant incolomes, poenitentiae scilicet sacra-
mentum. Misericordias igitur Domini quia non
sumus consumpti⁴, et secundum divitias gratiae
eius, beatam spem ac salutem Dei semper prae-
stolari valeamus.

Ut igitur in sanctitate et iustitia coram Domino
tantae necessitatis post baptismum lapsi sacramen-
tum per dispensatores mysteriorum Dei administretur,
archiepiscopos et episcopos nostros hortamur
in visceribus Christi, ut in id omnem curam im-
pendant, ne huiusmodi munus non prout rei gravi-
tas exigit peragatur, neve quod a Christo institutum
fuit in salutem animarum, sacerdotum vitio in la-
queum, quod absit, vertatur et in captivum et in
scandalum⁵. Ideo quae ab ipso huius sacramenti
divino auctore, quae ab eius sponsa ecclesia sancti
Spiritus irradiata fulgoribus, quae a praedecessori-
bus nostris in Albana synodo congregatis, pro legi-
tima ac recta clavium ministratioe instituta, vel
ad abusus erroneosque eradicandos sancita fuerunt,
studeant ut sancte fideliterque impleantur.

Nunc autem quaedam pro temporum rerumque
necessitate atque opportunitate hac etiam in sacra
synodo commemorare ac decernere opus esse in
Domino censemus.

Et primo quidem, quia in multis offendimus
omnes⁶, meminerint utriusque sexus fideles, ut
postquam ad annos discretæ rationis pervenerint,
nedum semel in anno saltem, iuxta sanctae matris
ecclesiae praeceptum⁷, sed immo saepius his sacra-
mentalibus poenitentiae aquis, in quibus habemus
remissionem peccatorum per sanguinem Christi⁸,
conscientiam emundent ab operibus mortuis⁹. —
Non solum autem ex lumine rationis et fidei, sed
ex hoc ipso ecclesiae praecepto patet, quam de-
testandus sit popularis ille qui adhuc in animarum
perniciem grassatur error de impeccabilitate adole-
scentium, qui nondum decimum quintum vel deci-
mum sextum aetatis annum excesserint, ideoque
ad poenitentiae sacramentum ad illam usque aeta-
tem non esse adigendos. Neminem quippe latet,
pueros citius quam pubescant, discretæ cognitionis
annos attingere et letale patrare posse peccatum:
quod non ex aetate tantum, sed praecipue ex gradu
ingenii vel discretæ boni malique cognitione iudi-
candum. Meminerint ergo parochi, ut puerulos

¹ Ioann. III, 16.

² II Cor. V, 6.

³ Ps. CXXIX, 7.

⁴ Ierem. thren. III, 22.

⁵ Ps. LXVIII, 26; Rom. XI, 9.

⁶ Iac. III, 2.

⁷ In conc. Later. IV, can. 21, sub Innocentio III an. 1215
ita sancitum: „Omnia utriusque sexus fideles, postquam ad
annos discretæ rationis pervenerint, omnia sua scilicet peccata saltem
semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, scilicet
papa, episcopo, parochio vel sacerdoti ab episcopo vel papa
approbata. (Cfr. Bened. XIV, *De synodo*, lib. XI, c. 14, n. 2-6.)

⁸ Ephes. I, 7.

⁹ Hebr. IX, 14.

etiam septem ad sacramentalem confessionem A censim praeparant et admittant, ut hoc sacramento muniti ac roborati statim gratias facilius accipiant. Quae autem animadvertant mortali, etiam dubio, obnoxiae peccato, absolvi, nisi aliud obstat, saltem intra annum vi praecipiti debent; et in dubio de discreto rationis usu, conditione casto sacramentali iudicio item absolvantur.

Confessiones audiendi sacramentales in ecclesiis et in aedibus ad id constitutis, ecclesiasticae antiquitatis consuetudo est, quam sapientiae quidem prudentiaeque spiritus in ecclesiam invexit atque probavit, et ubique locorum religiose servari curavit. Hinc ut etiam nos in regno Christi ambulemus cum consensu ceterarum ecclesiarum, ac principis Romanae sedis monita ac praescripta omni prosequamur obsequio, uti par est, hanc veluti normam tenendam servandamque decernimus: scilicet nemini sive saeculari sive regulari sacerdoti liceat in B privatis aedibus confessiones feminarum excipere, excepto infirmitatis casu, et tunc cubicali lanua pateat. — Hinc bimestri spatio, ab huius publicatione concilii supputando, cura eorum qui ad id ratione muneris tenentur, qualibet in ecclesia parochiali sedes confessionalis, ubi deest, constituantur, in qua mulierum praesertim sacramentales confessiones excipiantur: quin etiam in ecclesiis satis amplis et in quibus parochus uno vel pluribus cooperatoribus in ovibus Christi pascedis iuvatur, altera vel plures eiusmodi erigantur sedes. Haec autem sedes patenti, conspicuo et apto ecclesiae loco posita, orate perforata inter paenitentem et sacerdotem sit instructa. — In ecclesiis porro civitatum alisque sacris aedibus, si quae sint praeter parochialem in quibus confessiones excipi soleant, praefatae sedes construuntur ad formam in ceteris Europae templis receptam. In oppidis vero ac pagis, ubi pierumque ecclesiae vel sacra oratoria angustiori spatio continentur, sedes pro confessionibus simplicior confici poterit, decenti scilicet tabula, orate itidem instructa, quae confessarium inter ac paenitentem feminae praesertim sexus adhibeatur. — Quod si alicubi sacrae aedes desiderentur, vel surditatis aliave rationabili et gravi ex causa, mulieris confessio in ecclesia audiri nequeat, nec simpliciora eiusmodi confessionalia in promptu haberi possint, sacramentales confessiones in alio decenti ac patenti aedificatio loco, interposita orate ferrea vel alio repagulo inter os confessarii ac mulieris paenitentis. — Qui secus fecerit, ac saluberrimas hae praescriptiones sub quolibet praetextu declinare vel infringere praesumpserit, poena suspensionis ab audiendis confessionibus, aliisque prudenti ordinariorum arbitrio plectatur.

Quemadmodum autem Deo proprium est misereri semper et parcere, et cor contritum et humiliatum nunquam despiciere, ita sacerdos eodem spiritu plenus paenitentem excipere ac solari debet tanquam pater, ut fructus valeat ex locata Domini vinea reddere dulces gutturi eius.

At quamvis paenitentiae sacramentum sit indulgentiae ac misericordiae tribunal, neminem tamen praeterit, absolutionis beneficium, iudicis urgente officio, illis impendi non posse qui eiusdem sunt incapaces. Tales porro sunt, ex rituali Romano, qui nulla dant signa doloris, qui odia et inimicitiae deponere, aut aliena, si possunt, restituere,

aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, et vitam in melius emendare nolunt: aut qui publicum scandalum derant, nisi publice satisfecerint et scandalum tollant: neque etiam eos (sacerdotes) absolvat, quorum peccata sunt superioribus reservata. — Iam vero quaedam ex his quae sacramentalem impediunt absolutionem, iamdiu diabolica favente fraude, hac etiam in provincia peccantur: quibus propterea, pro ea qua urgemur animarum sollicitudine, cunctisque viribus remedium afferre conabimur.

§ 1.

De ultione.

Atque illud in primis notandum, Deum in veteri lege edixisse, suam esse ultionem, et se retributurum in tempore. Dei autem filius, cum in forma nostrae mortalitatis apparuit, aperta sententia comminando declaravit, patrem suum non dimissurum nobis peccata nostra, nisi prius nos hominibus dimiserimus. Verba et suo firmavit exemplo, patrem orans ut illis dimitteret qui ipsum cruce necabant, eosque quoad potuit excusans. Idipsum apostoli docuerunt, idipsum ecclesia, uti sponsa illius qui est veniae largitor, vel ab incunabulis praedicaavit, ac iniuriis etiam atrocioribus lacessita, veniam largiri in deliciis habuit. — Hinc apparet quam detestabile facinus sit vindicta sanguinis, quae privato usu passim frequentata, in Albania principatur ac undique debacchatur, ita ut fere omnia susque deque vertens, scelerum colluvie malorumque gravissimorum fluctibus terram nostram operdit et adhuc operit. Ut itaque tam ingenti calamitati opportuno occurramus remedio, pastores atque animarum curatores omnes monemus atque hortamur per viscera misericordiae Dei nostri, ut omne studium impendant, omnemque lapidem moveant ad execrandi huius facinoris causas penitus e medio tollendas, errores nempe perniciosissimos, qui plurimorum mentes mortifero inficiunt veneno. Etenim non modo honorem male sane intellectum vindictam ab ipsis exoptulare autumant, sed et ex ipso conscientiae dictamine ad ultionem sumendam teneri persuasum habent. Nos autem in Domino confidimus fore ut, si a iugibus tam privatis quam publicis institutionibus, adhortationibus et argumentis, e locuplete rationis ac revelationis penu depromptis et ad plebis intelligentiam accommodatis, ab animarum curatoribus nihil cessatum fuerit, christifideles nobis concediti in unitatem fidei ac sanctorum operum convenient. Quod si aliquis inimicus crucis Christi in aereis commemoratis erroribus obinate persistat, sciat, deo durissimum Dei iudicium laturum, quicumque est ille. Utinam autem et abscindantur qui ita gregem Christi conturbant. Medicum enim fermentum totam massam corrumpit. Interim vero quilibet confessionibus excipiendis praepositi meminert, se toties letali illaqueari peccato, quoties absolutionis beneficium impertiri praesumpserint iniurias altum iri anhelantibus. Ipsos enim latere non debet, eum qui ulciscendi libidinem atque propositum ex animo sincere nondum abiicit, peccandi

¹ Rit. Rom., l. t., § *Videtur*.

² Deut. XXXII, 25.

³ Matth. VI, 15.

⁴ Luc. XXIII, 34.

⁵ Rom. XII, 19; Hebr. X, 50.

⁶ Gal. V, 10.

⁷ Ibid., 13.

⁸ Ibid., 2.

¹ Cfr. S. Ligor., *De paenit.*, n. 660.

² Rit. Rom., *Ordo ministr. sacram. paenit.*, § *Haec*.

³ Rit. Rom., *ibid.*, § *In ecclesia*; et ex decreto sacrae congregationis de Propaganda fide anni 1780.

⁴ Pa. I, 10.

⁵ Matth. XXI, 41; Gen. II, 3.

voluntatem retinere: quo in statu irrita omnino a contentia a peccatis absolveretur¹.

§ 2.

De furto.

Idipsum autem sentiant in paenitentiae tribunali iudices constituti quoad eos quos, thesaurizantes iniquitatem et rapinas in aedibus suis², in istos alienae rei possessores invenient. Hos absolvere non audeant nisi ablata restituant, vel si in re nequeant, promittant saltem se facturos cum primam restituendi potestatem habebunt. Cum enim fides doceat, neque fures, neque rapaces regnum Dei possessuros³, a iuris alieni violatione opo restitutionis cessandum est, ut patrata iniustitiae crimina detestantes sacerdos reducat ad Christum, qui et Zachaeum defraudata reddentem excepit, contritumque corde sanavit. Unde illud Augustini: „Non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum, cum restitui potest“⁴, factum est iam tritum sermone proverbium. Merito itaque decessores nostri patres Albanae synodi edixerunt, maximo suo et paenitentium periculo delinquere quotquot sunt confessionibus audiendis praefecti, qui restitutioni obnoxios passim et sine discrimine, aliquibus tantum iniunctis paenitentibus per ieiunia, orationes, et alia huiusmodi, absolvere praesument, cum tales abolutiones, viribus penitus carentes, nulliusque valoris, peccandi praesbeant licentiam, et aeternum pariant animae detrimentum⁵.

Cum iis autem qui res alienas sive mobiles sive immobiles aliquo legitimo titulo acceperint, conscientiarum moderatores ita se gerant, ut eorum conscientiae consulant prout eos vel bonae vel malae vel dubiae fidei possessores esse compererint. Generali autem adhaerentes principio, solum rei dominum per se ius habere eam possidendi, nec rei dominium amittere ad cuiuscumque manus illa demum deveniat: in applicatione tamen pro casuum particularium varietate, pro possessorum diversa fidei conditione, pro legum aliarumque rerum adiunctis, diversum erit ferendum ad iustitiae normam sacramentale iudicium. Hinc conscientias moderandis et peccatis remittendis vel retinendis praepositi, ne in tricas una cum paenitentibus coniciantur, sed immo ut recto progrediantur iustitiae dictamine, aquas sapientiae et consilii haurire non debent a cisternis dissipatis, quas continere non valent aquas iustitiae⁶, a falsis videlicet dictaminibus in vulgus diffusis humanarum passionum, quarum vel una si infraenis evadit, uti auri fames, omnia pessumdat: sed prius quaerant a fonte aquae vivae, a Deo qui sapientiam potentibus dat omnibus affluenter⁷; dein vero diurna nocturnaque manu probatos venient auctores, et pro casuum opportunitate consulant. — Item prae oculis habeant instructiones a summo pontifice Benedicto XIV datas⁸

¹ Sacra congregatio de Propaganda fide die 9 maii 1763 respondit: „Licet non esse hominibus privatis iniurias ulcisci, licet in his locis degant, in quibus nemo est qui vindicandis criminibus praesit: proindeque eodem, nisi animum ulciscendi deponant, non esse absolvendos, ut alias respondit sacra congregatio, et praesertim die 21 maii 1759 et die 24 augusti 1762.“ Quam sententiam eadem sacra congregatio anno 1840 iterum confirmavit.

² Amos III, 10.

³ I Cor. VI, 10.

⁴ S. August., epist. 158, Ad Macedonium; et exinde regula 4, iuris in 6.

⁵ Conc. Alban., pars II, c. 4.

⁶ Jerem. II, 18.

⁷ Isac. I, 5.

⁸ Bened. XIV in const. Urbem Antiberum diei 19 martii 1768, et in altera quae incipit *Cum accepisset litteras diei*

occasione postularum a decessore nostro archiepiscopo Antiberensi praepositorum. — Et si adhuc dubia urgeant, tunc vel cuiusque propriae diocesis episcopum rogatum adeant, vel per eum, si opus fuerit, Petrum ipsum in Romano pontifice viventem, supremo et infallibili fidei ac morum magisterio a Domino praeditum, eius irrefragabile susceperunt iudicium.

§ 3.

De usura.

Eandem agendi rationem teneant animarum curatores, cum de lucris ex mutuo in paenitentiae tribunali ipsis iudicium ferendum sit. Sive itaque privatis sive publicis instructionibus et monitis satagant in peccatis, ut christianorum mentes iustitiae praecipitis ac amore imbuantur et flagrent, ne quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est Dominus¹. Proprio etiam communi privatoque excitent emolumento, divinum commemorantes oraculum, quod iustitia elevat gentem, miseros autem facit populos peccatum². Tantum abest, ut per usuras aut alias eiusmodi iniurias lucrosa possint florere commercia. Verum cum in huiusmodi re tanti quidem momenti apostolica sedes sive per constitutiones et instructiones, sive per iterata decreta atque responsa, quae iamdiu publici iuris sunt et luce clariora³, agendi ac iudicandi rationem ad iustitiae trinitatis superque suppeditaverit, caveant tum sacerdotes tum fideles ne perniciosa ac detestabili ausu suam ecclesiae iudicio contendant opinionem praeferre, quin potius eiusdem decisiones atque ordinationes omni studio prosequantur. Ea enim est Romanarum legum puritas, nullius laebe polluta, nullius contagione foedata, ut sincero cordis obsequio et devoto obedientiae candore ab omnibus sit colenda⁴. Meminerint itaque tum animarum pastores, tum fideles, omne lucrum ex mutuo, praecise vi mutui, quolibet alio deficiente extrinseco, ut aiunt, titulo, usurarium, atque omni iure, naturali scilicet, divino et ecclesiastico illicitum esse, perpetuam fuisse et esse catholicae ecclesiae doctrinam, patrum et theologorum unanimi consensione firmatam⁵. — At compertum pariter atque exploratum omnibus est, ab usurae crimine immunes esse eos qui, non vi mutui ex mutuo, neque ex causa naturae mutui universim coniuncta et innata, sed ratione extrinsecae iustitiae concurrentis tituli, vel

24 maii 1764, Albanae synodo per appendix inserta. Hac tamen altera constitutione solis ecclesiasticorum bonorum detentoribus de potestate plenitudine pontifex consulit. In prima autem illa a § 9 ad 18 refert theologorum opiniones atque responsa ad V et VI dubium, quibus quaerebatur, an eum ac retineri licite possent bona quaelibet mobilia per alios furto ablata. Animadvertendum tamen sedulo est cum eodem pontifice (§ 9), esse errorem facti id quod auctores asserunt, praefata scilicet responsa oraculo pontificio confirmata fuisse: cum nihil aliud revera sint quam responsa theologorum congregationis de Propaganda fide et consultorum Sancti Officii, quae tamen suo robore non careant, quippe a doctis viris et sacrae theologiae iurisque canonici peritissimis elucubrata emanaverint.

¹ I Theos. IV, 6.

² Prov. XIV, 34.

³ Cfr. opusculum, cui titulus: *Apostolicae sedis responsa authenticis et instructiones circa lucrum ex mutuo in unum collectae*, anno 1878 una cum const. Benedicti papae XIV *Vic pervenit* editum mandato sacrae congregationis de Propaganda fide, ut ad episcopos, vicarios ac praefatos apostolicos ab eadem sacra congregatione dependentes mitteretur. Fere eadem ordinata pariter serie in unum collecta habentur in L. Ferrarii bibliotheca, edit. Casinen. seu Neapolit., 1868, append. ad t. V, verbo *Mutuum*.

⁴ Conc. Alban., pars II, c. 2.

⁵ Cfr. Benedicti XIV encyclicam *Vic pervenit* ad Italiam episc., § 8; et *De synodo diocesa.*, lib. X, c. 4, n. 2 et seq.

alterius contractus amicos cum mutuo coniurantis praesidio, lucrum ad iustitiae tramites supputatum accipiunt. Quisquis igitur suae conscientiae consultum velit, inquirat prius diligenter oportet, verum cum mutuo iustus alius titulus, verum iustus alter a mutuo contractus occurrat: quorum beneficio, quod quaerit lucrum, omnis labis expere et immune reddatur¹. In hoc tota vertitur de iustitia vel iniustitia, occasione mutui, iudicandi ratio. Legitimos autem inter titulos eminent probatissimi qui a damno emergente et lucro cessante nuncupantur. Et quamvis alii etiam communissime sint in honore tituli, acriter tamen decertatum de titulo legis civilis, ceteris deficientibus, et adhuc sub iudice ecclesiae lis est. Nihilominus ex pluribus tum sacrae congregationis Universalis Inquisitionis decretis pontificio firmatis oraculo, tum sacrae Paenitentiariae responsis, hanc in praxi tenendam uti normam erimus atque proponimus, scilicet: non esse inquirandos², neque ad perceptorum restitutionem fructuum cogendos, neque ob enuntiandam agendi rationem sacramentali absolutione privandos (dummodo parati sint stare mandatis et definitionibus sanctae sedis, si quando edantur) tum fideles illos qui contendunt, legem principis esse titulum sufficientem percipiendi aliquid ultra sortem absque titulo vel lucri cessantis vel damni emergentis, quousque sancta sedes definitivum emisit iudicium; tum eos qui capitalia, ut aiunt, sua aliis tradunt, ut ex illis fructus percipiant ad taxam a lege civili praescriptam; tum denique sacramenti paenitentiae ministros absolventes fideles qui lucrum eadem ratione animique dispositione percipiunt. — Ex iisdem autem apostolicis sedis constitutionibus et instructionibus colligitur, eiusmodi praxim haud extendi posse ad cohonestandam sive usuram quamvis modicam erga pauperes, cum neminem latere possit quod multis in casibus tenetur homo simplici ac puto mutuo alteri succurrere³, sive usuram immodicam ac naturalis aequitatis limites excedentem. — Colligitur insuper, generatim determinari nullo pacto posse, quaenam usurae quantitas dicenda sit immodica et excessiva, quaenam iusta ac moderata, cum hoc, singulis in casibus prudenti iudicio decernendum sit, ob oculos habitis ac mature perpensis singulis omnibus locorum, personarum ac temporum adiunctis⁴.

In dioecesanis autem synodis episcoporum erit, consilii adhibitis virorum pietate ac doctrina praestantium, inquirere de iniustitia suspectorum contractuum, qui forte in suis dioecesibus frequententur⁵. Et si quos manifeste usurarios esse compererint, interdiciant; et ab illis quos occultifloris suspectos iudicaverint, fideles avertere cogentur⁶.

¹ Bened. XIV cit. encycl. *Vix pervenit*, § 2, n. 5.

² Huiusmodi formulae: Non esse inquirandos, in praefatis decretis atque responsis adhibita, non meram tolerantiam, sed positivam permissionem significant. Cfr. sanctum Alphonsum, lib. III, n. 765.

³ Bened. XIV cit. const. *Vix pervenit*, § 2, n. 5.

⁴ Cfr. in cit. opusculo instructiones sacrae congregationis Universalis Inquisitionis sub die 13 Ianuarii 1780 et 18 Martii 1784, in quibus criticae et prudentiae regulae in huiusmodi ferendis iudiciis maxime eluceant. Attingunt enim titulos lucri cessantis, damni emergentis; sed ponitas agunt de periculo amittendae sortis, inquirentes quale esse debeat periculum et quae eius ratio et natura, ut hoc occurrante titulo, possit mutua, quin a iustitiae norma ac limitibus deficiat, aliquid ultra sortem recipere. His autem multum confert decretum ibi relatam sacrae congregationis de Propaganda sdo die 19 Septembris 1645 ab Innocentio X approbatam.

⁵ Cfr. Bened. XIV, *De synodo dioecesa*, lib. X, cap. 5 et seq., ad 2.

⁶ *Ibid.*, c. 6, p. 1.

§ 4.

De praecipuis occasione peccandi.

De publico concubinato flagitio deinceps acturi, nunc quoad eos qui in proxima peccandi occasione occulte verentur, sacerdotes monemus, ut in eorum excipiendis confessionibus, eisdemque monenda, iudicioque ferendo, remittendane sint, an retinenda peccata ex perpense paenitentis animo ac proposito, iam corde effusis de more ad Deum precibus, maxima insuper utantur prudentia. Huiusmodi enim homines ambulantes, iuxta apostolum, in vanitate sensus sui, et obscuratum habentes intellectum propter caecitatem cordis ipsorum, desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiae¹. Idcirco saepe regulas consulant et mente revolvant a probatis auctoribus traditas quoad eiusmodi vitae homines, ne voluntariam cum necessaria confundentes occasionem peccandi, idem in omnes ferant indiscriminatim iudicium, eademque media praescribant. Caveant autem nedum a nimia indulgentia, sed etiam a nimia ac indiscreta rigiditate, ne, ad mentem divi Antonini, aedificent ad gehennam. Saepe enim, sancti Bonaventurae iudicio, imprudens in sacramento paenitentiae rigor salvandos damnat, et propriae conscientiae infirmitatis ad desperationem adigit.

§ 5.

De mediocritate servanda.

Haec interim delibasse ac decrevisse, pro temporum, morum, locorumque provinciarum adiunctis, satis esse censuimus, ut discerni facile queant qui in recensitis peccantes absolutionis beneficio ditandi, qui autem absque eo dimittendi sint, quippe qui ea praestare recusent quae illi recipiendo idoneos paratosque redderent.

Ceterum illa prae oculis habenda perpetuo sunt, quibus alias apostolicae sedes omnes sacramenti paenitentiae ministros monitos esse voluit. Scilicet: „Si ulla in re servanda est mediocritas, in hac potissimum servetur necesse est, ne vel nimia facilitas absolvendi facilitatem afferat peccandi, vel nimia difficultas alienet animos a confessione et in desperationem salutis adducat. Sistant se quidem multi sacramenti paenitentiae ministri prorsus imparati, sed persaepe tamen huiusmodi, ut ex imparatis parati fieri possint, si modo sacerdos viscera indutus misericordiae Christi Iesu, qui non venit vocare iustos sed peccatores², sciat studiose, patienter et mansuete cum ipsis agere. Imparati enim non illi iudicandi sunt, qui vel gravissima admiserint flagitia, vel qui plurimos etiam annos abfuerint a confessione (misericordiae enim Domini non est numerus et bonitatis infinitus est thesaurus) vel qui rudes conditione aut tardi ingenio non satis in seipso inquisierint, nulla fere industria sua id sine sacerdotis ipsius opera assecuturi; sed illi tantummodo imparati censendi sunt, qui, adhibita ab eo necessaria, non qua praeter modum graventur, in iis interrogandis diligentia, omnique in iisdem ad detestationem peccatorum excitandis exhausta caritatis industria, non sine fuis ex intimo corde ad Deum precibus, sensu tamen doloris ac paenitentiae, quo saltem ad Dei gratiam in sacramento impetrandam disponantur³, carere prudenter iudicentur. Quocumque autem animo sint qui accedant ad ministrum paenitentiae, nihil ei magis cavendum est, quam ne sua

¹ Ephes. IV, 17-19.

² Matth. IX, 12.

³ Cfr. Conc. Trid., sess. XIV, c. 4.

culpa diffusa quispiam Dei bonitati aut sacramento A reconciliationis infensus discedat.¹

§ 6.

De casuum reservatione.

Nedum supremum ecclesiae Christi pastorem Romanum pontificem in universa ecclesia, sed et alios summos ecclesiarum antistes in propria cuiusque dioecesi causas aliquas criminum graviore suo reservare posse iudicio, catholicum dogma est, quod veneranda traditio, perpetuus ecclesiae sensus et usus, divinus hierarchicus ordo, ac sacer disciplinae servandae rigor confirmant atque declarant.² At quamvis ecclesia ipsa ad christiani populi disciplinam retinendam magno opere conferre declaraverit, ut atrociora quaedam et graviora crimina non a quibusvis, sed a summis duntaxat sacerdotibus absolventur, monitos tamen voluit episcopus, ut hac potestate in aedificationem, non in destructionem B uterentur.³ Et quoniam generalis peccatorum reservandorum norma ubique custodienda praescribi nequiverat, hinc generalia quaedam ac saluberrima monita atque decreta a sacris Urbis congregationibus emanarunt, ex quibus episcopi criterion haberent pro numero ac delectu casuum, quos salubriter sibi reservare censerent⁴, ne alioquin sacramenti paenitentiae ministrorum coarctata potestate, sanctae matris ecclesiae plae menti contrarius subsequatur effectus.⁵ Hinc factum est ut sacra praesertim congregatio christiano nomini propagando praeposita nedum eiusmodi reservationum indiscretae frequentiae nunquam favere censuerit in missionibus apostolicis, in quibus praecipue manifestationis et scandali pericula pro absolute obtinenda saepissime urgent⁶, quin et interdum reservationes abscessu reprobaverit.⁷

Quamobrem sacrorum antistites hortamur, ut in C casuum reservatione, quam in dioecesana synodo collatis prudentum consiliis satius peragent⁸, eam prudentiae ac sobrietatis rationem sequantur, quam ecclesiasticae disciplinae fovendae, pro gregis sibi concediti opportunitate ac necessitate, expedire in Domino iudicaverint. Fieri enim potest, ut alicuius criminis reservatio alicubi in aedificationem proficiat corporis Christi, alibi autem in destructionem. Caveant autem ne sibi superflue reservent casus apostolicae sedi reservatos⁹; sed potius provideant, ut paenitentiae sacramenti ministri eos probe calleant, neve quempiam ab iisdem absque apostolica facultate sive ignorantibus sive praesumentibus absolvant¹⁰, excepto mortis articulo, in quo nulla est

reservatio, ne huius occasione aliquis pereat, et ideo omnes sacerdotes quolibet paenitentem a quibusvis peccatis et censuris absolvere possunt.¹

Caput III.

De eucharistia.

Neminem fidelium latet, dominum nostrum Iesum tanta in homines caritate exarsisse, ut nec persecutionum aquae potuerint eam extinguere, nec humanarum flumina iniquitatum obruere². In qua etenim nocte tradebatur³, qua in eum Iudaeorum odia effervebant, qua eius vitae struebantur insidiae, qua atrocissimam devovebatur ad mortem, ita mundum dilexit, ad caelestis morem patri, ut totam seipsum nobis in sanctissima daret eucharistia, nobiscum assidue usque ad consummationem saeculi mansurus et angelico pane ad supernaturalem B refecturus vitam. Nisi enim, ut ipse monet, sacramentissimi sui corporis dapibus in sanctitate et iustitia saginemur, non habebimus vitam in nobis⁴. Tantum interest, ut hoc pane suavissimo de caelo praestito esurientes repleamur, in voce exultationis epulantes in mensa Domini, atque ad certamina roboremur eo praesertim momento, quo mora infirmitatis pede nos pulsant atque admonet, cito reddendam esse nostrae villicationis rationem⁵. Tunc enim in fortitudine cibi illius alacres ambulare poterimus usque ad montem Dei⁶, ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis⁷.

Pensandum igitur serio ab omnibus animarum pastoribus est, quantam reddituri sint Christo iudicii rationem, si eorum culpa eveniat, ut aegrotantes, quin hoc fuerint divini viatici ferculo roborati, aeternitatis iter aggredi debeant, debiles cum inferno hoste luctantes. Atque hinc patet, nullis sumptibus, pro cuiusque viribus, nullique ipsis parendum industriae atque curae, ut sanctissimum eucharistiae sacramentum in parochialibus et regularium assidue asservetur ecclesiis aliisque oratoriis, quibus ex privilegio apostolico fuerit indultum⁸.

Quare renovantes primo ac confirmantes nostrorum decessorum monita atque decreta in Albano edita concilio⁹ sive quoad conscientiae puritatem, ut ad caelestis sponsi convivium festinantes fideles, divinum hunc panem in azymis sinceritatis et veritatis quam saepe manducant¹⁰; — sive quoad paschale praecceptum quotannis praescripto tempore implendum, vel necessitate suffragante saltem infra tempus hisce regionibus ab apostolica sede indultum¹¹; — sive quoad adolescentes hoc divinitatis

¹ Leo XII, Encycl. ad omnes patriarchas, archiepiscopos, et episcopos de extensione iubilaei an. 1825.

² Cfr. Bened. XIV, *De synodo*, lib. V, c. 4; Conc. Trid., sess. XIV, c. 7, can. 11.

³ Conc. Trid., cit. c. 7.

⁴ Apud Bened. XIV, *De synodo*, lib. V, c. 5; cfr. praesertim sacrae congregationis Episcoporum et Regularium negotiis praeposita monita sub Clemente VIII die 19 Ianuarii 1601 et 26 Novembris 1602, eodemque die encyclicas quoque litteras ad episcopos datas. — Apud eundem summum pontificem Bened. XIV, l. c., alia quae episcopis haurienda, ac relativa asserta iura in promptu habentur.

⁵ Sacra congregatio Episcop. et Regal. in cit. monito 26 Novembris 1602.

⁶ Sacra congregatio Sancti Officii an. 1726.

⁷ Sacra congregatio de Propaganda fide die 14 Februarii 1757 ad vicarium patriarchalem Constantinopolitanum respondit: *Nihil de reservatione*. — Idipsum an. 1769 ad vicarium apostolicum Smyrnensem.

⁸ Bened. XIV, *De synodo*, lib. V, c. 2, n. 2.

⁹ Sacra congregatio Episcoporum et Regularium in cit. monito diei 26 Novembris 1602 id expresse prohibuit.

¹⁰ Cfr. praesertim nuperissimam constitutionem quae incipit *Apostolicae sedis* diei 19 Octobris 1869, quae sanctissimas dominus noster Pius papa IX censuras latae sententiae limitavit,

et Romano pontifici, sive speciali modo sive simpliciter, reservavit, alias autem episcopis, alias nemini.

¹¹ Conc. Trid., sess. XIV, c. 7; cfr. tamen Benedicti XIV const. *Sacramentum paenitentiae* et aliam *Apostolici muneris* de adempta absolvendi complicitate ac de sollicitantibus ad turpia.

¹ Cant. VIII, 7.

² I Cor. XI, 23.

³ Ioann. VI, 54.

⁴ Luc. XVI, 2.

⁵ III Reg. XIX, 8.

⁶ Rom. VIII, 18.

⁷ Bened. XIV const. *Quamvis iusto*, § 24, iuxta canonicam disciplinam docet: „Sacrosancta eucharistia in ecclesia, quae parochiales non sunt, retineri non potest absque praesidio apostolici indulti vel inmemorabilis consuetudinis, quae huiusmodi indulti praesumptionem inducit.“

⁸ Conc. Alban., pars II, c. 5.

⁹ I Cor. V, 8.

¹⁰ Bened. XIV const. *Inter omnes* pro incolis regni Serviae et finitimarum regionum edita, § 21 hoc ita indult: „Quod si propter locorum et temporum infelicitatem eveniat, ut infra duas hebdomadas quae a dominica palmarum ad dominicam in albis intercurreunt, nullatenus id fieri possit, tunc ut eidem praeccepto, vel in quadragesima, vel in solemnitate

thesauro inter solemnitas primae sacramentalis communionis eucaria ditandae; — sive quoad debitum, ut par est, honorem atque humilitatis et reverentiae obsequia, quibus tantum prosequi sacramentum omnes quidem debent, sed maxime sacerdotes dum illud ad aegrotos vel quocumque deferunt: — in praesenti vero; rebus, Deo opitulante, laetiores faciem induit, haec ad fidelium lucrum et religionis incrementum praemisit addere ac decernere opportunam censens.

Quamvis quaedam parochiales ecclesiae a parochialibus aedibus tam longe absint, ut adhuc maxime dolendum sit, sanctissimum sacramentum in illis assidue conservari non posse; in ipsis autem parochorum aedibus vel decens locus desit in quo asservetur, vel ubi est, iugibus pateret irreverentiae; tamen quia zelo et sollicita pastorum cura, Deo adjuvante, confidimus fore ut brevi quaelibet vincantur obstacula, et sanctissimum sacramentum omnibus in parochiis asservatum iri, hinc per viscera caritatis Christi sacrorum antistites hortamur atque obtestamur, ut ad divinum cultum promovendum, ac populi devotionem pietatemque excitandam erga tantum fidei mysterium aeternaeque divinae caritatis pignus, ad robur et solatium illorum qui ex hac vita mox migraturi, salutari viatico refici debent, sanctissimum sacramentum primum in parochiis amplis et magis extensis, dein in ceteris, quo citius fieri poterit, asservandum et colendum maxima animarum sollicitudine curent, eccitiam etiam atque collatis, praesertim in proxima cuiusque dioecesis synodo, parochorum consiliis ac viribus ad optatum hunc finem omni conatu ac studio attingendum. Nemo autem parochorum aliorumque quorum interest se ultra excuset temporum angustia; angustia enim constringitur mentis qui nulla dilatatur amplitudine caritatis. Luctuosa porro ab omnibus templis desolatione depulsa, profecto fiet, ut a pastoribus inflammatis fideles hunc thronum gratiae cum fiducia frequentantes, misericordiam consequantur et gratiam inveniant in auxilio opportuno.

Ad aegrotos quod attinet, ne ceterum dispositis deficiat unquam auxilium de sancto, parochis districte praecipimus, ut officii sui memores, ad infirmum gravi morbo laborantem vocati, vel eius notitia per seipsos anxia diligentia inquisita, omni sollicitudine incumbant, ut eum paenitentiae iam sacramento a peccatorum sordibus emundatum salutari viatico reficiant, ne eorum vitio socordiae aliave culpa quicquam fidelium hoc validissimo contra furentis impetūs daemonis praesidio destitutus ex hac vita decedat. — Si vero in eorum ecclesiis nondum sanctissima eucharistia asservetur, has normas pro casuum varietate sequantur.

Et primo quidem ex apostolicae sedis praescriptis in bonum provinciae nostrae editis, eucharistiae sacramentum ab aliqua ecclesia sumant, si qua ibi proxime extiterit, et ad infirmum aedem, cui mortis periculum inest, quamprimum deferant; cum extra summum necessitatis casum, apud infirmum, in aedibus non sacris, missam celebrare non liceat. — Si igitur nec in proxima ecclesia eucharistia asservetur, sacerdos divinum aegrotum viaticum delaturus in proximo oratorio missam celebret et particulam consecret ad infirmum sacra

reficiendum: synaxi. — Ubi autem mortis periculum item urgeat, et aegrotum sanctissimum Christi corpus neque publice neque occulte vel ob ipsam locorum distantiam a sacra in qua asservatur aede ad infirmum deferri nequeat, in hoc vel similibus necessitatibus casibus missam celebrare vel in domo infirmi, vel saltem in viciniore decentique domo licebit, ne infirmus abque caelesti huius feroculi refectione naturae debitum solvat. — Quod si, missa iam celebrata, parochus moneatur de gravi mortis periculo alicuius infirmi, neque aliunde queat sacramentum ei viaticum deferre, meminerit, sui omnino muneris esse, ut postridie mane aegrotum, si vixerit, eodem muniat.

Caput IV.

De extrema unctione.

Clementissimus Redemptor noster, qui pro ineffabili sua in homines caritate eisdem quovis tempore voluit salutaribus prospectum esse remediis adversus omnia hostium tela, quemadmodum maxima in aliis sacramentis praeparavit auxilia, quibus integri dum viverent ab omni graviore spiritus servarentur incommodo, ita extremae unctionis sacramentali clypeo, firmissimo veluti praesidio, extremum vitae agonem muniri providit. Quamvis enim terribimus ille humani generis hostis, qui homicida fuit ab initio, nullum vitae tempus ab insidiis vacuum relinquit, eo tamen acrius ac vehementius homines invadit infestamque suam exerit vim, cum e vita migraturi spiritum agunt extremum.

Ut igitur tantis munita praesidiis anima Deo reconciliata inter ingruentium tentationum tempestates ad aeternae salutis portum feliciter adducatur, Albani concilii monita et praescriptiones, quae eiusmodi sacramentum attingunt, speciatim renovantes, sollicito et ad unguem sub divini obtestatione iudicii a parochiis servari decernimus.

Illorum autem parochorum, qui nulla divino iudicii reddendae rationis trepidatione commoti, tanti roboris sacramentum fidelibus, qui infirmitate decumbunt, dispensare negligunt, desidia damnantes; praedicatorum autem opinionum impietatem, quae de hoc sacramento in communem fidelium perniciem adhuc grassari conspiciunt, detestantes, sacerdotum antistites in Domino hortamur, ut et populares errores in omni patientia et doctrina eliminare satagant, et prudenti eorum arbitrio pro culpae gravitate animadvertant in parochos, qui gravem huiusmodi pastoralis sollicitudinis partem veluti parvi opinantes momenti, sine sacratissimae unctionis subsidio ab humanis discedere infirmos damnanda incuria patiuntur.

Caput V.

De sacramento matrimonii.

Coniugale foedus a Deo ipso inter mundi primordia ad humanam propagandam sobolem institutum, a Christo autem Domino ad sacramenti dignitatem evectum divinarumque rore gratiarum locupletatum, communi christianae rei emolumento maxime conferre, perspectum omnibus est. Eo enim sanctificati coniuges ac mysticam Christi cum ecclesia unionem praeserentes, filios edunt in ad-

pentecostes praeviaeque diebus, iuxta proprii sacerdotis consilium, a populi istarum Serviae regionum satissimari valeat, harum litterarum tenore concedimus et indulgemus.

Conc. Alban., pars II, c. 5.

Hebr. IV, 16.

Bened. XIV cit. const. *Inter omni-genas*, § 22.

Bened. XIV nuper cit. const., § 22.

Sacra congregatio de Propaganda fide die 30 septembris 1894.

Sacra congregatio de Propaganda fide die 14 decembris 1898.

Conc. Trid., sess. XIV, *Doctr. de sacrament. extrem. unct.*, in prologo.

Ioan. VIII, 44.

Conc. Alban., pars II, c. 6.

Ibid.

mirabile Dei lumen et regnum, in genus electum, gentem sanctam, populum acquisitionis indefectum in aevum. Ideo sacramentum hoc magnum est, in Christo scilicet et in ecclesia; ideo viri debent uxores suas diligere, sicut et Christus dilexit ecclesiam et seipsum tradidit pro ea; ideo divina gratia confisatendum christianis coniugibus est, ut ipsorum in veritate queat appellari honorabile connubium in omnibus et totus immaculatus, uti deest sive sanctorum et domesticos Dei.

At vero cum nemo sacrum coniugii foedus, in iuribus sibi polliceri possit, istud huiusmodi futurum, quod in ipso sponsalium germine parentum vitio tabescit, hinc omnibus detestanda, ac omni cura e medio tollenda Albanensium praesertim monticolarum consuetudo, tot tantorumque malorum fecunda, qua vel avaritia vel indigentia suadente, plerique parentes, accepta pro cuiusque conditione quadam pecuniae vi, filias suas nondum rationis compotes, quin et adhuc in cunis vagantes despondent, seu rectius vendunt. Quae interim paterno sub tecto impuberes ducentes aetatem, vix dum pubertatem adeptae, quamvis parentum tantummodo fide, non propria, subarratae, matrimonii ineundi obligatione teneri cogentur. Ceteri autem pene omnes parentes filias suas iam rationis compotes, quin de earum consensu, quasi rerum mancipi, sint ulla ratione solliciti, pro libito suo, recepto pretio despondent, promissione seu venditione saepe barbaris magna sanctionibus in bona et in caput, ad sanguinem usque, sive sponsae sive familiae sive quorum interest. Hinc nil mirum si parentes illas, velint nolint, statuto tempore ad sponsum domos imperio, et, si opus fuerit, vexationibus atque minis deduci sategunt. Hinc fit ut miserae filiae vel fortiter assistentes domi maneant innuptae, vel propriam non audentes in re tanti momenti parentibus voluntatem patefacere, nuptias plerumque celebrare cogantur cum viris, a quibus earum animus refugit; ita ut de huiusmodi matrimoniorum valore saepe iure merito dubitandum sit.

Quamvis itaque compertum omnibus exploratumque sit, sponsalia a parentibus pro filiabus inita nullam exerere vim ad eas obligandas, quandiu ab eis iusta in aetate constitutis libero non fuerint confirmata consensu, tamen ut gravissimis quas inde oriuntur malis opportuno occurramus remedio, districte prohibemus, ne parentes filias suas unquam despondeant antequam illae perfectum rationis usum adeptae ita fuerint, ut et quae agunt et obligationem qua sese obstringunt probe noscant. Si qui autem neque deterriti malorum spiritualium iuxta ac temporalium colluvie, quae ex festinatis huius sponsalibus familiis ac republicae obveniunt, neque districtae supremo iudici reddendae rationis propter ista quae in causa peccantur timore detenti, ausurint synodale hoc violare decretum, a parochis praesertim ad episcopum deferantur, ecclesiasticis pro merito puniendi poenis arbitrio. — Omnibus autem animarum curatoribus praecipimus, ut et privatim et publice de hoc parentes graviter moneant, atque eis vi huius decreti iniungant ne filias despondeant, antequam ipsae liberum omnino consensum praestiterint. Ad eos autem suadendos, in eo sedulo incumbant, ut probe percipiant se teneri quidem obligatione filias suas educandi in disciplina et correptione Domini, non vero esse a Deo constitutos suarum dominos filiarum, eorumque arbitrio

quoad matrimonium mancipatas, quas Christus ordinavit ad libertatem gloriae filiorum Dei. Et uti filiabus a sponsalibus abstinendum antequam parentum consensum consiliumque, exquisierint, ita parentibus opus est ut filiarum vota iuxta vias et praecepta Domini dirigant, non turpis lucri gratia praepiudicata sententia praevengant, vel eisdem abique rationabili gravique causa obstant.

Cum tamen fieri possit, ut parentum aliqui, parochorum monitis posthabitis, divinis insuper humanisque iuribus conculeatis, ad filiarum extorquendum in matrimonium consensum coactioni manum admovere non vereantur, hinc ceteris plenissime inhaerentes Albanorum patrum decretis illud iterum de libertate matrimonii specialiter promulgandum censemus, scilicet: Quoniam omnimoda arbitrii libertate matrimonium in iure, toto pectore incumbant parochi, ut contrahentium assensus omnimodis impulsione, coactione seu directae vel indirectae materia careat, ne sacro iungant connubii nexu, quos externae audaciae violentiae matrimonialia iura violando vitavit. Temerarius eorum ausus, qui invitis confederantur uxoribus, anathematis poena infirmitur. Parochi quoque, invalidae auctores conjunctionis, ecclesiasticis innodentur censuris.

Ne autem matrimonii perpetuum indissolubileque nexum vel a primo humani generis parente divini spiritus instinctu proclamatum, et a Christo Domino confirmatum, quisquam violare praesumat, nemo sive parochus sive sacerdos legitime deputatus matrimonio ad Tridentini formam assistat, nisi sacro copulandi foedere litteras exhibuerint eorundem statum liberum attestantes et a proprio parochio datas. — Quod si ex una vel pluribus in vicis diocesisibus, in quibus domicilium habebant, ad aliam animo ibidem permanendi migraverint, novi domicilii vel quasi-domicilii parochus eos ab iugali sacramento arceat, donec praefatas litteras ab ordinariis locorum, in quibus antea commorabantur, confirmatas attulerint: nisi tamen graves personarum, temporum locorumque rationes suadeant, praefatum ab alio liberum iugali vinculo statum vel duorum pluriumve testium fide, sacramenti religione firmata, de certa eorundem scientia, non de credulitate, probandum esse, vel, ubi subita rerum frequenter urgent, preces ab locorum episcopis apostolicae sedi pro facultatibus porrigendas ad excipiendum a sponsis iuramentum quod supplementorium nuncupant.

Matrimonia vero non in privatis aedibus, sed in ecclesia celebrentur, nisi causa vere iusta illud exposcat.

Meminerint autem animarum pastores Tridentinorum atque Albanorum parum et apostolicae sedis legem religiose servare, qua decernitur, tum ne matrimonia aliter quam praesente parochio vel

¹ Rom. VIII, 21.

² Conc. Alban., pars II, c. 8.

³ Genes. II, 23-24; Trid., sess. XXIV, *Doctr. de sacram. matr.*

⁴ Matth. XIX, 5-6.

⁵ Conc. Trid., sess. XXIV, c. 7, *De refor. matr.*: „Omnes ad quos spectat paterna auctoritas, ne genus hominum vagantium ad matrimonium facile recipiant: magistratus etiam saeculares hortatur, ut eos severe coerceant; parochis autem praecipit, ne illorum matrimonialia intervinat, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, et re ad ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.“

⁶ Trid., sess. XXIV, *De refor. matr.*, c. 1.

⁷ Conc. Alban., pars II, c. 8.

⁸ Benedict. XIV, const. *Inter omnesque*, §§ 9-11, ubi de lege proclamationum loquitur: „Quoad proclamationes vero a Tridentino concilio statutas, licet in Servia minime esse firmatae asserantur, cum tamen in praesentato concilio Albano parochis etiam Serviae praescribantur, adempta dispensandi

¹ Ephes. V, 22.

² Ibid., 26.

³ Hebr. XIII, 5.

⁴ Ephes. II, 19.

⁵ Ephes. VI, 4.

alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus contrahantur, ne secus irrita omnino ac nulla sint¹; tum ne parochi sacri coniugii foedere quolibet iungant, nisi tribus proclamationibus, festivis diebus ad populum factis ubi parochialia sacra obierint, praecedentibus, nec sine admodum urgenti ac necessaria ratione dispensandis. Huic porro saluberrimam ad evitandas fraudes legis debito solant parochi omnes esse adstrictos, nec temporum ac locorum qualitate esse solutos².

Catholicorum cum haereticis aut schismaticis connubia, ecclesiam catholicam tamquam illicita, perniciose atque detestabilia perpetuo interdixisse et reprobasse, innumeris conciliorum summorumque pontificum decretis et encyclicis litteris luculentissime constat³. Et quavis in quibusdam regionibus propter locorum ac temporum calamitatem ea connubia tolerari ac permitti ab apostolica sede contingat, hanc tamen patiendi rationem ad maiora vitanda mala necessitas quidem affert, non voluntas⁴. Maximo itaque perfundimur gaudio scientes, nostrates fideles ab huiusmodi matrimonii universim abhorre. Hinc est ut, ubi catholicus vir uxorem ducere schismaticam cupiat mulierem, haec, ex praxi ubique in nostra provincia recepta, quamque stricte servari praecipimus, catholicam debet religionem amplecti antequam solemnia matrimonialia iura sanctae Romanae ecclesiae ritibus cum viro catholico celebret. Atque ita si qui nascantur ex hoc sacro connubio liberi, per lavagium regenerationis et renovationis Spiritus sancti iustificati ac divinae gratiae meliora recepturi charismata, heredes sint secundum spem vitae aeternae⁵. Neque catholica mulier cum viro in schismate vel haeresi sordescente matrimonium inire postulet. Sed et postulantibus, si quae futurae sint, morigerari districte vetamus, ipso etiam naturali iure, ob nostrae provinciae, adversus huiusmodi clamante connubia. Cum enim hisce regionibus receptum sit constanterque servatum, ut filii religionem patris sequantur, futura proles schismatis atque haeresis tabe ab ineunte inficeretur aetate. — In raro autem casu, quo schismaticus advena mulierem catholicam indigenam uxorem ducere cuperet, hanc parochiam ab huiusmodi adseundis nuptiis, animarum perniciem minitantibus, pro viribus absterreat atque avertere satagat iuxta ecclesiae monita⁶, ut catholicae mulieres schismaticum et haereticum hominem ecclesiae quidem filium sed rebellem ac transfugam devitant⁷, fidei facem, quam in baptismo receperunt, etiam cum caelesti sponso obviam ire moneantur, ardentem eo usque servasse ac praetulisse laetentur. Quod si haec haud morigeram se praebent monitionibus parochi, schismaticus autem conditiones, quae ab ecclesia praescribi solent, serio ac firmiter se impleturum spondeat, catholica mulier per episcopum apostolicam sedem adeat,

dispensationem eidem sedi reservatam petitura, summi tamen pontificis mandata parere humiliter prompta. Post parochum insuper moneatur, nunquam a Romana sede permitti, ut fideles cum alienis a fide connubium ineant, nisi gravi ex causa ac salvis firmisque semper diligenterque servatis cautionibus de amovendo perversationis periculo a coniuge catholico, de haeretico seu schismatico coniugis conversione ab ipso catholico coniuge pro viribus procuranda, deque universa utriusque sexus prole in sanctitate catholicae religionis omnino educanda⁸. Quare uti insuetum, ita nobis mirum sane fuit accipere, pluribus abhinc annis quaedam hac in nostra provincia nuptiarum solemnium catholicorum cum mulieribus schismaticis, ad catholicam fidem non antea conversis, celebrata in facie ecclesiae fuisse, quin praevia petita atque obtenta fuerit apostolica dispensatio. Huiusmodi porro sacrilegum facinus reprobantes ac damnantes, ne quis in posterum illud audeat renovare, parochorum erit, catholicas illas mulieres, si nondum sibi consulere satigerint, ad sanctae matris ecclesiae monita serio efficaciterque revocare⁹.

Caput VI.

De eliminandis illicitae coniunctionis abusibus.

Veluti super flumina Babylonis flentes quidem inundantium iniquitatum fluctus, at una simul zelo sane sacerdotali succensi praedecessores nostri patres Albanae synodi, sibi ob oculos statuerunt bacchantia in populis flagitia, ut eis pro viribus opportuna praebere remedia¹⁰. Atque in illud invehi maxime opus esse senserunt, quod inter montanos hos populos principabatur perniciosum ac foetidum publici concubinitus flagitium, miserorum quoque parentum in filios roboratum imperio, hos aestuanti luxuriae tradentium. Et multa quidem opportunissime decreverunt, ut concubinarios averterent a via sua mala et in semitam rectam dirigerent mandatorum Domini. — Praeterea ipsamet apostolica sedes, quae divinis praecipit et apostolicis monitis incitatur, ut pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilet affectu¹¹, in eiusmodi contubernia nullo sacramentalis fidei iure coonestata vehementer invehens, in eos eadem tela contorquere censuit, quae iam fuerant ab Albana synodo adhibita, nullo suffragante praetextu¹². — Nos quoque eorum vestigia prementes pro pastoralis nostri munere nil intentatum reliquimus, ut graecanti huic luxuriae vel iugalis sacramenti vel ecclesiasticarum gladio poenarum letale vulnus infligeremus. Verum, proh dolor! neque salubria praedecessorum nostrorum decreta, neque nostrum paterna monita iugesque conatus unquam valuerunt nedum ad eiusmodi pestem penitus

¹ Cfr. instructionem diei 15 novembris 1858 iussu sanctissimi domini nostri Pii papae IX ad omnes archiepiscopos, episcopos aliosque locorum ordinarios datam de dispensationibus super impedimento mixtae religionis quoad promiscua coniugia. — In ea vero de rita pro rerum adiunctis adhibendo iudicium et facultas episcopis asseritur.

² De hisce iam contractis catholicis partibus cum altera haeretica connubiis, haec in decretali superius cit. rescripto habentur: „Id vero debere sibi potissime in animum inducere coniugem catholicam, sive virum sive feminam, ut pro gravissimo sceleris, quod admisit, poenitentiam agat ac veniam a Deo precetur, coneturque pro viribus alterum coniugem a vera fide aberrantem ad gremium catholice ecclesiae pertrahere, etiamque animam lucrari; quod porro ad veniam de patratu crimine impetrandam opportunissimum foret, sciam de cetero, ut mox dictum est, se istius matrimonii vinculo perpetuo ligatum iri.“

³ Cfr. Conc. Alban., pars II, c. 9.

⁴ S. Leo, Epist. XVI ad univers. episcopos per Siciliam constit., num. 1.

⁵ Cfr. Bened. XIV, const. *Inter omnigenas*, § 13.

facultate extra urgentis necessitatis occasione, nos idem omnino, cum fieri potest, observari praecipimus.“

⁶ Trid., sess. XXIV, c. 1, *De reformatione*.

⁷ Conc. Alban., l. c.; Trid., l. c.

⁸ Pius VII in litteris *Etai fraternitatis*, ad archiepiscopum Moguntinum datis die 8 octobris 1808. — Ad id autem demonstrandum abunde sufficiunt ea quae Benedictus XIV scripsit tum in encyclicis litteris quae incipiunt *Magnae nobis*, ad Poloniae regni primatem, archiepiscopos et episcopos datis die 29 iunii 1749, tum in opere *De synodo diocesana*, lib. VI, c. 5, § 3, et lib. IX, c. 3.

⁹ Cit. litt. Pii VII.

¹⁰ Tit. III, § 7.

¹¹ Cfr. decretale rescriptum auctoritate Benedicti XIV editum die 4 novembris 1741, et in cit. const. *Magnae nobis* relatum.

¹² Tit. III, 10.

exterminandam, sed nec ad uborem ex tot exanclatis laboribus fractum, quem merito praestolabamur, feliciter colligendum.

Saevam hanc deplorantem animarum perniciem, docente apostolo, neque fornicarios, neque adulteros regnum Dei possessuros¹, pastoralis nostri munus esse censemus, eundem imitantes apostolum, tradere huiusmodi satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Iesu Christi². Instaurantes itaque Albanæ synodi decreta, ac insequentibus insuper apostolicæ sedis sanctiones ab omnibus parochis et missionariis diligentissime servari mandantes, nos quoque alia etiam pro temporum opportunitate decernere opus esse censemus.

Et primo quidem detestabile illud versatur nobis ante oculos parentum facinus, qui caeci cum sint, et duces caecorum³, eorum filias sponsalium duntaxat vinculo de futuro contrahendo coniugio, non huius ligamine iunctas, sponsi domum ad communem vitæ consuetudinem quasi coniuges mittant. Unde evenit, ut iustis nuptiarum solemnibus in faciem ecclesiae in dies, menses et annos saepe neglectis, petulantis damnataeque lasciviae voluntur in coeno.

Saepe etiam adhuc in cunis vagientes filiae, parentum fide imprudenter de matrimonio olim contrahendo haud raro et pecunia pro cuiusque conditione subarratas, atque ad iugalia sacramenti vota, licet aegerrime, nuncupanda impulsae, legitimo relicto thalamo, in adulterio alterius viri contubernio vitam degere non reformidant. Viciisim viri, legitima quandoque eiecta uxore, aliam vel alias domi excipiunt mulierculas, atque in foetida libidine detinent. Inde autem ignis ille usque ad perditionem devorans et omnia eradicans genimina⁴, indeque spuria vitulina, quae non agunt radices altas nec stabile firmamentum⁵.

Uti nostris decessoribus⁶, ita etiam nobis lugendum, execrandum, damnum et illud insuper crimen, rarius quidem sed etiam aëro nostro patratum, quo catholicae mulieres atque puellae vel eorum cupiditati ultro se dedunt, qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis⁷, vel ab ipsis parentibus aut propinquis, iniquo etiam irritae venditionis accepto pretio, sacrilegis Turcorum Graecorumque schismaticorum thalamis per summum nefarii concubitus scelus misere mancipantur. Sic autem mulieres, quae per baptismum consecratae membra Christi ac Spiritus sancti templa prorsus evaserant⁸ eiusdemque Christi bonus odor⁹, iam diaboli membris per fornicationem adhaerentes et unum corpus cum iis effectae, duo in carne una¹⁰, in foetida et ipsae diaboli membra penitus commutantur.

Pene montanum praesertim populum, nefandae consuetudinis praetextu itidem viduae in potestatem consanguineorum defuncti viri, hereditario veluti iure, tanquam res et pecudum more transeuntes, saepe incidunt in tentationem et in laqueum diaboli¹¹, cum aliquo ex his, sibi cognatione coniuncto, in libidinis incestuoso crimine sordescentes. Atque ita, quas irreprehensibiles esse voluit apostolus et instantes obsecrationibus et orationibus,

in deliciis diaboli, aeternis indulgeat passionibus, et viventes mortuae sunt una cum turpitudinis complice. — Miramur autem sane, morum pravitate percussi, quod et ipsi viduarum parentes huic non obstant turpi ac nunquam satis detestandae consuetudini, quin potius faveant. A defuncti enim fratribus aliave sanguine iunctis iniquitatis accepta mercede, vel ipsum abdicant naturale divinumque ius atque officium ad filias, a pravis revocandas et in directas Domini semitas dirigendas. Neque verentur hac agendi ratione suam culpandam operam nefarias eorum conferre libidini, qui praefatas viduas vel vi coactas vel etiam sponte assentientes in incestuosi ac publici concubitus flagitio domi detinent.

Ferrum itaque vividius admoventes in huiusmodi pestiferam et adhuc tumentem publici concubitus plagam, monemus primo ac vehementer hortamur parochos ac missionarios, ut omnem curam omnemque laborem impendant, arguentes, obsecrantes, increpantes in omni patientia et doctrina¹², ut eiusmodi viros ab aestuanti huiusmodi luxuriae volutabro removeant. Eisdem denuntiant, quod si ad Tridentinorum patrum praescriptum ter admissi non paruerint¹³, tandem eos sacramentorum participatione, divino et ecclesiastico suffragante iure, carere debere, et ecclesiasticis insuper subiiciendis censuris aliisque poenis, quamdiu in letali ac pestifero concubitus luto sese volutaverint, concubinas non eiecerint, neque ab earum consuetudine non se iunxerint, ut publicum scandalum una cum proxima peccandi occasione removeant. — Eadem congrua agendi ratione moneant mulieres sive coniugatas sive solutas, ut consuetudinarium peccati complicem deserant. Hos etenim omnes in damnationis via gradientes meminisse salubriter oportet, magis praestare absque oculo vel manu vel pede in caelum intrare, quam eos habentem mitti in gehennam ignis¹⁴. Archiepiscopos autem et episcopos hortamur in visceribus Christi, ut pastoralis roboris lorica et gladio auctoritatis armati, nedum eos, qui hoc in crimine putrescunt sive soluti sive uxorati, sed et eos, qui obstinate eidem imputabiliter cooperantur, ecclesiasticis censuris fortiter salviterque deterroant, quibus ad poenitentiam salutariter contritati¹⁵, surgant et ad caelestia brachia patris redire festinent.

Verum cum luctuosa experientia compertum sit, neque sacramentorum privatione, neque anathematis poena, in libidinis tenebris et umbra mortis sedentes¹⁶ excitari persaepe posse, decernimus, ut omnes sive viri sive mulieres in concubitus foetore insordescentes usque ad extremum vitae, in quo scilicet misero damnationis statu viventes vel morbo vel caede vel alia qualibet causa ex hac vita migraverint, quamvis poenitentiae signa ante obitum dederint, vel etiam sacramentis, quae pia mater ecclesiae vere poenitentibus misericordiae sinum aperiens nunquam denegat, muniti ac refecti decesserint, ecclesiastica tamen sepultura omnino careant, uti contra duellantes statutum est. Si quis autem eiusmodi hominum cadavera in loco sacro sepulturae mandare praesumpserit, excommunicationis maioris vinculo se ipso facto irretiri sciat.

Per exactam horum decretorum executionem, valde nobis in Domino pollicemur, concubitus flagitium e medio nobis concediti gregis brevi ac

¹ I Cor. VI, 9.

² Ibid. V, 5.

³ Matth. XV, 14.

⁴ Job XXXI, 12.

⁵ Sapient. IV, 3.

⁶ Conc. Alban., l. c.

⁷ II Tim. III, 6.

⁸ I Cor. VI, 15-19.

⁹ II Cor. II, 15.

¹⁰ I Cor. VI, 16.

¹¹ I Tim. VI, 9.

¹² I Tim. V, 5-7.

¹³ II Tim. IX, 2.

¹⁴ Trid., sess. XXIV, c. 8. *De reform. matrim.*

¹⁵ Matth. XVIII, 8-9.

¹⁶ II Cor. VII, 1.

¹⁷ Luc. I, 79.

penitus exterminatum iri. — Verum cum exploratum sit, eos qui damnatae libidinis inquinantur in coeno, mentis tenebris cordisque caecitate laborare¹, hinc fieri aliquando poterit, ut si aliquibus ex eis, sacrum quidem anhelantibus inire concubium, cui tamen dirimens affinitatis vel consanguinitatis, ecclesiastici ceterum iuria, impedimentum obstat, denegetur dispensatio, in incestuos concubinato, sprete etiam ecclesiae auctoritate, sint permansuri, maximo eorum ceterorumque fidelium ob scandalum damno. His itaque perpensis, quamvis inde emergat dispensandi causa, unde vis morbi magis invalecit², imitantes tamen salvatorem nostrum Deum, qui dives in misericordia, propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos, venit quaerere et salutum facere quod perierat, et cum essemus mortui peccatis, convivicavit nos Christo³, neque hinc remedium intentatum relinquendum esse censemus in peculiaribus casibus, ut eiusmodi homines, suffocata demum libidine per sacramentalis vinculum foederis, opportunis salutaribusque auxiliis ad victoriam provehantur, spiritu mentis suae renoventur, et induant novum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis⁴. Ubi igitur talia rerum adiuncta coniurent, ut vera urgeat in casu necessitas, qua publici alicuius concubinitatus peccati atque scandalum non alia queat eliminari ratione quam apostolicae remedio dispensationis, animarum saluti magis congruum esse duimus, ut episcopi, qui in propriis dioecesium eiusmodi necessitatis casus iam adesse vel oriri subito posse existimaverint, preces sacratissimo ecclesiae principi porrigant pro facultatibus dispensandi, si sanctitas sua id expedire iudicaverit, in primo etiam affinitatis gradu aliique impedimentis, ubi sive praefatas sive alias graves urgere verae necessitatis causas prudenter in Domino iudicaverint: omnibus tamen diligenter perpensis, ne gratias ecclesiae potius dissipare quam dispensare videantur.

Caput VII.

De virginibus.

Coniugali longe praestare statum virginum vel caelibatus, catholica fide suffragante⁵, compertum est. Quapropter praecceptum Domini de virginibus non habens apostolus, eiusdem servandae consilium tradebat, tanquam misericordiam consecutus a Domino, ut esset mysterium Dei dispensator fidelis⁶. Nil itaque mirum si patres ad caelum virginum extollant, et quotquot eam fideliter colunt, nobiliorem Dominici gregis portionem constituere praedicent.

Quo tamen christianae puellae, angelicum huiusmodi statum electurae, prudentiam, non fatuarum virginum choris accenseantur⁷, caveant ne illum humana aliqua ac inordinata inductae ratione, ea praesertim ut a parentibus imita, ab se autem reiecta sponsalia frustrentur, sed ex divina prorsus vocatione amplectantur, ne profanae vitio electionis vagari incipiant post greges suarum passionum⁸. His itaque virginibus, quas in odorem currentes ungentorum divini sponsi⁹, sacro inito foedere sese eidem dicant, in Domino gratulamur, eas-

que in provincias nostras dioecibus, Soodrensi praesertim et Sappensi, veluti caelestia pata succrescere, et iam non exiguum sane fructum ferre in alendis caelestis doctrinae pabulo puellis lacti conspicimus. Iamdiu enim manserat omnium nostrum alta mente repositum, quod modo proferimus votum, ut et ipsae, quo pro sexus conditione valent, eis quoque fas est ad apostoli, monitum¹⁰, Evodiam et Syntyche imitantes, sub pastorum ductu sacrorum, familiaritate remota, nobiscum laborent in evangelio cum ceteris adiutoribus nostris, ut earum quoque nomina sint in libro vitae¹¹. Hinc parochis omnes hortamur in Domino, ut earum, atque ex eis profectionum aetate, morum gravitate litterisque praestantium opera utantur ad instituendas ubique locorum puellas christianis moribus atque doctrinis una cum litteris atque artibus femineo congruentibus sexui. Non tamen sinant huiusmodi munus ab ipsis in qualibet domo exerceri, sed vel in propria vel in aliena ab eisdem parochis designanda, in qua viris non pateat accessus, cum puellae ad eam ad discendi causa convenerint. Curent autem ne eadem virgines votum nuncupent castitatis, si ex necessitate quotidie vagare cogantur: ceterae, si velint, non nisi iusta ac matura emittant aetate atque ad breve tempus, dein, si expediat, in Domino, renovandum¹². Saepe eas prudenter moneant atque hortentur, ut omni sollicitudine oleum quotidie sumant bonorum operum in vasis suis, cum lampas fidei sine operibus mortua sit¹³, digne ambulantes vocatione qua vocatae sunt, cum omni humilitate et mansuetudine, supportantes invicem in caritate¹⁴. Ne autem sensim deficiant in via, quae ad caelum ducit, satagant earum rectores, ut ipsae sacramentorum poenitentiae imprimis et eucharistiae panis saepius quam poterunt reficiantur, orationis assiduitate vel inter agendum ad Deum mente et corde ferantur, eoque tum interius tum exterius honestatis et modestiae habitu assidue inveniantur ad sponsi nuptias paratae, ut agnum sequi mereantur quocumque ierit¹⁵.

Huiusmodi agendi ratione virgines Deo servare fideliter pergant. Multum autem in Domino, qui movet corda hominum, confidimus, fore ut tandem media aliquando suppetant, quibus in potioribus harum regionum urbium monasteria erigi queant, ubi, quae nunc privatis earum domibus veluti delitescunt, olim sub salutaribus regulis communi religioe vitae consuetudine commorentur, disciplinam ac institutionem puellis tradendam plenius edocendae. Fructus inde uberrimos ac laetissimos iure merito praestolari ac in dies plenis colligere manibus animarum pastoribus datum profecto foret.

PARS TERTIA.

Caput I.

De episcopis.

Quam grave, quot curis ac sollicitudinibus plenum, quantum conscientiae obnoxium discrimini sit animarum regimen, episcopale praesertim onus dignitatisque fastigium sacerdotale, nemo nostrum ignorat. Hac autem qua vivimus tempestate gravius etiam ac difficiliter evadit sacri regiminis ministerium ob saevissimum bellum quo Christi eccle-

¹ Ephes. IV, 18.
² Cfr. instructionem sacrae congregationis de Propaganda fide datam ad archiep. Quebecens. die 17 aprilis 1850.
³ Luc. XIX, 10; Ephes. II, 4-5.
⁴ Ephes. IV, 23-24.
⁵ Trid., sess. XXIV, De sacrorum matr., can. 10.
⁶ I Cor. VII, 26, coll. IV, 2.
⁷ Matth. XXV, 1 et seq.
⁸ Cant. I, 6.
⁹ Ibid., 8.

¹⁰ I Cor. XIV, 24.
¹¹ Philipp. IV, 9-10.
¹² Cfr. instructionem a sacra congregatione de Propaganda fide vicario apostolico Sincensis regionis Satchen anno 1784 datam.
¹³ Luc. II, 26.
¹⁴ Eph. IV, 1-2.
¹⁵ Apoc. XIV, 4.

iam ita impetant tenebrarum filii, ut nullo fortasse tempore scirus quam nunc inferno in illam odio exaruisse videantur. Mala terris illa incubant manifeste tempora a sancto Spiritu praenunciata, quibus plurimi discessuri essent a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis daemofiorum, in hypocrisis loquentes mendacium, et cauteriatam habentes suam conscientiam¹; et modo serpentum more aperte saevientes, modo veluti scorpiones clanculum insidiantes², ubique autem infidelitatis virus morumque semina pravitatis in dies effundunt. At meminerint, sacrorum antistites, Christum ecclesiae sponsae suae dedisse etiam potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones et super omnem virtutem inimici³. Meminerint quod ubi abundavit delictum, superabundavit Iesu Christi gratia⁴, et abundabit in praesens. Ac ideo in tanta rerum atque temporum perturbatione et calamitate, ad montem qui Christus est, levantes oculos ac manus, ea fiducia roborentur quod inde veniet auxilium eis⁵, quos Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo⁶. Perpetuum autem Dei auxilium omnibus huius provinciae pontificibus ecclesiarum non defecturum confidimus, si tamen ea omnia pro suis viribus pergant adamusim servare decreta ac monita, quae decessores nostri in Albana synodo diligenti iuxta ac sapientia cura episcopalia munia delibantes, eadem nobis et coepiscopis nostris tanquam totidem pretiosa monumenta veluti in tabulis depicta reliquerunt. In sapientia itaque et sanctitate pascant, qui in eis est, gregem Dei, providentes secundum Deum facti forma gregis ex animo⁷, divinum pastorem Iesum, uti exemplar, in omni agendi ratione consilioque capiendo fideliter imitaturi. Sic inter oves sibi creditas diversentur, ut nullis parcant laboribus, vigiliis et vitae ipsi, si opus fuerit, pro earum consolatione et salute. Bonos in via iustitiae confirmant, malos arguant, obaercent, increpent in omni patientia, bonitate et doctrina⁸, studentes ut nec zelus faciat immoderatus accensus, nec pietas reddat inordinata remissio⁹, ne subditorum neglectae emendationis ipsi condignas, Deo vindice, poenas persolvant¹⁰. Uno verbo, satagent, ut quamdiu eadem oves in mortali corpore viventes peregrinantur a Domino¹¹, abundent in omne opus bonum secundum mensuram donationis Christi¹².

Cum vero spiritualia interdum debeant arma adhibere ad recalcitrantium correctionem, illud Albani concilii monitum in praxi fideliter teneant, ut haec tanquam ultima remedia, in aedificationem non in destructionem, ad medelam non ad necem summa cum animi moderatione et prudenti circumspeditione, post praemissa cetera omnia iuris remedia, adhibeant¹³.

§ 1.

De synodis dioecesanis celebrandis.

Illud autem specialiter renovamus ac fideliter servari monemus eiusdem synodi decretum, ut trium mensium spatio, postquam praesentia huius secundi

¹ I Tim. IV, 1-2.

² Ven. Bedae lib. III, in Luc., c. 49.

³ Luc. X, 19.

⁴ Rom. V, 20.

⁵ Ps. CXX, 1.

⁶ Act. XX, 28.

⁷ I Petr. V, 2-3.

⁸ II Tim. IV, 2.

⁹ Conc. Alban., pars III, c. 1.

¹⁰ Conc. Trid., sess. XXII, *De reform.*, c. 1.

¹¹ II Cor. V, 6.

¹² Eph. IV, 7.

¹³ Conc. Alban., l. c.

A provincialis concilii decreta, a sacra congregatione de Propaganda fide expensa et recognita seu approbata, ad nos pervenerint, omnes archiepiscopi et episcopi teneantur, convocatis presbyteris de more ac iure convocandis, dioecesanam celebrare synodum, clero et populo, provincialium publicatione statutorum, tutioris vitae rationem annunciantes, ne ignorantiae praetextus alicui praebeat, per male sanae nequitiam consuetudinis, peccandi licentiam¹; et ut in synodo pro peculiaribus temporum, locorum ac personarum adiunctis, iis actu provideatur ac fiat satis, quae per huius decreta concilii sancita vel commendata quisque ex eorundem publicatione probe noverit.

§ 2.

De scholis elementaribus constituendis.

Neminem catholicorum latet, Christum ecclesiam suam constituisse columnam et firmamentum veritatis², ut infallibili magisterio omnes homines divinam in dies edoceat fidem, et ipsos eorumque consortia et actiones ad morum honestatem vitaeque integritatem iuxta sibi revelatae normam doctrinae dirigat et fingat³. Spiritu sancto autem edocta, adolescentem iuxta viam suam, senio etiam confectum, non recessurum ab ea⁴, et quo semel imbutum, ut in physicis recenti testae contingit, vel fidei servaturum ac sanctitatis odorem, vel erroris vitiorumque foetorem, hinc sollicita veluti mater nil antiquius habuit, quam ut puerorum puellarumque scholas promoveret, ac omni cura studioque prosequeretur ad iuvenilem in eis aetatem litterarum rudimentis ac morum simul disciplina informandam. Princeps igitur esse debet sacrorum antistitum huic Albanae ecclesiae regendae praepositorum sollicitudo, ut iugibus catholicae iuventutis schismaticos inter atque infideles degentis periculis commoti, pro viribus adstantur scholas in propria cuiusque diocesi, ad erudiendam spiritu intelligentiae ac pietatis iuventutem, tam pro pueris quam pro puellis aperire, illasque, si fieri possit, religiosi alicuius directioni instituti committentes. Quod si praesto non sit, sollicita cura festinent, ut in unaquaque parochia per idoneos quos habeant sacerdotes, horumque defectu per saeculares probatae vitae catholicos viros, puerorum, ac per pias magistras, puellarum scholae ad catholicam moderandae normam instituantur, probe memores quot quantaque iam diu ob ignorantiam rerumque divinarum neglectum mala calamitatesque nostram hanc grassentur provinciam atque perturbent.

Nec mirum. Sive enim rerum ignorantia aeternarum, sive institutio atque educatio, quae a veritatibus a Deo revelatis decedit, earumque vim saluberrimam vel respuit omnino vel praepedit, uti hodiernae mundanae societatis sanam doctrinam non sustinentis⁵ mos est, in erroris et mendacii, in flagitiorum coenum homines, adolescentium praesertim mentes eorumque cerea in vitium flecti corda, trahit ac sensim impellit, maxima tum familiarum, tum reipublicae clade⁶.

Satagent igitur ut parochi, proprii officii ratione, adolescentium in scholis institutioni quam solerter invigilent, quo scientia sanctorum in iuvenilibus laete mentibus efflorescat ac sancta Christi religio virginis fulgeat honoribus.

¹ Conc. Alban., *ibid.*

² I Tim. III, 15.

³ Pius IX in litteris Cum non sine diei 14 iulii 1864 ad archiepiscopum Friburgensem.

⁴ Prov. XXII, 6.

⁵ II Tim. IV, 2.

⁶ Cfr. cit. litt. Pii IX.

Nihil autem intentatum nihilque inopportum relinquunt, ut fidei populis et optime sentiat de catholica suae prole educatione, et eam velit materno ecclesiae lacte nutriri, salubri, deum et solidiori reficiendam pabulo. Hinc auctores etiam sunt partibus familias aliisque quos interest, ut in tantae utilitatis opere pro re tam christiana quam publicae, auxilio sibi sint valenti ex animo, ne filii huius saeculi prudentiores filii lucis in generatione sua, eo vel magis sollicita cura proficiant, quo isti letali desidia tabescunt.

Omnibus autem institutioni tradendae praefectis opem comiter prudenterque ferant, eiusque animum addant, commemorantes uberem quam assequuntur in aeternitate mercedem, siquidem ii qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellae in perpetuas aeternitates.

§. 3.

De collegio pontificio Albanensi.

Quoniam vero messis quidem multa, operarii autem pauci, Christo iudici districtam de principe pastorali officio rationem episcopi reddituri, meminerint, nedum effusis precibus rogandum sibi esse Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam, quin etiam sedula allaborandum opera, ut clerus numero, doctrina ac pietate florescat quotidie magis ad excolendum dominicum agrum. Florescet autem, si ubique locorum sollicita pastorum cura praefatae scholae promoveantur. Ex iis enim, veluti ex doctrinae pietatisque incunabulis, facilius erit eos deligere adolescentes, quos episcopi ad collegium pontificium Albanense mittendos in Domino iudicaverint, ecclesiasticis olim muneribus mancipandos. Ad illud quoque collegium, Dei ministrorum perpetuum seminarium, quod sacrae congregationis de Propaganda fide caritatis amplitudo Soodrae erigendum curavit, atque inclitas societati Iesu, quae praecleara semper in adolescentibus ad pietatem litterasque instituendis laude praestitit, regendum et gubernandum, sub eiusdem vigili sacrae congregationis auctoritate, prudenti consilio credidit, ita ut trilustri iam fere vita nostris sub oculis florere laetemur.

Dum autem grati animi sensu omnes in hab synodo congregati eidem sacrae congregationi libenter pandimus tam pro saluberrima huiusmodi institutione, quam pro ceteris beneficentiae commodis, qua ipsa huic Albanae quoque genti, cum aliis mundi nationibus, divino soli fervore perpetue liberaliterque occurrit, meminerimus omnes, ut colatis viribus ad divinae gloriae augmentum, Albanae splendorem ecclesiae, patriaeque salutem, tantae pietatis opus fovemus, atque ut incrementum in dies capiat, qua nostra refert, ad Tridentinae synodi mentem ac monita, et ad eiusdem sacrae congregationis praescripta, studeamus. Eo vel magis quod in praesens neque viros suppetunt, neque opportunitas parat ad Dei ministrorum seminaria in singulis erigenda diocesis. Magnum interim in pastorali officii munere solatium ac levamen sibi polliceri debent sacerdotum antistites ab adolescentibus, qui in hoc pontificio collegio spiritu scientiae ac pietatis ab ipsante coluntur aetate, in eoque amoeno veluti succrescentes vireto delitescunt, ne

¹ Luc. XVI, 8.

² Dan. XII, 8.

³ Matth. IX, 37-38.

⁴ Conc. Trid., sess. XXIII, *De reform.*, c. 18.

⁵ Ex litteris in forma brevis Gregorii XVI, quae incipiunt *Paterna sollicitudo*, die 29 septembris 1864 datis pro Hyrico instaurando collegio.

⁶ Conc. Trid., cit. sess. XXIII, *De reform.*, c. 18.

episcopi mundi urens exalescet humorem qui eos sinit, dum insuper iugi probantur experimento, quo praevidenter dijudicari possit, quinam sacris obsequiis idonei aptioresque sint atque a Deo tanquam Aaron vocati.

§. 4.

De spolio episcoporum.

Cum autem radix omnium malorum sit cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt etiam a fide, ideo providentes ne in posterum renoventur excessus aliquando in morte episcoporum patrum quoad bona ab eis relicta, et ut sua cuique iura sacra testaque sint, has normas prae oculis habendas religioseque servandas tradimus.

Omnia et quaelibet bona, quae defunctus reliquit episcopum, sive ea sint quae ipse missionibus proventibus vel elemosynis pro missione datis acquisierit, sive ea quae eidem episcopo fuerint intuitu missionis donata in rebus vel pecuniis, ad sacram congregationem Propagandae fidei seu ad missionem pleno pertinent iure.

Ea vero quae episcopus ex ordine regulari, cui ante electionem forsitan accensabatur, praesati venia secum attulerat, eidem ordini restituitur ut sua.

Quae autem episcopus, e gremio saecularis cleri promotus, vel attulerat propria, vel aere proprio acquisierat, vel etiam quae ipsi fuerant non intuitu missionis sed ratione personae elargita, idque rationum momentis luce clarioribus constat, ad ipsum pertinent episcopum, cui proinde fas est de iisdem disponere prout ratio ac spiritus suggererit.

Ubi autem episcopus intestato decesserit, ea quae ex aliqua ipsius declaratione sui propria fuisse constat, legitimis eiusdem adiudicentur heredibus. Quod si nulla huiusmodi habeatur episcopi declaratio sive voce sive scripto, ea quae reliquit ad missionem pertinere praesumendum est, nisi solidis rationum momentis aliter doceatur.

Ad molestias porro atque lites, quae inferri possent, praecavendas, episcopos monemus ac vehe-

¹ Hebr. V, 4.

² I Tim. VI, 10.

³ Sacra congregatio de Propaganda fide anno 1714 generali quod edidit decreto praescripsit: „Spolia rerum omnium temporis missionis acquisitarum non modo a missionariis, sed etiam ab episcopis regularibus, aere et sumptibus eiusdem sacrae congregationis in missione degentibus, post eorum obitum ad sacram congregationem spectare et in utilitatem missionis esse eroganda.“ Innocentius XIII, ut cavillationibus viam praeccluderet, hoc sacrae congregationis decretum alio decreto approbavit et confirmavit die 29 decembris 1721. — Anno vero 1778 eadem sacra congregatio ut etiam clerus saecularium comprehenderet, quoad spolia tam episcoporum et vicariorum apostolicorum quam missionariorum, qui aere et sumptibus aluntur eiusdem sacrae congregationis, novo hoc decreto olim ac alias super hac re statuta firmavit ac roboravit, nempe spolia omnia antedicta in integrum et absque ulla exceptione sibi suoque aere deberi. — Quae omnia ita explorata sunt, ut sacra congregatio ad Scipione archiepiscopum anno 1856 scribens, eisdem revocaverit menti tritum illud sermone principium, uti normam habendam: „Quidquid missionariis acquirit, missioni acquirit.“

⁴ Cfr. sacrae congregationis decretum diei 4 septembris 1718, quo in spolio missionarii de rebus ad ordinem fratrum Conventualium pertinentibus rescripsit: „Procurator generalis utatur iure suo.“

⁵ Eadem sacra congregatio die 19 novembris 1779 quavis edixerit: „Sacra omnia reperta penes sacerdotes et monachos coptos (Aegypti), non viventes sumptibus sacrae congregationis, post eorum obitum quae a dicta sacra congregatione fuerint ipsi transmissa vel ex fidelium elemosynis acquisita, ad eandem sacram congregationem omnino spectant.“ — hanc tamen exceptionem adiecit: „Dummodo tamen aperte ac clare non constaret quod ea omnia non favore ecclesiae, sed directe vel sacerdotibus vel monachis fuerint donata, quo casu ad eorum heredes transire possint.“ Id autem clarius sacra congregatio docuit litteris datis anno 1789 ad vicarium apostolicum Malabar.

menter in Domino hortamur, ut cum ad nos huius A concilii decretorum a sacra congregatione de Propaganda fide pervenerit approbatio, statim eorum quisque in charta legali, vulgo obseignata, declarationem conficiat duobus subscriptam testibus, qua testetur fidemque omnibus faciat, bona quaecumque sive mobilia sive immobilia, quae moriens relinquet, quamvis ab se proprioque nomine empti vel alio quovis contractu, aut ratione qualibet acquisita fuerint, omnia non ad se, sed ad missionem, cuius aere ac sumptibus fuerant acquisita, iure optimo pertinere; ac se proinde non nisi depositarium esse ac fore eorum omnium bonorum. — Si quid autem episcopus excipiendum habeat uti proprium sui vel ordinis vel alterius, in eadem adnotet legitima declaratione. Qua exarata, si aliud quidquam adquisierit aut sibi obvenit, vel in eadem vel in alia simili declaratione adiciendum conscribat.

Ut autem in re tam gravi plenius suae quilibet episcopus conscientiae consulat, dum bene valet, seu antequam mortis urgeat periculum, quo mens ac vires deficiunt, maxime sollicitus sit, ne ecclesiae seu missionis bona quae moriens relinquet, quisquam aliena inhians, hereditatis vel alterius praetextu tituli, sibi audeat nullo suffragante iure arrogare. Sacerdotem idcirco probatae virtutis designet, qui se defuncto, statim coram duobus saltem aliis sacerdotibus, omnia et singula quae in episcopaliibus invenientur aedibus describat ac sollicito servanda recipiat, quin hac in re capitularis auctoritati vicarii subiciatur. — Nulla autem interiecta mora idem sacerdos sacram congregationem fidei propagandae praepositam certiore faciat, se depositarii munus sibi a defuncto episcopo demandatum suscepisse, ac omnia ab eodem relicta recepisse fideliter custodienda. Quidquid autem eadem sacra congregatio faciendum iusserit, adamussim implere studeat.

Caput II.

De ecclesiis eorumque cultu et aedibus parochorum.

Rerum omnium Domino publicum praebitura solemnemque cultum, sacrae christiana pietas ubique terrarum aedes munifice erexit, totidem veluti tabernacula Dei cum hominibus, quibus ipse Christus et corporaliter praesens fieret, et in earum pluribus habitaret cum eis¹ in sanctissimo eucharistiae sacramento, quo quidem delicias suas cum filiis hominum perpetuo constitueret². Merito igitur domos habitationis gloriae Domini Dei nostri sacrosanctas nuncupamus ecclesias, tot ac tantis superni regis splendoribus illustratas, caelestiumque luminum irradiatas fulgoribus. In eis enim novi et aeterni testamenti divinum offert sacrificium sacerdos et orat pro populo, ut de ipso virentis ligno crucis floreat D virginitas, perseveret confessio, purpurata roboretur martyrum tolerantia⁴. In eis populus colloquia miscet cum Deo, qui misericordiae sinum spergens, dat omnibus affluenter. In eis in Christo credentes, a vitiis saeculi et caligine peccatorum segregati, redduntur gratiae, sanctitati sobiantur; et qui ad eas sive peccatorum pondere graves, sive calamitatum congerie pene obruti, tristes ibant et flebant,

¹ Vt. litteras encyclicas sacrae congregationis de Propaganda fide diei 5 martii 1786 ad omnes episcopos Albaniae, Serviae et Macedoniae datas, quibus hisce verbe remediis cavetur ne sacra pontificalia ornamenta aliaque huiusmodi distraherentur, vel quolibet praetextu seu titulo occuparentur ac propria florent, sub anathematis poena a Clemente XII praedicti anno sancta.

² Apoc. XXI, 3.

³ Prov. VIII, 31.

⁴ S. Fulgentius, Serm. X.

inde oeu rore caeli conspersi florentes sicut liliam in medio angelorum venient cum exultatione portantes caelestium gratiarum manipulos.

Perquam dilecta igitur sint fidelibus nostrae curae conceditis tabernacula Domini, et in atria eius frequentissimi convenire concupiscant², tum ut verba Dei audiant, quo probent ad quidem ex Deo esse³, tum ut mysteriorum Dei participes effecti, supernae gratiae divinarumque benedictionum copia ditescant, et ingruentia procul a se precibus amoliantur calamitatum agmina, quae inde potissimum ortum ducunt, quia domus Dei fidelium devotione et frequentia deserta est⁴.

Sollicito autem animo et opere decorem domus Dei et locum habitationis gloriae eius diligant⁵ sacrorum antistites ceterique animarum pastores et sacerdotes, ad quos omnes ecclesiarum cura et custodia maxime pertinet. Atque ideo singula Albanorum patrum decreta ad ecclesiarum cultum dignumque venerationis obsequium edita⁶ religiosi servare studeant, probe memores, ut iidem patres fatebantur, quamplurimes abusus non tam saecularium praepotentis imperio quam nostrae ignaviae vitio in ecclesiae dedecus irrepisse, nostro idcirco studio, industria ac labore eliminandos⁷.

Meminerint parochi, pinguioribus praesertim parochiis praepositi, ac serio animo perpendant, ea quae post honestam sui sustentationem ex perceptis suarum proventibus ecclesiarum supersint, ad sacrarum et parochialium aedium conservationem, ad sacram suppellectilem aliaque ad divinum necessaria cultum comparanda, ex sacrorum canonum praescripto⁸ praeter ceteris piis causis ab ipsis esse religiose impendenda.

Solliciti autem sint in quibusvis reficiendis rebus. Quo enim studiosiores fuerint, ut sive nascentibus sive invalescentibus detrimentis protinus occurrant, eo quidem minus insumendum ipsis erit, ut pristina novitate reluceant etiam quae iam fuerant veterosa senectute fuscata⁹. Vigili etiam cura studeant ut sacra tum templa, tum paramenta, tum lintea, quae ad altare spectant, mundissima servent.

Nolint solliciti esse in crastinum¹⁰ ad excusandas excusationes in peccatis¹¹; eorum enim aetati vel senio vel aliis confectae incommodis, quorum causa nec amplius parochi officio fungi, nec semet sustentare fortasse valerent, mox ad Albanae synodi tramites congruenter providebitur.

At vero sacrarum satius consulentes aedium incolumitati ac decori, eorumque occurrentes parochorum incuriae, qui vix ullam ad servandam Dei domum eamque ornandam conferunt curam, discernimus, ut in iis parochiis, quarum ecclesiis satis de praediis provisum est, unum vel plura, prout

¹ Ps. CXXV, 7-8.

² Ps. LXXXIII, 1.

³ Ioann. VIII, 47.

⁴ Cfr. Aggaeum I, 9 et seq.

⁵ Ps. XXV, 8.

⁶ Cfr. Conc. Alban., pars III, c. 8.

⁷ Conc. Alban., l. c.

⁸ Ita sancitur cap. de his, de ecclesiis aedificandis: „De his, qui parochiales ecclesias habent, maxime respondendum, quod ad reparationem et institutionem ecclesiarum cogi debent, cum opus fuerit, de bonis quae sunt ipsius ecclesiae, si eis supersint, conferre, ut eorum exemplo ceteri imitentur.“

His addit Lambertinus Institutione C. „Inter ea quae parochi supersint haud admiscendas esse expensas quae sunt pro aliendis consanguineis, aut pro servanda generis sui conditione, ea solum numeranda sunt, quae ad parochium ipsum sustentandum necessaria ducuntur.“

⁹ Cassiodorus, lib. II variar., c. 35; cfr. Lambert. cit. institutione C, n. 21.

¹⁰ Matth. VI, 34.

¹¹ Ps. CXL, 4.

opus fuerit, salva parochis congruenti sustentatione, A praedia ab episcopo, adhibitis sacerdotum quos capitulares nuncupant consiliis, seligantur, eorumque fructus non ad parochos, quibus parochialium administratio honorum demandatur, sed ad ipsas pertineant ecclesias, quibus ea omnia fortasse praedia, sive pro earum sive pro parochorum aliorumque ministrorum sumptibus necessaria, fidelium pietas absolute reliquit. Praeterea porro quod ex venditis percipietur fructibus, episcopo tradatur, qui eisdem instaurandis ecclesiis, vel sacrae comparandae aut reficiendae suppellectili, aliisque necessariis sumptibus illud impendet¹.

Pauperibus etiam providentes ecclesiis, quae vix aut ne vix quidem satis redditum habent quibus eorum parochi sustentari queant, episcopos hortamur atque obtestamur in Domino, ut pro pastoralis quo fervet zelo suorumque proventuum viribus, iisdem ecclesiis necessaria comparare ac suppeditare pergant, mercedem a Domino consecuturi.

Proprio eorum exemplo atque hortationibus animarum pastores fidelibus etiam suadeant, ut sive pietatis sive officii ratione opem et ipsi conferant ad propriae parochiae ecclesiam servandam incolumem eiusque promovendam decorem². Si enim filii filiaeque Israel, qui legis deserviebant umbrae, ad faciendum opus tabernaculi testimonii vestesque sanctas et omnem cultum componendum, promptissima devotaque mente armillas suas, in aureas, annulos et dextralia, vasa aurea, purpuram, byssum et lapides pretiosos Domino obtulerunt³, multo magis nos, inquit divus Felix Romanus pontifex⁴, quibus veritas patefacta est, templa Domino aedificare, et prout melius posuimus, ornare debemus omnique prosequi studio.

Hinc animalia, quae aliquibus in parochiis, quibusdam solemnioribus festis, offerri a fidelibus solent; item obiecta ex voto oblata, vel cera elaborata, vel magna pecuniae vis, quae ab iisdem fidelibus parochiali traduntur ecclesiae, non parochi cedant, sed ad ipsam, cui offeruntur, ecclesiam omnino pertineant, compensatis parochi sumptibus ad solemniam initis celebranda. Animalium tamen ususfructus in parochi cedat utilitatem: illa autem vendere, etiam pro ecclesiae bono, parochus non audeat absque ordinarii consensu.

Caput III.

De altaribus.

Omnia vetera sacrificia illud unum crucis praenunciabant, quo princeps iustitiae Christus Dominus semetipsum tradidit pro nobis hostiam et oblationem⁵. Hoc autem ab ipso profuso sanguine peractum, propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos⁶, manere voluit nobis perpetuum, et quotidie in ecclesia sua sacerdotum ministerio instaurari ac renovari incruentum super altari, de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deserviant⁷, neque a sacramento veritatis profani, neque ab eccle-

sia extorrea, sed Christi tantum ministri ceterique fideles, cum sanctissimo reficiuntur eiusdem Christi Domini corpore.

Altare autem sanctae ecclesiae, quod Ioannes quondam ante thronum suscepit⁸, Iesum Christum significat, de quo ait apostolus: Petra autem erat Christus⁹, uti Thomas perpenderit¹⁰. Maximo ergo studio colenda tum quae in templis, tum quae alibi sunt christianorum altaria Domino Deo excelsio dicata, super quibus divinum missae offertur sacrificium, ut ea digno tanti mysterii decore fulgeant, prout ecclesiae spiritus suggerit atque praescribit.

Cum itaque Albana nostra ecclesia in speculum et exemplum ab aevo Romanam sibi proposierit ecclesiam, reliquarum omnium matrem et magistram, eiusque nondum infallibilem, ut par est, doctrinam, at sacros quoque ritus religionis retinere gloriatur¹¹, hinc omni cura servanda romani missalis rubrica universaeque occidentalis ecclesiae disciplina, quae cautum, ut sacrosanctum missae sacrificium aut super altare lapideum consecratum, aut saltem super sacratam petram, qua instrui debet altare, sive ligneum illud sit sive lapideum, celebretur.

Hortamur igitur archiepiscopos et episcopos, ut ab usum eliminare satagant adhibendi pro missae celebrando sacrificio ligneas aras medium sacrum habentes lapidem seu potius lapillum, cuius superficies vix duos, tres vel quattuor expedit digitos; atque ideo aras lapideas, sanctorum corporum claudentes reliquias, quamprimum rite consecrent, quae tantae sint magnitudinis, ut hostiam et maiorem calicis partem capiant¹², illisque sufficiant quae breviores invenientur.

Interim vero harum providentes regionum necessitatibus, ab apostolica sede humillime postulamus, ut quamdiu per hoc decretum novae non consecrentur aras ad romanorum rituum praescriptum, et pro casibus vere urgentioribus, facultatem velit largiri, qua sacerdotes sacratis iam extantibus aris iusto quidem brevioribus, ligneas tamen mensa productis, ad sacra peragenda uti valeant.

Caput IV.

De missa decenter celebranda.

Catholicam profitentibus fidem compertum est, nullum aliud adeo sanctum divinumque opus a sacerdotibus peragi et a christifidelibus coli, quam illud tremendum mysterium, quo divina hostia in altari pro nostra salute immolatur. Hinc iure merito ecclesia Christi sponsa omnem curam tum ab episcopis tum a sacerdotibus omnibus adhibendam praecipit, ut sacrosanctum missae sacrificium non in fermento veteri, neque in fermento malitiae et nequitiae, sed in asymis sinceritatis et veritatis¹³ celebretur: omni scilicet religionis cultu ac veneratione, interiori cordis munditia et puritate, exteriori devotione ac pietate, omnique loci, in quo celebratur, decore ac sanctitate paragatur¹⁴.

¹ Apoc. VIII, 2.

² I Cor. X, 4.

³ Cfr. Bened. XIV, *De sacrosancto missae sacrificio*, lib. I, c. 2, n. 10, edit. Romae, 1748.

⁴ Cfr. Bened. XIV, const. *Inter omnes*, § 18.

⁵ In missalis romani rubricis generalibus, tit. XX, *De preparatione altaris et ornamentorum eius*, ita praescribitur: „Altare in quo sacrosanctum missae sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum, et ab episcopo, sive ab abbate facultatem a sede apostolica habente, consecratum; vel saltem ara lapidea, similiter ab episcopo vel abbate, ut supra, consecrata, in eo inserta, quae tam ampla sit, ut hostiam et maiorem partem calicis capiat.“

⁶ I Cor. V, 8.

⁷ Conc. Trid., sess. XXII, *Decretum de observandis et evitandis in celebratione missae*.

⁸ Conc. Trid., sess. XXI, *De reform.*, c. 7, haec habet: „Parochiales vero ecclesiae, etiam si iuris patronatus sint, ita colligens reddi et instaurari praestant (episcopi) ex fructibus et proventus quibuscumque ad eandem ecclesiam quomodocumque pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes patronos et alios, qui fructus aliquos ex dictis ecclesiis proventus percipiunt, aut, in illorum defectu, parochianos omnibus remediis opportunis ad praedicta cogant, quocumque appellatione, exemptione et contradictione remota.“

⁹ Cfr. Conc. Trid., l. c.

¹⁰ Exod. XXXV, 21 et seq.

¹¹ Epist. encycl. ad omnes episcopos.

¹² Ephes. V, 2.

¹³ Ephes. II, 4.

¹⁴ Hebr. XIII, 10.

Maximo itaque animi nostri dolore accipimus, Deo mundam hanc oblationem levi qualibet ratione, hiemali praesertim tempore, extra ecclesiam offerri a parochia aliisque sacerdotibus sive in propriis sive in alienis privatis aedibus, et in quovis cubiculo, immo aliquando super quolibet quantumvis indecoro ad aram componendam obiecto. Inde vero non raro evenire, ut parochialibus in ecclesiis diebus etiam festis, deficiente hostia et sacrificio, diu perseveret desolatio, et christiana plebs missae auditione rerumque institutione divinarum fraudetur.

Meminerint itaque sacerdotes sacrum acturi, non nisi in ecclesiis Deo per consecrationem vel benedictionem dicatis, ac in publicis dumtaxat oratoriis, quae prius visitaverit episcopalis auctoritas, non vero in sacellis privatis, nisi apostolica intercesserit facultas, vel sibi, illud licere ex canonum praescripto peragere.

Et quamvis huiusmodi lex, quae prohibet ne quis missam alibi celebret quam in templis aut publicis privatisque oratoriis, exceptionem patiatursi missa, quae omnino celebranda sit, in praefatis nequeat aedibus celebrari, propriam tamen conscientiam peccantes fallunt qui necessitatem praetendunt, quin videant prius atque perpendant, an vera legitima gravisque urgeat causa, et an profanus locus, in quo sacrum peragendum, quidquam praeserferat indecoro. — Ad abusus autem compescendos, discreto episcoporum zeli fervore delinquentium praeter facultates ausus arbitrariis coercantur poenis.

Caput V.

De coemeteriis et sepulcris.

Quemadmodum debitus honor et cultus exhibendus est ecclesiis, ita et coemeteriis sua quoque servanda sanctitas, rependenda religio, curanda custodia. Hinc praeter ea quae in Albana synodo praescribuntur de coemeteriis et sepulcris, studeant parochi sollicita cura, ut coemeteria muro vel saltem septo circumducto tuteantur, ut quaevis ab illis arceantur profana, quaevis submoveantur indigna.

PARS QUARTA.

Caput I.

De parochis et reliquo clero.

Quotquot in sortem Domini vocati sunt et clericali ascripti militiae, totidem veluti lucernae sunt supra candelabrum positae, ut virtutum omnium

¹ Daniel. IX, 27.

² Cfr. Bened. XIV. lit. encycl. *Magno cum animi*, § 11. ad primatem, archiepisc. et episc. regni Poloniae datas die 2 iunii 1751.

³ En verba Tridentini, l. c.: „Neve patiantur (ordinarii locorum episcopi) privatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam et ad divinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem ordinariis designanda et visitanda, sanctum hoc sacrificium a saecularibus aut regularibus quibuscumque peragi.“

⁴ Cfr. Bened. XIV. *De sacr. missae sacrificio*, lib. III. c. 6, n. 7.

⁵ Bened. XIV. const. *Inter omniagenas*, pro hac regione edita, aperta docet § 22: „Extra summum necessitatis casum... in aedibus non sacris missam celebrare non liceat.“ — Cfr. decreta superius edita, pars II, c. 3. *De eucharistia*, ubi etiam in cit. sacrae congregationis decreto diei 14 decembris 1868 ad missam domi pro sacro viatico celebrandam conditio extat: „Si locus decens sit.“ In facultatibus ipsa, quae sacra congregatio de Propaganda fide, ut animarum necessitatibus consulat, tum missionariis tum suis concedit alumni, ad sacrum sive extra ecclesiam in altari viatico sive bis in die peragendum, his aliisque similibus clausulis seu conditionibus circumscribit. *Si necessitas urgeat*; — in locis tamen ubi non erunt ecclesiae vel oratoria privata; — in loco tamen decens; — si aliter celebrari non possit.

⁶ Conc. Alban., pars III, c. 12.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

lucem longe lateque diffundant, atque ita, ut homines videant opera eorum bona et calliditatem glorificent patrem. In eos enim a rebus saeculi ad altiorum regni caelestis locum evectos tanquam in specula, suspicientes fideles, ex liisdem sumunt quod imitentur. Hinc nihil est quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum qui se divino ministerio dedicaverunt. Quaevis ergo doctrinae morumque probitatis pro eorum cuiusque gradu ornamenta comparanda sibi esse meminerint cuiuslibet ordinis clerici, ut nobiscum probe in via Domini laborantes fructum afferant in patientia.

Quapropter, ut patrum Tridentinorum voces ingeminemus, sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus nil nisi grave, moderatum ac religione plenum praeserferant; levia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. Ea igitur omnia quae summorum pontificum constitutionibus, sacrorum decretis conciliorum ac praedecessorum nostrorum in Albana synodo praescriptionibus de iis quae a clericis retinenda et frequentanda, vel ab ipsis fugienda copiose ac salubriter sancita fuerunt, quaeque iterum innovamus, sub poenis etiam discreto ordinarii arbitrio imponendis, servare in Domino studeant. Fiant forma gregis ex animo sectantes iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem, certantes bonum certamen fidei, ut vitam apprehendant aeternam. Sobrii sint, prudentes, ornati, pudici, modesti, conversationem suam inter gentes habentes bonam, quia sic est voluntas Dei, ut bene agentes obmutescere faciant imprudentium hominum ignorantiam, et obstruatur os loquentium iniqua.

Animarum autem curatores, qui qualibet ratione episcopalis sollicitudinis dividunt onus, in commissa gregis custodia solenter excubent laborantes ac providentes non coacte, sed spontanea secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie. Sedula in suis ecclesiis residentia ad sacrorum canonum et concilii Albani praescriptum pascant gregem Dei praedicatione divini verbi, puerorum et ignorantium tum per se tum per alios institutione, sacramentorum administratione, pia sacrificii oblatione, paterna infirmorum et pauperum cura, omnium denique virtutum exemplo, ut cum apparuerit princeps pastorum, ab ipso percipiant immarcescibilem gloriae coronam.

Quae omnia huc usque commemorata ut perficere valeant tum parochi, tum reliqui sacerdotes et clerici pro cuiusque conditione et officio, meminerint, ut suimet corda ac mentes quotidiano pie meditationis pabulo nutriant, quo quidem in divinorum intellectu et amore proficient.

Episcopos autem obsecramus in Domino, ut alternis saltem annis, omnes, qui sacro ministerio

¹ Matth. V, 14.

² Conc. Trid., sess. XXII. *De reform.*, c. 1.

³ Luc. VIII, 15.

⁴ Conc. Trid., l. c.

⁵ Cfr. Conc. Alban., praesertim pars IV, c. 1.

⁶ Conc. Trid., l. c.

⁷ I Petr. V, 3.

⁸ I Tim. VI, 11-12.

⁹ Ibid. III, 2-3.

¹⁰ I Petr. II, 12-15.

¹¹ Ps. LXII, 12.

¹² I Petr. V, 2.

¹³ Conc. Alban., pars IV, c. 1.

¹⁴ Conc. Trid., sess. XXIII, *De reform.*, c. 1.

¹⁵ I Petr. V, 4.

funguntur, spiritualibus adigunt vacare ceteris, A
 Adhuc qua fieri poterit ratione poroganda, quibus
 quidquid cordium de mundano pulvere contractum
 fuerit, clemens detegatur, spiritus consolationis
 reparetur, mentis acrius ad rerum contemplationem
 dirigeretur extollatur, recte sanctorumque vivendi norma
 vel instituitur vel confirmetur¹.

Omnes autem clerici ad splendere paenitentiae
 lavacrum vel qualibet hebdomada vel saltem bis
 aut semel accedant in mensis, quo valeant et quo-
 tidianae defectus corrigere, et gravibus semet praes-
 servare peccatis, sacris ac divina mysteria, ea qua
 par est, sanctitate, iustitia ac reverentia peracturi.

Caueant sedulo ne eos unquam segnitie socordia-
 que per otia torpentes diabolus deprehendat calide
 structurae insidias, sed nullo unquam labore de-
 fatigatos, orationibus et obsecrationibus vacantes
 inveniat, ne facile vincat ac perdat. — Hinc a
 theologicis disciplinis, canonicis, liturgiis colendis B
 nunquam cessent, sive ut novo in dies illustrentur
 lumine, sive ut memoria elapsam iterum animo re-
 vocent, sive ut in dispensatione mysteriorum Dei
 ab erroribus caveant vel emendentur. Atque ita
 sacrae scientiae libros nocturna diurnaque manu
 versantes, et in scientia Dei proficientes, implebun-
 tur agitione voluntatis eius in omni sapientia et
 intellectu spiritali². Lugendum sane, parvulos a
 sacerdotibus petere panem scientiae sanctorum, et
 saepe deficere qui eis frangere valeat³.

Ut autem ab excolendis moralibus disciplinis,
 quae praesertim confessionibus excipiendis praef-
 fectis tantae necessitatis quovis tempore sunt, nun-
 quam remittantur animam, quisque in sua dioecesi
 ordinaria, sive per se sive de eius iussione, tertio
 quoque mense omnibus tum saecularibus tum re-
 gularibus parochis eorumque in animarum cura
 adiutoribus tres conscientiae casus ad sacrae scien- C
 tiae principia solvendo proponat. Quisque autem
 ex iis propositis in casu quaestionis dissolvat, et
 antequam tertius elabatur mensis, suam scripto
 sententiam et proprio adiecto nomine illi tradat
 aut remittat, a quo enodandos acceperat conscientiae
 casus.

Ad cleri dignitatem servandam ac debitam
 sacerdotibus conciliandam reverentiam summopere
 confert una cum animi sanctitate decens etiam
 corporis institutio. Talia igitur, inquit Bernardus,
 esse debent vestimenta servorum Dei, in quibus
 nihil possit notari novitatis, nihil superfluitatis, nihil
 quod ad superbiam vanamque gloriam pertinet⁴,
 ut per decentiam habitus extrinseci intrinsecam
 morum honestatem ostendant⁵. Quoniam vero
 sacrosancta Tridentina synodus gravissimis poenis
 per episcopos ferendos illos decernit, qui honestum
 habitum clericalem, illorum ordinis et dignitatis con-
 gruentem et iuxta ipsius episcopi ordinationem et
 mandatum non detulerint⁶, hinc praedecessorum
 nostrorum ac fere omnium conciliorum, quae post
 Tridentinum celebrata fuerunt⁷, vestigia inhaerentes,
 vehementer optamus, ut omnes huius provinciae
 sacerdotes quotidiano usu uniformem sequant nigri
 coloris vestem ad talos usque productam. Ad colorem
 porro quod attinet, clericalia indumenta nigra

sint. Capitis tantum operimentum, quo uti solent⁸,
 violaceum sit. Vittam albam collo circumductam
 gerant, vel saltem, extra civitates, streptum nig-
 rum. Prudenti autem cuiusque episcopi relictum
 maneat arbitrio, quo ex peculiaribus eius dioecesis
 circumstantiis talis non multo breviorum, nigri ta-
 men coloris, vestem aliquando permittere valeat, si
 ita in Domino magis expedire indicaverit. Ad altare
 tamen non accedant, sacra peracturi mysteria, sine
 veste talari, quam vernacula lingua *delorem* vocant:
 quae, cum propiora per incrementi sacrificii oblatio-
 nem divinae advenit familiaritati, eo decentiari com-
 positione supernae inseruiat maiestati⁹.

Abstineant prorsus a luxu, ab exquisita indu-
 mentorum elegantia, ab omnibus exteriori indu-
 menti phaleris aliisque ornamentis, quae mundanam
 sapiunt vanitatem¹⁰, ne, dum hominibus appetunt
 videri clariores, publicae se obsecrationis dentibus
 exponant¹¹. Simplicitati tamen ac modestiae in-
 dulgentes, munditiam ac decentiam solliciti prose-
 quantur, quasi per eam cordis prodituri candorem.

At novis parcentes cleri Albani sumptibus, per-
 mittimus, ut sacerdotes vestibus iam confectis
 utantur donec detritae fuerint, tibialibus exceptis
 et calceis, quorum color sit niger. Novae autem
 vestes ad huius normam decreti in posterum con-
 ficiantur.

In capitis vertice clericalis tonsurae signum
 semper deferant sacerdotes, quo nedum internis
 charismatibus, sed et externa corona regali sacer-
 dotio, cui accensentur, digni habeantur.

Meminerint sacerdotes se ad divinum quotidie
 officium persolvendum ex sacrorum canonum praes-
 scripto gravi obligatione teneri, nisi causa vere
 legitima excuset. Missionarios autem ac ceteros
 apostolica facultate praeditos horas canonicas cum
 aliis precibus commutandi hortamur in Domino, ut
 mature perpendant eiusdem facultatis tenorem, ne
 levi qualibet ex causa, veluti quovis itinere, id sibi
 licere arbitrentur, propriam culpabilem praetextentes
 socordiam.

Caveant sacerdotes ne hominem catholicum ad
 civilia tribunalia citent, nisi veniam ab ordinario
 impetraverint.

Virginalis castimoniae virtus, qua praesertim
 Christi bonus odor sumus Deo¹², maxima sacerdo-
 talis ordinis gloria ac veluti tessera, ita in eis flo-
 reat, ut et illius longe lateque diffundant odorem,
 et quamlibet a se amoliantur suspicionis occasio-
 nem, quo is qui ex adverso est vereatur, nihil ha-
 bens malum de eis blaterare nisi per summam in-
 iuriam¹³. Hinc ancillas, quibus forte sacerdotes
 indigeant pro domesticis rebus agendis vel pro-
 curandis, nunquam ad famulatum admittant absque
 ordinarii consensu, quem non daturum confidimus
 nisi maturioris illae sint aetatis, et quales eas de-
 scribit apostolus, prudentes, castae, sobrias, domus
 curam habentes, ut non blasphemetur verbum Dei¹⁴.

Ad populum verba facientes, saepe quisque
 generis superstitiosas omnesque diabolicas fraudes,
 quocumque appellentur nomine, acriter innotentur,
 ne in christiano populo, quem ecclesia infallibili
 docet magisterio, inveniantur qui ariolos sollicitetur
 et observet omnia atque anguria; nec sit incan-
 tator, neque qui pythones consulat nec divina, aut
 quaerat a mortuis veritatem: omnia enim haec

¹ Clemens XI, Mitt. encycl. 1 februarii 1710. — Hinc etiam
 pontificis et Benedicti XIV sui pontificatus initio adhorta-
 tiones; hinc paterna sanctissimi domini nostri Pii papae IX
 scripta ad omnes episcopos data encycl. Qui pluribus, 9 novem-
 bris 1846, ut spiritalia frequententer exercitia

² Colon. I, 9-10.

³ Ierem. thren. IV, 4.

⁴ S. Bernard., De modo bene vivendi, c. 8.

⁵ Conc. Trid., sess. XXIV, De reform., c. 6.

⁶ Conc. Trid., l. c.

⁷ Cf. Bunsell, XIV, De synodo, lib. XI, c. 8, n. 2.

⁸ Fere a nostratibus usurpatur.

⁹ Conc. Alban., pars IV, c. 1.

¹⁰ Haec inter accensendum illud quod *caso* appellatur.

¹¹ Conc. Alban., l. c.

¹² II Cor. II, 15.

¹³ Th. II, 2.

¹⁴ Th. II, 2.

abominatur Dominus¹, et post factam suam contra A
opinionem quae ad magis declinaverit². Hinc ani-
marum curatores pro vitiis impediant, ne quis
amuletis a superstitiosis Turcarum aut ebrietas
impietate vel etiam avaritia accipere nequam audeat.

Nemo militans Deo implicet se negotiis saecularibus, ut ei placeat cui se probavit³. In re igitur tam gravi canonum praescripta servantes clerici⁴, caveant a mercatoribus et ab aliis quibusvis illicitis negotiationibus, ne indecorum eisdem ac turpem quaeque agentem, merito ab illa excludantur hereditate, quam Dominum sibi restitutum confidere poterunt, si studeant divites fieri in bonis operibus, thesaurizantes sibi thesauros in caelo⁵. Praevariatores autem ab episcopis corrigantur, et contumaces meritis feriantur poenis.

Parochiales libros habeant parochi diligenter compactos: atque ut satis distincte suas quisque B
oves agnoscat, praecipimus, ut singularum censum diligenter quotannis describant, unde tum ipsarum numerus, tum cuiusque sexus et aetas legenti pateat; item in aliis codicibus et baptizatos et confirmatos et matrimonio coniunctos ac defunctos per episcopus accurateque ex praescriptis in rituali romano ratione recensent.

Habeant quoque insculptum parochiale sigillum, referens cum parochiae nomine effigiem titularis eiusdem parochialis ecclesiae. Hoc autem utantur in actis dumtaxat parochialibus ac in litteris ad episcopalem curiam dandis.

Omnes animarum curatores tum saeculares tum regulares curam actu, sive perpetuam sive temporariam, exercentes tenentur dominicis singulis aliisque per annum festis ex praecocepto diebus sacrum facere, fructumque huius medium pro populo cuius eorum commissio applicare⁶. — At vero ad nostros quod attinet parochos, neminem eorum laet, sanctam apostolicam sedem universae huic Albanae provinciae benigne indulissem, ut parochi nonnisi dominicis diebus et festis tantum primae classis missam pro ovibus suis applicare teneantur. Porro cum in praesens festum sancti Iosephi, catholicae ecclesiae patroni, a beatissimo papa nostro Pio ad festum primae classis fuerit evectum, hinc omnes animarum curatores etiam in solemani huius sancti patriarchae die sacrum pro populo applicandum sibi esse meminerint.

Sapientissimo quidem consilio Tridentini patres pro tutiori animarum salute episcopis mandare duxerunt, ut distincto populo in certas propriasque parochias unicuique suum perpetuum peculiaremque parochum assignarent, qui oves suas valeret cognoscere, et a quo solo licite sacramenta suscipere, aut alio utiliori modo, prout loci qualitas exegisset, providerent⁷. Eiusmodi provida sanctae matris ecclesiae disciplina maxime confert, ut dominico gregi pascendo non mercenarii, sed pastores ex cubent boni. Ubi enim alii aliis animarum curatoribus subrogantur in dies, non raro accidit, ut mercenariorum more, fere nulla neque pro sacris curandis rebus, neque pro Christi pascentis ovibus sollicitudine afficiantur, sed sine affectione sint, sine benignitate, seipos quidem amantes⁸ atque

pascentes, non sibi a Deo committunt oves. Cumque sint totidem veluti errantia sidera, vel nebulae sine aqua, quae a suarum ventis cupiditatum circumferuntur⁹, neque calentis lumen doctrinae, neque salubres imbres, quae dominicum agrum fecundent, emittere valent. — Perpetui contra christiani gregis pastores, quorum sunt oves propriae, haec quidem, divini pastoris exempla, eo usque diligunt, ut animam quoque suam, ubi opus fuerit, libenter ponant pro ovibus suis, eandem nunquam, lupis praecortium adventibus, dimissuri¹⁰.

Quapropter, licet plurimae gravesque omnino rationes impediant, quominus in Albana provincia huic saluberrimae ecclesiasticae regimenis regulae de parochorum perpetuitate admissis haecemus, sed pro diversis locorum adiunctis veteri translationum praxi parochiarum necessitatibus utilius providendum esse censuimus¹¹, dolendum tamen est, eiusmodi translationes vel annua alicubi vice vel adeo extra modum frequentari, ut huius providentiae utilitas in magnum parochiarum animarumque damnum ex allatis rationibus misere vertatur. Itaque sacrorum antistites vehementer in Domino hortamur, ut in parochorum translationibus sobrietati maxime studeant, eos nonnisi gravi admodum urgenteque ex causa ab una ad aliam transferri parochialem ecclesiam¹².

Animae, non corporis se medicos profitentes¹³, meminerint clerici graviter sibi vitium esse pluribus ecclesiastici iuris sanctionibus medicam aut chirurgicam artem profiteri vel exercere¹⁴. Cum tamen ab huius provinciae locorum adiunctis nondum necessitas, sed et graves interdum rationes emergant, quibus oporteat quaedam his artibus propria a clericis exerceri, eos graviter monemus, ne huiusmodi artes profiteantur neve earum quaedam exerceant nisi illas in primis satis calleant, ne gravioribus morbis infensas adhibeant aut ancipites curationes, et nisi vel necessitas urgeat¹⁵, vel apostolicae Romanae sedis facultate praediti sint, nullam exigentes curationum aut medicaminum ratione mercedem ceterasque conditiones religiose servantes, quibus eiusmodi facultates merito quidem solent a summo pontifice coarctari¹⁶, ne quod ut

¹ Iudae. 19-18.

² Ioann. X, 11-12.

³ Cfr. Trid., sess. XXIV, *De reform.*, c. 18.

⁴ Sacra congregatio de Propaganda fide die 10 Ianuarii 1787 hoc edidit pro norma decretum: „Scribatur episcopis (Albaniae) posse mutari parochos, ex causis tamen canonice, puta persecutionis infidelium, odii vel inimicitiarum cum populo, vel gravis scandali, et tandem ratione maioris utilitatis parochianorum; non tamen intuitu privati commodi vel lucri ipsorum parochorum, quibus episcopi consulere poterant in casu vacantiae singularis et communi parochiae.“ Hoc autem decretum non semel, obortis dubiis, servandum rescriptit. Et quamvis aliquando indulserit, ut aliqui episcopi, pro eorum prudentia, parochorum translationes peragerent per eorum intuitu, veluti ratione meritorum, illud tamen egit concurrente maiori dioecesis bono, et firmo semper universum manente decreto diei 10 Ianuarii 1787.

⁵ Conc. Alban., pars IV, c. 1.

⁶ Cfr. Bened. XIV, *De synodo*, lib. XIII, c. 10, n. 5 et seq., ad 12.

⁷ Sacra congregatio de Propaganda fide die 26 Novembris 1641 rescriptit: „In casu necessitatis sacerdotes missionarios non indigere dispensatione, et licite posse modari.“

⁸ In citato sacrae congregationis decreto diei 26 Novembris 1641 sequentes providae conditiones recensentur: „Ut sacerdotes missionarios sit peritus in arte medicinae; ut eam gratis exerceat; ut absque incisione et adhesionis operetur; ut in loca, ubi missionarius degit, non sint medici et chirurgi laici, vel sint haeretici aut heresi.“

⁹ Verum pro temporum, locorum personarumque adiunctis, seu pro diversitate causarum, diverse apponuntur conditiones in eiusmodi rescriptis. Cfr. Bened. XIV, *De synodo*, l. c., n. 7-8.

¹ Deut. XVIII, 10.

² Levit. XX, 6.

³ II Tim. II, 4.

⁴ Cfr. Clem. XIII, encycl. *Cum primum*, 17 Septembris 1759, et Bened. XIV, const. *Apostolicae servitutis commendationem*, diei 26 Februarii 1741.

⁵ Matth. VI, 20.

⁶ Cfr. Bened. XIV, const. *Cum semper oblatas*, §§ 1 et seq., die 19 Augusti 1744.

⁷ Conc. Trid., sess. XXIV, *De reform.*, c. 18.

⁸ II Tim. III, 2-3.

mediam ecclesiam indulget ad animarum salutem ob-
tinendam salutem, tanquam sine, clericorum vitio,
accipiat, qui eos a principe spiritualium cura-
tionum officio misere abripit.

Caput II.

De curatorum aliorumque ecclesiarum praesentibus.

Animarum pastores ceterisque omnes ecclesiae
ministri, officii sui memores, eiusdem ecclesiae Dei
solicitam debent diligentiam habere¹. Habebunt
autem, si praeter animas sibi commissa ecclesiae
quoque facultates pervigili semper attentione guber-
nent, frequentiusque animo revolvent, omnia eccle-
siae bona in parochorum aliorumque ministrorum
proventus proficiencia, patrimonium pauperum et
peculium Christi per sacros canones merito occupari².
Hinc confirmantes ac iterum promulgantes
quae patres nostri in concilio Albano decernere
censuerunt, scilicet de ecclesiarum bonis quibus-
libet sub anathematis comminatione non alienandis,
sed potius omni honesta ratione augendis; — de
eorundem bonorum, iurium, actionum, censuum,
reddituum duobus inventariis conficiendis, episcopi
auctoritate munitis; — de paroco, qui bonis eccle-
siae colendis vel augendis studuit, gratificando; —
de miseris parochorum impotentium paupertate
sublevanda, atque de aliis huiusmodi³; haec in-
super ad eliminandos praetextus, ad abusum com-
pescendos servanda monemus.

Ut animam venerandis addamus sacerdotibus,
qui senectutis aut infirmitatis causa in vinea Domini
laborare amplius non valent, eiusdem Albanae
synodi decretum, quod eis prospicit, paululum im-
mutantes ac pro temporum calamitate amplificantes,
discretionis zelo decernimus, ut parochi omnes, qui
pinguioribus praesunt parochiis, singulis annis quin-
quaginta oecas (ut vocant) tritici ac totidem ar-
genteos (pistras dicunt), parochi vero, qui pauperes
regunt parochias, viginti quinque oecas totidemque
argenteos; episcopi autem centum oecas ac centum
argenteos eiusmodi sacerdotibus subministrent.

Quamvis sacerdotes ecclesiae stipendiis victi-
tantes, redditus omnes, quos ratione officii vel bene-
ficii eiusdem tradit ecclesia, sibi legitime acquirant,
exploratissima tamen in sacris canonibus doctrina
est, quam Tridentini patres gravissime confirma-
runt⁴, nempe redditus, quos ultra honestam summet
sustentationem ab ecclesia percipiunt, non avaritiae
vel comessationibus et ebrietatibus, quod abest,
fovendis, vel conanguineis familiaribusque ditandis
inserviant, sed immo potius in pias omnia debent
causas erogare, ut ipsi Christo in ecclesia et pau-
peribus quodammodo reddant; et si propinquis, qui
vere pauperes sint, tanquam pauperibus ordinata
caritate succurrere velint, id agant ut minus egerint,
non ut ditescant⁵.

Cum itaque non raro fiat, ut sacerdote vix de-
functo, immo et adhuc cum morte luctante, eiusdem
conanguinei omnia quae possunt surripere festi-
nantes nitantur, litaeque inde nocenter gravissimae,
hinc sacerdos omnia curae in Domino hortamur,
ut propria conscientiae conscientiae, dum corpore
valeat, non procreantur de rebus suis in timore
Domini disponere, quippe quae hora non putant,
suis hominis veniet⁶. In conficiendis autem supra-
mae voluntatis tabulis, probe nocentes, ac de

¹ Tit. III, §.

² Cfr. c. 18, De testamentis; c. 19, can. 12, § 1; c. 20, can. 12, § 1, De praesentibus et dignitatibus.

³ Causa Alban., pars IV, c. 2.

⁴ Causa Trid., can. XXV, De reformatione, c. 1.

⁵ Causa Trid., l. c.

⁶ Luc. XII, 49.

patrimonialibus aliisque cum ecclesiasticis bonis li-
bere eorum Domine ius dicere posse, iustitia cari-
tateque servata, quoad reliquos ecclesiasticos pro-
ventus, qui moderatus summet sustentationi impo-
sunt, gravis quae teneatur praesentis obligationis
meminerint, quaevis eorum sit latens eiusdem
origo¹, eodem scilicet ad pios usus impendendi,
thesaurizantes ita sibi thesaurum non deficientem
in caelis, quae far non appropriat², quin animas
detrimentum patiantur³.

Quod si aliquem sacerdotem ecclesiae bene-
factorum ab intestato mori contigerit, eorum secun-
dum carnem heredes et propinqui nihil audeant
de impensi sumptus ratione in ecclesiae bonis vindic-
care vel praetendere, eorumque temerarios ausus
episcopi anathematis gladio compescant⁴. Quod
autem attinet ad reliquos qui, defuncto clerico, super-
fuerunt ecclesiasticos redditus⁵, iidem heredes me-
minerint, sacerdotes Albanenses vel ab ipso incunte
aetate ecclesiae plerumque sumptibus alitos atque
institutos fuisse, quin eorum parentes aut propinqui
quidquam fortasse ad illos instituendos impendunt.

Quod si agatur de missionario defuncto, sive aere
et sumptibus sacrae congregationis aleretur, sive
non, quoad bona ab ipso relicta, quaecumque ea
sint, omnia congruenter decreta admissum serven-
tar, quae pro bonis et pecuniis decedentium epis-
coporum superius edidimus⁶. Hi autem, ad quos
pertinet, fideliter insuper implere studeant sacrae
congregationis Propagandae fidei decretum anni
1791 et ab Innocentio XIII approbatum de inven-
tario conficiendo sub poenis contra inobedientes in
eo latis⁷.

Caput III.

De patribus missionariis.

Speculatores in ecclesia Dei a Spiritu sancto
episcopi constituti, sedulo excubare debent, ut ec-
clesiasticae leges nedum a saecularibus clericis, sed
et ab ipsis regularibus religiose serventur, praeter
cetera quae in eorumdem regimen et disciplinam
regularium Tridentina synodus episcopis manda-
vit⁸. Tum igitur ea quae in praecedenti Albano
concilio, tum quaedam alia in praesenti pro novis
rerum adiunctis providere, commemorare atque
urgere opportunum duximus.

Maximum quidem sibi in pastoralis officii mini-
sterio solatium et levamen Albanae ecclesiae epis-
copi iure merito praetolantur a patribus misio-
nariis in hac Domini vinea laborantibus. Hi enim
terrae miseriae ac tenebrarum fluxu caducisque

¹ Cfr. Bened. XIV, De synodo dioc., lib. VII, c. 2, n. 14.

² Luc. XII, 49.

³ Matth. XVI, 26.

⁴ Causa Alban., l. c.

⁵ De controversia, quae adhuc sub iudice est, an scilicet
obligatio in pios usus erogandi ecclesiasticos redditus sit ex
lege iustitiae an caritatis, et utrum clerici sint domini ecclie-
siasticorum proventus ac dispensantes tantum, plura habentur
apud Benedictum XIV, De synodo dioc., lib. VII, c. 2. Et
ideo ne controversiam finire viderentur, merito synodorum
patres abstinendum sibi cum commoverent ab attentione ad
pias causas superfluo intestato decedentium redditibus.

⁶ Pars III, c. 1, De episcopis, § 4.

⁷ In verbis decreti: „Quotiescumque contigerit aliquem
missionarium ex hac vice decedere, missionarius antiquior filius
stationis, in qua erit quilibet defuncti, de omnibus pecuniis,
mobiliibus et rebus quibuslibet ab eo relictis statim post eius
mortem clarum ac distinctum inventarium fideliter conficere
teneatur, huiusque patri missionum pro tempore praesente trans-
mittere, omnia interim sub vigili custodia servanda tradenda
missionario praedefuncti successori, qui ea in legitime mis-
sionis usus impendat.“ — Hinc, actum praecipitur sub poenis
inhabilitandi ad ministerium et privandi vocis activae et
passivae.

⁸ Trid., can. XXV, De regulari et moniali, et alibi. — Cfr.
Bened. XIV, De synodo, lib. IX, c. 15-16, et lib. XIII, c. 4, n. 6.

rebus tanquam gravi carina relevati, expeditiores profecto sunt ad evangelizandum pacem, ad evangelizandum bonam, docendo, predicando, baptizando, poenitentiam administrando sacramentum.

Meminerint itaque, ut hoc apostolicum munus ad normam exercent a patribus Albanæ synodi concinne traditam. Scilicet apostolice ritus villas suas cœditas missioni assidue lustrent, dispersos catholici nominis reliquias inviant, infirmos in fide roborant, lapsos et devios in viam salutis revocant: et redeuntibus aliis domum, alii quoque in messum nimis amplam opportuno et continuo motu succedant. Sic enim de Christi vinea assidue peregrinatione solliciti, venientes tandem venient cum exultatione portantes manipulos suos¹.

Quo autem eorum humeri hoc apostolicum ferre onus valeant ac religionis iubar longe lateque diffundere alacres pergant, confortantur in Domino et in potentia virtutis eius², memores etiam operum et calamitatum patrum suorum, qui divites in virtute floruerant in generationibus suis, eorumque exempla cœtentur, quo eorundem patrum sint hereditas sancta³, omnibus omnia facti, ut omnes salvos faciant⁴, quippe omnia et in omnibus Christum⁵. Nemini dantes ullam offensionem, ut eorum non vituperetur ministerium, in omnibus semetipsos exhibeant sicut Dei ministros, in laboribus, in vigiliis, in scientia, in suavitate, in Spiritu sancto, in caritate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ a dextris et a sinistris, sicut egentes, multos autem cœlestibus locupletantes divitiis⁶. Nunquam contingat, eos per otium a suscepto munere feriari, sed mortificati quidem carne, vivificati autem spiritu⁷, pro Dei gloria et animarum salute curas ingeminant, certent bonum certamen, fidemque servant, ut Christum lucrifaciant suis militibus olim iustitiæ coronam in oculis redditurum⁸.

Cum autem strictissimam religiosæ vitæ observantiam apostolici missionarii officium nec destruat nec dispenset, immo perfectam professionem perfectiori vocatione et salubriori inasuitati ratione œdificet et confirmet⁹, hinc saepe animo recolentes quæ de ipsa Albana synodus sapienter edixit, studeant, ut solitum regularis disciplinæ nitorem illibatam conservent, ne cum aliis prædicaverint, ipsi, quod Deus avertat, reprobi efficiantur¹⁰; quin vero eorum exemplis virtutis huius ævi morbis salutare præbeant medicamen. Sic, religiosæ eminentes obedientiæ observantia, suorum antistitem auctoritati omnino subiecti, illos homines ad salutem confidunt qui exultantes in superbis suis¹¹, legitimis subiecti renunt potestatibus; post carnem in concupiscentia immunditiæ ambulantes¹² castitas virginalis retrahat a coeno; effrenam divitiarum cupiditatem, quæ in tentationem impellit et in laqueum diaboli¹³, apostolice restringat paupertas; superbiam sæculi profunda curvet humilitas.

In quolibet hospicio sive domo missionis ab utraque omnino pendeant tum patris præfecti, cum cetero-

rum præcibus hœdem piis cœdibus præpositorum, illorundem tanquam Dei mandatis morum gerant. — Hinc porro in provinciis cetera inter scraphiel ordinis hospitium eminere debet hospitium quod sacra congregatio de Propaganda fide Sædres panis ab hinc annis provide erigendum decrevit¹, quodque erectum ut in dies floreat, vehementer exoptamus.

Quapropter huius hospitii præcibus, quovis ceterum exercitum titulo vel quavis auctoritate præditum, ab eodem sacra congregatione utpote missionis ministrum iure proprio constituendum², hortamur in Domino, ut religiosæ sibi committendæ familiæ profectui, ipsius hospitii incremento atque splendore, rei que christianæ emolumento assidue studens, satagat pro sibi tradendis ab ecclesiastico regimine facultatibus, ut regulas atque præscripta iam ab eodem sacro fidei propagandæ ordine approbata aliæque forsitan edenda ad hospitii disciplinam, tum in spiritualibus tum in œconomicis regendam et gubernandam, religiose serventur, ac eiusdem sacre congregationis et Albanæ ecclesiæ antistitem eorumque fidelium mentes ac vota fraudentur.

Ad augendam autem in hac principe civitate fidem atque pietatem, sacerdotes idem incolentes hospitium, pro zelo quo fervere debent animarum, hortamur in Christo Iesu, ut et ministerio verbi ad apostolorum exemplum instantes sint³ et sacramentalibus excipiendis confessionibus œdulam navent operam. — Item, ut eiusdem hospitii præcibus ad maiorem sacrarum functionum decorem ac præscriptos ecclesiæ ritus servandos, solemnioribus anni festis saltem duos, feria autem quinta in coena Domini et in festo corporis Christi plures sacerdotes ad hanc mittat ecclesiam, archiepiscopo sacra solemnia celebranti comitatum opemque laturo. Ac ne ab humano ingenio ac libito pendeat quomodo eiusmodi solemnia in metropolitana ecclesia rite expleantur, sacram congregationem fidei propagandæ præpositam enixe rogamus, ut præfate Sædres fratrum minorum hospitio huiusmodi leve admodum ac perisandum onus iniungat.

Caveant patres missionarii a medicina aut chirurgia exercenda sine sanctæ sedis iudicio, ne, ut prædecessores nostri monebant, dum aliorum curant infirmitates, ipsi in spirituales morbum incidant graviores. Sciant tamen, se animas, non corporis medicos esse, ac, indulgente quoque licentia, ad spiritualia potius quam ad terrena medicamina attendant, plus animæ quam corpori impendant⁴. Atque ideo quæ de hac ipsa re pro clero sæculari monuimus atque decrevimus⁵, eadem congruenter accipiant patres missionarii et præ oculis habeant.

Nulla in præcessu urgente vestes commutandi ratione, omnes regulares in missionarios pro hisce regionibus ablegatos hortamur, ut proprii ordinis habitum gestare pergant. Eos autem pro officio mœcense, ut eundem habitum religiosæ paupertati congruentem, præscriptoque colori, que fieri poterit, conformem adhibeant, ut externa quoque habitus forma, non adhuc hominibus placituri, se Christi servos vere esse commendent⁶.

¹ Rom. X. 15.

² Conc. Alban., pars IV, c. 4.

³ Ephes. VI, 10.

⁴ Eccl. XLIV, 1 et seq. ad 12.

⁵ I Cor. IX, 22.

⁶ Coloss. III, 11.

⁷ II Cor. VI, 3 et seq.

⁸ I Petr. III, 18.

⁹ II Tim. IV, 7-8; Philipp. III, 8.

¹⁰ Conc. Alban., pars IV, c. 4.

¹¹ I Cor. IX, 27.

¹² Iac. IV, 16.

¹³ II Petr. II, 10.

¹⁴ I Tim. VI, 8.

¹ Decreto diei 17 Iulii 1868.

² Gregorius XV, const. Inscrutabili, decrevit, ut eminentissimi patres sacre congregationis fidei Propagandæ præpositi, ministris omnibus ad prædicandum et docendum evangelium et catholicam doctrinam superintendant, ministros necessarios constituent et nutrent.

³ Act. VI, 4.

⁴ Conc. Alban., l. c.

⁵ Præced., c. 1. De parochiis.

⁶ Gal. I, 10.

Meminerint, ea, cum primum ad missionem sibi demandata pervenerint, teneri litteras patentes sibi ab apostolica sede traditas loci ordinario exhibere, nec ante huiusmodi exhibitionem sibi litteras concessit facultatibus uti a sancta sede ad hoc apostolicum obediendum ministerium tributa. Ubi autem missioni territorium in plures extenditur dioeceses, eadem litteras singulis cuiusque dioecese ordinariis erant exhibendas, nullo suffragante praetextu.

Meminerint insuper, ab a casibus episcopo reservatis, excepto mortis articulo, in quo nulla urget reservatio, absolvi non posse, nisi necessaria fuerint facultates praediti.

Meminerint tandem, se in parochialibus ordinatio loci subiectos esse; quin et in quibusdam etiam non parochialibus ab eiusdem potestate omnino exemptos non esse.

Haec et alia plurima eos quidem meminisse iuvabit. Ceterum plurimis rationum documentorumque momentis confidimus, omnes Christi ministros ad divinum populum evangelizandi ac pascendi munus electos, profecto eorum officio non defecturos, ecclesiae Dei praecipua ac monita non alieno impetu, sed sua sponte servantes.

Sacra congregatio fidei propagandae praecipua die 11 maii 1637 decrevit: "Tenere missionarios litteras patentes, non autem obedientias suorum superiorum episcopo ostendere." Die 26 aprilis 1647 sententiam rogata respondit: "Missionarios in eorum facultatibus habere etiam quod sine licentia episcoporum vel parochorum, in quorum districtibus habent missiones, parochialis sacramenta administrare non possunt, cetera vero post contenta praedicta praesentis vel parochiae suae facultates, quod facere debent quamprimum ad loca missionum pervenerint, administrare possunt, nec a dictis praesentis vel parochiae impediri debent sub poena contentis in constitutionibus pontificis contra impediendas in functionibus sedis apostolicae ministros."

Quae sacra congregatio, decreverat die 17 martii 1700, ne missionarii archidioecesis Dyrrachiensis huiusmodi posthabere exhibitionis officium, eodem ingeminavit die 9 maii 1763 ius accessus episcopo Palatensi atque rescribens: "Missionarios, sub poena expulsiōnis a missione, tenere litteras patentes locorum ordinariis, in quorum dioecesebus missiones exercent, cum primum accesserint, exhibere iuxta decreta sacrae congregationis, et signanter die 17 martii 1700."

Conc. Trid., sess. XIV, c. 7, De censuris reservatione.

Clemens X, const. Suprema, iam universim decreverat: "Habentes facultatem absolviendi ab omnibus casibus sedis apostolicae reservatis, non ita a casibus ab episcopo reservatis possunt absolvi." — Sed peculiariter in re editit suis pro missionariis decreta sacra congregatio de Propaganda fide, ne hi sibi indultam petarent facultatem absolviendi a casibus episcopo reservatis per consuetudinem iurisdictionis ab apostolica sede acceptae ad incrementum facultatis administrandae. Sic anno 1664 et 1720 rescripsit: "Non licere (missionariis) ... in viam facultatum sibi a sancta sede concessarum absolvi a casibus episcopo reservatis." — Idem decrevit anno 1700 pro missionariis Macedoniae, idemque anno 1708 pro patribus missionis Palatensis.

Sacra congregatio de Propaganda fide praeter decretum anno 1647 supra relatam, anno 1771 rescripsit: "Non licet (patribus missionariis) administrare sacramenta parochialis absque licentia ordinarii." — Et die 9 maii 1768 iam decreverat: "Missionarios episcopo subiectos esse in his quae ad curam pertinent animarum."

Episcopos subiectos potestati eorum facultates — vel ipsarum vi formularum, uti missam celebrandi his in die etc., et quatenus ad forum dumtaxat internum conseruantur, uti dispensationes matrimoniales et alias quae propriis episcopis attingunt iurisdictionem; — vel etiam vi decretorum ipsius sacrae congregationis, quibus episcopi auctoritas auctoritate moderandi aut suspendendi ex gravi urgentique causa, status sacrae congregationi communicanda, facultates administrandi sacramenta etiam non parochialis (decreto 11 decembris 1699), nec non inspicendi an iuxta sacras conclusiones omnino eadem administrantur (tu decreto diei 18 iulii 1701).

Notandum vero est regularem, qui talis, in pluribus subesse delegatus episcoporum iurisdictioni. Cfr. Bened. XIV, De synodo, lib. IX, c. 15, n. 4 et seq.

Quae autem valent ubi in vinea Domini laborantes fructum colligere, sacra congregatio fidei propagandae utique explicita decrevit, et clero regulari aliquae ad praescriptionem sacrorum canonum referendae assignantur parochiae eorum dioeceseos, in quibus eas nondum obtinent. Hinc vero synodi deliberationi relinquit decernere, quatenus ex eis fuerit assignanda, cum sacra eius eisdem sacrae congregationis indite resolutiones subiciendi.

Haec itaque synodus, voto et consensu antea quorum interest excepto, ita praefato sacrae congregationis decreto libenter morigerari censet, favore missionariorum patrum minorum incliti ordinis sancti Francisci.

Praefecturas apostolicas Castratenae parochiae committit Boetanensem et Livariensem in archidioecesi Antibarensi sitas et lacui Scodraei contentinas. — Praefecturae apostolicae Epiri concedit Bisensem et Laocensem Dyrrachiensis archidioecesis parochiae. — Troscianensis parochiae assignationem, ab episcopo Sappensi pluribus abhinc annis, ex praefatae sacrae congregationis indulto, factam missionariis patribus minoribus de observantia nuncupatis, confirmat. — Item Epiroticae praefecturae assignat parochiam Baldreniensem, atque etiam Franciscanum ecclesiam sanctae Mariae ab Angelo salutatae, sitam cis Drinum flumen, in dioecesi Alexiensis, ut duo saltem patres missionarii, in hospitio residentes ecclesiae sanctae Mariae contiguae, tum fidelium Baldreniensis parochiae, tum omnium Supraecutarinarum, ut eos vocant, pro dimidia vel maiori anni parte, qua ibi morantur, in spiritualibus et parochialibus curam habeant, quam plurimis iam ab annis exercent. Eosdem autem missionarios parochialem ab ordinario loci iurisdictionem accipere debere, eidemque in parochialibus subiecti compertum exploratumque est.

Quoniam vero sacra congregatio recensitarum assignationem parochiarum ab hac synodo peragenda, ab eaque postea confirmanda, indulserit, servata tamen in omnibus constitutione Benedicti XIV quae incipit *Firmandis*, hinc missionarios, qui iisdem praeficiuntur parochiis, monemus, ut illam praesentibus habeant, eiusque praescriptionibus ac monitis, omni longe amoto praetextu, in simplicitate cordis adhaereant, promptaque pareant obedientia.

Sacra congregatio de Propaganda fide die 17 iulii 1665 ad dubium: "An clero regulari (Albanae ecclesiae) assignandae sint aliquae parochiae in qualibet dioecesi, ubi eas non habet" — respondit: "Affirmative, servata in omnibus bulla Benedicti XIV quae incipit *Firmandis* diei 6 novembris 1744."

Decreto eisdem diei 17 iulii 1665.

Sacra congregatio de Propaganda fide die 19 decembris 1689 ad dubium: "An designatio seu nominatio praefecti missionum sufficiat ad communicandam institutionem auctorizatiōnem missionariis, qui munere parochorum fungi debent, seu potius teneantur eandem ab ordinariis locorum, in quibus id munus est exercendum, recipere?" — respondit: "Negative ad primam partem, affirmative ad secundam, iuxta decretum diei 11 decembris 1689."

Eisdem die ad dubium: "An et quomodo licet (vicarii apostolici seu ordinarii locorum) possint semel admissos ad curam animarum exercendam removere, vel eorum facultates in sacramentorum administratione colligere" — respondit: "Affirmative in omnibus, dummodo gravis et urgens causa adit statim sacrae congregationi communicanda."

Praecipua cit. benedictinae constitutionis capita, quae ad praesentem rem pertinent, haec sunt:

Animarum curam in saeculari persona exercentes, sive ipsi regulares sint sive saeculares, sacri Tridentini concilii praescripto (sess. XXV, c. 11, *De regul.*) subesse debent immediata, in his quae ad dictam curam et incrementum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi et correctioni episcopi dioecesanum (Const. cit. §§ 2-3).

Sacerdotes ab episcopo missi tanquam visitationis esse praesentem etiam a regularibus parochiis seu curis libenter

Quamquam autem missionum praefecti facultate a quibusdam pro se habent nominandi locique ordinario potestatis, ut ab eodem parochis designatus institutionem cum parochiali aequi valeat iurisdictione, eoque, gravi urgente ratione, quam episcopo satisficere non tenentur, a parochia removendi, meminerint tamen, ut alium prius idoneum sacerdotem proponant, quem episcopus parochias praeficiat, ne portio domini gregis proximo viduata pastore luperum pateat incuribus, et ingruente discrimine spiritualibus destitatur auxilio.

Eodem autem missionum praefectos monemus in Domino, ut maxime caveant a frequentibus parochiarum ad alias parochias translationibus, quas neopoli gravi urgente causa peragant, ne inde christianae plebi ea ingruant pari ratione detrimenta, quae in frequenti saecularium parochiarum translatione iam gravibus opus fuit desistere querelis. Quare eodem missionum praefectos hortamur, ut antequam parochiam amoveant, negotium cum episcopo conferant, rem in edificationem corporis Christi amice et sine strepitu componentes; idemque vicissim ab episcopis praesentium iri confidimus, cum aliquem regularem parochiam removere cogantur, praefectorum agendi rationi in bonum ecclesiae delaturis.

CONCLUSIO.

In nomine Domini nostri Iesu Christi. Amen. — Die 1 novembris 1871.

Huius provincialis seu nationalis concilii Albani secundi monita ac praescriptiones in hoc solemniter omnium sanctorum festo absolventes, et Deo optimo maximo, a quo omne donum et lumen, et virgini deiparae huius ecclesiae titulari, sub cuius patrocinio bonoque consilio hos synodales egimus

conventus, gratias agentes, omnia et singula quae in eadem synodo legitime congregata pro munere nostri ratione ac temperum exteriorum rerum adiunctis a nobis facta, cunctis ac decretis fuerunt, infallibili auctoritate domini nostri Christi in terra vicarii magisterio, ea quae debemus humilitate, genibus in obedientiam flexis, submittimus, et aeternae congregationi cardinalium negotiis propagandae fidei praepositorum emendanda et corrigenda ad laudem omnipotentis Dei fideique propagationem toto cordis obsequio animique ingenuitate subicimus.

Ego Carolus Peoten, archiepiscopus Antibaresis et Scodrensis, regni Serviae primas, delegatus apostolicus, concilii praeses, definiens subscripsi.

Ego frater Raphael de Ambrosio, archiepiscopus Dyrrachiensis, definiens subscripsi.

Ego frater Darius Gucciarelli, archiepiscopus Scopiensis, definiens subscripsi.

Ego frater Petrus Severini, episcopus Sappensia, definiens subscripsi.

Ego Franciscus Makczynski, episcopus Alexiensis, definiens subscripsi.

Ego frater Albertus Cracchi, episcopus Pulatensis, definiens subscripsi.

Ego Gaspar Cranich, abbas Sancti Alexandri, assentiens subscripsi.

Ego frater Bonaventura a Palma, pro-paefectus apostolicus missionum Macedoniae, meo et patrum missionariorum nomine assentior.

Ego frater Ioannes Petrus a Bergamo, pro-paefectus apostolicus missionum Pulatensium, meo et patrum missionariorum nomine assentior.

Ego frater Bonaventura ab Ossida, pro-paefectus apostolicus missionum Epiri, meo et patrum missionariorum nomine assentior.

Angelus Radoia, parochus Scodrensis, a secretis.

4.

DECRETUM QUO SECUNDUM CONCILIUM ALBANUM RECOGNOSCITUR.

Postquam felicissimis sanctae memoriae Clementis papae XI auspiciis ac divina favente clementia, ad fidei conservationem atque incrementum, ad ecclesiasticam disciplinam ordinandam restaurandamque, ad insolescentes mores ac pullulantes abusus comprimendos, primum Albanum concilium

excipi debent, omnibusque rebus invariabilibus ad iunctum sibi onus adimplendum opus illis esse contigerit (§ 5).

Potest episcopus in regularium ecclesiarum, sive parochialibus sive non parochialibus, confirmationis administrare sacramentum (§ 6).

In visitatione locali ecclesiarum parochialium, quae a regularibus administrantur, ita est episcopo ea visitare quae sacramentis administrandis, verbo Dei annuntians, parochianorum condoveribus excipiendis opus sunt. — Item pro visitatione personali parochi, non quidem quae observationem spectant ipsius regularis instituti, sed ipsius vitam morisque scrutari, quantum ad populi edificationem conferre vel obesse maxime possunt; an titulo legitime animarum curam exerceat; an corvet residentiae leges; an ad synodum vocatus ierit; an ceteris rite fungatur officiis parochialibus ac onera impleverit. Atque ubi parochiam regularem ita defecisse compererit, potest episcopus opportuna decreta condere, meritaque poenas in eum statuere, cumulative tamen iure cum praesente regulari, privative vero episcopi quoad parochianorum mores (§§ 7-10).

Parochias regularibus non licet sine praevia episcopi approbatione ad curam animarum accedere, quamvis deputatis a suis superioribus, manentibus ad verum amovibiles. Hoc autem tam ab episcopo quam a superiori regulari, aequo iure, non requirit alterius consensus, ab animarum cura removeri posse, nec unum alteri curae iudicii sui aperire, multaque minus probare et verificare debere (§ 11).

¹ Cfr. cit. const. Firmandis, § 11.

² Ephes. IV, 12.

anno 1703 celebratum fuit, ob adversa rerum adiuncta in Albania, Servia et Macedonia nova synodus cogi amplius minime poterat. Verum, ubi primum immutatis illarum regionum conditionibus, sacra haec congregatio animadvertit tempus opportunum advenisse, quo sacrarum antistites promovendo suarum ecclesiarum bono atque aeternae oriam ipsi creditarum salutem procurandae, collatis in unum conciliis, iterum intenderent, in generalibus comitiis diei 17 iulii 1865, approbante summo pontifice, decrevit, ut altera provincialis seu nationalis synodus ab ipsis eum in finem haberetur. Iamdu- dum enim innoverat, necesse omnino esse non tam novas leges condere, quam praeclaudati primi concilii praescriptiones, oblivione aut ignorantia prope iam obsoletas, ad vitam revocare, illarum executionem urgere, cleri populi que necessitatibus pro diversa nostrorum temporum conditione accommodare; varias insuper controversias in re morum exortas dirimere, novos ingruentes excessus moderari, ac sacrarum missionum regimen ad normam decretorum a sancta sede opportune editorum conformare.

Quamquam praedictarum regionum archiepiscopis et episcopis nil magis cordi esset, quam sacrae congregationis et auctoritatis eius mandatis sine mora obtemperare, dolendum tamen est non paucos intercessisse difficultates, ob quas optata diu provincialis seu nationalis conventus celebratio ad annum usque 1871 protrahi debuit. Vix igitur ac eis per temporum adiuncta licuit, mense scilicet sep-

tambi antedicti anni, tandem aliquando convocatum fuit secundum Albanum concilium in sede cathedrali Beatorum Martiae virginis de hunc concilio dicta, praesidente reverendo patre domino Carolo Pastore, archiepiscopo Antibraceni et Sudrensi, tanquam delegate apostolice, ac mense octobri, tribus columnis sessionibus sancto feliciterque absolutum.

Cum itaque eius acta ac decreta hunc praesules eo, quo par erat obsequio, sanctae sedis examini iudicioque subiecissent, sacra haec congregatio in generalibus conventibus dierum 24 maii anni 1874 ac 29 maii anni currentis, referente eminentissimo ac reverendissimo domino Theodulpho sanctae Romanae ecclesiae cardinali Mertel, eadem

ad trutinam revocavit. Porro eminentissimi patres post maturam deliberationem, sessionibus adhibitis modificationibus, lata decreta recepissent, in cuius recognitionis testimonium praesens decretum esse mandarunt, ut ab omnibus, ad quos spectat, inviolabiliter observentur.

Hanc autem excepit congregationis sententiam cum subscriptis pro-secretariis canonice domine in audientia 29 maii 1876 retulerit, sanctitas sua in omnibus probare benigne dignata est, contrariis quibuscumque haud obstantibus.

Datum Romae ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide die et anno quibus supra.

Ioannes Baptista Agnozzi, pro-secretarius.

5.

APOSTOLICA INDULTA PRO POSTULATIS IN HAC SYNODO.

I.

EXEMPTIO A NONNULLIS FESTIS DE PRAECEPTO SERVANDIS EORUMQUE VIGILIARUM TRANSLATIO.
(Vide col. 367 B.)

Ex audientia sanctissimi dicit 28 maii 1876.

Sanctissimus dominus noster Pius divina providentia papa IX, referente me infrascripto, sacrae congregationis de Propaganda fide pro-secretario, benigne inclinatus ad preces, ab archiepiscopis et episcopis Albaniae, Serviae ac Macedoniae in concilio Albano secundo coadunatis porrectas, et fidelium in memoratis regionibus degentium indigentis providere cupiens, eos dispensare dignatus est a praeecepto audiendi sacrum et abstinendi ab operibus servilibus per dies festos sequentes: festum sancti Matthiae apostoli, sancti Marci evangelistae, sanctorum Philippi et Iacobi apostolorum, ferias III Pentecostes, sancti Iacobi apostoli, sanctae Annae, sancti Laurentii, sancti Bartholomaei apostoli, sancti Matthaei apostoli, sanctorum Simonis et Iudae apostolorum, sancti Andreae apostoli, sancti Thomae apostoli, sanctorum Innocentium, sancti Silvestri pontificis confessoris; vigiliis autem festis ut supra suppressis annexas sanctitas sua transferri mandavit in feriam VI et sabbatum uniuscuiusque hebdomadae adventus. Quoad vero ecclesiastica officia sanctitas sua declaravit ea sic ut antea celebrari oportere, tam in missae celebratione, quam in horis canonicis recitanda. Contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Datum Romae ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide die et anno quibus supra.

Ioannes Baptista Agnozzi, pro-secretarius.

II.

FACULTAS AD DANDAM VENIAM EXERCENDI MERCATUS DIEBUS FESTIS (IUXTA MODUM).
(Vide col. 367 D.)

Ex audientia sanctissimi dicit 28 maii 1876.

Cum singulis hebdomadis in Albania uno et alibi etiam duobus diebus mercatus fieri soleant, ne fideles, praesertim pauperes, mercatu, quando in diem festum incidit, interdicti, grave subire damnum cogantur, archiepiscopi et episcopi in II synodo Albana, anno 1871 habita, demissa a sanctissimo domino flagitarunt, ut ea facultate sacrorum antistites Albaniae, Serviae et Macedoniae munire vellet, qua festis diebus in mercatum dies per an-

nam incidentibus valeant fidelibus eorum respective iurisdictioni subiectis veniam mercatus exercendi largiri, integra tamen manente obligatione audiendi missam et a servilibus operibus abstinendi, quo reliquo eiusdem diei tempore Deo bonorum omnium datori vacare possint; exceptis tamen solemnibus festis nativitatis Domini nostri Iesu Christi, Epiphaniae, sancti Iosephi catholicae ecclesiae patroni, Ascensionis Domini, sanctissimi corporis Christi, sanctorum apostolorum Petri et Pauli, assumptionis beatae Mariae virginis, ac patroni principalis cuiusque dioeceseos.

Quam quidem postulationem per me infrascriptum sacrae congregationis de Propaganda fide pro-secretarium in audientia 28 maii 1876 relatum, sanctitas sua, inhaerendo constitutioni sanctae memoriae Benedicti XIV incipiente *Ab eo tempore*, benigne excipere et facultatem ut supra impertiri dignata est. Contrariis quibuscumque haudquaquam obstantibus.

Ioannes Baptista Agnozzi, pro-secretarius.

III.

FACULTAS AQUAM PRO BAPTISMATE CONFERENDO BENEDICENDI BREVIORI FORMULA. (Vide col. 371 C.)

Ex audientia sanctissimi dicit 28 maii 1876.

Cum archiepiscopi et episcopi in provinciali sive nationali synodo Albana II, anno 1871 habita, congregati humiliter exposuerint, attenta ecclesiarum parochialium distantia et viarum asperitate, nedum permoleatum, sed et difficillimum fore sacerdotibus huc ministerii exercendi causa cursitantibus, ad baptismum conferendum, aquam sabbatis sancto et Pentecostes benedictam ex fontibus, ubi asservatur, desumere, secumque circumferre; ac propterea demissa postulaverint a sanctitate sua, ut sacerdotibus in Albania, Servia et Macedonia facultatem tribuere dignaretur benedicens aquam baptismalem ea breviori formula, qua primum missionariae Peruviae apud Indos summus pontifex Paulus III uti indulsit; sanctissimus dominus noster Pius divina providentia papa IX, referente me infrascripto sacrae congregationis de Propaganda fide pro-secretario, petitam facultatem benigne impertitus est.

Datum Romae ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide die et anno quibus supra.

Ioannes Baptista Agnozzi, pro-secretarius.

APPENDIX CONSTITUTIONUM APOSTOLICARUM AD EPIRI ECCLESIAS SPECTANTIUM.

A.

Benedicti papae XIV decreta super pluribus disciplinæ capitulis, pro incolis regni Serviae et finitimarum regionum.

Venerabilibus fratribus, dilectis filiis, archiepiscopis, episcopis, parochis, et universis clero et populo regni Serviae alicunquæ finitimarum regionum.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles fratres, dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter omnigenas calamitates, quibus ecclesiae filii sub infidelium dominatione degentes undique opprimuntur, quibuscumque omnibus paterna caritate compatimur, non aliae magis animum nostram sollicitant atque urgent, quam quae sunt eius generis, unde animabus Christi sanguine redemptis perditionis occasionem oriri et catholicae fidei disciplinaeque integritati detrimentum inferri posse veremur. Ex quibus cum illae, quae in Serviae regno sub durissimo Turcarum iugo iamdiu sustinentur, venerabiles fratres, dilecti filii, multis ex partibus alias ad aures nostras pervenerint; tum vero novissime, per venerabilem fratrem Ioannem Baptistam, electum a nobis et constitutum archiepiscopum Scopiae, distinctius expressae ac pene ob oculos nostros expositae, incredibili nos dolore affecerunt. Licet enim inter gravissimas vexationes et persecutiones ab infidelium crudelitate et schismaticorum odio illatas, assiduum pastorum istius regni vigilantiam ac sollicitudinem in proprios greges, firmamque populorum in fide ac pietate constantiam commendare, immo et admirari debuerim; plures tamen dolendi causas nobis attulerunt, tum nonnullorum ex illis infracta et fluctuans, vel etiam arbitraria, in maximi momenti rebus agendi ratio; tum invecta inter plerosque fideles, ex alienigenarum consortio, morum ac disciplinae corruptela; praesertim vero turpis christianae professionis occultatio, ad infidelitatem accedens, qua plures in istis regionibus uti, temporalium damnorum timore, perhibentur.

§ 1. Debuerant quidem pleraque ex iis, quae contra fidei et morum puritatem inter istarum ecclesiarum fideles irrepisse dicuntur, vel anteverti, vel introducta corrigi atque emendari, per satis notas pontificii et canonici iuris sanctiones et per apostolicae sedis decreta per organum venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium negotiis Propagandae fidei praepositorum saepius emanata; potissimum vero per ea, quae statuta fuerunt in Albano concilio, quod sub felicis recordationis praedecessore nostro Clemente XI, ab istius regni primata, pro universo clero et populo Albaniae et Serviae, indictum et celebratum fuit. Ideoque praedictas omnes iuris ecclesiastici et sedis apostolicae leges vobis omnibus in memoriam revocantes, earumque studium et observantiam impense commendantes, praedictum concilium Albanum vestris praecipue rebus ac temporis accommodatum et opportunum, omnino teneri ac per omnia observari praecipimus; volentes, ut omnes istius regni archiepiscopi, episcopi, parochi et missionarii, et reliqui animarum curam habentes, aliquod illius exemplar apud se habeant, atque ad illius normam suos et populorum mores exigere studeant et conformare.

§ 2. Attames, ut graviores abusus ad fidei, morum ac rituum integritatem pertinentes, quae

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

A ex istis regionibus ad nostram notitiam in specie pervenerunt, positae tollantur ac perpetuae eliminantur; postquam eisdem accurate ac diligenter per nosmetipsos perpendimus ac examinavimus; ea, quae sequuntur, decreta, non sine venerabilium fratrum nostrorum consilio, perficere ac vobis denuntiare statuimus, quorum dispositiones a vobis omnibus, ad quos attinet, utpote utiles ac necessarias, libenter amplectendas esse in Domino confidimus; et nihilominus auctoritate apostolica exactissime impleri et custodiri mandamus.

§ 3. Ordientes itaque a negotiis fidei, sine qua impossibile est placere Deo, omnibus et singulis istius regni fidelibus, qui ecclesiae catholicae communionem retinere cupiant, districtè praecipimus atque iubemus, ut caveant, ne ad occultandam, cum licitum et necesse est aliquando, christianae religionis professionem, aliqua faciant aut admittant contra evangelica praeccepta et instituta; praesertim vero, quae protestationem includunt mahumeticæ sectae. Ideoque si circumcisionem susceperint, sciant, quod Christus ipsas, apostolo attestante, nihil proderit. Nomina Turcica, quorum nec memores esse deberent per labia sua, assumere: abominanda infidelium templa, quae moscheas vocant, frequentare: ecclesiasticorum ieiuniorum dies carniū seu prophanare, et haec eo fine, ut mahumetani credantur, prorsus devitent. Haec enim omnia, etsi fides Christi in corde teneatur, fieri nequeunt sine mahumetis errorum simulatione, sinceritati christianae contraria, quae mendacium in re gravissima continet et virtutalem fidei negationem, maxima cum Dei iniuria proximique scandalo, includit.

§ 4. Multo vero magis, cum a publica potestate interrogantur, illicitum sibi esse solent, mahumeticæ sectae se addictos profiteri: sed illud noverint esse tempus, quo eos oportet, amentes scutum fidei, non solum corde credere ad iustitiam, sed etiam ore Christum confiteri ad salutem; alioquin si eum coram hominibus negare ausi fuerint, et ipse negabit eos coram patre suo.

§ 5. Impius pariter et illicitus est illorum Serviae christianorum abusus, qui ex hac vita migraturi, cadavera sua Turcarum sepulturis mandari, cum istorum assistentia et mahumeticis adhibitis ritibus, permittunt aut iubent. Etenim si Christum in vita erubescere minime debent, quanto minus cum eiusdem tremendo iudicio sistendi sunt: ne et ipse eorumdem coram aeterno suo patre erubescat.

§ 6. Munus itaque episcoporum, parochorum et missionariorum erit, serio christianos illos, qui supradicta, cum ingenti fidei iniuria, nefarie praesumunt, docere et admonere; quod frustra sibi de christianae legis custodia et zelo, deque filiorum in eadem educatione blandiantur; quoniam vel in uno istorum deficientes, facti sunt omnium rei. Itaque ipsis aperte denuntient, quod quicquid metu cuiuslibet potestatis vel temporalium amittendorum formidine fidem suam prodit, iram Dei super se provocat; sequi, nisi respiciat, ab omni salutis spe extraneum reddit; quoniam magis timet hominem, quam Deum, et momentanea retinere, quam aeterna acquirere mavult. Si qui autem obstinati in huiusmodi via impiorum pergere velint, incapaces erunt sacramentorum in vita, et, si impaenitentes decesserint, suffragiorum post mortem; ad quae nullus ecclesiae minister illos admittere praesumat; alioquin a proprio episcopo canonicis poenis, ad praescriptam etiam supradicti Albani concilii, plerendum erit.

§ 7. Arcendas pariter a sacramentis ecclesiae sunt illae mulieres, quae nuptiarum nomine in Turcarum contubernium admittunt, celantes christianae religionis professionem, ibi vitam agunt ab omni religionis exercitio remotam; eisque a pastoribus denuntiandum est, ne salutis aeternae fiduciam collocent in ea fide, quam, sine operibus mortuam, in corde tantum utiliter conservare posse sibi persuadent.

§ 8. Istarum vero filios, quos parochis baptizandos exhibent, ubi eorum vitae periculum imminere videatur, sacro lavaero abluere praedicti parochi minime dubitent; admonitis matribus, ut, si convalescerint, ipsos in christiana religione educare sedulo curent. De his vero, qui validam ac vivacem corporis constitutionem praeserunt, et nullo superstitioso fine, sed unico salutis obtinendae voto, ad baptismum a supradictis matribus offeruntur; quoniam impossibile est singula rerum circumstantias expendere, quae suadere possunt, vel eos in evangelicae legis et fidei cultu perseveraturos, vel christiana educatione ab huiusmodi matribus fraudatos, mahumetani patris impietatem secuturos esse; pergens etiam infantilis aetatis periculis, ob quae tertiam plerumque hominum partem ante completum decennium extingui ferunt; nihil expressè lubendum censemus: ecclesiaeque ministros dumtaxat hortamur, ut invocato cum gemitibus lumine Spiritus sancti, iuxta illius ductum et prudentiae suae dictamina se gerant. Quod si eos ad baptismum admitti posse crediderint, ne omittant matribus inculcare districtam obligationem, qua tenentur, huiusmodi ecclesiae filiis, si ad rationis usum pervenerint, notam facere veritatem Dei, eodemque in disciplina et correptione Domini educare.

§ 9. Illud etiam grave ac permolestum auribus nostris accidit, concilii Tridentini decreta de sacramento matrimonii ab aliquibus non observari in istis regionibus, in quibus debitam eorum publicationem iamdiu secutam fuisse, ipsius Albani concilii testimonio comprobatur. Itaque omnes istarum partium fideles supradictis decretis teneri declarantes, irrita omnino et nulla esse definimus praetensa matrimonia, quae coram solo Turcarum iudice, caddi dicto, vel etiam absque isto, per solos sponsores et non ad praedicti Tridentini concilii praescriptum contrahuntur. Quique huiusmodi nullas et clandestinas nuptias contraxerint, et post contractas convivunt, tamquam in illicito concubinato versantes (nisi de praeterito poenitentiam agant et iusto matrimonio in facie ecclesiae iungantur), a sacramentorum participatione arceri praecipimus.

§ 10. Matrimonio autem a fidelibus rite contracto, eidem minime permittimus, ne quidem ob causam uxorum a Turcarum raptu servandarum, idem coram caddi per procuratores turcico ritu renovare; nisi tamen mahumetanus nuptiarum ritus sit merè civilis et nullam Mahumetis invocationem aut aliud quodcumque superstitiosis genus includat. Etiam enim non per se ipsos, sed per procuratores id peragant, nunquam tamen illius delicti incoctas haberi debent, quod ipsorum auctoritate vel mandato committitur.

§ 11. Quoad proclamationes vero a Tridentino concilio statutae, licet in Servia minime seu firmatae asserantur, cum tamen in praelaudato concilio Albano parochis etiam Serviae praescribantur, adempta dispensandi facultate extra urgentis necessitatis occasionem, nos idem omnino, cum fieri potest, observari praecipimus.

§ 12. Quod si alicuius fidei uxor ad Turcas confugiat et cum aliquo ex istis nefarias nuptias

contrahere audent, non licet viro aliam uxorem in illius locum ducere; cum matrimonium, iure divino, coniugibus superstitibus, indissolubile, per huiusmodi mulieris facinus minime dissolvatur. Unde, qui in tali casu alteram ducit, mocoatur; et nisi ab ea omnino separetur, a sacramentis arcendus est.

§ 13. Et quidem de huiusmodi mulierum salute, nisi poenitentiam agant, quid iudicandum sit, omnibus patet. De mulieribus autem christianis a Turcis per vim raptis, iisdemque violenter vel in pueritia nuptis, quae nullo sacramentalis fidei iure coniunctae, in illicito concubinato cum infidelibus perseverant, idem omnino statuimus, quod in praedicto concilio Albano decretum fuit, ut scilicet illis ecclesiae sacramenta denegentur; nulla ratioque habita vel praetensa illarum in christiana fide perseverantiae vel violentiae in puerili aetate a Turcis illatae vel etiam quod unicae aut potioris et iustae uxoris loco a Turcis habeantur; cum ista nullum ius tribuant in concubinato et fornicatione degentibus ad percipienda sacramenta, nullamque sacerdotibus ad eadem indignis ministranda praebent facultatem.

§ 14. Circa dispensationes matrimoniales, caveant episcopi et missionarii Serviae, ne facultatibus sibi ab hac sancta sede communicatis inconsulte vel erga immerentes utantur, neve terminos suae potestatis transiliant. Nullas itaque dispensationes concedendas esse statuimus illis christianis occultis, de quibus dictum est, quod mahumeticos simulent ritus. Etenim isti, cum Christum erubescant, gratiarum ecclesiae, quae Christi sponsa est, indignos se faciunt. Praeterea nullas dispensationes concedant in his casibus, quibus matrimonia iuxta ritum ecclesiae catholicae, ut supra dictum est, et valide et sancte celebranda non esse praeviderint. Tunc enim non dispensationes, sed dissipationes et incontinentiae fomenta essent, a quibus fidelis prudensque minister Christi omnimode abstinere tenetur.

§ 15. Specialiter autem advertant, eam facultatem, inter ceteras ipsis communicatam, non reperiri, dispensandi scilicet super impedimento iustitiae publicae honestatis, proveniente ex matrimonio rato, quod alias inter alteram partem et alterius conjugum in primo gradu intercesserit; sed ante consummationem vel morte vel aliter legitime solutum fuerit. Hoc enim impedimentum fortius est eo, quod ex sponsalibus oritur; ideo ab huiusmodi dispensatione concedenda abstinere debent.

§ 16. In celebratione nuptiarum observentur tempora ab ecclesia catholica praescripta. Quod si infra vetitos dies mahumetani suas nuptias celebrantes, aliquem ex fidelibus officii causa invitaverint; quoniam ecclesiae praecipua ad eos, qui foris sunt, minime pertinent; non prohibentur catholici Serviae, christianam modestiam secum ferentes, illis interesse; dummodo fieri possit absque creatoris iniuria et offensione fidelium et ecclesiae Dei, et nulla in Turcarum nuptiis Mahumetis invocatio, nullique superstitiosi ritus intercedant, quibus invitati, ore vel opere iungi debeant et consentire. Quae tamen infidelium consortia et profana conviviva, si, quantum poterunt, devitare curaverint, multa sane animarum pericula praevalebunt.

§ 17. Quod pertinet ad cognitionem spirituales, sapientissima Tridentini concilii decreta, quocumque in contrarium consuetudine minime obstante, in Servia omnino observari mandamus. Itaque nec eam, quae oritur ex sacramentis baptismi et confirmationis, ultra personas et gradus ab eodem concilio praefinita, extendi permittimus. nullam vero spiritualem cognitionem aliunde oriri.

et in specie ex assistentia matrimonio praestita, A etiam ad contrahentium invitationem, sicuti nos inter eos, a quibus capilli pueris primo tondentur, expresse declaramus. Urget enim ratio praedicti conciliaris decreti, ne scilicet propter multitudinem prohibitionum contingat saepius, in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel cum peccato perseveretur, vel quae cum scandalo dirimi debeant. Quod cum sapienter statutum fuerit circa ea spiritualis cognationis genera, quae iam in ecclesia recepta erant, multo maiori ratione obtinere debet in aliis huiusmodi speciebus, quae in ecclesia catholica ignotae, infectum a schismaticis principium habent, quorum est alligare hominibus onera gravia et importabilia, digito autem suo ea non movere. Itaque et istorum scandalum, si quod acceperint ex huius decreti inter fideles observantia, secure contemnendum est.

§ 18. De sacris autem ritibus, in quibus istarum B regionum ecclesiae, Romanam hanc, reliquarum omnium matrem et magistram, in speculum sibi et exemplum proponentes, non alio quam Romano missali, rituali ac caeremoniali uti perhibentur, hortamur venerabiles fratres archiepiscopos et episcopos, ut nihil in huiusmodi tuta ac laudabili consuetudine immutari, et tam in sacrorum celebratione et sacramentorum administratione, quam in benedictionibus et exorcismis, non alia quibuscumque aliunde petitis ritibus, caeremoniis et precationibus, quocumque praetextu, aditum reserari permittant.

§ 19. Videant autem, ne forte inanes aut leved timendi causae illae sint, quae passim afferuntur, pro omittendis in baptismatis administratione caeremoniis a rituali Romano praescriptis; quas etiam, cum ex veris gravibusque causis praetermitti contingat, primo quoque tempore suppleri curabunt. Neque enim sine gravi peccato negliguntur tam magni ponderis tantaeque antiquitatis ritus, atque ad reverentiam sacramento conciliandam maxime necessarii.

§ 20. Curandum est etiam, ne extra casum necessitatis iustique timoris ab infidelibus incusai, communis et naturalis aqua, vel etiam ea, quae pro lustrationibus benedicitur, in baptismi administratione adhibeatur, ac temere omittatur usus aquae ad hunc praecise effectum benedictae iuxta praescriptum ritualis Romani. Vix enim sine maxima incuria vel inani timore (iuxta sensum etiam Albani concilii) evenire potest, ut in ecclesiis parochialibus, ubi illi existunt, baptismales fontes statutis temporibus et ritibus non benedicantur, aut sacrorum oleorum ad hoc sufficiens copia non suppetat.

§ 21. Invigilent etiam, pro pastoralis muneris D implemento, ne fidelibus quocumque in loco degentibus sacerdotes catholici desint, qui ipsis in paschatis solemnibus sacrosanctam eucharistiam ministrare possint: tum ut Lateranensis concilii pro omnibus utriusque sexus fidelibus decretum observetur; tum ut in communi totius ecclesiae de resurrectione Domini laetitia, hoc vivifico pabulo, quod symbolum quoque unitatis est, ecclesiae fidei roborentur ac nutriantur. Quod si propter locorum et temporum infelicitatem eveniat, ut infra duas hebdomadas, quae a dominica Palmarum ad dominicam in Albis intersurrunt, nullatenus id fieri possit; tunc, ut eidem praeepto vel in quadragesima vel in solemnibus Pentecostes, praeviusque diebus, iuxta proprii sacerdotis consilium, a pontificis istarum Serviae regionum satisfieri valeat, harum litterarum tenore concedimus et indulge-

§ 22. Dolenter vero nimis accipimus, vel adeo desertas et ruinosas esse istarum regionum ecclesias, vel adeo insolescere infidelium furor, ut sanctissima eucharistia neque decenter, neque tuto, ut par est, asservari possit; unde eveniat, ut plerique fideles infirmi absque salutari viatico naturae debitum solvant. Porro gravissimo huic male, quantum fieri potest, occurrere et provideri debet. Quamobrem infirmorum notitia per parochos anxie diligentia est inquirenda, nos tantam pro iisdem poenitentiae sacramento expurgandis, christianisque monitis ac spiritualibus consolationibus iuvandis ac sublevandis, verum etiam ut sanctissimo Christi corpore reficiantur, atque ad extremum agendum muniantur. Itaque ubi alicui ex fidelibus mortis periculum instare perspiciant, praedictum sacramentum eucharistiae quamprimum ipsi ministrent; et si quidem sine periculo possint, ab ecclesia sumptum, si aliqua ibi extiterit, ad infirmum deferre debent, cum extra summum necessitatis casum, apud infirmos, in aedibus non sacra- tis, missam celebrare non liceat.

§ 23. Dum autem sacerdos tantum sacramentum ad infirmos defert, decreta in Albano concilio promulgata adamussim observet, quibus praecipitur, ut indutus superpelliceo, stolaque utriusque humero circumsepta, et praecedente uno saltem lumine, hymnos et psalmos submissa voce recitans, in sacra pyxide vel in calice mundo, velamine cooperto, ambabus manibus illud ante pectus tenens, devote deferat. At ubi (sicut ibidem additur) Turcarum vis praevalet et iniquitas, sacerdos stolam semper habeat propriis coopertam vestibus; in sacculo seu bursa pyxidem recondat, quam per funiculos collo appensam in sinu reponat, et nunquam solus procedat, sed uno saltem fidei, in defectu clerici, associetur.

§ 24. Denique circa sepelienda fidelium cadavera, omnes Turcarum superstitiones devitentur; a quibus profecto impuram originem trahunt superstitiosi quidam ritus, veluti lotiones, quae incenso thure et certarum precum recitatione, quae a catholica improbantur ecclesia, peraguntur. Itaque abstinentes, quantum poterunt, ab omni specie mala et infidelium imitatione, discant istarum regionum populi, nihil in huiusmodi ritibus contineri, quod necessarium sit ad defunctorum salutem atque suffragium. Turcarum vero diceria et cachinnos, inanesque schismaticorum sermones pro nihilo habeant.

§ 25. In aestimandis autem periculis, quorum interventu in supra enuntiatis rerum generibus ecclesiasticae disciplinae rigorem relaxari posse declaramus, universos istarum regionum fideles, praecipue vero animarum pastores monemus, itidemque rogamus, ut abiectos animos christiana virtute erigentes, quid vere timendum sit, quid contemnendum, examinent; et non in angustia et metu terrenarum potestatum, sed in amplitudine caritatis et ardore dilectionis, quae foras mittit timorem, Dei et ecclesiae praeepta observent et animarum curam administrent. Quod si solam Turcarum insultantium formidinem, aut levium incommodorum periculum, ad transgredienda christianae professionis instituta, vel ad negligendum animarum sibi creditarum regimen, iustam sibi causam esse iudicaverint, vere de ipsa dici poterit, quod ibi trepidaverant timore, ubi non erat timor. Idcirco venerabiles fratres archiepiscopos et episcopos, quos Spiritus sanctus posuit regere ecclesiae istas, gravissimarum calamitatum cumulo vexatas, hortamur in Domino et obsecramus, ut inanes huiusmodi timores ex inferiorum ecclesiae ministrorum omniumque fidelium pectori-

bus excruciant, oculos erigant atque excitent, ut caecitas atque mundi blanditiis atque terroribus, per arduam angustamque semitam Christum, ecclesiae caput, ad sanctificationis fastigium invitantes, constanter sequantur.

§ 26. Agnoscat porro singularem in ipso Dei nostri misericordiam, qui, dum terribili iudicio, in aliis regionibus infidelium dominationi subiecta, christianam religionem penitus conculcari et extingui permisit, in isto tamen Serviae regno, veritatis suae lumen vigere voluit, quo respicientes homines in angustis et tribulationibus constituti, et consolationem acciperent in hac vita et ad meliorem ac beatiorum aliam assequendam perducerentur.

§ 27. Itaque, venerabiles fratres, dilecti filii, cogitate etiam atque etiam et praecavete, ne per ingrati animi vitium divinae erga vos pietatis flagrantia sicentur, et auferatur a vobis regnum Dei, cuius legibus obtemperare et recte constitutos mores servare contempseritis.

§ 28. Quod si supra exposita decreta, quibus vestram agendi disciplinam ad sanctissimam ecclesiae legum puritatem cupimus revocare, quaeque vobis omnino exequenda per has litteras nostras auctoritate apostolica denuntiamus, gravia vobis videbuntur et importabilia; videte, ne ad leve Christi onus ac suave ipsius legis iugum eam gravitatem et molestiam vestra opinione transferatis, quae ex superaddita temporalium bonorum vel retinendorum sollicitudine vel acquirendorum cupiditate proficiuntur. Haec si abiiceritis, et mundi servitutem cum ea, quam Christo professi estis, minime conciliandam esse duxeritis, profecto levia vobis omnia et expedita in christianae legis observantia videbuntur. Fidelis est autem Deus, qui non patietur vos ab infidelibus vexari ac tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam ex tentatione proventum et momentanea tribulationum vestrarum aeterno gloriae cumulo abunde rependet. Quod ab ipso patre misericordiarum et Deo totius consolationis vobis ex animo adprecantes, apostolicam benedictionem vobis omnibus amanter impertimur.

Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem, sub annulo Piscatoris die 2 februarii 1744. pontificatus nostri anno IV.

B.

De bonis ecclesiarum quae semel ab infidelibus occupata, deinde in christianorum potestatem devenerunt.

Epistola ad reverendum patrem Nicolaum Lercari, sacras congregationis de Propaganda fide secretarium, conscripta, occasione postulatum a reverendo patre archiepiscopo Antibarensi eidem congregationi praepositorum.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecto filii, salutem et apostolicam benedictionem.

Urbem Antibarum, italico *Antivari*, eo nomine appellatam, propterea quod in ora illius regionis, quae nunc Albania dicitur, contra Barium Apuliae civitatem constituta sit, iam dudum, ut nosti, othomanicae dominationis iugum premit, ab anno scilicet 1571, ut testatur reipublicae Venetae senator Iacobus Diedo in nitida, quam nuper edidit, historia eiusdem reipublicae, tom. II, lib. 7, p. 261. Neque Venetis datum est, illius possessionem recuperare, magno licet virtutis conatu, tum anno 1648, tum etiam anno 1717, in id incuberent, ut idem histo-

rius prosequitur. De hac urbe pater Daniel Farlati, tom. I *Illyrii aevi*, in *Prolegomenis*, part. 2, cap. 5, § 3, p. 160, ita scribit: „Antibarum urbs, prius ignota, quod saeculis posterioribus cecidit fuit e regione Barii civitatis Apuliae, a qua denominata est, quasi contra Barium,“ idemque auctor subdit, Diocles urbe in ruinis laesente, archiepiscopalem illius titulum translatae fuisse Antibarum; et nomina episcoporum suffraganeorum, qui novo archiepiscopo assignati fuerant, descripta legi in bulla Alexandri papae II; ut autem sedes archiepiscopalis in praefata civitate collocaretur, occasionem desumptam fuisse ex infortunio, quod accidit quatuor episcopis, Antibarensi, Cattarensi, Orlinensi et Sucasati, qui, dum Spalatum petebant, ut provinciali concilio interessent, naufragio perierunt; ut videre est in laudatis *Prolegomenis*, part. 3, sect. 2, § 5, p. 308.

§ 2. Venerabilis frater hodiernus archiepiscopus Antibarensis, pastoralis sibi laude magnopere commendandus, cum diocesim suam visitaret, et acta visitationis ad congregationem de Propaganda fide misisset, super duobus sequentibus capitibus opportunum sibi lumen ab eadem praebere et adiuventum praestari postulavit. In primo capite exponit, Turcas Albania potius magnam partem bonorum ad ecclesias pertinentium occupasse, quorum nonnulla deinde Christi fidelibus divendita, alia vero eisdem ad colendum tradita fuerant. In secundo autem refert, nonnullos ex christianis, domos habentes proximas ecclesiis versis, et praedia praediis ecclesiarum contigua, areas et terras ad easdem ecclesias olim pertinentes usurpasse. Quae rit propterea, quomodo in his se gerere debeat; et an huiusmodi malis remedium ullum, et quodnam sit, adhibendum; declarans se lumine sibi praestito usurum, ut opportunis documentis instruat confessarios, qui ea vehementer exoptant; cum aliqui sint ex huiusmodi possessoribus, qui nihil pensi habeant, alii vero propriae conscientiae stimulos cohibere cupiant, atque a censuris absolvi, quae contra detinentes ecclesiarum bona statutas et latae esse non ignorant. Addit praeterea archiepiscopus, hoc idem, quod in praefata visitatione peragenda, in sua dioecesi evenire comperit, in aliis quoque Albaniae diocesisbus contingere; ita ut, manibus magno operi admotis, tumultus atque discordias suscitatum iri valde pertimescat.

§ 3. Utrique capite huiusmodi in congregatione de Propaganda fide mature discussae, existimavit ipsa, debere archiepiscopum, accitis ad se missionariis, parochis et confessariis, eisdem iniungere, ut paenitentibus demonstrarent, non posse eos sine propriae conscientiae damno detinere bona, quae olim ad ecclesias pertinentia, deinde a Turcis occupata, in eorum manus devenerunt, sive ea a Turcis ipsis emerint, sive tamquam derelicta sibi usurpaverint; ideoque necessarium omnino esse, ut aliquem legitimam titulum habeant, quo se in eorum bonorum possessione confovere possint; totamque difficultatem in novo huiusmodi legitimo titulo adveniando versari. Quamobrem ipsa congregatio proposuit, ut possessores archiepiscopum adire debeant, eique distinctam exhibere indicationem quantitatis qualitatisque bonorum, quae ex antiquo ecclesiarum censu ad eos ita pervenerunt. Ipsius autem archiepiscopi aequitati et prudentiae permittendum, ut et ecclesiarum utilitati, quantum fas est, providere, et possessoribus novum legitimum titulum procurare studeat, eos admittendo ad novos contractus, puta, emphyteuticos, tenuissimis etiam canonibus impositis, iuxta facultates, quae a nobis praefato archiepiscopo concedi poterant. Concluit

denique, hac facilitate dimittat erga illos agendum, qui invitati ad praesentia praestanda accesserint, contentumque in propria perditione derelictis. Cum vero haec omnia a te, dilecte SE, iuxta tui ministerii debitum, nobis diligenter relata fuerint, et pro opportuna facultatum concessione supplicatum; nos vero ad rem accurate inspicendam et perpendendam nonnulli temporis suscipimus; nunc tandem decrevimus, contentiam nostram hac super re, quae magni momenti effectus parere potest, in scriptis redigere.

§ 4. Hanc a nomine in dubium revocatur, quidquid in bello iusto capitur, quod ad hostem pertinet, in victoris dominium transire; mobilia scilicet in illius potestatem, qui primus ea occupaverit, immobilia vero in dominium supremi principis, qui bellum intulit, ut sibi pro ipsius belli expensis satisfaciatur, aliquando etiam, ut maiores ad defensionem vires sumat, ac se a futuris eventibus teneatur. Sylvius in II° II°, quaest. 40, art. 1, quaest. 6, conclus. 6 et conclus. 7. Covarruvias in part. II *Relect. Regul. Possessor malae fidei*, § 11 sub num. 6. Similiter extra controversiam est, in bello iniusto, totum id, quod capitur, restituendum; cum occupatio huiusmodi nihil aliud sit, quam formalis rapina. Ita docet sanctus Thomas, II° II°, quaest. 66, art. 8, ad primum. En eius verba: „Circum quaedam distinguendum est: quia si illi, qui depraedantur hostes, habeant bellum iustum, ea, quae per violentiam in bello acquirunt, eorum efficiuntur: et hoc non habet rationem rapinae; unde nec ad restitutionem tenentur etc. Si vero illi, qui praedam accipiunt, habeant bellum iniustum, rapinam committunt, et ad restitutionem tenentur.“ Illustria sunt exempla veterum Romanorum, qui, cum iniustitiam belli suscepti agnoverunt, quidquid abutulerant, prompte restituerunt, ac detrimenta, quaecumque victis et debellatis populis praeliando intulerant, summa fide repararunt. Haec in Livii historiis occurrunt; ac duo huiusmodi exempla a Valerio Maximo referuntur, alterum, quod pertinet ad Faliscos a Quinto Lutatio domitos, alterum ad Camarinis a Publico Claudio devictos, atque per varias orbis plagas dispersos. Cum Publius Claudius Camarinus ductu atque auspiciis suis captos animadvertat; tamen quia parum liquida fide id gestum ab imperatore videbatur, (senatus) maxima cura conquisitos redemit, iisque habitandi gratia locum in Aventino adsignavit, et praedia restituit etc. iustitiaeque promptissimo tenore effecit, ut exitio suo laetari possent, quis sic renati erant.

§ 5. Hic patet, cum bellum, quo Turcae Antibarum occuparunt, omni procul dubio fuerit iniustum, quidquid ea occasione ab ipsis captum et occupatum fuit, sive mobile sive immobile fuerit, id, eos iniuste usurpasse, veramque in eo rapinam commississe; quare omnia iustitiae ratio postulare, ut ab ipsis cuncta restituerentur christifidelibus, quos fortunae suis iniuste spoliarent, vel, illis vita functis, eorum haeredibus et successoribus. Sed hoc non est praesentis quaestionis subiectum; et si esset, frustra de eo ageretur, quod in perditis et desperatis rebus habendum est. Quaestionis cardo vertitur circa bona, quae Turcae Christianis vendiderunt, et nunc ab emptoribus detinentur; quaeriturque, utrum qui ea emerint, quique emptorum haeredes aut legitimi successores sunt, tuta conscientia retinere illa possint, an vero eadem legitimis dominis restituere teneantur; idque eo magis, quod agitur de bonis ad ecclesias et monasteria pertinentibus, quorum iniusta detentio censurarum poena mulctatur; quodque, cum ecclesiastici, non solum ac peregrini, in bellis, minime sint pars reipublicae no-

centis, efflagit ipsa ratio, ut nec illorum, nec istorum personae laedantur, neque bonis suis exturbentur, ut legitur in decretali: *Innocentius, de Trevis et Puer*; ubi, necessitatis publicae causa, hoc ipsum privilegium ad mercatores etiam et agricolas extenditur, ut optime ad citatum textum perpendant repetentes. Quamquam autem id saepe capius re ipsa non observetur: „Quos canones rationabiles ac sanctos, quantum ad id, quod positivi iuris pertinet, an abusus deleverit, necne,“ verba sunt cardinalis Caietani in eius *Summa verbo Belli damnus*, § 4, *De damnis*; illud tamen non obstat, quominus praedictorum canonum ratio haurienda sit, quoties de animarum directione in foro conscientiae agatur.

§ 6. De peregrinis, clericis et ecclesiis, ad sensum laudatas decretalis, loquitur Sylvius, loco citato, conclus. 5: „Spoliare peregrinos et hospites, qui sunt in urbe hostili, non licet, nisi constet de ipsorum culpa, quia non sunt pars reipublicae adversae: neque etiam licet spoliare ecclesias, monasteria vel ecclesiasticos, etiam ex causa rationabili data sit civitas praedae militum, cum neque ipsi vere sint pars populi hostilia.“

§ 7. De extensione autem huiusmodi iuris ad mercatores et agricolas, agit Laymann in *Commentariis ad eandem decretalem*, ubi, postquam illud statuit, quod clerici et peregrini membra non sunt reipublicae nocentis, ideoque in bellis etiam, quae iure inferuntur, nec in persona, nec in rebus damnari pati aliquod debent, haec addit: „Quaedam vero personae non sunt pars reipublicae nocentis, ut mercatores et agricolae; et his parcendum est propter publicam necessitatem, ne commerciis et agricultura impeditis, maius incommodum afferatur.“

§ 8. Denique, quod, licet canonicae leges in praxi negligantur, earum tamen ratio necessario habenda sit ad animas conscientiasque tuto dirigendas, recte sapienterque suo more disserit Covarruvias in 2 part. *Relect. Regul. Possessor malae fidei*, § 11, sub num. 8, § *At haec leges*.

§ 9. Quaestionis statu sic constituto, ideoque ad intimam illius discussionem descendentes, necessarium ducimus in hac nostra epistola inserere duo decreta anni 1630 iam typis edita in operibus Peyrini, tom. III, *Privileg. in addit.*, cap. 4, num. 30 et 31, et auctoribus ceteroquin, qui postea scriperunt, probe cognita, ut ex infra dicendis apparebit, licet fortasse accuratam totius rei notitiam non habuerint. Nam ea omnia tanquam decreta congregationis supremae Inquisitionis, et quidem a pontifice Urbano VIII approbata et confirmata, ediderunt. Verumtamen constat, dubia, super quibus decreta emanarunt, a patre Francisco Longobardo ordinis minimorum Tueti missionario transmissa fuisse ad congregationem de Propaganda fide, quae, cum a suis theologis diligenter ea examinari fecisset, consilium coepit eadem ad congregationem Sancti Officii remittere. Haec autem insignium suorum theologorum ope, quorum nomina in ipsis tribu-nalis actis recensentur, in novam illa deduxit examen. Quindecim porro fuerunt dubia a patre Longobardo transmissa; atque ad ea omnia tum theologi congregationis de Propaganda fide, tum consultores supremae Inquisitionis sui responsa ediderunt. Verum ex iisdem dubiis aliqua relata fuerunt in congregationibus habitis coram pontifice Urbano VIII, ad quae pontificum adhuc extat responsum. Reliqua vero compertum minime est, an coram pontifice proposita fuerint. Inter haec autem quintum illud et sextum numerantur, quae nimirum praesentem respiciunt controversiam; ita ut error facti sit id, quod auctores asserunt, responsa scilicet

ad quintum et sextum dubium circae pontificis A confirmata fuisse; cum nihil aliud reversa sint, quam responsa theologorum congregationis de Propaganda fide et consiliorum Sancti Officii, quae tamen suo robore non careant, cum a doctis viris et sacrae theologiae iurisque canonici peritissimis emanaverint.

§ 10. Proponit igitur pater Franciscus Longobardus sequentem quaestionem ordine quintam: „Utrum christiani liberi, qui hic (id est Tuneti) negotiandi gratia commorantur, et alii captivi, omnes a pyratibus infidelibus bona a fidelibus rapta, et in hac urbe venam exposita vel dono ea recipientes, ut hic ad proprios usus utantur, vel ad terras christianorum lucri gratia transmittant, peccent mortaliter et teneantur ad restitutionem.“

§ 11. Responsio theologorum de Propaganda fide fuit sequens: „Patres deputati existimant, bona christianorum a pyratibus rapta posse fideles absque noxa mortali et onere restitutionis, emptione, venditione, aut alio quocumque legitimo titulo sibi accipere ac in proprios usus convertere, non obstante, quod sint in bello iniuste rapta.“

§ 12. Sequitur sextus casus a patre Longobardo propositus: „Utrum antedicti, praesertim mercatores liberi, non solum peccent ratione rei male acceptae, sed iniustae acceptionis, tamquam rapientium receptatores, et consequenter teneantur in solidum ad restitutionem, non solum mercium emptarum, sed omnium praeterea damnorum christianis illatorum. Ratio dubii est, quia, ut quidam asserunt, pyrae inter depraedandum aliqua rapiunt spe vendendi dictis captivis vel liberis christianis, quae, hac spe sublata, non raperent, ut infidelibus non necessaria, neque utilia. Hoc autem non semper accidit in rebus magni pretii, et ipsi mercatores liberi principaliter hic morantur, ut emanent merces loci; et praeterea eorum incolatus multum videtur conferre ad miserorum captivorum redemptiones secretias, facilius et vilius faciendas, praeter quotidianas elemosynas, quibus non solum sublevant necessitates captivorum, sed etiam suppeditant ex magna parte oratoris et ministris divini cultus.“

§ 13. Theologi de Propaganda fide ita responderunt: „A patribus deputatis concordati voto decisum est, fidelium neminem Tuneti commorantium teneri ad restitutionem bonorum raptorum per pyratibus christianis, neque incurrere noxam peccati mortalis, etiam si pyrae bona illa subripiant spe lucri ex futura venditione eisdem fidelibus facienda, alias non furaturi: licet peccare possint ex complicitate super furto rerum per pyratibus christianis sublatarum.“

§ 14. A theologis de Propaganda fide ad consultores Sancti Officii translatum fuit dubiorum examen; et hi quidem sententiam illorum approbaverunt et confirmarunt. Nonnulli tamen addiderunt, ad hoc ut emptores christiani ab omni peccati nota immunes essent, necessarium fore, ut animum paratum haberent ad restitutionem emptarum rerum, si unquam versus earum dominus compareret easque redimere vellet, soluto pretio, quod emptor Turcis in emptione numeravit. „Aliqui tamen qualificatores dixerunt, requiri animum restitutionis, accepto pretio dato, si dominus rerum occurrerit.“ Neque hoc ad pacandas conscientias inopportunitum aut a ratione alienum est. Molina in opere *De iustitia et iure*, tom. I, tract. 2, disput. 118, num. 15, ita scribit: „Ad pacandas tamen conscientias illud est addendum, quando verisimile est illas, id est merces, quae christiani homines a Turcis aut Saracenis emerint, qui eas per vim occupaverant, deventuras nunquam esse in potestatem suorum do-

minorum, ut ordinario eveniat, Nottum esse eas emere vili etiam pretio, eo animo, ut, si propriis dominis comparaverit, illas accipiat pro eodem pretio, sin minus, emptor illas sibi retinet. Quoniam verisimile est, cum esse praesumptam dominorum voluntatem; et quoniam quodammodo essent irrationabiliter inviti, nisi id ita vellent. Atque ita respondit aliquibus christianis captivis, qui in Africa emerant vili pretio a Mauris aliqua de spoliis Lusitanorum, quando rex Sebastianus occubuit.“ Atque haec sententia communis dici potest, cui reliqui omnino suffragantur: Coninch, disp. 31, *De bello*, dub. 7, n. 126; Reginaldus, tom. II, lib. 31, cap. 8, sect. 4, num. 117; Decostillus, lib. 2, tract. 1, disput. 10, num. 499; Tanner, tom. III, disput. 9, quaest. 6, num. 76 et 77; Fragos, *De regim. christianae resp.*, tom. III, part. 1, lib. 3, disput. 5, num. 16; Castro Palau, *Oper. moral.*, tom. I, tract. 6, disput. 6, punct. 5, num. 27; Bonacina, *Oper. moral.*, tom. 2, de restitutione in genere, disput. 2, quaest. ult., punct. ult., § 3, num. 23; Diana in *Edict. coord.*, tom. 7, tract. 7, resolut. 33, num. 8. Eorum etiam aliqui, et praecipue Molina et Castro Palau addunt, id locum habere in sacris rebus mobilibus, puta calcibus aliisque sacris suppellectilibus. De his enim fortius procedere censenda est superius indicata praesumptio; quod scilicet christifidelibus, ad quos huiusmodi res ablatae pertinent, molestum non sit, aut saltem esse non debeat, illas in dominio potius aliorum christianorum, quam Turcarum et Saracenorum existere.

§ 15. Hugo Grotius in suo *Tractatu de iure belli ac pacis*, lib. 2, cap. 10, § 9, num. 1, hanc statuit regulam: „Rem alienam bona fide emptam, restituendam, nec posse erogatum pretium repeti,“ ac immediate sequentem addit exceptionem: „Cui regulae haec addenda mihi videtur exceptio, nisi quatenus dominus rei suae possessionem recipere sine impendio aliquo probabiliter non potuit, ut puta, si res apud pyratibus fuerit; tunc enim deduci poterit, quantum dominus impensurus libenter fuerat. Ipsa enim facti possessio praesertim recuperatio difficilis, est aliquid aestimabile; et in hoc dominus post rem amissam censetur factus locupletior.“ Et in lib. 3, cap. 10, § 6, num. 1, postquam docuerat, quod qui detinet rem in bello iniuste ab alio captam, eam restituere tenetur: „Qui damnum ipse non dedit, sed rem bello iniuste captam ab alio penes se habet, tenetur eam reddere: quia cur alter ea carere debeat, nulla causa subest naturaliter iusta, non consensus ipsius, non malum meritum. non compensatio,“ relatam paulo ante exceptionem resumit, et ita prosequitur, num. 2: „Poterit tamen, si quid sumptus aut operae impendit is, qui rem tenet, deducere tantum, quantum domino valebat adipisci desperatam possessionem, secundum ea, quae alibi explicata sunt. Quod si rei possessor culpa exors eam consumpsit aut eliminaverit, non tenebitur, nisi in quantum censeri potest locupletior factus.“ Iure civili tantum est, ut, qui alienum servum, ab hostibus prius captum, emerit, illius dominium acquirat, ea tamen lege, ut eum teneatur restituere antiquo domino, si hic pretium respondeat, quod emptor, quamvis mancipii conditionem non ignoraret, pro illius emptione persolvit. Si autem hic eum alienum esse nocivum, statuitur, domino comparanti ac pretium offerenti restituendum, dummodo infra triennii spatium comparaverit; quo tempore elapso, antiquus dominus iure redimendi cedit: ut colligitur ex lege *In bello*, § *Si quis servum s. de captivis et postliminio reversis*, alteri coniungenda legi *Ab hostibus C. eodem tit.* Haec omnia comprobant, iustum omnino esse id, quod theologi Sancti

Officii responsis theologorum congregationis de Propaganda fide addiderunt. Eodemque certiorum stabiliorumque reddunt sententiam illorum, qui docent, pretium restituendum esse illi, qui numerata pecunia rem ab hostibus etiam in bello iniusto captam sibi acquisivit. Quamquam enim Hugo Grotius, quod pertinet ad restitutionem pretii, cum aliis praescriptis auctoribus non consentiat; cum tamen a domino tantum emptori restituendum velit, quantum ipse ad rei amissam possessionem recuperandam aeque animo impendisset; si huius aestimatio summae a forensi calculare recte incatur, magnum profecto erit, nisi ad eam pecuniae quantitatem pertingat, quam emptor pro rei acquisitione persolvit.

§ 16. Quae hactenus exposuimus, in rebus mobilibus tantummodo locum habent; ideoque tota disputationis difficultas nunc eo redacta est, ut videatur, an haec eadem, quae de mobilibus dicta sunt, immobilibus etiam rebus aptari possint; quandoquidem dubia, quae nunc examinantur, quaeque praesenti disquisitioni occasionem praebuerunt, mobilia non respiciunt, sed immobilia. Porro si aliqua differentia inter mobilia et immobilia intercederet, et ratio, quae pro illis valida reputatur, pro his aeque afferri non posset; vel si aliqua adesset legum dispositio, quae rerum immobilium dominis magis favoriseret, facile quisquam affirmare posset, quod, licet is, qui a Turcis res mobiles in bello captas mercatus fuerit, eas tuta conscientia detinere queat, modo animus ipsi sit ad restitutionem paratus, quotiescumque dominus comparuerit et pecuniae impensae solutionem obtulerit, non idem tamen iudicium de emptore immobilium ferre liceret.

§ 17. Diximus autem, ea, quae superius exposita sunt, locum sibi vindicare in solis mobilibus: decreta enim anno 1630 edita de mobilibus loquuntur; ac de mobilibus item disserunt supra recensiti auctores. Innuimus etiam, dubitari posse, an aliqua differentia iuris intersit inter mobilia, et immobilia bona: atque huius differentiae ratio a nobis nunc exponenda est. Fundamentum, quo innititur ea sententia, quod christifideles tuta conscientia retinere possint bona mobilia, quae a Turcis emerunt, a Turcis autem in bello iniusto aliis christianis hominibus ablata fuerant, in praesumpta dominorum voluntate positum est, quae scilicet aut consentit, aut non dissentit omnino, ut praedicta eorum bona mobilia ab aliis christifidelibus acquirantur. Etenim ex mobilibus nullus fructus percipitur; domini autem libentiore animo, aut minore certe molestia ferre debent, quod illa in christianorum potestatem deveniant, potius quam in dominio Turcarum remaneant, a quibus facilius disperderentur; ut recte ponderat Molina, loco laudato, atque etiam prosequitur Verjuy in suo *Pastorali missionariorum*, tract. 4, art. 13, *De haereticis, § Probatum etiam ratione*. Quoniam vero haec ratio a praesumpta dominorum voluntate desumpta, ad immobilia, quae christifideles emunt, extendi nequit, tum quia domini fructus amittunt, tum quia huiusmodi bonorum dispersionis timor non adest; hinc oritur indicata iuris differentia, quae inter mobilium ac immobilium acquisitionem intercedit. Denique paulo ante significavimus, aliquid forsan reperiri posse legibus praescriptum, quod immobilibus, non item mobilibus faveat. Sane in lege *Si quis bello f. de re militari* sequentia verba legere est: *Si quid in bello captum est, in praeda est, non postliminio reddit*: quibus verbis mobilia significantur, ut animadvertit glossa. At vero in lege *Si captivus*, eod. tit., leguntur haec alia: *Expulsis hostibus ex agris, quos cooperant, constitit, dominia eorum*

agrorum ad priores dominos redire, nec aut publicari, aut praedas loco cedere; quae doctoribus argumentum praebet asserendi, maiori privilegio in bellis gaudere immobilia, quam mobilia bona. Haec enim postquam in militum manus devenerunt, licet deinde pax conficiatur, non amplius restituantur; illa vero antiquis dominis, pace inita, illis redduntur: ut recte animadvertunt Molina, loco cit., § 5; Covarruvias, part. 2, *Relect. Regal. Possessor males fidei*, § 11, num. 7; Diana in *Edict. concord.*, tom. VII, tract. 7, resol. 33, num. 3; Castro Palaua, tom. I, tract. 6, disput. 5, punct. 4, num. 24. Quibus sic stantibus, conclusum superius a nobis est, facile quempiam propugnare posse, ex rationibus adductis, concedi quidem christifidelibus, ut mobilia de Turcis empti, licet ab his in bello iniusto occupata fuerint, tuta conscientia detineant, dummodo ea restituere domino parati sint, qui pretio oblato redimere illa velit; at id de emptore immobilium non aeque affirmari posse. Id autem nunc, auctorum scita atque rationes ad trutinam revocando, demonstrandum aggredimur.

§ 18. Pater Leonardus Lessius obiit, antequam decreta anni 1630 emanarent, scilicet anno 1623. In eius opere theologico in sanctum Thomam exhibentur resolutiones nonnullorum conscientiae casuum: in quorum sexto, verbo *beneficium*, sequentem sibi proponit quaestionem, ordine secundam: „An catholici emere possint ab haereticis bona ecclesiastica?“ atque ita respondet: „Non licet catholicis emere bona ecclesiarum vel monasteriorum ab haereticis occupata et confiscata, nisi cum animo restituendi ea suo tempore legitimis dominis, cum omnibus emolumentis et fructibus, qui inde obtinebunt: quia bona illa in specie sunt aliena, similiter fructus illorum.“ Ex quibus sequitur, ut inferius ostendemus, emptorem ab ecclesiis et monasteriis nunquam repetere posse pretium bonorum huiusmodi a se persolutum. Cum autem obiiciendum sibi praevideret, quod bona illa, nisi emissent catholici, remansissent penes haereticos, qui perciperent ex eis fructum; respondet id minime ad rem facere, quandoquidem haeretici quoque „ad restitutionem obligarentur“. Denique id catholicis consilii praebet, ut cum bonorum dominis agentes, cum iis paciscantur ac novos contractus ineant, quorum praesidio bonorum possessionem tuta conscientia retinere valeant.

§ 19. Post decreta anni 1630 scripserunt sequentes auctores, de illis expressam facientes mentionem. Verjuy, loco cit., a Lessii opinione recedit in eo, quod respicit restitutionem fructuum, sed cum eo sentit, quod ad fundi restitutionem pertinet, etiamsi dominus emptori solum pretium non responderet. Rationem autem sic opinandi in praesupposita bona fide collocat, quae, si vero adsit, possessorem a fructuum quidem, minime vero a fundi restitutione eximere potest. „Posses catholico bona fide possidentes monasteria, domos, templa, vel similia bona immobilia, illa tantisper sibi pacifice retinere, quamdiu a propriis dominis occupari non possunt; nec interea obligantur ad interesse, aut quidquam solvendum pro fructibus.“ Arnekinus in sua *Theologia tripartita*, tom. II, part. 2, tract. 6, quaest. 10, quaerit: „An catholici possint emere bona aliorum catholicorum, iniusto bello ab haereticis occupata?“ ac respondet, id fieri posse, I. Si dominorum voluntas in eo consentiat; II. Si pontifex assensum praebet, ad quod adstruendum afferuntur citata decreta anno 1630 edita; III. Si conventibus inter catholicos et haereticos principes inita cautum sit, ut haeretici catholicorum bona retinere possint, ac libere de illis disponere: quae omnia

extra casum praesentis quaestione versantur. Ibi autem religiosus auctor procul dubio loquitur de bonis immobilibus. Inter ceteras enim conventiones suae rationes, utilitatem perpendit et commodum catholicae fidei, cui magis proficere avertit, quod bona penes orthodoxos, quam in haereticorum manibus existant: „Et sane plures ob causas, multo conducibilis videtur, bona illa tali emptione in manus catholicorum devolvi, qui tanto potentius possunt negotium fidei protegere ac propagare, quam si ea penes haereticos perpetuo remanerent“, quae quidem ratiocinatio immobilibus convenit, non item mobilibus. Verum rationes illae ab auctore indicatae, et a nobis paulo ante relatae, nullius aut levis admodum roboris sunt. Etenim dum bona immobilia ad catholicos olim pertinentia, illisque in bello iniusto ablata, orthodoxi ab haereticis emunt, praesumpta dominorum voluntas adesse non potest, ut supra dictum est. Decreta vero anno 1630 edita, quae de mobilibus loquantur, ad immobilia trahi nequeunt. Deinde conventiones et concordata inter catholicos principes laicos et heterodoxos iuxta super possessione ac detentione bonorum ecclesiasticorum, ab apostolica sede improbantur, ut prolixè probat pater Schmalgrueber, *Consiliorum*, tom. 2, consilio 15, quaest. 1, et haec sunt conventiones, ad quas alludit citatus auctor. De hac materia loquitur etiam La Croix presbyter societatis Iesu in sua *Theologia moralis*, tom. 1, lib. 3, part. 2, num. 972, ac decreta anni 1630 se probe nosse indicat; at cum nil aliud ipse faciat, quam ea referre, quae a supra laudatis auctoribus dicta fuerunt, in neutram partem allegari a utroque ferri potest.

§ 20. Pater Carolus Franciscus a Breno ordinis Minorum strictioris observantiae in suo *Manuale missionarium Orientalium*, tom. II, lib. 1, cap. 3, quaest. 21, haec proponit quaestionem: „An bona ecclesiastica ab infidelibus redempta, restitui necessario debeant, vel saltem transacto adhiberi?“ ac respondet, restituenda esse, tum quia christianus, sciens bona illa ecclesiae esse, alienam rem mala fide possideret; tum quia non potuit infidelis raptor in emptorem christianum transferre ius manus illo, quod ipsemet in bona divendita habebat: ideoque, si venditor, propter rapinae vitium, nullam omnino ius habuit in rem violenter ablatam, occupatam, et postea divenditam, nil pariter iuris in eandem rem acquisivisse dicendus est, qui eam mercatus fuit; tum denique, quia regula generalis est, quod etiam ille, qui furti ignarus, a fure aliquid emit, in foro conscientiae ad restitutionem tenetur, simul ac verus legitimusque dominus occurrit. Invenit deinde in eos, qui cum ab infidelibus aliquid ad ecclesiam pertinens mercati sint, debiti sui partes implere se putant, si parochos, ad quorum ecclesias res emptae pertinent, ad convivium et coenae invitent. Non emittit pater a Breno saepe memorata decreta anno 1630 condita commemorare: sed ea pertinere censet tantummodo ad bona mobilia a piratis capta, ac inde christianis divendita, quorum verus dominus sperari nequit, ut ad ea redimenda compareat. Denique sibi obicit, quod qui numerata pecunia ab infidelibus emit ecclesiae bona, rem eidem ecclesiae utilem generit; ideoque non solum nullum exinde damnum pati, verum etiam aliquam, si fieri potest, utilitatem percipere debeat. Huic autem argumento respondet, emptores, qui rem ab infidelibus redemerint, id emolumentum ex emptione capere, ut ab ecclesia pretium repetant, aut ad aliquam cum ipsa compositionem deveniant: „Emptores bona ecclesiae ab usurpatoribus infidelibus, restituere quidem tenentur, cum eam bona illa non

ant, sed accepto pretio, vel alia compositione cum praetatis habita.“ Verum cum auctor ad aliam ex prima consequentem quaestionem gradum faciat, videlicet utrum emptor restituere bona teneatur, etiam procul nec pretium reddere, nec compositionem illam facere velit, et huiusmodi quaestioni affirmative respondeat, videtur profecto id, quod antea affirmaverat, evertere, et non cohaerenter ratiocinari: „Si vero praetatis quidquam ipsis redimentibus restituere nollit, aut transactionem vel compositionem illam facere, adhuc emptores seu redimentes illi restituere omnino tenentur, cum bona illa reipsa sint ecclesiae, ac infortunio suo tribuere, quod emerint rem alienam, eo modo, quo dicurimus de euentibus a fure, quocumque ab ipso repetere pretium minime possint.“

§ 21. Quibus sane diximus auctorem evertere id, quod antea affirmaverat. Superius namque voluerat, emptorem a vero domino pretium recuperare; nunc autem ipsius domini arbitrio permittens huiusmodi pretium reddere aut non reddere, vult porro, rem ab emptore, etiam sine pretii recuperatione, restitui. Diximus etiam, eundem non cohaerenter ratiocinari. Cum enim statuerit, immobilium dominium penes antiquum dominum semper remanere, nec unquam ad emptorem transire, ex hoc satis aperte consequitur, non quidem rei pretium solvendum esse a legitimo domino, qui eam recuperare intendit; sed potius rem ipsam, sine ulla solutione aut pretii restitutione, ab eo recuperandam esse; aliter enim rem suam emergeretur. Quod si aliquis responderet, id ab aequitate et iustitia alienum non esse, quoniam iuxta decreta anni 1630 idem omnino contingit in mobilibus, quae sine solutione pretii a domino recuperari non possunt; respondetur, dominium mobilium, quanvis resolvable, in emptorem transire, qui deinde illa domino pretium offerenti restituere tenetur; id autem minime accidere emptori immobilium, quorum dominium remanet semper apud legitimum dominum. Rerum porro dominium a priore domino ad alterum non transfertur, nisi id aut lex iubeat, aut hominis voluntas praescribat. Emptores autem tam rerum mobilium, quam immobilium, pro eo quod ad legem attinet, aequali prorsus iure censentur. Nulla enim lege praescriptum est, ut dominium rerum sive mobilium sive immobilium, a vero domino ad illum, qui eas ab invasoribus ac raptoribus mercatus fuerit, transferatur. Sed differentia, quae inter mobilium ac immobilium emptorem intercedit, ab hominis voluntate oritur; quia nimirum domini voluntas, ut supra dictum est, illi, non autem isti, favere praesumitur.

§ 22. Itaque decretis anni 1630 nullo modo contraire nobis videtur, si asseramus, satis fundatam esse opinionem illam, quae immobilium domino ius tribuit, ut sine ulla pretii restitutione recuperare valeat bona sua, cum omnibus fructibus inde perceptis, ab illo, qui numerata pecunia ea ipsa ab invasoribus emit. Id enim exigit natura belli iniusti, in quo huiusmodi bona occupata fuerunt: id expetit eorum auctorum sententia, qui optima ratione docent, eum, qui furtivam rem se emere dubitat aut suspicatur, non posse deinde a domino repetere pretium, quod furi numeravit: „Emptor malae fidei si aibi emit rem, quam vel sciebat vel dubitabat seu suspicabatur esse furtivam, non potest a domino illius rei repetere pretium, quod numeravit furi venditori, quoniam talis repetitio nullum habet iustum titulum,“ verba sunt Sylvii in II° II° sancti Thomae, quaest. 62, quaest. 6, art. 6, conclus. 3, p. 361 ultimae editionis Antwerpiae; id exigit opinio communis eorum, qui docent, etiam

illum, qui rem furto sublatam, bona fide, vel ab ipso fure vel ab alio mercatus fuit, tunc eandem domino reddere, nec solum pretium ab eo repetere posse; ut videtur est apud Sanchez in Summa, lib. 2, cap. 23, num. 2, et apud Bonacina, tom. II, De restitutione in genere, disp. 1, quaest. 2, punct. 1, proposit. 1, num. 4. Id ipsum deducitur ex regula, quam sequuntur maiora tribunalia, quorum videlicet auctoritate decernitur, bona immobilia ecclesiarum ab haereticis occupata, statim ab ipsis manibus elapsa fuerint, ipso iure redire ad ecclesias, ad quas pertinebant: uti videtur est in decisionibus Herbipolensis Monasterii 10 iunii 1707 et 17 eiusdem mensis coram bonae memoriae Caffarello; confirmatis in decia 582, num. 1, tom. V, coram bonae memoriae Lancetta decano. Ita praescribit famigeratus textus Innocentii III in cap. Saepes, De restitutione spoliatorum. Cum enim ius civile beneficium interdicti Unde si, sive restitutionis, concessisset dumtaxat adversum illum, qui per vim alium de possessione deiecerat, et contra eius haereditem universalem, ut habent lex 1, § ult., et lex 2 ff., Unde si; minime vero contra illum, in cuius potestatem res furto ablata devenerat, ut patet ex lege 7 ff., eod. tit.: etiam ille, dum rem emit, furtivam eam esse non ignorasset; idque ea ratione, quod interdictum Unde si directe propositum fuerat adversus eum, qui vim intulisset: Unde tu illum si deieceris. Magno illo pontifici parum tuta via est haec iuris civilis dispositio; ideoque decrevit, ut remedium possessori Unde si locum etiam haberet adversus illum, qui spoliium quidem non commiserat, sed rem, quam alienam ac furto sublatam esse non ignorabat, a spoliatore mercatus fuerat: „Non obstante iuris civilis rigore, sancimus, ut si quis de cetero scienter rem talem acceperit, cum spoliatori quasi succedat in vitium etc., contra possessorem et huiusmodi spoliato per restitutionis beneficium succurratur.“ Atque sequentem decreti sui attulit rationem: „Eo quod multum interest, quoad periculum animae, iniuste detinere, aut invadere alienum.“ Hoc denique postulat canonici iuris adagium, quod est in canone Rapinam 14, quaest. 5, ubi sic legitur: „Rapinam emere non licet, nisi ea intentione, ut, cui est ablata, reddatur.“

§ 23. Si autem ea, quae haecenus dicta sunt, locum habent in casu eorum, qui fundos ab iniustis invasoribus occupatos emerunt; et hi quidem illos, nullo recepto pretio, restituere tenentur; quam excusatione tueri se poterunt alii illi, qui, ut refert archiepiscopus Antibarensis, agros et fundos ad ecclesias et monasteria spectantes ipsi furtim invaserunt, et per occasionem adiacentiae aut vicinitatis usurparunt? Quomodo hi ab obligatione restitutionis, qua manifeste tenentur, se eximere poterunt? Leges civiles usucapionem longi temporis in rebus furtivis, ob malae fidei vitium, nequaquam admittunt. Cum autem inter antiquos prudentes orta esset quaestio, an furtum in solis rebus mobilibus, an vero etiam in rebus immobilibus locum haberet; cumque eorum valisset opinio, qui asserbant, furtum de mobilibus tantummodo intelligendum esse; ulterius deinde progressi, in eo convenerunt, ut si quis abque vi, licet mala fide, alicuius rei immobilis possessionem usurpasset, non ipse quidem posset huiusmodi rem usucapione suam facere, posset tamen alius, qui ab ipso rem illam bona fide acceperat; ut videtur est in l. Furtum 37, § 1, ac in l. seq. ff., De usucap., atque in institutionibus Iustiniani, eodem titulo. Sed neque hic substitit immoderata laxitas auctorum iuris civilis, qui, ad inducendum usucapionis ius, satis habuerunt, bonam fidem initio adeptae possessionis adfuisse; parum

solliciti, si mala fides deinde supervenisset; ut videtur licet in leg. 48, § 1 ff., De acquirenda rerum dominio, et in leg. unica, cap. De usucap. At acrius ecclesiae canonicae, nil aliud, quam equitatem animarumque salutem respicientes, tot inutiles subtilitates sustulerunt, statuente, nullam praescriptionem induci, nisi bona fides et initium possessionis et modum et finem comitetur: „Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est, synodali iudicio definimus, ut nulla valeat abque bona fide praescriptio tam canonica, quam civilis: cum generaliter sit omni constitutioni atque consuetudini derogandum, quae abque mortali peccato non potest observari. Unde oportet, ut qui praescribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienae,“ verba sunt Innocentii III in cap. ult. De praescriptionibus. Haec autem bona fides in nemine sane eorum, de quibus nunc sermo est, admitti potest; cum incredibile sit, in toto aeternae usucapionis decursu, nullam eis suppetitiae notitiam, quod bona occupata ad ecclesiam pertinuerint.

§ 24. Quod si praedicti possessores hoc saltem contenderent, se bona huiusmodi retinere posse tanquam a dominis, nimirum ab ecclesiis et monasteriis, derelicta, quo casu bona sunt occupantia, iuxta § penult. et ult. Institutionum de rerum divisione, et l. 1 et seq. ff. Pro derelicto; in magno quidem errore versarentur. Etenim inter bona derelicta numerari non possunt illa, quae dominus ob impotentiam non recuperat, ut accidit in casu nostro; sed illa dumtaxat, quae quis sponte deserit ac derelinquit, propterea quod eorum possessionem detinere nihili pendit: „Pro derelicto autem habetur quod dominus ea mente abiecit, ut id in numero rerum suarum esse solit, ideoque statim dominus eius esse desinit.“ Quocirca derelictae nequaquam censentur res, quae a domino navis, ut naufragium effugiat, in mare proficiuntur; et si quis illas lucri causa recuperat, furtum committit. „Alia sane causa est earum rerum, quae in tempestate, levandae navis causa, eiciuntur: haec enim dominorum permanent; quia palam est, eas non eo animo eicci, quod quis eas habere nolit, sed quo magis cum ipsa navi maris periculum effugiat. Quae de causa si quis eas fluctibus expulsa, vel etiam in ipso mari nactus, lucrandi animo abstulerit, furtum committit.“ Haec omnia verba sunt textus civilis in citatis duobus ultimis paragraphis tituli Institut. De rerum divisione.

§ 25. En tibi, dilecti filii, quidquid in unum congerere nobis datum est, ut quaestionibus ab archiepiscopo Antibarensi propositis responderemus; quod quidem in summa, sententiae congregationis de Propaganda Fide, quam nobis retulisti, consentaneum dici potest. Verum non ideo nobis plane satis factam esse profiteamur. Januit in suis litteris archiepiscopus id, quod Antibari accidit, in aliis quoque Albaniae civitatibus contingere, ubi complures sunt christiani, qui bona immobilia ecclesiarum aut empta de Turcia, aut de facto occupata possident. Ulterius itaque progreditur prudens ille praesul; cumque magnopere cepit aliquam sibi viam patefieri ad pacandas conscientias, illasque a censura, quibus propter iniustam ecclesiasticarum possessionum detentionem adstrictae sunt, absolvas; nihilominus aequo vereri se ostendit, ne turbae excitentur, si hodiernis possessoribus, ut iustitiae ratio postulare, iniungeretur aut fundorum aut fractuum vel alicuius portionis eorum restitutio. Animadvertendum quoque est, Antibarum aliaque Albaniae civitates, de quibus nunc agitur, sub temporali Othomanica ditione consistere; unde minimum quod metuere possemus, aliqua exortente

perturbatione, id esset, ut prodiret decretum: *ut possidetis, ita possidentis*, quod ad pacandas conscientias nihil valeret; nisi etiam detentis aliquid in christianorum sanctaeque nostrae religionis perniciem contingeret. Hoc illud est, quod animum nostrum commovet atque perturbat; nosque eo adducit, ut, nisi nova et certiora nobis suppeditentur indicia, ex quibus intelligamus, quid maxime in praedicta regionibus timeri posset, si huic negotio manus admoveatur, nihil nos statere posse existimemus de instructionibus aut facultatibus circa haec Antiharensi archiepiscopo communicandis. Quod nunc tibi significare possumus, et de quo tibi mandamus, ut ipsam congregationem certiorum facias, illud est, nos ita animo esse comparatos, ut suprema, qua fungimur auctoritate, pro generalia bonorum ecclesiasticorum administratoris officio, huiusmodi bonorum possessoribus perceptos fructus condonemus, eosque ad retinendam possessionem fundorum, quamvis iniuste occupatorum et detentorum, idoneos reddamus, et ab incurris concuria absolvamus; ne forte christianae religionis eversionem intueri in illis regionibus, in quibus, licet sub Turcarum dominatione degentibus, eadem adhuc Deo miserante viget, neve episcoporum electiones, aut innocuorum christifidelium persecutiones et vexationes audire cogamur; nobisque tot mala imputari, propterea quod auctoritatem illam in his interponere neglexerimus, quam nobis Deus „in aedificationem, et non in destructionem“ largitus est, quaque praedecessores nostri similibus in casibus uti non dubitarunt.

§ 26. Cum tempore Mariae Angliae reginae, bonae memoriae Reginaldo cardinali Polo gravissima demandata fuisset provincia, Angliam ipsam ecclesiae Romanae reconciliandi, pontifex Iulius III in brevi expedito die 8 martii 1554 facultatem ei concessit, cum his, qui ecclesiasticorum bonorum possessionem iniuste occupaverant, quique ad ecclesiae Romanae sinum redirent, concordandi et transigendi super fructibus male perceptis et super mobilibus consumptis: „restitutis prius, si tibi expedire videbitur, immobilibus per eos indebite detentis“: uti videre est in t. 4 Conciliorum magnae Britanniae, p. 42, col. 2. At quis in rei executione fortasse compertum est, eiusmodi facultates nimis angustas esse, in alio brevi expedito die 28 iunii eiusdem anni, praefato cardinali plenam ac liberam largitus est potestatem „cum quibuscumque bonorum ecclesiasticorum tam mobilium, quam immobilium in praefato regno possessoribus seu detentoribus, pro quibus ipse serenissima regina Maria intercesserit, de bonis per eos indebite detentis, arbitrio tuo, auctoritate nostra tractandi, concordandi, transigendi, componendi, et cum eis, ut praefata sine ulla scrupulo in posterum retinere possint, dispensandi, omnia et singula alia, quae in his et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna fuerint, consulendi et faciendi; salvo tamen in his, in quibus propter rerum magnitudinem et gravitatem haec sancta sedes merito tibi videretur consulenda, nostrae et praefatae sedis beneplacito et confirmatione“. Breve hoc editum est in citato t. 4, p. 102 et 103, et in Annalibus Raynaldi ad annum Christi 1554, n. 8. Praedictus vero cardinalis, „ne novae inde turbae concitarentur, ordinibus postulantibus et urgentibus adactus est publico instrumento, pontificis nomine et auctoritate, omnes de eiusmodi bonis et possessionibus, quoad poenas et concursus canonicas, in perpetuum secures et absolutas declarare“: verba sunt Spondani ad eundem annum 1554, n. 4. Hisque consentiunt Sanders, *De schismate Angli-*

A anno, l. 2, p. 349, edit. Rom. anni 1596; Davanatus in sua *Historia schismatis Anglicani*, edita Florentiae anno 1636, p. 91; qui omnes pariter conveniunt in celebranda praefati cardinalis prudentia, qua difficillimum negotium, servata ecclesiae dignitate, transegit.

§ 27. P. Schmalgrueber in suo citato consilio 13, t. 2, casum perpendit haeretici principis, qui Augustanam confessionem desecrens, catholicam amplectitur religionem; ac quaerit, quomodo gerere se debeat quoad bona ecclesiastica, quae auctoritate pacis Westfaliae ab ecclesia reprobatas possidet; et quidem eiusdem consilii quae sit 2, n. 22, concludit, quod „vel restitui illa tenetur, vel ad ea retinenda apostolicae sedis dispensationem pollicetur“, exemplum afferens ducis Neuburgi Wolphangi Willhelmi, ac eius filii electoris Palatini Willhelmi; et asserens, quod erga conversos ad fidem catholicam „adeo benigna esse solet sedes apostolica, ut etiam si iusta sit causa, retentionem illorum“, id est immobilium ecclesiae bonorum, „ipsis dispensative concedat“.

§ 28. Denique praedecessor noster Clemens papa XI ad Augustum II. Poloniae regem, in litteris datis die 10 novembris anni 1712, in t. 2 illius *Brevium* editorum, p. 243, ut eum ad promovendam fidei catholicae propagationem in suis Saxoniae ditionibus excitaret, ita scripsit: „Certam reddimus maiestatem tuam, quod neque a te, neque a tuis successoribus catholicis, aut ab aliquo alio, qui sanctam ibi religionem nostram amplexurus sit, nos unquam illorum bonorum, quae per Saxoniam antiquitus ad ecclesias pertinebant, restitutionem postulaturi sumus: quin immo ad pacandas conscientias eorum, qui illa occupant, si haereticurata ad catholicam fidem redire constituent, nos ipsis praefata bona omnia in perpetuum condonabimus; idque ea ratione ac forma exequemur, ut ne a nostris quidem successoribus in posterum quicquam adversus haec postulari queat.“ Atque hoc promissum adimplens Clemens XII in sua constitutione, quae incipit *Sedes apostolica*, n. 67, in t. 13 novi *Bullarii* Romae editi, illis Saxoniae incolis, qui bona ad ecclesias antiquitus pertinentia possidentes, haereticam aut ejurassent aut ejuraturi forent, concessit, ut bona, quae possidebant, retinere, ac de illis, tamquam de rebus suis, disponere libere possent; omnesque praeterea fructus ex ipsis antea perceptos illis condonavit.

§ 29. Allata haec exempla nostro sane casu per omnia nequaquam similia esse cognoscimus: ibi enim agebatur de impedimento removendo ab illis, qui sanctae Romanae ecclesiae gremium ingredi cupiebant; hic autem sermo est de hominibus, qui nostrarum partium sunt, quique christiana et catholica professione censentur. Verumtamen rationis fundamentum idem omnino in allatis exemplis ac in nostra facti specie nobis esse videtur; ut scilicet suprema apostolica auctoritas adhibenda sit in gravibus, publicis ac urgentibus casibus, quibus per ordinariae auctoritatis viam satis provideri nequit. Eos vero, qui recedendi a nobis tentatione sollicitari possent, a praecipiti casu, quantum fas est, remorari, si non idem est, ac viam sternere illis, qui ad nos accedere cupiunt, non multum sane ab eo differre nobis videtur. Haec habebamus tibi significanda, tibi, dilecte filii, apostolicam benedictionem impertimur.

Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem, die 19 martii 1752, pontificatus nostri anno duodecimo.

C.

Albaniae episcopis traditur methodus, qua satagant, ut a catholicis illius regionis sua ecclesiae bona restituantur, vel aliquo modo super illis transigatur; et si neutrum queat obtineri, facultas sit episcopis derelinquendi fundos fructusque possessoribus, eodemque absolvendi a censuris.

Venerabili fratri Nicolao Lercari archiepiscopo Rhodiensi congregationis Propagandae fidei secretario.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Cum encyclicas litteras, sicut nos tibi praecipimus, et congregationis de Propaganda fide sententia fuit, cuius te ipsum praestas emeritum secretarium, ad Albaniae antistites dederis, nempe ad venerabiles fratres archiepiscopum Antibari, episcopos Scodrae, Sappae, Liasi et Pulliarum, ut ab iis innotesceres, an proposita ab ecclesiis suarum dioecesium vindicatione suorum bonorum, exindeque perceptorum fructuum, in detentores, qui illa a Turcis occupata emerunt, vel ab emptoribus iure haereditario, aliove titulo sunt consecuti, aut in eos, qui eadem bona, quasi res derelictas, ipso, ut inquit, facto invaserunt; pertimescendum sit ne, si id Turcis compertum fiat, graves exinde concitentur turbae: persecutioni, vel alicui gravissimae indictioni recidatur aditus; neve, aliquis temporalium rerum cupiditate obcaecatus a sancta religione catholica ad mahumetismum deficiat, ut fundis fructibusque, elusa vindicatione, fruatur.

§ 2. Cumque omnes recensiti praesules, explorato prius suarum dioecesium statu, unanimi consensu retulerint, iurgis heu nimis esse alterutris, et nonnunquam utriusque infortunii periculum, suadentes, ut aliquem periclitantibus rebus adhiberemus modum, in quem nos iam animo paratiores noverant, quotiescumque illo opus esse videretur; hinc nos probantes, quod etiam congregationi Propagandae fidei, dum iustae adfuerint causae, probabatur, quodque suasserunt locorum ordinarii, hunc praeceteris modum rebus adhibendum existimamus.

§ 3. Erit itaque uniuscuiusque ex praedictis episcopia, sua in dioecesi, vel per se vel per confessorios et sacerdotes prudentes atque expertos, bonis, ut inquit, verbis atque monitis efficiendi, ut detentores bonorum mente percipiant sibi incumbentem rerum fructuumque restituendorum obligationem: illacrimabilem, in quem abrepti sunt, statum, quippe qui censuris irretiantur inflictae per sacros canones in invasores detentoresque bonorum ecclesiae. Ita vero si quem, divina affulgente gratia, facti paeniteat, negligere haud debet episcopus, quive ab eo fuerit delegatus, quin illi suadeat, nisi universae, rei saltem alicuius restitutionem: vel etiam, ut fundis sibi habitis, obligationem suscipiat alicuius annuae praestationis ecclesiae pensandae; si autem fundorum restitutioni moxque indicatae aequitati obstat, tunc restitutio omnium vel partis fructuum attentetur. Verum quoties nec desit, qui ex imbecillitate virum, vel ex improba voluntate nil horum praestare velit, tunc tantummodo pernoctans sermonem, habendi simirum etiam in posterum, quod haecenus habuit, producendique in futura quoque tempora, quam superioribus obtinuit, universorum fructuum perceptionem; hisce nostris litteris unicuique episcopo quoad suam dio-

cesiam, impartitur auctoritatem, quam et ipse alii, uti monimus, delegare poterit, eximendi ab onere fundorum fructuumque restituendorum detentores bonorum ecclesiae, eodemque absolvendi a censuris, quibus innodantur; sive cum iis agatur, qui se paratos exhibent ad partem bonorum aliquam restituendam vel ad transigendum de iis; sive cum aliis, qui universos vel aliquorum saltem fructuum partem offerunt; sive demum cum ceteris, quibus propositum est, nihil plane vel rerum soli vel fructuum restituere. Supervacaneum autem arbitramur monere, ne nostra haec facultas evulgetur; haud enim difficile captu est, eadem perspecta, fieri perfacile posse, ut nisi omnes, plerique saltem nihil plane restituendi propositum amplectantur, de absoluteione a restituendi onere et censuris plane certi.

§ 4. Nostra haec facultas exinde est, quod nos, qua pontifex summus, nisi domini, supremi certe quidem sumus temporalium bonorum ecclesiae dispensatores: „Res ecclesiae sunt papae, ut principalis dispensatoris, non ut domini et possessoris,“ inquit sanctus Thomas, II° II^{ae}, quaest. 100, art. 1, ad septimum; ex quo patet sequitur, ut non quidem vel ad ditandos consanguineos, vel ex arbitrariis causis, fas sit nobis ecclesias suis nudare bonis; at illud quidem, ut quoties urgens subeiat ratio, qualis indubie est, removere praesens publicae calamitatis discrimen, oetium, quantum in nobis est, apostasiae intercludere et fluctuantibus animis conciliare tranquillitatem, nobis liceat, quod nunc facimus, imperare, ut probata licet ecclesiarum iura conticescant, utque illae ipsae, pro publica incolumitate ac religionis commodo, sacrificium quasi faciant suorum bonorum, quae non possident et quae publici luctus tempore iisdem fuerunt adempta. Quapropter cardinalis Caietanus in praedictum locum sancti Thomae, notabil. 3, haec habet: „Cum potestas papae quoad res temporales ecclesiae sit potestas non domini, sed dispensatoris, consequens est, ut plenitudo potestatis papalis circa bona ecclesiae temporalia non exeat limites potestatis dispensativae etc., ac per hoc non potest papa ad libitum donare res ecclesiae, sed potest, tanquam habens apicem dispensativae potestatis, multo plus de iisdem dispensare, quam quicumque proximus alicuius ecclesiae praelatus etc. Ex eodem quoque fundamento, quod papa non est dominus, sed dispensator, sequitur, quod de plenitudine potestatis non possit bona ecclesiae dare, cui voluerit, aut consanguineis etc. Sed tenetur prudenter dispensare ut recta ratio suadet.“ Est et illud nobis perspectissimum, communem esse canonistarum sententiam, Romanum pontificem non distributorem, sed dominum esse rerum ecclesiae. At nos huiusmodi disputationem intactam volumus, cum in rem praesentem vel id sufficiat, pontificem supremum haberi dispensatorem. Theologi quippe cum canonistis consentiunt, papam, quamvis etiam tantummodo in supremum distributorem agnoscat, posse utique ad mox expressas facti circumstantias de ecclesiarum rebus libere decernere. „Concurrente iusta causa, conveniunt omnes tam canonistae, quam theologi, papam uti supremum administratorem ac dispensatorem bonorum ecclesiasticorum, posse res uni ecclesiae auferre et dare alteri,“ sunt haec concepta verba, quibus utitur celebris Fagnanus in cap. *Relatum*, n. 21, ad 41, et praecipue n. 36, *Ne clerici vel monachi etc.*, postquam iam expenderit quaestionem illam, an pontifici sit suprema tantum administratio, vel potius dominium adiudicandum, et in canonistarum sententiam inclinaverat.

§ 5. Quae porro a nobis mox supra proposita est methodus, ut nimirum bonis verbis portentetur,

an ex possessoribus bonorum pars aliqua vel saltem fructuum recuperari possit, antequam illorum condonatio atque censurarum relaxatio indulgetur, non solum ratione, sed et praedecessorum nostrorum exemplis comprobatur. In secretiori Vaticano archivio preces reperimus a Carolo V imperatore oblatas Paulo III praedecessori nostro, ut ipse legatis, si quos in Germaniam ablegandos censisset, amplissimam faceret auctoritatem transigendi cum illis, a quibus invasa ecclesiarum bona detinebantur; propterea quod eorum restituendum onus conversione quam maxime et reconciliatione cum Romana ecclesia remoreretur. Eiusdem quoque concilii invenimus auctores extitisse cardinales ad Tridentinum concilium, dum Bononiae haberetur, legati, in quo sese exhibuerunt propensiores in amplissimam quamque facultatem absolventi a restitutione bonorum ecclesiarum, ea spe ducti, fore ut apostolici ministri huiusmodi indulto sapienter ac moderate uterentur. Denique nec latuit nos Pauli III constitutio lata pridie kalendas septembris 1548, in qua hic pontifex ablegans in Germaniam nuntios Fanensem, Veronensem et Ferentinum episcopos, iisdem limitatam indultis facultatem transigendi et pacificandi super fructibus, fundis tamen prius restituta. Verum cum processu temporis experientia edocuisse, magni religionis interesse, ut quid amplius indulgeretur, dum ingens exereverat numerus eorum, qui haeresim eiurare detrectabant, quoties omnia vel ratam detentorum bonorum partem restituere fuissent adacti, nihil morati sunt Romani pontifices, quin sua auctoritate in Germania utentes, provida liberalitate omnia donarent illis, qui reducos in sanctae ecclesiae gremium confugiebant. Nec secus in Anglia transacta res est, cum cardinalis Polus, regina Maria imperante, ad instaurandam inibi religionem adlaboraret. Namque Iulius III pontifex primum quidem ipsi facultatem delegavit conveniendi ac transigendi cum intrasis in ecclesiae bonis super fructibus male perceptis, mox vero auctoritatem transigendi de ipsis quoque fundis, eadem integre etiam relinquendo possessoribus, quoties haeresim eiurassent, uti videre est ex superioribus nostris litteris, quas hac ipsa de re dedimus ad te die 19 mensis martii 1752, num. 26 atque num. 28, plura insuper in iisdem horum similia exempla colligentes. Nec illud quoque ducimus praetereundum, quod post datas proximas litteras offendimus in manuscripto patris Petri Alagona e societate Iesu Vaticanae basilicae paenitentiarum. Testatur enim ipse, suborta, Clemente VIII pontifice maximo, quaestione, an liceret catholicis, emere ab haereticis terras et bona, quae fuerant monasteriorum, sacram paenitentiarum rescripsisse, „instam esse causam dispensandi per summum pontificem.“ Ex quo illa apprime congruit animadversio, nimirum, si iuxta proposita causa potest summus pontifex id dare catholico, ut ecclesiastica bona emat ab haeretico, aeque saltem iure poterit quoque, quoties iuxta subit ratio, facultatem facere catholico sibi habendi res ecclesiarum emptas ab infidelibus.

§ 6. Fatemur mox allata praedecessorum exempla ad eos referri, qui ab ecclesiae gremio profugi, reditum ad nos moliebantur, nec aliud eos morabatur impedimentum, quam onus restituendi, quae diu obtinuerant, ecclesiarum bona. Fatemur similiter, rem nunc esse de illis, qui licet nobiscum sentiant, pertimescendum tamen est, ne a religione deficient, si res ecclesiarum, fructusque rerum, quae possident vel a Turcis emptas, vel servientibus concitationum bellorumque aestibus a se ipsi occupatas restituere adigantur. Denique potest et

aliquis subtilioribus nixus argumentis inter alteram et alteram facti speciem discrimen aliquod adinventum, quod ipsi quoque in litteris ad te datis, § 19. Attamen cum nos omnia aequa lance liberrimus, censimus atque censemus, in rem praesentem facientiam plurimi timorem apostasiae, quam plures prolaberentur, si acrius bonorum fructuumque restitutio iugeretur. In dies conspicimus veluti emolliiri rigorem sacrorum canonum ferique episcopalis locum atque dispensationibus quibusdam in rebus, ac praesertim in matrimonialibus, quoties, qui relaxationem iuris expostulat, regionem innotat haereticis proximam vel mediis haereticis obversetur, propter timorem, ne caeco animi impetu abreptus, a nobis deficiat, et quod inter catholicos absque dispensatione inire prohibetur matrimonium, studeat contrahendum sese recipiendo in eum locum ac communionem, ubi nihil de dispensatione sollicitus, genio suo valeat indulgere. Acedit, in nostra hac facti specie, nos non sola impelli apostasiae formidino: torquet nos ea insuper sollicitudo, ne si ecclesiarum petitio, quae sine turbis proponi haud facile potest, Turcis perspecta fiat, capteat exinde ipsi opportunitatem aliquam excitandae insectationis, quae quoque pretendi valeat, haud facile coniectura assequi possis, in maximum christifidelium detrimentum, sanctae religionis ac tot insonantium pauperum perniciem, qui licet nihil moliti, pro ipsorum libidine divexantur.

§ 7. Hac autem re perducta, videtur nobis, debere quemlibet facile intelligere, quaecumque a nobis praestantur, ea optime iure fieri, quanvis nunc non sit nobis negotium cum exteris, qui ad ecclesiam reditum maturant, sed cum illis, qui licet a nobis stent, non levis tamen exhibent defectionis iudicia, nisi assequantur quidquid subest nostrae auctoritati distribuendum. Congruit plane rei nostrae indultum a pontifice Martino V in synodo Constantiae concessum Teutonicae nationi, quod affertur ab Harduino, tom. VIII *Collectionis conciliorum*, p. 891, cap. 6. cuius verba hic idcirco expressimus, quod textus plurimum per Universam Germaniam simoniaca luce iam plene obtinuerat, perperam quippe aderam catholici ecclesiastici, qui illicitis aperteque simoniacis artibus sacros ordines et ecclesiastica beneficia fuerant consecuti: contagiosus morbus pene omnes inaccesserat; obstringebantur turpiter conscientiae; indubius erat in censuras ac in ipsam quoque irregularitatem lapsus; contendere autem, ut quicumque recensita methodo beneficia obtinuerat, eadem dimitteret, dimissaque amplius adipisci non posset, ac insuper fructus omnes eoque perceptos restitueret, nil exinde aliud consecutum fuisset, quam ut eo ardentiori igne Germania confagraret. Quapropter magnus ille pontifex perpensens animo, ea iam incidisse tempora, quibus sua auctoritate uteretur, contrariis quibuscumque abrogatis, ampliorum confessoris potestatem indultis absolventi res a penis, quibus erant obnoxii, idoneos eos efficiendo, qui et obtentis frui et alia quoque beneficia assequi deinceps valerent, ipsamque etiam adimendo obligationem restituendi fructus iniuste perceptos, quoties restitutio eadem ad ineptiam adigere, infamia notare atque offensionis occasionem afferre debuisset; suam autem indulgentiam ad praeterita cohibuit, ut pro viribus futura praecaveret incommoda.

§ 8. Fausta nimis, venerabilis frater, extitit illa tempora, quibus, propterea quod res esset transigenda cum christianis principibus subditisque ecclesiam ex animo verentibus, Romani pontifices, magna spe securitatis exitus sibi proposita, pote-

rant etiam voce canonicarum sanctionum executionem indicere. Obligat id sancto Nicolao I pontifici maximo, quo Petri cathedram obtinente, cum in Gallia et Germania suis ecclesiae bonis fuissent denudatae, quorum nonnulla per principes fuerant laicis distributa, reliqua vero ab ipsismet laicis occupata, non destitit, quin suam ipse epistolam daret, num. 69 impressam tom. V praecit. *Collectionis conciliorum* Harduini, p. 296: „De his quidem rebus, quas semel Deo tributae atque dicatae sunt, et postea sub occasione concessionis principum a quibusdam invaduntur, sancimus, ut prius consulto principe, ad rescandam tam praesumptivam factionem, cognoscendum, utrum illius sit concessio, aut invasionis praesumptio? Quod si principis inordinata largitio, ipse sit princeps pro emendatione redarguendus; si autem invasoris declaratur praesumptio, usque ad emendationem excommunicationis sit vindicta coercendus.“

§ 9. Fausta itidem et illa fuere tempora, quibus cum principes vellent conscientiae suae plene consulere, quod ad occupationem bonorum ecclesiae spectare videbatur, non satis ipsis fuit, nihil sibi habere, in pia opera velle omnia erogare; sed summos pontifices, quibus concedita est universalis administratio bonorum ecclesiarum inferiorum, adire, ut per eos sibi liceret eadem hinc potius, quam alteri pio operi addicere. Optime scientes, quantumvis pie erogassent quaecumque ecclesiis abestulerant, non propterea satis sibi esse consultum, nisi factum illud, superaddita pontificis auctoritate, fuisset veluti obsegnatum; iuxta celebres litteras Alexandri III ad Henricum Angliae regem, relatas apud cardinalem Baronium in *Annalibus*, tom. XII, ad annum 1171. „Si autem universa, quae in usus tuos per huiusmodi angarias de bonis ecclesiasticis convertuntur, in refectionem pauperum, vel alius pietatis operibus expendere, obsequium non magis Deo gratum efficeret, quam si, altari quolibet cooperto, aliud cooperiret, aut si Petrum crucifigeret, ut Paulum a mortis periculo liberaret.“ Praeclara extant non adeo vetusta exempla unius et alterius ex ductibus Neuburgi, nimirum Wulfangi Willelmi et Philippi Willelmi, qui nihil penitus ex occupatis ecclesiarum bonis retinere voluerunt, sed Romano- rum pontificum explorata sententia, praebentisque approbatione, res rerumque fructus in sacram dotem constituerunt piis quibusdam institutis ac religionis operibus, de quibus cum ipsa sancta sede iam antea convenerant. Superioribus nostris litteris num. 27 de praeclearo hoc facto meminimus; tutissima autem ipsius monumenta suppeditavit acta congregationis Romanae universalis Inquisitionis, habitae sexto idus februarii 1557.

§ 10. Iniqua fert praesentis causae conditio, ut damna et incommoda, quae Muhametani regionem obtinentes inferre possunt, serio expendere debeamus; atque praeterea cum agrestibus miseris- que hominibus agendum esse consideremus: exinde enim nobis est dura illa necessitas efficiendi probandique, quod nunc praestamus, ne fiat lapsus in deteriora. Tu interim, qua praestas sedulitate, ne praetermittas, ad cardinales congregationis deferre haec omnia, ipsisque annuentibus, iteratas dare encyclicas litteras ad Albaniam praesules, ad quos sicuti superioribus nostris ad te datae epistolae die 19 martii 1752 exemplum transmisisti, ita dabis et huiusmodi ad te nostrae, quam, apostolicam tibi benedictionem impertientes, absolvimus.

Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem, sub annulo Piscatoris die 24 maii 1754, pontificatus nostri anno decimo quarto.

D.

Ne christifideles sub Turcorum ditiose versantes, ad occultandam christianae religionis professionem, mahumetana nomina sibi imponant, haec se compelli possunt.

Venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, nomen dilectis filiis parochis et missionariis provinciae Albaniae.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles fratres, dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod provinciale concilium Albanum provinciae vestrae, venerabiles fratres, dilecti filii, anno 1703, sub felici recordationis Clemente papa XI praedecessore nostro celebratum, inter cetera, canone tertio sanctissime statuerat, nimirum ne turcica seu mahumetana nomina sive parvulis sive adultis in baptismate imponerentur; neve christifideles turcica, seu mahumetana nominibus, quae nunquam sibi imposita fuerant, ob quaecumque vel tributorum exemptionem et immunitatem, vel liberi commercii commodum, vel evitandarum poenarum causam, se nuncupari paterentur: id ipsum, inter cetera, nos quoque commendantes, confirmavimus ac servandum praecipimus in nostra encyclica epistola, cuius initium est *Inter omnes*, pro regno Serviae et finitimis regionibus super pluribus religionis ac disciplinae capitulis die 11 mensis februarii anno 1744 pontificatus nostri anno quarto edita. Providum igitur ac salutare eiusmodi statutum ab antecessoribus vestris tanta cum sapientia ac religione conditum, et tanquam luculentum catholicae fidei sinceracque vestrae christianae pietatis exemplum, illis ad imitandum et omnino custodiendum a nobis districto praecipuum, quemadmodum in provinciae vestrae maiorem gloriam et existimationem, maioremque consequendam aeternae animarum salutis utilitatem, ita si negligi forte contingat, in maius eiusdem vestrae provinciae dedecus aptumque animarum discrimen redundare videtur.

§ 1. Nos autem, qui ab usum illum in praedicta epistola nostra tanquam turpem christianae professionis occultationem ad infidelitatem accedentem pronuntiavimus, maximo cum pontificii animi nostri more acceperimus, quod quamplurimi istius provinciae, posthabita aeternae salutis ratione, eadem turcica sive mahumetana nomina usurpare pergant, non solum ut a tributis et oneribus illis, quae christifidelibus imposita sunt vel imponi saepe contingit, immunes et liberi sint et habeantur; verum etiam ut tam ipsi, quam eorum parentes, a mahumetana secta apostatasse minime credantur, nec poenis haec in re inflictis mulctentur. Haec enim omnia, etsi fides Christi in corde teneatur, fieri tamen nequeunt sine Muhametis errorum simulatione, sinceritati christianae contraria, quae mendacium in re gravissima continet, et virtutem fidei negationem, maximo cum Dei iniuria proximique scandalo, includit. Unde opportuna etiam praebetur Turcis ipsis occasio, christifideles omnes tanquam hypocondriac et deceptores existimandi, atque adeo iure ac merito persequendi.

§ 2. Accedit praeterea ad moerorem doleremque nostrum magis magisque augendum, quod nonnulli ex vobis ipsis, venerabiles fratres, atque ex vobis quoque, dilecti filii parochi et missionarii, ad tam pravam ac detestabilem simulationem nihil animadvertentes, immo conniventes, atque inanibus ad excusandas excusationes in peccatis rationum mementis adducti, eos christifideles curae vestrae creditos, qui saepedicta turcica seu mahumetana nomina assumunt,

inque vocari student, ad sacramentorum participacionem, sine ulla prorsus conscientiae angore et publica cum bonorum christifidelium offensione, admittere non vereantur.

§ 3. Hinc est, quod nos, qui ex intincta nobis omnium ecclesiarum sollicitudine, ac suprema sacrosancti apostolatus procuracione, christianos omnes in viam salutis reducere, eodemque puro, sincero, in spiritu et veritate ambulantes et absque macula Deo exhibere tenemur, postquam venerabiles fratres nostros sanctae Romanae ecclesiae cardinales contra haereticam pravitatem generales inquisitores super hac re audivimus, de eorum consilio, primam quidem laudatum concilii Albani vestras provincias canonem renovantes, apostolica auctoritate nostra tenore praesentium confirmamus et districte servandum mandamus; necnon memoratae epistolae nostrae decreta ad vestram quoque provinciam auctoritate et tenore paribus extendimus et servanda itidem praecipimus: deinde districte pariter prohibemus, ne quilibet ex christifidelibus, quocumque casu vel praetextu, aut in quibusvis excoGITABILIBUS circumstantiis, eadem turcica seu mahumetana nomina, ut Mahumetani credantur, assumere audeat.

§ 4. Porro, venerabiles fratres, dilecti filii, vos rogamus et in Domino hortamur, ut serio animo ministerium vestrum, et districtam supremo pastorum principi Iesu Christo aeternae iudicii rationem de commissis unicuique vestrum ovibus a vobis reddendam considerantes, et ipsi curetis per bona opera vestra certam electionem vestram facere, et minime omittatis (quod sine gravissima incuriae negligentiaeque vestrae culpa accidere non potest), eosdem christifideles provincias vestras arguere, obsecrare et increpare, in omni patientia et doctrina, ut conservationem suam inter gentes habentes bonam, in omnibus seipos praebent exemplum bonorum operum, ut illi, qui ex adverso sunt, vereantur, nihil habentes malum dicere de ipsis, quasi malefactoribus, qui turpis lucri causa aliud in ore, aliud in corde gerant. Quod si qui admonitionibus vestris et praecipitis nostris non acquiescant, ad apostolicas disciplinae normam, virga coequescent debent, et circa ipsos Albanensis synodi vestrae et dictae epistolae nostrae sanctiones et poenae omnino exequendae sunt, quibus in vita sacramentorum, et post mortem, si impaenitentes decesserint, suffragiorum incapaces declarantur. Quae quidem poenas iterum, quatenus opus sit, innovamus et infligimus, et debitae executioni a vobis mandandas volumus et iniungimus. Hoc autem nemini ex vobis, venerabiles fratres, dilecti filii, durum esse debet: quoniam nisi abundaverit iustitia vestra plusquam schismaticorum et haereticorum, quorum tamen nulus mahumetanum nomen assumere praesumat, non intrabitis in regnum caelorum.

§ 5. Illos denique, qui ex mahumetanis christiani sunt facti, vel qui istorum sunt filii, si de sua in fide constantia diffidant, vereanturque ne, si turcica deponant nomina, dominantium poenas incurant, easdemque subire formident, serio admoecatis, ut omnino regiones illas occulte deserant et ad terras christianorum accedant atque confugiant, in quibus et Deus, qui dat escam omni carni, et fidelium caritas minime ipsis deerit: maxime si episcoporum commendatitiiis epistolis muniantur. Interim vobis, venerabiles fratres, dilecti filii, apostolicam benedictionem, quam a quolibet venerabili fratre antistite in sua dioecesi christifidelibus orthodoxis nostro nomine impendi volumus, peramentem largimur.

Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem, die prima augusti 1764, pontificatus nostri anno XIV.

E.

Istruzione della sagra congregazione de Propaganda fide per i missionari della Bulgaria, intorno alla pratica de' kurbani.

1760 februarii 9.

1. Venuta alla fine sotto gli occhi della sagra congregazione una relazione esatta e di comune consenso formata de' missionari di Nicopoli e di Sofia, intorno alla pratica de' kurbani usati nelle due rispettive dioecesi, dopo lungo e maturo esame la medesima ha giudicato di doverli proibire con positivo decreto, e d'ingiungere a missionari dell'una e dell'altra dioecesi di adoprarsi a tutto potere, per l'esecuzione fedele e costante del risoluto divieto.

2. Ma perciocchè la medesima sagra congregazione ha prudentemente stimato non bastare una decisione a svellere un abuso al comune e al antico, specialmente dopo tanta varietà di opinioni e dopo sì lunga connivenza per parte di alcuni, crede opportuno aggiungere una breve istruzione, che vaglia di norma ai missionari delle due rispettive dioecesi per istruire con costanza ed uniformità i fedeli, e per regularsi nel dare le medesime risoluzioni e risposte a dubbi ne' casi particolari. Niente certamente più preme alla sagra congregazione, che di stabilire nelle due dioecesi, che sono vicine e contermini, un insegnamento, un linguaggio, una disciplina uniforme, sicchè non avvenga mai più in appresso, che quello, che si detesta come illecito e superstizioso in una, si permetta come lecito ed indifferente nell'altra, nè si vari il giudizio de' pastori ne' luoghi diversi, sebbene nelle medesime circostanze, nè si senta da fedeli con ammirazione, turbamento e scandalo per la bocca de' suoi pastori sovente *est et non*, tanto vietato dall'apostolo delle genti (II Cor. I).

3. Secondo la dottrina e linguaggio costante della chiesa, devono i missionari mostrare per severamente a fedeli tre cose. I. L'intrinseca malvagità de' kurbani considerati nel solo esteriore delle circostanze superstiziose. II. L'ineparabile reità de' kurbani considerati nel solo interiore della vana credulità. III. L'inutilità evidente de' kurbani, ancorchè spogliati d'ogni superstizione di fuori, e d'ogni vana persuasione di dentro.

4. E certamente se si riguarda l'esteriore de' kurbani in tutte le circostanze del rito, sono così chiari i caratteri di superstizione, che basta solo numerarli partitamente, per concepirne tutto l'orrore. I. La scelta degli animali mondi, rigettata la capra ed il porco la scelta de' pesci squamosi o d'altra determinata specie, esclusi gli altri tutti dall'uso. II. La differenza religiosamente serbata de' giorni destinati per i kurbani diversi, o di carne o di pesce. III. Il rituale di ucciderli, dividerli e distribuirli fra loro a guisa di vittime. IV. L'obbligo di non riserbarne, o portarne via, o venderne cruda porzione alcuna, ma mangiarle tutte intieramente, e roderle fino alle ossa. V. L'incenso fumante, le candele accese, et *conceptis verbis precationum*, che accompagnano la mensa. VI. La distinzione e di nomi, e di riti e di fini determinati per i diversi kurbani. VII. L'origine antica, l'uso costante, l'imitazione tanace di pratiche, che sono già nate nello scisma, sono fin ad ora durevoli nello scisma, e dallo scisma sono portate e ritenute anche dopo la conversione nel seno della chiesa. Il tutto insieme con tutti i rapporti a luogo, tempo, e persone non è un velo, in cui traspare, ma uno specchio, in cui si affaccia tutta intiera nella propria sua forma la superstizione tanto vietata e condannata nelle divine scritture, tanto avuta in odio ed errore dai santi padri, tanto detestata e fulminata con pena severissime dai con-

cili e dai sommi pontefici, come direttamente opposta allo spirito della religione, e diametralmente contraria al culto divino, e siccome con tutt' i teologi dimostra san Tommaso, II° II^{ae}, quaest. 92, art. 1: „Superstitio est vitium religioni oppositum secundum excessum, non quia plus exhibet in cultum divinum, quam vera religio, sed quia exhibet cultum divinum vel cui non debet, vel eo modo, quo non debet.“

5. Nè sembri leggiero un tal peccato. Chi ha a cuore la religione, niente più deve avere in orrore, che la bugia in materia di religione; chi si gloria del nome cristiano, chi è costantemente attaccato alla professione cattolica, niente più deve odiare che il carattere di mentitore del nome cristiano e di traditore della professione cattolica. Or ogni superstizione è un orrenda bugia in materia di religione, è un nero tradimento del nome e del carattere di cristiano e di cattolico. Per intender questo è d' uopo di profondamento riflettere con san Tommaso, II° II^{ae}, quaest. 93, art. 1, che la verità della religione si professa, e coll' esteriore significato delle parole, e coll' esteriore significato del rito, essendo l' uno e l' altro istituito ad esprimere gl' intimi sentimenti dell' animo nel culto divino. Così parimenti la verità della religione si nega o colle parole e con motti, o colle azioni e co' fatti: l' uno e l' altro modo essendo un' eloquente linguaggio, che attesta l' intima ritrosia dell' animo. Colle parole e con motti negano la religione gl' infedeli e gli eretici; colle azioni e co' fatti in certo modo la negano i superstiziosi e corruttori del culto divino: perciocchè siccome la professione esteriore della fede si tradisce coll' esteriore espressione dell' errore, così il culto esteriore della religione si mentisce coll' esteriore osservanza d' un rito superstizioso. Il culto esteriore è un fatto parlante, nel quale si esprime coll' azione quel, che si crede nel cuore, ed è un testimonio pubblico agli angeli e agli uomini, nel quale si spiega l' interna disposizione dell' animo. Se tutto è retto e legittimo, è un argomento sensibile della rettitudine e bontà degl' interni sentimenti; se vi si mescola cosa falsa o bugiarda, è un attestato autentico della corruzione e guastamento degl' intimi sentimenti in materia di religione. Allora in certa guisa si mentisce coll' azione il nome cristiano, si tradisce coll' opera la professione cattolica, si nega col fatto il carattere di fedele: e con un rovescio d' istituzione, il culto religioso, che dovrebbe per l' espressione del vero essere proficuo, diviene per la mescolanza del falso all' estremo dannoso.

6. Certamente dice sant' Agostino, lib. *Contra mendacium*, rapportato da san Tommaso, loc. cit., fra tutte le falsità, bugie e finzioni, che possono nelle cose umane adoprarsi, la più pernicioso è quella che si aggira nell' uso riguardanti la religione: e siccome la religione cristiana contiene le verità e più sublimi e più importanti e più adorabili, così la menzogna, che si mescola nel suo culto, diviene e più grave e più dannosa e più orribile.

7. Tutto questo ragionamento è ristretto in poche parole da san Tommaso, II° II^{ae}, quaest. 93: „Dicendum, quod sicut sanctus Augustinus dicit in lib. *Contra mendacium*, „mendacium maxime perniciosum est, quod fit in his, quae ad christianam religionem pertinent“. Est autem mendacium, cum aliquid exterius significatur contrarium veritati. Sicut autem significatur aliquid verbo, ita etiam significatur aliquid facto: et in tali significatione facti consistit exterior religionis cultus. Et ideo si per cultum exteriorum aliquid falsum significatur, erit cultus perniciosus.“

8. Più grave si rende una tal menzogna e tradimento nel caso presente per tre riflessi. I. Perchè è un reato di rito giudaico. II. Perchè è una pratica di setta scismatica. III. Perchè è un' imitazione del costume dei Turchi.

Questa scelta di animali, questa destinazione di giorni, questo scannamento di vittime, questa intiera consecuzione d' immolati, questa forma di sacrificio sente assai il giudaismo, e fa in certa maniera rivivere l' uso de' sacrifici usati nella vecchia legge, figurativi dell' unico sacrificio della nuova, quasi che ancora non fosse compito quel sacrificio di salute, che si aspettava e si adombrava con quei sacrifici di carne una volta celebrati dal popolo ebreo. Or siccome quelli erano allora simboli veri, perchè significativi d' un vero sacrificio da compirsi nella pienezza de' tempi da Cristo, così oggi nell' uso son falsi, perchè falsamente significativi d' un sacrificio come ancor da compirsi, sebbene in realtà sia già da gran tempo compito: e siccome sarebbe pernicioso il confessar con parole, che Cristo non ha ancora patito, così è dannoso il dimostrare co' segni, che Cristo non ha ancor compito il suo sacrificio. Qui il falso apparisce „ex parte rei significatae, a qua discordat significatio cultus“, dice san Tommaso, loc. cit., „et hoc modo, tempore aevae legis, peractis iam Christi mysteriis, perniciosum est uti caeremoniis veteris legis, quibus Christi mysteria figurabantur futura. Sicut etiam perniciosum esset, si quis verbo confiteretur, Christum esse passurum.“

9. La circostanza parimenti di essere un rito immemorabile dello scisma, tutt' ora durevole, basterebbe a dichiararlo come un atto proteattivo di setta, abominevole senza meno agli occhi d' un cristiano, d' un cattolico, d' un fedele. Il culto esteriore è una protesta visibile di religione e di fede; il prendere, il ritenere, l' usare un rito superstizioso d' una comunione scismatica, che altro sarebbe nel fatto, che il riceverne in prestito un' atto protestativo di scisma? È tanto più reo sarebbe, chi di quel medesimo scisma, da cui per la divina grazia è uscito, volesse ancora riserbarne una reliquia ed un avanzo. Parrebbe certamente, che uscito fuori dell' Egitto e gustando la manna, ne desiderasse ancora le cipolle.

10. Finalmente l' imitazione sola d' un costume ricevuto come parte di religione da Turchi, compie la gravanza di un tal peccato. Se la superstizione est simulata religio, come la definisce san Tommaso, loc. cit. quaest. 92, art. 2, ad 3: l' imitar quella de' Turchi, in mezzo a cui si vive, che altro parrebbe, che un simulare una parte di religione de' Turchi?

11. Nè occorre ridire, che i kurbani tra fedeli si usano coll' intervento del missionario cattolico, che assiste e benedice la mensa: perciocchè quest' istesso, in vece di amminuire il reato, l' accresce vieppiù, aggiugnendo un altro titolo e ragione, per dichiarare superstizioso quell' atto. La falsità del culto esteriore, insegna san Tommaso, II° II^{ae}, qu. 93, art. 1, si può considerare per due parti: la prima è *ex parte rei significatae*, della quale ragionammo di sopra: l' altra è *ex parte colentis*; e questo ha luogo principalmente nel culto comune, che si fa dai ministri in nome di tutta la chiesa: poichè, siccome sarebbe certamente falsario colui, il quale trattasse in nome d' un altro cosa di cui non ha ricevuto commissione o mandato, così incorrerebbe la taccia di falsario quel ministro, che per parte della chiesa presentasse un culto a Dio contro il modo stabilito ed usato nella chiesa. Or la chiesa non ha giammai approvati i kurbani, che sono troppo difformi dalla regola ecclesiastica del culto divino; non ha giammai autorizzato i ministri o ad assistervi o a benedirli. L' assistenza dunque, che da un ministro della chiesa

a tal' atto si presta, non è che una nuova menzogna, un nuovo tradimento, una nuova simulazione di ministro in suo nome, che la chiesa disapprova e detesta: „Alio modo potest contingere falsitas in exteriori cultu ex parte scientia, et hoc praecipue in cultu communi, qui per ministros exhibetur in persona totius ecclesiae. Sicut enim salarius coet, qui aliqua proponeret ex parte aliena, quae non essent ei commissa: ita vitium falsitatis incurrit, qui ex parte ecclesiae cultum exhibet Deo contra modum divina auctoritate ab ecclesia constitutum et in ecclesia coarctatum.“

12. Passando ormai dalla parte esteriore de' kurbani a considerarne la parte interiore, ed esaminandoli come animati dallo spirito di credulità della gente volgare, sebbene fossero spogliati di tutte l'estrinseche circostanze, che abbastanza li macchiano, non possono apparire, che come vane osservanze de' gentili. 1. La persuasione, che la pratica di tali kurbani sia per giovare alla conservazione delle famiglie, alla salute dei bestiami, alla fertilità delle campagne. 2. L'opinione di attribuire all'omissione e mancanza di tali kurbani l'infertilità delle case, degli armenti, de' campi. 3. L'errore di credere, che siano per suffragare alle anime de' trapassati, neglette le messe ed i suffragi della chiesa. 4. L'attacco ostinato di seguirli dopo i rigorosi divieti, e le minacce e i timori posti a chi vorrebbe lasciarli. 5. Finalmente gl'istessi principi, che spingono gli scismatici e i Turchi a praticarli, rimasti ancora in questi mal convertiti fedeli: tutto conduce a dichiarare l'esercizio de' kurbani superstizioso e riprovato, ancorchè cessasse ogni altra cattiva circostanza di fuori.

13. Perciocchè, o da tali kurbani si aspettano vantaggi temporali, o se ne pretendono grazie spirituali. Se vantaggi temporali, non potendo i kurbani per loro natura produrli, uopo è, che si adoperino, non come cause, ma come segni; il che si riduce ad un patto tacito coi demoni, secondo il principio di san Tommaso, II° II°, quaest. 96, art. 2: „Si naturaliter non videantur posse tales effectus causare, consequens est, quod nec adhibeantur ad hos effectus causandos tanquam causas, sed solum quasi signa. Et sic pertinent ad pacta significationum cum daemonibus ista.“ E certamente adoperati come segni, da chi mai traggono la loro origine? non da Dio, da cui non sono nè rivelati, nè stabiliti; dunque dall'umana vanità ingannata e sedotta dalla malizia de' demoni, che scorgendo la rea disposizione degli uomini, la fomentano, e gli allacciano con avvenimenti nell'apparenza favorevoli, per involgerli in più e più errori, da cui difficilmente poi sanno distrigarsi. „Homines huiusmodi observationes attendunt, non ut quasdam causas, sed ut signa quaedam futurorum eventuum, vel bonorum, vel malorum. Non observantur autem sicut signa a Deo tradita, cum non sint introducta ex auctoritate divina, sed magis ex vanitate humana, cooperante daemonum malitia, qui nituntur animos hominum huiusmodi vanitatibus implicare. Et ideo manifestum est, omnes huiusmodi observationes superstitiones esse et illicitas. Hoc quod a principio in istis observationibus aliquid veri homines experti sunt, hoc accidit casu. Sed postmodum cum homines incipiunt suum animum huiusmodi observantibus implicare, multa secundum huiusmodi observationes eveniunt per deceptionem daemonum: ut in his observationibus homines implicati, curiosiores fiant, et se magis inserant multiplicibus laqueis perniciosi erroris, ut Augustinus inquit, lib. 3 De doctr. Arist., dice san Tommaso, loc. cit., art. 3.

14. Se poi si attendono grazie spirituali, come il sollievo de' trapassati, non vi sono altri mezzi,

A se non quei, che la chiesa ci porge. Or in casi non trovati certamente la pratica de' suddetti kurbani; anzi ella è più tosto contraria ai mezzi, che ci somministra, come il digiuno, a cui è opposto il bagordo e l'ubriachezza; il sacrificio incruento, a cui è opposta la sanguinosa immolazione delle vittime carnali; le orazioni, le limosine e le altre opere buone, a cui s'oppongono la dissipazione, la prodigalità e l'intemperanza, che accompagnano ordinariamente i predetti kurbani; come di simili pratiche dice san Tommaso, II° II°, quaest. 93, art. 2.

15. Ma purgati anche che fossero i detti kurbani d'ogni superstizione di fuori e d'ogni vana persuasione di dentro, a che mai potrebbero essere proficui? La superfluità non ne sarebbe meno evidente, perciocchè, come ragiona san Tommaso, il fine del culto divino è, che l'uomo dia gloria a Dio, e a lui si consagri intero, e di mente e di corpo. Quindi qualunque azione o pratica, che è dirizata a glorificare Iddio ed a soggettare a Dio la mente co' pensieri ed affetti, e il corpo co' freni moderati delle passioni, secondo l'ordinazione e consuetudine della chiesa, non è nè superfluo nè inutile al culto divino. Ma se vi sia alcuna cosa, che, quanto è da se, non conduce a glorificare il Signore, nè a consagrargli la mente, nè a soggettargli il corpo dell'uomo nell'esercizio pratico della religione, ma piuttosto sia fuori dell'istruzione di Dio, fuori dell'ordinazione della chiesa, fuori della consuetudine de' fedeli, tutto deve riputarsi inutile, superfluo, superstizioso. „Fines divini cultus,“ dice san Tommaso, II° II°, quaest. 93, art. 2, „est, (ut homo Deo det gloriam, et ei se subiciat mente et corpore; et ideo quidquid homo faciat, quod pertinet ad Dei gloriam, et ad hoc, quod mens hominis Deo subiciatur, et etiam corpus per moderatam refraenationem concupiscentiarum secundum Dei et ecclesiae ordinationem, et consuetudinem eorum, quibus homo convivit, non est superfluum in divino cultu. Si autem aliquid sit, quod, quantum est de se, non pertinet ad Dei gloriam, neque ad hoc, quod mens hominis feratur in Deum, aut quod carnis concupiscentiae inordinatae refragentur; aut etiam si sit praeter Dei et ecclesiae institutionem, vel contra consuetudinem communem (quae secundum Augustinum pro lege habenda est): totum hoc reputandum est superfluum et supersticiosum, quia in exterioribus solum consistit, et ad interiorum Dei cultum non pertinet. Unde Augustinus in lib. De serm. relig., inducit, quod dicitur, Lucae cap. 17: Regnum Dei intra vos est, contra supersticiosos, qui scilicet exterioribus principalem curam impendant.“

16. Nè vale il dire, che vi si mescolino nel caso presente preghiere e voti. L'istessa mescolanza di cose sagre e profane è un nuovo argomento, per dichiarare inutile, a chi la pratica, quel che vi sarebbe di sacro per la compagnia di quel, che vi si trova di vano, come accenna san Tommaso, loc. cit., quaest. 96, art. 4.

17. Santo Giovanni Crisostomo nell'Homil. 43, rapportato da san Tommaso, II° II°, quaest. 96, art. 4, fa menzione del costume di alcuni cristiani, che portavano sospesa al collo una particella scritta del vangelo, e ne riprende e dichiara l'uso come inutile affatto e superfluo. „Quidam aliquam partem evangelii scriptam circa collum portant. Sed nonne quotidie evangelium in ecclesia legitur, ut audiat ab omnibus? Cui ergo in auribus posita evangelia nihil prosunt, quomodo possunt eum circa collum suspensa salvare? Deinde ubi est servitus evangelii? In figuris litterarum, an in intellectu sensuum? Si in figuris, bene circa collum suspen-

dia. Si in intellectu, ergo melius in corde posita A present, quam circa collum suspensa." Se questo dicea il Crisostomo d'una pratica, che pareva per altro indevole, cosa avrebbe detto de' nostri kurbani?

18. Debbono perciò i missionari, dopo aver dimostrato ai fedeli i kurbani malvagi per la parte esteriore, malvagi per la parte interiore, e precisa l'una e l'altra, inutili per ogni riguardo, ancorchè purgati d'ogni circostanza superstitiosa di fuori, e d'ogni vana credulità di dentro, applicarsi tutti ad istruirli pienamente dei mezzi salubri, che Iddio e la chiesa loro porge per conseguire quei fini, che in vano si sperano da pratiche gentilesche, o giudaiche, o infette di scisma.

19. E primieramente si affaticino a scolpire ne' loro cuori la dottrina dell'apostolo delle genti tanto inculcata e ripetuta ad Gal., ad Haebreos etc., che il regno di Dio non consiste in cibi e bevande; che i doni e le vittime non mondano la coscienza; che le purificazioni e le lavande, e tutte le giustizie della carne non conducono l'uomo a cosa perfetta; che il sangue de' vitelli e de' capri non santifica i macchiati; che i peccati non si lavano col sangue degli agnelli e de' tori; che l'ombra e le figure furono per un tempo, e non sono più ora; che i sacrifici antichi di carne sono svaniti, siccome l'antico sacerdozio e tempio è da gran tempo caduto; che Iddio non più si adora sopra questo o quel monte; che la verità è succeduta alle ombre, e la realtà delle cose alle figure; al sangue de' vitelli e de' tori è succeduto il sangue del Redentore; alle vecchie vittime e sacrifici imperfetti e vuoti, un sacrificio nuovo, perfetto e pieno d'ogni benedizione e salute; che le coscienze si mondano e le macchie si tolgono solamente con questo nuovo sangue; che un tal sacrificio si è compiuto da Cristo nel Calvario sulla croce, immolando se stesso come vittima di propiziazione per noi, unica fonte di tutte le grazie, che possono essere oggetto di nostre speranze; che il medesimo sacrificio si perpetua su i nostri altari, quando si celebra dai sacerdoti ministri del Signore; che la messa è una sequela e continuazione del medesimo sacrificio; che vi è realmente presente sotto i mistici simboli di pane e vino la medesima vittima, vi si offre ed immola il medesimo corpo ed il medesimo sangue; che l'uno dall'altro misticamente separati per la forza delle parole; che non solo vi è l'istessa vittima, ma l'istesso sacerdote Cristo Signore, il quale è il principale offerente per le mani de' suoi ministri; che in somma l'offerta è l'istessa e nel Calvario e nell'altare; è solo diversa la maniera di offerire. Sacrificio vero e propiziatorio, sebbene incruento, salutare ai vivi, proficuo ai morti, impetrativo d'ogni benedizione e grazia, d'ogni remissione e perdono, d'ogni bene spirituale e temporale, che conduce alla salute, per liberazione e preservativo da tutti i mali, per tutela e custodia da tutti i nemici, centro della comunione de' santi, vincolo di commercio tra il cielo e la terra, scopo di tutta la religione: che finalmente l'ostie, le vittime placabili, che ci rimangono ad offerire su l'altare de' nostri cuori ed unirle al sacrificio incruento della chiesa, sono la mortificazione delle proprie passioni, la castigazione della carne, la crocifissione delle nostre concupiscenze, l'estirpazione de' nostri vizi, la distruzione del corpo del peccato. In vano si adoperano kurbani e conviti, fomento di passioni ed incitamento di vizi; è tutta pronta la mensa, a cui siamo invitati, è tutto apparecchiato il cibo e la bevanda, a cui siamo chiamati, tutta aperta la sorgente di

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

grazia, da cui possiamo attingere l'acqua viva, che salisce fino alla vita eterna.

20. Non sono canali di grazie e di benedizioni le pratiche inventate a capriccio della vanità dello spirito umano, nè i tanti riti stabiliti per un tempo, come immagini de' beni futuri, ma i misteri e i sacramenti istituiti da Cristo, affidati alla chiesa nostra madre, ed applicati a noi suoi figli, sacramenti che succedono alle vecchie figure e sono al dire di santo Agostino, „numero pauciora, rita simpliciora, virtute efficaciora“. E Iddio padre non si adora più con attaccamento alle ombre e figure, ma in ispirito e verità, e l'opera della salute ricerca principalmente il cuore. Come dunque per ottenere le benedizioni ed evitare le maledizioni divine si ricorre a kurbani ed a pratiche, a cui manca l'istituzione divina, mancano le divine promesse, manca l'approvazione della chiesa? e si abbandonano e si tralasciano i divini misteri e sacramenti, che traggono l'origine dalla istituzione divina, traggono la forza dalle divine promesse, hanno la testimonianza della chiesa infallibile, e, secondo lo spirito della chiesa usati, producono frutti di vita eterna?

21. E qui è d'uopo istruire i fedeli dello spirito della chiesa, che apparisce nelle orazioni comuni, da essa stabilite e proposte per uso comune de' suoi figliuoli. L'orazione comune, dice san Cipriano, *De unit. eocl.*, ha una forza infallibile dalla unanimità de' fratelli nella preghiera, e si usa una certa violenza a Dio dai congregati in suo nome a pregare qualche cosa, o spirituale, o temporale, expediente per la salute, secondo l'espressa e formale promessa di Cristo Signore, Matth. XVIII, 19: „Iterum dico vobis, quod si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quaecumque petierint, fiet illis a patre meo, qui in caelis est: ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.“ Or come si abbandonano o si lasciano per ogni pretesto le preghiere comuni fatte con unanimità nella chiesa di Dio, ch'è l'assemblea de' fedeli, e come si nutre così poca fiducia nelle orazioni e gemiti della sposa di Gesù Cristo, ch'è assicurata di essere esaudita per i suoi figliuoli, e si ha poi tanta speranza nelle invenzioni umane, nelle pratiche capricciose, e in riti apertamente superstitiosi?

22. Uniscono piuttosto le buone opere per disposizione ad impetrare tutte le grazie da Dio, essendo questo il carattere de' fedeli cristiani chiamati dall'apostolo „sectatores bonorum operum“. Le orazioni ed i digiuni, con cui si vince il demonio: le limosine ed aiuti di carità, con cui si estingue il peccato; le penitense ed austerità, con cui si riduce a schiavitù ed all'ubbidienza dello spirito la carne, sono i veri mezzi da richiamare i beni e rimuovere i mali, che sono l'oggetto ordinario de' nostri timori.

23. Bisogna armare i fedeli con imprimere bene nella lor mente, che, se sono assaliti da' mali e per l'amor della religione e per la purità del culto, rigettano coloro, che vengono ad offerirgli istromenti o mezzi superstitiosi per guarire e liberarsi, se vengano per divina disposizione a perdere la vita, muoiono quasi martiri nel loro letto medesimo, testimoniando colla loro morte la religione pura ed immacolata, che conservano nel cuore, come più volte insegna sant'Agostino.

24. Debbono parimenti armarsi a disprezzare i vani timori, le minacce, le beffe, che di essi faranno gl'infedeli e scismatici nel vederli abbandonare le antiche superstitiose loro pratiche, debbono incoraggiarsi ad un tenore uniforme e costante di vita

cristiani, per cui si distinguono da tutti coloro, che non appartengono alla comunione della chiesa, afflitti ammirati e sorpresi anch' essi della nostra maniera di pensare e di operare, siano costretti a gridare: Ecco il popolo savio ed intelligente, ecco l' eredità del Signore; così ammoniva Moè gli antichi Ebrei, Deuter. IV: „Scitis, quod deposui vos praecepta atque iustitias, sicut mandavit mihi Dominus Deus meus: ut faceretis ea in terra, quam posecessuris estis: et observabitis et implebitis opera. Haec est enim vestra sapientia et intellectus coram populo, ut audientes universa praecepta haec, dicant: En populus sapiens et intelligens, gens magna.“ Devono anzi rallegrarsi, e stimarsi più che gli altri felici per la sicurezza d' essere sempre e veduti ed ascoltati da Dio: „Nec enim est alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris“: come prosegue Moè nel luogo citato.

25. Che se la sacra congregazione ha differito fin ora di venire ad un autentico universale divieto de' mentovati kurbani, ciò è avvenuto in parte per l' esposto sempre vario e poco uniforme delle circostanze, sotto cui si rappresentava l' affare; in parte ancora per una savia e prudente economia, imitando lo spirito, condotta di sante Agostino, epist. 64, p. 120, che trattandosi di svellere un vecchio costume de' tempi suoi di far pranzi e conviti nelle chiese ne' dì solenni, cagione di molti disordini, non credea doversi tutto d' un tratto togliere con assoluto e preciso comandamento, ma disporre prima gli animi a lasciarlo per via d' esortazioni e rimonstranze, ed anche di restrizioni e limitazioni, per giungere alla fine a sradicarlo affatto.

26. Di questi principi forniti i missionari cercheranno d' istruire i fedeli dall' apostolica sede alla loro cura commessi, affinché sieno ministri „potentes exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere“.

F.

Decretum sacrae congregationis de Propaganda fide habitae die 31 Januarii MDCCCLXXIV, quo reprobantur nonnullae praxes christianorum, occultarum mahumetanarum sectam simulantium.

1774 februarii 19.

Cum ad aures sacrae congregationis pervenerit, in quibusdam Albaniae diocesis aliisque finitimis provinciis christianos nonnullos adhuc existere, qui, non obstante saluberrimo synodi Albanensis decreto, ac repetitis sanctae memoriae Benedicti XIV constitutionibus, videlicet *Inter omnes* diei 3 februarii 1744 et *Quod provinciale* diei 1 augusti 1754, Christum erubescere sineque praecepta, infidelitatem simulare audent, actusque peragere a verae fidei sinceritate prorsus alienos; sollicitudinis suae partes esse duxit, facto verbo cum sanctissimo domino nostro Clemente XIV die 6 februarii 1774, declarare sequentes praefatorum christianorum praxes innoxias nec esse, nec ullo modo tolerandas.

In primis itaque a simulatae infidelitatis nota exonerari non posse declarat subdolem agendi rationem illorum, qui, dum diebus solemnioribus missae sacrificio intersunt, adstantiam ex caricatura Turcorum praesentiam formidantes, nunquam omnino caput aperiant, nec signant se crucis signo, abstinenteque a ceteris catholicae religionis actibus, qui ab aliis, qui christiano conentur nomine, palam solent exerceri; atque ita agentes id obtinent, ut mahumeticas superstitionis sectatores reputentur, nec alia quam caricaturae aut levitatis causa ad

ecclesiam vel ad conventus locum advenire, ibique manere credantur.

Quoniam vero non desunt qui conantur exonerare excusationes suas in peccatis, asserentes, se simili prorsus modo gerere, cum, nomine Turcorum adstante, aliis diebus missae ceterisque functionibus praesentes sunt: Ideo eademmet sacra congregatio pariter declarat huiusmodi responsum non tam valere ad purgandam eorum agendi rationem, quam ad ostendendam decidiam ac fidei languorem in illis, quae sunt ad Deum, vel potius indicio esse posse, iam tunc ab eis praecoconceptam mentem esse falsae religionis simulandae, cum tempus et occasio tulerit.

Praeterea gravi culpa non caret, quod iidem occulti credentes, cum diebus ecclesiastico ieiunio aut abstinence consecratis, Turcorum mensis accumbunt, vetitis in illis diebus ab ecclesia vescantur cibis aut se manducare fingunt: simulatio enim haec non alio animo facta praesumi potest, quam ut christianorum legibus nequaquam obstricti videantur, sed plane mahumetani inter mahumetanos existantur.

Nec quidquam eis prodest, quod identidem propositum isocant palam profiteri catholicam religionem, quoties a publica potestate interrogantur: id enim fieri ab eis necessario debet, sed simul opus est, ut in privatis actibus ab illis simulationibus abstinant, per quas fieri nequit, quin verae fidei exortes et falsae sectae addicti exterius appareant.

Multo minori dubitatione damnanda sacrae congregationi visa est illorum agendi ratio, qui Turcorum verentes offensionem, profana eorum templa ingrediuntur, praecationesque apud mahumetanos in more positae peragere fingunt; factum enim ipsum nimis apertam praesertit mahumeticas religionis simulationem, licet ab aliis damnatae sectae observationis et caeremoniis abstinant.

Id ipsum dicendum de praxi illorum censet, qui ad funera deducenda mahumetanum ministrum advocant, ut vel ipsi vel defuncti a falsa secta non recessisse existimantur. Quare, si ex defunctorum voluntate quomodocumque explicata, nec ante obitum retractata, id fieri constiterit, sacra congregatio eodem, defunctos ecclesiasticae sepulturae et suffragiorum beneficio incapaces esse decernit: si vero ex solo damnabili superstitionis arbitrio supradictus mahumetanus minister assistentiam funeri praestabit, eo in casu illorum crimine defunctos non illigari; bene vero superstites ipse gravissimae impietatis reos et canonicis poenis obnoxios fore declarat. Hoc enim, ut cetera omnia superius expressa in eandem circumstantiis (et fortasse aliae etiam praxes, quae ad notitiam sacrae congregationis nondum advenere), mahumeticas sectae simulationem, christianaeque fidei negationem, saltim virtualiter, includit, summamque Christo Domino iniuriam et proximo scandalum parit.

Ceteram eminentissimi patris archiepiscopi, episcopi et superiores missionum Albaniae, Serviae, aliarumque provinciarum, quae Turcorum imperio subeunt, in Domino hortantur, ut solo fidei successu a gregibus pastoralibus suae curae commissis supradictos damnatos abusus avertere satagent; pari zelo et caritate unumquemque illorum, qui praemissa facitare non verentur, arguentes, increpantes, admonentes se in nullo casu posse Christum erubescere, falsamque religionem simulare, quin spem aeternae retributionis abiciant. Factum insuper magni Eleonari ante illorum oculos constentur, qui, cum compellerentur simulare de sacrificii carnibus lege vetitis manducasse, ut vitae periculum

effugeret, gloriozissimam mortem magis quam odibilem vitam elegit, memorandam illam sententiam pronuntians: „Hæc in præsentis tempore supplicis hominum oripiar, sed manum omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam.“

Quod si forte, hæc solerti pastorum cura non obstant, aliqui adhuc obstinati ac caelestis vocationis immemores reperiantur, qui impiorum viam insistere pergant, detestabiles simulationes in fidei negotio adhibentes, iidem archiepiscopi episcopi et mis-

num superiores, ut supra, illos sacramentorum participatione in vita, et, si impenitentes decesserint, ecclesiastica sepultura et suffragiorum beneficio post mortem incapaces declarabunt.

Datum Romæ, ex sedibus dicte sacre congregationis, die 19 februarii 1874.

I. M. cardinalis Castelli, præfectus.

Loco † sigilli.

Stephanus Borgia, secretarius.

CONCILIUM PROVINCIALE PRIMUM ALBA-IULIENSE ET FOGARASIENSE

1872 maii 5-14.

Primum hoc concilium provinciale Rumenuum catholicoꝝ provincie ecclesiasticæ Alba-Iuliensis et Fogarasiensis illustrari, optimum duximus ipsam repræsentare relationem quam eminentissimis cardinalibus in coetum congregatis exhibuit concilii rector seu *penens* qui dicitur. Exstat in volumine cui titulus: *Sacra congregazione de Propaganda fide per gli affari del rito orientale. Ponente l'eminentissimo e reverendissimo signor cardinale Antonio De Luca. Ritratto con Sommario e nota d'Archivio sopra gli atti e decreti del primo concilio della provincia ecclesiastica greco-cattolica di Fogaras e Alba Giulia. Febbraio 1874. Nota d'Archivio, p. 1-7.*

Notizie ed osservazioni preliminari.

„Il sinodo che ora si sottopone all'esame della sacra congregazione, è il primo che si sia tenuto nella nuova provincia ecclesiastica di Fogaras ed Alba-Giulia. Fu nel 1853, che il sommo pontefice Pio IX per provveder meglio agli spirituali bisogni dei cattolici Rumeni di rito greco separati nella Transilvania, nel Banato di Temesvar, e nell'Ungheria, determinossi ad erigere l'anzidetta provincia, elevando alla dignità di metropolitana la chiesa cattedrale di Fogaras, unitovi il titolo di Alba-Giulia. Furono assegnate alla nuova sede arcivescovile tre chiese suffraganee, quella cioè di Gran-Varadino, già eretta in Ungheria, e due altre, create in tal circostanza, ossia quelle di Lugos nel Banato, e di Szamos-Ujvar ossia Armenopoli in Transilvania.

„Eretta appena questa nuova provincia, apparve chiaramente la necessità di conoscere con esattezza lo spirito del clero e del popolo, la loro condizione, i loro usi, tutto insomma che potesse riferirsi a ridurre o a conservare in quella provincia la purezza della fede e la santità de' riti e della disciplina, ed era ciò tanto più necessario, quanto l'origine ed il progresso dell'unione di quei popoli alla chiesa cattolica appariva involto tra oscurità e dubbiezza. A questo oggetto si volsero le sollecitudini della santa sede. E dapprima a mezzo del nunzio di Vienna fu chiesto al metropolita ed ai vescovi suffraganei, che riuniti in conferenza dessero una piena relazione su vari punti di disciplina, per vedere se le consuetudini invalse in quella diocesi fossero conformi al dritto orientale e se nessuna delle macchie contratte nel funesto scisma si fosse insinuata nel rito e nella disciplina. Le risposte avute nel 1856 fecero vedere non solo una qualche inesattezza di giudizi e discrepanze non lievi dalla disciplina orientale, ma esaiando una certa tenacità nel sostenere qualche punto connesso col

domma, su cui era necessario chiarir la mente di que' vescovi, mettere in armonia i principii della dottrina cattolica col fatto, e salva l'integrità del vero rito orientale, escludere gli errori e fermare l'unione in quella provincia. Il risultato pertanto delle menzionate relazioni offrì copiosa materia a discutere alla sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari nelle sessioni appositamente tenute sul principio del 1858.

„Mancando però gli elementi necessari per decidere molte delle questioni proposte, si vide la necessità d'invitare in Transilvania un delegato apostolico, il quale oltre al comunicare a quei vescovi le istruzioni della santa sede su quei punti dottrinali, su cui era stata consultata e non poteva transigere, osservasse sulla faccia del luogo lo stato di quelle diocesi e raccogliesse tutte quelle notizie, che si ravvisassero necessarie per istringere viemmeglio la santa unione coi Vallachi, e stabilire in tutta quella provincia una disciplina uniforme, basata sul vero dritto canonico della chiesa orientale. Fu affidata questa gelosa missione al nunzio apostolico di Vienna, monsignor De Luca, oggi uno de' porporati della santa chiesa, cui si associarono tre distinti soggetti periti nelle cose orientali. Dopo aver esso tenuto nove conferenze coll'episcopato Rumeno nel settembre del ripetuto anno 1858 in Blasendorf, sede del metropolita, ne fornì un accurato rapporto, che formò oggetto di varie adunanze tenute della encomiata sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari nel 1859. Non pochi punti vi vennero risolti, e le risoluzioni vennero poi sanzionate dal santo padre; ma alcuni altri rimasero in sospesa. D'onde si prese occasione per ricordare a quei vescovi l'obbligo di tenere il sinodo provinciale a tenore del dritto canonico per stabilire concordemente norme atte ed uniformi, da applicarsi poi alle singole diocesi mediante le disposizioni dei sinodi diocesani; tanto più che dall'unione in poi non se n'era potuto celebrare veruno.

„Peraltro non si pensò più al sinodo fino al 1865; ed anche allora attesi fondati dubbi che vi erano sull'ortodossia del defunto arcivescovo di Fogaras monsignor Sterka Sulucz, e la soverchia sua affezione per le costumanze orientali, e le difficoltà che potevano insorgere intorno alla presidenza del sinodo stesso, la santa sede esitò alquanto prima di permetterne la celebrazione. Ma avutesi in seguito sufficienti assicurazioni, anche per parte del governo Austriaco, nell'udienza 9 luglio 1867 il santo padre degnossi annuire alla domanda in proposito avanzata dal predetto metropolitano. I

vescovi avevano formulato lo schema dei punti da trattarsi nel sinodo, che si dà nel *Sommario n° 1*; e sembrato questo molto arido alla Propaganda, l' eminentissimo prefetto ai 12 dello stesso mese ed anno rispondeva all' arcivescovo: „Puto esperitas memoratas bases terminis forte nimis generalibus exhibitas, deinde in conciliaribus sessionibus fore magis ac magis evolvendas, sic ut eisdem, quemadmodum moris est, subiacerantur tractationes sive de sacramentis, ac potissimum de sacramento matrimonii, sive de clericorum celibatu, sive de ordine in ecclesiasticis iudiciis sequendo, sive de recta institutione iuventutis tradenda, sive de ordine monachorum sancti Basilii restituendo, eoque in singulis dioecibus suffraganeis propagando, sive tandem de aliis praecipuis ecclesiasticis disciplinis capitibus.“

„Ita etiam quoad usus ac praxes asservatas non dubito, quin provincialis synodus minime sit actura de illis, quae errore aliquem redolentes feliciter abolitae sunt, eod dumtaxat sermone habitura de ritibus ac consuetudinibus Orientalis ecclesiae legitime inductis, quae scilicet ab apostolica sede probatae, et cum divina ecclesiae constitutione apprime cohaerent, et maiori sanctae unionis bono videntur conferre.“

„Ad haec licet incontrovertibilem sit dogmaticas controversias dirimendas fore sive per Romani pontificis decretum, sive per oecumenici concilii definitionem, nihilominus provincialis synodi ratio postulat, ut in eadem catholice exponantur veritates et illi imprimis tradantur fidei articuli, qui relationem dicunt ad damnatos schismaticorum errores, nec non ad eas doctrinarum novitates, quae in praesentiarum adeo gravi asmarum discrimine ubique grassantur.“

„Se non che essendo mancato ai vivi in quel frattempo monsignor Sterka Saluca, la divisa adunanza non ebbe più luogo. Il suo successore monsignor Vanosa, a togliere molti abusi riavvenuti nelle diverse sfere dell' amministrazione episcopale dell' archidiocesi, nel 1869 avea ideato di tenere il sinodo diocesano, il quale da 50 anni non vi si era più tenuto; ma la sacra congregazione, cui erasi rivolto per ottenerne il permesso, dietro il parere

Documentum illud ita se habet:

Schema dei punti da trattarsi nel primo sinodo provinciale di Fogaras ed Alba-Giulia, comunicato dall' arcivescovo a tutti i suffraganei con foglio del 21 maggio 1867, e dal vescovo di Gran-Varadina trasmesso alla Propaganda ai 24 giugno 1867.

Speditio principiorum, super quorum basi evolvantur consultationes et tractationes in synodo provinciali.

1^a Consultatio de modo introducendi uniformitatem in administratione hierarchica in tota provincia metropolitana super basi sacrarum canonum et institutionum antiquarum ecclesiae nostrae catholice orientalis, sicut etiam super basi praxi et consuetudinum similiter ex antiquitate sanatarum in ecclesia nostra.

2^a Consultatio de modis magis accommodatis ad propagandam et consolidandam unionem cum sancta matre ecclesia Romae antiquae.

3^a Consultatio de dispositionibus, quae adhibendas erunt ad emendationem morum in populo nostro e provincia metropolitana. — Et tandem.

4^a Consultatio de modis necessariis ad organizationem ecclesiarum et scholarum e provincia metropolitana.

5^a Consultatio super obiectis determinatis in conferentia episcoporum ex anno 1866 Balaschivas sub praesidio sancti apostolici Vianensis qua delegati pontifici.

6ª Consultatio super modis meliorationis conventioniorum substantialis cleri ex integra provincia metropolitana.

In eadem versante

Romae, die 24 Iunii 1867.

Ioannes Szabó, Illustrissimi ac reverendissimi domini episcopi Magno-Varadinaensis canonici e lectore.

di monsignor Papp-Szallagy, vescovo di Gran-Varadina, prelato molto distinto per la sua dottrina, gli suggerì piuttosto di convocare, secondo i concetti e le basi stabilite nel 1867, il concilio provinciale. Adorando il metropolitano ai desideri della Propaganda, come prima furono liberi i vescovi dalle cure del concilio oecumenico, applicati a predisporre le cose necessarie al sinodo, il quale finalmente si adunò nel maggio dello scorso anno (1873) e durò dal 5 al 14 di detto mese. Fra i prelati che v' intervennero, ebbe a desiderarsi l' encomiato monsignor Papp-Szallagy, che n' era stato il principal promotore e che deve anche avervi assai lavorato per prepararne le materie; giacchè detenuto da una malattia, vi si fece rappresentare dal teologo don Giovanni Szabó. Gli atti della sinodale adunanza vennero dall' arcivescovo indirizzati al santo padre fin dai 10 agosto 1873 colla lettera che trovansi appresso n° 14, e agli 8 febbraio del corrente anno pervennero in Propaganda.

„Dalle cose dette chiaramente si scorge, quanta rilevanza abbia il presente sinodo, il quale secondo le mire della santa sede dovrebbe presentare un complesso di dottrine e di leggi da servire non solo di codice per la nuova provincia di Fogaras ed Alba-Giulia, ma erianchio di modello per gli altri sinodi che avranno a celebrarsi dai Greci-uniti dell' impero Austriaco. Tale adunanza ha avuto in mira altresì di attingere sempre più i Rumeni alla chiesa Romana, e in pari tempo appianare la via al ritorno di quei milioni di Greci che ne sono tuttora separati. Ecco quanto scriveva in proposito monsignor Papp-Szallagy nel 1865: „Post recentissimam resolutionem suae maiestatis, qua Rumeni non uniti a Serborum hierarchia Carlowicensi separati proprium acceperunt metropolitam, et quidem in ipsa Transilvania, ubi et metropolita noster graeco-catholicus residet, et quidem famosum episcopum Andream Schaguna, omnis cordatus sentit sanctam unionem contractam contra se hostium ecclesiae nostrae aciem acquisivisse, contra quam pari huius gentis graeco-catholica, ut aspectum suum et auctoritatem coram gente sustineat, muniri debet; secus praevaleat studio consociationis et unionis naturalis, si aliter fieri non posset, etiam per universale schisma sacra unio extingueretur. . . . Quod mel' officii genus expleturum postquam in his criticis circumstantiis, dum contra sanctam unionem nova hierarchia schismatica erecta est, summe necessarium esse reputo, ut synodus provincialis episcoporum graeco-catholicorum celebraretur, ut in Spiritu sancto congregati ad servandam sacram unionem atque ad praeventenda pericula quae sanctae catholice religioni imminerent, consilia ineam. . . . proinde praecedere debeat synodus provincialis episcoporum, qui accedente sanctae sedis apostolicae consensu, ipsam etiam synodorum apud nos graeco-catholicos celebrandarum normam designent et stabiliant, atque ea omnia expandant quae ad sedandos nunc per erectam hierarchiam schismaticam nimio opere commotos animos graeco-catholicorum conferre possunt.“ Nel suindicato schema dei punti da trattarsi nel sinodo, all' art. 2 si proponeva: „Consultatio de modis magis accommodatis ad propagandam et consolidandam unionem cum sancta matre ecclesia Romae antiquae.“

„Venendo ai fonti principali, onde si è attinta la materia di questa nota, dopo quanto si è superiormente esposto, non recherà meraviglia, se pochi sono i documenti che si hanno nel nostro archivio interno alle cose de' Rumeni. Possiamo però trar profitto da lavori eseguiti, come si è detto, dalla sacra congregazione degli Affari ecclesiastici stra-

ordinari del 1858, e specialmente dal risultato delle conferenze di Blesendorf del 1859; tanto più che la Propaganda volle che s'incolasse ai vescovi che esaminassero nel sinodo tutte le materie discusse nelle menzionate conferenze: ingiunzione, a cui quei prelati promisero d'attenerci, come risulta dal menzionato schema n° 5.

Inciadò inoltre ai vescovi la sacra congregazione di aver in vista, almeno per l'ordine delle materie e per ciò che concerne la disciplina generale degli Orientali, il sinodo Libanese approvato da Benedetto XIV¹; e può aggiungersi il sinodo Ruteno di Zamoccia, approvato da Benedetto XIII. Converterà però usare con parsimonia di questi sinodi, non solo del Maronita ma del Ruteno. Il quale, fa uggia a molti della provincia di Fogaras. Imperocchè mentre da una parte è noto, che i medesimi hanno in molti punti adottato il gius latino, dall'altra nell'erezione della provincia di Fogaras avendosi avuto in mira di facilitare la via alla conversione de' Vallachi scismatici, e considerandosi, che siffatte speranze si sarebbero rese frustranee, se nella nuova provincia si fosse voluto introdurre leggi e forme di disciplina e rito latino, fu stabilito in massima, che la forma e l'amministrazione di detta provincia corrispondesse al rito e alla disciplina della chiesa Orientale. E ben ricordano in proposito i padri del sinodo le promesse loro fatte dalla santa sede, richiamando le analoghe parole dell'istruzione della Propaganda del 28 giugno 1858 che leggonsi nel fine della p. 11 (tit. II, cap. 2) del sinodo, e il breve del 21 giugno 1859, citato dall'arcivescovo nella sua lettera 10 agosto 1872 (Infra n° 14). E quanto sia devoto l'episcopato di Fogaras all'antichità, lo dimostra altresì lo sfoggio che si è fatto, di allegazioni degli antichi canonici, in ogni pagina del sinodo. Che se i Maroniti nel sinodo del Libano, ed anche i Ruteni in quello di Zamoccia abbracciarono spontaneamente varie disposizioni del dritto canonico occidentale e del sacro concilio di Trento, questa non potrebbero agevolmente imporsi ai Vallachi; altrimenti non si potrebbe dar loro la risposta, che nel 1742 Benedetto XIV dette ai Ruteni, i quali lamentavano la esenzione dei monaci dai vescovi, che cioè „libantor a vestro Zamocceasi conventu“ è stato ricevuto il concilio Tridentino. Del resto quantunque i Rumeni non sono soggetti al sinodo di Zamoccia, ma solo i Ruteni di Polonia, tuttavia essendo greci ed gli uni che gli altri, non ha dubbio, che dal sinodo di Zamoccia possa trarsi un qualche lume nell'esame del sinodo attuale.

Da ultimo giudicheranno l'emineaze vostre se anche dopo avervi praticato le opportune correzioni sia expediente di dare a questo sinodo una formale e solenne approvazione, o coavenga piuttosto restringersi ad un decreto di lode, od anche ad una semplice revisione. Sa di che è noto che la santa memoria di Sisto V istituendo colla costituzione *Immensae aeterni* la congregazione del concilio, ordinava che i sinodi provinciali si trasmettessero a quel sacro consesso per esserne esaminati e riconosciuti. È noto altresì essere sovente avvenuto che i sinodi medesimi sieno stati anche confermati ed approvati, come osserva Benedetto XIV² „per apostolicas litteras, ita potentibus metropolitania, a quibus sunt celebratae.“ Ora quel che presso la sacra congregazione del concilio ha luogo

solo per modo di eccezione, in Propaganda accade in via ordinaria; giacchè i vescovi delle missioni hanno per lo più costumato e costumano di dimandare non solo l'esame, ma estandole l'approvazione dei loro sinodi provinciali. Introdottosi poi quest'uso, è accadute talvolta che siasi approvate un qualche sinodo, benchè i vescovi non ne avessero fatta espressa e formale domanda nell'inviare alla sacra congregazione gli atti e i decreti. E ben si comprende perchè la Propaganda sia stata facile a munire di sua conferma i concilii provinciali; perocchè contenendo non di rado i sinodi delle provincie da essa dipendenti, disposizioni che si dilungano dalle norme comuni, le quali non sempre possono attuarsi ne' luoghi di missione, era d'uopo che venissero corroborati dalla pontificia autorità.

Quanto poi all'attuale sinodo sembrerebbe che i vescovi desiderino che esso venga approvato. Monsignor Papp-Suillagy preveniva l'eminentissimo prefetto³, che gli atti della sinodale adunanza „pro approbatione sanctae sedi subalternentur“. E l'arcivescovo umiliavane i decreti al papa „quatenus eadem acta, illa qua in universum orbem catholicum pollet irrefragabili auctoritate, benignissime confirmare atque apostolico munita oraculo pro congruo usu capiendo, suo tempore clementissime remitti curare dignaretur“ (Infra n° 14). La sacra congregazione poi raccomandava al suo antecessore di tenerne gli atti „sub altiori secreto, quousque ab apostolica sede synodaliū decretorum confirmatio sancita non fuerit“⁴.

L'approvazione poi quando ha luogo, si dà talvolta con un decreto della sacra congregazione, più spesso con una semplice lettera; con breve pontificio si è rinvenuto approvato fra i sinodi provinciali, quello solo dei Ruteni di Zamoccia. Del resto non mancano nei nostri registri esempi di sinodi meramente lodati dalla sacra congregazione, quale fu quello dell'Oregon del 1848, e quello di Olanda del 1865; come altresì, specialmente da alcuni anni a questa parte, se ne trovano alcuni semplicemente riveduti.⁵

Concilii acta et decreta ad examen fuerunt primum revocata in congregatione generali de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis habita in aedibus Vaticanis die 23 februarii 1874, convenientibus eminentissimis patribus Di Pietro, Sacconi, Billio, De Luca, Pitra, Mertel, Consolini. Hi, referente cardinali Pitra, proposita de more dubia, respondendum censuerunt: „Dilata, et exquiratur votum reverendi patris domini Petri Semenenko cum super acta, tum super decreta, ita tamen ut ipse potissimum ad trutinam revocet quicquid in synodo decernitur quoad causas matrimoniales et quoad iudicia ecclesiastica, necnon quoad monasticum ordinem sancti Basilii Magni.“ Quam resolutionem, referente Ludovico Iacobini, secretario sacrae congregationis pro negotiis ritus orientalis, Pius papa IX, in audientia diei 24 februarii, in omnibus approbavit.

Petrus Semenenko, e congregatione a Resurrectione domini nostri Iesu Christi, recessione aggressus iuxta mentem sibi panditam, disertationem ad secretarium transmisit die 29 iunii 1876, Haec sine mora typis mandata fuit, atque eminentissimis patribus exhibita; qui statim manus ad opus admoverunt in multis conventibus habitis in aedibus Vaticanis a februario ad iulium anni 1877.

Primae congregationi habitae die 19 februarii praefati anni interfuerunt eminentissimi patres

¹ Lettera a monsignor nunzio di Vienna, del 17 febr. 1868.

² Lett. cit.

³ Rapporto della missione apostolica ai Rumeni del 1858.

⁴ 150, p. 84.

⁵ De syn. dicea, lib. XIII, cap. 2, § 4.

⁶ Lett. 20 maggio 1872.

⁷ Lett. 12 agosto 1867.

De Pietro, Sacconi, Billo, De Luca, Pitra, Franchi praefectus, Bartolini, Mertel, relationem agente cardinali De Luca. — Congregationi alterae die 26 februarii habitus interfuerunt idem eminentissimi qui supra. — Tertiae congregationi diei 5 martii adfuerunt eminentissimi qui supra, excepto cardinali Di Pietro. — Quartae congregationi die 9 aprilis habitus interfuerunt eminentissimi Di Pietro, Sacconi, Billo, De Luca, Pitra, Franchi praefectus, Oreglia, Bartolini et Mertel. — Sextae congregationi diei 16 aprilis adfuit praeter eminentissimos qui supra etiam cardinalis Nina. — Septima congregatio habita est die 14 maii 1877: cui interfuerunt patres supramemorati, excepto cardinali Di Pietro. — Octavae congregationi diei 28 maii eiusdem anni interfuerunt cardinales Di Pietro, Sacconi, Billo, De Luca, Pitra, Franchi praefectus, Bartolini, Howard, Mertel, Nina. — In congregationem nonam habitam die 11 iunii conuenerunt eminentissimi Billo, Pitra, Franchi praefectus, Oreglia, Bartolini, Howard, Mertel, Nina. — Congregationi decimae die 18 iunii habitae interfuerunt iidem qui supra, excepto cardinali Mertel. — Is tamen cum ceteris qui supra adfuit undecimae congregationi diei 2 iulii; die vero 9 iulii conuenerunt Di Pietro, De Luca, Pitra, Franchi praefectus, Oreglia, Howard, Mertel, Nina. — In hac congregatione, cum quaestio de approbanda synodo mota fuisset, eminentissimi responderunt: „Dilata, et interim praeparentur emendationes propositae novis animadversionibus auctae, et praesertim responsis ad quaesita archiepiscopo Fogarasiensi facta, ut omnia examini sacrae congregationis iterum subiiciantur.“ — Quam resolutionem, referente Mariano Rampolla, secretario sacrae congregationis pro negotiis ritus orientalis, summus pontifex, in audientia, die 10 iulii 1877 habita, benigne approbavit.

Anno insequenti, post novas animadversiones exhibitas et acceptas ab archiepiscopo Fogarasiensi responsa ad dubia varia eminentissimis patribus oborta in recensenda synodo, huius acta iterum ad examen reuocata fuerunt in tribus congregationibus generalibus habitis in aedibus Vaticanis diebus 16, 23 et 29 iulii. Primae congregationi interfuerunt cardinales Pitra, rem referens pro eminentissimo De Luca, Simeoni praefectus, Bartolini, Franzelin, Mertel, Nina; alterae vero iidem qui supra et insuper cardinalis Di Pietro; tertiae autem interfuerunt Di Pietro, Pitra, Simeoni praefectus et Franzelin.

In hac postrema congregatione ad propositum dubium: *Se via expediente di dare al sinodo una formale e solenne approvazione, o convenga piuttosto limitarsi ad un decreto di elogio ed anche ad una semplice revisione*, eminentissimi patres ita respondendum conseruerunt:

„Dimittantur acta sinodi cum testimonio simplicis revisionis in forma consueta, et per epistolam moneatur reverendissimus pater dominus archiepiscopus Fogarasiensis de sequentibus cum coeta episcoporum communicandis:

1° Tantum recognitum fuisse concilium, non tamen a sacra congregatione approbari sive omnia quae in illo asseruntur sive omissiones occurrentes.

2° Consulto expunctum fuisse sive in textu sive in notis quicquid pertinet ad auctores heterodoxos et concilia schismatica.

3° Codicem canonum orientalium qualemcumque nunquam fuisse a sede apostolica approbatum:

4° Canones disciplinares veterum patrum orientalium schismate antiquorum non habere per se

maiorum auctoritatem quam singuli patres merentur, non autem legem ecclesiarum.

5° Omissiones in marginibus curatas fuisse, quin tamen de recto usu et sensu locorum citatorum quidquam pronuntietur.

6° Codicem legum, Praeula dictum, propter schismaticam originem et multos errores, quos continet, esse removendam ab usu ecclesiarum.

Ad aliam vero dubium, nempe: *Se infus il sinodo sia da stampare col tipo di questa sacra congregazione*, responsum fuit:

„Edantur nonnulla exemplaria cum correctionibus et instructionibus, quarum insertio praescripta est, in appendice synodi, curis et impensis sacrae congregationis, quin tamen ulla fiat mentio officinae typographicae, ex qua prodeunt.“

Ita est.

Ioannes Baptista cardinalis Pitra, relator.

Ex audientia sanctissimi habita die 13 augusti 1878.
Sanctissimus dominus noster Leo divina providentia papa XIII, referente subscripto secretario sacrae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis, supradictas eminentissimorum patrum resolutiones benigne adprobare dignatus est.

Marianus Rampolla, secretarius.

Omissiones occurrentes se haudquaquam approbasse declararunt, pro sua prudentia, eminentissimi patres. Multa siquidem in hac synodo desiderari fatendum est. Ad rem recensor ille qui *notas archivii*, saepius a nobis laudandam, conscripsit, p. 185-6:

„Nel decorso di questa nota non si è trascurato di rilevare, all'opportunità, le lacune, che trovansi nel sinodo, almeno le più ovvie, e quelle che ci suggerivano i documenti stessi d'archivio. Altre ancora se ne potrebbero notare: così a mo' d'esempio, nulla vi si dice sull'invocazione dei santi e sul culto delle reliquie ed immagini sagre, nulla sulle pene ecclesiastiche, e specialmente sulle censure, nulla intorno alla riserva de' casi, nulla circa le indulgenze ecc. Taluna di queste materie è preterita anche dal sinodo di Zamocia; ma è troppo meschino questo sinodo per non potersi prendere a modello. Il concilio Libanese per contrario tratta di tutti gli accennati argomenti. Se poi siffatte omissioni sembrano scusabili in questo, che è il primo sinodo provinciale celebrato dai vescovi grumani dopo il loro ritorno all'unione, si è voluto nondimeno tenerne conto, perchè potrebbero almeno da loro averci in vista nella celebrazione della seconda sinodale adunanza, che a suo tempo terranno. Sembra però più notevole, fra le altre, la mancanza di un capo *De constitutionibus synodalibus*, il quale esiste in tutti i sinodi orientali, che abbiamo in archivio, come nella massima parte degli occidentali. E sono di grande interesse (molto più che si tratta di un primo sinodo) le cose che leggonsi sotto quella rubrica nel sinodo di Zamocia¹, e specialmente nel Libanese². Tali sono, l'inculcare l'osservanza delle costituzioni sinodali, il dichiarare se e come esse obblighino, a chi competa l'interpretarle in caso di dubbio, e quali pene s'incurrano dai trasgressori, il derogare alle disposizioni precedenti che fossero contrarie al sinodo; ciò che riguarda la promulgazione del sinodo stesso, la stampa e traduzione in lingua vernacola degli atti e decreti del medesimo. Potrebbe qualcuno di questi punti supplirsi nella lettera o decreto, con cui piacerà all'eminenze vostre di riconoscere il

¹ Tit. XII.

² Part. IV, cap. 7.

sinodo. Ervi però un punto, che parrebbe, dovesse figurare nel medesimo, l'atto cioè, con cui i vescovi il sottopongono all'esame della santa sede, atto che nel sinodo Zamoceno e Libanese serve di conclusione al ridetto titolo e capo *De synodalibus constitutionibus*. Nel *Summarie n° VI* (infra, n° 14) figura la lettera costà supplica, con cui l'arcivescovo rimetteva il risultato della conciliare adunanza alla santa sede per ottenerne l'approvazione; questa supplica però dovrebbe esser firmata non dal solo arcivescovo, ma da tutti i padri del sinodo, come si fece da quelli di Zamocchia e del monte Libano, e quindi stamparsi in principio o ad calcem del sinodo medesimo.

Aliam omissionem eamque gravissimam notandam putat relator alter in congregatione die 16 iulii 1878 habita, quaestionem nimirum super alienatione bonorum ecclesiasticorum:

„Si è inoltre rilevato come nel sinodo non venga stabilita alcuna speciale sanzione sulle alienazioni dei beni ecclesiastici. Nel titolo II, cap. IV, enumerandosi gli obblighi dei vescovi, si fa parola ancora del dovere che loro incombe: „Bonorum ecclesiasticorum totius diocesis administrationi consulendi, dispositionesque opportunas eadem concernentes emittendi.“ Però si parla solo di amministrazione e non si scorge nè ivi nè altrove stabilita alcuna norma speciale per i casi di alienazione dei beni appartenenti alle chiese e altre cause pie.

„Non si potrebbe certamente decidere con sicurezza se nella chiesa Orientale relativamente all'alienazione dei beni ecclesiastici debbano osservarsi tutte le formalità che si esigono nella chiesa Latina; però non può negarsi neppure che siano stati anche in essa emanate più leggi per interdirla ai vescovi; come nel canone apostolico 38; nel concilio ecumenico VII, can. 12; nel concilio ecumenico VIII, can. 15, oltre più leggi imperiali citate o riportate nelle collezioni dei canonisti Greci. Nel sinodo di Zamocchia, titolo XIII, troviamo genericamente stabilito: „Bona ecclesiarum quilibet vendere, aut quoquo modo alienare non audeat, vel suis possidenda relinquere et dividere haereditario quasi titulo sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae et privationis officii vel beneficii. Si quae vero alienata sunt, ut recuperentur ordinarii curent, suumque ad hoc consilium se patrocinium conferant.“ Nel sinodo Libanese, parte IV, cap. I, n. 14: „Ecclesiae rectores atque administratores piorum locorum, eorumdem bona mobilia et immobilia pretiosa non audeant vendere, donare, permutare, neque emphyteusi, censui, pignori, canoni, hypothecae, servituti subicere, aut alio quovis modo alienare vel obligare, sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae et privationis officii vel beneficii; ipsoque celebratos contractus irritos et nullos declaramus; et quamvis addita sit clausula: „Reservato reverendissimi domini patriarchae beneplacito“, adhuc tamen suspendatur contractus, donec illud fuerit impetratum.“

„Per ciò che riguarda specialmente l'autorizzazione della santa sede, sebbene non se ne faccia menzione negli antichi canoni, però nel giuramento di fedeltà che i patriarchi orientali hanno sempre prestato dopo il loro ritorno alla unità cattolica si trova fra gli altri l'articolo seguente: „Bona et possessiones ad mensam pertinentes non vendam, non alienabo inconsulta sede apostolica.“ La santa memoria di Pio IX in seguito della deliberazione presa dall'eminenza vostra nella generale adunanza dei 27 maggio 1867, ordinò di più che questa formola venisse estesa a tutti i beni ecclesiastici

dei patriarchi, e che in essa fosse ancora richiamata la bolla *Ambrosiana* di Paolo II nei termini seguenti: „Possessiones pertinentes ad ecclesiam vel mensam meam, sive ad alias quascunque ecclesias vel loca pia patriarchatus mei non vendam, neque donabo, neque de novo infundabo, vel aliquo modo alienabo, neque a quovis alienari permittam, inconsulto Romano pontifice. Et si ad aliquam alienationem devenero, poenas in edita super hoc constitutione a felicis recordationis Paulo II contentas eo ipso incurere volo.“ Negli statuti del capitolo metropolitano di Leopoli, cap. XVI, n. 24, si stabilisce quanto segue: „Circa administrationem peculii capituli et ecclesiae archiepiscopalis observanda sunt sequentia:

a) Peculium capituli et ecclesiae archiepiscopalis nec alienari, nec onerari, nec immutari potest, nisi servatis canonicis sanctionibus et solemnibus conventionibus inter sanctam sedem et caesareo-regium regimen inita die 18 augusti 1855.“ Ora nel concordato Austriaco articolo 30 si dice: „Bonorum ecclesiasticorum administratio apud eos erit, ad quos secundum canones, spectat. Attentis autem subsidii, quae augustissimus imperator ad ecclesiarum necessitatibus providendum ex publico aulario benigne praestat et praestabit, eadem bona vendi, vel notabili gravari onere non poterant, nisi tum sancta sedes, tum maiestas sua caesarea, aut ii, quibus hoc munus demandatum duxerint, consensus tribuerint.“

„Tale disposizione estendendosi a tutto l'impero Austriaco, deve comprendere anche la provincia ecclesiastica di Fogaras. Infine Monsignor Papp-Szilagyi già vescovo Rumeno di Gran-Varadino nel suo *Enchiridion iuris ecclesiae orientalis catholicae*, parte I, cap. II, n. 70, fra i dritti del pontefice Romano „qua universae ecclesiae rectoris“, al num. 11 appovera: „Ius consensus ad alienationem bonorum ecclesiasticorum.“

Haec aliaque id genus durius arguenda minime consenserunt eminentissimi patres; moneri tamen mandarunt archiepiscopum Fogarasiensem per epistolam, ut de his tractetur in proxima synodo provinciali.

Dubius omnibus ex decretis enascentibus graviter prudenterque, ut Romanos decet, expeditis, acta ipsa typis tandem mandata duplici quidem editione in lucem prodierunt, una Romae hoc praenotato titulo: *Concilium primum provinciale Alba-Iulianum et Fogarasiense habitum anno MDCCCLXXII*. Romae, MDCCCLXXXI, in-8°, XXXII-163 p.; altera Blasii ita inscripta: *Concilium provinciale primum alic provinciae bisaricensis graeco-catholicae Alba-Iuliae et Fogarasii tenutu la anul 1872. — Concilium provinciale primum provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Alba-Iulianae et Fogarasiensis celebratum anno 1872. — Blasii, 1882*. In-8°, LXI-300-X p. Textum illa latinum, haec rumeno-latinum exhibet. Editionis Blasiiensis nova *δωδεκάλογος*; anno 1886 prodit. Hanc repraesentabimus, nonnullis auctam instrumentis ad erectionem provinciae istius ecclesiasticae spectantibus, utpote non raro a patribus Fogarasiensibus adductis, ac praesertim ornatum annotationibus tum ex *Nota archiepiscopi* tum ex consultiarum revisionibus desumptis, ut quae non parum conducant ad illustranda Rumensorum catholicorum negotia. Has tamen, cum quandoque longiores sint, non in margine inferiori, sed ad decretorum synodaliu calcem relicere satius visum est. Ad eas referantur numeri crassiores textui inserti atque uncinis inclusi.

ACTELE SI DECRETELE

conciliului provinciei bisericesci greco-cato-
lice de Alb'a-Julia si Fagarasiu tinentu in
anulu Domnului 1872, dela dominec'a san-
tului Tom'a pana marti dupa dominec'a a
dou'a dupa Paschi, din 5 pana in 14 mai,
in biserica metropolitana din Blasiu.

Epistola indictionis concilii provinciae biseri-
cesci greco-catholice de Alb'a-Julia si Fagarasiu.

Contra domni episcopi suffragani, venerabile
capitule si superiores monasterioru.

Noi comite romanu Ioanu Vancea de Buteasa
dm indurare si gratia santului scaunu apostolicu archiepiscopulu si metropolitulu
greco-catholicu romanu alu Fagarasiului si Alb'a-
Juliei, asistente la tronulu pontificiu si prelatu do-
mesticu alu santiei sale, consiliaru intimu de statu
alu majestatii sale sacratissime, doctoru de sacra
teologia s.c. a.

• Ceteritoru salute dela Domnulu.

Sacrele pagine ale santei scripture ni areta, pre-
cumu si anele venerande ale legislatiunei biseri-
cei catolice ni dovedecu fora dubietate, ca sant'a
biserica docente din tempulu santioru apostoli
pana in zilele nostre totu de un'a a convenitu
atau in adunari bisericesci generali spre asi-
diarea unoru trabi spirituali mai momentose, catu
si in particulare, ca asa in acestea in contielegere
si dupa consultari imprumutate capii bisericele
singurice se pota determina cele salutare pentru
bisericele loru.

In legislatiunea bisericei nostre inca gasimu
urmasa atari adunari bisericesci particulare, carile
fura tinentu pre lenga tota vitregia tempuriloru,
candu aceta a recerea prosperarea intereselu
bisericesci, de si nu ni iertatu a nega, ca in tempii
mai recenti s'a fostu raritu catu se pote atari
adunari in sinulu bisericei nostre pre lenga tote,
ca sacrele canone, carile ordineză tineria sinode-
loru in restempuri anumite, si in privinta bisericei
nostre inca sustau in deplin'a loru vigore.

Nu potemu inse, dar' neci voimu a nega nece-
aceea, ca in tempii mai din urma dela restaurarea
metropoliei nostre inooc, si anumitu in decursulu
aniloru 1864-1866, s'au facutu necari incercari
spre a pregati tineria unui sinodu provinciale
spre regularea trebiloru provinciei nostre biseri-
cesci, si s'au fostu si preparatu materialulu recerutu
spre acea; dar' tote aceste pregatiri au remasu
pana astadi numai in stadiulu preliminariloru.

Noi dupa detorinta chiamarei nostre nu amu
intrelasatu indata dela inceputulu archipastoriei
nostre in fruntea acestei provincie bisericesci a ne
ocupu cu lucrurile necesarie spre acea, ca catu
mai curundu se potemu tinea acelu sinodu provin-
cialu, carele dela reactivarea metropoliei nostre
asa dicundu era devis a dilei; si pentru acea amu
si acceleratu finalizarea pregatiriloru, de un'a nu
amu intardiatu inca su 28 iuliu 1871, in script'a
nostra emanata su n° 1784 a pune in prospectu si
tempulu tineria acelu-a, despre ce e documentu
invederatu script'a nostra amentita indreptata catra
veneratele ordinariate suffragane.

La aceta provocare fratiesca veneratele ordi-
nariate suffragane apretiuandu intentiunea desco-
perita, si recunoscundu necessitatea tineria unui
atare sinodu, au pusu in prospectu conlucrare loru
la acela de dupa detorinta apostolice ce o porta,

ACTA ET DECRETA

concilii provinciae ecclesiasticae graeco-ca-
tholicae Alba-Iuliensis et Fogarasiensis
anno Domini 1872, a dominica sancti Thomae
usque ad feriam tertiam post dominicam
secundam post Pascha, a 5 usque ad 14 maii,
in metropolitana basilica Blasienensi celebrati.

Epistola indictionis concilii provinciae ecclesiasticae
graeco-catholicae Alba-Iuliensis et Fogarasiensis.

Ad dominos episcopos suffraganeos, venerabilia
capitula et superiores monasteriorum.

Nos Ioannes Vancea de Buteasa comes Roma-
nus, divina miseratione et sanctae sedis apostolicae
Romanae gratia archiepiscopus et metropolita
Romanorum graeci ritus catholicorum Fogarasiensis
et Alba-Iuliensis, solio pontificio adiensis, sancti-
tatis suae praelatus domesticus, sacrae caesariae re-
giae maiestatis intimus status consiliarius, sacrae
theologiae doctor etc.

Lecturis salutem a Domino.

Paginae sacrae scripturae nobis ostendunt, quem-
admodum et venerandae legislationis ecclesiae
catholicae annales sine dubio fidem faciunt, sanc-
tam docentem ecclesiam a tempore sanctorum apo-
stolorum usque in hodiernum diem suo tempore
convenisse tum in congregationibus generalibus
ecclesiasticis pro quibusdam maioris momenti ne-
gotiis componendis, tum in particularibus, ut hac
ratione in concordia et consultationibus mutuis
praesules singularum ecclesiarum pro ecclesiis suis
salutaria decernere valeant.

Vestigia talium particularium congregationum
ecclesiasticarum etiam in legislatione ecclesiae
nostrae invenimus, quae, non obstante temporum
iniuria, cum id prosperitas negotiorum, ecclesiasti-
corum postulabat, habitae sunt: quamvis negandum
non sit, recentioribus temporibus in sinu ecclesiae
nostrae tales congregationes rarius occurrere cele-
bratas, etsi sacri canones modum habendi synodos
intervallis statutis ordinent, qui respectu ecclesiae
quoque nostrae adhuc in pleno vigore subsistunt.

Ast neque illud negare possumus aut volumus,
temporibus a restauratione metropoleos nostrae
posterioribus, et nominatim decursu annorum
1864-1866 nonnullas pro habenda synodo provin-
ciali factas esse praeparationes ad negotia provin-
ciae nostrae ecclesiasticae componenda, et etiam
materiam ad hoc requisitam designatam fuisse:
attamen omnes haec praeparationes usque hodiernum
diem in eorum statu praeliminari mansere.

Nos igitur vocationis nostrae obligationes per-
pendentes iam inde a primordiis functionis nostrae
archiepiscopalis non intermisimus necessariis occu-
pari, ut quoad fieri posset, ocius synodum provin-
cialem celebrare valeamus, quae a reactivatione
metropolis nostrae erat ut ita dicam sermo diei
(devis a dilei); hac causa ducti acceleravimus et
praeparationes ad finem perducendas, simul vero
non tardavimus adhuc die 28 iulii 1871 scripto
nostro sub n° 1784 emanato et tempus in prospectu
ponere, quo illa habenda esset, cuius rei testis
evidens est praefatum nostrum scriptum ad vena-
biles ordinariatus suffraganeos directum.

Venerabiles autem ordinariatus suffraganei huius
fraternae provocationis intentionem manifestatam
magni habentes, et necessitatem celebrandae talis
synodi recognoscentes, exposuerunt propositum suum
huic synodo, iuxta obligationem apostolatus, qua

numai în privința termenului ținerii, ce era combinat pe luna lui octombrie a anului trecut, au făcut să observăm acceptabile proiectându-l pe luna mai a anului 1872, ceea ce s'ar vedea a fi cea mai acomodată spre această epocă.

Dupa inconveniența acestor observări fratresci noi ne-am învoit la amânarea termenului cu aceea înconștientare, că la timpul sau nu vom defici cu ajutorul lui Domnediu a defice termenul diferit; amu gasim în Domnulu a defice termenul încheiat sinodului provincialu aici la metropolia în Blasiu pe dominea a santului apostolu Tom a, carea estu-anu cade pre a 5 di a lunei maiu dupa calendarulu nou; si pentru aceea interpelam, provocam si invitam pre ilustratiele vostre, ca pre termenulu amentitu se veniti in personala sinodulu provincialu indicatu. Si decumva ar interveni ceva piedeca canonica, ce ar face neposibila comparerea indegetata, aceea va fi numai decatu a ni se aduce la cunoștinta spre apretiuirea, ce o ar merita.

Deci dar acumu apropiandu-se timpul designatu in comunu, si urgentia agendoru, ce voru se vina la pertractare in acelu sinodu, inca sollicitandu mai adensu de vatu veri candu țineria diferita; amu gasim in Domnulu a defice termenul încheiat sinodului provincialu aici la metropolia în Blasiu pe dominea a santului apostolu Tom a, carea estu-anu cade pre a 5 di a lunei maiu dupa calendarulu nou; si pentru aceea interpelam, provocam si invitam pre ilustratiele vostre, ca pre termenulu amentitu se veniti in personala sinodulu provincialu indicatu. Si decumva ar interveni ceva piedeca canonica, ce ar face neposibila comparerea indegetata, aceea va fi numai decatu a ni se aduce la cunoștinta spre apretiuirea, ce o ar merita.

Ilustratiele voștre sunteti totu odata rogati cu tota onorea fratresca, ca se notificati pre acei venerati in Christos frati, pre cari aveti de cugetu se-i aduceți la sinodu spre a fi de facia ca teologi la pertractatiele sinodali.

In urma se adauga aceea provocare, ca dupa ce in dominea Tomei are se se deschida sinodulu, si asa se se țiena sesiunea publica prima, spre carea debue se se face pregatiri, debue se se țiena mai înainte de aceea baremu una congregatiune generala prosinodala, in carea se se asiedie cele de asiediatu; deci asa se plecati de a casa, ca se ve aflati in Blasiu pre 3 mai dupa amiedia-di.

Si dupa ce tota darea cea buna si totu darulu deplenu vine de susu dela parintele lumineloru, amu judecatu a fi catu mai salutaru, ca si prin rogatiuni publice inca se se cere dela preainduratulo Domnedieu ajutorulu cereseu preste lucrarile sinodali, si pentru aceea amu ordinatu in tinentulu archidiecesei a se face rogatiuni publice in tote basericele sub totu decursulu sinodulu provincialu, ca se se indure preabunulu Domnedieu a ni tramite darulu celu santu, ca acestu sinodu inchoatu in numele lui, se fia spre laud'a si marirea praesantei Treime a Tatalui si a Fiului si a santului Spiritu. Aminu.

Datu in Blasiu in curtile resiedintiei noastre metropolitane la 20 8 martii anulu Domnului una mia optu cente septe dieci si doilea.

2.

Series acelor'a, ce s'au pertractatu atatu in congregatiunile generali, catu si in siedintiele publice a sinodulu provinciei basericeei greco-catholice de Fogarasu si Alb'a Jul'a convocatu in Blasiu pre diu'a de 5 mai 1872 si pre cele nemidlocita urmatorie.

In diu'a de 4 mai 1872 s'a tinentu in curtea palatiului metropolitanu congregatiunea preliminaru, in carea toti cei chiamati si de facia au emisu promisiune solemna cu privire la țineria secretelor sinodulu dupa formul'a cuprinsa in § 1, punctu III, a programulu adausu sub A).

Iac. I. 17.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XIII.

obstringuntur, collaborandi, solummodo circa terminum praefixum, qui erat mensis octobris elapsi anni, observarunt satius esse, si differatur in mensem maii anni 1872, utpote qui aptior ad talem scopum esse videretur.

Post captam harum fraternalium observationum notitiam non abnuimus dilationem termini ea cum observatione concessam, quod suo tempore non simus intermissuri, Deo iuvante, defigere terminum pro habenda synodo dilatum: uti in scripto nostro 27 septembris 1871 n° 2327 ad venerabiles ordinario suffraganeos directo declaravimus.

Nunc itaque cum tempus in communi praefixum appropinquet, et necessitas agendorum, quae in ea synodo pertractanda erunt, nunc magis quam alias celebrationem dilatare sollicitet, invenimus in Domino defigere tempus inchoandae synodi haec penes metropoliam in Blasiu in dominicam sancti Thomae apostoli, quae hoc anno iuxta kalendarium novum in diem 5^m mensis maii incidit: idcirco interpellamus, provocamus et invitamus illustritates vestras, ut ad provinciales synodum accedere velint. Et si forte aliquod canonicum impedimentum interveniret, quod accessum dictum impossibilem redderet, illud sine mora ad notitiam nostram adducatur, ut qua par est ponderetur.

Illustritates vestrae una simul cum omni honore fratres rogantur, ut illos venerabiles in Christo fratres, quos ad synodum adducere intendunt, qui qua theologi pertractationibus synodalibus intersint, notificare velint.

Tandem illud quoque demisse expetimus, ut, quoniam synodus dominica sancti Thomae apertienda, et ita sessio 1^a publica habenda sit, pro qua praeparationes quaequam faciendae erunt, ante illam saltem una prosynodalis generalis congregatio servanda veniet, in qua ea, quae ordinanda erunt, ordinentur, igitur domo ita discedere placeat, ut saltem die 3 maii post meridiem Blasiu pervenire possint.

Et quoniam omne datum optimum et omne donum perfectum decursum est, descendens a patre luminum, maxime salutare esse iudicavimus, ut publicis quoque precibus a misericordi Deo caeleste pro laboribus synodi adiutorium petatur, firmiter sperantes, etiam Illustritates vestras taliter factururos, quemadmodum et nos iam fecimus pro territorio archidioecesis, ut in omnibus ecclesiis toto decursu synodi publicae preces fundantur: ut ita Deus optimus maximus dignetur auxilium mittere de sancto suo, quo haec synodus in sanctissimo suo nomine inchoata ad laudem et gloriam sanctissimae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti, cedat. Amen.

Datum Blasiu, in aedibus residentiae nostrae metropolitanae die 20 8 martii anno Domini millesimo octingentesimo septuagesimo secundo.

2.

Series eorum, quae tam in congregationibus generalibus tam in sessionibus publicis synodi provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Fogarasensis et Alba-Iuliensis in diem 5^m maii 1872 Blasiu indictae ac subsequentibus diebus celebratae acta sunt.

Die 4^a maii 1872 in aula palatii metropolitanae habita est congregatio praeliminaris, in qua omnes vocati et praesentes solemnem de servandis synodi secretis emisissent promissionem iuxta formulam in § 1, puncto III, programmatu sub A) adnexi comprehensam.

Iac. I. 17.

30

Dupa acea s'au constituita oficialii sinodului, A precum se vede din adausulu sub B), si in urma s'au prezentatu si supusa esaminarei literale deputatiloru chiamiati.

In dnu's de 5 mai 1872, dominica s'antului apostolu Toma, celebranduse sant'a liturgia episcopesca in baserica metropolitana dela sant'a Treime, dupa infocarea Spiritului santu s'a tienutu sant'a s'iedintia publica, in carea excelentia sa reverendisimulu domnu metropolitu a tienutu vorbirea inaugurala catra sinodu, care este adausa sub C) in originalu in limba romana si in versiune latina.

Dupa acea s'au publicatu decretule sinodali, si mai antaiu decretulu despre inceputulu sinodului, care este adausu sub D).

Dupa acest'a decretulu despre emiterea profesiei de credintia, adausu sub E); dupa acaru publicare a armatu profesieea solemn'a de credintia emisa cu viersu inaltu de catra unulu fiacare membru dupa formula prescria de pontifice Romanu Urbanu VIII pentru orientali.

Apoi s'a publicatu decretulu despre modulu vietiei pre tempulu sinodului, precum se pote vede sub F). In urma s'au cetitu decretule de a nu prejudeca, si de a nu se departa, cari se atla sub G) si H).

In 6 mai 1872 s'a tienutu in curtea palatiului metropolitanu congregatiunea a II^a generala, in carea dupa § 3 din programu, toti membrii sinodului s'au impartitu in trei comisii sinodale, precumu se vede din adausulu sub I). Comisiuniloru acestora li s'au datu spre dezbatare siemele elucubrate, peia catu comisiei I^a i s'au venitu spre esaminare capetele cuprinse in titulele despre credintia, despre baserica si despre sinode. Comisiunei a II^a i s'au concediutu spre censurare capetele tituleloru despre beneficii, despre santi sacraminte si despre cultulu divinu, era comisiei a III^a i s'au datu spre revisiune capetele deduse in titulele despre vietia clerului, despre ordulu calugarescu a santului Basiliu Marele, despre instructiunea tinerimei si despre judetiele basericeaci.

In 9 mai 1872 s'a tienutu in curtea palatiului metropolitanu congregatiunea a III^a generala, in carea s'au admisu si stabilitu prin judecata parintiloru sinodului cari singuri se bucura de votu decisivu, titulu I si cele 8 capete de antaiu ale titulu II in forma cuprinse in decretule asternute scaunulu apostolicu.

In 11 mai 1872 s'a tienutu congregatiunea generala a IV^a in carea s'au admisu si stabilitu prin judecata parintiloru sinodului capetele 9 si 10 a titulu II precumu si decretule tituleloru III si IV.

In 12 mai 1872 dominica Portatorieloru de miru, dupa celebrarea liturgiei episcopesce prin ilustritatea sa reverendisimulu domnu episcopu alu Lugosiului si dupa dimiterea poporului, s'a tienutu a dou'a s'iedintia publica sinodala, in carea s'au promulgatu decretule celoru patru titule din inceputu.

In aceasi di dupa amiedia-di s'a tienutu in curtea palatiului metropolitanu congregatiunea generala a V^a, in carea prin judecata parintiloru sinodului s'a admisu si stabilitu cele 7 capete din inceputu ale titulu V si un'a parte dein capulu 8.

In 13 mai 1872 s'a tienutu congregatiunea generala a VI^a, in carea prin judecata parintiloru s'au admisu si stabilitu ce'alalta parte a capulu 8 si capu 9 a titulu VI, precumu si decretule tituleloru VI, VII, VIII, IX si X.

In 14 mai 1872 dupa celebrarea indatinata a santei liturgii s'a tienutu in curtea palatiului me-

Deinde officiales synodi constituti sunt prouti ex adnexo sub B) apparet, ac demum vocatorum deputatorum litterae exhibitae et examini subiectae sunt.

Die 5^a maii 1872 dominica sancti apostoli Thomae in ecclesia metropolitana ad sanctam Trinitatem solemniter sacro pontificali celebrato, post invocationem Spiritus sancti, habita est sessio I publica, in qua excellentissimus ac reverendissimus dominus pater metropolita habuit ad synodum sermonem inauguralem, qui sub C) in origine lingua romana et in versione latina adiacet.

Dein publicata sunt decreta synodalia, primum quidem de inchoanda synodo, quod sub D) adnectitur.

Post hoc de professione fidei emittenda, quod sub E) advolvitur, cuius publicationem solemniter fidei catholicae professio iuxta formulam ab Urbano VIII Romano pontifice pro orientalibus praescriptam a singulis membris alta voce emissa subsequuta est.

Hinc promulgatum est decretum de modo vivendi durante synodo, prouti sub F) videre est. Demum perfecta sunt decreta de non praedecidendo, ac de non discedendo, quae sub G) et H) exstant.

Die 6^a maii 1872 in aula palatii metropolitani habita est congregatio II^a generalis, in qua ad normam § 3 programmatis universa membra synodi in tres commissiones synodales distributa sunt, quemadmodum in folio sub I) continetur. Haec commissionibus ad discutiendum tradita sunt schemata elucubrata, ita quidem, ut commissioni I^a capita in titulis de fide, de ecclesia, ac de synodiis comprehensa examinanda obtigerint. Commissioni II^a capita titulorum de beneficiis, de sanctis sacramentis et de cultu divino censuranda concedita fuerunt; commissioni vero III^a capita in titulis de vita cleri, de ordine monastico sancti Basili Magni, de institutione iuventutis ac de iudiciis ecclesiasticis deducta, ut reviderentur, fuere resignata.

Die 9^a maii 1872 in aula palatii metropolitani habita est congregatio III^a generalis, in qua iudicio patrum synodi, qui soli decisivo gaudent voto, titulus I ac priora 8 capita tituli II, iuxta modum in decretis sedi apostolicae submissis contentum admissa ac stabilita sunt.

Die 11^a maii 1872 habita est congregatio generalis IV^a, in qua capita 9, 10 tituli II, item decreta titulorum III et IV iudicio patrum synodi admissa ac stabilita fuerunt.

Die 12^a maii 1872 dominica Myrophorum, solemniter sacro pontificali per illustrissimum ac reverendissimum dominum episcopum Lugosiensem celebrato, ac populo dimisso, habita est sessio II^a publica synodalis, in qua decreta priorum quatuor titulorum promulgata sunt.

Eodem die a meridie in aula palatii metropolitani habita est congregatio generalis V^a, in qua priora 7 capita tituli V et pars capituli 8 iudicio patrum synodi admissa ac stabilita sunt.

Die 13^a maii 1872 habita est congregatio generalis VI^a, in qua altera pars capituli 8 et caput 9 tituli VI, item decreta titulorum VI, VII, VIII, IX et X, iudicio patrum admissa ac stabilita fuerunt.

Die 14^a maii 1872, sacro iuxta morem celebrato, in aula palatii metropolitani habita est congregatio

metropolitane congregatiunea generala VI, in carea stabilinduse mai multe cu privire la edarea cartiloru bisericeasci si de instructiunea tinerimei, s'au resolutu supliciele indreptate contra sinodulu provinciale.

In aceea di s'a tîenutu in biserica metropolitana a III^a sedintia publica sinodala, in carea s'au promulgatu decretule cuprinse in tituli V, VI, VII, VIII, IX si X. Apoi in sensulu §-lui 5 alu programului s'a publicatu decretulu de incheierea sinodului, care este adausu sub L), precumu si decretulu de subscrierea decretelor sinodului, care este adausu de impreună cu subscripsiunile la incheierea decretelor sinodului. Dupa acea sinodulu a rogatu pre excelentissimulu domnu metropolitu, că se cere dela santulu scaunu apostolicu prea inalta confirmare a decretelor sinodului. In urma dupa una vorbire tîenuta de metropolitulu, care se afla sub M), aducundu in modu solemn u multumita marelui si presunului Domnedieu, datoritulu tuturor bunetatiilor, sinodulu provincialu s'a inchis.

Programulu seu modalitatea tînerii sinodului provincialu greco-catolic de Alba-Iulia convocatu la Blasiu pre 5 maiu 23 aprilie 1872.

§ 1.

Dupa-ce voru fi convenitu cei chiamati la sinodulu provincialu, in diu'a prima se va tîene un'a congregatiune prosinodala (preliminaria) in sala resedintiei metropolitane, in carea se voru dispune cele-necesario spre deschiderea sinodului.

In acea congregatiune:

1. Toti parintii sinodului imbracati in ornatulu loru propriu, anume: Episcopi cu patrafiru, mandia si camilafca, er' ceia alti in ornatulu loru preotiescu, anume: cu greca seu cu paliu eclesiasticu, voru ocupa locurile competenti la mesa, in a carei'a frunte va presidia metropolitulu, premitendu consultarei rogatiunea: „Imperate cereşu“.

2. Dupa finirea acestei rogatiuni metropolitulu va tîene un'a vorbire acomodata scopului acestei adunari.

3. Finindu metropolitulu vorbirea, cu convoirea episcopiloru presenti, va provoca pre toti membrii sinodului a-si face promisiunea solemnă „de a tîene secretele sinodului“, recitandu formul'a urmatoria: „Promitu pre credint'a preotiesca, că voui tîene in secretu religiosu si sub tacere absoluta tote acele, cari voru fi cetite, desbatute, pertractate si decetate atatu in congregatiunile generali, catu si in sesiunile publice, nece voui descoperi din cele nemenui nemic'a in ante de a se publica acele pre calea sa, la tempulu prefiptu, cu modalitatea preacrisa“.

4. Dupa aceea se va face provocare contra parintii sinodului, că se alega pre oficialii sinodului (cari voru fi a-se alege cu modalitatea, ce se va gasi mai corespunditoria), cari potu fi urmatorii:

- a) Judii excusatiuniloru si ai caintelor.
- b) Promotorii sinodului.
- c) Secretarii sinodului.
- d) Notarii sinodului.
- e) Magistrulu ceremonieloru sinodului.
- f) Teologii si canonistii sinodului.

5. La mandatulu presidiului secretariulu primu alu sinodului va provoca pre deputatii capituleloru, că se-si produca documentele credentionali de procuratiune, cari presentandu-le presidiului, voru fi de a-se aproba.

6. Dupa aceea metropolitulu va intrebă pre parintii episcopi, de sciu pre cineva, că absentesa, debuindu a fi de facia la sinodu?

generalis VII^a, in qua diversis quoad librorum ecclesiasticorum et in usum iuventutis erudiendae editionem stabilita, supplices libelli synodo provinciali exhibiti congruam solutionem nacti sunt.

Eodem die in ecclesia metropolitana habita est sessio III^a publica synodalis, in qua decreta titulis V, VI, VII, VIII, IX et X comprehensa promulgata sunt. Tum ad sensum § 5 programatis publicatum est decretum de finienda synodo, quod sub L) adiacet, item decretum, de subscribendis synodi decretis, quod una cum subscriptionibus ipsis decretis synodi adiectum est. Dein rogavit synodus excellentissimum dominum patrem metropolitum, ut altissimam decretorum synodi provinciali confirmationem a sancta sede apostolica implorare velit. Demum habito per metropolitam sermone, qui sub M) exstat, solemniter largitori omnium bonorum Deo optimo maximo gratiarum actione synodo provinciali finis impositus est.

Programma seu methodus celebrandi synodum provinciale provinciae graeco-catholicae Alba-Iulienis convocatum Blasiu pro 5 maii 23 aprilis 1872.

§ 1.

Postquam omnes ad synodum provinciale convocati comparuerint, die prima celebrabitur congregatio prosynodalis (preliminaria) in exedra residentiae metropolitanae, in qua necessaria ad inchoandam synodum disponentur.

In hac congregatione:

1. Omnes synodi patres ornatu proprio induti, et quidem episcopi epitrichilio (stola), mandia et camilafca, ceteri autem in ornatu suo presbyterali, nempe graeca sive pallio ecclesiastico, occupabunt loca competentia ad mensam, in cuius principio praesidebit metropolita, qui consultationibus praemittet orationem „Rex caelestis“.

2. Hac oratione completa metropolita habebit sermonem ad scopum huius congregationis accommodatum.

3. Metropolita, finito sermone, cum episcoporum praesentium consensu provocabit omnes in synodo locum habentes, ut solemnem faciant promissionem de „servando synodi secreto“ recitando formulam sequentem: „Promitto ad fidem sacerdotalem, me sub secreto religioso et silentio absoluto observaturum omnia ea, quae sive in congregationibus generalibus, sive in sessionibus publicis lecta, discussa, pertractata atque decisa fuerint; neminique ex iis revelaturum quidquam, antequam eadem sua via suoque tempore atque methodo praescripta fuerint publicata“.

4. Dein patres synodi provocabuntur, ut officiales synodi eligant: exindeque, eo modo, qui magis opportunus visus fuerit, erunt eligendi sequentes:

- a) Iudices excusationum et querelarum.
- b) Promotores synodi.
- c) Secretarii synodi.
- d) Notarii synodi.
- e) Magister caeremoniarum synodi.
- f) Theologi et canonistae synodi.

5. Ad praesidia mandatam primus secretarius synodi provocabit deputatos capitulorum, ut documenta credentialia suae procurationis producant, quae praesidi exhibita erunt adprobanda.

6. Postea metropolita interrogabit synodi patres episcopos, utrum aliquem synodo intervenire obligatum absentem esse sciant.

7. Finindu-se toate acestea metropolitulu va A
presenta spre cetero decretule preparate spre ses-
siunea I^{ra}, si anume:

- a) Decretulu deschiderei sinodului;
- b) Decretulu marturisirei credintiei;
- c) Decretulu traiului sub tempulu sinodului;
- d) Decretulu de a nu prejudeca;
- e) Decretulu de a nu discede;

la cari toate se va escere consensulu parintiloru
sinodului.

8. Dupa toate aceste metropolitulu ia cointiele-
gere cu parintii sinodului va designa dlu'a spre a
tiené sesiunea I^{ra}, carea staverindu-se, se va pune
capetu congregatiunei acestei preliminarie.

§ 2.

In diu'a defipta pre sesiunea I^{ra} se va tiené cal-
tulu divinu demaneta la 8^{1/2} ore in baserica cate-
drale cu tota solenitatea, la carea se va procede cu
procesiune din curtea metropolitana.

Ordo processionis

va fi urmatoriu:

- a) Va conduce mersulu unu lectoru cu crucea
metropolitana, asistandu doi clerici cu luminarie de
doue laturi.
- b) Dupa aceea teologii seminarii doi cu doi.
- c) Dupa acestia preotii, cari voru fi presenti.
- d) Caror'a li voru urma canonistii si teologii
sinodului.
- e) Apoi notarii si secretarii sinodului.
- f) Promotorii sinodului.
- g) Superiorii monasterieloru chiepati la sinodu.
- h) Deputatii capituleloru dupa tempulu promo-
varei episcopului loru.
- i) Diaconii imbracati.
- k) Capitulu metropolitanu in corpore imbra-
catu.
- l) Vicariulu capitulariu de Ghierla.
- m) Episcopi in mandia si camilafca.
- n) Metropolitulu, carele va si celebra sant'a liturgia.

N. B. Intrandu episcopi in baserica, corulu va
intoná „Eta preotulu celu mare“ seau „Multi ani“.

o) Cei intrati toti voru cuprinde locurile loru in
presbyteriu, canonicii in stалеle canonicali, ér' cei a-
lalti in scaunele profesorali si clericali.

p) Cei ce voru celebra, voru intrá in altariu; ér'
episcopi voru ocupa scaunele episcopesci; celu dela
Orade scaunulu celu mare; celu de Lugosiu scaun-
ulu de langa iconostasu.

r) Metropolitulu si va lua tempulu recerutu spre
pregatire, dupa aceea se va imbraca pre amvonu.

s) Sant'a liturgia se va incepe cu: „Imperate
cerescu“, decantatu.

t) Dupa finitulu santei liturgie toti cei, ce nu
au locu in sinodu, voru ave de a est afora din
baserica, ér' cei cu locu in sinodu voru cuprinde
locurile sale langa me'a asediata in presbyteriu,
pre carea va fi crucifixa, santa evangelia si
luminarie.

Asiediandu-se toti, metropolitulu din scaunulu
presidialu va tiené cuventarea deschiderei sinodului.

u) Finindu-se cuventarea, promotorii voru cere
a-se publica decretulu deschiderei sinodului pro-
vincialu, la care metropolitulu va demandá a se
ceti acelu decretu de catre secretariulu primariu.

Dupa finitulu ceteri secretariulu primariu va
intrebá pre parintii sinodului: „De vi place decre-

7. Hisce completis metropolita praesentabit
ad legendum decreta pro sessione I^a praeparata,
videlicet:

- a) Decretum de synodo inchoanda;
- b) Decretum de fidei professione elicienda;
- c) Decretum de modo vivendi durante synodo;
- d) Decretum de non praesudicand;
- e) Decretum de non discedendo;

quibus super omnibus exquiretur patrum synodi
consensus.

8. Hisce omnibus absolutis, metropolita de con-
cordia cum synodi patribus designabit diem cele-
brandae I^{ae} sessionis; eaque die stabilita, huius con-
gregationi praeliminari finis imponetur.

§ 2.

Adveniente die pro prima sessione praestituta,
celebrabitur cultus divinus matutina hora 8^{1/2} in
ecclesia cathedrali cum omni solemnitate asser-
vandus, ad quem ex aula metropolitana procedetur
cum publica procesione.

Ordo processionis

erit sequens:

- a) Processionem conductet lector crucem metro-
politanae deferens, cui a latere assistent duo clerici
luminaria tenentes.
- b) Postea theologi seminarii bini procedentes.
- c) Quibus subsequentur presbyteri praesentes.
- d) Hos excipient canonistae et theologi synodi.
- e) Dein notarii et secretarii synodi.
- f) Promotores synodi.
- g) Superiores monasteriorum vocati ad synodum.
- h) Deputati capitulorum praecedentes iuxta tem-
pus promotionis episcoporum suorum.
- i) Diaconi sacris induti.
- k) Capitulum metropolitanum collegialiter et
sacro ornatu indutum.
- l) Vicarius capitularis Szamosujvariensis.
- m) Episcopi in mandia et camilafca.
- n) Metropolita sanctam liturgiam celebraturus.

N. B. Dum episcopi ecclesiam subintraverint,
chorus intonabit „Ecce sacerdos magnus“ vel „Ad
multos annos“.

o) Intrantes omnes occupabunt loca in presby-
terio; et quidem canonici in stallis canonicalibus,
ceteri in scamnis professoralibus et clericalibus.

p) Qui vero celebrare intendunt, intrabunt ad
altare; episcopi autem occupabunt subsellia epis-
copalia: Varadinensis subsellium maius, Lugosiensis
subsellium ad dextram penes iconostasium.

r) Metropolita sibi tempus ad praeparationem
assumet; dein in suggestu induetur ornatu sacro.

s) Sancta liturgia incipiet cum cantu: „Rex
caelestis“.

t) Terminata sancta liturgia, omnes, qui in sy-
nodo non habent locum, ex ecclesia exire debebunt;
illi autem, qui in synodo locum habent, occupabunt
loca ad mensam in presbyterio praeparatam, in
qua erunt crucifixus et sancta evangelia cum
luminariis.

Cunctis iam sua loca occupantibus, metropolita
ex sua sede praesidentiali dicet sermonem synodi
inauguralem.

u) Finito sermone promotores instabunt, ut de-
cretum inchoandae synodi provincialis publicetur.
Metropolita igitur mandabit, ut illud decretum
legatur per primum secretarium.

Terminata decreti lectione primus secretarius
interrogabit synodi patres: „Utrum vobis decretum

tulu cetitu despre deschiderea sinodului provincial? la care respondiindu-se: „placé”, — acela va reportá despre acésta metropolitului, carele va enuncia: „Decretulu de deschidere a placutu totoror parintiloru, deci dar noi dechierámu sinodulu provincialu de deschisú, si cu acésta a-si luá inceputulu seu.”

v) Totu asia se voru poté ceti si cele alte decrete, si anume: a) Decretulu despre depunerea marturisirei credintiei. — dupa a caruia cetire, toti membrii sinodului provincialu, voru depuse marturisirea credintiei cetita de secretariulu primu.

N. B. Formula marturisirei credintiei pote fi seau cea „Pianá”, dedusa din mandatulu lui Piu IV. seau cea „Urbaniana”, prescria pentru orientali.

Finindu-se actulu profesiei credintiei, se voru poté ceti si cele alte decrete, si anume: b) Decretulu despre modulu traifului sub sinodu. c) Decretulu de a nu prejudeca nemenui sub sinodu. d) Decretulu de a nu discede dela sinodu.

x) Dupa cetirea acestora, promotorii sinodului voru cere a se dispune, ca se se deduca protocolu regulatu despre tote cele intemplate sub sesiunea presente. Ce va si dispune metropolitulu demandandu notariloru sinodali, ca se deduca protocolu regulatu despre tote.

y) Dupa acéstea se va deschide usi'a basericei, si metropolitulu va fá benecuentarea pontificale, dupa carea voru esi toti din baserica, si voru merge ér cu procesiune pana la curtea metropolitana, pre cumu au venitu.

§ 3.

In diu'a urmatoria va fi congregatiunea generale a II^a in sala curtei metropolitanae, unde fá tienuta si cea preliminaría I^a.

In congregatiunea acésta se voru constitui sectiuni seau comisiuni speciali mai multe, caror'a li se voru comunicá proiectele de decrete sinodali prelucrate, asupr'a caror'a si-voru dá parerile sale, si pre candu voru fi gat'a, se voru tiené congregatiuni generali, spre a asiedia si deduce decretele sinodali.

N. B. Secretariulu primariu totu de-un'a va incunoscientiá parintiloru sinodului, baremu cu una di mai in ainte terminulu si diu'a congregatiuniloru generali.

§ 4.

Fiendu decretele sinodali concertate, staverite si acceptate despre cativa tituli, se va prefige diu'a spre sesiunea a II^a, ca se se publice cele staverite.

Cu acésta modalitate se va procede totu de-un'a pana la capetulu sinodului, fiendu sesiunile publice de a se tiené cu modalitatea indigitata mai susu tienenda dupa finirea cultulu divinu in baserica cathedrala, care lu va celebrá totu de-un'a cate unu episcopu pre rondu.

In sesiunile publice metropolitulu la rogarea promotoriloru va demandá secretariulu primariu alu sinodului, ca se cetesca publice decretele staverite, dupa a caroru cetire secretarii voru intrebá pre parintii sinodului, „de li placu decretele cetite?” si placundu la toti, despre acésta voru referi metropolitului, carele va enuncia: „Multumita lui Domnediuc” („charu Domnului”).

N. B. Despre congregatiunile generali, precum si despre sesiunile publice, notarii sinodului voru avé de a duce protocolu formali regulate, cari voru contiené tote cele pertractate.

de inchoanda synodo provinciali lectum placeat? Atque responso accepto „placet”, super hoc referet ad metropolitam, qui ita enuntiabit: „Decretum de inchoanda synodo placuit omnibus synodi patribus; itaque nos synodum provinciale declaramus inchoatam, eamque suum sumere initium.”

v) Pari modo poterat cetera quoque decreta legi, et quidem a) „Decretum de fidei professione elicienda”, post cuius lectionem omnia synodi membra recitabunt formulam professionis fidei per primum secretarium lectam.

N. B. Formula professionis fidei erit sive „Piana”, edita iussu Pii IV. sive „Urbaniana” pro orientalibus praescripta.

Post elicitam fidei professionem poterunt et reliqua decreta legi, nempe: b) Decretum de modo vivendi durante synodo. c) Decretum de non praedjudicando sub synodo. d) Decretum de non discedendo a synodo.

x) Cunctis haec lectis, promotores synodi petent disponi, ut protocolum exactum concinnetur de omnibus in praesenti sessione peractis. Hoc ipsum metropolita notariis synodalibus iniunget faciendum, ut iidem scilicet super omnibus protocolum deducant ordinatum.

y) Post haec portae ecclesiae aperientur, et metropolita dabit benedictionem pontificalem: qua obtenta cuncti discedent ex ecclesia, reversuri ad aulam metropolitanam modo et ordine quo ad ecclesiam fuerat processum.

§ 3.

Die sequenti habebitur congregatio generalis II^a in exedra aulae metropolitanae, ubi iam congregatio I^a praeliminaris fuerat celebrata.

In hac congregatione constituentur plures sectiones sive commissiones speciales, quibus communicabuntur schemata decretorum synodaliu elucubrata, super quibus illae suas facient observationes: quae cum paratae fuerint, celebrabuntur congregationes generales, ad effectum constituendi atque concinnandi decreta synodalia.

N. B. Primus secretarius semper praevie notificabit patribus synodi, ad minimum una die antea, terminum et diem celebrationis congregationum generalium.

§ 4.

Postquam decreta synodalia discussa, stabilita atque acceptata fuerint super nonnullis titulis, praefigetur dies pro sessione II^a celebranda, ut in illa iam stabilita decreta publicentur.

Hac methodo procedetur semper usque ad finem synodi: atque sessiones publicae servabuntur modo superius descripto post cultum divinum in ecclesia cathedrali terminatum, quem semper unus episcopus ex ordine celebrabit.

In sessionibus publicis metropolita ad instantiam promotorum demandabit primo secretario synodi, ut decreta iam constituta publice perlegat; et post eorum lectionem secretarii synodales interrogabunt synodi patres, „utrum iidem decreta lecta placeant”? Quae si illis placuerint, idipsum referent ad metropolitam, qui enuntiabit: „Deo gratias”.

N. B. Super congregationibus generalibus et sessionibus publicis notarii synodi deducunt protocollo formalia ordinata, quae omnia pertractata complectantur.

§ 5.
 Sesiunea ultîmă er' ab va' tîenē cu solemnitate
 celei 1^a, anumitu' cultulu' divinū se va celebrā de
 cātra metropolitulu' cu modalitate' tenuta la de-
 schiderea sinodului, anume in capetulu' santei liturgie
 parintii sinodului si voru cuprinde toti locurile loru,
 si se voru publicā decretele ultimē cu modalitatea
 dîta in § 4, — ce fiindu-se, promotorii voru cere,
 cā nefiendu alte lucruri, se se pūnă capetu' sinodu-
 lui, la carea cerere metropolitulu' va demandā a ad-
 ceti decretulu' incheiarei sinodului, dupa a carui a
 cetire secretariulu' sinodului va intrabā dela parintii
 sinodului, „deca li place decretulu' cetitu'?” despre
 rezultatu' reportandu metropolitului, acet' va
 enunciat: „Parintiloru' sinodului li-a placutu', cā se
 punemu capetu' sinodului provincialu', deci dara noi
 cu acet' a pūnem capetu' sinodului provincialu', si-
 lu' dechiar' amu' de incheiatu'.”

Dupa' aceste se voru subscrie actele sinodului,
 se va tîenē cuventare de incheiare, si se va intonā:
 „Marire intru cei de asu' lui Domnedieu”; — si
 fiinduse si beneuventarea pontificale, voru est
 afora toti, si voru merge cu procesiune la residentia
 metropolitana, de unde voru discede pana la pran-
 diu, dupa carele fa-care se va potē re-intornā la
 ale sale.

Datu' Blasii in 1ª maiu 1872.

Joanu Vancea, m. p., archiepiscopus si
 metropolitu de Alba-Julia.

B.

Officiali sinodali.

I. Promotori.

Reverendissimulu' domnu Joanu Fekete, canonicu.
 Reverendissimulu' domnu Joanu Szabó, canonicu.

II. Secretarii.

Illustrsimulu' si reverendissimulu' domnu Michailu
 Nagy, canonicu.
 Reverendissimulu' domnu Michailu Pavelu.
 Reverendissimulu' domnu Joanu Antonelli.

III. Notarii.

Preaonoratu' domnu Joanu Rusu.
 Preaonoratu' domnu Gavriilu Popu.
 Multuonoratu' domnu doctoru Vasiliu Iutiu.
 Multuonoratu' domnu doctoru Joanu Ratiu.
 Multuonoratu' domnu doctoru Victoru Mihályi.

IV. Magistrulu' ceremoniaru.

Reverendissimulu' domnu Joanu Pamflie, canonicu.

V. Theologi sinodali.

Reverendissimi domni Joanu Szabó si Elia Vlass'a,
 canonici.
 Reverendissimi domni Demetriu Coroianu, Michailu
 Pavelu, Grigoriu Moisilu, Petru Popu si Joanu
 Antonelli, vicarii foranei.
 Preaonorati domni Joanu Rusu si Gavriilu Popu,
 protopopi.

VI. Canonisti sinodali.

Multuonorati domni doctoru Vasiliu Iutiu, doctoru
 Joanu Ratiu si doctoru Victoru Mihályi.

VII. Iudii excusationum et querelarum.

Præsides.

Reverendissimulu' domnu Constantinu Pappalvi.

Membra.

Illustrsimulu' si reverendissimulu' domnu Stefanu
 Moldovanu.

§ 5.

Sessio ultima iterum celebrabitur cum solemnitate
 primae sessionis; nempe cultus divinus per-
 ficietur per metropolitam ordine observato in synodi
 inchoatione. In fine sanctae liturgiae synodi patres
 occupabunt sua loca, et publicabuntur decreta
 ultima, modo in § 4 indicato; quo peracto, pro-
 motores instabunt, ut quatenus alia obiecta non
 sint pertractanda, praesenti synodo finis imponatur.
 Super hoc metropolita mandabit legi decretum de
 terminanda synodo, post cuius lectionem secretariali
 synodali sciscitabitur a patribus synodi, „utrum
 decretum lectum iisdem placeat?” Mox responsum
 referet metropolita, qui exinde enuntiabit: „Patri-
 bus synodi placuit, ut huic synodo provinciali finis
 imponatur; nos igitur huic synodo provinciali
 praesentibus finem imponimus, eamque clausam
 declaramus.”

Post haec subscribentur decreta synodalia, et
 deinde sermo habebitur pro synodi fine. Tum
 denique intonabitur „Gloria in excelsis Deo”; — atque
 benedictione quoque pontificali impartita, exibunt
 ex ecclesia omnes, redeuntes cum processione ad
 residentiam metropolitanam, unde dein discedent
 usque ad praeidium, quo terminato cuncti poterunt
 regredi ad propria.

Datum Blasii, 1 maii 1872.

Ioannes Vancea, m. p., archiepiscopus et
 metropolita Alba-Iuliensis.

B.

Officiales synodi.

I. Promotores.

Reverendissimus dominus Ioannes Fekete Negrutiu,
 canonicus.
 Reverendissimus dominus Ioannes Szabó, canonicus.

II. Secretarii.

Illustrissimus ac reverendissimus Michael Nagy,
 canonicus.
 Reverendissimus dominus Michael Pavelu.
 Reverendissimus dominus Ioannes Antonelli.

III. Notarii.

Reverendissimus dominus Ioannes Rusu.
 Reverendissimus dominus Gabriel Popu.
 Admodum reverendus dominus doctor Basilius Iutiu.
 Admodum reverendus dominus doctor Ioannes Ratiu.
 Admodum reverendus dominus doctor Victor Mihályi.

IV. Magister caeremoniarum.

Reverendissimus dominus Ioannes Pamflie, ca-
 nonicus.

V. Theologi synodi.

Reverendissimi domini Ioannes Szabó et Elias
 Vlass'a, canonici.
 Reverendissimi domini Demetrius Coroianu, Michael
 Pavelu, Gregorius Moisilu, Petrus Popu et
 Ioannes Antonelli, omnes vicarii foranei.
 Reverendi domini Ioannes Rusu et Gabriel Popu,
 protopresbyteri.

VI. Canonistas synodi.

Admodum reverendi domini doctor Basilius Iutiu,
 doctor Ioannes Ratiu, doctor Victor Mihályi.

VII. Iudices excusationum et querelarum.

Præsides.

Reverendissimus dominus Constantinus Pappalvi.

Membra.

Illustrissimus ac reverendissimus dominus Stephanus
 Moldovanu.

Reverendissimulu domnu Vasiliu Nistoru.
Reverendissimulu domnu Stefanu Biltiu.
Reverendissimulu domnu Elias Vlasea.

A Reverendissimus dominus Basilius Nistoru.
Reverendissimus dominus Stephanus Biltiu.
Reverendissimus dominus Elias Vlasea.

*Avorbintia inaugurala tinnula de catra' ecclesientia
s'a illustrissimulu si reverendissimulu domnu archi-
episcopu de Alba-Julia si Fogarasiu la deschiderea
sinodului provinciale in 5 maiu 1872.*

*Oratio inauguralis synodi provincialis habita ab es-
cellentissimo illustrissimo et reverendissimo domine
archiepiscopo Alba-Julienisi et Fogarasiensi die
5 maii 1872.*

Illustrissimi si preavenerati domni confrati
episcopi.

Illustrissimi ac reverendissimi domini con-
fratres episcopi.
Venerabiles in Christo fratres.

Preonorati in Christo frati.

*Aceasta este diu'a, carea o a facutu Domnulu, se ne
bucuramu si ne desfatam intr'-ins'a. (Pa. CXVII. 24).*

*Haec est dies, quam fecit Dominus: exultemus
et laetemur in ea. (Ps. CXVII. 24).*

Ce parintii nostrii au doritu cu doru ferbinte,
si nu au ajunsu, aceea ni s'a datu noae se o vedem
in ditlele noastre; se vedemu marifile lui
Domnedieu, carile le a facutu cu noi spre incoro-
narea lucrurilor sale. — Ni s'a datu, ca se vedemu
diu'a aceea, carea cu totu dreptulu se pote numi
diu'a „carea o facutu Domnulu, se ne bucuramu si
se ne desfatam intr'-ins'a”, ca-ci aceea e aleana,
ca se fia diu'a a trei'a memorabila in renascerea
vietiei noastre basericesci.

Quod, patres nostri ardenti desiderarunt voto,
neque ipsis datum est, illud nobis hisce diebus
concessum fuit: ut videamus mirabilia Domini, quae
ad coronandum opus suum operatus est. — Nobis
videre hanc diem concessum est, quae omni iure
dies nuncupari potest, quam Dominus fecit, ut
exultemus et laetemur in ea, quoniam haec electa
fuit, ut tertia sit dies regenerationis vitae nostrae
ecclesiasticae.

Cea, de-antaia di epocala a fostu diu'a 5 sep-
tembre 1700, diu'a aceea mareata, diu'a sacra a
mantuirei produsa de Spiritulu santu, in carea
autentatii nostrii in frunte cu preafecitulu archi-
episcopu si metropolitu Atanasiu I primindu santa
unire cu santulu scaunu apostolicu alu Romei, s'au
re'torsu in sinulu dulcei mame comune ai santei
basericee catolice, dela carea numai vitregia tem-
piloru i-a fostu instrainatu cu seclii mai tardu
dupa asiedierea loru in aceste tennuri departate
de vetrele strabune.

Prima dies epochalis fuit dies 5 septembris 1700,
dies illa gloriosa, dies salutis per Spiritum sanctum
effectae sacra, qua maiores nostri praeunte archi-
episcopo et metropolita felix restorationis Atha-
nasio I unionem cum sancta sede apostolica Romana
acceptantes in sinum dulcis matris communis sanctae
ecclesiae catholicae reversi sunt, a qua solummodo
temporum iniuria saeculis integris tardius post
eorum ad has regiones a laribus familiaribus longe
dissitas adventum alienati fuere.

A dou'a di epocala in viati'a nostra basericea
a fostu diu'a 28 16 octobris anului 1855, ca diu'a
reactivarei acestei metropolie venerande, carea re-
activare o puse erasi in drepturile ei antice de
autonomia deplina cu unic'a dependintia dela santulu
scaunu apostolicu, precum dechiara ins'asi bulla
canonizatoria emanata la 26 novembrie (6to calendas
decembris) anului 1853, in cuvintele armatorie:
„Ut ipsius dioecesis (Fogarasiensis) antistes, quae-
que inibi existunt ecclesiae . . . a pristina, cui antea
suberant, metropolitae Strigoniensis iurisdictione et
quavis alia potestate et praerogativa iurisdictionali
in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae . . .
Porro huic novae metropolitanae ecclesiae Fogara-
siensi tamquam suffraganeae eadem apostolica auc-
toritate etiam perpetuo addicimus et attribuimus
tum ecclesiam episcopalem Magno-Varadinensem in
Hungaria, tum novae per nos erectae episcopales
item ecclesias Lugosiensem scilicet et Armeno-
politanae . . . ut supradictae episcopales ecclesiae
metropolitano antistiti Fogarasiensi iuxta suum ritum
obsequentes subsint in vinculo caritatis.”

Secunda dies epochalis in vita nostra eccle-
siastica fuit dies 28 16 octobris anni 1855, utpote
dies restorationis venerabilis huius metropolis,
quae rehabilitatio eidem pristina iura iterum resti-
tuit, iura inquam autonomiae perfectae, cum unica
a sancta apostolica sede dependentia, uti ipsamet
bulla canonizationis sexto kalendas decembris anno
1853 emissa declarat sequentibus verbis: „Ut ipsius
dioecesis (Fogarasiensis) antistes, quaeque inibi
existunt ecclesiae . . . a pristina, cui antea suberant,
metropolitae Strigoniensis iurisdictione et quavis
alia potestate et praerogativa iurisdictionali in per-
petuum pariter exemptae sint et liberatae . . .
Porro huic novae metropolitanae ecclesiae Fogara-
siensi tamquam suffraganeae eadem apostolica auc-
toritate etiam perpetuo addicimus et attribuimus
tum ecclesiam episcopalem Magno-Varadinensem in
Hungaria, tum novae per nos erectae episcopales
item ecclesias Lugosiensem scilicet et Armeno-
politanae . . . ut supradictae episcopales ecclesiae
metropolitano antistiti Fogarasiensi iuxta suum
ritum obsequentes subsint in vinculo caritatis.”

Aceste tote din grati'a maiestatii sale sacratis-
sime imperatu si rege apostolicu Franciscu Josifu I
si din ingrigirea apostolica a santei sale sumului
pontifice Piu IX° s'au si efeptuitu in diu'a anumita.

Haec autem omnia ex gratia maiestatis suae
sacratissimae imperatoris et regis apostolici Fran-
cisci Iosephi I, et ex cura et vigilantia apostolica
summi pontificis Pii IX effectum sortita sunt die

Vorbitorulu aluda la legaua giantei Romane, la cetatea
Roma. Dela care ducauduni originea si cu sangele, si cu cre-
dinti'a santei Romane, Astufelin in tote dilele se verifica
cuvintele mantalui Paulu Rom. I, 8: „Credinti'a voastra se
anuntia in tota lumea.” O gloria neperitoria a giantei Ro-
mane! O decora si frumetia data singuru poporului Romanu!
Credinti'a Romana, care e catolica, si care nobilitata pre po-
porulu Romanu consociata celorlalte giati. Singuru in acest'a
ne mandrima; pentru acest'a bucurasa dorim mortea. Aceste
santu semtiarile sufletului meu, pre cari nu le am pututu
retinea.

Orator ad incunabula gentis Romanae (Romani) ad ur-
bem Romanam alludit. A qua originem habentes et sanguine
et fide sumus Romani. Ita quotidie illud Pauli Rom. I, 8:
„Fides vestra annuntiat in universo mundo” verificatur.
Oh gloriam immortalem gentis Romanae! Oh decus et orna-
mentum unico populo Romano concessum! Fides Romana,
quae est catholica, quae ceteris gentibus populum Romanum
consociatum nobilitat. In hac unico gloriamur, pro hac libenter
mortem appetimus. — Haec animi mei sensus sunt, quae cohi-
bere non potui.

Pii IX bulla *Ecclesiam Christi*.

Pape Pii IX° bulla *Ecclesiam Christi*.

de care s'au bucuratu si toti coetani nostri cu noi de impreuna.

Dara dñu a a trei'a, carea asemenea e chlamata se fia epocala, be e dñu a de adi, ca dñu a incoarei sinodului provincialu I^m spre organisarea acestei metropolie, loru nu li s'a concessu, ci fa rezervata noae, ca se ni dee si noae ocaziune si terenu de a ni implini si aci cu demnitate misiunea sublima, ce ni s'a facutu, de a corespunde chiamarei noastre sacre de dupa acceptarea comuna, ce ne privesece din tote partile, si de a merita de aceasta institutiune sacra, singurulu paladiu a vietii noastre spirituali.

Cene dara dintre noi se pu se bucare in Domnulu? cene se nu salte cu anima, vedindu-ne deja ajunsii la limanulu dorintieloru comune, intrandii in epoca a trei'a a renascerei nostre basericesci?

Fu sum patruunu de firma convictiune, ca cu catu e mai maretii obiectulu bucuriei nostre, ce e metropoli'a basericei nostre, cu atatu mai viua va fi si interesarea nostra de referintiele acelei-a, ce ni voru constitui temelie, a carora rebolvire ne accepta de atata tempu!

Si cu totu dreptulu! ca ci comprobatu lucru e, ca prosperarea institutiuniloru veru de ce natura se fia acele, depinde mai multu dela buna loru intocmire si organisarea acoposa, de catu dela singura momentositate a intereselor, ce suntu imbrattisate de acele.

Deaca noi ilustrisimi si venerati in Christosu frati! fiendu insufletiti de atare motivu sacru vomu fi condusi de unu zelu demnu de misiunea nostra, au nu vomu pote spera? ca eu binecuvantarea cereasca se ni succeda organisarea catu mai acoposa a acestei provincie basericesci; au nu vomu pote accepta? ca se prosperedie lucrulu nisuintieloru nostre apostolice cerundu eu pietate ajutoriulu necesariu dela acela, carele a dñu in sant'a sa evangelia: „Dicu voue, de cumva doi de intre voi voru consenti un'a pre pamentu, li se va da loru totu lucrulu, ce-lu voru cere dela parintele meu, carele e in ceriuri“ — ca „Unde voru fi doi sau trei adunati in numele meu, acolo sum eu in mediloculu loru“¹.

Deci dara prea-venbrati in Christosu frati! se ne nisuiim cu tota insufletirea animei a consenti un'a intru tote lucrurile sacre, ce ne accepta, se amu adunati in numele Domnului, ca asia fiendu Domnulu in midiloculu nostru, se seceramu fructu de binecuvantare dupa ostenintiele nostre, se culegemu producte spre mantuire, ce voru se remana si la generatiunile venitorie.

Si in convictiunea acea neclatinata, ca noi numai „ministrii suntenu lui Isusu Christosu, si dispensatori ai misterieloru lui Domnedieu“², prin cari Domnulu deplineace lucrurile misiunei apostolice incredintiate noue, se ne dirigemu intentiunea nostra numai spre densulu, si singuru dela elu se ceremu indreptariulu lucrurilor, si rezultatulu ostenintieloru, ce ni le vomu da. Dara ce ar si pote fi mai demnu de unu sinodu provincialu? ce mai salutaru atatu pentru filii nostri sufletesci, catu si pentru noi? de catu ca consularile nostre, cari voimua a fi adunati in numele Domnului, se fia tientite de una parte spre marirea lui Domnedieu, er de alt'a spre mantuirea sufleteloru incredintiate grigei archipastorirei, la carea suntemu chiamati. Seau nu aceste doue privintie suntu preste totu temelie lucrarei nostre apostolice? seau nu aceste suntu scopulu misiunei nostre?

praefata, de qua laetati sunt una nobiscum et omnes coetanei nostrates.

Verum tertia dies, quae similiter electa est, ut ait, epochalis, est dies hodierna seu dies incheationis synodi provincialis I pro organisatione huius metropolis, haec iisdem concessa non fuit, sed nobis fuit reservata, ut nobis quoque occasio et terrenum deputaretur sublimi missioni nobis traditae cum dignitate satisfaciendi; atque sacrae vocationi nostrae, quae undique respicit, iuxta expectationem communem correspondendi; item de hac sacra institutione, quae unicum vitae nostrae spiritualis palladium est, bene merendi.

Quis ergo nostrum in Domino non laetabitur? quis animo non exultabit, videns nos ad portum communium votorum pervenisse, tertiamque epocham regenerationis nostrae ecclesiasticae iam esse ingressos?

Equidem firmiter convictus sum, quod quo obiectum laetitiae nostrae est gloriosius, quod est metropolis ecclesiae nostrae, eo magis nobis cordi erunt conditiones status eiusdem, quae et themata, quorum resolutio nos expectat, constituent.

Et merito! Quoniam probata res est, institutionum, cuiuscumque naturae illae sint, prosperitatem multo magis a bona eorum regulatione et organisatione dependere, quam a sola ponderitate momentorum, quae eidem adnexa existunt.

Si ergo nos, illustrisimi et venerabiles in Christo fratres, tali sacro motivo animati et zelo missione nostra digno ducti fuerimus, annon sperare poterimus, ut cum caelesti benedictione quo melior organizatio huius ecclesiasticae provinciae succedat? annon poterimus expectare, ut labor apostolicorum nostrorum conatum prosperet, cum pietate auxiliium, necessarium ab eo efflagitando, qui in evangelio suo dixit: „Dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quaecumque petierint, fiet illis a patre meo, qui in caelis est“, quoniam „ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum?“¹

Omnibus igitur, venerabiles in Christo fratres, facultatibus admittamur, ut concordemus in sacris laboribus, qui nos expectant; ut congregati simus in nomine Domini, quo sic Domino in medio nostri existente, fructus benedictione refertos post labores exantlatos metamus; ut vera salutis producta colligamus, quae in futuris quoque generationibus permanent.

Et in firma convictione, quod nos solum „ministri Christi et dispensatores mysteriorum Dei“² simus, per quos Dominus labores missionis apostolicae nobis conceditae perficit, ad eum solum dirigamus intentionem nostram, et ab eo solo petamus et id, ut labores nostros dirigere atque fatigis, quae ponemus, resultatam addere velit. Sed et quid posset dignius provinciali synodo esse? quid magis salutare tum pro spiritualibus nostris filiis tum pro nobis, quam ut consultationes nostrae, qui in nomine Domini congregari volumus, ex una parte ad Dei gloriam, ex alia ad animarum curae nostrae archipastorali, ad quam vocati sumus; commissarum salutem directae sint? Annon bini isti respectus designabunt universim themata functionis nostrae apostolicae? Annon isto est scopus missionis nostrae?

¹ S. Math. XVIII, 19-20.
² I Cor. IV, 1.

¹ Matth. XVIII, 19 et 20.
² I Cor. IV, 1.

Asia e intru adaveru! — Fi-va dara si numai a unulu intro noi? carele se nu pricepa, cătu de mare e necesitatea năi. virtosu in dillele nostre, dillele aceste pline de violență si insielatiune, de urgiasie si de depravare, de ura si de persecutare a totu pe e dreptu, positivu, religiosu si moralu: că facia cu una atare misiune divina toti aceia, cari suntu alesi acum si pusi a guvernă biserica nostra, se coluere cu poteri unite, se coluere cu zelu neadormitu, se coluere cu abnegare de sene la tient'a comuna, ce e prosperarea religiunei si a moralitati in tinentulu provinciei nostre bisericesci cu sustienerea drepturilor aceste metropolie venerande!

Au nu convictiunea vira despre necesitatea imperativa spre un'a atare lucrare a produu si evenimentulu epocale alu dillei de adi? seau nu acestu semtiu vivace ve-a ostenitu pre ilustratiile vostre dela catredrele apostoliei diocesane pane aici la scaunulu aceste metropolie! că conformu faptei santiloru apostoli adunati la Ierusalimu — unde dupa dila santei scripture „au convenitu apostolii si betranii, că se vedea de cuventulu acestu“¹, se consultamu fratiesce despre tote acele, ce s'aru recere spre deplin'a organizare a provinciei nostre bisericesci, si ce ar potē conduce de dupa ceru-starile, ce le avem, spre deplinirea apostoliei nostre in tote privintiele.

Daci dara dei e terenulu, pre carele se ni desfasuramu totu zelulu, ce ne insufletiesce, acum e tempulu, că si noi că udinora santii apostoli „se facemu cercare mare“², se incercamu „care e voi a Domnulei buna, bineplacuta si perfecta“³, că-ci aceast'a facunda acum, vomu implni si alt'a detorintia sacra, ce anume ni o impunu sacrele canone despre tineria sinodeloru provinciali, carile revērsa atate folose preste provinciele bisericesci respectivē.

Asia e preaveherati in Christosu frati! aceste folose multe si mari ale sinodeloru dela inceputulu bisericeii fiendu comprobate in fapta, atātu pontificii romani cătu si alti archierei zelosi nu au dubitatu a comendā cu totu adinsulu tineria sinodeloru că celu mai salutaru remediū in contra decadintiei religioso-morale. — Indre altii nenumarati asia dīce sumulu pontifice Alesandru VII⁴ in constitutiunea 20 scriendu catra episcopii Italiei: „Persuasissimum vobis esse non dubitamus, nihil frequenti animarum recognitione, synodorumque celebratione populorum saluti ac veteri disciplinae constituendae, nihil catholicorum principum paci a Deo impetrandae accommodatius esse, quo intermisso magna in moribus continuo ad omnem improbitatem ac peccandi licentiam facta est immutatio“⁵.

Er parintii conciliului provincialis dela Colonia tinentu la anulu 1549 in tit. *De synodorum celebratione*, cap. 1, asia vorbescu: „In synodis redintegratur unitas, studetur corpori in sua integritate conservando, ubi ea, quae in visitatione non dabatur exequi, executionem studiis communibus assequuntur, ubi de capite et membris, de fide et pietate, de religione et cultu divino, de moribus et disciplina, de obedientia, de iudiciis et rebus omnibus ad bene christianeque vivendum commodis vel necessariis tractatur atque statuitur: ut verissima in reformationis formula dicatur: Salus ecclesiae, terror hostium eius, et fidei catholicae stabilimentum sunt synodi, quae etiam rectissime corporis

Profecto! Egone vel unus inveniatur nostrum, qui non perspiciat, quā sit necessarium nostris praesertim temporibus, istis diebus plenis dolo et fraude, despectu et depravatione, plenis odio et persecutione contra omnes, quod iustum, positivum, religiosum ac morale est, ut tantam divinam missionem praee oculis habentes omnes, qui electi et positi sunt gubernare ecclesiam nostram, viribus unitis adlaborent et zelo indefesso, laborent cum sui abnegatione pro scopo communi, qui est religionis et moralitatis prosperitas in territorio nostrae provinciae ecclesiasticae, cum defensione iurium huius venerandae metropolie?

Ergo quis dubitat, quin firma convictio de necessitate ad talia opera compellente produxerit et eventum epochalem hodiernae diei? aut non vivax huius sensus defatigavit et illustratas vestras a cathedris apostolatus diocesanis ad sedem hanc metropoliticae usque, ut conformiter facto sanctorum apostolorum Hierosolymis congregatorum, iuxta scripturae effatum: „Convenerunt apostoli et seniores videre de verbo hoc“¹, fraterne consultationem institutum de iis omnibus, quae ad plenam et perfectam huius nostrae ecclesiasticae provinciae organizationem requirentur, et quae ad munus apostolatus sub circumstantiis, in quibus versamur, quovis respectu implendum conducerent?

Hoc igitur est terrenum, in quo totum zelum, qui nos animat, evolvamur oportet: nunc est tempus, ut nos quoque, uti quondam apostoli, „magnam conquestionem faciamus“², ut investigemus, quae sit voluntas Dei bona et beneplacita et perfecta³, quoniam hoc facientes, et alteri parti muneris nostri sacri satisfacimus, quam nempe sacri canones per obligationem habendi synodos provinciales imponunt, quae, tot tantasque utilitates respectivis ecclesiasticis provinciis solent adferre.

Ita sane res se habet, venerabiles in Christo fratres, hae utilitates multifariae synodorum iam ab incunabulis ecclesiae habitatum, cum facto probatae sint, tam Romani pontifices, quam alii praesules zelo ducti, non dubitarunt opportune impertire synodorum mandare celebrationem, tamquam maxime salutare remediū contra decadentiam religioso-moralem. Inter innumeros alios, ita loquitur summus pontifex Alexander VII, constitutione XX ad Italiae episcopos data: „Persuasissimum vobis esse non dubitamus, nihil frequenti animorum recognitione synodorumque celebratione populorum saluti ac veteri disciplinae constituendae, nihil catholicorum principum paci a Deo impetrandae accommodatius esse, quo intermisso magna in moribus continuo ad omnem improbitatem ac peccandi licentiam facta est immutatio“⁴.

Et patres concilii provincialis Coloniensis anno 1549 habiti, titulo *De synodorum celebratione*, cap. 1, haec dicunt: „In synodis redintegratur unitas, studetur corpori in sua integritate conservando, ubi ea quae in visitatione non dabatur exequi, executionem studiis communibus assequuntur, ubi de capite et membris, de fide et pietate, de religione et cultu divino, de moribus et disciplina, de obedientia, de iudiciis et rebus omnibus ad bene christianeque vivendum commodis vel necessariis tractatur atque statuitur: ut verissime in reformationis formula dicatur: Salus ecclesiae, terror hostium eius, et fidei catholicae stabilimentum sunt synodi, quae etiam rectissime corporis ecclesiae

¹ Fapt. App. XV, 6.

² Fapt. App. XV, 8.

³ S. Pauli epist. Rom. XII, 2.

⁴ Bullarium Rom. t. VI, p. 86.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

¹ Act. XV, 6.

² Act. XV, 7.

³ Rom. XII, 2.

⁴ Bullarium, t. VI, p. 86.

ecclesiae nervos dixerimus. Neglectis enim synodi, non aliter ordo ecclesiasticus diffuit, quam si corpus humanum nervis solvatur¹.

Dia aecete documinte auguato ee cunosee un numai utilitatee sinodoloru, ei de un'a data ei sumariulu obiectoloru, ee patu veni la pertractare intru unu sinodu provincialu. Asemeni obiecte voma avé si noi mai multe de a luá la deabaterile nostre, proceus ee va vedé dia lucrarile preliminarie intreprinse spre aecetu scopu, pre catu s'a potutu in spiritalu canoneoru santei baserice greco-catholice dia vechime, confirmu oftarei santei sale sumului pontifice Piu IX° dechiarate in brevele apostolicu emanatu la 21 junii 1858 catra episcopii aecetei provincie basericesci, dicendu intro altele: „Cum in animo nobis sit, omnibus praesentibus rerum, temporum locorumque adiunctis sedulo perpensis, opportuna omnia inire consilia, quibus spiritualem istius ecclesiasticae provinciae procuracionem ad rectam orientalis ecclesiae normam ac salutaria praescripta magis magisque componere et ordinare valeamus“.

Er instructiunea pervenita dela sacra congregatiune de Propaganda fide de dato 28 junii 1858, intro altele contine urmatoarele: „Quod libentissimo animo praestitit etiam sanctissimus dominus noster Pius papa IX... id unicum requirens, ut errores omnino evellereentur, sed ritus orientalis maneat inviolatus, quemadmodum et disciplina, quam ante schisma orientales servabant et profitebantur, quaeque venerandis ipsorum antiquis liturgiis ac ritualibus innititur, religiose custodiatur.“

„Equidem non alio consilio novam ecclesiasticam provinciam ab Alba-Iulia dictam praeclaudatus pontifex instituit, quippe qui explicite mandavit, ut forma atque administratio ad ritum et disciplinam orientalis ecclesiae exigeretur.“

Si mai in diosu totu acolo se dice: „Porro sanctitas sua, cui nihil est potius, quam ut disciplina orientalis in sua puritate vigeat ac servetur, summopere in primis desiderans“ etc.

Aecetoru enunciaru preinalte amesuratu suntu deduse lucrarile preliminarie pregatite spre scopulu aecetui sinodu provincialu, dara de un'a data totu aecete suntu combinate de dupa cerinti'a esigentiloru de acum.

Dreptu aecete preavenerati in Christosu frati! acum nu se vede a mai restá alt'a de amentitu, de catu numai aecete, ee si altcum de sene se intielege, cá anume fiacarele, de dupa dia'a cunosecut'a santu Augustinu: „In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas“, ee se folosece de libertatea aecete, ee o recore upa convictiune firma produca de adevuru, si carea e sustenata de amore sincera de a-lu perduce la valore. — Inee cu tota discretiunea. „Ca-ci aecete a conditione adia efaptulu lucrariloru omenesci bilanate multu puciu prin cercustarile subversante ale vietiei publice, pentru carea ee intreprindu aecete; proceus diae marele pontifice Benedictu XIV° in ouventele urmatoare: „Mutantur in dies hominum mores, mutantur rerum circumstantiae, et quod uno tempore utile erat, postea inutile et quandoque perniciosum evadit. Prudentia autem praelati est in iis, ad quas superioris lege non adigitur, se loco et tempore accommodare, et quaedam, quae olim in usu erant, praetermittere, sicut ad rectum suae dioecesis regimen magis expedire in Domino iudicaverit“².

De-ci dara cu ajutoriulu preabunului Domnedicea ee ne apucamu de lucrarile nostre, ee ni le impune misiunea sacra, la carea suntemu chiepati. Aminu.

¹ Harduin., Collect. concil., t. IX, col. 2084.

² Bened. XIV in oper. De synodo dioec., t. I, cap. 3, n. 7.

Ex hisce auguatis documintis non colum utilitas synodorum cognoscitur, verum simul et summarium obiectorum, quae ad pertractationem unius synodi provincialis pertinent. Similia plura obiecta habebimus et nos in consultationibus nostris pertractanda, prouti vel ex praesliminaribus laboribus ad hunc scopum, in quantum fieri potuit, iuxta spiritum canonum sanctae ecclesiae graeco-catholicae antiquae susceptis patulum fiet, conformiter voluntati sanctitatis suae summi pontificis Pii IX in brevi apostolico 21 iunii anni 1858 ad episcopos huius ecclesiasticae provinciae emanato declaratae, inter cetera iniquentis: „Cum in animo nobis sit, omnibus praesentibus rerum, temporum locorumque adiunctis sedulo perpensis, opportuna omnia inire consilia, quibus spiritualem istius ecclesiasticae provinciae procuracionem ad rectam orientalis ecclesiae normam ac salutaria praescripta magis magisque componere et ordinare valeamus“.

Instructio autem a sacra congregatione de Propaganda fide die 28 iunii 1858 data, inter cetera haec habet: „Quod libentissimo animo praestitit etiam sanctissimus dominus noster Pius papa IX... id unicum requirens, ut errores omnino evellereentur, sed ritus orientalis maneat inviolatus, quemadmodum et disciplina, quam ante schisma orientales servabant et profitebantur, quaeque venerandis ipsorum antiquis liturgiis ac ritualibus innititur, religiose custodiatur.“

„Equidem non alio consilio novam ecclesiasticam provinciam ab Alba-Iulia dictam praeclaudatus pontifex instituit, quippe qui explicite mandavit, ut forma atque administratio ad ritum ac disciplinam orientalis ecclesiae exigeretur.“

Et inferius ibidem: „Porro sanctitas sua, cui nihil est potius, quam ut disciplina orientalis in sua puritate vigeat ac servetur, summopere in primis desiderans“ etc.

His sublimibus enuntiationibus conformiter sunt deductae elucubrationes praesliminares ad scopum huius provincialis synodi paratae, una vero eadem et praesentium exigentiarum postulate sunt adaptatae.

Quare, venerabiles in Christo fratres, nunc nihil aliud superesse videtur memorandum, quam unice id, quod oeteroquin per se fuit, ut nempe unusquisque pervulgato sancti Augustini dicto: „In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas“, ea utatur libertate, quam firma convictio de veritate producta requirit, et quae solo amore sincero suffulta eam ad valorem perducere nititur: verum hoc etiam debita cum discretionem. Quoniam ab hac conditionatur effectus humanorum laborum, qui plus minus iuxta subversantes vias publicae circumstantiae solent librari, pro qua et suscipiuntur, prout magna pontifex Benedictus XIV sequentibus verbis exprimit: „Mutantur in dies hominum mores, mutantur rerum circumstantiae, et quod uno tempore utile erat, postea inutile et quandoque perniciosum evadit. Prudentia autem praelati est in iis, ad quas superioris lege non adigitur, se loco et tempore accommodare, et quaedam, quae olim in usu erant, praetermittere, sicut ad rectum suae dioecesis regimen magis expedire in Domino iudicaverit“².

Deo igitur opem auxiliumque praestante labores suscipiamus nostros, quos missio sacra, ad quam vocati sumus, nobis imponit. Amen.

¹ Ap. Harduin., Collect. concil., t. IX, col. 2084.

² Bened. XIV, De synod. dioec., lib. I, cap. 3.

D.

Decretulu de deschiderea a sinodului provincialu.

In numele preasantei si nedespartitei Treime, a Tatalui, si a Fiului, si a Spiritului sântu.

Noi Ioann Vancea de Buteasa archiepiscopulu si metropolitulu de Alba-Jul'ia si Fagarasiu etc. etc.

Spre laud'a si marirea preasantei Treime a unui Domnedieu in fientia si trinu in persoana, Tatalu si Fiulu si Spiritulu Sântu. — in onorea nepatatei domnei nostre nascatoria de Domnedieu si totu deun'a vergura Maria. — a santului Iosifu spon-sulu preacuratei vergure. — a santului Ioanu Botezatorulu. — a santiloru apostoli Petru si Pavelu, si a toturosu santiloru lui Domnedieu; — intru dăcerea si emolumentulu santei maice baserece catolice, si intru prosperaria santei uniri si comuniuni cu sangulu scaunu apostolicu:

Conformu vointiei si oftarei prealuminatiloru parenti episcopi conprovinciali ai provinciei noastre basericeoci greco-catolice romane de Fagarasiu si Alba-Jul'ia, statorimu si decretamu, că sinodulu provincialu alu acestei provincie basericeoci, dupace pre acel'a cu auctoritatea nostra metropolitana l'amu fostu convocatu mai inante, se-si iae inceputulu seu in dñ'a de adl. adeca in a 5 maiu 23 aprilie 1872¹, in dominec'a Tomei² si serbatoarea santului Georgiu martiru, precum pre acel'a -lu si dechieramu de deschisu si inceputu in acest'a dt.

Atotupotintele Domnedieu Tatalu se se indure a ni impartesi noue intieleptiunea asiatrice scaunului seu; Domnedieu Fiulu se fa in midiloculu nostru si se conduca lucrarile nostre; Domnedieu Spiritulu Sântu se ne luminedia cu lumin'a darului seu celu sântu — Aminu.

E.

Decretulu despre profesiunea credintiei.

In numele preasantei si nedespartitei Treime, a Tatalui si a Fiului si a Spiritului sântu.

Noi Ioanu Vancea de Buteasa archiepiscopulu si metropolitulu de Alba-Jul'ia si Fagarasiu etc. etc.

Santulu apostolu Pavelu ne invetia: „că 'cu anima se crede spre dreptate, si cu gur'a se marturisese spre mantuire“¹, și Domnulu nostru Iesuu Christosu ne asigura dicundu: „Totu oelu ce me va marturisi pre mene in antea omeniloru, si eu -lu voi marturisi pre elu in antea parentelui meu, carele este in ceruri“².

Asia dar' e lucru salutaru a marturisi credentia, candu se recere; dar si altu cum avendu noi cea mai asera detorintia de a grigi cu tota sollicitudenea apostolica, că sant'a credentia, ce o marturisesce sant'a baserica catolica, se fa pastrata si conservata intr'ega si neschimbata in tota provinci'a nostra basericeoca; e neaparatu intru adeveru, că pastorii sufleteaci, si intru acest'a archipastorii respectivi se dea esemple si dovedi despre puritatea si integritatea credentiei loru, totu deun'a candu se recere acest'a.

Deci, lucrulu convenintiosu e, că si in momentele aceste solemne, prealuminatii parentii, si toti cei alalti membrii ai acestui sinodu inca se faca inceputulu lucrariloru sale cu marturisi credentiei catolice, ce credu si o profesiédia, dicundu: „Eu N. credu“ scl.

¹ Numerulu de asupr'a areta dñ'a dupa calendaru Gregorianu, ce-lu foloseste baserica latina; oelu de desubtu dupa celu Julianu, de care se foloseste baserica greca, precum ori si ce ceterora pote observá.

² Antã'a dupa pasci.

³ Rom. X, 10.

⁴ Matth. X, 32.

A

Decretulu de inchoanda synode provinciali.

In nomine sanctissimae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos Ioannes Vancea de Buteasa, archiepiscopus et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc. etc.

Ad laudem et gloriam sanctissimae Trinitatis, unius Dei in essentia et trini in personis, Patris et Filii et Spiritus sancti: — in honorem immaculatae dominae nostrae Deiparae et virginis Mariae, — sancti Iosephi sponsi purissimae virginis, — sancti Ioannis Baptistae, — sanctorum apostolorum Petri et Pauli, et omnium sanctorum Dei, — in decus et emolumentum sanctae matris ecclesiae catholicae, et in prosperitatem sacrae unionis et communionis cum sancta apostolica sede:

Conformiter voluntati et desiderio illustrissimorum patrum episcoporum comprovincialium provinciae nostrae ecclesiasticae graeco-catholicae romanae Fogarasiensis et Alba-Iuliensis, statuimus et decernimus, ut provincialis huius ecclesiasticae provinciae synodus, postquam eandem iam prius auctoritate nostra metropolitana convocaveramus, hodierno die, scilicet 5 maii 1872¹, in dominica sancti Thomae² et festo sancti Georgii martyris sumat initium, prouti eandem hodierno die apertam et inchoatam esse declaramus.

Omnipotens Deus Pater dignetur participes nos efficere sapientiae throno eius assistentis; Deus Filius in medio sit nostri et opera nostra conducat; Deus Spiritus sanctus illuminet nos lumine gratiae suae sanctae — Amen.

E.

Decretulu de professione fidei.

In nomine sanctissimae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti.

Nos Ioannes Vancea de Buteasa, archiepiscopus et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc. etc.

Sanctus Paulus apostolus nos edocet aiens: „Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem“¹; et Dominus noster Iesus Christus certiores nos reddit, dicens: „Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo, qui in caelis est“².

Opus itaque salutare est fidem, cum exigatur, profiteri; ceteroquin et officium habemus, cum omni sollicitudine apostolica invigilandi, ut fides, quam sancta ecclesia catholica profitetur, in tota provincia nostra ecclesiastica integra inviolataque teneatur et conservetur; proin est omnino necessarium, ut animarum curatores, et inter hos respectivi archipastores exempla praebeant, et integritatem suae fidei toties, quoties hoc exigeretur, ostendant.

Conveniens ergo est, ut hieco etiam solemnitibus momentis patres et alia membra huius synodi initium labqrum suorum sumant professione fidei catholicae, quam credunt et profitentur, dicentes: „Ego N. credo“ etc.

¹ Numerus superior exhibet diem iuxta calendarium Gregorianum, quo ecclesia utitur latina; inferior Iulianum, quo graeca, uti unicuique legenti patebit.

² Prima post Pascha.

³ Rom. X, 10.

⁴ Matth. X, 32.

F.

Decretum depre modulu scilicet sub tempore sinodali.

In numere presentem si nedepartat Treimo, a Tatalu si a Fiului si a Spiritu sancto.

Noi Ioanu Vancea de Buteas'a archiepiscopulu si metropolitulu de Alba-Jul'a si Fagarasiu etc. etc.

Dupa-ce noi, precum dice sacra scriptura „nu potemu face nomic'a de noi ca dela noi, ci tota sufficientia nostra e dela Domnediei“¹, e neaparatu de lipsa, ca nu numai tote lucrurile nostre se fa indreptate spre marirea lui Domnedieu, ci ca si ajutoriulu de a perface, ce e bunu si salutaru, se fa cerutu dela „parintele luminilor dela care vine tota darea cea buna si totu darulu deplinitu“², dreptu ace'a sub totu tempulu deprinderiloru nostre sinodali se ne intorcemu cu rogatiuni ferbinti catre preabunulu Domnedieu, ca se se indure, se dea incrementu ostentelorlu nostre.

Si ca cererile nostre se fa mai placute Domnului, se ve nisuti toti, ca tote virtutile, carile vi-au respanditu odorea beneplacuta in calea edificareii morali de pana acumu, sub tempulu acestui sinodu, se reluocesa inca si mai deplinitu, ca asi „omenii vedindu faptele voastre cele bune“ (carile se accepta cu totu dreptulu dela cei chiamati in sortea Domnului), „se preamarcesca pre tatalu vostru carele este in ceruri“³.

Deci agendele nostre afora de sinodu, se fa: rogatiunea, acultarea cultulu divinu, serbarea sanctei liturgie si deprinderea in faptele indurareii.

G.

Decretulu de a nu disceda.

Noi Ioanu Vancea de Buteas'a archiepiscopulu si metropolitulu de Alba-Jul'a si Fagarasiu etc. etc.

Fiendu-ca toti episcopii conprovinciali au dreptu, dara si obligatiune de a intrefa acestui sinodu provincialu, ce s'a convocatu pre calea si in forma s'a: deci pre toti prealuminatii episcopi conprovinciali, adunati dela acestu sinodu, i rogamu si obtestamu in Domnulu, ca nece unulu se nu se departa dela acestu sinodu, pana ce acelu'a nu se va pune capetu dupa forma s'a.

Dar avendu cauza fundata spre departare, ce s'aru recunosce si aproba si de noi, dupa departarea s'a se-si constituadie procuratoriu istetiu, carele in numele densului si a baserociei catedrale se primescsa si se subscrie tote decretule si constitutionile acestui sinodu provincialu.

Totu una-data dogenimu in Domnulu si pre cei altii membrii ai acestui sinodu pre toti, ca nece dintre acei, nece unulu se nu disceda dela acestu sinodu pana la capetulu ce i s'aru pune dupa modulu precesu, fora avendu cauza fundata spre discedere, ace'a se se propuna mai antaiu iudiloru sinodali de ocusatiuni, si numai dupa incuvenintarea acolor'a si aprobarea nostra ce va pota intempra departarea.

H.

Decretulu de a nu prejudica.

Noi Ioanu Vancea de Buteas'a archiepiscopulu si metropolitulu de Alba-Jul'a si Fagarasiu etc. etc.

De cumu-va s'aru fi intemprata, ca unulu ceau altulu careva se intrefa acestui sinodu, carele nu ar ave dreptu la ace'a, ceau si-aru cuprinde unu locu, ce nu iaru compete: determinamu si declaramu prin aceste, ca dia atare faptu, acela nu-si

¹ II Cor. III, 5.
² Ep. Iacobi I, 17.
³ Matth. V, 16.

F.

Decretum de modo citandi tempore synodi.

In nomine sanctissimas et individuas Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti.

Noe Ioannes Vancea de Buteas'a, archiepiscopus et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc. etc.

Postquam nos, uti divinas sicut litteras, „nihil facere possumus a nobis quasi ex nebulis, sed sufficientia nostra a Deo est“¹, est omnimode necessarium non modo omnia nostra opera ad Dei gloriam dirigere, verum etiam ut adiutorium, bonum et salutare perficiendi postulatum sit a patre luminum, a quo omne datum optimum et omne donum perfectum descendit²: ideo toto nostrarum synodaliu operationum tempore ad Deum optimum maximum orationibus ferventibus nos convertamus, ut incrementum laboribus nostris tribuere dignetur.

Et ut petitiones nostrae Deo magis acceptabiles sint, conamini, ut omnes virtutes, quae odorem beneplacitum hucusque in via aedificationis moralis emisissent, tempore huius synodi adhuc plenius eluceant, ut ita „videntes homines opera vestra bona“ (quae omni iure exigunt ab iis, qui in sortem Domini vocati sunt), „glorificent patrem vestrum, qui in caelis est“³.

Itaque agenda nostra extra synodum sint: oratio, auditio cultus divini, missae celebratio et exercitium operum misericordiae.

G.

Decretum non discedendi.

Noe Ioannes Vancea de Buteas'a, archiepiscopus et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc. etc.

Cum omnes conprovinciales episcopi ius et officium huic synodo legitime convocatae interveniendi habeant, omnes illustrissimos episcopos conprovinciales enixe rogamus et obtestamur in Domino, ut ab hac synodo, usque dum iuxta morem finis non imponatur, nullus discedat.

Causam autem fundatam discedendi, quae a nobis recognoscatur et approbatur, habentes, post discessum procuratorem idoneum constituent, qui suo et ecclesiae cathedralis nomine acceptet ac subscribat, omnia decreta constitutionesque huius provincialis synodi.

Una simul et alia omnia membra huius synodi monemus in Domino, ut neque ex iis quisquam ab hac synodo discedat, usque dum eidem iuxta modum praescriptum finis imponeretur: aut causam fundatam discedendi habentes, prius iudicibus synodalibus excusationem pro recognitione et approbatione proponant, et solum ita discedere poterunt.

H.

Decretum non praesudicandi.

Noe Ioannes Vancea de Buteas'a, archiepiscopus et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasiensis etc. etc.

Si forte acciderit, quempiam huic synodo, ad quam nullum ius haberet, interfuisse, aut locum ipsi non competentem occupasse, praesentibus determinamus ac declaramus, nullum ius ex tali facto neque competentiam loci ipsi non debiti acquirere.

¹ II Cor. III, 5.
² Ep. Iacobi I, 17.
³ Matth. V, 16.

castiga necesse uno drectu, necesse competentia locului, A sed omnia remanere in precedentis statuti valore, ce nu i se curvare; si tote remane in valore statuti seu de mai in ante, fora a fi detrahe cov'a dia drectulu celui vatematu seuu scortatu.

I.

Commissio sine doli.

I. Presidinte.

Illustratitas e'a Joann Olteanu, episcopus alu Lugosiului.

Presidinte substitutus.

Illustrissimulu si reverendissimulu domnu Stefanu Moldovanu, praepositu.

Membrii.

Reverendissimulu domnu Joannu Fekete Negrutiu, canonicu.
Reverendissimulu domnu Vasiliu Nistoru, canonicu.
Reverendissimulu domnu Demetriu Coroianu.
Reverendissimulu domnu Joannu Antonelli.
Reverendissimulu domnu Petru Popu.
Multuonoratu domnu doctoru Joannu Ratiu.

II. Presidinte.

Reverendissimulu domnu Joannu Anderco, vicariu capitularis.

Membrii.

Illustrissimulu si reverendissimulu domnu Stefanu Moldovanu, praepositu.
Reverendissimulu domnu Constantiu Pappalvi, canonicu.
Reverendissimulu domnu Elia Vlasea, canonicu.
Reverendissimulu domnu Grigoriu Moisilu.
Praeonoratu domnu Joannu Rusu.
Cuviosia e'a parinte Veniaminu Jacsin.
Multuonoratu domnu doctoru Vasiliu Iutiu.

III. Presidinte.

Reverendissimulu domnu Timoteu Cipariu, praepositu.

Presidinte substitutus.

Reverendissimulu domnu Joannu Szabó, procuratoru episcopalis.

Membrii.

Illustrissimulu si reverendissimulu domnu Michailu Nagy, canonicu.
Reverendissimulu domnu Stefanu Biltiu, canonicu.
Reverendissimulu domnu Joannu Pamslie, canonicu.
Reverendissimulu domnu Michailu Pavelu.
Praecuviosia e'a parinte Tom'a Jeronimu Albani.
Praeonoratu domnu Gavriilu Popu.
Multuonoratu domnu doctoru Victoru Mihályi.

I.

Decretulu de inchoiare.

Noi Joannu Vancea de Buteasa archiepiscopus si metropolitulu de Alba-Julia si Fogarasiu etc. etc.

Dupa ce suntu pertractate si asiediate tote aeole, ce dupa cerinta cocostariloru presentu e'an judecatu a fi festu de pertractatu si asiediatu atatu despre credentia, catu si despre jerarchia si restaurarea disciplinai basericeae; si fendu-ca si lipsa ingrigirei spirituale a poporoniloru incredentiati acum dupa mai indelungata absentare dela basericele catedrali - i rechiamo la ale sale pro toti parentii si acestai sinodu: amu gasitu in Domnulu a pune capetu acestai sinodu provincialu, si cu acest'a - lu dechiaramu de inchoiatu.

Datu Blaciu, la 14.2 maii 1873.

I.

Commissio sine doli.

I. Praeses.

Illustrissimus dominus Ioannes Olteanu, episcopus Lugosiensis.

Praeses substitutus.

Illustrissimus ac reverendissimus dominus Stephanus Moldovanus, praepositus.

Membra.

Reverendissimus dominus Ioannes Fekete Negrutiu, canonicus.
Reverendissimus dominus Basilius Nistoru, canonicus.
Reverendissimus dominus Demetrius Coroianus.
Reverendissimus dominus Ioannes Antonelli.
Reverendissimus dominus Petrus Popu.
Admodum reverendus dominus doctor Ioannes Ratiu.

II. Praeses.

Reverendissimus dominus Ioannes Anderco, vicarius capitularis.

Membra.

Illustrissimus ac reverendissimus dominus Stephanus Moldovanus.
Reverendissimus dominus Constantinus Pappalvi.
Reverendissimus dominus Elias Vlasea.
Reverendissimus dominus Gregorius Moisilu.
Reverendus dominus Ioannes Rusu.
Venerabilis pater Beniaminus Iacsin.
Admodum reverendus dominus doctor Basilius Iutiu.

III. Praeses.

Reverendissimus dominus Timotheus Cipariu, praepositus.

Praeses substitutus.

Reverendissimus dominus Ioannes Szabó, procurator episcopalis.

Membra.

Illustrissimus ac reverendissimus dominus Michail Nagy.
Reverendissimus dominus Stephanus Biltiu.
Reverendissimus dominus Ioannes Pamslie.
Reverendissimus dominus Michail Pavelu.
Venerabilis pater Thomas Hieronymus Albani.
Reverendus dominus Gabriel Popu.
Admodum reverendus dominus doctor Victor Mihályi.

D

I.

Decretum conclusionis.

Nos Ioannes Vancea de Buteasa, archiepiscopus et metropolita Alba-Julienis et Fogarasiensis etc. etc.

Postquam ea omnia, quae iuxta circumstantiarum exigentiam pertractanda et stabilienda forent, indicatum fuit, tam de fide ac de hierarchia, tam de disciplinae ecclesiasticae restoratione pertractata et stabilita fuerunt; nunc cum necessitas curae spiritualis fidelium conceditorum post diuturnam absentiam omnes patres ad sua unumquemque revocet, finem huic synodo provinciali facere invenimus in Domino, qua de causa eandem praesentibus pro clausa declaramus.

Datum Blacii, 14.2 maii 1873.

Avertint'a ecclesiastici cele ilustratimahi si venerabilimahi domni archiepiscopi de Fogarasi si Alba Jul'a tenuti la inchiora sinodului provinciala.

Illustrissimi domni confratri episcopi.
Prenonorati in Christo fratri.

In a carui'a preasanta nume amu inceputa si continuata lucrarile noastre sub decursulu' acestui sinodu provincialu, spre a acelu'a lauda si marire arnu si terminatu' tote acele, ce ni s'au vedutu a fi de asediatu.

Ce dare pote fi mai convenitiosu? de un'a data si mai salutaru pentru noi toti, de catu a aduce tributulu de omagiu si de adoratiune preabunului Domnedieu cu adenu semtl'a nostra multumita filiala pentru ajutorulu ocescu, ce s'a indurata a ni lu da sub decursulu acestui sinodu; carele precum speramu, si dora nu fora temeiu, nu numai va fi epocala, pentru-ca acelu'a e primulu sinodu provincialu dapa restaurarea metropoliei nostre, ci totu un'a data pote sa devina si normativu deservitoriu de cinosura pentru cele venitorie din caus'a cointelegerei armonice, si a ordinei perfecte, cu carea a decursu acelu'a dela inceputu pana in capetu.

Filiala devotiune, ce o nutrimu in pepturile nostre, ne indeamna mai incolo a ni aduce cea mai intima si mai ferbinte multumita preasantei domnei nostre nascutorei de Domnedieu si nepatatei vergurei Mari'a, precumu santului si sponso Josifu, santului Joana Botezatorului si santiloru apostoli Petru si Pavelu, cu a caror'a intercesiune ne amu facutu demai de darurile preabunului Domnedieu, ce le-a reverstat a supra nostra sub-templu pertractariloru acum finite; cari santi si alosi si Domnului pentru pietatea si veneratiunea, ce li-o nutrimu, nu voru inceda neci in venitoriu a ni cere binecuvantarile ocescu preste intreprinderile nostre, de cumva acele, pre cum se cavine, si se si speroada, voru fi tientite spre marirea lui Domnedieu si spre midlocirea saltei eterne a sufleteloru incredintiate dela Domnulu archipastoriei nostre.

Dara mai subvereadia inca si alta datorantia, baremu din partea mea, ca pentru sucursulu celu caldaroasu, si pentru zelulu adeveratu apostolicu, ce l'ati manifestatu ilustratitile vostre sub decursulu pertractariloru avutu la acestu sinodu, ce-mi exprimiu cea mai cordiala multumita fratiasca, asemene si celoru alti frati in Christou preestimati toturora pentru colucurarea cea fructuosa si neintrupta, ce o au comprobata toti in promovarea lucrulu martiui, de a carui'a rezultatu ne bucuramu acum noi toti.

Speru in Domnulu, ca doririle respectivoru fi in Christou, ce li au potutu proveni din un'a absentare a preasantiloru parinti spiritali, si loru sub durat'a acestui sinodu, ce voru profice in abundanta mangere si in nospura bucuria prii fructele spiritali, ce voru se produce decretale acestui sinodu, dupace acele la timpul ceu voru poté pasi in viatia.

Si intra adevaru! sengur'a aplicare pote da viatia la vera ce institutiune menta pentru comunio; numai praci'a pote produce efectale derite si acceptate dela atari institutiuni, precandu teor'a certumina cu litere morta, de aru fi si aurie, in sine lenata e morta, si nu fructifera alt'a, de catu numai ingreunarea respundietatei preste aceli'a, cari lara, ca institutiunile salutarie se romane litere morta in locu, ca se le pana in viatia.

Asia si decretale acestui sinodu pro langa totu, ca acele, in catu ni-ce da nome a poté judeca, ce

Oratio habita ab excellentissimo illustratissimo et reverendissimo domno archiepiscopo Fogarasiensi et Alba-Juliansi in fine synodi.

Illustrissimi domini confratres episcopi.
Venerabiles in Christo fratres.

In cuius sanctissime nomine et incepimus et continuavimus labores nostros per decursum huius provincialis synodi, ad eius quoque laudem et gloriam et terminavimus omnia illa, quae nobis statuenda visa sunt.

Quid ergo convenientius, una quid magis salutaria pro nobis omnibus esse potest, quam tributum homagii et adorationis ferre Deo optimo cum filiali gratiarum actione pro adiutorio caelesti, quod nobis in decursu huius synodi benigne tribuit? quae, uti speramus et forte non absque fundamento, non tantum epochalis est futura, quoniam post restorationem nostrae metropoleos prima est synodorum provincialium, verum eadem simul et norma aliarum pro futuro celebrandarum devenire poterit, propter consensum harmonicum et ordinem perfectum, quo ipsa ab initio ad finem usque decurrit!

Filialis devotio, quam in corde alimus, admonet nos ulterius, ut gratiarum actionem intimam et ferventem tribuamus sanctissimae dominae nostrae deiparae et immaculae virgini Mariae, item sancto eius sponso Iosepho, sancto Iohanni Baptistae et sanctis apostolis Petro et Paulo, quorum intercessionibus gratia Dei optimi sumus facti digni, quam in nos tempore pertractationum nostrarum nunc iam ad finem perductorum effudit. Qui sancti et electi Domini pro pietate et devotione; quam erga ipsos alimus, neque in futurum desinent caelestes benedictiones pro nostris laboribus impetrare, si iidem, uti convenit et speratur, ad gloriam Dei et salutem aeternam animarum a Domino curae nostrae archipastorali commissarum promovendam directi fuerint.

Verum saltem pro me alia quoque obligatio intercedit, ut nempe cordialem et fraternam gratiarum actionem exprimam illustratibus vestris pro vere apostolico zelo et succursu prompto, quem per decursum pertractationum hac in synodo habitatarum praestare dignabantur; nec non ceteris in Christo fratribus venerabilibus pro fructuoso et non interrupto labore, quem omnes in promovendo glorioso opere, de cuius exitu nunc omnes laetamur, comprobant.

Una vero spero in Domino, quod et desideria respectivorum in Christo filiorum, quae ipsis ex absentia sanctorum patrum spiritualium decursu huius synodi intervenire poterant, in copiosam laetitiam et ineffabile gaudium sint convertenda propter fructus spirituales, quos huius synodi decreta tempore suo, postquam ad vitam applicari poterunt, productura sunt.

Profecto sola applicatio potest tribuere vitam cuius institutioni in bonum humanitatis creatae; sola, praxi potest producere effectus desideratos et a talibus institutionibus expectari solitos, cum e contra theoria litteris mortuis etiam si aureis circumscripta sibi relicta solent esse mortua, et non aliter fructifera, quam responsabilitatis onus super eas, qui id genus salutarum institutionum sicut esse litteras mortuas, loco ut iidem vitam darent fructus producturam.

Ita etiam decreta huius synodi, eo non obstante quod eadem, in quantum nobis iudicium ferre da-

para a fi numerite spre acea, ca se dbe una obora A tur, ad hoc directa esse videantur, ut actionibus, in absentia, se lo atingu nunci etnaci voru produco acea, spre ce cantu timentu, daco, veru fi puse in praesentia cu tota punctualitate et energia, ce o pote protinde si cupedita unu solu adaverata berricesca.

Concessanda cu solutu si fervore, ce iustificatione pro toti, cari ah participatu si conlucoratu la acesu sinodu, dara mai virtosu avendu inantea ochiloru energ'a capilloru basericeoi nostre, cari suntoci illustratitile vestre! nu-mi vine a me dubita neci unu momentu despre acea, ca tote decretele si statucete salutarie, ce furu staverite in consularile nostre, dapa inconveniatiara, ce voru se o capete, la tempulu seu voru fi aiéve puse in viatia si deduse in praesentia; ca asia si prin acele inca se se inaintedie marirea lui Domnedieu si se se promovodie si mantufrea sufleteloru incredintiate conducerei nostre spirituali.

Aceast'a cu atata mai tare se vede a se recoro pentru aceast'a provincia basericeca, cu catu ca acesu decretu si statutu suntu cele prime aduse in sinodu provincialu dupa restaurarea acesu metropole, si asia acele suntu merite si spre acea, ca se deservencia de baza la consolidarea intregu provincie basericesce, si in catu se pote, se puna fundamentu si la un'a uniformitate in praesentia si in teoria in tote sferelle de activitate relative la viatia basericesca publica, fara carea uniformitate neci un'a corporatiune nu pote prospera ca atare.

De aceast'a uniformitate are cea mai mare lipsa aceast'a metropolia reintenerita, carea pentru noi e paladiulu vietiei nostre spirituali, si singurulu scutu alu autonomiei, ce inca ni-a mai remasu.

Cine dara dintre noi se nu se sentia obligatu in conscientia sa, a o sustione si apera cu acea resolutione, ce o datoracu filii devotati dulceu mame a loru?

Pre candu toturoru acesoru privintie li se dau consideratiunile meritate, fla-mi permisu de un'a a da spresione vius si acelei oftari ferbinti, ca pre-induratulu Domnedieu se ve conduca cu santii sei angeli la catedrele apostolice, ce illustratitile vestre o portati, si se ve tiena in lungime de dilo, se ve dbe potere si ajutoriu, ca inca la multe sinode provinciali fiendu de facia, cu rar'a scientia, ce o posedeti, cu intieleptiunea, ce o sti comprobata, si cu selulu apostolicu, ce ve destinge, se poteti colucra spre inaltele scopuri, de carile fu conduau si acesu sinodu provincialu, carele cu acesu se dechiara de incheiatu. Aminu.

3.

Decretele concilii provincie basericece greco-catholice de Alba-Julia et Fogarasu.

TITULUS PRIMUS.

DESPRE CREDITIA.

Capitulum I.

Despre credintia catholica si sant'a unione.

Despre credentia, care este inceputulu mantairii omului, marturicesce baserice catholica, cumea este: una virtute supranaturala, prin care inspirati si ajutati de gratia lui Domnedieu tiena de adaverate cele descoperite de elu, nu pentru adaverata internu alu lucruloru cuprinsa cu hamin'a naturala

quae attingunt, quoniam progressum tribuant, solum modo tunc illud, ad quod diriguntur, producant, cum in praxim cum omni punctualitate et energia, quam et praetendere et suppeditare possent solum vere ecclesiasticam, deducantur.

Ego apprime cognosco solum et ardens studium, quo omnes inflammantur, qui huius synodi et participes et collaborantes fuerunt, et cum maxime ante oculos meos veretur energia praesulum ecclesiae nostrae, qui sunt illustritates vestras, ne uno momento possum dubitare, quod omnia decreta et salutaria statuta, quae in consultationibus nostris stabilita fuere, post eorum approbationem quam loco suo acceptura sunt, suo tempore in praxim perducentur, ut ita his quoque Dei gloria saluae animarum curae nostrae spirituali concreditarum promoveatur.

Hoc quidem pro hac ecclesiastica provincia eo vel magis exigi videtur, quod haec decreta et statuta prima sint eorum, quae in synodo provinciali lata sunt post restorationem huius metropole, quae proin id quoque pro scopo videantur habere, ut pro basi consolidationis integrae provinciae ecclesiasticae inserviant, et, in quantum fieri potest, fundamenta constituent uniformitatis et in praxi et in theoria pro omni sphaera activitatis ad vitam publicam ecclesiae relationem habentis, qua uniformitate sublata, nulla corporatio qua talis prosperare poterit.

Huius autem uniformitatis maximam necessitatem habet haec metropolis reviviscens, quae et palladium spiritualis nostrae vitae et autonomiae, quae adhuc nobis remansit, unicum scutum esse dignoscitur.

Quis ergo nostrum in conscientia se obligari non sentiat, eam sustinere et defendere illa resolutione, quae filios dulci matri devotos decet?

Dum itaque omnes hi respectus, prout merentur, in considerationem sumuntur, liceat mihi et illi desiderio cordialem dare expressionem, quatenus misericordiarum Dominus cum sanctis suis angelis vos ad cathedras apostolatus conducat, quae illustritates vestras gubernant, et longitudinem dierum vobis tribuat, viresque suppeditet atque adiutorium concedat, ut adhuc in multis provincialibus synodis praesentes, rara scientia, quam possidetis, sapientia, quam comprobastis, et sole apostolico, qui vos distinguit, pro sublimi scopo, quo et haec provincialis synodus ducta fuit, quae hinc pro conclusa declaratur, operari valeatis! Amen.

3.

Decreta concilii provinciae ecclesiasticae graeco-catholicae Alba-Julienensis et Fogarasiensis.

TITULUS PRIMUS.

DE FIDE.

Capitulum I.

De fide catholica et sacra unione.

Fidem, quae humanae salutis initium est, catholica ecclesia profitetur esse virtutem supernaturalem, quae Dei aspirante et adiuvante gratia, ab eo revelata vera esse credimus, non propter intrinsecorum rerum veritatem naturali rationis lumine perspectam, sed propter auctoritatem ipsius Dei revelantis,

a mintei, ci pentru autoritatea alui Domnediu, A qui nec falli nec fallere potest¹. Apóstolu vero care a desoperitu, ci care nice se pote însceli, nice pote însceli². Aceast'a invocatura apostolala gintelora aducându-i aminte de cuvintala Domnediu: „Fericiți cari nu au vedutu, ci au credutu³”, o vestacee în modulu urmatore: „Era credinti'a este adevărită celor operata, dovădirea lucrurilor celor nevedute⁴”. Deci deca este dovădirea lucrurilor celor nevedute cu totu dreptala întreaba santulu Ioanu-gura-de-auru: „Pentru ce voiti voi a le vedé pre acelea, că se cadeti din credinti'a si din dreptata, dupa ce dreptala din credinti'a va fi viu? Era voi deca voiti se le vedeti pre acelea, nu sunteti mai multu credinti'oși⁵”.

Mantuatoriulu nostru Iesuu Christosu a venit în lume, că pre toti omenii se-i aduca la cunoștința adevărului, precum ne invocă santulu apostolu Paulu: „Domnedieu voiesce, se se mantuiasca toti omenii, si se vina la cunoștința adevărului⁶”. Pentru acea a benevoitu a dispune, că adevăritile credinti'e sale se se lasiască prin predicatiunea apostolica la tote cementsile pământului, dupa dia's profetia: „In totu pământulu au estu vestirea loru si la marginile lumii cuvintele loru⁷”, dându mandatu apriatu spre acea în cuvintele: „Mergeti în tota lumea, vestiți evangeli'a la tota faptur'a, celu ce va crede si se va botezâ, mantuiaseva, era celu ce nu va crede osandiseva⁸”.

Astufeliu concredindu apostoliloru adevăritile cele mantuitoire, intr'insii a înfintiatu baseric'a, carea se lucreze mantuirea totorora omeniloru din tote tempurile venitorie, dicundule: „Si veti fi mie marturii în Ierusalimu si în tota Jude'a si în Samaria'a pana la marginea pământului⁹”, si „Era eu cu voi sum în tote zilele pana la capetulu vécului¹⁰”.

Aceasta încredințare si acoast'a promisiune de o data ni arata luminatu, cumca adevăritile depuse în tînulu baserieci nu potu fi supuse nice unei schimbări, ci cauta se remana neștrmutate în toti seclii, precum dice santulu Petru: „Cuvintulu Domnului remane în veci¹¹”, că altu: „Temeiu nimene nu pote pune, a fora de celu ce este pusu, carele este Iesuu Christosu¹²”. Dereptu acea ne si îndemna apostolulu: „Nevoitive a pasi unicea spiritului intru legatur'a paceri, unu Domnu, o credinti'a, unu botezu¹³”.

De acestu adevăru a fostu petrunsa baserieci, candu în definițiunile sinodelorū ecumenice se adoperă eu de adinsulu a dechiară necesitatea unitatei în credinti'a, si a profunde, că adevăritile credinti'e amecurate tradițiunei la tote baseriecele în conformitate se fia marturisite.

Si pre langa tote că mantuatoriulu Iesuu Christosu se a rogatu specialu pentru unitatea celoru ce voru crede în tînsulu, dicundu: „Parinte nante pazecei pre ei în numele tōu, pre care iai datu mie, că se fia un'a precum si noi¹⁴”. Totu si dupa încredințatulu cuvintu alu apostolului: „Că se cade se fie si cresuri între voi, că cei lamuriti se fia aretati între voi¹⁵”, vedemu cumca Domnediu a lasatu, că în decursulu vécuriloru se se franga unitatea între credinti'oși priu foliurite cresuri si schisme, apoi în secululu alu 11° dupa adăncimea necuprinșeloru sale judecati a suferitu, se se complădeca desbinarea cea mare a baserieci grececi de catra baserieci catolica.

gentium memner effati dominici: „Beati qui non viderunt et crediderunt¹⁶”, istam doctrinam hunc in modum predicat: „Est autem fides sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium¹⁷”. Si itaque fides est argumentum rerum non apparentium, merito sanctus Iohannes Chrysostomus quaerit: „Quid ea vultis videre, ut a fide excidatis, et ab eo, quod iusti sitis; siquidem iustus ex fide vivit? Vos autem si ea vultis videre, non estis amplius fideles¹⁸”.

Iesuu Christuu salvator nooster în mundum venit ut omnes homines ad agnitionem veritatis adducat, quemadmodum sanctus apostolus Paulus nos docet: „Deus omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire¹⁹”. Idcirco disponere dignatus est, ut fidei suae veritates praedicatione apostolica cunctis terrae gentibus annuntiarentur, secundum oraculum propheticum: „In omnem terram exivit sonus eorum: et in fines orbis terrae verba eorum²⁰”, hocce expresse praecipiens sequentibus verbis: „Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae. Qui crediderit et baptisatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur²¹”.

Hac via apostolis committens veritates salvificas in ipsa ecclesia fundavit, ad operandam salutem omnium hominum cunctorum temporum futurorum, dicens eis: „Et eritis mihi testes in Ierusalem et in omni Iudaea, et Samaria, et usque ad ultimum terrae²²”; et „ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi²³”.

Isthoc mandatum haecque promissio una simul aperte nobis ostendunt, veritates in sinu ecclesiae depositas nulli mutationi obnoxias esse, verum per omnia saecula inconcussas manere, prout dicit sanctus Petrus: „Verbum autem Domini manet in aeternum²⁴”; „fundamentum enim aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum est, quod est Christus Iesuu²⁵”. Quapropter apostolus admonet quoque nos: „Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unus Dominus, una fides, unum baptisma²⁶”.

Hac veritate ducebatur ecclesia, dum în definițiunibus synodorum oecumenicarum totis adnitate viribus necessitatem unitatis fidei declarare, atque exigere, ut omnes ecclesiae veritates fidei în sensu traditionis uniformiter profiterentur.

Et quamvis Iesuu Christuu salvator nooster specialiter oraverit pro unitate eorum, qui credituri sunt în illum, dicens: „Pater sancte, serva eos în nomine tuo, quos dedisti mihi: ut sint unum, sicut et nos²⁷”; tamen attento tremendo apostoli effato: „Oportet et haereseos esse, ut et qui probati sunt, manifesti fiant în vobis²⁸”, videmus Deum permisisse, ut decursu speculorum unitas fidelium variis haereseibus schematibusque dirumperetur, speculo autem undecimo secundum abyssum incomprehensibilium iudiciorum suorum passus est, ut magnum schisma ecclesiae Graecae ab ecclesia catholica consummaretur.

¹ Concilium Vaticanum, sess. III, cap. 8.

² Ioa. XX, 29.

³ Hebr. XI, 1.

⁴ S. Ioa. Chrysostomus, homil. 91 în cap. XI ep. ad Hebr.

⁵ I Tim. II, 4.

⁶ Pa. XVIII, 4.

⁷ Marc. XVI, 15 et 16.

⁸ Act. Ap. I, 8.

⁹ Matth. XXVIII, 20.

¹⁰ I Petr. I, 26.

¹¹ I Cor. III, 11.

¹² Ephes. IV, 8 et seq.

¹³ Ioa. XVII, 11.

¹⁴ I Cor. XI, 19.

Spre delaturarea acestei desbinari deplorabile, A nu au lipsita din partea bisericii catolice mai multe incercari, dovada despre acest'a intru altele sunt celea petrecute in sinodulu alu II^{ma} dela Lugdun-tienuta in anul 1274, inae acestea incercari nu aducera doiceei manie biserice asa mangaiare, ce o accepta.

Cu tote acestea biserica catolica de a porura ingrijiata de mantuirea sufletelora, si dupa chis-marea apostolica ei indemnata a readuce pre filii cei instrainati dela impartasirea cu dens'a, in urma in sinodulu ecumenicu dela Florentia tienuta la anul 1439, av'a bucuria de a imbracisa in comu-niunea pacii pre parintii intregi bisericii grececi, cari, dupa serioasa cercetare si lamurire deplina a punctelora diferentiale cu unu cegetu si cu o ani-ma se invoira in urmatori'a definitiune dogmatica cuprinsa in decretulu santei uniri:

„Deci in numele santei Treime, alu Tatalu si B alu Fiului si alu Spiritulu santu, cu aprobarea acestui sacre si ecumenicu sinodu dela Florentia, definim: ca acestu adeveru de credintia toti cre-stinii se-lu creda si se-lu primisca, si cu totii asa se marturiseca, ca Spiritulu santu din Tatalu si Fiulu din vecu este, si esenti'a sa si fienti'a sa ipostatica o are deodata din Tatalu si Fiulu, si din amendoi din vecu purcede ca dela unu principiu si unica suflare; dechiarandu ca acea ce santii in-ventiatori si parinti dnu: ca Spiritulu santu purcede din Tatalu prin Fiulu, tientesce la intielesulu acest'a, ca prin acest'a se se arete, ca Fiulu inca este dupa Greci adeca caus'a, er' dupa Latini principiu sub-sistentiei Spiritulu santu ca si Tatalu. Si fiindu-ca tote cate suntu ale Tatalu, Tatalu insusi le dede unia nascutu Fiulu, seu nascundu-lu, afora de a fi Tatalu, chiaru si acest'a ca Spiritulu santu purcede din Fiulu, insusi Fiulu din vecu o are dela Tatalu, din care din vece se a si nascutu. Definim mai incolo, ca explicarea cuvintelora acelor'a: *Si dela Fiulu*, iertatu si intieptiesce fu adausa catra sim-bolu pentru lamurirea adeverului, si pentru necesi-tatea intetoria atunci'a. Mai incolo, ca in pane de granu azima seu dospita trupulu lui Christosu cu adeveratu se preface; si ca prectii in un'a din ele trebue se preface insusi trupulu Domnului, adeca flece-care dupa datin'a bisericeii sale seu occidentali, seu orientali. Mai incolo, ca deca cei in adeveru infranti voru mori in iubirea lui Domne-dieu, in ainte de ce ar fi facutu destulu prin fructe demne de penitentie, pentru celea facute si lasate, sufletele acelor'a dupa morte se curatia cu pedepse curative, si ca se se usioreze de atari pedepse, li suntu spre folosu acelor'a ajutoriele credintioi-loru vii, adeca santele sacrificie, rogatiunile, elemosi-nele si alte fapte de pietate, cari se au indatinatu a se face dupa asiediamintele bisericeii de catra credintioi pentru alti credintioi. Si ca sufletele acelor'a, cari dupa primirea botesului, nu se au intinatu cu nice o macula a peccatului, precum si acelea, cari dupace au contrasu macula peccatului, ori in trupurile lora, ori dupa esirea din acelea trupuri (precum se a' dieu mai susu) suntu curatite, indata se primescu in-ceriu, si vedu apriatu pre insusi Domnedieu trinulu si unulu precum este, inae dupa diversitatea meriteloru unulu mai deplinu decata altulu; era sufletele acelor'a, cari moru in peccatu actuale de morte, seu singuru in celu stramosiescu (originalu), indata descindu in iadu, ca se se pedepseca, inae cu pedepse aseasemene. Mai incolo ca sântulu scaunu apostolicu, si pontifi-celu Romanu, tiene primatulu in tota lumea, si ca insusi pontificele Romanu este urmatoriulu sântului si fericitulu Petru orificeulu apostolloru, si adevera-

Ad hanc deplorabilem scissionem tollendam, haud defuere plures ex parte ecclesiae catholicae conatus: documentum haec de re inter alia praebet ea, quae in synodo Lugdunensi II anno 1274 celebrata gesta sunt; attamen isthaec molimina afflictae matri ecclesiae haud attulerunt consolationem, quam praestolabatur.

Verumtamen ecclesia catholica, de salute ani-marum nunquam non sollicita, et vocatione aposto-latus sui excitata ad reducendos filios ab eius communionem abalienatos, tandem in synodo ecu-menica Florentinae anno 1439 celebrata fruebatur laetitia patres totius ecclesiae Graecae in commu-nionem pacis amplectendi, qui post seriam disqui-sitionem perfectamque punctorum controversarum explanationem, una mente concordique animo in hanc fidei definitionem in decreto sacrae unionis comprehensam convenerunt:

„Itaque in nomine sanctae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti, hoc sacro universali appro-bante Florentino concilio definimus, ut haec fidei veritas ab omnibus christianis credatur et suscipia-tur, sicut omnes profiteantur, quod Spiritus sanctus ex Patre et Filio aeternaliter est, et essentiam suam suumque esse subsistens habet ex Patre simul et Filio, et ex utroque aeternaliter tamquam ab uno principio et unica spiratione procedit; decla-rantes, quod id, quod sancti doctores et patres dicunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum sanctum, ad hanc intelligentiam tendit, ut per hoc significetur, Filium quoque esse secundum Graecos quidem causam, secundum Latinos vero principium subsistentiae Spiritus sancti, sicut et Patrem. Et quoniam omnia, quae Patris sunt, Pater ipse uni-genito Filio suo gignendo dedit, praeter esse patrem, hoc ipsum quod Spiritus sanctus procedit ex Filio, ipse Filius a Patre aeternaliter habet, a quo etiam aeternaliter genitus est. Definimus insuper, expli-cationem verborum illorum *Filiusque* veritatis decla-randae gratia et imminente tunc necessitate licite ac rationabiliter symbolo fuisse appositam. Item in asymo sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici, sacerdotisque in altero ipsum Domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet iuxta suae ecclesiae sive occidentalis sive orientalis consuetudinem. Item, si vere poenitentes in Dei caritate decesserint, antequam dignis poeni-tentiae fructibus de commissis satisfecerint et omis-sis, eorum animas poenis purgatoriae post mortem purgari: et ut a poenis huiusmodi releventur, pro-deesse eis fidelium vivorum suffragia, miserarum scilicet sacrificia, orationes et elemosynas, et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum ecclesiae instituta. Illorumque animas, qui post baptismum susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt; illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutae corporibus; prout superius dictum est, sunt purgatae, in caelum mox recipi et intueri clare ipsum Deum trinum et unum, sicuti est, pro meritorum tamen diversitate alium alie perfectius; illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas. Item definimus, sanctam apostolicam sedem et Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput et omnium christianorum patrem et doctorem ex-istere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse.

tala vicinis a lui Christos, si capu a tota baseris'a, a paritate si investitoria totorcu crestianora, si ca demulsi in perso'a sicutului Petru i se a' datu dela Domnulu nostru Iesus Christos deplina potere de a pacee inderepti si guberni baseris'a universalis; dupa cum se afla si in actele sinodeloru ecumenice si in actele canone."

Acestu decretu dogmaticu sa subscribitu si primitu si de reprezentantii presenti ai basericii Romanesci; anume de Damiano metropolitulu Moldovlachiei, si de Constantino protopopulu. (1)

Dreptu acea una datorinta santa, — care o are facare crestina de a se supune si asculta de definitiunile sinodeloru ecumenice — si implinra strabunii nostrii, candu pre la finea seculului alu 17-lea alinandu-se in catava grelele suferintie ale basericii Romanesci din Ardealu, numai deoatu cugetara tu de a dinsulu la punerea in vietia a unirei basericesci facutu la Florentia.

Spre acestu scopu la 4 septembrie 1700 adunandu-se la sinodu mare in Alb'a-Julia totu clerulu basericii Romanesci din Ardealu si partile adnece, sub metropolitulu Atanasiu I primu unirea cu baserica catolica, facundu urmatori'a declaratiune: „Considerandu nestatornici'a vietiei omenece si nemorirea sufletului (de care trebus se avemu cea mai mare grigia dintre tote); amu incheiatu liberi si de buna volia din indemnulu lui Domnediu unirea cu baserica Romano-catolica, si ne declaramu prin aceast'a ca membrii a santei mame baserice Romano-catolice, primindu, marturisindu si crediendu tote cate le primesece, marturisesece si crede aceea, mai vertosu acelea patru puncte in care ne pareamu pana acum a fi desbinati."

Aceast'a credintia primita de strabunii nostrii, noi o declaramu de a noastra, si vomu neclatiti a petrece in dens'a, si cu ajutoriulu lui Domnediu ne vomu neclati intru acolo, ca lucrulu oelu mare a santei uniri, inceputu de strabunii nostrii se se consolideze, se infiordeca si se se continue la tote generatiunile venitorie.

Capu II.

Despre nemaculata conceptiune a praparentei vergure Mari'a.

Baserica pasitori'a si investitori'a credintiei, precum si judecatori'a controversielora, in decursulu timpului aducundu cu sine lips'a mai de multe ori decise cause dogmatice, enunciandu adeverurile descoperite. Asia in tempurile mai de aproape si anume la 8 decembrie 1854, se aduse de catre sumulu pontifice Pio IX definitiune dogmatica cu privire la nemaculata conceptiune a praparentei vergure Mari'a.

Dreptu aceea sinedulu in conformitate cu perpetu'a credintia a basericii universale marturisesece: „Ca toti credintiosi trebus se creda tare, ca este dela Domnediu descoperita si toti credintiosi trebus se o creda vertosu si neclatitu investiatu a care tiene, ca pre-fericit'a vergure Mari'a prin darulu si privilegiulu, specialu alu atotpotentelului Domnediu pentru meritale lui Iesus Christos mantuatoriulu genului omenece, in primulu momentu alu conceptiunei sale, sa scutita de intinactiunea peccatului originalu". Va se dica singura intre toti meritorii a fostu preveduta cu darulu gratiei sanctificante, de care se nascu despoiatu toti fiu lui Adamu pentru praparentiunde praparentelului loru. Pracurat'a vergure Mari'a inca la prima promisiune de mantuire, facuta praparentiloru

quomodocumque etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur."

Hec decretum dogmaticum ab eisdem synodo assidentibus quoque representantibus ecclesiae Romanorum (Romanicæ) subscriptum receptamque fuit, videlicet a Damiano Moldoviachiae metropolita, necnon a Constantino protopresbytero. (1)

Quapropter gravissimi muneris partes unicuique christiano incumbentes conciliorum oecumenicorum definitionibus semet submitteendi, iisque obediendi, obiverunt maiores nostri, cum circa finem sæculi XVII, remittentibus aliquantulum acerbitas ecclesie Romanicæ in Transylvania adversitatibus, illico de resuscitanda unione ecclesiastica Florentiæ peracta strenue cogitaverunt.

Quem in finem 4 septembris 1700 universus clerus ecclesie Romanicæ ex Transylvania partibusque adnexis, præside Athanasio I metropolita in synodo maiori Alba-Iulias congregatus, unionem cum ecclesia catholica recepit, hanc declarationem emittens: „Considerata tum fluxa humanæ vitæ instabilitate, tum etiam animæ, cuius in omnibus potior cura habenda, immortalitate, libere ac sponte, impulsu divini numinis cum ecclesia Romano-catholica unionem inivimus, eiusdemque sanctæ matris Romano-catholicæ ecclesie commembra nos tenore præsentium declaramus, omnia admittentes, profitentes ac credentes, quæ illa admittit, profitetur ac credit, præcipue vero illa quatuor puncta, in quibus hæctenus dissentire videbamur."

Hanc fidem ab antenatis nostris receptam nostram quoque esse declaramus, et in eadem firmiter perseverare volumus, atque Deo auxiliante eo consequemur, ut grande opus sacre unionis a maioribus nostris coeptum solidetur, efflorescat, et ad omnes futuras generationes perpetuetur.

Caput II.

De immaculata sanctissimæ virginis Mariæ conceptione.

Ecclesia fidei custos et magistra necnon controversiarum index temporis decursu imminente necessitate quaestiones dogmaticas sæpius definit, emittens veritates revelatas. Sic nuperimis temporibus, et quidem 8 decembris 1854, prolata est a summo pontifice Pio IX definitio dogmatica immaculatam beatissimæ virginis Mariæ conceptionem respiciens.

Idcirco synodus inconcussæ ecclesie totius fidei conformiter profitetur: „Omnes fideles firmiter credere debere a Deo revelatum et ab omnibus fidelibus firmiter constanterque credendam esse doctrinam, quæ tenet, beatissimam virginem Mariam in primo instanti suæ conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Iesu salvatoris humani generis, ab omni originali culpæ labe præservatam immunem". Sollicit omniium mortalium sola fuit prædita gratiæ sanctificantis dono, quo omnes Adæ filii ob prævaricationem praparentis illorum spoliati signuntur. Beatissima virgo Maria iam in prima salutis promissione ab ipso Deo praparentibus nostris facta, ad inaugurandam inexorabilem contra serpentem inimicitiam designata

nostrum de ipsius Domnedion, fit decernata pentru începerea inimicitiei neîmpacabili în contr'a serpu- lui'. Derogtu aceea din'a la bun'a-vestire de bu- curi'a adusa de angerula Domnului fit salutate: „Bucurate cea ce eci plina de daru Domnului este cu tine. Binecuvintata eci între muieri”¹.

De aici se potu întielege prea alecele cununi de lauda, cu care baserica nostra în tote partile cultului divinu, neîncetata o preamarece pro din'a, numindu-o cu santulu Ioanu Damascenu: „Mai santa decatu angerii, mai minunata decatu Soanele, mai înfrumesciata decatu Cheruvimii, mai marita decatu Serafimii, mai înalta decatu cieriile, si mai curata decatu soarele”².

Pentru ace'a si baserica nostra inca de pre la secululu alu 5^{lea} se a indatinatu a serba în 9 decembre amintirea acestui misteriu, sub numirea: „Conceperu' santel Ane, candu a conceputu pre proasanta vergura”³.

Caput III.

Despre marturisirea credintiei.

Marele apostolu alu Antiloru ne invetia ca: „Cu anim'a se crede spre dreptate, era cu gur'a se marturisece spre mantuire”⁴. Era mantutoriuulu nostru protinde apriatu marturisirea esterna a credintiei dicandu: „Totu celu ce me va marturisi pre mine înainte omeniloru, marturisi-lu voi si eu înaintea Tatalui meu, carele este in ceriuri”⁵; si aiurea: „Ca ori cine se va rusina de mine si de cuvintele mele, si Fiulu omenescu se va rusina de acest'a candu va veni intru marirea sa si a Tatalui si a santiloru angeri”⁶.

Pentru, aceea santa baserica dela inceputulu ei, pretindea profesiunea esterna a credintiei si dela cei ce se apropiu de primirea santulu botesu⁷. Pana si sub anumite formule speciale, cerea marturisirea credintiei dela cei ce se întorceau dela ver-unu eresu la baserica catolica⁸. Era dela cei alesi la trepta episcopiei, cu ocaziunea consacraiei, baserica nostra pana in dtu'a de astadt e sub trei formule distince⁹ cere sema despre credinti'a lor cu privire la adeverurile de baserica definite; pentruca prin consonanti'a credintiei adeverate, se se arete adeverata succesiune a episcopiloru¹⁰.

Din actele sinodeloru ecumenice ne invetiamu, cumca parintii adunati si tieneau de prim'a dato- rintia, a profesat înainte de tote adeverurile de credintia decise in sinodele precedenti, si a renol canonele in acelea aduse¹¹.

Dreptu ace'a acestu sinodu avendu in vedere cuvintele mai-marelui dintre apostoli: „Se fiti gat'a porurea spre respunsu, totu celui ce ve intraba pre voi cuventu de speranti'a voastra”¹², decide: ca pro venitoriu, la celebrarea sinodeloru provinciali, toti episcopii se preotii conchiamati se depuna cu metropo- litulu in frunte, marturisirea publica a credintiei catolice dupa formul'a prescria de pap'a Urbanu alu VIII pentru orientali. Totu aceast'a marturi- sire a credintiei se se postesca a se depune si de cãtra cei ce dela schiam'a greceasca se-ar întorce la santa unire. (2)

¹ Gen. III, 15.

² Luc. I, 28.

³ S. Ioan. Damascen., serm. in Annunt. b. M. v.

⁴ S. Sabbas in ord. offic.

⁵ Rom. X, 10.

⁶ Matth. X, 32.

⁷ Luc. IX, 26.

⁸ Socrat., Hist. eocl., lib. I, cap. 8.

erat. Quapropter eodem gaudii annuntiatione ab angelo Domini allata salutata fuit: „Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus”¹.

Hinc selectissima laudum sortu percepti possunt, quibus ecclesia nostra ipsam in omnibus cultus divini partibus incessanter glorificat, cum sancto Iohanne Damasceno compellendo eam: „Angelis sanctiorem, Thronis mirabiliorem, Cherubimis speciosiorum, Seraphimis gloriosiorum, caelis excel- siorum, sole nitidiorum”².

Proinde ecclesia quoque nostra iam itide a saeculo V^a memoriam istius mysterii 9 decembris recollere consueverat sub titulo: „Conceptio sanctae Annae, cum sanctissimam virginem concepit”³.

Caput III.

De professione fidei.

Magnus gentium nos edocet apostolus dicens: „Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem”⁴. Salvator autem noster externam fidei professionem expresse exigit dicens: „Omnia qui confitebitur me coram hominibus, constebor et ego eum coram Patre meo, qui in caelis est”⁵; et alibi: „Nam qui me erubuerit et meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua et Patris et sanctorum angelorum”⁶.

Idcirco sancta ecclesia inde ab initio externam fidei professionem exigebat ab illis, qui baptismo initiandi erant⁷. Imo distinctis etiam sub formulis fidei professionem postulabat ab illis, qui ab aliqua haeresi in sinum ecclesiae catholicae revertentur⁸. Ab electis vero ad gradum episcopatus ecclesia nostra in eorum consecratione hodie quoque, tribus sub formulis distinctis⁹, rationem exigit fidei illorum respectu veritatum ab ecclesia definitarum, ut verae fidei consonantia vera episcoporum successio pal- lam fiat¹⁰.

Ex actibus synodorum oecumenicarum edocemur, patres congregatos praepriis suum duxisse, ut ante omnia fidei veritates in synodis praecedentibus definitas profiterentur, canonesque in illis latos innovarent¹¹.

Quapropter synodus prae oculis habens prin- cipis apostolorum verba: „Parati semper ad satis- factionem omni poscenti vos rationem de ea, quae in vobis est, spe”¹², decernit, in posterum occa- sione celebrationis synodorum provincialium ab omnibus episcopis presbyterisque convocatis, metropo- litano praesente, publicam fidei catholicae pro- fessionem iuxta formulam ab Urbano VIII Romano pontifice pro orientalibus praescriptam emittendam esse. Eadem fidei professio exigatur ab illis quoque, qui a schismate Graecorum ad sacram unionem redirent. (2)

¹ S. Cyrill. Alex., Ep. ad Acac., Oper., t. V, part. II.

² Archieraticon in ord. eptic.

³ Vera successio episcoporum, fidei est: quod enim eiusdem sententiae, eiusdem quoque throni: quod contrariae, con- trarii. S. Greg. Naz. in encomio a Basil.

⁴ Synod. Chalced., act. II, can. 1; Syn. Constantinopolit. IV, act. II, can. 1.

⁵ I Petr. III, 15.

Caput IV.

Despre indiferentismul religiosului.

Lucrulu celu mai santu si mai importantu alu omului este religiunea, catra care densului nu i este permis a fi indiferent, ca precum ochiulu sensualu nu pote sta indiferentia facia cu lumin'a fizica, chiaru asa nece ochiulu sufletescu sau ratiunea nu pote fi indiferentia candu i se propune ver-o descoperire ca dela Domnedicu purtata, pentruc perfectiunea densu, a ratiunei, sta in unirea ei cu obiectulu propriu care este adeverulu. Adeverurile celea descoperite suntu depuse in baserica cu indatorirea de ale pastra si a le propaga: dreptu acea baserica ca depositari'a adeverurilor revelate, amecuratu chiamarei sale, nu pote fi indiferentia facia cu alte invetiaturi ale-si opuse, pentruc in casulu acest'a ea pre sine se ar nega, si ar areta, ca adeverulu si eroarea intru o forma le pretiucesc.

Accest'a ratiune a indiferentismului religiosu fu reprobata inca in simburile ei de insusi autorulu religiunei Domnulu nostru Iesu Christosu prin cuvintele: „Celu ce nu este cu mine in contr'a mea este, si celu ce nu stringe cu mine respicece“¹, si era: „Celu ce ve asculta pre voi, pre mine me asculta, si celu ce se lapada de voi, de mine se lapada“².

De unde toti cei ce petrecu din sepassu culpabila, ori din ignorantia vincibila in eresu, schisma, ori necredintia, chiaru prin cuvintele mantuitorului mai suu memorate suntu lipsiti de darulu divinu si de speranti'a la imperati'a ceriului, de ora-ce despre umii ca si acest'a resuna infricosiatele cuvinte ale profetului: „Vai celoru ce dicitu reului ca este bunu, si bunului ca este reu, celoru ce punu lumin'a intunerecu si intunerecu lumina, celoru ce punu amarulu dulce si dulcele amar. Vai celoru intielepti intru sine singuri si inaintea sa sciuti“³.

TITULUS II.
DESPRE BASERICA.

Caput I.

Despre poterea ierarhica in baserica.

Mantuitorulu nostru Iesu Christosu a voitu, ca invetiatur'a pre carea o a sigilatu cu pretiosulu sau sange spre mantuirea genului omenescu, se se perpetueze pana la finea veacurilor, si se romana integritate si curatiani'a ei originala. Dreptu acea dupa nemarginit'a sa intieleptiune, infintia o societate visibila prevediuta cu tote derintiele necesarie spre scopulu memoratu. Acest'a societate este baserica, carea dupa definitiunea ei este: Societate omenescu intruniti prin marturiarrea unei si acoleisai crestine, si prin impartasirea acolor'asi santeloru sacramente, sub guvernarea pontificelui Romanu, urmatorulu santului Petru in primatu si a legitimiloru pastori, cari suntu episcopii uniti cu densulu, ca armatorii apostoliloru.

De unde urmeza a) ca Domnulu nostru Iesu Christosu, pentru intrunirea totororu omeniloru in marturiarrea unei si acoleisai credintie institut in baserica *magisteriulu*, despre ce ne convingu cuvintele mantuitorului: „Mergeti si invetiati tote neamurile... se paseca tote, cate am porancitu voue“⁴.

Institutiunea acest'a benevol mantuitorulu a o face anume in persoanele apostoliloru si a urmatoriloru loru prevediuti cu misiune spre acesa:

¹ Luc. XI, 23.
² Luc. X, 16.

Caput IV.

De religionis indifferentismo.

Sanctissimum gravissimumque hominis negotium religio est, respectu cuius ipsi non licet indifferenter se gerere: nam quemadmodum oculus sensitivus respectu luminis physici non potest indifferens manere, haud aliter oculus mentis sive ratio acquirit esse indifferens, cum eidem aliqua revelatio tamquam a Deo procedens proponitur; etenim perfectio ipsius, nempe rationis, consistit in unione eiusdem cum obiecto proprio, quod veritas est. Veritates revelatae in ecclesia depositae sunt cum munere easdem conservandi propagandique: proinde ecclesia qua depositaria veritatum revelatarum munere vocationis suae haud potest quas doctrinas sibi oppositas indifferens esse; nam hoc in casu ipsa semet negaret, ostenderetque veritatem ac errorem eiusdem esse pretii.

Haec religionis indifferentismi aberratio tam in eius nucleo ab ipso domino nostro Christo Iesu auctore religionis reprobata fuit hinc verbis: „Qui non est mecum, contra me est, et qui non colligit mecum, dispergit“¹; et iterum: „Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit“².

Unde quicumque e neglectu culpabili sive ex ignorantia vincibili in haeresi, schismate aut infidelitate versantur, per ipsa salvatoris verba superiorum commemorata gratia divina et spe regni caelorum destituuntur; de talibus namque resonant tremenda prophetarum verba: „Vae qui dicitis malum bonum, et bonum malum, ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum. Vae qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis prudentes“³.

TITULUS II.
DE ECCLESIA.

Caput I.

De potestate hierarchica in ecclesia.

Christus Iesus salvator noster voluit, ut doctrina, quam pretioso suo sanguine obsecuravit, pro salute generis humani ad finem usque saeculorum perpetuetur, atque in primaeva sua integritate et puritate permaneat. Propterea pro infinita sua sapientia constituit societatem visibilem, omnibus dotibus ad praefatum finem necessariis praeditam. — Haec societas est ecclesia, quae definitur solet: Societas hominum unius eiusdemque fidei christianae professione, eorundemque sanctorum sacramentorum participatione coniunctorum, sub gubernatu pontificis Romani sancti Petri in primatu successoris, legitimumque pastorem, nempe episcoporum cum eodem unitorum, qui successores apostolorum sunt.

Hinc sequitur a) dominum nostrum Iesum Christum ad omnes homines in unius eiusdemque fidei professione coadunandos, *magisterium* in ecclesia instituisse; quae de re nos edocent salvatoris verba: „Euntes ergo docete omnes gentes... servare omnia quaecumque mandavi vobis“⁴.

Placuit salvatori hanc institutionem in ipsis apostolorum eorumque successorum personis ponere missione ad hoc provisum; nam dicente sancto apo-

¹ Lu. V, 20 et 21.
² Matth. XXVIII, 19 et 20.

ca-oe precum dico santulu apostolu Paulu: „Cum A voru crede accepit, de carele nu au audita, si cum voru audi fora de predicatoriu, si cum voru predicat de su se voru tramite“¹.

b) Pentruca se se pota credintiosi impartosi de acelea santi sacramento, si ca aceia din ce in ce se crecea in bun'a crestinatate mantuitorulu concedit' basericii sale poterea ministeriului, adeca dreptulu de a lo administré pre acelea, tramiendu pre apostolii sei se botese tote poporele², se adoca sacra sacrificiu intru amintirea lui³, se iorte oca se tiena peccatele⁴ si se imparta celelalte ajutorie sacre necesarie spre mantuire. Pentru ace'a santulu apostolu Paulu dice: „Asia se ne scootéca pre noi omulu, ca pre ministrii lui Christosu, si dispensatori (ispravnici) ai taineloru lui Domnedieu“⁵.

c) Ca se pota subsista societatea basericéca, si ca se pota fi condusi membrii ei fora impedecare la scopulu comunu, domnulu Christosu inestrá baserie'sa cu poterea gubernari, adeca cu dreptulu legislativu deplinu si independente, in carele se cuprinde si dreptulu de a judeca si pedepzi.

Aceast'a potere de gubernare cumca in adaveru fu data apostoliloru, ne invetiamu nunumai din cuvintele Domnului, prin cari i-a impoteritu pre aceia a legá si a delegá⁶, ci si din indemnarea apostolului: „Luati dara aminte de voi si de tota turm'a, intru care Spiritulu santu vo a' pusu pre voi episcopi ca se guvernati baserie'a lui Domnedieu“⁷.

Cumca acéat'a potere se a' si deprinsu in baserica, se vede din fapt'a santului Petru, carele a pedepzitu peccatulu lui Anania si a Saffrei⁸ precum si din faptele santului Paulu, „careli amblandu prin partile Siriei si a Ciliciei, invetiá pre credintiosi se pazesca mandatele cele asiediate de apostoli si de betrani“⁹; in Corintu judeca si pedepzi pre incestuosulu¹⁰; éra in Efesu afurisá pre Hymeneu si pre Aleandru, cari cadura dela credintia¹¹; si din alte asemenea.

Din celea precedenti resulta apriatu cumca autorulu basericii domnulu nostru Iesu Christosu acéast'a intreita potere a magisteriului, ministeriului si gubernarei o dede inasui immediatu singuru apostoliloru, precum ne incredintiamu si din cuvintele proprie ale mantuitorului rostite numai ostra apostoli: „Datumise-a mie tota poterea in ceru si pre pamentu: dreptu ace'a mergeti si invetiati tote poporale“¹², si éra: „Nu voi me ati alesu pre mine, ci eu v'am alesu pre voi, si v'am pusu, ca se mergeti“¹³, asemenea: „Precum me a tramisu pre mine tatalu, si eu tramitu pre voi“¹⁴.

Deci tota baserie'a credintiosiloru din dispanere divina se impartiesce in cleru si poporu, in baserica invetiatoria si ascultatoria.

Capu II.

Despre ponteficele Romanu.

Iesu Christosu intemeiatorulu basericii veduite inaltanduse la ceriuri, tota poterea veduita o lasá apostoliloru si urmatoriloru acéstor'a, rezervandu-si sibi „ca capu mai pre susu de tote“¹⁵, poterea cea veduita, prin care cu asistint'a Spiritului santu gubernéca pre ace'a, si o scutece de tota raticesca pana la capetulu seculiloru.

¹ Rom. X. 14 et 15.
² Matth. XXVIII. 19.
³ Luc. XXVII. 19.
⁴ Ioan. XX. 23.
⁵ I Cor. IV. 1.
⁶ Matth. XVIII.
⁷ Act. Ap. XX. 28.
⁸ Act. Ap. V.

stolo Paulo: „Quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audiant sine praedicante? Quomodo vero praedicabunt, nisi mittantur“¹.

b) Ut autem fideles sanctorum sacramentorum participes officii queant, itaque de die in diem in pietate magis proficiant, salvator contulit ecclesiae suae potestatem ministerii sive ius ea administrandi mittens apostolos suos omnes gentes baptizare², sacrum sacrificium in eius commemorationem offerre³, peccata remittere sive retinere⁴, et cetera sacra auxilia ad salutem necessaria dispensare. Quapropter sanctus apostolus Paulus ait: „Sic nos existemet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei“⁵.

c) Quo societas ecclesiastica consistere possit, membraque eius remoto omni obice ad finem communem dirigi valeant, Christus Dominus ecclesiam suam instruxit potestate gubernandi, nempe iure perfectae et independentis legislationis, iure, in quo ius quoque iudicandi puniendique continetur.

Haec gubernandi potestatem apostolis respee fuisse collatam, edocemur non solum per Domini verba, quibus illis ligandi solvendiue potestatem tribuit⁶, sed etiam monito apostoli: „Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere ecclesiam Dei“⁷.

Quod vero ecclesia hac potestate usa quoque fuerit, apparet ex facto sancti Petri Ananiae et Saphirae peccatum punientis⁸, necnon ex factis sancti Pauli, „qui Syriae et Ciliciae partes perambulans tradebat fidelibus custodire dogmata, quae erant decreta ab apostolis et senioribus“⁹; Corinthei iudicavit et punivit incestuosum¹⁰; Ephesi vero Hymenaeum et Alexandrum, qui circa fidem naufragaverunt, satanae tradidit¹¹; ex aliisque similibus factis patescit.

E praemissis in apicem prodit, dominum nostrum Iesum Christum ecclesiae auctorem hanc triplicem potestatem, ministerii nempe, ministerii et regiminis, ipsum immediate solisque apostolis contulisse, quod nobis verba quoque ipsius salvatoris solis dicta apostolis persuadent: „Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes“¹². Et iterum: „Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, et posui, ut estis“¹³. Pariter: „Sicut misit me pater, et ego mitto vos“¹⁴.

Itaque tota ecclesia ordinatione divina in clerum et populum, in ecclesiam docentem et audientem dispescitur.

Caput II.

De Romano pontifice.

Iesus Christus fundator ecclesiae visibilis in caelum ascendens omnem potestatem visibilem apostolis reliquit eorumque successoribus, reservans sibi tamquam „capiti supra omnem ecclesiam“¹⁵ potestatem illam invisibilem, qua assistente Spiritu sancto eandem gubernat, atque in finem quoque saeculorum ab omni errore immunem praeservat.

¹ Act. Ap. XVI. 4.
² I Cor. V. 3 et seq.
³ I Tim. I. 20.
⁴ Matth. XXVIII. 19.
⁵ Ioan. XV. 16.
⁶ Ioan. XX. 21.
⁷ Ephes. I. 22 et 23.

Inse pentru pastrarea unitatii, pazei si a ordinii A in biserica, domnul nostru Iisus Christos ales dintre cei 12 apostoli pe Petru, si-l constitui capu veduta bisericii, dandu-i primatul in tota biserica candu Tu a numitu fundamentu, pe care va se se edifice biserica¹, candu-i promisiu cheialle imperatiei corintloru², candu-i incredintia tota taru a oiloru cuventatoriu³, si candu se a rogatu pentru dencula speciala, ca se nu-l scada credintia lui, si se intarcea pre fratii sai⁴.

Divina constitutie a santului Petru ca capu a tota biserica in conformitate cu sacra scriptura o celebrata si biserica noastra. Asia in luminatori'a dia 16 ianuarie in mineia: „Dupa mutarea numelui te a' chiamatu Petru ca o piatra tare si temelie bisericecu“. Totu asia la laude in 29-junie: „Tu dupa meritu petra te ai numitu, candu credintia bisericeii neclitita Domnulu o a intaritu, si pre tine mai mare pastoriu oiloru celor cuventatorie te a' pasu: deunde si pre tine ca pre unu bunu decuitoriu portloru ceresi te a' incredintata ce decuoi totoruru celor ce viu cu credintia“, era in stichir'a dela luminatori'a 11^a ianuarie: „Aretandu-te pre tine invetiaceiloru tui mantaitorile dupa inviere, lui Simonu i-ai data paserea oiloru spre respaltirea dragoesti, adeca portarea de grigia de ale pastoru pre densele“.

Domnulu nostru intemeia biserica pre santulu Petru, si precum edificulu nu pote sta fora fundamentu, asia nece biserica fora poterea data santului Petru in primatu, deci primatul a trebuit ce treca dela santulu Petru la urmatorii lui, cu statu mai virtuos, ca dupa moartea apostoliloru era si mai intetoria necesitatea unei auctoritati supreme spre impiedecarea desbinariloru, ce se-ar fi ivitu in sinulu bisericeii.

Era cumca urmatoriulu santului Petru in drap- C turile si prerogativele primatului in tota biserica nu este altulu decatu episcopulu Romei vechi, ne incredintiamu nunumai din acea impregiurare, ca santulu Petru fu primulu episcopu alu bisericeii Romane, pre care a' gubernatu si cu moartea sa a' incununatu⁵, ei si dia perpetua si universal'a marturisire a bisericeii, carea in nece unu altu arhieru nu a' recunoscuta si veneratu poterea suprema eredita dela santulu Petru, fora numai in pap'a dela Rom'a⁶. Pentru acea si biserica noastra canta la mineiu in 29-junie la laude: „Romei celei mai mari decatu alte cetati, tu ai fostu antaiulu episcopu, si marirea si laud'a si bisericeii intarire Petre“. Era la 2 ianuarie in icosu despre santu Silvestru ce cetece: „Scaunulu principelui apostoliloru inavutiandu-lu orbitoriu lui Domnedien te-ai aretatu prea luminatu, infrumestiandu, intarindu, si marindu cu domnedieseci dogme bisericea“.

Asia dara Domnulu nostru Iisus Christos in- D treit'a potera de magisteriu, ministeriu si de guvernare o comise in plenitudinea si santului Petru si urmatoriloru sai pontificiloru Romani, care adaveru cuprinsu si in actele sinodeloru ecumenice, precum si in santele canone⁷, -lu recunoscu ce solemnitate si biserica grececa in actele cele mai impartante ale santei uniri facute in sinodele ecumenice dela Lugdunulu II si dela Florentia⁸.

Ce se tiene a) de poterea magisterialulu, pre acet'a tote sinodele o venerara in pontificele Romanu ca suprem'a si decideria in trebile credintiei si a moralei. Dreptu-ace'a si sinodulu Vaticanu

Verum ad unitatem, pacem et ordinem in eccle- sia servandum dominus noster Iesus Christus o duodecim apostolis collegit Petrum, et eum ecclesiae caput visibile constituit, conferens eidem primum in universam ecclesiam, cum eum fundamentum appellavit, super quod ecclesia edificanda esset¹, cum ei claves regni caelorum promiserit², cum eidem universum ovium rationabilium gregem pascendum tradiderit³, cumque pro ipso peculiari modo oraverit, ne fides eius deficeret, et ut fratres suos confirmaret⁴.

Divinam dispositionem, qua sanctus Petrus caput totius ecclesiae constituitur, sacrae scripturae conformiter ecclesia quoque nostra recollit. Sic 16 ianuarii in monologio ad photagogicos: „Post mutationem nominis vocavit te Petrum, voluit firmam petram et fundamentum ecclesiae⁵. Similiter 29 iunii ad laudes: „Tu merito petra nominatus es, quando ecclesiae fidem immobilem Deus firmavit, teque principem pastorum ovium sanorum rationabilium constituit; unde etiam te ut bonum reseratorem caelestium portarum constituit, ut aperias omnibus, qui cum fide accedunt“. In stichirio autem photagogico 11 resurrectionis: „Post resurrectionem manifestans te, o salvator, discipulis tuis, Simoni remunerationem dilectionis tradidisti oves pascendas, id est curam eadem pascendi“.

Dominus noster ecclesiam super sanctum Petrum edificavit, et sicuti aedificium absque fundamento consistere haud valet, ita neque ecclesia absque potestate sancto Petro in primatu collata, proinde primatus a sancto Petro ad successores eius transire debuit eo magis, quod post mortem apostolorum suprema auctoritas maxime necessaria esset ad dissidia in sinu ecclesiae exorta impedienda.

Quod autem sancti Petri in iuribus ac praero- gativis primatus super universam ecclesiam successor non sit alius, quam veteris Romae episcopus, non solum ex eo persuademur, quod sanctus Petrus ecclesiae Romanae primus fuerit episcopus, quam ipse gubernavit, morteque sua coronavit⁶, verum etiam e perpetua ac universali ecclesiae professione, quae in nullo alio praesule supremam a sancto Petro haereditate acceptam potestatem agnovit ac venerata est, praeterquam in Romano pontifice⁷. Propterea ecclesia quoque nostra 19 iunii ad laudes in monologio sic canit: „Romae reliquarum urbium maxime tu fuisti primus episcopus et gloria et laus et ecclesiae fortitudo, Petre“. Ianuarii vero 2 in icosa de sancto Sylvestro legitur: „Cathedram principis apostolorum ditando praecclarus Dei servus apparuisti, exornando, confirmando, amplificando divinis dogmatibus ecclesiam“.

Itaque Dominus noster Iesus Christus triplicem magisterii, ministerii et regiminis potestatem in plenitudine sua Petro eiusdemque successoribus, pontificibus nempe Romanis, commisit, quam veritatem in actibus quoque synodorum oecumenicarum quemadmodum etiam in sacris canonibus expressam ecclesia quoque graeca in praecipuis sacrae unionis actibus in synodiis oecumenicis Lugdunensi II nec non Florentina emissis solemniter agnovit.

Quod a) potestatem magisterii atinet, hanc in pontifice Romano omnes synodi qua supremam et in rebus fidei ac morum decisivam veneratae sunt. Ideo quoque synodus quoque Vaticana 8 decembris 1869

¹ Matth. X VI, 18.

² Matth. XVI, 19.

³ Ioan. XXI, 15, 16 et 17.

⁴ Luc. XXII, 31 et 32.

⁵ Eusebius, Historia ecclesiastica, lib. III, cap. 1, p. 182.

⁶ Conc. Chal., Harduin, t. II, col. 206; et Conc. oec. VI. serm. eccles. ad imp., Harduin, t. III, col. 1482.

⁷ Conc. Nic. I, can. 6; Conc. Sardic., can. 3, 4, 5; Conc. Constantinop. I, can. 3; Conc. Chalced., can. 28; Conc. VI, can. 56; Conc. VIII (Constantinop. IV), can. 21.

conveniamur la anulă 1869 8 decembre pro urm'a A
 concilioru precedentu decise: „Că pontificu Ro-
 manu, candu verbosus din cathedra, dices candu
 implendū-si delegatori'a de pastoru si investituru
 alu totoruru crestiniloru dupa supren'a lui auctorita-
 tate apostolica desipseo cutare investitura despre
 credintia si moravuri, tenenda de contra tota baser-
 ric'a prin assisten'tia divina promisa densusai in
 fericitulu Petru, se bucura de ace'a infalibilitate,
 cu care domnediosculu mantuitori vol se fia pro-
 veduta baserica sa in definiroa investituru despre
 credintia ori moravuri; din care causa atari de-
 finitium ale pontificelui Romanu din qle incesi
 santu irreformabili, si nu din consensulu baserice'.

b) Cu privire la poterea ministeriului, precum
 in legea vechia Aronu era archiereuulu supremu si
 mai mare preste cultulu divinu, multa mai tare in
 legea noua, care intrece multa pre cea vechia in
 privin'tia demnitati si autoritati, pontificu Ro-
 manu are dreptulu supremu de a pari unitates si
 santiani'a cultulu, precum si a veghia preste tene-
 rea traditiuniloru apostolice in tota baserica, si
 asia si in baserica nostra.

c) Era cu privire la poterea gubernarei, ponti-
 ficelui Romanu, precum au difinitu si conciliile dela
 Florentia si din Vaticanu, i se a datu in person'a
 fericitulu Petru deplina potere de a pacea, indrepta
 si gubernat baserica universal; care pastrandu in
 tote unitates totusi se ingreosece si implinece in
 modu diversu lipesele diverse ale basericiloru parti-
 culari atatu din apusu catu si din resaritu. Si in
 deosebi cu privire la provincia greco-catholice de
 Alb'a-Julia si Fagarasiu, amesuratu instructiunei
 sacrei congregatiuni de Propaganda fide din 28 juniu
 1858 (3), pre ace'a o conduce in consulu urmatorei
 dechiaratiuni:

„Sanctissimus dominus noster Pius papa IX . . .
 unitos favoribus augere non destitit, id unum re-
 quirens, ut errores omnimode evellerentur, sed ritus
 orientalis maneret inviolatus, quemadmodum et disci-
 plina, quam ante schisma Orientales servabant et
 profitebantur, quaeque venerandis ipsorum antiquis
 liturgiis ac ritualibus innitur, religiose custodiretur.

„Equidem non alio consilio novam ecclesiasticam
 provinciam ab Alba-Iulia dictam prae laudatus ponti-
 fex instituit, quippe qui explicate mandavit, ut
 forma atque administratio ad ritum et disciplinam
 Orientalis ecclesiae exigeretur, ut insuper vel tali
 exemplo etiam dissidentes allecti ac unitatis studio
 aspirante Deo excitati, facilius in gremium catho-
 licae unitatis se reciperent.“

Pentru ace'a cu sinodulu oecumenicu din Vati-
 canu invetiamu si declaramu: „Că baserica Romana
 dupa dispusetiunea divina tiene principatulu preste
 tote cele alalte baserice de potere ordinaria, si că
 acest'a potere jurisdictionala a pontificelui Romanu,
 care in adeveru este episcopala, este imediata:
 facia cu carea pastorii si credintiosii, de ori ce ritu
 si demnitate, suntu datori cu subordinatiune hierar-
 chica si cu adeverata ascultare, atatu fia-carele in
 deosebi, catu si cu totii la olalta, nu numai in tre-
 bile tinerorie de credintia si moravuri, ci si in
 acelea, cari se tienu de disciplin'a si gubernaree
 basericee latte in tota lumea; astufeliu, catu padien-
 duse cu pontifice Romanu unitates atatu a comu-
 niunei, catu si a marturisirei unei si aceleasi cred-
 intie, baserica se fia una turma sub unu supremu
 pastoriu . . . Acest'a este investitur'a adeverului
 catholice, dela care nimene nu se pote abate fora de
 pericululu credintiei si alu mantuirei.

„Si deora-ce pontifice Romanu dupa dreptulu
 divinu alu primatulu apostoliceu presiede basericee

congregata vestigiis praecedentium synodorum in-
 haerens decrevit: „Romanum pontificem cum ex
 cathedra loquitur, id est, cum omnium christianorum
 pastoris et doctoris munere fungens pro suprema
 sua apostolica auctoritate doctrinam de fide vel
 moribus ab universa ecclesia tenendam definit, per
 assistentiam divinam ipsi in beato Petro promissam,
 ea infalibilitate pollere, qua divina redemptor
 ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel
 moribus instructam esse voluit: ideoque eiusmodi
 Romani pontificis definitiones ex sese, non autem
 ex consensu ecclesiae irreformabiles esse“.

b) Relate ad potestatem ministerii, si iam in
 veteri lege Aaron erat supremus sacerdos necnon
 pontifex cultui divino praepositus, multo magis in
 lege nova, quae veteri longe dignitate et auctori-
 tate praestat, pontifex Romanus iure unitatem et
 auctoritatem cultus divini servandi traditionesque
 apostolicas custodiendi suprema pollet in universa
 ecclesia, ac proinde etiam in ecclesia nostra.

c) Quod autem potestatem regiminis spectat,
 Romano pontifici, sicut etiam oecumenica concilia
 Florentinum et Vaticanum definiverunt, in beato
 Petro pacendi, regendi gubernandique universalem
 ecclesiam plena potestas data est; qui in omnibus
 unitatem servans, nihilominus particularium eccle-
 siarum sive Occidentalium sive Orientalium diversis
 necessitatibus diversae quoque ratione consulit ac
 providet. Et in specie, quod provinciam graeco-
 catholicam Alba-Iuliensem ad Fogarasiensem respicit,
 eandem ad normam instructionis sacrae con-
 gregationis de Propaganda fide die 28 iunii 1858
 emanatae (3) conducit in sensu sequentis decla-
 rationis:

„Sanctissimus dominus noster Pius papa IX . . .
 unitos favoribus augere non destitit, id unum re-
 quirens, ut errores omnimode evellerentur, sed ritus
 orientalis maneret inviolatus, quemadmodum et disci-
 plina, quam ante schisma Orientales servabant et
 profitebantur, quaeque venerandis ipsorum antiquis
 liturgiis ac ritualibus innitur, religiose custodiretur“.

„Equidem non alio consilio novam ecclesiasticam
 provinciam ab Alba-Iulia dictam prae laudatus ponti-
 fex instituit, quippe qui explicate mandavit, ut
 forma atque administratio ad ritum et disciplinam
 Orientalis ecclesiae exigeretur, ut insuper vel tali
 exemplo etiam dissidentes allecti ac unitatis studio,
 aspirante Deo, excitati, facilius in gremium catho-
 licae unitatis se reciperent“.

Propterea praesente synodo oecumenica Vaticana
 docemus et declaramus „ecclesiam Romanam dis-
 ponente Domino super omnes alias ordinariae potes-
 tatis obtinere principatum, et hanc Romani ponti-
 ficis jurisdictionis potestatem, quae vere episcopalis
 est, immediatam esse: erga quam cuiuscumque ritus
 et dignitatis pastores atque fideles, tam eorum
 singuli, quam simul omnes, officio hierarchicae sub-
 ordinationis veraeque obedientiae obstringuntur, non
 solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam
 in iis, quae ad disciplinam et regimen ecclesiae per
 totum orbem diffusae pertinent: ita ut custodita
 cum Romano pontifice tam communionis, quam eius-
 dem fidei professionis unitate, ecclesiae Christi sit
 unus grex sub uno humo pastore. Haec est catho-
 licae veritatis doctrina, a qua deviare, salva fide
 atque salute, nemo potest . . .

„Et quoniam divino apostolice primatus iure Ro-
 mani pontifex universae ecclesiae praesert, docemus

universale, investitură înca și deschisă ca și cele ale judecătorului suprem alu, credințelor, și ca în toate cauzele timorice de cercetare bisericească se poate recurge la judecăt'ă deșului¹. Era judecăt'ă sciunului apostolic, a carei autoritate este cea mgi mare, și nimeni nu o poate retruce, alce este cuit'ă iertata a judecăt'ă asupr'ă judecăt'ăi acceie². Din care cauza ratosescu toti accei, cari afirmă, cumcă este iertata a apeli dela judecăt'ăi pontificalei Romanu în conciliulu ecumenicu că la un'ă autoritate mai înaltă că pontificalei Romanu.³ Era la amintirea pontificalei Romanu, ce este în unlu fă-care tempu, în sant'ă liturgia și în alte rogățiuni publice, suntu obligati toti episcopi și totu clerulu (4)

Capu III.

Despre metropolitii. (5)

Altu gradu mediulocu preînsemnatu între capulu bisericeii și între episcopi, este demnitatea metropolitană, a careia origine se deduce din timpurile apostolice. Asta canonulu 34 alu apstoliloru prescrie: „Episcopi fă-caroi giinti se cuvine se cunosca pre celu antaiu de între densii, și alu socoti pre elu că opu si nemicu a face fora de scirei lui... dara nece acel'ă fora de scoteli'ă toturora se face ceva, că asiș va fi o unire și se va mari Domnedieu prin Christosu în Spiritulu santu”. De unde și canonulu 9 alu sinodulu Antiochenu astu-feliu prescrie: „Episcopi toturora eparchieloru trebuie se cunosca pre episcopulu celu ce este în metropoli, și elu se primdeca potarea de grigă a tota provincii: pentru-că la metropoli nesusecu din tote partile toti dei ce au trebuința. Pentru ace'ă se a scotitu de covenința, că elu și cu onorea se-i intrăca, și nemicu de prisosu se face cei alalti episcopi fora de densulu, dupa vechiulu canonu alu parintiloru, carele a regula, decătu accei singura, cari se cuvine diocesei fă-caruia, și satoloru, ce suntu sub dens'ă... era mai incolo nemicu se se apuce a face fora de episcopulu metropoliei, nece elu fora de scotinti'ă celoru alalti.”

Pre baza acestoru santoloru canone în intiolesulu bulei pontificale emanata asupră restaurarei metropoliei de Alb'ă-Jul'ă, cu datulu sexto calendae decembrii 1863, și deosebi în sensulu pasagiului urmatoriu: „In ea Fogarasiensi (seu Balăsfalvensi) metropoli et ecclesia constituta sūt cathedra et dignitas archiepiscopalis pro uno ipsius ordinario antistite Fogarasiensi ritus graeci catholici uniti nuncupando, qui singulis gaudeat privilegiis, praerogativa, honoribus, iuribusque archiepiscopis dieti ritus concessis, ita ut omnia, quae ad similes graeci ritus catholici uniti archiepiscopos in eorum civitatibus et diocesisibus ad archiepiscopale munus exercendum de iure, usu, consuetudine vel quavis alia legitima ratione pertinere solent, eadem gerere et exercere libere ac licite possit et valeat”, sinodulu dechiara, că drepturile metropolitiloru în biserica noastră greco-catolică suntu urmatoriele:

1. Metropolitanulu are dreptu a pretinde, că toti episcopi din provinci'ă se cari în diocesele proprie deprindu iurisdictione imediata și ordinaria (6), se lu recunosca de capu alu loru, fiindu că tatoru a petrece cu densulu în legatura canonică a pacoii și a armoniei spre prosperarea a tota provinci'ă; asemenea este îndreptățitu metropolitanulu între marginile santoloru canone a portă grigă de tote bisericele din provinci'ă sa, și pentru ace'ă lui i se cuvine antaiatate și ondre mai pre susu de toti episcopi comprovinciali și astu-feliu are dreptu a fi amintitu la sant'ă liturgia și la alte rogățiuni

etiam et declaramus, cum esse iudicem supremum fidelem, et in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsius potestatem iudicium recurrere. Sedis vero apostolicae, cuius auctoritate maior non est, iudicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius hanc iudicare iudicio. Quare a recte veritatis tramite aberrant, qui affirmant, hanc ab iudicis Romanorum pontificum ad oecumenicum concilium tanquam ad auctoritatem Romano pontifice superiorum appellare.” Commemoratio autem Romani pontificis pro tempore existentis in sacra liturgia aliisque publicis precibus a sacris antistitibus et universo clero est perficienda. (4)

Caput III.

De metropolitibus. (5)

Alter permagni momenti inter ecclesiae caput et episcopos gradus intermedius, dignitas metropolitana est, cuius origo inde ab apostolicis fere temporibus deducitur. Sic apostolorum canon 34, praescribit: „Episcopos gentium singularum scire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment, et nihil amplius praeter eius conscientiam gerant... sed nec ille praeter omnium conscientiam faciat aliquid; sic enim unanimitas erit, et glorificabitur Deus per Christum in Spiritu sancto”. Unde et Antiochenus canon 9 sic habet: „Per singulas regiones episcopos convenit nosse metropolitanum episcopum sollicitudinem totius provinciae gerere: propter quod ad metropolim omnes undique, qui negotia videntur habere, concurrant. Unde placuit eum et honore praecellere, et nihil amplius praeter eum ceteros episcopos agere, secundum antiquam a patribus nostris regulam constitutam: nisi es tantum, quae ad suam dioecesim pertinent, possessionesque subiectas... amplius autem nihil agere tentet praeter antistitem metropolitanum, nec metropolitanus sine rectorum gerat consilio sacerdotum”.

Virtute horum sacrorum canonum nec non in sensu bullae pontificiae de restoratione metropoliae Alba-Iulienensis sexto kalendas decembrii 1863 emanatae, et praesertim in sensu sequentis passus: „In ea Fogarasiensi (seu Balăsfalvensi) metropoli et ecclesia constituta sūt cathedra et dignitas archiepiscopalis pro uno ipsius ordinario antistite Fogarasiensi ritus graeci catholici uniti nuncupando, qui singulis gaudeat privilegiis, praerogativa, honoribus, iuribusque archiepiscopis dieti ritus concessis, ita ut omnia, quae ad similes graeci ritus catholici uniti archiepiscopos in eorum civitatibus et diocesisibus ad archiepiscopale munus exercendum de iure, usu, consuetudine vel quavis alia legitima ratione pertinere solent, eadem gerere et exercere libere ac licite possit et valeat”, synodus declarat iura metropolitaram in ecclesiis nostra graeco-catholica esse sequentia:

1. Metropolitanus ius habet exigendi, ut omnes provinciae episcopi, qui in suis diocesisibus immediatam et ordinariam iurisdictionem exercent (6), illum nihilominus tanquam caput agnoscat, quippe qui in totius provinciae prosperitatem cum eodem in vinculo canonico pacis et concordiae versari obligentur: eodem modo metropolitae iure pollet omnium provinciae ecclesiarum ad tramites sacrorum canonum curam atque sollicitudinem gerendi, ac propterea honor ipsi atque praecedentia praes omnibus episcopis comprovincialibus debetur, ac proinde habet ius ut ab episcopis preut et clero

¹ Conc. oecum. Lugdunense II.

² Ep. a Nicolai I ad Michaelem imperatorem.

publico de extra episcopi precum si de extra A in sacra liturgia aliisque publicis precibus commemoretur. (7)

2. Metropolitulu are dreptu a pretinde, că episcopi nemicu momentuom si de interesu bonunu pentru provincia se face fora scira si contuareea metropolitulu¹. (8)

3. Metropolitulu că capu alu provinciei are dreptu a conchiamă sinode provinciali in loculu, unde densu va adă cu cale², a preside la acelea, si a dirige ordinea lucrurilor, si fratiese a certă pre acia, cari fora cauza legitima ar' absentă³, a conduce alegerea episcopiloru unde este in usu⁴, in contielegere cu episcopi suffragani a examina si a se convinge despre destoinicia si scientia candidatiloru⁵, unde conferirea episcopiloru ar' subată imediatu sub patronatulu regiu a face propunerea in contielegere cu episcopi suffragani, si a staru că scaunele vacante in retempulu proscrisu de santeloru canone se se complinosec; a chirotoni pre celu alesu⁶ dupace oalu alesu va fi castigatu institutiunea canonice dela pontificele Romanu, si mandatu apostolicu pentru consecratiunea sa⁷. Devenindu in vacantia scaunulu episcopescu metropolitulu, seniorulu dintre episcopii suffragani e indatoratu in contielegere cu ordinariatulu metropolitanu si cei alalti episcopi comprovinciali a se ingriji despre complinirea acelu scaunu conducandu actulu de alegere, esaminăsa abilitatea celoru alesi, sustorne propunerea pentru complinirea scaunulu vacantu metropolitanu. (9)

4. Metropolitulu are dreptu a primi apelatiuni dela fornilu episcopescu in tote causele basericeci⁸. (10)

5. Metropolitulu are dreptu de a indatoră pre episcopii din provinci'a sa la residintia, de cumva acia ar' absentă fora cause canonice⁹, a se ingriji de basericele episcopescu vacante¹⁰, si a deprinde dreptulu devolutiunei cu privire la constituirea vicariulu capitulare. (11)

6. Metropolitulu că capu a tota provinci'a are dreptu de a priveghia preste integritatea credintiei, curati'a moravuriloru, observarea santeloru canone, uniformitatea cultulu divinu. Era spre delaturarea abuzuriloru in aceste privintie ivinde, a intraprinde la casuri de lipsa constatata in sinodulu provincialu chiaru si visitatiuni canonice¹¹. (12)

7. Metropolitulu are dreptulu proedriei in sinodele ecumenice inaintea toturoru episcopiloru, precum si dreptulu de a portă paliulu capetatu de pre corpulu santulu Petru că semnu iurisdictionei arhiepiscopale. (13)

Acestu sinodu recunoscunda, că tote aceste drepturi, amesuratu institutiunei canonice a basericei greco-catholice, se cuviniu scaunulu metropolitanu greco-catholicu de Alb'a-Julia si Fagarasiu, si fiindu convinsu, că acelea drepturi pentru consolidarea acestei provincie, si facia cu periclele, ce amenintia santei unire, suntu neapertu necesarie, decide: că acelea se se respectese de catra toti membrii acestei provincie, si se se pastrese nevetamate cu tota scumpetatea.

Tota una data cu tota solemnitatea dechiara provinci'a greco-catholice de Alb'a-Julia si Fagarasiu de autonoma si independenta¹² dela iurisdictione ori-carei alte provincie basericeci, atarandu ea singuru si imediatu dela santulu scaunu apostolicu alu Romei, dupa cam s'a declaratu si in

(7)

3. Metropoli ius habet exigendi, ut episcopi nihil magis momenti bonumque totius provincie respiciens absque scitu et cooperatione metropolitae adgrediantur¹. (8)

3. Metropoli qua caput provincie ius habet synodes provinciales, ubi ipse satius duxerit², convocandi, iisdem presidendi, agendorum ordinem dirigendi, fratresque illos corrigendi, qui absque legitima causa non conveniant³, episcoporum electiones, ubi usus tenet, moderandi⁴, una cum episcopis suffraganeis promovendorum scientiam et habilitatem examinandi, de eoque sibi persuasionem procurandi⁵; ubi vero episcopatum collatio patronati regio immediate subesset, auditis episcopis suffraganeis propositionem faciendi, atque insistendi, ut sedes vacantes intra tempus a sacris canonibus prefinitum compleantur; electum consecrandi⁶ postquam electus canonicam institutionem a Romano pontifice et apostolicum suae consecrationis mandatum receperit⁷. Sede episcopali metropolitana in vacantiam deveniente, senior episcoporum suffraganeorum, collatis cum ordinariatu metropolitano ceterisque comprovincialibus episcopis consiliis sollicitudinem impendere tenetur, ut sedes metropolitana compleatur, ipse actum electionis seu designationis moderando, examinat candidatorum habilitatem, propositionemque pro sede vacante metropolitana complenda subterat. (9)

4. Metropoli ius habet in omnibus causis ecclesiasticis appellationes a foris episcopalibus recipiendi⁸. (10)

5. Metropoli habet ius provincie episcopos absque causis canonicis absentes ad residendum compellendi⁹, ecclesiarum episcopalium vacantium curam gerendi¹⁰, devolutionisque ius circa vicarii capitularis electionem exercendi. (11)

6. Metropoli qua caput totius provincie ius habet, fidei integritati, morum puritati, sacrorum canonum observantiae cultusque divini uniformitati invigilandi. Ad abusus vero hisce sub respectibus occurrentes tollendos, casu necessitatis in synode provinciali comprobatae, visitationes quoque canonicas instituendi¹¹. (12)

7. Metropoli habet ius proedriae in synodis oecumenicis prae omnibus episcopis, prout et ius pallium de corpore sancti Petri acceptum veluti iurisdictionis archiepiscopalis insigne gestandi. (13)

Haec synodus agnosces praefata iura, in sensu constitutionis canonicae ecclesiae graeco-catholicae, sedi metropolitanae graeco-catholicae Alba-Iulienae et Fogarasiensi competere, atque persuasum habens eadem iura ad hanc provinciam firmandam, et attentis periculis sanctae unioni imminantibus, absolute necessariis esse, decernit: illa iura ab omnibus huiusce provinciae membris honore prosequenda, atque religiose custodienda esse inviolata.

Una solemniter declarat provinciam graeco-catholicam Alba-Iulienam et Fogarasiensem autonomam, atque a cuiuscumque alterius ecclesiasticae provinciae iurisdictione independentem esse¹², siquique ac immediate sanctae sedi apostolicae Romanae subiectam, quemadmodum in bulla quoque pontificia,

¹ Can. apost. 24; Conc. Antioch., can. 9.

² Conc. Antioch., can. 19; Conc. VI, can. 8; Conc. VII, can. 2.

³ Conc. VI, can. 8.

⁴ Conc. Antioch., can. 19; Laodic., can. 12.

⁵ Conc. I, can. 4; Conc. VII, can. 2.

⁶ Conc. oecum. I, can. 4 et 6; Conc. Antioch., can. 19 et 20.

CONCIL. GENERAL. TORUS XLII.

¹ Conc. Antioch., can. 16.

² Conc. Sardic., can. 14.

³ Conc. Sardic., can. 11.

⁴ Conc. oecum. VI, can. 25; Conc. oecum. IV, can. 28.

⁵ Conc. Antioch., can. 9.

⁶ Synod. Antioch., can. 12.

bullae pontificiae circa se inchoe: *Eccliam Christi* de datula sexto calendae decembris 1853 relativa la restaurarea provinciei metropolitanae de Alba-Iulia cu curvintele: „Diocessim Fogarasiensem in Transylvania, quae iam inde a sua institutione metropolitana iuri archiepiscopi Strigoniensis ad haec usque tempora obnoxia fuit, ab eodem iure et subiectione eiusdem metropolitani antistitis, accedente consensu praesentis, auctoritate apostolica eximimus et dissolvimus ita, ut ipsius diocesis antistes graeci ritus catholici uniti . . . omnes denique utriusque sexus personae cuiuscumque gradus, ordinis et conditionis a pristina, cui antea suberant metropolitae Strigoniensis iurisdictione et quavis alia potestate et praerogativa iurisdictionali in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae. Insuper Magno-Varadinensem diocessim, quae Strigoniensis eiusdem antistitis iurisdictioni a sua fundatione praefata subiecta fuit, ab eadem subiectione et potestate, de metropolitae ipsius libero consensu et resignatione, in perpetuum ea ratione distrahimus et avellimus, ut non modo Magno-Varadinenses antistites graeci ritus catholici uniti, sed vero omnes illius diocesis ecclesiae . . . ab antiqua archiepiscopi Strigoniensis iurisdictione et superioritate in perpetuum distracta prorsus et exempta censeantur.“

Capitulum IV.

De potestate episcopii.

Domnedioescula mantuitariae voinde cae basericae se peidurede pama la capetulu luntel, a provediuta pre apostoli cu poterea de a' si constituat sic si succesoru in episcopi, cari se li succeda in tota poterea ordinaria data apostoloru¹. Pentru acea apostoli ordinari in diferite cetati episcopi concedendi aecolora tarne anumite spre pastorire².

Drepta acea episcopulu este vediutorulu si portatorulu de grigia cu potere deplina a totororu crestineloru aflatori in diocesa lui³.

Accesat a potere episcopales este introita, ad ea poterea: magistratului, ministerului si a gubernareu.

1. Cu privire la poterea magistratului, episcopii au drepta a predica cuventulu lui Domnediu, si face prin barbati de ei autoritati se se predica aca la credintioiloru cupusi grigeli lora⁴, prin urmare santu obligati a se tagrugi de crecorda solida a clerulu in institute corespunditorie⁵, a porta grigia de crecorda crestina a tinerime⁶, a cenzura cartile de cuprinas religiose⁷, si a opri cele periculoase credintiei si moraviloru buse⁸. (14)

2. Cu privire la poterea ministerului episcopii au drepta a administra tote cantele sacramente, si a dispune ca aecole tote se se administrene credintioiloru prin preoti, afora de santulu sacramenta ala ordulu, precum dice santulu Hieronimu: „Ce potes face episcopulu, ce nu ar potes si presbiterulu afora de chiretonaire“⁹. (15) Mai incole episcopulu are dreptulu ecklesiave de a consacra baserice¹⁰, altaria, antimese si vase baserice¹¹, a admi santulu miru (16), a benecuvanta archimandriti si vergure sacre¹².

3. Cu privire la poterea gubernareu episcopii santu indreptatiti a convocari sinode diocessane¹³, a presiede la aecole si a aduce legi obligatorie pentru tote diocesa lora, si ca unii ce santu pami de Spiritu

cuus initium: *Eccliam Christi*. Circa kalendas decembris 1853 emanata atque restorationem provinciae metropolitanae Alba-Iulienae respiciente declaratum est sequentibus verbis: „Diocessim Fogarasiensem in Transylvania, quae iam inde a sua institutione metropolitana iuri archiepiscopi Strigoniensis ad haec usque tempora obnoxia fuit, ab eodem iure et subiectione eiusdem metropolitani antistitis, accedente consensu praesentis, auctoritate apostolica eximimus et dissolvimus ita, ut ipsius diocesis antistes graeci ritus catholici uniti . . . omnes denique utriusque sexus personae cuiuscumque gradus, ordinis et conditionis a pristina, cui antea suberant metropolitae Strigoniensis iurisdictione, et quavis alia potestate et praerogativa iurisdictionali in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae. Insuper Magno-Varadinensem diocessim, quae Strigoniensis eiusdem antistitis iurisdictioni a sua fundatione praefata subiecta fuit, ab eadem subiectione et potestate, de metropolitae ipsius libero consensu et resignatione, in perpetuum ea ratione distrahimus et avellimus, ut non modo Magno-Varadinenses antistites graeci ritus catholici uniti, sed vero omnes illius diocesis ecclesiae . . . ab antiqua archiepiscopi Strigoniensis iurisdictione et superioritate similiter in perpetuum distracta prorsus et exempta censeantur.“

Capitulum IV.

De potestate episcopii.

Divinus salvator ecclesiam suam usque ad consummationem saeculorum perdurare volens, apostolos potestate instruxit sibi successores constituendi in episcopis, qui illis in omnem potestatem ordinariam apostolis collatam succederent¹. Quamobrem apostoli per varias civitates episcopos ordinarunt, certos greges ad pasendum illis committendo².

Hinc episcopus est inspector et omnium christianorum in eius dioecesi commorantium plena potestate invigilator³.

Haec potestas episcopalis triplex est, nempe potestas magisterii, ministerii et regiminis.

1. Quod potestatem magisterii attinet, episcopi ius habent verbum Dei praedicandi, atque efficiendi, ut illud fidelibus curae eorum subiectis per personas ab ipsis missione auctoritateque instructas praedicetur⁴; per consequens tenentur sanas cleri in institutis idoneis educationi prospicere⁵, institutioni christianae inventutis consulere⁶, libros de religione tractantes censuras subicere⁷, fidei ac bonis moribus noxios prohibere⁸. (14)

2. Relate ad potestatem ministerii episcopi ius habent omnia sancta sacramenta administrandi, praecipueque, ut ea omnia fidelibus administrantur per presbyteros, excepto sancto sacramento ordinis, prout dicit sanctus Hieronymus: „Quid potest episcopus, quod non possit et presbyter, excepta ordinatione?“⁹ (15) Porro episcopus ius habet exclusivum ecclesiaru¹⁰, altaria, antimensia, vaseque sacra¹¹ consecrandi, sanctorum chrismis conficiendi (16), archimandritas nec non virgines sacras benedicendi¹².

3. Quod autem potestatem regiminis spectat, episcopi iure polent synodos diocessanas convocandi¹³, iis praesidendi, statutisque totam diocessim obstringentia condendi, et qua a Spiritu sancto

¹ 3. Cyr., epist. 69: „Qui apostolis vicaria collatione succedunt“.

² Tit. I, 5; I Tim. IV, 14.

³ Can. apost. 85.

⁴ Act. Ap. VI, 2; I Tim. IV, 16; II Tim. II, 2; Can. apost. 88;

Can. VI, can. 19.

⁵ Can. Carthag., can. 19.

⁶ Can. apost. 88.

⁷ Timoth. Alexandria, quest. 24.

⁸ Can. apost. 80; Conc. VI, can. 2; Conc. VII, can. 9.

⁹ S. Hieronym., ep. ad Evagrium; S. Irenaeus Chrysost., hom. XI in ep. I ad Timoth.; Can. apost. 2.

¹⁰ Conc. VII, can. 7.

¹¹ Archimandritas (papillae).

¹² Can. Carthag., can. 6.

¹³ Can. Antioch., can. 20.

tula sancta se gubernare baserice a sui Domnădici, A ecclesiam Dei regere possit praeter synodum quoque au directa a emite regule disciplinarie clara si foru sinoda¹, de cari acte datoriu a acuită totu clerulu si poporu „pentrua episcopulu priveghiam asupra sufleteloru si are se des olima pentru acela²”, prin armare episcopii au dreptulu si a dispena dela atari legi, mă chiaru pre longa remonstrare la capulu scaunu apostolicu³, si capotandu dela acela facultate a cupiede si celea generali subversandu necessitate si utilitate⁴.

Episcopii au mai incolo dreptulu de a priveghia preste integritate credintiei⁵, preste curati a moravurilor, observare canoneloru⁶, precum si preste manastirile aflatorie in teritoriale lor⁷. Acumenea santu indreptatiti episcopii a visită diocesele lor in persona, ori fiendu canonic impedeati, ale visită pre acela prin visitatori⁸ (17), a ingrigi de administrarea averiloru basericeci din tota diocesa si a face dispenatiuni corespunditorie cu privire la acosa⁹, a judeca tote cauzele basericeci, civili, criminale si matrimoniale din diocesele lor¹⁰ in forulu internu¹¹ si externu, precum si a pedepa delictale lor cu censure ecclesiastice. Mai departe episcopii santu obligati dupa santale canone la resiedintia personala in baserice a seu diocesa sa, pentrua ca ei ce nu santu in midloculu turmei lor, acela nu-si potu implini precum se cuvine officiale pastoralu. Din care cauza episcopii, cari fora de cauza legitima, si in forma si modulu preafinitu de santale canone aru absentă dela baserice a seu diocesa sa, santu cupusi pedepeloru statorite de acela oăpone.

Afora de acela santu datoru totu la patru ani a tramite congregatiunei de Propaganda fide relationi despre starea basericei lor¹². (18)

In urma episcopii au si drepturi onorifice, anume: a primerge cu demnitata si cu onorea, si a se folosi de ornamentele demnitatai episcoposce, precum si de a fi respectati de totu clerulu¹³, carele este obligatu a-i amenti la santă liturgia si la alte rogatiuni publice dupa amintirea pontificului Romanu si a metropolitului.

Capitulum V.

Despre presbiteris seu despre capitulele basericele cathedrali.

Episcopii inea dila inceputulu basericei se foloseau in gubernarea basericelelor sale cu presbiterii si cu diaconi aflatori la catedra sa, cari constitua senatulu seu presbiteriulu episcopulu, fora de a carui svatu cantulu Cyprianu nu intrupindea nece unu lucru de mare insemnatate¹⁴. Despre vechia institutiune a presbiterieloru cathedrali aflam urme in faptele apostoloru¹⁵, in canonele concilieloru¹⁶ si in epistolele santeloru parinti¹⁷. Capitulele de astadi inlocuescu presbiteriele celea vechi, ale caroru membrii se numeau *Canonici*¹⁸ (existenti sub regula). (19)

Drepturile presbiterieloru seu a capituleloru santu armatoriele:

1. Fiendu complectu scaunulu episcoposcu, deosele constitucescu senatulu episcopiloru, cari impreuna

¹ Act. Ap. XX, 28.
² Hebr. XIII, 17; Can. apost. 20; Conc. Laodic., can. 57.
³ Bened. XIV, *De synodo diocessana*, t. I, lib. IX, cap. 8.
⁴ Conc. Carthag., can. 77.
⁵ Tit. I, 2.
⁶ Const. Apost., lib. II, cap. 6.
⁷ Conc. VI, can. 4-8.
⁸ Conc. Laodic., can. 57.
⁹ Can. apost. 2, 8, 40, 41; Conc. IV, can. 20; Conc. VII, can. 11, 12; Conc. Carthag., can. 84, 81.
¹⁰ Matth. XVIII, 18; Ioan. X, 28.

Praeterea episcopii ius habent fidei integritati¹, morum puritati, canonum observantiae² manasteriisque in eorum territoriis existentibus invigilandi³. Pariter iure possunt episcopii suas dioceses visitandi in persona, sive illis canonicis impeditis per visitatores⁴ (17); bonorum ecclesiasticorum totius dioecesis administrationi consulendi, dispositionesque opportunas eandem concernentes emittendi⁵, omnes causas ecclesiasticas civiles, criminales et matrimoniales dioecesium⁶ illorum in foro interno⁷ et externo iudicandi, nec non delicta censuris ecclesiasticis puniendi. Obligantur etiam episcopii iuxta sacros canones ad personalem in sua ecclesia vel dioecesi residentiam, cum munera pastoralia rite ab eis praestari et impleri aequant, qui gregi suo non assistunt. Quare episcopii, qui absque legitima causa, et iuxta formam et modum a sacris canonibus praefinitum a sua ecclesia vel dioecesi abfuerint, poenis ab iisdem canonibus praestitutis subiacent.

Item relationem status suae ecclesiae ad sacram congregationem de Propaganda fide singulis quadrienniis mittere tenentur. (18)

Episcopii denique iuribus quoque honorificis gaudent, et quidem dignitate ac honore praecendi, gradusque episcopalis ornamentis atendi, nec non debitum honorem exigendi ab universo clero¹³, qui post Romani pontificis et metropolitae commemorationem obligatur episcopii nomen in sacra liturgia aliisque publicis precibus referre.

Capitulum V.

De presbiteris sive ecclesiarum cathedralium capitulis.

Episcopii iam inde a primordiis ecclesiae in regimine ecclesiarum suarum utebantur presbiteris et diaconis ecclesiae cathedralis, qui episcopii senatum sive presbiterium constituabant, sine cuius consilio sanctus Cyprianus nihil magni momenti adgredebatur¹⁴. Antiquae presbiteriorum cathedralium institutionis vestigia invenimus in Actibus apostolorum¹⁵, in conciliorum canonibus¹⁶, nec non in sanctorum patrum epistolis¹⁷. Moderna capitula locum suppleunt praecorum presbiteriorum, quorum membra *Canonici*¹⁸ (sub regula existentes) dicebantur. (19)

Presbiteriorum sive capitulorum iura sequentia sunt:

1. Sede episcopali plena, ipsa constituunt senatum episcoporum et insimul ad gubernandas dioce-

¹¹ I Tim. V, 19; Conc. IV, can. 9-21; Conc. Antioch., can. 6.

¹² Can. apost. 28.

¹³ S. Cypr., ep. 6: „A primordiis episcopatus mei statueram, nihil sine vestro consilio... privata sententia gerere”.

¹⁴ Act. Ap. XX, 17: „Venit unicus natu ecclesiae”; I Tim. IV, 14.

¹⁵ Conc. I, can. 16; Conc. Antioch., can. 2; Syn. Ancyran., can. 8.

¹⁶ S. Cypr., ep. 48, 28, 5; S. Ignatius martyr. in ep. ad Magnae.

¹⁷ Conc. I, can. 16.

participes la gubernarea diecesolorum¹ credendum² in a³ ecclesie consueverunt⁴, in nonnullis casibus consilio eorum, in aliis vero consensu exquirito⁵. (20)

2. Cauda sunt vacante sede episcopali, capitula seu dextera de a administranda diecesis ou potere ordinaria de iurisdictione episcopali⁶, inae ou restrictione de a nu face ineri⁷, si de a-ai alege in optu die din sinula lora vicaria generalu capitulariu in coela spiritali, unu preotu, numai se fia abila, aptu si necessarita, si eosomni in coela temporalu⁸. Mai incole au vota virilu la alogeron flitoriuu episcopi, unde este in usu. (21)

Capitule in ota forma collegie de sede statatorie au dreptu si obligatione de a administranda fundatiune si fendarile publice diecesane, — sub suprainspectiune episcopali — a face statate obligatorie pntu deose, si od aele se aibe potere obligatoria si pntu successoru, a le aterne episcopali spre aprobare⁹, a tione siedintie in treti capitulari, a se folosf cu sigilu propriu, a lua parte la sinodele provinciali prin unu deputatu alocu, celu metropolitanu prin doi alesi (ispravnicu)¹⁰, era la cele diecesane ou totii. (22)

Capitule od senatele episcopoloru au dreptu a promergera totorura preotiloru din diecesu¹¹.

Membrii capitulari sunt obligati a asista la tote functiune sacre episcopali, a absolvi in tote dilele orele canonicas (23), a celebrat¹² liturgia, si cele alalte officie sacre in ordine la baserica cathedrala, a predicat la mandatu episcopali¹³, a ascultat marturisirile credentiosiloru in lipsa, a nu absentat dela residentia fara scirea episcopali (24), si a lucrut ou tote poterile la cultivarea scientiaru, inflorea baserice si la sporirea sancte uniri. (25)

Capitulum VI.

De vicariis generalibus episcopali si capitularibus.

Episcopi pntu multele si diferiteles afacori baserice si din causa extensiune diecesoloru sale se indatinat a-ai lua din numerulu clerulu cathedralu unu individu dreptu, probatu, destinu in scientie sacre si in administrare, comittendu alocu a parte, seu in tota iurisdictione ordinaria episcopali in diecesu, care pntu aoca se numere vicariu generalu episcopali.

Exemple despre atari vicari adamu in baserica grecoeca inea in secululu alu IV¹⁴ alu crestinatatei. Asia santulu Gregoriu Nazianzenulu fu vicariulu tatalu seu episcopali deia Nazianzu¹⁵, santulu Basiliu fu vicariulu episcopali Eusebiu deia Neocesareas Capadociae¹⁶, si santulu Joannu Chrysostomu fu vicariulu episcopali Flavianu dia Antiochia. Mai incolo amentire despre vicarii se face in canonu 7 alu sinodulu Trullanu, unde se regulat pntiune densiloru facia ou clerulu, acumenes din actele concilioru¹⁷, si in analele baserice nostre adamu suspiria la actulu unirei pre Constantianu protopopulu si vicariulu Moldo-Vlachia.

Forulu vicariulu generalu este identicu ou alu episcopali, si apelatiune dela sententia se se pote face numai la metropolitulu¹⁸. Vicariulu generalu

2. Sede episcopali vacante, capitula ius habent diecesis iurisdictionis episcopalis potestate ordinaria administrandi¹⁹, ea tamen lege, ut nihil innovent²⁰, ac sacerdotem, dummodo sit habilis et idoneus et non uxoratus, e gremio suo in spiritualibus in vicarium generalem capitularem intra octo dies, pro temporalibus vero economum eligant²¹. Praeterea in electione futuri episcopi, ubi usus viget, viritum iure suffragii gaudent. (21)

Capitula qua collegia peculiaris ius habent et obligationem, episcopo superinspiciente, fundationes fundosque publicos diecesanos administrandi, statuta eadem obligantia condendi, et ut ea successores quoque obligare pergant, illa episcopi approbationi²² submittendi, in negotiis capitularibus sessiones habendi, sigillo proprio utendi, conveniendi ad synodos quidem provinciales per deputatum electum, capitulum vero metropolitanum per duos deputatos electos²³, ad synodos autem diecesanas in corpore. (22)

Capitula, in quantum senatus episcoporum efficiunt, ius habent omnibus presbyteris diecesanis praesandi²⁴.

Membra capituli obligantur episcopo in omnibus functionibus sacris assistere, horas canonicas omnibus diebus absolvere (23), sacram liturgiam aliisque sacra officia in ecclesia cathedrali ordine peragere, ad mandatum episcopi praedicare²⁵, fidelium confessiones occurrente necessitate excipere, a residentia inaeio episcopo non recedere (24), ac omnibus viribus conati, ut scientias excolant, ecclesiae prosperitatem promoveant, sacraeque unioni incrementum procurent. (25)

Capitulum VI.

De vicariis generalibus episcoporum et de vicariis capitularibus.

Episcopi ob multitudinem ac varietatem negotiorum ecclesiasticorum nec non ob vastitatem dioecesium suarum, virum iustum, probatum, in scientiis sacris atque in administratione versatum et gremio cleri cathedralis seligere solent, eidem partem aut totam iurisdictionem ordinariam episcopalem in dioecesim committendo, qui propterea vicarius generalis episcopi dicitur.

Indicia vicariorum generalium in ecclesia graeca iam inde a saeculo IV aerae christianae occurrunt. Ita sanctus Gregorius Nazianzenus fuit vicarius patris sui, episcopi nempe Nazianzeni²⁶; sanctus Basilius Eusebii episcopi Neocesareae Cappadociae²⁷, sanctus Ioannes Chrysostomus vero Flaviani episcopi Antiocheni vicarii erant. Praeterea de vicariis canone 7 synodi Trullanae mentio fit, quo illorum respectu cleri conditio praesigitur; pariter in actis conciliorum²⁸, nec non in ecclesiae nostrae annalibus, in quibus unionis Florentinae actui Constantinum protopopum ac vicarium Moldo-Vlachiae subscriptum deprehendimus.

Vicarii generalis forum est identicum cum foro episcopi, et appellatio ab eius sententia ad solum metropolitam fieri potest²⁹. Vicarius generalis qua

¹ S. Cyr., ep. 31: „Ante constitutionem episcopi, nihil innovandum putavimus“.

² Conc. Chalced., can. 25.

³ Conc. Chalced., can. 26.

⁴ Conc. Carthag., can. 18 et can. 21; Conc. Antioch., can. 20.

⁵ Synod. Neo-Caesar., can. 18; Const. Apost., lib. II, cap. 28.

⁶ Const. Apost., lib. II, cap. 51.

⁷ S. Greg. Naz. erat ad patrem.

⁸ S. Greg. Naz. erat II in laud. a Basilii.

⁹ Conc. VIII, sessio 9; Conc. Lugd. an. 1274.

¹⁰ De appellat. in 6.

¹ S. Cyr., ep. 3: „Ut ea quae circa ecclesiam gubernacula utilitas communi exposcit, tractare simul, et plurimorum consilio examinata hinc possimus“.

² S. Theoph. Alex., can. 7; Conc. IV, can. 26; S. Cyr., ep. 46: „Flagitii contra presbyterium... ut formate consilio, quid circa personam eorum observari deberet, consensu omnium statueretur“; ep. 55 in ord. cler.: „Fratres carissimi, sollemniter vos ante consulere, et more ac merito singulorum communi consilio ponderare“; S. Ignat. ad Magnas: „Unanimis in Deo omnia facere festinat, assistente episcopo in loco Dei et presbyteris in loco constituti apostolorum“.

³ Conc. VI, can. 25.

ca anulă ce tiene locul episcopului în absența A
acestuia, conchiamă consistoriul, duce prezidiul,
enunță deciziunile și în privința puterii de jurisdicțiune ocupa locul primu după episcopu.¹

Devenind scaunul episcopesc în vacanță în-
cota jurisdicțiunea vicariului general, și administra-
rea diocesi trece la capítulul bisericeii catedrale,
precum s'a statorit mai sus cap. V.²

Capu VII.

Despre vicarii foranei.

Episcopi petruni de marimea respundintatei,
ce este impregnata cu înaltă chiamare a pastorei,
de alta parte nesimind a corespunde acestei solie
apostolice, nu potura a nu se folosi de tote aju-
torintiele ce li s'e imbiâu spre înaintarea și prospere-
rea binei spirituale și alu credinciosilor ace-
lor'a, cari locuiau în tîenuturi mai departate dela
scaunul lor.³

Dreptu sece se îndatinara a tramite în acolea
tîenuturi preoti învetiati, prudenti și pii, investiti
cu jurisdicțiune mai multu seau mai puțin restrinsa,
dela care se pote apelá la episcopulu dele-
gant.⁴

Atari ajutatori episcopesci asiedati prin diocese
au existatu și în vechime sub numirea de core-
episcopi,⁵ și se afla și în bisericea nostra în per-
sonele vicariilor foranei, precum și ale proto-
popilor.

Datorintiele vicariilor foranei, precum și drep-
turile acelor'a afara de dreptulu onorificu alu pro-
driei facia cu protopopii, și afara de ore-care
jurisdicțiune delegata mai estinea, convinu cu cele
ale protopopilor. (26)

Capu VIII.

Despre protopopi și despre administratorii protopopesci.

Episcopi spre ași usorá inspectiunea și guber-
narea dioceselor, le subinpartira pre acestea în
cercuri, pînendu în fruntea acelor'a preoti învetiati,
pii și prudenti, cari de comunu figurésa în bisericea
nostra sub nume de protopopi, fiindu și densii
dupa parerea canonistilor a bisericeii greco-cato-
lice armatori în oficiulu corepiscopilor celor de
multu.⁶ Precum corepiscopii aveau jurisdicțiune în
tîenuturile încredintate lor, prin episcopi dioc-
esani,⁷ așa și protopopii au secesi putere delegata
dependentă dela scaunul episcopesc. (27)

I. Datorintiele protopopilor se reducu la ur-
matoriile:

1. Protopopii suntu îndatorati a vizitá în totu
anulu odată tote parochieele și a supuse cá unii
ce suntu pusi, se vighese asupra întregitátei cre-
dintiei, asupra portarei și moravurilor preotilor,
invetiatorilor și creștinilor,⁸ danda la ordinasiatu
informatiuni conștientioase despre portarea preotilor
státu fungenti catu și deficienti, precum și a pro-
teselor veduve și a orfanilor de preoti, și a altora
persone bisericesci, îndreptandu scaderile, stergundu
abusurile,⁹ compunandu certale, seau referindule la
scaunul episcopesc. Mai incolo cu ocașiunea visi-
tatiunilor canonice suntu îndatorati a tiene înveti-
tate dogmatice și morali catra credinciosi, indem-

episcopi vicem gerens, absente episcopo consisto-
rium convocat, praesidem agit, decisiones enuntiat,
et quoad potestatem iurisdictionalem post episco-
pum principem locum tenet.¹

Sede episcopali vacante cessat iuridictio vicarii
generalis, cum dioeceseos administratio ad capitulum
ecclesiae cathedralis devolvatur, prout supra cap. V
constitutum est.²

Caput VII.

De vicariis foraneis.

Episcopi memores gravissimae rationis ob subli-
mem pastoratus vocationem ab ipsis reddendam,
atque huic apostolicae missioni respondere adbo-
rantes, non poterant non adhibere omnia admini-
cula, quae ad bonum spirituale fidelium quoque a
sede episcopali remotius degentium promovendum
ultra sece offerebant.³

Ideiroo în illas regiones presbyteros doctos, pru-
dentes et pios, iurisdictione magis vel minus re-
stricta praeditos mittere solebant, a quibus appel-
latio ad episcopum delegantem fieri potest.⁴

Tales episcoporum adiutores per dioecesim con-
stituti iam antiquitus existebant sub nomine chor-
episcoporum,⁵ ac in ecclesia quoque nostra in per-
sonis vicariorum foraneorum, nec non protopoparum
inveniuntur.

Vicariorum foraneorum obligationes et iura, ex-
cepto iure honorifico praedictae respectu proto-
poparum, et quadam iurisdictione delegata ampli-
or, quoad cetera conveniunt cum illis protopopa-
rum. (26)

Caput VIII.

De protopopis (protopresbyteris) et de administra- tionibus officii protopopalis.

Episcopi ad inspectionem et gubernationem
dioecesium faciliorem reddendam, easdem in plures
districtus divisere, hisque presbyteros doctos, pios et
prudentes praeficientes, qui in ecclesia nostra vulgo
nomine protopoparum veniunt, quique iuxta opinio-
nem iurisperitorum ecclesiae graeco-catholicae in
officium praeorum chorepiscoporum successerunt.⁶
Quemadmodum chorepiscopi in regiones ipsis per
episcopos dioeceseos commissas iurisdictione pol-
lebant,⁷ ita et protopopae eadem potestate delegata
a sede episcopali dependente fruuntur. (27)

I. Obligationes protopoparum ad sequentia re-
ducuntur:

1. Protopopae quippe qui ad fidei integritati,
presbyterorum, ludimagistrorum et fidelium com-
portantiae et moralitati invigilandum constitui
sunt,⁸ cunctas parochias ipsis subiectas quovis anno
semel visitare tenentur, ac praeterea illorum est de
presbyterorum tam fungentium quam deficientium,
nec non viduarum papagiarum et orphanorum a
presbyteris relictorum aliarumque ecclesiasticarum
personarum vita moribusque ordinariatai conșien-
tiosas relationes exhibere, defectus supplere, abusus
avellere,⁹ controversias componere, vel de iisdem
sedem episcopalem certiore reddere. Porro tem-
pore visitationum canonicarum tenentur conșien-
tiosas

¹ Conc. VI, can. 7.

² Vid. Conc. Trid., sess. XXIV, cap. 16, *De reformatione*.

³ Conc. Antioch., can. 10; Conc. Nic., can. 8.

⁴ Vid. Glossa in Clement. 19 ad verb. „Foraneus”, et
Extravag. lib. I, *De off. iud. del.*; Bened. XIV, *De synodo
diocesa.*, t. I, lib. III, cap. 8, n. 5, 6, 7.

⁵ Conc. Neo-Caes., can. 14; Conc. Sardic., can. 6; Synod.
Antioch., can. 10, et Conc. Nic. I, can. 8. Cf. Bened. XIV, *De
synodo diocesa.*, t. I, lib. III, cap. 8, n. 6.

⁶ Papp-Sallagy, *Recher. sur l'eccl. or. cath.*, p. 268, § 129;
Pet. Maiora, *Hist. ecclesiae Romanicae (Valachicae)*, p. 277,
§ 10, et *Protopopadich. studium*, p. 8. Cf. Bened. XIV, *De
synodo diocesa.*, op. t. I, lib. III, cap. 8, n. 6-7.

⁷ Conc. Antioch., can. 10.

⁸ Can. 2 magnae synod. an. 1891 16 sept.; can. 2 magnae
synod. 1893 Balasnaviensis.

⁹ Can. 5 synod. 1726.

nandu pre parinti a-gi dá-prunci la teola, obligandu A pre decenti si pre curatori a-si impliní cu concien-tiositate chiamarea, dogmádu pre poporu, lá se vetuinaqna in concordia, si se amble in calea Dom-nului¹, combatandu totu de odata cu intieptiune si rigore peccatele, ce ar fi esperiatu, cá domhoseu in poporu cum ventu: betiile, concubinatele si alte de acetca. (28)

2. Suntu îndatorati a inspectiôná preste etares cládiriloru parochiali si basericesci, preste etares cemetieriloru scoleloru si preste averea acetora, si a grigi, cá acelea fora scirea ordinariatului se nu se instrainese², éra in lipsa a staroru avari, a ece-geťá moduri despre crearea acelorá, a cercá vasele sacre, ornamentele basericesci, cártile de tipicu, protocoalele matriculari, si ale ordinatiuniloru emanate dela scaunulu episcopescu, precum si diuáriile ratiuniloru despre averile basericesci si scolari, si cu finea anului ratiunile reveduite a le asterne la esactoratulu scaunulu episcopescu respective la ordi-nariatulu episcopescu.

3. Mai incolo suntu îndatorati a veghiá, cá servitiulu Domnediescu, administrarea santeloru sacrame si a altoru functiuni, precum si pre-dicarea cuventului divinu si catechisarea tinerimei se, se implinéseca dupa prescriesele diocesane³.

4. A portá grigia, cá ordinatiunile emise dela scaunulu episcopescu se se publice in baserica, si se se urmeze.

5. A primi si a asterne la ordinariatu cererile si plausorile preotiloru, investitoriloru si a cre-dintiosiloru, alaturandu la acelea opiniunea loru.

6. A asistá in persona seuu prin delegatu la examenele semestrali dela scolele districtuali⁴, a suscrie protocoalele de clasificatiune si a le asterne la ordinariatu, a fi cu atentiune la metodu de propunere alu docentiloru, a indreptá defectele ob-servate, constringundu in casu de lipsa a se intruní in conferintiú investitoresci, spre a se deprinde in art'a pedagogica prin imprumutarea ideiloru si a cunoáscintiloru.

7. A pértractá in persona, lucrurile incredintiate loru dela ordinariatu éri dupa qatur'a obiectului si inviatiunea capetata, in adunarea clerului distric-tualu, si a referi despre rezultatu; si in urma.

8. A face aretare la scaunulu episcopescu des-pre ori-ce misicare confesionala tulburatoria de pacea interna a basericesci, si a staruá din poteri spre demolirea ei.

II. Drepturile protopopiloru suntu urmatoriele:

1. A conchiemá clerulu districtualu la adunari protopopesci, a presiedé in acela, a conduce de-báterile, si a anunciá decisiunile in cause tienatorie de afer'a loru, a-si alega notariu districtualu, a desemná din preetii protopopiatului judecatori la forulu protopopescu, si pre acela a-i propune la ordinariatu spre intarire, a primi cause basericesci, a le pértractá si judecá cá in foru delegatu de 1ª instantia, dupa disciplina vechia inca vigenta in praca basericesci nostré graeco-catholice⁵. (29)

2. A dá cártile de casunia unde si pana candu va subversá lipsa, examinandu pre casatorindi din cele mai insemnate inchisturi ale credintiei, si din preceptele lui Domnediú, si ale basericesci, oprin-dale casatoriá in casu de necesitáta pana la invi-tarea acelorá, precum si in casulu de ivirea vre unei piedeci de casatoria, pana la delaturarea aceleia.

¹ II, § synod. 1891.

² Conc. Antioch., can. 28.

³ Can. 6 magna synod. 1893, n. 54, ex can. an. synod. 1891.

⁴ Conc. an. 1893, can. 9.

dogmaticas et morales ad fideles habere, parentes exhortari, ne prolium suarum institutionem negligant, ludimagistros nec non curatores adigere, ut munus suum pro conscientia adimpleant, populum autem monere, ut in concordia vivat cemitasque Domini sequatur¹, una simul in vitia, quae in populo praevalere experiretur, qualia essent ebrietas, concubi-natus et alia huiusce, prudenter et acerbe invehi. (28)

2. Tenentur inspectionem exercere quoad aedes parochiales et ecclesiasticas, quoad coemeteria, scholas, nec non quoad earundem bona, ac curam impendere, ne ea ordinariatu inescio abalienentur², deficientibus autem bonis diversos excogitare modos ad eadem acquirenda, vasa sacra, paramenta ec-clesiastica, libros typicos, protocolla matricularia ac ordinum a sede episcopali emanatorum, nec non rationum diaria super bonis ecclesiarum et scho-larum inspicere, atque sub finem anni rationes re- visas sedis episcopalis exactoratu, respective ordi-nariatui dioecessano subternere.

3. Insuper invigilare tenentur, ut cultus divinus, sanctorum sacramentorum aliarumque sacrarum func-tionum administratio, nec non verbi divini prae-dicatio, atque pubis catechetica institutio ad prae-scripta dioecessana exigatur³.

4. Curam gerere tenentur, ut ordines a sede episcopali emissi in ecclesiis publicentur observen-turque.

5. Libellos supplices ac querelas presbyterorum, ludimagistorum atque fidelium suscipere, ordinaria-tuique adiecta opinione subternere.

6. Examini semestrali in scholis districtualibus habendo per se aut per delegatum assistere⁴, pro- tocollis progressum inventus indicantibus subscri-bere, eademque ordinariatu submittere. ludimagis-trorum proponendi methodo attendere, defectus ne fors observatos emendare; necessitate vero emer-gente, eosdem ad conferentias cogere, ut mutua idearum notionumque communicatione in arte pae-dagogica sese perficiant.

7. Negotia aq ordinariatu ipsis demandata per se, aut pro re nata et instructione accepta, in con-gregatione cleri districtualis pértractare, et de rei exitu referre; denique

8. Sedem episcopalem de quovis religionem attinente tumultu, pacem internam ecclesiae contur-bante, certioram reddere, et pro viribus ad eandem sedandum adlaborare.

II. Protopoparum iura sunt sequentia:

1. Districtus clerum ad congregationes proto-popales convocandi, eisdem praesidendi, discussiones dirigendi, decisionesque in causis ad sphaeram earundem spectantibus latis enuntiandi, districtus notarium constituendi, e districtis presbyteris iudi-ces ad forum protopopale designandi, eosdemque ordinariatu pro confirmatione proponendi, causas ecclesiasticas admittendi, atque iuxta antiquam dis-ciplinam in praxi ecclesiae nostrae graeco-catho-licae adhuc vigentem, eosdem ut in foro delegato primae instantiae pértractandi iudicandique⁵. (29)

2. Ubi et deinceps necessitas secum ferret, facul-tatem pro sponsum benedictione tribuendi, num sponsi praecipuos fidei articulos, De ecclesiaeque praeccepta calleant, explorandi, atque casu ignoran-tiae, donec eadem addiderint, aut vero emergentis cuiusdam impedimenti, usque dum sublatum fuerit, matrimonium interdicendi.

¹ Bened. XIV, De synodo dioecesa., t. I, lib. III, cap. 8, n. 6, 7; Const. Apost., lib. II, cap. 43 et 44; Conc. Trull., can. 7; Theoph. Alexandr., can. 14; Conc. Sardic., can. 14.

3. A introduce si a instala in parochii pre nou A denumiti parochi, a introduce in statiunile docon- tali pre doconati calificati si preveduti dela ordina- riatu cu decreta, si a confirma pre caratorii alei de popora.

4. A immormentá pre parochulu ce ar repausá, asistandu si cei alalti parochi districtuali, a face dupa mortea repausatului inventariu legalu despre lucrurile basericeci si parochiali si despre tote a referi la ordinariatu, amesuratu formularioru prescrie.

5. A se ingrigi in modu provisoriu despre ad- ministrarea parochiei vacante, precum si atunci candu outare parochu ar fi impedeatu in oficiulu seu, oerendu aprobare dela episcopu.

6. A luá parte la sinodele dioecesane si a con- sultá dimpreuna cu episcopulu despre lucruri ba- sericeci.

7. A publicá asediamentele si canonele sinode- loru dioecesane din comisiunea episcopului la clerulu supusu in adunarile protopopesi.

8. A binecuventá baserici, cemetorie, vase, or- nate basericeci si cruci.

9. A incurge la alegerea episcopului cu votu virilu in sinode alegatorie, unde existu atari. In urma

10. Dreptulu de a percipiá tote venitele si emu- lamentele protopopesi dupa statutele dioecesane si amesuratu datinei aprobate. (30)

III. Drepturile onorifice ale protopopiloru sunt: Dreptulu proedrii in sinode dioecesane, titulu de „Preaonoratu Domnu“, dreptulu de a avé sigilu officiosu, de a fi de regula organulu mediulocitoriu in corespondintiele subalterniloru cu ordinariatu, si dreptulu de a representá districtulu seu facia cu derogatoriele politico concernenti.

Devenindu in vacantia ver- unu officiu proto- popescu episcopulu pote se-lu complineca prin protopopu sau prin administratori protopopesi, cari in districtele loru au tote detorintiele drepturile si prerogativele protopopiloru, si dovendu acestia dexteritate si zelu in portarea oficiului de admini- stratoriu, ordinariatele dupa unu retempu alu ser- vitiloru loru potu se-i promovése de protopopi actuali.

Capu IX.

Despre parochi, administratori si cooperatori seuu capelani.

Parochulu este preotulu aeol'a, pre carele epi- scopulu lu pune preste unu teritoriu anumitu, dandui potere ordinaria, de a portá grigia de sufle- tele credintiosiloru din aeol'a.

Drepturile si datorintiele parochiloru suntu ur- matoriele cu privire la ministeriu:

1. Administrarea toturoru sacramenteloru, afara de santulu sacramentu alu chirotoniei, si anumitu: parochii lu dreptu ordinariu a administrá santulu boteru, a conferi botezatiloru si sacramentulu san- tului miru cá auctorizati spre aeoa de baseroca, a acultá marturisirile credintiosiloru sei in santulu tribunalu alu penitentiei, si a-li administrá acestor'a echisivu sacramentulu santei eucharistii pre tem- pulu pasiloru, a celebrá in tote dominecile si ser- batorile sant'a liturgia pentru poporeni sei (31), a impartaa cu celea sacre pre cei morboei, si a-li administrá ungeroa cea depre urma, a binecuventá echisivu caatorile credintiosiloru sei, a dá facul- tate preotiloru straini de a celebrá in baserica parochiala sant'a liturgia, ori a face alta functiune

3. Parochos novissime designatos in parochias assignatas introducendi atque installandi, Indi- magistros idoneos ac ab ordinariatu diplomate pro- vicios in officium introducendi, itam curatores bo- norum ecclesiae a fidelibus electos confirmandi.

4. Parochum, quem mori contingeret, ceteris quoque districtas parochias assistentibus, sepeliendi, funere autem peracto inventarium legale super rebus ecclesiae ac parochiae conficiendi, ac de omnibus ad normam exemplarium praescriptorum ordinaria- tum referendi.

5. Vacantis parochiae, sicut et casu, quo paro- chorum quidam in fungendo impeditus existeret, ad- ministracioni ad interim consulendi, approbationem huius rei ab episcopo exquirendo.

6. Ad synodos dioecesanarum conveniendi et una cum episcopo de rebus ecclesiasticis consilia in- eundi.

7. Statuta et regulas synodorum dioecesanarum clero subordinato in congregationibus districtualibus ad mandatum episcopi promulgandi.

8. Ecclesias, coemeteria, vasa et paramenta ec- clesiastica, nec non cruce benedicendi.

9. Ad electionem episcopi in synodis ad hunc finem, ubi mos obtinet, celebratis suffragio viritim concurrendi. Demum

10. Ius habent omnes redditus et emolumenta protopopalia iuxta statuta dioecesanarum et consuetu- dinem approbatam percipiendi. (30)

III. Iura honorifica protopoparum sunt: Ius proedriae in synodis dioecesanis, titulus „Reveren- tissimi“, sigillum officiosum, nec non ius in cor- respondentis subalternorum cum ordinariatu de regula organum intermedium agendi, atque di- strictum suum coram officiis politicis respectivis representandi.

Quoties officium protopopale vacare contigerit, liberum erit episcopo ad illud gerendum sive proto- popam sive officii protopopalis administratorem constituere, qui in districtibus ipsis conceditis omnibus officiis, iuribus ac praerogativis proto- poparum pollent; qui vero in munere administratoris subeundo dexteritas ac sili argumenta praebent, ab ordinariatibus, post aliquod servitii intervallum, in protopopas actuales promoveri poterunt.

Caput IX.

De parochis, parochiarum administratoribus et de cooperativibus sive capellanis.

Parochus est presbyter, quem episcopus fidelibus certi territorii praeficit, ordinariam ei conferens potestatem, animarum fidelium eiusdem territorii curam gerendi.

Officia ac iura parochorum quoad ministerium sunt sequentia:

1. Omnium sanctorum sacramentorum, excepto sacramento ordinis, administratio, et quidem paro- chi iure pollent ordinario sanctum baptismum ad- ministrandi, et qua ad id ab ecclesia deputati baptizatos sacro quoque chrismate inaugurandi, in sacro penitentiae tribunali fidelium suorum con- fessiones excipiendi, iisque tempore paschali ex- clusive sanctae eucharistiae sacramentum conferendi, omnibus diebus dominicis et festivis sacram pro fidelibus suis liturgiam celebrandi (31), infirmos sancto viatico providendi, illisque sacramentum extremae unctionis administrandi, fidelium suorum matrimonia exclusive benedicendi, presbyteris pere- grinis facultatem concedendi, ut in ecclesia pa- rochiali sacram liturgiam celebrare sive aliam quam

basericea, inae amintindu pre pontificele Romanu, A cumque functionem peragere possint, qui tamen in precibus Romanum pontificem, metropolitam atque dioecesis episcopum commemorare obligati sunt.

2. Parochii sunt indreptatti si indatorati, a priveghia preste decora cultului divinu, si preste frumeti a casei Domnului, a face tote functionile sacramentali precrie in euchologia si nereservate episcopului, a immortala pre cei ce repausa in teritoriulu parochiei sale, a vesti canatorile parochieniloru proprii, a publica santii serbatori legate si inceputulu posturiloru, precum si ordinationile venite dela locurile mai inalte, a duce protocoalele matriculari dupa formulariele precrie, si a da estrase autentice din acelea, precum si a duce protocoale despre ordinationile consistoriali episcopesci si protopopesi.

3. Mai incolo parochii sunt indatorati a priveghia preste moralitatea credintiosiloru supusi grigiei loru, a delatura scandalele publice, a da testimonii despre portarea morala a poporeniloru sei, candu se va cere, si a coramisa atestalele de paupertate date de oficiulu comunulu, precum si atestalele pensionatiloru, si a dispensa in casuri extraordinarie dela lucrurile oprite, domineca si in serbatori dupa amediadi.

4. Cu privire la magisteriu, parochii sunt indreptatti si indatorati a predica cuventulu lui Domnedieu, domineca si in serbatori, a catechisa tinerimea adulta, precum si pruncii dela scola, amesuratu prescrieloru dioecesane, si ca directoru scolariu a inspectiuna si a porta grigia de investimentulu elementaru, a examina pre moisie in cunoascintiele religioase, cu cari trebue se fie inestrata, a grigi de averile basericea, parochiali si scolari, amesuratu prescrieloru dioecesane, si a compune in modu blandu certele intre parochienii sei.

5. Parochii au dreptu a se bucura de tote venitele si emolumintele, cari dupa statutele dioecesane, si dupa datina legala sunt impreunate cu beneficiulu loru, dupa disa santulu apostolu: „Au nu sciti, ca cei ce lucrusa celea sante dela baserica manca, si cari sierbescu altariului, cu altariulu se impartasescu. Asia si Domnulu a dispusu, ca cei ce predica evangeliu, din evangeliu se ab hraneasca“¹.

6. Au dreptulu a fi sub scutul santeloru canone, si pentru acea parochii investiti nu se potu lipsi de officiu, decatu prin procesu formalu pentru vina canonica. — In urma

7. Parochii au dreptu a se folosi de sigila officiosu, a lua parte in modu mediocritate la sinodelo dioecesane, precum si la alegerea episcopului dupa datina basericea nostre, unde e vigente.

Aceleasi drepturi si detoriute le au si administratorii parochiali, cu singur a destingere, ca densii se potu transferi din parochiile, cari le administrusa, dupa voi a scaunului episcopescu.

Unde recere lipsa se potu da parochiloru intru ajutoriu cooperatori, seu capelani, cari in loculu densiloru implinescu tote functionile, cari parochii le incredintiesu loru, remanendu respundietatea pentru grigiea sufleteloru si buna administrarea parochiei pre langa parochulu respectiva. Cu privire la persona aleasa de cooperatori langa cutare parochu se recere si consentimentulu acestuia in catu privece dotarea aceluia din venitele parochiali.

cumque functionem peragere possint, qui tamen in precibus Romanum pontificem, metropolitam atque dioecesis episcopum commemorare obligati sunt.

2. Parochii ius habent non minus ac obligationem cultus divini maiestati ac domus Domini decori intendendi, omnes functiones sacramentales in euchologio praescriptas nec episcopo reservatas obeundi, in parochiae suae territorio defunctos sepeliendi, fidelium suorum matrimonium promulgandi, sacra festa de praeepto, ieiuniorum tempora, nec non superiorum mandata publicandi, nomina baptisatorum, copulatorum ac defunctorum in publicas tabulas iuxta exemplaria praescripta referendi, atque ex iis instrumenta authentica exarandi, item ordines ab episcopo, consistorio ac protopopia acceptos in protocollo consignandi.

3. Praeterea parochii tenentur fidelium curae eorum concreditorum moralitati invigilare, scandala publica auferre, moralitatem fidelium suorum attestari, paupertatis testimonia a communitatis antistite exarata, atque documenta cum annuis praebendis dimissorum, quoties exposceretur, propria subscriptione firmare, atque casibus extraordinariis ab opere servili diebus dominicis ac festivis vetito a meridie dispensare.

4. Replate ad magisterium parochii ius habent ac obligationem diebus dominicis ac festivis verbum Dei praedicandi, pubem atque proles scholares ad normam statutorum dioecesanorum catechizandi, quae scholae directores vero institutionis elementaris inspectionem et curam gerendi, obstetricis circa veritates religionis scientiam, qua imbuta esse debet, explorandi, bonis ecclesiarum, parochiarum et scholarum iuxta statuta dioecesana intendendi, atque controversias inter fideles suos exortas mansuete componendi.

5. Parochii iure pollent, omnibus redditibus ac emolumentis secundum dioecesana statuta et legitimum consuetudinem eorum beneficio connexis fruendi: ait namque sanctus apostolus: „Nescitis quoniam, qui in sacrario operantur, quae de sacrario sunt, edunt: et qui altari deserviunt, cum altari participant? Ita et Dominus ordinavit iis, qui evangelium annuntiant, de evangelio vivere“².

6. Parochii sub praesidio sacrorum canonum constituntur, ideoque parochii investitura provisi officio privari nequeunt, nisi processu formali ob culpam canonicam decurrente. Tandem

7. Gaudent iure sigillum officiosum adhibendi, atque tum ad synodos dioecesanas tum ad episcopi electionem, ubi haec iuxta ecclesiae nostrae consuetudinem viget, mediate concurrendi.

Iisdem officiis ac iuribus pollent administratores quoque parochiarum eo solo excepto, quod hi ad nutum sedis episcopalis parochiis, quas administrant, moveri possint.

Necessitate exigente in parochorum sublevamen cooperatores sive capellani constitui possunt, qui vice illorum omnes functiones ipsis a parochiis demandatas obeunt, responsabilitate quoad curam animarum atque rectam parochiae administrationem parochi incumbente. Respectu personae in cooperatorem alicuius parochi electae, huius quoque consensus requiritur, in quantum dotatio cooperatores e redditibus parochi disponenda esset.

¹ Can. ap. 58.

² Can. ap. 40; Conc. Antioch., can. 24; Conc. Carthag., can. 28.

³ I Cor. IX, 14, 14.

TITULUS III.
DESPRE SINODE.

Capu I.

Despre sinode in genere.

Sinodele sunt adunările mai marilor bisericești ținute sub presiunea capilor legitimi, spre a defini cu auctoritatea de sus data afaceri și lucruri bisericești ținătorie de binele bisericești și de mântuirea sufletelor credincioșilor.

Sinodele sunt ecumenice, provinciale și diocesane, după cum adecă sunt convocare de papă din tota biserica, seau de metropolitul unei provincii bisericești, ori de episcopul cutare diocese.

Folosul sinodelor preste totu este învederat, deora-ce sunt mediulocele mai eficace pentru incolumitatea bisericești, integritatea credinței și a moravurilor, pentru delaturarea erorilor și a debinarilor, și pentru îndreptarea disciplinei bisericești.

Instituirea sinodelor provine dela începutul bisericești creștine, și acolo au baza lor în cuvintele mântuitorului: „Că de voru fi dei de intru voi intru unu întielesu pre pământu, de totu lucrulu ce voru cere, va fi lora dela tatalu meu celu din ceruri. Pentrucă unde sunt doi seau trei adunati în numele mea, acolo sunt eu în mediulocu lor”¹.

Dreptu aceia sântii apostoli, de si erău toti, și unulu fiecarele plinu de Spiritulu sântu², totuși convinsi despre marele folosu alu sinodelor, și purcediendu din cuvintele mântuitorului mai susu citate, pentru afaceri mai momentose au conchiamatu adunari, și se-au consultatu împreună³.

Dupa eesemplulu sântiloru apostoli nece biserica nu a lipsitu mai adeseori a ținé sinode, candu află, că credința și disciplina sunt amenintate și periclitare, ma inca a si impusu prin canone celebrarea acelor a⁴.

Capu II.

Despre sinodele ecumenice.

Sinodulu ecumenicu este adunare episcopilor din tota lumea catolica ținuta sub presiunea pontificelui Romanu spre a defini trebi ținătorie de binele bisericești universali.

Recerintiele sinodului ecumenicu sunt acestea:

1. Se se conchiamă de pontificele Romanu, seau celu pucinu cu involirea lui, pentrucă densulu este capulu a tota biserica⁵.
2. Se se invite toti episcopii, cari au votu decisiv, pentrucă după-ce dreptulu de a defini întrebările de credință și de morala provine din poterea de a pasce și a guvernă, urmésă că aceia potu decide atari întrebări cu auctoritate de susu data, cari sunt pusi prin instituirea divină de pastori și investitori în biserica⁶.
3. Că se presiedă pontificele Romanu în persona, seau prin vicari delegati⁷.
4. Se se aprobese definițiunile aceluia de catra pontificele Romanu⁸.

¹ Matth. XVIII, 19, 20.

² Act. Ap. II, 4.

³ Act. Ap. I, 21-26; VI, 2-6; XV, 6-20.

⁴ Can. apost. 37; Conc. Nic., can. 5; Conc. Antioch., can. 20; Conc. IV., can. 19; Conc. VI., can. 8; Conc. VII., can. 6; Conc. Carthag., can. 21, 55, 77, 89; Conc. Laodic., can. 40.

⁵ Act. Ap. XV, 7.

⁶ Act. Ap. XX, 28; Ephes. IV, 11.

⁷ Relat. synod. Chalced. ad Leon. I Rom. Pont.: „Quibus tu quidem sicut membris caput, praeseres in his, qui tuum tenebant ordinem, benevolentiam praeseres”.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

TITULUS III.
DE SYNODIS.

Caput I.

De synodis in genere.

Synodi sunt congregationes praelatorum ecclesiae sub praesidio legitimorum superiorum celebratae, ad definiendum auctoritate desuper data negotia ac res ecclesiasticae, ecclesiae bonum ac animarum fidelium salutem respicientes.

Synodi sunt aliae oecumenicae, aliae provinciales, aliae denique dioeceseanae, prout nempe a summo pontifice e toto orbe, vel a metropolitano unius provinciae ecclesiasticae, vel ab episcopo cuinadam dioeceseos convocantur.

Generatim loquendo synodorum utilitas est evidens, namque ipsae sunt media efficacissima ad ecclesiae incolumitatem tuendam, ad fidei morumque integritatem servandam, ad haeresees schismataque tollenda, atque ad disciplinam ecclesiasticam restaurandam.

Synodi inde ab exordio ecclesiae originem ducunt, atque verbis salvatoris innuntantur: „Quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quaecumque petierint, fiet illis a patre meo, qui in caelis est. Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum”¹.

Quamobrem sancti apostoli, quamvis omnes ac singuli Spiritu sancto repleti essent², tamen magnae utilitatis synodorum concilii atque verba salvatoris superius allata prae oculis habentes, in maioris momenti causis congregationes convocabant atque in iisdem in communi deliberabant³.

Ad exemplum sanctorum apostolorum neque ecclesia omisit saepius synodos celebrare, quoties fidem ac disciplinam periclitari observavisset, imo canonibus quoque earundem celebrationem iniunxit⁴.

Caput II.

De synodus oecumenica.

Synodus oecumenica est congregatio episcoporum e toto orbe catholico sub praesidio Romani pontificis celebrata, ad definienda negotia bonum ecclesiae universalis attinentia.

Synodi oecumenicae requisita sunt:

1. Ut a Romano pontifice, aut saltem illius consensu convocetur, namque ipse est totius ecclesiae caput⁵.
2. Ut omnes episcopi convocentur, qui suffragio decisivo gaudent; etenim cum ius fidei morumque quaestiones dirimendi e pacendi ac gubernandi potestate proficiat, sequitur illos solum tales quaestiones auctoritate desuper data definire posse, qui institutione divina pastores ac doctores in ecclesia positi sunt⁶.
3. Ut pontifex Romanus per se aut per vicarios praesideat⁷.
4. Ut synodi definitiones a pontifice Romano confirmetur⁸.

¹ „Rogamus igitur et tuis decretis nostrum honora iudicium, et sicut nos optati in bonis adlocimus consensum, sic et summus tuus filius, quod docet, adimpleat” (ibidem). Synod. VII, act. VI, t. 1: „Quomodo autem magna et universalis, quam neque receperunt, neque concordaverunt reliquarum praesules ecclesiarum, sed anathemati haec transmitterunt? Non habuit enim adiutorem illius temporis Romanum papam, vel eos, qui circa ipsum sunt sacerdotes, nec etiam per vicarios eius, neque per encyclicam epistolam, quemadmodum lex dicitur conciliorum.”

Sinodale ecumenice providente cu recerintile A amintite sunt infalibile¹ in definițiile dogmatice, și pentru acea tot credințioșii trebuie să suntu datori a-le crede și a marturiază definițiile dogmatice ale acelor a.

Caput III.

De pre sinodis provincialibus.

Sinodulu provincialu este adunarea episcopilor din o provincia basericească ținută sub presidulu metropolitului în afaceri basericești comune provinciei întregi.

Baserica convinsă despre folosulu celu mare ale sinodeloru; înca de pre la finea secululu alu doile, se îndată a celebră atari sinode precum ne invetiamu din canonulu 37^a a-lu apostoloru: „De doue ori pre anu facase sinodu alu episcopiloru, și cercetăse întru densii dogmale bune onorări de Domnedieu, și ivitele certe basericești de deslégese“². (32)

Obiectele principali ale sinodeloru provinciali după disciplinā basericești nostre suntu acoste:

Prin metropolitu cu episcopii adunati consecrarea episcopiloru provinciali aleși³ de clerulu respectivei diocese prin trin a candidatiune, unde obtiene psula, ascultarea și judecarea cauzelor și controverșiloru basericești⁴, pertractarea cauzelor ținătorie de moravuri și disciplinā⁵, îndreptarea defectelor, ce se-aru ivi în acoste privintie⁶, afara de acea de sinodulu provincialu se țiene luarea mesuriloru necesare pentru înflorirea și binele basericești⁷, introducerea uniformității în administrațiunea hierarhică⁸, pasirea nevătămăți și sperarea autonomiei și integrității provinciei basericești⁹.

Convocarea sinodeloru provinciali este dreptulu esclusiv alu metropolitului¹⁰, carele și presiede la acele¹¹.

Membrii sinodeloru provinciali cu voturi decisive suntu episcopii comprovinciales, și în casu de vacantia a ver-unui scaunu episcopescu, și vicariulu capitulariu, caror a nu li este iertatu a absentă fora cauza canonică, nec a se departă înainte de închierea sinodului¹². Er' candu ver-unu episcopu va absentă din cauza canonică recunoscândă de sinodu, se fia reprezentat prin procuratoru, caruia ce votu se -i se dăe? va decide sinodulu respectivu deîn casu în casu; se chiama la sinodele provinciali înca prepositii capitulari în persona, și capitulele basericeșeloru catedrali, cari au de a se infaciocă prin reprezentanti aleși din senulu loru, și anume capitululu metropolitanu prin doi inși, celele lalte prin câte unulu; iar fiindu împedecat prepositulu, capitululu se mai aléga unulu¹³. Mai încoale se chiama vicarii foranei episcopesci și prepositii monastiriloru. (33) Afara de aceia se potu chiamă în ajutoriu sinodului și alti preoți că canonisti și teologi. La sinodu provincialu se chiama toti acia presbiteri și diaconi, a caroru cause se ar' luă la pertractare sinodala, și aru avă se audia sententia¹⁴.

Loculu și tempulu ținerei sinodului provincialu, care ar' fi de doritu se se țiene totu la trei ani, lu defge metropolitulu¹⁵.

Pertractările sinodali decurgu în secretu, decisiunile se aducă cu absoluta majoritate de vo-

Synodi ecumenice requisita superius commemorata praeditas in definitionibus dogmaticis infalibiles sunt¹, ac proinde omnes fideles dogmatica earundem decreta firmiter credere ac profiteri tenentur.

Caput III.

De synodis provincialibus.

Synodus provincialis est congregatio episcoporum unius provinciae ecclesiasticae sub metropolitani praesidio in negotiis ecclesiasticis bonum totius provinciae respicientibus habita.

Ecclesia de magna synodorum utilitate persuasam inde a saeculo secundo ad finem vergente, huiusmodi synodos celebrare consueverat, prout apostolorum canone 37° edocemur, qui haec habet: „Bis in anno episcoporum concilia celebrentur, ut inter se invicem dogmata pietatis explorent, et emergentes ecclesiasticas controversias absolvant“². (32)

Praecipua synodorum provincialium obiecta, iuxta ecclesiae nostrae disciplinam, sunt haec:

Consecratio provinciae episcoporum³ a clero concernentis diocesis, ubi usus obtinet, trinae nominatione electorum, per metropolitam reliquosque episcopos congregatos facta, causarum controversiarumque ecclesiasticarum discussio ac definitio⁴, questionum mores ac disciplinam spectantium ventilatio⁵, defectuum hinc sub respectibus emergentium correctio⁶; praeterea ad synodum provinciale spectat consilia bono ac prosperitati ecclesiae accommodata capere⁷, hierarchicae administrationis uniformitatem introducere⁸, autonomiam ac integritatem provinciae inviolatam custodire atque defendere⁹.

Synodorum provincialium convocatio est exclusivum metropolitani ius¹⁰, qui iisdem et praest¹¹.

Membra synodorum provincialium voce decisiva praedita sunt episcopi comprovinciales, et sede quidam episcopali vacante vicarius quoque capitularis, quibus absque causa canonica abesse haud licet, quemadmodum nec synodo nondum terminata discedere¹². Cum autem quidam episcoporum ob causam canonicam per synodum cognoscendam abesset, loco sui mittat procuratorem, cui quale suffragium conferendum sit, synodus de casu in casum decidet: ad synodos provinciales vocantur quoque praepositi capitulorum per se, ecclesiarum vero cathedralium capitula per representantes e gremio illorum electos, et quidam capitulum metropolitanum per duos electos, cetera vero tantum per unum: praeposito vero impedito, capitulum loco ipsius eligit adhuc unum¹³. Insuper vicarii foranei episcoporum, praepositi quoque monasteriorum vocantur. (33) Praeterea in patrum synodi adiutorium alii quoque presbyteri qui canonistae aut theologi vocari possunt. Ad synodum vocantur omnes presbyteri et diaconi, quorum causae in synodo pertractantur, quibusque synodi sententia audienda esset¹⁴.

Locum ac tempus celebrationis synodi provincialis, quam singulis trienniis celebrari optandum esset, metropolita defigit¹⁵.

Obiecta synodo proposita in secreto discutuntur, decisiones absoluta suffragiorum maiori-
tate

¹ Epist. Caecelstini Rom. Pont. ad synod. Ephesin.
² Synod. oecum. II, can. 1; Synod. VI, can. 1; Synod. VIII, can. 1.

³ Conc. I, can. 5; Conc. II, can. 6; Conc. Antioch., can. 20; Conc. Chalced., can. 19.

⁴ Conc. I, can. 6; Conc. Antioch., can. 16, 17.

⁵ Conc. Antioch., can. 20.

⁶ Can. apost. 37; Conc. VII, can. 6.

⁷ Conc. IV, can. 16.

⁸ Conc. Antioch., can. 20.

⁹ Can. apost. 34; Conc. Antioch., can. 9.

¹⁰ Conc. IV, can. 12, 17.

¹¹ Conc. Antioch., can. 19; Conc. Laodic., can. 40.

¹² Conc. Antioch., can. 16 et 9.

¹³ Conc. IV, can. 19; Conc. VI, can. 6; Conc. Laodic., can. 20.

¹⁴ Conc. Carthag., can. 24.

¹⁵ Conc. Antioch., can. 20.

¹⁶ Conc. IV, can. 16; Conc. VI, can. 6.

tari¹, se recitaua in aedificiis publicis sinodalis, et A fruantur², in sessione publica synodali recitantur, et post approbationem auctoritatis apostolicae se promulgant, et provinciam obligant.

Capitulum IV.

De synodo diocesana.

Episcopi in temporibus antiquioribus se in datione a adunantibus presbyteris, maiorem virtutem preceperunt, ut ipsi monita salutaria imperarentur, eorum postulata patenter audirent, errores emendandos corrigerent, atque eorum consilio, quae bono diocesis necessaria essent, deciderent ac promulgarent; munus hac ratione pastoris adimplentes, de quo apud Ezechielem propheta dicitur: „Ego pascam oves meas, et ego eas accubare faciam... quod perierat requiram, et quod abiectum erat reducam, et quod contractum fuerat alligabo, et quod infirmum fuerat consolidabo, et quod pingue et forte custodiam, et pascam illas in iudicio“³.

Synodi diocesanae ab episcopo, sede autem vacante a vicario capitulari convocantur.

Membra synodorum diocesanarum sunt omnes capitulum canonicum, omnes protopopae ac officii protopopalis administratores, item monasteriorum hegumeni, instituta vero litteraria et clerus ruralis per deputatos ecclesiasticos. (34)

Agenda synodali diocesanae sunt haec:

a) A lege tres personae basilicenses in casu de vacantia verum unum scaunum episcopalem, unde obtinere usum, duntaxat designandus per oculos presentem unum, acceperit se si propterea confirmare, si postea datus in synodo provinciali se ar si consecrari de episcopo.

b) A publicis decretis synodali provinciali si a le executi.

c) A se consultis asupra institutioni religiose a tinerime si a populo, precum si desuper observatas sententiarum canonicarum si a disciplinae in clero si a populo.

d) A se consultis desuper promovenda decore cultui divini, desuper administranda uniformi a sententiarum sacramentorum si correspondentia sententiarum si demeritis lorum.

e) A se consultis desuper aduocanda statutorum disciplinariae cu privire la lipsa diocesanae, in casu acceperit nu aru fi determinata per legislativum provinciale.

Synodi diocesanae sunt a se convocatae de regula in totum annu unadata⁴ in tempore dela sententiarum paschi pana in ultimam octobris, si ei invitati toti sunt obligati a se infasias, si a nu absentia fora causa canonica. (35)

Pertractabilia in synodo diocesana sunt secreta, decisiones se enuncia de episcopo, sunt obligatorie per totum clerum si populum diocesanum. (36)

TITULUS ALIUS PATRULAE.

DE BENEFICIIS BASILICENSIS.

Capitulum I.

De beneficiis basilicensis in genere.

Est iustum et aequum, ut oculus oculus porta officii basilicensis, se sibi mediocriter de sustentatione dela basilica, dupa cuvindele mantentorii, carele dico: „Totum lucratoriu est demum de plat'a sa“⁵, si era precum dico santulu apostolu Paulu: „Deca amu

¹ Conc. I, can. 6; Conc. Antioch., can. 19.
² Ezech. XXXIV, 15 et seq.
³ Conc. Antioch., can. 28.

Capitulum IV.

De synodo diocesana.

Episcopi ab antiquioribus temporibus presbyteros praesertim curae animarum addictos saepius coadunare solebant eo, ut ipsi monita salutaria imperarentur, eorum postulata patenter audirent, errores emendandos corrigerent, atque eorum consilio, quae bono diocesis necessaria essent, deciderent ac promulgarent; munus hac ratione pastoris adimplentes, de quo apud Ezechielem propheta dicitur: „Ego pascam oves meas, et ego eas accubare faciam... quod perierat requiram, et quod abiectum erat reducam, et quod contractum fuerat alligabo, et quod infirmum fuerat consolidabo, et quod pingue et forte custodiam, et pascam illas in iudicio“³.

Synodi diocesanae ab episcopo, sede autem vacante a vicario capitulari convocantur.

Membra synodorum diocesanarum sunt omnes capitulum canonicum, omnes protopopae ac officii protopopalis administratores, item monasteriorum hegumeni, instituta vero litteraria et clerus ruralis per deputatos ecclesiasticos. (34)

Agenda in synodo diocesanae sunt haec:

a) Sede episcopali vacante, tres personae ecclesiasticae, ubi usus viget, eligere, ex quibus ille qui iure praesentandi gaudet, unum in episcopum designans, eandem confirmandam proponit, quae deinde ad antiquae consuetudinis normam in synodo provinciali consecranda veniunt.

b) Synodi provincialis decreta publicare, eaque executioni mandare.

c) De institutione religiosa iuventutis ac populi, nec non de sacrorum canonum et disciplinae in clero et populo observantia consilia inire.

d) De cultu divini decore promovendo, atque de sacrorum sacramentorum uniformi ac sanctitati et dignitati eorumdem convenienti administratione deliberare.

e) De statutis disciplinariis indigentibus diocesanis respicientibus ferendis, in quantum eadem in legislatione provinciali determinata haud essent, consultare.

Synodi diocesanae de regula quovis anno semel⁴ intra tempus a sancto paschate usque ad finem octobris convocandae sunt, atque omnes vocati adesse tenentur, neque licet illis absque causa canonica abesse. (35)

Discussiones in synodo diocesanae sunt in secreto, decisiones episcopus enuntiat, atque omnem clerum ac populum diocesanum obligant. (36)

TITULUS IV.

DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

Capitulum I.

De beneficiis ecclesiasticis in genere.

Iustum et aequum est eos, qui munere ecclesiastico funguntur, ab ecclesia quoque sustentationem accipere, prout dicit salvator: „Dignus est operarius mercede sua“⁵, cui consonat et sanctus apostolus Paulus ait: „Si nos vobis spiri-

⁴ Conc. VI, can. 8; Conc. VII, can. 8; et synodus sub Athanasio an. 1700, can. 1.
⁵ Luc. X, 7.

somanatu noi voue cele spirituale, cu mare haru A
este de venu acora noi ale vestre cele trupesci¹.
vestra aeternitas².

In timpurile primitive ale bisericii tota averile
si veniturile bisericii diocesane forma una tesauru
comunu, din carele episcopulu da subistinta cleru-
lui si altora lipsiti³.

Insa mai tarziu, dupa ce biserica a sa inestrat
cu bunari nemiscatoric prin pietate credinciosilor,
si prin liberalitatei principiloru, clericiloru si sa-
asemanu veniturile bunurilor bisericesti astatate
in teritoriulu lor, impreunandu cu ofitile bise-
ricesti, si legatur a acorata dintre veniturile si ofitile
sa-a numitu beneficiu bisericescu.

Dreptu ace'a, beneficiulu bisericescu preste totu
este ofitiu spiritualu instituitu de auctoritate bise-
riceasca competenta, si impreunatu cu dreptulu de
a primi pre victia fructele proveenitoric din bunuri
bisericesci destinate spre acelu scopu.

Celu de antaiu momentu esentialu alu bene-
ficiulu este ofitiulu spiritualu, de-ora-ee beneficiulu
se da pentru ofitiu, si pentru ace'a mirenil, nepo-
tendu implini ofitile spirituale, nu se potu impartasi
nicu din beneficiu eclesiasticu.

Alu doile momentu este dreptulu de a se bucura
de beneficiu pre victia, si din acorata cauza bene-
ficiulu nu se potu lipsi de dreptulu acorata fora
procesu formalu din cauza canonica, nice chiaru
atunci candu aru deveni neapta spre implinirea
ofitulu seu.

Alu treilea momentu este instituirea si confiri-
rea beneficiulu de auctoritate bisericesca compe-
tenta, dreptu ace'a mirenil nu potu institui atasi
beneficii, nice nu le potu conferi pre acelu⁴.

Patronii, ce este dreptu, potu prezenta clericu
calificatu conferitorialu competentu de beneficiu
eclesiasticu, dara ei nice decatu nu le-potu con-
feri, pentrucu nu este in puterea lor a constitui
pre cineva in ofitiulu spiritualu, cu care suntu im-
preunatu veniturile cele temporali.

Capu II.

Despre beneficiile parochiale.

Parochii rurale ca se nu sa constrina, cu para-
dizea turmei si cu neglegerea ofitulu a-si procura
midiocele de subistinta, din timpurile cele mai
vechi fura asiazati preste credinciosii unui teritoriu
anumitu, ca se implinesca functiunile sacre la bise-
rica providuta cu venituri corespunditoric din
pietate credinciosiloru si prin fundatiunile unora
benefactoru.

Beneficiile parochiale fiindu de natura spirituala,
se intielege ca numai auctoritatea bisericesca, si
anume ecanunulu episcopescu le potu institui si con-
feri, de carele se tiene a judeca si despre conditiu-
nile dotarii beneficiiloru parochiali⁵.

Beneficiile parochiale fiindu fundate pentru bi-
nele spirituale alu credinciosiloru si din necesitate,
se intielege ca in domeniulu nu se potu face stramta-
tari⁶, decatu pentru folosulu bisericii, si din ne-
cesitate mare, si si atunci insa cu auctoritatea
ecanunulu episcopescu, si cu invoirea celor com-
petenti.

Capu III.

Despre regularea parochiiloru si dotarea loru.

Sinodulu recunoase in principiu conservarea
beneficiiloru in integritate lor, dara admite sa
schimbare unde sa ar recore, si unda se ar potu face
acorata fora periclitarea intereselor bisericii

si nulla comminimus, magnum est, si nos carnalia
vestra aeternitas².

Initio eclesiae omnia bona ac redditus ecclesiae
communem thesaurum offerebant, ex quo episcopus
clero et aliis indigentibus distribuebat³.

Deinceps vero postquam ecclesia fidelium pie-
tate ac principum liberalitate bonis immobilibus
ditata est, clericis bonorum ecclesiasticorum in
eorundem territorie existentium redditus officia
ecclesiastica adhaerenti, attributi sunt, qui officiorum
ac reddituum nexus beneficium ecclesiasticum audit.

Proinde beneficium ecclesiasticum in genere
est officium spirituale a competente ecclesiastica
auctoritate institutum, cum iure redditus bonorum
ecclesiasticorum cum ad finem destinatorum vita
durante percipiendi constantem.

Praeceptus beneficii ratio in officio spirituali con-
sistit; beneficium namque datur propter officium,
et ideoque laici, qui officia spiritualia obire ne-
queunt, beneficiorum ecclesiasticorum participes
fieri haud valent.

Altera beneficii ratio est ius beneficio vita du-
rante fruendi, quamobrem beneficiatus hooce iure,
absque processu ob causam canonicam, nec casu
illo potest spoliari, quo ad munus suum obendum
incapax redderetur.

Tertia denum ratio beneficii est institutio atque
collatio beneficii a competente ecclesiastica auctori-
tate facta, atque ideoque laici beneficia ecclesiastica
neque instituere neque conferre possunt⁴.

Patroni quidem competenti beneficiorum eccle-
siasticorum collatori clericos idoneos praesentare
queunt, at ipsi eadem conferre haud valent, namque
illis minime competit quemquam instituere in offi-
cium spirituale, cui redditus temporales adnexi sunt.

Capu II.

De beneficiis parochialibus.

Ne parochi ruris ob defectum rerum ad victum
necessariorum gregem decerant atque officium ne-
gligant, iam ab antiquis temporibus certi territorii
singulis praedicebatur, ut functiones sacras in
ecclesia, fidelium pietate nec non benefactorum
fundationibus censu convenienti aucta, obeant.

Cum parochialia beneficia spiritualia sint, per se
intelligitur eadem ab auctoritate solummodo eccle-
siastica, et quidem a sede episcopali institui atque con-
ferri posse, cuius est etiam de dotationalibus beneficiis
parochialibus conditionibus iudicium depromere⁵.

Beneficia parochialia, utpote ad spirituale fide-
lium emolumentum atque e necessitate instituta,
dubio procul mutationi obnoxia haud sunt⁶, nisi
propter ecclesiae utilitatem atque urgentem neces-
sitationem, et tunc quoque solummodo sedis episco-
palis auctoritate ac competentium consensu.

Caput III.

De statu parochiarum ordinando atque de eorundem dotatione.

Synodus in principio agnoscit, beneficia paro-
chialia in integritate sua conservanda esse; nihilo-
minus ubi eorundem immutatio necessaria videretur,
atque effici posset, quin ecclesia nostra graeco-

¹ Conc. IX, 11.

² Act. Ap. IV, 26; Can. apoc. 4; Conc. VI, can. 26; Conc.
Antioch., can. 28.

³ Conc. VII, can. 2; et Conc. VIII, can. 22.

⁴ Conc. ecan. IV, can. 6.

⁵ Conc. IV, can. 12, 17.

noastre greco-catolice, si aşune reducerea numărului lor prin alinierea parohiilor, cari nu sunt în stare a susţine după conveninţa pre pastorală lor cea sufletească, cum şi bisericească şi scolă.

Cu totu aşteptă ca se nu sufere cedere credinţei în cele spirituale, dorinţa sinodului este, că la contragerea parohiilor se se pună deosebită grija spre acea, că mai multa de două parohii prevedinate ca biserice se nu se împreune în ună parohie.

Inse în impregiurabile, de facia nepotendă sindula aşteptă regularea şi dotarea parohiilor de către numai dela conferirea credinţelor acestei provincii, mai alesu relative la arhidieceza, modalitatea executării acelei regulării este silită a laşi se-o determine ştorialu congressu alu acestei provincii, ori sinodele dioceane. (37)

Caput IV.

De conferirea beneficiilor parochiali.

Conferirea beneficiilor parochiali, de regula, în biserice noastre are se se face prin concursu publicu, că asia scunulu episcopescu se pota desemná pentru biserice vacante pre celu mai aptu individua.

Că se fie în adevăru canonică conferirea beneficiilor parochiali, se recere a) cu privire la beneficiu; ca acol'a se fie vacantu numai în facta ei si după dreptu¹; b) cu privire la candidatu se recere că acol'a se aiba calificatiunile postite de santele canone, adeca: etatea legiuita, moralitatea nepatata, nume bun², si pregătire corespunditoria în sciintele teologice³; c) cu privire la forma se recere, că beneficiile parochiali se se conferesca gratuitu, evitanduse si cea mai mica umbra de simonia⁴, se se conferesca mai incolo beneficiile absolute, întregi si fora micşiorare⁵ câtu se pote în tempulu celu mai scurtu, că se nu sufere credinţiosii ceva dauna sufletească. (38)

TITULUL V.

DESPRE SANTELE SACRAMINTE.

Caput I.

De santele sacraminte in genere.

Mantuiitorulu nostru Iesu Christou avendu în vedere slăbiriunea firei noastre a binevoitu a deschide fantani publice ale darului, cari în biserice sa ne încetatu se ivoresca, a voita că omenii daruiti cu trupu si sufletu, cari la celea spirituale abia se potu înaltia decâtu prin cele trupeşti, se gaste si se primiesca darurile cereşti prin ore cari semne eterne, cari suntu cele şapte santele sacraminte.

Sacramintele legii noue suntu semne vediuete ale darului nevediuete, cari numai însemnéza darulu, ei-lu si contienu si produc.

Biserice noastră marturisesce şapte sacraminte: santulu botezu, santulu mira (sant'a confirmatiune), sant'a eucharistia, sant'a penitentiă, sant'a ungere de pre urma, sant'a chirotonia si casatori'a.

Din aceste botezulu si penitenti'a, cari se dicu sacramentele mortiloru, produc darulu santitoriu, intru cei ce suntu lipsiti de densulu, era cele alalte înmultiesca darulu primitu prin sacramentele mortiloru, si pentru ace'a că se produc efectu, trebue primite în statulu darului, de unde se si numesc sacramentele viiloru.

¹ Conc. VI, can. 38.
² Conc. Sardic, can. 4.
³ Rom. II, 21; Can. apost. 42, 48.

A catholica exinde detrimentum aliquod spirituale pateretur, eandem admittit, praesertim vero unionem seram, quae seroim parochum, ecclesiam ac scholam necessariis providere haud sufficiunt.

Et non obstanto, ne fideles in spiritualibus cura necessaria destituantur, synodus desiderat, ut in parochiis contrahendis maxima cura in id convertatur, ne plures quam duae parochiae ecclesiam habeant ad unam parochiam confundam ordinentur.

Attentis attamen praesentis temporis adiunctis, quibus synodus parochiarum regulationem ac dotationem, praesertim quod archidiecesim attinet, solummodo a fidelium huiusce provinciae cooperatione expectat, modum hancce regulationem atque dotationem executioni mandandi determinandum relinquit huiusce provinciae congressui episcoporum aut synodis dioecesanis. (37)

Caput IV.

De beneficiorum parochialium collatione.

Beneficiorum parochialium collatio in ecclesia nostra de regula via publici concursus fieri debet, ut hac ratione sedes episcopalis ad ecclesiam vacantem dignissimum destinare queat¹.

Quo itaque beneficiorum parochialium collatio reapse canonibus conformis sit, requiritur, a) quoad beneficium; ut illud non tantum de facto sed de iure quoque vacans sit²; b) quod promovendum attinet, requiritur, ut ille dotibus, quas sacri canones postulant, instructus sit, nimirum aetate legitima, vitae integritate, bona existimatione³, atque sufficienti disciplinarum theologiarum cognitione⁴; c) quod formam spectat, requiritur, ut beneficia parochialia gratuito conferantur, levissima quoque simoniae umbra declinata⁵; praeterea ut beneficia absolute, integre et absque diminutione⁶, intra, quo fieri potest, brevissimum tempus conferantur, ne fideles aliquod damnum spirituale patiantur. (38)

TITULUS V.

DE SANCTIS SACRAMENTIS.

Caput I.

De sacramentis in genere.

Salvator noster Iesus Christus naturae nostrae infirmitatem considerans, publico gratiae fonte in ecclesia iugiter manantes aperire dignatus est, atque voluit homines corpore ac anima praeditos, qui ad spiritualia nisi per sensibilia non evehuntur, dona caelestia per quaedam signa externa, quae sunt sancta septem sacramenta, degustare et suscipere.

Novae legis sacramenta sunt signa visibilia gratiae invisibilia, quae gratiam non tantum significant, verum etiam continent et efficiunt.

Ecclesia catholica septem profitetur esse sacramenta, videlicet sanctum baptismum, sanctam confirmationem, sanctam eucharistiam, sanctam penitentiam, sanctam extremam unctionem, sanctum ordinem, et sanctum matrimonium.

Ex hisce baptismus et penitentia, quae mortuorum sacramenta dicuntur, gratiam sanctificantem in illis, qui eadem carere, producant; reliqua vero gratiam per sacramenta mortuorum collatam augent, se propterea, ut effectum sortiantur, in statu gratiae suscipienda sunt, unde etiam vivorum sacramenta appellantur.

¹ Conc. I, can. 9; Malact. II, 7.
² Conc. IV, can. 2; Can. apost. 29.
³ Conc. IV, can. 17.

Assensus botezulu, confirmatiunea si obrotost'a a imprimis caracteru nosteru in subetu¹, va se dca unu semru ore care spiritualu si indelebile, din care cauza sacramintele acetu nu se mai potu repoti. Priu consecratiunea acet'a spiritualu ne deosebim de altii, cari nu au primitu, si ne facem apti in botezu, de a primi in modu validu celelalte sacraminte, in confirmatiune de a marturii si a aporu cu constantia mai tare credint'a; in urma cu caracterulu ordulu este impronata poterea de a perface sacramintele si de a le imparti.

Santole sacramente ale legi nove, amesuratu institutiune divine confereseu grati'a dia lucrulu lucratu, va se dca in poterea inuasi a sacramentulu vedintu, la toti acola, cari nu punu piedeca. La administrarea valida a sacramentelu inee pre langa capacitate subiectulu se mai poteseu materi'a si form'a precorice si ministru legiuita cu intentiunea de a face, ce face baserica. Dintre acetu deca lipsece numai un'a, sacramentulu nu se perface.

Pentru acei'a sinodulu acet'a nu pote dia deatulu a recomandá, cá preotii se invetie pre credintiosii sei atátu despre natur'a si efectele sacramentelu, cátu si despre dispuetiunile, ce se receru spre a se primi acole cu frupte; totu odata recomandá parochiloru ocireca diligente a precoriceoru euhologitulu, si acurat'a observare a ceremonieloru, pentrucá se se pota acetu administrá cu decore convenita santianiei loro, si cá administrandu sacramintele, se nu-si agoniseasca si-si ocenda, se-si aduca aminte preotii de pasirea curatei sufletulu, cu care trebuie se-ate cá ministrii si misteriloru lui Domnedieu.

Caput II.

Despre sacraminte in specie. Despre sacramentulu botezulu.

Findu-cá santulu botezu este celu de antáiu si celu mai insemnatu sacramentu alu legi nove, si ore-cum uai'a, prin carea singuru potemu intrá in imperati'a cerululu, dupa cuvintele mantuitorulu: „De nu se vá nasce cinev'a din apa si din Spiritulu santu nu vá poté se intru intru imperati'a lui Domnedieu“²; pentru ace'a sinodulu statoreseu urmatoriele:

1. Cá parochii se dogenesca pre parenti, cá acola fora întârdiare se-si duca nascutii la baserica spre a se botezá³.

2. In case private botezulu se nu se conferesca, afora de casulu nebesitatei intetitorie⁴, candu si inuasi parintele seu ori si ce omu seuu muliere pote conferi botezulu cu observarea celora precorice, inee si atunci parochii suntu obligati a suplini dupa acet'a rogatiunile si ceremoniile indatinete la botezu; éra candu nu se ar poté adeveri cu martorii, cá outare pruncu este botezatu ori nu, trebuie botezatu sub conditiune⁵. Assensus suntu a se botezá sub conditiune oei veniti dela unitari seuu socialini in sinulu basericei nostre, dca in totu casulu tenendese seamenu strinuu, aru fi indoiala fundata despre validitatea botezulu conferitu la denii⁶. (39)

3. Materi'a ce este a se intrebuintá la botezu, este apa naturala⁷ santita⁸, si numai in casu de nebesitate, apa neesantita, éra form'a botezulu santu cuvintele, ce le rosteseu ministrulu candu botezá adoca: „Botezáse sierbulu lui Domnedieu N. in numele Tatalu si alu Fiului si alu Spiritulu santu. Amin.“

¹ S. Basil, hom. in a. bapt.: „Signillum quod coactu nullo frangi potest“.

² Ican. III, 5.

³ Conc. IV, can. 81, 80; Ican. Isidorus, can. 20; Conc. Carthag., can. 121.

Practerea bapismus, confirmatio et ordo in anima characterem indefectibilem imprimunt¹, hoc est aliquum quoddam spirituale et indelebile, unde hinc sacramenta iterari non possunt. Hac eadem vero consecratione spirituali tum ab aliis distingui-mur, qui ea insigniti non sunt, tum apti efficiuntur in baptismo ad aliorum sacramentorum validam susceptionem, in confirmatione ad constantiorem fidei professionem et propugnationem; character ordinis denique potestatem sacramenta conficiendi et ministrandi coniunctam habet.

Novae legis sacramenta secundum divinam eorum institutionem ex opere operato, hoc est, vi ipsius visibilis sacramenti gratiam conferunt omnibus obiectum non ponentibus. Ad validam autem administrationem, praeter capacitatem subiecti, requiruntur materia et forma praescripta, ac legitimus minister cum intentione faciendi quod facit ecclesia; quorum si aliquid desit, non perficitur sacramentum.

Quapropter sancta synodus haud potest presbyteris satis superque commendare, ut fideles suos tam naturam ac effectus sacramentorum, quam dispositiones, quas ad dignam eorumdem susceptionem requiruntur, edoceant: insuper parochis diligentem euhologii praescriptorum lectionem atque accuratam caeremoniarum observationem insulcat; ut vero illa decore sanctitatis eorum convenienti administrantur, ac ne sacramentorum administratione condemnationis rei efficiantur, meminerint presbyteri cordis puritatis, qua mysteriorum Dei dispensatores semper ornati esse debent.

Caput II.

De sacramentis in specie. De sacramento bapismus.

Cum sacramentum bapismus sit primum ac praecipuum novae legis sacramentum, et quasi ianua, qua sola in regnum caelorum introire possumus, iuxta salvatoris verba: „Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei“²; synodus sequentia statuit:

1. Ut parochi patres familias moneant, infantes suos abeque mora ad ecclesiam baptizandos deferre³.

2. In privatis autem domibus bapismus haud conferatur, extra urgentis necessitatis casum⁴, quo ipse pater vel quisvis homo vel mulier, servatis servanda, bapismus conferre potest. Attamen tunc quoque tenentur parochi praecae ac caeremonias in collatione bapismus adhiberi solitas deinceps sup- plere; casu autem, quo testibus fide dignis haud possent probari, infantem quemdam esse bapizatum vel non, tunc eidem bapismus sub conditione est conferendus⁵. Pariter sub conditione bapizandi sunt, qui ab unitariis sive socialibus in nostrae ecclesiae gremium se conferunt, quoties diligenti examine pro singulis casibus instituto, de validitate bapismus ab illis collati praedenter dubitatur⁶. (39)

3. Materi'a in administratione bapismus adhiberi solita est aqua naturalis⁷ benedicta⁸, et solummodo casu necessitatis etiam non benedicta; forma vero bapismus sunt verba quae minister in bapizando profert, nempe: „Bapizatur servus Dei N. in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.“

¹ Conc. VI, can. 81.

² Conc. VI, can. 68; Conc. Carthag., can. 72.

³ Ican. apert. 74.

⁴ Ant. Ap. VIII, 26-28; I, 47; Ephes. V, 25.

⁵ Eusebius, Ordo bap.; Timoth. Alor., quest. 2.

4. Nanaşi ce nu se întrebuntesc la botezu mai A. multi doctate unu barbaşa şi una femeia, dintre credincioşii de religioana noastră catolică, nepetaţi ni ce nume bunu, cari se acie elementale credinţei, peceptele lui Domnedieu şi ale bisericii, că în casu de lipa se fie capaci a învetăi pro fili cel sufletosi şi loru. Nu sunt de a se admite că nanaşi calugarii; se eschidu cu totu necredinţiosii, eroticii, schismaticii, excommunicatii, cei înca nebotezaţi, criminalitătii publici, nebunii, şi cei ce înca nu au ajunsu la anii pubertătei.

5. Cu privire la numele botezatilor acestu sinodu pretinde: că la acie se li se pună nume de ale santiloru, era nu nume pagane ori profane.

6. Curată a muieri dupa nascere se se face dupa prescripsele eucologiului, de regula în sant'a bisericea, oferindu acole cu multiamita lui Domnedieu pre baiatul nascutu si incestinitu.

Capu III.

Despre santulu sacramentu alu confirmatiunii.

Dupa datina bisericei nostre basata pre santeloru canone¹, indata dupa santulu botezu se administră sacramentulu santului miru, carele este complinirea botesului, si prin carele botesatul prin ungere cu miru consecratu de episcopa², si prin rogatiune primece sigilulu Spiritului santu, i se adange darulu santiloru, că asi luminatu si intaritu se pota marturiei cu constantia credinţei crestina în tote impregiarile vietiei sale.

Materia confirmatiunii este mirulu consecratu de episcopu în joi'a mare. Mirulu se face din oleiu de masline si din balsamu, si decumva se mai adangu ceva arome ori ceva umedieli pentru miroşu bunu, debue a grigi cu tota diligenţia, că cea mai mare parte a mirului se fie oleiu mestecat cu balsamu. Era form'a suntu cuvintele: „Sigilulu darului Spiritulu santu“.

Ministrulu ordinariu este episcopulu, era în bisericea greca e si ministru auctorizatu, carele este preotulu, si respective parochulu, carele si indatoreza a portă grige mare, că se nu-i lipsesca nice odata santulu miru, si se-lu conserve în unu vasu convenitiouu pre măs'a santului altariu.

Loculu conferinţei acestui sacramentu este bisericea parochiala, era nanaşi suntu totu cei dela botezu. (41)

Sinodulu dreptu ac'e îndemna în Domnulu pre parochi, că se învetie pre cei botezaţi si miruiti, după ce ajungu la pricepera, despre promisiunile facute lui Domnedieu cu ocaziunea primirei acolor'a si santeloru sacramente, si se-i îndemne, că tota vietă se o petreca amosuratu acoloru promisiuni.

Aceste se le face si cu ocaziunea primei comunicatiunii sub sant'a liturgia în audiulu toturora credinciosiloru. (42)

Capu IV.

Despre sacramentulu eucharisticii.

Sant'a eucharistia este celu mai santu si mai inaltu sacramentu alu legi noue, care sub form'a paniei si a vinului cuprinde adeveratulu corpu si sange alu Domnului nostru Iesu Christosu spre nutritiea sufletesca a credinciosiloru³.

Materia, ce este a se întrebunţiat la sant'a eucharistia, este pane dospita de grau⁴ în bisericea noastră, si vinu de vita⁵; era form'a suntu cuvintele, cu cari mantuatorulu institui sant'a eucharistia: „Luati mancati, acest'a este corpu meu, ce-

¹ Synod. Laodic. can. 58; Const. Apost., lib. VII, cap. 18.
² Synod. Carthag., can. 6.
³ Ican. VI, 54, 55, 56.

4. In patrimos ne accumantur nisi unus vir unaque mulier ex religioni catholice addictis, vitas intermeritas ac bonas exultationis, qui fidei elementa, Dei et ecclesie precepta calleant, atque idonei sint, qui filios spirituales casu necessitatis instruant. Non sunt autem admittendi ad patrum manus obeundum monachi; omnino excluduntur infideles, haeretici, schismatici, excommunicati, nondum baptizati, publice criminosi, infames, amentes, et qui pubertatis annos nondum attigerunt.

5. Quod autem nomina baptizandis imponenda attinet, synodus postulat, ut illis nomina sanctorum, non vero gentilium sive profana imponantur.

6. Purificatio mulieris post partum iuxta eucologii praescripta de regula fiat in ecclesia, infantem recens natum atque baptizatum cum gratiarum actione Deo offerendo.

Caput III.

De sacro chrismate sive de sacramento confirmationis.

Iuxta ecclesiae nostrae consuetudinem sacris canonibus innixam¹, post baptismi collationem administratur sacrum confirmationis sacramentum, quod est baptismi complementum, et per quod baptizatus unctioe chrismatis ab episcopo consecratur² atque oratione; Spiritus sancti sigillum recipit, gratia sanctificans in eodem augetur, ut illuminatus atque confirmatus fidem christianam in omnibus vitae adiunctis intrepide profiteri valeat.

Materia confirmationis est chrisma ab episcopo in coena Domini consecratum. Chrisma vero conficitur ex oleo olivarum et balsamo, et si quid aromatum aut aliorum liquorum fragrantiae causa additur, diligentissime curandum est, ut maxima pars chrismatis semper sit oleum balsamo mixtum. Forma autem sunt verba: „Signaculum domini Spiritus sancti.“

Minister ordinarius est episcopus; in ecclesia vero graeca habetur et minister auctorizatus, qui est presbyter et respective parochus, qui magnam curam adhibere debet, ne sacrum chrisma ei unquam deat, illudque super mensam sancti altaris in convenienti vase conservet.

Locus, quo hoc sacramentum conferendum sit, de regula est ecclesia parochialis, patrum vero sunt iidem, qui et baptismi. (41)

Synodus itaque hortatur in Domino parochos, ut baptizatos atque confirmatos, postquam ad annos discretionis pervenerint, doceant promissiones in susceptione horum sacramentorum Deo factas, eoque omnem vitam ad normam illarum promissionum componere permoveant.

Hoc autem et occasione primae communionis sub sacra liturgia praesentibus et audientibus omnibus fidelibus. (42)

Caput IV.

De sacramento eucharistiae.

Sacra eucharistia est sanctissimum ac excellentissimum novae legis sacramentum, quod sub specie panis et vini continet verum corpus et sanguinem domini nostri Iesu Christi in spiritualem fidelium refectionem³.

Materia ad sacram eucharistiam in ecclesia nostra est panis triticus fermentatus⁴ ac vinum de vite⁵; forma autem sunt verba, quibus salvator sacram eucharistiam instituit: „Accipite et comedite: hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur in re-

⁴ Conc. Florent. in decreto unionis.
⁵ Conc. VI, can. 39.

rele se frange pentru voi spre iertarea păcatelor"; A missionem peccatorum"; et "Bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro vobis et pro multis effunditur in remissionem peccatorum".

Ministrulu santei eucharistie, cu privire la profacere este episcopulu si preotulu ordinat¹; cu privire la administrarea acestui sacramentu ministri ordinarii suntu totu aceasi, era pre tempulu paschilor este parochulu propriu.

Subiectulu sacramentului santei eucharistie suntu omenii vli si botezati ajensi la pricepere, cari nu trebuie se amano primirea santei eucharistie pana la etatea mai-adulta, si in urma cari suntu intregi la minte, caror'a ca se li fie de folosu impartasirea, trebuie se fie curatiti de pacate², si se fie nemancati si nebeuti³, cu singur'a exceptiune a morbosiloru, cari o' primescu ca merinde spre viati a eterna⁴.

Locus unde are se se administrare santei eucharistie, este baseric'a, se iau afora morbosii, caror'a suntu datori parochii a li duce santea cuminecatura a casa cu tota pietatea.

Cu privire la tempulu cuminecaturei, crestinii cei de antaiu se cuminecau la tota santea liturgia⁵, inae scadiendu pietatea crestiniloru de a se cumineca, baseric'a nu a lipitu a demana sub pecatu de morte, ca fie-care crestinu se se cuminece in totu anululu celu pucinu odata la santele pasci, primindu dupe datin'a basericei nostre sacramentulu sub ambele specii⁶.

Sinodulu improspetandu acestu preceptu indatorece pre parochii, se invetie pre creditibsi sei, ca si mai adese-ori se se aproprie cu cuvenit'a devotatiune de mesa Domnului, si adeca in tote santii posturi prescrie de baseric'a, si de cate ori suntu in periculo de morte se primesea acestu santulu sacramentu⁷.

Cu privire la pastrarea santei cuminecaturi pregatite in joi-a-mare, dupa prescrierea tipicului, se fie cu tota luarea aminte, se o cerce din candu in candu, reinnoindu-o, candu ar fi de lipsa, dupace va fi consumatu specile de mai mainte sub santea liturgia, ca nu cumva se se corrumpa. (43)

Cu privire la celebrarea, santei liturgii, sinodulu admonedia pre preoti, ca se celebreze santea liturgia cu tota gravitatea, observandu tote prescriesele santei liturgii⁸, si in specie parochii in tote dominicile si serbatorile obligate se se aproprie de altariulu Domnului sacrificandu pentru poporu.

Ce se tiene de datin'a cea pia a credintiosiloru de a duce la baseric'a pane si vinu, si de a oferi elemosina preotiloru pentru santea liturgia, ori a face fundatiuni spre acestu scopu, avendu basa sa in sacra scriptura⁹ si in santele canone¹⁰, sinodulu voiesce, ca ace'a se se observeze, si preotii, ce primescu aceste oferte pie, se implinaca cu tota conscientiositatea obligamintea suscepta.

Caput V.

De sacramentulu penitentiae.

Sant'a penitentia este unu sacramentu alu legei noue instituitu de domnulu nostru Iesu Christosu, in carele prin deslegarea preotulu legiuitu se ierta credintiosului peccata facute dupa boteru, deca-i pare reu, le marturisece, voiesce a face deatulu pentru ele.

¹ Conc. I, can. 18.

² I Cor. XI, 28.

³ Conc. VI, can. 20.

⁴ Conc. VI, can. 2, ad calcem.

⁵ Act. Ap. II, 42-46.

⁶ Const. Apost., lib. VIII, cap. 13 et 14; Dionys., Hierarch. eocl., cap. 3; Iustin. mart., Apolog., 2; Cyrill. Hieros., Catech. V.

Minister sacrae eucharistiae quoad consecrationem est episcopus et presbyter ordinatus¹; quoad administrationem vero huius sacramenti ministri ordinarii sunt iidem, tempore autem paschali est parochus proprius.

Subiectum sacramenti sacrae eucharistiae sunt homines vivi, baptizati, qui ad annos discretionis pervenerunt, ultra quam susceptio sacrae eucharistiae usque in aetatem adultiorem non est differenda, et demum qui mentis compotes sunt; quibus ut communio proficua sit, a peccatis immunes esse debent², atque cibo ac potu vacui³, exceptis solis aegrotis sacram eucharistiam per modum viatici amentibus⁴.

Locus quo sacra eucharistia administrari debet, est ecclesia; excipiuntur aegroti, quibus parochi sacram communionem omni cum pietate domum defere tenentur.

Quoad tempus communionis, primi christiani quoties sacrae liturgiae intererant, communionem suscipere solebant⁵; refrigerante vero christianorum communicandi pietate, ecclesia haud omisit sub peccato mortali praecipere, ut quilibet christianus saltem semel in anno tempore paschali ad communionem accedat, iuxta ecclesiae nostrae consuetudinem sacramentum sub utraque specie suscipiend⁶.

Synodus hocce praecipuum renovans parochis iungit monere fideles suos, ut saepius quoque debita cum devotione ad mensam Domini accedant, praesertim vero ut hoc sacramentum tempore sanctorum ieiuniorum ab ecclesia statutorum, nec non quoties in periculo mortis versantur, suscipiant⁷.

In asservanda sacra eucharistia iuxta typici praescriptum in coena Domini praeparata, parochi omni diligentia attendant, saepius eam inspiciendo, et pro opportunitate renovando, consumptis intra missarum solemnibus prioribus speciebus, ne forte corrumpantur. (43)

Quoad sacrae liturgiae celebrationem synodus monet presbyteros sacram liturgiam omni cum gravitate celebrare, cuncta sacrae liturgiae praescripta religiose observantes⁸; in specie vero parochi omnibus diebus dominicis ac festivis ad altare Domini accedant pro populo sacrificium offerentes.

Quod piam fidelium consuetudinem attinet, panem ac vinum ad ecclesiam deferendi atque presbyteris elemosynam pro sacra liturgia offerendi, sive hunc in finem fundationes faciendi, cum illa sacrae scripturae⁹ sacrisque canonibus¹⁰ innitatur, synodus desiderat, ut eadem consuetudo servetur, atque presbyteri, qui has pias oblationes accipiunt, obligationi assumptae omni cum religione satisfaciant.

Caput V.

De sacramentis penitentiae.

Sacra penitentia est novae legis sacramentum a Christo Domino institutum, quo per legitimi sacerdotis absolutionem virtute clavium factam fidei contrito, confesso, satisfacere volenti, peccata post baptismum commissa remittantur.

¹ Can. apost. 9; Conc. Antioch., can. 2.

² Jerom. XLVIII, 10: „Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter“.

³ Luc. X, 7.

⁴ Can. apost. 4; Conc. VI, can. 22.

Quasi materia sacramentului acestuia o formă a acelor penitențelor, adică contritiunea, marturisirea și satisfaciunea.

1. Contritiunea după cuvintele Domnului: „De nu ve veți pocăi, toți asămene veți peri”. Că contritiunea este dorerea animei și detestarea pentru pecatul comis cu propusul de a nu mai păcătuși în venitoriu. Biserica înveștia, cupcă ea prin caritate pote fi căte odată perfectă, și cumcă omuluși prin ea se pote împăcă cu Domnedieu înă înainte de ce ar fi primituși înă adăveruși sacramentuluși, deca este împreună cu votuluși sacramentuluși, care altminte se cuprinde în ea. Dină care cauze sunt de a se îndemă credincioșii, că cu ajutoruluși lui Domnedieu se se silăscă dină tote poterile a concepe, adese ori contritiunea acăstă a purcăsa dină caritate, dară mai cu sēmă în ora morței. După acăstă contritiunea imperfectă, care de comunuși se nasce dină considerarea urțiunei pecatuluși seau dină frică a gehenei și a pedepșelor, se numeșce și atritiune, deca eșchide vointă de a pecatui, cu speranță de a castigă iertățiune, și ea este unuși daruși alui Domnedieu și dispune pre peccatoșuși la castigarea grăției în sacramentuluși penitintiei. De sine se întielege mai departe, că contritiunea cea adăverată nu pote eșști foră de propusuluși firmuși de a și îndreptă viătiă, pentrucă detestarea sinceră a pecatuluși totuși de a ună este împreună cu vointă de a nu mai pecatui în venitoriu.

2. Pars altera est confessio: pentru că toti peccatoși sunt datori după dreptuluși divinuși a și marturisi pre otuluși tote peccatele sale comise după botezuși. Acăstă se vede dină cuvintele: „Luati Spirituluși santuși, caroră veti iertă peccatele, iertate voruși fi, și caroră le veti tiené, tienute voruși fi”. Biserica lui Domnedieu totuși de ună a tienutuși, că prină cuvintele acăste a instituituși sacramentuluși penitintiei, și a demandatuși, că toti cei ce au cădiutuși după botezuși, în eluși se și marturiseșcă tote peccatele. Că deora ce Iesuși Christosuși a pusuși pre preoti, încatuși acăști sunt vicarii lui, de judecatori, cari după potestatea cheiloruși se aduca sentintia de iertarea seau tienerea peccatoruși, prină acăstă a demandatuși, că nu numai în genere, ci în specie, și căte unuluși se li se spuna peccatele de morte, pentru că fienduși causa necunoscută, judecarea acăstă nu s'ar fi potutuși deprinde, nice nu s'ar fi potutuși observă ecuitatea în dictarea pedepșoruși. De sine se întielege, că obligatiunea acăstă a marturisirii întregi se referoșce la tote peccatele de morte, cari i vinuși omuluși în minte după ună eșșminare diligenta a consciintiei; alte peccate înșe, de cari foră de vină se nu și aduce aminte, se considera de cuprinșce peste totuși în acăști marturisiră, acăști înșe în cătuși penitentele eate obligatuși după acăști în moduși directuși a le supune cheiloruși, îndată ce și voruși fi venituși în minte.

Că atinge peccatele leșne de iertatuși, seau veniale biserica înveștia, că e bine și folositoriuși se se spuna și acăste în marturisiră spre a castigă beneficiuluși absolutiunei, înșe nu este demandatuși, și sunt mai multe alte midiloce, prină cari se potuși eșșpi.

3. In urma că parte integrantă a sacramentuluși este satisfaciunea impusa de preotuși. Pentru că peccatele în sacramentuluși penitintiei nu și se iertă acăști, cătuși de odată cu culpă se și se ierte și totă pedepșă; deora ce dreptatea divina posteoșce, că după ce și și iertatuși culpă și pedepșă eterna, peccatele se și pedepșite cu pedepșe temporali după diversitate perfectiunei dispuștiunei penitintei; dină care cauze și înșești virtutea penitintiei și folo-

Huius sacramenti quasi materia sunt actus paenitentis, nempe contritio, confessio et satisfactio.

1. Contritio, iuxta Domini verba „Nisi paenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis”. Est autem contritio animi dolor ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero. Eam aliquando caritate perfectam esse docet ecclesia, hominesque cum sacramenti voto, quod in ea includitur, Deo reconciliare, antequam sacramentum actu suscipiat. Unde monendi sunt fideles, ut hanc ex caritate Dei contritionem frequenter, et maxime in mortis periculo elicerent, Deo adjuvante, diligentissime studeant. Contritio deinde imperfecta, quae communiter ex turpitudinis peccati consideratione vel ex gehennae et poenarum metu concipitur, et attritio dici solet, si voluntatem peccandi excludat, cum tamen veniae, etiam ipsa donum Dei est, et peccatorem ad Dei gratiam in sacramento paenitentiae impetrandam disponit. Manifestum porro est veram contritionem sine firmo proposito emendationis vitae consistere non posse: siquidem sincera detestatio peccati necessario coniunctam habet voluntatem non peccandi de cetero.

2. Pars altera est confessio, omnes enim peccatores omnia sua peccata mortalia post baptismum commissa sacerdoti manifestare iure divino tenentur, neque sine hac voluntate Deo reconciliari possunt, quod apparet e verbis: „Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta sunt”. His enim verbis sacramentum paenitentiae institutum, atque in eo integram peccatorum confessionem omnibus post baptismum lapsis necessariam a Domino ordinatam esse, ecclesia Dei semper intellexit. Cum videlicet Christus Iesus sacerdotem ut sui vicarium institueret iudicem, qui pro potestate clavium remissionis ac retentionis peccatorum sententiam pronuntiet: hoc ipso iussu non solum in genere, sed in specie et singillatim peccata mortalia eis declarari, siquidem istud iudicium incognita causa exercei non potuisset, neque etiam acquitas in iniungendis paenitentibus servari. Constat vero hanc integram confessionem obligationem ad ea omnia lethalia peccata referri, quae post diligens examen memoriae occurrerint, alia vero, quorum quis sine sua culpa non meminerit, eadem confessione in universum inclusa intelliguntur, ita tamen ut paenitens teneatur ea postmodum, si in memoriam redierint, directe clavibus subicere.

Quod deinde venialia peccata spectat, docet ecclesia illa recte et utiliter in confessione exponi ad absolutionis beneficium impetrandum, nec tamen id praeeptum esse, eademque peccata multis aliis remediis expiari posse.

3. Postremo satisfactio a sacerdote imponenda, ut pars integrans ad sacramentum pertinet. Non ita videlicet nobis peccata per paenitentiam remittuntur, ut simul cum culpa semper etiam omnia poena condonetur: nam cum divina iustitia cohaeret, ut post culpam et poenam aeternam misericorditer remissam, temporalibus tamen poenis pro diversa in paenitentibus dispositionis perfectione peccata puniantur, atque ideo et virtus paenitentiae

sulu peccatosului poftescu, că elu se suferă pentru peccatele comise. Prin urmări preotii în judecată penitentiei cu poterea chieiloșu, cari li s'au datu nunumai spre a absolvă, ci și spre a legă, debuc se impuna penitentie salutarie după calitatea crimelor și după potința penitentilor. Prin cari și pentru peccatele trecute se se facea destulu, și și cele venitorie se se pota incungiuri mai bine, și se se ierte pedepsele temporali, ce aru fi a se dictă de catra Domnedieu.

Cu privire la formă penitentiei în baserie noastră, preotulu rânduie se îndrepta mai întâiu catra Domnedieu rogându-se, că se ierte pre penitente, și după acea i dă și densulu din partea se deslegare prin cuvintele: „Domnulu Domnedieu și mantuitorulu nostru Iesu Christu cu darulu și cu indurările iubirei sale de omeni se-ti erte tie fiule N. tote peccatele tale, și eu nedemnulu preotu, cu poterea carea mi s'au datu ti-ertu, și te dealegu, B de tote peccatele tale, în numele Tatalui și a Fiului și a santului Spiritu. Aminu.”

Ministrulu sacramentulu santei penitentie este preotulu, caruia prin sacramentulu santei hirotonii se dă de susu poterea de a deslegă tote peccatele, și prin superiorulu legiuitu i se dă dreptulu de a deprinde acea potere.

Subiectulu acestui santulu sacramentu sunt credintiosii caduti mai gu se ma în peccate de morte² după santulu botexu, cari sunt datori a se marturisi celu puțin odata în anu anume la santulu pasci, afara de acea candu conscii de unu peccatu de morte voiescu se primăca ver unulu din sacramentele viiloru, sau candu se afla în periculu de morte, precum sunt femeile aproape de nascere. (44)

Locuulu destinatulu pentru marturisire este de regula baseriea, pentru acea parochii se facu atenti a pregati pre credintiosii bei la marturisire în postulu mare, și a-i ascultă în sant'a baseriea, luanduse afara morbosii, la cari sunt datori a merge acasa și a-i marturisi.

Fiindu sigilulu sacramentalu absolutu inviolabilu, se facu atenti toti preotii marturisitori, că despre tote cele audite în marturisire se observe ce mai adanca tacere, și se nu descopere nemicu ori în ce impregiurari se ar' află, nece atunci candu li ar' fi amenintata vietă³.

Capu VI.

Despre sacramentulu ungeri de pre urma (santulu maslu).

Ungerea de pre urma sau santulu maslu este unu sacramentu alu legei noue instituitu de domnulu nostru Iesu Christu și promulgatu prin santulu apostolu Iacobi⁴, în care credintiosulu greu morbosu prin ungeru cu oleu binecuvantatu de preoti (45), și prin rogatiune i se adsuge darulu santifloru, i se stergu remasțiile peccatelor, castiga insanatosiare trupăca, decumva acea i-ar' fi spre mantuirea sufletulu.

Materia santului maslu este oleulu de lemn binecuvantatu de preoti după daten'a baseriei grececi⁵.

Forma este rogatiunea, ce o dă preotulu, candu unge pre celu morbosu: „Pariste sante! doctorulu sufletelu și alu trupurulu”, etc.⁶

Cu privire la ministrulu acestui santulu sacramentu, baseriea noastră pre bas'a cuvintelor santulu apostolu Iacobi are daten'a, că acestu santulu

et ipsius peccatoris utilitas exigit, ut ipse peccata delicta in se castiget. Debent ergo sacerdotes in iudicio paenitentiae virtute clavium, quae non tantum ad solvendum, sed et ad ligandum concessae sunt, pro criminum qualitate et paenitentium facultate salutare paenitentias imponere, quibus et peccata praeterita vindicentur, et futura efficacius praecaveantur, et poenae temporales a Deo infligendae redimantur.

Quod formam paenitentiae attinet, in ecclesia nostra sacerdos approbatus primum obsecrat Deum, ut paenitenti peccata remittat, ac dein quoque absolutionem impertitur haece verbis: „Dominus Deus et salvator noster Iesus Christus gratia et misericordiae philanthropiae suae condonet tibi fili N. omnia peccata tua; et ego indignus sacerdos potestate mihi collata remitto tibi et absolvo te ab omnibus peccatis tuis, in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.”

Minister sacramenti paenitentiae est sacerdos, cui sacramento sacri ordinis potestas omnia peccata remittendi caelitus confertur, atque per legitimum superiorem ius eandem exercendi tribuitur.

Subiectum huiusce sancti sacramenti sunt omnes fideles post baptismum in peccata praesertim mortalia lapsi⁷, qui semel saltem in anno, et quidem tempore paschali, confiteri tenentur, quemadmodum etiam quoties gravis alicuius peccati conscii sacramentum quoddam vivorum suscepturi sunt, ac quoties in mortis periculo versantur, prout mulieres ante partum. (44)

Locus pro confessionibus excipiendis de regula est ecclesia. Monentur autem parochi fideles suos ieiunio quadragesimali ad actum confessionis praeparare, eorumque confessiones audire in ecclesia, exceptis aegrotis, quos parochi adeuntes in eorum domibus audire tenentur.

Cum sigillum sacramentale absolute inviolabile sit, attendant omnes confessarii, ut de cunctis in confessione auditis profundum servant silentium, nihilque eorum revelent, quibuscumque in adiunctis versarentur, etiam si eorum vita in discrimen adduceretur⁸.

Caput VI.

De sacramento extremae unctionis.

Extrema unctio est sacramentum novae legis a Christo Domino institutum ac ab apostolo Iacobo promulgatum⁹, quo fidei graviter decumbenti, per unctionem olei a presbyteris benedicti (45), atque per eorundem orationem gratia sanctificans augetur, peccatorum reliquiae abstergantur, nec non si animae saluti expedierit, valetudo corporis restituitur.

Materia extremae unctionis est oleum olivarum, iuxta ecclesiae Graecae¹⁰ consuetudinem a presbyteris benedictum.

Forma vero est precatio illa, quam sacerdos infirmum unguendo adhibet: „Pater sancte, animarum et corporum medico”, etc.¹¹

Quod ministrum huiusce sacramenti attinet, ecclesia nostra sancti apostoli Iacobi verbis innixa habet in more, ut hoc sacramentum de regula

¹ Can. apost. 89; Synod. Carthag., can. 48; Enchiridion.

² Conc. Sardic., can. 2.

³ Methodius patriarcha Constantinopolitana, opus edit. ab em. Pitra, t. II, p. 263 et 265.

⁴ Ep. Iacobi V, 14, 17.

⁵ Goar, p. 263.

⁶ Vid. Enchiridion de extrema unctione.

sacramenta se se administrese de regula de mai multi preoti, si anume de siepte inai, rostindu fiecare dintre ei form'a proscrisa, si ungandu pro morbosu in intielesulu euhologiuului. (46)

Aceste siepte ungeri succesive facute de mai multi preoti, era in necesitate si de castra unulu, nu suntu repetirea sacramentului, ci ronduite fiindu spre unulu si acel'asi scopu, se considera moralminte ca partile unui intregu, cari efepuescu sacramentulu santei ungeri estreme.

Subiectulu acestui santulu sacramentu este omulu botezatu greu morbosu marturisitu si cuminecat; ma si unii ca aceia, cari sar'ala in agonia de morte, dra vii, desi lipsiti de semttri, deca au petrecutu aceia inainte de morbu vietia crestinésca; séu si unii ca aceia, cari in agonia au datu semne de penitentia.

Deci sinodulu indatoresece pre parochi, ca se B invetie pre poporeni si a depune prejudetiulu acela, ca si cum dupa primirea acestui santulu sacramentu neaperatu li aru urma mortea, ci din contra de ora-ce unulu dintre efeptele acestui santulu sacramentu pote fi insanatosiarea trupésca, deca asia este placutu lui Domnedieu, credintioii se nu amane primirea acestui santulu sacramentu pana la cele din urma.

Caput VII.

Despre santei chirotonia seau preotia.

Chirotonia seau preotia este un sacramentu alu legi noue, instituitu de domnulu nostru Iesu Christosu, in care prin cuvinte si semne dein afara se conferesece gratia sanctificanta, si se da potestate spirituale, care se referesece parte la corpulu realu alui Christosu in eucharistia, parte la corpulu lui celu mysticu, va se dica la credintioii basericeii.

Precum Christosu rescumperatorulu nostru a instituitu sacrificiulu adeveratu si propriu alu corpului si sangelui seu, asia a instituitu si preotia legi noue, si apostoliloru si urmatoriloru loru in preotia li-a datu potestate de a consecra si oferi corpulu si sangele lui, de a ierta si retiene peccatele si de a administrá si celelalte sacraminte.

Deora-ce inse ministeriulu preotiei asia santu este unu lucru divinu, ca acel'a se se pota deprinde cu mai mare demnitate si veneratiune, prin un'a dispusetiune tare acomodata sau instituitu mai multe orduri de ministri, cari din oficiu se servésca preotiei.

Gradele orduriloru suntu: lectoratulu si subdiaconatulu, cari contienu in sine ostiariatulu si acolitatulu, ce se conferesece afara de altariu; apoi diaconatulu, si in urma sacerdotiulu in preoti si episcopi, cari dupa dreptulu divinu suntu superior preotiloru. (47)

Gradurile aceste de-si intre sine suntu diverse, totusi nu constituiescu sacraminte diverse, pentru-ca numai unulu este sacramentulu ordului, inse asia in catu intregu sacramentulu dupa ratiunea lui completu este numai in unulu, adeca in episcopatu.

Materia sacramentului preotiei in baserica nostra este punerea manileru episcopului, amosuratu sacrascripturae, era form'a este rogatiunea, carea e diversa, dupa diversitatea orduriloru.

Ministrulu santei preotie este singuru episcopulu consecratu¹ (vedi mai susu tit. II, cap. V).

Subiectulu este singuru barbatulu botezatu. Afora de aceia trebuie se aica sacramentulu con-

per plures, nimirum per septem sacerdotes administratretur, quolibet eorum formam praescriptam pronuntiantes, atque infirmum ad normam euhologii inungente. (46)

Haec septem successive unctiones a pluribus, in necessitate vero etiam ab uno sacerdote peractae, non sunt sacramenti iteratio, sed ad unum eundemque finem ordinatae, moraliter tamquam unius integri partes spectantur, quae extremae unctionis sacramentum efficiunt.

Subiectum istius sacramenti est homo baptizatus graviter aegrotans, confessus ac sanctae communionis refectus; imo etiam illi, qui in agone versantur et vivi sunt, licet sensibus destituti, dummodo antequam morbo affecti fuerint, christiane vixerint; insuper illi quoque, qui nec communionem susceperunt, attamen in agone constituti poenitentiae argumenta praebuere.

Hinc parochis synodus iniungit, ut fideles suos doceant, praesudicium illud, ac si suscepto hocce sacramento mors necessario sequeretur, exuere. E contra quoniam unus ex huius sacramenti effectibus valetudo quoque corporis, si Deo ita placuerit, esse potest, fideles huius sacramenti susceptionem usque ad extrema haud differant.

Caput VII.

De sacramento ordinis.

Ordo est sacramentum novae legis a Christo domino institutum, quo verbis et signis exterioribus gratia sanctificans confertur, ac spiritualis potestas traditur, quae partim ad corpus Christi reale in eucharistia, partim ad corpus eius mysticum, hoc est ad fideles in ecclesia refertur.

Sicut enim Christus redemptor noster verum et proprium sacrificium corporis et sanguinis sui instituit, ita etiam instituit novae legis sacerdotium, atque apostolis eorumque in sacerdotio successoribus potestatem tradidit consecrandi et offerendi corpus et sanguinem eius, nec non et peccata remittendi et retinendi, ac reliqua sacramenta administrandi.

Cum autem divina res sit tam sancti sacerdotii ministerium, quo dignius et maiori cum veneratione exerceri posset, in ecclesia ordinatissima dispositione plures et diversi instituti sunt ministrorum ordines, qui sacerdotio ex officio deserviunt.

Ordinum gradus sunt: lectoratus et subdiaconatus in se continens ostiariatum et acolythatum, qui extra altare conferuntur, tum diaconatus, ac denique sacerdotium, in presbyteria et in episcopis, qui iure divino presbyteris superiores sunt. (47)

Hi gradus licet inter se distincti sint, tamen diversa sacramenta haud constituunt, namque unum est ordinis sacramentum, ita tamen, ut sacramentum totum secundum completam sui rationem est in uno, nimirum in episcopatu.

Materia sacramenti ordinis in ecclesia nostra secundum doctrinam sanctae scripturae est manuum episcopi impositio; forma vero est oratio, quae pro diversitate ordinum differt.

Minister sancti ordinis est solus episcopus consecratus² (vide superius dicta titulo II, cap. V).

Subiectum est solus mas baptizatus. Debet insuper sacramento confirmationis, tum clericali ton-

¹ Act. Ap. VI, 6; Pitra, t. II, p. 394.

² Can. apost. 85; Conc. I, can. 16.

¹ Act. Ap. VI, 6; XIV, 22; II Tim. I, 6.

firmatiunei si tonsur¹ clericala, era la primirea A ordariloru mai infite, se fa dej² initiatu mai antaiu in ordurile mai inferiore.

Dupa-ce santulu apostolu ala ginteloru dogenesce pre episcopi, ca manile curandu nimonui se nu le puna, neco se se faca partasi peccatoru streine³, aceatu sinodu pre h⁴a, santeloru casone edice, ca numai aceia se potu admite la primirea santeloru orduri, cari suntu scutiti de irregularitati, si anume.

I. Cari au:

- a) etatea canonica. (48)
- b) se fie inxestrati cu scientiele teologic⁵ necesarie⁶.
- c) se nu fie incurcati in bigamia succesiva ad-
verata⁷, ori interpretativa⁸. (49)
- d) se fie liberi de obligatiunea de a da ratiuni
pentru administrarea bunuriloru lumesci⁹. (50)
- e) se nu siba defecte trupesci¹⁰, si se nu fie amin-
titi de minte ori cu alte morburu grele sufletesci¹¹.
- f) se nu fie de curundu, botezati¹² (neofiti), ori
clinici¹³.
- g) cu privire la ordulu episcopescu, se nu fie
casatoriti, ori muierea se intre in manastire¹⁴. (51)

II. Asemenea se mai recere dela cei ce voiescu se primisca ordurile sacre:

- a) se nu fie incurcati cu crimele apostasiei,
heresului¹⁵, si a schismei¹⁶.
- b) se nu fie vinovati de ucidera de omu¹⁷, si
bataci¹⁸.
- c) se nu fie precurvari si incestuosi¹⁹.
- d) se nu fie impletectiti in fapte rusnosc²⁰ contra-
naturali²¹.
- e) se nu fie mutilati cu voi²². (52)
- f) se nu ajunga la preotta prin simonia²³.
- g) se nu fie ordinati a doua ora²⁴, nice botezati
a doua ora²⁵.
- h) se nu fi deprinsu ordulu sacru, dela care fu
suspinsu²⁶.
- i) se nu fi facutu functiunile orduriloru nepri-
mite²⁷, nice se fi primitu orduri sacre in modu
nelegiuitu²⁸, nice se fi primitu ordurile sacre sa-
rindu ver'unulu din acele²⁹.
- k) se nu fie incurcati in casatori³⁰ nelegiute³¹,
nice se fie usurari³². (53)
- l) se nu fie nascuti din patu nelegiuitu. (54)

La conferirea sacreloru orduri sinodulu reco-
menda observarea interstitiiloru in intielesulu san-
teloru canone³³, si anume a canonului 10 dela Sar-
dic³⁴, unde se dice: „Si va fi trept³⁵a fescce-carui
ordu nu de pucina tempu, prin carele credinti³⁶a
lui, si bunatatea moravuriloru, gravitatea si mode-
sti³⁷a lui voru pot³⁸ se fie cunoescute³⁹”. (55)

Ce se tiene de chirotonirea clericiloru in va-
canti⁴⁰a scaunului episcopescu, acea are se se faca
de catra episcopulu comprovincialu recercatu si la
esprea⁴¹ recomandare a ordinariatului respectiv.

sara⁴², ac in superiorum ordinum susceptione priua
ordinibus inferioribus initiatus esse.

Cum sanctus apostolus gentium episcopos moneat,
ut manus nemini cito imponant, neque peccatis
alienis communicent⁴³, synodus ad normam sacro-
rum canonum enuntiat illos solummodo ordinibus
sacris initiari posse, qui ab irregularitatibus immunes
sunt, et quidem.

I. Qui:

- a) aptatem canonicam attigerunt. (48)
- b) necessariis scientiis theologicis imbuti sint⁴⁴.
- c) ne bigamia successiva vera⁴⁵ sive interpretativa
implicentur⁴⁶. (49)
- d) ne ob bonorum temporalium administrationem
publicis ratiociniis obligentur⁴⁷. (50)
- e) ne corporis insigni defectu⁴⁸, neve gravibus
mentis aut animi morbis laborent⁴⁹.
- f) ne neophyti⁵⁰ aut clinici⁵¹ sint.
- g) relate ad ordinem episcopatus, ne matrimonio
alligati sint, si secus uxor monasterium ingre-
diatur⁵². (51)

II. Ab illis, qui ordines sacros suscipere volunt,
requiritur porro:

- a) ne apostasie, haeresis⁵³ et schismatis⁵⁴ cri-
minibus impliciti sint.
- b) ne homicidii rei⁵⁵, ac percussores⁵⁶ sint.
- c) ne adulteri atque incestuosi sint⁵⁷.
- d) ne actibus nefandis contra naturam con-
quinati sint⁵⁸.
- e) ne voluntarie mutilati sint⁵⁹. (52)
- f) ne ad sacerdotium simonia perveniant⁶⁰.
- g) ne reordinati⁶¹, neve rebaptizati sint⁶².
- h) ne ordinem, a quo suspensi erant, exerce-
rint⁶³.
- i) ne ordinum haud susceptorum functiones
obierint⁶⁴, neve ordines sacros modo illegali⁶⁵ aut
per saltum⁶⁶ susceperint.
- k) ne matrimoniis illegitimis irretiti sint⁶⁷, atque
ne foeneratores egerint⁶⁸. (53)
- l) ne ex matrimonio illegitimo procreati sint. (54)

Quod sacrorum ordinum collationem respicit,
synodus interstitiorum observationem commendat
in sensu sacrorum canonum⁶⁹, et praesertim cano-
nis 10 Sardicensis, qui haec habet: „Erit autem
gradus uniuscuiusque dignitatis non exigui temporis
spatium, per quod fides eius et morum bonitas,
gravitas ac diligentia cognoscantur”. (55)

Clericorum ordinatio sede episcopali vacante,
ad expressam ordinariatus concernentis commen-
dationem, ab episcopo comprovinciali ad id requi-
sito facienda est.

¹ Conc. VII, can. 14.

² I Tim. V, 21.

³ Ca. IV, 6; Malach. II, 7; Conc. Carthag., can. 24.

⁴ Can. apost. 17.

⁵ Can. apost. 18; Conc. Neocesa., can. 2.

⁶ Conc. VI, can. 5; Can. apost. 6 et 81.

⁷ Can. apost. 78.

⁸ Can. apost. 79.

⁹ Conc. I, can. 2.

¹⁰ Conc. Neocesa., can. 12.

¹¹ Conc. VI, can. 48.

¹² Can. apost. 69; Conc. Ancyrr., can. 1, 2.

¹³ Can. apost. 81; Conc. Antioch., can. 5; Conc. Carthag.,

can. 10.

¹⁴ Can. apost. 65; Conc. Ancyrr., can. 21; S. Basilus, can. 2.

¹⁵ Can. apost. 27.

¹⁶ Conc. I, can. 9; Conc. Neocesa., can. 9.

¹⁷ Conc. Ancyrr., can. 16, 17.

¹⁸ Can. apost. 22, 29; Conc. I, can. 1.

¹⁹ Can. apost. 28, 30; Conc. IV, can. 2.

²⁰ Can. apost. 68.

²¹ Can. apost. 47.

²² Can. apost. 23; Conc. Antioch., can. 4; S. Basilus, can. 89

(in fine).

²³ Const. Apost., lib. III, cap. 11.

²⁴ Conc. Antioch., can. 13.

²⁵ Conc. Sardic., can. 10.

²⁶ Can. apost. 19; Conc. VI, can. 26; S. Basilus, can. 27.

²⁷ Can. apost. 44; Conc. I, can. 17; Conc. VI, can. 10; Conc.

Laodic., can. 5; Conc. Carthag., can. 5; S. Basilus, can. 14.

²⁸ Can. apost. 60.

Caput VIII.

*Despre santulu matrimoniu (santa casatoria
seu conuunia).*

Domnedieu infintiã casatoriã dandu protoparin-
telui nostru Adamu ajutoriu asemenea lui, in per-
sonã Evei, si diaponandu cã cu acea se potreca
in legatura nedespartita, precum ateta cuvintele:
„Pentru acea va lasã omulu pre tatalu seu si pre
mama sã, si se va lipi de muierea sã, si voru fi
amendoj unu trupu”.

Inse dupa ce omulu si intorse facia de vatra
Domnedieu, unitatea si tariã casatoriei degenerã
in poligamia si in despartiri arbitrarie.

Ci domnulu nostru Iesu Christosu, legiuitoriulu
celu mare alu lumii, readuse casatoriã la starea
ei primitiva, combatandu retãcirile invocate a le
poporeloru, relative la santitatea si firmitatea lega-
tureri conjugali. Dreptu acea disc castra farisei:
„Au nu ati ostitu, cã celu ce a facutu pre omu
din inceputu, barbatu si muiere i-a facutu pre ei,
si a disc: pentru aceastã va lasã omulu pre tatalu
seu si pre mama sã, si se va lipi de muierea sã,
si voru fi amendoj unu trupu. Dreptu acea mai
multu nu sunt doi, ci unu trupu, deci ce Domne-
diu a impreunatu, omulu se nu despartã”.

Inse pentru cã se face casatoriã mai santa in
legea noua si se pregãtesca ajutorie spre implinirea
obligatiuniloru ei, mantuitoriulu nostru sã induratu
a redicã casatoriã la demnitates de sacramentu,
asa cãtu aceã se representeze unirea inseparabile
alui Christosu cu baserica, si se si insemne si pro-
duca santirea contrahentiloru. Deunde santulu
apostolu dice: „Misteriulu aceastã mare este, er eu
dieu de Christosu si de baserica”.

Dreptu aceã casatoriã botezatoriloru este in ade-
veru si proprie unulu dein sacramintele legei noue,
in care barbatului si muierei, ce se casatorescu
dupa lege, li se dã gratia sanctificanta de impreuna
cu ajutorie, cã se si pota crede pruncii in friã
Domnului, si cã se si pota implini crestinesce si
celelalte oficie impreunate cu statulu conjugale.

Causã eficiente a casatoriei este invoierea de
presente, libera si imprumutata a conjugiloru si
expresa in modu legiuitu. (56)

Casatoriã crestiniiloru rata si consumata din in-
stitutiunea domnului Christosu nu se pota desparti
nice pentru adulteriu, nice pentru alta cauza. (57)

Fiindu incredintiata basericii administrarea san-
teloru sacraminte, urmãsa, cã densã are dreptu a
statorã si conditionile, sub cari personele casatorinde
sunt capaci a primi sacramentulu casatoriei.

Atari conditioni seau se referescu la validitatea
casatoriei, seu numai la liceitatea aceleiã. In ca-
sulu primu constituiescu pedecile derimatorie de
casatoria, in ala doile pedecile impedeatorie.

I. Pentru acea santulu sinodu amecuratu sante-
loru canone si disciplinei nostre basericeci dechiara,
cã pedecile derimatorie, adeca cari nu lasa se se in-
chiaie casatoria valida intre crestini, si deca totu-
si se ar face, pre aceã o desface, sunt urmã-
toarele:

- a) lipsã etatei in cel ce nu au ajunsu la pu-
bertate;
- b) nebuniã antecedentã, seu ori ce alta scãdere
suffetescã, care face pre unulu ori pre altulu con-
trahente neaptu de a; si dã invoierea la casatoria,
precum se recere;
- c) gresialã in personã sociului de casatoria din
lipsã consensului;

¹ Gen. II, 24.
² Matth. XIX, 4, 5, 6.

Caput VIII.

De sacramento matrimoni.

Dëus protoparenti nostro Adãe in persona Evæ
adiutorium simile ei suppeditans, atque ei præ-
cipiens, ut cum eadem in individua societate vitam
agat, matrimonium instituit, prout verba ostendunt:
„Quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem
suam, et adhaerebit uxori suæ, et erunt duo in
carne una”.

Postquam autem homo faciem suam a Deo
averterat, unitas ac firmitas matrimonii in polyga-
miam et arbitraria divortia degeneravit.

At dominus noster Iesus Christus, summus
mundi legislator, inveteratas populorum circa sancti-
tatem ac firmitatem foederis conjugalis aberrationes
inrependo, matrimonium ad pristinam eius digni-
tatem reduxit. Propterea Phariseos alloquens ait:
„Non legis, quis qui fecit hominem ab initio,
masculum et feminam fecit eos? et dixit: Propter
hoc dimittet homo patrem et matrem, et adhaerebit
uxori suæ, et erunt duo in carne una. Itaque iam
non sunt duo, sed una caro: quod ergo Deus con-
iunxit, homo non separet”.

Ut autem coniugium in nova lege sanctius red-
deret, atque ad eius obligationes adimplendas auxilia
pararet, Salvator noster matrimonium christianorum
ad sacramenti dignitatem evehere dignatus est, ita
ut illud tum inseparabilem Christi cum ecclesia
unionem repræsentaret, tum contrahentium sancti-
ficationem significaret atque efficeret. Unde et
apostolus ait: „Sacramentum hoc magnum est, ego
autem dico in Christo et in ecclesia”.

Hinc matrimonium baptizatorum est vere et pro-
prie unum ex novæ legis sacramentis, quo viro et
mulieri legitime contrahentibus sanctificans gratia
confertur cum auxiliis ad prolem in timore Domini
educandam, atque ad alia officia status conjugalis
virtute christiana adimplenda.

Causa efficiens matrimonii est mutuus et volun-
tarius coniugum consensus de præsentis legitimo
modo expressus. (56)

Matrimonium christianorum ratum et consum-
matum ex Christi domini institutione neque ratione
adulterii neque ulla ex causa dissolvi potest. (57)

Cum sanctorum sacramentorum administratio
ecclesie concredita sit, sequitur eidem competere
ius conditiones, sub quibus nupturientes ad matri-
monii sacramentum suscipiendum idonei efficiuntur,
stabilisendi.

Eiusmodi conditiones vel ad matrimonii vali-
ditatem, vel ad eiusdem liceitatem referantur. Casu
primo impedimenta matrimonium dirimentia, secundo
vero impedimenta constituunt.

I. Quamobrem sancta synodus ad normam
sacrorum canonum et discipline nostræ eccle-
siasticæ declarat, in ecclesia nostra impedimenta
matrimonium dirimentia, quæ semper matrimonia
valida inter christianos iniiri haud permittunt, et si ta-
men imita fuerint, eadem retractant, sequentia esse:

- a) defectus ætatis in illis, qui ad pubertatem
nondum pervenerunt;
- b) amentia antecedens sive quivis animi defectus,
qui alterutrum contrahentium ad consensum prouti
requiritur præstandum ineptum reddit.
- c) error in personam coniugis redundans, e de-
fectu consensus;

¹ Ephes. V, 32.

d) sil'a grea si pre nedreptulu facuta asupra A cutarei persoane, cu scopu de a-i storoe consensulu la casatoria; (58)

e) rapirea muierea, cu scopu de a se casatori cu dens'a, pana nu se ya repune ace'a in statulu libertatei;

f) nepotintia de a presta debitulu conjugale, deca ace'a va fi antecedenta si necurabila;

g) legatur'a conjugala, in tempulu, catu susta ace'a;

h) votulu solemnu depusu prin primirea ordulu monasticu;

i) disparitatea calitatulu intre botezatu si nebotezatu; (59)

k) precurvia cu promisiunea casatoriei strica casatori'a intre persoanele, ce au precurvit; (60)

l) ciderea de sociu cu intentiune de a se casatori cu persona conspiratoria.

l) Rudenia α) de sange deriva casatori'a pana B la gradulu alu sieptelea inclusive. (61)

2) Rudenia spirituala din botezu forméza piedeca derimatoria in lini'a drépta, intre botezatoriu, botezatu, si intre parintii botezatului, între nanasi si finii botezati (gradulu antaiu), între nanasi si între parintii ori fi finiloru, precum si între copii nanasiloru si între fini (gradulu alu doilea), între pruncii nanasiloru si între pruncii finiloru (gradulu alu treilea)*. (62)

3) Rudenia legala seay din adoptiune provenitoria, deriva casatori'a in lini'a drépta pana la gradulu alu patrulea inclusive, in lini'a afinitatei între adoptante si muierea adoptatului, si între adoptatu si muierea adoptantelui, si in lini'a collateralala in gradulu primu. (63)

m) Cuscri'a α) de rëndulu antaiu deriva casatori'a pana la gradulu alu sieptelea inclusive, adéca între barbatu si între consangeniul femeiei, si viceversa între muiere si între consangendi barbatului.

3) Cuscri'a de rëndulu alu doilea, unde este in usu si nu se póte delaturá, adéca între consangeniul barbatului si consangeniul muierei deriva casatori'a pana la gradulu alu sieptele, inae astufeliu, catu neintrevenindu amestecarea numiriloru, se iarta atatu in gradulu alu sieptelea catu si in alu sieptelea*. (64)

4) Cuscri'a din copul'a noiertata strica casatori'a pana in gradulu alu patrule inclusive. (65)

n) Afinitatea dein sponsalie solemne, unde sar celebrá, deriva casatori'a pana la gradulu alu sieptele inclusive, asemenea si din casatori'a valida inae neconsumata. (66)

II. Baseric'a cá de un'a parte se previna incheierea casatoriloru nelegiulte, si se arete credintiosiloru insemnatatea cea mare a legaturai conjugali, de alta parte avendu in vedere si binele societatei civile, pretinde dela credintiosii sei observarea inca si a altoru formalitati, cari vinu sub numirea de pedeci impedeccatorie de casatoria, pentru cá impedecca incheierea casatoriloru fora observarea acolor'a, inae totuzi deca acelea se facu fora observarea donceloru, casatoriile romanu valide, si cá atari nu se potu desface.

Atari formalitati suntu:

1. Cá se nu subsiste sponsalie cu alta persona. (67)

2. Cá casatorindii se fie inestratii cu canoescintia adevuriloru religiose necesarie atatu pentru mantuirea sufletului, catu si pentru creoscerea crestinecca a prunciloru.

* S. Basilus, can. 22; Conc. Antioch., can. 11.

* I Cor. VII, 39; a. Basilus, can. 77.

* Conc. VI, can. 44; a. Basilus, can. 6, 60.

d) vis ac metus gravis, iniuste et sine consensum in matrimonium extorquendi, alicui extorpe illatus; (58)

e) raptus mulieris sine illam in matrimonium ducendi licens donec libertati restitueretur;

f) impotentia debitum conjugale praestandi antecedens et incurabilis;

g) ligamen conjugale, usque dum perdurat;

h) votum solemne, professione monastica emissum;

i) cultus disparitas inter baptizatum et non baptizatum; (59)

k) adulterium cum promissione matrimonii dirimit matrimonium inter personas adulterii reas; (60)

Coniugicidium cum intentione matrimonium cum complice ipeundi.

l) Cognatio α) naturalis dirimit matrimonium usque ad gradum septimum inclusive. (61)

3) Cognatio spiritualis e baptismo proveniens impedimentum dirimens constituit in linea recta, inter baptizantem, baptizatum baptizatique parentes, inter paternos et filios spirituales (gradus primus); inter paternos atque parentes aut filios susceptorum, nec non inter patrinorum filios ac susceptos (gradus secundus); inter patrinorum filios ac susceptorum filios (gradus tertius)*. (62)

4) Cognatio legalis, ex adoptione nimirum proveniens, dirimit matrimonium in linea recta usque ad quartum gradum inclusive: in linea per modum affinitatis inter adoptantem et uxorem adoptati et inter adoptatum et uxorem adoptantis: in linea autem collateralali usque ad primum. (63)

m) Affinitas α) classis primae dirimit matrimonium usque ad septimum gradum inclusive, scilicet inter virum et consanguineos mulieris et vice versa inter uxorem et consanguineos viri.

3) Affinitas classis secundae, ubi viget, neque auferri potest, scilicet inter consanguineos viri et consanguineos mulieris dirimit matrimonium usque ad gradum septimum, ita tamen, ut confusione nominum haud interveniente tum in septimo tum in sexto gradu impedimentum dirimens minime constituat*. (64)

4) Affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium usque ad quartum gradum inclusive. (65)

n) Affinitas ex sponsalibus solemnibus, ubi haec obtinerent, qua impedimentum iustitiae publicae honestatis, dirimit matrimonium usque ad septimum gradum inclusive, quemadmodum et affinitas ex matrimonio rato atq non consummato. (66)

II. Ecclesia ut ex una parte matrimonii illegitimis obviaret, atque ut fidelibus suis foedus conjugale quanti momenti sit ostenderet, alia vero ex parte bonum quoque societatis civilis prae oculis habens: exigit a fidelibus suis etiam aliarum formalitatum observationem, quae nomine impedimentorum matrimonium impediendum veniant, namque matrimonia illis neglectis impediuntur, contracta tamen valida sunt neque dissolvi possunt.

Talia requisita sunt:

1. Ut sponsalia cum alia persona non subsistant. (67)

2. Ut nupturientes cognitione veritatum religionis tam salutis animae, quam christianae prolium educationi necessariorum imbuti sint.

* Conc. VI, can. 58.

* S. Basilus, can. 28, 78, 86; Conc. Neocoes., can. 2.

* S. Basilus, can. 67.

3. Se se promita casatoriei cele trei vestiri în A
trei Domineci sau sabbatori successive in baserica
parochiale sub'ant'a liturgia. (68)

4. Se nu se faca cunun'a in tempulu opritu
seau sacratu.

5. Se nu fia depusu votulu simplu alu castitatiei.
Se aiba cu diligentia grige parochii, ca mirii se
fie prevediuti cu urmatoriele documinte, si anume:
a) cartea de botezu precum si atestatu despre statu
liberu a partiloru de suntu din comune diferite,
b) contractulu de buna invoire a partiloru con-
trahenti unde aceta se ofteadia, precum si invo-
irea parintiloru, ori a tutoriloru la ace'a casatoria,
c) estrasu matricularu despre morte conjugelui in
casu de veduvia, ori deliberatulu forului matri-
monialu competente, candu se ar fi dechiaratu nuli-
tatea casatoriei de mai inainte a ver-unei parti,
d) atestatu despre plinirea anului de jale pentru
veduve (69), seu documentu de dispensatiune, B
e) dispensatiune dela impedimentulu canonicu pro-
curata dela autoritatea basericasca, deca subsista
in adeveru unu impedimentu canonicu.

Se aiba afora de ace'a de grige. Sa spre in-
cungurarea neplacurilor si spre binele prunciloru,
mirii se fia liberi de impedimente (70) civili in
catu atinge efectele civili ale casatoriei, seu celu
pucinu se arete documentulu concesiunei capetate
dela autoritatea civila. (71)

Capu IX.

Despre casatoriile mestecate.

Baserica reprobaza casatoriile mestecate¹, adeca
casatoriile ce se facu intre persoane catolice si ne-
catolice, si desfatuesce pre fi sei dela incheierea
acelor'a din cause forte momentose, deora-ce nu
se pote spera fericare intre cei ce diferescu in lu-
crulu celu mai santu, adeca in religiune² ma si
partea catolica se espune pericolului de a deveni
indiferenta catra religiunea sa, ori chiaru a scade
dela ace'a, ma nu este ascurata nice crescerea
religiosa domestica a prunciloru.

Dreptu ace'a parochii se indatoriza a starui cu
totu zelulu spre impiedecarea casatoriiloru meste-
cate, instruindu pre poporu despre relele urmari a
acelor'a, era in casulu candu pre langa tote staru-
intiele nu li aru succede a impiedeca atari casatorii,
se pretinda dela partile contrahenti, pentru cari se po-
tesce dispensatiune, promisiunea si implinirea condi-
tiuniloru prescrie de baserica, mai cu seama despre
crescerea toturoru copiiloru atatu de sexulu barbatescu
catu si femeescu in religiunea catolica. In casu candu
partile nu se-aru indupleca a plini acestea conditiuni,
se urmedie procedur'a pretinas de baserica³. (72)

Cu privire la cele trei vestiri, aceste se potu
face, numai se se retaca amintirea confesiunei par-
tiloru contrahente. (73)

Carte seu atestatu inca se pote da despre im-
plinitile trei vestiri, in care inse nemica alt'a se
nu se amintesca, numai ca cele trei vestiri s'au
implinitu, si ca nu esiste alta pedeca (nefindu alt'a)
fara numai pedeca disparitatiei confesiunei (cultului).

TITULULU VI.

DEPRE CULTULU DIVINU.

Capu I.

Despre necessitatea cultului divinu.

Omulu fiindu creatu si sustienutu de Domnedieu,
dela densulu primeece tote binefacerile atatu cele

¹ Conc. Laodic., can. 10, 31; Conc. Carthag., can. 21.

² S. Ambros., „Quomodo potest congruere caritas, ubi
discrepat fides“, lib. II, cap. 9, de Abraham.

3. Ut trina promulgatio tribus successivis diebus
dominicis aut festiis in ecclesia parochiali inter
missarum solemniam matrimonio praemittatur. (68)

4. Ut nuptiae tempore vetito sive sacro haud
celebrentur.

5. Ut voto simplici castitatis obstricti non sint.

Curent autem diligenter parochi ut nupturientes
sequentibus documentis instructi sint, nempe a) lit-
teris baptismalibus contrahentium et attestato de
libero statu eorum, si e diversis parochiis sint,
b) documento de contrahentium praestito consensu,
ubi illud posceretur, quemadmodum et de consensu
parentum vel tutorum, c) extractu matriculari de
conjugis morte in casu viduitatis, aut deliberato
competentis fori matrimonialis casu, quo nullitas
prioris matrimonii alterutrius partis contrahentis
pronuntiata fuerit, d) attestato de peracto luctus
anno viduibus praescripto (69), sive documento de
dispensatione ab eodem obtenta, e) dispensatione
impedimenti canonici ab auctoritate ecclesiastica,
si impedimentum canonicum revera subversetur.

Curent insuper ut ad evitandas molestias et ob-
pulis bonum iidem nupturientes ab impedimentis
civilibus quoad (70) civiles matrimonii effectus,
quantum fieri potest, immunes sint, sin minus
documentum exhibeant facultatis ab auctoritate
civili obtentae. (71)

Caput IX.

De matrimoniis mixtis.

Ecclesia improbat matrimonia mixta¹, quae
nempe inter catholicos et acatholicos contrahuntur,
atque gravissimis rationibus ducta, filios suos a
talibus matrimoniis ineundi dehortatur, namque
felicitas nulla dari potest inter illos, qui in re
sanctissima, qualis est religio, ab invicem discrepant².
Imo pars catholica semet periculo exponit religionem
suam parvi pendendi, aut plane ab eadem deficienti,
quin imo nec prolium religiosa educatio domestica
in tuto collocata est.

Quamobrem parochis iniungitur, matrimoniis
mixtis impediendis strenuam operam navare, po-
pulum perniciosas eorumdem sequelas docendo.
Casu vero quo omni conatu adhibito talia matri-
monia praecaveri haud possent, a partibus con-
trahentibus, pro quibus dispensatio requiritur, con-
ditionum ab ecclesia praescriptarum, praesertim de
universae prolis tam masculinae quam femininae
educatione in religione catholica, promissionem et
adimplementum exigant. Cum autem contrahentes
hisc conditionibus satisfacere recusarent, procedant
cum illis ad normam praescriptorum ecclesiae³. (72)

Quod trinam promulgationem attinet, haec in-
stitui potest, confessione tamen contrahentium si-
lentio praeterita. (73)

De tribus promulgationibus peractis exhiberi
potest libellus quoque sive attestatum, in quo nihil
aliud commemoretur, nisi quod trina promulgatio
facta fuerit, ac praeter impedimentum disparitatis
confessionis, nullum aliud impedimentum canonicum
subversetur (si revera tale non subversaretur).

TITULUS VI.

DE CULTU DIVINO.

Caput I.

De necessitate cultus divini.

Homo a Deo creatus et conservatus omnia bene-
ficia tam spiritualia quam corporalia ipsi in acceptis

¹ Conc. IV, can. 14; Instruct. 28 iunii 1868 sacrae con-
gregationalis de Propaganda fide.

trupesci cătu și cele spirituale, precum ne înveția A
vantulu apostolu Iacobi: „Tota darea cea buna, și
totu darulu deplinu de suau este scoborindu-se dela
parintele luminiloru”¹.

Pentru acea și sangulu Paulu ne face atenti;
se recunoscemu binefacerele lui Domnedieu, candu
dice: „Ce ai ce nu ai capetatu? Era deca ai și
capetatu, ce te fălești, că și cum nu ai fi cape-
tatu”².

Recunoscerea aceast'a numai atunci vâ respunde
în cătu-va marime îndurării lor domnediești, deca-
ștulu întreaga cu tote poterile sale va conlucrá
spre a dá marie lui Domnedieu, carele prin gur'a
profetului ni dtece: „Eu sunt Domnulu Domne-
diu, áceasta-mi este numele, marirea mea altuia
nu o voi dá”³.

Deci de ora-ee omulu constă din sufletu ratio-
nalu și din trupu impreunate intru un'a minunata
legatura harmonica, acel'a datoriu este a dá mul-
țumita lui Domnedieu, și a marturiei atárnarea sa
dela densulu, nu numai cu afectulu internu alu
animei, ci și prin semne din afara, amesuratu na-
turei sale, care nu e singura rationala, ci totu
odată și sensuala.

La aceast'a ne indemnă și esemplulu domnului
nostru Iesu Christou, carele înca petre-ându între
omeni, a onoratu pre parintele seu cerescu, și lu
a preamaritu pre acel'a în vederea toturor.

Nice potemu pierde din vedere, că fiindu noi
cu totii membrii unuia aceluiasi corpu misticu,
suntemu obligati imprumutatu a ne edificá prin
cultulu eternu.

În urma chiaru folosulu celu mare spiritualu
a-lu fie-carui crestinu poftesc deprinderea cultului
eternu, de ora-ee aceast'a stârnesce și nutrește fla-
car'a pietatei creștinești⁴.

Capu II.

*Despre promovarea cultului divin publicu și sanctirea
serbatoriloru.*

Cultulu eternu domnedieescu desftu și pre-
scriu, de autoritatea publica basericească se nu-
mesce *Cultu publicu*; éra decumva acel'a provine
din indemnulu de pietate alu credincioșiloru singu-
ratici, și sierbește numai spre nutrire devotiunei
a acelor'a, se dice *Cultu privatu*.

Asiediaru cultului publicu, este dreptulu ec-
clusivu alu autoritatei basericești, careia concred-
diendu i-se dela Domnulu depositulu credinței
revelate, precum și alu adevéuriloru morali, totu
de un'a-data i-se a datu și poterea de a prescrie
modalitatea marturisirii publice a acelei credinței,
și a impune preceptele spre inducere credincioșil-
loru la urmărirea adevéuriloru moralului evangeli-
licu, dteundu atra apostolii sei: „Mergeti în tota
lumea, vestiți evangeli'a la tota faptur'a”⁵, „înve-
tiandu-i se pásca tote, câte am demandadu voue”⁶.

Centrul cultului publicu este în sant'a liturgia
adeveratulu, propriulu și uniculu sacrificiu alu legel
noue, în care sub speciele pânei și a vinului iesuși
Christou în modu tainicu, se imolăsa și se aduce
că victima parintelui cerescu, în semnu de recuno-
scerea dominiului seu supremu presfe tota faptur'a.

Fiindu-că asia dara acelasi Christou, care s'a
oferitu pre sine în modu cruntatu pre altariulu
crucei, în sant'a liturgia se sacrifica în modu ne-
cruntatu, de ace'a prin aplicarea satisfaciunei și

refert, prout nos sanotus Iacobus apostolus docet:
„Omne datum optimum et omne donum perfectum
decursum est descendens a patre luminum”¹.

Idcirco sanotus quoque apostolus Paulus attentos
nos facit, ut Dei beneficia agnoscamus, cum dicit:
„Quid autem habes, quod non accepisti? si autem
accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis”².

Haec agnitio tunc solummodo misericordiarum
divinarum magnitudini aliquantulum responderet,
si totus homo cunctis suis viribus adlaboraverit, ad
dandam gloriam Deo, qui per prophetas os sic nos
alloquitur: „Ego Dominus; hoc est nomen meum:
gloriam meam alteri non dabo”³.

Propterea cum homo ex anima rationali ac cor-
pore admirabili quodam nexu harmonico coniunctis
constet, gratias Deo referre atque suam ab eodem
dependentiam profiteri tenetur non solum interno
animi affectu, verum etiam signis externis, naturae
suae conformiter, quae non modo rationalis sed una
sensitiva quoque est.

Ad id nos impellit domini nostri Iesu Christi
quoque exemplum, qui adhuc in terris versatus
patrem, suum caelestem in conspectu omnium hono-
ravit eumque glorificavit.

Neque praetermittere possumus, nos qua unius
eiusdemque corporis mystici membra, ad nosmetipsos
cultu externo ad invicem aedificandos teneri.

Denique bonum quoque spirituale cuiuslibet
christiani cultus externi exercitium exigit; is namque
pietatis christianae flammam excitat augetque⁴.

Caput II.

*De cultu divino publico promovendo et de sancti-
ficatione dierum festorum.*

Cultus divinus externus a publica auctoritate
ecclesiastica determinatus ac praescriptus *Cultus
publicus* audit; si vero e singulorum fidelium pietatis
impulsu originem haberet, atque devotioni solum-
modo eorundem augendas inserviret, *privatus* dicitur.

Cultus publici institutio est ius exclusivum ec-
clesiasticae auctoritatis, cui a Domino fidei revelatae
nec non veritatum moralium deposito concredito,
una potestas quoque collata est, modum professionis
publicae eiusdemque fidei determinandi, atque
praeccepta, quibus fideles ad veritates morales
evangelicas sequendas inducantur, imponendi, di-
cente Domino apostolis suis: „Euntes in mundum
universum praedicate evangelium omni creaturae”⁵,
„docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi
vobis”⁶.

Centrum cultus publici est in sancta liturgia
verum ac proprium illudque unicum novae legis
sacrificium, in quo sub speciebus panis et vini
Christus ipse mystice immolatur, atque patri caelesti
tamquam victima offertur in recognitionem supremi
sui dominii in omnem creaturam.

Quoniam igitur idem ille Christus, qui in ara
crucei cruento se obtulit, in sacra liturgia incrente
sacrificatur, idcirco per applicationem satisfactionis
et meritorum in cruce semel consummatorum hoc

¹ Iac. I, 17.

² I Cor. IV, 7.

³ Ia. XLII, 8.

⁴ S. August., ep. 102, t. II, p. 370: „Nobis enim prodest
colere Deum, non ipsi Deo. Cum ergo inspirat et docet quo-

modo colendus sit, non solum sua nulla indigentia facit, sed
nostra maxima utilitate”.

⁵ Synod. Carthag., can. 114; Synod. Laodic., can. 15, 19.

⁶ Marc. XVI, 15.

⁷ Matth. XXVIII, 20.

a meritorum consummate odata pro cruce, sacrificiul acesta perenalu nu este numai sacrificiu de lauda si de multumita, ci si sacrificiu propitiatoriu pentru cei vii si pentru cei morti, care dupa traditiunea apostoloru trebuia sa se oferisca pentru peccata, pedepse, faceri de stulu si pentru alte lipse.

Modulu cum trebuie sa se faca serviciulu liturgicu, se cuprinde in liturgieru, dupa care in biserica noastra se distingiu trei liturgii, anume: Liturgia santului Ioanu-gura-de-auru, care se face preste totu anul afora de tempurile, pentru cari suntu prescrite cele alalte liturgii; liturgia santului Basiliu, care se face in ajunulu nacerii domnului si alu botezului, deca nu cade acelu domineca ori sambata (caci atunci in ajunu se tiene a santului Ioanu era in dnu'a de serbatorie se pune a santului Basiliu), la prima ianuariu fiindu serbatoarea santului Vasiliu, in zinei domineci ale marelui postu, in joi'a mare, mai in coco in sambata mare, precum si in vinerea mare, de nu cumva bunavestire cade in dnu'a acea, caci atunci se tiene liturgia santului Ioanu Chrysostomu. Liturgia santului Gregoriu asina numita a presanctificatoru, carea se face in tote miercurile si vinerile marelui postu, precum si luna, marti'a si mercuria din septemana cea mare. (74)

De cultulu publicu domnediescu se tienu si rogatiunile si cantarile cari se indatinza a se face seau inainte de sant'a liturgia, seau dupa acea. Ca premergatorie santei liturgii suntu: Inseratulu, dupacinarulu, miediuopterulu, manecatulu cu canonele lui, laudele si or'a prima. Era ca urmatorie potu fi cele alalte ore canonice, si intipuitoarele.

Aceste tote se cuprindu parte in orologieru, psaltire si catavasiariu, parte in cele alalte carti chorali, cari cu privire la dominecele anului suntu: *Octoichulu*, cu privire la laudele santiloru; *minologionulu*, cu privire la pasesime; *triadulu*, cu privire la septemana mare; *vighierulu* (Strasnicu), si cu privire la tempulu dintre pasii si rosalii, *pentecostarulu*. (75)

In sfera cultului publicu cadu si feluritele binecuentari si santiri ocasionali, precum binecuentarea apei la botezulu Domnului si la santirea caseloru, procesiunile la binecuentarea apei in santa serbatoarea a botesului, si la binecuentarea tinarineloru, processiunile in santulu si mara sambata demaneta, si la santa inviere a Domnului, cari tote parte se cuprindu in euchologiu, parte in cele alalte carti mai susu amintite. Tote actele aceste ale cultului divinu fiindu asediate de auctoritatea basericeca, sinodulu pretinde dela toti preotii, ca aceia, castigandu-si cunoscentiele de lipa despre prescritele tipicului, cu scumpetate se le observe, nice se cuteze a-le stramuta, ori a-le lasa dupa placu.

Sinodulu demanda intregu clerului si poporului credintiosu, ca se abstinca in cele sante dela ori ce comuniune cu acatolicii amosuratu santeloru canone. (76)

Ce se tiene de santirea serbatoriloru, Domnedieu inca in legea vechia intre cele rece procepte demanda poporului: „Aduti a minte de dnu'a sambetei, se-o santiesci pre ea”, adaugundu si sanctiunea infricosiata: „Paziti sambata, ca santa este aceasta Domnului si voue, celu ce o va spurca pre aceasta, cu morte se va omori, totu celu ca va face in densa lucru, va peri sufletulu aceluia dintru poporulu seu”.

¹ Triod.: Synod. VI, can. 42; S. Niceph., loc. cit., cap. 4.
² Exod. XX, 8.

perenne sacrificium nun modo laudis est et gratiarum actionis, sed etiam propitiatorium pro vivis et defunctis, quod peccatis, poenis, satisfactionibus et aliis necessitatibus iuxta apostolorum traditionem debet offerri.

Modus sanctam liturgiam celebrandi in liturgico continetur, ad cuius normam in ecclesia nostra tres liturgiae distinguuntur, nempe sancti Ioannis Chrysostomi liturgia, quae per totum annum, exceptis diebus, pro quibus reliquae liturgiae praescriptae sunt, peragitur: sancti Basilii magni liturgia, quae vigiliis nativitatis Domini et epiphaniae adhibetur, nisi vigiliae in diem Domini aut sabbati inciderint (tunc namque in vigiliis sancti Ioannis Chrysostomi, die autem festo sancti Basilii magni liturgia celebratur): insuper prima ianuarii qua die sancto Basilio sacro, quinque dominicis quadragesimae, die coenae Domini, porro die magno sabbati, quemadmodum et die magno veneris in parasceve, nisi festum annuntiationis in hunc diem inciderit, illo enim casu liturgia sancti Ioannis Chrysostomi peragitur; demum sancti Gregorii liturgia praesanctificatorum dicta, quae sola omnibus mercurii et veneris diebus quadragesimae, item diebus lunae, martis ac mercurii in hebdomada maiori adhiberi solet. (74)

Ad cultum divinum publicum spectant preces quoque ac hymni, qui vel ante sanctam liturgiam vel post eandem fieri solent. Sanctae liturgiae praemittuntur vespere, completorium (apodipnon), officium mediae noctis, matutinum cum eiusdem canonibus, laudes cum hora prima. Quae vero sanctam liturgiam consequi solent, sunt reliquae horae canonicae et typicae.

Haec omnia partim in horologio, psalterio et catabaseon, partim vero in reliquis libris choralibus continentur, qui sunt: relate ad dominicam totius anni *octoechion*, relate ad laudes sanctorum *menologion*, relate ad tempus quadragesimae *triadion*, relate ad hebdomadam maiorem officium hebdomadae passionis, demum relate ad tempus a paschato usque ad pentecosten *pentecostarion*. (75)

Ad cultum publicum spectant variae quoque benedictiones et consecrationes occasionales, nempe benedictio aquae in epiphania Domini, et quoties domus lustrantur, processiones ad aquae benedictionem die epiphaniae, nec non ad benedictionem segetum, item processiones sancto ac magno die sabbati diluculo, atque die resurrectionis Domini: quae omnia partim in euchologio, partim in reliquis superius commemoratis libris continentur. Cum omnes hi cultus divini actus ab auctoritate ecclesiastica ordinati sint, synodus ab omnibus sacerdotibus postulat, ut iidem typici praescriptorum necessariam scientiam sibi comparantes, eadem omni religione sequantur, neque pro beneplacito immutare aut omittere audeant.

Insuper synodus universo clero et fidei populo iniungit, ut ab omni in sacris cum acatholicis communione sese ad normam sacrorum canonum abstinant. (76)

Quod festorum sanctificationem attinet, Deus iam in veteri foedere inter decalogi praecipua populo mandavit: „Memento ut diem sabbati sanctifices”, tremendam quoque sanctionem apponens: „Custodite sabbatum meum, sanctum est enim vobis; qui polluerit illud, morte morietur; qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi sui”.

³ Exod. XXXI, 14.

Dreptu ace'a sinodulu basatu pre santelo canone. A precum de un'a parte reprobia datia laticia in unelo timenturi, de a-ci face loru-si serbatori ne-proscrie de baserica, cum santu jelle de dupa poci¹ (77); asa de alta parte dejonesce in Dom-nulu pre toti credintiosi, ca in tote dominicile si serbatorile legate se asculte sant'a liturgia², pre-cum trebas, si ca ace'a sa se straga la santa baserica, preotii se indatorescu a-li explici la in-tiologere spiritulu si insemnatarea partiloru liturgice si a altoru functioni sacre. (78)

Ma'i incolo sinodulu admonitia pre credintiosi, se se retiena de a profana dominicile si serbatorile cele legate, cu lucruri servile si strepitose de campu, ori de maiestria, ori cu alergarea pre la liturgi, sau cu alte petreceri necuivose³.

Observandu sinodulu cu dorere, ca pre alocurea nu numai nu se santiescu serbatorile dupa prescri-sele baserice, ci tocmai in dilele acelea multi cre-stini se dau spre betia, spre jocuri⁴, si desfatari rustose, este silitu a dechiará cu santulu Ioanu Chrisotomu, ca aceast'a nu insemnata a onora serbatoru lui Domnedieu ci a o intina⁵, pentru ace'a se se ferisca credintiosi, ca nu cumva potendu-se dice despre ei cuvintele Domnului: „Uritam, lapadatam serbatorile vostre, si nu voui mirosi intre adunarele vostre“⁶, se traga asupra-si mani'a si blastemulu lui Domnedieu, dupa cum amenintia insui la profetulu Isaia (XL. 12): „Ca poporele si imperatii, cari nu voui sierbi tie, voru perf. si gentile cu pustiire se voru pustii“.

Capu III.

Despre promovarea cultului divin domestic sau pietatea domestica.

Cultu divin privat, provenitoriu din semtiulu de pietate alu credintiosiloru, se promoveza in modu deosebitu prin infiintarea oratoriilor aflatorie in launtrulu caselor private⁷. In oratoriile aceste, pre cari le va fi visitatu si binecuventatu episco-pulu, se pote celebra si sant'a liturgia pentru ca-seni⁸ inse cu aprobarea episcopului, carele nu asa usioru si nice fora de causa grea nu da concessiune decatu cu ace'a conditiune, ca in serbatorile cele mari se nu se face in densele sant'a liturgia, ci qasenii se fie datori a merge la baserica parochiala atatu spre ascultarea cuventulu lui Domnedieu⁹, catu si spre primirea santeloru sacramente¹⁰, si spre edificarea poporenloru celoru alalti. (79)

Dupa-ce numai forte pacini credintiosi suntu in stare a intemeia astufeliu de oratorii private, pen-tru sustinerea pietatei crestine preotii se indato-rescu a starui cu totu adinsulu, ca locuint'a sa-carui crestinu se fia ca si un'a casa de rogatiune, delaturandu din ea ori ce icone spurcate¹¹, si sub-stituindu in loculu aceluora icone biblice, ori de a le santiloru. Pentru ace'a preotii se invetie pre poporeni ei, ca aceia tote lucrurile loru mai in-semnate se le inoapa prin chiamarea ajutoriului divin, si se le indreptese spre marirea lui Domne-dieu, dupa dia'sa santulu apostolu Paulu: „Ori de mancati, ori de beti, ori altu ceva de facoti, tote spre marirea lui Domnedieu se le facoti“¹², precum si se le finisca cu tota diliginti'a si laboriositatea „recumperandu tempulu, pa dilele rele suntu“¹³.

Quamobrem synodus sacris canonibus innixa quemadmodum una ex parte improbat consuetudinem, quae in nonnullis locis inolevit, dies festos ab ecclesia haud praecipuos agendi, prouti sunt feriae quintae post pascha¹ (77); ita ex alia parte omnes fideles in Domino obsecrat, ut omnibus diebus dominicis ac festivis de praecipuo sacrae liturgiae, prouti debant, intersint², atque ut ii ad sanctam ecclesiam alliciantur, sacerdotibus iniungitur, spiritum ac momentum partium sacrae liturgiae aliarumque sacra-rum functionum ad populi captum explanare. (78)

Porro synodus monet fideles, ut dies dominicos ac festa de praecipuo operibus servilibus ac strepitosis agriculturae vel officii, aut confuxu ad nun-dinas, sive aliis inhonestis oblectamentis profanare abatineant³.

Cum synodus maximo dolore adverteret, quod nonnullis in locis festa ab ecclesia praecipua non solum non sanctificantur, verum iura christianorum vel in illis diebus ebrietati, ludis⁴ ac delectationibus pudendis indulgent: cum sancto Ioanne Chry-sostomo declarare cogitur, quod hoc non significet festivitatem Dei colere, sed inquinare⁵. Ideo caveant fideles, ne forte cum ad illos directa dici possent Domini verba: „Odi et proici odorem coetuum vestrorum“⁶, Dei iram et maledictionem in se provocent, prout ipse per prophetam Isaiam (LX. 12), minatur: „Gens enim et regnum, quod non servierit tibi, peribit, et gentes solitudine vastabuntur“.

Caput III.

De cultu divino domestico sive pietate domestica promovenda.

Cultu divin privatus e fidelium pietatis sensu ortus speciali modo erectione oratoriorum, quae intra domos privatas sunt⁷, promovetur. In his autem oratoriis, quae episcopus visitaverit et benedixerit, sacra quoque liturgia pro domesticis⁸ celebrari potest approbante eodem episcopo, qui hanc facultatem non ita facile nec sine magna causa nunquam nisi ea sub conditione concedat, ut in praecipuis festis sacra liturgia in iisdem haud peragatur, verum domni addicti tum verbum Dei audiendi⁹ atque sanctorum sacramentorum suscipiendorum¹⁰ fine, tum ad alios fideles aedificandos parochialem ecclesiam adire teneantur. (79)

Cum autem fidelium paucissimi privata eiusmodi oratoria erigere valeant, sacerdotes ad pietatem christianam alendam serio satagere studeant, ut christianorum domus sint totidem orationis domus, imaginibus obscenis¹¹ ab iisdem remotis, atque biblicis vel sanctorum imaginibus in eorumdem locum substitutis. Propterea sacerdotes erudiant fideles, ut iisdem omnes suos maioris momenti actus divino implorato auxilio adgreantur, atque ad Dei gloriam dirigant, sancto Paulo docente: „Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite“¹², prouti et omni diligentia ac industria terminent „indecimantes tempus, quoniam dies mali sunt“¹³.

¹ Conc. Laodic., can. 39; S. Nicoph., can. 4.

² Synod. Gangr., can. 5, 20; Conc. Sardic., can. 11; Conc. VI., can. 80.

³ Conc. Laodic., can. 39.

⁴ Conc. Carthag., can. 40.

⁵ S. Chrysost., serm. 8 de resurrect.: „Non est hoc festivitatem Dei colere, sed inquinare“.

⁶ Amos V., 21.

¹ Conc. VI., can. 81.

² Conc. VI., can. 81, 88.

³ Can. apost. 58.

⁴ Conc. VI., can. 89.

⁵ Conc. VI., can. 100.

⁶ I Cor. X., 21.

⁷ Ephes. V., 16.

Mai incolo precții se porte grige, că parții de A familia impreună cu caseii lor se dă rogatiunile domeniului¹ și se' înainte de a merge la culcați, după cum dă psalmistul: „Să'a și domeniului și la amândoi spăvești și veți vesti și vă audi verbul meu²”, acemenea și de câte ori -și restaură cu mancară și beutura poterile trupului, precum faceau creștinii cei de astăzi, despre cari dă Tertulianu: „Non prius discumbitur quam oratio ad Deum praegustetur, editur quantum esurientes capiunt, bibitur quantum pudicia est utilis, ita saturantur, ut qui meminerint etiam per noctem adorandum sibi Deum esse, . . . aeque oratio convivium dirimit³”.

In urma parohii se îndemne pre poporeni ei a invetă de tempuriu pre pruncii lor rogatiunile și fric'a Domnului⁴, și a-i tramite regulatu la scola. Acemenea se pazește că sierbitorii se petreca vietă creștinească, de ora-țe: „Cine nu porta grigia de ai sei, și mai virtuș de cei de ai casei sale, de credința se-a împedatu, și mai reu este de cătu celu necredintioșu⁵”.

Caput IV.

Despre promovarea cantului basericescu.

Inca in testamentulu vechiu fura întrebuintate cantarile spre a dá marire lui Domnedieu⁶, cu atătu mai virtușu in legea noua cantarile sacre formăza parte insemnata din cultulu divin.

Creștinii inca dela inceputu aveau datina de a cantă imnari in onorea domnului nostru Iesu Christou⁷. De unde și baseric'a noastră din vechime a adoptatu la cultulu divin multe de cantări ineflatoarie de pietate, cari prin religios-poetic'a lor frumășia înalta anim'a credintioșilor la cele ceroci.

Dreptu ac'e'a baseric'a se a' ingrigitu, că pentru gravitatea și convenința cantarilor sacre, in baserica numai persoane anumite se potă cantă⁸, și și acestia nu in continuu, și intrerupendu cantarile cu cetiri și rogatiuni⁹. Mai incolo cantorii după proscrisulu sanțelor canone cu multa luare aminte se cante, nice se întrebuintește strigări necuvenintioșe, nice se silăcea firea spre râcnire¹⁰, era instrumente mușicești nice de cum se nu bage in baserica¹¹. (80)

Sinodulu avendu in vedere insemnata cea mare a cantarilor in baseric'a noastră recomandă cu totu adinulu, că la instituirea atătu a clerului tineru, cătu și a docentilor și a cantorilor, deschilinita grigia se se pune spre propunerea corespunditorie a cantarilor basericesci, nice se se admita la primirea sanțului ordu fără cunoștința relativu indestulitoria (81); era la oficiile de cantori și docenti fără cunoștința deplina a cantarilor basericesci.

Ince spre ușorarea invetiarei cantarilor sacre și spre introducerea și conservarea uniformității in acele, sinodulu decide, că potendu fi se se compuna in note mușicali cele optu versuri cu variațiunile lor, introducunde la tote institutete de investimentu din acest'a provincia basericesca.

Caput V.

Despre promovarea științei ritului și a tipicului basericescu.

Baseric'a ingrigita de regularitatea și măștatea cultului divin, introducundu și stabilindu ceremonii

¹ Pa. V, 8: „Domino mane exaudies vocem meam, mane adstabo tibi et videbo”.
² Ps. LIV, 19.
³ Apolog., cap. 26.
⁴ Conc. Gangrana, can. 15.
⁵ I Tim. V, 8.

Porro sacerdotis curam habeant, ut patrefamilias una cum domesticis eorum mane ac vespere antequam cubitum irent, preces recitent, iuxta psalmistae offitium: „Vespere et mane, et meridie narabo et annuntiabo: et exaudiet vocem meam¹”; pariter quocumque vires corporis cibi ac potu redirent, ad exemplum primoque christianorum, de quibus Tertullianus ait: „Non prius discumbitur, quam oratio ad Deum praegustetur, editur quantum esurientes capiunt, bibitur quantum pudicia est utilis, ita saturantur, ut qui meminerint etiam per noctem adorandum sibi Deum esse. . . aeque oratio convivium dirimit²”.

Tandem parochi patrefamilias proles suas mature preces ac timorem Domini docere³, easque constanter ad scholam mittere impellant. Insuper curent, ut famuli eorum vitam ducant christianam, namque: „Si quis suorum, et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior⁴”.

Caput IV.

De cantu ecclesiastico promovendo.

Iam in veteri foedere hymni ad gloriam Deo dandam adhibebantur⁵, tanto magis in novo foedere sacri hymni cultus divini peculiarem efficiunt partem.

Christiani vel ab initio in honorem domini nostri Iesu Christi hymnos canere consueverant⁶. Unde ecclesia quoque nostra inde ab antiquissimis temporibus cultui divino plures hymnos pietatem spirantes consecravit, qui religiosae poëticae sua pulchritudine animos fidelium ad caelestia elevant.

Quamobrem ecclesia gravitatis ac convenientiae sacrorum canticorum gratia providit, ut in ecclesia solummodo personis ad id destinatis psallere liceat⁷, iis quoque non in continuo, sed hymnos lectionibus ac precibus variantibus⁸. Porro cantores in sensu sacrorum canonum magna attentione psalmodias Deo offerant, ac inordinatis vociferationibus haud utantur, neque naturam ad clamorem urgeant⁹, instrumenta vero musica nullo modo in ecclesiae usum adascant¹¹. (80)

Synodus magnum in ecclesia nostra canticorum momentum prae oculis habens, de industria commendat, peculiarem in instituendo tam clero iuniori quam ludimagistris ac cantoribus curam habere, ut cantus ecclesiastici modo fini correspondenti tradantur, neque ad ordines sacros suscipiendos abque eorumdem cognitione relative sufficienti admittantur (81), ad officia vero cantorum ac ludimagistrorum abque cantuum ecclesiasticorum perfecta cognitione haud suscipiantur.

Ad studium autem sacrorum cantuum facilius reddendum, atque ad eorumdem uniformitatem introducendam et conservandam synodus decernit, ut octo toni cum variantibus suis in quantum fieri potest in notas referantur musicae, in omnia huiusce provinciae litteraria instituta introducendas.

Caput V.

De ritus ac typici ecclesiastici scientia promovenda.

Ecclesia de cultus divini ordine ac maiestate sollicita caerimonias pietati fidelium excitandas ac

⁵ Exod. XV et Psalmi.
⁶ Plinii, ep. 95, ad Traianum.
⁷ Conc. Laodic., can. 15; Conc. VII, can. 14.
⁸ Conc. Laodic., can. 17.
⁹ Conc. VI, can. 78.
¹¹ Conc. VI, can. 78, ad calcem.

apte spre a sterna pietatea credinciosiloru, a dis-
pasa, că acele se se implinesc in ordu sistematicu;
acestu ordu se nu-lu observă nu se pote fara de
scaderca cultulu' divinu, si vatanarea autoritatii
basericesci. Dreptu acea sinodulu inculcandu inea
un'a data studiarea diligenta si observare exacta a
prescrieloru tipiculu, totorau preotiloru si can-
toriloru pusi in servitiulu divinu, pentru venitoriu
decide, că prin barbati priospetori se se compuna
unu opu sistematicu, in carele se se deduca cu
precisiune modalitatea implinirii functiuniloru nu
numai celoru arhieriesci cuprinse in archieraticonu,
si a celoru preotiesci cuprinse in liturgieriu si in
euchologii, ci si a servitiulu choralu cuprinseu in
cele alalte cărți basericesci.

Acestu opu ritualu examinandu de sinodu pro-
vincialu venitoriu si aprobandu de scaunulu apo-
stolicu se se propuna in modu atātu theoreticu,
cātu si practiculu la tote institutele theologice si
pedagogice din aceast'a provincia. (82) Totu odata
sinodulu recomanda ordinariateloru, că restaurandu,
unde neapertu sar' recreo, scólele cantoralu pre
alocurea, si mai virtuosu in monastirile ruralu in die-
cecele loru, se se ingrijesca de acurat'a si deplin'a
instruire a candidatiloru de cantori in cunoștința
atātu a cantariloru basericesci cātu si a tipiculu.

Caput VI.

Despre reverența și edarea cartiloru basericesci și
de rogatiuni.

Baseric'a fiindu pusa de domnulu nostru Iesu
Christosu, că se vighese preste integritatea credin-
tiei, si preste santiani'a cultulu, dela inceputu se-a
ingrigitu, că numai cărți aprobate de dens'a se se
intrebuintiese la cultulu divinu¹, ori se sierbesea
spre nutrirea pietatei private a credinciosiloru².
Dreptu acea sinodulu nice decum nu pote incu-
venintiă, că in basericele aceastei provincie se se
introduca, ori se se intrebuintiese alte cărți, decâtu
cele aprobate de ordinariatele greco-catholice.

Inse fiindu dejă in mare parte esaurite edi-
tiunele cartiloru basericesci ritualu si choralu este
din tipograf'a archidiocesana, sinodulu declara
necesitatea de a se edă succesive, amesurateu lipsei,
se se ar' aretă, tote cartile basericesci. Aceast'a ne-
cesitate se recunoace si pentru rețiparirea ver-
siunii romane aprobate a santei scripture.

Spre a se poté respunde cu efectu mai indestu-
litoriu lipsei urgente, sinodulu se afla indemnata
a camite un'a comisiune permanenta de barbati de
specialitate, carea avendu spre dispunere atatu
testulu originalu, cātu si versiunile mai inecornate
a-le santei scripture, si a-le cartiloru basericesci
cuprinse in editiunile mai corecte, se preluere un'a
editiune noua a aceloru carti, țiparindu cu litere
latine, și in stilulu corespondentiu etatalui de per-
fectiune, la care a ajunsu limb'a romanesea. (83)

Cartile prin aceast'a comisiune cu aprobarea
scaunulu apostolicu edande, sinodulu dispune a se
primi si intrebuintia la tote basericele provinciei
aceastei. In privinti'a loculu de țiparire se se
cuintielega ordinariatele respective.

Era că tipograf'a archidiocesana se fia in stare
a subministra cartile necesarie, atatu dupa quanti-
tatea loru, cātu si dupa qualitatea aldea, sinodulu
recunoace necesitatea reorganizarii tipografiei archi-
diocesane din temelii procurandu-se pre sem'a
acelora tōacu veloce (Schnell-Press), si litere de
tota speci'a, precum si alte requisite spre edarea
neteda si cātu se pote de eleganta a aceloru cărți.

A commodatas introducende ac stabilende praecipit,
eandem ad ordinem exigi systematicum; ut autem
hic ordo non observetur, fieri haud potest absque
cultus divini detrimento et auctoritatis ecclesiasticae
laesione. Synodus itaque presbyteris ac cantoribus
in servitio divino constitutis adhuc semel typici
praescriptorum diligens studium ac exactam obser-
vationem inculcando, pro futuro docerit, ut per
viros rei peritos opus systematicum elucubretur,
quo praecise modus peragendarum functionum de-
ducatur, et quidem non solum pontificalium in
archieratico contentarum, atque sacerdotalium in
liturgiis ac euchologiis comprehensarum, verum
choralis quoque servitii in reliquis libris ecclesiasti-
cis complexi.

Hocce opus rituale per proximam synodum
provincialem examinandum et ab apostolica sede
approbandum in omnibus huiusce provinciae insti-
tutis theologicis ac paedagogicis modo tam theo-
retico quam pratico tradatur. (82) Insuper syno-
dus ordinariatibus commendat. scholis cantoralibus
per nonnulla locorum, ubi necessario requirerentur,
ac potissimum in ruralibus dioeceseon monasteriis,
restauratis, sedulam curam gerere, ut ad cantorum
officia candidati perfecta atque exacta tum cantuum
ecclesiasticorum cum typici cognitione imbuantur.

Caput VI.

De ecclesiasticis ac precationum libris revidendis
et edendis.

Cum ecclesia a domino nostro Iesu Christo ad
fidei integritati ac cultus sanctitati invigilandum
constituta sit, inde ab initio in curis habuit, ut ad
cultum divinum¹ solummodo libri ab ipsa admisi
adhibeantur, atque fidelium pietati privatae utilitatis
inserviant². Itaque synodus nullo modo probare
potest, ut in huius provinciae ecclesias alii quam
ab ordinariatibus graeco-catholicis recensiti libri in-
troducantur atque in usu sint.

Quoniam autem librorum ecclesiasticorum ritua-
lium nec non choralium editiones typis archidioe-
cesanis vulgatae, magna ex parte iam distractae
sint, synodus necessitatem agnoscit, omnes libros
ecclesiasticos, pro indigentia occurrente, successive
edendi. Eadem quoque necessitas agnoscitur quoad
romanicam sacrae scripturae versionem approbatam
denno typis eodemam.

Ut vero urgenti necessitati efficacius respondere
valeat, synodus virorum peritorum commissionem
constituere adigitur, quae tum textum originale,
cum praecipuas sacrae scripturae necnon librorum
ecclesiasticorum versiones in emendationibus editioni-
bus contentas praes manibus habens novam illorum
librorum editionem, characteribus latinis, atque
stylo perfectionis statui, quem romanicum idioma
attigit, correspondenti elucubret. (83)

Synodus praecipit libros per hanc commissionem
apostolica sede approbante edendos ab omnibus
huiusce provinciae ecclesiis suscipi adhiberique.
Quoad locum, quo libri imprimantur, ordinariatus
concernentes mutua inter se iaceant consilia.

Quo autem officina quoque archidiocesana libros
necessarios tam respectu quantitatis quam respectu
qualitatis selectae suppeditare valeat, synodus typo-
graphiae archidiocesanae funditus renovandae ne-
cessitatem perspexit, prelum nempe velocis, charac-
terae cuiuscumque speciei, nec non alia requisita
ad nitidam ac quo elegantiorum illorum librorum
editionem comparanda.

¹ Conc. VI, can. 63.

² Can. ap. 80; 2. Athanasius, can. 2.

La edita pentru promovarea pietatii private, A ordinariatul metropolitan se insarcina sa se ingrijit, ca in acea tipografia se se edde si carti de rogatiune accommodate pentru divorcele statuti a-le credinciosilor. (84)

Caput VII.

Despre edarea foierilor basericesci.

Fiindu-ca in timpurile noastre se facu incercari la tote poporele de cev'a cultura, de a influinta asupr'a episcopiunii publice in diverse directiuni, prin feluritele produse de presa, si dupa-ce chiar si la Romani exista si infloresce literatur'a jurnalistica, baseric'a noastra inca nu pote remane indiferenta facia cu aceast'a miscare generala. Dreptu aco'a ca de un'a parte se se dee ocaziune la lamurirea intrebarilor publico-basericesci curente, era de alta parte se se intinda clerului si docentilor mediolocu usioru de a se perfectona in scientie teologice si pedagogice, sinodulu afa cu cale a dispune infientiarea a loru doue foi basericesci periodice, contielegendu-se tote ordinariatele despre acele, dintre cari un'a se fa septemana, in care se se incunoscintize publiculu despre starea actuala a provinciei basericesci in tote privintiele, si se se deabata in dens'a intrebarile ocurente. Cea alalta edanda in publicatiuni lunarie in brosiure, cu concluderea unei inotiri de barbati de specialitate, se cuprinda disertatiuni teologice de tota plasa, mai virtuosu cu referintia la istoria si legislatiunea basericesci nostre greco-catolice, apoi si deabatarea costiumilor pedagogice cu privire la cercurile nostre cupriadiendu totu un'a data incunoscintizarea si censurarea productelor literarie ivinde.

Pentru ascurarea existintiei si infioriei acestoru foi basericesci sinodulu dispune, ca acele se dee la lumina la scaunulu metropolitanu, era ordinariatele se mediolocesa prenumerare la acelea foi, pentru archivulu si bibliotec'a fa-carei parochie din diocesele loru unde va fi potintia, numai astu-feliu potendu-se spera esirea acolor'a pre langa unu pretiu moderatu.

Caput VIII.

Despre posturi.

Postulu este continele dela tote mancarile, ori numai dela unele in zilele si timpurile prescrie de baserice.

Scopulu salutaru, pentru care se au introdusu in baserice posturile, a fostu mai alesu: „Epiarea peccatorulu, infranarea aburdarilor trupesci, pregatirea crestianilor la serbatorile celea mari“, precum si la „primirea santei eucharistie“, si „din votu“.

Postulu indatinatu inca in legea vechia¹ ni-lu a recomendatu incesi domnulu nostru Isusu Christosu cu esemplulu si cu cuvintulu sau².

Asemenes si santele apostoli au postitu de catiori invocadu ajutorulu specialu ala Spiritulu sante³, dandu si precepte, prin cari opraescu unele mancaru⁴.

Acost'a continele dela mancaru se distinge in ajunu si in postu.

Sub nume de ajunu in baserice noastra se intielege mancaru de bucate de postu numai un'a data in di. Atari zile de ajunu suntu tote zilele postului mare⁵, afara de sambatu si domineci, si afara de serbatoru bunivestiri, de cumva nu ar cadde aco'a pre vinerea patimelor sau sambat'a

Quod fidelium privatam pietatem promovendam attinet, ordinariatus metropolitanus curas committitur, ut in eodem officina prentationum quoque libri diversis fidelium conditionibus accommodati edantur. (84)

Caput VII.

De ephemeridibus ecclesiasticis edendis.

Quoniam nostra aetate apud omnes alioquin culturae gentes tentamina fiunt, multifariis proli productis opinionem publicam variis sub respectibus moderandi, et cum vel apud nos Romanos ephemeridum litteratura vigeat ac floreat, nec ecclesia nostra quoad hunc generalem usum indifferentem se habere potest. Ut itaque ex una parte quaestionum publico-ecclesiasticarum currentium explanationi locus daretur, ex altera vero parte clero ac ludimagistris medium expeditum semet in scientiis theologicis ac paedagogicis excolendi suppeditaretur, synodus necessarium esse ducit duas periodicas ephemerides ecclesiasticas mutuo ordinariatum consensu suscitare, quarum una singulis hebdomadibus prodeat, qua status actualis provinciae ecclesiasticae sub omnibus respectibus ad cudentorum notitiam perferatur, atque occurrentes quaestiones in ipsa discutiantur; altera vero virorum doctorum cooperatione in singulos menses fasciculis edenda, dissertationes theologicas omnis generis, potissimum autem historiam atque legislationem ecclesiae nostrae graeco-catholicae respicientes, praeterea quaestionum quoque paedagogicarum disceptationes, adiuncta nostra attinentes, insuper occurrentium productorum litteralium publicationem ac revisionem continet.

Ut harum ephemeridum ecclesiasticarum existentia in tuto collocaretur, atque illae in diem laetiora capiant incrementa, synodus praecipit, ut eadem penes eodem metropolitanam in lucem prodeant, ordinariatus vero efficiant, ut praedictae ephemerides pro archivis ac bibliothecis singularum parochiarum dioecesium suarum pro posse procurentur, namque sic solummodo sperare licet fore, ut pretio moderato publica luce donentur.

Caput VIII.

De ieiuniis.

Ieiunium est abstinencia ab omnibus vel ab aliquibus tantum cibis, diebus aut temporibus ab ecclesia statutis.

Finis praecipuus, ob quem ieiunia in ecclesia introducta sunt, erant: „Peccatorum expiatio, voluptatum carnalium refrenatio, christianorum ad maiores feativitates colendas“, atque ad „sanctae eucharistiae dignam susceptionem praeparatio“, nec non „voti adimplementum“.

Ieiunium iam in veteri foedere vigens¹ ipse dominus noster Iesus Christus exemplo ac verbo suo nobis commendavit².

Ipsi sancti apostoli quoties speciale Spiritus sancti auxilium invocabant³, ieiunarunt, praecpta quoque dantes, quibus novissimos cibos interdicerent⁴.

Isthaec a cibus continentia in ieiunium atque abstinenciam distinguitur.

Nomine ieiunii in ecclesia nostra venit unica per diem ciborum ab ecclesia admissorum coestio. Huiusmodi ieiunii dies sunt omnes dies quadragesimae⁵, exceptis sabbatis et diebus dominicis, nec non festo annuntiationis, nisi hoc in feriam sextam vel sabbatum hebdomadae maioris, quibus etiam

¹ Exod. XXIV, 18; XXXIV, 28; Deuteron. IX, 9, 18.

² Luc. V, 26; Matth. XVIII, 20; IV, 2.

³ Act. Ap. XIII, 9; XIV, 22.

⁴ Act. Ap. XV, 20.

⁵ Can. apost. 68.

mare, ori inae cuncta die de ajuna. — Mai incole pre diele nascerei Domnului si a botenului, de-censiv'a nu ar' cadu' acelu' sambat'a ori de' iugos'a, — precum si die'a anati cruce (in 14 septembrie?) si taiarea capului santului Ioannu' botenotagiu' (in 29 augustu'), comemora' si mercurile si visurile de preste totu' annu', afara de casurile candu' ce ar' intampia' in diele acosten' scabato're imperato'ria, si de a-le procurato'ri, cosa de ar' fi hirti, precum dela nascerea pana la botenulu' Domnului, si in ce'a a brandiei, in septemana' cea luminata a pasceloru', si in septemana' santoloru' rasalii. (85)

Asamene s'a indatinatu' baserica' a observat' abstinencia' si in postulu' nascerei Domnului (dela 15 novembri' pana la 25 decembri'), mai incole postulu' santoloru' apostolu' Petru' si Paulu' (din luna de dupa domineca' totororu' santiloru' pana la San-Petru') si in urma postulu' Santa-Marioi (dela 1 augustu' pana in 15 augustu'). (86)

Acosten' trei posturi introduce' mai antaiu' in manastiri', din pietate' fura adoptate si de credintiosi, pana ce in urma prin datina' indelungata' ce fecora lege in baserica' noastra.

Posturile susu' memorate oblige' pre toti credintiozii, ce au usulu' ratiunei, si suntu' sanato'ri, nice se afla in ver' o necesitate' grea. (87)

Pentru' ace'a sinodulu' admondu' per toti preotii, de ori-ce gradu', ce pasceca' cu conoientio'itate' tote posturile; premergunda' cu oempla' bunu' statu' demii' catu' si casanii' loro', era' pre poporu' ce-lu' invetia', ca' nu este iertatu' a frange postulu' fara dispensatiune' dela autoritatea' baserico'sca' com-petenta'. (88)

Mai alecu' cu ocaziunea' publicarei' posturiloru' ce inculca' poporeniloru' observarea' acoloru' — inve-tiandu'-i tota' una data, ca' postulu' namai atunci va fi placutu' inaintea' lui Domnedieu', deca' cu acoloru' ce voru' impreuna' rogatiuni' si fapte' bune, ca' pre-cum dice' santulu' Basiliu': „Folosulu' postulu' ce nu se mbase' cu singur'a' abstinencia' dela mancaru' pentru'-ca' adoveratulu' postu' este a fi straniu' de tote foradolegile. Desalega' tota' legatur'a' foradolegii, ierta' deapropeliu' nedreptatea' si lase'-i datoru': se nu postesci' spre pari' si certe; carne' nu manei, inae pre fratele' teu' lu' manei. De vinu' te contenececi, ci de a face' nedreptati' nu-incestezi. Vai coloru' ce suntu' beti' au de vinu': mani'a' este beti'a' mentiei' care nu mai potia' decutu' vinulu' lipsecece' pre ace'a de intioleptiane'“.

Caput IX.

De spre' stypicos' abuscioru' de blatemu', injuraturu' si superstitio'nu'.

Blatemulu' cosa injuratur'a' este vorbire' oari-toria' de Domnedieu', se ace'a' indreptata' imediata' D contr'a' majestatem' divine, ori mediate' locita, adeca' contr'a' discoloru' si fapto'loru' lui Domnedieu' contr'a' santiloru' ei etc.

Blatemulu' cosa injuratur'a' este peccatulu' celu' mai infectoriu', pentru'-ca' prin acoloru' deosebita' se vatama' majestatem' lui Domnedieu', factorialu' si domnulu' totororu'. Ori-ci ce pots' aretu' mai mare' salbato'ria' a animi? si lips'a' de ori-ce' sentimentu' religio'su', deca' a batjocori' pre inam' Domnedieu'. Pentru' acosa' Domnedieu' a oprita' peccatulu' acost'a' cu pedepse' ingrositorie: „Scote' afara' de tabara' pre celu' ce a blasphematu', toti' cei ce lu' au auditu', ce

intinmandu' est, incidit'“. — Item vigiliis' nativi-tatis' Domini' ac epiphaniae, ubi' hae' in sabbatum' est' die' dominica' incidit'“, — nec non festum' epiphaniae' sanctos' crucis' (14 septembri') et desce-lationis' sancti' Ioannis' baptiste' (29 augusti), — item totius' anni' festis' quartis' ac sextis, excepit' casibus, quibus' facta' dominica' ac beatissime' vir-ginis' in hae' dies' incidit, vel arbuturum' obtineret, preut' a nativitate' Domini' usque' ad epiphania'm, in hebdomada' tyrophenagii, nec non in hebdomada' prima' post festum' resurrectionis' dominice' (diaceno'simi), atque in hebdomada' pentecoste'. (85)

Pariter' abstinencia' sequi' conserverat' ecclesia' in sic' die' ieiunii' nativitate' Domini' (a 15 novem-bri' usque' ad 25 decembri'); — sanctoru' aposto-loru' Petri' ac Pauli' (a feria' secunda' post dominica'm omnium' sanctoru' usque' ad festum' principum' apo-stoloru'), nec non beatissime' virginis' (a 1 augusti' usque' ad 15 eiusdem' mensis). (86)

Tria' hae' ieiunia' in monasteriis' primu' obser-vari' solita, e' pietate' a fidelibus' quoque' recepta' faere, donec' tandem' longeva' consuetudine' in ec-clesia' nostra' vim' legis' consecuta' sunt.

Ieiunia' superius' commemorata' omnes' fideles' usu' ratio-nis' pollentes, bona' valetudine' gaudentes, atque in gravi' quadam' necessitate' haud' versantes' obligant. (87)

Prepterea' synodus' omnes' cuiuscumque' gradus' sacerdotes' hortatur, ut tam' ipsi' quam' eorum' dome-stici' bono' exemplo' praevalentes, omnia' ieiunia' reli-giosa' servent, — populu' vero' doceant, abaque' dispensatione' a competente' ecclesiastica' auctoritate' concessa, ieiunium' frangere' haud' licere. (88)

Præsertim' vero' tempore' publicationis' ieiunio-rum, eorum' observationem' fidelibus' inculcent, eor-que' simul' doceant, ieiunium' tam' solummodo' Deo' gratum' esse, si eidem' process' ac bona' opera' iun-gantur, — nam' quemadmodum' sanctus' Basilius' dicit: „Ieiunii' utilitas' sola' ciborum' abstinencia' haud' metienda' est: verum' enim' ieiunium' est, ab omnibus' vitis' esse' alienum. Solve' omne' vinculum' iniquitatis, occidona' iniuriam' proximo, ac debitum' dimitte. Noli' ad lites' et contentiones' ieiunare. Carnes' non' edis, at interim' devorare' fratrem' tuum. Vino' abetines, at interim' ab iniuriis' tibi' non' temperas. Vae' his, qui' ebrii' sunt' non' a vino; ira' mentis' est' temu-lentia, eam' a prudentia' non' minus' exco'tiens, quam' vinu'“.

Caput IX.

De' abuscibus' blasphemiaru', imprecationu' ac superstitio'nu' astirpendis.

Blasphemia' est' locutio' Deo' iniuriosa, sive' ea-dem' immediate' in maiestatem' divinam, sive' mediate, nimiru' in Dei' dicta' aut' gesta, in eius' sanctos' aut' res' sacras' dirigitur.

Blasphemia' est' peccatum' horrendum, namque' illa' majestas' Dei, omnium' creatoris' ac domini, offenditur. Quid' enim' animum' tam' ferum' ac quibuscumque' pietatis' sensibus' exutum' prodere' possit, quam' Deum' ipsum' contumelia' afflicere? Propterea' Deus' hoc' peccatum' horribilissimum' extra' castra', ponant' prohibuit: „Edes' blasphemum' extra' castra', ponant' omnes, qui' audierunt, manus' suas' super' caput' eius, et lapidet' eum' populus' univereus“.

* Can. apoc. 22; Can. Lucie, can. 50; Thimoth. Alexandr. quest. 19.

* Can. Gangr., can. 18.

* Romulu' I de' ieiuniis.

* Levit. XXIV, 14.

* Can. apoc. 22.

* S. Nicophoru', cap. 76, in' typico.

* Anania' Sinaita, cap. 6, op. Epi. Pitra, t. II, p. 579.

* Can. apoc. 22; Petrus' Alex., can. 14.

* Vid. San. Klean, discurs. de' ieiuniis' graeco-slavonicis' eccles., p. 64.

pena man'a pro capite lui, și se-lu uolda cu petrii A tota adunarea¹. Ascuncea și scutala apostola Paulu și face cunoscuta, că nice scrierici imperati'a lui Domnedieu nu voru moșteni². Era cant'a bisericii în canonele ei³, și imperati' creștini în ligile sale dictam pedepes aspre asup'a injuratoriilor.

Pentru ace'a sinodala nu pote din destalu a dejeni pro tota clerulu apostol provincie, că recogitandu greutates calamitatilor publice, cu cari Domnedieu pedepesce poporele deditate acestui vitiu, nu numai deneli se să forțesa de tota faliulu de cundămi, și din tote poterile male se luere spre impiedecarea latifrai acestui moravu uritu: drepta ace'a se invetie pre poporu atatu privatu' catu și publicu, a se lasă de peccatulu acest'a, ferinduse de tota feliulu de injuraturi.

Superstitiunea este unu vitiu, prin care se dă cultu domnediescu, cui nu-i se cuvine, ori lui Domnedieu inae în modu necuvinițiosu. — Astufeliu este superstitiosu a observă în legea noua ceremoniile vechiului testamentu, cari intipuiău venirea domnului nostru Iesu Christou, și prin urmare acum dupa venirea faptice a aceluia nu mai au locu, că-și prin ace'a se ar' aretă, că și cum inea nu ar' fi venit.

Superstitiunea ace'a, prin care se dă cultu divinu fapturei, este:

- a) Datin'a desierța (vaga observantia) prin carea se intrebuinteaza mediuloce desierțe și nepotrivate spre a ajunge la cutare scopu, precum ar' fi a-și castigă sanatates cu medicaine nepotrivate.
- b) Divinatiunea, adeca cercarea celor ascunse cu ajutoriulu diavolului, pre cum ar' fi găciturile din visuri, din semnele maniloru, din cântatulu și sburatalu paseriloru, din arancatulu cartiloru de jocu, și din versarea cu cêra, din intemplari fortuite.
- c) Magi'a sau vrajitori'a, adeca maiestri'a de a face lucruri, ce trecu preste poterile omenești.
- d) Farmecatori'a (maleficiulu) adeca maiestri'a de a strică deapropelui în feliurite moduri prin poterea diavolului.

Aceste specii de superstitiuni sunt peccata de morte, fiindu-că onorea, ce se cuvine lui Domnedieu, o dău fapturei, acceptandu dela dona'a ace'a, ce numai dela Domnedieu se pote acceptă, — și pentru-că ele supunu tocmêla espressa ori tacuta cu diavolulu.

Pentru ace'a și Domnedieu inae în legea vechia opri aceste faradologi: „Se nu se afe intru tine, carele se trêca pre fiulu seu sau pre fi'a sa priu focu, vrajia vrăja, și decantandu și farmecandu. Și farmecatori, și carele decanta, și carele canta pre stole, și carele intrêba mortii. Că spurcaciune este Domnului Domnedieului teu tota cola ce face aceste, și pentru spurcaciunile aceste va perde pre ei Domnulu Domnedieulu teu dela faci'a ta⁴.”

Ascuncea și biserici'a în canonele ei supune la cele mai grele certări pre cei vinevati cu ascuncea spurcaciuni⁵.

Fiindu-că vitiulu superstitiunei sub feliurite forme pôte fi latitu și printre credințiosii acestei provincie, sinodala face atenti pre parochi, că castigandu-și cunoștința deplină și fundata despre speciile superstitiunei, ce se aru ivi în teritoriile lor, și dupa ce se voru convinge cu tota acuritate despre existința ei, și gradulu malitiei acelor'a, cu intieptiune se le combata, luminandu pre poporu despre desierțaciunea acelor'a și aratandu-i disprețiu și strambatarea, ce se face prin ele lui Domnedieu.

¹ Levit. XXIV, 14.

² I Cor. VI, 10.

³ Can. apost. 54, 54; S. Basilian, can. 66.

sanctus quoque apostolus Paulus certiores nos reddidit, malefices regnum Dei non possidere⁷. — Sancta autem ecclesia canonibus suis⁸, imperatores vero christiani legibus poenas acerbis in blasphemos sanxerunt.

Quamobrem synodus non potest universum huiusce provinciae clorum sat superque monere, ut recogitate publicarum calamitatum infortunio, que Deus gentes huic vicio deditas punire coelest, non solum ipsi ab omni generis blasphemis abhorreant, verum pro cunctis viribus ad turpis huius flagitii progressum impediendum satagant: itaque populum tam privatam quam publicam doceant, huic peccato renuntiare, ab omni generis blasphemis cavendo.

Superstitio est vitium, quo divinus cultus exhibetur ei, cui non debetur, vel Deo, aut modo quo exhiberi non debet. — Sic superstitio est in lege nova veteris testamenti caeremonias adventum domini nostri Iesu Christi significantes observare, quas post eiusdem adventum non amplius tenent, namque illis nondum adveniens ostenderetur.

Superstitio illa, qua cultus divinus creaturae exhibetur, est:

- a) Vana observantia, qua vana et improporionata media adhibentur ad certum finem obtinendum, veluti ad sanitatem medicaminibus improporionatis recuperandam.
- b) Divinatio, nempe occultorum ope daemone inquisitio, prouti praesagia ex somniis, ex manus linea, ex garrita ac volatu avium, — vaticinium ex chartis, et ceras infusione, ex casibus fortuitis.
- c) Magia, nempe ars faciendi res, quae vires hominis superant.
- d) Maleficium, nempe ars daemone ope variis modis proximo nocendi.

Istae superstitutionum species sunt peccata mortalia, namque honorem Deo debitum creaturae exhibent, ab hac expectando id, quod a solo Deo expectari potest. — et quoniam illae expressum vel tacitum cum daemone pactum supponunt.

Idcirco ipse Deus iam in veteri foedere haec scelera interdixit: „Nec inveniat in te, qui lustrat filium suum aut filiam, ducens per ignem; aut qui arculos sciscitetur, et observet somnia atque auguria, nec sit maleficus, nec incantator, nec qui pythones consulat, nec divinos, aut quascumque a mortuis veritatem. Omnia enim haec abominantur Dominus, et propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo⁴.”

Similiter ecclesiae quoque canonibus suis in talium abominationum reos gravissime animadvertit⁵.

Quoniam superstitutionis flagitium variis sub formis inter fideles quoque huiusce provinciae dilatatum esse potest, synodus parochis iniungit, ut superstitutionis specierum in territoriis eorundem occurrentium plenam ac exactam notitiam nec non de existentia ac malitiae gradu certam persuasionem sibi procurantes in illos omni prudentia invehantur, populum de eorundem vanitate illuminantes, eidemque contemptum ac iniuriam illis Deo illatam ostendentes.

⁷ Deter. XVIII, 10, 11.

⁸ Conc. Laodic. can. 28; Conc. VI, can. 61; S. Basilian, can. 66.

Caput X.

Despre sufragiile bisericești pentru cei morți.

Mortea, că momentala călu mai de pro urma a victoriei pământului, decide preste cortea venitoria a omului seoa facundula indata crede imperaticei oriului, seoa trecandu-lu la loculu curatitoriu, unde are se sufero unele pedepse temporali, seoa dandu-lu pentru totu de a un'a munciloru eterne.

Pentru ace'a biserice'a basata pre sacra scriptura, care dice: „Ora sancta si piu cogetu este a se roga pentru cei morți, că se se deslege de peccata¹, dela inceputu se-a indatinatu a alerga in ajutoriulu sufleteloru celoru morți, cu rogatiuni si cu sacrificii, — era credintiosii inca se au necuitu a uiora sortea acolor'a dandu elemosina, si facandu fundatiuni pentru celebrarea santei liturgie.

Dilele, in cari sant'a biserice'a se-a indatinatu a celebra pentru morți, dupa disciplin'a bisericei nostre sunt diferite². Cu cari ocazioni consangeni repausatoru, dupa un'a datina laudabila, se exista in biserice'a nostra, impartu seraciloru elemosina.

Pre langa ace'a biserice'a face anumite amintire despre toti parinti si frati nostri repausati in credintia si in impartasire cu sant'a biserice'a: in sambata inaintea lasatului de carne, precum si in sambata inaintea dominec'a rosaliilor³.

Tempurile, in cari nu are locu amintirea publica a mortiloru, suntu cele doaspresede dle dela nascerca pana la botezulu Domnului. — Septeman'a cea de antaniu a santului si marelui postu, sant'a septemana mare, septeman'a cea luminata de dupa pasci, dominicile dintre santele pasci si rosalii, si serbatorile cele mari, in cari tempuri nu se facu amintiri publice (oolivie), era a pomeni in taina pre cei morți nu este opritu nice chiaru in diu'a de pasci⁴.

Caput XI.

Despre inmortentarea bisericeasca (sepultura) si despre cemetaria.

Fiindu-că dupa credinti'a crestinéca cei repausati voru inviá cu trupurile lá diu'a judecanei, biserice'a dela inceputu a oneratu trupurile celoru adormiti in impartasire cu dens'a, pentru ace'a cu rogatiuni, cantari si cu ceremonii le petrece si le-asista in locuri anumite si prin binecuvantare destinate spre acelu scopu. Inmortentarea trupuriloru trebe de regula se se facea dupa patruzeci si optu de ore, că se se incungiare pericolulu de-a inmortentá omeni vii, si atunci inca numai dupa-ce medicii si auctoritatile civili, convingandu-se despre intrevierca secura a morței, conoada inmortentarea. (89)

De ora-ce inmortentarea bisericeasca este continuarea impartasirii bisericei cu membru ei, urmea că ace'a trebe denegata acolor'a, cari la mortea loru erdu lipsiti de acceasta impartasire, seoa nice nu au voita se siba parte la ace'a. Prin armare dela inmortentarea bisericeasca suntu exchisti iidanii⁵, paganii, si infanti nebotesati, ereticii⁶, schismaticii, excomunicatii notorii, cei ce se ucidu pre sine nefindu smintiti de minie, si cei ce moru in duelu⁷, cei ce nu se au cuminecatu celu pucinu una data in anu, si au moritu fera semnu de intorcere⁸, cei ce ián usura mare preste mesura si moru neindreptati⁹ si in genere peccatosii publici, cari moru fara penitentia.

¹ II Machab. XII, 46: „Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut a peccatis solvantur” (in vulgata).

² Const. Apost., de mystico ministerio, cap. 19; ap. em. Pitra, t. I, p. 70.

³ Typicon in tridie et pentecostaric.

⁴ Nicophor. Constantinopolitanus, cap. 11; Pitra, t. II, p. 688; Anastas. Sinaita, cap. 6: „De quadraginta diebus pro defunctis: — Si quis vero in quadraginta defunctum fuerit, non licet

Caput X.

De piis ecclesiis sufragiis pro defunctis.

Mora, ultimum nempu vite terrestris momentum, futurum hominis sortem decidit, illum sive max regni caelorum haerodem efficiendo, sive ad purgatorium pro nonnullis peccatis temporalibus lucendis perducendo, sive in perpetuum cruciatibus aeternis adducendo.

Quamobrem ecclesia sacrae scripturae, quae dicit: „Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur”¹, in iuxta, inde ab initio animabus defunctorum precibus ac sacrificiis succurrere consuevit, — insuper fideles quoque illarum sortem elemosynis atque fundationibus pro sancta liturgia celebranda erectis alleviare studere.

Dieb., quibus sancta ecclesia pro defunctis celebrare solet, iuxta ecclesiae nostrae disciplinam sunt variae². Quibus occasionibus defunctorum consanguinei, iuxta laudabilem in ecclesia nostra vigentem consuetudinem, elemosynas pauperibus distribuunt.

Præterea ecclesia expressam omnium parentum ac fratrum nostrorum in fide ac sanctae ecclesiae catholicae communionem defunctorum commemorationem facit sabbato ante dominicam carnisprivii (apocreas), nec non sabbato ante dominicam pentecostes³.

Tempora, quibus publicam defunctorum commemorationem facere haud licet, sunt duodecim dies intra nativitatem domini ac epiphaniam, — prima hebdomada sanctae ac magnae quadragesimae, sancta hebdomada maior, hebdomada paschalis (diacenesimi), — dominicae intra sanctum pascha ac pentecosten, atque festivitates maiores, quibus temporibus publicae defunctorum commemorationes haud aguntur. Defunctos vero in secreto commemorare neque ipso die paschalis interdicitur⁴.

Caput XI.

De sepultura ecclesiastica et de cœmeterio.

Quoniam secundum christianorum fidem defuncti die iudicii cum corporibus suis resurgent, ecclesia inde ab initio corpora in communionem ipsius obdormientium honoravit, ideoque precibus, canticis, ac caeremoniis eadem concomitatur, atque in locis certis ac benedictione ecclesiastica ad eundem finem destinatis deponit. Ad periculum homines vivos sepeliendi praecavendum, corporum sepultura de regula elapsis a morte quadraginta octo horis fieri debet, et tunc quoque facultate a medicis et civili auctoritate prius obtenta. (89)

Cum sepultura ecclesiastica communionis ecclesiae cum suis membris continuatio sit, sequitur, eam denegandam esse iis, qui in morte hac communionem carebant, neque eiusdem participes esse volebant. — Per consequens a sepultura ecclesiastica arcentur iudei⁵, gentiles ac infantes non baptizati, haeretici⁶, schismatici, excommunicati notorii, suicidae non mente capti, in duello mortui⁷, qui sacram communionem saltim semel in anno haud susceperunt, atque decesserant, quin penitentiae signa dederint⁸, — qui foenus immoderatum exigunt atque impatientes obeunt⁹, et generatim publici peccatores, qui sine penitentia moriuntur.

extra sabbatum aut dominicam eius facere memoriam”; ap. em. Pitra, t. II, p. 277.

¹ Can. apost. 64.

² Can. apost. 64; Conc. Laodic., can. 9, 33, 34.

³ Timoth. Alexandr., quaest. 14.

⁴ Conc. Gangr., can. 5, 20.

⁵ S. Nicoph., cap. 6, de fœmisteriis; Pitra, t. II, p. 282.

Fiindu denegarea inmortentarei un'a din cele mai grele pedepse bisericești: cineva face atenți pre parochi, că cu multa intieptiune se păsărea de denegarea ceremonilor și solemnitatilor inmortentarei bisericești, facia cu paronele, cari prin santele canone suntu lipiti de această binefacere și onore, și la casa se indolia, se nu-si pregote a cere indrumare dela ordinariatu. Inca și cu mai mare precautiune suntu datori a pucece parochii la intemplare, candu ar fi se se denega chiaru și loculu de inmortentare in cemetierulu parochialu.

De ora-ce cemetierulu prin binecuventare bisericească și prin infigerea santei cruce, este dedicatu lui Domnedieu, parochii se desfasuie totu zelulu loru pastoralu, pentru inaintarea frumsetiei aceluia, grigindu că se se ingraditu dupa cuventiua, și in frumsetiatu juru impregiuru cu arbori, și in vetiandu pre poporeni, că neglegerea cemetierului arata reced'a loru in credinti, și lips'a de iubire contra pariatii și fratii loru, și astufeliu i face pre densi de ocară și de batjocur'a lumii. (90)

Din asemenea reverentia contra cemetieru voru priveghia parochii, că fora scirea și invoieia și a ordinariatului, nime se nu outese a scoate trupu de omu din mortentu, că se-lu duca in altu mortentu.

TITULULU VII.

DESPRE VIETTA CLERULUI.

Capu I.

Despre datorint'a clerului de a propas și a se perfectonă in sacrele scientia.

Din inalt'a misiune a preutilor de a conduce turm'a cea cuventatoria la pasiunile cele mantuitoie ale adevurariloru de credinti și de morala, urmăza datorint'a loru cea mai santa, de a-si castigă scientia necessaria, și a se perfectonă in ace'a din di in di, pentru-că fiindu densi lumin'a lumii dupa cuventulu Domnului, cum voru lumină, deca ei instai voru orbecă in intanerecula necientiei, și cum voru avé scientia, deca nu se voru nesuf diu'a noptea a se deprinde și perfectonă in studiile perfecte? —

Chiaru și sacra scriptura ne invetia, că: „Bazele preotului voru padri scientia și legea voru cered' dia gur'a lui“.

Fiindu-că officulu pastoralu alu preotului este a combate erorile, a delegă inoelle, și a delatură defaimarile lucruriloru celoru sante, de sine se intielege, că elu trebue se se pravedistu cu tote armele necessarie, că-si la din contra scade vedit'a și autoritatea adevurariloru propuse de biserica, și astufeliu preotulu trage asupra pedepse a amenintata de Domnulu prin gur'a profetului: „Pentru-că ai lapedatu scientia, și eu te voi lapedă pre tine, că se nu preotesci mie“.

Perfectiunarea clerului in scientiele sacre o pretinde inaintarea rapede a culturai in tote clasele societatei, de ora-ce la din contra singuru statulu preotescu ar remanē inderepta cu neapana cadere a autoritaii sale, o postese mai incolo și impregiurarea ace'a, că inimici credintiei prin cultur'a cea irreligiosa, an inoeta a invinui biserica că dens'a ar fi partinitorea obscurationismului.

Deci clerulu mai virtuou in dilele noastre este datoru a cultivă scientiele cele adeverate, și prin intiept'a loru intrebrentiare a confundă intieptiunea lumii.

¹ Timoth. Alexandr., quæst. 14.

² Matth. V, 13, 14.

³ I Timoth. IV, 13.

Cum sepulturae denegatio una gravissimarum peccatorum ecclesiasticarum sit, synodus attentos reddit parochos, ut in sacramento ac sepulturae ecclesiasticae solemnitatibus personis a sacris canonibus hoc beneficio ac honore exclusis denegandis omni prudentia procedant, atque dubio concurrente ad ordinarium recurrere haud negligant. Maiori adhuc circumspectione ac prudentia procedere tenentur casu, quo alicui vel ipse locus sepulturae in coemeterio parochiali denegandus esset.

Porro quoniam coemeterium benedictione ecclesiastica ac sanctae crucis erectione Deo dicatum sit, parochi omnem pastorem zelum ad eiusdem decorem promovendum exerant, curando, ut illud convenienter septum ac circum circa arboribus ornatum sit, atque docendo fideles, coemeterii neglectum fidei eorum tepiditatem ac caritatis erga parentes ac fratres defectum ostendere, sique illos opprobrio ac ludibrio esse mundo. (90)

Ex hac erga coemeterium reverentia parochi invigilabunt, ne quis, absque scitu ac consensu ordinarius, corpus defuncti, sine illud ad alium tumulum transferendi, exhumare praesumat.

TITULUS VII.

DE VITA CLERICORUM.

Caput I.

De clericorum obligatione in sacris scientiis progrediendi ac semet perficiendi.

E sublimi sacerdotum gregem ovium rationum ad salutaria veritatum fidei ac morum pascua conducendi missione fuit gravissima sibi scientiam necessariam comparandi, atque semet in eadem magis magisque perficiendi obligatio; etenim cum illi iuxta Domini verba lux mundi sint, quomodo illuminabunt, si ipsi in ignorantiae tenebris versentur, et quomodo scientiam possidebunt, nisi in studiis peractis semet diu noctaque exercere ac excolere satagant? —

Ipsa quoque sacra scriptura nos docet: „Labis sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore eius“.

Quoniam pastorale sacerdotis munus est errores profigere, dubia solvere, nec non rerum sacrarum insultationes retundere, sponte sua sequitur ipsum omnibus necessariis armis instructum esse debere, secus enim veritatum ab ecclesia propositarum dignitas ac auctoritas minuitur, sique sacerdos in se concitat poenam a Domino per os prophetae intentatam: „Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ut ne sacerdotio fungaris mihi“.

Clerum in sacris scientiis excoli exigit celerimus culturae per omnes gradus societatis progressus, namque secus solus status sacerdotalis summe auctoritatis esse damno regrederetur; id exigit illa quoque circumstantia, quod fidei adversarii irreligiosa eorumdem eruditione ecclesiam arguere haud desinant, ac si ipsa obscurantissimi faulx esset.

Hinc clerus nostris potissimum diebus veras scientias colere tenetur, earumque prudenti usu mundi sapientiam confundere.

⁴ Malach. II, 7.

⁵ Osee IV, 6.

Cultivarea clerului în știință e demnda și cea mai înaltă, și o recomandă cu multa căldură și santele părinți ai bisericii¹.

Sinodul pre bas'a motivelor aduce accepta dela clero implinirea conștiinței a acestei dorințe sante, și lu' admoniția că în cultivarea științelor sacre se aiba înaintea ochilor numai mărirea lui Domnedieu, mărirea sufletelor credincioșilor, și binele bisericii, era spre ajungerea scopurilor acestora se se sildea a-si procura materialele literare necesare, castigându-si cele puțin câte unu manualu din fiecare ramu alu științelor teologice și înfățișându cu poteri unite bibliotecii diocesane, districtuale și parohiale.

În urma sinodului accepta dela toți ordinariile, că la conferirea beneficiilor bisericești, și la împărțirea felicităților ajutoare, spre stăruirea nobilei emulațiuni în clero, se fie cu destina consideratiune la nesimțirea de ulterioară perfecțiune științifică, dovedite de concurenți în reatempulu servitiului lor, și pentru acea voră postî dela protopopi, că în informațiunile anuale despre clerul districtual se reporteze cu totă conștiințioșitatea în acestă privință.

Capitulum II.

Despre deteriorarea clerului de a progresa în moralitate și în portarea exemplară.

Fiindu statula preoticească celu mai strălucitu și deregatoră preotilor cea mai alăsa, și de cea mai mare însemnatate, acestă perfecțiune și înaltimă a statului lor potțese o exemplaritate a vieții, și o integritate a morăvurilor că acea, în odată se nu se para a deminți cu portarea, cea ce predica cu cuvântulu.

Dreptu acea și marele apostolu avendu în vedere cuvântulu Domnului disu catra invetiacei: „Voi sunteți sarea pământului²”, îndemna pre Titu: „Întru tote dădute pre tine exemplul de fapte bune întru invetiatura, înțegime, onore, nestrictiune, că celu contrariu se se răsfeze, ne avendu nimica a grai de noi hula³”. De unde și santulu Ioanugura de aur ne dogenece: „Preotulu trebuie se aiba vietă nemeșulată, că cu totii se priveșca în densulu că întru unu exemplul, de-ora-șe Domnedieu pentru acea ne-a alesu pre noi, că se fimu că neșce luminare și invetiatori ai celor alăti, și că se petreșcu pre pământu că neșce angeri⁴”.

Ună multime mare de deteriorate suntă impregnate cu demnitate preotulu, cari se manifestă în dupla direștiune: în deprinderea virtutilor creștine, și în încunșurarea faptelor celor rele și a ocupațiunilor lumesci, necuvenite statului preoticeșcu.

a) Ce se țiene de deprinderea virtutilor, preotii se premărgă cu exemplul bunu credincioșilor și în tote virtutile, și anume în virtutile teologice, morali, și ale îndurării spirituale și temporale, dintre tote inșe se se sildeșca a impleni cu șcompetate tote deteriorate statului preoticeșcu⁵, că astufelul vedindu omenii faptele lor cele bune se preamăreșca pre tatalu celu cereșcu⁶.

b) Era de alta parte preotii suntă detori a se feri a) de portarea deregatoriilor civili⁷, de a se face arendatori, procuratori⁸, șeau a-si agonisi sub-

cleri în știință erudițiune și sacri quoque canones præcipiunt¹, atque sanctus ecclesie patres magno fervore commendant².

Synodus rationibus allatis ducta, huiusce sacre obligationis debitum adimplementum a clericis expectat, eoque monet, ut in sacris scientiis excolendis solummodo Dei gloriam, animarum fidelium salutem ac ecclesie bonum præ oculis habeant, atque necessaria ad hoc fines consequendos media comparare studeant, ex singulis disciplinarum theologiarum obiectis manualia sibi procurando, atque viribus unitis bibliothecas diocesanas, districtuales ac parochiales erigendo.

Demum synodus ab omnibus ordinariis expectat, ut in beneficiis ecclesiasticis conferendis ac diversis subsidiis distribuendis ad nobilem in clero æmulationem excitandam, peculiari attentione nisus ulterioris scientificæ perfectionis per parochos concurrentes tempore servitiorum suorum comprobatos prosequantur, — et ideoque a protopopis exigent, ut in annuis de districtus clero informationibus hoc quoque sub respectu omni sinceritate referant.

Capitulum II.

De clericorum obligatione moribus ac vita exemplari proficiendi.

Cum status sacerdotalis præstantissimus, munusque sacerdotum egregium maxime momenti sit, hæc perfectio atque status sublimitas talem vitæ exemplaritatem ac morum integritatem exigit, ut nunquam factis refellere videatur id, quod verbo prædicat.

Propterea sanctus quoque apostolus præ oculis habens verba Domini ad discipulos prolata: „Vos estis sal terræ¹”, Titum hortatur: „In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, ut is qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis²”. Unde et sanctus Ioannes Chrysostomus monet: „Sacerdos debet vitam habere immaculatam, ut omnes in illum velut in aliquod exemplum intueantur; ideoque enim nos elegit Deus, ut simus quasi luminaria et magistri ceterorum, ac veluti angeli versemur in terris³”.

Multitudo ingens officiorum, quæ sacerdotis dignitati connexa sunt, in duplicem directionem se manifestat: nempe in virtutibus christianis exercendis, atque in operibus malis, nec non occupationibus statui sacerdotali minime congruentibus vitandis.

a) Quod virtutum exercitium attinet, sacerdotes bono exemplo fidelibus suis in omnibus virtutibus præluceant, et quidem in virtutibus theologis, moralibus, nec non spiritualis ac temporalis misericordis; super omnia autem cuncta sacerdotalis status munera adimplere satagent⁴, ut sic homines videntes bona eorum opera glorificent patrem, qui in caelis est⁵.

b) Altera ex parte sacerdotes cavere debent a) a muneribus secularibus gerendis⁶, a bonis aliorum conducendis, item a procuratore agendo⁷,

¹ Synod. Carthag., can. 24; Synod. VII, can. 2.
² S. Ioa. Chrysostom., *De sacerdotio*, lib. IV, cap. 4: „Quid enim cupiam proficere adversum gentes fertiter paganos, si illum populum Indæ? Quid si utriusque devotio Manichæis diripatur? vel si his etiam prostratis, qui solum hinc sunt, hinc positæ oves ingulant? quid opus est cum diaboli hæresis reconnoce? quæ omnes nisi pastor sint probe refulere, vel per ipsum possit huius maximam ovium partem devorare?”.

¹ Matth. V, 13.

² Tit. II, 7, 8.

³ Chrysostom., homil. 10 in ep. ad Timoth.

⁴ Can. apost.; Synod. VI, can. 19.

⁵ Matth. V, 14.

⁶ Can. apost. 21.

⁷ Conc. VI, can. 2.

sistenci'a dia lucruri de rufine si nevuciose¹; β) de a tiene crime inesti in casele loru parochiale, ori de a umbra la scoala²; γ) de a se imbata³, de negustoria marciava⁴, de a fi batantu si iubitoriu de certe⁵, de lacomi'a de averi, si de venarea urtului castiga⁶, de camataria⁷, de amestecarea averiloru basericeci cu ale sale proprii⁸, de instrainarea averei basericeci⁹, de caventia chinata¹⁰, si de venatulu cu strepitu alu fierelor.

Cu atatu mai vertosu suntu detori a se feri si de tote peccatele, cari prin legea firei, si prin legile lui Domnedieu si ale basericeci suntu oprite toturora crestiniloru, de-ora-oc neasemenatu stricta basericeci, deca portarea mireniloru e cu mai pucine acaderi decatu cea a preotiloru. Si ca se se pota preotii tiene si inainta in perfectiunea morala cuvenita statulu loru, sinodulu nu pote din destulu a recomanda preotiloru meditatiunea lucuriloru divine, rogatiunea neincetata, cetirea cartiloru religiose, pregatirea cuvenita la celebrarea santei liturgii, recitandu orele canonice (91), frecuentarea evlaviosa a santele sacramente, convenirea la exercitii spirituali, si la adunari districtuali, in cari imprumutatu se se edifice, ca astufeliu se se conserveze si se creasca in denai selulu si spiritulu adeveratu basericeocu.

Caput III.

De preotii celibi.

De ora-oc apostolulu dice: „Ca celu neinsuratu grigeace de ale Domnului cum se placa lui Domnedieu“¹¹, de ace'a cei de aru semti in aine acestu daru mare de a sierbi lui Domnedieu neasatoriti, si astufeliu liberi de grigile familiari, se-si aduca aminte, ca chiaru statulu loru de mai mare perfectiune recere in tota privint'a un'a portare mai ceemplaria departata si de cea mai mica umbra de suspitiune¹². (92)

Sinodulu reimprospetandu legialatiunea basericeci nostre cu privire la preotii neinsurati, cu sinodulu I dela Nic'a opreace preste totu ca: „Nice episcopului, nice presbiterului, nice diaconului, nice macaru ver'unuia din cei din cleru se-i fie iertatu a avu muiere subintrodusa (seau tienatoria), afora numai decatu maica, sora, seau matusia, seau singuru atari persone, cari departa tota suspitiunea“. (93)

In urma sinodulu dogenese in Domnulu pre preotii celibi ca diu'a si noptea rogandu-se lui Domnedieu, prin mediolocirea precuratei vergure Mari'a, se oera statornicia in darulu continerei si alu infranarei, — i admonieaza, ca neincetatu se se ocupe cu cetirea sacrei scripturi si a vietiei santiloru, si cu studiiu teologice, urmandu sfatulu santulu Hieronimu datu lui Nepotianu: „Nice candu se cada din manile tale cetirea sacra, invetia ce trebue se propuni, si cu cetirea neobosita castiga-ti cuventulu credintiosu, ca potinte se fi si a indemna intru invetiatur'a cea sanatoasa¹³, si pre cei ce graescu in contra a-i certu¹⁴; si in urma i indemna pre preotii, ca cu cumpatu, postu si cu alte fapte de penitentie se se arnese in contr'a ispitei aburdari-loru trupeci, imitandu ceemplulu santulu apostolu:

nec non a vita rebus abiectis ac indecentibus sustentanda¹; β) praeterea interdictum est sacerdotibus cauponam servare in domibus parochialibus, sive popinas adire²; γ) item ebrietati indulgere³, turpem quatuor exercere⁴, pugnae ac rixarum cupidus esse⁵; insuper cavere debent ab avaritia et turpibus lucris sectandis⁶, ab usuris exigendis⁷, a bonis ecclesiasticis cum propriis commiscendis⁸, a bonis ecclesiasticis abalienandis⁹, a fideiusionibus praestandis¹⁰, nec non a strepitoso ferarum venatu.

Et vel magis abstinere debent ab omnibus peccatis, quae lege naturali, divina ac ecclesiastica omnibus christianis interdiciuntur, namque ecclesia vehementer desolatur, dum laicorum mores meliores sunt quam sacerdotum. — Atque ut sacerdotes in perfectione morali statui eorum congruenti semet conservare ac progredi valeant, synodus haud potest sibi temperare, quin sacerdotibus impense commendet rerum divinarum meditationem, assiduum orationem, librorum piorum lectionem, atque inculcet convenientem ad sacram liturgiam celebrandam horarum canonicarum recitationem praeparationem (91), devotam sanctorum sacramentorum frequentationem, — ad exercitia spiritualia nec non congregationes districtuales conflurum, in quo mutuo semet aedificent, sicutque zelus atque spiritus vere ecclesiasticus in ipsis vere conservetur augeaturque.

Caput III.

De presbyteris coelibibus.

Quoniam apostolus dicit: „Qui sine uxore est, sollicitus est quae Domini sunt, quomodo placeat Deo“¹¹, ideo qui in se magnum ius hoc Deo quae coelibes ac proinde a curis familiae immunes serviendi donum sentirent, meminerint, ipsum eorumdem maioris perfectionis statum, vitam omni sub respectu magis exemplarem, atque ab omni vel minima suspicionis umbra remotam exigere¹². (92)

Synodus legislationem ecclesiae nostrae relate ad coelibes renovans, cum synodo prima Nicaena per omnia prohibet: „Nec episcopo, nec presbytero, nec diacono, nec alicui omnino, qui in clero est, licere subintroducendam habere mulierem, nisi forte matrem aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas, quae suspicionem effugiunt“. (93)

Demum synodus presbyteros coelibes in Domino hortatur, ut diu noctuque Deo preces fundentes ab illo, beatissimae virginis Mariae intercessione, in dono castitatis ac continentiae perseverantiam petant. — monet quoque, ut sacrae scripturae et vitae sanctorum lectioni, nec non studiis theologicis indesinenter incumbant, consilium sancti Hieronymi Nepotiano datum sequentes: „Nunquam de manibus tuis sacra lectio deponatur, disce quod doceras, lectione assidua obtine eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut possis exhortari in doctrina sana¹³, et eos, qui contradicunt, arguere“¹⁴; ac denique sacerdotes obsecrat, ut moderatione, ieiunio, aliisque paenitentiae operibus semet adversus voluptatum carnalium tentationes armis instruant, sancti apostoli exemplum imitantes: „Castigo corpus

¹ Conc. Carthag., can. 18; Conc. IV, can. 3, 7.

² Conc. Carthag., can. 47; Conc. VI, can. 9.

³ Can. apost. 42, 43.

⁴ Nicephor. Constantinopolitanus, can. 167, ap. em. Pitra.

⁵ Can. apost. 27; S. Nicephor., can. 164; et Thanasius, ep. canonicus ap. em. Pitra, t. II, p. 811.

⁶ Conc. I, can. 17.

⁷ Can. apost. 44; Conc. VI, can. 10.

⁸ Conc. Antioch., can. 24.

⁹ Conc. VII, can. 12.

¹⁰ Can. apost. 30.

¹¹ I Cor. VII, 32.

¹² Conc. I, can. 8; Conc. VI, can. 5; Conc. VII, can. 18, 22; S. Basilus, can. 28, ad presby. Gregor.

¹³ S. Hieronym., ep. ad Nepotian.

¹⁴ Tit. I, 9.

„Muscocu trupulu meu, si-lu supunu servitutei, A moum, et in servitatem redige, ne forte cum aliis
ca' su cum'v'a altor'a predicanda, insumi se su praedicaerim, ipse reprobus officiar'".
netrebnicu".

Capit IV.

Despre preotii insurati (casatoriti).

Biserica noastra din timpurile apostolice a admisu la sant'a preotia barbati casatoriti cu una vergura¹, concediendu-li a petreci in usulu casatoriei si dupa primirea santelora orduri² pedepandu chiaru cu asprime pre cei ce se aru ca'i a primi sacra cuminecatura dela preotulu insuratu³. Despre care disciplina basericesca e marturia sinodulu Trulana.

Cu tote acestea canonele impnu preotiloru insurati strinsa obligatiune de a se abstené de usulu casatoriei de câte ori voru se se apropie de santulu altariu spre celebrarea santel liturgii⁴. (94)

Era la casu, cându se-ar' aratá cu marturii credintioase, cá preotés'a a infrantu credintii a conjugala, preotulu conjunge este datoriu nu numai a se abstené dela impreunarea trupéca cu dens'a, ci si a se desparti de conlocuire pentru totu de-a un'a, si deca va vietui impreuna cu dens'a, trebusc eg inceteze dela tote functiunile sacre⁵. (95)

Pentru ace'a sinodulu recomanda ordinarietelora, cá strinsu se vighéze, cá numai de acei clerici se se inainteze la ordurile sacre, cari sunt casatoriti cu persone vergure bine educate, cu frica lui Domnedieu si cu nume bunu. (96)

Era pentru incungiurarea atátu a neintielegeriloru si nepteceriloru familiari, cátu si a pericolului de indiferentismu religiosu, ordinarietele numai pre acei clerici insurati i voru promova la ordurile sacre, cari voru si avendu muieri greco-catolice, pentru ace'a nu va fi iertatu nice unui clericu a se insura inainte de a insinua ordinariatului respectivu person'a, cu care voiesce a pasá la casatoria, si inainte de a capatá binecuvantare arhieresca.

In urma sinodulu admonieze pre preotii casatoriti, cá astufeliu se-si gubérneze sociile, si tota cas'a loru, cátu ace'a se sierzéca de exemplu, si spre edificarea totoror credintiosiloru, atátu in pietate si in harmonia, cátu si in ordine buna si in activitate neobosita.

Capit V.

Despre a dou'a casatori'a a clericiloru, cari au primitu sacra.

De ora-ce apostolu cobediendu veduvei, carea nu se ar' poté infanta, a trece la a dou'a casatoria, adauga: „Cá mai foricita ar' fi de ar' romané asia"¹, pentru ace'a in baserica noastra se-a consideratu a dou'a si a trei'a si celelalte nunte, de si intre laici se considerau de valide, inae mai pucinu perfecte, si demne de ore-careva correptiune². (97)

Baserica noastra inae a condamnata cu totulu casatori'a a dou'a a clericiloru, ce au primitu ordurile sacre³, dictandu pedepse canonice contra celoru ce aru tentá astufeliu de casatoria⁴ precum recundece si enuncia-si inae instructiunea emanata dela sacra congregatiune de Propaganda fide de dato 28 iuniu 1858. (98)

¹ I Cor. IX, 27.

² Can. apost. 17, 18; I Tim. III, 15.

³ Can. apost. 5.

⁴ Conc. Carthag., can. 23.

⁵ Conc. Carthag., can. 23.

⁶ Conc. Neocesa., can. 8; S. Nisophor., can. 99, ex Typico

Capit IV.

De presbyteris conjugatis.

Ecclesia nostra inde ab antiquis temporibus viros virgini uni¹ iunctos ad sanctum presbyteratum admisit, eisdem post susceptos quoque sacros ordines² usum matrimonii concedendo, atque filios, qui sacram communionem a presbytero conjugato³ recipere abhorrent, severe puniendo; — cuius disciplinae ecclesiasticae testis est synodus quoque Trullana.

Nihilominus canones presbyteris conjugatis strictissimam imponunt obligationem esse ab usu matrimonii abstinendi, quoties ad sanctum altare sine celebrandae sacrae liturgiae accedere intendunt⁴. (94)

Casa vero, quo papadiam fidem conjugalem frigens testibus fide dignis comprobaretur, presbyter coniux non solum a commercio conjugali abstinere tenetur, verum eam in perpetuum dimittere convenit. Quod si cum illa convixerit, ab omnibus sacris functionibus cesset⁵. (95)

Idcirco synodus ordinariatibus stricto invigilandum iniungit, ut illi solummodo clerici ad ordines sacros provehantur, qui virginibus pie educatis atque bona fama gaudentibus iuncti sunt. (96)

Ad dissensiones atque odia praecavenda in familia, nec non periculum indifferentismi erga religionem arcendum, ordinariatus illos solummodo clericos conjugatos ad ordines sacros promovebunt, qui mulieres graeco-catholicas habebunt; propterea nulli clerico matrimonium inire licebit, priusquam ordinariatus concernenti personam, quam ducere intendit, insinuaverit, atque ad id praesuleam benedictionem obtinuerit.

Demum synodus presbyteros conjugatos hortatur, vitae socias omnemque rem familiarem ita moderari, ut omnibus fidelibus tam in pietate ac concordia, quam in bono ordine ac indefessa industria exemplo ac aedificationi sint.

Capit V.

De secundis nuptiis clericorum in sacris ordinibus constitutorum.

Cum apostolus viduae continentiam servare haud valenti ad secundas nuptias transire concedens, subiunxerit: „Beatior autem erit si sic permanet ita"¹, idcirco in ecclesia nostra secundae, tertiae et ulteriores nuptiae licet inter laicos validae, tamen minus perfectae atque correptione quadam dignae putabatur². (97)

At ecclesia nostra clericorum in sacris ordinibus constitutorum secundas nuptias omnino damnavit³, poenas canonicas in eiusmodi matrimonია attentantes sanciendo⁴, prouti agnoscit et enuntiat ipse quoque instructio a sacra congregatione de Propaganda fide die 28 iunii anni 1858 hac in re emanata. (98)

¹ I Cor. VII, 39, 40.

² Conc. Neocesa., can. 7; S. Basilus, can. 41, 50.

³ Can. apost. 17, 28.

⁴ Conc. Ancyrr., can. 10; Conc. Neocesa., can. 2; Conc. VI, can. 8.

Capu VI.

De pre distractionibus privatis a clericali.

Fliudu-că in'asi mator'a omului recrea, că după ostență mai îndelungată, prin repaus și onestă distracțiune se-si renouăscă poterile atâtă cele trupesci câtă și cele spirituale, că astufeliu cu îndoită energie se se apuce érași de lucrările sale: pentru ace'a preotiloră înas cantu iertate distracțiunile recreatorie, și conforme statului preotiesc.

Distracțiunile iertate și recomandavere clerului suntu: conversatiunile cu barbati culti, și cu poporeniūi sei, facia cu cari preotulu se se pórte cu gravitate receruta că și unu parinte necompromi-tiendusi védi'a in aintea acolora ori atragându-si invidia. Éra in atingere cu barbati de alte confesiuni preotii trebue se arete iubiro, și se se porte cu tota modesti'a, se grigéscă inas, că nu cumva prin acomodare in cele religiose se dovedéscă in-differentianu: dreptu ace'a se se nouăscă cu arguminte fundate a sustiené respectulu cuve ita adeveruriloră credinței precum și a institutiuniloră basericesci.

Mai incolo suntu iertate clerului petreocerile oficente in case private onerate, presamblarea, culti-varea muziciei și a cantului mai virtuosu a celui sacru, cultivarea pomilor, florilor și gradinilor.

Nu pote inas suferi sinodulu, că preotii se cete-sca cărți oprite și immorali, se cerceteze crismele, afara de casulu necesității in caletorii¹, precum nice ace'a, că se se imbete, mai in colo nu pute suferi, că preotii se amble la venatulu florilor, se se joce in cărți din patima, și cu indemn de castigu², și cu omeni caritasj de profesiune, ase-menea nu iérta sinodulu frecuentarea teatreloră profane, participarea la jocurile, ce se facu cu oca-siunea ospetieloră și a baluriloră³, precum nice amblarea in tempu de nopte⁴, că astufeliu se pota incungiurá ori-ce prepsu sinistru.

In urma sinodulu admoniéscă pre preotii, că in distracțiunile loră se-si aduca aminte de cuvintele santului apostolu Paulu, carele dice: „Cei ce se foloasescu cu lumea acéat'a (se fia) că cum nu se-aru folosi, că trece tipulu lumii acésteia⁵, și érași: „Blandetiile vostre se fie aciute totutoru omeniloră: Domnulu agrops este“⁶.

Capu VII.

De pre vestimentis clericis.

Preotii suntu detori cu reverință a privi darulu chiamarei loră, și a nu se lapedá nice in portulu din afara de starea și deregatori'a preotiesca: dreptu ace'a in sensulu santeloră canone. Preotii suntu datori a portá vestimente indatinatē și core-spondietorie statulu seu, folosindu-se de acele atâtă in caletorii câtă și in alte ocupatiuni⁷.

De unde sinodulu strinsu oblégă pre toti preotii, că de câte-ori oblébrésă sant'a liturgiă se fia im-bracati in vestimentu talariu. Precum și candu se infacésca in ordinariu, la adunări protopopesci, ori la deregatoriile din afara, se fia imbracati in vestimente preotiesci cuvenite statulu.

In alte afaceri și ocupatiuni, preotii se pota folosi și de vestimente preotiesci civili, asideresca de coloru négra seau obscura, oprite fiendu vesti-mentele scurte de după mod'a mireniloră și de colóre deschisa.

¹ Can. apost. 42, 54; Conc. Laod., cap. 24.
² Can. apost. 42.
³ Conc. Laodic., can. 54; Conc. VI., can. 24.
⁴ Const. Apost., lib. I., cap. 4.

Capu VI.

De pre privata clericorum recreatione.

Cum ipa indeoles hominis post disturbatiorē la-bore tam corporis quam animi viros quiete ac honesta recreatione reparare postulet, ut sic viribus additis demum suas aggrediatur occupationes: prop-terea sacerdotibus quoque oblectamenta exhilarantia atque statui sacerdotali convenientia permittantur.

Recreationes licitae ac clero recommendabiles sunt: conversationes cum viris eruditis, nec non cum fidelibus propriis, erga quos sacerdos omni gravitate velut pastor se gerere debet, — atten-dendo ne auctoritas sua in horum oculos ac invidiam incurrat, in conversando vero cum aliarum con-fessionum assediis, sacerdotes dilectionem exercere, omnique modestia se gerere debent, — curent attamen ne forte accommodatione in sacris indifferen-tissimi argumenta praebant: idcirco respectum fidei veritatibus atque ecclesiae institutionibus debitum firmis rationibus tueri studeant.

Porro clericis permittuntur honestae recreationes in domibus privatis honoratis, deambulatio, musicae cantusque potissimum ecclesiastici exercitatio, pomorum, florum, nec non hortorum cultura.

Synodus autem tolerare haud potest, ut sacer-dotes libros prohibitos ac immorales legant, popinas visitent, excepto casu necessitatis in itinere, sicuti nec ut inebrientur: porro haud potest tolerare, ut sacerdotes ferarum venatui vacent, chartifoliis cum animi affectione ac lucri cupidine ludant¹, vel cum viris studiosissime chartifoliis ludentibus: pariter synodus haud admittit spectacula profana adire, saltationum in conviviis nuptialibus, sive in choreis participes fieri², item nocturno tempore vagari³, ut sic omnem sinistram suspicionem effugiant.

Postremo synodus sacerdotes monet, ut in re-creationibus verborum sancti Pauli apostoli me-minerint, qui dicit: „Qui utantur hoc mundo tam-quam non utantur; praeterit enim figura huius mundi“⁴, — et rursum: „Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dominus prope est“⁵.

Caput VII.

De clericorum habitu.

Sacerdotes donum vocationis suae reverentia prosequi tenentur, atque ne habitu quidem externo statum ac munus sacerdotale spernere, idcirco in sensu sacrorum canonum sacerdotes vestes consuetas ac statui suo convenientes deferre, illaque tam in itineri-bus, tam aliis negotiis distenti uti tenentur⁶.

Unde synodus omnes sacerdotes stricte obligat, ut quoties sacram liturgiam celebrarent, veste talari induantur, — prout etiam ordinariatum, congrega-tiones districtuales et magistratus civiles adeuntes habitum sacerdotalem statui convenientem deferant.

In aliis negotiis ac occupationibus presbyteri vestibus sacerdotibus civilibus quoque nigri sive obscuro coloris indui possunt, prohibito attamen existente vestitu breviori more laicorum et aperti coloris.

¹ I Cor. VIII., 31.
² Philipp. IV., 5.
³ Conc. VI., can. 22.

Mai incolo se facu atenti, că si in portarea vestimentelor convenite statului se urmasc modesti'a si umilinti'a prescrie in santele canone¹.

Pentru ace'a se voru feri a portă pro vestimintele loru cinere de alta coloru²), ori vestimintele luscose, Anole in degote³, afara de episcopi si de alti demnitari, carer'a li competu. Era de alta parte incunguranda securitati'a si neglijenti'a exteriorului, si in ac'a privinta se se necuidea a sustienē decore clericali, aductadu-si aminte, că curati'a din afara nu fara toamă se socotese de semănu puritati interne.

Toti aceti, cari aru face in contr'a asiediamintelor disciplinari deduse mai susu, voru fi pedepsiți dupa rigorea santelor canone.

TITULUL VIII.

DESPRE ORDULU MONASTICU ALU SANTULUI BASILIU MARLE.

Capu I.

Despre restaurarea ordului santului Basilii marle.

Derinti'a de a se inaltă prin deprinderea practica a sfaturiloru evangelicu⁴, la una mai mare perfectiune morala, dēde origine la modulu mai severu de viētia religioasa numita mai tardu si monastica, in carea barbati cu pietate destinea, prin votulu castitati perpetue, alu saraciei de buna voia, si alu ascultarei perfecte, si prin observarea asiediamintelor rōnduite spre usiorarea tineretii acelor voturi, sau intrunitu sub unulu si acelasu superioru spre a se deprinde in celea mai ales virtuti evangelice, si lapedandu-se de tote poftete lumei, a-si cerō așilu in singurata.

Acēt'a institutiune apretivindu-se de cătra baserica dupa meritulu ei, si latiduse cu rapidiune in tote partile lumei crestine, mai virtuosu pentru conformitatea ei cu spiritulu evangheliei, din siguratate a trecut si la cetăti, si dobandi ore-si care organisare mai detaiata de cătra unii parinti straluciti si basericoi, intro cari cupriade locu de frunte santulu Basilii marle.

Acestu mare parinte alu basericei cu scopu că viēti'a singuratică se nu se abata dela sant'a ei destiniatiune, dēde acelei institutiuni regule potrivite, cari pāna in dū'a de astadi santu urmate in baserica orientala. — Cei ce imbrăcisiāna modulu viētiiei prescriu de santulu Basilii, si-retiēnura numirea de monachi, si se numescu Basilii.

Baserica grecēca in legislatiunea canonica a ei invederatu a doveditu, căta insemnatate pune pre institutulu acestu salutaru, si pentru ace'a su numai a nesutu din tempu in tempu a lūā mēsurele necesarie, pentru a mediuloci, că ordulu monasticu alu santului Basilii se respundă deplinu chiamarel sale primitive, ei totu de una data pentru marile merite, ce-si castigă acelu ordu facia cu baserica, atātu pre terevula cultivarei sciētieloru sacre si alu educatiunei tineretii, căta si cu privire la latirea religiunei crestine, la conservarea moralitati in poporu, si la inaintarea decorei cultului divinu: nu se-a indoit si atribui una influētia destinea preste intregu organismulu basericescu alu ei.

De unde inaltandu la treptele cele mai de frunte ale ierarchiei basericeei pre barbati amintenti din sinulu ordului monasticu basilianu, primi dela aceti multe legi si institutiuni salutaru, apte spre conservarea disciplinei basericeei si a pietatei crestineci.

¹ Const. VII, can. 16.
² Ibid.

Porro moneatur vel in vestibus proprio ordini congruentibus gustandis modestiam ac humilitatem a sacris canonibus prescriptam costari¹.

Itaque cavobunt, ne in vestimentorum suorum fimbriis alieni coloris lineas adiciant², ne splendidis ac pretiosis vestibus exornentur, ne annulos palam digitis suis insuant³, exceptis episcopis, aliisque ecclesiae dignitariis, quibus competit. Ex alia vero parte immuditatem ac habitus externi neglectam vitantes haec quoque sub respectu decorum clericalem servare student, memores, quod habitus extrinseci decetia haud sine causa intrinsecam morum honestatem exprimat.

Quicumque statutis disciplinaribus superius deductis contraire praesumerent, rigori poenarum a sacris canonibus sancitarum subiacebunt.

TITULUS VIII.

DE ORDINE MONASTICO SANCTI BASILII MAGNI.

Caput I.

De ordine sancti Basilii magni restaurando.

Desiderium practico consiliorum evangelicorum exercitio⁴ ad maiorem moralem perfectionem ascendendi originem dedit severiori rationi vitae religiosae, serius monasticae dictae, in qua pietatis distinctae viri, castitatis perpetuae, paupertatis voluntariae et obedientiae perfectae voto, nec non statutorum ad eorumdem votorum adimplementum facilius reddendum destinatorum observantia sub uno eodemque capite coaluere, — ut in praecipuis evangelicis virtutibus sese exercerent, atque omnibus mundi voluptatibus spretis, in solitudine aylum quaererent.

Haec institutio ab ecclesia pro merito suo aestimata, atque per omnes christiani orbis plagas celeriter dilatata, potissimum ob eiusdem cum sancti evangelii spiritu consonantiam, e solitudine ad urbes quoque commigravit, atque ex parte quorundam eximiorum ecclesiae patrum, inter quos sanctus Basilius principem tenet locum, constitutionem magis praecisam assecuta est.

Magnus iste ecclesiae pater, ne vita solitaria a sacro suo fine declinaret, regulas huic institutioni accommodatas praescripsit, quae in ecclesia orientali hodie dum assecutas numerant. — Qui vitae rationem a sancto Basilio praescriptam amplectuntur, monachorum nomine inaigniuntur, Basilitaeque adjuunt.

Ecclesia graeca in legislatione sua canonica palam ostendit, quantum ponderis huic salutifero instituto tribuerit, — propterea non solum pro tempore et pro re necessaria consilia capere adnitabatur, ut ordo monasticus sancti Basilii pristinae suae vocationi adamuseim responderet, sed etiam ob insignia merita, quae ordo ille erga ecclesiam tam in sciētiis sacris excolendis ac iuventute institubanda, quam in religione christiana propaganda, in populū moribus tuendis, nec non in cultus divini decore promovendo sibi comparaverat, haud dubitavit illi in totam ecclesiasticam constitutionem vim salutarem conferre.

Unde viros eminentes e gremio ordinis monastici Basilitarum ad praecipuos hierarchiae ecclesiasticae gradus evehendo, ab illis plurimas leges ac salutaris institutiones disciplinae ecclesiasticae ac pietati christianae conservandae idoneas consecuta est.

¹ Const. Apost. Mb. I, cap. 2, n. 9.
² Matth. XIX, 11, 12, 21; Luc. IX, 23; XIV, 28.

Dreptu ac'a sinodulu avându in vedere, că er-
dula santului Basiliu, amesuratu institutiunei lui
primitive, este unu factoru proinsemnatu si bine-
meritatu in viața basericeii noastre, si că prin ur-
miare neglegerea sau chiaru apunerea acelu ordi-
ne se pote cogeti de una mare scodere pentru intre-
gitatea organismului basericecu: aia cu cale a
edice in principiu restaurarea ordului santului Basiliu
marele in tote diocesele acestei provincie. (99)

Capit II.

*Depre regulara si organicara monastirilor
acestu ordi in provincia basericeca greco-catholica
de Alba-Julia.*

Pentru-că ordulu monasticu alu santului Basiliu
restaurandu-se in acest'a provincia se pote responde
scopului si destinatiunei sale, este neaparatu de
lipsa, că acelu amesuratu spiritualu religiosu prop-
riu acestui institutu se se reformeze, respective
se se revocoe in viața.

Dreptu ac'a sinodulu aia cu cale a edice si
ac'a, cumcă restaurarea numitului ordi are se se
intempe atătu pre bas'a asiediaminteloru cuprinee
in regulele, si alte scrieri ascetice ale santului Ba-
siliu marele, cătu si pre bas'a santeloru canone ale
basericeii noastre, fiindu-că numai in modulu acest'a
se pote spera cu temeiu in florirea vietiei monastice
in ordulu restaurandu, si corespondera densului
intru tote la relatiunile de dreptu, ce se-au des-
voltatu in legislatiunea basericeii noastre.

Cu privire la prefigerea asiediaminteloru de
disciplin'a domestica, si la modalitatea dezvoltarei
spiritualu religiosu si a vietiei monastice, sinodulu
cu totu de a dinsulu pretinde: se se aiba in vedere,
si cu acumpetate se se aplice invetiaturile salutarie
cuprinee in opurile santului Basiliu marele asa nu-
mite ascetice, etice sau morali, precum si in cartea:
„Regularum fuis disputatarum“, si ce alta:
„Regulae per compendium et interrogationem“,
in cartea numita: „Constitutiones monasticas“, si
in cartea: „De vera atque integerrima virgini-
tate“¹. (100)

Era ce se tiene de disciplin'a esterna a ordului
santului Basiliu, si de relatiunea monastirilor intre
sine, precum si facia cu autoritatile ierarhice,
sinodulu postese, că in tote aceste ordulu mona-
sticu se se reguleze si se se acomodeze prescrieri-
loru santeloru canone.

Pentru legatur'a organica intre membrii ordului
restaurandu, pentru mai usior'a deosepare si con-
servare a spiritualu monasticu, si pentru uniformi-
tatea disciplinai, sinodulu aia de bine a decide:
că monastirile restaurande si infientiande in tote
diocesele acestei provincie, in tote cele monastice
interne se fie subordinate unei monastiri mame, in
fruntea carei-a se stbe unu protoegumenu sau
archimandrita. (101)

Episcopulu respectivu pre cei ordinati pote se-i
dispansa pre calea protoegumenului la alte mona-
stiri din diocesa a'a sau la ver-un'a parochia, sau
de veru fi calificati si de profesori la ver-unu
institutu literariu, deca se-ar' recere acest'a pentru
binele basericeii si a credintiosiloru, si deca prin
ac'a nu se vetama constitutiunile monastice. (102)

Preste totu ordulu monasticu intru tote asia stă
sub iurisdictionea episcopului diocesanu, cătu este
indatoratu a port'a grig'a cuvenintiosa preste tote
monastirile, ce se aia in teritoriulu lui, si a
privighiă, că in acele disciplin'a monastice se
se observe amesuratu prescrieloru santeloru ca-
none². (103)

Itaque synodus considerans sancti Basilii ordinem,
iuxta primævam sui institutionem in vita ecclesie
nostrae partem permagni momenti nec non bene-
meritam constituisse. atque illius ordinis neglectum
vel plane interitum constitutionis ecclesiasticas in-
tegritati damnum afferre; opportunum ducit, ordinem
sancti Basilii Magni in omnibus huiusce provincie
diocesisibus restorationem in principio edicere. (99)

Capit II.

*De monasteriis huiusce ordinis in provincia ec-
clesiastica graeco-catholica Alba-Iulienis constituti-
onis atque coordinandis.*

Ut ordo monasticus sancti Basilii in hac provincia
resuscitatus fini ac destinationi suae responderere
valeat, necessarium est, ut ille spiritui religioso
huius instituti proprio conformiter reformetur, re-
spective in vitam vocetur.

Quamobrem synodus id quoque edicendum censet.
dicti ordinis restorationem tum ad normam statu-
torum in regulis, aliisque sancti Basilii Magni scriptis
asceticis comprehensorum, tum ad sacrorum ecclesie
nostrae canonum dictamen fieri debere, namque sic
solummodo fundate sperari potest fore, ut in ordine
restaurato vita monastica efflorescat, atque ordo
iuris relationibus in ecclesie nostrae legislatione
evolutis penitus congruat.

Ad statuta disciplinae domesticae, nec non
spiritui religiosi vitaeque monasticae evolutionis
modum determinandum, synodus ex proposito iubet:
ut doctrinae salutare in operibus sancti Basilii Magni
asceticis, ethicis sive moralibus dictis, item in libro:
„Regularum fuis disputatarum“, nec non: „Regu-
larum per compendium et interrogationem“, praer-
terea in libro: „Constitutiones monasticas“, dicto,
atque in libro: „De vera atque integerrima virgini-
tate“¹ contentae prae oculis habeantur, riteque
applicentur. (100)

Quod ordinis sancti Basilii disciplinam externam
atque monasteriorum inter se et ad hierarchicas
auctoritates relationem attinet, synodus exigit, ut
ordo monasticus huius sub respectibus ad sacrorum
canonum dictamina constitutatur atque accommo-
detur.

Ad organicum inter ordinis restaurandi membra
nexum firmandum, ad spiritum monasticum facilius
excitandum servandumque, nec non ad disciplinae
uniformitatem tuendam, synodus decernit: ut
monasteria restauranda atque in omnibus huius
provinciae diocesisibus erigenda, in cunctis mona-
sticis internis negotiis monasterio matri, cui proto-
hegumenus sive archimandrita praesit, subordinea-
tur. (101)

Episcopus respectivus sacris ordinibus initiatus,
si ecclesiae atque fidelium bonum exposceret, et
salvis monasticis constitutionibus, disponere potest
mediante protohegumeno ad alia diocesis suae
monasteria, nec non ad aliquam parochiam, idonea
autem ad cathedras quoque professorales penes quod-
dam litterarum institutum applicare potest. (102)

Generatim loquendo ordo monasticus ita iurisdic-
tioni subiacet episcopi diocesani, ut omnium me-
nasteriorum in territorio ipsius existentium debitam
curam habere debeat, atque invigilare, ut in illis
disciplina monastica ad praescripta sacrorum cano-
num vigeat². (103)

¹ S. Basilii Magni opera quae latine extant omnia (Colo-
niae Agrippinae, an. 1617), p. 266-269.

² Conc. IV, can. 6.

Ce se ține de înființarea mănăstirilor, aceluși A
anumai cu scirea și cu învoirea episcopului respec-
tativ se potu întemeia, și după ce sunt destinate
și consacrate de monaștri, aceluși împreună cu bu-
nurile de densole țienarie nu mai potu fi intro-
buintate spre alte scopuri mirenesce¹. (104)

Deci prețu hăa'a aceturu principii a legislației
noștre canonice sinodala avându în vedere de o
parte vechimea și multele merite, ce și le-a casti-
gatu încă în secula trecută mănăstirea Santei Treime
dela Blăziu, de alta parte împregiurarea, că aceluși
se afla la scaunulu metropolitanu, și că aceluși în
inteleșulu literalelu fundatiunali imperatoresci din
21 augustu 1738 este dejă prevedutu cu venitori
considerabili: înaltia prin aceluși mănăstirea Santei
Treime din Blăziu la demnitătea de mănăstire
mama pentru tota provinci'a basaricotea greco-
catolica a Alba-Iulie, subordinanda-i nu numai
tote mănăstirile aceluși existente în aceluși provinci'a,
dintre cari anumitu mănăstirea dela Bicosadu, aflându-
se în cele monastice sub jurisdicțiunea protoegu-
menului mănăstirei santei Nicolae dela Muncaci,
prin aceluși se enuncia, a fi de lipsa, că din par-
tea ordinariatulu de Gherla se se puna pasul ne-
cesarii la locurile sale, că aceluși se se scota de sub
aceluși jurisdicțiune și atârna în sensulu bunei
canonizatorie a episcopatululu de Gherla, carea
emanata 6 calendas decembris 1853 cu pasulu
initial: „Cunctis sit notum“, între altelu enuncia:
„Auctoritate nostra apostolica . . . ecclesias, mona-
steria, conventus, utriusque sexus personas . . .
sive sub episcopi Munkaciensis, sive sub episcopi
Fogarasienis iurisdictione hactenus fuerunt, ab
illorum ordinaria potestate prorsus eximimus et
liberamus, easque sic exemptas novi episcopi
Armenopolitani eiusque in perpetuum successorum
spirituali potestati attribuimus, ac subiectas decla-
ramus“. Ci mănăstirei mama din Blăziu subordi-
namu și tote mănăstirile de ordulu santei Basilii
înființande în venitori, și cari esteta.

Dreptu aceluși sinodulu concedu ordinariatulu
metropolitanu, că densulu midlociundu susceperu
țineriloru de buna speranția în ordulu Basilianu,
și tramitendi la înștitate mai înalte de învetia-
mentu, și de educațiune monastice, prin solulu și
activitate loru se restauru aceluși mănăstire mama.
Aceluși realizandu-se din se-care diocesa se se tra-
mita la mănăstirea mama țineri, cari aru avu chia-
mare la st-tulu monastice, cari apoi susțienendu
prob'a noviciatulu, asideru se se tramita la în-
știtute mai înalte, spre a-se perfecțiunã în studiile
filosofice și teologice, precum și în deprinderea
vietiei monastice, cari după aceea reintorandu-se
în diocesele loru, și înaintându-se la ordurile sacre,
se se asidie în mănăstirile existente ori înființande.

Caput III.

*De prelo aplicarea Basiliciloru la catedrele profesoralu
în gimnaziile greco-catholice diocesanu.*

Restaurandu-se mănăstirea Preasantei Treime
din Blăziu, și prevediendu-se aceluși cu barbati căl-
ificati, și în numeru că aceluși, cătu prin aplicarea
unora din monachi, atâtu la derogatoriile mănă-
stiresce, cătu și la catedrele gimnaziale, vigorea
spiritualu religioșu și disciplin'a vietiei monastice
nice una scadere se nu sufere: Sinodulu judeca a
fi cu cale, că parintiloru Basilici se li se concedu
inștituțiunea ținerimele gimnaziale din Blăziu în cătu
va fi cu potinția baremu în parte, postindu aceluși
de una parte înștitutele fundatiunali², de alt'a
chiaru și prosperarea și înștirarea învetiamentulu,

¹ Cons. IV, can. 24; Cons. VI, can. 62.

Quoad monasteriorum erectionem, illa solente
tantum de concessione episcopi concernente fundari
possunt, atque postquam casus in monasteria de-
stinata ac consecrata sunt, una cum bonis ad ipsa
spectantibus in alias fines mundanas converti haud
possunt¹. (104)

Hinc legislatio nostrae canonicae principia
conformiter synodus considerans ex una parte vetu-
tatem ac multa merita, quae monasterium Sancti-
ssimae Trinitatis Blasiense iam saeculo elapso
sibi comparaverat, ex altera parte illam circum-
stantiam, quod hocce monasterium penes sedem
metropolitanam constitutum, atque in sensu littera-
rum fundationum imperialium de die 21 augusti
1738 requisitis retribus auctum sit: Sanctissimae
Trinitatis Blasiense monasterium ad dignitatem
monasterii matris pro universa provincia ecclesiastica
graeco-catholica Alba-Iuliansi hinc evehit, eidem
subordinande non solum omnia in hac provincia
actu existentia monasteria, quae inter nominatim
quoad monasterium Bicosadiense ad usque proto-
hegumeni monasterii sancti Nicolai Munkaciensis
iurisdictioni in monasticis subiectum existens, synodus
necessarium esse enuntiat, ut ordinarius Armeno-
politanus apud loca competentia illius in dicta iur-
isdictione ac dependentia exemptionem exoperari
curet, in sensu bullae episcopatum Armenopolitanum
confirmantis, VI kalendas decembris 1853 emanatae,
cuius initium „Cunctis sit notum“, qua inter alia
enuntiat: „Auctoritate nostra apostolica . . . ec-
clesias, monasteria, conventus, utriusque sexus
personas . . . sive sub episcopi Munkaciensis, sive
sub episcopi Fogarasienis iurisdictione hactenus
fuerunt, ab illorum ordinaria potestate prorsus
eximimus et liberamus, easque sic exemptas novi
episcopi Armenopolitani eiusque in perpetuum suc-
cessorum spirituali potestati attribuimus ac subiectas
declaramus“; — sed monasterio matri Blasiensi
omnia ordinis sancti Basilii in futurum quoque
origenda monasteria subordinamus.

Itaque synodus ordinariatui metropolitanu con-
credit, ut bonae spei iuvenes in ordinem Basilitarum
assumendo, eosque ad sublimiora litterarum nec
nos monastice educationis instituta mittendo, eorum
selo ac activitate monasterium principale sive archi-
monasterium Blasiense restauret. — Hoc pacto,
ex singulis diocesebus ad monasterium isthoc iuvenes,
qui vocationem ad statum monasticum habent,
mittantur, qui postquam novitatus experimentum
subierint, pariter ad sublimiora instituta semet in
studiis philosophicis ac theologicis nec non in vitae
monastice exercitio perficiendi gratia mittantur, —
qui deinde in diocese suas reveri ac sacris
ordinibus initiati, ad monasteria existentia vel
origenda disponentur.

Caput III.

*De monachis Basilicis ad cathedras in gymnasiis
graeco-catholicis diocesanis applicandis.*

Monasterio Sanctissimae Trinitatis Blasiensi
restaurato, eoque idoneis ac tot numero viris ex-
ornato, ut spiritus religiosi vigor ac vitae monastice
disciplina quorundam monachorum tam ad officia
monastice quam ad cathedras gymnasiales appli-
catione nullum detrimentum patiatur, synodus
opportunum censet inventatis gymnasiis Blasiensis
institutiōnem, in quantum fieri potest, saltem ex
parte patribus Basilicis committendam esse, — cum
id ex una parte ipse fundationales litterae², ex
alia vero parte institutionis quoque bonum ac
emolumentum expecere videatur, namque has solun-

² Date 21 august 1738, punct. 4.

de-ora-oe numai atât se-ara- poté realizá, prin stabilitatea mai ascurata a profesorilor, perfectiunarea poterilor de investimentu.

Cu privire la investimentulu dela alte gimnasil greco-catholice din acésta provincia basericeca, sinodulu din motivele amintite dorése, cá in catu va fi cu potintia si se va repere, si la acele se se aplico parinti, si la specie/ce se tiene de gimnasilu episcopescu din Beiusiu, sinodulu primesece cu via placere urmatorei declaratiune a ilustratotei sale episcopului greco-catholico actualu dela Oradea mare: „Si in diocesa Oradeana se pote introduce, in catu episcopulu diocesei Oradeane se declara a tradá tota fundatiunea gimnasialu de Beiusiu basiltilora, ma cu consensulu santulu scaunu apostolicu si a-lu maiestotei sale, dupa regulara dominialu episcopescu de Beiusiu, a-li conoede un'a parte corespunditoria de pamentu aratoriu si de padure“ ... (105)

Caput IV.

Despre aplicarea acolor'a dupa cercutari si la alte institutu de crescere.

La intemplanca ace'a preadorita, candu ordulu santulu Basilii, in provinci'a acésta ar' luá unu sboru atatu de imbucuratori, in catu pro langa observarea exacta a disciplinei monastice, si inflorierea vietiei religiose, ar' produce rezultatele acceptate pro terenulu investimentulu gimnasialu, unde ara fi aplicati, sinodulu nu este in contra a-li pune in prospectu parintiloru basilici aplicarea celor mai destini de-intre densi de spirituali in seminarii, ori de profesori la teologia, seau de religione in scolele normali, si preparandiali, precum si conoederese eventuala a conducerei unoru institute de crescere a tinerime, precum ara fi seminarile de prunci si conviecte greco-catholice romane ale acéstei provincie.

TITULULU IX.

DESPRE INSTITUTIUNEA JUNIMEI.

Capu I.

Despre educatiunea si institutiunea clerului tinoru.

Deora-oe guvernarea sufletelor este maestri'a maiestrielor, baserica totu de a un'a a fostu cu luare aminte destina la ace'a, cá din tineretie se pregateca individi caror'a se li conoerda pastorirea sufletelor. Pentru ace'a si infientiá institute teologice pro langa episcopii si manastiri, in cari pro langa canoescitienele necesarie gramaticali si filosofice se propneau candidatiloru de preotia mai virtosu scientile santei scripturi, si a santeloru canone basericeaci', si din tineretie se deprindeau acia in pietate si in virtutile recerate de statulu, pentru care se pregateau.

Aceste institute teologice numite astadi si seminarii, fiendu in interesulu celu mai mare pentru binele si venitoriulu santei baserice, pretindu tota sollicitudinea ordinarietelor. Dreptu ace'a sinodulu nu pote din destulu a recomandá ordinarietelor, cá acele din tote poterile si dupa tote mediulocole, ce li stau sub dispozitiune, se se nasuiesca, nu numai a infientiá seminarii teologice proprii in diocesele loru; si acele astufellu a le organisa, in catu atatu cu privire la dotarea si la buna administrarea interna economica si disciplinaria, catu si cu privire la institutiunea teologica preadeplinu se respunda cerintiloru tempului, si acceptarei basericei nostre greco-catholice. (106)

¹ Conc. Carthag., can. 24; Conc. VII, can. 2.

A modo ratione obtineri poterit, ut viri institutioni addicti stabilitis munere suo fungantur, ac proinde ipsa institutio laetiora capiat incrementa.

Quoad institutionem vero in reliquis huius provinciae ecclesiasticae gymnasiis graeco-catholicis, synodus e motiva superioris allatis desiderat, ut in quantum fieri poterit ac necessarium duceretur, ad eadem quoque patres applicentur, atque speciatim quod gymnasium episcopale Beleyensiense spectat, synodus sequentem illustrissimi domini moderni episcopi graeco-catholici Magno-Varadinensis declarationem magno animi gaudio excepit: „In diocesim quoque Magno-Varadinensem ordo iste introduci potest, namque diocesis Magno-Varadinensis episcopus paratum se exhibet, totam gymnasi Beleyensiensis fundationem Basilicis tradere, imo sanctae bedis apostolicae ac maiestatis suae consensu illis dominio episcopali Beleyensiensi regulato, agrorum ac sylvarum partem congruam tribuere velle“ ... (105)

Caput IV.

De illorum pro adiunctis ad alia quoque educationis instituta applicationi.

Exoptatissimo illo eventu, quo sancti Basilii ordo in hac provincia adeo felicia caperet incrementa, ut penes disciplinae monasticae exactam observantiam atque vitae religiosae efflorescentiam, in institutione gymnasiali, ubi adhibiti fuerint, progressus expectatos produceret: synodus haud abnuvit patribus Basilicis in prospectu sistere fore, ut illorum praestantissimi in seminaris qua spirituales ac theologiae professores, in scholis vero normalibus ac praeparandorum qua doctrinae religionis magistri applicentur, nec non ut quaedam educationis inventus instituta, prouti puerorum seminaria ac convictus graeco-catholici romani huiusce provinciae, eorundem futurae directioni concedantur.

TITULUS IX.

DE IUVENTUTIS INSTITUTIONE.

Caput I.

De cleri iunioris educatione ac institutione.

Cum animarum regimen ars artium sit, ecclesia iugi sollicitudine ferebatur, ut a pueris individua efformet, quibus animarum curam demandaret. — Idecirco penes episcopia ac monasteria instituta quoque theologia erexit, in quibus praeter grammaticae ac philosophiae rudimenta praesbyteratus candidatis praesertim sanctae scripturae ac sacrorum canonum scientia tradebatur¹, — ibique a tenera aetate, in pietate ac virtutibus statui, ad quem se parabant, convenientibus exercitabantur.

Instituta isthaec theologica, hodie seminaria quoque dicta, cum pro bono ac futura sanctae ecclesiae prosperitate maximi momenti sint, omnem ordinariorum sollicitudinem exposcunt. — Itaque synodus haud potest sat sufficienterque ordinariis commendare, ut illi pro canctis suis viribus ac omnibus, quae praesto sunt, mediis adhibitis non solum propria seminaria theologica in diocesis propriis erigere, verum eadem ita quoque instituere adlaborent, ut tum quoad dotationem ac bonam internam oeconomiam nec non disciplinarem administrationem, quam quoad theologicam institutionem, exigentiae aevi atque ecclesiae nostrae graeco-catholicae expectationi adamussim respondeant. (106)

Si anume direcțiunea seminariorum se ce con-
creda barbatiloru intiepti, cu asportitia, si devo-
tati cresceri fierimoi clericalli, si isatu tote cu
potintia la barbati celibi. Era pentru manducerea
spirituala a clericiloru, in se-care seminaru se ce
constitue ota unu spirituala, barbatu, blandu, piu,
affabilu, eloquentu si eruditu in scientie sacre,
mai virtosu in scientia ascetica. Asemenea si
catedrele profesorali se ce conceda pre calea
concursumu barbatiloru de eruditume si pietate
comprobata, cari sonda dotati dupa convenintia, in
decursumu mai indelungatu de servitiu, se alba
ocasiune a se perfectona in studiile loru speciali,
si spre scopulu acetia seminariele se se inacestrate
cu bibliotecos bine organiate si din tempu in
tempu inavutite cu operile cele mai alere si mai
necesarie.

Limb'a propunerei in seminariele nostre diece-
sane este limb'a cultulu domnediecescu, cu tote
aceste sinodulu nu vre a prejudeca dreptulu ordi-
nariatiloru de a dispune, ca in seminariele loru unulu
ori altu studiu se se propuna si in limb'a latina.

Studii obligatorie pre lunga cele indatinat se
se si studiulu dreptulu basericeu de ritulu grecu,
a ritulu basericecu, si alu eloquentiei sacre in
modu teoreticu si practic. — Era, ce se tiene de
educatiunea spirituala a clerulu tineru, sinodulu
decide, ca in tote seminariele diecesane se se tiene
exercitii spirituali de doue ori in anu, la inceputulu
cursulu anualu, si la santii pasci, era clericii se se
datori a se marturia celu putinu odata intru un'a
luna, si se se indemne la primirea deca a santei
cuminecturi (107). Asemenea se se tiene in tota
diu'a lectiune spirituala.

Pentru a sterna emulatiunea in clerulu tineru
din acetia provincia si spre a da ocasiune mai
ampla de a se perfectona in scientie teologice,
sinodulu primesce in principiu infiintarea unui
seminariu greco-catholicu centralu pentru tota pro-
vincia redicandu la scaunulu metropolitanu, la care
se se tramita tineri destina din tote diecesele com-
provinciali. Catedrele profesorali la acetu institutu
se se conceda barbatiloru docteri de teologia, ori
licentiați in dreptulu basericecu, pre calea con-
cursumu publicandu in tota provincia. Profesorii
acetia se se indatorese a elucra manualele din
respectivile loru studii, cari aprobandu-se de sino-
dulu provincialu si tiparindu-se pentru uniformitate
se se adoptese ca manuale la tote institutete teo-
logice din provincia.

Capu II.

Despre scolele gimnaziali confesionali.

Deora-ce etatea tineretiloru, deca de buna ora
nu se conduce bine, este plecata spre vitii, si
nepregatindu-se prin dezvoltarea ganduta a facul-
tatiloru intelectuali, remane accepta de a asculta cu
profectu scientie mai inalte, mai virtosu cele teo-
logice. Dreptu acetu mam'a baserice totu de a un'a
se a nasuitu a impreuna cu institutetele sale teo-
logice, si scolele mediolocii pregatitorie. Intru acetu
scole se pregateau tinerii, cari aveau aplicare spre
statulu preoticescu, in studiile gramatice, retorice
si filosofice, precum si in artile franceze ca totu
atate scientie ajutorie pentru studiile teologice.
Acetste scole mediolocii astadi se numescu si gim-
nazii, facia cu cari scole baserice cu atata pote si
mai putinu indiferenta, cu ota chiaru din scole
are se primesea tineri pregatiti spre a si susceputi
la studiile teologice. De unde se pote intielege de
sine, ca baserice deschilnita a privilegia totu
de a un'a, ca educatiunea si instruirea tinerimoi
in astafellu de institute se se conceda barbatiloru

Ac in specie regimen seminariorum viris pre-
dentibus, ac cleri iunioris educationi addictis, ac
quantum fieri potest omnibus vitae demandetur. Pre
directione vero spirituali clericorum in quolibet
seminario constituantur spiritualia, vir nempu man-
suetus, pius, affabilis, eloquens, ac in scientiis sacris,
praesertim in accessu eruditus. — Pariter cathedras
quoque disciplinarum theologicarum via publici
concursum, eruditionis ac pietatis comprobatae con-
cedantur viris, qui salario convenienti remunerati,
decursu diuturnioris servitii, occasionem semet in
studiis specialibus perficendi nascantur, atque
hunc in finem seminaria bibliothecis bene constitu-
tis, ac pedetentim operibus selectissimis et neces-
sariis auctis instructa sint.

Lingua, qua in seminariis nostris dioecesis ob-
iuncta tradantur, est lingua cultus divini; nihilominus
synodus haud vult derogare ordinariis iuri praeci-
piendi, ut in eorum seminariis unum vel aliud
obiectum linguae latinae tradatur.

Studia obligata praeter consuetam sint quoque
studium iuris ecclesiae graeci ritus, insuper scientia
ritus ecclesiastici atque sacrae eloquentiae, modo
tam theoretico quam practico. — Quod educationem
spiritualem cleri iunioris attinet, synodus decernit,
ut in omnibus seminariis dioecesis exercitia spiri-
tualia bis per annum, initio nempu cursus annui
nec non tempore paschalis habeantur. — Clerici
vero decursu anni scholastici semel saltem in mense
confiteri teneantur et excitentur ad frequentem
communionem (107). Item quovis die lectioni spiri-
tuali adsint.

Ad cleri iunioris huiusce provinciae emulationem
excitandam, atque ad occasionem semet in scientiis
theologicis excolendi praebendam, synodus in prin-
cipio admittit, ut penes sedem metropolitanam pro
universa provincia seminarium graeco-catholicum
centrale erigatur, ad quod iuvenes selecti e cunctis
dioecibus comprovincialibus mittantur. Scientiarum
ad isthoc institutum cathedras concedantur viris
in theologia vel in iure canonico doctoribus vel
saltem licentiatis, via concursus in universa pro-
vincia publicandi. Huiusce instituti professores pro
specialibus studiis respectivis elucubrare obligentur
manualia, quae a synodo provinciali approbata atque
typis vulgata uniformitatis gratia in omnibus huiusce
provinciae institutis theologicis qua manualia ad-
hibeantur.

Caput II.

De scholis gymnasiis graeco-catholicis.

Cum adolescentium aetas nisi a teneris annis
bene informetur, in vitia propensa sit, atque nisi
gradata facultatum intellectualium evolutione ex-
colatur, ad studia sublimioribus praesertim vero
theologicis cum profectu vacandum inepta haeret;
idecirco mater ecclesia institutis suis theologicis
scholis quoque mediis praeparatorias adiungere nun-
quam non adlaboravit. — In his scholis iuvenes,
qui vocationem ad statum sacerdotalem haberent,
in studiis grammaticis, rhetoricis, philosophiae ac
artium liberalium qua in totidem scientiis discipli-
narum theologicarum auxiliaribus se praeparabant.
Scholae istae mediae hodie gymnasia audiunt, erga
quae ecclesia eo minus indifferens esse potest, cum
ex ipsis iuvenes bene praeparatos accipiendos ha-
beat, qui ad studia theologica admittantur. — Unde
per se intelligi potest, ecclesiam peculiarem semper
adhibuisse sollicitudinem, ut inventis in eiusmodi
institutis educatio ac institutio, scientiae proba-
taeque pietatis concedantur viris, per quos inventus

de scientia et pietate probata, deinde etiam tinerime non solum sana doctrina imbuatur, verum piis se primæca non numquam investigata solida in scientia, quoque moribus induatur.

et si educatione religiosa-morali.

Dei gratia hæc synodus ordinariis de industria commendat, ut quoad gymnasia ab episcopis graeco-catholicis piæ memorie fundata (108), ac proinde eorum directioni ac inspectioni in omnibus subiecta in professoribus via publici concursus viros ecclesiasticos idoneos, moribus exemplaribus, ac spiritu vere sacerdotali præditos assumant, studia omnia iuxta manualia tradantur, in quibus nihil religioni ac bonis moribus adversum contineatur; quod autem doctrinae religionis studium attinet, ordinarii collatis consiliis, manuale pro gymnasio superiori elucubrandum curent, in quo præter articulorum fidei ac morum, nec non historiae ecclesiasticae plenam ac dilucidam pertractationem, responsa quoque accommodata præcipuis contra religionem atque ecclesiam catholicam in genere, ac graeco-catholicam in specie confictis obiectionibus comprehendantur. — Hocce manuale per viros rei peritos recensitum, atque ab ordinariis adprobatur, ad iuventutem graeco-catholicam instituendam in omnia gymnasia introducatur, quae iuventus una tantum ecclesiasticum inde a prima classe gymnasiali discere teneatur.

In urma ordinarietate se fie cu luare aminte, cá in memoratele gimnasilor discipline si moralitate tinerime se se sustina, si se se promovæze, pentru acea prin directiunile respective voru dispune cele de lipsa pentru cá tinerime se frecuentæze regulat sancta baserica in dominici si serbatori, se se infatisæze la catechisari cu pietate si pregatirea receruta, se se apropia la tempulu indatinatu de santele sacramente ale penitentiei si a santei eucharistii, la serbatorile santii pasci se-i se tiena exercitii spirituali.

Era cu privire la gimnasilor graeco-catolice, cari nu stau sub imediata conducere a ordinarietatorum respective, acetate se se nevoiesca a-si castiga valoare dreptului lor de suprainspectiune preste acele institute confesionali, priveghiandu cá la acele se nu se alæga de profesori fora numai barbati graeco-catolici, nice se se intrebuinteaze manuale contrarie religioni si moralului, era de profesori de doctrina religioni se se constituie numai barbati basericeci autorisati de respectivele ordinariate, cari se fie indetorati a propune studiulu acelu dupa manualulu prescriendu de catre ordinariatu, si a grigi preste educatiunea religiosa a tinerime, cá astu-feliu ordinarietate se pota avé garantia secura si suficiente despre pregatirea cuvenita a tinerilor, ce aru aspira la studiile teologice ori pedagogice.

Cu privire la gimnasilor de statu, frequentate de tineri graeco-catolici, ordinarietate se-si puna tota silintia, cá institutiunea religiosa acelei tinerime se fie prea depliu ascurata, si spre scopulu acetate se se exepedie infintiarca catedrelor de doctrina religioni si de limb'a romana dotate de catre statu, ori de catre respectivele confesioni, seau se insarcinæze pre respectivii parochi, pre langa anumita remuneratiune anualã a propune tinerilor graeco-catolici studiile amintite, precum si a supravighiã, cá acea tinerime se frecuentæze baserica nostra graeco-catolica din locu, acolo se primæca santele sacramente, si se se deprinda in cântarile basericeci.

Cu acetate ocaziune sinodulu este silitu a recunoæce necesitate infintiarca a mai multor seminarii pentru princi, dupa norma celui din Oradea mare, si mai virtosu langa gimnasilor din acetate

Itaque synodus ordinariis de industria commendat, ut quoad gymnasia ab episcopis graeco-catholicis piæ memorie fundata (108), ac proinde eorum directioni ac inspectioni in omnibus subiecta in professoribus via publici concursus viros ecclesiasticos idoneos, moribus exemplaribus, ac spiritu vere sacerdotali præditos assumant, studia omnia iuxta manualia tradantur, in quibus nihil religioni ac bonis moribus adversum contineatur; quod autem doctrinae religionis studium attinet, ordinarii collatis consiliis, manuale pro gymnasio superiori elucubrandum curent, in quo præter articulorum fidei ac morum, nec non historiae ecclesiasticae plenam ac dilucidam pertractationem, responsa quoque accommodata præcipuis contra religionem atque ecclesiam catholicam in genere, ac graeco-catholicam in specie confictis obiectionibus comprehendantur. — Hocce manuale per viros rei peritos recensitum, atque ab ordinariis adprobatur, ad iuventutem graeco-catholicam instituendam in omnia gymnasia introducatur, quae iuventus una tantum ecclesiasticum inde a prima classe gymnasiali discere teneatur.

Demum ordinarii attendant, ut in supradictis gymnasiis, iuventutis disciplina ac mores foveantur promoveanturque, propterea per concernentes directores efficiant, ut iuvenes diebus dominicis ac festivis ecclesiam diligenter frequentent, catechesi pietate ac requisita præparatione adsint, tempore consueto sancta penitentiae ac eucharistiae sacramenta recipiant, sancto autem paschate ad illos exercitia quoque spiritualia hæbeantur.

Quoad illa gymnasia graeco-catholica vero, quae immediatae ordinariorum concernentium directioni haud subiacent, hi exequi satagant ius suum eadem instituta graeco-catholica inspiciendi, curam adhibentes, ut in professores ad illa viri tantum graeco-catholici assumantur, neque manualia religioni ac moribus inimica adhibeantur, in doctrinae religionis professores viri solummodo ecclesiastici a respectivis ordinariis approbati assumantur, qui hocce studium iuxta manuale ab ordinariis determinandum tradere, atque iuventutis religiosae educationi invigilare obligabuntur, — ut hac ratione ordinarii de sufficienti ac debita præparatione iuvenum, qui ad studia theologica aut paedagogica tenderent, certi reddantur.

Quoad status gymnasia, ab adolescentibus Romanis graeco-catholicis frequentata, ordinarii omnem dabunt operam, ut eiusdem iuventutis religiosae institutio in tuto collocetur, atque hunc in finem, ut sive religionis doctrinae ac linguae romanae cathedrae per statum erigantur, atque salario convenienti provideantur, sive parochi respectivi penes annum remunerationem adolescentibus graeco-catholicis studia superius commemorata tradere, atque invigilare teneantur, ut iuventus ecclesiam graeco-catholicam illius loci adeat, sancta sacramenta ibidem recipiat, ac in cantu ecclesiastico exerceatur.

Hac occasione synodus nonnulla puerorum seminaria ad normam seminarii Magno-Varadinensis præsertim penes gymnasia huius provinciae erigendi necessitatem agnoscit, ut tali modo sub virorum

provincia, că astufeliu sub conducerea barbatiloru A prudentiam regimine periclitati juvenum mores re-
 esperti se esse scientia moralitates esse amenitatis a- fugium nascentur, atque illi sub regalis salutari-
 tinerimși, si sub regule salutaris se se dedde la dili- bus diligentiae ac reliquarum virtutum exercitiis
 gientia si la deprinderea coloru alalte virtuti. (109) assuefiant. (109)

Caput III.

Despre institutale pedagogice (preparandioli) diocesane.

Avendu instructiunea populara scopu duplu, adeca de a cresce societatei civile cetateni buni, era basericeii poporeni credintioii, baserie'a de a pururea fu ingrigita de inaintarea instructiunei elementarie, pentru aoe'a se-a nasuita dupa poteri a concedre aoe'a institutiune barbatiloru qualificati in metodu propunerei cunoscentieloru elementari, si totu una data inaestrati cu portare morala exemplara. Spre sueracerea astorufeliu de individi se infientia sub conducerea ordinarietoloru insti- tute pedagogice numite si preparandii.

De ora-ce inse statulu civilu inca e cointeresata cu privire la inforirea acestora institute, sinodulu din partea sa asepta dela tote ordinarietole, că acele se se nesueca a infientia si a sustienē atari institute pedagogice confesiunali.

Că aceste se pota respunde deplinu scopului lor, sinodulu prescrie, că directiunea ataroru institute se se concedra barbatiloru basericeii cualificati in scientiele pedagogice, era catredre profesorali inoātu se va potē se se concedra asiderea personoloru basericeii, inse cari voru fi perfacutu cursulu studioru pedagogice, la ofe-care institutu pedagogicu mai inaltu catolicu. Cu privire la studiele prescrie prin lege, acele se se propuna dupa manuale aprobate in cointielegere cu ordinarietole acestei provincie basericeii. Ce se tiene de doctrin'a religiunei, aoe'a se se propuna dupa manualulu prescriendu pentru gimnasiulu superioru, asemenea si tipiculu si cantarile basericeii. Pentru sustienerea disciplinei, a moralitatei, si pentru deprinderea alumniloru in functiunile cantoralu in astufeliu de institute, se se preluere statute aprobate de cătra respectivele ordinariate, si acele se se pasēca cu tota exactitate, numai astufeliu potendu-se sperā desteritate recoeruta la sierbirea functiuniloru sacre, si portare morala exemplara in alumnii institutoloru pedagogice, cari că fitori docenti au se premērga cu esemplu bunu in aintea poporeniloru.

Caput IV.

Despre scolele normali capitale diocesane.

Dupa-ce intre credintioii basericeii, afora de aceia ce-si alegu carier'a cultivarei scientieloru mai inalte, mai este si alta clasa de poporeni, nu mai puoia insemnata de si nu asiā numerosa că cea de antaiu, anume clase'a mediulocia a cetateniloru, cari se cuprinde cu feliaritele maistrii si industrii, la cari tote inca se receru precunoscentie necesarii mai intine si mai fundate, de oātu cum suntu cele pentru poporulu de rōndu: baserie'a pre langa institutale mai inalte, si mediulocii de investiamentu, se a nesuitu a mai infientia si scole elementari principali, numite si scole normali, cari suntu că si temelulu scoleloru mai inalte.

Dreptu aoe'a sinodulu recomenda totaroru ordinarietoloru, că mai virtuosu in opidele si comunele mai impopulate se se nesueca a infientia scole bune normali. si a starai dū de a dinstulu, că acele respundendu coerintieloru instructiunei adeverate in tota privint'a se inforēca. Totu de odata sinodulu reconosec lips'a cea mai urgenta a infientiarei scoleloru primarie pentru fetitie, celu puoia in

Caput III.

De institutis pedagogicis (preparandorum) diocesanis.

Cum populi institutio duplicem habeat finem, societati nempe civili bonos cives, ecclesiae vero populum fidelem educandi, ecclesia omnibus temporibus institutioni elementari promovendae adnibatur, ideoque hanc institutionem viris in cognitionum elementarium tradendarum methodo versatis atque morum exemplaritate praeuocentibus pro posse committere intendebat. Ad eiusmodi individua excolenda sub ordinariorum moderamine, instituta paedagogica, praeparandorum ad magisteria quoque dicta erecta sunt.

Cum autem status civilis prosperitas horum institutorum aequo interest, synodus ex parte sua ab omnibus ordinariis expectat ut ii eiusmodi instituta paedagogica graeco-catholica erigere ac conservare satagant.

Ut haec instituta finem suum assequi valeant, synodus statuit, directionem eiusmodi institutorum viris ecclesiasticis in arte paedagogica versatis demandandam, cathedras vero professorales, in quantum fieri poterit, pariter personis ecclesiasticis, et quidem iis tantum, qui studiorum paedagogicorum cursum, apud sublimiura quoddam institutum paedagogicum catholicum peregerint, committendae esse. Quod studia legibus praescripta attinet, eadem iuxta manualia oblati mutuis inter ordinariatus huiusce provinciae ecclesiasticae consilii approbata tradantur. Doctrina vera religionis iuxta manuale pro gymnasio superiori praescribendo proponatur, item typicon ac cantus ecclesiasticus. Ad disciplinam bonosque mores sustentandos, atque ad alumnos horum institutorum in cantorum functionibus quoque exercendos, statuta ab ordinariis concernentibus approbata condantur, eaque diligenter serventur, namque hac solummodo ratione sperari potest fore, ut horum institutorum paedagogicorum alumni ad sacras functiones obundas idonei evadant, atque qua futuri ludimagistri populo morum exemplaritate praeuocent.

Caput IV.

De diocesanis scholis normalibus principalibus.

Cum inter fideles ecclesiae praeter illos, qui studiorum sublimiorum rationem et suscipiunt et ingrediuntur, alia quoque fidelium classis haud minoris momenti etiam paucioris numeri datur, classis nempe intermedia civium, qui variis officiiis ac industriis vacant, pro quibus quoque praenotiones magis extensas magisque fundatas quam pro vulgo requirantur: ecclesia praeter litterarum instituta sublimiora ac media, scholas elementares principales, normales quoque dictas, quae fundamenta scholarum superiorum dici possunt, erigere adnibatur.

Idecirco synodus omnibus ordinariis commendat, ut praesertim in oppidis ac pagis frequentioribus optimas scholas normales erigere studeant, atque assiduam dent operam, ut illae rectae institutionis postulatis respondentes, omni ex parte emineant. Insimul synodus urgentissimam necessitatem agnoscit puellarum quoque scholas primarias in illis saltem regionibus erigendi, in quibus scholas normales

tenanturile acole, unde se afla scole normale, că există, ut sic sequitur quoque exus debita institutione haud destituantur.

Directiunea atarora scole normali se se concredă personeloră basericeici inestrate cu necesariile cunoscintie pedagogice. De invetiatori si invetiatorae la aceste scole se se aplico persone cuallifcate, cari au absolvitu curvulu pedagogicu si au portare morala exemplara. Studiele prescrie se se propuna dupa manuale didactice elucrate de barbati de specialitate si aprobate prin contielegerea ordinarialoră.

Directiunile respective ale acestora scole se voru ingrigi atatu de catechisarea tinerimeii scolare, amesuratu prescrielora diecesane, catu si de sustinerea disciplinei si a moralitatei scolarilor.

Capu V.

Despre scolele elementari.

Avendu basericea inaltă misiune de a lucră mantuirea sufletesca a totorora credintiosiloră sei, selulu si activitatea ei de a respandă adeverurile descoperite, nu se a restrinsu la unele clăsi ale societatei omenesce, ci a imbratisiatu pre tote acele. De unde basericeii este de a se multiam generalisarea instructiunei popularie; dreptu acea basericea credintiosa chiamarei sale nu numai nu pote renunciă la dreptulu de a conduce invetiamentulu elementariu, si a privilegia preste densulu, ce-i compote chiaru si dupa esemplulu mantuitoariulu nostru Iesu Christo, carele imbratisindu si binecuvendandu pre prunci a dnu: „Lasati pre prunci, si nu-i opriti pre ei a veni la mine, că unora că acestora este imperati a ceriului“¹, — ci din contra are cea mai strinsa datorintia a se ingrigi despre crescerea religiosa a generatiunei fragede, care are se formeze surescentia credintiosiloră sei, căci numai astufeliu pote implini mandatulu Domnului: „Mergeti si invetiati tote porporele“, cu atatu mai virtosu, de ora-ce meritele basericeii pre terenulu instructiunei popularie cu temeiu de nimene se pote trage la indoiala, si statulu inca nu numai nu are nemicu de a-se teme de infuinti'a, ce se cuvine basericeii preste scolele elementarie, ci din contra intragu scopulu instructiunei elementarie numai atunci se pote ajunge, decum'a acea mediulocesece educatiunea religiosa a unui poporu, cea ce fora infuinti'a caventa a basericeii nice se pote cugetă.

Dreptu acea sinodulu recomenda cu de a din-sulu ordinarialoră, că cu totu selulu se staruiesca la mediulocirea infloresce scoleloră poporali, că astufeliu corespondendu acole dupa potintia si cerintieloră instructiunei adeverate, nu numai se nu potă fi seose de sub aripile basericeii, si asiă se se periclitize caracterulu confessionalu alu acolorăsi, ci prin progresulu ce-lu voru dovedă acole, se storce respectulu, ce se cuvine drepturiloră basericeii preste instructiunea populara.

Parochii că directorii scoleloră elementarie strinsu se indatoresecu a respunde deplinu acesteii importante deregatorii a loră, ingrigindu-se de conscientios'a si exact'a administratiune a averiloră scolarie, visitandu mai adese-ori scol'a supraveghiandu cum si implinesce docentele oficiulu seu, ce portare morala are, si luandu mesurite neccesare, pentru-că pruncii se frecuentese scol'a regulatu si se fie prevediuti cu cartile prescrie dela ordinarialu. Mai incolo densii — parochii — prin cuventari basericeici se desocepte poporulu cu privire la neccesitate si la folosulu invetiaturei si a crescerea sco-

Caput V.

De scholis elementaribus.

Cum ecclesia sublimem omnium fidelium suorum spiritualem salutem operandi missionem habeat, eius zelus ac studium veritates revelatas propagandi ad quasdam societatis humanae classes haud restrictum est, sed omnes illas amplectitur. Hinc ecclesiae in acceptis referendum est populi institutionem universalem evasisse, ac proinde ecclesia, vocationis suae memor, non solum iuri institutionem elementarem moderandi, eique invigilandi, renuntiare haud potest, quod ipsi vel ad Iesu Christi salvatoris nostri exemplum competit, qui pueros amplectens atque benedicens dixit: „Sinite parvulos, et nolite eos prohibere ad me venire, talium est enim regnum caelorum“¹, — sed e contra summa eidem incumbit obligatio, tenellae generationis futuram fidelium progeniem constituentis religiosae educationi prospiciendi, etenim sic solummodo Domini mandatum: „Euntes docete omnes gentes“, effectui mancipare potest, — eo magis, quod merita, quae ecclesia in populo instituendo sibi acquisivit, a nemine iure in dubium vocari possint, et vel ipae status civilis non solum vim salutarem ecclesiae in scholas elementares competentem nihil metuendam habeat, verum e contra integer institutionis elementaris finis tunc tantum obtineri possit, dum illa populi educationem religiosam operatur, quod absque influxu ecclesiae debito nec cogitari quidem potest.

Idcirco synodus ordinariis impense inculcat, omni seje efficere, ut scholae populares efflorescant, quo sic rectae institutionis postulatis quoque pro posse correspondentes, illae non solum ecclesiae auctoritati subdici haud possint, quo facto earumdem character confessionalis periclitaretur, verum progressu, quem illae comprobabant, debitum ecclesiae in institutionem populi iuribus respectum extorqueant.

Parochi scholarum elementarium directores strictissime obligantur huius gravissimi sui muneris partes perfecte adimplere, bonorum scholarum iustae atque exactae administrationi providendo, scholam saepius visitando, quomodo ludimagister munere suo fungatur, quoque mores praeeferat, invigilando, atque media necessaria adhibendo, ut pueri diligenter scholam frequentent et libris ab ordinariis praescriptis provisi sint. Porro ipsi — parochi — allocutionibus sacris populum de institutionis ac educationis scholasticae necessitate ac utilitate illuminent, namque populus hanc neccesi-

¹ Matth. XIX, 14.

larie, deora-ce nepricipându demulu acceat'a ne-
cesitate, adese-ori nu numai e indiferent în pri-
vint'a scolii, ma de multe ori si impedeoa inflexi-
tiarea acoaleia; se-i arete chiaru si strine'a datorin-
tia, ce are de a-si crece pruncii sei în fric'a Dom-
nului, si astufeliu de a sustiené în stare infortita
scol'a, si despre acceat'a datorint'a se-lu invetie
chiaru si în tribunalulu sanctei penitintie, si de va
gad'a fi de lipa se-i si mustré negligint'a. (110)

În urma parochulu, cá invetiatorislu religiunei,
si catechetu în scolele elementari, este datoriu în
intielesulu statuteloru diocesane si catechisá pro-
punédu scolarioru doctrin'a religiunei, si istori'a
biblica, în cari studii apoi docentele vá deprinde
pre denai prin repetirea celoru propuse de parochi,
cá astufeliu invetiaceii se le invetie acoalea de
rostu. (111)

În parochiile mai mici potendu fi statiunea de
docente se se impreune cu oficialu cantoralu, cá
astufeliu docentele avendu mai buna subsistentia,
se pota mai deplinu corespunde datorintiei sale.

Capu VI.

*Despre scolele repetitionali de dominica si despre
catechisare.*

Fiendu-cá tinerimea dupa-ce a trecutu preste
etate, în care dupa legi este obligata a frecuentá
scol'a elementara, aru dá uitarei cea mai mare
partea cunocintieloru casigate, de cam'á din
candu în candu nu i se aru intinde ocaziunea de
a-si revocá în memoria celea invetiata în pruncia,
intieptiesce se a ingritu atátu baserici'a cátu si
statulu, cá tinerii de ambe sexele, pâna candu nu
pasiescu la viét'a conjugalá, se fia indatorati domi-
nic'a si în serbatori a se infatisiá la asiá numitele
scole de repetire.

Sinodulu apretiuindu importantia acetei insti-
tutiiu necesarie si folositorie, obléga pre toti pa-
rochii si docenteii, cá în tote dominicele si serba-
torile obligate, se aduse tineretulu de ambe sexele
la prelegerile repetitionali, si în propunere astu-
feliu se se acomodeze, încatu feriorii se ámbie la
scol'a repetitionala dupa cultulu divinu de dema-
néti'a, éra fetele înainte de inseratu, tienendu-li
docentele prelegeri din obiectele prescrite pentru
scolele elementari. Éra la inseratu se se afle cu
totii la catechisarea tienénda prin parochu, ame-
suratu statuteloru diocesane, si numai dupa inseratu
se fia iertatu a-si petrece inse fora periclitarea
moralitatiei.

Cu privire la orasie, parochii voru fi cu destina-
luare aminte, cá tinerii, cari se pregatescu la felia-
ritele maiestrii, ore negotiatorie, cu atátu mai vir-
tosu se frecuentese regulatu aceste' prelegeri repe-
titionali, cu cátu cá aceia dupa prescriesele mai in-
alte nu pota fi inaintati la gradulu de cálle, deca
dela respectivulu officiu parochialu nu voru produce
testimoniu, cá au frecuentatu scol'a repetitionala,
si prin urmare deca parochii nostri greco-catolíci
aru neglege acceat'a datorintia, tineri aru fi aliti
a ámbliá scolele repetitionali a altoru confesiuni
cu mare scádere a basericeii nostre.

TITULU X.

DESPRE JUDETIELE BASERICESCI.

Capu I.

Despre consistoriele diocesane.

Poterea data episcopiloru cá armatori si santii
apostoli nu este numai legislativa si gubernativa
ci totu unadata si judecatoréca. Pentru ac'e epi-
scopii suntu ordenarii judecatori a toturoru cauze-

tatem hanc perceptiens aepius non solum se erga
scholam indifferentem exhibet, verum aepie et im-
pedit eius erectionem, dein strictissimam in timore
Domini prolem suam educandi, ac proinde scholam
in statu florenti conservandi obligationem vel in
sanctae penitentiae tribunali edoceant, ac si opus
fuerit, negligentiam eius plane reprehendant. (110)

Demum parochus qua doctrinae religionis ma-
gister ac scholae elementaris catecheta, in bonis
statutorum diocesanorum catechizare tenetur,
pueris doctrinam religionis atque historiam biblicam
tradendo, in quibus obiectis dein ludimagister iis,
quae a parochi proposita sunt, repetitis pueros
exercitabit, ut sic eadem memoriae mandent. (111)

În parochiis minoribus, si fieri posset, ludi-
magistri munus cantoris officio iungatur, ut hac
ratione ludimagister ampliori salario provisu obli-
gationi suae melius satisfacere queat.

Caput VI.

*De scholis dominicarum repetitionalibus,
et de catechesi.*

Cum iuventus aetate, qua iuxta leges scholam
elementarem adire tenetur, transacta, maiorem no-
tionum acquisitarum partem oblivioni traderet, nisi
eidem nonnumquam occasio ea, quae in pueritia
addidicerat, in memoriam revocandi suppeditaretur,
sapienter tum ecclesia tum status providerunt, ut
iuvenes utriusque sexus, antequam coniugale con-
sortium ineant, diebus dominicis ac festivijs scholis
repetitionalibus dictis interesse teneantur.

Synodus hanc necessariam ac utilem institutionem
maximi faciens omnibus parochiis ac ludimagistris
iniungit, ut cunctis diebus dominicis ac festivijs
utriusque sexus iuventutem ad praelectiones repe-
titionalibus cogant, atque in tradendo ita se accom-
modent ut adolescentes quidem ante meridiem, cultu
divino peracto, puellae vero ante vespereas scholam
repetitionalem adeant, quibus ludimagister prae-
lectiones ex obiectis pro scholis elementaribus
praescriptis habeat; ad vespereas autem omnes con-
veniant atque catechesi per parochum ad statu-
torum diocesanorum praescripta habendae intersint,
atque postea solummodo permittatur illis distractio
absque omni tamen morum periculo facienda.

Quoad oppida vero parochi summam attentionem
impendant, ut adolescentes, qui ad varia officia
aut mercaturas se praeparant, eo magis hae praee-
lectionibus repetitionalibus diligenter intersint, quod
illi iuxta superiorum praescripta ad opificum aut
mercatorum gradum ascendere haud valeant, nisi
ab officio parochiali concernente testimonium ex-
hibuerint, se scholam repetitionalem frequentasse,
ac proinde si parochi nostri graeco-catholici hanc
obligationem neglexerint, adolescentes maximo
ecclesiae nostrae detrimentu alienarum confessionum
scholas repetitionales adire cogentur.

TITULUS X.

DE IUDICIIS ECCLESIASTICIS.

Caput I.

De consistoriis diocesanis.

Potestas episcopis qua sanctorum apostolorum
successoribus collata non est solum legislativa ac
gubernativa, verum una et iudicialis. Ideoque
episcopi sunt ordinarii iudices omnium causarum

loru basericeoci civili, criminali si matrimoniali, A eclesiasticorum, civilium nempe, criminalium et matrimonialium tum clericorum tum laicorum in diocesis suis¹.

Inse episcopii iurisdictionea loru in mare parte o deprindu prin colocarea preotiloru², cari forméa aia numitele semate seau consistorie.

Presiedintele consistoriului este episcopulu, é³ in absentia aceluia vicariulu generalu, ori vicariulu capitulariu in casulu de vacantia a scaunulu episcopescu.

Membrii consistoriului se dica asosori consistoriali, si suntu toti canonicii basericeioru cathedrali, precumu si alti preoti denumiti de atari din partea episcopiloru.

Fia-care consistoriu cá foru basericeocu trebue se aiba pre lunga presiedinte, si pre lunga unu anumitu numeru de asosori, unu notariu si unu fiau, cari toti suntu detori a jurá, cá voru impleni cu scumpetate lucrurile, ce li se-aru comite de presiedinte spre a le pregati si referi, cá voru dá voturile dupa tóta dreptatea, de câte ori se-aru pofiti, cá voru grigi eu conscientiositate tóte actele concedite loru, si voru pastrá secretele nu numai despre decisiunile consistoriali, ce nu au se ésa la publicitate, ci si despre opiniunile si voturile date de singuratedii membrii consistoriali in causele pertractate, pre cumu si despre incidentiele si intemplanile din midilóculu consistoriului, prin a caroru divulgare aru suferi scadere atátu onorea si auctoritatea consistoriului, cátu si reputatiunea singuratediloru membru.

De episcopu se fiene a judecá, cá óre unulu ori altu actu aru fi de a se pertractá in consistoriu, ori numai pre cale presidiala.

Inse cu tóte acestea episcopulu are de a pertractá cu scirea clorului respective a senatulu seau consistoriului trebile tienetorie de averea basericeoca⁴, mai incolq trebile tienetorie de suacepera, educatiunea si de chirotonirea clericiloru⁵, afacerile basericeioru si a scololoru pre cumu si causele judecatoriesci⁶ civili, criminali si matrimoniali, si in urma episcopii⁷ au iddatenatu in consistorie a face conferirea beneficielor, mai insemnate dupa praxea existente in baserica nostra. (112)

Tóte actele inregistrate si pertractate in consistoriu, suntu a-se repune in archivu si a se pastrá cu cea mare grigia sub respundiatea notariulu consistoriale, carele sub pedépa a pierderi oficiului seu este opritu a comunicá partiloru litigante estrase protocolare, ori alte acte fora scirea consistoriului.

a) *Consistoria diocesana, ci furori in cause basericeoci civile.*

Cause basericeoci civile suntu acele, ce privescu drepturi spirituali de ale credintiosiloru, si au in vedere singuru folosulu loru privatu.

Atari cause suntu atátu cele curatu spirituali, precumu cele tienetorie de credintia, de santele sacramente, de cultu, de santa liturgia, de iurisdictionea si de disciplin'a basericeoca; cátu si cele, ce au ótrensa legatura cu cele spirituali, precumu beneficiile basericeoci împreuna cu infentiarrea, atramutarea si conferirea acelor'a, tóte drepturile parochiali, dreptulu de patronatu, inmormentarea basericeoca si implenirea voturiloru.

Judecatoriu competentu in drepturile si causele acetee este baserica, fiendu-cá acele suntu de natura spiritualu, si baserica dupa esemplulu apo-

Episcopi attamen iurisdictionem suam cooperantibus presbyteris⁸ exercent, qui sic dictos senatus sive consistoria efficiunt.

Consistorie praeset episcopus, eo vero absente, vicarius generalis, sede autem vacante vicarius capitularis.

Membra consistorii assessores consistoriales vocantur, suntque omnes ecclesiarum cathedralium canonici, prout et alii presbyteri ab episcopis ad id muneris deputati.

Consistorium quodvis praeter praesidem ac certum assessorum numerum notarium quoque ac ficum habere debet, qui omnes emittere tenentur iuramentum se causas sibi a praeside committendas diligenter excusuros ac relatores, vota, quotiescumque poscerentur, ad iustitias leges daturus, acta omnia sibi concedita omni religione asservaturos, atque secreta non solum circa decisiones consistorii, quae revelandae haud sunt, verum etiam circa opinioniones et suffragia ab unoquoque consistorii membro in causis pertractatis data, prouti et circa incidentia nec non eventus in consistorio occurrentes servaturos, quibus divulgatis tum honor ac auctoritas consistorii, tum singulorum membrorum existimatio detrimentum pateretur.

Episcopi est decernere, num unum aliudve negotium in consistorio, an via praesidiali pertractandum sit.

Attamen episcopus negotia bona ecclesiarum⁹, item clericorum susceptionem, educationem ac ordinationem¹⁰, et ecclesiarum atque scholarum proventus spectantia, prouti et causas iudiciales¹¹, nempe civiles, criminales et matrimoniales cleri, respective sepatus sive consistorii consilio pertractat; demum iuxta praxim in ecclesia nostra vigentem, episcopi praecipua quoque beneficia in consistoriis conferre consueverunt. (112)

Omnia acta in indicem relata, atque in consistorio pertractata ad archivum reponenda, atque summa diligentia custodienda sunt periculo notarii consistorialis, qui sub poena officii amittendi, extractus protocolares, sive alia acta in seio consistorio partibus litigantibus communicare prohibetur.

a) *Consistoria diocesana qua fore in causis ecclesiasticis civilibus.*

Causae ecclesiasticae civiles sunt illae, quae iura spiritualia fidelium concernunt, atque solum privatum eorum bonum respiciunt.

Tales causae sunt tum pure spirituales, prouti quae fidem, sancta sacramenta, cultum, sacram liturgiam, iurisdictionem atque disciplinam ecclesiasticam respiciunt, tum quae spiritualibus intime connexae sunt, prouti beneficia, una cum eorum erectione, translatione ac collatione, omnia iura parochialia, ius patronatus, sepultura ecclesiastica, atque votorum implementum.

Iudex in eiusmodi iuribus ac causis competens est ecclesia, nam haec spiritualia naturae sunt, atque ecclesia ad apostolorum exem-

¹ Conc. I, can. 5; Conc. Antioch., can. 6; Conc. IV, can. 9.

² Const. Apost., lib. II, cap. 44, 46.

³ Theoph. Alex., cap. 10.

⁴ Theoph. Alex., can. 7; S. Basilus, ep. 7, ad chorepiscopos.

⁸ Synod. Carthag., can. 141. Const. Apost., lib. II, cap. 44, 46; C. 16, q. 7, cap. 6: „Episcopus nullas causas audiat absque praesentia suorum clericorum, alioquin irrita erit sententia episcopi, nisi praesentia clericorum confirmetur“.

atoliŃora¹ de a porarea a judecatu atari cauze, A plus¹ eiusmodi cauze nunquam non indicavit, po-
supunendu certariloru canonicu pro cel ce alegiu la judiciale civili in cauze basericeci cu incon-
jurarea judiciale basericeci². — Tasm'a si mi-
ronii sunt obligati a conu² la forulu episcopescu
pro clerici si monachi in tote cauzele spiritali, ce
le-aru avu.

b) *Consistoriale diocescane cu foru in cauze
basericeci criminale.*

Cauze basericeci criminale se denu acolea, cari
avendu in vedere binele publicu, timentu spre
descoperirea si pedepirea delicteloru fauto in
contra legiloru basericeci.

De cauzele basericeci criminale se tienu deli-
tole, prin cari se vatama religiosu, pro omni apo-
stasi'a, erezulu, schism'a, sudahmi-le, sacrilegiu,
juramentulu strembu, superstitiunile, simoni'a; ori
se vatama *delictiunes desproprietu*, pro omni suntu
omicidialu, mutilarea, duellulu, procurarea abortulu;
ori se vatama *amores contra sine* cu privire la feri-
cirea eterna, pro omni suntu peccatele trupecci
ale necuratiei, abuzulu cu santele sacramente, cu
jurisdictione, si ori ce alte lucrari libere eterne,
prin cari se calca ver-una lege basericeca penale³.
Judecatoriulu ordinariu si competentu in cauze
basericeci criminale asemenea este basericeca in
episcopii ei.

Capu II.

Despre tribunalele matrimoniale.

Sub cauze matrimoniale stensu lupte se in-
tielegu tote trebile acolea de casatorie, cari au de
obiectu declararea nulitatei casatoriei, ori des-
partirea casatoriiloru de patu si meca.

Pertractarea acoatoru cauze, cu unse ce pri-
vescu sacramentulu casatoriei, se tiene de com-
petenti'a exclusiva a basericeci⁴, carea avendu dreptu
a statori pedece de casatoria, si a dispensa dela
acolea, trebue se aiba si dreptulu de a le judeca,
er cu privire la efectele civili ale cauzelor ma-
rimoniale, acolea se tienu, de judecatoriile din afara.

Fiindu cauzele acoetea de una mare impor-
tantia, se considera de cauze publice, si pentru
inconjurarea pericolulu de necontenire a partiloru
litigante, se pertracteza catu se pote fara intar-
dare.

Sentintiele aduse in cauze vinculari nu treu
nice una data in judecatu definitive, si in potere
de dreptu complitu (in rem iudicatam), ci des-
coperindu-se falsitatea motiveloru, acolea se re-
tracteza.

Spre pertractarea cauzelor matrimoniale epi-
scopii compun foru din preoti calificati, de intre
cari, afara de presiedinte, trebue se fa bala puciu
patru asessori cu judecatori si unu notariu.

La pertractarea cauzelor matrimoniale vinculari,
este necesaria presenti'a defensorulu matrimonialu,
carele fiendu barbatu cunoscutoria de canone si
cu conscientia, e obligata se apere validitatea asa-
toriei cu tote argumentele posibili.

Defensorulu matrimonialu dela forulu de antai'a
instantia din oficiu este detoriu a apelu sentintiele
aduse contra validitatei casatoriei, asemenea si
defensorulu matrimonialu de la forulu de dou'a in-
stantia, deca forulu acoet'a se-aru pronuncia contra
validitatei casatoriei, si defensorulu nu e convinsu
in conscientia s'a despre suficienti motiveloru, pro
cari se basaza acolea sentintie.

Aducendu-se in un'a si acoet'a cauze de catra
doue foru de antai'a si a dou'a instantia sentintia

b) *Consistoriale diocescane que fore in cauze
ecclesiasticas criminalibus.*

Cauze ecclesiasticas criminales dicuntur illae,
quae bonum publicum respiciendo, ad delicta contra
leges ecclesiasticas patrata detegenda ac punienda
tendant.

Ad cauze ecclesiasticas criminales referuntur
delicta, quibus religio laeditur, prouti apostasia,
haeresis, schisma, imprecationes, sacrilegia, per-
iurium, superstitiones, simonia; sive *caritas ergo
proximum* offenditur, prouti sunt homicidium, muti-
lacio, duellum, procuratio abortus; sive *caritas ergo
seipsum* in salute aeterna prosequenda posthabetur,
prouti sunt peccata carnalia, abusus cum sanctis
sacramentis, cum iurisdictione, atque alias actiones
externae liberae, quibus lex quaedam ecclesiastica
poenalis violaretur⁵.

Iudex ordinarius causarum ecclesiasticarum cri-
minalium pariter est ecclesia in eius praesulibus.

Caput II.

De foris matrimonialibus.

Causarum matrimonialium nomine veniunt omnes
illae controversiae matrimoniales, quae nullitatis
matrimonii declarationem, nec non coniugiorum a
thoro et mensa separationem pro obiecto habent.

Pertractatio eiusmodi causarum utpote sacra-
mentum matrimonii respicientium ad exclusivam
ecclesiae competentiam spectat⁶, quae impedimenta
matrimonii statuendi atque ab iis dispensandi iure
praedita, ius quoque de iisdem iudicandi habeat
necesse est; effectus autem civiles causarum ma-
rimonialium ad iudicia saecularia spectant.

Cum eiusmodi causae magni momenti sint, pro
causis publicis reputantur, atque ad partium liti-
gantium incontinentiae periculum evitandum quan-
tum fieri potest abeque mora pertractantur.

Sententiae in causis vinculum spectantibus nun-
quam in rem iudicatam transeunt, verum rationum
falsitate detecta retractantur.

Ad causas matrimoniales pertractandas episcopi
ex presbyteris idoneis fora constituunt, quae praeter
praesidem ad minus quatuor assessoribus qua iudi-
cibus atque notario coalescere debent.

Ad causas matrimoniales vinculum attinentes
pertractandas necessaria est praesentia defensoris
matrimonii, viri videlicet sacrorum canonum periti
atque bonae conscientiae, qui matrimonii validitatem
omnibus iustis rationibus tueri tenetur.

Matrimonii defensor primae instantiae a sententia
contra matrimonii validitatem latis ex officio appel-
lare tenetur, pariter secundae quoque instantiae de-
fensor matrimonii, cum istud forum contra matrimonii
validitatem sententiam proferret, atque defensor in
conscientia sua de rationum, quibus isthaec sen-
tentia fulcitur, sufficientia persuasus haud cesset.

Si in una eademque causa a duobus foris pri-
mae et secundae instantiae pro matrimonii vali-

¹ I Cor. VI, 1.

² Conc. IV, can. 8.

³ Pitra, *Juris eccles. græc. hist. et monument.*, t. II, p. 587.

⁴ S. Basilus, can. 28.

pentru validitatea cauzelor, acuzatoriului cauzelor a ditate sententia lata fuerit, acuzatori matrimonii appellatio denegatur.

Er' de cumu-v'a forulu antaiu si alu deilea se-aru pronunaiu contr'a cauzetorii, si defensorulu dela forulu de a dou'a instantia ar' apeli la forulu alu treilea, si acolo s'aru aduce sententia pentru validitatea cauzetorii, sti in voi'a actorului a apeli la forulu alu patrulea a caruia sententia este deciditara. Sierbindu totu de un'a de norma ace'a cincoua, ca pentru dechiararea validitateri matrimoniu si receru doue sententia conforme, er' pentru edicerea nullitateri, la casu de apelatiune la forulu alu treilea ori alu patrulea, se receru trei sententia conforme. (115)

Caput III.

De pro foruril instantiaru.

Causele basericesci civili, criminali si matrimoniali, dupa daten'a immemorialis basata pre codice basericesci nostre se pota judeca si in foruril B protopopesci ca foruri delegate de antai'a instantia¹, luandu-se afara causele protopopilaru, cari in antai'a instantia se judeca de consistoriile respective. (114)

Delegatiunea forulu protopopescu in causele matrimoniali, totu de a un'a va se dica in unulu fi-care casu, se se faca in scriu de ca'tra episcopu, care pentru forulu localu, deca in Domnulu va judeca, ca e bine, pote delega altu foru invecinatu din dioces'a sa, seau chiaru si consistoriulu.

Dela foruril protopopesci se facu apelatiunile la scaunulu episcopescu dupa axiom'a juridica: „A delegato fit appellatio ad delegantem“². (115)

Dela foruril episcopesci se apela la forulu metropolitanu ca foru de a trea instantia³, — er' dela forulu metropolitanu se inaintesa apelatiunea de a dreptulu la santulu scaunu apostolicu, carele amesuratu principioloru editae in conciliulu dela Sardi'a can. 5, constitue si in provinci'a greco-catoice de Alb'a-Julia pre unulu de intru episcopii acetoi provincie, carele in numele santulu scaunu apostolicu cu potere delegata judeca in forulu alu patrulea tote causele apellate.

Forulu de a trea instantia pentru dioces'a metropolitana va fi altu foru delegatu de pontificele. (116)

Santei immaculata vergura Maria si toturora santiloru onorea.

4.

Decretala subscriptionel acteloru sinodali.

Noi Joanu Vancea de Buteasa, archiepiscopulu si metropolitulu greco-catholicu de Alb'a-Julia si Fagarasiu etc.

Terminanduse degia pertractarile sinodali provocamu pre toti parintii acetui sinodu, ca fi-carele se se presentese in persona, si se se apropia la santulu altariu, si acolo unulu fi-care se subscrie dupa noi decretale aduse in acetu sinodu provinciale acumu terminatu.

Datu Blasii, 14 2 maiu 1872.

Joanu Vancea, archiepiscopu si metropolitulu de Fagarasiu si Alb'a-Julia intarindu am subscriu.

Joanu Olteanu, episcopulu Lugosiului, intarindu am subscriu.

Joanu Anderok, vicariu generale capitulariu alu diocesi Armenopolitane, intarindu am subscriu.

Joanu Szabo, canonicu custode alu Oradei-mari, ca ablegatulu ilustrisimulu domnu episcopu de Oradea-mare, intarindu am subscriu.

¹ Const. Apost., lib. II, cap. 42 et 44.

² Decret. lib. I, tit. 29, De officio et potestate iudicis delegati; Sact. decretal., lib. I, tit. XVI, eod.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

Caput III.

De instantiaru foris.

Causee ecclesiastice civiles, criminales et matrimoniales iuxta consuetudinem immemoriam codici ecclesie nostrae iunizam, et in foris protopopilibus qua primae instantiae foris delegatis¹ iudicari possunt, exceptis causis protopoparum, quae in prima instantia per consistoria concernentia iudicantur. (114)

Delegatio fori protopopalis in causis matrimonialibus qualibet vice, scilicet pro singulis causis, fiat in scriptis ab episcopo, qui pro foro locali, si in Domino id expedire iudicaverit, aliud ex vicinis foris suae dioecesis vel etiam consistorium delegare possit.

A foris protopopilibus appellationes ad sedem episcopalem sunt iuxta iuris axiomam: „A delegato fit appellatio ad delegantem“². (115)

A foris episcoporum ad forum metropolitanum qua tertiae instantiae forum appellatur³, — a foro vero metropolitano appellatio directe ad sedem apostolicam promovetur, quae in sensu principiorum in concilio Sardicensi canone 5 edictorum, in provincia quoque graeco-catholica Alba-Iuliensi unum ex episcopis huius provinciae constituit, qui sanctae sedis apostolicae vice ac nomine causas appellatas in foro quartae instantiae potestate delegata iudicat.

Tertiae instantiae forum pro metropolitana dioecesi erit aliud forum a pontifice delegatum. (116)

Sanctae virgini immaculae Mariae et omnibus sanctis honor.

4.

Decretam subscriptionis actorum synodaliu.

Noi Ioannes Vancea de Buteasa, archiepiscopus et metropolita graeco-catholicus Alba-Iuliensis et Fagarasiensis, etc.

Pertractationibus synodalibus iam terminatis, omnes huius synodi patres monemus, ut unusquisque in sua persona compareat, atque ad sacrum altare accedat, quo post nos singulus eorum decreta in hac synodo provinciali nunc ad finem perducta lata subscribat.

Datum Blasii, die 14 2 maii 1872.

Ioannes Vancea, archiepiscopus et metropolita Fagarasiensis et Alba-Iuliensis definitens subscripsi.

Ioannes Olteanu, episcopus Lugosiensis, definitens subscripsi.

Ioannes Anderok, vicarius generalis capitularis dioeceseos Armenopolitanae, definitens subscripsi.

Ioannes Szabo, canonicus custos Magna-Varadinensis, uti procurator illustrissimi domini episcopi Magna-Varadinensis, definitens subscripsi.

¹ Synod. Carthag., can. 86.

Timoteu Ciparia, praepositus capituli metropolitani et ablegatus aequalium capituli, am subscripsi.

Constantinus Pappalvi, canonicus lector et deputatus capitularis, am subscripsi.

Joanu Fekete-Negratiu, canonicus cantor metropolitani et deputatus capitularis, am subscripsi.

Elias Vlasea, canonicus metropolitani prebendatus, ceu theologus archidieceps am subscripsi.

Basilii Nistoru, canonicus cantor et deputatus capituli de Oradea-mare, am subscripsi.

Stefanu Moldovanu, praepositus capitularis, prelatu pontificiu et deputatus capituli din Lugosiu, am subscripsi.

Mihailu Nagy, canonicus lector et prelatu pontificiu, ca deputatus capituli din Lugosiu am subscripsi.

Stefanu Biltiu, canonicus scolasticus et deputatus ablegatus alu capitulului graeco-catholici Armenopolitani, am subscripsi.

Joanu Antonelli, vicarius foraneu episcopescu alu Fagarasiului, ca teologu am subscripsi.

Petru Popu, vicarius foraneu in Hatiegu, ca teologu din diocesa Lugosiului am subscripsi.

Demetriu Coroianu, vicarius foraneu alu Selagiului, ca teologu din diocesa Armenopolitana am subscripsi.

Gregoriu Moisilu, vicarius episcopescu foraneu alu Rodnei in diocesa Armenopolitana, parochu et archidiaconu in Nasedu etc., ca teologu sinodale am subscripsi.

Mihailu Pavelu, vicarius foraneu alu Marmatiu in diocesa Armenopolitana, ca teologu am subscripsi.

Gabriilu Popu, archidiaconulu Clusiuului, ca teologu am subscripsi.

Joanu Bercianu, archidiaconu, parochu graeco-catholici in libera regia civitate Arad, assessor consistorialis et professor, ca teologu am subscripsi.

Tom'a Jeronimu Albani, bdailitu et egumenu venerabilu manastiri dela Santa Treime din Blasiu am subscripsi.

P. Beniaminu Jáczi, protoegumenu emeritu alu ordulu santulu Basilii celu mare, consultoru et egumenu la manastirea dela Bikasád, am subscripsi.

Joanu Isais Tordai, ca vicarius manastirei dela Bikasád am subscripsi.

Doctoru Victoru Mihályi, secretariu metropolitani, canonicu et notariu sinodalu, am subscripsi.

Doctoru Joanu Ratiu, professoru de sant'a teologia, canonicu et notariu sinodale, am subscripsi.

Doctoru Basilii Juti, parochu in Vadu, assessor consistorialis, doctoru de sant'a teologia, teologu diocesanu alu Oradei-mari, canonicu et notariu sinodale, am subscripsi.

Timotheus Ciparia, praepositus capituli metropolitani et praepositor eiusdem capituli, subscripsi.

Constantinus Pappalvi, canonicus lector et deputatus capitularis, subscripsi.

Ioannes Fekete-Negratiu, canonicus cantor metropolitani et procurator capitularis, subscripsi.

Elias Vlasea, canonicus metropolitani praebendatus, ceu theologus archidieceps subscripsi.

Basilii Nistoru, canonicus cantor et deputatus capituli Magno-Varadinensis, subscripsi.

Stephanus Moldovanu, praepositus capitularis, praelatus pontificius nec non procurator capituli Lugosiensis, subscripsi.

Michaél Nagy, canonicus lector ac praelatus pontificius, ceu deputatus capituli Lugosiensis subscripsi.

Stephanus Biltiu, canonicus scolasticus ac deputatus procurator capituli graeco-catholici Armenopolitani, subscripsi.

Ioannes Antonelli, vicarius foraneus episcopalis Fogarasiensis, ceu theologus subscripsi.

Petrus Popu, vicarius foraneus Hatieghiensis, ceu theologus ex dioecesi Lugosiensi subscripsi.

Demetrius Coroianu, vicarius foraneus Selagiensis, ceu theologus, ex dioecesi Armenopolitana, subscripsi.

Gregorius Moisilu, vicarius episcopalis foraneus Radnensis in dioecesi Armenopolitana, parochus et archidiaconus Nasedensis etc., ceu theologus synodalis subscripsi.

Michaél Pavelu, vicarius foraneus Marmarosiensis in dioecesi Armenopolitana, ceu theologus subscripsi.

Gabriel Popu, archidiaconus Clusienensis, ceu theologus subscripsi.

Ioannes Bercianu, archidiaconus, parochus graeco-catholicus in libera regia civitate Arad, assessor consistorialis et professor, ceu theologus subscripsi.

Thomas Hieronymus Albani, basilita et egumenus venerabilis monasterii Blasiensis ad Sanctam Trinitatem subscripsi.

P. Beniaminus Jáczi, ordinis sancti Basilii magni, emeritus proto-egumenus ordinis, consultor et monasterii Bikasádienensis egumenus, subscripsi.

Ioannes Isais Torday, ceu vicarius monasterii Bikasádienensis (Bixad) subscripsi.

Doctor Victor Mihályi, secretarius metropolitani, canonicus et notarius synodalis, subscripsi.

Doctor Ioannes Ratiu, professor sacrae theologiae, canonicus et notarius synodalis, subscripsi.

Doctor Basilii Juti, parochus Réviensis (Vadu), assessor consistorialis, doctor sacrae theologiae, theologus diocesanus Magno-Varadinensis, canonicus et notarius synodalis, subscripsi.

5.

Epistola prin care excelentia s'a Illustrisimula si reverendisimula archiepiscopus de Alba-Iuli'a si Fagarasia a subternuta santulu scaunu actele si decretetele sinodului, fiindu pontifice Piu IX.

Praefericite parinte.

Dupa-ce provinci'a baseriodeca graeco-catholica de Alba-Iuli'a si Fagarasiu in Transilvani'a din Austro-Ungari'a dela inceputulu existintiei sale, carea cu fideca devotiuone are de a o multumii ingrigirei apostolice celei gloriose a santiei vestre, pana in tempulu presente nu a fostu ordinata si organizata, cu ajutoriulu lui Domnedicu in anulu acest'a din 5 pana in 14 maiu a sicutu sinoda provincialu

5.

Epistola qua excellentissimus illustrisimus et reverendissimus archiepiscopus Alba-Iulienensis et Fogarasiensis acta et decreta synodi sanctae sedi submittit, Pio IX pontifice maximo.

Beatissime pater.

Provincia ecclesiastica graeci-ritus catholicorum Fogarasiensis et Alba-Iulienensis in Transylvania Austro-Hungariae, cum a suae existentiae exordio, quod apostolicae eique gloriosae sollicitudini vestrae sanctitatis filiali cum devotione in acceptis referendam habet, praesens usque in tempus nondum ordinata et organizata fuerit, divina favente bonitate, hooce anno currente, et quidem diebus a 5 usque

convocatu si otempu dupa prescripțiile antelora ad 14 mensis maii, hynodum provincialem iuxta canone spre scopula acet'a, si a adusu decreto caprine in X titula, in cari se enuncia padrea in-tregitatei santei credintie catolice, si se reinnoiesce sacra unione a credintiei marturizata totu de a un'a, se atergu abuserile ce se pareau, ca s'au incubatu, se incalca curatiani'a moravuriloru, se recomenda decorea cultului divinu, se prescrie norm'a restau-rarei disciplinei basericesci, se stabilece ordinea judetieloru basericesci, si se reguléa modulu de appellatiune.

Inee ca in regularea unora obiecte asia multa, asia de mari si asia momentose ce potemu procede cu securitate si cu mai mare usierintia, ne amu in-grijitu cáta se pote mai tare, ca in tote decretete aduande de sinodulu acet'a se se aiba in antea ochiloru autoritatea cea mai inalta, din care cauza in conformitate cu dis'a santei vestre apostolice notificate presulloru provinciei basericesci in breves apostolica din 21 iuniu 1858 prin cuvinte: „Cum in animo nobis sit, omnibus presentibus rerum, temporum locorumque adiunctis sedulo per-pensis, opportuna omnia inire consilia, quibus spiri-tualem istius ecclesiasticæ provincie procurationem ad rectam orientalis ecclesie normam ac salutaria prescripta magis magisque componere et ordinare valeamus“, de cinosura s'au tienuta santele canone ale basericesci grececi, ce au fostu in usu inainte de schisma orientala, dupa impragiarile lucruri-loru, temporiloru, locuriloru si dupa lipsele acetoi provincie basericesci, si acet'a cu atatu mai ver-tosu, ca si sacra congregatiune de Propaganda fide in instructiunea data presulloru acetoi provincie basericesci in 28 iuniu 1858 intre altele s'a in-duratu a notificat si urmatoriele: „Quod libentissimo animo prescetit etiam sanctissimus dominus noster Pius papa IX id unicum requirens, ut errores om-nino evellerentur, sed ritus orientalis maneat in-violatus, quemadmodum et disciplina, quam ante schisma orientales servabant et profitebantur, quae-que venerandis ipsorum antiquis liturgiis ac ritua-libus innititur, religiose custodiatur.“

„Equidem non alio consilio novam ecclesiasticam provinciam ab Alba-Iulia dictam praelaudatus pon-tifex instituit, quippe qui explicite mandavit, ut forma atque administratio ad ritum et disciplinam orientalis ecclesie exigeretur.“

Si era-si mai la vale: „Porro sanctitas sua, cui nihil est potius, quam ut sua in puritate disciplina orientalis vigeat ac servetur, summopere in primis desiderans“ etc.

Sinodulu provincialu basatu pre autoritate acetate inalte si-a adusu decretete sale, pre cari cutezu a le subterne santei vestre apostolice in libelulu acclusu cu devotiune pre langa omagial'a rogare, ca se ve indurati a le intari cu autoritatea irrefragabila, ce o aveti in tota lumea catolica, si astufeliu intarite prea gratiose se dispugeti la tempulu seu retransmiterea loru spre folosire cu-venintiosa.

Dupa cari pre langa sarutarea santiteloru pe-tiore, implorandu binecurentarea apostolica pentru mine, pentru clerulu si poporulu meu si pentru tota provinci'a basericesca remanu in supunere omagiala.

Alu santei vestre celu mai umilitu si mai ascultatoriu fu si capellanu

Ioanu Vancea, archiepiscopu si metropolitu de Alba-Iulia si Fogarasiu.

Blasii in Transilvania Austro-Ungariei, 10 au-gustu 1872.

ad 14 mensis maii, hynodum provincialem iuxta canonem prescripta convocatum et ecclesie-entem dictam in scopum celebravit, atque decreta talit X comprehensa titula, quae tum sanctas fidei catholice integritatem exantiant custodiendam, atque sacram fidei unionem renovant iugiter pro-fectam, tum abusus, qui irrepulse videbantur, pro-pulsant, item morum puritatem inculcant, tum cultus divini decorem commendant, una discipline eccle-siasticæ restaurandæ normam prescribunt, atque iudiciorum ecclesiasticorum ordinem stabiliant, et modum regulant appellandi.

Ut autem in tot tantisque obiectis, maximi cum sint momenti, rite disponendis secure atque facilis procedere valeamus, maxima qua par est curavimus sollicitudine, ut in omnibus decretis per hanc synodum condendis summa prae oculis habeatur auctoritas, ideo conformiter apostolico vestrae sanctitatis effato huius provincie ecclesiasticæ præ-sulibus tenore brevis apostolici diei 21 iunii 1858 emanati notificato his verbis: „Cum in animo nobis sit, omnibus presentibus rerum, temporum loco-rumque adiunctis sedulo perpensis, opportuna omnia inire consilia, quibus spiritualem istius ecclesiasticæ provincie procurationem ad rectam orientalis ec-clesie normam ac salutaria prescripta magis ma-gisque componere et ordinare valeamus“, pro cy-nosura procedendi sacri ecclesie græcæ catholice canonæ, qui ante orientale schisma in usu fuerant, pro rerum, temporum, locorumque adiunctis atque huius ecclesiasticæ provincie exigentia adhibeban-tur, idque eo a fortiori, quod et sacra congregatio de Propaganda fide in sua instructione præsulibus huius provincie ecclesiasticæ die 28 iunii anni 1858 data inter alia notificare dignata sit sequentia: „Quod libentissimo animo prescetit etiam sanctissimus dominus noster Pius papa IX id unicum requirens, ut errores omnino evellerentur, sed ritus orientalis maneat inviolatus, quemadmodum et disciplina, quam ante schisma orientales servabant et profite-bantur, quæque venerandis ipsorum antiquis liturgiis ac ritualibus innititur, religiose custodiatur.“

„Equidem non alio consilio novam ecclesiasticam provinciam ab Alba-Iulia dictam praelaudatus pon-tifex instituit, quippe qui explicite mandavit, ut forma atque administratio ad ritum et disciplinam orientalis ecclesie exigeretur.“

Item inferius hæc habet: „Porro sanctitas sua, cui nihil est potius, quam ut sua in puritate dis-ciplina orientalis vigeat ac servetur, summopere in primis desiderans“ etc.

Summis his auctoritatibus innixa nostra synodus provincialis adornavit sua decreta, quæ in libello in devotione accluso iis homagialibus cum precibus sustineo apostolico vestrae sanctitatis obtutui sub-sterne, quatenus eadem acta illa, qua in univer-sum orbem catholicum pollet, irrefragabili auctori-tate benignissime confirmare atque apostolico munita oraculo pro congruo usu capiendi suo tempore cle-mentissime remitti curare dignaretur.

Ceterum pene sanctissimorum pedum osculum, pro me, meo clero et populo, tota item ecclesiastica provincia apostolicam implorans benedictionem, homagiali in obsequio perennes.

Sanctitatis vestrae humillimus obediensissimusque filius et capellanus

Ioannes Vancea, archiepiscopus et metropolita Alba-Iuliensis et Fogarasensis.

Blasii in Transilvania Austro-Hungariæ, die 10 augusti 1872.

6.
 Responsula sententia sale pap'a Piu IX la epistola omagiala a celestiei sale reverendismului archiepiscopa si metropolitae de Alb'a-Jul'ia si Fagarasii, in care a fostu supusa santului scauna actale si decretale sinodului provinciala.

PIU PAPA IX.

Venerabile fratre salute si binecventare apostolica.

Amu primitu epistol'a ta omagiala dia 10 augustu si lacalta cu ea si actele sinodului provincialu, care s'a tienutu in provinci'a acot'a basericeca greco-catholica de Alb'a-Jul'ia si Fagarasii. Actele aoste conformu institutiunei acotui cantu scaunu fora intardiare le amu tramisu congregatiunei nostre a Conciliului, si ne vomu ingrigi, ca dupa-oe aceasi congregatiune ni va referi despre actele aoste, la tempulu seu se ti se tramita responsulu cuvenitu. Intru aco'a ni amu tienutu datori acot'a a ti o face cunoscutu, si deodata ti respondemu din sufletu sincera si binevoitoriu testificatiunilor ascultarei tale, pre cari le manifestesi in epistol'a ta. Pre Domnedieu inae preainduratulu lu rogamu din sufletu, ca se verse preste tine si preste clerulu si poporulu teu gratiele sale cele copiose, si se pedesca provinci'a acot'a basericeca cu protectiunea sa cea puternica, era spre auspiciulu ajutoriului cereacu si spre manifestarea caritategi nostre distine adaugemu binecventarea apostolica, care cu multa iubire ti o impartimu in Domnulu tie venerabilu frate, intregi turmei tale si totoruru clericiloru si credintiosiloru provinciei acoteia.

Datu in Rom'a, la Santulu Pietru, in 28 septembrie 1872, in anulu alu douedeci si sieptele alu pontificatului nostru.

Piu papa IX.

7.
 Decretala prin care se recunosee primulu conciliu alu provinciei Alb'a-Jul'ie si Fagarasii.

Dupace pontificele Piu alu IX^{mo} de pia memoria prin litterile apostolice *Ecclesiam Christi*, din 6 decembrie in anulu incarnatiunei Domnului 1853 a fundatu provinci'a basericeca romana de ritulu grecescu in Transilvani'a, archiepiscopulu si episcopii sufraganei si noiei provinciei si-au propusu a celebra primulu conciliu provinciale; pre carele reverendismulu domnu parinte Joanu Vancea archiepiscopulu Fagarasiului si Albei-Julie l'a conchiamatu pre dtu'a de 5 maiu 1872, si l'a terminatu feriditu in 14 a aceleasi lune. Subternandu acoelal reverendismulu domnu parinte archiepiscopulu si cel alalti presuli ai proyinciei cu supunerea cuvenitu decretale acoeluiasi conciliu spre censurare si aprobare santului scauna, eminentisimili parinti si congregatiunei de Propaganda fide pentru negotiele ritului orientala, aceleasi le-au examinat, si dupa exemplariulu aci alaturatu le-au recunoscutu; ca testimoniu despre recunoscerea acot'a su demanatu a se eda decretulu presinte, ca se se observe in modu inviolabile de cakra toti acota, de cari se tiene.

Sententi'a acot'a a saor'a congregatiuni subscrisulu secretariu referindu-o santitatei sale domnului nostru pontifice Leonu alu XIII in audienti'a din 8 martiu anulu curentu, santitatea sa a aprobat'o si a binevoitu a o intari, anulandu ori ce alte ordinatiuni contrarie.

Datu in Rom'a, din residinti'a sacrei congregatiuni de Propaganda fide pentru negotiele ritului orientala, la 19 martiu anulu 1881.

Joanu cardinalu Simeoni, prefectu.
 Serafinu Cretoni, secretariu.

6.
 Responsum sanctionum domini nostri Pii papae IX ad epistolam homagiale[m] excellentissimi ac reverendissimi archiepiscopi et metropolitae Alba-Iulien[s]is et Fogarasiensis, qua acta et decreta synodi sanctae sedi subiecerat.

PIUS PAPA IX.

Venerabilis frater salutem et apostolicam benedictionem.

Tuas excepimus observantissimas litteras die 10 superioris mensis augusti datas, atque una cum illis acta synodi provincialis, quae in ista provincia ecclesiastica catholicorum graeci ritus Fogarasiensi et Alba-Iulien[s]i celebrata fuit. Haec quidem acta nos nulla mora remisimus, ex instituto huius sanctae sedis, ad nostram congregationem Concilii, nostraeque curae erit, ut postquam ea congregatio ad nos de hisdem actis retulerit, tibi congruum responsum suo tempore transmittatur. Interea nostri officii ducimus, venerabilis frater, id tibi significare; ac simul tui obsequii testificationibus, quas tuis litteris nobis exhibes, sincero benevoli nostri animi affectu respondemus. Benignissimum autem Deum ex animo adprecantes, ut te tuumque clerum ac populum copiosis suae gratiae muneribus prosequatur, omnemque istam ecclesiasticam provinciam sua potenti protectione custodiat, in auspiciu[m] caelestis praesidii et in testimonium praecipuae caritatis nostrae adiungimus apostolicam benedictionem, quam tibi, venerabilis frater, cunctoque tuo gregi, et universis istius provinciae clericis ac fidelibus peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 28 septembris anno 1872, pontificatus nostri anno viceesimo septimo.

Pius papa IX.

7.
 Decretum quo concilium primum provinciae Alba-Iulien[s]is et Fogarasiensis recognoscitur.

Cum sanctae memoriae Pius papa IX apostolicis litteris *Ecclesiam Christi* datis sexto kalendas decembris anno incarnationis dominicae 1853 erexisset provinciam ecclesiasticam graeci ritus Rumeni in Transilvania, archiepiscopus et episcopi suffraganei novae provinciae ad celebrationem primi provincialis concilii animu[m] adiecerunt; quod a reverendo patre domino Ioanne Vancea, archiepiscopo Fogarasiensi et Alba-Iulien[s]i anno 1872 die 5 maii indictum, die 14 eiusdem mensis feciliter absolutum fuit. Cum itaque eiusdem decreta idem reverendus pater dominus archiepiscopus, alique provinciae praesules, eo quo par erat obsequio, sanctae sedis examini iudicioque subiecissent, eminentissimi patres sacrae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis eadem ad examen revocarunt, et iuxta exemplar huiusmodi adnexum recognoverunt; in cuius recognitionis testimonium praesens decretum edi mandarunt, ut ab omnibus ad quos pertinet inviolabiliter observentur.

Quam sacrae congregationis sententiam cum subscriptus secretarius sanctissimo domino nostro Leoni papae XIII in audientia diei 8 martii huius anni retulerit, sanctitas sua in omnibus eam probavit et ratam haberi voluit, contraria quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis die 19 martii anni 1881.

Ioannes cardinalis Simeoni, praefectus.
 Seraphinus Cretoni, secretarius.

8.
Appendix ad acta et decreta concilii provinciae ecclesiasticae Alba-Iuliensis et Fogarasiensis
anno Domini 1872 celebrati.*

I.

Ad titulum I, cap. I.

Declaratio quae ecclesiae Valachicae ritus graeci unionem ecclesiae Romanae amplectens est.

Nos infrascripti ecclesiae Valachicae in Transylvania partibusque ei annexis episcopus, archidiaconi et clerus universus memoriae commendamus tenore praesentium quibus expedit universis, maxime vero incolytis regni Transylvaniae statibus.

Considerata tum fluxa humanae vitae instabilitate, tum etiam animae (cuius in omnibus potior cura habenda) immortalitate, libere ac sponte, impulsu divini numinis, cum ecclesia romano-catholica unionem inimus, eiusdemque sanctae matris romano-catholicae ecclesiae commembra nos tenore praesentium declaramus, omnia admittentes, profitentes et credentes, quae illa admittit, profitetur ac credit, praesertim vero illa quatuor puncta, in quibus hactenus dissentire videbamur, quae etiam in clementissimo decreto ac diplomate suae sacratissimae maiestatis ac eminentissimi ordinarii nobis insinuantur. Quapropter iisdem prorsus iuribus ac privilegiis, quibus eiusdem sanctae matris ecclesiae presbyteri ex indulto sacrorum canonum nec non divorum quondam regni Hungariae regum utuntur, nos quoque iuxta praenominatum suae sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis decretum, nec non eminentissimi ordinarii, amodo et deinceps uti eiusdem commembra frui ac gaudere volumus. In cuius maiorem fidem ac robur praesens manifestum nostrum, propriae manus syngrapha nec non sigillis tam monasterii nostri Albensis quam propriis usualibus communimus.

Albae-Iuliae, anno 1698 7 octobris.

II.

Ad titulum II, cap. II.

Pius papa IX nuntiat praesulibus provinciae Fogarasiensis graeci ritus in Transylvania, se ad eos mittere archiepiscopum Tharsensem nuntium suum Vindobonensem, ut per eum, collatis antea cum ipsis consiliis, agnoscat spirituales indigentias illarum dioecesium, haecque ad rectam ecclesiae orientalis normam magis magisque ordinare valeat: eis insuper adhaesionem sedi apostolicae maximopere commendat¹.

*Venerabilibus fratribus Alexandro archiepiscopo Fogarasiensi et Albae-Iuliensi atque eius suffraganeis,
Pius papa IX.*

Venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem.

Qua singulari benevolentia vos prosequamur, venerabiles fratres, et quo praecipuo studio istorum

¹ Excerpta ex archivio sacrae congregationis a negotiis ecclesiasticis extraordinariis. Vide sequentes litteras, quibus committit nuntio apud Austriae imperatorem ire in Transylvaniam cum aliis viris ecclesiasticis, ut dioecesium provinciae ecclesiasticae graeci ritus statum referat, quo relatu eas ipse ad orientalis ecclesiae disciplinam rectius conformare possit.

Venerabili fratri Antonino archiepiscopo Tharsensi nostro et sanctae sedis apud serenissimum Austriae imperatorem apostolicum nuntio, Pius papa IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum per apostolicas nostras VI kalendas decembris anno MDCCCLIII editas litteras novam ecclesiasticam provinciam

A fidelium utilitati prospicere vehementer optemus, vel facile intelligere potuistis ex litteris quas die IV proximi mensis februarii ad istum venerabilem fratrem Alexandrum Fogarasiensem et Alba-Iuliensem archiepiscopum dedimus. Ex iisdem enim litteris novistis, nos, pro apostolici nostri munera officio ac summa erga vos et istos fideles populos curas vestras concreditis caritate, curas omnes cogitationesque convertisse ad negotia istius ecclesiasticae orientalis ritus provinciae, quam ad maiorem sacrae hierarchiae gradum dignitatemque alacri prorsus animo ac voluntate exerimus. Nunc vero gratissimum nobis est, vos peramanter alloqui hiis litteris, quas vobis reddet venerabilis frater Antoninus archiepiscopus Tharsensis, ac noster et huius apostolicae sedis apud caesarem et apostolicam maiestatem nuntius, quem ad vos mittimus, ut magis magisque perspicere possitis, quo paterni animi nostri affectu vos, venerabiles fratres, et catholicos istos Transylvaniae fideles vigilantiae vestrae traditos complectamur, et quantopere de vestro ac maiori ipsorum bono solliciti simus. Namque ea sane mente ipsum venerabilem fratrem ad vos mittimus, ut vestrarum dioecesium statum ac spirituales istorum fidelium indigentias accuratius pleniusque agnoscere possimus, cum in animo hodie sit, omnibus praesentibus rerum, temporum locorumque adiunctis sedulo perpensis, opportuna omnia inire consilia, quibus spirituales istius ecclesiasticae provinciae procuracionem ad rectam orientalis ecclesiae normam ac salutaria praescripta magis magisque componere et ordinare valeamus. Atque hic ea silentio praetereuntes quae tum ex nostrae congregationis fidei propagandae praeposita litteris et instructionibus, tum ex eodem venerabili fratre archiepiscopo Tharsensi accipietis, nobis etiam summopere cordi est, vos, venerabiles fratres, arctissimis coniunctionis caritatisque vinculis nobis et huic Petri cathedrae catholicae veritatis et unitatis centro quotidie magis obstringere, quo ista provincia aliis omnibus eiusdem vestri ritus praeleceat, et illustre sit exemplum in fidei firmitate, in catholicae religionis studio, in sedula ecclesiasticae disciplinae

Fogarasiensem et Alba-Iuliensem graeci ritus in Transylvania constituerimus, gravissimas inter sollicitudines, quibus in gubernanda universa Christi ecclesia destinemur, haud praetermissimus ad eiusdem provinciae bonum pastorales nostras curas intendere. Nunc vero illarum dioecesium statum ac necessitates melius agnoscere et ecclesiasticam memoratae provinciae administrationem ad orientalis ecclesiae disciplinam componere ac conformare volentes, id consilii cepimus ut te, venerabilis frater, qui noster et sanctae huius sedis nuntius es apud serenissimum Austriae imperatorem et Hungariae regem apostolicum, una cum ecclesiasticis nonnullis viris sacra doctrina praestantibus mitteremus ad venerabiles, fratres archiepiscopum Fogarasiensem et Alba-Iuliensem, et episcopos Lugosiensem, Armenopolitanum et Magno-Varadinensem, ut cum iisdem tractare illa debeas quae descripta reperies in folio instructionis per cardinalem nostrum a publicis status negotiis adiutorem dato prima die vertentis illius. Porro memoratos inter ecclesiasticos viros dilectus filius Ioannes Simoni antistes noster domesticus et protonotarius apostolicus tuus, venerabilis frater, vices explebit, si graviora tui numeris negotia te Vindobonam redire suaserint. Ex tua vero prudentia, rerum agendarum dexteritate, religionis studio in spem prope certam adducimur uberes ex hac missione fructus fore percipiendos. Interea sanctorem honorum omnium Deum precamur, ut consilia haec nostra laboresque tuos propitius adjuvet, et eventus auspiciem apostolicam benedictionem tibi peramanter impertimur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die VI iulii MDCCCLVIII pontificatus nostri anno XIII.

* Documenta primo loco sub numeris I-III posita ipsi adiciuntur, quo clarus illustrentur nonnulli synodi ipsius loci.

observantia, in morum honestate omniumque virtutum splendere, atque in sincera et constanti adhaesione, reverentia et obedientia erga eandem Petri cathedram, quae disponente Domino per totum terrarum orbem primatum obtinere solet, quaeque omnium ecclesiarum non modo caput, sed et mater est et magistra. Ac dives in misericordia Deus humillimis ac fervidissimis nostris precibus volens ac propitius annuens, divinae suae gratiae ope efficiat, ut omnes dissidentes atque a veritatis via aberrantes egregiis vestris exemplis commoti et excitati, ad sanctae catholicae ecclesiae gremium complexumque redire properent, et agnoscant unam esse veram ecclesiam a Christo domino fundatam et institutam, extra quam nulla est salus, et Romanum pontificem, cui in persona beatissimi apostolorum principis ab ipso Christo domino suprema fuit demandata cura, potestas et auctoritas pascendi agnos et oves et confirmandi fratres, esse supremum caput, pastorem et doctorem ipsius ecclesiae, quae ex omni populo, lingua et natione constat, ac legitimorum rituum varietate mirifice exornatur. Nihil vero dubitamus, venerabiles fratres, quin vos, pro eximia vestra religione ac pietate et perspecta erga nos et hanc apostolicam sedem observantia, cuius luculentissimam exhibuistis significationem cum insigni vestri nominis laude in Vindobonensi conventu anno MDCCCLVI, omni cura et studio hisce nostris desideris cumulatissime satisfacere, ac simul una cum vestro clero sedulam strenuamque operam dare velitis omnibus amovendis difficultatibus et eliminandis, si forsan aliquae irrepererint; corruptelis, ut haec nostra missio, quae maiorem vestram ac vestrarum dioecesium spirituales utilitates unice spectet, optatum consequatur exitum. Hac igitur fiducia freti, haud omittimus in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione a Deo optimo maximo humiliter enixeque exposcere, ut uberrima quaeque suae bonitatis dona super vos propitius semper effundat, quae in dilectas quoque oves vobis conceditas copiose descendant. Cum autem vehementer cupiamus studiosissimam nostram erga vos, voluntatem etiam atque etiam testari et confirmare, vobis singulis sacrum mittimus munus, quod cuique vestrum ipse venerabilis frater archiepiscopus Tharsensis nostro nomine deferet, prout illi in mandatis dedimus. Denique caelestium omnium charismatum auspiciem et flagrantissimae nostrae in vos caritatis testem, apostolicam benedictionem ex intimo corde profectam vobis ipsis, venerabiles fratres, et universis istarum ecclesiarum clericis laicisque fidelibus peramanter impertimur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die XXI iunii MDCCCLVIII, pontificatus nostri anno XIII.

III.

Ad titulum II, cap. III.

Documenta ad erectionem provinciae ecclesiasticae Alba-Julienensis et Fogarasiensis spectantia.

a.

Pius papa IX erigit provinciam ecclesiasticam graeci ritus Romani in Transylvania, cuius sedes metropolitana sit ecclesia Fogarasiensis (haecenus episcopalis), addito ipsi titulo Albae-Julienensis, et ecclesiae suffraganeae sint Lugosiensis et Armenopolitana, noviter erectae, et insuper Magno-Varadinensis iam existens, quam una cum ecclesia Fogarasiensi eruit a metropolitico iure archiepiscopi Strigoniensis; indiget metropolitanae fidei professionem, pallii postulationem et relationem

status propriae ecclesiae ad sacram congregationem quolibet quadriennio mittendam¹.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ecclesiam Christi ex omni lingua et populo et natione congregatam mirabili illa varietate fulgere compertum est, quae pulchritudinem ipsius ac decorem augeat, non officiat unitati. Quippe vitae licet rituum et linguarum genere inter se distinguantur per terrarum orbem diffusi fideles, unius tamen fidei professione coniuncti, unius tanquam corporis compagem effingunt. Hinc Romani pontifices, qui Christi domini vices fungentes in terris mystici huius corporis caput sunt, sacros ritus orientalis ecclesiae, qui et commendarentur vetustate et orthodoxae fidei congruerent, non modo non improbarunt, verum etiam summo in pretio habuerunt et ab omnibus, qui illos sequuntur, religiose adeo servandos putarunt, ut ad alios transire ritus absque sua et successorum venia nemini licere constituerint: imo cum ipsis opportunum visum fuerit, ea omnia, quae ad catholicam hierarchiam sive stabilendam sive restituendam penes cunctas ecclesias orientalis ritus pertinent, pro suprema pastoralis officii sollicitudine decernere nunquam destituerunt.

§ 1. Hoc prae oculis habens gloriose memoriae Gregorius papa XVI praedecessor noster pro omnibus graeco-catholico ritui addictis in Austriaco imperio commorantibus peculiarem graeci eiusdem ritus hierarchiam molitus est instituire, id opportunum in primis existimans ad spirituale illius gentis solatium, necnon ad propulsandas schismaticorum insidias, qui abstrahere illam assidue nituntur a communione cum Romana ecclesia, in qua constitutum divinitus est verae fidei magisterium et catholicae centrum unitatis.

§ 2. Paternas hasce curas memorati praedecessoris nostri aemulari pro animarum salute volentes, quod perficere ipsae nequivit ob difficultates et rerum et temporum, id nos, bene iuvante Domino, aliqua ex parte exequi constituimus, propriam erigendo pro Romanis in Transylvania ecclesiasticam graeci ritus provinciam, quae constat tum ex dioecesi Magno-Varadinensi a Strigoniensi archiepiscopatu subtracta, tum ex duabus novis per nos erectis dioecesibus, Lugosiensi scilicet in Banatu Temesiensi et Armenopolitana in Transylvania, cuius ecclesiasticae provinciae metropolitanam sedem in ecclesia Fogarasiensi figere decrevimus. Atque ad hanc rem Romanorum genti in primis opportunam peragendam sponte nos excitatos suis etiam precibus inflammavit carissimus in Christo filius noster Franciscus Iosephus, hoc nomine primus, Austriae imperator, Bohemiae et Hungariae rex apostolicus, qui votis permotus universi Hungarici episcopatus ac studio incensus verae religionis in suae ditionis finibus tutandae ac promovendae, omnia libentissime detulit quae ad perfectionem tam salutaris operis necessaria viderentur.

§ 3. Itaque, posteaquam sententiam audivimus nonnullorum venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium, quibus tanti momenti negotium ponderandum commisimus, exhibita nobis a venerabili etiam fratre nostro archiepiscopo Strigoniensi libera quoad haec metropolitici iuris resignatione, nec non accepto libero item consensu venerabilium pariter fratrum nostrorum antistitum Fogarasiensis, Munkacsensis et Magno-Varadinensis, quarum ex dioecesium diamembratis paroeciis novas episcopales sedes supramemoratas,

¹ Ex secretariis sacrae congregationis Consistorialis.

Lugosiensem et Armenopolitanam, creximus, eam-
dem Romanorum gentem specialibus favoribus et
gratis prosequi volentes, omnesque et singulos, qui-
bus hae nostrae litterae favent, a quibusvis ex-
communicationis, suspensionis et interdicti, aliaque
ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure
vel ab homine quavis occasione vel causa lata, si
quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum
praesentium tantum consequendum, harum serie
respective absolventes et absolutos fore censentes:
ad maiorem omnipotentis Dei gloriam, catholicae
religionis incrementum nec non spirituales Rome-
norum consolationem et commodum, motu proprio,
certa scientia ac matura deliberatione nostra, deque
apostolicae potestatis plenitudine, dioecesim Foga-
rasiensem in Transylvania, quae iam inde a sua
institutione metropolitana iuri archiepiscopi Strigo-
niensis ad haec usque tempora obnoxia fuit, ab
eodem iure et subiectione, eiusdem metropolitani
antistitis accedente consensu praemisso, auctoritate
apostolica eximimus et dissolvimus, ita ut ipsius
dioecesis antistites graeci ritus catholici uniti, quae-
que inibi existunt ecclesiae, omnes civitates, oppida,
pagi, parociae, sive matricae sive filiales, itemque
coenobia, monasteria, instituta quaelibet, tum ec-
clesiastica tum saecularia et quorumvis ordinum
regularia, omnes denique utriusque sexus personae
cuiuscumque gradus, ordinis et conditionis, a pris-
tina, cui antea suberant, metropolitana Strigoniensis
iurisdictione et quavis alia potestate et praerogativa
iurisdictionali in perpetuum pariter exemptae sint
et liberatae.

§ 4. Insuper Magno-Varadinensem dioecesim,
quae Strigoniensis eiusdem antistitis iurisdictioni a
sua fundatione praefata subiecta fuit, ab eadem
iurisdictione et potestate, de metropolitana ipsius
libero consensu et resignatione, in perpetuum
ratione distrahimus et avellimus, ut non modo
Magno-Varadinenses antistites graeci ritus catholici
uniti, sed vero etiam omnes illius dioecesis ecclē-
siae, civitates, oppida, pagi, matricae et filiales
parociae, monasteria, conventus, cuiuscumque ge-
neris instituta, omnes et singulae utriusque sexus
personae cuiuscumque gradus, ordinis et conditionis,
denique cetera omnia, quae inibi existunt, ab anti-
qua archiepiscopi Strigoniensis iurisdictione et su-
perioritate similiter in perpetuum distracta prorsus
et exempta censeantur.

§ 5. Quae cum ita sint, tum Magno-Varadi-
nensis et Fogarasiensis, tum duarum per nos erec-
tarum, Lugosiensis nimirum et Armenopolitanae,
diocesium territoria una cum ibi existentibus civi-
tatis, oppidis, pagis aliisque accessoriis, in ecclē-
siasticam provinciam graeco-catholicam unitam lin-
guae Romanicae, atque adeo unam archiepiscopalem
metropolitica sedem Fogarasiensem Romanorum
graeci ritus catholici uniti eadem apostolica auctori-
tate perpetuo quoque erigimus et instituimus.

§ 6. Iamvero duabus illis episcopalibus sedibus
Lugosiensi et Armenopolitana per similes nostras
hoc ipso die datas apostolicas litteras fundatis et
constitutis, ad territorium quod attinet Fogarasiensis
dioecesis, complecti illud statuimus in posterum se-
quentes parociae tum matricae tum filiales, nimi-
rum: Quindecim ex districtu archidiaconatus Blasien-
sis cum animarum decem millibus sexaginta et una;
quadraginta sex ex districtu archidiaconatus A.
Carolinensis cum animarum undecim millibus ter-
centum triginta tribus; quadraginta quatuor ex
districtu archidiaconatus Elekesiensis cum anima-
rum novem millibus tercentum nonaginta sex;
viginti ex districtu archidiaconatus M. Bagoensis
cum animarum sex millibus quingentis novendecim;

A decem et septem ex districtu archidiaconatus M.
Ujvariensis cum animarum septem millibus tercen-
tum; viginti quatuor ex districtu archidiaconatus N.
Enyedienis cum animarum octo millibus centum
triginta tribus; quindecim ex districtu archidiaconatus
Ormenis-Saekiensis cum animarum quatuor
millibus noningentis viginti quinque; septuaginta
ex districtu archidiaconatus Cibiniensis cum ani-
marum quindecim millibus novendecim; quadraginta
quinque ex districtu archidiaconatus Gyergyensis
cum animarum undecim millibus tercentum quadra-
ginta novem; quadraginta tres ex districtu archi-
diaconatus Mediensis cum animarum novem millibus
noningentis viginti et una; centum triginta octo ex
districtu archidiaconatus Udvarhelyiensis cum ani-
marum ter mille sexcentum viginti octo; triginta
octo ex districtu archidiaconatus Elisabethopolitani
cum animarum quinque millibus tercentum septua-
ginta novem; viginti quinque ex districtu archi-
diaconatus M. Benyensis cum animarum duodecim
millibus quingentis sexaginta sex; centum et unam
ex districtu archidiaconatus Marusiensis cum ani-
marum tredecim millibus et septem; quindecim ex
districtu archidiaconatus Sovenyfalvensis cum ani-
marum quatuor millibus quatuor centum tredecim;
sexdecim ex districtu archidiaconatus Radnotensis
cum animarum septem millibus tercentum et una;
tredecim ex districtu archidiaconatus Vaidakactensis
cum animarum quatuor millibus biscentum quadra-
ginta septem; decem et septem ex districtu archi-
diaconatus Aranyasiensis cum animarum septem
millibus centum octoginta; sexdecim ex districtu
archidiaconatus Boocensis cum animarum novem
millibus noningentis nonaginta septem; quadraginta
et octo ex districtu archidiaconatus Gorgenyensis
cum animarum duodecim millibus octingentis octo-
ginta novem; decem et octo ex districtu archi-
diaconatus Ludosiensis cum animarum septem mil-
libus centum triginta quatuor; quatuordecim ex
districtu archidiaconatus Pogacensis cum animarum
novem millibus sex centum quadraginta sex; viginti
et unam ex districtu archidiaconatus Potaagensis
cum animarum quinque millibus octingentis quin-
quaginta octo; viginti quinque ex districtu archi-
diaconatus Thordensis cum animarum novem milli-
bus quatuorcentum viginti quinque; quinquaginta
quatuor ex districtu archidiaconatus Claudiopolitani
cum animarum octodecim millibus quatuorcentum
sexaginta septem; viginti novem ex districtu archi-
diaconatus Faragoensis cum animarum duodecim
millibus tercentum undecim; duodecim ex districtu
archidiaconatus Katonaensis cum animarum ter mille
septingentis quadraginta quinque; duodecim ex
districtu archidiaconatus Kolosiensis cum animarum
septem millibus tercentum septuaginta octo; decem
et septem ex districtu archidiaconatus Maratlaken-
sis cum animarum sexmillibus sexcentum quadra-
ginta quinque; quindecim ex districtu archidiaconatus
Meregyensis cum animarum octomillibus
tercentum; decem et septem ex districtu archi-
diaconatus M. Sz.-Martonensis cum animarum un-
decim millibus centum sexaginta duabus; decem et
octo ex districtu archidiaconatus Palatkaensis cum
animarum decem millibus biscentum et quinque;
septuaginta quatuor ex districtu archidiaconatus
Veniensis cum animarum viginti octo millibus
quingentis triginta et una; viginti et unam ex
districtu archidiaconatus Csikenthensis cum ani-
marum quatuor millibus septingentis et octo; octo-
gintasex ex districtu archidiaconatus Hromsakiensis
cum animarum termillibus centum quinquaginta sex;
decem et novem ex districtu archidiaconatus Der-
siensis cum animarum decem millibus quingentis

quadraginta novem; septem ex districtu archidiaconatus Milvanensis cum animarum termillibus quingentis triginti novem; decem ex districtu archidiaconatus Varmesoensis cum animarum bismille nonaginta triginta et una; quadraginta tres ex districtu archidiaconatus Bistraensis cum animarum decem millibus septingentis et una.

§ 7. Ita constituto Fogarasiensi ecclesiae territorio, praestat nunc ut civitatem Fogarasiensem metropolitanam honore ac nomine decoremus. Et quamvis Fogarasienses antistites iam inde a suae sedis institutione episcopalem residentiam ad civitatem Balasfalvensen commodius, utiliusque transulerint, ibique cathedralem erexerint suumque constituerint presbyterium, quemadmodum in praesens existunt, nihilominus ex primaeva sedis fundatione ab apostolica sede peracta Fogarasiensem ipsam civitatem archiepiscopali honore ac nomine augemus, ita ut illa omnibus et singulis iuribus, honoribus, privilegiis, praerogativis, non tamen oneroso titulo acquisitis, in posterum perfruetur, quibus aliae archiepiscopales eiusdem ritus ecclesiae uti et frui posse dignoscuntur.

§ 8. Insuper templum quod Balasfalvae sanctissimae Trinitati sacrum pro cathedrali adprobatum iam fuit a felici recordationis Pio papa VII etiam praedecessore nostro per apostolicas sub plumbodatas litteras kalendis decembris anno Domini millesimo octingentesimo septimo, loco praestituti alterius templi sancto Nicolao dicati, destitutum omnino volumus prisco cathedralis titulo, quem in eo suppressimus et extinguimus. Illud vero ipsum templum primaevam convocationem religiose servaturum ad ecclesiae archiepiscopalis seu metropolitanae gradum honoremque pari apostolica auctoritate perpetuo item attollimus atque evehimus, sicut in ea Fogarasiensi (seu Balasfalvensi) metropoli et ecclesiae constituta sit cathedra et dignitas archiepiscopalis pro uno ipsius ordinario antistite Fogarasiensi ritus graeci catholici uniti nuncupando, qui singulis gaudeat privilegiis, praerogativis, honoribus iuribusque archiepiscopis dicti ritus concessis, ita ut omnia quae ad similes graeci ritus catholici uniti archiepiscopos in eorum civitatibus et dioecesibus ad archiepiscopale munus exercendum de iure, usu, consuetudine, vel quavis alia legitima ratione pertinere solent, eadem gerere et exercere libere ac licite possit et valeat.

§ 9. Porro huius novae metropolitanae ecclesiae Fogarasiensi tamquam suffraganeae eadem apostolica auctoritate etiam perpetuo addicimus et attribuimus tum ecclesiam episcopalem Magno-Vardinensem in Hungaria, tum novae per nos erectae episcopales item ecclesiae, Lugosiensem scilicet et Armenopolitanam, una cum suis omnibus territoriis, incolis et accessoriis quibuscumque, ita ut supra dictae episcopales ecclesiae metropolitanam antistiti Fogarasiensi pro tempore existenti iuxta suum ritum obsequentes subsint in vinculo caritatis.

§ 10. Atque ut memoria non intercidat, quod postremus Albae-Iuliensis sive Albae-Carolinensis metropolita una cum suis dioecesanis a schismate ad veram fidem catholicam se converterit et in unitate ac subiectione Romanae apostolicae sedis vitam Deo reddiderit, prout monumenta testantur, hinc peculiariter concedimus atque indulgemus, ut quicumque in posterum fuerint graeci ritus catholici uniti Fogarasienses antistites, nomen quoque et titulum archiepiscopi Fogarasiensis et Albae-Iuliensis etiam in omnibus et singulis eorum actis adhibere libere ac licite possint et valeant; praecipiendo tamen ut venerabilis frater noster Alexander Sterka Sulutz hodiernus Fogarasiensis episcopus eiusdem

A Fogarasiensis et Albae-Iuliensis nomen ac titulum adhibere non possit, antequam renuntiatus archiepiscopus fuerit in nostro consistorio atque apostolicas de more litterarum provisionis huius super erectae metropolitanae sedis fuerit consecutus;

§ 11. Volentes, ut memoratus antistes, antequam archiepiscopatus huiusmodi possessionem adipiscatur, eius vero successores antequam munus consecrationis recipiant, fidei professionem emittant, iuxta formam a pia memoriae Urbano papa VIII similiter praedecessore nostro pro orientalibus editam, coram sui presbyterii seu capituli duobus praebendatis, eamque scriptis traditam propriae dictorumque praebendatorum subscriptione munitam ad apostolicum Viennae nuntium, per eum ad Urbem de more perferendam transmittant; iubentes praeterea, ut tum dictus antistes, tum eius successores, pallium de corpore beati Petri sumptum in consistorio instantissime postulent. Interim vero singulis quadriennii plenam et absolutam archidioecesis relationem eiusque ecclesiae statum ad congregationem venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium propagandae fidei praepositam mittere teneantur, salva etiam ceteroquin eiusdem congregationis auctoritate, ac firmis perpetuo manentibus praedecessorum nostrorum constitutionibus et apostolicis ordinationibus, aliisque in generalibus conciliis super ritibus orientalibus editis decretis.

§ 12. Nunc autem ad dotem quod pertinet archiepiscopalis Fogarasiensis et Albae-Iuliensis ecclesiae, ut illius antistites suam fieri dignitatem decenter possint, archiepiscopali eidem mensae summam assignamus quindecim millium florenorum argenteorum Viennensium ab imperiali gubernio quotannis solvendam. Quae quidem summa partim compensari debet iisdem bonis ac redditibus, qui antehac episcopalis mensae Fogarasiensis dotem constituiebant, partim vero ab aulario publico suppleri, donec bona stabilia, sicut a laudato Francisco Iosepho imperatore et rege sponsum est, in eum finem subrogentur.

§ 13. Iamvero ut iuxta excellentiorem Fogarasiensis ecclesiae gradum ipsius presbyterium seu capitulum conveniens decus ac nomen acquirat, suppresso planeque extincto prisco cathedralis titulo, illud ipsum in presbyterium archiepiscopale seu metropolitanum perpetuo pariter apostolica auctoritate praefata eo modo institutum, ut illud una cum suis oneribus et muniis consuetis gaudere ac perfrui valeat et debeat honoribus, privilegiis, insigniis ceterisque omnibus, quibus aliarum sedium archiepiscopali graeci ritus catholici uniti presbyteria vel capitula de iure, usu et consuetudine frui posse dignoscuntur, dummodo illa oneroso titulo vel singulari concessione non fuerit acquisita. Idem praeterea presbyterium sive capitulum constare in posterum volumus ex archipresbytero, qui duorum millium florenorum summam ab imperiali gubernio quolibet annis percipiet; ex archidiacono, qui percipiet florenos mille et octingentos; ex ecclesiarcha, qui florenos mille et sexcentum habebit; ex scholiarcha, qui pendunt floreni mille et quingenti; ex carthophilace, cui solvantur floreni mille et quatuorcentum. Insuper quinque alios ad nos mandamus praebendatos metropolitanae ecclesiae servitio addictos, quorum singuli percipient quotannis florenos mille et biscentum, quae quidem summa pendenda erit ab imperiali gubernio, donec firmas et stabili dotationi memorati presbyterii seu capituli consultum erit per bona stabilia, quae iuxta datas sponsores quamprimum erunt in eum finem designanda.

§ 14. Quamquam vero aedes episcopales in civitate Balasfalvensi cum ceteris suis adnexis, aedesque presbyterio vel capitulo addictae, satis aptae ac decenter ornatae pro nova archiepiscopali dignitate et officio ferantur, imperiale tamen gubernium eisdem aedibus pro necessitate ac decore providere pollicitum est impensis suis. Item pro cathedralis ecclesiae conservatione eiusque sacrarii provisione, nec non pro cancellariae archiepiscopalis officii et expensis congrua summa ab eodem gubernio erit singulis annis taxative pendenda, donec per bona stabilia assignanda certi ac stabiles redditus pro rei necessitate et gravitate attribuantur.

§ 15. Volumus autem, quod fructus novae istius modo constitutae Fogarasiensis et Albae-Iulienae metropolitanae ecclesiae iuxta redditus illius mensae attributos taxari in florenis mille et biscentum aureis de camera, atque huiusmodi taxam in libros tam camerae apostolicae quam collegii cardinalium de mense referri.

§ 16. Postremo, ut omnia et singula apostolicis hisce nostris comprehensa litteris plenum consequantur effectum, dilectum filium nostrum Michaelem ipsius sanctae Romanae ecclesiae presbyterum cardinalem Viale-Prelà nuncupatum, nostrum et sanctae huius sedis apud Viennensem aulam pro-nuntium apostolicum, in executores praesentium litterarum constituimus et deputamus, eique ut, pro huiusmodi executionis effectu, quamcumque personam in dignitate ecclesiastica constitutam subdelegare, ac tam ipse quam persona subdeleganda super quamcumque quaestione, oppositione aut dubio contra praemissa omnia quovis modo orituris definitive etiam interpretari, declarare ac pronuntiare, omni remota appellatione, libere ac licite possint et valeant, plenam et liberam earundem praesentium tenore concedimus facultatem.

§ 17. Et insuper easdem praesentes litteras perpetuo validas et efficaces existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, nec non omnibus et singulis, ad quos spectant seu spectabunt, plenissime suffragari, ac nullo unquam tempore, quovis praetextu et qualibet causa, quantumvis iuridica ac privilegiata vel speciali nota digna, ac de necessitate iuris vel facti omnino exprimenda, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio aut intentionis nostrae seu quovis alio substantiali et peculiarem mentionem requirente defectu, seu ex eo quod in praemissis solemnitates et quaevis alia servanda et adimplenda, servata et adimpleta non fuerint, aut ex quocumque capite, de iure vel facto aut statuto vel consuetudine aliqua resultante, notari, impugnari, retractari, in ius vel controversiam vocari, aut ad viam et terminos iuris reduci, vel adversus illas restitutionis in integrum, apercitionis oris, aut quodcumque gratiae vel iustitiae remedium impetrari, seu quomodolibet, motu etiam proprio et ex potestatis plenitudine concessa et impetrato vel emanato, quempiam uti vel se iuvare in iudicio et extra illud posse, neque illas sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus, aliisque contrariis dispositionibus per quascumque litteras et constitutiones apostolicas aut cancellariae apostolicae regulas, quibuslibet ex causis et sub quibusvis expressionibus et formis editas, et quodcumque, etiam in crastinum assumptionis successorum nostrorum Romanorum pontificum ad summi apostolatus apicem ac alias, etiamsi de iisdem praesentibus eorumque toto tenore specialis mentio fiat, in posterum edendas factas et faciendas com-

prehendi, sed semper et omnino ab illis excipi, et quoties illas emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, ac de novo etiam sub quacumque posteriori data concessas esse et fore: sicut et non alias per quoscumque iudices ordinarios vel delegatos, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum palatii apostolici auditores ac praefatae sanctae Romanae ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos, vice-legatos, dictasque sedis auntios, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiti debere, et si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 18. Non obstantibus nostris et cancellariae apostolicae regulis de iure quaesito non tollendo, ac quatenus opus sit, de applicationibus ad partes committendis, vocatis quorum interest, nec non Lateranensis concilii novissimo celebrati diememorationes perpetuas, nisi in casibus a iure permittis, fieri prohibentis, aliisque etiam in synodalibus, provincialibus, generalibus et universalibus conciliis editis vel edendis specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon ecclesiarum, de quibus facta mentio est, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis superioribus et personis in genere vel in specie, cum quibusvis etiam derogationibus derogationibus aliisque efficacioribus, efficacissimis ac etiam insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac etiam consistorialiter, aut alias quomodolibet in contrarium praemissorum forsitan concessis, approbatis, confirmatis et innovatis: quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialia, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio aut quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nil penitus omissis et forma in illis tradita observata, inserti forent, eisdem praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanuris, latissime et amplissime ac specialiter et expresse ad praemissorum omnium validissimum effectum hac vice dumtaxat, motu pari derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 19. Volumus autem quod earundem praesentium litterarum transumptis etiam impressis, manu tamen alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra illud adhibeatur, quae iisdem originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 20. Nulli ergo omnino hominum liceat has paginas nostrae absolutionis, exemptionis, dissolutionis, disiunctionis, erectionis, constitutionis, statuti, evocationis, additionis, attributionis, indulti, praecipiti, assignationis, institutionis, mandati, decreti, derogationis et voluntatis infringere, vel illis ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo quinquagesimo tertio, sexto kalendas decembris, pontificatus nostri anno octavo.

Pius papa IX, ad preces Austriae et Hungariae imperatoris, episcopalem ecclesiam, rumeni ritus erigit in civitate Lugosiensi ex nonnullis parocciis dismembratis a Fogarasiensi et Magno-Varadinensi diocesisibus.

Pius episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Apostolicum ministerium humilitati nostrae divina providentia conceditum requirit atque exigit, ut quae nimis late patent per catholicam orbem dioeceseos, arctioribus illas circumscribamus limitibus, novasque exinde erigamus, ut novis ea ratione constitutis pastoribus spirituali christifidelium regimini opportunius consultum sit. Id vero pro gente Romanorum graeci ritus catholici in Transylvania degentium praestandum nobis videtur impensius, quo maiori in discrimine iidem versantur aeternae salutis ob insidias artesque schismaticorum, quibus undique septi sunt. Quapropter ad eodem in unitate catholicae fidei et coniunctione cum Romana ecclesia confirmandos, in qua integra est christianae religionis et perfecta soliditas, praeter episcopalem sedem Armenopolitanam graeci ritus catholici uniti, quam per similes nostras hoc ipso die datas apostolicas litteras instituimus, alteram eiusdem ritus episcopalem ecclesiam erigere decrevimus, quae ex parocciis nonnullis partim a dioecesi Fogarasiensi, partim vero a dioecesi Magno-Varadinensi dismembrandis constare debeat; sedem vero episcopalem novae huius dioecesis constituendam censuimus in civitate Lugosiensi, quae satis ampla ac decora assurgit in banatu Temesiensi.

§ 1. Itaque precibus annuere volentes carissimi in Christo filii nostri Francisci Iosephi hoc nomine primi Austriae imperatoris, Bohemiae et Hungariae regis apostolici, qui desideriis inhaerens omnium Hungariae regni episcoporum ac studio flagrans catholicae fidei inter populos suae ditioni subditos firmandae ac provehendae, episcopatus huius erectionem a nobis flagitavit, acceptoque utriusque antistitis Fogarasiensis et Magno-Varadinensis libero consensu, nec non de consilio peculiaris congregationis venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium, quibus huiusmodi negotium examinandum demandavimus, ad maiorem omnipotentis Dei gloriam, ad catholicae fidei propagationem et spiritualem christifidelium Romanorum utilitatem, motu proprio, certa scientia ac matura deliberatione nostra, deque apostolica auctoritatis plenitudine civitatem Lugosiensem a dioecesi Magno-Varadinensi, cui subiecta adhuc fuit, apostolica auctoritate perpetuo seiungimus atque avellimus, eamque ad civitatis episcopalis titulum honoremque attollimus et evehimus, ibique episcopalem sedem et dignitatem Lugosiensem simili auctoritate etiam perpetuo erigimus et constituimus cum omnibus et singulis iuribus, privilegiis, praerogativis, exemptionibus, non tamen oneroso titulo acquisitis, quibus reliquae civitates sub dominio laudati Hungariae et Bohemiae regis apostolici pontificali sede graeci ritus catholici uniti decoratae fruuntur, earumque cives utantur et gaudent.

§ 2. Nunc ad statuendum novae huius Lugosiensis ecclesiae territorium, praevio libero consensu, quem venerabilis etiam frater noster Alexander Sterka Sulutiu, praesens episcopus Fogarasiensis, de consilio episcopalis sui capituli seu presbyterii, nobis per suas litteras praestitit, ab eiusdem dioecesi sequentes matrices paroccias earumque filiales separamus ac dismembramus iuxta catalogum ab eodem Alexandro antistite transmissum, nimirum: ex

A districtu diaconali Hatsogoni parocciis matrices cum suis filialibus septuaginta et tum animarum viginti septem millibus biscentum quinquaginta tribus; ex Vallelli decem et novem cum animarum bis mille octingentis quadraginta duabus; ex districtu archidiaconali Bebolnensi sexdecim cum animarum millibus septingentis octoginta quatuor; ex districtu archidiaconali Kudairnensi sexdecim cum animarum quatuor millibus quatuor centum septuaginta quatuor; ex districtu archidiaconali V. Hunyadiensi viginti sex cum animarum bis mille quingentis viginti et una; demum ex districtu archidiaconali Bistradensi quatuordecim cum animabus tercentum triginta septem. Quas quidem omnes paroccias tum matrices tum filiales cum suis civitatibus, oppidiis, pagis, praediis, aliisque omnibus adnexis a dioecesi Fogarasiensi illiusque antistitis spirituali iurisdictione subtractas novae dioecesi Lugosiensi in perpetuum quoque pari apostolica auctoritate adsignamus, addicimus eiusque futuri et pro tempore existentis episcopi spirituali potestati ac iurisdictioni plane subiicimus. Item, praevia libera resignatione, quam de consilio presbyterii sui per suas litteras nobis exhibuit venerabilis etiam frater noster Basilius Erdélyi, praesens episcopus Magno-Varadinensis, sequentes paroccias tam matrices quam filiales iuxta catalogum ab eodem antistite transmissum auctoritate apostolica a dioecesi Magno-Varadinensi disiungimus ac dismembramus, nimirum: parocciam nuncupatam Budinea cum quatuor filialibus complectentem animas tercentum viginti quinque; Caucica cum sua filiali continentem animas quingentas viginti; Egres cum quinque filialibus et animabus sexcentum octoginta sex; Folya, Gerlistye, Iervin cum duabus filialibus et animabus centum octoginta quinque; Illadia cum novem filialibus et animabus noningentis viginti; Kerneca-Kizdia cum undecim filialibus et animarum mille trecentum septuaginta sex; Lugos cum sexdecim filialibus et animarum mille trecentum quadraginta octo; Nagy-Kastely cum duabus filialibus et animabus sexcentum undecim; Nagy-Zorlencz, Reschicza cum septem filialibus et animabus trecentum quadraginta duabus; Szekas cum duabus filialibus et animabus biscentum sexaginta quatuor; Salatina cum quatuor filialibus et animabus quingentis triginta duabus; Temes-Fabrica cum sexdecim filialibus et animabus quatuor centum nonaginta septem; Vetero-Aradinum cum filialibus undecim et animarum bis mille et quadraginta quinque; Zabran cum tredecim filialibus et animabus quingentis viginti quinque; denique Zgribesd, Zilebely, Bogechar cum animarum mille et septuaginta novem. Quas omnes recensitas paroccias matrices cum suis filialibus a dioecesi Magno-Varadinensi disiunctas ac dismembratas cum suis civitatibus, oppidiis, pagis, praediis, allodiis, aliisque omnibus adnexis, novae huius Lugosiensi dioecesi eadem apostolica auctoritate pariter in perpetuum attribuimus, addicimus, eiusque pro tempore existentis episcopi spirituali iurisdictioni omnino subiicimus. Insuper ecclesias omnes, monasteria, conventus, incolas et personas quascumque utriusque sexus et cuiusvis conditionis, gradus et ordinis, quae ritum graecum catholicum et unitatem sequuntur, quaeque in superius memoratis parocciis, sive matrixibus sive filialibus, degunt, a iurisdictione antistiti Fogarasiensis et Magno-Varadinensis prorsus eximimus, easque sic exemptas novo Lugosiensi episcopo eiusque in perpetuum successoribus simili apostolica auctoritate attribuimus, eorumque spirituali potestati subiicimus, ac subiectas declaramus.

§ 3. Iam vero ecclesiam, quae magnis sumptibus in civitate Lugosiensi extracta est quaeque Spiritui

sancto consecranda, non nisi aliqua interna extru-
 ctione adhuc indiget, cui imperiale gubernium su-
 premo illius manum imponere spondit, in epi-
 scopalem cathedralem ecclesiam sub eodem titulo
 ritus graeci catholici uniti perpetuo item apostolica
 auctoritate instituitur, eadem forma et modo, iisdem-
 que insigniis et privilegiis, quibus ceterae cathedrales
 ecclesiae eiusdem ritus ab apostolica sede in Hun-
 gariae regno alias erectae potiuntur et gaudent,
 cum episcopali omnimoda iurisdictione in Romanos
 omnes graeci ritus catholici uniti aliosque, qui eos-
 dem ritus et unionem sequuntur, sive in praedicta
 civitate Lugosensi, sive in aliis locis terraeque
 existentis, quas a diocesis Fogarasiensi et Magno-
 Varadinensi, ut supra, dismembravimus novaeque
 diocesis Lugosensi attribulimus.

§ 4. Pro dote autem episcopalis mensae Lugo-
 siensis, ut novus antistes legitimique illius succes-
 sores suam tueri dignitatem possint, summam annuam
 adsignamus decem millium florenorum monetae ar-
 genteae Viennensis, ex publico gubernii imperialis
 aerario quotannis solvendam, quemadmodum me-
 moratus Franciscus Iosephus imperator et rex pol-
 licitus est. Quamprimum tamen bona stabilia ab
 imperiali eodem gubernio iuxta datam sponsonem
 adsignanda erunt, quorum reditus memoratam de-
 cem millium florenorum summam exaequant, ab
 episcopo pro tempore existente singulis annis libere
 percipiendam, ut ea ratione firmas ac stabili men-
 sae episcopalis dotationi provideatur.

§ 5. Cum vero nondum extent cathedrati eccle-
 siae aedes attiguae pro decenti et congrua habi-
 tatione Lugosiensis antistitis nec non pro eius pres-
 byterio seu capitulo, idcirco imperiale gubernium
 huic incommodo occurreret impensa sua, prout spon-
 sum ab illo est, donec novis vel erectis vel statutis
 aedibus eadem memoratum gubernium pro resi-
 dentia episcopi et presbyterii libere adsignet, quas
 nos iam nunc dicto antistiti eiusdemque successoribus
 et presbyterio in perpetuum addicimus et appropria-
 mus.

§ 6. Porro, quo facilius et promptius Lugosien-
 sis antistes episcopalia munia exequi possit, in
 superius adsignata cathedrati ecclesia perpetuo
 similiter instituitur presbyterium seu capitulum,
 quod omnibus iuribus, honoribus, privilegiis, prae-
 rogativis, exemptionibus fruatur, quibus cetera
 episcopalia sedium graeci ritus catholici uniti
 presbyteria potiuntur, dummodo oneroso titulo vel
 particulari aliqua concessione non fuerint comparata.
 Huiusmodi autem presbyterium constabit ex archi-
 presbytero, cui ab imperiali gubernio annuatim
 pendentur floreni Viennenses mille et octingenti;
 ex archidiacono, cui solventur quotannis floreni
 mille et sexcentum; ex ecclesiarcha, qui percipiet
 quotannis florenos mille et quatuor centum; ex
 scholiarcha, qui percipiet singulis annis florenos
 mille et tercentos; ex chartophilace, cui quotannis
 pendentur floreni mille et biscentum; denique ex
 praebendato, quem episcopus presbyterii servitio
 peculiariter addicet, quique propterea ab imperiali
 gubernio florenos mille quotannis percipiet.

§ 7. Insuper pro expensis cancellariae episco-
 palis, nec non pro servandis aedibus episcopalibus
 et presbyterii, pro sacrario cathedralis ecclesiae,
 eiusdemque ecclesiae cultu et fabricae tuitione,
 continuo, prout promissit, impensis suis occurreret im-
 periale gubernium, donec stabilibus bonis adsignatis,
 certi ac stabiles reditus pro rei gravitate et neces-
 sitate attribuuntur.

§ 8. Iam vero ita per nos erectam et constitu-
 tam episcopalem Lugosensem ecclesiam ab archi-
 episcopi Strigoniensis metropolitico iure, de ipsius

etiam antistitis consensu libero praestito, dicta auc-
 toritate apostolica exemptam declaramus, eamque
 ecclesiam Fogarasiensem et Albae-Iulienis, per simi-
 les nostras hoc ipso die datas apostolicas litteras
 ad archiepiscopalis sedis honorem atque auctori-
 tatem evectas, suffraganeam esse statuimus et man-
 damus cum omnibus honoribus, privilegiis, prae-
 rogativis, non tamen oneroso titulo acquisita, quibus
 aliae similes ritus graeci catholici uniti suffraganeae
 ecclesiae in regno Hungarico constitutae fruuntur
 et gaudent.

§ 9. Praeterea episcopis Lugosiensibus dicti
 ritus pro tempore existentibus praecipimus, ut ipsi
 singulis quadriennibus ad congregationem venerabilium
 pariter fratrum nostrorum sanctae Romanae eccle-
 siae cardinalium propagandae fidei praepositam
 suae dioecesis absolutam relationem suaeque eccle-
 siae statum mittere teneantur.

§ 10. Item iubemus, ut non solum primo in-
 stituendus Lugosiensis antistes, verum etiam alii
 omnes ad dictum episcopatum promovendi, ante
 suam institutionem, fidei professionem a felicis me-
 moriae Urbano papa VIII praedecessore nostro pro
 orientalibus praescriptam, coram personis sui pres-
 byterii in dignitate constitutis emittere, eamque
 scriptis traditam propriaeque manus earumque
 personarum subscriptione et sigillo munitam ad
 nostrum et sanctae huius sedis pro tempore Viennae
 existentem nuntium apostolicum transmittere om-
 nino debeant, quam apostolicis idem nuntius ad
 dictam congregationem christiano nomini propagando
 praepositam transferri curabit.

§ 11. Statuimus denique, ut fructus novae istius
 cathedralis ecclesiae iuxta reditus episcopalis illius
 mensae ut supra adsignatos in florenis quingentis
 quadraginta octo aureis de camera taxentur, atque
 huiusmodi taxa in libris tum camerae nostrae apo-
 stolicae tum collegii cardinalium describatur.

§ 12. Postremo autem, volentes ut omnia et
 singula quae apostolicis hisce nostris litteris con-
 tinentur, plenum consequantur effectum, dilectum
 filium nostrum Michaellem eiusdem sanctae Romanae
 ecclesiae presbyterum cardinalem Viale-Prelà nun-
 cupatum apostolicum Viennae pro-nuntium in exe-
 cutorem praesentium litterarum auctoritate apostolica
 constituimus et deputamus, eique ut pro huiusmodi
 executionis effectu quancumque personam in digni-
 tate tamen ecclesiastica constitutam subdelegare, ad
 tam ipse quam persona ab eo subdeleganda super
 quacumque quaestione, oppositione et dubio adversus
 praemissa exposita et statuta quomodolibet oritur
 definitive etiam interpretari, declarare et pronun-
 tiare, omni appellatione remota, libere et licite
 possint et valeant, facultatem concedimus et im-
 pertimur.

§ 13. Et insuper easdem praesentes litteras
 semper et perpetuo validas et efficaces existere
 suosque plenarios et integros effectus sortiri et ob-
 tinere, nec non omnibus et singulis ad quos spectant
 seu spectabunt, plenissime suffragari, ac nullo un-
 quam tempore, quovis praetextu et qualibet causa,
 quantumvis iuridica ac privilegiata vel speciali nota
 digna ac de necessitate iuris omnino exprimenda,
 de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio
 aut intentionis nostrae, seu quovis alio substantiali
 et peculiarem mentionem requirentem defectu, sive
 ex eo quod in praemissis solemnitates et quaevis
 alia servanda et adimplenda servata et adimpleta
 non fuerint, aut ex quocumque alio capite de iure
 vel facto aut statuto vel consuetudine aliqua resul-
 tante notari, impugnari, retractari, in ius vel contro-
 versiam vocari, aut ad viam et terminos iuris reduci,
 vel adversus illas restitutionis in integrum, aperi-

tionis oris aut quodcumque gratiae vel iustitiae remedium impetrari, seu quomodolibet, motu etiam proprio et ex potestatis plenitudine concessio et impetrato vel emanato, quempiam uti vel se iurare in iudicio et extra illud posse, neque illas sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus aliisque contrariis dispositionibus per quascumque litteras, et constitutiones apostolicas aut cancellariae apostolicae regulas quibuslibet ex causis et sub quibusvis expressionibus et formis editas, et quodcumque, etiam in crastinum assumptionis successorum nostrorum Romanorum pontificum ad summi apostolatus apicem, et alias, etiam si de iisdem praesentibus eorumque toto tenore specialis mentio fiat, in posterum edendas factas et faciendas comprehendendi, sed semper et omnino ab illis excipi, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, ac de novo, etiam sub quacumque posteriori data, concessas esse et fore. Sique et non alias per quoscumque iudices ordinarios vel delegatos quavis auctoritate fungentes, etiam causarum palatii apostolici auditores ac praefatae sanctae Romanae ecclesiae cardinales etiam de latere legatos, vice-legatos dictaeque sedis nuntios, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari ac defini debere, et si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 14. Non obstantibus nostris et cancellariae apostolicae regulis de iure quaesito non tollendo, ac, quatenus opus sit, de applicationibus ad partes committendis, vocatis quorum interest, nec non Lateranensis concilii novissime celebrati, dismembrationes perpetuas, nisi in casibus a iure permisis, fieri prohibentis, aliisque etiam in synodalibus, provincialibus, generalibus et universalibus conciliis editis vel edendis specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non ecclesiarum, de quibus facta mentio est, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alias roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis superioribus et personis in genere vel in specie, cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et efficacissimis ac etiam insolitis clausulis irritantibusque et aliis decretis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus ac etiam consistorialiter aut alias quomodolibet in contrarium praemissorum concessis, confirmatis, approbatis et innovatis: quibus omnibus et singulis, etiam pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio aut quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbum nil penitus omisso et forma in illis tradita observata inserti forent, eisdem praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentibus, illis alias in suo robore permansuris, latissime et amplissime ac specialiter et expresse ad praemissorum omnium validissimum effectum hac vice dumtaxat motu pari derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 15. Volumus etiam quod earumdem praesentium litterarum transumptis etiam impressis, manu tamen alicuius notarii publici subscriptis et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fide in iudicio et extra illud adhibeatur, quae eisdem originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 16. Nulli ergo omnino hominum liceat has paginas nostrae sejunctionis, erectionis, separationis, dismembrationis, exemptionis, subiectionis, institutionis, assignationis, appropriationis, declarationis, praeccepti, iussionis, statuti, mandati, concessionis, decreti, derogationis et voluntatis infringere vel illis ausu temerario contrariis. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo quinquagesimo tertio, sexto kalendas decembris, pontificatus nostri anno octavo.

Pius papa IX erigit in Transylvania, iuxta modum, ecclesiam episcopalem graeci ritus cum sede in civitate Armenopoli.

Pius episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Ad apostolicam sedem nullis nostris meritis evecti et beati Petri apostolorum principis successores constituti, cui et oves et agnos pascendos commisit Christus Dominus, universi dominici gregis vram assidue gerimus, ac quoties opus esse intelligimus, novos eidem tuendo pastores damus, ut aucto illorum numero vitare facilius grex idem possit ingruentium belluarum, incursum. Id nos pro apostolici muneris officio propositum habentes, non potuimus non intendere mentis oculos ad nationem Romanorum Transylvaniam incolentium, qui catholicam profitentes fidem graecos ritus sequuntur; ac probe animadvertimus quam multis expositi sint schismaticorum insidiis, qui abstrahere illos studeant a communione apostolicae sedis et a soliditate submovere firmisimae illius petrae, supra quam Christus Iesus fundavit ecclesiam suam, nullis unquam inferorum conatibus diruendam. Quapropter ad firmandam magis magisque Romanorum cum Romana ecclesia unionem nihil aptius commodiusque visum nobis est, quam ut, praeter novam vigorem apostolicarum similium litterarum modo institutam in banatu Temesienae Lugosiensem graeci ritus ecclesiam, alteram quoque eiusdem ritus pro Romanis erigamus in Transylvania, antistiti committendam, qui tradito sibi gregi advigilet illumque a periculis tueatur, quibus est circumseptus, et ad pacem aeternae vitae feliciter ducat. Hoc ipsum enixe a nobis flagitavit carissimus in Christo filius noster Franciscus Iosephus hoc nomine primus Austriae imperator, Bohemiae atque Hungariae rex apostolicus, qui flagrantibus desideriis omnium Hungariae regni episcoporum inhaerens a vero avitae pietatis studio nihil potius habet, quam ut veram Christi fidem inter subditas imperio suo gentes tueatur et ampliflet. Sedem vero episcopalem statuendam existimavimus Armenopoli vulgo Szamos-Ujvar, quae civitas satis ampla et vitae commodis abundans posita est in Transylvanicae principatu.

§ 1. Itaque memorati Francisci Iosephi imperatoris et regis apostolici proceres aeque animo exipientes, de consilio nonnullorum venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium, quibus totam hanc rem mature perpendendam demandavimus; acceptoque etiam venerabilium quoque fratrum nostrorum antistitem Fogarasiensis et Munkacsienensis libero consensu, quorum ex dioecesis dismembranda pars est ad novae huius ecclesiae foundationem, motu proprio, certa scientia ac matura deliberatione nostra, deque apostolicae auctoritatis plenitudine, ad maiorem Dei omnipotentis

gloriam, catholicae religionis incrementum et spirituales Armenorum utilitatem, memoratam civitatem Armenopolitanae vulgò Szamos-Ujvar a dioecesi Fogarasiensi, cui subdita adhuc fuit, seiungimus atque avellimus eamque ad civitatis episcopalis titulum et honorem apostolica auctoritate perpetuo evehimus, ibique episcopalem sedem et dignitatem Armenopolitanam ritus graeci catholici uniti simili auctoritate etiam perpetuo erigimus et constituimus cum omnibus iuribus, privilegiis, praerogativis, exemptionibus, quibus reliquae civitates sub dominatione laudati Hungariae et Bohemiae regis apostolici pontificali sede graeci ritus catholici uniti coonestatae fruuntur, earumque cives utantur et gaudent, exceptis tamen privilegiis et praerogativis oneroso titulo comparatis.

§ 2. Nunc ad territorium designandum novae huius Armenopolitanae episcopalis ecclesiae, praevio libero consensu, quem venerabilis frater noster Basilius Popovica hodiernus episcopus Munkacsiensis, audito suo presbyterio, de illius etiam consilio nobis per suas litteras exhibuit, ab eadem dioecesi Munkacsiensis sequentes parochias earumque filiales labii pure romeni pari apostolica auctoritate perpetuo quoque eximimus et disiungimus iuxta catalogum ab eodem antistite transmissum, nimirum: ex comitatu Maramarosiensi et archidiaconatu eiusdem nominis avellimus districtus Izaensis parochias matrices cum filialibus in totum quindecim cum animarum tredecim millibus biscentum quadraginta sex; ex districtu Kasoviensi viginti et unam cum animarum quatuordecim millibus octingentis undecim; ex districtu Szigethiensi undecim cum animarum novem millibus biscentum sexaginta novem; ex districtu Vissoensi decem cum animarum duodecim millibus centum triginta tribus (excepta tamen filiali parochia Selo-Biaztra, quam utpote ruthenici labii dioecesi Munkacsiensis reservamus); insuper ex districtu Ugocsiensi et Turczensi parochias matrices et filiales in totum octo cum animarum quinque millibus sexcentum octoginta tribus (exceptis tamen filialibus Szaraz-Patak et Bocako, quae dioecesi Munkacsiensis unitae remanebunt), ac ex comitatu Szathmariensi et eiusdem nominis archidiaconatu districtus Avasiensis parochias viginti et unam cum animarum quatuordecim millibus quatuorcentum sexaginta quinque; ex districtu Felso-Banyaensi quindecim cum animarum septem millibus tercentum octoginta duabus; ex districtu Nagy-Banyaensi duodecim cum animarum septem millibus biscentum et duabus; ex districtu Szathmariensi decem cum animarum quinque millibus centum quadraginta octo; tandem ex districtu Szinyervaralyaensi viginti et unam cum animarum septem millibus septingentis octoginta duabus. Quas quidem omnes recensitas parochias matrices cum suis filialibus (non tamen supra exceptis) cumque suis civitatibus, oppidis, pagis, praediis aliisque cunctis inhaerentibus a dioecesi Munkacsiensis subtractas novae dioecesi Armenopolitanae eadem apostolica auctoritate in perpetuum attribuimus et coniungimus eiusque pro tempore existentis episcopi iurisdictioni omnino subiicimus. — Item praevia libera resignatione a venerabili fratre nostro Alexandro Sterka Salutii moderno episcopo Fogarasiensi, de consilio etiam et voto presbyterii sui, emissa nobisque per suas litteras exhibita, sequentes parochias matrices et filiales labii mere romeni a dioecesi Fogarasiensi separamus et dismembramus iuxta catalogum ab eodem antistite transmissum, scilicet: ex districtu archidiaconatus Bethleniensis viginti duas cum animarum septem millibus quatuorcentum viginti quinque; ex districtu archidiaconali

Cookmanyonsi viginti septem cum animarum undecim millibus et viginti quaque; ex districtu archidiaconali Kapolnok-Monostafiensi quindecim cum animarum septem millibus sexcentis quinquaginta quinque; ex districtu archidiaconali Kacsoknasi triginta tres cum animarum duodecim millibus et quadraginta octo; ex districtu archidiaconali Koseptalvensi quindecim cum animarum quatuor millibus et noningentis; ex districtu archidiaconali Nagynyirocsiensis quindecim cum animarum sex millibus octingentis et septem; ex districtu archidiaconali Nagysomkutiensi viginti septem cum animarum novem millibus sexcentis septuaginta tribus; ex districtu archidiaconali V. Laposbagyonsi viginti et unam cum animarum octo millibus biscentum triginta tribus; ex districtu archidiaconali Rettegienis sexdecim cum animarum quinque millibus octingentis triginta novem; ex districtu archidiaconali Szamosujvariensi viginti duas cum animarum quatuordecim millibus biscentum et sexaginta; ex districtu archidiaconali Szurdokiensi quindecim cum animarum quinque millibus quatuorcentum octingenta et una; ex districtu archidiaconatus Vaadensis quatuordecim cum animarum sex millibus et septuaginta; ex districtu vicariali Rodnaensi triginta novem cum animarum triginta quatuor millibus quingentis nonaginta octo; ex districtu archidiaconatus Bredensis decem et octo cum animarum sex millibus quingentis quadraginta quinque; ex districtu archidiaconatus Ermellékiensis viginti tres cum animarum decem millibus tercentum quinquaginta et una; ex districtu archidiaconatus Illésfalvaensis triginta tres cum animarum sedecim millibus septingentis triginta novem; ex districtu archidiaconatus Ippensis decem et octo cum animarum quinque millibus sexcentis sexaginta tribus; ex districtu archidiaconatus Krassnaensis viginti duas cum animarum undecim millibus quatuorcentum septuaginta septem; ex districtu archidiaconatus Magyarvalkoensis decem et septem cum animarum sex millibus centum quinquaginta tribus; ex districtu archidiaconatus Nagyszegiensis viginti sex cum animarum undecim millibus tercentum quinquaginta sex; ex districtu archidiaconatus Peresenyensis viginti septem cum animarum undecim millibus biscentum nonaginta duabus; ex districtu archidiaconatus Szarvadiensis triginta quatuor cum animarum novem millibus biscentum et una; ex districtu archidiaconatus Beszterczensis triginta et octo cum animarum octo millibus noningentis et decem; ex districtu archidiaconatus Buzsaensis viginti duas cum animarum sex millibus octingentis sexaginta et una; ex districtu archidiaconatus Gyulaensis decem et septem cum animarum septem millibus quingentis et quinquaginta; ex districtu archidiaconatus Losardiensis decem et novem cum animarum septem millibus biscentum quinquaginta quatuor; denique ex districtu archidiaconatus Szekiensis viginti quatuor cum animarum octo millibus quingentis octoginta quinque. Haec omnes superius relatas parochias matrices et filiales a dioecesi Fogarasiensi auctoritate nostra apostolica separatas et dismembratas una cum suis civitatibus, oppidis, pagis, praediis aliisque cunctis inhaerentibus novae huic Armenopolitanae dioecesi simili apostolica auctoritate perpetuo item unimus et addicimus, eiusque pro tempore existentis episcopi spirituali potestate in perpetuum demandamus. Item ecclesias, monasteria, conventus utriusque sexus, personas cuiusvis conditionis, gradus et ordinis graeci ritus catholici uniti, aliasque quae eodem ritus et unionem sequuntur et quae in superius dismembratis et respective unitis parochiis matricibus et filialibus

degentes sive (sub episcopi Munkacsensis sive) A stare possint, in superiora constructa cathedrali sub episcopi Fogarasiensis iurisdictione. haecenus fuerunt, ab illorum ordinaria potestate prorsus eximimus et liberamus, easque sic exemptas novi episcopi Armenopolitani eiusque in perpetuum successorum spiritali potestati attribuimus ac subiectas declaramus.

§ 3. Ecclesiam vero parochialem Armenopoli existentem et beatissimae virginis Mariae dicatam in episcopalem cathedralem ecclesiam sub eodem titulo graeci ritus catholici uniti (cura animarum permanente) apostolica ipsa auctoritate perpetuo etiam instituiamus, eodem modo et forma huiusmodi insigniis et privilegiis, quibus ceterae cathedrales ecclesiae eiusdem ritus ab apostolica sede in Hungarico regno alias erectae potiuntur et gaudent, cum plena episcopali iurisdictione in Romaniae omnes graeci ritus catholici uniti aliosque qui eodem ritus et unionem sequuntur tam in praedicta civitate Armenopoli quam in aliis locis terrisque commorantes, quas a dioecesibus Munkacsensi et Fogarasiensi diemembratas novae huic Armenopolitanae dioecesi addicimus. Verumtamen, cum huiusmodi parochialis ecclesiae beatissimae virginis Mariae dicata neque satis decora neque opportuna omnino dignoscatur ad cathedralis sedis officia rite obeunda et ad episcopale presbyterium inibi statuendum, hinc imperiale gubernium solemniter modo pollutum est publici aerarii expensis novam e fundamentis cathedralem ecclesiam extruere prope aedes episcopo assignandas, quae postmodum sancto Iosepho dicanda erit. Quod quidem posteaquam pro spectata pietate memorati Francisci Iosephi imperatoris et regis apostolici executioni demandatum fuerit, tunc, suppresso statim et canonice extincto cathedralis titulo in memorata parochiali ecclesia, hanc novam erectam ecclesiam titulo eodem cathedralis et privilegio episcopalis sedis ornari et augeri, in eamque omnem cathedralis ecclesiae dignitatem una cum presbyterio transferri volumus ac mandamus.

§ 4. Nunc autem ad statuendam mensae episcopalis dotem, qua novus Armenopolitanus antistes legitime illius successoris episcopalem dignitatem eo quo par est decore tueri valeant, summam assignamus decem millium florenorum monetae argenteae Viennensis, a publico imperiali gubernii aerario singulis annis episcopo solvendam iuxta eiusdem Francisci Iosephi imperatoris et regis sponsonem. Quamprimum tamen bona stabilia ab eodem gubernio assignanda erunt, prout etiam sponsum est, quorum bonorum redditus praefatam summam decem millium florenorum exaequent ab episcopo pro tempore existente singulis annis libere percipiendam, qua ratione firmata ac stabili mensae episcopalis dotationi consultum erit.

§ 5. Quoniam vero pro decenti et commoda Armenopolitani antistitis habitatione ac pro eius presbyterio nondum constructae sunt aedes prope cathedralem ecclesiam a fundamentis, uti supra dictum est, aedificandam, hinc imperiale gubernium iuxta sua promissa huic providebit incommode impensis suis, donec novae erigantur aedes tum pro episcopo tum pro presbyterio, eisdemque libere assignentur cura et sumptibus supradicti gubernii, quas proinde iam nunc Armenopolitane antistiti eiusque successoribus et presbyterio, ratum habentes ipsius Francisci Iosephi imperatoris et regis promissum, apostolica auctoritate similiter perpetuo assignamus. Quo vero facilius ac promptius Armenopolitani antistites episcopalia munia pra-

stare possint, in superiora constructa cathedrali parochiali ecclesia presbyterium seu capitulum interim instituiamus, qua in ecclesia exercitium curae animarum penes hodiernum parochiam volentes remanere, in quolibet vero vacationis casu curae eidem ab episcopo provideri. Huiusmodi vero cathedralis ecclesiae presbyterium vel capitulum omnibus fructur iuribus, gratiis, honoribus, insigniis, privilegiis, exemptionibus, quibus cetera episcopalia sedium graeci ritus catholici uniti presbyteria polleant, non tamen oneroso titulo vel peculiari concessione conquisitis. Ac constabit ex archiepiscopo qui ab imperiali gubernio quotannis percipiet florenos Viennenses mille et octingentos, ex archidiacono qui percipiet quotannis florenos mille et sexcentos, ex ecclesiarcha qui percipiet, quotannis florenos mille et quatuorcentum, ex scholiarcha qui pariter percipiet singulis annis florenos mille et trescentum, ex chartophilaceo cui quotannis penduntur floreni mille et biscentum, denique ex praebendato quem episcopus peculiariter mancipabit presbyterii servitio quique praefata ab imperiali gubernio in singulis annos percipiet florenos mille. Has omnes et singulas superius memoratas pecuniae summas pendi quotannis curabit memoratus imperator et rex apostolicus, quousque bonis stabilibus assignatis iuxta promissa firmata ac stabili huiusmodi episcopalis presbyterii dotationi provisum non fuerit. Insuper pro officio et expensis episcopalis cancellariae, nec non pro aedibus episcopaliis et presbyterialium tuitione, pro sacratio cathedralis ecclesiae ac pro eiusdem ecclesiae cultu et fabricae conservatione suis continuo impensis imperiale gubernium providebit, prout sponsum est, donec stabilibus bonis attributis firmi ac stabiles redditus pro rei gravitate et necessitate designentur.

§ 6. Iam vero ita per nos constitutam novam hanc Armenopolitanam ecclesiam ab archiepiscopo Strigoniensi, de ipsius etiam consensu libere praestito, dicta auctoritate apostolica prorsus exemptam declaramus, eamque ecclesiae Fogarasiensis et Albae-Iuliensis, per similes nostras apostolicas litteras ad metropolitanum honorem et auctoritatem erectae, suffraganeam esse mandamus cum omnibus honoribus, privilegiis et praerogativis, non tamen oneroso titulo comparatis, quibus aliae similes ritus graeci catholici uniti suffraganeae ecclesiae in Hungarico regno constitutae fruuntur et gaudent.

§ 7. Praeterea episcopis Armenopolitanis dicti ritus pro tempore existentibus praecipimus, ut ipsi singulis quadrienniis ad congregationem venerabilium pariter fratrum nostrorum sacrae Romanae ecclesiae cardinalium propagandae fidei praepositam suae dioecesis relationem et ecclesiae suae statum mittere teneantur.

§ 8. Iubeimus item, ut non solum Armenopolitanus antistes primo instituendus, verum etiam alii omnes ad episcopalem hanc sedem promovendi, ante suam institutionem, professionem fidei, et felicitis memoriae Urbano papa VIII praedecessore nostro pro orientalibus praescriptam, coram persona sui presbyterii in dignitate constitutis teneantur emitte, eamque scripto traditam propriaeque manus et earundem personarum subscriptione et sigillo munitam, ad nostrum et sanctae huius sedis nuntium apostolicum Viennae pro tempore existentem transmittere omnino debeant, quam apostolicum idem nuntius perferre curabit ad dictam congregationem christiano nomini propagando praepositam.

§ 9. Statuimus insuper, ut fructus novae huius Armenopolitanae ecclesiae iuxta superius constitutos redditus in florenis quingentis quadraginta octo aureis de camera taxentur, eiusdemque taxa in

Haec verba quae in textu decessat addenda videntur.

libris camerae nostrae apostolicae et collegii cardinalium de more describatur.

§ 10. Ut vero omnia et singula, quae in apostolicis praesentibus nostris litteris constituitis et mandavimus, plenum consequantur effectum, in executorum harum litterarum deputatus dilectum filium nostrum Michaellem praefatae sanctae Romanae ecclesiae presbyterum cardinalem Viale-Prelà pronuntium apostolicum, sique ut ad executionis huiusmodi effectum quamlibet personam in ecclesiastica dignitate constitutam subdelegare, ac tam ipse quam persona ab eo opportune subdeleganda super quacumque quaestione aut dubio adversus praemissa exposita et constituta quomodolibet oritura, definitive etiam interpretari, declarari et pronuntiare, omni remota appellatione, libere et libite possint et valeant, plenam et absolutam tenore praesentium concedimus facultatem.

§ 11. Et insuper easdem praesentes litteras semper et perpetuo validas et efficaces existere suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, nec non omnibus et singulis ad quos spectant seu spectabunt, plenissime suffragari ac nullo unquam tempore, quovis praetextu et qualibet causa, quantumvis iuridica ac privilegiata vel speciali nota digna ac de necessitate iuris omnino exprimenda, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio aut intentionis nostrae, seu quovis alio substantiali et peculiarem mentionem requirente defectu, sive ex eo quod in praemissis solemnitates et quaevis alia servanda et adimplenda, servata et adimpleta non fuerint, aut ex quocumque alio capite, de iure vel facto aut statuto vel consuetudine aliqua resultante, notari, impugnari, retractari, in ius vel controversiam vocari, aut ad viam et terminos iuris reduci, vel adversus illas restitutionis in integrum, aperiitionis oris aut quodcumque gratiae vel iustitiae remedium impetrari, seu quomodolibet, motu etiam proprio et ex potestatis plenitudine concessa et impetrato vel emanato, quempiam uti vel se iuvare in iudicio et extra illud posse, neque illas sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus aliisque contrariis dispositionibus per quascumque litteras et constitutiones apostolicas aut cancellariae apostolicae regulas, quibuslibet ex causis et sub quibusvis expressionibus et formis editas, et quandocumque, etiam in crastinum assumptionis successorum nostrorum Romanorum pontificum ad summi apostolatus apicem, ac alias, etiam si de iisdem praesentibus eorumque toto tenore specialis mentio fiat, in posterum edendas factas et faciendas comprehendi, sed semper ab illis excipi, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, ac de novo etiam sub quacumque posteriori data concessas esse et fore: sique et non alias, per quoscumque iudices ordinarios vel delegatos, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum palatii apostolici auditores, ac sanctae Romanae ecclesiae cardinales, etiam de latere legatos, vice-legatos dictaeque sedis nuntios, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicare et definiri debere, et si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 12. Non obstantibus nostris et cancellariae apostolicae regulis de iure quaesito non tollendo, ac, quatenus opus sit, de applicationibus ad partes committendis, vocatis quorum interest, nec non Lateranensis concilii novissime celebrati dismembrationes perpetuas nisi in casibus a iure permissis

fieri prohibentis, aliisque etiam in synodalibus provincialibusque generalibus et universalibus conciliis editis vel edendis specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non ecclesiarum, de quibus facta mentio est, iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis quibusvis superioribus et personis in genere vel in specie, cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et efficacissimis ac etiam insolitis clausulis irritantibusque et aliis decernitis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac etiam consistorialiter aut alias in contrarium praemissorum concessis, approbatis, confirmatis et innovatis: quibus omnibus et singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et indidua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio aut quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbum nil penitus omisso et forma in illis tradita observata inserti forent, eisdem praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, latissime et amplissime ac specialiter et expresse ad praemissorum omnium validissimum effectum hac vice dumtaxat motu pari derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 13. Volumus autem quod earundem praesentium litterarum transumptis etiam impressis, manu tamen alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra illud adhibeatur, quae eisdem originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae et ostensae.

§ 14. Nulli ergo hominum liceat has paginas nostrae seiunctionis, erectionis, exemptionis, dismembrationis, additionis, unionis, attributionis, institutionis, translationis, assignationis, declarationis, impertitionis, praecipii, iussi, statuti, mandati, deputationis, concessionis, decreti, derogationis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae MDCCCLIII, sexto kalendas decembris, pontificatus nostri anno VIII.

d.

Pii papae IX allocutio de erecta nova provincia Alba-Iuliensi habita in consistorio secreto, die 19 decembris 1853.

Venerabiles fratres.

In apostolicae sedis fastigio tamquam in arce et propugnaculo catholicae fidei constituti praedecessores nostri Romani pontifices, pro tradita sibi divinitus ecclesiae universae gubernandae potestate, ad Orientalem quoque ecclesiam paternam studia converterunt, ac nihil unquam desiderari a se passi sunt, quod ad illam vel tuendam vel iuvandam pertinere posse videretur. Quantum porro industriae ac solertiae, quantum laboris impenderit, ut qui ex Orientalibus populis a Romana ecclesia funesto schismate dissiderent, ad eam boni volentesque sese adiungerent, et cum supremo in terris pastore Romano pontifice tamquam membra cum capite consociarentur, non est cur fusius explicemus, venerabiles fratres: explorata namque vobis res est, innumerisque testata historiae documentis. Atque illustra haec paternae sollicitudinis exempla nos

aemulati, iam inde ab anno pontificatus nostri secundo ad Orientales omnes apostolicas dedimus litteras, quibus studiosos illos ac peramanter hortati sumus, ut ad sanctae huius sedis communionem revertentur, eique adhaerere firmiter vellent; eiusque coniunctionis necessitatem multis gravissimisque evicinis argumentis, quae luce veritatis nitent, quidquid proferret contra ausi fuerit scripto quodam suo schismatici plures episcopi, inveteratum illud contra apostolicam sedem acerbissimae virus effundentes¹. Quod quidem scriptum ad redarguendos schismaticorum errores ac pertinaciam curabimus refutandum²; interea tamen pro illorum omnium salute caelestem patrem luminum orare atque obsecrare non desistemus, nihil scilicet remittentes de christiana caritate, quae patiens et benigna est, cuius quidem caritatis spiritu perinde ac nos excitati praedecessores nostri sacros ritus, quos Orientalis adhiberet ecclesia, quosque orthodoxae fidei minime adversari comperissent, non modo non improbandos, sed vero etiam observandos ac retinendos censuerunt, utpote ipsa antiquitatis origine commendatos, et a sanctis patribus non mediocriter ex parte profectos: quin immo orientales ritus deserere, nisi impetrata summi pontificis venia, providentissimis laici constitutionibus edixerunt fas esse nemini. Noverant siquidem immaculatam Christi sponsam mira quadam varietate distingui, quae non officiat unitati, ecclesiam scilicet nullis regionum terminis definitam omnes complecti populos, nationes, gentes, quae fidei unitate et consensione coalescant, diversae licet moribus, linguis ac ritibus, quos tamen omnium mater et magistra Romana probavit ecclesia. Hoc ipsum praeculare noscens gloriosae memoriae Gregorius XVI praedecessor noster ad gentem Valacorum graeci ritus catholici, qui in Transylvania consistunt, pastorem vigilantiam et curas intendens, ut eosdem erigeret ac solaretur et in catholica fide confirmaret, peculiarem ipsis ecclesiasticam graeci ritus hierarchiam instituere molitus est; verum, quod temporum alioque rerum difficultatibus prohibitus decessor idem noster ad optatum perducere exitum nequivit, id nos, venerabiles fratres, non sine praecipuo animi solatio magna ex parte perfecimus. Ac primum quidem gratias persolvimus, ut par est, misericordiarum patri, cuius caelesti auxilio opus exequi datum est, quod in catholicae religionis incrementum et spiritualem illius gentis utilitatem eamque maximam caesuram speramus. Debitas deinde tribuimus lau-

des carissimo in Christo filio nostro Francisco Iosepho Austriae imperatori, Hungariae regi apostolico et Bohemiae etc. regi illustri, qui nobis, non modo suas ad id procer exhibuit, sed vero etiam studium, sollicitudinem, operam, omnia denique contulit, quae a religiosissimo principe fideique provehendae studiosissimo potuissent expectari. Nec vero praetereundus sine laudis praeconio dilectus filius noster cardinalis Ioannes Strigoniensis archiepiscopus, qui ad promovendam hanc rem tam salutarem, tamque unitati catholicae retinendae accommodatam pro viribus incubuit. Quamobrem posteaquam sententiam accepimus quorundam ex ordine vestro venerabilium fratrum nostrorum, quibus tanti momenti negotium accurate examinandum demandavimus, ex eorum consilio duas episcopales sedes graeci ritus catholici ereximus, Lugosiensem scilicet in banatu Temesiensi et Armenopolitanam in Transylvania; easque suffraganeas esse iussimus Fogarasiensis ecclesiae, quam episcopali cathedra iampridem auctam, novissime vero Albae-Iuliensis etiam titulo per nos decoratam ad metropolitanam sedis decus et auctoritatem eveximus. Illi insuper praeter duas modo erectas episcopales sedes Magnovaradiensem etiam graeci ritus ecclesiam ab archiepiscopo Strigoniensi subtractam decrevimus suffragari: Iam vero hac nova constituta Fogarasiensi et Alba-Iuliensi ecclesiastica provincia, non dubitamus, venerabiles fratres, quin Valacorum per Transylvaniam diffusa natio catholicae fidei addicta, novo apostolicae sedis affecta beneficio, arctiori quodam vinculo copulanda cum ipsa sit, nec non pars illa dominici gregis, aucto pastorum numero, iisque pro suo munere vigilantibus, et vere accedentibus etiam curis nostris, quae illi nunquam desistemus impendere, securior longe ac tutior existat a schismaticorum insidiis et fraudibus, qui nullam praeterire occasionem sinunt avellendi fideles a sanctae huius sedis communionem, eosque in aeternae ruinae barathrum detrudendi. Faxit porro dives in misericordia Deus, ut qui schismaticorum implicentur erroribus, perfugi gratiae caelestis lumine in sinum complexumque catholicae ecclesiae sese recipiant, ut occurrant omnes in unitatem fidei, omnesque unum corpus simus in Christo, conservantes unitatem in vinculo pacis. Id nos pro ardentissimo quo tenemur desiderio animarum salutis impense optamus precamurque Dominum, qui facit mirabilia solus, ut opus quod inceptum est sua virtute perficiat.

IV.

De titulo II, cap. IV.

Litterae sacrae congregationis a Indicibus desuper censuratae cartilorum.

Illustrissime ac reverendissime domule!

Inter calamitabilem diversam, de cari e apasata baserica. Iui Domnedieu de tote partile in abeste tempuri de doliu, pre dreptulu e de a se numerá multimea cartiloru perverse, cari inundesa mai intregu pamentulu, si prin cari religionea divina alui Christou, ce trebue se fia onorata de toti, se despretiosece de cátra omeni nemorali si stricati, moravurile bune, mai cu séma ale junimeu incaute se corumpu cu totulu, ma chiaru si ordinea si drepturile vietiei sociali se restorna si se conturba de usu pana diosu. Si precumu era datin'a lora vechia, se incerca a seftui ace'a nu numai prin carti lucrata cu unu studiu scientificu profunda, ci

¹ Scriptum illud edidimus, adiecta translatione gallica, quam ipsi schismatici evulgandam curarunt, in nostro hoc opere, t. XL, col. 377-416.

² Id resipere praestiterunt tam Mattheus Liberatore in

IV.

Ad titulum II, cap. IV.

Litterae sacrae congregationis Indicis super censuratae librorum.

Illustrissime ac reverendissime domine.

Inter multiplices calamitates, quibus ecclesia Dei luctuosis hisce temporibus undique premitur, recensenda profecto est pravorum librorum colluvies universonum pege orbem inundans, quae per nefarios ac perditos homines divina Christi religio, quae ab omnibus in honore est habenda, despicitur, boni mores incautae praesertim iuventutis penitus labefactantur, et socialis quoque consuetudinis iura et ordo sus deque vertitur, et omnimode perturbatur. Neque, ut vetus ipsorum mos erat, id praestare tantum nituntur libris magno apparatu scientiae elaboratis, sed et parvis, qui minimi videntur, libellis, et per publicas atque ad hoc confectas ephemerides,

Actis litterariis: *La civiltà cattolica*, Seconda serie, t. VI, p. 429, t. IX, p. 187; tam Ioannes Petrus Secchi, *La cattedra Alessandro e san Marco evangelista e martire*, in-4° (Venetia, 1858), p. 298-342.

si prin brosiure, ce se vândă cu una pretiu bagatelu, si prin diuarie publice destinate chiliara spre scopulu acest'a, spre a-si veniaulu nu numai in omeni literati si cu scientia, ci spre a corumpi si credinti'a si simplicitatea toturora celtru neculti si a popofului de dico.

Pastorii legitimi, cari grigescu de turm'a lui Christosu, că se abata reulu acest'a dela poporele sie-si incredintiata, de regula deferescu sacrei congregatiuni a Indicelui tôte cartile de natur'a ace'a, nesuindu-se cu totu de-adinsulu, că se ferescă pre credintiosi dela cetirea estoru carti oprite prin sentinti'a si proscriptiunea scaunului Romanu. Si la atari totu de-un'a s'a aretatu si se areta gat'a sacra congregatiune, carea si-dă silinti'a si nesuinti'a in tôte dillele, că se satisfaca oficiulu impusu ste-si de către pontificii Romani.

Totusi, fiendu ingreunata prin inmultirea denuntiarilor din tóta lumea crestina, nu pote implini neintreruptu ace'a, că se aduca judecata prompta si numai decātu asupra fia-carei cause, de unde urmésa, că ingrigirea se fia cate-odata prea tardia, si remediulu neeficace, pre candu au urmatu dejă daune enorme din cetirea ataroru carti.

Spre delaturarea reului acestuia nu odata s'au ingrigitu pontificii Romani, si că se tacemu de eemplele din alte tempuri, in evulu nostru prin Leonu XII-le de pia memoria in 26 martiu 1825 s'a datu unu mandatu, ce este adausu la finea regulor indicelui si alaturatu la litererele acestea, in poterea caruia se demanda ordinariateloru, că se se nesuesca a proscris si a confiscă din manile credintiosiloru propria auctoritate tôte cartile stricatiose edate in dieces'a sa si imprasciate pre la aceia.

Inse fiendu-că dispuetiunea intiolepta a acestui mandatu apostolicu corespunde pre cătu se pote de bine necesitatiloru de acumu ale credintiosiloru religiuinei, ce trebue aparata, si intregitatei moraliloru, preasantia s'a domnulu nostru pap'a Piu IX-le a dispusu reimprospetarea memoriei aceluia, publicarea din nou a cuprinsului aceluia, si a se pretinde observarea lui din partea ordinariateloru locali, ce a-ce si facemu cu sollicitudinea receruta prin aceste litere indemnatorie, in numele si cu auctoritatea scaunului apostolicu. Cari de voru fi intempinate cu receruta ascultare (ce'a ce suntemu securi), cele mai mari rele se voru delatură mai aleu in diecesele acelea, in cari suntu de urgentia midfloce prompte coercitive. Si, că nu cumva se cutese cinev'a in modu temerariu a nu luă in seocintia, seau a tienē de nepublicate sentintiele si proscriptiunile ordinariateloru sub pretextulu defectului de iurisdictione, seau din altu motivu, santi'a s'a a concesu, pre cumu in poterea si auctoritatea aceluia prin literile de facia se si concede, că in obiect ulu acest'a se procedă si că delegati ai scaunului apostolicu, ne impiedecandu-i nimicu contrariu.

Er la scaunulu apostolicu se se subterna numai acelea opuri seau scripte, cari sunt a se examina mai profundu, seau cari receru sentinti'a auctoritatei supreme, spre a potē avē efectu salutaru.

Intru acestea, ilustrissime si reverendissime domnule, tidorimu din anima inmultirea daruriloru divine, si suntemu prea dispusi toturoru insarcinariloru noue preaplacute.

Rom'a, in 24 augustu 1864.

Alu ilustritatei tale oelu mai adictu:

Ludovicu, cardinalu de Alteris, prefectulu sacrei congregatiuni alu Indicelui.

(L. S.)

Frate Angelu Vincentiu Modena, de ordinulu predicatoriloru, secretariulu sacrei congregatiuni a Indicelui.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

ut non litteratis modo et scientibus virus illud insinuent, sed rudioris cuiusque et infimi populi fidem simplicitatemque corrumpant.

Qui autem super gregem Christi vigilias agunt legitimi pastores, ut hanc perniciem a populis sibi commissis avertant, ad sacram Indicis congregationem quoescumque ex his libris de more deferant zelo adlaborantes; ut Romanae sedis habito iudicio et proscriptiōne, a vetita lectione talium librorum fideles deterreant. Neque iis difficilem se praebuit et praebet sacra congregatio, quae quotidianam operam studiumque impendit, ut officio sibi a Romanis pontificibus demandato satisficiat.

Quia tamen ex toto christiano orbe increbrentibus denuntiationibus praegravatur, non id praestare perpetuo valet, ut promptum et expeditum super quavis causa ferat iudicium: ex quo fit, ut aliquando serotina nimis sit provisio et inefficax remedium, cum iam ex lectione istorum librorum enormia damna processere.

Ad hoc incommodum avertendum non semel Romani pontifices prospexerunt, et ut aliarum aetatum exempla taceamus, aevo nostro per sanctae memoriae Leonem XII mandatum editum est, sub die 26 martii 1825, ad calcem regularum iudicis insertum et hisce litteris adiunctum, vi cuius ordinariis locorum praecipitur, ut libros omnes noxios in sua dioecesi editos vel diffusos propria auctoritate proscribere, et e manibus fidelium avellere studeant.

Cum autem huius apostolici mandati provida constitutio praesentibus fidelium necessitatibus et tuendae doctrinae morumque incolunitati optime respondeat, sanctissimo domino nostro Pio papae IX placuit eius memoriam esse recolendam, tenorem iterum vulgandum, et ab ordinariis locorum observantiam exigendam, quod excitatoriis hisce nostris litteris, nomine et auctoritate apostolicae sedis, sollicite praestamus. Quois si debita obedientia respondeat (sicut pro certo habemus), gravissima mala removebuntur in iis praesertim dioecesibus, in quibus promptae coercionis urget necessitas. Ne vero quis praetextu defectus iurisdictionis, aut alio quaesito colore ordinariorum sententias et proscriptiones ausu temerario spernet, vel pro non latis habere praesumat, eis sanctitas sua concessit, sicut nomine et auctoritate eius praesentibus conceditur, ut in hac re, etiam tanquam apostolicae sedis delegati, contrariis quibuscumque non obstantibus, procedant.

Ad apostolicum autem iudicium ea deferantur opera vel scripta, quae profundius examen exigant, vel in quibus ad salutarem effectum consequendum supremae auctoritatis sententia requiratur.

Interim tibi, illustrissime et reverendissime domine, copiosa divinatorum charismatum incrementa ex animo precamur, et ad pergrata quaeque officia nos paratissimos exhibemus.

Datum Romae, die 24 augusti 1864.

Amplitudinis tuae addictissimus:

Ludovicus, cardinalis de Alteris, sacrae Indicis congregationis praefectus.

(Loco + Sigilli.)

Frate Angelus Vincentius Modena, ordinis praedicatorum, sacrae Indicis congregationis a secretis.

*Mandatum pontificis Leonis XII° de pia memoria^A Mandatum sanctae memoriae Leonis XII editum
adans la decretulu sacri congregatiuni a Indicolui, decreto sacrae congregationis (Indicis) die sabbati
sabbato in 28 martii 1825.*

Sanctitas s'a a demandata, ce se revoca in memori'a totoruru patriarchiloru, archiepiscopiloru, episcopiloru si alter'a, sacra s'a conceduta gubernarea basericeoru, cele ce se cuprindu in regulile Indicolui publicate la mandatu santulu sinoda Tridentinu, si in observatiuni, in instructiune, si decretulu generali ale gniloruru pontifici Clemente VIII°, Alexandru VII° si Benedictu XIV°, si sunta puse in fruntea indicelui pentru cartile interdicte, cu autorizare de a sterge de totu si a proserie cartile corupte, ca adeca, fiendu cu totulu imposibulu a introduce in indice tote cartile stricatiuse, ce aparu ne intreruptu, se se nevoiesca a scote din manile fideliloru atari carti cu propria auctoritate, si insii se invetie pre creditiosii sei, care genu de nutrementu este salutariu pentru densii, si erasi carele trebus se lu-socotoca de stricatiou si mortiferu, ca nu cum-v'a se fa sedusi in primirea aceluia pria vre-o aparintia, si se se strice prin amagire.

*Instructiunea sacri congregatiuni publicata marti in
4 martii 1828.*

Sacra congregatiune revoca in minte totoruru patriarchiloru, archiepiscopiloru, ordinarietoruru si incuistoriloru locali oca ce se proserie in canonulu n° II, intre cele publicate din mandatu santulu concilii Tridentinu, cu cuvintele aceste: „Cartile ereticiloru, cari tractesa despre religione din propusu, se condamna cu totulu“, si cele ce le a demandatu Clemente alu VIII de pia memoria in instructiunea despre oprirea cartiloru, cu cuvintele urmatorie § VI: „In genere inse cu privire la cartile rele si stricatiuse se declara si statoresco, ca cele ce sau edatu la inceputu in ore care limba, si apoi sau interdite si condamnatu de cãtra scaunulu apostolicu, acele, in ori ce limba se voru traduce dupa ace'a, si ori unde in lume, se se considere de interdite de același scaunu si sub același pedepse condamnate.“

*Instructiunea sacri congregatiuni publicata
joia in 7 januarie 1836.*

Fiendu-cã s'a referitu sacri congregatiuni cu certitudine, ca santelu carti ale Biblioloru se divulga prin convorbiri, ca in unele locuri se si pareseu, fara ca se se observe legile cele mai salutare cu privire la același lucru, si fiendu-cã din caus'a ace'a e de temutu, ca nu cumva, dupa conspiratiunea omeniloru perveri mai cu seama in tempurile aceste, se se insine erorile ascunse sub aparatulu eloquentiei divine, din motivulu acela sacra congregatiune a decisu a se revoca de nou in memori'a totoruru cele ce s'au decretatu alta data, si anume versiunile in limbele matrne nu debue permise, „afara de acele ce voru fi fostu aprobate de scaunulu apostolicu, seau se voru fi edatu cu adnotatiuni luete din santii parinti ai basericei, seau dela barbati eruditi si catolici“ (din decretulu sacri congregatiuni a Indicolui 15 iuniu 1757 in adansulu la regulile indicelui): afara de ace'a debue se insistemu cu totulu pre fuga acelea, cari s'au statoritu in caus'a ace'a prin regul'a a patr'a a indicelui, si erasi prin mandatu pontificelui de pia memoria Clemente alu VIII.

Sanctitas sua mandavit in memoriam revocanda esse universis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, aliisque in ecclesiarum regimen praepositis ea, quae in regulis Indicis sacrosanctae synodi Tridentinae hucus editis, atque in observationibus, instructione, additione, et generalibus decretis summorum pontificum Clementis VIII, Alexandri VII, et Benedicti XIV auctoritate ad praeios libros proscribendos abolendosque indicis fibrorum prohibitorum praeposita sunt, ut nimirum, quia prorsus impossibile est, libros omnes noxios incessanter prodeuntes in indicem referre, propria auctoritate illos e manibus fidelium evellere studeant, ac per eos ipsimet fideles edoceantur quod pabuli genus sibi salutare. quod noxium ac mortiferum ducere debeant, ne ulla in eo suscipiendo capiantur specie ac pervertantur illecebra.

*Monitum sacrae congregationis (Indicis) editum
feria III die 4 martii 1828.*

Sacra congregatio in mentem revocat omnibus patriarchis, archiepiscopis, ordinariis, et inquisitoribus locorum id, quod praescribitur in regula, inter editas iussu sacri concilii Tridentini n° II, his verbis: „Haereticorum libri, qui de religione ex professo tractant, omnino damnantur“: et ea, quae mandavit sanctae memoriae Clemens VIII in instructione de prohibendis libris, sequentibus verbis § VI: „In universum autem de malis et perniciosis libris id declaratur atque statuitur, ut qui certa aliqua lingua initio editi, et deinde prohibiti ac damnati a sede apostolica sunt, iidem quoque, in quacumque postea vertantur linguam, censeantur ab eadem sede ubique gentium, sub eisdem poenis interdicti et damnati.“

*Monitum sacrae congregationis (Indicis) editum
feria V die 7 ianuarii 1836.*

Cum ad sacram congregationem certo relatum fuerit, sacratissimos Bibliorum libros vulgari sermone nonnullis in locis typis edi, quin saluberrimae de ea re leges serventur, cumque inde pertimescendum sit, ne, quae hominum aequam hisce praesertim temporibus conspiratio est, errores saepius divini eloquii apparatus obvoluti perperam insinuantur, censuris eadem sacra congregatio revocanda iterum esse in omnium memoriam, quae alias decreta sunt, vernaculas nimirum Bibliorum versiones non esse permittendas, „nisi quae fuerint ab apostolica sede approbatae, aut editae cum adnotationibus desumptis ex sanctis ecclesiae patribus vel ex doctis catholicisque viris“ (ex decreto sacrae congregationis Indicis 15 iunii 1757 in additis ad regulas indicis): his praeterea omnino insistendum, quae per regulam quartam indicis et deinceps, ex mandato sanctae memoriae Clementis VIII in eam causam praestituta fuerant.

V.

La titulu V, capu VIII.

Instructiunea sacrei congregatiuni de Propaganda fidei transmissa venerabili si predestinatului archiepiscopu de Alb'a-Jul'i'a si Fagarasiu, si venerabililor episcopi si provinciei Transilvaniei in anul 1858.

Despre indisolubilitatea matrimoniala in casa de adulteriu si parafraza parafraza.

Nu se pote spune căta bucuria sufletesca a casutii acest'a sacra congregatiune, indata ce a' intietosea, că in fine, prin ostentia, barbata, si constantia venerabililor presuli si acestei baserice de Alb'a-Jul'i'a si Fagarasiu, s'au efectuita, că abuzulu acola' invecitatu, prin care fara pedepa se disolvă casatori'a crestina seau pentru adulteriu seau din caus'a parasirei perfide a unuia dintre casatoriti, a inceputa numumai a se intrecurmă, ci a se amulge mai din radecini, că nice candu se nu mai produca surcei. Si intra adeveru ace'a cu atat'a a causatu mai mare bucuria congregatiunei, fiendu că prin acosta intrecurmare si sterpire a unui abuz de atare natura si atatu de mare, vede, că s'au dusu in deplinirea dorita formul'a ace'a de credintia, pre care pontificii Romani esprese o propunu spre marturisire totoror greiloru si orientailor, cari, abdicandu prin juramente de erori, lapedandu certeles eresului, si a le schismei, se retorna la unitatea basericeii catolice, că la unuculu asilu atu adeverului.

Prin formul'a acest'a propusa acolor'a de cătra Urbanu alu VIII, fa-care este obligatu se marturiseca: „Asemenea legatur'a sacramentului matrimonialului este indisolubila, si desi, se pota despartii conjugii de patu si conlocuire din caus'a adulteriu-lui, eresului seau din alte cause, totuși nu li este iertatu se contraga altu matrimoniu”. Si acosta formula o au conprobatu si confirmatu toti pontificii, cari au urmatu dupa Urbanu, intre cari numimu cu deosebire pre Benedictu alu XIV, care a propusu lui Simonu Evodiu patriarchului alu alu basericeii Antiochiane, formul'a acest'a de credintia spre publicare si marturisire¹.

Si scaunulu apostolicu, de căte ori i-s'a oferitu ocaziunea, nici una data n'a incetatu de a impune si pretinde observarea acestui articlu, care este de atat'a insemnatate. Pentru-că se scie din actele conciliului Florentinu, că sumulu pontifice Eugeniu IV s'a plānsu tare in contr'a acestui abuzu invecitatu, ce erā in valora la Greci, si că acela nu au avutu ce se-i replice². Din care causa acelu pontifice in decretulu seau pentru Armeni in acela-si conciliu a decisu acosta: „Binele matrimonialului se imparte in trei, antaiu este pruncii susceputi si educati spre onorea lui Domnedicu, alu doile este credintia, carea debus se-o pastreae unu nosociu cătra celu alaltu, alu treile este indivisibilitatea matrimonialului, pentru-că ace'a insemna unirea lui Christos cu baserica. Desi este iertatu a despartii de patu din caus'a fornicatiunei (curvii) totuși nu se pote contrage altu matrimoniu, fiindu-că legatur'a matrimonialului contragu in modu legalu, este perpetuu”. In fine chiar acosta articlu l'a definitu solemnu sinodulu ecumenicu Tridentinu in sesiunea XXIV, can. 8, cu cuvintele acoste: „De va dice cineva, că baserica grecesca, — candu a invetiata si invetiata, conformu doctrinei evangelice si apostolice, că pentru adulteriu unu dintre consorti matrimonialulu nu se pote disolve, si că amen-

V.

Ad titulum V, cap. VIII.

Instructio sacre congregatiouis de Propaganda fide ad venerabilem et prestantissimum archiepiscopum Fogarasiensem et Alba-Iulias, et ad venerabiles episcopos provincie Transilvanice transmissa anno 1858.

De indisolubilitate matrimonii in casu adulterii et parafraze desertionis.

Difficile dicta est, quanta animi lætitia sacra hæc congregatio fuerit affecta, cum primum accepit, factum fuisse tandem opera, fortitudine atque constantia venerabilium istius ecclesie Fogarasiensis seu Alba-Iulias presulum, ut inveteratus ille abusus, quo conjugium christianum vel ob adulterium, vel ob perfidam alterius conjugis desertionem impune solvebatur, cooperit non excindi modo, sed pene radicitus convelli, ne unquam amplius fructetur. Atque id quidem ex eo accidit congregationi iucundius, quod per hæc talis tantique abusus excisionem atque evulsionem videat optatæ executioni mandatum illam fidei formulam, quam Romani pontifices omnibus græcis atque orientalibus expresse profitendam proponunt, qui, eiuratis erroribus, ab hæresibus vel schismatis dissidiis ad catholicæ ecclesie unitatem tamquam ad unicum veritatis asylum se recipiant.

In hæc enim formulâ ab Urbano VIII illis proposita aperte quisquis profiteri tenetur: „Item sacramenti matrimonii vinculum indissolubile esse, et quamvis propter adulterium, hæresim, aut alias causas possit inter coniuges tori et cohabitationis separatio fieri, non tamen illis aliud matrimonium contrahere fas esse”. Hancque formulam qui Urbanum subsequuti sunt pontifices omnes plane comprobant confirmantque; quos inter Benedictum XIV præsertim volumus appellatum, qui Simoni Evodio, electo ecclesie Antiochenæ patriarchæ, hæc ipsam proposuit fidei formulam edendam profitendamque³.

Neque unquam destitit apostolica sedes, quoties sibi se obtulit occasio, ab inculcanda atque exigenda huius articuli, qui tanti momenti est, observatione. Iam enim ex actis concilii Florentini constat Eugenium IV summum pontificem de hoc penes grecos inveterato abusu fuisse graviter conquestum, nec quid ii reponerent, invenerunt⁴. Qui propterea pontifex in suo decreto pro Armenis in eodem concilio hæc edixit: „Assignatur autem triplex bonum matrimonii, primum est proles suscipienda et educanda ad cultum Dei; secundum est fides quam unus conjugum alteri servare debet; tertium est indivisibilitas matrimonii propter hoc, quod significat coniunctionem Christi et ecclesie. Quamvis autem ex causa fornicationis licet tori separationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas est, cum matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum sit”. Demum hunc ipsum articulum solemniter oecumenica Tridentina synodus definivit ses. XXIV, can. VIII, his verbis: „Si quis dixerit ecclesiam errare, cum docuit et docet iuxta evangelicam et apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum matrimonii vinculum non posse dissolvi, et utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse, altero coniuge vivente, aliud matrimonium contrahere,

¹ In Bullario Bened. XIV, t. I, p. 290.

² In const. LXXVII Nuper ad nos, in Bullario eisdem pontif., t. I, p. 254.

³ Concilia generalia et provincialia Severini, Bini (Coloa. Agripp. 1616), t. IV, parte I, p. 60 seq.

⁴ Acta conc. Harduin., t. IX, col. 440.

doi, ori chiar si celu inocente, care n'a datu cauza A moecharique cum qui, dimissa adultera, aliam duxerit, et eam quae, dimisso adultero, alii nupserit, anathema sit².

Mai inocé prin canoanelu acest'a conciliulu n'a decisu altu-cesta. decátu ce s'a credutu in ambele baseroc'e occidentala si orientala si s'a observatu prin traditiune continua dela Christosu si apostoli. Ce privese baseroc'a latina ceau occidentala, lucrulu e depliu probatu. Pentru-cá inea la inceputulu secululu alu V in conciliulu Milevitanu II s'a stabilitu acé'a mai cu acesi formula, pre carea a aprobat'o dupa acé'a conciliulu Tridentinu, si in canoanelu alu 7^{ie} dupa cumu amu amentitu o a primitu, cuvintele abelua suntu aceste: „Decidemu, cá dupa invetiatur'a evangelica si apostolica nici B celu lasatu de uiero, nici ce'a lasata de barbatu se nu se impreune cu altulu: ci se remana asiá, ceau se se impaco. Ce deca nu voru face, se se supuna la penitentia“¹.

Si in acé'a-si doctrina se unescu, precum se soie santulu Ilariu Pictavianulu³, santulu Ambrosiu⁴, santulu Jeronimu⁵, santulu Augustinu⁶, santulu Inocentiu I⁷. A reproduce aci cuvintele proprie a unui fia-caruia, scotimu de superfluu; va fi de ajunsu a produce testimoniulu celu mai ponderosu alu santului Inocentiu, prin care respunde lui Exuperiu episcopulu Taraconianu, care-lu intrebase in obiectulu acest'a: „Caritatea t'a m'a intrebatu si de acé'a, cari au trecut la alta casatoria intervenindu repudiulu. E evidentu, cá ambii acesti-a suntu adulteri. Cei-ce s'au grabitu la alta impreunare, inca trainda acé'a, de si casatori'a se pare desfacuta, nu potu se nu se scotesea de adulteri, in cátu si personele, cu cari se casatoreseu inea se pare, cá comitu adulteriu, dupa cuvintele evangelice: Ori cine si laep uieroce s'a, si ied pre alta, precurresece, asemene si celu, ce ied pry cea lasata, precurresece. De acé'a trebue retienuti dela comuniunea cu credintiosi“⁸.

Toem'a asiá de chiaro si preemtorie suntu si testimoniule parintiloru greocesii despre lucrulu acest'a. Si chiar' convingerea primei baseroc'e dela inceputu ni-o aréta barbatulu apostolicu Hermas in cartea *Pastoris*, carea óátu de multu o au pretiuitu forte multi parinti vechi, si inca cu mare auctoritate, abia este cinevá, care se nu scia. Mai departe in acé'asi, cartea a II, mandatulu IV, se cetece: „Deca vá romané uieroce in peccatulu seu? si dtee (angerulu): se o dimita pre acé'a barbatulu. Si barbatulu se remana de sine. Er' deca-si vá fi dimissu uieroce s'a, si vá fi luat pre alt'a, si elu precurresece“⁹. Er' Justinu martirulu in Apologi'a I aretandu, cu óátu intrece disciplina crestinesca pre cele paganesce, enuncia in genere, cá a lui Christosu, acésta precepta despre castitate: „Celu ce ied pre cea lasata de barbatu, precurresece“¹⁰.

Cu acéste se unescu decisiunile canoaneloru numite *apostolice*, cari tota de a un'a au avutu auctoritate mare in baseroc'a grecesca. Pentru-cá in can. XLVIII se statorece preste totu si fara nici una exceptiune: „Deca cutare laicu lasandu-si uieroce, va luá alt'a, ceau pre un'a dimissa dela

Hoc porro canone concilium nihil aliud canxit, quam quod in utraque ecclesia occidentali et orientali continenti traditione a Christo et apostolis creditum et servatum est. Quoad ecclesiam quidem latinam seu occidentalem res est perquam explorata. Iam enim saeculi V inito a concilio Milevitano II id adstructum fuerat eadem pene formula, quam deinceps concilium Tridentinum adiecit suamque in can. VII, quem memoravimus, fecit, eiusque verba haec sunt: „Placuit, ut secundum evangelicam et apostolicam disciplinam neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito alteri coniungatur; sed ita maneant aut sibi met reconcilientur. Quod si contempserint, ad poenitentiam redigantur“¹.

Atque in eandem doctrinam conspirant, ut notum est, sanctus Hilarius Pictaviensis³, sanctus Ambrosius⁴, sanctus Hieronymus⁵, sanctus Augustinus⁶, sanctus Innocentius I⁷. Quorum singula per singulos verba referre heic supervacaneum putamus; satis erit sancti Innocentii gravissimum testimonium producere, quo Exuperio episcopo Tarraconensi, qui hac de re eum interrogaverat, respondit: „De his etiam requisivit dilectio tua, qui, interveniente repudio, alii se matrimonio copularunt. Quos in utraque parte adulteros esse manifestum est. Qui vero vel uxore vivente, quamvis dissociatum videatur esse coniugium, ad aliam copulam festinarunt, neque possunt adulteri non videri, in tantum, ut etiam hae personae, quibus tales coniunctae sunt, etiam ipsae adulterium commissae videantur, secundum illud quod legimus in evangelio: Qui dimiserit uxorem suam et duxerit alteram, moechatur; similiter et qui dimissam duxerit, moechatur. Et ideo omnes a communione fidelium abstinendos“⁸.

Verum non minus luculenta sunt ac preemtorie, quae graeci patres hac super re nobis exhibent testimonia. Ac primae ipsius nascentis ecclesiae sensum patefacit vir apostolicus Hermas in libro *Pastoris*, cui quantum tribuerint vetusti patres, neque nec pauci numero, nec minus auctoritate insignes, vix est qui possit ignorare. In eo porro, libro II, mandato IV, legitur: „Si permanserit in vitio suo mulier? Et dicit (angelus): Dimittat illam vir. Et vir per se maneat. Quod si dimiserit mulierem suam, et aliam duxerit, et ipse moechatur“⁹. Iustinus vero martyr in Apologia I ostendens quantum christiana institutio praestet gentilibus institutionibus, hoc de castitate velut Christi praecceptum generatim enuntiat: „Qui ducit repudiatam ab altero viro, moechatur“¹⁰.

Quibus congruunt, quae in canonibus *apostolicis* nuncupatis, quorum magna semper extitit in ecclesia graeca auctoritas, constituta sunt. Etenim in can. XLVIII indefinite, nullaque proreus exceptione facta, statuitur: „Si quis laicus uxore sua eiecta, aliam acceperit, vel ab alio dimissam, segrege-

¹ Can. XVII. Acta conc. Harduin. t. I, col. 1700.

² In cap. IV. Comment. in Matth. num. 22, edit. Maur.

³ Exposit. in Luc. lib. VIII.

⁴ Epist. LXXVII, n. 3, 4, col. 445, edit. Valart. et in comment. in cap. XIX a. Matth.

⁵ In duobus lib. De coestigio adulter. ad Polentianum.

⁶ Epist. ad Exuperium Tarracon. n. 12, edit. Constant. col. 794, et iterum epist. II ad Victorium Rotomag. n. 15, ibid., col. 762.

⁷ Epist. IV, loc. cit.

⁸ Edit. Oberlin. *Fidrum apost.*, t. I, edit. Antwerp, 1686, p. 87.

⁹ Edit. Maurin., n. 15.

barbatulu seu, se se desparta¹. De aci a ur-
 mata cã santulu Basilii, santulu Grãgorie Nasion-
 senulu, santulu Jenua Chrysoctoma, Teodorota si
 alibi mai multi, pro cãdu dãu eroditioniloru fa-
 cultate a-si dimitte uicorea adultera, pro atunci
 unanimu tragu la indeola, cã acia ar' potã se-si
 ibe alta uicorea dupa dimiterea colui adultera, pãna
 cãdu ac'a e inca in victia.

Si intru adevera santulu Basilii chiar in cano-
 nulu alu IX, de care abuzosa atãtu de multa acia,
 cari apara divorciulu, afirma insolubilitatea absoluta
 a casatoriei dicãdu: „Dupa invetiaturã domnului
 Christou nici barbatiloru nici uicoriloru nu li este
 iertata a se despartã, de cãtu pentru adulteria.
 Ince daten'a nu este asiã, pentru-cã cã privire la
 uicori affãmu, cã se observa multe cu acuratãtia,
 pentru-cã apostolulu dice, cã *ac'o's, care se im-
 prouas cu meretricia, devins unus corpus*. Er' Jeremi'a,
dãca ea si uicorea cu aliu barbatu, se nu se intoroc
*la barbatulu seu, ci fiindu maculata ea remans mac-
 culata: si trasi, celu ce tians pre cea adultera, este*
nebunus si impiu. Er' datin'a demanda, cã si bar-
 batii adulteri, si cari petrocu in fornicatione, se se
 retiena dela uicori. Deci ac'e'ace trãese cu unu
 barbatu dimisu, nu sciu de se pote numi adultera.
 Pentru-cã crim'a privesce pre uicore, carea si-a
 dimisu barbatulu ori din ce cauza a'ar' si dusu dela
 elu. Sãu batuta se nu sufero, cu tote cã erã mai
 bine se sufero bataile, decãtu se se desparta de
 barbatu: seau pentru dauna in bani, care inca nu
 este scusa de ajunsu: er' dãca trãese in fornicati-
 one, nu avomu ac'e'ta prevediuta in praxea ecle-
 siastica, ma inca uicorei nici nu este demandatu,
 se se desparta de barbatulu infideli, ci se remana
 pentru templare nesicura. Pentru-cã ce scii stiuere,
 au oei mantã pre barbatu? De unde ac'e'a, ce-si
 lasa barbatulu, si merge dupa altulu, este adultera:
 er' celu pãrasitu e excusabilu, si ac'e'a ce locuesce
 cu elu, nu se condãma. Er' dãca barbatulu, care
 a despartitu de uicore, iã alt'a, si elu este
 adulteru, pentru-cã face, cã ac'e'a se comita adulte-
 riu, si ac'e'a, ce locuesce cu elu, este adultera,
 pentru-cã si-a luat unu barbatu strãinu².

Din cari invetiãmu, dupa santulu parinte, cã in
 sensulu evangeliulu barbatulu si uicorea santu
 egali, desi daten'a introduca prin legile civili per-
 mite barbatulu se dimita uicorea din caus'a ad-
 ulteriuului, precãdu aceteia-i denega. Dealmintrea
 densulu dupa norm'a evangeliulu pre ambii, va se
 dica pre barbata si uicore, -i dechiara de vinovati
 pentru adulteriu, dãca ocau barbatulu va iã uicore
 adultera, seau uicorea se va maritã dupa barbatu
 adultera, pãna cãdu trãesece unulu din doi desi
 dimisu. Cãtu de drãpta este parerea densulu se
 vede atãtu din alte locuri³, cãtu si cu deosebire
 din regul'a LXXIII, in care dechiara absolutu
 chiaru si in causa de adulteriu: „Nu este iertatu
 barbatulu, dupa ce si-a dimisu soci'a, se iãe pre
 alta⁴: nico: „Nu se cuvino, cã uicorea repudiata
 de barbatu se fia luata de cãtra altulu⁵: si ac'e'ta
 dupa norm'a invetiaturei evangeliice, carea o aduce
 tota acolo.

Cu santulu Basilii se unesco santulu Gregoriu
 Nasionenulu, care asemenea reproba daten'a intro-
 ducã de legile civile cu privire la repudiarea uic-
 oriloru adultera, precãdu din contra uicoriloru nu
 li este iertata a repudiã pre barbatii adulteri, di-
 cãdu: „Cu privire la ac'e'ta (castiune) vedu pre
 multi reu pasionati, er' legea loru nedrãpta si ne-
 constanta. Pentru-cã ce a fostu caus'a de pro-

ur⁶. Exinde factum est, ut sanctus Basilus, sanctus
 Gregorius Nasionensis, sanctus Iohannes Chryso-
 stomus, Theodoretus, alique passim, dum uno ore fa-
 cultatem tribuunt fidelibus coniugum dimittendi adul-
 teram, unanimi consensione infideliter eos posse,
 adultera dimissa, eoque vivente, aliam ducere
 uxorem.

Sane sanctus Basilus, vel in ipso canone IX,
 quo tantopere abutuntur, qui divortium propugnant,
 omnimodam insolubilitatem adstruit matrimonii
 dicens: „Aeque viris et mulieribus convenit secun-
 dum sententiam consecrationem quod a Domino
 pronuntiatum est, non licere a matrimonio discedere,
 nisi ob fornicationem. Consuetudo autem non ita se
 habet, sed de Mulieribus quidem multa accurate
 observari deprehendimus, cum apostolus quidem
 dicat, quod *qui adheret meretrici, fit unum corpus*.
 Ieremias vero, *quod si fuerit mulier cum alio viro,*
non revertetur ad virum suum, sed polluta pollutur;
 et iterum, *qui habet adulteram, stultus est et impius*.
 Consuetudo autem etiam adulteros viros et in for-
 nicationibus versantes iubet a mulieribus retineri.
 Quare quae una cum viro dimisso habitat, nescio
 an possit adultera appellari. Crimen enim hic attingit
 mulierem, quae virum dimisit, quam de causa
 a coniugio discesserit. Sive enim percussa plagas
 non ferat, ferre satius erat quam a coniuge se-
 parari; sive damnum in pecuniis non ferat, ne haec
 quidem iusta excusatio: sin autem, quoniam ipse
 vivit in fornicatione, non habemus hanc in eccle-
 siastica consuetudine observationem, immo vero ab
 infideli viro non iussa est mulier separari, sed
 propter eventum incertum remanere. *Quid enim scis,*
mulier, an virum saluum sis factura? Quare, quae
 reliquit, est adultera, si ad alium virum accesserit:
 qui autem relictus est, dignus est venia, et quae
 una cum eo habitat, non condemnat. Sed si vir,
 qui ab uxore discessit, accessit ad aliam, est et
 ipse adulter, quia facit, ut ipsa adulterium com-
 mittat, et quae una cum ipso habitat, est adultera,
 quia alienum virum ad se tradidit⁷.

Ex quibus discimus iuxta beatum patrem patres
 ex evangelio esse virum et mulierem, etiam consue-
 tudo per leges civiles inducta tribuat marito fa-
 cultatem dimittendi propter adulterium mulierem,
 quam huic denegat. Ceterum ipse ad normam evan-
 gelii utrumque, virum scilicet et mulierem, reum
 adulterii declarat, qui alterutro vivente, licet di-
 missio, vel vir alteram duxerit uxorem, vel uxor
 alteri viro nupserit. Quam germanam esse eius
 mentem patet tum ex aliis locis⁸, tum potissimum
 ex regula LXXIII apparet, in qua absolute pronun-
 tiat etiam in casu adulterii: „Quod non licet
 viro, uxore dimissa, aliam ducere⁹: neque „fas est
 repudiatam a marito ab alio duci uxorem¹⁰: id-
 que ad normam evangelicae doctrinae, quam ibidem
 adducit.

Sancto Basilio consonat sanctus Gregorius Na-
 zianzenus, qui itidem reprobatur consuetudinem a
 legibus civilibus inductam de repudiandis uxoribus
 adulteris, dum e contra non licet mulieribus repu-
 diare adulteros maritos, dicens: „Circa hanc (quaes-
 tionem) plerisque male affectos orno, ac legem
 eorum iniquam, nec sibi constantem. Quid enim
 causa fuit, cur mulierem coercerent, marito contra

¹ Apud Coteler., edit. Antwerp., t. I, p. 444.
² Epist. CLXXXVII, edit. Manz., t. III, p. 373 seq.

³ Can. XLVIII.
⁴ Edit. cit., t. II, p. moralibus, p. 308.

muliere an oprit'e, et' barbatulu i-a cecutu si l'au lasatu libera? Si ca' muliere, care a intropinatu unu planu necestu in contr'a obit'u barbatulu eou, se fa' constringa la explera adulteriali, si se fa' torturata prin cele mai e' r'pedepas ale legu, et' barbatulu, care a violatu prin adulteriu credint'a promissu mulieri, se nu fa' cupesu nice unu pedepas? Leges acot'a nice de omni nu e' aproba, datu'a acot'a de locu nu e' laudu'. Si in epistola CXXI: „Intra adaveru, sura, cu multa placere asi fi datu suatu lui Uerianu alu mieu, ca' se tricea cu vederea multe din cele puse la midit'ou, si se nu aproba divortiuu, fiindu-ca' displice legiloru nostre cu totulu: desi legile Romaniloru judeca altmintre' ". Prin cuvintele acotea cantulu parinte cepreru opune legiloru civile, cari permitu divortiuu, legile crestine, cari lu oprescu.

In fine santulu Joannu Chrysostomu afirma constant, ca' matrimoniulu este indisolubile in ori ce casu, pentru-ca' densulu desaproba cu totulu legile civile, cari decretaza divortiuu, ca' pre unele contrarie legi evangelice. Elu scrie: „Ce vomu dice aceluia, care va judeca despre noi candu ni va coti legea amintita dicundu, am demandatu, se nu luati pre muliere repudiata, apunendu-vi, ca' comitoti adulteriu: desi cumu ai cutesatu se pasicesi la una casatoria oprita? ce vomu dice, ce vomu respunde? Pentru-ca' nice una data nu este iortatu, se se ieta de protectu legi straine acolo, ei este necessaria, ca' cei ce tacu si suntu amestecati in lucr'u, se fa' aruncati in foculu gehenei impreuna cu adulterii, si cu cei ce facu injuria casatoriei straine. Ca' ei si celu ce a dimisu muliere fara cauza de curvia, si celu ce a luat pre cea dimisa traidu inca barbatulu ei, se fa' pedepaiti impreuna cu muliere dimisa ". Si erasi in altu locu se pronuncia absoluta: „Nice se nu-mi dicei: etu a dimis'o; pentru-ca' dimis'o remane inca muliere dimitentalu ".

Din acota doctrina constanta si unanima a mai mariloru a urmatu, ca' credintiosii, dupace muliere a a dimisu pentru crima adulteriali, nice una data nu au cutesatu se inchiale casatorie noue, pre catu tempu a traitu acou. Intra adaveru din tota anticitatea nu se pote produce nice macaru unu exemplu despre inchialrea verunei casatorie de natur'a acotea, mai cu acma cu invoierea si aprobarea auctoritateri eclesiastice. Care procedura cu atat'a e' de a se consider'a mai multa, fiindu-ca' legile imperiale permitu atari divortie, asa dara este unu argumentu invincibile, ca' in tempulu acela inca nu incepuo a se introduce prax'a punibila si strictioea despre disolvarea matrimoniulu, ei ca' a fostu inca in vigore disciplin'a unanima a doctrinei evangelice si apostolice in baseriu'a greco-orientala, carea, precumu in altele asia si in articululu acot'a s'a unitu cu baseriu'a Romana seu occidental. Altcumu atunci s'aru fi intemplatu adoceri acotafilu de disolveri matrimoniali, dupa omni s'a intemplatu dupa acou; s'aru fi nascutu forte multe neintilegeri si controversie din caus'a acotea intre ambele baserice. Totusi catu potemu sei noi din interii si monumente clar' si din tempurile cele mai vechi, nicairi nu amu aflatu, ca' in tempulu acel'a se se fi nascutu sequ agitata intre ambele baserice ver una costione in obiectulu acot'a; desi intra adaveru ar' fi lucr'u de mirare, se nu fa' romasu nici una urma despre una atare costione.

Asa dara atare praxa strictioea nu se pote deduce nice din literele sacre, nice din traditione

indulgenta, omneque liberum relinquerent? Et mulier quidem, quae improbum consilium advenus viri cui cubile susceperit, adulterii piaculo constringatur, acerbissimisque legum poenis amuratur; vir autem, qui sedem uxori datam per adulterium violaverit, nulli supplicio obnoxius sit? Hanc legem hancquam probe, hanc consuetudinem minime laudo'. Et in epistola CXXI: „Equidem libentissime, scribit, consilium deditem mee Ueriano, ut multa eorum quae in medio interiecta sunt, praeteriret, quo divortium ratum non faceret: quod legibus nostris omnino displicet, tametsi Romanorum leges aliter iudicant'. Per quae quidem verba expresse beatus pater opponit legibus civilibus, quae permittunt divortium, leges christianas, quae illud vetant.

Demum sanctus Ioannes Chrysostomus insolubile quocumque in casu coniugium constanter affirmat, cum civiles leges, quae divortium sancunt, tamquam contrarias legi evangelicae planissime improbat. Scribit enim: „Quid enim dicemus ei, qui de nobis indicaturus est, quando legem illatam in medium legerit dicens: Iussi repudiatam uxorem non ducere, dicens id adulterium esse. Quomodo igitur ausus es ad prohibitas nuptias accedere? Quid dicemus, quid respondebimus? Numquam enim illo fas externas leges praetexere, sed necessarium est tacentes esse ligatos in gehennae ignem immitti cum adulteris et alienum torum iniuria afficientibus. Nam et qui dimiserit absque causa stupri, et qui eiecitam vivente viro duxerit, cum eiecota illa punientur ". Et iterum absolute alibi pronuntiat: „Nec mihi enim dicas: ille eiecit. Nam eiecota adhuc manet eicientis uxor ".

Ex hac constanti atque unanimi maiorum doctrina factum est, ut numquam ausi fuerint fideles, dimissa ob adulterii flagitium uxore, novas celebrare nuptias illa vivente. Sane ex universa antiquitate ne unum quidem proferri exemplum potest de eiusmodi celebratis coniugiis, ecclesiastica praesertim probante aut suffragante auctoritate. Quae agendi ratio eo pluris facienda est, quod imperiales leges eiusmodi divortia permitterent. Argumento igitur ineluctabili est aetate illa nondum noxiam ac perniciosam de dirimendis coniugiis praxim induci coepisse, sed adhuc evangelicae et apostolicae doctrinae consentientem viguisse disciplinam in ecclesia graeco-orientali, quae ut in ceteris, sic etiam in hoc articulo cum Romana seu occidentali conveniebat ecclesia. Alioquin tum frequentes, prout postea factum est, eiusmodi coniugiorum diremptiones accidissent; inter utramque ecclesiam disensiones et controversiae hac de causa excitatae fuissent quamplurimae. Verumtamen, quantum ex historiis aut monumentis repetere vel longissime possumus, nihil unquam quaestionis per eam aetatem inter utramque ecclesiam hac de re exortum, aut agitatum novimus; quodque certe mirabile foret, nullum huiusmodi quaestionis vestigium memoriae proditum fuisse.

Itaque non ex sacris litteris neque ex maiorum traditione, prout serioribus temporibus nonnulli

¹ Orat. XXXVII, n. 6, edit. Moz. 1776, t. I, p. 645.
² Opp. edit. Paris, 1680, t. I, p. 305.

³ In serm. De libello repudiij, num. 8, edit. Moz., t. III, p. 207.
⁴ Rom. XVII in Matth., t. VII, p. 287, seq., n. 4.

betrârilor, după cum se cogitată mai în tem-
purile mai târzie. Pentru că altminteru urmele
acestei certe reciproc v'astă vedă undeva în docu-
mintele vechi. Din contra se știe, că scriitorii
grecii nu au recursu nice nu sau provocata la
fundăcie acoste, decât după ce biserica română
a începută a urmări cu asprime acoste abusu, care
lău dimensiuni din ce în ce mai mari, că în ori ce
moda se și mândreacă prax'a s'a prin ore care co-
lore de adeveru, pentru că se nu marturieacă, că
sau abătutu asiă de tare dela calea invetiaturei
evangelice și apostolice.

Deci acost'a praxea sau mai bine abusu alu
bisericei greco-orientale nu e de a se scoate de
aiurea, decâtă din legile imperatoru, pre cari, în
modulu oelu mai neiertatu le-a primitu intro deci-
siunile canonice în *Nemecocensu* sau mai întâiu
impulu Fotiu, auctorulu schismei triste, prin care
biserice'a greacă s'a despartitu decâtă cea Ro-
mana sau catolica, că și cumu legile profane des-
pre lucrulu acost'a, reprobate decâtă parinti, aru
avé poterea auctoritatei eclesiastice și canonice.
Asia din tempulu acela a provenitu, că daten'a
acosta perversa a începutu mai întâiu a se veri pre
furișu în biserice'a greco-orientala prin nepăsarea
episcopiloru fără energia și preacdicti poterei laice,
er' după acost'a pria aprobarea reului crescându,
până ce respândindu-se în lungu și în latu a prinsu
radecini afunde, neestermabile mai prin nice una
potere omenească. Acosta procedura, care s'a intro-
dusu în tempurile mai târzie și care diferă asiă
de tare de acost'a, care avé deplina potere în tem-
purile anteriori, cându erău în flore săntii parinti
și bisericei, arata până la evidentia, că la începutu
cu totulu alta doctrina eră în valora, și că numai
după schism'a cea tristă a începutu a se realtă și
a precumpani prax'a contraria.

Ce'a ce nice chiaru interpretii greci și dreptulu
canonicu nu au euzesțu se negu, ma din contra
marturieacă publice. Va fi destulu se amintim
aci unu singuru scriitoriu, care la greco-orientali
se bucura de una auctoritate mare, pre monachulu
Blastaru, care tractându despre causele, prin cari
se disolve matrimoniulu, de cari numera multe
atâtu din partea barbatulu, câtu și din partea
mueri, tote le deduce dela legile imperatoru,
densulu scrie astfelu: „Despre solutiunea matri-
moniului tractesa multe legi în multe locuri; dar
mai perfectu novel'a lui Justinianu, care spune
claru causele, pentru cari barbatulu sau mueru
pote repudiă pre sociulu sau. . . Er' causele suntu
enumerate epreza de imparati religiosi, din caus'a
cogora unice se pote disolv' matrimoniulu“. Intro
causele aceste numera și pre acost'a „deca muiera
este acustă pentru adulteriu, și a fostu convinsa
pria legi despre adulteriu“¹.

Inse, că se ne folosim de cuvintele cele pon-
derose ale lui Piu VI, se știe, că prin legile ome-
nesci câtu una data se ierta pentru fragilitatea
umana unele, ce nu suntu iertate după dreptulu
conscientiei. Se știe, că nu au lipsitu legi, cari
permittu atare modu de usura, care de locu nu se
pote impacă cu dreptulu naturalu și divin, încâtu
facultatea data ataroru legi în modulu acost'a mai
bine s'ar numi impunitate decâtu libertate iusta.
Și că se nu ne departăm de materi'a din cestiune,
asemenea se știe, că și în seclii primi ai bisericei
a fostu permisu după legile omenești, că se se
disolve matrimoniulu din anumite cause, dându-se
pote chiaru și facultate ambeloru părți de a închei
altu casorii. Ce dicitu inse la aceste parinti ba-

excogitarunt, repeti permisiona etiammedi praxi
poteat. Sicut enim huius concertationis vestigia
alibi in veteris documentis apparent. Contra
vere notum est ad hoc fontes non se recepisse, aut
provocasse graecos scriptores, nisi postquam acriter
ecclesia Romana gliscentem hunc abusum insectari
cepit, ut quoquomodo praxim suam aliqae veri-
tatis colore cobonestarent, ne turpiter adeo se ab
evangelice et apostolice doctrinae tramite descis-
sivesse faterentur.

Non aliunde igitur haec praxis seu verius abu-
sus ecclesiae graeco-orientalis arcessendus est, quam
ex imperatorum legibus, quas per summum nefas
etiam nefarius Photius luctuosi schismatis auctor,
quod graeca ecclesia a romana seu catholica diacisa
est, in suo *Nemecocensu* inter canonicas sanctiones
adeciyit, perinde ac si profanas leges, a patribus hae
super re reprobatae, vim ecclesiasticae et canonicae
auctoritatis haberent. Ex eo enim tempore factum
est, ut furtim primo perversa illa consuetudo in
ecclesiam graeco-orientalem irrepere coeperit, dissi-
mulantibus ignavis episcopis laicae potestati nimis
addictis, postea vero etiam ingravescens malum
prostantibus, donec longe lateque diffusum altas
egerit radices nulla fere humana vi convallendas.
Haec autem adeo diversa agendi ratio, quae seriori-
bus temporibus obtinuit, ab ea, quae vigit antio-
riori aetate florantibusque ecclesiae sanctissimis
patribus, luculenter ostendit aliam prorsus primitus
doctrinam invaluisse, nec nisi post luctuosum schisma
contrariam gliscere ac praevalere praxim coepisse.

Quod neque ipsi iuris canonici interpretes graeci
indigari aui sunt, immo vero aperte fatentur. Satis
heic sit unum commemorare penes graeco-orientales
non exiguae auctoritatis scriptorem. Blastarem mo-
nachum, qui de causis agens, quibus matrimonium
solvitur, quasque haud paucas tum ex parte mariti
tum ex parte uxoris recenset, eas omnes repetit
ab imperatorum legibus. Sic enim scribit: „De
matrimonii solutione multis in locis multas leges
tractant; sed perfectius novella Justiniani, quae
diserte causas exponit, ob quas maritus aut uxor
repudium coniugi mittere potest. . . Causae vero
nominatim enumeratae sunt a religiosis imperatori-
bus, ob quas solas matrimonium solvere licet“. Inter
has causas autem et illam refert: „Si adul-
terii mulier accusata, et secundum leges adulterii
convicta fuerit“¹.

Notum vero est, ut gravissimis Pii VI verbis
utamur, humanis legibus nonnulla interdum humanae
fragilitati concedi, quae non licent iure conscientiae.
Notum est non defuisse leges talem usurae modum
permittentes, quae cum iure naturali ac divino con-
ciliari prorsus non valeant, ut proinde facultas haece
legibus data impunitas potius dicenda foret, quam
iusta libertas. Ac ne a subiecta materia discoda-
mus, notum pariter est primis quoque ecclesiae
saeculis permixtum humanis legibus fuisse, ut certis
de causis matrimonia solverentur, forte etiam
utriusque parti facultate ad alias nuptias transeundi
facta. Quid porro ad haec ecclesiae patres? Chry-
sostomus in cap. VII epistolae ad Romanos: „Non mihi
recites leges externas atque profanas, quae libellum

¹ Matth. Blastaris, *Synagoga alphabetica*, litt. γ, cap. XIII.

serici? Chriseotaru în cap. VII epist. către Rom.: „Se nu-mi citești legile externe și profane, cari demanda a te dă blest de repudiare, și a se face divorț; pentru-că aceea Domneștii nu va judecă după legile aceste, ci după aceea, „pre cari le-a pus Dumnezeu“. Hieronim în epist. 30: „Altele sânt legile imperatoru, altele alui Chriseotaru: altă demanda Papinianu, altă Paulu alu nostru“; pentru ace'a ace'a-si santulu doctoru „marturisesc, că Fabiol'a a peccatuta, pentru-că repudiându pre barbatulu, ce o dreptu adulteru, și care avuse comertu cu una prostituta, și servitore ordinaru, nu a romasu nemaritata; desi o cecnea, pentru-că a fostu tenera și după legile civile se permitea repudiulu“, scriendu: „Asia dara si Fabiol'a, pentru-că eră convinsa, si eugetă, că ou dreptulu si-a dimisu barbatulu, si fandu-că nu cunoascuse vigorea evangeliulu, în care li-se tale muieriloru totu pretestulu de a se maritá, până cându B traiescu barbatii, precându inuagiura multe rane de ale diavolului, necautu primi o singura rana“.

Mai departe cându prax'a acea atâtu de stricătiosă se improbă din partea scaunului apostolicu, atunci în fine scriitorii bisericești greco-orientale, că se o justifice în ori ce modu, au recursu la textulu din Math. V, 32 și XIX, 9, unde este adausa clausul'a excepțiunei: „Luandu-se afara cauz'a fornicatiunei... Decatu pentru fornicatiune“; că si cumu adeca Chriseotaru Salvatorulu nostru ar fi voitu prin ace'a se dea, în casu de adulteriu, nu numai facultate de a dimitte muierea, ce a comisu fornicatiune, ci și de a-si luá alt'a, după ce a dimisu pre acea. Cátu este de nenimerita interpretarea acea si câtu de straina de intentiunea lui Chriseotaru, acea o vede unioru facine, care liá aminte la scopulu, ce si la propusu atunci, va se dica pentru-că se atérgea libelulu de repudiare, pre care l'a conoesu Moise p' ntru durit'a animi poporalui israelita, si pentru-că se restatordeca matrimonialu crestina după instituirea sa divina dela inceputu, că se fa perpetuu indisolubilulu. Acestu scopu intru adevera de locu nu l'ar fi ajunsu, deca ar fi datu credinciosiloru sei facultates de a face divorțu din punctu de adulteriu. Acet'a o vede sa-care, deca în aminte la locurile paralele alui Marcu X, 11 și Luc'a XVI, 18, unde eschidiendu-se ori ce excepțiune, Chriseotaru absolute numeoco adulteru pre-afela, care dimitiendu-si soci'a sa, si-va luá pre alt'a, si pre acea, care dimitiendu pre barbatu, se va maritá după altulu. Celu ce este atentu la Paulu apostolulu Rom. VII, 4 seq. apoi I Cor. VII, 10, 11 și 39, care espune inveniatur'a despre indisolubilitate perpetua a matrimonialu crestina. În fine celu ce în aminte la sensulu întregi anticitati eclesiastice, care în curvitate citate din Mateu nu recunosc, se se fa datu de contra Chriseotaru alta facultate, afara de dimisiunea socii adulteru cu privire la patu si méa; durandu inese legatur'a matrimonialu, până va trai acea.

Asia socii scriitoru indeciztu au recursu la patrocinulu canonulu alu IX alu santulu Basilu, că si cumu santulu parlatu ar veni în contradicțiune cu sine însuși, cându, precumu amu vedutu, basca pre prescrierea evangelicu indisolubilitate absoluta a matrimonialu crestina, si că aru si comisu una absurditate, cându în sensulu legiloru civile a admisiu, că barbatulu intru adevera pote repudiá pre soci'a e'a în casu de fornicatiune, si din contra, că soci'a nu pote repudiá pre barbatulu adulteru, si acet'a după-ce a recunoscutu, că ambii conjugi au dreptu egalu în sensulu doctrinei evangelicu si apostolice.

repedii dare ce divorțiu fieru prescriptu; non enim profecto secundum has leges iudicaturus est Deus, sed iuxta eas, quas ipse posuit.“ Hieronymus epist. 30: „Aliae sunt leges caeterarum, aliae Christi: aliae Papinianae, aliae Paulus noster prescribit“. Quocirca idem canonicus doctor „peccasse factus Fabiolam, quod repudiato marito, adulteru quidem, et qui se exorte vilique mancipio misererat“, non inupta manserit; tametsi eam excoecet, quod adolecentula esset, et civilibus legibus permitteretur repudium, scribens: „Igitur et Fabiola, quia persuaserat sibi, et putabat a se virum iusto dimissum, nec evangelii vigorem noverat, in quo nubendi universa caecatio, viventibus viris, foeminis amputatur, dum multa diaboli vitat vulnera, unum incauta vulnus accepit“.

Cum porro ab apostolica sede adeo perniciose obiurgaretur praxis, tunc demum graeco-orientalis ecclesiae scriptores, ut eam quoquomodo cohonestarent, confugerunt ad textus Matth. V, 32 et XIX, 9, ubi clausula apponitur exceptionis: „Excepta fornicationis causa... Nisi ob fornicationem“; quasi nempe voluerit Christus Salvator noster per eam, adulterii flagitio interveniente, tribuere facultatem non modo dimittendi uxorem fornicariam, verum etiam et alteram ducendi, ea dimissa. Quae quidem interpretatio quam abeona sit, et a Christi mente aliena unusquisque facile videt, qui attendat ad scopum, quem sibi id temporis proposuit, nempe abolendi concessum a Moyse ob duritiam cordis iradhitionis gentis libellum repudii, ac revocandi coniugium christianum ad primaevam eiusdem divinum institutionem perpetuae indissolubilitatis. Quem profecto scopum minime attigisset, si divortii faciendi fidelibus suis in causa adulterii tribuisset facultatem. Unusquisque praeterea id videt, qui attendat ad loca parallela Marci X, 11 et Luc. XVI, 18, ubi quavis exclusa exceptione, absolute Christus adulterii reum pronuntiat, qui, dimissa uxore sua, alteram duxerit, et eam, quae, dimisso viro, alteri nupserit; qui attendat ad Paulum apostolum, Rom. VII, 4 seq., tam I Cor. VII, 10, 11 et 39, Christi exponentem de matrimonii christiani perpetuae indissolubilitate doctrinam; qui demum ad universae ecclesiae antiquitatis sensum attendat, quae in allegatis Matthaei verbis non aliam datam a Christo facultatem agnovit praeter coniugis adulterae dimissionem quoad toram habitationemque, coniugii vinculo, quamdiu illa vixerit, perseverante.

Sic perperam iidem scriptores ad canonis IX sancti Basilii patrocinium se receperunt, quasi nempe sanctus pater eorum ipse pignasset, dum, ut vidimus, absolutam coniugii christiani ad normam evangelicam adstruxit indissolubilitatem; atque absurde iuxta civiles leges admisisset virum quidem in casu fornicationis posse uxorem repudiare, non item vero uxorem adulterum maritam; idque postquam per in utroque coniuge iuxta evangelicam et apostolicam doctrinam ius cognovisset.

Et deca prelunga aca aru recourse la una scri-
toriu sau la altaba, care sar' par' cã-i partinesce
asa de tare, atunci daci li replicãna cu acelasi
pontific' laudatu si de pia amintire cu Pio VI:
„Traditiunea basericii nu debue se se culga din
parerile private ale acestora, procum se vede
chiaru din controvergi'a cu privire la administrarea
beterului decetra eretici, si cã forciroa nu debue
se se protraga pana la dñ'a judecãrii ultime; daci
barbatii acestia destina'i prin eruditioe si sanctitate
au greutu in punctele aceste, totasi baserica a
decisiu acoste: controversie in poterea traditiunei.
Pentru-ce se nu fi potutu asiã dara si acost'a?
Deci cã se romanemu prelunga intrebaria presenta
despre disolvarea legaturii matrimoniale din caus'a
absentiei, mai multu nu este iertatu unui barbatu
catolicu se ventileze cestiunea, si se o socotãca
inca cã si supusa indoilei, pentru-cã prin defini-
tiunea clara a conciliului Tridentinu adusa in B
can. VII este decisa pentru totudeuna“¹.

Stãndu lucrulu astu felu, acost'a sacra congrega-
tiune procedu dã laud'a meritata archiepiscopu-
lului acestei provincie metropolitane a Alb'a-Juliei,
care totudeuna a lueratu cu multa placere, cã atare
abusu invehitu, de a disolvã matrimoniulu pentru
adulteriu sau pentru parasire perfida, se se ester-
minese cu totulu, pre atunci-lu indemna la con-
stantia si barbata in propusulu susoeputu. Ma inca
si pre episcopii suffraganeos acestei baserice metro-
politane, de repetite ori i indemna cu deadinsulu
acost'a sacra congregatiune, cã si densii se aplice
cu urgentia zelulu si ingrigirea sa pentru propusulu
acost'a, cã cu unu suffetu si cu poteri unite se se
obtiena scopulu doritu. Cu atãta mai vertosu, cã
atunci cãndu s'a concediutu executarei forcite
actulu uniunei acestora diocese cu baserica cato-
lica, s'a pusu conditiunea espressa, cã Grecii orientali
se promita nu numai cã marturisesco impreuna cu
scaunulu apostolicu cei patru articli, in cari nu se
uniãu cu aca, ci si cã „voru admite, marturisi si
crede acelea ce le admite, marturisesco si crede
sant'a mama baserica Romana“. Acum inse nu este
neci una indoiala, cã baserica Romana crede si
marturisesco articlulu despre absolut'a indisolubili-
tate a matrimoniului crestinu si in casulu adulteriu-
lui si parasirei perfide.

Deci presullii acestei provincie debue se insiste
in modu speciale pre langa articlulu acosta in cea
ce privease pre renitenti, decumva voru fi atari,
carora li se pote comunica instructiunea presenta.
Cãci asa mai usioru se voru convinge, cã nu se
tractãza despre introducerea unei doctrine nove in
diocesele aceste, ci singuru despre eliminarea totale
a abususului invehitu, care prinsese radecini afunde.
Ma instructiunea acost'a nu pacinu va folosi chiaru
spre luminarea ochiloru acestei parti din gintea
acost'a, care apartiene inca schismei triste si per-
severãza contiãdu in erore cu privire la lucrulu
acosta.

Inse inainte de a terminã acost'a instructiune,
acost'a sacra congregatiune a cugetatu, cã debue
se face atenti pre antiatii acestei provincie la in-
cungiturarea altei erori cu privire la disolvarea
matrimoniului, care asemenea nu se pote impacã
cu doctrin'a coã adeverata a basericii catolice.
Intiolegeti, cã este vorb'a despre separarea unui
conjugu decetra celu alaltu, ce se intempla undeva
adese ori fora consensulu aceluiu de a depune ore-
care profesiune monastica sub pretextulu unei vietii
mai perfecte. Mai incolo este dogma de credintia
definita decetra conciliulu ecumenicu Tridentinu:

Quod si praeterea ad unum alterumve scrip-
torum, qui ipse quodammodo favore videatur, re-
currant, rursus cum eodem laudato felicio reco-
rdationis pontificis Pio VI repetimus: „Non ex pri-
vatis istorum sententiis ecclesiae traditio est colligenda, ut patet vel ex controversia circa baptismum
ab haereticis collatum et beatitudinem non protra-
hendam ad diem ultimi iudicii; licet enim in haece
capitibus viri eruditione et sanctitate conspicui er-
raverint, ecclesia nihilominus eiusmodi controversias
ex traditione dirimit. Quidni ergo et praesentem
similiter dirimere poterit? Quamobrem ut in
praesenti quaesito haeremus de solvendo matri-
monii vinculo absentiae causa, haud amplius licet
viro catholico quaestionem agitare, et velut dabi-
tationi adhuc obnoxiam habere, quae Tridentini
aperta definitione canone VII allata prorsus di-
remppta est“¹.

Quae cum ita sint, sacra haec congregatio dum
debita laude prosequitur istius metropolitanae Albae-
Iuliensis archiepiscopalem, qui maiori usque alacri-
tate adlaborandum duxerit, ut inveteratus eiusmodi
abusus dissociandi propter adulterium aut perfidam
desertionem coniugium penitus convellatur, eundem
ad constantiam et fortitudinem in suscepto propo-
sito adhortatur. Immo vero istiusmodi metropoli-
tanae ecclesiae suffraganeos episcopos etiam atque
etiam sacra haec congregatio enixe excitat, ut et
ipsi in hoc idem studium ac sollicitudinem suam
imponere conferant, ut uno animo coniunctisque
viribus optatus finis obtineatur. Eo vel magis
quod cum actus unionis istiusmodi dioceseon cum
ecclesia catholica feliciter executioni mandatus est,
adposita fuerit expressa conditio, quod Graeci-orien-
tales pollicerentur non modo profiteri cum aposto-
lica sede quatuor articulos, in quibus ab ea dissi-
debant, verum etiam „ea omnia admittere, pro-
fiteri ac credere, quae sancta mater ecclesia Romana
admittit, profitetur et credit.“ Iam vero nullum
dubium subest Romanam ecclesiam credere et pro-
fiteri articulum de absoluta, etiam in casu adulterii
ac perfidae desertionis, coniugii christiani insolubili-
tate.

Quocirca huic articulo speciali ratione insisten-
dum ab istiusmodi provinciae praesulibus est penes
obluetantes, si qui fuerint, quibus praesens in-
structio communicari poterit. Sic enim facilius
sibi persuadebunt non agi de nova in istis dio-
cesibus introducenda doctrina, sed unice de in-
veterato abusu penitus eliminando, qui altas radices
fixerat. Immo vero haec ipsa instructio haud
parum proderit oculis illuminandis illi eiusdem
gentis parti, quae adhuc luctuoso schismati ad-
haeret, quaeque in errore hac super re iugiter
perseverat.

Verum antequam huic instructioni finis impo-
natur, censuit sacra haec congregatio admonendos
istius provinciae antistites de altero vitando errore
circa connubii dissolutionem, quique similiter com-
poni nequit cum sana ecclesiae catholicae doctrina.
Intelligitis sermonem esse de separatione, quae
identidem alicubi fit, unius coniugii ab altero ab-
que eius consensu ad aliquod profectandum monasti-
cum institutum sub perfectioris vitae obtentu. Porro
fidei quidem dogma est, ab oecumenico concilio
Tridentino definitum, „matrimonium ratum, non
consummatum, per solemnem religionis professionem

¹ Ibidem.

„Matrimonium ratum inesse necessarium, se divina A
 prin professione religiosa solemnata a unius dñstro
 conjugii¹; et deca matrimonium inire fidei va si
 foctu consummata nu se pote dissolvã neci deservit,
 de nu causa se vera intellige inire sine cu con-
 sensu egale, cã se postrese continentia, si inea dupa
 dispensatione canonica, cã adeca soci'a se se oblige
 la votulu castitatis, seu deca va si mai tenora, se
 se retraga in manastire, cã barbatulu se pote pro-
 fessã viati'a monastica. Asia-dara si prax's acot'a
 e de a se numerã inire abusus, cari sau introdu-
 duu prin legile imperiali, si sau reprobatã de catã
 santii parinti². Intra ad veru auctorita vechia alu
 epistolei catra Celantia, ascriba santulu Hieronimu,
 si care se crede³, cã este seu a santulu Paulinu
 seu alui Salpiciu Severu, imputa aspru matroni
 aceleis, pentru-cã a promissu continentia fara con-
 sensulu barbatulu. Totu asemenea a processu si
 santulu Augustinu in epistola catra Armentariu si B
 Paulina, pentru-cã -lu indemna la observare votulu
 continentie, la care se obligase, cu tote aceste lu
 opreco dela observarea aceleia, deca soci'a lui
 nu-si dã consensulu seu, adaugãdu: „Pentru-cã nu
 trebus se se face astufelia de voturi de catra cei
 casetoriti, decatu cu consensulu si voi'a comuna.
 Si deca s'a facutu pripitu, mai bine se se corãga
 usiuretatea, decatu se se indeplinãea promisiunea⁴.
 Asemenea santulu Gregoriu marele care serie totu
 acea catra Teoctista patricia, se dechiara si mai
 apertu: „Suntu de acot'a, cari dñou, cã matrimonie
 debue se se dissolve din caus'a religiunei, debue se
 se scia, cã desi a concessu acot'a *leges humanae*,
 totusi a opritu legea divina... Scimu, pentru-cã
 este scriau: *soru si dei in unu corpus*. Asia-dara
 deca barbatulu si muierea suntu unu corpus, si bar-
 batulu -si dimite soci'a din caus'a religiunei, seu
 muierea pre barbatulu, ce remãne in lumoa acot'a, C
 seu care treco pote la lucruri neieritate, ce con-
 versatione este acot'a, din care una si acot'a carne
 de un'a parte a trecutã la continentia, de alta parte
 remãne in necuratia?⁵”

Si lasandu pre cei alalti, santulu Basiliu marele
 a marturiazitu aperte totu acea doctrina; pentru-cã
 a *Regule tractate mai pro largu* in interrog. XII
 serie forte chiaru in obiectulu nostru dicundu: „Si
 acot'a, cari findu impreunati prin matrimoniu, pa-
 siescu la unu atare modu de viãtia (monastica) inea
 debue intrebati, *ors facu acot'a cu consensu comunu*
 dupa preceptulu apostolului: *Pentru-cã, dñou, nu ors*
potere preste corpus suu, deci celu ce pasiescu,
 debue primitu inaintea mai multoru martori...
 pentru-cã deca cea alalta parte nu se invoance si
 se opune, findu mai pucinu ingrigita, cumu se placa
 lui Domnedieu, se-i vina in minte apostolulu care
 dice: *Domnedieu ne-a chiamatu in pace*⁶”.

Scimu cã totu acea s'a statoritu de catra cele
 mai multe concilie, si de catra sumii pontifici, a
 caroru decreta suntu inregistrate de catra Gratianu
 in causa XXVII, § 2⁷, si in decretalia, lib. III,
 tit. 32⁸.

Asia dara cã erorile acote, pre cari le-au vãritu
 legile profane, precumu amu arãtatu, se sã departe
 de poporele concediute grigai voastre, acot'a sacra
 congregatiune nu numai cã dorosece din anima, ci
 si sperãna cu tota increderea. Si dejã, inãti pre-
 decesorii toi antistii basericoi Fogarasiene prin
 zelulu seu intru cultivarea viniãi Domnului, si prin

alterius coniugum dñstri¹; et si matrimonium
 inter fideles fuerit consummatum, dissolvi nulla ra-
 tione potest, nisi inter ipsos pari consensu de ser-
 vanda continentia conveniant, et quidem iuxta ca-
 nonicam dispositionem, scilicet ut uxor voto se
 continentie obstringat, aut si iunior fuerit, in mon-
 asterium se recipiat, ut maritus vitam monasticam
 profiteri possit. Adeoque et hæc praxis inter
 abusus recensenda est, qui a legibus imperialibus
 inducti sunt, atque a sanctis patribus reprobati².
 Sane antiquæ auctor epistolæ ad Celantiam sancto
 Hieronymo adscriptæ, quæque aut sancti Paulini
 aut Salpicii Severi esse creditur³, acriter arguit
 eam matronam, quod absque mariti consensu con-
 tinentiam voverit. Id ipsum præstitit sanctus Au-
 gustinus in epistola ad Armentarium et Paulinam;
 nam eum hortatur ad continentie votum servan-
 dum, quo sese obstrinxerat, vetat nihilominus illud
 servare, si eius uxor suum non præbeat assensum,
 adiciens: „Nam et vovenda talia non sunt a con-
 iugatio, nisi ex consensu et voluntate communi.
 Et si præpropere factum fuerit, magis est corri-
 genda temeritas, quam persolvenda promissio⁴.
 Item sanctus Gregorius magnus, qui apertius adhuc
 id ipsum scribit ad Theoctistam patriciam: „Si di-
 cant⁵, inquit, „causa religionis coniugia dissolvi
 debere, sciendum est, quia etsi hoc *lex humana*
 concessit, divina lex tamen prohibuit... Scimus
 quia scriptum est: *Erunt duo in carne una*. Si ergo
 vir et uxor una caro sunt, et religionis causa vir
 dimittit uxorem, vel mulier virum in hoc mundo
 remanentem, vel etiam fortasse ad illicita migran-
 tem, quæ est ista conversio, de qua una eademque
 caro et ex parte transit ad continentiam, et ex
 parte remanet in pollutione?⁶”

Ac ceteris omissis, magnus sanctus Basilius
 eandem aperte doctrinam professus est. Etenim in
Regulis fusiis tractatis interrogatione XII hæc in
 rem nostram præclare scribit: „Atque ii etiam,
 qui matrimonio coniuncti ad huiusmodi vitæ genus
 (monasticum) accedunt, interrogandi sunt, *an mutuo*
consensu id efficiant ex apostoli præcepto: *Nam,*
inquit, sui corporis potestatem non habet, sicut qui
 accedit coram pluribus testibus recipiendus est...
 Quod si dissentiat altera pars, repugnetque, quod
 minus sollicita sit, quomodo placeat Deo, in men-
 tem veniat apostolus, qui dicit: *In pace autem vo-*
*cavit nos Deus*⁷”.

Id ipsum a plerisque conciliis constitutum novi-
 mus, ac a summis pontificibus, quorum decreta relata
 sunt a Gratiano in causa XXVII, § 2⁷, et in decre-
 talibus, lib. III, tit. 32⁸.

Ut igitur huiusmodi errores, quos profanæ, ut
 plane ostendimus, leges obtruserunt, procul absint
 a populis vestræ curæ concreditis, sacra hæc con-
 gregatio non modo cupidissime exoptat, sed et
 fidentissime sperat. Atque huius optatissimæ spei
 iam ipsimet prædecesores tui ecclesiæ Fogara-
 siensis antistites suo in vinea Domini excolenda

¹ Can. VI, sess. XXIV.

² Id enim invenimus constitutum in Novell. Inst. 22, *De*
receptis, ubi de iure repudiit. Item lib. V. Cod., tit. 17, et in
Digestis, tit. De divoritiis. Insuper in Novell. 128, *De sanctis*
episcopis, C. 60, *Solutur matrimonium*.

³ Apud Vallara in merito ad epist. CXLVIII.

⁴ Epist. CXLVIII, n. 9, edit. Maur.

⁵ Lib. XI, epist. XLV, edit. Maur., col. 1180.

⁶ Opp. edit. Maur., t. II, p. 354.

⁷ A cap. 21 ad 26.

⁸ Cap. 2, §. 4.

arderea lora, au prestată intru adăveru acesteia speranțe prea derite gâgîindu cōmă mai secură. Pentru-că demăi înca de multă din îndemna propriei singură din născuț'a nec'a, de care erău înfăcșurați pentru apărarea dogmei catolice, au începută după potinția a ceteri din turmele voastre abuzulu de atare natură și asiă de mare. Nu este deci nice una îndoială, nu numai că nu voi încetă nici una dată dela acēt'a întreprindere, ci că din contra contindă și cu încordare și mai mare te voi nesuf a o continuă și în fine a o duce intru îndeplinire. Mai cu cōma cāndu în atâte moduri și asiă de tare te îndemna pre tine și pre venerabili coepiscopi voi'a manifesta a parinte santulu nostru domnu papa Piu IX' caruia cătu-i sace la anima, că frum-seti'a acestora biserice nu numai se nu se uriticeca prin nici o maculă, seau crētia, ci din di in di se înfōrēca mai multă, și asiă mai tare se place sponsulu eteriu, acēt'a o sciti voi toti, venerabili presuli, mai bine decātu cōialalti. Nu este de a se crutiă deci nice una labore, nice o activitate, nice o greutate numai se poteti perveni una dată la obtinerea scopulu doritu. Nu voru lipai, cu adăveratu, lupte din partea contrariloru numelui catolicu: se voru rescolă inimicii voștri, seau mai bine inimicii lui Christōu; și culegundu dificultăți din tote părțile, cu una conspiratiune unanima se voru încercă a combate constanti'a și barbati'a voastră. Ci in constantia, tară și perseveranti'a luptei este pusa coron'a invingerei, carea va dá-o vođe in dŭ'a ultima Domnulu dreptulu judecatoriu, acaruia sponșea a-ti pastrat'o între calamități și necadiuri nemașclata, neviolata și neatinsa de pestilenti'a ererei. Fericiti veti fi prē pamentu, decă ve voru batjocori pre voi omenii pentru apărarea dreptatei și adăverulu: dar' cu multă veti fi mai fericiti atunci, cāndu lupt'a legitima, carea a-ti sustienutu-o pentru apărarea sponșei lui Christosu, va remuneră-o sponsulu, donatoriulu gloriei cerești eterne, cū coron'a nevastedita.

VI.

La titulu V, cap. IX.

Instructiunea sacrei congregatiuni de Propaganda fide cătra arhiepiscopulu de Fogarasiu și episcopii sei sufragani de ritulu greco-unitu, emanata in lun'a Juniu 1858.

Despre matrimoniile mixte.

Literele despre matrimoniile mixte, cari le-ati scriu deunadi, venerabili presuli, cătra arhiepiscopulu Tarsenu, nuntiu apostolicu in tinenurile Austriace, la mandatulu parintelui santulu nostru domnu sau transpue aceste sacre congregatiuni pentru propagarea numelui creștinu; impunendui-se totu una dată, că, eseminādu după datena și cumpenindu cu maturitate cele ce se cuprindu in literelle memorate, se vi scrie cu de ameruntulu respunsuri și instructiuni acomodate.

Sacra congregatiune este convinsă, că voi venerabili presuli sciti cu certitudine cele ce sau dechiaratu și prescriu despre materi'a acēt'a de cătra santulu pontifice Gregoriu XVI de pia memoria; atātu in literelle apostolice, cătu și in instructiunea dată in numele aceluia in 30 aprilie 1841 cătra episcopii Ungariei și Transilvaniei; sînda-că aceste decrete și mandate pontificiale s'au comunicatu prin arhiepiscopulu Strigonianu cu toti episcopii și cu oei de ritulu greco-catolicu, cart' trāiāu pre atunci in tinenurille acēlea, și au fostu primite din partea

¹ Legi esse merentur litterae quas Pius papa IX super eodem argumento misit ad episcopos istius provinciae die.

sole, unaque fervere arham profecto illi certissimam praestiterunt. Iamdiu enim ipsi uno illo, quo ardentissime flagrant, tutandi catholici dogmatis studio sponte permoti, a vestris gregibus talem tantamque abstinentem eradicare pro viribus coeperunt. Nullum igitur dubium non modo quin ab incepto unquam eis destituras, sed quin usque etiam et usque atrociori nisi coneris inceptum persequi, ac tandem aliquando consummare. Praesertim cum ad id tot tantisque modis te ac venerabiles coepiscopos istius provinciae vehementer adhortetur sanctissimi domini nostri Pii papae IX manifestissima voluntas¹, cui quantum cordi sit, ut istarum ecclesiarum venustas non modo nulla turpetur macula aut ruga, sed ut in dies efflorescat magis, magisque adeo aeterno placeat sponso, vos omnes, venerabiles praesules, plus quam ceteri probissime noctis. Nullis ergo parcendum laboribus, nulli industriae, nullis incommodis, modo ad optati tandem finis ademptionem fas sit pervenire. Non deerunt profecto ab adversariis catholici nominis pugnae: exorientur inimici vestri, aut verius inimici Christi, ac difficultatibus undiqueversum petitis, constantiam ac fortitudinem vestram oppugnare unanimi conspiratione conententur. Ast in constantia, fortitudine, et longanimitate certaminis reposita est corona victoriae, quam in suprema illa die reddet vobis Dominus iustus iudex, cuius sponsam vos illi inter aerumnas et labores immaculatam atque ab omni erroris contagione intactam inviolatamque servastis. Beati quidem hie eritis, si maledixerint vobis homines propter iustitiae ac veritatis propugnationem: sed multo tum beatiores, cum legitimum certamen, quod in defendenda Christi sponsa sustinueritis, caelestis aeternae gloriae largitor et sponsus immarcescibili donabit corona.

VI.

Ad titulum V, cap. IX.

Instructio sacrae congregationis de Propaganda fide ad archiepiscopum Fogarasiensem et episcopos eius suffraganeos graeci ritus uniti, mense iunio 1858 emanata.

De matrimonialibus mixtis.

Litterae, quas nuper, venerabiles praesules, ad archiepiscopum Tarsensem, in Austriacis ditibus apostolicum nuntium, super mixtis nuptiis dedistis, sacrae huic congregationi christiano nomini propagando ex sanctissimi domini nostri mandato traditae sunt; eidemque simul injunctum est, ut rite examinatis matureque perpensis, quae in praefatis litteris continentur, opportuna ad vos responsiones atque instructiones perscriberentur.

Sacra congregatio persuasum habet minime vos ignorare, venerabiles praesules, quae hac super re a summo pontifice Gregorio XVI felicis recordationis tum in litteris apostolicis, tum in instructione eius nomine die 30 aprilis 1841 ad episcopos Hungariae et Transilvaniae datis, declarata et praescripta sunt; quandoquidem per archiepiscopum Strigoniensem pontificia haec decreta atque mandata cum omnibus etiam graeci ritus catholicis episcopis, qui tunc in illis regionibus existerent, communicata, atque ab eximie illis antistitibus summa

² 25 augusti 1856. Apud E. de Martinis, *Ine pontificum de Propaganda fide*, t. VI (Romae, 1864), p. 304-5.

aceleru antistii ecclesie cu cea mai profunda reverentia si cu acemenea bucuria. Din documentele atatu ale acestei preclare vigilantie pontificiale, catu si ale preantiteptei ingrigiri pastorale se pote vedé din destula, care a fostu doctrina constanta si procedur'a basericeii universale si a santului scaunu relativa la matrimoniale acoela, cari s'au intemplat candu-va se se contraga intre catolici si eretici seu schismatici; deci nu e de lipa, ca se tractamu de nou si se mai comprobamu lucrulu voas precunoscutu cu aceleasi argumente istorice sau teologice seu cu alte forte multe, cari vi stau de indemana.

Mai incolo din partea acelu preinaltu pontifice forte intieptiesce s'a statoritu ace'a ca investiatu a basericeii si partile inmutabile ale disciplinei ecclesiastice se fia observate cu mare ingrigire, si de locu se nu se detraga auctoritatii acolei legi a basericeii, prin care se oprescu atari matrimonie mixte ca neiertate si stricatiose; totusi din causa a difficultatilor grele, de cari aru fi apenai antistii catolici pentru circumstantiele cele triste ale lucrurilor si locurilor, s'au intrebuintiatu remedie de tolerantia acomodate.

A concesu adeca preasentulu pontifice, ca de cate ori matrimoniu unui barbatu acatolicu cu una miere catolica, si din contra, desi lipescu gautiunile prescrie de baserica, nice de cumu nu se pote impede ca fara de periculu unui reu si scandalu mai mare spre daun'a religiei, si totu odata se observaru, ca pote fi spre folosulu basericeii si binele comunu, deca atare matrimoniu ori catu de opritu si neiertatu se se celebrez mai bine in aintea unui parochu catolicu, decatu a unui ministru ereticu, la care usor ar alerga partile, atunci parochulu catolicu seu altu preotu, care ar functiona in loculu densulu, va pote asiste la casetoria ace'a numai cu presentia materiala, eschidindu-se ori ce ceremonia ecclesiastica, ca si cum ar ave numai rolulu unui martoru simplu, precumu se dice, *qualificatu seu auctorizabilu*; asa incatu audiendu consensulu Ambiloru contrahenti, dupa ace'a conformu officiiu seu se pote inregistra actulu implinitu valide in matriculu a canonatoru.

Apoi acelasi pontifice a demandatu, se se notifice episcopiloru in numele seu, ca aceia in actualu de impregiurari potu permite mai de parte, ca se se faca din partea parochului catolicu atatu proclamariile indatinate, intrabasandu inse ori ce amintire, ce privece religiea acoloru, cari au contrau matrimoniu, catu si ace'a, ca se dea litere curatu testimoniale despre indeplinirea acestoru proclamarii, in cari (numai se nu fia altu impedimentu dirimativu) se se enuncie numai ace'a, ca nice unu impedimentu nu este contra matrimoniu indeciatu, afora de prohibitiea basericeii din causa a religiei mixte, ne mai adaugandu nici unu cuventu, de unde s'ar nasce ver una suspitio cu privire la consensu seu aprobare.

In fine desi a cecitate catu se pote de tare nescinti'a sacroru preesuli si a parochiloru, ca se indemne si se faca atenti pre catolici, se nu celebrez actualu de matrimonie in aintea unui ministru acatolicu; totusi deca se voru incheia in modulu acoela matrimonie mixte cu deconsiderarea admonitiuniloru si indemnariiloru, considerandu circumstantiele peculiare atatu cele trecente, catu si cele, presentu ale locuriloru, despre cari este vorb'a, a dechiaratu, ca episcopii si parochii se le disimuleze cu prudentia, si desi santu illicite, totusi se le considere de valide.

Inteligeti mai incolo, ilustrisimi preesuli, ca prin remediele unei atare tolerantie si indulgentie, santulu scaunu neci de cumu nu a recesu dela inve-

cum reverentia parique animi gaudie accepta fuere. Ex huiusmodi preclaris tum pontificis vigilantie, tum sapientissimas pastoralis sollicitudinis documentis abunde cognosci potest, quoniam constant fuerit universali ecclesie et sanctae sedis doctrina et agendi ratio circa illas nuptias, quas catholice inter et haereticos seu schismaticos celebrari aliquando contigit; neque proinde opus est, ut iidem aut aliis quam plurimis, quas suppetent, historicis seu theologicis argumentis rem vobis notissimam retractare et magis comprobare oporteat.

Id porro sapientissime a summo illo pontifice statutum est, ut dum ecclesiae doctrina atque immutabilia ecclesiasticae disciplinae capita certa tecta haberentur, et ne minimum quidem auctoritati illius ecclesiae legis detraheretur, quae huiusmodi mixta matrimonia tanquam illicita et perniciosa prohibentur; gravissimis tamen difficultatibus, quibus ob tristis rerum locorumque circumstantias catholici antistites premerentur, opportuna tolerantiae remedia adhibita fuerint.

Indulset nimirum sanctissimus pontifex, ut quotiescumque matrimonium acatholicu viri cum catholica muliere vel vicissim, deficientibus licet cautionibus ab ecclesia praescriptis, absque maioris mali scandalique periculo in religione perniciem interverti omnino non possit, simulque in ecclesiae utilitatem et commune bonum vergere posse dignoscatur, si huiusmodi nuptiae, quantumlibet vitatae et illicitae, coram catholico parochu potius quam coram ministro haeretico, ad quem partes facile confugerent, celebrentur, tum parochus catholicus aliunde sacerdos eius vices fungens, poterit iisdem nuptiis materiali tantum praesentia, excluso quovis ecclesiastico ritu adesse, perinde ac si partes unice ageret meri testis, ut aiunt, *qualificati seu auctorizabilis*; ita scilicet ut audito utriusque coniugis consensu, deinceps pro suo officio actum valide gestum in matrimoniorum librum referre queat.

Dein idem pontifex suo nomine episcopis significare iussit in hiis circumstantiis pari illos ulterius posse, ut a parochu catholicu consuetas proclamationes fiant, omni tamen praetermissa mentione circa eorum religionem, qui nuptias sint contracturi, tum etiam de peractis hiis proclamationibus litterae merae testimoniales concedantur, in quibus (dummodo nullum aliud adeit dirimens impedimentum) unice enuntietur, nil aliud praeter ecclesiae vetitum, ob mixtam religionem, impedimentum conciliando matrimonio obstare; nullo propterea verbo addito unde consensus aut approbationis levis suspicio sit oritura.

Denique quamquam sacrorum praesulum et parochorum studium quam maxime excitaverit, ut catholice hortentur et moneant ne eiusmodi matrimonia coram acatholicu ministro celebrarentur; tamen si, spreto ipsorum monitis et hortamentis, mixta matrimonia ea ratione inita fuerint, inspectis tam praeteritis, quam praesentibus locorum, de quibus sermo est, peculiaribus circumstantiis, ab episcopis et parochis prudenter dissimulanda, et quamvis illicita, tamen pro validis habenda esse declaravit.

Intelligitis porro, amplissimi praesules, huiusmodi tolerantiae et indulgentiae remediis saetam sedem minime recessisse ab illa ecclesiae doctrina, qua

tiatur a ace'a a basericeei, prin care a judecatu totu a mixta matrimonia multiplici peccandi periculo communiter affecta, ac proinde suapte natura et ratione illicita esse semper indicavit, nec legem illam universalem ecclesiae, qua generatim prohibentur, aut constanter aut immutasse.

Abhorret sancta sedes, uti semper abhorruit, ab illis connubiis, maximeque dolet, quod nostris temporibus in pluribus regionibus frequentius occurrant, nec penitus impediri possint. Quod si hac praesertim de causa ea matrimonia in quibusdam regionibus ubi catholici cum haereticis seu schismaticis permixti habitant, non solum tolerat, sed quandoque etiam ob peculiare rerum et personarum circumstantias dispensando permittit, ut catholicus aliquis vir, aut catholica aliqua mulier cum muliere aut viro haeresei aut schismatici addictis nuptias contrahant, semper tamen et omnino cautum esse vult, ut observatis quibusdam conditionibus et cautelis ea omnia ab huiusmodi connubio removeantur, quae legi naturali aut divinae adversantur.

Santula causa se infora de matrimoniile acele, precumu s'a inforata totu de a un'a, si cu deosebire deose derere, ca in tempurilo nostre ocure mai deose in mai multe tienuturi, si nu se potu impiedeca cu totulu; si deca, cu deosebire din caus'a acet'a nu numai ca sufere matrimoniile acele in unele tienuturi, unde locuocu mestecati catholici cu eretici seu cu schismatici, ci cate unadata pre lenga dispensare si permite din caus'a circumstantieloru peculiale a le impregiariloru si personeloru, ca unu barbatu catholiqu seu una muier catholica se pota contrage matrimoni cu una muier, seu barbatu, cari apartienu eresului seu schismei; totusi voiesce se se proceda totu de a un'a cu tota precautiunea, ca observandu-se unele conditiuni si cautela, se se departeze dela astufeliu de casatorie tote, acelea, cari suntu contrarie legei naturale seu divine.

Asemenea deca nu ar' pota se se impiedece nice decumu, fara de pericululu unui scandalu mai mare, celebrarea matrimoniiloru mixte lipsindu conditiunile acelea, atunci nice nu tace in facia crimei patrate decatra fi sei, nice nu permite, ca contractulu nelegalu alu conubiului se se onoreze cu ceremoniile acelea, prin cari se indatiniza a santi casatorieile, cari se contragu in Domnulu; totusi precandu deploraza matrimoniile acele, si dechiara prin cuvinte si fapte nedubie, ca suntu de condamnata, se folosoco de indulgentia ace'a, ca, pentru incungiurarea dauneloru mai mari, se se permite a se face ace'a, ce cugeta, ca se pote face fara vatemarea lui Domnedieu, si ce crede, ca pote se fia chiara pentru binele basericeei si salutea filoru sei.

Deja din literile vostre memorate adrease numitului nuntiu apostolicu, cu mare intristare a intioleu sanctitates sa, ca mai cu soma cele ce s'au prescriu de catra preaintioleptulu seu antecessore Gregoriu XVI de pia memoria, cu privire la asistintia pasiva, dupa cumu se numesco, atatu intre greco-catholici catu si intre omenii schismatici seu nice decumu nu se concedu esecutarei, seu deca se esecutaza, prin indulgentia acet'a de locu nu se pote impiedeca, ca se nu se incheia matrimoni mixte in aintea preotulu schismaticu. Pentru ca deca asistintia ace'a pasiva s'ar' impune absolutu, si catholici greci s'ar' privi de binecuventarea preotulu unitu pentru atare matrimoni, a-ti scriu, ca ar' ave urmarea ocure, ca acei catholici neabdicandu nice decumu de contragerea matrimoniiloru mixte, s'ar' indrepta catra preotulu schismaticu pentru obtinerea binecuventarei; si asa atatu densi catu si intriga famili'a loru s'aru espune pericululu perveniunei; fiendu ca dupa doctrina basericeei originale la validitatea matrimoniului se recere necesarie binecuventarea preoticoe; si matrimoniulu nu se considera de ratu si legitimu seu sacramentu atatu din partea schismaticiloru catu si a greco-catholiciloru, deca nu se celebraza aplicandu-se ceremoniile solemne ale basericeei, nice nu se potu convinge — dupa cumu sti disu — ca matrimoniulu contrasu numai in presentia parochului, si inca neimplenindu acele'a nice unu servitiu divinu, se-lu considere si veneraze ca sacramentu si legatura indisolubila. Ca se se impiedece deci, ce dupa profunda vostra pietate si religiositate cunosceți,

Rursus si impediri omnino citra maioris mali scandalique periculum nequeat, quominus deficientibus illis conditionibus matrimonia mixta celebrentur, tunc neque ad perpetratum a filiis suis crimen tacet, neque illicitum connubii foedus iisdem caeremoniis eehonestare permittit, quibus eas nuptias sanctificare solet, quae in Domino contrahuntur: attamen dum illa coniugia deplorat, atque indubius verbis et factis damnanda esse declarat, ea utitur indulgentia, ut ad graviora damna avertenda id fieri patiat, quod sine Dei offensae fieri posse cognoscit, quodque in ipsius ecclesiae utilitatem necnon in filiorum suorum salutem cedere posse confidit.

Iam vero ex memoratis vestris litteris ad praefatum apostolicum nuntium datis, non sine magno animi dolore percepit sanctitas sua, illa praesertim, quae a sapientissimo antecessore suo Gregorio XVI. felicis recordationis circa passivam assistentiam, quam vocant, praescripta sunt, inter graeci ritus tam catholicos quam schismaticos homines aut minime executioni mandari, aut si exequerentur, nullomodo hac indulgentia impediri posse, quominus mixta matrimonia coram sacerdotibus schismatico ineanentur. Nam si passiva illa assistentia omnino urgeretur, atque catholici graeci pro huiusmodi nuptiis sacerdotis uniti benedictione privarentur, fieri certissime scripsistis, ut iisdem catholicis ab ineundis matrimoniis mixtis minime desistentes, ad sacerdotem schismaticum pro obtinenda benedictione se converterent; sicque tum ipi tum universi ipsorum proles perversionis periculo committerentur. Ex orientalis enim ecclesiae doctrina sacerdotalem benedictionem ad matrimonii validitatem necessario requiri; nec ratum et legitimum seu sacramentum tam a schismaticis quam a catholicis graeci ritus hominibus censeri connubium, nisi adhibitis ecclesiae solemnibus caeremoniis celebraretur, neque iisdem persuaderi posse asseruistis, ut matrimonium praesente tantum paracho, illoque nihil prorsus sacri agente, conciliatum pro sacramento et pro indissolubili foedere haberent atque venerarentur. Ut proinde impediatur, quod certe impediri debere pro summa vestra pietate et religione cognoscitis, quominus eiusmodi nuptiae a catholicis in suorum ipsorum et futurae prole per-

că debue să se împiedece, că se nu se contrage a stări matrimoniale înaintea preotilor schismatici, din partea catolicilor spre pericolul demerului și a descendentilor săi, a-ti cogutată, că va fi remediul cel mai bun deca nu unicul, că se se conștie preotului catolic, se asiste la matrimonialele dte, și se le coonestare prin ceremoni'a saara și eclesiastica.

Intru adăvuru suntu de forte mare momentu, reverendișii preșuli, celea ce ni-s'au referitu din partea voastră despre cestiunea cea forte ponderoa în atare strătoru, nice nu suntu de a se socoti pucina pericolele și dificultățile, cari după parerea voastră ar' armă în diocesele aclea din asistenți'a — numita — pasiva.

Deci debue se răspundem la sa-care. Si că se începem de acolo, de unde vi se pare mai cu seama, că se nascu dificultățile memorate, adăca dela binecuvântarea preoticească, despre care a-ti afirmată, că este necesaria la validitatea matrimonialu după invetiatur'a insasi a bisericii orientale. Insi-ve întielegeti secura, că cestiunea acăta este strinsu împreunată cu alt'a forte ponderoa și de mare celebritate, va se dica despre ministrulu sacramentalu matrimonialu, care se tractăza între invetiati catolici din diverse părți. In care obiectu fiindu-că cestiunea nu s'a decisu inca prin nice unu decretu alu bisericii, acăta sacra congregatiune nu are in cugetu se ieb asupra-si nice partea judecatoriului nice se definăca cestiunea insasi. Intra ac'a inee nu pote preteră parerea, care aserăza, că insasi contrahenti suntu ministri sacramentalu, după marturisirea lui Benedictu XIV in opulu *Despre sinodulu diocesanu*, l. VIII, cap. XIII, n. 4 et seq., si este mai comuna si se basăza pre arguminte forte valide, la cari, nu se pote negă, că s'au adăușu unu mare pondu prin procedur'a a insusi santulu scaunu. Deci desi ambe parerile se potu speră liberu de cătra barbatii teologi, totusi deca se tractăza despre valorele peculiare a cutarui matrimoniu, debue se vorbim si se procedem cu precauțiune și circumspectiune, că se nu se pronuncia matrimoniu indată că si invalidu din caus'a ac'a că s'a celebrat fără binecuvântarea preotului. Deci biserici'a până acumu nu a pronunțiatu nemica despre ministrulu matrimonialu, ac'a cu tote acetea este forte certu, că santulu scaunu nice decumu nu socotese intru atăta binecuvântarea preoticească si alto ceremonie eclesiastice, cari se indatinăza a se indebuință la incheierea pasetorielu, încātu se judece, că aclea suntu cu totulu necesaria la validitatea matrimonialu. Pentru-că că se tacemul altele mai multe, se vede chiaru de acolo, că laudatulu Gregoriu XVI, calcându pre urmele unoru antecesoru de ai sei in literale desu mentionate, cari voue de securu vi suntu forte cunoscute si familiari, socotese si dechiara de valide matrimoniale mixte incheiate numai cu asistinti'a pasiva a parochulu, fără de nici una ceremonie religioasă, fiindu-că dechiara, că preotulu, care este de facia numai cu present'i'a materiala, ascultându consensulu ambiloru conjugu, după ac'a amesuratu oficiulu seu pote inferi in matriculu canoniculu actualu că si implinitu valide.

Si nu debue ascultata cela, ce ar' dte, că atari matrimoniale suntu ce e dreptu valide că contracte, dar' nu suntu procedute cu demnitătea sacramentalu; pentru-că cându este verb'a despre matrimoniu crestiniiloru, nu se pote destinge contractulu de sacramenta. „Pentru-că precumu a dechiaratu donadul preasantulu pontifex pap'a Piu IX de pia memoria¹ in epistola cătra regele Sardiniei de dato 19 septembrie 1852, este dogma de credință, că

nicim coram schismaticis sacerdotibus inentur, optimum, si non unicum, rati ecclesie forte remedium, ut catholico sacerdoti indulgeatur dictis matrimoniis assistere, et illa sacro et ecclesiastico ritu coonestare.

Maximi case momenti suntu, quae a vobis, reverendișii praesules, in huiusmodi angustiis de re gravissima relata suntu; neque parvi facienda pericula et difficultates, quae ex vestra sententia passivam, uti aiunt, assistentiam in illis diocesis consequerentur.

Ad singula proinde respondendum est. Atque ut ab eo incipiat, ex quo praesertim memoratae difficultates oriri videntur, a benedictione scilicet sacerdotali, quam ex ipsius ecclesiae orientalis doctrina ad matrimonii validitatem necessariam esse asseruisti, ipsi profecto perspicitis hanc quaestionem intime connexam esse cum alia gravissima et celeberrima, de ministro nempe sacramenti matrimonii, quae inter catholicos doctores hinc inde agitur. Quae in re cum nullo adhuc ecclesiae decreto quaestio decisa sit, haec sacra congregatio nec iudicis partes assumere, nec ipsam quaestionem definire modo habet in animo. Interim vero praeteriri nequit, sententiam, quae ipso contrahentes sacramenti ministros esse defendit, teste Benedicto XIV in opere *De synodo diocesana*, lib. VIII, cap. XIII, n. 4 et seq., et communionem esse et validissimis niti argumentis, quibus ex ipsius sanctae sedis agendi ratione magnum pondus accessisse negari haud potest. Hinc licet utraque sententia libere defendi queat a viris theologis, si tamen de valore peculiaris cuiusdam matrimonii agitur, caute et circumspecte loquendum et agendum est, nec statim tamquam invalidum pronuntiandum erit matrimonium ex eo, quod absque sacerdotis benedictione celebratum sit. Quamquam enim ecclesia nihil hactenus de ministro matrimonii pronuntiaverit, illud nihilominus certissimum est, sanctam sedem sacerdotalem benedictionem aliosque eclesiasticos ritus, qui in conciliandis nuptiis adhiberi solent, minime eo loco habere, ut eos ad matrimonii validitatem omnino necessarios esse iudicet. Quod, ut alia plura omittantur, ex eo manifeste patet, quod laudatus Gregorius XVI nonnullorum antecessorum suorum vestigia secutus in saepe memoratis suis litteris, quae vobis certe notissimae sunt et familiares, mixtas nuptias cum sola pasiva parochi assistentia absque ullo sacro celebratas pro validis habeat et declaret, cum parochum, qui materiali tantum praesentia adest, auditu utriusque coniugis consensu, deinceps pro suo officio actum tamquam valide gestum in matrimoniorum librum referre posse decernat.

Nec audiendus esset qui diceret huiusmodi matrimonia valida quidem esse tamquam contractus, non autem sacramenti dignitate insignita. Nam quando de christianorum matrimonio agitur, contractus a sacramento distingui nequit. „Fidei enim dogma est“, ut nuper declaravit sanctissimus pontifex Pius papa IX felicitis recordationis¹ in epistola ad Sardiniae regem die 19 septembris 1852 data, „fidei dogma est, matrimonium a domino nostro Iesu

¹ Haec verba perperam adiecta fuisse perspicuum est.

matrimonialu s'a redictu la demnitate de sacra-
mentu prin demnitate noastru Iesu Christou; si
dupa invetiatur'a baserice, natur'a sacramentalu
nu adauge contractulu ore care calitate accidentală,
ci ea se tiene de incesi esenti'a matrimonialu asi,
in cătu uniunea conjugala intre crestini nu este
legitima de cătu in matrimoniu, care este sacra-
mentu, afara de care nu este de cătu concubinatu.
Deci deca va dice cineva, că matrimoniile mixte
incheiate numai prin asistanti'a pasiva a parohului,
pre cari santulu seosnu le considera de valide,
santu lipite de ratiunea sacramentalu, presupune,
că contractulu in matrimoniu crestianu se pote
desparti de sacramentu si in aceti'a contradicte
doctrinei baserice.

Acumă că se venimă la acelea, ce le-ati re-
portata despre invetiatur'a baserice orientale cu
privire la binecventarea preotiescu, se scie secură,
că baserice'a ace'a că si cea occidentala a indebuin-
tiatu ceremoniele sacre si binecventarea preotiescu
in celebrarea casetorielu credinciosulu că in
sacramentulu legi noue, dela origine, numelui
crestinu, si că totu una data a interdiu forte stricte
totorulu, se nu cutese a incheia legaturu conjugale
cu interlasarea seau neglegerea acelu. Inse din
documentele ecclesiastice ale Orientelu nu se pote
demonstră, că matrimoniile incheiate in contra
acestui usu comunu alu baserice sau consideratu
nu numai de illicite ci si de invalide.

Intru adaveru nu amu aflatu nice una asertiune
a ver unui parinte vechiu alu acelei baserice, nice
unu canonu de alu concilielu, din care se se
veda, că s'ar'fi dechiaratu ace'a cu cuvintele es-
prese si nedubie. Mai departe euhologiele orien-
taliloru si ale greciloru cându amintescu solemnita-
tătile si ceremoniele, cu cari se celebrăza casetori'a,
presupunu consensulu imprumutatu, prin care se
lega intre sine sponsulu si sponse'a, si sanctifica
impreunarea că si facuta dejă, fara că se se de-
chiare prin ver unu cuvintu, că preotulu este celu
ce impreuna pre sponsi in matrimoniu, seau că
densulu implinesce si conferese sacramentulu.
Apoi fiindu-că casetori'a de a dou'a si a trei'a ora
nice nu se incoronăza, nice nu se binecventă, si
cu tote acoste, desi se desaproba la orientali, se
primescu că sacramentu, se vede, că de locu n'a
fostu considerata că necesaria la constituirea sacra-
mentulu nice coronarea nioi binecventarea.

Ma chiaru din scoliele lui Balsamonu la cano-
nele santulu Basiliu 37, 38, 40, se vede, că din ve-
chime s'a socotitu, cumcă matrimoniile se potu
indeplini numai prin consensulu contrahentiloru.
Prin urmăre persuasiunea ace'a despre necesitatea
binecventarei preotiescu se vede, că s'a nascutu
in tempurile mai târdie, ce se pote explică fara
difficultate; pentru-că se scie, că imperatulu Leonu
filosofulu in secululu alu noulea a adunat legea
(intre novele 89) a carei titulu este: *de matri-*
moniale se nu se socotăca de firme fara adu'a bine-
cventare, si in care a demandatu, că acelea-si se se
confirme cu testimoniulu binecventarei sacre. Bar-
bati invetiati demustra inse, că schimbandu-se in
tempura acele stătu conditionale publice ale im-
perialu, cătu si cele private, actele acele legitime,
dupa cari conformu prescripziulu dreptulu civile
debulu se se face casetoriele, că se devina juste
si legitime, seau au cătu din usu, seau că nu au
mai fostu suficiente, că se se recunosc in fia care
matrimoniu, că acelea se potu consideră de legiti-
me dupa norm'a legiloru. Deci imperatulu a
socotitu, că ceremoniele sacre indatenate a se in-
debuință dechtra baserice la celebrarea conu-
loru, prectăza documentulu cele mai certe, din

Christo ad sacramenti dignitatem evectum esse;
atque ex ecclesie doctrina sacramenti ratio non
qualitatem aliquam accidentalem refert contractui
superadditam, sed ad ipsius matrimonii essentiam
pertinet, ita ut unio conjugalis inter christianos non
sit legitima nisi in matrimonio quod sit sacramen-
tum, extra quod non habetur nisi concubinatus.
Quare si quis mixta connubia cum passiva tantum
parochi assistentia conciliata, quas annota sedes pro-
validis habet, sacramenti ratione destituta esse pro-
nuntiaverit, contractum in matrimonio christianorum
a sacramento dividi posse supponeret, atque in hoc
doctrinæ ecclesie contradiceret.

Nunc vero ut ad ea veniamus, quas de orien-
talis ecclesie doctrina circa benedictionem sacer-
dotalem retulisti, notum profecto est eandem eccle-
siam non minus quam occidentalem inde ab origine
christiani nominis in celebrandis fidelium nuptiis,
utpote novæ legis sacramento, sacros ritus sacer-
dotumque benedictiones adhibuisse, simulque omni-
bus severissime interdixisse, ne illis prætermis-
sive seu neglectis conjugale foedus conciliare audent.
Quod autem matrimonia contra hunc communem
ecclesie usum inita non solum pro illicitis, sed
etiam pro irritis habita fuerint, ex ecclesiasticis
Orientis documentis demonstrari nequit.

Equidem nullum cognovimus antiqui eiusdem
ecclesie patri effatum, nullum conciliorum cano-
num, quo illud expressis ac indubiis verbis declara-
tum fuisse appareat. Porro orientalium et Græco-
rum euhologia dum solemnitates ac ritus com-
memorant, quibus connubium celebratur, mutuum
consensum, quo sponsus et sponsa inter se copu-
lantur, supponunt, atque coniunctionem tamquam
iam factam sanctificant, quin ullo verbo significetur,
sacerdotem esse, qui sponso in matrimonium con-
iungat, aut sacramentum ipsum efficiat et conferat.
Dein cum secundæ et tertiæ nuptiæ nec corona-
rentur nec benedicerentur, et nihilominus, quamvis
apud orientales improbarentur, tamquam sacramen-
tum recipere, patet minime spectatam fuisse ut
necessariam sive coronationem sive benedictionem
ad sacramentum constituendum.

Immo ex ipsius Balsamonis scholiis ad canones
sancti Basili 37, 38, 40, patet antiquitas reputa-
tum fuisse nuptias solo contrahentium consensu
perfici. Hinc persuasio illa de sacerdotalis benedictionis
necessitate posterioribus temporibus orta
esse videtur; quod nec difficulter explicari potest.
Constat enim Leonem philosophum imperatorem
nono sæculo legem tulisse (inter novellas 89) cuius
titulus est, *ne matrimonia citra sacrum benedictio-*
num firma habeantur, et in qua iussit eadem sacre
benedictionis testimonio confirmari. Viri autem docti
demonstrant, mutatis illo tempore tum publicis,
tum privatis imperii conditionibus, actus illos legi-
timos, quibus ex iuris civilis præscripto nuptias,
ut iustæ legitimæque evaderent, conciliari oportebat,
aut in desuetudinem abiisse, aut amplius non
sufficere, ut in singulis connubiis cognosceretur ea
ad legum normam pro legitimis haberi posse. Hinc
ratus est imperator sacras caeremonias ab ecclesia
in celebrandis nuptiis adhiberi solitas præbere cer-
tissimum documentum, quo maritalis ille honor et
affectus atque legitimus in unionem conjugalem con-
sensus, qui ad vera et legitima matrimonia requiri-
tur, cognosci et probari posset.

care se pote cunoce si proba onera maritala, si afectiunea si consensula legitima in untea conjugale, care se recere la matrimoniale adverte si legitime.

Inse atare sanctiune a imperatoris Leonis, aduca adeca prin potestate civila, n'a potuta nice se schimbe legile eclesiastice, nice se introduce impedimentulu dirimatoriu de matrimoniu. Tota infuinti a acoela este de a se referi numai la efectele civile ale matrimoniu. Cu tote aceste cei mai multi orientali, cari au adunatu se interpretatu atatu canonele catu si legile imperatoriloru au inferitu in colectiunea, sa ace'a sanctiune seu lege, precumu si alt'a mai tardia publicata decatra Alexiu Comnenus. Asia nici decumu nu debue se ne miramu, ca inse sanctiunea ceas legea a fostu aplicata dupa ace'a si la natur'a sacramentale a matrimoniu. fandu-ca cele fa-cine, carle a cunoscutu istori'a dreptulu eclesiasticu la Greci, ca in baserica orientala s'a atribuitu sanctianiloru imperaterei auctoritate egala ma si mare decatu santeloru canone, mai cu seza dupa-ce ace'a s'a ruptu dela unitate prin schisma cea infioratore. Deci parerea, care scootese de nevalide casatoriile, incheiate fara binecventarea preotulu, cu atatu a prevalatu mai usioru in animese omeniloru, cu catu aveau acoela interesu mai mare, ca cununiile se se celebrase in atare modu, care s'aru pretinde la obtienerea efecteloru civile a acoela.

De altmintre cumo in baserica orientala nici in tempurile posteriore inea n'a fostu pripita decatra toti parerea, care afirmasa, ca preotulu este ministrulu acestui sacramentu, si ca binecventarea preoticea este necesaria la validitatea aceluia-si sacramentu, se vede din acoela, ce le discutat Gabrielu metropolitulu Filadelfianu despre casatoria, in tractatulu seau opiorulu, ce l'a scrius despre sacramintu¹. Acestu scrietoriu din seclulu XVII. precandu in tractarea altoru sacramintu vorbesce despre ministrulu acoela, pre atunci candu disputat despre matrimoniu, pre ministru-lu preterea cu totulu. In capu 2 din acoela tractatu despre matrimoniu enumerandu cele, ce se receru la matrimoniu legitimu (*ὄρθου*), in loculu alu patrulea dice ca se cuoie, ca matrimoniu se fa incheiatu prin preotu si prin rogatiunile si binecventarile lui. Er' in capu 9, dupa-ce aseras in capulu precedente, ca mater'a acestui sacramentu este consensulu reciprocu alu barbatulu si alu femerei conformu inventiurei doctoriloru destinsi, dice ca form'a este marturisirea vorbeloru densiloru in aintea coloru presenti, aduca: *Veiesci-me, voiescu-te*. Din acoela doctrina se vede a urma de sine, ca Gabrielu metropolitulu Filadelfianu nicidecumu nu a consideratu pre preotu ca ministru alu sacramentulu, fandu-ca densula inventia, ca form'a debue se se aplico materiei chiar decatra contrahenti, aduca debue se se faca tote acoela, prin cari se absolva causa matrimoniu; mai incolo binecventarea preoticea, carea o recere la matrimoniu legitimu (*ὄρθου*) dupa parerea densulu nu adauge nimicu la firmitate si validitatea aceluia.

Ceala, ce sau adansu pana aci in capetele ultime despre ministrulu sacramentulu matrimoniu, precumu si despre necesitatea binecventarei preotice, se nu credeti, venerabili presules, ca sau dnu pentu ace'a, ca acoela sacra congregatiune ar' fi voitu seau se aduca judecata seau se reprobe convictiunea acestora credintiosi, in urm'a careia doreseu cu atat'a ardore a onora cununiile prin ceremoniile

Huiusmodi vero Leonis imperatoris sanctio, utpote a civili potestate lata, nec eclesiasticae leges mutare, neque dirimens matrimonii impedimentum inducere potuit. Tota ipsius vis ad civiles tantummodo matrimonii effectus referenda erat. Attamen plurimi orientales, qui tum canones, tum imperatorum leges collegunt atque interpretati sunt, eandem sanctionem seu legem, sicut, et aliam posteriorem ab Alexio Comneno publicatam, in suas collectiones retulerunt. Minime autem mirandum est, quod ipsa sanctio seu lex ad sacramentalem etiam matrimonii naturam deinceps fuerit applicata; cum nomen, qui ecclesiastici iuris-historiam apud Graecos noverit, lateat, imperatoris sanctionibus in orientali ecclesia, maxime postquam diro schismate ab unitate avulsa fuit, parem, immo et maiorem quam sacris canonibus attributam fuisse auctoritatem. Hinc sententia, quae matrimonia absque sacerdotis benedictione inita pro invalidis habet, in hominum animis eo facilius praevaleuit, quo magis illorum intererat, ut nuptiae eo modo celebrarentur, qui ad consequendos civiles earumdem effectus omnino requireretur.

Ceteram posterioribus etiam temporibus in ecclesia orientali sententiam, quae sacerdotem huius sacramenti ministrum, atque sacerdotalem benedictionem ad eiusdem sacramenti validitatem necessariam esse asserit, minime ab omnibus receptam fuisse, ex iis patet, quae Gabriel metropolitae Philadelpheus in tractatu seu opusculo, quod de sacramentis conscripsit, de matrimonio disserit¹. Qui saeculi XVII scriptor, dum in aliorum sacramentorum tractatione de eorum ministro sermonem habet, ubi de matrimonio disputat, ministrum penitus praeterit. Capite quidem 2 eiusdem de matrimonio tractatus enumerans ea, quae ad legitimum (*ὄρθου*) matrimonium requiruntur, quarto loco oportere dicit, ut matrimonium sit coniunctum per sacerdotem et preces eius ac benedictiones. Capite vero 9, postquam in praecedenti capite materiam huius sacramenti *mutuum viri et foeminae consensum esse iuxta praestantes doctores asseruerat, formam esse dicit confessionem verborum ipsorum coram adstantibus, hoc est: Vis me, volo te*. Ex hac doctrina suapte sequi videtur, Gabrielem metropolitae Philadelpheum minime considerasse sacerdotem tamquam sacramenti ministrum, quippe qui formam ab ipsis coniugibus materiae applicandam, seu ea omnia agenda esse doceat, quibus sacramenti ratio absolvitur. Benedictio porro sacerdotalis, quam ad legitimum (*ὄρθου*) matrimonium requirit, ex eius sententia nihil faceret ad illud firmum ac validum reddendum.

Quae haecenus per summa capita de sacramenti matrimonii ministro nec non de sacerdotalis benedictionis necessitate allata sunt, non ideo dicta esse credatis, venerabiles praesules, quod sacra haec congregatio in hac re vel iudicium proferre, vel istorum fidelium persuasionem reprobare voluerit, qua nuptias religiois ritibus eohonestari tanto ardore desiderant. Minime quidem: sed quo-

¹ Apud Schelestrate in *Actis orientalis aeclesiae contra Lutheri haeresim*, pars I, p. 282.

religiose. Nici de cumu: ci fiindu-că a-ti facutu amintire despre lucrulu acest'a că si despre cano'a cea mai de frunte a dificaltătiloru, a rugatatu, că este detorint'a s'a, a produse celu pucinu unele spre dilucidarea acestei chestiuni forte momentose, că se nu se para, că a preterat'o cu tăcere din propozi, si asiă că admite de buna voie, că ins'a baserie'a orientala fără dubietate a consideratu si pre preotu de ministru alu sacramentului, si binecaventarea densului că necesaria pentru validitatea matrimoniuului. Intru adeveru in lucrulu, ce privece părțile necesarie ale sacramentului si institutiunea divina a aceluia, doctrin'a atātu a baseriei orientali cătu si a celei occidentale debue se consune cătu se pote de tare si se fia aca-si; si fiindu-că că s'a esperiatu in baserie'a orientali si mai cu sēma de cătra acestu scaunu apostolicu, că binecaventarea preotiesca si cele lalte ceremonie sacre intrebuintate la celebrarea matrimoniuului, nici de cumu nu se scootescu nice nu san scootitu de parte necesaria a acelu sacramentu, este chiaru, că cele ce se afia prescrie, cu privire la materi'a ace'a, in baserie'a orientali, nu au potutu se se tiena de invetiatur'a ei dogmatica, ci numai de disciplina, prin urmare cununile incheiate intre fideii de ritulu orientali nu suntu de a se scooti nevalabile si invalide indatu; ce s'a constatatu, că acele au fostu celebrate fără binecaventarea preotului.

De almintrea in afacerea matrimonieloru mixte, despre cari avemu de tractatu cu voi acumu, nu importa nemica, precumu preabine intielegeti insive, care parere si-o imbracisēza cineva in privint'a ministruului casatoriel, si a necesitatii binecaventarei. Căci nu ace'a se oerca, ore intru adeveru recere-se binecaventarea preotiesca la contragerea valida a acestoru matrimonie, ci fundamentulu lucrului este in ace'a, că ore considerandu ace'a convingere, carea credintiosiloru de ritulu grecescu li face odiosa asistint'a pasiva a parochului, trebue a se omite ace'a asistintia, si in loculu ei iertatu e preotulu a (coonestă) onorā acele casatorfi prin rogatiunile si ceremoniele baserocesii.

Dejă mai susu s'a dīsu, că santulu scaunu căte una data dispensēza dela legea, carea oprece matrimoniele mixte si permite, că premitiandu-se si observandu-se precautiunile cuvenite, acele casatorie se se serbēse dupa form'a prescrie de conciliulu Tridentinu. Astu-fellu de casatorie contrase cu indulgent'a baseriei suntu intru adeveru iertate si se potu contrage de barbatulu catolicu sau de muieroa catolica fără nice unu pecatu.

Dar santulu scaunu pentru-că se nu se stērga nice odata din sufletulu catoliciloru amintirea canoneloru, cari urgiascu aceste casatorie, si amintirea acelu zelu preacostante, cu care sant'a mama baserie'a s'a indatenatu a abate pre fi dela contragerea acoloru casatorie, ce s'aru incheid, spre perirea s'a si a filoru sitori, afara de precautiunile amintite, cari la tota intemplarea trebue premise, se indatenēza a prescrie inca si alte conditiuni, adeca despre omiterea binecaventarei parochului la serbarea acoloru casatorie, si despre incheierea casatorieloru afara de baserie.

Deci deca santulu scaunu a scootitu, că binecaventarea preotiesca nu este de a se dā nice casatorieloru acolor'a, cari-su iertate, si se facu cu indulgent'a baseriei, cumu va potē permite sau tolerā, că se se aprobez prin ceremonie sante acele casatorie, cari nebagandu in sēma precautiunile prescrie de baserie, suntu cu totala neiertate si de reprobatu?

Scimū, că pontifici supremi, cāndu s'a tractatu despre casatoriele contragāde cu iertarea baseriei,

CONCIL. GENERAL. TOMUS XIII.

si niam huius rei veluti precipuae difficultatum cause a vobis mentio facta est, eum esse duxit, aliqua saltem ad gravissimam hanc quaestionem dilucidandam afferre, ne illam consulte silentio praeteriret, sique ultra admittere videatur, ipsam orientalem ecclesiam indubie et sacerdotum pro sacramenti ministro, et ipsius benedictionem tanquam pro valore matrimonii necessariam habuisse. Profecto in re, quae necessarias sacramenti partes divinamque eiusdem institutionem respicit, tam orientalis quam occidentalis ecclesiae doctrina apprimè conspirare eademque esse debet; cumque exploratum sit in occidentali ecclesia ac praesertim ab hac apostolica sede benedictionem sacerdotalem ceterosque sacros ritus in matrimonii celebratione adhibitos, minime pro necessaria eiusdem sacramenti parte haberi aut habitos fuisse, patet ea, quae circa eandem benedictionem in ecclesia orientali praescripta inveniuntur. non ad dogmaticam ipsius doctrinam, sed ad disciplinam tantummodo pertinere potuisse, proindeque nuptias inter fideles orientalis ritus conciliatas, non statim pro irritis et invalidis esse habendas, simul ac constiterit eas abeque sacerdotis benedictione fuisse celebratas.

Ceterum in mixtorum connubiorum negotio, de quo nunc vobiscum agendum est, nil refert, ut optime ipsi intelligitis, quamnam circa matrimonii ministrum ac benedictionis necessitatem sententiam quis amplectatur. Non enim illud quaeritur, utrum sacerdotalis benedictio reapse requiratur ad valide contrahendum eiusmodi matrimonia; sed totius rei cardo in eo situs est, ut decidatur utrum, habita ratione illius persuasionis, quae graeci ritus fidelibus passivam parochi assistentiam exosam reddit, haec ipsa assistentia omitti debeat, atque eius loco liceat sacerdoti eadem connubia adhibitis ecclesiasticis precibus et caeremoniis coonestare.

Iam superius dictum est, sanctam sedem aliquando in lege matrimonia mixta prohibente dispensare, ac permittere, ut, praemissis observatisque debitis cautelis, eadem connubia iuxta formam a concilio Tridentino praescriptam celebrarentur. Eiusmodi nuptiae cum ecclesiae venia initae, licitae profecto sunt, ac citra omne peccatum a catholico viro seu catholica muliere contrahi possunt.

Attamen sancta sedes, ut in animis catholicorum numquam oblitteretur memoria canonum, qui haec detestantur connubia, atque constantissimi illius studii, quo sancta mater ecclesia filios avertere consuevit ab iisdem nuptiis in eorum futuraeque prolia perniciem contrahendis, praeter memoratas cautiones, quae omnino praemitti debent, alias ulterius praescribere solet conditiones, de omittenda scilicet in eorum connubiorum celebratione parochi benedictione, deque ipsa celebratione extra ecclesiam paragenda.

Quod si proinde eadem sancta sedes ne in illis quidem matrimoniis sacerdotalem benedictionem adhibendam esse duxit, quae licita sunt et cum ecclesiae venia contrahuntur, quomodo permittere aut tolerare poterit, ut sacris ritibus coonestentur ea coniugia, quae ob neglectas cautelas ab ecclesia praescriptas illicita prorsus sunt et reprobata?

Novimus equidem summos pontifices, ubi de licitis et cum venia ecclesiae contrahendis matri-

câte una dată au fostu cu tolerantia, si au comisi prudentiei prelatilor, ca considerandu toate imprejurarile lucrurilor a locurilor si a timpului, se judece densii, candu se pota si trebus sa se observase — fara frica si pericolu unui rau mai mare, — memoratele conditiiuni relative la casatoriile amintite, adeca afara de biserica si fara binecuvantarea parochului sau a altui prelatu catolicu delegatu pre dreptulu, si erasi candu se pote tolera, spre incungiuarea relelor si scandaloloru mai mari, daten'a de a binecuventa acele casatorii. Ci desi cate una dată pote intreveni tolerantia in acele casatorii, cari suntu iertate ca unele contrase cu indulgentia bisericea, dar a pronuntia, ca acea indulgentia este de a se estinde fara alegere la toate casatoriile mixte, nu va cutesat nimene sa adirme, deca va considera, care e investiatu'a si tianu'a constante a bisericea in acestu lucru.

Voi, reverendisimi prelati, prea bine sciti, ca amintitele casatorii fura oprite de biserica mai vertosu pentru acea, pentru-ca prin inchieirea acelor'a conjugele catolice de cele mai multe ori s'ar espune pericolulu de a calca preceptele legei naturalii si domnediescei, prin carea se obliga a-si cresce fii in religiuca catolica, fara de carea nu e mantuire, si a abate dela sine tota ocaziunea de a relaba si de a procura cu totu zelulu mantuirea celui alaltu conjugu. Deci deca unu atare periculu nu se va departa prin precautiuni acomodate si inca eficaci, catoliculu ar lucra temerariu prin inchieirea astorufeliu de casatorii, si precumu declara supremulu pontifex Piu VII de fericita amintire¹, „nu numai ar vatema decretule canonice, ci ar pecatu si directu si forte greu in contra legei naturalii si domnediescei.

De ac' intielegeti deja insive, venerabililoru prelati, ca preotulu catolicu nu pote binecuventa casatoriile, cari catolicii nu le pota inchieia fara pecatu forte greu. Pentru-ca si densulu ar fi vinovatu de crima forte grea in aintea lui Domnedieu si a bisericea, ca unulu care nu numai ar aproba prin fapt'a sa propria pecatulu si sacrilegiulu strainu, si ar confuera la ele, ci inca seau ar administrat sacramentulu celor publice nedemi, deca vrei se aibi pentru acele de ministru pre acela seau prin aplicarea rituluu sacru ar concurge la sacrilegia profanare a sacramentulu, deca, precumu investia cei mai multi, insi contrahentii ca ministrii si conferescu imprumutatu sacramentulu.

De acea unde nu se pote impiedeca casatoriile neiertate intre catolicii si eretici seau schismatici, preaintieoptii pontifexi Romani cautandu la trist'a conditiune a acelor'a, cari se incurca in astufeliu de casatorii, si la mai marele bine alu bisericea au acotitu, ca se pote suferi numai cu assistentia pasiva a parochului, carea s'au indatenatu a o permite in contragerea matrimonioloru mixte, cu observarea conditiuniloru si cu dispensare loru. Dara binecuvantarea preotiesca si alte rituri — ceremonie bisericesce niçi una dată nu le au admisiu in astufeliu de casatorii, ma inca au declarat totu de a un'a si constantu, ca trebus a se retienat dela ori-ce ceremonie sacra.

Nici se se dica, ca precumu bisericea s'a indatenatu a tolera cate una dată assistentia pasiva pentru delaturarea releloru si scandaloloru mai mari, pentru aceea causa pote ierta, ca atunci, candu sponsii se contrariesa la aceta assistentia pasiva, casatorii loru de si illicite se i-se da binecuvantarea preotiesca. Pentru-ca nu aceta, ci

moniu ageretur, aliquando tolerantia necesse fuisse atque antedictam prudentiam commisisse, ut ipsi, omni rerum, locorum et temporum ratione habita, indicent, quando praedictas condiciones de ipsis praedictis coniugiis, extra ecclesiam nempe et abeque parochi aut alius catholici sacerdotis rite deputati benedictione, sine graviori mali metu et periculo possint ac debeat servari, et quando ad maiora mala et scandala propulsanda tolerari possit nec eadem coniugia benedipendi. Ast omi huiusmodi tolerantia in illis matrimoniis aliquando intercedere queat, quae utpote cum ecclesiae venia inunda licita sunt, illam tamen ad omnia mixta connubia indiscriminatim extendendam esse nemo pronuntiare audebit, qui animo reputet, quatenam in hac re sit constans episcopalis doctrina et agendi ratio.

Vos, reverendisimi praesules, minime latet praefata matrimonia ideo maxime ab ecclesia prohibita esse, quia in illis contrahendis catholicis coniux ut plurimum periculo committeretur transgrediendi ipsius legis naturalis et divinae praecceptum, quae tenetur suam prolem in religione catholica, extra quam non est salus, educare et a se omnem perversionis occasionem avertere, atque alterius coniugii salutem omni studio procurare. Hinc nisi eiusmodi periculum opportunis huiusque affectibus cautionibus penitus amoveatur, catholicus in praedictis mixtis matrimoniis invidis temere ageret, atque, ut declarat summus pontifex Pius VIII felicis recordationis¹, „non modo canonicas violaret sanctiones, sed directe etiam gravissimeque in naturalem et divinam legem peccaret.

Iam vero inde vosmetipsi intelligitis, venerabiles praesules, matrimoniis, quae sine gravissimo peccato a catholicis contrahi nequeunt, minime a catholico sacerdote bene precari posse. Gravissimi aiquidem criminis et ipse coram Deo et ecclesia reus foret, quippe qui non solum aliorum peccatum et sacrilegium proprio actu approbaret, illisque cooperaretur, sed etiam aut sacramentum publice indignis administraret, si pro illius ministro eundem habere velis, aut sacri ritus exhibitione ad sacrilegam sacramenti profanationem concurreret, si, ut plurimi tenent, ipsi contrahentes ut ministri sibi invicem conferunt sacramentum.

Quamobrem ubi illicitae nuptiae catholicos inter et haereticos seu schismaticos impediri minime possunt, sapientissimi Romani pontifices tristem eorum, qui huiusmodi connubiis implicantur, conditionem, atque minus bonum ecclesiae respicientes, passivam tantummodo parochi assistentiam, quam in mixtis matrimoniis conciliandis, servatis conditionibus, et cum eorum dispensatione permittere conqueverunt, tolerari posse arbitrati sunt. Benedictionem autem sacerdotalem ceteraque ecclesiae ritus nunquam in eiusmodi nuptiis admiserunt, immo expressis verbis ab omni sacro ritu abstinendum esse semper et constanter declarant.

Neque dicatur ecclesiam, sicut ad maiora mala et scandala amovenda passivam assistentiam aliquando tolerare consuevit, ob eandem rationem indulgere posse, ut quando sponsi hanc passivam assistentiam adversantur, eorum nuptiis quamvis illicitis sacerdotalis benedictio adhibeatur. Nam diversa et non eadem est pas-

¹ Pius VIII in litteris apostolicis ad archiep. Colonien. et episcopos suffraganeos, die 25 martii 1800.

diversa este causa assistentiae passivae si a bino- A sive assistentiae et sacerdotalis benedictionis conventu preestitae.

Parochus, carele din tolerantia a cantului secesu, si numai pentru ca se face destula legi conciliului Tridentini, este de facia numai cu presentia materiale ca martoru la una casetoria illicita, lasa se se intemple in aintea s'a, ce'a ce densulu nu pote impedece, ce'a ce de s'ar fi intemplata altufelie, ar fi epre daun'a atata a conjugelui catolicu, cata si a basericeii. Parochulu nu dicea nemicu, nu facea nemicu, din ce se se para, ca elu ar aproba pri ar' ononestat lucrarea neiertata si periculoasa a casetoriai conjugu; ma' inoa chiar' pria ace'a, ca assiste la una actu din natura s'a cantu, fara ca se face rogatiunile si ceremoniele acele, pria cari baserice'a de alta data le si aproba casetorile si le si face mai solemne, in modu manifestu, seu tacundu si nefacundu nemicu declara, ca din partea catolicului se contrage una casetoria, pre carea baserice'a o reproba si o condemna ca pre un'a periculoasa si neiertata. Si din contra, deca preotulu ar binecuvanta acele casetorii neiertate, nu numai ar lasa se se intemple ce'a ce nu pote impedece, ci densulu cu lucrarea s'a propria ar' conluera la peccatulu altor'a, si pre langa acet'a profanandu ministeriulu sacru si publicu, in care functioneas, s'ar para, ca aproba cupuni'a neiertata atatu in numele seu catu si a basericeii, si ca chiar' pria lucrulu seu spriginesce libertatea loru, ce'a periculoasa mantuirei sufleteloru si credintiei.

Asia-dara de-si trebuie a neusi cu totu zelulu, ca se se oprdeca catolicii de a alerga la preotii schismaticii pentru binecuvantarea casetoriilor loru mixte, si asiá se se dá si pre sine si fetii sei fitori periculu de a relaba; totusi se vede chiaru, ca trebuie se o face acet'a intr'unu asiá modu, in catu se fia cu totulu fara de peccatu. Fiindu-ca ce din sine e rou si peccatu, nu se pote admite nici pentru impiedecarea reloru mai mari, nici pentru promovarea ori-caroru bunuri.

Intr'ace'a fiendu-óá între credintiosii adicti ritualui grecescu, dupa parerea vostra unanima ace'a assistentia passiva, ce a iertat'o Gregoriu alu XVI pentru regnulu Ungariei, nu se pote pune in usu, unulu seu altulu dintre voi reverendisimi prelati! a socotitu a intampina reulu macaru in parte, deca s'ar' reintregi ace'a lege, prin carea se demandá ca tote casetoriile mixte fara deosebire se se face in aintea parochului catolicu, seu deca s'ar' prescrie una lege noua, ca acele casetorii seu se se celebrese tote in aintea parochului sponzului, seu tote in aintea parochului sponsei.

Dara restabilindu-se in vigorea prima legea ace'a de mai in ainte, ar' urma totu acele dificultati seu si mai mari. Ca-ci, precumu se vede din cele de mai susu, parochului catolicu nici una data nu-i va potu fi iertatu se imparta binecuvantarea preotiesca casetoriilor acelor'a cari cu calcearea legi se contragu in modu neiertatu, si deoa ar' deneg'o, precumu de securu ar' trebui se o deneg'e de cate ori ar' lipa cantelele prescrie de baserica, partile refacandu assistentia lui, seu nebagandu in sama legea civila ar' merge la preotulu schismaticu, ca se-si scrieaze custumile, cari nu aru avé drepturile civili, seu partea catolicu ar' trece la schisma, ca se-si capete drepturile acele si se scape de pedeps'a civila.

Totu asiá de pacihu folocu ar' urma pentru baserica, si nici nu s'ar' miciora greutatile, deca pria una lege noua s'ar' dá dreptulu de a assiste seu singuru parochului mirelui, seu singuru parochului miresei.

Parochus, qui ex sanctae sedis tolerantia, et tantum ut concilii Tridentini legi satisfiat, illicito matrimonio tanquam testis materiali tantum praesentia adest, coram se fieri sinit, quod ipse nequit impedire, quodque, si alio modo factum fuerit, tam in catholici coniugio, quam in ecclesiae damnatum cedat. Parochus nihil dicit, nihil agit, quo illicitam et perniciosam eundem coniugii actionem aut approbare aut coonestare videatur; immo hoc ipse quod actui ex natura sua sacro assistat, quin ullo modo eas exhibeat preces et caeremonias, quibus ecclesia alias matrimonia et approbat et sollemniora reddit, manifeste vel tacendo et nihil agendo declarat a catholico iniri connubium, quod ecclesia tanquam illicitum et perniciosum reprobatur atque damnatur. E contra sacerdos iisdem illicitis nuptiis benedicens non tantum fieri sineret, quod nequit impedire, sed ipse propria sua actione aliorum peccato cooperaretur, et insuper sacrum et publicum ministerium, quo fungitur, profanando, illicitas mixtas nuptias tam suo, quam ecclesiae nomine approbare, earumque libertatem salutis animarum et fidei causae perniciosam sua ipsa opera fovere videretur.

Itaque quamquam omni studio evitandum est, ut impediatur catholici, quominus pro benedictione mixtis ipsorum nuptiis ad sacerdotem schismatico confugiant, sique se ipso et futuram sobolem perversionis periculo committant; ea tamen ratione semper agendum esse clare dignoscitur, quae prorsus ab omni peccato aliena est. Quandoquidem quod ex se malum et peccatum est, nec ad impedienda maiora mala, nec ad promovenda quaecumque etiam bona admitti potest.

Interim cum inter fideles, qui graeco ritui addicti sunt, ex vestra concordia sententia passiva illa assistentia a Gregorio XVI pro Hungariae regno indulta in usum deduci minime possit, unus alterve vestrum reverendissimus antistes ratus est, malis et difficultatibus saltem ex parte obviam iri, si illa lex reintegraretur, qua omnia indiscriminatim matrimonia mixta coram catholico parcho fieri iubebantur, vel nova lege praescriberetur, ut eadem matrimonia vel omnia coram sponsi, vel omnia coram sponsae parcho celebrarentur.

Attamen revocata ad pristinum vigorem priore illa lege, eadem vel etiam maiores haberentur difficultates. Numquam siquidem, uti ex superioribus dictis patet, licere poterit catholico parcho, ut in nuptiis, quae spretis conditionibus illicite contrahuntur, sacerdotalem benedictionem impertiat, quam si negaret, uti certe negare deberet quocumque cautelae ab ecclesia praescriptae deficerent, aut posthabita lege civili ad sacerdotem schismaticum confugerent nuptiae celebratae, quae iuribus civilibus carerent, aut pars catholica ad schisma transiret, ut illis iuribus potestatur atque civiles poenas effugiat.

Parum itidem utilitatis pro ecclesia sequeretur, nec difficultates minuerentur, si nova lege aut solius sponsi, aut solius sponsae parcho assistendi ius tribueretur.

Căci în aceste de toate este de observat, că în Transilvania nici acum nu sunt aceleși legi ca în Ungaria cu privire la creșterea religioasă a fiilor din căsătorile mixte. Căci în Ungaria deca sponzulu este catolic, toți fiii trebuie să se crească în religia catolică; er' deca sponzulu este acatolic sau schismatic, atunci fetele trebuie să se crească în religia catolică a mamei; er' fetorii să lase a urmă confesiunea tatălui. În Transilvania din contra fiii trebuie să se crească după sexul în religia unuia sau a altuia dintre părinți. Deci în Transilvania ori s'ar da dreptul de a asista parohului mirelui, ori parohului miresei, ar fi să se implice precauțiile prescrise la facerea căsătorii mixte; cari deca s'ar refușă, ar' trebui să se refușe și binecuvântarea preoticească. În Ungaria însă deși parohului mirelui ocelu pucinu din toleranță a cantului sau ar' pot' aplică ceremoniele sacre la toate căsătoriile mixte între barbatulu catolic și muierea acatolică, totuși acea n'ar fi iertată parohului miresei fără că eproșu se se fi luată precauțiile pentru creșterea în sanității religioase catolice a toturor pruncilor. Din aceste deși se vede, că atât în Ungaria câtu și în Transilvania, ori cumu s'ar decide pentru parohu dreptul de a asista la căsătoriile mixte, totuși pot' obveni căsătorii, cari este necuvenintiosu să le binecuvente preotalu catolic; de aci dificultățile, cari s'au îndatenu a se nașe la atari căsătorii neiertate, nice de cumu nu s'ar delatură. Apoi, deora-ce prin această lege nouă parohului schismaticu sau alu mirelui sau alu miresei ar' fi se se dea chiar' ocel' aci dreptu de a asista la căsătorii că și catolicului, catolicii prin însăși legea s'ar constringe la una comunicatiune în ocele sacre cu ministrulu schismaticu. Înse una astufeliu de lege baserică nici însăși nu pot' se o aduca, și nici pot' se pot' face vre una dată că se o aduca poterea civilă.

Astu-feliu standu lucrulu vedeti voi însăși venerabili presuli! că din atari legi s'ar pot' speră pucinu sau nemicu intru folosulu baserică; căci deși s'ar pot' aplică binecuvântarea preoticească în locul asistentiei pasive, ce'a ce vedeti că este cu totulu necuvenintiosu, prin aceste legi de locu nu s'ar oprî, că catolicii, cari nu voru să se lase de căsătorile mixte neiertate se nu se iatorca la preotii schismatici, și mestecandu-se în riturile lor nelegitime, pre încetulu se se departe de credința și uniunea baserică catolică. Asia-dara pre una alta cale trebuie să întepinăm a ocele rele și dificultăți multiple, cari pre dreptulu ve nelinișcescu și ve supera intru atăta.

Mai înoco se pare, că neci intru un modu nu se pot' face acea mai secură și mai eficace, de cătu deca voi cu tota ardore, de carea e scizută că sunteti cuprini pentru mântuirea sufletelor, veti lucră intru acelu, că credințioșii concredinți grigei voștre se se necușească sau a încungiuță cu totulu căsătorile mixte, sau ocelu pucinu se le serbese observandu cu acuratetia precauțiile cuvenite.

Că se poteti ajunge la această mai antălu va trebui încolectu cu zelu tare și constantu a ocelu articulu alu credinței noastre despre necesitatea credinței și a unității catolice pentru dobândirea mântuirii. Carea dogma principală a religiei creștine, precumu bine știți, este marturisita atătu în neumerate locuri la sântii părinți, cătu și enunțata în acte solemne ale baserică, și mai alesu în a ocele marturisiri de credință, cari fiindu propuse de școanulu apostolicu, la primescu atătu grecii câtu și oșialti catolici orientali. De acea se nu încetati a repetă fideliloru a ocele cuvinte, de cari

În primă enim animadvertendum est non eandem in Transylvania quam in Hungaria civiles leges circa religiosam prolem in mixtis nuptiis procreandas educationem etiam modo obtinere. In Hungaria siquidem dum sponsus catholicus est, universa proles in catholica religione educanda est; dum vero sponsus acatholicus seu schismaticus, filiae quidem in matris catholicae religione educari iubentur, filii autem patris confessionem sequi permittuntur. E contra in Transylvania proles iuxta sexum in alterutroque parentis religione educanda est. Hinc in Transylvania sive sponsi, sive sponsae parochio assistendi ius tribueretur, in quolibet mixto conubio praescriptae cautelae exigendae essent; quae si negarentur, negari etiam deberet sacerdotalis benedictio. In Hungaria autem licet parochus sponsi in omnibus matrimoniis mixtis inter virum catholicum et mulierem acatholicam contrahendis saltem ex tolerantia sanctae aedis sacros ritus adhibere possit, tamen sponsae parochio id non liceret, nisi de universa prole in catholicae religionis sanctitate educanda expresse cautum foret. Ex his iam patet tum in Hungaria, tum in Transylvania, quomodocumque demum parochio ius assistendi mixtis nuptiis decerneretur, coniugia obvenire posse, quibus bene precari catholico sacerdoti nefas est; et proinde difficultates, quae in illicitis iisdem nuptiis oriri solent, nullo modo removerentur. Deinde cum eadem hac nova lege parochio schismatico vel sponsi vel sponsae idem omnino ac catholico matrimonio assistendi ius tribuendum esset, catholici per ipsam legem ad vetitam in sacris communicationem cum schismatico sacerdotum ministro adigerentur. Eiusmodi vero legem ecclesia nec ipsa ferre, nec ut a civili potestate feratur, petere unquam potest.

Quae cum ita sint, vosmetipsi perspiciatis, venerabiles praesules, ab huiusmodi legibus parum vel nihil pro utilitate ecclesiae sperandum fore; quandoquidem etiam passivae assistentiae loco ipsa sacerdotalis benedictio adhiberi posset, quod prorsus nefas esse cognoscitis, istis legibus minime impediretur, quominus catholici ab illicitis mixtis conubiis desistere nolentes ad schismaticos sacerdotes se convertant, atque illegitimis ipsorum ritibus sese immiscentes paulatim a catholicae ecclesiae fide et unione recedant. Alia igitur via multiplicibus illis malis difficultatibusque occurrendum erit, quae vos merito tantopere angunt ac sollicitos habent.

Nulla alia porro ratione id securius et efficacius fieri posse videtur, quam si omni ardore, quo vos in procuranda animarum salute flagrare compertum est, in id intendatis, ut fideles curae vestrae concrediti mixtas nuptias aut omnino evitent, aut saltem non nisi observatis adamusim debitis cauteis celebrare studeant.

Quod ut assequi possitis, in primis ipsorum fidelium animis impense constantique studio inculcandus erit ille fidei nostrae articulus, de catholicae nempe fidei et unitatis necessitate ad salutem consequendam. Quod praecipuum christianae religionis dogma, ut probe noveritis, tum innumeris pene sanctorum patrum locis testatum, tum solemnibus quoque ecclesiae actibus ac praesertim illis fidei professionibus enuntiatum est, quas ab apostolica sede prepositas tam graeci, quam ceteri orientales catholici amplectuntur. Ne cessetis proinde fidelibus eadem repetere verba, quibus celeberrimus aposto-

se servasse prea rezumitulu invetiacele alu aposto-
 filoru santulu Ignatiu martirulu in epistola cãtra
 Filadelfiani dicendu: „Se nu gresiti, fratii miei:
 deca cineva urmeza pre facatoriulu de schisma, nu
 dobandese mostenirea imperatlei cãresci.” Cã-ci
 atãta voi inelva, cãtu si ceilalti pastori, cari vi sãnta
 supasi, trebue se excite poporulu la credintã a si
 unitatea catolica, la care s'a adusu din preamarea
 binefacere alui Domnedieu, cã la unic'a cale de
 mantuire, carea trebue padãta cu unu selu totu
 mai infãceratu, si de ace'a e de incungiu ratu ori-
 ce periculu de a o, parasã. Carea necesitate de a
 tienã unitatea catolica una data intiparita fiindu
 si iradaciãta aduncu in animele totoruru credin-
 cioasiloru, abãi voru fi ãra si dãsierte admonitiunile
 si indemããrile, prin cari voru trebul parochii se-i
 abata dela intrarea in legaturi casetoresci cu schi-
 matici; seau de cumu-va ar intreveni cãte una
 data vre una cauza, pentru carea ar trebul se se
 lasã astufeliu de casetorii mixte, de cãtu castigandu dispensarea
 basericea, si observandu cu religiozitate conditiu-
 nile, cari s'a indatenatu a le prescrie.

Intr' acea acãsta sacra congregatiune scie, cã
 impregiãrãile de locu si de tempu sãnta asiã de
 triste, in cãtu unu asiã ferice resultatu alu lucrului
 neci nu se pote dobandi totu de a un'a neci in
 modu usioru. Cã-ci din epistolele vostre momen-
 tose a cunoscutu, cã sãntu forta mari greutãti si
 necasuri mai vertãsu pentru-cã in tienuturile vostre
 si acumu sãntu legi-civili, diãtre cari un'a, precumu
 se dice, ieaã litereloru reversali tota poterea obliga-
 toria relativu la crescerea religioza a copiiloru, cea
 alãta dã libertatea periculãsa de a parasã credintã
 si a trece in partea acatolibiloru. Ci pre lãnga
 ace'a, cã santulu scaunu se nevoiesce cu totu se-
 lulu; cã se se impiedece urmarile rele ale acestoru
 legi; totusi astufeliu de greutãti neci decãtu nu
 potu scuti pre pastorii sufletesci de prea greulu
 oficiu, la care sãntu obligati, cã pre credintioãii,
 cari doreacu se contraga casetorii mixte, precumu
 si pre parintii loru si pre alii, sub a carora grige
 stau, se-i invetie cu sirguintia, carea este credintã
 basericea in privintã a acelor'a, si se-i face atenti
 cu tota seriozitate, se nu cutese a calcã manda-
 tele aceleia pentru unu cãstigu seau folosu pãmen-
 tescu cu pierderea sufleteloru sale.

Deci va fi detorintã voãtra inãltiloru prelati!
 a aduce aminte parochiloru despre acestu oficiu si
 a li demandã, cã se revoce in memoriã fideliloru
 acelu preacunoscutu pãceptu alu legi naturalis
 domnedieseci, prin care si se demandã, se incun-
 giurãmu nu numai peccatele, ci si periculele, cari
 ducu mai de aproape la peccatu; precumu si altu
 pãceptu alu aceliãsi legi, prin care parintii se
 indatoreacu a crece pre filii in invetiaturã si fricã
 Domnului, si de ace'a s-i invetiãã adeveratulu cultu
 alui Domnedieu, care este senguru in baserice
 catolica. De ace'a e de lipsa, cã parochii se in-
 demne pre credintioãii, cã voindu se contraga case-
 torii mixte neiertate, se cumpanesca serioasa, cãtu
 de mare nedreptate facu ei preinaltulu Domnedieu
 si cãtu de crudelu se porta facia de sine si de
 prunoiã filiori, candu se punu pre sine si pre filii in
 pericululu de a rateci. Mai departe parochii sãntu
 de a se indemãã si a se astringe, cã se veghiesc
 cu sirguintia si diligentia preste turmã s'a, si in-
 data ce ar fi aflatu, cã sãntu teneri, seau vergure,
 cari ar vrã se contraga cu schismatici astufeliu de
 casetorii mixte neiertate, se-i invetie pre acei-a si
 pre parintii loru invetiaturile cele mantuitoãie, ne
 intreãasandu nimicu, prin ce i-ar potã abata dela
 calcarea pãcepteloru lui Domnedieu si a basericea.

lorum discipulus sanctus Ignatius martyr in epistola
 ad Philadelphenses utitur dicendo: „Ne erretis,
 fratres mei: si quis schisma facientem sectatur,
 regni Dei hereditatem non consequitur”. Etenim
 crebro et continuo tum a vobismetipsis, tum a
 ceteris, qui vobis subeunt, animarum pastoribus
 excitandus est populus ad catholicam fidem atque
 unitatem, ad quam summo Dei beneficio adductus
 est, tamquam unicam salutis viam ardentiori neque
 studio custodiendam, atque ideo ad omne illius
 deserendas periculum vitandum. Quae quidem
 catholicae unitatis tenendae necessitas, ubi fuerit
 in cunctis fidelium animis impressa atque defixa,
 haud facile deinceps irrita erunt monita atque ad-
 hortationes, quibus ipsos avertere debebunt parochi
 a nuptiarum foedere cum schismaticis ineundo, aut
 si aliqua interdum causa interveniat, ob quam mixtas
 huiusmodi nuptiae sibi debeant, eas non aliter con-
 trahant nisi impetrata ecclesiae dispensatione et
 conditionibus, quae ab ipsa praescribi solent, reli-
 giose observata.

Interim haec sacra congregatio minime ignorat
 ea esse tristissima locorum ac temporum adiuncta,
 ut tam felix rei exitus nec semper, nec facili modo
 obtineri possit. Ex gravissimis enim litteris vestris
 cognovit maximas difficultates et angustias ea po-
 tissimum de causa adesse, quod in vestris regionibus
 civiles leges etiam nunc habeantur, quarum una
 reversalibus, ut aiunt, de religioza filiorum educa-
 tione litteris omnem vim obligandi ademit, altera
 perniciosam fidei deserendae et ad acatholicorum
 partes transeundi libertatem praebet. Ast praeter-
 quam quod sancta sedes omni studio in id incumbit,
 ut funesti istarum legum effectus inhibeantur, huius-
 modi difficultates animarum pastores nullo modo a
 gravissimo, quo tenentur, officio eximere valent, ut
 fideles mixta connubia inire cupientes nec non eorum
 parentes aliosve, quorum sub cura sunt, sedulo ab
 ipsis edoceantur, quatenam circa eam rem ecclesiae
 sententia sit, graviterque moneantur, ne illius pã-
 cepta terreni forsitan lucri aut commodi causa in
 pernicipem animarum suarum perfringere audeant.

Vestrum proinde erit, amplissimi praesules,
 parochos de hoc officio commonere, illisque deman-
 dare, ut in fidelium memoriam revocent notissimum
 illud naturalis divinaeque legis pãceptum, quo
 non solum peccata, sed et pericula ad peccatum
 proxime inducentia evitare iubemur: uti etiam aliud
 pãceptum eiusdem legis, quo parentibus iniungitur
 filios educare in disciplina et correptione Domini,
 ideoque ipsos erudire ad verum Dei cultum, qui
 unice est in ecclesia catholica. Hinc oportet pa-
 rochi adhortentur fideles, ut illicita mixta connubia
 celebraturi serio perpendant, quantam supremo
 numini faciant iniuriam, et quam crudeliter erga se
 futurosque sibi liberos acturi sint, ubi se ipsosque
 filios perversionis periculo committant. Monendi
 porro omnino parochi adigendique sunt, ut sedulo
 et diligenter gregi suo invigilent, et statim ac com-
 pererint adesse iuvenes vel virgines, qui huiusmodi
 mixtas nuptias cum schismaticis inire volint, tunc
 ipsos eorumque parentes salutaribus doctrinis im-
 buant, nihilque omittant, quo eos a transgrediendis
 Dei et ecclesiae pãceptis avertant.

Ci fiindu-că în aceta afacere nu de momentose a matrimonioru se pare, că nimicu nu se pote lasă în judec'a si prudenti'a parochului sen-guru, ci tote trebue se se face dupa sentinti'a episcopului, acum venerabili prelati, vi se voru consiliă cele, ce suntu de a se face din parte-ve, că se nu se intemple fara de ordine in aceta lucru.

Mai antăiu veti trebui se impaneti parochiloru, că despre ori-ce matrimoniu mixtu, care ar vré parochianii loru se-la contraga, se ve incoientiese cătu mai curundu, referindu forté exactu tote impregiurările lucruriloru, locuriloru si a personoloru, nice se presume a face ceva in lucrulu aceta mai inainte, de ce ar fi primitu dela voi respunsurile acomodate. Va fi detorinti'a vostra apoi de a judec'a tare cu diligentia, ce ar fi de decisu seau de facutu, considerandu șcele impregiurări. Er de veti vedé, că nu e nice una sperare, că se lasé catolicii serbarea astoru-feliu de casetorie mixte, dar sponsii suntu gat'a a impleni tote conditiunile, cari trebuescu premise acoloru casetorie, atunci veti poté iertá, că acole se se face, folosindu-ve adeca de facultatile, cari a scotitu preasantitulu domnu, se vi-se dă prin decretulu sacrei congregatiuni instituite pentru propagarea numelui crestinu, care se selude aci.

Ce privește dărea binecuventaroi la acete casetorie iertate si contragunde cu concessiunea baserice, sanctitatea s'a ar dori forte tare, că si la voi se se pote observá conditiunile, cari se indatinesc santulu scaunu a le prescrie, că adeca acole casetorie se se tiens afara de baserica si fara binecuventare. Dar fiindu-că, precumji ati reportatu, creditiosii dioceselorv vostru urescu asistenti'a pasiva, precumu se dice, că pre un'a neindatenata in baserica orientale, si intru ată'tă hocetosecu binecuventarea preotului, in cătu deca i s'ar negá ace'a din partea preotului catolicu, nu numai ar suferi-o cu greu, ci ar fi chiar de temutu, se nu se intorca la preotii schismatici pentru obtinerea ei, sanctitatea s'a spre a incungiurá rele mai mari, a aflatu de bine a se lasá totulu prudentiei vostru, că in-ai-ve se judecati, candu s'ar poté si ar trebui se se observé conditiunile amentite fara periculu unui reu mai mare, si candu s'ar poté tolerá daten'a de a binecuventá acole casetorie spre incungiurarea re-lorú si scandaloloru mai mari.

Intru ace'a neamintitu va fi necesariu, că creditiosii concediuti grigei vostru se se invetie cu sirguintia, si se se face atenti cu totu de adinsulu la pecátulu, cărui-a s'ar supune, deca pentru contragerea matrimonioru mixte ar merge la preotulu schismaticu, că dela elu se iet binecuventarea casetoriei. Că-ci seau ar face-o ace'a, primindu binecuventarea preotului catolicu, seau omitendu-o ace'a ori chiar negandu-li-se, ar calci legea baserice, prin carea se oprește agi d'ia impartastre in cele sante cu ereticii si schismaticii, si amestecandu-se in riturile loru cele nelegitime, ar fi spre scandalu altor'a si pre sine s'ar pune in periculu relapsului.

Déca inse din cele relatate voae de parochi ea vede, că se tractesa de unu matrimoniu mixtu, pentru contragerea obrui-a sponsii se contrariea a observá precautiunile prescrie de baserica seau unele din acole, atunci deca chiar nu se pote impiedecá casetori'a, se scie, că din indulgenti'a lui Gregoriu alu XVI se pote suferi, că parochii catolici se face promulgările indatenate. Scie sacra congregatiune, că acete vestri cari suntu de a se permite casetorielora contragunde, in vechime n'au fostu unitate in baserica orientale, nice n'au fostu

Sed quoniam in hoc gravissimo matrimoniorum negotio solius parochi arbitrio et prudentiae nihil relinquendum videtur, sed omnia ex episcopi sententia fieri necesse est, iam ea vobis, venerabiles praesules, suggerenda sunt, quae a vobismetipsis praestanda erunt, ne quidquam in hac re praeter ordinem fiat.

Iniungere in primis parochis debebitis, ut vos de quolibet matrimonio mixto, quod ipsorum parochiani contrahere cupiunt, quam citius certiores reddant, exactissime relatis omnibus rerum, locorum personarumque circumstantiis, nec quidquam omnino in hac re agere praesumant, priusquam a vobis opportuna responsa acceperint. Vestrum deinde erit diligentissime perpendere quid, habita eorumdem adiutorum ratione, decidendum agendumve sit. Quod si videbitis nullam adesse spem fore ut catholici a celebrandis huiusmodi mixtis nuptiis desistant, paratos tamen esse sponso ad conditiones omnes adimplendas, quae iisdem nuptiis praemitti debent, tunc poteritis quidem ad eas celebrandas veniam dare, utentes scilicet facultatibus, quas sanctissimus dominus vobis tribuendas esse censuit per sacrae congregationis nomini christiano propagando praeposita decretum, quod heic adiungitur.

Ad benedictionem vero quod attinet huiusmodi licitis et cura ecclesiae venia in eundis nuptiis impertienda, optaret quidem summopere sanctitas sua, ut conditiones, quas sancta sedes praescribere solet, de celebrandis scilicet illis connubiis extra ecclesiam et absque benedictione, etiam apud vos servari omnino possent. Quoniam vero, ut retulistis, vestrarum dioecesium fideles passivam, uti iam, assistentiam tamquam in ecclesia orientali non usitatam avertant, ac sacerdotis benedictionem tanti faciunt, ut si illa a catholico sacerdote negaretur, non modo id aegre ferrent, sed timendum plane foret, ne ad illam obtinendam ad schismaticos sacerdotes confugiant, eadem sanctitas sua ad maiora mala evitanda opportunum fore duxit vestrae prudentiae esse omnino relinquendum, ut ipsi iudicetis quando praedictae conditiones sine graviore mali periculo possint ac debent servari, et quando ad maiora mala et scandala propulsanda tolerari possit mos eandem nuptias benedicendi.

Interea necessarium plane erit, ut fideles curae vestrae concediti sedulo instruantur graviterque monentur de peccato, quo obnoxii forent, si pro celebrandis mixtis matrimoniis sacerdotem schismaticum adirent ab ipso nuptialem benedictionem accepturi. Sive enim hoc facerent accepta iam a catholico parochi eiusmodi benedictione, sive illa omissa seu etiam negata, ecclesiae legem transgredirentur, qua sic dicta communicatio in sacris cum haereticis et schismaticis prohibetur, atque illegitimis illorum ritibus sese immiscentes aliis scandalis essent, ac seipsoe perversionis periculo committerent.

Quod si autem ex iis, quae a parochis vobis relata sunt, appareat agi de matrimonio mixto, in quo celebrando sponsi cautiones ab ecclesia praescriptas aut aliquam eorum observare detrectant, tunc si nuptiae impediti omnino non poterunt, ex Gregorii XVI indulto compertum est pati posse, ut a parochis catholicis consuetas proclamationes fiant. Non ignorat quidem sacra congregatio huiusmodi denuntiationes contrahendis nuptiis praemittendas in ecclesia orientali antiquitus minime usitatas, nec lege aliqua generali praescriptas fuisse. Sed cum

preceptis prius vobis una lege generalis. Ci de ora-
 dia cele, ce ati scrisu in lucrulu acestor nuntialu
 apostolicu din Viena, este constatata, ca acele ve-
 stiri la voi sunt in usu, si necessitate de ale face
 acele legea civile, precumu sciti, o pretinde atata
 de tare, veti trebui sa tolerati si voi, ca parochii
 sa face acele promulgari, si se adevereca, ca le
 au facutu asi, precumu a precisat acuratu sum-
 mula pontifice in precunoscutele litere apostolice
 catre prelatii Ungariei. Va fi inese forte oportunu,
 ca concediendu parochului aceta iertare, de una
 data se-i impuneti, ca cu totu sclulu si cu tota
 caritatea repetindu si in numele vostru admoni-
 tiunile si indemnariile salutari, se se nesuesca de
 nou a abate pre sponsei dela comiterea unei fara-
 delegi asi multiple.

Er deca catholicii nice de cumu nu se voru poté
 aduce acoló, ca seau se parasesca contragerea
 acestoru casatorie role, seau se asculte de pre-
 ceptele legi naturali si domnedieseci, atunci pruden-
 tia voastra va trebui sa judeca, ca ore conside-
 randu tote inpregiurariile de lucruri, locuri si
 persoane, pote-se si trebus pofita seau admisa ace a
 asistentia pasiva a parochului, carea Gregoriu alu
 XVI de fericitá amintire a dechiaratu, ca se
 pote tolera pentru relele mai mari si numai pentru
 unu mai mare folosu alu basericei. Intru adeveru!
 deca veti judeca, ca indulgentia acelu preantie-
 leptu pontifice nice pote vindecá reulu, nice este
 spre binele basericei, atunci nu veti pretinde ace a
 asistentia pasiva. Ci ace a intieptiece lasandu-o,
 nu veti poté permite seau tolera nice dintr'o cauza
 si nice cumu, ca parochulu catolicu seau vre unu
 altu preotu se binecuvinteze acele casatorie ne-
 iertate si de condemnatu. Má inca va fi detorint'a
 voastra a admonia cu deadinsulu pre parochi, si a
 pretinde strictu dela ei, ca se se abtiena nu numai
 dela binecuvintare si dela ori-ce alta ceremonie
 sacra, ci si dela ori-ce fapta seau cuventu, prin care
 s'ar paré, ca cohonestéza seau aproba acele case-
 torie neiertate; ca nu cumu-va, precumu amu diu
 dejá unai ussu, se se face si densu vinovati in aintea
 lui Domnedieu si a basericei cu una crima forte
 grea. Er sponsii catholici, caror a trebus denegata
 binecuvintarea santa in astu-feliu de inpregiurari,
 de cumu voru fi indrasnitu apoi a incheia legatu-
 ra conjugale in aintea preotului schismaticu, nice
 trebus tractati mai duru, nice trebus parasiti cu
 totulu; ci parochii cu tota silintia si cu iubire in-
 cordata voru lucrá intru acoló, ca, precumu a de-
 mandatu ma' ussu laudatulu pontifice Gregoriu XVI
 se se notifice episcopiloru din Ungaria, conjugale
 catolicu la ocaziune favorabile se se indemné a un
 peccatulu facutu, si a face penitentia amesurata; si
 cu prudentia se se aduca la implenirea detorintie-
 loro, cari-lu oblega forte greu; cu deosebire trebus
 a grigi cu scumpetate de detorintia; de a dá una
 crescere catolica totoruru filor. Deca va promite-o
 aceta, si va fi evidente, ca intru adeveru s'a in-
 dreptatu, si ar fi gat'a, pre catu va poté, se re-
 paresc scandalulu, atunci apoi va poté fi partasiu
 sacramentelor basericei.

Din cele expuse pana aci dejá intiepteti, vene-
 rabili presuli, cu eta prudentia si cu eta con-
 stantia trebus purcesu, unde-su de a se face case-
 torie mestecate intre catholici si schismatici. Ca-ci
 nu e de a se considera numai disciplin'a basericéca,
 carea a potutu se se schimbe dupa conditiunea lu-
 cruriloru, locuriloru si a temporiloru, si carea cate
 una data trebus si schimbata, unde asi cere man-
 tinturele sufletorlu si folosulu mai mare alu basericei;
 ci prelanga ace a trebus avutu in aintea ochiloru
 totu de-a un'a, carea este invetiatu a neviolabile

ex illa, quae hac de re ad apostolicum nuntium
 Vindebonensem scripta est, easdem proclamationes
 apud vos in usu esse constet, atque illas faciendi
 necessitas, uti bene scitis, lege civili quam maxime
 urgeatur, tolerandum utique etiam a vobis erit, ut
 parochi proclamationes eo modo faciant, et a se
 factas esse testentur, quem summus pontifex in
 notissimis litteris apostolicis ad Hungariae antistes
 datis accurate praecipit. Maxime autem oppor-
 tunum erit, si hanc veniam concedentes, parochi
 simul iniungatis, ut iteratis etiam vestro nomine
 salutaribus monitis et hortamentis sponse a per-
 petrando tam multiplici scelere omni studio omni-
 que caritate avertere denuo conetur.

Si vero catholici nullo modo adduci poterint, ut
 vel a celebrandis perversis hiis nuptiis desistant,
 vel legis naturalis et divinae praeceptis obtemperent,
 tunc vestrae erit prudentiae iudicare utrum omni
 habita rerum, locorum et personarum ratione exigi
 aut admitti possit ac debeat illa passiva parochi
 assistentia, quam Gregorius XVI felicis recordationis
 ad maiora mala et ob maiorem tantum ecclesiae
 utilitatem tolerari posse declaravit. Sane si sapien-
 tissimi illius pontificis indulgentiam nec malis re-
 medium afferre, nec in ecclesiae bonum cedere
 posse iudicaveritis, illam passivam assistentiam
 minime urgere debebitis; sed ea prudenti consilio
 praetermissa, nec ulla de causa, nec ullo modo
 permittere vel tolerare poteritis, ut catholicus pa-
 rochus aut alius sacerdos illicitis et damandis eius-
 modi nuptiis benedicat. Immo vestri officii omnino
 erit admonere graviter parochos ac stricte ab ipsis
 exigere, ut non solum a benedictione et a quo-
 cumque alio sacro ritu abstinant, sed ab omni
 etiam verbo et actu, quibus illicita illa coniugia
 cohonestare et approbare viderentur; ne, uti superius
 iam dictum est, gravissimi criminis etiam ipsi
 coram Deo et ecclesia rei evadant. Sponsi autem
 catholici, quibus in hiis circumstantiis deneganda
 est sacra benedictio, si coram schismatico sacerdote
 dein conjugale foedus celebrare praesumpserint, nec
 durius habendi, nec omnino reiiciendi aut derelin-
 quendi sunt; sed omni conatu et sedula caritate
 parochis elaborandum erit, ut quod iam praelau-
 datus summus pontifex Gregorius XVI Hungariae
 episcopis significari iussit, catholicis coniux ad
 patrae culpae detestationem congruamque paeni-
 tentiam opportune excitetur, atque solerter addu-
 catur ad obligationes implendas, quibus gravissime
 tenetur; illam praesertim de catholica universae
 prole educatione impense curanda. Quae si ex
 voto contingant, adeoque constet eum, revera respi-
 cisse paratumve esse, quoad valuerit, scandali
 reparationi, tunc sane poterit ipse sacramentorum
 ecclesiae particeps fieri.

Ex illa, quae hactenus exposita sunt, iam intelli-
 gitur, venerabiles praesules, quanta prudentia, quan-
 taque constantia agendum sit, ubi mixtae catholicoe
 inter et schismaticos conciliandae sunt nuptiae.
 Non enim solius ecclesiasticae disciplinae ratio
 habenda est, quae utique pro diversa rerum, loco-
 rum temporumque conditione variari potuit, atque
 aliquando etiam mutari debet, ubi animarum salus
 maiorque ipsius ecclesiae utilitas id postulaverit;
 sed insuper quae sit eiusdem ecclesiae inviolabilis
 doctrina, quaeque naturalis ac divinae legis prae-

a bisericeii incesi, si cari sunta preceptele legi naturali si domnedioeseci; ca nu cumu-va precandu ne nesuim a departa relele si pericolele grele si secure, se provocamu altele mai grele si se ne mestecamu in pecate invederate.

Acumu se privecece restulu, pucine mai sunta de adausu despre acelu capu alu instructiunei date episcopiloru Ungariei, in care la mandatala pontificelui supremu Gregoriu XVI s'a declaratu, ca casetoriele mixte inchiesiate in aintea preotului acatolicu, seuu fara observarea formei conciliului Tridentinu, trebue disimulate cu prudentia, si desiau neieritate, totusi sunta de a se considerat de valide.

Apoi in ainte de tote chiar nu se pote trage la indoiala, ca acesta declaratiune pontificia se ostinde si la diocesele vostre, deora ce e scuitu, ca acela edata fiendu pentru toti episcopii Ungariei si a Transilvaniei si tramisa totururu, a fostu primita chiar de voi si de antecesorii vostri. Deci matrimoniile mixte contrase in aintea parochului schismaticu, de si suntu ilicite si de condemnatu, voru fi a se considerat de valide, si cu atatu mai vertosu, ca-ci din epistolele vostre ca tra nuntiulu din Vien'a este evidentu, ca nu se pote afirmat cu securitate, ca decretulu conciliului Tridentinu la voi ar' avé valore obligatoria in fa-care parochia. Pentru-ca vi este prea bine cunoscutu, ca acelu decretu conformu invetiaturei espuse de Benedictu XIV in *Syn. diocesana*, cartea XII, cap. V, n. 6, numai in acele locuri este in vigore, in cari este adeveritu, ca s'a publicatu seuu dejá mai in aintea seuu ca acumu este primitu in usu, ca decretu alu conciliului Tridentinu, cumu-ca casetoriele in aintea parochului si aloru doi seuu trei martori se celebréa ca si cu indeplinirea decretului conciliului Tridentinu. Din care cauza desi se va fi prescriu seuu de vreunu episcopu seuu de conciliulu provincialu seuu de legea civile, si se va fi observatu apoi in fa-care parochia aceasi forma, carea fu stabilita de conciliulu Tridentinu, deca nu va fi adeveritu, ca acesta forma s'a observatu ca un'a prescria si impusa de amentitulu conciliu, nu se va poté naice din neglegerea ei unu impedimentu dirimentu de casetoria. Pentru-ca numai autoritatea suprema seuu a conciliului ecumenicu seuu a pontificelui supremu pote prescrie una noua forma, si pote sterge potepa casetoriele, cari se voru contrage in contra acelei forme. Deci veti vedé inat-ve, preatraluceitoru prelati, ca acele legi civili, cari demandara, ca casetoriele mixte se se faca singuru in aintea parochului catolicu, n'au potutu face, ca acele casetorie contrase in aintea parochului schismaticu se se pots considerat de invalide, desi aru fi lipaitu de rezultatele civili, cari legea civile nu le dá de catu casetoriele legitime.

Ce s'a distu mai susu despre casetoriele mixte facute in aintea preotului schismaticu, si despre vigorea decretului conciliului Tridentinu, sunta de a se avé in aintea ochiloru si atunci, candu veti avé se judecati atatu in forulu internu catu si in celu estornu despre valorea acoloru casetorie, cari s'au facutu seuu de schismatici intre sine, seuu in aintea altui preotu si nu a parochului mirelui seuu a miresei, seuu a vre-unui preotu delegatu pre dreptulu. Ca-ci unde se va adeveri, ca in locurile, unde s'au contrasu astu-feliu de casetorie, decretulu conciliului Tridentinu nu s'a publicatu nice s'a observatu ca adaus de acestu conciliu ecumenicu, tote acele casetorie, decumva nu va fi altu impedimentu dirimentu, se voru scoti de valide.

cepta prae oculis omnino habendum; ne cum mala atque pericula gravia etiam et certa propulare intendimus, graviora provocemus manifestique peccatis implicemur.

Nunc quod reliquum est, pauca adiungenda sunt de illo instructionis ad Hungariae antistes datae capite, in quo summi pontificis Gregorii XVI iussu declaratum est, matrimonia mixta coram ministro aetholico, seu non servata concilii Tridentini forma celebrata, ab episcopis et parochis prudenter esse dissimulanda, et, quamvis illicita, pro validis habenda.

Atque in primis in dubium revocari omnino nequit, pontificiam hanc declarationem ad vestras quoque dioeceses extendi, cum illam pro omnibus Hungariae et Transilvaniae episcopis datam, omnibus pariter transmissam atque a vobis, vestrisve antecessoribus acceptam fuisse constet. Matrimonia proinde mixta coram schismatico sacerdote contracta, licet illicita sint atque damnanda, pro validis tamen habenda erunt, idque vel magis cum ex litteris, quae a vobis ad Vindobonensem nuntium datae fuerunt, pateat, pro certo affirmari haud posse concilii Tridentini decretum apud vos in singulis parochiis vim obligandi obtinuisse. Minime enim vos latet eiusmodi decretum iuxta doctrinam a Benedicto XIV in *Syn. diocesana*, lib. XII, cap. V, n. 6, prolatam in illis tantummodo locis in vigore esse, in quibus *tamquam concilii Tridentini decretum* aut publicatum iam pridem fuisse, aut iam usu receptum esse constet, ut matrimonia coram parochis et duobus vel tribus testibus *tamquam* in executionem decreti concilii Tridentini celebrarentur. Quare etiamsi eadem forma, quae a concilio Tridentino stabilita est, vel ab aliquo episcopo, vel a concilio provinciali, vel a lege civili praescripta et inde in parochiis singulis observata fuerit, nisi hanc formam tamquam a praefato concilio praescriptam et iniunctam et observatam fuisse constiterit, minime ex neglectu eiusdem formae dirimens matrimonii impedimentum exurgere poterit. Suprema enim tantummodo vel concilii oecumenici vel summi pontificis auctoritas novam contrahendi formam praescribere, atque nuptiis contra huiusmodi formam celebrandis firmitatem adimere potest. Hinc vosmetipsi etiam perspicietis, amplissimi praesules, leges illas civiles, quae matrimonia mixta coram solo parochis catholico celebranda esse iusserunt, minime efficere potuisse, ut eiusmodi nuptiae coram schismatico sacerdote contractae pro invalidis haberi possint, licet civilibus effectibus destitutae essent, quae a lege civili non nisi legitimis matrimoniis tribuuntur.

Quae nuper de mixtis nuptiis coram sacerdote schismatico celebratis, atque de concilio Tridentini decreti vigore dicta sunt, tunc etiam prae oculis habenda erunt, quando in foro tum interno, tum externo de valore illarum nuptiarum iudicandum vobis erit, quae vel a schismaticis inter se, vel coram alio sacerdote quam sponsi et sponsae proprio parochis aut sacerdote rite deputato celebratae fuerint. Ubi enim constiterit in illis locis, in quibus eiusmodi connubia conciliata sunt, Tridentinum decretum non tamquam a concilio hoc oecumenico latum, aut publicatum, aut observatum fuisse, matrimonia haec omnia, nisi aliud adfuerit dirimens impedimentum, pro validis habenda erunt.

VII.

La titulu VI, cap. II.

Instruțiune

despre comunicatiunea catolicilor cu ereticii si cu schismaticii in lucrurile divine edata pentru misionarii orientali in anul 1719.

Deora-ce misionarii si prelatii Orientului in ce privesc comunicatiunea catolicilor in cele divine cu ereticii si schismaticii adeseori si indelungata au propus acestei sacre congregatiuni casuri varie sub varie impregiurari de folos, de necesitate, de pericole, asuprii si inca si de persecutiuni, caror'a sunt supusi credintiozii, si de ora-ce acesta sacra congregatiune constantu si uniformu a rescrisu: ca nu este iertatu; se concepuo sperarea, ca misionarii Orientului intru adeveru voru potè intielege de ajunet si usioru, ca in modu *speculativu* se potu escugeta casuri, in cari ar fi iertatu a tolera orecare comunicatiune in lucrurile divine, dara *practicu* considerandu tote impregiurari lucrului forte cu greu se afla casuri, in cari se fia iertata comunicatiunea ace'a, si moralmente este si imposibilu a prescrie alta regula generale acomodata la totu felulu de omeni, la ori-ce timentu si ori-ce tempu, de catu ace'a, carea s'a datu de aceta sacra congregatiune in instruțiunea edata la anulu 1719, la repetitele intrebări a misionariloru Orientului pre bas'a acelu principiu alu doctrinei, ca comunicatiunea in cele divine cu ereticii si schismaticii este de a se considerá in praxa de neiertata, pentru periculu de a se clatiná in credintia catolica, si pentru periculu de a participá in ritu cu ereticii si schismaticii, si in fine pentru periculu si ocaziunea scandalului: cari impregiurari precumu in praxa in genere sunt impreunate cu comunicatiunea in cele divine cu ereticii si schismaticii, asiá preste totu suntu oprite prin dreptulu naturalu si domnediescu, dela care, nu este nice una potere, carea se dispensaze, nice una coniventia, care se excuse; asiá catu nu ar fi remasu nice una ánsa de a forma si a propune noue dubietati: deci in ace'a instruțiune pre largu este prescriu: „Misionarii voru trebui instruiti, ca trebui se se retiena cu totulu dela actele protestatoris ale sectei false, dela comunicatiunea in ritulu schismaticu si ereticu, dela periculu corumperei si a scandalului“.

Intru adeveru in amentit'a instruțiune suntu adause aceste cuvinte: „Aceste avendu-le totu de a un'a tare si nevatemala in aintea ochiloru, deca apoi va ocure vre una indoieala grea, se cera suatu dela doctorii de teologia si dela misionarii, cari au amblatu tempu indelungatu in acele timenturi“. Cari (cuvinte) unii interpretandule in contr'a inteniunei sacrei congregatiuni, si-au arogatu dreptulu a defini tote casurile, má inca si a dá in scriu regule generali periculose in aceta materia asiá de incurcata: din cari si aplicările imparechiate ale misionariloru, consiliile desbinate si parecerile ne-coerente totu mai tare au incurcatu cestiunea de-si de atâte-ori definita, si nu fara daun'a consciintieloru seau scandalulu si vatemarea celoru buni; de ace'a aceta sacra congregatiune a afiatu de bine a inculca de nou amentit'a instruțiune si a prescrie fia-cáru misionariu, ca se se conformaze cu totulu si se asculte de regulele propuse in ace'a.

Deci fia-cáru prelatu, misionariu si directoriu aufietescu se-i jaca la anima a invetiá pre oredintiosi, si s-i îndemná la incungiuurarea acestoru pericole, cari de comunu au locu seau tote seau unele in comunicatiunea in cele divine cu ereticii si cu schismaticii orientali, cari de-si conserva inca in partea cea mai mare substantia si valorea sacra-

VII.

Ad titulum VI, cap. II.

Instruțiune

de communicatiune in divinis catholicorum cum haereticis et schismaticis edita pro misionariis Orientis anno 1719.

Cum saepe ac diu varii sub variis utilitatibus, necessitatibus, periculis, vexationibus, atque etiam persecutionibus a fidelibus subeunda circumstantiis casus huius sacrae congregationi propositi fuerint a misionariis ac praelatis Orientis quoad communicationem in divinis catholicorum cum haereticis et schismaticis; cumque ab hac sacra congregatione constanter uniformiterque rescriptum fuerit: non licere; concepta spes erat, misionarios Orientis satis ac facile intellecturos, posse quidem *speculative* casus aliquos excogitari, in quibus communicationem aliquam in divinis tolerare liceret, sed *practice*, circumspici omnibus facti circumstantiis, difficillime casus inveniri, in quibus ea communicatio liceat, ac moraliter etiam impossibile esse, ut alia praescribatur regula generalis cuique hominum generi, cuique regioni, cuique tempori accommodata, quam quae iteratis a misionariis Orientis quaesitis data est ab hac sacra congregatione in instructione edita anno 1719, eo nimirum doctrinae principio aixa, quod communicatio in divinis cum haereticis et schismaticis ut illicita regulariter habenda esset in praxi, vel ob periculum perversionis in fide catholica, vel ob periculum participationis in ritu haeretico et schismatico, vel denique ob periculum et occasionem scandali; quae quidem circumstantiae, quemadmodum regulariter communicationi in divinis cum haereticis et schismaticis connectantur in praxi, ita universim veritae sunt iure naturali ac divino, in quo nec ulla potestas est quae dispenseet, nec ulla conniventia quae excuset; adeo ut nullus relictus locus fuerit nova dubia fingendi ac proponendi: proinde in ea instructione diserte praescriptum est: „Misionarii instruendi erunt, quod omnino abstinere debent ab actibus protestativis falsae sectae, a communicatione in ritu schismatico et haeretico, a periculo perversionis, et ab occasione scandali“.

Addita quidem in praedicta instructione haec verba sunt: „Hisce semper firmis et salvis et prae oculis habitis, si ulterius aliquod grave dubium occurrat, doctores theologos et misionarios diu versatos in illis regionibus consulant“. Quae quidem aliqui contra mentem sacrae huius congregationis interpretati ipsi sibi arrogarunt casus omnes definiendi, ac scriptis etiam regulas generales tradendi in hac materia adeo implexa periculosas: ex quibus et misionariorum discissa studia, distracta consilia, et opiniones minime cohaerentes quaestionem, licet toties definitam, magis ac magis implicarunt, non sine detrimento conscientiarum et scandalo offensioneque bonorum; quare haec sacra congregatio opportunum duxit praedictam instructionem iterum inculcare, ac singulis misionariis omnino praescribere, ut regulis in ea traditis sese omnino conforment et obtemperent.

Cordi sit ergo singulis praelatis, misionariis, sive directoribus animarum fideles edocere atque excitare ad haec evitanda pericula, quae regulariter aut omnia, aut aliqua subeunt in communicatione in divinis cum haereticis et schismaticis Orientis, qui licet adhuc substantiam ac valorem sacramentorum plerumque conservent, non sinunt tamen, ut

mentelor, totuși nu lasa, că catolicii se dăe somne A
externe de reprobare și de separare, care aru fi se
se dăe; de unde se intempla, că conformarea esterna
in aceluși cultu, și reverența către pseudoministrii
liturgiei, nu pote liberă de periculu scandalului
pre nice unu catolicu ori cătu ar fi de tare in
credința, și ori cătu s'ar' infioră de riturile eretice
și schismatice, prin cari se indeplinesc cultula lora.

Ac'e'a se confirma și din impregiurarea, că abia
este la heterodoxi vre unu ritu, care se nu se ma-
culăse de vre una erore in materi'a credinței: pen-
tru-că in basericele lora seau dediciuncea este
intru amintrea cutărui schismaticu, pre care-lu
venerăse că pre unu santu, seau existu icône, seau
se onorăse reliquiele, seau se tienu serbatorile ace-
lor'a, cari morindu in schisma trecu de sânti in
amintrea poporului de diosu, seau in fine se face
amintrea patriarchiloru și episcopiloru schismatici
și eretici, cari fiindu in viația, se lauda că *predi-*
catori a credinței catolice. Din care cauza ori-cari
catolici, cari convinu la ace'a celebrare de ritu și
rogatiune și cultu, in asemenea impregiurări nu
potu fi curati de peccatulu comunicatiunei perverse
seau celu pucinu de peccatulu scandalului periculosu.
Nice nu-i escusa pretextulu asistentiei curatu pas-
sive, că-ci din insuși faptulu se vede, că cine ieă
parte la aceste funcțiuni ale ereticiloru seau schis-
maticiloru, convine cu densii in unitatea rogatiunei,
in unitatea cultului, in unitatea veneratiunei și a
ascultarei de ministrii cei stricati și eresului și
schisme.

Ac'e't'a se vede și din ace'a, că orientalii insiși
in tote dille vedu cu ochii, audu cu urechile și
marturisescu, că nice unu sectariu intaritu in schisma
nu se apropia, nu ieă parte și nu convine in baseri-
cele catoliciloru, nice că se asculte mis'a, nice că
se primăse sacramintele, din caus'a, că ei bulescu
adunările credintiosiloru că nescari adunări de in-
trunire perverse, și considera ac'e't'a de comuni-
catiune periculoasă și neiertată și de unu ritu con-
demnabilu. Er' cându vedu, că catolicii intra in
basericele lora, participă la riturile lora și la sacra-
mintele lora, ore nu va fi de creditu seau celu
pucinu de temutu, că prin ac'e't'a se voru intari ei
mai tare in erorile sale, și se voru convinge și din
esemplulu ac'e't'a, că ei ambla pre calea cea ade-
verată și mantuirei? Din care urmeza, că forte cu
greu se pote incungiuță periculu scandalului per-
nitiosu chiăr și schismaticiloru și ereticiloru: și că
de ace'a catoliculu nu e securu in conscientia, deca
comunica cu ei in cele divine intra ast'a specie
de lucru.

Astufeluu de invetiature trebue date credintios-
loru, de ace'a sacra congregatiune impune serioasu
totoruru prelatiloru, missionariloru, și fa-cărui
directoru sufletescu in Oriente, că toti se-o dăca
ac'e't'a unanimu, și se fa toti de una cugeta și
de unu intielesu, nice se invetie contrariulu nice
cu spatulu nice prin modulu dispensarei: ei mai
vertosu se indemne pre credintiosi dupa starea lu-
crului, că se se retiena cu totul a comunică *in*
cele divine cu schismatici și cu eretici; er' decumu-
va se voru fi abatutu vre una data dela ace'a re-
gula, se-i indemne și invetie, că peccatulu ac'e't'a
se-lu descopere in sacramentulu penitentiei, că se
castige iertare dela Domnediου, și in venitoriu se
devina mai cauti.

In ascultarea marturisiriloru missionarii și direc-
torii se examinase cu diligentia impregiurările ce-
sului, cari facu culp'a penitentiloru mai multu seau
mai pucinu grea, și se li puna in vedere, totu de
a un'a bagandu seama, că in lucrulu ac'e't'a se nu
li face conscientia laxa, și prin invetiature și ad-

ca, quae debent, catholici improbationis et segr-
gationis signa exterius edant; ex quo fit, ut ex-
terior illa conformatio in eodem cultu, et reverentia
in pseudoministro liturgiae, catholicum quemque,
quamvis in fide firmissimum, et ritus haereticos vel
schismaticos, quibus eorum cultus inficitur, exher-
rentem, periculo tamen scandalii liberare non possit.

Id ex eo etiam confirmatur magis quod vix ullus
sunt ritus apud heterodoxos, qui aliquo errore in
materia fidei non maculetur: nam in eorum eccle-
siis, vel dedicatio est in memoriam schismatici ali-
cuius, quem ut sanctum venerantur, vel extant
imagines, vel coluntur reliquiae, vel festa cele-
brantur eorum, qui in schismate mortui veluti sancti
vulgo habentur, vel denique commemoratio fit vi-
ventium patriarcharum et episcoporum schismati-
corum et haereticorum, qui ut *fidei catholicae prae-*
dicatores commendantur. Qua de re, qui in ea
ritus et orationis et cultus celebratione conveniunt
in his facti circumstantiis catholici quique, reata
perverae communicationis, aut saltem perniciosi
scandalii purgari non possunt. Nec eos excusat
assistentiae mere materialis praetextus; facto enim
ipso excluditur, quo qui functionibus huius haereti-
corum aut schismaticorum intersunt, satis cum ipsis
convenire in unitate orationis, in unitate cultus, in
unitate venerationis et obsequii erga perveros
ministros haeresos schismaticosque praesecerunt.

Patecit id etiam ex eo, quod orientales ipsi
quotidie oculis vident, auribus audiunt, ore confi-
tentur, nullum nempe sectarum obfirmatum in schis-
mate accedere, interesse, convenire in ecclesiis
catholicorum sive ut missam audiat, sive ut sacra-
menta suscipiat, ea nimirum de causa, quod fidelium
conventus veluti perverae communionis blasphemantes,
perniciosum et illicitum putent commercium hoc,
ritumque damnabilem. Cum vero videant
ad eorum ecclesias accedere, eorum ritibus inter-
esse, de eorum sacramentis participare catholicos,
an non credendum, aut saltem timendum erit, ne
ex hoc ipso magis in suis erroribus confirmetur,
ac se in recto salutis tramite ambulare sibi etiam
hec exemplo persuadeant? Ex quo sequitur diffi-
cillime vitari posse periculum scandalii perniciosi
schismaticis et haereticis ipsis: ac proinde catholi-
cum tutum in conscientia non esse, si cum iis in
divinis in hac facti specie communicet.

Haec sane fidelibus documenta tradenda sunt,
atque ideo haec sacra congregatio praelatis, mis-
sionariis et singulis animarum directoribus in Oriente
serio iniungit, ut unanimes hoc ipsum dicant omnes,
et in eodem sensu ac sententia maneant, nec con-
trarium doceant, aut per modum consilii, aut per
modum dispensationis: sed magis hortentur fideles
pro re nata, ut a communicatione *in divinis* cum
schismaticis et haereticis prorsus abstineant, et si
quando ab ea regula deviarint, eos hortentur ac
doceant, ut peccatum hoc aperiant in sacramento
paenitentiae, quo veniam a Deo obtineant, et in
posterum cautiore evadant.

In excipiendis vero confessionibus missionarii
sive directores circumstantias casus, quae magis
vel minus gravem paenitentium culpam efficiunt,
diligenter examinent, eorumque oculis subiciant;
in id semper intenti, ne quid laxam hac in re eorum
conscientiam efficiant, sed opportuna documentis

monitioni integritate mai vertosa se-o facea mai tida si mai cuta, ca nu cumva-va comunicanda in cele discioe cu schismatici si cu eretici, se-si puna sufletulu in pericolu mantairei.

De comuna aduce inainte caus'a persecutiunei, carea catolicii o sufera dela eretici si schismatici, candu se retienu dela basericele si functionile loru. Ince se grigoseca misionarii si directorii, ca se scia unulu sa-care, ca e desierta fric'a, deora-ce inca e chiar' necesariu a nu cedá persecutiunei, cu atáta mai vertosu, ca-ci ins'a si persecutiunea este egale cu intrebarea despre credintia: si ace'a inca se o areta atátu prin esemplele atátora catolici bravi si forte tari in credintia, cari nu cadu sub astu-feliu de asupri, cátu si prin principiulu investieturei mai susu amintite primitu chiar' si de baseric'a orientale, cátu si in fine prin demnitatea numelui de catolicu, carea nu sufera, ca ei se se demita si se se supuna inimiciloru sufleteloru si a credentiei, si a uniunei, pre carea o marturisescu cu baseric'a Romana; má inca se ide aminte, ca acestu modu de a asupri pre credintiosi nu are altu scopu, de cátu ca acesti-a se-i socotéca pre heterodoxi de ministrii adeverateloru oceromnie, a adeveratei credintio si a adeveratei baserice, si ca asiá usioru se-i facea pre catolici chiar' prin acea facta seu prevaricatori in credintia, seu celu pucinu aprobatori ai eroriloru; desi dicitu in continuu, ca ei potescu comunicatiunea loru numai pentru conservarea ritului si a elemosineloru. Déca tote aceste voru fi intiparite in mintea credintiosiloru cu serio-sitate, cu zelu si prin admonitioni repetite, se pote sperá, ca si densii de sine voru deveni mai promti si mai bucurosi a suferi in tote dilele nedreptatirile, si ca voru fi mai tari si mai constanti in unirea si comuniunea cu baseric'a unica adeverata, carea o marturisescu.

Sacra congregatiune e deplinu convinsa, ca toti si unulu sa-care prelatu si directoru sufletescu in Oriente si mai vertosu misionarii voru tiené acéta instructiune ca una norma in praxa, lasandu ori-ce dispute in acestu lucru: si ca nu voru urmá altu ceva in facta, departandu tote imparschiarile. Er' deca preste asteptare s'ar' intemplá altu-cumu, se scia toti, cari se lauda cu numele de catolicu, ca acéta sacra congregatiune in contra transgresoriloru va aplicá midiloco mai puternice, si pre aceia i va socoti de neapti de conducerea sufleteloru si de misiuni in Oriente.

Vincentiu cardinalu Petra, prefectu.

Joi in X maiu MDCCLIII.

In congregatiunea generali sanctae inquisitionis Romanae si universali a Sancti Officii.

Asupri a indeleleloru propuse de cutare misionariu a D cetatei Tenes in Peloponneso, si strapuse la Sanctum Officiu dela sacra congregatiune de Propaganda fide prin reverendulu domnu parinte secretariu alu ecclesie in d'na de 24 martis a aceluasi anu: presentulu parinte ascultandu vetarile eminentissimiloru a decise:

Anume la prim'a: „Au iertatu este catoliciloru latini a concede seu a permite, ca in basericele loru se celebréne mis'a preotii de ritulu grecescu, schismatici si eretici, si pre acestia a-i admite la oceroniile funebrah a catoliciloru defuncti.“ Relativu la partea prima a numitei indoieli e de a se raspunde, ca nu este iertatu; mai alesu pentru-ca amintescu pre patriarchulu Constantinopolitanu, si tienu serbatores infamului Palamae. Ca-ci ace'a atáta insemnéna, cátu a consenti cu riturile loru eretice, si a comunicá cu ei in cele sante ale loru infectate de tert'ia schismatica si eretica; seu inctá a dá ocaziune catoliciloru de a comunicá in

et monitis timidiores potius et cautiorem, ne communicando in disciois cum schismaticis et haereticis, animam in salutis discrimen adducant.

Consuetum quidem est causam persecutionis afferre, quam a schismaticis et haereticis subeunt catholici, qui ab eorum ecclesiis ac functionibus abstant. At curent misionarii ac directores, ut quique cognoscant vanum plerumque metum esse, immo vero etiam necessarium omnino esse persecutioni non cedere, eo vel quia persecutio ipsa aequivalet interrogationi fidei: atque id etiam ostendant tum exemplis tot fortissimorum ac firmisimorum in fide catholicorum, qui huiusmodi vexationibus minime succumbunt, tum antedictae doctrinae principio ab ipsa etiam ecclesia orientali suscepto, tum denique catholici nominis dignitate, quae minime patitur ut ipsi inimicis animarum et fidei et unionis, quam profitentur cum Romana ecclesia, esse subiciant ac demittant; quin etiam attendant non alio spectare artem hanc vexandi fideles, quam ut ab iis agnoscantur heterodoxi veluti verorum rituum, verae fidei, verae ecclesiae ministri, atque ita facile catholicos, aut a fide praevaricatores, aut saltem errorum approbatores facto ipso efficiant: licet dictitent semper se eorum communionem exigere tantum pro conservatione ritus et elemosynarum. Quae quidem omnia si serio ac graviter et iteratis monitis impressa fidelium mentibus fuerint, sperandum sane est ex se ipsis promptiores et alacriores in dies ferendis iniuriis factos, firmiores quoque ac constantiores futuros in unione et communiione verae unius ecclesiae, quam profitentur.

Facile sibi perquadet haec sacra congregatio omnes et singulos praelatos et directores animarum in Oriente, maxime vero misionarios instructionem, hanc veluti normam in praxi servandam habituros, disputationibus hac de re prorsus omissis: nec aliud sive in agendo, sive in docendo, semotis dissidiis, secuturos. Quod si praeter spem aliter acciderit, noverint omnes, qui catholico nomine gloriantur, sacram hanc congregationem contra transgressores validiora remedia paraturam, eosque ut minime idoneos directioni animarum et misionibus Orientis habituram.

Vincentius cardinalis Petra, prefectus.

Feria V die X maii MDCCLIII.

In congregatiione generali sanctae Romanae et universalis inquisitionis Sancti Officii.

Super dubiis propositis a quodam misionario civitatis Tenes in Peloponneso, et a sacra congregatiione de Propaganda fide ad Sanctum Officiu transmissis per eius reverendum patrem dominum secretarium die 24 martii eiusdem anni: sanctissimas, auditis votis eminentissimorum, decreti:

Ad primum, nempe: „An liceat catholicis latinis concedere vel permittere, ut in eorum ecclesiis missam celebrent presbyteri graeci ritus schismatici et haeretici, atque hos admittere in funeribus catholicorum defunctorum.“ Quoad primam partem dicti dubii respondendum: non licere; maxime cum patriarchae Constantinopolitani commemorationem faciant, et festum celebrent infamiae Palamae. Id enim perinde est ac consentire eorum haereticis ritibus, et communicare cum eis in eorum sacris, schismatico et haeretico fuffure pollutis; aut saltem occasionem praebere catholicis ad latinas interventionibus ecclesiis communicandi cum haereticis

cele sante cu ereticii, cari intrevin la bisericele latine, ori celu pacina de a se scandalia. Er' relativu la a dou'a parte a acelasii in catu schismaticii, cari insociescu funeralele catoliciloru, prestosa numai *presentia curatu materialis* din onore civile catra cei morti, neamestocandu-se in rogatiunile si riturile catolice, prin cari e data'a de a inaltia pomp'a mortului si de a-i potrece pre morti la mormenta, *se pote tolera*; er' in catu ar' aplicat *ceremoniile loro proprie* in acele functiuni, seau s'ar' amestecad intr' ale nostre, *nu e iertatu, si nice este de a se permitte*.

La a dou'a anume: „Au iertatu e catoliciloru de ritulu grecescu, cari n'au biserica de acel'asi ritu, se comunice in cele divine cu grecii schismaticii si cu ereticii.“ *Nu-i iertatu*: pentru-ca in casulu propusu potu merge la biserica catolica a latiniloru, si in lips'a preotului catolicu de ritulu grecescu, se primeaca sacramintele dela preotii latini.

La a trei'a anume: „Au iertatu este confesariiloru, seau preotiloru latini a administrat sacramentulu penitentiei greciloru catolici, cari comunica in cele sante cu grecii schismaticii“. *Nu este iertatu afara de casulu necesitati extreme*.

Dar' pentru una mai acurata instructiune a aceluia-si misionariu si a altoru misionari'a demandatu se se transcrie ce'a ce preasantulu a inventiatu in acosta materia in tractatulu seu *de sinodulu diocessanu, cartea V, cap. 5, acolo*: „Si cu tote acoste, ace'a este miser'a stare a tempului nostru, in catu in multe provincie, unde domnescu eresiele, seau grasza libere, catolicii suntu supusi durei necesitati de a conversa cu ereticii, si de a tracta cu ei familiaru. Dar' desi dupa disciplin'a presente' introdusa de Martinu V in renumit'a extravaganteloru *Ad evitanda*, despre carea cate-va mai in diosu, este iertatu catoliciloru a conversa liberu cu ereticii si a comunica cu ei in lucrurile curatu profane si civile, numai se nu fia denunciati espresu si cu numele; pentru ace'a totusi catolicii nu trebue se cugete, ca li este iertatu a ave' comerciu cu acei eretici si in lucrurile sante si divine. Fiindu-ca Paulu alu V dupa una matura discussiune in lucru a definitu, ca nu este iertatu catoliciloru din regnulu Angliei a merge la bisericele ereticiloru si a fi de facia la ceremoniele, cari se facu acolo, precumu se pote ceti in celea doue decreete edate de acel'asi pontifice, unulu adeca din anulu 1606, celu-alaltu din anulu 1607, cari se citesa de catra cardinalulu Lauraea in *3 Sententiar., part. 2, tom. 3, disput. 11, art. 9, § 4, n. 292*. Scimu ca nu lipsescu teologi, cari absolve de ori-ce vina pre catolicii, cari comunica in cele divine cu ereticii si schismaticii ne denunciati cu numele, si primeacu si sacramintele dela ei; numai se concurga acoste impregiurari de lucruri: anume mai antiau ca pre catolici se-i aduca la amintit'a comunicatiune una cauza forte momentosa si urgente. A dou'a: ca ereticii seau schismaticii, dela cari primeacu sacramintele, se fia ordinati in modu validu si se administrese santele dupa ritulu catolicu fara nice una amestocare a ritului condamnatu. A trei'a: ca comunicatiunea cu ei in cele divine se nu fia una protestare eterna a dogmei false, cumu era intrarea in bisericele protestantiloru, candu Paulu V a oprit'o ace'a catoliciloru din Angli'a, fiindu-ca edictele regelui demandaseru, ca toti se merge la bisericele ereticiloru, ca prin ace'a se marturiseca, ca ei consentiescu cu protestantii. A patr'a si in fine: ca comunicatiunea catoliciloru in cele sante cu ereticii nomenul se nu-i cauzea scandalu. Dar' mai inainte de tote opiniunea supraemissita a teo-

in divinis rebus, aut ad minus scandalum concipiendi. Quo vero ad secundam partem eiusdem dubii, quatenus schismatici comitantes fusera catholicorum *meram praesentiam materialium* exhibeant causam honoris civilis erga defunctos, non se immiscetas precibus ac ritibus catholicis, quibus mos est funera conferre et defunctos ad sepulcrum deducere, *tolerari posse*; quatenus vero in illa functione *proprios ritus adhibeant*, vel nostris se immiscabant, *non licere nec esse permittendum*.

Ad secundum, nempe: „An liceat catholicis graeci ritus non habentibus catholicam ecclesiam eiusdem ritus communicare in divinis cum graecis schismaticis et haereticis.“ *Non licere*, quia in casu proposito confugere possunt ad ecclesiam catholicam latinorum, et in defectu sacerdotis catholici ritus graeci a sacerdotibus latinis sacramenta suscipere.

Ad tertium, nempe: „An liceat confessariis vel sacerdotibus latinis administrare sacramentum penitentiae graecis catholicis communicantibus in divinis cum graecis schismaticis.“ *Non licere extra casum extremas necessitatis*.

Pro maiori vero instructione eiusdem misionarii aliorumque misionariorum transcribi mandavit id quod sanctissimus ad materiam docuit in eius tractatu *de synodo diocessana, lib. V, cap. 5, ibi*: „Et nihilominus ea est misera nostrorum temporum conditio, ut multis in provinciis, in quibus haereses aut dominantur, aut grassantur impune, duram catholicis subeant necessitatem cum haereticis conversandi et familiariter agendi. Verum quamvis iuxta praesentem disciplinam inductam a Martino V in celebri extravaganantia *Ad evitanda*, de qua nonnulla inferius, liceat catholicis cum haereticis modo non sint expressae et nominatim denunciati, libere conversari, et cum iisdem communicare in rebus mere profanis et civilibus; non ideo tamen arbitrari debent catholici, fas quoque sibi esse cum iisdem haereticis consortium habere etiam in rebus sacris et divinis. Siquidem Paulus V post maturam rei discussionem, nequitquam licere definit catholicis regni Angliae haereticorum templa adire, ritibusque interesse, quos inibi exercent, uti legere est in duobus decretis ab eodem pontifice editis, uno scilicet anni 1606, altero anni 1607, quae referuntur a cardinali Lauraea in *3 Sententiar., part. 2, tom. 3, disput. 11, artic. 9, § 4, n. 292*. Haud equidem ignoramus, non deesse theologos ab omni culpa absolventes catholicos, qui cum haereticis et schismaticis nominatim non denunciatis communicant in divinis, atque etiam sacramenta ab iisdem recipiunt, dummodo haec simul concurrant rerum circumstantiae: primo scilicet, ut ad praedictam communicationem catholicos adigat gravissima et urgentissima causa; secundo, ut haeretici aut schismatici, a quibus sacramenta exposcunt, sint valide ordinati, et sacra administrent ritu catholico absque ulla admixtione ritus damnati; tertio, ut communicatio cum iisdem in divinis non sit externa protestatio falsi dogmatis, qualis erat ingressus in protestantium ecclesiam, cum catholicis Angliae illum inhibuit Paulus V; ideo quippe regis edicta omnes adire iusserant haereticorum templa, ut tali pacto se cum protestantibus sentire faterentur; quarto demum, ut catholicorum cum haereticis communicatio in divinis nulli scandalum ingerat. Verum in primis praedicta theologorum sententia suba habet adversaria, neque ab omnibus admittitur tamquam in praxi secuta; deinde, ea etiam admittit, cum omnes enumeratas circumstantiae simul et

logiloru și are contrarii ei, si nu se admito de toti A
 că secura in praxe; apoi si admittenda-o, deora-ce
 tote impregiarile enumerate trebus se fia de una
 data si impreună, că inoocirea catoliciloru cu etero-
 doxii in lucrurile sante se fia libera de ori-ce
 culpa, precumu invetia Silvius in *tertium partem sancti
 Thomas, tom. 4, quæst. 24, art. 6, quæst. 3, concl. 3*;
 cardinalulu de Lugo, *De fide, disput. 22, sect. 1, n. 11*;
 Thomas a Iesu in tractatulu *De omnium
 gentium salute procuranda, lib. 8, part. 2, § 1, vers.*
 Că difficultatea mai mare e pre p. 556; cardinalulu
 Albitius, *De inconstantia in fide, cap. 18, n. 30
 et seq.*; cardinalulu Gottu in *11^m 11^m sancti Thomas,
 quæst. 4, dub. 6, § 3, n. 2, et quæst. 3, De infidelibus
 comparate ad fideles, dub. 3, § 2*. De ace'a e
 mai imposibilu, se ocure necesitatea de a potè es-
 causă dela făradelege pre catolicii, cari se amesteca
 in cele sante cu ereticii si cu schismaticii. Din
 care cauza sacrele congregatiuni din urbe, adeca B
 a Santului Oficiu, si cea de Propaganda fide, *totu
 de un'a cu socotitu de neiertata comunione*, de care
 e vorb'a, si au elaboratu erudit'a instructiune,
 fiindu noi atunci intre minori dandu-ni si noi si
 linti'a ori cumu va fi fostu, că ace'a se se tramita
 misionariloru, cându va fi de lipsa, unde se areta
 causele, pentru cari abia se pote intemplă veru
 una data, că in praxe se pota fi nevinovata comuni-
 cationea catoliciloru cu ereticii in cele divine.

Pentru domnulu Eusebio Antoniu Calabrino,
 notariu alu sacrei inquisitioni Romane si universali
 Petru Paulatiu, notariu substitutu."

VIII.

Le titulu VI, capu XI.

*Instructiunea sacrei congregatiuni de Propaganda
 fide edita reverendului parinte domnu episcopului
 Rosenu despre ingroparea catoliciloru in cemetierile
 protestantiloru.*

Reverendulu parinte domnu Carolu Poirier,
 episcopulu Rosenu, referindu in relatiunea-i despre
 starea diecesei sale, că in parochia Santei Cruci
 din diecea s'a catolicii n'au cemetierulu loru
 propriu, si de ace'a corpurile credintiosiloru morti
 se ingropa in cemetierulu Luteraniloru; din care
 cauza totu de a un'a trebus se de una insemnata
 suma de bani ministrului protestantu; sacra con-
 gregatiune de Propaganda fide in script'a-i de
 16 aprilie 1862 a datu reverendului parinte dom-
 nului urmatorea instructiune in lucrulu acest'a;
 adeca: I. Se puna tota nesuinti'a intr'ace'a, se aiba
 catolicii unu cemetieru propriu separat de alu
 acatoliciloru. II. Dăca inse impregiarile nu ar
 concede, si catolicii ar fi siliti a ingropă corpurile
 credintiosiloru repausati in cemetierulu protestanti-
 loru, se grigăsea celu pucinu, că in acel'a se se
 statorăsea unu locu descelinitu si separat pentru
 inmortarea catoliciloru. III. In fine dăca nice
 ace'a nu s'ar potè dobândi, precumu nu s'a potutu
 cascigă până acumu, de căteori ar' immortală vre
 unu catolicu, mai antăiu se se curetie prin bine-
 cuventare loculu, in care se immortalăsea.

IX.

Le titulu VII, cap. IV, V.

*Instructiunea sacrei congregatiuni de Propaganda
 fide, trimisa arhiepiscopului provinciei basaricesci
 de Alb'a-Iulia si Fogarasiu, emanata la 28 iunie
 in anulu 1858.*

Despre continut'a clericiloru.

Ti este cunoecutu illustratēi tale, cătu de multu
 a staruitu scaunulu apostolicu, că credintiosii de

coniuetim adese debeant, ut catholicorum cum
 heterodoxis in rebus sacris societas omni vacet
 culpa, quemadmodum docent Silvius in *tertium partem
 sancti Thomas, tom. 4, quæst. 24, art. 6, quæst. 3,
 concl. 3*; cardinalis de Lugo, *De fide, disput. 22,
 sect. 1, n. 11*; Thomas a Iesu, *Tractatus de omnium
 gentium salute procuranda, lib. 8, part. 2, § 4, vers.*
 Sed maior est difficultas, pag. 556; cardinalis Albitius,
De inconstantia in fide, cap. 18, n. 30 et seq.;
 cardinalis Gottu in *11^m 11^m sancti Thomas, quæst. 4,
 dub. 6, § 3, n. 2, et quæst. 3, De infidelibus com-
 parate ad fideles, dub. 3, § 2*; idcirco fore impossi-
 bile est usu venire, ut a flagitio excusari valeant
 catholici sese in rebus sacris cum haereticis et
 schismaticis admiscentes. Quamobrem sacrae urbis
 congregationes, Sancti Officii videlicet et de Pro-
 paganda fide, *illicitem semper reputarunt commu-
 nionem*, de qua est sermo, doctamque concinnarunt
 instructionem, nobis in minoribus tunc degentibus
 qualemcumque nostram operam navantibus, ad
 misionarios, cum opus fuerit, transmittendam, ubi
 rationes expenduntur, propter quas vix unquam
 accidere potest, ut in praxi sit innoxia catholicorum
 cum haereticis communicatio in divinis.

Pro domino Eusebio Antonio Calabrino, sanctae
 Romanae et universalis inquisitionis notario

Petrus Paulatius, notarius substitutus."

VIII.

Ad titulum VI, cap. XI.

*Instructio sacrae congregationis de Propaganda fide
 ad reverendum patrem dominum episcopum Rosensem
 super sepultura catholicorum in coemeteriis pro-
 testantium.*

Cum reverendus pater dominus Carolus Poirier
 episcopus Rosensis in relatione status suae dio-
 ceseos retulisset, in parocchia Sanctae Crucis suae dio-
 ceseos non extare coemeterium catholicis proprium,
 ac propterea defunctorum fidelium corpora inhumari
 in coemeterio Lutheranorum; quam ob insuper
 causam qualibet vice haud levis pecuniae vis pro-
 testanti ministro erogari oporteret; sacra congre-
 gatio de Propaganda fide litteris diei 16 aprilis 1862
 sequentem hac super re instructionem eidem reve-
 rendo patri domino dedit, nimirum: I. Studium
 omne in id conferret, ut catholici proprium coeme-
 terium et a coemeterio acatholicorum separatim
 haberent. II. Quod si rerum adiuncta id minime
 sinerent, catholique adigerentur corpora fidelium
 defunctorum in coemeterio protestantium sepulturae
 dare, curaret saltem, ut in eodem distinctus ac
 separatus constitueretur locus pro catholicorum se-
 pultura. III. Demum si nec impetrari id posset,
 prout etiam quoadusque id asequi datum non
 fuerit, quoties catholicum humari contingeret, bene-
 dictione prius lustrari deberet locus, quo sepulturae
 traditur.

IX.

Ad titulum VII, cap. IV, V.

*Instructio transmissa a sacra congregatione de Pro-
 paganda fide ad archiepiscopum provinciae eccle-
 siasticas Fogarasiensis et Alba-Iuliensis, et die 28 iunii
 anno 1858 emanata.*

De continentia clericorum.

Non latet amplitudinem tuam, quantum aposto-
 lica sedes elaboraverit, ut fideles quicumque ritus

ori-oe rita si disciplina, ca membrii aceluia corpura
misticu se perseveren neclatiti in unitatea spiri-
tului, fiendu uniti aci pre pamentu sub unu capu
amecuratu institutiunei divine; si ca si acia, cari
se-au desbinatu de unitatea catolica, abatenduse
dela adevera, se se intorca odata in sinulu baseri-
cei; si in urma ca prototindenea se infloresca unita-
tatea credintii si santitatea disciplinai.

Deci dupa-oe credinti'a propusa prin magisteriulu
infallibile alu basericeii nu se rasima pre ratiuni
omenesce, ci pre cuvintele divine si pre auctori-
tatea lui Domnedieu, carele o a revelatu, trebus
se fia un'a si aceasi la toti acia, cari dorescu se
formese corpulu lui Christosu, si se vides in stau-
lulu aceluia, er' disciplin'a baseriodaca, deci dupa
varietatba impregiariloru si a temporiloru, seu
din caus'a traditiunei si datonei diverse a verunei
baserice mai insemnate, nu respinge varietatea
eterna, totusi este forte necesariu, ca ace'a se nu
cuprinda nemicu, ce nu ar' cörespunde la santitatea
aceleiaei credintie, nemicu, ce ar' fi opusu doctrinei
moravuriloru seu onestätii basericeei.

Cu cäta intieleptiune, si cu cäta ingrigire pasto-
rale au facut'o aceti'a, mai alesu cu privire la
orientali, pontificii Romani, carora li este incredi-
tiata grigi'a de tote basericele din partea lui Domne-
diu, ni arata lamuritu monumintele istoriei baseri-
ceei, si Benedictu alu XIV^{ma} neuitatulu pontifice
in encicli'o'a renumita *Allatas sunt*¹ ni pune in
aintea ochiloru totu, ce a disu si a facutu sca-
nulu apostolicu incependu dela Nicolau' antäulu
santulu pontifice pana pre tempulu seu, pentru-ca
se-i intorca pre orientali la unitatea credintii si la puri-
tatea antica a disciplinai, si se-i intaräca in ace'a.

In care obiectu se-a tientitu din tote poterile
la ace'a, ca stergenduse erorile, ce le-a semenatu
inimiculu pre tempulu desbinarei, dar ritulu orien-
tate, incätu nu se opune credintii catolice, si nu e
periculosu pentru suffete, seu nu deroga onestätii
basericeei, se remana neviolatu si neschimbatu².

Ce'a ce a facutu cu tota anim'a si santitatea
s'a domnulu nostru pontificele Piu alu IX emula-
toriulu selou alu predecesoriloru sei; pentru-ca
abia se sui pre catedr'a santulu Petru capulu aposto-
licoru, si numai decäta i-a provocatu pre orientali
prin epistolele sale pline de iubire³ la unirea multa
dorita, facunduli celoru uniti mai multe favoruri,
ne postindu altu ceva, decäta stirpirea eroriloru,
er' ritulu orientate se remana nevatembatu, precumu
si disciplin'a, carea au tienut'o si au avut'o orien-
talii mai in äinte de desbinare, si carea se rasima
pre liturgiile vechie si venerande ale acoloru si
pre rituale, ace'a se se pastreza cu acumpetate.

Ca-ci nu cu alta intentiune a instituita ponti-
ficele amintitu provincie'a noua basericeca numita
de Alb'a-Julii'a, carele espreu a demandatu, ca
form'a si administrarea se fia dupa ritulu si disci-
plin'a basericeei orientali; ca prin esemplulu aceti'a
si cei desbinati se se indemne cu ajutoriulu lui
Domnedieu la unire, si se se intorca in sinulu uni-
tatei catolice. Dära dupa-oe disciplin'a acetei
provincie se-a parutu cu privire la anele a nu fi
destulu de acomodata dupa esemplulu basericeei
grecesce, pentru ace'a santitatea e'a a doritu, ca
episcopii provinciei amintite impreuna cu tine intie-
legenduse se referiti despre tote acestea deducandu-
le prelucrate cu temeiu, pentru-ca de aci dupa
ace'a cumpaninduse lucrurile bine se se pota face
däpusetiunile de lipsa la tempulu seu.

A se disciplinai, veluti membra eiusdem mystici cor-
poris sub uno in terris capite divina institutione
coniuncta, in unitate spiritus inviolate perstarent;
atque ut etiam illi, qui a veritate declinantes, ab
unitate catholica discesserant, tandem aliquando ad
ecclesiam suam redirent; denique ut unitas fidei ac
sanctitas disciplinai ubique terrarum floreret.

Etenim cum fides per infallibile ecclesiae ma-
gisterium proposita, non humanis rationibus, sed
divinis prorsus oraculis Deique revelantis auctori-
tate inhiatur, unica omnino eademque apud omnes
esse debet, qui Christi corpus constituere et in
unico eius ovili vivere exoptant: ecclesiastica vero
disciplina, quamvis pro rerum ad temporum varia-
tate, sive pro diversa illustrioris alicuius ecclesiae
traditione ac consuetudine, externam veluti varie-
tatem non respuat, tamen necesse omnino est, ut
nil contineat, quod non eiusdem fidei sanctitati
respondeat, nihil quod morum doctrinae vel eccle-
siasticae honestati adversetur.

Quo autem consilio, qua pastoralis sollicitudine
id praestiterint, praesertim quoad orientales, Ro-
mani pontifices, quibus divinitus commissa est cura
omnium ecclesiarum, historiae ecclesiasticae monu-
menta luculenter ostendunt, et Benedictus XIV
immortalis memoriae pontifex in percelebri en-
cyclica *Allatas sunt*¹ ob oculos evidenter ponit,
quae dixerit quaeve constanter egerit apostolica
sedes a Nicolao primo sanctissimo pontifice ad sua
usque tempora, ut orientales ad unitatem fidei ac
pristinam disciplinae puritatem reduceret atque in
ea firmissime solidaret.

Qua in re omnis plane cura in eo collata fuit,
ut deterris erroribus, quos, durante schismate, inimi-
cus homo clanculo superseminaverat, de cetero ritus
orientalis qua in parte nec fidei catholicae adversa-
tur, nec periculum generat animarum, aut ecclesia-
sticae derogat honestati, inviolatus firmusque ma-
neret².

Quod libentissimo prorsus animo praestitit etiam
sanctissimus dominus noster Pius papa IX deces-
sorum suorum eximius aemulator; vix enim sancti
Petri apostolorum principis cathedram conscendit,
orientales omnes ad peroptatam concordiam aman-
tissimis plane litteris³ excitare, iamque unitos favo-
ribus augere non destitit, id unum requirens, ut
errores omnimodi evellerentur, sed ritus orientalis
manseret inviolatus, quemadmodum et disciplina,
quam ante schisma orientales servabant et profite-
bantur, quaeque venerandis ipsorum antiquis liturgiis
ac ritualibus innititur, religiose custodiretur.

Equidem non alio consilio novam ecclesiasticam
provinciam, ab Alba-Iulia dictam, praeclaudatus
pontifex instituit, quippe qui explicite mandavit,
ut forma atque administratio ad ritum et discipli-
nam orientalis ecclesiae exigeretur; ut insuper vel
tali exemplo etiam dissidentes allecti ac unitatis
studio, aspirante Deo, excitati, facilius in gremium
catholicae unitatis se recipereat. Quoniam vero
disciplina istius provinciae non satis apte in ali-
quibus ad exemplum orientalis ecclesiae composita
videbatur, ideo sanctitas sua voluit, ut episcopi
memoratae provinciae una tecum, collatis consiliis,
relationem de his omnibus, appositis lucubrationibus
commentatam; exhibere curarent, ut inde, rebus se-
dulo perpensis, opportune provideretur.

¹ Encyclic. 26 iulii 1765.

² Encyclic. ut supra.

³ Litteris apostolicis ad orientales 5 ianuarii 1846.

Ce priminda ilustritate ta cu una sollicitudine laudabila si implinita prin epistol'a din 30 novembre 1856 si prin hârtiele adause la ace'a, in care se afla multa, ce se tienu de disciplina orientala si de datinele si moravurile acestei provincie noue. Mai incolo sanctitatea s'a carele de nimica nu se intereseza mai multa; că de conservarea disciplinei orientali in curat'a sa, doresce forte tare, că aceia, carii avendu chiamare dela Domnedieu, se dedica spre officie sacre, se stralucosca nu numai prin invetiatura, că si prin intragitatea vietiei, pentru-că cu cuventulu si cu esemplulu pre creditiosii, preste cari suntu pusi, se-i pota invetia doctrina cea adeverata, si pre cei, ce contradicu, si cu esemplulu puritatei vietiei se-i convinga; pentru ace'a a dispusu, că prin acest'a sacra congregatiune de Propaganda fide deocamdata ilustrit'ei tale si celoru lalti episcopi si acestei provincie se ti-se comunice uniele cu privire la continenti'a clericiloru, cari se referescu la acelea, ce in hârtiele amintite tramise de tine se cuprindu titulu IV: *Despre castor'a clericiloru*, er' in epistola § XII.

Ori cine va cumpani cu atentiune traditiunea adeverata cu privire la celibatulu si continenti'a clerului, va află in adeveru, că din seclii primi ai basericeii se-a observatu, si deca nu prin lege generale si explicita, dar' celu pucinu prin praxa si datena, că nu numai episcopii si preotii, ci si clericii asediati in officie sacre se observese nevatemata virginitate seau continenti'a perpetua. Pentru-că acest'a se vede a o pretinde demnitates ministeriului sacru, cu care suntu impreunate officie domnediesci, că adeca aceia, cari au se sacrificie si se produca victima nemaculata, carea este ins' asi sanctitatea si puritatea, se stralucosca prih virginitate seau continenti'a perpetua. Afara de ace'a traditiunea santeloru parinti ni arata, că santii apostoli seau au fostu verguri, seau că dupa casateria se-au retionutu cu totulu dela ace'a, deunde si densii nu si-au pusu urmatori pre altii, decatu pre aceia, cari au marturisitu virginitates si continenti'a nevatemata. Aci nu o de lipsa a intinde cuvinte despre ace'a ce a invetiatu si a facutu baseric'a Romana, mam'a si magistr'a celoru alalte baserice basata pre esemplulu si institutiunile apostoliloru, carea totu deun'a a indetorit'u, că se se observo castitatea, carea a propagat'o in tota baseric'a apusena, si in urma a intarit'o prin lege. Dar' chiaru si la resaritemi pre langa acea, că celibatulu si continenti'a totu deun'a au fostu in mare onore, si se-a observatu cu scumpatate din temporile celea mai vechie pana astadi, mai alesu in basericele, in cari a inforitu disciplina prin diliginti'a episcopiloru. Pentru-că Epifaniu unu barbatau destinsu in privinti'a sanctitatei si a invetiaturei; si carele a cunoscutu forte bine disciplina basericeii resaritene, in ospunerea creditiei catolice (n. 21) dice espresu „sacerdotiulu consta din ordulu verguriloru, seau celu pucinu... din aceia, cari se retionu dela muierile sale, seau dupa casatori'a prima petreou in veduvia”. Fiendu-că dupa Hieronimu¹ „baseric'a la inceputu a statu din popore fara de invetiatura”, pentru ace'a se-au admiau la preotia si unii, cari fusera casatoriti, cari seau petreocau in veduvia, seau duceau una vietia că si candu nu ar' avé muieri. Deunde acelasi Epifaniu (haeresi 59) marturisece respicatu prin cuvintele „baseric'a la Domnedieu nu primesce diaconu, presbiteru, episcopu si subdiaconu pre barbatalu unei muieri, ce nasce inca prunci, ci pre acel'a, carele se-a retionutu si dela un'a, seau a

Quod ubi accepit amplitudo tua laudabili quidem sollicitudine praestitit per litteras pridie kalendas decembris 1856 datas perque insuper adiecta folia, ubi plura habentur, quae disciplinam spectant orientalem et consuetudines moresque istius novae provinciae. Porro sanctitas eua, cui nihil est potius, quam ut disciplina orientalis in eua puritate vigeat ac servetur, summopere in primis desiderans, ut qui, vocante Deo, sacris addicuntur ministeriis nedum doctrina, verum etiam integritate vitae praefulgeant, ut verbo et exemplo fideles, quibus praesunt, possint instruere in doctrina sana, et eos, qui contradicunt, etiam puritatis vitae exemplo arguere, voluit ut per hanc sacram congregationem de Propaganda fide quaedam interim amplitudini tuae ceterisque istius provinciae episcopis significarentur quoad continentiam clericorum, quaeve ad ea referuntur, quae in praedictis foliis a te transmissis continentur titulo IV: *De matrimonio clericorum*, in epistola vero § XII.

Qui germanam traditionem de coelibatu ac continentia cleri sedulo expendit, invenit profecto vel a primis ecclesiae catholicae saeculis, si non generali et explicita lege, moribus saltem ac consuetudine fuisse firmatum, ut nedum episcopi et presbyteri, sed et clerici in sacris constituti virginitatem vel perpetuam continentiam inviolate servarent. Eadem quippe sacri ministerii dignitas, cui officia prope divina tribuuntur, id exigere videbatur, ut qui immolare ac etiam producere deberent immaculatam victimam, quae ipsa est sanctitas ac puritas, aut virginitatis candore ac perpetua continentia niterent. Amplissima insuper sanctorum patrum traditio vel virgines vel post nuptias perpetuo continentes demonstrat apostolos, unde et ipsi non alios sibi successores adicere, quam qui virginitatem coluissent aut inviolatam continentiam profiterentur. Hic non immerandum quid apostolorum exemplo ac institutis edocta egerit ac docuerit Romana ecclesia ceterarum mater ac magistra, quippe quae nunquam illam servandae castitatis obligationem intermisit, per totam occidentalem ecclesiam salubriter propagavit, ac tandem inviolabili lege sancivit. Sed et apud orientales coelibatus aut continentia clericorum, praeterquam quod maximo fuit semper in honore, antiquissimo ab usque tempore, in ecclesiis praesertim, ubi disciplina episcoporum sedulitate florebat, religiose servabatur. Epiphanius siquidem, vir sanctitate ac doctrina insignis, quique orientalis ecclesiae disciplinam optime norat, in expositione catholicae fidei (n. 21) conceptis verbis affirmat „sacerdotium ex virginiam ordine praecipue constare, aut sin minus... ex his, qui a suis uxorbis continent, aut secundum unam nuptias in viduitate versantur”. Principio etenim, prout loquitur Hieronymus¹, „quia radix ex gentibus constituebatur ecclesia”, ad sacerdotium aliqui etiam assumebantur, qui iam matrimonio iuncti fuerant, sed vel in viduitate continentes vel vitam ita debebant quasi uxores non haberent. Unde idem Epiphanius (haeresi 59) discrete fatetur quemadmodum „sancta Dei praedicatio in diaconum, presbyterum, episcopum et hypodiamonum non suscipit unius uxoris virum liberos adhuc gignentem, sed eum, qui se ab unica continuit aut in viduitate vixit, maxime ubi sinceri sunt canones ecclesiastici”. Neque contraria alicuius ecclesiae particularis consuetudo seu inobservantia quidquam obstat, dum sermo instituitur de disciplina ecclesiae orientalis;

¹ Lib. adversa Ioviniana.

traitu în veduvia, mai alesu unde suntu sincere a canonele basericeei. La acést'a nu se pote opune daten'a contraria seau neobservarea vre-unei basericee particulare, s'buđu vorb'a despre prax'a basericeei resaritene; pentru-câ acelasi Epifaniu adauge indatu: „Dara imi vei dice: aiëve in unele locuri preotii, diaconii si subdiaconii inca genereaza copii, insee acést'a nu e dupa canonu, ci dupa mîntea, omeniloru“. Pentru ace'a nu se pote dabi'ta, câ pre tempulu lui Epifaniu clerich' (dela subdiaconu pâna la episcops) au tîenutu celibatulul seau continenti'a. Ca se pote intari si prin testimoniulu lui Hieronimu, carele petrecîndu mai multu tempu în resaritu a cunoscutu perfectu daten'a si prax'a basericeei resaritene. Mai incolu santulu doctoru lui Vigilantiu inimicului celui mai infocatu alu continentiel clericali, pre longa alte arguminte, opune portarea basericeei universale: „Ce facu basericele resaritului, ce ale Egiptului, si ale scaunului apostolichu, cari seau primescu de clerici verguri, seau continitori, seau deca au avutu muieri, incêta a si insurati.“ Asia dara acést'a e traditiunea basericeei universale, acést'a fû prax'a unde se-a pastratu curata disciplin'a.

Unii dintre Greci cugeta si afirma cu mare cutesantia, câ episcopsii resaritului de sine, fara de a si fostu obligati prin vreuna lege au observatu continenti'a, spre carea i-a indeturitu mai antîiu sinodulu dela Trulla. Inse pre longa testimoniele forte chiare ale parintiloru, chiaru si insusi Justinianu cu multu mai inainte de canonele trullane a dispusu dechiarandu, câ elu este esecutorulu canoneloru de mai inainte, câ episcopsii se se alega dintre calugari, seau si din cleru inse dintre aceia, cari nu au nice copii si nice muieri, au celu pucinu nu traiescu cu acelea. Totu acést'a disciplina se afla si la sectele resaritene, cari se-au desbinatu de baserica mai inainte de tempulu lui Justinianu, cari tote convinu in ace'a, câ de episcopsii se se alega celibi'.

Cu totulu altmintrea se-a intemplat cu privire la preoti si la cei alalti clerici; pentru-câ neobservarea seau daten'a cea laxa, ce a fostu in unele basericee particulare pre tempulu lui Epifaniu, cu tempu a prineu radecini, si se-a propagatu asia, incatu in urma se-a latitu in tota baserica resaritena; si intarinduse daten'a ace'a, ce'a ce mai inainte fû permisu numai cantoriloru si lectoriloru, se-a intinsu si la preoti si la alti clerici constituiti in officiu sacre, câ adeca se convietuiesca cu muierile, cu cari se-au casatoritu mai inainte de ordulu sacru. Ma in cutare provincia resaritena patim'a disciplinei mai laxe merse pâna acolo, incatu se incumetarû a se casatori chiaru si dupa susceperea orduriloru sacre, ceea ce se-a reprobatu si se-a opritu strinsu si sub cele mai grele pedepse, si prin ambele decepturi celu basericescu anume si celu civile, si inca mai inainte de canonele trullane; dupa cumu se vede acést'a respicatu din legile lui Justinianu. Deora-ce imperatulu numitu se plange tare in contra unoru clerici, cari despretuindu canonele sacre se incumeta a se casatori dupa hirotonia. Fiendu-câ canonele sacre opreau aspru sub pedepsa de a si pierde officiuu sacru, câ nice unu preotu, diaconu si subdiaconu se nu se pote casatori dupa ce a primitu ordulu acela; deunde dice acelasi Justinianu „precumu suntu oprite unele câ acestea prin canonele sacre, asia se opresce acést'a si prin legile nostre“, si adaugîndu pedepse civili la cele

etenim apposite idem Epiphanius prosequitur: „At diceo mihi: omnino in quibusdam locis liberos adhuc gignere presbyteros, diaconos et hypodiaconos: at hoc non est iuxta canonem, sed iuxta mentem hominum“. Quapropter ambigi nequit, quin Epiphanius tempore clerici (ab hypodiacono ad episcopum) coelibatum vel continentiam colerent. Quod aptissime firmari etiam potest testimonio Hieronymi, qui ob diuturnam in Oriente commorationem illius ecclesiae mores ac disciplinam perfectissime noverat. Porro sanctus doctor Vigilantio, clericali continentiam infensissimo, praeter alia argumenta, factum opponit universalis ecclesiae: „Quid facient Orientis ecclesiae, quid Aegypti et sedis apostolicae, quae aut virgines clericos accipiunt aut continentes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt?“ Haec denique universalis ecclesiae traditio, hi mores erant, ubi purior disciplina vigeat.

Putant quidam Graecorum et nimis confidenter asserunt, episcopos in Oriente sponte sua, non aliqua lege adstrictos servasse continentiam, quam dicunt primo in Trullana synodo fuisse sancitam: at praeter clarissima patrum testimonia vel ipse Iustinianus, qui longe ante trullanos canones leges disposuit, quique profitetur, se esse priorum canonum executorem, non semel inculcat, ut episcopi vel ex ordine eligantur monachorum, vel ex clero quidem sed ii, qui neque filios, neque uxorem habeant, aut illi saltem non cohaereant. Eadem insuper viget disciplina apud sectas orientales, quae vel ante Iustiniani tempora ab unitate defecerant: omnes quippe in eo conveniunt, ut episcopi eligantur, coelibes.

Longe aliter accidit quoad presbyteros aliosque clericos: etenim quae erat tempore Epiphanius inobservantia seu laxa alicuius ecclesiae particularis consuetudo, ita tractu temporis radices agere ac propagari coepit, ut tandem totam pene orientalem ecclesiam pervaserit: et invalescente consuetudine, quod tantum cantoribus lectoribusque permissum erat, etiam presbyteris tributum fuit aliisque clericis in sacris constitutis, ut nimirum cum uxoribus, quas ante sacram ordinationem duxerant, consuescerent. Quinimo eo usque in aliqua provincia orientali se protulit laxioris disciplinae aetas, ut nonnulli etiam post sacrorum ordinum susceptionem matrimonium attentare praesumpserint: quod tamen utroque iure, ecclesiastico videlicet ac caesareo, et quidem ante trullanos canones, severe ac sub gravissimis poenis improbatum prohibitumque fuit, ut vel ipsae Iustiniani leges luculenter ostendunt. Etenim praefatus imperator graviter conqueritur de quibusdam clericis, qui despicientes sacros canones post ordinationem nuptias attentare praesumpserant. Sacri siquidem canones severe vetabant sub poena privationis sacri ministerii, ne qui ex presbyteris, diaconis ac subdiaconis post huiusmodi ordinationem coniugari possent; unde, prosequitur idem Iustinianus, „quemadmodum sacris canonibus prohibita sunt, talia, sic et secundum nostras leges rem ipsam prohiberi“, et canonicas poenas civilibus cumulans, filios ex tali nefaria coniunctione susceptos illegi-

¹ Lib. I Cod., De epis. et cler., l. 44; Novell. 128, c. 14, 29.

² Cons. Hieronar. Hierosolimit. Iohannis Catovici, qui conceptis verbis id testatur de Chaldaeis nestorianis, de Marpactis;

³ Cod., lib. I, tit. 8, De epis. et cler., § Sacris canonibus.

canonice, pro fili, ce se nascu din atari casatorii afurisite, i dechiara de ilegitiimi, ca si candu se-ar fi nascutu din casatoria incestuosa, incatu se nu se considere nice ca naturali seuu spurii, ce cu totulu si pretutidenea de opriti, si ne demni de succesiunea parintiloru. Pana aci Justinianu. Si apoi cu privire la derepturile basericesci, dupa cumu observa, forte bine Benedictu alu XIV¹, poterei civile i-a lasatu gloria de a obedi, era nu auctoritatea de a demanda; totusi cu privire la obiectulu, despre carele se tracteza, imperatulu vorbesce relativu la canonele sacre.

Nice se pote aduce in contra, ca conciliulu provincialu Anciranu prin canohulu X a permisiiu diaconiloru, cari se-au marturisitu la ordinatione, ca nu se potu retiene, se pota contrae casatoria si dupa susceperea orduriloru; ca-ci desi canonulu acela a avutu poterea permissiunei pentru provincia Ancirana, totusi nu a potutu se schimbe disciplin a basericeii resaritene, si acea nice nu o a schimbatu in adeveru; dupa cumu marturisescu despre acest a respicatu Epifaniu, Hieronimu si alti parinti, precumu si imperatulu insusi². Deunde sinodulu Trullanu in canonulu VI decide preste tota sub pedepa depunerei, ca nice unui subdiaconu, diaconu ori preotu nu-i este iertatu a pasi la casatoria dupa ordinatione³; de aci si canonistii grecesci inca marturisescu, ca canonulu sinodului Anciranu se-a abrogatu cu totulu prin celu dela Trulla⁴.

Acestea asia fiendu ori cine vede, catu este de departe de disciplin a adeverata a basericeii resaritene daten a acea, ca subdiaconii, cari au pasitu la casatoria dupa-ce au primitu subdiaconatulu, se se promoveze la ordurile mai mari, depra-ce asia ceva e in contra chiaru si a sinodului Trullanu.

Pentru acea santitatea sa, carele se interesza forte multu ca moravurile acestei provincie, delaturanduse ori si ce coruptiune, se se intocmesca dupa cinosur a disciplinei celei curate resaritene, laudandu-ti dupa meritu propusulu, repetitu alu ilustritatei tale, spre a nu mai admite pre nimene la ordurile sacre, deca nu va fi celibe, seuu deca nu se va fi casatoritu pre lege mai inainte de primirea subdiaconatului, dupa daten a resaritena. Aci in propusulu acest a ilustritatea ta impreuna cu cei alalti episcopi, ai acestei provincie se stati neclintiti, si dela acela se nu ve abateti.

Ce se tiene de clericii aceia, cari dupa susceperea ordului subdiaconatului se-au casatoritu, si pentru cari te rogi ilustritatea ta, ca de astadata prin dispensatiune apostolica, in modu legitimu se se pota promov a gradurile mai inalte: santitatea sa luandu in consideratiune motivele aduse, si din gratia speciale se-a induratu a dispensa, ca deca nu suntu alte piedece, se se pota promov a diaconatu si presbiteratu, si pre longa acea se pota vietuif in casatori a, ce au contra'o. Concesiunea acest a a scaunului apostolicu inse privece numai pre clericii aceia, despre cari amintesci oespresu in memorat a ta epistola.

Altmintrea santitatea sa cu tota poterea te admonenza in Domnulu pre ilustritatea ta si pre venerabilii episcopi ai acestei provincie, si ve indemna, ca impleninduvi oficiulu vostru se ve nevoiti din tote poterile, ca se infloresca totu mai multu continenti a clericiloru, si restituinduse dupa norma disciplinei genuine resaritene se se pastreze neve-

timos decernit ac si ex incestuoso coniugio procreati essent, ita ut neque naturales aut notii seu spurii intelligantur, sed prorsus et undique prohibiti et successionis genitorum indigni. Haecenus Iustinianus. Et quamvis in iuribus ecclesiasticis, ut rectissime loquitur Benedictus XIV¹, potestati laicae sola relicta sit gloria obsequendi, non auctoritas imperandi, tamen in re, de qua agitur, imperator loquitur relative ad sacros canones.

Neque obstat, quod provinciale concilium Ancyranum canone X diaconis, si in ordinatione contestati fuerint, se non posse continere, permisit, ut vel post ordines susceptos matrimonium contrahere possent, esto epim, quod canon ille concessionis vim habuerit pro Ancyrana provincia, non poterat certe orientalis ecclesiae disciplinam immutare, et revera non immutavit, prout perspicuis verbis una testantur Epiphanius, Hieronymus alique patres, et ipse imperator apertissime tuerit². Quapropter vel ipsa Trullana synodus canone VI sub depositionis poena generatim decernit, ut nulli penitus subdiacono vel diacono aut presbytero post ordinationem nuptias contrahere liceat³; unde etiam Graecorum canonistae ultro fatentur canonem concilii Ancyrani a Quinisesto fuisse penitus abrogatum⁴.

Quae cum ita sint, facile quisque videt, quantum a germana orientalis ecclesiae disciplina sit alienus mos ille, ut hypodiaconi contrahentes post huiusmodi ordinationem matrimonium, ad superiores ordines promoveantur, cum hic vel ab ipsa Trullana synodo penitus abhorreat.

Quapropter sanctitas sua, cui summopere est cordi, ut mores istius provinciae, quacumque corruptela detorsa, ad normam purioris disciplinae orientalis componantur, haud potest quin meritis laudibus prosequatur amplitudinis tuae propositum iterato firmatum, neminem scilicet deinceps admittendi ad sacros ordines, nisi aut penitus coelibem aut eum, qui ante hypodiaconatam, iuxta morem orientalem, legitimam uxorem duxerit. Hic igitur amplitudo tua ceterique istius provinciae antistites in proposito permanentes firmiter state, hic haerete.

Quoad eos vero clericos, qui iam post subdiaconatus ordinem nuptias contraxere, et pro quibus amplitudo tua enixe supplicat, ut pro hac vice, ex apostolica dispensatione, licite promoveri possint ad superiores ordines: sanctitas sua, attentis omnibus, et ex speciali gratia benigno dispensavit, ut quatenus nihil aliud obstat, licite promoveri possint ad diaconatus ac presbyteratus ordines, ac valeant insuper in coniugio iam contracto permanere. Haec autem apostolicae sedis indulgentia illos tantum respicit clericos, de quibus expresse loquitur memorata epistola tua.

Ceterum sanctissimus dominus noster vehementer hortatur in Domino amplitudinem tuam et venerabiles episcopos istius provinciae, vobisque addit animos, ut maiori usque alacritate ministerium vestrum implentes, sedulo nitamini, ut clericorum continentia purior floreat, ac ad normam genuinae orientalis disciplinae restituta inviolate persistat.

¹ Instruct. *Ex quoavis tempore*, die 4 maii 1745.

² Auth. coll. IX, tit. VI, novell. 128, cap. XIV: Non valente eo, qui ordinat, in tempore ordinationis permittere diaconum aut subdiaconum post ordinationem uxorem accipere etc.

³ Can. VI conc. Trull.: Quoniam in apostolicis canonibus (can. 37) dictum est, eorum qui non ducta uxore in clerum

promoveantur, solos lectores et cantores uxorem posse ducere, et nos hoc servantes decernimus, ut deinceps nulli penitus hypodiacono vel diacono vel presbytero post sui ordinationem contrahere liceat. Si autem fuerit hoc ausus, deponatur etc.

⁴ Balsamon, Zonaras, Aristenius alique, *Conc. Arund.*, lib. 7, c. 37, et Bened. XIV, instruct. *Ex quoavis tempore*.

temata. Er' decumva unii dupa acst'a (ce se fe-
resca Domnedieu) dupa primirea orduriloru sacre
ar' cutezá se se casatorésca, pre acostia decide
santitatea sa, cá pre bas'a santeloru canóne se se
pedepséca cu tota asprimea, pentru-cá pre acéia
ce nu-i misca zelulu spú a pastré disciplina si
iubirea continerei, se-i infreneze fric'a de pedepsa.

Acoste-a suntu, cari santitatea sa a demandatu
a ti-le notificá ti se reverendisimilóru episcopi ai
acestei provincie. Ce se tiene de celea alte, se
voru dispune la tempulu seu. Intru acé'a, acst'a
sacra congregatiune ti postese in Domnulu ilustra-
tatei tale si feloru alti episcopi conprovinciali pre-
cumu si turmei, ce vi este incredintiata, tote celea
bune si fericite.

Datu la 24 martiu 1858.

X.

Ad titulum X, cap. II.

*Schema summariae instructionis in causis matrimo-
nialibus inchoandis, tractandis ac definiendis.*

Matrimonium a Christo domino ad sacramenti
dignitatem elatum, postquam initum fuerit, in-
dissolubile esse iure divino, fidei dogma est in
ecclesia catholica.

Legitima tantummodo potestas ecclesiastica iudi-
care potest irritum et nullum esse matrimonium,
quatenus cum aliquo ex impedimentis dirimentibus,
vel scilicet iuris naturae, vel divini, vel etiam eccle-
siastici, initum fuerit; facta prius accusatione contra
matrimonium, de quo sermo sit.

Accusatio fieri debet a personis, quae a iure
communii habiles habentur. In quibusdam enim
impedimentis ipsi coniuges tantum ad accusandum
admittuntur: in aliis eorundem parentes, vel etiam
quilibet de populo; ac tandem ex officio etiam in-
quisitio fieri potest, et quandoque debet.

Accusatio est ius personale, et fieri debet coram
legitimo ordinario ecclesiastico, et scripto. Si ore-
tenua facta fuerit, iudicialis deinde reddatur iuxta
regulas a communi iure traditas.

Ab ordinario accepta accusatione una cum om-
nibus necessariis adiunctis et iudiciis in casu con-
currentibus testibusque nominatis de re instructis,
ipse ordinarius, si ei placuerit, vel suum vicarium
generalem, vel alium probum expertum virum e
clero, si fas erit, seligendum, scripto delegabit, qui
in iudiciali processu conficiendo munere iudicis seu
moderatoris actorum fungatur.

Praeterea alterum quoque virum pariter scripto
delegabit, qui cancellarii officia adimpleat, ut nempe
interrogationes personis examinandis faciendas,
earumque responsiones in acta referat.

Demum alium in iure peritum virum pariter
scripto designabit, qui sit ecclesiasticus, quatenus
haberi queat, et praevio iuramento ad tactum
sanctorum Dei evangeliorum officium suum obe-
eundi, strenue accusati matrimonii iura tueatur,
omnibusque conficiendis actis continue assistat.

Verum quatenus ob peculiare locorum circum-
stantias interesse singulis actis nequiverit, absoluto
processu, ille tradatur eidem, ut eas exarare queat
animadversiones, quas necessarias pro tuenda validi-
tate accusati matrimonii faciendas iudicaverit, vel
alia, quae suggererit, acta fiant.

Personae inductae, quaecumque illae sint, exa-
minentur seorsum, praestito iuramento ad tactum

¹ Transmissa fuit haec instructio ad antistites orientales
per litteras sacrae congregationis de Propaganda fide die
26 augusti 1867 datae.

Quod si aliqui deinceps (quod Deus avertat) post
sacros, ut praefertur, ordines matrimonium attentare
praesumpserint, decernit sanctitas sua, ut ad tra-
mites sacrorum canonum severe puniantur, ut quos
studium servandae disciplinae ac amor continentiae
non movet, vel poenarum timor compeecat.

Haec sunt quae sanctitas sua tibi et reverendis-
simis episcopis istius provinciae significare mandavit.
Quoad reliqua opportune providebitur. Interim haec
sacra congregatio amplitudini tuae ceterisque com-
provincialibus episcopis ac gregi concedito omnia
bona ac felicia in Domino adprecatur.

Datum die 24 martii 1858.

B sanctorum Dei evangeliorum veritatem dicendi,
et si opportunum videbitur propter impedimenti
qualitatem, etiam iurabunt de secreto servando.

Cancellarius adnotabit diem, mensem et annum
cuiuslibet examinis; nec non examinandae personae
eiusque patris nomen, cognomen, aetatem, conditio-
nem, statum et patriam, ac denique quod revera
iuramentum praestiterit.

Prae ceteris ille prius audiatur, qui matrimonium
accusaverit, ut accusationis titulum exponat, illius
existentiae probationes, circumstantias et indicia,
quae sive de propria scientia didicerit, sive ex
aliena relatione, distincte referat, ac denique no-
minet testes de re instructos, qui deinde iuxta
methodum iam traditam examini subiciantur super
iis, de quibus instructi dicuntur.

Non raro contingit, ut aliqui ex ipsis ad exteras
et forsitan longinquas regiones se contulerint. Hoc
in casu a moderatore actorum accurata fiat omnium
factorum ac circumstantiarum expositio, de quibus
confirmatio requiritur, concinnatisque interrogatio-
nibus opportunis, ac denique testium expositis nomi-
nibus, ad ordinarium mittatur loci, in quo personae
iuridice audiendae commorantur, qui suae curiae
praecipere faveat, ut examinentur iuxta datas inter-
rogationes.

Matrimonii accusator sive unus ex coniugibus
fuerit, sive non, ambo semper audiri debent, ut
unusquisque iura sua tueri valeat, ac rationes, de-
ductiones, ac etiam facta contra ipsum allata reicere
aut explicare queat.

Si unus coniugum fuerit accusator, moderator
processus sedulo invigilet, utrum ex eorum respon-
sionibus, vel aliis coniecturis aliqua appareat vol-
lusio. Hoc in casu singula argumenta contra illo-
rum depositiones ex processu resultantia distincte
illis obiciantur, ut facta veritati, quantum fieri
potest, respondeant.

Interrogationes et investigationes faciendae haud
in singulas partes in hac instructione suppeditari
queunt, cum vel maiores vel accuratiores fieri oport-
teat, prout accusationis titulus requirit, aut obvoluta
erit allata factorum congeries; ac propterea sagaci-
tati moderatoris actorum illas concinnare et augere
aut minuere relinquatur. Plura etenim impedimenta,
quae contra matrimonii validitatem afferri possunt,
facilis promptaeque probationis sunt, utrum in ipso
matrimonio interfuerint.

Revera impedimenta dirimentia voti solemnii in
aliqua religione ex approbatis a sancta sede emissi,
ordinis maioris suscepti cum onere perpetuae casti-
tatis, cognationis et affinitatis, nec non ligaminis,
seu vinculum praecedentis matrimonii viventibus
adhuc coniugibus, omnia haec impedimenta expedite
probari possunt, si authentica documenta requiran-

tur, et in acta referantur, sive emissae solennis A professionis, sive maioris ordinis suscepti.

Si de carnali cognatione vel affinitate agitur, eruat probatio ab arbore genealogica utriusque familiae sponsorum ponenda ex matrimoniorum registis, et apparebit manifeste utrum matrimonium contractum sit intra gradus a iure prohibitos. Paterque ex registis baptizatorum aut confirmatorum demonstrabitur, utrum cognatio spiritualis inter contrahentes extiterit.

Quoad ligaminis impedimentum praeter attestationem prioris matrimonii in actis allegandam, adhuc inquirendum superest, an unus ex ipsis coniugibus vixerit cum secundum matrimonium initum fuit ab alio coniuge.

Ceterum grave profecto nemini ex animarum rectoribus erit, si ex huius impedimenti sermone arrepta occasione, vehementer ipsi excitentur, ut ad praevocanda gravia incommoda, quae ex hoc B impedimento non raro contigisse compertum habetur, ad matrimonium ineundum neminem, quantum in ipsis erit, admittant, nisi prius de libertate sui status regularia documenta exhibuerit; quod nempe nunquam a sua pubertate carnali aut spirituali foedere se obstrinxerit, aut saltem de prioris coniugis obitu, aut de spirituali vinculo legitime relaxato documentum non attulerit.

Diligentior investigatio instituat oportet, si de impedimentis agatur a vi et metu illato, aut ab impotentia ad coeundum proficiscentibus.

De priori discedendo animadvertat processus moderator in actis statuere, quod assertus metus sit in eo gravis aut etiam talis habendus relate ad personam, cui infertur; quod ille, a quo fuit illatus, ea quae verbo minatur factis complere soleat; ac denique quod ille nullo modo, aut non sine gravi C incommodo illatum metum vitare potuerit vel ante vel in actu celebrationis matrimonii, ac etiam postea; nam si postea ultro libenterque copulationem ipse expleverit, exceptioni renuntiasse et ratum habuisse matrimonium iure meritoque praesumendum.

Haec autem exceptio quatenus neque afferri neque probari queat, continentur acta, et examinentur sponsi, eorumque parentes, vel propinqui eorum domibus, aliique plene de minis illatis instructi, ita tamen, ut facta praecipua referant cum omnibus adiunctis locorum, temporum et personarum. Probationes enim adeo clarae concludentesque sint oportet, ut de passo metu nulla supersit ambigendi ratio.

Quae et quanta sint mala hisce connubiis certo obventura, quotidiana demonstratur experientia. Nunquam satis itaque laudandi erunt ordinarii, parochi, confessarii, aliique de clero, si omni studio adlaborare curaverint, sive in explicando verbo Dei, sive in audiendis fidelium confessionibus, vel ipsis D familiaribus colloquiis, ut hic scelestus immanisque paterna potestatis abusus, illis in regionibus, in quibus adhuc viget, sensim et tandem penitus evellatur. Nam naturae iura laedit, a divinis humanisque legibus execratur, exitialisque efficitur saluti animarum, corporumque sponsorum, eorumque proles.

De altero nunc loquendo impedimento impotentiae, audiatur uterque sponsus, quibus accusatio

competit, ut quisque exponat utrum mutua voluntate se copulaverint, ac matrimonium consummare curaverint non semel, sed quaecumque ipsis libuerit, semperque irrito conatu tentaverint; an ex viri debilitate, aut nimia mulieris arctitudine id contigerit; an et quae remedia adhibuerint, ut impedimentum tolleretur; an parentibus aliisque de familia amicis aliisque eorum statum patefecerint, qui opportune deinde examini subiiciantur. Inquiratur quoque, quatenam sit fama de asserta non consummatione, et an ipsi coniuges examinateque testes fidem mereantur.

Quibus rite expletis, duo saltem physici ex celebrioribus deputentur, praevio iuramento veritatis dicendae, ad inspiciendum corpus viri et praesertim illius virilia, earumque partium structuram, utrum iuxta leges naturae sint efformata, et an aliquo, et quo morbo laborent; an a nativitate vel acquisitis, et an curabilis nec ne sit morbus, et sine vitae periculo. Quidquid in inspectione invenierint, scripto referant, relationem moderatori actorum tradant actis alligandam, et quid ipsi sentiant de viri impotentia, an sit ingenua, absoluta vel relativa tantum, ingenue fateantur.

Duae praeterea mulieres deputentur in obstetricia arte et praxi ex peritioribus, quae praevio similiter iuramento veritatis dicendae, corpus mulieris eiusque genitalia membra praecipue omni diligentia observent, et scripto ipsae etiam referant, utrum omnia signa invenerint, quae constituunt physicam mulieris integritatem, et distincte exponant, quid ipsae sentiant de mulieris integritate.

Haec relatio ipsis physicis examinanda tradatur, ut opportuna ab ipsis fiant observationes, et si iuxta naturae leges conformem eas repererint, illam confirmet, secus autem uberores explanationes requirantur ab eisdem obstetricibus, aut aliam inspectionem fieri praecipiant in dictis partibus corporis, aliisque signis diligentius inspiciendis.

Hisce omnibus expletis, matrimonii defensor processum examinabit, animadversiones suas conficiet, et tandem ordinarius, habito voto illorum virorum, quos in sacris canonibus peritos consulere iudicaverit, sententiam suam in scriptis proferat, rationesque iudicii sui e processu depromptas distincte exponat.

Sententia partibus notificetur, et optandum, ut in scriptis tradatur.

Validum fuisse matrimonium si ordinarius iudicaverit et nemo ex coniugibus appellaverit, neque defensor matrimonii appellabit. E contra quatenus nullum fuisse decreverit, et sponsi huic acieverint iudicio, defensor ad metropolitanum appellabit, et ad ipsum deferetur processus una cum iam lata sententia; et metropolitano ex integro novum processum indicere fas erit. Attentis autem personarum locorumque circumstantiis, consultius foret, si iam expleto processu utatur, indictis tantum aliquibus investigationibus, si pro maiori animi sui tranquillitate necessaria existimaverit, ac tandem sententiam proferet, auditis prius sibi bene visis in iure peritis, si opportunum iudicaverit.

Duae hae sententiae si non fuerint inter se conformes, ultima decisio a sancta sede requiratur, cui omnia acta originalia remittantur.

9.

Ad decreta synodalia animadversiones.

(1)

Hoc in loco adducebatur testimonium e libro *Pravila desumptum, de quo haec pauca habebantur in Nota ex Archivio, p. 7-8:*

„Qui si allega la collezione cosiddetta *Pravila ossia Directorium legis*, e questa citazione a incontrare anche altre volte nel sinodo. Di questa collezione di pretesi canoni e documenti si servono attualmente

quelle genti, ed essa ha preso di loro grande autorità. Il defonto arcivescovo¹ (Sterea-Suluf) diceva che il Pravila „in ecclesia nostra perpetuo viguit et vigere debet pro corpore iuris canonici“.

„Sanno però l'eminente vostra che questo è un lavoro anteriore all'unione de' Rumeni, giacchè rimonta all'anno 1652, ed anche oggi è in uso presso gli scismatici. E il compianto monsignor Fessler vescovo di San Ippolito, nella relazione da lui data alla sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari dopo le conferenze di Blasendorf, a cui avea assistito, fra le providenze da adottarsi pel bene del popolo Rumeno, proponeva quella di fare sparire la detta collezione, sostituendo all'erroneo Pravila un altro, il quale fosse esatto, regolare, completo e tale che non contenesse errori. Nel che conveniva pienamente il sacro consesso. L'attuale sinodo, dopo che sarà stato riveduto, potrà appunto venir surrogato a quel codice“.

„Del resto i Rumeni stessi nel 1697, quando ancora erano scismatici e presero a trattar dell'unione, conobbero la necessità di espurgarlo dai molti errori, che contiene, e perciò dissero di volerlo conservare, eccettuato quelle cose in cui si oppone all'unione: „Ius canonicum vulgo Pravila valachico idioma editum, exceptis iis quae sanctae unioni contrarii reperirentur, maneat in vigore suo, et iuxta illud in iuribus procedatur“.

„Giudicheranno pertanto l'eminente vostra, se abbiano ad espungersi dal sinodo tutte le allegazioni del Pravila, o qualora ciò non si credesse opportuno per non urtare la suscettibilità di quei prelati, se qui, ove allagasi per la prima volta, convenga in qualche modo attenuarne il valore, onde non abbia sempre più ad accreditarsi, autorizzandovisi il ricorso.“

„Opportunam hanc nactus occasionem, consullor generalem morit quaestionem de iure ecclesiastico graeco, deque eius testimonio in synodorum decretis adhibendis. Rem fusiori calamo prosecutus est his verbis:

„Potestne permitti ut in decretis huius concilii provincialis, a sancta sede approbandi, aut saltem revivendi et permittendi, conserventur testimonia, quae in iisdem episcopi et confertim produnt, ex iure ecclesiastico graeco; seu potius, cum graecus veri nominis codex iuris ecclesiastici nullus sit, ex collectionibus

¹ Lett. 25 ottobre 1860.

Il sacro consesso reputò anche utile, che si formasse una nuova collezione degli antichi canoni, e siccome si stava già occupando di questo lavoro monsignor Papp-Szillagyi, allora semplice canonico, ordinò che fatti giungere al detto prelado degli eccitamenti pel compimento del lavoro medesimo e portato questi a fine, dovesse il lavoro stesso sottoporsi ai vescovi, affinché potessero farli le loro osservazioni, per esser finalmente sottomesso il tutto all'esame ed approvazione della santa sede. Propostosi quindi il dubbio (6°): „Se e come debba darsi opera per formare un nuovo Pravila pel Rumeno“, gli eminentissimi padri nella generale adunanza del 28 marzo 1860 risolvettero: *affirmative iuxta modum superioris expressum*. Monsignor Papp-Szillagyi soddisfatto a queste premure, e venuto in Roma per assistere al concilio ecumenico presentava in Propaganda un voluminoso manoscritto intitolato: *Codex canonum ecclesiae orientalis catholicae interpretatione illustratus*, ove trovansi raccolti i canoni coediti apostolici, quei dei concili ecumenici, e di alcuni sinodi particolari non che i canoni *particularium patrum synodaliter recepti*. Questo manoscritto si conserva nel nostro archivio, e sta le difficoltà intrinseche del lavoro, sia le circostanze de' tempi non han finora permesso di dare esecuzione alla detta risoluzione.

² Klein de Casd, Dissert. canonica de matr. etc. citata nella Ponenza della sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 1857, *Austria Transilvania*. Monsignor Papp-Szillagyi ammette che vi sieno taluni canoni adulterati dagli scismatici (Relaz. 20 maggio 1863).

A iuris huius prius, dubioque, ut sunt, et vera auctoritate destituitis?

Causa ambigendi non levis oritur ex ipsa rei natura, atque etiam ex rerum adiunctis. Et quidem in primis ex natura rei: quia quod spurium nothumque est, locum et honores auctoritatis non meretur, neve potest permitti ut ea usurpet; deinde verq ex rerum adiunctis, de quibus mihi curatius, est disserendum.

Sed ut hoc facilius exsequi possim, prius elementaria quaedam de iure ecclesiastico graeco paucissimis verbis exponere operae pretium erit, quae quidem fere omnia facili negotio suppedabit nobis doctissimum de hoc iure, atque tum eruditissimis infinitate, tum doctrinae praestantia, tum iudicandi solertia prorsus stupendum opus eminentissimi cardinalis Pitra. Habebimus praeterea, praesertim in rebus rumenis et necessitudine domestica

cum hoc concilio coniunctis, opportunissimum adiumentum in opere saepe hic memorandi, clarissimi et nunquam satis desiderati auctoris, Iosephi Papp-Szillagyi, cui operi titulus: *Enchiridon iuris ecclesiae orientalis catholicae (Magni-Varadini, 1862)*, quod quidem unicum est in omni hac provincia; nam aliud opus de his rebus nedum non apparuit, sed vix credibile est ut appareat.

DE NOMOCANONE.

Ea quae apud Graecos codicis iuris ecclesiastici locum communiter tenet, collectio est quaedam, seu potius synopsis canonum, et in primis eorum qui vulgo apostolici dicuntur, tum canonum conciliorum, tum etiam quorundam patrum canonicarum sententiarum, tum denique, quod piget ac taedet referre, legum imperatorum. Quamobrem appellata est haec collectio hybrido vocabulo *nomocanonis*, quasi legum imperii et canonum ecclesiae individuum connubium. Duplex porro est opus, neque eiusdem meriti ac pretii, quod sic nuncupatum fuit: aliud I. titulorum, XIV titulorum aliud. Prius, id est nomocanon I. titulorum, pars erat seu potius appendix illius iuris ecclesiastici collectionis, quae sexto saeculo a Ioanne scholastico condita, per quinque saecula deinde in ecclesia graeca obtinebat, quae occidentalibus non solum cognita, sed et probata erat sub nomine *concordiae canonum*, ad quam etiam Nicolaus I Romanus pontifex appellat contra Photium agens. Huius igitur iuris collectionis, seu *concordiae canonum*, ille primus nomocanon erat quaedam appendix, non multum tamen celebrata, verum potius neglecta. At porro alter nomocanon, qui XIV titulorum est, cuius originem densissimae tenebrae occupaverant, cuius tamen primum auctorem, hilaratit, ut facile conicio, ac plaudentibus eruditissimis Pitra post alios iam fere iam ex his tenebris eruit, hic inquam nomocanon, qui usque ad Photium in obscuritate iacebat, ab hoc ultimo, qui homini mos erat, suus factus, — „ita demum e tenebris erupit (verba sunt eminentissimi Pitra) ut . . . primas propemodum byzantini iuris capessivit, cum favente amplissimo Balsamoni commentario, ambitiosum Photii nomina eius fronti sculpti ac dedicari coeptum est“.

Ab his itaque temporibus, et praesertim ab condito a Balsamone commentario, id est a XII saeculo, vetus illa *concordia canonum* exolevit, et nomocanon posterior, terque quaterque corruptus, factus est novus et repentinus in Oriente iuris ecclesiastici arbiter, ex quo ius omne omnesque ecclesiasticae causae subinde penderent. Haec eius auctoritas

¹ Iuris ecclesiastici graecorum historia et monumenta, t. II, p. 438.

invaluit per subsequens saecula; et licet ius ecclesiasticum graecum multas posthac conversiones variamque fortunam expertum sit, nomocanonis tamen auctoritas ita stetit, ut hodie nihilo secius non solum schismatici, sed etiam ad unitatem conversi, veluti isti patres Alba-Julienensis concilii, ad illum appellent. Quare necesse est omnino hunc nomocanonem comminus inspicere, ut scienter iudicare possimus, utrum huiusmodi eius usus et appellationes ad praesumptam eius auctoritatem tolerari debeant, an potius aboleri.

Nemo autem miretur nos totam hanc quaestionem ferme ad solius nomocanonis auctoritatem restringere. Forte enim suspicaretur aliquis, nobisque obiceret: in testimoniis ex graeco iure adductis, cum ab aliis, tum etiam ab his patribus Fogarasiensibus, non hunc solum nomocanonem in medium prodire, verum etiam constitutiones apostolicas, variaeque concilia, frequentesque patres. At nihilominus semper de nomocanone agitur; nam haec ipsa testimonia omnia, sive ab his patribus, sive ab aliis citata, non ex suis genuinis fontibus communiter repetuntur, sed semper ex nomocanone; et siquidem accuratior collatio institueretur, nihil mirarer inter tot testimonia ne unum forte inventum iri, quod ex suis fontibus, non per nomocanonis fiatulam transisset.

Cum igitur de solo ferme nomocanone agendum nobis sit, si de iure graeco agere propositum nobis est, primum quod observandum obvenit, est id quod superius diximus: praesumptam esse auctoritatem nomocanonis, et nullo iuris fundamento fultam. Et sane, a nulla publica legitimaque potestate neve conditus est, neve promulgatus; sensim sine sensu e suis propriis tenebris prodivit, et non nisi publico usu aliquam sanctionem est nactus; quae tamen sanctio semper in quaestionem vocari potest ac debet; nam tanti solummodo valet, quanti ipsa res, id est leges quas liber affert, valere possunt et valent. Extra hunc valorem intrinsicum legum, nullus usus sancire potuit quod in libro spurium, falsum, intolerabile erat; et ideo erat, vel esse poterat, quia a nulla legitima auctoritate vel conditus vel approbatus fuerat. Quid autem dicendum erit simul atque constiterit ultimos saltem nomocanonis conditores ac parentes non probos honestosque, sed iniurios et veteratores fuisse? Primum igitur quod in nomocanone atro calculo notamus, est peccatum originis.

Alterum eius vitium est illa biceps facies et bicorne caput, quod vel in ipso nomine huius nomocanonis iam prius miraculo nobis fuit, nimirum duplex diversaque pars qua ipsum corpus nomocanonis conflatur: altera quidem sacra et ecclesiastica, ubi consistunt apostoli, patres, concilia; altera vero profana et saecularis, ubi prodeunt inceduntque consules et imperatores. Etenim conditores nomocanonis nihil curantes illud effatum: „Ne misceantur sacra profanis“, plenos manipulos novellarum aliarumque imperialium legum in medium invexerunt, quae in hac consecrata, seu potius hunc in modum execrata arena, cum ecclesiasticis canonibus sacrilegas dixerim choreas ducunt, et sic in interiori aula aedificii id re et opere complent, quod in exteriori eius fronte verbo annuntiabat signum illud positum, nimirum *nomocanonis*. „In quo ipso rudi vocabulo“ (ut verbis eminentissimi Pitra concludam) asperum aliquid et insolitum auribus insonuit. Durum enim est aras inter et altaria, ubi solis pontificibus ius sacrum ferre ac dicere fas est, irrumpere consules et imperatores, ut communi quadam appellatione sacra et profana misceantur. Insolens praeterea neque ferendum videtur, adeo

diversa voce eadem eodemque praefatione promulgari, eidem committi folio, eodem versu conscribi“ (ibid., loc. cit.).

Iam igitur duo vitia nomocanonis notavimus: primum quidem fuit vitium originis, alterum autem vitium corporis ut ita dicam et naturae; sed est et tertium, quod vitium in ipsis sacris tabulis ab nomocanone recitatis est tandem requirendum. Testimonia namque sacra in eius paginis adducta non omnia sunt sincera, et non pauca vel spuria sunt et dubiae auctoritatis, vel falsa et corrupta, proindeque sine auctoritate ulla, vel ex integro conficta, ubi frustra quaesieris vel umbram auctoritatis.

Quae cum ita se habeant, triplex circa nomocanonem eiusque in sacris causis usum institui potest ac debet quaestio:

1. Possuntne ex ipso desumi ac citari ad eius fidem constitutiones apostolicae, canones conciliorum, sententiae iudiciae patrum?
2. Possuntne ex ipso citari novellae, aliaeque leges imperatorum, quae ope nomocanonis in usum ecclesiastici iuris apud Graecos confertae sunt, et quidem citari uti auctoritatem habentes in causis ecclesiasticis?
3. Potestne ipse nomocanon proprio nomine citari veluti fons ecclesiastici iuris?

Iam porro haec quaestiones ad rem nostram apte faciunt, atque ita e diverticulo redimus nunc ad patres Fogarasienses eorumque concilium.

Triplex equidem est genus testimoniorum quae patres ad calcem paginarum in notis collocant, quibusque sententiis suis robur addere, decreta fulcire curant. Triplex, inquam; nam cetera quae addunt non debent nos morari. Addunt certe testimonia sumpta de quodam proprio suo codice iuris Rumeno, quod slavico vocabulo *Pravila* designatur; sed de hoc codice redibit statim particularis sermo, dum ad dubium hac de re propositum respondere curabimus, atque evincere mentionem huiusmodi codicis ex actis et decretis concilii omnino eliminandam esse. Adducunt praeterea testimonia rara ac brevia ex Tridentino aliisque tabulis nostris, sed haec nullum negotium facessunt. Adducunt tandem nonnulla pauca testimonia ex privatis ac nobiscum viventibus scriptoribus, alicuius sive illustrationis sive eruditionis gratia, quae quanto sunt otiosiora, tanto minus curare ea possumus. Restat igitur triplex tantum genus locorum et auctoritatum, quae citant patres Fogarasienses, quaeque adamusim respondent illis tribus generibus quae superius posuimus in quaestionibus de nomocanone.

Primum sane genus est illorum sacrorum textuum, qui ex documentis apostolicis, ex conciliis, ex patribus concientur.

Secundum genus (quis hoc de patribus suspicatus fuisset?) sumitur candide et simpliciter ex novellis aliisque legibus forensibus.

Tertium tandem absolvitur citando merum ac putum nomocanonis nomen.

Ad haec igitur tria capita respondendum est, et siquidem diversa est uniuscuiusque ratio, vario etiam modo consueo de singulis iudicandum esse, ac pronuntiandum; in qua disquisitione, maioris perspicuitatis gratia, incipimus ab ultimo genere, ut de primo, quod magis implicatum est, ad finem commodius agamus.

Prima quaestio.

An potest permitti ut in actis et decretis concilii citetur nomocanon uti fons iuris quo illa corroborentur ac fulciantur?

Ante omnia observo plura quidem esse in his actis et decretis loca, in quibus nomocanon pro-

inter se una cum aliis fontibus citatur, proindeque in his non ipsi soli vim probandi adscribi; at tamen alia esse loca ubi solo eius testimonio textus concilii fulcitur; immo vero in ipsum concilii textum nomen eius et auctoritatem quandoque intromitti.

Proferam exempla uti res, melius intelligatur. Incipiam ab illo loco ubi patres auctoritatem nomocanonis in ipsam sacram textum decretorum suorum admittunt, qui locus est in titulo V, cap. 8, de sacro matrimonio, pagina autem 556 C, ubi de impedimento affinitatis agunt; et est huiusmodi:

„8) Affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium in gradu primo relato ad patrem et filium; iuxta directorium iuris vero (id est iuxta *pravia*) ac *nomocanonem* usque ad quartum inclusive“.

Missa faciam quae in hoc textu decretorum recensendo observatum venient; nam iterum nobis idem ipse suo loco recurrit, dum de V hoc titulo ex professo inferius agemus. Hic autem loci solum unum monebo, nimirum patres huius concilii quaestionem hanc iuris de affinitatis gradu dirimente solvere aut solvendam iubere (nam ipsi eam non solvunt) ex suo directorio legis, sive *pravia*, iuxta atque ex *nomocanone*; quo profecto utrumque, et *pravia* et *nomocanonem*, tamquam iuris gracula sancire intelliguntur. Quantum ad primum adinet, id est ad *pravia*, extra omne dubium mihi positum videtur non modo opportunum, sed omnino necessarium esse, uti mox probaturus sum, ex toto hoc volumine actorum et decretorum concilii vel eorum mentionem horum *pravia* expungendam et tollendam curare. Quantum vero ad secundum, id est ad *nomocanonem*, prorsus mihi in eadem causa cum illo primo esse videtur, et de hoc statim agemus.

Adducam tamen adhuc aliud aliquod exemplum, ut melius perspiciamus quo demum modo patres Fogarasienses citant *nomocanonem*. In hoc exemplo *nomocanonem* non se intromittit quidem in textum ipsum decreti et tenebit humiliorem ad calcem paginae locum; sed maiorem forte usurpabit auctoritatem, nam solus unus erit qui vim omnem decreti sua potestate firmabit.

Itaque titulo X, cap. 1, „De consistoriis dioecesanis“ p. 608 A. § *Ad causas*, legimus:

„Ad causas ecclesiasticas criminales referuntur delicta quibus *religio* laeditur, prouti apostasia (etc.)... sive *caritas erga proximum*, prouti homicidium (etc.)... sive *caritas erga seipsum*... prouti peccata carnalia (etc.)...“ Et statim citatur *nomocanonis* tit. IX, a capite 10 ad 37. Quo consilio cuive bono? prorsus non apparet. Nam in primis haec est mera a patribus facta criminum divisio, plus minusve recte ad libitum inducta et ad theoriam spectans; omnia porro quae theoretica sunt, nihilque fieri aut facere iubent, in iure praesertim, nulla profecto auctoritate comprobari firmarique indigent; eoque minus haec levi *nomocanonis* auctoritate. Non igitur oportebat ad eundem appellare. Deinde vero si locum *nomocanonis*, ad quem fit appellatio, diligentius consulamus, non poterimus satis mirari et etiam ridere huiusmodi appellationem. Locus enim ille non probat quod asseritur. Est potius satis longa et ampla *nomocanonis* pars, in quo varia clericorum crimina, poenis quibus plectuntur appoita, nominantur quidem, at nullo discrimine servato, promiscue omnino ac perturbate. Cur igitur adducitur hic locus, si illam divisionem non probat? Cui bono, cum tanta

vara, numeris locorum adhibitis, citatur et appellatur? Iterum iterumque non apparet, nisi hanc admittere velimus causam: ut *nomocanonis* grande nomen, vel ad calcem in notulis, magis tamen magisque affulgeat.

Iam porro post hanc primam sequitur statim altera, forte magis mirifica, ad *nomocanonem* appellatio. Est autem haec (loc. cit.):

„Iudex ordinarius causarum ecclesiasticarum originalium pariter est ecclesia in eius (id est: in suis) praecipulis, natura rei id exigente, ut legum transgressionum auctoritas iudicet, quae eas etiam condidit“. Et citatur *nomocanonis* tit. IX, cap. 1, lex 3 et 5.

Primum noto insolentem dictionem: legum transgressionum eam auctoritatem iudicare, quae eas condidit. *Transgressionum* ergo legum condit auctoritas? Hic est enim ad leges grammaticae huius dictionis sensus, qui oppido pugnat cum logicae legibus. Secundum haec namque debuerat dicere: auctoritatem, quae leges condidit, earum etiam transgressionum iudicare.

At vero, et hoc est alterum quod noto, si talis est patrum sententia, si sufficit, ut quis, quocumque titulo, factus sit legum conditor, ut illico etiam fiat transgressionum iudex, haec, inquam, sententia et ipsa quoque deteriorem calculum reportet necesse est. Plane, non sufficit quod aliqua auctoritas legem condendam procurat, ut statim ius habeat omnes eius transgressionum iudicare. Hoc enim pacto immane impietatis, quae nos, verbi gratia, in Borussiae partibus hodie vexat, exemplum, teterrimis legibus ac sacrilegis legum conditoribus ius plenum daret transgressores earum iudicandi. Quis hoc unquam dicere aut etiam cogitare potest? Primum igitur oportet auctoritatem probare atque evincere quod legis condendae ius et potestatem habuisse: tum demum ius habebit transgressores iudicare. Non est igitur undequaque vera patrum sententia, quae iubet auctoritatem, statim ac leges condiderit, earum etiam transgressionum iudicare; quam sententiam suo loco inferius emendandam repraesentabo.

Interim vero ad locum citatum ex decretis revertor, et missis quae modo de eius in callida indole admonui, observabo potius atque insistam quam perperam ad *nomocanonem* appellet.

Iudex ergo causarum ecclesiasticarum est ecclesia, et hoc debet *nomocanonem* probare? Meliori iure possumus nos patres Fogarasienses appellare: parcant ecclesiae dignitati, suae propriae etiam auctoritati parcant, et ad *nomocanonem* non appellant. Firmius stant illae quam iste. Quinimmo hoc probe sciant, quod videntur prorsus nescire, locum hunc ipsum quem appellant, adeo male firmum ac labentem esse, ut supra se ipsum cadat, eoque qui ipsi innituntur, misere obruat. Citabo locum, ut magis magisque appareat patres Fogarasienses nullo prorsus modo potuisse ac debuisse hunc locum appellare, ut deinde possumus eo meliori iure concludere ad nullum appellare neve debere neve posse.

Appellant igitur tituli IX, cap. 1, legem tertiam et quintam, id est tertio et quinto loco in hoc capite positam. Porro lex tertia haec habet statim ab initio:

„Clerici recte in instrumento fori praescriptioni renuntiant. Generaliter enim cuique licet contemnere, quae pro se indulta sunt“ (loc. cit.). Id est clerici possunt recte foro ecclesiastico renuntiare, et apud magistratum saecularem causam agere.

Hoc statim clarius adhuc exprimitur: „In pecuniariis causis dumtaxat inter consentientes, non autem etiam invitos, efficaciter episcopus iudicat.“

¹ Et hic citatur: 8. Basill. can. 87; Directorium legis (id est *Pravia*), cap. 298.

² Hic autem citatur: Directorium legis (*Pravia*), cap. 298, *Nomocanon*, tit. XIII, cap. 2, in scholis.

Id est si alterutra pars nolit, episcopus iudicare non potest.

Et clarissime infestus: „Episcoporum iudicium ratum sit inter eos, qui ipsos elegerint.“ Nulli ergo dubium.

Sed omnes iudiciorum formulas legitimorumque rationem omnem in ecclesiasticis causis ostendit nobis lex quinto loco posita, atque oppido nobis patefaciet quem tandem gradum et locum tenuit in graeca ecclesia saeculari ecclesiasticum.

„Qui habet litem (sic ait) adversus clericum... monachum (etc.)... eorum episcopum adeat, et ille iudicet... Si quis eorum qui contendunt intra decem dies contradixerit, saecularis eorum locorum magistratus rem examinet, et vel sententiam confirmet, vel exequatur... Quod si magistratus episcopi sententiae contrariam sententiam tulerit, appellationi subicitur...“

„Sin autem prius apud magistratum intentatum et probatum sit, acta episcopo ostendantur... Si existimaverit episcopus non iuste acta esse quae facta sunt, sit is qui accusatus est sub legitima securitate, proprio gradu non motus, donec imperatoria maiestas, causa per magistratum et episcopum cognita, iusserit quod sibi videtur“ (apud eminentissimum Pitra, t. II, p. 539).

Donec imperatoria maiestas, causa cognita, iusserit quod ipsi videtur! Haec, a nomocanone confirmata, est tandem apud Graecos iuris ecclesiastici ultima ratio.

Numquid igitur ad hanc appellant patres Fogarasienses? Absit ut ita sentiamus. Sane tunc non dixissent quod decreto firmanunt, iudicem ordinarium causarum ecclesiasticarum esse ecclesiam in eius (id est: in suis) praesulibus. — Cur igitur nomocanone appellarunt? Nonne iure dixeram eos prorsus nescivisse quodnam sit proprium hanc in re nomocanone fundamentum, et quam ruinam iuris ecclesiastici secum illud trahat? Quidquid porro sit, sciverint vel nesciverint, appellatio haec ad nomocanone infelicissima est et tolerari non potest.

Haec sunt exempla locorum quae citant ex nomocanone patres Fogarasienses. Quibus adductis ac delibatis, revertamur denuo ad primam quaestionem: An possit permitti ut citetur nomocanone veluti fons iuris quo decreta nostri concilii falsiantur?

Iam vero — ut hoc fieri possit, debet esse ratio quae suadeat nomocanone aliqua auctoritate praeditum esse. Quae porro et quanta est haec ratio quae id genus suppositionis persuadere nobis queat, aut saltem efficere ut eam, tuta conscientia, acceptare possimus? Non certe nomocanone origo, quae privata est et nullius ponderis; non ulla posterior, publica approbatio; non intrinseca eius bonitas aut integritas, cum multiplici interiori vicio evidenter laboret; non igitur ratio ulla. Et si quis afferret publicum usum, quo sensim pedetemptimque nomocanone hodie adeptus esset auctoritatem qua carebat ab initio, nos maxime hunc modum hancque rationem, quibus ad usum publicum conversus fuit, pro gravissima causa haberemus cur reiici potius quam approbari deberet. Et operae pretium erit id brevissime ostendere.

In primis igitur consideratum venit generalis quaedam observatio. Conversio haec nomocanone in usum publicum per totum concurrit cum illa temporis periodo, qua schisma graecum, diu maturatum, tandem aliquando erupit, crevit, invaluit, consummatumque est; inter Photium scilicet et Michaëlem Caerularium, a saeculo IX exeunte ad usque saeculi XI finem et initia saeculi XII. Haec est epocha consummati schismatis, haec etiam epocha

invalescentis ac demum triumphantis nomocanone, ita ut huius temporis spatium antiqua Ioannis scholastici iuris collectio, seu ea quam adivimus *canonum concordia*, paulatim obsoleverit et in deperitudo abierit, eheu! una simul cum ecclesiarum concordia, et utraque locum misere cesserit schismati et nomocanone. Iam vero vel sola huiusmodi rerum non fortuita concursio sinistrum aliquid de nomocanone portendit, atque omnino vetat quominus publica auctoritas, quam in his rerum adiunctis consecutus est, rata firmaque habeatur.

Praeterea, quo quae auctore et quibus tandem auxiliis hunc auctoritatis locum nomocanone sibi peperit? Nonne Photio agente? Nonne eius audacia ac fraude auxiliante? Nonne deinde fama sua fascinante ac praestringente oculos sequacium suorum et totius tandem Orientis? Haec profecto, haec inquam, fuerunt auxilia quibus nomocanone in universaliorem usum publicum introitus fuit; sed haec ipsa satis clamant nosque oppido docent, tantum abesse ut hic usus publicus nomocanone veri nominis auctoritatem conciliet, ut eam potius iure meritoque ipsi ex toto adimat.

Demum et hoc examinandum ac rite sciendum est: potuitne id in sacrum usum converti usuque hoc sanciri, quod nulli tali usui natum aptumve erat, quod indole sua ac natura nec passum est, neque hodie patitur, neque unquam patietur ad huiusmodi usum qualemcumque accommodationem? Ut insolentiam rei evidentius percipiamus, fac, aggre diatur aliquis hodie nomocanone in ecclesiasticum usum convertere; neque volo id fieri in Romano foro, sed permitto in quantumvis recondito angulo terrae, in aliqua ultima Thule, ubi tamen non fuerit hactenus usu receptus, experimento per tentare. Poteritne ecclesia, quae catholicae nomen mereatur, has leges profanas aut profanatas recipere, his vivere, his gubernari? Mens refugit et horret animus. Qui ergo fieri poterit ut quod ad usum deduci pro natura rei ipsius semper repugnet, usu tamen, seu potius abusu, fauste ac feliciter sancitum intelligatur?

Itaque probatum mihi videtur ex eo quod nomocanone in usum ecclesiasticum conversus fuerit, nullo modo sequi veram sanctionem per huiusmodi usum eum consecutus esse, aut aliquando consequi potuisse vel posse. Immo vero talia videntur esse rerum adiuncta, ut ipsa haec nomocanone ad usum ecclesiasticum accommodatio, eius rei historia, auxilia quibus fuit adiutus, facinora quorum heres factus est, omnia haec noxum sint contra eius auctoritatem argumentum et vehemens exceptio.

Atque haec quidem sunt ea, ad quae initio appellabam, rerum adiuncta, quae extra interiorem nomocanone naturam malumque meritum forinsecus contra ipsum militant. Quibus tamen unum adhuc, neque obiter praetereundum, addendum puto.

Cum saeculo XVI exeunte, in Poloniae et, quae eius pars fuit, in Rutheniae oris, felix illa iucundaque unio anno 1595 Brestiae in Lithuania celebrabatur, quae ecclesiam Ruthenam matri ecclesiae sociavit, proceres orientalis graeco-rutheni ritus

* Inter quae fraudis et audaciae Photianae molimina satis erit commemorare duplex illud Constantinopolitanum concilium, quod ipse compegit confinxitque, ut sanctum Ignatium obrant, saepeque incoluntati prospiciat, et quod sicut alias, ita in nomocanone citatur sub nomine synodi I. et II. (ϣοοηϣ ραι δεϣρεϣα), et a patribus etiam Fogarasiensibus ad calcem decretorum, quinquies vel sexies, ex hoc nomocanone adducitur. Satis est, inquam, vel huius solius facinoris meminisse, quin tot alia commemoremus, quod tamen licet tantum sit, nihilo minus patres Fogarasienses non impedivit, ne huius concilii umbra decreta sua obambulant.

multa ex suis ecclesiasticis legibus proferebant, ut A ritus usque suos tuerentur, omnia vero candide et sine ambage ex nomocanone, quem slavico idiomate saeculo XI probabiliter quidem, saeculo vero XV iam certo vulgatum novimus. Ad hunc appellare, hunc in medium pro re nata proferre, nulla eis erat difficultas, nulla eunctatio. Immo vero eodem propemodum tempore quo antistites Rutheni unionem cum Romana ecclesia inibant, suum hunc etiam nomocanonem a regia in Polonia potestate confirmandum procurabant. Eorum metropolita Hippatius Pocij iam anno 1605 in publicis regni comitiis id agebat coram rege Sigismundo III; subinde vero legimus nomocanonem sub rege Ioanne III in comitiis, anno 1676 Cracoviae habitis, revera approbatum fuisse. Nihilominus tamen postquam Rutheni nostri longiori intimiorique consuetudine occidentalium usi fuissent, non poterant quin ipsi animadverterent nomocanonem vitium scaturere, et eum esse qui ecclesiae vere catholicae nullo modo pro codice iuris ecclesiastici inesse posse. Quid igitur consilii iniverint? Nomocanonem uti nomocanonem sensim ac moderate utique neglexerunt, neque eius auctoritatem appellare ex integro amplius fas sibi duxerunt, data etiam publica lege ne disciplina nomocanonis aut eius canones paenitentiales ex necessitate sequantur; verum enim vero canones illos canonicasque sententias, quas genuinas nomocanonem continet, conservarunt et ad usum iuris accommodarunt; quo factum est ut bona ac legitima pars nomocanonis steterit, mala autem et spuria cum ipso nomine nomocanonis vapulaverit atque evanuerit. Optima sane rerum compositio. Et si tandem rei exitum exquiras, vide sis acta synodi Zamosciana anni 1720, scilicet CXXV annos post unionem celebratae. Satis fuit hoc temporis spatium nomocanonis vestigiis auferendis, quae frustra in Zamosciana synodo quaesieris.

Iam vero patres Fogarasienses in eadem mihi causa esse videntur ac illi patres Zamosciani, si id spectem, quod facere debuerint; in dissimili, si ad ea me convertam, quae re ipsa praestiterint. Non enim CXXV anni sunt, ex quo cum ecclesia Romana unionis foedus fecerunt, sed omnino CLXXV, quippe cum haec eorum unio anno 1700 celebrata fuerit. Debebant itaque iam satis perspectam habuisse omnem hanc causam de nomocanone, et iamdiu peremptoriam sententiam eodixisse oportebat. Fas erat profecto ut patres Zamoscianos sequerentur, ac pie eos aemularentur in sua synodo eo modo comprobanda ac sancienda, quo id illi facere voverunt. Haec agere debuerant; non fecerunt tamen. Quid in causa fuerit, non est animus explorare; dolendum est potius, non recriminandum. Ceterum vero et ante omnia providendum est.

Qua in re quis negabit non modicam inaequae difficultatem, maxime si animum convertamus ad ea praesudicia quibus acies mentis ecclesiasticorum huius gentis virorum praestrieta videtur? Satis profecto cuiusque erit haec ipsa decreta eorum concilii legisse, ut eum taceat ac pigeat tantae alucinatiois, qua abrepti, optimi hi viri omnes ad sidera extollunt, suspiciunt, venerantur totum id quod suum est, quod domesticum, quod *laribus familiaribus* dicatum¹. Caute itaque ac prudenter

¹ Neque mea haec *larum familiarium* vox est, sed repeto eam ex sermone reverendissimi archiepiscopi, quo synodum inchoaverat. Ibi statim ab initio sic peroravit: „Unionem cum sancta sede acceptantes (maiores nostri), in sinum dulcis matris ecclesiae catholicae reversi sunt, a qua saeculorum temporum invidia . . . in his provinciis a *laribus familiaribus* longe distitis, alienati sunt.“ Quae cum dixisset orator, ad

res est cum ipsis tractanda, sed tamen non ideas omittenda. Iam vero haec nobis forte videbitur melior via inveniunda, ut nihil in praesentiarum dicatur de nomocanone exturbatione, sed solummodo nomen nomocanonis expungatur et ex decretis expungendum inhibeatur. Neque hoc poterunt iure aliquo indignari patres; nam loca ubi nomocanon in decretis solus unus citatur, pauca sunt admodum (quinque aut sex numero); illa vero loca ubi cum aliis fontibus etiam nomocanon iungitur, quaeque multo sunt plura, nihil detrimenti capient, si ceteris fontibus conservatis, iste desideretur. Potest itaque sine magna difficultate, et quin patres Fogarasienses id aegre ferant, nomen nomocanonis ex decretis omnino expungi.

Et sic patet responsio ad primam quaestionem, quam demum his verbis concludimus:

Non esse permittendum ut nomocanonis nomen in actis et decretis concilii alicubi appareat.

Secunda quaestio.

Possuntne citari novellae aliaeque leges imperatoriae ex nomocanone desumptae, veluti auctoritatem habentes in iure ecclesiastico?

Prima quidem fronte posset supervacanea videri haec quaestio; liceret enim nobis, immo et deceret nos aliam de patribus habere opinionem, neque eos tales putare qui leges imperatorum, iam a tanto tempore vetustate ipsa corrasas ac collapsas, denuo instaurare, ipsique ius suum ecclesiasticum fulcire vellent. Ast, uti aiunt, contra factum non valet argumentum, et opinio silet ubi loquitur res. Factum igitur in medium producam; nimirum nonnulla ad exemplum loca ex decretis afferam, ubi a patribus imperatorum leges secure ac fidenter citantur.

Non est quod longe quaeram hoc genus exempla; sumam illa quae citius occurrent. Sic legimus in capite de patriarchis¹, iura eorum consistere:

„In querelis adversus metropolitans motis diiudicandis.“ Et statim citatur nov. CXXXVII, c. 5; additur tamen conc. VI (pseudo-concilium), can. 9. Iam vero sine mora sequitur:

„In appellationibus a foris metropolitanarum recipiendis.“ Et hic sine ullo, vel pseudo-concilii, adiuncto, sola citatur nov. CXXIII, cap. 22.

Pagina 520 B determinantur obligationes canonicorum, quos aiunt (§ *Membra capituli*), ubi inter cetera officia numerantur:

„Horas canonicas omnibus diebus absolvere, sacram liturgiam atque sacra officia in ecclesia cathedrali ordine peragere.“ Statimque, quam auctoritatis tribuendae potius risus promovendi causa, citatur sola una nov. III, cap. 1. — Officii igitur recitandi obligatio apud istos ab imperatore inducta est?

Pagina 532 B recitantur praecipua synodorum provincialium (ut ipsi dicunt) obiecta, et primo loco ponitur consecratio episcoporum, „a clero concernentis“

illam vocem *larum* notam adiungit, et ad calcem paginae (p. 478) in nota scribit de se ipso: „Orator ad incunabula gentis Romanae (Rumense), ad urbem Romam alludit. Ita et sanguine et fide sanctus Romanus. O gloriam immortalem gentis Romanae (lege Rumense)! O decus et ornamentum etc. . . . Haec animi mei sensa sunt, quae celibere non potui.“ Ex *ungue leonem*; ex verbo hominem! Ille ipse qui de ceteris rebus sobrie atque etiam, dixerim, laetare disputat, simul atque in lares et penates offendit, iam se celibere non potest. Ceterum non censuram facio, sed qui sint homines, aperio.

¹ Caput illud in editione recepta quam repetivimus docet; quibus vero infra in nota § (L. Petit).

² Vox *concerno* non est latina, et si apud Augustinum occurrit, aliud quid omnino significat, vult enim dicere: *simul*

diocesis, ubi usus obtinet, trina candidatura electo-
rum facta. Et citantur duae novellae: CXXIII,
cap. 1, et CXXXVII, cap. 2.

Pagina 556 A recenseantur impedimenta matrimo-
nium dirimentia, inter quae ponitur:

Adulterium dirimit matrimonium inter personas
adulterii reas. De quo impedimento suo loco, in-
ferius disseram, hic solum noto statim citari Iusti-
niani nov. CXXXIV, et deinde subdi aliud impedi-
mentum:

Coniugicidium cum intentione matrimonium
cum complice inuendi. Et citatur digestum, lib.
XLVIII, 9, de Parricida.

Et hic porro cetera, sed haec quae adduxi, satis
sunt, speciminis causa.

Qua in re prolixior me esse non oportet;
haec enim ipsa quae protuli rei huius exempla,
adeo sunt perspicua, ut suapte sponte convincant
inopportuna esse atque omnino praeter rem, B
quin etiam indecorum et ecclesiae iniuriosum, citare
in decretis vel minimi ecclesiastici concilii leges
imperatorum, atque ita in rebus sacris ac divinis
auctoritatem appellare profanam. Neque hic potest
per fugium quaeri, quod illos antiquos forte Byzanti-
nos iuvare poterat, et contendere leges ecclesiasticas
firmius stare si etiam saecularibus legibus roboren-
tur. Quamnam etenim firmitatem, ut alias causas
taceam, dare possunt leges istae, quae hodie humi-
stratae iam dudum in pulverem se resolverunt?
laceant loco suo, pudeatque virum ecclesiasticum
eas a somno minus caute excitare, et antiquae
servitutis vestigia relegere; quae si, de cetero,
in illis temporibus aliquam excusationem prae
se ferebant, hodie ferre prae se nullam prorsus
valent.

Rem plane miram! Quid enim causae patres
Fogarasienses impellere potuit, ut haec byzantina
scoria in suo, ceterum satis compta, aedificio tam
diligenter collocare studerint? Sed iam video et
luculenter perspicio. Et haec enim pertinebant ad
illos penates laresque domesticos, quos a cunabulis
praeter modum adamaverant; pertinebant ad illa
animi sensa, quae (ubi occasio datur) *cohibere non
possunt*. In eorum *pravila*, in ceteris iuris eorum
fasciulis, semper oculos ipsis percellerant inque
auribus resonabant: nomocanon, novellae, digestum,
una cum conciliis eorumque canonibus; et sic longo
usu et inveterata consuetudine factum est, ut utrum-
que ipsis visum fuerit individuum, et iure ferme
eodem venerandum ac sacrum. Quid mirum igitur
si data semel occasione *sensus sua non cohibuerint*,
et plena manu fuderint nobis illinc concilia et ca-
nones, hinc vero tribunalia et leges? fuderint, in-
quam, alterum nomocanonem, etsi non iam in textu,
saltem in notis ad calcem?

Quae cum ita se habeant, parcendum est opti-
mis viris si quid humani passi sunt; et solummodo
cavendum ne quid exinde concilium eorum detri-
menti capiat. Quapropter ad propositam quaestio-
nem dandum est opportunum responsum, quod se-
quens debere esse censeo:

*Expungendam esse ex toto corpore actorum et
decretorum huius concilii omnem mentionem novel-
larum, aliarumque legum imperatorum, tum etiam
commentariorum eorum, uti Balsamonis, aliorumque.*

miscere, confundere. Verum quidem est nos hic, in revisendo
et recensendo, latinam non curare; attamen curare debemus
ut propositiones quas recensemus aliquid significant; hoc au-
tem incisum „a clero concernentis (i. e. simul miscentis) dio-
cesis“, nihil significat. Ex necessitate itaque videntur mihi
monendi patres, dulciter quidem, ut huic malo caducae latini-
tatis ubique medentur.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

Tertia quaestio.

*Possuntne in decretis huius concilii citari constitu-
tiones apostolicas, canones conciliorum, vphatolas ca-
nonicas patrum, ad fidem nomocanonis; quippe cum
hic citandi modus videtur maxime illo esse, quem
patres Fogarasienses adoptarunt?*

Quaestio supponit patres huius concilii omnes
fere locos quos citant, non ex suis genuinis haurisse
fontibus, sed ex illo promiscuo receptaculo, quem
nomocanonem esse iam probe novimus. Hanc porro
opinionem firmat accuratius instituta perquisitio.
Etenim locos citatos in decretis omnes in nomo-
canone invenimus ad eum modum, quo in decretis
citantur, et, quod caput est, sub iisdem nominibus
et titulis. Sic, verbi gratia, concilium illud (ve-
rumne, an fictum? parum refert), quod in Trullo
anno 692 celebratum aut excogitatum fuit, quod-
que quinisextum etiam passim vocari consuevit,
hoc semper, vel ferme semper, vocatur in his de-
cretis concilium oecumenicum VI, perinde atque in
nomocanone. Sic etiam fictitium conciliabulum quod
Photius proprio Marte cuderat et celebratum fin-
xerat, semel atque iterum, aut etiam tertio, sive in
basilica sanctorum apostolorum, sive in altera sanc-
tae Sophiae, hoc rursum a patribus Constantino-
politano I^o et II°, eodem nomine, quo et in
nomocanone vocatur. Ex his colligi potest quam
iure et merito quaeri debeat, an hic modus citandi
ex nomocanone mutatus tolerari tandem possit?

Porro quaestio multiplex est, et ad varia puncta
plura etiam sunt danda responsa.

1. De canonibus et constitutionibus apostolicis.

Quae sit vetusta atque ex parte apostolicos
fontes attingens origo, quae deinde auctoritas, qui
tandem usus sicut in occidentali, sic etiam multo
magis in orientali ecclesia, canonum atque etiam
constitutionum apostolicarum, res in propatulo est
posita, omnibusque nota. Cum autem ex his vulgo
apostolicis fontibus multa in ius ecclesiasticum apud
Graecos, quin etiam et apud nos aliqua ratione
manarint, iniustum non erit ut in eodem permane-
ant, et ubi opus fuerit opportune citentur. Id-
circo dum patres Fogarasienses ea citant, iure suo
utuntur, nosque nihil contra dicere possumus. Id
autem quod ea ex nomocanone sumant, parum re-
fert; nam cum suo nomine hos fontes citent, ac
nomocanonis nomen praetermittatur, iam omni malo
satis cautum est; quod et de ceteris genuinis fonti-
bus eodem modo citatis intelligendum erit.

2. De genuinis conciliis, eorumque canonibus.

Decem sunt omnino concilia IV et V saeculi,
D „quae (ut ait eminentissimus Pitra II, 423) in sub-
sequentis (id est VI) saeculi initio Dionysius Exi-
gius, privata quidem, sed Romana cura collegit“,
et quorum constat „canones venisse in ius publi-
cum sive orientalis sive occidentalis ecclesiae, cum
a Rufino, Dionysio, Isidoro, tam in annalium quam
in legum ecclesiasticarum corpore partes habuerunt
perpetuas“ (loc. cit.).

Porro hi „sunt Nicaeni canones, Ancyrani, Neo-
caesarienses, Gangrenses, Antiocheni, Sardicenses,
Laodiceni, Constantinopolitani, Ephesini et Chalce-
donenses, quorum primi et (tres) ultimi maiorum
sunt patrum oecumenicorum; ceteri minorum licet
gentium, magna tamen potiuntur auctoritate“
(eod. loco).

Hoc est alterum fundamentum iuris ecclesiastici
apud Graecos, idque verum et ex omni parte ge-
nuitum. Iam vero si ad illos vulgo dictos aposto-
licos canones et constitutiones appellari sine cri-

mine potest, profecto eo maiori iure possunt ac debent citari ceteri hi canones, nimirum concilio-
rum, quae una cum nobis orientales venerantur; proindeque has de re nulla est quaestio.

Unum quod posset notari, id esset, ut sumant
has canones ex collectionibus probatis, quae iam
inde a primis saeculis confectae, sua propria au-
toritate stant, neque ipsae commendant; si autem
nullam talem collectionem genuinam ac legitimam
apud se habeant, de ea procuranda consilia oppor-
tuna capiant. Sed haec observatio postea loco sub
veniet, hic veto est potius pius desiderium, ac
modum indicat quo Rumeni nostri ius suum revera
expurgare et veluti de novo instaurare deberent,
ut tandem ex integra causa Romani fierent.

Interim omnia quae ex his genuinis fontibus
citant, ultro eis concedenda sunt.

3 De sanctorum patrum canonicis epistolis.

Duodecim ferme patres sunt, quorum epistolae,
tanquam canonicae sententiae, a Graecis in ius
ecclesiasticum receptae noscuntur. Sane (ut rur-
sum eminentissimi Pitrae verba afferam) privatam
potius personam gerebant quam pontificiam, habes
enim verba magistrorum ad discipulos, non domi-
nantium in subiectos decreta; arbitri dirimunt, non
iudices statuunt. Si quae fortasse in antiquis
canonibus quaesita non reperiantur, ne dubita-
mises hic restitui, ac fontium instar habitum
iri. Primus qui aliqua ex illis in ius publicum
adduxisse noscitur, id Ioannes scholasticus est.
Non multo post, consensu patrum Trullani concilii
ac publico suffragio inter ecclesiae leges recen-
sentur. Quae quidem exinde in unum corpus
coalescerunt et cum sanctis veterum conciliorum cano-
nibus nexu cohaeserunt perpetuo" (op. cit. I, 537).

His paucis perspicuisque verbis horum patrum,
quos canonicos appellarim, plene nobis exhibita
est causa.

Atque hoc tertium est fundamentum iuris apud
Graecos, firmum et omni exceptione maius, hi scilicet
patres, quos Fogarasienses identidem citant,
quosque citare omne ius est ipsis et plena facultas.

4. De canonibus Trullanis.

In decretis huiusce concilii Fogarasiensis mul-
tum et veluti constanter appellatur ad concilium
Trullanum. Et hoc est quartum fundamentum, quo
fulcitur ius ecclesiasticum apud Graecos; sed non
iam ex omni parte genuinum, aut nihil in se per-
versi referens; verum e contra, multa falsa, et
praesertim sedis apostolicae iuribus ac dignitati
adversa, ne iam cum Anastasio dicam "adulterina,
praesumptuosa, praeae traditioni pene omnia valde
contraria" in se continens. Hoc igitur fundamen-
tum iuris graeci in ima crepidine vacillat. Iam
vero crescit difficultas ex eo quod hoc concilium
non simpliciter *Trullanum*, sed, qui in Oriente usus
invaluit, concilium *oecumenicum VI*, ab omnibus,
sicut etiam ab his patribus, vocetur. Ob has igitur
causas et de hoc concilio et de canonibus
eiusdem, tametsi pauca, pro eo ut fert tempus et
ratio propositi nostri, tamen necessaria nonnulla
dicere debemus.

Distinguendum est in primis inter concilium
Trullanum et inter canones, qui eius nomine in
usum ecclesiasticum introducti fuerunt.

Si de concilio ipso agitur, quaeritur in primis
an possit citari uti concilium *oecumenicum VI*,
quemadmodum a patribus Fogarasiensibus factum
cernimus? Etiam si enim ita haec synodus
vocata sit ac vocetur ab orientalibus, iam inde
a patribus *oecumenici concilii VII*, et postea per

tempora subsequents unanimi ferme consensus;
nullo modo tamen ab occidentalibus participata
fuit, quod iam nos dubitare sinit an fuerit con-
cilium; numquam etiam, quod caput est, a ponti-
fice Romano approbatam se audivit, quod nos pro-
certo tenere iubet saltem non fuisse *oecumenicum*.
Sed dixi non fuisse forte concilium; et hic in verum
atque arduum impingimus aenigma historicum.
Nullo enim pacto pro explorato habere debemus,
quod communiter in compendiis historiae eccle-
siasticae alii ex aliis exscribunt, anno scilicet post
Christum 692 (seu potius 691 ad finem vergente),
id est plenos decem annos post concilium *oecumeni-
cum VI*, quod anno 682 absolutum fuit, concilium
hoc in Trullo ea, quam in actis habemus, forma
revera coactum et celebratum fuisse; sed potius
vehementer probabile, immo certum videtur, aliquid
aliud omnino gestum tunc esse. Eminentissimus

Pitra in suo nunquam satis laudando opere tot
concessit documenta, tot in ipsis actis Trullanis
detexit et acu tetigit fraudes, figmenta, et graecae
fidei vel inverecundas artes, ut omni rerum histori-
carum aequo iudici ipsa sponte sua occurrat sen-
tentia: aliquem numerum episcoporum, solitos hos-
pites caesareae aulae, permixtis aliis a saevitia
Mohamedanorum profugatis et ascito aliquo, vel
etiam pluribus iuris certe peritissimis, plenam cano-
num syllogen, opportunissimam sane, sed tamen
novo atque in conciliis nunquam usitato more, or-
dine, stylo, praeparandam curasse, vel potius iam
a longo tempore et forte non sine numine (impera-
torem dico) praeparatam, acceptasse; deinde vero
hunc eundem episcoporum coetum conventicula
aliquot, certe non illa sollemnitate quae dicitur,
celebrasse, ut speciem aliquam synodi prae se fer-
rent; ad ultimum eos, qui facinoris praecipui auc-
tores extiterant, una cum caesareis scribis, hunc in
modum confecta acta et canones subscriptionum
artefacta mole obruisse. Haec iam fere est, et
porro erit historiae sententia. Quid quod inter
subscriptos invenitur etiam Hierosolymorum patri-
archa, quae tunc sedes, pastoris sui a pluribus an-
nis vidua, alios quinquaginta et amplius expectare
debebit annos ut a viduitate sua solvatur? Quid
quod idem ferme dicendum sit de Alexandrino
patriarcha? Quid etiam quod octo ad minus non
iam episcopi, sed sedes, seu episcopales civitates,
ea die e terra pullularint, nunquam antea auditas,
neque posthac alicubi gentium inveniendae? Quid
quod... Sed dice me defecisset si omnia¹ com-
memorare vellem, quae ibi mira et incredibilia
reperiuntur, et quorum potiora supra laudatus emi-
nentissimus auctor, probatissima eruditione et prae-
claro acumine, in tam plena collocavit luce, ut ex-
inde nomen Trullani concilii nemo satis caute pro-
nuntiare possit.

Attamen quidquid sit de hac historiae sententia,
quam tamen ignorare nos non decebat, certum est

¹ Unum adhuc alterumve tacere non possum. Prae ceteris
vero statim in limbo oculos meliore fuit, quae tali loco
nunquam antea apparuit, imperatoris subscriptio, et quidem
per circularium facta, ut eo magis emiserit et oculos pro-
stringat. Aliquid simile nunquam in vero concilio adhiberi
fuisse, et re quidem vera neque citari, neque postea vixisse
unquam fuit. Sed etiam hoc alterum non minus est insolitum
et inauditum: papam secundo loco venire, et non legatos eius,
sed ipsam papam, non tamen per circularium, sed obscure ut
ceteri astante, et quod mirandum arguit, non de praesenti,
sed de futuro; scriptum est enim: *Leone sanctissimum papam
Romanum*. Quod autem eorum admirationem operant, est
mentis positae loco nomen subscriptionis: *Vigilius, papa Romanus*,
non aderat, per epistolam confirmavit omnia. Vigilius audi-
visti, quem optime noreris, ante CXXXVIII annos, id est ante
ita mortuum iam esse. Non aderat (certe), sed per epistolam
confirmavit. Attantus!

aliunde etiam concilium Trullanum neve esse concilium VI oecumenicum, neve ullam prorsus (de concilio, non de canonibus loquor) habere auctoritatem. Respuit illud statim ab initio Sergius pontifex Romanus, ad quem acta huius pseudo-synodi artifex eius, imperator Iustinianus, mittere curaverat; restitit etiam Ioannes VII, Sergii successor, restitit post eum Constantinus pontifex, vel in media Constantinopoli et eorum imperatore prestans, restiterunt ceteri; ita ut nulli sit dubium concilium verum an fictum, quod Trullanum audit, omni auctoritate caruisse et carere, et quod hic nostra potissimum refert, nec fuisse nec vocari posse concilium oecumenicum, eoque minus oecumenicum sextum.

Ex his porro recta sequitur, patres Fogarasienses, etiam concedatur ipsis posse hoc concilium appellare, nullo tamen modo vocare illud posse concilium VI oecumenicum.

An vero possunt illud vocare *Trullanum*? Ne me nimis severum praebeam, respondeo: simul ac concessum erit hoc esse aut vocari concilium, etiam Trullanum illud vocari, concederem utique; veritus maxime ne optimorum patrum bilem moveam, ex alia vero parte nihil tam ingentis mali inde proventurum suspicans. Si tamen intimum meum sensum sperire cogar, candide fatebor multo mihi castius videri si eius canones citentur solo nomine *canonum Trullanorum*. Hoc enim sine ullo dubio proprium est eorum et indubitatum nomen.

Atque sic accedimus ad alteram responsionis nostrae partem. Hucusque sciebatamur an liceat citari concilium ipsum Trullanum; nunc examinatum venit, an possint citari eius canones?

Profecto alia est concilii et alia canonum Trullanorum ratio. Ex his nonnulli ab ecclesia occidentali, immo ab ipsis Romanis pontificibus rati sunt habiti. Loquor de canone LXXXII qui sacras imagines respicit, quemque Gregorius II in epistola ad Germanum Constantinopolitanum et Adrianus I in apologia synodi VII oecumenicae ad Carolum magnum cum laude citant. Praeterea decem et septem ex his Trullanis canonibus per auctorem antiquissimum tripartitae collectionis ad Yvohem et deinde ad Gratianum pervenerunt. Et ut alia omittamus, notum est omnibus, pontifices Romanos in recipiendis orientalibus ad unionem cum sancta matre ecclesia, ubi isti iura sua Trullanis canonibus firmant, non illico ex adversum obsistere; sed canones illos, dummodo recta ac iusta dent, permittere et tolerare. Instar omnium huius rei exemplorum potest nobis esse synodus Maronitarum, in monte Libano anno 1736 celebrata, quae saepissime numero hos canones citat, haec tamen lege constanter servata, ut nunquam hoc concilium VI oecumenicum, sed semper suo proprio nomine Trullanum appellet. Sed de hac synodo montis Libani paulo infra sermo occurret.

Censemus itaque nihil obstat, quominus conserventur in decretis Fogarasiensis concilii testimonia ex his canonibus desumpta, modo tamen nunquam vocetur concilium oecumenicum VI, sed ad summum vincupetur *concilium Trullanum*, quamquam mihi quidem probatius esset si proprio suo nudo nomine *canonum Trullanorum* citarentur.

5. De concilio Nicaeno II.

Hoc est post alia quintum fundamentum, seu fons iuris ecclesiastici apud Graecos. In nostro concilio Fogarasiensi raro quidem, citatur tamen. Cum porro concilium Nicaenum II revera oecumenicum et auctoritas eius nulli exceptioni obnoxia sit, nihil est quod notare debeamus, et

ipsis citandi ius plenum et intactum patribus relinquimus.

6. De concilio Constantinopolitano quod primum et secundum dicitur.

Omnino contraria de hoc concilio, seu potius concilii spectro, dicenda nobis sunt, quod nihilo minus et ipsum fundamentum est iuris apud Graecos; non dicam tamen sextum, nam nullum est. Atque omni dubio procul nullam etiam de ipso mentionem iniectissem, nisi patres Fogarasienses haec harram concilii et ipsi citassent, idque non semel tantum aut iterum, sed quinque omnino vel sexies.

De hoc concilio sive conciliis pauca admodum, aut potius solum dicendum est unum: nimirum lucem solis ea nunquam ac nusquam vidisse. Et sane „quae Photius in scriptis *ἀποτίμω καὶ δευτέρω, B primum et secundum pseudo-synodo*, e cerebro suo cudisse totas ita insimulatus convictusque est, ut in publico congressu, ardente aeneo vase igneo, cuncta volumina fuerint, iussu imperatoris, in rogam coniecta, exusta, abolita¹. Et tamen, incredibile dictu, haec eadem pseudo-concilia, iidemque canones, qui per saeculum et amplius neque nominati fuere, et in contemptu iacerunt, postea invalescente schismate ad honores vel summis aequales pervenerunt, et in communem usum conversi sunt apud orientales; cuius rei testes adsunt vel hi ipsi Fogarasienses patres, tranquilla fronte haec conciliorum monstra in medium producentes. Qua in re nescio quid amplius miratus fueris: utrum hanc ipsam sine ruga frontem, an potius negligentiam illam, ne dicam scordiam, qua praepediti antistites Romenae gentis, per duo iam prope saecula ex quo schismati nuntium remisissent, nondum tamen graecae, imo Photianae fraude, iusto aestimare, et ut fas esset, odio habere didicerunt; quod non indignando, sed condoleendo dico.

Quae cum ita se habeant, ratum firmumque esse videtur, atque officii loco habendum, in decretis huius Fogarasiensis concilii ne nomen quidem illius *primae et secundae Constantinopolitanae synodi commemorandum esse*.

7. De ceteris fontibus iuris ecclesiastici apud Graecos.

Ultimum ex primaevis ac principalibus fontibus iuris ecclesiastici apud Graecos sunt praesulum eorum, et maxime Constantinopolitanorum patriarcharum canonica decreta; nam solum de ecclesiasticis fontibus hic loquimur, non de profana, non de codice, de digesto, de novellis, quibus, ante occupando, iam nuntium remisimus. Haec praesulum orientalium decreta veluti alia series est canonicarum sententiarum, similis illi primae quae patrum referebat canonicas epistolae, quamque tertio loco hic inter fundamenta iuris posuimus. Viginti sunt circiter isti praesules, qui ita inter legiferos adnumerati sunt, quorum documenta accuratissime, plenissime ac perpolitissime exhibita invenies apud eundem saepe laudatum eminentissimum auctorem, opere cit., t. II, p. 149 ad 364.

Ultimos hos dixi fontes et fundamenta iuris; nam quae postea nobis obviant, collectiones sunt potius, non fontes; si quid autem exhibe ex auctoritate decernatur ac statuatur, cum ipsa auctoritas fundamentum habeat aut ambiguum aut nullum, et ea quae sic constituerit, certe fundamento careant,

¹ Eminentissimus Pitra, op. cit., t. II, p. XXIII. Mansi XVI. col. 264.

necesse est, neque possunt legitimum esse iuris fundamentum.

Ex illo itaque ultimo fonte pauca admodum decumunt Fogarasienses patres; quia tamen nonnulla adducunt, ideo observamus nos hic aliquid contra illos dicere nequaquam posse, cum omnia sic adducta et genuina sint, et sufficienti auctoritate fulciantur, et iuribus ac legibus Romanae ecclesiae minime sint contraria.

Quibus omnibus perpensis, possumus tandem ad tertiam superius propositam quaestionem summam respondere:

Posse hoc concilium Fogarasiense in suis decretis citare omnia quae citat ex canonibus et constitutionibus apostolicis, ex conciliis, ex patribus aliisque sacris praesulibus, ita tamen ut ubi occurrerint canones, qui adscribuntur concilio oecumenico VI (quod nullos canones considerat), aut mutetur nomen concilii et canones dicantur esse concilii *Trullani*, aut simpliciter dicantur *canones Trullani*; deinde vero ut expungatur omnino omnis mentio pseudo-synodi primae et secundae Constantinopolitanae.

EXEMPLUM CONCILII MARONITARUM.

Memoravimus concilium provinciale Syrorum Maronitarum, quod in Monte Libano, praesente apostolico delegato Iosepho Assemanio, et ipso Maronita, celebratum fuit anno 1736. Hoc concilium cum nostro Fogarasiensi ferme in pari censendum est causae ac iuris conditione, maxime vero iuris. Nam vero cum hoc Libanense concilium revisum fuerit a sancta sede et uti legitimum peculiari decreto declaratum, in quo etiam decreto ad eius approbationem in forma brevis a sanctissimo efflagitandum conclusum fuerit (quamvis factum hoc fuisse non constet), ideoque idem concilium non minus atque aliud, iam supra pariter laudatum, concilium Zamoaciense, quod re ipsa approbatum fuit, potest nobis pro norma inservire in aliis etiam conciliis orientalium recensendis. Hanc ob rem officii mei esse puto, hic statim ab initio et in hac generali quaestione de iure, alterum concilium cum altero conferre, Libanense scilicet cum hoc Fogarasiensi.

Duae omnino sunt causae quae animum permovent eius, qui hanc collationem instituerit, altiusque in pectus descendunt: altera, cum viderit in concilio Libanensi saepissime, abundanter, plenissime citari fontes Romanos, quod in Fogarasiensi videre datum non est; altera, cum perpexerit concilium Libanense adducere quidem fontes orientales, sed castigatissime, moderatius omnino ac satis accurate, qui citandi modus in Fogarasiensi, ut iam vidimus, magnopere desideratur. Haec posterior causa magis ad rem nostram facit, quare duo verba de ipsa diocesi, illam priorum tamen uno verbo prius expedientes.

Nam est re vera quod miremur, et etiam gaudeamus. Laetissimum sane spectaculum est concilium conspiciere orientale, quod plena manu Tridentinos canones fundit, quod ad concilia Lateranensia, Lugdunense, aliaque Romana appellat, quod epistolas Romanorum pontificum, uti fontes iuris, sine haesitatione citat, quod in ipsum nostrum ius canonicum, in decretales, in extravagantes excurrit, et ex alia parte etiam rituale Romanum cum reverentia invisit; quid plura? quod sanctum Thomam suspicit, et eius auctoritate dubias dirimit quaestiones. Hoc profecto tale ac tantum est, ut unionis ecclesiarum forma et imago, et quando perfecta, si quando viva et vera extiterit aut extare possit, haec est sine dubio. Atque haec erit per-

petua nationis Maronitarum gloria et decus, huiusmodi unionem cum matre ecclesia servasse; hoc erit etiam ecclesiae desiderium, ut hanc et non aliam unionem ceteri orientales cum ea sive servare et augere, sive renovare curent. Hoc certe in praesentiarum nostrum etiam est desiderium; ut natio Romana intelligat tandem, quantum ad eius bonum et salutem conducat, per huiusmodi veram et vivam unionem cum matre ecclesia etiam omnes, qui apud ipsam sunt, veras vitae fontes ac thesauris plenius et plenissime participare, suaque officere.

Alterum tamen quod magis nos sollicitat et ad rem nostram proprius pertinet, est illo varius modus, quo una ex parte Libanenses, ex alia vero Fogarasienses patres ad fontes iuris sui orientalis appellant, eosque citant. Porro, ut res sit evidentior, eundem in exponendo, quem superius servavimus, hic etiam sequemur ordinem.

In primis igitur concilium Libanense nomocanonem non citat; aio nomocanonem nostrum, id est graecum, de quo hic egimus. Nam aliquem citat ad finem ter quaterque, sed alius est omnino hic nomocanon ac noster ille; est scilicet auctoris quem in illa nota Abulpharagium invocant, qui idem est ac Bar-hebraeus, Iacobitarum primas, inclytus suae gentis scriptor, et qui saeculo XIII floruit. Ceterum, qualicumque sit hic nomocanon Abulpharagii, non citatur a concilio ut sua ex eo decreta confirmet, sed prorsus narrante et historico modo, sicut paulo antea citaverat Soromenum, Cedreum, Curopalaten, Annam Comenam, et statim postea citat Aristotelem et Muhamedum filium Isaaci (Conc. Lib., p. 328, 329). Ad verum nomocanonem, uti iuris fontem, concilium Libanense non appellat.

Qua in re aliud etiam omnino est observandum discrimen, quod inter unum alterumque concilium intercedit: Libanense namque sequitur potius naturam theoreticam, didacticam et historicam, multas continet expositiones rerum, gestorumque narrationes; in Fogarasiensi autem haec ultima desiderantur, et totum corpus concilii magis est dogmaticum et praecipivum; unde etiam sine dubio repetendum est hoc aliud discrimen, quod Libanense in multo maiorem molem excreverit, eiusque sola decreta, sine aliis adiunctis, vix 346 paginis contineri valuerint; Fogarasiense autem minori spatio contrahatur, eiusque decreta, quae abundantia rerum illa priora quam exaequat, potius superant, solis tamen 86 paginis omnia continentur. Pro hac varia expositionis ratione, natura etiam notarum et locorum, qui citantur valde in utroque differt; in Libanensi late spatiat, per totum orbem litterarium et eruditum transcurrere, et libera manu sive peregrina sive vernacula, sive sacra sive profana, prout obvenerint, carpens; secus autem in Fogarasiensi, quod in textu suo districtum dogmatibus ac iuris tramitem sequens, etiam in notis spatium non permittit, et in his ea sola citat quae textum probent. Quod si res ita se habeat, profecto sequitur potuisse Libanense concilium etiam nomocanonem citare, quia tamen se ipso auctoritatem et aliquam attributionem argui possit. Non fecit tamen. Quante igitur magis Fogarasiense concilium, cuius in re eadem alia omnino est ratio, cavere debet ne id unquam faciat.

Transse ad alios iuris fontes a concilio Libanensi in notis memoratos. Proximo loco post nomocanonem veniunt leges imperatoriae. Citatae sunt ad summum octies vel decies, quod in tam magna notarum multitudine quamdamtenus evanescit; ceterum aut in rebus minimi momenti, aut ita ut ex

verbis apparent ad confirmationem potius citatus esse¹, aut tandem eo quo diximus narrante et historice modo citantur. Atque hic demum observatum venit illa indecis et forma concilii Libanensis, quae omnem tandem huiusmodi notis sinistram auferat significationem.

Sed iam veniam ad illa puncta in quibus auctoritatem concilii Libanensis, pro me stare ac facere gaudeo.

In primis igitur quantum ad concilium Trullanum, nunquam illud vocat concilium VI oecumenicum, sed citat duplici modo, rarius appellando illud suo nomine *Trullanum concilium*, saepissime applicando nomen Trullani ipsis canonibus, dicendo *Trullanum concilium* talis vel talis numero. Haec possum meam dicere sententiam.

Deinde quantum ad concilium primum et secundum Constantinopolitanum, ne verbum quidem; sed nocturnam larvam promeritis tenebris occultat.

Quanto magis igitur debet hoc utramque praestare concilium nostrum Fogarasiense. Et sic collatione instituta cum concilio Libanensi, ad eadem, ad quae prius, pervenimus responsionum capita in hac gravissima quaestione de fontibus iuris ecclesiastici orientalis et de eorum usu in decretis et iurisdictione ecclesiastica.

DE COLLECTIONE PEDALION DICTA.

Ex his quae hucusque protulimus, quaestio iam soluta videri posset et, si velis, etiam soluta est. Attamen tota solutio huius quaestionis de locis iuris graeci a patribus Fogarasiensibus in testimonium adductis, illa suppositione nititur, omnes locos illos desumptos esse ex nomocanone. Iam vero praeter nomocanone non semel a patribus citatur alia iuris ecclesiastici collectio, vel si non alia omnino, attamen alia forma et sub alio nomine prodians, quae graeca voce *pedalion*, seu, ut nostri patres scribunt, *pidalion* (πιδάλιον) dicitur, quod latine *gubernaculum navis* significat; idcirco licet passim subsidiario modo tantum in decretis huius concilii ad hoc *pedalion* appellatur, quia tamen ibi apparet, et locum forte non suum occupat, cognoscere debemus et de isto, ac videre si eo loci tolerari possit.

Iuvabit prae oculis sistere modum quo *pedalion* in decretis citatur. Alter est modus quem dixi subsidiarium, et qui passim occurrit, verbi gratia: „Conc. Carthag., can. 69, 70, in *pidalion*“ (p. 51); item: „Conc. VI, can. 100, in *pidalion*“ (p. 52); item: „Conc. VI, can. 75, in *pidalion*“ (p. 53); et sic passim. Ubi statim hoc utrumque conspicitur, et esse omnino inutilem hanc mentionem *pedalii*, et ipse conscriptor decretorum concilii se prodere quod scientiam suam canonicam hauerint ex his duobus turbidis et infectis receptaculis, quorum praecipuus erit illi nomocanon, subsidiarius autem est hoc *pedalion*. Alter vero modus minus frequens quo *pedalion* citatur, est absolutus, cuius exempla haec esse possunt. Col. 542 A asserit in textu: „Canonibus vero areantur monachi () scatholici a patrini munere obeundo.“ (Puto legendum esse: monachi et scatholici.) Itaque post vocem *monachi* ponitur asteriscus qui remittit ad notam, quae videlicet nobis declarat quibus canonibus areantur monachi ab illo munere. Quid porro habemus in nota? Hoc solum, absolute positum nomen: „*Pidalion*, 494-5.“ Sic verbi gratia col. 556 B statim ab

¹ Sic, verbi gratia, p. 226 dicitur: „Et ecclesiastico non probato est illa Instintiani imperatoris constitutio“ etc. Et rursum p. 291. „His decretis (conciliorum) inherentes christiani imperatores inserunt“ etc., ubi evidenter confirmative tantummodo testimonium adducitur, aut historice modo.

initio legitur in textu: „Cognatio legalis, ex adoptione similium proveniens, dirimit matrimonium in linea recta usque ad quartam gradum inclusive, in linea autem collaterali usque ad primum.“ Et illic apponitur nota, quae auctoritatem citat: citat autem rursus et absolute: „*Pidalion*, de cognatione legali, cap. 9.“ Ubi quidem evidenter patet scriptores concilii, tametsi certe praeter intentionem, tamen tribuere absolute huic *pedalio* locum et formam auctoritatis.

Iam vero si ita res se habeat, necesse est omnino ut istud *pedalion* in medio constituitur, et dicat de se, quid tandem sit et significet?

Tectis nobis erit clarissimus Papp-Szilgyi in supra laudato suo Enchiridio iuris, ubi sic ait (p. 112): „Substituerunt Graeci distinctum codicem canonum, cui nomen *pidalion*. Significat gubernaculum navis, seu ecclesiae. Codex hic textum canonum integrum exhibet cum interpretatione per synedum Constantinopolitanam schismaticam¹ adprobata; prodit Lipsiae, 1800, lingua vulgari graeca, et translatus in linguam romanam seu valachicam, lucem conspexit Jassii in Moldavia, 1844.“ Certissimum igitur est opus esse schismaticum, certissimum etiam ex hoc ipso opere, in linguam ut dicit romanam (lege *rumenam*) translato, scriptores concilii Fogarasiensis suas notas excoepisse. Hoc primum est testimonium quod nobis corpus, ut ita dicam, et faciem huius *pedalii* quantum satis est refert. Alterum porro possumus testimonium addere, quod nobis opportunum verbum dicat de eius interiori merito; erit autem eminentissimi Pitra, qui per decursum sui operis saepius *pedalii* meminit, et in generali praefatione ad totum suum opus, veluti stylum exerecens, sic illud graphica periodo depingit: „Adde sphaltatibus sphaltata duplo cumulata, habebis... deorum monachorum Agapii et Nicodemi syllogen, illud videlicet *pedalion*, sive gubernaculum, nostris pene temporibus, per luteas schismatis undas male superbiens.“ (Op. cit. I, X.)

Et haec de *pedalio* sufficiant. His enim auditis, aut vehementer fallor, aut res iudicata est, et nemini ex catholicis, eo minus itaque concilio orthodoxorum patrum, licebit ad hoc *pedalion* appellare. Id est inutile prorsus et indecorum, et non solum in ecclesiam sed in eos ipsos qui id fecerint iniuriosum, omnibus sine controversia videbitur. Quare causam concludimus hanc rogantes sententiam:

Ut etiam omnis mentis operis quod pedalion dicitur, ex decretis quae recenserimus, expungatur.

Iam nunc utile fortitan erit omnes rogationes quas hactenus fecimus uno intuitu conspiciendas proponere. Proponimus itaque, patres et iudices eminentissimi, atque sententiam vestram submissa rogamus in primis generalem, ut omnis ratio qua in his decretis Fogarasiensibus testimonia et loca ex iure ecclesiastico graeco citantur, accurate emendetur, quo omnis suspicio amoveatur qualicumque approbationis communis graeci iuris, quale nunc est (partim aequi ac probati, partim iniqui et schismatici), et quale etiam a patribus, praeter eorum certe intentionem, sufficienter, immo plus quam par sit copiose, in notis instauratur et repraesentatur; deinde vere similiter rogamus sequentes particulares sententias, si placuerit, ferendas, et quidem:

1. Ut nomen nomocanonis nullibi appareat.
2. Ut omnis mentio novellarum aliarumque legum imperatorum ex corpore concilii prorsus amoveatur.

¹ Quamvis synodus? Non dicit. Numquid erit illa quaedam synodus, seu ceteris episcoporum, qui patriarcham semper dicunt? Unique [L. Petz].

3. Ut una simul supprimentur etiam nomina A commentatorum, Balsamoni, Blastaria, etc.

4. Ut nomina concilii VI oecumenici (quod nullos canones condidit) deleantur, et eius loco ubique scribatur *Trullanus* comes talis aut talis numero, aut ad summam concilium *Trullanum*, canones tali aut tali.

5. Ut nomen primae et secundae synodi Constantinopolitanae omnino pereat.

6. Ut nomen etiam quod *pedalion* dicitur, perinde aboleatur.

DE COLLECTIONE IURIS CUI NOMEN *PRAVILA*.

Nihil hactenus dixi de hoc codice iuris, Rumenis proprio, nisi quod suo loco examinatum veniet. Inter dubia autem proposita, quibus haec nostra responsa satisfacere debent, ponitur nonnisi tertio loco haec quaestio circa *Pravila*; eo loci igitur esset hac de re specialiter disserendum. Verum argumenti similitudo facile nos convincit multo B satius fore, si statim post ea quae superius disputavimus, et hanc quaestionem, quae eorum omnium veluti appendix intelligitur, sine mora expediamus. Etenim ad haec sua *Pravila* patres Fogarasienses saepissime et constanter appellant in notis ad sua decreta, in quibus passim ea vocant latine *Directorium legis*. Si igitur haec quaestio tam de iure graeco, tum de eius loco in notis suprascriptis, omnibus numeris absolvenda sit, ad haec *Pravila*, seu ad hoc *Directorium legis*, accedamus necesse est.

Notitia de hoc codice iuris praebebit nobis illustrissimus Papp-Szilágyi in suo *Enchiridio* iam supra citato, cuius haec sunt verba:

„Valachi, inquit Walter¹, qui saeculo XIII proprio ac independens regnum formarunt, anno 1652 canonum collectionem in lingua vernacula conscriptam, ac in Tergoviste typis editam, obtinuerunt. Constat haec collectio duabus partibus. Prima 417 capitula complectens, Manuelis Malaxi nomocanonem (anno 1561 conscriptum, et ex Photii, Balsamoni, Blastaria et Zonarae operibus excerptum) ex graeco in vernaculam linguam translatum exhibet. Altera pars, quae nomocanon inscribitur, canones apostolorum, conciliorum et sanctorum patrum continet, ex recensione quam Aristenus in *Synopsi* scholii adornavit. Titulus codicis: *Directorium legis, vulgo Pravila* (*Enchir.*, p. 70).“

Haec est notitia summaria. Hanc excipit uberior expositio, cui titulus: „Complexus codicis *Pravila*.“ Et dividit codicem in duas partes. „Pars I. *Directorium legis*.“ Habemus itaque hoc famosum *Directorium legis*, ex quo tot et tanta in notis ad concilium nostrum manarunt. Docemur hic in primis *Directorium legis* non esse omnino idem ac *Pravila*, sed esse primam tantum eius partem. Docemur deinde quid hoc *directorium* contineat, nam sine mora clarissimus auctor refert summam omnia supra nunciata 417 capitula, quibus continetur totum, ita ut adaequatam possimus habere cognitionem huius partis *Pravila* seu *Pravilorum*. Qua finita, auctor ultra prosequitur. Exhibetur nunc nobis: „Pars II codicis *Pravila*: nomocanon.“ De qua secunda parte pauca tantum verba tradit nobis idem clarissimus scriptor: „Complectitur (ait) haec pars concilia oecumenica et particularia, item canones sanctorum patrum, prout canone II concilii Trullani enumerantur, verum synoptice tantum et cum scholii schismatici Aristeni (*Enchir.*, p. 119).“ Est igitur sui generis nomocanon haec secunda pars *Pravilorum*.

Horum summa haec est: *Pravila* habere duas partes; alteram quod dicitur *Directorium legis*, cuius auctor Manuel Malaxa, schismaticus ipse, et quis unquam fuit; alteram vero, qui dicitur nomocanon, et cuius auctor Aristenus, et ipse schismaticus nulli alii inferior.

Sed ecce id quod statim addit clarissimus auctor (idem illustrissimus Papp-Szilágyi) aures animaque erigere nos iubet. Dicit enim: „Huic tamen parti secundae *Pravilae* (*Pravilorum*) substituerunt Graeci distinctum codicem canonum, cui nomen *pedalion*“; hisque dictis prosequitur scribere de *pedalio* ea quae supra retulimus. Parum nos morabitur ille minus proprius verborum circuitus, dum dicit: *huic parti Pravilorum substituerunt Graeci etc.*; neminem quippe fugit non rumena documenta vagari apud Graecos, quibus Graeci deinceps substituant alia et sua; sed e contra apud Rumenos, quae graeca sunt, locorum et rerum potiri, quibus tandem, si possunt, Rumeni aliquando sua substituunt. Sed hoc parum nostra refert. Quod nos potius sollicitos habet, est illa assertio: secundam partem *Pravilorum*, etiamsi nomocanon nuncupetur, nihil tamen aliud esse nisi rudiori quidem forma, sed id quod apud Graecos *pedalion* audit. Et sic ad eam devenire possumus conclusionem: haec *Pravila* in sua potiori parte nihil aliud esse, nisi adumbratum *pedalion*.

Rem confirmat sua aetas. Haec *Pravila* namque publicam lucem aspexerunt Tergovisti, anno 1652. Porro haec erat aetas *Pedaliorum* conficiendorum. Qua in re iuvat me historia iuris apud Moskovitas. Quamdiu in Kiovia centrum erat hierarchicum ecclesiae ruthenae, nomocanon ille antiquior omnes partes iuris explebat; sed post schisma XV saeculi, post erectum Moskoviae patriarchatum saeculo XVI, in eumque translatis iuribus Kioviensium metropolitanarum, forma etiam iuris mutata est, et nomocanon transmigravit in *pedalion*. De hoc Moskovitarum *pedalio* ita scribit idem Papp-Szilágyi: „Quam procuravit patriarcha Russorum Nikon, Moskoviae 1649 et 1650 typis procusa, et 1653 omnibus ecclesiis transmissa sub titulo *Kormciaje kniga*, seu liber gubernatoris navis, seu ecclesiae. Compositus est hic codex ex antiquioribus collectionibus graecis, in specie (praesertim?) adhibitis pluribus manuscriptis ex classe Aristeni et Zonarae (*Enchir.*, p. 68).“ Ea igitur iterum eadem res, id est *pedalion* (*Kormé* enim idem est slavice, quod latine *Poppis*, unde *Kormila* dicit gubernaculum, id est *pedalion*, et *Kormciaje kniga*, gubernatoris liber); ea iterum annis 1650 circiter, ea iterum Aristenus, et si quis alius cum illo schismaticus iuris consultus. Omnia consonant, et demonstrant nostra *pravila* in eorum potiori parte non esse aliud, nisi id prope modum quod Moskovitis fuit *Kormciaje kniga*, nisi inquam *pedalion*.

Et haec sunt omnia quae nos scire de *pravilis* oportuit, nisi forte verbum etiam dicam de ipso hoc nomine *Pravila*, a quo si coepissem exordium, melius forsitan fecissem. *Pravila* vox slavica est, quae in singulari sonat *Pravilo*, et significat latine quidem *regula*, graeco vero *ναύωβ*; unde etiam ecclesia ruthenae et post eam moskovitica vocem ecclesiasticam *ναύωβ* ex graeco in suam idioma vertentes, dixerunt slavice *Pravila*. Ideo plurale *Pravila* (qui est titulus codicis iuris rumeni) idem prorsus sonat et significat, quod et *canones*; et nos haec vocem usurpantes latino modo, solumus dicere sicut Papp-Szilágyi: *Pravils, Pravilas*, sed rectius deduximus a supposito latino singulari nominativo *Pravilum* hanc pluralem formam: *Pravila, Pravilorum*. Et haec minima aliquid faciunt; dum enim insinuantur canones, simul etiam adumbratur

¹ Walter auctor est compendii iuris ecclesiastici, germanice Hagae multoties editi, et forte etiam auctoris nostri professor.

collectio aliqua seu syntagma seu concordia, ut antiquitas dicebatur, horum canonum: si autem ad recentiora nos converti oporteat, uti libet rei oblectae natura, sine hincitatione suspicabimur aut nonconsonam aliquam, aut certe pedalionem.

Iam nunc satis superque de his pravilla adivimus¹, ut tandem accedere possimus ad eorum causam discutendam forendamque sententiam. Non potest autem esse alia nisi ut ex decretis huius concilii utrumque nomen sive *Pravilla* sive *Directorium legis* prorsus deleatur.

Rationum momenta ea sunt quae vix aut etiam nullo modo proferri oporteat. Poterunt tamen haec praecipua considerari:

1° Quia ipsa huius collectionis iuris origo, forma, modus, totaque ratio, schismatica est, et schismatica horrida causa et nominibus.

2° Quia eius corpus, id est ea quae in se continent, magna ex parte schismatica sunt.

3° Quia patres huius synodi nescio quibus praedictis abrepti, huic suo codici iuris eam auctoritatem tribuere videntur, quam neve habet, neve habere potest, neve eidem tribuere aequum et tolerabile est, vel ullo modo esse potest. Tribueretur autem haec ei certe auctoritas, si in decretis huius concilii *Pravilla* remaneret, uti a patribus sunt intromissa.

4° Quia tandem si sedes apostolica hanc synodum Fogarasiensem approbet, nisi haec iniuria iuris collectio ex eius actis et decretis longe exalaverit, et ipsa a sancta sede approbata una cum synodo censeretur.

Haec generica possunt dici rationum momenta, quae etiam generalem sententiam provocent necesse est, illam dico sententiam qua pronuntietur: *Pravilla delenda esse ex his actis ac decretis.*

Habeo tamen particularem locum, quem inferius quidem recensere debuim, ubi scilicet in decretis ex ordine occurret; sed cum locus iste talis sit, qui omnem hanc causam Pravilorum mirifice illustret, abstinere me non possum quin hic eum in medium proferam, eaque ex eo emolumenta capiam, quae ad causam omni ex parte definiendam apprime faciant. Itaque, col. 494 decretorum, patres perquam laudabiliter referunt totum decretum unionis, in oecumenico Florentino concilio sancitum. Deinde, col. 496 A, non minus laudabiliter commemorant etiam Rumeno ad concilium legatos huic decreto subscripsisse. Hunc porro locum pro re mea exscribo: „Hoc (sunt) decretum dogmaticum ab eodem synodo assidentibus quoque representantibus ecclesiae Romanorum (Romanicae) subscriptum receptumque fuit, videlicet, a Damiano, Moldoviachiae metropolitano, necnon a Constantino protopresbytero: idcirco² videre est hanc (id est Florentinam) synodum in *Pravilla quoque* (1), sive Directorio legis, Tergovistii, anno 1652, approbante Stephano metropolitano et exarcha Plagenarum totiusque Ungrovlachiae, inter synodos oecumenicas locum octavum occupantem.“

Circuitus verborum satis est implicatus, sed ordo grammaticus hunc certe postulat sensum: synodum Florentinam occupare in *Pravilla quoque* octavum locum, approbante Stephano metropolitano et exarcha. Habemus Stephanum cum eius approbatione, habemus Florentinam synodum, habemus *Pravilla*. Quid igitur volunt sibi in primis patres cum isto Ste-

¹ Dixi quae potui, quae obvia habui. Ceterum multo plura dicere potest tot nominibus clarissimus hanc causam fuder, ad quem hic appello, eminentissimus namque cardinalis Pitra, qui sicuti ostere impervia, sic etiam huius incubationis incubala feliciter expulsetur est.

² Quae sequuntur expuncta fuerunt ex editione authentica. [L. Petiti.]

phane, metropolitano et exarcha? Sine illo dubio schismatica erant. Sed quid maxime volunt sibi cum eius approbatione? Hic est nodus difficultatis, quem expedire omnino erit operae pretium.

Quid igitur exarcha schismatica approbat? An Florentinam concilium? Sed hoc ridiculum esset, neque sensus grammaticus id necessario postulat. An editionem factam Tergovistii horum pravilorum? Hic sensus praeter ceteris sanus et nequus esset, sed leges ei grammaticae repugnant: nam verbum *approbat* construitur cum *synodum*, *locum occupantem*. Approbat igitur *synodum*, ut *octavum locum occupet*; non simpliciter tamen, sed in *Pravilla quoque*. Atqui huiusmodi approbatio complicata est: ex semisse refertur ad synodum, ex altero semisse ad *Pravilla*, atque id post se trahit, ut et synodus et *Pravilla* ab exarcha aequè approbentur. Haec autem plane non sunt e re nostra, et uti eis non possumus.

Sed quorsum tandem plura? Aperiamus potius quid patres Fogarasienses dicere debuissent ut recte dicerent, et planior fiet causa. Debuissent igitur dicere: „Idcirco videre est hanc synodum in *Pravilla* quoque, sive Directorio legis, licet hoc Tergovistii, anno 1652, approbante Stephano, metropolitano et exarcha non *omni* Plagenarum totiusque Ungrovlachiae, *editum sit*, inter synodos *tamen* oecumenicas octavum locum occupantem.“ Patet discrimen. Hunc enim in modum et metropolitano ipse non approbatur, et approbatio eius, innocua facta, nulla ex parte cadit in Florentinam synodum, sed vero in Pravilorum editionem; et *Pravilla* ipsa non extolluntur, sed competenti locantur gradu. Ita tribus vel quatuor verbis additis, tota ratio sententiae reformatur. Et utinam in haec verba auctores concilii consentiant!

Dubito tamen et sperare non audeo. Emendatio enim quam proponimus, et qua admissa, non solum ille eorum metropolitano schismaticus declararetur, sed, quod ipsis multo intolerabilius foret, ipsa *Pravilla* schismaticam originem habuisse palam pronuntiarentur, haec inquam correctio, ni oppido fallor, vehementius feriret illum sensum quem nunc temporis patrioticum vocant, et cuius apud hos optimos patres non semel iam vidimus vestigia evidenti. Quidquid sit, tentare tamen licet. Censerem itaque alterutrum patribus proponendum: aut admittatur illa correctio, aut expungatur tota haec periodus inde a voce „idcirco“, et causa finita erit.

Verumtamen cur ad hunc locum recurrerem, aperire nunc volo. Nimirum videntur mihi hi optimi sacrorum antistites nimia abrepti veneratione ac cultu erga haec sua *Pravilla*; dixeris vera ingentique eos laborare alucinatione, qua sibi in hoc codice videre videntur veluti arcam sacram, in qua ecclesiae eorum particularis ac gentis Rumensae sanctissima reclusa quiescent. Nec iuvat velum quod sacrosancta recondebat, scissum esse in duo, patere ostia et profanata esse tabernaculi secreta; pauci procerum id sciunt, ique ipsi qui sciunt, nolunt confiteri, ignorare malunt; ceteri in praescriptis opinionibus consistunt et universum post se vulgus trahunt. Quod dicimus, nimium non videtur esse: morbus hic est: delicatioribus curas postulat et medicinam quaerit.

Ut ipsi medeatur, duo videntur praestanda; alterum iam proposuimus, alterum vero nunc proponendum, data venia, curabimus.

Primum erat auferre causam mali, id est haec ipsa *Pravilla*. Porro licet ex parte, tamen hoc ipsum superius proponebamus, dum omnem mentionem horum Pravilorum ex corpore huius concilii ex-

paugendam censuram. Semel autem ex concilio A
 exturbata, facillime postea undequaque abiguntur.

Alterum porro, in quod nunc omnes curas con-
 ferre debemus, est dolum lenire et opportunam
 afferre remedium in posterum, ita ut malum redi-
 citus recidat. De hoc igitur remedio veniam
 nunc peto dicendi.

Atque statim dicam quale esse videatur, et qui-
 dem hoc uno verbo: *Ipsa haec Pravila reformanda esse.*

Haec est igitur rogatio, quam vestro sapien-
 tissimo iudicio, patres eminentissimi, humillime sub-
 iicito, et interim veniam peto ut nonnulla proferre
 mihi liceat, quae eandem poterunt forte probabi-
 liorem reddere.

In primis debeo obviam ire alicui exceptioni,
 quae haec niteretur suppositione: nos haec ipsa quae
 recensemus, concilii Fogarasiensis decreta optimo
 iure posse in locum Pravilorum surrogare. Haec
 suppositio re vera facta est in *Nota archivi*.^B
 Attamen non videtur consistere posse. Ut rem
 melius perspiciamus, videtur mihi satis apta simili-
 tudo admittenda esse; ex una parte sit concilium
 Tridentinum, quod certe fulcitur toto iure canonico
 nostro antiquo, quod illud praecessit, una cum aliis
 conciliis ac ceteris iuris fontibus, ita ut sine hoc
 fundamento ipsam concilium consistere non posset;
 ex altera igitur parte erit concilium nostrum Foga-
 rasiense, quod similiter habeat aliquid sui antiqui
 iuris a tergo, quo fulcitur, necesse est. Haec
 similitudo optimae etiam rationis locum tenere
 posse videtur. Sed sunt et alia rationum momenta.
 Neque enim decreta huius concilii tam ampla sunt,
 ut omnes causas exhauriant, quae causas, ubi hic
 deficiant, illis potius pravilis contineri sine magno
 dubio censendum est; quae altera ratio absoluta
 est, et ex se valida. Neque deinde, quae ratio re-
 lativum hic, tamen verum praese fert valorem,
 acta et decreta huius synodi videbantur vulgo Ru-
 menorum eadem polere auctoritate ac Pravila
 eorum; nam haec ultima semper eis aureola anti-
 quitatis praecincta apparebant, dum in actis et
 decretis huius synodi semper videbantur sibi
 videre opus manuum suarum; ut nihil iam dicam
 de directa et aperta indignatione, quam certe pas-
 suri sunt, dum viderint haec sua sacrosancta Pravila
 veluti inter quaequillas relictis. Satis igitur factum
 esse videtur huic praeviae hypothesei et exceptioni.

Redimus itaque ad propositionem nostram: Pra-
 vila reformanda esse. Qua in re laeti videmus non
 esse nos primos, qui hanc rogationem facimus, sed
 iam plures esse qui nos praecesserunt; immo si ad
 primos tandem auctores deveniamus, hoc reperimus
 eodem fuisse ex Rumenis antiquioribus antistiti-
 bus, qui simul etiam unionis cum Romana ecclesia
 instaurandae auctores fuerunt. Illi namque antistes
 qui anno 1697 de unionis cogitabant, uti *Nota archi-
 vii* refert (supra, col. 711^B), luculenter edixerunt:
 „Ius canonicum, vulgo Pravila, valachico idiomate edi-
 tum, acceptis ite quae sanctae unioni contrarius re-
 parventur, maneat in vigore suo, et iuxta illud in
 iuribus procedatur.“ Cogitabant ergo de refer-
 mandis Pravilis, nulli dubium. Cur id concilii re-
 completum non fuerit, alia haec est quaestio; sed
 stat principium ab ipsis auctoribus unionis admi-
 sum: Pravila reformanda esse. Quae res tanti est
 momenti, ut eam pressius et plenius considerare
 debeamus.

Et nunc sequitur inde in primis, sanctam sedem,
 si in praesentiarum faciat hanc episcopis Rumenis

^B L'attuale sinodo, dopo che sarà stato rivisto, potrà
 appunto venir surrogato a quei codici (id est Pravila). *Nota
 arch.*, supra, col. 711 A.

propositionem ut eorum Pravila revivatur et re-
 formetur, nullam illud facere iniuriam, neque
 propositionem hanc posse eis esse iriviam. In
 memoriam revocabant praecessores suos, quorum
 hoc erat votum, hoc principium ab eis admissum.
 Immo vero omnia evadunt hanc propositionem episco-
 pis illis acceptam fore et etiam iucundam. Etiam
 ex una parte non poterunt ex eadem non desumere
 sanctae sedis in se benevolentiae ac sollicitudinis
 documentum, ex alia vero parte non gaudere, ea
 spe erecti, fore ut eorum Pravila veluti de novo
 instaurarentur et iam in perpetuum sine controversia
 firmentur.

Quantum vero ad sanctam sedem adinet, non
 minus haec in causa emolumenti exinde consequitur.
 Hoc enim fundamento freta, poterit optimam dare
 episcopis Rumenis rationem, cur ex his actis et
 decretis Fogarasiensibus omnia interim loca ex-
 punxerit, quae ad Pravila appellabant; cum eadem
 haec Pravila, vel ex eorum maiorum sententia, revi-
 sionem, reformationem et ultimam approbationem
 iam dudum appellent, et iam nunc expectare iu-
 beantur.

Verumenim non illos antiquiores gentis solos
 antistes, sed et alios habemus praecessores in hac
 rogatione ferenda ut Pravila reformarentur, immo vero
 aliquid in hac causa iam attentatum esse docemur.
 Legimus enim in *Nota archivi* (supra, col. 711, nota 2)
 sanctae memoriae dominum Fessler, episcopum Sancti
 Hippolyti et concilii Vaticani dignissimum secre-
 tarium, proposuisse olim sacrae congregationi ad
 negotia extraordinaria: „di fare sparire la detta
 collezione, sostituendo all' erroneo Pravila un' altro,
 il quale fosse esatto, regolare, completo, e tale che
 non contenesse errori. Nel che conveniva pienamente
 il sacro consenso.“ Habemus itaque aliquam
 sententiam iam latam in causa horum Pravilorum.
 Nisi quod, post illa verba, *Nota archivi* haec alia
 addat ad calcem paginae in nota: „Il sacro con-
 senso reputò anche utile, che si formasse una nuova
 collezione degli antichi canon.“ Iam vero hoc est
 omnino idem atque id quod proponebat sanctae
 memoriae Fessler; nam ex his omnibus quae vidi-
 mus, probe intelligimus, condere nova Pravila, aut
 condere novam collectionem antiquorum canonum,
 ferme unum idemque esse; cum altera pars Pra-
 vilorum sit, licet male consuta, et ideo reformanda,
 atque simul antiquorum canonum collectio, aut
 saltem synopsis.

Prosequitur *Nota archivi*: „E siccome si stava
 già occupando di questo lavoro monsignore Papp-
 Szilágyi, ordinò (il sacro consenso) ecc. . . Mon-
 signore Papp-Szilágyi soddisfece a questa premura,
 e venuto in Roma . . . presentava in Propaganda
 un voluminoso manoscritto intitolato: *Codex cano-
 num ecclesiarum orientalis catholicae interpretatione
 illustratus* . . . Questo manoscritto si conserva nel
 nostro archivio“ (loc. cit.).

Hunc codicem non vidi; tamen is sum, qui di-
 cere possum qualis sit et quae in se contineat; nam
 post omnia haecenus dicta quilibet facile hoc dicere
 poterit. Dicam igitur; sed prius in memoriam re-
 vocabo illa clarissimi Papp-Szilágyi superius ex
 eius *Enchiridio* recitata verba, quibus describit
codicem. „Codex hic, inquit, textum canonum in-
 tegrum exhibet cum *interpretatione* per synodum
 Constantinopolitanam schismaticam adprobata; pro-
 dicit Lipsiae, 1800, lingua vulgari graeca, et trans-
 latus in linguam romanam, seu valachicam, lucem
 conspexit Iassii in Moldavia, 1844.“ Iam porro
 cum haec dixerat, clarissimus auctor apposuit ad
 calcem paginae notulam, in qua haec addit: „Co-
 dicis huius editio lingua latina, cum *interpretatione*

catholice, per auctorem huius operis procurabitur, & ita dictam *Directorium legis*, habes theologiam, præsertim vero moralem, immo casuisticam; habes multa ex sacra liturgia, multa ex iure ecclesiastico, non pauciora eam ex iure profano, immo et leges quae ibi vocantur *politicae* (cap. 294 ad 311); habes gradus hierarchicos, habes ordinem administrationis, habes titulos, habes stylum formulaeque cancellariae; sed quid non habes? Habes cap. 312, quod dies incipiat a sexta hora vespertina et computetur neque eandem horam futurae diei; cap. 313, de calendia, nonis et idibus; cap. 314, de alphabeto graeco et grammatica, item de typo cyrillico; cap. 315, de milliariibus maritimis; cap. 316, de montibus altis, et qui sunt illi. Quid igitur non habes in hoc compendio? ita ut quasi viderer minime iocari, si illud tractare dixissem de omnibus rebus et de quibusdam aliis.

De igitur, quod dare spondei. Codex clarissimi Papp-Szilágyi, qui in Propagandae archivio conservatur, est sine dubio idem de quo hic ipse loquitur (scripsit haec autem longe antea, nempe anno 1862); et nihil est aliud hic codex, nisi graecum et postea valachicum *Pedalion* (quod de cetero locum tenet secundae partis *Pravilorum*), in latinum ab auctore conversum; hoc discrimine servato, quod ubi in graeco abundabat schismatica concilii Constantinopolitani interpretatio, pissimus noster auctores substituerit suam iuxta ac catholicam interpretationem. Describere igitur hunc eius codicem possumus ipsissimis eius supra citatis verbis, mutatis tantum mutandis: „Codex hic textum canonum integrum exhibet, cum interpretatione catholica per dominum Papp-Szilágyi adornata“; atque addere, „et tenere potest et debet locum secundae partis *Pravilorum*“. Porro ex hoc invento id boni ac laeti sequitur, nos iam habere opus quod praestolamur, nempe *Pravila* reformata; saltem ex magna et etiam ex maiori parte perolutum iam esse videtur; dixi autem ex maiori parte: sine dubio enim haec secunda pars *Pravilorum*, sin minus in usu quotidiano, tamen rei ipsius et auctoritatis pretio ac pondere praecipua censi debet. Habemus igitur quod maius est, facilius nunc id quod minus est procurari poterit: reformatio nempe prioris partis *Pravilorum*.

Sed vero oritur altera hic quaestio: an necessarium erit, aut saltem opportunum, hanc primam partem emendandam curare, cum secunda, quae potior est, iam emendata et restaurata cernatur? Etenim dato etiam, quod admittimus, concilium Fogarasiense per se solum non sufficere, sed ex parte traditionis et antiquitatis talia auxilia exoptare quae ei fulcimento sint necessario; hoc inquam concedo, quaeritur an haec secunda pars *Pravilorum* iam emendata, quae nunc omnia continet concilia, omnesque fontes ecclesiastici iuris, non sit eo ipso hoc necessarium ac sufficiens fundamentum, praeter quod aliud quaerere, et ideo illam primam partem emendare, superfluum sit? Haec est certe iusta quaestio, ad quam respondere debemus.

Itaque ut rite respondeamus, opportunum nobis videtur distinguere inter collectionem fontium iuris, et inter manuale iuris, seu codicem qui ad usum quotidianum destinatur, qui causas distinguit et ius applicat in singulis. Hanc distinctionem omnes et admittunt et faciunt. Si quidem igitur secunda pars *Pravilorum*, uti iam scimus, est veluti illa prior collectio, prima pars erit hoc manuale. Ex hac sola animadversione colligitur in primis necessarium esse, saltem opportunissimum, huiusmodi manuale, nec facile sine ipso ius dicere posse Romanos, etiam decretis huius concilii Fogarasiensis adhibitis, quippe quae ex natura sua manuale non sunt; deinde vero sequitur, eodem pacto quo illius potioris partis necessaria erat emendatio, esse etiam necessarium, saltem opportunissimum, et huius alterius emendationem.

An id faciendum sit, et quo tandem modo, id relinquo sapientissimo vestro iudicio, patres eminentissimi. Attamen quo melius causam perspiciere valeatis ac iudicium efformare, representabo ipsum, quod vocare possem, corpus delicti, id est primam de qua loquimur partem *Pravilorum*, quam, uti superius monui, clarissimus Papp-Szilágyi in suo *Enchiridio* per 42 paginas copiose descripsit.

Compendium est hoc quoddam, sed quarumnam rerum, nae, difficile est dictu. In illis 417 capitulis quibus constat haec pars *Pravilorum*, seu hoc

Concil. General. Tomus XIII.

In quibus et curiosa non deficiunt, modo ridicula, modo vix ferenda; verbi gratia, cap. 378: De strigis, quod non existant; cap. 37: De indicis in corpore hominis mortui, quae indicant eundem cum maledictione vel anathemate obiisse; cap. 39: Dissolutio membrorum post mortem excommunicati signum est aeternae damnationis eius; cap. 379: Si aliquid immundi ceciderit in vas, et gustaverit quis, septem diebus ne communiqueet; cap. 213: Antichristus dicitur, qui sine sufficienti causa pro mercede solvit coniugia; cap. 237: Si quis fecerit generum suum filium spirituales, hic separetur a filia eius et ducat aliam uxorem; cap. 185: Licet marito verberare uxorem, si delinquat; cap. 220: Si mulier verberaverit maritum... poterit maritus aliam ducere uxorem. Curiosa haec equidem, at quanta alia!

Sed quid de curiosis ago? Plura haeretica sunt, multa schismatica, nonnulla etiam contra mores, manifesta quidem et gravissima. Haeretica sunt cap. 115: Baptisati et ordinati ab haereticis rebaptizentur et reordinentur; cap. 219: Solvitur coniugium si altera pars statum monachalem amplectatur, et pars in saeculo romana facultatur ad nubendum. Sed haeretica sunt omnia capita de causis quibus fit divortium, id est solutio matrimonii cum facultate nubendi, inter quas causas iam mirati sumus futilissimam illam si uxor maritum verberaverit: et nunc alias mirari possumus: Si mulier prohibente marito ad spectacula accedat (cap. 214); si maritus adversus maiestatem principis quid molitus fuerit (cap. 216), et sic cetera; quae omnia illi haeretico fundamento innitantur, matrimonium solvi non esse contra legem divinam, proindeque solvi posse.

Nunc veniunt schismatica, et exempla indubia sunt hoc unum vel alterum: cap. 28: A sententia patriarchae nulla datur appellatio; cap. 5: Quod patriarcha sit imago Christi (in sensu restrictivo). Hic venit totius ordinis hierarchici talis ordinatio, ut patriarcha huiusmodi ordinis consideretur tamquam supremum caput ex nullo pendens.

Sed sunt etiam capitula contra mores, prorsus incredibilia. Sic capitulum 102: Mulier sine consensu mariti continentiam vovens et debitum non praestans, peccato incontinentiae mariti gravatur; maritus autem ab imputatione propter incontinentiam immunitus est. Plura alia capitula demonstrant sensum moralem non leviter extenuatum, plura etiam spirant quendam crudelitatem et barbariem morum, ut nihil dicam de causa matrimonii, quae omnino humi iacere et pedibus conterri in his *Pravilis* conspicitur.

Haec est brevis summa, patres eminentissimi, satis fidelis eorum quae in hac parte *Pravilorum* aut hilarem aut severam et atram notam merentur. Sunt tamen et bona, immo sunt et optima,

verae geminae, quae in his quiescentibus multo candidiore nitent luce, et aperte testantur se a primo fonte traditionis, per tot discrimina rerum, in hunc tandem turbidum archipelagum intactas pervenisse. Huic equidem certi addita sunt omnia ferme documenta, quae nobis graeca tradit aut creditur aut historia; videre tibi se mirari licet humanam malitiam, quanta avertit mollimina, quot exaceraverit labores, ut veritatem corrumpere; veritatem tamen vel ruderibus stertisse et de se testari. Sic factum videmus etiam in his Praxilla. Exempli causa, ubi agit de titulis patriarcharum, primo loco sine haesitatione ponit Romanum, atque dat eius titulum: „Felicissimus, sanctissimus, ad instar angelorum, in Christo pater patrum et dominator omnium apostolicarum ecclesiarum“ (cap. 395). Quid plenius et una simul iucundius? His auditis, iam ipse ex ore erumpunt voces, et esciscitantur ex adversariis nostris: Quid non creditis ea, quae ipsi contestando dicitis? Quid non facitis ea, quae sic credidisse debueratis? Ad quae aliud habere non possumus responsum, nisi illam sancti Pauli, quamvis oppositam sententiam: Ubi corde non creditur ad iustitiam, ore non fit confessio ad salutem.

Patres eminentissimi, non vos morabor in hac bona parte Pravilorum fasius coram vobis explicanda, nam necesse non est; neque enim haec bona pars reformanda erit, neque ceterum hanc ipsam reformationem proposuissem, si ulla pars bona in his Praxilla desideraretur. Sistam igitur in his quae dixi, et rem concludam generali observatione de hac prima parte Pravilorum.

Haec itaque prima pars quae peculiariter vocatur *Directorium legis*, et quae proprie est opus illius, de quo supra, Manuelis Malaxi, est quidem, uti dixi, compendium omnium fere rerum, saltem praecipuarum, quas sacerdotem scire ex necessitate oportet, ut usum habeat officii sui; attamen difficile est dictu et etiam captu, quoadusque omnia inde exsulerit, qualis ibi sit omnium rerum confusio et continuus horror. Durum itaque erit aliquid boni, eoque magis aliquid perfecti ex hac farina compingere. Nihilo tamen minus facile mihi persuadeo, dummodo aliqua arte manus operi admoveatur, dummodo etiam speciosius idem ordo servetur, et ex besse aut etiam ex semisse tantum eadem capitula remaneant, veteribus multis reiectis, novis pluribus intromissis, quin tamen generalis forma et antiquus aspectus totius operis nimis immutetur; persuadeo mihi, inquam, ac spero futurum, ut aliquid satie boni atque integri condatur, atque id operis quod sic conditum fuerit, facile, quis immo iucunde a gente Rumena et ab antistibus eius salvetur ac recipiatur.

Haec mihi erant dicenda de hac prima parte Pravilorum reformanda.

Iam nunc totam hanc causam de Praxilla paucis complecti liceat.

Profecto causa haec reformationis Pravilorum duas habet partes, sicut et ipsa Praxilla, eaque necessario distinguere oportet; distincte enim et separatim potest reformari, sive prima pars huius codicis sine secunda, sive secunda sine prima.

Atqui secunda iam reformata intelligitur, et quidem a tali magistro, qui operi perficiendo par fuisse iure optimo creditur. Nihil restat, nisi ut revisetur, corrigatur, approbetur.

Manet pars prima Pravilorum. Hanc etiam reformandam esse censuimus et censuimus. Concilium Fogarasiense quod manibus veramus, non videtur sufficiens esse, neve aptum, quod in locum huius primae partis Pravilorum substituitur; ubi

et hoc considerandum est, aegro latum esse gentem Rumenam, cuiusque etiam aine dubie antiochia, si haec pars Pravilorum ex integro rescindatur. Neque prudens, neque humanum videtur, dure experimento universam hanc exponere populum, praesertim si humanitatem sequi facile sit et nullum afferat detrimentum. Non est ergo delenda haec pars Pravilorum. Sed vero ex altera parte nullo modo ita uti nunc est, remanere potest in posterum. Quamdiu res minus erat prosperta, aut etiam ex toto ignota, facile erat eam negligere; nunc autem vidimus, cognovimus, satis superque scimus quid sit; et quia eam probare possumus, improbare debemus. Unde necessario sequitur, si rescindere minus placet, emendandam et reformandam curare officii loco esse.

Nunc, patres eminentissimi, totam hanc causam de Praxilla videor mihi dixisse; qua dicta, liceat nunc mihi sapientissimo vestro iudicio eas, quas postulat, rogationes, omnes simul, humillime denuo proponere:

1° *Ut ex decretis huius concilii Fogarasiensis omnis mentio sive Pravilorum, sive Directorii legis, omnino deleatur;*

2° *Ut Praxilla tamen in se ipsis conserventur, sed simul etiam reformentur.*

Haec in genere. In particulari vero subiungere audeam, ut eodex ille canonum cura clarissimi Papp-Saillagi concinnatus, e suis repagulis ad usum gentis Rumensae prodiret, atque ut una cum ipso et altera pars Pravilorum reformanda curaretur.

Nota archivi:

Parla il sinodo della professione di fede secondo la formola di Urbano VIII, da emettersi da tutti quelli che intervengono nei sinodi provinciali, e dagli scismatici che tornano all'unione.

Benedetto XIV nella costituzione *Allatae sunt*, § 17¹, sulla professione di fede degli orientali dice: „Duae sunt formulae professionis fidei, quarum prima Graecis praescripta a summo pontifice Gregorio XIII, tomo II *veteris bullarii romani* trigesima tertia recensetur, alteram vero pro orientalibus statuit Urbanus VIII. Ambae typis congregationis de Propaganda fide editae fuerunt, prima quidem anno 1632, altera anno 1642. Cum autem deinde anno 1665 patriarcha Antiochenus Syrorum Hierapolis commorantium suae fidei professionem ad urbem transmississet, eaque data fuisset examinanda patri Laurentio de Lauraea ordinis minorum sancti Francisci conventualium, tunc temporis Sancti Officii consultori, et deinde sanctae Romanae ecclesiae cardinali; is die 28 aprilis eiusdem anni suffragium suum scripto exaratum protulit, quod etiam subinde fuit a congregatione probatum, illudque his verbis concluditur: *Omnes sunt admittendae, sed significandum est iis ad quas spectat, ut in posterum curant emitti professionem fidei alias a felicis recordationis Urbani VIII Orientalibus praescriptam, quia illa continet multarum haeresum detestationem et alia pro iis regionibus necessaria.*“ Nel 1671 furono nuovamente stampate in Propaganda distintamente le due formole, il che mostra che la sagra congregazione conosceva nel 1671 esser in vigore questa distinzione, come l'avea riconosciuta Benedetto XIV.

Gl'Italo-Greci devono usare la formola gregoriana a tenore di quanto prescrive lo stesso Benedetto XIV nella costituzione *Etsi pastoralis*, § 1, *De fide catholica*, e la sagra congregazione

¹ Bullario di Propaganda, t. III, p. 247.

nell'adunanza generale del 19 settembre 1835 sull' A
come degli statuti della collegiata di rito greco
nella Piana (Stellia) ordinò, che i capitolari emet-
tessero la professione di fede appunto di Gre-
gorio XIII.

Gli orientali ed anche i Greci fuori d'Italia,
come i Melchiti, usano quella di Urbano VIII, che
certamente è più ampia; e la medesima vien pre-
scritta dal sinodo Ruteno di Zamoscia (tit. 1, *De
fide catholica*). E può notarsi che dagli atti di una
congregazione particolare del 18 maggio 1633 si
raccolge, che nel compilare la formola urbana si
avea l'intendimento, che si applicasse anche ai
Greci. Perchè trattandosi del metodo da tenerai,
i padri dissero doversi adottare quello per *defini-
tiones*, ed una delle ragioni fu la seguente: „Quia
cum maior pars conciliorum, quae in hac profes-
sione recensentur, in Oriente facta fuerit, et multa
praesertim a Graecis sint recepta, non potest melior
methodus excogitari pro eisdem schismaticis, et
praesertim Graecis ad unionem reducendis“. La
formola gregoriana pertanto è rimasta in uso solo
presso gl' Italo-Greci, essendosi per gli altri orien-
tali adottata la urbana, e questa con una circolare
a stampa fu nel 1803 mandata a tutti i patriarchi
e vescovi di rito orientale senza alcuna distinzione.
Ed è a sapere che nelle conferenze di Blasendorf,
sess. IX, si convenne, che i vescovi eletti dovessero
secondo la formola urbana emettere la professione
di fede, e promisero i prelati che avrebbero esatto
dai canonici la professione di fede secondo la for-
mola medesima. Da ultimo ben conoscono le emi-
nenze vostre la recente professione di fede redatta
in occasione del nuovo scisma armeno ed appro-
vata dal santo padre. Fu dessa inviata a tutti i
delegati apostolici di Oriente con circolare del
6 dicembre 1872, onde l' applicassero secondo
l'opportunità. La medesima rimettendosi nel resto
alla formola di Urbano VIII contiene quanto tro-
vavasi definito non solo dal concilio Fiorentino, ma
altresi dal Vaticano intorno all' infallibilità e al pri-
mato del Romano pontefice, e perciò sembra molto
opportuna per un sinodo, giacchè come insegna
Benedetto XIV¹, „semper in ecclesia haec disciplina
viguit, ut patres ad sacra comitia coeuntes se ca-
tholicam fidem profiteri et praecedentia oecumenica
concilia recipere ac admittere publice protestarentur“.

Fin qui della formola di fede presa in sé stessa.
Rimane ora a vedere chi sono quelli che deggiono
emetterla. Nel sinodo di Zamoscia, tit. cit., si
dispone, „ut formulam quae a sancta Romana
ecclesia . . . eiusdemque sanctae Romanae ecclesiae
nomine a sanctae memoriae Urbano VIII graeci
ritus catholicis praescripta est . . . omnes profiteri
teneantur non solum ii quos sacrum concilium Triden-
tinum id praestare iubet², provisi scilicet de bene-
ficiis quibuscumque curam animarum habentibus in
manibus ordinarii, sive ipsius officialis, verum etiam
reliqui omnes, quibus constitutione³ sanctae me-
moriae Pii IV idipsum praescriptum est, ii nimi-
rum, quos promoveri contigerit ad episcopatum in
manibus illustrissimi metropolitani, ante consecra-
tionem, prout hactenus observatum est⁴, religiosis-
simi abbates et archimandritae, antequam benedi-
cantur iuxta ritum orientalis ecclesiae⁵, illi etiam,
qui sacris ordinibus initiandi sunt ante ordinum

suceptionem¹; ludimagistri denique, ac alii qui-
cumque ad aliquos gradus in universitatibus pro-
movendi, in manibus reverendissimi episcopi. Prae-
terea statuit, ut omnes utriusque sexus regulares
eamdem professionem emittere debeant in manibus
ordinarii, vel alterius personae ab ipso designandae,
intra tres menses a die promulgationis praesentis
synodi: il vero qui deinceps sive in virorum, sive
in mulierum monasteriis professionem in ordine
emissuri sunt, non expectato trium mensium spatio,
eamdem fidei professionem statim ac in ordinem
cooptabuntur, emittant, atque ita servetur in per-
petuum. Quod si per negligentiam id facere omi-
serint, praeterquam quod gravis culpa rei conse-
buntur, reverendissimi episcopi fructus ecclesiarum
non faciant suos, sed eos restituere teneantur; reli-
giosissimi autem archimandritae et venerandi pre-
byteri a beneficio vel officio deponantur etc.“ Il
sinodo Libanese del 1786 approvato da Bene-
detto XIV² contiene più meno le medesime pre-
scrizioni, aggiugnendovi inoltre, che la stessa pro-
fessione di fede sono tenuti ad emettere „novi
confessarii etiam monialium, novi concionatores
etiam regulares, denique medicinam et chirurgiam
exercentes“. Ed inoltre prescrive „huiusmodi pro-
fessionum indiculum confici a vicario episcopi vel
reverendissimi domini patriarchae, et ab ipso servari
mandamus, ut constet de emissa semel fidei pro-
fessione“. Dietro queste osservazioni, esaminandosi
nella congregazione generale per gli affari del rito
orientale del 30-31 marzo 1868 gli atti delle con-
ferenze tenute in Roma dai vescovi Armeni l'anno
innanzi, furono proposti i due seguenti dubbi:
1° „Se ordinare che nel patriarcato armeno si
emetta la professione di fede, prescritta da Ur-
bano VIII per gli orientali, in tutti i casi contem-
plati nel sinodo di Zamoscia e del Libano?“ 2° „Se
in massima estendere questa disposizione a tutte
le altre chiese di rito orientale.“ E l'eminente
vostre risolverono: Ad 1um „Pro episcopis affirma-
tive; pro ceteris suadendum ut patres in proximo
concilio patriarchali professionem fidei extendant
etiam ad casus de quibus in dubio.“ Ad 2um „Affir-
mative, sed suis loco et tempore.“ — Le quali
risoluzioni furono approvate dal santo padre. Par-
lando poi in particolare de' Rumeni, è a notare che
nella sess. V delle conferenze di Blasendorf fu
domandato ai vescovi, se i parrochi prima o dopo
l'istituzione canonica emetteano la professione di
fede, e si venne a conoscere, che „nella diocesi di
Fogaras non è stato fin qui in uso, in quella di
Lugos gli arcidiaconi e i vice-arcidiaconi e gli
altri eletti a maggiori benefici ecclesiastici faceano
la professione di fede, non però i parrochi; all'in-
contro nelle diocesi di Gran-Varadino ed Armeno-
poli, tutti quelli che vengono ordinati sacerdoti
emettono la professione di fede“³.

Tutti i prelati promisero di conservare questa
pratica o d'introdurla. „Siccome però tal pro-
fessione di fede non è d'ordinario quella prescritta
da papa Urbano, ed il vescovo di Szamos-Ujvar
dicea ingenuamente di avere compendiate una for-
mola che conteneva i quattro famosi punti con la
conclusione di credere tuttocchè che crede la santa
Romana chiesa, così il vescovo di Lugos manifestò
il desiderio, che la professione di fede prescritta

¹ De syn. dioecesa, l. V, cap. 2, n. 3.

² Sess. XXIV, cap. 12, De ref.

³ 89 in bullario.

⁴ Can. Qui episcopus, dist. 26; diara. rom. pont., cap. 3,
tit. 6; Trid. sess. XXIV, cap. 1, De ref.; Greg. XIV, const. 6.

⁵ Pius IV, const. 6.

¹ Can. Quinquages, dist. 26.

² Pars I, cap. 1, § 8.

³ Rapporto della missione apostolica ai Rumeni del 1866,
p. 58. Quanto alla diocesi di Lugos da una relazione data
dal vescovo nel 1863 apprendiamo, che emettono la professione
di fede solo i parrochi scismatici, allorchè tornano all'unione.

da Urbano VIII e nella quale si fa esplicita menzione della indissolubilità del matrimonio anche in caso di adulterio, venisse voluta in lingua rumena, acciocchè la potessero smettere anche i parroci idioti¹. Approvatosi questo desiderio, monsignor nunzio invitò il teologo del metropolita a fare la richiesta traduzione, la quale poi si sarebbe dovuta sottoporre all'esame della santa sede; il che però non sappiamo se siasi eseguito. Dopo ciò e in vista altresì degli errori che serpeggiano nel settentrione dell'Europa, giudicheranno l'eminente vostro nell'alta loro sapienza, se nulla abbia ad aggiungersi in proposito al sinodo di Fogaras, specialmente sul punto della pontificia infallibilità. Né vuol ometterci che il sinodo Rutenò dopo aver parlato della professione di fede aggiunge (p. 68) una prescrizione, ed è „ut symbolo fidei, ubicumque imprimetur in posterum aut recitabitur, tam publice quam privatim, addatur particula illa *Filius*, qua processio Spiritus sancti a Patre et Filio designatur. Qui secus facere per malitiam deprehensus fuerit, ad ordinarium tanquam suspectus de schismate deferatur“. Ma non sappiamo, se nel simbolo, come si recita dai Rumeni, siasi inserita detta particola.

Quanto agli scismatici, a cui il sinodo prescrive la professione di fede, noteremo che la sagra congregazione in un'istruzione inviata nel 1789 all'episcopato melchita in occasione d'un sinodo nazionale, che dovea tra loro convocarsi, e che poi non fu convocato, tra gli altri punti da decretarsi dal sinodo, questo appunto inculcò per primo, che cioè si stabilisse per legge indispensabile, che chiunque degli scismatici volesse esser ammesso nella chiesa cattolica, dovesse non solo condannare espressamente i cinque errori de' Greci riprovati nel concilio Fiorentino, ma fare altresì in presenza del vescovo e del suo vicario la professione intera della fede cattolica giusta la formula prescritta dalla santa memoria di Urbano VIII.

(3)

Instructio sacrae congregationis de Propaganda fide, de qua sermo hoc in loco occurrit, versabatur circa continentiam clericorum. Integra exstat in appendice, col. 698-708.

(4)

In primigenia decretorum synodalium forma neque hic, neque in alio loco ulla ferebat mentio de commemoratione Romani pontificis; et ex responsionibus in Collationibus Blasensibus datis deducitur, in aliqua diocesi ecclesiastica illius provinciae morem invaluisse, ut commemoratio papae a solo episcopo fieret, et nullo modo a sacerdotibus, qui tamen patriarchae commemorationem agere iubebantur. Ad rem *Notis arabicis*:

Il teologo dell'arcivescovo di Fogaras in un foglio esibito alla delegazione apostolica asserì che „in ritu graeco tantum archiepiscoporum et episcoporum expressa commemoratio fit in sacra liturgia, uti apparet etiam ex liturgia graeca editionis romanae (del mese di Roma nel 1796)“. Sono poi notevoli le risposte date dai prelati Rumeni. Nelle conferenze di Blasendorf l'arcivescovo avea detto, che quantunque secondo l'uso l'ordinario faceva esplicita menzione del papa, gli altri sacerdoti nominavano il solo vescovo, tuttavia voleva introdurre nella sua diocesi l'osservanza delle diocesi suffraganee, ove tutti i sacerdoti facevano in-

anzi qualunque altre memoria del sommo pontefice, esprimendone il nome¹. Nel rispondere al relativo articolo del questionario monsignor Vasson disse: „Commemoratio Romani pontificis in hac diocesi solummodo ab archiepiscopo fit, quoties iuxta praescripta librorum liturgicorum et ritualium ipse archiepiscopus est commemorandus. Fitque commemoratio his verbis: „Sanctissimum patrem nostrum papam Pium dominus Deus etc.“, et alia in locis iuxta occurrentem praescriptam collectam.“ Monsignor Papp-Sallagyi dopo aver significato che la commemorazione del papa si fa ante commemorationem metropolitae et episcopi dioecesanæ, avverte: „In euchologiis quibus utantur ecclesiae nostrae... non legitur monitum a Benedetto XIV praescriptum in sua constitutione *Ex quo primum*, verosimiliter ideo quod haereticas nestorianorum expressiones in iisdem minime occurrant.“ Nella diocesi di Lugos questa commemorazione viene regolarmente praticata².

Del resto non ommise di inculcare tale commemorazione il sinodo di Zamocchia³ e il sinodo Libanese⁴; nè l'omise Benedetto XIV nella costituzione *Et si pastoralis* per gl'Italo-Greci⁵. Questo punto, trattandosi di un primo sinodo fatto per Greci di recente tornati all'unione e posti in mezzo agli scismatici; sembra troppo interessante, perchè abbia a passarsi sotto silenzio: tanto più che la principal mira di tal sinodo è stata quella di consolidare la santa unione, e d'altronde è indubitato „commemorationem Romani pontificis in missa, suasque pro eodem in sacrificio preces censeri et esse declarativum quoddam signum, quo idem pontifex tanquam ecclesiae caput, vicarius Christi et beati Petri successor agnoscitur, ac professio fit animi et voluntatis catholicae unitati firmiter adhaerentis“, come si esprime Benedetto XIV nella suddetta costituzione *Ex quo primum*⁶.

Gravissimae causae, quae modo expositae sunt, ex se patent; quibus ut satis fieret, tum vero ad omnem ambiguitatem tollendam, consultor censuit; „commemorationem Romani pontificis praescribendam esse; quod hoc modo fieri poterit, ut in iis locis in quibus nomen patriarchae ponitur, nomen papae substituatur“.

Ad quae consultor alter animadvertabat:

Il temperamento proposto sembra al certo assai opportuno; però pare ancora che resti tuttavia qualche lacuna; poichè se la correzione si restringa a questi soli termini, ne seguirà, che nella provincia di Fogaras dovranno fare la commemorazione del papa, 1° i semplici preti; 2° i preti forestieri che si receranno in quella provincia ecclesiastica; 3° non però il metropolita, nè i vescovi poi quali niente viene stabilito.

Nel che non sarà fuori di luogo rilevare ancora come nel capo III, De patriarchis (infra, col. 745 D), si pone tra i loro diritti anche la commemorazione da farsi dai metropoliti, dai vescovi, e da tutto il clero: „Iuxta haec patriarcharum consistebant... in commemoratione patriarchae per metropolitam, episcopos, universamque cleram, occasione solemniarum precum peragenda.“ Potrebbe pertanto spiegarsi il procedere dei padri di Fogaras dalla disciplina e con-

¹ Rapporto cit., p. 60.

² Relaz. 6 nov. 1868.

³ Relaz. 20 maggio 1868.

⁴ Relaz. 28 apr. 1868.

⁵ Tit. I, De fide cath., p. 68.

⁶ Par. I, cap. I, De symbolo fidei etc., n. 12.

⁷ § 2, p. 4-5. Bened. XIV nella bolla *Ex quo*, §§ 9-17.

⁸ § 12.

consuetudine della chiesa orientale nella quale i concilii prout facevano la commemorazione del proprio vescovo, i vescovi del metropolita, i metropoliti del patriarca, e questi del pontefice Romano. Essendo pertanto il sinodo di Fogaras cavato processò per intero dalle leggi del jus-canonicò della chiesa orientale, la commemorazione del papa sarebbe trovata fuori della sfera e della portata di un sinodo paramente provinciale. Volendo perciò introdursi a scanso di equivoci, come è accaduto presente, potrebbe forse sembrare più opportuno anettere su tale oggetto un paragrafo distinto al capo II, dove si parla del pontefice Romano.

Cui sententiae eminentissimi patres assenserunt, inserta paragrafo, quae modo in textu invenitur.

(5)

In primigenia huius synodi recensione sequetur caput *De patriarchis*, hoc modo:

Inter auctoritatem supremam pontificis Romani et illam episcoporum, ad faciliorem ecclesiae gubernationem inde ab antiquissimis temporibus ecclesiastica institutione iurisdictionis ecclesiasticae intermedium gradum introducti sunt, quos inter principem obtinent locum patriarchae, episcopi nempe quarundam insignium ecclesiarum, quibus ob reverentiam originis earundem apostolicae, iurisdictione in hierarchiam nonnullarum regionum tributa est.

Quamvis in actibus synodorum oecumenicarum pluries de patriarchis mentio occurrat, et potissimum in canone 36 synodi VI; tamen constitutio canonica ordinis illorum in canone 21 synodi VIII oecumenicae anno 869 celebratae sancita est, agnitaque fuit a Romano quoque pontifice in synodo Lateranensi IV, anno 1215 celebrata, in canone 5; quae in sanctae unionis decreto Florentino renovata est sequentibus verbis: *Renovantes insuper ordinem traditum in canonibus sanctorum venerabilium patriarcharum, ut patriarcha Constantinopolitanus secundus sit post sanctissimum Romanum pontificem, tertius vero Alexandrinus, quartus autem Antiochenus et quintus Hierosolymitanus, salvo videlicet privilegio et iuribus eorum.* Iura haec patriarcharum consistebant in consecrandis omnibus metropolitibus patriarchatus¹, in querelis adversus metropolitibus motis diiudicandis², in appellationibus a foris metropolitibus recipiendis³, in convocazione synodorum patriarchalium et praerogativa eisdem praesidendi, in fidei morumque integritate custodienda, canonumque observantia urgenda⁴, in oeconomum sedi metropolitanae praeficiendo, quoties metropolitibus hoc neglexissent⁵, in commemoratione patriarchae per metropolitibus, episcopos, universumque clerum occasione solemnium praerogativa peragenda⁶, demum in iure praedictae in synodis oecumenicis.

Ad quem locum haec animadvertit consultor: Patriarchae hic loci definiantur: „Episcopi nempe quarundam insignium ecclesiarum, quibus ob reverentiam originis earundem apostolicae, iurisdictione in hierarchiam nonnullarum regionum tributa est.“
Iam vero observandum est sedem Constantinopolitanam non gaudere privilegio originis apo-

stolicae, attamen fuisse admissam inter patriarchales, et quidem primo post Romanam locum, licet post longam controversiam contentionesque. Haec ob causam vel delendum est ex textu mox recitato illud incipit: „ob reverentiam originis earundem apostolicae“; vel post hoc incipit aliud est addendum, sequens verbi gratia: „aut etiam alias ob causas“. Hoc alterum praesertim, et tunc plena phrase haec esset: „Episcopi nimirum quarundam insignium ecclesiarum, quibus ob reverentiam originis earundem apostolicae, aut etiam alias ob causas, iurisdictione in hierarchiam nonnullarum regionum tributa est.“

Legimus deinde: „Quamvis in actibus synodorum oecumenicarum pluries de patriarchis mentio occurrat, et potissimum in canone 36 synodi VI; tamen constitutio canonica ordinis illorum in canone 21 synodi VIII oecumenicae, anno 869 celebratae, sancita est, agnitaque fuit a Romano quoque pontifice in synodo Lateranensi IV, anno 1215 celebrata, in canone 5, etc.“

In hunc locum, quo patriarchatum veluti historia textitur, plura sunt necessario animadvertenda: qua in re ut meliori ordine procedamus, ipsum locum in tria dispartiamus capita, quorum primum constituent ea quae ibi initio ponuntur, una cum canone synodi VI; alterum erit, quod de synodo VIII dicitur; tertium tandem ea, quae de synodo Lateranensi ibidem habeantur.

1° Dicunt igitur patres: „Quamvis in actibus synodorum oecumenicarum pluries de patriarchis mentio occurrat, et potissimum in canone 36 synodi VI...“

Quid sibi vult hic canon, et quo iure hic in medium profertur? Hic canon ita se habet:

„Renovantes, quae a sanctis centum et quinquaginta patribus, qui in hac a Deo conservanda et regia urbe convenerunt, et sexcentis triginta, qui Chalcedone convenerunt, constituta sunt, decernimus, ut thronus Constantinopolitanus aequalia privilegia cum antiquioris Romae throno obtineat, et in ecclesiasticis negotiis ut ille magnifiat, ut qui sit secundus post illum (δευτερον μετ' αυτων υπαρχοντα). Post quem magnae Alexandriorum civitatis numeretur thronus, deinde Antiochiae, et post eam Hierosolymitanae civitatis.“

Primum quod de hoc canone observari debeat, est certe cum non esse canonem synodi VI oecumenicae, sed uti iam probe tenemus, esse unum ex canonibus Trullanis. Quapropter etiam hic et aliquid cederemus locum, statim tamen eundem iuberemus usurpatum nomen deponere, suamque nativam assumere. At vero de hoc maxime agitur, an etiam vero nomine restituito, hic, ubi in catholica synodo de origine et loco patriarcharum statuitur, mentio huius canonis nihilominus tolerari possit?

Profecto, omni dubio procul, canon hic schismaticus est. Quod ibi dicitur thronum Constantinopolitanum secundum esse post Romanum, ratio est tantum quaedam incidens; verum ipsum decretum, legem quae in hoc canone fertur, eam esse sententiam, qua dicitur sine ulla restrictione: Constantinopolitanam sedem aequalia cum Romana obtinere privilegia, seu munera et honores (τὴν τοῦ ῥωμαίου κathedρῶν κathedρῶν), et in ecclesiasticis negotiis sicut et illa magnifari (ὡς ἐκείνην μεγαλοφρονῶντα). Hoc porro sine dubio schismaticum est, immo schismatis origo et causa. Parum refert quod illa sedes secundum teneat locum, dummodo in hoc suo loco, quamvis secundo, aequalia cum prima exerceat iura, eadem gaudeat magnitudine. Et Romani consules duo erant, primus et secundus,

¹ Conc. oecum. I, can. 6; conc. IV, can. 28; novel. VII, cap. 1; novel. CXXIII, cap. 22.

² Novel. CXXVII, cap. 5; conc. VI, can. 8.

³ Novel. CXXIII, cap. 22.

⁴ Conc. VII, can. 6; novel. CXXVII, cap. 4.

⁵ Conc. VII, can. 11.

⁶ Conc. Constantinopolitanum I et II, can. 18.

alter tamen alteri nove honore nove iuribus co-
debat.

Canon igitur iste, in eo ipso consideratus, schismatis est, neque factus opus est ut commemoraretur, et ipsum et similem canonem quasi-chalcedonensem atque illum antiquiorem Constantinopolitanum, quem utrumque hic canon Trullanus appellat ac renovat, omnes tamen simul a sede apostolica non approbatus, sed reiectos fuisse. Omnes certe neque schismatici sunt; immo vero, si quis eorum palmam sceleris praeripuerit, sine dubio est huius Trullanus.

Qua in re aliquid nobis admirationi non esse non potest. Video enim patres Fogarasenses non citare concilium Nicaenum I, omnium oecumenicorum caput, et in quo certe patriarchatum sedem prima facta est canonica institutio et confirmatio; video similiter praeterire eos concilium Constantinopolitanum secundum, — video etiam silere de magno Chalcedonensi concilio, — in quo utroque, licet alia atque in Nicaeno ratione, canon tamen patriarchatum tractabatur ac praepostere definiabatur. Haec omnia patres silent, loquuntur vero de Trullano. Quid domum canonis erat, ut ita facerent?

Si enim propositum ipsis erat genuinam ac canonicam institutionem patriarchatum in conciliis reperire, miror illud, quod esse ipsum offerrebat, Nicaenum concilium patres ignorare maluisse, quod tamen silentio praeterire in patriarchatum causa nefas est profecto. Sin vero Nicaenum citare minus placebat patribus, eo quod nihil tibi de Constantinopolitana sede haberetur; si, inquam, ob huius sedis amorem ea tantum concilia placerent, quae eius mentionem facerent, atque ita volentes nolentes ad schismaticis decreta patres recurrere cogerentur, rursus miror, cur mitioribus Constantinopolitanis ac Chalcedonensibus posthabitis, hoc prorsus sceleratum terque schismaticum Trullanum decretum patres sine stomacho praestabunt?

Sed vero canonem video mihi videre, et tota, ni fallor, quaerenda est in vicio, quo educatione theologiae cleri Romani inficitur. Audierunt quidem alumni in schola canones illos, et Constantinopolitanum et Chalcedonensem, reprobatos fuisse a Romani pontificibus; venerunt itaque, simul ac theologi facti sunt, ad eos appellare. At alia ex parte canones Trullanos, hoc etiam schismaticos, nunquam didicerunt in eadem cum illis prioribus esse reprobationis causa; quin immo semper audierunt (sui simile etiam apud vicinos Ruthenos in Galicia non sine miraculo comperimus) canones istos Trullanos maximo honore habendos atque integros et inconcuscos esse auctoritatis. Nimirum, in horum canonum causa, aliquid diversum omnino ac veluti contrarium in Graeca et in Latina ecclesia factitatur: apud nos canones isti in genere, etsi non prorsus spurii, dubii tamen sunt, et non nisi per exceptionem, ubi cum probato iure ecclesiae conveniant, tolerantur ac permittuntur; apud Graecos e contra canones isti in genere integerrimi sunt, et veluti totius iuris ecclesiastici arx et palladium, et non nisi per exceptionem, quae quidem aegre admitti videtur, aliquid in iisdem supponitur (aut non supponitur), quod permitti et tolerari non possit.

His omnibus ante occupatis, nunc tandem intelligere possumus, qui factum fuerit, ut patres Fogarasenses canonem Trullanum in patriarchatum causa primo loco citaverint, Nicaeno canone neglecto. Nicaenum non proferunt, quia Constantinopolitanam sedem non proferunt, quia Constantinopolitanam potius quam Constantinopolitanam et Chalcedonensem, quia et una cum his posterioribus

Constantinopolitanam sedem exaltat, et pro his creditur a patribus firmioris, immo et indubiae auctoritatis. Alioquin non cum protulerunt, et eodem compromissent silentio, quo et hoc posterioribus duos oecumenicos pseudo-canones.

Iam vero haec quae ita disputando comperimus, non videntur esse negligenda. Profecto si districtiori iure haec cum ageretur, patres Fogarasenses viderentur etiam invidendi esse de hac sua perturbata et irregulari in canonem Trullanum causa sentiendi ratione, et hoc ex iisdem testimonium, in rem patriarchatum ab ipsis adductum, diserte esset ita exprobrandum. Si tamen melius placeat spiritum sequi lenitatis et indulgentiae, id saltem conseremus iniungendum, ut mentio synodi, quam male sicut VI oecumenicam, expungatur; neque hic steterimus, sed praeterea necessarium ducerem, ut concilium Nicaenum patres in hoc decreto de patriarchatu citare ne praetermittant. Ibi enim vera est origo et sanctio canonica patriarchatum, et simul ac patres de hac canonica origine certi aliquid dare voluit, quod semper in illo capitale sibi proposerunt, nullo modo canon Nicaenus ignorari aut praeteriri potest. Quo vero modo id erit faciendum, inferius proponere curabimus.

2° Alterum quod patres proferunt in hac quam discutimus causa, est sequens eorum sententia: „Tamen constitutio canonica ordinis illorum (patriarchatum) in can. 21 synodi VIII oecumenicae, anno 869 celebratae, sancita est.“

Quae verba vix audivimus, cum statim melius intelleximus quam inopportune concilium Nicaenum praetermissum fuerit; nam certe non in synodo VIII oecumenica constitutio haec canonica ordinis patriarchatum sancita est, sed omnino in Nicaena. Quod si etiam ordo iste postea immutatus fuerit, hoc nihil tamen obstat, quominus concilium Nicaenum omnium primum sanxerit ordinem patriarchatum, ac proinde et ipsum eorum locum ac munus.

Sed nunc videamus canonem 21um synodi VIII oecumenicae, seu potius (nam est aliquanto longior), hanc eius partem quae magis ad nostram causam spectat. Ait itaque: „Definimus neminem prorsus mundi potentium, quemquam eorum qui patriarchalibus sedibus praesunt, inhonorare aut movere a proprio throno tentare, sed omni reverentia et honore dignos iudicare; praecipue quidem sanctissimum papam senioris Romae, deinceps vero Constantinopolitaneae patriarchae, deinde vero Alexandriae, ac Antiochiae, atque Hierosolymorum.“

Quae rursus vix legimus, cum etiam illico percipimus non de constitutione ordinis patriarchatum hic agi, sicuti patres Fogarasenses minus cogitate asserunt.

Qua in re tamen non possumus meritam laudem non tribuere patribus. Evidenter siquidem apparet, ideo patres concilio VIII oecumenico institutionem ordinis patriarchatum attribuisse, quia neque pseudo-canoni Chalcedonensi, neque Constantinopolitano, utpote a Romanis pontificibus reiecto, eandem tribuere voluerunt. Quod igitur de Trullano inconsideratus prius edixerat, error potius erat mentis ex educatione exortus; quod hic vero de concilio VIII dicunt, deliberatum concilium est, ex bona voluntate procedens. Certum est enim huic oecumenico concilio legatos Romani pontificis praefuisse, et hunc canonem communi cum patribus concilii sententia firmasse; ita ut si quam epocham in historia assignare voluerimus, qua Romani pontifices concesserint patriarchas Constantinopolitanos secundum in sacro hoc ordine locum tempore posse, hoc certe octavum oecumenicum concilium assignare debuerimus. Poterant ergo Fogarasenses

patres ad hoc concilium tanta conscientia appellare, a nobisque licent exinde capere laetitiam quod ita etiam fecerint.

At nihil minus quod ita laudabiliter fecerunt, ad rem tamen non fuit. Nam certe decretum istud huius VIII concilii non est constitutio ordinis patriarcharum, et non potest dici nisi confirmatio illius ordinis qui in Niceno fuerat sancita, intermissio tantum secundo loco inter antiquos novo Constantinopolitano patriarcha.

Censeamus itaque et hanc concilii VIII mentionem, utilem sane et laudabilem, alio tamen modo faciendam esse, cuius formam, sicut promissimus, mox proponendam curabimus.

3° Dicunt tandem patres Fogarasienses: „Agnitaque fuit (constitutio canonica ordinis patriarcharum) a Romano quoque pontifice in synodo Lateranensi IV, anno 1215 celebrata, in canone 5, etc.“

Porro, sicut priores dedimus, sic dabimus et hanc Lateranensem canonem, seu potius capitulum, nam non sunt isti canonem. Sic autem se habet:

„5. De dignitate patriarcharum.

„Antiqua patriarchalium sedium privilegia renovantes, sacra universali synodo approbante, sancimus ut post Romanam ecclesiam, quae disponente Domino super omnes alias ordinariae potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christi fidellum et magistra, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineant, servata cuilibet propria dignitate.“

In hoc decreto Lateranensis concilii unum praeter ceteris maximopere notandum est; illa nimirum verba quae initium faciunt: „Antiqua patriarchalium sedium privilegia renovantes.“ Ex ipsis enim recta sequitur haec maximi in hac causa ponderis consequentia: Constantinopolitanae sedi hoc fuisse antiquum privilegium, primum post Romanam locum occupare. Antiquitatem huius privilegii et concilium Lateranense et Romanus pontifex testantur ac firmant. Et sane, de antiquitate trium saltem vel quatuor retro saeculorum nulli potest dubium esse: id publica monumenta testantur, sicut illud, quod novissime legimus, concilii VIII oecumenici solenne decretum. Concilium namque VIII oecumenicum celebratum fuit anno Domini 869, cum Lateranense anno 1215 celebraretur, ita ut trium saeculorum et quarti dimidii spatium inter utrumque interponatur. Ad hoc porro decretum certe alludunt, et illi apte accommodantur, duo palmaria huius Lateranensis capituli verba, tum illud *antiqua privilegia*, tum hoc alterum *renovantes*.

Iam vero si ita habet rei veritas, iam minus rectum apparebit quod patres Fogarasienses dicunt de Lateranensi concilio, quasi in ipso constitutio ordinis patriarcharum *agnita* tantum fuerit a Romano pontifice. Non fuit agnita, sed *renovata*, uti ipse pontifex proclamavit. Aliud autem est *agnoscere*, seu pro prima vice aliquid ratum habere, aliud vero est *renovare*, seu id quod iam semel agnitum et ratum habitum fuerat, denuo confirmare. Hoc autem alterum factum est in concilio Lateranensi.

Quare praee primis reformanda est vox haec *agnita* in illa phrasi patrum Fogarasiensium.

Sed est ibidem et alia vox quae placere non potest, nempe particula illa *quoque*, quando dicunt: „agnita fuit a Romano *quoque* pontifice“. Nonne enim statim, tali *quoque* audito, audire tibi etiam videaris aliam quamdam, insolitam ac fatuam sententiam, quae veluti insurrexerit: Concilia quidem iamdiu hanc rem sanxerunt, nunc vero, tandem aliquando, a Romano *quoque* pontifice agnita est! Ac si illae sanctiones conciliorum sine agnitione

potestatis aliquid valuerint! Ac si pontifex tantum *quoque*, et non ex toto tam censoret! Ineptam profecto et fatuam sententiam. Quapropter non huius particulae *quoque*, haec in loco, citandum est ineptae naturae, et ipsa particula delenda est certa.

Iam nunc omnibus his examinatis et omni ex parte perpensis, ad hanc possumus devenire conclusionem, et quidem duplicem. Aut enim strictiori iure agemus, et quae tantum iclone indicabimus, quae corrigenda et delenda videantur; aut utique largiori utemur oecumenia, et ipsum modum suggeremus, quo patres corrigere et textum eorum perficere valeant.

Si primum facere placet, recensio ad haec puncta reducitur:

1° Delendam esse mentionem canonis Trullani, citati sub nomine concilii VI;

2° Mentionem synodi VIII oecumenicae et Lateranensis IV^{ae} magis proxiusque ad veritatem historicam esse exigendam;

3° Particulam „quoque“, quae ibi in textu invenitur, expungendam esse.

Si vero alterum, uti nobis quidem placeret, praefendum videbitur, tum forma quaedam et modus proponi debent, quibus correctio perficiatur. Pro mea parte, sequens mihi satis aptus videretur modus:

Textus correctus:

„Quamvis in actis synodorum oecumenicarum pluries de patriarchis mentio occurrat, et potissimum in canone 6 concilii primi Niceni, ubi primum institutio canonica ordinis illorum sancita fuit; tamen longa deinde controversia de hoc ipso eorum ordine exorta, nova demum huius ordinis constitutio usu invaluit, quae deinde in synodo VIII oecumenica, anno 869 celebrata, canone 21, proposita et universali agnita, in Lateranensi IV anno 1215, in capitulo 5, renovata et confirmata fuit, ac tandem in sanctae unionis decreto Florentino denuo renovata est, sequentibus verbis: etc.“

Textum hoc pacto correctum alter consultor non probavit, his ductus argumentis:

Però sembrerebbe che sia a fare qualche ulteriore correzione. Prima di tutto non sono d'accordo i canonisti sul tempo in cui sia stata canonicamente riconosciuta e sancita l'istituzione dei patriarchi. Devoti, *Institutiones canonicae*, lib. 1, tit. III, sect. 3, § 33, nota 2, impugna l'opinione di coloro che la riferiscono al concilio Niceno I. Indicando ancora che ciò veniva propugnato da qualcuno con non retto fine: „ut exinde efficere quis possit Niceno concilio recentiorum esse patriarchatum ecclesiae Romanae in Occidentem universum“.

Inoltre non si saprebbe scorgere qual ragione possa esservi o quale utilità possa risultare sul buon governo della chiesa Romana, da ciò che nel sinodo provinciale vengono definiti e determinati i diritti e i doveri dei patriarchi; e perciò sembrerebbe che il presente capo III dovesse essere soppresso.

Re mature perpensa, eminentissimi patres censuerunt integrum caput esse tollendum.

(6)

Cum patres synodi Fogarasiensis ne verbum quidem fecissent de propria episcoporum potestate in sua cuiusque dioecesi, *Nota archivii* opportune distinguendum putavit inter iurisdictionem mediatam et immediatam, eamque distinctionem hic inducendam esse innuit, ita ut et episcoporum im-

mediata, et metropolitanarum mediata potestas clarissime apparet. En cius verba:

In Oriente i patriarchi hanno assorbito tutti i dritti e privilegi metropolitici, cioè quantunque i prelati orientali seghono quasi tutti intitolarsi arcivescovi, nondimeno colla non esistono più da gran tempo metropolitani, e arcivescovi di giurisdizione, secondo che de' Maroniti lo attesta il loro sinodo¹. Una simile tendenza ad estendere la loro autorità a pregiudizio dei vescovi suffraganei si è scorta non di rado nei metropolitani Ruteni. Troviamo infatti aver essi preteso di poter visitare le diocesi suffraganee, d'intromettersi nell'amministrazione delle medesime, trasferire un vescovo da una sede ad un'altra, deputare ai vescovi suffraganei il coadiutore; su di che sono giunti nel secolo scorso varii reclami alla Propaganda. Ed anche fra i Rumeni, poco dopo erettavi la provincia ecclesiastica, segnalavasi s' esuberante ingerenza dell'arcivescovo nelle diocesi suffraganee. Fu toccato questo argomento nelle conferenze di Blasendorf, sess. IX, e vi fu abbracciata e sottoscritta la dottrina del sinodo di Zamocchia, che restringe ne' giusti limiti l'autorità metropolitana. Sembra dunque meritevole di tutta l'attenzione questo capitolo, onde sin da ora sieno determinati in modo i rapporti del metropolita co' suffraganei da escluder qualunque conflitto fra le due giurisdizioni.

Confrontando questo capitolo col tit. V del sinodo Ruteno (p. 114-115), e col cap. IV, p. III, del Libanese (p. 223 e segg.), ove trattasi delle prerogative dei metropolitani, indicheremo il di più che trovasi nel concilio di Fogaras non che le differenze tra questo e gli altri due sinodi: aggiungeremo poi, ove ce ne abbiamo, gli elementi tratti dai nostri registri². Ma anzi tutto vuol osservarsi, che oltre gli antichi canoni invoca il sinodo le disposizioni *codicis iuris ecclesiae graecae*. Ora non si conosce un codice approvato od autentico della chiesa greca e distinto dai canoni dei concili ecumenici anteriori allo scisma.

Il metropolitano ha il dritto *omnium provinciarum ecclesiarum curam* ... *gerendi*; il sinodo Ruteno aggiunge *mediatam* ... *et eorum* (suffraganeorum) *defectus si qui sunt in administratione diocesis ipse supplet*. Nell'esame delle conferenze tenute in Roma dai vescovi armeni nel 1867, in congregazione generale del 31 marzo 1868 sanzionava la dichiarazione fattavi nel cap. III, art. 15, che cioè i vescovi hanno l'immediata giurisdizione ordinaria nelle rispettive diocesi.

(7)

Ad hunc locum animadversiones istas habebat eadem *Nota archiepi*:

Si prescrive che i vescovi, non che il clero delle diocesi vacanti facciano la commemorazione del metropolitano nella sagra liturgia e in altre pubbliche preci, e la stessa prescrizione quanto al clero si ripete nel fine del cap. V (nunc IV), *De episcopis*, col. 518C, ove si stabilisce anche l'obbligo della commemorazione del patriarca. La medesima ingiunzione si legge nel tit. II, cap. X (nunc IX), *De parochis* ecc. 1), col. 528A. Non occorre notare che in un sinodo greco cattolico torna per lo meno inutile richiamar l'obbligo di nominare nella liturgia il patriarca, mancando i Greci di un patriarca cattolico.

Quanto poi s'attiene alla commemorazione del metropolitano, nulla in proposito si legge nel sinodo Ruteno o nel Libanese. Ma inoltre nelle conferenze tenute dai vescovi dell'estinta provincia armena

di Costantinopoli nel 1861 per fissare le basi del primo concilio provinciale che avea a celebrarsi, si trattò anche la questione: „Se debbano i suffraganei ed i sacerdoti delle rispettive loro diocesi, o pure se convenga loro fare il momento del primato di Costantinopoli nella messa e nell'efficiatura.“ I vescovi non avean potuto accordarsi tra loro e si eran rimessi al giudizio della santa sede; e il consultore deputato ad esaminar gli atti delle menzionate conferenze che fu il padre Giusto, poi cardinal Rosnati, opinò in vista della consuetudine già invalsa, esser conveniente che „i vescovi suffraganei ed i sacerdoti, dopo il nome del papa, immediatamente facciano menzione del primato, e poi del proprio vescovo“. Propostosi però il dubbio (7°): „Qual provvedimento adottare riguardo alla commemorazione del primato nelle diocesi dei suffraganei, can. 8°; gli eminenti padri nel generale concilio 14 marzo 1863 decisero: „(ad 8) commemorationem primatis non esse faciendam et ad mentem“. La mente fu che nel comunicare questa risoluzione al primato se ne gli daddero le ragioni principali. Le quali nella lettera 20 agosto 1863 furono così espresse: „Preso in considerazione quanto si attiene alla questione agitata fra i vescovi sulla commemorazione dell'arcivescovo primato nella liturgia, si decise che non dovesse questa aver luogo, rilevandosi, che oltre il Romano pontefice ed il vescovo locale ciò non trovasi usato che nei patriarchi. Siccome poi prima praticavasi nell'attuale provincia Costantinopolitana, perchè non formava che una diocesi, non può propriamente addursi la consuetudine, nè farà meraviglia, se subentrando altro vescovo si cessi di nominare l'antico ordinario.“ Se non che Benedetto XIV nella bolla *Ex quo* del 1 marzo 1756 sulla nuova edizione dell'enciclogio¹ dopo aver detto nel § 20 „*in latinis sacerdotibus commemorationem archiepiscopis, uti metropolitanis, in canone minime fieri... et quidem etiam vacat sedes episcopalis*“, nel § 22 insegna esser lecito ai Greci di far menzione nella messa non pure del patriarca, ma eziandio del metropolitano, purchè sieno cattolici.

Brevius et verius idem argumentum retractavit consultor his verbis:

Benedictus XIV in sua bolla *Ex quo* (1 martii 1756, § 20) docet licere Graecis commemorationem facere non solum patriarchae, verum etiam metropolitanae, dummodo sint catholici, uti etiam observat *Nota archivii* (§ 27 ad finem). Ceterum iis in partibus hic est communis mos. Nec refert quod synodus Ruthenorum Zamociana (sicut etiam et Libanensis) nullam fecerit mentionem de hac commemoratione metropolitanae; nam ex eo quod nihil dixerit, non sequitur non esse ibi hunc morem; immo vero scimus saepe saepius ideo rem aliquam silentio praeteriri, quia communissima est, et ceterum atque usu vulgarissima. Quod vero attinet ad particularem causam Armenorum primatis, cuius commemoratio vetita fuit in diocesis suffraganeis litteris 20 augusti 1863, potest dici hanc decisionem fuisse particularem, pro solique Armenia, generalis vero esse eam quam Benedictus XIV testatur.

Hic de causis consuit illi, appuentibus etiam eminentissimis patribus, posse concedi ut fiat commemoratio metropolitanae; idque non solum ab aliis episcopis tantummodo et a clero diocesis recedentis, quemadmodum in primigenia huius loci recessione declarabatur, sed etiam ab universo clero aliarum diocesium et sede non vacante.

¹ P. III, cap. 4, n. 14.

² In prezisimis aliorum annotationalibus.

¹ Bullario di Propaganda, t. III, p. 565.

Nota archiepi:

Il metropolitano ha il dritto di esigere, „ut episcopi nihil magis momenti . . . abaque scitu et cooperatione metropolitana aggreantur“; ma è vero altresì, che il metropolitano non dee far cosa alcuna di rilievo senza il suffragio dei vescovi della provincia, come prescrive il 34° canone apostolico e nel 9° Antiochense, riferiti dallo stesso sinodo nell'ordine di questo capitolo.

(3)

Ad haec metropolitano iura apposite animadvertatur in *Nota archiepi*:

In questo paragrafo si parla dei dritti del metropolitano relativi a) al sinodo provinciale, b) all'elezione dei vescovi, c) alla loro consecrazione, d) al trasferimento da una sede all'altra; e finalmente e) vi si tratta e) dell'elezione del metropolitano. Cominciando dalla *convocazione e presidenza ecc.* del sinodo provinciale, di questa si torna a parlare nel tit. III, cap. III, *De synodis provincialibus*, col. 532, ove si dice: „Synodorum provincialium convocatio est exclusivum metropolitani ius, qui iisdem et praesent.“ Sono concordi rapporto alla convocazione i canoni delle conferenze Armeche del 1851, approvati dalla congregazione generale del 14 marzo 1853. In essi si riconosce nel metropolitano il dritto di convocare il sinodo provinciale (can. IV), anzi di costringere anche colle censure i suffraganei ad intervenire (can. V). Inoltre fra i punti di disciplina della chiesa greca proposti nel 1856 dai vescovi Rumeni, ed esaminati dalla sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari si legge nel § 3 il seguente: „Metropolitani ius et officium synodos episcoporum provinciae suae ad locum quem ipse velit convocandi ex canonicis (Antioch. 20, Chalced. 18, Trull. 8) constat, adeo ut si hoc abaque insuperabili necessitate facere negligat, censuras ecclesiasticas subiacet (Nic. II, 6).“ La lodata sagra congregazione al dubbio (6°): „Se si possa, fin da ora approvare ciò che si riferisce ai sinodi provinciali e diocesani“, nella generale adunanza 14 gennaio 1858 rispose: „(ad 6) Affirmative ad formam disciplinae ecclesiae orientalis quoad convocationem“. E il santo padre approvò questa risoluzione.

L'altro punto contenuto sotto questo paragrafo riguarda la parte che compete all'arcivescovo nell'elezione dei prelati suffraganei. Della elezione dei vescovi torna il sinodo a parlare nel cap. VI (*nunc V*), *De presbyteriis ecc.*, ove dice che i capitoli in *electione episcopi, ubi unus viget, viritum iure suffragii gaudent*; nel cap. IX (*nunc VIII*), ove dice che i protopopi hanno il dritto „ad electionem episcopi in synodis ad hanc finem, ubi mos obtinet, celebratis suffragio viritum concurrendi“; nel cap. X (*IX*), *De parochiis*, ove si stabilisce che essi hanno dritto *ad episcopi electionem, ubi haec iuxta ecclesiam nostram consuetudinem viget, mediata concurrendi*; nel tit. III, cap. IV, § *Agenda in synodis diocesanis a*, e nel cap. III, *De synodis provincialibus*, col. 532, ove fra gli oggetti dei sinodi anzidetti si novera in primo luogo „consecratio provinciae episcoporum e clero convenientis diocesis, ubi mos obtinet, trina candidatura electorum per metropolitum reliquosque episcopos congregatos facta“. All'argomento dell'elezione dei vescovi è affine quello dell'elezione del metropolitano. Intorno a quest'ultimo punto monsignor Vancsa così scriveva¹: „Novi archiepiscopi

A electio fit per imperatorem Austriae qua apostolicum Hungariae regem ex illis tribus individuis, qui protopresbyterorum totius dioeceseos, nec non concordatis ex quolibet districtu ad hoc electi suffragii, coram regis commissariis collatis, digni habentur, qui sine maiestati proponantur, episcoporumque comprovincialium iudicio tali munere parati consentant“.

L'una e l'altra cosa venne maturamente discussa dalla sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari nel 1858. Gli elementi che vi si presero a calcolo, furono il dritto canonico orientale, secondo il quale l'elezione dei prelati si dee fare nei sinodi dei vescovi della provincia; l'antica consuetudine, in virtù della quale prima dell'erezione di quella nuova provincia appunto il vescovo di Fogaras era eletto dal clero, sistema, che anche gli scismatici aveano quindi ottenuto di seguire nella scelta dei loro vescovi; finalmente il privilegio di presentare, che l'imperatore gode in forza del concordato, e che liberamente avea esercitato riguardo al vescovo di Gran-Varadino a motivo, che esisteva quella chiesa prima che s'istituiva la provincia di Alba-Giulia. Furono quindi proposti i seguenti dubbi: (1°) „Se l'elezione dell'arcivescovo di Fogaras ed Alba-Giulia si debba fare nel sinodo dei vescovi della provincia: se e qual parte vi possa prendere il clero inferiore, avendo presente il costume degli scismatici; e come conciliarsi nell'uno e nell'altro caso colla nomina o presentazione dell'imperatore.“ (2°) „Quatenus negative alla 1ª parte, quale altra forma conveniga stabilire.“ (3°) „Se l'elezione dei tre vescovi di Lugos, Armenopoli, e Gran-Varadino si debba fare anch'essa nel sinodo e coll' intervento del clero inferiore, come quella dell'arcivescovo, oppure in altro modo e quale.“ Le risoluzioni del sagra consesso del 18 gennaio detto anno 1858 furono così espresse: „Ad 1ª Affirmative ad 1ª partem, negative ad 2ª, et in synodo provinciali episcoporum consociatur torna imperatori exhibenda. — Ad 2ª Provisum in antecedenti. — Ad 3ª Uti in primo.“

Di questa materia occupossi nuovamente la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari in una delle adunanze generali tenute dopo le conferenze di Blasendorf, in quella cioè del 9 marzo 1859. Fu dapprima avvertito, che attenendosi al concordato non si avea in ciò una vera innovazione, giacchè avendo l'imperatore d'Austria promesso, che nella scelta dei vescovi si sarebbe giovato del consiglio degli ordinari delle provincie ecclesiastiche¹, si veniva indirettamente ad osservare il diritto orientale. Furono quindi poste in rilievo le insormontabili difficoltà che s'incontrerebbero, qualora si volesse seguire in ordine all'elezione dei vescovi la disciplina orientale. Si aggiunse che oltre il nuovo diritto stabilito dal concordato, vi era anche il fatto che il vescovo di Gran-Varadino erasi sin dall'origine presentato al sommo pontefice dall'imperatore per privilegio concessogli a titolo di fondazione; e questa si era altresì invocata con effetto per le altre due nuove sedi di Lugos ed Armenopoli, di guisa che i primi due vescovi si eran pure presentati alla santa sede dall'imperatore stesso. Fu notato poi quanto all'elezione del metropolitano, che in passato il vescovo di Fogaras, era stato eletto dal clero diocesano radunato in sinodo, ma che questa forma di elezione era stata

¹ Il concordato nell'art. XIX stabilisce che sui vescovi apostolici „in collegiis episcopis, quos vigere privilegia apostolice a scribentibus antecessoribus suis ad ipsam devotissimi, a sancta sede canonice institutos presentant sui nominati, in posterum quoque antistitem comprovincialium concilio utatur“.

¹ Roma. 8 nov. 1858.

una corgente di gravi inconvenienti: intrighi, divisioni, forse anche simonia. Il perchè conchiudevansi, che il miglior partito era sembrato alla delegazione apostolica, quello che erasi spontaneamente e concordemente abbracciato dai vescovi, che cioè essi si contentassero che nell'elezione del metropolitano e de' suffraganei si osservasse il concordato; giacchè con questo verrebbe riservata al papa l'istituzione canonica di tutti i vescovi, esclusa l'ingerenza del clero inferiore nella scelta del metropolitano, e l'elezione riuscirebbe tanto canonica, quanto quella di tutti i vescovi cattolici dell'impero; finalmente la santa sede resterebbe pienamente libera di comporre o stabilire coll'imperatore, se la nomina di questi vescovi orientali dovesse farsi alla stessa maniera degli altri vescovi dell'impero, o pure se dovessero procedere altri concerti prima di venire alla nomina. È perciò che al dubbio (4°): „Se debba accogliersi, e sotto quali condizioni il progetto sull'elezione de' vescovi e del metropolitano,“ il sacro concesso rispose: *Affirmative ad terminis concordati*. Questa decisione fu approvata dal papa.

Poste queste risoluzioni sembra provvedute alla domanda che fanno i padri „ut in posterum ad electionem metropolitae tota provincia ecclesiastica Alba-Iulienensis et Fogarasensis concurreret“; tanto più, che come riferiva monsignor segretario della sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari in un dispaccio del 21 marzo 1865, „dietro le intelligenze prese posteriormente al concordato per conciliare nel miglior modo possibile l'antico privilegio de' vescovi greco-uniti col diritto di presentazione concesso a sua maestà l'imperatore... veniva ammesso, che i vescovi greco-uniti nel dare a norma del concordato il loro consiglio alla stessa maestà sua potranno precedentemente riunirsi, conferire tra loro, e proporre le proposte più idonee.“

Nulla si dice dell'istituzione canonica dei vescovi. Quantunque giusta il dritto orientale spetti all'arcivescovo di conferire l'istituzione canonica, tuttavia l'encomiata sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari credè doverne dilungarsi su questo punto, essendosi riflettuto che il prelado di Fogaras non è patriarca, cui di diritto possa competere l'istituzione canonica; che trovandosi egli in Transilvania è soggetto al papa, anche come patriarca d'occidente, cui appartiene istituire i novelli vescovi; che il conceder ciò per privilegio potrebbe esser cosa pericolosa, mettendosi al rischio di avere qualche cattivo vescovo; che infine lo stesso arcivescovo non avea mai promosso tale pretensione, e che essendovi di meno la presentazione dei tre soggetti all'imperatore, e la nomina di uno di questi alla santa sede, naturalmente doveva essere meno dannibile l'atto della santa sede stessa. Quindi al dubbio (4°): „Se l'istituzione canonica dei vescovi si debba lasciare all'arcivescovo, oppure riservarla al sommo pontefice“; gli eminenti padri nel succitato concesso del 1868 risolvettero: „Negative ad 1^{am} partem, affirmative ad 2^{am}“. La stessa riserva, come abbiamo veduto, si tenne ferma nella successiva adunanza del 9 marzo 1869. Giudicheranno però le eminenze vostre se convenga toccare questo punto nel sinodo.

Non ha dubbio che secondo il dritto orientale spetti al metropolitano la consecrazione de' vescovi. Il sinodo Libanese¹ attribuì questo dritto al patriarca, il quale presso i Maroniti, come avverte lo stesso sinodo § 14, esercita anche la giurisdizione

metropolitica: „Consecratio electi episcopi ab ipso domino patriarcha fit, aut eius iussu a tribus episcopis in ecclesia patriarchali; quod si etc.“ Potrebbe però riflettersi, che secondo insegnò Benedetto XIV nel breve *In pastorem* del 30 ottobre 1756, § 15, riservata al papa l'elezione o anche la semplice conferma dei vescovi, „salvis tamen concordatis iustis cum aliquibus nationibus, in quibus, retentis electionibus, eorum confirmatio reservatur Romano pontifici, in eundem quoque recidit ius consecrandi episcopos vel constituendi delegatos ad consecrationem paremendam; etsi superioribus saeculis suffraganeorum consecratio esset metropolitae reservata, nec manus in ea apponeret summus pontifex, praeterquam si quandoque metropolitae iniuste suffraganeum consecrare abuteret.“ Al contrario Clemente VIII avendo accordato al metropolitano Rumeno di Kievia ed Alicia il privilegio di confermare ed istituire i vescovi suffraganei, gli concesse altresì quello di farne la consecrazione; difatti nella bolla *Decret Romanum pontificum*¹ ordinò il pontefice, che venendo a vacare una diocesi, „is qui ad ecclesiam pastorem solatio destitutam seu vacantem iuxta morem eorum seu modum illis permiasum electus seu nominatus fuerit, ab episcopo metropolitano Kioviensi et Haliciensis nunc et pro tempore existente, auctoritate et nomine sanctae sedis apostolicae confirmari vel institui, eius munus consecrationis impendi possit et debet, ac ut sic electus seu nominatus et confirmatus seu institutus ab eodem archiepiscopo, metropolitano vel de eius licentia ab alio catholico antistite eiusdem nationis gratiam et communionem sedis apostolicae habente, duobus vel tribus aliis episcopis catholicis ac similem communionem habentibus assistentibus, munus consecrationis huiusmodi suscipere, idemque antistes illi dictum munus impendere valeat.“

Siccome però presso i Rumeni la conferma ed istituzione canonica de' vescovi è riservata al papa (ut supra dictum est), parrebbe che al papa o al suo delegato ne fosse riservata altresì la consecrazione. Ondechè resterebbe solo a vedersi, se convenisse, che la santa sede accordasse al metropolitano dei Rumeni per privilegio quel che più non gli spetta per diritto. Fu un tal dritto messo in campo dal passato arcivescovo monsignor Sterka Sulcus nel 1863. Nominato alla sede di Gran-Varadino, monsignor Papp-Saillagy avea pensato di recarsi in Roma per esservi consagrato. Recone consapevole il metropolitano, egli ne mosse le più acerbe querelle, e le ragioni addotte erano: 1° perchè siffatto divicamento verrebbe ad offendere la sua prerogativa di consecrare i vescovi della sua provincia; 2° farebbe dispregio alla sua dignità metropolitica; 3° incontrerebbe la riprovazione nazionale; 4° cagionerebbe pericolo alla santa unione, atteso il rischio cui esporrebbe l'autonomia ecclesiastica dalla consecrazione di un vescovo Rumeno fatta in Roma; 5° avrebbe infine a temersi di essere latinizzati. Si seppe inoltre che il giornalismo scismatico si era impadronito dell'affare, dicendo esser cosa pericolosissima, che un vescovo Rumeno si consecrasse in Roma, perchè poteva in tal guisa introdursi l'uso di chiamare a Roma tutti i vescovi per quindi consagrarli. Ora nel fare di tutto ciò relazione al papa si osservò: „Bisogna confessare che due delle addotte ragioni non mancano di fondamento; vale a dire che sebbene con ciò non intenda la santa sede di latinizzare quegli orientali, pur tuttavia gli scismatici, e porzione degli uniti assai ignoranti accrediterebbero per tal fatto somigliante

¹ Par. III, cap. IV, § 17.

¹ VII kalendas martii 1866; Bolario di Propaganda, t. I, p. 24.

calunnia; ed inoltre che quantunque il sommo pontefice non lederebbe il diritto di chicchessia, quante volte ordinasse che un vescovo si recasse a Roma per esservi consagrato; nulladimeno è innegabile, che all'arcivescovo di Fogaras giusta il proprio rito orientale appartiene il dritto di consacrare i suoi suffraganei. In vista di ciò si proporrebbe subordinatamente (continua la relazione) il progetto, che monsignor Papp-Saylagyi si consagri pure dal proprio arcivescovo, o col suo consenso d'altro vescovo della provincia di Alba-Giulia, facendogli però sentire che dopo la consecrazione sua santità lo vedrà con piacere in Roma. Convorrrebbe inoltre armonizzare le bolle da spedirsi al novello vescovo di Gran-Varadino coll'anzidetto dritto del metropolitano di consagrarlo, al quale effetto si proporrebbe di quansiare nelle medesime bolle che il santo padre gli dà la facoltà di farsi consacrare a sacrorum auctoritate communionem habente cum apostolica sede, servatis tamen de iure servandis iuxta proprium ritum et disciplinam. Il santo padre nell'udienza 3 marzo 1863 approvò in tutto il voto del prelate relatore.

Pel trasferimento dei vescovi da una sede all'altra, stando al sinodo, si esigerebbe il consenso del metropolitano. Il concilio Libanese¹ sull'autorità degli antichi canoni stabilisce: „Translationes episcoporum de una ecclesia in aliam nullatenus fiant, neque si alia ecclesia vacet, neque si proprium habeat episcopum, nisi ex causis legitimis per sacros canones probatis, idque auctoritate patriarchae et synodi“.

Al dritto concesso loro da Clemente VIII nella provvista delle chiese vacanti i metropolitani Ruteni han preteso più volte di unir quelle di trasferire i vescovi da una chiesa all'altra. Esaminata tale pretesa nella congregazione particolare 19 aprile 1728, al dubbio: „An ipsi archiepiscopo ius competat transferendi episcopos de una ad aliam ecclesiam,“ si rispose *negativa*. E in una congregazione particolare tenuta avanti Benedetto XIV in ordine agli stessi Ruteni si stabilì che „translationes episcoporum de una ad aliam ecclesiam fieri nequeant a metropolitano sine licentia Romani pontificis.“ Ma siccome non ostante tale risoluzione non si contenevano que' prelati ne' limiti prescritti, avanzatosi di nuovo il dubbio, se appartenesse al metropolitano di Russia il dritto di trasferire i vescovi, come anche di dare loro i coadiutori (che era l'altro dritto da essi preteso), e aggiuntosi anche il quesito, se, qualora loro non spetti, si dovesse ad essi concedere, nel generale consenso del 22 agosto detto anno si risolvette: „Negative, sed scribendum metropolitano iuxta mentem, et mens est non esse locum petitis concessionibus ex rationibus indicandis. Sed ulterius translationes et coadiutorias non concedantur ab apostolica sede, nisi admonito metropolitano et ordinatione eidem commissa.“ Il papa „approbavit sententiam sacrae congregationis, videlicet quod quomodocumque in posterum huiusmodi translationes aut coadiutorias ab apostolica sede concedi contigerit, tunc confectio processus, institutio, et consecratio ad metropolitano pro tempore privative deferantur.“ La ragione principale addotta della sagra congregazione nella lettera, con cui comunicò al metropolitano questa risoluzione, fu, oltre le decisioni fatte su ciò altre volte, che tal dritto non gli era stato mai concesso espressamente dalla santa sede, ed altronde era di tal natura, che „de tali concessione utpote gravissima et maxima expressam mentionem fieri omnino oporteret“.

Se pertanto il metropolitano Ruteno, che gode del privilegio di confermare ed istituire i vescovi, non ha alcun dritto sulla traslazione de' medesimi, la quale è riservata alla santa sede; a più forte ragione ne sembra, che nissun diritto compete in proposito al metropolitano di Fogaras. Non si vedrebbe quindi, come il sinodo abbia potuto dire, che per la traslazione de' vescovi sia necessario il suo consenso, vincolando così la libertà della santa sede.

His argumentis permoti, eminentissimi patres, aliis, quae in primigenia synodi forma legebantur, delictis, aliis insertis, paragraphum emendarunt prout iacet.

(10)

Ad haec *Nota archiepi:*

Il canone 3, cap. III, delle conferenze tenute dai vescovi Armeni nel 1851 è così espresso: „Non possono i suffraganei impedire chiuque fosse della lor diocesi di appellare dal loro tribunale a quello del metropolitano, perchè questo è un tribunale superiore al loro, ed ha questa autorità di assolvere i sentenziati e i legati dai suffraganei, o di legare gli assoluti da loro, dopo averne esso formato il giudizio.“ Questo canone fu approvato dalla congregazione generale del 14 marzo 1853.

(11)

Nota archiepi:

Fra i dritti del metropolitano si annovera quello: „Ecclesiarum episcopatum vacantium curam gerendi, devolutionisque ius circa vicarii capitularis electionem exercendi“; ove vedesi insieme riunito il gius antico ancora in vigore in Oriente, e il gius occidentale sanzionato dal concilio di Trento¹. Di ciò tratteremo nell'esame del cap. VI (V), *De presbyteris sine ecclesiarum cathedralium capitulis*, e del cap. VII (VI), *De vicariis capitularibus*.

(12)

Nota archiepi:

Questo dritto d'invigilare sulle diocesi de' suffraganei si riconosce ne' metropolitani anche dal sinodo Maronita, il quale nel luogo succitato § 11, n. 4, così si esprime: „Tamquam custodes in specula positi (i metropolitani) invigilabant, ne fides aut disciplina quidpiam detrimenti in diocesis subsectorum episcoporum pateretur.“ È poi conforme al concilio Tridentino² quanto quivi si dispone sulla visita delle diocesi suffraganee. In proposito di che osservava Benedetto XIV nella costituzione *Inter plures*³ relativa ai monaci Ruteni: „Sacrum vero concilium Tridentinum adeo sollicitum fuit, ne metropolitani iurisdictionem exercerent in suffraganeorum diocesis, ut praeter peculiaris eorum diocesis visitationem, non aliter episcoporum provincialium ecclesias cathedrales atque dioceses ab ipsis visitari permiserit, quam ubi id a concilio provinciali ipsis mandatum fuerit.“

Del resto il sinodo di Zamocchia su questo punto stabilisce che il metropolitano „curare debet, ut eorum (suffraganeorum) defectus, si qui sunt in administratione diocesis, ipse suppleat, esse effecti sui paterne monent, ac etiam ad illud recte obsequendum aliquando cogat, aut ad ordem apostolicum deferat“.

(13)

Nota archiepi:

Non si determinano nè i giorni, nè i luoghi in cui può usarsi il pallio. Il sinodo Libanese parlando

¹ Sess. XXIV, *De ref.*, cap. 16.² Sess. XXIV, *De ref.*, cap. 8.³ Bullario di Propaganda, t. III, p. 112.

del patriarca¹ ha quanto segue: „Illo vero (pallio),^A al metropolitano, come un patriarca del rito; d'altro lato non potrebbe negarsi che la succennata riserva dia pur luogo a qualche inconveniente¹. Di che la santa sede ha più volte ripetuto, che tale funzione appartiene ai vescovi, ed ha procurato di conservarli nell'esercizio di questo diritto. Tacendo la concessione fatta da Innocenzo III a tutti i vescovi della Vallachia e della Bulgaria², ricorderemo che Innocenzo IV nella celebre lettera diretta al cardinale Ottone vescovo Tuscolano e suo legato nel regno di Cipro per comporvi le differenze insorte fra l'arcivescovo latino di Nicosia, ed i prelati greci di quel regno, dichiarò che „singuli episcopi in suis ecclesiis in die coenae Domini possunt secundum formam ecclesiae chrismata conficere ex balsamo quidem et oleo olivarum... Sed si suum antiquum ritum in hoc Graeci potius servare voluerint, videbunt quod patriarcha una cum archiepiscopis et episcopis eius suffraganeis, et archiepiscopis cum suffraganeis suis simul chrismata conficiant, in tali eorum consuetudine tolerentur“³. Oltre di che i padri di Fogaras, riconoscendo nei vescovi la potestà *sanctum chrisma conficiendi*, s'accordano col sinodo di Zamoccia, il quale dispone: „Episcopi quotannis in coena Domini tantum chrismatis conficiant, quantum, etc.“⁴.

(14)

Nota archiepi:

Fra i dritti dei vescovi figura anche quello di condannare i cattivi libri. Ciò è in conformità del decreto di Leone XII del 26 marzo 1825, la cui osservanza fu raccomandata a tutti i vescovi per ordine del santo padre con circolare della sacra congregazione dell'Indice del 1864, di cui si annette copia. Vedranno l'eminente vostra se convenga profittare di quest'occasione per trasmetterla all'episcopato Rumeno, come nel 1868 si trasmetteva ai vescovi Armeni.

Quaestioni propositae eminentissimi patres responderunt: *Affirmative*. Atque litteras sacrae congregationis Indicia, de quibus sermo est, representari iusserunt in appendice. Cf. col. 640.

(15)

Nota archiepi:

Trattandosi di Greci, presso i quali anche i preti amministrano il sacramento della cresima, le parole di san Girolamo, in *op. ad Eclogium* qui riferite, non sembra che esigano alcun commento; tanto più che il sinodo in seguito ben distingue tra il ministro ordinario e straordinario di quel sacramento.

(16)

Nota archiepi:

È noto che presso gli Orientali, tanto cattolici che scismatici, la *consecrazione del santo crisma* si ritiene qual diritto o privilegio patriarcale, e Benedetto XIV lo ammise espressamente nel patriarcato Maronita⁵. Qui però si tratta di vescovi soggetti

¹ Par. III, cap. VI, § 23.² IV Idus Iulii 1867.³ Costituzione Apostolica *praedicatorum*, 14 febr. 1742. —

Bollario di Propaganda, t. III, p. 12. L'origine, i motivi, non che gli inconvenienti di questa riserva patriarcale e la condotta tenuta

al metropolitano, come un patriarca del rito; d'altro lato non potrebbe negarsi che la succennata riserva dia pur luogo a qualche inconveniente¹. Di che la santa sede ha più volte ripetuto, che tale funzione appartiene ai vescovi, ed ha procurato di conservarli nell'esercizio di questo diritto. Tacendo la concessione fatta da Innocenzo III a tutti i vescovi della Vallachia e della Bulgaria², ricorderemo che Innocenzo IV nella celebre lettera diretta al cardinale Ottone vescovo Tuscolano e suo legato nel regno di Cipro per comporvi le differenze insorte fra l'arcivescovo latino di Nicosia, ed i prelati greci di quel regno, dichiarò che „singuli episcopi in suis ecclesiis in die coenae Domini possunt secundum formam ecclesiae chrismata conficere ex balsamo quidem et oleo olivarum... Sed si suum antiquum ritum in hoc Graeci potius servare voluerint, videbunt quod patriarcha una cum archiepiscopis et episcopis eius suffraganeis, et archiepiscopis cum suffraganeis suis simul chrismata conficiant, in tali eorum consuetudine tolerentur“³. Oltre di che i padri di Fogaras, riconoscendo nei vescovi la potestà *sanctum chrisma conficiendi*, s'accordano col sinodo di Zamoccia, il quale dispone: „Episcopi quotannis in coena Domini tantum chrismatis conficiant, quantum, etc.“⁴.

(17)

Nota archiepi:

Del dritto e dovere, che hanno i vescovi di *visitare la diocesi*, parla estesamente il sinodo di Zamoccia⁵.

(18)

De residentia episcoporum in propria dioecesi necnon de reddenda ratione de statu eiusdem dioecesis nullam mentionem factam fuisse in forma primigenia huius synodi, recte conqueritur eadem *Nota archiepi* hoc pacto:

Da ultimo, sempre nell'intento della santa sede di far sì che questo sinodo fornisse ai Rumeni un codice di disciplina il più completo che sia possibile, ci permettiamo di richiamar l'attenzione delle eminente vostre su due punti che si sono trasandati in questo capo *De episcopis*. Tali sono 1° l'obbligo della residenza, sul quale potrebbe vedersi il sinodo di Zamoccia⁶; 2° l'obbligo di dare alla santa sede per mezzo della Propaganda la relazione sullo stato della diocesi, obbligo che ai vescovi Rumeni fu imposto nella stessa bolla *Ecclesiam Christi*⁷, con cui erigevasi quella provincia ecclesiastica. Quanto interessi che i vescovi Orientali diano ragguaglio alla santa sede sullo stato delle loro chiese, è chiaro sol che si rifletta, che a far prosperare le chiese di

^D in proposito dalla santa sede, si esposero in occasione dell'esame degli atti delle conferenze episcopali Armeno tenute nel 1867. (Fozzara, marzo 1868. *Riassetto*, §§ 108-18. Cf. tom. XL huius operis, col. 1001-7.) Il dubbio che emergeva dagli atti delle conferenze medesime, fu il seguente (28°): „Se e come debb'ammeterci la disposizione contenuta nell'art. 27 del cap. III delle conferenze che riserva al patriarca la benedizione degli olii santi.“ L'eminente loro non credettero di spogliare di questo privilegio il patriarca Armeno, dopo che la bolla *Reverentissimus* di altri aveva privato; tanto più che sembrò conveniente lasciare al patriarca privatamente una funzione che per la magnificenza delle cerimonie che l'accompagnano presso gli Orientali, non farsi coll'assistenza del metropolitano e dei vescovi suffraganei, e di un numero cospicuo. Fu quindi risoluto (ad 28°): *Nihil respondendum*.

¹ *Riassetto* cit., § 111.² *Ibid.*, § 112.³ *Sub catholice* n. 5, Bollario di Propaganda, t. I, p. 5.⁴ Tit. III, § 2, *De confirmatione*.⁵ Tit. VI, *De episcopis*, p. 118.⁶ *L. cit.*, p. 118.⁷ VI kal. decemb. 1868.

rito orientale occorre anzi tutto aver piena conoscenza dei disordini introdottivi, per indi procurare di averli cogli opportuni rimedi¹, e questa piena conoscenza ancora ci manca, specialmente sulle cose dei Rumeni. Nè sembra essere stati finora molto diligenti i vescovi nel dare le prescritte relazioni, come neppure in generale che sieno molto frequenti le loro comunicazioni con Propaganda.

Nulla si disse nella bolla del 1853 della visita *ad limina apostolorum*. Veramente sembra che i vescovi Orientali, tranne i patriarchi, non sieno tenuti, generalmente parlando, all'osservanza della costituzione *Memnus pontifex* di Sisto V del 30 dicembre 1585. E dapprima potrebbero essi dire secondo il principio comunemente ricevuto, che gli Orientali non s'intendono compresi nelle costituzioni disciplinari dei Romani pontefici posteriori allo scisma, se non vi sono espressamente nominati. Ma anche prescindendo dall'invocare siffatto principio, non mancano altre ragioni per credere i prelati Orientali esenti dalla Sistina. E dapprima alcune ne somministra la bolla stessa. Nel § 1 ricorda il pontefice, essersi già tempo stabilito dai suoi predecessori, "ut singuli episcopi . . . beatissimorum apostolorum Petri et Pauli . . . limina . . . iure iurando se visituros pollicerentur", promessa che si contiene nella solita formola di giuramento che si emette dai vescovi latini. Ora i vescovi Orientali non prestano tale giuramento, ma solo i patriarchi. Nel § 3 si dispone che sieno obbligati a visitare i santi limini "omnes patriarchae, primates, archiepiscopi, episcopi per univermum terrarum orbem constituti s nobis deinceps ordinandi"; ora i vescovi Orientali non sono nè ordinati, nè eletti dal papa, ma dal rispettivo patriarcha. Inoltre dall'esordio della bolla e dal relativo articolo del giuramento si rileva, che il fine principale, per cui fu imposto ai vescovi quest'obbligo, si è onde ragguagliano la santa sede dello stato delle loro diocesi. I vescovi Orientali però vi soddisfano a mezzo del loro patriarcha, il quale a tenore dell'articolo 11 della formola di giuramento deve dare conto alla santa sede *de rebus omnibus ad patriarchalis ecclesiae statum . . . quoquomodo pertinentibus*. E giova avvertire che secondo il prescritto di Sisto V i vescovi venendo *ad limina* devono dare la relazione alla sacra congregazione del Concilio, come risulta dall'altra costituzione *Immensus aeterni* (1 febr. 1587 congr. 8), con cui lo stesso pontefice eresse la detta congregazione; or questa si occupa solo delle chiese latine e non già di quelle di rito orientale. Da ultimo, nel § 8 della stessa bolla *Memnus pontifex*, determinandosi le pene che incorrono i vescovi che trasandano quest'obbligo, si parla dei capitoli, istituzione latina.

A questi argomenti s'aggiunge il silenzio dei sinodi, come del Ruteno e del Libanese, il quale ultimo discorre distaccamente dei doveri dei vescovi. Si aggiunge altresì il fatto; giacchè i prelati Orientali, per quanto sappiamo, non hanno mai praticato questa visita, nè troviamo che la Propaganda abbia mai fatto loro su ciò alcuna osservazione. Che se di taluni trovassimo, che l'hanno fatta, o non potendola fare personalmente, han chiesto la dispensa per

¹ Con questo intendimento il santo padre nell'enciclica *Amantissimus* degli 8 aprile 1863 poco dopo eretta questa sacra congregazione invitava tutti i prelati Orientali ad esibire lo stato della loro diocesi, quantunque non gli obbligasse stabilmente ad una periodica relazione. Questo obbligo però, come era imposto ai vescovi Rumeni, fu in seguito esteso a tutti i vescovi di rito orientale esistenti nel territorio della monarchia Austriaca. (Dispaccio del signor cardinale segretario di stato all'eminentissimo prefetto di Propaganda, 11 marzo 1864.)

A farla per procuratorem, sono deesi vescovi eletti dal papa, come il primate Armeno di Costantinopoli (udienza 27 giugno 1859), e il vescovo Armeno di Mardin (udienza 21 gennaio 1787). L'arcivescovo di Leopoli dello stesso rito, eletto anch'esso dal papa, avea chiesto l'assoluzione per averla ritardata, e nell'udienza 17 marzo 1765 "sanctissimus oratorem, prout postulavit, absolvit ob retardatam sanctorum liminum visitationem".

Un'altra conferma di quanto si è detto ne porge un rescritto dell'udienza 11 gennaio 1789 per un vescovo Ruteno. Ecco l'istanza: "Stefano Lewinski suffraganeo della metropoli di Russia e vescovo coadiutore, e insieme amministratore apostolico di Luceoria, oratore umilissimo dell'eminense vostra, devotamente rappresenta, che nella istituzione al sudetto vescovado, avendo prestato il consueto giuramento nelle mani del nunzio apostolico, si prestò a norma della formola esibitagli dai vescovi del rito latino, a tenore della quale si obbligò alla visita dei limini apostolici, ed a trasmettere alla santa sede la relazione dello stato della diocesi. È ben noto all'eminense vostra che l'episcopato Ruteno di Polonia in vigore dei suoi privilegi, non meno che della costante pratica uniforme, è stato sempre esente dalle indicate due obbligazioni, le quali infatti non sono inchieste nella formola del giuramento solito a prestarsi dai vescovi Ruteni nell'istituzione che essi ricevono dal metropolitano di Russia. Quindi l'oratore per sicurezza della propria coscienza, non meno che per la indebita del suo ceto episcopale e Ruteno, devotamente supplica le eminense vostre a voler dichiarare, che, non ostante il giuramento da lui prestato e le due assunte obbligazioni, non sia egli tenuto a visitare i limini degli apostoli, e a trasmettere alla santa sede lo stato della diocesi." Il rescritto fu il seguente: "Sanctissimus, attentis expositis, episcopum oratorem benigne absolvit a praestito iuramento in ea parte, qua se obstrinxit, visitare limina apostolorum et exhibere statum suae dioecesis, salvis tamen reliquis in eodem iuramento contentis quibuscumque in contrarium non obstantibus." Se adunque sono tenuti i prelati Ruteni ad esporre ogni quadriennio lo stato delle loro diocesi, per la misura adottata nel 1856, come abbiamo accennato nella nota precedente (col. 761, n. 1), col rescritto surriferito, inteso a senso dell'istanza, si dichiararono esenti dalla visita *ad limina*.

Dalle cose esposte pertanto sembra raccogliersi che i vescovi Orientali istituiti e consagrati dal loro metropolitano vadano immuni dall'obbligo di visitare i sacri limini; potrebbe però egualmente che i Rumeni vi fossero tenuti, appunto perchè la loro conferma, istituzione, e consacrazione appartiene al papa; se pur non vi supplissero col dare la relazione.

Quod ad visitationem liminum apostolorum attinet, etsi ista Nota archivii rem omnino dirimere videbatur, tamen eminentissimi patres consueverunt non esse interloquendum.

(19)

Argumentum de presbyteriis sive capitulis apud Orientales naviter illustrat sequens Nota archivii:

Comechè fin dai primi tempi della chiesa costitumassero i vescovi di chiamare a parte dell'amministrazione della loro diocesi il collegio di tutti i chierici maggiori chiamati *presbyterie*, che in appresso ristretto unicamente al clero della chiesa cattedrale venne distinto col nome di capitolo; tuttavia i capitoli, quali trovansi presso di noi, sono una novità nella chiesa Orientale. Tale istituzione

però è divenuta comune presso i Greci-Uniti dell' impero Austriaco; ciascuna delle diocesi della provincia Fogarasiense possiede il suo capitolo, modellato più o meno a forma di quello de' latini, e tutti furono riconosciuti ed approvati dalla santa sede. Il capitolo di Fogaras fu approvato da Pio VII col breve *Apostolatus officium* del 1 dicembre 1807. Nella bolla poi *Eccliesiam Christi* de' 26 novembre 1853, con cui quella chiesa fu elevata al grado di metropolitana, così disponevasi in ordine al capitolo: „Iam vero ut iuxta excellentiorem Fogarasiensis ecclesiae gradum ipsius presbyterium seu capitulum conveniens decus ac nomen acquirat, suppresso planeque extincto prisco cathedralis titulo, illud ipsum in presbyterium archiepiscopale seu metropolitanum perpetuo pariter apostolica auctoritate praedicta eo modo institutum, ut illud una cum suis oneribus et munitis consuetis gaudere ac perfrui valeat et debeat honoribus, privilegiis, insigniis ceterisque omnibus, quibus aliarum sedium archiepiscopaliū graeci ritus catholici uniti presbyteria vel capitula de iure, usu, et consuetudine sui posse dignoscuntur, dummodo illa oneroso titulo vel singulari concessione non fuerint acquisita. Idem propterea presbyterium sive capitulum constare volumus ex archipresbytero... ex ecclesiarcha... ex scholiarcha... ex chartophilaco. Insuper quinque alios adesse mandamus praebendatos metropolitanae ecclesiae servitio addictos etc.“ Colle medesime parole nelle lettere apostoliche di erezione delle due sedi di Lugos ed Armenopoli furono istituiti i rispettivi capitoli tranne la differenza del numero delle prebende. Or' è da osservare che studiosamente fu detto *presbyterium seu capitulum*, omettendo la parola *canonici*, per non dare a credere di volersi innestare nel rito greco la istituzione de' capitoli tale quale è presso i latini, e la stessa cautela nella generale adunanza 23 maggio 1864 ordinò la sagra congregazione, che si adoperasse nel breve di approvazione dei capitoli Ruteni di Leopoli e di Premialia. Vuol notarsi però, che la parola *canonici* trovasi usata nel succitato breve di Pio VII. Quanto al capitolo della cattedrale di Gran-Varadino, fra le memorie di archivio si ha cenno sì è rinvenuto dell' atto pontificio, con cui venne approvato¹. Circa poi le costituzioni di questi capitoli, e loro approvazione, quelle del capitolo di Fogaras potrebbero dirsi implicitamente approvate, qualora fossero comprese negli ordinamenti tracciati nell' atto di fondazione del vescovo di Fogaras monsignor Giovanni Babb de Kapolnah, che l'istituto fu per intero approvato da Pio VII col succitato breve. E l'arcivescovo appunto scriveva²: „Capitulum hoc praeter praescripta litterarum fundationum nullas alias constitutiones proprias habet.“ Il capitolo di Gran-Varadino „qua corporatio ecclesiastica per se subsistens proprias habet constitutiones, auctoritate praescriptum diocesanorum, ad praesens eisdem eatenus substrata, confirmata.“ Così monsignor Papp-Saillagyi³. Quello finalmente di Lugos, secondo che riferiva il vescovo⁴: „Constitutiones singulares, praeter eas omnibus capitalis ecclesiae cathedralibus adiectis communitas, a iure canonico ecclesiae Occidentalis, praescriptas quibus adamusim semet conformat, alias non habet.“

(20)

Note archivi:

Da alcune memorie d' archivio rileviamo, che i capitoli greci esistenti nell' impero Austriaco per istituzione di quelle chiese sono chiamati ad aiutare il vescovo nell' amministrazione della diocesi, nella giurisdizione ecclesiastica; ma non saprebbe dirsi quali siano i limiti di siffatta loro ingerenza secondo il gius orientale. Le costituzioni de' capitoli Ruteni di Leopoli e Premialia, testè esaminate dalla sagra congregazione, hanno in ciò seguito almeno in gran parte il concilio di Trento.

(21)

Note archivi:

Uniremo a questo paragrafo quanto si dice nel cap. VII (VI), *De vicariis capitularibus*, § *Quomodo*, non che la parte relativa del cap. IV (III), *De metropolitana*, §, e del tit. III, cap. IV, § *Agenda in synodis diocesanis*, a). Ben conoscono l' eminente vostra che secondo la disciplina orientale, vacando la sede di un suffraganeo, il metropolitano *per se vel per alium* deve prendere l' amministrazione di quella chiesa sino a che non venga provveduta del nuovo pastore; vacando poi la metropolitana, ne prende provvisoriamente la cura il seniore o viciniore. Coerente a questa disciplina è la disposizione del sinodo Ruteni di Zamocchia¹, e la medesima prassi adottata in via provvisoria anche nei Rumeni nei comizi generali della sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 14 gennaio 1858. Perciò avanzatosi il dubbio (5°), il quale era così concepito: „Se, e qual cosa convenga stabilire intorno ai tre punti... 3° all' amministrazione delle diocesi sia dell' arcivescovo, sia dei vescovi in tempo di sede vacante“, gli eminenti padri risposero: „ad 5^{am}... ad 3^{am} partem pro nunc iuxta synodum Zamocensium, tit. V.“

Questa risoluzione però sembra esser rimasta senza effetto. Il sinodo ha adottato la disciplina occidentale sul vicario capitolare. E sta in fatto, che come i capitoli Ruteni, malgrado le norme del gius orientale confermate dal sinodo di Zamocchia, hanno tentato di esercitare la giurisdizione ordinaria in sede vacante deputando un vicario capitolare, (di che l'umilissimo riprova ne porge l' archivio); così i capitoli Rumeni hanno esercitato anche dopo la risoluzione del 1858 il diritto di eleggere un amministratore o vicario capitolare in sede vacante. Così è avvenuto purtroppo nei capitoli di Fogaras ed Alba-Gialla, e di Lugos, come risulta anche dalle recenti relazioni dei rispettivi vescovi, non che in quello di Gran-Varadino. Ciò premesso giova riferire quanto si legge in proposito nel rapporto della missione apostolica ai Rumeni del 1868²: „Trovandosi i vescovi pienamente concordi ed i capitoli delle due anzidette cattedrali in tranquillo possesso di questo diritto non mai vietato dalla santa sede nella istituzione de' capitoli medesimi, pare prudente consiglio lasciarli continuare in un punto di disciplina concordemente abbracciato, sanzionato dall' uso, conforme alla disciplina occidentale ed utile a quelle chiese; imperocchè se il vescovo in quelle vaste e difficili diocesi quasi non basta a governar la propria chiesa, come potrà prendere anche a tempo l' amministrazione di un

¹ Hallucinatur bonus ille archivistis; nam capitulum Varadinesse conceptis verbis approbatur a Pio VI in bulla *Andreas* data die 16 iunii 1777, qua nova ecclesia cathedralis graeci ritus catholici Magnae-Varadinae creata fuit.

² Relaz. 8 novembre 1868.

³ Relaz. 20 maggio 1868.

⁴ Relaz. 28 aprile 1868.

¹ Tit. V, *De metropolitana*. Può vedersi quanto stabilisce lo stesso sinodo per assicurare i beni del prelato defunto nel tit. VI, *De episcopis*, p. 124, ove anche si restringono le facoltà del vescovo amministratore in ciò che riguarda la sua gestione ecclesiale.

² § 148, p. 84.

³ Di Fogaras e di Gran-Varadino, di cui solo ora si parla.

altra? Che se la dee governare per alium, sarà preferibile, che il capitolo scelga dal suo corpo uno, che, conoscendo i bisogni della diocesi, possa regolare opportunamente." Fu quindi formulato il seguente dubbio (3°): „Se sia expediente che i canonici delle cattedrali rimangano nell' uso di eleggere, sede vacante, il vicario capitolare secondo il dritto canonico della chiesa latina"; e la sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari nella sessione 9 marzo 1859 risolvette: *Affirmative, sed non esse interloquendum*. Questa riserva si tenne, come leggesi nel relativo verbale, „per motivi prudenziali derivanti specialmente dal desiderio di non dar causa a quel clero di mettersi in timore per la propria disciplina". Da questa risoluzione discendeva per se, che la santa sede non dovesse fare una dichiarazione esplicita per autorizzarsi a proseguire nel summenzionato uso i capitoli delle chiese di Fogaras e Gran-Varadino. La dichiarazione stessa però fu del pari esclusa, almen per allora, anche rapporto a quelli di Lugos ed Armenopoli, sia perchè non ve n'era per allora alcun motivo, sia perchè si giudicò meglio di vedere, dove essi propendevano, alla prima occasione che fosse loro per presentarsi, sia perchè con tale atto potea suscitarsi nell' animo sospetto de' Rumeni il dubbio, che la santa sede intendesse d' introdurre nella loro disciplina una qualche innovazione. Ondechè al dubbio (3°): „Se convenga che la santa sede faccia un' esplicita dichiarazione autorizzando i capitoli delle chiese di Fogaras e di Gran-Varadino a proseguire in tal uso (di nominare il vicario capitolare), e quelli di Lugos o di Armenopoli ad introdurlo", il medesimo sacro consesso rispose: „Quoad 1^m partem iam provisum; quoad 2^m non esse interloquendum saltem pro nunc". Troviamo poi che nel 1863 la diocesi d' Armenopoli era governata da un vicario capitolare, e il santo padre degnava altresì accordargli le facoltà solite concedersi agli ordinari diocesani di quella provincia¹.

Dee poi avvertirsi, che nella congregazione generale 22 settembre 1862, trattandosi della nomina di canonici coniugati nel capitolo di Fogaras, e della relativa domanda avanzata dall' ambasciadore d' Austria, gli eminenti padri avendo appunto in vista il caso della sede vacante e della deputazione del vicario capitolare, e i gravissimi inconvenienti che offrirebbe la collazione di detto ufficio ad un canonico ammogliato, attese le occupazioni di un padre di famiglia, le relazioni di parentela ecc., (inconvenienti, che furono una delle ragioni, per cui i sagri canoni esclusero dal vescovado gli ammogliati), ordinarono, che nella risposta da darsi dall' eminentissimo cardinale segretario di stato, fra le altre cose si dovesse notare, „che siccome anche secondo la disciplina orientale un sacerdote coniugato non può esser eletto a vescovo, così nessun canonico coniugato potrà esser eletto, destinato, o delegato a governare sotto qualunque nome una diocesi, dovendo a ciò esser eletto un ecclesiastico fornito di tutte le doti e qualità, che i sagri canoni esigono nella persona del vescovo".

Del resto quanto ai Ruteni, nella generale adunanza 23 maggio 1864, la quale si occupò dell' approvazione dei capitoli di Leopoli e Premialia, si propose il dubbio (5°): „Se pel caso di sede vacante debba derogarsi al decreto del sinodo di Zamocchia (tit. V, *De metropolitania*), sostituendovi la disposizione del Tridentino relativa al vicario capitolare"; e venne risposto: „Pro nunc non esse interloquendum, et interim scribatur nuntio apostolico Vindo-

bonensi, ut ex se a prescribibus Leopolitane et Premialiani ritus rutheni exquirat et ad hanc sacram congregationem referat, quae sit haec super eorum sententia, utrum nempe quoad procuracionem diocesana, sede vacante, Orientalis ecclesiae disciplinam in synodo Zamocchensi confirmatam, an potius Tridentinorum patrum praescriptionem de vicarij capitularis deputacione servandam existimant." L' arcivescovo di Leopoli monsignor Sembratowicz interpellato dal nunzio ravvisò conveniente, che si adottasse l' economia del Tridentino; e il nunzio apostolico nel darne contezza alla sacra congregazione soggiungeva: „Le ragioni onde si motiva tal voto, mi sembrano convincenti, e mi pare in generale, che posta la concessione dell' impianto de' capitoli, l' ulteriore approvazione apostolica sulla misura del vicario capitolare si raccomandandi per efficacia di una relazione quasi logica, che ha con tale istituzione, atteso il carattere latino, che ha in fondo la medesima ecc." Dietro il suggerimento dato dall' eminentissimo prefetto allo stesso nunzio, e da questo comunicato ex se a monsignor Sembratowicz, l' arcivescovo nel trasmettere alla Propaganda le costituzioni capitolari per ottenerne l' approvazione, vi unì un foglio di ragioni in favore dell' introduzione del nuovo diritto di nominare il vicario capitolare. Tali ragioni eran tratte dalla soverchia ampiezza delle diocesi greco-rutena di Leopoli e Premialia, e dalle gravi difficoltà che nascono dal contatto degli ebrei e degli scismatici colà stanziati, non che de' cattolici Polacchi per nulla favorevoli ai Ruteni. Il consultore, cui furono date ad esaminare le dette costituzioni, giudicò validissime le accennate ragioni; solo a togliere l' inconveniente, che all' ufficio di vicario capitolare potesse assumersi un ecclesiastico uxurato, opinava doversi prescrivere che il vicario capitolare fra le altre qualità avesse ancor quella di essere celibe. Preso tutto ciò in matura considerazione, l' eminenza vostra nel generale consesso dei 2 ottobre 1872, in cui tolcero ad esame le costituzioni dei summenzionati capitoli Greco-Ruteni, aderirono in tutto al parere del consultore, condiscondendo perciò anche sul punto, che ci occupa; e solo prima di dar luogo alla formale approvazione di dette costituzioni, ordinarono che si comunicassero all' arcivescovo le osservazioni del consultore, perchè a tenore delle medesime venissero quelle corrette. Spetta ora alla sapienza delle eminenze vostre il decidere, se e come abbia ad approvarsi quanto dispone il sinodo sulla cura e reggimento delle diocesi vacanti.

(22)

Nota archivi:

Uno dei dritti e doveri de' canonici è l' intervento ai sinodi sia provinciali che diocesani; ma di ciò tornerà meglio parlare nell' osservazioni al tit. III, cap. 3, *De synodis provincialibus*, e al cap. 4, *De synodis diocesanis*.

(23)

Nota archivi:

Membris capituli obligantur... horum canonicorum omnibus diebus abesse. Se queste parole s' intendono dell' obbligo della recita privata del divise ufficio, che incombe a tutti gli ecclesiastici costituiti in sacris (di che parleremo nel tit. VII, cap. 2), allora il sinodo nulla dispone sull' officatura corale; ed era forse meglio tacere della recita privata, onde non credasi che vi sono tenuti i soli beneficiati, secondo che pretendono taluni; se poi s' intendono della recita pubblica che si fa in coro, allora resta a vedere, se i singoli individui, o membri del capi-

tolo attesi gli altri uffici, che devono disimpegnare, e possono ogni giorno intromettersi al coro. Su di che cade in acconcio quanto osservava il consultore, che scrisse sulle costituzioni de' capitoli Ruteni di Leopoli e Premislia. Le medesime (cap. VIII, § 23) limitavano l'obbligo di assistere alle funzioni corali solamente ai giorni festivi per dieci canoniche, onde componesi il capitolo greco di Leopoli, mentre „diebus ferialibus peraguntur ordinaria quotidiana officia divina et functiones ecclesiasticae statuto tempore et ordine a clero curato“. Ora il consultore, le cui osservazioni meritavano l'approvazione della generale adunanza dell'ottobre 1872, riflettè, che „se per soddisfare ad altri doveri ed in vantaggio spirituale della diocesi i canonici non possono esser assidui al coro ogni giorno anche feriale, almeno per questo tempo si stabilisca od ordini il loro servizio a messerie, terziarie, od almeno quartarie mensili restando per tutti comune il servizio nei giorni festivi“.

Dubium in hac nota movetur, utrum patres loquantur de communi recitatione officii, quae constituitur in sacris omnes obliget, an vero de recitatione in choro et *choristis*, id est modo quo in choro recitatur? At enim vero nulli dubium esse potest hanc sententiam ita esse accipiendam, ut intelligamus patres synodi solos canonicos, et nullo modo ceteros sacerdotes ad horas canonicas obligatos renuntiasse: quin etiam et hoc insuper intelligendum est, ipsos hos canonicos, non *choristas* id est eo modo quo in choro officium recitatur, sed quomodocumque officium recitare posse; quod quidem ex more, qui apud Rumenos invaluit, ut plurimum ita sit, ut eo tempore quo sacra liturgia celebratur, canonici in choro adstantes, privatim, et unusquisque pro se, officium recitent.

(24)

Nota archiepiscopi:

I canonici, dice il sinodo, sono tenuti a *residentia*, *in sacro episcopo*, non *recedere*, nè altro stabilisce in proposito. Nelle costituzioni dei capitoli Ruteni s'imponessa ai canonici l'obbligo della residenza ne' seguenti termini: „Capitulares penes ecclesiam archicathedralem resident; in casu autem si quidam capitularis gravibus rationibus ductus ab ecclesia archicathedrali abesse desideraret, id non nisi obtenta licentia ab archiepiscopo, et uno eodemque anno non ultra tres menses, sive continuos sive interruptos, facere possit. Haec licentia archiepiscopalis indicanda est praeposito capituli, nec non dies discessus et reditus. Simultanea plurium capitularium absentia non potest habere locum, ne archicathedralis ecclesiae, capitalum, et consistorium suo debito servitio destituantur“¹. Il consultore dopo aver osservato essersi ommesso di far menzione delle pene stabilite dal concilio di Trento contro i beneficiati non residenti, opinava se non necessario, almeno molto utile, che vi si comminassero tali pene, o inserendo nelle costituzioni le parole dello stesso concilio, o apponendovi la clausola che „ultra id temporis absentes incurrunt poenas a concilio Tridentino statutas, *scilicet* XXIV, cap. 12, *De ref.*“ Il sentimento del consultore fu adottato dal sacro consesso.

(25)

Nota archiepiscopi:

Nulla si dispone della messa quotidiana per benefattori, la quale peraltro viene prescritta secondo la disciplina *occidentale*², a tutti i capitoli

¹ Cap. XIV, § 23.
² Cost. di Bened. XIV, *Cum saepe oblatas*, § 11 seq.

A delle chiese colli cattedrali, che collegiate. Fu tuttavia tal mancanza notata dal consultore, che scrisse sulle costituzioni de' capitoli Ruteni di Premislia e di Leopoli. Egli suggerì che s'imponesse loro l'obbligo della messa quotidiana *pro benefactoribus in genere*, e il suggerimento fu abbracciato dalla congregazione generale dell'ottobre 1872 che esaminò le dette costituzioni.

Giova però osservare, che il sinodo non ha qui inteso di fare un piano di costituzioni capitolari, ma solo d'indicare i principali dritti e doveri dei capitoli. Come poi i canonici adempiano in fatto, o debbano adempiere secondo le loro regole all'ufficiatura corale, si ricava dalle relazioni di quei vescovi. „Canonici, cum l'arcivescovo¹, servitium quotidianum ecclesiae cathedralis praestant... Missam pro benefactoribus assidue applicant, et haec omnia in sensu litterarum fundationalium (di monsignor Babb fondatore del capitolo).“ Il vescovo di Gran-Varadino² al n° 17 del questionario rispose: „Membra presbyterii ecclesiae cathedralis quotidie in simul omnia adstant choro ecclesiae huius, et officium divinum, cum eodem tempore sacra liturgia diebus communibus pro benefactoribus in refrigerium animae cantu celebrata habeatur, non canunt, sed vero submissa voce, quilibet pro se, persolvunt.“ Aggiungeva poi in risposta al n° 23: „Canonici ecclesiae cathedralis non modo chori quotidiani intra sacram liturgiam... inibi absolvi soliti servitium praestant, verum alternatim per dies dominicos et festivos pro populo fidei sacram liturgiam³, communibus vero diebus sanctas liturgias stipendiatas pro fundatoribus solent celebrare.“ Dalla relazione del vescovo di Lugos rileviamo che „quis capitularium in ecclesia cathedrali hebdomatim quotidie omnes sacri altaris functiones ordinarie persolvit et incrementum sacrificium pro benefactoribus offert, ac dominica festisque diebus suo ordine populum praedicatione verbi Dei instituit“⁴. Del resto, qualora piacesse alle eminenze vostre, si potrebbe profittare di questa congiuntura per invitare i vescovi, sull'esempio di quanto han praticato quelli Ruteni di Leopoli e Premislia, a sottoporre le loro costituzioni all'approvazione della Propaganda. Intanto si è creduto non inutile di accennare qualcuna delle omissioni che a sembrata più rilevante. Se poi si son citate le correzioni fatte nelle costituzioni de' capitoli Ruteni, dee avvertirsi che non si sa, come sieno state accolte da quei vescovi.

(26)

Nota archiepiscopi:

Dei vicari foranei, in quanto si distinguono dai protopresbiteri o decani rurali, niuna menzione s'incontra nel sinodo di Zamocchia. Essi corrispondono alla dignità od ufficio dei semplici corepiscopi, che già tempo esistevano nella chiesa; ed il sinodo Libanese⁵ dopo aver distinto nella chiesa occidentale il vicario generale dal foraneo, quasi facendo il confronto soggiunge: „In ecclesia Orientali episcopus in urbe habet vicarium, qui archipresbyter appellatur; in singulis vicis et pagis chorepiscopus constituit.“

In Transilvania si riguarda il vicario foraneo come un dignitario. È un delegato del vescovo sopra alquanti distretti, e perciò superiore agli archi-

¹ Relaz. del 1869.
² Relaz. del 1868.
³ Niuno de' canonici esercita l'ufficio di parroco, a testimonianza dello stesso prelato.
⁴ Relaz. del 1868.
⁵ Par. III, cap. III, n. 8.

diaconi e archipresbiteri. D'ordinario ve ne ha una a visita diocesana, e a visitare essi stessi il loro decanato; nevera quindi le deti, di cui deggiono esser forniti.

(27)

Nota archiepis:

Dal più volte citato rapporto togliamo le seguenti notizie intorno ai protopopi ossia arcidiaconi: „Secondo l'antica disciplina l'arcidiacono avea luogo nelle chiese metropolitane, era il primo nell'ordine dei diaconi, veniva delegato dal metropolita ad alcuni uffici, ed avea la precedenza sui presbiteri. I protopresbiteri di ordinario erano come prefetti e superiori del clero rurale. La chiesa di Fogaras non avea che protopresbiteri, che poi venner chiamati arcidiaconi. Oggi però gli arcidiaconi o protopresbiteri, protopopi differiscono soltanto di nome. Gli arcidiaconi sono di libera collazione de' vescovi, per decreto de' quali vengono investiti nell'ufficio di arcidiaconi. Siccome poi sono veramente parrochi, così quando il vescovo promuove un semplice sacerdote, dà un doppio decreto di parroco e di arcidiacono; all'incontro promovendo un parroco ad arcidiacono, gli dà il decreto soltanto dell'arcidiaconato. Non si possono uguagliare ai vicari foranei, ma sono inamovibili in guisa, che non possono esser privati di ufficio senza un legale processo.“

(28)

Nota archiepis:

I protopopi ed arcidiaconi, al dire de' vescovi Rumeni adunati nelle più volte ricordate conferenze di Blasendorf, hanno essi l'ufficio, „2) Ecclesias et parochias visitandi, ad decorum cultus divini omnia necessaria disponendi, matriculas aliaque protocolla parochialia inspiciendi, rationes ecclesiarum pro re nata revidendi, confectionem relationum periodicarum de tempore praestandarum iniungendi. 3) Causas respective controversas obtutu proventuum beneficiorum inter respectivos praedecessores et successores pacifica modalitate componendi, qua non succedente, debite disquirendi, atque resultatam una cum opinione meritoria isthuc promovendi. 4) Defectus in officio pastoralis cleri curati intervenientes delegata potestate inquirendi, atque si alia poena in eos animadvertendum non foret, fraterna correctione castigandi, repetitis in casibus, aut si maioris essent momenti, debite cognoscendi, atque resultatam una cum meritoria opinione horsum perferendi“¹. Il sacro concenso degli Affari ecclesiastici straordinari del 27 febbraio 1859 in quest'esposto non ravvisò cosa alcuna contro i sagri canoni. Fu quindi risoluto intorno a ciò in risposta al dubbio 4°: *Nihil esse per sanctam sedem animadvertendum.*

(29)

Nota archiepis:

Del dritto che si attribuisce ai protopopi, di giudicare *ut in foro delegato primas instantias* le cause ecclesiastiche, comprese le matrimoniali, avremo a discorrere nel tit. X, cap. III, *De instantiarum foris.*

(30)

Nota archiepis:

Avvertiremo da ultimo che il sinodo di Zamoscia nel tit. IX, *De protopresbyteris sive decanis ruralibus*, riduce l'ufficio dei protopopi a vegliare sull'osservanza dei decreti sinodali, e sulla condotta del clero e del popolo, ad assistere al vescovo nella

¹ Rapporto della missione apostolica ai Russi del 1858, pag. 45.

² Pag. 49.

³ Le facultà annoverate sotto i nn. 1, 5 e 6 non occorre qui riferire.

(31)

Nota archiepis:

L'obbligo che qui si enuncia di applicare la messa *pro populo*, fu sanzionato per gli Orientali nel generale concenso 23 marzo 1863 con approvazione del papa. Ecco i dubbi colle risoluzioni:

1. Se l'obbligo di applicare la messa *pro populo* che secondo il diritto della chiesa occidentale viene imposto ai parrochi e ad altri ecclesiastici aventi cura d'anime, abbia egualmente luogo per le stesse persone di rito orientale.

Quatenus affirmative.

2. In quanto alla determinazione dei giorni, se debbano osservarsi le leggi e consuetudini ragionevoli, che trovansi in vigore in alcuna diocesi del detto rito.

3. In mancanza di simili leggi o consuetudini, se tale determinazione debba farsi a norma ed in tutta l'estensione delle leggi occidentali.

4. Se per gravi ragioni e circostanze possa farsi luogo a qualche riduzione dei giorni fissati dalle leggi occidentali, ed anche ad una totale dispensa, coll'obbligo però di pregare pel popolo in quelle messe stesse, che dovrebbero applicarsi per esso.

Ad 1. Affirmative, reformato dubio ut sequitur: „Se l'obbligo di applicare la messa *pro populo*, che secondo il dritto della chiesa occidentale viene imposto ai vescovi ed ai parrochi, abbia egualmente luogo per le stesse persone di rito orientale.“

Ad 2. Affirmative.

Ad 3. Negative.

Ad 4. Provisum in tertio, et ad mentem. —

La mente è che all'opportunità si faccia sentire ai vescovi della chiesa orientale l'obbligo, che anche in essa incombe ai pastori di anime di applicare qualche volta la messa *pro populo*, e per ciò che concerne la determinazione dei giorni, si esponga loro la disciplina della chiesa occidentale, onde ne abbiano lume per vedere fino a qual punto potrebbe essa convenire alle loro diocesi, e per proporre in ogni caso alla santa sede quei temperamenti che fossero per credere necessari. — Da recenti relazioni dei vescovi risulta che i parrochi adempiono regolarmente a quest'obbligo; ma vedran l'eminenza vostra se convenga aggiungere che si estenda alle feste sopresse giuste l'enciclica *Amantissimi redemptoris*, 3 maggio 1858.

(32)

Nota archiepis:

Dopo citato il 37° dei cosiddetti canoni apostolici, nulla si dispone sulla frequenza, con cui abbiano ora a tenersi i sinodi provinciali, sebbene ciò non si ometta, quando si parla dei sinodi diocesani col. 534 C. Nelle conferenze di Blasendorf si osservò che giusta gli antichi canoni era molto frequente la celebrazione di tali adunanze, ma che venuta meno l'osservanza di tali canoni, divenne più rara. Il vescovo di Lugos espresse il desiderio, che in seguito, come nella chiesa latina, il sinodo provinciale si celebrasse ogni triennio, nè risulta che si opponessero gli altri vescovi. Ma non fu presa intorno a ciò alcuna risoluzione dalla sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari nel 1859; si disse solo doverci porre ogni studio, affinché nella provincia di Fogaras tornino a celebrarsi a tenore del dritto canonico i sinodi provinciali. Il concilio Libanese adottò la disciplina latina¹.

¹ Par. IV, cap. VII, n. 6, p. 240.

Vedranno pertanto l'omissione vostra, se sia esplicita di inserire nel sinodo una disposizione in proposito, e quale.

Questioni propositae eminentissimi patres responderunt inserendo in penultima paragrapho huius capituli sequens incitum: *Quam singulis vicariis celebrari optandum esset.*

(33)

Nota archiepi:

Dopo lungo dibattimento su questo punto, attesa la mancanza di una norma recente di sinodi provinciali strettamente Orientali¹, i vescovi nelle conferenze di Blasendorf formularono il seguente progetto da sottoporsi alla santa sede: „1. Ut concilia provincialia in hac nova provincia deinceps habeantur pro disciplina ecclesiastica stabilienda et conservanda. 2. Ut ad has synodos vocentur a metropolitano episcopi suffraganei, aut, sede vacante, B respectivi vicarii capitulares, item episcopi titulares consecrati²; praepositi capitulorum cathedralium, et praeter hoc unus a quovis capitulo cathedrali electus canonicus; pro capitulo autem metropolitano praeter praepositum, duo canonici ab eodem capitulo electi; insuper vicarii foranei et praepositi monasteriorum; praeposito capituli deficiente aut impedito, capitulum in eius locum eligere possit alium canonicum. 3. Agnoscunt omnes episcopi praepositos capitulorum, et canonicos ab eisdem capitulis ad synodum electos, nec non vicarios foraneos voto decisivo de iure non gaudere. 4. Supplicantes autem suae sanctitati, ut praepositi capitulorum voce decisiva gaudere possint. 5. Electi vero a capitulo canonici et vicarii foranei in synodo non nisi vocem consultivam habeant, similiter et praepositi monasteriorum.“

Questo progetto diè luogo al seguente dubbio:

„1. Se in quanto ai synodi provinciali sia expediente approvare il progetto esposto nei numeri 2, 3, 4 e 4 del § 78, *concedendo il voto consultivo o decisivo* alle persone, per le quali supplicano la santa sede.“ La risposta degli eminenti padri nella generale adunanza degli Affari ecclesiastici straordinari del 27 febbrajo 1859 fu la seguente: „Ad 1um. Affirmative, excepto quarto, *quia etiam capitulorum praepositis concedendum non est nisi votum consultivum.*“ I padri di Fogaras pertanto dicono, che possono chiamarsi a far parte dei sinodi provinciali, oltre i soggetti di sopra nominati, anche *cleri saecularis representantes*, i quali non figurano nel surriferito progetto; nè esprime il sinodo che tutti coloro, compresi anche i preposti dei capitoli, non hanno se non un voto consultivo, secondo che decide la sagra congregazione. Vi si tralasciano i preposti dei monasteri; ma essi potrebbero intendersi sotto il nome di *representantes del clero regularis*, benchè siffatta espressione non sia conforme al linguaggio sinodale, e sia d'altra parte suscettibile di sinistre interpretazioni. Del rimanente interpellata la Propaganda con telegramma del 4 settembre 1871 da monsignor Papp-Saillagy su quelli, che avessero ad intervenire all'imminente loro sinodo, al 23 dello stesso mese gli rispondeva: „Obvium est ac notissimum praeter episcopos et vacantium sedium vicarios capitulares, reliquos omnes sine ulla omnino discrimine, decisivo arcendos esse a suffragio ferendo, quo neque a iure gaudent, neque apostolicae sedis auctoritate unquam adacti sunt“; con che s'intese d'escludere dal voto decisivo quelli, in-

feriori ai vescovi, che si fosse potesse, con era a temersi, di renderne partecipi. La norma poi che i padri di Fogaras stabiliscono sui procuratori dei vescovi, consensu con quanto insegna Benedetto XIV¹. Osserviamo inoltre che nel sinodo provinciale di Zamoccia si sottoscrissero (oltre il nunzio apostolico, presidente del sinodo stesso) il metropolitano, i vescovi, i proto-archimandriti, e gli archimandriti basiliani². Da ultimo, gioverà confrontare questo paragrafo colle sottoscrizioni apposte al sinodo (col. 610-2), avendo in vista il cap. II del l. XIII, *De synodo diocesana*, specialmente i numeri 5, 6.

Pro verbis: „Ac cleri quoque saecularis et regularis representantes vocari possunt“, de quibus in hac nota archivii, eminentissimi patres dicendum consueverunt: „Praepositi quoque monasteriorum vocantur.“

(34)

Nota archiepi:

Non potendosi dagli atti originali degli antichi sinodi diocesani rilevare la prassi sulle persone chiamate a tali adunanze, furono divisi i pareri dei vescovi su ciò nelle conferenze di Blasendorf. Convenivano tutti nel dovervisi ammettere un voto decisivo: 1° i membri del capitolo o presbiterio; 2° gli arcidiaconi, o protopopi, e i vice-arcidiaconi; 3° gli assessori del concistorio vescovile. Narrò l'arcivescovo che ogni distretto voleva mandare al sinodo tre sacerdoti con voto decisivo, cioè l'arcidiacono, un altro sacerdote designato dall'arcidiacono medesimo, ed un delegato che votava in nome del distretto. Siccome però in tal guisa il sinodo diocesano diveniva soverchiamente numeroso³, il vescovo di Gran-Varadino, cui poi associaronsi gli altri suffraganei, opinò che si ammettessero gli arcidiaconi e vice-arcidiaconi, ma che i distretti grandi mandassero un sol delegato, e nessun altro, e che un solo parimenti ne eleggessero i distretti piccoli riuniti in due o più. Il metropolitano però soggiunse di voler imitare il suo antecessore Innocenzo Klein, il quale, al dire dell'arcivescovo, convocava tutti gli aventi diritto ad intervenire, e dopo aver loro esposto l'impossibilità di chiamarli tutti al sinodo, l'invitava a sceglierne 12 tra loro, e questi soli intervenivano al sinodo annuale; quando poi eravi una ragione di convocare il sinodo plenario, chiamava tutti secondo l'esposta teoria. Questo progetto non piacque, perchè troppo arbitrario, e perchè non conveniva che i 12 eletti venissero investiti di una rappresentanza indeterminata.

Il progetto de' suffraganei sembrò più costante e men difficile ad eseguirsi; ma faceva d'uopo indicare con precisione i distretti grandi ed i piccoli, e quanti di questi ultimi doveano riunirsi per eleggere canonicamente il loro rappresentante. Tuttavia la mancanza dei necessari elementi, la diversità delle opinioni esternate dagli stessi vescovi, la ten-

¹ De syn. diocesa, l. III, cap. 12, n. 6. Non deve però omettersi che il II° concilio plenario di Baltimora, riveduto dalla sagra congregazione nel 1867, nel tit. II, cap. III, n. 60, dice: „Provincialibus autem conciliis debent interesse primus omnes episcopi suffraganei, diocesium administratores a sancta sede constituti, legitime absentium procuratores, nec non et hi, qui sede vacante diocesan regunt; decem vicarii apostolici, qui intra provinciae limites iurisdictionem exercent. Hi omnes et soli, iuncta eius communi, votum habent decisivum.“

² Tit. XIX, p. 158. Al tempo del suddetto sinodo alcune delle diocesi rutene sembra che, almeno in fatto, avessero il loro capitolo.

³ Nell'archidiaconi di Fogaras con tal sistema veniva il sinodo ad esser composto di 120 vescovi con voto decisivo.

¹ Rapporto cit.

² In Austria vi sono alcuni sacerdoti che vengono chiamati vescovi, ma non sono consecrati; e però agguistano consecrati.

domo dell'arcivescovo di quel tempo a dare a tali sinodi una forma quasi rappresentativa, l'irregolarità con cui trovavansi allora circoscritti i distretti e le parrocchie, e l'intenzione manifestata dal governo imperiale di volerne fare eseguire quanto prima una nuova più conveniente circoscrizione, furono i motivi che indussero gli eminenti padri nella generale adunanza della sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 27 febbraio 1869 a soprassedere da una qualunque risoluzione su questo argomento¹. Non sembra che abbia avuto effetto la nuova circoscrizione delle parrocchie; ma su ciò farà d'uso trattenerci nell'esame del cap. III, tit. IV. Intanto può aggiungersi ciò che leggesi in una relazione verbale del 1864: „Il sinodo vescovile o diocesano si compone di tutti i protopresbiteri distrettuali con due deputati del clero scelti da ciascun distretto, e di tre laici in guida che nel sinodo diocesano vi sieno sacerdoti e laici in numero eguale. Il presidente è il vescovo ed in mancanza di costui il protopopà più antico. Negli affari ordinari vi è una deputazione costante di dodici membri, sei dei quali sacerdoti e sei laici.“ Tal uso monsignor Papp-Szilagyì, in una pastorale al clero della sua diocesi del 1 novembre 1863, chiamava avverso ai principii cattolici e derivato dagli eretici.

L'odierno arcivescovo nel 1869 attuava un sistema diverso da quello favorito dal suo predecessore. Nel detto anno infatti fu tenuto il sinodo diocesano nell'archidiocesi di Fogaras „comparsibus pro more omnibus protopresbyteris et uno sacerdote ex quolibet districtu protopresbyterali per clerum illius districtus in representantem electo, universim circa centum ecclesiastici viri“².

Nel commento del cap. III, tit. IV, si avrà occasione di trattare dell'intervento dei laici nei sinodi.

Gravissimae huic quaestioni in congregatione diei 9 aprilis 1877 propositae, patres responderunt: „Dilata, et exquirantur accuratiorae informationes circa qualitatem et numerum eorum qui vel per se, sive per representantes dicuntur habere ius et officium interveniendi ad synodos dioecesanæ. Deceat praesertim utrum interveniant cum suffragio decisivo an mere consultivo, et praestera quae sint instituta litteraria, quibus huiusmodi ius attribuitur, et qua ratione eligantur representantes sive ab iis institutis, sive a clero rurali; et tandem utrum synodo intersint etiam laici homines.“

Expostulata per litteras die 7 maii 1877 datas sententia archiepiscopi Fogarasienais, hic responsum dedit die 22 augusti his verbis:

„Etsi dubitari nequeat ab episcopo posse omnes dioeceseos clero adscriptos, cum primis vero curam animarum moderantes ad synodum dioecesanam convocari, hosque obligari ad eandem convenire, posse tamen subversari adiuncta locorum perinde indubium est, in quibus ab illa regula exceptioni datur locus, quemadmodum indigitatur et ab eminentissimo cardinali De-Luca disc. 30 ad concilium Tridentinum, dum scribit: „Ideoque provisum est, ut sufficiat interventus deputatorum cleri cuiuslibet loci et parochiarum seu vicariorum, aut illorum, quibus alias exercitium curae animarum et administrationis sacramentorum incommberet.“

„Similibus adiunctis consideratis, speciatim vero perpensa singularum dioeceseon nostrarum tum nimis ampla extensione, tum sacerdotum penuria cumprimis in tenuiorum reddituum parochiis, quae

colum ab aliarum parochiarum curatis administrantur, tum attenta plurimarum parochiarum situatione, quae aliarum confessionum religioarum accessis intermiscere existunt, in quibus qua talibus continuum est pervertionis periculum, concilium nostrum provinciale existimavit antiquam consuetudinem et praxim iam dudum interrupte in archidiocesi (cum ceteras dioeceses suffraganeas recentioris sint originis) observatam pro futuro quoque pro omnibus dioeceseos fore praescribendam, iuxta quam ad synodum dioecesanam essent convocandi personaliter, atque ius et officium iisdem per se interveniendi sit tribuendum:

a) Omnibus ac singulis canonicis ecclesiarum cathedralium (collegiata enim capitula apud nos non existant);

b) Omnibus protopopis (archidiaconis) in officio constitutis, aliisque sacerdotibus dioecesanis, qui titulo administratoris eodem munere fungantur, licet adhuc titulo protopopae condecorati non sint;

c) Hegumenis monasteriorum, quae in dioecesi existant.

„Horum omnium numerus pro maiore vel minore dioeceseos extensione aliisque adiunctis differt.

„Qualitates eorumdem innuuntur capitibus VI, VII, VIII et IX, tituli II; item capitibus tituli VIII.

„Per representantes vero dicuntur habere ius et officium synodis dioecesanis interveniendi:

a) Sacerdotes dioecesanis in cura animarum constituti, cum hi omnes ob superius indigitatas causas in persona citra salutis animarum ipsis conceditarum periculum ad synodum dioecesanam convenire haud possent, ideoque vocantur per representantes;

b) Eodem modo vocantur et instituta litteraria, quae curas et moderamini dioecesanis cleri concedita sunt; hi rei litterariae moderatores perinde omnes in persona ad synodum dioecesanam comparere nequirent absque notabili educationis et institutionis inventuris eiusdem conceditae detrimento, ideo et hi adveniunt per representantes.

„Tales representantes eligi atque ad synodum dioecesanam admitti posse elucet etiam a declaratione, quam summus pontifex piae memoriae Benedictus XIV in celeberrimo suo opere „De synodo dioecesea“, lib. III, cap. 12, n. VII, facit verbis: „Quare concludendum existimamus absentium procuratoribus nullum potere aditum ad dioecesanam synodum, nisi illum iisdem aperiat, quae iam diu ita in dioecesi inoleverit consuetudo.“

„Quod numerum talium representantium attinet, iuxta morem in hac archidiocesi semper observatum a clero rurali cuiuslibet districtus archidiaconalis deputantur duo sacerdotes, qui protopopam ad synodum concomitantur.

„Instituta vero litteraria, si quae sint in dioecesi moderamini sacerdotum concedita, omnia simul sumpta pariter duos ablegant; si vero in loco et theologiae facultas adsit, tunc tres mittunt representantes.

„Qualitates horum representantium possunt erari ex titulis VII et IX decretorum concilii nostri provincialis.

„Utrum vocati ad synodum cum suffragio decisivo an mere consultivo interveniant? — Quoad hanc quaestionem quemadmodum et quoad alia plura synodum dioecesanam attinentia in nostro concilio provinciali nihil statutum fuit, cum ea plerumque sacris canonibus ac consuetudine legitima determinentur.

„Si consuetudo et praxis respiciatur, quae in hac archidiocesi et prius et inde ab amplexa sacra fidei unione obtinuit, secundum ea, quae denotat praes-

¹ Rapporto cit., p. 47 e 48.

² Bolus. 8 novembre 1863.

decessor meus archiepiscopus Alexander in sessione A collationis V operati delegationis apostolice anno 1858 hic Blasii asservata retinuerit, representantes cleri rurales et institutorum litterariorum in synodis diocesanis videntur habuisse votum decisivum.

„Quod si vero ad obiectum naturam attendatur, quae in synodis diocesanis consultationi subiciuntur, apparent nonnulla talia esse, quae discussioni propriae diocesis cum libertate discutendi coniunctas obnoxia esse haud possunt, ad quae referri posse videntur omnia illa, quae a superiori legislatione ecclesiastica firmiter stabilita ac circumscripta habentur, cum inferior in lege superioris nihil possit alterare, in similibus clero diocesano obsequendi necessitas, non autem discutendi instat libertas.

„Ast inter obiecta, quae synodi diocesanae deliberationi proponuntur cum primis habita huius provinciae ecclesiasticae ratione, occurrunt et talia, quae pro sua quasi natura requirere videntur, ut representantes cleri voto gaudeant decisivo.

„Huiusmodi obiecta sunt:

„1. Exercentium iuris dandi votum in electione ternaria ad vacantem episcopatum et quae iam archiepiscopatum, quod votum decisivum membris synodi diocesanae iuxta legitimam consuetudinem in hac archidiecesi ab immemorabili tempore vigentem et regni legibus munitam competis, usu continuo usque ad ultimam sedis vacantis provisionem inclusive exercitum.

„Isthaec voto decisivo aduque neque privilegio apostolici regis Hungariae episcopos praesentandi, neque iuris sanctae sedis apostolice praesentatum confirmandi in ullo fuisse derogatum firmiter creditur.

„2. Pariter si agatur de institutis diocesanis cleri contributione erigendis, — aut de augeandis C fundis diocesanis, de administratione bonorum ad publicum diocesis statum spectantium, — de immutando beneficiorum diocesanorum statu, — aliisque huius generis obiectis, in quibus tractandis cleri quoque diocesanis respective capitaliarum in sensu sacrorum canonum consensus requiritur, sive beneficia diocesana admodum tenuia ac nullo modo temporis moderni exigentis ac statui beneficiati convenientia imputanda forent, aut alia plarium reddituum novis praestationibus oneranda essent, intervenientibus ad synodum diocesanam iuxta morem aduque servatum suffragium decisivum tribuitur.

„3. Immo si agatur de nova diocesi in districtu protopopales partitione, de concilio ob specialia diocesanis adiuncta incedendo ad pericula praevenda, aliisque similibus peculiaribus diocesanis statum attinentibus negotiis, — quae etsi episcopus D audito capitulo vel consistorio suo ipse solus plena auctoritate decernere, statuta ac praescribere possit, si tamen episcopus ea in synodis diocesanis cum concursu cleri pertractare velit, — membra synodi diocesanae iuxta consuetudinem legitimam quoad haec quoque negotia suffragio decisivo gaudere posse videntur.

„Istiusmodi suffragio potestas iurisdictionis episcopo competens haud laeditur, nam integrum est episcopo ea synodo proponere, vel ad deliberandum admittere, quae ipsi in Domine visa fuerint, atque ea, quae in synodo a clero postulatur, aut mutuo consilio statuuntur, solius episcopi sanctione vim et robur obtinere dignoscuntur.

„Instituta litteraria, quae per representantes synodis diocesanae interveniunt, sunt: Lyceae theologicae, ac scholae medicae, qualia sunt: Gymnasia et instituta pedagogica in territorio cuiusvis dio-

cesis existentia, atque moderantini et curae sacerdotum e clero diocesano fungentium concessita.

„Representantes cleri secundum consuetudinem aduque observatam eliguntur maiestate suffragiorum in congregatione totius cleri cuiusvis districtus sub praesidio protopopae celebrari solita scripturae et recensitis elibiterum.

„Pariter eliguntur et representantes institutorum litterariorum magistris omnibus eorundem sub praesidio directoris sacrae suffragia ferentibus.

„Laici quidem aduque ad synodos diocesanae admitti non fuerunt.

„Concilium nostrum provinciale enunciatum quidem in suis decretis titulo IV, cap. III, laicos ad congressus vel synodos diocesanae scopo perficiendi regulationem et dotationem parochiarum nondum organisatarum admittendos fore. — Cum vero ab illo tempore, quo concilium provinciale nostrum anno 1872 fuit celebratum, obtutus hominum et principia dominantia cum primis turbulentissimis hinc temporibus multum in deterius immutata sint et apud nos: ego iam amplius non essem opiniois, ut laici fiat facultas synodis diocesanis interveniendi; quandoquidem spiritus temporis nequam ecclesiae Christi prosperitati maxime adversarius his etiam in oris catholicis quoque non paucos invasit.

„Qui iam hoc spiritu agitantur, quotquot demum sint, omnes desiderant, quin immo praetendunt sibi nativum quasi ius competere semet in negotia ecclesiastica ingerendi, ipsamque administrationem ad eum placitum moderandi, et reformandi. Tales igitur simplici concessione aut dispensatione, quamcumque benigna illa esset, minime contenti forent, sed vero vehementius instarent, ius suum agnosci, quod non tam consultivum, quam potius decisivum votum involvat.

„Quam ob rem abo dubio multas, causarent molestias, et temeritate, qua alterari solent, cursum rerum impedirent, quin immo suo maligno spiritu certe ex ipso quoque clero nonnullos, cum primis disciplinae ecclesiasticae ad sacros canones exactae magis impatientes, quales sicuti alibi ita et hic locorum pro dolor! reperiuntur, inficerent taliterque bonum rerum ordinem modo deplorabili convellerent.

„Loco synodorum diocesanarum censerem laicos in aliis consultationibus, quales apud nos sunt ita dicti congressus mixti, tribuendam fore potestatem, hocque ideo:

1. Quia obiecta, quae ego in his congressibus tractari posse iudicarem, essent paucissima, et longe pauciora, quam quae in synodis diocesanis subiacerent consultationibus; tum ideo:

2. Quia haec pauca obiecta, quae in congressibus pertractarentur, talia videntur esse naturae, quae laicorum et interuentiam et cooperationem fructuosam excitare, et participationem exigere posse viderentur.

„Haec autem obiecta pro meo iudicio possent esse quinque numero, et quidem:

a) Regulatio et dotatio parochiarum, ubi talis nondum obtinisset, haec posset perferri ad normam aliqualem iuris patronatus in beneficiis ecclesiasticis iuris patronatus laicalis, quod laicis quoque ab ecclesia concessum existit.

b) Ex hoc iure patronatus promanans praesentatio individuorum ecclesiasticorum ad vacantia beneficia ecclesiastica per communitates fidelium dotata, in omni autem casu semper ad ternariam ordinariatus diocesanis respectivi propositionem sive eanditionem faciendam.

c) Casus sediles et oeconomicos ecclesiasticos parochiales, quae ut plurimum, immo in archidie-

coel fore exclusive expensis e contributione fidelium A ut in singulis diocesis, quibus parochi ad unum eundemque locum congregari possunt, habeatur synodus dioecesis singulis annis pro tota diocesi. Ubi vero parochi propter locorum intervalia et amplitudinem dioecesis ad unum eundemque locum convenire non poterunt, primo anno habeatur synodus apud cathedram, secundo anno in loco ipse parochis pro locorum circumstantiis commodo; ac sic deinceps, ita tamen ut intra triennium synodus ipsa absolvetur."

(36)

Nota archiepi:

A compimento delle notizie che si hanno in archivio sui sinodi in uso presso i Rumeni, non vuol qui omettersi che monsignor Papp-Szilagy nella summentovata enciclica al clero della sua diocesi del 1 novembre 1863, nominando i sinodi parrocchiali e protopopali, li diceva introdotti nella Transilvania a foggia di somiglianti sinodi usati presso gli scottolci. "Riguardo a questi sinodi che sono, ovvero erano in uso presso i Rumeni di Transilvania, è a sapersi che il sinodo *parrocchiale* vien composto di tutti i membri attivi della parrocchia sotto la presidenza del proprio parroco. Il sinodo *distrettuale* o *protopopale* si compone di tutti i parroci di ciascun distretto, più dei laici deputati, uno per ciascuna parrocchia, mentre per gli affari ordinari v'ha una deputazione costante di tre sacerdoti e di tre laici sotto la direzione del protopopa... Quanto poi alle attribuzioni che hanno i menzionati sinodi, può dirsi che il sinodo *parrocchiale* sceglie gli ufficiali ecclesiastici, come il diacono, il parroco, il cantore, i sinodici, e i deputati al sinodo distrettuale ecc. Il sinodo *distrettuale* o *protopopale* sceglie il protopopa, il suo concistoro, ed i deputati al sinodo diocesano, rivede in appello le sentenze emanate dal concistoro parrocchiale, ed in pignora istanza giudica nelle cause matrimoniali e disciplinari degli ufficiali ecclesiastici." Così in una relazione verbale della sacra congregazione per gli affari del rito orientale del 24 maggio 1864. Se non che monsignor Papp-Szilagy faceva in proposito osservare "1° che tale costituzione della chiesa rumena di Transilvania venne introdotta e prescritta con apposito diploma dal principe calviniano Giorgio Rakotsy, e perciò non era antecedentemente in vigore; 2° che questa osservanza sinodale cessò subito ancora avanti che quei di Transilvania abbracciassero la fede cattolica".

(37)

Nota archiepi:

A ben comprendere ed apprezzare questo capo gioverà richiamar brevemente alla memoria le notizie sulla divisione e sulla dotazione delle parrocchie fra i Rumeni uniti, che già furono rassegnate all'eminente loro in analoga posizione del 1863¹. Offriremo qui unite le notizie sull'uno e sull'altro di questi due punti, essendo insieme connessi. La povertà del clero greco-unito di Transilvania rimonta all'epoca del ritorno della nazione rumena al cattolicesimo, avvenuto nel 1698. La diocesi di Fogaras, unica allora, avea molte parrocchie, ma senza congrua dotazione. La sola diocesi di Gran-Varadino di rito greco eretta nel 1777 venne convenientemente dotata anche per le parrocchie, sia con beni stabili, sia con rendite sul fondo di religione dell'Ungheria. Nel 1853, quando si costituì la provincia ecclesiastica, fu dismembrato dalla diocesi di Fogaras un considerevole numero di par-

¹ Ponenza sulla dotazione delle chiese di Transilvania, ecc. Aprile 1863.

d) Administratio peculiorum, fundorum et fundationum ecclesiasticarum, quae et in quantum liberalitate et concursu fidelium acquista ac coadunata sunt; salvis tamen manentibus dispositionibus auctorum et fundatorum, si quae existant, quoad talium bonorum administrationem qualiter procurandam.

Bonorum ecclesiarum singularium administratio in his partibus adusque etiam ab immemorabili inde tempore semper cum concursu fidelium per representantes suos nomine curatorum sive syndicorum electos, semper tamen sub manuactione et contragentis superioritatis ecclesiasticae usque ad episcopum, fuerat et est in usu.

e) Causae scholasticae et institutionis, excepta facultate theologica soli ordinariati obnoxia, quae causae nostris diebus maioria, si dicere fas sit, quam aliis temporibus momenti esse coeperunt tum pro singularibus familiis, tum pro publica societate, tum vel maxime pro sancta ecclesia catholica, cui iam temporis ipsa quoque gubernia et regnorum leges moderne spiritu ecclesiae infensissimo agitata omnem in scholas influxum adimere haecque christiano-catholico characterе exuere nitantur, quo sic inventum pro suo placito absque religioso-morali educatione institui curare valeant datura progeniem parentibus nequiores.

Causae proin scholasticae, quae tum pro sua natura ipsos etiam fideles qua patrofamilias proximus concernunt, tum intuitu expensarum, quas maxima in parte fideles solent praestare, cum cooperatione et concursu laicorum prospere et cum successo optato scholas in characterе confessionali ab imminente periculo liberae et tutae servandi possent tractari.

Istae quinque generis causae, quandoquidem cum speciali ad varia locorum personarumque adiuncta attentione pertractandae veniant, in nullis aliis congressibus mixtis cum effectu desiderato determinari atque decidi posse videntur, quam in congressibus mixtis uniuscuiusque dioeceseos, cum unaqueque dioecesis magis nota habeat omnia, quae ibi subverantur, adiuncta, ideoque facilius et securius posset eorum exigentis suas determinationes accommodare.

Quibus praemissis mea saltem ex parte nihil haberem contra, ut verba decreti concilii nostri superius memorata ex tit. IV, cap. III, uti sequuntur, "modum hanc regulationem atque dotationem executioni mandandi determinandum relinquit huius provinciae congressui, aut synodi dioecesis, ad quas hunc in finem fideles quoque laici vocandi essent", correctius ita redderentur, atque citato textui in hunc vel alium concinnata modum substituerentur "modum hanc regulationem atque dotationem executioni mandandi determinandum relinquit uniuscuiusque dioeceseos congressui mixto e clero et laicis coadunando iuxta propriorum loci adiunctorum exigentiam in effectum deducendum". Igitur singulis dioeceseos ordinariis esset a suprema potestate ecclesiastica facienda facultas dicti generis congressum mixtum pro quinque indigitorum obiectorum pertractatione habenda celebrandi, cum talis facultas e parte gubernii civilis licet saepius implorata adusque e causis politicis semper denegata fuerit".

(35)

Nota archiepi:

Riguardo al tempo, in cui abbiasi a tenere il sinodo diocesano, quello di Zamocchia nel cap. VI, *De episcopis*, ha quanto segue: "Praecipit synodus

rocchie (contenevano essa più di 1300), colle quali formosi interamente il territorio della diocesi Armenopolitana, ed in gran parte quello della Lugociense.

Non tardarono i vescovi della novella provincia a porgere istanze, perchè si provvedesse al clero parrocchiale. E veramente muovevano a compassione le relazioni di quei prelati sulla miseria del clero, tanto più grande, quanto che essendogli permesso di ricevere gli ordini sagri dopo il matrimonio, era (se non lo è anche adesso, benchè forse in minori proporzioni) cosa assai frequente vedere il parroco cencioso, padre di più cenciose famiglie, darsi alla negoziazione, ed esercitare l'agricoltura, affine di procacciarsi per se e per la famiglia il necessario sostentamento.

Ma vediamo quali furono gli obblighi assunti in proposito dall'imperiale reale governo Austriaco nell'erezione della provincia di Alba-Giulia, e le relative disposizioni e pratiche della santa sede. Nel concordato del 1855 a migliorare la condizione dei parrochi di rito orientale nell'art. 26 si stabilì: „Parochis quae congruam pro temporum et locorum ratione sufficientem non habeant, dos, quamprimum fieri poterit, augebitur, et parochis catholicis ritus orientalis eodem ac latinis modo consulatur.“ Fu di mestieri eccitar varie volte il governo di sua maestà a tenere questa solenne promessa; e nel 1858 presso risoluzione della sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari incaricavasi il nunzio di Vienna ad insistere, perchè fosse una volta provveduto alle parrocchie non dotate di Transilvania, e si desse altresì il compenso sulle decime a norma dell'art. 33 dello stesso concordato¹.

Non avevano prodotto per allora alcun frutto le premure e le rimostranze della santa sede, unite a quelle dei prelati Rumeni, allegandosi dal governo la penuria del pubblico erario, e sebbene si facessero varii progetti, niuno ne venne eseguito². Nel 1860 però il ministro del culto per mezzo del signore ambasciadore presso la santa sede significava all'eminentissimo signor cardinale segretario di stato, che a sollevare dalle sue ristrettezze il clero rumeno avea il governo intrapreso fin dal 1858 gli opportuni studi per ordinare le parrocchie in Transilvania, che quel vasto lavoro esigeva qualche tempo, e che prima che fosse condotto a termine col concorso dei vescovi, non era possibile sovvenire alle necessità da essi esposte³. L'eminentissimo segretario di stato, riferendosi alla precipua difficoltà del gabinetto Viennese tratta dalla necessità di far procedere la nuova circoscrizione delle parrocchie alla congrua dotazione delle medesime, non mancò di dichiarare con un pro-memoranda del 1 febbraio 1861, che la santa sede era pronta a dare istruzioni ai rispettivi vescovi rumeni per la formazione di un piano parrocchiale, la quale ad essi spettava per nativo diritto confermato nella convenzione del 1855, per esser poi comunicato al governo, affinchè avesse luogo le opportune vicendevoli intelligenze.

Ricevuto dall'ambasciadore il pro-memoranda senza alcuna opposizione, a mezzo del nunzio s'invitarono i vescovi a rimettere alla santa sede un piano di nuova circoscrizione di parrocchie, acciocchè ad un tempo a garantire l'interesse delle anime, e a procurare la maggior possibile economia. Erasi in attenzione di detto piano, e intanto l'imperiale

reale governo prendeva un'attitudine tale da eccitare viemmaggiormente l'episcopato e clero rumeno unito, e da meritarsi i giusti richiami della santa sede. Decchè con chirografo del 5 ottobre 1860 si facevano larghe promesse ai vescovi greci scismatici dell'impero, anche nello scopo di migliorare le loro parrocchie, dandosi loro anziandio, sebbene per viste politiche, un contrassegno di parzial deferenza negli onori concessi allo scismatico arcivescovo di Carlowitz; e poco dopo, cioè nel marzo del 1861, un decreto imperiale stabiliva l'assegno di 16 000 fiorini in sussidii del clero protestante di Transilvania⁴. D'altro lato ai 3 giugno dello stesso anno questo signore ambasciadore dietro gli ulteriori eccitamenti del nunzio apostolico notificava, che il suo governo dopo matura considerazione avea dovuto riconoscere, che non era giunto il momento propizio per regolare le parrocchie in Transilvania⁵. Imperocchè l'organizzazione delle autorità amministrative non era colla ancor sistemata, la effervescenza politica continuava tuttora, e non era per ancor risolta la questione sul modo di provvedere in avvenire ai bisogni delle differenti religioni nelle varie parti della monarchia. Scorso circa un anno e mezzo, si conobbe che i vescovi di Fogaras, Lugos ed Armenopoli aveano presentato al governo il loro piano parrocchiale, ma inutilmente. Il governo era fermo nell'opporvi alla sistemazione di quelle parrocchie sia per le circostanze politiche, in cui versava il principato della Transilvania, sia per la spesa eccessiva, che avrebbe dovuto sostenere per aderire al desiderio di quei prelati; i quali, al dire di monsignor nunzio, voleano moltiplicare soverchiamente il numero delle parrocchie medesime. So spesso quindi il diviso progetto, e volendo nondimeno sovvenire in qualche modo all'indigenza del clero curato de' Rumeni uniti, sua maestà imperiale e reale apostolica sul principio del 1863 degnavasi accordargli un sussidio provvisorio di annui 30 000 fiorini, in modo che se ne dovessero assegnare 18 000 all'archidiocesi, 8000 alla diocesi di Szamos-Ujvar per la parte situata nella Transilvania, e colla stessa condizione 4000 a quella di Lugos.

A questo sussidio deve poi unirsi il legato annuo lasciato dal defunto Babb vescovo di Fogaras in favore dei parrochi delle tre annidette diocesi. Dal medesimo, Fogaras percepisce 5200 fiorini, Szamos-Ujvar 3900 e Lugos 600 a titolo di sussidio del rispettivo clero curato.

Tal sembra esser tuttora la situazione delle parrocchie dei Rumeni cattolici. Nella congregazione generale del 30 settembre dello stesso anno 1863, malgrado l'ottenuto provvisorio sovvenimento a loro favore, risolvevasi che l'eminentissimo signor cardinale segretario di stato non lasciasse l'opportunità di raccomandarne all'imperiale e reale governo la dotazione stabile, e nel 1864 l'eminentissimo signor cardinale prefetto nel medesimo senso scriveva al nunzio apostolico; ma dai documenti, che abbiamo, non risulta che siasi adottato alcun definitivo provvedimento, che anzi nel 1865 avviava il nunzio esser venuta meno ogni speranza di aiuto dal lato del governo; e ne porge una prova positiva il sinodo nel capo, che ci occupa.

Dalle cose dette sulla parte presa dal governo in quest'affare si rende chiaro il motivo delle riserve, che fanno i vescovi quantò alla restrizione delle parrocchie; s'intende altresì perchè in ordine alla loro dotazione dicano di non far oggimai più

¹ Verbale del Rapporto cit., p. 285 retro.

² Possema cit., Ristretto, §§ 22-21.

³ In questa occasione deliberò il ministro della pena istruzioni del clero Rumeno. Ristretto cit., § 22.

⁴ Possema cit., Ristretto, §§ 27-28, 41.

⁵ Ristretto cit., § 112-13.

assegnamento che sul concorso dei fedeli. Ma in- oltre il sinodo dopo aver detto che attende „parochiarum regulatiorem ac dotatiorem . . . a fidelium . . . cooperationem“, lascia il modo di eseguir l'una e l'altra cosa *provincialis congressus, aut synodis diocesanis, ad quos ad hunc finem fideles quosque laici vocandi essent*. Il che ci chiama a dire dell'ingerenza dei laici nell'amministrazione temporale delle parrocchie, e del loro intervento nei sinodi.

Fra dal 1858 troviamo aver mosso i vescovi rumeni qualche lamento per l'influenza che il popolo pretendeva esercitare nell'elezione dei parrochi, ed il pretesto era appunto la povertà dei medesimi; giacchè contribuendo alla loro dotazione, credevano i fedeli per ciò stesso di potersi ingerire nella collazione delle parrocchie. In seguito si manifestò l'idea di un sinodo diocesano, o piuttosto provinciale misto, in cui cioè intervenissero anche i laici nello scopo di provvedere non solo alle temporalità delle parrocchie, ma al regolamento ed amministrazione di tutti i beni delle chiese di rito rumeno di Transilvania. Non mancò fra i vescovi chi si opponesse a siffatte tendenze, e monsignor Erdely già vescovo di Gran-Varadino era di sentimento, che ammettendosi il divisato sinodo si getterebbe fra i Rumeni un seme di protestantesimo; e il successore di lui, monsignor Papp-Szilagy, fu un tempo dello stesso sentimento. Tal idea però lungi dall'essere andata in dimenticanza, continuò ad esser l'oggetto sempre più vagheggiato e richiesto, ed oggi si ravvisa in certo modo sanzionata dal sinodo provinciale.

Nel 1865 e nel 1868 fu più particolarmente richiamata in proposito l'attenzione della santa sede da monsignor nunzio di Vienna; ma la cosa non fu presa in considerazione, almeno per quanto apparisce dai nostri registri. Ora però, affluchè l'eminenze vostre sieno in grado di valutare tutta la portata delle succitate espressioni del sinodo, e decidere se e come abbiano ad emendarsi, od anche se convenga eliminarle intieramente, l'archivista è in debito di rassegnar loro tutto che fu denunziato nei predetti anni.

Il progetto di un sinodo diocesano, o meglio provinciale misto, vale a dire coll'intervento dei laici, scriveva il nunzio nel 1865¹, „avrebbe subito due profonde modificazioni, l'una nel senso politico, l'altra nel senso religioso. Primieramente per cessare, l'allarme e la opposizione del governo si sarebbe stabilito di staocare un tal sinodo da ogni tratto e carattere di congresso nazionale. Parrebbe poi che siano persuasi non appartenere loro alcuna ingerenza nelle deliberazioni che riflettono le regole di fede, di costumi, o di ecclesiastica disciplina, e però sotto tal rispetto non fanno veruna pretesione. Ma dopo tale riduzione non saprebbero capire, perchè sia loro interdetto di avere una discreta parte d'influenza in tutte quelle discussioni, che possono istituirsi sia nel sinodo, sia fuori del sinodo riguardo al regolamento ed amministrazione de' beni della chiesa. E sembra che tanto più torna loro malagevole di concepire una esclusione così assoluta dal governo di tali materie, perchè si avvisano che i fondi destinati all'intrattenimento de' sagri ministri inferiori, e al mantenimento del culto sono stati per lo più somministrati dai laici della Transilvania, e nelle circostanze presenti, venuta meno ogni speranza di aiuto dal lato del governo, non si può altrimenti provvedere ai bisogni economici grandi ed urgenti della chiesa-unita in Transilvania,

A che pel soccorso, che per altro si ha la disposizione di fornire copiosissimo, delle contribuzioni e liberalità de' fedeli. L'esempio inoltre di una simile pratica presso i scismatici sia della Serbia sia della Transilvania stessa, tiene sempre acceso, e fomenta un tal desiderio, e sembra che sia per loro cagione di umiliazione e di scandalo al pensiero, che essi per rimanere fedeli all'unione sieno privi di que' privilegi, che godono largamente gli eterodossi.

„Questi sono i voti delle persone laiche più importanti della Transilvania, questi i motivi onde i medesimi tolgono il loro sostegno ed alimento. Era qualche tempo che da personaggi molto zelanti degli interessi dell'unione nelle ansidette contrade me n'era stata fatta l'avvertenza, di cui era stato avvalorato l'afflizio e la gravità anche dalla circostanza della opinione volgarizzata, che sia Roma e Roma sola, la quale si metta attraverso il compimento di tali desideri; di che ne seguiva, che gli animi dei Transilvani fossero occupati e grossi verso la santa sede.

„Nel considerare un tal affare (continuava monsignor nunzio) mi parve, che la domanda dell'influenza, che è in questione, potrebbe riguardarsi come più temperata di quel che apparisce, più affine alla indulgenza ed economia usata dalla chiesa in tali materie, e per conseguenza meritevole di essere esaminata, ove fosse circoscritta entro precisi limiti, e ove segnatamente si riuscisse a separarla dal rapporto del sinodo. Infatti io ho pensato, che non fossero gran fatto offesi i diritti dell'autorità ecclesiastica, e che nessuna compromessa, anzi una gran forza ne risulterebbe per l'ordine e l'unione, se subordinatamente al supremo indirizzo de' vescovi fosse fatta ai laici in Transilvania una discreta parte d'azione nell'amministrazione delle fondazioni e de' beni che sono stati largiti dai laici e che dai laici si promette aumentare in servizio del culto, e di altre opere di religione, e ove si stabilisse, che tal prerogativa dovesse esercitarsi non nel sinodo, ma in una conferenza, in una sessione centrale del governo ecclesiastico della provincia.“

Appoggiato su tali riflessi non avea creduto monsignor nunzio opportuno di tacere, e lasciar gli autori della petizione nel supposto e nel rienttamento di una ripulsa; tanto meglio che era stato assicurato „che i capi di tal movimento sieno sinceramente attaccati all'unione, si raccomandino per le ottime loro intenzioni e per la buona fede. Queste qualità (aggiungeva il prelado) hanno fatto luogo alla speranza che messi a contatto e in comunicazione colla santa sede potessero rifiorire nei sentimenti di fiducia e di devozione, si potessero facilmente persuadere a ripudiare tutte le parti esaggerate e meno compatibili de' loro disegni, e cessando di essere un pericolo, o almeno una massa d'ingombro per la santa unione, ne divenissero un istrumento di propagazione“. Nella vista pertanto d'incoraggiarli ad esporre i loro voti alla santa sede, si prevalse il nunzio di monsignor Fogarasy vescovo latino di Transilvania, il quale prese la parola in nome proprio; e il risultato si fu l'indirizzo inviato al rappresentante pontificio dai più notabili di Transilvania, che si dà allegato in fine di questa nota sotto la lettera A. In esso si esprimeva tuttavia il desiderio dell'ammissione dell'elemento laico nel sinodo per regolare il temporale della chiesa. Nel trasmetterlo però osservava monsignor Falcinelli: „Dietro alcune mie obiezioni in proposito mi è stato apertamente dichiarato preferirsi in verità di prender parte all'oggetto nel sinodo secondo le vecchie pratiche e discipline, che si pretendono osservate presso i Valacchi anche dagli uniti; del

¹ Lett. 1 giugno.

restò essere indifferente, che questo privilegio, questa attività laicale si organizzi e si spieghi sotto una forma di congregazione e di conferenza speciale.

Ma ad agire con tutta ponderazione in affare così rilevante, volle il nunzio procurarsi particolari ragguagli sopra i punti di dritto e di fatto, che implicitamente od esplicitamente erano stati toccati nella memoria, e avere principalmente il parere dei prelati della provincia. Indirizzata loro a tal effetto una circolare, n' ebbe le risposte che si umiliarono all'eminenze vostre sotto le lettere B, C, D. Dalle risposte dell'arcivescovo monsignor Sterka Saluca e di monsignor Dobra vescovo di Lugos apparisce, come questi prelati giudicassero doverci ammettere i laici a prender parte nel sinodo intorno agli affari temporali della chiesa, e su quali ragioni appoggiassero il loro sentimento. Avvertiva poi monsignor nunzio, che lo stesso monsignor Papp-Szilagy nella sua risposta sembrava essersi commosso, e malgrado la sua nota preoccupazione e i suoi pregiudizi contro tal sinodo, faceva travedere una propensione a mettersi d'accordo ed all'unisono coll'opinione degli altri prelati comprovinciali. Laonde concludeva monsignor Falcinelli: „Sulla osservazione di una tale uniformità di sentire così decisa e così basata, è probabile che cotesta sagra congregazione si pronunzi nel senso del voto de' vescovi, e metta da parte il temperamento summenzionato di un comitato o congregazione indipendente dal sinodo, da istituirsi all'intento in discorso, sebbene questa misura abbia il vantaggio di metterci nel caso di dare a tempo la soddisfazione, che s'implore, e di troncarsi ogni occasione d'intraprendere nei limiti delle cose riservate alla chiesa, e alla politica dello stato. Nella ipotesi intanto, che si approvi in proposito il consiglio de' vescovi, non isfuggirà certamente alla saggezza di vostra eminenza il bisogno e la qualità delle cautele da adottarsi all'uso nell'interesse dei diritti e della dignità del potere ecclesiastico, e dell'ordine e utilità della chiesa. Tralascio dunque come soverchia qualunque mia riflessione a tal riguardo. Solo mi permetterò di rammentare a vostra eminenza l'antipatia, anzi il sesto formale, onde il governo imperiale dal lato politico ha sempre combattuto questo sinodo misto. Sicchè vostra eminenza vedrà senza dubbio la convenienza di conferire in antecedenza col governo sull'argomento, e di prendere gli opportuni accordi, qualora si stimi autorizzarne la celebrazione. Non mi resta che pregare vostra eminenza a volersi compiacere di darmi a tempo un qualche cenno sull'indirizzo, che si giudica dare alla cosa, perchè io possa analogamente regolare il mio linguaggio nelle istanze che già prevedo prossime e ardenti dalla parte degli interessati.“

Rimaste senz'effetto le pratiche iniziate dal nunzio apostolico, come era da aspettarsi vive si mantennero in Transilvania le aspirazioni medesime, e tre anni dopo se n'ebbe una nuova solenne manifestazione, all'epoca cioè della morte di monsignor Sterka Saluca. Tennesi in fatti gli 11 agosto 1868 in Blasendorf un coal detto *sinodo elettorale* per l'elezione del metropolitano, a cui prese parte il clero dell'archidiocesi di Fogaras, ed alcuni della diocesi di Szamos-Ujvar, e v'intervennero due commissari regii, l'uno ecclesiastico (che fu monsignor Dobra vescovo di Lugos), l'altro civile. Prima di procedere alla scelta del candidato, malgrado la opposizione dei commissari, si vetarono dieci articoli da imporsi come altrettante condizioni al novello arcivescovo. Ora nel 6° fra i detti articoli, come meglio vedranno l'eminenze vostre nell'al-

legato-E', si dannona il preteso dritto dei laici di prender parte nei sinodi con voto decisivo in tutti gli affari attinenti all'amministrazione dei beni ecclesiastici, come ancora all'istruzione della gioventù. Nella lettera 16 settembre 1868, accompagnando siffatto documento alla segreteria di stato, monsignor nunzio osservava in genere quanto segue: „Non ha dubbio, che questi articoli contengono proposizioni o pretensioni non solamente sciocche, ma ancora opposte e contrarie alla legge della chiesa cattolica, ma ancora i buoni sacerdoti rumeni, mentre le accusano, sono condiscendenti di qualche scusa per la ragione, che i cattolici rumeni sono stati acerbamente maltrattati dai latini fanatici, ed in fine concludono col dire, che se le massime di quelli sono pessime e rigettabili, i fatti, a cui accennano, sono veri e storici. Che poi questi articoli debbano obbligare il nuovo arcivescovo, è mera follia, e se realmente sarà presentato monsignor Vanca, egli mi ha assicurato che non ne farà alcun conto, come meritano, e finalmente i Rumeni ancora di altre diocesi, come quelli di Blasendorf e di Szamos-Ujvar, concordano col dire, che i detti articoli non debbono averi in nessun conto, che essi hanno piuttosto un interesse politico che religioso, e che debbano riguardarsi come uno sfogo fatto da una nazionalità oppressa, quando ne ha potuto avere il dritto, e non come una espressione delle loro convinzioni. L'opposizione dimostrata dalle autorità governative contro i detti articoli unita alla fermezza del nuovo arcivescovo, tutti son d'avviso, che sono più che bastanti a seppellirli in una eterna dimenticanza.“ Dietro queste rassicuranti informazioni la Propaganda si astenne dal prendere qualunque misura.

Escluso l'elemento laicale dai sinodi, e considerando l'altro temperamento, favorito dal nunzio, e che equivarrebbe ad istituire in Transilvania dei consigli di fabbrica, a somiglianza di quelli che esistono nella chiesa latina, onde cioè far entrare i laici nell'amministrazione dei fondi ecclesiastici, giova fare tre osservazioni. 1° Una simile istituzione sarebbe nuova fra gli Orientali, almeno nel senso che non risulta dai nostri registri, che la santa sede abbia mai approvato simili consigli o comitati laicali nelle chiese di quel tipo. 2° Come in Occidente, così in Oriente si vede, che i laici nella parte, che si era loro data per condiscendenza degli ordinari, nell'amministrazione delle chiese, delle opere pie e degli istituti di carità, han voluto emanciparsi da ogni loro dipendenza. Dalla relazione della visita dell'arcivescovato armeno di Costantinopoli fatta nel 1848 da monsignor Ferrieri, oggi uno dei porporati di santa Romana chiesa, rileviamo che ad eccezione della cattedrale e del seminario, tutte le chiese ed istituti di beneficenza erano colà amministrati da procuratori laici, senza alcuna dipendenza dall'ordinario. Ed è rimarchevole il seguente fatto che si legge in detta relazione. Esisteva in Pera una coal detta *cassa de' poveri*, la cui amministrazione per condiscendenza del vicario apostolico monsignor Marusci erasi lasciata

¹ Era già messa a stampa la parte precedente di questa nota, quando fu trascorsa in archivio la relazione di quella congrega, cui si pretese dare il nome di sinodo. È del più alto interesse aver sott'occhio tale documento, che rivelando lo spirito che anima alcuni di quel clero e popolazione, può spargere molta luce sulle varie disposizioni adottate nel sinodo, e forse anche renderne manifesti gli occulti intendimenti.

² Se negli antichi canoni si prescrive ai vescovi di affidare l'amministrazione dei beni ecclesiastici ad un economo, questi però deve desumersi dal clero. — V. Ponzani Caldei, marzo 1868, Ristr., art. II, § 18.

³ Relaz. cit., § 59.

a quattro membri del consiglio deputato dalla nazione per l'amministrazione dell'ospedale, i quali avevano anche cura della chiesa di san Giovanni Crisostomo, e della cappella di San Giacomo coll'annesso ospedale. Invitati dalla visita gli anzidetti amministratori a dire, se ogni anno rendevano conto ed a chi, dapprima *la loro risposta fu confusa*; recato quindi il giornale d'introito ed esito, la maggioranza di essi dichiarò di cedere alla violenza, dicendo, che il visitatore apostolico non avea diritto di esercitare su di essi verun sindacato. Parimenti sotto l'egida di un diritto, più o meno controvertibile, di patronato, i laici fra gli Orientali han tentato sovente d'immeschiarsi nella gestione economica delle chiese, di sperperarne i beni, e d'invadere in più maniere i dritti degli ordinari. Coal, senza declinare dagli Orientali di Europa, troviamo, che nella congregazione particolare 29 maggio 1850, trattandosi della archidiecesi armena di Leopoli si segnalavano le gravi opposizioni dei secolari a causa di pretendere quia patronato sopra tutti li benefici e chiese di quella città; si riferì che i secolari dispongono de' beni ecclesiastici a titolo di provisioni, che in ciò usano una totale indipendenza dall'ordinario, a cui nemmeno rendono li conti a timore de' sagri canoni; e conchiudevasi che indi ne sono derivati molti pregiudizi, l'entrate delle chiese convertite in altri usi, anco a pro de' laici, e molte alienate affatto. Le cose eran giunte a tale, che nell'istruzione ordinata dal quel sagro consesso si stabilì, che per reprimere l'audacia dei secolari, il nunzio di Polonia dovesse implorare l'appoggio del re, e in caso di rifiuto, procedesse anche alle censure. Lo stesso, dal più al meno, è avvenuto in Occidente, e rammenteranno senza dubbio l'eminente vostre le disposizioni emanate dai Romani pontefici per tutelare la giurisdizione degli ordinari di fronte alle fabbricerie. Sono loro ben noti il breve di Pio VII ai vescovi dell'America Settentrionale *Non sine magno*, del 24 agosto 1822¹ sulla soggezione dei fabbricieri all'autorità dei vescovi; il breve di Leone XII ai vescovi di San Luigi e di Nuova Orléans *Quo longius*, del 16 agosto 1828², in cui si sostiene l'autorità episcopale contro gli attentati dei fabbricieri; e finalmente quello di Gregorio XVI *Dudum*, del 12 agosto 1841³, in cui si deplorano le ingiurie recate dai fabbricieri all'autorità del vicario apostolico di Gibilterra. 3° Ove furono ammessi somiglianti istituzioni, si volle, che fossero moderate da appositi regolamenti, perchè non avessero a seguirne inconvenienti più gravi di quelli, a cui si pensava ovviare. Abbiamo in archivio le regole menzionate nel breve piano *Non sine magno*⁴, cui fan seguito altre più recenti⁵.

Lettera A.

Excellentissime domine.

Debita cum reverentia subscripti viri, ecclesiae graeco-catholicae in Transilvania existentis adherentes, officii sui esse ducunt eminentiae vestrae memoriale suum ut sequitur, substernendi.

Vigore articuli IV. litterae e), conventionis initae inter sanctitatem suam Pium IX summum pontificem et maiestatem suam caesareo-regiam apostolicam Franciscum Iosephum-I imperatorem Austriae, 18 augusti anni 1855, archiepiscopis et episcopis

liberum est convocare et celebrare ad sacrorum canonum normam concilia provincialia et synodos dioecesanarum earumque acta vulgare.

Vigore autem sacrorum canonum, utpote concilii Constantinopolitani III anni 680 canone 8, concilii Nicaeni II anni 787 canone 6, concilii Carthagenensis anni 397 canone 26, concilii Basileensis sessione XV, concilii Tridentini sessione XXIV, cap. 2, *De reformatione*, archiepiscopi et episcopi tenentur et obligantur, tam concilia provincialia quam vero synodos dioecesanarum convocare et celebrare.

Potestas politica nec antea convocationi synodorum se opposuit. Altissimum rescriptum regium de 1792 numero aulico 2893 lublenter ait: „Clémenter admissum ut catholici etiam negotia scholastica, fundationalia et ecclesiastica ad instar consistoriorum reliquarum in Transilvania receptarum religionum suprema inspectione nostra regia salviaque circa illud maiestaticis iuribus seorsim pertractent.“

Attamen in provincia archiepiscopali graeco-catholica Alba-Iuliensi per Transilvaniam et Hungariam dilatata inde ab anno 1855 nec concilium provinciale, tanto minus synodi dioecesanarum convocatae ac celebratae sunt. — Iam autem dici non potest, quantum detrimenti ex defectu synodorum tam respectu fidei quam disciplinae, morum ac institutionis scholasticae in populum graeci ritus catholicum redundet. — Clerus et populus graeco-romanus didicerat inde ab antiquissimis temporibus suas religiosas et ecclesiasticas, ut et media subsistendi pro clero et individuis institutioni iuventutis vacantibus medio synodorum ex voto communi curare. — Convocabantur autem ad synodos cuncti protopopi seu protopresbyteri, duo alii parochi ex quovis tractu; in casibus autem, in quibus de mediis subsistentiis, de fundationibus et proventibus a populo in emolumentum ecclesiasticum et scholarum confluentibus agebatur, etiam viri laici conditionis de ecclesia et institutione bene meriti. Hoc modo zelus erga religionem, ut et promptitudo in sublevandis ecclesiis et scholis fovebatur et alabatur. Iam Benedictus XIV, *De synodis dioecesanis*, libro III, cap. 9, ait: „Non prorsus ab antiquis moribus alienum fuisse arbitramur, ut ad synodos dioecesanarum pariter quandoque laici introducerentur.“ Hodierno tempore tristissima nostra testante experientia recte contrarium evenit. Si non defectus ex integro, indifferetiamus tamen religionem erga et ecclesiam de die in diem maiora capit incrementa. — Disciplina laxior ac ante, institutio iuventutis apud partem maximam populi nihil proficit cum e contra apud incolae eorundem provinciarum confessionibus evangelicae Augustanae et Helveticae ac Socinianas addictos institutio iuventutis longe maiores progressus facit; quin immo etiam iuventus confessionis graeci ritus orientalis, quae huc usque graviter oppressa fuerat, recte ab anno 1855 tales et tam efficaces progressus facit, ut hoc respectu iuventuti graeco-catholicae iam tam palmam praeripiat. Hinc est quod parentes graeco-catholici cogantur proles suas in alienas scholas mittere, id quod innumeris exemplis quotidie doceri potest.

Ius patronatus gravi in disordine; pars prima parochiarum proventibus congruis nondum provisus ius electionis et praesentationis ex parte parochianorum in comparatione praxis antiquae cum articulo XXIV conventionis maxime confusum; fundi praesertim in archidiecesi quantocius in evidentiam ponendi, regulandi et scopus cuiuscumque eorum esset examinandus, tum autem augendis iisdem fundis incumbere oporteret. Sunt autem ibidem:

¹ Bollario di Propaganda, t. IV, p. 401.

² Ibid., t. V, p. 42.

³ Ibid., p. 267.

⁴ Reg. lett. 1822, p. 634.

⁵ Potrebbe consultarsi il 2° concilio plenario di Baltimora, tit. IV, cap. unico, *De ecclesiis, bonisque ecclesiasticis tenendis tutelandoque*.

Fundus cleri, item monasterii sive scholarum, seminarii, typographiae, parochorum deficientium, viduarum, basilicae cathedralis etc. Congruus seu sic dictae portiones canonice parochia, ludi magistris et cantoribus competentes, tum etiam bona plurium ecclesiarum parochialium ipse ab antiquo in agris, foenetis, vineis, nemoribus, sylvulis, partim etiam in domibus et molendinis existentia, apud maiorem partem parochiarum nec conscripta nec etiam apprime administrata esse supponuntur.

His et aliis malis, damnis et periculis, quibus subiecti sunt supradictus clerus et populus, secundum intimam convictionem infrascriptorum a plurimodis per synodos et quidem dioecesanis desiderata medela adferri posset, ita quidem ut hoc respectu conscientia tutissima sustineri possit, ne ipsa in mora periculum esse.

Nihil dubitamus, statum hunc ecclesiae nostrae iam per alios viros competentes ad notitiam eminentiae vestrae perlatum fuisse; liceat tamen et nobis saltem id addere, quantum periculi ex eo nasci posset, si mala haec non ex votis communibus medio synodorum tollenda aut saltem allevianda esse iudicarentur.

Id quod debito cum obsequio referre praesumentes permanemus.

Eminentiae vestrae servi devotissimi

Firmatus:

G. Barittus — Al. Bohásieley — Ladisl. Bateany
Gab. Mann — Demetrius Wloga.

Deputati Transilvanienses apud senatum imperii Austriaci.

Viennae Austriae, die 25 martii 1865.

Lettera B.

Gratias excellentiae vestrae de 2° aprilis anni currentis numero 204 4 ad me datas litteras, quibus ex incidenti, quod eidem relatum sit, „nonnullos viros in Transilvania auctoritate amplissimos et a zelo augendae et propagandae sanctae unionis probatos, in ea versari sententia, quod ad laicos pertinent, his in regionibus aliquam partem una cum potestate ecclesiastica habere in temporalibus ecclesiae nationibus moderandis et inspiciendis, eodem itaque totis modo viribus contendere, ut hoc iure, temporum quidem iniuria fere intermortuo, at nunquam prorsus deleto, rursus potiantur, eiusque exercitium in synodis dioecesanis sive collationibus et conferentiis recuperent“, maximis omnino, pluribusque ad mentionatam suam sententiam tuendam adductis rationum momentis eadem vestra eminentia provocare dignatur, ut quantocius fieri posset, ut in Domino declararem, an I^o in more et iure ecclesiae catholicae orientalis reipsea contineatur, laicos ad synodos accersiri, eosdem audiri et suffragium consultativum in ambitu temporalium ecclesiae rationum ferre? An II° invaluerit vel non praxis introducendi laicos ad synodos pro negotiis tantum temporalibus? Et si invaluerit, an opportuna sit ecclesiae emolumentis provehendis? An aequum sit et expediat collationes et conferentias institui, ut episcopi, clerus et laici praestantiores disceptent, et mixtum decernant ea, quae ad rationem rerum temporalium ecclesiae pertinent? An III° reipsea bona pro clero sustentando, scholisque instituendis a laicis collata sint? Et an ita collata sunt, ut in liberrimam ecclesiae possessionem transierint? vel ita, ut eorum procuratio rationisque reddendae officium laicorum inspectioni obnoxium sit? An denique IV° ex laicorum consilio seu in synodis seu collationibus adhibendum prudenter aperetur fore, ut

non solum mala de medio tollantur, verum etiam temporalis iacens ecclesiae status erigatur, convalescat, splendidiorque fiat?

Debita cum veneratione percipiens, ad praecipita puncta sequentes fraterna cum sinceritate ac in Domino, mei etiam consistorii desuper audita opinione, depromere propro declarationes.

Et quidem quod punctum attinet I^o, num videlicet ecclesia catholica orientalis in genere de more et iure laicos ad synodos dioecesanis admiserit, eorumque consultativum votum audierit in temporalium ecclesiae bonorum ambitu? — cum id historiae ecclesiasticae universalis (quae omnibus ecclesiasticis viris nota supponi debet) sit obiectum, in disceptationem adducere, pro vel contra pugnare, superfluum plane esse existimo; demissa tamen observato eo, quod mos hic, ut *Dissertatio de synodo dioecessana*, libro III, cap. IX, de laicis, quam anno 1781 elucubravit Ioannes Nepomucenus et libris B. de Kulmer, honoribus eminentissimi ac celestissimi quondam principis archiepiscopi Viennensis et comitibus de Migazzi dicata, demonstrat, laicos nempe ad synodos dioecesanis admittendi etiam in ecclesia Romana non omnino alienus fuisse videatur. — Ad ea igitur solum me restringam, quae in hac Transylvania graeco-catholica archidioecesi ritus orientalis evenerunt, in quantum nimirum anteaetorum temporum opacae saepe dominantes tenebrae admisurae sunt, portingenda.

Impartiales antiquitatis scrutatores et vero simile admittunt et credunt colonias ex impero Romano per Traianum imperatorem in has Dacicas provincias anno salutis 105 transplantatas, semen salvificae christianae fidei, per principes apostolorum praedicatae, secum Roma adduxisse, pro qua id quoque militat, nam nullus nominari potest apostolus, qui in convertendo ad fidem Christi hoc nostro populo sudare debuisset. Verum prout parte ab una Romanus hic populus inter omnes alias harum provinciarum gentes gloriari valet primum fuisse, qui evangelii lumen suscepit, ita parte ab alia adeo noverantem, ob continuas barbarorum sibi succedentium populorum irruptiones et oppressiones, experiri debuit sortem, ut de ecclesiastica eiusdem disciplina et constitutione e scriptis monumentis exiguum nimis sciri ac cum securitate affirmari queat; hinc etiam praetensa laicorum ad synodos dioecesanis admissio et in negotiis ecclesiae temporalibus discutiendis influxus traditioni potius orali quam vero scripto mandatis actis ininitatur est necesse, cum de cetero etiam post infelix orientale schisma ecclesia Dacico-Romana qua patriarchatus Constantinopolitano canonice subiecta, tunc cum initio ad dictum schisma lapsam fuisse, dubio locus esse nequit.

Quod autem saeculo 17° ad finem vergente, Theophilus metropolita Alba-Iuliensis primus anno 1696 et huius in cathedra metropolitana successor Athanasius, Spiritus sancti gratia illustrati, de schismate deserendo et de sacra cum Romana matre ecclesia unione ineunda cogitantes, anno 1699 synodum Alba-Iuliam, ubi eorum metropolitana erat residentia, desuper cum clero et populo consultaturi indicantes, ad eam non solum clerum, verum etiam populum admissum, immo convocatum, et per suos repraesentantes effectivam partem etiam suscepisse (ut qui e parte populi 315 nobiles laici, — qui populum tunc repraesentabant, — actum initae tunc sanctae unionis etiam subscripserunt et suis sigillis munierunt) extra omne dubium est ex *Historia ecclesiastica Romanorum* (Valachorum) Petri Maior, Budae in Hungaria anno 1815 edita, p. 88. — Post sanctae unionis susceptionem ac confirmatio-

nem, partim sede archiepiscopali vacante, sub ductu A rectoris ordinis e societate Iesu, partim vero per episcopos usque tempora Iosephi II aeternae memoriae Romanorum imperatoris, qui synodorum servationem omnibus in patria existentibus confessionibus interdixit, synodos aliquas dioecesanis servatas esse constat; cum tamen obiecta in iisdem pertractata pure ecclesiastico-spiritualia fuissent, (pro tunc enim clerus fundationalibus donis carebat, scholasque habere non poterat), saeculares viros convocatos fuisse doceri non potest, negari tamen nequit per laicos similem praerogationem semper ad instar notabilis gravaminis consideratam esse, contra quam reclamare hodiernum usque in diem non cessarunt, nec etiam cessaturi sunt.

Ad II^m. Ordinariatus metropolitanus una cum suo consistorio traditioni puncto I allegatae, et reclamationibus, quas viri eminentiores e laicis religionem graeco-catholicam profitentibus semper B omnique occasione, ob eorum a synodis dioecesanis exclusionem manifestarunt, innixi, credunt proxim laicos ad synodos pro rebus ecclesiae temporalibus discutiendis et decernendis admissos, quin immo convocatos extitisse, prout nunc etiam aequum et salutare esse censent, ut criticis vel maxime his pro sancta unione hac in patria circumstantiis, sanior pars, et praecellentiores viri, a zelo erga sanctam unionem probati, ad collationes et conferentias invitentur, ut eorum interventu discutiantur et pertractentur ea, quae ad rationem rerum temporalium ecclesiae pertinent, qualiter nimirum desolatus scholarum popularium status erigi, subsistentia parochorum in toto ferme catholico orbe miserimorum meliorari, templa divino cultui accommodata, dumusque parochiales etc. e solidis materialibus exstrui valerent, consultaturi.

Ad III^m. Cum maxima magnatum primorum C ac opibus bonisque extensia provisorum de gente hac Daco-Romana pars, antequam haec provincia ad sceptrum augustissimae Austriae domus esset devota, sub acatholicis patriae principibus ad protestantismum esset lapsa, non solum fidem aviticam, sed ipsam etiam nationalitatem abnegantes, a coetu magno nobilium, mediocri et a potiori miserae conditionis, qui una cum massa populi gravi dominicali iugo subiacentis, in fide maiorum suorum, et nationi, e cuius gremio nati sunt, fideles manserunt, exigui haud poterat, ut ecclesiae, parochiae, et scholas magnis beneficiis dotarent; eo tamen non obstante tum miser clerus, cum ecclesiae nostrae, quarum misera sors inferius uberius describetur, non exiguum subsistentiae suae partem a populo percipit semper, et actu etiam percipit, immo reperti sunt recentioribus vel maxime temporibus viri erga Deum et eius sanctam ecclesiam pietate et erga nationem suam amore ducti, qui finali sua D dispositione, paucum etiam quod durante eorum vita promereri poterant, pios in fines legarunt et consecrarunt, ordinariatus et capitulo metropolitano manipulationem concedentes; hi cum scirent celebrationem synodorum dioecesanarum, ubi laici etiam locum habere, quoad rationes bonorum ecclesiae temporalium posse credebantur, extra usum venisse, — caesareo-regii provincialis gubernii superinspectionem postularunt, ut inter alios doctor medicinae Ramantsai fecit, qui notabilem reliquit foundationem.

Ad IV^m. Spes omnino affulget, immo plane excellentiam vestram assecuturum ausim fore, ut synodis dioecesanis ordinari ac annue servatis, ac in iisdem quoad fundationes, temporalia ecclesiae bona, cleri curati ac scholarum dotacionem discutienda et pertractanda, laicis etiam aditu concesso, non

solum mala quibus opprimimur, de medio tollantur, verum etiam ecclesiae ac educationis iacens status erigatur ac convalescat. — His et similibus commotus et persuasus, audito et consentiente etiam meo consistorio, operas pretium esse existimavimus, adhuc superioribus annis facultatem pro intertenenda praevium in finem mixtae synodo, ab excelso gubernio demisso sollicitare. Nec difficile excelsum regium gubernium in concedenda tali facultate experimur, si modo ad celebrandam hoc in merito talem mixtam synodum sancta apostolica sedes quoque assensum gratiose largiri dignaretur.

Quare eminentiam vestram humillime exoro, ut propter emolumentum et prosperitatem ecclesiae nostrae et sanctae unionis, apostolicam facultatem ratione celebrationis mixtae talis synodi quantocius a sancta sede apostolica nobis gratiose e subsequentibus exoperari dignaretur, rationibus.

1° Quod obiectum huius mixtae synodi, unice tantum limitatio et organizatio disordinati a populo praetensi iuris patronatus, et sacerdotes sibi eligendi, et candidatos saepe idiotas pro parochis suis ordinariatus proponendi, quae ipsis communitatibus nociva et regimini dioecesano saepe valde molesta et gravi sunt; item negotia oeconomica cleri, ecclesiarum, templorum et scholarum, nullatenus vero ea, quae aut fidem aut disciplinam vel ritualia spectant, futurum sit.

2° Quod posteaquam ecclesiae templa et scholae nostrae, nullis aliis subsidiis, ut fundis, sed unice tantum materialibus viribus populi nostri possint inniti, et tantum a populo suam debeant expectare prosperitatem, probe videmus et longa experientia convincimur, quod materiale sortem et substantiam tum parochorum ecclesiarumque et templorum cum scholarum nostrarum meliorare et promovere apud populum, sine communibus consiliis efficacique influxu et adminiculo principalium virorum et intelligentiae populi nostri, quorum auctoritas apud populum nostrum multum valet, et qui aequo iure dicere videntur „nihil de me et ad expensas meas sine me“, unilateralibus ordinariatus vel etiam dioecesanis synodi, in qua laici capita populi partem habere non possent, decretis et dispositionibus nullatenus poterimus.

Etiam ideo 3°, quod talem mixtam synodum universa populi uniti intelligentia non tantum postulet, quam adeo intolleranter etiam publicis ephemeridibus urgeat, et dilationem et non celebrationem talis mixtae synodi his temporibus, quando natio et religio quoque nostra in patria lege receptae sint, et ecclesiarum et scholarum suarum negotia oeconomica permixtas synodos, id est mixtos ecclesiasticos confluxus, organizare nulla lex impediat, et hoc auctoritatis suae ius, omnes praeter graeco-catholicam in Transilvania confessiones, in prosperitatem ecclesiarum, templorum et scholarum suarum libere et inimpedite exerceant, etiam publicis ephemeridibus nationalibus unice meae tantum indolentiae morositatisque et oppositioni potissimum adscribant et tribuant, quod in publica opinione integrae nationis nostrae non tantum auctoritatem meam metropolitaneam, sed etiam praer-existentstem bonam de sacra unione existimationem summe labefactat.

4° Exacerbatio populi nostri repraesentantiumque et intelligentiae eius propter non celebrationem talis mixtae synodi capit in dies tanto magis incrementum, quod probe suis oculis viderint fratres eorum eiusdem nationalitatis et ritus disunitos anno tantum elapso 1864 in tali mixta synodo tum parochiarum et templorum, cum etiam scholarum suarum negotia salutaribus et omni laude dignis statutis in

optimum ordinem redegerit, et nunc ex adverso cernentes, quod soli graeco-catholici, et quidem non per saecularem, sed potius per ecclesiasticam suam superioritatem impediatur, ne in tali mixta synodo, vel quocunque alio nomine insignienda congregatione, in communi pro prosperitate et elevanda misera sorte parochiarum templorumque et scholarum suarum consulere et convenire possint, sed quasi ligati cruciatis super pectora brachiis contueri necessitentur, quomodo negotia parochiarum templorumque suorum et scholarum in dies ad peiorem statum ruant et praepediatur, et longe retro post fratres suos disunitis remanere debeant, indignationem et iustam vociferationem nec in publico amplius cohibere valent.

Excellentissime domine, bonum et prosperitas ecclesiae meae et sanctae unionis cogunt me revelare, quod talibus non tantum legalibus, sed etiam cum emolumento et prosperitate sanctae unionis parochiarumque et scholarum ecclesiae nostrae valde intime cohaerentibus desideriis et postulatis populi repraesentantiumque et intelligentiae eiusdem ulterius quoque his temporibus, et post recentiore archiepiscopatus et metropolitae disunitorum in tota Transylvania et Hungaria erectionem, et tanta publica solemnitate et iubilo susceptionem et utique celebrationem, resistere (demissa opinione mea) esset non tantum miseram et lugubrem parochiarum, templorum et scholarum nostrarum sortem in moderno desolato suo statu tenere, vel potius peiorem adhuc in diem reddere, verum etiam ipsam sanctam cum Romana ecclesia unionem periculo exponere, adeo ut modernae graves nostrae circumstantiae quotidie nobis dicant: „Videant consules, ne quid detrimenti respublica ecclesiae capiat.“ Ideoque non possum, has nostras graves et periculosas circumstantias detegendo meam eatenus humillimam supplicationem medio excellentiae vestrae sanctae sedi apostolicae non substernere, ut posteaquam a regio nostro gubernio vel a legibus patriae nullum interponatur impedimentum, eadem sancta quoque sedes apostolica dignaretur tali publico et nimis flagranti ecclesiaeque nostrae salutifero postulato cleri populi, et specialiter repraesentantium et intelligentiae eiusdem, ut in organisatione oeconomica parochiarum templorumque et scholarum nostrarum in Transylvania, mixtam synodum vel quocunque nomine insignendam congregationem celebrare valeamus, clementer deferre.

Ne scandalizet sanctam apostolicam sedem nomenclatio „mixta synodus“, in qua laici quoque partem sumunt, quandoquidem huius mixtae synodi obiectum et materia non fides, non disciplina ritusque ecclesiae, quae tantum ad purarum generalium vel particularium ecclesiasticarum synodorum competentiam pertinere soimus, et quibus laici nostri nullomodo semet ingerere desiderant vel velint, sed unice materialis et oeconomica organizatio, parochiarum, templorum, subsistentiae parochorum, templorum, scholarum et didascalorum, strictus ad haec pertinentium, futura sit.

Excellentissime domine, rogamus supplices beatissimum nostrum patrem clementer dignaretur, maiorem immo plenariam in nos fideles et humillimos suos filios collocare fiduciam; nam in Domino assecurare beatissimum nostrum patrem audemus, quod nemo nobis maiori cum zelo et nisi fideliusque rem fidei catholicae et sanctae unionis in populo nostro Romano iuvat curabitque, et in celebratione talis mixtae synodi, cuius manifesta vestigia etiam in actis apostolorum vel tardiorum etiam synodorum invenimus, exempla habemus, non modo nullum iurium ecclesiae et hierarchiae eccle-

siastice praesudicium, vel fidei catholicae aut sanctae unionis periculum videmus, sed his delicatis nostris temporibus et locorum circumstantiis, et celebratione talis mixtae synodi potius propugnaculum periculi, et cum prosperitate parochiarum, templorum et scholarum, nostrarum ipsiusque sanctae unionis maius incrementum, consolidationem et augmentum emanaturum speramus.

Gratiosam et quo ociorem resolutionem humillime operiendo singulari venerationis et obsequij cultu emorior.

Firmatus:

Alexander Sterka Sulucz. archiepiscopus et metropolita Alba-Iuliensis.

Blasii, die 24 aprilis 1865.

Lettera C.

Summe momentosum est obiectum, de quo excellentia vestra gratiosis suis litteris datis die 2 aprilis currentis numero 1022 a me quaerit, cum illud non solum ecclesiam graeco-catholicam in Transylvania, verum etiam ceteras dioeceses ad metropoliam Transylvaniae Albo-Iuliensem vel Fogarasiensem pertinentes respiciat; quaestio enim est de constitutione regiminis ecclesiae, quae universalis esse debet, nec ad unam solum vel duas dioeceses restricta: et agitur de disciplina generali, quam soli Transylvani pro se exceptive condere non possunt, quin ceteras dioeceses graeco-catholicas conturbent; sed agitur etiam de quibusdam concessionibus faciendis, ne obedientiam sanctae sedi excutiant, ne item sancta unio inter praesentis temporis pericula detrimentum patiat, atque ut in talem statum constituantur, ut facem toti nationi praeferat, eique sancta unio acceptabilis reddatur; agitur ad quietandos Transylvanos, qui inde ab amplexa sancta unione tunc solum quieti erant, dum gubernium civile absoluta sua potestate episcopis adstitit, quo casu cessante, reclamaciones Transylvanorum maiori cum furore eruperunt, neque per restitutam favorem sanctae sedis apostolicae metropoliticae dignitatem, neque per duas legationes cardinalium ecclesiae Romanae, nec etiam peculiaribus donis et beneficiis sanctissimi patris summi pontificis se placari permittunt, sed praetensiones suas obtutu disciplinae ecclesiae orientalis continuant, periculumque sanctae unionis praedicant, nisi omnibus postulatis deferatur.

Ex iis autem, quae e plurium Transylvanorum enuntiationibus et agitationibus in publicis ephemeridibus vulgatur, quales etiam nuper excellentiae vestrae submissi, patulum est, Transylvanos praetendere, formam regiminis monarchicam ad ecclesiam orientalem applicari non posse; sed eam pro ecclesia orientali debere esse constitutionalem, et quidem extendissime democraticam, qualis apud protestanticas acatholice confessiones obtinuit; ideo symbolum illorum est: „Credo in unam, sanctam, synodalem et apostolicam ecclesiam“; synodos clericorum cum laicis reclamant, in omnique administratione ecclesiastica laicorum interventum et activum votum praetendant; electionem episcoporum in synodis dioecesanis vel metropolitana, constante pariter et repraesentatione clericorum et laicorum, fieri debere, quae synodus esset supremum tribunal ecclesiasticum, quod ipsas causas episcoporum et metropolitae tractare atque ad eorum depositionem cognoscere, procedere et validam sententiam pronuntiare valeat. Protopresbyterorum electionem autem in synodo tractuali sive districtuali atque parochorum electionem in synodo parochiali per vota plebis fieri debere.

Inventi autem sunt tales quoque, qui influxum A laicis non modo quoad exteriorem politiam et administrationem rerum ecclesiasticarum, verum in ipsam fidem quoque seu professionem fidei adstruxerunt; et ipse aliquot abhinc annis in ephemeridibus Transylvanis legi proiectum confessionis fidei a laicis solis constructum et publicatum, in quo ea solum pro dogmatibus fidei tenenda esse proclamant, quae in septem oecumenicis Conciliis definita sunt.

Non mirum ideo, quod ego mox ac cathedram meam episcopalem conscendi, publicis meis encyclicis haec placita proscripsi et damnavi, atque acatholica esse pronuntiavi; secundum haec enim non episcopi, sed plebs regit ecclesiam, et sacerdotium ad solam sacrorum dispensationem ministerialem restringitur.

Huius autem constitutionis ecclesiasticae fundamentum in sacris litteris non inveniunt, quoniam B sanctus Paulus pro omnibus christianis enuntiat, episcopos positos esse a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei; atque Acta apostolorum produunt, ipsa temporalia ecclesiae ad pedes apostolorum congregata per diaconos sive clerum administrata fuisse iuxta dispositionem apostolorum seu episcoporum; sed nec in codicibus canonicis ecclesiae orientalis fundamentum suarum praetensionum invenire possunt; codices enim canonici a sacris scripturis non deviant, atque ubivis episcoporum regimen atque ius illorum administrandi non solum spiritualia, sed etiam temporalia exhibent, et si de synodis sermo est, de solis episcoporum synodi mentionem faciunt, et quoad formam regiminis ecclesiae cum tota ecclesia concordant.

Sed in consuetudinibus refugium quaerunt contra omnem sacram scripturam et canonum codices, hasque consuetudines ut legem inabrogabilem in ecclesia urgent, cui nec ipse Romanus pontifex derogare valeat, quod metropolita modernus coram ipsa sancta sede apostolica allegavit.

Negari quidem non potest, quod imperatores Byzantini etiam ante schisma incompetenti suo influxu in gubernium ecclesiae potestatem regiminis episcoporum suppresserint, imprimis autem post schisma Photianum ipsi imperatores ecclesiae rectores fuerunt, quo super codices sic dicti Basilicium imperatorum Constantinopolitanorum testantur. Ubi autem imperium Graecorum in Mahomedanorum venit dominium, patronatus laicalis in ecclesia Graecorum invaluit utpote cum ecclesia et ministri religionis a populo sustentarentur, ac proinde etiam in Transylvania ante sanctam unionem clerus cum populo unitis consiliis res ecclesiae moderabantur, donec sub tyrannicum imperium principum calvinianorum saeculo XVII Transylvania devenisset, qui principes incolas graecae ecclesiae sui principatus violenter ad confessionem calvinianam pertrahere conabantur, et reipso constitutionem ecclesiae calvinianae introduxerunt, prout princeps Transylvaniae calvinus, Georgius Rákóczy, in diplomate, quo episcopum graecum Transylvanensem Stephanum Popa Simonium 1643 confirmavit, praescripsit puncto 10 diplomatis ut sequitur: „Quod singulis annis universis officio eius vladicali (episcopali) subexistentibus pastoribus generalem indicet synodum, ubi si in negotio religionis quidpiam ardui occurreret, tunc obstrictus sit cum senioribus suis reverendissimum etiam dominum episcopum orthodoxum (calvinianum) hungaricum, modernum vel futurum, super eo consulere, censuramque et consensum eiusdem ratum et acceptum habere.“ Sub hoc principe calviniano invaluerunt ergo in ecclesia Graecorum Transylvanensi mores etiam

calviniani, id est democratica constitutio ecclesiae et restrictio potestatis episcoporum per suffragia cleri et seniorum, ita ut episcopus nihil aliud esset, quam synodi vel consistorii praeses, cuius officium esset maioritatem votorum enuntiare, atque non ipse operarios in vineam Domini mittere, verum electos a populo acceptare et ordinare atque confirmare; verbo, secundum voluntatem populi et cleri subiecti regere, quo in systemate episcopi a Spiritu sancto positi ad regendum, ipsi per subditos suos regerentur.

Hos mores igitur hasque consuetudines voluit illi Transylvani revocare, quae post assumptam sanctam unionem sub Leopoldo imperatore, qui Transylvaniam profugato principe calviniano Rákóczy sibi subiecit, sensim per desuetudinem cessarunt. Synodi quidem plures etiam in sancta unionem celebratae sunt; verum excepta unica synodo, in qua populus suffragia sua pro amplectenda sancta unionem tulit, simpliciter laici non interfuerunt. Primus episcopus, nunc metropolita schismaticus Siaguna, ut suo schismati popularitatem acquireret, ab anno 1851 duas tales synodos clericorum et laicorum congregavit, quales et graeco-catholici iam vehementius urgent, velut antiquarum consuetudinum superius indigitatarum restitutionem, quae nationalitati Romanae multum prodesse, utpote cum tales synodi nationales conventus essent, et qua synodi, absque regiminis civilis facultate et interventu congregari possent; cuiusmodi tamen synodorum exempla in tota secus ecclesia orientali raro existunt, nec in canonicis sanctionibus ecclesiae orientalis praesidium habent, particulariter dumtaxat, si ubi existunt, introductae.

Interim negari non potest, quod Graeci schismatici ad constitutionem ecclesiae acatholicorum propendeant, atque in principatibus Danubianis, Valachia et Moldavia, unitis, regimen principis Cusa, peculiari condita lege, laicis influxum et activam cooperationem in administratione rerum ecclesiasticarum asseruit; unde etiam Romani graeco-catholici, ad hanc uniformitatem contendunt, et inter illos aliqui etiam pio studio sanctam unionem conservandi et coram natione popularem reddendi, atque ex non infundato timore, quod si clerus laicis sive populo influxum in administratione rerum ecclesiasticarum non cesserit, intelligentia nationalis erga suum cultum et ecclesiam indifferens evadet; secus vero si influxum activum in res ecclesiasticas haberet, ipsam ecclesiam tamquam institutum nationale quoque spectare, illud foveret tuereturque, ad ampliores eius dotationem conferret et emolumentis ecclesiae inserviret.

Quibus ad intelligendum statum quaestionis praemissis, ad quaestionem *primam* respondeo, ecclesiam orientalem catholicam non alia regiminis ecclesiastici principia habere ipsis canonicis huius ecclesiae sanctionibus expressa, quam universa ecclesia catholica; quod vero schismaticos graecos adinet, illi extra ecclesiam constituti possunt introducere mores, qui eorum sectae proficui sunt, prout placet; ut adeo de eo tantum sermo esse possit, num habita ratione circumstantiarum peculiarium in Transylvania atque speciali periculo, quod sanctae unioni partim a nova metropoli et hierarchia schismaticorum praetextu consociationis et unionis nationalis imminet, spectata etiam forma regiminis imperii civilis democratica, quae influxum suum in ecclesiam ipsam exerit, ille hic casus subversetur, de quo Benedictus XIV pontifex, *De synodo dioecessana*, disserit, libro III, cap. IX, ubi sub numero VII haec leguntur: „Non exinde tamen fas est inferre, integrum amplius non esse episcopis laicis ad synodum

invitare, non quidem ut intersint tamquam iudices, quod nunquam licuit; quoniam etiam nunc tales circumstantiae occurrere possunt, quae laicorum praesentiam synodo valde utilem et fructuosam reddant." Atque numero VIII: „Nos vero cohaerentes ad ea, quae de synodo provinciali diximus, haec statuimus: Primum, ius commune observare laicis, ne synodo se interesse debere contendant; secundum, non obstantes hac iuris severitate, aliquid nihilominus esse deferendum contrariae consuetudini, si alicubi iam invaluerit; tertium, etiam si eius modi consuetudo nondum sit inducta, posse episcopum ex aliqua gravi urgente causa ad eam synodum laicos admittere, dummodo suffragium non ferant; quartum, inter sufficientes causas illos admittendi, non posse eam adnumerari, quam sacra congregatio iam rejicit, quod scilicet episcopus laicorum consilio indigeat; commode quippe potest eos extra synodum consulere; quintum demum, cavendum esse episcopis ne sine vera et gravi necessitate laicos ad synodum accersant; paulatim enim possent illi consuetudinis obtentu ius interveniendi sibi deinceps arrogare."

Interim ad sapientissimum iudicium sanctae sedis apostolicae spectat, a severitate hae relate ad Transylvaniam dispensare, et quod sanctae unioni maxime proficuum esset, decernere; certum enim est Transylvanos laicos synodis cum iure suffragii interesse velle, prout apud schismaticos in Transylvania iam obtinet, nec sola praesentia passiva contentos fore.

Ad secundam. Existit in ecclesia orientali in imperio Austriaco exemplum in hierarchia Serborum schismaticorum Carolovicensi, quod ea quamvis canonice sanctionibus fideliter adhaereat, atque laicis ad synodos accessum non admittat, pro temporalibus tamen negotiis nationalis suae ecclesiae moderandis, prout sunt dotatio cleri et scholarum, administratio fundationum et assecratio bonorum ecclesiae eorumque argumentum ipsaque electio metropolitae, qui est caput nationis de speciali privilegio ab imperatore collato, congressus nationales celebrant, pro quibus servandis singula vice facultatem a regimine civili impetrant, cuiusmodi congressui nationali intersunt episcopi ac repraesentantes cleri et populi, ac praesente commissario regio negotia discutit ac decidit; ut autem decisa vigorem obtineant, sanctione suae maiestatis imperatoris opus est. Similem conventum nationalem et simul confessionalem in praedictis causis possent etiam Transylvani servare tanto magis, quod tam scholae quam bona ecclesiarum simul inspectioni regiminis civilis subsint, nec ulla contributio ecclesiastica sive cultus populo vel fidelibus absque ratificatione regiminis imponi possit, subintellecto utique eo, quod plenitudo potestatis episcoporum in administratione bonorum ecclesiae in ipso hoc congressu nationali salva et tuta esse debeat, atque cautum, ne sacrorum canonum praescriptionibus praerudicetur. Quamvis ad tertiam in Transylvania praeter bonum Kut, ad cuius 30 000 florenorum comparationem maximam partem per episcopum Aron iam catholicum ex proprio procuratam, etiam clerus et populus concurrat, reliquae omnes fundationes per episcopos graeco-catholicos, capitulum Balassfalvense et clerus in exigua parte adusque factae sunt; fors dehinc laici in congressu nationali congregati, ad salutaria statuta obtutu supplementorum defectuum cooperabuntur, atque fieri potest, ut eiusmodi congressus nationalis, ad quem non obvii quique sed selecti atque spectatissimi nationis viri per metropolitam invitandi erunt, quod etiam metropoli schismaticus Siaguna facit, nec ipse adusque strictam repraesentationem populi in suam

synodum introduxit, ecclesiae et sanctae unioni proficuum sit; quod meum responsum est ad quaestionem quartam.

Atque haec sunt, excellentissime domine, quae ex intidenti gratiosissimae provocacionis sincerissime manifestanda esse censui, exspectans a sapientia sanctissimi patris, ut quod maxime sanctae unioni et fidelium graeco-catholicorum in Transylvania saluti proficuum fuerit, benigne decernatur. Multum autem dependet ab ipsis praesulibus, ne concessionibus subditi eorum abutantur, si iura sua defendant contra omnes aggressores, et si consultationes intra limites conventantiae et competantiae restringantur, a quo omnis successus idmodi consultationum dependet. Si qua sanctitas talem concessionem illis facere dignata fuerit, fota cum regimine caesareo de hoc obiecto intelligentia, occasionem dabit bonis laicis fidelibus de ecclesia Dei optime merendi, atque sic poterunt quietari, cum talis aggressus idem esset ac synodi schismaticorum, dumtaxat nomine mutato; nomen autem synodi ex eo retineri possunt, ne laici quae membra synodi in ecclesia publica esse posse putent, atque ab huiusmodi congressibus nationalibus aliena et exclusa sint ea, quae ad synodos sacerdotum unico spectare possunt, ad quod cognoscendum regimen suae maiestatis imperatoris toties quoties cum sancta sede apostolica communicet necesse est omnia acta servati congressus nationalis.

In reliquo expertis gratiosis favoribus devotus, plena mei cum submissione persevero.

Firmat:

Iosephus Pappazilgyi, episcopus graeci ritus catholicus Magno-Varadiensis.

Magno-Varadini, 10 aprilis 1865.

Lettera D.

Ad propositas mihi, ope aestimatisimarum dato 2 aprilis anni currentis numero 104 provocatoriarum, quaestiones intuitu admissiones laicorum etiam ad synodos huius provinciae ecclesiasticae orientalis catholicae, in quantum mihi Spiritus sanctus dedit et gravitas negotii postulat, secundum theoreticam et practicam obiecti cognitionem ac officii conscientiam, audito etiam sacro meo collegio, cum promptitudine et debita reverentia respondeo:

1° Ante omnia, non diffiteor in praetactis quaestionibus praeveneratae sollicitationis tam singularem tamque gravem, de mixtarum nempe sic dictarum synodorum convocandarum necessitate, propositam rem, quae in ecclesia occidentali hodie minus adurgetur, eam pro ecclesia nostra orientali graeco-catholica iam iam modo in apricum prolatam, iuxta spiritum modernae organisationis constitutionalis populorum a civitate adoptatae longe momentiosorem semet exhibere, ab cuius felici resolutione sanctae unionis firmitas futura, immo etiam incrementa et victoria gloriosa dependet. Quare et ego prae oculis habito memorabili illo pontificis Stephani effato: „Ne quid innovetur, nisi quod traditum est," in re tanti momenti prius fontes prae manibus habitos nec non praxim antiquam ecclesiae praesertim Daco-Romanae consulere censui, ut ex illis eruam, quae divinus canon, quae universalis ecclesiae regula et quae instituta maiorum nostrorum in hac re disposuerunt.

Ex iisdem probe examinatis, manifestum est, iam ab incunabulis ecclesiae catholicae, ab apostolorum nempe tempore, primis ecclesiae saeculis, eosdem sacros antistites in pertractandis maioris momenti negotiis ecclesiasticis synodos celebrasse, ad quas, praeter episcopos et presbyteros, invita-

bantur etiam laici, quando id ecclesiae vel episcopis utile videbatur; certe porro constat, illorum testimonium et iudicium maxime in eligendis episcopis et clericis ordinandis requisitum fuisse (S. Cypr., epist. 41), ut ea ratione, prout ait sanctus Leo pontifex, epist. 41, „qui praefecturus est omnibus, ab omnibus eligatur.“ Immo quidam episcoporum veneratae antiquitatis, prout sanctus Cyprianus, epist. 5, confitetur, „nihil sine consilio cleri et consensu plebis sua privata sententia gerebant, sed ut honor mutuus posebat, in communi tractabant.“ Id iam ex concilio apostolorum, Act. XIV, descripto patet, ibidem seniores quoque laicos adfuisse. Pari ratione in reliquis quoque ecclesiae conciliis laicos praecipuos praesentes fuisse novimus.

Seriori tempore, praesertim in conciliis provincialibus, etiam adfuerunt laici fideles, utique tantum qua passivi spectatores et auditores vel saltem sine iure suffragii; nam laicis nullam unquam activam partem in synodis competisse testimonium fert ipse Beveregius in prooemio ad codicem canonum ecclesiae primitivae inquiring: „Et hoc quidem universalis scilicet ecclesiae consensio non ex populo, sed ex episcopis clericisque petendum esse, unum est e plurimis istis dogmatibus in quas ipsam universalem ecclesiam habemus consentientem, utpote quae de rebus ecclesiasticis dissertura plebem raro adesse, nunquam autem sententiam de istis dicere aut suffragium ferre permisit. Neque enim in omnibus, quae de istius modi rebus celebratae sunt conciliis, quemquam e populo decretis subscripsisse legimus.“

Iuvat hic attigisse hoc etiam, quod in schismatica quoque orientali ecclesia ritus graeci in synodo, quam aiunt sacram, Constantinopolitana adfuisse et adhuc adesse etiam laicos, uti magnus logotheta et sic dicti archontes. Porro vi statutorum ecclesiae neo-graecae schismaticae ex 23 iulii 1833, art. 70, in synodo permanenti viros laicos convocantur, quidem, ast ibi quoque denegatur eis ius dicere aut suffragium ferre in rebus ecclesiasticis.

His succinta brevitate de admissione laicorum ad synodos in genere consideratis, etiam de speciali ecclesiae orientalis populi Daco-Romani synodos celebrandi consuetudine usque antiquo, hic quaedam consignanda esse veniunt.

Vestigia historica et documentis antiquis, nec non traditione a proavis accepta constat, Daco-Romanos hinc iam ab ipsis ecclesiae primordiis nomini Christo dedisse (Tertullianus, *Contra Iudaeos*, cap. 7; Seneca, lib. 10, epist. 97; Iustinus martyr in *Dialogo cum Tryphone*, n. 117; Tacitus, *Annalium*, lib. 15, cap. 44, etc.), ex quibus aliisque pluribus auctoribus certissime concludere fas est, lumen evangelii iam saeculo primo et praesertim secundo inter antenatos nostros affulgere coepisse.

Saeculo autem tertio ad finem vergente et initio saeculi quarti iam plures episcopos provinciae Daciae commemoratos invenimus. Saeculis quarto et quinto iam perfecta provincia ecclesiastica Dacia exstitit, de qua synodos celebratae, praesertim in civitate Sardica, scimus; ex istius actis constat, ibidem tantum episcopos praesentes fuisse.

Diturni situs squalor et iniuria temporum deterisit fata ecclesiae nostrae ab hinc subsequente; certe autem constat Daco-Romanos ab immemoriali tempore sedem metropolitanam in Transylvania, in civitate Alba-Iulienae, habuisse, cui suffraganei erant plures episcopi in variis eiusdem provinciae et partium eidem in ecclesiasticis adnexarum locis residentes.

Manifestum est metropolitae huius sedis saepius concilia seu synodos provinciales convocasse, in

quibus praeter suffraganeos episcopos participabant etiam archidiaconi sive protopresbyteri (qui pro successoribus choepiscoporum habebantur) cum duobus e districtualibus parochiis et tribus laicis, eundem districtum repraesentantibus, iis a parochiis, his a communitatibus electis, cum quibus et in electione episcoporum suffragium ferebant et in communi negotia ecclesiastica temporalia tractabant. Nam et metropolitae et episcopi optime noverunt in potestate eorum esse partim canonistas partim presbyteros, immo etiam in minoribus ordinibus constitutos clericos vocari, ut illi scientias, hi experientiam in cura animarum practicam repraesentent, et quod, si illis utile videatur, etiam laicos invitare possent, quod in ecclesia quoque latina concessum habetur (*Ceremoniale episcoporum*, lib. I, cap. 31, 47).

Desunt quidem pro hac praxi certa vestigia, patet tamen haec ex consuetudine in synodo Alba-Iulienae anni 1700 observata, ubi ex eius actis legitur, quod in eadem synodo, praeter metropolitam universos protopresbyteros et clerum, etiam primores nationis et e plebe plus quam centum millia actum amplexatae sanctae unionis suo voto confirmasse. Acta synodi tamen per metropolitam tantum et per archipresbyteros subscripta et propriis sigillis roborata habentur.

A tempore amplexatae sanctae unionis usque hodie, ad synodos dioecesis graeco-catholicae Transylvaniae etiam laicos accessit fuisse non constat; immo apprimè scitur, in synodis anni 1728 et 1739 (25 maii) asservatis tantum archidiaconos adfuisse. Tamen negandum non est, selectiores quosdam et eruditiores viros extra sessionem ab episcopis consilio adscitos fuisse.

In dioecesi autem graeco-orientalium schismaticorum in Transylvania iam a duobus vel maxime decenniis inchoando introductus est mos, etiam laicos ad synodos invitare et admittere atque iudicium seu suffragium eorum in ipsas temporales ecclesiae res depromendum audire, et distitendum haud est ecclesiam schismaticam ex isto laicorum concursu valde multum lucrata esse et adhuc lucraturam fore.

His praemissis, speciatim adhuc nonnulla de synodis dioecesanis dicenda veniunt.

Canones orientalis ecclesiae synodos sic dictas dioecesanis seu congregationes cleri dioecesani sub praesidio sui episcopi, ad consulendum et statuendum de negotiis ecclesiasticis, ignorant, cum ii solum de synodis metropolitanis primatialibus vel patriarchalibus praescribant. Ideo etiam synodi dioecesanis de canone in ecclesia orientali in usu non sunt. Synodi in Transylvania ante initam unionem asservatae, inquit characteris illorum magis pro provincialibus quam pro dioecesanis haberi possunt.

Quoad synodos ergo dioecesanis ad quas celebrandas graeci-catholici per sanctam unionem ius canonicum acquisiverunt, recurrendum est ad subsidiarium pro Graecis iuris fontem, in defectu proprii fontis, ecclesiae nempe occidentalis, in qua synodi dioecesanis admodum frequentes erant et nostris quoque temporibus celebrantur. Ex praescripto huius ecclesiae, ad synodos dioecesanis, ubi solus episcopus est iudex et legislator, ipse suo nomine decreta condit et promulgat, et quamvis adstantium consilium exposcat, non tamen cogitur illud sequi (Benedictus XIV, *De synodo dioecesana*, lib. III, cap. 12, n. 7): convocandus est clerus dioecesis, et quidem vicarius generalis episcopalis (Benedictus, op. cit., lib. III, cap. 3, n. 2); vicarii foranei, quibus adnumerantur etiam archipresbyteri rurales, ut de istorum consilio certior fiat praesul, quae in

remotis dioecesis partibus occurrant; item canonici A ecclesiae cathedralis et collegiatae qui vel per deputatos vel, si episcopus velit, omnes ad synodos comparere tenentur. Praeterea parochos quoque convocandos ratio suadet et antiquissimi ecclesiae canones nos edocent (Benedictus, op. cit., lib. V, n. 1 et 2); immo ipse concilium Tridentinum (sessione XXIV, cap. 2, *De reformatione*) praescripuit. Potestque, immo interesse tenetur reliquis quoque cleris curatus, si episcopus iubeat, praesertim si in synodo de iis agatur, quae omnes clericos concernunt. Si episcopis utile videatur, laicos quoque invitare possunt, dummodo ius non formetur (caeremoniale episcoporum, lib. I, cap. 31, n. 7, et sacra congregatio Concilii 22 aprilis 1598).

Secundum exposita haec ad primam quaestionem respondere praesumo, in voce ecclesiae Daco-Romanae contineri, adiunctis temporum et incrementis nec non firmitate sanctae unionis exposcentibus, B laicos ad synodos accersiri, eosdem audiri et etiam suffragium ferre in ambitu temporalium ecclesiae rationum.

Ad secundam quaestionem dicere audeo, quod ad huius novae provinciae metropolitanae, gratia sacratissimae et apostolicae maiestatis suae augusti nostri imperatoris sanctissimique pontificis papae Pii IX suae pristinae dignitati restitutae, salutarem iuxta indigentias modernorum institutionum constitutionalium organisationem, non modo opportunum et perutile, immo ad praeccludendas schismaticarum cavillationum vias necessarium sit, tum in concilio metropolitanum tum in synodis dioecesanis e quovis districtu, archidiaconali, utrum certum numerum presbyterorum et laicorum, in praesentibus vel maxime rerum adiunctis, pro sancta unione minime favorabilibus, admittere, ubi tam in ipsa archidioecesi metropolitana quam in ipsis neo-erectis dioecesibus suffraganeis omnia a fundamentis erigendis veniunt.

Relinquitur autem beatissimi et sanctissimi patris gratioso iudicio an laici in ordinariis sessionibus synodorum adesse possunt, vel ut propter venerationem synodorum ea quae ad rationem rerum temporalium ecclesiae pertinent, non in ipsis sessionibus synodalibus, sed extra eas in collationibus seu conferentiis tractentur, ubi episcopus, clerus et laici praestantiores de iis mixtim inquirent, disceptent et decernent.

Quoad tertiam quaestionem sequentia adnotanda sunt. Modi bona ecclesiastica in ambitu huius provinciae metropolitanae acquirendi pro clero sustentando, ecclesiis providendis, scholisque instituendis fuere praecipue quatuor:

a) Donatione ab augustissimis Austriae imperatoribus, praesertim a Maria Theresia imperatrice, aut a dominis terrestribus in sequelam rescriptorum imperialium, vel altissimo loco accepta impetratione, congruas pro sustentatione cleri graeco-catholici in agris foenitis excindendi disponentium, aut secus ab aliis benefactoribus spontanea facta. b) Designatione seu segregatione congruae et peculii ecclesiae e terreno communi, ubi talia libera existebant. c) Emptione vel pretio fundorum per communitates ecclesiasticas vel per ditiores eorundem coadunato; item per contributiones spontaneas fidelium. Et denique, praesertim in Hungaria, d) dotatione ex fundo religionis et excelsae camerae regiae.

Omnia autem haec bona ecclesiastica a piis et egregiis laicis, paucis exceptionibus, communiter ita collata fuere, ut in liberrimam ecclesiae possessionem transierint, reservato patronatus iure. Quare ex hoc puncto consideratis his bonis, prono fuere alveo, eadem stricto sensu laicorum quoque in-

spectioni esse obnoxia. Ast cum in archidioecesi, praesertim ad quasdam fundationes administrationi ecclesiasticae concreditas, iam hucusque existentes, quae partim pro educanda iuventute scholastica in variis ramis scientiarum, partim pro clero iuniori succedente destinatae sunt, etiam laici notabilem partem contulerint; item cum ab anno 1848, libertate et aequalitate legali ad omnes patriae filios extensa, ipsa quoque natio Daco-Romana, cuius potior pars e sublato sobbagnatu (feudali servitute) consistit, in possessione fundorum suorum interiorum et exterorum perpetuis temporibus assecurata, sub elementi Augustae domus Austriae regimine reviviscere inceperit, ac de suis bonis liberam disponendi facultatem habent; — prudenter providendum esse censetur, ut in synodis, ubi de caelestium acquisitione terrestribus quoque mediis consulitur, ipsis etiam laicis sufficiens occasio exhibeatur, studio, opere, bonisque suis ad bonum commune ecclesiasticum promovendum concurrenti.

Tandem ad quartam et ultimam quaestionem aperte et ingenue fateri coactus sum, omnia illa incommoda, quae puncto quarto veneratae sollicitationis recensita sunt, extra omne dubium certe existere. Ita: a) institutio iuventutis in ambitu huius provinciae metropolitanae, praesertim in Transylvania, paucissimis locis exceptis, omnino neglecta miserrime iacet, cum a parte graeco-orientalium schismaticorum veterorumque acatholicorum unanimi virium et opum suffragio in synodis concentrato ubique palmam praeripiat. b) Ius electionis et praesentationis ex parte fidelium in iis parochiis, ubi animarum curatores et servitores ecclesiastici a fidelibus sustentantur iam a dimidio vel maxime saeculo in archidioecesi per praesules magnis difficultatibus, immo in aliquibus locis assistentia iurisdictionum civilium, praesertim ante emancipationem plebis, suffocatum existit; unde minus mirari subit, si inter ius liberae collationis ordinariorum graeco-catholicorum et inter ius patronatus fidelium parochianorum, tenore art. XXIV concordati confusiones exoriantur. Hinc c) etiam causa illa deplorabilis ex praemissis in promptu est, quare pleraeque ex parochiis nondum sunt congruis provisae neque fundi in evidenti positi, immo in quibusdam locis neque conscripti, nec bona ecclesiarum determinata neque a parte parochis et servitoribus ecclesiasticis competenter segregata, eo minus rite administrata habeantur; quarum rerum exempla existunt etiam in partibus Transylvanicis huic dioecesi adnexis.

Ideo tum ad manutenendam disciplinam ecclesiasticam vario respectu collapsam, tum ad organisationem parochiarum singularum dioecesis huius provinciae ecclesiasticae e fundamentis iuxta canonum praescripta restabiliendam, humillime ad sanctissimum ac beatissimum patrem medio excellentiae vestrae supplico, ut concilium provinciale, item synodos dioecesanis quantocius legitime convocari disponere dignetur; in quibus cum consensu sanctissimi nostri patris, etiam laici viri, zelo religionis, pietate et scientiis auctoritate praediti, certo numero accerseantur, qui in rebus, quae procuratorem et administrationem bonorum, pias fundationes et instituta scholastica respiciunt, consilio concurrant; hoc enim adiuncta temporis et gravis et urgens causa organisationis ecclesiasticae prudenter suadet.

Hoc namque remedio in his temporum circumstantiis speratur fore, ut praesignatis malis non tantum salutiferum remedium adferri possit, verum etiam, quod ipsa natio clerusque eius spiritu sociali virium unitarum semet confirmantes, temporalem ecclesiae suae statum, modo misere iacentem, faci-

hieri modo felicique omjne erigere splendidioremque reddere satagent valebuntque.

Dum sinceram hanc meam enuntiationem aequibonique consuli supplicarem, expertis favoribus et altis gratis devotus peculiari cum venerationis cultu pereno.

Firmatus:

Alexander Dobra, episcopus Lugosiensis.

Lugosini, die 11 maii 1865.

Lettera E.

Versione letterale¹ delle condizioni proposte dal vicario foraneo (di Fogaras) Antonelli, ed accettate dalla radunanza del clero della arcidiocesi di Alba-Julia, e di una parte della diocesi di Szamosuyar, coll'occasione dell'elezione di tre candidati da proporsi alla sua maestà per la presentazione alla sede arcivescovile vacante di Alba-Julia.

Per l'intelligenza di queste condizioni, giova premettere l'incidenza su questo affare, come si può leggere nella „Gazeta Transilvaniei“, n° 61, 1868.

Nel dì 10 di agosto trovaronsi quasi tutti gli elettori quivi (a Blasiu). Si tenne una conferenza sotto il presidio dell'arciprete Stefano Balintu, essendo notario Giovanni V. Rustu arciprete di Sibinio, nella quale conferenza il vicario di Fogaras Giovanni Antonelli, descrivendo con vivi colori lo stato della nostra chiesa, fa sapere siccome egli in co-intelligenza con più individui del clero radunato, ha formulato un progetto sopra il da farsi per salvare la nostra chiesa, e che quel progetto si riferisce alla restaurazione dell'autonomia e della costituzione sinodale della nostra chiesa, — vorrebbe che questo progetto fosse discusso de verbo ad verbum in questa conferenza: e quello che si troverà meglio si proponga al sinodo radunato per l'elezione, affinché il sinodo prenda risoluzioni, vale a dire ponga le condizioni di elezione per il futuro metropolita di Alba-Julia.

Seguono li 10 punti delle condizioni. Queste condizioni si ricevettero con applauso; dipoi leggendosi e discutendosi una ad una furono accettate dalla conferenza, la quale decise di sottometerle al sinodo subito che fosse costituito.

Li 11 di agosto si diede incominciamento al sinodo elettorale, e dopo di essere stati letti li rescritti governativi per l'andamento del sinodo elettorale, il vicario Antonelli salendo alla tribuna, addusse motivi per le condizioni di elezione sopra mentovate, e raccomandò al sinodo la loro accettazione.

Subito dopo il commissario civile del governo Alessandro Bohatielu, replicò che questo sinodo è stato convocato puramente per l'elezione, e per conseguenza non ha potere legislativo, non può formare decisioni e canoni alla norma dei sinodi ordinari; del resto lo scritto del Antonelli assieme con altri atti si sottometerà al governo. — Allora alzandosi l'arciprete di Bistra Stefano Balintu, ed enarrando le cose accadute nella conferenza di ieri, dice: „Noi vogliamo dichiarare al nostro vescovo le condizioni, sotto le quali lo scegliamo. Adunque propongo, che le condizioni dichiarate dal signor Antonelli entrino nel processo verbale di questo sinodo elettorale, come decisione di questo sinodo, —

Quali parole del signor Balintu furono approvate da tutta la radunanza.“

Fin qui la „Gazeta Transilvaniei“.

¹ Questa versione fu eseguita da un ottimo sacerdote Rumeno allievo di Propaganda. (Lettera del nunzio di Vienna, 18 settembre 1868.)

Progetto di condizioni motivate, proposto dal signor vicario Antonelli, ed accettato dal sinodo.

Dopo lo spogliamento, tortura ed uccisione tirannica del metropolita Sabba Branco-veanu effettuata dai consiglieri rapaci del principe Michele Apaffy, la chiesa scismatica Rumena della Transilvania e delle parti ad essa incorporate decadde tanto di più in quanto che quasi tutti i nobili di nazionalità Rumena incominciarono a calvinizzarsi, e per conseguenza da difensori della chiesa e nazione che furono, si fecero oppressori di essa. — Dapoichè la Transilvania è stata occupata dalle armate dell'imperatore dei Romani e re della Germania Leopoldo I, il clero ed il popolo Rumeno temendo il male, dal quale ne anche era ancora esente, vale a dire di non rimanere escluso all'occasione della stipulazione del trattato di soggezione di questa patria: ha cercato tutte le vie, affinché con questa occasione possa scappare dalla maledizione delle aprobate e delle compilate¹.

La prima risposta però che li si diede, fu: che i Rumeni colla loro religione si uniscano ad una delle quattro confessioni² riconosciute, privilegiate e ricette siccome si appellavano.

Al principio adunque non si pretendeva, che i Rumeni cambiano la loro fede: si chiedeva soltanto, che essi colla loro religione si avviliassero alle condizioni di appendici ad una di quelle confessioni dominanti.

Fino all'anno 1692-1700 la confessione greco-orientale³ si considerò qual appendice della confessione calvinistica. — Fin allora il romano-cattolismo, essendo molto compromesso specialmente per li gesuiti, fino al quando questi furono tollerati in Transilvania, il romano-cattolismo anchè si trovò in uno stato abbastanza umiliato. — Dal giorno in cui l'armata imperiale, naturalmente romano-cattolica, mise piede più fermo in questa patria, nacque la più grande rivalità tra i romano-cattolici da una parte, e tra i riformati calvinisti dall'altra in riguardo alla religione greco-orientale, lo che si dimostra da più atti e documenti conservati fino ai nostri giorni.

Al fine dopo molti e grandi combattimenti, il clero Rumeno diede il suo consenso di riunirsi alla chiesa di Roma, tanto perchè sperava una vigorosa tutela dalle brutalità dei nobili, quanto perchè provvide la possibilità di accostarsi per questa via alla sua origine italiana, di rientrar in comunicazione coi popoli Romanici, di svolgere la propria lingua, e di salvare dall'intento la propria nazionalità.

Roma chiese dal clero e dal popolo Rumeno soltanto l'accettazione di quei quattro punti dogmatici, quali li accettò la stessa chiesa cattolica nel concilio di Firenze celebrato negli anni 1438 e 1439. E di seguito li promise ripetutamente garanzia per l'intatta conservazione della propria gerarchia, del rito, della disciplina e di tutte le consuetudini ecclesiastiche, definita e circoscritta nella propria sfera dai canoni e dalla pratica antica.

In tutto il decorso delle negoziazioni intervenute nei giorni dei metropoliti Teofilo ed Atanasio I, niuna commemorazione si è stata fatta delle decisioni del concilio di Trento; essendochè i pontefici Romani in tutti i tempi si tennero strettamente alle basi dell'unione stipulata nel concilio Fiorentino. Questo si vede dal breve dal pontefice

¹ Leggi draconiane della Transilvania contro i Rumeni. — Nota del traduttore.

² Cattolica, calviniana, luterana, unitaria. — Nota del trad.

³ Scismatica. — Nota del trad.

Paolo V indirizzato ai vescovi Eutemi nell'anno 1615^A come anche dalle decisioni di Clemente IX della data di 3 aprile 1669 e specialmente dalla celebre enciclica di Benedetto XIV, la quale incomincia colle parole *Aliter enim*. Il pontefice impone in questa strettamente ai missionari di Oriente, che si attengano soltanto a quei quattro punti, ma non tocchino il loro rito, disciplina ed istituzioni.

Purtanto la fusione gesuitica anticononica, e per conseguenza anchè anticattolica non si acquietò, ma ebbe l'ardire di prevaricare¹ nella chiesa greco-cattolica quella formula, la quale suona: „Et omnia ex qua sacra mater ecclesia Romana tenet, et profitetur“, e con questa ci pose al collo una gran parte dei canoni del concilio di Trento, li quali furono incondizionatamente respinti dalla chiesa di Francia e dell'Ungheria. La Spagna ed il Portogallo li accettarono soltanto sotto alcune condizioni, la Germania poi per cagion di essi portò la guerra.

La stessa fusione allora onnipotente non solamente a Vienna, ma anche in Roma sopresse anche la dignità metropolitana ed arcivescovile; di poi successivamente alterò la giurisdizione gerarchica e la disciplina ecclesiastica in senso assolutistico per mezzo di alcuni individui, i quali si educarono negli istituti gesuitici.

Di poi essendochè i gesuiti, i quali si mischiarono con tanta audacia negli affari del clero greco-cattolico, per lo più appartenevano alla nazionalità ungherese, non si acquietarono fino a tanto che sottomisero questo clero agli arcivescovi ungheresi. E così il clero ed il popolo nostro rumeno in vece di entrare in comunicazione non soltanto semplicemente dogmatica, ma anchè nazionale con Roma e coll'Italia, inaspettatamente si vide caduto dal lago in pozzi; sottratto alla dominazione dei superintendenti ungheresi riformati, e gettato di fatto sotto la dominazione degli arcivescovi ungheresi, e dei rispettivi consistorii.

I nostri antenati incominciando da Atanasio I, non omissero di protestare a tutte le occasioni contra questa sorta di attentati, i quali portarono tanta umiliazione e ruina alla nostra chiesa.

Coll'occasione di tutte le elezioni di prelati il clero fece provocazione al patto stipulato ed accettato nel concilio Fiorentino come anche a quelli particolari conclusi nei giorni del metropolita Teofilo e di Atanasio I. A cagione di questo patto nel decorso dei tempi tre vescovi ed alcuni arcipreti hanno sofferto le più amare persecuzioni ed anche destituzioni, essendochè allora la fusione gesuitica ebbe in suo aiuto il braccio della potestà politica, del quale abusò a piacere.

Precisamente anchè nel sinodo celebrato in 17/29 settembre 1850, vale a dire sotto il dominio della legge marziale, i 207 rappresentanti del clero greco-cattolico di Transilvania ebbero il coraggio di mettere al futuro prelado diocesano le seguenti due condizioni:

a) Che conservi e difenda la nostra chiesa nella sua antica libertà, indipendente da ogni influsso e subordinazione ad altre chiese, attenendosi soltanto alla immediata dipendenza dal patriarca di Roma antica.

b) Che cooperi dalla maestà sua sagratissima, affinchè si restauri l'antico dritto della nostra chiesa di radunarsi in ogni anno individui dal clero e dal popolo, cioè dalla intiera chiesa.

Queste due condizioni saggie e salutari si accettarono allora in unanimità.

¹ Forse „intrudere“. Nota del trad.

Però dappochè il clero ed il popolo rumeno di Transilvania e parti annesse, il quale appartiene alla chiesa greco-cattolica, istrutto dalla più triste esperienza, è arrivato alla dolerosissima convinzione che la fusione gesuitica non cessa di turbargli la pace e la tranquillità spirituale, ma per ogni sorta di mezzi e per tutte le vie s'incera a prevaricare nella nostra chiesa le istituzioni assolutistiche del concilio Tridentino, a destituire la giurisdizione e la nostra disciplina gerarchica, a collocare tra la sede di Roma e la nostra gerarchia il primato dell'Ungheria ed a subordinare a questo il nostro clero; dappochè dalla stessa esperienza si è veduto, che alcuni membri del clero, derelitti dal loro angelo custode, adnacolarono fino a tradire alcuni dei dritti nostri gerarchici; quindi per metter una volta fine a queste lotte perturbatrici di spiriti, e cozzanti nella morale evangelica, il sinodo della arcidiocesi di Alba-Julia radunato oggi in nome del Padre e del Figliuolo e dello Spirito santo, innanzi si metta piede all'elezione del suo prelado e metropolita, istituisce e decreta i seguenti canoni e rispettivamente condizioni di elezione, aventi valore obbligatorio tanto in riguardo a sè ed al clero rappresentato in questo sinodo, quanto in riguardo ai successori di esso nel servizio della chiesa di Gesù Cristo:

1. L'autonomia costituzionale e sinodale della chiesa greco-cattolica rumena di Transilvania e parti annesse è restaurata, e rimarrà restaurata per tutti i secoli nel senso dei canoni emanati dagli otto concilii ecumenici, in quanto quegli assicurano i diritti delle diocesi e delle arcidiocesi, come anche secondo l'analogia della nostra prasse ecclesiastica osservata da secoli, innanzi che fosse stata alterata dalle arti dell'assolutismo.

2. La nostra unione colla chiesa Romano-cattolica è, e rimarrà per tutti i secoli soltanto dogmatica nei conosciuti quattro punti, ed altro niente.

3. La dipendenza della nostra gerarchia dalla sede di Roma è quella preveduta nel concilio di Firenze. Quella dipendenza circoscritta dai canoni di quel concilio la riconosciamo e siamo determinati a sostenerla; all'incontro l'ulteriore lesione della libertà e dei dritti della nostra chiesa non la soffriremo in niuna circostanza.

4. Qualunque membro della nostra chiesa greco-cattolica, clericale od anche prelado, monaco ovvero secolare di ambedue i sessi e di qualunque condizione, ardirebbe ancora di ricorrere o di appellare a veruno dei prelati ovvero consistorii Romano-cattolici in qualsiasi causa ecclesiastica; costui qual trasgressore dei canoni e dispreggiatore della gerarchia e della giurisdizione nostra ecclesiastica, sia escluso per sempre dalla comunione della nostra chiesa greco-cattolica.

5. Questo sinodo rinnova la manifestazione del proprio volere espresso anche nel 29 settembre 1850, che i sinodi da celebrarsi per l'elezione dei prelati, si costituiscono per il futuro tanto da membri clericali, quanto da secolari, secondo la proporzione, la quale si stabilirà nel prossimo sinodo, che si celebrerà in seguito alla consecrazione del nuovo arcivescovo e metropolita.

6. Questo sinodo riconosce assieme ai suoi correligionari secolari il dritto di cooperare in sinodo con voto decisivo a tutti gli affari, i quali si riducono all'amministrazione dei poteri, delle fondazioni e dei mobigli ecclesiastici, ed alla istituzione della gioventù correligionaria.

Ed affinchè questo dritto dei secolari si possa esercitare in modo conveniente, si convocherà ad hoc una conferenza mista, la quale si comporrà per

metà da chierici e per l'altra metà da secolari. — A Per la compilazione di un regolamento elettorale da servire a questo scopo, si incarica una commissione, la quale si comporrà dai membri del concistorio metropolitano quanti dimorano a Blasia, e da altrettanti membri secolari, li quali questa volta li nominerà il nuovo metropolita.

7. Alla trattazione delle questioni strettamente dogmatiche e di tutte le altre, quanto dai canonici sono riservate alla gerarchia, i membri secolari non potranno prendere parte alcuna.

8. Essendo i prelati della nostra chiesa obbligata dai canonici ecclesiastici di celebrare sinodo ecclesiastico ogni anno, per la voce di questo sinodo si ricorda ai nostri prelati questa loro stretta obbligazione; per conseguenza tanto più si aspetta dal prelado supremo che si sceglierà e si consegnerà, che in forma della sua giurisdizione canonica raduni innanzi tutto il sinodo ecclesiastico composto dai elementi e numero, nel quale caso si trova oggi adunato, affinché quello prepari la via all'effettuazione della decisione fermata nel punto precedente.

9. La giurisdizione dei fori protopresbiterali è restaurata, e qualunque disposizione fatta senza la saputa ed il consenso del clero per la loro cassazione, ed introdotte nella nostra chiesa per via clandestina, rimangono nulle.

10 ed ultimo. Ed affinché queste nostre condizioni proposte collo scopo più puro di salvare la nostra chiesa dall'interito, il clero ed il popolo dall'umiliazione, si possa effettuare quanto più presto, noi tutti i membri di questo sinodo, ci obblighiamo in nome nostro e dei nostri mandanti in faccia al cielo e della vera cristianità, a) che chiunque di noi sarebbe destinato dallo Spirito santo ad occupare la sede metropolitana di Alba-Julia, o qualcuna delle sedi vescovili greco-cattoliche, osserverà e farà osservare, e rispettivamente effettuerà tutte queste condizioni, fino alle ultime loro conseguenze, nè permetterà più la lesione dei dritti della nostra chiesa neppure in una iota, venga essa da qualunque potere tanto mondano quanto ecclesiastico, ma sarà sempre pronto a patire ed a soffrire siccome Sabba, ovvero ad andare per orme di Clainu e di Mairou¹, più tosto che vedere la propria chiesa burlata ed umiliata. b) Ci obblighiamo che ajuteremo con fedeltà incrollabile quel nostro prelado, il quale combatterà per l'autonomia della nostra chiesa, per la propagazione della moralità cristiana, e della cultura genuina coll'ajuto dello Spirito santo e della nostra cara lingua nazionale; di più il difenderemo da tutti gli attacchi di fora, adoperandoci di pigliarli noi stessi sopra di noi. E quindi, c) non soffriremo più che il nostro prelado per la via di ornanze sia impiegato quell'istrumento politico, neppure che la responsabilità per la condotta nostra e del nostro popolo sia aggravata soltanto su gli omeri suoi, essendochè il clero ed il popolo maggiore che appartiene alla chiesa greco-cattolica di rito orientale ha piena coscienza dei proprii fatti, e per conseguenza è in stato e deciso di portare tutta la responsabilità di essi, tanto in solidum, quanto ogni uno in particolare.

E si è corroborato questo documento a perpetua memoria da questo santo sinodo accludendosi al protocollo della sessione.

Blasia, nella sessione di 11 agosto, anno del Signore mille ottocento sessanta otto.

Tradotto dal numero 117, di 30 agosto 1868 del giornale Rumeno „Federatiunea“.

¹ Vescovi di Blasia privati delle loro sedi. Nota del trad.

Itaque, cum in fine huius capituli III fideles etiam laici ad administrationem bonorum ecclesiasticorum universim vocarentur in forma synodi primigenia, hac super re archiepiscopus Fogarasiensem expectulari mandarunt patres, scilicet ut significare distinctius vellet cuiusmodi esse deberet haec laicorum in ecclesiae bonis administrandis immixtio. Quaestioni propositae dictae archiepiscopus respondit, in citatis litteris diei 23 augusti 1877:

„Dum concilium nostrum provinciale laicos quoque deliberavit fore admittendos ad bonorum ecclesiasticorum administrationem, duo ei prae oculis versabantur motiva, primum quidem in eo repertum, quod laici, prouti superius in responso ad 5 littera d) adnotatum habetur, ab immemoriali tempore in his partibus ubique in administratione bonorum ecclesiasticorum adusque semper activam partem habuerint: — et secundum motivum reputabatur inveniri in eo, quod plerique bona singularium ecclesiarum laicorum respective fidelium liberalitati et munificentiae sint in acceptis referenda, circa quae qua talia illi et interessentia ducebantur, et ius illud exercebant, quod ipsa per suos representantes, quos curatores sive syndicos vocant, exercendum et altissimae resolutionis regiae et dispositiones guberniales adiudicant.

Ita intimatum altissimum de dato 20 aprilis 1799, n° 23 022, praecipit, ut „magistratus respectivi in praesentandis suo tempore ecclesiarum rationibus sint quam diligentissimi“. Alio autem decreto altissimo de dato 19 aprilis 1796, n° 7886, ordinatur, ut „cassae ecclesiarum cum concursu parochi administrantur, ac rationes earumdem cum influxu parochi et vice-archidiaconi censurari debent“. Item alio disponitur, ut „ad censuram rationum ecclesiae patronus eius infuat“.

Alibi disponitur, ut „censurae rationum interit, praeter loci parochum, vice-archidiaconus vel eius officialis et communitas, horum votis syndicus obligatur iuramento obstringendus“. — „Cassa ecclesiae in qua praeter pecunias, obligatorias et alia documenta adserventur, sit prae manibus syndici.“ — „Syndicus sit provisor libro, in quo supellex ecclesiae, fundi illius cum limitibus et vicinia, copiae obligationum et alii tituli paratas perceptionis inserti habeantur.“

„Tenent praeterea syndicus diarium, cui percepta et erogata de die in diem inscribantur...“ „Syndicus a parochi non alias solutionum commissiones accipiat, quam quae ad tegendas ecclesiae necessitates pertinent.“ Vide intimatum altissimum de dato 13 februarii 1781, n° 958.

His altissimis dispositionibus conformis invaluit praxis bona ecclesiastica singularium ecclesiarum administrandi, quae, paucissimis exceptis, hodie usque in diem observatur.

Piae vero fundationes, si quae existant, fundatorum dispositionibus conformiter administrantur. Intuitu quorum intimatum altissimum de 26 aprilis 1797, n° 8667, disponit: „Piarum fundationum saecularis et ecclesiasticae categoriae curatores de securitate capitalium propriis suis facultatibus cavere obligabuntur“.

Fundi et fundationes publicae dioeceseanae, nisi benefactores et fundatores aliter disposuissent, in omni dioecesi per capitula cathedralia administrantur sub superinspectione episcopi, cui semper ab illis quotannis rationes praestantur, hinc ad gubernium civile subalterni solitae, quod eas nomine regis apostolici quaesummi ecclesiarum earumque bonorum, fundorum item et fundationum patroni superrevideri et censurari disponit.

Et iterum ad examen revocata in congregazione A diei 29 iulii 1872, responsum fuit: „Standum esse in decisa, suppressa e textu quocumque mentione congregatus laicorum.“

(38)

Nota archiepi:

Leggeranno con soddisfazione le eminenze vostre le disposizioni di questo capo. Non era per certe regolare il modo, con cui facevasi l'elezione de' parrochi nella provincia di Alba-Giulia, e che (come si conobbe nelle conferenze di Blasendorf) consisteva non già in un concorso speciale, ma bensì o negli esperimenti subiti ne' licei, o nell'esame fatto dal vescovo con alcuni suoi assessori o canonici nell'approvarli per ascoltare le confessioni, allorchè trattavasi di quei sacerdoti, i quali chiamansi *teologi*, o nell'esame fatto a discrezione del vescovo, allorquando si trattava di quei preti, i quali diconsi *moralisti* o *idioti*¹. Il popolo poi non era estraneo alla scelta de' parrochi (col. 761 A). Le elezioni popolari, le quali in Transilvania specialmente avean luogo, avvenivano principalmente per la ragione che quei fedeli si arrogavano il dritto di proporre il parroco „perchè ciascuna famiglia supplicava alla meschinissima di lui dote col dargli il cosiddetto *lecticale*, ossia una misura di grano e due giorni di lavoro“².

In vista di che gli eminenti padri nella più volte citata congregazione del 27 febbraio 1869 attendendo una migliore sistemazione delle parrocchie fra i Rumeni, ordinarono frattanto che *obiter et capta occasione* si esortassero i vescovi ad usare la maggior diligenza nella scelta de' curati, e nell'escludere l'intervento popolare in siffatte scelte; come pure vollero, che si trattasse di tal materia nel primo sinodo provinciale; lo che si è eseguito.

Nella diocesi di Gran-Varadino la legge del concorso è norma del Tridentino già si trova in vigore³; in quelle di Lugos⁴ e di Fogaras⁵ si esige nei parrochi la scienza conveniente, ma non si sa, che i medesimi si sottopongano ad uno esame particolare, oltre quelli subiti nel corso teologico e per l'ordinazione. Non apparisce poi dalle recenti relazioni, che abbiam potuto consultare, che nella scelta de' parrochi ora s'ingeriscano in modo indebito i laici.

(39)

Nota archiepi:

Prescrive il sinodo che si battezzino *sub conditione* gli unitari o sociniani che si convertono. Fu di ciò discorso nelle conferenze di Blasendorf. Taluno di que' vescovi disse, che non riteneva gli unitari per cristiani, e che non credendo essi la divinità di Gesù Cristo, non poteano battezzare. L'arcivescovo rispose, che gli unitari sono cristiani, ed un altro prelado aggiunse averne veduto taluno battezzare nella forma prescritta dalla chiesa. Dopo qualche discussione si convenne, „che per giudicare se uno sia o no validamente battezzato, bisogna esaminare il caso particolare, tanto più che ne' loro rituali vien prescritto quanto si richiede al valore del sacramento“⁶. E tale appunto è la regola che

¹ „Distinguono i parrochi in teologi assoluti e perfetti, ed in moralisti e idioti. I primi son quelli che hanno studiato teologia per quattro anni ne' seminarii, i secondi poi studiano per un biennio la teologia morale in lingua volgare rumena.“ Rapporto della missione apost. ai Rumeni, p. 51.

² Verbale del rapporto cit., p. 226.

³ Relaz. del 1869.

⁴ Relaz. del 1869.

⁵ Relaz. del 1869.

⁶ Rapporto cit. Ristretto, § 62.

ne porge il Santo Offizio. Imperocchè ad analogo dubbio proposto dal vescovo di Nicopoli e amministratore apostolico di Valachia, in Sfr. III, loco IV, 5 luglio 1863, gli eminentissimi inquisitori generali risposero: „Quando unitari ad fidem catholicam convertantur, imprimis episcopus diligenter investiget, an eorum ministri in collatione baptismi cum necessaria intentione materiam tum remotam tum proximam, et formam iuxta divinam institutionem adhibeant, et si facta inquisitione error substantialis certe inveniat, absolute sunt baptizandi; si autem remaneat prudens dubium circa validitatem, secreto et sub conditione baptizentur.“

(40)

Hanc animadversionem ex concilio Zamosiano desumptam (tit. III, § 2) ut valde opportunam probat Benedictus XIV, constitutione *Ex quo primum*, data die 1 martii 1756, § 52.

(41)

Nota archiepi:

I patrini della cresima si dice che *sunt tidem qui et baptizant*. Il sinodo di Zamosia però vi fa una distinzione dicendo che „unum dumtaxat patrinum et unam matrinam pro baptismo, ac unum patrinum vel unam matrinam pro confirmationis sacramento parrochi admittant, quos etc.“

(42)

In forma primigenia huius synodi exstabat alia paragraphus, scilicet: „Insuper monentur parrochi, ut a diversis haeresibus, hocce sacramentum respuentibus, ad ecclesiam graeco-catholicam redeuntes sacrae confirmationis participes efficiant, illos sacro chrismate ungender“, et adducebantur in testimonium: Concil. II, can. 7, et euchologium. in *Ordine receptionis haereticorum*. Hanc autem paragraphum deleri mandarunt eminentissimi patres, ob istam, ut videtur, *Notam archiepi:*

I parrochi (prescrive il sinodo) deggiono cresimare gli scismatici che tornano in seno alla chiesa greco-cattolica a *diversis haeresibus hocce sacramentum respuentibus*. Non saprebbe dirsi, quali sieno fra i Greci eretici (se di questi si tratta), quelli che non conferiscono la cresima, o la conferiscono invalidamente. Gli eretici, di cui parla il concilio Costantinopolitano I nel can. 7 citato dai padri di Fogaras, sono gli ariani, i macedoniani, i novaziani ed apollinaristi, *qui*, come avverte Benedetto XIV, *sacramentum confirmationis aut nullo modo, aut invalide conferrebat*¹. Quanto poi all'eucologio, cui pure si appoggiano, riflette l'encomiato pontefice, che in taluni eucologii si stabilisce realmente che si amministri la cresima agli eretici quando tornano all'unione; ma sostiene che nella chiesa orientale l'unione generalmente prescritta per la riconciliazione degli eretici, non era sacramentale; che se nei detti eucologii si prescrive l'unione colla forma sacramentale, „id utique tribuendum est interpolationi schismaticorum, quibus a Theodoro Balsamone persuasum fuit, ut si quis latinus ad Graecos migraret, huic sacramentum confirmationis denuo conferendum esset“; che infine analogamente a ciò fu corretta la nuova edizione dell'eucologio². Non sappiamo in quali termini si esprima il rituale rumeno su questo punto, se cioè la disposizione relativa alla cresima sia particolare e condizionata, come quella del sinodo, o generale ed assoluta.

¹ Ibid., § 1, p. 80.

² Bolla *Ex quo primum*, § 55.

³ Ibid., § 56.

Peraltro questa medesima sinodale disposizione pare seguita ad un'altra difficoltà, in quanto suppone nei preti orientali la facoltà di conferire la cresima, anche separatamente dal battesimo e dalle cerimonie battesimali; giacchè si è più volte dubitato, se la facoltà delegata che hanno i preti orientali di cresimare, si estenda a questo caso, nè apparisce dai nostri registri, che sia stata su qui emanata in proposito una definitiva ed esplicita risoluzione. Propostasi nel 1865 questa medesima controversia al Santo Officio, il santo padre *attentis omnibus reverbis mandavit: Nihil esse respondendum*. Tornò in campo nel 1871, avendole dato occasione, un caso proposto dalla buona memoria di monsignor Valerga patriarca di Gerusalemme. Avea egli significato esservi colà dei Greci convertiti, che seguendo il rito latino fanno battezzare i loro figli dai missionari latini; talvolta però avvenire che nelle famiglie, ove la madre è rimasta nello scisma, essa li fa segretamente ribattezzare dai preti scismatici, i quali loro conferiscono insieme la cresima. Dimandava quindi, se la cresima amministrata in tali condizioni fosse valida, e *quatenus negative*, se il fanciullo dovesse o potesse almeno essere nuovamente cresimato *sub conditione*. Ora attesa la nullità del secondo battesimo, che si conferisce a questi bambini già validamente battezzati dai missionari, il caso sembrò alla Propaganda equivalere all'amministrare la cresima fuori del battesimo, e quindi implicar la questione del valore della cresima conferita dagli orientali separatamente dal battesimo. Quindi siccome fra i punti presi a disamina dalla commissione orientale pel concilio ecumenico erasi stato ancor quello del ministro straordinario della cresima presso gli orientali, e nell' analogo voto erasi trattato diffusamente il dubbio in parola¹; così credè opportuno monsignor segretario per gli affari del rito orientale di sottoporre i quesiti di monsignor Valerga all'oracolo pontificio per conoscere, se malgrado il suindicato decreto del 1865, avessero nuovamente a rimettersi all'esame del Santo Officio. Il santo padre ordinava, che si subordinassero al supremo tribunale in una al voto summenzionato, dispensando dal segreto conciliare. Fu dunque il tutto trasmesso a monsignor assessore, notificandogli, che nella discussione fattane dalla lodata commissione la maggioranza de' consultori avea aderito all'opinamento del voto, favorevole agli orientali, e che solo due ricusando d'immediarsi in siffatta questione rapporto al passato, aveano suggerito che si limitasse pel'avvenire dal concilio ecumenico questa esorbitante facoltà dei sacerdoti orientali, in guisa da escluderne il caso, di cui si tratta. Monsignor assessore con dispaccio del 16 marzo 1872 comunicava, che nella feria IV, 6 del mese susseguente, gli eminentissimi inquisitori avean giudicato rispondere: „Iuxta exposita non expedire, ut confirmati, de quibus in casu, iterum ab episcopo inungantur, nisi ad tonsuram et ordines promovendi sint, vel ipsi vel eorum parentes id petant, quo in casu confirmationis sacramentum secreto conferatur, et sub conditione“². Ora da tutto

¹ Voto *De ministro extraordinario confirmationis pœnes orientales*, ottobre 1869, art. IV, p. 62-114, dub. 2.

² Nel comunicare siffatta risposta monsignor assessore riferivasi di far tenere alla Propaganda l'esemplare di un decreto che si citò nel voto suddetto domandando da una copia inecatta, onde venisse rettificata. Il decreto è il seguente: Feria IV, die 24 januarii 1865: „In congregatione generali sanctae Romanae et universalis Inquisitionis habita ab eminentissimis et reverendissimis dominis sanctae Romanae ecclesiae contra haereticam pravitatem generalibus inquisitoribus in conventu Sanctae Mariae supra Minervam, proposito ex parte reverendi patris domini archiepiscopi Leopoldensis latini ritus

ciò sembra raccogliersi che la questione sul valore della cresima nel caso suddiviso non sia stata per esso direttamente risolta. Non pare adunque certo assolutamente il supposto di questa prescrizione del sinodo.

(43)

Nota arabica:

La conservazione dell'eucaristia per gl'infermi fu uno dei punti che richiamò l'attenzione della delegazione apostolica nelle conferenze di Biscendorf, in vista degli abusi che su ciò si rinvenne esistere presso i Rumeni. Si conobbe infatti che in quella provincia esisteva la consuetudine, che nel giovedì santo il sacerdote consegna due parti di pane, l'una per la comunione de' presenti, l'altra per gl'infermi. Prima di comunicarsi il sacerdote prende col cucchiaino alcune stille del vino consagrato, ed in segno di croce le infonde sopra il sagra pane degl'infermi. Nella feria III di pasqua mentre si celebra la messa, quella parte di pane consagrato per gl'infermi si riduce in particelle, e poste su d'una patena si dissecano al fuoco e si conservano in una capsula o pisside. Quando poi si porta la comunione agl'infermi, si prende una di tali particelle, si mette nel cucchiaino solito usarsi nel far la comunione, e inumidisce con un poco di vino o di acqua e si dà all'infermo. Fu notato, che il pane consagrato per gl'infermi, secondo il loro rituale, dovrebbe conservarsi per tutto l'anno; se però comincia a dar qualche segno di corruzione, il sacerdote dee consumarlo e consegnare altro pane.

Non pochi sommi pontefici hanno disapprovato quest'uso, e Benedetto XIV nella bolla *Etai pastoratis* lo chiama abuso, e vuol che si tolga prescrivendo, come avean fatto altri suoi predecessori, che la santa eucaristia per gl'infermi si rinnovi ogni otto o quindici giorni³. È certo però che gli encomiati sommi pontefici parlano degl'italo-greci o di qualche altra frazione di Orientali, ma non fanno una legge generale⁴. Alle stesse prescrizioni si uniformò il sinodo di Zamocchia⁵.

Potrebbe dirsi che la ragione sia identica per tutti, ma che la proibizione non sia universale. D'altro lato il medesimo pontefice aggiunge: „Non asservatur idem sacramentum toto anno; si autem asservatum fuerit, in fine anni sumatur“⁶. Inoltre il suindicato uso sembra che abbia una base nel rituale rumeno⁷ ed è immemorabile. Valutando questi riflessi il generale consenso degli Affari ecclesiastici straordinari del 27 febbrajo 1868 non volle interloquirvi, e solo ordinò che monsignor nunzio di Vienna alla prima opportuna occasione insinuasse delicatamente a quei vescovi di ricordare

dubio: „Utrum sacerdotes graeco-catholici valide administrant sacramentum confirmationis rite latine, vel etiam illis, qui illegaliter ad ritum graecum sunt pertracti, unde catholici eis confirmati de quo hinc inde sint, nec ne“; *idem eminentissimi ac reverendissimi domini ad primam partem dubii mandarunt respondere: „Non expedire ut deinceps hinc inde“; ad secundam partem dubii, nempe quantum ad illos, qui ad ritum ruthenum pertracti fuerunt, „reverendus pater dominus archiepiscopus Leopoldensis orator recurrat in casibus particularibus“.*

Eodem die ac feria, sanctissimus adprobavit resolutionem eminentissimorum patrum.

Feria IV, die 30 augusti 1873, de mandato reverendi patris domini assessoris Sancti Officii excerpti et contati et cum suo originali convenire testor.

Ioannes B. Stortius,

secretarius sacrae congregationis, officialis a tabulario.

¹ § VII, n. III.

² *Ibid.*, n. IV.

³ Rapporto cit. Ristretto, n. 118.

⁴ Tit. III, § III, *Utrum si quibus in locis*, p. 86.

⁵ *Ibid.*, n. V.

⁶ L'arcivescovo nella relazione del 1868 esponendo questa pratica diceva che conservarsi giusta prescrizione libri *liturgici*.

da una tale consuetudine al solo fine di rinnovare A sempre più il pericolo della corruzione delle specie sacramentali. Significava poi il vescovo di Grün-Varadine nella relazione del 1868, che „in locis, ubi ecclesiae sunt mediae, adeoque eucharistia extra modicum periculum longiori tempore conservari nequiret, quolibet die Domini solet renovari, tot particulis semper repositis, quae sufficiant, quin immo superabundant pro casibus, si qui intervenirent“.

(44)

Nota archivi:

I fedeli, *semel saltem in anno, et quidem tempore paschali, confiteri tenentur*. Nelle conferenze di Blasendorf aveva detto a principio que' vescovi, „esser tutti i fedeli obbligati per precetto a far quattro volte l'anno la confessione“; ma „fatte le dovute osservazioni furo concordi nel dire, che il precetto *sub gravi* è per tutti i fedeli una volta l'anno nel solenne digiuno che precede la pasqua; negli altri tre digiuni poi della chiesa orientale stimano esser precetto *sub levi* omettere la confessione. Altrettanto dicasi del precetto di ricevere la santa eucaristia“¹.

Il sinodo di Zamocia „consuit monendum esse populum, ut ter saltem quotannis, prout in orientali ecclesia statutum est“, in resurrectione scilicet Domini (quo tempore sub poena excommunicationis id facere tenetur), in dormitione Deiparae, et in Christi nativitate, ad sacram confessionem divinique corporis participationem accedat“². Il sinodo Libanese dopo aver detto che ogni fedele giunto all'età della discrezione è tenuto a confessarsi almeno una volta all'anno, *idque quadragesimali tempore*, e a comunicarsi almeno nella pasqua, fulminando contro i trasgressori, oltre l'interdetto, la scomunica, soggiunge: „Ceterum haec sancta synodus monendum esse populum consuit, ut laudabilem totius Orientis... consuetudinem inviolabiliter servare student, ter scilicet quotannis ad sacram confessionem et communionem accedendi, primo in pascha resurrectionis, secundum in festo sanctorum apostolorum Petri et Pauli, tertio in natali Christi domini“.

(45)

Nota archivi:

È noto che i preti orientali hanno la potestà delegata di benedire l'olio degl' infermi; su di che può vedersi l'istruzione di Clemente VIII per gl'italo-greci, confermata da Benedetto XIV nella bolla *Etai pastoralis*, § IV, n. 1, il sinodo Libanese, part. II, cap. VIII, n. 2, e quello di Zamocia, tit. III, § VI.

(46)

Nota archivi:

È noto parimenti che nella chiesa greca anche oggi l'estrema unzione si suol dare da sette sacerdoti, o almeno da tre, usando tutti e la materia e la forma, e ne dà la ragione il sinodo di Zamocia³; il Libanese però vuole „ut unus dumtaxat illorum inungat infirmum, et verba illa quae formas vim habent, pronuntiet; ceteri sacerdotes reliquas preces, quae ante vel post actionem praescribuntur, inter se recitandas de more distribuunt“⁴. Del resto tutti gli orientali convengono che per amministrare questo sacramento basti in caso di necessità anche un sol sacerdote.

¹ Rapporto cit. Ristretto, § 111.

² *Instr. Graec.*, lib. 2, tit. ap. Genr., p. 207.

³ Tit. III, § V, p. 98.

⁴ *Ibid.*, p. 98.

⁵ *Ibid.*, n. 2.

(47)

Nota archivi:

Nessuno ignora che gli ordini minori della chiesa greca sono il letterato e il suddiaconato, il quale include anche l'ottiarato e l'accollato¹.

(48)

Nota archivi:

L'età canonica, secondo il dritto orientale, sarebbe di 20 anni pel suddiaconato, di 25 pel diaconato, di 30 pel presbiterato, e di 50 per l'episcopato, e questa appunto è la età prescritta dal canone 11 del concilio di Neocesarea, e dai canoni 14 e 15 del Trullano, allegati dai padri di Fogara. Ma questi canoni sono andati in disuso presso i Rumeni, come ne fanno testimonianza i vescovi nelle loro recenti relazioni nell'atto stesso che confessano, che quella suindicata è l'età prescritta dal dritto orientale. Difatti monsignor Papp-Saillagi scriveva²: „Juxta hodiernam praxim et in hac diocesi vigentem, ad subdiaconatum requiritur aetas 23 annorum, ad diaconatum 23, ad presbyteratum 25, et ad episcopatum 30 annorum“; e il vescovo di Lugos³: „In promovendis ad sacros ordines in hac provincia ecclesiastica 24 aetatis annus requiritur“. L'arcivescovo⁴: „In promovendis ad ordines sacros requiritur aetas 24 annorum, ad episcopatum vero ultra 30“⁵. Sembra adunque che i Rumeni su questo punto abbiano di fatto adottato il prescritto del concilio di Trento. Nel che essi han seguito l'esempio delle altre nazioni orientali; giacchè la legge del Tridentino anche di dritto è stata adottata dai Ruteni⁶, dai Greci-Melchiti⁷, e per tacere dei Maroniti, degli Armeni, dei Siri, dei Caldei, almeno quelli del Malabar, fu egualmente applicata agli Italo-Greci⁸.

Siccome pertanto sembra inverisimile che i padri di Fogara, citando i canoni del sinodo di Neocesarea e del Quinisesto, abbiano inteso di richia-

¹ Sinodo di Zamocia, tit. III, § VII; bolla *Etai pastoralis*, § VII, n. 7. Per altro in un dispaccio dell'eminentissimo pronunzio di Vienna del 1856 (Pensam della sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari: Austria Transilvania, del 1857, Ristretto, § 80) in cui trattavasi della potestà attribuita indubbiamente in alcuni fogli firmati dai vescovi rumeni, agli arcidiaconi, di conferire gli ordini minori, leggiamo che l'arcivescovo avea detto esservi occorso nella relazione dei detti fogli un equivoco „confundendo la collazione degl'ordini sacri colla delegazione dell'ufficio di cantore, che viene fatta dagli arcidiaconi, in quanto che soltanto vien concessa facoltà a qualcheuno di esercitare l'ufficio di cantore, sebbene ancora non ne abbia ricevuto l'ordine. La sagra congregazione sulla data ordine che si prendessero informazioni sulla collazione del cantore, letterato e suddiaconato. Altre notizie non si è potuta raccogliere nel nostro archivio su quest'argomento, sulla esistenza cioè del cantore come ordine minore presso i Rumeni. Ma sembra indubitato, che l'arcivescovo stesso sia caduto in un equivoco, e che impropriamente chiamasse ordine il cantore, essendo certo che presso i Greci è un semplice ufficio ecclesiastico, come quello dell'ossiano ecc., che si suol conferire dal vescovo. (Phil. de Carbonne in not. ad *Theologiam Moralem Antoin.*, tract. *De ord.*, app. *De univ. or. eol. circa ord. disciplina*, § 1.) Del resto per quanto sappiamo, soli i Maroniti e i Siri presso gli orientali annoverano il cantore fra gli ordini minori.

² Boln. 20 maggio del 1862.

³ Boln. 20 aprile 1862.

⁴ Boln. 8 novembre 1862.

⁵ L'art. 61 del Questionario, cui i vescovi rispondevano, è così concepito: „Quae aetas requiritur iuxta proprii ritus disciplinam in promovendis ad ordines sacros et ad episcopatum.“ Assogando così l'età di 24 anni, bisogna dire che han preso le parole *ordines sacros* quasi esprimessero il solo sacerdotato.

⁶ Sinodo di Zamocia, tit. III, § VII.

⁷ V. Sinodo di Gerusalemme del 1649, part. II, cap. I et II, art. I.

⁸ Cost. *Etai pastoralis*, § VII, n. 12.

mare in vita l'antica disciplina in argomento; resta A
che l'eminente venga decisa, se non sia meglio
cannone nel sinodo la consuetudine invalsa presso
di loro, come presso le altre chiese di Levante, e
conforme alla legge del Tridentino.

Ad dubium in hac Archivi nota propositum
eminentissimi patres responderunt, „aetatem canonica-
cam, de qua in casu, non esse definiendam, cita-
tiones vero ex conciliis Neocæsariensi et Quini-
sexto adductas esse expungendas“.

(49)

Nota archivi:

La bigamia anche per gli orientali costituita
una delle irregolarità¹.

(50)

Nota archivi:

Pure il sinodo Ruteno pone fra gli irregolari
*obligatos ratiociniis publicis*².

(51)

Nota archivi:

Il canone 48 del concilio Trullano stabilisce, che
può un sacerdote ammogliato esser promosso al
grado episcopale, purchè la moglie consenta di
separarsi, e dopo la consecrazione entri in un mo-
nastero lontano dall'abitazione del vescovo. Questo
canone è tuttavia in vigore presso i Rumeni; quindi
dalla sagra congregazione degli Affari ecclesiastici
straordinari al 14 gennaio 1858 fu risposto *affir-
mative* al dubbio (13°), se un sacerdote ammogliato
possa esser promosso all' episcopato a forma del
canone 48' del sinodo Trullano.

(52)

Nota archivi:

Che la mutilazione volontaria, quando sia stata
fatta per una giusta causa, non induca l'irregola-
rità prima del ordinazione, lo prova coll' autorità
di Balsamone monsignor David, corepiscopo siro
in un suo voto redatto per la commissione orientale
del concilio ecumenico³. Egli dopo aver riferito i
canoni qui citati dai padri di Fogaras, così continua:
„Porro huiusmodi legem omnes orientales ecclesie
amplexæ sunt et in eam singuli ius inseruerunt.
Pro Græciæ omnibus... testatur Balsamon, patri-
archa Antiochenus (schismaticus) qui in commen-
tario ad præfatos canones: „Hi canones (ait)...
eos qui post sacerdotium seipos mutilaverunt,
etiãmi a morbo coacti sunt: similiter et eos, qui
ante sacerdotium abaque morbo genitalia execti
sunt, puniunt. Illos enim deponunt, hos vero cle-
ricos fieri prohibent... Unde etiam plurimi homi-
nes paulo consideratores suos filios propter morbum
castraturi, ad sanctam ecclesiam accedunt, et mor-
bum et testiculorum abscissionem aperiant.“ — Ex
quibus apparet apud Græcos castrationem volun-
tariam ex iusta causa factam, veram parere irregu-
laritatem post ordinem susceptum, non vero antea.“

(53)

Nota archivi:

Troviamo *manifestos* anche fra gli ir-
regolari, di cui tesse il catalogo il sinodo di Za-
moscia.

¹ Bened. XIV, cost. *De quædam tempore*, 4. maggio 1745,
§ 31; bollario di Propaganda, t. III, p. 199; cost. *Esti pasto-
ralis*, § VII, n. 28, e § VIII, n. 4; bollario, t. cit., p. 23, 29;
sinodo di Zamoccia, t. III, § VII, *De ordinationibus*, p. 107.

² *Ibid.*

³ *De ordinis sacramento etc.*, marzo 1870, § 84.

(54)

Nota archivi:

Ciò come negli antichi canoni, anteriori al co-
cile XII non si tien conto di questa specie d'ir-
regolarità, così non può dirsi la medesima ammessa
generalmente fra gli orientali. Talune però di quelle
nazioni l'hanno decisa dalla chiesa latina, come
i Maroniti, e fra i Greci, i Ruteni, trovandosi tanto
nel sinodo Libanese, che in quello di Zamoccia
annoverati gl' *illegitimi* fra gli irregolari.

(55)

Nota archivi:

Nè il canone apostolico 80° (se pure si riferisce
agl' intertini), nè il Sardicese determinano punto
l'intervallo, che dee correre tra un ordine e un
altro. Sembra quindi molto vaga questa disposi-
zione dei padri di Fogaras. Il sinodo di Zamoccia,
quocunque a sancta sede aliud præscriptum non fuerit,
ordinò che „*praeter lectoratum ac subdiaconatum*,
qui conferri poterunt eadem ordinatione et die, inter
subdiaconatum et diaconatum decem dies, itemque
decem inter diaconatum et sacerdotium interponan-
tur“¹.

Proposita in congregatione ista quæstione, emi-
nentissimi patres responderunt: *Non esse inter-
loquendum*.

(56)

Cum in forma primigenia huius loci synodus
dixisset, „*consensus coram parrocho proprio atque
duobus saltem testibus expressus*“, gravissimam inter
patres eminentissimos mota est quæstio de *clan-
destinitate* quam vocant apud Rumenos per Tran-
silvaniam constitutos. Argumentum in *Nota archivi*
hoc pacto expositur:

Nell' istruzione ad *Armenos* emanata nel concilio
Fiorentino da Eugenio IV leggiamo le stesse parole:
„*Causa efficiens matrimonii regulariter est mutus
consensus per verba de præsentibus expressus*“; ma
il sinodo aggiunge: *coram parrocho proprio atque
duobus saltem testibus*. — Sembra che queste parole
meritino un qualche schiarimento, tanto più che
non contengono una semplice prescrizione, ma en-
trano in una definizione. Il consenso dev' espri-
merci, secondo i padri di Fogaras, *coram proprio
parrocho atque duobus saltem testibus*; solo per la
licitudine, o anche per la validità del matrimonio?
Quantunque la clandestinità si è ombra da loro
nel severo degl' impedimenti dirimenti, tuttavia il
senso più ovvio di queste parole sembra essere che
ciò sia necessario per la validità. Ma posto che si
tratti del valore, la presenza del parroco e dei
testimoni si richiede fra i Rumeni in virtù della
clandestinità, o di altra supposta legge irritante?

Quanto alla legge Tridentina della clandestinità,
è a dire che nel 1754 da monsignor Aaron vescovo
di Fogaras (cui allora eras soggetti tutti i Rumeni
della Transilvania) fu tenuto un sinodo diocesano,
in cui fu decretato, „*ut quæ iam dudum in oecum-
enica synodo provide sancita fuerat, hic quoque
pro firma vulgata lege conservaretur constitutio*,
*ut videlicet quæcumque matrimonia in posterum
coram proprio parrocho ac testibus facta fuisset com-
probari non possent, irritentur: quæ eane constitu-
tio ad perianumeros e medio tollendos abusus
summe necessaria est*“. Così scriveva il vescovo
poco dopo il sinodo a Benedetto XIV. Il quale
senza punto far menzione dell' impedimento di clan-
destinità si limitò a lodare in termini generali il
selo del prelado, ritenendo forse che egli avesse

¹ *Loc. cit.*, § *Si vero*, p. 106.

nel sinodo promulgato il decreto *Tametsi* del concilio di Trento, e ne avesse prescritta l'osservanza. Se non che il suo successore monsignor Rednik nel 1763 espose alla santa sede, che monsignor Aaron avea emanato quel decreto sulle norme clandestine a senso del concilio Tridentino, ma che non avea nominato il concilio perchè invisibile al clero e al popolo. Siccome però monsignor Rednik avea parlato con una certa incertezza del modo, con cui era stato promulgato il decreto *Tametsi*¹, così la Suprema, cui si era rimesso l'affare, domandò al prelado ulteriori notizie. Dalle risposte, che se n'ebbero, apparisce chiaramente, che sebbene monsignor Aaron avesse avuto in mira il decreto Tridentino nello stabilire la clandestinità, tuttavia non ne avea fatta espressa menzione, non credendola necessaria, e che in seguito i matrimoni clandestini erano così ritenuti nulli in virtù dello stesso decreto sinodale di Fogaras, il quale „non a concilii Tridentini dispositione, sed iam a Benedicti XIV ad episcopum Petrum Paulum Aaron dato responso, iam a consuetudine, ut episcopus Athanasius in sua epistola anno 1766 ad sacram congregationem data refert, robur suum habere defendebant“². Non si conosce se e qual determinazione si prendesse in seguito sulla cosa; è certo però che la santa sede non ha mai approvato quel decreto, e che o fu revocato, ovvero che non ebbe alcun effetto almeno dopo la morte del vescovo Aaron.

Dapprima è a notare, che dalle lettere dirette dai vescovi Rumeni nel 1857 al nunzio di Vienna sui matrimoni misti, che dettero luogo all'istruzione di Propaganda del 28 giugno 1858, di cui si passa all'eminente vestre un esemplare a stampa, risultava, come si dice in detta istruzione³, „pro certo affirmari haud posse concilii Tridentini decretum apud vos (i Rumeni) in singulis parochiis vim obligandi obtinuisse“, e vi si riporta la dottrina di Benedetto XIV, *De synodo dioecessana*, lib. XII, cap. 5, n. 6⁴. Inoltre monsignor Papp-Saillagy così scrive⁵: „Etiam in Transylvania 1763 (o piuttosto 1754) synodallyter statutum sit ut sequitur: „Quoniam multae querae sunt, quod quidam ex presbyteris lucri causa transgrediantur canonicum terminum, et coronare illegaliter praesumant parochianos alterius; igitur taliter coronati iuxta sacros canones et constitutionem synodi dioecessanae, tamquam illegitimi separabuntur, sacerdos vero multabitur“...; atamen cum certum et exploratum sit ad aliquod impedimentum dirimens induendum necessarium esse auctoritatem concilii oecumenici vel apostolicae sedis, nec sufficere ut id decreto synodi dioecessanae vel etiam provincialis statuatur, ut disertis verbis tradit Benedictus XIV; cumque aliunde constet, saluberrimum concilii Tridentini decretum in provincia ecclesiastica graeco-catholicorum Alba-Iuliensi non fuisse rite publicatum, quae quidem publicatio in singulis parochiis a patribus illius concilii necessario exigitur ad hoc ut vim ac robur habeat: ideoque quavis matrimonia absque sacerdotis ac testium praesentia in Transylvania inita sint valde illicita (ecclesia enim semper abhorruit

ab huiusmodi clandestinis coniugiis), tamen nisi aliud obstat canonicum impedimentum, pro validis habeantur oportet.“ Parimenti l'arcivescovo di Fogaras nel 1857 attestava che non era stato mai promulgato colla nè questo nè altro decreto del Tridentino; e se i matrimoni dovevano celebrarsi dal parroco dello sposo o della sposa, asseriva ciò essere „non quidem dispositione concilii Tridentini, sed potius ex dispositionibus synodorum dioecessanarum et patriae legum“. Lo stesso ripeteva nel medesimo anno il vescovo di Armenopoli: „Istud decretum concilii Tridentini non fuit publicatum in mea neorecta dioecesi, nec in provinciis aliquibus adhuc schismaticis ullum vestigium reperitur.“ Lo stesso si ricava da una recente relazione⁶ del vescovo di Lugos, nella quale significava, non esistere nella sua diocesi altro impedimento di clandestinità, „se non quello comunemente ricevuto nella chiesa orientale, di cui fra poco diremo.

Uopo è dunque concludere che il decreto *Tametsi* sulla clandestinità non è in vigore presso i Rumeni di Transylvania⁷. E reca meraviglia, che l'attuale arcivescovo di Fogaras all'art. 107 del solito questionario così concepito: „An matrimonia celebrata absque praesentia parochi et duorum testium retineantur ut invalida: quatenus affirmative, quas ob causas prout invalida retineantur,“ rispondesse: „Affirmative ex consuetudine, tum legum civilium sanctione, tum statuti dioecessani de anno 1763 praescripto introducta“⁸.

Sembra peraltro, che tal legge siasi introdotta nella diocesi di Gran-Varadino, situata nell'Ungheria. Veramente da quanto scriveva il vescovo monsignor Erdely nel 1857 non si potrebbero desumere indizii abbastanza sicuri sulla forza di quest'impedimento nella detta diocesi. Ciò peraltro si ricava dalla risposta data recentemente da monsignor Papp-Saillagy al surriferito art. 107 del questionario, in cui distinguendosi tra i matrimoni cattolici e i misti, si dice che per la validità dei primi si richiede la presenza del parroco, non già dei secondi. Ecco la sua risposta: „Matrimonia celebrata absque praesentia parochi proprii et duorum vel trium testium non modo de praescripto legum ecclesiasticarum in hac quoque dioecesi pro invalidis habentur; verum eadem, quin immo et matrimonia mixta iubeantur coram parochis catholicis coniungi de tenore legum antiquiorum civilium, quae legum ecclesiasticarum, cum primis sancti concilii Tridentini, rationem propriam habent, prout patet ex lege religionaria anni 1797 diaetali articolo 26, § 15, lata, qua matrimonia mixta semper coram parochis catholicis ineunda praecipiebantur, et ex intimatis regis die 30 iunii 1819... et 14 novembris 1820 emanatis. Hoc vero cum primis de sensu ritus orientalis, qui ad matrimonii quodammodo validitatem videtur requirere ipsam benedictionem sacerdotalem, intra ambitum huius dioecesis prioribus temporibus etiam quoad matrimonia mixta obtinebat, quae ideo si non coram parochis catholicis et cum benedictione, datis utique reversilibus (cioè le solite condizioni richieste dalla chiesa nei matrimoni misti), inita fuissent, pro nullis adeoque invalidis reputabantur. Nunc emanatis aliis dispositionibus, cum primis postquam breve apostolicum datum 30 aprilis 1841 ad episcopos regis Hungariae editum fuisset, eadem pro validis, et de legum regni recentiorum tenoribus

¹ Tridentini mentio (come parole del vescovo) quantum mentali et in mandato publicationis video, nullibi expressa est, ex ea, quantum novi ratione, ne illius mentio clara et populari adhuc infans quoque modo a sancta unione advocaretur etc.“

² Rapporto cit., sommario, n. VIII, p. 68 e seg.

³ Pag. 17. Confer supra col. 689 B.

⁴ Nella istruzione medesima si aggiunge, che già con breve del 1841 i matrimoni misti celebrati avanti il ministro collettivo erano dichiarati validi, sebbene illegittimi.

⁵ Enciclopedia iuris ecclesiae orientalis catholicae. Magna-Varadino anno 1868.

⁶ 28 aprile 1868.

⁷ Vedi: Voto per la commissione orientale del concilio oecumenico. *De impedimento clandestinitatis apud orientales*. February 1870, art. I, § 9-11.

Relaz. 8 novembre 1868.

illa et pro civiliter legalibus habenda sunt, etiam coram ministris aetholica, aut sacerdotibus schismaticis inestantur." Quantunque monsignor Papp-Szilagy diena essere invalidi i matrimoni clandestini tra cattolici *de prescripto legum ecclesiasticarum*, senza però nominare il decreto del Tridentino, siccome però egli nel suo *Enchiridion* suocitato ammette esser necessaria l'autorità di quel concilio per indurre l'impedimento di clandestinità; sembra potersene inferire che per *leggi ecclesiastiche* nella detta relazione intenda lo stesso decreto Tridentino, promulgato nella sua diocesi, o almeno osservato come decreto di quel concilio. E qui è da notare che prima dell'erezione del vescovato di Gran-Varadino di rito rumeno, quei Greci uniti eran soggetti alla giurisdizione dei vescovi latini¹.

Passando all'altro senso che possono avere le parole del sinodo, che stiamo esaminando, che cioè i matrimoni celebrati senza la presenza del parroco e dei testimoni s'intendano nulli non già per la clandestinità, ma per altro supposto impedimento dirimente; è a dire che gli orientali comunemente, anche oggidì, si avvisano che per la validità del matrimonio sia necessaria la presenza, ed anche la benedizione del sacerdote. E sono in questa persuasione anche molti fra i Rumeni di Transilvania e d'Ungheria. Nel 1856 lo asserivano chiaramente tutti i vescovi della provincia rumena di Alba-Giulia, i quali nella relazione contenente *disciplinas ecclesias graecas capita praecipua* del 15 aprile, così esprimevansi: "Ut matrimonium validum sit, debet a sacerdote conoerente secundum ritum ab ecclesia praescriptum benedici; matrimonia vero a sacerdote non benedicta pro nullis habentur".²

E i Rumeni, fra gli altri, pensano esser necessaria la presenza e la benedizione sacerdotale, perchè credono che il ministro del sacramento del matrimonio sia appunto il sacerdote. Monsignor Papp-Szilagy nel suo *Enchiridion* asserisce, che "ministerium sacramenti matrimonii, prout reliquorum sacramentorum, orientales sacerdotem esse tenent", e dopo aver riferito gli argomenti dell'una e dell'altra sentenza, lascia la questione in bilico. Ma il vescovo di Lugos nella sua relazione del 1863 senza punto esitare scriveva: "Cum iuxta ecclesias orientalis doctrinam minister sacramenti matrimonii sit sacerdos legitime copulans, ideo matrimonia abeque praesentia parochi et duorum testium contracta ut invalida tenentur." La stessa dottrina, quanto alla necessità del sacerdote come ministro del sacramento, professavano nel 1857 i vescovi rumeni di Gran-Varadino e di Armenopoli³. Deve poi notarsi che secondo l'opinione comune degli orientali non è necessario, che il matrimonio sia benedetto dal parroco, se non forse per la lecitudine, ma che basta per la validità qualunque sacerdote⁴. Noteremo pure, che se il vescovo di Lugos nel 1863 parlava non solo della presenza del parroco, ma ancora dei testimoni, gli altri orientali comunemente si restringono alla sola assistenza del sacerdote; e lo stesso prelato parlava in un modo ben differente del parroco e dei testimoni, giacchè la ragione da esso addotta per la necessità del parroco al valore del sacramento, non vale certamente per provare la necessità dei testimoni⁵.

Se però fra i moderni orientali l'assistenza del

sacerdote si ritiene comunemente essere necessaria pel valore del sacramento del matrimonio⁶, è fuori di dubbio che tale necessità non si fonda sopra alcuna legge scritta⁷, nè può essere stata indotta dalla consuetudine, mancando le condizioni necessarie, perchè questa valga ad indurre un impedimento dirimente, e soprattutto l'assenso della santa sede⁸.

Ed è ben nota all'episcopato rumeno la mente dalla santa sede in proposito, risultando la medesima dal breve della santa memoria di Gregorio XVI e relativa istruzione del 1841 spedita a tutti i vescovi dell'Ungheria e Transilvania, compresi quelli di rito rumeno, in cui si dichiarano validi i matrimoni celebrati avanti il ministro protestante, o coll'assistenza meramente passiva del sacerdote cattolico⁹. Parimenti quale sia la mente della santa sede sulla necessità della benedizione sacerdotale e sul merito dell'opinione, che dice essere il sacerdote il ministro del sacramento del matrimonio, poterono apprenderlo agevolmente i prelati rumeni dall'istruzione della sacra congregazione di Propaganda del 28 giugno 1858 sui matrimoni di mista comunione¹⁰ che essi han richiamato nel cap. IX, *De matrimoniis mixtis*, e di cui si passa all'eminenze vestre una copia a stampa. Imperocchè sebbene in essa la sacra congregazione per una prudente economia si dichiara aliena dal decidere la questione sulla necessità della benedizione sacerdotale al valore del matrimonio e sul ministro di questo sacramento, tuttavia dà chiaramente a vedere, quale sia la vera dottrina da tenersi su di ambedue questi punti¹¹.

Nondimeno, intorno alla più volte indicata opinione degli orientali sul ministro del matrimonio, giova riflettere, come nel 1858 rifletteva un altro consultore, che questo punto non è stato ancora formalmente definito dalla chiesa, e non mancano anche oggidì teologi, che difendono essere non i contraenti, ma il parroco il ministro di questo sacramento. Nè i Rumeni così di leggieri cambierebbero un parere, che seconda le più grate loro simpatie per quella pompa di greco rito, con cui sogliono ecclesiasticamente celebrare fra essi le nozze e anche gli sponsali. *Immo neque sponsalia sine benedictione rata validaque esse testantur duo edicta Alexi Comnenii*¹², come avea osservato monsignor Sterka Sulucz nel commentare questo fra i succennati punti di disciplina della chiesa greca.

Dal gius costituito volgendo il discorso al gius costituendo, è a sapere che nel 1857 uno dei consultori chiamati a dare il suo parere sui punti di disciplina esposti dall'episcopato rumeno, favellando dell'opinione, in cui sono i Valachi, sulla necessità della benedizione sacerdotale pel valore del matrimonio, e della persuasione, per la quale allora soltanto credono ed hanno volontà di contrarre un legittimo matrimonio, quando contraggono innanzi al sacerdote ed ai testimoni, proponeva, che il santo padre con apposito breve prescrivesse a quelle diocesi una legge eguale a quella dei padri Tridentini, e così supplisse al difetto del decreto *Tametsi*, previi però gli opportuni schiarimenti da darsi da monsignor nunzio¹³. E proponeva

¹ Quanto agli antichi, non è certo che essi riguardassero quest'impedimento siccome dirimente. Voto cit., §§ 30-45.

² Ibid., §§ 46-48.

³ Ibid., §§ 48-72.

⁴ Ibid., § 69.

⁵ Pag. 4 e seg.

⁶ Voto cit., §§ 70-72.

⁷ Pon. cit. Somm., p. 111.

⁸ Pon. cit. Ristretto, § 75.

¹ Voto cit., § 12.

² Penenza della sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari. *Austria-Transilvania*, 1857. Somm., p. 5, 71. Voto cit., §§ 15-16.

³ Voto cit., §§ 17, 21-24.

⁴ Ibid., §§ 18, 25.

⁵ Ibid., § 20.

siffatta misura sull'esempio di quanto venne praticato dalla santa memoria di Urbano VIII coi Ruteni. Non era stato pubblicato il decreto *Tametsi*, nè osservato qual decreto del Tridentino nella diocesi di Kievia, ed anzi in tutta quella provincia rutena. Attesi però i mali che provenivano dai matrimoni clandestini, il vescovo di Kievia nel sinodo diocesano del 1619, e poscia nel 1626 il sinodo provinciale *Cobrinense*, stabilirono essere nulli i matrimoni indi innanzi contratti senza la presenza del parroco e dei testimoni. Esaminato questo decreto prima dalla sacra congregazione del concilio, e quindi dalla Propaganda, venne deciso che non aveva alcun valore, stante l'imcompetenza di un sinodo provinciale per indurre un impedimento dirimente. Siccome però le ragioni, che avean mosso i vescovi ruteni ad inveire contro i matrimoni clandestini, eran reali e gravi, nè riusciva senza difficoltà e pericolo il pubblicare il decreto Tridentino, così fu giudicato espediente supplicare il sommo pontefice, che per breve apostolico si degnasse prescrivere per le diocesi rutene una legge eguale a quella del Tridentino, supplendo così al difetto della pubblicazione del *Tametsi*. Tanto fu eseguito con maravigliosa circospezione, essendosi ordinato che si spedissero due brevi, „alterum in quo summus pontifex . . . eandem prorsus concilii Tridentini de clandestinis matrimoniis prohibitionem faciat, eamque in singulis Ruthenorum unitorum parochiis ut decretum pontificium publicari mandet; alterum vero, in quo inserto eiusdem concilii de matrimonio decreto, illud ut ipsius concilii decretum in iisdem parochiis promulgari praecipiat“; e fu lasciato alla prudenza del nunzio il dar corso all'uno o piuttosto all'altro breve secondo che gli avessero consigliato le circostanze¹. Nel 1857 pertanto si suggeriva di applicare ai Rumeni lo stesso temperamento. Ora nell'adunanza dei 17 gennaio 1858 si considerò dapprima, „che i Ruteni avevano già da loro in un sinodo provinciale stabilito l'impedimento di clandestinità, il quale essendo di niun valore, la santa sede vi provvede nel modo indicato“². Questa osservazione poteva sembrare che favorisse il divisamento di stabilire anche pei Rumeni l'impedimento della clandestinità (col. 814 D-815 A). Ma fu inoltre avvertito che ritenendo i Valachi la benedizione sacerdotale necessaria per la validità del matrimonio, potea presumersi, che non avesse luogo fra loro l'abuso dei matrimoni clandestini, abuso che mosse i padri Tridentini ad indurre il nuovo impedimento di clandestinità; che col detto atto si dovrebbe evitare e nuovi imbarazzi nei matrimoni misti celebrati alla presenza del parroco scismatico, onde conserverebbe per questa parte confermare l'istruzione del cardinale Lambruschini per dichiararli validi; che in fine non si poteva prevedere, quale impressione farebbe sull'animo di quelle genti, che finora hanno creduto necessaria la benedizione del sacerdote, l'atto ideato. Dietro tali riflessi nell'analogo dubbio gli eminenti padri risposero: „*Dilata, et ad mentem*. La mente è che nell'istruzione da darsi al delegato apostolico si dica che egli esamini bene sulla faccia de' luoghi, se sarebbe opportuno od anche necessario che la santa sede con apposito breve o decreto stabilisse, presso i Valachi l'impedimento di clandestinità. In seguito non si trova che più si trattasse della cosa.

¹ Bened. XIV, *De synodo diocesis*, lib. XII, cap. 5, n. 7-11. Voto cit., art. 1, §§ 5-8. Nel § 7 ed 8 di detto Voto si adducono gravi ragioni per credere che in seguito delle dette pontificie disposizioni siasi realmente indotto fra i Ruteni l'impedimento di clandestinità.

² Verbale, p. 70.

Depo ciò spetta alla sapienza dell'eminenza vostra il decidere, se convenga ammettere le parole del sinodo Fogarasiense relative al consenso da esprimersi coram parroco et duobus saltem testibus, stante il nesso, che hanno colle opinioni dei Rumeni sull'esistenza fra loro dell'impedimento di clandestinità, e sulla necessità pel valore del matrimonio della benedizione del sacerdote, anche in quanto ministro di questo sacramento.

Quo tutius solveretur difficultas, eminentissimi patres, collatis in congregatione diei 23 iulii 1878 consiliis, archiepiscopum Fogarasiensem hac super re expostulari mandarunt. Litteras sacrae congregationis una cum archiepiscopi responsione placuit repetere, prout iacent in *Summario mensis decembris eiusdem anni 1878*, p. 3-9:

Lettera della sacra congregazione diretta a monsignor Giovanni Vanca arcivescovo rumeno di Fogaras e Alba-Giulia.

Roma, 30 luglio 1878.

In recensione actuum synodi provincialis Fogarasiensis nova adhuc difficultas hisce eminentissimis patribus oborta est, pro cuius solutione amplitudinis tuae sententiam expostulare rursus debeo. Scilicet in tit. V, cap. VIII, ubi sermo est de matrimonii sacramento, antea vertebant hi eminentissimi patres, rectissime secundum catholicam doctrinam tradi, *matrimonium ipsum christianorum a salvatore nostro ad sacramenti dignitatem fuisse elevatum*; quae sane verba hunc praeferunt sensum: ipsum illum actum seu contractum, quo vir et mulier societatem conjugalem legitime ineunt, ex Christi salvatoris institutione esse novae legis sacramentum. Quare etiam recte synodus infert: *causam efficientem matrimonii esse mutuum coniugum consensum*, de praesenti nempe expressum, seu exterius manifestatum. Quapropter cum, ut antea dictum est, ipsum matrimonium, non vero aliquid matrimonio superadditum habeat a Christi dignitatem sacramenti, profecto *matrimonii sacramentum* est illud ipsum quod efficitur mutuo sponsoꝝ consensu. Hanc itaque verissimam doctrinam ab apostolica sede non semel iam declaratam, synodus, prout debuit, secuta est et proponit; eaque ad hoc tandem velut axioma revocatur: inter baptizatos matrimonium valide iniri non posse, quin sit sacramentum.

Rectissime etiam synodus ex eo quod ipsum matrimonium sit sacramentum, secundum catholicam doctrinam deduxit, ecclesiae, eique soli, „competere ius conditiones, sub quibus nupturientes ad matrimonii sacramentum suscipiendum idonei efficiuntur, stabiliendi“; seu constituendi impedimenta quibus non modo illicitum sed etiam omnino nullum et prorsus invalidum matrimonium redditur, quod iis conditionibus non observatis, seu cum impedimentis illis attentaretur.

Iamvero hac catholica doctrina praesupposita, quam synodus tradit, ex alia synodi eiusdem sententia haud leve ortum est dubium circa impedimentum *clandestinitatis*, quamquam ratione vigeat vel non vigeat in provincia ecclesiastica rumena Fogarasiensi. Dicitur enim eodem in concilii loco paulo ante allato: „Causa efficiens matrimonii est mutuus et voluntarius coniugum consensus (de praesenti) coram parrocho proprio atque duobus saltem testibus expressus“. Quibus verbis videtur praesentia parrochi et duorum saltem testium poni ut conditio necessaria ad validitatem matrimonii. Ecclesia sane, ut notum est, in concilio Tridentino (sessione XXIV, *De reformatione*, cap. I, *Tametsi*) hanc conditionem apposuit, sine qua contractus matrimoniales irritos

et nullos fore declaravit; ita tamen, ut hoc decretum pro illis tantum parochiis vigorem habeat, in quibus fuerit rite publicatum. Quae quidem publicatio praesumitur facta, ubicumque constat impedimentum clandestinitatis ex consuetudine, et respiciendo ad concilium Tridentinum, seu, ut dici solet, in eum concilium Tridentinum, observari. Si ergo reipsa in parochiis rumenis provinciae Fogarasiensis decretum Tridentinum publicatum est, vel saltem ex eius observatione in eum concilium publicatio facta praesumi potest, recte a synodo provinciali declaratur, praesentiam proprii parochi et duorum saltem testium requiri ad validitatem contractus matrimonialis. Si vero decretum isthic publicatum non sit, nec eiusdem publicatio queat praesumi facta, conditio illa praesentiae parochi et testium ad eorum necessarios dici non posset, cum neque ex naturali, neque ex ecclesiastica alia lege praescribatur. Multo etiam minus dici posset praesentiam parochi necessariam esse, quasi ipse esset sacramenti matrimonii minister; quam immo falsam doctrinam synodus ipsamet excludit, cum agnoscat et doceat ipsum matrimonium christianorum esse novae legis sacramentum, seu contractum ipsum matrimonialem esse ad sacramenti dignitatem elevatum, et istius contractus causam efficientem esse utique consensum sponsorum contrahentium, minime vero sacerdotum.

Quare si decretum Tridentinum in provincia Fogarasiensi non viget, matrimonia clandestina, hoc est inita absque parochi et testium praesentia, erunt quidem ab ecclesia prohibita, ut concilium Tridentinum eo ipso loco gravissimis verbis declaravit; sed tamen postquam inita fuerint, haberi debebunt tamquam vera ac rata matrimonia.

Quae cum ita sint, hi eminentissimi patres postulunt, ut amplitudo tua, consultis etiam aliis provinciae episcopis, doceat utrum et quomodo in parochiis istius provinciae ecclesiasticae vigeat observantia decreti Tridentini, quo impedimentum clandestinitatis sub expressa dumtaxat conditione publicationis fuit statutum. Si vero decretum istud concilii isthic publicatum non fuerit, docere velis quo sensu in superius relato loco Fogarasiensis synodi dicatur in matrimonio necessaria praesentia parochi et duorum saltem testium.

Responsum ad propositam quaestionem rogo demum amplitudinem tuam ut quam primum per rem fieri possit dare velis, quo citius etiam synodali actu recensio ad optatum finem adduci et absolvi tandem queat.

Ioannes cardinalis Simeoni, praefectus.
Marianus Rampolla, secretarius.

Risposta di monsignor Giovanni Vanca, arcivescovo di Fogaras, alla antecedente lettera della sacra congregazione.

Blasi in Transylvania Austro-Hungariae,
die 7 septembris 1878.

Eminentissime Domine.

Benigno postulato litteris officiosis eminentiae vestrae dato 30 iulii 1878, n° 3, ad me gratiose dimissis cum eo imprimis notificato: ut ad proposita dubia quoad impedimentum clandestinitatis serie revisionis decretorum concilii nostri provincialis orta, auditis provinciae ecclesiasticae episcopis, adaequata darem responsa, sequentibus sustineo humillime obsecundare:

Quaeritur I. „Utrum et quomodo in parochiis istius provinciae ecclesiasticae vigeat observantia decreti Tridentini, quo impedimentum clandestinitatis sub expressa dumtaxat conditione fuit statutum.“

Ad I respondetur: Decretum sanctissimi concilii Tridentini, quo impedimentum clandestinitatis fuit statutum, aliquando fuisse publicatum in parochiis istius provinciae ecclesiasticae nulla proventus extant documenta; quin immo illud nec potuisse publicari suo tempore, vel illa circumstantia extra omnem collocat dubium, quod parochiae huius provinciae ecclesiasticae tempore concilii Tridentini faeceto schismati fuerint obnoxiae, quaeque eodem modo ab anno 1696 pededentim susceptae sanctae fidei unioni inceptum sanctae romano-catholicae ecclesiae adgremiari.

Hoc tamen non obstante, matrimonia clandestina hic locorum pro illicitis habebantur, adeo ut dici possit, quod impedimentum clandestinitatis in parochiis huius provinciae ecclesiasticae semper fuerit consideratum qua impedimentum saltem impediens matrimonii.

Quandoquidem et ecclesia graeci ritus catholica omni tempore unanimi voto desideraverit, ut coniugia fidelium suorum praemisissis solemnitatibus ineanur, atque sacerdotali benedictione cohonestentur. Quod ipsum vero ex communi ecclesiae primaevae praxi suum repetit fundamentum, cum indubie constet, consuetudinem matrimonia clandestina pro illicitis considerandi iuxta disciplinam ecclesiae ritus utriusque iam inde a primis eiusdem saeculis fuisse in vigore; quod et innumera sanctorum patrum et aliorum scriptorum ecclesiasticorum effata comprobant. Ita sancti Ignatii epistola ad Polycarpum scripta inter alia etiam haec habet: „Decet vero, ut sponsi et sponsae de sententia episcopi coniugium faciant, quo nuptiae sint, secundum Dominum et non secundum cupiditatem“; ex quo loco eruitur, coniugia christianorum sancti Ignatii aevo cooperante sacerdote fuisse celebrata.

Dein Clemens Alexandrinus eam in rem, lib. III Paedagogi, scribit: „Cui manum imponit presbyter? cui benedicit? non mulieri, quae est ornata, sed alienis capillis, et per ipsos alteri capiti.“ E Tertulliani scriptis autem constat, coniugia christianorum „in facie ecclesiae fuisse inita, oblatione sponsorum confirmata, benedictione sacerdotali tamquam sigillo munita“. Idem in libro II° de Pudicitia § 4, ait: „Ideo penes nos occultae quoque coniunctiones, id est non prius apud ecclesiam professae, iuxta moechiam et fornicationem iudicari periclitantur.“ Conferatur etiam interrogatio XI Timothei Alexandrini. Vide et alios sanctos patres: sanctum Basilium, Homil. VII, 5, in hexaemeron, sanctum Gregorium theologum, epist. 171 et epist. 57 ad Anysium, et sanctum Ioannem Chrysostomum, Homil. IX, sanctum Ambrosium, epist. 19.

Hanc eandem praxim matrimonia cum solemnitate publica et sacerdotali benedictione in eandem comprobant et legislatio ecclesiastica nonnullis ecclesiae canonibus; ita inter alios canone 14 synodi Cartaginensis IV, qui hanc in rem sequentia habet: „Sponsus et sponsa, cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus suis vel a paranympis offerantur.“ Vide et decretum Gratiani, causae XXX quaest. V, c. V; item can. V, § 1 et alios.

Sed nec in ecclesia nostra graeco-catholica desunt documenta, quae extra dubium ponant, matrimonia clandestina et hic locorum constitutionibus disciplinariis, sive statutis dioecesanis fuisse prohibita; ita statutum dioecesanum latum anno 1700 sub Athanasio I°, post-amplexam sanctae fidei unionem publicatum, inter alia numero 5° decernit: „Sacerdotes, qui coronabunt profugos per alios pagos, vel alterius sacerdotis parochianum, vel cognatos, priventur sacerdotio.“

Synodus item huius dioeceseos Fogarasiensis sub A Insecentio Clein anno 1732 celebrata canone 16 statuit: „Haec eadem poena (24 fl.) serio iniungitur, ne laicos alterius curae committat sine legitima causa et ratione copulare praesumat. Temerarii autem falcomque in alterius mensam immittentes eo facto officio priventur.“

Synodus vero dioeceseana celebrata anno 1763 sub episcopo Petro Paulo Aron, n. 3, haec declarat: „Quoniam multae querelae sunt, quod quidam ex presbyteris lucri causa transgrediantur canonicum terminum, et coronare illegaliter praesumant parochianos alterius; igitur taliter coronati iuxta sanctos canones et constitutionem synodi dioeceseanae tamquam illegitimi separabuntur, sacerdos vero mulctabitur.“

His itaque declarantur ea, quae intra ambitum dioeceseos Fogarasiensis graeco-catholicae olim quoad impedimentum clandestinitatis fuerant stabilita, B quaeque in isthaec dioecesi, quae usque annum 1855, id est usque reactivationem metropolitae antiquae atque erectionem novorum episcopatum Armenopolitani sive Szamosujvariensis et Lugosiensis, etiam quod horum maximam partem extendebatur, quemadmodum et in dioecesi Magno-Varadinensi ritus graeco-catholici plus minus observabatur.

Ab anno vero 1855 dum „instructio pro iudiciis ecclesiasticis imperii Austriaci quoad causas matrimoniales“ concinnata et Romae die 4 maii eiusdem anni per eruditissimos theologos et canonicos adprobata instar cynosurae in pertractatione et decisione causarum matrimonialium stricto observanda praescriberetur, omnia foris matrimonialia huius quoque provinciae ecclesiasticae impedimentum clandestinitatis qua dirimens matrimonium reputabant: — quandoquidem § 38 factae instructionis decreverit: „Ad matrimonium valide ineundum C requiritur, ut contrahentes coram parcho proprio utriusque vel unius partis, aut alio sacerdote de ipsius parcho seu ordinarii licentia et duobus vel tribus testibus consensum declarent.“

In his rerum adiunctis concilium nostrum provinciale ex una parte adprime noscens impedimenta matrimonii dirimentia stabiliendi potestatem nec synodos dioeceseanas habere, cominus vero hoc ius ad privatam pertinere auctoritatem, alia autem ex parte serio perpendens innumera illa mala et abusive discrimina, quae ex matrimoniis clandestine initis in utramque rempublicam solent redundare, matura deliberatione inivit consilium, atque concinnavit decretum suum ita, prout illud in decretorum suorum, tit. V, cap. VIII, expressum legitur, ea unica intentione et scopo adumbratum, ut, quandoquidem impedimenta matrimonii stabiliendi ius et potestatem solummodo concilia generalia vel sancta sedes apostolica habeant, nostrum quoque decretum illa ipsa auctoritate suprema, sanctae quippe sedis apostolicae, roboratum, in futurum pro hac nostra provincia ecclesiastica plenum possit habere valorem.

Quae cum ita sint, nihil desideramus ardentius, quam ut illud quoque decretum concilii nostri provincialis benignissime rati haberi confirmarique velit, quod, ut fiat, instantissime petimus et exinde flagitamus.

Quaeritur II. „Si vero decretum istud concilii (Tridentini) iustitiam publicatum non fuerit, — quo sensu in superius relato loco Fogarasiensis synodi dicatur in matrimonio necessaria praesentia parcho et duorum saltem testium.“

Respondetur II. Quemadmodum omnibus notum est, in sancta ecclesia catholica doctrinam de sacramenti matrimonii ministro nondum existere dogmaticae definitam, ac proin penes doctrinam de

sponsa qua matrimonii ministro etiam illam adhuc tolerari opinionem, quae tenet, quod sacramenti matrimonii minister sit ipse sacerdos copulans; ita negari nequit, quod in ecclesia ritus graeci etiam catholicae, ac proin et in his partibus, multi sint, qui posterius memoratae opinioni adhaerere minime dubitant, quique quilibet pro sua rem concipiendi facultate ad suam opinionem firmandam etiam ad ipsum sacri concilii Tridentini decretum, quo praesentia parcho vel alterius de ipsius parcho seu ordinarii licentia et duorum vel trium testium ad validitatem matrimonii requiri dicitur, provocare solent.

Nostrum tamen consilio provinciali, dum suum de impedimento clandestinitatis conciperet decretum, minime observabatur praesentia superius memorata opinio de sacerdote qua matrimonii ministro, a cuius functione eiusdem dependeret validitas; sed B vero nos credidimus credimusque praesentiam parcho, excepto sacrae benedictionis actu, dum haec peragit, prorsus autorizabilis testis esse, eamque pari ratione requiri ac illorum duorum vel trium testium, quorum omnium praesentia eam suppeditat publicitatem et actus hoc modo publice contracti solemnizationem, qua matrimonium taliter initum redditur notorium, edoceturque priores sponsos iam esse matrimonio iunctos; itaque omnia excludit dirimente ad alia coniugia ineunda convolandi.

Proinde nos non dicimus praesentiam parcho ad matrimonii validitatem requiri ex eo, quod et quasi ille esset matrimonii minister; nam per hoc admitteretur opinio, contractum matrimoniale posse concipi etiam separatim a sacramentalitate in iis casibus, in quibus sacerdos matrimonio ex quacumque demum causa aut nequiret aut non posset benedicere; hac autem ratione una admitteretur etiam illud, quod contractus matrimonialis possit et in facto a sacramenti dignitate separari et separatus subsistere, quod certe doctrinae ecclesiae catholicae minime consonum esset, quod proin nec nostrum concilium provinciale unquam intendit, neque intendere potuit.

Haec sunt itaque, quae ad gratiosum postulatam eminentiae vestrae in vicem responsi, auditis provinciae ecclesiasticae episcopis, desiderati declaranda esse inveni, quaeque dum infallibili sanctae sedis apostolicae iudicio haec ima in devotione docilique animo subternerem, altis gratis enixe impensus profundissimo cum venerationis cultu perserero.

Eminentiae vestrae humillimus obsequentissimusque famulus et in Christo frater.

Ioannes Vancea, archiepiscopus et metropolita D Alba-Iuliensis et Fogarasiensis.

Non obstantibus gravissimis haece rationibus ab antistite adductis, sacra congregatio noluit decretum memoratum approbare, ac respondendum censuit: „Dilata, et ad mentem. Mens est, che trattandosi di cosa molto grave innanzi di proporre il dubbio alla sacra congregazione, si scriva una ulteriore lettera all'arcivescovo di Fogaras affinché unitamente ai suoi suffraganei, voglia considerare meglio le conseguenze che porterebbe seco la richiesta estensione dell'impedimento dirimente di clandestinità a quella provincia ecclesiastica appartenente al regno d'Ungheria, in cui è vigente l'infesta legge del matrimonio civile e pel quale Benedetto XIV derogò alla necessità della presenza del parroco, onde assicurare la validità dei matrimoni misti; e tutto ben ponderato, rimetta le osservazioni e il parere proposto.“

Huic voto obsecundavit archiepiscopus; sed sacra congregatio priorem confirmavit sententiam, et impedimentum clandestinitatis non admisit, integrum tamen relinquens prudenti antistitem rumenorum arbitrio peccatorum comminatione deterrere sacerdotes, ne clandestine contrahentes coronare praesumerent. Hinc factum est quod in secundo concilio provinciali Fogarasiensi anni 1862, ut suo loco dicitur, impedimentum clandestinitatis inter impedientia demandatum fuerit.

(57)

Nota ereticorum:

Non mancano in questo capo espressioni atte a stabilire l'indissolubilità del matrimonio. Ma pure non vuoi omettere di richiamare alla memoria dell'eminenza vostra essersi conosciuto dalla delegazione apostolica di Blasendorf, che i Rumeni avevano idee molte inesatte intorno a ciò, confondendo il dogma colla disciplina, il matrimonio rato col consumato, la separazione *quoad torum* collo scioglimento del vincolo, ecc.; che serpeggiavano anche fra i cattolici e nel seno dell'episcopato stesso perniciosissimi errori sull'indissolubilità del matrimonio *ex capite adulterii*, e che non era raro fra loro il caso del divorzio. Di tali errori ed abusi, che avevano rinvenuto disgraziatamente un caldo sostenitore nel defunto arcivescovo monsignor Sterka Saluca, ebbe più volte ad occuparsi e la sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari e la Propaganda stessa. Fu emanata in proposito nel 1858 da questa sacra congregazione un'istruzione, messa a stampa nel 1869, di cui si distribuisce all'eminenza vostra un esemplare¹. Essa versa sull'indissolubilità del matrimonio *in casu adulterii et perfidae desertionis*, ed anche sullo scioglimento del matrimonio rato per la professione religiosa di uno de' coniugi, per opporsi all'errore che pure su ciò era invalso fra i Valachi. Ma anche dopo dato corso a tale istruzione non si acquietò del tutto l'arcivescovo. Il perchè il santo padre avuto discarico delle conferenze di Blasendorf, con sua lettera del 25 agosto 1859 ammoniva ed istruiva il metropolitano e l'arcivescovo ne' seguenti termini: „Inter alia ne omittatis fidelibus vestrae vigilantiae conceditis assidue et accurate tradere, atque inculcare catholicae ecclesiae de matrimonii sacramento deque indissolubili matrimonii vinculo doctrinam. Neminem enim vestrum latet iuxta catholicae ecclesiae doctrinam fidelium matrimonium ratum ante consummationem posse dissolvi per solemnem alterutrius coniugis in aliqua probata religione professionem, vel per canonicam dispensationem, quae a Romano tantum pontifice concedi potest, quaeque nonnisi ex gravissimis causis rarissime indulgetur. Atque etiam optime nostis eandem ecclesiam iuxta evangelicam et apostolicam doctrinam luculenter docere, matrimonii vinculum propter alterius coniugum adulterium, vel propter haeresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam a coniuge nunquam posse dissolvi, sed perpetuo firmum et indissolubile permanere ex summa inspirati Aedae sententia et Christi domini oraculo, atque apostolicis verbis et ecclesiae traditione, quae omnia vos apprime scitis. Quae quidem perpetua atque indissolubilis matrimonialis vinculi firmitas, non ex ecclesiastica disciplina profluens, tanta est in matrimonio consummato tum ex divino tum ex naturali iure, ut nullam ob causam ne ab ipso quidem Romano pontifice dissolvi unquam possit, etiamsi ab alterutro coniugum fides con-

ingalis frangatur.“ Non valse però neppure questa lettera, che nel 1863 nata una contestazione tra monsignor Papp-Sullagy e l'arcivescovo, questi tornò ad esornare le stesse false dottrine, che avea per lo innanzi professate, sicchè monsignor nunzio di Vienna fu costretto d'inculcargli nuovamente i sani principii su questa materia. In quella congiuntura significò il nunzio alla Propaganda esser d'avviso, che dovesse ormai darsi dalla santa sede a quei vescovi una manifesta e positiva dichiarazione sull'incontrastabile verità dell'indissolubilità del matrimonio *ex capite adulterii*. Le ragioni che persuadevano il nunzio a suggerire siffatto partito, erano le seguenti: „Dal fatto della contestazione, in discorso la pubblica coscienza si è scossa da quella indolenza, in cui era sull'articolo in controversia ed è stata condotta a riflettersi, a farsi una domanda formale, a concepirne un dubbio. Gli animi dunque non sono più in quello stato di buona fede e d'inavvertenza, onde gli impegni risolti e decisi della verità cedono talora il passo all'uso del silenzio, della tolleranza e degli altri espedienti economici della carità; ma al contrario sono entrati in quello stato, dove quando si tratta di cose appartenenti anche remotamente e in linea secondaria alla fede e ai buoni costumi, ecclesia, secondo sant'Agostino, *nec tacet, nec facit, nec approbat*... Questa ragione intrinseca prende forza per le ragioni estrinseche desunte dalla considerazione, che da un lato una decisione esplicita e formale a tal riguardo sarebbe senza difficoltà accettata e rispettata in generale, e che dall'altra parte non avrebbe apparenza di dover rallentare l'attaccamento degli uniti, o essere ai scismatici una pietra d'inciampo per unirsi... Vostra eminenza conosce appieno che questo errore della dissolubilità del matrimonio *ex capite adulterii*, fomentato dal contatto dell'eresia protestante, si è come una pianta parassita tenacemente attaccata a tutte le chiese di rito orientale che sono nell'impero, in modo che ora in un sito, ora in un altro, quando sotto la forma teoretica quando in una forma pratica, se ne sono vedute sino ai nostri giorni pullulare delle funeste rinascenze. Pare intanto che una dichiarazione definitiva della santa sede a tale riguardo si raccomandasse ancora per la ragione di opportunità e di efficacia, che avrebbe per riverbero di levare infine da per tutto l'ingombro di questo innesto malefico, ed estermine fino le ultime semenze. Vostra eminenza già sa, che si è in caso di ripromettersi una adesione sincera e senza riserva da tutte o quasi tutte le parti attive e influenti delle diocesi, cui una tale decisione potrebbe di riflesso interessare, quali sono le diocesi rutene di Preamilia, di Leopoli, di Crisio, di Eperies, e anche di Munkacs. La congiuntura di queste felici disposizioni sembra indicare la convenienza di tempo nel dare un colpo decisivo da *confringere arundinem, quassatam, extinguere limum fumigans* di questa corruttela della dissolubilità matrimoniale *ex capite adulterii*.“

Fatta di tutto ciò verbale relazione nella pieve adunanza 23 maggio 1864, il santo padre nell'udienza 31 dello stesso mese approvando l'opinamento espresso dalla maggioranza degli eminentissimi padri, „expediri iussit litteras encyclicas ad omnes sacrorum antistites ritus orientalis imperii Austriaci, in quibus adversus errorem archiepiscopi Fogarasiensis genuinus sensus canonis Tridentini et evangelicae atque apostolicae doctrinae super indissolubilitate vinculi matrimonialis ex capite adulterii declarantur, confirmatis instructionibus iam ab anno 1858 per sacram congregationem de Propaganda

¹ Habetur supra, col. 646-63.

fide missis ad eundem archiepiscopum et episcopos provinciae ecclesiasticae Alba-Iulienae. Mandavit insuper etc." Dal nostri registri non apparisce, perchè non avesse effetto l'enciclica e breve ordinato dal santo padre. Verranno pertanto l'eminenze vostre nel loro sapiente discernimento deciderà, se sieno sufficienti ad assicurare il dogma cattolico in parola le poche e semplici espressioni usate dai padri di Fogaras, o piuttosto se a tal effetto convenga profittare dell'occasione che ne perge l'attuale sinodo; e ciò o coll'esplicito nel sinodo stesso più chiaramente la vera dottrina sull'indissolubilità del matrimonio, ovvero almeno coll'inserire ad calcem del medesimo la detta istruzione del 1858, che pure il santo padre avea in animo di confermare nella divisa enciclica, e che essendosi allora distribuita, a quanto pare, in manoscritto, non si sa, se e quale pubblicità abbia mai avuto.

Eminentissimi patres censuerunt praefatae instructionis anni 1858 insertionem ad calcem synodi praescribendam esse per epistolam ad episcopos missam.

(58)

Nota archiepi:

Il timore, dicono i padri di Fogaras, per render nullo il matrimonio deve essere incusso *sine consensu in matrimonium extorquendi*. Veramente vari canonisti non richieggono questa condizione¹; ma il sinodo Libanese, approvato dalla santa sede, la richiede apertamente².

(59)

Nota archiepi:

Non v'ha alcuna legge ecclesiastica e generale, onde possa ripetersi l'impedimento dirimente della disparità di culto sia per la chiesa latina che per l'orientale; onde secondo la comune sentenza deve dirsi indotto dalla consuetudine, e dalla consuetudine lo decime anche monsignor Papp-Szillagy nel suo *Enchiridion*³. Giudicheranno perciò l'eminenze vostre qual peso abbia a darsi alle prescrizioni del nomocanone che qui si allega.

Nomocanonis citatio haec erat: tit. XII, cap. 2, l. 2, et tit. XIII, in fine.

(60)

Nota archiepi:

Nel più volte citato *Rapporto* si osservò, che, sebbene Aroudio asserisca computarsi diversamente dalla chiesa orientale l'impedimento *criminos* da quel che si faccia nella chiesa latina; tuttavia, messa in confronto la teoria orientale colla latina si trovano in perfetta armonia, nel che i nostri vescovi furono pienamente concordi⁴. Quale sia l'estensione dell'impedimento medesimo presso i Rumeni, risulta dalla *Dissertazione canonica* del Klein e dall'*Enchiridion* di monsignor Papp-Szillagy. Il primo lo spiega nei seguenti termini: „Crimen in hoc consistit, si nempe mulier vel vir adulterium committat, vel coniucidium perpetret intentione ut possit postea nubere illi, quocum hoc peccatum commisit. Hoc in casu huius mali partes coneciae matrimonium valide inire haud possunt.“ L'altro poi dopo aver notato „spiritum legum orientalium eum esse, ut graviorum criminum rei, sicut

coniugioideae et adulteri cum complicibus criminis nunquam matrimonium contrahere admittantur“, prosegue colle parole stesse del Klein. Quanto ai Rumeni, il loro sinodo del 1790 così si esprime: „Si quis mulierem, qua cum nubere vult, peccavit ante per adulterium, fidesque inter utrumque intercesserit tunc temporis de contrahendo inter se matrimonio, aut etiam in vitam defuncti coniugis aliquid alter ex ipis machinatus est, altero sciente, consentiente, vel consentente... nullatenus admittatur ad contrahendum etc.“⁵

(61)

Nota archiepi:

I Greci nel computo dei gradi matrimoniali escludono l'8° di consanguinità, che corrisponde al 4° dei latini, e si limitano al 7° grado o settima persona che costituisce il 3° in 4° latino, seguendo in ciò da tempi remotissimi la regola delle leggi romane, ossia civili⁶. „In ecclesia Romana,“ dice il sinodo Libanese⁷, „prohibentur matrimonia usque ad 4^m gradum inclusive iuxta computationem canonicam; in ecclesia vero orientali usque ad 7^m inclusive iuxta computationem civilem. Unde cum persona 8ª latini matrimonium prohibent; permittunt vero orientales.“

Veramente Innocenzo IV nella costituzione *Sub catholica*⁸ ordinò, che i Greci si attenessero al prescritto del canone 50 del concilio Lateranese IV vietando loro i matrimoni nel 4° ossia 8° grado. Così il pontefice nel numero 22: „Et quoniam apud eos (Graecos) consueverunt contrahi matrimonia inter personas contingentes se iuxta eorum computationem octavo gradu, qui secundum computationem et distinctionem graduum, quem nos facimus, apud nos quartus habetur; ne id praesumatur deinceps, firmiter prohibemus: districte praecipientes, ut cum in ulterioribus gradibus licite matrimonia contrahantur, in praedicto quarto consanguinitatis vel affinitatis gradu copulari ulterius non praesumant, statutum in hoc generalis concilii (Lateranensis sub Innocentio III) observantes.“ Nè potrebbe dubitarsi che la costituzione Innocenziana fosse in Cipro pubblicata⁹.

Ma oltre che detta costituzione non riguarda tutti gli orientali, sta in fatto che dai Greci non fu mai ricevuta, come non fu mai ricevuto il canone Lateranese¹⁰. D'altro lato la santa sede è stata sempre intenta a procurare, che nulla s'innovasse circa la legittima disciplina della chiesa orientale, in guisa che, per tacere degli altri, il sapientissimo pontefice Benedetto XIV inculcò tante volte, che ove le disposizioni disciplinari e rituali siano innocenti, convien conservarle e guardarsi bene dal prurito di volerle latinizzare.

Nelle conferenze del 1858 i vescovi, tranne quello di Graa-Varadino (che quantunque convenisse nella teoria, disse peraltro soler dare la dispensa fino all'8° grado *ad cautelam*), furono concordi tanto nella maniera di computare, quanto nell'assegnare il grado dell'impedimento. Ondechè nella congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 20 febbraio 1859 al dubbio (3°): „Se convenga esigere da que' vescovi che nel computo de' gradi di consanguinità ed affinità v' includano l'ottava persona,“ si rispose: *Negative*.

¹ Voto per la commissione orientale del concilio ecumenico. Dicembre 1869. *De impedimentis cognationis etc.*, §§ 67, 68.

² Voto per la commissione etc. *De impedimentis conditionis etc.*, settembre 1869, §§ 21-22.

³ Part. II, cap. XI, n. 2.

⁴ Ad Othenem card. Tusulanum in regno Cyprì sedis apostolicae legatum (Bellario di Propaganda, t. I, p. 7).

⁵ Voto cit., § 50.

⁶ Voto cit., §§ 53-52.

¹ Voto per la commissione orientale del concilio ecumenico. *De variis impedimentis etc.* Agosto 1870, § 81.

² Part. II, cap. XI, n. 8, Imped. VIII, p. 72.

³ Voto cit., §§ 54-53.

⁴ § 49.

(62)

Nota archivi:

Tra i punti di disciplina della chiesa greca esibiti, come già si accennò, dai vescovi rumeni, si legge nel § 16: „Administratio baptismi inter baptismi ministrum et baptismatum baptismatique parentes cognationem spirituales inducere non putatur.“ Su di che l'arcivescovo scrisse quanto segue¹: „Huiusmodi cognationis in iure ecclesiastico Graecorum nullum exstat vestigium, neque etiam quandoque sine gravibus incommodis observari posset, eo quod presbyteri plerique uxorati saepe necessitate compellantur, propriis suis prolibus baptismum administrandi, quo in casu, stante hac cognatione, qualis est inter levantem levantemque et levati parentes, ab uxoribus suis separari deberent ex canone Trullano 53, aut periculo exponerentur, ne hoc sibi accidat, proles sine baptismo obire permittendi. In corpore autem iuris canonici Valachorum, p. 126, c. 155 (cioè il *Praxia*), talis casus expresse proponitur, atque ex sententia cuiusdam Manuelis magni chartophylacis ita resolvitur, ut si presbyter, suam prolem patrini loco e sacro fonte levet, a sua uxore separari debeat, non item si ei ipse sacramentum administret.“ Dei consultori, che esternarono il loro parere sui detti punti di disciplina, uno ammise il punto surriferito almeno pel caso, che il prete battesse i propri figli, seppure non vogliasi supporre una generale dispensa, onde riabilitare per tal caso. Un'altro osservò non esservi una legge positiva, che obblighi i Valachi ad accettare il decreto del concilio di Trento, nè esser opportuno l'assoggettarveli. Lo stesso arcivescovo di Fogaras interpellato altra volta, sull'estensione di quest'impedimento in generale, avea scritto quanto segue: „Cum iuxta disciplinam et doctrinam ecclesiae orientalis consanguinitas spiritualis sit maior consanguinitate carnali (Conc. Trull., can. 53), etiam gradus prohibiti observantur in consanguinitate spirituali ea forma qua etiam in consanguinitate carnali, ea tamen cum exceptione, quod in consanguinitate spirituali gradus tantum in linea ascendente et descendente, non etiam in lineis collateralibus habeant vim prohibitoriam et obligatoriam. Itaque iuxta disciplinam ecclesiae orientalis eius filii qui aliquam filiolum sub sacro lavacro susceperit, cum hac suscepta filiolum considerantur pro fratribus spiritualibus, et ideo iuxta calculum ecclesiae orientalis sunt in secundo gradu consanguinitatis spiritualis, prout etiam duo fratres carnales essent in 2° gradu consanguinitatis carnalis, licet secundum computum ecclesiae occidentalis habeantur in primo gradu.“ Uno però dei suddetti consultori fece notare, riferirsi da Arcudio, che alcuni male interpretando le parole del canone Trullano portavano troppo oltre la cognazione spirituale.

La sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari nell'adunanza del 19 gennaio 1858 sul dubbio (30°): „Se e qual massima convenga stabilire riguardo alle persone ed ai gradi, cui si estende l'impedimento della cognazione spirituale, seguendo la disciplina della chiesa greca.“ differì il suo giudizio, volendo che prima se ne occupasse la missione apostolica. Ora dalle conferenze di Blasendorf emerse, che „sebbene alcuni vogliano estendere l'impedimento dirimente sino al 7° grado, fondati sull'interpretazione del canone Trullano, non pertanto la sentenza più comune lo limita al 4° grado orientale; ed a togliere i dubbi i vescovi supplicavano che il santo padre dichiarasse non estendersi

oltre il 4° grado“². In quanto poi al ministro del battesimo e della confermazione convennero tutti, che „secondo il diritto orientale il ministro non contrae impedimenti, e veramente non v'ha alcun canone preso loro, che lo stabilisca, e col per illazione potrebbe dedursi dal canone 53 del Trullano“³.

Questi riflessi fecero sì, che propositi i dubbi (4°): „Se e quale provvedimento debba adottarsi intorno alla cognazione spirituale prodotta dal battesimo.“ e (5°): „Se debba esigersi da que' vescovi, che ammettano, come nella chiesa latina, l'impedimento dirimente tra battizzante e battizzato ecc., ovvero debbano lasciarsi nel loro uso di non riconoscere tale impedimento tra ministro e suscipiente.“ il sagra consesso ai 20 febbraio 1859 in risposta ad ambedue risolvette: *Non esse interloquendum*.

Del resto varie nazioni orientali estendono questo impedimento oltre il 4° grado, altre lo restringono al 3°⁴, come fa il nostro sinodo.

(63)

Nota archivi:

Nelle conferenze di Blasendorf „la cognazione o affinità legale non solo fu ammessa come impedimento dirimente, ma si convenne in fine dovervi estendere sino al 4° grado, come mostra Blastario e l'uso comune anche presso i medesimi scismatici. Il caso poi di adozione, precisamente in Transilvania, è rarissimo.“ Il consultore che studiò questa materia pel concilio ecumenico, diffidamente dimostra, quale fosse l'antica disciplina della chiesa greca⁵, e come sieno varie le opinioni dei moderni scrittori rumeni in proposito⁶.

(64)

Nota archivi:

Nei punti di disciplina della chiesa greca esibiti dai vescovi rumeni nel 1856, nel tit. V, § 17, leggiamo: „Gradus affinitatis collateralis plures quam in ecclesia Romana prohibentur, saepe etiam usque ad 7^m gradum graecum.“ L'arcivescovo di Fogaras così commentava quest'articolo: „In ecclesia graeca triplicis ordinis affinitas distinguitur, nempe ex duabus aut tribus gentibus; et ex affinitate quidem duarum gentium gradus quinque priores semper prohibiti sunt, 6^m autem et 7^m tantum si ex tali matrimonio confusio nominum oriatur; alterius vero affinitatis gradus tantum usque ad 3^m prohibentur, lege vero tantum 1^m; quinam autem prohibeantur aut permittantur, non tam ex computatione quaerendum, quam attendendum an hic alterve casus per legem expresse prohibeatur nec ne, uti Manuel Blastares docet.“ I consultori, che esaminarono i detti punti, non trovarono difficoltà nell'ammettere quanto si riferiva al computo dei gradi dell'affinità, come della consanguinità. Peraltro la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari nel 1858 prima di profferire il suo giudizio, volle aspettare l'esito della delegazione apostolica. Ora nella relazione delle conferenze di Blasendorf dopo essersi rammentato, che i Greci non hanno mai eseguito la costituzione d'Innocenzo IV *Sub cathedra*, così si continua⁷: „Ora è fuor di dub-

¹ Rapporto cit., § 53. Sul computo dei gradi nella cognazione spirituale presso i Greci può vedersi il Voto per la commissione etc., dicembre 1869, § 8.

² Ibid. 54.

³ Voto cit., §§ 11-17.

⁴ Voto *De impedimentis cognationis legalis etc.* Febbraio 1870, §§ 6-12.

⁵ Ibid., § 14.

⁶ Rapporto cit., § 52.

bio che gli orientali, da remotissimo tempo, nel computo dei gradi di consanguinità ed affinità seguano la regola delle leggi romane e civili; onde dalla somma complessiva delle persone deducano il grado, o meglio identifichino grado e persona, e però nella linea collaterale, ciò che presso i latini costituisce 1, 2, 3 e 4 grado, presso i greci forma 2, 4, 6, 8 grado o persona: così due fratelli germani son tra loro giunta gli orientali in secondo grado, ed i figli di due fratelli in quarto ecc.; altrettanto dicasi dell'affinità. L'impedimento dirimente poi si estende sino al 7° grado o settima persona, che costituisce il terzo in quarto latino¹. I vescovi furono concordi in quella maniera di computare, e si nell'assegnare il grado dell'impedimento... L'introdurre per legge l'ottavo grado o il quarto completo de' latini, non sarebbe forse cosa opportuna.²

Passando poi a parlare dell'affinità di secondo e terzo genere, abbiamo³ che nelle conferenze dichiararono i vescovi d'intenderla e praticarla secondo la descrive Klein⁴, e che "sebbene tante affinità producano un qualche incomodo, nondimeno giudicavano di lasciare questo punto come stava, e che al bisogno si chiederebbe la dispensa"⁵.

L'unico dubbio, che fu sottoposto al sacro consenso, come abbiain veduto, fu così concepito: "Se convenga esigere da que' vescovi che nel computo de' gradi di consanguinità ed affinità, v'includano l'8° persona"; e la risposta fu: *negativa*. D'onde ne conseguiva essersi ammesso dalla sacra congregazione che come la consanguinità, così l'affinità *ex copula licita* presso i Rumeni si limiti al 7° grado. E ciò corrisponde al sinodo Libanese: "Cum gradus consanguinitatis... ad 7^{am} personam quoad orientales redacti fuerint, consequens est, ut ad eum quoque gradum seu personas affinitatis quoque gradus extenderentur." Non vuol però omettersi, che il consultore il quale scrisse su questa materia pel concilio ecumenico⁶ opinò che presso i Greci, compresi quelli di Europa, l'impedimento di affinità di prima classe non si estende oltre il 6° grado.

Quanto all'affinità di seconda classe l'encomiato consultore dimostrò, quanto difficile sia il definirne l'estensione⁷. E maggiore difficoltà s'incontra nel determinare l'affinità di terza classe⁸. Fu poi di parere lo stesso consultore, che sebbene l'una e l'altra specie di affinità fosse abolita dal concilio Lateranense IV⁹, tuttavia i Greci, come altre nazioni di rito orientale, le mantennero in seguito ambedue, sicchè sieno tuttora presso di loro in pieno vigore¹⁰. Del resto stando alle sue conclusioni deve dirsi esatto il sinodo di Fogaras nel modo, con cui enuncia l'estensione dell'affinità di seconda classe¹¹.

¹ In questo sono concordi anche gli scismatici. — Not. del Rapporto cit.

² Rapporto cit., § 52.

³ Dissert. cit., §§ 79 e seg., e corrisponde a quel che dice il Pravila.

⁴ "L'affinità di secondo genere se è prodotta dall'affinità, si estende sino alla 6° persona; così due fratelli non possono prendere due persone che tra loro sono congiunti perchè sarebbero in 6° grado; se poi è prodotta dalla confusione de' nomi, allora comprende anche il 7° grado. Ved. Klein, l. n. L'affinità di terzo genere è prodotta, come dicono, da tre generazioni o da tre stipiti, e versa circa quelle persone che impropriamente e volgarmente si chiamano cognati." Not. del Rapporto.

⁵ Voto *De impedimentis conditionis etc.*, settembre 1869, §§ 72-75.

⁶ *Ibid.*, §§ 82, 84, 87-90.

⁷ *Ibid.*, §§ 85, 86, 94-96.

⁸ *Ibid.*, §§ 106-10.

⁹ *Ibid.*, §§ 111-12.

¹⁰ *Ibid.*, § 98.

Si è omessa dal sinodo l'affinità di terzo genere; ma per motivi ben gravi lo stesso consultore e l'intera commissione orientale proponeva commensurabilmente al concilio ecumenico di far sparire non solo questa, ma anche l'altra specie di affinità¹, come già disparve presso varie nazioni, fra le quali i Rumeni².

(65)

Nota archivistica:

Come non esitarono i vescovi rumeni nelle conferenze di Blasendorf ad ammettere l'esistenza di quest'impedimento nella chiesa orientale, malgrado il silenzio di alcuni autori³, così trovarono imbarazzati nel determinare sino a qual grado abbia a protrarsi, stante che alcuni de' loro buoni autori lo portano fino al 7° grado, ed altri lo restringono al 4°, come nella chiesa latina. A togliere una tale incertezza decisero i vescovi medesimi di supplicare la santa sede, affinché si fosse degnata di stabilire sino al 4° grado l'impedimento in discorso.

Nella generale congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 30 febbrajo 1869, si disse non esservi difficoltà di annuire a tale domanda, allorchè si fosse presentata. "Si come però, così leggiamo nel verbale di detta congregazione⁴, non si conosce, quale sia la teoria e la prassi seguita in tale oggetto dagli orientali di altri luoghi, e sarebbe perciò in tale stato di cose molto pericoloso il definire come regola di nuovo diritto la questione, di cui si parla, così si rinvia più espediente di secondare i desideri dei detti vescovi col mezzo di dispensa." Propostosi quindi il dubbio (3°): "Se convenga che la santa sede accolga la supplica di quei vescovi, dichiarando che l'affinità prodotta dalla copula illecita non si estenda oltre il 4° grado orientale," gli eminentissimi padri risolvettero: "Affirmative, sed per modum dispensationis, et non per modum iuris ordinarii." Quale, sia la teoria e la prassi seguita dagli orientali di altri luoghi, possono oggi vederlo l'eminente vostra nel succitato. Voto, d'onde risulta che presso gli antichi era indeterminata l'estensione di quest'impedimento⁵, ma che presso i moderni non si estende oltre il 4° grado⁶.

(66)

Nota archivistica:

Tralasciando di notare che dal sinodo chiamasi *affinitas* l'impedimento di onestà pubblica⁷, che peraltro è realmente una specie di affinità, tratteremo prima dell'impedimento, in quanto nasce dagli sponsali. Le osservazioni che qui siamo per fare, riguardano l'estensione di esso al 7° grado, e la limitazione ai soli sponsali *solemni*.

I vescovi adunati in Blasendorf si accordarono nell'ammettere, che l'impedimento dirimente si estende secondo la disciplina orientale, a testimonianza del Klein⁸, fino al 4° grado, ossia al 3° latino. Richiesti poi di determinare, quali sieno gli sponsali privati e quali i solenni, si divisero in due opinioni. Tre di loro risposero essere solenni quelli

¹ *Ibid.*, §§ 113-16.

² *Ibid.*, § 97.

³ Voto, per la commissione etc. *De impedimentis cognationis spiritualis etc.*, §§ 46-50.

⁴ Pag. 216.

⁵ § 60.

⁶ § 61.

⁷ Nelle conferenze di Blasendorf si dovettero rettificare l'idea di uno di quei vescovi, il quale avea negato poter nascere impedimento dirimente dagli sponsali, cioè *accedat copula*, confondendo così l'impedimento di affinità con quello di pubblica onestà.

⁸ Rapporto cit. Ristretto, §§ 57-59.

nel benedetti dal vescovo, l'ordinario però di Lugos, A cui aderiva il suo teologo, costavano esser tali in quanto agli effetti anche quelli che ci fanno in iscritto, ed alla presenza de' testimoni. Fu fatto osservare che gli scrittori greci non distinguono fra gli sponsali privati e i solenni; ma invano, e solo dissero che ad evitare gl'incomodi che potevano nascere da siffatti sponsali, erasi introdotto da gran tempo il costume di non celebrarli se non immediatamente prima del matrimonio, in guisa che il sacerdote prima benedica gli sponsali e quindi il matrimonio. Preso ad esame questo punto dalla congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 30 febbraio 1859, sembrò agli eminentissimi padri che „per quanto nulla sia da osservarsi circa il non prodursi nella chiesa orientale impedimento di pubblica onestà dagli sponsali privati, stantechè non v'ha ivi legge ecclesiastica che lo induca“; era conveniente definire, quali sieno gli sponsali solenni, e quali i semplici o privati, e che a togliere la divergenza di pareri su tal proposito si adottasse un modo stabile ed uniforme atto ad indicare con chiarezza e precisione le caratteristiche necessarie per discernere le due specie di sponsali. Ond'è che in risposta al dubbio (6°): „Se e quale provvedimento dovrà adottarsi intorno agli sponsali da quei vescovi chiamati semplici o privati; e quale altro per ottenere in tutta quella provincia unità di disciplina su questa materia;“ gli eminentissimi padri ordinarono che si fosse trattato della cosa nel concilio provinciale.

Ora i vescovi nel sinodo han protratto la pubblica onestà proveniente dagli sponsali al 7° grado; nel che hanno receduto da quanto avevano ammesso nelle conferenze, in cui aveano convenuto che si restringe al 4° grado orientale, ossia al 2° latino, e sono tornati al gius antico della chiesa greca, secondo il quale quest'impedimento avea la stessa estensione, sia che nascesse dagli sponsali, ovvero dal matrimonio rato¹, ed estendevasi egualmente che l'affinità propriamente detta. Parlando poi dell'odierna disciplina, senza dire delle altre nazioni, i Ruteni limitano l'impedimento degli sponsali al 1° grado secondo il gius latino: „Si quis sponsalia solemniter contraxit cum sorore uxoria, aut uxore cum fratre mariti . . . nullatenus admittatur ad contrahendum, etc.“; — i Melchiti l'estendono al 2° grado orientale.²

Coerentemente poi alla opinione da loro sostenuta nelle conferenze, i padri di Fogaras ripetono l'impedimento dagli sponsali, solo quando sieno solenni. Non si disapprovò quest'opinione dalla sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari (supra, A); e nel Voto succitato si prova, che è comunissima non solo fra i Greci ma generalmente fr. gli orientali, giacchè dopo essersi riferite varie testimonianze secondo le varie nazioni di Levante, si conchiude „communissime ab orientalibus catholicis in praesentia retineri, sponsalia abaque ritu peracta non inducere impedimentum publice honestatis“³. Consenso è anche il sentimento espresso da monsignor Giuseppe Cardoni di chiara memoria in un disegno d'istruzione, preparato per la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari e da questa trasmesso alla Propaganda dopo l'erezione della sagra congregazione per gli affari del rito orientale⁴. Basterà

qui notare solamente, che anche il sinodo di Zamocchia, confermato dall'autorità apostolica, dice, come si è testè veduto, contrarsi tale impedimento solamente da chi sponsalia solemniter contraxit.

Ma come il sinodo di Zamocchia non determina, quali sieno gli sponsali solenni e quali i privati, così neppure i padri di Fogaras hanno assegnato alcun criterio per distinguere gli uni dagli altri. Essi però avrebbero dovuto assegnarlo a tenore della succennato risoluzione della sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 1859 (col. 833 A). Osserveremo adunque esser certo, che i Greci comunemente chiamano solenni gli sponsali che celebransi avanti il sacerdote e con un qualche rito sagra⁵. Il che si ammette anche dall'encomiato monsignor Cardoni nel detto disegno d'istruzione⁶, ove così si esprime: „Apud latinos ecclesiastica sponsalia, gravibus id exigentibus casibus, sublata sunt, et civilia tantum coniugio praemittuntur. At apud orientales quae antiquitas, eadem quoque hodie disciplina servatur; sponsalia enim scripto, precibus in euchologio praescriptis, ecclesiae benedictione, annuli arba, osculoque adhibito, aliisque celebrantur caerimoniis; haec vero solemnitas est apud eos necessaria, ut in ecclesiastico foro ad effectus qui ex iure positivo dimanant, valida habeantur sponsalia; quae necessitas a civili potestate primitus fortasse sancita vim legis non obtinisset, nisi ab ecclesiastica potestate recepta ac confirmata fuisset.“ La sagra congregazione di Propaganda nel 1837 ammise l'analoga disposizione del sinodo greco-melchita di Aia-Trez del 1835⁷. Questo è altresì il sentimento che prevale, almeno nella prassi, presso i Rumeni, sicchè da monsignor Papp-Saillagi nel suo *Enchiridion* si definiscono gli sponsali: „Promissio futuri matrimonii sacerdotali benedictione roborata.“⁸ Non è mancato però fra loro chi pensasse diversamente, come il vescovo di Lugos, e il suo teologo (col. 833 A), e prima di essi il Klein⁹.

Veniamo all'impedimento di pubblica onestà in quanto sorge dal matrimonio rato e non consumato. Sebbene i canonisti greci non l'estendono oltre il 4° grado orientale, nondimeno nella provincia di Fogaras, come significarono i vescovi in Blasendorf, esiste la prassi di estenderlo sino al 7° grado o persona¹⁰. Nella summentovata congregazione generale del 1859 non credettero gli eminentissimi padri di portare su ciò alcuna innovazione; ma proposero il dubbio (7°): „Se convenga ammettere (almeno tacitamente) l'impedimento di pubblica onestà (prodotta dal matrimonio rato) secondo la prassi riferita dai vescovi,“ risposero: *Agatur de hoc negotio in concilio provinciali*. Questi ha canonizzato la prassi medesima. Del resto variano fra loro i scrittori rumeni su questo punto. Il Klein restringe l'impedimento al 4° grado, secondo il computo orientale. Monsignor Papp-Saillagi nell'*Enchiridion* si rapporta al dritto latino, laddove nelle conferenze tenute in Propaganda dai vescovi orientali venuti al concilio ecumenico, disse estendersi quest'impedimento agli stessi gradi, cui si estende l'affinità¹¹. Quanto agli altri poi, sembra certo che i Ruteni abbiano abbracciato il gius della chiesa

pontificia da inviarsi all'episcopato Rumeno; rimase però sospesa, nè dai documenti del nostro archivio apparisce, quali ne fossero i motivi.

¹ Voto per la commissione etc. *De reliquis impedimentis*, agosto 1870: §§ 5-8.
² Sinodo di Zamocchia, tit. III, § VIII, p. 109. — Voto cit., § 18.
³ Voto cit., § 19.
⁴ §§ 39, 38 seg.
⁵ §§ 98, 101. Questo piano d'istruzione si aggira su vari capi di dottrina e dovea formare oggetto d'una costituzione

⁶ Voto cit., §§ 39, 40.
⁷ § 39.
⁸ Voto cit., §§ 40, 49.
⁹ Voto cit., § 39.
¹⁰ Ibidem.
¹¹ Rapporto cit., § 60.
¹² Voto cit., § 11.

latina, sebbene il sinodo di Zamocora faccia menzione solo della pubblica onestà derivante dagli sponsali¹. Presso i Melchiti la pubblica onestà in quanto proviene dal matrimonio rato estendesi fino al 6° grado².

(67)

In forma primigenia huius synodi nulla sponsalium mentio inter matrimonii impedimenta impedientia facta fuerat; ad quod *Nota archiepiscopi* animadvertebat:

Fra gl'impedimenti impedienti si tralascia dal sinodo quello degli sponsali³. Nelle conferenze del 1868 tutti i vescovi parlando dell'impedimento dirimente della pubblica onestà si trovarono concordi nel dire, che secondo la disciplina orientale, gli sponsali semplici o privati non solo non producano l'impedimento dirimente di pubblica onestà, ma neppure l'impedimento impediente, e l'obbligazione naturale di contrarre il matrimonio. Fu fatto loro osservare, ma inutilmente, che per legge naturale una promessa mutua in cosa grave deve produrre una obbligazione; e che perciò gli sponsali, ancorchè fatti in forma privata, devono obbligare in coscienza, a meno che non si dimostrasse che in quella provincia non si fa mutua promessa di futuro matrimonio se non s'interveggano le solennità prescritte⁴. Per rettificare quindi le loro idee gli eminentissimi padri nella più volte mentovata adunanza ravvisarono necessario „che loro s'invii un'istruzione diretta a spiegar loro, che anche dagli sponsali privati, i quali nel senso da loro espresso han certamente avuto in quei luoghi origine dalle leggi civili, nascono due obbligazioni, di cui una è naturale e l'altra ecclesiastica⁵“. La divisa istruzione è quella appunto redatta da monsignor Cardoni e che testè abbiain rammentato. La dottrina su-enunciata si sviluppa e si dimostra dall'illustre consultore nel modo seguente⁶: „Hic tamen (così egli) est optime animadvertendum, quod licet ex sponsalibus simplicibus, seu initiis absque praescripto sacro ritu apud orientales hoc impedimentum non proveniat, quod ad tutandam honestatem a iure positivo fuit illegitimum, attamen a vero omnino aberraret, qui existimaret eadem simplicia sponsalia inter personas matrimonio habiles inita se ullam quidem in conscientia naturalem obligationem inducere, neque lethalis peccati reos esse, qui initam pactionem adimplere detrectant. Verum quidem est in ecclesia orientali statuta lege sponsalia valida non esse, nisi quadam sacra forma sint celebrata; at ex eo necessario non consequitur sponsalia aliter inita, ita irrita omnino esse, ut nullam pariant naturalem in conscientia obligationem.

Quod ut recte intelligatur, dicimus, posse siquidem legem humanam praescribendo exempli gratia aliquam formam tamquam essentialem, actum aliquem ita omnino invalidare, ut ea non servata, nulla ex eiusmodi acta nascatur obligatio naturalis, immo nec tuta conscientia in tali acta persisti queat: sicut in parocchia, ubi Tridentini decretum *Tametsi* promulgatum est, matrimonium omnino nullum, et irritum est, nisi contrahatur coram proprio paroco, et duobus vel tribus testibus; ratio autem est, quia attentio naturali iure, naturalis obligatio in conscientia oritur ex consensu non pure et sim-

pliter praestito, sed quatenus factus est, quemadmodum doctores loquuntur: quibus autem in casibus iustus vel iniustus sit consensus, ab ipsa potestate legislativa discernendum est. Tunc autem legislator iustum declarasse consensum, et ab aliquo actu omnem naturalem quoque obligationem adimere voluisse censendus est, si vel in ipsa lege id aperte declaret, cum haec lex sit obligationis naturalis correctoria, vel id ipsa materia legis exigat, videlicet quando exorirentur mala, si quod nullius esset in exteriori foro valoris, in interiori graviter obligaret.

„Hae itaque supposita doctrina, si de sponsalibus quae in ecclesia orientali celebrantur disseratur, certum quidem est iuxta Graecorum legem, ad validitatem sponsalium requiri, ut ea iuxta statutam sacram formam inestant; verum nullibi edicitur e sponsalibus simplicibus, seu non servata memorata forma celebratis, ne naturalem quidem nasci obligationem, neque excogitari potest ex hac obligatione malum exoriri. Hinc est quod leges orientalis ecclesiae, quae ad sponsalium validitatem sacram requirunt ritum, ita sunt intelligendae, ut ex simplicibus sponsalibus eiusmodi ritu destitutis impedimentum dirimens non oritur, manente tamen in foro conscientiae obligatione, quae mutuae promissioni naturaliter inest. Praeterea lex ipsa civilis apud orientales, quam suam fecit orientalis ecclesia, nedum a sponsalibus simplicibus naturalem non excludit obligationem, sed e contra eam adstruit, prout ceteris inest contractibus. Etenim imperator Alexius Comnenus in novella edita anno 1084 loquens de sponsalibus absque sacro ritu initiis, dicit: *Provis legitimum sponsalium locum non obtineant, sed tamen velut confirmatae stipulationes habeantur, et secundum aliorum contractuum consuetudinem obligent*. Quibus verbis ostendit, obligationem naturalem in conscientiae foro aliis pactionibus communem, adeptam non esse sponsalibus, quae ob non servatam a legibus praescriptam formam invalida in foro exteriori iudicantur. Hinc doctores orientales agentes de sponsalibus per procuratorem initia, docent ea inarrationem non esse propter sacri ritus defectum, sed simplicem conventionem civilem (Klein, *Disertatio canonica de matrimonio*, numero VIII, post Harmonopolium etc.); ex civili vero conventionem naturalis oritur in conscientia obligatio. Dicendum itaque est sponsalia simplicia apud orientales impedimentum dirimens publicae honestatis non gignere, utpote quae coram ecclesia celebrata non sint. At si inter personas matrimonio habiles inita fuerint, ac vera mutua promissio intercesserit, ad implendam datam fidem naturali obligatione sponsi, ut in aliis pactionibus, adstringuntur, et ubi nulla sit recedendi causa, graviter delinquit is qui recedit⁷.

Il silenzio pertanto osservato dai padri di Fogaras sul punto in discorso, potrebbe far credere che persistano tuttora colà le stesse massime erronee. Egli è perciò che non avendo avuto corso l'istruzione, che pure era sconosciuta necessaria, parrebbe ora espediente, che nella serie degl'impedimenti impedienti si aggiungesse una qualche parola sugli sponsali, et sugli effetti che ne derivano secondo il dritto di natura⁸.

Ea res eo vel magis difficultatem praeserebat quod in eodem capite § 1, littera n) huiusmodi sponsalibus longe gravior effectus adscribitur, nimirum ut impedimentum dirimens constituant publicae honestatis usque ad septimum gradum inclusive.

¹ Voto cit., § 18.² Voto cit., § 10.³ All'impedimento di mista comunione si consagra il capo seguente.⁴ Rapporto cit., §§ 55 e 56.⁵ Verbale, p. 216 retro.⁶ Cap. XI, *De sponsalium effectibus*, §§ 100-104.⁷ Voto cit., § 46-48.

Iuventibus itaque eminentissimis patribus, ab archiepiscopo Fogarasiensi per litteras die 24 decembris 1877 datas exoptatum fuit, quamnam de causa in praefata recensione impedimentorum impedientium matrimonii, solemnium sponsalium nulla fuerit habita ratio. Quaestioni propositae dictus archiepiscopus ita respondit in epistola diei 30 Ianuarii 1878:

„Quandoquidem sponsalia solemnia in decretis synodi nostrae provincialis occurrant recensita inter impedimenta dirimentia matrimonium, adeoque illis maior tribuatur effectus, quam sit impedimenti solummodo impedientis; ex hac causa sponsalia solemnia non sunt numerata inter impedimenta matrimonii impedientia, prout nec reliqua impedimenta dirimentia, etsi omnia impediant et sponsalia fieri et matrimonium contrahi, recensentur inter impedimenta impedientia; quia putabatur iuxta regulam iuris 35, quae dicit: „Plus semper in se continet, quod est minus,“ superfluum omnino esse, ut illa sponsalium recensio fiat.

„Ceterum autem nihil profecto contraverti, quominus sponsalium solemnium etiam inter impedimenta matrimonii impedientia mentio fiat, cum primis ratione habita ad casus talis naturae, qualis et propositus esse videtur.“

Ex hac responsione conicere licet, archiepiscopum illum quaestionem sibi propositam non plane intellexisse. In congregatione diei 29 Iulii 1878, resolutum fuit ut sponsalia primo loco ponerentur inter impedimenta impedientia.

(68)

Nota archiepi:

Tra le facoltà dei protopopi, come vennero formulate nelle conferenze da monsignor Erdely d'accordo coi suoi colleghi, sotto il n. 5 figura la seguente: „Ab uno banno ecclesiastico, urgente necessitate, gravi de causa autem et a duobus dispensandi, nunquam tamen clericis huius diocesis sub hac facultate intellectis.“ Sulla qual facoltà la sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari giudicò non dovervi interloquire.

(69)

Nota archiepi:

Ben conoscono l'eminenze vostre che l'impedimento del lutto colle relative pene, stabilito dal gius civile, ed introdotto anche in alcune chiese latine, come riferisce Benedetto XIV¹, fu già abolito da Urbano III in capite 4, e da Innocenzo III in capite 5, *De secundis nuptiis*. Quest'ultimo pontefice così si esprime: „Cum secundum apostolum mulier, mortuo viro suo, ab eius sit lege soluta, et nubendi cui vult, tantum in Domino, liberam habeat facultatem: non debet legalis infamiae sustinere iacturam, quae licet post viri obitum infra tempus luctus (scilicet unius anni spatium) nubat, concessa sibi tamen ab apostolo utitur facultate.“ Praticate molte indagini non vestigio si è rinvenuto di quest'impedimento fra gli orientali, e quanto ai Valacchi, monsignor Papp-Saillagy ne tace nel più volte allegato *Enchiridion*; però tanto il codice *Prussia*², quanto il Klein³ lo collocano fra gli impedimenti impedientia. Il Klein dice: „Leges civiles, quae ecclesia etiam approbavit et observari voluit, prohibent, ne mulier, cuius maritus mortuus est, intra annum nubere.“

(70)

Nota archiepi:

Togliamo dalla istrusione sul matrimonio del cardinale Rauscher del 1865, approvata da alcuni canonisti Romani, quanto segue¹: „Sanctum est christiano, potestati civili praestare obedientiam, ad quam Dominus ipse nos per apostolum suum instituit. Eo districtius eas observet necesse est constitutiones civiles, quae ad ordinem moralem conservandum accurate concurrunt. Quamvis igitur potestas civilis, quia validum inter christianos matrimonium contrahatur, sanctionibus suis impedire minime possit, civi tamen Austriaco haud licet negligere praescriptiones, quae lex Austriaca de civilibus matrimonii effectibus statuit.“ E poco dopo si soggiunge²: „Supramemoratae legis Austriacae praescriptiones quod attinet, magno agendum studio, ut a matrimonio contracturis exacte observentur.“ Conformemente a questi principi monsignor Papp-Saillagy nell'*Enchiridion*³ fra gli impedimenti impedientia enumera anche *status status*, il che spiega dicendo, che „status civilis, quantum status civilis bonum concernit, ponit impedimenta prohibitiva sub incursione poenarum civilium, et privatione effectuum et iurium civilium, quae matrimonia civiliter non prohibita connexa habent.“

Non si è ommesso di consultare in proposito i recenti sinodi esaminati dalla Propaganda; ma non se n'è incontrato alcuno che nel trattare degli impedimenti del matrimonio avesse ragione degli impedimenti civili, se pur si eccettui il concilio provinciale di Utrecht del 1865, il quale parlando della clandestinità, dopo aver detto: „Quemadmodum vero ea forma servata quae a concilio Tridentini praescribitur, validus est contractus, ita non nisi in eo casu verum habetur sacramentum, quod inter christianos a valido contractu nunquam separatur,“ soggiunge: „Nihilominus ob legum necessitatem et ad plura damna vitanda, quae hominum malitia quandoque evenire possent, caveant parochi ne eorum matrimonio intersint, qui antea coram civili magistratu civilis connubii actum non emisissent.“ Sembra poi cadere in acconcio quanto leggesi nell'istrusione data nel 1866 dalla sacra penitenzieria sul matrimonio civile § 6: „E per le stesse ragioni (per evitare vessazioni e pene, e pel bene della prole, che altrimenti dalla laica podestà non sarebbe riconosciuta per legittima, e per allontanare ancora il pericolo di poligamia), e non mai in senso di prestar mano all'esecuzione dell'infesta legge (del matrimonio civile), i parochi non dovranno ammettere indifferentemente alla celebrazione del matrimonio avanti la chiesa quei fedeli, che per essere proibiti dalla legge, non sarebbero poi ammessi all'atto civile, e quindi non riconosciuti per coniugi. In ciò devono usare di molta cautela e prudenza, sentire il parere dell'ordinario, e questi non esser facile nell'annuire; ma ne' casi più gravi consultare questo sacro tribunale.“

Ma qui interessa inoltre conoscere, quali sieno gli impedimenti fin qui sanciti dalla legge civile nell'impero Austriaco, da cui scobdo il nostro sinodo deggiono andare immuni i fedeli per poter essere ammessi anche dalla chiesa a contrarre le nozze. L'opera più recente, di cui possiamo disporre, è il più volte citato *Enchiridion*, uscito alla luce nel 1862, ed eccone un estratto:

¹ § 60.² § 70.³ Sect. III, cap. 2, § 126.

Tit. IV, cap. 12, p. 180.

¹ De synodo diocesana, lib. IX, cap. 12, n. 4.² Cap. 281.³ Dissert. can. de matr. iur. dioc. graecae or. eccl., § 48.

Sunt autem civiliter prohibita matrimonia:

a) *Matrimonia praematura*, di quelli cioè che benchè giunti alla pubertà, non hanno la maturità fisica e intellettuale richiesta al matrimonio. (Istruzione del cardinale Rauscher, § 72.)

b) *Matrimonia minorum sub patria potestate constitutorum* senza il consenso dei genitori, tutori ecc. (Istruz. cit., § 68.)

c) *Matrimonia militum* senza il permesso del superiore della militia.

d) *Prohibentur a contrahendo matrimonia ex parte status civilis*: 1) *ob defectum consensus civilis* coloro che mancano de' mezzi necessari al sostentamento della famiglia; 2) *ob defectum concessionis matrimonii quibusdam officialibus civilibus*, quelli cioè provveduti *exiguo salario, in provincialibus quidem urbibus infra 300 flor., et in oppidis infra 200 flor.*

e) *Condemnati ad mortem aut ad graves carceres.*

f) *Adulteri sententia iudicis convicti prohibentur a matrimonio cum complice contrahendo sub poena nullitatis relate ad effectus civiles.*

g) *Prohibentur matrimonia quae praecis in ecclesia tribus dominicis aut festis diebus promulgata non sunt, ecc.*

Decideranno pertanto l'eminenze vestre in loro sapienza, se il paragrafo 4° del sinodo sugl'impedimenti civili (cui corrisponde la seconda parte della lettera e) del paragrafo 5° meriti una qualche limitazione in ciò che riguarda l'obbligo di osservare dette leggi, e la loro privata efficacia, a senso della sacra penitenzieria; nel qual caso rimarrebbe vedere, come abbiansi a salvare l'autorità della chiesa e la salute delle anime senza offendere la suscettibilità dell'imperiale reale governo. — Patres addendam censuerunt § *Curent in super.*

(71)

Illud etiam in hoc capite animadvertendum, in impedimentorum matrimonii recensione nullam prorsus susceptionis sacrorum ordinum mentionem fieri. Magna et maxima est quaestio inter Graecos, non quia, meo quidem iudicio, difficile esset eam solvere, sed quia hactenus non fuit ex auctoritate soluta; saltem disputant auctores, et res esset nova aut nova videretur, si ex auctoritate pronuntiaretur hoc esse impedimentum. Gravissimam hanc quaestionem accuratius tractare non meorum sunt partium; auctorem tamen afferam qui difficultatem apte videtur solvise. Est autem Papp-Saillagyi in suo *Euchiridio iuris*, ubi sic scribit, p. 429, § 101:

„Num in ecclesia Orientali etiam ordo sit impedimentum dirimens matrimonii, disputant theologii et canonistae. Equidem e canonibus 3 concilii Trullani dubium esse non potest matrimonium post ordines sacros subdiaconatus, diaconatus et presbyteratus initum, non modo irregularem facere ordinatum, sed ipsum matrimonium irritum esse et nullum. Ipse etenim imperator provocavit patres concilii Trullani ut dedecus a sacerdotibus avertant, qui se nefariis nuptiis post ordines implicarunt; ad quam provocationem patres concilii pro praeterito veniam faciunt illis presbyteris bigamis, qui uxorati susceperunt ordines, post hos autem iterum duxerunt uxorem, sed illi tantum, qui errorem suum ante latum hunc canonem agnoverunt, pro eo poenitentiam egerunt atque adulterinam et alienam congressionem abegerunt. Quae expressio „adulterina congressio“ per patres concilii huius adhibita, manifeste nullitatem connubii post ordines initi satis indicat. Dein addit concilium: „Eos autem, qui post ordinationem uni matrimonio se applicarunt (ante concilium hoc) presbyteros, diaconos et hypodiatonos brevi aliquo tempore a sacro mi-

sterio prohibitos et panitos rursus (per veniam) propriis gradibus restitui ad illum gradum nunquam promovendos, eis nefario manifeste dissoluto coniugio.“ Nefariae autem nuptiae iuxta codicem legum orientalium sunt nuptiae invalidae prout refert Blastares, pag. 54: „Lex inquit, quae nefarias contraxit nuptias, solvere matrimonium potest, et alteri deinceps nubere.“ Quis ergo ex hoc canone concilii Trullani validitatem matrimonii post ordines initi asserere audeat, cum concilii huius patres tale connubium nefarium, adulterium, et quae tale etiam pro praeterito solvi iubeant? Quem canonem sic interpretantur etiam Graeci non-uniti. Recentissime quidem metropolita Valachiae proscriptit librum, cui titulus: *Elementa iuris canonici* ab Andrea Saguna episcopo non-unite Transilvaniae, 1855 pro suo clero Cibinii editum, ob hanc imprimis rationem, quod in eodem libro per episcopum Saguna statuitur: „Matrimonium clericorum post sacros ordines initum, validum esse,“ quae assertio fidei et sensui ecclesiae orientalis canonibusque adversetur. De qua proscriptione sui libri conqueritur Saguna in secunda sua praefatione ad eundem librum pag. XI. Ideo Benedictus XIV constitutione sua *Eo quomodo tempore*, § 49, merito observavit: „Cum apud fideles etiam ecclesiae orientalis nulla sint et irrita matrimonia post ordines sacros celebrata, dispensatio grave illis scandalum ingereret, et acerbe querebantur maximum infigi vulnus ecclesiasticae disciplinae.“ Adeoque mirandum est, quod nonnulli ad doctrinam Romanorum pontificum appellent pro demonstrando, coniugium post ordines initum validum esse. Quam parum enim Romani pontifices huius sententiae sint, testis est ipse supra provocatus Benedictus XIV pontifex, qui in constitutione „*Et si pastoralis*“ pro Italo-Graecis decrevit: „Praeterea si quis subdiaconus, diaconus, vel presbyter, post sacram ordinationem, uxore mortua, aliam duxerit, vel si uxorem non habeat ducere praesumpserit, statim ab ordine erit deponendus, et ab illegitima uxore separandus; matrimonium enim post recensitos ordines nullum irritumque declaramus.“ In constitutione autem pro Coptis verum est ab apostolica sede decretum esse: „Recurrant ad apostolicam sedem in casibus particularibus, in quibus, si ob graves causas super matrimonio inito post ordines sacros concedenda dispensatio videbitur, tunc nullum verbum fiat de renovatione coeensus.“ Verum quis non videt in hoc ipso decreto, nullitatem matrimonii post ordines contracti pro omnibus graecis et toto orientali ritu comprehendi, in quantum in particularibus casibus e rationalibus gravissimis tantum, ab impedimento ordinis, quod est constitutionis sive legis ecclesiasticae, in quo proinde suprema in ecclesia potestas summus pontifex dispensare eo magis potest, quod non quidem apud apostolicam sedem, uti patuit e supra citata Benedicti XIV constitutione pro Italo-Graecis, sed apud Graecos controversa res esset, dispensatio petenda est. — Porro idem pontifex prosequitur: „An matrimonium in ecclesia orientali post ordinem sacrum contractum perinde nullum sit, ac in ecclesia occidentali, an potius sit solummodo illicitum? Licet tribunalia huius almae urbis (Romae) opinioni eorum adhaereant, qui haec matrimonia nulla existimant, nihilominus satius visum est, ut adveniente casu concedendi dispensationem, conditio renovationis coeensus non exprimat.“ Ex qua clausula „Satius visum est“ perinde nihil pro contraria sententia inferri potest, cum recte

¹ Samuel Klein de Smid in sua dissertatione de matrimonio, Vindobonae 1781 edita.

² Vide Kutschker, 3. Band, *Aberrant*, § 185.

per dispensationem hanc exceptive concedibilem, ipsum impedimentum dirimens aufertur, et convalidari potest matrimonium sine renovato consensu, quod etiam aliis ex titulis evenire solet, dum matrimonium per dispensationem pontificis in radice sanatur; adeoque haec ipsa summi pontificis enunciatione ordinem, etiam pro ritu orientali impedimentum dirimens esse comprobatur, cum secus dispensatione apostolicae sedis ab eo opus non esset.

Unde autem invaluerit ut in quibusdam regionibus ecclesiae orientalis matrimonia etiam post maiores ordines contracta tolerarentur (in aliis enim prout supra de Valachia dictum est, non tolerantur), fontem detegit Balsamon, ad canonem 6 concilii Trullani iniquens: „Vigesimus sextus canon sanctorum apostolorum decernit, ut soli lectores et cantores legitima matrimonia contrahant.“ De aliis autem clericis nihil dicit. Et propterea eorum (apostolorum nempe) doctrinam sancti patres consequenter extendentes, hic quidem lectores et cantores uxores ducere posse decernunt; nullum autem alium praeter hos, sive hypodiamonum, sive diaconum, sive presbyterum, post ordinationem legitimam uxorem accipere, vel propter canonis transgressionem deponi.

Quomodo autem hi detegant, qui ordinationem recusant et uxores accipiunt, dices ex septuagesima nona imperatoris Leonis sapientis novella, haec partim expresse dicens: „Non admittentes ergo haec in re veterem legislatorem (Iustinianum), qui vult presbyterum, vel diaconum, vel subdiaconum, post sui ordinationem uxori coniunctum, a tali omnino habitu recedere et ad vitam laicam converti, decretum infirmum; sancimus autem sufficientem eis esse poenam, si solo ordine careant, in quo ante matrimonium dignoscebantur; non autem a clericali habitu et alio in ecclesiis ministerio, quod tangere non est illicitum, omnino alieni esse condemnentur.“ — Est autem lex quas ab hac novella sublata, est cap. XXX, tit. XL, libr. III Basilic., quod est XXVII novellae Iustiniani XXIII, cuius tenor est: „Si presbyter, aut diaconus, aut subdiaconus, matrimonium contraxerit, et poenae canonum obnoxius erit, qui non minus quam leges valent, et sacerdotium amittit. Quin etiam liberi, velut ex incestis et nefariis nuptiis procreati, neque spurii sunt, neque per successionem aut donationem aut mutuum fictitium, aut aliam obligationem, quidquam a patribus vel ipsi, vel eorum matres accipiunt: sed eiusmodi res ecclesia ipsorum vindicat.“

Iustiniana imperator igitur nullitatem matrimonii post ordines recensitos contracti etiam effectus civiles enuntiat, atque proles ex tali matrimonio genitae nec pro naturalibus quidem, quales sunt ex concubinato genitae, relate ad successionem in bonis parentum haberi decernit, ab omnique hereditate proscrit. Novella autem Leonis sapientis priorem legem cassantis saltem sacris canonibus, qui talia matrimonia post ordines indicatos contracta, incestuosa, adulterina, nefaria, ac proinde invalida et dissolvenda pronuntiant, derogare non potest; nec possunt convalidari per legem civilem matrimonia per sacros canones constanter prohibita, prout canon sanctorum apostolorum 26, Trullanus 3, 6, postquam patres Trullani canone XXVI aperte enuntiarunt: „Manifestum esse, quod nefarium coniugium, quale iuxta canonem 3 eiusdem concilii supra citatum, est etiam matrimonium post ordines maiores contractum, dissolvi debeat, nec vir, id est clericus, cum ea ullo modo consuetudinem (maritalem) habere possit, ob quam sacra operatione privatus est.“ Quibus canon 1

A synodi Neocaesariensis, cuius tenor est: „Sacerdos si duxerit uxorem deponatur tantum, sed non simul ob hoc honore clericali exuatur,“ extra vigorem positus. Lex enim posterior derogat priori, atque posteriori canonicae sanctioni adductae concilii Trullani, nec per subsequentem constitutionem Leonis sapientis derogari potuit, cum imperantes civiles iure destituantur canones ecclesiae mutandi, neque lex civilis contra canones valere possit dum de disciplina clericorum agitur. Unde patet, canonibus conforme esse, quod matrimonia talia in Valachia ac dioecesebus graeco-catholicorum Hungariae et Galiciae, aliisque non tolerantur, nec talem disciplinam introduci admittatur, idque conformiter convictioni ipsius ecclesiae orientalis; iuxta codicem enim „*Pravila*“ (commune directorium legis), *Glava* seu capite 124, puncto 5°: haereticis accendantur illi, qui credunt presbyteros et diaconos posse alteras ducere uxores. (Vid. pag. huius operis 83, c. 124.)

Immo synodus etiam Ruthenorum Zamoscensis anno 1720 diserte statuit: „Si quis presbyter collatus ordines matrimonio iungi, aut prima uxore defuncta, secundas incestas nuptias inire praesumpserit, per episcopum a communione atque altari arceatur, poenisque canonicis afficiatur, ut peregrinam spuriamque coniunctionem abiciat. Idem et synodus Maronitarum 1736 decrevit.“

Cum, iubentibus eminentissimis patribus, ab archiepiscopo Fogarasiensi exquisitum esset cur in illo synodi capite de impedimento ordinis aileretur, is in memorata sua epistola diei 30 Ianuarii 1878 respondit:

„Causa, ob quam susceptio sacrorum ordinum non est recensita inter impedimenta matrimonium dirimentia, suum habet fundamentum in disciplina ecclesiae ritus orientalis innixa sacris ecclesiae canonibus, signanter vero canoni 27 (26) sanctorum apostolorum, canoni 1 concilii Neocaesariensis, qui dicit: „Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur;“ item canoni 6 concilii quinisexti, qui praescribit: „Decernimus, ut deinceps nulli penitus hypodiamono, vel diacono, vel presbytero, post peractam sui ordinationem, coniugium contrahere liceat. Si autem fuerit hoc agere, deponatur.“ Conferatur et canon 27 sancti Basilii magni, et 148 sancti Nicephori patriarchae Constantiopolitani.

„Similia praescribit etiam synodus nationalis Strigoniensis anno 1114 celebrata, quae capite LIV haec habet: „Si quis de clero secundam uxorem... duxerit, deponatur.“ Vide Péterffy, *Concilia ecclesiae romano-catholicae in regno Hungariae*, Viennae 1742, parte 1, pag. 60.

„His canonum dispositionibus concordabant et leges civiles in his partibus anno 1100 latae: ita Colomani regis Hungariae decretorum libro I, capite 67, de bigamis presbyteris dicitur: „Bigami et viduarum vel repudiarum mariti a coniugiis cessent illicitis, vel a cleri excludantur consortiis.“ Et libro II, capite 4, praescribitur: „Si quis bigamus presbyter propter uxorem divinum officium reliquerit, omni ecclesiastica dignitate privetur, et inter laicos deputetur.“ quin matrimonium dissolvi praecipitur.

„Quibus omnibus, aliisque similibus hoc idem praescribentibus attentis, atque perpensis eis quoque, quae decretorum concilii nostri provincialis tituli VII, capite 5, notata habentur, absque dubitatione creditum est, susceptionem sacrorum ordinum iuxta disciplinam canonicam ecclesiae ritus orientalis non constituere impedimentum dirimens

¹ Confer § 50 partis 1^{ae} huius operis (id est *Enchiridii*).

matrimonii, sed tantum impediens; rectius vero dicendum est, sacerorum ordinum susceptionem clericis, qui matrimonium iam in maioribus ordinibus constituti contraherent, superinducere irregularitatem, ac proia eam inter impedimenta matrimonii dirimentia computari non potuisse, quandoquidem in decretis agebatur de disciplina ecclesiae ritus orientalis."

In congregatione habita die 29 iulii 1876 resolutum fuit ut infra, videlicet: „Per epistolam significatur reverendo patri domino archiepiscopo Fogarasiensi responsum ab eo hac super re datam non satisfacere sacrae congregationi, quae ideo cum agatur de asserenda vel neganda sacramentalis contractus validitate, quamquam interim noluerit sacrum ordinem recensere inter impedimenta matrimonium dirimentia, monendos tamen iudicavit episcopos rumenos de obligatione recurrendi in singulis casibus, qui forte contingerint, ad supremam sanctae sedis iudicium."

(72).

Cum patres synodi de recensendis praecipuis cautelis in huiusmodi coniugiis adhibendis, ac praesertim de dispensatione pontificia, abstinuissent, illud opportune animadvertatur in *Notis archiepiscopi*, videlicet:

Nel caso che riesca vano ogni sforzo per impedire i matrimoni misti, proscrive il sinodo che i parroci esiggano l'adempimento delle solite condizioni. Monsignor Papp-Saillagy nel 1863 riferiva in proposito, che „si nullae datae sint reverales de catholica earum educatione, secundum tenorem legis religionariae in comitiis regni anno 1790-1 celebratis art. 26, § 15, ... proles e mixtis matrimoniis, quibus impedimenta quaecumque sub praesertu ponere cautum est, suscipiendae, si pater catholicus sit, illius religionem sequantur omnes, si vero mater fuerit catholica, tunc non nisi proles masculae patris religionem sequi possunt". E il metropolitano nel 1869: „Si ... pars graeco-catholica iisdem conditionibus satisfacere renuat, recentiorum legum civilium praesidio munita, non solum liberè coram paroco schismatico potest matrimonium inire, sed etiam cogitur proles quae sexui partis acatholicae respondent, in illius schismate vel haeresi educari, et sic etiam conditionem de catholica proli universae educatione adimplere vellet, legibus patriae impeditur."

Sembra poi che qui sarebbe stato almeno opportuno, di far menzione della dispensa pontificia, senza la quale i matrimoni misti sono sempre illeciti, quantunque le parti sian pronte ad assoggettarsi alle condizioni dovute. Analogo è il seguente brano dell'istruzione del giugno 1858: „Quae quidem catholicae unitatis tenendae necessitas, ubi fuerit in cunctis fidelium animis impressa atque defixa, haud facile deinceps irrita erunt monita atque adhortationes, quibus ipso avertere debebunt parrochi a nuptiarum foedere cum schismaticis inuendo, aut si aliqua interdum causa interveniat, ob quam mixtae huiusmodi nuptiae sini debeant, eas non aliter contrahant, nisi impetratae ecclesiae dispensatione, et conditionibus, quae ab ipsa praescribi solent, religiose observatis". E tanto più era desiderabile che i vescovi rumeni facessero menzione della dispensa pontificia, in quanto che nella Germania era invalso l'opinione che i vescovi potessero di loro autorità dispensare dall'impedimento di mista comunione, e perciò era raro il ricorso alla

santa sede. Nel 1851 furono date per ordine del santo padre segrete istruzioni ai nunzi di Vienna e di Monaco, affinché insistessero diligentemente ai vescovi la necessità di ricorrere alla santa sede per ottenere l'autorizzazione, la quale sarebbe stata loro concessa senza veruna difficoltà. In tal guisa si ottenne un qualche risultato; finché riguardo alle provincie soggette all'Austria la cosa passò in legge, dacché l'istruzione dell'eminentissimo Rauscher forma parte integrale della patente imperiale degli 8 ottobre 1856, e nella medesima si dichiara essere riservato alla santa sede di dispensare nella disparità di comunione¹. Peraltro „per quanto si sappia anche dopo pubblicata la detta patente, notavasi nel 1857², nessuno dei vescovi di rito orientale esistenti nell'impero Austriaco ha domandato finora l'indicata facoltà alla santa sede".

Ora quantunque la proibizione dei matrimoni misti derivi dalla autorità del concilio ecumenico di Calcedonia, e perciò il solo papa possa dispensarne; tuttavia nella congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 14 gennaio 1858 era subentrato il riflesso che attecchì l'uso dei vescovi orientali di dispensare *ex se* da questo, come dagli altri impedimenti impedienti, l'enunciata legge poteva sembrare di aver cessato d'aver vigore presso di loro. „Ed essendo essi (soggiungevasi) in pacifico possesso di tale facoltà, sarebbe cosa pericolosa il volerli oggi obbligare a domandarla alla santa sede; tanto più che non si tratta di materia relativa alla fede o ai costumi." La maggioranza però degli eminentissimi padri opinò, „*facultates esse concedendas et ad mentem*, cioè che nelle istruzioni da darai al delegato si dica che procuri d'indagare destramente le disposizioni, in cui sono i vescovi di ricevere dalla santa sede le ridette facoltà e le ragioni sulle quali si appoggia la loro pratica."

Or bene sta in fatto, che senza attendere il risultato della delegazione apostolica, e quantunque non apparisca che i vescovi rumeni avessero avanzato in argomento veruna istanza, tuttavia, dietro le istruzioni comunicate all'eminentissimo prefetto di Propaganda, monsignor segretario nell'udienza del 27 giugno dello stesso anno 1858 otteneva dal santo padre *ad quinquennium* la facoltà in discorso per l'arcivescovo e vescovi della provincia di Fogaras ed Alba-Giulia³. Di questa facoltà si fece anche menzione nella ridetta istruzione sui matrimoni misti⁴. Non sappiamo, come venisse allora accolta dall'episcopato rumeno tal concessione; dee notarsi però che né quando spirava il quinquennio, né in seguito sono più ricorsi quei vescovi per implorarne la proroga, e neppure per ottenere la dispensa in qualche caso particolare⁵. Parimenti niun carico si danno essi di tale dispensa nelle relazioni delle diocesi, che abbiamo per le mani, ove parlano dei matrimoni misti, quantunque si domandi nel questionario⁶, se (i cattolici per contrarli) *licentiam ab apostolica sede expetierint*, e dalla risposta ne risulta che in alcuni luoghi si contraggono con una

¹ § 79.² Poesna degli Affari ecclesiastici straordinari, Austria-Troscianova, Ristretto, § 94.³ Tra le clausole del rescritto, che fu spedito secondo la formula della segreta congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari, si legge anche la seguente: „Mandavit in super sanctitas sua, ut praedictis episcopis in singulis huiusmodi dispensationum actibus expressam apostolicam dispensationis mentionem faciat."⁴ Supra, col. 684 B.⁵ Dal 1856 al 1870 abbiamo rinvencuto, che il solo vescovo di Lugos chiese nel 1862 la dispensa, per un caso però in cui conservava l'impedimento del 3° grado di affinità.⁶ Art. 108.¹ Supra, col. 682 A.

certa facilità. „Si (sono parole di monsignor Papp-Saillagy) occasione inuendorum mixtorum matrimoniorum pars aetholica det reuerentes super cautelis ab ecclesia catholica praescriptis, signanter vero super consensu in catholicam prolium gignendarum educationem, illa pro tolerantia reputantur, atque per parochum solita benedictione cohonestantur¹. Ed anche nell' *Enchiridion* il dotto prelato, ove discorre dell' impedimento di mista comunione insieme a quello dirimente di disparità di culto, niun cenno ne porge della necessità della dispensa².

Se poi l'istruzione del 1858, cui riportasi il sinodo, basta per ricordare la necessità della dispensa pontificia ai vescovi, cui quella fu diretta, forse non basta pei parrochi, che il sinodo vuol qui istruire in ordine ai matrimoni misti; tanto più che si richiama in modo, che sembra riferibile solo al caso di renuensa delle parti a sottomettersi alle condizioni volute dalla chiesa. Da ultimo osserveremo, che se i prelati rumeni perseverano nella loro succennata opinione, oggi non milita più a favor loro quel pacifico possesso, che poteva supporre prima del 1858. D'altro lato ci consta, che fra i Ruteni i vescovi di Leopoli, di Munkacs e di Eperies in questi ultimi anni si sono rivolti alla santa sede per esser abilitati a dispensare dall' impedimento di cui si tratta³.

Ciò posto s'appartiene alla saviezza dell' eminenza vostra il giudicare, se non solo a compimento dell' istruzioni che si danno ai parrochi, ma esandio per ribadire nei vescovi la necessità della dispensa pontificia, convenga farne quivi espressa e chiara menzione⁴, facendo d'altra parte loro sentire che la santa sede non sarebbe aliena dall' investirli della relativa facilità.

Nello stesso paragrafo si aggiunge che cum . . . *contractantes . . . conditionibus satisfacere recusarent, procedant i parrochi ad normam praescriptorum ecclesiarum*, ove si richiama l'istruzione del 1858. Ecco quanto si ricava dalle relazioni di quei vescovi sul modo, con cui sogliono colà celebrare i matrimoni misti. Il vescovo di Lugos ne dice: „Huiusmodi matrimonia . . . semper benedicti consueverunt, usus vero assistentiae passivae in nostra ecclesia nondum inductus est⁵. Monsignor Papp-Saillagy rappresentava, come abbiain veduto (supra, A), che quando le parti si assoggettano alle condizioni, i matrimoni misti si tolerano, atque per parochum solita benedictione cohonestantur. E quindi soggiungeva: „Facultas talibus matrimoniis assistendi tum lege civili, tum indulto sanctae sedis apostolicae per breve suum die 30 aprilis 1841 pro regno Hungariae editum concessa habetur.“ Nel caso contrario, diceva tali matrimoniis *penes assistentiam more passivam celebrari*. L'arcivescovo finalmente, astrazione fatta dall' osservanza delle condizioni, significava, che „si partes contractantes maiori affectu erga religionem graeco-catholicam ferantur, et per parochum graeco-catholicum copulari desiderant, talia matrimonia in ecclesia graeco-catholica solemnitatibus consuetis in euchologio praescriptis benedicuntur: depegata enim per parochum graeco-catholicum solemnibus benedictione, qui mera passiva parrochi graeco-catholici assistentia se copulatos esse nullatenus

credere volunt, directe ad parochum schismaticum se conferrent, ab eoque nuptialem benedictionem recipiant⁶“.

(73)

Nota archivi:

Che possano tolerarsi con alcune riserve le pubblicazioni nei matrimoni misti, anche allorquando si celebrino senza la dispensa, apparisce dall'istruzione del 1841, richiamata in quella del giugno 1858⁷. Parimenti nell' analoga istruzione agli arcivescovi e vescovi di Baviera del 12 settembre 1834, trattandosi dei matrimoni misti che vengano contratti *non petita seu non impetrata ecclesiae dispensatione, vel necessariis cautionibus, seu eorum aliqua praetermissis*, si ordina ai vescovi d'ingiungere ai parrochi d'astenersi non solo dall' assistervi, *sed etiam a praemittendis . . . proclamationibus atque a divisionalibus litteris concedendis*; si soggiunge però, che qualora non possano impedirsi tali matrimoni, „tunc sane ad graviora damna et scandala praecavenda abstinendum erit a catholico coniugationis in illum nominatim expressis corripiendo, immo esse tolerandum ut a parochis catholicis tum consuetas proclamationes fiant, omni tamen praetermissa mentione religionis illorum qui nuptias sint contracturi; tum etiam de factis proclamationibus litterae mere testimoniales concedantur, in quibus (si nullum ad sit dirimens impedimentum) unice enuntietur, nil aliud praeter vetitum ecclesiae ob impedimentum mixtae religionis matrimonio conciliando obstare, nullo prorsus addito verbo, ex quo consensus aut approbationis vel levis suscipio sit oritura.“

Inoltre in una risposta del Santo Offizio a vari dubbi proposti dal vicario apostolico del Maysour nell' Indie orientali in seguito dell'istruzione dell' eminentissimo Antonelli del 15 novembre 1858 sui matrimoni misti, si legge: „Improbendam minime esse missionariorum praxim, qui relicta propria uxore cum catholica muliere copulari praesumerent, inter alias investigationes, banna illorum publicantur, nulla tamen facta mentione religionis illorum qui nuptias sint contracturi.“ La stessa Suprema in feria IV 11 maggio 1864 decideva per la diocesi di Natchez, „posse fieri proclamationes in mixtis nuptiis, quae apostolica dispensatione contrahuntur, suppressa tamen mentione religionis contractantium;“ e nel seguente anno rescriveva, „posse extendi ad dioeceses Angliae responsionem iam datam episcopo Natchetensi sub feria IV die 11 maii 1864.“ Finalmente nella congregazione generale del maggio 1871 esaminandosi il sinodo di Smirna, il quale avea prescritto⁸, „non esse faciendas le pubblicazioni nei matrimoni misti, nisi in urbidibus, ubi propter frequentissimam populationem eas necessariae videantur ad maiorem cautelam in detegendis impedimentis,“ l' eminenza vostra avendo in vita le surriferite istruzioni e risposte contenute nell' analoga Nota d' archivio, ordinarono, che questo passo si modificasse nel modo seguente: „Proclamationes, quae in matrimonio praemittuntur, non fiant in mixtis connubiis, nisi quando necessariae et opportunae videantur iudicio ordinarii pro detegendis impedimentis, et omnes mentione religionis eorum qui nuptias sint contracturi.“

(74)

Quod tertio loco positam pro celebranda liturgia regulam attinet, quaestionem eminentissimis patribus faciebat quod statuitur: missam praesanti-

¹ Relat. del 1863.² Sect. II, cap. 2, § 109.³ U. d. Orient. 1862, 63, 64, 67.⁴ Il sinodo di Smirna riveduto dalla sagra congregazione nel 1871 così si esprime nella ses. II, cap. 5, n. 4. „Cum autem haec matrimonia mixta celebrandi necessitas aliqua urget, sciant pastores sine dispensatione pontificia illicita se semper esse.“ — Supra, col. 390 H.⁵ Relat. del 1863.⁶ Relat. del 1869.⁷ § Quod si datur. Supra, col. 664 D.⁸ Cap. V, n. 5.

ficorum celebrari omnibus Mercurii et Veneris A diebus quadragesimae; item diebus Lunae, Martis et Mercurii maioris hebdomadae. Porro cum in prima regula statutum sit quod liturgia sancti Ioannis Chrysostomi „per totum annum, exceptis diebus pro quibus reliquae liturgiae praescriptae sunt, peragitur“; consequens inde videretur esse, quod in quadragesima diebus Lunae et Martis sancti Ioannis Chrysostomi liturgia etiam peragi possit. Iamvero secundum ecclesiae orientalis canones praesantificatorum missa celebrari debet omnibus quadragesimae diebus praeterquam in sabbatis, dominicis et die sanctissimae Annuntiationis, si in quadragesimam incidit. Ad rem *Notae archiepi*:

Oltre il canone 49° e 51° del concilio di Laodicea, è celebre il canone 52 del sinodo Trullano: „In omnibus sanctae quadragesimae diebus praeterquam sabbato et dominica et sancto Annuntiationis die fiat sacra praesantificatorum missa.“¹ Nella costituzione *Etsi pastoralis*, § VI, n. 16, Benedetto XIV insegna che nel tempo del digiuno quaresimale, presso i Greci „exceptis dominicis, sabbatis et nonnullis solemnioribus festivitibus, ex antiquo more, non nisi missa praesantificatorum celebratur“.

E la medesima norma seguono i Melchiti. In una memoria presentata nel 1818 da monsignor Maslum, allora arcivescovo di Mira, e poi patriarca di quella nazione, si asserisce „che nel tempo quaresimale a tenore del rito greco, il sabato si dice la liturgia di san Giovanni Crisostomo, e nel giorno della domenica si celebra la messa di san Basilio il Grande, dicendosi negli altri giorni quella de' presantificati; che i vescovi greci in detto tempo o devono stare senza celebrare negli altri cinque giorni, perchè la messa presantificata si dice una sola volta il giorno a mezzo giorno dal parroco di ogni rispettiva chiesa, o colla dispensa del patriarca, i vescovi celebrano la messa di san Giovanni Crisostomo“. E il sinodo Melchita di Ain-Trez del 1835 nel canone 3 prescrivendo nei detti giorni feriali, durante la quaresima, la celebrazione della messa de' presantificati, proibisce che si dica quella di san Giovanni Crisostomo², eccettuata le chiese assai povere de' villaggi, che non possono conservare il sacramento con decenza, „alle quali (così il sinodo) permetterà il rispettivo vescovo poter celebrare la messa di san Giovanni.“ Su di che nulla fu osservato dalla sacra congregazione nell'esame del sinodo medesimo.

Nè mancano in argomento risoluzioni del Santo Offizio e della Propaganda. Nell'adunanza particolare 31 marzo 1729, trattandosi dei Greci Melchiti, questa sacra congregazione risolvette: „Servetur ritus celebrandi tempore quadragesimae in diebus sabbati et dominicae tantum, prout alias decretum fuit per sacram congregationem Sancti Officii sub die 13 aprilis 1695.“ Dei Rumeni non ci fornisce l'archivio particolari notizie sull'oggetto. Nell'*Enchiridion* di Papp-Saillagi³ è scritto: „In ecclesia orientali tota quadragesima, praeter sabbatum et dominicum diem, item diem magnum Veneris (sic), et festum Annuntiationis beatae Mariae virginis, missa non celebratur, sed solum praesantificatorum.“

¹ Voto di monsignor Fornari: *Poesonia Graeci-Melchiti 1837*, Semmario, p. 52. — Si espongono le ragioni di questa prassi in un Voto del padre Lasari della compagnia di Gesù: *Congregazioni particolari anni 1764-81*, vol. 187, p. 861 e seg.

² Tal divieto fu rinnovato dal sinodo Gerocollimitano della stessa nazione 1849 (che però non fu riveduto), nel can. 4, cap. III, part. I.

³ Sect. I, cap. 1, § 55.

Venendo alle dispense, rammenteremo che il patriarca della nazione Melchita invano implorò da Benedetto XIV, che si potesse leggere nelle chiese del Libano e dell'Anti-Libano la messa intiera o *perfecta* nelle ferie di quaresima, „ad satisfaciendum pietati sacerdotum et multiplicibus fidelium oblationibus,“ come risulta dalla costituzione *Demandatum*¹. Tale permesso però dall'encomiato pontefice fu concesso agli Italo-Greci, come può vedersi nel § VI, n. 16, della menzionata costituzione *Etsi pastoralis*. Abbiamo inoltre nei nostri registri due esempi di particolari dispense per celebrare la messa di san Giovanni Crisostomo ne' cinque giorni d'ogni settimana della quaresima. Il primo dell'udienza 18 gennaio 1818 a favore di monsignor Maslum; il secondo dei 24 febbraio del 1830 a favore dei monaci di Santa Maria in Carinia. Monsignor Maslum addusse il motivo della sua personale devozione verso il santissimo sacramento; i monaci addussero il difetto del *praesantificatorum*. Da ultimo, noteremo che nell'editto pubblicato per gli orientali stanziati in Roma dall'eminentissimo signor cardinale Guadagni vicario generale di Benedetto XIV evvi il seguente paragrafo: „Benchè sia vietata ad alcune nazioni orientali dal proprio rito la celebrazione della messa nella quadragesima, che precede la pasqua di resurrezione, sua beatitudine, a supplica de' sacerdoti, per appagare la loro devozione, e perchè non restino privi della comunione eucaristica per al lungo spazio di tempo, è benignamente condiscesa a permettere la celebrazione ne' giorni sudetti della quadragesima (fin quando dimoreranno in questa città), eccettuati li tre ultimi, giovedì, venerdì, e sabato santo.“

Rogatus a sacra congregatione archiepiscopus Fogarasiensis ut explicaret rationes et causas cur synodus regulam a canonibus alienam posuisset, se suoque purgavit his verbis:

„Dum in decretis concilii nostri diceretur sancti Ioannis Chrysostomi liturgiam passim celebrari per annum omnibus illis diebus, quibus aliae non celebrantur, habebatur prae oculis talis clerus, qui debite in typico instructus omnino novit, quod sanctissimae quadragesimae stabilitis diebus, — si sabbata, dies item dominici et sanctissimae Annuntiationis excipiantur, — missa praesantificatorum debeat celebrari.“

„Haec vero missa iuxta libros rituales ecclesiae nostrae celebratur quidem per totum quadragesimae tempus, sed tantum diebus Mercurii et Veneris, item diebus Lunae, Martis et Mercurii in sanctissimae passionis dominicae hebdomada; prout et die Iovis post canonem sancti Andreae vespere feriae 4 in hebdomada 5 sanctissimae quadragesimae celebrari solitum; tum in festo 40 sanctorum martyrum, nisi hoc festum in diem sabbati aut Domini incidit.“

„Quia etiam de praescripto canonis 52 concilii quinisexti missa praesantificatorum celebranda esset omnibus quadragesimae sanctae diebus, praeter eos, qui excipiantur, prout superius fuit notatum; at tamen cum illud praescriptum serioribus temporibus fuerit temperatum, et quidem constitutione sancti Nicephori patriarchae Constantinopolitani occurrente n° IV in capitulis de variis argumentis, — vide apud eruditissimum cardinalem eminentissimum dominum Ioannem Baptistam Pitra in opere: „*Iuris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*“, tomo II, pagina 321, ubi haec leguntur: „De liturgia vero praesantificatorum . . . ter fieri in singu-

¹ 24 dicembre 1748, *Bollario di Propaganda*, t. III, p. 100, § 8.

hae sanctae quadragesimae septimanis definimus^A, in quo solummodo diebus sabbati et dominicis usatur.

„Octoechu meo sive parvum prodiit Blasii in

edizione anni 1875, cuius exemplar pariter mittitur.

Quis immo commune nostrorum librorum rituum typicon usuale illos quoque tres dies reduxit ad duos per hebdomadam dies, mercurii quippe et veneris, quemadmodum superius fuit dictum, verosimiliter memor regulae, quae in memorata constitutione sancti Nicophori adicitur verbis: „Feria vero IV et VI . . . praesancificationum est.“

„*Meseleion* (Meseu) liber ritualis continet cantica per singulos anni dies iuxta memoriam sanctorum deducta, quibus tum innumera Dei beneficia, tum sanctorum quolibet die occurrentium laudes, tum eorum praemia, quae illi a Deo benigno reportantur, celebrantur.

„Igitur secundum typicon ecclesiae nostrae tempore sanctissimae quadragesimae sacrae liturgiae sunt celebrandae hoc ordine: diebus dominicis, excepta sancta dominica palmarum, in qua habetur liturgia sancti Ioannis Chrysostomi, debet celebrari liturgia sancti Basilii; — diebus lunae, martis et iovis, — excepta sacra septimana passionis dominicae et festo sanctissimae annuntiationis in aliquem ex illis diebus incidente, item festo 40 sanctorum martyrum et die iovis post canonem sancti Andrae, uti superius habetur notatum, — nulla liturgia celebratur; — diebus vero mercurii et veneris, celebratur liturgia praesancificationum; — et die sabbati habetur liturgia sancti Ioannis Chrysostomi, excepto sabbato sancto, quando liturgia sancti Basilii celebratur.“

„Liber hic adhibetur per integrum annum iuxta duodecim menses distributus, et in duos tomos dispartitus in editione Blasii anno 1838 procurata, perinde transponitur in uno exemplari.

„*Triodion* (Trioda) liber hic ritualis per varia exempla ex sacris scripturis allegata, diversorumque textuum biblicorum citata, atque per multa sacra monita moralia fideles ad poenitentiam agendam excitat.

„Adhibetur autem a dominica pharisaei et publicani per integrum sanctam quadragesimam usque ad sabbatum sancti Lazari ante dominicam palmarum.

„Exstat in editione Blasii procurata anno 1813, in qua uno exemplari transponitur.

„*Stragiaris* (Strasinicu) liber est ritualis, qui continet cantica, in quibus atrocis Christi domini passionis species, oruataque mors salvatoris vivis depicta coloribus fideles ad veram poenitentiam agendam provocat.

„Hic liber adhibetur in sanctissima passionis dominicae hebdomada duratque usus eius usque diem sabbati magni.

„Editio Blasii procurata anno 1817 in uno tomo perinde transponitur.

„*Pentecostarion* (Pentecostariu) liber ritualis, in quo miracula et mirabilia opera resurrectionis dominicae tempusque quadraginta dierum post resurrectionem cum sanctis apostolis exactum atque Sancti spiritus super apostolos descensio hymnis et canticis celebratur.

„Liber hic adhibetur a sanctissimae resurrectionis dominica usque festum pentecosten.

„Exstat in formato minore editionis Blasii anno 1860 vulgatae, in qua pariter transmittitur Romam.“

(75)

Cum hoc in loco mentio fieret plurium ritualium librorum ad quorum praescriptum sacer cultus in tota ista ecclesiastica provincia regeretur, postularunt eminentissimi patres archiepiscopum Fogarasianensem ut de omnibus huiusmodi libris sacram congregationem informare, insimul vero singulorum exemplaria typis edita Romam mittere vellet. Praecipuus annuit archiepiscopus ita scribens in laudata epistola diei 30 Ianuarii 1878:

„Inter libros rituales, qui in praesentibus decretis recensentur, primus occurrit ita dictum:

„*Horologium* (Orologiulu), qui continet horas canonicas, item partes cultus divini spectantes etiam ad officium sacrum, quod quilibet sacerdos omni die debet persolvere; — in ecclesia ritus latini talis liber vocatur: Breviarium.

„Editio ultima est, quae Blasii anno 1869 typis vulgata existit, uti videre est ex exemplari, quod cum ceteris disponibilibus Romam expeditur ad gratiosum postulatum.

„*Psalterion* (Psaltirea) est secundus liber ibi memoratus, qui, quod nomen indicat, continet; psalmos nempe sacrae scripturae in se complectitur in certas sectiones iuxta usum in officio sacro faciendum distributos.

„Editio ultima est de anno 1836, Blasii procurata, quod ex exemplari misso poterit videri.

„*Catabasson* (Catavasieriu) nominatur tertius liber ritualis, qui hymnos varios et cantica diversa complectitur in celebrationem solemnitate maiorum festorum per annum recurrentium concinnata, praeterea alias quoque cantilenas sacras ad cultum divinum spectantes, et canonem ad beatissimam immaculatam deiparam virginem Mariam adornatum.

„Editio anno 1824, Blasii procurata, perinde mittitur in uno exemplari.

„*Octoechion* (Octoechu) memoratum est liber quartus ritualis, qui in se continet cantica doctrinalia per singulas hebdomadas iuxta octo tonos ecclesiasticos concinnata super sanctissimae incarnationis mysterio, deinde victoria domini nostri Iesu Christi contra inferni potentiam reportata, atque de sanctissima resurrectione domini salvatoris mundi tractantia.

„Liber hic ritualis adhibetur per integrum annum, excepto sanctissimae quadragesimae tempore,

(76)

In prohibenda communicatione in divinis cum haereticis et schismaticis, synodus ne verbum quidem fecerat de laicis. Unde ista *Archidii nota*, ubi nonnulla scitu digna significantur:

Opportunamente il sinodo raccomanda al clero di astenersi dalla comunicazione in divinis cogli scattolici. Ricorderanno l'eminenze vostre l'erronee dottrine professate in argomento dal passato arcivescovo di Fogaras monsignor Sterka Suluca. Il quale era di sentimento, che la proibizione di comunicare in divinis non ha luogo riguardo agli scismatici, ma unicamente agli eretici; che tali non sono gli scismatici orientali, e che perciò nella mancanza di chiese officiate dai cattolici è lecito frequentare quelle degli eretici, potendo i veri adoratori prestare omaggio a Dio in ogni luogo. Furono tali dottrine sostenute dal prelado anche nei giornali e confermate col proprio esempio. Nella congregazione generale 19 aprile 1863 ordinavasi, che s'istruissero su questo punto insieme all'arcivescovo i suoi suffraganei, a tenore delle risposte del Santo Offizio, e segnatamente dell'istruzione di questa sagra congregazione del 1729. Fu compilata una nuova istruzione, cui annettavasi quella surricordata; ma l'eminenze vostre, cui fu sottoposta nel generale concesso dei 30 settembre detto anno, risposero, re-

audendam esse iuxta mentem panditam in discussione eminentissimorum patrum, eorumque iudicio iterum subiciendam. Non apparisce dai nostri registri, che più in seguito se ne trattasse; e troviamo solo che il santo padre nell'udienza 31 maggio 1864, presso le risoluzioni della congregazione generale 23 dello stesso mese, *expediri iussit apostolicas litteras ad omnes sacrorum antistes ritus orientalis imperii Austriaci sull'indissolubilità del matrimonio, volendo ut praesenti capta opportunitate eisdem encyclicis litteris adiungatur instructio Cum saepe de communicatione in divinis catholicorum cum haereticis et schismaticis edita anno 1729 pro missionariis Orientis*¹. La detta istruzione del 1729 si trova, ma in lingua italiana, fra i documenti riferiti nell'appendice del sinodo Libanese.

Non si scorge poi per qual ragione i padri di Fogaras al solo clero, anzi ché a tutti i fedeli, inculchino di astenersi dalla comunicazione in divinis. Quanto si è detto, sembra provare, che è espediente per tutti l'aver in vista i sani principii su questa materia, attest specialmente la convivenza dei cattolici cogli scismatici in Transilvania. V'ha poi anche una particolare ragione. Il vescovo di Lugos nel 1863 significava, che „in partibus Transylvania, antiquo pacatiori tempore, viguit usus ut in aliquibus locis, conventione inter graeco-catholicos et schismaticos habita, in ecclesia communi sua, per vices hebdomatim, modo graeco-catholicus, alias schismaticus parochus sanctam liturgiam super altari communi, quilibet suum antimensale portatile imponendo, libere celebrare possit, fidelibus amborum partium pro lubitu ad sacra audienda confluentibus, minime vero promiscue sacris participantibus. Recentius etiam factae sunt huiusmodi probae (sic), verum ordinariatus schismatici iam abhorrent a tali communi usu, timentes ovium commixtionem“. E l'arcivescovo nel 1869 scrive: „Graeco-catholici cum schismaticis vel haereticis in divinis generatim loquendo haud communicant, in eorumque ecclesiis sacra mysteria haud peragunt. Schismatici attamen in unica ecclesia graeco-catholica huius dioeceseos sacra peragunt in cuiusdam conventionis antiquae, donec ipsi sibi ecclesiam extruere poterunt.“

(77)

Sciscitantibus eminentissimis patribus quinam huiusmodi abusus speciatim essent in quos synodus invexerat, archiepiscopus Fogarasiensis in laudata epistola respondit:

„Abusus etiam non sint ubique iidem, quos sancta synodus extirpandos esse decrevit, sunt praecipuis sequentes: impropria, execrationes, turpiloquia, mendacia, assumptio in vanum sanctissimi nominis, cessatio a laboribus vespertis dierum martis et veneris, dies festus usu introductus feria V inter festa sanctissimi paschalis et pentecosten, luctus excessivus defunctorum, dum propinqui usque diem sepulturae aperto capite incedunt, saltus immoderatus iuventutis praecipuis in pagis, tum frequentatio cauponarum.“

(78)

Nota archiepi:

Siamo privi di notizie sulle feste in uso presso i Vallachi. Vero è che la santa memoria di Pio VI nelle lettere apostoliche *Assueti patris caritatis affectu* degli 8 aprile 1775 ad istanza di Maria Teresa autorizzò i vescovi greci uniti soggetti all'

¹ Delle lettere apostoliche di cui qui si ordina la spedizione, si è detto sopra col. 836 D. Nel piano d'istruzione redatto da monsignor Carloni, come si è veduto col. 838 D, si discorre a lungo nel cap. VII della comunicazione cogli eretici e scismatici.

impero Austriaco a farne una riduzione. Ma i vescovi nelle conferenze di Blasendorf mostrarono d'ignorare, se i loro antecessori e propriamente il vescovo di Fogaras avea fatto uso dell'accennata facoltà¹. L'Armenopolitano opinava non esservi mai stata colla riduzione di feste, e però i cattolici e gli scismatici avere i medesimi giorni festivi. Abbiamo solo un novero di feste esibito alla delegazione apostolica dal teologo del metropolitano di Fogaras², in cui dopo essersi distinti i giorni festivi dai semifestivi risalendo alle leggi imperiali, vengono designati i giorni soliti al presente osservarsi per precetto ecclesiastico. Dissero però que' prelati, che altri giorni ancora si osservano dai fedeli, non per precetto, ma piuttosto per devozione. I padri di Fogaras pertanto in questo primo sinodo, avrebbero fatto cosa molto vantaggiosa, anche per eliminare qualunque abuso, se imitando l'esempio di altri sinodi, come il Ruteno, il Maronita, il Siro del 1866 (non ancora riveduto) ecc., avessero esposto il novero delle feste, oggi in vigore in tutta la provincia, per stabilire in tal modo colla sanzione della santa sede, una regola sicura, costante ed uniforme.

Il sinodo di Zamoscia³ sembra più felice nell'esporre la parte *positiva* del precetto dell'osservanza delle feste. Ecco le parole: „Ceterum quia festa non ideo instituta sunt, ut populus liber ab opere servili, vel computationibus et saltationibus, vel nundinis et aliis prophanis actionibus vacet, sed ut ad ecclesiam, cum divina officia celebrantur, conveniat, ac dias illos pietatis operibus Deo consecret⁴; idcirco omnes hortatur sancta synodus, non solum ut divinis officis, sacrae concioni vel lectioni, ac christianae doctrinae intersint, prout debent; verum etiam ut ab illicitis, vel ad illicita trahentibus omnino abstineant, et ut observent, quemadmodum ait divus Augustinus⁵ diem sabbati non carnaliter, non deliciis ludaeorum, qui otio abutuntur ad iniquitatem; melius enim tota die foderent, quam saltarent aut etiam biberent.“

Proposito dubio, num addendum aliquid esset iis quae synodus edixerat super festis diebus modoque eos servandi, eminentissimi patres responderunt: Non esse interloquendum.

(79)

Nota archiepi:

Lodando il sinodo l'uso dell'*oratorio privato*, suppone nei vescovi la facoltà di permettersi abitualmente la celebrazione del sagra sacrificio. L'antico uso delle cappelle domestiche avea nella chiesa degenerato in abuso per la ragione appunto, come osserva Benedetto XIV⁶, che, sebbene per celebrarvi la messa si richiedesse la licenza dei vescovi, essi però erano troppo facili ad accordarla. „Haec autem facilitas (soggiunge il pontefice), propter quam interdum factum est, ut oratoria domestica, licet frustra, prohiberentur, multo magis in usu fuit in ecclesia orientali, ob id potissimum quod in ecclesiis Graecorum non nisi unicum altare erat, et postquam una super ipso missa celebrata esset, alteram per eundem diem celebrari minime poterat. Balsamon in commentariis ad canones Trullanos testatur, quod sine ulla alia formula, impertita ab episcopo censebatur sacerdoti licentia celebrandi

¹ Rapporto cit. Ristretto, § 117.

² Ibid., Sommario, n. VI.

³ Tit. XVII.

⁴ Nic. I ad consult. Bulgarorum, c. 11. — Nota del sinodo.

⁵ Enarr. in Pa. XXXII. — Nota del sinodo.

⁶ Breve ai vescovi di Polonia, *Magno cum animi nostri*, 2 giugno 1761, §§ 9, 10.

missam in privatis laicorum oratoriis, quoties super A mappis ab episcopo consecratis celebraret."

La suddetta facoltà dal concilio di Trento fu tolta ai vescovi e riservata al papa¹; ma questa, a quanto ne sembra, è una di quelle riserve, che non si sono estese all'Oriente². Innanzi tratto, un indizio non oscuro ne somministra il sinodo della nazione greco-melchita del 1849³, il quale parlando della facoltà o dispensa per dire la messa nelle case private, il che confessa esser contro i canoni e la consuetudine della chiesa cattolica, dice: „E perciò nei regni d'Occidente appartiene soltanto al Romano pontefice il dare la detta dispensa per la difficoltà di ottenerla.“

Ma che in Oriente la concessione dell'indulto, di cui si tratta, non sia riservata al papa, si dimostra dal sinodo Libanese, il quale è tanto più autorevole, quanto più si sa che volle avvicinarsi alla disciplina occidentale. Ecco il testo: „Cum B ab ipsis apostolorum temporibus fuisse constet loca ad hoc specialiter deputata, ut sacrosancta ibi mysteria celebrarentur; hinc sacri canones prohibuerunt, ne in privatis aedibus divina liturgia conficeretur. Quare districte praecipimus sub poena suspensionis ipso facto incurrendae, ne quis sacerdos divinum hoc sacrificium extra ecclesiam vel oratorium ad divinum dumtaxat cultum destinatum et consecratum seu benedictum peragat, sine speciali et expressa licentia reverendissimi domini patriarchae et ordinariorum, quae licentia non ita facile nec sine necessitate concedatur, sed iis solum in locis, ubi christifideles sine ecclesia inter haereticos aut infideles versantur. Qui vero licentiam huiusmodi obtinuerint, curent domi munditiam, et ut ab omni alio usu sit libera, habeantque secum altare portatile, quod super decentem ornatamque mensam ponatur, caveant demum ne quidquam eorum deit C quae ad celebrationem missae requiruntur.“ D'onde risulta che la facoltà di permettere la celebrazione della messa nelle case private presso i Maroniti è in certo modo riservata al patriarca, senza di cui il vescovo non può autorizzarne, seppure la parte che ne ha il vescovo, sia qualche cosa di più della remissione, e commissione che a lui ne faccia il patriarca, e la ricognizione ed approvazione dell'oratorio. Il sinodo maronita di Bekorke del 1856 stabilisce diagintivamente che appartiene al patriarca ovvero al vescovo dar la licenza di celebrare la messa nelle case private. Questo sinodo però non è stato mai riconosciuto dalla sagra congregazione.

Il sinodo di Zamoscia⁴ ha quanto segue: „Cum ab ipsis apostolorum temporibus fuisse apparet loca specialiter deputata, quo fideles sacra mysteria celebraturi accederent; hinc sacri canones sapientissime prohibuerunt, ne in privatis aedibus conficerentur. Quare haec sancta synodus ipsorum vestigiis inhaerens, districte praecipit sub poena

¹ Sess. 22 de obs. et evit. in celebr. missae, Bened. XIV breve cit., § 11.

² Quanto all'indipendenza degli orientali dalle costituzioni pontificie e conciliari posteriori allo scisma è noto il criterio formulato da una consulta di teologi del 4 giugno 1831 nel modo seguente: „Subditi quatuor patriarchalium ecclesiarum (orientis non ligantur novis pontificiis constitutionibus, nisi in tribus casibus: 1° in materia dogmatum fidei; 2° si papa explicite in suis constitutionibus faciat mentionem et disponat de praedictis; 3° si implicite in eisdem constitutionibus de eis disponat, ut in casibus appellationis ad futurum concilium etc.“ Vedi Posanza Armeni, maggio 1867. Ristretto, part. II, cap. III, art. 1, § 1.

³ Part. I, cap. III, can. 7. Questo sinodo non è stato esaminato dalla sagra congregazione.

⁴ Part. II, cap. 18, n. 15.

⁵ Tit. III, § IV, p. 67.

suspensionis a divinis, ne quis sacerdos divinum hoc sacrificium extra ecclesiam, vel oratoria ad divinum dumtaxat cultum destinata et consecrata seu benedicta peragat sine licentia sui ordinarii: quam porro licentiam non ita facile, nec sine magna causa concedant.“

Del resto non sarà forse qui fuor di luogo di notare, anche in conferma della susseguente osservazione di Benedetto XIV, che la sagra congregazione ha dovuto anche in tempi a noi vicini interloquire più volte sulla soverchia facilità che evvi presso gli orientali, di celebrare la messa nelle case private; ond'è che nel 1842 dirigeva in proposito ai patriarchi di Levante un'enciclica, eccitandoli ad impedir tale abuso. E ricorda il suddetto sinodo melchita tale enciclica, dichiarando non esser lecito di dare la suddetta dispensa (di celebrare la messa nelle case private), specialmente perchè v'è una lettera della sagra congregazione di Propaganda in data 13 settembre 1842, in cui vieta di celebrare la santa messa nelle case private. Dee però avvertirsi che nella predetta circolare, benchè si richiami il divieto anche pe' sacerdoti di rito orientale di celebrare la messa nelle case private, nulla però vi si dice, da cui risulti negata l'autorità relativa ai prelati orientali, ed in tal senso l'istesso il medesimo sinodo, come ricavasi dallo stesso canone di sopra citato, col. 853 A⁵.

Finora degli oratorii considerati dal lato del dritto de' vescovi; ma ravviseranno forse l'eminente vostra opportuno, che ammesso pure tale diritto convenga moderarne l'esercizio, a prevenire gli abusi che pur troppo hanno avuto luogo in argomento, come si è di sopra osservato. Il sinodo di Zamoscia limita questo potere nei vescovi, vietando loro di usarne sine magna causa. Inoltre concorrendo anche le cause sufficienti, delle quali tale l'attuale sinodo, resterebbe anche a dir qualcosa della visita da farsi dal vescovo delle cappelle private, e della proibizione di celebrarvi più messe nello stesso giorno senza peculiare permesso. Gioverà consultare in proposito il sinodo Libanese⁶. Frattanto, per quel che apparisce dai documenti d'archivio, può dirsi, che non vi sono abusi intorno a ciò nella provincia di Fogaras. Ecco le risposte date dai vescovi all'articolo 103 del questionario. L'articolo è il seguente: „An aliquis irreperit abusus celebrandi missae sacrificium in privatis oratoriis absque necessitate, et non obtenta licentia a competenti auctoritate ecclesiastica.“ L'arcivescovo nel 1869 rispondeva: *Negative*. Monsignor Papp-Szillagyi vescovo di Gran-Varadino nel 1863: „Abusus sacram liturgiam in privatis oratoriis absque necessitate et non obtenta licentia a competente auctoritate ecclesiastica celebrandi, cum in hac dioecesi nulla talia oratoria existant, omnino nullus irreperit.“ Il vescovo di Lugos nello stesso anno: „Sine obtenta ab hoc ordinariatu licentia, oratoria privata quisquam erigere, eo minus sacra in iis per abusum celebrare audeat.“ Ma dato pure che non

⁵ Loc. cit.

⁶ Come questa circolare, così altri simili decreti, che si hanno in archivio, non sembra che pregiudichino al dritto dei vescovi orientali. Tal è quello fatto per Caldei nel 1758. L'arcivescovo caldeo di Diarbekir avea significato che i monaci armeni del Libano volevano celebrare nelle case private senza licenza dell'ordinario, nè della santa sede. Fu ricordata la proibizione più volte ripetuta ai missionari latini. E la Propaganda nel generale consenso l'ottobre detto anno decretò: „Extendantur decreta etiam pro Chaldaeis et tradantur archiepiscopo, qui caret eorum executionem, compellendo etiam, quatenus opus sit, omnibus iuris remediis.“ Oltre a ciò, è da riflettere che tali decreti sono particolari.

⁷ Part. IV, cap. I, n. 6.

siavi colà in proposito alcun abuso, giudicheranno in questo intento, riguardava anche i libri biblici. nondimeno l'eminenza vostra, se la facoltà di cui trattasi, debba nel sinodo circoscriversi in modo da impedire gl'inconvenienti che in seguito ne potrebbero derivare.

(80)

Nota archivi:

Nel fine di questo paragrafo s'interdice la musica instrumentale nelle sagre funzioni. Nella costituzione *Anno* Benedetto XIV¹ scrive: „Univerus quidem orbis christianus organi aliorumque musicorum instrumentorum usum adhuc non recepit; praeter enim Ruthenos ritus graeci, qui in suis ecclesiis neque organum neque alia musicae instrumenta habent, teste patre Le Brun, t. II, *Exp. misc.*, p. 215, nostra pontificia cappella, ut omnibus notum est, cantum musicum, sed gravem, decorum, piun-que admittit. nunquam autem organum etc.“ Monsignor Papp-Saillagy²: „Ea est (dico) proprietas ecclesiae orientalis, ut cantum *instrumentalem* in ecclesia non admittat.“

(81)

Nota archivi:

Anche il sinodo Libanese esige negli ordinandi la scienza del canto ecclesiastico: „Sciant omnes, qui ad sacros ordines promoveri desiderant, aut ad canendum in choro admitti, etiam quoad cantum se examen coram episcopo subituros.“

(82)

Nota archivi:

L'opera rituale, la cui compilazione vien qui ordinata, dà luogo a rammentare, che a seguito delle indagini fatte dalla delegazione apostolica di Blasendorf risultò sino all'evidenza la necessità indispensabile di rivedere tutti i libri liturgici in uso presso i Rumieni³. Nè sfuggì questo punto alla sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari; e fra i progetti fatti in proposito, nella generale adunanza del 27 febbrajo 1859 preferivasi questo, che cioè il nunzio apostolico istituire in Vienna una commissione di ecclesiastici, che stimasse i più adatti, con incarico di rivedere sotto la sua presidenza i libri medesimi; che esauriti gli studii tutto dovesse parteciparsi ai vescovi, perchè vi facesse ciascuno le sue osservazioni, e ricevute queste, la commissione dovesse condurre a termine il lavoro, in guisa da potersi dare senza tema di errore alle stampe. Non sappiamo, se e cosa facesse monsignor nunzio; solo noteremo che monsignor Vanea⁴ dopo aver detto che tutti i libri rituali in uso colà „sunt in linguam romanam translati ex originali graeco secundum exemplaria a sede apostolica approbata“, e che „errores quidem in his libris non occurrunt“, non dissimulava però, che „occasione novae eorundem editionis optandum esset, ut ad normam exemplarium graecorum a sancta sede approbatorum novitas recensentur“. E il vescovo di Gran-Varadino⁵ parlando dei saltari, menologii e dei tipici confessava, che „sunt illa eadem, quibus et schismatici solent uti“.

(83)

Nota archivi:

Quanto si disse nel 1859 sulla necessità di una ristampa de' libri liturgici, e sul modo di riuscire

¹ 19 febr. 1749, § 2.² *Enchiridion*, sect. II, cap. I, § 57.³ Part. IV, cap. V, n. 2.⁴ *Rapporto cit.*, p. 60.⁵ *Relaz.* del 1859.⁶ *Relaz.* del 1859.

in questo intento, riguardava anche i libri biblici. Come apprendiamo dalle conferenze di Blasendorf, tre sono le versioni della sagra scrittura in lingua rumena volgare¹, senza tener conto di qualche traduzione parziale eseguita sulla versione slava. Una dal greco stampata in Bukarest nel 1689; la seconda manoscritta fatta sulla volgata dal vescovo Pietro Paolo Aaron; la terza, ch'è in uso, fatta sull'edizione greco-latina di Watablo dal basiliano Samuele Klein, e pubblicata colle stampe in Blasendorf nel 1795. Questa è l'edizione, che il sinodo chiama *approvata*, approvata però dai vescovi, se non per decreto, almen per uso, e che quei prelati assicurano esser fedele ed immune da errori sostanziali. Quanto poi ai caratteri della sagra scrittura, come dei libri liturgici, sono dessi i cirilliani, tranne alcuni libri impressi in caratteri latini; e notavasi nella stessa circostanza, che i parrochi idioti ed i cantori (che sono secolari addetti a cantare in chiesa) leggono più facilmente i caratteri cirilliani che i latini².

(84)

Nota archivi:

Dietro le notizie avute dalla delegazione di Blasendorf, per ravvivare nel popolo l'illanguidito spirito di devozione, e per eccitarlo all'esercizio delle pratiche di pietà ed alla frequenza de' santi sacramenti, stimarono utile gli eminentissimi padri nel generale consesso della sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 16 marzo 1859 di far tradurre in lingua rumena, per esser poscia stampati nella tipografia de' mechitaristi di Vienna od in altra più acconcia, con caratteri cirilliani, onde divulgarli gratuitamente nel popolo, quei libri di pietà e d'istruzione religiosa e morale che si credessero più adatti; e furono di parere, che tutto ciò dovesse farsi a spese di Propaganda col darle l'incarico a monsignor nunzio di Vienna, il quale doveva occuparsi della rispettiva esecuzione e della scelta de' relativi libri. Monsignor Papp-Saillagy nel 1863 dopo aver noverato i libri di pietà in uso nella sua diocesi, conchiudeva, che „omnino utile quin immo necessarium foret partim hoc nova editioe eaque correctiori, partim alios ad populi pietatem fovendam edere, quos utique praestaret cum approbatione ordinariatuum graecocatholicorum, cumprimis vero ipsius metropolitanae typis vulgare“.

(85)

Nota archivi:

Oltre alcuni conpi datici dai vescovi nelle loro relazioni diocesane, abbiamo in archivio sulle astinenze e digiuni in uso presso i Rumeni una relazione esibita alla delegazione apostolica di Blasendorf dal teologo del vescovo di Armenopoli³. Questi documenti goveranno insieme al sinodo, per conoscere la prassi attuale; ma conviene altresì indagare qual sia la disciplina generale degli orientali, e in particolare de' Greci, perchè apparisca se e come se ne sono allontanati i Rumeni.

Cominciando dai giorni di stretto digiuno, enumereremo dapprima il sinodo *la quaresima* che precede la pasqua, e che si appella dagli orientali *la grande quaresima*, per distinguerla dalle altre tre quaresime o giorni di astinenza, di cui parleremo in appresso; ma non ne indichiamo il principio. Essa adunque comincia dal lunedì di quinquagesima, cioè „a feria II post dominicam tertiam tridii“, come si esprime il teologo d'Armenopoli.

¹ Tanto la sagra scrittura, quanto la liturgia, il breviario, e gli onologii, tutto è preso di loro in lingua rumena volgare.² *Rapporto cit.*, p. 57 e 58.³ *Rapporto cit.* *Sommario*, n. VII.

Non determinano i padri di Fogaras, come neppure il sinodo di Zamocacia, la quantità de' cibi permessi nella quaresima. Stando alla relazione del teologo d'Armenopoli, presso i Rumeni „ieiunio hoc (della grande quaresima) abstinentia a carnibus, lacticiis et piscibus praescribitur“. Monsignor Papp-Saillagy nella relazione del 1863 attesta semplicemente che ne' giorni di digiuno usano i Rumeni „ieiunalibus cibis et piscibus“; monsignor Vancsa, che il digiuno quadragesimale „potissimum in abstinentia a carnibus et lacticiis consistit“. Il vescovo di Lugos così lo descrive: „ieiunium quadragesimae partim integrum in abstinentia a carnibus custodiunt, partim primam et ultimam hebdomadam ieiunio strictiori colunt, et in reliquis intermediis quinque hebdomadis, dies lunae, mercurii et veneris (ferias II^{ae}, IV^{ae} et VI^{ae}) excipiendi semel in die carnibus semet reficiunt, vel maxime artifices et opifices in oppidiis et civitatibus difficiliori et sedentario operi addicti.“

Il digiuno quadragesimale e la stretta astinenza fu già chiamata dai Greci *xerofagia*, perchè secondo la primitiva disciplina essi non dovrebbero cibarsi che di cibi aridi, escluso anche l'olio e il vino; il che però sembra che da lungo tempo sia andato in disuso, almeno pe' non claustrali. È loro vietato pure l'uso del pesce¹, tranne quello esangue. Difatti il Goar nelle note sull'ufficio de' presantificati, n. 27, dice esser lecito agli orientali usare „squillas, ostreis, cancriis, polypodibus, sepiis, et aliis huiusmodi exsanguinibus, quasi a piscium perfectorum natura alienis, et cruditate seu vilitate stomachum affligentibus, sicut et piscium ovis exsiccatis et sale ad solem conditis“. Lo stesso apparisce dalla bolla *Etis pastoralis*, ove Benedetto XIV conferma l'indulto, col quale Clemente XII ai monaci basiliani di rito greco della terra di Mezzojuvo nella diocesi di Palermo concesse, „ut piscibus sanguinem habentibus libere et licite nonnullis anni quadragesimis vesci possint, non obstantibus ritus graeci ordinationibus.“² Giova però sapere che nella stessa bolla³ Benedetto XIV accordò a tutti gl' Italo-Greci il permesso di usare nei giorni di digiuno non solo del vino e dell'olio, ma anche dei pesci *cuiuscumque generis*.

I giorni eccettuati, secondo il sinodo, dal digiuno che ci occupa, sono i *sabati e le domeniche*, non che la festa dell' *annunziazione*, a meno che non coincida col venerdì o sabato della settimana santa. Il teologo d'Armenopoli ne eccettua soltanto la festa dell' *annunziazione* e la domenica della palma, „quibus piscibus vesci licitum est.“ Il Goar nell'eucologio greco avverte, che nella quaresima i Greci

„oleum sabbatis et dominicis vivumque hodie toto illo tempore permittant“; e Leone Allasio aggiunge, che è loro permesso anche l'uso del pesce nella festa nell' *annunziazione*. Il sinodo Libanese⁴, quantunque abbia mitigato alquanto poi Maroniti l'antico rigore orientale, nondimeno parlando della quaresima dice: „Non tamen ieiunatur diebus dominicis, neque sabbatis, praeter sabbatum sanctorum, neque in festis de praesepto, quae occurrunt in quadragesima,“ fra le quali nomina quella della santissima annunziata; „in quibus tamen (ripiglia) usus carniarum, ovorum et lacticianorum omnino interdicitur.“ La stessa indulgenza fu usata nella costituzione *Etis pastoralis*⁵ agl' Italo-Greci per ciò che riguarda i sabati: „Item tolerandum est, ut ad ieiunium eodem die sabbati in quadragesima, excepto uno sabbato sancto, ex antiqua traditione, non tenentur, sed dumtaxat ad abstinentiam.“

Veniamo ora alle *vigilie*. Ecco l'elenco che ne porge il teologo d'Armenopoli: „Praeter haec ieiunia habemus adhuc sic dicta stricta ieiunia in vigilia nativitate Christi, epiphaniae et paschatis: his diebus nisi una refectio ad vespertinum tempus protracta admittitur cum abstinentia etiam a piscibus.“ Il che corrisponde a quanto scriveva monsignor Papp-Saillagy⁶: „Ieiunia stricte talia solum in vigiliis festorum nativitate Domini, epiphaniae et paschatis solent observari.“ Continua il teologo suddetto: „Tum in festo decollationis sancti Ioannis Baptistae in diem 29 augusti, et exaltationis sanctae crucis in diem 14 septembris celebratione incidente⁷, abstinemus a carnibus et lacticiis, in qualescumque dies festa haec inciderent.“ I quali due ultimi digiuni, o astinenze sono proprii anche de' Ruteni, come impariamo dal sinodo di Zamocacia⁸.

Sieguono i digiuni della *feria quarta e sexta* di ciascuna settimana fra l'anno. Che presso gli orientali l'astinenza settimanale sia del mercoledì e venerdì, escluso il sabato, è cosa abbastanza certa, e basterà addurre l'esempio del sinodo ruteno, dal quale fra i giorni affetti dal digiuno si enumera „per totum annum feria IV et VI cuiusvis hebdomadae“⁹. Ma è certo altresì, che l'astinenza di quei giorni non è solo dalla carne, ma ben anche dai latticini. Che anzi in un voto del 1781 sui digiuni degli orientali, coll'autorità di Balsamone e di Nicolò patriarca di Costantinopoli, si dimostra che in que' giorni facevasi uso della sola *xerofagia*. Il che si conferma da un'istruzione, che, per decreto approvato da Clemente XI ai 6 febbraio 1716, inviò il commissario del Santo Officio ad Eutimio arcivescovo greco-melchita di Tiro e Sidone e nella quale si riprova il permesso da lui dato di usare nelle ferie IV e VI e in quaresima il pesce contro la consuetudine della chiesa greca; e da un decreto della stessa suprema dei 19 gennaio 1723, in cui si nega agli Armeni convertiti di Crimea l'indulto del pesce nei menzionati giorni. Inoltre Benedetto XIV nella costituzione *Demandatum*¹⁰ così dispone pei Melchiti: „Atque insuper in toto tractu patriarchatus Antiocheni laudabilem consuetudinem a maioribus derivatam abstinendi etiam qualibet feria IV et VI per annum ab usu piscium, quae ab aliis quoque finitimis populis eiusdem graeci ritus

¹ Enciclica *Allatae sunt*, §§ 2, 47. Bollario di Propaganda, t. III, p. 339, 378. Ecco come Leone Allasio descrive il digiuno della grande quaresima: „Primum est (ieiunium) magna quadragesimae, quadraginta nempe et octo diebus ante pascha; singulis diebus hebdomadis, exceptis sabbato et dominico, oleum et vinum et bina comestiva. Quidam tamen ex laicis his quinque diebus hebdomadis oleum comedunt (forse comedunt) et vinum bibunt, nec in peccatum illis a confessoribus similis usus reputatur qui in monachis vitio vertitur;“ e altrove determina qual sia l'astinenza de' sabati e delle domeniche in cui non digiunano nella quantità, dicendo: „Graeci dominicis quadragesimae et sabbatis non tantum a cibis paschalibus abstinent, sed a piscibus etiam multisque aliis, quibus latini vocantur... Idque ieiunium adeo firmiter observant, ut per totum quadragesimae tempus praeter diem annuntiationis sacrum, quo illis usus piscium permittitur, nunquam alias piscibus vocantur... Huius rei fuisse semper Graeci observantissimi, et chatrizaricos qui caso ac ovis sabbata et dominicos quadragesimales inquinaant, dicto et scripto maxime divexarunt.“

² § IX, n. 12.

³ *Ibid.*

⁴ Part. I, cap. IV, n. 2.

⁵ § IX, n. 10.

⁶ Relaz. del 1863.

⁷ Poco dopo soggiunge: „Pia invaluit consuetudine perierit in locis septima septimana quoque festum exaltationis sanctae crucis praecedente, ieiunalibus feracis uti.“

⁸ Tit. XVI, p. 148.

⁹ Tit. XVI, p. 147.

¹⁰ § 6. — 24 dicembre 1748. Bollario di Propaganda, t. III, p. 99.

exacte custoditur, indistincte servari praecipimus.¹ Accennammo poi più sopra la dispensa concessa dallo stesso immortale pontefice agl' Italo-Greci, di cui ecco le parole: „Nos paternae pontificiae caritatis, quae novit imbecillitates infirmorum sustinere, non immemores, tam dictis Graecis in Coruica habitantibus, quam omnibus et singulis Albanensibus et Graecis, qui in Italia et insulis adiacentibus commorantur, tenore praesentium, ut ad instar latinorum, in quorum dioecesibus degunt, in memoratis quadragesima, quartis et sextis feriis, et reliquis anni ieiuniis, vino, oleo et piscibus cuiuscumque generis possint uti, concedimus et indulgemus.“ Della stessa larghezza godono i Maroniti in virtù del loro sinodo, secondo il quale „feria IV et VI totius anni fit abstinencia a carnibus, ovis et lacticiis.“²

La norma stabilita in via di dispensa per gl' Italo-Greci e i Maroniti, sembra essere invalsa presso i Rumeni, se si ha da stare alla testimonianza del teologo Armenopolitano, cui associavansi l'arcivescovo e monsignor Papp-Saillagy. Dei quali il primo nel 1869 scriveva, che nella feria IV e VI „abstinencia a carnibus generatim loquendo, observatur“; il secondo nel 1863, che detti giorni colà si osservano in modo che „cibus pinguis sive carnalibus abstineatur“.

Ma quali sono i mercoledì e venerdì eccettuati? Primieramente il sinodo eccettua quelli, ne quali cada una festa del signore o della beata Vergine. Non v'ha dubbio che appo gli orientali non si osserva nelle feste lo stretto digiuno, come apparisce dalle feste che si celebrano nella quadragesima. Se peraltro in esse non si osserva la quantità, v'è però almeno l'astinenza dalla carne e dai latticini. Inoltre, sebbene la disciplina invalsa presso i Maroniti sia più mite, pure quanto alle feste, le quali coincidendo coi mercoledì e venerdì fra l'anno, portano seco l'esenzione dall'astinenza, non vi si enumerano che quattro feste principali, cioè della trasfigurazione, dell'assunta, della natività di san Giovanni Battista, e dei santi apostoli Pietro e Paolo.

L'altra eccezione indicata dal sinodo riguarda il tempo che corre a nativitate Domini usque ad epiphaniam; sulla quale possiamo solo notare, che è ammessa anche dal sinodo Libanese.

La terza comprende la settimana detta della tirofagia. Questa comincia dal lunedì dopo la domenica di sessagesima, ed in essa secondo la disciplina orientale sono vietate bensì le carni, ma si permette l'uso de' latticini, e tale permesso si estende altresì ai mercoledì e venerdì della settimana medesima.³ Noteremo però che i Maroniti, i quali non si astengono dalle carni nella settimana precedente la quaresima, non se ne astengono in quella neppure il mercoledì e venerdì, e ciò a tenore del sinodo Libanese. La stessa consuetudine è invalsa presso i Siri, come ricavasi dal sinodo di detta nazione del 1866.

La quarta eccezione riguarda la prima settimana dopo pasqua. Il sinodo Libanese l'estende alle settimane comprese tra la pasqua di resurrezione e la pentecoste; e quest'uso attesta il Thomasin essersi introdotto ab antiquo in alcuni luoghi.

L'ultima abbraccia la settimana di pentecoste, sulla quale nulla si ha da osservare.

Tutte queste eccezioni, tranne la prima, sono così riferite dal teologo d'Armenopoli: „Demum per totum anni decursum feria IV et VI hebdomadae, seu diebus mercurii et veneris abstinemus a carnibus et lacticiis, demptis diebus, qui inter festum nativitate Christi et vigiliam epiphaniae incidunt; pariformiter hebdomade paschatis et pentecostes tota carnibus utimur, tum ut corpus ieiunio maceratum modice refocilletur, tum ut gaudium festorum horum dignitate et sanctitate conceptum demonstratur. Non absimiliter e consuetudine a maioribus ad nos derivata comedimus carnes etiam feria IV et VI septimanae triodii, quae correspondet septuagesimae latinorum.“ Il vescovo di Lugos nel 1863 attestava che le ferie IV e VI vanno soggette al digiuno o astinenza „exceptis diebus inter nativitatem et baptismum Domini; septimanae post dominicam publicani et pharisaei, et hebdomadae in albis; item hebdomadae post resurrectionem Domini et descensionem Spiritus sancti, quibus ieiunium sublatum est; pari modo etiam festis diebus nativitate et baptismi Domini, quocumque die inciderint“.

Hanc paragraphum altera ab eminentissimis patribus expuncta excipiebat, in qua declarabat synodus rigorem canonum relate ad ieiunium in istha provincia immemoriali consuetudine ita temperatum fuisse, ut exceptis nonnullis vigiliis praecipuarum festivitatum, ieiunium in abstinentiam permutatum fuisset, nempe in temperantiam a cibus vetitis, concessa nihilominus frequentiori quoque per diem ciborum haud prohibitorum comestione. Hinc Nota archiepi animadvertet: „

L'única comestione, a testimonianza del sinodo, immemoriali consuetudine più non si osserva fra i Rumeni, exceptis nonnullis vigiliis praecipuarum festivitatum, senza dir quali. Giusta il teologo Armenopolitano, l'única refezione ad vespertinum tempus protracta ha luogo solamente nelle vigilie del natale, dell'epifania e di pasqua. Consona è la relazione del vescovo di Gran-Varadino, il quale dopo aver noverato le dette tre vigilie, attesta che negli altri digiuni si astengono dai cibi vietati, refectio per diem autem pluries repetita, e anche il digiuno della feria IV e VI dice che si osserva in gúisa, che refectio per diem saepius toties quoties institui valeat.

Niuno ha dubitato, che l'única comestione, in cui consiste l'essenza del digiuno, sia inerente al medesimo anche presso gli orientali. Un argomento ne porge Leone Allasio, il quale parlando dei sabati e domeniche della quaresima, in cui non si digiuna, osserva che nei detti giorni, è permesso l'olio e il vino et bina comestio. Inoltre, il Goar dopo aver detto, come abbiamo veduto, che i Greci ne giorni medesimi usano l'olio e il vino, soggiunge: „Nec povopaylav (unam comestionem) illis diebus observant, seu abstinentiae tantummodo, non ieiunio dicatis;“ d'onde siegue che ne giorni sagri al digiuno deo osservarsi la monofagia. E monsignor Papp-Saillagy nell'Enchiridion, sul modo con cui gli orientali digiunano, scrive; „Diebus abstinentiae, abstinendum est quidem a cibus carnalibus et vetitis, sed comestio toties quoties admissa est; diebus stricte ieiunalibus unica per diem refectio, et quidem determinato tempore, non ante horam nonam seu tertiam pomeridianam, cum abstinentia a cibus vetitis praescribitur; immo in parasceve paschae seu die magno vespertina refectio usque occasum solis est differenda“.

Oggi però, almeno presso alcune nazioni di Levante, protratto il digiuno naturale fino al mezzo

¹ Bolla *Etis pastoralis*, § IX, n. 12.

² Part. I, cap. IV, p. 15.

³ Il teologo di Armenopoli, favellando del digiuno quaresimale dice: „Ieiunio huic praemittitur una septimana sic dicta tyrophagiorum, seu in liba, qua utat lacticiis uti licet, ea tamen iam ad sacratum tempus pertinet, neque tunc solemnitates nuptiarum admittuntur.“

⁴ § 147. De modo ieiunandi in ecclesia orientali.

giorno, ed anche fino all'ora di nona, ossia alle tre pomeridiane, indi è permesso cibarsi più volte. E tal uso di sciogliere il digiuno al mezzodi nella quaresima, e di osservare la sola astinenza negli altri tempi dell'anno, fu legittimato presso i Maroniti dal loro sinodo: „In primo ieiunio quadragesimali non solum ieiunandum est a carnibus, ovis et lactiniis, sed etiam ab omni cibo potuque abstinendum, saltem a media nocte ad meridiem. In reliquis autem ieiuniis, etsi laudabile esset iuxta antiquam maiorum nostrorum consuetudinem, perinde ac in quadragesima, ieiunium servare, usum tamen iam introductum toleramus, abstinendi nimirum dumtaxat a carnibus, ovis et lactiniis.“ Il sinodo melchita del 1835 nel canone 23 ha quanto siegue: „Essendo da molto tempo prevalsa la consuetudine degli orientali (per tacito consenso de' superiori ecclesiastici, o per la sua volontà) che nella quaresima e nelle vigilie si osservasse il digiuno naturale da mezza notte a mezzo giorno, e dopo mangiassero cibi di magro nel pranzo e nella cena, senza che si osservasse la quantità, e nemmeno se ne facesse scrupolo di coscienza, e conseguentemente la legge dell' unica comestione grande, e quella della modica colazione, che consiste in cose asciutte non cucinate, aveva perduto nel nostro paese il suo vigore, relativamente al suo primiero stato: pertanto esortiamo tutta la nostra greggia all' osservanza del digiuno naturale sino al mezzo giorno, affine che a poco a poco non s' indebolisca, o col pranzare molto tempo prima del mezzogiorno, o mangiare e prender caffè e fumare alla mattina, come gli altri giorni dell' anno: il che rende i digiuni della quaresima senza differenza degli altri, e non si ottiene il fine della sua istituzione ecc.“ Niuna osservazione in contrario fu fatta nell' esame del sinodo, istituito dalla sagra congregazione.

Porro cum sacra congregatio etiam hac super re archiepiscopo scripsisset pro opportuna informatione, is respondit:

„Illam ieiunii relaxationem in praxi evenisse cumprimis duabus de causis: primo quidem ex eo, quod fideles dioeceseon huius provinciae ecclesiasticae, paucis exceptis, duris agriculturae variorumque officiorum laboribus occupati in vultu sudore cogantur amarae vitae media sibi procurare: qui proin inter tam graves et corporis vires exhaustientes occupationes nec penes optimam, si quam habent, voluntatem sunt in statu ieiunia secundum plenum rigorem observandi, nisi virium physicarum debilitationi ac proin sanitatis iacturae exponi velint.

„Secunda causa relaxationis ieiunii in praxi interventae iacet in circumstantiis locorum, quibus fideles nostri obnoxii tamquam qui passim in locis per aliarum quoque confessionum religiosarum et quidem acatholicarum aedecias inhabitatis intermixti degunt, continuis horum cavillationibus expositi ad ieiuniorum vilipensionem et contemptum sollicitantur, ut adeo de resistentia eorum his tentationibus opposita etiam penes exceptionatam ieiuniorum observationem comprobata tale quale solatium concipere debeamus.

„Ceterum non deerimus fideles nostros strictioris etiam ieiuniorum observationis admonere.“

(86)

Nota archiepiscopi:

Passa il sinodo a parlare delle altre tre cosiddette quaresime, proprie della chiesa orientale. La prima che precede il natale, comincia il 15 novembre e

è dura fino a quella festività. La seconda, che precede la festa de' santi apostoli Pietro e Paolo, principia dal lunedì che siegue la domenica dopo la pentecoste, ossia della santissima Trinità (domenica che presso i Greci è sagra a tutti i santi), e dura sino alla vigilia della festa medesima, e perciò ne' diversi anni varia nella durata. La terza, precedente l'assunzione della beata Vergine, ha principio il 1° di agosto e termina col giorno 14 di questo mese. Della quaresima di Natale dice il teologo più volte mentovato: „Tempore hoc abstinemus a carnibus et lactiniis: religiosi autem etiam a piscibus, quos imitantur et pietiores fideles.“ Del digiuno dei santi Pietro e Paolo, dopo aver detto che dura sino al giorno della festa dei santi apostoli, „nisi dies hic in feriam IV aut VI hebdomadae incideret, quo in casu et ipso festo ieiunatur.“ soggiunge: „Ieiunio hoc abstinencia a carnibus et lactiniis praecipitur, ut ut multi fideles et ab esu piscium abstineant, religiosi vero abstinendum est.“ Della quaresima finalmente, che va innanzi all'assunzione, dopo aver fatto la stessa riserva pel caso, in cui detta festività cada in mercoledì o venerdì, *tunc enim et ipso die festo ieiunatur*, scrive: „Ieiunio hoc non nisi abstinencia a carnibus et lactiniis praescribitur. Religiosi interim et a piscibus ieiunant, quos sequuntur multi et e fidelibus.“ D'onde si chiarisce che presso i Rumeni nelle dette tre quaresime è prescritta l'astinenza soltanto dalle carni e dai latticini. Il vescovo di Lugus dopo aver esposto il modo, con cui colà si osserva la quaresima (col. 857 A), soggiunge: „Id observant et in reliquis ieiuniis nativitatibus Domini, sanctorum apostolorum et beatae Virginis, quando aliquibus diebus spontanea strictius abstant.“

La durata di queste tre quaresime corrisponde a quella, che generalmente trovasi prescritta ab antiquo per i Greci¹, e che si suppone da Benedetto XIV nella costituzione *Demanda tam*² dei Melchiti. Nello stesso modo sono circoscritte dal sinodo di Zamoscia. Consta egualmente che in queste quaresime, almeno secondo l'uso introdotto presso gli orientali da lungo tempo, non vi è obbligo di digiunare³, ma solo quello dell'astinenza. Il sinodo ruteno avverte unicamente che il digiuno dell'avvento si osserva *cum abstinencia a lactiniis*.

V ha memoria in archivio d'indulti accordati agli Italo-Greci⁴, non che ai Ruteni⁵ sull'osservanza

¹ Nel frammento di Balsamone riportato dal Cotelerio nelle note al lib. V *constitutionum Apostolicarum*, cap. 30, si legge: „Ieiunium quatuor festorum, Natalis Iesu Christi, sanctorum apostolorum, transfigurationis et dormitionis Deiparae, esse inexcusabile: eius vero dierum quantitatem non esse aequalem apud omnes, sed ante septem quidem dies unicuique horum festorum omnes fideles, laici scilicet et monachi, coguntur ieiunare inexcusabiliter: quique non ita faciunt, ab orthodoxorum communione alienabuntur.“ Il Goar nelle note ad *officium praesentificationis*, n. 97: „Quamvis autem (scrive) in honorem apostolorum, a dominica post pentecosten sanctorum omnium celebrata addita ad diem Petro et Paulo consecratam, posteramque alium apostolorum sanctorum solemnitati communem, ieiunium assumptum observent, brevissimum tamen est et pro festività paschalis varietate incertum, nec tam grave, ut olei pisciumque comestione secumferat illicitam. Aliud item a 1 augusti ad diem beatae Virginis assumptioni celebrandae dictum, devotionis licet et affectus erga illam demonstrandi gratia suscipitur, non ita protrahitur tamen, et ab ovis et casto tantum, non piscibus et oleo interdicit. Ieiunium tandem Christi natalitio praevigilam, quamvis olim (die) 15 novembris incipi soleret, nunc tamen frigidior Graecorum devotio ad dies septem contrahit.“

² § 5.

³ Gli orientali, sebbene distinguano il perfetto digiuno ecclesiastico dall'astinenza, non pertanto chiamano sovente giorni di digiuno anche quelli di semplice astinenza.

⁴ Udienza 18 febbraio 1764; 19 settembre 1784.

⁵ Sinodo di Zamoscia, l. c.

della quaresima precedente la festa dei santi apostoli Pietro e Paolo, sia perchè talvolta è ben lunga, sia perchè cade nel tempo delle maggiori fatiche campestri; ma i padri di Fogaras non fanno in proposito alcuna domanda.

Dalle dettagliate notizie, che qui ci siamo studiati raccogliere, si rende chiaro, che i Greci Vallachi si sono alquanto dilungati su questo punto di disciplina dall'antica severità del rito orientale. Tal decadenza della legge del digiuno fra le nazioni di Levante si è lamentata più volte, e fin dal secolo scorso notavasi, che tornava di scandalo agli scismatici, i quali sono, od erano almeno allora più osservanti. I padri di Fogaras si tennero paghi di enunciare i giorni affetti dall'astinenza o dal digiuno, senza dir nulla della qualità de' cibi. Vedranno pertanto l'eminenze vostre nel loro savio accorgimento, se convenga eccitar quei prelati, perchè se ne occupino nel prossimo sinodo, onde conosciuta a pieno l'attuale loro prassi, le ragioni e l'antichità della medesima, possa la santa sede giudicare, se e come convenga autenticarla.

(87)

Nota archiepiscopali:

Siccome il digiuno stretto coll' unica comestione si riduce fra i Rumeni a tre soli giorni in tutto l'anno (col. 860 C), si comprende agevolmente, come i digiuni sopra descritti possano obbligare a senso del sinodo tutti i fedeli, appena giunti all'uso della ragione.

(88)

Nota archiepiscopali:

La dispensa del digiuno si concede „a competente ecclesiastica auctoritate“; ma non s'indica qual sia quest' autorità competente. Fu già denunziato alla santa sede, che i vescovi rumeni o per ragione di matrimonio di misto rito, o di domestici addetti al servizio di persone di altro rito, dispensano di propria autorità, e analogamente ai regolamenti imperiali¹. La sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari nell' adunanza 9 marzo 1859 vide la necessità di rimediare a quest' inconveniente; ma per difetto di positive notizie sulla prassi in vigore presso i Ruteni ed altri Greci uniti, rispose dilata a dubbio: „Se sia expediente che il santo padre autorizzi i vescovi della provincia ecclesiastica di Fogaras, a dispensare i loro rispettivi diocesani, ne casi sopra descritti, dalla legge del digiuno, ovvero convenga piuttosto lasciarli nella loro consuetudine, secondo la quale han dispensato di propria autorità.“

Egli è indubitato, che i vescovi non possano diminuire o dispensare i digiuni e le astinenze del rito, giacchè asserisce Benedetto XIV nell' enciclica *Allatae sunt*, corroborando cogli esempi la sua asserzione, „apostolicam sedem toties patriarchis obstitisse, quoties veterem rigorem ieiunii suis subditis praescripti relaxare voluerunt.“ Che anzi non possono i vescovi introdurre alcun cambiamento in tal materia, neppure congregati in sinodo col loro patriarca, come apparisce dalla costituzione benedettina *Demandatum*², ove l' encomiato pontefice dichiarò nulla la riduzione fattane dal patriarca melchita col suo sinodo. La loro potestà si limita ai casi o persone particolari; che ove si tratti dell' intera diocesi, od anche di ceto o comunità, fa d' uopo di un indulto della santa sede. Ciò apparisce dalla stessa costituzione *Demandatum*³, in cui

A dopo irritata la diminuzione delle astinenze fatta dal sinodo presso i Melchiti, riflettendo il pontefice, che ne villaggi del Libano si penuriava di cibi esuriali, accordò al patriarca per quei luoghi la facoltà di dispensarne. Una recente conferma ne porge la convenzione stipulata fra i vescovi latini e rumeni della Galizia, e approvata dal papa nel 1863. Imperocchè nel punto D, articolo c, dopo essersi stabilito, che i vescovi potranno concedere agli individui delle famiglie di misto rito varie dispense sull' astinenza e digiuni, si conchiude: „Praedictas vero dispensationes ordinarii concedent tamquam apostolicae sedis delegati!“

Che se il sinodo di Zamoecia „censuit rusticos aliosque operarios vel in parte vel in totum absolvi posse“ dal digiuno che va innanzi alla festività de' principi degli apostoli, è chiaro, che qualora queste parole esprimono la facoltà nei vescovi di dispensare, essa dee derivarsi dall' approvazione pontificia, onde fu munito quel sinodo. Il Libanese, approvato parimenti dalla santa sede, ha questo siegue: „Urgente publica necessitate, censuit haec sanctae synodus a reverendissimo domino patriarcha dispensari posse in praedictis tribus ieiuniis hoc modo: videlicet in ieiunio sanctorum apostolorum a die 15 ad diem 24 iunii inclusive, in ieiunio assumptionis beatae Virginis a prima die ad 6 augusti inclusive. Et in ieiunio nativitatiae Domini a die 5 decembris ad 12 inclusive. Dispensatio tamen per patriarcham non detur generaliter, sed pro unico ieiunio tantum et pro illa vice, iuxta necessitates certi loci, temporis et causae.“

Vero è, che i vescovi greci dell' impero Austriaco godono delle facoltà ordinarie della formola III, che loro si dà per organo di Propaganda *ad quinquennium*, e ove nell' articolo 19 si conferisce loro la facoltà „dispensandi, quando expedire videbitur, super esu carni, ovorum et lacticiniorum“ tempore ieiuniorum et quadragesimae; ma oltre che si tratta di una facoltà che proviene da una concessione pontificia, e non già dall' autorità nativa dei vescovi, si è più volte dichiarato che tal facoltà si limita ai casi particolari, sia d' individui, sia al più di famiglie.

Oggi però non abbiamo indizi per credere che i vescovi rumeni sogliano oltrepassare in ciò i limiti delle loro facoltà; anzi dalle relazioni delle diocesi risulta che raramente chiedono quei fedeli d' esser dispensati dalla legge in discorso, e che gli ordinari si restringono a dispensare ne' soli casi particolari. Eccò come esprimevasi nel 1863 quello di Lugos: „Proles et senes et infirmi, item viatores et milites ab obligatione ieiunii (catechismi in via-

agli altri orientali, segnatamente di rito greco. Ciò risulta anche dalla costituzione *Inter plures* degli 11 maggio 1744, § 24, ove Benedetto XIV volle che i monaci basiliani ruteni allo statuto, nel quale aveano stabilito „pro recta monasteriorum utriusque provinciae Lithuanicae et Polonicae disciplina, ut orientalis ecclesiae usum, consuetudines, exercitia, ieiunia, ritus et caeremoniae in eisdem observentur“, aggiungessero: „Iuxta epistolam decretalem sanctissimi domini nostri Demandatum.“

¹ Concordia circa correlationes utriusque ritus graeco-catholici Ruthenorum et latini Polonorum in Galicia (Leopoli, 1805), p. 43. Rarissimum hoc opusculum tribus linguis exaratum est, latina nimirum, ruthena et polonica.

² Tit. XVI, p. 148.

³ L. cit., n. 5, p. 16.

⁴ Nella compilazione di questa formola, fatta per la Germania, Olanda ecc., e poi applicata ai Greci dell' impero Austriaco, si ebbero in vista i latini; quindi non vi si fa menzione del vino, dell' olio e dei pesci, che pure badrebbero sotto il precetto dell' astinenza e digiuno. Questo silenzio potrebbe dar luogo a false interpretazioni. Vi si potrebbe provvedere nell' esame delle facoltà delle formole, ordinato, ma non ancora eseguito.

¹ Rapporto cit., p. 100.

² § 6.

³ § 7. Questa costituzione in quanto s' attiene all' osservanza dei digiuni ed astinenze del rito, è applicabile anche

tione) absolvantur: pliqui vero a suo paroco dispensantur: quibus vero, gravibus e causis, pro tota sua vita dispensari cupiunt, ab ordinario suo episcopo id supplicant, quod raro evenire solet. Vedranno pertanto l'eminenze vostre se abbia a lasciarsi quella vaga ma innocua espressione di autorità competente, o giovi esprimere chiaramente, quale sia ne varii casi l'autorità cui compete di dispensare sull'astinenza e digiuni.

Questioni propositae eminentissimi patres responderunt: *Non esse interloquendum.*

(89)

Nota archiepi:

Il sinodo Libanese sul tempo che dee scorrere tra la morte e la sepoltura, ripete le parole del rituale romano che „nullum corpus sepelietur, praesertim si mors repentina fuerit, nisi post debitum temporis intervallum, ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus“¹. Ma altrove non solo prescrive „quod antiquissimi est instituti, cadaver non ante sepeliat, nisi missa ac divinum officium pro defuncto celebratum fuerit“, ma di più fra gli articoli da investigarsi nella visita vescovile (i quali trovansi in fine, cioè nell'appendice) vi pone il seguente: „An cadavera defunctorum tradantur sepulturae ante lapsum temporis viginti ad minus horarum: eorum vero qui repentina morte extincti sunt, ante lapsum viginti quatuor horarum.“ Lo stesso prescrivono le *questiones indagandas in visitationibus* aggiunte agli atti del sinodo di Zamoscia. E siccome trattasi di cosa comune ad ogni rito, noteremo ancora, che tra le disposizioni della visita del vicario patriarcale di Costantinopoli, approvate nel 1840 dalla sagra congregazione, vi è la seguente: „Raccomandiamo ai parrochi di procurare, che venga osservata la legge della chiesa, che proibisce di seppellire prima che sieno trascorse 24 ore, o almeno 20 ore dopo la morte.“

(90)

Nota archiepi:

I padri di Fogaras raccomandano „ut (coemeterium) convenienter septum . . . sit“; ma nulla dicono espressamente sulla separazione del cimitero o sepoltura dei cattolici da quello degli scismatici. Trattandosi di luoghi misti, qual è la Transilvania ed Ungheria, sono facili ad avvenire gli abusi in questa materia, e ne abbiamo positivi argomenti in archivio. Le stesse leggi civili vi aprono l'adito, anche fra i Rumeni, giacchè nella relazione del 1869 l'arcivescovo significava che „iuxta recentiores patriae leges homines diversae religionis in uno eodemque coemeterio sepeliri possunt“. Un altro motivo, per cui in taluni luoghi si trascurano fra i Rumeni le analoghe prescrizioni canoniche, è la povertà delle chiese. Ripoteremo quanto scriveva nel 1863 il vescovo di Lugos: „Muro cinctum coemeterium graeco-catholicis proprium in tota dioecesi nullibi habetur, nisi in partibus banaticis, in quibusdam locis, ubi id cum schismaticis est commune.“ Senza tener dietro alle molte rischiazioni, che abbiamo in archivio, per determinare le massime tenute costantemente sull'oggetto, e insieme la tolleranza, cui si è dato luogo in vista di particolari circostanze, sembra che basti rammentare l'istruzione del Santo Officio feria IV 12 febbraio 1862 del vescovo di Roseau nelle Antille. Egli avea esposto „in parocchia Sanctae Crucis proprium catholicorum coemeterium non existere, et catho-

licorum cadavera deferri debere ad coemeterium Lutheranorum“. L'istruzione della suprema, trasmessagli dalla Propaganda ai 16 aprile detto anno, era così concepita: „1° Curandum est episcopo, ut catholici coemeterium habeant a coemeterio acatholicorum distinctum. 2° Si id effici non possit, experiendum est, utrum saltem in eodem coemeterio distinctus locus pro tumulatione catholicorum haberi possit. 3° Si neque id possibile sit, usquequod praedicta facultas non obtineatur, singulis vicibus, cum catholici cadaver ad sepulcrum deferatur, sepulturae locus debet benedici.“ Solo aggiungeremo, rapporto alla tolleranza adetta, e ad un caso molto ovvio ne' luoghi ove i cattolici sono frammati agli eretici, quanto si ricava da due risposte del Santo Officio, 30 marzo 1859 e 25 aprile 1860, pubblicate dal secondo sinodo plenario degli Stati Uniti: „Ex mente sedis apostolicae toleratur, ut in sepulcris gentilitiis, quae videlicet privata et peculiariter pro catholicis laicorum familiis aedificantur, cognatorum et affinium etiam acatholicorum corpora tumulentur.“

(91)

Nota archiepi:

Nei tre capi, in cui si aggira intorno agli obblighi del clero, il sinodo una sola volta fa menzione della recita del divino officio, cioè nel succitato paragrafo, ove raccomanda unicamente ai sacerdoti di apparecchiarsi alla celebrazione del sagra sacrificio *horarum canonicarum recitatione*, nè altrove ne fa più parola, fuorchè nel tit. II, cap. VI (V), in cui si discorre dei canonici, come vedemmo alla col. 766-7. Sicchè i padri di Fogaras raccomandano la recita dell'officio ai canonici ogni giorno, agli altri sacerdoti tutte le volte che celebrano la messa: nulla dicendo de' sacerdoti pe' giorni in cui non sacrificano, nulla dei diaconi.

V'ha fra gli orientali non pochi, i quali si avvisano, che eccetto i monaci, gli altri ecclesiastici non sieno tenuti alla recita del divino officio fuori del coro, se non quando celebrano la messa. Tale opinione è antica fra i Valachi, e la ravvisiamo anche nel loro codice il *Pravilo*. Quale sia l'attuale sentimento di quell'episcopato, non ci è dato rilevarlo, che dalle risposte rese da tre fra que' vescovi al solito *questionario*, ma premettiamo che il quesito si riferisce ai soli sacerdoti. Eccone i termini: „An omnes sacerdotes divinum officium persolvant quotidie et ante missae celebrationem.“ Ora l'arcivescovo monsignor Vancsa nel 1869 rispose: „Sacerdotes celebrantes partem divini officii, quae in horologio sive breviario continetur, persolvere solent.“ E qui è d'uopo osservare, che presso i Rumeni, d'ordinario (fuori delle chiese cattedrali) i sacerdoti non celebrano che nelle feste, o quando vi ha fondazione, o altra obbligazione di dover celebrare. Lo stato coniugale di quasi tutti i parrochi, la loro povertà e la consuetudine rendono men frequente la celebrazione de' divini misteri².

Monsignor Dobra vescovo di Lugos sembra che ammetta l'obbligo della recita quotidiana pei sacerdoti in genere, poichè ne suppone dispensati i parrochi rurali, come che d'ordinario sostengono il peso della famiglia, e sono dediti alle fatiche manuali. „Sacerdotes ad parochias rurales dispositi (così egli nel 1863), quia paucis exceptis fere omnes uxorati sunt, et maiori parte et laboribus

¹ Tit. VII, cap. II, n. 389.² Voto per la commissione orientale del concilio ecumenico. *De obligatione clericor. or. rd. divini officii recitandi*. Dicembre 1868, § 4.³ Rapporto cit., p. 65.¹ Part. II, cap. X, n. 3, p. 68.

manualibus se et suam familiam substantant, ad quotidianum officium divinum persolvendum minime adstringi possunt; supplet tamen pietas eorum partem aliquam quotidie ex eodem officio, vel maxime ante sacrae liturgiae celebrationem." Monsignor Papp-Szillagy ora ben persuaso dell'obbligo di cui favelliamo; quanto poi all'osservanza del medesimo nel 1863 così esprimevasi in risposta al medesimo quesito: "Sacerdotes dioecessani, quemadmodum instituuntur, ut hoc faciant, creduntur omnes persolvere divinum officium quotidie, cum primis vero ante sacrae liturgiae celebrationem."

Gli argomenti tendenti a provare, che i chierici in sacris anche fra gli orientali siano obbligati alla recita quotidiana dell'ufficio divino, possono l'eminente vostra vedere raccolti nel citato Voto. I Romani pontefici all'opportunità si sono pronunziati chiaramente in proposito. Inoltre fra i sinodi stessi orientali, non pochi se ne incontrano, che ammisero questa legge: tali sono il Libanese de' Maroniti, i due armeni, l'uno celebrato in Leopoli nel 1689, l'altro in Zommar nel 1851, il melchita tenuto in Gerusalemme nel 1849, e il Diamperitano de' Siro-Malabarici del 1599. Il ruteno però ne tacque nel corpo dei decreti sinodali, e solo fra le *questiones in visitationibus indagandas* dai vescovi, poste dopo i decreti per ordine del sinodo stesso, vi s'inseriscono quanto al parroco, le seguenti: "An quotidie recitet divinum officium, statis horis et in quo loco. — An celebret, recitato matutino cum laudibus."

Dopo queste notizie, resta che l'eminente vostra giudichino in loro sapienza, se abbia ad esprimersi nettamente nel sinodo di Fogaras la legge in discorso; e *quatenus affirmative*, se in vista delle circostanze notate da Monsignor Dobra e in conferma della legge stessa, convenga autorizzare i vescovi a dispensarne ne' casi, in cui l'osservanza ne riuscisse soverchiamente gravosa.

Eminentissimi patres responderunt: *Pro nunc non esse interloquendum.*

Nota archivii hac suppositione nititur: Orientales teneri obligatione divini officii recitandi. Sed haec maxime quaestio est, an teneantur? Aut potius, concessio quod teneantur, quaestio est: Quo modo, et praesertim an quotidie teneantur? Et si quidem haec quaestio est, et quaestio non resoluta, necesse est ante omnia hanc quaestionem ipsam in se resolvere, id est aperte et publice et ex auctoritate declarare, orientales ad recitandum officium vel non teneri, vel utique teneri; tum demum poterunt cetera puncta excuti, quae ad hanc recitationem pertinent. Quandoquidem semel hac de re agere coepimus, opportunum nobis videtur, et quae de eadem fusius dixit consultor, hic loci proferre.

Non me fugit, inquit, et ipsa *Nota archivii* me docet, quaestionem hanc fuisse ventilatam, et quadamtenus praeiudicatam, tempore quod praecessit concilium Vaticanum. Citatur ibi (*Nota archivii*, col. 866, ad calcem in nota), votum aliquod (Voto per la commissione orientali del concilio ecumenico. De obligatione clericorum orientalis ritus divini officii recitandi. Decembri 1868), in quo haec obligatio asseritur ac probatur. Cuiusnam ponderis sint rationum momenta quae, sive in hoc voto, sive alias, hac in causa proferantur, hoc coram vobis, patres eminentissimi, non ita inferius expendam. Ut ut tamen cum hoc voto res

¹ Voto cit., § 26.

² Ibid., §§ 25-30.

³ Ibid., §§ 18-22.

A se habeat, nulli prolata fuit sententia; at vero haec sententia exquiritur ut quaestio solvatur, atque omnes tandem sciamus, an clerici ritus orientalis revera ad recitandum officium teneantur. Eousque enim in ambiguo versamur, neque possumus de modo et conditionibus istiusmodi recitationis officii aliquid discutere ac definire, si res ipsa et ipsa recitatio incerta remanet.

Necessitatem huiusmodi solutionis omnia clamant atque appellant. Unum ne vos fugiat velim, patres eminentissimi, estque gravissimum: omnes ferme sacerdotes in orientalibus plagis, maxime graeci ritus, esse in hac sententia, tum solum esse a sacerdotibus officium recitandum, cum celebraturi sunt sacram liturgiam. Hoc de ecclesia ruthena unita de certo affirmare possum, et non est parum. Sed hoc etiam de ipsis His nostris Rumenis dici sine ambage debet: satis superque id demonstrant testimonia et documenta, quae in *Nota archivii* exhibentur. Immo vero magis aliquid dici potest et debet, sacerdotes nempe illius ritus vix aut nullo etiam modo officium recitare posse; nam eo ipso quod uxores et familias habeant, tot tantisque curis domesticis, tot etiam officiis ergo uxorem, erga liberos, erga familiares abripiuntur, ut ab altero horum duorum cessare debeant: aut suorum et maxime domesticorum curam habere, aut officium divinum recitare. Hoc ingenue et simpliciter tertius episcoporum, qui hac de re interrogati fuerant (nimirum episcopus dioecesis Lugos), confitetur. "Sacerdotes (ait) ad parochias rurales dispositi (id est maior et maxima pars sacerdotum), quia, paucis exceptis, fere omnes uxorati sunt, et maiori parte e laboribus manualibus se et suam familiam substantant, ad quotidianum officium divinum persolvendum minime adstringi possunt; supplet tamen pietas eorum partem aliquam quotidie ex eodem officio, vel maxime ante sacrae liturgiae celebrationem (*Nota archivii*, col. 866 D)."

Haec porro est ipsa rei veritas.

Neque hoc est silentio praetereundum, officium iuxta ritum graecum longe prolixius esse quam nostrum latinum, immo vero quasi infinitum, ita ut his sacerdotibus pro ipsa rei natura et in illis rerum adiunctis, sine ullo dolo ac mala voluntate, impossibilis appareat, et etiam ait moraliter, divini officii recitatio.

Videor mihi igitur haec duo satis exposuisse: alterum quidem, apud orientales et, quod nostra maxime refert, apud Rumenos, officium divinum a sacerdotibus generatim de facto non recitari, nisi dum liturgiam celebrant; alterum vero, probatum ratumque esse, in illis in quibus longe maxima pars sacerdotum rerum adiunctis versantur, hanc recitationem moraliter eis impossibilem esse, seu, ut

⁴ Sane episcopi illi, de hoc interrogati, plus minusve aperte, idem tamen declarant. Archiepiscopus Vancsa (*Nota archivii*, col. 866 C) confitetur sine ambage: "Sacerdotes celebrantes partem divini officii, quae in horologio sive breviario continetur, persolvere solent." Non dicit totum officium, sed partem, non dicit omnes sacerdotes, sed celebrantes, et non dicit quotidie, etiam hoc punctum peculiariter in interrogatione positum fuerit: ita ut hoc silentium disertius sit quam fuisset confessio. — Illustrissimus Papp-Szillagy profert magis involuntam responsum, neque sine studio compositam, quae tamen si bene excutatur, in idem recidit. Dicit namque: "Sacerdotes dioecessani, quemadmodum instituuntur ut hoc faciant, creduntur omnes persolvere divinum officium quotidie, cum primis vero ante sacrae liturgiae celebrationem." Quid sibi vult hoc: creduntur persolvere? et ideo quia instituuntur ut hoc faciant? Nonne idem est, ac si diceret: Nescio, et nolo affirmare! Quod rursum idem est ac rem non esse factitiam. Hoc vero egregie confirmat illud ultimum: "Cum primis (creduntur hoc facere) ante sacrae liturgiae celebrationem," quippe quasi dicat: Hoc magis affirmare possum, de hoc certior sum.

cum superius citato episcopo Lygoseni (Lugos) A loquar, „ad quotidianum officium divinum persolvendum minime adstringi possant.“

Sed tempus iam est ipsam hanc non levem adoriri quaestionem:

An revera apud orientales vigeat lex quae obliget singulos sacerdotes, ac diaconos (nam subdiaconatum Graeci inter minores numerant), ad officium divinum quotidie, etiam privatim, recitandum?

Ad hanc quaestionem rite dirimendam hoc potissimum conducere mihi videtur, si certo inveniamus ac statuamus, quo tandem tempore et quo modo, lex officium divinum a singulis quotidie recitandi apud nos, in ecclesia latina, inducta et confirmata fuerit? Nam certum mihi videtur, etiam apud nos in occidente ante saeculum XIII non fuisse latam legem positivam ullam, neque talem obtinuisse consuetudinem, quae legis instar haberi potuisset, qua clerici in sacris constituti singuli obligarentur vera obligatione, id est sub poena peccati, ad officium divinum quotidie, etiam privatim recitandi.

Equidem concedimus esse legem certissimam et naturalem et positivam, Deum publicis precibus exorandum esse ab hominibus, eoque magis a sacerdotibus et a sacris levitis.

Concedimus harum precum aliquam publicam formam in veteri testamento a synagoga stabilitam fuisse, quae nostri officii divini tatis apta erat adumbratio, et quae a levitis praesertim publice persolvebatur.

Concedimus non minus certum ius esse ecclesiae precum novae legis genus et modum et tempus, sive pro clericis, sive pro laicis determinandi, proindeque simul ac determinaverit, legem esse aeque certam huiusmodi officium divinum persolvendum esse.

Concedimus huiusmodi officii divini formam in ecclesia iam inde ab antiquissimis temporibus, immo apostolis ipsis auctoribus, determinatam et usitatam fuisse.

Concedimus, immo etiam in hanc rem insistimus, officium divinum superioribus saeculis, et satis sero usque, non solum a clericis, sed ab omnibus christianis celebratum fuisse¹, et ita ut semper in communi, id est publice, non privatim celebraretur.

Concedimus demum obligationem et certam et moraliter gravem christianis per totum id temporis spatium (usque ad XIII ferme saeculum) incubuisse, clericis maxime sed etiam et laicis, huiusmodi officium divinum, quantum potuissent, celebrare vel participare.

Quae res optimam nobis praebit pro illa aetate regulam ad iudicium capessendum de obligatione divini officii celebrandi: dabit namque veram ideam ac notitiam de primaevo officio divino. Hanc porro genuinam imaginem rei inventio praesertim in *Constitutionibus apostolicis*, et maxime in illa parte, quae in editis per octavam librum sparsa, sacras arcanasque veterum christianorum exhibet disciplinas, quae tamen seorsum ab antiquissimis temporibus; veluti unum in se et distinctum opus habebatur et describebatur, sub titulo *Constitutionum apostolicarum de mystico ministerio* (*περὶ μυστικῆς λειτουργίας*), et quam nunc primum, in hac forma, ad fidem indumerorum peculiarium huius operis codicum, eminentissimus Pitra in suo iure Graecorum ecclesiastico publici iuris fecit. Illic autem ad rem nostram haec inveniuntur. (Pitra, *Ius Graecorum ecclesiasticum*, t. I, p. 69.)

„XVII, 8. Precationes facite mane, et tertia hora, et sexta, et nona, et vespere, atque ad galli cantum. Mane, gratias agentes etc.“

„XVIII, 9. Si propter infideles ad ecclesiam proficere non licerit (et hic eminentissimus auctor fatetur se olim captum fuisse hoc antiquitatis odore, quem etiam nunc ex hoc capitulo, ut ait, haurire iuvat), in domo aliqua conventum habebis, o episcopo, ne infidelis introeat in ecclesiam fidelium etc.“

„11. Quod si neque in domo, neque in ecclesia congregari poterant, unusquisque apud se palliat, legat, oret,

Advertimus porro, totum hac in re discrimen inter clericos et laicos in eo positum fuisse, quod, veluti etiam in missa celebranda, sacerdotes et clerici activas, ceteri vero fidelium passivas partes expleverint.

Advertimus secundo, missam partem fuisse officii divini, nunquam loco suo movendam, sed post nocturnum quidem et matutinum officium, at vero ante diurnum, tempore suo celebrandam, coram omnibus fidelibus simul congregatis, qui eidem tunc modo missam, quo prius officium divinum, participarent.

Advertimus tertio et ultimo, obligationem divini celebrandi officii (dicimus semper *celebrandi*, non *recitandi*; nam illa prior tantum vox ad antiquum officium rite accommodatur, posterior vero vox *recitandi* soli hodierno usui aptari potest), hanc inquam obligationem dici posse similis naturae, ac veluti parallelam, cum obligatione missae celebrandae, quae pars fuit, et etiam hodie apud Graecos aperte pars est officii divini. Quod vero certum dici potest, hoc est profecto: obligationem officii divini celebrandi publici generis fuisse: nimirum lex ecclesiastica requirebat ut in qualibet ecclesia (seu quod idem ferme erat, in qualibet parochia) officium celebraretur; ac proinde requirebat ut clerus illius ecclesiae (nam tunc clerici alicui ecclesiae semper erant addicti, et nondum apparuerant clerici et sacerdotes quos dixerim *nullius*), ut clerus inquam in hac sua ecclesia officium celebrare sollicitus esset. Sufficiebat tamen ad legem ecclesiasticam implendam, ut officium revera esset celebratum in ecclesia; non requirebatur vero absolute ut omnes omnino clerici intervenissent, neque si quis non interesset, iam ideo peccati esset arguendus. Ne obliviscamur officium sicut et missam fuisse destinata etiam fidelibus, proindeque finem et obiectum legis fuisse hanc publicam celebrationem officii; unde consequens est, legem hanc astrinxisse quidem clericos, et etiam poenis coegisse ad ecclesiam adeundam ut officium persolverent, non tamen astrinxisse personaliter unumquemque clericum ut officium pro se etiam et privatim persolveret; ita ut si quando ex aliqua rationabili causa, aut etiam sine causa, dummodo non semper et continuo, clericus officium omisisset in ecclesia, non ideo teneretur illud privatim recitandi (saltem ante XIII saeculum), aut alicuius peccati esset reus iudicandus.

Hanc rei huius naturam, quae ex superius allato ex *Constitutionibus apostolicis* loco satis evidenter apparet, quamque possemus tot aliiis testimoniis, et totidem ferme quot sunt documenta quae de officio divino in primis saeculis loquuntur, ultro demonstrare, ne tamen nimis simus, placet nobis probare iisdem ex iure canonico documentis, quibus passim probatur obligatio contraria, id est obligatio personalis quotidie officii divini recitandi, et quidem sub poena peccati. Nam si haec documenta pro nobis tandem sunt, cetera non esse non poterunt.

saltem duo vel tres. „Ubi enim sunt duo vel tres in nomine meo, ibi sum in medio eorum.“

Haec est, inquam, fidelissima imago officii divini in priori ecclesiae aevo celebrati, cuius quidem, ut clare apparet, triplex discernitur nota:

- 1° Commune fuisse hoc officium et laicis et clericis;
- 2° Fuisse etiam celebratum in communi seu, ut ita dicam, publice (nam poterat commune esse clericis et laicis, quin tamen in communi celebraretur); privatim autem pro arbitrio;
- 3° Obligationem celebrandi officii fuisse moraliter tantum ligantem, in quantum unumquemque christianorum, et eo magis clericum Deo dicatum ligabat generalis obligatio colendi Dei orationibus, hic quidem in specie ab ecclesia determinatis; nullo tamen addito speciali praeepto pro clericis, unde nec speciali obligatione pro iisdem inducta, id est obligatione personaliter et privatim ligante, ob formalem rationem quia clerici essent.

Alter igitur locus habetur prima parte Decreti, dist. XCI, cap. II, quod ita se habet:

„Presbyter mane, matutinali officio expleto, pensum servitutis suae canendo primam, tertiam, sextam, nonamque persolvat; ita tamen, ut postea horis competentibus et signis designantibus, iuxta possibilitatem, aut a se, aut a scholaribus publice compleantur. Deinde, peractis horis, infirmis visitatis, si voluerit, ad opus rurale exeat ieiunus, etc. . . . usque ad statutam horam (vesperae scilicet completoriquae, de quo statim infra) pro qualitate temporis et opportunitate . . . Ergo his temporibus referamus laudes creatori nostro super iudicia iustitiae suae.“

Hunc textum possumus nunc, post ea omnia quae diximus, brevi commentario illustrare.

Itaque quando dicitur: *Presbyter mane, matutinali officio expleto*, debet hic etiam subintelligi et missa, secus enim nullus esset missae locus.

Dicit deinde: *pensum servitutis suae canendo primam, tertiam, sextam, nonamque persolvat*. Et hoc optime congruit cum illa publica natura officii, de qua superius loquuti sumus, cuique maxime convenit ut canetur.

Deinde: *ita tamen, scilicet persolvat*:

Ut postea, id est, post officium expletum, et etiam si placet, post missam celebratam;

Horis competentibus, nimirum hora prima diei, tertia, sexta et nona;

Et signis designantibus, ut plurimum certe campanis, quae prae primis signa sunt commoda ad fideles monendos de hora officii: quod iterum communem cum fidelibus officii divini celebrationem ultro probare intelligitur;

Iuxta possibilitatem, in qua invenitur presbyter:

Aut a se (presbytero), aut a scholaribus publice compleantur, illae nempe horae primae, tertiae, sextae et nonae; quae tamen venia pro matutinis concessa non est, quippe quod praecedere debeat celebrationem missae, et sine quo persoluto celebrare missam presbyter non potest.

Porro haec venia complendi officii divini a scholaribus, si per se sacerdos commode ipse hoc facere non possit (dicimus commode; nam de absoluta impossibilitate sermo hic esse non potest, quando supponitur presbyter matutinum officium iam absolvi potuisse), haec, inquam, venia iterum atque oppido nos docet, finem huius legis atque eius obiectum, esse omnino publicam celebrationem officii.

Hanc eandem significationem prae se ferunt evidenter et haec alia verba, quibus hoc capitulum iuris explicat: „Ergo, ait, his temporibus (matutino, prima hora etc.) referamus laudes creatori nostro super iudicia iustitiae suae.“ Certe haec verba ad omnes fideles referantur, maxime cum iam superius audierimus et illa signa ad populum concisandum, et illos scholares, pro opportunitate psallentes, et omnes publici officii disertas notas.

Iam vero, si ita res se habet, pronum est nunc colligere ex hoc ipso textu iuris canonici, in primis haec puncta, quae dixerim positiva:

1° Id quod hae lege praeceptum est, est celebratio officii divini publici;

2° Posse presbyterum in hac celebratione, saltem ad aliquam partem officii, ab aliis surrogari;

3° Hanc celebrationem in communi faciunt presbyteri et clerici simul cum fidelibus, nisi quod illi sustineant in ea partes activas, hi autem passivas (sicut in missa);

4° Obligatio quae oritur ex hac lege, eo ipso quod haec lex iubeat officium communiter et a clericis et a laicis implendum, utrosque etiam ligare

intelligitur: magis quidem clericos, quia, cum sine ipsis, qui partes activas expleant, celebrari non possit, culpa maior in eos verteretur; non tamen non ligat et laicos, qui etiam signis, datis ad officium vocantur; ita ut haec obligatio tamen pro utriusque non eiusdem sit ponderis, tamen dubio procul eiusdem est naturae in radice sua.

Et haec sunt eadem ferme puncta, quae superius ex loco de *Constitutionibus apostolicis* desumpto non improbabiliiter intulimus. Ab apostolicis itaque temporibus ad XIII usque saeculum, quo ius canonicum a Gregorio IX, hac forma qua nunc proscribit, primum condeditur, nulla ferme in hac causa divini officii celebrandi facta est immutatio.

Verum enim vero et alia puncta, quae dixerim negativa, ex eodem textu canonici iuris, quem nunc ventilamus, aequae probabili iure deduci videntur. Sunt autem praecipue haec duo:

1° Si quis, ob quamcumque rationem, publice officium non celebraverit, nullo tenebatur praecepto privatim illud recitandi aut supplendi, atque hoc ne sub minima quidem poena canonica;

2° Ego igitur minus sub poena peccati mortalis.

Nulla potest esse hac de re dubitatio. Huiusmodi enim lex stricte est interpretanda, et quod diserte non dicit, non est per interpretationem vel per inductionem addendum. Quid quod in hac causa huiusmodi interpretatio esset etiam contra finem ac naturam legis? Nulla igitur aderat obligatio officii divini privatim recitandi aut supplendi.

Sed ulterius adhuc progredimur atque affirmare non dubitamus, ex hac lege, si strictius adhuc et strictissime interpretetur, non posse deduci *quotidianam* obligationem ipsius officii divini publici celebrandi. Fatemur quidem aliquam esse praesumptionem, sed certitudinem omnibus numeris absolutam nancisci non possumus. Nullibi etenim hic dicitur *quotidie* vel *quotidianum*. At vero hoc prorsus requireretur.

Nunc igitur venit statim haec altera quaestio:

An nempe ii qui publicum officium, et quidem quotidie, non celebrassent, si possent, peccato obnoxii censerentur?

Respondet. Inde ab hoc saeculo XIII medio potest hoc probabiliter et paene certo affirmari, et hoc statim videbimus ex aliis textibus iuris canonici infra adducendis. Nihil tamen minus quod ad superiorem periodum temporis adinet, quae scilicet saeculum XIII praecessit, alio modo respondere debemus. Nimirum, distinguendum est. Si presbyter vel clericus obligatus ad officium contumaciter se gereret, et per longius continuo tempus, aut saltem frequentius, non celebraret, peccaret certo et quidem gravissime; sin autem non ita frequenter officium negligeret, maxime vero si diebus dominicis et festis studiose celebraret, id est si non esset contumax, a culpa peccati liber censeretur.

Antequam hanc doctrinam evidenter probemus, tum aliis documentis, tum maxime decreto oecumenici concilii Lateranensis IV, opus est expendere alium textum ex Decreto, qui adducitur ad probandam obligationem officii divini quotidie recitandi. Sumitur hic textus ex I parte Decreti, dist. XCII, cap. IX, quod ita statuit:

„Si quis presbyter, aut diaconus, vel quilibet clericus ecclesiae deputatus, si intra civitatem fuerit, aut in quolibet loco in quo ecclesia est, et ad quotidianum psallendi officium matutinis vel vespertinis horis ad ecclesiam non convenierit, deponatur a clero, si tamen castigatus veniam ab episcopo per satisfactionem noluerit promereri.“

Hoc textu omnia confirmantur quae superius asseruimus.

Officium certe publicum tantummodo hic intenditur: nam est officium quod est 1°) psallendum, et 2°) psallendum in ecclesia. Unusquisque clericus ecclesiae deputatus iubetur convenire cum aliis ad ecclesiam ad hoc officium psallendum, ideoque etiam si non fuerit subdiaconus: ac proinde non obligatio personalis clericorum, sed celebratio publica officii divini est finis et obiectum legis. Omitto exceptionem (quae tamen fieri posset) clericorum qui ecclesiae non essent deputati, quique eo ipso non obligarentur ad officium psallendum. Tanto vero magis insisto in hanc partem decreti, quae clericos obligat conveniendi eo solum in loco ubi ecclesia sit; hoc enim ipso ubi ecclesia non est, convenire ad officium psallendum non debent, et cum nulla alia lex ad privatim illud recitandum eos obliget, immunes profecto ab eodem manent.

Omnia igitur hic habemus quae supra asseruimus: nisi, quod praeterea inveniamus hic diserte enuntiatam quotidianam celebrationem officii, quod haecenus in aliis textibus desiderabatur, proindeque obligationem etiam clericorum ad officium hoc publicum quotidie conveniendi, illudque celebrandi in loco ubi fuerit ecclesia. Quam utique ob causam sponte sua haec loci se offert quaestio, an reversa illo tempore huiusmodi obligatio vigerit?

Itaque ne officio meo ulla ex parte desim, aliam hic, eamque novam, at necessariam movebo quaestionem: quanti scilicet valeant isti iuris canones, quos superius ex Decreto citavi, et quibus communiter probatur obligatio officium divinum quotidie recitandi, quae tunc temporis vigeret? Nam haec tenus assumebamus hos canones sine ulla dubitatione aut lite de eorum auctoritate, confisi eos, etiam hunc in modum ante tribunal constitutos, non probare, saltem non omnia, quae probare asseruntur. Nunc tamen volumus totam rem explorare, et quae sit summa eius percognoscere.

Observamus igitur primo loco supra citatos canones desumptos esse ex Decreto: omnes autem norunt quae sit origo et auctoritas Decreti, non certe indubitata sicut reliqui iuris canonici, neque omni exceptione maior. Paucis dicam. Decretum est illa collectio antiquorum canonum, quae sub vulgato tunc nomine *Canonum concordias*, post medium XII saeculum, a Gratiano, non sine Romani pontificis interventu, concinnata et Bononiae publice tradita, mox a Romana sede ad suum usum conversa, cum saeculo insequenti Gregorius IX (anno circiter 1230), opera sancti Raimundi de Pennafort, suos Libros decretales promulgasset, ne his veluti caput, ut ita dicam, deesset, haec inquam collectio antiquorum canonum sub nomine *Decreti*, illis Decretalibus praefixa est; et hunc in modum primum *Corpus iuris canonici* rite est confectum. Sed vero sedulo notandum est, nulla tunc peculiari approbatione, aut sanctione, omnia et singula quae in hoc Decreto continentur, firmata fuisse, ita ut omnia ac singula suis viribus stare, suo pretio metiri, sicut prius ita et postea, sine ullo dubio censeantur ac iubeantur. — Immo vero cum in hac collectione, id est Decreto, ex frequentissimo usu nova in dies detegerentur sphalmata, instituta est curia Gregorii XIII nova et, quoad fieri poterat, accurata emendatio; sed tamen neque huic Decreti recensionis fuit unquam data aliqua sanctio. Ex quibus satis apparet cuius naturae sit auctoritas Decreti: nimirum omnia et singula eius capita eam vim habere, quam habent ex fonte sive auctore, a quo condita sunt.

Haec est communis sententia, a sacrae Romanae Rotae auctoritate firmata, quae (apud Peniam, de-

cis. 400 inter alia) sic loquitur: „Nec refert illos canones recenseri in Decreto a Gratiano compilato, quis cum Gratiano, non publica auctoritate, infinita quaeque illa canonum ecclesiasticorum et legum etiam saecularium capitula in suum librum contulerit, nec legis condendae auctoritatem habuerit, nec ab aliquo Romano pontifice liber illa tanquam authenticus et legalis approbatus fuerit, inde fit, quod quilibet canon inibi relatus ex eo tantum quod ibi referatur, non habeat maiorem auctoritatem, quam in primo loco consistens de sui natura esset habiturus. Nec Gregorius XIII Gratiani librum tanquam legalem authenticavit, cum solum emendari iusserit, et emendationes sine additionibus mandaverit observari (cf. Lucii Ferraris *Bibliothecam*, voce *Ius*).“

Proposita igitur nobis hac sententia pro regula certissima, accommodare nunc eam curemus ad nostros canones. Quorum primus (C. Presbyter) parum nos morabit: nam licet neque in concilio Nannetensi invenitur, cui illud Gratianus adscribit, neque in Agathensi, quod in subsidium vocat nota ex emendatione Gregorii XIII ad calcem inserta (in utroque concilio habentur utique quaedam similia, quae tamen longe abeunt a textu Gratiani): nihilo tamen minus caput istud, vel sic etiam uti est in Gratiano, nullam nobis difficultatem facit, ac proinde possumus illud in hac discussione omittere, ita contenti quae supra nobis affatim suppeditavit. Non ita tamen erit cum alio illo capite, quod incipit: *Si quis presbyter*; quod omnino ad primae-vam suam bonam frugem revocare debebimus, et etiam poterimus.

Iam vero Gratianus dicit canonem hunc se deumpsisse ex concilio Martini papae, illo procul dubio Romano concilio, quod anno 649 a Martino I celebratum, in numero insigniorum et gravissimorum conciliorum merito habetur. At non est hic canon illius concilii, ubi frustra eum quaesivisse certe te paenitebit. Nota apposita ad calcem, ex emendatione iam saepius laudata, remittit nos ad concilium Toletanum I; et re quidem vera in hoc concilio, quod anno 400 coactum fuerat, invenitur canon qui potest dici similis, at quantum etiam dissimilis: Audiamus:

„Presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, vel quilibet ecclesiae deputatus clericus, si intra civitatem fuerit, vel in loco in quo ecclesia est, aut castello, aut vico, aut villa, et ad ecclesiam ad sacrificium quotidianum non accesserit, clericus non habeatur, si castigatus per satisfactionem, veniam ab episcopo noluerit promereri.“

Non igitur de *quotidiano psallendi officio*, sed de *sacrificio quotidiano* in illo antiquo canone agitur, quod longe est diversum; atque haec sola differentia rite explorata ratio est plus quam sufficiens, ut asseramus modernum canonem qui nunc habetur in Decreto, nullam vim habere propriam, neque probare antiquitas (ante XIII saeculum) ad celebrationem officii divini (et semper publicum intelligimus) clericorum, et maxime sacerdotum, quotidie et ad totum obligatos fuisse.

Quibus ita expositis, securius nunc affirmare possumus quod paulo antea affirmavimus: ante saeculum XIII, aut potius ante concilium Lateranense IV (hoc concilio uti videbimus non excluso), obligationem ad officium divinum, quod certe in ecclesiis, praesertim maioribus, *quotidie* celebra-

¹ „Utroque male. Est enim ex capitulis Hincarii Remensis archiepiscopi, tit. I, cap. 9. Hinc ergo corrigendum Gratianus et libri Decretalium.“ — Haec animadvertit Stephanus Baluzius, cuius ope consultorem illum otertoquin doctum corrigere nobis licuit (L. Petit).

batur. non adeo tamen clericis officio addictos ad quotidie celebrandum astrinxisse, ut rei censerentur, si qui illud aliquando intermississent. Non erant rei, nisi contumaces, id est ii qui omnem negarent obligationem ad officium celebrandum conveniendi, aut sin pius, frequenter tamen deessept, et forsitan etiam diebus festis.

Hac in re satis nos docebit alius ex decreto textus, desumptus ex illa priori distinctione, scilicet XCI, cuius hoc est cap. I:

„Eleutherius frater et coepiscopus noster (hoc dicitur nomine Pelagii papae, et revera inter fragmenta quae post Pelagium supersunt, dat etiam alicuius epistolae residuum, datae ad Eleutherium, ibi tamen nihil habetur ex iis quae hic afferuntur; quare loco Pelagii nota emendatoria ponit ad calcem: *alias Gelasii*, sed neque in iis quae Gelasius reliquit, quae plura ac praeclara sunt, aliquid simile invenire est; ideoque fontem ex quo hoc caput promanaverit, vel inviti ultra exquirere prohibemur) queritur. clericos suos sibi contra canones superbire, et id, quod nobis iubentibus, facta in scrinio cautione promisit, ut quotidianis diebus vigiliae in eius celebrarentur ecclesia, illis contemptibus implere non posse; sed magis unumquemque suis, postposito ecclesiae servitio, vacare negotiis. Et ideo experientia tua eos, quos tibi esse ostenderit contumaces, debita obiurgatione compece, et modis omnibus vigiliis vacare compelle.“

Plura nobis hic textus patefacit, qui licet, eo ipso quod incerti sit auctoris, nullam habeat legalem vim et auctoritatem, antiquum tamen constituit testem pro causa nostra. Plura itaque habemus: primum quidem, quod semper de officio publico agatur; tum vero cautio illa, quam Eleutherius Pelagio sive Gelasio dedit in scrinio asservendam, satis indicat celebrationem officii, etiam canonibus, ut dicitur cautam, multum tamen in usu ex bona voluntate episcoporum et clericorum pependisse, proindeque obligationem non fuisse ita strictam et ineluctabilem, sicuti eam nunc esse scimus, ubi de simili cautione ne sermo quidem esse posset, nisi forte in iis partibus (et hic praecipuis orientales plagas intendo), ubi haec obligationis conscientia non dissimili ac tunc temporis modo vacillat aut exulat. Deinde, hoc etiam neglecto, magis ac maxime notanda est haec phrasia: „Quos tibi (experientia tua) esse ostenderit *contumaces*.“ Contumaces porro ii sunt, qui in malefacto persistent; nullo modo ii qui semel iterumve aliquid committunt vel praetermittunt. Contumaces igitur obiurga et compelle! Ubi ad ultimum hoc notatum venit, quod cum prius dixisset, se cautionem accepisse, „ut *quotidianis diebus* vigiliae in eius celebrarentur ecclesia,“ cum ultimo devenit ad clericos obiurgandos et compellendos, extenuat sententiam, dicitque: „modis omnibus vigiliis vacare compelle,“ non dicit vero: *quotidie vacare compelle*. Hoc certe non est praetereundum: nam optime fieri potest ut *quotidianis diebus* vigiliae in ecclesia celebrantur, quin singuli clerici quotidie vigiliis adiant, vel adesse teneantur; uti et hodie a multis capitalis factitatur, quin aliquando, uti etiam supra meminimus, ad officium celebrandum quotidie quidem, sed ex besse tantum, vel ex triente, aut etiam ex quadrante solum conveniunt. Hunc in modum inter hos recentiores et illos antiquiores hoc propemodum esset discrimen, alios eorum teneri hodie ad *recitandum* privatim officium quod in ecclesia non celebrassent, alios vero tunc temporis, nulla expressa et positiva obligatione astrictos fuisse ad huiusmodi privatam recitationem officii; esto pietatis aut paenitentiae causa, multi horum et etiam frequenter, eandem

officii divini preces privatim recitavisse utique credendi sint.

Verum enim vero parum haec huius praestitisse nobis videremur, nisi quantocius ad palmare nos converteremur magis concilii IV Lateranensis decretum, quod accurate totam causam exhibet, quodque ita se habet (Conc. Later. IV, cap. XVII):

„Dolentes referimus, quod non solum quidam minores clerici, verum etiam aliqui ecclesiarum praeslati, circa commensationes superfluas et confabulationes illicitas, ut de aliis taceamus, fere medietatem noctis expendunt; et somno residuum relinquentes, vix ad diurnum concentum avium excitantur, transcurrendo undique continuata syncopa matutinam¹. Sunt et alii qui missarum celebrant solemnia vix quater in anno, et, quod deterius est, interesse contemunt; et si quando, dum haec celebrantur, intersunt, chori silentium fugientes, intendunt exterius (vel externis) colloctionibus laicorum: dumque auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad divina. Haec igitur et similia sub poena suspensionis penitus inhibemus: districte praecipientes in virtute obedientiae, ut divinum officium, diurnum pariter et nocturnum, *quantum eis Deus dederit*, studiose celebrent pariter et devote.“

Opus non est ratiocinari fusius, possumus ex hoc textu statim concludere:

1° De officio publico hic agitur, in ecclesia et in choro celebrando;

2° Nullo modo praecipitur, ut quod publice ex officio non fuerit celebratum, privatim subinde recitetur;

3° Praecipitur quidem ut celebretur officium diurnum pariter et nocturnum, sed nihil in hoc decreto iubet ut necessario intelligamus quotidie etiam esse celebrandum;

4° Immo vero, haec verba: *quantum eis Deus dederit*, omnino probabile praebent fundamentum, quo innixi inferre possumus, intentionem concilii fuisse non praecipere quotidianam celebrationem.

Quantum ad tertium punctum, id est nihil in hoc decreto iubere nos ut intelligamus praeeptum hic esse quotidianam celebrationem, textus ipse satis hoc monstrat. Sed tamen magis hoc nobis persuasum habebimus, si attendamus ad ea quae praecesserunt. Sane patres loquuntur de officio publico tunc temporis frequenter de toto praetermiso, ob illam multorum continuatam syncopam; loquuntur de missarum solemnibus aliquando vix quater in anno celebratis; ab his extremis excessibus ad quotidianam regularem sedulamque celebrationem officii talis est distantia, talis est inter utrumque terminum saltus faciendus, ut si quidem illum patres facere voluissent, debuissent profecto id disertis edicere verbis, et non, sicut fecerunt, errorem potius augere illis aliis verbis: *quantum eis Deus dederit*.

Quae verba iure merito quarto loco notavimus, et tempus est nunc ut dicamus peculiarem haec verba mereri attentionem. Atque idem omnino significabunt, sive ea referamus directe ad verbum *celebrent*, sive ad adverbium *studiosae* et *devote*. Si primum, sensus erit: Celebrent officium divinum quantum eis Deus dederit celebrare, id est quan-

¹ In graeco textu (nam huius concilio et Graeci aderant) legitur: *καταρχοῦντες συνεχὴ πάντοθεν συγκοπή τὸν ἄρθρον*, id est a labore currentes continuata undique syncopa matutina. Fortitan placeat hoc intelligi simpliciter de tempore antelucano, veluti dixeret: ex uno latere currit tempus antelucanum, ex alio eorum continuata syncopa. Tunc arguerentur de totali et physica omissione matutini officii. Quidquid tamen sit, consequentia eadem erit.

tum et quando et quoties poterunt ex eius gratia; et obligatio tum certe indecisa quantum ad tempus manet. Si vero alterum habebimus etiam eundem sensum, et erit hicce: Celebrant quantum Deus dederit *studiose*, id est accurate, sedulo, regulariter, ac proinde et *quotidie* (si Deus dederit), tum etiam devote. Et rursus quoad tempus obligatio erit moraliter determinanda, non est determinata absolute.

Graecus textus evidentius adhuc hanc significationem prae se fert. Ait enim: *ορθοδως και εμπεδως και ακριβως και συστολως*, id est *studiose* (sedulo) et accurate (diligenter) celebrent et coniunctim (contubernaliter). Hic nihil de devotione, omnia de studio, sedulitate, cura, proindeque cuius primis de tempore et frequentia; porro de his omnibus dicitur: *quantum Deus dederit*.

Fatendum itaque est concilium Lateranense non solum non praecipisse quotidianam celebrationem publici officii divini (nam de privato neque sermo fuit), sed potius eo modo protulisse sententiam, qui satis indicet praecceptum, tametsi gravissimum, tamen quoad tempus inducere obligationem moralem tantum, id est celebrandi quo melius et quo frequentius fieri poterit, non autem necessariam quotidie. Atque hoc modo intentionem suam concilium assecutum esse dicendum est, quae haec videtur fuisse, ut saltem dominicis et festis diebus tum missae solemnioris, tum divini officii celebratio cauta ac tutata esset.

Hunc in modum concilium Lateranense, hoc suo capite seu canone, optime nos docet non solum quale fuerit officium et obligatio illud celebrandi, quae tunc temporis in ecclesia vigeabant; sed veluti totam superiorem traditionem atque usum ecclesiasticum in hoc uno decreto suo complectens, docet nos etiam, usque ad illud tempus semper ita in ecclesia fuisse, neque hanc causam hos limites unquam praetergressam esse.

Iam vero haec sunt firma decreta, hoc est solidum iuris atque historiae fundamentum, hoc inquam concilium Lateranense, non sicut illa Decreti gratiani nutantia capita. His igitur sistimus, et causam dictam esse censemus quantum adtinet ad illam temporis periodum, quae saeculum XIII praecessit, per quod temporis spatium certe in eadem fuimus causa iuris et facti cum Graecis, — ita ut quae pro nobis obtinuimus, haec eadem valeant etiam pro illis.

Nulla igitur erat tunc obligatio officii divini privatim quotidie recitandi. Erat quidem obligatio officii divini publice celebrandi, sed haec, monachis exceptis, de quibus nulla est dubitatio, haec, inquam, obligatio non erat quotidiana; dicique summarim potest, quantum clericos adtinet, hanc officii publice celebrandi obligationem fuisse certam et absolute determinatam pro dominicis et festis diebus, pro ceteris autem, id est communibus diebus, non nisi insinuatam, proindeque in se dubiam, et moraliter tantum obligantem, pro possibilitate, opportunitate, consuetudine, omnibusque rerum ac temporum adiunctis.

Diximus nos illo temporis spatio in eadem fuisse causa iuris et facti cum Graecis; quod quidem verum est, sed non satis ad omnem veritatem. Quippe omnino censendum est ecclesiae graecae presbyteros ac clericos multo magis quam latinos ab hac obligatione officii quotidie celebrandi liberos extitisse. Hoc autem ex hoc solo intelligitur procedere uno, presbyteros ac clericos illos uxores habuisse atque habere; qui mos iam saeculo VI per totum orientem ita invaluit, ut ad finem huius saeculi a pseudo-synodo Trullana, lege lata, sancitus fuerit. Iam vero

A haec duo nullo modo secum consistere possunt: et cum uxore convivere, et officium, nocturnum praesertim et matutinum, horis competentibus quotidie celebrare. Nam cum de publico officio solo hic sermo agat, non debemus oblivisci illud non alia, nisi competentibus horis, a presbytero celebrari posse.

Qua in re notasse iurabit quod iam semel monuimus, maximam necessitudinem apud Graecos intercedere inter officii matutini atque missae celebrationem: ita ut, si verum sit sacerdotem missam celebrare, neve posse, neve debere, nisi absoluto matutino officio, verum etiam quodammodo erit eum neque officium matutinum celebrare debere, nisi eo consilio et animo ut sequatur missae celebratio; atque hunc in modum si officium celebraverit, etiam missam celebrare debere. Immo vero ritus ac caeremoniae utriusque ita sibi respondent, ut veluti unum corpus unumque opus sacrum atque indivisum constituere intelligantur.

In huius rei exemplum satis erit citasse aliquem canonem ex capitulis sancti Nicephori, patriarchae Constantinopolitani, qui sine dubio probatus est fons iuris ecclesiastici apud Graecos, et quem hic eo opportunius adducimus, quod solus ferme ex iuris graeci fontibus det nobis documenta quae ad hanc rem faciant.

Legimus itaque in sancti Nicephori capitulis de variis argumentis, cap. II (ap. Pitra, *Iur. eccl. Gr.*, t. II, p. 320):

„II. *Quomodo legitur evangelium matutini officii et liturgiae?* Descendum, solere evangelium in matutino a sacerdote recitari, in liturgia vero a diacono, neque ab alio; propterea quod dominus noster Iesus Christus exurgens se primum ostendit mulieribus, postea similiter angeli; ideoque matutini evangelium, uti in forma Christi, sacerdos legit; instar vero angelorum idem recitant diaconi in liturgia.“

Ratio mystica quae adducitur, et cuius summa est manifestatio facta hominibus resurrectionis Christi, una simul complectitur et matutinum et liturgiam, neque consistere posset nisi utrumque veluti unum opus indivisum consideraretur, et nisi supponeretur semper missam sequi post divinum officium, et quod idem sacerdos qui in matutino evangelium legerat, Christum representans, deinde missam celebraret, daretque locum diacono, ut hoc idem evangelium, angelorum ministerium sustinentes, iterum populo nuntiarent.

Haec porro intima coniunctio officii matutini cum missae celebratione, et obligatio ex ipso ritu procedens in qua sacerdos invenitur, celebrato matutino, etiam missam celebrare, statim inferre nos cogit, sacerdotem apud Graecos non posse quotidie id facere, immo vero non debere id facere. Nam cum alia ex parte lege cautum sit, sacerdotem missam celebraturum, tribus antea diebus ab uxore abstinere debere, sequeretur utique sacerdotem, si quotidie officium et missam celebraret, uxori suae debitum conjugale nunquam reddere posse; quod utique contra omnem esset iustitiam, et nedum vana, sed iniusta prorsus lex esset, quae sacerdotibus uxores permittit.

Ubi rursus opportunam lucem nobis afferret alius canon eiusdem Nicephori, qui post illum secundum venit quinto loco (Pitra, l. c., t. II, p. 321):

„V. Scito etiam illud, non oportere a sacerdote sacra fieri singulis diebus, sed tantum ipsius vice recurrente; quia ad tempus uti uxore permittitur. Ita et Dominus per Moysen ait: Dic plebi meae paratos eos esse post tres dies, neque accedendum mulieribus. Et quando David manducaturus est

sanctificatos panes, ipse et qui cum eo erant inter-rogati sunt, an puri essent a consortio mulieris, et cum respondissent: Ita, in veritate, ipse et viri sui comederant."

Manifestum itaque est specialis rationum momenta militare pro Graecis, ut ad obligatione qua tenerentur, sive liturgiam, sive officium quotidie celebrare, liberi atque immunes ab antiquo fuisse censendi sint.

Ubi et hoc etiam notabimus, ut tota haec causa officii divini apud Graecos in plena luce collocetur, quod pauca admodum inveniantur documenta quae nobis representent huius rei sinceram apud Graecos imaginem. Longe uberius fons eius est maxime in hoc quem citamus Nicephoro, apud quem plurimubinde et satis particularia de officio inveniantur. Sed quid, quod haec omnia ad monachos tantum referantur? Ita vero, omnia referuntur ad monachos. Habemus apud eminentissimum Pitra CXXVII canones huius Nicephori accuratissime recensitos. Inter hos septem vel octo inveniantur qui de officio psallendo agunt (a 54 ad 61), sed praeter quam quod in se ipsis considerati non nisi ad monachos accommodari possunt, ipse praeterea locus quo ponuntur idem indicat; nam ceteri canones in quorum medio collocantur, a 54 usque ad 64, omnes ad monachos spectant. Nullo itaque modo ad officium a clericis celebrandum referri possunt.

Nisi quod, ni mea me forte fallat opinio, potiori forsitan iure dicere possem disertum me in his canonibus Nicephori nactum esse argumentum, quo iterum ac tertio probetur illa immunitas clericorum ab officio quotidie celebrando, de qua modo locuti sumus. Et sane, si in hoc iure graeco inveniamus tandem canones, qui de officio celebrando ex professo agant, et si isti maxime canones hoc officium quotidie persolvendum non nisi monachis imponant, profecto nihil aliud remanet pronuntiandum, nisi monachos solos ad hoc officium quotidie celebrandum lege ecclesiastica teneri. Et haec quidem, si oppido fallimur, rectissima videtur conclusio.

Quapropter isti canones sancti Nicephori Constantinopolitani idem ferme nobis in causa officii divini apud Graecos praestiterunt, quod superius concilium Lateranense IV in eadem causa apud Latinos; nimirum omnibus illis temporibus, nulla lege, aut clericis, aut etiam sacerdotibus omnes astrictos fuisse ad officium divinum quotidie celebrandum, aut privatim recitandum.

Ubi tamen rursus et necessario advertimus nos nullo modo, haec asserendo ac probando, destruere velle obligationem moralem, de qua iam saepius locuti sumus, et qua tenerentur, tunc etiam temporis, clerici et eo magis sacerdotes omnes, officium divinum etiam privatim recitare, si publice celebrare non potuerint, sive totum, sive ex parte, pro rerum ac temporum adiunctis, ac possibilitatis opportunitatisque rationibus. Hanc certe obligationem fundabat illa generalis lex: Deum esse colendum et exorandum precibus, maxime vero a sacris levitis; qui si publice id facere non utique possent, privatim saltem deberent, et quidem eadem forma, ab ecclesia iam determinata; quamvis, nulla dum lege cogente, ad omnia et singula non astringerentur, sed relinquerentur potius proprio arbitrio et conscientiae iudicii.

Post concilium Lateranense IV magnam in ecclesia videmus invaluisse transformationem in officii divini celebrandi ratione, quae quidem transformatio intimo nexu coniungitur cum multis aliis rebus quae tunc temporis in ecclesia formabantur et reformabantur. Facta enim tunc est et proditit e sinu

ecclesiae veluti nova creatio: surrexerunt nempe novi ordines religiosi, qui, quod nunquam antea in ecclesia visum fuerat, id effecerunt ut iidem essent monachi qui et praedicatores, confessarii, operariique apostolici. Huiusmodi innovatio magna in principio excitavit turbas, atque humiles sancti Francisci et Dominici discipuli ab incepto suo certe prohibiti in perpetuum disturbarentur, nisi eos sedes apostolicae firmasset et ab adversariis tutasset, suprema auctoritas. Verum nova invalescente huiusmodi iuris forma, nova etiam induci debuit vivendi ratio eorum qui ipsa regerentur; regulares qui essent apostoli, non poterant vivere sicut regulares qui erant monachi; maxime vero ad officium tale quale fuit monasticum, seu, quod idem est, quale tunc temporis ab universa ecclesia celebrabatur, et quidem quotidie celebrandum obligari nullo modo poterant, nisi simul omni labori apostolico nuntium remitterent. Nam hic iam de quotidiano officio agebatur, nova haec enim progenies apostolorum, genus aliquod monachorum erat; et nisi quotidianum officium persolverent, ad quod monachi omni dubio procul lege certissima obligabantur, nulli monachi fuissent, et nemo, sed neque ecclesia, pro regularibus eos agnovisset. Duo igitur secum componenda erant: et recitare quotidianum officium, et apostolico ministerio vacare posse. Hanc porro difficultatem superarunt sanctissimi illi et peritissimi viri, eosque in hac causa optime iuvabat quod ipsa curia Romana, gravissimis et frequentissimis negotiis occupata, prolixiori illi pristino officio celebrando imparem se demum sentiret, et ab breviam officium iam prius mentem et manum admovisset. Opus prae aliis feliciter perfecit franciscanae familiae non ultimum lumen, Haymon dictus Anglicus, ex iussu Gregorii IX. Hic antiquum officium ad eam ferme reduxit formam quam nunc etiam servat; quod opus, a Gregorio IX primum approbatum, deinde sub nomine *Breviarii*, quod nomen huic operi suapte sponte imponebatur, progrediente tempore, ecclesiae universalis factum est precandi forma et codex; maxime cum, ad sanctae sedis decreta pressius redactum, ita a Nicolao III qui ad pontificatum anno 1277 assumptus erat, approbatum fuerit, ut etiam ipsi ecclesiae Romanae recitandum simul imponeretur. Hac approbatione, quod neo-monachorum erat officium, in totius ecclesiae versum est legem et normam; qua in re id etiam probabiliter factum esse credendum est, ut simul cum officio obligatio etiam illud quotidie recitandi sensim pedetemptimque ad universum extenderetur clerum.

Et re quidem vera, non nisi post huiusmodi officii reformationem ac breviationem factum est, ut sacerdotes ministerio addicti potuerint laboribus apostolicis satisfacere, etiam quotidie officium recitando, quibus prius cum hoc onere vix aut nullo modo facere poterant satis. Profecto namque, quis crederet sacerdotes saeculares, tot negotiis praeter curam animarum occupatos, potuisse prius omnia apostolici officii munera explere et simul officium divinum celebrare, cum postea sacerdotes regulares, et numero plures, et nullis aliis negotiis abrepti, cum illo tamen officio divino quale erat antiquitus, nullo modo apostolicum ministerium coniungere potuerint? Atque hanc ni fallor quisque prudens ac cordatus concedet mihi bonam esse rationem saltem moralem, ut aiunt, dum non potest esse districtae historicae; rationem, inquam, quae ad ceteras superius expositas, et quae historicae sunt, adiungi debeat, quaeque suadeat, procul haecitatione quacumque, ante reformationem officii saeculo XIII peractam, sacerdotes saeculares nullatenus obliga-

tione officium divinum quotidie recitandi astrictos fuisse, immo neque laetringi potuisse.

At vero, ex alia parte, cum exemplo horum neo-monachorum demonstratum fuerat, apostolica officia cum quotidiano divino officio componi tandem posse, sua sponte aliud etiam sequebatur, ecclesiaeque animus ad id convertit, ut sacerdotes saeculares ad officium divinum quotidie recitandum paulatim adduceret, quod sub finem eiusdem XIII saeculi fieri coepisse documentis historicis probari potest. Interim habemus praec oculis totius huius rei, id est reformationis officii divini, eiusque causarum, satis perspicuam historiam, quae reformatio inter Gregorium IX. et Nicolaum III. tota ferme absolvitur, et de natura rei satis superque ipsa nos docet, atque sententiam nostram apprimè confirmat.

Totum temporis spatium quod ab officio primum reformato, *brevarioque* condito; ad tempora concilii Tridentini extenditur, quo demum hoc *brevarium* ipsum reformatum et veluti denuo conditum fuit, nova est in historia officii divini epocha: quae tamen solam ferme latinam spectat ecclesiam, vix autem, aut nullo etiam modo, orientalem. Possemus itaque totam silentio praeterire; pauca tamen ex ea observabimus quae forte inutilia non erunt.

Ac primo quidem advertimus concilium oecumenicum Viennense, quod iam post illa Coloniensia statuta, quae in nota citavimus, anno 1311 celebratum est sub Clemente V pontifice, et cuius omnia decreta in codicem iuris canonici sub nomine Clementinarum inserta sunt, nonnulla etiam edixisse

Inter haec documenta primum omnium quod clare et discrete de quotidiana recitatione officii loquitur, quodque mihi invenire contigit, est ita dicta synodus Coloniensis, circa annum 1280 celebrata, quae etiam fertur sub titulo: *Statuta domini Sifridi, archiepiscopi Coloniensis*. Itaque statim primo statuto, inter cetera haec ordinantur: „Nullus horas canonicas et horas de Domina nostra, ulla unquam die distincte et discrete dicere praetermittat, maxime qui est in sacris ordinibus vel beneficiis constitutus.“ Fateor in hac constitutione iam supponi hunc usum, proindeque eum iam prius existisse; sed nihil mirum: quinquaginta enim omnino iam anni a Gregorio IX. amplius adhuc ab origine neomonachorum effluerunt, sufficiens oppido temporis spatium quo res huiusmodi usu sanciretur. Immo vero, haec ita nunc a nobis nacta aptior loquendi ratio magis me in mea sententia confirmat. Sane, aperte nunc et discrete synodus loquitur, quia nunc evidens ac omnibus patens est quotidiani officii obligatio; ob hanc itaque eandem causam, quia prius non solum non evidens, sed nulla erat veri nominis obligatio officii quotidie recitandi, idcirco etiam nullum per duodecim longa saecula invenimus decretum, nullumque testimonium quod discrete praecipiat, aut saltem aperte attestando confirmet huiusmodi quotidie, eoque minus privatim etiam, recitandi divini officii obligationem. Quid quod in hoc etiam statuto tota loquendi ratio, si pressius examinetur, aliquid insinuet, quod nullo modo praeterendum sit. Dicit enim: „maxime qui est in sacris ordinibus constitutus.“ Quid ergo? Si clerici quid in sacris ordinibus constituti non sunt, esto non adeo distincte, sed nihilo minus tenebuntur eadem obligatione officii recitandi? Ita vero; aliqui particula illa *maxime*, nullum sensum haberet; at enim habet. Sequitur itaque minores clericos minus quidem, maiores vero magis utique, utrosque tamen ad officium dicendum obligari illa obligatione quae illis verbis firmatur: *Nullus dicere praetermittat*. Est igitur in hac obligatione et minus et magis; et ubi est et magis et minus, nihil est omnibus numeris absolutum; proinde et haec obligatio, licet evidens et gravis, poterit tamen dici non ita absoluta atque illa est, quae nunc temporis nos tenet, inter cuius limites nulla est distinctio, cuius tamen limites ipsi strictius contrahuntur, eiectis inde clericis minoribus. Erit igitur obligatio de qua loquitur statutum Coloniense potius illi similior quae in antiquitate obtinebat; illa antiquae potius illi similior quae in antiquitate obtinebat; illa antiquae extendebatur et ad clericos et ad laicos, haec autem, aliquanto contractior, porrigitur ad clericos tantum, sed ad minores iuxta atque ad maiores. Eo ipso illa obligatio laxior erat, haec strictior, neutra tamen omnino absoluta; sed haec secunda videtur transgressum efflicere et veluti pontem, quo ab illa prima ad hanc ultimam traiecitur, quae nunc temporis obtinet.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

de officio divino: quae tamen longe sunt laxiora ac illa Coloniensia, et parum aut nihil ferè recedunt a loquendi ratione qua usum est superius citatum concilium oecumenicum Lateranense IV. Hoc testimonium debet nos utique docere quam paulatim in ecclesia perventum sit ad officii divini quotidie et privatim recitandi obligationem, quae absoluta sit, firmandam.

Notamus deinde palmare testimonium concilii Marciacensis, anno 1326, ab episcopis provinciae Auscitanae (Auch) celebrati, quae videtur quaedam amplificatio esse et maior confirmatio statuti Coloniensis: reddit enim longe strictiorem obligationem officii quotidie recitandi, quam tamen ex alia parte contrahit ad solos clericos in sacris ordinibus constitutos et quidem eos qui beneficia ecclesiastica obtinent. Cum verò alia ex parte pronuntiet eos sic *ex debito* (nempe ratione beneficii) ad horas canonicas esse obligatos, et sollicitet ut ad ecclesias convenient ad horas dicendas, non immerito concludere possumus hanc obligationem officii persolvendi non fuisse personalem clericis maioribus, id est non ratione ipsius maxime ordinis sacri suscepti eisdem ligantem, sed ratione potius beneficii adepti et ex debito servitii in ecclesia praestandi. Videtur itaque has duas ob causas in hoc capitulo expressas, et quia beneficio isti clerici debebant esse provisi, et quia ipsi beneficiati in ecclesiis horas dicere iubentur, videtur, inquam, iure excludi posse pro illo tempore absoluta illa obligatio officii divini etiam privatim recitandi.

Hoc porro quam infirmetur, corroboratur potius constitutione concilii Dertusani, anno 1429 ab episcopis provinciae Terraconensi et Caesaraugustanae Dertusae (Tortosa) in Hispania celebrati, cui etiam cardinalis legatus sedis apostolicae, Petrus de Fuxo, praerat, idem ipse, qui ultimis vestigiis schismatis Hispanici post pseudopapam Benedictum XIII (Petrum de Luna) rescissis, Hispanos ad obedientiam Martini V reduxit. Et numero igitur et iuribus hoc concilium pleniori gaudere auctoritate merito dicendum est. Hic profecto mentio tandem occurrit de recitatione officii extra ecclesiam et chorum; documentum sane non dubium novum usum officii breviati ita post duo saecula invaluisse, ut conscientia publica credere iam inceperit, omnes clericos maiores, saltem diaconos, etiam privatim, id est extra chorum, ad illud recitandum astrictos esse; nihilo tamen minus haec ipsa mentio, et quia tam sero primum apparet, et quia veluti rem novam iubet non ordinare diaconos nisi habeant bre-

Conc. Marciacense, cap. XIX. *De horis dicendis*: „Statuimus, quod omnes clerici in sacris ordinibus constituti et beneficium ecclesiasticum, maxime cum cura, obtinentes, et omnes religiosi clerici, ad omnes septem horas canonicas omni die dicendas *vigilent* diligenter (nam ad eas dicendas sunt *ex debito* obligati, nisi eos infirmitatis gravitas excusaret), et quam frequentius ad eas dicendas ad ecclesias convenient horis et temporibus conveniatis. Tempore vero interdicti et-

Conc. Dertusanum, const. IV. *Quod constituti in sacris et beneficiati habeant propria brevaria*: „Ne divinae servitutis census, quem de fructu laborum (laborum?) suorum offerre tenetur quilibet clericus ecclesiasticum beneficium possidens, vel in sacris ordinibus constitutus, dum per occupationes alias conventui ecclesiae interesse non valet, ex defectu *brevarii* (iam usu tritum apparet hoc *brevarii* nomen) omittatur, provide duximus statuendum, ut per locorum ordinarios beneficiati praedicti et in sacris ordinibus constituti ad habenda propria brevaria, infra tempus ipsorum ordinariorum arbitrio moderandum, coercionem districtam cogantur (notetur patres hic non dicere cogendos hos qui non habent, sed loqui de omnibus in genere; indiscriminatim igitur fere omnes brevaria propria non habebant), nullusque de cetero in diaconum (subdiaconi ergo non astringebantur lege) ordinetur, qui non habeat brevarium, et in practica et peritia divinum officium faciendi per examen reperitur idoneus.“

viarium, illos vero qui ordinati sunt intra certum tempus ad habenda propria breviarum cogendo adducere (commune igitur erat ibi ordinatis breviarum propria non habere), haec igitur ipse mentio et modus quo patres loquuntur, satis aperte innuunt nequiquam ante illa tempora inductam iam fuisse indubiam consuetudinem, quae legis loco haberi posset, et quae clerici maiores sub peccato astringerentur ad officium divinum quotidie ita celebrandum, ut dum choro non interfuerint, supplere debuissent.

Ceterum hanc consuetudinem et conscientiam de obligatione officii privatim etiam recitandi ipso hoc XIV saeculo evasisse satis generalem, idoneam nobis indicio Basileense pseudo-oecumenicum concilium, cui etiam recte denegatur omnis auctoritas legislatoriae, facile tamen concedi potest amplum ius testimonii ferendi¹. Testimonium hoc satis perspicue nos docet obligationem illam fuisse demum eandem ferme atque est hodie in ecclesia, nisi B quod hoc unum non ausim tuto affirmare, an nempe astringeret etiam sub gravi peccato; quam quidem dubitationem ita intellectam volo, ut nulla sit dubitatio de tota re in genere, sed de partibus et in particulari; nimirum an revera reus erat peccati gravioris, qui aliquando officium diei communi praetermitteret, aut magnam aliquam partem eius. Hoc disertis verbis non pronuntiatur, et amplius locus datur contrariae suppositioni defendendae.

Ceterum hic mos atque lex officii divini recitandi toto saeculo XV eadem forma qua id concilium Basileense proposuit, ac deinceps usque ad Lutherum et protestantismi nefanda exordia procul dubio viguisse, testis est probatissimum concilium Senonense, seu potius Parisiense, anno 1528, contra Lutheranorum haereses celebratum. Hoc concilium recitat Basileense decretum iisdem propemodum verbis² quibus primum prolatum illud fuit, eoque C ipso et sancit illud et de eius usu in ecclesia testatur. Ubi hoc tamen omnino observandum est, quod cum Basileense dicat: „Quoscumque beneficiatos seu in sacris constitutos, cum ad horas canonicas teneantur, admonet etc.“, Senonense prorsus verbum mutat et aliam significationem inducit; dicit namque: „Beneficiatos et alios in sacris ordinibus constitutos, qui ad horas canonicas tenentur (admonemus) etc.“ Profecto hoc verbum a concilio Senonensi de industria permutatum est, et quo magis religio ei erat cetera omnia verba conservare, eo evidenter mens eius et ratio apparet cur hoc unum mutaverit: non mutasset enim sine ulla causa. Iam vero haec mens et ratio ex ipso hoc verbo manifestatur. Concilium Senonense admonet eos tantum clericos in sacris constitutos, qui ad horas canonicas tenentur; non credit igitur omnes teneri, saltem

stricto et ex integra causa, secus ac concilium Basileense, quod eo ipso quod dixerat: cum teneantur, credebatur omnes clericos in sacris constitutos ad horas canonicas teneri. Non sine causa igitur legem atque obligationem pro clericis maioribus officii divini recitandi quae esset personalis, id est talem, quae eos semper districte in conscientia obligaret ad officium integrum, et quotidie et privatim etiam recitandum, eo ipso quod essent sacris ordinibus initiati: non sine causa, inquam, possumus admittere talem obligationem usque ad haec saeculi XVI initia, id est ad tempora quae concilium Tridentinum proxime praecesserunt, non fuisse omni ex parte certam et evidenter definitam atque universaliter admissam.

Iuvabit hic praefata citare concilium oecumenicum Lateranense celebratum sub Leone X anno 1513 et sequentibus. Sessione igitur IX. anno 1514, sacra synodus haec decernit in re officii divini: „Statuimus quoque et ordinamus, ut quilibet habens beneficium, cum cura vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio divinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officii et temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum vel pauperum elemosinas erogare teneatur. Si vero ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione praecedente, beneficio ipso privetur, cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omitti, quoad hoc ut beneficio privari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit. Deo tamen ultra praemissa de dicta omissione redditurus rationem. Quae poena in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties contra facere convincentur.“

Plura et iterum plura possent ex hoc decreto ad rem nostram erui, sed ne nimis sinus, solum observabimus unum. Bis per quindecim dies, id est quadragies et octies per annum, ac proinde ne omnibus quidem dominicis, eoque minus omnibus festis diebus, recitasse officium sufficit ex hoc decreto ut intelligatur beneficiatus officium non omittit, ita ut beneficio ne possit privari. Et notetur hic non agi de publica celebratione officii in ecclesia, sed de qualicumque recitatione, privata etiam; nam ait: „Si post sex menses... officium non dixerit;“ — „qui per quindecim dies bis saltem non dixerit.“ Iam vero ex hoc solo eruitur, obligationem officii divini quotidie recitandi non fuisse sub gravi peccato ligantem, illis temporibus, ita ut si semel iterumque omitteretur, iam fore grave peccatum. Et re quidem vera, semel admissa omnes beneficiatos (qui omnes vel fere omnes sacris ordinibus erant initiati) astrictos fuisse obligatione personali sub gravi peccato privatim et quotidie officium recitandi, iam quaeo credibile sit, hoc admissio, summum pontificem in pleno concilio oecumenico decernere potuisse, beneficiatum beneficio privari non debere, etiamsi passim per annum pluribus dominicis et fere omnibus diebus festis officium non recitaverit, nam si bis singulis quindenis diebus id fecerit, intelligitur officium non omisisse, id est non satis omisisse, seu quod idem est, satis recitasse ne possit puniri? Sed plura, inquam, et plura alia ex hoc decreto possent disputando deduci³, quae firmarent sententiam superius

¹ Conc. Basileense, sessio XXIX, cap. V (sub anno 1485): „Quoscumque etiam alibi (id est extra chorum) beneficiatos seu in sacris constitutos, cum ad horas canonicas teneantur, admonet haec sancta synodus, si orationes suas Deo acceptas fore cupiant, ut non in gutture vel inter dentes, seu deglutendo aut syncopando dictiones, nec colloquia vel risus intermiscendo; sed sive soli (sive privatim), sive associati, diurnum nocturnumque officium reverenter verbisque distinctis peragant: ac tali in loco (sive non in sola ecclesia) unde a devotione non retrahantur, ad quam se disponere et praeparare debent, iuxta id quod rescriptum est: Ante orationem praeparati animam tuam, ne sis quasi qui tentat Deum.“

² Concilium Senonense (seu potius Parisiense) anni 1528, inter decreta morum, XIX: „Admonemus beneficiatos et alios in sacris ordinibus constitutos, qui (notetur) ad horas canonicas tenentur, ut si orationes suas Deo acceptas fore cupiant, non in gutture vel inter dentes, seu deglutendo aut syncopando dictiones, vel colloquia aut risus intermiscendo; sed sive soli, sive associati, diurnum nocturnumque officium reverenter verbisque distinctis peragant: ac tali in loco ubi a devotione non retrahantur.“

³ Ex hoc verbi gratia quod nihil dicat de clericis sacris ordinibus initiatis, sicut illa alia concilia id diserte monuerunt, etc., etc.

Verum enim hoc unum silentio praeterire non possum, quod in concilio Lateranensi dicitur de periodo sex mensium.

propositam, nimirum non obstantibus illis Basilensibus ceterisque decretis supra recitata, quae ceterorum neque oecumenica sunt, neque sufficienti generali sanctione certo firmata, haec, inquam, obligationem, quae ad quotidianum officium omnes personaliter sub gravi peccato ligaret, non fuisse certam, evidenter definitam et universaliter admissam.

Hic sisto: videor enim mihi obtinuisse hanc etiam secundam quam dicebam causam: nempe a prima reformatione officii, breviarioque condito, quod circa tempora magni illius Lateranensis IV concilii, saeculi XIII initio, peractum est, usque ad ipsius breviarii reformationem temporibus concilii Tridentini ac Pii V, toto hoc temporis spatio tamen certam fuisse sive legem sive consuetudinem, et consuetudinem potius quam legem, officii divini quotidie et privatim etiam recitandi: tamen nulla lege fuit decreta ac sancita, neve conscientia publica aliunde affirmata ac probata, saltem universaliter, obligatio, qua tenerentur clerici maioribus initiati hoc officium ita quotidie recitandi, ut omisio unius aut alterius perinde diei, eoque minus alicuius eodem die officii partis, grave efficeret peccatum. Hoc, inquam, publicis et solemnibus ab ecclesia datis documentis satis demonstratum censeo: abstinui autem a privatis et simpliciter historicis, quae et magis diserta et numero plura esse poterant: sed praeter quam quod nimis disputa-

qua recens beneficiatus sine ulla animadversione aut fructuum lactura officium permittebatur non dicere. Brevisime dicam: ille textus „Quicumque habens beneficium ecclesiasticum, cum cura vel sine cura, si post sex menses quam illud obtinuerit, divinum officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum suorum fructus etc.“, hic, inquam, textus aliquantum involutus, si ad amussim examinetur, hanc et non aliam potest habere et habet significationem: *Quicumque obtinens beneficium per sex primos menses potest officium non dicere* (et tamen probabiliter fructus percipere), *post sex autem menses* (si adsit legitimum impedimentum, etiamsi officium non dicat, fructus percipere potest, sed) *si cessante legitimo impedimento officium non dixerit, beneficiorum suorum fructus suos non faciat etc.*

Haec significatio sola vera et legitima videtur, quam omnis tandem ex hoc textu eruere cogitur, nolo tamen eam grammaticae et logicae evincere, ne taedium afferam, et etiam alia ex causa quae hanc rem sine negotio solvere potest.

Sanctus namque pontifex Pius V edidit in hunc textum bullam quae incipit: *Ex proximo Lateranensi concilio*; quaeque haec interpretationem et admittere et confirmare prorsus est censenda. Postquam enim citaverit textum Lateranensem, ait: „Nos, huius rei evidentius atque orationibus uno vel pluribus diebus intermiserunt (non ait simpliciter non dixerunt, ut concilium Lateranense; et ratio evidenter haec est, ut novum verbum proprius de choro intelligi possit), omnes beneficii seu beneficiorum suorum fructus etc.“ Hic determinat quae sit rata pars quae amittitur. Deinde dicit: „Item ille qui primis sex mensibus (itaque non iam post sex menses) officium non dixerit (non ait ut supra intermiserunt, quia hic non debet intelligi de choro), nisi legitimum impedimentum ipsum excuserit (tempore etiam illorum sex mensium, non solum post), grave peccatum intelligit admisisse.“ Hoc autem in illo Lateranensi concilio non pronuntiabatur, haec inquam poena peccati, proindeque nec supposebatur; in lege namque omnia stricte sunt interpretanda, et quod non dicitur, non supponitur, nisi aliunde probetur. Pius V igitur has rationes probe sensit et ideo consilium cepisse dicendus est, post ea quae evidentius et expressius statuerat de rata parte amittenda, quam Lateranense non satis expresse determinaverat, insuper etiam ex integro declarandi, quod Lateranense ne verbo quidem attigerat, nimirum peccatum esse quocumque tempore officium non dixisset. Sensit pontifex necessariam esse huiusmodi declarationem, ne antiqua incertitudo hac in re innovaretur; tempore enim Pii V, post Tridentinum concilium et ipsius Pii V breviarii reformationem et promulgationem (quae per bullam *Quod nobis* anno 1568 data, tres annos scilicet ante hanc de qua loquimur bullam *Ex proximo Lateranensi*, anno 1571 editam, facta est), tempore hoc, inquam, omnino certum iam erat peccatum grave esse officium non recitare, et integrum et quotidie.

tionem protraxissent, ipsius etiam rei huius indoli minus videbatur aptata.

Ni fallor, doctissimus Gavantus, aut potius Merati, eiusdem non minus certe doctus annotator, suo quamquam modo, at simile aliquid fatetur. Scribit enim: „Certum tamen est et commune apud omnes doctores, clericos omnes sive regulares sive etiam saeculares sacris ordinibus initiatos... stricte teneri, (nempe hodie) hac lege recitandi divinum officium; et solum superest dubium an obligentur lege humana scripta, an solum consuetudine vim legis habente. Bonartius, cit. l., sustinet diaconum et hypodiaconum nullo iure scripto, sed solum consuetudine vim praeccepti habente teneri ad recitandum horas canonicas, et idem censet etiam, aliis quibus contradicentibus, de presbytero nullum habente beneficium; videlicet etiam illum obligari ad pensum horarum canonicarum persolvendum consuetudine moribus recepta et vim legis habente, nullo autem iure scripto; *quis nunquam exstat*, licet in quibusdam canonibus obligatio ipsius, undecumque proveniat, supponatur (Gavantus, *Theaur. sac. rit. in miss. Rom.*, pars III, tit. XI, annot. num. IV).“

Habemus hic itaque disertam sententiam: primo, nullam legem scriptam exstare; deinde vero, concilia quae adducuntur talem legem non constituere; denique, et si hic adducatur consuetudo vim praeccepti habens, uti unicus fons iuris, etiam pro presbytero sine beneficio (nam pro beneficiatis legem vidimus constitutam), nos tamen satis ex omnibus haecenus adductis perspicere potuimus, hanc consuetudinem, saltem ad tempora concilii Lateranense V proximo subsequentia, quidquid de illis temporibus censeant Gavantus et Merati, qui historicam partem huius quaestionis vix ex limine tantum salutarunt, hanc consuetudinem, inquam, quae valeat sine ulla exceptione pro simplicibus sine beneficio presbyteris, et sub gravi peccato ligare eos censendam, nullo tandem modo esse certo demonstratam.

Ante tempora concilii Tridentini simile aliquid contigit in ecclesia ista quae saeculo XIII in causa breviarii contigiisse vidimus. Eodem tempore quo commenticia protestantium reformatio ecclesiae ruinae moliebatur, in ecclesia ipsa surrexerunt magni et sancti viri, statimque comparuerunt eximii pontifices et communi opera restaurarunt et recrearunt ecclesiam Dei; ubi simul officium divinum restauratum et veluti denuo creatum est. Neque nimium edico dum aio officium veluti denuo creatum esse. Re enim vera, praeter quam quod obligatio officii recitandi extincta et veluti emortua in conscientia huius iaceret, nova confusio orta est ex modica aut

Quem in modum Gavantus tractat partem historicam, sufficere hanc eius sententiam exscriptioe unam: „Quotidiana recitandi officii divini obligatio coepit anno Domini 540, ex Sigiberto in chronica (*In rubr. miss. Rom.*, sect. I, cap. IV, tit. I). Quare qui totum officium unius diei omittit, etiam absque contemptu, etc.“ Neque uno igitur anno prius, neque alio anno posterius, sed omnino anno Domini 540. Et hoc ex Sigiberto in chronica. Optime quidem. Sed iste Sigibertus, qui monachus erat Gemblacensis in Belgio, mortuus est anno 1112, neque vidit itaque, neque audivit, quae facta fuerant anno Domini 540; si autem dat testes, nos ipsos testes audiamus aut legamus, non Sigibertum. Ceterum non erat frugi homo iste, quin imo protervus erat et schismaticus, stans pro partibus Henrici IV contra Gregorium VII, Urbanum II, et Paschalem IV. Praeter chronicon suum edidit et alia scripta, ex quibus concilium Tridentinum in suum indicem librorum prohibitorum inseruit: *Responsum ad Hildebrandi papae* (quem designatur Gregorium VII appellare) *epistolam* quem scripsit in potentia regiae calumniam, at aliam epistolam contra Paschalem papam.

nulla veneratione ipsius officii. Sacri concensus non ahibendi, dissimillimo inter se ac pene cuiusque erant sacri illis hominibus, neve officium erat illis divinum: et quae solis pietioribus atque poeticis in rebus profanis olim concedebatur, haec istis hominibus in sacrosanctis rebus, neve iure,

Quilibet audendi semper fuit aequus potestas.

Neque huiusmodi rerum perturbatus ordo hic illic in angulis ecclesiae latitabat, sed passim, sed universim, sed in ipsa Roma in propatulo expositus conspiciebatur. Quae dum assero, non ex incertis haec fontibus haurio, ne quidem ex probatissimis attamen privatis auctoribus¹; sed sumo a maxima auctoritate, nempe ex ipsa bulla Pii V novum breviarium, a sancto Caietano et Paulo IV inchoatum, ab ipso vero perfectum, tandem in ecclesia promulgantis. In hac bulla quae incipit *Quod a nobis*, statim in proemio haec habemus:

„Alii enim praeclaram veteris breviarii constitutionem multis locis mutilatam, alibi incertis et advenis quibusdam commutatam deformarunt. Plurimi (notetur), specie officii commodioris allecti, ad breviter novum breviarii, a Francisco Quignonio tituli Sanctae Crucis in Hierusalem presbytero cardinali compositi, confugerunt. Quin etiam in provinciis paulatim irrepserat prava illa consuetudo, ut episcopi in ecclesiis... privatim sibi quisque breviarium conferrent, et illam communionem uni Deo una et eadem formula preces et laudes ad-

¹ Unum tamen exempli causa afferam. Est hic laude omni dignissimus auctor vitae sancti Caietani, Theatinorum patriarchae, reverendus pater Magena. Pars itaque I, cap. XXXVII, § 377 (editio Neap. 1845) haec scribit:

„Il breviario Romano a quel tempi era si confuso e bruttato di errori, che i sacerdoti più savi sentivano del ribrezzo, per non dire dell' orrore in recitarlo. Il nostro padre don Giovanni Pietro Carafa (eximius ille summus postea pontifex Paulus IV, idem ipse qui omnia ad reformationem breviarii cum sancto Caietano praeparavit, eaque omnia ad concilium Tridentinum misit, quibus postea Pius V usus est feliciter) in una sua lettera indiritta a monsignor Gilberti, si protestava che nel leggerlo veniva sempre provocato a nausea e fastidio. Questo disordine ne accagionava un altro non meno pernicioso, mentre quasi ogni diocesi, e poteva dirsi quasi ogni chiesa, si faceva lecito formarvi un nuovo breviario a suo talento. In Roma medesima molti servivansi di quello detto di Santa Croce, composto dal cardinale Quignoneo, per essere di tutti il più breve, come deplora nella sua bolla Pio V.“

De hoc breviario cardinalis Quignonei haec habet Moroni, sive quicumque sit eruditissimus auctor operis *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica* (vol. VI, p. 187): „Ma comunque sia un' abbreviazione, non è alente breve il breviario che usano oggidi i frati francescani in confronto di quello del cardinal Quignoneo. Questi incaricato da Clemente VII, nel 1528, di formare un nuovo breviario (hoc autem apprimè notandum est, nam statim inde consequitur Clementi VII non placuisse formam breviarii quae tunc Romae in usum erat, maxime quod idem (Clemente sancto etiam Caietano in mandatis dederit de novo breviarii reformare; ex quo deinde et alia omnia sequuntur quae prius de confusione et de modica veneratione divini officii asserabamus) per l'opinione che avea della sua insigne pietà e dottrina, lo eseguì in modo che nel corso dell' anno si veniva a leggere tutta quanta la divina scrittura, ed in quello della settimana tutto il salterio. E perciò era riuscito molto più breve... gli ecclesiastici lo abbracciarono... ne furono fatte molte edizioni.“

Harum editionum longiorum catalogum texit Gavantes, sen potius Merati, in *Thesoro sacr. rit.* (sect. II, cap. I, annot. IV). Prima editio facta est Romae, anno 1528, aliae Venetiis, Lugduni, Parisiis, neque ad duodecim numero, ultima Venetiis 1563, paucis annis ante reprobationem inflictam a Pio V. Quot aliae editiones laterunt doctissimum auctorem, quas per hos non integros triginta annos factae esse credendum est. Sed solae istae quae recensuit, satis superque probant usum huius breviarii ex tempore communissimum evasisse. Quam grave argumentum illius facili conscientiae indicandi de obligatione officii, quam longiori vel breviiori officio, pro lubita, sed non ex lege, metiri vides, et tractandi officium ipsam, eiusque sacram formam, quasi hoc ex conscientia, et non conscientia ex officio penderet.

episcopatus proprio officio (hoc maxime notetur) discernerent. Hinc illa tam multis in locis divini cultus perturbatio, hinc summe in clero ignorantiae caeremoniarum ac rituum ecclesiasticorum (et hoc bene notetur), uti innumerabiles (!!) ecclesiarum ministri in suo munere indecora, non sine magna piorum offensione, versarentur.“

Haec profecto non est mera declamatio, non est amplificatio rhetorica, quae a gravitate oraculi et a maiestate pronuntiantis longe distat; haec est nuda rerum veritas solemniter exposita. A qua utique docemur causam officii divini illis temporibus omnino possumdatam fuisse, et quidem in primis plurimos, id est magnum numerum ad brevissimum quoad fieri poterat officium motu proprio confugisse; deinde vero omnes fere dioeceses (pene quemque episcopatum) suum, a Romano diversum, habuisse breviarium, proprio Marte confectum, quod commo- modo poterat etiam esse brevissimum, semper autem suum; tum etiam summam in clero ignorantiam communem fuisse, et innumerabiles qui ea laborarent, — ignorantiam caeremoniarum, tanto igitur magis officii divini, aut certe non minus; quae demum omnia novum ius nobis tribuunt iterum affirmandi: Breviarium tunc temporis non solum restitutum, sed veluti de novo creatum iure merito dici posse.

Et re quidem vera surrexerunt, uti dicere incipiebamus, magni et sancti viri, sanctus Caietanus, sanctus Ignatius, sanctus Philippus Neri, sanctus Carolus Borromaeus, alique multi; statim etiam apparuerunt eximii summi pontifices, Paulus III, Paulus IV, Pius IV, Pius V, alique; celebratum fuit illud Tridentinum, rerum copia et pondere omnium conciliorum ecclesiae vixdum non longe gravissimum; et quod caput est, suscitavit Deus in ecclesia nova militum agmina, novos ordines religiosos, quae simul essent idoneae instrumenta verae reformationis ecclesiae. His itaque novis ordinibus debetur maxime reformatio breviarii atque ultima ratio officii divini recitandi. Quod enim maxime notandum est, novi istiusmodi ordines, inter quos omnium primi, quique veluti viam ceteris aperuerunt, Theatini sunt (anno 1524), quoque mox secuti sunt, eumdem modum ac formam tenentes, Somaescae (anno 1528), Barnabitae (anno 1533) et Iesuitae (anno 1540), et quibus addi omnino debent presbyteri Oratorii (anno 1558), istiusmodi, inquam, ordines, qui bulla Pii V breviarium reformante (anno 1568) satis antiquiores assumpserunt, quae a monastica recederet longius atque illa quam Franciscani et Dominicani olim sibi elegerant, et quae ad clericos saeculares propius propiusque accederet: ita ut etiam nomen ipsius proprium clericis regularibus esset. Sane Clemens VII in constitutione, qua approbat Theatinos (quaeque incipit *Exponi nobis* anno 1524), non alio nisi hoc clericorum-regularium solo nomine vocat eodem, eoque opportunius, quod primi et soli tum essent huius formae clerici, et qui quamvis tribus votis substantialibus vitae religiosae se obligarent, tamen „sub solito ac communi habitu clericali in unum habitantes et in communi viventes... clericalem vitam ducere“, et non monasticam aut quasi monasticam, decreverint, ut ibidem pontifex testatur. Clerici itaque erant, licet regulares, non neo-monachi, sicut fratres mendicantes; idque non solum isti primi, sed etiam ad eorum exemplum ceteri omnes.

Porro eodem modo quo neo-monachi olim, id est Dominicani ac Franciscani, monasticum sui temporis breviarium reformarunt, ita nunc neo-clerici

isti, non dicam neo-monasticum illius temporis, sed A post tot discrimina rerum difforme omnino, non cognoscendum amplius, sive ipsius dissimilimum divinum officium reformandum curarunt. Ipsa ecclesia hoc a novis suis filiis sperabat requirebatque. Sufficit legisse constitutionem supra citatam Clementis VII in gratiam Theatinorum datam, ut haec de re affatim doceamur. „Statuta quaecumque,” inquit (§ 4), „... quae ad huiusmodi vitae propositum conducere, moresque et institutum honeste et devote clericaliter vivendi concernere videbuntur, de missis praecipue et aliis divinis officiis seu horis canonicis, prout vobis melius videbitur celebrandis et recitandis... facere, edere, et pro tempore facta et edita corrigere, reformare, et in parte vel in totum immutare, ac de novo alia, prout vobis expedire videbitur, instituere et ordinare... nobis et successoribus nostris exhibita... Apostolica auctoritate approbata et confirmata sint et esse B

consequantur.” Quibus lectis, vix non dixeris hanc congregationem veluti eo consilio prae primis institutam fuisse, ut ordinando divino officio in perpetuum consuleret. Ceterum spei in se repositae non defuit benemerita haec congregatio. Iam enim diximus quam eximiam operam parentes eius posuerint in praeparanda et excolenda prima forma hodierni nostri breviarii, sicut etiam memorat ipse Pius V in sua iam saepius laudata bulla. Porro et aliae clericorum regularium familiae non minori zelo ad opus commune se accinserunt, et sacra emulatione inter omnes certatum est, quis quem pietate et observantia in officio divino celebrando vinceret. Prius igitur quam novum breviarium a Pio V promulgatum fuit, iam erant qui omnes portas illi aperirent, illudque laetis plausibus salutarent, summoque studio in usum converterent.

Hic porro maxime notatum venit vix non necessarius in huiusmodi rerum adiunctis eventus, ut clerici huiusmodi regulares exemplar facti sint, ad quod ceteri clerici sedulo se conformarent, magistratu etiam ecclesiastico urgente; atque sic facile intelliges, quod si tempore priore neo-monachi suo exemplo saecularem clerum iam ad meliorem observantiam pertrahere potuerint, quanto magis isti suo nunc facere id ipsum debuerint? Verum non sola observantia officii divini a clericis regularibus cum saecularibus participata est, hisque veluti imposita, sed etiam ipsa obligatio, modusque ac limites huius obligationis in clericos saeculares sensim transierunt, et generali mox consuetudine in dies certius firmata sunt. Atque id tandem conscientia publica sancitum est, ut haec obligatio in istis quoque, ad instar regularium, prorsus personalis evaderet, et unusquisque clericus saecularis sacris initiatus, ea ipso quod clericus esset, etiam officio recitando obnoxius censeretur.

Ex hoc incipit nova omnino et ultima epocha in historia officii divini, quae soli ecclesiae latinae peculiari iure propria dici potest et debet. Dicimus hanc esse ultimam epocham; qua occasione oblata, videtur nobis operae pretium fore, si brevissime omnes epochas ante oculos sistamus. Et erunt quatuor:

Prima igitur epocha dici potest tempus quo officium divinum commune erat omnibus fidelibus, a temporibus apostolicis nempe usque ad initia saeculi V in Oriente et saeculi VI in Occidente, quo primum regulares ordines monastici instituti fuerunt. Hoc tempore officium erat ut ita dicam liberum. Fundabatur quidem lege illa generali, Deum esse precibus colendum, sed in particulari conscientiam

sequobatur iudicem, quae pro rerum adiunctis contentiam dicebat quid de forma officii ab ecclesia usurpata unquam, sive laica, sive clerica, sive monachus (quales tunc monachi erant), participare deberet. Expressius vero hoc etiam affirmare probabilissime possumus, eandem fuisse obligationem missionis et officii, neque alteram ab altera disiunctam, districtam itaque utramque dominio et factis diebus et nonnullis feriis, praesertim quadragesimae (unde stationes); non ita aliis diebus.

Secunda epocha incipit post Basilium Magnum, Benedictum et Gregorium Magnum et protrahitur ad initia saeculi XIII, vocari autem potest *monastica*. Quae nos, ut ita eam vocemus, permovet ratio, est, quod hoc tempore monachi lege districta (dato etiam quod non fuerit solemniter lata) ad officium obligarentur. Pro monachis itaque officium ex hoc non erat liberum; pro ceteris vero, sive laicis sive clericis, liberum remanebat, eo sensu quem modo exposuimus. Hic autem addere debemus insuper, quod cum magis in dies clerus distingueretur in eos qui habent beneficia, et inter eos qui nulla haberent, magis etiam in dies beneficiati de communi libertate illa officii amittebant, et ad strictum ius adducebantur.

Tertia epocha decurrit ab initiis XIII saeculi ad usque saeculum XVI medium. Haec epocha nuncupari potest *neo-monastica*, aut etiam *fratrum praedicatorum* (sive mendicantium) *et beneficiorum*. Iamque apparet ratio cur ita vocanda sit. Nam tempore hoc communis illa libertas officii et generalis tantum obligatio, denuo et fortius perstricta est, et non solum pro monachis, sed etiam pro illis neo-monachis seu fratribus certissime quidem, pro beneficiatis vero probabilissime, officium iam deinceps liberum non erat. Liberum tamen remanebat, illa relativa libertate de qua locuti sumus, pro presbyteris et clericis in sacris constitutis, atque eo magis, immo ex hoc tempore veluti omnino liberum pro laicis.

Quarta epocha initium sumit vergente saeculo XVI, id est post tempora concilii Tridentini, et ad nostra usque protenditur. Potest autem vocari epocha *omnium ecclesiae ministrorum*; omnes enim universam qui ministri ecclesiae sunt, a primo sacro ordine incipiendo, omnes ad officium recitandum districta lege tenentur. Nemini remansit vel minimum ex illa priore libertate, quae omnia devoluta est in laicos, qui quidem eo magis ab obligatione vel moraliter minima officii divini recitandi repellebantur, quo magis ecclesiastici viri ad obligationem maximam compellerentur. Factum est tandem ut istis, id est clericis, obvenerit absoluta obligatio: illis, scilicet laicis, absoluta libertas. Tale est spectaculum quod nobis historia officii divini repraesentat, haec eius prima exordia, hic ultimus exitus: quo nunc tandem ante oculos posito, facilius forte quaestionem officii divini apud Graecos, et quodnam sit genus obligationis quam imponat, solvere poterimus.

Profecto per primam ac secundam epocham nos unum idemque cum Graecis habebamus iter, pari pergebamus gradu, ac proinde sicuti vita ipsa, ita etiam communis erat lex ac ratio vivendi. Quae igitur nostra erat in officio divino, haec etiam eorum lex censeri ac dici debet. Haec lex itaque sumenda erit ex secunda epocha sub eiusdem finem. Ex his autem quae exposuimus, iam scimus quanam tunc erant huius legis ut ita dicam elementa, quaeque satis erit in memoriam revocasse, ut deinde sciamus quanam obligatio officii divini celebrandi (potius quam recitandi) ex illo tempore rata ac fixa Graecis remanserit. Illae conditiones autem sunt propemodum sequentes:

1. Officium divinum publicum erat, et in ecclesia celebrandum;

2. Fideles sicut in missa, ita etiam in officio cum clericis participare iubebantur, licet qua tam districto iure;

3. Missa non separabatur ab officio divino, semperque eam praecedere debebat officium nocturnum et matutinum, post quas more consueti ipse sequebatur;

4. Dominicis ac festis diebus, sicut obligatio missae celebrandae aut audiendae, sic etiam obligatio officii celebrandi aut participandi districtioris erat iuris, aut etiam omnino districti (pro clericis), similiter et nonnullis diebus ferialibus, maxime vero in quadragesima; non ita tamen ceteris diebus;

5. His tamen diebus, id est omnibus diebus per annum, divinum officium celebrabant monachi, qui soli ad id officii lege astringebantur, et hoc ipso de maiori libertate clericorum testimonium ferre intelliguntur;

6. Cum tamen clerici longe magis obligarentur generali lege Deum precibus colendi quam ceteri fideles, hinc etiam communibus diebus aliquid ex officio recitare, privatim etiam, eos tunc quoque debuisse, probabilissima immo certa mihi videtur opinio; sed haec pars (quae matutina et vespertina prae ceteris eligenda esse videretur) eiusque recitatio conscientiae iudici relicta fuisse dicenda est, quae pronuntiabat an officium integrum necne, aut quid tandem ex eo recitandum esset.

Haec positiva sunt ex lege officii divini illius temporis. Negativa autem, quae praesertim ex comparatione ad hodiernam nostram legem oriuntur, videntur consistere in eo quod illa lex nullam obligationem discrete statueret:

1. Neque *privatim* officium supplendi;

2. Neque *quotidie* recitandi;

3. Neque *integrum*, nisi forte dominicis et festis diebus;

4. Neque *personaliter* clericos obligatos censeri eo ipso quod essent clerici maioribus initiati, sed tantum ratione officii (id est curae vel quasi curae animarum) aut beneficii (etiam sine cura).

De hoc ultimo puncto quod magis ad tertiam refertur epocham statim plura disserere debemus, ut videamus in quo res ista Graecos etiam attingat, nam hac in re magnopere distinguendum erit. Nunc tamen ut certa et probata omnia alia quae hic posuimus retinere nos posse, videmus nobis iam aliquid adeptos esse. Dicimus itaque officium divinum eiusque obligationem his conditionibus apud Graecos tandem stetisse, eoque abhinc a nobis cum lege officii quam modo exposuimus.

Iam vero ex illo tempore quo a nobis abierunt, nihil permutationis apud Graecos accidisse certum est; iure meritoque igitur concludendum erit, hanc et non aliam esse legem divini officii, quae apud eos in praesentiarum vigere censenda et dicenda sit. Ubi hoc addere possumus ex his, quae initio huius disquisitionis diximus, solam huiusmodi legem ac talem usum convenire posse cum conditionibus, in quibus vereatur clericus graecus, in cura animarum occupatus. Semper enim praesens oculis habere debemus has duas conditiones, quae apud ipso curae animarum vehementer observantur: inde, inquam, longitudinem officii, quam ipsi Dominicani et Franciscani ferre non poterant; hinc obligationem uxorem, quam illi ferre non debebant, sicut isti debent.

Diximus superius, quarto loco inter puncta negativa, legem officii sub fine secunda epochae talem fuisse, quae non pronuntiaret clericos *per-*

sonaliter ad officium obligatos censeri, sed tantum ratione officii aut beneficii; verum statim observavimus hoc iam potius ad tertiam pertinere epocham. Certè, immo certius etiam quam in tertia, clerici in secunda epocha non probantur personaliter ligati; sed quando caussa agitur de beneficio ac beneficiis, ingredimur dubie praeculi epocham tertiam; distinctio enim haec inter beneficiatos et non beneficiatos circa illa tempora apparuisse intelligitur, et certam formam in ecclesia latina assumpsisse. Multiplicata enim sunt illo tempore in occidente institutiones et fundationes quae non essent parochiae; atque istae, nempe parochiae, quae olim erant unicae centra, nisi forte monasteria excipias, ecclesiasticae vitae, iam alia habent e latere instituta, ubi alia ratione atque in parochiis presbyteri et clerici occupati cernebantur. Multiplicati sunt una simul clerici istiusmodi et presbyteri, novo et hactenus invisio iure ad clerum parochialem non pertinentes, et habentes beneficia etiam sine animarum cura, immo sine ulla quam dixerim *quasi-cura* animarum. Hanc quasi-curam illam intelligo, quae ad servitium ecclesiae utique parochialis et ad veram curam animarum ordinabatur; sicuti erat officium diaconorum, sine quibus ratio servitii ecclesiastici tunc temporis stare non poterat. Erat hic itaque novus rerum ordo, in ecclesiam latinam sensim inductus hac tertia de qua loquimur epocha; qui sane et iustas suas habebat causas, et non pauca secum afferrebat commoda, et vigori atque ubertati, qua vita ecclesiastica tum plene gaudebat, luculentum dicere testimonium intelligebatur; sed vero hunc ordinem rerum ecclesia graeca secuta non est. Qua tandem ex causa? an quia non potius erat? hoc minus curamus; sufficit non esse secutam, saltem non eo generali et multiplici modo quo id apud nos factum esse cernimus.

Haec est differentia satis gravis quae hoc tempore inter utramque ecclesiam exorta est, et quae illic cum obligatione officii divini recitandi intime coniungitur. Latinam ecclesiam mox itaque agitavit haec quaestio: quo loco isti beneficiati constituendi essent, quantum attineret ad obligationem officii divini? Utrum in censu monachorum, sicut neomonachi illi, ita ut absolute ad officium obligarentur? An vero in numero ceterorum clericorum parochialium, qui gaudebant illa relativa libertate de qua supra? In documentis quae attulimus, vidimus eos collocatos fuisse potius inter illos quam inter istos, cum quodam tamen moderamine; — sed, quod magnopere notandum est, ipse parochiae, uti par erat, inter beneficia tandem computatae sunt¹, et huic strictiori iuri et obligationi in re

¹ Solius primis saeculis nulla proprie dicta beneficia existisse; ecclesiae ministros vixisse primam ex obligationibus aut de suo; quando vero ecclesia donationes et fundos habere coepit, omnia haec bona ad communem usum diocesis destinata, ea lege ut fructus inter singulos clericos disperirentur, ab episcopo vel ab eodem administrata fuisse. Nullus clericorum quidem propriè ex illis sibi in perpetuum habere assignatum. Prima et rarissima exempla alienis fundi alieni clerico assignati habemus post quintum saeculum; sed hoc factum fuisse intelligimus in gratiam alieni clerici in loco longius distante, et ad nutum, id est non in perpetuum; non erat igitur veri nominis beneficium, praeterquam quod rarissima, ut diximus, huius rei inveniantur exempla. Non prius quam saeculo X coepit nec alieni singulari clerico ex bonis alienis ecclesiae certam partem assignare, qua uteretur vita comite, ad instar imperii militum, qui cum bene stipendia mererent, beneficiis donabantur. Sed neque hoc erat veri nominis beneficium; nam post mortem fructuarii ad ecclesiam bona revertebantur, neque ex lege erat de successorum providendum. Vera et ultima beneficiorum forma non nisi tardius pedestriusque inventa est.

Ex hoc historica conspecta plane necesse beneficia, quando emergerent, alia omnino fuisse, et alia fuisse, parochias,

officii divini subiectae. Unde quaestio erit, an haec dispositio quae parochias inter beneficia computat, extendatur ita ad ecclesiam etiam graecam, ut ibi clerus parochialis, id est clerus forme universae, ob eam rationem quia et parochialis et beneficiatus est, eadem lege et obligatione absoluta officii divini astrictus censetur?

Ante omnia revocemus in mentem legem latam pro beneficiatis. Diximus enim et probavimus pro sacris ministris in genere nullam exstare, in re divini officii, legem scriptam, qua in sententia ipse gravantur affirmat omnes doctores convenire; et solum pro ministris, si qua est, esse consuetudinem (de cuius vera epocha etiam disseruimus); simul tamen diserte affirmavimus pro beneficiatis, legem certissimam constitutam esse. Haec lex potissimum est illa quae fuit lata in concilio oecumenico Lateranensi V, et quae resumit in se ac sancit alias omnes particulares leges ante promulgatas de obligatione officii recitandi ab omnibus beneficiatis. Porro haec lex a Lateranensi lata fundatur illo axioma, quod concilium data opera pronuntiat veluti causam recitandi officii: *Cum propter officium, ait, datur beneficium.*

Hoc axioma rite est explorandum; antiquum enim est, neque concilium Lateranense primum fuit quod ipso usum sit. Habemus veluti radicem eius in sexto decretalium (tit. III. cap. ult.) ubi Bonifacius VIII (anno circ. 1303) carpit *ambitionem importunitatem eorum, qui a Romano pontifice obtinent licentiam percipiendi fructum beneficiorum, sive in scholis essent, sive in ecclesiis suarum altera... aut in Romana curia... vel etiam ubicumque*, „ex quo“ ait, „... minuitur cultus divinus, quem desideramus augeri, et officium plerumque, propter quod beneficium ecclesiasticum datur, omittitur.“

Habemus hic itaque id ipsum canonicum axioma: *Beneficium propter officium.* Habemus tamen et alia multa, quae nos satis accurate docere possunt quam significationem huic axioma tribuere debeamus.

Quam maxime igitur notandum est pontificem, postquam reprehenderat importunitatem potentium, qui obtenta licentia ubicumque residendi, cum eo ipso officium plerumque omitterent, causa erant ut minueretur cultus divinus; ut tandem tali malo morderetur, pontificem, inquam, non praecipere ut beneficiati illi, non obstante obtenta exemptione a residentia, quocumque tamen loco officium non aliquando, non plerumque tantum, raro molimine, sed semper recitent; non hoc igitur praecipere, sed potius, ut ipse dicit, „omnes huiusmodi et similes indulgentias... penitus revocamus, et earum concessionem nostris volumus exulare temporibus.“

perque longum tempus parochias non fuisse beneficia. Multiplicata beneficia, et subdivisa magis in dies vel auctis bonis ecclesiasticis, et parochiae ex necessitate verae sunt in beneficia. Hoc nos probe luvat in tota hac causa persequenda; nam statim intelligimus cur beneficiati debeant a parochiali clero distingui, cur alia lex officii divini, eaque nova, potius esse et revera fuerit pro beneficiatis, alia vero, eaque antiqua, pro clero parochiali; et quomodo tandem, uti supra dicimus, etiam parochiae inter beneficia computatae sint; quomodo etiam ex hoc nova quaestio oriatur de strictiori obligatione in re officii ipsius cleri parochialis.

Pretiosa indicia quae nobis demonstrant, quod hic iam directe non exquirebamus, nempe quas ob causas officium divinum tunc temporis omittatur a beneficiatis. Semel enim atque exemptionem habebant, non utique ab officio divino recitando, sed a residentia in loco beneficii, illico etiam officium omittabant. Argumentum certe non leve obligationem recitandi officii non fuisse tunc personalem sacris ministris et sub gravi peccato ligantem: quia neque tam facile et generaliter officium omisissent, neque pontifex huic vitio ea ratione morderetur quam mox audiemus.

ita ut beneficiati ad locum residentiae redire cogantur, et non amplius exempti a residentia, sed restituti beneficiis, etiam officio ex integro restituantur.

Hoc iterum non leve est argumentum, obligationem recitandi officii divini iure certo tam temporis non fuisse personalem, sed cum beneficio coniunctam. Ex quibus videtur nobis posse merito concludere significationem illius axiomatis: *Beneficium propter officium*, hanc esse, ut beneficium tandem certo indueret determinatam et districtam obligationem officii recitandi; extra beneficium autem remaneret solummodo illa generalis obligatio, communi lege Dei praecipue colendi fundata, cuius obligationis in singulis rerum adiunctis conscientia quuscumque index et norma esset.

Quod si huiusmodi significatio iam ex Bonifacio VIII eruitur, seu ex sexto decretalium, non minus profecto patet ex concilio Lateranensi, ubi eodem sensu repetitur: *Cum propter officium datur beneficium.*

Ubi sedulo notatur hanc vocem officii (quando hic dicitur: *propter officium*) nihil aliud significare nisi officium divinum, et non officium latiori sensu, quod significaret curam animarum, uti postea nonnulli canonistae explicare coeperunt. Beneficium erat veluti compensatio pro labore impenso in celebrando officio, sicut officium ex alia parte erat sui generis compensatio pro commodis ex beneficio provenientibus. Hoc ex his textibus et ex ipsa beneficiorum historia, quam satis delibavisse censemus, clare apparet.

Habemus itaque ex his omnibus et novam confirmationem eorum quae superius protuleramus, et maxime eam, quam quaerebamus legem officii divini pro beneficiatis. Certe non consuetudo, sed lex est scripta et diserte praecipiens et axiomatis loco statuens, ut quicumque tenet beneficium teneatur ad officium.

Verum quidem est ex concilio Lateranensi beneficiatum non teneri ad officium quotidianum, attamen verum etiam est, quidquid sit de frequentia officii, beneficiatum teneri ad officium nomine et ratione beneficii. Apud Graecos certum ac determinatum solum hoc est unum, ut nocturnum ac matutinum sacerdotes celebrant ante missam; omnia reliqua de officio divino nullo modo sunt determinata, nulla ratio habetur beneficii, et omnia relicta sunt conscientiae arbitrio. Ex illa igitur lege beneficiorum quae scripta et certo promulgata est apud nos, praeter obligationem officii ratione missae, quae nobis cum Graecis erat communis, innecta est obligatio ratione beneficii, quam Graeci non norunt. Redit ergo quaestio: utrum Graeci nullo modo obligentur, an vero et ipsi aliqua ratione hac lege teneantur?

Ratio dubitandi patet. Nam si ex consuetudine res esset iudicanda, cum Graeci talem consuetudinem non habuerint, neque quidquam de tota causa pronuntiandum esset. Sed cum agatur de lege scripta, quaestio statim occurrit, num forte non innoterit, num quo modo promulgata non fuerit, et cetera hoc genus.

Respondemus itaque, nullo modo legem de beneficiatis ad Graecos spectare. Cuius rei duo dabimus argumenta. Primo quidem, quia nullo modo probare poterimus huiusmodi legem fuisse promulgatam et receptam. Secundo vero, et hoc proprium huius rei est argumentum, quia possumus ac debemus admittere apud Graecos non existere veri nominis beneficia, ac proinde neque esse ibidem materiam huiusmodi legi subiectam.

Profecto vidimus parochias ex esse beneficia non constituere, semperque in ecclesia fuisse parochias,

beneficia vero per decem priora saecula ignota A latuise; per quod temporis spatium parochiae tametsi de bonis provinae, tamen beneficia non erant. Ulteriores distinctiones et explicationes mitto, quae forte necessariae essent ad meliorem rei intelligentiam: sufficit mihi res ipsa et hoc merum factum, parochias fuisse ante beneficia; ex quo statim hanc mihi licet promere conclusionem: quales apud nos primis temporibus fuerunt parochiae, tales omnino nunc esse apud Graecos, proindeque parochiae apud Graecos non esse veri nominis beneficia; et quia nullus apud illos alius est clerus praeter hunc veteri more parochialem aut quasi parochialem, ideo etiam non esse apud Graecos clerum vero titulo beneficiatum.

Ex quo statim sequitur apud Graecos clerum saecularum non esse obligatum ad officium ratione beneficii, nisi forte canonicos excipias, de quibus seorsum loquendum erit.

Interim citabo hic documentum quod ad hanc rem beneficii et officii apud orientales optime facit. Leo Kisska, metropolitanus Ruthenorum, qui auctor fuit synodi Zamocianae, anno 1720, atque de ecclesia sua optime meritus est, edidit post duos annos a synodo celebrata compendium theologiae lingua slavica, ubi titulo de sacramento ordinis, haec inveniuntur:

„An tenentur presbyteri quolibet die recitare sub peccato mortali nocturnum, matutinum, horas, vespers, et completorium? — Resolutio: Latini tenentur sub peccato mortali; Graeci vero et Rutheni non. Illi enim habent beneficia pingua, et isti sustentationem vitae suae propriis manibus et industria procurare debent.“ Omnino ad rem nostram; et quamvis probatissimus auctor non tangat veram rationem et historicam et iuridicam totius huius beneficiorum causae, tamen asserit pro sua parte perspicuum et palmare factum, quod stat pro omni ratione.

Sed citabo eundem auctorem usque ad finem, etiamsi id quod sequitur, iam non referatur ad beneficiatos. Post illam primam rationem cur non teneantur presbyteri rutheni ad quotidianum officium, dat auctor hanc alteram: „Illi (latini) officium habent satis breve: ruthenum vero nocturnum, matutinum, horas, vespers, et completorium longissima sunt. Tenentur tamen monachi quolibet die,

Verum quidem est ultimis temporibus, eoque magis in praesentiarum, Graecos unitos, praesertim ecclesiam ruthenam et hanc, cuius hic curam agimus, ecclesiam unitam rumenam, talem usum in praxi modumque loquendi adoptasse, ac si revera beneficia apud eos existerent.

Et re etiam vera, haec quae nunc obtinuit, maior eorum cum ecclesia latina consuetudo id tandem effecit, ut etiam magis ad modum apud nos usitatum ecclesia et omnis res parochialis apud eos ordinaretur, ita ut speciem beneficii prae se ferre videatur. Hinc etiam auctores eorum recentiores de beneficiis in orientali ecclesia loquuntur, uti facit verbi gratia Papp-Szilagy in suo *Enchiridio iuris ecclesiae orientalis*. Veruntamen sunt istae semper parochiae, quarum natura funditus eadem permanet quae fuit in primaeve ecclesiae, et veri nominis beneficia apud orientales desiderantur. Nec, dixerim, ipsam veram notionem beneficii apud illos desiderari. Quando loquuntur de beneficiis, semper intelligunt parochias, ac si parochiae per sese beneficia essent, et non per extensionem tantum et per accidentia. Quae per sese et secundum substantiam beneficia sunt, aliam omnino sequuntur rationem, uti ex historia probe intelleximus. Haec fides de beneficiis notio id effecit, ut idem clarissimus Papp-Szilagy distinctam in suo *enchiridio* caput ponerit: „De modis obtinendi beneficia maiora.“ haec autem quae ipse dicit beneficia maiora, sunt: Romani pontifex, patriarchae, metropolitanae et episcopi. Quis haec dixerit beneficia unquam? Iam vero haec non est nisi ulterior extensio illius praesudicatae opinionis parochias ex sese beneficia esse, et probat quomodo apud nostros orientales ne dum res ipsa, sed ne quidem verior et accuratior beneficii notio inveniat.

presbyteri vero tunc tantum recitare nocturnum, matutinum, horas, vespers et completorium, cum sunt missam celebraturi.“

Hanc declarationem factam a viro maximae auctoritatis, quae totam traditionem, legislationem, consuetudinem ecclesiae ruthenae representare iure censenda est, maximi etiam esse faciendam, nulli dubium esse potest. Et sane saeculo illo (initio XVIII saeculi) ecclesiam hanc fuisse florantissimam, numerosissimam, scientia etiam conspicuam, et omnium ecclesiarum orientalium cum Romana consentientium facile principem, omnes ex historia norant. Solo numero vincebat ceteros; habebat enim octo ad decem miliones (ut aiunt) fidelium; quem numerum reliquae omnes simul sumptae certe non aequabant. Hanc igitur declarationem et rei veritati plane respondere, et maxime esse faciendam uti testimonium et documentum, iterum asserere non dubito. Iam vero haec rei veritas optime quadrat ad nostram sententiam de obligatione officii divini apud Graecos, et est, ut ita dicam, haec ipsissima sententia in praxi et vita. Neque diffitebimur nos ideo maxime adduxisse hoc documentum ex Leone Kisska, ut statim cognoscatur, antequam quartam epocham cominus aggrediamur, quam apprime conclusio nostra theoretica cum rei veritate in praxi conveniat; praesertim quod documentum hoc sit omni exceptione maius, utpote cui suffragetur non solum ipsius Kisskae auctoritas, sed etiam nuntii apostolici in Polonia luculentum testimonium, qui anno 1749 (post synodum Zamocianam triginta ferme annos) sacrae congregationi de Propaganda fide renunciabat, plurimos (debuisset dicere omnes) inter Ruthenos hanc sequi sententiam et usum. Quae quidem Ruthenorum praxis eo magis hic a nobis attendenda est, cum ruthena gens huic Rumenorum ecclesiae et genti, utpote et vicina et eiusdem ritus, non possit non inservire et pro exemplo et pro norma.

Verum enim vero penitus nos et diligenter explorare oportet rationem et ultimam conditionem, quam officium divinum apud Graecos expertum est tempore quartae, quam superius indicavimus, epochae, id est post tempora concilii Tridentini et Pii V. Legem de beneficiis Graecos non attingere, iam probe novimus. Sed quid censendum est de novo illo rerum ordine qui ex illo tempore in ecclesia praevaluit? Num haec, sub qua nunc nos latini vivimus, certa obligatio officii divini recitandi et integri et quotidie et privatim etiam, non sit aliquo iure censenda obligare et Graecos?

Duo hic sunt omnino exploranda: primo quidem quid constituerint pontifices Romani, deinde vero quid fecerint ipsi orientales?

Quid constituerint pontifices Romani ad unum ferme reducit, quod, perspicuitatis et brevittatis gratia, statim proponere operae pretium erit. Est autem in hac causa veluti principium aut regula generalis, quae his verbis commode proponi potest:

„Apud orientales sacerdotes et quicumque sunt in sacris constituti horas canonicas more suo (suo more nationis suae) dicunt: et priusquam missam celebrent, officium matutinale recitare current.“

Haec sunt verba Benedicti XIV in eius constitutione *Etsi pastoralis*, data VII kalendas iunii anno 1743, quaeque spectat ad Graecos Italiae et insularum adiacentium. Huiusmodi itaque verba optime recumant ac referunt legem officii quae Graecos tenet; non sunt tamen ea quae hanc legem, primum inbeant ac veluti condant. Longe antiquior est huiusmodi lex ac regula a Romanis

pontificibus pro Graecis sancta, iamque lata con-
mittitur eo tempore vel paulo post, cum Graeci
ultimo nos dereliquerant. Anno etenim 1268 In-
nocentius IV in constitutione *Sub antiochenis*, data
ad legatum in regno Cyprae, eandem regulam pri-
mum statuerat, aut saltem indicaverat. Verba eius
eadem ferme sunt, quae postea a Benedicto XIV
recitata audivimus, non tamen omnia ad verbum,
quare et illa dabimus, et utraque deinde secum
conferemus. Ait itaque Innocentius IV:

„Sacerdotes dicant horas canonicas more suo;
sed missam celebrare priusquam officium matutinale
compleverint, non praesumant.“

Patet discrimen. Apud Innocentium veniant
sacerdotes soli, apud Benedictum et quicumque sunt
in amoris constituti; et in hoc Benedictus Innocentio
severior utique est. Sed ulterius Benedictus in-
sINUANDO monet ut ante missam officium matutinale
recitare curent, dum Innocentius diserte et negando
praecipiat: *Sed missam celebrare priusquam officium
matutinale compleverint, non praesumant*, in quo non
Benedictus, sed vice sua Innocentius apparet longe
iure tenacior.

Hoc dubio procul notandum erat, et sedulo.
Nam quidquid sit de prima parte huius discriminis,
quae parum causam mutat, secunda eius pars gra-
vissimam secum ferre consequentiam intelligitur.
Benedictus XIV non potest dici non immutasse
aliquid de obligatione officii apud orientales, nimi-
rum hoc praecipue ne missa celebrari possit matu-
tino non expleto. Post eius declarationem quam
legimus, Graeci possunt, dummodo idoneae causae
adsint, etiam non recitato matutino sacra celebrare,
nam hoc secum portat phrasia illa: *recitare curent*,
quae nullo modo absoluta, sed moraliter tantum,
ut aiunt, rem iniungere dicenda est. Aliud dicebat
Innocentius: *celebrare non praesumant*. Hic nulla
erat exceptio, ibi exceptionibus porta est data;
eoque magis rem ita intelligere debemus, quod
Benedictus evidenter verba Innocentii resumpserit,
et resumpta immutaverit; consulto igitur fecit et in-
tentionem suam tanto melius apertiusque declaravit.

Porro non soli Innocentius et Benedictus hanc
regulam in ecclesia affirmarunt. Habemus medium
inter utrumque Gregorium XIII (ab anno 1572 ad
1585), atque eius responsa ad dubia a patriarcha
Maronitarum proposita. Ad sequens punctum:
„Creamus pueros quinque vel sex annorum sub-
diaconos, sine obligatione legendi horas canonicas;“
ita respondet: *Tenantur omnes ordinati (isti certe
subdiaconi) ad horas canonicas, saltem illi nationi
consuetas et a viris doctis recognitas, non solum
beneficiati, sed etiam qui sunt in sacris sine bene-
ficio.*“ Quod responsum eandem nobis dat regu-
lam, teneri nempe ad officium more suae quemque
nationis.

Regula itaque est constans et loco legis habenda,
nam in omnibus particularibus causis ex hac regula
iudicatum est.

Iam vero multum nos efficere putamus, dum
regulam constantem legisque loco habendam nos
invenisse nobis videmur. Quare etiam corroborare
eamdem aliqua observatione necessarium ducimus.

Itaque animadvertimus, secundum ea quae ac-
cepimus ab egregio et peritissimo sacrae congrega-
tionis de Propaganda fide archivii praefecto, sup-
petere in regestis eiusdem sacrae congregationis,
inde ab anno 1622 ad nostram usque aetatem, in-
numera paene exempla petita a diaconis et pres-
byteris cuiuscumque ritus, Graecis, Melchitis, Ar-
menis, Syris, Maronitis, Chaldaeis et Ophitis, sive
in collegio Urbano sive in Oriente morantibus,
dispensationis seu commutationis ecclesiastici officii

et peculiares causas. Huiusmodi petitiones argu-
mento esse possent morem et consuetudinem, publice
ab ipsismet testificatam, hanc orientalibus esse,
horas canonicas sicut et nos, et ex simili obliga-
tione, recitandi. Et quandoquidem huiusmodi dispen-
sationes sive commutationes ex pontificia auctoritate
concessae sunt, sequeretur pontifices exemplis his
declarasse et sanxisse talem morem recitandi revera
apud orientales exstare, atque ad talem obligatos
eos esse. Unde non unam illam, sed alteram etiam
haberemus regulam eiusdem fere ponderis: nimirum
non solum orientales officium recitare debere more
suae quisque nationis, sed morem ipsum iam esse
praeiudicatum, eumque eundem esse apud omnes
orientales qui etiam obtinet apud nos latinos.

Attamen hoc praesudicium est, non iudicium;
neque regula dici poterit, sed potius ipsum, sicut
omne praesudicium, ex certa regula iudicandum
erit. Et re quidem vera dispensationes illae expet-
itae erant ut plurimum, aut etiam semper, sive
ab alumnis collegii Urbani sive a missionariis qui
quondam alumni erant. Hi omnes porro in ipso
collegio a teneris unguiculis, ut aiunt, ita erant
formati, ut nostrae potius pietatis exempla quam
suae quisque gentis usum conscientiae suae regu-
lam fecerunt. Non sunt igitur idonei testes, immo
neque omnino testes sunt. Quando nempe dispen-
sationem expetebant, nihil aliud dubio procul tes-
tati sunt, nisi formidinem peccandi, qua laudabiliter
eorum laborabat conscientia, quamque dispensatione
levare curabant; sed nullo pacto morem gentis suae
demonstrasse dicendi sunt. Immo vero neque post
multos annos, dum iam missionarios apud suos
agerent, poterant considerari uti testes omni ex-
ceptione maiores; nam certe, etiamsi omnes suos
gentiles vidissent alium usum sequi in recitando
officio, hunc usum tamen ex praecoconcepta opinione
magis ab usum esse quam legitimum gentis suae
morem facile iudicarunt, et ad omnem formidinem
abigendam, non illum sequi, sed potius ad dispen-
sationis tutum portum se recipere statuerunt. Quare
hi omnes testantur quidem de statu conscientiae
suae, minime vero de more gentis.

Iam porro omnis dispensatio fundatur exposi-
tione ab oratore facta, et qui dispensat, supponit
eam veram, non eam probat. Idcirco omnis dispen-
satio, etiamsi sit actus pontificia, non probat tamen
veritatem rei in qua dispensat, atque in hac nostra
causa particulari nullatenus probat morem illarum
gentium omnium, de quibus in illis dispensationibus
facta est mentio, talem esse in recitando divino
officio, qualis supponitur. Semper enim in dispen-
sationibus supponitur etiam hoc alterum: *si vera
sunt exposita*. Si igitur aliunde probatur non esse
haec vera, omnes illae dispensationes aliquo iure
dici possent subreptitiae vel obreptitiae (aut enim
reticent verum, aut narrant falsum), atque essent
id quidem, nisi forte essent potius inutiles.

Observatio igitur haec nostra eo tetendit, idque
nunc obtinuisse videtur, ut omnes illae dispensa-
tiones in huius causae discussione nullo modo in
numero argumentorum computentur, neque ullam
possint regulam constituere. Una est et manet
regula, ab Romanis pontificibus constituta et in
usum deducta, eamque superius in plena luce po-
suimus: apud orientales divinum officium pendere
ex more et usu uniuscuiusque nationis.

Hunc in modum nihil aliud pene restat nisi
hunc morem et usum quaerere uniuscuiusque nationis
in officio divino recitando.

Quid fecerint orientales, in hac scilicet quarta
epocha historiae officii divini? Erat quaestio, quam

superius secundo loco ipsi movebamus, et quae A eadem est cum illa ad quam nunc pervenimus. Itaque respondemus:

Nihil fecisse, sed in suo antiquo perstitisse nos.
Ex quo etiam sequitur, iuxta regulam quam modo evicimus ac declaravimus, nihil aliud in praesentiarum faciendum esse, nisi hunc praesentem *hunc atque antiquum uniuscuiusque nationis amovendum esse morem et usum, cuiusque retinendum, donec ecclesia aut summus pontifex aliter disponerit.*

Et haec ultima videtur eaque practica regula, ex qua tota haec causa pendere dicenda est.

Esset itaque nunc operae pretium, per summa saltem capita, varium hunc morem uniuscuiusque gentis in medium proferre. Neque admodum difficilis nobis haec res factu videtur, eamque, quantum sat erit, paucis absolvemus.

Sed ordine procedendum est. Ante omnia itaque dividamus orientales in maiorum et minorum gentium ecclesias.

Tres erunt maiores: Rutheni, Graeci, Armeni.

Ceterae minores: Maronitae, Syri, Melchitae, Chaldaei, Cophti.

Rumeni nostri interim extra numerum erunt, quippe quorum agitur causa et ad quos ultimo pervenire debemus.

I^o *Rutheni* merito primo appellatum veniunt. Iam enim diximus quo loco inter orientales, quae cum Romana unitae sunt, ecclesias habenda sit ista, et quamvis inde a centum propemodum annis omni genere persecutionum divexetur, numeroque fidelium sit minuta, nondum tamen facta est ceteris inferior.

Qualis sit apud Ruthenos mos recitandi officii divini superius vidimus ex Leone Kiska, cui suspectus ixit apostolicus in Polonia nuntius. Recitabant utique officium, sive integrum sive ex parte, recitabant quotidie, sed non erat obligatio recitandi sub peccato mortali. „Latini, inquit, tenentur; Graeci vero et Rutheni, non.“ hoc pronuntiat ecclesiae huius caput et synodi Zamosciana verus auctor, metropolita Leo Kiska. Verum quidem est in eadem synodo, post acta eius et decreta, apostolica auctoritate approbata, inveniri etiam appendix notarii synodalis subscriptione firmatam, quae appendix serie est quaedam quaestionum in visitationibus indagandarum, atque inter has quaestiones inveniri etiam sequentes: *An celebret recitatio matutina cum laudibus?* Et rursum: *An quotidie recitet divinum officium, statis horis, et in quo loco?* Ex quo inferre iuberemur veluti certam obligationem officii recitandi. Sed praeterquam quod hoc non sit decretum synodi, non potest inasper ex his verbis aliud inferri nisi quotidiana recitatio officii, non autem ut sit officii integri, et minime gentium ut obliget sub peccato mortali. Ceterum declaratio illa Leonis Kiskae biennio posterior est hoc elencho quaestionum, ac proinde ex illa declaratione determinanda est etiam significatio huius quaestionis.

Ceterum accepimus a superius laudato clarissimo archivii praefecto plures quaestiones in synodo Zamosciana agitatae sed minime decissae, fuisse postea sacrae congregationi de Propaganda fide, ut de eis cognoscat, propositae. Inter quas et haec erat: „An monachi eiusdem ordinis (sancti Basilii) et parochi rutheni ritus horas canonicas, et quas (id est partem tantum aliquam officii) sub peccato mortali recitare tenentur?“ Haec erat quaestio. Fertur quidem sacrae congregationem in particularibus comitiis die 19 aprilis 1798 respondisse: „Teneri in choro ad omnes horas canonicas, extra vero saltem ad partiales.“ Haec responsio, congrua omnino et prudens et veram rerum condi-

tionem sequens, perbelle nos inaret; sed quid, cum de ipso satis non constet? Nam idem clarissimus archivii praefectus nos docuit nullum huius responsionis in sacrae congregationis tabulario praestare authenticum exemplum, immo constare nunquam eandem in locum prodire; haec namque eadem quaestio anno 1749 iterum sacrae congregationi proposita est, et tunc diversis in diversae auctoritatis absentibus, nullum a sacra congregatione iudicium prolatum est.

Ex his omnibus igitur certum est morem Ruthenorum hunc esse, quem superius vidimus generatim orientalibus proprium, et quidem maxime haec tria puncta:

1° Certo teneri ad recitandum matutinum cum laudibus ante missam quoties eam celebrant; proinde dominicis et festis diebus absolute;

2° Certo teneri moraliter, forte etiam sub gravi, ad recitationem alicuius quotidie partis officii;

3° Certo tamen non teneri obligatione absoluta, id est sub poena peccati mortalis, saltem ad integram quotidie recitationem officii.

Haec pro Ruthenis explorata remanent.

II° *Graeci*. Hos secundo posuimus loco, numerus enim Graecorum qui cum Romana ecclesia consentiant, minor profecto est ac Ruthenorum, immo satis exiguus est; sed quia haec est principalis gens christiana in Oriente, et ob ipsam praesentiam eius inter maiores eam computare fas et opus est.

Porro Graecorum morem eundem esse qui et Ruthenorum est, nulli dubium potest esse. Ex historia, quam satis haecenus perlustravimus, certe tenemus Graecorum morem, quem servabant, dum a nobis separabantur. Historia etiam nos docet, hunc morem decursu temporis non fuisse permutatum. Restaret quidem hodiernam explorare rerum conditionem, at haec omnibus pervia, cuiusque patet. Satis est orientales plagas vel e limine salutasse, satis est missionarios nostros narrantes audisse, ut illic homoecamus graecos presbyteros nullo modo sibi ad laethalem, et ne quidem ad graviorem culpam imputare, officium non recitasse, nisi agatur de officio cum liturgia coniuncto.

Haec nos quidem ignorantiam putamus, abusum, non excusandum peccatum: sed ipsi potius peccatum praepropero iudicio. Non est hic abusus nec peccatum, sed mos et usus nationis graecae in recitando divino officio. Demus equidem vix tolerandum hunc usum esse, proclamemus quinimo reformandum omnino; non abnuimus, immo concinimus. At interim mos est et usus nationis: neque iste mos indicandus est ex aliqua alia lege officii divini, sed ipsa haec ibidem causa officii divini iudicanda est ex more isto. Ita iusserunt pontifices Romani.

Quod si his stemus, eadem prorsus debemus dicere de Graecis, quae paulo ante de Ruthenis asserimus.

III° *Armeni*. Pauca etiam de istis; quos ideo inter maiores gentes collocavimus, quia et numero nulli reliquae cedunt, et hoc praesertim habent quod per universum Orientem, Asiam iuxta atque Europam, quin et per septentrionales Poloniae plagas disseminati sunt. Praesertim igitur ferunt universaliorem quemdam characterem, et gens quasi cosmopolitica vocari possunt.

De Armenis sane plura proferre possumus testimonia, quae item omnia humanissimae benevolentiae archivii praefecti accepta referre debemus. Testatur igitur de schismaticis archiepiscopus Marascanus Petrus Apelian, epistola data 14 martii 1848: „Gli Armeni scismatici, sit, non constare per peccato omettere l'ufficio (hoc est testimonium de

more gentis), parvè non imparo teologia (hoc autem est praepositorum iudicium scribentis).^A De catholicis testatur ultimus ante praesentem Armenorum patriarcha, Gregorius Petrus VIII, ita in epistola data 25 septembris 1847 ad sacram congregationem scribens: „L'antico gli Armeni, quantunque dispersi, se non potevano in chiesa, recitavano anche fuori di chiesa il divino officio (novimus hunc antiquum morem fidelium omnium), se no, ossia per comportabile causa, ossia per lor piacere, stimandoci liberi di tale obbligo, non lo recitano affatto in nessuna maniera (et hoc est testimonium, et quidem amplissimum, de praesenti more gentis). Il che, come ognuno vede, è grande rilassamento di disciplina, a cui bisogna provvedere.“ Optime quidem; neque hoc dixerim iudicium praepositorum, ut illud prius; nam omni dubio procul aliquid ex officio, sacros saltem ministros, quotidie recitare generalis illa lex, Deum precibus colendum esse, vehementer iubet et urget; at hic patriarcha referente, peius aliquid cernimus atque apud schismaticos. Isti quidem non putabant peccatum esse officium omisisse, non dicuntur tamen officium revera ex toto omittente: catholici autem officium nullo prorsus modo recitare diserte pronuntiantur. Haec est certe maxima disciplinae remissio ac laxitas, quam indignari deouit optimum antistitem. Nihilominus de more nationis res in confesso est, saltem hoc punctum, nullum scilicet esse obligationem poena peccati firmatam.

Porro ab iisdem Armenis et sub eodem patriarcha, Gregorio Petro VIII, fuit anno 1851 celebrata synodus Zomariensis. Haec synodus bono zelo agebatur et grave, hac in causa edidit decretum¹: „Quisque clericus libros ad exercitium sui ordinis necessarios habeat. Tam matutino quam horis canonicis, quae in ecclesia dici solent, et praesertim diebus dominicis et festis omnes interesse debeant, nisi legitime sint impediti; quod si impedimentum tale intervenerit, private domi, ea qua decet pietate et reverentia, totum officium, prout in ecclesia solet, recitent.“ Sed hoc decretum est de novo conditum, novamque rem in usum deducere gestiens; non est autem ullo modo testimonium de more gentis armenae, quem superius pernovimus, et quidem contrarium. Ceterum de hoc contrario gentis suae more ipsa haec nos synodus docet, in epistola quam ad sanctissimum eodem tempore dedit, et ubi talia confitetur: „Dubium ortum est, diversis diversa opinantibus, an recitatio divini officii esset de praeepto, et quidam non omnes horas canonicas de praeepto recitandas asseruerunt (notetur nullum asseruisse omnes esse de praeepto); alii vero ab iis tantum de praeepto esse recitandas dixerunt, qui in ecclesia collegiata sunt, non vero ab illis qui liberi sunt, aut qui pro omnibus horis canonicis choro interesse nequeunt. Sunt etiam qui asserere non dubitant omnes horas canonicas ecclesiae armenae non obligare sub gravi, cum nullum emolumentum recitantes habeant, ideoque neminem recitare ex iustitia teneri.“

Hoc est verum, et quidem gravissimum simul et disertissimum testimonium armenae nationis in hac causa officii apud eos. Atque hic statim subiungo, quod a saepius iam citato clarissimi archivi praefecto ulterius accepi, scilicet: „His (id est iis quae haec synodus ita narrat) concinere hodiernum patriarcham, reverendum patrem dominum Antonium Hassun, in relatione Constantinopolitanae dioeceseos anno 1866 sacrae congregationi de Propaganda fide tradita.“

¹ Confer huius operis t. XL, col. 791 D.
² T. cit., col. 890 C.

Quod quanti sit, nemo non videt. Quindecim omnino annos post synodum Zomariensem eadem est evidenter rerum conditio apud Armenos, quae et tunc fuit; synodus illa neque antiquam abolevit, neque novum morem invexit, omnia manserunt in eadem statione; idque testatur summus nationis hierarcha. Causa dicta est.

Parum nos itaque morabit ea, quae posset in contrarium proferri, synodus ita dicta provincialis Armenorum archidioecesis Leopoliensis in Galicia, quae anno 1689, praesidente sanctae sedis nuntio, celebrata est. Hi Armeni iam fere non sunt, et tunc etiam vix erant Armeni, omnes polona lingua loquebantur et loquuntur, et vix presbyteri armenam liturgicam linguam tantillum callent; quod autem magis est, paucissimi numero sunt fideles, nunc quidem tria millia circiter, sed et tempore illius synodi nescio an in duplum irent, et unum tantum episcopum (hunc archiepiscopum) habent, qui ut videmus, vix parochialem gregem pascit. Ceterum optimi sunt, omnes ferme ingenui, facultatibus praediti, et quod caput est, ecclesiae Romanae addictissimi. Haec in Romanam ecclesiam devotio, necnon continua cum latinis consuetudo id demum effecit, ut ritum suum caerimoniasque ad nostrum usum adaptaverint, et cum officio etiam divino eadem ratione egerint. Laudabiliter id quidem, ipsisque nobisque pergratum: sed haec nihil commune habent cum vera et genuina Armenorum natione. De ista superius cognoscebamus, et idoneis testibus productis, causam dictam iure merito declaravimus.

IV° *Minores gentes.* De his nihil aut parum admodum. Sunt autem vel Syri (nam et Maronitae et Melchitae et aliquo modo Chaldaei etiam huc pertinent), vel Aegyptii sive Cophti, quae primaeva Aegyptii gens esse videtur.

Maronitae extra aliorum numerum collocandi profecto sunt, ob constantem illam, qua gloriantur, in orthodoxa fide et in unione cum Romana ecclesia perseverantiam; dixerim eos sui iuris sui generis esse. Nil mirum igitur et in causa officii divini eos cum Romana ecclesia, observatis observandis, eandem rationem tenuisse ac tenere. Sed hoc testimonium ipsi de se ipsis et pro se ipsis ferunt, aliis orientalibus non proficit quidquam. Ideo non morabor, neque aperiam (quia nec factum opus est) tot nominibus laudandum concilii eorum Libanensis codicem.

Syri. De his abunde Assemanus in sua *Bibliotheca orientali*, unde patet et consuetudo eorum officii recitandi satis regularis, et mos quo recitant.

Melchitae, in sua synodo Hierosolymitana anni 1849 inculcant potius et commendant, quam testimonium ferunt de regulari apud se officii recitatione, immo recitationem *extra chorum* videntur primum inducere: ita ut mos eorum nationis melius est investigandus.

Chaldaei (gentium minima) essent quoque de more suo melius indagandi. Quae citatur eorum synodus Diamperitana anni 1599, proclamat quidem axioma: *Clericos maiores ex praescripto ecclesiae quotidie divinum officium recitare debere*, statim tamen addit: „In hac autem dioecesi paucissimi privatim recitant:“ et deinde de publica etiam celebratione officii tale profert testimonium, ut stet pro vade, neque ex decima parte rem sacram curatam fuisse: iam porro hoc decretum anni 1599 fuitne et ipsum curatum? Sed habemus in hac causa Chaldaeorum aliquid deinde provimus, quod sicuti et illa alia superius accepi a clarissimo tabularii praefecto. Sacra congregatio de Propaganda fide igitur in particulari conventu die 24 septembris 1758 hanc expendit quaestionem: „Cum sacerdotes et

diaconi catholici ritus chaldaici careant breviariis (argumentum sane eos nunquam privatim officium recitare, non obstante illa synodo Diamperitana), nec possint illa habere cum non existant, sed tantum habeant libros chorales, quomodo providendum cum iis qui non recitant horas canonicas in ecclesia? Patres eminentissimi responderunt: *Qui non recitant seu cantant horas canonicas in ecclesia, tenentur sub gravi privatim recitare integrum psalterium in qualibet hebdomada, iuxta distributionem faciendam per singulos dies ab archiepiscopo Diarbari, donec de mandato sacrae congregationis edatur integrum officium ipsis conveniens.* Hoc decretum summus pontifex, Clemens XIII probavit 30 martii 1760 anni.

Sperandum est haec decreta non fuisse vana et irrita facta negligentia hominum; nihilominus si quando de officio apud Chaldaeos rursus quaestio occurrat, de novo certe res tota investiganda erit.

Haec de Chaldaeis. Ubi non possum non animadvertere, quam hic patres eminentissimi dederunt responsum, hanc praeter ceteris omnibus ad rem facere, et cum conditionibus ubi passim ille clerus orientalis invenitur accuratius convenire. Nihil enim unquam iuvabit regulam proclamare et legem officium recitare iubentem, si ipsa recitatio parum abeat ne sit penitus impossibilis, immo quandoque sit etiam vere et absolute impossibilis factu. Opus est tunc omnino, sicut hoc decreto patres rite praestiterunt, ut ratio praescribatur per via et faciliis quo legi satis fieri possit.

Cophti. Sunt in eadem iuris et facti causa, et de eorum more tantumdem ferme constat. Ast Benedictus XIV dedit ad illos peculiarem constitutionem quae incipit: *Ex quoquo tempore.* Hanc constitutionem quam supra inter alia documenta potuissimus opportune citare, heic loci opportunius forsitan proferemus, non ut morem nationis cophtae nos doceat, de quo parum ibi aut nihil; sed ut omnia supra proposita de novo comprobans, quasi coronidis vice fungatur.

Agebatur de illis apud Cophtos, qui infantes adhuc diaconi creabantur, quod supra apud Maronitas quoque offendimus. Benedictus XIV ita pronuntiat: „Imminet etiam diaconis, ratam habentibus suam ordinationem, onus *dictum* recitandi officium divinum, de quo instituitur quaestio in quarto dubio.“

Dicit quidem *dictum*, nam certe ex generali lege Deum precibus colendi sacri ministri ad hanc eorum formam, id est ad officium divinum, procul dubio tenentur omni die; non dicit tamen *integrum*, neque dicit *sub peccato*, hoc enim erit determinandum ex more nationis, ad quae ex appellabit pontifex. Miror proboque sapientiam, atque adverto, in his quae ita caute dicuntur, et in his quae ita cautius adhuc recitentur, sitam esse omnem legem officii divini cum apud hos Cophtos, tum apud omnes orientales.

Prosequitur pontifex: „Quantum assequi potuimus coniectura et testimonio monachorum ritus cophti in urbe degentium, quos de ea re percunctari non praetermissimus, diaconi, subdiaconi et presbyteri ecclesiae orientis nulla lege expressa, canonis aut concilii decreto adiguntur ad recitationem officii divini; quia vero positi in huiusmodi ministerii gradibus tenentur omnipotenti Deo orationes et sacrificium laudis offerre (*habemus itaque legem illam generalem*), etiam apud orientales laudabilis invaluit consuetudo recitandi divinum officium.“

„Memoriae profuturum est patriarcham Maronitarum etc. (Hic refert de pueris subdiaconis, quae supra audivimus.) Qua de re si disciplina ecclesiae orientalis subiicit obligationi et praeepto recitandi officium divinum *more nationis* generatim

omnes in sacro ordine constitutos, eodem sane obligatio idemque praeeptum persolvendi horas canonicas *more suae nationis* afficiet diaconos cophtos, qui per solemnem ratificationem, tempore habili emissam, denovo assensum praestitere ordini sacro in infantili aetate suscepto.“

Habemus itaque in medium allatum *morem nationis.* Primum asseritur disciplina generalis orientalis ecclesiae, quae vult ut omnes in sacris constituti recitent officium *more nationis*; deinde vere pronuntiat ut ex hac generali lege unaquaque particularis ecclesia (et hic Cophtorum) ad *morem suum* iudicetur. Revertimur in hunc modum ad principium a quo profecti sumus, et licet *morem Cophtorum* non simul satis assecuti, satis tamen superque tenemus non licere nobis ex alia lege, eoque minus ex praeeconcepta opinione de absoluta obligatione officii, eosdem iudicare, sed ex solo iure qui *more nationis* vocatur.

Porro ex huiusmodi axiomate iuris in causa officii divini apud orientales duae promanant normae, nunquam in praxi negligendae:

1° Dum agitur de iudicanda causa officii divini in aliqua ecclesia orientali, non est in unum aggerendum quidquid ex diversis orientalibus ecclesiis, Graecia, Armenia, Syria, etc., simul haberi potest testimoniorum, possunt etenim nihil probare, aut etiam probare contrarium; sed vero quaerenda sunt testimonia domestica nationis illius cuius causa agitur:

2° Neque oportet ante occupando supponere obligationem absolutam officii quotidie, integre, et privatim etiam recitandi, et quidem sub peccato, quae obligatio potest non esse in *more nationis*; et solum supponere possumus et debemus obligationem generali lege, Deum precibus colendum, fundatam, illam quam ecclesia a principio sequebatur postquam etiam suum officium divinum considerat; quae obligatio in suis conditionibus ac partibus generatim ex conscientia iudicanda, solummodo aliquando strictioris et stricti erat iuris.

Et haec est meta disputationis nostrae, totiusque causae ultimo consecuta regula. Possumus nunc tuto nunc convertere ad nostros Rumenos.

Rumeni itaque sunt hac lege iudicandi, id est *more nationis.*

Si hunc *morem nationis* Rumenorum requiramus in codice eorum *Pravila*, operam certe et oleum perdemus.

Nihil expressius quam ista *Pravila*, nihil etiam severius; attamen nihil magis extra rem.

„Omnes sacerdotes (pronuntiant cap. 72) obligantur die et nocte septem laudes, seu pensum canonicum absolvere. Sunt autem septem laudes.“

„1) Officium mediae noctis in memoriam resurrectionis et secundi adventus Domini.

„2) Matutinum cum hora prima, in gratiarum actionem, quod post tenebras illuxerit lux evangelii.

„3) Hora tertia, qua Spiritus sanctus descendit super apostolos, qui doctrina sua illuminarunt totum mundum.

„4) Hora sexta, qua Christus crucifixus delevit peccatum Adae factum hora sexta.

„5) Hora nona, qua Christus mortuus vicit mortem.

„6) Vesperae, quoniam ad vesperam inclinante die Christus incarnatus est de Spiritu sancto.

„7) Post vespertinum officium (completorium), ut nocte vigilemus cum Christo et requiescamus in spe futurae diei.

„Officium autem principale et sacra liturgia, quam si quis sine causa sufficienti semel neglexerit

celebrare, tribus mensibus a sacris prohibitus sit A (apud Papp-Szilagyí, *Eschir. ier.*, p. 78)."

Grandia haec et bella! Quid, quod ne minimam quidem observationem sustinere poterant? Haec autem est observatio.

Si quis sacerdos, ais, sine causa semel neglexerit celebrare, tribus mensibus a sacris prohibitus sit. Semel, ais? At non meministi sacerdotem qui cum uxore congressus sit, tribus diebus sequentibus celebrare non posse? Hoc ex antiquo iure noveras, hoc ius semper perdurare nosti, et in ultima adhuc Zamociana synodo inter quaestiones ad sacerdotes legeras: *An ante missam per triduum ab usu matrimonii abstineat?* Non semel igitur, sed ter quaterque non celebrare iubetur, videlicet et illis diebus quibus usus est matrimonio, et tribus post ultimum sequentibus. Et tu dicis: si semel celebrare neglexerit? Et illico ad tres menses damnas? Nae, dicas, quomodo haec secum consent?

Haec simplicissima observatio oppido nos docet perturbatam et incogitatum esse totam huiusmodi legislationem, aut potius ex alio loco ni fallor avulsam, et heic loci male impactam. Rem totam assecutus eris, dummodo hanc solam hypothesin suppetias advocaveris, scilicet hic agi de sacerdotibus qui nunquam habuerunt, neque habebunt uxores, et, ut verbo dicam, de monachis. Veniant monachi et bene stant omnia. Tunc utique officium dici poterit *et die et nocte* (alioquin quomodo?), et quidem nocturnum *ipso media nocte in memoriam resurrectionis*, et sic porro de ceteris officii partibus, sua quaeque hora dicenda, ob suum mysterium significandum. Haec monachorum sunt (apud Graecos), et *Pravila* aut desipiunt, aut sane de monachis loquuntur.

Pravila itaque aut nullius sunt hac in re auctoritatis, aut solis tantum monachis officium praecipiant.

Sed forte quis dicet, *Pravila*, dum aiunt „omnes sacerdotes obligantur die et nocte septem laudes absolvere“, loqui quidem de die et de nocte, sed non de omni: ita ut non quotidie, sed (uti de Laterano concilio interpretati sumus) illa tantum die ad nocturnum et divinum officium obligarentur, qua (puta dominica) illud esset ex necessitate recitandum.

Hoc certe stare posset, immo hoc solum posset testimonium *Pravilorum* salvare, quamquam tunc statim haberemus idem quod apud alios: non esse videlicet quotidianam obligationem officii recitandi. Verumtamen alia rerum adiuncta vetant nos hanc interpretationem admittere. Sinebat eam optime, immo iubebat concilium Lateranum illa sua clausula „quantum Deus dederit“; hic autem in *Pravilis* omnia adeo sunt ad amussim exacta, et quod peius est, illa alia clausula „si semel neglexerit“ adeo sunt praestricta et contracta, ut nihil laxari possit, ne semel quidem.

Restat igitur ut testimonium quod *Pravila* suppeditant nobis sit frugis, nec quidquam nobis, nisi monachos excipias, de more nationis rumenae testari possit.

Aliis testibus opus est. Hos autem audivimus initio huius tractationis, et quos alios, quantosque desiderare possumus? Sunt hi episcopi, et omnes ferme quot sunt, rumenae gentis, sunt testes oculati, incorrupti, omni exceptione maiores. Hos appello et ad eos remitto (col. 868 D, et in nota).

Porro ex eorum depositionibus scimus, canonicis exceptis (et certe monachis), veteros sacerdotes rumenos eundem morem servare quem et Rutheni sequuntur, ac proinde

1° Certo teneri ad recitandum matutinum cum laudibus ante missam, quoties eam celebrant, proinde dominicis et festis diebus absolute;

2° Certo teneri moraliter, forte etiam sub gravi, ad recitationem alicuius quotidie partis officii;

3° Certo tamen non teneri obligatione absolute, id est sub poena peccati mortalis, saltem ad integram quotidie recitationem officii.

Hic est mos Rumenorum in causa officii divini recitandi.

Iuxta hunc igitur morem, quem nunc debemus considerare uti legem in hac causa iudicanda, debemus etiam iudicare decreta synodi Fogarasiensis, quae ad officium divinum referuntur.

Iudicium non potest esse anceps nec dubia sententia, quam quidem hanc censeo esse debere:

Nil esse pro nunc corrigendum nec immutandum in iis quae de officio divino synodus profert, sed expectandum opportunum tempus, quo omnis causa officii divini in illis partibus ex integro ad legitimum modum ordinetur, et tum leges ferantur, quae obligationem firmant, tum officia sive breviora reformentur aut etiam de novo creentur, quae obligationem adimplere iuvent.

(92)

Nota archiepi:

Ravviseranno forse l'eminente vostra alquanto leggero ed arido questo capo sulla continenza de' chierici, nè accade maravigliarne. Se gli orientali generalmente mostrano anche oggi poca simpatia pel celibato¹, si sa che fra i Vallachi a tempi nostri sonosi sparsi intorno a sì interessante punto di disciplina non pochi pregiudizi. Il defonto arcivescovo di Fogaras monsignor Sterka Sulucz avea idee molto inesatte anche su ciò²; e a rettificarle, per ordine della sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari la Propaganda gli dirigeva nel 1858 un' analoga istrusione³. Nel 1863, come appresso diremo, egli di nuovo diede a dividere, quali false dottrine professasse sul presente argomento. Ma di più è a sapere, che avendo la sagra congregazione con lettera 12 luglio 1867 suggerito all'arcivescovo stesso, e a monsignor Papp-Szilagyí di trattare nel sinodo, fra gli altri articoli, anche *de clericorum coelibatu* (col. 455 A), quest'ultimo scrisse alla Propaganda⁴, che prima di pubblicare la lettera avea creduto di sopprimervi quelle parole, „ne malevoli quique et quocumque tempore eas litteras sacrae congregationis contra sanctam sedem apostolicam ad excitandum odium et abalienationem cleri producant, quasi praescripisset coelibatum clericorum, „pro quo tempus idoneum non est, et haec ut sublimior idea maturescat, multo adhuc tempore opus est, nec impedimenta nova propagationi unionis ponenda sunt.“ Da ciò si può congetturare, perchè i vescovi nel sinodo usassero su tale materia un linguaggio così riservato. D'altronde l'eminentissimo prefetto rispose al prelato⁵, che la sagra congregazione non altro intendeva, se non che trattassero i vescovi *de ecclesiastico coelibatu inter clericos graeci ritus*, quantum prudenter fieri possit, *promovendo*. Essi però hanno taciuto un punto assai rimarchevole, cioè la legge che proibisce anche agli

¹ Voto per la commissione orientale del concilio ecumenico. *De ordinis sacramento etc.*, marzo 1870, §§ 55-60.

² Popenza degli Affari ecclesiastici straordinari, *Austria-Transilvania*, Ristretto, § 60; Sommario, n. IX, lett. A.

³ Questa istrusione si richiama dal sinodo in fine del cap. V del presente titolo (col. 584 D) colla data del 20 giugno, ma la copia che se ne ha in archivio porta la data del 24 marzo.

⁴ Lett. 2 agosto 1867.

⁵ Lett. 27 agosto 1867.

orientali, il matrimonio dopo la sagra ordinazione; A ma di ciò tornerà meglio parlare nel commento del capo V.

Praefatam instructionem sacrae congregationis de Propaganda fide diei 24 martii 1868, iubentibus eminentissimis patribus, inserta est in appendice. Habetur supra, col. 698 sq.

(93)

Nota archiepi:

Il concilio Libanese, sull'autorità degli antichi canoni (fra i quali allega anche quello del sinodo Niceno I qui riferito) dà norme più precise e più adeguate sul divieto fatto agli ecclesiastici di coabitare con donne estranee, divieto comune a tutti gli ecclesiastici, siano essi celibi od ammogliati o vedovi: „Clericos cum mulieribus contubernium habere, ecclesiasticae leges omnes execrantur, et a consanguineis etiam et affinibus cavendum saepe suadent. Nos igitur sacrorum canonum statutis inhaerentes, praecipimus, ut mulieres quascunque, praeter coniunctas in primo et secundo consanguinitatis et affinitatis gradu, non retineant domi, nec ancillas etiam ac famulas ad domestica servitia recipere possint ad cohabitandum, etiam praetextu aetatis iam maturae, protractae aut senioris, sine expressa episcopi facultate. Si quam autem aliam vel consanguineam vel affinem admittere velint, episcopum pro impetranda licentia adeant, quam nullatenus obtinere debent, si ea sit mulier, de qua minus aequa suboriri possit suspicio. Famula item morum probitate commendata sit, aetatemque quinquaginta annorum excedat; nec sine licentia episcopi ad servitium admittatur; qui eandem licentiam non denegabit, certior redditus de illius vita, moribus, aetate et qualitate. Quod intelligi volumus etiam de illa, quae ad servitium admittitur consanguineorum, cum quibus convivunt ecclesiastici, sive ii caelibes sint, sive coniugati, sive vidui: omnibus enim praecipit canon de non cohabitando cum suspectis mulieribus.“

(94)

Nota archiepi:

Strictissimam chiamano i padri di Fogara l'obbligazione, che, secondo i canoni, incombe ai sacerdotali coniugati di astenersi dall'uso del matrimonio prima di celebrare la santa messa, senza però determinarne il tempo. Sono vario tra loro le prescrizioni che si conoscono su questo punto. E dapprima il vescovo armeno d'Hispanhan nel 1704 avea supplicato la sagra congregazione „pro declaratione temporis quo presbyteri armeni coniugati teneantur ab uxoribus abstinere ante et post celebrationem missae; cum circa hoc inter Armenos sint praescriptiones exorbitantes et abeque obligationis tam sacerdotalis quam matrimonialis praeviaratione inobservabiles, praesertim ubi pro ecclesiae administratione pauci sunt presbyteri“. Rimessa l'istanza al Santo Offizio, si formò il seguente dubbio: „An Armenia coniugatis moderandum sit tempus abstinentiae ab uxoribus, quadraginta scilicet dierum ante, et totidem post missae celebrationem, ab eorum ritu praefixum et determinatum.“ La Suprema il 9 agosto 1704 decise: „Nihil esse innovandum et episcopum curet pro sui pastoralis officii munere, ut presbyteri coniugati armeni ritum suum observent“. Non si sa d'onde si desumesse quella notizia, che cioè secondo le prescrizioni del rito armeno il sacerdote coniugato debba astenersi dall'

uso del matrimonio quaranta giorni prima, ed altrettanto dopo la celebrazione de' divini misteri. Lo stesso decreto poco dopo fu applicato ai Caldei; giacchè avendo chiesto il patriarca di quella nazione, se potesse permettere ai preti ammogliati di celebrare ogni giorno il sagra sacrificio, la congregazione generale del 14 maggio 1714 rispose: *Servetur decretum 9 augusti 1704.*

Più miti però sono le prescrizioni emanate in seguito per gli Armeni. Un missionario di Giorgia dimandò nel 1748, „se i sacerdoti armeni possano celebrare, quando non siano astenuti dalla copula coniugale per una settimana secondo il rito.“ Fu umiliata la domanda a Benedetto XIV nell'udienza 5 maggio 1748 insieme ad un analogo reclamo del vicario patriarcale di Costantinopoli monsignor Bona, e si riferì, che interrogato su di ciò monsignor Sergio arcivescovo armeno di Cesarea, avea risposto che „l'uso de' sacerdoti ammogliati è di astenersi otto giorni prima di celebrare, ed otto giorni dopo d'aver celebrato, dormendo per questi sedici giorni in chiesa“; che tale uso però era poco osservato, mentre in Costantinopoli taluni sacerdoti celebravano ogni giorno senza astenersi mai dalle loro mogli; che ciò tornava di scandalo agli scismatici, i quali però accusavano d'indisciplina i cattolici; che peraltro i dottori armeni, consultati in Costantinopoli, opinavano doversi restringere l'astinenza alla sola notte precedente; che finalmente il padre Monier della compagnia di Gesù, ch'era stato missionario nell'Armenia¹, contava che il sacerdote, il quale celebra la messa, dorme nella chiesa per lo spazio di una settimana. Preso il tutto in considerazione, ne nacque il seguente rescritto: „Relata per me secretarium sanctissimo domino nostro epistola archiepiscopi Carthaginiensis vicarii patriarchalis Constantinopolitani, sanctitas sua praecipit omnibus presbyteris armenis coniugatis subiectis iurisdictioni eiusdem vicarii patriarchalis, ut antequam ad sanctum sacrificium celebrandum accedant, ab uxoribus per octo dies abstineant.“

Ma non fu atteso quest'ordine. Nel 1782 parlando degli Armeni di Akaliche, riferivasi, che i sacerdoti armeni eretici osservavano l'astinenza dalle mogli almeno per una settimana, ma non così i sacerdoti cattolici; che il menzionato monsignor Bona l'avea prescritta *sotto grave peccato*, ma non si era mai osservata, anzi neppure pubblicata tale sua ordinanza; che finalmente il nuovo vicario patriarcale, monsignor Fracchia, avea creduto di moderare il tempo dell'astinenza medesima, restringendo l'obbligo a tre giorni sotto pena della privazione dell'assoluzione sacramentale per contraventori, ma che anche queste disposizioni erano state frustranee. Impertanto nel generale concesso 29 luglio 1782 propostosi il dubbio (?): „Se debba nuovamente inculcarsi ai sacerdoti armeni e greci coniugati l'astinenza dalla moglie prima di dir messa,“ si rispose (ad 7ma): „Servetur omnino decretum vicarii patriarchalis.“ Questa risoluzione comunicavasi a monsignor Fracchia con lettera 10 del successivo agosto: „Sappiamo che ella non ha mancato di fare una ordinazione intorno all'astinenza, che i preti coniugati debbono praticare dalle lor mogli prima di celebrare il santo sacrificio, ma che poi si trascura generalmente di metterla in osservanza. Vuole dunque la sagra congregazione ch'ella insista con tutto il vigore sul mantenimento di questa religiosissima disciplina, dal cui rilassamento non può venire che scandalo; e disprezzo verso i nostri sacerdoti non solo appresso gli scis-

¹ Part. III, cap. I, n. 11, p. 184.

² Atti 1704, p. 299.

³ Memorie delle missioni del Levante, t. III, p. 148.

matici, ma ancora presso i secolari cattolici." Non si ha indizio però in archivio che siffatta risoluzione restrittiva del rescritto di Benedetto XIV del 5 maggio 1748, il quale nella relazione era stato dimenticato, ricevesse la pontificia sanzione.

Nel 1758 si trattò ancora della stessa cosa in ordine ai Caldei. Fra gli abusi vigenti nella Mesopotamia erasi segnalato dall'arcivescovo caldeo di Diarbekir ancor questo, che cioè i sacerdoti coniugati celebravano quotidianamente la messa „contro la pratica universale di tutte le nazioni ancora eretiche, tra le quali celebra il solo ebbdomadario, ed in quella settimana, ch'è di turno, deve abitare e dormire dentro la chiesa"; giacchè „atteso il poco numero de' sacerdoti, sicchè ne' giorni festivi e nelle domeniche qualche parte del popolo restava senza ascoltare la messa, il defonto patriarca permise a tutti li sacerdoti di celebrare ogni giorno"; ed era di sentimento l'arcivescovo, che non potesse radicarsi siffatto abuso, „se non coll'accreocere il numero de' sacerdoti alunni del collegio Urbano, i quali restano celibi." Riferito tutto ciò nell'adunanza particolare de' 24 settembre 1758, e rammentatosi il precedente rescritto di Benedetto XIV, ne nacque la risoluzione: „Curet archiepiscopus ut saltem per tres dies, antequam celebrent, abstineant ab uxoriibus, donec aliter provideatur."

Da ultimo, nell'istruzione di Clemente VIII per gl' Italo-Greci che comincia *Presbyteri graeci*¹ leggesi: „Presbyter graecus coniugatus ante sacrum sacrificium seu sacram missam celebrandam, vel per hebdomadam vel per triduum abstinere ab uxore." Questa disposizione venne mitigata da Benedetto XIV nella costituzione *Etis pastoralis*, ove ha quanto segue²: „Presbyter graecus coniugatus, antequam ad sacrum sacrificium seu sacram missam celebrandam accedat, vel per hebdomadam vel per triduum ab uxore *curat* abstinere."

Dalle cose dette emerge, 1° che i sacerdoti ammogliati devono astenersi dall'uso del matrimonio, almeno prima di dire la messa; 2° che vario è il tempo cui si estende presso i vari riti tale prescrizione; 3° finalmente, che anche senza speciali ragioni, quali concorrevano per la Mesopotamia, si è inculcata agl' Italo-Greci l'astinenza medesima solo in via di consiglio.

(95)

Nota archivi:

Per ciò che riguarda la irregolarità di cui si tratta nel § *Casu vero*, quella cioè del prete ammogliato che non si separi dalla moglie adultera, si sono rinvenute tre istanze di parrochi ruteni, che ricorrevano alla santa sede per esserne dispensati. La prima è di un parroco della diocesi di Leopoli, il quale nel 1773 espose „se bigamia interpretativa irritum esse ex eo quod sua uxor publicum commiserit adulterium"; l'altra di un parroco, il quale nel 1778 rappresentava, che „ob adulteria suae uxoris per inquisitiones deducta et probata, mediante decreto consistorii administrativis metropolitani Kioviensis declaratus existit contraxisse poenam iuris seu irregularitatem ex bigamia". La terza fu esibita nel 1846 dal vescovo di Munkats a favore di un parroco, che „ea de causa quod legitimae uxori suae post commissum per eandem adulterium, in foro strepitoso quoque comprobato, *matrimonialiter contraxit*, in bigamiam interpretativam incidit, et hinc irregularitatem contraxit. Qui siquidem (soggiungeva il prelo)

¹ Agosto 1595. Bollario di Propaganda, t. I, p. 3.
² § VII, n. 28.

iam a medio ferme anno abaque beneficio et preventibus inconsulti facti sui poenas lunt, secus vero facti sui sincera poenitudine ductas sacras operari, et uxori suae perinde facti sui poenitentia ductas iamque emendatas, porro convivere cupiat", gli sembrava perciò meritevole della grazia. Tutte tre le volte il papa accordò le facilità necessarie ed opportune per la dispensa; e solo nel rescritto apposto alla prima delle surriferite istanze vi si aggiunse la clausola *idque ad cautelam*. Fra i Ruteni pertanto si può dire vigente questa specie d'irregolarità.

(96)

Nota archivi:

Della bigamia fra gli orientali, malgrado le ricerche fatte in archivio, siamo in grado di riferire soltanto quel poco che ne dice Benedetto XIV nella costituzione *Eo quavis tempore*, § 31: „Insuper, cum personas Deo consecratas maxime puritas sanctitatisque deceat, provide *canones apostolici* 17 et 18, quos praecipua veneratione et cultu ecclesia prosequitur, prohibent episcopis, presbyteris et diaconis nedum *bigamiam propriam*, quae profuit ex secundo matrimonio, sed etiam *similudinarium* ortam ex primo matrimonio cum vidua vel corrupta contracto." Disposita per canones apostolicos innovata fuerunt in canone 3 concilii Trullani; cuius auctoritas licet in ecclesia occidentali recepta non sit, illam tamen orientalis ecclesia suscipit et veneratur. Alexis Aristenus (magnum nomen apud Orientales auctor, quemadmodum Balsamon et Zonaras inferiori loco citandi) praefati canonis Trullani glossator, ita scribit: „Illum qui binis implicatus est nuptiis post baptismum, aut pellicem retinet, aut viduam, aut ab alio dimissam, aut meretricem, aut servam, aut scenicam ducit, non posse episcopum, aut presbyterum, aut diaconum, aut hypodiamonum fieri, iuxta id quod canones 17 et 18 apostolorum decernunt."

(97)

Nota archivi:

Che le seconde e terze nozze fossero valide e licite nella chiesa greca, quantunque venissero biasimate non in sé, ma nella causa ossia nello smodato affetto, che suppongono, ai piaceri sensuali, è una verità incontestabile¹. Ma perchè limitarsi alle *terae*, mentre è abbastanza certa la validità e licitudine anche delle nozze *ulteriori*?² Opportunamente Benedetto XIV³: „Quia vero, secundum apostolum, mulier mortuo viro ab ipsius est lege soluta, et nubendi cui vult in Domino liberam habet facultatem, secundas ac tertias et *ulteriores etiam* nuptias Graeci non condemnant, sed illas tanquam legitimas et validas approbent inter personas, quae alias licite de iure ad invicem matrimonio iungi possunt."

Questa censura acquisterà maggior forza, ove si osservi, che se oggi generalmente si ammette il valore e la licitudine delle seconde e terze nozze, vige però ancora fra i Greci l'opinione che sieno nulle o almeno illecite le *quarte* e le *successive*. Passando sotto silenzio i Melchiti, sappiamo, che tale errore vige nella chiesa scismatica di Russia; e ciò che più monta, trovasi ancor fra i Rumeni. Il *Pravila*, che essi venerano qual codice di disci-

¹ Voto per la commissione orientale del concilio ecumenico. *De polygamia successiva inter Graecos aliosque orientales*, maggio 1869, art. IV e V.

² *Ibid.*, art. V.

³ *Const. Etis pastoralis*, § VIII, n. 3.

plina. stabilisce: *Quartae nuptiae dissolventur*¹. E il vescovo di Lugos nel 1863 asseriva: „Matrimonium contrahere desiderantes, secundas et tertias nuptias sine impedimento incurrunt; ultiores autem, graves esse causas, solum sine dispensatione conceduntur.“ Monsignor Papp-Saillagy poi scriveva: „Secundae et tertiae nuptiae quin immo et quartae, ut ut minime commendantur, aut licitas simpliciter esse reputentur, tamen, ubi humana urget fragilitas, familiarumque postulat utilitas, tolerantur.“ Sebbene pertanto il sinodo non trattò qui *ex professo* della poligamia successiva e il caso di nozze posteriori alle terze sia raro, giudicheranno l'eminense vostre, se, specialmente in vista delle superiori osservazioni, convenga, alle parole „secundae ac tertiae“ aggiungere „et ultiores nuptiae“. — Patres dixerunt: *Affirmative*, ut in ipso textu videre est.

(98)

Nota archiesii:

Dicendosi proibite le seconde nozze, sarebbe forse utile, che il sinodo esprimesse, che dopo la sagra ordinazione è affatto proibito di contrarre il matrimonio, anche a quelli che si ordinarono celibi.

Sembra ben notevole il silenzio, che han tenuto i padri di Fogaras ne' tre capi relativi alla continenza dei chierici, intorno a questa legge, che gli orientali han comune colla chiesa latina. Il sinodo di Zamoscia² dice: „Si quis autem presbyter post collatos ordines, matrimonio iungi, aut prima uxore defuncta, secundas incestas nuptias inire praesumpserit, per episcopos a communione atque altari arceatur, captivetur, et alia poenis canonicis afficiatur, ut peregrinam spuriamque coniunctionem abiciat;“ ove se si nomina soltanto il sacerdote, almeno vi si cita il canone 3 del concilio Trullano il quale comprende „presbyteros, diaconos et hypodiasconos“³; inoltre vi si esprime chiaramente il divieto di contrarre dopo gli ordini sagri non solo un secondo, ma anche un primo matrimonio.

E tanto più chiaramente ne sembra che avrebbero dovuto esprimersi i padri di Fogaras sull'argomento, che ci occupa, ove si consideri il contesto. Di fatti tutto il presente capo potrebbe riassumersi in questo concetto: le seconde nozze, essendo biasimevoli nei laici, tanto magis lo sono nei preti. Dal che potrebbe forse inferirsi non solo, che siccome le prime nozze non si biasimano ne' laici, così non hanno da biasimarsi in quei chierici, che avendo ricevuto i sagri ordini nel celibato, vogliono dopo l'ordinazione contrarre un primo matrimonio, ma altresì che, siccome le seconde nozze dei laici, benchè non lodevoli, sono però valide, così valide sieno pure le seconde nozze dei sacerdoti, sebbene illecite. Ora è vero, che „gravis illa controversia adhuc vigeat, come osserva Benedetto XIV⁴, an matrimonium in ecclesia orientali post ordinem sacrum contractum, perinde nullum sit, ac in ecclesia occidentali, an potius sit solummodo illicitum“, ed eccettuati gli Italo-Greci⁵, „quoad ceteros orientales graecos nullo adhuc decreto apostolico definita fuerit;“ onde la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari all' analogo dubbio nel 1858 rispondeva non esse interloquendum⁶. Ma è pur vero essere stata sempre dottrina delle congrega-

zioni Romane quella ammessa dallo stesso immortale pontefice⁷, e che ritiene esser nullo presso gli orientali tutti il matrimonio contratto dopo la sagra ordinazione⁸. Se adunque i padri di Fogaras non hanno voluto pronunciarsi in favore dell'anzidetta dottrina, come pure si pronunciarono oltre al sinodo ruteno suscitato, il Libanese⁹, e il greco-melchita di Gerusalemme del 1849¹⁰; par necessario però ben guardarsi dall'ammettere nel loro concilio provinciale una qualunque frase, che potesse accreditare la contraria improbabile, per non dir falsa opinione.

Non mancano poi argomenti per credere, che anche la chiesa rumena aderisse alla dottrina comune¹¹; ma vi hanno pure argomenti, che ne fanno dubitare. Recentemente monsignor Papp-Saillagy¹² dopo aver ricordato le disposizioni di Leone il Sapiente, „ut ii qui uxores post sacros ordines ducent, dumtaxat ab iis quae in altari peraguntur, in perpetuum prohibiti sunt, quae extra altare peraguntur vero, cantoris et lectoris officia peragere possint manentes in clero, et matrimonio eorum quoad effectus civiles valido recognito,“ aggiungeva „in aliis ditionibus ecclesiae graecae, in specie in Transylvania et Hungaria (ad eccezione della diocesi di Gran-Varadine), apud schismaticos et etiam graeco-catholicoe concessionis a Leone Sapiente imperatore factae usum fieri consuetudine invaluisse“. Nè questo è solo un errore popolare. Il passato arcivescovo, anche dopo la surricordata istrusione del 1858, cioè nel 1860, prendendo occasione dall'istanza avanzata da un tal prete vedovo della diocesi di Gran-Varadino per passare a seconde nozze, sostenne la tesi, che, secondo la dottrina apostolica, registrata anche negli antichi concilii, massime provinciali, colui, il quale ammogliato prima di ricevere gli ordini sagri non abbia fatto innanzi alla chiesa solenne professione di verginità o di castità vedovile, venendogli a morir la moglie dopo la sagra ordinazione, può liberamente passare a seconde nozze, qualora rinunzi al ministero dell'altare, o ne sia dall'autorità ecclesiastica rimosso. Inutile qui ripetere tutte le false apprezzazioni in fatto di scrittura e di storia ecclesiastica, che allora produsse il prelado in prova del suo assunto¹³; rammenteremo però, che tenutosi proposito di questo, come di altri suoi errori, nella generale adunanza della sagra congregazione per gli affari del rito orientale del 20 aprile 1863, giudicarono l'eminense vostre dovervi ammonire l'arcivescovo „iuxta ea quae continentur in instructione de continentia clericorum anno 1858 ab hac sacra congregatione de Propaganda fide episcopis provinciae Fogarasiensis transmissa, cum aliqua tamen additione circa ea quae ab archiepiscopo in postremis litteris¹⁴ praepostera interpretatione proferuntur“; ed ordinarono, che l'istrusione „postquam exarata fuerit, sacrae congregationis examini subiciatur“. Fu redatta la novella istrusione e sottoposta all'esame dell'eminense vostre nei generali comizi del 30 settembre dello stesso anno 1863; ma piacque loro rispondere, come già dicemmo parlando della comunicazione in discorso, ch'era l'altro punto trattato nell'istrusione

¹ Voto cit., §§ 19, 20.

² Tit. III, § VIII.

³ Voto cit., §§ 17-20.

⁴ Costituzione Anno certante, 19 giugno 1760, § 18.

⁵ Nella costituzione *Elisi pastoralis*, § VII, n. 37, si dichiara nullo il matrimonio contratto dopo il presbiterato, il diaconato ed subdiaconato.

⁶ Ponanza, Austria etc., p. 168, 16.

⁷ Voto cit., § 28.

⁸ Voto cit., part. I, art. II-IV.

⁹ Part. II, cap. XI, n. 4, art. IX, p. 79.

¹⁰ Part. I, cap. VII, can. 6.

¹¹ Voto cit., § 28.

¹² Lett. 29 ottobre 1866.

¹³ Ponanza, *Bussani*, aprile 1863, Ristretto, §§ 22-24.

¹⁴ Si allude a due sue lettere, l'una diretta al mencionato sacerdote, l'altra all'ordinario di Gran-Varadino, colla stessa data del 25 ottobre 1860.

medesima (col. 851 A), *resolvendam esse iuxta mentem A* gliè ed il giannato¹ ed anche *diomnes e suis reditibus intertenere*².
penditum in discussione eminentissimorum patrum, corundemque iudicio iterum subsiciendam; al che peraltro non si può ancora dare esecuzione.

Non intendiamo già di dire, che nel 1860 tutto l'episcopato rumeno dividesse le medesime strane idee col metropolitano; che anzi monsignor Erdely, allora vescovo di Gran-Varadino, in quella congiuntura si mostrò animato da apposti principii; ma non è del tutto improbabile, che degli errori di monsignor Sterka Sulucz sia rimasta come nel popolo, così anche nel clero una qualche traccia. Sembrebbe pertanto opportuno, che fosse dal sinodo su questa interessante materia eliminato ogni equivoco.

Nè basta che il sinodo si rimetta all'istruzione del 1858, la quale è abbastanza esplicita. Perocchè dessa è nota soltanto ai vescovi, e nel 1863, come vedemmo, l'eminente vostra la riconobbero insufficiente a ribattere tutte le falsità profferite dal detto arcivescovo, ordinandone perciò un'altra che non è finora venuta alla luce. Qualora però non piacesse all'eminente vostra di correggere il presente capo, parrebbe forse abbastanza provveduto, se disponessero che *ad calcem* del sinodo si apponesse l'istruzione del 1858. Questo metodo d'inserire a modo d'appendice qualche istruzione e decreto o breve ecc. vedesi comunemente praticato non solo dai sinodi d'occidente, ma esandio dal Libanese.

Eminentissimi patres iusserunt praefatam instructionem referri ad calcem synodi, expuncto eo quod dicebatur de Maronitis in nota eiusdem instructionis. Habetur supra col. 698-708.

(99)

Nota archiepiscopalis:

Non potranno non riguardare con gradimento l'eminente vostra stabilita *in principio* la restaurazione dell'ordine di santo Basilio Magno nella provincia di Alba-Giulia; e tanto maggiore sarà il loro gradimento, ove per poco rammentino, in conferma di quanto ne dice il sinodo, quali servigii esso abbia reso alla chiesa rumena, e come la santa sede abbia procurato di chiamarlo a nuova vita. Le notizie poi, che andiamo a rassegnar loro, serviranno forse ad illustrare anche in altri punti questo titolo del monachismo.

Nel secolo scorso fioriva il monachismo come in Ungheria, così in Transilvania; d'onde o sempre o per lo più traevano gli alunni, che dalla diocesi di Fogaras s'inviavano in Roma, e di cui parecchi meritavano d'essere insigniti di cospicue dignità nelle diocesi, ed anche d'esser promossi al vescovato.

Fra i molti monasteri, che esistevano colà³ primeggia quello di Blasendorf, fondato dall'imperatore Carlo VI, il quale gli assegnò una congrua dote mediante atto di donazione del 21 agosto 1738. Uno dei fini principali di questa fondazione fu di fornire il capitolo alla cattedrale di Fogaras, come apparisce dalla stessa bolla, con cui Innocenzo XIII avea poco prima eretto quella sede⁴. Inoltre a tenore dello stesso imperiale diploma dovevano essi provvedere di qualche professore la facoltà teolo-

¹ Nel 1858 se ne contavano dodici di rito rumeno nella Transilvania. Quanto all'Ungheria, monsignor Papp-Szillagyi in una lettera al nunzio di Vienna del 5 marzo 1866 dava la seguente notizia: „In diocesi Magno-Varadinensi pariter adsunt fundationes Iosephi II imperatoris ut subsidio fundi religionis hungarici ordo sancti Basilii introducatur.“

² *Rationi congruit*, 18 maggio 1721. Bollario di Propaganda, app. II, p. 8.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

glic ed il giannato¹ ed anche *diomnes e suis reditibus intertenere*².

Quanto ai beni loro assegnati, onde soddisfare a tali impegni, si sa che venne loro applicata la metà „*proventuum domini feccalis Blasienensis*“³; le quali rendite, a testimonianza del nunzio apostolico⁴, si computavano, non ha guari, per la somma di 10 mila fiorini annui.

Ben corrisposero i monaci alle pie intenzioni di Carlo VI. Ecco come compendia la loro storia il vescovo latino di Transilvania, monsignor Fogarassy⁵: „*Monachorum pars ad pietatem, religiosae vitae observantiam, theologicas scientias Romae edocta, domi in gerendis ecclesiae negotiis magna pollebat coram clero et populo auctoritate, pars institutioni iuventutis in gymnasio domestico addicta erat, aliqui ex illis in minoribus ruralibus monasteriis curae animarum vacabant.*“ E monsignor Vancsa ne scrisse⁶, che „*erecto seminario theologico ac gymnasio, patres ordinis sancti Basilii in instituenda iuventute, in edendis libris ritualibus omnibus, in augenda litteratura sacra, in edendis libris sanctam unionem asserentibus immortalia sibi erga religionem, patriam et nationem merita acquisierint.*“ Arrogo, che erano dessi gli assessori e consiglieri dei vescovi nel governo della diocesi; di guisa che gli attuali vescovi nel parlare dei meriti dei basiliani verso la chiesa non si peritarono di dire „*illius ordinis neglectum vel plane interitum constitutionis ecclesiasticae integritati damnum affertur*“: espressione forse esagerata.

Non andò guari però che quest'istituzione languisse. Eran ridotti i monaci sul principio del secol nostro ad un piccolissimo numero, quando il vescovo di Fogaras Giovanni Babb de Kapolnak istituiva nella sua cattedrale un capitolo di sacerdoti secolari, dotandolo col suo peculio. Qualunque fosse il motivo che la provocasse⁷, sta in fatto che dall'erezione del capitolo si ripeté la ruina del monastero di Blasendorf⁸. Accadde infatti: „*1° Quod post fundationem capituli aucto coelibum sacerdotum numero, episcopus rei scholasticae curam istis concediderit, sicque monachi solum ad coenobiticam vitam reducti, sed huic minus assueti statum suum conservare hoc minus potuerint, quod*

2° „*Dos monachorum in manibus episcopi consistens, ad fines scholasticos fuerit conversa, episcopus titulo locationis etiam bona monachorum administrans, quantum de proventibus ad fines scholasticos convertit, tantum monachis subtraxit, unde inter illum et monachos continua dissidia oboriebantur;*

3° „*Quod introducto canonicorum collegio, coelibem statum in monasterio pauci appetere, unde promotio ad capitulum non affulgebat.*“ In tal

¹ Lettera del nunzio di Vienna 8 novembre 1866. Relazione dell'arcivescovo di Fogaras 8 novembre 1866 in risposta al n. 62, ove si riporta il seguente brano del diploma: „*Quorum (monachorum) manus erit in omnibus inventuri curae ipsorum commissae optimo exemplo praenocere, eamque bonis moribus et litteratura, nec non idiomatibus in provincia necessaria, quibus conversari et cum patriotis communcare queant, instituire, ut apta pro incremento sanctae unionis cum ecclesia Romana catholica in scholis effermentur subiecta.*“

² Lettera di monsignor Papp-Szillagyi al nunzio di Vienna 8 marzo 1866.

³ Relat. cit. dell'arcivescovo.

⁴ Lett. cit.

⁵ Lettera al nunzio di Vienna 12 febbraio 1866.

⁶ Relat. cit.

⁷ Lett. cit.

⁸ Taluni pensano, che fra le principali cause, che indussero a quell'atto monsignor Babb, debbasi annoverare alcune divergenze insorte in fatto d'interesse fra lui ed i basiliani; taluni opinano, che v'infusi la poca loro soggezione all'ordinario e l'indebolimento dello spirito e dell'osservanza monastica.

⁹ Penenza, Austria etc., 1857. Ristretto, § 181.

¹⁰ Lett. cit. del vescovo latino di Transilvania.

guisa per il quel monastero che avea prosperato. Nel 1869 era superstiti due monaci, e detratte le spese del loro mantenimento, „reliqui preventus monasterii (esponere l'arcivescovo) sub administratione directoris gymnasii, qui est unus ex canonicis capituli metropolitani, in salarium professorum gymnasialium; reliquaque gymnasii expensa suppeditanda adhibetur.“ Sono parimenti molti anni che trovansi chiusi gli altri monasteri di basiliani; sicchè può dirsi estinto quest' istituto nella provincia ecclesiastica di Fogaras.

Dalle memorie d' archivio apparisce, che il santo padre nella sua particolare sollecitudine pel bene spirituale de' Rumeni ebbe in mira anche il ristabilimento de' basiliani. L' eminentissimo segretario di stato nel 1857¹ notificava a monsignor nunzio di Vienna, che sua santità, avendo presenti le piaghe, ch'eransi manifestate presso i Valacchi, avea avvisato nell' alta sua sapienza, che l' opera de' basiliani, qualora fossero istruiti nelle scienze ed osservanti delle loro regole, tornerebbe senza dubbio utilissima. Nelle stesse viste entrarono subito i vescovi², e la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari considerando il vantaggio che poteva ricavarli dall' opera de' basiliani per l'istruzione del clero e popolo, nel 1858 iniziava pratiche per realizzare il comune desiderio. Nuovamente se ne trattò nel 1859 in seguito delle conferenze di Blasendorf, e fu deciso d'incaricare il nunzio di far sì, che si conducesse in Roma uno de' monaci più distinto d' Austria, o Rumeno o conoscitore della loro lingua e usi, onde averne i ragguagli necessari per venire a un qualche risultato³. Nel 1862 questa sagra congregazione nel generale consenso dei 22 settembre ordinava, che si raccomandasse all' imperiale reale governo il ripristinamento dell' encomiato istituto. Falliti tutti questi tentativi, l' ultima misura che si adottò a raggiunger l' intento, nell' udienza 30 giugno 1866, fu di eccitare i vescovi a interessarsene nel concilio provinciale: il che hanno essi puntualmente eseguito.

Ma a dire delle difficoltà, che impedirono finora la sospirata restaurazione dei basiliani in Transilvania, esse riduconsi a due, ossia al difetto 1° d'individui forniti delle doti richieste, 2° di mezzi per l' onesta loro sussistenza⁴. La prima si riduce a trovare il luogo di farli istruire; su di che nelle conferenze di Blasendorf si avanzarono vari progetti, dei quali non occorre qui tener conto⁵. La maggior difficoltà però è stata finora il trovar il modo di provvedere al loro sostentamento; ma avvertiva monsignor Fogarassy, che „negotium dotationis . . . post decimarum compensationem (per parte del governo) facilius ex aequo componi poteret“. Intorno poi al monastero di Blasendorf, converrebbe rivendicargli i beni, che presentemente si posseggono dal capitolo metropolitano, i cui canonici sostengono il peso dell' istruzione invece dei monaci. Monsignor Sterka Sulucz, benchè fosse, come gli altri suoi colleghi, animato dal desiderio di ripristinare l' ordine basiliano, avea temuto di agire presso il capitolo allo scopo suindicato, non credendosi abbastanza forte per superare l' opposizione che da quello si aspettava. Poco disposti eran realmente quei canonici (e forse lo sono tuttora) a restituire ai basiliani le loro rendite; che anzi significava il nunzio nel 1865, che per non

A perdere le rendite, loro provenienti dal monastero di Blasendorf, „danno opera segretamente di distinguere tutte le vocazioni che si producono per la vita monastica e che offrirebbero un qualche pregio, una qualche probabilità di ripristinarla“. Il perchè l' arcivescovo invocò l' appoggio della Propaganda. Prese peraltro le debite informazioni, e riferito il tutto nella succitata udienza 5 giugno 1866, il santo padre giudicò che „l' affare della restaurazione dell' ordine basiliano, e dei beni spettanti all' ordine medesimo potrà trattarsi assai opportunamente nel concilio provinciale“; ma volle che intanto il nunzio apostolico „si accerti maggiormente colla dovuta riserva e circospezione delle difficoltà che potranno opporsi dal capitolo cattedrale di Fogaras all' esecuzione del ripristinamento del ridetto ordine, e di ciò che si riferisce ai suoi beni; come pure dovrà esplorare, se le determinazioni che fossero per prendersi in proposito dai vescovi, e le ingiunzioni, che fosse per fare la santa sede, saranno appoggiate dall' imperiale reale governo“. Furono partecipati questi ordini a monsignor nunzio con lettera 30 giugno 1866; ma dalle indagini fatte non apparisce, se e quali notizie si dessero in seguito alla Propaganda. Osserviamo soltanto, che nell' istruzione data sul sinodo nel 1867, come vedemmo al § 4, col. 455 A, s' ingiunse all' arcivescovo di trattarvi anche „de ordine monachorum sancti Basilii restituendo, eoque in singulis diocesisibus suffraganeis propagando“.

(106)

Nota archivi:

Fra le opere di santo Basilio, com' è noto, non ve ne ha una che contenga un sistema completo di ordinamenti, costitutivo di una regola monastica propriamente detta; quella che ne porta il nome, è una raccolta di omelie, di esortazioni, di detti estratti da varie opere del santo dottore, e perciò ad esso posteriore. Il consultore della commissione orientale pel concilio ecumenico, che scrisse sulla riforma de' religiosi⁶, dopo aver detto, che per gli antichi monaci „homiliae abbatum, exhortationum domesticarum primaeva exempla statutorum loco erant“, soggiungeva: „Taliū exhortationum quasi indicem exhibent illae quaestiones quae inter opera sancti Basilii extant. Prima series regulas suas expositas continet 65; altera series 133 erotematibus totidemque responsionibus constat. His duabus partibus componitur regula quae dicitur sancti Basilii. Est nostris catechismis similima, nisi quod certo ordine spreto singula tractet, ut occurrunt. Pretiosissimum esse antiquae pietatis monumentum omnes agnoscent; sed minus praeceptiva quam exhortativa ratione utitur. Supponit certam pro singulis officis consuetudinis legem. Quare sanctus Benedictus, qui sanctum Basilium ut patrem venerabatur, brevibus praeceptis singula disposuit, quae ad potestatem superioris, ad officia domestica, ad chorum, ad vestitum et potum, ad hospitalitatis officia pertinebant.“ Dal che si comprende, come, essendosi nel 1782 richiamati all' osservanza della loro regola i monaci Greci melchiti delle due congregazioni di santo Giovanni in Scario e del santissimo Salvatore, esibissero a Propaganda due regole, differenti tra loro, che ciascuna congregazione pretendeva essere di santo Basilio⁷. Laonde Benedetto XIV nella costituzione *Demandatam* emanata nel 1743 appunto pei Melchiti, nel § 20 dovè prescrivere: „Demum quod attinet ad regularem

¹ Relaz. del 1858 de' vescovi di Lugos e Gran-Varadino.
² Lett. 30 aprile.
³ Ponenza, Austria etc., 1857, Ristretto, § 181, sub. 37.
⁴ Rapporto cit., § 121, Verbale, p. 280.
⁵ Ibid.
⁶ Rapporto cit., §§ 130-21.

⁷ Lett. cit., 9 novembre 1865.
⁸ Voto marzo 1866, § 15.
⁹ Cong. part., vol. 79.

monachorum disciplinam, decernimus ut monachi A utriusque congregationis, sub invocatione respective sanctissimi Salvatoris et sancti Ioannis, observent regulam genuinam sancti Basilii, eis tradendam a venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus negotiis propagandae fidei praepositis. E dev' esser quella in arabo, pubblicata in Roma nel 1748. La regola dunque, di cui il sinodo ordina la compilazione, esiste di già, e ve ne sono varie edizioni, greche, latine, italiane.

Ma, come risulta anche del fin qui detto, la regola di santo Basilio è insufficiente. „Regula sancti Basilii (continuava il consultore sullodato) sine adiectis statutis non sufficit ad vitam monachorum bene componendam, in primis hac nostra aetate, ubi iam non deserta incoluntur, sed variis curae pastoralis et ceterorum officiorum necessitatibus ad quotidianum cum saecularibus commercium monachi deducti sunt.“ Per la qual cosa anche i basiliani, come gli altri monaci, deggiono formarvi un corpo di costituzioni che sviluppino la regola e l'applichino alle condizioni e allo scopo lor proprio. E sentirono il bisogno di costituzioni (tardi veramente) i basiliani rutheni. Rileviamo infatti dal Voto suscitato, che „ante hos decem et quod excurrit annos pro basilianis ruthenis binus statutorum apparatus compositus est; primo pro provincia Hungarica, approbante archiepiscopo Scitowsky (1857), deinde pro provincia Galitiae, approbante cardinali de Schwarzenberg (1858)“¹. Non isfuggi ai padri di Fogaras la necessità di competenti costituzioni per nuovi monaci; e perciò dicono che la restaurazione dell'ordine di santo Basilio dovrà farsi a norma *sanctae ecclesiae nostrae canonum* e (si potrebbe aggiungere) *de constitutionibus dei summorum pontificum*, di cui è solito tenerci conto in casi simili²; ne assegnano inoltre alcuni punti, relativi specialmente all'esterna disciplina.

Le ideate costituzioni però nel loro complesso dovranno sottoporsi all'esame ed approvazione della santa sede, e sarà d'uopo ciò esprimere nel sinodo? Il giudizio all'eminense vostre. Quantunque, parlando rigorosamente e in generale, non sembri che sia necessaria l'approvazione pontificia delle costituzioni monastiche, due cose però abbiamo a notare. 1° Sono state approvate dalla santa sede le costituzioni di parecchi anche fra gli ordini monastici di Levante. Tali sono quelle de' monaci antoniani maroniti del Libano, confermate da Clemente XII col breve *Apostolatus officium* (1732), che poi da Gregorio XVI furono proposte col breve *Monachorum instituta* (1845) ai monaci caldei di santo Ormisda. Tali quelle de' monaci cofti di santo Antonio abbate, munite dell'apostolica sanzione da Clemente XIII col breve *Ecclesiae catholicae* (1761). Tali quelle de' monaci basiliani melchiti della congregazione di santi Giovanni in Soairo, approvate da Benedetto XIV con breve degli 11 giugno 1757³. 2° Se le dette costituzioni sono state talvolta esaminate ed approvate a richiesta dei superiori de' rispettivi istituti, tal'altra però si è ingiunto loro di sottoporle al giudizio della santa sede. E se ne

¹ I monaci basiliani di Grotta Ferrata usano dell'edizione latina 1748 Roma in due volumi, che comprende anche le altre opere ascetiche del santo. (Lett. del padre l'ossa a monsignor segretario 29 dicembre 1878.)

² Dal registri d'archivio apparisce unicamente che per basiliani rutheni si sono approvati molti punti delle loro costituzioni, in dettaglio e per determinate materie.

³ Decr. della sacra congregazione 6 ottobre 1634.

⁴ Habebat huius approbationis aliud exemplum in brevi *Misericordiarum pater*, dato die 17 Ianuarii 1741, quo Clemens XII probavit constitutiones congregationis maroniticae sancti Isidori in Syria. Cf. Bullario di Propaganda, t. II, p. 300-98.

ha l'esempio dei monaci basiliani di rito greco-melchita, ai quali ciò impose nella più volte men-tovata costituzione *Demandatum* la santa memoria di Benedetto XIV. Difatti nel § 25 vi si legge: „Cui quidem regulas (la genuina di santo Basilio) si tam supradicti monachi, quam mox enuntiatas moniales, aliquas peculiare constitutiones addere velint, quae nec sinodem regulas observantiae, neque graecis ritibus adversentur, eas ad congregationem de Propaganda fide prius cognoscendas, et si opus fuerit, corrigendas, nobisque auctoritate apostolica confirmandas exhibere teneantur.“ Lo stesso obbligo fu imposto dalla Propaganda ai basiliani rutheni della congregazione della santissima Trinità di Vilna, con decreto 6 ottobre 1624, approvato da Urbano VIII col breve *Exponi nobis* dei 21 agosto 1631¹; giacchè dopo essersi loro data la facoltà di compilarsi le costituzioni, s'aggiunge essere le medesime a *Romano pontifice pro tempore confirmandas*. E qui ci resta appunto a dire, che oltre la regola di santo Basilio, comune a tutti quelli di rito greco, pare che i monaci rumeni avessero delle costituzioni proprie, trovandosene qualche cenno nella corrispondenza epistolare di Propaganda; ma meno di alcune in dettaglio e svariate, non si conosce quali fossero nel complesso, non avendole essi esibite mai alla sacra congregazione; che anzi neppure la delegazione apostolica del 1858 potè sul luogo sapere, se i monaci di Blasendorf avessero costituzioni approvate dalla santa sede.

Quaestioni praeposita ut fieret satis, eminentissimi patres ab archiepiscopo Fogarasienensi edoceri voluerunt, 1° quanam monachi basiliani, qui in isthac provincia ecclesiastica debebant, regula sancti Basilii uterentur; 2° utrum haberent praeterea constitutiones peculiare, et quanam eas essent; 3° utrum tandem regulas et constitutiones, quibus utebantur, ab apostolica sede approbatae fuissent. Ad haec postulata archiepiscopus respondit hoc pacto:

„Ordinis sancti Basilii religiosi, qui in hac archidicesi (quia tantum hic fuerant) peripus fuerant, servabant regulas fuisse expositas sancti Basilii, atque constitutiones monasticas ab eodem sancto patre concinnatas, quae ambae creduntur a sancta sede apostolica aliquando fuisse approbatae.

„Recentioribus temporibus vero, signanter ab anno 1857, passim observantur praescripta decreti per visitatorem apostolicum condam (sic; forse: *quondam*) eminentissimum cardinalem Ioannem Scitowsky regni Hungariae primatem anno 1857 publicati et typis proculsi, cuius exemplaria absque dubio reperientur etiam in tabulariis sacrae congregationis de Propaganda fide, et forsitan alibi etiam in urbe aeterna, orbis christiani matre atque magistra.“

Instituta indagine in tabulario sacrae congregationis, recentiores repertae sunt regulae quae, occasione visitationis apostolicae, conditae fuerant aliae a cardinali Scitowsky pro basilianis Transilvaniae, aliae a cardinali Schwarzenberg pro basilianis Galitiae. Re in congregatione diei 29 Iulii 1878 iterum ad examen revocata, resolutum fuit ut infra: „Dilata, et ad mentem. Mens est ut per epistolam exquirantur a reverendo patre domino nuntio apostolico Vindobonensi exactae notitiae et informationes super praesenti statu monachorum ordinis sancti Basilii Magni tum in Hungaria tum in Galitia existentium. Insuper eidem mittantur constitutiones

¹ Bullario di Propaganda, app. 1, p. 183.

² Rapporto cit. Ristretto, § 120.

olim propositas ab eminentissimis visitatoribus Sclawski archiepiscopo Strigoniensi et Schwarzenberg archiepiscopo Pragensi, ut debite accurateque examinentur in congressu monachorum deputatorum, qui exinde collatis invicem consiliis de unione ineunda deque totius ordinis instauratione procuranda, referant de omnibus ad apostolicam sedem, eique suas animadversiones et conclusiones subiiciant."

(101)

Nota archivi:

Fra i monaci in Oriente, come accade fra i Maroniti, alcuni ve ne sono detti *autocofali*, i quali dipendono da un abbate proprio, senza avere alcun nesso coi monaci di altri monasteri; alcuni poi sono uniti in modo da formare una congregazione, sotto la dipendenza di un abbate generale ossia protoarchimandrita o protoegumeno, il quale presiede agli abbati inferiori degli altri monasteri. Così appunto furono organizzati i monaci ruteni. E prima la sagra congregazione nel mentovato decreto 6 ottobre 1624 approvato da Urbano VIII, *convenientissimum censuit, ut monachi rutheni uniti* (di Lituania) *in congregationem redigantur*. Rimasti separati alcuni monasteri dell'istesso ordine, il sinodo di Zamocia considerando, come „*experientia compertum sit, et sacerorum conciliorum statuta conservatum, nullum esse ad instaurandam vel conservandam regularem observantiam ac disciplinam remedium efficacius, quam monasteria omnia, quae generalibus capitibus non subsunt, nec suos habent ordinarios visitatores, in unum corpus seu congregationem reducere*“, ordinò che i detti monasteri *in congregationem redigantur*. E siccome dietro quest'ordine eransi i basiliani ruteni divisi in due congregazioni, l'una di Lituania (che era l'antica), l'altra di Russia o Polonia, la Propaganda volle, che si fondessero in una sola congregazione, composta di due provincie. Questa unione fu eseguita in un capitolo generale del 1743, e quindi approvata da Benedetto XIV col breve *Inter plures*, 11 maggio 1744¹.

Niuna osservazione pertanto ci occorre di fare sull'analogia disposizione del sinodo Fogarasiense. Il mentovato consultore del concilio ecumenico, quantunque ammetta che col precitato breve benedettino „*omnis dubitatio sublata esse videtur, utrum magis conveniat, ut singula monasteria singulis abbatibus obediant, qui neque provincialem, neque generalem agnoscerent, an ut in provincias quasdam coalescant dispersa coenobia*“; tuttavia soggiunge²: „*Eventus tamen non valde felix illius congregationis ad novam deliberationem portam aperit. Forsitan adhuc licet quaestionem movere, num antiqua ratio antonianorum, basilianorum et benedictinorum, quae singula monasteria singulis abbatibus obedientia singulas familias quodammodo constitutebant, meliores fructus promittat, quam recensior novorum ordinum dispositio, quae his ipsis valde convenit, ab antiquorum autem ordinum indole ideo aliena est, quia hi omnes vel tacite vel expresse stabilitatis principio sustententur. In ecclesia catholica et stabiles monachorum familiae et mobiles suum locum eumque officium habent. Quae autem mobilitatis principio sustententur, damnnum paterentur si stabilitatis principium ipsis obtraderetur et contra*“. Non dimostra però il consultore, che la causa, per cui in seguito non prosperò l'istituto de' basiliani ruteni, fosse appunto l'averli riuniti in una sola congregazione.

¹ Bollario di Propaganda, t. III, p. 119, § 7.² Voto cit., § 81.

In eodem espite praeterea statuatur:

„*Quod novitios attinet, eorum illi qui studiorum theologicorum cursum peregerint, tempore novitatus ad doctrinae religionis, nec non studii catechetici cathedras applicari possunt, ceteri vero una cum seminarii alumnis studiis theologicis incumbant*“. Porro animadvertentibus hi eminentissimi patres tempus novitatus piis meditationibus addici et in religiosarum virtutum exercitiis praecipue impendi oportere, quo novitiorum animi ad perfectum monasticae vitae exemplar informetur. Iamvero intentiori studio, tum maxime docendi munere, animi evagationem et relaxationem induci; propterea praefatam paragraphum deleri oportere censent.

Ad hanc animadversionem archiepiscopus respondit, „*nihil omnino obstarè, quominus ea, quae delenda esse censebantur, ob causas allatas effective deleantur*“.

(102)

Nota archivi:

Questo paragrafo può considerarsi sotto due aspetti: 1° della vita attiva che si suppone convenire ai monaci; 2° della loro dipendenza dal vescovo nell'esercizio della medesima.

Il sinodo Fogarasiense intende applicare ai monaci „*alla cura delle anime, si ecclesias ac fidelium bonum exposceret, e anche all'istruzione, come meglio spiega nel cap. III e IV; su di che è pure a vedersi il § Quod novitios di questo medesimo capo. Ora, sebbene i basiliani, come gli altri monaci, secondo il loro istituto dovrebbero dedicarsi alla vita contemplativa*“; ognuno sa però che pel bisogno della diocesi furono dai vescovi chiamati i monaci in sussidio del clero secolare, e così dalla solitudine entrarono nel campo del ministero ecclesiastico, prestando l'opera loro in tutto che esigesse il bene dei fedeli. Il bisogno di clero attivo non si sente oggidì fra gli orientali, anche di Europa, meno che nella chiesa latina. D'onde è avvenuto „*plurimos monachos presbyteros ritus orientalis cura pastoralis in Galitia, Hungaria et Syria occupatos esse*“¹. Che se troviamo essersi talvolta proibito ai monaci di assumere l'ufficio di parrochi, questa proibizione è stata sempre condizionata, cessando nel caso di necessità. Così il sinodo Libanese: „*Nulli monasterio ab episcopo cura animarum committatur, sed haec parochis saecularibus in ecclesiis extra monasteria positae relinquatur. Poterit tamen episcopus, urgente necessitate, ex defectu presbyterorum saecularium committere alicui monacho sacerdoti parochiam ad tempus vel ad vitam, quemadmodum etiam monachorum operam in missionibus in sua diocesi adhibere, vel illis scholam in pagis perpetuo, aut ad certum tempus in urbe committere*“². E nella costituzione *Et si pastoralis*, § V, n. 10, stabilisce Benedetto XIV: „*Nunquam monachis graecis seu calogeris animarum cura committatur*“.

¹ La santa memoria di Clemente VIII nello scopo di riformare i basiliani di Spagna, con bolla del 28 settembre 1606 volle richiamarli „*ad verum regulae sancti Basilii vitae contemplativae et monachalis laborisque manuum institutum* (quantum his temporibus nostris occidentis regionibus et ecclesiae latinae moribus congruit)“, come si legge nel § 11. E nello stabilire le basi delle loro costituzioni, al cap. 7 si proibisce ai monaci „*elemosynas petere, confessiones saecularium audire, verbum Dei populo praedicare, collegia ad philosophiam vel theologiam seu alias scientias addiscendas habere, seu religiosae ad universitates studiorum causas mittere, ne istarum rerum studio dediti laudabile manuum laboris institutum deserant*“.

² Voto cit., § 82.³ Part. IV, cap. II, *De monasteriis et monachis*, § 7.

tatur, nisi ex necessitate vel alia iusta causa." Sta poi in fatto che anche i basiliani ruteni sono stati sempre a disposizione dei vescovi. Il sinodo di Zamocchia nomina monasteria in quibus exerceatur cura animarum: e lo attestava lo stesso Benedetto XIV nel succitato breve *Super familiam*, § 7, dicendo „saepe contingere, ut propter penuriam sacerdotum saecularium ritus graeci rutheni necessario cogantur eiusdem nationis episcopi, monachos praedicti ordinis ad gerendam animarum curam evocare ac etiam aliquando nonnullos ex iis ad inserviendum ecclesiis cathedralibus accessere". Già vedemmo (col. 913 D), che i basiliani rumeni di Blasendorf costituivano il capitolo cattedrale di Fogaras, e a termini della fondazione stessa di Carlo VI, assunsero l'obbligo di dedicarsi all'insegnamento. E se essi molto adoperaronsi fuori del chiostro, nella cultura intellettuale e morale del clero e popolo rumeno, e per promuovere la santa unione, ciò lungi dall'essere stato mai oggetto di rimprovero per loro, forma la più bella gloria di quel monastero (col. 914 A B). Del resto ben s'intende, che i monaci devono applicarsi, quando lo richiede la salute delle anime, al santo ministero o all'istruzione, in modo però che non abbia a scapitarne la religiosa osservanza e lo spirito monastico. Il che è pur troppo avvenuto in alcuni ordini, come rifletteva il lodato consultore, il quale perciò raccomandava „ne plures scholae vel parochiae a monasteriis suscipiantur, quam bona administratio interiorum officiorum fert": ma non perdettero di vista questo criterio i vescovi del sinodo Fogarasiense, almeno in quel che concerne le scuole, come si scorge dall'esordio del cap. III.

Considerando questo paragrafo sotto l'aspetto della dipendenza de' monaci dagli ordinari diocesani, possiamo solp notare 1° circa il trasferimento de' monaci da un monastero ad un altro, che anche secondo il sinodo Libanese² un monaco non può trasferirsi „sine utriusque abbatis consensu, et sine episcopis vel eius monasterii, unde exivit, vel alterius, ad quod migravit, beneplacito": se poi le costituzioni disponessero altrimenti, la sacra congregazione ha voluto che si stesse al prescritto delle medesime; 2° circa la destinazione de' monaci all'ufficio di parrochi, che il Libanese³ posta la necessità, la rimette senz'altro al vescovo, come testè fu veduto.

(103)

Nota archivi:

Non sarà inutile che confermiamo colle notizie d'archivio la massima enunciata nel § *Generatim* sulla soggezione dei monaci orientali ai vescovi, a differenza de' regolari della chiesa occidentale; tanto più che recentemente venne impugnata nel secondo dei Voti annessi alla Ponenza *Sull'annessione del vescovato di Antiochia all'ufficio di abate generale dell'ordine armeno antoniano del Libano*, ecc., settembre 1868. Possono ivi vedere l'eminente vostra gli argomenti esposti da quel consultore, che fu il reverendissimo padre Smith, per sostenere la esenzione dei monaci in Oriente dalla giurisdizione degli ordinari⁴. Il consultore che scrisse l'altro Voto, cioè il reverendissimo monsignor Nardi, fu di contrario parere, dimostrando, che, a seconda delle disposizioni del concilio ecumenico IV, canone 4 (che qui si richiama dai padri di Fogaras, e al quale potrebbe aggiungersi il canone 8), e del Cartaginese IV, canone 81, nell'antica e recente disciplina

¹ Voto cit., §§ 83, 84.² L. cit., n. 10.³ Sommario, n. II, p. 28 seg.

delle chiese orientali i monaci rimasero sempre sotto la piena giurisdizione del vescovo¹. Ed ecco le prove che ne fornisce l'archivio.

Primieramente Benedetto XIV nella costituzione *Demondatam* ci mostra, quali debbono essere i rapporti, a forma della disciplina orientale, fra i monaci greco-melchiti e i vescovi. Dopo le parole surriferite, così prosegue nel § 20: „Utriusque supradictae congregationis (del Santissimo Salvatore e di santo Giovanni), sive alterius cuiuscumque instituti monachos immediate subesse iubemus episcopis ordinariis catholicis, et mediate patriarchae pariter catholico. At in dioecesis, in quibus non est catholicus antistes, patriarchae catholico immediate subiaceant." E nella costituzione *Inter plures*², § 19, lo stesso pontefice afferma, che dall'accurata ispezione delle leggi della chiesa orientale, risulta „monasteria et monachos episcopo subesse debere". Nel 1741 la sacra congregazione esimendo i basiliani del Santissimo Salvatore dalla giurisdizione *abbasiale* del vescovo, cui per particolari ragioni erano stati da qualche anno sottoposti, aggiunse „firma remanente subiectione monachorum ordinario dioecetano *iuxta morem ecclesiae orientalis*". Difatti tal dipendenza è anche in vigore presso le altre nazioni del Levante. Degli Armeni ne sono indizio le questioni decise dalla sacra congregazione, tra loro e il patriarca di Cilicia. E nelle conferenze armena tenute in Roma nel 1867 ben dimostrarono i vescovi, quale fosse la loro opinione in proposito, stabilendo³: „Convienne, che l'ammissione de' monaci nelle diocesi si faccia con un regolamento fisso, perchè siano perfettamente soggetti ai rispettivi ordinari e non abbiano a suscitare difficoltà di diritto d'esenzioni, che non è riconosciuto nella chiesa orientale⁴." De' monaci caldei se ne ha una prova dall'istanza ch'essi avanzarono nel 1826 alla sacra congregazione per essere immediatamente assoggettati alla santa sede, attese le speciali circostanze in cui versavano, e alla quale fu risposto negativamente. Ed i Maroniti stessi, che in molte cose hanno abbracciato il dritto occidentale, tuttavia hanno mantenuto il punto della soggezione de' monaci agli ordinari diocesani, e ne fa fede il sinodo Libanese⁵. E sull'oggetto, di cui si tratta, fu confermato quel sinodo anche da Clemente XIII, allorchè col breve *Quamquam*⁶ fra le altre risoluzioni di questa sacra congregazione sul patriarca maronita approvò la seguente: „Monasteria et monachi sive eremitae quicumque tam patriarchae pro tempore, quam respective locorum episcopis subiaceant iuxta eorum regulas et synodi Libanensis decreta." Nulla è a dire de' Siri, tra i quali propriamente non esiste monachismo, e que' pochi così detti professi, che esistevano nel monastero della sede patriarcale, dal patriarcato direttamente dipendevano. Par dunque certo, che per diritto comune i monaci nella chiesa orientale dipendano dai vescovi.

E dipendenti ne erano i basiliani rumeni, come risulta dalla testimonianza avutane per parte de' vescovi, prima nel 1856, e nuovamente nelle conferenze del 1858 quanto a quei di Blasendorf. Si

¹ Ib. Sommario, n. I, p. 1-3. La sacra congregazione si astenne nel 1868 di pronunziare il suo giudizio sull'attuale controversia, essendosi solo per incidente trattata dai consultori, giacchè ben altro era il tema di quella Ponenza.² 11 maggio 1744, Bollario di Propaganda, t. III, p. 116.³ Part. III, cap. II, art. II. — Supra, t. XL, col. 906 B.⁴ Questo punto delle conferenze non fu esaminato dalla sacra congregazione nel 1868.⁵ Part. IV, cap. II.⁶ 22 agosto 1747: Boll. cit., p. 112.

sa difatti che il detto monastero dipendeva interamente dal vescovo di Blasendorf, il quale ne approvava le costituzioni, ne dirigeva l'interno andamento, ne gastigava i delinquenti, e alla sua dipendenza ed ossequio venivan ridotti i refrattari. Nè a tutto ciò era estranea la sagra congregazione, la quale nè ignorava la parte che prendeva il vescovo nella direzione de' monaci, nè vi ostava, ma anzi nel 1765 in seguito delle relazioni avute dal vescovo medesimo sulla ripristinata regolare osservanza in quel monastero, gli rispondeva congratulandosi seco lui dell'esito delle sue cure, e soggiungendogli insieme: „Non dubito te omni studio curaturum, ut regularis observantia tot impensis sollicitudinibus posthinc revocata, integra et inviolata in dicto monasterio perseveret.“

Un'eccezione alla regola della dipendenza costituiscono i basiliani ruteni. Essi godono l'esenzione dall'autorità dell'ordinario¹, e il sinodo di Zamoscia applicò ad essi la legislazione del concilio Tridentino in ciò che s'attiene ai loro rapporti coi vescovi². Sembra poi certo, che non solo prima, ma anche dopo il sinodo anzidetto, fino al 1742, i metropolitani esercitassero, almen di fatto, su di essi la immediata giurisdizione. Nel 1742 però aggiudicò ai metropolitani la sagra congregazione „tantum ius illud quod a constitutionibus apostolicis et a sancto concilio Tridentino tribuitur ceteris metropolitans et episcopis super monachos exemptos“³; e solo nei due brevi *Inter plures*⁴ e *Super familiam*⁵, in cui da Benedetto XIV si fermarono varii regolamenti pel reggime dei monasteri delle due provincie di Lituania e di Polonia, fuse in una congregazione, mantenendosi l'esenzione, si accordarono al metropolita sugli abbati alcuni speciali diritti.

Ora quest'eccezione non può nuocere ai monaci rumeni: giacchè a loro non si estende il sinodo di Zamoscia, e i brevi pontificii sono tassativi pei Ruteni.

Ma il consultore del concilio ecumenico, quantunque ammetta la dipendenza de' monaci orientali dai vescovi, osserva però⁶: „Ceterum quidem exemptionis studium non inde tantummodo ortum est, quod monachi episcoporum iurisdictionem effugere vellent, sed etiam, vel potissimum ex necessitate unionis plurium coenobiorum variarum dioecesium. E congregazione multorum coenobiorum vel etiam paucorum in variis dioecesium aitorum necessario orta est generalis inspectio et praepositura, quae immediate sanctae sedi apostolicae subiecta esse debebat.“ ed è questa realmente una delle potenti ragioni, che nella chiesa latina indussero l'esenzione dei regolari dai vescovi. Noteremo però, che fra i monaci dipendenti dalla giurisdizione diocesana, dei quali si è discusso (col. 922), ve ne ha molti, che non sono autocefali, ma vivono in congregazione.

Del resto secondo il gius orientale è molto estesa l'autorità de' vescovi sui monaci, come ci mostra il sinodo Libanese. E la sagra congregazione all'occasione di certa vertenza fra un vescovo melchita e i basiliani, in un'istruzione data al delegato apostolico della Siria nel 1784 diceva avere il vescovo vera, ordinaria ed immediata autorità sui monaci e tutti i loro superiori, anche in ciò che riguarda l'interna disciplina, doversi ammettere

A in caso l'autorità non solo di sovraintendere ne' monasteri all'osservanza de' riti, ma anche di sorvegliare l'andamento de' monaci, invigilare sul reggime degli abbati, gastigare i delinquenti, riceverne gli appelli dalle disposizioni de' loro superiori, infliggere le censure ai contumaci, interdire pur anco i monasteri, e l'unico limite di questa giurisdizione riconoscersi nella costituzioni monastiche, particolarmente in quelle approvate dalla santa sede; potere perciò il vescovo ordinar tutto quel che riguarda la disciplina ed osservanza delle costituzioni, ma non farne delle nuove e diverse da quelle già prescritte, cui abbiano i monaci giurato obbedienza.

(104)

Nota archivii:

Che i monasteri non possano erigersi senza il consenso del vescovo, è secondo l'uno e l'altro diritto, il latino¹ e l'orientale; ossia l'antico dritto di tutta la chiesa². Il rimanente di questo paragrafo concorda col Libanese³.

(105)

Nota archivii:

Prima di lasciare il titolo sui monaci, noteremo che tace il sinodo delle monache. Dalle ultime relazioni dei vescovi, trasmesse in archivio, risulta che niun monastero del sesso femminile esiste d'ora; anzi il vescovo di Lugos nella relazione del 1863 aggiungeva che *haec antiquiora earum vestigia memorantur*. Siccome però di monasteri di monache ve ne ha anche in Oriente presso quasi tutte le nazioni, e ve n'erano, come sembra, fra i Ruteni a tempo del sinodo di Zamoscia⁴, vedranno l'eminente vostra se convenisse dire una parola a que' vescovi, perchè si adoperassero per l'introduzione o ripristinazione di qualche istituto di tal genere, come mostransi solleciti per ravvivare fra loro l'istituto dei basiliani; tanto più che il sinodo „urgentissimam necessitatem agnoscit puellarum quorum scholas erigendi“, come dichiara nel titolo IX, cap. 4, § *Idcirco*:

His argumentis adducti, eminentissimi patres censuerunt, episcopos istius provinciae hortandos esse per modum insinuationis in epistola ad instituenda vel instauranda monasteria sanctimonialium vitae contemplativae tum vitae activae.

(106)

Nota archivii:

Nella bolla di erezione della provincia ecclesiastica di Fogaras, avvenuta nel 1863, il governo Austriaco fra gli altri obblighi contrasse ancor quello di stabilire e dotare il seminario delle due nuove diocesi di Lugos ed Armenopoli, avendolo già quella di Fogaras, ed educandosi i chierici rumeni dell'altra di Gran-Varadino nel seminario latino della medesima città. Attese però le ristrettezze del pubblico erario, addivenute anche maggiori per le susseguenti vicende politiche, passarono vari anni, senza che l'imperiale reale governo potesse soddisfare all'impegno assunto. Nel 1858, malgrado le insistenze di monsignor nunzio apostolico presso il gabinetto Viennese, lo stabilimento degli anzidetti due seminarii era ancora un mero desiderio dei vescovi rispettivi. Nel 1859 a seguito della missione apostolica ai Rumeni, la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari

¹ Dummodo in congregationem redacti habeantur.

² Tit. VI, *De eptis. opis.* p. 120; Tit. XI, *De monasteriis et statu monachorum.* p. 134.

³ Può vedersi il breve di Benedetto XIV, 27 novembre 1742. *Dei dubitare.*

⁴ 11 maggio 1744. *Bollario di Propaganda.* t. III, p. 116.

⁵ 30 marzo 1756. *Boll. cit.*, p. 438.

⁶ Voto cit., § 80.

¹ Conc. Trid., sess. XXV, *De reformatione.*

² Sinodo Libanese, l. c., n. 1.

³ Loc. cit., n. 2.

⁴ Tit. XI, *De monasteriis etc.*, p. 134, § *Feminae.*

onde provvedere in qualche modo all'istruzione del clero di ambedue le chiese. Lugosienae e Armenopolitanae, incaricava il nunzio a proporre al governo il progetto di erigere un seminario per Greci-Uniti in Gran-Varadino, o ad ingrandire quello arcivescovile di Blasendorf, e a fornire i mezzi occorrenti¹; ma nè l'uno nè l'altro venne eseguito, non essendo andato a genio nè ai vescovi, nè al governo². Intanto l'ordinario di Armenopoli nel 1859 istituiva il suo seminario in una casa presa ad affitto. Poco dopo con parziali assegni e compensi muovevasi finalmente il governo a venire in soccorso non solo del vescovo di Armenopoli, onde potesse condurre innanzi il novello suo seminario³, ma esizandio di quello di Lugos, onde fosse in grado di mantenere un qualche numero di alunni nei seminari di altre diocesi⁴; e questa sacra congregazione di Propaganda, messo da parte ogni altro progetto, prima nel 1863, come poi nuovamente nei due anni successivi, volle, che la segreteria di stato insistesse presso il governo Austriaco, come realmente si fece, «per l'erogazione e dotazione dei seminari nelle diocesi di Armenopoli e di Lugos, il che oltre di essere conforme alla sovrana promessa, è di grandissima necessità per l'istruzione del clero nelle anaidette diocesi⁵»; ordinando inoltre che intanto i vescovi «curino dalla loro parte di fare occupare dai loro chierici di buona speranza i posti, dei quali godono sia in Vienna, sia in Roma, sia altrove⁶». Quanto poi alla diocesi di Gran-Varadino, i chierici di rito rumeno continuarono ad istruirsi nel seminario locale latino, ove nel 1865 fra 126 allievi ve n'erano solo una ventina di rito latino⁷. Nel 1858 notavasi, che in detto seminario, a differenza degli altri dello stesso rito, venivano i giovani greci istruiti anche nella liturgia orientale, ed avevano l'agio di osservare sostanzialmente il proprio rito⁸; ma non si nascondeva che dall'unione di alunni rumeni e latini producevasi un qualche disturbo, attesa la varietà del rito, della disciplina e del matrimonio del clero orientale. E su questo ultimo punto monsignor nunzio di Vienna faceva in genere rilevare, «tornar sommo pregiudizio alla purità e santità de' costumi dal giornaliero contatto di chierici destinati a una vita celibe con altri, a cui è lecito il matrimonio⁹».

Un cenno da ultimo sul seminario arcivescovile di Blasendorf. Fu eretto questo stabilimento nel 1758 da monsignor Pietro Paolo Aaron de Bistra, vescovo di Fogaras, e possiede una rendita annua di dieci mila fiorini. Le regole, che vi si osservano, sono manoscritte ed approvate dall'ordinario. Vi si ammettono i giovani dopo compiuti gli studii ginnasiali, essendo destinato il seminario per lo studio della sola teologia¹⁰. La delegazione apostolica del 1858 vi avea rinvenuto vari difetti sia in rapporto agli studii, che alla disciplina¹¹. Ma non potendosi adottare alcuna misura per miglio-

rio, per mancanza di mezzi pecuniari e di professori, non che per le disposizioni personali dell'arcivescovo d'allora, la sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari si tenne paga di ordinare, che si dessero analoghi eccitamenti a quel prelado, e che se ne parlasse nel primo sinodo provinciale¹².

(107)

Nota archiepiscopali:

Nelle conferenze di Blasendorf, parlandosi di quel seminario, la delegazione apostolica conobbe, che gli alunni «non si accostano ai sacramenti di penitenza ed eucaristia, che quattro volte l'anno ne solenni digiuni¹³». Tutti i fedeli, anche i secolari, si ritengono in Transilvania obbligati a confessarsi quattro volte l'anno, come fu indicato nella col. 811 A B di questa nota, e il sinodo a col. 544 B a tutti raccomanda di partecipare alla mensa eucaristica *tempore sanctorum ieiuniorum ab ecclesia statutorum*, ossia delle quattro quaresime in uso nella chiesa greca (col. 856 D); trattandosi però di giovani ecclesiastici, quali sono gli alunni del seminario, dalla delegazione apostolica «fu esortato il metropolita a vegliare che almeno una volta al mese si accostino ai detti sacramenti¹⁴».

(108)

Nota archiepiscopali:

Esiste in Blasendorf, oltre il seminario, un ginnasio per laici fondato parimenti dal vescovo Aaron, che affidollo ai padri basiliani. Le classi vi furono divise in otto, secondo il regolamento generale Austriaco. I professori sono ecclesiastici, e vi affluiscono oltre a 300 giovani; questo stabilimento è in tutto soggetto all'ordinario¹⁵.

Anche nella diocesi di Gran-Varadino evvi un ginnasio «Belyesini pia liberalitate episcopi quondam dioecesanii bonae memoriae Samuelis Vulcanu cum consensu regio erectum, atque in parte e publico studiorum fundo subsidio provium publici iuris factum, sub patronatu quidem episcopi dioecesanii constitutum, ast directioni publicae litterariae per omnia obnoxium, in quo fere exclusive sacerdotes aut saltem clerici huius dioeceseos funguntur professionali munere. Istud gymnasium linguae institutionis romanicae, adeoque nationale frequentant plurimi adolescentes ex omnibus locis et provinciis per Romanos inhabitatis etc.¹⁶». Così monsignor Papp-Szillagyi nella relazione del 1863.

(109)

Nota archiepiscopali:

Monsignor Papp-Szillagyi nella relazione del 1863 dava le seguenti notizie sul seminario di Gran-Varadino: di cui qui si parla: «Seminarium episcopale dictum domesticum intra ambitum huius dioeceseos solummodo puerorum existit cum scopo educandi alumnos sive iuvenes pro succrescente clero iunior elementia augustissimi quondam imperatoris et regis apostolici Leopoldi secundi virtute benignarum litterarum fundationalium die 21 februarii 1792, numero 3230, pro 30 alumnis regiae fundationis, praescripto sacrosancti concilii Tridentini, sessionis XXIII, capite 18, lato conformiter erectum. In hoc seminario praeter iuvenes regio numero 30, aluntur et educantur et alii iuvenes privatorum hominum et unius alteriusve praesulum quondam dioecesanorum liberalitate testamentaria

¹ Rapporto cit., Verbale, p. 381, 2.

² Ponenza, *Sulla dotazione delle chiese di Transilvania ecc.*, aprile 1868, Ristretto, § 102 seg.

³ Ponenza cit., Ristretto §§ 105-106. Lettera dell'allunno Mihaly prefetto degli studi nel detto seminario, 8 settembre 1865.

⁴ Ponenza cit., ibid.

⁵ Congregazione generale 30 settembre 1863, ad dub. V.

⁶ Le notizie sui vari posti che godono le diocesi rumene nel collegio greco di sant'Atanasio in Roma, in Austria e in Ungheria si hanno nella Ponenza cit., § 85, e nel Rapporto ecc., §§ 128, 127, 129, 130.

⁷ Lettera dell'allunno Szabos 25 settembre 1865.

⁸ Rapporto cit., Ristretto, § 127.

⁹ Ponenza cit., Ristretto, § 106.

¹⁰ Relazione dell'arcivescovo del 1869.

¹¹ Rapporto cit., Ristretto, §§ 122-23.

¹² Rapporto cit., Verbale, p. 331 a tergo.

¹³ Rapporto cit., § 194.

¹⁴ Rapporto cit., Ristretto, § 133. Relaz. del 1869, risposta all'art. 28 del questionario.

adminus ad 10 susceptibiles, qui aetatis tenerae, A non tamen infra annum decimum, alumni facti omnes de praescripto litterarum fundationalium scholas publicas in gymnasio maiore locali catholico frequentare, studiaque de systemate vigente praescripta condiscere obligantur, qui intra octo studiorum gymnasialium annos taliter studentes domi in ipso instituto disciplinae speciali pro eo per respectivos praesules praescriptae atque annuati altissimo adprobatae parendum habent sub suprema episcopi dioecessani inspectione et immediato rectoris, qui unus e canonicis ecclesiae cathedralis est, et duorum studiorum praefectorum, ex quibus unus et vice-rectoris munus gerit, regimine et manu-ductione constituti.

„Reditus praementionati seminarii consistunt in pecunia parata e fundo publico religionis et regulatorum episcopatum in annua dotationali summa, quae pro temporum ratione variare solet, pro B 30 alumnis regiae fundationis assignari solita; pro uno alumno 100 fl. computatis, pro privatarum fundationum alumnis vero quotae insertionales suppeditantur e legatis piis hunc in finem fructificantibus; super quibus expensis universim fieri consuetis solent reddi ordinariae rationes quotannis gubernio etiam civili remonstrandae.“ Quanto poi agli studi, significava il prelado, che vi s'insegnano le facoltà prescritte dal governo per simili istituti, ma „peculiaris ratio habetur ritus et cantus ecclesiastici orientalis, in quo omni cum studio (i giovani) informantur“.

(110)

Nota archiepi:

La delegazione apostolica nel 1858 riferì, che le scuole *infime* erano in Transilvania poche e mal regolate¹. Erasi poi suggerito, che le scuole elementari venissero affidate ai sacerdoti, i quali potessero a tempo ispirare nell'animo dei fanciulli profondi sentimenti di religione. Ma fu insieme osservato che converrebbe andar d'accordo col governo, non potendosi ciò esigere a forma del concordato²; oltre di che la scarsenza del clero, la povertà e rozzezza del medesimo, non che l'ignoranza, in cui almeno allora si trovava la maggior parte del clero stesso, indusse la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari a rispondere all'analogo dubbio: *Attentis omnibus circumstantiis pro nunc dilata*.

(111)

Nota archiepi:

Questo paragrafo ci porge occasione di rammentare, che nel 1859 si denunciava alla sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari, avere il popolo rumeno un sommo bisogno di esser istruito nelle cose della fede e nella disciplina dei costumi, e d'altronde essendo quel clero per lo più ignorante a modo da non conoscere come praticare un tale insegnamento, erasi ideato di pubblicare fra i Rumeni la relativa costituzione di Benedetto XIV *Esti minime* del 7 febbraio 1742. Per non urtar nondimeno chicchessia, il sagra consenso sotto il dì 23 marzo dell'anno sudetto stimò più prudente, che invece di tal pubblicazione, si dovessero trasfondere colla debita delicatezza le norme contenute nella prefata costituzione, sull'insegnamento della dottrina cristiana, in qualcuna delle istruzioni da mandarsi a quei vescovi dalla Propaganda, affinché venissero da essi comunicate

¹ Rapporto cit., Ristretto, § 184.² Rapporto cit., app. 3, Ristretto, § 2.

ad inculcate al rispettivo clero. Ora nulla di ciò s'incontra nelle istruzioni che, a nostra notizia, si sono da questa sagra congregazione trasmesse a quell'episcopato.

(112)

Nota archiepi:

Dice il sinodo, *iuxta praesim . . . vigentem* i vescovi conferre i benefici nel concistoro. Quanto alla collazione dei canonicati delle chiese cattedrali, è noto che a forma dell'articolo 22 del concordato¹, i canonici sono nominati dall'imperatore *iure patronatus supremi* e al vescovo appartiene solo il presentare i soggetti²; la prima dignità, che nei capitoli rumeni è quella del preposito o arciprete, è riservata al papa. Nel capitolo metropolitano v'ha sette canonicati fondati dal vescovo Babb, tre di patronato imperiale. „Canonicati fundationis Babbianae in sensu litterarum fundationalium per membra capituli huius fundationis sub praesidio archiepiscopi eliguntur, et ita quidem, ut canonici singuli suffragium singillativum decisivum, antistes vero gaudeat ipse duobus votis; persona maioritate votorum electa proponitur suae maiestati pro confirmatione, si sermo sit de implendo aliquo ex sex prioribus stallis, namque si ad stallum septimum est eligendus canonicus, hic eligitur, denominatur et constituitur per archiepiscopum et capitulum: quoties vero aliquod stallum ex sex prioribus in vacantiam devenerit, canonici subaequentes gradatim promoventur, ita ut semper septimum stallum vere vacans consideretur. Canonici autem fundationis imperialis denominantur per imperatorem ex tribus individuis ab archiepiscopo commendatis“³. Parimenti fra le parrocchie, ve ne ha talune di gius patronato, che si conferiscono dai rispettivi patroni a proposta del vescovo, il quale poi dà la canonica istituzione⁴. Il sinodo dunque deve intendersi di que benefici che sono di libera collazione dell'ordinario.

(113)

Nota archiepi:

Nel redigere questo capo i padri Fogarasiensi han certamente avuto in vista la istruzione del cardinale Raucher sul matrimonio, del 1855, già altre volte mencionata in questa nota (col. 838 A, 844 A); ma ben pochi punti ne hanno adottati. Nè a supplire il vuoto che lasciano in questa grave materia, piacque loro di nominare la detta istruzione o le decretali dei Romani pontefici, e segnatamente la celebre bolla di Benedetto XIV *Dei miseratione*, cui quella si appoggia. Il concilio Libanese dà anch'esso poche e succinte norme in proposito, desunte dal gius pontificio; ma conviene riflettere che fu tenuto prima che uscisse alla luce la detta bolla.

¹ Eccone i termini: „Art. 22. In omnibus metropolitanis seu archiepiscopalibus, suffraganeisque ecclesiis sanctitas sua primam dignitatem conferet, nisi patronatus laicalis privati sit, quo casu secunda substituitur. Ad ceteras dignitates et praebendas canonicas maiestatis sua nominare perget, exceptis permanentibus illis, quae liberae collationis episcopalis sunt, vel iuri patronatus legitime acquisito subiacent.“² „Quod canonicorum electionem attinet, ea non est alia, quam denominationis sive praesentationis ipsius imperantis, qui ex tribus aut quatuor individuis ecclesiasticis de communi per dioeceseos antistitem sua forma propositis . . . iure patronatus supremi . . . unum solet eligere, et candidanti episcopo sine institutionis ecclesiasticae sive canonicae praesentare.“³ Relazione del vescovo di Gran-Varadino del 1863 in risposta all'articolo 21 del questionario.⁴ Relazione dell'arcivescovo del 1869.⁵ Relazione del 1863 del vescovo di Lugos e Gran-Varadino in risposta all'articolo 24.

L'archivio è nel caso di somministrare alcune notizie, sia generiche sulla giurisdizione delle cause matrimoniali fra gli orientali, sia particolarmente relative cioè all'istruzione Rauscheriana, che forse non incroccherà all'eminente vostra di aver qui presenti.

Egli è certo, ove si consideri lo stato attuale degli orientali, doverli loro estendere quanto alla sostanza il gius pontificio in ciò che riguarda il modo di procedere e giudicare nelle cause matrimoniali¹. Difatti manca ad essi un gius proprio sia antico, sia moderno che provveda abbastanza alla dignità e al valore del sacramento, ai dritti dei coniugi, alla onestà e moralità²; nè esiste presso di loro una prassi abbastanza determinata e sicura. D'onde poi sono nati e nascono tutto giorno gravi disordini³. Neppure potrebbero essi invocare l'esenzione dalle costituzioni pontificie, secondo il criterio stabilito nel 1631 (col. 853, nota 2). Dacchè posta anche tale esenzione, riman saldo il succennato argomento desunto dalla deficienza, in cui sono gli orientali, di norme proprie su questo punto. Oltre di che sono essi soggetti, giusta il criterio medesimo, a quelle costituzioni, nelle quali sieno stati implicitamente compresi dai sommi pontefici, come confessa nel suo *Enchiridion* lo stesso monsignor Papp-Szillagyi, e tale si è appunto la benedettina *Dei miseratione*⁴.

Ma omissa pure quest'argomento, consta altronde abbastanza, quale sia in proposito la mente della santa sede. Un indizio se ne ha dal vedere, che il Santo Offizio nelle varie occorrenze di cause matrimoniali è solito ordinare anche agli orientali l'osservanza della medesima costituzione, dispensando, in vista delle circostanze di quelle curie vescovili, all'effetto che possa solo osservarsi in *substantialibus*; il che dimostra che la Suprema ritiene essere pure gli orientali tenuti ad eseguire le formalità, anche accidentali, in essa prescritte. Ma la cosa venne espressamente dichiarata nell'anno 1860. Infatti, essendosi denunziati al santo padre gli sconcerti che avvenivano in Levante per difetto di norme nell'esame e decisione delle cause matrimoniali, sua santità nell'udienza 22 gennaio di quell'anno decise, che anch'essi gli orientali si attenessero a quelle sancite dal gius pontificio; onde l'eminentissimo prefetto agli 11 del successivo febbraio scriveva al delegato apostolico della Siria: „Non v'ha dubbio, che le disposizioni sanzionate dalla santa sede per la retta processura e definizione delle questioni matrimoniali riguardanti il vincolo, obblighino anche gli orientali.“ Questa dichiarazione nel 1865 comunicavasi a monsignor assessore del Santo Offizio⁵, e onde gli orientali fossero istruiti sul modo pratico di condurre tali questioni, fu invitata la Suprema a stendere un'analoga istruzione adattata alle condizioni eccezionali dei loro tribunali ecclesiastici. Fu compilata tale istruzione nel 1867⁶, e veniva spedita ai delegati apostolici e ai patriarchi di Oriente con circolare dei 26 agosto, nella quale l'eminentissimo prefetto significava di trasmetter loro l'istruzione *da servirsi in appresso nel trattar le cause matrimoniali*, ed attese le circostanze de' luoghi, aggiungeva la seguente avvertenza: „Vostra signoria pertanto avrà la bontà di togliere ad essa siffatta istruzione, e qualora occorressero, di suggerire le opportune

modificazioni, che verranno tosto sottoposte al giudizio degli eminentissimi inquisitori generali, e coll'autorizzazione de' medesimi potrà quindi pubblicarsi colla stampa la sudetta norma in latino unitamente alle versioni nelle diverse lingue orientali.“ La cosa però è rimasta fin qui sospesa, non avendo corrisposto que' prelati, per quanto si sa, alle cure della sagra congregazione⁷.

Quantunque nel 1860 non si facesse esplicita menzione dei Greci di Europa, nè loro s'inviasse la circolare del 1867, non saprebbe però dubitarsi, che anche essi non siano obbligati ad osservare la benedettina. Difatti, venendo ai Rumeni, mancano pur essi di un regolamento proprio, che possa farne le veci. Il decantato *Pravila*, oltre all'essere insufficiente a regolare le cause matrimoniali (e lo mostrano quei fra i vescovi rumeni, che asseriscono di seguire le norme della chiesa latina), è sospetto, perchè compilato dagli scismatici, come dicemmo (col. 710 D - 740 B), anzi pericoloso sul punto che ci occupa, ammettendo contro la dottrina cattolica, che può per molte cause sciogliersi il vincolo coniugale; e forse appunto, perchè si è desso tenuto per norma, vedemmo (col. 825-6), che non era raro almeno un tempo il divorzio fra i Vallachi.

Ma se nel 1860 e nel 1867 si pretermisero i Greci uniti dell'impero Austriaco, la ragione deve essere stata, che per loro erasi in via di prendere un peculiare provvedimento. E qui si volge naturalmente il discorso all'istruzione Rauscheriana.

Principiate appena le trattative del concordato nel 1855, monsignor Rauscher vescovo di Sekau, e quindi cardinale di santa Romana chiesa ed arcivescovo di Vienna, per vari motivi, tra i quali v'era anche quello della somma necessità che le curie vescovili dell'impero avessero una norma sicura e conforme nel giudicare le cause matrimoniali, avea formato una detagliata istruzione, che poi trasmise alla santa sede, onde fosse approvata. La sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari, cui fu rimessa, dopo averne modificati due articoli, opinò che la santa sede vi si mantenesse estranea. Recatosi più tardi in Roma il prelado, dietro il permesso del santo padre, ne ottenne l'approvazione da alcuni teologi e canonisti romani. Così approvata, venne rimessa dall'eminentissimo signor cardinale segretario di stato all'eminentissimo Viale pro-nunzio apostolico di Vienna con ingiunzione di comunicarla ai vescovi come da sé, qual norma sicura a giudizio di alcuni teologi e canonisti di Roma. In vista però delle differenze esistenti fra la chiesa latina e la greca in ordine agli impedimenti matrimoniali⁸, il santo padre non volle, che ai vescovi di rito orientale dell'impero fosse applicata come ai latini, essendosi scritto al pro-nunzio: „La santa sede *unicamente permette*, che in qualche modo si faccia ad essi (ai vescovi orientali) sentire, che nelle loro adunanze prendano cognizione delle accennate istruzioni di monsignor Rauscher, nel senso che vi facciano liberamente sopra le opportune osservazioni in rapporto alle loro usanze ed alla loro disciplina, per quindi tutto riferire alla santa sede, onde conoscere se e come le istruzioni medesime sieno ad essi applicabili, senz'alterare la loro disciplina, che si vuole conservata, anche per non dar ansa agli scismatici di calunniare la santa sede ed aggiungere nuovi ostacoli alle loro conversioni.“

¹ Voto per la commissione orientale del concilio ecumenico. *De reliquis imped. etc.*, tit. XIII, art. II, § 114 seq.

² *Ibid.*, §§ 115, 117.

³ *Ibid.*, § 116.

⁴ *Ibid.*, §§ 119-120.

⁵ Reg. Lett. Or. 1865, p. 557.

⁶ Reg. S. O. 1867, p. 801, A. — Habetur illa instructio supra, col. 707-10.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

⁷ *Instructio illa nova a Sancto Officio ad episcopos rituum orientalium tandem aliquando missa est anno 1883 Habetur in Collectanea, editione 1907, t. II, p. 179-82.*

⁸ L'istruzione di cui parliamo, è divisa in due titoli: il 1° *De matrimonio*, il 2° *De processu matrimoniali*.

Sta in fatto però, che il pro-nunzio mandò l'istruzione ai prelati di rito orientale nello stesso modo che ai latini. Un tal equivoco accrebbe vieppiù l'impegno, già vivissimo, dell'imperiale reale governo d'imporgli a tutti i vescovi; ed è perciò che nella patente imperiale del 4 ottobre 1856 sul matrimonio, pubblicata per tutti i vescovi dell'impero, vi unì come parte integrante, a forma di appendice, l'istruzione medesima.

Non indugiò l'arcivescovo monsignor Sterka Suluca a dichiarare al governo, essere inescogibili nella sua provincia ecclesiastica alcune disposizioni contenute nella menzionata patente e nell'annessa istruzione, sostenendo che erano le medesime in opposizione colla disciplina della chiesa greca cattolica, e specialmente con quella dell'archidiecesi di Fogaras. Il gabinetto Viennese ai 17 gennaio 1857 gli replicava in termini tali da fargli credere, che la santa sede *senza distinzione di rito* avesse approvata l'istruzione Rauscheriana, e per mezzo del suo rappresentante ne avesse a tutti indistintamente inculcata l'osservanza¹. Della qual cosa la santa sede ebbe a lamentarsi per mezzo del nunzio stesso, facendogli rilevare, che non solo non avea approvata l'istruzione, ma avea a lui ingiunto di comunicarla ai vescovi greci nel solo scopo, che vi facessero le opportune osservazioni per conoscere, se fosse la medesima applicabile alle loro diocesi senz'alterarne la propria disciplina.

In seguito di siffatte rimostranze, l'imperatore avea avocata a sé la cosa, ma poco dopo con nota 1 settembre dello stesso anno 1857 esprimendo alla santa sede i suoi desiderii intorno ad alcune providenze da prendersi pel bene delle diocesi valacche, accennava alla necessità di mettere in vigore la istruzione Rauscheriana per tutti i cattolici della monarchia, sembrandogli ciò strettamente connesso col concordato.

Pressa ad esame questa pendenza dalla sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari nel generale consesso del 20 febbraio 1859, gli eminentissimi padri furono d'avviso, che, per rimediare all'equivoco commesso dal pro-nunzio di Vienna nel rimettere l'istruzione ai prelati rumeni, si dovesse eseguire quello che non si era fatto, invitarli cioè a proporre sulla medesima i loro rilievi in rapporto alle usanze e disciplina propria per deliberar quindi, se e come fosse ad essi applicabile.

Non sappiamo se e quali pratiche si succedessero sull'oggetto. Sappiamo però che nel 1860 monsignor Sterka Suluca scriveva che „instructio Rauscheriana solum pro latini ritus, et non etiam pro graeci ritus catholicis confecta sit, aut nobis invitae et nunquam interrogatae confici poterit“, e che „puncta huius instructionis, quae adversa fronte cum doctrina et disciplina ecclesiae orientalis pugnant . . . , nunquam sponte acceptaverimus, nec acceptare quidem sine violatione antiquissimae apostolicae doctrinae et disciplinae ecclesiae vere catholicae orientalis nobis aliquando integrum esset; vi autem nobis et ecclesiae nostrae eam imponere, non modo contra altissimam intentionem sacratissimae suae caesareae regiae et apostolicae maiestatis esset, quae omnibus religionibus aequalia iura tribuit . . . , sed esset etiam illegitima conculcatio canonicorum iurium et libertatum religionis nostrae, transgressioque pactorum sanctae unionis etc.“².

Nè sembra che in seguito, almeno fino al 1868, si tenesse alcun conto dell'istruzione in discorso nell'archidiecesi. In quell'anno, stando a quanto significò nel 1869³ monsignor Vancza successore di monsignor Sterka, si sarebbe adottata colla costituzione *Dei miseratione*, a cui si riporta la istruzione medesima. Nello stesso anno 1869 però rispondendo al relativo articolo 87 del questionario: „An et cuius auctoris corpus aliquod iuris canonici habeatur, vel opus alicuius interpretis, quibus utatur episcopus in matrimonialibus ceterisque causis ecclesiasticis iudicandis et in disciplina moderanda.“ diceva semplicemente il metropolitano: „In causis ecclesiasticis iudicandis et in disciplina moderanda praeter praescripta sacrorum canonum . . . tum generalium iuris ecclesiastici principiorum, tum statutorum dioecesanorum, tum denique vigentis consuetudinis ratio habetur.“

Non sono stati così ostili all'istruzione Rauscheriana i vescovi di Lugos e di Gran-Varadino. Sebbene il vescovo di Lugos, monsignor Dobra, nelle conferenze di Blasendorf se ne fosse lagnato, parlando degli sponsali, tuttavia nel 1863 in risposta al detto articolo 87 così esprimevasi: „In causis matrimonialibus iudicandis *penes iudicem canonum Praxila*, instructio pro foris matrimonialibus catholicorum Austriacis 18 octobris 1856 numero 185 patentibus suae maiestatis imperatoriae ommissa pro cynosura observatur; in aliis vero causis ecclesiasticis . . . praescripta canonica ecclesiae orientalis prudenti delectu applicantur.“ Nell'altra diocesi di Gran-Varadino era in qualche modo già introdotta l'istruzione Rauscheriana nel 1858, come riferì nelle conferenze di Blasendorf monsignor Erdely⁴. E monsignor Papp-Szillagy nel 1863, rispondendo allo stesso questionario, dopo aver detto, che per regolare la giudicatura delle cause matrimoniali, come delle altre cause ecclesiastiche, non aveano i Rumeni altre norme che quelle desunte dai fonti che nel 1869 indicava monsignor Vancza, soggiungeva: „Neque interpretis alienius opus dictum in scopum adusque adhibebatur praeter ius ecclesiasticum matrimoniale a Ioanno Kutscher quinque tomis publici iuris factum, quod post instructionem in causis matrimonialibus in imperio Austriae publicatam in lucem editum, atque in hac quoque diocesi respectatum existit.“ Dalle quali testimonianze, sebbene apparisce, che è penetrata l'istruzione Rauscheriana nelle anzidette diocesi, non si raccoglie però, come vi si sia applicata. Nulla poi risulta dai nostri registri intorno alla diocesi di Armenopoli o Szamos-Ujvár.

Da tutto ciò rileveranno l'eminenze vostre, se convenga per ora ammettere quel poco che i padri di Fogaras hanno stabilito in questo capo sulle cause matrimoniali, eccitandoli però nuovamente a dire, come possa loro applicarsi l'istruzione Rauscheriana, onde fermare per tutte le diocesi di rito rumeno un'eguale e sicura norma da seguirsi nella giudicatura delle cause medesime; il che tornerà loro più agevole a suggerire, dopo la revisione dell'attual sinodo, ove troveranno determinata la materia degli impedimenti matrimoniali.

nausea, che cioè allorché i Rumeni abbracciarono la fede cattolica, la santa sede tranne la professione dei quattro punti dogmatici opposti agli errori dello scisma greco, nel resto li lasciò nel libero esercizio della loro disciplina, e siccome si sono serviti talvolta di questo atto d'unione come di scudo per ischerinarsi dall'osservanza dei decreti pontificii, si riporta l'atto medesimo fra gli allegati sotto la lettera F. — Nos alio loco instrumentum posuimus supra, col. 817 A.

¹ Lettera 2 luglio 1860 al nunzio di Vienna.

² Rapporto cit., Ristretto, § 62.

³ Dispaccio dell'ambasciatore Austriaco in Roma del 6 marzo 1867 all'eminentissimo signor cardinale segretario di stato.

⁴ Lettera 25 ottobre 1860 a monsignor Erdely vescovo di Gran-Varadino. — Siccome poi si è più volte inteso ricordarsi dai prelati rumeni come certe il fatto, cui alludevo nelle pitime parole succitate monsignor Sterka, e che egli ripeté fino alla

Hic de causis eminentissimi patres haec etiam A vel apostolicarum constitutionum ordinationibus vel super re archiepiscopi Fogarasiensis sententiam exquirere inierunt. Quod revera actum est hoc modo:

„In titulo X, capite II, dum sermo fit de iudicibus qui de causis matrimonialibus cognoscere debeant, inter alia haec statuuntur: „Ad causas matrimoniales pertractandas episcopi ex presbyteris idoneis fora constituunt, quae praeter praesidem ad minus quatuor assessoribus qua iudicibus atque notario coalescere debent.“ In sequenti vero capite III, in prima et altera paragrapho, statuitur causas ecclesiasticas civiles, criminales et matrimoniales etiam in foris protopopaliibus qua primae instantiae foris delegatis iudicari posse; a quibus exinde appellationes ad eadem episcopalem fieri queant. Quod etiam supra titulo II, capite IX, § 2, praescriptum fuerat: „Protopoparum iura sunt sequentia: 1° . . . matrimoniales et alias causas ecclesiasticas admittendi, atque iuxta antiquam disciplinam in praxi ecclesiae nostrae graeco-catholicae adhuc vigentem, easdem ut in foro delegato primae instantiae pertractandi iudicandique.“ At vero huiusmodi sanctio, quamquam ut praefertur immemoriali consuetudine innixa, eminentissimis patribus visa est minus sanctitati matrimonialis vinculi servandae accommodata, nec eam solemnitate iudicii praeferre quam causae gravitas expostulat; quare etiam censuerunt omnia supprimi debere quae ad fora protopopalia referuntur. Quae avocatio causae, utpote gravioris, ad iudicem superioris ceteri non debeat iuris per inveteratam consuetudinem adquisiti violatio, sed potius ecclesiasticae disciplinae in melius reformatio et instauratio. Quam in rem iam concilium Tridentinum, sessione XXIV, capite 20, de reformatione, causas matrimoniales, praelatis inferioribus exclusis, episcopi tantum examini et iurisdictioni reliquit. Quare etiam summus pontifex Benedictus XIV matrimoniales causas eorum qui tum temporis subiecti erant capitulo Veronensi, non a capitulo sed a Veronensi episcopo iudicandas esse decrevit in constitutione *Regis pacifici*, n. 29, tomo IV bullarii; quemadmodum et similes causas non ab abbate Cryptae Ferratae loci ordinario, sed ab episcopo Tuscolano cognosci et diiudicari voluit constitutione *Ister multos*, n. 3, bullarii tomo II.

„Ut autem in huiusmodi causarum processibus et cognitione dignitas sacramenti quantum fieri potest sarta tectaue servetur, hi eminentissimi patres simul mandarunt ut ad amplitudinem tuam aliquot exemplaria, quo ceteris etiam istius ecclesiasticae provinciae episcopis communicare ea queas, mitterentur instructionis iam hac super re ab hac sacra congregatione propositae ab inde anno 1867. Porro curae erit amplitudini tuae ut animadversionibus et observationibus inibi adiectis, quas vel legum civilium aut morum aliaque locorum et circumstantiarum aliarum adiuncta apponi debere suadeant, ad hanc sacram congregationem rursus mittas, ut totum negotium pleniori et diligentiori examini subici queat.“

Archiepiscopus vero ita respondit:

„Cum difficultas sub puncto hoc mota duas complectatur partes, operae pretium esse iudicavi ad easdem separatim quaerendam adnotare.

„Quod in titulo X, capite 2, de iudicibus statuitur, fundamentum suum habet in „Instructione illa, quae pro iudiciis ecclesiasticis imperii Austriaci quoad causas matrimoniales“ anno 1855 Viennae edita, atque Romae die 4 maii 1855 per quinque eruditissimos canonistas Romanos censurata declarat in approbationis clausula ad calceam apposita, nihil in ea inventum esse, „quod vel sacrorum canonum praescripto,

probatorum doctorum sententia conforme non sit.“

„In hac instructione, quae 251 paragraphis constat, inter alia praescribitur et modalitas iudicia in causis matrimonialibus constituendi; atque pro foris dioecesanis, quae apud ordinariatum eas decidunt causas, paragrapho 97 illa stabiliter modalitas iudicia matrimonialia constituendi, quae in capite 3 tituli X decretorum concilii nostri provincialis statuitur.

„Cum itaque praescripta illius instructionis, quae post initum pro imperio Austriaco concordatum stabilita fuerat, nihil omnino contineant, quod iuxta allegata superius notata reiciendum foret, creditum est a patribus concilii nostri provincialis modalitatem in sensu praecitatae instructionis stabilitam componendi iudicia ecclesiastica, quae causas matrimoniales in sede ordinariatus dioecesanii pertractant atque decidunt, nulli prorsus exceptioni posse obnoxiiari.

„Hocque eo minus poterat iudicari, aliquando posse in dubium vocari, cum causae matrimoniales, dum in foris in sede episcopali constitutis iudicarentur, in his regionibus a multis inde saeculis semper in consistoriis dioecesanis, in quibus qua membra eorum votis decisiis provisae plures presbyteri assessores fungebantur, requisita validitate fuerint pertractatae atque decissae.

„Quin immo in sensu recentiorum quoque legum civilium anno 1868 in comitijs regni Hungariae latorum articuli XLVIII paragrapho 2, item articulo LIV paragraphis 22 et 36, consistoria dioecesaniana „sedes sacrae“ nominata agnoscuntur pro competentibus iudiciis ecclesiasticis in causis matrimonialibus, dum haec apud ordinariatum pertractantur.

„De cetero autem tenore paragraphi 22 superius indigitatae iudicia ecclesiastica omnium confessionum religiosarum in patria actu existentia agnoscuntur pro legitimis.

„Quod iam secundam partem praepositae difficultatis fora protopopalia capite III praecitatae tituli X exposita respicientem attinet, non possum, quin sequentis omni in devotione notare:

„Dum synodus nostra provincialis illud concinnaret decretum, quod ad fora protopopalia referret, non intermisit omnia illa argumenta, quae pro et contra fora protopopalia passim adferuntur, ad meritum trutinam revocare, cumque rite perpensis omnibus locorum, personarum, temporumque adiunctis persuasum teneret, interesse sacrae fidei unionis in his oris, ubi schismaticis numero nos graeco-catholicos superantibus atque talibus foris gaudentibus intermixti degimus, practico fororum protopopaliu usu non parum attingi, ne dicam multum conditionari; nulla ratione potuerunt patres nostri concilii semet determinare, ut fora protopopalia pro futuro cassanda decernerent. Idque ideo non:

1. Quia fora haec in his regionibus ab immemoriali tempore, quin immo a saeculis semper extiterunt, quae fideles quoque tamquam institutiones ecclesiasticas naturae stabilis considerantes iisdem inter omnia adiuncta qua iudiciis suis legitimis utebantur eo magis sibi acceptis, quo certius constaret, eadem utpote in locis ad litigantes vicinioribus constituta et temporis superflui et expensarum inanum dispendia arcere. — Dein

2. Quia fideles prout et clerus, qui dictis foris tunc utebantur, dum illi a sacra fidei unione adhuc alieni erant, etiam postquam ad hanc sacram fidei unionem reversi fuissent, eadem fora omni possibili modo retinere voluerunt et retineri postularunt, hocque eo magis, cum non pauci essent, qui apprime scirent talia fora protopopalia in ipsa quoque harum partium legislationis ecclesiasticae sanctione firmum habere fundamentum.

„Nam in canone 38 concilii Budensis in Hungaria anno 1279 celebrati, atque apud Páterffy in opere superius citato¹ publicati pagina 114 occurrente de archidiaconorum feriis haec leguntur: „Cum tam de iure quam de generali consuetudine multarum ecclesiarum archidiaconi iurisdictionem habeant causas matrimoniales, et plerumque alias audiendi, examinandi atque decidendi, statuimus atque praecipimus, quod nulli de cetero in regno Hungariae et provincia Poloniae in archidiaconos assumantur“ etc.

„His autem concordant et illa, quae in corpore iuris canonici, libro I, titulo XXIII, capite 1, 2, 7, 10, titulo XXIV, capite 1 et aliis, de archidiaconorum iurisdictione etiam per summam ecclesiae auctoritatem agnita leguntur. Accedit:

„3. Quod fora protopopalia in regno Hungariae legibus quoque civilibus regni agnita, sancita atque roborata fuerint; ita libro I decretorum Colomani regis capite 58 dicitur: „Mulieres partum suum necantes archidiacono allatae, poenitentiam agant.“ Capite 59 vero legitur: „Raptus mulierum episcopus seu archidiaconus diiudicet;“ capite 60 autem praescribitur: „Adulteri episcopo vel archidiacono adducti debitis poenarum iudiciis deputentur;“ articulo vero 10 legis regni de anno 1557 sequentia determinantur: „Archidiaconi, vice-archidiaconi... libere ubique admittantur, ut suum officium exercere cum omni facultate et iurisdictione ecclesiastica possint et valeant sine impedimento... Et ne prohibeantur inquirere et punire vitia, pravitatem seu delicta sacerdotum.“

„E quibus omnibus videtur consequi, quod in foris protopopaliis nihil fuerit inventum, quod sive fidei integritati, sive morum honestati officeret, secus eadem per tot saecula minime fuissent tolerata, ne dicam vere approbata, quemadmodum fuerant.

„Tandem 4. Non tantum ea, quae superius occurrunt allegata, comprobant fora archidiaconalia in ecclesia existisse tempore quidem longissimo, sed vero et ipsum sacri concilii Tridentini decretum latum capite 20 sessionis XXIV, *De reformatione*, ea omnia confirmat per id, quod iurisdictionem causas inibi expositas cognoscendi atque decidendi subtrahi archidiaconis mandaverit, hosque inhibuerit similes causas pro futuro diiudicare.

„Cum vero decreta sacri concilii Tridentini in his partibus forma per ipsum concilium stabilita nunquam fuerint publicata, eo minus autem acceptata ab illis, qui tardius sacram fidei unionem fuere amplexi, patet per se decretis disciplinariis tridentinis disciplinam ecclesiae ritus orientalis nec fuisse alteratam unquam, nec posse alterari ita, ut natura eius immutetur, cessetque, quod est citra sacrae fidei unionis periculum.

„Praeterea tum ex summi pontificis beatae memoriae Benedicti XIV praestantissimo opere *de synodo dioecessana*, in specie ex libri III capite III, a numero V-X, deductis luculenter apparet, quod iurisdictione archidiaconorum etiam post tempora concilii Tridentini in pluribus locis ecclesiae catholicae etiam ritus latini iurisdictioni obnoxii in forma delegata in usu permanserit; tum ex opere non exiguae auctoritatis Ludovici Tomassini sub titulo *Vetus et nova ecclesiae disciplina* publicato, atque tomo I, capite XX, de archidiaconis tractante, percipici potest, iurisdictionem archidiaconorum plane instar ordinariae hic et illic fuisse consideratam; nam in hoc opere editionis anni 1728 tomo I, haec leguntur: „Consuetudo ergo in quibusdam ecclesiis ordinarios fecerat iudices, qui iure communi non erant nisi delegati et vicarii episcopi.“

¹ Concilia ecclesiae romano-catholicae in regno Hungariae (Viennae, 1748).

„Haec et alia similia perpendentes patres concilii nostri provincialis atque ante omnia prae oculis habentes sacrae fidei unionis prosperitatem divina assistente gratia in dies magis magisque promovendam, non poterant fororum protopopaliis cassationem pro futuro valituram emittenti, cum secus continuis conscientiae angoribus metuendum haberent, per id non solum incremento sacrae unionis varia positum iri impedimenta, sed vero et positiva eiusdem detrimenta merito timerent interventura.

„Hinc et ego nec impraesentiarum quidem auderem in me assumere gravissimum responsabilitatis onus pro casibus, qui (ne eveniant Deus benignus avertat!) per cassationem fororum protopopaliis facile possent religioni catholicae his in partibus notabile adferre detrimentum.

„Ad huiusmodi naturae casus per omnia praeventivos et, ubi emergent, securius propulandos, nunc quoque humillime censerem ea, quae capitibus tituli X de causis iudiciisque matrimonialibus in decretis nostri concilii provincialis comprehenduntur, eo, quo ibidem sunt exposita, modo approbanda ac confirmanda.

„In tenoribus laudatae instructionis, quam schema sub numero I demisse acclusum exhibet, duo venient meo iudicio consideranda: primo quidem complexus sive res, quae tractatur, et secundo termini, ut ita dicam, technici, qui inibi occurrunt.

„Primam quod attinet partem, observatur, quod pro casu, si instantiae iudiciorum matrimonialium ea modalitate approbarentur atque confirmarentur, qua in decretis concilii nostri provincialis eadem sunt stabilita, omnes illi passus instructionis, in quibus de ordinario dioeceseos qua solo iudice fit sermo, coram quo accusatio fieri et a quo inquisitio disponi debet, prouti et qui causam modalitate ibi proposita decidendam habet, aliter adnandi venirent, qui magis modalitati in decretis propositae conveniant et legibus regni.

„Praeterea quae in passu penultimo in secunda pagina¹ occurrunt inchoata verbis: „Revera impedimenta dirimentia“ etc., modificanda forent cum exemptione „ordinis maioris“, qui iuxta disciplinam ecclesiae ritus orientalis in sensu eorum, quae sub numero 2 superius dicta fuere², non constitueret impedimentum dirimens matrimonium.

„Sed et pro casu, qui utinam non eveniret! si modalitas iudicia matrimonialia constituendi, quae in decretis concilii nostri provincialis stabilitur, minime approbaretur et confirmaretur, qua iudex in causis matrimonialibus iuxta praxim et usum a pluribus saeculis his in regionibus observatum atque regni quoque legibus civilibus confirmatum, uti superius numero 11 (col. 934-5) expositum est, non solus ordinarius ecclesiasticus, sed vero iudicium ecclesiasticum ex pluribus membris constans deberet designari respective nominari, quia secus fiet locutio de re, quae pro sua genuina significatione completa de communi hic non intelligeretur, quae modalitas etiam in procedura cum iudiciis civilibus aliisque status organo competentibus per mutuas correspondentias officiosas in similibus causis matrimonialibus quoad civiles matrimoniorum effectus fovendas observanda non exiguam posset causare confusionem.

„Ut iam ad secundam partem redeatur eorum, quae in exordio huius puncti disiuncta fuerant, nempe ad terminos technicos, notatur omni cum honore, quod his in partibus a saeculis inde sint adoptati certi termini ad designandam qualitatem eorum, qui officio aliquo in processibus causarum

¹ Vide col. 708 D.

² Locus hic laudatus habetur supra col. 842 C D.

matrimonialium perfungatur, qui termini, etsi forsitan minime possent dici classici, tamen usu continua civitate donati comparant; ita ille vir ecclesiasticus, cui iudicium matrimoniale causae inquisitionem sive processum instructionem committit, vocatur „commissarius“, qui in schemate dicitur „moderator actorum“.

„Alter autem, qui eidem commissario adiungitur pro munere acta conficiendi subversantis causae matrimonialis, vocatur „actuarius vel actuans“, in schemate appellatur „cancellarius“.

„Tertius vir, qui ad conficiendum causae matrimonialis processum concurrendum habet, quive de communi perinde semper ecclesiasticus est, nominatur „matrimonii defensor“ secundum obligationem, quae eidem incumbit.

„Tandem quod ad calcem schematis disponitur¹, ut nempe „ultima decisio a sancta sede requiratur, cui omnia acta originalia remittantur“ iuxta ea, quae de delegatione iudicia papalis in decretis nostris occurrunt adnotata, vix ac ne vix quidem deberet obtinere, sed neque posset in effectum deduci ea, quae requireretur, exactitudine tum ideo, quod acta causarum matrimonialium, quae in hac provincia ecclesiastica pertractantur, lingua romana, vel ut passim dicitur, rumena qua lingua ecclesiastica dioecesis et populi fidelis exarantur, — quae acta — ut a linguae huius ignavis intelligi possint, in linguam latinam essent vertenda, qui actus vero ob virorum ad id muneris disponibilium penuriam haud facilis esset, — dein transpositio actorum evaderet summopere difficilis tum ob nimiam distantiam cum eaque connexionem temporis iacturam, tum ob expensarum cumulationem; proin suffecturum putaretur, ut acta causarum matrimonialium iudicia a sancta sede delegando semper tempore per sacros canones praescripto transponantur iuxta normam pertractanda.“

(114)

Nota archivii:

Coerentemente a quanto il sinodo dice sui dritti dei protopopi nel titolo II, capo IX, col. 524 D, § II, *Protopoparum iura*, 1), vien qui a stabilire, che essi giudicano qualunque causa ecclesiastica in primo grado di giurisdizione, giurisdizione loro delegata dal vescovo. Non poco rincrescerà all'eminenze vostre il vedere sanzionati i fori *protopopali*, mentre ben due volte la santa sede ne ha ordinato l'abolizione. D'onde il bisogno di riandare brevemente sulla storia di questi tribunali, e richiamar le ragioni per cui eransi aboliti, come quelle per cui si vorrebbero ripristinare.

Fin dal 1856 l'arcivescovo di Fogaras in alcuni fogli, esibiti all'eminentissimo pro-nunzio di Vienna con lettera del 13 aprile, sottoscritti gli uni e l'altra da tutti i vescovi valacchi, tose a difendere la tesi, che secondo le prescrizioni canoniche della chiesa rumena, ne' giudizi ecclesiastici appartiene la prima istanza al protopresbitero, la seconda al vescovo diocesano o solo, o col suo presbiterio, o nel sinodo, la terza al metropolitano, la quarta al papa. Ed associavasi a lui monsignor Lemeny, già vescovo di Fogaras: „In archidioecesi Fogarasiensi archidiaconi foro gaudent decisivo, unde causae ad forum concistorii episcopalis appellatio fit.“ Aggiungeva il detto prelato „quod *matrimoniales causae* semper pro revisione submittendae veniunt in casu etiam, quo partes litigantes non appellarent“: ma l'arcivescovo osservava²: „Nostris autem tempori-

bus in dioecesi nostra Alba-Julienasi forum hoc iudicat quidem in prima instantia omnes causas tam personales, quam matrimoniales, sed reservato revisionis iure pro his omnibus concistorio dioecisano, ad quod omnes causae pro revisione submitti ac respective appellari debent.“ Monsignor Sterka pertanto supplicò istantemente il santo padre, perchè si mantenesse il foro protopopale, e le ragioni da lui addotte erano: „a) quia ordo iste iudiciorum ecclesiasticorum, ubi archidiaconalis synodus est primae instantiae forum, adeo in clero et populo nostro perpetuo usu, immo etiam antiquis patriae legibus inveteratus est, et in animo eiusdem tam altas iam radices fixerit, ut ab illo sine gravissima cleri et populi uniti offensione et scandalo recedere, novamque formam inducere, integrum esse nobis non videamus. Sine offensione dico, ideo quod populus noster sit pauper, longas vias in causis matrimonialibus et ecclesiasticis cum gravi fatigio et multis expensis coniunctas ad disitis suos ordinariatus immediate facere nequeat, et si ad id adigeretur, hoc novo aggravamine et onere vires suas exsuperante non poterit non graviter et acerbe offendi. Sine scandalo autem, ideo quod apud suos connationales et fratres schismaticos recte contrarium, id est illum scilicet antiquum suum usum fororum, omni die observantes et videntes uniti, non modo scandalizarentur, sed etiam ex hac causa arrepta occasione variis schismaticorum seductionibus obnoxii redderentur, et quidem eo a potiori, — nam b) quod apud schismaticos primae instantiae forum sit archidiaconalis sedes, quae etiam in causis matrimonialibus potestate decisivas sententias et deliberata ferendi praedita est, uberius dignabitur vestra beatitudo et sanctitas convinci ex isthis sub nostris I et II in originali et in latina versione aclusis edictalibus citationibus archidiaconorum schismaticorum...“

L'imperiale reale governo d'Austria, bramava, come già notammo (col. 931 A B), di vedere applicata a tutte le diocesi dell'impero l'istruzione Rauscheriana; laonde nella succitata nota l'8 settembre 1857 esprimevasi il desiderio di sua maestà, che non si accettasse fra le altre proposizioni dei vescovi valacchi sommamente nocive, quella relativa al dritto nei protopopi di pronunziare in prima istanza giudizio sopra affari matrimoniali, se pur non si volesse esposto il vincolo matrimoniale ad intiera distruzione.

La sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari, che avea già commesso l'esame di questo ed altri affari dei Rumeni a quattro teologi, stimò conveniente d'interpellare i vescovi suffraganei; ma essi confermarono l'esposto di monsignor Sterka, e il Lugosiense non che l'Armenopolitano insistevano per l'osservanza dei patti stipolati dai loro maggiori, quando si riunirono alla chiesa Romana³. Solo il vescovo di Gran-Varadino monsignor Erdely, senza dubbio il più istruito fra i suoi colleghi, il quale per mera condiscendenza verso di loro avea firmato nel 1856 gli accennati fogli⁴, rispose: „Forum primae instantiae in *hac dioecesi* est tribunal episcopale, etsi in aliis dioecibus ritus orientalis forum primae instantiae censetur esse tribunal protopoparum, qui in antiquorum chorepiscoporum, qui olim sua fora habebant, locum successisse creduntur, quique qua tales ordines minores (lectoratum et cantoratum) conferre posse dicuntur ex canone 10 concilii Antio-

¹ Col. 710 D.

² Lettera 30 novembre 1856 a sua santità.

³ Vedi col. 931, nota 3, e il relativo allegato.

⁴ Lettera del pro-nunzio all'eminentissimo segretario di stato, 16 maggio 1856.

cheni, canone 14 concilii Nicaeni II. Forum secundae instantiae est forum metropolitanum in causis eorum appellandis. A sede metropolitana fit appellatio ad sedem patriarchalem, respective ad sanctam sedem Romanam. Confer canones 3 et 4 concilii Sardienensis et canonem 133 concilii Carthaginensis plenarii. Stando dunque all'esposizione di monsignor Erdely, tranne la diocesi di Gran-Varadino, nelle altre diocesi di rito orientale della monarchia si riteneva per tribunale di prima istanza il foro dei protopopi ed arcidiaconi, secondo che sosteneva monsignor Starka.

Intanto i quattro teologi incaricati di studiar questa e le altre pendenze dei Rumeni (monsignor Vespasiani, padre Panebianco, ora cardinale di santa Romana chiesa, padre Perrone e padre Secchi-Murro) avean condotto a terminè i loro voti. Omesso quellq del padre Perrone, che non s'interessò dei tribunali, la parte relativa degli altri trovasi sotto i numeri VI, VII e VIII del Sommario della Ponenza: *Sulla dotazione delle chiese di Transilvania* ecc., aprile 1863. Trascriviamo qui solo le ultime loro conclusioni. Monsignor Vespasiani desiderava, che si verificasse meglio l'uso del foro degli arcidiaconi, inclinava però a tollerarlo, riflettendo, che avendo gli arcidiaconi la delegazione, sebbene stabile, del vescovo, da essi al vescovo non vi può essere appello propriamente detto, ma piuttosto una revisione nello stesso primo grado di giurisdizione. Il padre Panebianco (come anche il padre Secchi-Murro) opinava di non fare innovazioni, potendosi considerare i protopresbiteri come vicarii generali dei vescovi.

In seguito di tutte le cose finora esposte, la sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari ai 14 gennaio 1858 prese a discutere i due seguenti dubbi: „1. Se convenga approvare il foro di prima, seconda e terza istanza come vien proposto da monsignor arcivescovo di Fogaras. *Quatenus negative*, quali cambiamenti e modificazioni convenga aggiungervi.“ Ma al 1° si rispose *dilata et ad mentem*; e la mente fu di rimettere quest'affare al delegato apostolico da inviarsi in Transilvania, ingiungendogli di verificare, chi fossero i protopopi, in qual modo giudicassero in prima istanza, e come potesse regolarmente stabilirsi il foro dei diversi gradi di giurisdizione. Al 2°: *Provisum in antecedenti*.

Nel medesimo anno però, se non prima, colla pubblicazione dell'istruzione Rauscheriana, avean cessato gli arcidiaconi dall'esercitare l'ufficio di giudici di prima istanza. Difatti monsignor Vancza riferiva nel 1869¹, che i tribunali protopopali erano mantenuti „usque ad annum 1858, quo institutis per has provincias tribunalibus matrimonialibus, fora iudicialia protopresbyterorum abolita sunt, ademptaque ipsis facultate sententiam ferendi, solummodo processus instructio qua commissariis delegatis, in sensu instructionis pro eiusmodi tribunalibus emanatae, ipsis permittebatur. Et hoc factum fuit (osservava il prelado) eo quod cum in partibus hungaricis dioecesium Lugosiensis et Armenopolitanae fora protopresbyterorum iampridem in desuetudinem abierint, in Magno-Varadinensi vero graeco-catholica dioecesi vix unquam viguerint, ad praxim uniformem in universam graeco-catholicam Alba-Iuliensem provinciam inducendam, per Transilvaniam quoque abolenda iudicarentur.“

Nondimeno analogamente alle risoluzioni esposte, nelle istruzioni date a monsignor nunzio di Vienna, allorchè fu spedito cogli altri membri

della delegazione apostolica di Transilvania, sul punto, su cui ci tratteniamo, gli si disse: „Monsignor De-Luca sulla faccia del luogo esaminerà questo affare tanto in via di diritto, che in via di fatto. E soprattutto s'informerà chi siano i protopopi, e quale fiducia possano meritare, supponendosi da taluno che siano parrochi di campagna. Nei primi fogli consegnati dai vescovi valacchi al cardinale Viale, invece di protopopi si dice che la prima istanza è *penes protopresbyteros*, la quale espressione facea credere, che giudicasse in prima istanza l'arciprete, come presso di noi giudica il vicario generale, ma però come facente un solo tribunale col vescovo. Monsignor nunzio con somma destrezza procurerà di persuadere a quei vescovi la convenienza, che specialmente le cause matrimoniali, le quali immediatamente si riferiscono al sacramento, come sono tutte quelle del vincolo, siano giudicate da essi in prima istanza, e non dai semplici preti. Interessa poi di evitare, che il foro di terza istanza sia il metropolitano, avendo anche presenti le opinioni di quei vescovi sulla dissolubilità del matrimonio per l'adulterio e per altre cause.“

Questa materia formò oggetto della quarta delle conferenze di Blasendorf. Tralasciando il dettaglio della discussione, che occorrendo potrebbe vedersi nel numero IX del Sommario della suindicata Ponenza, tutti convennero nelle seguenti conclusioni: 1. Non esservi nel dritto orientale vestigio che gli arcidiaconi possano avere un foro giudiziale per le cause ecclesiastiche anche matrimoniali. 2. Che per la grande estensione della diocesi di Alba-Giulia invalse l'uso, che gli arcidiaconi nelle cause ecclesiastiche formassero processi e pronunziassero sentenza, che peraltro non avea nessuna forza legale, nè potea eseguirsi, se non dopo la revisione ed approvazione dell'ordinario. 3. Desiderarsi sommamente che ormai si stabilisse una prassi uniforme in tutta la provincia, e che le cose da farsi dagli arcidiaconi, come commissarii delegati dai vescovi, venissero ristrette entro certi limiti, riservando sempre la sentenza al vescovo. 4. Per non dar luogo a querele sarebbe necessario che agli arcidiaconi venisse assegnata una congrua dotazione invece di quegli emolumenti che percepivano dal foro arcidiaconale.

Abbenchè nell'archidiocesi di Fogaras ed Alba-Giulia avesse esistito fino alla comunicazione della istruzione del cardinale Rauscher una prassi, a tenore della quale gli arcidiaconi o protopopi aveano il tribunale di prima istanza anche per le cause matrimoniali, in guisa però che la loro sentenza non avesse vigore se non nel caso, in cui fosse confermata dall'arcivescovo; nondimeno nel generale consenso della sacra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari del 20 febbraio 1859 si osservò, „che una tal prassi, la quale dovè facilmente essersi colà introdotta dalla forza e dall'esempio dei protestanti, che hanno tribunali presso ogni distretto, non poteva ritenersi che come un abuso, sia perchè nè dai canoni latini, nè dai canoni greci si attribuisce mai tal potestà o simile tribunale agli arcidiaconi, sia perchè la prassi stessa non ha mai avuto luogo nelle diocesi suffraganee, dove i detti arcidiaconi possono compilare unicamente *ex delegatione episcopi* un processo legale informativo, ed inviarlo al proprio vescovo, il quale soltanto giusta i sinodi diocesani di Fogaras riferiti

¹ Il sinodo del Libano, analogamente alla sessione XXIV, capo 20, del Tridentino dice: „Causae matrimoniales et criminales non archidiaconi aut archipresbyteri seu chorepiscopi seu peridentae iudicio, sed episcopi tantum examini relinquuntur.“ Part. III, cap. IV, n. 62, IX, p. 260.

² Lettera 2 luglio 1868. Vedi anche il Rapporto cit., p. 50.

dal canonista Klein è giudice delle cause matrimoniali, in modo che vien proibito ai protopopi, *ne divorcia faciant*.¹

In vista di tutto ciò gli eminentissimi padri decisero, che un tale abuso, da cui son derivati non pochi inconvenienti, non dovesse assolutamente rinnovarsi, e che fermo quindi rimanendo, che gli arcidiaconi non debbano avere tribunale di prima istanza, avrebbero potute essi soltanto occuparsi della compilazione dei processi, posto che venga loro commessa dai vescovi rispettivi, per di cui delegazione debbono agire. Siccome peraltro un tal sistema andava a privare di alcuni proventi i protopopi ed aggravava per conseguenza lo stato piuttosto miserabile dei medesimi, così per rendere anche il sistema stesso meno odioso, l'eminente loro vollero, che s'impegnasse l'imperiale reale governo Austriaco a migliorare in qualche modo la loro sorte coll'assegnar loro una dotazione congrua invece di quegli emolumenti, che percepivano dal foro arcidiaconale.

Prima l'approvazione di sua santità, queste risoluzioni parteciparono nel maggio 1859 al nunzio, affinché ne procurasse l'esecuzione per ciò che rispettivamente apparteneva ai vescovi ed al governo. Questi sul finire dell'anno stesso significò che opinava non doversi dare ai protopopi alcun compenso per loro, di cui dovevan privarsi, dicendo, che gli emolumenti che essi ritraevano da quell'abusiva pratica erano insignificanti, e quand'anche si volesse indennizzarli, il metropolitano ed il vescovo di Armenopoli potrebbero tenerne conto, facendo convenienti proposizioni nelle trattative allora pendenti per la dotazione del clero curato²; che il governo non esercitando alcun'influenza, nè ingerendosi punto circa il numero degli arcidiaconi, non saprebbe assumersi il carico di fornir quel compenso; che i detti arcidiaconi non eran così pochi, come ritenevasi dalla santa sede, essendo quaranta nell'archidiocesi di Fogaras, e ventotto nella diocesi di Armenopoli; e per ultimo, che dandosi tal compenso agli arcidiaconi della Transilvania, anche quelli dell'Ungheria lo pretenderebbero, attesa la parte che essi prendono negli affari matrimoniali per delegazione de' vescovi sia istruendo processi, sia eseguendo le relative sentenze.

Da parte poi dell'episcopato giungevano nel 1862 forti querele per cambiamenti fra loro introdotti colle nuove leggi e coi nuovi fatti matrimoniali. Furono l'arcivescovo monsignor Sterka³ e il vescovo di Armenopoli monsignor Alexi⁴, che scrissero in proposito al nunzio di Vienna. Il primo accludeva al nunzio un gran numero di fogli contenenti gli acerbi reclami e le proteste dei vari membri del clero e popolo dell'archidiocesi, che poi il nunzio faceva tenere alla Propaganda nella versione latina⁵. Entrambi poi si accordavano nel dichiarare che coi sovrinticati cambiamenti si sovvertiva l'ordine gerarchico stabilito dai concili generali, si dava motivo alle più aspre recriminazioni degli scismatici di volersi ad ogni costo latinizzare i Rumeni uniti; si defraudava la santa unione di ulteriore progresso, anzi esponevasi a manifesto pericolo; s'irritava clero e popolo, non senza defezioni dalla fede, fra le quali monsignor Alexi allegava quelle poco prima avvenute di tre comunità, aggiungendo che altre preparavansi a seguirne, l'esempio, e ciò a

cagione della maggiore sollecitudine, con cui le cause matrimoniali eran giudicate dai protopopi non uniti.

Tali rimozioni indussero questa sagra congregazione a prendere a nuova disamina, insieme ad altre pendenze dei Rumeni, tutto l'affare della giurisdizione delle cause ecclesiastiche, in ispecie delle matrimoniali. Il che seguì nella generale adunanza del 30 settembre 1863. Ma propositi i dubbi (3°): „Se malgrado le disposizioni già prese dalla santa sede, debbono attendersi le istanze dell'arcivescovo di Fogaras e del vescovo di Armenopoli sulla giurisdizione delle cause ecclesiastiche.“ *Quatenus affirmative* (4°): „In qual modo converrebbe regolare i varii gradi della giurisdizione medesima.“ l'eminente vostro risposero (ad 3): „Non esse recedendum a regulis in collationibus anno 1859 ab episcopio provinciae Fogarasiensis unanimiter recognitis et probatis.“ che sono quelle che abbiám riportato nella col. 940 B; (ad 4): *Provisum in tertio*.

Il giudizio della sagra congregazione fu confermato dal santo padre nell'udienza 6 ottobre; ma non essendosi trovata la lettera, con cui dev'essersene data comunicazione sia al nunzio sia ai vescovi che avean ricorso, convien dire che non fosse la medesima registrata.

Sembra che in seguito si astenesse l'episcopato da ulteriori insistenze presso la santa sede: non è a credere però, che tutti si rassegnassero all'abolizione dei controversi tribunali. Nel popolo e clero dell'archidiocesi erasi mantenuta sempre ocesa la brama di vederli ripristinati, il che tentossi eseguire nella congrega tenuta, in sede vacante, nell'agosto 1868, come narrammo alla col. 783 D-784 A B. Fra gli articoli che vi si votarono, il nono veniva appunto a ristabilire la potestà giudiziaria dei protopresbiteri, annullando le innovazioni introdotte coll'istruzione Rauscheriana (allegato E, col. 801). „Consistorium hocce metropolitanum (sono parole di monsignor Vancza) adiunctorum gravitatem perpendens, repetitis totius cleri additionibus commotum, die 8 novembris 1868... edictum promulgavit, quo fora iudicialia protopresbyterorum per diocesium metropolitanam Alba-Iuliensem in priori forma et consuetis attributionibus restituntur, potestatemque delegata iisdem confertur causas omnes matrimoniales et divortiales ex quolibet capite a catholica ecclesia admissas incaminatas pertractandi, sententiamque in primo iudiciali foro, observatis aliocuin omnibus, quae in constitutione Benedicti XIV Romani pontificis, cuius initium *Dei miseratione*, continentur, ferendi; iussum tamen est, quamlibet sententiam huic ordinariati pro revisione ulteriori, prout moris erat, submittendam venire.“⁶

Nella lusinga che gli atti di quel conciliabolo andassero ben presto in obbligo, come assicurava il nunzio, attese specialmente le buone disposizioni di monsignor Vancza, poco dopo promosso alla chiesa metropolitana di Fogaras, la Propaganda si astenne dall'adottare repressive misure. Non valse però il novello arcivescovo ad impedire l'esecuzione del riportato articolo sui fori protopresbiterali: anzi l'anno appresso avanzò calde istanze, perchè venisse sanzionato.

Difatti a quest'oggetto ai 2 luglio 1869 monsignor Vancza dirigeva a monsignor Falcinelli, nunzio apostolico ed ora cardinale di santa Romana chiesa, una lunga memoria più ossequiosa, ma assai più calzante delle lettere di monsignor Sterka e di monsignor Alexi (col. 941 C D). In essa dopo aver

¹ Della dotazione delle parrocchie si è discorso di sopra col. 778 D-779 A.

² Lettera al nunzio 11 giugno e 4 luglio 1862.

³ Lettera al medesimo 11 giugno 1862.

⁴ Lettera del nunzio apostolico all'eminentissimo prefetto 28 giugno 1862.

⁵ Lettera 2 luglio 1869.

premessi, che il clero della chiesa rumena per *serias necessitudines temporumque adiuncta et indigentia*, adottò varie istituzioni, „quae licet in canonica octo priorum saeculorum ecclesiae orientalis legislatione expressae haud videantur, a spiritu tamen illius legislationis alienae haud sunt, immo peculiaribus huius provinciae adiunctis/accommodae apparebant,“ e che nella unione colla chiesa Romana fu promesso ai Rumeni di lasciare intatta la loro disciplina, intatte le loro consuetudini, *quae unioni non adpererentur*, aggiungeva tale essere quella dei fori protopopali.

Questa prassi ebbe origine (proseguiva monsignor Vancza) dalla vastità della diocesi, che oltre l'odierno principato di Transilvania comprendeva varii comitati anche dell'Ungheria orientale, ond'era necessario tenere in vari punti i tribunali, non potendo il popolo ricorrere facilmente alla curia del vescovo „ex defectu mediorum, saepe et libertatis personalis, quae pro more temporis valde restringebatur. Hinc consuetudo praefata inolevit, et plurimum saeculorum observantia firmata existit; superveniente vero sacra unione, non modo non censebatur catholicae fidei adversari, vel animarum periculum generare, aut ecclesiasticae honestati derogare, quin potius etiam complurium eximiae pietatis, apostolici zeli et insignis scientiae antecessorum meorum beatae memoriae Fogarasiensium episcoporum communi calculo probaretur, viguitque per Transilvaniam, nemine reluctantem, usque ad annum 1858“.

Non è facile descrivere la funesta impressione, che al dire di monsignor Vancza provò nel 1858 non solo il clero, ma anche il popolo, avvezzo *ab immemorabili* a questi tribunali, quando i medesimi vennero soppressi. Fu creduto questo atto foriero *imminentis ritus et disciplinae orientalis abrogationis*. Rimanendo illesi questi tribunali presso i scismatici, *quibus permixti vicinus*, ne corse rischio la santa unione, essendosi gridato contro la santa sede, *quasi haec in animo haberet nostros ritus legitimamque disciplinam abrogare*. Farono deplorate per tal motivo talune defezioni, e il male avrebbe preso più ample dimensioni, „nisi clerus universus, indesinenter opportuna qualibet arrepta occasione ad maiora mala praevenienda vitae quoad praefata fora disciplinae restitutionem praetendisset.“

La vacanza della sede nel 1868 porse loro il destro di tentare la reclamata ripristinazione di questi tribunali. Succeduto io (continuava monsignor Vancza) nella sede di Fogaras, compresi l'illegalità di quella congregazione, ma non poteva tutti abolirne gli atti, „quin illico omnium animos in me concitasset, quorum fiducia et adhaesione in dioecesi gubernanda omnino indigeo.“ E appunto mancò a monsignor Vancza il coraggio di opporsi sull'argomento dei fori protopresbiterali, o piuttosto scongiata gli parve ogni opposizione. „Avitae namque disciplinae haec in re et clerus et populus tenacissime adhaerent; repetita huius instituti abrogatio ex longe maiori animorum susceptibilitate, quae infauis hinc temporibus omnes occupatos tenet, profecto perniciosiores secum afferret sequelas, quam fuerint illae primam abrogationem subsequutae.“ Così il prelato.

L'unico suo scampo pertanto era d'invocare a mezzo del nunzio l'indulgenza della santa sede. E sperava che la sua dimanda sarebbe accolta favorevolmente, sol che si riflettessero:

a) Ipsam sanctam sedem apostolicam spatio centum quinquaginta annorum *fora iudicialia* protopresbyterorum per Transilvaniam si non explicitè approbasse, saltem implicitè admisisse vel tolerasse;

b) Potestatem hancque protopresbyterorum non haberi pro ordinaria, sed tantum pro delegata ab archiepiscopo;

c) Forum protopresbyteriale in quolibet districtu sub praesidio protopresbyteri coalescere ex quinque sacerdotibus in iuris canonico sufficienter instructis et irreprehensibilis conversationis, quos ad presbyteri propositionem concistorium metropolitanum approbat;

d) Propter magnam locorum distantiam saepe etiam quinque dietarum a sede metropolitana; secus quoque protopresbyteri processus matrimoniales instruere consuevisse; non enim poterant partes litigantes sine gravissimo et temporis et facultatis dispendio ad hoc tribunal archidioecesanum accersiri;

e) Opportunum esse hisce difficillimis temporibus, quibus sacra quoque ecclesiae catholicae iura convelluntur, ut quo plura tum ex clero, tum ex populo omni legitimo conatu iurium ecclesiae usurpationi resistat; certum attamen est et clerum universum ardentiori zelo contra ecclesiae hostes exsurrecturum, si quando ius matrimoniale cognoscendi, quod habita ratione fori protopresbyterorum apud nos etiam clero rurali competit, ab ecclesiastica iurisdictione sacrilego ausu his quoque in provinciis, prout intenditur, auferri attentaretur; et populum fidelem, qui in causis matrimonialibus ab immemorabili per proprios sacerdotes iudicari assuevit, temerariam illam usurpationem qua perniciosissimam vitae religionis et disciplinae suae laesionem consideraturum, ac proinde abominatum esse.

Alle quali ragioni aggiungeva il metropolitano: „Scio equidem uniformitatem ecclesiae vehementer cordi esse, quam spiritus unionis et caritatis, quo ipsa alitur, exposcit; et proinde longe absum ab illorum placitis, qui consuetudines particularium ecclesiarum nec summa ecclesiae potestate mutabiles iactant: scio attamen ecclesiam catholicam hoc in negotio semper talem aequitatem et prudentiam adhibuisse, qua particularium ecclesiarum consuetudines non nisi casu, quo salva necessitate et caritate fieri poterat, ad communis iuris dictamina redegerit... Dum autem in hac archidioecesi vigentis quoad fora protopresbyterorum consuetudinis conservationem efflagito, haud vereor alta fronte fateri, iudicium de eo, utrum iuxta praedicta reapse adest necessitas et postulat aequitas, hanc consuetudinem intactam servari, ad sanctam sedem apostolicam unice pertinere.“

L'oggetto delle umili preghiere del prelato era, *ut... perpensis peculiarissimis... archidioeceseos adiunctis, ad imminens maius malum praecavendum*, la santa sede degnasse concedere, che nell'archidioecesi, *donec fors in synodo provinciali... uniformi iudiciorum ordini definitive provideretur, liceat causas matrimoniales, iuxta exposita, in foris iudicialibus presbyterorum in prima instantia cognoscere et sententiam ferre, in quoque rigore permaneat consuetudo hic ab antiquo obtinens*. Ed osservava, che qualora la santa sede annuise alla precedente domanda, la curia metropolitana avrebbe giudicato in secondo grado di giurisdizione tutte le cause della provincia di Alba-Giulia.

Nel trasmettere alla Propaganda con lettera 1 agosto 1869 i fogli di monsignor Vancza, monsignor nunzio apostolico dichiarava di grave momento le ragioni da esso addotte, ed invitava perciò la sacra congregazione a prendere un qualche provvedimento. Se non che la circostanza del concilio Vaticano che era sul punto di aprirsi, e la seguente celebrazione dell'attuale sinodo provin-

ziale, cui rimettevasi lo stesso metropolitano, fecero a) che la istanza del medesimo rimanesse senza alcun esito.

Ma veniamo al sinodo. Esso ha francamente canonizzato i fori protopopali, senza darsi affatto carico delle conclusioni, a cui si venne nelle conferenze di Blasendorf (col. 940 B), nè delle risoluzioni del 1859 (col. 941 A), e del 1863 (col. 942 A), delle quali tacque esso pure nella surriferita memoria l'arcivescovo. Il che ne indurrebbe a credere, che i padri di Fogaras o avessero dimenticato le precedenti risoluzioni, le quali non dettero luogo ad alcun solenne decreto (col. 941 B) o interpretassero il silenzio della Propaganda per un'acquiescenza alle arbitrarie deliberazioni del conciliabolo del 1868 e all'istanza del 1869, ovvero che, sottoponendo il sinodo all'esame della santa sede, non abbiano inteso di far altro, se non un progetto o una nuova domanda.

L'esistenza dei fori, di cui si tratta, non sembrerebbe per se sola poter essere d'impaccio all'adempimento delle altre leggi matrimoniali già adottate o da adottarsi; ed essi potrebbero con opportune norme regolarsi in modo da precluder loro la via a qualsivoglia abuso. Le notizie, che forniva monsignor Vancza (col. 942 C, 943 C D) sull'impianto dei medesimi, sull'ordinamento lor imposto o da imporsi a forma della costituzione benedettina e sul valore delle loro sentenze, parrebbero alquanto rassicuranti. I motivi poi da esso adottati pel ristabilimento di affetti tribunali nell'archidiocesi eran sembrate al nunzio di grave momento.

D'altro lato, quantunque i protopopi ossia protopresbiteri o arcidiaconi equivalgano ai vicari foranei, e perciò possano dirsi, come questi, aver succeduto agli antichi corepiscopi, è certo però, che la loro potestà giudiziaria non potrebbe estendersi anche alle cause matrimoniali; sembra difatti che ad esse non si estendesse la potestà dei vicari foranei, i quali „ab episcopis constituuntur (come osserva Benedetto XIV) ut extra civitatem in pagis et oppidis ius dicant in quibusdam levioris momenti causis, et iurisdictionem exerceant ad certos dumtaxat actus limitatam“¹; dunque molto meno potrà competere tal potestà ai protopopi, la cui giurisdizione presso i Rumeni è più ristretta di quella dei vicari foranei (col. 768 D). Il tribunale pertanto dei protopopi, almeno con potestà così estesa, è una novità anche nella chiesa orientale, e lo confessarono i vescovi nelle conferenze di Blasendorf e lo affermava il più dotto fra loro, monsignor Papp-Szillagyi, nel 1873: „Iudex in causis ecclesiasticis (de constitutionum apostolicarum l. II, cap. 42 et 43; apostolorum can. 38) tum clericorum tum laicorum (Nicaeni I can. 5; Chalcedonensis can. 9; item Praviae [in directorio legis] cap. 1, 32, 68, 103, 317; Nomocanonis tit. IX, cap. 6, in schol.) est episcopus.“

Inoltre, sebbene i consultori che scrissero per la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari, inclinassero ad usare in proposito una tolleranza (col. 939 A B), tuttavia gli eminentissimi padri, ben chiarito lo stato delle cose, ordinarono nel 1859, che un tale abuso non dovesse assolutamente rinnovarsi, e nel 1863 essendosi prodotte in sostanza le stesse ragioni che poi recò nel 1869 monsignor Vancza, confermarono la prima risoluzione.

Abbiamo inoltre una ben recente decisione, contraria al doppio foro ecclesiastico in una stessa diocesi. Rammenteranno le eminentze vostre, che

nel 1872 l'arcivescovo ruteno di Leopoli implorava „ut in ipsa archidioecesi ruthena Leopoliensi duo tribunalia iudicialia instituantur, et quidem ab invicem omnino segregata, ita, ut in prima instantia tribunal iudiciale formaretur ex canonicis greualibus sub praesidio vel archidiaconi capituli vel archipresbyteri vel cuiuscumque praelati, et hoc in sua sphaera iudiciali independens esset omnino ab archiepiscopo rutheno, et interposita appellatione ab hoc tribunali tribunal altius compositum, ex praelatis capituli et etiam ex parochis civitatis Leopoliensis sub praesidio archiepiscopi iudicaret has causas in secunda instantia, ita ut revera in ipsa archidioecesi Leopoliensi ruthena duae essent instantiae a se invicem in iudiciali sphaera independentes“. Interpellati sulla cosa monsignor nunzio di Vienna, monsignor Papp-Szillagyi e monsignor Nardi consultore di questa sagra congregazione, tutti convennero, che il proposto divisamento era alieno dalla forma giudiziale canonica, non solo della chiesa latina, ma altresì dell'orientale, che in ciò son d'accordo, come fra i tre in particular modo prese a dimostrare il compianto vescovo di Gran-Varadino. Il nunzio non pertanto opinava essere una necessità l'accettarlo per circostanze che non è d'uopo qui tornare a memoria, e in conferma del suo parere adduceva l'esempio dell'archidiocesi di Strigonia o Gran, in cui venne istituito per concessione della santa sede il tribunale di prima e seconda istanza, e della diocesi di Breslavia, ove s'istituì anche quello di terza. Da monsignor Nardi però osservavasi, che il caso di Strigonia e quel di Breslavia sono eccezioni imposte da circostanze affatto speciali². Dietro tutto ciò propostosi il dubbio: „Se e in qual modo sia da accogliersi il divisamento proposto a questa sagra congregazione da monsignor Sembratowicz arcivescovo greco ruteno di Leopoli d'istituire nella sua archidiocesi due tribunali ecclesiastici di prima e seconda istanza,“ la risoluzione fu sfavorevole, giacchè, come scrivevasi a monsignor Sembratowicz con lettera 17 novembre 1873, „universis rerum momentis mature perpensis, decretum fuit in praesentiarum haud expediens videri aliquid innovare quod ad iudiciorum ordinem, prouti nunc viget in eadem archidioecesi.“

Da ultimo, ciò che nell'esame del sinodo merita una particolare attenzione, si è, che il sinodo medesimo ha riconosciuto questi tribunali, senza alcuna distinzione di luoghi, ammettendoli così in tutta la provincia, mentre confessava l'arcivescovo nel 1859, che nelle parti della diocesi di Lugos ed Armenopoli, spettanti all'Ungheria, eran andati in disuso, e in quella di Gran-Varadino forse non vi erano mai stati, e che in tutta la provincia ecclesiastica di Alba-Giulia nel 1858 eransi aboliti (col. 839 C D).

Se poi in vista delle circostanze speciali, in cui versa, al dire di monsignor Vancza, l'archidiocesi, e a scanso di mali maggiori, escludendo dal sinodo ogni menzione di detti tribunali, propendessero nondimeno l'eminenze vostre a permetterli nella medesima soltanto, forse converrebbe prendere un qualche concerto coll'imperiale reale governo, il quale si dichiarò contrario ai tribunali in questione (col. 938 C, 941 B); e il permesso potrebbe poi darsi in modo provvisorio e momentaneo, e colla condizione, che almeno di anno in anno l'arcivescovo domandasse alla nunziatura apostolica, di Vienna l'approvazione del suo foro protopapale, indicando i nomi dei giudici: quali sono le due cautele che suggeriva monsignor Nardi nell'ipotesi (che peraltro

¹ Benedictus XVI, De synodo dioecessana lib. III, cap. 3, nn. 5-8.

² Ponenza, Ruteni, marzo 1873, Sommario, n. III.

¹ Vedi Ponenza, Ruteni, marzo 1873.

non si avverò) che le eminenze vostre avessero voluto condescendere all'analogo desiderio di monsignor Sembratowicz. ^A

Ma vi sarebbe ancora un'altra misura che parrebbe atta a soddisfare in parte al desiderio dell'episcopato e del clero rumeno, senz'andar soggetta a gravi difficoltà: ammettere i fori protopopali, dichiarandoli però assolutamente incompetenti a giudicare le cause più gravi, e segnatamente le matrimoniali, a poco presso come i tribunali dei vicari foranei (col. 945 C). Le ragioni portate contro la potestà giudiziaria dei protopopi sembra, che tendano, almeno principalmente, ad escluderne le cause sudette, e principalmente per questo riflesso la santa sede ne ha decretato l'abolizione.

Re rursus proposita in congregatione habita die 29 iulii 1878, responsum fuit: „Standum in decisis, et suppresso foro archipresbyterorum in causis matrimonialibus, tribuantur tantum episcopis facultas delegandi huiusmodi protopopos ad informationem actorum extrajudicialium.“ ^B

(115)

Nota archivi:

Riguardando i Rumeni il tribunale dei protopopi come distinto da quello del vescovo, e di un grado inferiore, han costumato d'ammettere l'appello dall'uno all'altro (col. 937 D - 938 A B); il che si accenna dal sinodo anche nel tit. II, cap. VIII, § *Idcirco*, col. 522 B, per riguardo ai vicarii foranei.

Monsignor Vespasiani peraltro nel suo voto per la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari opinò che avendo gli arcidiaconi la delegazione, sebbene stabile, dal vescovo, da essi al vescovo non può darsi appello propriamente detto, ma piuttosto una revisione nello stesso primo grado di giurisdizione (col. 939 B). ^C

Monsignor Nardi, di cui il sinodo invoça l'autorità, così scrive: „Si appella dal delegato al delegante (*De off. et pot. iud. deleg. in 6º decr. I, lib. I, tit. XIV, cap. 6*)... Dal giudice mandato si appella sempre all'istanza superiore, non al mandante, essendo mandatario e mandante la stessa persona giuridica (*lib. I, 3 dig., Quis a quo appell. XLIX, 5*); quindi per esempio dal vicario non si appella al vescovo.“

Ma, almeno per quel che spetta ai vicarii foranei, che differiscono dai protopopi, come il più dal meno, insegna apertamente Benedetto XIV nel luogo succitato n. V, che dalle loro sentenze „liberum est ad episcopum appellare, iuxta glossam in *Clem. 2, verb. Foraneo*, ubi archidiaconus et cardinalis, *de rescriptis*, et late deducta per Sbrozium de vicario episcopi, *lib. I, quaest. 3*“; e nel n. VIII scrive: „De, apris autem vicariis foraneis loquitur Clemens V in *Clem. 2, de rescriptis*, ubi differentiam ponit inter episcopi *principalem officialem*, eiusque *officialem foraneum*, qui in certa dioecesis parte ad certos actus constituitur; notatque ibidem glossa, *ab hoc officiali foraneo posse appellationem interponi ad episcopum*, etsi Anastasius Gernonius, *Animad.*, lib. I, cap. 7, contra communiter receptam usque comprobata glossae opinionem, oppositum suadere conetur.“ ^D

(116)

Nota archivi:

È a sapere, che, previe le debite intelligenze col plenipotenziario deputato da sua maestà l'im-

¹ *Elem. di dritto eccl.*, t. III (non già II), § 666, p. 222. Ediz. Padova 1834.

² Vedi *Sin.*, tit. II, cap. VIII, col. 522.

peratore d'Austria pel concordato, ad intuito del ritardo e della difficoltà che s'incontrerebbe per le varie lingue, tedesca, ungarica, rumena ecc., onde sogliono compilarsi i processi nelle curie vescovili dell'impero, qualora le cause matrimoniali ed ecclesiastiche si portassero in appello a Roma, la santa sede condiscesse, che le medesime potessero terminarsi definitivamente in tutti i gradi di giurisdizione, entro il territorio della monarchia. Furono quindi stabiliti dalla stessa santa sede in ciascuna provincia per un certo spazio di tempo, da prorogarsi in seguito, i prelati che debbono giudicare in terza istanza le cause già conosciute in prima dalle curie vescovili ed in seconda dal rispettivo metropolitano, e quelli che debbono rivedere in seconda e terza istanza le cause giudicate in prima dai metropolitani.

Ora per ciò che spetta alle cause giudicate in prima istanza dall'arcivescovo di Fogara, dietro dimanda di monsignor Sterka, con breve dei 24 novembre 1857 veniva delegato a giudice di seconda istanza il vescovo di rito greco di Gran-Varadino *ad decennium atque interim ad nostrum et sanctae sedis beneplacitum*¹. Questa misura urtò le suscettibilità del metropolitano. Una delle ragioni dell'urto dev'essere stata, perchè con tal atto si disconosceva il foro protopopale, ammettendosi nella archidiocesi un solo grado di giurisdizione, quello cioè dell'arcivescovo; ma egli disse opporsi alla delegazione medesima, perchè, essendosi resa abituale, sebbene per un decennio, sembravagli contraria alla disciplina della chiesa greca e indecorosa al tribunale metropolitico. Tralasciando la prima pretesa ragione, quanto alla seconda osserveremo che anche l'arcivescovo ruteno di Leopoli, nell'anno scorso scriveva, non creder conveniente, che una causa giudicata dal metropolita in prima istanza andasse in appello da uno dei suoi vescovi suffraganei. Ma rifletteva monsignor Nardi, non farsi alcun torto alla giurisdizione e dignità metropolitana, quando il vescovo suffraganeo non giudica come vescovo, ma come delegato apostolico.

Nel 1863 peraltro all'occasione dell'appello interposto dal sacerdote Papp dalla sentenza della curia di Fogaras, sua diocesana, al tribunale ecclesiastico di Gran-Varadino che avea giudicato in secondo grado di giurisdizione, monsignor Sterka protestò contro la delegazione suddetta, scrivendo al nunzio, che se egli riconosceva nella santa sede il foro immediato di seconda istanza ed ultimo per le cause giudicate in prima dai metropolitani, non che il dritto di delegare in cause speciali e di caso in caso sia i vescovi, sia altri ecclesiastici spediti dal suo lato alla ulterior discussione ed ultimazione delle cause giudicate nel foro metropolitico, dichiarava di non potere esser costretto ad ammettere „aliud tale licet a sancta sede apostolica delegatum forum pro secunda instantia et revisorio suo foro, quod non tantum de specialibus causis et de casu in casum (quasi forum ad hoc) in sensu canonum 3 et 5 Sardiensium delegatum, sed quasi pro continuo ordinarioque foro secundae instantiae passim in omnibus causis et casibus ita imponitur, ut ab eodem adhuc etiam in tertia instantia ad aliud forum, et in vix quarta instantia admittatur appellatio ad sanctam sedem apostolicam; quod certe hierarchicum ordinem iuraque metropolitanorum et interruptum ecclesiae canonicum usum conturbat et invertit“. In seguito di che nella generale adu-

¹ Fu posta la clausola *atque interim*, perchè s'intendesse cases; questa una misura provvisoria, attesa le ulteriori providenze sulla materia dei giudizi ecclesiastici, che potessero in seguito adottarsi.

nanza dei 20 aprile 1863 le eminenze vostre opinarono, che avesse a cessare la delegazione pontificia del vescovo greco di Gran-Varadino, e che „in secunda instantia nuntius apostolicus nomine sanctae sedis delegabit toties quoties aliquem episcopum ritus orientalis“¹; risoluzione confermata dal santo padre e partecipata al nunzio con lettera 22 giugno 1863. E siccome monsignor Sterka avea proteso, che tali disposizioni si riferissero alle sole cause matrimoniali, si dovè dichiarare che dessa era generale e comprendeva tutte le cause ecclesiastiche². Pretendeva parimenti monsignor Sterka, come diede a conoscere nel 1864, che, egli non fosse tenuto ad eseguire le sentenze dei giudici di seconda istanza deputati dalla santa sede, se non venissero spedite con ascrizione e sigillo apostolico³; ma, com'è naturale, niun conto si tenne di questa sua inaudita esigenza.

Ricaviamo poi da una lettera di monsignor Papp-Szilagy, che, malgrado la risoluzione presa nel 1863, egli con breve *Inter graves multiplicesque* dei 18 dicembre 1866 veniva nuovamente delegato giudice apostolico per giudicare in secondo grado di giurisdizione le cause giudicate in prima istanza dal metropolitano. Come si raccoglie dai nostri registri, la Propaganda rimase estranea alla spedizione del menzionato breve, e dov'essersene occupata la sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari, la quale nel seguente anno occupavasi altresì della nomina di un delegato apostolico per le cause ecclesiastiche del tribunale arcivescovile di Leopoli di rito greco ruteno⁴, nella quale occasione partecipossi a monsignor segretario della encomiata sagra congregazione la risoluzione del 1863⁵.

Veniamo ora a parlare dell'appello alla santa sede. Con breve dei 23 dicembre 1859 deputossi per un decennio l'arcivescovo di Strigonia, primate d'Ungheria, per la revisione in terza istanza delle cause giudicate dall'arcivescovo per dritto metropolitano in seconda. Quantunque questa provvidenza si fosse presa a seconda dei desiderii esternati da monsignor Vancza nelle conferenze di Blasendorf, ove egli avea anche riferito essere già in uso nella sua archidiocesi di appellare alla curia di Strigonia; nondimeno poco dopo ebbe a lagnarsene e più volte ricorse per ottenere a giudice di terza istanza un vescovo del suo rito. La santa sede però non volle mai aderire a tale domanda, „specialmente perchè non si corresse pericolo di vedere confermate da un tribunale superiore le sentenze proferite in prima e seconda istanza a favore della nullità del vincolo matrimoniale *ex capite adulterii*, come falsamente viene ritenuto da alcuno dei vescovi di quella provincia ecclesiastica.“⁶

La stessa mira manifestò nel 1869 l'attuale metropolita. Imperocchè, essendo sul punto di spirare la delegazione del primate d'Ungheria, avea incaricato la Propaganda monsignor nunzio apostolico di Vienna, d'interpellare monsignor Vancza per

coposere, se nulla ostava a che si ottenesse la proroga del suddetto breve pontificio del 1859. L'arcivescovo, dopo avere in questa congiuntura reclamato la ripristinazione de' fori protopopali, come abbiain veduto, mostrava gl'inconvenienti, che eransi incontrati nello scorso decennio, e che di nuovo s'incontrerebbero, qualora le cause delle diocesi greco-rumene dovessero giudicarsi in terza istanza dalla curia del primate d'Ungheria, o da qualunque altro tribunale di lingua non rumena. E tali inconvenienti erano le forti spese, trattandosi sempre di poveri, difficoltà di viaggi, ignoranza della lingua, essendo gli atti di prima e seconda istanza scritti tutti in rumeno, ignoranza altresì delle leggi e costumanze proprie dei Rumeni; e della procedura solita da loro a tenersi ne' giudizi, lungo intervallo di tempo dal secondo al terzo giudizio ecc.⁷ Una di queste difficoltà, quella della lingua, fu recata in mezzo, anche nelle conferenze di Blasendorf, quando l'arcivescovo propose per foro di terza istanza la curia di Strigonia; ma sembrò di poco peso, essendosi risposto, che se l'eminentissimo di Strigonia fosse delegato dalla santa sede, ben volentieri troverebbe persona versata nella lingua rumena e di specchiata onestà per tradurre fedelmente quelle scritture⁸. Riproducendosi però la difficoltà medesima, ed appellandosi all'esperienza del passato decennio, potrebbe credersi, che la curia Strigoniense non avesse del tutto provveduto al bisogno; tanto più che conveniva iustamente con monsignor Vancza il vicario capitulare di Szamos-Ujvar, interpellato in proposito dal nunzio⁹. E aggiungeremo che la stessa difficoltà dell'ignoranza della lingua rutena, non che del rito e diritto canonico orientale, recavasi l'anno scorso dell'arcivescovo ruteno di Leopoli, monsignor Sembratowicz, ed appoggiavasi dal nunzio apostolico, per escludere qualunque vescovato latino dell'impero dal giudicare in secondo grado le cause rutene di quell'archidiocesi; come pure nel 1867 l'avea recata l'arcivescovo latino di detta sede per esser esonerato dall'ufficio medesimo¹⁰. Ond'è che il detto ufficio si affidò al vescovo ruteno di Munkacs¹¹.

Ecco pertanto il progetto, per la cui approvazione monsignor Vancza supplicava caldamente la santa sede, e su cui monsignor nunzio, trasmettendolo a Propaganda, disse di non aver nulla ad opporre: „Ut ad tempus beneplacito apostolicae sedis defigendum excellentissimo episcopo graeco-catholico Lugosiensi delegetur facultas cognoscendi et definiendi nomine sanctae sedis apostolicae causas matrimoniales dioecesis metropolitanae Alba-Iuliensis, nec non dioecesium Magno-Varadinensis et Zamos-Ujvariensis in tertia provocatione, quas in secunda instantia archiepiscopus Alba-Iuliensis iudicaverit. Causas vero dioecesis Lugosiensis a metropolita in secunda instantia iudicatas cognoscat et decernat in tertia provocatione, facultate a sancta sede apostolica delegata, vel episcopus Magno-Varadinensis vel Zamos-Ujvariensis.“¹²

Siccome fu accennato (col. 944 D-945 A), tutto quest'affare dei giudizi dovè rimanere sospeso; nè apparisce dai nostri registri, che si sia rinnovato il breve del 1859 per l'arcivescovo di Strigonia, o per altro qualunque prelado, sia di rito latino, sia di rito greco-rumeno.

¹ Lettera 2 luglio 1869.

² Rapporto cit., p. 43.

³ Lettera di monsignor nunzio all'eminentissimo prefetto 1 agosto 1869.

⁴ Biglietto cit. di monsignor segretario degli Affari ecclesiastici straordinari.

⁵ Poenza cit., Sommario, n. I e II.

¹ Poenza. *Sull'assistenza* etc., aprile 1863. Ristretto, §§ 10-18, dnb. 2 e 3.

² Lettera dell'eminentissimo prefetto a monsignor nunzio dei 30 aprile 1864.

³ Udienza 15 novembre 1864.

⁴ Biglietto di monsignor sostituto di detta sagra congregazione dei 23 gennaio 1867 a monsignor segretario della sagra congregazione per gli Affari del rito orientale.

⁵ Biglietto di monsignor segretario della sagra congregazione degli Affari del rito orientale dei 18 febbraio 1867 a monsignor sostituto della sagra congregazione degli Affari ecclesiastici straordinari.

⁶ Lettera dell'eminentissimo prefetto a monsignor segretario degli Affari ecclesiastici straordinari dei 18 febbraio 1867.

Poste queste notizie, passiamo a farne l'applicazione al nostro sinodo. Non occorre avvertire, che converrà anzi tutto regolare in questo capo il computo dei vari gradi di giurisdizione, a tenore della risoluzione, che crederanno l'eminenza vostra di prendere sui fori protopopali. Inoltre, riconoscendo i padri di Fogaras nella santa sede il dritto di costituire a giudice di quarta istanza (ovvero terza, se si escludessero i detti fori) *unum ex episcopis huius provinciae (graeco-catholicae)*, vengono a restringere la potestà del papa, nel senso che ne rimane escluso dalla delegazione qualunque prelato latino. Era appunto questo l'intendimento di monsignor Sterka Sulucz, cui nel 1869 si mostrò pedissequo l'attuale metropolitano, come fu detto (col. 949 BC). Sebbene poi dica il sinodo di ammettere tale dritto *in sensu principiorum in concilio Sardicensi can. 5 edictorum*, soggiungendo tuttavia, che il prelato a ciò costituito, *sensu alio, sanctae sedis apostolicus vice ac nomine omnes causas appellatas in foro quartae instantiae potestate delegata iudicat*, sembra alieno dal senso che monsignor Sterka dava ai canonj Sardicesi (col. 948 D). Ma sarà della sapienza dell'eminenza vostra il decidere, se e come abbia a correggersi questo capo.

Quod spectat delegationem illam ab apostolica sede faciendam pro causarum matrimonialium cognitione in ultima instantia, eminentissimis patribus triplex ratio modeste prae oculis observabatur: nimirum vel huiusmodi facultatem delegandi toties quoties uni ex suffraganeis provinciae Fogarasiensis, vel eam delegandi primati totius Hungariae, vel etiam nuntio apostolico Vindobonensi, qui tamen toties quoties commissurus sit cognitionem et iudicium huiusmodi matrimonialium causarum uni ex praedictis suffraganeis. Porro mandarunt ut archiepiscopi Fogarasiensis sententia hac super re exquireretur, quatenam ex tribus praefatis ratio potior esse videretur, et etiam utrum alia via modusque, quo res apte componi posset, suppeteret.

Respondit ille:

„Delegationem ab apostolica sede faciendam pro causarum matrimonialium cognitione in ultima instantia secundum firmam patrum concilii nostri provincialis convictionem non posse minus, sed perennis iis, quae in superiori puncto 12 (col. 936-7) circa finem dicta sunt, nec scopo conformius disponi, quam si eadem fieret iuxta modalitatem primo loci memoratam, id est eam concedendo semper uni ex suffraganeis provinciae ecclesiasticae huius Fogarasiensis, qui et linguam actorum calleat tamquam materiam, et vicinior cum sit, tum temporis tum expensarum superfluarum posset dispendia praevinire (sic).“

„Cum vero in hac provincia ecclesiastica causae matrimoniales notabili per annum numero pertractandae occurrant, ne sancta aedes apostolica plurius per singulos annos vicibus molestetur, ut pro singula causa toties quoties separatam impertire cogatur delegationem: longe melius et scopo perinde congruum esse videretur, ut eadem sancta sedes apostolica illam delegationem deferre dignaretur uni ex suffraganeis istius provinciae ecclesiasticae Fogarasiensis episcopis ad certum annorum cyclum, exempli gratia ad quinque annorum tempus extensam ad instar facultatum quinquennalium, quo uno tali cyclo elapso eadem delegatio posset fieri uni alteri ex suffraganeis hoc eodem ordine in futurum progrediendo.“

Questione iterum ad examen revocata in congregatione diei 29 iulii 1872, responsum fuit: „Ad mentem. Mens est ut significetur per epistolam reverendo patri domino archiepiscopo Fogarasiensi quoad modum delegationis ab apostolica sede faciendae pro cognitione causarum matrimonialium in ultima instantia eam tandem praevaluisse sententiam, ut delegentur habitualiter facultates necessariae et opportuna nuntio apostolico Vindobonensi committendi toties quoties praedictarum causarum cognitionem uni vel alteri ex episcopis suffraganeis provinciae.“

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua prohibentur clericorum peregrinorum ordinationes

1872 februarii 9.

Legem, qua cautum est ne clerici ex aliena provincia oriundi a locorum episcopis ad sacros ordines provehantur, vel apud Graecos, quantum patitur humana fragilitas, et viguisse et adhuc vigere, documento sunt tum sententiae synodales bene multae, tum maximae ea quae anno 1872 lata est in illos Helladis clericos, qui, patria relicta absque litteris antistitum locorum dimissorialibus, apud episcopos per Turchiam constitutos eo animo aufugiebant, ut ab ipsis sacram ordinationem reciperent. Sacra synodus, perversa illa agendi ratione commota, litteras sequentes ad singulos sedis oecumenicae antistites misit, quas pro rei gravitate integras dabimus, ex opere depromptas B. D. Calliphronis: *Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιθεώρησις, Παρθος Β', τ. II (Constantinopoli, 1872), p. 48-9:*

† Ἄνθρωπος ἄλλης θεοῦ ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμηνικῆς πατριάρχης.

† Ἱερωτάτη μητροπολίτα... ἐν ἀγάπῃ πνεύματι ἀγαπῆτὴ ἀδελφεὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε... χάρις εἰς τὴ αὐτῆς ἀρχιεπισκοπῆν καὶ εἰρήνην παρὰ θεοῦ.

Μηνῆται βεβαίως καὶ ἡ αὐτῆς ἀρχιεπισκοπῆς, ὅτι ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, βυθμιζοῦσα κανονικῶς τὰ κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν κλήρον, οὐ διέλιπεν ἐκείνους ἀσθητῶς ἀπαγορεύουσα τοῖς κατὰ πατριάρχης ἀγίοις ἀρχιερεῶσι τὸ ὑπερορίως καὶ ἀνεξελέγκτως χειροτονεῖν ἄνδρας, ἐξ ἄλλοδαπῆς κατὰ καιροῦ προσερχομένους αὐτῇ, ἀγνώστους, ἀδοκίμους τε καὶ ἀμαρτύρους, καὶ κανονικὰ καλῶματα πολλὰκις ἔχοντας, ἵνα διὰ τῆς τοιαύτης ἀπαγορεύσεως οὐ μόνον προλαμβάνονται τὰ συνήθως προσερχόμενα σκάνδαλα, ἀλλὰ καὶ τοῦ γράμματος αὐτοῦ τῆς ἱερῆς κανόνων ἡ ἀπαισιότης διατηρητῆται μετὰ σεβασμοῦ καὶ τῆς δυνατῆς ἀριστείας δυστυχῶς ἡμῶς οὐ καταβλήθη πρὸς τὸτο ἡ θέουσα, ὡς ἔοικε, προσοχῆ ὑπὸ ἐνίων τῆς ἱεραρχίας μελῶν, κατὰ ἐσχάτως διεμβαλώσων ἡμῶν ἡ ἱερὰ οὐνόδο; τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνακοινώσεσσι, ὅτι τινὲς ἀποτυγχάνοντες λαβεῖν ἐκείσε τὴν ἱερωσύνην, προσφεύγουσι πρὸς τοὺς ἀγίους ἀρχιερεῶς τοῦ καθ' ἡμῶς ἀγιωτάτου οἰκουμηνικοῦ θρόνου, καὶ ὑπερορίως τε, ἀπολύτως τε καὶ ἀνεξελέγκτως προχειριζόμενοι παρ' αὐτῶν, ἐπανάκαμπτουσιν εἰς τὰ ἴδια, οὐ μόνον πράγματα παρέχοντας τοῖς σεβασμίσι τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἱεράρχαις, ἀλλὰ καὶ σκανδαλίζοντας οὕτως τὸν ἐκείσε ἱερὸν κλήρον, καὶ αὐτοὶ εἰς ἐστωτὸς δυστυχῆς

καθιστάμενοι. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἴσος σύνδεσμος τῆς A
 πνευματικῆς ὁμοφροσύνης καὶ ἐνότητος μετὰ τῆς
 ῥηθείσης ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς μετὰ
 τῶν λοιπῶν ὁμοδόξων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, ἐπιβάλλει
 ἡμῖν ὁμολογουμένως τὸ καθήκον τῆς ἀρωγῆς τῶν
 τοιούτων ἀντικανονικῶν ἐκφυγμῶν, αὐτὴν προκαλοῦσι
 παρατηρήσεις δικαίας διὰ τὸ σκάνδαλῶδες τοῦ πράγ-
 ματος· διὰ τοῦτο, γράφοντες διὰ τῆς παρούσης ἐκκλη-
 σιαστικῆς ἐγκυκλίου ἐν τύποις ἐπιστολῆς, ἀγαλλόμεθα
 καὶ προτρέπομεν τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτῆς, ἕως τοῦ
 λοιποῦ, ὁφείποτε παρουσιασθῆσαι καὶ πρὸς αὐτὴν ἐξαι-
 τοῦμενοι ἱερωθῆναι ἀνθρώποι ἀγνοῖται καὶ ἀμαρτυροῦ-
 σι εἰς Ἑλλάδα, εἴτε ἐξ ἄλλων ὀρθοδόξων ἐκκλη-
 σιῶν καὶ ἐπαρχιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου οἰκου-
 μενικοῦ θρόνου, στερούμενοι τῶν ἀναγκαίων συστατι-
 κῶν καὶ ἄλλων ἐπισημῶν γραμμάτων τοῦ ἀρχιερέως·
 τῆς ἰδίας ἐκείνου πατρίδος, μὴ παραδέχεται αὐτοὺς
 ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, μηδὲ προχειρίζῃ εἰς τὴν ἱερωσύ-
 νην ἀξίωμα, ἀλλ' ἀποπέμψῃ αὐτοὺς εἰς τὰ ἴδια, ἵνα
 λαμβάνωσι τὴν χειροτονίαν παρὰ τοῦ οἰκείου ἀρ-
 χιερέως, ὅτινι ἀνάγκη κανονικῶς τὸ δικαίωμα τοῦτο.
 Γινωσκόμεθα δὲ εἶτι, ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν μὴ κατα-
 βαλοῦσα τὴν δέουσαν προσοχὴν, προαχθῆ τυχὸν εἰς
 τισὶν ὑπεροφίους καὶ ὑπὸ τῶν θείων καὶ ἱερῶν
 κανόνων ἀπγορευμένας χειροτονίας, ὁμοσιήσεται τὰς
 συνεπειὰς τῆς τοιαύτης ἀντικανονικῆς παραβάσεως,
 τῆς σκανδαλισμοῦ τὸν σύνδεσμον τῆς πνευματικῆς

ἐνότητος καὶ ἀρμονίας τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλη-
 σιῶν, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄκαιρον εἶδος εἴη μετὰ πάν-
 τος· φεβρουαρίου 9'.
 † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.
 † ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.
 † ὁ Νικημηδείας Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.
 † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.
 † ὁ Τορνόβου Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.
 † ὁ Διδυμοτείχου Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.
 † ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.
 † ὁ Σάμου Γαβριὴλ ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
 † ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.
 † ὁ Ἀγγίλου Βασίλειος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.
 † ὁ Σαζουαγαθουπόλεως Προκόπιος ἐν Χριστῷ
 ἀγαπητός ἀδελφός.
 † ὁ Νύσσης Καλλίνικος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
 ἀδελφός.

SYNODUS HIERSOLYMITANA
 ad creandum novum patriarcham
 1872 decembris 16 28.

Cyrius patriarcha Hierosolymitanus, cum sen-
 tentiam damnatoriam in Bulgaria a synodo Con-
 stantinopolitana editam probare renuisset, ut fusius in
 alio huius operis tomo dicitur, ubi de famoso C
 illo discipulo habebitur sermo, a propria synodo
 Hierosolymitana dignitate sua privatus die 7 19 no-
 vembrii 1872, a gubernio turcico, operam navantibus
 Graecis Constantinopolitanis, pari modo exauctora-
 tus est die 5 17 decembris eiusdem anni. Statim
 igitur, pro more apud Hierosolymitanos dudum re-
 cepto, aedif patriarcalis vicarius (ὀπίσι) iure re-
 nuntiatu est metropolita Gazensis Procopius nomine.
 Idem, paucis interiectis diebus, patriarcha creatus
 est a synodo celebrata die 16 28 eiusdem mensis
 decembris. Acta synodalia dabimus, adiecta iura-
 menti formula, quam novus antiistes coram synodo
 recitavit. Habentur typis impressa tum in epheme-
 ride Constantinopolitana Νεόλογος, N° 1196
 (28 9 ianuarii 1872), tum apud R. D. Calliphrona:
 Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιθεώρησις, Περίοδο; Β' τ. V (Con-
 stantinopoli. 1874), p. 123-4:

καίμων δελτίων, ἀριθμηθειῶν τῶν ψήφων, εὐρίθη
 εἶτι ὁ μὲν τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου ἀρχιεπίσκοπος
 Γάζης Προκόπιος ἐξελέγη διὰ ψήφων δέκα καὶ τεσ-
 σάρων, ὁ δὲ ἀρχιμανδρίτης Βενιαμὶν διὰ ψήφων ἑν-
 δεκά, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λύδης Νεόφυτος διὰ ψήφου
 μίας, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σαβαττίας Νικηφόρος διὰ ψήφου
 μίας, ὁ σκουφύλαξ τοῦ παναγίου τάφου κύριος Σαρ-
 φεῖμ διὰ ψήφου μίας καὶ ὁ ἀρχιδιάκονος Φώτιος διὰ
 ψήφου μίας. Τοῦτου γενομένου, ὁ τὴν πλειονοψηφίαν
 λαχὼν τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου ἀρχιεπίσκοπος Γάζης
 Προκόπιος ὑπέγραψεν ἰδίᾳ χειρὶ τὰ ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ
 ὅγδοῃ συνοδικῇ πράξει (σελ. 593-594 καὶ σελ. 602-604
 τοῦ παρόντος κώδικος) ἐκτεθεσμένα θεμελιώδη ἀρθρα
 τοῦ εἰς τὸ κοινὸν τοῦ παναγίου τάφου εἰσαχθῆσο-
 μένου κανονισμοῦ, εἴτινα ἄλλοτε ἐπεδοκίμασε καὶ
 ἐπεκύρωσεν ἅπασα ἡ ἱερά τῶν ἁγιοταριτῶν ἀδελφότη-
 τος. Εἴτι ἀναστὰς ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λύδης κύριος
 Νεόφυτος, ἐπιτραχήλιόν τε καὶ ὁμοφρόνιον ἐνδοξά-
 μενος καὶ τὸν τίμιον σταυρὸν ἀνά χειρὸς λαβὼν,
 ἤρωςεν αὐτὸν ἐνώπιον τῶν ἁγίων εἰκότων, εἰ καὶ
 ἀνόρκως ὑπισχνεῖται εἶτι τηρήσει μὲν ἄδικτα καὶ ἀκα-
 τὰ πάντα, εἴτι ἰδίᾳ χειρὶ ὑπέγραψεν, ὑπο-
 γράψῃ δὲ ἐφεξῆς καὶ τὸν συνταχθῆσομενον καὶ ὑπὸ
 τῆς ἱεράς τῶν ἁγιοταριτῶν ἀδελφότητος ἐγκριθῆσο-
 μένον κανονισμόν· ὁ δὲ ἐπεβεβαίωσε τοῦτο διὰ τοῦ
 ἕξῃς ὄρκου, ὅν καὶ ἰδίᾳ χειρὶ ὑπέγραψεν·
 Ὅρκος.
 Ἐν ὀνόματι τῆς ὑπεραγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ
 ἀδιαιρέτου τριάδος, διαβεβαίω ἐπι τῇ ἀρχιερωσύνῃ μου
 δεῖ εἶσομαι ἀγρυπνὸς φύλαξ τῶν ἱερῶν δογμάτων καὶ
 παραδόσεων τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ τηρήσω
 μέχρι κεφαλῆς οὗς ὑπέγραψα ἐνώπιον τῆς ἐκλεξίτης
 με ἱεράς ἀδελφότητος θεμελιώδεις νόμους, καὶ ὅν ἡ
 διοικοῦσα σύνοδος τοῦ κοινοῦ τοῦ παναγίου τάφου
 προσέχω· συντάξῃ κανονισμόν πρὸς διευθέτησιν καὶ
 κυβέρνησιν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύ-
 μων καὶ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κοινοῦ· ὑπὲρ τῆς εὐθυμίας
 καὶ προόδου τοῦτου ἀφιερῶσω τὰς τελευταίας τοῦ
 βίου μου ἡμέρας."

Πράξις συνοδική, περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ
 πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Προκοπίου.
 Σήμερον, ἡμέρᾳ σαββάτῳ, ὥρα δεκάτῃ τῆς ἡμέρας
 καὶ δεκάτῃ ἑκτῇ τοῦ μηνὸς δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ
 ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοντοῦ δευτέρου ἔτους, συνελ-
 θόντων ἐν τῇ συνοδικῇ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου
 ἀπάντων τῶν ἐνδημούντων μελῶν τῆς δικαιοσύνης
 συνόδου μετὰ τῶν ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου πατριάρχου
 δικαίωμα ψήφου ἔχόντων δαιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν
 καὶ πρωτοσυγκέλλων τοῦ παναγίου τάφου, πρώτων
 μὲν ἐγένετο σύντομος καὶ καταλληλὸς τελετή, εἴτι δὲ
 ἤρξατο ἐνώπιον πάντων ἡ ἀποσφράγισις τῶν ἐν τῇ
 κλήτῃ καίμων δελτίων, σημειοῦντος τοῦ ἀρχιγραμμα-
 τῆως τὸ ὄνομα ἐνὲς ἐκείνου τῶν ψήφους λαχόντων.
 Μετὰ τὴν ἀποσφράγισιν ἀπάντων τῶν ἐν τῇ κλήτῃ

Id est hora pomeridiana apud nos usitata 2. 87.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

ad prohibenda matrimonii praeter liberum iungendorum statum inita
1872 mense decembri - 1873 Januarii 18.

Maximae gravitatis est in re matrimoniali ea para, quae respicit liberum concubio iungendorum statum. Quamvis igitur sacra synodus Constantinopolitana nunquam suas hac de re normas edere et episcopis transmittere neglexerit, nihilominus eam eadem passim violari comperisset, ea quae sequuntur addiicenda sunt, ut earum observantiae consulere. Initio ponitur monitum quod dicitur (ἀποδείξις) a patriarcha ad suos regiae urbis dioeceseos factum, deinde epistolicae totius sacri ordinis litterae ad episcopales curias transmissae, prout sequitur.

MONITUM PATRIARCHALE

† Ἄνθος ἕλεθ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἐπιτόματοι κληρικοί τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, καὶ δαιώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ ψάλλοντες ἐν καὶ ἐκκλησίας τῆς Πόλεως, τοῦ Παλατά καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἑστατοῦ, τίκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Πολλὰκις λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία τὰς παρανομίας καὶ τὰ ἀδικήματα, τὰ λαβόντα χώραν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν συνοικισίων, ἔγραψεν ἐκ προνοίας ἀξιοχρείου καὶ συνέστησεν κατὰ καιροῦ πρὸς τοὺς ἀρχιερατικούς ἢ ἱερατικούς πρῶτον μόνους τῶν ἐν βασιλευσούσῃ ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ πρὸς τοὺς ἀγίους ἀρχιερεῖς τῶν ὑπ' αὐτὴν ὑπαγομένων ἐπαρχιῶν, ἵνα προσέχωσιν εἰς τὴν ἐκδοσὴν ἐγγυητικῶν ὑπὲρ τῶν ζυγούτων ἀδελφῶν γάμου ἕνεον, ὅτινες, ὅπως ἐπιτόχωσι τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ αὐτῶν, διαφόρους μετέρχονται ἀπατηλοὺς τρόπους, παιδόντες τοὺς γονεῖς καὶ προστάτας τῶν νεανίδων καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς, οἱ εἰσὶν ἐλεύθεροι παντὸς γαμικοῦ δεσμοῦ ἢ ἀρραβῶνος, καὶ ἀφ' οὗ ἐλθῶσιν εἰς γάμου κοινωνίαν, καταμαρτυροῦνται ὑστερον ὡς ἠρραβωμένοι ἢ καὶ νενυμφευμένοι, ἔχουσαι γυναῖκα καὶ τίκνα εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν. Τοιοῦται παρανομίαί πολλαίς ἐκπενήθησαν ὑπ' ἀσυνειδήτων τυχοδιωκτῶν, ὅτινες, ὅπου ἀν' ἀπλήθων, ἐμεταλλεύοντες τὴν εὐσεβίαν ἀπλῶν καὶ ἀκάκων οἰκγενειῶν, διαπραγματεύθησαν τοιοῦτους γάμους, προεξέστησαν οἰκτρά καὶ ἀναπανόρθωτα δυστυχήματα, διὰ τὰ ὅποια μετεμνήθησαν ἀνωφελῶς οἱ γονεῖς καὶ προστάται τῶν νεανίδων, οἱ διὰ τῆς ἀπειρησίας αὐτῶν καιροῦ καὶ διηνακῆς ἐπενεγκόντες πρὸς αὐτὰς τοὺς κλαυθμούς καὶ τοὺς στεναγμούς. Ἐπειδὴ δὲ συνεργοὶ τῶν τοιούτων δυστυχημάτων καὶ συνυπεύθυνοι καθίστανται ὁμολογούμενοι· καὶ οἱ προστάται καὶ μουχτέριδες τῶν ἱεροῦ, διότι, βασιζόμενοι εἰς ἀσυστάτους καὶ ἀσφαλμένους πληροφορίας, ἐκδίδουσι πιστοποιητικὰ ἔγγραφα, χωρὶς νὰ διενεργήσωσι προηγουμένως τὰς ἀπαιτούμενας ἀκριβεῖς ἐξετάσεις, πόθεν κατέγονται οἱ τοιοῦτοι ἕνεον, καὶ εἴγε ἐλεύθεροί εἰσιν ἢ νενυμφευμένοι ἢ καὶ μεμνηστευμένοι, καὶ ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀδιαφορίας τῶν αἰ παρανομίαί ἐκ' ἐσχάτων ὑπερκελεύθησαν, διὰ τοῦτο, προνοούσας παρὶ τῆς δυνατῆς ἐξάλειψης αὐτῶν, προηγουμένως μὲν προτρέπομεν καὶ παραγγέλλομεν διὰ τῆς παρουσίας πατριαρχικῆς ἡμῶν ἀποδείξεως τοὺς γονεῖς καὶ προστάτας τῶν νεανίδων, ἵνα μὴ ἀνεξετάστως εἰσάγωσιν εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν ἀνθρώπους ἀγνώστου ἠθικῆς ἀγωγῆς καὶ καταγωγῆς, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ διαπραγματευθῶσι συνοικίαι μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτῶν, διότι οἱ τοιοῦτοι, διεφθαρμένοι πολλαίς τυγχάνοντες, καὶ καίτοι κα-

λύομενοι νὰ ἐλθῶσιν εἰς κοινωνίαν γάμου, ὅπως προσπαθῶσι δολίως νὰ ἐξαπατήσωσι τιμίαν οἰκογενεάν καὶ προστρέψωσιν εἰς αὐτὰς καὶ εἰς τὰς ἀδελφὰς θυγατέρας αὐτῶν διηνακὴ ἀτιμίαν καὶ ὄνειδος· ἐπιμένοντες δὲ ἀπαγορεύομεν ἀσυστάτως τοὺς προστάτας καὶ μουχτέριδες τῶν ἱεροῦ, ἵνα μηδέποτε τοιμήσωσι· νὰ ἐδώσωσιν ἐγγυητικὰν ὑπὲρ τοῦ παρουσιαζομένου αὐτοῖς ἀγνώστου καὶ ἕνεον, ἂν μὴ φέρωσιν οἱ τοιοῦτοι πιστοποιητικὰ, ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν ἀρραβῶν ὑπογεγραμμένα καὶ ἀπικαλυρωμένα παρὰ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, γινώσκοντες ὅτι, ἂν μὴ προσέχωσι τοῦ λοιποῦ εἰς τὸ σκευδαῖον τοῦτο ἀντικείμενον, καὶ ἀρροθίντες εἰς προφορικὰς ἢ καὶ ἐγγράφους μαρτυρίας πατριῶν ὁσῶν ἢ ἄλλων γνωστῶν ἀνθρώπων, γρηγορήσων πολλαίς ἢ δωροδοκούμενων καὶ μὴ ὁμολογούντων τὴν ἀλήθειαν, κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς τοιαύτης ἀμελείας καὶ ἀδιαφορίας τῶν φερραθῶν νενυμφευμένοι ἢ ἠρραβωμένοι εἰσίν· ὑπὲρ ὧν ἐγγυητήθησαν, γινωσκίτωσαν οἱ τοιοῦτοι προστάται καὶ μουχτέριδες, ὅτι βαρεῖα καὶ ἀδυσώπητος ἐπίκειται αὐτοῖς ἡ ἐκκλησιαστικὴ τιμωρία. Ποιεῖτε τοῖσιν καθὼς ὑμῖν γράφοντες παραγγέλλομεν, ἵνα καὶ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος αὐτῶν τῆ παρ' ἡμῶν εὐχὴ καὶ εὐλογία εἴη, πᾶσιν ὑμῖν. ἀσὼβ', ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος α' γ.

LITTERAE SYNODALES.

† Ἄνθος ἕλεθ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἱερώτατε μητροπολίτα... ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρ... χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἀρχιερωσύνῃ καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ.

Εἰ καὶ πολλαίς ἢ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰς παρανομίας καὶ τὰ ἀδικήματα, τὰ λαβόντα χώραν κατὰ καιροῦ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν συνοικισίων, τῶν συγκροτούμενων μεταξὺ ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν, συνεστίσαστο ἀκριβῆ προσοχὴν καὶ αὐστηρὰν ἔρευναν πρὸς τὰς κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς, ὅπως, μὴ καταληθθεῖσιν τῆς προσηκούσης ἀκριβείας, οὐκ ἕλιγα συνοικίαι συνεκροτήθησαν ἀκρι τοῦδε ἀνασθᾶ τε καὶ πολλαχοῦ τῶν ἐπαρχιῶν, ἀνακαλυφθέντος ὑστερον ὅτι ἕτερον τῶν συζευθέντων μερῶν ἐκωλύετο, ἄτε μεμνηστευμένον ἢ καὶ συνεζευγμένον ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἢ καὶ ἀλλοχοῦ, τοῦτο δὲ, διότι ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς ἢ ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ ὠλιγόρησαν ἵνα ἐξασφαλίσθῃ δι' ἐπίσημου πιστοποιητικοῦ ἐγγράφου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς πατρίδος τοῦ συζευχθέντος προσώπου, βασιθαῖς εἰς ἀσυστάτους καὶ ἀβασίμους πληροφορίας. Τὰς τοιαύτας παρανομίας, ὡς παραιτίους ἀναπανόρθωτων δυστυχημάτων καὶ ἀδικιῶν, σκεπτόντες περιστάσαι κατὰ τὸ δυνατόν ἐκ προνοίας ἀξιοχρεῶν ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς, πύμπομεν τῇ ἀρχιερωσύνῃ αὐτῆς τὴν παρεῶσαν πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐγκύκλιον ἡμῶν ἐπιστολήν, δι' ἧς γράφοντες ἐνταλλόμεθα καὶ προτρέπομεθα αὐτῇ, ὅπως τοῦ λοιποῦ, προκειμένου δοθῆναι ἀδελφῶν γάμου πρὸς συζευξίν νεανίδος τινος ἐκ τῆς ἐπαρχίας τῆς μετ' ἀνδρὸς ἐξ ἄλλης ἐπαρχίας καταγεμίου, ἀπαιτῆ καὶ λαμβάνῃ προηγουμένως πιστοποιητικὸν ἔγγραφον τοῦ ἀρχιερέως τῆς πατρίδος αὐτοῦ, πρὸς ἐνδειξίν ὅτι ὑπάρχει ἐλεύθερος εἰς γάμον κοινωνίαν ἔλθειν καὶ ὅπως δίδωσιν αὐτῇ τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτῆς ἀδειαν, ὑπ' ὄψιν ἔχουσα, ὅτι, ἂν ἐξ ἄλλοθεν ἄλλου αὐτῆς ἢ τοῦ κατὰ τόπους ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου

της συμβῆ τυχόν τοιαύτη τις παρένομιε, ἡ εὐθύνη τῶν ὑποκειμένων ἐπιβαρύνει δικαίως αὐτήν: συνεκείψαν ἑκταθέντων, προσληθῆσαι κεφάλαιος τῶν ἀποδημιούτων ἐπαρχιωτῶν της, ἵνα χορηγήσῃ αὐτῶ πιστοποιητικόν, ὅπως συνάψῃ γάμον ἐν ἄλλῃ χώρῃ καὶ ἐπαρχίᾳ, ὅφειλε προηγουμένως ἐριυνᾶν ἀκριβῶς καὶ βεβαιώσθαι, ὅτι οὐδὲν ἔχει τὸ κωλύον πρὸς τοῦτο, καὶ τότε μόνον δίδωσιν αὐτῶ ἐδαιτούμενον ἔγγραφον διὰ τὴν δέουσαν χρῆσιν. Ταῦτα πρὸς γνῶσιν καὶ ἐδηγίαν της καὶ πρὸς παρακάλωσιν ἐνδεχομένων ὁμοίων παρανομῶν, συνεπαγουσῶν πρὸς τὴ ψυχικὴ βλάβη καὶ ἀδικήματα ἀνεπακέρωτα. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπαιρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

Ἰωαννου, Ἰανουαρίου 17.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Ἡρακλείας Παναρέτος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Νικομήδειος Διονύσιος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Τορνόβου Γρηγόριος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Διδυμοταίχου Διονύσιος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Ἰκονίου Σωφρόνιος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Σάμου Γαβριὴλ ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Σάνθης Χαλλίνικος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Ἰμβρου Παφίσιος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Βαλεγράδων Ἀνθίμος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Χαλεπίου Τιμόθεος ἐν Χριστῶ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

CONVENTUS NATIONALIS
CONSTANTINOPOLI A GRAECIS HABITUS

pro rebus publicis in melius reficiendis

1872 octobri - 1873 februario.

Conventus istius acta non immerito inter synodalia adnumeranda videntur tum quod saecrorum antistites satis multi in eo partem habuerint, tum maxime quod negotia de quibus deliberatum est ad ecclesiam religionemve referantur. Comititia initium ceperunt die 27 octobris 8 novembris 1872, B et per plurimos menses, singulis cuiusque hebdomadae sextis feriis, celebrata sunt, ut postea, data opportunitate, indicabitur. Multa profecto verba in eis prolata sunt; fructus vero operis si respicias, pauca sane deprehendes. Nos ea tantum, quae maioris momenti visa sunt, hic exhibenda censuimus.

I.

ANTHIMI PATRIARCHAE ORATIO AD CONVENTUM NATIONALEM HABITAM

1872 octobris 27 novembris 8.

Σεβασμίτοι ἐν Χριστῶ ἰδελφοὶ καὶ τέκνα ἀγαπητὰ καὶ περιπούδαστα.

Δύο ἤδη παρήλθον ἔτη, ἀπ' ὅτου ὁ σεβασμιος ἡμῶν προκατοχὸς συνεκάλεσεν εἰς συνέλευσιν τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμένικὸν θρόνον ὀρθόδοξων χριστιανῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν πρὸ δεκαετίων ἐτῶν θεσπισθέντων ἐκκλησιαστικῶν κανονισμῶν. Ἄλλ' ἡ μὲν συνέλευσις μετὰ τινὰς συνεδριάσεις, οὐκ οὐδ' ὅπως, δέικοψε τὰς ἐργασίας αὐτῆς, τὴν δὲ ἀνάγκην τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἀναθεωρήσεως ἀπέφαινον αὐτὰ τὰ πράγματα ἐσημέραι μάλλον καταπέιγουσαν. (Ὅθεν καὶ ἅμα ἀναλαβόντες ἐν τῷ μεταξῷ τούτῳ, κατὰ θελον ἔλεος τοὺς οἰκίας τῆς πνευματικῆς ταύτης οἰκίας, ὡς πρωτίστης ἀνάγκης ἔργον ἐθεωρήσαμεν τὴν ἐν τῷ προρηθέντι σκοπῷ κατάρτισιν τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως, καὶ ἠθιλομεν προβῆ ἀίετως, ἡεῖα συναρῶσι, εἰς τὸ ἔργον, ἐάν μὴ τὸ πάλα ἤδη, κρίμασιν οὗς εἶδε κύριος, μοῖραν τινὰ τοῦ ὀρθοδόξου τῆς ἐκκλησίας; πληρώματος ἐπιναμῶμενον μῶλυσμα τῆς φυλετικῆς κακοδοξίας, εἰς γὰγγραῖναν μεταβληθὲν ἀνάστον καὶ τὴν ἀπώλειαν ἐπαπειλοῦν καὶ τοῦ ἐπιλοῖκου τῆς ἐκκλησίας ὄχι οὗς σώματος, ἠνάγκαζεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἐκκοπήν τῶν καθηλοκωμένων καὶ σεσηπῶτων μελῶν κατήκον; ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπητὰ ὑπερ πάντα λόγον ὀλιβερὸν καὶ ὀρθῶν ἀξίον καὶ θακρύωτ, ἀλλ' ἱερὸν καὶ ἀναπόφρακτὸν ἔργον σκληρὸν καὶ ἐπώδυνον, ἀλλὰ τὸ μόνον ἱερατικὸν τῆς ὀρθοδόξου ὀλομαλείας καὶ σωτηρίου! Καὶ ἰδοὺ σημερον παρῖσταται ἐν τῷ μέσῳ ὀμῶν οὐσκληρῶν καὶ κενθούτων, βαρυκενήτης καὶ συντεταρμμένος ὀπὸ τοῦ ἀλγους ὁ πολύτιμος κυβερνήτης τοῦ θεινοῦς κλυδωνισθέντος καὶ χεῖμασθέντος τούτου σκοφους τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐν φ' ἀπορῶ, πῶς αὐτὸς ἑμαυτὸν νὰ στηρίξῃ, ἐπείλω ἵνα στηρίξῃ ὀμᾶς

καὶ προτρέψῃ, ὅπως, συναθρόντες ἀπαντες ἐκ τοῦ πένιτους, ἐπὶ τῇ θεινῇ ἡμετέρων τινῶν ἀδελφῶν ἀπαιεῖα, σκεψώμεθα, ὅσον τάχος καὶ ὀση δύναμις, περὶ τῆς σωτηρίας τῶν λοιπῶν ἡμῖν συμπλητῶρων. Καθῶς δὲ ὁ κυβερνήτης, ὅστις, μόλις ἐκ φοβεροῦ καὶ κολυταράχου κλυδωνοῦς διασωθεῖς, μέλλει νὰ διασχίσῃ πάλιν τὸ πῆλαγος καὶ νὰ ἀντιπαλαίτῃ ἐκ νέου πρὸς τὴν σφοδρὰν ἀγρίων κυμάτων ὀρμήν, ἐξετάζει πρότερον ἀκριβῶς καὶ ἐπισταμένως ἀπαντα τὰ μέρη τοῦ πλοίου, μὴ τι ὀπολανθῆναι: ἐν αὐτῶ σαπρὸν ἢ ὀπόσαθρον, ὀστω καὶ ἡ ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἢ πολλὰ καὶ θεινὰ ἐναγχος παθοῦσα καὶ ὀπομείνασα, πρὶν ἀποδοθῆ πρὸς νέους ἀγῶνας πνευματικῶς, πρὶν ἐξακολουθῆσῃ τὸ ἀνωθεν αὐτῇ τεταρμένον ἔργον τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας, ὀφείλει πρότερον νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς καὶ ἐπισταμένως τὰ καθ' ἑαυτὴν, εἰ τι μὲν ἔλλειπον ἀναπλητῶσθαι ἐκ τῶν ἐνότων, εἰ τι δὲ ἀνώμαλιν ἐξομαλῶνουσα, εἰ τι ἐπισφαλῆς ἐπανορθοῦσα καὶ εἰ τι ἀσθενῆς καὶ σαλευόμενον στηρίζουσα καὶ κρατῶνουσα. Ἰδοὺ, σεβασμίτοι ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπούδαστα, τὸ ἔργον καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐθνικῆς ταύτης συνελεύσεως, εἰς ὀν καὶ αὐθῆς συνεκλήθητε καὶ συνήλθετε. Τὸ ἔργον τοῦτο ὀριστα καὶ λεπτομερῶς διηρηήνευσεν ἐν τῇ ἐναρκτηρίῳ αὐτοῦ προσλαίψῃ καὶ ὁ ἡμέτερος σεβασμιος προκατοχός. Οὐχ ἤττον ὀμως καλὸν κρίνομεν ἵνα καὶ ἡμεῖς δι: ὡς ἐλαχίστων λέξεων ὀπομνήσῃμεν τοῦτο πρὸς τὴν ὀματέραν ἀγάπην.

Ἐπεκράτησε πρὸ πολλοῦ ἡδῆ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ πλημμελής κατὰστασις τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων προήλθε καὶ προέρχεται οὐχὶ ἐκ μακρᾶς ὀσρα: διαφόρων ἀντιξῶν καιρικῶν περιστάσεων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλλείψεως θεσπισμάτων τινῶν καὶ διατάξεων καταλλήλων εἰς τὸ πρόγειν μὲν καὶ κρατῶναι τὸ

* D. Calliharon, Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιθεωρησις, Περίοδος, B, t. V (Constantinopoli, 1874), p. 40-4.

ἀγαθόν, αἰρῶν δὲ ἐκ μέσου καὶ παρακαλοῦν τὸ κα-
κόν. Σύμφωνα δὲ πρὸς τὴν ἰδέαν ταύτην ἐπεκρίθη
μὲν αὐστηρῶς τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ
διοικήσει σύστημα, ἐθεωρήθη δὲ ὡς τῶν ὧν οὐκ ἄνευ
ἢ μεταβολῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῇ εἰσαγωγῇ νέων τινῶν
κανονισμῶν, διαρροημιζόντων λεπτομερείας τινὰς τῆς
ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, ἐμάλιν ἀφεύκτως νὰ θερα-
πείωσιν τὰς ὑπαρχούσας ἀλλοιψίας καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ
τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὐκλείαν καὶ
λαμπρότητα. Οὕτως ἀπεφασίσθη, συναινέσει καὶ τῆς
σεβαστῆς κυβερνήσεως, ἢ συγκλήσεως ἐθνικῆς συνελεύ-
σεως, ἢ τῆς καὶ πράγματι συγκροτηθείσα πρὸ δεκατριῶν
ἡδὴ ἐτῶν, ἐθέσπισε τοὺς ἐθνικοὺς λεγόμενους κανο-
νισμοὺς. Ἀλλ' οἱ κανονισμοὶ οὗτοι, ἔσον καὶ ἂν ἴσχυ-
σῶν κατὰ θεωρίαν ἀξιόλογοι καὶ λυσitelεῖς, ἐν τῇ
ἐφαρμογῇ ὅμως δὲν ἀντεπεκρίθησαν εἰς τὰς προσδο-
κίας ἡμῶν, ὥστε, ἀντὶ νὰ προλάβωσιν τὴν θεραπείωσιν
τὰ εἶτε ὄντα εἶτε δόξαντα εἶναι κακά, προεκάλεσαν
ἕτερα ἀπρόοπτα. Τοῦτο ἠνάγκασε τὸν παναγιώτατον
πατριάρχην κύριον Σωφρόνιον νὰ συστήσῃ ἐπιτροπὴν,
εἰς ἣν ἀνήθηκε, τῇ συναινέσει αὐτῆς τῆς σεβαστῆς
κυβερνήσεως, τὴν ἀναθεωρήσιν καὶ διόρθωσιν τῶν
κανονισμῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, ἐπὶ μακρὸν χρόνον
ἐργασθεῖσα, συνέταξε τὸ ἔργον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ παν-
αγιώτατου κυρίου Γρηγορίου, ὁστις καὶ καθοπέβαλεν
αὐτὸ εἰς τὴν ἔγκρισιν γενικῆς τινος συνελεύσεως.
Ἐπειδὴ δὲ ὅμως ἡ γενικὴ αὕτη συνέλευσις ἀπεφάνθη
ἐπὶ, ὅπως ἐθνικῆς συνέλευσις, συνέταξε καὶ ἐπέψφισε
τοὺς κανονισμοὺς, οὕτως ἐθνικῆς πάλιν συνέλευσις
πρίνον ἔστιν νὰ τροποποιήσῃ αὐτοὺς, ἢ αὐτοῦ παν-
αγιώτου συνεκάλεσε τὴν παροῦσαν ἐθνικὴν συνέλευσιν,
ἢ τῆς καὶ ἤφατο μὲν τοῦ ἔργου, ἐφ' ᾧ ἐκλήθη, ἀλλὰ,
διακόψασα ἐν τῇ μεταξὺ τῶν συνεδριάσεσι, δὲν ἔφερεν
εἰς πέρας αὐτὸ. Τοῦτου τοίνυν τοῦ διακοπέντου ἔργου
ἢ ἀεκαλοῦθησι καὶ ἀποπεράτωσι, ἔσται τὸ κύριον
τῶν ὑμετέρων ἐργασιῶν ἀντικείμενον.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται νὰ διαμφορηθῆσθαι τὸν
ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἐνθερμον ζῆλον καὶ τὴν ἐπ' ἀγαθῷ
αὐτῆς θεωρητικὴν προθέσιν τῶν ὄσων, ἐκ τῶν ἰδεῶν τού-
των ἀγόμενοι καὶ κινούμενοι, διανοήθησαν τὴν με-
ταρρυθμίαν τοῦ τῶς ἐπικρατοῦντος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς
ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως συστήματος, καὶ τὴν κατὰ-
κτισιν τῶν ἐθνικῶν τούτων συνελεύσεων προκαλέσαντες,
ἐθέσπισαν τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος ἐκκλησιαστικὸς
κανονισμὸς.

Ἐπιτραπητῶ ἡμῶν ὅμως νὰ συστήσωμεν εἰς τὴν
προσοχὴν καὶ μελέτην τῆς συνελεύσεως ταύτης σκέψεις
τινὰς καὶ ἰδέας, ἃς ἀλλως οὐδὲ δυνάμεθα νὰ παρα-
σιωπήσωμεν, χωρὶς νὰ παραβῶμεν καθήκον ἀπαραι-
τητον καὶ ἱερώτατον. Πρὸ πάντων καὶ ἐπὶ πᾶσιν
ὑμεῖς ἢ συνέλευσις αὕτη νὰ ἐπικαλεσθῆ εὐλοφύχως
καὶ ἐκ βάθους καρδίας τὴν ἀνωθεν παρὰ τοῦ πατρὸς
τῶν φωτῶν θεῖαν ἀρωγὴν καὶ ἀντιλήψιν, ἢς ἄνευ
"λογισμῶν ὄντων πάντες δεῖλοι καὶ ἐπισημαῖς αἱ
ἐπίνοιαι αὐτῶν" μηδὲ νομίσῃ τις δεῖ, ἀλλ' ὡν ἐνταῦθα
ἔπω; συσκέψῃ περὶ βελτιώσεως τῶν πραγμάτων τῆς
ἐκκλησίας, δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ τούτου,
χωρὶς νὰ ἀμφορηθῆ ὀδύκλιτος ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς
ἐκκλησίας ταύτης, χωρὶς νὰ ἔχη πίστιν μὲν σταθερὰν
καὶ ἀκράδαντον εἰς τὰς θείας ἀληθείας, ὅσας παρ'
αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν διδασκάλου καὶ τῶν ἁγίων
αὐτοῦ ἀποστόλων παραλαβούσα διακράτησε καὶ δια-

κρατεῖ καὶ ἔσται διακράτουσα μέχρι τῆς συντελείας
τοῦ αἰῶνος ἢ ἐκκλησία αὕτη, ἀφοσίωσιν δὲ πλήρη
καὶ αἰλικρινῆ καὶ ἀμέτοχόν οὐσθήποτε ζήντος καὶ ἐγ-
κοσμίου ἰδέας, εἰς τὸν προορισμὸν καὶ τὴν ἀνωθεν
κλήσιν τῆς ἐκκλησίας ταύτης. Ἀπίτω λοιπὸν ἀφ'
ἡμῶν, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, πάσα ἄβυστος ἀγίερος, πᾶν
φρόνημα ὀνειδίον καὶ ζῆλον τῆς ἐκκλησίας, πᾶς λο-
γισμὸς ἐγκόσμιος, πᾶσα βουλή καὶ διάνοια ἀλλοτρία
ἢ ἐναντία πρὸς ὃ τι ἐδίδαξε μὲν ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτω-
τῆς καὶ διδασκαλὸς, ἐκτύρωσαν δὲ καὶ ἐθέσπισαν οἱ
θεοκήρυκες αὐτοῦ μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ποι-
μέναι; καὶ διδασκαλοὶ τῆς ἐκκλησίας. Ἐπὶ τῆς δι-
δασκαλίας ταύτης τῆς εὐαγγελικῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἡμῶν
καὶ ἱερῶν ἀποστολικῶν καὶ συνεδικῶν κανόνων, ὡς
ἐπὶ πέτρα; ἀσφαλῆ; ἵσταται στερεὰ καὶ ἀκλόνητος
ἡ ἐκκλησία καὶ οὐ μόνον δὲν δύναται νὰ ἐπινεύσῃ
εἰς οἰονδήποτε κανονισμὸν, καὶ κατ' ἐλάχιστον μόνον
ἀντιζησὸντα πρὸς τὴν ἔφαρξιν ταύτην πέραν τῆς ἱερᾶς
ἡμῶν πίστεως, ἀλλὰ καὶ ἀποκρούει καὶ ὀφείλει ἀπο-
κρούειν πᾶσιν δυνάμει. Μακρὰν λοιπὸν ἀφ' ἡμῶν
πᾶν ἰδέσπισμα καὶ πᾶς κανονισμὸς, ἀπάδων καὶ πόρ-
ρωθεν πρὸς τοὺς θεμελιώδεις τοὺς τῆς ἐκκλησίας
θεσμούς. Οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ κανόνες ὀρίζουσι περὶ
παντός ὃ τι σπουδαίου καὶ σωτηριώδους ἐν τῇ ἐκκλη-
σίᾳ, μηδ' αὐτῶν τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ἐκκλη-
σιαστικὴν διοίκησιν ἐξαιρουμένων. Οὐδεὶς ἡγήνη
ποτέ, οὐδὲ ἀρνεῖται, ἐπὶ ἐν τῇ τῶν αἰῶνων καὶ καιρῶν
φορᾷ ἀναφύοντα ἐπουσιώδεις τινὰς συγκυρίας καὶ
περιστάσεις, πρὸς ἃς ὀφείλει νὰ μεθαρμόσῃ ἢ ἐκκλη-
σιαστικὴ διοίκησις πρὸς εὐχεριότεραν καὶ σκοπιμω-
τέραν ἐπίτευξιν τοῦ ἔργου τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας.
Τότε δὲ καὶ εἰ μερικώτεροι καὶ εἰς τὴν ἐξοικονομήσιν
τῶν καιρικῶν περιστάσεων ἀγορῶντες κανονισμοὶ
ἐπιέρχονται εἰς ἐπικυρίαν καὶ διευκόλυσιν τοῦ ἔργου
καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα
θεσπίσματα οὐ μόνον δὲν πρέπει νὰ ἀντιμάχωνται
πρὸς τοὺς ἱεροὺς καὶ θεῖους κανόνες, ἀλλὰ καὶ νὰ
συνάδωσι πληρέστατα πρὸς αὐτοὺς. Τοιούτους κανο-
νισμοὺς μετὰ χαρᾶς ἀποδέχεται ἡ ἐκκλησία ὡς
προέοντα γνήσια καὶ εὐπρόσδεκτα χριστιανικῆς ἀγά-
πης; καὶ εὐσεβείας, πυκναῖς εὐλογίαις καταστήφουσα
τοὺς ἐργάτας αὐτῶν.

Ταῦτα κατὰ καθήκον συνιστῶμεν, σεβασμιο; ἀδελ-
φοὶ καὶ τέκνα ἐν κύριῳ ἀγαπητῇ καὶ περισπούδαστα,
εἰς τὴν ὑμετέραν προσοχὴν καὶ μελέτην. Δόξη, δὲ
ὕμιν κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσιν.

Ἐπὶ χρυσταῖς ἐν Χριστῷ ταῖς ἐλπίσι; κηρύττομεν
τὴν ἐναρξιν τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως, καταστήφοντες
ὑμᾶς διὰ τῶν πατρικῶν ἡμῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν,
καὶ προαναγγέλλοντες δεῖ, ὅσας εἰ τε ἢ ἐκ τοῦ
γῆρατος σωματικῆς ἡμῶν ἀσθένειας, εἰ τε αἰ ἐκ τῶν
ἄλλων ἡμῶν πολλῶν καὶ ποικίλων χρεῶν φροντίδες
καὶ ἀσχολίας δὲν ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ παριστάμενοι
αὐτοπροσώπως προσδραῶμεν τῆς συνελεύσεως, ἵελε;
ἀντιπροσωπεύει ἡμᾶς ἕτερον πρόσωπον ἐκ τῶν σε-
βασμίων ἀγαπητῶν ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν. Ὅθεν
ἐπαναλαμβάνομεν καὶ αὐτῆς τὰς ταπεινάς ἡμῶν πατρι-
κάς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, καὶ παρακαλοῦμεν ἐκ βάθους
ψυχῆς; καὶ καρδίας τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
καὶ θεόν, ὅπως φωτίσῃ πάντας ἡμᾶς καὶ ἐνισχύσῃ
καὶ ὁδηγήσῃ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν καὶ σωτηριον
κατὰ τὸ πανάγιον αὐτοῦ φέλιγμα ἀμήν.

2.
CHRISTAKIS ZOGRAPHI
ANIMADVERSIONES IN REGULAS PRO CREANDO PATRIARCHA CONDITAS
1872 novembris 17 29.

Ο κύριος Χρηστάκης Ζωγράφος λέγει: "Ἐχω νὰ παρατηρήσω τὸ ἔξῃ; ἐπὶ τοῦ ὅλου κεφαλαίου τοῦ περὶ ἐκλογῆς πατριάρχου κανονισμοῦ· τὸ πρῶτον ἀφ' ὅρου εἶναι μία προεισαγωγὴ διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ πατριάρχου, ἀλλὰ δὲν ἔχει σχέσηιν πρὸς ταύτην, διότι περιορίζεται ἐπὶ μόνῃς τῆς ἐκλογῆς τοῦ τοποτηρητοῦ."

• B. D. Calliphron, t. cit., p. 87-8. Carpit orator ordinationem illam quae anno 1861 edita habetur typis impressa in hac collectione nostra, t. XI, col. 288-90.

ἀλλὰ τὸ δεύτερον, ἅπαντες ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ πατριάρχου, εἶναι στενῶς συνδεσμένον μὲ τὰ ἀκόλουθα ἄρθρα μέχρι τοῦ ὀγδόου. Καθόσον δ' ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ ἄρθρα, ὁ σκοπὸς τῶν συνταξάντων ταῦτα οὐδὲν ἕτερον ἀφορᾷ, εἰμὴ νὰ δώσῃ τὰ δικαιώματα, τὰ ὅποια ἔχουσιν ἑκάτερον μέρος τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ πατριάρχου. Παραδείγματος χάριν προσπαθεῖ νὰ ἐκαινοποιήσῃ τὴν ἀνάγκην τῶν ἀρχιερέων, εἰδῶν τὰ ἀνήκοντα δικαιώματα εἰς τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον καὶ τὴν τελείαν ἐκτέλεσιν τῆς ἐκλογῆς εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον· ὁ σκοπὸς οὗτος εἶναι δικαιοῦς ἀλλ' ἔχει κατ' ἐμὲ ἀλλείψεται, διότι τὰ δικαιώματα, ἅπαν χωρηγεῖ εἰς τε τὸν κλήρον καὶ τὸν λαόν, εἶσι συγκαχυμένα καὶ ἀλλοτρή· εἰς μὲν τὸν κλήρον δίδει τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐρχῶνται· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ πατριάρχου, ἢ διὰ ψηφοθεσιῶν στέλλωσι τὴν γνώμην των, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τῆτος δὲν εἶναι πλήρες· διότι, ἐὰν τύχῃ εἰς ἐκλέξιμος νὰ λάβῃ μίαν μόνον ψήφον, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ πέμπτου ἄρθρου, ἔστω καὶ ὁ ἰσχυρότερος πάντων, ἀποκλείεται τῆς ἐκλεξιμότητος, διότι κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐκλέξιμοί εἰσιν οἱ λαχόντες τριῶν ψήφων ἑκτὸς τούτου, οἱ ἔξω ἀρχιερεῖς μόνον προτείνουσιν ὑποψηφίους, ἀλλὰ δὲν λαμβάνουσι μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν. διότι αὕτη πράγματι γίνεται παρὰ τῶν ἐνδημιούντων ἀρχιερέων, ὥστε τοιοῦτοτρόπως δίδεται καὶ δὲν εἰδεται δικαίωμα εἰς τοὺς ἔξω ἀρχιερεῖς. Εἰς δὲ τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον ἠθέλησαν ἔ νόμος νὰ δώσῃ τινὰ δικαιώματα, οὐχὶ κατὰ χάριν, διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι ὁ πατριάρχης δὲν εἶναι μόνον ἀρχηγὸς ἐκκλησιαστικῶς, ἢ μάλλον πρέσβυς τῆς συνόδου, καθόσον ἀφορᾷ τὸ ἐκκλησιαστικὸν μέρος, καὶ μηδὲν δυνάμενος πράξει ἄνευ αὐτῆς, ἀλλ' εἶναι καὶ ἔθναρχος ὡς τοιοῦτος δέ, κίετται πρόνοια καὶ δικαιώματα, χωρηθέντα αὐτῷ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καὶ ἀφορώντα ἔθνα καὶ συμπερόντα, καὶ διὰ τοῦτο οἱ συνταξάντες τὸν

κανονισμὸν ἠθέλησαν νὰ δώσῃν δικαιώματα εἰς τὸ ἔθνος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ πατριάρχου, ἀλλ' ἐπίσης δίδονται καὶ δὲν δίδονται καὶ εἰς αὐτὸ δικαιώματα ὡς καὶ εἰς τὸν κλήρον, συμβαίνει δὲ ἐν παρατρέψον, τὸ νὰ γίνωνται τρεῖς ἐκλογαί· ὁ λαὸς ἔχει ὀλην τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὸν ἀπαιτούμενον σεβασμὸν πρὸς τὸν κλήρον, οὐχ ἥτιοί ἡμῶς καὶ τὰ δικαιώματα ἑκατέρων πρέπει νὰ ὑπάρχωσι οὐρανόθεν καὶ ἠνωμένα ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ πατριάρχου, διότι κληρὸς καὶ λαὸς ἀπαρτίζουσι τὰ δύο στοιχεῖα, τὰ ὅποια συνέρχονται εἰς τὴν ἐκλογὴν πατριάρχου καὶ ἔθναρχου συγχρόνως. Οὗτος ἦτο βεβαίως καὶ ἔ σκοπὸς τῶν συνταξάντων τοὺς κανονισμοὺς, ἀλλ' ἕνεκα τῶν περιστάσεων δὲν ἐπετεύχθη· εἶπεν προτείνω, ἐὰν ἐγκριθῆ, νὰ διορισθῆ, ὡς πρὸς τὴν διακρίσιν τῶν δικαιωμάτων ἑκατέρων τῶν στοιχείων, μικτῆ τετραμελῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις νὰ σκεφθῆ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ δοθῶσι πλήρη τὰ δικαιώματα, ἅπαν ἔχει ἕκαστον αὐτῶν, καὶ καθυποβάλλῃ εἰς τὴν ἐθνοσυνέλευσιν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας αὐτῆς.

Μετὰ τινὰ συζητήσιν ἡ ἐθνοσυνέλευσις παραδεχάμενη παρῆφαί τὴν πρότασιν τοῦ κυρίου Χρηστάκη Ζωγράφου, προέβη ἐπὶ τῆ βάσει ταύτης εἰς τὸν οἰκουμηνικὸν μικτῆς ὀκταμελοῦς ἐπιτροπῆς. ἐντολήν ἐχούσης, ὅπως συντάξῃ σχέδιον περὶ καταληλοῦτος τρόπου τῆς ἐκλογῆς τοῦ πατριάρχου, καὶ ὑποβάλλῃ αὐτὸ ἐν τῇ προσεχῇ συνεδρίσει αὐτῆς. Μίση δὲ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἐξελέξατο ἐκ μὲν τῶν ἀγίων ἀρχιερέων τὴν αὐτοῦ σεβασμιότητα τὸν πρέσβυρον αὐτῆς ἔγον Δέρκων κύριον Νεόφυτον, καὶ τοὺς σεβασμιωτάτους μητροπολίτας Ἰκονίου κύριον Σωφρόνιον, Βελεγράδων κύριον Ἀνθίμιον καὶ Χαλεπίου κύριον Τιμόθεον, ἐκ δὲ τῶν λαϊκῶν τοὺς κυρίους μέγαν λογοθέτην, Χρηστάκη Ζωγράφον, Σαυφῶντα Ζωγράφον καὶ Κωνσταντῖνον Καλλιδῶν.

3.
OCTO VIRORUM CONSILII RELATIO SUPER EMENDATO CAPITULO DE CREANDO PATRIARCHA *

1872 novembris 29 decembris 12.

Σεράσιοι καὶ φίλοι συνάδελφοι.

Ἀναδεχθέντες οἱ ὑποφαινόμενοι τὴν κατὰ τὴν συνεδρίσιν τῆς δεκάτης ἑβδομῆς δεδύοντος μὴνός ἀναταθεῖσαν ἡμῖν παρὰ τῆς ἐθνοσυνελεύσεως ἐντολήν τοῦ διατυπωθεῖσαι νέον σχέδιον περὶ ἐκλογῆς πατριάρχου ἐπὶ βάσεων κατὰ τὴν εἰρημένην συνεδρίσιν παραδεχθεῖσαν, ἦτο κληρὸς καὶ λαὸς, ἐν ἰσοψηφίᾳ περιστάμενοι, ἐν μίᾳ καὶ μόνῃ συνεδρίσει τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως νὰ ἐκλέγῃσι δι' ἀπολύτου κλεινοψηφίας τὸν οἰκουμηνικὸν πατριάρχην, καθυποβάλλομεν ὡς ἔξης τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἡμετέρων συνδιασκέψεων καὶ συζητήσεων.

Ἄρθρον β'. Ἀφ' οὗ ἐνεργηθῶσι τὰ ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ διατετυπωμένα, ἐντὸς μίαις ἑβδομάδος πέμπτονται, ὑπογεγραμμένα παρὰ τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου, πρὸς πάντας τοὺς τῆ οἰκουμηνικῆς θρόνον ὑποκαίμενους μητροπολίτας, ἐγκύκλιος ἐπιστολαί, προσκαλοῦσαι αὐτοὺς ἵνα, ἐντὸς τεσσαράκοντα καὶ μίαις ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιστολῶν τούτων, ἢ ἐνδημήσωσι προσωπικῶς εἰς βασιλεύουσαν, ἢ ἐξαποσταλέωσι πρὸς τὸν τοποτηρητὴν τὴν γνώμην αὐτῶν ἐν δελτίῳ, περὶ οὗτινος ἐκ τοῦ σὺνδου τῶν ἐν τῷ ἐφεξῆς δευτέρῳ παραγράφῳ ἀναφερομένων ἱεραρχῶν ἕκαστος ἐγκρίνει ἐν τῇ οἰκίᾳ συνεδίσει ὡς ἄξιον τοῦ ἀναλαβεῖν τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Ἡ δὲ ἀπάντησις, ἢ περιέχουσα τὸ δελτίον, στέλλεται ἐγκλεισμένη ἐντὸς φακέλλου, ἰσπραγιμένου πάντε

ς σφραγίσαι καὶ φέροντες ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὰς λέξεις μετὰ δελτίου. Αἱ τοιαῦται δὲ ἐπιστολαὶ φυλάττονται· ἀθίκεται ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου.

Ἐκτὸς τούτων, στέλλονται ἐπιστολαὶ πρὸς τοὺς κατοίκους ἁπασῶν τῶν μητροπολιτικῶν ἱεραρχῶν τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου, προσκαλοῦσαι αὐτοὺς ἵνα ἐκλέξωσι, κατὰ κανονισθῶμενον τρόπον, ἕνα ἀντιπρόσωπον ἀφ' ἑκάστης ἱεραρχίας, καὶ πέμψωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν, κατὰ τὸν ταχθέντα καιρὸν.

Ἄρθρον γ'. Παρομοίως δι' ἐπιστολῶν τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου προσκαλοῦνται καὶ οἱ τυχόν ἐν βασιλευούσῃ παρεπιδημοῦντες μητροπολίται, ἵνα καὶ οὗτοι παρευρεθῶσιν ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελύσει μετὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου.

Ἄρθρον δ'. Περὶ πάντε ἡμερῶν τῆς προθεσμίας τῶν τεσσαράκοντα μίαις ἡμερῶν, ὁ τοποτηρητὴς μετὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου ἐκδίδει προσκλητήρια γράμματα πρὸς πάντας τοὺς ὑπὸ τοῦ παρόντος κανονισμοῦ διοριζομένους ἵνα ἀπαρτίζωσι τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν κληρικῶς τε καὶ λαϊκῶς, ἐν οἷς συμμετοχῇ ἢ ῤῆθῃ ἡμέρα καὶ ὥρα τῆς συνεδριάσεως, καθ' ἣν συναθροισθέντων ἀπάντων, καὶ ἐξελεγχθέντων τῶν τε συστατικῶν καὶ τῆς ταυτότητος τῶν προσώπων, τότε, κλεισμένων τῶν θυρῶν, ἀνοίγονται καὶ ἀριθμοῦνται τὰ δελτία παρὰ τοῦ γραμματέως τῆς συνόδου καὶ τεσσάρων μελῶν τῆς συνελεύσεως, δύο ἀρχιερατικῶν καὶ δύο λαϊκῶν, ἐνώπιον ἀπάντων τῶν μελῶν.

Ἄρθρον ε'. Ἐν τῷ διαστήματι τῆς τῶν τεσσαράκοντα καὶ μίαις ἡμερῶν προθεσμίας ὁ τοποτηρητὴς

* Articulus I immutatus relictus est; habetur t. XL, col. 528 D.
* Ibid., p. 88-92.
CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

ἐπιδοῦν προσηγήτρια γράμματα πρὸς δώδεκα χωρο-
επισκόπους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ἐλθεσὶν
εἰς τὰ πατριαρχεῖα καὶ λάβωσι μέρος εἰς τὴν ἐκ-
λογικὴν συνέλευσιν.

Ἄρθρον δ'. Ἐπίσης, ἐν τῷ διαστήματι τῆς τῶν
πρωτοεπισκόπων καὶ μίας ἡμέρας προεπισκόπου, ὁ τοπο-
τητής ἐπιδοῦν ὑπομνήματα εἰς ἐκαστὴν ἐνορίαν τῆς
πρωτοεπισκοπῆς, διατεταγμένον κατὰ κανονικοθετημένον ῥά-
σκον τὴν ἐκλογὴν ὄσο ἀπὸ ἐκαστῆν ἐνορίαν ἀντιπρο-
σώπων, ὅπως ἐλθεσὶν εἰς τὰ πατριαρχεῖα πρὸς τὴν
ἡμερῶν τοῦλάχιστον τῆς διὰ τὴν ἐκλογικὴν συνέλευ-
σιν προδιορισθείσης ἡμέρας, καὶ προσβῶσιν, ὑπὸ τὴν
προεδρίαν αὐτοῦ, εἰς ἐκλογικὴν δώδεκα ἀτόμων λαϊ-
κῶν, ὅτινα μέλλουσιν ἵνα ἀντιπροσωπεύωσιν ἐν τῇ
ἐκλογικῇ συνεδριάσει τὸν λαὸν τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως.

Ἄρθρον ε'. Κηρυχθεὶς ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ
τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως, μετὰ τὴν
ἐξακριβωσιν τῆς τῶν προσώπων ἐπιτότητος, καὶ πρὶν
ἢ ἐκτελεσθῶσιν αἱ τελευταῖαι διατάξεις τοῦ δ' ἁρθροῦ,
προσκαλεθόνται πάντα τὰ μέλη τῆς ἐκλογικῆς συναλεύ-
σεως, ὅπως καταθέσωσι παρ' αὐτῶν ψηφοδέλτιον ἐσφρα-
γισμένον, περιέχον τὸ ὄνομα οὐδὲν ἱεραρχῶν ἔγκριται
ἐκαστον ἐν τῇ οικίᾳ συνείδηται ὡς ἄξιον τοῦ ἀνα-
λαβῆναι τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, τὰ δὲ ψηφοδέλτια
ταῦτα ἀναμύθωνται μετὰ τῶν ψηφοδελτίων τῶν ἀπόν-
των ἀρχιερέων.

Ἄρθρον ζ'. Πάντα τὰ μέλη τῆς ἐκλογικῆς συν-
αλεύσεως ἔχουσιν ἀνά μίαν ψῆφον ἑκαστον.

Ἄρθρον η'. Ὁ λαχὼν ἐν τοῖς ψηφοδελτίοις ἀπάν-
των τῶν παρόντων καὶ ἀπόντων ἐκλογικῶν τῆς
ἀπολύτου πλειονοψηφίας ἀνακηρύσσεται αὐθιγα πατρι-
άρχης ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ.

Ἄρθρον θ'. Ἐάν τὰ ψηφοδέλτια μὴ παράσχωσι
τὴν ποδουμένην ἑπὶ αὐτῶν πλειονοψηφίαν, πρὸς ἀκριβῆ
διατήρησιν τῆς ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν πατρὸς
ἀπαιτουμένης ἰσοψηφίας κλήρου καὶ λαοῦ, ἀριθμοῦν-
ται οἱ ἀντικρῶσποι τοῦ ἦττον ἐν τῇ συνεδριάσει
ἀντιπροσωπευομένου στοιχείου, τὸ δ' ἕτερον στοιχεῖον
ἀνατίθῃσιν αὐθιγα διὰ σχετικῆς πλειονοψηφίας τὰς
ἑαυτοῦ ψῆφους εἰς ἴσον ἐκείνους ἀριθμὸν ἀντικρῶσι-
των αὐτοῦ.

Ἄρθρον ια'. Ἐν ἰσοψηφίᾳ συγκροτηθείσης οὕτως
τῆς συναλεύσεως, τὰ τε κληρικὰ καὶ τὰ λαϊκὰ μέλη
αὐτῆς ἐγγράφουσιν ἐν ψηφοδελτίῳ τὸ ὄνομα οὐδὲν
ἐγκρινούσιν ἐκ τῶν ἐν τοῖς πρώτοις ψηφοδελτίοις
διαλαμβανόμενων ἱεραρχῶν· διαλογῆς δὲ γενομένης,
ἀνακηρύσσεται πατριάρχης ὁ λαχὼν τῆς ἀπολύτου
πλειονοψηφίας τῶν ἱσαριθμῶν ἀντικρῶστων κλήρου
καὶ λαοῦ.

Ἄρθρον ιβ'. Ἐάν καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ψηφοφορία
μὴ ἀπλήρῃ εἰς τὴν ζητουμένην ἀπόλυτον πλειονο-
ψηφίαν, τὰ λαβόντα μέρος εἰς αὐτὴν μέλη τῆς συν-
αλεύσεως ἐγγράφουσιν ἐν ἰδιαιτέρῳ ψηφοδελτίῳ ἑκαστον
αὐθιγα ἐν τῶν ὄσων τὰς πλείονας ψῆφους λαβόντων
ὀνομάτων, καὶ ὁ λαχὼν τῆς πλειονοψηφίας ἀνακηρύ-
σσεται ὑπὸ τῶν νομίμων καὶ ἐντελῶς ἀντικρῶστων.

των ἀνατὰ τὴν κλήρον καὶ τὸν λαὸν τοῦ οἰκουμεν-
ικοῦ θρόνου ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως πατριάρχης.

Ἄρθρον ιγ'. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ἐπὶ ἀρ-
μοτίων τῶν ἐνοριῶν, λίσεται τὸ ζήτημα διὰ τῆς
ψῆφου τοῦ τοποτηρητοῦ.

Ἄρθρον ιδ'. Αὐθιγα πρὶν συναστῆται ἀναφορὰ κατὰ
τὴν ἀρχαίαν τάξιν καὶ ὑπεβάλλεται τῇ ὀφθαλμὸν
Ἄρσο δὲ ὁ πατριάρχης, προσληθεὶς κατὰ τῆς κυβερ-
νήσεως, παρουσιασθῆναι πρῶτον ἐνώπιον τῆς αὐτοῦ
ἐπιτοκοτομικῆς μεγαλειότητος καὶ ἀναγνωρισθῆναι, ἀκ-
λουθῶς δὲ μεταβῆναι εἰς τὴν ὀφθαλμὸν πόλιν, τότε ἐπανέρ-
χεται εἰς τὰ πατριαρχεῖα μετὰ τῆς συνθέσεως παρα-
τάξεως, καὶ ἐκτελοῦνται τὰ εἰδησιμὰ.

Προσωπικὸς σχηματισμὸς τῆς ἐκλογικῆς
συναλεύσεως.

Ἄρθρον α'. Ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις σύγκεται ἐκ
κληρικῶν καὶ λαϊκῶν μελῶν.

Ἄρθρον β'. Κληρικὰ μὲν μέλη εἰσὶ· α') σύμπαντες
ἀναειρητικῶς οἱ μητροπολίται τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου,
β') δώδεκα χωροεπίσκοποι τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἄρθρον γ'. Λαϊκὰ δὲ μέλη εἰσὶ· α') οἱ ἀντικρῶ-
σποι τῶν μητροπολιτικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ οἰκουμενι-
κοῦ θρόνου, β') δώδεκα ἀντικρῶσποι τῶν ἐνοριῶν
Κωνσταντινουπόλεως, γ') οἱ ἀντικρῶσποι τῶν παρα-
δουναβίων ἡγεμονιῶν, δ') ὁ ἡγεμὸν τῆς Σάμου ἢ ὁ
ἐπὶ τούτῳ ἀπεσταλμένος ἀντικρῶσπος αὐτοῦ.

Ταῦτα πάντα καθυποβάλλονται, σεβασμοὶ καὶ τι-
μοὶ συνάδαλοι τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιφυσίᾳ, ὡς δόξαντα
ἡμῖν τὰ μέλλον ἐξασφαλίζοντα τὴν δικαίαν καὶ ἐπι-
τυχήν ἐκλογὴν τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν πνευματικοῦ καὶ
ἔθνικοῦ ἀρχοντος, εὐελπιστοῦμεν ὅτι εὐσυνειδήτως
ἐξετελέσωμεν τὴν ὑπ' ἡμῶν ἡμῖν ἀνατεθείσαν ἐντολήν,
ἐφ' ᾗ καὶ μετὰ παρηρησίας ἐπικαλούμεθα τὴν ὑμετέ-
ραν ἐπιείκειαν ἐπὶ ταῖς ἁλλείψεσι, δι' ἃν ἐκπλήρωσε
τυχρὸν τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν τὸ κατεσκευασμένον τοῦ
χρόνου. Κοινοποιούμεν δὲ συνάμα ὑμῖν, ὅτι ὁ μέγας
λογοθέτης μειοψηφῶν θεωρεῖ μέλλον συνάμα τῆ
ἀπὸ ἀλώσεως ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ προ-
τιμητέαν συνάμα τὴν ἅμα τῇ χρεῖται τοῦ οἰκου-
μενικοῦ θρόνου ἀνευ μεσοπατριαρχεῖας ἐκλογὴν τοῦ
πατριαρχοῦ, συναρχομῶν ἐπὶ ταῦτ' ὅσων μελῶν τῆς
ἱεραρ. συνέδου, τῶν λοιπῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει
κατεπιθεμῶντων μητροπολιτικῶν, τῶν κληρικῶν τῆς
μεγάλης ἐκκλησίας, τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σάμου καὶ ἀντι-
κρῶστων τῶν ἀναριῶν καὶ τῶν ἐνοριῶν τῆς Κων-
σταντινουπόλεως.

- Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆ 30 νοεμβρίου 1872.
- † ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
- † ὁ Ἰκονίου Σωφρόνιος.
- † ὁ Βελιγρέδων Ἀνθίμος.
- † ὁ Χαλκιδίου Τιμόθεος.
- ὁ μέγας λογοθέτης Σταυράκης Ἀριστάχης.
- Χρηστάκης Ζωγράφος.
- Σενοφῶν Ζωγράφος.
- ὁ εἰσηγητὴς Κωνσταντῖνος Καλλιμάδης.

RATIO SERVANDA IN ELIGENDIS VIRIS AD EXSEQUENDA PUBLICA MUNIA DEPUTATIS
1873 februarii 14/96.

PAROCHIAE.

Ἄρθρον 1. Αἱ ἐνορίαι τῶν ὑπὸ τῶν οἰκουμενικῶν
θρόνων ἐπαρχιῶν, αἱ τε τῶν πόλεων καὶ αἱ τῶν χω-
ρίων, διαίρονται εἰς τρεῖς τάξεις· καὶ αἱ μὲν ἔχουσαι
ἀνεὶ τῶν 200 ἐνοριῶν εἰσὶ πρώτης τάξεως ἐνορίαι,
αἱ δὲ ἔχουσαι ἀπὸ 100—200 ἐνοριῶν εἰσὶ δευτέρας
τάξεως, καὶ αἱ ἔχουσαι κάτω τῶν 100 ἐνοριῶν εἰσὶ
τρίτης τάξεως.

Ἄρθρον 2. Ἐκαστὴ ἐνορία θέλει κρατῆν ἐνοριῶν
μητρῶν, ἐν τῷ ὅσῳ θέλουσιν ἐγγράφουσαι, εἰς
ἀνεειρητικῶς οἱ ἐνοριῶν· ἐν τῷ βιβλίῳ δὲ τούτῳ θέ-
λει δηλοῦσθαι ἡ χρονολογία τῆς ἐγγραφῆς ἐκαστοῦ,
ἡ ἡλικία αὐτοῦ, ἐάν ἢ νυμφευμένος ἢ οὐ, τὸ ἐπάγ-
γμα αὐτοῦ, καὶ τὸ χρηματικὸν ποσόν, ὅπως θέλει
κλήροναι κατ' ἔτος.

Ἄρθρον 3. Πᾶς ἐρθέδοξος κατοικῶν ἐν τινὶ ἐνο-
ρίᾳ, ὅπως ἢ τακτικῶς αὐτῆς ἐνοριῆς, πρέπει νὰ κατα-

• Ibid., p. 175-88. Huius ordinationis formam conventus nationalis, latè suffragiis, probavit in congressu habito die
30 augusti / 11 septembris 1872. Ibid., L. VII, p. 88.

γραφή εν τῷ μητρώῳ αὐτῆς καὶ πληρώσῃ εἰς τὸ ἄδ' ἐκαστὴν τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἀρθρῷ 9 ἀναφο-
 ρομένων συνεισοφορῶν, ὅσας προεδρεύεται κατ' ἔτος
 ἐκαστὸν ἐνοριακὸν συμβούλιον, τὸ δὲ ἐνοριακὸν συμβούλιον
 ὀφείλει νὰ συμφερροῦται μὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, τὴν
 ὅσας ἀπαγορεύεται εἰς αὐτὸ νὰ ἐπαρῆ, ἐκτὸς ἐν οἱ
 πόροι τῆς ἐνορίας ὑπερβῶσι τῆς ἀνάγκης αὐτῆς, καὶ
 ὑπάρχῃ ἀπελευθερωμένη ἀνάγκη ἐκείνου τινὸς δε-
 κνήνῃ.

Ἄρθρον 4. Οἱ πληρόντας κατ' ἔτος τριπλασίαν
 τοῦλάχιστον ἐνοριακὴν συνδρομήν, δηλαδή ἐν μὲν ταῖς
 πόλεσι γρόσια ἐξήμισθα, ἐν δὲ τοῖς χωρίοις γρόσια
 τριπλάσια, εἰσι πρῶτης τάξεως ἐνοριται. Οἱ πληρόν-
 τας δεκαπλασίαν τοῦλάχιστον ἐνοριακὴν συνδρομήν,
 δηλαδή ἐν ταῖς πόλεσι διακόσια γρόσια καὶ ἐν τοῖς
 χωρίοις ἑκατὸν γρόσια κατ' ἔτος, εἰσι μεγάλοι ἐνοριται.
 Οἱ πληρόντας δὲ πεντακόσια τοῦλάχιστον γρόσια κατ'
 ἔτος, εἰς τὴν ἐνορίαν αὐτῶν εἰσὶν εὐαργεταὶ τῆς ἐνορίας.
 Αἱ ἐν τῷ παρόντι ἀρθρῷ διακρίσεις τῶν ἐνοριτῶν εἰσι
 τιμητικαί, καὶ δὲν παραβάλλονται τὴν πλήρη ἐξίσω-
 σιν τῶν ἐνοριακῶν δικαιωμάτων παρ' ἑλῶν ἐν γένει
 τῶν ἐνοριτῶν.

Ἄρθρον 5. Ἐκαστὴ ἐνορία διευθύνεται παρ' ἑνὸς
 ἐνοριακοῦ συμβουλίου, τὸ ὅποιον φροντίζει περὶ τῆς
 εἰσπράξεως τῶν ἐνοριακῶν πόρων, ἐκταλεῖ τὰς τακτι-
 κάς ἐνοριακὰς δαπάνας, καὶ σκέπτεται περὶ τῶν ἐνο-
 ριακῶν ἀναγκῶν καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας
 αὐτῶν. Εἰς τὸ τέλος δ' ἐκαστοῦ ἔτους, δίδει λόγον
 τῶν πράξεων του εἰς τὴν ἐνοριακὴν συνέλευσιν καὶ
 καθυπεβάλλει τακτικῶν λογαριασμῶν τῶν ἐσόδων καὶ
 ἐξόδων τῆς ἐνορίας.

Ἄρθρον 6. Τὸ ἐνοριακὸν συμβούλιον σύγκαιται ἐκ
 τοῦ προστώτους τῆς ἱερέας ἐκκλησίας καὶ τεσσάρων
 ἑτέρων μελῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις τρίτης τάξεως ἐκ τοῦ
 προστώτους καὶ ἑξ ἑτέρων μελῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις
 δευτέρας τάξεως, καὶ ἐκ τοῦ προστώτους καὶ ἑκτῶ
 ἑτέρων μελῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις πρῶτης τάξεως.

Ἄρθρον 7. Τὰ μέλη τοῦ ἐνοριακοῦ συμβουλίου
 ὀφείλουσι νὰ ὦσιν ἐνοριται καὶ νὰ μὴ ὑπόκεινται εἰς
 κανένα ἐκ τῶν λόγων, ὅστινες ἐμποδίζουσιν αὐτὰ νὰ
 ὦσι μέλη τῆς ἐνοριακῆς συνέλευσεως, κατὰ τὸ ἀρ-
 θρον 12. ἐκλέγονται δὲ κατ' ἔτος παρὰ τῆς ἐνοριακῆς
 συνέλευσεως, καὶ εἰσι πάντοτε ἐκλέξιμα καὶ διὰ τὸ
 ἐπιμένον ἔτος. Συνιστάται δὲ εἰς τὴν ἐνοριακὴν συν-
 ἔλευσιν. ἵνα ἐκλέγῃ ὡς μέλη τοῦ ἐνοριακοῦ συμβου-
 λίου τοὺς ἐπὶ ἱκανότητι καὶ τιμιότητι διακρινομένους
 ἐνοριται.

Ἄρθρον 8. Τὸ ἐνοριακὸν συμβούλιον συνέρχεται
 τοῦλάχιστον ἀπᾶς τῆς ἑβδομάδος, ἐκλέγει δὲ μεταξὺ
 τῶν μελῶν αὐτοῦ ἕνα πρόεδρον, ὅστις φροντίζει περὶ
 τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεών του, καὶ ἕνα ταμίαν,
 ὅστις συντάξει ἐπὶ ἀποδείξει του τὰ ὀφειλόμενα εἰς τὸ
 ἐνοριακὸν ταμεῖον, ἐνεργεῖ τὰς ἀναγκαίας πληρωμα-
 τώπων ἰγγράφου διαταγῆς τοῦ προέδρου, καὶ συμ-
 φώνως μὲ τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐνοριακῆς συνέλευσεως
 καὶ τοῦ ἐνοριακοῦ συμβουλίου, καὶ κρατεῖ τακτικῶν
 λογαριασμῶν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ἐνορίας.

Ἄρθρον 9. Οἱ πόροι τοῦ ἐνοριακοῦ ταμεῖου εἰσὶν
 αἱ τακτικαὶ καὶ ἐκτακτοὶ συνδρομαὶ τῶν ἐνοριτῶν καὶ
 ἄλλων προσώπων, καὶ τὰ εἰσοδήματα τοῦ κεφαλαίου
 ἢ τῶν κτημάτων, τὰ ὅποια ἤθελεν ἀποκτήσῃ ἐν τῷ
 μελλοντι ἡ ἐνορία.

Αἱ δαπάναι δὲ αὐτοῦ εἰσι·
 α) Συνεισοφοραὶ χρησιμεύουσαι πρὸς συμπλήρωσιν,
 ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, τοῦ ἀπαιτουμένου ποσοῦ πρὸς
 διατήρησιν τῶν σχολείων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν
 καταστομάτων τῆς ἐνορίας.
 β) Συνεισοφοραὶ τακτικαὶ καὶ ἐκτακτοὶ εἰς τὸ ἐπαρ-
 χιακὸν ταμεῖον ὑπὲρ τῶν κεντρικῶν σχολείων καὶ
 φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῆς ἐπαρχίας, εἰς ἣν
 ἡ ἐνορία ἀνήκει.

Ἄρθρον 10. Ἐκτὸς τῆς τακτικῆς ἐνοριακῆς συνει-
 σοφορῆς εἰς τὸ ἐπαρχιακὸν ταμεῖον, ἣτις ἐρίζεται ἐν
 τῷ ἀρθρῷ 19, τὸ ποσόν, ὅπερ θέλει δίδει ἡ ἐνορία

δὲ ἐκαστὴν τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἀρθρῷ 9 ἀναφο-
 ρομένων συνεισοφορῶν, ὅσας προεδρεύεται κατ' ἔτος
 παρὰ τῆς ἐνοριακῆς συνέλευσεως, τῆς προέσεως τοῦ
 ἐνοριακοῦ συμβουλίου, τὸ δὲ ἐνοριακὸν συμβούλιον
 ὀφείλει νὰ συμφερροῦται μὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, τὴν
 ὅσας ἀπαγορεύεται εἰς αὐτὸ νὰ ἐπαρῆ, ἐκτὸς ἐν οἱ
 πόροι τῆς ἐνορίας ὑπερβῶσι τῆς ἀνάγκης αὐτῆς, καὶ
 ὑπάρχῃ ἀπελευθερωμένη ἀνάγκη ἐκείνου τινὸς δε-
 κνήνῃ.

Ἄρθρον 11. Ἡ ἐνοριακὴ συνέλευσις συνέρχεται,
 κατὰ πρόβλεπον τοῦ προέδρου τοῦ ἐνοριακοῦ συμβου-
 λίου, τακτικῶς μὲν εἰς κατ' ἔτος, τὴν τρίτην ἡμέραν
 τῶν Χριστουγέννων καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα·
 ἐκτάκτως δὲ, ὅσας ἤθελε παρουσιασθῆ ἀνάγκη. Καὶ
 κατὰ μὲν τὴν συνέλευσιν τῶν Χριστουγέννων, ἐκλέγει
 τὰ μέλη τοῦ ἐνοριακοῦ συμβουλίου, λαμβάνει γῶσιν
 τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐνοριακῶν πραγμάτων κατὰ τὸ
 παρελθὸν ἔτος, καὶ ἐξελέγχει τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ
 ταμεῖου· κατὰ δὲ τὴν συνέλευσιν τοῦ Πάσχα, λαμβάνει
 γῶσιν τῆς θέσεως τοῦ ταμεῖου καὶ ἀποφασίζει,
 συμφώνως μὲ τὰ ἀρθρα 8, 9, 10, τὸ ποσὸν τῶν δια-
 φορῶν ἐνοριακῶν συνεισοφορῶν κατὰ τὴν συνέλευσιν
 δὲ ταύτην ἡ ἐνοριακὴ συνέλευσις, ἐάν μιν ἡ ἐνορία ἔ-
 πρώτης τάξεως, ἐκλέγει τρεῖς ἐνοριακοὺς ἀντιπροσώπους,
 ὅστινες ἀντιπροσωπεύουσιν αὐτὴν ἐν τῇ ἐπαρχιακῇ συν-
 ἔλευσιν· ἐάν δὲ ἔ- δευτέρας τάξεως, ἐκλέγει δύο ἐνορια-
 κοὺς ἀντιπροσώπους· ἐάν δὲ ἔ- τρίτης τάξεως, ἐκλέγει
 ἕνα ἐνοριακὸν ἀντιπρόσωπον. Οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι δύ-
 νανται νὰ ληφθῶσιν εἴτε ἐκ τῶν ἐνοριτῶν τῆς αὐτῆς
 ἐνορίας, εἴτε καὶ ἐξ ἐνοριτῶν ἑτέρας ἐνορίας· ἐπιλο-
 οῦσιν ἑμῶς νὰ μὴ ὑπόκεινται εἰς οὐδένα ἐκ τῶν ἐμπο-
 διστικῶν λόγων τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ ἀρθρῷ 12.

Ἡ διάρκεια τῶν ἀντιπροσώπων τούτων ἔσται ἑτησία,
 εἰς τὸ τέλος δὲ ἐκαστοῦ ἔτους ὁ ἀντιπρόσωπος, τοῦ
 ὅποιου ἐληξεν ἡ ἐνορία, δύναται νὰ ἐκλεγθῇ καὶ πάλιν
 ὡς τοιοῦτος. Οὐδένα ἑμῶς δύναται νὰ ἀντιπροσω-
 πεύσῃ πλείον τῆς μίας ἐνορίας.

Ἄρθρον 12. Ἡ ἐνοριακὴ συνέλευσις σύγκαιται ἐξ
 ἑλῶν ἐν γένει τῶν ἐνοριτῶν. Δὲν δύναται ἑμῶς νὰ
 λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐνοριακὴν συνέλευσιν·

- 1) Οἱ ἐνοριται, οἱ ἐκείνοι καθύστερατοι τὴν ἑτη-
 σίαν αὐτῶν συνδρομήν.
- 2) Οἱ ἔχοντες ἡλικίαν κατωτέραν τοῦ 21 ἔτους.
- 3) Οἱ ἐνεκα εἰσνοσητικῆς ἀσθενείας εὐρισκόμενοι
 ὑπὸ κηδεμονίαν· καὶ
- 4) Οἱ κατηγορούμενοι ἢ καταδικασθέντες ἐπὶ ἐγ-
 κλήματι.

Ἄρθρον 13. Ὁ πρόεδρος τοῦ ἐνοριακοῦ συμβουλίου
 πρέπει νὰ εἰδοποιῇ ἑλῶς τοὺς ἐνοριται μίαν ἢ δύο
 ἡμέρας πρὸ τῆς συνέλευσεως διὰ νὰ παραρευθῶσιν εἰς
 αὐτήν, οἱ δὲ ἐνοριται ὀφείλουσι νὰ παραρευθῶσιν, καὶ
 ὅσας τις ἐξ αὐτῶν ἐκλέγεται εἰς ἐνοριακὴν ὑπερ-
 ρεσίαν, ὀφείλει νὰ δέχῃται αὐτήν, ἐν δὲν ὑπάρχωσι
 σπουδαῖοι λόγοι, ὅ ἄποιοι νὰ τὸν ἐμποδίζωσι, καὶ νὰ
 τὴν ἐκπλήρωσι πιστῶς καὶ εὐσυνειδήτως καθ' ἑλῶν αὐ-
 τῆς τὴν διάρκειαν.

Ἄρθρον 14. Ἡ ἐνοριακὴ συνέλευσις προεδρεύεται
 παρὰ τοῦ προστώτους ἱερέως τῆς ἐκκλησίας, ἀποφασί-
 ζει δὲ περὶ ἑλῶν τῶν εἰς αὐτήν καθυπεβαλλομένων
 ζητημάτων εἰς ἀπολύτου πλειοψηφίας τῶν ἐν τῇ συν-
 ἔλευσιν παρευρισκομένων ἐνοριτῶν· ἐν περιπτώσει δὲ
 ἰσοψηφίας, ἀποφασίζει ἡ ψήφος τοῦ προέδρου.

B. DIOECESSES.

Ἄρθρον 15. Ἐκαστὴ ἐπαρχία, συμπεριλαμβανο-
 μένης καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σύγκαιται ἐξ ἑλῶν
 τῶν ἐν αὐτῇ ἐνοριῶν. Διευθύνεται δὲ ὑφ' ἑνὸς ἐπαρ-
 χιακοῦ συμβουλίου, συγκαιμένου ἐκ τοῦ ἐπιμετῆρος ἢ
 τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ, καὶ ἑκτῶ μελῶν, ἐκλεγχο-
 μένων παρὰ τῆς ἐπαρχιακῆς συνέλευσεως.

Ἄρθρον 16. Τὰ ὑπὲρ τῆς ἐπαρχιακῆς συνέλευσεως
 ἐκλεγόμενα μέλη, τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου ἀνα-

Γρόσια: son piaster pecunia est turcica, coina pretium
 acquiritur libellam gallicam 0, 25 cent.

νοούτων κατά τὸ ἦμισυ κατ' ἔτος. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἄνευ
δύνανται νὰ ἐπιλεγθῶσι καὶ πάλιν παρ' αὐτῆς διὰ τὸ
ἐπιπλέον ἔτος· ἀρκεῖται δὲ νὰ δοῦν κἀναίκα τῆς ἐπαρ-
χίας ἑνορίων· προεὶτι δὲ ἀρκεῖται νὰ ἴσῃ κατανοητοί
εἰς οὐδέναι ἐκ τῶν ἐμποδιστικῶν λόγων, οἵτινες ἀνα-
φέρονται εἰς τὸ ἀρθρον 12. Συνιστάται δὲ εἰς τὴν
ἐπαρχιακὴν συνέλευσιν, ἵνα ἐπιλέγῃ ἕως μίλη τοῦ ἐπαρ-
χιακοῦ συμβουλίου πρόσωπα διακρινόμενα διὰ τὴν
ικανότητά των, τὴν τιμιότητά των καὶ τὰς πρὸς τὴν
ἐκκλησίαν, τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπερησίαν· των.

Ἄρθρον 17. Τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον φρονεῖται
καρὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν ἐπαρχιακῶν πόρων, εἰσπράττει
τὰς τακτικὰς ἐπαρχιακὰς δαπάνας καὶ οὐδέποτε καρὶ
τῶν ἐπαρχιακῶν ἀναγκῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς θηρα-
κείας αὐτῶν. Εἰς τὸ τέλος δ' ἐκάστου ἔτους εἰδει
λόγον τῶν πράξεων του εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν συνέλευ-
σιν καὶ καθυποβάλλει τακτικῶν λογαριασμῶν τῶν ἐσθ-
δων καὶ ἐξόδων τῆς ἐπαρχίας.

Ἄρθρον 18. Τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον προ-
εδρεύεται ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐ-
τοῦ, ἐπιλέγει δὲ κατ' ἔτος μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτοῦ
ἓνα ἀντιπρόεδρον καὶ ἓνα ταμίαν. Ὁ πρόεδρος διου-
θύνει τὰς συζητήσεις καὶ ἀρχειαί; τοῦ συμβουλίου,
καὶ φρονεῖται καρὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων
αὐτοῦ. Ὁ δὲ ταμίαι συντάσσει ἐπι ἀποδείξει του τὰ
ἀρχειώματα εἰς τὸ ἐπαρχιακὸν ταμεῖον, καὶ ἀναρρεῖ
τὰς ἀναγκαίαις πληρωμαῖς κατόπιν ἐγγράφου διαταγῆς
τοῦ προέδρου, ἀρχειώντος νὰ ἀναρρῇ συμφώνως μὲ τὰς
ἀποφάσεις τῆς ἐπαρχιακῆς συνελεύσεως καὶ τοῦ συμ-
βουλίου καὶ κρατῆ τακτικῶν λογαριασμῶν τῶν ἐσθδων
καὶ ἐξόδων τούτων. Τὸν πρόεδρον ἀπόντα ἀναπληροῖ
ὁ ἀντιπρόεδρος.

Τὸ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον συνέρχεται τοὐλάχιστον
ἐπὶ τῆς ἑβδομάδος, καὶ ἀποφασίζει καρὶ ἑλῶν τῶν
ζητημάτων κατὰ πλειοψηφίαν ἐν παριστώσει δὲ ἰσο-
ψηφίας, ἰσχύει ἢ ψῆφος τοῦ προέδρου.

Ἄρθρον 19. Πόροι τοῦ ἐπαρχιακοῦ ταμείου εἰσ-
ο

1) Αἱ τακτικαὶ συνεισφοραὶ τῶν ἐνορίων, αἵτινες
ἀρχειώνται εἰς τὸ πέμπτον τῶν τακτικῶν συνδρόμων
τοῦ ἑλοῦ τῶν ἐνοριῶν ἐκάστου.

2) Αἱ ἐκτακτοὶ συνεισφοραὶ τῶν ἐνορίων, αἵ ἀρ-
χειώμενα: κατὰ τῶν ἐνοριακῶν συνελεύσεων, συμφώνως
μὲ τὸ ἀρθρον 10.

3) Αἱ συνεισφοραὶ, αἵτινες ἀποπροαιρέτως ἤθελον
προσφερῆν αὐτῶν παρ' οὐδὲποτε προσώπου.

4) Τὰ εἰσοδήματα ἐκ τῶν κεραιῶν καὶ κτη-
μάτων, τὰ ὅποια ἤθελον ἀποκτήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι
ἡ ἐπαρχία.

Δαπάναι δὲ τοῦ ἐπαρχιακοῦ ταμείου εἰσ-
ο

1) Συνεισφοραὶ ὑπὲρ τῶν κεντρικῶν ἐπαρχιακῶν
σχολείων καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων.

2) Ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, συνεισφοραὶ πρὸς
ὑποστήριξιν τῶν ἐν ταῖς ἀποκεντρώσεσι ἐνοριακῶν ἐπαρ-
χόντων σχολείων καὶ πρὸς γύστασιν τοιαύτων ἔπου
δὲν ὑπάρχουσι.

3) Συνεισφοραὶ τακτικαὶ καὶ ἐκτακτοὶ εἰς τὸ
κεντρικὸν ἑθνικὸν ταμεῖον πρὸς θηρακείαν τῶν δια-
φόρων ἑθνικῶν ἀναγκῶν.

Ἄρθρον 20. Αἱ τακτικαὶ συνεισφοραὶ τῶν ἐπαρ-
χιακῶν ταμείων εἰς τὸ κεντρικὸν ἑθνικὸν ταμεῖον
ἀρχειώνται εἰς τὸ δέκατον τῶν εἰσπράξεων αὐτῶν ἐκ
τῶν τακτικῶν ἐνοριακῶν συνεισφορῶν.

Τὸ ποσὸν δὲ, ὅπερ θέλει εἰδει τὸ ἐπαρχιακὸν τα-
μεῖον διὰ τὰς ἑνα ἀναφερομένης ἑτήρας συνεισφοράς,
θέλει προσδιορίζεσθαι κατ' ἔτος τῇ προτάσει τοῦ
ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου κατὰ τῆς ἐπαρχιακῆς συνελέ-
σεως· τὸ δὲ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον θέλει νὰ συμ-
μορφῶται μὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, τὴν ὅποιαν ἀνα-
γορεύεται αὐτῇ νὰ ὑπαρρῇ, ἐκτὸς ἐν οἱ πόροι τῆς
ἐπαρχίας ὑπάρρῃσι τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, καὶ ὑπάρρῃ
ἀποδοδεγμένη ἀνάγκη ἐκτάκτου συνδρόμου.

Ἄρθρον 21. Ἡ ἐπαρχιακὴ συνέλευσις συνέρχεται,
κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ἀρχιερέως, τακτικῶς μὲν εἰς

κατ' ἔτος, τὴν κυριακὴν τὴν ἀμέσως μετὰ τὸ Χριστού-
γεννα καὶ τὴν κυριακὴν τοῦ Θωφῆ, ἐκτάκτως δὲ
ἐκάστου ἤθελε παρεσκευασθῆ ἀνάγκη. Καὶ ἐν μὲν τῇ
πρώτῃ συνεδρίσει ἐπιλέγει τὰ μέλη τοῦ ἐπαρχιακοῦ
συμβουλίου, λαμβάνει γνώσιν τῆς διαγραφῆσεως τῶν
ἐπαρχιακῶν πραγμάτων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, καὶ
ἐπιλέγει τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ ταμείου· ἐν δὲ τῇ
συνεδρίσει τῆς κυριακῆς τοῦ Θωφῆ, λαμβάνει γνώσιν
τῆς θέσεως τοῦ ταμείου καὶ ἀποφασίζει συμφώνως
μὲ τὸ ἀρθρον 19 καὶ 20 τὸ ποσὸν τῶν διαφόρων
ἐπαρχιακῶν συνεισφορῶν.

Κατὰ τὴν συνεδρίσιν δὲ ταύτην ἡ ἐπαρχιακὴ
συνέλευσις ἐπιλέγει κατ' ἔτος τὸν ἐπαρχιακὸν ἀντι-
πρόσωπον, ὅστις δύναται νὰ ληφθῇ εἴτε ἐκ τῶν
κατοίκων τῆς ἐπαρχίας εἴτε καὶ ἐκ τῶν κατοίκων
οἰκισθῆκασι ἄλλης ἐπαρχίας, καὶ ὅστις θέλει ἀπο-
ταλεῖ μέλος· τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐθνικῆς συν-
ελεύσεως.

Ἡ ἐπαρχιακὴ δὲ συνέλευσις τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως ἐπιλέγει δώδεκα ἐπαρχιακοὺς ἀντιπροσώπους.

Οἱ ἐπαρχιακοὶ ἀντιπρόσωποι ἀρχειώσιν νὰ μὴ ὑπό-
κινῶνται εἰς οὐδέναι ἐκ τῶν ἐμποδιστικῶν λόγων, τῶν
ἀναφερομένων ἐν τῷ ἀρθρῳ 12.

Ἡ διάρκεια τῶν ἐπαρχιακῶν ἀντιπροσώπων εἶναι
ἑτησία· ἐν τῷ τέλος δ' ἐκάστου ἔτους ἑκάστου ἀντι-
πρόσωπος δύναται νὰ ἐπιλεγθῇ καὶ πάλιν ὡς τοιοῦτος
κατὰ τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης ἐπαρχίας· οὐδεὶς δὲ ἀντι-
πρόσωπος δύναται ν' ἀντιπροσωπεύῃ πλείω τῆς μίας
ἐπαρχίας.

Ἄρθρον 22. Ἡ ἐπαρχιακὴ συνέλευσις σύγκαιται
ἐξ ἑλῶν τῶν ἐν τῷ ἀρθρῳ 11 ἀναφερομένων ἐνο-
ριακῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐπαρχίας. Ὁ ἀρχιερεὺς
δὲ ἀρχειοῖ νὰ εἰδοποιῇ αὐτοὺς μίαν τοὐλάχιστον ἑβδο-
μάδα πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς συνεδρίσεως, ἵνα παρευρι-
θῶσιν εἰς αὐτήν. Οἱ δὲ ἐνοριακοὶ ἀντιπρόσωποι
ἀρχειώσιν νὰ παρευρίσκωνται· καὶ ὅσους τις ἐξ αὐ-
τῶν ἐπιλέγεται δι' ἐπαρχιακὴν ὑπερησίαν, ἀρχειοῖ νὰ
δέχῃται αὐτήν, ἐν δὲν ὑπάρρῃσι σκευδαῖσι λόγοι, οἱ
ὅποιοι νὰ τὸν ἐμποδίζωσι, καὶ νὰ τὴν ἐκκληροί-
πιστῶς καὶ εὐσυνειδήτως καθ' ἑλῶν αὐτῆς τὴν
διάρκειαν.

Ἄρθρον 23. Ἡ ἐπαρχιακὴ συνέλευσις προεδρεύε-
ται κατὰ τοῦ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ,
ἀποφασίζει δὲ καρὶ ἑλῶν τῶν εἰς αὐτήν καθυπο-
βαλλομένων ζητημάτων δι' ἀπολύτου πλειοψηφίας τῶν
ἐν τῇ συνεδρίσει παρευρισκομένων ἐνοριακῶν ἀντι-
προσώπων. Ἐν παριστώσει δὲ ἰσοψηφίας, ἰσχύει ἢ
ψῆφος τοῦ προέδρου.

C.
URBS REGIA.

Ἄρθρον 24. Αἱ ἐθνικαὶ ὑποθέσεις ἑλῶν τῶν ὑπὸ
τῶν οἰκουμηνικῶν ὄρων ἐπαρχιῶν, αἵ συγκαταρούμεναι
ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, διεσθύνονται παρ' ἑνὸς ἐθνικοῦ
συμβουλίου, συγκαταμένου ἐξ ἐκτὸς μελῶν, ἐπιλεγομένων
κατὰ τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως, εἴτε μεταξὺ τῶν με-
λῶν αὐτῆς, εἴτε καὶ ἐκτὸς αὐτῶν, καὶ κρεδευομένην
ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ.

Ἄρθρον 25. Τὰ ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως
ἐπιλεγόμενα μέλη τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου ἀνανοῦνται
κατὰ τὸ ἦμισυ ἐν τῷ τέλος ἐκάστου ἔτους· δύνανται
ὅμως νὰ ἐπιλεγθῶσι καὶ πάλιν παρ' αὐτῆς διὰ τὸ
ἐπιπλέον ἔτος· ἀρκεῖται δὲ νὰ δοῦν μόνον ἢ τοὐ-
λάχιστον προσημνοὶ κἀναίκα Κωνσταντινουπόλεως
καὶ νὰ μὴ ὑπόκινῶνται εἰς οὐδέναι ἐκ τῶν ἐμποδισ-
τικῶν λόγων, οἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὸ ἀρθρον 12.

Συνιστάται δὲ εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, ἵνα ἐπι-
λέγῃ ἕως μίλη τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου πρόσωπα δια-
κρινόμενα διὰ τὴν ἱκανότητά των, τὴν τιμιότητά των,
καὶ τὰς πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπερη-
σίαν των.

Ἄρθρον 26. Τὸ ἐθνικὸν συμβούλιον, συμφώνως
μὲ τὸν δέποντα τὰς ἀρχειαίς αὐτοῦ εἰδικὸν κεν-
ο

ναρμόν, φροντίδα καὶ εὐνοία ἐν γίνεσθαι τῶν ἰθὺν ἁπλῶν ὑποθέσεων καὶ εἶναι λόγον τῶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν τοῦ εἰς τὴν ἰθὺν συνέλευσιν ἐν τῇ ἑκείνῃ ἐκείνου ἔτους.

Ἄρθρον 27. Ἡ ἰθὺν συνέλευσις, ἀντιπροσωπεύουσα ὅλας τὰς ἐκ τῶν οἰκουμηνικῶν θρόνων ἐπαρχίας, σύγκαιτα ἐκ τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 21 ἀναγεγραμμένων ἐπαρχικῶν ἀντιπροσώπων.

Συνέρχεται δὲ κατὰ πρόκλησιν τοῦ πατριάρχου εἰς κατ' ἔτος, τὴν πρώτην κυριακὴν μετὰ τὰ Θεοφάνεια καὶ τὴν κυριακὴν τοῦ Θεωμᾶ· ἐκείναις δὲ ἐν περιπτώσει χηρείσεως τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου πρὸς ἐκλογὴν τοῦ πατριάρχου, συμφέροντος τῇ ἐπὶ τούτῳ εἰδικῆς κανονισμῶ, καὶ ὁσάκις ἤθελε παρουσιασθῆ ἰθὺν τῆς ἀνάγκης. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τακτικῇ αὐτῆς συνεδριάσει ἐκλέγεται τὰ μέλη τοῦ ἰθὺν συμβουλίου, λαμβάνει γνώσιν τῆς διαχειρίσεως τῶν ἰθὺν πραγμάτων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, καὶ ἐξελέγχει τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ ἰθὺν ταμείου· ἐν δὲ τῇ τακτικῇ συνεδριάσει τῆς κυριακῆς τοῦ Θεωμᾶ, λαμβάνει γνώσιν τῆς θέσεως τοῦ ταμείου καὶ ἐπιφέρει τὸν ὅρον τοῦ ἰθὺν συμβουλίου καθυποβαλλόμενον αὐτῇ ἐπίσημον προϋπολογισμὸν τῶν ἰθὺν ἐσόδων καὶ ἐξόδων.

Ὁ πατριάρχης ὀφείλει νὰ εἰδοποιῆ τὰ μέλη τῆς ἰθὺν συνελεύσεως μίαν τοὐλάχιστον ἑβδομάδα πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς συνεδριάσεως, ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς αὐτήν. Οἱ δὲ ἐπαρχικοί ἀντιπρόσωποι ὀφείλουσι νὰ παρευρισκόμενοι καὶ ὁσάκις τις ἐξ αὐτῶν ἐκλέγεται δι' ἰθὺν ὕλην, ὀφείλει νὰ δέχεται αὐτήν, ἐν δὲν ὑπάρχωσι σπουδαῖοι λόγοι, οἱ ὅποιοι νὰ τὸν ἐμποδίσωσι, καὶ νὰ τὴν ἐκπληρῶσι πιστῶς καὶ εὐσυνειδήτως καθ' ἑλπὴν αὐτῆς τὴν διάρκειαν.

Ἄρθρον 28. Ἡ ἰθὺν συνέλευσις προεδρεύεται κατὰ τὸν οἰκουμηνικὸν πατριάρχου ἢ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος αὐτὸν ἀρχιερέως· ἀπορροῦται δὲ καὶ ἑκ τῶν εἰς αὐτὴν καθυποβαλλόμενων ζητημάτων δι' ἀπολύτου πλειοψηφίας τῶν ἐν τῇ συνεδριάσει παρευρισμένων ἐπαρχικῶν ἀντιπροσώπων. Ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας, ἰσχύει ἡ φωνὴ τοῦ προέδρου.

Ἐκπεφρασθῆ παρ' ἑαυτοῦ, ἐκτὸς τοῦ τρίτου ἄρθρου, ἐπὶ τοῦ ὅπου οὐκ ἔστιν ἄλλο μὲν πᾶσι τῆς ἐκτροπῆς, λαμβάνοντα ὅτι ὅσον τὴν ἐπαρὰν τῆς χρηματικῆς καταστάσεως τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, τὴν διαφορὰν τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν δαπανῶν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις, ὅς καὶ τὴν εἰς τὴν ὑπάρχουσαν καθιερωμένην συνθήκην μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων, τοῦ νὰ συνεισφέρωσιν ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀναγκῶν, καὶ τὴν ἑλλείψιν τοιαύτης συνθήκας ἐν τοῖς κλειστοῖς χωρίοις, καὶ οὗ ὁ προσδιορισμὸς ὁμοιοτρόπου συνδρομῆς ἐκ δέκα γροσίων ἤθελεν εἰσθῆ ἀνεπαρκῆς διὰ τὰς πόλεις, παρεδέχθησαν τὴν ἐν τῷ ὑποβαλλόμενῳ σχεδίῳ σύνταξιν· ὁ δὲ κύριος Κωνσταντῖνος Καλλιμάδης φρονῶν οὗτι οὐδεμίαν δέον νὰ ὑπάρχη διαστολὴ ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, προτινῆει ὅπως κέλονται τούτο κατὰ ὁρθόδοξον, ἀποτίων εἰς τὸ ἰθὺν ταμεῖον τὴν ἐκ γροσίων δέκα ἑτησίαν αὐτοῦ συνδρομήν.

- Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 14 φεβρουαρίου 1873.
 † ὁ Σάμου Γαβριήλ.
 † ὁ Ἐδῆος Καλλιμάδης.
 † ὁ Βελιγρᾶδων Ἄνθιμος.
 Κωνσταντῖνος Καλλιμάδης.
 Σαφοῦν Ζαγγάρος.
 Κωνσταντῖνος Καρακένος, εἰσηγητής.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA
 ad creandum novam patriarcham
 1873 septembri - novembri.

Anthimus VI patriarcha Constantinopolitanus, quem die 5 (non 7, ut ex mendo typographico scriptum habetur) septembris 1873 designatum fuisse supra, col. 344, retulimus, cum nonnullorum e sacra synodo antistitum invidiam in se concitasset propter imbellem suam agendi rationem in expediendo negotio bulgarico, propositum deponendi onus patriarchale coram conventu nationali significavit in congressu die 20 septembris 2 octobris 1873 celebrato. Orationem quam ea de re ad deputatos habuit infra primo loco posuimus. Hanc sedis renuntiationem cum probasset gubernium turcicum, vicarius patriarchalis mox designatus est Seraphim Artae metropolita (30 septembris 19 octobris),

quem regium diploma in munere confirmavit die 7/19 octobris. Tum sacra synodus, missis pro more abhinc decennium recepto ad singulos sedis oecumenicæ episcopos litteris, provinciarum deputatos qui patriarchatus candidatos eligerent urbem regiam adire iussit intra tempus a regulis pro patriarcha creando præfixitum. Ad litterarum istarum præscripta prior ad designandos candidatos congressus in aedibus patriarchalibus locum habuit die 18 30 novembris; posterior vero die 23 novembris 5 decembris. Latis eadem die canonicis suffragiis, omnium sanctorum antistitum consensu patriarcha renuntiatus est Ioachim II, qui iam ante decem annos summam illam dignitatem fuerat consecutus.

ANTHIMI PATRIARCHAE AD CONVENTUM NATIONALEM ORATIO.*

Σεβαστάρι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ τίμια περιπόνητα.
 Δύο συνεκπληρώθησαν ἔτη, ἀφ' ὧν ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἔθνους εὐχὴ ἐκάλειεν ἡμᾶς τὸ τρίτον εἰς τὸν θρόνον τοῦτον τῶν Χρισσοτόμων καὶ τῶν Φωτῶν. Καί ποτε δὲ εἰδότες ἀσθενὲς μὲν καὶ γηραιὸν τὸ σπῆλαιον ἡμῶν τοῦτ', ἔρωτες δὲ τὸν ἀγλαὸν τοῦτον θρόνον δεινῶς κλυθωνίζομενον, κρῖμασιν οἷς οἷδε κύριος, τὸ δὲ πατριαρχεικὸν ἀξίωμα οὐχὶ ἐπιβρῶν τι, ἀλλὰ φορτῶν δυσβάστακτον, ὅρ' οὐ τὸ βάρος ἐκλιναν τρεῖς ἡδὴ γαερτοὶ ἡμῶν προκάτοχοι, ἀλλ' ὁμοῦς ὑπηρετούμενοι εἰς τὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν πρόσλησιν, ἅμα μὲν ἀναμνησθέντες ὅτι «φανὴ λαοῦ, φανὴ θεοῦ», ἅμα δ' εὐχόμενοι τὴν θέαν ἐξ ὅπου ἔχουν ἀρωγὴν, καὶ ἐλπίζον-

τας ὅτι τὸ τῆς σαρκὸς ἡμῶν ἀσθενὲς ἀνακλήροισι τὸ τοῦ πνεύματος πρόθυμον καὶ ἡ τοῦ ἔθνους παντός, κλήρου τε ἅμα καὶ λαοῦ, κατὰ τὸν πατριαρχεικὸν τοῦτον θρόνον συγκέντρωσι καὶ συνεργασίᾳ, ὅπως ποτὶ λυτρωθείη τῶν ἐπιεικῶν δεινῶν καὶ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ ἀναλβῆσι εὐλασίαν, ἡμεῖς δὲ ἡμῶν γωνυθέντες, ἀλλ' οὐκ ὄντα ἐξ ἡμῶν, κατὰ τὸν ἀπόστολον, παντὶ σθένει διασώζοι ἐκπεφρασθῶν καὶ ὅπῃ τοῦ; πόδα; θείαν κοσμητῶν ἀρχόντων, κατὰ τοὺς ἱεροῦ κανόνος τῆς θείας καὶ ἀμεταβίβου ἡμῶν πίστεως. Ἐνθεν τοὶ τὴν ἐκλογὴν ἡμῶν ἀποδεξάμενοι καὶ ἐκπλῶσιν τὴν καρδίαν εὐγνωμοσύνης τοῖς ἐκλεξαμένοις ἡμᾶς ἀγίοις ἀδελφοῖς ἐπὶ τοῖς ἐκτελεσθεῖσιν τότε τῷ ὀνόματι ἡμῶν τιμητικῶς ἐπιθέτοις, ἅμα, καί-

* Ibid., t. VII, p. 79-84.

τοι συναλεύον ότι οὐκ ἦσαν ἀνεπίσημοι, χρηστεύοντες ἅμας παροῦσιν ἡμῖν ἐκείνοι, ότι οὐκ ἐκπελάσαν ἡμῖν ἢ τῶν ἀδελφῶν πάντων συναγωγῇ, ἐκκαλεσθέντες δ' ἐν ἑκάστῳ καὶ ἰσοστασίας τῶν ὁσίων τῶν πατέρων ἡμῶν, τὴν τὴν δουλίαν αὐτῶν νόστην ἐκκαλεσθέντες τοσοῦτος ἀπὸ τῶν ὁσίων ἀποδοσαντες, ἵνα βοηθήσῃ κἀμοὶ τῷ ἀμαρτωλῷ καὶ ἀνομίῳ αὐτοῦ δεσπῳ, ἀνθίστατον τὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν πατριαρχικῶν τούτων θρόνων.

Ἄρ' ἀνελεύθεροι, καθήμενοι πρῶτιστον ἰσοκράτους ἵνα, κατὰ τὸν ἀρχαῖον καὶ θεμελιωτὴν τῆς ἡμετέρας θρησκείας, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἀναζητήσωμεν τὸ ἀποκαλεῖς πρόβατον καὶ ἀπακροαθῶμεν παντὶ σθένει ἐπαγαγαγῆναι αὐτὸ εἰς τὴν μέσθεον ὅπου δ' ἠλπίσθημεν αὐτὸν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἀπαλλάξαι τῆς παρεμπροσθέντος εἰς αὐτὴν κοσμικῆς ἐπιρροῆς, ἣν καὶ κέρρω τῶν πραγμάτων ἔνταξ ἀποστρέψαι, ὅση ἡμῖν δύναμις, προσεπαθήσωμεν, καὶ τηρήσιν ἀλλόθρητα τὰ δίκαια καὶ προνόμια τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου θρόνου. Σύροντες νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν, πρῶτ' καὶ ἑσπέρας, τὸ γρησὶν καὶ ἐξησθησῆναι καὶ συντηρηθῆναι ἡμῶν σεμνίον εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς μεγαλοπρέπειας ταύτης, προσρηχόμεθα τοῖς ἀποστόλοις, καὶ πάντων ταπεινῶσιν ὑποδύνας χάριν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, παρενέσωμεν, προστρέψωμεν, ἰσοστασίας, προσελικησόμεθα αὐτούς, ἵνα ἐπιστρέψωσιν ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν· ἀλλ' οἴμοι! ἐσκήρουνεν ὁ κύριος τὴν καρδίαν αὐτῶν, καὶ τῆς εἰσωνουσίας τοῦ 1873 σωτηρίου ἔτους; ἐκλήρωσαν τὸ μέτρον τῆς ἀνομίας καὶ τῆς ἀγνωμοσύνης πρὸς τὴν ἐκθέρεψαν αὐτοὺς ἐκκλησίαν, δουρηγῶστας κατ' αὐτῆς ἀσθενήσαντες.

Καθῆκον σκληρὸν μὲν, ἀλλ' ἀπαράβατον ἐπιβόλοιο ἡμῖν τότε, ἢ τῶν ἀσέβων ἐκείνων τιμωρία, ολίτιες, ἀγνώστους τῶμας ἀρχαίς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ παρεσβήσαντες, κατέστηρον τὴν μεγάλην εὐαγγελικὴν ἀδελφότητα, καὶ κοσμικοὺς ἀρχοὺς προσφεύγοντας, δεινῶς παρενήρουν καὶ τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ ἡμῶν ἐκκαθάριον. Οὐκ ἀνῆλθον τούτο ἐκτελέσει, οὐδ' ἴσχυον ἀποτρέψαι ἡμᾶς οὐδ' ἀνεργίαις μυσταῖς δοκῶν, οὐδ' αἰ τῶν κρατιῶν ὑπουργῶν εὐμενῆς τότε πρὸς τοὺς ἀποστάντας διαθέσεις. Ἰσχυροὶ ἐν τῇ ἀντιλήξει τοῦ μεγάλου τῆς ὀρθοδοξίας θεοῦ καὶ ἀκαταγένηστοι ἐν τοῖς δικαίαις τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν, τοὺς μὲν ἀποστάντας ἐταπείνωσαν, συνηγάγοντες δὲ τὴν ἄγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ἦσαν, καὶ μετὰ τὰς μυσταῖς ἀντιρροήσεις καὶ τὴν λαικωτικὴν ἀνδρῶν, πολιῶν, πρῶτως καταδείξαντες τὸ ἀνευαγγελικὸν τῆς τοῦ ἐθνολογικου ἀρχῆς, ἔξωθεν τῆς ὀρθοδοξίας τοὺς ταύτη στοιχοῦντας καὶ συνέταξε τὸν ἔρον, ἐν δόγμα ἀνεκρούμενον καὶ ἀνεκπρόσθητον.

Ἔτος πρὸ τοσοῦτων ἡμερῶν συναλεσθέντ' ἀπὸ τῆς ἀνεκρούσεως τοῦ ἔρου τῆς ἄγιαι καὶ μεγάλης συνόδου. Τὴν τοῦ λαοῦ μεγίστην πρὸς ἡμᾶς εὐνοίαν τότε καθορῶντες, γονυλιτικῶς καὶ ἐν δέκρῳσιν πρῆξιμίσθησαν τῇ θείᾳ προνοίᾳ, ἐπὶ πῶδέκατος καταστήσαντες ἡμᾶς ἄρχοντες τῶν βουλιῶν αὐτῆς καὶ ἀπαλλάξαι εἰς ἡμῶν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ κινδυνώδους ἀρχῆς, ἐκκαλεσθέντες αὐτοὺς τοὺς θεμελιῶν αὐτῆς λίθους. Ἐν δὲ τοῦ λοιποῦ προεδρίασθε μάλιστα, ἐξουσιάζοντες τὸ ἔρου συνεσταίης παρὰ τῇ κρατικῇ βουλιῇ, ἐκζητήσαι παρ' αὐτῆς τὴν τηρήσιν τῶν προνομίων τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου θρόνου καὶ τῆς εἰρήμης τούτων ὁσων: τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τῆς ἀνευαγγελικῆς ἀμαρτίας τὴν σχισματικῆν. Πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὰς δυσχερείας τοῦ ἔρου ὀλιγώδεις, ὅτι εἰς αἰδέας τῆς μυσταῖς πρὸς τούτο καὶ ἰσχυρῶς ἀνευαγγελίας, πολλὰς ἐγνωμεν παρατήρησασθαι, εἰ μὴ, ἀρ' ἔτι μὲν, ἢ ἴδωσι ὅτι, στρατηγικῶν ἔνταξ τοῦ Χριστοῦ, ἀρῶμεν πρῶτος παρῆσαν τὸ τῆς ἀνευαγγελικῆς παραδέχεται, ἀρ' ἔτι πρὸς δ' αἰ συμβουλαὶ ἀνδρῶν, καλλὰ ἀρχὴ τούτου ὅπου τοῦ γένους καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐργασθῶμεθα, ἐκπεδῶν ἡμᾶς, ἐπὶ ἢ παρατήρησας ἡμῶν ἐν ταπεινῶς δυσχερείαι καὶ ἀπροσβαλοῖς περιστάσει λαικωτικῆς ἐπιστάσεως ἐν θεωρηθείᾳ καὶ εἰς νῆας ἐπιβόλοιο δουρασίας τὴν ἐ-

αὐλαίαν, ἐκπεδῶν αὐτὴν εἰς τὰς ἀνευαγγελίας, εἰ ἐν παρ' ἄλλου ὁμοίως ἢ τῆς ἄγιαι καὶ μεγάλης συνόδου συναρῶμεθα. Πραγματικῶς τούτου ὅπου, καίτωρ ἄλλας χρεῖστας ἀνευαγγελίας, καὶ εὐδαίης φανερῶναι μᾶλλον, ὁ ταπεινὸς ἔγῳ, εἰς εὐδαίης ἀποκαρτερήσαντες; δυσχερείαι, πρὸς εὐδαίης ἀποκαλεσθέντες ἀντίθεον. περιστάσει, πρὸς εὐδαίης λογισθέντες τῆς ἀνευαγγελίας μῆτας τῆς κρατικῆς κυβερνήσεως ἀνήσους, ἐπέχοντες νυχθημερόν παρὰ τοῖς ὑπουργοῖς, ἐν καὶ μόνον ἐχρηστώντας τὴν εἰς ὄφελος βασιτεῖου ὄφελῳ κέρωσιν τῶν προνομίων τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου χρόνου καὶ τὴν χρηρήσιν βασιτεῖαν τοῖς τοῦ θρόνου ἀρχιερεῖσι. Καίτωρ δὲ τοσοῦτοι ἦσαν αἱ ἀκατάβλητοι δυσχερείαι, ἀλλ' ἔμας, χάρις εἰς τὴν βοηθήσαν τοῦ μεγάλου θεοῦ τῶν χριστιανῶν, τὸ ἡμῶν τοῦ ἔρου ἡμῶν ἐκτελέσθη καὶ εὐδαίης τῷ ἀπὸ τριῶν πατριαρχῶν ἐστατησῆναι τοιούτου πατριαρχικῆς τούτου θρόνου τὸ ὄφελῳ βασιτεῖον, ἵσον ἀπαράλλεκτον κῶσι τοῖς ἀπὸ τοῦ δευτέρου Γενναίου τοῦ Σχολαρίου ἐστατησῆσαι τὰ τοῦ θρόνου προνόμια.

Ἐν μέσῳ τῶν ἐκτελέτων τούτων ἀνευαγγελίων καὶ δυσχερειῶν, ἐκκαίμενης τῆς ἀδυσωπῆτος ἀνάγκης τοῦ δικαιοῦσι τὰ τιμαλφέστατα συμφέροντα τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους, ἀντίτικτος ἡμῖν σχεδὸν ἀπέβαιεν ἢ ἀκρίβης τῶν κανονισμῶν ἐφαρμογῇ καὶ ἰδίᾳ ὅσων ἀπορῆ τὴν τῆς κατὰ ἡμᾶς ἄγιαι καὶ ἱερῶς συνόδου συναρῶμεθα. Ἐχρησῆν ὁ θρόνος συναρῶμεθα ἐξουσιάζοντες, ἐργασθῶντες καὶ ἐν γνώσει ὄντων πασῶν τῶν περιστασῶν τοῦ ἀπειλοῦστος τὴν ἐκκλησίαν ἱερατικῶς, καὶ καθῆκον ἰσοκράτους ἐν οὐτοῖσι δὲ, δεινῶς περιστάσει μὴ ἀνευαγγελίας τὰ κρατικώτατα ταῦτα συμφέροντα εἰς ἱεραρχίας, μήπω δουρασιμῶντες, ἀλλὰ ποιησῶμεθα ἐκλογῆν· εἰ δὲ ἀμαρτία τούτο, εὐχὴ ὅπως ἢ πρῶτος ἀμαρτωλῆ. Τῆς συνόδου εὐσεως συναρῶμεθα, καίτωρ τοῖς κανονισμοῖς, οὐδὲν τι μονομαρῶς ἐπέχοντες, ἀλλὰ τὰ πάντα ὑπεβάλλομεν ὑπὸ τὴν οὐκαρῶν τῶν ἄγιων ἀδελφῶν καὶ ὀικουμένην αἰ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς κλεινοφροσύνης, καίτωρ πολλὰς τὴν ἐναντίαν ἔχοντας γνώμην. Καὶ ὅμως καταπαύσασθαι ἡμῶν τινες ἐπὶ μονομαρῶσι ἀνεργίαις, καίτωρ οὐδὲν πρὸς ἀπόδειξιν τούτου γεγονὸς φέροντες, καίτωρ ἀνευαγγελικῶν ὑπερῶντος ὅτι ἐν πάσαις ταῖς ἀνεργίαις ἡμῶν ἐκκαίμεθα τὴν σύνοδον, καλλὰς δὲ καὶ καλλὰς τῶν προκρίτων τοῦ γένους, καὶ ἐνευαγγελίας εἰς: κάσων λαικωτικῆς αἰτήσιν αὐτῶν, ὅς τούτο μαρτυρεῖ πρὸς τοὺς ἄλλοις ἢ σύστασις τῆς ἐκκαίμενης ἐκτροπῆς, τὸ ἱερατικῶς συλλόγου καὶ τῆς εὐσεμικῆς ἐκτροπῆς: οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ φανταὶ καὶ παρατήρησας ἡμῶν φησὶσθῶσιν, φανταὶ οὐ μόνον ἐν τῶν κέρωσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν ἐγγύθεν, οὐδὲ οὐδὲμας ὅπως προεδρίασθε, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ταπεινοδοκῶν καὶ ἐξουσιάζοντες ἡμᾶς τε καὶ τὸν πατριαρχικῶν τούτων θρόνον, ὅσα διατείνεσθαι ἐπὶ καθιστάμεν, ὅ τὸ εὐσεμικῶν! ἄνοιον ἐπὶ ἀργυρίου τῶν ἱερῶν τῶν Χριστοῦστων καὶ Θεωτικῶν θρόνον, τὸν χθὲς ἐπὶ προστατήσαντες μεγάλης συνόδου, ἐν ἢ παρῶσιν αἱ προεδρίασθαι τῶν ἀποστατικῶν τῆς ἀνατολῆς ἐκκλησιῶν. Τὴν φῆμην ταύτην, τοσοῦτον ἐκκαίμενης διαδοθείσων, ὅσα ἐγένετο πιστευτῆ καὶ καλλὰς τῶν προκρίτων τοῦ γένους, μετ' ἀνευαγγελίας ἀνεκπρόσθητον οὐχὶ χάριν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ χάριν τοῦ ἱεροῦ τούτου θρόνου· ἀλλὰ μετὰ μισθῶν ἀνευαγγελίας διαδοθείσων φῆμαι, ἐπὶ ἀνευαγγελίας τὴν διαπιστωθείσων ἡμῶν ἱερῶν παρακαταθήσαν καὶ ἐκκαίμεθα καταπατήσασθαι κρυφίως τὸν ἔρον τῆς ἄγιαι καὶ μεγάλης συνόδου, ἐν πρῶτοι ὅς προεδρίασθαι ὑπεγράψασθαι. Πληγέντας κρυφίως τὴν καρδίαν ἐπὶ τοῖς ἀποστάντες ταῦτους, ἀποκαλεσθέντες ἡμῶν προεδρίασθαι ἐν τῷ δευτέρῳ τούτου γῆρας, ὅσα χθὲς ἐπὶ ἀνευαγγελίας ἢ ἐν τῇ ἄγιαι καὶ μεγάλῃ συνόδῳ προεδρίασθαι ἡμῶν, ἀποκαρτερήσαντες πρὸς τὴν συστατητικῆν ταύτην τῶν ἄγιων ἡμῶν ἔντων δουρασίαν, ἐγνωμεν ταπεινῶς παρατήρησασθαι· ἀλλ' ἀνευαγγελίας, ὅς εἴπωμεν, τῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους

συνεφερόμενοι γενναίως προμαχόμενοι, ἀπέφρασαν ἡμᾶς καὶ αὐτοὺς, καταδικάζοντες τοὺς μυσίους κινήτους, οἷς οὐκ ὀνομαζόμενοι τὴν ἐκκλησίαν, γενναίως ἀλλοτριῶντες πατριάρχου, ἐνθ' ὃ μὲν ἕως τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης συνόδου οὕτω ἀνομιώσθη ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως, αἱ δὲ συνέσεις αὐτοῦ οὕτω ἐξυφαλισθῆσαν, μυσίαι δ' ἐπιβόλαι ἀναντιῶν περιστοιχισαὶ τὴν ἐκκλησίαν.

Ἰακωβόσομεν οὖν, ἰσχυροὶ μὲν, ἀλλ' ἀπαρτίστοι οἰόμενοι ἐκκλησίᾳ καθήκον· θέλοντες δὲ εἶναι πᾶσαν μορφήν ἐπὶ τῆ μη κατὰ τοὺς κανονικοὺς συστάσει τῆς συνόδου καὶ καταστρίψαι πάντα διαταγὰν ἐν τῇ ἐνεσμένῃ τοῦ λαοῦ ἡμῶν γεννηθῆναι ἐκ τῶν ἀκασιῶν ἐκείνων διαδόσεων, ἐσπούσαμεν μὲν διαφερόσαι ἐπισήμως πάσας ἐκείνας, προέβημεν δὲ εἰς τὴν κατὰ τὸ αὐτῶν γράμμα τῶν κανονισμῶν σύστασιν τῆς συνόδου, πρόθεσιν ἔχοντες ἀμαρτάνειν τῆσιν ἐν τῇ μέλλουσι κατὰ γράμμα αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀνεκονίζομεν τῇ τε ἰσχυρῇ συμβουλίᾳ καὶ τῇ ἐθνοσυνλεύσει, ὧν ἔτυχον τῆς ἐπιδοκιμασίας. Οὕτως ἠλπίζομεν δικαίως εἶναι τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἰθνηκὰ ἡμῶν πράγματα ἡμελλόν εισελθεῖν εἰς ὄδον τάξεως καὶ νομιμότητος ἀκρι τοῦ τίματος τῶν ἐργασίῶν τῆς ἐθνοσυνλεύσεως, ἣν ἀπὸ πολλοῦ ἐργασίῶν ἐσπούσαμεν συγκαλέσαι, ἐπὶ τῇ μόνῃ κοινῇ καὶ πότῃ τῇ; τάξεως καὶ νομιμότητος. Ἀλλὰ κατ' ἐλπίδα ἡ ἀπόφασιν ἡμῶν αὐτῇ, ἡ ἐπιδοκιμασία κατὰ τὴν συμβουλίαν καὶ τῆς ἐθνοσυνλεύσεως, ἔχαρακτηρίσθη αἰφνης ὡς καταπάτησις τῶν κανονισμῶν, καὶ θειῆν ἐνεσμένην ἐξηγήθη κατ' ἡμῶν κατακαυγῆ ἐν τῇ τύπῃ, ὀχλαγωγίαι δ' ἐπιδείξαι ἤρξαντο γινόμεναι ἐν τοῖς πατριαρχείοις, αἵτινες οὐκ ἐπεισέθησαν ὁδὸν τοῦ πατριαρχικοῦ ἐνόμιου, οὐδ' αὐτῆς τῆς ἱερότητος τοῦ πατριαρχικοῦ νομοῦ. Παρὶ τούτου ἐγένετο ἡ φυγὴ ἡμῶν ἀκρι θανάτου, ἀλλ' ἀπ' ἐτέρου μέγα ἐπεβέβητο ἡμῖν καθήκον, τὸ ἔμμεναι ἀκαρτοαλεύτως καὶ τῆσιν αὐτῶν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὰ προνόμια τοῦ γαροῦ τοῦτοῦ θρόνου, προνόμια, ὅφ' ὧν τὴν αἰγίδα διαβίωσαν ἀπαν τὸ ὀρθόδοξον γένος ἐπὶ τέσσαρας καὶ ἐπέναινα ἡσθ αἰῶνας. Ἐνεμείναμεν εἰς τὴν ἐκτίλειαν τοῦ μεγάλου τοῦτοῦ καθήκοντος, ὅπως μὴ διὰ ἀκρυψίας ἐλαθρίου προηγουμένου διακυβεσθῇ τοῦ λοιποῦ πάσης ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ νόμιμος ἰσχύς τοῦ θρόνου τῶν Φωτίων· ἐνεμείναμεν, καίτοι ἐδηλητηριάζοντο αἱ τελευταῖαι ἡμέραι, ἵσως δὲ καὶ εἶναι τοῦ ἰσχύου ἡμῶν τοῦτοῦ θρόνου, ὅπως καὶ τοῦτο εἴη προσήθη ἡμῖν ὡς ὄντιδος· ἐνεμείναμεν, δεόμενοι τοῦ ὕψιστου ὅπως φείσεται τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν ἐσχάτην ταύτην δοκιμασίαν κατ' ἐπιτομήν τῆς καρδίας· τῶν ἐν ἀγνοίᾳ ταῦτα διαπραττόντων· ἐνεμείναμεν ἐδακτιστοῦντας εἰς τὰς ἐκείνας συγχροτήθησιν ἡ ἱερὰ σύνοδος, τῶν μὲν ἀγίων ἀδελφῶν, ὧν ὁ χρόνος καὶ τὸ ἔργον συνεκλήρωθη, ἀπαρχομένων ἀπορόβως εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν, ταχίως δ' ἐρχομένων οὗς ἡ ἐκκλησία προσεδέξατο.

Ἀλλ' ἐνεσέθη καὶ ἡ τελευταία ἡμῶν αὐτῇ ἐλπίς. Ἀπέστη ἀπ' ἡμῶν ἡ ἰδέα τοῦ καίσιμου οἰονθῆναι τῶν ἀγίων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ἀναγκάζομεθα εἶπαι ἐπὶ ἀποχωρήσειν τῆς συνόδου ἅγιοι ἀρχιερεῖς οὐκ ἐγνωσκον ὕπακοσαι· οὐδ' ἀκαλεῖν εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν, ἀλλὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀντιτάξαντες τὴν πολιτείαν, κατήγ-

αῖσαν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς κρατικῆς κυβερνήσεως ὡς ἀπαρτίστοι, καίτοι εἰς ὁδὸν διαφύλαξις διακοπόμενα μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς συνόδου ἀποχώρησιν αὐτῶν. Καὶ συγχροτομεν μὲν αὐτοῖς ὡς χριστιανοί, ἀλλ' ἄλλοθεν τὴν καρδίαν ὡς πατριάρχης. ὡς ἀπλοῦς ἱεροῦ τοῦ κυρίου, ἀναλογίζομεθα εἶναι ἱεροῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν τοσοῦτον βαρὺ κατὰ τὸ ἔθνος κατήγηγον τῶσιν, ὅντις τὸ παράδογμα τῆς ἀκασιῶς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πατριάρχης ἀντιτάξαντες τὴν κυβερνήσιν, πρὸς τὴν κατήγησαν οὕτω οὐ μόνον τὸν πατριάρχην ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν νόμιμον ἀντικροσσομένην τοῦ γένους ἡμῶν, ἣτις ἐκύρωσε τὰς ἀκασιῶς ἡμῶν.

Ἐν τοιαύτῃ πραγματικῇ καταστάσει ἐν μόνον ὑπαλείπειται ἡμῖν, ἀποχωρῆσαι τοῦ θρόνου. Καὶ οὐδεὶς μὲν εἶναι, κατὰ τοὺς κανονισμοὺς, ὀφειλομένη ἀποδοῖναι τὴν παρτίστον ἡμῶν εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον καὶ τὸ ἔθνηκον μικτὸν συμβούλιον· ἀλλ' ἀφοῦ ἦδη ἡ ἱερὰ σύνοδος, κηρύξασιν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ἀπαρτί, οὐδὲ τῶν ἰσχυρῶν ἐκλαμβάνεται ζήτημάτων, ὡς τοῦτο καταβίχθη καὶ ἐκ' ἐσχάτων, ὅτι κατὰ μικρὸν παρήκουον εἰς διαταγὴν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὅπουτος δύο ἐκ τῶν ἀγίων ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπαινεύσαντες ὅτι οὐκ ἐδικαιώμεθα ἀποστῆναι τοὺς αἰτηθέντας· δύο ἀρχιερεῖς εἰς τὴν ὕψηλὴν πύλῃν, καθὼ οὐκ ἐν ἀπαρτί οὕτως τῆς συνόδου, συνεκαλίσαμεν ἡμᾶς ἀπαντας, ἅγιοι ἀδελφοί! καὶ τέσσα ἐν κυρίῳ ἀγαπητὰ, ὅπως, ὅπῃ τὰς διαφόρους ἡμῶν ἰδιότητες, ἀποταλάτω τὴν ἀνωτέρην ἀντικροσσομένην τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους, ὅπως καταδῶμεν εἰς χεῖρας ἡμῶν τε καὶ τοῦ γένους τῶν πατριαρχικῶν τοῦτοῦ θρόνου, ὅπως παρῶσιν ἡμῖν καὶ ὅπως προσκαθήσαμεν τῆσιν, τὸ ἐνόν, βῆσον, ἔντιμον, ὑγιᾶ, τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοπροδόντα καὶ ἀνεκπρέστον πάσης ἐχθρῶν ἐπηρείας. Αἰδέσομαι ἡ καρδία ἡμῶν βλαπόντων ὅτι ἀδύνατον ἡμῖν κατέστησαν τὴν συγχροτήσιν συνόδου, ὅπως ἀναβίχθη τὸς οὐκας τοῦ θρόνου μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου ἡμῶν, καὶ μάλιστα ἐν οὕτωσιν ὅτι θειαῖς περιστάσεσιν· ἀλλὰ τί ἡδυνάμεθα ἄλλο ποιῆσαι, ὅπῃ ταν ἀδύνατον ἡμῖν ἀπολαίγη τὸ διοικεῖν, ὅπῃ ταν ἐκ βῆσον κλονίζηται ὁ θρόνος ὅσος τῶν Χρισσοτόμων καὶ Φωτίων, ἀκασιῶντων αὐτῶν αὐτῶν τῶν πρώτων νομοφυλάκων τῆς ἐκκλησίας καὶ θεματοφυλάκων τῶν προνομίων αὐτοῦ καὶ παρταγόντων τὸν δίκοντα τὸν θρόνον τοῦτο ἐἰς τὴν σκληρὰν ὁδὸν τοῦ ἀνέχουσαι τὴν κατ' ἀγίων ἀδελφῶν ἀθέτησιν τῶν προνομίων τούτων, ἡ παρταγὴν πράγματα τῇ κρατικῇ κυβερνήσει; Ἀποδοῖομεν οὖν ὅτιν, οὐδέποτε ἐν Χριστῷ ἀδελφοί! καὶ παρταγῆται τέσσα, τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην, ἣν ἡμῖν διαπιστοῦσθη, καὶ ἐκλιπαροῦμεν ἡμᾶς, τῇ μὲν πρεσβυτικῇ ἡμῶν ἀσθενείᾳ συγχρόμην παρταγῆν εἰ τι ἡμῖν ὡς ἀνθρώποι, ὅπως καὶ ἡμῖς ἀφίεμεν καὶ εὐλογοῦμεν πάντας ἡμᾶς, τὴν δὲ παρακαταθήκην ταύτην, ἣν μυσίαι περιστοιχισαὶ ἐπείραται, τῆσιν αὐτῶν καὶ ἀνεκπρέστον. Δεόμεθα δὲ σου, θεῶ τῶν πατέρων ἡμῶν, εἴπω ἐπικουρίας φωνῆς γέροντος, ἐτοιμαζομένου προσελθεῖν μετ' ἄλλων ἐνόπιων τοῦ ἀπροσπολήμετου σου κριτηρίου, μὴ πάσῃ σέπειν τὴν ἐκκλησίαν σου, τῆσιν αὐτῇ ἀπὸ πάσης ἐπηρείας, ὅσων τὸν λαὸν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου.

SACRAE SYNODI AD EPISCOPOS EPISTOLA.

Πανιερότατε καὶ θεοπρόβλητε μητροπολίτα . . ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητὰ καὶ παρταγῆται ἡμῖν ἀδελφοί κύριε . . . τὴν φιλίαν ἡμῶν αὐτῆς πανιερότητος ἀδελφικῆς; ἐν κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ἐκδηλοῦμεν αὐτῇ διὰ τῆσιν τῆς ἐγκυκλίου ἡμετέρας ἐπιστολῆς ὅτι, τοῦ πανηγυριστοῦ καὶ σεβασμομετάτου πατριάρχου κυρίου Ἀνθίμου παρταγῆται οὐκ ἐπιβόλαι καθυποβαλόν-

τος ἀγίας πρὸς τε τὴν ἐπὶ τούτῃ ἐκτίκτως συγχροτήσεσιν γενικὴν συνέλευσιν καὶ πρὸς τὴν σεβαστὴν αὐτοκρατορικὴν κυβερνήσιν, διαβίβασθη εἰς τὰ πατριαρχεῖα ὀφθαλμῶς τοσπερὲς. ἀνεγγίλλων μετὰ πολλῆς εὐμενείας τὴν ἀποδοχὴν τῆς παρταγῆσεως τῆς αὐτοῦ πανηγυριστοῦ, καὶ ἔμα ἐπιτίκων, συνφῶ τῇ ἐννοίᾳ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμῶν, τὴν ἐκλογὴν τοποτηρη-

• Ibid., t. cit., p. 94-5.

τοῦ νημεροῦσιν τοῦ ἡμετέρου ἐνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς ταλαιαῖς καὶ ἀκαλουθίαις, προσηγοραθῆναι καὶ παραγγέλλομεν ἀδελφικῶς τρεῖς ἀκριβῶς καὶ ἀπαρρηγόμηνους ἑαυτῶν θεοῦ καὶ ἡμῶν ἱερατικῶν ἀδελφῶν ἐπιγινώσκοντες ἱερά καθήκοντα τῆς καθ' ἑαυτοὺς κατιστομένης ἐκείνης πνευματικῆς ἐπαγγελίας, ὅπως θηλοῦσιν ποδῆγῆται ἐν πάσιν ἔχουσα τὰς εὐαγγελικὰς ὑποθήκας καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ἐπαγγελίᾳ μὲν ἀόκτους ὑπὲρ τῆς ἱεροσπουδῆς πολιτικῆς παντὸς τοῦ ὕψ' αὐτῆν κλήρου καὶ ὑπὲρ τῆς προσηκούσης ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν μορφώσεως τῆς αὐτόθι ὀρθοδόξου νοολογίας, στήριξιν δὲ ἀδελφικῶς διὰ τὰς πατρικῶν νοθεσιῶν καὶ διὰ τοῦ ἀμάρτυρου αὐτῆς παραδείγματος τὸ λογικὸν αὐτῆς πόμινον ἐν τῷ φόβῳ τοῦ θεοῦ καὶ τῆ πατρῴᾳ εὐσεβείᾳ, σπουδαζούσα μήποτε λάθῃσι διαδοθέντα ἐν τῇ αὐτόθι τῶν εὐσεβῶν κοινῶν ψυχῶν ἀκατοῦσιν ἱεροδιδασκαλικῶν μισοματῶν, ἐκλιμυκνόμενα τὴν ζωογόνον αὐτῶν τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ὀρθοδοξίαν· πρὸς δὲ τούτοις ὑπαγορεύουσα αἰτίοις τοῖς εὐλογημένοις αὐτῆς χρι-

στανῶν καὶ τὰ ἀπαραίτητα καθήκοντα τῆς κιστῆς αὐτῶν ἐπισημαίνοντες πρὸς τὴν θεοῦ ἐν ἡμῶν τιμημένην κρατικὴν βασιλείαν, καὶ ἐμπνέουσα αὐτοῖς μισοθήματα εὐλαμπῶς ἐδγνωμοσύνης πρὸς τὰς ἐκείνοισι ἐκδοφίλουσιν βασιλικῶς διατάξεσιν καὶ χάριτι; καὶ τὴν προνοητικὴν μέριμναν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀνάσεως καὶ εὐχαρίας, ὁφείλει ἀναπέμπειν σὺν αὐτοῖς εὐχὰς καὶ δεήσεις ὑπὲρ τοῦ μεγαθύμου καὶ εὐεργετικωτάτου ἡμῶν ἀνακτοῦ σουλτᾶν Ἀβδούλ Ἀζίζ Χάν, αὐθέντου ἡμῶν καὶ τῶν ἐπιλαμπρῶν αὐτοῦ ὑπουργῶν. Μὴ διαλείπη δὲ ἐπιστάλλουσα ἡμῖν περὶ πάσης παρεμπιπτούσης ὑποθέσεως, ἰδίως τε καὶ ἐπαρχιακῆς, χρησούσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀντιλήψεως, καὶ ἐπιηλοῦσα τὰ τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς ὑγιείας, ἦν παρόσης αὐτῆ διὰ βίου ἀματάκτων ὁ κύριος, ὃς ἡ χάρις καὶ τὸ ἀκίρον ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς.

ἡμοῦ, δεκεμβρίου γ'.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

LITTERAE A NOVO PATRIARCHA AD PRAEPOSITOS MONASTERIORUM DATAE *
1873 decembria 3/15.

† Ὁσιώτατοι ὁ τε ἡγούμενος καὶ λοιποὶ πατέρες τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ... καίμενοι ἱεροῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ σταυροπηγιατικοῦ μοναστηρίου... τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ. Ἔστω γνωστὸν καὶ τῇ ὑμῶν ὁσιότητι ἐστὶ, τοῦ παναγαγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Ἀνθίμου παραιτήσιν οἰκιοδομῆς ποιησαμένου, κοινῇ ὁμοφώνῳ γνώμῃ καὶ κανονικῇ ψηφοφορίᾳ τοῦ τε ἱεροῦ κλήρου καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ ἐκλογέντες, ἐκλήθησαν ἵνα καὶ δεῦτερον ἀναλάβωμεν τοὺς εὐλαμπῶς τοῦ παγκοίνου οὐρανοῦ τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας. Καίπαρ δὲ ἐν γλυκυθυμίᾳ τὸν ἀπεργάσαντα βίον ἐπὶ δεκαετίαν μετιόντες, οὐδὲ κατὰ νόον εἰχομεν ἐπὶ τὰς μερίμνας ἐκπελάσθαι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος, ὅτι ἐκ πείρας μακρῆς ἐγνωστός ὄμοι; καὶ οἷαις ἐξηκάνθηται ταῖς φροντίαις, ἦδη μέλιστα ἐτε καὶ περιστάσεσιν ἀντίστοιχοι καὶ ζητήματα σοβαρὰ βασιλείαν ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν τὴν εὐθύνην, ἐν ὅτῳ προκαχωρημένην τῇ ἡλικίᾳ ὅμοι; τῆς φωνῆς τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος ἐπειλομένους ὑπακούοντας ὡς φωνῇ ἀληθῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἐν αὐταπαρνήσει πρὸς τὸν ἀγῶνα ἀπεδυσάμεθα, πάσης ἡμῶν τὰς ἐλπίδας τῆς εἰρηναρχῆς καὶ προνοητῆ θεοῦ ἀναθέμενοι. Καὶ δὴ τῇ α' τοῦ ἀρξαμένου μηνὸς δεκεμβρίου ἐν αὐτοπροσώπῳ παρουσίᾳ ἐνόμοι; τοῦ μεγαλειωτάτου ἡμῶν ἀνακτοῦ ἀξιωθέντες τῆς ὑψηλῆς ἀναγνωρίσεως καὶ κλειστῶν ἄλλων ἀκριβῶν ἐνδείξεων καὶ διαβεβαιώσεων τῆς βασιλικῆς εὐμενείας καὶ προνοίας ὑπὲρ τῆς κακοῦσης ἀγίας ἐκκλησίας καὶ τοῦ εἴηνου ἡμῶν, θαρραλέωτερον ἀναλάβομεν τὰ ὑψηλὰ καὶ σοβαρὰ τῆς πατριαρχικῆς καθήκοντα. Ταῦτα τοῖνυν ἐπιηλοῦσιν καὶ τῇ ὑμῶν ὁσιότητι διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου ἐν τόποις ἡμετέραις ἐπιστολῆς, καὶ ἀφορμὴν εὐκαιρον παρεχόμενοι εἰς ἀπόδοσιν θαρμῶν δεήσεων καὶ εὐχῶν πρὸς τὸν ὕψιστον ὑπὲρ τῆς εὐδοξίας τῶν διακῶν πόδων καὶ προδύσεων ἡμῶν, τῶν ἐνδιαφεροῦσων τὴν ἀγίαν ἡμῶν ἐκ-

κλησίαν καὶ τὸ ὀρθόδοξον κλήρωμα, ἀκαλουθῶς ἐκδοφίλουσιν πᾶσιν ὑμῖν, ὡς ἀπαρχῆς τῆς δευτέρας ταύτης πατριαρχικῆς ἡμῶν, τὰς ἐγκαρδίους πατρικῆς ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας, ἐπιτελλόμενοι ὅμοι; νημονεύηται τοῦ κανονικοῦ ἡμῶν ἐνόματος, ὡς νημόμοι; ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς ταλαιαῖς καὶ ἀκαλουθίαις ἐπιγινώσκοντες δὲ τὰ ἱερά τοῦ μοναστηρίου ἐπαγγέλλομενος καθήκοντα, διέγηται πρὸς ἀλλήλους ἐν ὁμοίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἀδελφικῇ, τηροῦντες ἀπαρρηγόμηνους τὰ ἱερά δόγματα τῆς ἀμαρτήτου ἡμῶν κιστῆς καὶ τὰς παραδόσεις τῶν κανονικῶν ἐδύμων καὶ τάξεων, ὅσοι; καὶ τὰ γὰρ ἀπρόνοια τῆς σταυροπηγιατικῆς ἐλευθερίας καὶ χάριτος, ἂν κλυταὶ καὶ ἡ ἱερά αὐτῆ μονῆ; οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἐνοσχολούμενοι ἀνεκδότως εἰς τὴν μελέτην τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν ἱερῶν συγγραμμάτων τῶν θεοφίλων τῆς ἐκκλησίας πατέρων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀφύομενοι τὰ καθάρᾳ καὶ διαυγῇ νόματα τῆς σωτηριώδους διδασκαλικῆς, βυθιάζητε τὸ πολιτικὸν ὅμοι; εἰς εὐαρέστησιν τοῦ ὕψιστου θεοῦ, ὃ συνετάξασθε, τοῦ κόσμου τούτου τὴν ματαιότητα ἀποθήμενοι: σὺν πᾶσι δὲ τούτοις ὑπαγορεύομεν τῇ ὑμῶν ὁσιότητι, ἵνα διατηρήτε ἀκριβῶς τὸ καθήκον τῆς εὐλαμπῶς ὑπακοῆς πρὸς τὸ βασιλεῖον κράτος, δεόμενοι τοῦ ὕψιστου ὑπὲρ τοῦ κρατιωτάτου καὶ γαληνοτάτου ἡμῶν ἀνακτοῦ σουλτᾶν Ἀβδούλ Ἀζίζ Χάν, αὐθέντου ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν κολυχνῶν καὶ εὐμενεστάτων αὐτοῦ ὑπουργῶν, τῶν διηγετικῶν μεριμνῶντων ὑπὲρ τῆς εὐχαρίας καὶ ἀνάσεως τῶν κιστῶν τοῦ κράτους ὑπακούων: παπισμένοι δὲ περὶ τῆς ἐπειλομένης προνοίας, ἦν διατρέφωμεν καὶ ὑπὲρ τῆς ἱερῆς ὑμῶν μονῆς, ἀναφέρητε θαρροῦντες ἡμῖν πᾶσαν ἐμπίπτουσαν μοναστηριακὴν ἡμῶν ὑπόθεσιν, ἐν βασιότητι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν προστασίας καὶ ἀντιλήψεως ὑπὲρ τῆς εἰσίας αὐτῆς διεξαγωγῆς. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀκίρον ἔλεος αὐτοῦ μετ' ὑμῶν.

ἡμοῦ, δεκεμβρίου γ'.

NOTIFICATIO A NOVO PATRIARCHA DIOECESANIS SUIS FACTA **
1873 mense decembri.

† Ἰουκαίμ ἕλερ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης.
† Ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, καὶ

ἰουσιτάτοι ἱερομόναχοι, οἱ φελλόντες ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησιαστικῆς τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλιτῆ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Κωνσταντινου, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ. Ἀφῆτε τῆς

* Ibid., p. 57-8.
** Ibid., p. 59-60. Hae litterae vulgo dicuntur ἐπιστολῆς.
9/21 decembria.
CONCILII GENERALIS TOMUS XLII.

Recitatae fuerunt in singulis urbis regiae templis die dominica

θείας προνοίας ἔλκει καὶ ἐπιπέμπει πρὸς τὸν ἱερεῖν ἡμῶν, πρὸς τὸ ἐπιδοκῆσαι ἡγήσαντες πᾶσιν, κλήρου καὶ τοῦ ἁγιοδοξίου κληρονομίας κληθέντες καὶ δεύταρον, κατὰ δευτέραν ἡμέραν καὶ ἐπιπέμπειν βίβλιν, ἐπὶ τὸν ἀγίαστον πατριαρχειῶν ἀποστολικῶν καὶ εὐκοιμηνικῶν θρόνων, καὶ τοὺς εὐσεβεῖς τοῦ πατριᾶρου σκάρφους τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἡμῶν, πρῶτιστον καὶ ἱερὸν καθήμενον ἐλογισάμεθα ἵνα ὑπομνήσωμεν πᾶσιν ὑμῖν τοὺς ἐν Χριστῷ πνευματικῶς ἡμῶν τέκνους ἐδολογημένους; χριστιανούς, ἱερομένους καὶ λαϊκοὺς, τὰ ἱερά χρέη, ὅσα ἢ χριστιανικῆ ἐπαγγελία, οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ αἱ παραδόσεις τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας ὑπαγορεύουσιν, πραγματευόμενοι τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν βριστῶν καὶ γνησίων λατρευτῶν τοῦ κυρίου ἡμῶν, τοῦ θείου πάντας ἀνθρώπων σωθέντος καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν. Ἐνθέντοι καὶ καὶ προηγουμένως ἀπομένοντες πᾶσιν ὑμῖν τὰς ἐγκαρδίους πατρικᾶς ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας ὡς ἀπαρχὴς τινος τῆς δευτέρας ταύτης πατριαρχειᾶς ἡμῶν, καὶ παρὰ τοῦ ἀγαθοδότου θεοῦ ἐξακούμενοι πᾶσιν ὑμῖν τὴν θείαν ἡμῶν καὶ πάντων τῶν σωτηριωδῶν αἰτημάτων τὴν ἀπόλαυσιν, ἐραξῆς προτροπῶν καὶ παραινοῦμεν πάντας ὑμᾶς, ἵνα ἔχητε τὸν φόβον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, τηροῦντες ἀπαράβατος τοὺς ἱεροὺς; τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας θεσμούς καὶ κανόνες καὶ τὰ πατροπαράδοτα δόγματα τῆς ἀμωμήτου πίστεως ἡμῶν, φυλάττοντες τὰς νενομισμένας νηστείας, συντρέχοντες εἰς τὰς ἐκκλησίας; πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ ἀπόλαυσιν τῆς θείας εὐλογίας καὶ τῶν ζωοποιῶν τοῦ παναγίου πνεύματος χαρισμάτων, βυθίζοντες ἐκαστοτὸν τὸν βίον ὑμῶν πρὸς τὸ σεμνοπρεπὲς καὶ κόσμιον τοῦ χριστιανικοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐπαγγέλματος, καὶ μετὰ ζήλου φιλογενούς καὶ προθυμίας ἀξιοκαίνου συντελοῦντες πᾶσιν δυνάμει ὑπὲρ τῆς ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ κυρίου μορφώσεως καὶ προαγωγῆς τῆς ἁγιοδοξίου νεολαίας, καὶ ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐκπαιδευτῶν καὶ φιλανθρωπικῶν τοῦ ἡμετέρου γένους καταστημάτων, παραμυθεύοντες τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἐν ἀνάγκαις συντρέχοντες, τοὺς ἐνδεεῖς ἐλεοῦντες, κατὰ τὸ μέτρον τῆς δυνάμεως ἐκάστου, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς, ἐπισημαζόμενοι τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην, ἣτις ἐστὶν ὁμολογουμένης ἡ βάσις καὶ τὸ θεμελίον πασῶν τῶν ἀρετῶν, καὶ ἦν περ ὁ θεῖος ἀνθρώπος

αὐτῶν ἡμῶν, πρὸς τὸ ἐπιδοκῆσαι ἡγήσαντες πᾶσιν, συνδύναμι καὶ διέδοτο τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις εἰπὼν. Ἐν ταύτῃ γινώσκοντες πάντες, ὅτι ἡμεῖς μαθηταὶ ἐσμεν, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. Στρέφοντες δὲ τὸν λόγον καὶ ὑμῖν τοὺς προσεῖται καὶ ἱεροὺς τῶν ἐκκλησιῶν, προηγουμένως μὲν ἐνελλόμεθα ἵνα μνημονεύητε τοῦ κανονικοῦ ἡμῶν νόμου, ὡς νενομισται, ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς λειτουργίαις καὶ ἀκολουθίαις, ἀκολουθῶντες δὲ προτροπόμεθα ὡς ἵνα, διατηροῦντες ἀκριβῶς τῆς ἱερατικᾶς ὑμῶν καθήκοντα καὶ πολιτευόμενοι θεοφιλῶς; καὶ διακρίτως, φυλάττειτε μετὰ τῆς σεύσεως ἀκριβείας; καὶ προσοχῆς; τὰς τάξεις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ πάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς διατυπώσεις, γινόμενοι πρῶτοι ὑμεῖς; τύπος καὶ ὑπογραμμὸς καὶ καλὸν δείγμα ἀρετῆς καὶ βίου ἀνεπιλήπτου πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ὑμῶν ἐπίσκοπὸν ἐμπεισισταμένους εὐαρέστοι καὶ ἁγιοδοξοί. Καὶ ὑμῖν δὲ τοὺς καθηγητάς; καὶ διδασκάλους τῶν ἐν τῇ βασιλευσούσῃ ἡμετέρῃ σχολείων προτροπόμεθα ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς ἵνα, ἐκπληροῦντες; εὐσυνειδίχως τὸ καθήκον τοῦ διδασκαλικοῦ ὑμῶν ἐπαγγέλματος, ἐκπαιδεύητε τὴν ἐμπεισιθεύσαν ὑμῖν ἁγιοδοξίαν νεολαίαν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ κυρίου καὶ πάσῃ χριστιανικῇ καὶ ἡθικῇ ἀνατροφῇ, ἐμπνέοντες εἰς τὰς ἀπάλας αὐτῶν ψυχᾶς; αἰσθημάτων εὐλαβείας; καὶ οὐβασμοῦ πρὸς τὴν περὶ τὴν εὐσεβείαν καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀγαθοεργίαν. Ταῦτα ἐκ προνοίας ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς; ὑπαγορεύοντες, ὑπομνήσωμεν ὑμῖν καὶ τὸ καθήκον τῆς πίστεως ὑπεκκοιτῆτος πρὸς τὸ βασιλικὸν κράτος, προτροπόμενοι ἵνα, κατὰ λόγον ἐγνωμοσύνης πρὸς τὰς ἀδελφικὰς ἐπιδηφίλουσας τῷ γένει ἡμῶν βασιλικὰς εὐεργεσίας καὶ χάριτας, ἀναπήρητοι ἐκτενεῖς εὐχὰς καὶ δεήσεις πρὸς τὸν ὑψιστον ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ αυτοκρατορικῆς μεγαλειότητος; τοῦ φιλοδοξοῦ ἡμῶν ἀνακτοῦ; σουλτάν Ἀβδὺλ Ἀζίζ Χάν, αὐθινοῦ ἡμῶν, καὶ τῶν εὐμενεστάτων ἡμῖν αὐτοῦ ὑπουργῶν, τῶν διηγετῶν; μαριμώντων ὑπὲρ τῆς εὐημερίας; καὶ ἀνεύσεως τῶν πιστῶν αὐτοῦ ἡγηγῶν. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος, σὺν τῇ παρ ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

ἡμεῖς, ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἰνδοκτιῶνος β΄.

6.

LITTERAE PACIFICAE A NOVO PATRIARCHA AD ANTISTITES AUTOCEPHALOS DATAE ET EORUNDEM RESPONSA *

1873 decembris 3/15.

A.

Εἰρηνικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς πατριάρχας Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου καὶ πρὸς τὰς ἱεράς συνόδους Ρωσσίας καὶ Ἑλλάδος.

Μακαριότητα καὶ τὰ λοιπὰ.

Τὸ τῆς ἐνότητος χρέμα ἴδιον μὲν ἐστὶ τῆς μακαρίας καὶ ὑπερουσίου φύσεως τῆς ἐν Τριάδι ὑποστάσεων ἀσυγχύτως καὶ ὑπερφυῶς ἡνωμένης θεότητος, ἐξαιρετον δὲ γνώρισμα τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἢ πρὸς τὸν αὐτόν, ὡς εἰπὼς, τόπον χειρὸς τοῦ ἐκτεῖς δομητοῦ διακλασθέντος καὶ ἐν ἐπιγινώσκουσιν κυρίου ἐν τῇ μίᾳ πίστει καὶ τῇ ἐνὶ βαπτισματι, μία παρὰ πάντων ἐν τῇ τῆς πίστεως συμβόλῳ πιστεύεται καὶ ὁμολογεῖται. Τὸν γοῦν θεοφίλον τοῦτον χαρακτήρα ὁ θεός; αὐτῆς; ἀρχηγὸς καὶ τελειωτῆς προτίθει βουλόμενος, μισθὸν πρὸς τὸν σωτηρίου αὐτοῦ πάθος συντόνας πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα προσέφατο, λέγων. Πίστην, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι

σου, ἵνα ὦσιν ἐν καθῶς καὶ ἡμεῖς ἐν ἐσπίν. Ὁ δὲ οὐρανοβίμων ἀπόστολος, τὴν ἐν τῇ πίστει καὶ ἀγάπῃ πνευματικὴν ταύτην ἑνωσιν πᾶσι τοῖς εἰς Χριστὸν πιστεύουσιν ἐπισυνιστῶν, „σπουδαζέσθε, φησὶ, τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης.“ Τῷ κανόνι ταύτῃ ἀνέκαθεν στοιχοῦσαι καὶ αἱ κατὰ τόπους ἐργαὶ τοῦ θεοῦ ἐκκλησιαί; καὶ τὰ τῆς εἰρήνης ἐκάστοτε ἐπιθύμεις διόκουσαι, πᾶσιν σπουδῇ τῆς οὐσιαστικῆς ταύτης ἐνότητος ἀντιέχοντες, ὅστε εἶναι ἀσυχνῶς μέλη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος, οὐ κεφαλῆ ὁ Χριστός.

Τοῦτον δὲ καὶ ἡμεῖς, μακαριότητα καὶ σεβασμιότητα πατριάρχα, τὸν παρὶ ἐνότητος τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν θεόκρατον νόμον ὡς θεμελιώδες δόγμα τῆς ἡμετέρας πίστεως; ἐπιγινώσκοντες καὶ ὁμολογόντες, καὶ τὸ καλῶς καὶ σκοπίμως κεραιτηγῶς ἀποσοφάμενοι ἔθος τοῦ φιλαδέλφους ἀλλήλους ἀνακοινοῦσθαι, διὰ τῶν εἰρηνικῶν λεγομένων γραμμάτων, τὰς κανονικὰς ἐγκαιροτάτους τῶν ἱερῶν προέδρων τῶν κατὰ τόπους ἀποκαρπείων ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν ἀδελφικῶν ἀνταλλάσσων δασκαλῶν, τὴν παρεῖσαν ἡμῶν εἰρηνικὴν ἐπι-

* Ibid., p. 129-47. Epistolae illae eirrenicæ quae dicuntur integre dantur, ut lectori vel una vice praebentur facultas legendi istiusmodi documenta, quae fore eodem hinc inde mittuntur cum antistes quilibet autarchialis munera obtinenda aggreditur.

στολήν προθέμενος τῇ ἡμετέρῃ μακαριότητι γράφοντας, ἀναγγέλλομεν ὅτι, τὸ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Ἀνθίου τοῦ Ὁ παραιτήτου οἰκουμενικοῦ ποιημένου, τῇ κ' τοῦ παρελθόντος μηνός, φήροις κωνσταντικαῖς καὶ ὁμοφώνῃ ἐκλογῇ τῶν τε ἱερατάων μητροπολιτῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς; πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ, εὐμενῶς συνεπινοήσαντες; καὶ τῆς κραταιῆς βασιλείας, ἀνεκλήθημεν τὸ δεύτερον ἐπὶ τὸν ἀγίατον ἀποστολικὸν οἰκουμηνικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, ὁπόθεν πρὸ δεκαετίας θείῃ ἑλέει ἀποχωρήσαντες, ἐν τῇ ἀπρίγμονι ἰδιωτικῇ βίῃ μέχρι τοῦδε ἐφροναζόμεν.

Ὅσον μὲν οὖν ἐδλίβημεν τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῇ πανδήμῳ ἡμῶν ταύτῃ προσκλήσει, τὴν ἡμετέραν ἀντιμετρούμενος ἀσθένειαν πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἀνατιθεμένου ἡμῖν λαοῦ, εὐκάλως ἂν ἐκδόσειεν ἡ σεβασμία ἡμῖν αὐτῆς μακαριότης, γινώσκουσα καλῶς, ὅτι ὁ πατριαρχικὸς αὐτὸς θρόνος; δεῖ μὲν παντοίας καὶ χαλεπῆς περιεστοιχίετο δυσχεραίας, ἐν δὲ τοῖς ἐσχάτοις τοῖσι καιροῖς σφοδρότερος χειμάζεται ἀντιπνοίαις, ὡς πολλὰς κολλαχθέντες τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τοῦτου ἀναφύσκει; καὶ νῦν γάρ, εἴπερ ποτὲ, ἀργεῖ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐν πολλοῖς, κατακαφρόνηται δὲ κανόνων ἀκρίβεια, καὶ τὸ τῆς ἀγάπης θεοδόξου χρέμα κινδυνεύει ὀλοτελῶς ψυγῆναι ἐν αὐτοῖς τοῖς μαθηταῖς τῆς ἀγάπης. Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως ὑπετάγημεν τῷ κυρίῳ, οὐ τὴν θέλει ἐπέγνωμεν βουλήν ἐν τῇ κοινῇ ὁμοφρονίᾳ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου καὶ λαοῦ, μήτε θμητὸν μήτε ἀσφαλῆς ἠγησόμενοι ἐπὶ πολὺ πρὸς αὐτὴν ἀντιταίνειν, καὶ ἐν ταπεινώσει ψυχῆς ἐκταύσασμεν τὸν καλῶσαντα ἡμᾶς κύριον μὴ ἔσται τὴν ἡμῶν ἀνικανότητα πρόσκομμα γενέσθαι εἰς τὸ ἔργον ἧς ἐνεπιστεύθημεν ὑψηλῆς ταύτης διακονίας, ἀλλὰ θαφιλέστερον ἐπιχίμαι ἡμῖν τὴν τελεσιουργίαν αὐτοῦ χάριν, τὴν τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσαν καὶ τὰ ἄλλείποντα ἀναπληροῦσαν, ὅπως δυναθῶμεν αἰσῶς; καὶ ἀναπαισχύντως πηδαλιουχῆσαι διὰ τῶν καιρικῶν σκοπέλων τὸ θεῖον κλυθωνίζομενον σκάφος τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν ἡμετέραν μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐκλιπαροῦμεν συνεφέψασθαι ἡμῖν τοῦ προκειμένου ἀγῶνος διὰ τε συντόνων πρὸς τὸν αἰώνιον τῆς ἐκκλησίας κυβερνήτην καὶ ἀρχιποίμενα λιτῶν καὶ δεήσεων καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἀδελφικῆς συναγωγῆς, τῆς ἐν ἔργοις καὶ λόγοις καὶ γράμμασιν. Ἐφ' οἷς καὶ τὸν ἐκ μέσης ψυχῆς ἀδελφικὸν ἀπονέμοντες ἀσπασμόν, ἐξαιτούμεθα αὐτῇ θεῶθεν τὴν κατ' ἀμφω ὑγιάν ἀμετάπτωτον καὶ εὐμερίαν ἀδιάσπαστον καὶ εὐθηνίαν ἔργων ἀγαθῶν, πρὸς καταρτισμὸν τῶν αὐτόθι ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, σωτηρίαν τε τῶν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς διοίκησιν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, καὶ δόξαν τοῦ ἐν Τριᾷδι ὑμνουμένου θεοῦ, παρ' οὗ εἶεν τὰ ἔτη αὐτῆς ὡς κλειστά, ὑγιεινά καὶ σωτήρια.

δεκεμβρίου γ', ,αωογ'.

Τῆς λίαν ἐν Χριστῷ περιουδαίου ἡμῖν αὐτῆς σεβασμιωτάτης μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ ἕλος πρόθυμος,

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ.

B.

Πρὸς τὸν ὑψηλότατον καὶ γαληνότατον ἡγεμόνα τῆς Σερβίας κύριον Μιλάνον Ὀβρίνοβιτς καὶ τὰ λοιπὰ.

Υψηλότατε.

Ἀφάντῳ τῆς; θείας προνοίας ἑλεει καὶ ὁμοφώνῳ φήρῳ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ κληθέντες καὶ αὐτῆς καμψήσαι ἐπὶ τὸν ἀγίατον πατριαρχικὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον, μετὰ τὴν ἐκούσιον ἀπ' αὐτοῦ οἰκιοθελή παραιτήσιν τοῦ παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Ἀνθίου, καὶ ἐν αὐτοπροσώπῳ

αὐτοπροσώπῳ ἡμῶν ἐνέσπον τῆς αὐτοῦ αυτοκρατορικῆς μεγαλειότητος τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν ἀνακτοῦ σουλά; Ἀποδοὺ ἈΥΚ Χάν τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ ἀναγνωρίσεως ἀξιωθέντες, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐνδείξιν τῆς πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸ ἡμέτερον γένος ὑψηλῆς τιμῆς καὶ εὐμενείας ἀξιωθέντες, προσηγορευθῆ, εἶθε ἀρχαίῳ, λίαν δομένως ἐξαγγελαί; τούτο τῇ ἡμετέρῃ περιφανοστάτῃ ὑψηλότῃ, καὶ πατριαρχῷ τῷ πνεύματι περικτιζόμενοι, ταῖς πατριαρχικαῖς ἡμῶν καταστάσει ἐλλογίαις τὴν ἡγεμονικὴν αὐτῆς κορυφὴν. Ἐν δὲ τῇ εὐκαίρῳ ταύτῃ πεποιθίμενοι ὅτι ὁ ὑπὸ τὴν ἡγεμονικὴν αὐτῆς αἰγίδα, θείῃ εὐδοσίᾳ, δεξιῶς διακυβερνώμενος περιούσιος τοῦ κυρίου λαοῦ, ὁ μετὰ τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀρρήκτως συνδέμενος πνευματικῆς ἐνότητος δεσμός, πλήρως ἀπολαύων εὐνομίας καὶ θεσηκουρικῆς εὐμαρίας, παρακλούθων τοῖς ἴχνισι τοῦ ἀρχοντος αὐτοῦ, προέκπει ἐν τῇ ἐξασπίσει τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, οὐ λείπομεν ἐκφράσασθαι ἐπὶ τούτοις τὴν ψυχικὴν ἡμῶν ἀγαλλίασιν, θερμῶς δεόμενοι τοῦ ὑψίστου ὁπως χαρίζεται τῇ πανεκλήμῳ αὐτῆς ὑψηλότῃ ὑγιαίν δινηκῆ, μακρότητα ἡμερῶν, στερέωσιν ἀκλόνητον ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτῆς θρόνου καὶ εὐδαιμονίαν ἀληθινῶν. Ἐπειδόμενοι δὲ εἰς τὴν μετὰ χριστιανικοῦ ἔθλου ἡγεμονίαν αὐτῆς πρόνοιαν ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τῶν ἐν τῇ θεοσώστῃ αὐτῆς ἡγεμονίᾳ ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ τῆς εὐκλείας τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἐπαναλαμβάνομεν διατρανώσει τὰ εὐγνωμόνα αἰσθήματα καὶ τὴν πατρικὴν ἀγάπην, ἣν διατρέφομεν πρὸς τὸ κανέκλαμρον αὐτῆς ἀτομον, καὶ ἐξαιτούμεθα αὐτῇ παρὰ τοῦ ἀγαθοδότου θεοῦ ἔτη κλειστά, ὑγιεινά, πανεύθυμα καὶ πανευδαιμόνα.

,αωογ' δεκεμβρίου εδ'.

Τῆς ἡμετέρας ἐν Χριστῷ λίαν περιουδαίου ἡμῖν ὑψηλότῃος διάπυρος εὐχῆς πρὸς θεὸν καὶ ὅπως πρόθυμος,

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ.

I'

Ὁμοίᾳ καὶ ἡ πρὸς τὸν ὑψηλότατον καὶ γαληνότατον ἡγεμόνα τῆς Ρουμανίας κύριον Κάρολον τὸν Α'.

Δ'

Ἀπάντησις τοῦ παναγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

Ἀριθμ. 476.

Παναγιώτατε, θεϊότατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμηνικῆ πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητῆ καὶ περιπόθητῃ ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῇ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε Ἰωακείμ, τὴν φίλην ἡμῖν αὐτῆς σεβασμιωπόθητον παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἡ χαρμόσυτος ἀγγελία τῆς εἰς τὸν οἰκουμηνικὸν θρόνον ἐμοψήφου κλήρου τε καὶ λαοῦ τὸ δεύτερον ἤδη περιφανοῦς ἐγκριθένσεως τῆς ἡμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος, φθάσασα ταχυτέρας καὶ μέχρι ἡμῶν, κρῶτον μὲν διὰ τῶν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων, εἶτα δὲ διὰ τῆς ἀπὸ γ' λήξαντος μηνός; δεκεμβρίου σεβασμιᾶς πατριαρχικῆς εἰρηνικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, ἐνέπλησεν ἡμᾶς ἀφάντῳ χαρᾶς καὶ πνευματικῆς θιμηρίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ παρὰ τοῦ μεγαλειοτάτου καὶ μεγαθύμου ἡμῶν ἀνακτοῦ καὶ τῶν ὑψηλοτάτων αὐτοῦ ὁπουργῶν ἐκδηλωθεῖσα τῇ ἡμετέρῃ παναγιότητι εὐμένεια καὶ ἔξοχος τιμὴ καὶ δεξιότης οὐ μικρᾶς εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως πρόξενος ἐγένετο ἡμῖν. Οὕτε ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν, παναγιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ, τὸ δυσχερές καὶ κολύμοχθον τῆς πνευματικῆς πηδαλιουχίας τοῦ παγκοῖνου τούτου τῆς ἐκκλησίας σκάφους, ἐν ἡμέραις μάλιστα πονηρῆς, ἐν αἷς ἡ; ἡμετέρας παναγιότητος, τὴν φίλην ἡουχίαν ἀσπαζομένη, διετέλει μακρὰν τῆς τύρβης. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ τούτο ἔδειτε ἀπαξίου κυβερνήτου καὶ μεγαλοπρόθυμου, ὅπως ὁσον καὶ

αίματιον τὸ ἱερὸν σάκος εἰς τὸν εὐδὸν ἀκατήγη-
 λυμένα. Καὶ εἰ ἡ πανοφθαλμία τὰ πάντα οἰκονομοῦσα
 ὑπερτάτη τοῦ θεοῦ πρόνοιᾳ τὴν ὑμετέραν παρουσιάζει
 τὴν παναγιότητα ἐκείνην τὸ δεύτερον δι' ὁμοφώνου
 γνώμης καὶ κλήσεως ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ νοητοῦ στε-
 ρεώματος τῆς ἀμαρτίας ὑπόψεως καὶ ἑσθροδίου τοῦ
 Χριστοῦ ἐκκλησίας. Ἐνταῦθα τοίνυν, πανοφθαλμία κα-
 τριάρχα, καὶ κατευοδὸς πολυετίας, ἑσθροδοῦν τὸν λόγον
 τῆς ἀληθείας πρὸς πάντα ἕνεκεν ἀληθείας καὶ ἀρε-
 τῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ παντοίας ἀλλῆς ἀρετῆς, καὶ
 βοηθήσει σοὶ θαυμαστῶς ἡ δεξιὰ τοῦ ὑψίστου. Ἡμεῖς
 δὲ, ὑπεραγαλλόμενοι καὶ συγχαίροντες αὐτῇ καὶ παντὶ
 τῷ ἑσθροδίῳ πληρώματι ἐπὶ τῇ ἐνδόξῳ αὐτῆς ταύτῃ
 ἀναρρήσει, καὶ τὰ τῆς εὐκαταστάτης αὐτῆς ὑγείας
 συνάμα ἀκριβοῦσόμενοι, οὐ διαλείφομεν ἱκετεύοντες
 τὸν ὑψίστον ἑγκαρδίας ὑπὲρ τῆς πολυετοῦς καὶ ἀκλό-
 νητου στερεώσεως καὶ διαμονῆς αὐτῆς ἐπὶ τῆς οἰκου-
 μενικῆς ταύτης περιουσίας, πρὸς ἐγκαλλώπιον πάντων
 τῶν πιστῶν τῆς ἐκκλησίας τίκτων καὶ σωτηρίαν τῶν
 πεπλανημένων. Ἀποδεχόμενοι δὲ καὶ τὸ φιλάδελφον
 καὶ εὐαγέλιον τῆς παναγίας αὐτῆς ψυχῆς καὶ τῆν
 ἀδελφικὴν αὐτῆς συναντίληψιν ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς
 εὐαγγελικῆς εἰρήνης, εὐχόμεθα ἑκτενωθῆναι ἵνα ὁ ἐν
 σπηλαίῳ γεννηθῆναι καταδεξάμενος θεάνθρωπος ἡμῶν
 Ἰησοῦς Χριστὸς καταβῆται ἐν σαβασμῶν αὐτῆς παν-
 αγιότητα πανηγυρίζων λαμπρῶς καὶ ἱεροφιλῶς τὰ θεῖα
 αὐτοῦ γενέθλια εἰς πολλῶν ἐτῶν περιόδους, προσπι-
 θεοῦμενος αὐτῇ καὶ τὸ νέον ἔτος παναίσιον καὶ
 πλήρες παντοίων εὐτυχημάτων καὶ ἐνδόξων καταθε-
 μάτων. Καὶ ταῦτα μὲν ἀδελφικῶς καὶ ἀγαλλόμενοι
 τῷ πνεύματι εἶρησαν δὲ τὰ πανάγια αὐτῆς ἔτη ὅτι
 κλειστά, ὑγιεινά καὶ σωτηριώδεστα.

Ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ, πᾶσι τῇ 1' δεκεμβρίου.

Τῆς ἡμῶν ἐν Χριστῷ περιουσιάζοντι ἡμῖν αὐτῆς
 σαβασμῶν παναγιότητος ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελ-
 φῶν καὶ ὁλοῦς πρόθυμος.

† ὁ Ἀλεξανδρείας Σωτήριος.

Ε.

Ἀπάντησις τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας.

Παναγιώτατε, θεοτάτα καὶ σεβασμιώτατε οἰκου-
 μενικὴ πατριάρχα κύριε Ἰωακείμ, ἐν Χριστῷ τῷ
 θεῷ ἡμῶν ἀγαπητῆ καὶ περιπόθητῃ ἀδελφῇ καὶ συλ-
 λειτουργῇ τῆς ἡμῶν μεριότητος, τὴν σεβασμιωτάτην
 ἡμῖν αὐτῆς παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ περι-
 τισσόμενοι, ὁλοφύχου: ἐν ἀγίῳ φιλίῳ κατασπαζόμε-
 θα καὶ ὑπερβίβουσα παραγορούμενοι.

Τὰς χαρμοσύνας καὶ κοσμοσωτηρίας ἀγοντες
 ἑορτάς τῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θείας
 γεννήσεως, λαβόμεν τὴν ἀπὸ γ' φθίνοντος μηνὸς καὶ
 ἔτους περιπόθητον ἡμῖν ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας θεο-
 τάτης παναγιότητος, εὐαγγελίζουσαν ὅτι καὶ πρὸ
 ταύτης ἡ ταχύτερος φήμη διεσάλπισεν, ὅτι, τοῦ
 παναγιωτάτου αὐτῆς προκατόχου κυρίου Ἀνθίμου
 τοῦ ὁμοιοθελοῦς παραιτησάμενον τῇ κοινῇ καὶ
 ὁμοφώνῳ ψῆφῳ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τῶν ἐπιλέκτων
 τοῦ χριστοπνεύματος συνεκινεούσης καὶ
 τῆς κραταιᾶς βασιλείας ἀνεβίβασεν αὐτὴν τὸ δεύτερον
 ἐπὶ τῷ ἀγιώτατον ἀποστολικῶν οἰκουμενικῶν τῆς Κων-
 σταντινουπόλεως θρόνον. Ἐπὶ τῷ ἀποστάματι τούτῳ
 ἡ καρδία ἡμῶν ἐσπάρτησεν ὑπὸ χάριτος ἀρρήτου, ἵνα
 δι' ἡμῶν οὐδὲν ἡμῖν τῶν ὑπὸ τῆς πανοφθαλμίας
 προνοίας καγαρισμένων αὐτῇ εὐαγγελικῶν ἀρετῶν καὶ
 τῆς βαθυνοίας καὶ ἡμετερίας, καὶ ἀδύνατον τὸν ἀρχηγὸν
 καὶ θεμελιωτὴν τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας κύριον
 ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν οὐδέποτε ἐγκαταλείποντα
 αὐτὴν ἀπροσάλευτον, ἀλλ' αἰετοῦ ἐν τῇ ἀνεξέρ-
 νητῳ αὐτοῦ βουλῇ ἀνίσταντα νέον Μωϋσῆν, ἵνα ποθη-
 γατῇ τὸν νέον Ἰσραὴλ, ἐν μέτρῳ τῶν καιρικῶν θυσια-
 λῶν, εἰς τριβῶν σωτηρίους, πρὸς χάριτον μὲν καὶ
 εὐφροσύνην τῶν ἐν τῇ πίστει καλῶς ἐστηριγμένων,

Ἐλπίον δὲ καὶ συνεπιτῶν τῶν κλονουμένων καὶ
 ἀσπρίκτων.

Ἐπιστῆσαντες λοιπὸν τὸν νοῦν ταῖς βαθύταταις
 ἐνοίαις τῆς σεβασμῶν ἡμῶν ἐπιστολῆς αὐτῆς, ἐπίγνω-
 μεν καλῶς ὅσα παρ' εὐαγγελίζονται ἡμῖν θεοφθογγα
 βήματα ὑπὲρ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ ἐνότητος, ὅς
 κριστιῶν γνωρισμάτων τῆς ἐν αὐτῷ ζωῆς πίστεως
 καὶ τῆς ἀναγεννήσεως ἀπάντων ἡμῶν διὰ τοῦ θείου
 βαπτίσματος, καληγμένων ἵνα πάντες ἐν ἑμῶν ἐν τῷ
 ὄνοματι αὐτοῦ, ταῦτα φρονούσας καὶ λέγοντας καὶ
 ἔργοις πράττοντας, συμφώνως τῷ θεῷ αὐτοῦ θαλί-
 ματι, πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ τῆς οὐρανοῦ καὶ ἀθάτου
 μακαριότητος. Ταῦτα δ' εἰς τὰ θεῖα βήματα τῆς
 κοινῆς ἀγάπης, ἀδελφῆ ἐν Χριστῷ περιπόθητῃ, καὶ
 ἡμετέρα εὐχῆ πρὸς κύριον θεοπρόδοτον, δικαίως πόθος
 καὶ ἐνδελχῆς μέλημα ὑπάρχουσι μὲν πανταχοῦ καὶ
 πάντοτε, ἰδίως δὲ παρὰ τῷ εὐσεβῆ λαῷ, ἐν ἡ θεῖα
 συγκατάθεσις ὑπόδησον ἵνα κοιμώμενοι κατὰ τὴν
 ἀσθένειαν ἡμῶν.

Ἐπὶ τούτων δὲ εὐχῶν καὶ πόθων συνεχόμενοι,
 εἴ τι δὲ καὶ χάρις ἑγκαρδίου διὰ τὴν ἀρχαίαν ἀδελφι-
 κὴν ἡμῶν ἀγάπην, προαγόμεθα συγχαίροναι τῇ ὑμε-
 τέρῃ θεοτάτῃ παναγιότητι ἐπὶ τῇ ἐνδόξῳ αὐτῆς ἀνα-
 βίβσει ἐπὶ τὸν ἀγιώτατον αὐτῆς οἰκουμενικὸν θρόνον.
 ἐπευχόμενοι ὁλοφύχως, ὅπως ὁ κύριος ἡμῶν, ὁ εὖ
 πανοφθαλμία εὐδοκῆσας, στηρίξῃ αὐτὴν ἐν ὑγείᾳ καὶ
 εὐεξίᾳ πρὸς τὸ θεοπρόδοτον ποιμαίνειν τὸν περιούσιον
 τοῦ κυρίου λαόν, πρυτανεύῃ δὲ αὐτῇ ἐπὶ κλειστά,
 ὅπως ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης σκοπίας ἐπιστεύῃ ἀπά-
 σας τὰς ἐπὶ οὐρανὸν κατὰ τόπους ὁρθοδόξου ἐκκλη-
 σίας, ἐπιτηρῇ παντοιοτρόπως τὴν ἐνότητα αὐτῶν, καὶ
 κατὰ χάριτος ποιμαντορικῶν ἀνακαλῆ τοὺς τυχόν ἐκ-
 τρεπομένους ἐκ τῶν λαῶν εἰς τὴν ἑδὸν τῆς ἀληθείας,
 καὶ ἐκταλῆ μετὰ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῆς βαθυνοίας τὰ
 ὑψηλὰ τῆς πατριαρχίας καθήκοντα, ἵνα ὑπέρκοιτε
 καθορῆ σοβαρὰ καὶ σπουδαία ἕνεκεν τῶν καιρικῶν
 περιστάσεων ἀλλὰ μὴ δευτεῖον μὴδὲ ἀθυμῆται ἡ
 ἱερὰ αὐτῆς ψυχὴ, πρὸς τὸ μέγεθος τῶν τσοῦτων κα-
 θηκόντων ἀποβλέπουσα, ἀλλ' ὑπακούουσα τῇ κλέσα-
 μένῃ αὐτῇ θεῖα φωνῇ, ἀνδριζόμενῃ δὲ καὶ κατακου-
 μένῃ τὴν καρδίαν, ἀγωνιζόμεθα, ὅσα εὐαγέλιον ὑπὲρ
 τῆς πίστεως καὶ τοῦ εὐαγγελίου, ὅσα βήματα ὅτι καὶ
 ὁ κύριος ἡμῶν βοηθήσει αὐτὴν καὶ πάντες οἱ ἐν
 Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ αἱ κατὰ τόπους ἀγία ἐκκλησία
 καὶ ἡ κραταιὰ ἡμῶν βασιλεία παρεξουσιν αὐτῇ χάρις
 συναρωγὸν ἐν καιροῖς ἀρμοδίως.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ προθύμου ἑγκαρδίου διαπίστεως
 αἰς ἀπάντησιν. Παραίνοντας δὲ τὸν λόγον, ἀξιόμην
 καὶ παρακαλοῦμεν ἀδελφικῶς τὴν ὑμετέραν θεοτάτην
 παναγιότητα, ὅπως ἐν ταῖς θεοπρόδοτον ἱεραῖς αὐτῆς
 πρὸς κύριον ἐντεύξουσιν εὐχῆται καὶ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ
 τῆς Ἀντιοχείας ἐκκλησίας, πολλὰ καὶ θεῖα πασχού-
 σης ἐν ταῖς ἐχθραῖς ταῦτα ὑπὸ παντοίων μὲν στε-
 ρήσεων ἐσωτερικῶς διὰ τὰς ἐκλειθούσας ἀπὸ δεκαετίας
 ὀλίκας ἡμέρας ἀπάση τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τὴν
 ἐσωτερικῶς ἕνεκεν τῶν ἐν Ρωσσίᾳ ληφθέντων μέτρων ὡς
 πρὸς τὰ ἐν Βασσαραβίᾳ, ὑπὸ παντοίων δὲ ἀντιφύλων
 τῆς ὁρθοδοξίας ἐξωτερικῶς, θρασυνομένων βαρμηθῶν
 ἐν τοῖς τόποις τούτοις ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἁγίας ἡμῶν
 ἐκκλησίας. Καὶ ταῦτα μὲν παρεμβατικῶς πρὸς ὑπό-
 μνησιν: εἰεν δὲ τὰ σεβίσματα αὐτῆς ἔτη ὅτι κλειστά
 καὶ κατ' ἀμφω σωτηριώδεστα.

Ἐν Λαμασκῷ, τῇ 30 δεκεμβρίου 1873.

Τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης καὶ περιπόθητῃ ἡμῖν
 παναγιότητος ἐν Χριστῷ ἀγαπητῶς ἀδελφῶν καὶ ὁλοῦς
 πρόθυμος,

† ὁ Ἀντιοχείας Ἰερόθεος.

Ε.

Ἀπάντησις τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

Παναγιώτατε, θεοτάτα καὶ σεβασμιώτατε οἰκου-
 μενικὴ πατριάρχα Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Χριστῷ τῷ

θεῶν ἁγίων ἀγαπητῆ καὶ περισπούδαστα ἀδελφῆ καὶ ἀδελφῶν ἀναβιβῆσαι εὐλαλίαν καὶ λαμπρότητα ἐν τῷ θεῷ καὶ ἐν εὐχαριστίᾳ καταλοῦμεν πρὸς τὸν πρότερον τοσοῦτων ἀγαθῶν θεῶν, καὶ θερμῶς κατ' αὐτοῦ ἐξαιτούμεθα, ὥπως ἐν ὑμῶν τε διγνηκαὶ καὶ μακροχρόνιοι διαφυλάττωσιν αὐτὴν πρὸς τὸ θαρσύναι κοινῶν καὶ ποθηταῖν θεοφιλῶς τὸν ἐμπιστευθέντα αὐτῇ παροῦσιν τοῦ κυρίου λαοῦ εἰς νόμους σωτηρίους. Τὴν ἐνότητά δὲ τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης σπουδαζόντες δεῖ τρεφεῖν, καὶ τῷ θεοκράντῳ τῆς ἀγάπης νόμῳ ἐπιμένειν, πρὸς τοὺς προσεχθέντας, ἡμῖν λόγους εἰρήνης ἀπὸ τῆς βασιλείας τῶν πόλεων, τὰ γλυκῆ ἀπὸ μέλι καὶ κηρίον ῥήματα τῆς ἀγάπης ἀπὸ τῶν ἑσέρων τῆς Σιών ἀντιφωνοῦμεν, προσεκπιλοῦντας ὅτι ἐν ταῖς πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν ἐπὶ τοῦ παναγίου καὶ ὑποδέχου τάρου καὶ τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ ἀναμαρτύροι θυσιῶν καὶ ἱερῶν τελειῶν ἀδικητικῶς τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς ὀνόματος, κατὰ τὸ ἀρχαιοπαρότερον τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν μητρὸς ἐκκλησίας ἔθοι, μνηστὴν ποιούμεθα, τὰ τῆς ἱερᾶς κοινωνίας οὕτω δὲ καλῶς ἀποδιδόντες.

Τὰ θυρωτερὰ καὶ χαριστότερα εὐαγγέλια τῆς εὐδοκίας καὶ χάριτος τοῦ παναγίου θεοῦ, ψήφοι τε κανονικαὶ καὶ ὁμοφώνῃ ἐκλογῇ τῶν τε ἱερωτάτων μητροπολιτῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ τῶν ἐπιπέλων τοῦ χριστοπρωτεύου λαοῦ, ἐπὶ τὸν ἀνώτατον ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχικὸν οἰκουμένῳ θρόνον ἀναβάσεως τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος καὶ πρώην μὲν ἀπὸ τῆς φήμης ἐνηχηθῆντας, ἦδη δὲ καὶ διὰ τῆς ἀπὸ γ' τοῦ παρελθόντος δεκαμήνου περιουδαστοῦ ἡμῖν ἀδελφικῆς τε καὶ εἰρηνικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ἐπισήμως τε καὶ ἐπ' ἀκριβῆς καταμαθόντες, ἠγαλλασίμεθα, ὡς εἰκόσ, τῷ πνεύματι καὶ ὑπὲρβῆσαν τῆ καρδίᾳ, δόξαν δὲ καὶ εὐχαριστίαν ἀναπεπόμφαμεν τῷ αἰώνιῳ τῆς ἐκκλησίας νομίφῃ καὶ βασιλεῖ καὶ κρατὶφ αὐτῆς δομήτορι, ὅτι ταχέως τὴν ἐπισκοπὴν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ ἐπέδειξται, τὸν ἀξίον καὶ ἐκλεκτὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θεοδόξιστον τοῦ πρωτοκλήτου θρόνον ἀναγαγῶν. Καὶ γάρ, τοῦ προκατόχου τῆς ὑμετέρας θεοτάτης παναγιότητος τοῦ παναγιωτάτου κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Σ' οἰκιοῦθῆς παρατηρηθέντος καὶ ποιμένος πρὸς ἀπάντων ὑπομένου, ὅ τῆς προνοίας θεοῦ δακτύλος τὴν ὑμετέραν θεοχαριτωτὸν ὑπέδειξε κορυφῆν, καὶ ἅμα τὴν κανονικὴν ψῆφον τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τε καὶ λαοῦ ἐπ' αὐτὴν ὁμοφρόνα καὶ ὁμονώμονα ἐκίνησαν, οὐ μὲν δ' ἀλλὰ καὶ τῆς ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένης κραταιᾶς βασιλείας τὴν ὑψηλὴν αὐτοκρατορικὴν ἐπένευσιν πρόθυμον ἐπιγράγετο.

Χαίροντες οὖν πνευματικῶς ἐπὶ τούτοις, συγκαίρομεν μὲν φιλαδέλφως τῇ ὑμετέρῃ θεοδοξίστῳ κορυφῇ ἐπὶ τῇ καὶ δευτέρῳ ἦδη ἀνωθεν ἐμπιστευμένῃ αὐτῇ ποιμαντορίᾳ τοῦ ἀγιωτάτου τοῦ πρωτοκλήτου θρόνου, συγκαίρομεν δὲ πολλῶν μάλλον τῷ ἱερῷ κλήρῳ καὶ τῷ εὐσεβεῖ περιουσίᾳ αὐτῆς λαφ' ἐπὶ τῷ καλῷ ποιμένι, ἐν ὃ ἅγιος θεός, τοῦ ἰδίου ποιμαντοῦ ἐπιμαλούμενος, παρέσχετο κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα, ποιμανοῦντα αὐτὸν μετ' ἐπιστήμης.

Καὶ ἔστι μὲν ἀληθές, σεβάσιμος ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ, ὅτι θεοδόξιστον τὸ θεῶν ἀνεδέξατο βῆρος τῆς ὀφθῆς ἱεραρχικῆς θέσεως, καὶ αἱ παρομαρτυροῦσαι αὐτῇ δυσχέρειαι πολλαὶ καὶ ποικίλαι· ἀλλὰ καὶ ὁ πλοῦτος τῆς χάριτος τοῦ κυρίου, τοῦ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἐπ' αὐτῷ πεποιθῶτων ἐνδυναμοῦντος, θαυμάσια καὶ ἀκίνοτος ὑπάρχων, οὐκ ἔδωκε αὐτῇ, ὥστε ἐξαπορηθῆναι· καὶ χαλεποὶ μὲν ὡς ἀληθῆς οἱ παρόντες καιροί, καὶ θρυνηχεῖς αἱ ἑλπίαι· καὶ οἱ πανταχόθεν ἐπιανιστάμενοι κλύδωνες τῆς ἐκκλησίας φοβεροί, πολλοὶ δὲ αἱ πτώσεις τῶν πιστῶν· καὶ πλάνα· πολυδάκρυτοι καὶ ποικίλα τὰ σκάδαλα· κλῆν ἀλλ' ὅμως, ἔχοντες κυβερνήτην αἰώνιον τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, νεύματι δὲ τὸν ἄλλον λύοντα καὶ τοὺς ἀνέμοις ἀπεπύσσοντα καὶ εἰς αὐρᾶν γλυκῆσαν τὴν καταγίδια μεταπέπυγμα, πεπρωτότα· δ' ἀδιστάτως ἐπὶ τὸν δυνάμενον καὶ τοὺς πεπικνωτάς ἐγείρει, καὶ τοὺς πεπλανημένους ἐπιστρέφει, καὶ τοὺς σκανδαλισθέντας διορθῶσαι, καὶ τὰ σκολιὰ εἰς ἑδὸν λείαν μεταποιήσαι. ἔλπισαμεν ὅτι θαυματουργήσῃ τέλος ὁ κύριος· ἡμῶν καὶ παραδοξοποιήσῃ, βαθεῖαν ἀπεργαζόμενος τὴν εἰρήνην ἐν ταῖς ἀγίαις αὐτοῦ ἐκκλησίαις καὶ λευκὴν καὶ παγίαν ἀποκαθίστας τὴν γαλιθνήν· ἡμεῖς δὲ καὶ τὴν βαθεῖαν σύνεσιν τῆς πολυεστούτου ἡμῖν ὑμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος γνώμονα καὶ προδεδηλωμένην ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς πατριαρχίας ἔχοντες, καὶ τὴν μακρὰν αὐτῆς πείραν ἀσφαλῆς φερέγγυσον εὐδοκιμήσεως λογίζομενοι, πισποῖταμεν ὅτι καὶ τὰ κατωὶς κείμενα ἐπανορθῶσαι καὶ τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν, τῆς θεῆς εὐδοκίας ἐκείνης προστα-

ταί, σοφῆς καὶ ἐπιστημόνης διδύμουσα, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀναβιβῆσαι εὐλαλίαν καὶ λαμπρότητα ἐν τῷ θεῷ καὶ ἐν εὐχαριστίᾳ καταλοῦμεν πρὸς τὸν πρότερον τοσοῦτων ἀγαθῶν θεῶν, καὶ θερμῶς κατ' αὐτοῦ ἐξαιτούμεθα, ὥπως ἐν ὑμῶν τε διγνηκαὶ καὶ μακροχρόνιοι διαφυλάττωσιν αὐτὴν πρὸς τὸ θαρσύναι κοινῶν καὶ ποθηταῖν θεοφιλῶς τὸν ἐμπιστευθέντα αὐτῇ παροῦσιν τοῦ κυρίου λαοῦ εἰς νόμους σωτηρίους. Τὴν ἐνότητά δὲ τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης σπουδαζόντες δεῖ τρεφεῖν, καὶ τῷ θεοκράντῳ τῆς ἀγάπης νόμῳ ἐπιμένειν, πρὸς τοὺς προσεχθέντας, ἡμῖν λόγους εἰρήνης ἀπὸ τῆς βασιλείας τῶν πόλεων, τὰ γλυκῆ ἀπὸ μέλι καὶ κηρίον ῥήματα τῆς ἀγάπης ἀπὸ τῶν ἑσέρων τῆς Σιών ἀντιφωνοῦμεν, προσεκπιλοῦντας ὅτι ἐν ταῖς πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν ἐπὶ τοῦ παναγίου καὶ ὑποδέχου τάρου καὶ τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ ἀναμαρτύροι θυσιῶν καὶ ἱερῶν τελειῶν ἀδικητικῶς τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς ὀνόματος, κατὰ τὸ ἀρχαιοπαρότερον τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν μητρὸς ἐκκλησίας ἔθοι, μνηστὴν ποιούμεθα, τὰ τῆς ἱερᾶς κοινωνίας οὕτω δὲ καλῶς ἀποδιδόντες.

Ἐπὶ τῶν ἐκ τῶν ἐγκαρδίων ἡμῶν προσεγορευοῦσιν καὶ τὰ φιλαδέλφω αἰσθήματα ἀφοσιῶντες αὐτῇ βασιλείᾳ τρέφομεν τὴν ἐλπίδα καὶ κλήρῳ τὴν πεποιθῆσιν, ὅτι ἡ σεβασμιωτάτη αὐτῆς παναγιότης, ἀκίνοτος καὶ ζωηρὴν ἐν τῇ ἱερῇ αὐτῆς ψυχῇ τὸν ἐν περ καὶ ἄλλοτε ἐν ἔργοις καὶ λόγοις ἐπέδειξε· εὐσεβῆ ἔργον ὑπὲρ τῶν παναγίων προσκυνημάτων διασφάζουσα, ετοίμη τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς συναγωγὴν καὶ εἰς τοὺς παρῆκα τῆ οσπτῆ τῆς Σιών ἐκκλησίᾳ ἐν παντὶ ὑπὸ τῆς εὐλαλίᾳ ἀφροῦναι καὶ εὐσταθείᾳ τῶν μεγάλων τῆς θαλάσσης τοῦ κυρίου ἡμῶν οἰκονομίας μαρτυρίων. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν κλήρῳ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐξαιτούμενοι· δὲ τὰ σεβάσιμα αὐτῆς ἐπὶ κατὰ κυρίου εἰς πλείστα, ὑγιεινῆ, πανεύθυμα καὶ σωτηριωδέστατα, καταλοῦμεν.

Ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἀσσοῦ ἰανουαρίου δ'.

Τῆς ὑμετέρας θεοτάτης καὶ σεβασμιωτάτης παναγιότητος ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶς καὶ εὐλας πρόθυμος,

† ὁ Ἱεροσολύμων Προκόπιος.

Z.

Ἀπάντησις τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου.

Παναγιώτατα, θεοτάτα καὶ σεβασμιωτάτα οἰκουμένικα πατριάρχα, ἀγαπητῆ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ καὶ συλλειτουργῆ, κύριε κύριε Ἰωακείμ, τὴν περισπούδαστον ἡμῖν ὑμετέραν σεβασμιωτάτην παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Χριστῷ μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ κατασπαζόμενοι προσεγορευόμενα ἦδιστα.

Ἡ χαριστόνος εἰδησις περὶ τῆς πανδήμου ἐκλογῆς καὶ ἐγκαταστάσεως τῆς ὑμετέρας θεοτάτης παναγιότητος εἰς τὸν γεραρὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πρώτως διὰ τῶν ἐφημερίδων διακτῶσα καὶ πρὸς ἡμᾶς, ἐπέπλησεν ἀφάρτου χαρᾶς καὶ ἐκπυρηνήσαμεν ἐπ' αὐτῇ, ὅτι δὲ καὶ ἡμεῖς ἐκ τε τῆς περὶ αὐτῆς ἀγαθῆς φήμης καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γνόντες καὶ ἐκτιμήσαντες, τὸ ἐφ' ἡμῖν, τὰ περιουοῦντα τὸ γεραρὸν αὐτῆς πρόσωπον ποικίλα ἐκκλησιαστικῶν προσόντων. Ἐπερ πολλὰς ἐν τῷ μακρῷ αὐτῆς ἐκκλησιαστικῷ βίῳ διατρέψασθε· βραδύτερον δὲ καὶ διὰ τῆς ἀπὸ γ' τοῦ ἦδη ἀπρόσδοκον μνηστῆ ὑμετέρας εἰρηνικῆς ἐπιστολῆς ἐπ' εὐθείας περὶ τούτου βεβαιωθέντες, εἰς τῆς καὶ τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἡμῖν διεβίβασε, σπεῖδομεν προθυμῶτα καὶ μετ' ἐγκαρδίου χαρᾶς διὰ τῆς δὲ τῆς ἀδελφικῆς ἡμῶν ἀπαντήσεως ἀνταποδοῦναι αὐτῇ προσκινῶντας τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν, καὶ διαβιβῶσαι τὰς ἀπὸ μέσης καρδίας συγκατηχτήριους καὶ εὐκτηρίους ἀδελφικὰς προσήσεις, ἅμα δὲ συγκατηχῆσαι καὶ παντὶ τῷ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς προστασίαν

διαταλούντι χριστιανικῶν κληρώματι. Ελλογῆς δὲ ὁ θεὸς ἐπὶ πάντων οἷς ἐπιθελεῖται ἔσθαι ἀγαθός· καὶ ἐπὶ τῇ προνοίᾳ αὐτοῦ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, ἥσπερ, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, διὰ τῆς ὁμοφώνου ἐκλογῆς κλήρου τε καὶ λαοῦ ἐρρήθυσεν τὸν ἀριστον τῆς πνευματικῆς ἀλλάδος κηδεύοντα. Καὶ ὅσον μὲν καὶ ὅσον τὸ βέρος, ὅσαρ ἀντιθέτῃ τῇ ἰαφῇ αὐτῆς· κορυφῇ, παντὶ ὄντι ὄντιον τῷ καὶ μικρὸν παρὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν πραγματικὸν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως κεντημένῃ, ἀλλ' ἐνθεν μὲν ἡ διδοικυμένη κενόκοια καὶ ἀνταποκρίσις τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, ἐνθεν δὲ ἡ μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ ἀνταποκρίσις ἐκκλησίας μετ' αὐτῆς σύμφωνος τῶν δύο ἰσχυρῶν τοῦ πατριαρχείου βραχιόνων, τῆς ἰαφῆς λέγομεν συνέδου καὶ τοῦ ἰθνηκοῦ μικτοῦ συμβουλίου, θεοῦ συναποκρίνου, κηδεύουσιν ἔσθαι τε καὶ πόση τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιπέσει φαιδρὰς κατὰ ποσότητος ἐπιτυχίας καὶ ἐπιτελείσεως τοῦ ὄφηλου καὶ βαλίου προορισμοῦ, ἐφ' ᾧ ἐκλήθη ἐν καιροῖς μέλλιστα κρισίμοις ἡ ὑμετέρα δικαιοσύνη παναγιότης· ὅσαρ ἡς οὐ διαλείπομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ καθήκον ἀδελφικῶν ἡμετερόντων τῶν πανοικτιρῶνα θεῶν, ὅσαρ θεωρεῖται αὐτῇ διηγήσῃ ὑγίαιαν καὶ εὐαξίαν σώματος καὶ πνεύματος, φωτισμῶν δὲ καὶ ἐπιτυχίᾳ ἐν τῷ πολυμήτῳ αὐτῆς ἰαφῇ ἀγαθῇ πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ θεοῦ θαλάσματος αὐτοῦ, παρ' οὐ εἰσῆσαν καὶ τὰ σεβάσματα αὐτῆς ἐστὶν ὅτι κλειστα, ὑγίαινα καὶ κενευρόσυνα.

Ἐν Λευκωσίᾳ, τῇ 25 δεκεμβρίου 1873.

Τῆς ὑμετέρας παρικοουδάστου καὶ πανοσεβάστου ἡμῶν παναγιότητος ἀγαπητῶς ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ δῶκε πρόθυμος,
† ὁ Κύπρου Σωφρόνιος.

H.

Ἀπάντησις τοῦ μητροπολίτου Σερβίας.

Τῇ αὐτοῦ παναγιότητι τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμινικῷ πατριάρχῳ κυρίῳ Ἰωακείμ, εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Παναγιώτατε δέσποτα.

Τὸ ἀπὸ 13 δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους σεβάσιμον τῆς ὑμετέρας παναγιότητος γράμμα ἔλαβον τὴν 1ην ἰανουαρίου 1874.

Συγχαίρων τοίνυν ὑμῖν ἐπὶ τῇ ἀνυψώσει εἰς τὸν διακεκμητὸν καὶ γαρυρὸν θρόνον τοῦ πρωτοθρόνου ἰαφῆρου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, χαριστούνας προογορεύῃ τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι, ἥτις, ἀπὸ ἀγάπης διὰ τὴν ὑψηλίαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ἐκκλησίας, ἀνέλαβε τὸ δεύτερον εἰς χεῖρας τῆς τὸ βέρος τῆς διευθύνσεως.

Καὶ καθ' ἡ εὐχρηστίῃ ἡ ὑμετέρα παναγιότης ἵνα εἴπῃ ἐν τῷ σεβάσιμῳ αὐτῆς γράμματι, ὅτι τὸ κοινὸν πνεῦμα ἐπήγγησε τὰς στενωχίας καὶ ἐδεινωσε τὴν κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας ἐν τοῖς ἐνεστώσι χρόνοις, κατανοῶ τὰ δυσάρεστα ταῦτα σχεδὸν καθ' ἕλως τὰς περιστάσεις, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὰ ἀφορῶντα τὴν ἴλιαν ἐπιζήμιον διαίρεσιν, ἥτις ἐπέβη ἐπὶ τὴν ὀρθόδοξον μεγάλην ἐκκλησίαν.

Ἀλλ' ἡ ἐγνωσμένη σύνοσις τῆς ὑμετέρας παναγιότητος καὶ ἡ ἀληθὴς ἀγάπη πρὸς τὴν μητέρα ἐκκλησίαν ἐξευρήσει, ἐπιζῶμεν, τρόπον, εἰ οὐ ἡ ἐκκλησία νὰ εἰρηνεύσῃ, ἡ διαίρεσις νὰ καταπαύσῃ καὶ ἡ ὀρθόδοξία νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπέναντι τῶν ἀλλοθρήσκων, εἰς τὴν δὲ ἴδωσι μετὰ σεβασμοῦ τὴν ἀγίαν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν κηραζομένην μὲν, ἀλλ' ἀδικοῦσιν ἐν τῇ ἀληθείᾳ.

Δηθόμεν τοῦ κυρίου ἀρχιεπίσκοπος, σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἐνδυναμῇ τὴν ὑμετέραν παναγιότητα, ὅσαρ ἀναγράφῃ τὴν δευτέραν αὐτῆς πατριαρχίαν εἰς τὰ χρονικὰ τῆς μητρῆς ἐκκλησίας διὰ τοιαύτων ἔργων, εἰς τὴν εἰσῆσαν ἀφέλιμα τῇ ἀγίᾳ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ, συνενόση τὰ ἐκρημένα, συνάπτουσα τὰ δι-

αυτῶνα καὶ σεβόμενα τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην πρὸς πάντας τοὺς ὀρθοδόξους.

Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἐκδημῆς καὶ εὐχῇ προογορεύει ὄντι συγχαίρων, ὅς ἀναλαβῆσαι τὴν διαίρεσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ βέρος ἐκ' ἀγαθῆς αὐτῆς.

Συνιστῶν δ' ἑαυτῶν καὶ τὸ παρὰ θεοῦ εὐλογημένον μευ πόμινον τὰς ἀγίας ὑμῶν εὐχάς, διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀποσιδέσεως, τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ταπεινὸς δοῦλος,

† ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βαλτιγραδίου καὶ μητροπολίτης Σερβίας Μιχαήλ.

10 ἰανουαρίου 1874, ἐν Βαλτιγραδίῳ.

(Ἐκ τοῦ σεβασμοῦ.)

Θ.

Ἀπάντησις τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σερβίας.

Τῇ αὐτοῦ παναγιότητι τῷ πατριάρχῳ Ἰωακείμ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Παναγιώτατε.

Μετ' ἐξιδιαιρισμένης εὐχαριστίας ἐκμιώμεθα τὸ ἀπὸ 15 παρελθόντος μηνὸς καὶ ἔτους ἔσπριμον ὑμῶν γράμμα, εἰ οὐ εὐχρηστίῃ ἵνα ἀναγγέλληται ἡμῖν τὴν ὁμοφώνῃ φήσῃ τοῦ τε ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ ἐκλογὴν ὑμῶν τὸ δεύτερον ὡς πατριάρχου οἰκουμινικοῦ. Τὴν κοινὴν ταύτην φωνὴν τοῦ λαοῦ ἀποκηρύσσοντες ὡς ἀδιαπειλομένην ἐπιδειξίην ἐμπιστοσύνης ἐπὶ τῇ διακεκμημένῃ ὑμῶν ἱκανότητι πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, μεθ' ἧς ἐκ παλαιωτάτων χρόνων ὁ ὀρθόδοξος λαὸς τῆς Σερβίας ὑπάρχει πνευματικῶς ἡνωμένος.

Συγχαίροντες ὑμῖν ἐξ ἑλῆς καρδίας διὰ τὴν διακρίσιν ταύτην, εὐχόμεθα ἵνα διατηρῆ ὑμᾶς ὁ πανάγαθος θεὸς πολλὰ ἔτη ἐπὶ τῆς ὄψλης ταύτης περιουσίας, ἥτις καθ' ὀλοκληρίαν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ διακεκμημένα ὑμῶν κλειονεκτήματα. Ἐπίσης δεόμεθα τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, ὅσαρ οἱ ἀναμφίριστοι διὰ τὸ καλὸν τῆς ὀρθοδόξου ἀγάπης ὑμῶν σταθεροὶ εἰς εὐτυχῶν ἐπιπέσει, εἰς τὴν δὲ γίνωσιν ἀνταμοιβῆ τῶν χριστιανικῶν ὑμῶν ἔργων.

Ἡ καθήμενὴ φροντίς τῆς δυναστείας ὑμῶν ἦν καὶ ἔσται ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἡ σταθερὸς καὶ πρόθεσις τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν, οὐχ ἦττον δὲ καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ὡς λειτουργῶν τοῦ θεοῦ.

Εὐχαριστοῦντες δὲ τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι διὰ τὰς πατριαρχικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, ὡς διαβεβῶντα ἡμῖν διὰ τοῦ μνησθέντος ὑμῶν γράμματος, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅσαρ εἰς τὰς θεωρούμεν ὑμῶν θέσεις ὡς τοῦ καλοῦ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ συνενόντες καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ, ἐν ὁ πανάγαθος θεὸς ἐμπιστεύσῃ τῇ ὑμετέρᾳ διευθύνσει. Ἐπιπλοῦμενοι δὲ τὰς πατριαρχικὰς ὑμῶν εὐλογίας, κατασπαζόμεθα ἐν ὑμῶν ἀποσιδέσει τὴν ἀγίαν ὑμῶν δεξιάν, καὶ διατελοῦμεν, τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ἀποσιωπημένως.
M. M. Ὀφρόνοβιτς.

Ἐν Κραγιούβτς, 14 ἰανουαρίου 1874.

(Μετὰφρασις ἐκ τοῦ σεβασμοῦ.)

I.

Ἀπάντησις τοῦ Οὐγγροβλαχίας.

Τῷ παναγιώτατῳ, θεοτάτῳ καὶ οἰκουμινικῷ πατριάρχῳ κυρίῳ κυρίῳ Ἰωακείμ, τῷ πανοσεβάστῳ μοι πατρὶ καὶ δεσπότη προσημνητῶς, εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Παναγιώτατε δέσποτα καὶ οἰκουμινικῷ πατριάρχα, ἐν ἀγίῳ πνεύματι θεοῦσιν καὶ σεβασμώτατα πάτερ.

Τὴν ἀπὸ τῆ' τοῦ λήξαντος σεβαστῆν πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν κημιόμενοι, ἐν ᾗ ἡ ὑμετέρα παναγιότης

την ἐπὶ τὸν ἀγίαστον τῆς δοξολογίας Κωνσταντινου-
 πώλεως οἰκουμανικὸν θρόνον ἐπένοθον αὐτῆς ἀναγγέ-
 λουσα, τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς τῆ ἡμῶν ταπεινότη-
 ται ἐκπέμπει, χάρις ἐκλήθημεν καὶ ἀγαλλιάσασθαι,
 καὶ δοξάζομεν μὲν τὸν ὄψον, τὸν ἐν τῇ ὕψι τῶν
 εἰς αὐτὸν ποταμῶν προνοεῖ αὐτοῦ διὰ τῆς ἐροφῆ-
 νου φήρου τῆς τε ἱερατικῆς χάριτος καὶ τοῦ ὀρθοδό-
 ξου κληρονομίου τὴν ὑμετέραν παναγιότητα ἐπὶ τὸν
 πρῶτον πόσης τῆς ἀγίας τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίας
 θρόνον καλίσταντα, κλειστός, δ' ὅσας χάριτας καὶ
 εὐχαριστίας ἐμολογοῦμεν αὐτῇ διὰ τὰς πατρικὰς εὐχὰς
 καὶ εὐλογίας, ἀνθ' ἧν οὐ διαλείφομεν ἐπιτιμίας καὶ
 δι' ἡμετέρας τῆς παναγιότητος ποιεῖσθαι δεήσεις, ὅπως δια-
 φυλάξῃ τὴν ὑμετέραν παναγιότητα εἰς ἀφελικὴν καὶ
 εὐδωκίαν τῆς ἀγίας καὶ ἀποστολικῆς ὀρθοδόξου ἐκ-
 κλησίας.

Ἡμεῖς μὲν οὖν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο, καθήκον ἱερὸν
 ἡμῶν ἠγοῦμενοι τοὺς θεοὺς καὶ ἱερούς κανόνας ἐπὶ
 πιστῶς φυλάττειν καὶ τὸ ἐρεϊζόμενον οὐρανὸν εἰς τὸν
 οἰκουμανικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον εὐλαβῶς
 ἀποτίμειν, οὐδέποτε διαλείφομεν τῆς ὑμετέρας παν-
 αγιότητος ἐν ταῖς κατ' ἡμᾶς ἱεροταλαστίαις, κατὰ τὸ
 ἐκκλησιαστικὸν ἔθος, μνημονεύειν καὶ εἰς αὐτὴν ἀνα-
 φέροσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀνάγκαις, ταῖς τῶν
 πατρ' αὐτῆς ὁδηγῶν θεομένων. Ἐξαιτούμενοι δὲ εὐ-
 λαβῶς τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, δια-
 τελεσομένην μετὰ τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ, τῆς ὑμετέρας
 παναγιότητος δοῦλος ταπεινός

† ὁ Οὐγγροβλαχίας Νήφων.

αποδ' ἰανουαρίου ιε'.

ΙΑ'

Ἀπάντησις τοῦ ἡγεμόνος Καρόλου.

Τῇ αὐτοῦ μακαριότητι τῷ οἰκουμανικῷ πατριάρχῳ
 Ἰωακείμ, εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Παναγιώτατε πάτερ.

Κατὰ τὴν πατρικὴν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἡ ὑμετέρα
 μακαριότης εὐχρεστίθῃ νὰ μοι ἀναγγεῖται τὴν εὐτυχῆ
 τὸ δεύτερον ἀνάφησιν αὐτῆς εἰς τὸν οἰκουμανικὸν
 θρόνον.

Ἰσοθάνομαι δὲ ἐκ τούτου εὐχαρίστησιν τοσοῦτον
 μάλλον ζωηράν, ὅση ἡ ὁμότης τοῦ κλήρου καὶ τοῦ
 ὀρθοδόξου λαοῦ ἐκλογὴ δὲν ἤδύνατο νὰ ἐμπνευσθῇ
 ἀμεινον ἢ τιθεῖσα ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐκεί-
 νον, ὅστις, διὰ τῶν ἐξῆκον αὐτοῦ ἀρετῶν καὶ τῶν
 φώτων καὶ τῆς ὁλοῦ ἀποστολικῆς ἀγαθότητος τῆς
 καρδίας του, ἔδεικνεν ἤδη τέκμηρια τῆς ἱκανότητος ὡς
 πρὸς τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ συμφέροντος τῆς ἀγίας
 ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Τὰ εἰσθνήματα τῆς εὐμενείας, τὰ ὅποια ἡ ὑμετέρα
 μακαριότης εὐαρεστεῖται συγχρόνως νὰ διείξῃ διὰ τὸ
 πρόσωπόν μου καὶ διὰ τὴν εὐθυμίαν τῆς Ρουμανίας,
 μὲ συνεκλήθησαν ἐν ὑψηλῇ εὐγνωμοσύνῃ καὶ δὲν δύνα-
 μαί, ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί, παρὰ νὰ εὐχηθῶ δικαιοῦς,
 ὅπως ἡ θεία πρόνοια διατηρῇ ὑμᾶς ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς
 τὴν διακυβέρνησιν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας,
 καὶ ἐλπίζω ὅτι ἡ ὑμετέρα παναγιότης θέλει ἐξακολου-
 θῆσαι ἐπιδαφιλέουσα ἐφ' ἡμᾶς τὸν ὄψον τῶν
 εὐλογιῶν αὐτῆς, διατελῶ, παναγιώτατε πάτερ, μετὰ
 τῆς ζωηροῦς καὶ σταθεροῦς ἀδελφείας.

Ἐν Βουκουρεστίῳ, τῇ ιε' ἰανουαρίου, αὐοδ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος μίαν ἀρεσκαιμόνος
 Κάρολος.

(Μετὰφρασίς ἐν τοῦ γαλλικοῦ.)

ΙΒ'

Ἀπάντησις τῆς Ῥωσικῆς συνόδου.

Παναγιώτατε οἰκουμανικῷ πατριάρχα, περιπόθητε
 καὶ ἀγαπητὸ ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀδελφὲ καὶ συλλει-
 τουργῆ τῆς ἡμῶν μαριότητος.

Μετ' εὐλαβείας ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ ζωηρῆς
 συγαινήσεως εὐαγγελισθῆμεν τὴν τὸ δεύτερον ἐκλογὴν
 καὶ ἀναγέφυσιν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ἐπὶ τὸν
 οἰκουμανικὸν πατριαρχικὸν θρόνον· ὅπερ τοιοῦτον
 εἶς εἰσθνήματων καταχέρονται, ὁποῖοι ἴσως ἴνα
 τηλεγραφικῶς συγχαροῦμεν ὑμῖν, ἐκπρόξεντες πρὸς
 ὑμᾶς τὰς ἡμετέρας προσήσεις.

Ἦδη δὲ διὰ γράμματος ἀπεκρινόμενοι εἰς τὴν
 ἀδελφικὴν ὑμῶν ἐπιστολήν, σεβασίμου προειρηθέντα,
 προεγόμεθα ἴνα καὶ εὐθὺς, ὁποῖοι ἴσως ἴνα ἐπι-
 λάβομεν τὰς ἀγαθὰς ἡμῶν προσηγορεύσεις. Σφόδρα
 ἠγαλλιασόμεθα, καταπαθόντες ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς
 ὑμετέρας παναγιότητος, ὅτι τὸ δεύτερον ἐκλήθηται ἐπὶ
 τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆ ὁμοφώνῃ ἐκλογῇ τῶν
 σεβασμίων μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἀντιπροσώπων παν-
 τὸς τοῦ ὑμετέρου ἡθῆ κοινίου. Ἐν τούτῳ βλέπομεν
 τὴν ἀναγῆ πρὸς ὑμᾶς ἐπίτευσιν αὐτῆς τῆς κεφαλῆς
 τῆς ἐκκλησίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν
 ζωηρὰν πρὸς ὑμᾶς μαρτυρίαν τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ
 σεβασμοῦ παντὸς τοῦ ἡθῆ ἐμπιστευθέντος ὑμῖν εἰς
 πνευματικὴν κοδηγήτησιν χριστιανικοῦ λαοῦ, τὸ ἀξιό-
 κιστον ἐχέγγυον καὶ τὸ πρῶτιστον τεκμήριον τῆς με-
 λούσης ὑμῶν εὐδοκίμησης ἐν κείναις ταῖς κομμη-
 ντορικαῖς ὑμῶν ἐπιχειρήσεσιν καὶ προσπαθείαις.

Ἀληθῶς καλύρομοι εἰσιν αἱ παροδομαί τοῦ οἰκου-
 μανικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου δυσχεραίαι, καὶ ὅτι καὶ
 ὑμεῖς ἐν τῇ ὑμετέρῃ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολῇ μνησὶν ποι-
 εῖσθε· ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὴ καὶ ὑπέρταται καὶ πολυτι-
 μότεραι εἰσιν αἱ ὑπηρεσίαι τῆς ὑμετέρας παναγιό-
 τητος· ἐνώπιον τοῦ σωτήρος ἡμῶν θεοῦ καὶ τῆς κα-
 θολικῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας, ἐὰν ἐπιλανθανόμενοι παν-
 τὸς ἐπιγείου σκοποῦ, ἔχοντες δὲ ὡς ἔφη τὴν δόξαν
 τοῦ θεοῦ καὶ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν τοῦ κλήρου, καὶ
 ἐμφοροῦμενοι ὑπὸ ἀληθινῷ ἀποστολικῷ ζήλῳ καὶ
 ἀποστολικῆς* ἀντακαρνήσεως, καὶ χειραγωγούμενοι
 ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς αὐστηρῆς χριστιανικῆς δικαιοσύ-
 νης καὶ ἀγάπης, καταρθώσῃτε τὴ ἀρωγῇ τοῦ ὀψίτου
 ἴνα ὑπερικήσῃτε τὰς δυσχεραίας ταύτας καὶ ἀπο-
 καταστήσῃτε ἐν τῇ ὑμετέρῃ ἐκκλησιαστικῇ περιφερείᾳ
 τὴν εἰρήνην, τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀμοιβίαν ἀδελφι-
 κὴν ἀγάπην μεταξὺ πάντων τῶν χριστιανῶν, τῶν
 ὀρθοδόξων· ἐν διαφόροις γλώσσαις ἐμολογούντων τὸν
 ἴνα καὶ μόνον τρισυπόστατον θεόν.

Ταύτας τὰς εὐχταίας ἐπιτελεῖται, ταύτας τὰς ὑψι-
 λὰς ὑπηρεσίας ἐνώπιον Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς
 ἐκκλησίας αὐτοῦ δικαιοῦς εὐχόμεθα ὑμῖν, σεβασίμου
 προειρηθέντα, ἐπὶ τῇ ὑμετέρῃ ἀναγέφυσιν ἐπὶ τὸν οἰ-
 κουμανικὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Ἰπὲρ ταύτης δὲ
 τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐσταθείας τῶν ἀγίων τοῦ θεοῦ
 ἐκκλησιῶν τῆς ἀνατολῆς ἀέκωτε ἰδέετο καὶ βίεται
 καὶ οὐ πάσεται θεομένη ἡ ἐμῶδοξος αὐταῖς καὶ ἡ
 ἐπίσης πάσας εὐλαβείας τὰ ἀγαθὰ ποδοῦσα καὶ
 ἐπιεμένη Ῥωσικὴ ἐκκλησία.

Συνεστῶντες δ' ἑαυτοὺς καὶ ἄπαν τὸ θεῶθεν ἐμ-
 πιστευθῆν ἡμῖν πνευματικὸν κομμηιον ταῖς ὑμετέρας
 ἱεραρχικαῖς εὐχαῖς μετ' εἰσθνήματων τελειοτάτης ἐν
 κυρίῳ ἀδελφικῆς ἀγάπης· καὶ βαδυστάτου σεβασμοῦ
 πρὸς τὴν ὑμετέραν παναγιότητα, διατελοῦμεν ἐν κλη-
 ραί ἀφοσίωσι.

Ἐν Πετροῦπόλει, 26 ἰανουαρίου, 1874.

† Ἰσίδωρος μητροπολίτης Νεβογοροδίας καὶ Πετροῦ-
 πόλεως.

† Ἀρσένιος μητροπολίτης Κιέβου καὶ Γαλιτίας.

† Βασίλειος ἀρχιεπίσκοπος, μέλος τῆς ἀγιωτάτης
 συνόδου.

† Μακάριος ἀρχιεπίσκοπος Λιθουανίας καὶ Βίλνης.

† Νίκανδρος ἀρχιεπίσκοπος Τούλης καὶ Βιελίβου.

Πρωτοπρεσβύτερος Βασίλειος Μποζανόφ.

Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Ροζιβεστρένσκης.

(Μετὰφρασίς ἐκ τοῦ Ῥωσικοῦ.)

II.

Απάντησις τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς Ἑλλάδος.
Ἄρθρ. 3692.
Δικτ. 947.

Τῷ πανηγυρικῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως νέῃς Ῥώμας καὶ οὐκουμένης πατριάρχῃ κυρίῳ Ἰωάννῃ ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν κυρίῳ χεῖρην.

Καλὸν ὃς ἀληθῶς καὶ θεοφιλῶς τὸ ἐκπεριεργασθῆναι κατὰ τὰς ἀγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας πανόρθριον ἔθος τοῦ ἀνακηνοῦσθαι ἀλλήλους καὶ συνεισίστασθαι τὰς ἀμοιβαίας χρείας, συνεπινοεῖν τε καὶ συμπαραμυθεῖσθαι ἐν ταῖς δυσχεραῖαις καὶ τοῖς περισσοῖς τοῦ αἵματος τούτου, καὶ συνθέσθαι καὶ συναυφραίνεσθαι ἐπὶ τῇ προσηπῇ ἐν τῇ πίστει καὶ εὐσεβείᾳ, ἧκου ἂν αὐταὶ εὐαγγελικῶς ἀναθάλλουσιν· καὶ ἡ γὰρ ἡ πνευματικὴ εὐφροσύνη, ἧ ἡ μία ἐν τῷ ἐκτὸς τόποις μαρικωτέρων ὀρθοδόξων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν ἀγάλλοιτο· ὡς κοινὸν ἔμοιως τὸ εἶλον· ἕκαστος ἐν τῷ αὐτῷ τις κατὰ θέλαιν συγχώρησιν ἀλλοτρίῃ πρὸς θεομασίαν πάντως τῆς εὐσεβείας αὐτῆς καὶ τῆς πίστεως. Φύεται δὲ, οἷα εἰκός, τὸ συμπάθος τοῦτο καὶ φιλελληπλον ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως, τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς ἀγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, ἧς τὸ ὄμμα ἐκ τῶν ἐκπεταγῶν διεκλωμένων μαρικωτέρων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν συνιστάμενον, κεφαλὴν νοσητῆν ἔχει αὐτὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Διδὸν καὶ ὁ θεὸς ἀπόστολος, τοῦτο δηλοῦσαι θέλων, εἶπε πᾶσιν ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἰρημεν, εἶτε δοξάζεται ἐν μέλο:, συγκαίρει πάντα τὰ μέλη. Κατὰ ταῦτα τοῖνον πρόδηλον εἶναι τὸ μὴ ἀπομονοῦσθαι καὶ ἀδιαφορεῖν πρὸς τὰ ἀμοιβαία κτήματα, πολλὰ δὲ μάλλον τὸ χεῖρην ἐπὶ τούτοις μισαδίλφως, ἀλλότριον κέρμαν τυγχάνει ἐν τῶν ἐν τῇ ἐνότητι τῆς ὕγιος πίστεως διατελούντων καὶ διακρατούντων ἀπρὶξ ἕσα ἡ ὀρθόδοξος τοῦ θεοῦ ἀποστολικὴ ἐκκλησία πιστεύει καὶ παραδέσσει· τὸ δὲ προνοεῖν ὁμοίως ἀλλήλων καὶ τὸ τὰ συμβαίνοντα ἡγελοῦσαι κοινὰ γνῶρισμα διακριτικώτατον τῆς γνησίας εὐαγγελικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως. Τηρηθῆτω ἄρα τὸ εἰκοτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τηρηθῆναι σεβασμιον τοῦτο ἔθος, καὶ κρατυνθῆτω μάλιστα ἐν τοῖς νῦν καιροῖς, καὶ ἡ συναρμογὴ μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν σφιγτοτέρου δαίται συνδέσμου καὶ ἡ ἀμοιβαία παραμυθία καὶ βοήθεια καθίσταται μάλλον καταπεύγουσα.

Τούτων ὁμοίως ἐχόντων, βεβίως καὶ πανηγυρικῶς δάσκατοι, κατανοεῖτε οἷας πνευματικῆς θυμηδίας ἐνεφορηθῆναι ἡ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μαθῶσα ἐκ τῆς ὑμετέρας εἰρηνικῆς ἐπιστολῆς τὴν ἀνύψωσιν ὁμῶν τὸ δεύτερον ἡδὴ ὡς πατριάρχου καὶ ποιμενάρχου ἐπὶ τῶν ἱερῶν τῶν Χρυσσοτόμεων καὶ Φωτίων θρόνον τῇ κανονικῇ ψήφῃ τῶν ἱερατικῶν μητροπολιτικῶν καὶ τῇ ὁμοφώνῃ ἐκλογῇ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ. Καὶ τοῦτο λίαν, ὡς παραθέσαμεν, ἀλλόγως· καθότι ἡ δεδοκιμασμένη σύνεσις, ἡ ἀκαρπία καὶ καλυχρόνιος κίρα, ἦν ἐκπορῶσα ἐπὶ τοσούτοις ἐνιαυτοῖς, τὰ κοινὰ τῆς ἐκκλησίας εὐ καὶ καλῶς κρέττονται, καὶ πρὸ πάντων ἡ πανθορολογουμένη εὐσεβία καὶ ὁ ἱερός ὁμῶν ὡς τῆς ἐκκλησίας ζῆλος ταῦτα πάντα, ὡς ἐφθῆμεν εἰπόντας, ἐνέκλῃσεν ἡμᾶς

Ἀγαθὸς τε καὶ θυμηδίας πνευματικῆς. Καὶ ἐκκαλεῖσθαι μὴν, ὡς μὴ κατ' ἄρῃαν, ἐν τῷ παρόντι μάλιστα χρόνῳ κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς θεοδόξου πατριαρχικῆς ἡμῶν παροικίας τὰ δεινὰ, καὶ ἀνακαρτεροῦσθαι εἶσιν κερμάτων εἰ κατὰ τὸ γαρὰρ εὐαῖνον ἔθνος βλαστήσῃ, ὅστις σφοδρῶς κατακυμαίνουσι τὴν ἐμπερὴν τῆς ἐκκλησίας οὐχίαν. Ὡς ἐν τούτοις δὲ καὶ φρονεῖτε· μεγάλα κερματούχουσι πάντως ἡμᾶς καὶ ἄλλα πολλὰ, καὶ ἀγῶνας οὐχ εἰ σνήθας, ἧ ὡς καὶ ἡμεῖς, εἶδε κίρας, εἶς ἕκαστον διὰβόρα. Ἀλλ' ἀνακαλοῦσθαι εἰς τὴν νύνην τὰ ὄκα τοῦ ἡρακλήδου τοῦ σωτήρος μαθητοῦ λεγόμενα κατὰ τῆς τῶν Συρρανοῦν ἐκκλησίας· εἶδ' σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν (πλοῦσιος δὲ εἰ) καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι· ἐαυτοῦς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ. Μηδὲν φοβοῦ ἡ μάλλεις πᾶσχειν... ἔξετε θλίψιν ἡμεῶν δέκα· γίνεου πιστὸς ἀπρὶ θανάτου, καὶ δῶσε σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ταῦτα, φράμιν, ἀνακαλοῦσθαι καὶ ἕως ἀρροῦντα τῆ νῦν καταστάσει τῆς ὑμετέρας ἐκκλησίας εὐρίσκοντες, καὶ αὐτοὶ παραμυθεῖσθαι καὶ ἡμᾶς παρακαρπίζοντες φέρειν τὰ δεινὰ γενναίως. Πιστεύομεν γὰρ ἀκαραδέντως εἶναι ταῦτα πάντα ἐκποδῶν ποιησῆται ἡ ὄκα τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ἰθυνομένη ἐκκλησία διὰ τῆς εὐσεβείας αὐτῆς καὶ τῆς πίστεως καὶ διὰ τῆς ὁμοιοῆς καὶ τῆς καρτερίας; ἦν ἔμπνεαι αὐτῇ ἡ ἀγαθὴ συνείδησις, εἶναι κατ' ὁδόν, ἀκαρπῆ, παραξέκλινη τῶν ἐν ἀνωθεν ἐδιδάχθη καὶ παράλαβε. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐλαίαν ἀρροῦσθαι λαμπροτέρων καὶ εἰς δόξαν καὶ τῆ εὐδοκίᾳ τοῦ θεοῦ καὶ τῇ συναργίᾳ τοῦ παναγίου πνεύματος. Τί γὰρ ἄλλο ἢ τοῦ χριστιανισμοῦ ἱστορία διδάσκει ἡμᾶς εὐκρινέστερον ἢ ὅτι ἡ ἐκκλησία, ἀσφαλῶς τὸν θεοκρυβὸν τηροῦσα τῆς πίστεως, κατ' ὁδόν νεωτερίσασα, ἀλαμπρύνετο ἐν ταῖς δοκιμασίαις, ἐν ταῖς κινδύνοις ἀνείθαλλα καὶ ἐν τοῖς διώγμασι ἐστασανούτο;

Ἄφροντες τοῖνον ἐν συνείρη καρδίας καὶ κατανύσει χείρας ἱκετίας πρὸς οὐρανόν, εὐχόμεθα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, ὡς τῆς ἐνώσεως πάντων διὰ τοῦ ἀληθοῦς φρετισμοῦ καὶ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος καὶ ὡς τῆς ἐνισχύσεως ὁμῶν ἐν τοῖς θαυράτοις τῆς πατριαρχικῆς ἔργου. Ἐπὶ πᾶσι δὲ διαβεβαιούμενοι εἶναι ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔσται ἕσαι σὺνάδος τῇ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς πατρικῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως ἀγῶνι καὶ ἀδελφῇ ἐν Χριστῷ ἀγαπητῇ καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ θαυράτω προθυμοτάτῃ, διατελομένη ἐκκαλοῦσθαι τὰς εὐλογίας τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ὑπὲρ ἡμῶν τε καὶ παντὸς ἐν γίνεο τοῦ κατ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου κληρέματος.

Ἐξ Ἀθηνῶν, ἐν ἑκτῇ αὐτοῖς, αὐτοῦ, τῇ 15 τοῦ μηνὸς φεβρουαρίου.

Οἱ τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συγκαταστάτες σύνοδου.

- + ὁ Ἀναδόξος Γρηγόριος.
- + ὁ Θεοφάνης Καλλίνικος.
- + ὁ Καλλιπὸς Καλλίνικος.
- + ὁ Ἰβρῶν καὶ Σκετοῦν Νεόφυτος.

(L + a.)
Ὁ γραμματεὺς Νικηφόρος Καλογεράς ἀρχιμανδρίτης.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua probantur normae consilii inventati instituendae praepositi

1873 maii 30 / iunii 1.

Quae ad gravissimum inventatis instituendae manus spectant negotia, ante hoc annos utonque gerebat apud Graecos per Turciam constitutae centrale quod dicitur ecclesiasticum consilium (con-

στατικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐκτροπή), dum ex ordinationum generalium praescriptis provincia haec consilio misse fuerat demandata. Quapropter, cum consilium illud mixtum in suum vindicasset, sacra synodus, re

matate persona, decrevit speciale concilium fore instituentium, easque viros designavit qui normas cederent concilio illi constituendo accommodatas. Opera, quod die 4/16 februarii 1873 aggregati fuerant, post tres quatuordecim menses absoluerunt delecti illi viri, normasque a se conditae communi sacrae synodi mixtique concilii iudicio subiecerunt. Ratas eas habuerunt proberrantque ambo illa corpora (tā dōcō sōmata) in congressu die 18/30 maii 1873 habito, moxque in vulgus edi iusserunt. Erant autem tenoris sequentis:

Κανονισμός της πατριαρχικής κεντρικής εκπαιδευτικής επιτροπής εν Κωνσταντινουπόλει.

Παναγιώτατα δόκτα.

Ἡ πατριαρχική κεντρική εκπαιδευτική επιτροπή, εκπληρώσασα τὴν ἀνωτατοῦ ἐντολὴν τῆς συντάξεως εἰδικῶ ἀπὸ τῆς κανονισμοῦ, ὑποβάλλει αὐτὸν τῇ ὑμετέρῃ θειοτάτῃ παναγιώτῃ πρὸς ἐπιφύκειον. Ἐπικαλεῖται δὲ βαθυστάτως τὰς θεοκρίτους αὐτῆς εὐχάς.

Ἐν τοῖς πατριαρχείοις, τῇ κα' μαρτίου, αἰοσγ' (Ἰσογραφία)

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος, — ὁ μέγας πρωτοσύγκалλος Δαρόθιος Ἐδελπίδης, — Φιλόθεος Βρύνιος Ἀρχιεπίσκοπος.

Ἀντώνιος Ψυχάρης, — Κωνσταντῖνος Καλλιίδης, — Ξανθοῦν Ζωγράφος.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 2923.

† Ἀνθίμος ἁγίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέος Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

† Ἱερότατα μητροπολίτα Δέρκων, ὑπέρτατα καὶ ἔσχατα Βοσπόρου Θρακικοῦ καὶ Κωνσταντίνου, πρόεδροι τῆς πατριαρχικῆς κεντρικῆς εκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἐν ἀγίῳ πνεύματι λίαν ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος, κύρι Νεόφυτε· χάρις εἴη τῇ αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ. Ὁ ὑποβληθεὶς ἡμῖν πρὸς ἔγκρισιν καὶ ἐπικύρωσιν κανονισμὸς τῆς ἡς προεδρεύει ἐπιτροπῆς, ταῖς ὑπὸ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ συζήτησιν τῶν δύο κατὰ ἡμᾶς οὐμιάντων, τῆς τε ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ἐντίμου διαρκοῦς ἁθηνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, μετὰ τὰς γενομένας τροποποιήσεις καὶ προσθήκας περιβληθεὶς τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν ἐπικύρωσιν, ἐπιστρέφεται πρὸς τὴν φιλίην ἡμῶν αὐτῆς ἱερότητα πρὸς ἐνέργειαν τῶν παραιτέρω. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπαιροῦν εἶδος εἴη μετ' αὐτῆς.

αἰοσγ' μαζο κδ'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἐπιβεβαίωσ.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 1704.

Ἀριθμὸς διακρινάσεως 1262.

Ἄρθρον 1. Τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἀνάγκη ἐπιμαρτυροῦν ἐκ καθήκοντος καὶ τῆς ὁρθῆς καὶ ὑγιαίνουσας ἀγωγῆς καὶ ἐκπαίδευσως τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων καὶ διαζαχούσης ἐν γένει τὰ τῶν σχολείων, ἣ αὐτοῦ θειοτάτη παναγιότης, συνδιασκεψαμένη μετὰ τε τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ διαρκοῦς ἁθηνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, συνεστήσατο ἐπιτροπὴν εἰδικήν, φέρουσαν τὸ ὄνομα πατριαρχικῆς κεντρικῆς εκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἄρθρον 2. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη σύγκαιτα ἐκ μελῶν ἑξ, τριῶν βῆν κληρικῶν, τριῶν δὲ λαϊκῶν, ἐκλεγόμενων ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ διαρκοῦς ἁθηνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου ἐν κοινῇ συνεδρίσει, προεδρευομένη

ἀπὸ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος, κοινοποιεῖται δὲ ὁ διαρισμὸς αὐτῶν διὰ πατριαρχικῶν πιττακίων.

Ἄρθρον 3. Τὰ δύο τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς λαμβάνονται πάντοτε ἐκ τῶν ὀρθόδοξων μελῶν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικοῦ φιλολόγου συλλόγου, ὅπου καὶ ἀναγγέλλεται τῷ προεδρῆι αὐτοῦ διὰ πατριαρχικῶν πιττακίων.

Ἄρθρον 4. Ἡ ἐπιτροπὴ προεδρεύεται ὡς ἑνὸς τῶν κληρικῶν αὐτῆς μελῶν, τοῦ ἀνωτέρου τῇ τάξει, διοριζομένου διὰ πιττακίου τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος.

Ἄρθρον 5. Ὁ πρόεδρος καλούμενος διορίζει ὡς ἀντιπρόεδρος ἐν ἐκ τῶν κληρικῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 6. Μέλη τῆς ἐπιτροπῆς διορίζονται ἄνδρες ἐπι παιδείᾳ, πείρᾳ καὶ ἀεικαίῳ χαρακτήρῳ διακρινόμενοι.

Ἄρθρον 7. Ἡ ἐπιτροπὴ ἔχει ἴδιαν σφραγίδα, φέρουσαν ἐν μέσῳ τὰ σήματα τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, περὶ δὲ τὰς λίθους πατριαρχικῆς κεντρικῆς εκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἄρθρον 8. Συνεδριάζει ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος τακτικῶς, ἐν ἡμέρᾳ καὶ ὄρᾳ ῥητῇ, συνίρχεται δὲ καὶ ἐκτάκτως, χρᾶς τυχούσης, προσκαλεσμένη ὑπὸ τοῦ προέδρου.

Ἄρθρον 9. Αἱ συζητήσεις τῆς ἐπιτροπῆς λύονται διὰ κλεισινοφφησίας· ὅσοις δὲ οἱ μειοψηφούντες ἀπαίτησιν, σημαίονται ἢ γνώμη αὐτῶν ἐν τοῖς πρακτικαῖς.

Ἄρθρον 10. Ἡ ἐπιτροπὴ διατηρεῖ ἴδιον ἐπι μισθῷ γραμματεῖα, ἐκλεγόμενον ὑπ' αὐτῆς, ὅστις συντάσσει, ἀναγινώσκει καὶ φυλάττει τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων, ὡς καὶ πᾶν ἔγγραφον σχετικῶν πρὸς τὰς ἀργασίας αὐτῆς.

Ἄρθρον 11. Τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων, ὡς καὶ πᾶν ἔγγραφον, ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐκδιδόμενον, ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν.

Ἄρθρον 12. Περὶ παντὸς ὅ τι ἀφορᾷ τὰς ἀργασίας αὐτῆς ἢ ἐπιτροπῆ ἀναφέρεται πρὸς τὴν αὐτοῦ θειοτάτην παναγιότητα, παρ' ἧς καὶ λαμβάνει διὰ πατριαρχικοῦ πιττακίου τὰς σχετικὰς ἀπαντήσεις.

Ἄρθρον 13. Αἱ ἀποφάσεις τῆς ἐπιτροπῆς διαβιβάζονται πρὸς τὴν αὐτοῦ θειοτάτην παναγιότητα πρὸς ἐπικύρωσιν καὶ ἐκτέλεσιν.

Ἄρθρον 14. Οὐδενὶ τῶν μελῶν, ἤμισα δὲ τῷ γραμματεῖ τῆς ἐπιτροπῆς, συγχωρεῖται τὸ δημοσιεῖν τὰ ἐν ταῖς συνεδρίσεισιν εἰσὶν ὑπὸ συζήτησιν εἰρησκόμενα.

Ἄρθρον 15. Ἡ ἐπιτροπὴ δέχεται προσφοράς ἢ κληροδοτήματα παντὸς φιλογενοῦς καὶ φιλομούσου ἀνδρὸς πρὸς ὑποστήριξιν ἢ καὶ ἀνέγερσιν σχολείων, καὶ ἐν γένει πρὸς πᾶν ὅ τι ἀφορᾷ τὴν ἐντολήν αὐτῆς· ὑποχρεοῦται δὲ νὰ δημοσιεύῃ πᾶσαν εἰσπραξίν καὶ δαπάνην αὐτῆς. Τὰ χρήματα ταῦτα θέλουσιν ἐναποταμιεύεσθαι ἐν τῷ ἔθνικῷ ταμίῳ, διαχειριζόμενα πάντοτε ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 16. Ἡ πατριαρχικὴ κεντρικὴ εκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἀρχή, ἢ ἀντιπροσωπεύουσα τὴν αὐτοῦ θειοτάτην παναγιότητα τῶν οἰκουμηνικῶν πατριαρχῶν εἰς πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν παιδείαν, πρὸς ἣν ἔχουσι τὴν ἀναφορὰν πᾶσαι αἱ ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου ὀρθόδοξοι σχολαί, ἐφορίαι καὶ αἱ κατὰ σχολῶν ἀδελφότητες.

Ἄρθρον 17. Πρώτιστον καὶ κυριώτατον μέλημα ἔχει ἡ ἐπιτροπὴ τὴν πανταχῇ ἀκατάρυσιν ἐπὶ τῶν σχολείων ἀφένων τε καὶ θηλείων παντὸς βιβλίου καὶ πάσης διδασκαλικῆς ἀντιθέτου εἴτε πρὸς τὴν ὀρθόδοξον εἰσίν καὶ τὰ χρηστὰ ἦθη, εἴτε πρὸς τὰ καθήκοντα τῆς πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν ὑπαικοῦστος. Τὸ ἔργον τοῦτο ἡ ἐπιτροπὴ ὀφείλει ἐκτελεῖν μετὰ πάσης ἀγρύπνου μαρίμνης, καὶ διὰ προσωπικῆς δὲ ἐπισκέψεως εἰς καὶ ὅπου νομίζει ἀναγκαῖον.

Ἄρθρον 18. Οὐδὲν βιβλίον διδασκτικῶν εἰσάγεται πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων, μὴ φέρον τὴν σφραγίδα καὶ ἔγκρισιν τῆς ἐπιτροπῆς.

B. D. Calliphron, Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιθεωρησις. Περιόδος Β', τ. VI (Constantinopolis, 1874), p. 147-58.
 CONCIL. GENERAL. TOMUS XLII.

Ἄρθρον 19. Ἡ ἐπιτροπὴ ἔχει προοίτι τὸ συστάσθαι καὶ ἀποφασίσθαι περὶ παντός ἀφορῶντος εἰς τὴν ταπεινότητα καὶ λυσιτελεσιότητα ἐν τῇ πρακτικῇ βίῃ προσηγορῆ τῆ: γενικῆς τῶν ὀρθοδόξων διδασκαλιῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦλάχιστον τοῦ ἐπιμετοῦ συγκαλοῦσθαι τοὺς δουμιετοίους ἐπὶ παιδείᾳ καὶ κατὰ καθήγητάς καὶ διδασκάλους, συσταίνεται μετ' αὐτῶν κατὰ ἀλλήλου ὀρισημέρου καὶ ἐπαρθέου διδασκαλίᾳ, περὶ τοῦ ἐναρμονίου συνδέσμου τῶν κατὰ μέρη σχολῶν ἀφορῶν τῶν φύλων καὶ περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ διακοητικῆς ἐν γένει προόδου τῶν ἐν αὐταῖς μαθητευομένων.

Ἄρθρον 20. Οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἐν τῇ πρωτοπόσῃ ἢ οὐστῶσις ὀρθοδόξων κανῶν ἢ ἰδιωτικῶν σχολείων, εἴτε ἀρῶντων εἴτε θῆλιων, οὐδὲ τροποποιήσις τῶν ὑπαρχόντων, πρὶν γένηται τοῦτο γνωστὸν τῇ ἐπιτροπῇ καὶ κατατελεχθῆσι πρὸς αὐτὴν οἱ πόροι καὶ τὸ πρόγραμμα αὐτῶν. Ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ἐπιτρέπεται μὲν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βίβῃ τῶν τῆς ἐπιτροπῆς προγραμμάτων ἅμα δὲ τῇ συστάσει αὐτῶν, ἢ τε οὐστῶσις καὶ οἱ πόροι αὐτῶν δηλοποιούσθαι διὰ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως καὶ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος τῇ ἐπιτροπῇ.

Ἄρθρον 21. Ἡ ἐπιτροπὴ καθήκον ἔχει πρὸς τοῦτο: τὸ ἀσχολεσθῆαι εἰς ἐξέτασιν τῆς τε ἰκανότητος καὶ τῆ: ἠθικῆς τῶν ἐπαγγελλομένων τῷ διδασκαλικῶν ἔργων. Ὅθεν οὐδεὶς διορίζεται διδασκαλός, πρὶν ἢ ἐγκριθῆ ὑπ' αὐτῆς. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διοριζόμενοι διδασκαλοὶ ἐφαλοῦσι διαβεβῆσθαι τῇ ἐπιτροπῇ διὰ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως πρὸς τὴν αὐτοῦ θειοτάτην παναγιότητα ἀντίγραφον τῶν ἀποδεικτικῶν τῆς σπουδῆς, τυχὸν δὲ καὶ τῆς διδασκαλίᾳ αὐτῶν.

Ἄρθρον 22. Οὐδεὶς τῶν καθήγητῶν καὶ διδασκάλων παύεται ἀδαιρέτως ὑπὸ τῶν κατὰ μέρη ἐφοριῶν ἀνευ τῆς εἰδήσεως καὶ συναινέσεως τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς ἀνασῶθα. Ἐν περιπτώσει δὲ διαφωνίας μεταξὺ ἀρχιερέως καὶ ἐφορίας, ἢ ὑπέθεσις ἀναφέρεται τῇ κεντρικῇ ἐπιτροπῇ διὰ τῆ: αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος.

Ἄρθρον 23. Πάντες οἱ ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ οἴκου μινικοῦ θρόνου ἑλληνοδιδασκαλοὶ καὶ ἑλληνοδιδάκται, ὡς καὶ οἱ ἀνωτέρως σχολῆς διευθύνοντες, εἴτε κοινὰς εἴτε ἰδιωτικὰς, ἐφαλοῦσιν ἐτησίως ἐπιθίνα: ἐγγράφως τῇ ἐπιτροπῇ, διὰ τῶν ἐφοριῶν καὶ τῶν ἀγίων ἀρχιερέων, τὰ κατὰ τὴν σχολὴν αὐτῶν, οἶον, τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰσελθόντων καὶ ἀπελθόντων μαθητῶν, τὴν κνυματικὴν καὶ ἠθικὴν ἐν γένει κατάστασιν, τὰς ἀνάγκας τυχὸν τῆς σχολῆς, καὶ εἰ τι ἢ θεωρία καὶ ἢ κείρα τῶν πραγμάτων κατέδειξεν αὐτοὶ: συντασσικῶν ἐν τῇ τῆς ἐπιμετοῦσεως καθόλου κεφαλαιῷ.

Ἄρθρον 24. Τὰς ἐκδόσεις ταύτας ὀρεῖται ἢ ἐπιτροπὴ ἐπισταμίνας διορῶσθαι καὶ λαμβάνειν ὑπ' ἑφῆν εἰς τὰς μετὰ τῶν καθήγητῶν καὶ διδασκάλων συνδιασκέψεις αὐτῆς, περὶ ὧν εἰρήται ἐν τῷ 19 ἄρθρῳ.

Ἄρθρον 25. Ἡ ἐφορία ἐκδοτῆ: σχολῆς πρὸ μίας τοῦλάχιστον ἰβδομάδος ὀρεῖται γνωστοποιεῖν τῇ ἐπιτροπῇ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐκτασιῶν αὐτῆς ἐξέτασεων, ἐν αἷ: περιωριάζεται ἢ ἐπιτροπῇ, εἴτε ἀποπροσώπως εἴτε δι' ἀποσταλμένων.

Ἄρθρον 26. Ἐκδοτῆ ἑνορίας, μετὰ τὴν ἐπιλογήν τῶν ἐφόρων τῆς οἰκίας σχολῆς, ὀρεῖται ἢ διαβεβῆσθαι δι' ἀναφορῆς τὰ ὀνόματα αὐτῶν πρὸς ἐκκλήρωσιν τῇ αὐτοῦ θειοτάτη παναγιότητι ἢ δὲ αὐτοῦ θειοτάτη παναγιότητι γνωστοποιεῖν ταῦτα τῇ ἐπιτροπῇ, ἢ τις μεριμνῆ, ὅπως οὐδεμία τῶν ἐν τῇ πρωτοπόσῃ σχολῶν μέρη ἀνευ ἐφορίας.

Ἄρθρον 27. Ἡ ἐπιτροπὴ μεριμνῆ καὶ περὶ τῶν μαθητευομένων τυχὸν ὀρθοδόξων παιδῶν ἐν σχολαῖς ἀλλογενῶν καὶ ἐπαροδόξων, καὶ ἐὰν πληροφωρῆθῆ, ὅτι οὗτοι διδάσκονται παρὰ τὰ κείρια, ἀναγγέλλει ταῦτα τῇ αὐτοῦ θειοτάτη παναγιότητι.

Ἄρθρον 28. Τὰ ἐν τῷ 25ῳ, 26ῳ καὶ 27ῳ ἄρθρῳ διαλαμβανόμενα καθήκοντα τῆς ἐπιτροπῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀνατίθενται τοῖς ἀγίοις ἀρχιερέσι καὶ ταῖς κατὰ τόπους ἐφορίαις.

Ἄρθρον 29. Τὰ μίλη τῆς πατριαρχικῆς κεντρικῆς ἐπιμετοῦσεως ἐπιτροπῆς διὰ μὴν τὴν πρώτην περιόδον διορῶνται διὰ τῆς αὐτοῦ ἐτῆ, ἐραξῆς δὲ διὰ δύο ἐτῆ, ἀνακαθισταμένου κατ' ἔτος τοῦ ἡμίσεος προσωπικοῦ.

Ἄρθρον 30. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐτησίως ὀρεῖται, ἢ κατὰ ἐπιμετοῦσιν λακτομαρῆ ἀποσῶν τῶν κατὰ τὴν ἐφοριῶν τῶν ἐτους πρῶτων αὐτῆς καὶ τῶν χρηματικῶν ἐπαρθέων καὶ ὀρεῖται ἐν κοινῇ συνεδριάσει τῆς τε ἐραξῆς συνέδου καὶ τοῦ ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, προεδρευομένης τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος ἢ δὲ ἐκδοσῆς αὐτῇ δημοσιεύεται εἰς φυλλάδια.

Ἄρθρον 31. Ὁ παρῶν κανονισμὸς δύναται νὰ τροποποιηθῆ μετὰ πάντα ἐτῆ, εἴτε τῇ προτάσει τῆς ἐπιτροπῆς, εἴτε καὶ τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος καὶ τῶν περὶ αὐτὴν μνησθέντων δύο σωμάτων, τῆς τε ἐραξῆς συνέδου καὶ τοῦ διαρκοῦς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου.

Ὁ παρῶν κανονισμὸς, ἐγκριθεὶς ὑπὸ τῆς ἐραξῆς συνέδου καὶ τοῦ διαρκοῦς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, προεδρευομένου ὑπὸ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος, ἐν ταῖς συνεδριάσει τῆς 11 καὶ 18 μαῖου ἐπεκυρώθη, ὡσὺ μᾶλλον κ'.

- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Δέρκεν Νεόφυτος.
- † ὁ Γορνόβου Γρηγόριος.
- † ὁ Ἀδριανουπόλεως Διονύσιος.
- † ὁ Διδυμοτείχου Σωφρόνιος.
- † ὁ Ἄρτης Σαραφείμ.
- † ὁ Μισθούνης Παῖσιος.
- † ὁ Σάμου Γαβριήλ.
- † ὁ Βάρνης Ἰωακείμ.
- † ὁ Βελεγράδων Ἀνθίμος.
- † ὁ Χαλκίδου Τιμόθεος.
- Σ. Μαυρογιάνης.
- Α. Ψυχάκης.
- Δ. Γενθουνας.
- Ζ. Α. Χατζόπουλος.
- Ἰωάννης Ἀναστασιδής.
- Κ. Καραθεοδωρῆς.

Ὁ γραμματεὺς τοῦ ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου
Δ. Ξανθοπούλος.

Eadem regulas ad singulos sedis oecumenicas antistes brevi post translationem fuerunt, adiecta sequenti epistola:

† Ἀνθίμος ἐλάφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ἐρωτάται μητροπολίτα καὶ τὰ λοιπὰ. Ἡ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ κυρίου ἀνατροπῆ τῆ: ὀρθοδόξου νεολογίας τὸ κυριώτατον διετέλεσεν ὀρέχον τῶν μαθημάτων τῆς μητρὸς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, προνοούσης ἐκ καθήκοντος, ὅπως τὰ τίνα τῶν εἰσεβῶν αὐτῆς οἶον ἐκ βραβυτικῆς ἡλικίας μανθάνωσι τὰ ἐρατὰ γράμματα, τὰ δυνάμενα σοφίαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τὴν τε θύραθεν ἐγκύκλιον παιδείαν περιβαλλόμενα, οἶον τίνα φύλλα, σκέπη τε τῇ καρπῷ καὶ ὄφιν οὐκ ἄφρον παρεχόμενα, κατὰ τὸν μέγαν οὐρανοφάντορα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἅμα τῇ ἐκ τρίτου ἀναβάσει ἐπὶ τὸν ἀγιώτατον οἰκουμενικὸν θρόνον, δι' ἐγκυκλίων ἐπιστησομεν τὴν σύντονον προσοχὴν καὶ φροντίδα τῆς ὑμετέρας περιουσιῶντος ἐρωτήτος εἰς τὴν μεριμνῆν καὶ ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐρωτάτου τούτου τῶν χρῶν.

Τῆς ἐκ καθήκοντος μεριμνῆς ταύτης μὴ ἀφιστάμενοι, ἀλλ' ἀνεγὼν καὶ σύντονον τὸ ὄμμα ἐπ' αὐτῆς ἔχοντες, καὶ ἐπιμένοντες ἢ ὁ κύκλος εὐρύτερος αὐτῆς διαγραφῆ καὶ ταλαροφωρῆται ἢ παιδεύσις τοῖς ἡμετέροις τέκνοις γένηται, ἐπὶ τῷ ἐπιμετοῦσιν τῶν σχολῶν ἀποσῶν διορῶντων, συσφάμενοι μετὰ τῆς κατὰ τῆς ἐραξῆς συνέδου καὶ τοῦ διαρκοῦς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου.

βουλίου, εγνωμεν ἵνα τὸ τμήμα τῆς παιδείας, ὅπου ἂν ἀνατεθεῖται ἢ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς ἡμετέρας κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, ἀφελόντας ἀπ' αὐτῆς, φέροντας παραδωμένον ἑξαιρέσι μικτῆ ἐπιτροπῆ, ἐκ τριῶν κληρικῶν καὶ τριῶν λαϊκῶν εὐκατεδύτων ἀνδρῶν συγκειμένη, ἦτις, τοῦτο μόνον ἔχουσα κύριον μέλημα καὶ τὴν φροντίδα αὐτῆς ἐφ' ὧν τῶν ὀρθοδόξων σχολῶν τῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμηνικοῦ ὁρόνου ἐπαρχικῶν ἐκπαινεύουσα, καὶ μετὰ τῶν γυμνασιάρχων καὶ σχολαρχῶν συνεννοουμένη, ρυθμίζῃ τὰ τῶν σχολῶν, ὡς ἀνωτάτη ἐπὶ τῆς παιδείας ἀρχὴ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πατριαρχικὴν ἐποπτείαν καὶ προστασίαν διατελοῦσα. Καὶ δὴ ἐν συνεδρίοσι τῶν δύο σωματίων, ὅφ' ἡμῶν προεδρευομένη, ἐξελεξάμεθα καὶ διαῤῃσμεν τοιαύτην ἐπιτροπὴν, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν πατριαρχικῆς κεντρικῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Ἀθήρων, Ἐξαρχον Θεσσαλικῶν Βοσπόρου καὶ Κωνσταντίνου, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητὸν ἀδελφόν καὶ συλλειτουργόν τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριον Νικόφυτον, τοὺς ἐπιστολιωτάτους τὸν τε ἡμέτερον μέγαν πρωτοσύγγαλλον κύριον Δωρόθεον Ἐδελκίδην καὶ τὸν σχολάρχην τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς ἀρχιμανδρίτην κύριον Φιλόθεον Βρυέννιον, καὶ τοὺς εὐγενεστάτους καὶ ἄλλοτριωτάτους κυρίους Ἀντωνίου Ψυχάρην, Κωνσταντίνου Καλλιπιδῆν καὶ Ξενοφάντα Ζωγράφον, τίκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά: ὄντινες καὶ παιθηνίως δεξάμενοι τὴν ἀναταθείσαν αὐτοῖς ἐντολὴν καὶ συνελθόντες ἀπεβέβησαν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ κανονισμοῦ, ὅστις, συζητηθεὶς καὶ ἐγκριθεὶς ὑπὸ τῶν δύο σωματίων καὶ ὅφ' ἡμῶν ἐπικυρωθεὶς, κατέστη νόμος διέπων τὰ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμηνικοῦ ὁρόνου σχολῶν.

Ἀποστέλλοντας τοίνυν τὸν κανονισμὸν τοῦτον καὶ τῇ αὐτῆς ἱερότητι, καὶ ἀναγγέλλοντες τὸν διορισμὸν τῶν ἀνωτέρω ὡς πατριαρχικῆς κεντρικῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς προτραπέμεθα καὶ παραγγέλλομεν αὐτῇ ἵνα καταστήσῃ τοῦτο γνωστὸν καὶ ταῖς ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς σχολαῖς, ὅπως αὐταί: διὰ τῆς ἡμετέρας ἱερότητος ἔχουσι τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν πρὸς τὴν ῥηθείσαν ἐπιτροπὴν, ρυθμίζουσαι τὴν διδασκαλίαν πρὸς τὰ προγράμματα καὶ ὁδηγίας, ὅστινας μάλλι ἐκδίδονται ἢ ῥηθείσα ἐπιτροπῇ, προτραπέμενη ἅμα ἵνα δι' αὐτῆς οἱ διευθύνται αὐτῶν ἀποσταλῶσιν ἡδὴ τὰ προγράμματα τῶν ἐν διευθύνουσι σχολῶν τῷ τε ἄλλοτριωτάτῳ γυμνασιάρχῳ, κατὰ κῆρυγμα ὑφ' ἡμῶν ἀγαπητῷ κύριῳ... διαβιβάζουσα τὴν ἡμετέραν παρακλήσειν, ὅπως πρὸς τῷ προγράμματι διατυπώσῃ ἐν ἰδίῳ σχεδιδόματι ὅποιον πρόγραμμα ἢ ἰδίᾳ κείρα ἀπέδειξεν αὐτῷ χρῆσιμον διὰ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ ἄλληνικα σχολαῖς, ὅπως ἢ ῥηθείσα ἐπιτροπῇ, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν γνώμην τῆς αὐτοῦ ἄλλοτριωτέτος, προβῆ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ὁμοιομόρφου προγράμματος.

Ταῦτα διαβιβάζοντας, περιττὸν ἡγοῦμεθα ὑπομνήσαι τῇ αὐτῆς ἱερότητι τὸ καθήκον ὅπως ἐπιτηρῆ ἀκριβῶς τὴν πιστὴν διατήρησιν τοῦ τε κανονισμοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀνταταμένων, καὶ μάλιστα ὡς πρὸς τὴν σύστασιν διδασκάλων, ἐχόντων μὲν τὰς ἀπαιτούμενας ἀναλόγου γνώσεις, ἀνεκλήθησαν δὲ τὰ ἡδὴ καὶ τὴν πολιτείαν ὑπὸ πᾶσαν ἐποφίην, φροντίζουσα ἅμα ἵνα ὑπεκκαίῃ καὶ ἀναρριπίζῃ τὸν κόπον τοῦ λογικοῦ αὐτῆς κοπιῶν, ὅπως ἀποστέλλουσα τὰ τίκνα αὐτῶν εἰς τὰς σχολαῖς, μηδαμῶς ἀνεπίκοντες τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν τῷ διαστήματι τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἀλλὰ διηγουμένως ἐξακολουθοῦντες τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν, ὅπου αἰσίους θέλει ἀπενόησαι τοὺς καρποὺς τῆς ταπεινῆς ποίτησός νεολαίας, ὅπου καὶ ἀπὸ καρδίας ἐκζητοῦμεν παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φάτων· ὃ ἢ χάρις καὶ τὸ ἀπαιρὸν ἔλαος εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς ἱερότητος.

... πικρῶς, ἀγούστου Γ'.
 † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

Alteram eiusdem fore tenoris epistolam ad suos regios urbis discessantes transmissit eussus patriarcha, quae ita se habebat:

† Ἄνθιμος ἕλερ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νίκης Ρώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης.

† Ἐντιμώτατοι κληρικοί τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ εὐλαβήτατοι ἱερεῖς, καὶ δοξώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ φέλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατῆ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Καταστίνου, τίκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά: χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Ἡ ἐν παιδείᾳ καὶ νομοθεσίᾳ κυρίου ἀνατροπῆ τῆς νεολαίας τὸ κυριώτατον διατελοῦν ὑπάρχον τῶν μαθημάτων τῆς μητρὸς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, προνοούσης ἐκ καθήκοντος, ὅπως τὰ τίκνα τῶν εὐσεβῶν αὐτῆς υἱῶν ἐκ βραβειῆς ἡλικίας μανθάνουσι τὰ ἱερὰ γράμματα, τὰ δυνάμενα σοφίαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τὴν τε θύραθεν ἐγκύκλιον παιδεύειν περιβαλλόμενα, οἷόν τινα φύλλα, σκέπη τε τῷ καρπῷ καὶ ὄψιν οὐκ ἄσπον παρεχόμενα, κατὰ τὸν μέγαν οὐρανοφάντορα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἅμα τῇ ἐκ τρίτου ἀναβάσει ἐπὶ τὸν ἀγιώτατον οἰκουμηνικὸν ὄρθον, δι' ἐγκυκλίαν ἐπιστήσομεν τὴν σύνταξιν προσοχῆν καὶ φροντίδα τῶν τε ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, τῶν θεοφιλοτάτων ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐντιμωτάτων ἑποφίων εἰς τὴν μερίμνην καὶ ἐκπλήρωσιν τοῦ ἱερωτάτου τοῦτου τῶν χρεῶν. Τῆς ἐκ καθήκοντος μερίμνης ταύτης μὴ ἀριστάμενοι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς καὶ σύντονον τὸ ὅμμα ἐπ' αὐτῆς ἔχοντες, καὶ ἐπίμενοι ἵνα ὁ κύλιος εὐρότερος αὐτῆς διαγραφῆ, καὶ τελεσοφωτέρα ἡ παιδαυσι: τοὺς ἡμετέροις τέκνοις γίνηται, ἐπὶ τὸ ὁμοιομόρφον τῶν σχολῶν ἀπασθῶν ρυθμιζομένων, σκεψάμενοι μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἱερῆς σύνοδος καὶ τοῦ διαρκοῦς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, εγνωμεν ἵνα τὸ τμήμα τῆς παιδείας, ὅπου τίως ἀνατεθεῖται ἢ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, ἀφελόντας ἀπ' αὐτῆς, φέροντας παραδωμένον ἑξαιρέσι μικτῆ ἐπιτροπῆ, ἐκ τριῶν κληρικῶν καὶ τριῶν λαϊκῶν εὐκατεδύτων ἀνδρῶν συγκειμένη, ἦτις, τοῦτο μόνον ἔχουσα κύριον μέλημα, καὶ τὴν φροντίδα αὐτῆς ἐφ' ὧν τῶν ὀρθοδόξων σχολῶν τῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμηνικοῦ ὁρόνου ἐπαρχικῶν ἐκπαινεύουσα, καὶ μετὰ τῶν γυμνασιάρχων καὶ σχολαρχῶν συνεννοουμένη, ρυθμίζῃ τὰ τῶν σχολῶν, ὡς ἀνωτάτη ἐπὶ τῆς παιδείας ἀρχὴ, ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πατριαρχικὴν ἐποπτείαν καὶ προστασίαν διατελοῦσα. Καὶ δὴ ἐν συνεδρίοσι τῶν δύο σωματίων, ὅφ' ἡμῶν προεδρευομένη, ἐξελεξάμεθα καὶ διαῤῃσμεν τοιαύτην ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν πατριαρχικῆς κεντρικῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, τρεῖς μὲν τῶν εὐκατεδύτων κληρικῶν, ἱσπερὶθμοὺς δὲ ἐκ τῶν λαϊκῶν, ὄντινες καὶ παιθηνίως δεξάμενοι τὴν ἀναταθείσαν αὐτοῖς ἐντολὴν καὶ συνελθόντες ἀπεβέβησαν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ κανονισμοῦ, ὅστις, συζητηθεὶς καὶ ἐγκριθεὶς ὑπὸ τῶν δύο σωματίων καὶ ὅφ' ἡμῶν ἐπικυρωθεὶς, κατέστη νόμος διέπων τὰ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμηνικοῦ ὁρόνου σχολῶν. Ἀποστέλλοντας τοίνυν τὸν κανονισμὸν τοῦτον διὰ τῆς ἡμετέρας μεγάλης πρωτοσύγγαλλίας καὶ τῇ ἐφορίᾳ τῶν σχολῶν τῆς ἑνορίας ὅμων, προτραπέμεθα καὶ παραγγέλλομεν αὐτῇ ἵνα, συμμοροουμένη πρὸς τὸν κανονισμὸν τοῦτον, ἐχῇ τοῦ λοιποῦ τὴν ἀναφορὰν αὐτῆς πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην, ἐδραβουσαν ἐν ταῖς πατριαρχείοις, ρυθμίζουσα τὴν διδασκαλίαν πρὸς τὰ προγράμματα καὶ ὁδηγίας, ὅστινας μάλλι ἐκδίδονται ἢ ῥηθείσα ἐπιτροπῇ. Ταῦτα διαβιβάζοντας, περιττὸν ἡγοῦμεθα ὑπομνήσαι αὐτῇ τε καὶ ὑμῖν πᾶσι τὸ καθήκον ὅπως ἐπιτηρῆτε ἀκριβῶς τὴν πιστὴν διατήρησιν τῶν ἐν τῷ κανονισμῷ ἀνταταμένων, φροντίζοντας ἅμα

... πικρῶς, ἀγούστου Γ'.
 † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

Ινα υπακούητε και αναρριζήτε τὸν κόπον τῶν τέκνων ὑμῶν, ἀποστέλλοντες αὐτὰ τακτικῶς εἰς τὰς σχολὰς, καὶ μετὰ τὴν ἀνακρίβειαν τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν τῇ διαστάσει τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Ἰνα καὶ ἡ διδασκαλία τελειοφόρος τῇ καθ' ἡμᾶς νοολαΐᾳ γίνηται καὶ τοὺς προδοκαμένους καρποὺς ἀποφέρει, ἔστω ἀπὸ καρδίας ἐκζητούμεν παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φάτων· οὐ γὰρ ἡ χάρις καὶ τὸ ἀκείρον ἔλεος, οὐδὲν τῇ καθ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

«αὐτοῖς», ἐν μηνί αὐγούστου, ἰνδικοῦ α' ε'.

Postremae huius epistolae sequens nominum a magno protoarchiepiscopo adiectum fuit:

Τιμιάτατοι ἔσονται τῶν σχολείων τῆς ἑνορίας... Ἀπὸ τῆς ἀναγνωσθείσης ἐπ' ἐκκλησίας πατριαρχικῆς ἀποδείξεως ἐπιληρορηθήτε πάντας τὴν οὐσίαν πατριαρχικῆς κεντρικῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἔδρευούσης ἐν τοῖς πατριαρχείοις, ἧς πρόεδρος μὲν διορίσθη ὁ πανιερώτατος ἅγιος Δέσκιων κύριος Νεόφυτος, μέλη δὲ αὐτῆς ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος, ὁ

ἐκλογώτατος σχολάρχης τῆς μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς ἀρχιμανδρίτης κύριος Φιλότης Βρυένιος, καὶ οἱ ἐγγενέστατοι καὶ ἄλλογυμνάσιοι κύριοι Ἀναστάσιος Ψυχάρης, Κωνσταντῖνος Καλλιμάχης καὶ Ξενοφῶν Ζωγράφος. Πάριοντες καὶ τῇ ὑμῶν ἐπιτροπῇ δύο ἀντικαταστάται τοῦ κενονισμοῦ, καθ' ἕνα θέλετε ρυθμίσει τὰς πρὸς τὴν εἰρημίνην ἐπιτροπὴν σχέσεις ὑμῶν, περιττοὺν κρίνομεν ἵνα ἀποδείξωμεν τὰ καθήκοντα ὑμῶν, καθὼς διατυπώμενα ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἀποδείξει καὶ ἐν τῇ κενονισμῶ προτροπῷ ἡμῶν ἀποδείξεως, φροντιστῆς καὶ ἀποστείλατε ἡμῖν, ἔσον τάχος, ἀντίγραφον τῶν προγραμμάτων τῶν μαθημάτων, κατάλογον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διδασκάλων μετὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν τῶν ὑμετέρων σχολῶν, ἵνα καθυπεβλήθωσι ταῦτα τῇ εἰρημίνῃ πατριαρχικῆς κεντρικῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἰγναίοντες δὲ ἐν κυρίῳ.

1873, αὐγούστου 16.

Ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua normae conduntur ad spolia episcoporum denatorum distribuenda
1873 decembris 18:30.

Saepius iam in synodo actum fuerat de spoliis episcoporum vita, functorum accurate custodiendis et distribuendis. Quapropter, collatis cum consilio nationali sententiis in communi congressu die 18:30 decembris habito, sacra synodus, probante patriarcha, sequentem edidit ordinationem, quam pro rei gravitate integram damus, ex B. D. Calliphrono depromptam, Ἐκκλησιαστικῆ ἐπιθεώρησις, Περίοδος γ', τ. I (Constantinopoli, 1875), p. 97-101.

Κανονισμοὶ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 1. Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπῆς, οὐκ ἔχουσα τὴν ἐπιτήρησιν καὶ διαίτησιν τῶν περιουσιῶν τῶν ἀποβιούντων ἁγίων ἀρχιερέων, ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν δύο σωμάτων, τῆς τε ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ διαρκοῦς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, προεδρευούσης τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου· σύγκαιται δὲ ἐκ τριῶν μελῶν, δύο ἀρχιερέων ἐκ τῶν συνοδικῶν καὶ ἑνὸς μέλους λαϊκοῦ τοῦ διαρκοῦς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου.

Ἄρθρον 2. Ἡ διαρκεία τῆς ἐπιτροπῆς ὀρίζεται εἰς ἕνα ἔτος, ἐν τῇ λήξει τοῦ ὅποιου ὀφείλει ἵνα εἶδῃ ἀκριβῆ λόγον τῶν πράξεων αὐτῆς.

Ἄρθρον 3. Ἡ ἐπιτροπὴ ἔχει ὡς γραμματεῖα αὐτῆς τὸν λογιστὴν ἢ ταμίαν τοῦ ἔθνικοῦ ταμείου, ἵνα κρατῇ τὰ ἀναγκαζομένα αὐτῇ βιβλία καὶ ἔγγραφα.

Ἄρθρον 4. Ἡ ἐπιτροπὴ συνέρχεται καὶ συνεδριάζει κατὰ πρόσκλησιν τοῦ προέδρου αὐτῆς, ὁποῦς οὗτος νομίμως τοῦτο ἀναγκαῖον ἐκτάκτως· τακτικῶς δὲ ἀπᾶς τὸ μὴνὸς κατὰ τὸ πρῶτον κενταήμερον, ὅτε δύναται ἵνα συνέλθῃ καὶ ἀνευ τῆς προσλήψεως τοῦ προέδρου· συνεδριάζει δὲ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ κοινῶν τῶν πατριαρχείων.

Ἄρθρον 5. Ἀκόλυτος ἀνάγκη συνεδριάσεως παρουσιάζεται ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ἀρχιερέως τινός, ὅποτε ἡ ἐπιτροπὴ συνέρχεται αὐτοδικαίως τὴν ἐμπέτην ἡμέραν, ἀφ' ἧς γίνῃ γνωστὴ ἡ ἀποβίωσις, καὶ ἀνευ προσλήψεως τοῦ προέδρου αὐτῆς.

Ἄρθρον 6. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ἀρχιερέως τινός, ἡ ἐπιτροπὴ, εἴτε συγκαλουμένη παρὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς εἴτε καὶ αὐτοδικαίως συνερχόμενη, προσέρχεται πρὸς τὴν αὐτοῦ θειοτάτην παναγιότητα ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν τοῦ καταλλήλου καὶ σταθῆ προσώπου πρὸς μεταφοράν τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιούσαντος ἀρχιερέως, ἔστω προσκαλεσθεὶς παρ' αὐτοῦ καὶ

εἶδει τὰς ἀναγκαῖα· ἐδήγίας, ὀρίζουσα συνάμα τὸ ποσόν, ἔστω ὅτι δώσει αὐτῷ ἐκ τῆς περιουσίας ὡς ἀποβίωσιν τῶν κόπων του.

Ἄρθρον 7. Ἐκίστη ἀπογραφὴ ἀρχιερατικῆς περιουσίας ἀνάγκη νὰ γίνηται ἐγκαίρως· καὶ νὰ ἦ ἀκριβῆς, συμφώνως ταῖς κατὰ τοῦτο βηταῖς· διατάξει τῶν ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμῶν.

Ἄρθρον 8. Ἐν περιπτώσει ἀποβιώσεως ἀρχιερέως τινός εὐρισκομένου ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰδοποιεῖται ἀμέσως ἡ ἐπιτροπὴ, εἴτε παρὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς εἴτε παρὰ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος, ἧς, παραλαμβάνουσα τὸν γραμματεῖα αὐτῆς, μεταβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀποβιούσαντος καὶ ἐνεργεῖ ἀκριβῆ καὶ λεπτομερῆ ἀπογραφὴν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἣν καὶ σφραγίζει, προσκαλουμένου καὶ σφραγίζοντος συνάμα καὶ τοῦ δευτερεύοντος ἱεροδιακόνου τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος.

Ἄρθρον 9. Ἄμα ἡ περιουσία τοῦ ἀποβιούσαντος μετακομισθῆ εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ἡ ἐπιτροπὴ συνέρχεται καὶ ὀρίζει τὴν ἡμέραν τῆς δημοπρασίας αὐτῆς, ἧς δὲν δύναται νὰ ἦ ἀπώτερον τοῦ ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἀκομιθῆς τῆς περιουσίας εἰς τὰ πατριαρχεῖα. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὀρίζει τὴν ἡμέραν ἢ ἱερὰ σίνδοδος μετὰ τοῦ διαρκοῦς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος.

Ἄρθρον 10. Πᾶσα δημοπρασία γίνεται ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ κοινῶν τῶν πατριαρχείων κατὰ τὰ εἰθιμῆνα, προσκαλουμένων πρὸ πάντε ἡμέρων διὰ τῆς μεγάλης πρωτοσυγκελλίας τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ διαφόρων κληρικῶν καὶ ἄλλων ἀρμοδίων ἀγοραστῶν.

Ἄρθρον 11. Ἐν ἐκίστῃ δημοπρασίᾳ ὀφείλει ἵνα παρίσταται ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ τοῦ γραμματεῖος, κρατούσης ἀκριβῆ κατάλογον τῶν δημοπρατούμενων πραγμάτων.

Ἄρθρον 12. Ὁ κλειδοθετὴν καὶ λαμβάνων ἐκ τῆς δημοπρασίας οἰονδήποτε πρῶτον ὀφείλει ἵνα προκαταβάλῃ ὅσα τοῖς ἐκατὸν ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ, πληρώσει δὲ ἐντὸς αἰσῶν ἐνὸς ἡμερῶν καὶ τὸ ὑπόλοιπον εἰς οὐδένα δὲ ἐπιτρέπεται ἵνα ἐπιστρέφῃ τὸ ἀγορασθὲν πρῶτον.

Ἄρθρον 13. Ἀμέσως ὁ γραμματεὺς ὀφείλει ἵνα ἐκδόσῃ ἀναλυτικῶς ἐκίστου κλειδοδοτήσαντος ἀποδείξει, ὡς ὅτι ἐκδοθῆται ὁ ταμίαις πρὸς εἰσπραξίν τῶν χρημάτων.

Ἄρθρον 14. Ὅσοις ἔχει ἐκπαισκα, ἐν οὐδέμῃ προέσει, οὐδ' ἐπὶ τῇ προέσει δανεισμοῦ τοῦ ἀποβιούσαντος ἀρχιερέως, ὀφείλει νὰ ἀποδοθῇ πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν αὐτῆς.

βιώσαντος, ἵνα κατακρατῆ τὸ τίμημα τοῦ ἀγορασθέν-
τος κτήματος.

Ἄρθρον 15. Ἐκαστος ἔχων λαμβάνειν παρὰ τοῦ
ἀποβιώσαντος· ἀρχιερέως, εἴτε ὡς δανειστής εἴτε ὡς
κληρονόμος, ὀφείλει ν' ἀναφέρῃται ἐγγράφως εἰς τὴν
ἐπιτροπὴν διὰ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος· ἢ
δὲ ἐπιτροπῇ, ἐάν εὖρη δικαίαν τὴν ἀπαίτησιν, ἀπο-
φασίζῃ· καὶ ἀπέδιδαι τὴν τακτικὴν τῆς πληρωμῆς
ἀπόδειξιν.

Ἄρθρον 16. Πρὸ πάσης διανομῆς ἀφαιροῦνται ἐκ
πάσης ἀρχιερατικῆς περιουσίας, 1) τὰ ἔξοδα τῆς κη-
δείας καὶ τῶν μνημοσύνων τοῦ ἀποβιώσαντος· 2) τὰ
ἔξοδα τῆς ἀπογραφῆς καὶ τοῦ ἀποσταλλομένου ἐξέρχου
πρὸς μετακλίμωσιν τῆς περιουσίας εἰς Κωνσταντινου-
πολιν, καὶ ἐν γένει πάντα τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα δημο-
κρασίας, ἧτοι ἐν τοῖς ἑκατὸν τοῦ δημοσίου κήρυκος
καὶ δύο τοῖς ἑκατὸν τοῦ γραμματέως κατ' τὰ λοιπὰ,
καὶ 3) τὰ πρὸς τὸ ἔθνικόν ταμίον ὀφειλόμενα, ἀπε-
θεωροῦνται προνομιούχα συμφώνως ταῖς ἐκκλησιαστι-
καῖς διατάξεσιν.

Σημείωσις. Τὰ ἔξοδα τοῦ μνημοσύνου θίλει
προσδιορίζῃ ἡ ἐπιτροπὴ ἀναλόγως τῆς περιουσίας
τοῦ ἀποβιώσαντος.

Ἄρθρον 17. Ἡ ἐπιτροπὴ, ἀφ' οὗ ποιήσῃται τὰς ἐν
τῷ 16ῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένης δαπάνας, κρατῆ τὸ ὑπό-
λοιπον τῆς περιουσίας ἐπὶ τρεῖς μῆνας, ἢ καταθέτῃ
αὐτὸ πρὸς ὄφελος τῆς περιουσίας, ὅπου ἐν ἐγκρίνῃ,
εἰδοποιούσα συνάμα διὰ τριῶν ἐφημερίδων τῆς πρωτευ-
ούσης (δυῶν ἑλληνικῶν καὶ μίας γαλλικῆς), ἵνα παρ-
ουσιασθῶσιν οἱ ἔχοντες δικαίωμα ἐπὶ τῆς περιουσίας
τοῦ ἀποβιώσαντος, ἧτοι οἱ μὲν δανείσται ἐντὸς τριῶν
μηνῶν, οἱ δὲ κληρονόμοι, εἰδοποιούμενοι ἐπίσης καὶ
διὰ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πατρίδος τοῦ ἀποβιώσαντος,
ἐντὸς ἑξ μηνῶν, ἀναγγέλλουσα διὰ τῆς αὐτῆς εἰδο-

ποιήσεως ὅτι ἀποκλείονται παντὸς δικαίωματος οἱ μὴ
ἀναφερθέντες ἐγκρίτως πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν διὰ τῆς
αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος κατὰ τὸ διάστημα τῶν
τριῶν μηνῶν διὰ τοὺς δανειστάς καὶ ἑξ μηνῶν διὰ τοὺς
κληρονόμους ἀπὸ τῆς κτήσεως αὐτῆς εἰδοποιήσεως.

Ἄρθρον 18. Μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἐν τῷ
17ῳ ἄρθρῳ χρονικοῦ διαστήματος, ἡ ἐπιτροπὴ συν-
έρχεται καὶ λαμβάνει ὑπ' ἑξῆς τὰς ἀπαίτησεις τῶν
δανειστῶν καὶ ἐν γένει ὅ τι ἀφορᾷ τὴν παρουσίαν
τοῦ ἀποβιώσαντος· ἐάν δὲ τὰ ὀφειλόμενα ὦσιν ἀνώτερα
τῆς περιουσίας, ἢ διανομῇ γίνεται κατ' ἀναλογίαν.

Ἄρθρον 19. Ἐάν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν χρεῶν
μείνῃ ὑπόλοιπον, ἡ ἐπιτροπὴ διανέμει αὐτὸ συμφώνως
ταῖς διατάξεσι τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμοῦ τῶν πατρι-
αρχείων, ἐφαρμόζουσα ἐν τῷ μέλλοντι ἀκριβῶς τὰ
ἄρθρα 11 καὶ 12.

Ἄρθρον 20. Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ἐκείτης περι-
ουσίας, ἡ ἐπιτροπὴ καταστράνει τακτικὸν ἰσολογισμὸν,
ἐν πέμπτῃ συνθεσμένον μετ' ἐκδόσεως, πρὸς τὴν αὐ-
τοῦ θειοτάτης παναγιότητος, ὅπως κυρωθῆ ὑπὸ τῶν
δύο συμβαίων.

Ἄρθρον 21. Ἀντίγραφον τοῦ ἰσολογισμοῦ, δεόντως
ἐπισημασμένον, ἀποστέλλεται τῇ ἀρχιερατικῇ τοῦ ἀπο-
βιώσαντος διὰ τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος.
Συνάμα δὲ ἀφίεται ὁμοίον καὶ ταῖς κληρονόμοις τῆ
αἰτήσεως αὐτῶν.

Ὁ παρὼν κανονισμὸς, συζητηθεὶς ὑπὸ τῶν δύο
συμβαίων ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῶν τῆς 18ης δεκεμβρίου
1873, ἐνεκρίθη.

Ἐν τοῖς πατριαρχείοις, τῇ 18 δεκεμβρίου 1873.

Τοῦ διαρκοῦς ἔθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου
† ὁ πρόεδρος Ἄρτης Σεραφεῖμ.
ὁ ἄ γραμματεὺς Δ. Σανθόπουλος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua novae conduntur normae consilii negotiis ad religionem spectantibus praepositi
1874 mense ianuario.

In alio huius operis tomo dedimus regulas a
Gregorio patriarcha probatas, quibus regeretur con-
siliium recens institutum pro expediendis quibusdam
negotiis ad clerum praecipue pertinentibus. Vide
tom. XI, col. 231-40. Porro consilium illud, laben-
tibus annis, et titulo alio et aliis muneribus auctum
est. Rem lectoribus gratam nos facturos speramus,
si novissimam ordinationem anno 1874 conditam
repraesentaverimus, eo vel magis quod nonnulla de
clero orthodoxo exhibeat scitu omnino digna. Textum
accepimus ex B. D. Calliphrono, t. cit., p. 115-25:

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ
ἐπίσκοπος.

Κανονισμὸς τῆς κεντρικῆς ἐκπαιδευτικῆς
ἐπιτροπῆς.

Κεφάλαιον Α'.

Γενικαὶ διατάξεις.

Ἄρθρον 1. Ἡ κεντρικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ,
ἀπορροῦσα ἐκ τῆς τοῦ πατριάρχου ἐξουσίας ὡς
ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, σκοπεῖ τὰ ἀπο-
ρῶντα α') εἰς τὴν κοινὴν λατρίαν καὶ ἐκκλησιαστι-
κὴν εὐταξίαν, β') τὸν ἱερὸν κλήρον, καὶ γ') τὰ ἐκκλη-
σιαστικὰ καὶ θρησκευτικὰ βιβλία.

Ἄρθρον 2. Ἀνωτέτη τῆς ἐπιτροπῆς ἀρχὴ ἔστιν
ὁ κατὰ καιρὸν οὐκουμενικὸς πατριάρχης, μεθ' οὗ συν-
εννοεῖται ἡ ἐπιτροπὴ διὰ τοῦ ἑαυτῆς προέδρου ἐν πά-
σιν ταῖς ἐργασίαις αὐτῆς.

Ἄρθρον 3. Τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς εἰσι τακτικὰ
καὶ ἐκτακτα, καὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ πατριάρχου διὰ

πιτακτικῶν ἐκ τῶν μάλλων ἐπὶ καιδαίς, φρονήσεσι καὶ
πείρᾳ διακρινόμενων κληρικῶν πνεύσεως ἱερατικοῦ βαθμοῦ.

Ἄρθρον 4. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τακτικῶν μελῶν, ἑξ
ἂν σταθερὰ εἴσιν, ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ὁ μέγας
πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος, ὄρεται
εἰς δεκατρία, συμπεριλαμβανομένων τοῦ προέδρου καὶ
τοῦ γραμματέως.

Ἄρθρον 5. Ἡ ἐπιτροπὴ ἔχει ἴδιον σφραγίδα,
φέρουσαν ἐν τῷ μέσῳ μὲν τὰ σήματα τοῦ οὐκουμενικοῦ
πατριάρχου, πῆριξ δὲ τὰς λέξεις Οὐκουμενικὸν
πατριαρχεῖον. Κεντρικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐπι-
τροπὴ.

Ἄρθρον 6. Προέδρος διορίζεται ὑπὸ τοῦ πατρι-
άρχου εἰς τῶν λογιωτέρων συνοδικῶν ἀρχιερέων.

Ἄρθρον 7. Χρὴς τοῦ προέδρου εἰσὶν εἰσάγειν
τὴν συζητητέαν ὑπόθεσιν, τρεῖς τὴν τάξιν ἐν τῇ συ-
σκέψει καὶ συζητήσεσι, γνωμοδοτεῖν μετὰ τὴν ἀπόφασιν
πάντων τῶν μελῶν, συγκαλεῖν ἐκτάκτους συνεδριά-
σεις καὶ ὑπογράφειν μετὰ τοῦ γραμματέως πᾶν ἔγγρα-
φον τῆς ἐπιτροπῆς. Τοῦτον δὲ καλυμένον ἢ ἀπέντα
ἀναπληροῖ ὁ μέγας πρωτοσύγκελλος.

Ἄρθρον 8. Τὰ τακτικὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ὀφεί-
λουσι συνέχεσθαι εἰς τὰς συνεδριάσεις κατὰ τὴν
ἑρισμένην ἡμέραν καὶ ὅταν ἀελλικῶς, καὶ συν-
διασκέπτεσθαι περὶ ὧν διαλαμβάνει ὁ παρὼν κανο-
νισμὸς καὶ περὶ ὧν ἐν προφορικῶς ἢ ἐγγράφως
διακοινώσῃ ὁ πατριάρχης.

Ἄρθρον 9. Ἡ ἐπιτροπὴ συνέχεται εἰς συνεδριά-
σιν τακτικῶς μὲν ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος, ἐκτάκτως δὲ
ὅσας παρουσκεῖται ἀνάγκη.

Ἄρθρον 10. Ἀκρίτως θεωρεῖται, ἐάν παρῶσι τὰ
ἡμίση τῶν μελῶν, κλεινόμενος ἑνὸς.

Ἄρθρον 11. Ἐκτακτα μέλη τῆς ἐπιτροπῆς εἰσὶν ἅ οἱ κληρικοί καθήγηται τῆς θεολογίας τῆς ἐν Χάλκῳ θεολογικῆς σχολῆς. Ἐκ τῶν ἄλλων δὲ ἱερομένων ἐκλέγονται οἱ λογιότατοι καὶ σπουδαίωτεροι.

Ἄρθρον 12. Καθήκοντα τῶν ἐκτάκτων μελῶν εἰσι, α) τὸ παρουσιάζειν ἐν τῇ ἐπιτροπῇ προσκαλούμενα ὑπὸ τοῦ προέδρου β) τὸ ἀναθεωρεῖν τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἀποσταλλόμενα αὐτοῖς βιβλία καὶ ἐπιστρέφειν αὐτὰ μετὰ τῶν ἰδίων ἐπιπέπων παρατηρήσεων, γ) ἀπαντῆν ἐγγράφως ἐρωτώμενα κατὰ ἀσυνόχου ἄλλου σπουδαίου ἀντικειμένου, καὶ δ) προτείνειν τῇ ἐπιτροπῇ πᾶν ὃ τι νομίζωσι χρῆσιμον καὶ συμβάλλον εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἐπιτετακμένου σκοποῦ.

Ἄρθρον 13. Ὁ γραμματεὺς τῆς ἐπιτροπῆς λαμβανόμενος ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς κατ' ἐκλογήν διὰ πλειοψηφίας συντάττει, ἀναγιγνώσκει καὶ φυλάττει τὰ πρακτικά τῶν συνεδριάσεων, καὶ κρατεῖ τὴν σφραγίδα τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοὺς καταλόγους τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐξετάζομένων καὶ ἐγκρινόμενων ἱερῶν καὶ διακόνων καὶ πάντων τῶν ἐγκρίσει τῆς ἐπιτροπῆς ἐκτυπωμένων μετρίων, συνομογραφίαν μετὰ τοῦ προέδρου καὶ ἐγγράφον τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 14. Ἐν περιπτώσει ἀπογοήτρου τακτικῶν μελῶν καὶ ἐν ἀνάγκῃ προσλήψεως ἐκτάκτων, ἡ ἐπιτροπὴ ὑποδεικνύει τῷ πατριάρχῃ τοὺς καταλλογότερους, οἵτινες ἐπιλέγονται κατὰ τὸ 3 ἄρθρον.

Ἄρθρον 15. Οὐδεμία ἀναφορὰ γίνεται ἐκτὴ ἐν τῇ ἐπιτροπῇ, μὴ διαλλοῦσα διὰ τοῦ πρωτοκόλλου καὶ ἀνατεταμένῃ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου.

Ἄρθρον 16. Τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῶν τακτικῶν συνεδριάσεων τῆς ἐπιτροπῆς ἀποτέλλουσι τὰ ἑξῆς: α) ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἐπικρίσις τῶν πρακτικῶν τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως, β) ἡ ἀνακοίνωσις πρὸς πατριαρχικῆς διαταγῆς, προφορικῆς ἢ γραπτῆς, γ) ἡ συζήτησις πρὸς ἀνακοίνωσιν τῆς μεγάλης πρωτοσυγκλητικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆς μεγάλης ἀρχιεπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς, δ) ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἐξέτασις τῶν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου παραπεμπόμενων ἀντηρώων, ε) ἡ ἐξέτασις τῶν ἐπιτετακμένων ὑπόθεσιν ἠελόντων ἐμφανισθῆναι τῇ ἐπιτροπῇ, ς) αἱ ἐκδόσεις τῶν ἰδιαιτέρων ἐπιτροπῶν περὶ τῶν ἀνατεταμένων αὐταῖς ἐκδοτικῶν ἐργῶν, ζ) αἱ ἐγγράφοι ἢ προφορικαὶ προτάσεις τῶν τῆς ἐπιτροπῆς μελῶν, τακτικῶν ἢ ἐκτάκτων.

Ἄρθρον 17. Αἱ ἀποφάσεις τῆς ἐπιτροπῆς ὀρίζονται διὰ πλειοψηφίας: ἐπὶ δὲ ἰσοψηφίας νικᾷ ἡ ψῆφος τοῦ προέδρου. Ἐπὶ δὲ προτάσεων καὶ ζητημάτων, ὑπὸ τοῦ πατριάρχου διαβιβασόμενων τῇ ἐπιτροπῇ, ἐν περιπτώσει διαφωνίας, ὑποβάλλονται οἱ λόγοι τῶν διαφωνούντων τῇ κρίσει καὶ ἀποφάσει τοῦ πατριάρχου.

Ἄρθρον 18. Πᾶσα τῆς ἐπιτροπῆς ἐγγραφοὶ πρότασις ἢ γνωμοδοτήσις ἐπὶ πατριαρχικῆς ἐρωτήσεως ἢ καὶ ἀπάφσεως, συντασσόμενη πρότερον, ἀναγιγνώσκειται ἐν τῇ ἐπιτροπῇ: ἐπιδοκιμαζομένη δὲ, σφραγίζεται τῇ σφραγίδι αὐτῆς καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως: λαμβάνει δὲ κέρως καὶ ἰσχύον, ἀπὸ ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ πατριάρχου.

Ἄρθρον 19. Αἱ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ἐγκρινόμεναι προτάσεις ἢ γνωμοδοτήσεις τῆς ἐπιτροπῆς καταστρέφονται ἐν ἰδίῳ κώδικι.

Ἄρθρον 20. Τὰ πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῆς ἐπιτροπῆς μετὰ τῶν ἀνάγνωσιν καταστρέφονται ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ κώδικι καὶ ὑπογράφονται ὑπὸ τῶν παρόντων μελῶν.

Ἄρθρον 21. Οὐδὲν ἐγγραφοὶ τῆς ἐπιτροπῆς δημοσιεύεται διὰ τοῦ τύπου ἀνευ ἀδείας τοῦ πατριάρχου.

Ἄρθρον 22. Γενικὴ ἐκδοσις τῶν ἐργασίων τῆς ἐπιτροπῆς ὑποβάλλεται ἐτησίως ὑπὸ τοῦ προέδρου τῷ πατριάρχῃ κατὰ τὴν πρώτην κυριακὴν τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου.

Κεφάλαιον Β΄.

Εἰδικαὶ διατάξεις.

Τμήμα α΄.

Τὸ τῆς κεντρικῆς λατρείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς εὐσεβείας.

Ἄρθρον 23. Ἡ κεντρικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ διὰ τῶν ἐκδοτικῶν διοριζομένων μελῶν αὐτῆς, α) ἐποικτιύει τὰ τῆς κοινῆς λατρείας, φρονιζούσα ἕως εἰς τεταγμένα: ἱερὰ τῶν προσυχῶν καὶ τῶν μυστηρίων καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν ἐκτελοῦνται ἐκτελοῦνται μετὰ τῆς προσκομιθῆς προσοχῆς καὶ τάξεως κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τύπον, β) ἐξετάζει καὶ ἐπιτηρεῖ τὴν ἱερὰν εἰκονογραφίαν, ὥστε οὐχ ἔσθαι, κατὰ τὸ δυνατόν, τοὺς τύπους τῆς σμυνοπραξίας, δι' ὧν τὸ σέβας καὶ ἡ κατάνυξις τῶν ἐκκλησιαστικῶν εὐσεβῶν διατηρεῖται καὶ τρέφεται, διχα βλάβης τῆς φιλοκαλίας καὶ τῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας, καὶ γ) μεριμνᾷ περὶ τῆς καθαρότητος τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ λοιπῶν δημοσίων εὐκτηρίων εἰκῶν, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς λειτουργῶν καὶ ὑπερταῶν καὶ περὶ τῆς καλῆς καὶ καστασίας τῶν ἱερῶν ἀντιμισθίων, ἀμρῶν, σκουῶν καὶ βιβλίων. Ἴδια δὲ ἐπιστῆ τὴν προσοχὴν αὐτῆς, ἕως εἰς τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἱερὰ ἀντιμύνησι ὥς καθιερωμένα κατὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ εὐλογοῦ τυπικῆν διάταξιν ἢ ἐγκλησιαστικῆν, καὶ φέρουσι τὴν περὶ τούτου ἐπικρίσιν διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ πατριάρχου ἢ τῆς ἐπιθέσεως τῆς σφραγίδος τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 24. Δις τοῦ ἐνιαυτοῦ, εἰ δυνατόν, προσκαλούμενοι διὰ τῆς μεγάλης πρωτοσυγκλητικῆς περιδικῆς οἱ ἱερεῖς, διάκονοι καὶ οἱ ψάλται ἐκδοτικῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, λαμβάνουσι τὰς προσκομιθῆς διδασκαλίας καὶ παραγγελίας περὶ τῆς εὐπρεποῦς στάσεως καὶ συμπεριφορῆς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ, περὶ τῆς σεβασίας καὶ κατανοητικῆς ἀναγωγῆς, καὶ ψαλμωδίας κατὰ πᾶσαν ἱερὰν τελετὴν, περὶ τῆς κατ' ἔθνησιν καὶ ἐν φόβῳ θεοῦ ἀκρωνήσεως καὶ ἀντιφωνήσεως τῶν συναπτῶν, τῶν εὐχῶν καὶ ὕμνων τῆς θείας λειτουργίας, καὶ περὶ παντὸς ἑτέρου, συντιλούοντος ὅπως τηρεῖται ἡ ἀναγκαία πρὸς εἰσέρχον τὸ αἰσθητικῶς τῆς εὐλαλείας ἀρμονία.

Τμήμα β΄.

Τὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου.

Ἄρθρον 25. Ἡ κεντρικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ διὰ τῶν ἐκδοτικῶν διοριζομένων μελῶν αὐτῆς ὀφείλει μεριμνᾶν περὶ τῆς ἱεροκρεποῦς πολιτείας τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῶν ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, τοὺς δὲ τυχόν παρεκτραπομένους προσκαλοῦσα νοθεύεται προστηκόντως καὶ ὑπομιμνήσκει τὰς τῶν ἱερῶν κανόνων διατάξεις. ἐν περιπτώσει δὲ ὑποτροπῆς, τιμωρεῖ πρὸς παραδειγματισμὸν καὶ διόρθωσιν, ἐπιβάλλουσα αὐτοῖς διάφορα πνευματικὰ ἐπιτίμια καὶ ὀλίκας ποινάς.

Ἄρθρον 26. Θεωρεῖ τὰς μεταξὺ τῶν κληρικῶν ἀναφορὰς: διαφορὰς.

Ἄρθρον 27. Φροντίζει πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν οὐβασμωτέρων καὶ καταλλογότερων ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἢ ἱερομενέων, καὶ συνιστᾷ αὐτοῖς τῷ πατριάρχῃ, ἐπὶ τῷ καθίστασθαι πνευματικούς.

Ἄρθρον 28. Οὐδεὶς τῶν διακόνων, ἐφημερίων, προσώτων καὶ πνευματικῶν σταθεῶς ἐπιρίζεται, παύεται ἢ μετατίθεται ὑπὸ τῆς μεγάλης πρωτοσυγκλητικῆς καὶ μεγάλης ἀρχιεπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς, ἀνευ τῆς εἰδήσεως τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 29. Δοκιμάζει τοὺς εἰς χειροτονίαν προβαλλομένους, εἰ ἔχουσι τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, κατὰ τὸ ἐπισυννημμένον πρόγραμμα.

Ἄρθρον 30. Οὐδεὶς τῶν ἑξωθῶν ἀρχομένων ἱερῶν καὶ διακόνων ἀκαθίσταται εἰς θέσιν, κριν ἢ, παρεκτεθειὺς ὑπὸ τῆς ἀρμοδίου ἀρχῆς εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ἐξετασθῆ καὶ εὐρεθῆ ἔχων πάντα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα.

Ἄρθρον 31. Πάντες οἱ ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς πρωτεύουσας διακονοῦντες ἱερεῖς καὶ διάκονοι ἀρελλοῦσι φέρειν ἀποδεικτικὸν τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς. Ἐγλοῦν δὲ κέντρικαι τὰ ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ ἀπαιτούμενα προσόντα.

Ἄρθρον 32. Πάντες οἱ πνευματικοὶ τῆς πρωτεύουσας ἀρελλοῦσιν, ἀνὰ πᾶσαν ἐξαμηνίαν, ἐν ἡμέραις τακταῖς προσκαλούμενοι παρὰ τῆς μεγάλης κρωτοσυγκλήτης, ἐμφανίζεσθαι εἰς τὴν ἐπιτροπὴν καὶ λαμβάνειν παρ' αὐτῆς τὰς προσήκουσας ὁδηγίας πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν καθήκοντων αὐτῶν.

Ἄρθρον 33. Μερικῶς, ὅτε οἱ ἔχοντες διπλωμα θεολογικῆς σχολῆς προϊστάμενοι τῶν ἐκκλησιῶν καὶ οἱ θυεμένοι ἐκ τῶν ἄλλων διδασκῶσιν ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν λόγων τοῦ θεοῦ τηλεσφύρας καὶ ἔσον εὐδὸν τε συχνύταρον. Ἐν καιρῷ δὲ τῶν ἁγίων νηστειῶν προσδιορίζεται ἐκ τῶν ἐνότων τοῦ κηρύσσοντος τὸν θεῖον λόγον ἐν ταῖς μὴ ἐγούσαις τοιούτους προϊστάμενοις ἐκκλησίαις.

Ἄρθρον 34. Ἐποπτεύει τὴν πολιτείαν καὶ διαγωγὴν τῶν ἐφ' εἰρηθίποτε λόγῳ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ ἐξ ἄλλων αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν παραπιδηούντων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερωμένων καὶ μοναχῶν, καὶ περὶ τῶν μὴ προσήκοντων τῷ ἱερῷ σχήματι διαγόντων ἀναφέρει τῷ πατριάρχῳ διὰ τὰ παραίτηρα.

Ἄρθρον 35. Ἀνακρίνει καὶ καταγγέλλει τοὺς ἐξ ἑτεροδόξων καὶ ἀλλοθρήσκων προσερχομένους.

Τμήμα γ'.

Τὰ περὶ ἀναθεωρήσεως τῶν ἐκδοθῆναι ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν βιβλίων.

Ἄρθρον 36. Ἡ κεντρικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ διὰ τῶν ἐκαστοτῶν προϊστορησῶντων μελῶν αὐτῆς, ἐξετάζει καὶ ἀναθεωρεῖ τὰ πρὸς ἐκτύπωσιν ἱερὰ τῆς ἐκκλησίας βιβλία καὶ λοιπὰ θρησκευτικὰ συγγράμματα, ὅσα παραπέμπονται αὐτῇ πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἀποφαίνονται περὶ τούτων.

Ἄρθρον 37. Τὰς ἐπὶ τοῦ κρινομένου συγγράμματος παρατηρήσεις ὑποβάλλουσιν τὰ διοριζόμενα μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ἤτις ἀνακρίνουσα ταύτας καὶ ἐπιδοκιμάζουσα, χορηγεῖ ἔγκρισιν ἢ ἀπογογραμμένην ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν καὶ ὁσημασίμην τῆ σφραγίδος τῆς ἐπιτροπῆς καὶ γέρουσαν τὴν τοῦ πατριάρχου ἐπιβεβήωσιν.

Ἄρθρον 38. Τὰ πρὸς ἀναθεωρήσιν παρουσιαζόμενα τῇ ἐπιτροπῇ χειρόγραφα εἰσι δικτὰ μόνον, ἐὰν ὡς καθαρῶς καὶ ἀδυναγώντως γεγραμμένα, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἐν τῷ 45 ἄρθρῳ διορισμένην χρηματικὴν προκαταβολήν.

Ἄρθρον 39. Τὰ ἐν αὐταῖς παρατηρητέα ἀμαρτήματα κυρίως εἰσὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν κυρῆναιον προσκρούοντα, κατὰ δεύτερον λόγον καὶ γενικώτερον αἱ λεκτικαὶ ἀλλοιψίαι. Καὶ εἰ μὴν τὸ γενικὸν πνεῦμα τοῦ συγγράμματος ἀντιστρατεύεται αὐσιώδως πρὸς τὴν θρησκείαν ἢ τὴν ἠθικὴν ἢ τὰ πολιτικὰ καθ' ἑαυτὰ, εἴτε προσφέρεται ὀλιγώρως καὶ ψυχρῶς πρὸς ἀντικείμενα σπουδαία καὶ ἱερὰ, εἴτε ἀμπερὶν: παρῶν ἀμείνων, ἀποδοκιμάζεται: εἰ δὲ τὰ τοιαῦτα πλῆμμελῆματα εἰσὶν ἐποουσιῶδη, καθὼς καὶ τὰ λεκτικὰ, καταδεικνύονται πρὸς τὸν συγγραφέα, ἴνα διαφύσας αὐτὰ παρουσιάσῃ ἐκ δευτέρου τὸ σύγγραμμα.

Ἄρθρον 40. Ὅσοις ἔγκρισθῆ ἢ δημοσιεύσῃ συγγράμματις τινος, ἀντίγραφον αὐτοῦ, γινόμενον ἐκπᾶν τοῦ ἰδιαίτερου, φέρον τὴν σφραγίδα τῆς ἐπιτροπῆς εἰς ἑκαστὰς σελίδας. Δίδονται αὐτῷ πρὸς δημοσίευσιν. Ἐὰν δὲ μὴ ἔγκρισθῆ, ἐπιστρέφεται αὐτῷ τὸ πρωτότυπον.

Ἄρθρον 41. Ἐὰν τὸ ἐκδοθῆν βιβλίον ἐν εἰνα: οὐσιώδως σύμφωνον πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἔγκρισθῆν πρωτότυπον, καταγγέλλεται τὸ τοιοῦτον πρὸς τὴν πατριάρχην διὰ τὰ παραίτηρα.

Ἄρθρον 42. Ἐξίστα τὴν ἐαυτῆς προσοχὴν εἰς τὰ ἀνευ ἀδείας ἐκκλησιαστικῆς ἐκδοθῆναι ἢ ἐκδοθῆ-

μενα βιβλία, καὶ ἐν οἷς ἐν τι εὐρη ἀντιβαίνειν τῇ εὐσεβείᾳ, φροντίει δὲ ἀρμόδιον μέσων περὶ τῆς τῶν πιστῶν προφυλάξεως ἀπὸ τῆς ἐκ τούτων βλάβης.

Ἄρθρον 43. Τὰ ὑπὸ φιλευστέων ἐκδοθῶν ἢ συγγραφέων σταλλόμενα τῷ πατριάρχῳ πρὸς διανομὴν βιβλία παραλαμβάνουσα, διανέμει κατὰ τὴν βούλησιν τῶν ἐκδοτῶν, ὡσεύτως καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου ἐπὶ τῷ διανεμηθῆναι δωρεὰν ἐκδοθῶσα.

Ἄρθρον 44. Ἐκ τῶν κατ' ἔγκρισιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐκδοθῶντων βιβλίων λαμβάνει ἀνὰ ἐν ἀντίτυπον διὰ αὐτῆς: τὰ τακτικὰ μάλιν καὶ ἀνὰ ἐν ἀντίτυπον διὰ τὰς βιβλιοθήκας τῆς ἐν Χάλκιᾳ θεολογικῆς καὶ τῆς μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς.

Κεφάλαιον I'

Περὶ ταμείου τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 45. Τὰ διαφόρα τῆς ἐπιτροπῆς ἐκκαίωματα εἰσπράττονται ἐπ' αὐθείας ὑπὸ τοῦ ἰθιυκοῦ ταμείου, ἕπερ κρατεῖ ἰδιαίτηραν μερίδα ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 46. Ἡ ἐπιτροπὴ διὰ πᾶν ἐξαεζόμενον βιβλίον καὶ σύγγραμμα λαμβάνει χρηματικὴν ὠφέλειαν δεκαπέντε γρόσια ἐπ' ἐκάστου τυπογραφικοῦ φύλλου ἐκ τῶν βιβλίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, καὶ εἰκοσιπέντε ἐκ τῶν λοιπῶν εἰσδηθίκα θρησκευτικῶν συγγραμμάτων ἢ μεταφράσεων. Ἐν πᾶσι δὲ ἀνατυπῶσαι τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐγκριμένων βιβλίων καὶ συγγραμμάτων, τὸ ἕμισυ τοῦ ἀνετίρω δ. καίωματος, τῶσιν ἐπὶ τῆς μετωπίδος αὐτῶν τὴν ἐαυτῆς σφραγίδα.

Ἄρθρον 47. Τὰ δικαιώματα τῆς ἐπιτροπῆς προκαταβάλλοντα: ἐπὶ ἀποδείξει τοῦ ταμείου ἕμα τῆ παρουσίας τοῦ ὑποβ. λογιμένου αὐτῆ πρὸς ἐξέτασιν βιβλίου ἢ συγγράμματος.

Ἄρθρον 48. Ἐν περιπτώσει ἀποδοκιμασίας τοῦ πρὸς ἐξέτασιν τοῦ παραπεμπόμενου τῇ ἐπιτροπῇ συγγράμματος, ἐπιστρέφεται τῷ προπληρώσαντι τὸ ἕμισυ τῆς προκαταβολῆς μετὰ τῶν προσήκουσῶν παρατηρήσεων.

Ἄρθρον 49. Ἐπὶ τῶν ἀποδοκιμαζόμενων καὶ ἀναπαρυσσόμενων τῇ ἐπιτροπῇ συγγραμμάτων, ἐπιψηφίζεται τὸ ληφθῆν χρηματικὸν ποσὸν τῆς προκαταβολῆς.

Ἄρθρον 50. Ὁ ταμίας χορηγεῖ ἐπὶ ἀποδείξει τοῦ προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς, τὴν διὰ τὸ ὠλικὸν τοῦ γραφείου αὐτῆς ἀπαιτούμενην ἐκπᾶν, ὡς καὶ τὰ ἐξοδα τῶν μελῶν, τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἐκλήρωσιν τῶν ἀνατιθεμένων αὐτοῖς καθήκοντων. Τὰ δὲ περισσεύματα διατίθωνται τῇ ἐπιτροπῇ, ὅπως ἐν ἔγκρισθῆ, τῇ ἀδείᾳ τοῦ πατριάρχου.

- † Ἐ. Βάρνης: Ἰωάννης.
- † Ὁ μέγας πρωτοσύγγελος Δημήτριος Εὐελπίδης.
- † Ἀρχιμανδρίτης Φιλῆτος Βρυέννης.
- † Ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνόδου ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος Εὐτυχίδης.
- † Ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Ἀναστασιδίδης.
- † Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Γρηγοριάδης.
- † Ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος Χρυσόχειρς. (I. + S.)
- † Κωνσταντῖνος ἱεροδιάκονος Βασιλάδης.
- † ἱεροδιάκονος Φιλῆτος Κωνσταντινίδης.

Ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ νέου τούτου περὶ τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς κανονισμοῦ ἀντηλαλήθησαν τὰ παρὰ πᾶσιν ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα.

A.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 1201.

Ἡ κεντρικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ, συναβὰ τῆς χορηγήσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ παναρχιεπισκόπου προκατόχου αὐτῆς διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερηνοῦν τῆς οκτωβρίου τοῦ

παρελθόντος έτους πατριαρχικοῦ πιττακίου, ἐπιθεωρή-
 Α
 σασα, τροποποιήσασα καὶ βελτιώσασα τὸν ἐαυτῆς κα-
 νονομίον, ὅπως ἔκρινε συμφωνώταρον πρὸς τὸν ὅτι
 αὐτῆς ἐπιδικασμένον σκοπόν, τὴν ὅσον ἐνεστί θηλονότι
 ἀκριβεστέρων ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτῇ
 σπουδαίων καθηκόντων, ὑπεβάλλει τοῦτον ἐπισυντη-
 μένον ἐν τῇ παρούσῃ, καθισταέουσα τὴν ὁμαίαν
 θειοτάτην παναγιότητα, ὅπως, διεξαλθεῖσασα αὐτόν,
 περιβάλῃ, εἰ γὰρ ἔγκριται, διὰ τῆς πατριαρχικῆς αὐτῆς
 ἐπικυρώσεως πρὸς ἐνέργειαν τῶν παρατίμων· ἐπ' ᾧ
 καὶ διαταλεῖ ἐξαυτομένη τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς
 καὶ εὐλογίας.

Ἐν τοῖς πατριαρχείοις, τῇ γ' ἰανουαρίου, αἰσοδ'.

(L. + a.) Ὁ κρόεδρος † Βάρνης Ἰωακείμ.

Ὁ γραμματεὺς ἱεροδιάκονος Φιλόθεος Κωνσταντινίδης.

B.

Ἀριθμὸς πρωτοκόλλου 1291.

† Ἱερῶτατε μητροπολίτα Θεσσαλονίκης¹, ὑπάριστα
 καὶ ἑξάρχῃ κείνῃς Θεσσαλίας, κρόεδρε τῆς κεντρικῆς
 ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, ἐν ἀγίῳ πνεύματι λίαν
 ἀγαπῶν καὶ περιπόθητε ἀδελφεῖ καὶ συλλειτουργεῖ
 τῆς ἡμῶν μετρώτητος, κύριε Ἰωακείμ· χάρις εἰν, τῇ
 φίλῃ ἡμῶν αὐτῆς ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ. Τὸν
 ὑπεβλήθηνα ἡμῖν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κεντρικῆς ἐκκλη-
 σιαστικῆς ἐπιτροπῆς μετὰ τὴν γενομένην ἀναθεώρησιν
 κανονισμῶν τῶν ἀργασίῶν αὐτῆς διεξαλθέμενος, καὶ
 ἔγκριναντες τὰς ἀπαναχθείσας αὐτῷ τροποποιήσεις καὶ
 βελτιώσεις, περιβαλλόμενοι διὰ τῆς ἡμετέρας πατριαρχι-
 κῆς ἐπικυρώσεως. Ἐπιστρέφοντες δὲ τοῦτον τῇ περι-
 ποθήτῃ ἡμῖν αὐτῆς ἱερότητι πρὸς ἐνέργειαν τῶν
 παρατίμων, διαβιβάζομεν ἅμα αὐτῇ μὲν τὰς ἀδελφικὰς
 ἡμῶν εὐχαριστίας, τοῖς δὲ συγκροτοῦσι τὴν ἐν λόγῳ
 ἐπιτροπῇ περιποθήτοις ἡμῖν ἐν Χριστῷ υἱοῖς σὺν
 ταῖς πατριαρχικαῖς ἡμῶν εὐλογίαις καὶ τὴν πατριαρχικὴν
 ἡμῶν εὐαρέσκειαν ἐπὶ τῇ θεοφιλεῖ ζήλῳ, μεθ' ὃν
 προάγονται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐ-
 τοῖς καθηκόντων. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀκεί-
 ρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

αἰσοδ' φεβρουαρίου κα'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλιτις ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

¹ Ne quis forte miretur metropolitanum Thessalonicensem in hoc documento nuncupari qui in proximo antistes Vrbis dicebatur, notandum Ioschim Demetriadem a Varsensi ad Thessalonicensem ecclesiam fuisse translatum die 9/31 ianuarii anni iustici 1874. Idem postea, die nimirum 4/16 septembris 1878, patriarcha oecumenicus reuocatus est; nuncq̄ amissum anno 1884 iterum assumpsit mense maio anni 1901, hactenusque obit.

Ἐπισυνάπτεται δὲ τὸ ἐφεξῆς πρόγραμμα.

A.

α) Ἄνευ ὁρισμένης ἐκπλήσεως καὶ ἀνευ ἐγγράφου
 αἰτήσεως ἐνορίας, οὐδὲις γίνεται παραδεκτὸς πρὸς
 χειροτονίαν. Καὶ εἰ μὲν ἡ κενωθεῖσα θέσις πληρω-
 θῆσασα διὰ νεοχειροτονήτου, οἱ ἐγκριτώταροι τῶν
 κατοίκων μετὰ τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἐπιτρόπων συν-
 αρχόμενοι ἐκλέγουσιν ἐκ τῶν ἐνοριῶν αὐτῶν, ἢ ἐξ
 ἄλλης ἐνορίας ἐν ἑλλείψει, τὸν καταλληλότερον καὶ
 προβάλλουσι δι' ἀναφοράς τῇ πατριάρχῃ, ἐξαυτοόμενοι
 τὴν αὐτοῦ χειροτονίαν. Εἰ δὲ ἡ κενωθεῖσα θέσις
 πληρωθῆσασα διὰ μεταθέσεως, τοῦτο ἐνεργεῖται
 αὐτοβούλως ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τῆς μεγάλης
 κρωτεσυγκυλλίας ἢ ἀρχιεπισκοπίας, διοριζόμενου κατ'
 ἐπιλογὴν τοῦ ἱκανωτέρου ἐκ τῶν διαθεσίμων ἱερέων ἢ
 διακόνων.

B β) Ὁ προβαλλόμενος εἰς ἱερωσύνην ἔδον.

1) Ἴνα ἔχῃ τὰ ὑπὸ τῶν ἱερέων κανόνων ἐπιζόμενα
 κρωόντα ἡλικίας, σωματικῆς ἀκραιότητος, ἀνεπι-
 λήκτου διαγωγῆς καὶ θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστι-
 κῶν γνώσεων.

2) Ἴνα παρουσιάζῃ πιστοποιητικὸν τῆς καλῆς
 αὐτοῦ διαγωγῆς παρὰ τῶν κατοίκων τῆς ἐνορίας
 αὐτοῦ.

3) Ἴνα φέρῃ ἑμοῖως ἀπολυτήριον ἱερατικῆς ἢ ἐλ-
 ληνικῆς σχολῆς· ἐν ἑλλείψει δὲ τοιούτου, ὑπεβάλλεται
 εἰς ἰσοδυνάμους ἐξετάσεις, μαζόνος κρωσοχῆς ἐπιση-
 μένης εἰς τὰ ἱερά μαθήματα.

γ) Ἀδυστηρόταρον ἐξετάζονται, καὶ ἰδίως εἰς τὴν
 ἱεράν τελεουργικὴν, οἱ εἰς τὸ τοῦ κρωσβυτέρου ἀξίωμα
 κρωσχηθῆναι ἐπιέμενοι.

B.

δ) Οἱ κρωσβύτεροι οἱ διορισθησόμενοι πνευματι-
 και ἔδον Ἴνα ὦσι καθεστηκυίας ἡλικίας καὶ σε-
 βέσμοι, ἐγνωσμένης καὶ μαμαρτυρημένης ἀρετῆς, καὶ
 κείρας.

ε) Πλὴν τῶν κρωσκαταίεσιθῶν γνώσεων, ἐφαίλουσιν
 ἔχειν γνώσιν καὶ τοῦ ἐξομολογηταρίου¹.

¹ Ἐξομολογητῆριον ὡς ὄρα manualia ad usum confes-
 sationum satis multa apud Graecos recentiores habentur; praee-
 cipue doctrina et fama praestat compendium a Nicodemo
 monacho hagiocrita olim conscriptum, etsi nonnulla in eo de-
 prehendantur quae a sana theologia prorsus abhorreant. Anno
 1706 primum typis evulgatum, multas deinde editiones habuit,
 quae enumerare non valet.

DAL VATICANO, 11. Januarii 1899

N° 34.747

Reverendissimi Domine!

Luctu ac libenti animo munus, honoris il-
lud quidem plenum, expleturus sum quod Beatissimus Pe-
ter Pius P. X. mihi debuit, gratias scilicet quam plu-
rimas vobis persolvendi pro compositis nitidisque tribus volu-
minibus ad Eandem Sanctitatem Suam missis, quibus
novam collectionem adgressi estis quae « Conciliorum om-
nium Catholicae Ecclesiae Collectio amplissima » inscribitur,
quamque praedarissimi viri Huberti Welter Editoris
Parisiensis sumptu eo consilio vulgatis, ut excellentissimum
illud opus quod Dominicus Mansi instituerat, morte aucto-
ris interruptum fuerat, ad exitum adduceretis. Id etiam li-
benter vobis significo Augustum Pontificem volumina il-

Res. mis Dominis
Joanni Baptistae Martin
Professori in catholica Universitate Lugdunensi
et G. Ludovico Petit
Congregatione Augustiniana ab Assumptione

esse valde admiratum, eundemque laudibus ornasse tum maximam, qua edita sunt, elegantiam, tum riam uberissimam et paene dici sylvam rerum, omnem diligentia a vobis collectam, non sine multo labore etque sudore, quippe cum innumerabiles prope pervestigas in bibliothecis ac tabulariis ad huiusmodi opera conicienda necessarias omnino videantur. Quibus rebus omnino Deatissimus Pater in eam spem perjuvamentam adductus est, ut tantum opus tantoque iudicio paratum, non solum addictissimo cuique, sed etiam, immo vero praecipue, univere pro maximopere profuturum sit: idque eo magis quod minorum textuum ubertate multa Orientis documenta didicisti quorum summa utilitas facile percipi potest, non solum quod ad scientias, verum etiam quod ad Ecclesiae veterem atque usitatam disciplinam attinet.

Sancitas igitur Sua hinc bene meritis laudibus ut animi Sui grati benevolentisque pignus et testimonium adiungere possit, singularem vobis atque Editori benedictionem, caelestium munerum auspiciam eamque conficiendi tanti operis auscultum, impertita est.

Quod dum vobis libentissime renuntio, meas ipsius ares quam maximas vobis persolvo pro tribus aliis exemplaribus ejusdem operis, quae ad me perhumaniter missa, rerum et editionis elegantiam et rerum copiam atque gratiam, summopere admiratus, omnes vobis laudes tribuo; ac praeterea sensus grati erga vos animi mei liberius exprimo et maximam, qua vos prosequor, existimas non dum confirmo, sum et permanens vobis

Addictissimus
J. Casp. Murardus

H. WELTER, Editeur, 4, rue Bernard-Palissy, PARIS

REVUE DES QUESTIONS HISTORIQUES

Première Série, depuis l'origine en juillet 1896, jusqu'à 1930 inclus, avec 2 volumes de Tables générales. En tout 44 volumes grand in-8.

Au lieu de 400 fra., net 200 fra. Prix spécial pour les souscripteurs à Mansi, 100 fra.

Afin que les lecteurs puissent se faire une idée de l'importance de cette collection, dans laquelle il ne se trouve pas moins de 400 importants travaux d'histoire, tant antiques qu'écclésiastiques et modernes, nous enverrons, sur demande, les 2 volumes de tables, au lieu de 20 fra. pour 11 fra. 50 (franco par la poste (10 fra. pris dans nos magasins à Paris)). La deuxième série, de 1899 à 1930, forme 21 années qui en partie sont reçues. Les 11 années (au lieu de 600 fra.) 200 fra. net.

LIVRES DE THÉOLOGIE ET D'HISTOIRE ECCLÉSIASTIQUE

vendus momentanément à prix réduits

- BOSE. Etude sur les Évangiles: Le tétramorphe; La conception surnaturelle; Le royaume de Dieu; Le Père Océano; Le fils de l'Homme; Le fils de Dieu; La rédemption; Le tabernacle trouvé vide. — Troisième édition. 1 vol. in-8, 1904. Prix 5 fra.
- ADAM DE SAINT-VICTOR. Œuvres poétiques précédées d'un essai sur sa vie et ses ouvrages, par L. Gauthier. 2 forts vol. in-16. Le Mans, 1899-1900. (12 fra.), net 6 fra.
- Analekta juris pontificii. Recueil des documents liturgiques, canoniques et historiques, publiés dans les Archives du Vatican. La collection, 20 volumes in-folio à 2 col. Rome et Paris, 1898-1901. Très rare. Net 550 fra.
- Analekta liturgica. Publiés par W. Weale et M. l'abbé Missot. I: Kalendaria. II et III: Processionales. 3 volumes in-4°, 1898-1902. (120 fra.), net 100 fra.
- BEAUFORT (L. de). Dissertation sur l'incertitude des cinq premiers siècles de l'histoire romaine. Grand in-8, sur papier fort, 1898. (15 fra.), net 10 fra.
- Bulletin d'archéologie chrétienne, dirigé par le chevalier J.-B. de Rossi. 1897-1900. 14 vol. in-4° et grand in-8, avec nombreuses planches. (160 fra.), net 100 fra.
- CAVAGNÉ (Mgr. Félix). Notions de droit naturel et ecclésiastique. Beau volume in-8 cavalier de 464 pages. 1899. 5 fra.
- COMBES (F.-Fr.). Bibliotheca patrum concionatorum, serm. et studii. F.-Fr. Combes. Tome I (unions): De Reformatione Domini, accuratissime una analyt. J.-A. Goulet et L. Père. Beau volume, petit in-4° de 712 pages à deux colonnes. Paris, Delot, 1898. (15 fra.), net 5 fra.
- Corpus harsenologicum. Græce et latine ed. Fr. Oehler. 5 tomes en 5 vol. in-8. Berlin 1856-1861. (80 fra.), net 25 fra.
- Critique religieuse (La), rédigée par M. Renouvier. 1878-1884. Collection complète. 7 vol. in-8. Rare. Net 70 fra.
- GAUTIER (Léon). Les épopées françaises. Etude sur les origines et l'histoire de la littérature nationale. Seconde édition, entièrement refondue. Ouvrage trois fois couronné par l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres (grand prix Gobert). 5 volumes d'ensemble 2800 pages. 1878-1897. (100 fra.), net 80 fra.
- GAUTIER (Léon). La chevalerie. Troisième édition, augmentée d'une table alphabétique des matières qui n'existe pas dans les éditions précédentes. Un beau volume in-4° de 600 pages, avec 25 planches hors-texte et de nombreuses gravures dans le texte. (35 fra.), net 18 fra.
- GONZAGUE (Le P. Louis de). Essais de l'histoire littéraire de l'Ordre de Prémontré, 1120-1800. In-8. 2 t. 5 fra.
- HENRIOT. Cours complet d'histoire ecclésiastique. 37 vol. in-4°, 1892-1900. (100 fra.), net 90 fra.
- LECLERCQ (L.). Les Ébélites et les initiateurs religieux de l'humanité. 7 volumes grand in-8 sur beau papier, avec 25 dessins dans le texte et 41 planches hors-texte dont une en couleur, reliés en d'or et d'argent, et 5 copies. 1900-1902. Prix (70 fra.), net 50 fra.
- La lecture historique. Bât. après des tomes séparés de la Revue des questions historiques. 14 000 vol. est 600 vendus déjà. Une collection de 10 vol. divers grand in-8, chacun ayant 640 pages, au lieu de 100 fra., peut net 50 fra.
- NARREY (C.). Supplément aux Acta sanctorum, pour des vies de saints de l'époque norvégienne. Tome I, contenant des documents nouveaux en part comme sur toutes les églises des Gaules (80) qui se glorifient de remonter aux temps apostoliques et quasi apostoliques. X+228 pages in-4°, avec 24 planches et environ 200 dessins de tableaux de l'IVe siècle, la plupart inédits; d-telle. 1900. 55 fra. Tome II, en cours de publication. Prix de souscription 75 fra.
- PALERMO (Francesco). I Manoscritti palatini di Firenze ordinati ed esposti di Francesco Palermo, 5 volumes et un supplément. In-4°. Firenze, 1858-1860. (155 fra.), net 25 fra. Ouvrage très important pour l'histoire de l'Église et de la littérature italienne.
- PIROT (M.-J.-P.). Mémoires pour servir à l'histoire ecclésiastique pendant le XVIIIe siècle (1701-1800). 2e éd., considérablement augmentée, d'après les manuscrits de l'auteur et d'autres notes supplémentaires. 7 vol. in-8. 1855-1857. (35 fra.), net 25 fra.
- Règlement ecclésiastique de Pierre le Grand, traduit en français, avec introduction et notes, par C. Fœdler, accompagné de la traduction latine et du texte russe original. In-8, 1874. Prix (10 fra.), net 5 fra.
- Revelationes Gertrudiane ad Mechthildiana. Opus ad colligendum idem nunc primum integrè editum. Solomonianum O. S. B. Monasterium cura et opera. 3 forts volumes in-8. 1876-1877. Prix (40 fra.), net 30 fra. — Le tome deuxième seul, contenant les Révelations de sainte Mechthilde. (20 fra.), net 10 fra.
- Scriptores ordinis sancti Benedicti qui (1760-1800) fuerunt in Imperio Austriaco-Hungarico. 650 pages in-4°. 1891. Prix (12 fra. 50), net 6 fra.

LIVRES écrits par LOUIS VIVÉS et vendus chez H. WELTER

	Prix fort	Prix net		Prix fort	Prix net
Albertus Magnus. Opera. 20 vol. in-4	1000 fra.	400 fra.	Fabri. Conclusionum opus. 6 vol. in-4	120 fra.	75 fra.
S. Alphonse de Liguori. Œuvres. 20 vol. in-4	120 fra.	75 fra.	Genet. Cyprien theologiae Thomisticae. 6 vol. in-4, sur papier vergé.	120 fra.	80 fra.
Alvarez de Paz. Opera omnia. 6 vol. in-8. Rare	300 fra.	250 fra.	S. Jérôme. Œuvres complètes. Grec-français. 16 vol. in-4	216 fra.	135 fra.
Antoni de Spirito Genote. Directorium mysticum. 1 vol. in-8	8 fra.	6 fra.	Jeanne Chrysothome. Opera omnia. Grec et français. 21 vol. in-4	420 fra.	250 fra.
Augustinus. Opera omnia. Latin et français. 24 vol. in-4	420 fra.	250 fra.	Laurent (S. J.). Theologia moralis. 4 vol. in-4	50 fra.	35 fra.
Bellarmino (R.). Opera omnia. 12 vol. in-4. Épuisé	300 fra.	100 fra.	Léon (L. de). Opera omnia. 8 vol. in-4	300 fra.	100 fra.
S. Bernard. Œuvres complètes. Edit avec texte latin. 9 vol. in-4	81 fra.	55 fra.	Pétau (D.) S. J. Dogmata theologica. 8 vol. in-4, papier vergé	120 fra.	80 fra.
S. Bonaventura. Opera omnia. 15 vol. in-4	400 fra.	200 fra.	Ratibonnet. Jus canonium. 7 vol. in-4, papier vergé. Épuisé	125 fra.	100 fra.
Bonnet. Œuvres complètes. 21 vol. in-8, papier vergé.	250 fra.	85 fra.	Seares. Opera omnia. 20 vol. in-4	600 fra.	400 fra.
Caillier (R. P.). Histoire générale des auteurs sacrés. 17 vol. in-4	200 fra.	90 fra.	Sarria. Historiae seu vitae sanctorum. 13 vol. in-8	120 fra.	75 fra.
Collegii Salmanticensis cursus theologorum. 20 vol. in-4	300 fra.	120 fra.	Thomas de Aquino. Opera omnia. 24 vol. in-4	450 fra.	250 fra.
Collin de Plancy et Barras. Grande Vie des saints. 20 vol. in-8	150 fra.	110 fra.	Thomas de Aquino. Summa theologica. 6 vol. in-4	90 fra.	45 fra.
Contenson. Theologia mentis et cordis. 4 vol. in-4, papier vergé. Rare	80 fra.	65 fra.	Thomas de Charbon. Theologia universalis. 7 vol. in-12	21 fra.	15 fra.
Duns Scot (J.). Opera omnia. 20 vol. in-4	300 fra.	400 fra.	Thomassin (L.). Dogmata theologica. 7 vol. in-4, papier vergé	120 fra.	75 fra.

A vendre pour 2400 fra. notre dernier exempl. complet, broché en 221 volumes, de la Patrologie latine, de l'abbé Migne, édition originale (rare et estimée), et un autre exemplaire dont une partie des volumes sont de la réimpression moderne, celui-ci pour 2000 fra., ou relié pour 2400 fra. — A vendre aussi un exemplaire complet, relié, en 65 vol. de la Patrologie grecque, latine tantum edita, pour 850 fra., plus un exemplaire broché de la même collection, pour 700 fra., et un exemplaire de la Patrologie grecque (texte grec et traduction latine), 100 volumes brochés, en partie de l'édition originale, et l'autre partie de la réimpression, pour 2200 fra. net.